The Catholic
Theological Union
LIBRARY
Chicago, Ill.

The Catholic
Theological Union
LIBRARY
Chicago, Ill.

SACRORUM CONCILIORUM NOVA, ET AMPLISSIMA COLLECTIO

TOMUS DECIMUS SEXTUS.

16

REPRODUCTION

EN FAC-SIMILÉ

TIRÉE A 250 EXEMPLAIRES SEULEMENT

PAR LES PROCÉDÉS ANASTATIQUES

DE

C. REINECKE, A BERLIN

POUR

H. WELTER, ÉDITEUR
RUE BERNARD-PALISSY, N° 4, A PARIS
ET A LEIPZIG, SALOMONSTRASSE, 16
1902

JOANNIS DOMINICI MANSI
ARCHIEPISCOPI LUCENSIS EFFIGIES
ÆTATIS SUÆ LXXVII.

SACRORUM CONCILIORUM

NOVA, ET AMPLISSIMA COLLECTIO,

IN QUA PRÆTER EA QUÆ

PHIL. LABBEUS ET GABR. COSSARTIUS S. J.

Et noviſſime NICOLAUS COLETI *in lucem edidere,*

EA OMNIA INSUPER SUIS IN LOCIS OPTIME DISPOSITA EXHIBENTUR, QUÆ

JOANNES DOMINICUS MANSI,

ARCHIEPISCOPUS LUCENSIS EVULGAVIT.

EDITIO NOVISSIMA

AB EODEM OPTIME MERITO PRÆSULE

POTISSIMUM FAVOREM ETIAM ET OPEM PRÆSTANTE

EM.MO CARDINALI DOMINICO PASSIONEO

SANCTÆ SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO,

ALIISQUE ITEM ERUDITISSIMIS VIRIS MANUS AUXILIATRICES FERENTIBUS, CURATA,
Novorum Conciliorum, novorumque Documentorum Additionibus locupletata,
Ad MSS. Codices Vaticanos, Lucenſes, alioſque recenſita, & perfecta.

ACCEDUNT ETIAM NOTÆ, ET DISSERTATIONES QUAMPLURIMÆ, QUÆ IN CETERIS EDITIONIBUS DESIDERANTUR.

TOMUS DECIMUS SEXTUS.

Ab anno DCCCLXIX. uſque ad ann. DCCCLXXI. incluſive.

The Catholic Theological Union LIBRARY Chicago,

EX LIBRIS PROVINCIAE PRO STUDIO THEOL. S. S. CORDIS JESU.

WITHDRAWN

VENETIIS MDCCLXXI.
APUD ANTONIUM ZATTA.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

(Editio iterata ad Editionis principis exemplum ab Huberto Welter, Bibliopola, Via dicta Bernard Palissy 4, Pariſiis M.D.CCCCII)

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Reviſione, ed Approvazione del *P. D. Filippo Roſa Lanzi* Inquiſitor General del Santo Offizio di *Venezia* nel Libro intitolato: *Sacrorum Conciliorum &c. Auctore P. Philippo Labbeo Soc. Jeſu curante Nicolao Coletti, & Joanne Dominico Manſi &c.* non v'eſſer coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Principi, e buoni coſtumi, concediamo Licenza ad *Antonio Zatta* Stampator di *Venezia* che poſſi eſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di ſtampe, e preſentando le ſolite Copie alle Pubblice Librarie di Venezia, e di Padova.

Data li 20. Decembre 1767.

{ Sebaſtian Zuſtinian Riform.
{ Alviſe Vallareſſo Riform.
{ Franceſco Moroſini ſec.do Cav. Proc. Riform.

Regiſtrato in Libro a Carte 335. al Num. 2304.

Davidde Marcheſini Segr.

249.08
M288c
V16

13638

SYLLABUS
EORUM, QUÆ IN TOMO XVI.
CONTINENTUR.

Quæ hoc Indice ☞ notata ſunt, noſtræ Editioni noviter acceſſere *P. Joannis Dominici Manſi* cura, nunc Archiepiſcopi Lucenſis; omiſſis iis, quæ tipothetarum vitio notari non potuerunt.

ANNO CHRISTI		
869	*SANCTA SYNODUS GENERALIS VIII. CONSTANTINOPOLITANA IV.* ex verſione Anaſtaſii, qui, ut ipſe teſtatur, Concilio interfuit.	*pag.* 1
	Admonitio Edit. Rom. ad Lectorem.	*ib.*
	Cauſæ celebratæ hujus Synodi, & Præfatio.	*ibid.*
	Breve Compendium Monumentorum.	13
	ACTIO I.	*ibid.*
	Epiſtola Hadriani Papæ ad Baſilium Aug.	20
	— Theodoſii Patriarchæ Hieroſolymorum ad Ignatium Patriarcham Conſtant.	25
	Libellus Fidei	27
	Notæ in eumdem Libellum.	29
	Definitio Thomæ Metropolitæ Tyri.	30
	Notæ in eandem Definitionem.	33
	ACTIO II.	37
	Notæ.	38
	Libellus.	*ibid.*
	ACTIO III.	44
	Epiſtola Baſilii Imp. Rom. Nicolao Papæ.	46
	Epiſtola Ignatii Archiep. Conſtant. Nicolao Papæ.	47
	Has Epiſtolas ſuſcepit Hadrianus Papa, cum jam defunctus eſſet Nicolaus.	*ibid.*
	Epiſtola Hadriani Papæ ad eundem Ignatium P. Conſtantinopolitanum.	50
	ACTIO IV.	53
	Notæ ex Editione Romana.	64
	ACTIO V.	74
	ACTIO VI.	81
	Epagnoſticum Vicariorum Romæ.	83
	— Imperatoris.	92
	ACTIO VII.	96
	Hadriani Papæ Epiſtola ad Baſilium Imp.	120
	— Ejuſdem ad Ignatium Patr. Conſt.	121
	— Allocutio prima ad Concilium.	122
	Reſponſio prima Concilii.	124
	Hadriani Papæ Allocutio ſecunda.	125
	— Allocutio tertia.	126
	Suggeſtio Concilii ad Pontificem.	*ibid.*
	Alloquium Pontificis.	128
	Hadriani Papæ ſubſcriptio cum aliis Epiſcopis.	130
	Acclamatio Ignatii Petriarchæ ad ſanctam Synodum.	132
	ACTIO VIII.	134
	Libellus apologeticus Petri Monachi.	136
	ACTIO IX.	144
	Michaelis Alexandrini Epiſtola ad Baſilium Imp.	145
	Nota ex Editione Romana.	147
	ACTIO X.	157
	Regulæ Sanctæ Synodi Conſt.	160
	Terminus ejuſdem Synodi.	179
	Notæ ex Editione Romana.	184
	Subſcriptiones.	189
	Epiſtola encyclica Synodi.	196
	Baſilii, Conſtantini, & Leonis Impp. Epiſtolæ duæ.	202. 203
	Hadriani Papæ ad eoſdem Impp. Epiſtola.	206
	Nota ex Editione Romana.	208
	Hiſtoria eorum, quæ Sanctam Synodum Conſt. Oecumenicam VIII. præceſſerunt G. L.	209.
	Vita Ignatii Patriarchæ Conſt. G. L.	*ibid.*
	Ex encomio S. Ignatii Patriar. Conſtantinop. a Michaele Monacho presbytero & ſyncello compoſito G. L.	291
	Libellus ejuſdem Ignatii. G. L.	295

Epi-

ANNO CHRISTI 869

Epiſtola Nicolai Papæ ex actis Synodi Romanæ. G. L. 302.
— Ejuſdem ad Ignatium Patr. Conſt. G. L. 306
— Ejuſdem ad Senatum Conſt. G. L. 307
Proœmium G. L. *ibid.*
Actio I. G. L. 310
Hadriani Papæ Epiſtola ad Baſilium Imperatorem. G. L. 311
Sententia Thomæ Metropolitæ Syri, & Eliæ Presbyteri Eccleſiæ Hieroſol. G. L. 315
Actio II. G. L. 319
Actio III. G. L. 322
Actio IV. G. L. 327
Actio V. G. L. 339
Actio VI. G. L. 343
Actio VII. G. L. 358
Allocutiones Hadriani Papæ in Synodo Romæ coacto contra Photium G. L. 371
Capita ab Hadriano Papa in Synodo pronunciata. G. L. 378
Actio VIII. G. L. 382
Actio IX. G. L. 390
Epiſtola Michaelis Patr. Alex. ad Baſilium Imp. G. L. 391
Actio X. G. L. 398
Canones G. L. *ibid.*
Appendix Concilii Conſt. G. L. 410
Epiſtola Stephani Papæ ad Baſilium Imp. G. L. 419
— Styliani Ep. Neocæſareæ ad Stephanum Papam. Gr. Lat. 426
— Stephani Papæ ad Epiſcopos, & Clericos ubique degentes. G. L. 435
— Formoſi Papæ ad Stylianum Ep. Neocæſareæ. G. L. 439
Additio eorum quæ in Romana Editione deſiderantur ex Matthæi Raderi S. J. Editione Ingolſtadiana G. L. 442
Quoties Photiani Ep. contra ſuas ipſi cruces perjuri extiterint. Gr. Lat. *ibid.*
Ex Synodica Papæ Nicolai Gr. Lat. 446
Ex Synodica Hadriani Papæ. 447
Breviarium Synodi VIII. ad ingreſſum magnæ eccleſiæ perſcriptum. G. L. 450
De Photio ex hiſtoria Joannis Scylitzæ. G. L. 459
Admonitio ad Pſeudo-Synodum Photii. G. L. 462
Joannis Papæ Epiſtolæ germanæ VI. G. L. 479

ANNO CHRISTI 869

Notæ Binii in Concilium Conſtantinop. IV. 515
Pſeudo-Synodus Photii in Templo SS. Apoſtolorum Gr. Lat. 535
Canones XVIII. Gr. Lat. *ibid. & ſeq.*
Pſeudo-Synodus Conſtant. in Templo S. Sophiæ G. L. 550
Canones. *ibid.*
CONCILIUM VERMERIENSE. 551
Confirmatio privilegiorum Cœnobii Carrofenſis. *ibid.*
Notæ Sirmondi & Binii. 552
Additio ex Annalibus Bertinianis. 553
CONCILIUM METENSE. 556
Notæ Severini Binii. 560
CONCILIUM PISTENSE. *ibid.*
870 *CONCILIUM VIENNENSE.* 562
— *ATTINIACENSE.* *ibid.*
— *COLONIENSE.* 563
☞ *Ad Concilium Colonienſe Additio.* 566
☞ Diploma Hincmari Archiepiſcopi Rhemorum, & aliorum Epiſcoporum apud Vermeriam de prædiis & libertate Abbatiæ S. Vedaſti. *ibid.*
871 *CONCILIUM DUZIACENSE.* 570
Præfatio Ludovici Cellotii. 572
Reſcriptum Epiſcoporum Synodi ejuſdem ad Epiſtolam Hadriani Papæ II. 570
Teſtimonia veterum de hoc Concilio, & Hincmaro Laudunenſi. 575
Pars I. Ipſius Concilii, ſive proclamatio Regis Caroli. 578
Pars II. Libellus expoſtulationis Hincmari metropolitani Rhemenſis adverſus Hincmarum Ep. Laudunenſem. 581
Pars III. Reſponſa Epiſcoporum ad libellum proclamationis Caroli Regis contra Hincmarum Ep. Laudunenſem. 643
Pars IV. Acta Synodi ejuſdem Duziacenſis. 658
Subſcriptiones Epiſcoporum. 677
Pars V. Epiſtola Synodalis Concilii ad Hadrianum Papam. 678
— Hincmari Archiep. Rhemorum ad eundem Pontificem. 682
Vita Hincmari Laudunenſis per Cellotium. 688
Ejuſdem Cellotii notæ in idem Concilium. 724
Opuſcula Hincmari utriuſque porrecta Carolo Regi apud Piſtas. 752. *& ſeqq. uſque ad* 788

Ludo-

ANNO CHRISTI 871
Ludovici Celotii notæ in opuſcula utriuſque Hincmari. 788
Epiſtolæ aliquot Hincmari Archiep. Rhemenſis, ad Hincmarum Ep. Laudunenſem. 809
Narratio eorum quæ poſt data LV. capita, peracta ſunt ab utroque Hincmaro. 856

APPENDIX.

Rabani Archiep. Mogunt. reſponſum ad interrogationes Regimbaldi Chorepiſcopi. 863
☞ Ejuſdem Epiſtola ad eundem. 869
☞ Præmonitio. *ibid.*
Opuſculum Rabani. 872
De antiquis Epiſcoporum promotionibus. 879
Præfatio Jacobi Sirmondi. *ibid.*

ANNO CHRISTI 871
Formulæ quarum uſus fuit ſub primis Regibus. 882
Formulæ diverſæ in Epiſcoporum promotionibus poſt reſtitutam electionum libertatem. *ibid.*
☞ Epiſtola formata. *ibid.*
☞ Alia M. Ep. Theatini. 883
☞ Nota Ballerinorum. *ibid.*
☞ Formata Burchardi Ep. Vormatienſis. *ibid.*
☞ Juramenta Epiſcoporum præſtita Sedi Arelat. 884
Exempla XI. Formatarum veterum Epiſt. 885
☞ Appendix miſcellanea formatarum, & diverſarum Formularum a Joanne Dominico Manſi collectarum. 895
☞ Manumiſſio. *ibid.*
☞ Aliud exemplar libertatis. *ibid.*
☞ Libellus accuſationis. 896
☞ Formula profeſſionis Religioſæ. *ibid.*

ANNO CHRISTI 869.

Η' ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΟΓΔΟΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

ANNO CHRISTI 869.

ΤΕΤΑΡΤΗ

ΤΩΝ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

SANCTA SYNODUS OCTAVA GENERALIS, CONSTANTINOPOLITANA QUARTA.

ADMONITIO EDIT. ROM. ad Lectorem.

ex editione Romana.

Non præponitur, ut in aliis factum eſt, hiſtoria * octavi concilii, quod eam Anaſtaſii præfatio complectatur: qui & eidem concilio, ut ipſe teſtatur, interfuit. Ac propterea Anaſtaſii verſio cum ejuſdem ſcholiis hoc loco præcedit ſine Græco contextu, quia Græca ſynodus octava quæ extat, hanc Anaſtaſii verſionem, quippe prolixiorem, non exæquabat. Ergo hanc ejuſdem Anaſtaſii veterem interpretationem Græca deinceps conſequetur editio, cum nova verſione nuper recognita, quæ illi reſpondet.

CAUSÆ ET PRÆFATIO CELEBRATÆ OCTAVÆ SYNODI HISTORICO STYLO DEPROMPTA.

Domino ſancto & coangelico patri patrum Hadriano ſummo pontifici & univerſali papæ, ego famulus veſter Anaſtaſius peccator abbas, & ſummæ veſtræ apoſtolicæ ſedis bibliothecarius.

QUIA ſuperna providentia, quæ ſingula ſingulis ita diſtinguit temporibus, ut ſanctos ſuos veluti ſplendentia quædam aſtra non pariter, ſed vicibus diſcretis ad illuminationem eccleſiæ ſuæ proferat, apoſtolatum veſtrum noſtris temporibus quaſi quoddam fulgidum ſidus produxit, cujus tempore atque auctoritate, ſancta univerſalis & magna ſynodus octava celebraretur, & ſacra doctrina; cælum ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ eccleſiæ, tenebris errorum depulſis, jubar veri luminis illuſtratum perciperet: operæ pretium duxi, tam ad laudem auctoris, quam ad æternam apoſtolatus veſtri memoriam ſcripturæ tradere, veſtræque dominationi breviter intimare quæ fuerit ejuſdem ſanctæ ſynodi materia celebrandæ, vel quod apoſtolicæ ſedis ſuper hæc diſponendi ſtudium vel auctoritas: quid etiam ab illa vel tractatum, vel fuerit definitum. Quamobrem quoque vel octava, vel dicatur univerſalis, quis etiam interpretatus illam extiterit, & ne ipſi ſynodo præſumptio cujuſque quæ in ea definita non ſunt, proceſſu temporis addat, ſolicitos reddere, ac intentos lectores. Quæ videlicet notans, non quaſi inſcio apoſtolatu veſtro, ſcribendo refero, ſed tamquam horum conſcio & teſte, hiſtorica expoſitione ad memoriam veſtram reduco.

Tempore itaque Michaelis & Theodoræ matris ejus imperatorum, abdicato iconomacho Joanne, electus & conſecratus eſt patriarcha Conſtantinopoleos Ignatius, qui Michaele quondam imperatore, cujus filius erat, imperium ſponte religionis amore dimittente, eunuchus invidia factus eſt: deinde monaſtica vita electa, in cœnobio a primæva ætate miris eluxit morum & virtutum ſplendoribus, ac per id diuturnis exercitiis eruditus, & in omni ſcientia & opere bono probatus jam ſenex, cunctorum unanimitate ad ſummi ſacerdotii petitus & promotus eſt apicem. Sane reſtiterunt hujus provectioni quidam perpauci epiſcopi, inter quos erat Syracuſanus Gregorius: eo quod eos propter diffamata & publicata nonnulla crimina in ſacerdotio * vitæ, ante refricationem in eos illati judicii ſe non poſſe recipere, canonica ſit, ac miti ratione profatus: propter quæ, quia illa ſatis-

* *Forte verius*, ritæ. Har.

ANNO CHRISTI 869.

ſatisfactione non abluerunt, merito poſtmodum ab eo & ſynodo abdicati ſunt. Favebat autem his quidam ſenator ſæcularis adminiſtrationis fungens officio, a ſecretis, nomine Photius, qui ad patriarchale conſcendere faſtigium affectans, cum eis ſeorſum colligebat, & fideles quoſque a ſanctæ communionis participatione avertens, divinis intereſſe myſteriis, dum a patriarcha Ignatio celebrarentur, penitus recuſabat: nihil habens in cauſa pietatis, unde pontificem proprium reprehenderet, niſi quod ſuſpicabatur eum vitam deceſſoris ſui, id eſt, ſanctæ memoriæ patriarchæ accuſare Methodii, cum ille non ſolum hunc in nullo penitus accuſaret, verum etiam miris laudibus ſemper efferret, quin potius memoriam illius inter ſanctos patriarchas, dum divina myſteria gererentur, faceret, & diem anniverſarium ſollemniter & imprætermiſſe ſuper ejus nomine celebraret. Quamvis hoc ipſum idem Photius ſicut cetera illius geſta ſiniſtre interpretans, callide facere ſuis auditoribus prædicaret, alia inquiens eum in corde tenere, alia in opere demonſtrare.

Cum igitur Photius ſociatus ſchiſmaticis, quorum auctor præfatus erat Syracuſanus Gregorius, perſuaderet cunctis, qui quaſi pio circa Methodium (habentes quidem zelum juſtitiæ, ſed non ſecundum ſcientiam) affectu flagrabant, quod patriarcha Ignatius derogator eſſet ejuſdem ſanctæ memoriæ Methodii, & idcirco quaſi parricida foret habendus, fama crebreſcit: Bardam ſcholarem domeſticum, & Theodoræ imperatricis germanum, * inceſtu nurum propriam uſu fœdare, quem patriarcha criminis redarguit, interminatus excommunicandum, niſi a tanto flagitio ceſſaviſſet: cujus redargutionis modum ille non ferens, prænotatis ſchiſmaticis ac depoſitis jungitur, & verſutum in patriarcham ſarcinat argumentum. Perſuaſit enim imperatori Michaeli, ut matrem & Theclam ſororem ſuam, quæ & ipſa cum matre ac fratre imperii fuerat ſceptra ſortita, tondere patriarchæ præciperet, & in monaſterio collocaret: quod cum patriarcha renueret, pro eo quod utraque imperatrix hanc interim non eligeret ſponte profeſſionem, maxime quia his ſecundum morem, ſicut ceteris imperatoribus & imperatricibus, juraverat non ſe ullo in tempore inſidiaturum. Bardas protinus ad imperatorem juvenem: Heus, inquit, imperator ſaltem nunc non advertis Ignatium tuæ ſpirare neci, & matrem imperii alii geſtire, futuro ſcilicet imperatori, ſociare marito. Hæc miſerrimus egit, nec propriæ germanæ, imperatrici videlicet, parcens, ut & in patriarcham ulciſceretur, & utraque imperatrice, id eſt, matre ac filia imperio pulſa, ipſe vel vivi fieret imperatoris ſocius, vel eo a ſe facilius interempto, jam ſubrogaretur ſucceſſor. Tunc imperator aure tanti præſtigii credulus & iratus, matrem cum ſororibus tonſam palatio pepulit, & Ignatium ſchiſmaticorum ac Bardæ ſuggeſtione a regimine patriarchatus abegit, ſubrogatuſque eſt pro eo præfati Bardæ favore Photius, de quo ſupra relatum eſt, prohibentibus ſacris canonibus, & venerandis legibus, neminem ex laicali militia ſubito ad ſacerdotium promoveri. Ignatius vero dum pelleretur, eccleſiam ligavit, ne quiſquam abſque ſe in ea ſacra celebrare tentaret officia. Quo audito, Bardas adeo eum in inſula, in qua erat relegatus, diverſis tormentis affecit, ut dentes illius fregerit, & continuis lacerarit colaphis, uſque quo ſe refutare regimen ſuæ profiteretur eccleſiæ, qua videlicet jam præjudicialiter fuerat exſpoliatus, & ante omnem diſcuſſionem penitus denudatus.

* *Forte*, inceſto. H.

His ergo compertis, cœperunt nonnulli metropolitani antiſtites, ac inferioris ſacerdotii vel laici, pontificis ſui tormentis compatientes, dejectionemque dolentes, rectorem ſibi proprium reddi magnopere clamitare: quod Photius ſentiens, perſuaſo imperatore, ſubminiſtrante Barda, congregavit concilium quorumdam epiſcoporum, adulatione ſibi vel timore faventium, & eumdem Ignatium depoſuit, & anathemate perculit, populum ab eo per hoc tamquam a damnato ſcindere ſperans, cui tamen uſque ad hoc veluti presbytero divina ſacrificia conficiendi præſtabat aſſenſum. Quo geſto magis ac magis pietas fidelium accenditur, & eo conſtantius ab univerſis ovibus proprius paſtor exquiritur, quo verſutius lupi crudelitas furit. Præterea Photius in hac parte ſe fruſtratum intuens, ad ſedem apoſtolicam mittit, cui magnus tunc deceſſor veſter præſidebat papa Nicolaus; quatenus illa, ſicut ipſe ſperabat, approbante vel decernente, mox omnium ora reſiſtentium obſtructa ſilerent, & aditus ſibi progrediendi qua vellet omnes omnino pateſcerent; ignorans ſtolidus, quod apud beatum Job de Deo legitur: *Qui ſi incluſerit hominem, nemo eſt qui aperiat.* Job 12. Cujus legationem præfatus ſummus pontifex ſuſcipiens & pertractans, licet hucuſque verſutiarum ejus atque geſtorum ignarus, pene cuncta quæ ab eo acta fuerant, ſagaci deprehendit acumine: & non Ignatium, ut Photius poſtulaverat, ſed potius ipſum Photium repulit, verum tramitem juſtitiæ ſequens, miſit Conſtantinopolim miſſos, Radoaldum ſcilicet Portuenſem, & Zachariam Anagninum, epiſcopos, atque literas, quarum tenorem qui legerit, facilius noſſe poterit: in quibus, quia & de venerandis iconibus quæſtio erat, nonnulla etiam ſuper his conſcripta reperiuntur. Pervenientibus igitur miſſis apoſtolicæ ſedis Conſtantinopolim, & concilio congregato, Græci epiſtolas ſuſcipientes, quidquid in eis erat pro Ignatio vel contra Photium, inverterunt, ſubtraxerunt, & in concilio legi minime pertulerunt: miſſis Romanis quid legerent, quidve non legerent, nullatenus intelligentibus, vel etiam advertentibus, quin potius præ vi ac timore jam jamque deficientibus: quid plura? Ignatius in medium trahitur, coram miſſis apoſtolicæ ſedis jam ſenio feſſus ſtatuitur, & denuo damnationi ſubmittitur, quin & ſacerdotalibus infulis exſpoliatur, quaſi validior fieret depoſitio, ubi ſedis apoſtolicæ per vicarios ſuos auctoritas adfuiſſet, cum in his nec illius interfuerit auctoritas, nec miſſi illi vicariorum more, ut epiſtolæ dant intelligi, fuerint deſtinati. Quod ſedes apoſtolica diſcens, tantam injuſtitiam impune deſeri minime paſſa eſt, ſed ſcribit a tali præſumptione ceſſandum, ſuoque decreto Photium non obedientem cum complicibus ſacra dignitate nudat, & cum omnibus fautoribus anathema fore decernit; jam dictis miſſis ſuis primitus ſententiam ſecundum exempla reverendæ memoriæ Felicis papæ in Vitalem & Miſenum epiſcopos ſimiliter excedentes ſynodaliter inferens, & quam ſibi fratris dejectio eſſet gravis, etiam filiis ſuis non parcens, palam cunctis dedit intelligi. Cujus cenſuræ Photio minime parente, ſacratus fidelium catalogus magis inflammatur, & ab ejus ſe communione catervatim ſequeſtrat, horreſcens quod nec a tanta ſede perculſus corrigi conſenſerit, quippe cum durior ſilice, etiam verbera dura impudenti fronte contempſerit: quod Photius moleſtiſſime ferens acriter indignatur: & licet Bardas, Cæſar poſtmodum factus, cujus auxilio fulciebatur, digna retributione ab imperatore Michaele fuerit interfectus,

ANNO CHRISTI 869.

ctus, nihil tamen ſævitiæ ſuæ minuit: ſed alios quidem privatione honorum ac dignitatum, alios vero proſcriptione facultatum damnat, hos exilio longo & carceribus relegat, illos tormentis diverſis afficit; atque ut breviter omnia comprehendantur, nulla profeſſio, ſexus, vel ætas ab eo impunita deſeritur, niſi conſors ſuæ communionis inventa: adeo ut communionem ejus declinantium nonnullos, quibuſdam exceptis, qui contemplationi operam dantes, clauſi habebantur, abſtraxerit; alios vero in monte Olympo eremiticam vitam ducentes fugaverit, eorumque tuguria ſeu ſpeluncas ignis perdiderit; quemdam autem ſibi communicare renuentem etiam vivum ex inferiori parte uſque ad dimidium corporis ſepelierit: & (quod horribilius eſt) conciliabulum præſidente Michaele imperatore colligit, falſos homines quaſi vicarios orientalium ſedium format, accuſatores muneribus armat, & mendaciis conſtruit, teſtes eos adſciſcit, quos & accuſatores opponit. Judices nonnunquam & in accuſati perſonam admittit, exceſſus quoſdam quaſi præfati ſummi pontificis fingit, impingit, & ſicut putabat, damnatione ſimul & anathemate punit: cunctis qui aderant, exceptis perpaucis, & his fautoribus impietatis, clamantibus non eſſe juſtum, in ſummum & primum pontificem, & præcipue ab inferiori quomodolibet ſententiam proferendi; cum id nec canon quiſquam admittat, nec aliqua eccleſiæ conſuetudo fieri doceat. Verum iſte falſarius falſorum exceſſuum adverſus inſontem abſentem & invictum, mendacem codicem compilat, mille circiter antiſtitum ſubſcriptiones falſas interſerit, ſibi nemine prorſus conſentiente vel conſcribente ex illa numeroſa epiſcoporum multitudine, niſi uno & viginti præſulibus. Unde jam profuſius ſancti habitus viri eum fugiunt, & quaſi ſqualorem quemdam declinant, alterum Dioſcorum hunc appellantes, & præcurſorem antichriſti, immo ipſum antichriſtum exiſtimantes, quem ſcilicet hominem peccati, filiumque perditionis apoſtolus appellaſſet, qui profecto extolleretur ſupra omne
a. Theſſ. quod dicitur Deus, aut quod colitur. Ceterum conſtruit & aliam technam hic perverſorum dogmatum cultor, & perſuadet imperatori præcipere, neminem teſtamentum facere, vel per alterius, niſi per Photii manus ſuas eleemoſynas erogare: quod non ob aliud adinvenit inventor malorum, niſi ut cum acciperet & erogaret ſubſtantias divitum, proprias a minus curioſis erogaſſe putaretur, ac per hoc a cunctis quaſi dapſilis & munificus amaretur; ſimul etiam ut ſaltem per hoc omnes ei coacti communicarent, quandoquidem conſpicerent, nec ipſa ſe animarum ſuarum remedia poſſe, niſi per manus ejus ſaltem in ipſo mortis articulo poſitos operari. Præterea & aliud iniquitatis ſuæ retiaculum, quo mentes ſimplicium caperet, texens, quotquot ad exteriorem ab eo diſciplinam inſtruendi veniebant, proprio ſcripto ſpondere cogebat ſe ſecundum fidem Photii de cetero credituros; quaſi duæ fides eſſent, una ſcilicet Chriſti, & altera Photii: & hoc nihilo minus callide molitus, ut communionis ſuæ quoſcumque vel quomodocumque laqueis irretiret; & eſſet impoſſibile ſe unquam evelli, quem nimirum conſtaret, tot fixis hærere radicibus, dum his nec aliam fidem, niſi quam ipſe teneret, habere quoquo modo licuiſſet: quod maximum ſcandalum mortalibus excitavit, dicentibus: itane, ſi Photius hæreſiarcha fuerit, debent filii noſtri aut fidei catholicæ deſertores eſſe, aut juramenti vel ſui chirographi tranſgreſſores? erant enim inter eos nonnulli clariſſimis natalibus oriundi; nam & ante annos aliquot idem Photius duarum unumquemque hominem animarum conſiſtere prædicabat. Qui cum a Conſtantino philoſopho magnæ ſanctitatis viro fortiſſimo ejus amico increpatus fuiſſet, dicente; cur tantum errorem in populum ſpargens, tot animas interfeciſti? Reſpondit: Non ſtudio quemquam lædendi, talia, inquit, dicta propoſui, ſed probandi, quid patriarcha Ignatius ageret, ſi ſuo tempore quælibet hæreſis per ſyllogiſmos philoſophorum exorta pateſceret, qui ſcilicet viros exterioris ſapientiæ repuliſſet: verum ignoravi me ſub hujus fomite propoſitionis tot animas fore læſurum. Ad quod ille: O ſapientia mundi quæ infatuatur & deſtruitur! Jactaſti ſagittas in multitudinem copioſæ turbæ, & ignoraſti quemlibet ex his omnibus vulnerandum. Certe omnibus liquet, quia ſicut oculi, quantumlibet ſint magni & aperti, ſi fumus palearum interjacuerit, videre ultra non poſſunt: ita oculi ſapientiæ tuæ quantumlibet ſint magni & patuli, avaritiæ tamen & invidiæ fumo penitus obcæcati, tramitem juſtitiæ videre non poſſunt: ac per id verum eſt quod dicis, neminem ictu tuo putaſſe eſſe lædendum, cum ſic obcæcatum ſenſum prædictis adverſum patriarcham paſſionibus habens, nec quid emiſeris, prævidiſti. Interea occiditur Michael, remanet ſingularis in imperio Baſilius. Unde & nuncupatur ab omnibus monocrator. Incipit inquirere & inveſtigare, quodnam fuerit ſedis apoſtolicæ judicium, vel decretum tam ſuper iconomachis, qui ſenſim contra ſacras imagines garrire rediviva præſumptione videbantur, quam ſuper Ignatio vel Photio promulgatum. Qui, cum ei reſponſum eſſet, apoſtolicam ſedem ab undecima indictione, ſicut ab olim in throno Conſtantinopolitano Ignatium ſtabiliiſſe, Photium vero nullius clericalis ordinis dignum aliquo modo cenſuiſſe, atque ſuper his innoteſcendis diverſa ſcripta Conſtantinopolim, ac per omnes orbis terrarum terminos direxiſſe; protinus eadem ſcripta curioſo ſatis intentu requirit, & inventa ubi a Photio profundius obruta conſiſtebant, præ oculis veluti ſpecula ponit, & horum lectione magiſtra, quæ ab eadem ſumma ſede decreta fuerant, celeri conſummat effectu: id eſt, & Photio ſacro miniſterio poſt depoſitionem irregulariter abutenti, throno Conſtantinopolitano cedere perſuadet, & Ignatium hunc recipere adhortatur. Verum quia & Ignatius thronum quo præjudicialiter fuerat expulſus, abſque iterata potioris ſedis, id eſt, primæ auctoritate non recipere propoſuerat, & imperator tantum (proh nefas!) & ubique diſperſum a Chriſti eccleſia generali ſatagebat eradicare ſententia, viſum eſt utrique, Romam, & ad tria patriarchia fore mittendum orientis, & a Roma quidem decreta diſpenſatoria, & ſicut erant culparum cauſarumque diſcretiones, ita & pœnarum qualitates judicandarum, nec non & perſonas vice fungentes apoſtolica poſtulandum. A thronis autem orientalibus conſenſus nihilo minus & perſonas ducendum, ſane notandum, quod ceteri throni nil, inter Agarenos poſiti, ſuper hoc negotio ſumpſere laboris: ſed poſt Conſtantinopolim venientes, quod a ſede apoſtolica fuerat elaboratum atque decretum, reverenter admittunt, & præconiis miris attollunt, atque huic addendum, minuendumve nil omnino decernunt. Mittitur itaque Romam a parte quidem Ignatii, Joannes metropolita Silei, qui & Perges Pamphyliæ præerat eccleſiæ: a parte vero Photii, Petrus metropolita Sardenſis, qui contra Ignatium cum jam memorato Gregorio auctor factus fuerat eccleſiaſticæ ſciſſionis: porro

a principe deſtinatur regius ſpatharius Baſilius nomine, qui inter utramque partem coram ſede apoſtolica medius haberetur, & fidelis eorum quæ ſedes eadem decreviſſet, auditor & nuntius: ſed Petrus quidem, licet nova navi, & quam ipſe ſibi elegerat, veheretur, naufragium ſimul & mortis periculum pertulit; & qui navim Chriſti, hoc eſt, eccleſiam ſciderat, navis ſuæ ſciſſionem non inconvenienter incurrit. Ceteri ſane legati Romam pervenientes, epiſtolas & profanum codicem, in quo continebantur geſta conciliabuli, quæ Photius adverſus apoſtolicæ memoriæ papam Nicolaum falſo fuerat commentatus; atque omnia quæ crebro memorato eximio præſuli deſtinata fuerant, quia ille ad meliorem vitam migraverat, tibi præclaro ſucceſſori ejus, domine junior Hadriane præſul * eximiæ ſedis apoſtolicæ, gubernacula egregie moderanti præſentant: qui accingens ſicut vir lumbos tuos, * & Danielis pueri ſpiritum ſumens, & nec ad dexteram, nec ad ſiniſtram a via regia declinans, quæ ille decreverat decreviſti, & quæ ſtatuerat ſtatuiſti, atque omne providi patris edictum pius heres executus, injurias propriæ ſedis protinus vindicaſti. Nam ſynodo mox apud beatum Petrum collecta, profanum codicem illum cremari cenſuiſti, & ita fieri apud Conſtantinopolim, ſi quæ exemplaria ejus ibidem invenirentur, jure mandaſti: quod & factum eſt, & auctorem ejus pro tanta temeritate denuo damnans, hujus paria occultantes cenſura ſimili ſequeſtraſti. Miſſiſque cum auctoritate apoſtolica vicariis & epiſtolis decretalibus, juſſiſti fieri Conſtantinopoli ſynodum, pro multis quidem neceſſitatibus eccleſiæ, ſed pro his præcipue, quæ hucuſque breviter annotata ſunt, quæque in hujus ſynodi geſtis inveniuntur, in qua ſcilicet Photius ob id etiam ſpecialiter condemnatur, quoniam depoſitionem vel anathema præſumpſit in ſanctæ memoriæ papam Nicolaum nominare. Facta eſt igitur hæc ſacroſancta ſynodus anno imperii Baſilii pii principis tertio, quæ univerſos patriarchales thronos, ſicut aliarum ulla in eorum loci ſervantibus præſules habens, univerſalis non inconvenienter ab omnibus appellatur; univerſalis eſt enim. Primo quia catholica fides in ea & ſanctæ leges, quæ non ſolum a ſacerdotibus, ſed & ab univerſis Chriſtianis coli debent & venerari, contra hoſtes earum conſona voce defenditur. Deinde, quia cum Chriſtus in corpore ſuo, quod eſt eccleſia, tot patriarchales ſedes, quot in cujuſque mortali corpore ſenſus locaverit, profecto nihil generalitati deeſt eccleſiæ, ſi omnes illæ ſedes unius fuerint voluntatis, ſicut nihil deeſt motui corporis, ſi omnes quinque ſenſus integræ communiſque fuerint ſanitatis. Inter quas videlicet ſedes quia Romana præcellit, non immerito viſui comparatur: qui profecto cunctis ſenſibus præeminet, acutior illis exiſtens, & communionem, ſicut nullus eorum, cum omnibus habens. Tertio, quia cum Photius tot exceſſuum ſuorum morbo univerſam eccleſiam maculaverit, univerſalis curatio adhibita eſt, ut totum curaretur, quod totum fuerat maculatum. Nam tantum hujus ambitionis pullulavit longe lateque temeritas, ut mox Hieroſolymis quidam laicus nomine Salomon extemplo clericus factus, ſit ordinatus antiſtes: quod nunquam factum eſt etiam ab ipſo Jacobo, qui primus illic epiſcopus extitit; niſi poſtquam Photius noviter in clero planatus, & confeſtim præſul factus auditus eſt. Apud Conſtantinopolim autem nonnulli ex tunc laici etiam virtutibus operam tribuebant, tantum ut ad hanc ſacram poſſent pertingere dignitatem: at ubi compotes fieri nequiverint, mox continentiæ frænis laxatis, in ſuis * voluptatibus ire cœperunt, & quod non ſanctitatis, ſed avaritiæ cultores exiſterent, protinus oſtenderunt; adeo ut diverſis modis a Romanis miſſis horum quidam obtinere tentaverint, ne regula promulgaretur, quæ tunc de non repente ſæcularibus in ſacerdotium provehendis, in hac eadem ſynodo promulgata eſt. Præterea penes Alexandriam & Antiochiam in tantum radix hujus peſtis excrevit, ut a tempore promotionis crebro dicti Photii hactenus evelli non poſſit. [1] Nec fatendum creditur, quod tunc univerſalis jure diceretur, ſi pro fide celebrata conſiſteret, cum & in hac nonnulla quæ ad fidem pertinent, ſint definita, & in ceteris univerſalibus conciliis multa diſpoſita inveniantur, quæ ad fidei doctrinam non pertinent, quod non minus in fide quam in legis prævaricatione peccent ex concilio Conſtantinopolitano acta: quamvis non minus in ſanctas regulas quam in catholicam fidem delinquatur, & diabolus non pro fidei pravitate, ſed ob perverſitatem operum perpetuo maneat condemnatus. Nam ſicut unicuique ſine fide impoſſibile eſt placere Deo, ita & fides, ſi non habeat opera, mortua eſt in ſemetipſa: ac per hoc hujuſmodi fidei cultores, ſicut ſcriptum eſt, confitentur quidem ſe noſſe Deum, factis autem negant: & ideo ſicut rectæ fidei ſinceritatem maculantes, ita ſanctæ regulam juſtitiæ violantes, ab omnium ſunt unanimitatis æquo libramine corrigendi, vel certe juſta ſententia puniendi: ſicut econtra non ſolum rectæ fidei, verum etiam ſancti operis ſtrenui cuſtodes ab omnibus ſunt laudandi, & digna præmiorum cæleſtium ſorte ditandi.

Porro proprium nomen hujus rite quærimus ſynodi. Nam ſi hydræ ac hippocentaurorum, qui non ſunt, utique nomina dicuntur, quanto congruentius hujus ſynodi nomen ſciri debet, quæ utique eſt, ne videlicet nomine carens, comparetur rebus in maris profundo poſitis, quæ quidem ſunt; ſed quia ad notitiam hominum non pervenerunt, hactenus nomine carent. Itaque ſi ſynodus tantum dicatur, non proprie dicitur: habet enim hoc nomen commune cum aliis numeroſis conciliis, ſi ſynodus univerſalis appelletur. Nec ſic de hac quod ſingulariter poſſidet prædicabitur: nam hoc nomine cum generalibus ſeptem ſynodis utitur. Porro ſi ſynodus Conſtantinopolitana dicatur, non dicetur proprie: ſunt enim & aliæ Conſtantinopolitanæ ſynodi. Jam vero ſi ſynodus univerſalis Conſtantinopolitana & octava vocetur, nec ſic definitive nomen ejus prædicabitur: non enim eſt octava, ſed quarta ſynodus earum, quæ Conſtantinopoli univerſaliter celebratæ ſunt: Nuncupanda eſt ergo ſine omni contradictione ſynodus univerſalis octava, ut & appellatio quam cum ſeptem aliis conciliis ſortita eſt, non celetur, & nomen proprium, quod ſingulariter poſſidet, deſignetur.

Igitur cum hæc celebraretur venerabilis ſynodus, accidit me famulum veſtrum miſſum a Ludovico piiſſimo imperatore cum duobus aliis viris inſignibus intereſſe, ferentem etiam legationem ab apoſtolicis meritis, decorato præſulatu veſtro, cauſa

ANNO CHRISTI 869.

ANNO CHRISTI 869.

* Forte, eximie. H.

* al. & deceſſoris pii zeli ſpiritum, &c.

* al voluptatibus.

aliquid videtur deeſſe.

Hebr. 11. Jacob. 2.

ad Titum 1.

1 Hæc quæ ſequuntur, uſque ad *Porro proprium nomen*, inferius ponenda videntur poſt hæc verba. *& nomen proprium, quod ſingulariter poſſidet, deſignetur.*

causa nuptialis commercii, quod efficiendum ex filio imperatoris Basilii, & genita praefati Dei cultoris Augusti, ab utraque parte sperabatur simul & parabatur. In tam enim pio negotio, & quod ad utriusque imperii unitatem, immo totius Christi ecclesiæ libertatem pertinere procul dubio credebatur, præcipue summi pontificii vestri quærebatur assensus. Dei ergo nutu actum est, ut tanti negotii cum loci servatoribus apostolicæ sedis & ipse fine gauderem, & veniens fructuum in exultatione portarem manipulos, qui per septennium ferme pro eo indefesse laboraveram, & per totum orbem verborum semina sedulo scribendo disperseram.

ANNO CHRISTI 869.

Nam pene omnia, quæ ad præsens negotium pertinent, quæque a sede apostolica Latino sermone prolata sunt, sive quæ in hujus synodi codice, sive quæ in aliis voluminibus continentur, ego summis pontificibus obsecundans, decessori scilicet vestro ac vobis, exposui, & postmodum Constantinopoli pro prædicta causa repertus, non pauca in his vestris loci servatoribus, ut ipsi quoque testantur, solatia præstiti, qui etiam diversos hominum eventus considerans, gesta hujus synodi, quæ apostolicæ sedis loci servatores in uno volumine secum portaturi conscripserant, in altero codice transcripta Romam usque deferre proposui. Unde factum est, ut eisdem loci servatoribus in prædones incidentibus, & codicem ipsum cum omnibus supellectibilibus suis amittentibus, ego codicem quem detuleram Romam, vexisse dignoscerer, quem sanctitas vestra grato suscipiens animo, mihi ad transferendum in Latinam tradidit dictionem: ad quod opus ego idoneum esse me denegavi, licet in interpretandis ex archivo in Romanum sermonem scripturis præsenti tempore quoddam conamen arripere nitar, & nonnulla jam ad ædificationem plurimorum, & præcipue vestri decessoris hortatu interpretatus edidisse dignoscar. Verum vicit jussio tanti pontificis, dum non deest obedientia prompti ministri. Interpretans igitur hanc sanctam synodum, verbum e verbo, quantum idioma Latinum permisit, excerpsi; nonnunquam vero manente sensu, constructionem Græcam in Latinam necessario commutavi. Rara præterea interpreti doctiori enucleanda servavi; quædam etiam sicut mihi nota erant, nimirum qui tam Romæ, quam Byzantii positus, in cunctis his solicite laboravi, scholiis in marginibus codicis exaratis annotavi, vel etiam, sicut mihi visum est, explanavi. Sane & hoc notandum, quia quædam scripturarum, quæ super his a sede apostolica Constantinopolim missæ sunt, deficientibus urbis ejusdem interpretibus, non ex toto recte translata in Græcitatem inveni; quorum ipse nonnulla, & quantum angustia illic morandi permisit temporis, emendavi; partim vero, ut reperi hactenus incorrecta reliqui.

Ad extremum plane monendum est, & pro futurorum cautela temporum arctius memoriæ commendandum, ne forte procedente tempore in Græcis codicibus reperiatur huic sanctæ synodo quidquam a Constantinopolitana suatim additum vel mutatum, nihil minus vel amplius in eadem synodo definitum fuisse, nisi quæ in Græco ejusdem synodi actionum codice in Romana ecclesia scripta reperiuntur, & in Latinitatem fideli satis stylo translata, in archivo ejusdem ecclesiæ recondita comprobantur, quæque omnium patriarchalium sedium loci servatorum, & ipsorum quoque imperatorum atque cunctorum antistitum subscriptionibus roborata, & nunc usque signata consistunt. Sane epistolæ tam synodi, quam patriarchæ & imperatorum ad Romanum pontificem missæ, quæ in codicis actionum ipsius synodi calce habentur insertæ, reverenti sunt cultu recipiendæ. Nam a totius synodi consensu, dum adhuc ageretur, decretæ sunt & expositæ. Cur autem ista præmiserim, breviter annotabo. Siquidem cum rex Vulgarorum cum propria gente Christi fidem suscepisset per hominem Romanum, id est, quemdam presbyterum, Paulum nomine, documentum atque mysterium propositum habuit a sede apostolica, non modo fidei regulam, sed & sanctæ legis sumere disciplinam: quod & fecit, non solum a præfato presbytero, verum etiam per divinam revelationem instructus: quæ sic temporum qualitatem discrevit, ut postrema in priorem reformaret statum & ordinem. Nam tota Dardania, Thessalia, Dacia, & utraque Epirus, atque ceteræ regiones juxta Istrum fluvium sitæ, apostolicæ sedis vestræ moderamine antiquitus præcipue regebantur & disponebantur. Sed postquam imperatores Romanorum, qui nunc Græcorum appellantur, variorum fautores vel incentores effecti errorum, sanctam Christi ecclesiam diversis hæresibus scindere minime formidaverunt; scidit Deus imperium eorum, & in occiduis partibus paulatim regnare, superno decernente judicio, cessaverunt: donec Romanos pontifices suis pravitatibus incurvare conantes, nec valentes, ac per hoc multiplicibus pœnis afficientes, Hesperiæ potestatem jam prorsus amitterent, occidentis etiam amisso imperio, nihilo minus Romanis pontificibus, quia jam jubere nequeunt, suadere nituntur; suis læsis favorem sensibus accommodandum. Sed quia isti cum Petro super petram veræ confessionis stantes pestiferam suggestionem audire possunt, obaudire non possunt, mox illi quoniam aliter eos lædere nequeunt, patrios & antiquos terminos transferunt, privilegia sedis apostolicæ corrumpunt, & pene omnia jura disponendarum diœceseon auferunt, atque suis hæc fautoribus consentaneis & sectatoribus conferunt: cum quibus etiam jus, quod sedes apostolica super prædictas regiones habuit, quia juxta se sitæ videbantur, usurpant, & Constantinopolitanæ diœcesi nequiter applicant; cum beatus papa videatur dicere Innocentius ad Alexandrum Antiochenum inter alia scribens: Non ergo visum est ad mobilitatem necessitatum mundanarum, Dei ecclesiam commutari, honores aut divisiones perpeti, quas pro suis causis faciendas duxerit imperator; sed his nec ipsi diu fruuntur, siquidem jam memorata Vulgarorum gens protinus irruit, & universa circa Danubium occupat: sicque Græci principes, quod sedi subripiunt apostolicæ, in duplum quodammodo & secundum legem resarcinant, nam cum jure diœceseos usurpatæ etiam sua, id est, imperii proprii partem potestatis ammittunt. Verum tandem aliquando volens omnipotens Deus, qui olim filios Israel etiam post triginta & quadringentos annos ab affligentium pressuris eripuit, salubremque doctrinam edocuit, has etiam regiones cum populo suo ad rectum fidei tramitem, æquamque justitiæ normam perducere, inspiravit jam memorato principi Vvlgarorum, per merita Petri, cujus in arcto situs interventionem sibi apud Deum adesse precatus est, sicque de numerosis cuneis hostium triumphavit, mittere Romam, & a sede apostolica fidei & sanæ traditionis postulare doctrinas: quod pius princeps non segnis executor effecit, & mittens ad apostolicam sedem cui decessor vester tunc papa egregiæ sanctitatis præsidebat Nicolaus, & non solum dogmata orthodoxæ fidei, verum etiam sanctæ vitæ disciplinam ab ea, quin & ad

ANNO CHRISTI 869.

utrum-

utrumque idoneos institutores expetiit, & accepit, A
ANNO CHRISTI 869. Paulum scilicet Populoniensem & Formosum Portuensem, sanctæ conversationis antistites. Qui ad principem pervenientes, totamque jam memoratorum Vulgarorum patriam, cujus supra partes commemoravimus, peragrantes, terram cordium linguæ vomere præscindendo, & Christum, extirpatis errorum vepribus, in hominum mente plantando, fluentisque sacri baptismi rigando, atque impositione manuum suarum super capita fidelium, & Deo dicata templa vel altaria incrementum perfectionis per sanctum Spiritum invocando, dum apostolicus ille pontifex, & ut ita dicatur, cælestis homo & terrestis angelus superstes habitus est, minime cessaverunt. Ad cujus imitationem eadem agi strenue tu successor ejus almæ ac B
summæ magnitudinis præsul, medullitus anhelasti, & in his consummandis satagere non cessasti. In tantum autem pietas creverat principis, & abundabat circa beatum Petrum venerationis affectu, ut quadam die manu propria capillos suos apprehenderet, & contemplantibus cunctis se Romanis missis tradiderit dicens: Omnes primates & cuncti populi Vulgarorum terræ cognoscant, ab hodierno die me servum fore post Deum beati Petri & ejus vicarii.

Quæ Græci de die in diem audientes invident, & tantæ gloriæ avidi, ut eum possint a Romana sede avertere, diversa requirunt ingenia, munera post munera numerosa mittentes, & sophistica ei argumenta creberrime proponentes. At il- C
le ut columna mansit immobilis, donec eorumdem Græcorum fraude deciperetur, scribentium ei, atque dicentium; quod de patria illa utrum Romano an Constantinopolitano pontifici subdi debeat, inter vicarios Romanos, patriarchamque Ignatium Constantinopoli disceptatio fuisset canonice ventilata; & conjunctis Romanis orientis sedium loci servatores judicaverint Vulgarorum diœcesim urbi fore subjiciendam, cui ante Vulgarorum adventum subdebatur: cum alia sit in mundanis negotiis, alia in ecclesiasticis dispositio juris; & quamvis regio illa Græcis fuerit antea subdita, nullum tamen in ea sibi jus vindicare legitime potuerunt, quam armis olim amissam per tot tempora bellando recipere non valuerunt: quam- D
vis & priusquam Græcis fuerit subdita, Romani hanc possedisse patescant, nec illam Græci, ut supra monstratum est, tenuisse memorentur, nisi dum sceptris Romanicis potirentur: quamquam etsi huic Græci principes regioni quantum ad rempublicam attinet, dominati sint, non tamen præjudicare possunt Dei ecclesiæ juri, quæ quantumlibet illi cum diversis nationibus conflictantes, sive victi, sive victores extiterint, non novit nisi caritatem & pacem. Unde quidam magistrorum ejus exclamat; *Si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque ecclesia Dei:* licet hoc ipsum an loci servatores orientis decreverint, nullis certis probetur indiciis. Quamvis enim Romani loci servatores & Vulgarorum missi E
cum imperatore, seu patriarcha, nec non & orientis loci servatoribus convenissent; his tamen omnibus in uno conclavi positis, nulli deforis venienti patebat aditus, nisi cui vel imperator vel patriarcha forsitan permisisset. Unde factum est, ut quidquid Romani assererent, nec orientis loci servatores, nec Vulgares missi intelligerent: & rursus quidquid orientales dicerent, nec Romani loci servatores, nec Vulgarorum missi cognoscerent. Dum videlicet nullus adesset, nisi unus imperatoris interpres, qui nec Romanorum, nec orientalium loci servatorum voces aliter audebat edere, nisi ut jam imperator ad subversionem Vulgarorum imperarat; excepto quod datum est missis ANNO CHRISTI 869.
Vulgarorum quoddam scriptum Græcis verbis & literis exaratum, continens quasi loci servatores orientis inter loci servatores Romanos & patriarcham Ignatium * arbitros existentes, judicaverint, *fort. arbitri.
Vulgarorum patriam quæ in Illyrico constituta est, diœcesi Constantinopolitanæ subjiciendam, cum ab olim in utraque Epiro, Dardania, Dacia, Tessalia, & ceteris in Illyrico sitis provinciis semper sedis apostolicæ dispositio facta clareat, sicut diversæ pontificum Romanorum a Damaso papa per easdem provincias missæ testantur epistolæ, & has Græcorum principes sola vi, faventibus sibi Constantinopolitanis præsulibus, caussa dumtaxat, quam superius annotavimus, exhortans, ab apostolica sede subegerunt: super quibus recipiendis ideo apostolica sedes nullam reperitur fecisse querelam, quoniam mox has, ut prædictum est, sæpe memorata Vulgarorum natio adit, & sibi jure potestatis omnia vindicat. At ubi religio redit, confestim & diœceseos fas sedi propriæ reformatur. Hæc cum Romani, & his similia, loci servatores summatim Græcorum locutiones advertentes, assererent, etiam hoc persecuti sunt dicentes: Omnibus liquet, neque nos, neque loci servatores orientalium sedium caussa vindicandarum quarumlibet diœceseon veniendi Constantinopolim invitatos, sed controversiam, pro qua disponenda & definienda, vel a piis imperatoribus expetiti, vel a præsulibus nostris destinati sumus (Deo auctore) sane dissolvimus, & propria singuli subscriptione signavimus: super diœcesi autem Illyrici; quam sedes apostolica jure prisco, & impræsentiarum sibi a possessoribus ejus redditio nunc quieta retentione possidet, & regulariter utitur; eadem principalis sedes neque pulsata est, neque ut pro ea mitteret, altercandum ullo modo provocata: sed neque nos personas advocatorum vel assertorum ejus assumimus, neque quid illa si adesset, responderet objectis, agnoscimus: quippe qui nihil hinc ab ea in mandatis accepimus, ac per hoc disceptare non jussi quidquam non possumus; verum nec loci servatores orientis judicum se personas assumpturos in controversiis, in quibus ab utraque non sunt parte judices appellati vel electi, conjicimus, præsertim cum apostolus perhibeat; Mediator, inquiens, unius non est; & sacri canones non quorumcumque, sed electorum judicum sententiam minime spernendam edoceant, & quidam probabilium patrum dicat: Justus mediator non est, qui sic unam partem audit, ut alteri parti nihil reservet. Hæc itaque diximus, intentos reddere studiosos curantes, ne forte processu temporis quidquam de subjicienda Constantinopolitanæ diœcesi Vulgarorum terra statutum vel definitum ab universali & octava putetur synodo, vel actionum illius codici a Græcis hinc aliquid adjici præsumatur. Nam familiaris est illis ista præsumptio, & singularis quodammodo ambitionis indicium: siquidem in secunda synodo contra statuta magnæ Nicænæ synodi, & sanctorum decreta præsulum Romanorum, Alexandrinæ privilegia sedis Constantinopolitano contulere pontifici; & quædam penes illos reperiuntur capitula regularum, quæ illi quidem tertiæ dicunt existere synodi; cum apud Latinos nec in vetustissimis inveniantur editionibus. In quartæ quoque synodi quibusdam codicibus quoddam de privilegiis Constantinopoleos ostendunt capitulum, quod inter canones ejusdem synodi ab universa ecclesia veneratos, nec Latinitas, nec alia lingua sub sole recipere com-

ANNO CHRISTI 869.

comprobatur. Quodque licet ab Anatolio, & imperatore, vel fautoribus eorum, post omnia gesta synodi & prolatos canones in absentia Romanorum loci servatorum clam depromptum extiterit, mox tamen ibi ipsum ab eisdem loci servatoribus est repulsum, & a sede apostolica, quæ ut eadem synodus fieret, sola decrevit, solaque jus habuit eos recipiendi, quos synodica decreta protulerant, non solum non admisit, verum etiam continuo respuit; quodque Anatolius vel imperator, quia ut firmaretur a sede apostolica, cui tunc magnus præsidebat Leo, impetrare non potuit, in ejus positum potestate confessus est. Nihilominus & alia ostendunt regularum numerosa & præsumptuosa satis capitula, priscæ traditioni pene omnia valde contraria, quæ a sexta falso perhibent synodo promulgata; cum sexta synodus nullam protulerit præter fidei regulam; sed quas ejus asseverant regulas, longe post sextam synodum ab ipsis constat esse penes se privatimque depromptas. Porro in septimæ synodi codice, quia sæpe contra canones Constantinopoli ex neophytis antistites provehuntur, & eo tempore Tarasius ex laicis patriarcha fuerat ordinatus, ita epistolam beatæ recordationis papæ Hadriani existimant transcribendam, ut nihil in ea ex his, quæ ad prædictum præsulem vel contra neophytos idem pontifex sanctissimus scripserat, vel scriptum, vel translatum Græce reperiatur. Sic igitur Græci accepta occasione celebratorum universalium conciliorum, frequenter egisse clarescunt, & nunc minuendo, nunc addendo vel mutando, nunc in absentia sociorum, nunc in absconditio angulorum, nunc extra synodum, nunc post synodum, astutia sua, immo fraude communibus sanctionibus abutuntur, & ad suos libitus cuncta quæ sibi visa fuerint, etiam violenter inflectunt. Itaque quidquid in Latino actionum octavæ synodi codice reperitur, ab omni est fuco falsitatis extraneum: quidquid vero amplius sive de diœcesi Vvlgarica, sive aliunde in Græco ejusdem synodi codice forsitan invenietur, totum est mendacii venenis infectum. Denique disceptatio, quam coram imperatore, vicariis, & Vvlgaribus, tantum super Vvlgarum terra supra fuisse significavimus actam, post synodum consummatam, canonesque in viginti prolatos & septem tantum capitulis atque terminum fidei depromptum, & omnia hæc in quinque codicibus scripta sive compacta, omnium subscriptionibus roborata, sed & ipsos codices plumbea bulla munitos, atque sigillatim loci servatoribus traditos, patriarchalibus sedibus deferendos, effecta est. Ne ergo Græcorum suatim astutia, quin potius dolositas etiam circa præsentem synodum agat: hæc me admonendi causa dixisse sufficiat. Ceterum bene novi quod juxta proverbiatorem, *Frustra jactatur rete ante oculos pennatorum*. Unde quisquis sapientiæ ac prudentiæ pennis ad alta sustollitur, omnes insidiarum muscipulas, quæ a Græcis in infimis tendi poterunt, alto contemptionis saltu transcendet. Divinitas apostolatum vestrum per multos annos servare dignetur, domine beatissime papa.

id est, Breve compendium.

BREVIS COMPENDIOSUS MONUMENTORUM A S. ET UNIVERSALI *synodo VIII. per singulas ejus sacratissimas actiones facta pro catholica ecclesia, id est, pro apostolicis & orthodoxis dogmatibus, & ipsius saluberrimo statu.*

Auctore Anastasio Bibliothecario.

PRima quidem actio continet præfationem & sessiones, synodi præceptionem, patriarchalium personarum ingressionem, male tractatorum episcoporum, hortatum Romanorum vicariorum, eos ad sedendum jubentem: epanagnosticum ab imperatore missum, assertionem vicariorum & principum, interrogationes Bahanis patricii & præpositi, & responsiones Romanorum vicariorum. Epistolam Hadriani papæ ad Basilium imperatorem, gratiarum actiones synodi post lectam epistolam. Theodosii patriarchæ Hierosolymorum epistolam ad Ignatium patriarcham, approbationes commendatitiarum epistolarum, libellum Romanum, interlocutionem præfati Bahanis, laudes libelli, definitionem Thomæ Antiocheni & Eliæ Hierosolymitani vicariorum capitulatim, secundum statuta papæ Nicolai factam approbationem definitionis, interrogationes senatus pro Photio, & responsiones vicariorum: harum approbationem, gratiarum actiones & laudes.

Secunda vero continentur actione sessio synodi, ingressio episcoporum qui ceciderant, libellus eorum, interlocutio vicariorum Romanorum pro libello Romano scribendo, lectio & scriptio ejusdem libelli, receptio episcoporum, ingressio presbyterorum, diaconorum, & subdiaconorum, cum libello pœnitentiæ, & horum scripti ab eis Romani libelli receptio: epitoma, eorum qui ceciderunt laus cum interpretationibus versuum.

Tertia autem actione habetur sessio synodi, suggestio Metrophanis & quorumdam coepiscoporum ejus pro legendis epistolis imperatoris Basilii, & Ignatii patriarchæ, Romam missis, exactio vicariorum pro efficiendo Romano libello, aliqui episcopi, qui interim hoc agere renuerunt, sed postea peregerunt. Epistolæ imperatoris prædicti & Ignatii patriarchæ ad Nicolaum papam, epistola Hadriani papæ ad Ignatium patriarcham per Donatum & Stephanum episcopos, & Marinum diaconum: gratiarum actiones & laudes & versus.

Quarta præterea refertur actione sessio synodi, relatio de Theophilo & Zacharia dudum episcopis: interlocutio senatus, Metrophanis metropolitæ, ac Romanorum vicariorum. Ingressio Zachariæ ac Theophili in sanctam synodum, & altercatio ipsorum & Romanorum vicariorum: epistola Nicolai papæ ad Michaelem imperatorem per Radualdum & Zachariam tunc episcopos destinata: interlocutio judicum, & epistola ejusdem pontificis præfato imperatori per Leonem a secretis transmissa: interlocutio Theophili dudum episcopi; & Theodori metropolitæ Cariæ. Epistola papæ Nicolai ad Photium per Leonem a secretis: exhibitio non recepti Photii a patriarchiis: memoria libellorum a Zacharia & Theophilo Romæ factorum: preces cum laudibus.

Porro quinta continetur actione sessio synodi copiosior, annuntiatio Pauli charthophylacis, Zachariam sive Photium adesse nuntiantis. Missio hominum vicariorum cum imperiali homine ad eum, & ipsius cum ipsis sermocinatio: lectio sermonum Photii, & dictatus ad eum synodi per Eliam syncellum: lectio vocis Photii. Acclamatio synodi ad Photium. Ingressio Photii, & quis esset, & si reciperet constituta patrum. Vicariorum percunctatio Romanorum, silentium; & tandem locutio Photii ac orientalium. Vicariorum responsio, hortatio Romanorum vicariorum: sed rursus Photius tacet. Lectio epistolarum Nicolai papæ, quæ lectæ sunt in quarta actione: sed Photius iterum silet, ante quem & altera Nicolai papæ legitur epistola sibi per Radualdum & Zachariam missa. Allocutio Eliæ vicarii Hierosolymitani. Allocutio Romanorum vicariorum: quæ lecta sunt, approbantur. Hortatio Romanorum

vica-

ANNO CHRISTI 869.

tentiæ rex & princeps pacis, &, ut aſpicitis, conſilium noſtrum complevit, & in idipſum convenire atque concurrere fecit, a ſeniori quidem Roma epiſcopos duos, & diaconum unum de * definitis ſeptem, prudentia & intellectu ac vita venerabili decoratos; ab oriente vero * protothronum Antiochiæ, id eſt, ſanctiſſimum metropolitam Tyri, omni reverentia plenum: a Hieroſolymitana autem ſancta Dei eccleſia, ſancta videlicet Sion, de qua exiit qui prophetatus eſt, & nova lex, & diſcretor omnium gentium Domini ſermo, ſanctiſſimum ſyncellum virum apoſtolicum, & omni ſapientia divina & humana refertum. Igitur cooperatione & gratia Chriſti univerſorum regis, & Dei cuncta tenentis, his, quæ prava omnibus vobis eſſe videbantur, in directa, & aſperis in vias planas, imperatoria diligentia & ſtudio noſtro translatis, commonemus & cohortamur omnes vos, fratres, ut cum multo pudore ac reverentia conveniatis ad ſanctam hanc & univerſalem ſynodum, tamquam & communem, & univerſis aptam, atque ſine livore medelam, nullam vitioſam motionem vel affectum ferentes, nec ad contentioſam voluntatem reſpicientes, ſed potius vinci bene, quam vincere culpabiliter ac injuſte ſcientes. Sic enim unuſquiſque, qui vitiatum interiorem patitur hominem, ſanitatem & æternam ſalutem recipiet. At vero & ad voſipſos acclamationem imperii noſtri proponimus; quippe qui poteſtatem ſynodici judicii divinitus accepiſtis. Etenim vos veritatis eſſe ac divinæ juſtitiæ, ſecundum quod eſt poſſibile, dilectores & imitatores nequaquam quidem ambigimus: ſed ut & Deo munitum imperium noſtrum, ſecundum datam ſibi poteſtatis menſuram, in eccleſiaſticis negotiis nihil tacuiſſe pateſcat eorum, quæ debentur atque conveniunt; depoſcimus & religionem veſtram, ut omnis gratiæ ac odii nunc maxime ſuperatrix efficiatur; quin potius & impaſſibili beatæque naturæ ad perſonam non accipiendam, omni robore, quantum fieri poteſt, aſſimiletur; & neque perſonam potentis per gradum vel per amicitiam accipiat, neque pauperis miſereatur in judicio: ſic enim ſecundum conſilium utique ac voluntatem Dei, atque tranquilliſſimi imperii noſtri, pacatiſſima ſubſequetur eccleſiarum ordinatio. Et poſt lectionem, vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Iſta res univerſalis eſt, & pertinens ad utilitatem eccleſiæ: & hoc recitari ſanctæ ſynodo placet, & nobis omnibus. Thomas & Elias ſanctiſſimi vicarii orientis dixerunt: Placuit & nobis ſimiliter. Et ſacer ſenatus dixit: Et nobis omnibus placuit. Et ſurgens iterum Bahanes famoſiſſimus patricius & præpoſitus dixit: Epiſcopi petunt una cum ſenatu, ut certificentur hora iſta, unde ſitis, & quam poteſtatem, vel quales literas habeatis. Donatus & Stephanus ſanctiſſimi epiſcopi, Marinus Deo amantiſſimus diaconus, vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Hoc nos uſque nunc non invenimus in univerſali ſynodo factum, ut vicarii ſenioris Romæ a quolibet perpendantur, utrum talem exiſtimationem habeant. Bahanes famoſiſſimus patricius & præpoſitus dixit: Et nos propter inhonorantiam apoſtolici throni non dicimus hoc, ſed quia anteriores veſtri accedentes miſſi, Radoaldus ſcilicet & Zacharias, deceperunt nos, alia in mandatis habentes, & alia facientes. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Ergo ut omnem dubitationem emittamus e cordibus veſtris, & verbis & operibus certificemus vos, quia ſecundum ea quæ mandata & juſſa ſunt nobis, ita diſponemus: ecce & epiſtolas habemus ad impe-

* Definitum eſt enim, ut ſeptem tantummodo ſint in eccleſia diaconi.
* id eſt, primæ ſedis Antiochiæ diœceſeos.

ratorem & patriarcham, & ſi jubetis, legentur. Et rurſus iidem ipſi dixerunt: Piiſſimus & amicus Chriſti imperator, & ſanctiſſimus Ignatius patriarcha Conſtantinopoleos, miſerunt apocriſarios ſuos nobiliſſimos viros & fideliſſimos ſancti imperii ſui & eccleſiæ Dei; Joannem metropolitam Silei, & Baſilium ſpatharium amplifſimum virum, ad beatiſſimum papam Nicolaum. Sed quoniam ille ad Dominum profectus eſt, ſuſcepit epiſtolam Hadrianus ejus ſucceſſor ſanctiſſimus papa ſenioris Romæ, rogantes eum, ut mitteret apocriſarios ſuos Conſtantinopolim, quatenus error & zizania extirparentur de eccleſia Conſtantinopoleos: & ecce gratia Dei venimus in conſpectu ſanctorum imperatorum, & reperimus in eadem ſancta Conſtantinopolitanorum eccleſia ſanctiſſimum patriarcham Ignatium, & præ manibus habemus epiſtolam, quam tranſmiſit imperatori ſanctiſſimus papa Hadrianus, qui etiam poteſtatem nobis dedit, ut, ſecundum quod beatiſſimus papa Nicolaus diſpoſuit de ſancta Conſtantinopolitanorum eccleſia, ita ordinemus, ut moderemur atque firmemus, ut nullus adverſus eam pugnare poſſit; & ut quæ ipſe ſanctiſſimus Hadrianus edidit, confirmemus. Cujus enim ſuſcepit honorem, ſuſcepit etiam & laborem; quia propter hoc Deus poſuit eum in eccleſia ſua. Ecce epiſtola ſanctiſſimi papæ Hadriani, & ſi vultis, ſecundum quod prædiximus, legatur. Sancta ſynodus dixit: Legatur. Et accipiens Marinus Deo amantiſſimus diaconus ſanctæ Romanorum eccleſiæ, epiſtolam Latine legit magna voce in audientiam omnium, in Græcum eam eloquium transferente Damiano venerabiliſſimo regio clerico & interprete.

ACTIO I. CONC. VIII. GENER.

Hadrianus epiſcopus ſervus ſervorum Dei, Deo amabili ac piiſſimo imperatori Baſilio Auguſto Chriſtianiſſimo & deſiderabiliſſimo filio.

LEgationis excellentiæ tuæ præſtantiſſimos gerulos ad anteceſſorem meum apoſtolicæ recordationis papam Nicolaum deſtinatos, nos licet indigni, quoniam ita Dominus imperavit, vices ejus adepti, ſuſcepimus, innumeraſque laudes & gratiarum actiones tota mente totaque prorſus intentione Deo perſolvimus; nimirum, qui facit magna, & inſcrutabilia, & mirabilia, quorum non eſt numerus, quique omnia jura regnorum, omniumque continens poteſtatem, his tuum diebus ſuſcitavit cælitus protectum imperium, per quod apoſtolica ſedes ipſo auctore cœptum pro eccleſia Conſtantinopolitana pietatis opus conſummaret, & ejus jam jamque removens funditus caſum inſtauraret, tandem aliquando gratulabunda, qui male ceciderat, ſtatum, & mercenario, quinimmo lupo rapace non parcente gregi, penitus ſequeſtrato, rectorem ei redderet proprium, & paſtorem reformaret legitimum. Igitur o quam vobis eſt illa laudabilis & omnibus veneranda, quam, inquam, eſt ſedes apoſtolica laudabilis, & merito a cunctis mortalibus efferenda, quæ ſemper catholicis ſubvenire conſuevit, quæ ſemper gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus non ceſſavit! Sed & tu, felix imperator, & multis præconiis dignus, qui verborum ſemina divinorum, non ut ager petris, aut ſpinis, aut vepribus occupatus, ſed ut terra bona corde bono ſuſcipiens, fructum multiplicem attuliſti, & quaſi verus eccleſiaſtes, mox perceptis habenis imperii, eccleſiæ paci conſulere magis, quam ad ceteras res humanas attendere procuraſti, ac per id alter quodammodo Salomon, id eſt pacificus,

tem-

ANNO CHRISTI 869.

ACTIO I. CONC. VIII. GENER.

temporibus noſtris apparuiſti: audiſti quippe verba Dei patris tui, & non dimiſiſti legem eccleſiæ matris tuæ; adeo ut, quod deceſſori tuo pro ea ſuggerebatur, ipſe perfeceris. Et quia, ſecundum ſcripturam, *nemo eſt qui poſſit corrigere quem Deus deſpexerit*, eo incorrecto, divina permiſſione deficiente, ipſe correctiones ejuſdem eccleſiæ operari ſatagis. Intellexiſti enim, ut literæ tuæ manſuetudinis innuunt, quibus vulneribus ſauciata, te cælitus conſecuto imperium, quæ apud vos eſt, manebat eccleſia: & quod hæc ſedes hujuſcemodi mederi poſſet vulneribus, magiſtris fidei noſtræ ſcrutatis, liquido didiciſti. Atque ideo hæc curare cupiens apoſtolicæ ſedis decreti remedium ſaniſſime requiſiſti: cujus nimirum medicamentis eccleſia Conſtantinopolitana, ſæpe præſulibus ejus languentibus, infirmata, priſtinam ſoſpitatem vigoremque reſumpſit. Nam quibuſdam ipſorum nonnunquam errantibus, quibuſdam vero imminentis perſecutionis injuriam ſuſtinentibus, hæc ſemper ſubvenire non deſtitit, illis ſcilicet tramitem directionis oſtendens, iſtis pietatis manum ſemper extendens. Itaque, fili cariſſime, & venerabilis ſemper Auguſte, noveris, quidquid erga ſanctiſſimum fratrem & coepiſcopum noſtrum Ignatium, vel circa ſchiſmaticum Photium, divinitus inſpiratum & juſtitiæ zelo ſuccenſum te literis intimas peregiſſe, nobis & univerſæ occidentalium eccleſiæ per omnia placuiſſe; præſertim cum nil egeris, * præter quod apoſtolica ſedes cum totius Heſperiæ præſulibus jamdudum * agendum decrevit, & nulla mora interveniente, perficiendo mandavit: quæ videlicet cum his omnibus propter id cælitus protecto imperio tuo grates multifarias reddunt, & humillimæ obedientiæ tuæ præconia laudibus eximiis * indagare non deſinunt. Porro de ſacerdotibus, vel ceteris, qui contra pacem eccleſiæ facientes, unitatem ejus ſcindere præſumpſerunt, & in fratrem & coepiſcopum noſtrum multifariam commiſiſſe probantur: ſuper quibus etiam decretum ab apoſtolica ſede clementia tua more priſcorum principum poſtulat: ſciat dilectio tua, quia ſicut diverſo modo deliquiſſe referuntur, ita diverſis eos definitionibus ſubjici non inconvenienter oportere perpendimus. Quorum tamen differentias apoſtolicæ ſedis legatis, una cum fratre & comminiſtro noſtro Ignatio convenientibus, quemadmodum nobis deſuper datum eſt, moderandas commiſimus. Verum quia pietas tua cum eccleſiaſtica miſericordia nos circa illos ad id quod humanius eſt exhortatur, te nolumus ignorare, quoniam ultra quam dici poſſit hinc, fateor, mœrore comprimimur, immenſoque dolore conſtringimur, eos nimirum non ſolum beatæ memoriæ deceſſoris mei papæ Nicolai, quibus & ipſe ſubſcripſi, juſtis ſanctionibus creberrime percellentibus, verum etiam ſanctorum patrum regulis ſeveriſſime, ſeu quodammodo peremptorie punientibus. Verumtamen propter pacem eccleſiæ facilius obtinendam, propterque tantam multitudinem, ſi tamen reſipuerit, miſericorditer liberandam, ut cum ſancto Gelaſio papa dicamus: Neceſſaria rerum diſpenſatione conſtringimur, & apoſtolicæ ſedis moderamine convenimur, ſic canonum paternorum decreta librare, & retro præſulum prædeceſſorumque noſtrorum præcepta metiri, ut quæ præſentium neceſſitas temporum reſtaurandis eccleſiis relaxanda depoſcit, adhibita conſideratione diligenti, quantum poteſt fieri, temperemus: quod & nos æqua poſſumus pro lucrandis fratribus ratione proſequi, & temporum neceſſitati conſulendo penitus imitari; Photii dumtaxat ordinationem ab hujus moderamine pietatis interim prorſus excipientes, * eamque paſſim & præter examen nullatenus admittentes. Dicit enim altiſona eccleſiæ tuba, ſanctus videlicet ſedis apoſtolicæ papa Leo: cujus ſententiam quidquid ubique catholicum eſt, velut cæleſte miratur, celebrat, & veneratur oraculum: Cum ſæpe quæſtio de male accepto honore naſcatur, quis ambigat nequaquam iſtis eſſe tribuendum, quod non doceatur fuiſſe collatum? Neque enim inter Photium mœchum, & Maximum Cynicum a ſynodo ſecunda damnatum, vel inter ordinationes hujus & illius diſtinctionis aliquid eſſe conjicimus. Atque ideo pari fine conſtringi debere videntur, qui par habuiſſe cum eo principium modis omnibus comprobantur. Siquidem & juxta quod præfatus magniloquus pontifex univerſis per Cæſarienſem Mauritaniam conſtitutis epiſcopis ſcribit: Difficile eſt, ut bono peragantur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio; & infra: Non ergo in cujuſquam perſona prætermittendum eſt, inquit, quod in ſtatutis generalibus continetur, nec putandus eſt honor ille legitimus, qui fuerat contra divinæ legis præcepta collatus. Et certe fideliſſimus & prudentiſſimus vir Baſilius imperialis ſpatharius & preces veſtras nobis pro his in perceptis ordinibus recipiendis multiplices detulit, & adeo conſtans & continuus penes nos in precibus perſtitit, ut ſi non legitime recipi poſſe quoquo modo crederentur, ipſius, ut ita dicamus, inſolentia victi, recipiendos eſſe profecto ſtatueremus.

Verum & circa hos poſt reverſionem miſſorum noſtrorum, poſtque rerum geſtarum nobis expoſitas differentias, & indagatas liquidius perſonarum, culparum & provectionum qualitates, atque diſtantias, ſi quid miſerationis impartiendum, docente Deo, apud quem omnia poſſibilia ſunt, nobis fuerit referatum, non erimus penitus inflexibiles: nimirum qui ſemper ad omne bonum cupimus exiſtere ſuaſibiles. Volumus ergo, per veſtræ pietatis induſtriam, illic numeroſum celebrari concilium, cui noſtri quoque miſſi præſidentes, & culparum perſonarumque differentias liquido cognoſcentes, juxta quod in mandatis acceperunt, ſingulorum libere diſcretiones exerceant: in quo videlicet ſacro cœtu execrando vanitates concilii, quod adverſus ſedis hujus actum eſt prorſus injuriam, cuncta decernimus exemplaria, prorſus a poſſeſſoribus ſuis ablata, in mediumque delata, contemplantibus cunctis, igni cremari; nec ſupereſſe apud quemlibet ex his omnibus ſaltem unum jota, vel unum apicem, niſi forte quis totius clericatus, immo totius nominis Chriſtiani dignitate, anathemate perculſus, carere voluerit. Non enim nos tam deteſtandum collegium, niſi Ariminenſi ſub Conſtantio, vel Epheſino a Dioſcoro congregato latrocinio comparandum decernimus. Accendatur circa protectorum tuorum reverentiam, beatorum videlicet apoſtolorum principum, fili dilectiſſime, tuæ zelus pietatis, & tantorum ficta commenta præſtigiorum remanere nullo modo penes aliquem patiatur: ſed & ſi quiſquam hæc defendere, vel occultare, ſibique in poſterum fortaſſe reſervare tentaverit, tua publicis legibus promulget multiplex ſapientia, quid hujuſmodi perſona poſt imperiale debeat edictum redargutionis incurrere, vel quantum conveniat, ſi non correctionis, ſaltem correptionis incidere; quatenus per hoc, pura de cetero conſcientia, cum pſalmiſta veraciter canere valeas: *Odivi congregationes malignorum, & cum impiis non ſedebo. Lavabo inter innocentes manus meas,*

* *fort.* præter ea quæ.

* agenda.

* inclamare.

* *forte*, eumque.

Ecclſ. 7.

Epiſt. 6.

Epiſt. 31.

Pſal. 25.

ANNO CHRISTI 869.

ACTIO I. CONC. VIII. GENER.

meas, &c. Insuper exhortamur, & salubri suadere studio procuramus, ut imperatoriæ instantiæ vestræ annisu, sententiarum capitula, quæ synodice in ecclesia Dei, ubi sanctum corpus apostolorum Petri principis requiescit, pro abolendis profanis conciliis, Constantinopoli a Photio, tam adversus sedis apostolicæ reverentiam, quam contra fratris & comministri mei Ignatii pontificium congregatis, communi consonantia promulgavimus, apud vos in synodo cunctorum subscriptione roborentur, & in singularum archivis ecclesiarum provide recondantur. Porro divinitus protectum imperium tuum precamur, ut Basilium, Petrum, Zosimum, & alterum Basilium, qui scelerum suorum conscii, & cupiditatis ardore succensi propositum deseruerunt, & sine commendatitiis literis Constantinopolim properaverunt, ad nos per præsentes apostolicæ sedis missos remittat; quatenus dum professionem, & loca, quæ propter Deum primitus elegerunt, repetierint, & tibi cæleste præmium conferatur, & illis suarum lucrum animarum, divinitate propitia, concedatur: alias autem, si sanctorum patrum regulæ calcari minime, vel contemni tentantur, eos impune profecto nullus penes se retinere prorsus audebit: apud nos quippe a rudimentis * ablactati, & sanctæ sunt conversationis habitum consecuti, quin & in monasteriis nostris officium presbyteratus adepti: interim tamen eos, quod sint excommunicati, donec ad nos redierint, tamquam sacrorum violatores canonum, cognoscere volumus. His ita prælibatis, obsecramus divinitus redimitum tranquillitatis tuæ caput, in cœpto pietatis opere circa fratrem & consacerdotem meum Ignatium persistere, atque a decretis apostolicæ sedis in nullo quoquomodo deviare, sed promulgationibus ejus arctius hærens, a proposito noli recedere, & quousque unitas fiat ecclesiæ, nulli stude, quæsumus, desidiæ cedere. Nemini quippe profuit unquam bonum cœpisse, & minime consummasse. Quamobrem, regnum, quod temporaliter assecutus es, perenniter adipiscaris, coronamque pro corruptibili capias incorruptam, hoc pietatis opus perficere satage, perfectumque coram summo agonotheta Christo repræsentare decerta. Postremo dilectos fratres meos, Donatum scilicet sanctæ ecclesiæ Ostiensis, & Stephanum sanctæ ecclesiæ Nepesinæ reverendissimos & sanctissimos episcopos, atque filium meum Marinum apostolicæ sedis diaconum, consiliarios nostros, tuæ commendantes pietati, precamur ut eos ob amorem præcipuorum apostolorum Petri & Pauli, a quorum sede mittuntur, benigne suscipias, & tamquam nobismetipsis aures credulitatis accommodes; familiaritatis videlicet tuæ fiduciam illis impendens, & præfatos in eis eximios intercessores tuos apostolos reverenter attendens, quos ut celeriter ad nos remittas obnixe deposcimus. Cupimus enim tam de sanctæ ecclesiæ redintegrato statu, quam de incolumitatis tuæ concesso divinitus dono, semper in domino gratulari; ac * per hoc hortamur & deprecamur, ut apud vos nullam moram sustinere faciatis, sed tuæ benignitatis solatio freti velociter de omnibus, quæ illic secundum Deum geruntur, nos adventu suo constituant lætiores.

Commendamus etiam clementiæ tuæ tam reverendissimum & sanctissimum fratrem nostrum Joannem metropolitanum Sylæi, qui a fratre & coepiscopo nostro Ignatio ad sedem apostolicam directus est, quam etiam glorioſum & spectabilem virum Basilium imperialem spatharium, qui cum eo a Deo conservando tranquillitatis tuæ imperio destinatus est, qui tanta, postquam illinc profecti sunt, offendicula (ut didicimus) pertulerunt, ut nullum properantes pene periculorum, quæ Paulus in epistolis suis dinumerat, evasisse videantur. Quapropter dignis sunt vicissitudinibus a pietate vestra remunerandi, qui pro ecclesia Christi, proque injuncta sibi a pietate tua legationis consummatione tot ac talia subire promptissime consenserunt. Alterum vero nominatum in scriptis tuis metropolitam, Domino dispensante, non vidimus; quia enim, sicut iste a reverendo patriarcha Ignatio, ita seorsum ille a Photio tyranno mittebatur. Volens Deus ostendere non in duo ecclesiam suam fore scindendam, quod videlicet malum Jeroboam quondam in Israel rex impius egit. Nolens etiam nos auctoris hujusmodi schismatis nec ipsam quoque visionem percipere, antequam ad nos perveniret, justo judicio suo pelagus cooperuit eum; & qui populum diviserat Dei, divisa est super eum aqua, devenitque in profundum tamquam lapis. Verum si forte movetur a Deo redimitum imperium vestrum, quia præfati legati penes nos diutissime morati sunt, precamur, & obnixe flagitamus, non eis imputetur, nimirum qui, ut dimitterentur, non horis, non momentis, non denique clamantes atque pulsantes ullis intervallis parcere consentiebant, sed instantibus, & irremotis laboribus, & sollicitudinibus omnium ecclesiarum Dei, quas secundum apostolum circumferimus, adscribatur.

2. Cor. 11.

1. Reg. 12.

2. Cor. 11.

Non enim requies ulla nobis, nec otium fuit a die perventionis eorum, tunc videlicet ecclesiæ, quæ apud vos est, causam tractantibus; nunc aliarum quoque partium mundi negotia * more perpeti disponentibus; præsertim cum ad hanc solam controversiam, qua pro ecclesiæ Constantinopolitanæ commotione petimur, digne modificandam, licet prolixum fuerit, ipsum tempus non sufficere crederetur revera, quam interius, & omni diligentia nos oportebat examinare, ac eorum quoque qui longe sunt fratrum & coepiscoporum nostrorum super hoc consensus, immo consilia præstolari. *Salus enim*, teste Salomone, *ubi multa consilia*. Non enim in aliquem horum hinc indignetur vestra tranquillitas, nos non propriæ voluntatis impedivit aliqua tarditas, sed multiplex prohibuit numerosarum ecclesiarum per industriam nostram sublevandarum properare necessitas. Piissimum imperium vestrum gratia superna custodiat, eique omnium infidelium gentium ferocitates ad * exaltationem sanctæ ecclesiæ potenti virtute substernat.

* motu.

Prov. 11.

* exultationem.

Et post lectionem epistolæ sanctissimus archiepiscopus Constantinopoleos Ignatius, & omnes Deo amabilissimi episcopi cum magnificentissimis principibus clamaverunt: Benedictus Deus, qui dignatus est, nos satisfactionem recipere perfectam de sanctitate vestra. Et post hoc sanctissimi vicarii senioris Romæ & tota sancta synodus expetierunt ut legerentur orientalium vicariorum commendatitiæ literæ, ad cognoscendum unde & ipsi venerint, & quam potestatem acceperint a propriis sedibus. Et his taliter factis, stans Helias Deo colendissimus presbyter & syncellus & vicarius Hierosolymitanus in auditionem omnium dixit: Non ignorat Christi amica dilectio vestra, fratres, nec ignoravit, tam a nobismetipsis quam a dictatoribus nostris imperatoribus discens, qui sumus, unde, & quales: verumtamen ad pleniorem satisfactionem dicimus & nunc rursus ad vos. Nam sanctissimus quidem Thomas metropolita Tyri, sicut & vobis notum est, primæ

* propter.

ANNO CHRISTI 869.

mæ sedis existens sedis Antiochiæ: qua patriarcha privata, ipse locum tenet sedis illius, usquedum fiat patriarcha in eadem sede: ob hoc non oportuit eum deferre literas missas ab alio aliquo, cum ipse auctoritatem & potestatem haberet in eadem sede: pro eo vero quod Græce difficile loquatur, ab eo exhortatus hæc nunc dixi. Ego autem, quia syncellus sum sedis Hierosolymitanæ, sequens jussiones Theodosii summi sacerdotis nostri, literas ejus præ manibus habens huc veni, quas & vos audistis. Si vero antea quidam non audierunt, & maxime propter vicarios senioris Romæ, ecce præsto sunt, & legantur, quatenus singuli cum diligentia cognoscentes veritatem, certificamini. Nos autem & aliud quid volumus ostendere Deo amicissimæ caritati vestræ, quia multo tempore hic demorantes, & diutius anxiati, accepimus per supplicationem ad piissimum & sanctum imperatorem nostrum, petentes celerem absolutionem ad propria; qui cum sit compatiens & miserator, atque misericors, annuit lacrymis nostris; & volebat mox satis nobis facere, nosque celerius dimittere hinc, jussit nos denudare sibi scripto nostras super positis negotiis voluntates, & quo modo futuri eramus, venientibus fratribus vicariis senioris Romæ, dicere ac judicare de ecclesiasticis causis. Nos autem * Deo testimonio, qui novit abscondita hominum, & interrogat corda & renes, nihil per gratiam neque acceptationem personæ probantes vel judicantes, per scripta sensus nostros & de præpositis rebus exposuimus, quæ & a nobis lecta, nunc ostendent lucidius & planius eosdem sensus nostros, atque judicia. Legantur igitur primo quæ scripta sunt a patriarcha nostro, atque demum cum Dei adjutorio sensus nostros per expositas a nobis definitiones discetis. Deo amicissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Placuit nobis. Legantur. Similiter & sancta synodus dixit: Legantur. Et accipiens Stephanus Deo amicissimus diaconus sanctæ Constantinorum ecclesiæ & devotus notarius legit:

* hoc est, Deo teste.

Per omnia sanctissimo fratri, & comministro domino Ignatio, gubernacula moderanti nominatissimæ Constantinopoleos, universali patriarchæ, Theodosius servus Jesu Christi Hierosolymorum.

HOnorabilissimis & cultu dignissimis literis vestræ sanctitatis susceptis, a Deo glorificatæ, vestris quidem divinitus datis valetudinibus & incolumitatibus magnopere congratulati sumus, prospere conservandos vos ab omni malitia exoptantes: sed dolere nos fecit, & multo mœrore replevit ecclesiæ vestræ negotiorum dissonantia, per membrorum videlicet alternam communionem & consonantiam: quoniam secundum vetustissimum sermonem confluentia una, conspiratio una, & compassio una est in omnibus, quæ sunt orthodoxarum ecclesiarum: sed sicut in membris quædam quidem ad vivendum, quædam autem ad bene vivendum naturaliter effecta sunt conditoria virtute, & stella a stella differt in claritate, ita & circa ecclesias sentiendum est. Id enim, quo inordinate posita est illa, quæ stabilita excellenter & prælata consistit, consequenter contristabit sequentes atque minores, quoniam & majus hinc discrimen efficit: operatrice namque causa aliquantisper a naturali motu commutata, & a plenissimis & multum capacibus locis defluente, ac emanante, plus erit fluxus accedens, quod molestiam inferat. Sic itaque * ex præcipue nobis mœstibilia & tristiora constituerunt, quæ gesta sunt

* ea

A vestræ confusionis causa; sed qui posuit resinam in Galaad, & medicum præparavit illic, ipse * enim ad puram serenitatem & pacificam ordinationem reduxit vestra, & reducet in universalem lætitiam, & tranquillam quietem communis Domini divinitas, longæva mansuetudine ac sospitate concessa, ut per ejus curam, quam de omnibus gerit, atque solertem providentiam, cum proprio etiam commune prospere gerat, superno nutu consuete conspirante atque coaccedente; per singula vestris quoque divinitus præmium consecuta contumeliis, & distractionibus, quas perpessi estis ab his, qui violentius in vobis, & crudelius usi sunt potestate; tristem pariter & gratum affectum accommodavimus, tam videlicet intactam B ab omni dolore ac molestia super impositione fore nobilissimam, & honorabilem sanctitatem vestram cupientes; quamquam oppido manifeste scientes, quia fulgentius aurum & lucidius erit, si igni coaptetur, vel si abundantiori conflatione quodam modo extensum ab ea quæ inest sibi commistione pejoris materiæ, expurgetur. Est enim & quando propter insolentem desidiam mentium nostrarum ab integritate animorum partim aversi, & bene disponere, ac agere opinati, a vero utique commisso procul efficimur, semitam, quæ ad rectitudinem ducit, negligentius declinantes, atque perplexione deterioris improvide, quod melius est, turbulentum statuimus.

Hinc animarum nostrarum sapientissimus medicus apte nobis in tribulatione dilatat appositam C caliginem intellectui animarum nostrarum sensim emundas, ad resplendendam illuminationem regni sui, atque justitiæ in cordibus nostris. Ne igitur crucieris neque anxieris, præcedentes tentationes per mentem accipiens. Inexpediens enim & incongruum perfectioni virtutis & mundissimo mundo divinæ ac honorandæ conversationis, & disciplinæ tuæ consistit hujusmodi, sed honorabilem & decentem morem, bene ab infantia usque ad senectutem directum respiciens, omnia longanimiter ac modeste & prompte pati procura. Non autem docendo aut admonendo hæc dicere præsumpsi ad virum verbi & operis perfectione coruscantem, sed caritatis copia detentus D suaviter consolatoriis verbis uti proposui. Neque enim fluvius totus semper fluens, fonte quolibet opus habet; honorabilitatem tuam ajo divina sapientia plenam. Nosti autem utique, sanctissime, causam, ob quam neque scribere neque mittere potuimus ad vos, ne forte fieremus penes potestatem, quæ nos tenet existimationi malæ vel suspicioni. Etenim multam benevolentiam & compassionem ostendunt in nos, licentiam nobis præbentes ædificandi ecclesias nostras, & tenendi sine prohibitione mores nostros; juste agentes, & in nullo nobis injuriam vel violentiam inferentes.

Quoniam vero tam ab * hamera, qui apud E nos est, quam * abhominatoriis literis jussi sumus, transmisimus, sicuti postulavit, oculum nostrum & syncellum apostolici throni nostri ornatissimum & bonum cultorem Heliam, locum, & personam nostram obtinentem, qui distinguere potest & discernere quæ quæruntur secundum rationem. Cum quo & sanctissimum Thomam princeps Saracenorum destinavit, præsulatu fungentem urbis Tyri, qui sedis est Antiochiæ, secundum quod hunc quæsistis mitti per honorabiles literas vestras. Nostis autem utique, sanctissimi, quia multa temeritate ac ausu hos transmisimus, præcipitanter ac audacter ad ereptionem, quasi quorumdam Saracenorum, apud vos in custodia consistentium. Precamur igitur & rogamus, ut

* Hamiram Græci vocant principem Saracenorum: interpretatur autem, ut ferunt, lingua eorum, præpositus.

* *fort.* a dominatoris.

loqua-

ACTIO I. CONC VIII. GENER.

Jerem. 8.

* *Forte*, etiam.

ANNO CHRISTI 869.

loquaris ad aures a Deo coronati & piissimi domini nostri, quo donet nobis quotquot voluerit magnifica ejus dominatio Saracenos, ad satisfactionem nostrorum, & in suspectam repræsentationem meorum, quinimmo ad salutem nostram, & tegmen omnium nostrum. Si enim tam ab imperiali, quam vestra providentia non fuerit hoc taliter ordinatum, pavor non modicus erit in omnimodam perditionem nostram, cum opportunitatem invenerint. Præterea sperans penes sacratissimam & solertissimam affectionem tuam impetrare quæ cordi sunt, poderem & superhumerale cum mitra, pontificalem stolam sancti Jacobi apostoli & fratris Domini & primi archiepiscoporum, quam antecessores mei patriarchæ circumamicti, semper in sancta sanctorum ingrediebantur, sacerdotio fungentes, videlicet sanctam memoriam vitæ, & sanctum calciare: quæ & ipse ego indutus sum, eadem gerens tuo desiderabili & honorando mihi capiti, ex amore & dilectionis copia transmisi; quatenus sanctifica suavitate, ac tactu sanctorum locorum, utpote dignus, perfruaris: simul autem & sacrum vas * cimiliorum sanctæ resurrectionis, craterem argenteum cum imaginibus in terra Sylem transmisi, cum devoto præceptore ac syncello Helia * apostolici throni nostri ad sanctificationem nostræ sanctissimæ ecclesiæ, & memoriam nostræ humilitatis. Et post lectionem sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Bona expositio placuit nobis. Et post hoc surrexit Bahanes famosissimus patricius & præpositus, ut ex persona totius synodi, & dixit: Per formatas quæ lectæ sunt credidimus esse per omnia in perfecta certitudine eos qui missi sunt a seniori Roma ad nos veraces, similiter & orientis duarum sedium, Antiochiæ scilicet & Hierosolymæ, Donatus & Stephanus sanctissimi episcopi, & Marinus honorabilis diaconus locum tenentes sanctissimi papæ Hadriani dixerunt: Legatur libellus quem sancta Romanorum ecclesia exposuit. Sancta synodus dixit: Audiamus eum. Et accipiens eum Damianus reverendissimus imperialis clericus & interpres, prædictum libellum legit Latine magna voce in audientiam omnium. Et post lectionem libelli ascendens Stephanus Deo amabilis diaconus, devotus notarius legit eumdem libellum Græce.

* reconditarum pecuniarum.

* Propter Jacobum apostolum dicit.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Imperantibus dominis piissimis & perpetuis Augustis Basilio & Constantino ejus filio, a Deo coronatis pacificis magnis imperatoribus, anno tertio, mense Octobris, indictione tertia.

PRima salus est rectæ fidei regulam custodire: deinde a constitutis Dei & patrum nullatenus deviare. Unum quippe horum ad fidem pertinet, alterum ad opus bonum; sicut enim scriptum est: *Sine fidei impossibile est placere Deo*: sic rursus legitur: *Fides sine operibus mortua est*. Et quia non potest Domini nostri Jesu Christi prætermitti sententia, dicentis: *Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam*; hæc quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus: quia in sede apostolica immaculata est semper catholica reservata religio, & sancta celebrata doctrina. Ab hujus ergo fide atque doctrina separari minime cupientes, & patrum, & præcipue sanctorum sedis apostolicæ præsulum, sequentes in omnibus constituta, anathematizamus omnes hæreses, simul cum Iconomachis. Anathematizamus etiam Photium, qui contra sacras regulas, & sanctorum pontificum Romanorum veneranda decreta, repente de curiali administratione sæcularique militia sublatus, superstite Ignatio patriarcha, in Constantinopolitanam est pervarsorie, immo tyrannice, a quibusdam schismaticis vel anathematizatis atque depositis institutus ecclesiam, donec sedis apostolicæ sanctionibus inobediens perseverans, ejus sententiam, tam de se, quam de patriarcha nostro Ignatio, spreverit, & conciliabuli acta, quod se auctore contra sedis apostolicæ reverentiam congregatum est, anathematizare distulerit. Sequimur autem sanctam synodum, & amplectimur, quam beatæ recordationis papa Nicolaus, cui & ipse dominice coangelice summe pontifex Hadriane subscripsisti, ante sacratissimum Petri & * Pauli apostolorum eximii corpus celebravit: simul & quam tu ibi ipse nuper egisti, & omnia, quæ in his statuta sunt, secundum decreti vestri moderationem venerabiliter conservabimus, recipientes quos recipiunt, & damnantes omnes qui in illis damnati sunt, & præcipue jam dictum Photium, & Gregorium Syracusanum, patricidas videlicet, qui contra spiritalem patrem suum linguam eximere minime formidarunt; atque perseverantes in schismate sequaces eorum, nec non & qui in illorum communionis societate permanserunt, communionis omnis gratia eos cum ipsis indignos, si tamen vobiscum non obedierint, judicantes. Etenim quorum se quis communioni miscuerit, ipsorum similem meruit in justificatione vel damnatione sententiam. Sinagogas vero malignantium, immo speluncam latronum, & conventicula sanguinum, & fabricatorum mendacii, atque inventorum perversorum dogmatum, quæ sub Michaele imperatore bis contra beatissimum patriarcham Ignatium, & semel adversus apostolicæ sedis principatum factiose conspiraverunt, insolubilibus anathematis nexibus innodamus, & defendentes ea, vel impia gesta ipsorum celantes, & non potius, si hæc invenerint, concremantes, & anathematizantes usque ad satisfactionem & obedientiam, dignos eadem anathematis sententia judicamus. Porro de venerabilissimo Ignatio patriarcha nostro, & de iis qui ex parte hujus sunt, quod auctoritas apostolicæ sedis vestræ decrevit, tota mente sequimur, & religiosa devotione veneramur, atque pro nosse & posse nostro pia intentione ac spiritali conflictu defendimus. Quoniam, sicut prædiximus, sequentes in omnibus apostolicam sedem, & observantes ejus omnia constituta, speramus ut in una communione quam sedes apostolica prædicat esse mereamur, in qua est integra & vera Christianæ religionis soliditas; promittentes etiam, sequestratos a communione ecclesiæ catholicæ, id est non consentientes sedi apostolicæ, eorum nomina inter sacra non recitanda esse mysteria. Hanc autem professionem meam ego [a] ille episcopus [b] manu propria scripsi, & tibi sanctissimo, ac tet beato, & coangelico nostro [c] summo pontifici, & universali papæ Hadriano per legatos tuos, Donatum videlicet & Stephanumos sanctissimos episcopos, atque Marinum sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ diaconum obtuli, [d] mense illo, die illo, indictione quota.

forte abundat Pauli.

Hebr. 11. Jac. 2.

Matth. 16.

• *Subscriptio.*

[f] Ego ille episcopus sanctæ illius huic professionis meæ libello, facto a me in beatissimo Hadriano summo pontifice & universali papa, subscripsi, & testes qui subscriberent rogavi.

Sub-

ANNO CHRISTI 869.

Subscriptio testium.

Ego a ille basilicos hic, huic libello facto ab illo in Hadriano beatissimo summo pontifice & universali papa, rogatus ab eo testis subscripsi.

NOTÆ IN PRÆCEDENTEM LIBELLUM.

Ex editione Romana.

Adnotatio Anastasii. Notandum est, & memoriæ commendandum, quoniam libelli hujus tenorem beatæ recordationis Nicolaus papa exposuit: sed quia tunc a prævaricatoribus non est admissus, rursus ab Hadriano sanctissimo papa, mutato nomine pontificis Constantinopolim est transmissus, secundum cujus firmationes archiepiscopi metropolitani, & ceteri episcopi Constantinopolitanæ diœceseos, nec non & omnes omnino clerici, qui vel in honore vel in communione essent, syngraphum sedi apostolicæ Græce scriptum, & tam propriæ manus scripto, quam testium a se rogatorum testimonio & subscriptione roboravere, nomina & tempus signantes, quo singuli chirographum suum scribebant, & sedis apostolicæ vicariis porrigebant, ita ut nullus vel antistitum vel reliquorum clericorum in synodalem fuerit conventum receptus, qui non secundum exemplar hujus codicilli chirographum scripsit, & missis sedis apostolicæ ecclesiæ Romanæ minime deferendum porrexit. Verum postquam omnes chirographa sua fecerunt, & testibus roborata tradiderunt, surrexerunt quidam eorum, & ad sanctissimum patriarcham Ignatium atque ad Basilium pium imperatorem accedentes, secreto dixerunt, non bene factum fuisse, quod ecclesiam Constantinopolitanam tanta subjectione Romanæ subdi ecclesiæ permiserint, ita ut hanc ei tamquam dominæ ancillam tradiderint. Quibus verbis imperator commotus, jussit primoribus, qui vicariorum apostolicæ sedis obsequio deputaverint unum, illi ad aliquam ecclesiam cum suis pergerent, ipsi mansionem eorum ingressi chirographa illa latenter auferrent: nam eos palam scandalizare penitus recusabat. Cum ego vicarii, Donatus scilicet & Stephanus episcopi, atque Marinus diaconus ad collocutionem patriarchæ perrexissent, custodes fures facti, penetrantes domum, quamdam partem clanculo ex numerosis illis chirographis abstulere. Quo vicarii reversi comperto, taliter inter alia imperatori dicentes direxere: Nos quidem Romam ob amissa chirographa redire non audebimus, tu tamen inchoatæ pro ecclesiæ statu pietatis nihil omnino mercedis lucraberis. Nos autem, qui pro causa nuptialis contractus inter utrumque imperatorem efficiendi aderamus, his ei verbis dicta transmisimus: Non decet imperatoriam potestatem antea facere quæ destruenda sunt, vel destruere quæ non destruenda consistunt. Cum ergo consensu tuo chirographa facta fuerint, si male consensisti, palam pœnitentiam age, & quod fecisti, non clam, sed palam destrue. Jam vero si bene fecisti consentiendo, ut sedi apostolicæ pro futura cautela fierent ab episcopis chirographa, quamobrem ea, pœnitens de bono, sublata tegi consentis? Jam vero si fateris quod non voto tuo factum fuerit ut auferrentur chirographa, respondemus: Tum liquido patebit voto tuo non fuisse tantum piaculum commissum, cum hos distringens, quos vicariis pro custodia dedisti, quæ ablata sunt eos reddere jure coegeris: neque enim alii debent restituere, vel corrigere, si quid vicarii perdiderunt, vel si quid sinistri perpessi sunt, nisi illi qui nos cum suis omnibus ad custodiendum reverenter, & salvandum integriter imperatoriæ pietate receperunt. At vero imperator, his auditis, accersivit vicarios, & eis omnia chirographa reddidit, ita ut nec unum saltem deficere pateretur, dicens: Ego quidem ut magistram ecclesiasticorum negotiorum sedem apostolicam per meos legatos adii, & ideo vestram præsentiam præstolatus sum, ut vestro decreto & solertia ecclesia nostra remedia sanitatis reciperet, & nos non nostris motibus, sed vestræ sententiæ pareremus. Ergo chirographa, quæ a nostris sacerdotibus, ac cunctis clericis salubriter exegistis, recipite, & spirituali patri nostro sanctissimo papæ repræsentate; ita ut si quis eorum per abruptа vitiorum, vel devia pravitatum solito incedere more tentaverit, his quodammodo habenis ab eo refrænetur, & talibus loris ad rectum justitiæ tramitem revocetur. Quo facto vicarii gavisi, libellos acceptos nobis caute deferendos tradiderunt: qui videlicet antequam remeandi ad patriam iter arripuissent, separati sumus, quia a Dyrrachio navigio venimus Sipontum, deinde terreno itinere Beneventum, posthæc Romam, eosdem libellos portantes: missi vero sedis apostolicæ, a Dyrrachio simili modo navim ingressi, Anconam petebant: sed Exdavenorum piratas incurrentes, omnia quæ possidere videbantur penitus amiserunt, & simul codicem actionum præsentis synodi. Verum ego qui Romanæ bibliothecæ curam gerebam, studium habui a Constantinopoli mecum ipsius synodi codicem deferendi, delatumque summo pontifici præsentavi, ac per

A hæc factum est, ut sedes apostolica, Deo auctore, codicem synodi per nos susciperet, & libellos missis quidem a nobis redditos, sed per nos salvatos haberet, quos nimirum, si missi penes se, ut codicem synodi, & cetera scripta haberent, hos procul dubio perderent. *Hæc Anastasius.*

ACTIO I. CONC. VIII. GENERAL.

a *Ille.*) Ex Græco pronomine ὁ δεῖνα, *talis.*

b *Episcopus.*) Sanctæ illius ecclesiæ.

c *Summo pontifici.*) Quamvis Græce summus acrotatus appelletur, quia hoc nomen inusitatum apud illos, & valde absonum idiomati Græcorum apparet, pro summo, Græcus interpres magnum vel maximum posuit. Verumtamen quos illi archiereas dicunt, summos pontifices, vel summos sacerdotes, interpretes nostri, sive principes sacerdotum transtulisse inveniuntur.

d *Mense ille.*) Cetera ideo hic tempora posita non sunt, quia non pariter omnes hujus professionis chirographa conscripserunt, sed unusquisque qui se in dignitate sua, vel in ecclesiastica communione, vel in synodali cœtu recipi postulabat, illud tempus chirographo suo inferebat quo veniens id scribebat, & testium a se rogatorum subscriptione roboratum vicariis tradebat.

B

e *Subscriptio.*) Hic in codice authentico Græco post Latinum libellum positus est idem ipse libellus Græce interpretatus, quamvis pro ignorantia Latinarum literarum jam nunc Latine hunc scribere Græci paullatim omittant. Sed notandum est, quia si hujus libelli aliqua in Græca interpretatione videntur haberi aliter quam in Latina editione, non voluntate, sed necessitate factum est. Interpres enim in quibusdam quidem proprietates Græcæ dictionis minus consequens, in quibusdam vero Latinitatis eloquia liquide nesciens, parum quid ex eodem libello mutasse dignoscitur.

f *Ille.*) Non solum diversæ dignitatis episcopi, sed & reliqui sacerdotes, & clerici, ac monachi, sicut chirographum, ita & subscriptionem hujusmodi patraverunt.

g *Basilicos.* Hic nomen hominis proprium ponitur, sed hoc nomen dignitatis habetur. Basilicos Græce dicitur imperialis natura, aut exspatharii imperialis, aut prospatharii, aut alterius dignitatis. Imperiales homines fuerunt, qui rogari testimonii sui scripto & adstipulatione chirographa sigillatim roboraverunt.

C

Et post completionem libelli silentio facto, surgens Bahanes famosissimus patricius & præpositus dixit: Imperatores nostri sancti quod justum est quærunt, & canonem adimpleturi sunt, non ad voluntatem suam, sed ad profectum multorum, & sicut Deus reficitur. Vos autem ad hæc convenistis, ut sicut conspicitis, justitiam & veritatem faciatis. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Placet omnibus vobis libellus iste, qui plenus fide, & canonizatus, atque perfectus omni sapientia existat? est orthodoxus gratia divina a Romanorum ecclesia missus. Tota sancta synodus

D exclamavit: Juste & convenienter lectus nobis libellus expositus est a sancta Romanorum ecclesia, & propterea omnibus placet. Bahanes famosissimus patricius & præpositus ex persona sacri senatus ad orientis vicarios dicit: Dicite & ipsi manifestius quid videatur vobis super lecto libello? putas concordat is Romanis, an non? Sanctissimi vicarii orientis dixerunt: Concordamus. Legatur autem & definitio quæ hic a nobis exposita est, cujus & superius mentionem fecimus, ut cognoscatis concordiam nostram. Santissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Legatur. Et accipiens * Stephanus Deo amicissimo diaconus & devotus notarius legit:

* Legerant jam isti decreta Nicolai papæ, & quia non putabant vicarios Romam mittendos, idcirco definitionem hanc ante ipsorum adventum exposuerunt; nihil tamen aliud, nisi quod præfatus apostolicæ memoriæ papa multo ante decreverat, se sequi penitus demonstrantes.

E *Definitio Thomæ metropolitæ Tyri * primi sessoris, & primatis sedis Theupoleos Antiochiæ, & Heliæ presbyteri & syncelli throni Hierosolymorum, sanctæ Christi Dei civitatis locum, & personam tenentis Theodosii sanctissimi patriarchæ Hierosolymorum habita Constantinopoli, prinsquam vicarii pervenissent senioris Romæ.*

VEstris ecclesiasticis negotiis confusionem patientibus ex instigatione odientis bonum dæmonis, & zizaniorum satoris, omnium procurator atque provisor erexit Romano principatui rectorem Deo amicissimum & veritatis ferventissimum

simum amatorem ; piissimum videlicet Basilium magnum imperatorem, per quem ecclesiastica scandala, & offendicula modis omnibus interimere, & omnem Christianum orbem ad meliorem & nitidiorem ordinem adducere voluit : qui secundum intentionem divini consilii omnia & dicere & facere anhelans, convocavit & humilitatem nostram de orientalibus sedibus ac diœcesibus, ut cum his qui putabantur advenire atque concurrere a seniori Roma, sanctissimis vicariis, circumspecte ecclesiastica dissolveremus certamina, propter quod & nunc usque perseverantes, illorum præstolamur adventum. Quoniam vero multa facta est tarditas, & suspicamur ex Agarenorum tyrannica potestate propter tantam moram multas nobis superventuras calamitates atque necessitates, immo vero & nostrum totum genus Christianorum propter talem causam summittendum variis tentationibus, nequaquam eos, qui a Roma venire putabantur, [b] expectare justum putavimus, sed & superfluum & supervacuum arbitramur esse: præsertim cum ea, quæ Romæ regulariter ac synodice gesta sunt, præ manibus habeamus, ita ut hinc constet una nobiscum esse beatissimum papam Nicolaum per literarum suarum voces, adhuc etiam & successorem ejus beatissimum Hadrianum papam per proprias epistolas. Nam & Christum Dominum nostrum per evangelium, tamquam per vivam vocem, loqui convenienter arbitramur, & credimus ; nec non & apostolum Paulum, & reliquos omnes apostolos, prophetas, atque doctores. Ipsi ergo habentes nobiscum beatissimum papam Hadrianum, ineptum & incongruum omnino putamus despicere fluctuantem Christi & Salvatoris nostri ecclesiam per dilationem dispositionis, quæ illi debetur. Hinc ergo velut ex necessitate, nunc vobis denuntiamus justificationem Dei, & divinæ misericordissimæque providentiæ consilium atque judicium, quantum ad capacitatem nostram attinet. Est igitur a nobis editum & sancitum de negotiis quæ nunc mota sunt, ut omnimodis obsequantur & obediant definitionibus & decretis beatissimi papæ Nicolai omnes homines ; quibus & nos favemus & concordamus, nimirum qui multum ante ipsorum lectionem, & cognitionem, eadem & excogitavimus ac [c] judicavimus, & prædicavimus.

ANNO CHRISTI 869.

Caput I.

Ergo sanctissimus quidem patriarcha Ignatius sit beneplacito Dei Patris, & gratia Domini nostri Jesu Christi, & operatione sanctissimi Spiritus, ratus & stabilis in throno suo, a nemine molestiam sustinens, vel coercitus a propria archierarchica dignitate, atque honore, dirigens verbum veritatis.

II.

Episcopi autem, & presbyteri, ac diaconi, seu cujuscumque ordinis clerici, quotquot post iniquam depositionem sanctissimi & comministri nostri Ignatii discesserunt a Photio, & idcirco a suis sedibus sunt remoti, ac depositioni submissi, isti suas recipiant sedes ad fungendum incunctanter sacerdotio, nullatenus aliunde prohibiti: qui enim pro veritate privati sunt iis quæ possederant, non solum illorum, unde ecciderunt, digni sunt esse participes, verum etiam aliorum, quorum quæque possint recompensare digna prioribus afflictionibus.

III.

Qui vero beati Methodii & sanctissimi Ignatii manus impositionem habent episcopi, vel presbyteri, vel diaconi, aut cujuscumque ordinis clerici, & usque in finem cum Photio sacerdotio fungi passi sunt, in repulsione autem ejusdem Photii ad Dei sanctam & catholicam atque apostolicam ecclesiam concurrerunt, & nunc usque ad terminationem sanctæ synodi concurrere festinaverunt, nec hos communis omnium Christianorum amatrix filiorum ecclesia mater avertit, sed finibus recipit, materno more circa natos benignitate succensa, & votum * incessabile monstrans, [d] epitimiis, ut par est, sanctissimi patriarchæ Ignatii, quæ ipse voluerit, hos adoptans, & placate suscipiens. Nam beati termini papa Nicolaus in Photio, & in manus impositione ejus sola, & in Syracusano Gregorio dedit definitivam damnationem. In reliquis autem prænominatis duabus consecrationibus potestatem sanctissimo patriarchæ Ignatio credidit: oportebat enim eum, qui multis difficultatibus pro credita sibi divinitus ecclesia tentatus fuerat, portionem aliquam liberalitatis in admissione sacerdotum percipere.

ACTIO I. CON. VIII. GENER.

* *alias* miserabile.

IV.

Photium autem, quemadmodum beatus Nicolaus de illo decrevit, alienum modis omnibus existimamus ab omni sacerdotali dignitate, operatione ac nomine * usquam per nullum modum vel tempus accepturum locum satisfactionis ; sed & anathemati transmittimus, nisi forte obedierit synodicæ judicationi papæ Nicolai, & sententiam nostram susceperit.

* *f.* nusquam per ullum.

V.

Gregorius præterea Syracusanus, ut ante depositus, & ante damnatus a nobis, etiam ita deputatur depositus, & condemnatus: non enim ut contrarii justi decreti venimus, sed ut æquorum & a patribus traditorum canonum & sanctionum confirmatores pariter & fautores. Qui vero seducti sunt, & a Photio manus impositionem susceperint, tamquam malis operationibus ejus cooperantes & faventes, atque condecernentes effecti, omni sacerdotio judicantur indigni : sicuti & papa Nicolaus adversus eos synodice promulgavit.

Damnatio invasoriæ ordinationis.

VI.

Hæc itaque a nobis ita & edita sunt, & decreta, & Dei nutu * dicimus fideliter & præscripta sunt; hæc & dicimus & prædicamus, atque vobis scripto commendamus ; & hæc omnes conservare deliberamus, quotquot Christi vocatione censentur: & nobiscum affatur, & monet Jacobus frater Domini, primusque summus sacerdos & præsul Jerusalem civitatis sanctæ ; ex magna quoque Antiochia, ubi Christi hæreditas celebratissimum cognomen explevit, Petrusque ibidem [e] primus sacerdotio functus est, deinde [f] Ignatius Deifer, & hujus successor, hæc conservare debere, ac nullam prævaricationem prædictorum * præsumere, ne omnes jus ecclesiæ reprobare inveniamini, neque * enim modicum est quod pene modicum est. *Nam & qui omnem servaverit legem, in uno autem offendat, factus est omnium reus.* Quisquis ergo a notitia præceptorum beatissimi papæ Nicolai, & hoc * * se judicio nostro ausus fuerit reprobare aliquid eorum quæ hic proferuntur, vel * molestiam inferre auditibus potentum ad alicujus reprobationem, vel receperit hujusmodi ; iste, quisquis sit, sive sacerdos, sive laicus, sive quicumque monachus, sive cujusvis ordinis clericatus, anathema sit a Patre, & Filio, & Spiritu sancto, & privatus gloria Dei, & hæres æterni tormenti, & cohæres diaboli, atque alienatus a Christianorum gratia, tamquam qui irridet Christi veri Dei nostri munificentiam, [g] quam dedit sacer-

* *f. redundat verbum* dicimus.

* *subauditur* affatur & monet.

* quod pene modicum est. *Nam. Jacob.* 2.

* *f.* hocce. *R.*

* *f.* se redundat.

cerdotibus, dicens : *Quemcumque ligaveritis ſuper* A & ſyncellus, orientis vicarii, dixerunt : Etiam
ANNO CHRISTI 869 *terram, erit ligatus & in cælis; & quemcumque ſolveritis ſuper terram, erit ſolutus & in cælis.* Qui
Matth. 16. enim verax eſſe Chriſti verbum exiſtimat, & annuntiat, creditque quod ea, quæ ſuper terram ligata ſunt, ligentur & in cælis, & quæ ſuper terram ſoluta ſunt, ſolvantur & in cælis; quæ a ſacerdotibus ligata ſunt, quomodo putas, audebit ſolvere, & * ſolutum ligare? Manifeſtum eſt ergo, quod Deum contemnens, hujuſmodi & divinum magiſterium irridens, & honoranda præcepta reprobans, juſtam non effugiat pœnam. Cum his autem ſubſequetur & alia quædam valde difficilis & cita commotio : at vero ſi reprobaverit ſaltem unum ex his quæ hic ſcripta ſunt, & a beato papa Nicolao ante judicata, fiet æſtus in B eccleſia veſtra continuus, & ſimultas eccleſiaſticorum negotiorum, ita ut nunquam videri poſſit in eccleſia quilibet ordo. Ubi enim eſt utique concurſus omnis patriarchalis throni, & ut idipſum dicatur omnis ſacrati catalogi; ſi diabolico conſilio ambiguitatem quis habeat, difficile profecto erit, ut aliquando firmitatem vel pacem poſſideat eccleſiaſticus ordo. Anathema ergo illi qui ſecundum aliquid præſumpſerit reprobare quidquam ex iis quæ hic inſcribuntur a Patre, ſicut jam dictum eſt, & Filio, & Spiritu ſancto. Amen. Ad confirmationem autem præſentis definitionis, ſubſcripſit unuſquiſque noſtrum manu propria, quemadmodum ſubinfertur.

* *f.* ſoluta.

noſtrum eſt, & nos id ſcripſimus, cum hic eſſemus. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Vere tenetis ſicut audivimus? Thomas & Helias ſanctiſſimi vicarii orientis dixerunt: Ita tenemus placita hæc, quemadmodum audiſtis. Honorabiliſſimi vicarii Romæ dixerunt ad ſanctam ſynodum : Placet vobis? Sancta ſynodus exclamavit: Placet omnibus. Et poſt hoc ſacer ſenatus per Bahanem famoſiſſimum patricium & præpoſitum ad honorabiliſſimos Romanorum vicarios dixit: Rogamus vos, ſanate contritionem noſtram. Nos quidem acquieſcimus iis quæ juſſit judicium veſtrum, ſed convenit ut jubeatis ipſi alia, quæ ſi audierimus, juvent nos. Photium aliquando non videntes, quomodo eum condemnaſtis? * Cum quo repertus eſt coram vobis, quomodo protuliſtis adverſus eum anathema? dicite nobis. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Beato Petro apoſtolo donavit poteſtatem Chriſtus, & Deus noſter, dicens ei : *Petre, ecce ſatanas expetivit cribrare te, ſicut triticum. Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Non ergo poterat ter beatiſſimus & ſanctiſſimus papa Nicolaus in ſede illa tantum tendere tempus, ut non confortaret fratres ſuos, & ſanctiſſimum patriarcham Ignatium. Nam ſanctiſſimus papa Nicolaus, videns literas, & epiſtolas Photii pervaſoris, [a] & abſentem, tamquam præſentem, per epiſtolas ejus & apocriſiarios judicavit eum. Magnificentiſſimi principes C dixerunt : Et quem miſit? Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt : Si jubeatis audire ſecundum conſequentiam, dicemus. Magnificentiſſimi principes dixerunt : Volumus. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Primitus miſſus eſt Arſabir legatus Michaelis imperatoris, & cum eo miſſi ſunt quatuor epiſcopi : ([b] nomina eorum ignoramus) deferens ſecum & epiſtolam regiam, ſignificantem in ſe cauſam hæreſeos imaginum, & in fine literarum illarum oſtendentem etiam * emiſſionem ſanctiſſimi patriarchæ Ignatii. Petebat autem ut mitteret apocriſiarios ſuos Conſtantinopolim, & miſit Radoaldum & Zachariam quondam epiſcopos, & venerunt huc, & fecerunt latrocinale conſilium & ſynagogam malignantium D contra ſanctiſſimum virum Ignatium patriarcham, & quaſi depoſuerunt eum. Tunc reverſi ſunt Romam cum apocriſiario Leone a ſecretis, ferente & ipſo iterum epiſtolam regiam, & invaſoris & adulteri Photii, & libellum manifeſtantem ſynagogam malignantium factam adverſus Ignatium ſanctiſſimum patriarcham. Tunc cognoſcens diviſerus papa Nicolaus ſcrutatus omnia, fecit ſynodum, & convocavit omnes occidentales epiſcopos, [c] archiepiſcopos, metropolitas, & omnem clerum ſanctæ Romanæ eccleſiæ, ac totum ſenatum principum Romanorum, & damnaverunt libellum, & concilium malignantium, quod factum erat adverſus ſanctiſſimum virum Ignatium, & depoſuit apocriſiarios qui venerant huc, Radoaldum E ſcilicet, & Zachariam, & ab omni honore ſacerdotali & communione pepulit eos; quoniam communicaverunt, & conſenſerunt, & conſtituerunt invaſorem ac adulterum Photium; & abdicavit concilium malignantium. Propter hoc ergo opus damnavit & anathematizavit Photium. His tacentibus, ſurgens Bahanes famoſiſſimus patricius & præpoſitus, ut ex perſona ſacri ſenatus, interrogavit orientis vicarios : Et vos tempus multum feciſtis, hic expectantes a Roma vicarios, quomodo prope habentes Photium, non quæſiſtis, & vidiſtis, & ita condemnaſtis eum? Et ſurgens Helias

* *alias* Cum repertus eſt. * *alias* coram vobis quomodo repertus eſt?

Luc. 22

* *id eſt*, expulſionem.

NOTÆ IN PRÆCEDENTEM definitionem ex editione Romana.

a *Primi ſeſſoris.*) Primum ſeſſorem, id eſt, protothronum, ſive primum ſeſſorem dicunt epiſcopum, eorum ſcilicet epiſcoporum qui ad Theopolitanam, hoc eſt Antiochenam pertineant eccleſiam.

b *Expectare.*) Quando hæc iſti dicebant, annum integrum Conſtantinopoli morantes habebant : verum nota quia ſine ſedis apoſtolicæ præmiſſis decretis nil agunt.

c *Judicavimus.*) Judicavimus eo ſenſu dicunt, quo apoſtolus dicit : *Non judicavi me ſcire niſi Chriſtum, & hunc*
2. *Cor.* 2. *crucifixum* : judicavimus tamen dicunt, non promulgavimus. Hoc enim poſt Romanorum adventum & definitionem egere : nam antea privatim tantum, quod ſic eſſet judicandum, quibuſdam ſignificabant.

d *Epitimits.*) Multi quidem increpationes interpretantur, ſed iſto, & multis in locis, pro pœnis ponuntur, quas eccleſia unicuique pro qualitate culparum præcipit obſervandas, ut putæ jejunia, fletum, abſtinentiam ciborum, genuflexiones, & his ſimilia.

e *Primus ſacerdotio.*) Nota quia non dicitur primum, ſed primus : nam primum a Chriſto pontificatum ſuſcepit, qui poſtea primus epiſcopus Antiochiæ præſedit.

f *Ignatius Deifer.*) Tradunt Græci quod parvulus, quem
Matth. 18. Dominus advocatum ſtatuit in medio, dicens : *Niſi converſi fueritis, & efficiamini ſicut hic parvulus*, &c. iſte Ignatius fuit, & idcirco hunc Deiferum nuncupent : unde nec apoſtoli auſi fuerint ei, cum ad eccleſiæ præſulatum promoveretur, amplius manus imponere, nimirum quem ore Dei laudatum, & ipſius tactu ſanctificatum cognoverint.

g *Quam dedit ſacerdotibus.*) Nota quod apoſtoli ſacerdotes prædicentur a ſancta ſynodo etiam ex tum quando
Matth. 16. his dictum eſt : *Quemcumque ligaveritis, vel ſolveritis ſuper terram, erit ligatus, vel ſolutus & in cælis.* Ergo Petrus, qui hoc ſpecialiter ante omnes audire meruit, primum ſacerdos effectus eſt : ceſſit itaque ſermo opinantium Jacobum fratrem Domini primum ſacerdotem fuiſſe : verum primus ſacerdos fuit eorum, qui non a Domino, ſed ab apoſtolis ordinati ſunt. Primus epiſcopus fuit, ſed eorum qui Hieroſolymis epiſcopatum ſortiti ſunt.

Et poſt lectionem definitionis tota ſynodus dixit : Ecce audivimus & ſententiam orientalium, ſequentem, ac faventem judicio ſanctiſſimi papæ Nicolai, & convenimus in eam. Sanctiſſimi & honorabiliſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt ad orientis vicarios : Vos fratres noſtri dicite : Veſtra eſt definitio? & ſcriptum hoc, quod lectum eſt, vos dediſtis? Thomas honorabiliſſimus metropolita Tyri, & Helias Deo colendiſſimus presbyter

lias Deo colendiſſimus presbyter & ſyncellus, lo-
ANNO CHRISTI 869. cum retinens Theodoſii ſanctiſſimi archiepiſcopi Hieroſolymorum dixit: Noſtis omnes, amici Chriſti, fratres, quia Spiritus ſanctus, qui locutus eſt in prophetis, ipſe & in apoſtolis eſt affatus, & omnia quæcumque geſta ſunt a patribus noſtris olim, & in lege poſita ſunt, & gratia ſpirituali acta conſiſtunt; & ideo patriarchalia capita in mundo poſuit Spiritus ſanctus, ut in eccleſia Dei pullulantia ſcandala per ea exterminentur, & pacifica conſtitutio in ipſa interveniat, & concedatur. Igitur cum præſidens & præcedens ſenes ſenioris Romæ nequaquam receperit Photium, nec etiam orientis tres throni, videlicet Alexandriæ, & Antiochiæ, ac Hieroſolymorum, non erat opus vocare illum ad examinationem vel rejudicationem. Hujuſmodi enim actiones de iis qui recepti ſunt in eccleſiis Dei, & cunctis ſedibus, ſolitæ ſunt fieri. De iis autem qui nunquam in ſeniori Roma & reliquis ſedibus recepti ſunt, nullum omnino debet iteratum haberi judicium. Hujuſmodi enim in ſemetipſis evidentem habent propriam damnationem, ita ut & nos bene fecerimus, eum, qui nunquam a ſeniori Roma & orientalibus thronis receptus eſt, nullatenus adducentes ad retractationem examinis: habebat enim hanc ſecum ferens manifeſtiſſimam ſui damnationem. Alium itaque nos patriarcham Conſtantinopoleos neque cognovimus neque recipimus temporibus iſtis, præter hunc ſanctum virum, patriarcham videlicet Ignatium, ex quo thronum Conſtantinopoleos gratia Dei & electione eccleſiaſtica tenuit, hunc habuimus receptum in ſedibus noſtris: & ſi advenientes huc non inveniſſemus eum in patriarchio ſuo, ſed in inſula exilii ſui, alium non ſuſciperemus, ſed hunc eumdem appellaremus patriarcham Conſtantinopoleos. Quoniam vero gratia Dei hunc invenimus in throno ſuo, communicavimus, & comminiſtravimus, & ſimul manducavimus, & bibimus cum eo, tanquam qui communicator & comminiſter noſter ab olim uſque in hodiernum diem extiterit. Hæc enim etiam a primordiis venientes excelſa voce prædicavimus, ut non exiſtimaremur ab aliquo maligna gerere velle, quaſi furtim abſtracti adhæſerimus ſancto viro huic, ſed ſecundum antiquam opinionem, quam habuimus de illo, eamdem haberemus uſque in præſens. Quamvis autem non collocuti cum Photio fuerimus facie ad faciem, tamen diverſimode & frequenter cum iis, qui unanimes & conſentanei ac protectores ejus ſunt, convenientes, didicimus ea quæ pro ſui defenſione videntur eſſe inutilia, & vana conſiſtere. Quod enim dicunt patriarcham Ignatium poſt injuſtam depoſitionem ſuam, cum in exilio eſſet in inſula, feciſſe refutationem, talem refutationem neque ſenior Roma, neque nos recipimus, eo quod præter canonem ſit eccleſiaſticum facta. Si autem dixerint aliqui, quia ii qui manus impoſitionem Photii fecerunt, & qui ſimul inventi ſunt, digni eadem cum ipſo pœna & damnatione ſint, hoc non veraciter dixerint: etenim cum ſimus infirmæ naturæ, non ſemper ferimus mortem imminentem nobis, & ideo formidantes, nonnunquam etiam ea quæ nolumus agere inviti compellimur. Denique & iſti, qui ex conſecratione beati Methodii, & ſanctiſſimi Ignatii timoribus ſubacti, & pavore regio, & poteſtativa tyrannide incurvati ſunt, & concurrerunt propter violentiam; deinde confeſtim & poſt pauxillum reprobaverunt quæ ab illo præſumpta ſunt contra Ignatium ſanctiſſimum patriarcham, & receſſerunt ab eo, venia ſunt digni: & maxime ii qui mala paſſi ſunt, & diverſas ab eo tribulationes, & depoſitiones, & cuſtodias, & exilia pertulerunt; quos beatos eſſe & nos quoque judicamus, quemadmodum & ante nos definierunt Nicolaus & Hadrianus ſanctiſſimi patriarchæ Romani. Hæc ergo nos & his ſimilia in poſterum cognoſcentes, verum & a primordiis comperientes, neque Photium recepimus, neque manus impoſitiones ejus admiſimus; nihil enim incertum factum eſt nobis tanto hic tempore demorantibus. Hæc quidem velut in compendio diximus, cauſam demonſtrantes qua vocati ſumus, & adhæſimus ſanctiſſimo patriarchæ Ignatio, & nequaquam provocavimus Photium ad examen, vel iteratum judicium. Etenim & ipſe Photius miſit per quemdam imperialis dignitatis ad ſanctiſſimum metropolitam Tyri, ſi forte aliquando receperit ſe in throno Antiochiæ: & confeſſus eſt quia nunquam ſuſcepimus Photium in throno Antiochiæ. Itaque neque in ſeniori Roma, neque in throno Hieroſolymorum, neque in throno Antiochiæ ſuſceptus Photius, quomodo putas eſſet apud nos * retractione judicii dignus? Hæc nunc dicimus, ſufficienter valentia exhibere voluntatem & reſponſionem noſtram ſuper quibus interrogati ſumus. Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Ecce contritionem noſtram ſanaſtis atque curaſtis, & omnes confitemur a Deo judicium ſanctum ſanctarum trium ſedium: *ubi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo*, (Chriſtus ait) *ibi ſum in medio eorum*. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Ita moris eſt ſanctæ Romanæ eccleſiæ canonicam diligentiam poſſidendi, & propter eccleſiaſticum ordinem eum, qui per feneſtram ingreſſus eſt in caulas ovium, ut lupum perſequendi; & gaudet ſancta hæc ſynodus de veſtra honorabili reſponſione. Etiam hodie auribus noſtris induxiſtis & oſtendiſtis veram fidem; quod enim ore dicitis, opere deſideratis finire. Bahanes famoſiſſimus patricius & præpoſitus dixit: Habet aliquid veſtra ſantitas hodie, ut diſponat? Deo amiciſſimi vicarii ſanctæ Romanæ eccleſiæ dixerunt: Vellemus ordinare de libello, quantum poſſemus, ſed quia tranſacta eſt hora, hujus rei gratia, in alio conventu, Deo favente, faciemus quod debemus. Et ſurgens ſacer ſenatus dixit: Benedictus Deus, quia meruimus videre ſanctam diem iſtam, & honorabilem cœtum noſtrum: ecce hæc omnia ſecundum rationem veritatis terminata ſunt. Deinde ſtans in medio Stephanus Deo amiciſſimus diaconus ſanctæ Conſtantinopolitanorum eccleſiæ & devotus notarius laudem hujuſcemodi: Multos annos imperatorum Baſilii & Conſtantini: Magnorum principum & imperatorum multos annos: Orthodoxorum imperatorum multos annos: Depoſitorum injuſtitiæ multos annos: Pacificorum imperatorum multos annos: Hoſtium mendacii multos annos: Amatorum & fautorum veritatis & juſtitiæ multos annos: Eudoxiæ piiſſimæ Auguſtæ multos annos: Nicolai beatiſſimi papæ Romani æterna memoria: Hadriani orthodoxi papæ Romani multos annos: Ignatii orthodoxi patriarchæ Conſtantinopoleos multos annos: Orthodoxorum patriarcharum orientis multos annos: Orthodoxi ſenatus multos annos: ſanctæ & univerſalis ſynodi æterna memoria.

ACTIO I. CON. VIII. GENER.

* *f.* retractatione.

Matth. 18.

NOTÆ IN SUPERIORA
ex edit. Romana.

a *Tanquam præſentem.*) Quamvis totus mundus noſſet Photium ex laico ſubito factum epiſcopum, & viventis ſedem præſulis invaſiſſe; quia tamen abſens erat, non eum antea judicavit, quam bis per miſſos & epiſtolas ipſius illum no-

noxium comperisset, & rursus hunc per missos suos & epistolas bis ut corrigeretur admonuisset.

ANNO CHRISTI 869.

b *Nomina eorum ignoramus.*) Urgente illos propositæ locutionis prosecutione, nomina episcoporum eis ad memoriam recurrere tam concite minime potuerunt: quibus tamen nomina erant Methodius metropolita Gangrensium, Samuel Chonorum episcopi, atque Theophilus Iconii, & Zacharias Tauromeniæ pseudoepiscopi, qui legationem & epistolas a Photio sedi apostolicæ detulerunt.

c *Archiepiscopos.*) Licet vocaverit archiepiscopos, nullus tamen excepto Ravennate ob temporis incommoditatem occurrit. Verum ille cum aliquantis & Photium repulit, & Ignatium patriarcham admisit, privilegio scilicet sedis apostolicæ fretus, quæ sola jus habet quorumlibet ligamenta vel solutiones pontificum solvendi vel ligandi; cum utique de omni ecclesia fas habeat judicandi.

ACTIO SECUNDA.

IN nomine domini & dominatoris omnium Jesu Christi vere Dei & salvatoris nostri. Consulatus protectorum & tranquillissimorum imperatorum nostrorum dominorum, Basilii quidem anno tertio, Constantini autem filii ejus anno secundo, perpetuorum Augustorum, indictione tertia, Nonis Octobris, præpositis pretiosis & vivificis lignis ac intemeratis & sanctis evangeliis, conveniente autem sancta & universali synodo, Donato Deo amantissimo episcopo Ostiensi; & Stephano Deo amicissimo episcopo Nepesino, atque Marino reverendissimo diacono sanctæ Romanæ ecclesiæ, locum obtinentibus sanctissimi Hadriani papæ Romani, & Ignatio sanctissimo patriarcha Constantinopoleos, & Thoma sanctissimo metropolita Tyri, locum obtinente sedis Antiochiæ, ac Helia Deo colendissimo presbytero & syncello, locum obtinente throni Hierosolymorum: præsente quoque sacro senatu, videlicet Theodoro magnificentissimo proconsule ac magistro, Bahane magnificentissimo patricio & præposito, Hemerio magnificentissimo proconsule ac patricio, Theophilo magnificentissimo proconsule ac patricio, Leone magnificentissimo proconsule ac patricio, Joanne magnificentissimo patricio & logotheta okeos dromi, Leone magnificentissimo patricio & domestico excubitorum, Paulo magnificentissimo patricio & præfecto prætoriorum, Manuele magnificentissimo patricio, Theophylacto magnificentissimo patricio, Petronate magnificentissimo patricio, Horeste laudabilissimo protospathario & domestico ycanatorum: atque sanctissimis episcopis, videlicet Nicephoro Deo amicissimo metropolita Amasiæ, Joanne Deo amicissimo metropolita Sylæi, Niceta Deo amicissimo metropolita Athenarum, Metrophane Deo amicissimo metropolita Smyrnæ, Michaele Deo amicissimo metropolita Rhodi, Georgio Deo amicissimo episcopo Heliopoleos, Petro Deo amicissimo episcopo Troadis, Niceta Deo amicissimo episcopo Cephaludii, Athanasio Deo amicissimo episcopo Magnesio, Nicephoro Deo amicissimo episcopo Cotronæ, Antonio Deo amicissimo episcopo Alisii, Michaele Deo amicissimo episcopo Cercirorum: his ita convenientibus, stetit in medio [a] Paulus Deo amicissimus [b] chartophylax, & dixit: Ipsi qui ceciderunt sub Photio venerunt cum libello, quid videtur vobis? expetunt enim ingredi sanctam hanc & universalem synodum. Sanctissimi vicarii senioris Romæ & orientis, & omnis sancta synodus dixit: Ingrediantur. Et ingressi sunt prædicti episcopi præferentes libellum in manibus suis, & adorantes propositæ intemerata judicia prociderunt sanctæ synodo. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Qui estis vos qui intrastis huc episcopi, & a quo consecrati estis? Theodorus metropolita Cariæ dixit: A domino nostro sanctissimo patriarcha Ignatio, & beatissimo Methodio. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Et quot estis? Theodorus reverendissimus metropolita Cariæ dixit: Numerum nescimus. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Quid dicitis? Quid habetis? Quid vultis? Episcopi dixerunt: Procidimus sanctæ & universali huic synodo, pœnitentiam expetentes. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Quid est hoc quod fertis? Episcopi dixerunt: Libellus confessionis, super quibus peccavimus in dominum nostrum sanctissimum patriarcham Ignatium. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Confitemini vos peccasse in hac causa? Episcopi dixerunt: Confitemur. Sanctissimi vicari senioris Romæ dixerunt: In libello ita habet ut ore vestro dicitis? Episcopi dixerunt: Legatur libellus, & tum ea quæ de nobis sunt certissime comperietis. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt ad Dei cultores vicarios orientis: Aptum apparet vobis, ac omni sanctæ synodo, ut suscipiatur libellus confitentium se peccasse? Sanctissimi vicarii orientis & tota sancta synodus dixerunt: Si placet sanctitati vestræ, ac bonorabilissimo patriarchæ Ignatio, & nobis bonum videtur, ut suscipiatur, & in conspectu synodi legatur. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Ergo quoniam omnibus placet, suscipiatur & legatur. Et accipiens Stephanus Deo amicissimus diaconus & notarius sanctæ Constantinopolitanorum ecclesiæ de manibus jam denuntiatorum episcoporum, legit magna voce in audientiam omnium.

ACTIO II. CON. VIII. GENER.

NOTÆ IN PRÆCEDENTIA

ex edit. Romana.

a *Paulus Deo amicissimus.*) Paulus iste archiepiscopus quondam fuit a Photio consecratus, sed quia cum ceteris, qui a Photio manus impositionem susceperc, secundum sententiam papæ Nicolai condemnatus est, & quoniam is erat utilis, pro consolatione damnationis ab Ignatio patriarcha chartophylax effectus est: scripserat enim & papa Romanus ut alia illum, excepto sacerdotio, quantacumque vellet, dignitate ditaret.

b *Chartophylax.*) Interpretatur chartarum custos. Fungitur autem officio chartophylax apud ecclesiam Constantinopolitanam, quo bibliothecarius apud Romanos, indutus videlicet infulis ecclesiasticorum ministrorum, & agens ecclesiastica cuncta prorsus obsequia, exceptis illis solis quæ ad sacerdotale specialiter ac proprie pertinere probantur officium. Sine illo præterea nullus præsulum aut clericorum a foris veniens in conspectum patriarchæ intromittitur, nullus ecclesiastico conventui præsentatur, nullius epistola patriarchæ missa recipitur, nisi forte a ceteris patriarchis mittatur, nullus ad præsulatum vel alterius ordinis clericatum, sive ad præpositurum monasteriorum provehitur, nisi iste nunc approbet & commendet, atque de illo ipsi patriarchæ suggerat, & ipse præsentet.

LIBELLUS.

SI quidem essent ignota in seniori Roma, quæ dira contigerunt a Photii mente, * impugnatoris ecclesiæ, oporteret humilitatem nostram multum texere sermonem, roborantem quæ circa nos perpetrata sunt, & quibus & quot ab ipso atrocitatibus summissi sumus: quia erat vir alia quidem loquens, & alia cogitans, & operam dans mendacio: ex arte gentilium semper proponebat bona, deveniebat autem in mala, & erat potens ad superandum & decipiendum, ut non est factus, nec fiet ullus hominum. Unde cum talis esset, supplantavit nos, sed sermonem prolixum supra modum facere nolumus, habentes vos eorum quæ dicuntur testes. Nam scitis utique vos,

* Vox illius libelli ad Rom. vicarios quæ finem ut dirigitur.

ANNO CHRISTI 869.

qui meruistis obsecundare sanctissimo papæ Nicolao, lucernæ ecclesiæ, ac luminari totius orbis, & ipsius comministri estis effecti, quia incomparabilis erat in sacerdotibus, vita & sermone resplendens, quem pene nec macula tetigit: sed hic in talem & tantum virum non segnis extitit fingere mente infelicissima detentus (quem non vidit, nec cognovit) maculam plurimam, innumeram & coacervatam: & post multitudinem etiam, magnitudine prævaluit in vanitate sua: & si mendaces, attamen de oriente ex omnibus patriarchis apocrisiarios quasi concordantes, & certissime quæ a se dicebantur noscentes, multo studio duxit, ut hujusmodi virum depositioni submitteret: & habens consentaneos testes falsos, transmisit commenta, mendacia, & viros deceptos, & veniebant ad complendum quæ sibi visa extiterant. Et nisi Deus omnes operibus manuum suarum compenditos ligasset, nos utique cum hujusmodi caderemus; nimirum qui pro pastore lupus esse videbatur. Diximus de Nicolao parum. Non solum autem huic talia operatus est, sed & ipsum sanctissimum sacerdotem ac pastorem nostrum, qui nos impositione sanctarum manuum suarum, cum esset summus antistes, sanctificavit, multis prius studiis, cum sæcularis esset, impugnans, & in nos inspirans postea hypocrisim, cuncta negavit, & omnibus consentaneis suis, vel qui sub ipso eramus, suasit ut se chirographis terribilibus profiterentur eum se habituros patriarcham patriarcharum, & summum sacerdotem summorum sacerdotum; & tunc quidem in nobis ita faciebat. Postera vero die fraudes consuebat adversus eum, & mendaciorum infinitam multitudinem, quasi criminum materiam habentium, quemadmodum & adversus beatissimum Nicolaum gessit: quæ & volebat in omnia patriarchia transmittere; ut sicut ipse post modicum depositionem ac anathematismum in eum fecit, ut olim voluit, ita & ceteri patriarchæ facerent. Sed hujus fraudem non celavit Deus, sed omnibus patefecit; & hi qui dolum manifestum fecerunt, exiliis & proscriptionibus, ac flagris, atque multis tædiis summissi sunt: sed nec sic valuit se reprimere, sed quemadmodum impetum habuit miseri voti sui, depositionem & anathematismum fecit, & in eum, his factis, quid malorum in ipsum ex tunc non egit? Nonne dentes ejus radicitus evulsit, faciens eum in facie percuti? Nonne pedes ejus ferreis vinculis munivit? Nonne cum fuga lapsis, & fugacibus servis, in fœtoribus & sordibus damnavit eum, ut moraretur tempore non pauco? Nonne denundans eum vestimentis, quæ induebat absque prima parvula tunica, hujus crura scidit, & in sepulcro, quod in modum rogi factum est, delusum locari fecit, candelas fundens quæ ibidem elucebant, ne, aquam eis habentibus, cum siti ureretur, ad refocillationem potaretur ex illis? Nonne hunc erectum stare facientes, tulerunt virgam, quam tenens in manibus fulciebatur, senectutis imbecillitatem consolans? Nonne sine cibo ac potu multis eum diebus transigere fecerunt? Nonne exulem illum fecit, ubi fiunt frequenter incursus barbarorum, & rapiuntur homines, qui locis illis inhabitant, & gladii efficiuntur impendium? Sed quæ ab eo sustinuit tantæ multitudinis sunt, ut dinumerare in vanum laborare sit: neque enim sermo valebit hæc enarrare. Et tunc, quem? * Imperatorum filium, & imperatorum nepotem, qui angelicam vitam subiens, habitu monasticæ conversationis indutus est, qui Deo placabilis, & angelis reverendus, atque dæmonibus metuendus apparuit. Ex his, quot exiguitatem nostram severitatibus submiserit, etsi dicere non possumus, ces colligere ac nosse valetis: si enim talibus summis sacerdotibus, scilicet papæ Nicolao, & sanctissimo patriarchæ Ignatio, talia operatus est, nobis utique humilibus mentis munditia qualia fecerit non ignoratis. Multi enim ex nobis cum infidelibus gentibus in prætorio multati sunt, fameque, ac siti, seu ceteris miseriis afflicti, ad secandum marmora pro lignis damnati sunt: alii autem pro eo, ut cum lignis ferirentur, spatha percutiebantur, iis qui feriebant, non ut sacerdotes, neque ut homines carnem ferentes, sed ut inanimata corpora percutientibus. Illud vero, quod calcibus submittebant, & huic pœnæ subjectis viscera evellebant, ut leve tormentum habebant. Id præterea, quo monilibus ferreis afficiebat, & catenis vinciebat, fenum post multos dies in escam præbens, humanitatem multam esse putabat. Quot autem in tenebrosis & umbra mortis, in fœtoribus mortiferis includebant, nec tegebant, cum facerent? sed gloriantes, & cachinantes magna voce, nescientibus cum feritate atque jactantia loquebantur, ludentes. Et rogati ut talibus misericordiam præberent, magis insaniebant, ac deterius causabantur. Alios etiam in extremitates orbis, & in alienigenarum loca fecit exiliari. His atrocitatibus submissi nos, & in summum sacerdotem nostrum, & in eos qui cum illo perseverabant, pejora his & sæviora committi videntes, afflicti & fatigati sumus, videlicet tam in aliis fieri hæc aspicientes, quam ipsi talia patientes; ideoque deterriti incidimus seductionem & errorem atque vim sævissimam; & non sponte fecimus quæ dicere confitentes confundimur. Sed omnia hæc facta sunt in nos, necessitate ab eo & vi non cessante, voluntateque nostra se nullo modo flecti consentiente: lacrymis enim & gemitibus penitus replebamur & facientes, & postquam faciebamus. Sed est nobis spes salutis non ex operibus nostris, neque ex justitia quam fecimus, neque enim fecimus: licet enim restiterimus, & multam vim perpessi, multisque tormentis subacti simus, in finem tamen in miseriis non substitimus. Est ergo spes ex eo, quo estis imitatores Dei, & qui vos miserunt, atque dominus & summus sacerdos noster simili modo. Etenim & Deus luxuriosum filium propterea in paradigma posuit, qui, omni vita sua male consumpta, veniens ad patrem suum, susceptus est, & non utcumque, sed cum symphonia, & epulis & vestitus a proprio patre, pristinum indumentum & primam stolam recepit: ut daret formam temperantiæ ac moderationis faciendæ super nos, qui recidimus: & publicanum humiliatum justificavit, & meretricis lacrymas susceptit, atque latronis confessionem admittens, hunc ipso die in paradisum introduxit. Hos vero qui in vinea pondus totius diei sustinuerunt, & qui una hora tantummodo perseveraverunt, ut media prætereamus, pari fecit dignos mercede: ac ei cui multum debebat, & cui pauca, ex æquo donavit, ut ad majorem dignitatem attraheret, quibus multum dimisit. Cum hujusmodi spe in humilitate animæ, & contritione cordis, ad sanctitatem vestram accedentes, hunc vobis libellum dedimus, non in labiis dolosis, neque in dolo mentis. Ipse Deus testis est, qui etiam vades est noster: sed ex sinceritate ac munditia sperantes in miseratione Dei nostri, qui hominem amat, & intercessiones sanctæ ac intemeratæ Dei genitricis Mariæ, & sanctorum apostolorum, & beatissimi ac sanctissimi papæ * Nicolai, atque sancti patris nostri & summi sacerdotis Ignatii, vestræque beatitudinis ora-

ACTIO II. CONC. VIII. GENER.

Luc. 15.

Luc. 18. Luc. 7. Luc. 23. Matth. 20

Luc. 7.

* Ignatius enim filius imperatoris Michaelis & nepos imperatoris Nicephori fuit.

* Nota quod non solum intercessio-

tiones, nec non & sanctissimorum vicariorum orientis, jam non taliter nos expaveſcere, ſed manum accipientes a vobis, quæ nos confortet, & in rectitudine ſtatuat; & quantum ex propoſito uſque ad ſanguinem decertare in eccleſiaſticis cauſis, ut & culparum quas fecimus, ex hac correctione, * in ſatisactione cordis indulgentiam percipiamus: & non ulterius Photio, vana ſapienti, vel conſentaneis ejus, dum permanſerint in execratione ſua, & ſanctæ Dei catholicæ eccleſiæ diſſonaverint, concordabimus, nec erroris ejus & ſeductionis turbulenta fluenta guſtabimus. Ecce enim ea, quæ ab ipſo bibimus, & amarum & doloſum, ac exitiale poculum exſpuentes, noſmet in hanc ſanctam ſynodum projicimus, profitentes etiam accepturos nos eſſe libenter a ſanctiſſimo ſummo ſacerdote noſtro epitimium definitum. Si autem poſt hanc erectionem, quæ in nos ſine calliditate atque conturbatione facta eſt, nos callide agere contra eccleſiam Dei in aliquo voluerimus; ſit nobis depoſitio a Patre, & Filio, & Spiritu ſancto, & nulla ad erectionem ulterius revocatio. Donatus ſanctiſsimus epiſcopus Oſtiæ, & Stephanus ſanctiſsimus epiſcopus Nepæ, & Marinus Deo amiciſsimus diaconus ſanctæ Romanorum eccleſiæ vicarii Romani interrogaverunt epiſcopos: Cujus eſtis conſecratio? Epiſcopi dixerunt: Diximus quia beati Methodii, & ſanctiſſimi Ignatii. Sanctiſſimi vicarii Romani dixerunt: Suſcipimus vos ſecundum præceptionem ſanctiſſimi papæ noſtri Hadriani propter confeſſionem libelli pœnitentiæ veſtræ. Reverendiſſimi epiſcopi dixerunt: Et nos adoramus vos, & ſuſcipimus vos judices, & judicium veſtrum tamquam ex perſona Filii Dei habemus. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Quot eſtis numero? Illi autem dixerunt: Et antea diximus quia neſcimus. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Ecce ſancta Romana eccleſia non claudit viſcera ſua omnibus vobis, ſi offertis libellum ex toto corde veſtro. Et iterum iidem ipſi ſanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ ad epiſcopos dixerunt: Detulimus libellum a ſancta Romana eccleſia, a ſanctiſſimo papa Hadriano, mandatum ab eo accipientes, exigere a vobis fieri ipſum libellum, & ſic vos ſuſcipere: vultis ergo facere quod juſſum eſt a ſanctiſſimo papa Hadriano? Epiſcopi dixerunt: Volumus, & placet nobis, & ſubſcribimus. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Volumus & jubemus relegi eum in conſpectu omnium. Et accipiens Stephanus Deo amiciſſimus diaconus & notarius legit libellum Græce, qui a Romano fuerat tranſmiſſus, qui etiam in prima lectus eſt actione. Et poſt lectionem ſanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ ad epiſcopos dixerunt: Libellum hunc audiſtis? Placet vobis? Scribite illum. Suſcipitis omnia quæ edita ſunt a ſancta Romana eccleſia? Reverendiſſimi epiſcopi dixerunt: Placet, ſcribimus, & ſuſcipimus omnia. Donatus reverendiſſimus epiſcopus Oſtienſis, & Stephanus ſanctiſſimus epiſcopus Nepeſinus, & Marinus reverendiſſimus diaconus ſanctæ Romanæ eccleſiæ, dixerunt: Et ſcribite eum. Et ſuſcipiens Theodorus Cariæ, ſcripſit illum. Deinde ſimiliter Euthymius Catanæ, Photius Nacoliæ, Stephanus Cypriorum, alter Stephanus Cilyræ, Theodorus Sinopes, Euſtachius Acmoniæ, Xenophon Milaſi, Leo Daphnuſiæ, Paulus Meles; omnes iſti ſcripſerunt Romanum libellum, & dederunt hunc ſanctiſsimis vicariis Romanis, etiam cum ſubſcriptione teſtium. Et poſt hoc Thomas & Helias ſanctiſsimi vicarii orientis ad ſanctiſsimos vicarios Romanos dixerunt: Omne quod diſpoſuiſtis placet nobis. Sanctiſsimi vicarii Romani dixerunt: Quoniam bonum diligitis, ideo, fratres noſtri venerandi, placet nobis & veſtra diſpoſitio. Et rurſus iidem epiſcopi ad orientales vicarios dixerunt: Si videtur vobis bonum eſſe, detur decidentium epiſcoporum pœnitentiæ libellus, Patriarchæ ſanctiſsimi vicarii orientis dixerunt: Videtur nobis eſſe bonum. Ignatius ſanctiſsimus patriarcha Conſtantinopoleos dixit: Ponatur libellus ſuper pretioſa ligna, & ſancta evangelia, & ſic eum accipiant, & dent mihi. Sanctiſsimi vicarii ſenioris Romæ una cum orientalibus dixerunt: Ponatur. Et ponentes epiſcopi libellum ſuper ſancta evangelia, & pretioſa ligna, & rurſus ſumentes eum, dederunt Ignatio ſanctiſſimo patriarchæ Conſtantinopoleos: & ſumens patriarcha ſuperhumeralia, tradidit eis. Primo autem omnium dedit Theodoro metropolitæ Cariæ, & dixit ei: Ecce ſanus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid fiat. Theodorus reverendiſsimus metropolita Cariæ dixit: Confugimus ad ſanctitatem tuam tota anima, & mente munda, tradentes propria manu libellum confeſsionis noſtræ, ac profitentes uſque ad totam vitam noſtram conſervare quæ illic ſcripta ſunt inconvulſa. Ignatius ſanctiſsimus patriarcha Conſtantinopoleos dixit: Bene ac decenter feciſtis, filii dilectiſsimi noſtri. Ecce ſuſcipio vos, ſicut miſericors & benevolus pater prodigum filium ſuum reverſum ad pœnitentiam; propterea quia & ſancta Romanorum eccleſia benigniori affectu mota eſt erga reverentiam veſtram, quibus & concordaverunt etiam orientales ſedes. Et poſt hoc Theodorus reverendiſsimus epiſcopus Sinopæ dixit: Non ſolum epitimiis ſumus digni, ſed & pœnis; ſed miſericordia tua magna eſt, domine. Xenophon reverendiſsimus epiſcopus Milaſi dixit: Cum ſim multis pœnis dignus, ſuperhumerale accipio. Et poſtquam acceperunt ſuperhumeralia ſua, ſederunt ſinguli in ordine ſuo. Et iterum Paulus Deo amiciſsimus chartophylax ſtans in medio dixit: Poſtquam ingreſſi ſunt in hanc ſanctam ſynodum epiſcopi, qui ceciderunt, ecce præſto ſunt & presbyteri, habentes eumdem libellum, & rogantes ſanctitatem veſtram, ut intrent in hanc ſanctam ſynodum: quid ergo placet ſanctitati veſtræ? Sancta ſynodus dixit: Cujus conſecrationem habent? Paulus Deo amiciſsimus chartophylax dixit: Beatiſsimi Methodii, & ſanctiſsimi Ignatii. Sanctiſsimi vicarii dixerunt: Intrent. Et intraverunt, Thomas primus presbyterorum, Coſmas ſecundus atque defenſor, Pantaleo presbyter, Joachim presbyter & defenſor, Megiſtus presbyter, Nicephorus presbyter, Theodoſius presbyter, Epiphanius presbyter, Theophylactus presbyter, Siſinnius presbyter, Gregorius presbyter, & paria epiſcopis facientes, tradiderunt libellum pœnitentiæ: deinde ſcribentes & ipſi Romanum libellum, ſuſceperunt a patriarcha oraria ſua, dicente ad eos: Cognoſcite quia verax homo ſum, & ſermo meus finem habet. Ecce enim magnam meruiſtis compaſſionem & veniam a ſancta Romanorum eccleſia, & omnibus nobis. Poſtquam ergo ingreſſi ſunt epiſcopi ac presbyteri, rurſus ſtans Paulus Deo amiciſſimus chartophlax in medio dixit: Similiter & diaconi, qui ceciderunt, habentes præ manibus libellum pœnitentiæ, deprecantur ſanctam ſynodum ut introeant. Sancta ſynodus dixit: Cujus conſecratio ſunt? Paulus Deo amiciſſimus chartophylax dixit: Beatiſſimi Methodii & ſanctiſſimi Ignatii. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ & orientis, ac ſancta & univerſalis ſynodus, dixerunt: Introeant. Ei introierunt, Conſtantinus diaconus, Joannes diaconus, Stephanus diaconus, Michael diaco-

ANNO CHRISTI 869.

ACTIO II. CONC. VIII. GENER.

Jo. 5.

nes Dei genitricis & apoſtolorum, verum etiam ſanctiſſimi quondam papæ Nicolai ſe ſperare fateantur.

* *alias* & ſatisfactione cordis.

ANNO CHRISTI 869.

diaconus, Chriſtophorus diaconus, Leo diaconus, Theodoſius diaconus, Nicolaus diaconus, Sophronius diaconus. Et ait Ignatius ſanctiſſimus patriarcha ad eos: Utique ex propoſito feciſtis libellum quem fertis? Reverendiſſimi diaconi dixerunt: Deus ſcit, domine, quia ex multa alacritate illum fecimus; ipſe enim novit conſcientias noſtras quomodo erant circa ſanctitatem tuam, cum tirannidem patereris. Quæ vero Photio fecimus, coacte ac inviti fecimus; ſed gratias agimus Deo, & ſanctitati tuæ, o domine, quia non retribuiſti nobis ſecundum peccata noſtra, & culpas noſtras; ſed compaſſus nobis, miſeratus & miſertus es noſtri, & dimiſiſti nobis peccata noſtra. Et facientibus eis ſimilia epiſcopis, & presbyteris, & accipiens patriarcha oraria ipſorum, reddidit eis. Et poſt hoc iterum ſtans in medio Paulus Deo amiciſſimus chartophylax dixit: Venerunt & ſubdiaconi qui ceciderunt in ſanctam hanc ſynodum, eumdem libellum præ manibus habentes, ingredi poſtulantes. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ & orientis dixerunt: Ingrediantur, placet enim nobis. Et ingreſſi ſunt, Thomas * domeſticus ſubdiaconorum, Euſtachius, Photinus, Joannes, Paulus, Thomas: & facientibus ſimilia pari modo, dedit & ipſis proprii honoris inſignia. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Secundum formam hanc, ſecundum quam hodierna die ſuſcepimus epiſcopos & presbyteros, & diaconos, & ſubdiaconos qui ceciderunt, ſuſcipi deinceps decernimus omnes qui ſimiliter peccaverunt, & pœnitentiam agunt. Et poſt hæc ſanctiſſimus patriarcha Ignatius dixit: Epitimia quæ indicta ſunt iis qui ceciderunt epiſcopis & presbyteris, & diaconis, & ſubdiaconis, ab hac ſancta & univerſali ſynodo, in audientiam omnium legantur; quatenus fiant omnibus manifeſta. Et accipiens Stephanus diaconus & notarius legit: Sit remedium, & ſalutem animæ ferens, ac valde diſcretum epitimium ſacerdotum qui per multam conſuetudinem ceciderunt, & negaverunt propria chirographa, quæ bene ac regulariter edita ſunt ad ſpiritualem conflictum, & unitatem ſanctæ catholicæ eccleſiæ. Si quidem carnibus veſcuntur, abſtinere ſe a carne, caſeo, & ovo: ii vero qui carnes non comedunt, abſtinere a caſeo & ovo, & piſcibus quarta feria, & paraſceve, * legumina & olera cum oleo, & pauco vino, facereque genuflexiones quinquaginta per ſingulos dies, & dicere Kyrie eleyſon, centies, &, Domine peccavi, centies, &, Domine ignoſce mihi peccatori, centies; recenſereque ſextum pſalmum, & trigeſimum ſeptimum, & quinquageſimum: hæc mando tibi cuſtodire uſque ad Chriſti nativitatem, non autem habeas poteſtatem miniſtrandi, nec agendi quoquo modo quæ ſacerdotum ſunt, & tunc in natalitiis magni Dei & ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti recipies ſacerdotium tuum, & mecum eris ſacerdotio fungens, & miniſtrans immortali æterno Deo. Et poſt lectionis epitimiorum completionem, rurſus ipſe Stephanus collaudavit: Multos annos Imperatorum Baſilii & Conſtantini: Magnorum dictatorum & imperatorum multos annos: Orthodoxorum imperatorum multos annos: Pacificorum imperatorum multos annos: Depoſitorum injuſtitiæ multos annos: Hoſtium mendacii multos annos: Amatorum & fautorum veritatis & juſtitiæ multos annos: Nicolai beatiſſimi papæ Romani æterna memoria: Hadriani orthodoxi papæ Romani multos annos: Ignatii orthodoxi patriarchæ Conſtantinopoleos multos annos: Horthodoxi ſenatus multos annos: Sanctæ & univerſalis ſynodi æterna memoria. *

* Primum ſubdiaconorum Græci domeſticum vocant, quem Romani obſtationarium.

* Iambici verſus hi ſunt apud Græcos.

Deus depoſuit molimina Photii, quæ incipiunt in divino loco, & ſimul depoſuit eum, ut mendacii amicum & conculcatorem venerandæ figuræ.

ACTIO III. CON. VIII. GENER.

ACTIO TERTIA.

IN nomine domini & dominatoris Jeſu Chriſti veri Dei & ſalvatoris noſtri. Conſulatus a Deo coronatorum dominorum noſtrorum, Baſilii quidem anno tertio, Conſtantini autem filii ejus anno ſecundo, imperatorum perpetuorum Auguſtorum, indictione tertia, quinto Idus Octobris. Propoſitis & vivificis lignis, & intemeratis ſalutis noſtræ evangeliis in dextris partibus catechumeniorum opinatiſſimi templi ſanctæ ac magni nominis Sophiæ; convenientibus autem Donato Deo amiciſſimo epiſcopo Oſtienſi, & Stephano Deo amiciſſimo epiſcopo Nepeſino, ac Marino reverendiſſimo diacono ſanctæ Romanæ eccleſiæ; locum habentibus Hadriani, ſanctiſſimi & beatiſſimi archiepiſcopi ſenioris Romæ, & Ignatio honorabiliſſimo archiepiſcopo magni nominis Conſtantinopoleos novæ Romæ, ac ſanctiſſimis vicariis orientis, Thoma ſcilicet ſanctiſſimo metropolita Tyri, locum habente ſedis Antiochiæ, eo quod viduata eſſet eadem eccleſia, & Helia Deo colendiſſimo presbytero & ſyncello, locum poſſidente Theodoſii ſanctiſſimi archiepiſcopi ſedis Hieroſolymorum: deinde per juſſionem amicorum Chriſti & Dei cultorum magnorum imperatorum Baſilii & Conſtantini; præſentibus & audientibus etiam magnificentiſſimis principibus, videlicet Chriſtophoro magnificentiſſimo magiſtro, Bahane magnificentiſſimo patricio & præpoſito, Paulo magnificentiſſimo patricio & præfecto, Leone magnificentiſſimo patricio & domeſtico excubitorum, Joanne magnificentiſſimo patricio & logotheta * acuti curſus, Manuele magnificentiſſimo patricio, Theophylacto magnificentiſſimo patricio, Petronate magnificentiſſimo patricio, Oreſte famoſiſſimo protoſpathario & domeſtico icanatorum: conſidentibus autem & Deo amiciſſimis epiſcopis, id eſt, Nicephoro Deo amiciſſimo metropolita Amaſiæ, Niceta Deo amiciſſimo metropolita Athenarum, Metrophane Deo amiciſſimo Smyrnæ, * Theodoro Deo amiciſſimo metropolita Cariæ, Euthymio Deo amiciſſimo metropolita Catanæ, Michaele Deo amiciſſimo metropolita Rhodi, Photio Deo amiciſſimo Nacoliæ archiepiſcopo, Athanaſio Deo amiciſſimo epiſcopo Anilii Magneſiæ, Georgio Deo amiciſſimo epiſcopo Heliopoleos, Stephano amiciſſimo epiſcopo Cibyræ, Niceta Deo amiciſſimo epiſcopo Cephaludis, Stephano Deo amiciſſimo archiepiſcopo Cypſallorum, Theodoro Deo amiciſſimo epiſcopo Sinopæ, Baſilio Deo amiciſſimo epiſcopo Pyrgii, Gregorio Deo amiciſſimo epiſcopo Meſinæ, Euſtathio Deo amiciſſimo Æmoniæ, Xenophonte Deo amiciſſimo epiſcopo Milaſſi, Leone Deo amiciſſimo epiſcopo Daphnuſiæ, Petro Deo amiciſſimo epiſcopo Troadis, Samuele amiciſſimo epiſcopo Antri, Antonio Deo amiciſſimo epiſcopo Aliſeos, Nicephoro Deo amiciſſimo epiſcopo Crotonæ, Michaele Deo amiciſſimo epiſcopo Cercyrorum. His ita convenientibus, ſurgens Metrophanes Deo amiciſſimus metropolita Smyrnæ, una cum Nicephoro Deo amiciſſimo metropolita Amaſiæ, & Niceta metropolita Athenarum, dixit: Omnia honeſte, & ſecundum ordinem facere Paulus magnus apoſtolus jubet & ſancit. Videtur autem omnibus nobis honeſtum eſſe, ac perfecto ordini proximum, ut deinceps hæc ſancta & univerſalis ſynodus audiat epi-

* lege velocis.

* Quamvis ipſe Theodorus poſt ſcriptum Romanum libellum inducta culpa, quam contra patriarcham Ignatium, ab illo recedendo, & contra ſubſcriptionem ſuam agendo commiſerat, per libellum pœnitentiæ acceptus ſit; poſtea tamen deprehenſus, quod in depoſitione ac anathemate papæ Nicolai ſcripſerit, ab univerſa ſynodo ſola pro hac cauſa dejectus eſt, dumtaxat B. Petri judicio reſervatus.

ANNO CHRISTI 869.

epistolas amici Christi imperatoris nostri, quas misit ad sanctissimum papam Romanum, & orientis præsules; & rursus sanctissimi patriarchæ nostri, deinde beatissimi papæ Hadriani ad sanctissimum dominum nostrum; ut & sancta synodus satisfactionem adhuc majorem accipiens, glorificet Deum, qui cooperatus est piissimo imperatori nostro in conciliis & optimis studiis, gratiasque agat & santissimo patriarchæ nostro, & vobis sanctissimis vicariis. Donatus & Stephanus sanctissimi episcopi, & Marinus reverendissimus diaconus, vicarii senioris Romæ dixerunt: Audivimus quia sunt quidam errantes ex consecratione beatissimi Methodii, & sanctissimi Ignatii, & nesciunt quid sit pietas & misericordia sanctæ Dei ecclesiæ atque judicium; & ideo renuunt scribere Romanum libellum, quem misit sanctissimus papa Hadrianus. Ante omnia ergo mandamus bono cultui vestro, ut eatis ad eos, & secundum canonicam auctoritatem accersatis eos, ita dicentes: Sancta synodus advocat vos, ut faciatis quod decretum & consitum est auctoritate, & suscipiamini a sancta synodo; neque enim vult claudere viscera sua; invitat ergo vos venire: ac secundum libelli satisfactionem facite, quemadmodum & ceteri fratres vestri fecerunt; & suscipit vos sancta & universalis synodus. Thomas & Helias sanctissimi vicarii orientalium sedium dixerunt: Secundum solitas & canonicas præceptiones apostolorum ac sanctarum synodorum & nos providemus, nutu misericordiæ ducti, ut adsciscantur ad hanc viam salutis, ad quam & fratres eorum * succurrerunt. Congruum ergo est, ut eatis ad eos, & provocetis illos ad salutem animarum suarum. Dicite itaque eis cum benevolentia & convenienti fraterno affectu: Advocamus vos: si ergo feceritis quæ videntur sanctæ synodo, introite in ea, & suscipiet vos. Et abeuntes Metrophanes Deo amicissimus metropolita Smyrnæ, & Nicephorus Deo amicissimus metropolita Amasiæ, ac Niceta Deo amicissimus metropolita Athenarum, dixerunt quæ sibi fuerant imperata ad Theodulum reverendissimum metropolitam Ancyræ, & Nicephorum reverendissimum metropolitam Nicææ; qui responderunt ita: De proposita subscriptione rationem reddimus sanctitati vestræ, quia propter rationabiles & irrationabiles subscriptiones, quæ ante factæ sunt, gravati definivimus nos, & vinculum imposuimus non ulterius subscribere, præter id quod subscripsimus, & professi sumus fidei nostræ symbolum, quod jacet in chartophylacio venerabilis patriarchæ, tempore consecrationis nostræ. Propter quod dicimus vobis, & rogamus sanctam synodum, si possibile est, indulgeat nobis quod deliberavimus conservare usquedum vixerimus. Deo amicissimis metropolitis deferentibus hujusmodi responsionem, sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Legatur responsio eorum in audientiam omnium. Et accipiens Thomas venerabilis subdiaconus ac devotus vicarius in audi- tionem sanctæ synodi legit. Et iterum vicarii senioris Romæ dixerunt: Legatur * epistola a Deo muniti imperatoris nostri, quam misit ad sanctissimum papam Nicolaum. Et accipiens Theodorus devotus a secretis legit.

* *alias* cucurrerunt.

* Ad Hadrianum missam dicunt, quoniam hanc Hadrianus suscepit, quæ tamen ad Nicolaum fuerat scripta.

ACTIO III. CON. VIII. GENER.

In nomine Patris, & Filii, & sancti Spiritus unius, & solius, & veri Dei, Basilius fidelis imperator Romanorum Nicolao sanctissimo papæ Romano, & spirituali quoque patri nostro.

QUaliter se habet mentis nostræ voluntas super ecclesiasticis negotiis nostris, o divinum & sacrum atque instar Aaron reverendum caput, in priori epistola innotuimus. Nescientes autem, si sanctis vestris, & secundum Moysen Deo gratissimis, sit posita palmis (multæ namque in longinquo itinere impedientes accidunt causæ) necessarium conspeximus primum quæ in eadem continebantur epistola in brevi commorare, & nunc quæ defuerunt supplere. Habebat itaque in quibus malis ecclesiam nostram, quando imperii divinis orationibus vestris gubernacula suscepimus, invenerimus male jacentem, insanabiliter languentem, legitimo rectore denudatam, tyrannide detentam, alieni pastoris servituti subjectam, omnia instar ancillæ patientem magis, quam more reginæ quidquam gerentem. Hæc sunt quæ illa significabat epistola. Et quædam a nobis agenda tore visa sunt, quædam vero paternæ sanctitati vestræ penitus relinquenda. Verum nobis nihil amplius debere fieri visum est, nisi, ut Photius quidem a sede removeretur, & secum quiescere hortaremur: quippe qui multa contra veritatem, & contra sacrum pontificium vestrum commovit; in tantum enim rabies illius profecit: At vero Ignatius sanctissimus & spiritalis pater noster, qui clare injurias & tyrannidem pertulit secundum judicium & justificationem, quæ in diversis epistolis vestris inventa est (quamquam per easdem literas vix nunc omnibus manifestum constituimus: sic enim ipsæ literæ obrutæ, & nullatenus quibusdam ostensæ fuerint ab iis qui ante nos principatum tenuerunt) per æquam & justam veritatem ad proprium thronum revocaretur: reliquis autem finem imponendum, immo vero & hæc eadem approbandum, atque horum sequentia terminandum, spirituali sanctitati vestræ dimisimus. Videlicet de his sacerdotibus qui ex utraque parte peccaverunt, & ante a sanctissimo patriarcha Ignatio consecrati secundum scripturæ suæ confessionem, in veritate minime permanserunt, quam qui a Photio viro impudenti manus impositionem susceperunt: nec non & de his summis sacerdotibus, & sacerdotibus, atque abbatibus, qui diversimode scripserunt: quorum quidem alii vi vel tyrannide, alii vero simplicitate aut levitate, quidam vero seductione ac versutiis, quidam vero muneribus & honoribus diversimode decepti sunt. Pauci enim * superiores laqueo illius prorsus effecti sunt, immo vero dicendum est, quia pene omnes sacrati, tam priores, quam posteriores, qui sub nobis sunt, male, & ut non oportebat tractati sunt. De quibus decretum & judicium mittere paternam sanctitatem vestram * præscribentes popposcimus, & nunc expetimus: adedentes huic epistolæ pro his, qui ceciderunt, benignissimam postulationem, & maxime de iis qui pœnitentiæ locum requirunt, & ad legitimum summum sacerdotem recurrunt: quatenus non ecclesiæ nostræ summis sacerdotibus, & sacerdotibus qui sub omni regimine nostro consistunt, commune occurrat naufragium, propemodum universis illis de falsis & impotabilibus gustantibus iniquitatis rheumatibus. Super his itaque postulamus compatientissimum sacerdotium tuum, ut manum porrigat humanitatis, & eorum dispen-

* Id est, fortiores, vel potentiores, nam fortior fit, & potentior laqueo, qui ab illo prævalet exire, vel ita superior laqueo factus, qui in illo non est retentus, sed ut aves desuper quodammodo transvolantes, evaserunt secundum illud Salomonis: *Frustra jacitur rete ante oculos pennatorum.*

* *hoc est*, antea scribentes.

set

ſet ſalutem, qui proprium dumtaxat peccatum pronuntiant, * & veniam accipere de eo qui male ac nequiter ab ipſis moleſtatus eſt ſummo ſanctiſſimo ſacerdote depoſcunt: eos enim qui permanent in malitia, & nolunt ad veritatis ſemitam repedare, nullus modus vel ratio a condemnatione liberabit. Ut autem manifeſta etiam iis qui ex ſorte ſunt Photii veſtra divina & apoſtolica fiat ſententia, tam de ſanctiſſimo patre noſtro & patriarcha Ignatio, quam de miſerrimo Photio, deſtinati ſunt ab amabili Chriſto imperio noſtro ad paternam ſanctitatem veſtram ab utraque parte apocriſiarii; a ſanctiſſimo quidem patriarcha Ignatio Joannes metropolita Silæi, a Photio vero Petrus metropolita Sardis, cum quibus & a divinitus munito imperio noſtro miſſus eſt Baſilius ſpatharius; quos volumus ut paterna ſanctitas veſtra ſuſcipiat, & in conſpectu epiſcoporum, qui ex utraque parte directi ſunt, quæ videbuntur ſanctitati tuæ eccleſiaſticis legibus atque canonibus de ſummis ſacerdotibus, & ſacerdotibus ſanciat: cum hiſque mittat nobis reverendiſſimos apocriſiarios, ut certificetur expreſſius & purius ſanctiſſima eccleſia noſtra, cujus voluntatis ſanctitas tua ſuper utriſque confiſlat. Ita pater ſpiritalis, & divinus honorande ſumme pontifex, accelera pro eccleſiæ noſtræ correctione & conflictu contra injuſtitiam atque ad veritatis ſatisfactionem multam nobis congeriem bonorum donare, id eſt unitatem mundam, compagem ſpiritalem ab omni contentione ac ſchiſmate liberam, eccleſiam in Chriſto unam, & ovile uni obſecundans paſtori, cujus tu miniſter ac immolator exiſtis veriſſimus. Saluto ſanctum & deſiderabile mihi caput quaſi labiis per literas. Vale. Miſſa eſt menſe Decembris, die undecimo.

ANNO CHRISTI 869

* ut veniam accipiant ab eo.

Nicolaus P. obierat die 13 Novemb. H.

Et poſt lectionem prædictæ epiſtolæ accipiens Stephanus Deo amabilis diaconus & devotus notarius epiſtolam ſanctiſſimi patriarchæ Ignatii, quam ad ſanctiſſimum papam Hadrianum miſerat, legit;

Iſta epiſtola miſſa quidem eſt Nicolao, ſed eo defuncto ſuſcepit Hadrianus.

Deo honorabili, dilecto fratri & comminiſtro Nicolao ſanctiſſimo papæ ſenioris Romæ Ignatius miſericordia Dei archiepiſcopus Conſtantinopolitanus.

EOrum vulnerum atque livorum qui in membris hominis conſiſtunt multos medicos protulit ars; hanc quidem paſſionem alio accipiente, & alteram altero, & per experientiam amputante, & medente; eorum vero quæ in membris ſunt Chriſti & Dei ſalvatoris, omnium noſtrum capitis, & ſponſæ catholicæ & apoſtolicæ eccleſiæ, unum & ſingularem præcellentem atque catholiciſſimum medicum ipſe princeps ſummus, & fortiſſimus ſermo, & ordinator, & curator, & ſolus ex toto magiſter Deus omnium produxit, videlicet tuam fraternam ſanctitatem, & paternam almitatem: propter quæ dixit Petro magno & ſummo apoſtolorum: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam.* Et iterum: *Tibi dabo claves regni cælorum: & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis; & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis.* Tales enim beatas voces non ſecundum quamdam utique ſortem apoſtolorum principi ſolum circumſcripſit & definivit, ſed per eum ad omnes qui poſt illum ſecundum ipſum efficiendi erant ſummi paſtores, & diviniſſimi ſacrique pontifices ſenioris Romæ, tranſmiſit: & ideo ab olim & priſco tempore in exortis hæreſibus & prævaricationibus eradicatores & interemptores malorum zizaniorum, & tabefactorum, & penitus inſanabiliter ægrotantium membrorum, multi multoties facti ſunt eorum, qui ſanctitatem & ſummam paternitatem tuam illic præceſſerunt; ſucceſſores ſcilicet principis apoſtolorum, & illius zelum in fide, quæ ſecundum Chriſtum eſt, imitantes: & nunc noſtris temporibus beatitudo tua digne tractavit datam ſibi a Chriſto poteſtatem. Et quemadmodum quis peritus belli, & optimus prætor, ſanctiſſime, & amantiſſime frater noſter, omnibus potentiorem, & omnia vincentem veritatem, tamquam quædam valde fortia & inexpugnabilia proponens arma, hujus æmulos dejeciſti, & cum Chriſto & per Chriſtum mundum viciſti, & eum qui divina furatus eſt, & diſpoliavit aliena, & per feneſtram in atrium ovium more latronum intravit, & prædatus eſt animas multorum, deinde etiam ſe arroganter extulit, & cervices erexit contra Deum omnipotentem, & in tantum jactanter elatus eſt, ut conventum ſine ſubſiſtentia & ſine perſona fingeret contra irreprehenſibile & diviniſſimum & ſacrum pontificium tuum, quemadmodum fabula hippocentauros & tragelaphos; quod etiam latenter ad principem miſit. Hujuſmodi ergo non ſanctum operatorem, atque omni opere malo repletum, videlicet eum qui ſecundum antiphraſeos tropum Photius nominatur, opere manus pontificalis, & apoſtolicæ poteſtatis tuæ a communi eccleſiæ reſecaſti corpore, & ſummo te Petro æquiparans, tamquam novum Ananiam, ſententia potentium verborum tuorum occidiſti, & privationes ſpiritalis vitæ, ut alterum Simonem, per anathema morti tranſmiſiſti; & nos qui injuriam paſſi ſumus, ſicut juſtiſſimus & fratrum amiciſſimus, & juſte juſtificaſti, & eccleſiæ, quæ apud nos eſt, & proprio throno, propter quæ ſategiſti atque ſcripſiſti, utpote apoſtolicæ & ſummæ poteſtatis ſuſceptor, digne ac rationabiliter reſtituiſti, & fluctum qui hic inerat diſſipaſti, & tranquillitatem eccleſiis contuliſti. A Deo quippe provectus & a Chriſto dilectiſſimus & manſuetiſſimus & juſtiſſimus noſter imperator, voto & conſilio & decreto & judicio tuæ ſanctitatis, favens olim, etiam nunc alacriter obediens, ut filius veſter proprius, & fideliſſimus utrique, quæ digna ſunt exhibuit, & multa tribulatione feſſam noſtram ſenectutem, adhuc etiam omnes qui pro juſtitia Dei multas & varias tribulationes ſuſtinuerunt, imperialiſſima prudentia uſus, animavit & conſolatus eſt. Pro quibus omnibus gratificas laudes atque voces referentes ſuper omnia Deo, & veſtræ beatitudini, miſimus debite Joannem beatiſſimum & ſanctiſſimum metropolitam Sylæi, virum Dei cultorem, & divino intellectu repletum, qui etiam per totos novem annos pro verbo veritatis cum nobiſipſis perſecutionem & mala cetera paſſus eſt, & Petrum Dei amantiſſimum epiſcopum Troadis, qui eadem & ipſe paſſus eſt, & pariter decertavit cum * * regali homine, rationem ſimul vobis poſituros pro nobis, & quæ epiſtolæ deſunt viva voce adimpleturos & manifeſtaturos qualem & quantam & quam magnam dilectionem habeat & affectum humilitas noſtra circa fraternam ſanctitatem veſtram: ſimul autem & de ceteris eccleſiaſticis ordinibus accepturos, quæ Deo placeant, & veſtro intellectui & ſapientiæ & poteſtati diſtinctiones, atque diſpoſitiones. Duplex eſt enim ſacerdotalis catalogi conſecratio: nam quidam a nobis hanc ſuſceperunt, & propria manu

Matth. 16.

* Innuit imperatorem. * Bardam Cæſarem.

13638

ANNO CHRISTI 869.

ACT. III. CON. VIII. GENER.

nu pro nobis sua sponte scripserunt; quidam vero ab iniquo & interfectore Photio. Multi quidem de nostra consecratione, gratia Dei confortati, restiterunt ei fortissime, per nullum modum in inhonorantiam & contumeliam nostram, & in eam quam putant depositionem communicantes; sed & multas & varias tribulationes, & angustias, ac dira exilia, & custodias perpetientes: quos præcipue suscipiens & tua beatitudo, bene scio quod supremis extollat honoribus, ut certatores veraciter pietatis. Plures autem propria chirographa transgressi sunt, & eciderunt, & pro temporis & utilitatis suæ causa in omnibus Photii temeritatibus & malignis actibus ab initio usque ad finem sectatores & communicatores & cooperatores effecti sunt, frequenter contra nos subscribentes, licet non voluntarie, sed vim & tyrannidem passi. Sunt autem apud eos, qui contra veritatem postea in rabiem versi, & quemadmodum quadam satanæ operatione furentes, validissimam etiam contra nos ostenderunt insaniam. Primum igitur de hujusmodi imploramus dari dispositionem; deinde de his qui ab illo manus impositionem susceperunt, & secundum ea etiam ipsi similiter per omnia frustra nequiter egerunt: insuper de presbyteris, qui ex nostra consecratione consistentes, semel ei communicaverunt, vel fortasis bis & ter ex arcta angustia, non tamen subscripserunt injustitiæ chirographo, & rursus recesserunt, & usque in præsens voluntarie vacant: adhuc etiam de iis qui cum communione etiam subscriptionem gesserunt, mox autem otium complexi sunt: & super hos etiam de his qui manus quidem impositionem a Photio & voluntarie & non voluntarie susceperunt, reveriti tamen, sacerdotio prorsus nullo modo functi sunt. Porro manus impositionem ab eo accepit Cæsareæ Cappadociæ archiepiscopus reverentissimus & perseverantissimus Paulus post concilium vanitatis, quod contra humilitatem nostram tenuit prius: in secunda vero synodo reproborum, ut dicit propheta, viriliter valde propugnans ob veritatem & triumphans, & divulgans eorum interfectricem mentem, & nullo tempore vel modo contra humilitatem nostram subscribens, sed ob idipsum multa passus, & multimodas necessitates sustinens, alio quodam meliori scilicet affectu dignus habebitur a fraternitate vestra. Hæc igitur sunt capitula, pro quibus exposcimus solutionem & ordinationem in scriptis mitti humilitati nostræ. Insuper autem & vicarios vestræ beatitudinis episcopos dignos & rationabiles, ut cum eis bene & convenienter disponamus ecclesiam, quæ apud nos est, quam providentia Dei per intercessionem summi Petri, & instantiam atque interventionem vestram recepimus: & accipiant negotia finem utilem & congruentissimum in gloria Dei, & vestræ fraternæ sanctitatis, Christique imitatricis beatissimæ paternitatis.

Et post lectionem hujus epistolæ, accipiens Marinus reverendissimus diaconus & vicarius senioris Romæ epistolam, quæ missa est a sanctissimo Hadriano papa ad sanctissimum patriarcham Ignatium, legit Latine, voce grandi in audientiam omnium, in Græcum sermonem eam vertente ac interpretante Damiano reverendissimo regio clerico ac interprete.

Hadrianus episcopus servus servorum Dei reverendissimo & sanctissimo confratri & comministro nostro Ignatio patriarchæ Constantinopolitano.

NEc scriptura pandere, nec profecto lingua sufficit enarrare, quantas, o dilectissime frater, pro ecclesiæ Constantinopolitanæ statu, atque pro tua specialiter erectione, certaminum palæstras decessor meus sanctæ memoriæ papa Nicolaus cum subjecta sibi ecclesia indesinenter exercuit, & usque ad melioris vitæ transitum toleravit, adeo ut in ipso suæ migrationis articulo pro commendanda causa tua, vel ecclesiæ tibi divinitus commissæ, nec scribendo sibi pepercit, nec pro hac, si non loquendo, saltem innuendo, cessaverit; donec officium dumtaxat oris amitteret, & oculos penitus obseraret. Cujus affectum & nos quoque sumentes, sicut divina gratia ei successimus in honore, ita & merito successimus in labore, & sicut sudorum ejus & dispositionum tunc extitimus communicatores, ita quoque nunc optamus & satagimus esse in cunctis observatores. Quanto vero gaudio quantaque simus exultatione repleti, percipientes auditu, quod de sanitatis tuæ recuperatione jugi gestabamus affectu, nec os exprimere, nec calamus prævalet exarare. Unde benediximus Deo, & totius cordis jubilatione laudavimus, excitanti videlicet dilecti filii nostri Basilii principis & Augusti ferventissimum spiritum, non solum ad vindictam malefactorum, verum etiam ad laudem bonorum, scilicet qui eripuit ecclesiam Dei, dum quotidie, quia non consensit adultero, traheretur tam ad corporis, quam ad animæ mortem, instar utique Danielis sanctissimam eripientis Susannam a sententia mortis, quam impudici presbyteri, qui videbantur regere populum Domini, non autem regebant, sed potius Photii more perdebant, nequiter extorserunt. Præterea quæ præfatus apostolicæ recordationis pontifex regulariter ac synodice tam de schismatico & mœcho Photio, & ordinatione, immo execratione ipsius, atque Syracusano Gregorio, quam etiam de te specialiter & de compatientibus tibi sanxerit & definierit, tenore vadebis ejus epistolarum, quas super his diverso tempore Constantinopolim destinavit, patenter edisscere. Verum si ad notitiam tuæ beatitudinis non pervenerunt, a missis nostris has accipiens, ad instructionem tuam & monumentum futurorum reserva, cognoscens interim, & certissime sciens nos a decretis ejus nullo modo discessuros, sed ejus sicut locum, ita & studium possidentes, ipsius, quantum ratione magistra possumus, vestigia secuturos: quatenus ad lucernam mandatorum ejus in hujus caliginosi sæculi loco gradientes, inoffensis pedibus, Deo duce, incedere valeamus. Quamobrem & in his, super quibus a nobis dispositiones & discretiones exigis, nil sequendum præter ejus divinitus inspirata decreta conspicimus; præ omnibus & super omnia Gregorium Syracusanum, & Photium tyrannum & quos idem Photius in gradu quolibet ordinasse putatus est, ab episcoporum numero vel dignitate, quam usurpative ac ficte dedit, merito sequestrantes. Primo, quia Photius Maximo, & ordinatio ejus, vel potius execratio, istius ordinationi pene in cunctis videtur esse simillima. Secundo, quia sic se habet per decessorem meum apostolicæ sedis decretum, cujus judicium nusquam præcipiunt sacri canones retractari, dum tamen censeant eam in aliorum quæque renovanda seu definienda negotia perscrutari: nosque

Dan. 13.

EX LIBRIS PROVINCIAE PRO STUDIO THEOL. S.S. CORDIS JESU

convenit, ut prætulimus, ejus in omnibus constituta sectari. Tertio, quia Photius vir forensis, curialis, neophytus, invasor, atque adulter, nec non & anathemate condemnatus existens, nihil habuit, * se sequentibus propinaverit. Photio certe, præsidente auctore, dictum est ab anathematizatis: Consecratus non solum non accipit Spiritum sanctum, sed & quod antea habuit flamen aufertur ab eo: verum quamvis hoc tyranni Photii dictum favore, ipseque super hujusmodi sententia delectatus, cum male a se promotis, ei consensum præbuerit, quamvis etiam non iis, de quibus hoc frustra dictum est, valeat coaptari: quia tamen veraciter dictum est, eorum magis damnationi procul dubio congruit, qui ab anathematizato & damnato Photio, per impositionem manus, non lucrum, sed vulnus in capite susceperunt. In quo ergo judicio judicaverunt, secundum evangelium, judicandum est de eis, & in qua mensura mensurati sunt, est eis utique remetiendum, atque pro magno illis habendum, si saltem sero ad te pastorem suum, quem post Christum olim jam, & per Christum utique consecuti sunt, repedantes, ac sine majori temporalique promotione, Domino contrito corde humiliatoque spiritu famulantes, bona studuerint expectare futura. Ceterum de Paulo Cæsariensi, de quo sermo a te multus est habitus, interim, quod de ceteris, qui a Photio promoti sunt, decrevimus observandum, jure statuimus. Præterea persecutionum tolerantia, vel palæstræ certaminum quas adversus tyrannum vel mœchum pro veritate multipliciter exercuisse testaris, suam habent profecto mercedem, & immarcescibilem præstolantur a cælestium bonorum largitore coronam. Sane cetera ecclesiæ beneficia largissime consequatur, & honore competenti, tam apud sanctimoniam tuam penes omnes, merito perfruatur. De his autem sacerdotibus, vel clericis, qui a beatæ memoriæ patriarcha Methodio, vel a sanctimonia tua consecrati sunt, hæc forma servabitur, ut siquidem sunt inter eos qui gratia Dei confortante invasori Photio restiterunt, per nullumque modum inhonorantiæ vel contumeliæ fraternitatis tuæ, aut putativæ depositioni communicaverunt, sed & varias tecum ob hoc tribulationes & exilia, quin & depositiones pertulerunt; hos beatos, & ter beatos dixerim, & inter Christi confessores connumerandos decreverim, adeo ut habeant insignem in ea, quæ apud vos est, ecclesia locum, & præcipua circa dilectionem tuam fiducia perfruantur: ita ut secundum multitudinem dolorum ipsorum, consolationes tuæ animas eorum lætificent, more scilicet Dei qui reddet singulis secundum opera ipsorum. Porro ceteris qui ex consecratione fraternitatis tuæ sunt, & sive sponte sive vi se ad Photium contulerunt, si sub satisfactione libelli, cujus exemplar missis nostris commisimus, ad te remeaverint, quamvis contra professionem vel subscriptionem suam egerint, ac multipliciter adversus summum sacerdotium tuum, & in contemptum sedis apostolicæ exarserint, eos generaliter in suis gradibus confirmantes, ignoscendum decrevimus. Discipuli enim sumus mitis & misericordis magistri, *qui*, apostolorum principe teste, *passus pro nobis, nobis reliquit exemplum ut sequamur vestigia ejus, qui peccatum non fecit, ut nos scilicet lucrifaceret, nec inventus est dolus in ore ipsius; & tamen cum malediceretur, non remaledicebat, & cum pateretur, non comminabatur.* Si qui autem ex iis sunt, qui aliter vel in Deum, vel adversus constituta patrum, quia & ipsa Dei Spiritu prolata constiterunt, deliquisse vel excessisse probantur, hos volumus, adhibita sibi nostra quoque auctoritate, a pontificio tuo regulariter examinari, & paternis definitionibus amodo & deinceps omnino submitti. Cum enim beatus Petrus Domino non dicat: *Si peccaverit in te*, sed *in me, frater meus, dimittam ei usque septies?* apte datur intelligi ea nos fratribus impunita posse dimittere, quæ in nos, non quæ in Dominum, vel in dominica constituta, patrantur. Dicit enim scriptura: *Si peccaverit homo in hominem, rogabit pro eo sacerdos; si autem in Deum peccaverit, quis rogabit pro eo?* Sane hos, qui in nefando conciliabulo, quod in injuriam & derogationem sedis apostolicæ Constantinopoli factum est, voluntarie subscripsisse probantur, cujuscumque sint ordinis vel professionis, nulla venia dignos esse, nisi multa miseratio ejusdem, quam lædere nisi sunt, apostolicæ sedis occurrat, evidentissima ratio docet, & multifaria majorum sanctio manifeste demonstrat.

Quin & universalis Chalcedone habita synodus adeo hujusmodi temeritatem detestata est, ut in sententia quam in Dioscorum protulit, hoc maxime memorare videatur, cum de ipso dicit: Secundis excessibus priorem iniquitatem valde transcendit: præsumpsit enim & excommunicationem dictare adversus sanctissimum & beatissimum archiepiscopum magnæ Romæ Leonem. Priorem autem iniquitatem, pravitatem utique dicit hæreticam. Unde nota quod Dioscorus secundis excessibus, quos in excommunicatione Romani papæ dictata patravit, etiam hæresim Eutychianam valde transcendisse referatur: hinc & Anatolius ait: Propter fidem non est damnatus Dioscorus, sed quia excommunicationem fecit domino archiepiscopo Leoni.

Nam & adversus reverentiam tuam inter cetera hanc unam calumniarum in te illatarum, quasi accusationem texuerunt æmuli tui, opinantes videlicet, tamquam in contemptum reverendæ mentionis papæ Benedicti erectus, in contumeliam illius, nec epistolam ejus susceperis, dicti Dioscori more, consenseris. Quia ergo in causa, quam in te impingere fallacibus accusationibus tentaverunt, illi veracibus probationibus inveniuntur obnoxii, idcirco ipsi potius judicium quod judicaverunt, subire, & sententiam, quam protulerunt, incurrere, Simonis nexibus irretiti, jure debent. Ergo fraternitas tua curet necesse est, ut sententiarum capitula, quæ synodice in ecclesia Dei, ubi sanctum corpus apostolorum principis Petri requiescit, pro abolendis profanis conciliis, Constantinopoli a Photio, tam adversus sedis apostolicæ reverentiam, quam adversus sanctimoniam tuam congregatis, communi consonantia promulgavimus, apud vos in synodo cunctorum subscriptione roborentur, & in singularum archivis ecclesiarum provide recondantur. Postremo reverendissimum & sanctissimum communem fratrem nostrum Joannem metropolitam Sylæi beatitudini tuæ magnopere commendamus: de quo videlicet fraternitatem tuam nolumus ignorare, quoniam quibuscumque mœroribus vel molestiis ex tot accidentibus vobis incommodis cor nostrum fuerit vulneratum: quia sicut scriptum est: *Legatus fidelis sanitas*; ita medicamento ipsius fidelis legationis, quod in vobis hinc turbide diuturna hucusque mœstitia sauciaverat, est sanatum: ut pene nil residuum, quod exinde sanitate indigeat, idem vir prudentissimus in pectore nostro reliquerit. Quamobrem consolatione multa dignus habendus, & a sancta fraternitate tua

quie-

ANNO CHRISTI 869.

* *forte* quam se.

Matth. 7.

ACT. III. CON. VIII. GENER.

Matth. 18.

1. Reg. 2.

Concil. Chal. ced. act. 3.

1. Petr. 2.

Prov. 13.

quiete, refrigerio, & omni est veneratione di-
ANNO CHRISTI 869. tandus, atque in ecclesiasticis negotiis diligentissime moderandis irremote tenendus; propter quæ videlicet ipse pericula infinita, non solum per mare, sed & per aridam gradiendo sustinuit; quin potius penes nos demorans, & causa tui jugiter pulsans, & continuas nobis molestias irrogans; neque quaslibet sibi ferias contulit, nec ullam quotidiano labori nostro requiem dedit. Sanctam fraternitatem vestram optamus nunc, & semper, & in Christo bene valere, dilectissime ac sacratissime comminister. Data quarto Idus Junii, indictione secunda.

Et post lectionem epistolæ sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Est canonice ac synodice acta epistola hæc. Sancta & universalis synodus dixit: Canonica, & ordinata, & plena justitiæ est epistola, quæ lecta est sanctissimi papæ Hadriani. Et post hoc surgens Metrophanes Deo amicissimus metropolita Smyrnæ dixit: Ex epistolis quæ nobis lectæ sunt modo, liquidius cognovimus, amici Christi, imperatoris nostri diligentiam, & studium quod habet ad pacificandum ecclesiam Dei, & sanctissimi domini nostri & patriarchæ Ignatii humilitatem, & quomodo impleat eloquium scripturæ, quod perhibet: *Omnia tum consilio fac*: nec non & sanctissimi papæ Romani solertem locutionem, & pudorem, quem in divinis, circa divinorum canonum custodiam & observantiam habet, & ejusdem imitantem quantum fieri potest, misericordiam & benignitatem; quos & magnifice suscipientes, omnes gratias egimus Deo, qui dignos nos fecit hujusmodi sanctissimos vicarios contueri.

Et post hoc stans in medio Stephanus Deo amicissimus diaconus & devotus notarius laudavit ita: Multos annos imperatorum Basilii & Constantini: Magnorum imperatorum & dictatorum multos annos: Orthodoxorum imperatorum multos annos: Pacificorum imperatorum multos annos: Depositorum injustitiæ multos annos: Hostium mendacii multos annos: Amatorum & fautorum veritatis & justitiæ multos annos: Eudoxiæ piissimæ Augustæ multos annos: Nicolai beatissimi papæ Romani æterna memoria: Hadriani orthodoxi papæ Romani multos annos: Ignatii orthodoxi patriarchæ Constantinopoleos multos annos: Orthodoxorum patriarcharum orientis multos annos: Orthodoxi senatus multos annos: Sanctæ ac universalis synodi æterna memoria.

VERSUS JAMBICI.

Chorus patriarcharum honorabilis & magnus
Pessimum inimicum prosequitur, ut lupum,
A thalamo casto, & venerabilibus locis;
Photium aio amarissimum apostatam.

ACTIO QUARTA.

ACTIO IV. CON. VIII. GENER.

IN nomine domini & dominatoris omnium Jesu Christi veri Dei & salvatoris nostri. Consulatus a Deo coronatorum & tranquillissimorum dominorum nostrorum, Basilii quidem anno tertio, Constantini vero filii ejus anno secundo, perpetuorum Augustorum, indictione tertia, tertio Iduum Octobris, propositis pretiosis & vivificis lignis, & intemeratis salutis nostræ evangeliis in dextris partibus catechumeniorum opinatissimi templi sanctæ ac magni nominis Sophiæ: convenientibus autem Donato Deo amicissimo episcopo Ostiensi, & Stephano Deo amicissimo episcopo Nepesino, & Marino Deo amicissimo diacono sanctæ Romanæ ecclesiæ, locum retinentibus Hadriani sanctissimi & beatissimi archiepiscopi senioris Romæ, & Ignatio sanctissimo archiepiscopo magni nominis Constantinopoleos novæ Romæ, ac sanctissimis vicariis orientis, videlicet Thoma sanctissimo metropolita Tyri, locum retinente sedis Antiochiæ, eo quod vidua existeret eadem ecclesia, & Helia Dei cultore presbytero & syncello, locum retinente Theodosii sanctissimi archiepiscopi sedis Hierosolymorum: deinde secundum jussionem amicorum Christi & piissimorum magnorum imperatorum nostrorum Basilii & Constantini; præsentibus & audientibus etiam magnificentissimis principibus, videlicet Christophoro magnificentissimo patricio & magistro, Bahane magnificentissimo patricio & præposito, Leone magnificentissimo patricio & proconsule, Leone magnificentissimo patricio & domestico excubitorum, Joanne magnificentissimo patricio & logotheta okeos cursus, Manuele magnificentissimo patricio, Theophylacto magnificentissimo patricio, Petronate magnificentissimo patricio, Oreste magnificentissimo protospathario & domestico icanatorum, Sisinnio magnificentissimo spathario: considentibus Deo amicissimis episcopis, id est Nicephoro Deo amicissimo metropolita Amasiæ, Niceta Deo amicissimo metropolita Athenarum, Metrophane Deo amicissimo metropolita Smyrnæ, Theodoro Deo amicissimo metropolita Cariæ, Euthymio Deo amicissimo metropolita Catanæ, Michaele Deo amicissimo metropolita Rhodi, Photio Deo amicissimo archiepiscopo Nacoliæ, Stephano Deo amicissimo archiepiscopo Cypsallorum, Athanasio Deo amicissimo episcopo Aniiii Magnesiæ, Georgio Deo amicissimo episcopo Helii, Stephano Deo amicissimo piscopo Cibyræ, Niceta Deo amicissimo episcopo Cephaludii, Theodoro Deo amicissimo episcopo Sinopæ, Basilio Deo amicissimo Pyrgii episcopo, Gregorio Deo amicissimo episcopo Mesinæ, Eustathio Deo amicissimo Æmoniæ, Xenophonte Deo amicissimo episcopo Milassi, Leone Deo amicissimo episcopo Daphnusiæ, Petro Deo amicissimo episcopo Troadis, Samuele Deo amicissimo episcopo Antri, Niceta Deo amicissimo episcopo Photiæ, Nicephoro Deo amicissimo episcopo Cercyrorum. His itaque taliter convenientibus, stans in medio Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus dixit: Sunt episcopi duo, consecrationem habentes beatissimi Methodii, Theophilus & Zacharias vocati, qui Photium recipientes, diffamant, quod recepisset Romanorum ecclesia Photium. Si ergo placet sanctitati vestræ, ingrediantur in sanctam & universalem synodum, & rejudicentur. Donatus Deo amicissimus episcopus Ostiensis, & Stephanus Deo amicissimus Nepesinus, & Marinus Deo amicissimus diaconus sanctæ Romanæ ecclesiæ, locum retinentes Hadriani sanctissimi papæ Romani, dixerunt ad sanctissimos vicarios sedium orientis, & ad universam sanctam synodum: Si consideretis aptum esse, mittantur aliqui ad prædictos viros, ut interrogent illos, cujus consecrationis sunt, & cui communicant. Sancta & universalis synodus dixit: Aptum est & conveniens. Et missi a vicariis senioris Romæ, Pancratius religiosus clericus, ab orientis vero vicariis, Ananias religiosus clericus, a senatu autem Gregorius inclytus spatharii cubicularius, dixerunt illis: Sancta & universalis synodus misit nos, ut interrogemus vos, cujus consecrationis sitis, & cui communicetis. Theophilus & Zacharias quondam episcopi

ACTIO IV. CON. VIII. GENER.

ANNO CHRISTI 869.

dixerunt: Nos domini Methodii ſumus confecrationis; communicavimus autem domino Photio patriarchæ. Et reverſis his qui miſſi ſunt, lecta eſt vox Theophili & Zachariæ dudum epiſcoporum per Theodorum virum devotum a ſecretis in medio ſanctæ & univerſalis ſynodi in audientiam omnium, & ſancta ſynodus exclamavit: Sit portio Theophili & Zachariæ cum Photio. Poſt hæc magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes per Bahanem magnificentiſſimum patricium & præpoſitum dixerunt: Imperatores noſtri ſancti miſerunt ſervos ſuos, qui ſenatus vocatur, qui voluntate Dei hic honoratus eſt ſecundum omnia, ut ſimus diſtricti eorum quæ geruntur auditores. Si vultis ergo a nobis, ſicut ſe habet ordo ſynodicus, in fine ſanctæ ac univerſalis hujus ſynodi exigere proprias ſubſcriptiones per me indignum ſervum ſanctorum imperatorum noſtrorum, cuncti fratres mei & compatricii dicunt ſanctiſſimo domino noſtro patriarchæ, & ſanctiſſimis vicariis, tam ſenioris Romæ, quam orientalium ſedium: Niſi audierimus & ab ipſo Photio in conſpectu noſtro ſtante, & ab epiſcopis ejus, & iis qui habentes conſecrationem beatiſſimi Methodii & ſanctiſſimi Ignatii apoſtatæ facti ſunt, ut in conſpectu noſtro obſtruantur ora ipſorum ex canonicis & ſynodicis præceptionibus, non ſcribet manus noſtra unam literam in ſynodo iſta: audiant quæ judicata ſunt a ſeniori Roma in conſpectu noſtro, & ſi nihil contradicere potuerint, ſanabitur mundus ex conſenſu ipſorum. Si hoc autem factum non fuerit, ſcimus quia noſtri non egetis ad ſcribendum in fine a vobis geſtorum. Quomodo enim ſubſcribemus in hujuſmodi judicio, illis clamantibus atque dicentibus: Audiamus depoſitionem noſtram, damnemur, audientibus nobis ut poſtulat juſtitiæ ratio, & nullus ſermo ipſorum fit? Hoc non eſt juſtum, uti nos arbitramur: quid ergo videtur vobis, facite: nos enim, & antequam veniret ſanctitas veſtra a Deo conſervandam in civitatem ſanctorum imperatorum noſtrorum, eamdem opinionem habuimus, tam de judicio beatiſſimi papæ Nicolai, quam de receptione ſanctiſſimi papæ Hadriani, ac certificatione & confirmatione honorabilis ſacerdotis ſanctiſſimi domini patriarchæ noſtri. Poſt vicarios autem orientis vidimus & vos, & ſuſcepimus tamquam ſanctos apoſtolos. Rogamus ergo ut hi qui languent, ſanentur, & corrigamus qui non habent certitudinem veritatis, & erigamus qui deorſum jacent. Niſi enim ita hæc omnia diſcutiantur, conſcientiæ hominum non curabuntur. Metrophanes Deo amiciſſimus metropolita Smyrnæ ſurgens, dixit: Divinus apoſtolus ita inquit: *Prophetias nolite ſpernere; omnia autem probantes, quod bonum eſt retinete.* Sanctiſſimos itaque vicarios ſenioris Romæ ut prophetas ſuſcipientes, nequaquam ſpernimus. Probantes autem verba magnificentiſſimorum principum, invenimus ea juſta & congruentia; & propterea etiam epiſcopi omnes, & ſancta hæc ſynodus, favemus poſtulationi magnificentiſſimorum principum, ut examinentur illi, & interrogentur, ſi recipiant eos judices: & accepto loco ſatisfactionis, ſi quidem juſtificati fuerint, ut cuncti libenter ſuſcipiamus: ſi vero damnati extiterint, ut omnes acquieſcant. Nunc ergo exigantur in ſcriptis fateri, ſi hanc ſanctam & univerſalem ſynodum, & quæ ab ea judicantur admittunt, & jure ingrediantur. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Et quos dicitis introduci ignorant quid judicavit ſancta Romana eccleſia? Bahanes magnificentiſſimus patricius & præpoſitus dixit: Ignorant: cum enim non eſſent ibidem, nec audiſſent opus veſtrum in faciem, qualem certitudinem habere illos ex auditu vultis ad ſuam * ipſius condemnationem? Donatus & Stephanus Dei amiciſſimi epiſcopi, & Marinus reverendiſſimus diaconus ſanctæ Romanæ eccleſiæ, ſanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Nobis non licet reſcindere judicium ſacrorum Romanorum pontificum; hoc enim contrarium eſt canonicis inſtitutis: quoniam præſentes illic per proprios miſſos, & Romæ demorantes contra ſe ſententiam & prolatam damnationem in Photium, & in manus impoſitionem ejus, & audierunt, & liquido didicerunt. Verumtamen ut manifeſtiorem eis juſtam judicationem ſanctæ Romanæ eccleſiæ faciamus, ingrediantur, & exaudiant legi ſynodicas definitiones, & judicia beatiſſimi papæ Nicolai, & certificentur magis ac magis. Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Hoc bonum eſt & optimum: audiant illi judicium beatiſſimi papæ Nicolai in conſpectu noſtro, & ſi habuerint * quod ad contradictionem, dicent, aut perſuaſi acquieſcent; quod ſi habent, * contradicendi ſuſcipiant propriam damnationem; ſi vero non ſuſceperint, tunc fiet quod fuerit viſum canonibus. Sanctiſſimi vicarii ſeniores Romæ dixerunt: Excuſationem quærunt, totus mundus, oriens, occidens, & ſancta Conſtantinopolitana eccleſia, novit quia judicium datum eſt adverſus eos. Ab undecima enim indictione damnavit eos ſynodice ſanctiſſimus papa Nicolaus, & per tot ſpatia temporum non cognoverunt ſententiam quæ in eos prolata eſt: non eſt hoc excuſatio; fugere volunt judicium, Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Immo non fugiunt judicium, ſi enim voluiſſent fugere, non oporteret eos clamare magna voce, Quia judicemur, ſed potius oporteret eos ſeorſum recedere, & fugam arripere; ſed quod per multum temporis per voces & ſermones abſolutos creatura omnis audivit, volunt per opus & ipſa geſta certificari. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt; Ingrediantur, & ſtent illic deorſum in ultimo loco, & audient epiſtolam quam miſit ad imperatorem Michaelem ſanctiſſimus papa Nicolaus per Radoaldum & Zachariam. Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Ut jubetis, rogamus autem ſanctitatem veſtram, ut & convocentur, & ex iis qui Photii ſunt ſaltem tres vel quatuor, ut audiant, vel ut iſti ſæculares qui ſtant poſt nos: bonum habet fieri multum. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Rome dixerunt: Si fateantur tres illi, quod ex omnibus illis veniant, qui ſunt ex parte ſua, patiemur ingredi eos huc. Bahanes magnificentiſſimus præpoſitus & patricius dixit: Rogamus ut fiant vel quinque. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt; Ingrediantur, ſed nos non propter contentionem advocamus eos, ſed ut tantum beatiſſimi papæ Nicolai epiſtolam audiant. Et miſſi quidam aſſiſtentium ad convocandum eos, non invenerunt illos. Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes ad vicarios ſenioris Romæ ac orientalium ſedium dixerunt: Neſcientes quod quærerentur a ſancta & univerſali ſynodo, diſceſſerunt, & non ſunt inventi: duo autem illi, qui paulo ante interrogati ſunt a veſtra ſanctitate, Theophilus ſcilicet & Zacharias, præſto ſunt, & ſicut jubetis. Idcirco enim & illi, ut apparet, diſceſſerunt, eo quod dimiſerunt hos duos, & ſe, opinati quia nobis opus non habent hodie; ceterum, ſi jubet ſanctitas veſtra, negotium duorum quæratur. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixe-

ACTIO IV. CONC. VIII. GENER.

* *forte* ipſorum

* *hoc eſt* quid dicant

* *id eſt* contradicere

1. *Theſſ.* 5.

ANNO CHRISTI 869.

ACTIO IV. CONC VIII. GENER.

dixerunt: Duæ perſonæ illæ habent libellum quem A petierunt introire in ſanctam ſynodum, faciunt porrigant, an ſermonem tantum habent ad ſanctam ſynodum? Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Non; ſed iſti ſunt illi duo, qui omnimodis lædunt multitudinem illam, eo quod certificent eos hujuſmodi, quia comminiſtravit nobis papa Nicolaus. Et in hoc habet ſatisfactionem multitudo; quoniam ſi recepit hos duos, & communicavit eis, recepit utique & Photium, & communicavit ei: ſi autem illum recepit & communicavit, utique una die vocatus eſt patriarcha: & ſi vocatus eſt una die patriarcha, habemus quod dicamus multum. Iſtis autem duobus convictis, quia ea quæ dicunt ad multitudinem ſuam & mendacia, & inania, ſeu invalida ſunt, ex modico iſto fiet utilitas multis. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Abſit, quod beatiſſimus Nicolaus in ſancta Romana eccleſia recepiſſet aliquando Photium patriarcham Conſtantinopolitanum uno die vel una hora in collegio ſacerdotali. Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Benedictus Deus: certificentur & iſti, ut accedant ad veritatem. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Quoniam dicunt ſe communicaſſe cum ſanctiſſimo papa Nicolao, ingrediantur, & ſtent in uno loco, & audiant quod definitum eſt de illis. Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Immo interrogentur & diſcutiantur, quomodo dicant: Quia communicavimus beatiſſimo papæ Nicolao; cum omni enim certitudine hoc perhibent. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Intrent. Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Ut quis eos afferat? ipſi conſecratio ſunt Methodii: & omnino expoſitio libelli veſtri ſancit eos qui conſecrationem habent beatiſſimi Methodii, & ſanctiſſimi patriarchæ Ignatii, quæcumque, & quantacumque deliquiſſent & in eum, volentes pœnitere, veniam & juſtificationem mereri; ac ideo hujuſcemodi etiam vos advocantes, nihil peccatis. Donatus & Stephanus Deo amiciſſimi epiſcopi, & Marinus venerabiliſſimus diaconus, ſanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Quoniam pridem commiſſi ſunt ad eos, qui a nobis abierunt, dixerunt illi: Quia cum Photio communicamus, ideo non vocamus illos. Bahanes magnificentiſſimus patricius & præpoſitus dixit: Et multi eorum qui hic ſedent epiſcoporum, Photio communicabant uſque in finem. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Attamen iſti per libelli ſatisfactionem recepti ſunt. Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Sed illi libellum non audierunt; non eſt malum litigare verbis utiliter. Duodecim diſcipulos habuit Dominus noſter Jeſus Chriſtus, Thomas vero, qui dubitavit, & incredulus & infidelis damnatur? non. Ad multorum enim certitudinem facta eſt incredulitas ejus: veniant & iſti, ſi forte magis per infidelitatem impiorum, & verborum impugnationem, lucrum multum per duos multis efficiatur. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Ingrediantur. Et intrantibus Zacharia & Theophilo dudum epiſcopis, dixerunt ſanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ ad ſacram ſynodum, & inclytum ſenatum: Iſti ſunt, qui * deſideraverunt intrare in ſanctam ſynodum: quid deſiderant audire? quid dicunt? Magnificentiſsimi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Interrogentur ipſi, & dicent deſiderium ſuum. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Nomina ipſorum qui vocantur? Magnificentiſsimi & glorioſiſsimi principes dixerunt: Zacharias & Theophilus. Sanctiſsimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Hi qui libellum hunc quem expoſuit ſanctiſsimus papa Hadrianus, & implent omnia quæ præcepit? Magnificentiſsimi & glorioſiſsimi principes dixerunt: Interrogentur. Sanctiſsimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Interrogate illos. Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Ut obſecundantes verbo veſtro, ex præceptione veſtra interrogamus eos, non per poteſtatem noſtram; poteſtas enim hæc veſtra eſt. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Interrogate illos, ſi volunt facere libellum qui miſſus eſt a ſancta Romana eccleſia. Bahanes magnificentiſſimus patricius & præpoſitus dixit ad jam dictos dudum epiſcopos: Deſideratis audire libellum? Zacharias B & Theophilus dudum epiſcopi dixerunt: Nec libellum deſideramus audire, nec volebamus huc venire: juſſit imperator ut inveniremur in palatio, & coram præſentia ejus reperti ſumus illic hoc modo, non propter libellum. Bahanes magnificentiſſimus patricius & præpoſitus dixit: Dixiſtis in palatio: Quia oſtendere habemus per omnia, quia ut ſacerdotes ſanctiſſimo papæ Nicolao comminiſtravimus? Zacharias & Theophilus quondam epiſcopi dixerunt: Diximus, & iterum dicimus, quia ut ſummi ſacerdotes ſuſcepti ſumus a papa Nicolao, & comminiſtravimus ei, & recepti ſumus ab illo. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Abſit; mendaces ſunt, & non dicunt veritatem. Zacharias & Theophi- C lus dudum epiſcopi dixerunt: Et ſi mendaces ſumus, ne interrogetis nos. Marinus Deo amiciſſimus diaconus & vicarius Romanus dixit: Et quid vobis videtur, numquid omnis qui interrogatur, ut profecto verax interrogatur? Theophilus dudum epiſcopus ad ſacram ſynodum ait, oſtendens Marinum reverendiſſimum diaconum vicarium ſenioris Romæ: Ipſum qui loquitur mihi interrogate; Romæ erat, cum hæc agerentur, an non? Marinus honorabiliſſimus diaconus & vicarius ſenioris Romæ dixit: Ego ſubdiaconus Romanæ eccleſiæ eram in diebus illis, conſecratus a Leone ſanctiſſimo papa Romano, & in eccleſia Romana miniſtrabam a duodecimo anno temporis nativitatis meæ; & quando iſti venerunt Romam cum Arſabir, ego miniſtrabam in D eccleſia Romana ſanctæ Dei genitricis Mariæ, quæ dicitur Præſepis. Illic eos ſuſcepit ſanctiſſimus papa Nicolaus per ſatisfactionem libelli, & juramenti, & non contulit eis communionem in loco epiſcoporum. Si vere contradixerint, oſtendant quod ſuſceperit eos in communionem ut epiſcopos. Theophilus dudum epiſcopus dixit: Numquid ignotus eram ego? Ab imperatore ac a ſynodo miſſus ſum. Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Detuliſtis literas, quando aſcendebatis cum vicariis Radoaldo & Zacharia? Theophilus & Zacharias dudum epiſcopi dixerunt: Neſcimus. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: In hoc cognoſcat omnis ſancta E & ſacra ſynodus, quia mendaces ſunt, dicentes: Apocriſiarii miſſi ſumus cum epiſtolis; & epiſtolam ſi detulerimus, ignoramus. Theophilus dudum epiſcopus dixit: Ego non ſcrutabar de literis, ſed ad accipiendum apocriſiarios perrexi, non ad epiſtolam. Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes dixerunt Theophilo: Quid habebat epiſtola, quam Romam portaſtis? Et Theophilus: Neſcio. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Credit ſancta hæc & univerſalis ſynodus, quia Romana eccleſia nunquam aliquando ſuſcepit patriarcham Photium, nec eos qui manus impoſitionem habent ab illo. Magnificentiſ-

* *Alias* petierunt.

ſimi

simi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Et quo-
ANNO CHRISTI 869. modo dicunt quia ſuſcepti ſunt? Donatus & Stephanus Dei amiciſſimi epiſcopi, & Marinus venerabiliſſimus diaconus ſanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Quia mentiuntur adverſus ſanctam Romanam eccleſiam. Ut autem certificemini quia veritatem dicimus, legantur epiſtolæ beatiſſimi papæ Nicolai, tam quæ ad Michaelem imperatorem, & ad ipſum Photium, quam quæ diverſo tempore per nonnullos apocriſiarios huc miſſæ ſunt. Et accipiens Stephanus Deo amiciſſimus diaconus ſanctæ Conſtantinopolitanorum eccleſiæ ac devotus notarius legit:

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio Michaeli glorioſo imperatori Græcorum.

PRincipatum divinæ poteſtatis, quem omnium conditor electis ſuis apoſtolis largitus eſt, ſui per ſolidam fidem apoſtolorum principis, Petri videlicet, ſoliditatem coſtituens, ejus egregiam, immo primam ſedem deliberavit. Nam voce dominica ipſi dictum fuerat: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam; & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam.* Petrus denique a firmitate petræ, quæ Chriſtus eſt, ſtructuram univerſalis eccleſiæ inconcuſſam, & fidei robore ſolidatam, ita precibus ſuis munire non ceſſat, ut errantium veſaniam rectæ fidei norma reformare feſtinet, nec non intrepide eam conſocians reunire procuret, quatenus portæ inferi, malignorum utique ſpirituum ſuggeſtiones, atque hæreticorum impetus non prævaleant ejuſdem eccleſiæ unitatem refringere. Quapropter Deo omnipotenti multiplices referimus grates, qui veſtro pectori hoc infundere dignatus eſt, ut fautores eccleſiæ Dei effecti, concordiæ ipſius deſideretis favere, ne quavis rubigine erroris conſumatur pulcritudo fidei, & frangatur intellectus apoſtolicæ traditionis. Ad ejus etenim, ſicut ipſi ſcitis, integritatem obſervationis multoties conventus factus fuerit ſanctorum patrum, a quibus & deliberatum ac obſervatum extitit, qualiter abſque Romanæ ſedis Romanique pontificis conſenſu nullius inſurgentis deliberationis terminus daretur. Igitur a vobis Conſtantinopoli congregatum concilium (ut veſtris apicibus noſtris intimatum eſt auribus) hujus tenoris ſeriem parvipendes, ab inſtitutis prædictis manum conſiderationis ſuæ reflectere non trepidavit: adeo ut Ignatium, ſupra jam nominatæ urbis patriarcham, ſine Romani conſultu pontificis ibidem cœtus conveniens proprio privaſſet honore. Quod quam ſit reprehenſione dignum, teſtes illi qui ei oppoſiti fuerant manifeſtant; quia tales, quos in epiſtola veſtra legimus, canonica inſtitutio prohibet, & invidioſe datos manifeſte claret; quoniam nec ipſe proprio ore manifeſtavit, ut directionis veſtræ aſſerunt literæ, illa quæ ei objiciebantur, neque accuſatores illius ſecundum ſacrorum canonum inſtituta probaverunt. Ceterum, his etiam ſic injuſte peractis, ad deteſtabiliora inconſiderationis ſuæ votum ſupradictam populi catervam dirigendo, de laicorum habitu qui ei præeſſet elegit paſtorem. O quam præſumptuoſa temeritas! ille præponitur ovili divino qui neſcit adhuc dominari ſpiritui ſuo: nam qui ignorat diſponere vitam ſuam per gradus eccleſiæ minime ductus, quomodo corrigere quibit vitam alienam ſubito electus? Latuiſſe vos non credimus, quid apoſtolorum egerit cœtus poſt acceptum donum ſancti Spiritus. Ecce etenim ipſi viſione Domini, & locutione illius aſſidua, ejuſdemque reſurrectione lætificati, atque gratia ſpiritalis deſcenſus conſolidati, non præſumpſerunt de electis ſeptuaginta duobus eligere tam audaces duodecimum, qui Judæ prævaricatoris ſuppleret locum, ſed per gradus quoidam (ut ita dicatur) de ſeptuagenario binarioque numero elegerunt duos, Joſeph qui vocabatur Juſtus, & Matthiam. Et ſic ex his quem alteri præponerent interim ignorantes, divinum examen poſtulavere, electioneque data, qui humanis obtutibus juſtior videbatur, coram divinitatis conſpectu inferior eſt inventus. Igitur illius congregationis conatus, nihil horum ſtudens exercere, viſi ſunt a recto itineris tramite declinaſſe, cum in cuſtodiam dominici gregis non taliter ut decuit ſtuduerunt paſtorem præponere. In notitia ſiquidem ſæcularium literarum nemo magiſtri nomine merito cenſetur, niſi per gradus diſciplinarum procedens fuerit doctus. Verum iſte Photius videlicet antea doctor prorupit, quam doctus extiterit: prius magiſter videri cupiit, quam diſcipulus audiri. Prius auditor eſſe debuit, ac deinde inſtitutor: ſed hic doctoris e contrario cathedram eligens, docere prius elegit, ac deinde cœpit doceri; prius ſanctificare curavit, ac demum ſanctificari; prius illuminare voluit, & poſtmodum illuminari. Hæc itaque catholicus ordo prohibet: & ſancta noſtra Romana eccleſia talem electionem ſemper prohibuit per anteceſſores noſtros catholicæ fidei doctores. Quorum nos tenorem obſervantes, inſtituta ipſorum eſſe inviolabilia cenſemus. Sardicenſe denique concilium, ut de laicis non eligeretur antiſtes in capite tertiodecimo per omnia prohibuit, ita inquiens: Si forte aut dives, aut ſcholaſticus de foro, aut ex adminiſtratore epiſcopus fuerit poſtulatus, ut non prius ordinetur, niſi ante lectoris munere, & officio diaconii, aut presbyterii fuerit perfunctus, ut per ſingulos gradus, ſi dignus fuerit, aſcendat ad culmen epiſcopatus. Et reliqua. Cæleſtinus itidem ſanctiſſimus doctor, & noſtræ Romanæ ſedis præſul egregius, in decreto ſuæ ſanctionis capite 21. afferens dicit: Audivimus quaſdam propriis deſtitutas rectoribus civitates, epiſcopos ſibi petere velle de laicis, tantumque faſtigium tam vile credere, ut hoc illis, qui non Deo, ſed ſæculo militaverunt, æſtiment nos poſſe conferre: non ſolum male de ſuis clericis, in quorum contemptum hoc faciunt, judicantes: ſed de vobis peſſime, quos credunt hoc poſſe facere, ſentientes, quod nunquam auderent, ſi non quorumdam illic his conſentiens ſententias cohiberet: ita nihil quæ frequentius ſunt decreta proficiunt, ut hoc quaſi nunquam de hac parte ſcriptum fuerit ignoretur. Quid proderit per ſingula clericos ſtipendia militaſſe, & omnem egiſſe in dominicis caſtris ætatem, ſi qui his præfuturi ſunt ex laicis requiruntur. Qui vacantes ſæculo, & omnem eccleſiaſticum ordinem neſcientes, ſaltu præpropero alienum honorem ambiunt immoderata cupiditate tranſcendere, & in aliud vitæ genus calcata reverentia eccleſiaſticæ diſciplinæ tranſire. Talibus itaque, fratres cariſſimi, qui juris noſtri (id eſt canonum) gubernacula cuſtodimus, neceſſe eſt obviemus; hiſque fraternitatem veſtram epiſtolis commonemus, ne quis laicum ad ordinationem clericatus admittat, & ſinat fieri: unde & illum decipiat, & ſibi cauſas generet, quibus reus conſtitutis decretalibus fiat. Leo denique ſanctiſſimus doctor, & apoſtolicæ Romanæque ſedis pontifex egregius, cujus laus in quarta ſynodo magnificatur, hoc ipſum in decretalibus ſuis prohibuit capite 3. In civitatibus, quarum rectores obierint, de ſubſtituendis epiſcopis hæc forma ſervetur; ut is qui ordinandus eſt (etiamſi

bonæ

Matth. 16.

ACTIO IV. CONC. VM. GENERAL. *Act. 1.*

Cæleſtinus I. in epiſt. 2. c. 21.

S. Leo in epiſt. 88. ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem epiſcopum.

bonæ vitæ teſtimonio fulciatur) non laicus, non A
ANNO CHRISTI 869. neophytus, nec ſecundæ conjugis ſit maritus. Et reliqua. Gelaſius autem ſupradicti doctoris Leonis videlicet meritis non impar, ſanctiſſimus Romanæ eccleſiæ præſul, non ſolum epiſcopos de laicis fieri prohibuit, ſed etiam presbyteros, ne talia præſumerent, vetavit in decretalibus ſuis, cap. 4. ita inquiens: Si vero de laicis quiſpiam eccleſiaſticis eſt aggregandus officiis, tanto ſolicitius in ſingulis, quæ ſuperius comprehenſa ſunt, hujuſmodi decet examinari perſonam, quantum inter mundanam religioſamque vitam conſtat eſſe diſcriminis; quia utique convenientia eccleſiæ miniſteria reparanda ſunt, non inconvenientibus meritis ingerenda: tantoque magis, quod ſacris aptum poſſit eſſe ſervitiis, in eorum quærendum eſt B inſtitutis; quanto de tempore quo fuerant hæc aſſequenda, decerpitur, ut morum habere doceatur hoc probitas, quod prolixior conſuetudo non contulit; ne per occaſionem ſupplendæ penuriæ clericalis vitia potius divinis cultibus intuliſſe, non legitimæ familiæ reputemur procuraſſe compendia, quorum promotionibus ſuper anni metas ſex menſes nihilo minus ſubrogamus. Quoniam, ſicut dictum eſt, diſtare convenit inter perſonam divino cultui deditam, & de laicorum converſatione venientem: quæ tamen eatenus indulgenda credidimus, ut illis eccleſiis, quibus infeſtatione bellorum vel nulla penitus vel exigua remanſerint, miniſteria renoventur; quatenus his Deo propitio reſtitutis, in eccleſiaſticis gradibus C ſubrogandis canonum paternorum vetus forma ſervetur: ne contra eos ulla ratione prævaleat, quod pro accidentis defectus remedio providetur. Non adverſus ſcita majorum nova lex proponitur, ceteris eccleſiis ab hac occaſione ceſſantibus, quas non ſimili clade vaſtatas priſtinam in faciendis ordinationibus convenit tenere ſententiam. Quo magis hac opportunitate commoti obſervantiam venerandorum canonum propenſius delegamus, ſingulorum graduum conſcientias admonentes, ne in illicitos prorumpere moliantur exceſſus: ne fas eſſe confidat quiſquam pontificum, bigamos, aut conjugia ſortientes, aut ab aliis derelicta, ſive quoslibet poſt pœnitentiam, vel ſine literis, vel corpore vitiatos, vel conditionarios, D aut curiæ publicarumque rerum nexibus implicatos, aut paſſim nulla temporis congruentis expectatione diſcuſſos, divinis ſervituros applicare miniſteriis, neque pro ſuo libitu jura ſtudeant aliena pervadere, abſque ſedis apoſtolicæ juſtæ diſpoſitionis mandato. Prædeceſſor itaque noſter, hujus almæ ſedis, Hadrianus videlicet, ſanctiſſimus præſul, in epiſtola quam Conſtantinopolim pro venerandis imaginibus deſtinaverat, ita inſtituit, ut amplius de laicis nullatenus in eadem veſtra Conſtantinopolitana eccleſia ordinaretur antiſtes: cujus textum ſi ſcire vultis in concilio, quod ejus tempore in ſupradicta urbe celebratum eſt, invenire poteſtis. His ita pauliſper prælibatis, in ſupradicti viri conſecratione conſenſum E apoſtolatus noſtri præbere non poſſumus, donec per miſſos noſtros, quos ad vos deſtinavimus, cuncta, quæ in jam prænominata ſæpius urbe de eccleſiaſticis cauſis ſeu ordinibus peracta ſunt, vel agentur, noſtris intimata fuerint auribus. Et ut in omnibus rectus ordo ſervari queat, volumus, o clemens Auguſte, ut Ignatius, quem ſedis ſupradictæ gubernacula propria ſpontaneaque voluntate deſeruiſſe, & totius plebis congregato concilio depoſitum eſſe veſtris apicibus nobis intimare curaſtis, in conſpectum veniat noſtrorum miſſorum & univerſi concilii: veſtris quidem imperialibus inſtitutis quatenus perquiratur, quamobrem ſpreverit traditam ſibi plebem, & inſtituta anteceſſorum noſtrorum ſanctorumque pontificum, Leonis videlicet quarti papæ atque Benedicti, parvipendendo contempſerit: & in hoc agendum ſubtili examine a noſtræ juſſionis legatis depoſitionis ejus cenſura perquiratur; quatenus inquirentes invenire queant, utrum canonicus tenor in eadem obſervatus fuerit, vel non, manifeſtum exiſtat: ac deinde, cum noſtro præſulatui ſignificatum fuerit, quid de eo agendum ſit apoſtolica ſanctione definiemus: ut veſtra eccleſia, quæ tantis quotidie quatitur anxietatibus, inviolabilis deinceps & inconcuſſa permaneat. De imaginibus autem, earumque obſervationibus, licet nulla neceſſitas eſſet ſcribere, eo quod noſtrorum anteceſſorum venerabilium pontificum ſancta ſolicitudo, catholico ardore ſuccenſa, multa & valde utilia eccleſiæ Dei profutura inſtituit; tamen quia frequens iteratio informationis ſolet venerabiliorem intentionem reddere audienti, ideoque de eiſdem, pro conſervanda unitate, populo Dei aliquid exponere curamus. Priſtinam itaque ſanctorum patrum traditionem, quam a prædeceſſoribus noſtris beatiſſimis & orthodoxis pontificibus, qui poſt beatum Petrum in ejus apoſtolica ſede reſederunt, nobis obſervandam ſuſcepimus: & hactenus immutilatam hæc ſancta catholica & apoſtolica tenet ac defendit eccleſia. Oportet ergo tota mentis intenſione, ſummique deſiderii conamine, venerandas, tam Domini noſtri Jeſu Chriſti, quam ſuæ ſanctiſſimæ genitricis, & beatorum apoſtolorum, atque omnium ſanctorum imagines venerari & colere: ut eo quo valemus adnixu contra hæreticorum veſaniam, qui ab earum veneratione populum prohibent, reſiſtere ſtudeamus. Nam in pace eccleſiæ conſtitutis nil contrarium eſſe poteſt, ſi ſanctorum effigies propriæ depictæ fidelibus augeant incrementum amoris: re vera quia dum eorum vultus aſpicitur, & operis actio recolitur, Deus, cujus habitatio in eis eſſe dignoſcitur, perfecte laudatur. Certe ſi Deus, qui eſt inviſibilis & incorporeus, non per propriam ſubſtantiam deitatis, ſed per ſubjectam creaturam mortalium apparuit oculis, ut credentibus ſummum eſſet culmen honoris: quare animæ ſanctorum, quæ manentes in corpore vultus uniuſcujuſque habuiſſe noſcuntur, & ſecundum diſpoſitionem Dei ipſi placentia operatas eſſe, non venerentur a nobis magno honore? Cur eorum execremur effigies, per quos agnovimus fidei veritatem? Apparuit nempe Deus Abrahæ patri noſtro, non in carne, neque in anima, ſed in ſpecie trium virorum: quibus ille aliud cernens, & aliud eſſe intelligens, pronus in terra adoravit, & dixit: *Domine, ſi inveni gratiam in oculis tuis, afferam aquam, & laventur pedes veſtri.* Credidit illico Abraham Deo, & reputatum eſt illi ad juſtitiam, & amicus Dei appellatus eſt. Apparuit denique Jacob per ſubjectæ creaturæ ſpeciem, unde & dixit: *Vidi Dominum facie ad faciem, & ſalva facta eſt anima mea.* Ecce ſi incorporeus Deus, & inviſibilis per ſpeciem ſubjectæ creaturæ ita ſe mortalium voluit videri obtutibus, ut credentibus eſſet ad gratiam: cur nobis ſanctorum icones, quos corporeos & viſibiles fuiſſe credimus, ſi illos ut vere Chriſti veneremur amicos, poterunt eſſe ad culpam? Nam ſi eorum effigies execrabiles eſſe crederentus, profecto & ipſorum reliquiæ, quorum caro corruptionem ſenſit in tumulo, pro * * neutre, quod abſit, haberi deberent. Verumtamen, ad eorum conſortium venire optamus, profecto hic omnia in honore ſanctorum, id eſt

ACTIO IV. CONC. VIII. GENER.

Epiſt. 6.

Gen. 18.

Gen. 32.

* * f. nihilo.

tam

tam reliquias non ſolum corporum, ſed & veſti-
ANNO CHRISTI 869. mentorum, ſeu etiam imagines vultus illorum, in quolibet loco depictas, celeberrimo honore venerari debemus: reminiſcentes illud quod Iſaias per ſpeciem ſubjectæ creaturæ ſe vidiſſe teſtatur,
Iſa. 6. dicens: *Vidi Dominum ſabaoth ſedentem ſuper ſolium excelſum, & ea quæ ſub ipſo erant, implebant templum*, &c. Acceſſit itaque Moyſes, & Aaron, ut viderent thronum ubi ſteterat Deus, & erat ſub pedibus ejus tamquam opus lapidis ſapphiri, & velut firmamentum cæli in claritate fulgoris: & ſtabat cherubim ex auro mundo. Quæ omnia, ſecundum quod Salomon poſtea in templo inſtruxit, in monte cum Domino loquens, imaginata, & præſignata vidit. Hæc & his ſimilia præcedentes patres ſciendo, iconas ſalvatoris noſtri Jeſu Chriſti, ejuſque ſanctiſſimæ genitricis ſemperque virginis, omniumque ſanctorum, in parietibus eccleſiarum, ſecundum quod tempus hodie probat, depinxerunt, & pingere pro congruis locis omni dilectione uſque in præſens non prohibuerunt. Quid Chriſtiano veriſſimo nocet, ſi quod amat & diligit non ad adorandum deificet, ſed ad tremendum terribiliter in pariete vel ligno depingit? Verum quid officit, ſi aſpicimus imagines Chriſti in templo eccleſiæ, & in arcano cordis præmeditamur eum venturum cujus imaginem cernimus, citius vivorum & mortuorum judicem adventurum? Quid fidei noſtræ contradicit, quod in centro cameræ ſuper altare ejus figuram, quod verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis, animæ noſtræ affectando deſiderant, cujus imago nominis titulum retentat? Et quia per naturam Filium adoramus, quare per adoptionem nomen novum ſcriptum in calculo vel gemmis non adoremus? Altare itaque ſanctum, in quo Deo omnipotenti ſacrificiorum vota perſolvimus, lapis eſt naturaliter communis, nihil differens ab aliis tabulis quæ parietes noſtros & pavimenta adornant. Quia vero ſacratum eſt Dei adjutorio, & benedictionem ſuſcepit, unde & menſa ſancta efficitur; panis iterum, qui ſuper eum offertur, panis eſt quidem communis: ſed quando ipſe ſacramento ſacratus fuerit, corpus Chriſti in veritate fiet & dicitur: ſic & vinum modicum aliquid digna exiſtentia ante benedictionem, poſt ſanctificationem Spiritus, ſanguis Chriſti efficitur. Ipſa enim Crucis imago, antequam ſuſcipiat ejus formæ figuram, lignum omnibus commune eſt; ſuſcipiens autem omnimodo venerandam ſimilitudinem, ſacra eſt, & dæmonibus terribilis, propter quod in eo figuratus eſt Chriſtus. Hæc brevi ſtylo tranſcurrentes, cum multa dicere quiviſſemus, veſtræ ſerenitati tranſcripſimus; quia Hadrianus ſanctiſſimus præſul anteceſſor noſter, multa de his in epiſtolis, quæ hactenus apud Conſtantinopolitanam habentur eccleſiam, ſcribens contradidit: in quibus quidquid hujus rei neceſſitas coegerit, invenire poteritis. Oportet enim veſtrum imperiale decus, quod in omnibus eccleſiaſticis utilitatibus vigere audivimus, ut antiquum morem, quem noſtra eccleſia habuit, veſtris temporibus reſtaurare dignemini; quatenus vicem, quam noſtra ſedes per epiſcopos veſtris in partibus conſtitutos habuit, videlicet Theſſalonicenſem, qui Romanæ ſedis vicem per Epirum veterem, Epirumque novam, atque Illyricum, Macedoniam,
* ripenſem. Theſſaliam, Achaiam, Daciam * riperenſem, Daciamque mediterraneam, Mœſiam, Dardaniam, & Prævalim, beato Petro apoſtolorum principi contradicere nullus præſumat: quæ anteceſſorum noſtrorum temporibus, ſcilicet Damaſi, Siricii, Innocentii, Bonifacii, Cæleſtini, Sixti, Leonis, Hilari, Simplicii, Felicis, atque Hormiſdæ, ſanctorum pontificum, ſacris diſpoſitionibus augebatur: quorum denique inſtitutiones ab eis illis in partibus deſtinatas per noſtros miſſos, ut rei veritatem cognoſcere queatis, veſtræ Auguſtali potentiæ dirigere curavimus. Præterea Calabritanum patrimonium, & Siculum, quæque noſtræ eccleſiæ conceſſa fuerunt, & ea poſſidenda obtinuit, & diſponendo per ſuos familiares regere ſtuduit, veſtris conceſſionibus reddantur: quoniam irrationabile eſt, ut eccleſiaſtica poſſeſſio, unde luminaria & concinnationes eccleſiæ Dei fieri debent, terrena quavis poteſtate ſubtrahantur, ſed domui Dei reſtituta, meritum redditoris multiplicent, & ſuſcipientis votum ſpiritalis deſiderii lucris exerceatur. Inter iſta, & ſuperius dicta volumus, ut conſecratio Syracuſano archiepiſcopo noſtra a ſede impendatur, ut traditio ab apoſtolis inſtituta nullatenus veſtris temporibus violetur. Deſtinavimus autem veſtræ ſerenitati reverendiſſimos & ſanctiſſimos epiſcopos, Radoaldum videlicet ſanctæ Portuenſis eccleſiæ, atque Zachariam Anagninæ ſanctæ eccleſiæ, fungentes legatione apoſtolatus noſtri: quos ut honorifice ſuſcipiatis, veſtram amplitudinem deprecamur: quibus etiam frequens colloquium tribuatis: & eis, quæ de eccleſiaſtico ſtatu irreprehenſibiliter dixerint, credere non ambigatis. Et cum in conventu eccleſiæ ſederint pro eccleſiaſticis definitionibus, nihil a vobis, vel ab aliis alicujus contrarietatis impetum ſentiant. Et cum fas illis fuerit revertendi, veſtros concedite miſſos, & tales, qui in dromonibus congruis eos Romam incolumes, favente Deo, apoſtolorum precibus, ſtudeant referre; quatenus pro omnibus veſtris bonis devotionibus gratias Deo omnipotenti Patri, atque ejus unigenito Filio Domino noſtro Jeſu Chriſto, & Spiritui ſancto devotius agere valeamus, cui eſt honor & gloria in ſæcula ſæculorum. Amen. Data menſe Septembrio, die xxv. indictione nona. An. Ch. 860.

ACTIO IV. CON. VIII GENER.

NOTA EX EDITIONE ROMANA.

a *Naturam*.) Quam hic naturam ſimpliciter nominat, naturam deſignat humanam, quæ & circumſcripta eſt, quamquam nos adhuc in carne poſiti ex nobis aſſumptam & divinitati conjunctam, ac per id deificatam, in unam merito adoramus perſonam: divina enim natura, utpote ſimplex & incompoſita, in ſpiritu & veritate adoratur a nobis: nomen vero novum nuncupat Jeſu Chriſti nomen, non quod illud novum ſit Filio Dei, qui hanc habuit claritatem antequam mundus fieret, ſed novum filio hominis, qui fuit mortuus, & reſurrexit. Porro adoptionem, gratiam venerationis, quam ex vocabulo tanti nominis pictura præ ſe fert, appellat; ut ſcilicet, ſicut veneratur principale, id eſt natura humana deificata, ita veneretur & derivativum ejus, hoc eſt imago depicta, tamquam ad adorandum per illius ſanctificationem & meritum adoptata

Adnotatio Anaſtaſii Bibliothecarii

Et poſt lectionem magnificentiſsimi & glorioſiſsimi principes dixerunt: Ex his quæ nunc audivimus ſatisfacti ſumus, quia veritatem dixiſtis. Epiſtola enim repellit illos, & innotuit nobis, quia Photium & manus impoſitionem ejus ſanctiſsimus papa Nicolaus non recepit: ſed legatur & altera epiſtola, quæ ad Michaelem imperatorem a ſanctiſſimo papa Nicolao miſſa eſt per Leonem a ſecretis. Et accipiens idem Stephanus diaconus ſanctæ Conſtantinopolitanorum eccleſiæ ac notarius legit.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei piiſſimo & glorioſo ac dilecto filio Michaeli magno imperatori.

SEreniſſimi imperii veſtri gloria, quæ ſuper orthodoxæ fidei integritatem firmata conſtare cer-

ANNO CHRISTI 869.

ACTIO IV. CONC VIII. GENERAL.

cernitur, dum aliqua in ſancta Conſtantinopolitana eccleſia, quæ ſub veſtræ defenſionis tutamine conſiſtere videtur, inconvenientia provenerint, hanc ſanctam catholicam & apoſtolicam, caput omnium eccleſiarum, Romanam ſcilicet eccleſiam, quæ ſuper ſanctorum patrum ſinceriſſimas auctoritates in omnibus ſuis actibus ſequitur, conſulere decrevit; ut ejus conſultu, quæ eccleſiaſticis conveniunt negotiis, agere curaverit; procul dubio quæ agenda aut ambigenda fuerint, irretractabiliter cuncta diſponere, ordinare atque definire poterit. Quod vos feciſſe in epiſtolis nuper ad hanc ſedem miſſis recolimus: pro quibus etiam & noſtros, ſecundum veſtram petitionem, illas in partes pro quibuſdam præſumptionibus, quibus veſtram aſſerebatis fatigari eccleſiam, ſeu ob diſſenſiones quæ propter religioſum virum Ignatium patriarcham & Photium emerſerant, ſubtiliter inveſtigandis & nobis renuntiandis, miſſos direximus. Sed cum ad nos reverſi fuiſſent, nihil nobis, ut illis, & in noſtris inſtitueramus, de reverendiſſimo viro Ignatio renuntiaverunt apicibus, ſed verbis tantum, quæ de eo contra noſtræ voluntatis peracta ſunt obſervantiam, retulerunt. Poſt aliquot autem dies, veſtrarum partium prudens & fidelis legatus, nomine Leo a ſecretis, apoſtolatui noſtro imperialem cum actis apud vos geſtis detulit epiſtolam, quam legi jubentes, cognovimus de memorati viri Ignatii patriarchæ negotio contra præceptum noſtrum improvide illatam ſententiam, & nihil omnino noſtris juſſionibus ſaltem ſimilem, ſed magis contrarie perpetratam. Etenim quia dudum in epiſtolis veſtris, quas tenemus præ manibus, illum multis accuſationibus affirmabatis obnoxium, ob idque hunc ejectum, Photium elegiſſe neceſſario, noſtræ ſedis legatos, apoſtolica auctoritate fultos, de pluribus prædicti viri Ignatii patriarchæ criminibus intentatis indagandum, & nobis renuntiandum direximus; ſuſpendentes videlicet ſententiam expulſionis reverendiſſimi viri Ignatii, vel Photii receptionis, non in legatorum noſtrorum, ſed ſpecialiter in noſtro examine. At quia nunc Photium retinentes, prudentiſſimum virum Ignatium patriarcham abſque noſtri apoſtolatus ejeciſtis judicio; noſſe vos omnimodis volumus, nullatenus nos Photium recipere, vel Ignatium patriarcham damnare. Denique conſiderare libet, quid ſibi vult hoc, quod per duodecim fere jam annos regiæ urbis veſtræ innocue ſacerdotium agere, & ſanctis virtutibus pudicitiæ, caſtitatiſque florere dictum Ignatium, non ſolum ipſi per veſtras innotuiſtis epiſtolas, verum etiam ſynodicis vocibus, ejus ſub tempore, habitis magnis honoribus, ut epiſtolæ veſtræ fatentur, quas præ manibus tenemus, laudaſtis jugiter, & extuliſtis, minime eum ad apoſtolicam ſedem invaſoris vel alicujus criminis opinione notantes. Nunc invide damnaſtis; quod utique indiſcretiſſimum factum ſanctæ noſtræ generaliter eccleſiæ, noſtroque apoſtolatui, ac ſanctorum patrum priſcæ definitioni omnimodis extat inconveniens. Nos quidem de nobiliſſimo viro Ignatio patriarcha non tantum hæc, verum & illud comperimus, quod non ſolum genere claruit, verum etiam a primævo ſuæ ætatis per ſingulos eccleſiaſticos gradus aſcendens ex monaſtica vita, omni eccleſiaſtico cœtu conſentiente, ſicut in apicibus quos ſanctiſſimo Leoni præſuli prædeceſſori noſtro deſtinaveratis comperimus, epiſcopatus culmen promeruit. Photium autem novimus per nullos eccleſiaſticos gradus aſcendentem, ſed tantummodo ex laicali militia epiſcopum pertinaciter ordinatum. Quamobrem neceſſario in ſententia noſtra, qua ſtetimus, perſiſtimus; & neque venerabilem Ignatium patriarcham in aliquo damnamus, neque Photium modo quolibet ſuſcipimus. Verum quia omnibus accuſationibus remotis, quibus ſtrenuum virum Ignatium patriarcham ad apoſtolicam ſedem aſſerebatis notabilem, unum opponentes tantummodo, quod potentia ſæculari ſedem pervaſerit, veſtro ſpeciali depoſuiſtis, damnaſtis, & expuliſtis arbitrio, & Photium ex laicali agmine vobis improvide in ejus loco ſubrogaſtis epiſcopum, æquanimiter ferre omnino non poſſumus; maxime cum horum duorum negotium inveſtigari, & nobis renuntiari, non definiri mandaverimus. Quapropter, ut diximus, nullo modo prudentis viri Ignatii patriarchæ depoſitioni, vel Photii ſubrogationi aſſenſum præbemus, quouſque veritas, omni falſitatis fuco nudata, in præſentia noſtra eluceat. Quia * conſuetudinem veſtram novimus in regia urbe minime apicem archieraticæ poteſtatis aliquem poſſe habere ſine eccleſiaſticæ plebis conſenſu, atque imperiali ſuffragio, & ob id Ignatium patriarcham damnare nolumus, nec debemus. Præterea Photii, quem ex militia ſubito ad tanti culmen regiminis conſecraſtis, ordinationem ratam haberi decernitis, eo quod * Nectarius non ſolum ex laico habitu, verum etiam ex Pagano, ſancta ſynodo ſecunda ordinante, meruerit epiſcopus fieri: qui tamen Nectarius veræ religionis catholicus, nullius depoſitionis catholici conſcius, ſedis gubernacula, ſine ſcandalo, ſine vi, ſine omni ſchiſmate ſuſcepit; quem Spiritus ſancti auxilio, & talento ſibi credito, hæreticorum perfidiis reſtitiſſe, eorumque dogma, quod jam ex longo tempore pullulaverat, & plurimos ſui contagione infecerat, deſtruxiſſe ipſi recolitis: & idcirco bene & optime ſanctæ ſecundæ ſynodo, apoſtolicæ ſedis auctoritate fultæ, ita de Nectario placuiſſe teſtamur.

* *Forte*, ſecundum conſuetudinem. H.

* Nectarius ex Pagano factus eſt a ſynodo epiſcopus.

Sed & beatus nihilo minus fulgidiſſimus doctor Ambroſius, quem ſimiliter ex militia & catechumeno aſſeveratis epiſcopum, cum divinitus per miraculorum ſigna ab ipſis cunabulis uſque ad conſecrationis ſuæ tempus fuiſſet evocatus, & a diſſidentibus populis, ſubito in unam ſui cordiam provocatis, compelleretur ad regimen eccleſiaſticum ſuſcipiendum, minime ſeditioni, vel ſchiſmati ſtuduit; quin potius eas quas reperit, ſemetipſum non ultro ſed coacte populo offerens, repulit & removit. Neque damnationem molitus eſt alicujus, quam nunquam omnino ob ſui culminis conſentiret incrementum: ſed coactus atque compulſus, votis eorum conſentiens, eccleſiaſticarum regularum normam toto vitæ ſuæ tempore cuſtodivit, omnes hæreſes debellans, verbi Dei zelo ſuccinctus. Pro quo æque hæc ſancta Romana eccleſia eos rite ſuſcepit: ideoque hoc ad tempus neceſſitatis probe ſuſcepit, quia contra canonum privilegium ſibi conceſſum nihil novit temere perpetratum. Vos autem non ita horum illuſtrium virorum comparationem perpendiſtis, ubi ſæpe dictum virum Ignatium patriarcham juſte a vobis ordinatum injuſte de patriarchatu ejicientes, Photium ſubito ex laicali militia in epiſcopali dignitate elevaſtis: & ob id nihil valere patimur: quia ſanctæ Romanæ eccleſiæ nunquam extitit mos improvide vel injuſte unum ejicere, & alterum ſubrogare: ſed magis ſtuduit æqua lance omnium librare & juſte definire negotia. Igitur quia ad Nicæni venerandi concilii cœtum veſtrum qui in depoſitione Ignatii patriarchæ adfuiſtis totidem * numeri * ferre dicitis, miramur. Et quid prodeſſe conſideramus

* *forte* numero. * *Pro*, ferre. H.

ANNO CHRISTI 869.

ejusdem numeri collegium præesse, ubi ipsius sententiæ prævaricantur, cujus & numerus imitatur? Quod non laude magis, quam reprehensione ducimus dignum; quia omnino magis peccatis est cumulus, ubi multipliciter fuerit agmen prævaricatorum. Nos quidem non numerosum tantum sanctorum episcoporum collegium Nicæni & Chalcedonensis conciliorum ceterorumque sanctorum patrum synodicas constitutiones sequimur, sed illorum liberales veneramur justas divinitus inspiratas sententias; & non tantum pro suorum multitudine observantur a nobis, quia revera multi in personis fuere, sed invalidissimis sententiis eos perpendimus plures.

Quod autem asseveratis, fatos fuisse legatos nostros post damnationem religiosissimi viri Ignatii patriarchæ, * omnis ejus consecratio debere cassari, damnari, atque evelli; absit ut hoc fieri patiamur; ut, quia neque Ignatium patriarcham damnamus, neque Photium mœchum suscipimus, qui sedem viventis viri, & pudice servantis, temere sibi usurpare præsumpsit, atque, ut ita dicamus, qui contra ordinem in ea conversari non erubesceret, ecclesiæ vestræ scandala multiplicari consentiamus. Quin potius, sereniſſime fili Auguste, dilectionem vestram monemus, suademus, atque apostolica auctoritate denuntiamus, ut tandem aliquando resistatis illis qui pro libitu suæ voluntatis contra Constantinopolitanæ ecclesiæ se præsulem erigentes, sine examinatione canonica, ignorantibus nobis, crebro unum deponentes, alterum inopinate consecrare nituntur. Unde hæc discussio in orientalibus vestris ecclesiis, heu, plurimum agitatur: sed magis studeatis, quando aliqua emerserint unde schisma possit oboriri, nostræ ecclesiæ consultu peragere; quatenus, sicut jam factum pro sanctis imaginibus novimus, quod juste deliberatum est, maneat apostolicæ sedis auctoritate firmatum: quod autem tantummodo æmulatione voluntatis contra canonicas vel synodicas censuras, inconsulta Romana ecclesia, perpetrari conatur, vestræ religionis brachio arceatur: ne videlicet sanctæ Dei ecclesiæ, ac regiæ urbis gloria, vestro, quod absit, sub tempore in aliquo minuatur. Liceat ergo sanctam ecclesiam, quam Christus sacro suo sanguine a servitute corruptionis redemit, orthodoxam fidem servantem, vestro certamine manere ab omni inquietudine infestatorum tranquillam atque pacatam. Denique ecclesiæ Constantinopolitanæ hortamur statum, ut tales alere omni religione eruditos studeat viros, qui ad honorem cardinis ipsius sanctæ ecclesiæ, suis præsulibus mortuis, vel quolibet casu ac modo decedentibus, valeant subrogari; quod non solum in tanto patriarchatu observari omnino debet, verum etiam in singulis quibusque civitatibus ex consuetudine canonica magna cum cautela servatur & custoditur. Sed & hoc vestræ clementiæ intimare curavimus: quia sicut in vestris actis, apostolicæ sedi & nostro pontificio directis, insertum invenitur, nescimus cujus fraude vel dolositate epistola nostra ad vos directa fraudata est: & non solum quia in vestra præsentia secundum illius textum vel ordinem relecta non est, sed plura excerpta, quibus intellectus ipsius epistolæ continebatur, aliud pro alio, ignoramus, quis temerarius coram vestro imperiali conspectu legendo percurrere, vel interpretari præsumpsit; quam si coram vestræ majestatis præsentia scrutari jusseritis, in aliquibus eam mutatam atque fraudatam locis reperietis. Nos autem volentes, clementissime triumphator, excellentiam vestram ab omni labefactionis crimine illæsam consistere, & per diuturna tempora tranquillissimam imperii vestri sublimitatem in Dei sinceriſsime manere servitio, ut spiritalis pater spiritalem filium commonentes, & ea quæ Deo placabilia sunt apostolicis adhortationibus adimplenda commonemus: & sicut vestri soliti sunt prædecessores, qui in culmine imperiali consistebant, hanc sanctam Romanam ecclesiam pleno devotionis venerati affectu; ita & vos apostolicis perficere oraculis obsecramus; quia ea quæ in præsenti negotio ecclesiasticis procuravimus sancire institutionibus, non invidiæ causa vel aliqua dolositate peregimus, sed volentes vestram imperialem dignitatem, & sanctam Constantinopolitanam ecclesiam illæsam servare, & ab omni reprehensione, ducti ferventissimo zelo caritatis, custodire, sicut in epistolæ serie ad vos missæ reperitur, Deum timentes ordinare decrevimus, & cuncta observanda præoptamus. Omnipotens autem Deus, qui vos ad reprimendas multarum gentium feritates in imperiali culmine eligere dignatus est, piissimum imperium vestrum ad statum & defensionem sanctæ suæ ecclesiæ per multa annorum conservet curricula, & sospite vita semper vos ea, quæ illi sunt placita, vobis velle concedat; quatenus in præsenti vobis sæculo feliciter imperandi potestatem tribuat, & in futuro pro bonis actibus, & justitiæ observantia, quæ sub vestro libramine ponderari debet, præmia æternæ felicitatis habere permittat. Data mense Martio, die decimo nono, indictione nona. An. Ch. 861.

*forte omnem ejus consecrationem.

ACTIO IV. CONC. VIII. GENER.

Cum adhuc epistola legeretur, respondit Theophilus dudum episcopus, & dixit: Si damnatur Photius, damnentur & introducentes, & consecrantes eum. Sancta & universalis Synodus dixit ad eum: Ergo & tu damnatus es, tamquam qui susceperis, & communicaveris ei. Theophilus dudum episcopus dixit: Ego non damnor, eo quod non adfuerim quando consecratus est, sed inveni eum patriarcham, & ita recepi eum. Post completionem vero epistolarum, surgens Theodorus Deo amicissimus metropolita Cariæ dixit: Usque in præsentem horam ego humilis certitudinem habebam in mente mea, & ideo rejiciebam beatissimum papam Nicolaum, & causabar eum, quia credens hominibus istis, putabam quod prius receperit Photium, & noviſsime hunc interimere tentaverit. Sancta & universalis synodus dixit ad Theophilum dudum episcopum: Hæ literæ inde venerunt, an non? Theophilus dudum episcopus dixit: Ego nescio utrum hæ sint, an aliæ. Theodorus Deo amabilis metropolita Cariæ dixit: Unde habes ostendere quia comministrasti papæ Nicolao? & Theophilus: Det mihi verbum imperator in scriptis, hinc huic demonstro (in conspectu Dei dico) quia communicavi ei, & comministravi: etenim iterum dico, & comministravimus ei, & communicavimus ei. Et post hæc sancta synodus hortata est Stephanum Deo amabilem diaconum sanctæ Constantinopolitanorum ecclesiæ & devotum notarium, ut legeret epistolam quæ per Leonem a secretis missa est ad Photium, & accedens legit.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei prudentissimo viro Photio.

POstquam beato Petro principi apostolorum dominus ac redemptor noster Jesus Christus ex utero virginis pro nostra redemptione, ut erat verus Deus ante sæcula, verus homo in finem sæculorum apparere dignatus est, ligandi

atque

ANNO CHRISTI 869.

atque ſolvendi in cælo & in terra poteſtatem tri-
buit, & januas regni cæleſtis reſerandas conceſ-
ſit, ſupra ſoliditatem fidei ſuam ſanctam digna-
tus eſt ſtabilire eccleſiam, ſecundum illius veri-
Matth. 16. dicam vocem, dicentis: *Amen dico tibi: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam: & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam, & tibi dabo claves regni cælorum: & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis.* Ad quam promiſſionem, ſanctæ apoſtolicæ inſtitutionis cæmento, cœperunt hujus fundamenta ex pretioſis ſuccreſcere lapidibus, & annuente divina clementia, per ſtudium ſtructorum, & apoſtolicæ auctoritatis ſolicitudinem, uſque ad culmen inſolubiliter perducta perpetualiter manſura, ſine ſiniſtræ auræ impulſu conſiſtere. Cujus primatum, ſicut omnibus orthodoxis manifeſtum eſt viris, & ut in ſuperioribus præmodicum declaratum eſt, beatus Petrus princeps apoſtolorum & janitor regni cæleſtis merito promeruit. Poſt quem & hujus vicarii ſinceriſſime Deo famulantes, carentes nebularum denſitatibus, quæ recto ab itinere impedire aſſolent, dignius perceperunt, & in cura regiminis, quam pro dominicis ovibus ſuſceperant, ſolicite permanſerunt; inter quos & noſtram parvitatem omnipotentis Dei miſericordia connumerare dignata eſt. Pro quibus tantum conſiſtimus pavidi, quantum conſideramus, quod in æterno examine erimus pro omnibus, & præ omnibus, qui Chriſti cenſentur nomine, rationem reddituri. Et quia univerſitas credentium ab hac ſancta Romana eccleſia, quæ caput omnium eſt eccleſiarum, doctrinam exquirit, integritatem fidei depoſcit, criminum ſolutionem, qui digni ſunt, & gratia Dei redempti, exorant; oportet nos, quibus commiſſa eſt, ſolicitos eſſe, & ad ſpeculationem dominici gregis tantum ferventius anhelare, quantum hunc avidi lupi ad dilaniandum hinc inde patenti ore exquirunt: quod & audiendo cognoſcimus, & experiendo comprobamus. Et quos per corporalem ob longinqua terrarum ſpatia, aut tumentes marinos fluctus, nequimus viſitare præſentiam; ſaltem ſeries apicum quaſi viva voce declarent, ut nec a nobis ſilentii exquiratur culpa, nec audituris de ignorantia excuſandi tribuatur facultas; quia & illud a nobis
Iſa. 56. cavendum eſt quod per prophetam dicitur: *Canes muti non valentes latrare.* Nam & apoſtolus
2. Tim. 4. ait: *Inſta opportune, importune.* Conſtat enim ſanctam Romanam eccleſiam per beatum Petrum principem apoſtolorum, qui dominico ore primatum eccleſiarum ſuſcipere promeruit, omnium eccleſiarum caput eſſe, & ab ea rectitudinem, atque ordinem in cunctis civitatibus, & eccleſiaſticis inſtitutionibus, quas ſecundum canonicas & ſynodicas ſanctorumque patrum ſanctiones inviolabiliter atque irrefragabiliter retineret, requirere ac ſectari. Et ideo conſequens eſt, ut quod ab hujus ſedis rectoribus plena auctoritate ſancitur, nullius conſuetudinis præpediente occaſione, proprias tantum ſequendo voluntates, removeatur; ſed firmius atque inconcuſſe teneatur. Nam in hoc quo noſter apoſtolatus veſtram prudentiam commonuit, quia ex laicali ordine ſine canonica approbatione ad patriarchatus dignitatem ſubito tranſcendere contra patrum promulgationes non recuſaſtis, ſed temere atque impudenter ad tanti honoris culmen accedere præſumpſiſtis, aſſumentes vobis quaſi a ſanctiſſimo viro Nectario occaſionem, quem ſancta ſecunda ſynodus non ob aliud ad ſacerdotalem eligere

ACTIO IV. CON. VIII. GENER.

atque ordinare ex laicali ordine voluit dignitatem, niſi quia magnæ neceſſitatis contritione anxiabatur, eo quod in ſancta Conſtantinopolitana eccleſia nullus clericorum inveniri poterat, qui peſſimæ hæreſeos nimboſa caligine non fuerit impeditus. Et ob hoc ne diu jam dicta eccleſia ſub deſtitutione paſtoris quaſi viduata maneret, prædictum Nectarium expugnatorem hæreticorum, & defenſorem, atque gubernatorem eccleſiarum, ad eccleſiaſticam curam & dignitatem ſacerdotalem jam dicta ſecunda ſynodus elegit: ſed ut hoc iterum fieret non confirmavit, neque ſanxit, aut inſtituit. Et ideo, licet contra patrum atque canonicas inſtitutiones, quod per neceſſitatis fieri eventus comprobatur, non in auctoritate tenendum eſt: ſed ne iterum talis proveniat neceſſitas, magis magiſque cavendum, quia omne quod ab aliis reprehendi poterit, convenientius ac decentius videtur exiſtere, ſi antequam fomes reprehenſionis accreſcat, emendationis cura ſuccedat. De Taraſii ſiquidem promotione, qui ſimiliter ex laicali cœtu ad patriarchatus extemplo culmen promotus eſt, quam & vos quaſi in auctoritatem veſtræ defenſionis aſſumere vultis, ſi ſanctam (quæ apud vos tempore ſanctiſſimi viri domini Hadriani papæ celebrata eſt) ſynodum diligentius ſcrutati fueritis, atque attentius intenderitis, * invenietis quid in ea idem ſanctiſſimus vir conſultus decreverit, & quod, dum ejus conſecrationis reprehenderet actus, & mœrorem ſe pro tam præſumptiva factione nimium ſuſtinere profiteretur. Dicit enim, quod niſi in erigendis imaginibus ferventius contra illarum depoſitores atque conculcatores ut verus miles Chriſti reſiſteres, nequaquam veſtræ conſecrationi aſſenſum præberemus, aut in ordine patriarchatus veſtram dilectionem ſuſciperemus: quæ tantum declaratur inordinate promota, quantum comprobatur contra apoſtolica decreta enormiter præſumpta. Beatiſſimum quoque Ambroſium clariſſimam & ſplendidiſſimam lucernam eccleſiæ, qui ex catechumeno, divino præſagio, ad epiſcopalem per continuos gradus promotus eſt dignitatem, cur nobis pro veſtro tutamine opponitis & ad veſtram illicitam promotionem antefertis? qui non inſtinctu hominum, ſed divina vocatione per miraculorum prodigia electus eſt. Nam cum in infantiæ cunis ſub nutricis cura dormiens ſolicite verteretur, aperto ecce ore examen apum ſubito adfuit, quod faciem ejus & ora complevit, ita ut ingrediendi & egrediendi vices frequentarent. Quod pater, cum matre vel filia deambulans, ne abigerentur ab ancilla, quæ curam nutriendi infantis ſuſceperat, prohibebat. Solicita enim erat, ne infanti nocerent: expectabat tamen patrio affectu, quo fine illud miraculum clauderetur. At illæ poſt aliquandiu volitantes in tantam aeris altitudinem ſublevatæ ſunt, ut humanis oculis minime viderentur. Quo facto territus pater, ait: ſi vixerit infantulus iſte, aliquid magni erit. Poſt hæc vero adultus puer, liberalibus artibus imbutus, Mediolanum perrexit, ubi Auxentius Arianorum epiſcopus cathedram non regendam, ſed dilaniandam tenebat epiſcopalem. Quo defuncto, dum ad electionem epiſcopi popularis fieret in eccleſia conglobatio, ecce quidam infans acclamabat, dicens Ambroſium epiſcopum: ad quam vocem & omnis illa conventio ſimiliter acclamabat Ambroſium epiſcopum. Quod non humanis fieri credendum eſt voluntatibus, ſed divinis, ad ſalvationem & ereptionem fidelium de adverſarii noſtri faucibus, qui tamquam leo rugiens quærit quem devoret, *1. Petr. 5.*

* Sciendum eſt, quia quidquid Hadrianus papa tunc contra Taraſium ſcripſit, apud Græcos in actis illius ſeptimæ ſynodi non habetur: quia enim ille de laici catalogo ſubito eſt factus epiſcopus, quidquid reprehenſionis in epiſtola reperitur, in ſynodicis actis fautores ejus ſcribere minime pertulerunt, ſed hoc e codicibus eradentes ſub ſilentio contexerunt.

ANNO CHRISTI 869.

inſpirationibus. Qui, dum multis ac variis voluiſſet occultare argumentis, & a tanto honore deliteſcere, tandem ſuperatus, ad ſacerdotalem ab omni populo & clero divinitus eſt dignitatem electus, & a catechumeno per ſingulos gradus eccleſiaſticos proficiſcens, octavo die ab omni catholicorum, divina annuente clementia, conſenſu eſt conſecratus epiſcopus. Attendat igitur prudentiæ veſtræ dilectio, & intimo cordis protpiciat oculo, ſi debent ea, quæ per miraculorum ſigna fidelibus proveniunt, his æquari, quæ proprio tantum libitu ad dignitatis gloriam percipiendam peraguntur: & ſic ad auctoritatis veſtræ excuſationem præfatos aſſumite viros. Ecce propter neceſſitatem & inopiam clericorum Nectarius, ecce propter eccleſiaſtica dogmata, & hæreticorum expugnationem, qui venerandas deponere imagines præſumpſerunt, Taraſius, ecce per miraculorum ſigna Ambroſius, ad regendas eccleſias promoti ſunt. De vobis autem, quibus perplures auctoritates conciliorum atque decreta ſanctiſſimorum pontificum reſiſtunt, quid aliud ſentiendum, niſi inopinatam a vobis conſuetudinem adoleviſſe credendum? Et ſecundum ſanctorum patrum ſententiam, non ſolum quia ex laicali ordine contra canonicas auctoritates ad regendam Conſtantinopolitanam eccleſiam ſubito tranſvolaſtis, ſed etiam quia, vivente viro, & incolumi perſiſtente (videlicet religioſiſsimo Ignatio patriarcha) cathedram illius, ſcilicet Conſtantinopolitanam eccleſiam, ut mœchus, ſurripuiſtis, & invadere præſumpſiſtis, poſtponentes illud, quod ſcriptum eſt: *Quod tibi non vis fieri, alii ne feceris*: & ideo veſtræ conſecrationi æquitatis libramina tenentes, aſſenſum præbere (quia enormiter & contra ſanctorum patrum inſtitutiones peracta eſt) minime præſumimus. Quod vero dicitis, neque Sardicenſe concilium, neque decretalia vos habere ſanctorum pontificum, vel recipere, non facile nobis facultas credendi tribuitur: maxime cum Sardicenſe concilium, quod penes vos in * veſtris regionibus actum eſt, & omnis eccleſia recipit; qua ratione convenerat, ut hoc ſancta Conſtantinopolitana eccleſia abjiceret, & (ut dignum eſt) non retineret? Decretalia autem, quæ a ſanctis pontificibus primæ ſedis Romanæ eccleſiæ ſunt inſtituta, cujus auctoritate atque ſanctione omnes ſynodi & ſancta concilia roborantur, & ſtabilitatem ſumunt, cur vos non habere vel obtervare dicitis, niſi quia veſtræ ordinationi contradicunt, & ex laico ſubito ad culmen patriarchatus tranſvolare reſiſtunt? contra illud apoſtolicum: *Nemini cito manum impoſueris*. Quod ſi ea non habetis, de neglectu atque incuria eſtis arguendi; ſi habetis, & non obſervatis, de temeritate eſtis corripiendi & increpandi. Quod violenter vos ad ſacerdotalem dignitatem promotos aſſeveratis atque proteſtamini, veſtræ conſecrationis tempore non ita eſſe declaratur: qui poſtquam in patriarchatus throno ſtabiliti eſtis, non ut pater in filiis blandus, ſed ut immitem in depoſitione archiepiſcoporum per ſeveritatem vos demonſtraſtis, & in damnatione innocentis Ignatii, quem vos ut depoſitum habetis, immoderate exarſiſtis; in cujus depoſitione, niſi prius veraciſſime illius cognoverimus trangreſſionem, vel culpam, inter depoſitos illum non numeramus neque damnamus; quia valde cavendum eſt ne ſine cauſa innocens damnetur: & ſicut illum in priſtino honore manſurum, ſi ei damnationis crimina non comprobantur, ſancta Romana retinet eccleſia; ſic vos, qui incaute, & contra paternas traditiones promoti eſtis, in patriarchatus ordine non recipit, & neque ante juſtam damnationem Ignatii patriarchæ in ordine ſacerdotali vobis manere conſentit. Quod non ideo veſtra arbitretur dilectio contra vos invidiæ cauſa, aut exoſos vos habendo, id agere, atque incongrue contra veſtram ordinationem exardeſcere: ſed ducti zelo paternæ traditionis volentes ſanctam Conſtantinopolitanam eccleſiam, quæ pro ſui ſtabilitate atque firmitate cenſura ſanctorum patrum ad hanc ſanctam Romanam eccleſiam ſolito more percurrit, ſine macula, ſine reprehenſione, aut aliqua tranſgreſſione illæſam conſiſtere, & ea quæ eccleſiaſticis regulis obviant reſecare: & (maxime hoc quod omni auctoritate canonica revincitur, & tali conſecratione contrahitur, quod jam per longam conſuetudinem quaſi regulariter actum defenditis) omnimodis amputare. A qua, quia vos ſicut nos diligimus, per increpationem paterni affectus providentiam veſtram procul dubio volumus revocare, imitantes apoſtolum dicentem: *Filium quem diligit pater, flagellando caſtigat & corripit.*

De conſuetudinibus quidem, quas nobis opponere viſi eſtis, ſcribentes per diverſas eccleſias, diverſas eſſe conſuetudines, ſi illis canonica non obſiſtit auctoritas, pro qua eis obviare debeamus, nil judicamus, vel eis reſiſtimus: tamen cavere volumus, ne hæc veſtra conſuetudo, quæ omnium ſanctorum patrum promulgatione convincitur, ut ex laico non ſubito ordinetur epiſcopus, vires accipiat; aut in veſtra eccleſia magis pullulet, operam dare minime ceſſamus. Quam etiam noſtra apoſtolica tantum abigit cenſura, quantum hanc temere recognoſcit præſumptam. De miſſis ſiquidem noſtris, quos petitos in ſervitio beati Petri principis apoſtolorum pro utilitate ſanctæ Conſtantinopolitanæ eccleſiæ contra depoſitores imaginum, vel alias neceſſitates ingruentes, nec non & pro cauſa ſolummodo depoſitionis ſæpefati viri Ignatii inquirenda, illas in partes direximus, ſilendum non eſt; qui cum eis, ſicut dicunt, per centum dierum ſpatia omnium, niſi ſuorum loquendi facultas fuiſſet denegata, ut apoſtolicæ ſedis miſſi non digne ſuſcepti ſunt, atque, ut decuerat, retenti. Quod non pro alia geſtum putamus re, niſi ut inquirendi locum de depoſitione præfati viri non invenirent: quia ſicut in apoſtolica noſtra inſertum fuit epiſtola, quæ neſcimus cujus illuſione (ſicut in ſynodo a vobis miſſa reperimus) fraudata extitit, non illius promotionem, aut ingreſſionem, ſed tantummodo depoſitionis exitum per noſtros audire, vel cognoſcere, ſicut nunc volumus, miſſos volebamus: quibus ſecundum horum relationem longa exilia, & diuturnas pediculorum comeſtiones, ſi in tali intentione perſiſterent, quibuſdam nuntiantibus, quod illis a nobis injunctum fuit clam vobis cum ſequacibus veſtris reſiſtentibus perficere minime potuerunt, aut depoſitionem dicti Ignatii utrum juſta an injuſta fuerit, invenire valuerunt. Qua cognita ſecundum ſui modum canonica atque apoſtolica in eo cenſura extenderetur. Data menſe Martio, die decima octava, indictione decima. An.Chr.862.

Cumque adhuc epiſtola legeretur, & de Ambroſii & Nectarii receptione ratio redderetur, reſpondit Theophilus dudum epiſcopus: Ego hæc & a Romanis audivi, Romæ attamen dominum Photium receperunt. Theodorus Deo amabilis metropolita Cariæ dixit: Quomodo dicis quia receptus eſt a papa, cum ſcribat eum mœchum? Et Theophilus: Et tu quomodo illum recepiſti? Theodorus Deo amabilis metropolita Cariæ dixit;

ACTIO IV. CONC. VIII. GENER.

Matth. 7.

* Non ſic antiquitus fuit, ſed ſicut tunc erat quando hæc ſcribebat commemorat

1. Tim. 5.

Hebr. 12.

xit: Usque ad hesternum diem tecum sapiebam; sed quoniam sanctissimus Nicolaus fiduciali voce promulgat, quia neque Ignatium rejecimus, neque Photium recepimus, ideo adhæsi revendissimo patriarchæ Ignatio. Theophilus dudum episcopus dixit: Ex hoc discite qualis sit Nicolaus? Et Theodorus: Quomodo habes ostendere quod susceperit vos sanctissimus papa Nicolaus? Et Theophilus: Dixi tibi, quia hodie det mihi verbum impunitatis imperator, ut quos attulero testes nil patiantur, & ostendo. Sanctissimi loci servatores senioris Romæ dixerunt: In hoc potest tota synodus nosse, quia per nullam occasionem rationabilem demonstrare Photius valet, quod receptus aliquando fuerit a Romana sede, sed semper inter laicos eum computabat, & mœchum & invasorem hunc appellabat: & quoniam non audivit verbum apostolici Romanæ ecclesiæ præsulis, obligatus & repulsus ac reprobatus est, sicuti continetur in epistolis quas audistis. Magnificentissimi & glorioſissimi principes ad orientis vicarios dixerunt: Habemus nos quod dicamus etiam ad vos: interrogamus etiam sanctitatem vestram: Utique audistis sententiam Romanorum ecclesiæ, quomodo habet Antiochiensium ecclesia de prædicto Photio? suscepistis eum? misistis ad eum literas receptionis? Et respondens Thomas Deo amabilis metropolita Tyri, & locum retinens sedis Antiochiæ dixit: Non suscepimus aliquando Photium in Antiochiensium ecclesia, neque misimus ei literam receptionis, neque ab illo recepimus. Helias sanctissimus syncellus & locum retinens Theodosii sanctissimi patriarchæ Hierosolymorum dixit: Si quidem credulus est tam apud Photium, quam apud communicatores ejus piissimus & a Deo coronatus noster imperator, ipse certificabit per proprios & apocrisiarios, Isaiam scilicet & Spyridonem Cyprios cum literis suis, quas ad patriarcham nostrum misit, quia de manu Theodosii sanctissimi patriarchæ Hierosolymorum extorsit me, cum essem syncellus apostolici throni sancti Jacobi Hierosolymorum. Dico igitur, ac si coram Deo & electis angelis ejus, quia nequaquam recepimus Photium in episcopatu, neque literas ab eo suscepimus, neque ad eum trasmisimus. Si vero incredulus est apud eos Dei cultor imperator noster, quod visum fuerit piissimo & justissimo imperio ejus, in eos faciat. Nos enim, quod novimus certissime, hoc & testamur. Metrophanes Deo amabilis metropolita Smyrnæ dixit: Divinam scripturam scimus liquido dicentem: *Omnia manifesta iis qui intelligunt, & recta iis qui inveniunt scientiam.* Et nos itaque intelligentes & scientiam habentes divinarum & humanarum rerum per Christi gratiam, intelleximus & cognovimus ex iis quæ hodie gesta sunt, quia nunquam aliquando admissus est Photius in sancta Romana ecclesia, ut episcopus, neque in aliis patriarchalibus thronis, sed abjectus erat, & reprobatus, atque damnatus ab initio usque in finem: & dixit ad reliquos episcopos: Quid ergo dicitis fratres & vos? Theodorus metropolita Cariæ dixit: Gratias ago Deo, quia per sacram hanc & universalem synodum solutus sum a cogitationibus illis, quæ inquietabant per singulos dies animam meam, utrum receptus Photius in patriarchiis fuerit, necne fuerit? Per apocrisiarios enim ejus, qui primum de his mihi satisfaciebant, & per literas quas misit, & quas recepit, satisfactus sum, quod non fuerit Photius apud ea receptus unquam in episcopatus dignitatem. Ideo confiteor delictum meum, quod errabundus eum secutus sim, & nunc huic sanctæ connumerari synodo merui. Magnificentissimi & glorioſissimi principes dixerunt: Habetis quid hodie aliud dicere: si jubeatis, interrogemus vos. Mos est in Romana ecclesia ab omni homine hospite libellum fidei exigendi, & ita permitti hunc in sanctum Petrum intrare: fecerunt isti secundum hanc formam, an non? Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Ita, fecerunt. Zacharias & Theophilus dudum episcopi dixerunt: Unum, an duos fecimus? Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Duos * libellos feciſtis. Zacharias & Theophilus dudum episcopi dixerunt: Ergo non erant ibi. Magnificentissimi & glorioſissimi principes interrogaverunt sanctos vicarios, quid circumferebat libellus? Sanctissimi vicarii Romæ dixerunt: Ut secundum catholicam ecclesiam teneant & defendant veritatem, & per omnia sequantur judicium sanctæ Romanæ ecclesiæ. Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus dixit: Ita confessi sunt & heri in secretariis, ut per omnia consentiat Romanorum ecclesiæ. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Interrogate ergo prævaricatores ipsos, utrum faciant Romanum libellum, necne. Magnificentissimi & glorioſissimi principes dixerunt ad Zachariam & Theophilum dudum episcopos: Facitis libellum, an non? Zacharias & Theophilus dudum episcopi dixerunt: Nec audire illum volumus. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Emittite illos foras. Et postquam exierunt, Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus dixit: Causam Zachariæ non quæsivimus: heri enim confessus est, quia obligatus est a Benedicto papa, ut non haberet potestatem pontificium peragere, donec veniret, & descenderet iterum cum iis qui se abscinderant a sanctissimo patriarcha Ignatio, & sumerent judicium, & hoc non custodivit, neque descendit illuc. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Partem habet cum iis qui non concordant cum ecclesia, & comparticeps eorum est qui fecerunt contra ecclesiam Constantinopoleos, & contra sanctissimum patriarcham Ignatium. Sed quoniam hora tarda est, non possumus hodie hoc requirere: in alia vero examinatione id faciemus. Deinde stans in medio Stephanus Deo amabilis diaconus & notarius laudem dixit ita: Multos annos imperatorum Basilii & Constantini: Magnorum imperatorum & dictatorum multos annos: Orthodoxorum imperatorum multos annos: Pacificorum imperatorum multos annos: Depositorum injustitiæ multos annos: Hostium mendacii multos annos: Amatorum & fautorum veritatis & justitiæ multos annos: Eudoxiæ piissimæ Augustæ multos annos: Nicolai beatissimi papæ Romæ æterna memoria: Hadriani orthodoxi papæ Romani multos annos: Ignatii orthodoxi patriarchæ Constantinopoleos multos annos: Orthodoxorum patriarcharum orientis multos annos: Orthodoxi senatus multos annos: Sanctæ ac universalis synodi æterna memoria.

ANNO CHRISTI 869.

ACTIO IV. CON. VIII. GENER.

* Et revera duos libellos fecerunt, unum scilicet fidei, antequam urbem ingrederentur, & alterum pro sequendis decretis apostolicæ sedis, antequam in communionem reciperentur.

Proverb. 5.

ACTIO QUINTA.

ACTIO V. CON VIII. GENER.

IN nomine domini & dominatoris omnium Jesu Christi veri Dei nostri & Salvatoris. Consulatus a Deo redimitorum & tranquillissimorum dominorum nostrorum, Basilii quidem anno tertio, Constantini vero filii ejus anno secundo, perpetuorum Augustorum, indictione tertia, XIII. Kalendas Novembris: propositis pretiosis ac vivificis lignis, & intemeratis ac sanctis evangeliis;

con-

conveniente autem ſancta & univerſali ſynodo, A
ANNO CHRISTI 869. Donato Deo amiciſsimo epiſcopo Oſtienſi, & Stephano Deo amiciſsimo epiſcopo Nepeſino, & Marino venerabiliſsimo diacono ſanctæ Romanæ eccleſiæ, locum retinentibus Hadriani ſanctiſsimi papæ Romani, & Ignatio ſanctiſsimo patriarcha Conſtantinopoleos, & Thoma ſanctiſsimo metropolita Tyri, locum retinente ſedis Antiochiæ, & Helia Deo colendiſsimo presbytero & ſyncello, locum retinente ſedis Hieroſolymorum: præſente quoque ſacro ſenatu, dicimus autem, Theodoro magnificentiſsimo patricio & præpoſito magiſtro Bahane magnificentimo patricio & præpoſito, Leone magnificentiſsimo patricio proconſule, ac Leone magnificentiſsimo patricio & domeſtico excubitorum, Joanne magnificentiſsimo patricio & logotheta okeos dromi, Petronate magnificentiſſimo patricio, Manuele magnificentiſſimo patricio, altero Manuele magnificentiſſimo patricio, Oreſte magnificentiſſimo protoſpathario & domeſtico icanatorum: inſuper etiam conſidentibus
* Nota quod per ſingulas actiones paulatim multiplicetur numerus epiſcoporum, quoniam cum in principio ſynodi non omnes ſint in urbe reperti, tunc ſolum recipiebantur in ſynodi conventu, cum ſinguli a ſuis eccleſiis Romanum libellum manu propria ſcripſiſſe pateſceret.
& Deo amiciſſimis metropolitis, videlicet * Baſilio Deo amiciſſimo archiepiſcopo Epheſi, Barnaba Deo amiciſſimo metropolita Cyzici, Nicephoro Deo amiciſsimo metropolita Amaſiæ, Niceta Deo amiciſsimo metropolita Athenarum, Theodoro Deo amiciſsimo metropolita Cariæ, Metrophano Deo amiciſsimo metropolita Smyrnæ, Michaele Deo amiciſsimo metropolita Rhodi, Photio Deo amiciſsimo archiepiſcopo Nacoliæ, Euthymio Deo amiciſsimo archiepiſcopo Catanæ, C
Stephano Deo amiciſsimo archiepiſcopo Cypſallorum, Athanaſio Deo amiciſsimo epiſcopo Magneſiæ, Theodoro Deo amiciſsimo Epiſcopo Sinopæ, Euſtathio Deo amiciſsimo epiſcopo Æmoniæ, Theodoro Deo amiciſsimo epiſcopo Lacedæmoniæ, Nicephoro Deo amiciſsimo epiſcopo Zacynthi, Euthymio Deo amiciſsimo epiſcopo Moſynorum, Baſilio Deo amiciſsimo epiſcopo Pyrgii, Georgio Deo amiciſsimo epiſcopo Helii, Petro Deo amiciſsimo epiſcopo Troadis, Leone Deo amiciſsimo epiſcopo Daphnuſiæ, Niceta Deo amiciſsimo epiſcopo Photiæ.

His ita convenientibus, ſtans in medio Paulus Deo amiciſsimus chartophylax, dixit: Secundum præcedentem actionem, ut juſsit ſanctitas veſtra, D
præſens eſt hic iterum Zacharias ſolus, ſed & Chriſtianiſsimus imperator noſter miſit ad ſynodum Photium. Donatus Deo amiciſsimus epiſcopus Oſtiæ, & Stephanus Deo amiciſsimus Nepæ, ac Marinus reverendiſsimus diaconus ſanctæ Romanorum eccleſiæ, locum retinentes Hadriani ſanctiſsimi papæ Romani, dixerunt: Deſiderat venire in conſpectum noſtrum, & ſanctæ ſynodi Photius? Paulus Deo amiciſsimus chartophylax dixit: Neſcimus utrum deſideret, an non; ſed, ſi jubetis, diſcamus. Sanctiſsimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Interrogetur, ſi deſideret venire in ſanctam & univerſalem ſynodum hanc. Paulus Deo amiciſſimus chartophylax dixit: Quem jubet ſanctitas veſtra ire & interro- E
gare eum? Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Laici vadant. Et miſit ſenatus ad Photium Siſinnium gloriſiſſimum protoſpatharium, Eutychianum primum mandatorum excubitorum, Georgium primum mandatorum icanatorum, Leonem mundanum hominem vicariorum ſenioris Romæ, Cyriacum & Joſeph mundanos homines vicariorum orientis; & præceperunt eis ita dicere: Sancta & univerſalis ſynodus denuntiat tibi: Vis venire in ſanctam ſynodum, an non? ſi dixerit quia nolo, interrogate eum quare? Euntibus ergo qui miſſi fuerant, & facientibus quemadmodum fuerant imperati, reſpondit Photius ad eos: Me in ſynodo nunquam aliquando advocaſtis, & modo miror quia hoc feciſtis, & advocaſtis me. Verumtamen ſponte non venio, nunquam enim interrogantes me de ſynodo hac quam dicitis, quomodo in eam me trahitis? *Dixi: Cuſtodiam vias meas, ut non delinquam in via mea. Poſui ori meo cuſtodiam:* & reliquum vos legite. Cumque reverſi fuiſſent præfati viri, juſſus eſt Gregorius devotus notarius divinorum ſecretariorum, & aſcendens legit Photii voces in audientiam omnium. Et poſt lectionem ſanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Quid dicit ad hæc ſancta ſynodus? Non nos convocamus eum, ut diſcamus aliquid ab eo, ſed ut laborem, quem habuit ſancta Romana eccleſia, ſimul & * orientales eccleſiæ propter eum, nunc terminemus, eodem ipſo præſente. Deo amiciſſimi epiſcopi dixerunt: Veniat. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Et placet vobis? Deo amiciſſimi epiſcopi dixerunt: Placet. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Veniat. Dictata vero ſunt ad Photium a ſancta ſynodo per Heliam ſyncellum hæc: Quoniam concluſione tacita peccatores hanc a Deo electam pronuntiaſti ſynodum, non ſolum ſanctiſſimorum thronorum vicarios, & ſummos ſacerdotes, verum etiam & honorabilem ſenatum ſanctorum patrum noſtrorum, habentem extra tempus, & non apte propheticum dictum inducens, juſtum eſt ad hæc dicere, quia opera tenebrarum habens in temetipſo formidaſti ſanctam & univerſalem ſynodum, quæ in lumine veritatis eſt congregata, ne manifeſtareris divulgatus per eam, quemadmodum ſanctum perhibet evangelium; quia, *Omnis, qui prava agit, odit lucem, & non venit in lucem, ut non arguantur opera ejus.* Sed ſcriptum eſt: *In camo & freno maxillas eorum conſtringe, qui non approximant ad te.* De cetero ergo ſynodica auctoritas imperiali conſenſu opportune ac apte illud terminabit propheticum. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt ad ſanctam ſynodum: Placet vobis? Sancta ſynodus dixit: Placet. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Veniat. Euntibus illis qui miſſi ſunt, eique prædicta acclamatione lecta, Photius ait: Quemadmodum uſque modo etiam invitos nos traxiſtis? hoc ſi vultis adhuc facere, non debuiſtis nos ad conveniendum interrogare? ſed etiam placuit vobis ab initio imperative ac poteſtative perficere. Itaque etiam hac voce in ſynodo lecta, iterum ſancta & univerſalis ſynodus acclamavit ad Photium ita: Eccleſiaſticum ordinem ſequentes ultroneam præſentiam tuam per primum ſermonem expectavimus; ſed cum vere peccator ſis & manifeſtus, injuſtius in concilium juſtum ſponte ingredi recuſaſti, ne acciperes evidentiorem damnationem: ejus rei gratia & nolentem te per ſecundum ſermonem, ut præfati ſumus, adducimus. Lecta præterea Photio & hac allocutione, introductus eſt Photius, & ſtetit in medio. Et dicunt ad magnificentiſſimos principes ſanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ: Quis eſt ille qui in noviſſimo loco ſanctæ hujus ſynodi adſtat? Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Photius. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Ille eſt Photius propter quem ſancta Romana eccleſia per ſeptem annos & amplius ſuſtinuit labores multos? qui etiam ſanctam Conſtantinopolitanam eccleſiam funditus ſubverrit, & non modo has eccleſias conturbavit, verum etiam & orientalium ſanctas eccleſias, quæ ab ipſo uſque in præſens labores perpetiuntur? Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi

* Cauſa hoc honoris dicunt; nam ante hanc ſynodum nil orientales ſedes in omni controverſia laboris aſſumpſiſſe videntur: ſola namque prima ſedes tam per ſe quam per ſcripta & miſſos ſuos in eum laboraſſe deprehenditur.

ACTIO V. CON. VIII. GENER.

Pſal. 38.

Joan. 3.

Pſal. 33.

prin-

ANNO CHRISTI 869.

principes dixerunt: Iſte eſt. Sanctiſsimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Recipit conſtituta ſanctorum patrum? Magnificentiſsimi & glorioſiſsimi principes dixerunt: Interrogetur. Et hortatus a principibus Georgius glorioſiſsimus cuſtos palatii, & Papias oſtiarius, interrogavit Photium: Suſcipis conſtituta ſanctorum patrum? Et non reſpondit. Sanctiſsimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Recipis conſtituta ſanctorum pontificum Romanorum? Recipis expoſitionem quam fecit beatiſsimus Nicolaus ſanctiſsimus papa Romanorum? Et non reſpondit. Recipis, quæ denuo fecit ſanctiſsimus Hadrianus ſucceſſor ejus Romanorum ſedis papa? dicat, dicat. Photius vero nihil reſpondebat. Sanctiſsimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Audivimus quia homo eſt * rationabilis, & ſcimus quia eſt prævaricator & adulter: dicat, dicat. Photius dixit: Vocem meam, etiam me tacente, Deus audit. Sanctiſsimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Per ſilentium non effugies manifeſtiorem damnationem. Photius dixit: Nec Jeſus tacendo evaſit damnationem. Sanctiſsimi vicarii apoſtolicarum ſedium dixerunt: Non dignum eſt nos reſponſum tibi reddere de hujuſmodi locutione, quoniam iis quæ domini noſtri Jeſu Chriſti ſunt aſsimilaſti quæ tua ſunt. Nulla autem communicatio lucis ad tenebras, neque participatio juſtitiæ ad iniquitatem, nec conventio Chriſti ad Belial, neque conſenſus templo Dei cum idolis. De his autem unde interrogatus es a fratribus & comminiſtris noſtris ſanctiſsimis vicariis ſenioris Romæ? Reſponde utrum ſuſcipias judicia ſanctorum pontificum Romanorum, an non. Et non reſpondit Photius. Sanctiſsimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Inclinet cervicem ſuam, verbo & ſcripto enuntiet peccatum ſuum, anathematizet quæ injurioſe ſcripta & acta ſunt, quæ contra ſanctiſsimum patriarcham Ignatium bis abrupte geſsit, profiteatur ſe nullam contra eum machinationem aut commotionem deinceps acturum, ſed hunc ſicuti verum pontificem ſuum magno pudore ſuſcepturum, & apoſtolicæ cathedræ judicia, tam de ſe, quam de Ignatio patriarcha promulgata, honorabiliter amplectatur. Et Photio tacente, ſanctiſsimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Ecce homo qui obturavit aures ſuas, ſicut aſpidis ſurdæ, & non audit vocem, quam ei ſancta ſynodus objicit, ſed vult per ſilentium hanc effugere condemnationem, quam ſancta Romana eccleſia ante multos annos promulgavit adverſus eum. Verum legantur epiſtolæ quæ de eo miſſæ ſunt a ſancta Romana eccleſia. Placet ergo omnibus, ut legantur? Sancta ſynodus dixit: Placet. Et accipiens Stephanus Deo amiciſsimus diaconus ſanctæ Conſtantinopolitanorum eccleſiæ & notarius, legit epiſtolam quæ ad Michaelem imperatorem traſmiſſa eſt per Rhadoaldum & Zachariam.

Et poſt completionem primæ epiſtolæ, ſanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Ad hæc quid dicit ſancta ſynodus? eſt canonica expoſitione plena epiſtola hæc, an non? Sancta & univerſalis ſynodus dixit: Canonicam legem complet, & ſynodicam præceptionem & legislationem. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Legatu & alia epiſtola quæ ad ipſum Photium miſſa eſt. Deo amabiles metropolitæ dixerunt: Legatur. Et accipiens prædictus Stephanus, legit.

Et poſt completionem epiſtolæ ſanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Propter quod obturavit aures ſuas, & non reſpondit ad ea quæ leguntur? Sanctiſſimi metropolitæ dixerunt ad Photium: Quamobrem non reſpondes ad hæc? Et non reſpondit. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Legatur & epiſtola quæ per Leonem a ſecretis miſſa eſt. Et accipiens Stephanus Deo amiciſſimus diaconus ſanctæ Conſtantinopolitanorum eccleſiæ ac notarius epiſtolam quæ miſſa fuerat ad Michaelem imperatorem, legit.

ACTIO V. CONC. VIII. GENER. Et hæc ſimiliter præſcripta eſt in quarta actione.

Et poſt completionem ejuſdem epiſtolæ, iterum ſanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Sequens & altera, quæ ad Photium eſt, legatur. Et accipiens idem Stephanus, legit.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei Photio Conſtantinopoleos.

OMnis utilitas & profectus animarum catholica fide munitur, & dilectione evangelii tuetur, quæ omnes intra ſe concluſos ſalvat, extra ſe poſitos ſuos non exiſtimat. Unde * directionis veſtræ ſumptis apicibus lætificati ſumus, quia vos catholicum in eis cognovimus. Nam ibi prudentiæ veſtræ utilitatem intelleximus, ideoque multas gratias Deo omnipotenti retulimus, quia veſtrum ſcire de catholico fonte manare experti ſumus: ſed rectum vos ordinem minime continuiſſe doluimus, eo quod non per gradus eccleſiæ ductus ad tantum honorem de laicali habitu vos proſiliſtis; cum oporteret veſtram providentiam ita canonice vixiſſe in clericali ordine, ut nihil extra canonica inſtituta agentes, tempore congruo atque aſſenſu legitimo conſtituereris eccleſiæ paſtor. Vos itaque hoc prætermittentes, contra ſtatuta patrum egiſſe manifeſtum exiſtit. Nam Sardicenſe concilium per omnia tantæ temeritatis præſumptionem vetuit, pariter & ſanctorum pontificum Romanæ ſedis Cæleſtini doctoris egregii, Leonis ſanctiſſimi, cujus laus in quarta ſynodo clara exiſtit, ſeu Gelaſii doctrina & meritis æque beatiſſimi, horum videlicet inſtituta hoc prohibuerunt, ut talis ordinatio fieri non præſumeretur. Quapropter veſtræ conſecrationi conſentire modo non poſſumus, donec noſtri, qui a nobis Conſtantinopolim ſunt directi, revertantur; qualiter per eos cognoſcamus veſtræ obſervationis actus, eccleſiaſticæ utilitatis conſtantiam, & quo ſtudio circa catholicæ fidei defenſionem voſmet exerceatis; & tunc, ſi dignum fuerit, ut tantæ ſedis præſulem, ceu convenit, honorabimus, & fraterna dilectione amplectemur. Datum menſe Septembrio, die vigeſima quinta, indictione nona. Et poſt completionem epiſtolæ, Thomas & Helias ſanctiſſimi vicarii orientalium ſedium ad magnificentiſſimos principes dixerunt: Volumus aliquid loqui ad ſanctam ſynodum; placet hoc vobis? Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Hoc in veſtra poteſtate eſt. Et aſcendens Helias Deo colendiſſimus presbyter & ſyncellus throni Hieroſolymorum in auditionem omnium affatus eſt ita: In præcedenti die, nobis hic congregatis, amici Chriſti patres & fratres, pauciſſima quædam elocuti ſumus ad reverentiam veſtram: nunc vero & eadem dicimus. Scitis quia in præteritis temporibus imperatores erant qui congregabant * ſynodos, & ex toto terrarum orbe vicarios ad diſpoſitionem hujuſmodi cauſarum colligebant: quorum more & Dei cultor imperator noſter univerſalem hanc ſynodum fecit, non in abſtruſo, neque in clandeſtino, ſed evidenter ac manifeſte fecit, videlicet ſanctiſſimorum vicariorum ſenioris Romæ noſtrorumque collegium. Cum enim multa ſint & alia quæ nos probent veriſſimos eſſe vicarios orientalium ſedium, major tamen ac promptiſſima, evidentiſſima, & paratiſſima ſpecies eſt hæc, qua piiſſimus & Chriſti amiſ-

* *Forte*, dilectionis. H

Can. 13.

* Univerſales videlicet, nam locales aut vix aut nunquam imperatores ſynodos collegiſſe noſcuntur.

* *id eſt* eloquens.

Pſal. 57.

Epiſtola hæc quæ hic lecta eſt, eſt in quarta actione.

Et hæc itidem epiſtola prælecta eſt in quarta actione.

ANNO CHRISTI 869.

ACTIO V. CON VIII. GENER.

amicus imperator noſter per multam diligentiam & ſtudium convocavit, & accepit nos ab eccleſiis noſtris, quamquam dena millia eſſent impedimenta prohibitionum. Ipſe ergo teſtificetur, unde & a quo miſſi pervenerimus ad vos, & ſatisfactionem pro nobis idoneam faciat. Nobis autem pervenientibus, & degentibus hic per duos circiter annos, anticipantibus ſanctiſſimos vicarios ſenioris Romæ, impoſuit ſuper colla noſtra * encolpium ſuum, & dixit: Ecce judicium eccleſiæ exigat Deus a cervicibus veſtris in die judicii, ut nihil faciatis per favorem, neque per gratiam, vel odium. Congruum enim vobis eſt, ad tantam ſenectutem pertingentibus, nil facere ſecundum acceptionem perſonarum, vel præter juſtitiam. Scriptum eſt enim: *Ne miſererearis pauperis in judicio, nec accipias perſonam potentis*. Et nos igitur ab amico Chriſti imperatore ſuſcipientes * judicium, ita diſpoſuimus ex tunc uſque nunc, ut expetit juſtitiæ ratio. Neque enim, quoniam ſanctiſſimus patriarcha Ignatius præſidet in hoc throno, & potens eſt, in tali poſitus principatu; ideo accipiemus faciem ejus: neque, quia vir iſte Photius adſtat, & idcirco pauper eſſe putatur, propterea condemnabimus eum, aut miſerebimur irrationabiliter. Itaque profundum ſilentii ejus aſpicitis, pene nil patientis loqui ad ſanctam ſynodum, eo quod abjiciat utique illam, nullo modoque recipiat, ſicut etiam per propria verba ſignificavit. Ego autem quoniam Dei gratia per omnes ſeptem annos ſyncellus ſum Hieroſolymitanorum eccleſiæ, ſcio plane quia neque literas ſuſcepimus, neque remiſimus penitus ei, ſed & iſte ſanctiſſimus Thomas metropolita Tyri quid locutus fuerit frequenter audiſtis; ſimiliter & nunc affirmans dicit quod ſedes Antiochena neque ſuſceperit literas a Photio, neque remiſerit unquam: & multo ante ſanctæ Romanorum eccleſiæ ſuper ipſo decretum didiciſtis, & agnoviſtis quod beatiſſimus papa Nicolaus promulgavit: & conſequenter ſucceſſor ejus Hadrianus. Hoc autem in præcedentibus noſtris & prædiximus & demonſtravimus, & ob hoc etiam nunc dico coram eo, & in facie ipſius, videntibus oculis ejus, & audientibus auribus ipſius. Eſt condemnatus quippe qui non eſt receptus apud aliquam patriarchalium ſedium, & male ac injuſte ſtuduit hodie ſilentio, ut hinc videatur per taciturnitatem habere quaſdam rationes: neque enim habet quod opponat ad ſui juſtificationem. Univerſi enim ſcimus, & qualiter vi ac tyrannide thronum Conſtantinopolitanum inſilierit, & quales operatus ſit, obtinens adhuc eumdem thronum, inquietudines atque tyrannides. Nunc ergo conſilium damus ei, & admonemus, quo cognoſcat peccatum ſuum, & ſi quidem pœnitentiam egerit manifeſte ac ſinceriter ſuper injuſtitiis ſuis, & omnibus malis quibus orbem replevit, ſuſcipiatur in Chriſti ſalvatoris noſtri eccleſia, quemadmodum unuſquiſque fidelium, tamquam habens ſpem vitæ perennis, & non ſuſcipiat a Deo certitudinem æternæ ruinæ atque damnationis per anathema, quod multo ante datum eſt ei.

Et poſt hujuſmodi allocutionem magnificentiſſimus patricius & præpoſitus Bahanes dixit: Et nos hoc commonemus eum & conſiliamur. Deinde accipiens Theodorus devotus a ſecretis, legit quæ a ſanctiſſimis vicariis ſenioris Romæ breviter edita ſunt, habentia ita: Vidiſtis fratres, vidiſtis, & audiſtis, quæ ex multo tempore dicta & geſta ſunt de hujuſmodi cauſa: & apparuit omnibus vobis, quia irreceptibilis erat promotio hujus viri, & depoſitio ſanctiſſimi patriarchæ Ignatii de ſede ſua ſine juſtitia & ſine legibus fuerat acta. Nos ergo non novum aliquod vel recens judicium judicabimus, aut introducemus, ſed vetus ex multo tempore judicatum quidem a ſanctiſſimo & beatiſſimo papa Nicolao, firmatum autem a ſanctiſſimo papa Hadriano; & non poſſumus transferri vel commoveri a paternis definitionibus & legibus, neque declinare ad dexteram; vel ad ſiniſtram: ſcriptum eſt enim: *Audi fili mi, leges patris tui, & ne repellas jura matris tuæ*. Sed etiam ex fratribus noſtris vicariis orientis audiſtis, quia nunquam aliquando receperunt eum in ſummum ſacerdotem. Quem ergo neque ſedes noſtra apoſtolica, neque ſedes receperunt orientalium, quis de cetero ulterius, Chriſtianus eſſe volens, ſuſcipiet. Sed talem conatum abjicimus, & anathematizamus, ne ulterius contra eccleſiam talis quælibet alia forte in omne ſæculum maligna introducatur actio, neque temere ac facile a mundana poteſtate ejiciatur legitimus pontifex, & pro eo ſubrogetur alter inique ac illegaliter. Quid ergo? placet vobis ſenſus iſte an non? Et ſi quidem placet, talia ſunt noſtra, & noſtræ ſedis: quod ſi apud vos non fuerint acceptabilia, nos tamen ſuper montem excelſum ſynodi aſcendemus, & exaltabimus in fortitudine vocem noſtram, evangelizantes vobis & conſequentiam, quæ facta eſt, & ore promulgata eſt ſanctorum patrum noſtrorum a gratia Spiritus ſancti. Et poſt lectionem ſanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt? Ad hæc quid dicit ſancta ſynodus? Sunt hæc quæ a nobis per lectionem dicta ſunt & apud vos accepta? Sancta & univerſalis ſynodus exclamavit: Recipimus omnia; valde quippe ſunt diſcreta & congrua, & conſona eccleſiaſticis regulis atque legibus. Donatus Deo amiciſſimus epiſcopus Oſtiæ, & Stephanus Deo amiciſsimus epiſcopus Nepæ, ac Marinus reverendiſsimus diaconus ſanctæ Romanæ eccleſiæ dixerunt: Ergo admonemus eum, uti procidat ſanctæ huic ſynodo, & inclinet cervicem ſuam ſanctiſsimo patriarchæ Ignatio ſuo ad pœnitendum ſuper iis quæ geſsit, & efficiendum membrum ſanctæ eccleſiæ, ac ſe ſociandum Chriſtianorum ſanctæ communioni, * uti mos fidelium laicorum, uti fiat in lucrum ſuæ ipſius animæ atque ſuorum; licet ſint quidam eum ſequi proponentes. Bahanes famoſiſsimus patricius & præpoſitus dixit: Loquere, domine Photi, quodcumque habes juſtitiæ opus: totus mundus hic eſt, ne claudat viſcera ſua ſancta & univerſalis ſynodus: quo namque vis ex hoc confugere? Romam? Ecce a Roma. In orientem? En ab oriente hic adſunt: vide, ne claudatur janua: ſi iſti clauſerint, nemo eſt qui aperiat. Dic, homo Dei, quam habes juſtificationem? Photius dixit: Meæ juſtificationes non ſunt in hoc mundo: ſi in mundo hoc eſſent, inde videretis. Bahanes laudabiliſsimus patricius & præpoſitus dixit: Nos tenemus quia confuſione & metu depreſſus deſipis, neſciens quid dicas: propter quod concedit tibi ſancta & univerſalis ſynodus ſpatium ad meditandum ſalutem tuam. Vade, & rurſus jubet tibi venire huc. Photius dixit: Spatium quidem non deprecor; ut autem emittar a vobis, veſtræ poteſtatis eſt. Bahanes laudabiliſsimus patricius & præpoſitus dixit: Bonum eſt tractare tecum, & conſiderare quod expediat, & procidere huic ſanctæ ſynodo. Judicium enim non accipiens perſonam, ac divinitus inſpiratum, & ſancta univerſalis ſynodus non ex uno eſt tantum, ſed, ut prædiximus, ex mundi finibus eſt, & ideo monemus ut pœnitearis, & ſolvatur anathematis ſententia quæ in te prolata eſt. Poſt diſceſſum enim

* Encolpium eſt quod in ſinu portatur, colpos enim Græce, ſinus Latine dicitur: moris enim Græcorum eſt crucem cum pretioſo ligno, vel cum reliquiis ſanctorum, ante pectus portare ſuſpenſam, ad collum, & hoc eſt quod vocant encolpium. *Prov.* 24.

* Id eſt damnationem imprecantem ſi a recto quid deviaremus.

* *al.* ut unus.

enim sanctorum vicariorum cuncta inutilia & invalida erunt quæ a te dicta & acta constiterint. Scimus quia nihil potes: quod si habes aliquam justificationem, loquere: sine personarum acceptione constat esse concilium. Photius autem crebro compulsus, ut rationem daret, manebat nihil omnino respondens. Deinde dixit sancta & universalis synodus: Vadat, & perpendat quod sibi conveniens sit. Et exivit Photius.

ANNO CHRISTI 869.

Deinde stans in medio Stephanus Deo amicissimus diaconus sanctæ Constantinopolitanorum ecclesiæ & devotus notarius laudavit ita: Multos annos imperatorum Basilii & Constantini: Magnorum principum & imperatorum multos annos: Orthodoxorum imperatorum multos annos: Pacificorum imperatorum multos annos: Depositorum injustitiæ multos annos: Hostium mendacii multos annos: Amatorum & fautorum veritatis multos annos: Eudoxiæ piissimæ Augustæ multos annos: Nicolai beatissimi papæ Romani æterna memoria: Hadriani orthodoxi papæ Romani multos annos: Ignatii orthodoxi patriarchæ Constantinopoleos multos annos: Orthodoxorum patriarcharum orientis multos annos: Orthodoxi senatus multos annos: Sanctæ & universalis synodi æterna memoria.

ACTIO SEXTA.

ACTIO VI. CON. VIII. GENER.

IN nomine domini & dominatoris omnium Jesu Christi veri Dei & salvatoris nostri. Imperii a Deo coronatorum & tranquillissimorum dominorum nostrorum, Basilii quidem anno tertio, Constantini vero filii ejus anno secundo, perpetuorum Augustorum, octavo Kalendas Octobrias, indictione tertia: propositis pretiosis ac vivificis lignis, & intemeratis salutis nostræ evangeliis; præsidente eodem piissimo & amico Christi imperatore, in dextera parte magni nominis templi magnæ ecclesiæ: conveniente sancta ac universali synodo, id est Donato Deo amicissimo episcopo Ostiensi, & Stephano Deo amicissimo episcopo Nepesino, & Marino reverendissimo diacono sanctæ Romanorum ecclesiæ, locum obtinentibus Hadriani sanctissimi papæ Romani, & Ignatio sanctissimo patriarcha Constantinopoleos, & Thoma sanctissimo metropolita Tyri, locum obtinentes sedis Antiochiæ, & Helia Deo colendissimo presbytero & syncello, locum obtinente Hierosolymorum: præsente autem & sacro senatu, videlicet Theodoro magnificentissimo patricio & magistro, Christophoro magnificentissimo patricio & magistro, Leone magnificentissimo proconsule ac patricio, Hemerio magnificentissimo proconsule ac patricio, Stephano magnificentissimo patricio & sacellario, Leone magnificentissimo proconsule ac patricio, Marino magnificentissimo proconsule, patricio & protoscriniario, Theophilo magnificentissimo proconsule & patricio, Tarasio magnificentissimo proconsule ac patricio, Paulo magnificentissimo patricio & * eparcho, Barbatio magnificentissimo patricio, Leone magnificentissimo patricio & domestico excubitorum, Manuele magnificentissimo patricio, Theophylacto magnificentissimo patricio, Petronate magnificentissimo patricio, Manuele magnificentissimo patricio: nec non & considentibus Deo amicissimis metropolitis, scilicet Basilio Deo amicissimo archiepiscopo Ephesi, Theophilo Deo amicissimo metropolita Ancyræ, Barnaba Deo amicissimo metropolita Cyzici, Nicephoro Deo amicissimo metropolita Nicææ, Nicephoro Deo amicissimo metropolita Amasiæ, Niceta Deo amicissimo metropolita Athenarum, Theodoro Deo amicissimo metropolita Cariæ, Metrophane Deo amicissimo metropolita Smyrnæ, Basilio Deo amicissimo metropolita Gangrensium, Cypriano Deo amicissimo metropolita Claudiopoleos, Hilarione Deo amicissimo metropolita Corinthi, Nicolao Deo amicissimo metropolita Synnadorum, Michaele Deo amicissimo metropolita Rhodi, Euthymio Deo amicissimo metropolita Catanæ, Photio Deo amicissimo archiepiscopo Nacoliæ, Stephano Deo amicissimo archiepiscopo Cypsallorum, Basilio Deo amicissimo archiepiscopo Misthiæ, Theophane Deo amicissimo archiepiscopo Selges, Paulo Deo amicissimo archiepiscopo Apamiæ, Joanne Deo amicissimo episcopo Cii, Athanasio Deo amicissimo episcopo Anhelii Magnesiæ, Theodoro Deo amicissimo episcopo Sinopæ, Eustachio Deo amicissimo episcopo Æmoniæ, Theodoro Deo amicissimo episcopo Lacedæmoniæ, Nicephoro Deo amicissimo episcopo Zacynthi, Euthymio Deo amicissimo episcopo Mosynorum, Basilio Deo amicissimo episcopo Pyrgii, Georgio Deo amicissimo episcopo * Helii, Petro Deo amicissimo episcopo Troadis, Leone Deo amicissimo episcopo Daphnusiæ, Niceta Deo amicissimo episcopo Photiæ, Basilio Deo amicissimo episcopo Cratiæ, Damiano Deo amicissimo episcopo Miletopoleos, Theophane Deo amicissimo episcopo Trallæ, Leontio Deo amicissimo episcopo * Neopoleos, Joseph Deo amicissimo episcopo Palæorum, & Georgio Deo amicissimo episcopo Adraniæ: his ita convenientibus, surgens Metrophanes Deo amicissimus metropolita Smyrnæ, & in medio sanctæ universalis synodi stans, pronuntiavit magna voce in audientiam omnium ita: Justitiæ sol, qui est magnum & verum ac divinum principaleque lumen, quique solus est infinitæ potentiæ Dominus & Deus noster, qui dixit: *Fiant luminaria in firmamento cæli ad illuminationem terræ; fecit duo magna luminaria, luminare quidem majus * in principio diei, minus autem in principio noctis, & posuit ea in firmamento cæli, ut præsint diei ac nocti*, & tamquam quædam magna luminaria, videlicet quinque patriarchialia capita in illuminationem totius terræ, quo præsint diei ac nocti, & separent inter lumen & tenebras, id est, inter eos qui agunt opera lucis, hoc est divinæ justitiæ, & inter eos qui agunt opera tenebrarum, id est, injustitiæ; ut quorumdam quidem illuminent magis ac magis gressus, qui secundum Deum sunt; quorumdam vero redarguant, & ostendant atque divulgent absconditos actus tenebrarum, id est, injustitiæ, ac filios Dei ac lucis exhibeant atque demonstrent. Ad tales dicit Christus Deus noster: *Vos estis lux mundi*: tales nominavit & Paulus magnus apostolus luminaria in mundo, verbum vitæ continentia. Tales ergo, magna luminaria piissime & Christo dilectissime, ac divinitus gubernate domine, quemadmodum in magna domo multas lampades, in civitate tua per multam diligentiam & studium ac prudentiam collegisti, & congregasti, & splendidiorem temet ostendisti, & jucundiorem conversationem tuam, & Christi ecclesiam nitidiorem exhibuisti. Immo vero, piissime domine, per temet, hoc est præsentiam tuam, quasi quoddam maximum orientis luminare sanctæ huic & universali synodo etiam prædicta, & nunc visa luminaria, lucidiora monstrasti. Verum per alia divina eloquia compendiose valde præsentem sanctam synodum figuremus. Hæc enim est olim paradisus, quem plantavit Deus ad orientem, in cujus medio est lignum vitæ: in quem ingreditur, ex * intelligibili Eden fluvius ad irrigandum eum, sicut scriptum est: *Quia fluvius egreditur de*

ACTIO VI. CONC. VIII. GENER.

* Pro, Illii, H.

* Pro, Neapoleos. H.

Gen. 1.

* hoc est in principatum

Matth. 5.

Philip. 2.

* id est spirituali Eden.

Gen. 2.

* id est præfecto.

Eden irrigans paradiſum. Liquet autem nunc no-
ANNO CHRISTI 869.
bis talis fluvius, divinus videlicet ac principalis,
& ſanctiſſimus Spiritus, de quo dicit divinum &
Joan. 7.
principale Verbum Chriſtus ſalvator noſter: *Qui credit in me, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ. Hoc autem dicebat de Spiritu quem accepturi erant credentes in eum*, ſicut dixit ſanctus Joannes evangeliſta. Hic eſt enim Spiritus, de quo dixit propheta David: *Fluminis impetus lætificat civitatem Dei*,
Pſal. 47.
videlicet ſanctam eccleſiam. Iſte fluvius ſegregat impetus ſuos nunc in quatuor initia, in ſanctiſſimos ſcilicet vicarios ſenioris Romæ, & in Conſtantinopolitanum imitatorem Dei patriarcham Ignatium, atque in eos, qui ex ambabus ſedibus orientis advenerunt, ſanctiſſimos vicarios. Hæc itaque ſancta & univerſalis ſynodus arca ſalutis
B
eſt, ad quam confugiunt & introibunt omnes qui prædordinati ſunt in vitam æternam. Et tu es, amice Chriſti domine, Noe, juſtus inventus in conſpectu Dei in generatione tua; quia talem arcam fabricaſti, benedixitque tibi Deus, & proli ventris tui, & timor tuus & tremor tuus erit ſecundum veterem Noe ſuper omnes beſtias agri, & ſuper omnia volatilia cæli, hoc eſt ſuper omnia quæ bella amant, & infidelia, quæ ſcilicet ſub univerſo cælo conſiſtunt. Hæc ſancta & univerſalis ſynodus eſt benignus & bonus puteus, quem fodiſti tu, Deo amantiſſime, Abraham ſervus & amicus Dei excelſi: cui & invident quidem Philiſtiim, non autem penitus obruent; ſed ſuperabuntur operibus & ſtudiis tuis, quemadmo-
C
dum illi olim amici & beatiſſimi patriarchæ Abrahæ & ſub operibus & ſtudiis. Propter quod etiam ſicut ad illum, ita & ad te Deo amiciſſimum imperatorem noſtrum dicit omnium conſultor & princeps, per vocem ſanctiſſimi patris tui, & ſummi paſtoris noſtri, ac Deo amiciſſimorum
Gen. 22.
vicariorum: Niſi benedicens benedicam te, & multiplicans multiplicabo ſemen tuum, ſicut ſtellas cæli, & ſicut arenam quæ eſt in litore maris, & hæreditate poſſidebit ſemen tuum & populus tuus civitates adverſariorum: ipſe enim eſt Deus noſter, qui benedicit benedicentes ſe, qui ſolus eſt benedictus per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

Et poſt pronuntiationem hanc, per juſſionem amici Chriſti imperatoris noſtri, legit devotus a
D
ſecretis Leo epanagnoſticum ſanctiſſimorum Romanorum vicariorum, cujus initium eſt hoc:

Epanagnoſticum vicariorum Romæ.

CRedimus nequaquam latere ſanctam & magnam hanc ſynodum, qualiter hic piiſſimus & Chriſtianiſſimus & a Deo protectus imperator initio imperii ſui, cui monarchiam ſuam magis præſtitit imperator confeſtim de ſtatu ac recuperatione ſanctæ Conſtantinopolitanæ eccleſiæ, quæ diutius poſſeſſa erat ab invaſore ac tyranno Photio, cogitare cœperit, quomodo ex eadem illum pelleret eccleſia: ſed & divinitus inſpiratus, & ſanctorum & patrum præcepta in omnibus adimplere deſiderans, projecit de eccleſia Dei jam dictum adulterum Photium, & reſtituit ei ſanctum virum ſenem & bonum cultorem Ignatium bea-
E
tiſſimum patriarcham. Poſt hæc nil moratus, prædeceſſorum ſuorum Chriſtianiſſimorum imperatorum ſecutus exempla, tranſmiſit legatos ſuos nobiliſſimos viros Romam, Joannem ſcilicet honorabiliſſimum metropolitam Sylæi, ac Baſilium fideliſſimum ſpatharium ſuum, depoſcens ſanctam Romanam eccleſiam ſacris etiam literis ſuis: qui venientes invenerunt in ea præſulatum gerentem ſanctiſſimum & honorabiliſſimum Hadrianum, a Deo deſtinatum pontificem ſummum, dantes ei literas ipſius magni imperatoris, & exponentes per ordinem etiam verbis, quanta turbatio & vexa-

ACTIO VI. CONC. VM. GENER.

tio apud hanc Deo conſervandam provinciam a Photio tyranno ac invaſore peractæ ſunt. Tunc beatiſſimus Hadrianus papa Romanus, hoc comperto, advocans quoſdam epiſcopos occidentalium partium, collegit ſynodum in eccleſia ſancti apoſtoli Petri, non ad deſtructionem judicii, ac decretorum, quæ deceſſor ejus beatæ memoriæ papa Nicolaus de jam dicti Photii invaſoris expulſione, ac de ſanctiſimi Ignatii patriarchæ peregit reſtitutione; ſed ad roborandum atque firmandum cuncta deceſſoris ſui mandata: qua pro cauſa nos famulos ſuos, & ſanctæ Romanæ eccleſiæ miſit huc cum epiſtolis ſuis ad piiſsimum & Chriſtianiſſimum imperatorem, & ad ſanctiſſimum virum Ignatium patriarcham hujus ſanctæ Conſtantinopolitanæ eccleſiæ, ſignificans in eiſdem epiſtolis, quatenus locum & vicem ejus tenere ac defendere in hac ſancta ſynodo debeamus: qui etiam, duce Deo, ſalvi & ſani in hanc pervenimus regiam provinciam. Etiam patefecimus in præcendentibus actionibus, quid definitum ſit de Photio, & de eccleſia Conſtantinopolitana a ſanctiſſimis & laudabiliſsimis viris Nicolao beatæ recordationis papa Romano, & ab Hadriano divina gratia ſucceſſore ipſius; & credimus quia ſuperfluum eſt frequenter eadem dicere vel repetere. Idcirco petimus a piiſsimo & Chriſtianiſsimo imperatore, ut expoſitio illa quæ delata eſt ſub prævaricatoribus ac protectoribus calumniarum, ne amplius retardetur. Verumtamen, quemadmodum ad Romanam eccleſiam quod nunquam Photius fuerit admiſſus in patriarchali dignitate manifeſtum eſt, ita & ab orientalibus ſedibus per honorabiliſsimos viros litteris & verbis jam edocti ſumus, Photium mœchum & pervaſorem aliquando in patriarchico throno nullatenus fuiſſe receptum. Ecce, ſcientes unitatem ſanctarum Dei eccleſiarum, ut quid propter injuſtitiam & verborum conflictum, ab iniquis & non intelligentibus viris exaudiri expectamus?

Et poſt completionem epanagnoſtici juſſus Theophilus laudabiliſsimus protoſpatharius & præpoſitus ab amico Chriſti, & magno imperatore noſtro, introduxit in ſanctam ſynodum eos qui epiſcopi Photii dicebantur: quibus in medio ſtantibus, confeſtim juſſus Stephanus Deo amiciſsimus diaconus ſanctæ Conſtantinopolitanorum eccleſiæ ac devotus notarius legit epiſtolam, quam miſit ſanctiſsimus papa Nicolaus per Leonem a ſecretis ad Michaelem imperatorem, & quam ad Photium, quæ præſcriptæ ſunt in quarta actione. Et poſt harum lectionem, ſurgens Elias Deo colendiſsimus presbyter & ſyncellus, locum obtinens Theodoſii patriarchæ Hieroſolymorum, dixit: Dei circa nos bonitatis divitias neceſſarium eſt annuntiare & prædicare; non ſolum enim pretioſis muneribus vilitatem noſtram dignam exhibet, ſed & facinorum multifarios compeſcit & reprimit impetus. Prænoſcens enim turbationem quæ inerat huic amicæ Chriſti civitati, quemadmodum in præſentibus videmus negotiis, piiſsimum & Chriſti amicum imperatorem noſtrum ſuſcitavit ad ſtabilitatem & erectionem eccleſiaſticarum rerum: cujus cornu exaltet Deus in ſempiternum, & perficiat in beneplacito ſuo, ſubjiciens ei omnes barbaras nationes. Itaque demorantibus nobis hic, evidenter apparuit, quia Ignatius ſantiſsimus patriarcha paſtoralibus officiis evellere ac recidere injuſtitiam properans, projectus a throno ſuo ad noviſsimum eſt exilium traditus; pro ipſo vero alius quidam Photius, qui apud nos noſcebatur, ſubrogatus eſt in hoc throno. Piiſsimus autem imperator noſter, ut per ſe inſpector & cognitor

cau-

ANNO CHRISTI 869.

ACTIO VI. CON. VIII. GENER.

causarum existens, & sciens certissime, qualiter facta sint talia, sciens etiam prolatum pro sanctissimo Ignatio & contra Photium judicium a seniori Roma, eum, qui inique ac sine lege a proprio throno dejectus est, per legitimam & justam sententiam rursus ad proprium thronum reduxit, & locum suum pervasori Photio secundum ordinem impertitus est. Quoniam vero cum esset justus & piissimus, volens perfectius ac manifestius veritatem confirmari, bene judicavit & ab omnibus patriarchiis vicarios huc colligere. Perfecit Dominus Deus bonum consilium ejus ad id quod melius & ecclesiasticæ ordinationi aptius existat, convenientibus videlicet hic senioris Romæ sanctissimis vicariis, ac humilitate nostra. Cuncta namque emergentia perquirentes, didicimus certius, quod, cum esset Ignatius sanctissimus patriarcha in exilio, quod pertulit violentius, & iniquius, ac injustius, diffamatum fuerit, quia thronum Constantinopoleos refutavit: sed ad hoc nos dicimus (quod & nobis sancta Romanorum ecclesia multum ante prædicavit) quia non credimus factam fuisse refutationem: si vero & facta est, irreceptibilis est apud nos, eo quod tyrannice facta fuerit, & coacte, atque invite; siquidem hoc facile perspicit. Itaque incertum non est: neque enim quis, cum sit in exiliis, & extremis pœnis, etiam refutans existimabitur secundum verum refutandi modum: Nam omnimodis vivere desperabat, per singulos dies mortem præstolans, & suæ ipsius vitæ quotidie pati detrimentum expectans: sed propitia Dei misericordia salvavit eum, quatenus benignitas Dei manifestetur, & cognoscatur ab omnibus lucidius, quia qui pro veritate, ac propter Dei justitiam sustinet tribulationes, non oblivioni tradetur in finem. Igitur, ideo huic sanctæ synodo magna voce denuntians, quia nunquam aliquando depositionem sanctissimi patriarchæ Ignatii admisimus, neque literas a Photio recepimus, neque ad eum transmisimus: neque enim a communione sanctissimi patriarchæ Ignatii aliquando scissi fuimus. Et idcirco, etiamsi veraciter dicant, qui dicunt: Coactam violentiam refutationem non existimamus; si vero & ad rationabilem excusationem sui hi, qui Photio hærent, dixerint, quod undique metropolitæ ac episcopi collecti, Photium ad promotionem pertulerint, & idcirco si ille dejectione dignus erat, & illi multo magis; talia dicimus ad eos, quia in secunda sancta & universali synodo, quæ collecta est in hac amica Christi urbe sub Dei cultore Theodosio magno imperatore, Maximus quidam Cynicus, & omnis ejus manus impositio repulsa est, qui autem promovit eum ad præsulatum dejectus non est a sorte sua, Timotheus videlicet Alexandrinorum provinciæ episcopus. Non solum autem ipse minime est repulsus, sed nec quisquam episcoporum Timothei, qui pariter inventi, & in Maximi ordinationem & provectionem cooperati sunt, damnatus est, quin potius honores & præmia meruerunt: quoniam Timotheus primus factus est prædictæ sanctæ synodi præsidens, utpote Alexandriæ patriarcha, & una cum episcopis qui secum erant provexit Nectarium Constantinopoleos patriarcham. Itaque non damnandi apud nos sunt episcopi qui inventi sunt, & consecrationem Photii fecerunt, eo quod maxime coacti ab imperatoria potestate ac potentia ad talem impulsi sunt actionem; maxime * cum in prædicto Timotheo Alexandrino patriarcha justiores monstrentur: nihil enim habebat ille quod sibi tyrannidem inferret, & impelleret ad Maximi consecrationem. Verum ille solus, qui ante depositus & anathematizatus est, tam a patriarcha Ignatio, quam ab apostolica Romanorum ecclesia, Gregorius Syracusanus damnatus & depositus est. Neque enim beatissimum & deiferum patriarcham Ignatium alienum a propria cathedra judicavimus aliquando, vel judicamus, neque Photium unquam in summo sacerdotio recepimus. Sanctus enim Spiritus, qui locutus est in sancta Romanorum ecclesia, credimus, quod & in ecclesiis nostris locutus extiterit. Hæc enim plurimi eorum, qui Photii factionis erant, scientes, confugerunt salubriter ac reverenter atque sensate ad sanctam synodum, & convenientem veniam meruerunt: qui autem contentiosius & favorabilius hunc amplectendum putaverunt, fortassis hoc habent in animo, quia propria scripta, & juramenta, & cruces, quas fixerunt, reprobare nolunt. Sanctissimi autem vicarii senioris Romæ, & nos, qui reliquarum sedium vicarii sumus, hæc omnia dissolvimus hodie, gratia Jesu Christi, qui dedit nobis summi sacerdotii potestatem juste ac congrue ligandi atque solvendi, quoniam violenter & coacte omnia facta sunt. Ille enim Photius prænoscens oppido, quod non per ostium intraverit ovium, sed aliunde ascenderit, multitudinem episcoporum ad se per varias machinationes attraxit, opinatus per hoc inconcussum se ac immobilem habiturum proprium præsulatum, se videlicet chirographis & juramentis, quæ ipse confecit, foliis ficulneæ obumbrans, simul & in aera verberans, & frustra pugnans, & aranearum filis semetipsum operiens. Neque enim folia ficulneæ dedecus velare potius quam revelare videntur, cum sint undique scissa sive pertusa. Sententiam ergo, & judicium nostrum coram amico Christi imperatore, ac sancta synodo manifesta fecimus. Pacis autem principem Deum flagitamus, quo tranquillissimum imperium dominationis piissimi imperatoris nostri in sæcula conservet. Amen.

Deinde dicit Basilius amicus Christi & magnus imperator post hujusmodi acclamationem ad episcopos Photii: Ecce audistis sensum patriarchiorum, tam Romani, quam Hierosolymitani, & Antiocheni. Quid vobis videtur ad hæc? Photii episcopi dixerunt: Respondemus ad hæc. Et dixit Euthymius qui fuerat factus a Photio Cæsareæ Cappadociæ episcopus: Domine imperator, novimus ex Deo imperium tuum justum, longanime, ac personas non sumens, & poscimus illud, ut & erga nos humiles, & indignos servos suos hæc agantur, & accipiamus verbum in scriptis ex Deo imperii tui, ut quamcumque habeamus justificationem, sine prohibitione loquamur, & quotquot voluerint nobiscum dicere, non prohibeantur: & speramus in Deum, & in imperium tuum, quod ex Deo est; quia & chartas has & disputationes istas ostendere habemus in vanum fuisse locutas, sed tumultuatas. Basilius piissimus & amicus Christi imperator dixit: Vane locuti estis, ut qui ausi estis dicere vana quæ lecta sunt, eo quod ex talibus & tam magnis patriarchalibus capitibus dicta sint; quemadmodum omnes certissime norunt. Vos principali manu synodos inordinatas soli, ac singulariter, sine patriarchiis thronis facientes, sanctas vocare ausi estis, & huic præsenti, quæ ab omnibus patriarchalibus thronis celebrata est, Dei cooperatione ac gratia, qui imperium nobis commisit, detrahere non erubescitis. Utique nostis & vos & universitas, quæ sub sole est, quia protectioni veri Dei nostri quinque patriarchia orbis terrarum

* Lege, cum ii prædicto. H.

rarum recta sentiunt, & non est læsio fidei: & ideo quidquid judicant, necessario debetis recipere. Ut autem apparet, non creditis quod ea quæ dicta sunt illinc existunt: si enim credidissetis, non utique judicium eorum reprobare penitus auderetis. Interrogo ergo vos: Diffiditis, an creditis, quod inde sint? Photii episcopi dixerunt: Non diffidimus. Basilius piissimus & Christianissimus imperator dixit: Ergo si creditis, suscipite prolatum ab eis judicium. Si vero non creditis, ego & necessariorum opus præbeo; & ite ad patriarchia & certificamini, atque denudentur illic negotia. Photii episcopi dixerunt: Hic denudentur negotia. Zacharias a Photio Chalcedonensis episcopus dixit: Et papæ Nicolai & ceterorum patriarcharum canon princeps est, & secundum illum agentes, nil faciunt extra id quod docent. Cum vero extra hunc faciunt, sive papa Nicolaus, sive alius quis, non acquiescemus. Etenim Marcellum Ancyranum Julius Romanus suscepit, & Sardicensis synodus trecentos episcopos habens, justificavit eum; sed usque in præsens ut hæreticus anathemati submittitur: & lugendum Apiarium justificatum a Romanis præsulibus, Africana synodus non justificavit, sed repulit, mittens, ut propria curaret, & extra fines suos nos excederet; & alia dena millia paradigmata habemus hujusmodi. Et nunc, siquidem facta sunt hæc a Nicolao cum canone, sequimur, & convenimus & roboramus, & contraria illis non sapimus: si vero facta sunt extra canonem, non nos illa vituperamus, aut projicimus, sed canon: etenim duobus conatibus, quibus utitur contra patriarcham qui consecravit nos, reor neminem dumtaxat promotum posse damnari. Nam in eo quod dicit non debuisse hunc ex laicis provehi, consecrantes quidem cautos reddit, consecratum autem non damnat: & consuetudo canonem illum exuperavit. Etenim Tarasius ita consecratus est, & Nicephorus, & Nectarius, & Thalassius Cæsareæ, ac Eusebius, & Ambrosius Mediolani, atque alii mille. Si ergo sunt illi obnoxii, est & hic; quod si illi innoxii, & iste utique.

Quod autem dicitur, quia a depositis est promotus, primum non opinamur hoc verum esse, neque enim pro criminibus isti depositi fuerunt, sed pro eo quod restiterunt ecclesiæ: uniti autem rursus & apostasiam illam reprobantes, suscipiendi constiterunt. At vero etsi Gregorius depositus est qui eum consecravit, non est Photius obnoxius, sed ii qui eum promoverunt obnoxii comprobantur. Verumtamen, licet sit Gregorius depositus, possunt & promoventes eum nullas pœnas hic perpeti. Etenim Flavianus deposuit Eutychem, & Anatolius suscepit eum. Et episcopi, qui quartam fecerunt synodum, comminstrum eum habuerunt: sed nequaquam damnati sunt. Sed & Petrus * Moggus depositus est a Proterio, quod esset hæreticus, & quartam non susciperet synodum. Deinde cooperatus est in mortem ejusdem Proterii, & postea post Timotheum factus est patriarcha, sed nullus eorum qui ab eo consecrati sunt condemnatus est; sed & Acacius Constantinopolitanus damnatus est a papa Romano, eo quod cum hæreticis haberet communionem, & ille quidem damnationis sermonem nullum fecit. At vero post eum patriarchæ, * Phaetas & Euthymius, & Macedonius, recipientes eum, suscepti ab ecclesia & sunt & putantur. Et nunc hoc dicimus: Si sit canon qui deponat nos; depositionem recipimus: si vero non est; nequaquam. Etenim Flavianum Antiochiæ patriarcham Romani non receperunt, sed eum canon nullatenus condemnavit. Basilius piis- ACTIO VI. CON. VIII. GENER.
simus & Christi amicus imperator dixit: Omnes casus, quod dicitis, quod facti fuerint per diversa tempora & loca, in ecclesiis ab aliis patriarchis restituti & erecti sunt, & ideo digni receptione judicati sunt, tamquam sanati ab iis qui potuerunt mederi vulneribus ecclesiæ. Vestrum autem casum & vulnera nullus ecclesiasticorum medicorum sanavit: neque aliquis patriarchalium capitum erigere vos ex ruina vestra passus est, aut voluit, sed usque in præsens in peccato vestro estis, & in sepulcro nequitiæ vestræ jacetis mortui, unde omnes summi pastores patriarchæ concorditer vos condemnant. A Deo vero munitum imperium nostrum placidum, & benignum est, & vestri curam gerit, & consulit, ut percipiatis misericordias, quas deliberaverit sancta & universalis synodus. Nam omnes novimus quia laici estis, & non adduximus vos latrare, & sine ordine facere verba; omnia enim vestra mendacia sunt & seductio. Photii episcopi dixerunt: Hoc nec diabolus ausus est dicere. Basilius piissimus & Christi amicus imperator dixit: Si velletis dicere, quia temporibus, quibus permisit Deus episcopatu vos fungi, & aliud miserabilius permisit fieri propter peccata vestra, quod & * videbitis assidue oculis vestris: & hic testimonium perhibet, de Eulampio dicens perfectius & manifestius: Habemus ergo & alios episcopos, & alii quidem patricii sunt, alii autem protospathariorum dignitatem habent, quidam vero & spathariorum, alii vero & stabularii sunt, & si hoc vultis, exhibebo coram vobis, quia Theophilus protospatharius ferens superhumerale ut patriarcha, incensum offerebat summo sacerdoti vestro Photio coram isto; ad quem & dixit: Non videbas eum? Eulampius dixit: Si vidi eum aliquando, domine, destruat me servum tuum Dominus Deus de libro vitæ. Verumtamen, domine bone, refutavit dominus Ignatius. Imperator dixit: Quis eum deposuit de throno? Eulampius dixit: Imperator eum deposuit. Basilius piissimus & amicus Christi imperator dixit: Et ubi erat, quando fecit refutationem? Eulampius dixit: Foris erat in insula sua, * & eum propter senectutem suam, vel etiam propter languorem. Basilius piissimus & Christi amicus imperator dixit: Utique misit aliquem nuntians imperatori, quia volo refutare. Et rogavit eum: Da nobis personam per quam nuntiavit imperatori. Marinus reverendissimus diaconus & vicarius senioris Romæ dixit: Quis est iste, qui ante conspectum sancti imperii tui adstat & loquitur? Basilius piissimus & Christi amicus imperator dixit: Eulampius est. Donatus, & Stephanus, & Marinus sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Iste est qui depositus & anathematizatus est a sancta Romana ecclesia: & quomodo talia loqui præsumpsit in conspectu imperii tui? nos cum depositio & anathematizato loqui non patimur. Etenim pater noster spiritalis, Hadrianus papa Romanus sancto & a Deo protecto imperio tuo demonstravit legem & judicium, quod sancta Romana ecclesia de nefandis & prævaricatoribus definivit: & nos cum eis colloqui te non patimur, eo quod scriptum sit: *Contradictiones excitat omnis malus*. Volumus autem ut legatur in auribus eorum libellus sanctæ Romanæ ecclesiæ, & si desiderant converti & pœnitere, ut vel communionem tamquam Christiani accipere mereantur. Non enim claudit miserationes suas in hujusmodi contentionibus sancta

ANNO CHRISTI 869.

* Blesus *sive* Balbus.

* Flavitas.

* *Forte*, videbatis. H.

* *forte* decst deposuit.

Prov. 6.

catho-

ANNO CHRISTI 869.

catholica & apoſtolica eccleſia ad eos qui ſincere pœnitentiam agunt. Perſiſtentibus autem iis, & obturantibus aures ſuas & corda, & nolentibus audire quæ expoſita ſunt a ſanctis patriarchis; nos nihil aliud facimus: neque ſubvertimus, neque rejudicamus judicium ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſub undecima indictione factum contra Photium mœchum & tyrannum ac pervaſorem, atque ſequaces ejus: ſi voluerint audire nos, quotquot ſunt digni, per libelli ſatisfactionem recipimus eos, & convenientem eis ſcribimus locum: ſi vero noluerint, anathematizamus, & maledicimus eis, & ab omni ſorte Chriſtianorum ſeparamus, quia non habemus alium ſermonem ad eos, ſed & ethnicis & publicanis tranſmittimus eos. Baſilius piiſſimus & amicus Chriſti & magnus imperator ad ſanctiſſimos vicarios ſenioris Romæ dixit: Ego crebro & multum rogavi ne perirent, & ideo eos dimiſi huc: ſi nolunt concurrere ad eccleſiam, quidquid judicaverunt patriarchæ, etiamſi noluerint, confirmamus. Nemo enim poteſt datam eis poteſtatem a Chriſto Deo & ſalvatore noſtro reprobare. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ ad epiſcopos Photii dixerunt: Qui ex vobis ordinati eſtis a ſanctiſſimo patriarcha Ignatio? & ſteterunt in medio Heraclienſis, Cretenſis, & Celenderenſis, & dixerunt: Nos ſumus ejus conſecrationis, & dicunt eis ſanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ: Subjacetis juſto judicio catholicæ ſynodi, & juxta libellum qui expoſitus eſt a ſancta Romana eccleſia factis & ſcribitis, an non? Qui dixerunt: Ne fiat, Deus. Sed ſi juſſerit imperator noſter ſanctus audire omnia quæ acta ſunt: dicemus. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Si non vultis obaudire ſanctam ſynodum, ite ad patres veſtros. Et his ſe ad alios conferentibus, dixit Metrophanes Deo amiciſſimus metropolita Smyrnæ ad Zachariam Chalcedonenſem Photii epiſcopum: Ad ea quæ dixiſti reſpondemus tibi: Leges ſanciunt tam eccleſiaſticæ, quam civiles, omnem, qui elegerit aliquem judicem, modis omnibus ſequi ac obedire præceptis ejus, & nequaquam refutare penitus, ac repellere prolatas ab eo, & depromptas definitiones & leges: cum itaque pars veſtra petierit, & propoſuerit judicem beatiſſimum papam Nicolaum, quomodo vos, extra poſitas eccleſiæ ac reipublicæ leges ac regulas, eum redarguere ac judicare præſumpſiſtis, aſſerentes non ſecundum canonem egiſſe, neque ſecundum juſtitiæ ac veritatis rationem decreviſſe, quæ ſibi viſa ſunt definiendo? Invenimini ergo in parte hac & eccleſiaſticas & civiles reprobare leges, pro eo quod quem elegiſtis & prætuliſtis judicem nunc abjiciatis. Nemo enim electum a ſe judicem ex propria optione vice verſa judicare vel condemnare penitus debet. Nam nunquam aliquando quis judicatus, dum condemnatus fuerit, firmavit prolatam damnationem: & ideo per nullum tempus vel modum firmum erit judicium. Quoniam vero veluti nullatenus audientes ſolutiones quæ lectæ ſunt literis beatiſſimi papæ Nicolai de promotione Nectarii & Ambroſii ac Nicephori, memorabilium hierarcharum, iterum illas in paradigma producitis ad juſtificationem præſulis veſtri, dicimus ad vos quia ſapiens quidam dicit: Etenim eorum, qui multum inter ſe diſtant, manifeſtæ prorſus diverſitates conſiſtunt, porro ſimilitudo valde perſpicienda eſt. Perſpiciamus ergo & nos valde compendioſe, ſi ſecundum ſimilitudinem aliquam jam nominatorum ſummorum ſacerdotum præſul veſter promotus eſt ſic, quemadmodum unuſquiſque illorum receptus. Itaque beatum Nectarium ſynodus univerſalis, & ſancti patriarchæ diverſi, & elegerunt & promoverunt archiepiſcopum Conſtantinopoleos, nullo modo imperatore cogente illos, neque ulla principali manu in cauſa penitus mediante; ſed neque quempiam viventem ab hujuſmodi cathedra manus imperialis tyrannice pepulit, & tunc provectus eſt Nectarius. Similiter etiam & Ambroſius memorandus, Auxentio defuncto Ariano, a ſynodo, quæ tunc a Mediolanenſibus eſt de orthodoxis dogmatibus congregata, promotus eſt in epiſcopum prædictæ civitatis; nullo modo principali manu impellente epiſcopos in electionem ejus vel promotionem: pari quoque modo & beatus Taraſius ab illo ipſo novo confeſſore Paulo, qui propter orthodoxam fidem ſequeſtratus a cathedra Conſtantinopoleos, & teſtimonio approbatus eſt & promotus; eo illum dignum eſſe tali throno aſſeverante, ac omnibus propugnatoribus pietatis, qui tunc aderant, orthodoxæ fidei propter zelum ac irreprehenſibilem vitam ejus, ſed non tyrannice vel coacte ad receptionem ejus conducti ſunt: ſimiliter etiam & poſt dormitionem beatiſſimi Taraſii beatiſſimus Nicephorus patriarcha ſynodice electus & conſecratus eſt archiepiſcopus Conſtantinopoleos, ſponte ac voluntarie collectis epiſcopis, qui decretum illius & conſecrationem fecerunt; in Photio vero nihil omnino tale invenitur, eo quod & ille, vivente legitimo eccleſiæ viro, ſubrogatus ſit, & provehentes eum & conſecrantes violenter, & coacti, ac inviti, atque ſine propoſito ac voluntate in illius & promotionem & conſecrationem ex imperatoris neceſſitate ac tyrannide impulſi ſunt & ſecuti, & nulla patriarchalium ſedium in ſacerdotio eum recipere paſſa fuit. Cum ergo diverſitas hic omnimoda reperiatur, quomodo in diſſimilibus introducis ſimilitudinem? In quibus enim eſt cauſæ diverſitas, exiſtimationis quoque & opinionis diverſitas debet accidere. Quoniam vero ratione morſus, dixiſti de beatiſſimo papa Nicolao: Quod ſi ſecundum canonem judicium protulit, & admittimus & amplectimur damnationem noſtram; ſin autem, nequaquam: & poſt puſillum dixiſti, quia, quod dixit: Non oportuit Photium ex laicis promoveri, eos qui conſecraverunt cautos reddit, non conſecratum condemnat, & conſuetudo regulam illam vicit, in contrariam diſparationem cecidiſti; eo quod confeſſus quidem ſis; & oſtenderis papam Nicolaum canonice reſtitiſſe, ac ſecundum regulam Photium reprobaſſe, non autem acquieveris canonico judicio Nicolai, quemadmodum pollicitus es, conſuetudinem in ſubverſionem canonis objiciens; quamquam liquido ſciens, quia ea quæ raro fiunt, poſitas leges non ſubvertunt, neque particularia univerſalibus & generalibus principantur vel dominantur: & maxime cum plurima eſſe differentia reperiatur in Photio, & præcedentibus, qui ex laico provecti ſunt, ſicut & multifarie demonſtravimus. Verum & quod dixiſti: Multos Romanorum, eccleſia juſtificante, damnatos arbitramur, & rurſus damnante juſtificatos habemus, falſum eſt & procul a veritate.

ACTIO VI. CON. VIII. GENER.

Denique Marcellum quidem anathematizantem omnem hæreſim, & eam maxime quam habere dicebatur, juſte ac regulariter Julius papa Romanus, & Sardicenſis ſynodus recepit. Similiter enim eum facientem & Athanaſius magnus & Paulus confeſſor, turres & columnæ orthodoxæ fidei, & acceptaverunt & comminiſtrum habuerunt. Noviſſime autem ad proprium vomitum

reversum & deprehensum hæreticum, hi, qui circa Silvanum erant, anathematizaverunt, quibus & Liberius per literas suas, qui post Julium fuit, concordat dicens: Marcellum denuo impie dogmatizantem. Hoc autem non est utique reprobatio judicii Julii, vel Sardicensis synodi, ob factam Marcello mentis mutationem. Similiter etiam Apiarium, cum esset presbyter ecclesiæ * Synicensis Africanæ provinciæ, propter aliquam causam segregavit proprius episcopus Urbanus: postea vero depositus omnimodis synodus quæ ibidem collecta est: Zosimus autem papa Romanus recurrentem ad se, & semet insontem exhibentem, justificavit, & ad Africanam synodum mittens cum literis, ut iterum susciperetur, egit rationem reddente synodo per scripta Bonifacio post Zosimum papæ Romano de depositione quæ facta est in Apiarium, & de iterata justificatione: & quia nunc justificatum eum arbitramur, judicavimus autem non operari eum quæ sunt presbyteri in ecclesia Synicensi propter scandala quæ subsecuta sunt: porro accipientem literas commendatitias a nobis, in omnibus aliis ecclesiis sacerdotio fungi. Invenitur igitur Africana synodus paruisse potius judicio Zosimi papæ Romani, ac per hoc propriam reprobasse sententiam, & justificasse Apiarium, non, ut fassus es, restitisse voto Romanorum pontificum. Porro patriarcham Antiochiæ Flavianum recusabat quidem Romanorum * Qui alibi Eustbatius est. H. ecclesia suscipere, interim propter magni * Eustachii dilectionem Paulinum stabilientes, qui princeps erat eorum qui propter Eustachium resistebant & disjungebantur, ac seorsum colligebantur; non tamen & usque in finem hanc habuerunt mentem. Piissimo enim imperatore Theodosio mediante, acceptum reddiderunt eum & patriarcham habuerunt eum Antiochiæ; ita ut & in hoc mendaciter loquens apparueris. Si enim usque in finem abjecissent eum, bene utique invenireris fuisse locutus. Si vero, lite cum Paulino detenta, restiterunt quidem propter causam, quam dixi, deposuerunt autem hujusmodi contentionem, & receperunt eum, frustra dixisti receptum fuisse Flavianum contra Romanam ecclesiam. Dicere autem Petrum Moggum Alexandriæ depositum esse, quin etiam & Acacium Constantinopolitanum, nequaquam vero depositos eos qui ab utroque manus impositionem acceperunt, nihil confert ad vestram vel Photii justificationem, eo quod aliter ecclesiasticæ leges eos qui ex hæresibus redeunt episcopos judicant, & aliter eos qui a mœchis & qui sine canone promoventur: eos enim qui libellum dant, & propriam hæresim anathematizant, recipi sanciunt, quemadmodum & tunc orientis episcopi synodum celebrantes, & Felix post Simplicium papa Romanus synodice Petrum quidem Moggum damnavit, & omnimodis abdicavit: similiter etiam Felix & Acacium abrogavit. Nullatenus autem qui adversus eos ab utroque consecrati sunt, promulgaverunt sententiam, propter evidentes leges, ut dixi, ecclesiæ; & certe Petrus parum, magis autem & Acacius, alterantes circa fidem apparuerunt. Consecratos autem, quemadmodum Photius & vos, nullo modo recipiunt, sicuti sancta & universalis synodus secunda de Maximo Cynico, & iis qui ab eo manus impositionem habuerunt, & egit & censuit. Gregorium autem, qui consecravit Photium, ut dixisti, non tamquam desertorem ecclesiæ deposuit sanctissimus patriarcha Ignatius, sed propter criminales causas. Et bene dixisti, quia: Sive sit depositus Syracusanus Gregorius, innoxii sunt qui Photium provexerunt. Isti enim re vera justificantur propter necessitatem & tyrannidem, atque vim receptionis utriusque, Photii scilicet & Gregorii, secundum paradigma quod tibi datum est depositi & impii Eutychetis, & susceptionis ac sacerdotii functionis Anatolii patriarchæ Constantinopoleos, & eorum episcoporum qui sub ipso erant, quippe recepti & justificati per quartam synodum habiti sunt: non vero per id & Photius innoxius dicitur, & quod schismaticus fuerit antea multorum scandalorum auctor effectus sit, & multos ab ecclesiastica communione recedere fecerit, & ultroneus ac volens consecrari a Gregorio proposuerit, nulla in hoc necessitate impulsus; sed & protestationem a quibusdam electorum hic consistentium episcoporum accipiens. Et Zacharia dicere etiam denuo tentante, sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt ad amicum Christi imperatorem: Ecce multoties audivimus contradictiones, & verborum pugnas eorum, quæ nihil illis prosunt, eo quod dissonantes sint a recta ratione ac synodicis & regularibus dispositionibus. Nunc ergo dicimus etiam *Psal. 140.* rursus ad eos: Sinite excusare excusationes in peccatis, & in verba malitiæ declinare, atque in vanum laborare, & procidite sanctæ huic synodo, & salvamini ab anathematis condemnatione: sin autem, ite ad lumen ignis vestri, & flammam quam accendistis. Novit enim omnis sancta & universalis synodus, quæ gratia Dei in ecclesia hac congregata est, quia sancta Romana ecclesia ab undecima indictione, collectis occidentalibus episcopis in ecclesia beati Petri, ubi virtutibus floret, & requiescit, obligavit, & anathematizavit ac projecit Photium pervasorem, una cum omnibus sequacibus ejus, præsulatum adhuc gerente beatissimo papa Nicolao. Iterum autem successor ejus Hadrianus, divinitus constitutus pontifex Romanorum, sicut ille definivit atque præcepit, ita & iste successor ejus definivit & promulgavit, nosque indignos famulos suos direxit ad hanc Deo conservandam urbem, ad manifestationem & certitudinem veri & justi judicii ipsorum in conspectu justi imperii vestri, & hujus sanctæ ac magnæ universalis synodi; ita ut non habeant vocem repedationis, vel appellationis; sed quemadmodum jam judicati sunt & dejecti, in sæculum maneant. Et ecclesiæ orientalium, gratia Dei, nobiscum sentiunt, stabiliunt, damnant & anathematizant similiter usque in consummationem sæculi.

Et post hæc ascendens Constantinus a secretis, legit exhortatorium sermonem imperatoris, in audientiam omnium.

Epanagnosticum imperatoris.

MUltæ quidem communes passiones sunt, quas præcedentibus diebus audiens & intuens a Deo provectum imperium nostrum, lugere ac contristari operæ pretium duxit. Majus autem malum, & calamitatum arx, est ecclesiæ tempestas, malignus aspirans adversus eam diaboli turbo, pacis expulsio, & veteris ordinis dissolutio, ausus irruendi junioris in seniorem, & inhonorati adversus honorabilem, ac omnimoda subversio status ecclesiastici, &, apud exteriores quidem in consiliis justitia conversante, apud ecclesiam injustitia fiducialiter agens, amor principatus, ac amor privatus, atque nullius severitatis propter hæc reputatio; nec non & contra spiritalem patrem rabies & insania. Hæc sunt quæ meam obtinebant & turbabant animam, & tamquam nubes crassa obtenebrabant animum, ac oculos cogebant fontes mihi largiri lacrymarum: & divinitatem in auxilium & solutionem existentis mœroris

ANNO CHRISTI 869. ACTIO VI. CON. VIII. GENER.

ANNO CHRISTI 869.

ACTIO VI. CONC. VIII. GENERAL. *Actor.* 2.

roris invocabam, & opus erat mihi hæc cogitatio, si forte possem in primis de ecclesiastica curam gerere unitate: quod & factum est, & in effectum devenit, quemadmodum & vos omnes nostis, quotquot ad sacrum hoc conveniistis collegium. Alia enim imperii, quod sub me est, dimittens, ad id solum in exordiis acceleravi, & secundum utriusque dissidentium partis petitionem, & priscam ecclesiasticam traditionem perspiciendi causa, etiam judices eorum, quæ in ecclesia nostra gesta sunt, ex reliquis patriarchalibus thronis collegi, rem perficiens cooperatione sancti Spiritus: quam multi quidem ante nos imperantium videre desideraverunt, ex æquo autem omnes minime consecuti sunt; & quotquot pertinent ad ecclesiasticam unitatem ac ordinationem, omnia solerter a me peracta sunt, cum nulla penitus imperiali manu & potentia, ut quidam, parvum vel magnum effecerim. Neque enim, ut sacratissimus patriarcha ad proprium regrederetur thronum, imperii mei opus vel excogitatio facta est. Sed multum ante sanctissimus & beatissimus papa Nicolaus, quæ circa illum erant certissime discens, synodice decrevit, reddi ei jus proprii throni, & anathema cum tota Romanorum ecclesia pronuntiavit contra resistentes hujuscemodi decreto atque sententiæ. Hic autem nos olim scientes & paventes judicium anathematis promulgati, obsecundare synodico judicio Romanæ ecclesiæ necessarium duximus, & hujus rei gratia reddidimus ei proprium thronum. Verum non modo Romanæ, sed & ad orientem solem sitarum sedium, providentia melioris, vicarii pevenerunt, nihil deinceps vel impedire, vel adversari, aut favere utique parati justissimo imperio nostro consensuro. Cujus rei gratia in nullo synodico judicio inveniri voluit, multorum garrulitates recidens, ne quis dixerit, quod imperialis manus, & gladii, & protectores, ac mundanus potentatus concilium subadulteraverit. Unum solum nobis desiderium, & ad præfatos judices, postquam illos vidimus, supplicatio fuit, ne quemquam permitterent deperire, vel ab ecclesia Dei quemquam, si fieri posset, projici. Hoc solum est * nostrum, si voluerit quis nominare crimen: alia vero omnia canonibus, & iis, quibus imperium synodi creditum est, tradidimus, multum pro præsenti judicio conjurantes & * condemnantes, nil ad gratiam, vel per odium decernendum, humane autem magis circa eos qui ceciderant affectandum; quos non proprie tantum, sed & communiter hodie, omnibus videntibus, deprecamur, manum iis qui compassione opus habent porrigere, & unam ecclesiam celebrantium festivitatem perficere. Ita patres spiritales & veritatis defensores, qui figuratis secundum chrisma, Aaron, & secundum zelum, Phinees, ac secundum judicium, Salomonem; requirite ovem quæ perierat, convertite quæ erraverat, super humerum tollite solitariam, & confractam compassionis vinculis alligate; quæ ulcerata est, emplastro condescensionis sanate; quæ extranea & abjecta est a spiritali mandra, nonaginta novem ovibus dispensationis more conjungite: relinquite memoriam sempiternam posterioribus generationibus compassionis vestræ ad imitationem Christi. Et vos quoque, qui curatione indigetis, ac medela opus habetis, pretiosa membra Christi, etsi nescio quomodo a malo dæmone detenti, a capite separati estis: *Vitis vera*, quæ propter contentionem importunam, immo vero injustam, *in amaritudinem conversa es*, amici & proximi nostri, etsi propter odium irrationabile ex adverso ap-

Jer. 2.

propiantes & stantes, ac vanitates respicientes, susscipite admonitionis sermonem; non autem confundor dicere, etiam deprecationis; in id enim nos adduxit misericordia, quam circa vos habemus. Scrutamini intima conscientiæ vestræ, & invenietis vos male ab ecclesia esse disjunctos. Novissima hora est, & judex præ foribus est, fratres; ne præoccupemur ab ejus ecclesia sequestrati, & longe ab illius gloria projiciamur. Nihil turpe ducamus passionem manifestare, & vulnus ostendere, ac locum pœnitentiæ ac medicinæ requirere, atque intra atrium salvantium fieri, ne confusionem obedientiam arbitrando, confusionis æternæ sumamus experimentum. Qualis autem & est confusio, fratres, procidere Deo, & veniam expetere? Deo enim procidunt, qui ecclesiæ & spiritalibus illis patribus procidunt. Confusio quidem re vera est, & maximus pudor, immo vero in Deum dimicatio, nolle unumquemque proprium confiteri peccatum, & humiliari propter Christum, & lucrari & se & multos. Si autem omnino hoc confusionem arbitramini, ego, cui imperii superposita est corona, forma vobis efficiar hujus optimæ humilitatis: ego, qui imperitus, & insipiens sum, bonum initium ero vestrum, qui sapientes estis & clari scientia: qui in peccatis volutatus sum, primus vobis typus fiam, qui mundi estis, & virtuti operam datis: ego primus memet super pavimentum projicio, purpuram & diadema parvipendens. Ascendite ad genas meas, & per oculos meos incedite, nec reputetis magnum imperatoris calcare scapulas, neque vereamini pedibus tangere verticem, cui superimponitur a Deo donata corona. Omnia pati promptum habeo, & promptius agere quæ vobis quidem confusionem, mihi autem gloriam & maximam claritatem conferre videantur. Neque enim in hoc curam gero gloriæ meæ; tantum, ut videam communionem, unitatem & unam ecclesiæ festivitatem; tantum, ne animæ detrimentum patiar, & gaudeat super me ille omnium inimicus diabolus captivum sumens. Quod mihi desiderandum est, tantum spei meæ lampas insperate non extinguatur, per quam festinabam omnium illustrari lætitia simul & gaudio. Nescio quod erat satagendum & efficiendum, & non feci: vel quos proponendos admonitionis & deprecationis sermones non proposui; vos de cetero videbitis: innocens enim sum a perditione vestra. Si vero ad magnum & horrendum illud judicium futuræ diei vos remittitis, quasi pro vobis rationem daturos, noscite quia bene novi quod nullus vobis justitiæ sermo sive hic adest, sive illic aderit, nisi quantum in hac controversia inventum extiterit. Verum si vultis & ante illud judicium conscientiæ vestræ interrogare judicium, discetis amplius nihil, quam quod ab imperio nostro dicitur. Deponite igitur contentionem, fratres, & resumite amorem fraternitatis: fugite dissensionem, & unitatem amplectimini: odium avertite, & dilectionem in sinu recipite. state cum probabilibus, & capiti conjungimini: recipite per patientiam divinæ communionis gratiam, & nihil ob sæcularia sitis soliciti. Sunt enim apud compatientissimum imperium nostrum susceptionum modi diversi, per quos consolabimur, & incessanter, quæ secundum sæculum vobis opportuna fuerint, faciemus, rursusque multimode decertabimus, obsecrantes, rogantes, & omne ingenium commoventes ad spiritales patres nostros, & patriarchas, ut dispensent quid eorum quæ insunt animo vestro: tantum ne temere contra salutem vestram agatis, neque perditionem ve-

stram

* *Ac si diceret*: Nullum in me super his crimen invenietur, nisi forte quis hoc pietatis opus crimen appellare voluerit.

* *idest*, condemnationem imprecantes,

stram amplectamini ; non enim est tempus ad A
ANNO CHRISTI 869. pœnitentiam & receptionem præsenti acceptius : qui namque hodie ligare ac solvere ecclesiæ negotia possunt, præsto sunt. Dimittite importune tempus explorare, & rerum immutationem expectare, quæ & si fiat aliquando, nihil vobis conferet. Etenim, etsi alia tempus immutaverit, hoc commovere non poterit; nam si actio Junius viri vestri nil rationabile habens, cum tota erronea esset, tantum æstum operata est, ut hunc vix ac difficile dissolvere quiverimus; actionem, dic mihi, & judicium quatuor patriarchalium sedium quis dissolvere poterit? Ad quem enim effugietis, solutionem obligamenti petentes? ad Romanum præsulem? sed fine tenus vos condemnavit; ad Antiochenum? sed consentaneus Roma- B no & consonus factus est: ad Hierosolymitanum, vel Alexandrinum? sed & illi vestræ damnationi consenserunt. At etsi thronum aliquando Constantinopolitanum cuncta destruens tempus vobis commiserit, & per vosmetipsos convenire volueritis; quis vos sequetur? vel quomodo aperire oculos, & aspicere quempiam poteritis, impugnati ab omnibus sacerdotibus ac patriarchalibus sedibus? Ne ergo, fratres, ipsi vos decipientes, tempus salutis vestræ perdatis: neque enim tale invenietis aliquando; sed importunas contentiones & obstinationes deferentes, communi medelæ occurrite, & medicinæ remedium sumite, ac adhærete spiritali capiti vestro, & ecclesiæ Dei communicatores estote; ut crimine exuamini, & C Deum propitium habeatis, ac ecclesiam lætificetis, imperiumque nostrum exultare ac spiritaliter festivitatem celebrare faciatis, atque rempublicam universam gaudio maximo ac tripudio repleatis; nec non & in communi omnes benedicamus pariter Domino gloriæ nostræ, & principi pacis, & auctori dispersa congreganti, & bene coaptanti, intercessionibus sanctæ Dominæ Dei Genitricis, Deum videntium angelorum, & omnium sanctorum. Amen.

Et post lectionem ascendens Theodorus a secretis vicariorum senioris Romæ, legit: Ecce quomodo sanctissimus & Christi amicus imperator, divinitus sibi concesso imperio, non vult perire unam ovem a Christo sibi in custodiam creditam, transferens omne exilium, omnem tribulationem, & omnem angustiam in admonitionem, & precem; quas sanctissimi vicarii & fideles ecclesiæ Dei propter Photium invasorem & tyrannum, non suscipientes eum, perpessi sunt: sed invitat vos ut verus pastor ad mandram rationabilium ovium, quatenus ante tribunal Christi di-
Joan. 18. gne valeat dicere: *Ecce Pater, quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quemquam*. Videte quantam benignitatem, quantam misericordiam, quantam compassionem vobis dat; desiderat enim vos ad sinum sanctæ communionis suscipere. Thomas Deo amicissimus metropolita Tyri, & Helias Deo colendissimus presbyter & syncellus, vicarii orientalium sedium dixerunt: Dignæ imperatorio & E justissimo sensu sunt admonitiones, quas facit bonus imperator noster ad illos, deinde vero & ad omnes qui post nos futuri sunt. Nos autem
1. Cor. 5. ad hoc dicimus: *Hominibus quidem suademus, Deo autem manifesti sumus*. Porro revereamur cælum & terram, & canitiem nostram, si quid præter divinas leges judicamus vel definimus, quod & piissimus imperator noster denuo commonuit. Et nos quidem si irrationabilia animantia pasceremus, fortasse coacte, ac violenter tractaremus ea, ducentes etiam quo nollent: quoniam vero rationabile animal est homo, potius admonitionibus ducendum, sufficienter ab imperatoriis admonitionibus instruimini. Si ergo vultis viam nostram, ACTIO VI. CONC. VIII. GENER.
& Christi, arripite; sin autem viam vestram, abite. Basilius piissimus & amicus Christi & magnus imperator dixit; Ecce qualiter & quoties admonuerimus vos, & audistis, & certificati estis, & non est vobis rationis sermo. Si enim vultis subjici admonitionibus omnium nostrum, ecce portus & medicina: quod si non, imperium nostrum præbet vobis inducias septem dierum, ut si quidem curam gesseritis salutis vestræ, bene & optime: si vero minime, ventura sexta feria, in sancta & universali synodo state omnes, & quidquid definierit sancta & universalis synodus in vos, fiet

Et post hæc ascendens Stephanus Deo amicissimus diaconus Constantinopolitanorum ecclesiæ & notarius dixit: Multos annos imperatorum Basilii & Constantini: Magnorum imperatorum & dictatorum multos annos: Orthodoxorum imperatorum multos annos: Depositorum injustitiæ multos annos: Hostium mendacii multos annos: Amatorum & fautorum veritatis & justitiæ multos annos: Eudoxiæ piissimæ Augustæ multos annos: Nicolai beatissimi papæ Romani æterna memoria: Hadriani orthodoxi papæ Romani multos annos: Ignatii orthodoxi patriarchæ Constantinopoleos multos annos: Orthodoxorum patriarcharum orientis multos annos: Orthodoxi senatus multos annos: Sanctæ & universalis synodi æterna memoria.

ACTIO SEPTIMA.

IN nomine domini & dominatoris omnium Jesum Christi veri Dei & salvatoris nostri. Con- ACT VII. CON. VIII. GENER.
sulatus a Deo coronatorum & tranquillissimorum dominorum nostrorum, Basilii quidem anno tertio, Constantini vero filii ejus anno secundo, perpetuorum Augustorum, indictione tertia, quarto Kalendarum Novembrium: propositis pretiosis & vivificis lignis, & intemeratis salutis nostræ evangeliis: præsidente autem eodem piissimo imperatore, in dextera parte magni nominis templi magnæ ecclesiæ: conveniente vero sancta & universali synodo, hoc est Donato Deo amicis- D simo episcopo Ostiæ, & Stephano Deo amicissimo episcopo Nepæ, & Marino reverendissimo diacono sanctæ Romanorum ecclesiæ, locum tenentibus Hadriani sanctissimi papæ Romani, & Ignatio sanctissimo patriarcha Constantinopoleos, & Thoma sanctissimo metropolita Tyri, locum tenente sedis Antiochiæ, & Helia Deo colendissimo presbytero & syncello locum tenente sedis Hierosolymorum: præsto autem simul existente sacro senatu, videlicet Theodoro magnificentissimo patricio ac magistro, Christophoro magnificentissimo patricio ac magistro, Leone magnificentissimo proconsule ac patricio, Hemerio magnificentissimo proconsule ac patricio, Stephano magnificentissimo proconsule & sacellario, Leone E magnificentissimo proconsule ac patricio, Marino magnificentissimo proconsule ac patricio, Theophilo magnificentissimo proconsule ac patricio, Tarasio magnificentissimo proconsule ac patricio, Paulo magnificentissimo proconsule & præfecto, Barbatio magnificentissimo patricio, Leone magnificentissimo patricio & domestico excubitorum, Manuele magnificentissimo patricio, Theophylacto magnificentissimo patricio, Petronate magnificentissimo patricio, Manuele magnificentissimo patricio: considentibus quoque & Deo amicissimis metropolitis, id est Basilio Deo amicissimo archiepiscopo Ephesi, Theodulo Deo amicissimo

archie-

archiepiſcopo Ancyræ, Barnaba Deo amiciſſimo
ANNO CHRISTI 869. metropolita Cyzici, Nicephoro Deo amiciſſimo metropolita Nicææ, Nicephoro Deo amiciſſimo metropolita Amaſiæ, Niceta Deo amiciſſimo metropolita Athenarum, Theodoro Deo amiciſſimo metropolita Cariæ, Metrophane Deo amiciſſimo metropolita Smyrnæ, Baſilio amiciſſimo metropolita Gangrarum, Cypriano Deo amiciſſimo metropolita Claudiopoleos, Hilarione Deo amiciſſimo metropolita Corinthi, Nicolao Deo amiciſſimo metropolita Synnadorum, Michaele Deo amiciſſimo metropolita Rhodi, Euthymio Deo amiciſſimo metropolita Catanæ, Photio Deo amiciſſimo archiepiſcopo Nacoliæ, Stephano Deo amiciſſimo archiepiſcopo Cypſallorum, Baſilio Deo amiciſſimo archiepiſcopo Miſthiæ, Theophane Deo amiciſſimo archiepiſcopo Selges, Paulo Dei amiciſſimo archiepiſcopo Apamiæ, Joanne Deo amiciſſimo archiepiſcopo Cii, Athanaſio Deo amiciſſimo epiſcopo Magneſiæ, Theodoro Deo amiciſſimo epiſcopo Sinopæ, Euſtachio Deo amiciſſimo epiſcopo Æmoniæ, Theocleto Deo amiciſſimo epiſcopo Lacedæmoniæ, Nicephoro Deo amiciſſimo epiſcopo Zacynthi, Euthymio Deo amiciſſimo epiſcopo Moſynorum, Baſilio Deo amiciſſimo epiſcopo Pyrgii, Georgio Deo amiciſſimo epiſcopo * Helii, Petro Deo amiciſſimo epiſcopo Troadis, Leone Deo amiciſſimo epiſcopo Daphnuſiæ, Niceta Deo amiciſſimo epiſcopo Photiæ, Baſilio Deo amiciſſimo epiſcopo Cratiæ, Damiano Deo amiciſſimo epiſcopo Miletopoleos, Theophane Deo amiciſſimo epiſcopo Trailæ, Leone Deo amiciſſimo epiſcopo Neapoleos, Joſeph Deo amiciſſimo epiſcopo Palæorum, & Georgio Deo amiciſſimo epiſcopo Adrianæ: his ita convenientibus, jubente Baſilio piiſſimo & amico Chriſti magno imperatore, ſtetit in medio Bahanes magnificentiſſimus patricius, & præpoſitus dixit ad ſanctiſſimos vicarios ſenioris Romæ, & orientalium ſedium: Induciis Photio datis jam completis, duximus eum rurſus ad ſanctam hanc & univerſalem ſynodum. Si jubet ergo ſanctitas veſtra, introducatur. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ ac orientalium ſedium dixerunt: Introducatur. Et introductus eſt Photius baculo innixus, & cum eo Gregorius dudum Syracuſanus. Marinus Deo amiciſſimus diaconus ſanctæ Romanorum eccleſiæ & vicarius dixit: Tollite baculum de manu ejus, ſignum eſt enim dignitatis paſtoralis, quod hic habere nullatenus debet; quia lupus eſt, & non paſtor. Et, eo ablato, Donatus Deo amiciſſimus epiſcopus Oſtiæ, & Stephanus Deo amiciſſimus epiſcopus Nepæ, & Marinus reverendiſſimus diaconus ſanctæ Romanorum eccleſiæ, vicarii ſenioris Romæ, dixerunt: In præcedenti actione venit ad nos vir iſte forenſis & curialis Photius, & admonuimus illum per apoſtolicam auctoritatem ad revertendum in eccleſiam per libelli expoſitionem, ut recipiamus eum in communionem ſæcularis. Interrogate illum, ſi forte intellexit bonum, & conveniens ſibi, & vult facere libellum. Et pergens Bahanes famoſiſſimus patricius & præpoſitus ad Photium, dixit ei: Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ ac orientalium ſedium mandant tibi: Facis libellum ſanctæ ac univerſalis ſynodi, quemadmodum exigit? Photius dixit: Dominus imperatorem noſtrum ſanctum cuſtodiat in multos annos, & Gregorius, & nos ſimiliter oramus. Imperatori noſtro ſancto, vicariis autem rationem non præbemus. Bahanes magnificentiſſimus patricius & præpoſitus dixit ad Photium: Aliud aliquid ad hoc non dicis? Photius dixit: Si audiſſent quæ diximus nudius tertius, non utique hanc interrogationem prætenderent: ſi vero definitionem ſuam poſuerunt in pœnitentia ſua, hanc per opera demonſtrent. Bahanes magnificentiſſimus patricius dixit: Quam? Gregorius dixit: Ut ipſi pœnitentiam agant, ſuper quibus deliquerunt. Bahanes magnificentiſſimus patricius & præpoſitus dixit ad ſanctiſſimos vicarios ſenioris Romæ ac orientalium ſedium: Jubetis fieri reſponſum ad ſermonem ejus, an non? etiam vere juſtum eſt ut reſpondeatis. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Quomodo? Bahanes magnificentiſſimus patricius & præpoſitus dixit: Pro eo quod dixerunt: Quia ipſi magis vana operamini, & ad pœnitentiam vos hortantur. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt, in Græcum Damiano venerabiliſſimo regio clerico interpretante: Nos non convenimus ut accipiamus ab eis increpationem vel pœnitentiam, ſed ipſi a nobis hæc debent accipere. Hoc ad confuſionem eccleſiæ dicunt: nos nihil aliud interrogamus eos, niſi ſi voluerint facere libelli ſatisfactionem: propter hoc enim interrogavimus eos; nihil aliud * petimus nos ex illis. Et ſancta hæc & univerſalis ſynodus ita dicit nobiſcum: Nos ſcimus, quia a pedibus uſque ad caput vulnerati ſunt propriis injuſtitiis, & non eſt ſuper illos integritas, & non reſpondemus eis. Et poſt hoc legit Theodorus devotus a ſecretis, ut ex perſona orientalium ſedium: Ita primo quidem ingreſſu tuo, non ſolum nos, & hos qui nobiſcum inventi ſunt, ſed & ſanctum ſenatum imperatoris peccatorem pronuntiaſti, non intelligens neque quæ loquaris, neque de quibus affirmes: nunc autem concluſionem pravæ mentis tuæ evomuiſti, admonitiones imperatorias, & ſanctæ ac univerſalis ſynodi, quæ vociferatæ ſunt ad pœnitentiam tuam, in ſanctum imperatorem noſtrum & ſanctam ac univerſalem ſynodum transferens, uti noſmetipſos admonentes ad pœnitentiam veniamus: ſed non, quia vertiginoſis terra moveri videtur, propter hoc & movetur: ergo tu quidem ipſe exorſus es etiam antea, nunc vero concluſiſti. Ad ea itaque quæ interrogata ſunt a ſancta & univerſali ſynodo * acute reſponde. Si ergo acceſſeris ſano ſenſu in quibus vocatus es, quod commodum eſt tibi ipſi, & iis qui tecum ſunt, facies: ſi vero in hujuſmodi pertinacia & contumacia permanſeris, audies: *Declinantes autem in obligationes adducet Dominus cum operantibus iniquitatem, & ſiet pax ſuper Iſrael.* Et Photius dixit cum aliis: Et hæc accuſatio abundavit. Deinde interrogatus eſt Photius a Bahane magnificentiſſimo patricio & præpoſito: Habes quid dicendum ad hæc? Et Photius dixit: Quæ diximus, bene tranſivimus: addamus & alia: in calumnias nos circumpoſuerunt, nil tale ſentientes. Et poſt hoc ingreſſi ſunt epiſcopi Photii. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: In præcedenti actione admonuimus eos, ut faciant libelli ſatisfactionem, & recipiamus eos in communionem, tamquam ſæculares, & non declinent in contrariam viam, ſicut magiſter ipſorum. Interrogate ergo illos ſigillatim, utrum faciat quis ex ipſis libellum: aliud nolumus ab ipſis audire; etenim & ſanctiſſimi orientis vicarii, atque nos, eadem dicimus. Pergens itaque Bahanes famoſiſſimus patricius & præpoſitus dixit ad partem Photii: Facit aliquis veſtrum libellum? Epiſcopi Photii dixerunt: Abſit. Amphilochius & Zacharias Photii epiſcopi dixerunt: Qualem libellum facere exigimur? fidei noſtræ? Et pergens Bahanes magnificentiſſimus patricius & præpoſitus dixit ſanctiſſimis

ACT. VII. CON. VIII. GENER.

* Pro, III. H.

* Hoc eſt quærimus.

* Id eſt velociter.

Pſal. 124.

ANNO CHRISTI 869.

ACT. VII. CON. VIII. GENER.

tuus vicariis senioris Romæ: Cujusmodi libellum expetitis ab illis? Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Quem a sancta Romana ecclesia detulimus, ut reprobent Photium, & omnia acta ejus, & anathematizent Gregorium Syracusanum, & recipiant Ignatium sanctissimum patriarcham, & subjiciantur sub pedibus ejus, & quod sancta Romana ecclesia exposuit, per omnia faciant. Sanctissimi vicarii orientalium sedium dixerunt: Et nos ita sapimus, & ita volumus. Et pergens iterum Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus ad episcopos Photii, dixit eis, ore proprio, sanctissimorum vicariorum vocem. Et respondit Joannes quondam episcopus Heracliæ: Qui anathematizat summum sacerdotem istum, sit anathema. Zacharias, qui fuit a Photio Chalcedonensis episcopus, dixit: Nos iis quæ * contra rationem facta vel acta aut agenda sunt, parere neque disposuimus, neque volumus; & super quibus nos exigitis, quoniam novimus ea quæ facta sunt, secundum nullum modum suscipimus. Euschemo, qui fuit apud Photium Cæsareæ Cappadociæ episcopus, dixit: Ego iis, quæ per rationem non sunt acta, & qui non sectantur canones sanctorum apostolorum, & sanctarum ac universalium synodorum, non tantum si Romanus vel Hierosolymitanus sit, sed & si angelus de cælo veniat, & non conveniat sano verbo, neque pareo, neque sequor. Sanctissimi vicarii orientalium sedium dixerunt: Quoniam nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulant. Bahanes magnificentissimus patricius ac præpositus dixit ad sanctissimos vicarios senioris Romæ: Sanctus imperator noster vult facere allocutionem ad illos per me indignum servum suum. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Sicut jubet imperium ipsius. Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus dixit ad Photium, & ad episcopos ejus; Hortatorie vos alloquitur imperator: Homines, dicite, unde estis? de cælo estis? de abysso estis? an de terra, in qua nos degimus? & ostendite hac hora, quia sive hæresis mota est, sive schisma emersit in qualibet parte, & sensit aliquis extra quatuor patriarchia, & salvatus est? & audio vos. Hodie quatuor patriarchia, immo vero quinque, condemnatione condemnant vos; quid vobis videtur ad hæc? est qui adjuvet vos? dicite? Episcopi Photii dixerunt; Canones sanctorum apostolorum & sanctorum conciliorum, Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus dixit, jussus a Basilio amico Christi & magno imperatore, ad episcopos Photii: Dicite qui canon vos adjuvet, & ubi posuerit dominus canones; in ecclesiis suis, an in aliquo alio loco: & ubi ecclesiæ sint hodie, & ubi prædicetur evangelium: est alius locus præter quem tenent sanctissimi isti vicarii? dicite? Photii episcopi dixerunt: Deus custodiat sanctissimum imperium vestrum, verbum petivimus impunitatis, ut diceremus negotia nostra cum fiducia, & non accepimus. Qualiter ergo habemus loqui? Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus dixit: Sanctus imperator noster admonentis affectu ad vos dicit: Utique Deus ideo audivit deprecationem meam, & adduxit hos sanctos viros ex omnibus partibus mundi, ne quid secundum faciem fiat, sed ex æquo ponatur judicium justissimum: dicitis, Ut accipiatis verbum securitatis: & quando quis a me tristatus vel læsus fuerit, volo ut dicatis, Idcirco sunt hic sanctissimi vicarii omnium sedium, ut quidquid habetis in justificationem vestram, loquamini Photii episcopi dixerunt: Scimus imperium sanctissimum ejus, quia neminem vult contristari: quid volumus dicere? si dixerimus justitias nostras, non fient. Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus dixit: Propter imperatorem nostrum sanctum, nihil prohibemini; jubet enim & vult, & acquiescit, ut loquamini; sed videntes judices convicia vestra, nec audire vos volunt. Photii episcopi dixerunt: Et nos judices eos non suscipimus. Bahanes famosissimus patricius & præpositus dixit: Et rejicit regula patriarchia, & irrationabiliter judicant? Amphilochius a Photio Cyzici episcopus dixit: Irrationabilissime. Bahanes famosissimus patricius & præpositus dixit: Et extra sensum regulæ ac patriarcharum suorum judicant? Photii episcopi dixerunt: Extra. Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus dixit; Et ite ad patriarchia, & certificamini. Basilius piissimus & amicus Christi dixit: Quotquot dicitis per omnia, quod a patriarchiis venerint homines isti cum commendatiis literis, & non habetis aliquam ambiguitatem; suscipite illos, & quæ judicantur ab ipsis. quotquot autem dubitatis ad hoc, & non habetis eos justos, neque secundum verbum patriarcharum suorum agentes; ite ad eos, & discite ab illis, & adducite etiam ad nos: immo vero, quo plus certum existat, & disponemus ita. Photii episcopi dixerunt: Nos judicium non videmus, neque factum audivimus: & quomodo habemus sequi quod nos non vidimus? Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus jussus ab imperatore dixit: Sanctus imperator noster dicit: Ne dicatis, fratres, quod velim vos mittere illuc, ut pereat quis vestrum: testis est Deus, quoniam quem misero illo, in conspectu totius senatus & sanctæ synodi dico, iterum reducam eum huc. Photii episcopi dixerunt: Hic examinentur negotia. Donatus & Stephanus & Marinus sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Ecce audivit tota sancta & universalis synodus quæ ab undecima indictione beatissimus papa Nicolaus judicavit cum omnibus occidentalibus præsulibus de Photio tyranno, & mœcho, ac invasore Constantinopolitanæ ecclesiæ, & de omnibus sequacibus ejus, secundum apostolicam & canonicam auctoritatem & sententiam, quam protulit tam contra eumdem Photium, quam eos qui ex parte ipsius erant, hunc videlicet damnans, eo quod invaserit Constantinopolitanam ecclesiam, & rejecerit ac deponere ausus fuerit atque anathematizaverit Ignatium sanctissimum patriarcham. Volumus ergo interrogare & de hoc, ut quid ipse repulsus, & victus, ac anathematizatus, atque secularis existens, præsumpserit etiam contra magnæ ac primæ sedis summum pontificem depositionem facere, & anathema dicere, ac adversus eum figmenta & præstigia componere? quem & vindicans sanctissimus successor ejus Hadrianus, misit tam ad piissimum imperatorem, quam ad sanctissimum patriarcham Ignatium. Imploramus ut legantur primum quidem beatissimi papæ Nicolai gesta & acta, sicque demum, quæ a sanctissimo papa Hadriano synodice celebrata sunt, tam de hujuscemodi infando conciliabulo, quod ab eo factum est, quam de iterata sententia, quæ data est contra eum a sanctissimo papa Hadriano & sancta synodo, quæ ab ipso est convocata. Et post hoc jussus est Stephanus Deo amicissimus diaconus & notarius: & ascendens legit epistolam quam misit sanctissimus papa Nicolaus ad clerum Constantinopolitanum.

* *alias extra.*

Psal. 81.

Interrogatio imperatoris ad Photium & sectatores per Bahanem.

Nico-

ANNO CHRISTI 869.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei, reverendissimis fratribus nostris archiepiscopis, metropolitis, & episcopis Constantinopolitanæ sedi subjacentibus, atque universo venerabili clero Constantinopolitanorum ecclesiæ.

Ipsa est epistola x. Nicolai tomo antecedenti posita.

EA quæ nuper apud Constantinopolim gesta sunt, hactenusque geruntur, sanctitatem vestram non credimus ignorare: sed qualiter zelo zelati pro domo Domini, quæ est ecclesia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis, more decessorum meorum solicitudinem omnium ecclesiarum Dei circumferentes, nos de his egerimus, vel disposuerimus, vobis non tam breviter, quam veraciter intimamus. Igitur postquam audivimus, quod quidam vestrum invidiæ facibus accensi, & superbiæ fastu arroganter elati, more Judæorum contra pastorem & magistrum suum, fratrem videlicet & comministrum nostrum Ignatium, ecclesiæ præfatæ sanctissimum patriarcham, insurrexerint: quidam vero instar viperarum, ac parricidarum parentem proprium, eumdem scilicet beatissimum virum, ferinis dentibus impetierint, & ab ecclesia ipsa, cui jure præsidebat, tyrannidis suæ cornu penitus removerint; acerrimis doloribus angustiati, atque mœroribus vehementibus cruciati, cœpimus qualiter erga eum viscera benignitatis, utpote circa fratrem, ostenderemus sedula meditatione tractare. Scriptum est quippe: *Qui viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo caritas Dei manet in eo?* Maxime cum schisma in jam dicta urbe, & in adjacentibus, propter quemdam Photium ex foro, & sæculari militia & habitu, itaque a palatinis ædibus eductum, ac subito tonsuratum, & in eadem ecclesia contra sacros canones promotum, non modicum audiremus obortum; aliis videlicet Photii promotionem defendentibus, aliis autem hanc, tamquam inconvicto & superstite Ignatio factam, merito detestantibus. Sed dum, quid hinc a nobis fieri debet, vel qualiter tanti rumoris certitudinem nosse possemus, incessanter & anxie cogitaremus, ecce repente cum epistola regia quidam episcoporum, quorum unus erat Gangresium metropolitanus, cum * Arsabir glorioso spathario, Augustalem ferentes legationem ad sedem apostolicam pervenerunt, accusationes quasdam in scriptis adversus jam fatum consacerdotem nostrum Ignatium, & in verbis excusationes pro Photio deferentes, & ut a sede apostolica missos daremus, qui scandala illa sedarent, & schismata disiparent, magnopere postulantes. Quibus rite susceptis, & legationis injunctæ sibi, seu epistolæ delatæ imperialis inspecto tenore, mœstitiam, quam prius rumor solus in corde nostro pepererat, casuum evidenter ostensorum certior confestim relatio multiplicavit. Quapropter quia, sicut divinitus inspirata sapientia vestra novit, cunctarum Christi ovium cura constringimur, cum vices illius per abundantiam cælestis gratiæ geramus, cui specialiter a Deo dicitur: *Pasce oves meas:* & rursus, *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos*; non potuimus dissimulare, aut negligere, quo minus visitaremus oves dispersas & dissipatas, vel quo minus confirmaremus in fide & moribus bonis fratres nostros & proximos.

Et quia inter cetera, quæ de schismate jam fatæ Constantinopolitanæ ecclesiæ, hi qui missi fuerant testabantur, maxime eamdem ecclesiam ab Iconomachis recidivam contemptionem excitantibus asserebant vexari, Christumque per singula conventicula blasphemari, ideirco duos episcopos qui nobiscum erant, quique ad hoc tantum perficiendum opus idonei nobis esse videbantur, Radoaldum scilicet & Zachariam una cum ecclesia quæ apud nos est, datis literis tam ad Augustum, quam ad Photium scriptis Constantinopolim, idem nimirum piaculum execrantes, a latere nostro direximus, nihil eis penitus injungentes, nisi ut tantummodo causas Ignatii patriarchæ, qui antea de ecclesia pulsus, quam ab aliquo accusatus extiterat, diligenter investigarent, & sedi apostolicæ plenis & veracibus referrent indiciis. Quemadmodum Job beatissimus edocet: *Causam*, inquit, *quam nesciebam, diligentissime investigabam.* Photii vero consecrationem non solum minime interim admittendam esse credidimus, verum etiam ipsis legatis nostris, ne cum illo, nisi quasi cum laico, usque ad notitiam nostram communicarent, frequenti ac omnimoda jussione præcepimus. Quoniam sicut magniloquus Leo papa scribens ad sanctum Flavianum dicit antistitem: Nos qui sacerdotum Domini matura volumus esse judicia, nihil possumus incognitis rebus in cujusquam partis præjudicium definire, priusquam universa quæ gesta sunt veraciter audiamus; tantum eis de venerabilibus Domini nostri Jesu Christi, ejusque genitricis semper virginis Mariæ, ac sanctorum ipsius imaginibus, quidquid quæstio afferret, juste ac pie definire licentiam dantes: quæ cuncta ita esse ut dicimus, littteræ nostræ, quas augustæ mansuetudini, nec non & Photio per eosdem missos nostros destinaveramus, si ita sunt apud vos, quemadmodum a nobis fuere transmissæ, patenter poterunt indicare. Nam si nos pro definienda controversia fratris nostri Ignatii, tunc legatis nostris quidquam præcepimus, vel etiam damnationi eum subjici decrevimus, ut quid nec sententiam definitivam suscipere, licet non digne, nec legitime decertaverint, attamen quantumcumque & quomodocumque contradixisse, ac ne deponeretur, restitisse probantur? siquidem, ut cetera nunc commemorare differamus, in epistola imperiali didicimus, quomodo illi non solum consensum noluerunt ipsius præbere damnationi, verum etiam qualiter, ne tantum piaculum committeretur, interdixerunt. Cui profecto & ipsi minime contradicerent, si ut depositioni ejus interessent, nos sibi mandatum tribuisse recolerent: & carissimus filius noster pius Augustus, nisi illos præter jussionem nostram egisse clare sciret, eos & nobis commendare, & super hujuscemodi noxa transgressionis excusare nullo modo studeret. Jam vero si dicitis, quamobrem illos deposuerimus, cum eos in damnationem sæpefati patriarchæ consentire noluisse tam manifeste sciatis; respondemus, quia nihil illis bonum profuit inchoasse, & in bonitate minime perdurasse: quoniam, *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Quid enim proderit alicui pro veritate primum quidem impetum dare, & post paululum aut suasionibus, aut terroribus, aut alio quolibet vitio a veritatis tramite declinare? Porro si Vitalis & Misenus a beato Felice papa honore pariter & communione privati sunt, qui olim ad talia, quemadmodum isti nunc, vel impulsi vel dilapsi sunt, quanto potius isti pari debent ultioni succumbere, qui parem quidem prævaricationem, sed non pares, immo nullas Constantinopoli pœnas, sicut illi quondam perpessi sunt? Porro si nos ideo missos nostros destinassemus, ut vice nostra Ignatii essent negotii judices, quemadmodum imperatoria perhibebat epi-

ACT. VII. CON. VIII. GENER.

Job. 29.

Matth. 10.

Joan 3.

Luc. 22.

* al. Arsa viro.

ANNO CHRISTI 869.

ACT. VII. CON. VIII. GENER.

stola, missa per Leonem a secretis, quæ latrocinale illud concilium, in quo Ignatius deponi putatus est, judicium nostrum fuisse non veraciter asserebat; profecto ante totius litis motionem, atque omnis controversiæ initium, sedem ei propriam restitui procul dubio censuissemus, ut legitime nimirum reciperet, quod nulla lege dictante perdiderat: atque per ecclesiasticum canonem resumeret, quod illi potentia sæcularis ademerat; quatenus sic deinde, sede propria, nec non & omnibus suis ante receptis viribusque resumptis, vestitus jam & armatus, cum accusatoribus suis certaminis campum & litigii conflictum posset arripere. Quod cum in mundanis negotiis legibus fieri censeatur, multo magis, ut in ecclesiasticis atque divinis observaretur, debuit provideri. Præterea quando præfatos missos a nobis direximus, epistolam, quam eis mansuetissimo imperatori, sicut prætulimus, dandam tribuimus, in tribus voluminibus, uno eodemque tenore, ac eisdem syllabis scribi præcepimus. Et unum quidem ex his apud nos pro futuro testimonio retinuimus, suspecti videlicet jam de fraudanda epistola, quod postea probavimus. Aliud vero, ut præmissum est, jam memorato pio Augusto eis dedimus offerendum. Porro tertium eisdem legatis nostris præbuimus, injungentes, ut hoc sibi ad instructionem suam, tamquam speculum præ oculis jugiter habitum reservarent, & cum Constantinopoli conventus fieret sacerdotum, in quo a legatis nostris comministe noster Ignatius fuerat audiendus, si præfatus Augustus nollet, ibidem sibi missum recitari epistolæ nostræ volumen; ipsi hoc, quod illis apud se retinendum dederamus, quodque unius formæ per omnia cum ceteris duobus, quorum jam mentionem fecimus, erat, in ipso conventu legerent, & ad notitiam omnium vestrum quomodocumque perferrent. At illi pervenientes Constantinopolim, minis imperatoriæ potestatis, sicut ipsi postea fatebantur, deterriti, spretis monitis nostris, ac epistolis sibi a nobis coram tota ecclesia nostra datis, immo postposito timore Dei, sicuti postea claruit, in contrarium vertere omnia, quæ sibi fuerant imperata. Denique & cum Photio adultero, ecclesiæ invasore, atque neophyto, quod sibi multipliciter prohibitum fuerat, inter sacrosancta mysteria communicaverunt, & Ignatium virum senem & sanctum, ac duodecim annos innocenter ecclesiam Dei regentem, & nobiscum, & vobiscum, atque cum universali & orthodoxa ecclesia communicantem, Constantinopolitanorum factioni pernicioſissime concinentes, damnaverunt, & sacerdotalibus infulis exspoliatum ab ecclesiæ regimine modis omnibus expulerunt. Quem non ita justificamus, ut nihil hunc reprehensione dignum admisisse dicamus; pro quo fortasse merito poterat, legitima discussione facta, quodlibet canonicæ jaculum pati sententiæ: cum scriptum in apostolicis literis confiteamur, dicentes: *In multis offendimus omnes*; & rursus; *Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, & veritas in nobis non est.* Sed ita volumus, & ita decernimus, istiusmodi pontificem digna pro factis recipere, ut sacerdotale decus penitus non vilescat, nec tam facile pontificalis apex terra tenus incurvetur. Ita, inquam, volumus, & ita decernimus, hunc, immo quemcumque pontificem, justæ subdi sententiæ, ut non a sæcularibus quibuscumque judicetur, non tyrannice propellatur, non ante audientiam ecclesia sua privetur, non ab inferioribus, sed a majoris auctoritatis persona recti calculi sententiam consequatur. Ita denique volumus, & ita decernimus, istius, immo vero cunctorum sacerdotum, causas examinare, culpasve punire, ut paternos terminos non transgrediamur, sacros canones non conculcemus, nec decretalia sedis apostolicæ constituta, quibus ecclesia tota fulcitur atque munitur, quoquomodo violemus. Ad extremum ita volumus, & ita decernimus, pontificem, qualiscumque sit, judicari, ut ecclesiæ, cui præest, jura nulla temeritate, nulla præsumptione frangantur. Nullum quippe poterit ecclesiæ jus dignum servari, si præsul ejus a quibuslibet, vel quandolibet, aut quomodolibet impetatur, & pro libito cujusque tanta facilitate pellatur. Quod cum ita sit, non possumus interim fratrem nostrum Ignatium, qualiscumque sit, non inter sanctissimos & beatissimos patriarchas connumerare: qui licet apud vos sit tot opprobriis, tot persecutionibus fatigatus: attamen non nisi qualis a decessoribus meis est habitus, creditus & veneratus, habetur, creditur & veneratur, nullo quippe nostro examine alicujus criminis reus, nullo est nostro speciali judicio repertus obnoxius; ac per hoc nulla est nostra sententia condemnandus, aut a nostris, ecclesiæ nostrique communione collegii sequestrandus, aut aliquibus, nisi honorabilibus, vocabulis appellandus; sed ad narrationis ordinem redeamus. Missi præterea nostri tandem reversi, nihil aliud renuntiavere, nisi depositum Ignatium & Photium in sede Constantinopolitana firmatum. Post duos vero dies legatus a nobis imperialis nomine Leo a secretis susceptus duo volumina obtulit, quorum unum depositionis Ignatii gesta continebat, alterum autem de sanctis habebat imaginibus acta, per quæ videlicet cognovimus, quia nec imperator epistolam nostram, qua fratrem & coepiscopum nostrum ad solam audientiam ante conspectum missorum nostrorum accersiri decreveramus, in depositione ipsius consacerdotis nostri, quæ prius, sicut putatur, facta est, ostendit: nec iidem missi nostri parilem ejus, ac per omnia consimilem, quam eis in episcoporum conventu recitare jusseramus, demonstrare curaverunt. Sed nec, quantum in eisdem voluminibus in Latinum sermonem ex Græco translatis reperitur, ordo legitimus, & a sanctis patribus usitatus, in lectione ipsius epistolæ extitit observatus. Quamvis & in his quæ in conventu, qui posterius pro sacris imaginibus collectus, ex ea lecta sunt, nonnulla addita, multa commutata, plura subtracta reperiantur, & per omnia talis effecta sit, ut aut nihil, aut parum aliquid nos per eam de crebro dicti comministri nostri Ignatii disposuisse causa videremur. Quidquid enim de ipsius recessu vel præjudicio, quidquid de sententia non a Romano pontifice secundum morem in eum prolata, quidquid de violatis paternis definitionibus, quidquid de Photii scripseramus irregulari promotione, saltu quodam calliditatis transcendentes; etiam sanctorum patrum instituta, quæ sancti Spiritus afflatu sunt edita, ne ad concilii pervenirent notitiam, more suo falsidici transcenderunt: & cum divinitus attributa talenta fuerint, velut in quodam silentii sudario ligata sub terra penitus absconderunt. Quo comperto, molestе tulimus, & quid sine missis nostris actum fuerit confestim intelleximus, qui talia cum missis nostris perpetrata fuisse patenter agnovimus. Aut enim justa fuerunt quæ misimus, sicque consequenter oportuit ea servari; aut si justa putata non sunt, in quo justa non fuerint, per aliud saltem scriptum deponi, & nobis referri, & summa ratione, debuerunt patenter ostendi. In nullo tamen horum

Jacob. 3.

1. Joan. 1.

opor-

ANNO CHRISTI 869.

oportuit vel ecclesiam, quæ apud vos est, cognitione privari, vel aliqua falsitatis depravatione fraudari. Detulit præterea ideo Leo imperialis legatus Augustales literas deprecantes, quatenus & in depositione Ignatii, & in confirmatione Photii consensum præberemus, & subscriberemus. At nos, divina docente gratia, dum idem adesset missus, convocata tota, quæ apud nos est, ecclesia, decrevimus, & statuimus, atque professi sumus coram ipso, & coram eadem sancta ecclesia, sicuti & nunc per eam, ac per vos profitemur coram universali sancta Christi ecclesia, pro dejectione Ignatii, vel consecratione Photii nunquam mississe, nunquam missuros esse, & in depositione Ignatii, & promotione Photii, nunquam consensisse, nunquam consensuros esse. Et, his sæpius dictis, & palam annuntiatis, atque in apostolatus nostri epistolis taliter insertis, & eidem Leoni a secretis, tam imperatori, quam Photio ad defendendum datis, hunc a nobis remisimus. Igitur cum hæc gerebantur, nondum Radoaldus & Zacharias episcopi, quos, ut præmissum est, Constantinopolim miseramus, confessione propria, vel synodali examine convicti erant, aut patenter ostensi, quod ipsi deposuissent Ignatium, vel communicassent adultero Photio: quamvis hoc & alia illa concilia quæ imminentibus illis Constantinopoli celebrata sunt, videlicet tam id quod adversus patriarcham Ignatium, quam id quod pro sacris imaginibus collectum est, patenter innuerint, & imperialis epistola clare denuntiaverit, atque præfatus Leo a secretis regius, his negantibus, in facie sæpissime atque constantissime coram nobis & primoribus ecclesiæ nostræ jam dixerit. Sed procedente tempore, murmur multorum, ab illis partibus Romam venientium, quinimmo persecutiones a fautoribus Photii commotas fugientium, sensim eosdem cœpit episcopos muneribus fuisse corruptos, diffamare, & quod communicassent Photio, & deposuissent Ignatium, divulgare. Quo audito, nimio mœrore repleti, qualiter ab ecclesia Christi, cui divina dignatione præsumus, non habente maculam, aut rugam, aut aliquid hujusmodi, siniſtram procul faceremus suspicionem, videlicet, ne in hanc saltem tenuis subsannandi oriretur occasio, cogitare cœpimus, & mente revolvere. Tunc convocato multarum provinciarum occidentalium regionum sanctissimorum episcoporum cœtu, & collecta sancta synodo in ecclesia Dei, in qua beatus Petrus apostolorum princeps corpore redolet, & virtutibus emicat; deinde propter frigidiorem locum in ecclesia salvatoris, quæ ab auctore appellatur Constantiniana, & quæ prima in toto terrarum orbe constructa est, ibique recitatis omnibus scripturis, de Græco sermone in Latinum conversis, tam videlicet nefanda synodo, quæ per jam fatum Leonem a secretis apostolicæ sedi delata est, quam etiam imperiali epistola, in quibus omnibus æstimata depositio Ignatii continebatur: & deductus in medium Zacharias tunc episcopus, quia Radoaldus propter absentiam haberi ad præsens non poterat; & discussus, & diligenter examinatus, inventus est in depositione Ignatii, & communione Photii omnino culpabilis: in quo idem Zacharias se obnoxium recognoscens, proprio ore ac proprio scripto se Constantinopolim a sede apostolica directum iisse, & quæ sibi a nobis agenda fuerant injuncta neglexisse, ac quæ sibi fuerant prohibita peregisse, confessus est, Ignatium scilicet sine jussione apostolicæ sedis deponendo & Photio contra nostri apostolatus præceptionem communicando. Tunc, decernente sancta nobiscum synodo, depositionis & excommunicationis suæ sententiam præfatus Zacharias accipiens, fovea, quam aliis præparavit, incidit. Alterius, id est Radoaldi, examinatione propter absentiam usque ad aliam synodum protelata, ad quam canonice sæpe invitatus, quia non occurrit, depositionis & excommunicationis sententiam, quam complex ejus promeruit, insuper, & anathematis, si cum Photio de cetero communicasset, obligamentum merito non evasit. Dignum quippe fuit ut par iniquitas par gigneret utrique judicium, & æqualitas esset in retributione, quibus parilitas extitit in transgressione. Nam quia idem Radoaldus objecta non diluit, vera esse, quæ de illo dicebantur, etiamsi alia nulla constarent indicia, examen subterfugiens, omnino firmavit. Et idcirco jure illo non profuit absentia, quam ipse non casu accedente, sed voluntate propria ministrante, quemadmodum Nestorius quondam atque Dioscorus, sibi procurasse probatus est. Nam, ut sanctus papa Bonifacius in decretali sua docet, manifestum est confiteri eum de crimine, qui indulto & toties delegato judicio, purgandi se occasione non utitur. Nihil enim interest utrum in præsenti examine omnia quæ dicta sunt comprobentur, cum ipsam quoque per confessionem procurata toties constet absentia. Hinc etiam egregius sedis apostolicæ præsul & magnus ecclesiæ propugnator scribit Hormisda: Soli, inquiens, declinant examen conscientiæ, quæ jussa sunt non tenentes. Sed ut quid multa prosequamur, cum, juxta quod Dominus dicit, *in quo judicio judicaverunt, judicatum sit de eis: & in qua mensura mensi sunt, remensum sit eis?* Contigit enim illis, quemadmodum Vitali quondam & Miseno episcopis, qui sicut isti, Constantinopolim missi, eorum, pro quibus destinati sunt, adversæ parti communicando, non executores, sed impugnatores inventi sunt. De quibus beatus Felix apostolicæ sedis antistes, & Alexandrini Petri seu Constantinopolitani Acacii præsulum damnator, imperatori Zenoni scribens, inter cetera: Vitalem, ait, atque Misenum, * cur vel impulsi ad ista consenserint, honore simul & communione apostolica censura privavit; quoniam factum est, sicut ipse Cyrillo abbati Acymetensi scribit, ut eorum prævaricatione deciperetur populus Christianus: qui rursus de eis mentionem faciens, ad jam fatum principem de eorum transgressione dicit: Plebi suasum est Christianæ nos talibus præbuisse consensum, quos mox, ut regressi sunt, prævaricatio impune non habuit. Nam eos apud beatum Petrum apostolum sancta mecum synodus residens, dum convicti plura mentirentur, ordine & communione nudavit, ne, eorum incorrecta perfidia, securitas proveniret inimicis. Porro, quæ in superius memorata venerabili & sancta synodo unanimiter ac consonanter de Photio usurpatore ac invasore Constantinopolitanorum ecclesiæ, atque fautoribus ejus, seu de fratre ac consacerdote nostro Ignatio patriarcha, vel de his qui ex parte ipsius sunt, nec non & de sacris imaginibus; canonice, rationabiliter, catholiceque statuerimus & promulgaverimus, subter annexis capitulis declaratur.

ACT. VII. CON. VIII. GENER.

Epist. 3

Matth. 7.

* *Forte*, cum H.

I.

Photius, qui ex schismaticorum, & se a sanctæ communionis participatione avertentium parte esse dignoscitur, & a sæculari ministratione, atque militia, & ex foro subito tonsuratus, a Gregorio Syracusano dudum episcopo a synodo damna-

ANNO CHRISTI 869.

damnato, & ab apostolica sede convicto, episcopus ordinatus est: &, vivente ac superstite consacerdote nostro Ignatio, sanctæ ecclesiæ Constantinopolitanæ patriarcha, sedem ipsius invasit: & in sponsam, quam a Christo sponso immaculatam custodiendam, veluti amicus sponsi, perceperat, non per ostium, quod Christus est, sed aliunde ex adverso in ovile dominicum, more furis, atque latronis, ingrediens, ac si violentus rapax & sceleſtus adulter irrupit. Deinde cum damnatis & anathematizatis, atque cum his qui ne sacerdotale officium ante audientiam præsumerent, a decessore meo sanctæ memoriæ Benedicto papa fuerant obligati, quotidie ac indifferenter communicans & conversans, contra fidem promissam, contraque suam professionem, qua pollicitus est se adversus jam fatum patriarcham nullum siniſtrum consilium esse facturum, congregavit concilium, & una cum sequacibus suis, depositis & damnatis, excommunicatis & anathematizatis, & aliis sine sedibus, atque cum his, a quibus vel ille irregulariter & illicite provectus fuerat, vel quos ipse temere ac indebite provexerat, contra eumdem fratrem, & comministrum nostrum Ignatium depositionem facere, & anathema dicere ausus est. Deinde apostolicæ sedis missos, quos pro causa sacrarum imaginum, & pro inquirenda, & nobis renuntianda jam fati patriarchæ dejectione, & ob inveniendum modum promotionis hujus neophyti, destinaveramus; quibus potuit argumentis a nostris mandatis avertere, more Acacii quondam Constantinopolitani hæretici patriarchæ, præsumpsit, & ad processionem, quæ ei cum comparibus suis habebatur, sicuti eorum professione patefactum est, & sancto Spiritu revelante, venerandæ synodo, quæ a nobis collecta est, claruit; ad damnatorum & schismaticorum communionem, contempta legatione, quæ vel Gentilium more servari debuit, pertraxit, & in illusionem beati Petri apostoli, a cujus sede profecti fuerant, non solum inefficaces redire fecit; sed etiam impugnatores omnium quæ fuerant mandata monstravit. Postremo episcopos, qui ei tamquam adultero & pervasori communicare noluerunt, exilio relegavit, & sui sceleris complices in eorum subrogare locis non timuit. Et usque hodie ecclesiam Dei diversis persecutionibus impugnare non desinit; ita ut fratrem & coepiscopum nostrum Ignatium sanctissimum patriarcham inauditis pœnis & horribilibus tormentis afficere non quiescat; sed & omnes quotquot pro veritate & fide cum eodem persistere comprehenderit, quibus prævalet modis, perdere impretermisse moliatur. Hæc & his similia contra evangelica, apostolica, prophetica, atque canonica instituta se efferens, sit Dei omnipotentis, & beatorum apostolorum principum Petri & Pauli, ac omnium simul sanctorum, atque venerandorum sex universalium conciliorum auctoritate, nec non & Spiritus sancti per nos judicio, omni sacerdotali honore & nomine alienus, & omni clericatus officio prorsus exutus: ita si post notitiam hujus sanctionis, quam divina inspiratione depromptam esse credimus, cum unanimitate & concordia sanctæ synodi sit procul dubio promulgata, tentaverit in Constantinopolitano throno præsidere, aut sæpe fatum venerabilem coepiscopum nostrum Ignatium, quominus ecclesiam sibi commissam sine quavis inquietudine regere possit, impedierit, vel si ulterius ausus fuerit aliquid de sacro ministerio more sacerdotis contingere, juxta præcedentem consuetudinem, nullo modo liceat ei communionis spem, aut locum habere satisfactionis, sed anathematis vinculis innodatus, una cum communicatoribus suis atque fautoribus perpetuo Dei per nostram mediocritatem judicio ac sententia sacrum corpus & sanguinem Domini nostri Jesu Christi, non nisi vicino mortis periculo, omnino percipiat: ut hæc unusquisque discens, nequaquam de cetero temeraria præsumptione ex laicis subito in dominicis castris, insperato quodammodo impetu irrepere audeat, & principatus amore ante ducatum præstare velit, quam tironis consummet officium & ante tentet docere, quam discere, sicut in eadem Constantinopolitana ecclesia sæpe præsumptum esse comperimus. Et rursus, ne contemptis clericis, quorum utpote in tam magna urbe copiosa multitudo est, quippe ab ipsis, ut ita dixerimus, incunabulis imprætermisso labore in ecclesia Christi desudant, & indesinentia Domino exhibent servitutis obsequia, is qui deforis est alterius ovilis Christi repente principatum arripiat, & nitatur quos esse suos non recognoscit discerpere, & grex dominicus incipiat eum, utpote extraneum & improvisum, omnino contemnere; prælertim cum perspiciat nil sibi stipendia profuisse meritorum, & alienum suorum cernat consumere fructus laborum.

ACT. VII. CON. VIII. GENER.

II.

Gregorium sane, qui Syracusanæ ecclesiæ irregulariter atque Deo contempto præest, eo quod & ipse ex parte schismaticorum sit, & postquam a synodo episcopatus officio privatus, & a decessore meo sanctæ memoriæ papa Benedicto obligatus est, & Photium laicum subito consecrare in episcopum non formidavit, & de sacro ministerio ausus est multa contingere, juxta præcedentem consuetudinem sancimus, & juxta canonicam deliberationem apostolica auctoritate definimus atque statuimus omni sacerdotali carere atque privatum fore ministerio; ita ut nullo modo liceat ei in qualibet synodo restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis. Quod si de reliquo præsumpserit in sacro officio more sacerdotis quovis tempore ministrare, anathema sit: sed & si contra fratrem & coepiscopum nostrum Ignatium turbas excitaverit, vel ab ejus communione fideles averterit, anathema sit, & omnes communicantes ei ab ecclesia abjiciantur; sed & ipsi anathemata sint.

III.

Eos vero quos Photius neophytus & Constantinopolitanæ sedis invasor in quolibet ecclesiastico ordine provexit, quoniam manifestum est eos in omnibus consecratoris sui pravitatibus consensisse, atque ei post invasionem communicasse, omni clericali officio privamus, & apostolica atque canonica auctoritate, & synodali decreto eos penitus sequestramus.

IV.

Reverendissimum & sanctissimum fratrem & coepiscopum nostrum Ignatium sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ patriarcham, qui primo quidem imperiali violentia ac terrore proprio throno privatus est, & postea a Photio adultero, prævaricatore ac pervasore sedis Constantinopolitanæ, & ab ejus complicibus, excommunicatis videlicet & anathematizatis atque damnatis, & sine episcopalibus sedibus, & a decessore meo sanctæ recordationis Benedicto papa, obligatis hominibus, anathematizatus est, & postremo ab apostolicæ sedis missis contra nostram præceptionem, ut sanctæ synodo Spiritus sanctus revelavit, & Zacharias dudum episcopus, qui unus de eisdem duobus legatis extitit, propria confessione manifesta-

ANNO CHRISTI 869.

festavit, insulis est sacerdotalibus despoliatus, auctoritate summi judicis domini nostri Jesu Christi promulgamus, sancimus, atque decernimus, unquam nec fuisse nec esse depositum, vel anathematizatum, tamquam qui ab imperiali potentia sit absque ulla canonica auctoritate pulsus ecclesia, & tamquam qui ab obligatis nullo possit haberi vinculo colligatus; & ab eis qui nullam eum judicandi potestatem, vel ab apostolica sede habuerint auctoritatem, nullum sui honoris discrimen pati debuerit. Et ideo illum, id est eumdem fratrem & consacerdotem nostrum Ignatium patriarcham, omni vinculo anathematis ab eo remoto, per potestatem divina voce beatissimo Petro collatam, & per auctoritatem sacrorum canonum & decretalium constitutionum, more sanctorum patrum prolatarum, pristino honori, pristinæ dignitati & sedi, pristino gradui & patriarchio, ac pristinis pontificalibus insulis atque officiis restituimus, statuimus, ac confirmamus ita ut quicumque post notitiam hujus apostolicæ, atque synodicæ sanctionis, quo minus omnia quæ præmisimus insignia pontificatus recipiat, cum impedierit, & non in omnibus huic decreto obedierit, vel se ab ejus communione separaverit, vel ulterius contra eum aliquod judicium proferre tentaverit, absque sedis dumtaxat apostolicæ præmisso consensu, siquidem clericus fuerit, ab omni clericatus officio coram Deo & hominibus sit alienus, atque perenni pœna, tamquam qui magistrum prodit, cum Juda traditore constringatur; & nisi a prava intentione recesserit, perpetuo anathemate maneat condemnatus: si vero laicus fuerit ille, quisquis est, huic nostræ constitutioni contra ire tentans, & eum sedem & omnem pristinam dumtaxat dignitatem recipere non permiserit; vel si post receptam priorem sedem denuo illum impellere, & a patriarchio expellere tentaverit, vel personæ ipsius, seu sacerdotali honori aliquam molestiam sine hujus primæ sedis consensu intulerit, omni benedictione paterna privetur, & maledictione Chanaan, filii Cham, qui verecundiam patris videns non cooperuit sed irrisit, mulctetur, & cum parricidis æterna pœna, Domino judicante, percellatur, & nexibus anathematis, non nisi resipiscens, penitus eruatur.

V.

Eos autem episcopos, seu cujuslibet ordinis clericos, qui post injustam dejectionem fratris & coepiscopi nostri Ignatii, vel in exilio relegati, vel ministerio aut gradu invidiose privati sunt, statuimus, ut exilio dissoluto proprias sedes atque gradus recipiant. Quod si quisquam huic decreto nostro contra ire præsumpserit, & ut sedes vel gradus resumant impedierit, quousque obtemperaverit, anathema sit. Sane si quidam ex eis ab aliis criminantur, decernimus eos antea sedes quidem & proprios gradus recipere; judicari autem nisi a sede Romana non patimur: sed si qua præter regulam forte egisse dicuntur, nostro eos decreto judicandos reservari statuimus, juxta quod & sacri præcipiunt canones.

VI.

Quoniam oportet nos majorum nostrorum statuta immoto mentis intuitu conservare, & in omnibus sanctorum patrum semper dogmata venerari; definimus de sacris & reverendis imaginibus domini nostri Jesu Christi, ejusque semper virginis genitricis Mariæ, omniumque sanctorum, qui Deo ab Abel justo placuisse creduntur, quæ ecclesia sancta in universo orbe diffusa antiquitus accepit, quæque sedis apostolicæ præsules pro eis decreverunt ac statuerunt illibata persistere, atque intemerata manere. Quapropter * Joannem quondam Constantinopolitanum antistitem, & sequaces ipsius, qui eas frangendas atque calcandas esse ore polluto asseverant, quamdiu de his nobiscum non senserint, & juxta sanctorum pontificum Romanorum decreta & aliorum catholicorum patrum instituta non sapuerint, sancimus eos a Christo & ab ecclesia catholica atque apostolica esse anathema. Hæc sunt quæ sedes apostolica statuit: hæc sunt quæ synodice regulariterque decrevit: hæc sunt quæ vos tanto studiosius oportet amplecti, tanto solicitius observare, quanto satius nostis, quæ ab ea statuta fuerint, hæc universalem semper ecclesiam tenuisse; ita ut contra singulos errores in ecclesia exortos, prior hæc secundum primatus sui auctoritatem sententiæ terminum dederit. Et ita demum universalis ecclesia, licet aliquando per aliquantulum temporis in quibusdam reluctata sit; quæ illa tamen probavit, quandoque probaverit; & quæ illa refutavit, ipsa etiam refutaverit. Verum vos quomodocumque obedieritis vel non obedieritis divinis institutis, vel paternis canonibus; nos tamen in Ignatii fratris & coepiscopi nostri quocumque discrimine, priusquam a nobis specialiter ad iterationem ejus perducatur negotium, quia nec hactenus consensimus, aliquando, Deo nos confirmante, nullo modo consentiemus. Sed nec in Photii sacerdotali provectui præstando favore vota condescensionis nostræ modo quolibet inclinabimus, sed omnibus viribus nostris, atque conatibus, pro cœptæ justitiæ provectione, pro restaurando videlicet legitimo, & repellendo mœcho, quamdiu vivemus, curare, & quod nostrum est agere nullatenus, auctore Deo, cessabimus, & nunc obsecrando, nunc hortando, nunc increpando, nunc etiam regulariter admonendo. Insuper & auctoritate apostolica eos qui contumaces fuerint feriendo, nunc verbis, nunc literis, quod rectum & justum atque inchoatum est, die ac nocte cum virtute summi opificis consummare studebimus. Ergo fraternitas vestra literarum saltem nunc tenore cognoscat, sedem beati Petri apostoli, neophyto, & mœcho, & Constantinopolitanorum ecclesiæ invasori Photio, olim justeque damnato, ac nihilo minus præsentia synodali nuper elisо, vel fautoribus ejus, nisi a prævaricatione cessaverint, communionis nunquam præbituram esse consensum. Qui, ut cetera nunc omittamus, a Gregorio Syracusano, vel ceteris schismaticis instructus, immo destructus, contra omne fas nulli præsidere potest ecclesiæ. Nam merito destructus esse creditur, qui a destructo ædificari sperans, etiam siqua alia bona fortassis habuit, nimiæ præsumptionis ejus temeritati communicans, perdidit. Nam Gregorius quomodo quemquam ædificare poterat, qui multipliciter jam noscebatur elisus? Quomodo quemquam in aliquo ecclesiastico poterat ordine stabilire, qui ecclesiæ unitatem scindens, ipse jam videbatur omnino dejectus? Sicut enim ligatus ligare, & dejectus dejicere non potuit, sic destructus construere, & elisus quemquam ordinare nequivit. In summo quippe status sui oportet eum vigore consistere, & firmis inniti per omnia basibus, qui alterum vel prosternere vel conatur statuere, Gregorius ergo, qui canonice ac synodice depositus & anathematizatus erat, quemadmodum posset quemquam provehere vel benedicere, ratio nulla docet. Igitur nihil Photius ex Gregorio percepit, nisi quantum Gregorius habuit: nihil autem habuit, nihil dedit; per eorum quippe,

ACT. VII. CON. VIII. GENER. * Sive Joannem.

ut

ut legitur, manus impositionem & invocationem dabatur Spiritus sanctus, qui noverat mundas ad Dominum levare manus. Ceterum Gregorius, qui transgressor factus est legis, ad iracundiam sui magis, quam ad consecrationem alicujus, Spiritum sanctum per impositionem suæ manus sine dubio provocavit, etiamsi is qui ordinandus erat nullas alias haberet sibi regulas obviantes. Hinc enim scriptum est: *Qui obturat aures suas ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis*: si execrabilis, utique non audibilis: si non audibilis, ergo inefficax: si inefficax, profecto Photio nihil præstans; nimirum qui vulneratum caput per illam manus impositionem potius habere dignoscitur. Porro si prætendit injuste ab Ignatio se fuisse depositum, quid de omnibus qui in synodo illo tempore convenerunt, sententiamque in eum protulerunt, perhibebit? Quod si & illos injuste feciſſe dicere præsumit, quare cum eis nunc communicat, & quosdam eorum sacerdotio dignos existimat; quos tamen recte prius non judicasse reprehendit, & sententiæ, quam protulerunt, eos secundum se debere succumbere non nescit. Sed videamus quorum judicio vel quorum auctoritate Gregorius post depositionem & anathema, honorem episcopatus resumpsit, vel officium pristinum recepit. Omnes enim illum & depositum norunt, & anathematis vinculis obligatum, ac per hoc totius ecclesiæ communione privatum. Jam vero si dixeritis, quia ipse sibi Gregorius & honorem resumpsit, & pristinum officium recepit, audite quid apostolus dicat: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tamquam Aaron: sic & Christus non semetipsum clarificavit, ut pontifex fieret.* Sed & venerabiles Antiocheni canones præcipiunt: Si quis episcopus damnatus a synodo, vel presbyter, aut diaconus a suo episcopo, ausi fuerint aliquid de sacro ministerio contingere, sive episcopus juxta præcedentem consuetudinem, sive presbyter, aut diaconus, nullo modo liceat ei nec in alia synodo restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis; sed & communicantes omnes abjici de ecclesia, & maxime si, posteaquam didicerint adversus memoratos prolatam fuisse sententiam, eisdem communicare tentaverint. Carthaginenses quoque regulæ excommunicatum, qui ante audientiam communicare præsumpserit, ipsum in se damnationem protulisse manifeste denuntiant. Si ergo secundum apostolum nemo sibi honorem accipit, & Christus non se clarificavit, ut pontifex fieret, qui omnes cum Patre, & Spiritu sancto, glorificantes se glorificat, & ipse est pontifex, de quo rursus idem dicit apostolus: *Talem decebat, ut nobis esset pontifex sanctus*, &c. Et si episcopus, qui damnatus a synodo est juxta sacros canones, ausus fuerit aliquid de sacro ministerio juxta præcedentem consuetudinem contingere, & ante audientiam communicare præsumpserit, ipse in se damnationem protulit, ita ut nullo modo liceat ei nec in alia synodo restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis, sed & communicantes ei omnes abjici de ecclesia; quanta, putas, Gregorius pœna mulctandus est, qui post damnationem sui & anathema hæc omnia commisisse probatur, id est & super Christum se extulit, & quod ipse non fecit, iste & honorem sibi resumpsit: & ut pontifex esset, se arrogantissime clarificavit, & ante audientiam excommunicatus communicare, & vetita usurpare præsumpsit: & damnatus de sacro ministerio, non solum aliquid, verum etiam multa juxta priorem consuetudinem tetigit: quod certe Gregorius agere omnino non debuit, etiamsi nulla commissa existerent, pro quibus damnari potuisset; quoniam prælati judicium semper inferioribus formidandum est, ne si ei non obedierint, licet ab eo fortassis injuste ligentur, ipsam obligationis suæ sententiam ex alia culpa, id est inobedientia, mereantur. Igitur prælatos damnare indifferenter oportet horrescere. Quicumque vero minores sunt, damnari solicite caveant, nec majorum suorum sententiam transgrediantur: alioquin, licet injuste nonnunquam damnati sunt, ex ipsa temeraria prævaricatione, culpa, quæ nondum forte perpetrata fuerat, & ultio, quam culpa necdum merebatur, procul dubio subsequentur. Nihil quippe lignum vetitum in se mortiferum habuit; sed qui inobedienter ex eo comedit, mortem sibi & posteris propinavit; non quia lignum malum, cum Deus quod fecit totum fecerit bonum, sed quod mala sit transgressio, & nolentis subjici, per eam merito sit orta damnatio. Porro si dicitis Gregorium ab imperatore & ab antistitibus fuisse receptum, percontari libet, o sapientissimi fratres, quibus hoc documentis, quibus canonibus jubentibus, agi rite potest, ut hi qui abjiciuntur, ab aliis recipiantur; id etiam veneranda universali synodo Nicæna de utraque professione luce clarius inhibente. Nam a sæculari potestate nec ligari nec solvi sacerdotem posse manifestum est; & idcirco affatim approbatur Syracusanum Gregorium per imperialem tantummodo sententiam nullo modo valuisse reconciliari: ubi si pontificum quoque sociatur assensus, quærimus utrum præcesserit, an fuerit subsecutus. Si subsecutus est, nihilo minus ad id reditur, ut absolutio a sæculari potestate percepta valere non possit, pontificumque secutus assensus, adulationis vel terroris fuerit potius, quam legitimæ sanctionis: si præcesserit, doceatur a quibus, & ut ille sit gestus, si secundum ecclesiæ regulam celebratus, si paterna traditione profectus, si majorum more prolatus, si competenti examinatione depromptus, si ad majoris auctoritatis sedem quam illa est, a qua Gregorius dammatione tenebatur obstrictus, secundum ecclesiæ regulas est relatum, si ipse præsul qui ligavit, absolvit. Si hæc gesta non sunt, quo more, quo ritu Syracusanus Gregorius se gloriatur absolutum, cum nec a pontificibus ordine debito, nec ecclesiasticis legibus fuerit expeditus, nec a mundana potestate potuerit, præter ecclesiæ tramitem prorsus absolvi? Jam vero si dicitis: Non imperator absolvit, sed a pontificibus ut solveretur postulavit; e contra illi multo magis ab Augusto postulare debuerunt, ut, si eum vellet absolvi, legitima ecclesiastici tenoris absolutio proveniret; & hæc omnia quæ superius dicta sunt secundum ecclesiæ tramitem servarentur: præcipue cum non ab inferiori vel pari, sed a majori persona, & sicut ex apostolicis canonibus edocemur, solum ab eo qui eum sequestravit, aut certe a prima sede, jure possit absolvi. Inferior quippe vel compar antelatum vel comparem, non annuente majori, absolvere non potest: sola igitur potior inferiorem convenienter absolvit. Proinde inferioris loci pontifices, eos, quos potior suus obligaverat, sine prima sede absolvere non potuerunt. Verumtamen licet contra Nicænos sacros canones, præfatum Gregorium, qui abjectus fuerat, receperint, nunquam tamen eum a vinculo damnationis & anathematis exuerunt, quem absolutione prævaricatoria potius nexuerunt, &, dum hunc solvere nisi sunt, nodis majoribus dediderunt. Quinimmo, dum sententiam majoris con-

ANNO CHRISTI 869.

Prov. 21.

Cap. 4.

Hebr. 5.

Hebr. 7.

ACT. VII. CON. VIII. GENER.

Cap. 5.

ANNO CHRISTI 869.

contemnentes, transgressi sunt, vel etiam suam, A tergiversatorio consilio lenique sensu sibimet facti contrarii, destruere sunt moliti, pari prævaricatione habentur innexi, & simili pœna, secundum apostolicos & nonnullos alios canones, tenentur obstricti; ita ut communicantes ei pelli de ecclesia jubeantur: ac * per hos reos reum justificare constat minime potuisse, nec ligatos ligatum solvere modo quolibet valuisse. Ecce a quibus, o beatissimi Christi ministri, Photius est institutus: & ecce qualis est Gregorius, qui Dormitantius convenientius poterat dici. Quamobrem cogitate, fratres carissimi, tractate, & vobiscum sedula meditatione perquirite, si stare Photius possit, etiamsi miris virtutibus polleat, etiamsi omni scientia fulgeat; quando qui hunc B statuisse tentavit, dudum jam cecidit, & volens erigi, cum conantibus se erigere, nunquam recuperaturus denuo ruit. Consideret ergo vestra divinitus inspirata prudentia, quomodo Photius, etiamsi nihil aliud sibi jure valeat impedire, queat in sacerdotali gradu persistere: quandoquidem institutor suus, cum hic ordinaretur, non solum sacerdotio, verum & ipso carebat Christiano vocabulo. Et sicut etiam exposuimus, nec damnatus justificare, nec depositus erigere, nec ligatus potest quemquam per impositionem manus provehere, impossibile est enim horum aliquid fieri. Quapropter attendite, carissimi, non solum hæc, verum etiam paternos canones, & præcipue apostolorum, Antiochenos, atque Carthaginenses, & quid de damnatis & excommunicatis. atque de his præcipiant, qui merito facinorum suorum ab ecclesia pulsi sunt, diligentissime considerate, ac studiose recolite: nam nos quod decrevimus, quod statuimus de his, quos recepimus & ereximus, vel de his quos abjecimus, & a sacerdotio vel communione pepulimus, vestræ in Christo fraternitati notum facere canonice procuravimus, juxta quod & magni venerandique Nicæni concilii regulis admonetur, quatenus de his, qui communione quandoque privantur, seu ex clero, seu ex laico ordine, episcopis, per unamquamque provinciam sententia regularis obtineat, ut hi qui abjiciuntur ab aliis non recipiantur. Ergo nos quod debuimus fecimus; ea D videlicet vos scire volentes, quæ, Deo teste, nonnisi zelo rectitudinis egimus, & affectu conservandæ paternæ constitutionis executi sumus: vestrum autem est obedire; alioquin eamdem cum eis sententiam jure meritoque subire, Antiochenis canonibus secundo capitulo præcipientibus ita: Si quis de episcopis, aut presbyteris, aut diaconis, seu quilibet ex clero deprehensus fuerit cum excommunicatis communicare, etiam iste communione privetur, tamquam qui regulam confundat ecclesiæ. Et rursus capitulo quarto, quod etiam superius commemoravimus, quid idem dicat antiquitus acceptum concilium, studiose recolite. Cavete ergo, dilectissimi, ne cum his commisceamini, qui sanctis fuerunt inobedientes E institutionibus, ne par sententia involvat quos uno communionis glutino invenerit irretitos.

Videte præterea, quia de ignorantia nullum jam potestis excusationis habere præsidium, qui & canonum, Deo inspirante, memores, & nostris edocti jam nunc estis epistolis. Nolite communicare itaque peccatis alienis, nolite nobis inobedientes esse, quoniam inobedientia protoplastum de paradiso expulit. Inobedientia idololatria merito nuncupatur, sicut sanctus Samuel ad 1. Reg. 15. Saulem loquitur, dicens: *Quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle ac-*

* Forte, per hoc reos, H.

quiescere. Perpendite ergo, quantum sit execrabile repugnare, quantum detestandum acquiescere nolle, quod ariolandi peccato, scelerique idololatriæ comparatur. Clamat apostolorum princeps: *Obedire oportet Deo magis quam hominibus*. Et coapostolus ejus Paulus: *Qui resistit*, inquit, *potestati, Dei ordinationi resistit*. Judicate ergo cui potius obediendum sit, Deo, an hominibus: judicate cui potius resistendum sit, potestati quam in Petro Deus omnipotens ordinavit, quamque super cunctam ecclesiam extulit, an ordinationi Gregorii Syracusani, cui merito malitiæ suæ dicendum est: *Væ homini*, videlicet, *per quem* in *Matth.* 18. ecclesia Christi *tot scandala venerunt*; quique olim, sicut ipsi scitis, & nos supra retulimus, a fratre & comministro nostro Ignatio, & a synodo quæ sub eo erat, depositus est, &, ut apostolica sedes in ejus damnatione consentiret, ab ipso consacerdote nostro postulata est. Sed decessores mei beatæ memoriæ Leo & Benedictus, sedis apostolicæ moderamina servantes, noluerunt sic unam partem audire, ut aliæ parti nihil penitus reservarent: unius quippe mediator non est. Quamobrem interim depositio ipsius a sede apostolica non suscepta, remansit infirma. Cumque idem Gregorius per legatum suæ partis, Zachariam nomine, sedem agnovisset apostolicam in sua depositione nullatenus consensisse; non gratias egit, non a cœptis in jam dictum fratrem nostrum sævientibus contumeliis conquievit, sed benignitate C Dei & patientia sedis apostolicæ in superbiam abutens, in ipsum videlicet Ignatium patriarcham suum rediviva jacula impietatis irreverenter exacuit, & eo superstite neophytum in Constantinopolitana ecclesia consecravit: quin potius & adversus sedis istius decreta contumax esse non destitit, qui pro se, non contra se, ipsius ab ea decreta paulo ante data tamquam ingratus non recolit, & velut tergiversator arma præparat adversus arma, sibi tutelam salutis non modice conferentia, & murum destruere nititur, qui ne ipse destrueretur fortissime custodivit. Et agit nunc, quantum in se est, ut ea statuta prorsus habeantur invalida, quæ, cum his ipse egeret, supplex petebat, & ut fortiora essent adamante submissius Doptabat, atque ut sibi auxiliarentur, humiliter implorabat: nec non & contra ea repugnantes, forsitan tyrannos & sacrilegos judicabat: nisi enim sedes apostolica ei parceret, ille quomodo contra reverendissimum Ignatium posset exercere, brachium non haberet. At ille usus est sedis apostolicæ bonitate in malignitatem, & beneficium in patris sui convertit exitium. Dicite igitur, obsecro fratres, cum ita sit, quomodo non debeamus nos Ignatium adjuvare, aut usque ad audientiam, quantum in nobis est, idemnem non penitus conservare? vel quomodo non possumus Gregorium & hos qui ex parte ipsius sunt, merito condemnare? quando Ignatius, nisi a nobis esset impeditus, sic illos canonice forsitan sterneret, ut eum nullo conamine potuissent impellere; istique non nobis hæserunt, quos in adjutorium suum habere promptissimos meruerunt, nec a nobis consilium acceperunt, uti cum patriarcha suo vel pacificari, vel canonice judicari potuissent, sed vires suas a nobis, ne frangerentur, servatas, adversus eum protinus præparaverunt. Unde quæso perpendite, quantum nos nunc Ignatio debitores simus, qui sibi obstaculum, & inimicis ejus facti sumus defensionis umbraculum: quamvis nos non ideo judicium istorum distulerimus, ut ei nocendi jacula præpararent, sed ut sic sententia in hos prolata valetudinem habe-

ACTIO VII. CON. VIII. GENER.

Act. 4. *Rom.* 13.

ret, ut a nobis examinatio præcederet; & rursus sic ab istis in eum objecta penitus coram nobis admitterentur, ut partis Ignatii persona vocata, vel convicta, nostræ præsentiæ non deesset. Quamobrem dilato parumper judicio, & interim infirmata sententia, missum est utrique parti, sedis apostolicæ præsulis præsentandum obtutibus, ac ejus, ut par est, subjiciendum definitionibus. Sed dum pars Ignatii properandi disponit iter, hostibus ejus viribus resumptis non jam sedem apostolicam petentibus, non Petri memoriam facere dignantibus, Ignatius trahitur, impellitur, & innumeris malis affectus ab ecclesiæ regimine sequestratur. Et hoc totum factum est, eo quod prædicti pontifices utrique parti æquitatem servantes, & utriusque partis audientiam præstolantes, Ignatii non firmando sententiam, immo vero interim infirmando, inimicis ejus quodammodo manum porrexerint, dum nimirum sententiam in eos prolatam, non interim auctoritate ejusdem sedis apostolicæ roborâverint, sed usque in præsentiam ejusdem deferri decreverint.

ANNO CHRISTI 869.

Quamobrem, carissimi, quia quasi per nos inventa est Ignatii dejectionis materia; idcirco præter id quod frater adjuvari debet a fratre, præter id etiam quod Petro cujus in terris, licet indigni, vicem gerimus, Christi oraculo peculiariter dicitur: *Confirma fratres tuos*, etiam pro hoc specialiter eum non solum adjuvare & confirmare, verum etiam, sicut ipsi potestis advertere, totis nos pro illo nisibus oportet omnia decertare, ut videlicet totum in illo funditus aboleatur, quod per nos lædendi fomitem adversariis ejus reperientibus, ei violentiam inferre monstratur, totumque recipiat, Christo propitio: quod dum nos moderate ac regulariter egimus, ipse præjudicialiter amisisse dignoscitur: quoniam & præfati decessores nostri, Leo scilicet & Benedictus beatæ recordationis pontifices, si tale quid diebus eorum Gregorius vel complices ejus patrassent, videlicet, ut abusi tanto compassionis & patientiæ sedis apostolicæ circa se beneficio, in Ignatium manus suas injecissent, aut adversus eum, ipsis sanctis præsulibus inconsultis, linguas suas taliter exacuissent; profecto eos tamquam magistros inquietudinis, & ipsos se, sole clarius, obnoxios ostendentes, sine quavis retractatione protinus condemnassent, & tantum piaculum impietatis eorum destruere ardentissime studuissent. Sed quia illi divina vocatione ab hac convalle lacrymarum subducti sunt, hanc tyrannidem nondum intuentes, nos debemus in eorum labore succedere, qui successimus in honore, in cujus tempore crudelitas, quæ diebus ipsorum cœpit radices emittere, consumata perpatuit. Proinde nos, primo, quia sedis apostolicæ, de tota ecclesia fas habentis judicare, moderamina retinemus; secundo, quoniam fratribus injuriam passis subvenire debemus; postremo, quoniam, sicut jam diximus, oportet nos in eorum labore succedere, in quorum successimus pontificatus honore; quemadmodum ipsi decessorum suorum exempla secuti sunt, & operis eorum strenui cultores inventi sunt; quod ipsi profecto agerent, adjuvante Domino, habentes, quemadmodum illi, eumdem zelum justitiæ, seu privilegium dignitatis, studiose perficere procuravimus; nimirum, quod omittere procul dubio, sicut nosse cunctis clare tribuitur, non valemus; sane, quia Gregorium neophytum consecrasse diximus, ne Photium quidem neophytum, quando quasi in sacerdotem consecratus est, negent; sancti papæ Gregorii, & Anglorum amplissimæ ac fidelissimæ gentis apostoli (nam signaculum apostolatus ejus ipsi sunt in Domino) verba commemoremus, qui ait: Sicut autem tunc neophytus dicebatur, qui initio in fidei erat conversatione plantatus, sic modo neophytus habendus est, qui repente in religionis habitu plantatus ad ambiendos honores sacros irrepserit.

ACTIO VII. CON. VIII. GENER. S. Gregorii epist. lib. 7. indictione 2. epist. 110.

Præterea non omittendum esse credimus, nos commemorare præterito anno, per indictionem videlicet tertiamdecimam, epistolam sub nomine principis conscriptam, per Michaelem imperialem protospatharium suscepisse, quæ tantis erat verbis contumeliosis, immo blasphemiis respersa, ut rescriptor ejus non nisi in gutture colubri calamum tinxisse putetur, & dictatoris labia pro dictionibus venena fudisse videantur; adeo ut si cujuspiam simpliciorum cor penetrent (non enim hæc aures prudentium suscipiunt) hunc continuo necent; nimirum tanto miserabilius, quanto mors animæ magis, quam corporis per illum virulentum haustum admittitur. De cujus immanitate piaculi, licet Augusto per jam fatum legatum jam nos scripsisse recolamus, eadem tamen nunc scribere vestræ beatitudini ratum duximus. Denique opinati sumus, & adhuc nihilo minus opinamur, quod pietas ejus tandem aliquando resipiscat, & de ecclesiæ Constantinopolitanæ restaurando statu nobis salubria suadentibus acquiescat; sicque demum omnia scripta, quæ male sunt compilata, non solum adversus nos & hanc sanctam ecclesiam, verum etiam contra fratrem nostrum & comministrum Ignatium, coram universa imperii sui multitudine igni tradenda decernat. Alioquin jam cunctis ecclesiæ fidelibus quæ foret apostolicæ sedis auctoritas, vel quæ fabricatoribus mendacii, seu inventoribus perversorum dogmatum immineret ultio, profecto patescceret. Impossibile est enim (quamquam nostras nos speciales injurias curare floccipendamus) ut tantorum ac talium sanctorum patrum & propugnatorum catholicæ ecclesiæ, ac destructorum diversarum hæreseon, atque defensorum orthodoxæ fidei, blasphemias æquanimiter sustineamus, vel etiam tantæ sedis, sive tam excellentis ecclesiæ Romanæ, cui Deo deservimus auctore, contumelias perferamus. Verum, quamvis & de nobis humiliter sentiamus, non tamen conscientia dictante vera esse quæ de nobis perhibuit asseveramus, sed, ut diximus, ea postponentes, illa potius quæ Jesu Christi sunt investigamus, & si qua male congesta adversus ejus famulos, adversus ejus ordinationes, adversus ejus dispositiones stabilita privilegia reperiuntur, nulla patientia toleramus: & non solum hæc destruere totis viribus anhelamus, verum etiam conflatoribus tantæ perversitatis dignam vicissitudinem reddere necessario meditamur: nimirum, ne hos quis impunitos intuens, aut nunc aut futuro tempore deinceps talia præsumat præstigia falsitatis componere, vel commenta blasphemiarum hujuscemodi figmentis contrahere.

Luc. 22.

Quapropter eidem imperatori sublimissimo per epistolam præsulatus nostri cohortando direximus, in qua etiam vos ad votum nostrum laborare summopere convenit, quatenus diligenter inquirat, atque scrutans, si sua illam non fuisse præceptione tam cœnosam invenerit confectam, immo toxicatis syllabis infectam epistolam (ut interim de tot præstigia texentium pœna taceamus) quæ illos se zelo veritatis flagrantes involvere convenit; saltem hujus socia accepta, & palam cunctis igne succensa, per augustales suos tam nobis, quam omnibus ad quorum notitiam pervenit,

venit, deſtinatos apices competenti ſatisfactione a tam perverſo ſenſu, & tam profanis adinventionibus, quod a ſenſu ſuo non fuerint commentis tradita, ſe exhibeat prorſus immunem. Jam vero ſi ſibi in multis hujuſmodi ſolicitudinibus occupato ſurreptum eſt ut alia ſcribere mandaret, ne pigeat clementiam ejus etiam hoc ipſum humiliter confiteri, & legibus ſuis, ut hujuſmodi ſcripta nullius habeantur momenti, decernere: ita ut penes quem reperta fuerint, impunito non evadente, ipſius quoque ſæpe memoratæ ac ſemper execrandæ epiſtolæ, vel exemplaris ejus apices, intemeratis pro reverentia manentibus ſacris dictionibus, flammeo dedantur igni vorandi: & ut ſiniſtræ opinionis nævo, quem ex blaſphemis ſcriptis incurreret, carere valeat, & ingratus filius circa matrem ſuam, ex qua imperandi faſtigium ipſe & patres ſui ordine cælitus diſpoſito percepit, nullatenus appareat. Sin autem, ſcitote quoniam poſtquam in hac eum pertinacia perſiſtere fine tenus velle compererimus, primum quidem congregatis cunctarum occidentalium regionum venerabilibus ſacerdotibus, dictatores & diſpoſitores, atque præceptores tantæ fallaciæ, ſeu crudeliſſimæ derogationis ſanctarum vel paternarum traditionum ab omni Chriſtiana compage remotos, apoſtolica freti auctoritate, diris anathematis vinculis innodabimus: necnon & patrum ac prædeceſſorum meorum ſecuti veſtigia, qui ſoliti ſunt etiam numeroſorum concilia nequiter celebrata caſſare pontificum, ſi qua ſocia ſunt, crebro dictæ, vel exemplaria fortaſſis epiſtolæ: quin potius non ſolum hæc, ſed & omnia ſcripta, quæ vel adverſus fratrem & coepiſcopum noſtrum Ignatium inique confecta, vel adverſus nos cauſam illius canonice proſequentes furioſe deprompta ſunt, perenni damnationi mandabimus. Deinde vero decernentibus nobiſcum, & ſimul conſiderantibus eiſdem ſanctiſſimis fratribus & coepiſcopis noſtris, ipſam epiſtolam in ſtipite videntibus cunctis ſuſpenſam, vaſto ſuppoſito foco, ad vituperium imperialis apicis coram omnibus nationibus, quæ penes memoriam ſancti Petri multiplices inveniuntur, extremæ perditioni donabimus, quatenus his rite patratis, diſcat pius quod amet, & crudelis timeat. Nam tot & talia blaſphemiarum commenta, quin potius veracium literarum depravationes, audiſſe & tacuiſſe, conniviſſe eſt.

Quamobrem, venerabiles fratres, valde mihi, ſicut ipſi comprehendere poteritis, cavendum eſt, ne, ſi nos præſtigiorum figmentis minus celeriter obviaverimus, tamquam vera recognita, vel comprobata, hæc admiſiſſe fallaciter apud ſtolidos exiſtimemur. Nec poſſumus in eccleſia Dei diſſimulando tam ſpuria relinquere germina, quæ anteceſſorum noſtrorum beatiſſimorum pontificum tempore, aut nunquam exorta, aut certe ſi undecumque vel quomodocumque exorta ſunt, eorum judicii ligone antequam proficerent, radicitus extirpata ſunt. Deſtruat ergo, etiam vobis hortantibus, ipſe, & diſſipet illa; alioquin a nobis fore deſtruenda, ſeu funditus diſſipanda, modo quem prædiximus innoteſcite: quamvis antequam nos iſta vobis ſcriberemus pro quibus nunc ſublimitatem ejus hortamur, hoc ipſum ſponte facturum eſſe putaremus. Sed quia quod putatum eſt, nullum effectum hactenus habuit, idcirco nos ſalutem ipſius illæſam manere volentes, ut hoc nunc ſaltem agat affectu paterno monuimus: alioquin, ut jam præfati ſumus, ſic Deo favente de cetero vigilabimus, & ſtudiis quibus poſſumus inſiſtemus, ut inter exanimes computentur, qui in auctoritatem Petri non conſenſerint, immo Dei hanc ordinantis in Petro non infellexerint; ita ut nec iſta, quæ pernicioſe compilata ſunt, defendere, nec his ſimilia, ut non dicam ſcripto tradere, vel in mente volvere quis ulterius audeat. Non enim figmenta, quæ ordinationi Dei reſiſtunt, quæ evangelicis vocibus contradicunt, quæ ſanctorum patrum definitionibus obviant, quæ ſynodicis conſtitutionibus adverſantur; quæ ſi ſic dimittantur, innumera poſſunt fidelibus auxilia Petri quærentibus inferre diſpendia, incolumia ſine diſcrimine noſtro valemus deſerere: & exiſtimationi noſtræ vel poſt diſceſſum noſtrum, tantum, quod abſit, nævum ad deſtructionem ſimplicium, & mutilationem ſedis apoſtolicæ privilegiorum relinquere. Ceterum caritas unanimitatis veſtræ de fratris & comminiſtri noſtri Ignatii ſanctiſſimi patriarchæ dejectione nobiſcum doleat, & quæ prævalent ei ſolamina nobiſcum exhibeat. Nam ſi juxta apoſtolum, *quod patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra*; quanto potius compatiendum eſt illi, quod inter cetera membra præcipuum tenuiſſe locum dignoſcitur? Unde ſi non pro unius & ſpecialis perſonæ præfati fratris noſtri repulſione; vel certe pro ſummi ſacerdotis conculcatione dolere, gemere, flere, currere, ac decertare debetis. Nam ſi licitum fuerit ſæculari poteſtati de eccleſiæ Domini præſulibus taliter judicare, vel ſi rurſus fas extiterit inferioribus, de prælatis ſibi tam temere iſta patrare, perpendite ne ad perniciem veſtram, immo totius eccleſiæ nunc & futuris temporibus præſumptio talis prævaleat. Quod ſi attenditis, ecce jam cernitis: nam impietas tantum caput extulit, ut eccleſiarum præſulibus poſtpoſitis, & ordine canonico conculcato, laici nunc eccleſiaſtica moderamina teneant, & pro libitu proprio modo iſtos removeant, modo illos in locum eorum promoveant, & rurſus quos nunc approbant, poſt modicum mentis victi levitate repellant. Ut enim ſæculares ac laici homines quælibet ſcelera valeant licenter committere, & pro his a nullo pontificum, qui ex clero promotus hæc ſumma poterat auctoritate compeſcere, libere redarguantur. Nec de clericorum catalogo permittunt ad ſacros ordines provehi, qui vitam eorum tanto audacius, quanto diutius ac familiarius ſub Chriſto duce forti militantes, fortius comprimere poſſent: ſed ex ſeipſis eligunt, qui facta eorum tanto minus præſumant arguere, quanto ſe paulo ante de eorum cœtu favore ipſorum promotos meminerint: quod illis partibus tanto familiarius agitur, iſta præſumptio videlicet ut ex laicis ſubito tondeantur, & in epiſcopos conſecrentur, quanto ex conſuetudine hac inoleviſſe teſtantur, quam nos econtra tanto ſtudioſius ex eccleſia Dei eradicare volumus, quanto nimium noxæ jam eſſe clericis & omni religioſæ plebi ſupra docuimus, quantoque ſcimus ex ſacris canonibus, quod non minus mala conſuetudo, quam pernicioſa corruptela vitanda ſit: & ſcimus, quod paulatim creſcens jam peſtiferæ nequitiæ germine multos invaſerit, adeo ut temeritas hæc tantum excreverit, ut jam minime clericis egeant, dum contra ſacros canones ex ſeipſis ſubito tonſuratum quem voluerint eligant, & ad labores clericorum mentis oculos non inflectant. Ac per hoc fit, ut alienus comedat ipſorum fructus laborum, & ſtipendia meritorum extraneus hoſtis inſperatus ſurripiat, ita ut nihil proficiat clericis in caſtris dominicis militaſſe, vel gradatim per ſingulos eccleſiaſticos ordines aſcendiſſe, dum alter ſaltu hos omnes tranſcendit, & repente principatur eis, qui

ANNO CHRISTI 869.

ACTIO VII. CON. VIII. GENER.

1. Cor. 12.

qui inter eos nec contra ſpiritales hoſtes arma ſuſtulit, nec diverſis eccleſiæ adverſariis pro veritate prælians aliquando reſtitit. Quantum autem ne de laicis temere quilibet ad epiſcopatum eligatur, ſacri canones cum aliis prohibeant, Sardicenſes oſtendunt, Oſio epiſcopo capite 13. dicente: Et hoc neceſſarium arbitror, ut diligentiſſime tractetis, ſi forte aut dives, aut ſcholaſticus de fori adminiſtratione epiſcopus fuerit poſtulatus, ut non prius ordinetur, niſi ante & lectoris munere, & officio diaconi, aut presbyteri fuerit perfunctus, & ita per ſingulos gradus, ſi dignus fuerit aſcendat ad culmen epiſcopatus. Poteſt enim per has promotiones, quæ habebunt utique prolixum tempus, probari qua fide ſit, qua modeſtia, qua gravitate & verecundia, &, ſi dignus fuerit probatus, divino ſacerdotio illuſtretur: quia conveniens non eſt, nec ratio, vel diſciplina patitur, ut temere & leviter ordinetur, aut epiſcopus, aut presbyter aut diaconus, qui neophytus eſt: maxime cum magiſter gentium beatus apoſtolus ne hoc fieret denuntiaſſe & prohibuiſſe videatur: ſed hi, quorum per longum tempus examinata ſit vita, & merita fuerint comprobata. Contuemini ergo, & futura, immo urgentia mala conſpicite: medici eſtis, imminentes morbos per præcedentia ſigna prævidete: epiſcopi eſtis, exurgens in eccleſia Chriſti horrendum exitium perſpicite: ſpeculatores eſtis, in altam mentis arcem conſcendite, & in gregem dominicum feram peſſimam irruere cupientem a longe contemplamini. Quaſi turba exaltate vocem veſtram, & annuntiate populo Dei ſcelera eorum: ſuper montem excelſum, id eſt altitudinem virtutum, aſcendite. Qui evangelizatis Sion, ſtate in fortitudine, poteſtatibus hujus ſæculi ex adverſo aſcendite, & murum pro domo Dei opponite, ac quibuslibet poteſtatibus inique agentibus contra ite: ſicque fiet, ut nec ſicut canes muti de taciturnitate argui valeatis, nec de talenti occultatione diſtrictam Domino rationem reddere compellamini; voſque epiſcopos & conſacerdotes noſtros, immo eccleſiam Chriſti illis in partibus conſtitutam ab ingenti pernicie ac noxia labe ipſo juvante laudabiliter eruatis, mirabiliterque regatis. Verum nos de ipſis hæc vobis ſcripſiſſe ſufficiat. Pax autem Dei, *quæ exuperat omnes ſenſum*, præcordiorum veſtrorum intima penetret: & quam de ſalute omnium veſtrum ſoliciti ſimus, vobis Deus omnipotens clementer aperiat: & quomodo vos cupiamus in viſceribus Chriſti, & in eccleſiæ gremio continere, quæ diffuſa in orbem terrarum, quaſi unus Chriſti thalamus eſt, atque in ſancta communione una nobiſcum perſiſtere, ut unum ſapiamus omnes, & non ſint in nobis ſchiſmata, illuminationis ſuæ gratia revelare dignetur, ita ut de correptione fidelium congaudentes & congratulantes, uno animo & uno ore glorificemus & collaudemus Deum, Patrem videlicet, & Filium, & Spiritum ſanctum per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

ANNO CHRISTI 869

1. Tim. 3.

Iſa. 58.

Philipp. 4.

1. Cor. 1.

Quiſquis autem hanc epiſtolam noſtram Conſtantinopoli legerit, & eorum notioni quibus miſſam eſſe intellexerit, quidquam ex iis quæ in ea ſunt occultaverit, ſi locum poteſt invenire ſufficientem, anathema ſit. Quiſquis etiam interpretatus eam fuerit, & ex ea quidquam mutaverit, vel ſubtraxerit, aut ſuperaddiderit, præter illud, quod idioma Græcæ dictionis exigit, vel interpretanti ſcientiam intelligendi non tribuit, anathema ſit.

Et poſt completionem prænominatæ epiſtolæ, aſcendens Theodorus devotus a ſecretis legit epiſtolam, quæ delata eſt per Theognoſtum reverendiſſimum exarchum ad Baſilium piiſſimum imperatorem, quæ & miſſa fuerat ab Hadriano ſanctiſſimo papa Romano. ACT. VII. CON. VIII. GENER.

Hadrianus epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectiſſimo filio, & Chriſtianiſſimo imperatori Baſilio a Deo protecto, ſemper Auguſto.

QUoniam, tranquilliſſime imperator, audiſti vocem Dei, per apoſtolicæ ſedis officium tibi delatam, & honoraſti eximios ejus apoſtolos, & reſtituiſti eccleſiæ Conſtantinopolitanæ throno proprium paſtorem, repellens adulterum, benedictus ſis ab omnipotente Deo, & videas ſubjectionem inimicorum, & temporis longitudinem, ac in ſolio tuo de lumbis tuis heredem, atque in futuro vitam perpetuam; ſi tamen ab iis quæ bene cœpiſti non diſceſſeris, ſed uſque in finem in eis perſeveraveris, o ſpiritalis & dilectiſſime fili; licet, vobis quolibet modo agentibus, a decretis ſanctæ memoriæ præcipui deceſſoris mei papæ Nicolai, quæ de Photii depoſitione, & recuperatione Ignatii fratris & conſacerdotis noſtri promulgavit, nunquam quoquomodo diſcedamus. Tanto enim volumus illius decretis concordare, quanto ipſe, cum hæc ageret, divinis præceptis concordare ſtudebat. Nam & hoc neceſſarium eſt, ut cuſtodiens prædeceſſorum meorum decreta, doceam poſt deceſſum meum & mea quoque ab iis qui poſt me fuerint nullo modo violanda. Poſtquam autem cognovimus, quod miſericors Deus imperium veſtrum ſimul & affectum ad hoc erexerit, ut diſperſa congreget, & quæ ceciderant erigat, & contrita reſolidet; fiducialiter poſſumus, Deo gratias, depoſcere, ut ii, qui abjecti ſunt, ab imperio veſtro recipiantur, & ii qui diſperſi congregentur. Quapropter prudentiſſimum virum Theognoſtum honorabiliſſimum exarchum veſtræ fiduciæ remittentes commendamus; qui legatione, tam pro fratre & comminiſtro noſtro Ignatio, quam pro ceteris contribulatis functus, per ſeptennium apud principis apoſtolorum limina ut peregrinus & incola vixit, & eorum confeſſionibus memoriam veſtram aſſidue commendavit; & a die adventus ſui uſque ad præſens pietatis veſtræ præconia enarrare, & eccleſiæ manifeſtare vulnera, & horum medelam exigere non deſtitit. Nunc ergo, quoniam & iſte unus ex illis eſt, qui poſtquam lupus factus eſt paſtor, continuo diſperſi, & a vobis pie omnia regentibus iterum congregati ſunt, revocetur & ipſe petimus, & in mandra fidelium omnium a clementia veſtra locetur, & inter lætantes pios filios paterno affectu poſt longæ captivitatis reverſionem connumerari mereatur; & ob amorem Dei & protectorum veſtrorum principum apoſtolorum honorem, a quorum regimine proficiſcitur, manſuetudinis veſtræ auxilia ſentiat, & poſt turbationem ſerenitatem, & poſt tempeſtatem tranquillitatem, & poſt multa adverſa optatæ proſperitatis effectum, quatenus per patronorum veſtrorum interceſſiones, principum videlicet, a quorum ſede remittitur; & quorum principatum pro eccleſia veſtra, quæ valde fluctuat, die ac nocte interpellare per multa curricula non ceſſavit: a miſericorde Deo, quem in famulis ejus honoratis, & hic vobis felicitas continua & inimicorum ſubjectio, & in futuro æterna gloria & infinita præmia, inſuper & regnum cæleſte cum ſempiterna vita præſtetur. Optamus imperium veſtrum in Chriſto nunc & ſemper valere, o ſpiritualis

ritualis & dilectissime fili. Data Kalendis Augusti, indictione prima.

ANNO CHRISTI 869. An. Ch. 868.

Deinde post hanc legit Nicephorus devotus notarius epistolam, quam misit idem sanctissimus Hadrianus per jam dictum reverendissimum exarchum ad Ignatium sanctissimum patriarcham.

Hadrianus episcopus servus servorum Dei honorabilissimo fratri & consacerdoti nostro Ignatio sanctissimo patriarchæ Constantinopolitano.

CONvenerat, sanctitatem tuam, licet nos ad sui adjutorium primum minime provocaverit, saltem nunc super restitutione sua, quæ facta dicitur, lætificare nos, anhelantem proprias nobis literas destinare. Verum, licet hoc minus studuerit agere, saltem gratiam divinæ miserationis, quæ in te mirabiliter operata est, non taceres. *Secretum enim regis*, secundum quod ab angelo Tobiæ dicitur, *celare*, *bonum est*, *opera vero Dei enarrare*, *mirificum*. Verumtamen consolatur nos conscientia, quæ non tantum nos, quantum apostolicæ memoriæ decessorem meum beatissimum papam Nicolaum, non tam pro te, quam pro caritatis custodia decertasse testatur. *Si enim*, *qui diligunt nos tantum dilexerimus*, *quam mercedem habebimus*? At quoniam frater noster es, si viderimus te necessitatem habere, & clauserimus viscera nostra a te, quomodo caritas Dei manet in nobis? Igitur scito, quia in iis quæ decessor meus sanctæ memoriæ papa Nicolaus pro persona tua, & iis qui tecum in tribulationibus non defecerunt, insuper & pro ecclesia Constantinopolitana plurimum laborans statuit & definivit, & nos similiter manemus, & permanebimus: & sicut ipse ad horam mortis suæ usque, tam pro te, quam pro iis qui tecum sunt, in præfata ecclesia nequaquam cessavit procurans; ita & nos, auctore Deo, usque in finem in opere pietatis hujus nulli torpori dabimus operam; debemus enim ipsius sequi laborem, cui, gratia Dei, successimus in honore. Præterea communem filium Theognostum, reverendissimum exarchum, & dilectum nobis, ecce ad vos transmisimus, qui ex persequentibus æmulatoribus tuis illinc nudus salvatus, quin & mutato habitu vix huc pertingens vitam lucratus est, deinde apud memorias apostolorum per septem ferme annorum curricula ut hospes & advena demoratus, non tantum propriam miseriam, quantum sanctitatis tuæ pressuram, & Constantinopolitanæ ecclesiæ calamitates pene incessanter deflebat, ita ut non solum antea jam dictum decessorem meum, sed & me postea nocte ac die indeficienter erigere, & pro statu tantæ ecclesiæ, & erectione vestra crebris suasionum stimulis latera percutere; & quemadmodum angelus quondam, *Surge Petre*, *accipe fortitudinem ad salvandas gentes*, per singulos dies nobis dicere non cessaret; quousque auditum, Deo præstante, suscepit, quod ardenter semper in pectore bajulabat.

Tob. 12. *Matth.* 5. *Joan.* 3. *Act.* 5.

Qua de re, frater dilectissime, sanctitati tuæ hunc commendantes, rogamus & deprecamur, quatenus circa se sentiat beneficii tui propositum: & sicut vestræ factus est communicator passionis, ita sit & consolationis; etenim dignus est operarius mercede sua; non autem, ut familiaris noster factus, sed & ut a sede principis apostolorum susceptus, hic debet ob amorem ejus, non qualemcumque in conspectu sanctitatis vestræ gratiam invenire. At vero, si ad apostolicam sedem quosdam mittere dispositeris, hunc specialiter volumus præ ceteris mitti; ut & de prosperitate tua, quemadmodum & optamus, gratificari, dispositionem & ordinem & causam ecclesiæ Constantinopolitanæ, secundum diligentiam quam de omnibus nos ecclesiasticis negotiis certissime scire velle cognoscit, apostolatui nostro referre maturet. Commendamus autem sanctitati vestræ & Euthymium glorioissimum spatharium, qui Romam imperialem ferens legationem, primus nobis, & ecclesiæ nostræ de fraternitate vestra quod semper optavimus annuntiavit, & divinam circa te misericordiam, & sanitatis tuæ recuperationem innotescens, omnes gratulabundos effecit. Pro quo rogamus, ut & iste sentiat in opportunitate præsidium vestrum, & affectu amoris nostri protectionis vestræ solamina consequatur. Optamus tuam sanctitatem nunc & semper bene valere, dilectissime frater & comminister. Data Kalendis Augusti, indictione prima.

1. *Tim.* 5.

ACT. VII. CONC. VIII. GENER.

An. Ch. 868.

Sicque lecta est epistola a Leone glorioissimo protospathario & a secretis, quæ missa est ad Basilium piissimum & amicum Christi imperatorem ab Hadriano papa Romano per Donatum & Stephanum & Marinum honorabilissimos vicarios. *Hæc scripta est in prima actione*. Deinde ascendens Damianus reverendissimus regius clericus & interpres legit epistolam quæ ad sanctissimum patriarcham Ignatium ab Hadriano sanctissimo papa missa est, quæque allata est per jam dictos reverendissimos vicarios. *Et hæc præscripta est in tertia actione*. Et post legit Thomas reverendissimus subdiaconus gesta synodi quæ facta est ab Hadriano sanctissimo Romanorum papa.

Allocutio papæ Hadriani prima ad concilium quod convenit contra Photium, lecta per Joannem archidiaconum sanctæ Romanæ ecclesiæ.

CUm debeamus, o fratres & filii dilectissimi, dominici agri strenui & solertes esse cultores, & spiritualibus ad purgationem ipsius cælestium præceptorum uti ligonibus, oportet, ut si quas in eo spinas, si qua germinare venenosa conspicimus, pari labore unanimique zelo hæc radicitus extirpare studentes, arripiamus examinis rastrum, & falcem judicii concordi certamine proferamus, ne quæso in nos exprobrantis affectu dicatur: *Messis quidem multa; operarii autem pauci*. Consonanter autem carissimi, laboremus, & in agro dominico jugiter quidem, sed nunc potissimum operemur, quando videlicet in ecclesia, quæ apertissime dominicus ager appellatur, auctore Photio nova præsumptio & inaudita est orta temeritas. Siquidem hic Photius, cum adhuc mundanus minister esset, genuinam quodammodo semper invidiam adversus fratrem & coepiscopum nostrum Ignatium Constantinopolitanum patriarcham in pectore gestans; & ad præsulatus culmen non gradatim, vel sensim conscendere, sed præcipitibus eo superstite passibus transilire gestiens, semetipsum ab ejusdem beatissimi præsulis communione fecit extraneum: & per hoc ab universali ecclesia, quæ ipsi beatissimo patriarchæ communicabat, se reddidit prorsus exortem, atque inter schismaticos procul dubio constitutus, contra sacros apostolicos canones sæcularibus usus potestatibus, ecclesiam Constantinopolitanam tyrannica & adulterina temeritate pervasit tandem, videlicet indebita usurpando, foras ostendens, quod intus, prohibita concupiscendo, cordis antro gerebat, & simulationis velamine contegebat, nil esse profecto intelligi dans causam scissionis a patriarcha suo, vel desertæ

Matth. 9.

sertæ communionis a tota ecclesia, nisi pessimos anhelitus ambiendi pontificatus insulas, & sublimioris obtinendi dignitatis & potestatis habenas: quibus nimirum deinceps abusus, & repente non mente sed habitu mutatus, exilia & diversa discrimina, sed & mortes in Christi sacerdotes, & ceteros fideles, tot ac tantas intulit, ut Diocletiani sævitiam imitari per omnia videretur. Propter quæ vel his similia, sanctæ memoriæ decessor meus Nicolaus hujus apostolicæ sedis antistes fraterna victus caritate, primo quidem non solum per missos, sed & per literas illum merito reprehendens, competenter admonuit, & nullo se pacto in ejus posse promotione præbere consensum, scriptis idoneis patefecit. Deinde vero intuens nihil se proficere, sed magis ac magis ad ulteriora ejus extendi tyrannidem, auctoritate simul divina & apostolica fretus, sedis apostolicæ, cui præsidebat, pontificum morem secutus, *in promptu habens*, secundum apostolum, *omnem ulciſci prorsus inobedientiam;* hunc ad erectionem ab eo elisorum, & innumerabilium refrigerium afflictorum, regulari sententia, quia, sicut ipsi nostis, corrigere non potuit, deponendo prostravit, & anathematizando ab ordine, quem latronis more sortitus fuerat, sequestravit. Cujus rei gratia idem Photius inflammatus, non solum non est reversus ad percutientem se, nimirum qui durior silice nec dura verba sensit, & imitatus diabolum, nec postquam e cælo cecidit, superbire cessavit, verum etiam conventicula malignorum sæpe congregans, synagogam sanguinum, cui ut princeps latronum ipse præsedit, collegit: & ante quidem, ut sævissimus patricida, patrem suum Ignatium reverendissimum patriarcham proprium perculit, & ad lucem pervenire, nisi extinctione parentis, posse desperans, hunc instar atrocis viperæ perimere crudeli morsu non metuit. Post hæc vero posuit in cælum os suum, & lingua ejus transiit super terram, dum videlicet contra divinam ordinationem, cælitus in beati Petri principis apostolorum primatu dispositam, putridi gurgitis guttur aperuit, & adversus ejusdem regni cælestis clavigeri apostolicam sedem, & præcipuam ac summam dignitatem & potestatem, linguam suam more serpentis exacuit; vitam scilicet decessoris mei beatæ recordationis papæ Nicolai lacessere nullo modo metuens, nec nobis, qui ejus vix digni famuli, ut non dicam sequaces, extitimus, parcere utcumque consentiens, sed utrosque maledictis impetere, quantum in se fuit, & blasphemis inficere verbis existimans, falsitatis præstigia fingere conatus; & nescio quæ Pythonica est somnia vel argumenta, compilando procul dubio, commentatus. Et certe quis ille pater noster, vel quantus aut qualis extiterit, omnes, qui morum ejus insignia, vel virtutum trophæa recolitis, plenius agnovistis; quomodo scilicet in hujus tetri caliginoso sæculi cursu sero tandem sicut novum sidus apparuerit, quinimmo quasi Phœbus in æthere præ cunctis astris effulserit: quomodo hunc nec blanda quæque frangere potuerint, nec aspera perturbare: quomodo etiam nec mundi principibus, Michaeli scilicet & Bardæ contra justitiam faverit; quos nimirum, se murum opponens pro domo Domini, sæpe redarguit, & his inique agentibus frequenter intrepide restitit. Ergo, dilectissimi fratres & filii, considerate quid super hujusmodi temeritate sit nobis agendum, vel quid de conciliabulo illo, vel profanis ipsius actis per ministerium nostrum existat, fore deliberandum, quid etiam de iis qui interfuerunt, vel manu propria subscripserunt, sic ab unanimitate omnium nostrum definiendum, intente tractate, & libere singuli quæ sentitis edicite. Ego tamen pro lege Dei, pro paternis conservandis canonibus, pro veneratione apostolorum, pro privilegiis defendendis sedis ipsorum, proque sanctæ mentionis decessoris mei papæ Nicolai prædicanda memoria, & sequentibus actibus, atque celebrandis definitionibus, non solum varia incommoda perpeti, verum etiam more sanctorum prædecessorum meorum pontificum in promtu habeo, si necesse sit mortis sustinere discrimen.

ANNO CHRISTI 869.

ACT. VII. CONC. VIII. GENERAL. *Actor.* 1.

Responsio concilii prima, quæ lecta est a Gauderico honorabilissimo episcopo Veliternensium ecclesiæ.

QUia cor apostolatus vestri gratia sancti Spiritus conspicimus illustratum, repletum gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione; ideoque innumeras laudes & cantica spiritalia Domino decantamus, & pontificium vestrum divinæ majestati perpetuo conservandum quotidie commendamus; quia paternarum traditionum strenuus executor, & sedis apostolicæ privilegiorum diligens conservator, atque apostolicæ memoriæ decessoris vestri constitutorum ferventissimus, ut cernimus, zelator existis, & ejus quodque salutiferum & apostolicum decretum, tamquam patrum testamentum, utpote pius heres, exequeris. Debes enim ipsius in omnibus flagrare zelo pietatis, cujus nimirum locum possides dignitatis. Ille vero Photius, qui pro eo, quod forensis & curialis reipublicæ minister existens, extemplo in ecclesiæ septa transcendit, & ut lupus rapax gregi non parcens, non solum in alienorum stipendia meritorum quasi prædo sævus irrupit, verum etiam deinde in cathedra * pestilentiarum sedens, tam præsulibus, quam filiis eccleſiarum longa exilia, dira flagella, & ut breviter omnia comprehendamus, extrema pericula, latronis instar, callide præparavit, depositus & anathematizatus existit, concilium convocare non potuit, & damnatus alios damnare nequivit. Sicut etiam, cum sit ipse depositionis ruinæ subactus, quemquam deponendi jura non possidet, & multiplicis obligationis restibus involutus, neminem quibuslibet innodandi nexibus uti facultate, patenti ratione convincitur. Ergo quia super hoc videmus impletum quod per psalmistam canitur: *Dixit injustus, ut delinquat in semetipso: non est timor Dei ante oculos ejus. Quoniam dolose egit in conspectu ejus: ut inveniret iniquitatem suam & odium. Verba oris ejus iniquitas & dolus: noluit intelligere, ut bene ageret. Iniquitatem meditatus est in cubili suo: astitit omni viæ non bonæ, malitiam autem non odivit. Succendatur sicut ignis zelus tuus*, o domine beatissime papa, & *accinge sicut vir lumbos tuos*, & injuriam sedis apostolicæ ut justus judex ulciscere. Ecce enim angelus Domini tua, ut quondam Petri, latera tundens, ut desidiæ soporem deponas admonet, ut ad salutem gentium cum Petro surgas hortatur. Ecce alius Ananias fallax videlicet Photius, immo damnabilior Anania Photius comprobatur. Quapropter considera, quia si ille de proprio semel mentitus mortis pœnam incurrit; quot Photius mortium reus est qui de eo super quod jus nullum habuit, non semel, sed crebro, non unum, sed plurima falsitatis figmenta composuit? Quapropter oramus te, domine coangelice papa, ut eumdem habens spiritum fidei, eumdemque zelum pietatis, quem & patres tui ferventissimi præsules, conciliabulum cum gestis suis, quod

* Λοιμῶν, pestilentium hominum.

Psal. 35.

Actor. 12.

Actor. 5.

Con-

Constantinopoli nuper adversus sedis apostolicæ A
ANNO CHRISTI 869. gremium, immo contra veritatem sub tyrannice imperante Michaele congregatum est, ita sententiæ vestræ falce recidatur, ut nullum de eo monumentum, nullum remaneat omnino vestigium, sed ad sui damnationem vel execrationem Ariminensi synodo vel Ephesino latrocinio sit modis omnibus comparandum. Ii vero qui vel interfuisse vel subscripsisse in eo noscuntur, nec non & ii qui vel ipsius conscripta profani conciliabuli gesta defendunt, vel quoquo modo celare conantur, iterato vinculis anathematis innodentur: & nisi propria voce ac subscriptione illa, quæ in eodem latrocinio fœtidis e faucibus eructata sunt, anathematizarint, nullatenus saltem inter laicos in communione catholicæ & apostoB licæ ecclesiæ recipi mereantur. Recte namque latrocinio comparari potest, cui Photius fautor, & hujus Michael fautor, videlicet dictus Augustus, auctores & præsides ad hoc intererant; ut consentientes quidem secundum animam, non consentientes secundum corpus perdere studuissent: quod plane sacerdotes Judæorum in templo vendentes & ementes olim fecisse feruntur, dum scilicet isto bifario genere mortis, plebem Domini dissiparent; unde Dominus, domum suam speluncam latronum per hujusmodi machinamentum factam causatus, hos e templo perplexo flagello pepulit, innuens profecto, non ministros suos, sed esse latrones, qui non ad hoc plebibus præsunt, ut has omni studio salvent, C sed ut aut spiritali aut corporali prorsus interitu perdant.

Allocutio secunda pontificis, quæ lecta est per Marinum diaconum.

QUod suggessit dilectio vestra valde placet, & quod ita gerendum sit ipse quoque perpendo. Verum quia codex, in quo execrationes illius nefandi conciliabuli scriptæ sunt, quem nobis per apocrisiarios suos, qui adsunt, tam & frater & coepiscopus noster Ignatius, quam etiam piissimus imperator Basilius destinavit, apud nos hactenus retinetur, prævidendum ducimus, quid de illo faciendum ratio dictet, vel quid agendum D exempla diversa demonstrent: ego tamen illud
1. Cor. 15. Eccles. 13. interim recolo quod apostolus dixit: *Corrumpunt bonos mores colloquia mala*; & alia scriptura: *Qui tangit*, inquit, *picem coinquinabitur ab ea*. Ergo quia nihil ab hæreticorum vel schismaticorum pravitatum commentis codex iste actu non dissentit, nimirum qui & ab schismatico, Dioscorum in hoc imitante, Photio fictus, & totus mendaciis, & perversis dogmatibus fabricatus existit; hunc æque, ut illa, perpetuo anathemati duco subdendum, & contemplantibus cunctis, & præcipue Græcorum legatis, igni traditum, in cineres quoque conjicio redigendum; quatenus nec simpliciorum puritas illius contagione polluatur, nec fidelium mentes hujusmodi colluvione E tra quoquo modo saucientur: a planta quippe pedis, ut ita dixerim, usque ad verticem ejus, nulla est in eo sanitas. Honorandum concilium per Formosum episcopum sanctæ Portuensis ecclesiæ exclamavit in hæc verba: Pia consideratio summi pontificis: Justa sententia universalis ecclesiæ præsulis omnibus placet: omnes ita dicimus, omnes ita volumus, omnes hoc rogamus, omnes hoc totis præcordiis consentimus.

Allocutio tertia præfati pontificis, quæ lecta est per Petrum diaconum & scriniarium. ACTIO VII. CONC. VIII. GENER.

INtolerabilis est ista præsumptio, dilectissimi, & hanc aures præcordiorum, fateor, sustinere non possunt: quis unquam vestrum tale quid, precor, audivit, vel quis hujusmodi temeritatis, saltem lectione, immensitatem invenit? Siquidem Romanum pontificem de omnium ecclesiarum præsulibus judicasse legimus; de eo vero quemquam judicasse non legimus: licet enim Honorio ab orientalibus post mortem anathema sit dictum, sciendum tamen est quia fuerat super hæresi accusatus, propter quam solam licitum est minoribus majorum suorum motibus resistendi, vel pravos sensus libere respuendi: quamvis & ibi nec patriarcharum nec ceterorum antistitum cuipiam de eo quemlibet fas fuerit proferendi sententiam, nisi ejusdem primæ sedis pontificis consensus præcessisset auctoritas. Meminimus interea scriptum quod rege quondam Italiæ Theodorico papam Symmachum usque ad damnationem impetere volente, & ideo quotquot potuit ex Liguria, Æmilia, Valeria, & ex diversis regionibus, & ex Sicilia insula hujus rei gratia episcopos Romam accurrere præcipiente, & his ad se venientibus dicente, plura ad se de papæ Symmachi actibus horrenda fuisse perlata, & in synodi, si vera esset inimicorum ejus objectio, judicatione constare; venerabiles antistites, ipsum, qui dicebatur impetitus, debuisse synodum convocare perhibuissent, scientes, quia ejus sedi primum Petri apostoli meritum, vel principatus, deinde secuta jussionem Domini conciliorum venerandorum auctoritas, ei singularem in ecclesiis tradidit potestatem, nec ante dictæ sedis antistites minorum subjacuisse judicio, in propositione simili facile * formali * qua testaretur. Ad postremum vero isti ipsi venerabiles præsules, cum vidissent quod non sine sui discrimine potuissent contra caput manus suas erigere, quidquid de sæpefati Symmachi papæ actibus delatum fuerat, totum Dei judicio reservarunt; ita ut singuli quique in subscriptione sua hoc patenter judicent, perhibentes: Laurentius episcopus ecclesiæ Mediolanensis huic statuto nostro, in quo totam causam Dei judicio commisimus, subscripsi; similiter Petro episcopo ecclesiæ Ravennatis, & ceteris episcopis subscribentibus: Verum si hæc Photius non legit, quia Græce forte non reperit, saltem Joannem Antiochenum episcopum in Ephesina synodo recolere voluisset, idcirco damnatum, quia Cyrillum anterioris, id est Alexandrinæ sedis antistitem damnare non metuit: unde præfata universalis synodus ad Cælestinum summæ sedis nostræ pontificem scribens, inter cetera dicit: Indignetur ergo tua religiositas competenter pro his quæ facta sunt; si enim data fuerit volentibus licentia, & majores injuriis sedes afficere, & contra eas, in quibus non habent potestatem, contra leges, sic & contra canones proferre sententias, ibunt ad ultimam confusionem ecclesiæ res. His ergo ita se habentibus, exempla majorum quærantur, & secundum hæc in temeratores sententiæ proferantur.

* *Lege*, forma aliqua. H. * *aliquid deesse videtur.*

Syn. Rom IV. sub Symmacho.

In epistola concilii Ephes. ad Cælestinum. * Habetur in actione 5. ejusdem concilii.

Suggestio concilii ad summum pontificem, quæ lecta est per Benedictum notarium & scriniarium.

QUi hanc temeritatem non extrema damnatione dignam existimat, nec evangelium legit, nec apostolum prorsus audivit, in quorum quidem uno, dicente Domino, legitur: *Non* Luc.

est

est discipulus supra magistrum; in altero autem sane præcipitur, ut omnia secundum ordinem fiant. Quomodo ergo temeratores isti non sunt facti super magistrum, quando adversus apostolicam sedem, quæ ceterarum quoque sedium magistra est, etiam os injurias evomens aperuisse probantur? Quomodo secundum ordinem omnia, juxta Pauli monita, facta sunt, quandoquidem ordine præpostero, primo de secundis, * & de antelato posteriores quique convicia potius quam judicia composuisse narrantur? Et præterea sententia regularis, quæ ita sensit per Africanum concilium, dicens: Unusquisque nostrum ordinem sibi decretum a Deo agnoscat, & posteriores anterioribus deferant, nec eis inconsultis aliquid agere præsumant.

ANNO CHRISTI 869.

1. Cor. 14.

* *f. legendum* secundi de primo.

Concil. African. Can. 53.

Quam profecto regulam sancta tertia generalis synodus sequens Antiochenum damnavit Joannem; quod jampridem sapientia vestra meminit; quoniam adversus potioris sedis, id est Alexandrinæ, pontificem, prima sede non consentiente, ausus est proferre sententiam. Quarta deinde magna & universalis synodus adeo hanc temeritatem execrata est, ut Dioscorum Alexandrinum sine restitutione damnaverit. Præsumpserat enim & ipse contra primæ sedis privilegium, contraque jam memoratam regulam agens, cum esset posterior, se anteriori præferre; & ordinem sibi a Deo decretum non recognoscens, de sedis prælatæ pontifice magno, videlicet papa Leone, temere judicare: cum videlicet nec personam synodum convocandi habuerit, ut apostolicæ sedis vicarii in eadem synodo protestantur: quippe qui secundum prælatum canonem, cum esset posterior, inconsulto anteriori agere aliquid præsumere non debuerit; quanto minus generalem sine ipso synodum convocare, aut, quod detestabilius est, adversus eumdem sententiam quamlibet promulgare? Secundum hanc regulam, & ista probabilium patrum exempla, omnes qui vel os aperire, vel manus extendere in illo nefando conventu adversus sedis apostolicæ dignitatem temere præsumpserint, nulla profecto ratione poterunt exilire condignæ pœnæ vindictam, nisi eis divinitus inspirata vestra supernæ clementiæ sequax occurrat apostolica moderatio: nemo quippe fidelium in injuriam beati Petri principatus impune prorupit, in cujus videlicet contumeliam, ut sanctus Bonifacius papa scribit, quisquis insurgit, habitator cælestium non poterit esse regnorum. *Tibi*, inquit, *dabo claves regni cælorum*; in quod nullus absque gratia janitoris intrabit: & rursus; Nemo unquam apostolico culmini, decujus, inquit, judicio non licet retractari, manus obvias audacter intulit; nemo in hoc rebellis extitit, nisi * quasi de se voluit judicari. Verumtamen nos, domine beatissime papa & apostolice summe præsul & pontifex, omnes pro his rogamus, omnes unanimiter obsecramus, subveni miseris, erige lapsos, & resipiscentibus concede veniam & miserationem: quam non merentur, adhibe medicinam, quatenus erroris auctore, Photio videlicet, amputato, ceteri sedis apostolicæ circa se patula reperiant more solito viscera pietatis; ita ut si qua recte mota sit apostolicæ sedis auctoritas, vel se recognoverint, vel si ad satisfactionis plenitudinem concurrentes, omnia quæ ab his male sunt gesta viva voce & præsenti subscriptione damnaverint, non sit erga eos inflexibilis miseratio, sed sit humana tantæ sedis per omnia moderatio. Denique quamvis Joannes Antiochenus atque Dioscorus labia contra potioris sedis præsules aperuerint, ac per hoc ambo sententiam damnationis subierint, uno tamen horum, Joanne scilicet humane recepto, alter damnationem, quam semel meruit, non evasit: cur hoc, nisi, quia ille sane resipuit, iste insane desipuit? ille post aliquantum temporis corrigi consulte delegit, iste incorrectus in finem obstinate permansit? Et certe, ut Leo egregius apostolicæ sedis pontifex meminit, Dominus noster verus & bonus pastor, qui animam suam posuit pro ovibus suis, & qui venit animas hominum salvare, non perdere, imitatores nos vult esse pietatis, ut peccantes quidem justitia coerceat, conversos autem misericordia non repellat; tunc enim demum fructuosissime fides vera defenditur, quando etiam a sectatoribus suis opinio falsa damnatur.

Matth. 16.

ACTIO VII. CONC. VIII. GENER.

Epist 12. circa finem.

Concil. Ephes. loco supra citato.

Concil. Chalced. act. 3.

Hujus igitur almi beatique pontificis doctrinam beata vestra paternitas hoc circa hos poterit justum piumque tenere libramen, ut scilicet pertinaces & obstinatos justitia comprimat, resipiscentes vero atque obedientes misericordia non repellat. Verum quia quotidianis ecclesiæ negotiis apostolatus vester impeditus, requiei ferias nullas habet, de his omnibus quod sibi fuerit divinitus inspiratum tandem, si placet, statuat, & Constantinopolitanis legatis præsentibus, manifesta promulgatione decernat, nobis subsequenter voti nostri consensum vocis & subscriptionis indicio patenter, ut convenit, ostensuris. Quibus gestis, hæc summus pontifex aperiens os suum dulci est prosecutus alloquio, dicens:

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, unius & veri Dei Hadrianus episcopus servus servorum Dei.

De profano Constantinopoli conciliabulo congregato penitus abolendo.

CAPUT I.

CONciliabulum vanitatis a Photio, & hujus fautore, Michaele videlicet, tyrannice imperante, Constantinopoli nuper adversus apostolicæ sedis reverentiam & privilegium congregatum, utpote veritatis inimicum, & omni falsitate repletum, quin & sibi consentientium animas interficiens, Ephesino latrocinio comparandum fore statuimus, & ipsius execranda gesta, quibuscumque habeantur monumentis inserta, summi judicis domini nostri Jesu Christi, sanctorumque apostolorum principum Petri & Pauli, nostræque mediocritatis auctoritate, penitus abolenda decernimus; ita ut igni voranda tradantur, & anathemate perpetuo percellantur. Similiter de ceteris scripturis, quæ, viris jam nominatis auctoribus, contra eamdem sedem tempore diverso sunt editæ, gerendum modis omnibus definimus.

De conventiculis contra Ignatium patriarcham collectis similiter abolendis.

II.

PAri etiam modo de conventiculis ab eisdem viris, Michaele scilicet imperante, seu Photio Constantinopolitano invasore, bis adversus fratrem & coepiscopum nostrum Ignatium factiose collectis, deliberamus, hæc videlicet tamquam parricidalia medullitus execrantes.

De

ANNO CHRISTI 869.

De Photio invasore iterato damnato.

III.

PHotium, qui, licet sit a decessore meo & a nobis pro criminibus ante patratis jure damnatus & anathematizatus, nunc tamen quia recentioribus excessibus priores iniquitates valde transcendit, & ponens in cælo os suum adversus veneranda sedis apostolicæ privilegia nova temeritate prorupit, dum scilicet ordinationi supernæ, in beati Petri apostoli principatu dispositæ, resistere minime formidavit, & in cathedra non sanitatis, sed pestilentiæ sedens, congregavit conventicula de sanguinibus, cum videlicet sibi faventium simpliciorum animas interfecit, & utpote inventor mendacii, & fabricator perversorum dogmatum, non nisi falsitatis præstigia, & omnis mendacii figmenta solito more congessit, atque tam contra decessorem meum sanctæ recordationis papam Nicolaum, quam etiam contra nos, ac per illum, in apostolicum culmen nec iniqua garrire fauce trepidavit, nec manus obvias, quod nemo unquam præsumpsit, audacter extendere formidavit, apostolicæ auctoritatis censura iterato damnamus, & pro his specialiter anathematis nexibus innodamus, hunc scilicet cum Dioscoro, cujus in hoc imitator extitit, merito sociantes, & sanctæ magnæ Chalcedonensi synodo, in tam pernicioso puniendo præsumptore, per omnia concordantes. Sane si viva voce, ac proprio scripto, nobis in omnibus, quæ tam per nos quam per decessorem meum statuta sunt, obedire spoponderit, & prædicti profani conciliabuli, ad satisfactionem pœnitentiæ motus, gesta damnaverit, laicæ communionis ei gratiam non negamus.

De consentientibus prædicto conciliabulo, & de imperatoris Basilii mirandis præconiis.

IV.

DE iis vero, qui eidem impio conciliabulo consenserunt, vel subscripserunt, si decreta decessoris mei secuti fuerint, & ad reverendi patriarchæ Ignatii communionem repedaverint, atque idem conciliabulum anathematizaverint, atque monumenta illius, vel exemplaria inventa cremaverint, ecclesiæ communione fruantur; alias autem ne hac digni reperiantur. Sane filium nostrum Basilium, clementissimum & orthodoxissimum imperatorem, quia & illius nomen in ejusdem profani conciliabulis gestis, ut ipsius & sanctissimi Ignatii patriarchæ legatorum relatione didicimus, falso adscriptum est, & in omnibus eum apostolicæ sedis constitutionum diligentissimum conservatorem esse cognovimus; non solum ab omni sinistra sententia extraneum reddimus, verum etiam inter catholicorum & piorum Augustorum numerum & nunc recipimus, &, si sic perseveraverit in finem, recipiendum statuimus.

De iis qui gestorum illius conciliabuli scripta non produnt sed defendunt.

V.

ERgo quamdiu post notitiam hujus apostolicæ sanctionis sibi perlata monumenta vel exemplaria gestorum ipsius execrandi conciliabuli penes se quisquam retinens celaverit vel defenderit, & non potius propalaverit, vel igni tradiderit, tamdiu anathemate constrictus communionis Christi munere careat; quinimmo, si clericus est, qui postmodum hæc vel celare vel defendere convi-

Actus fuerit, gradum quo patiebatur amittat: similiter & de illo statuimus qui hæc occultare putatur, & ipse hinc impetitus nec respondere, nec decretis apostolicæ sedis in hac parte parere consenserit, quæ non solum de Constantinopolitanis, sed & Alexandrinis, Antiochenis, Hierosolymitanis, atque de omnibus omnino fidelibus apostolica sanctione decernimus. ACT. VII. CONC. VIII. GENERAL.

Subscriptio papæ Hadriani.

Hadrianus episcopus servus, &c. catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ, his sententiis nostris a nobis promulgatis, sicut superius legitur, manu propria subscripsi.

Joannes archiepiscopus Pergæ Pamphyliæ apocrisiarius sanctissimi Ignatii patriarchæ Constantinopoleos, locum & personam ejus retinens, & totius sanctæ synodi quæ sub ipso est, propositis sententiis conscripsi, & subscripsi manu propria.

Joannes sanctæ Fanensis ecclesiæ episcopus, sententiis his, quæ a nobis promulgatæ sunt, sicut superius legitur, consensi, & manu propria subscripsi.

Joannes episcopus sanctæ Forosempronienſis ecclesiæ similiter subscripsi.

Dominicus episcopus sanctæ Eugubienſis ecclesiæ similiter subscripsi.

Gerardus episcopus sanctæ Lucarum ecclesiæ similiter subscripsi.

Petrus episcopus sanctæ Gavensis ecclesiæ similiter subscripsi.

Joannes episcopus sanctæ Falaritanæ ecclesiæ similiter subscripsi.

Sergius episcopus sanctæ Sabinensis ecclesiæ similiter subscripsi.

Bonifacius episcopus sanctæ Bleranensis ecclesiæ similiter subscripsi.

Hildericus episcopus sanctæ Tudertinensis ecclesiæ similiter subscripsi.

Joannes episcopus sanctæ Ferentinensis ecclesiæ similiter subscripsi.

Stephanus episcopus sanctæ Nepesinæ ecclesiæ similiter subscripsi.

Hildeprandus episcopus sanctæ Berolanensis ecclesiæ similiter subscripsi.

Florus episcopus sanctæ Manturianensis ecclesiæ similiter subscripsi.

Donatus episcopus sanctæ Ostiensis ecclesiæ similiter subscripsi.

* Gandericus episcopus sanctæ Belliternensis ecclesiæ similiter subscripsi. * *Supra* Gaudericus.

Formosus episcopus sanctæ Portuensis ecclesiæ similiter subscripsi.

Crescentinus episcopus sanctæ Cerensis ecclesiæ similiter subscripsi.

Petrus episcopus sanctæ * Ternensis ecclesiæ similiter subscripsi. * *alias* Perusinæ.

Abinus episcopus sanctæ Anianensis ecclesiæ similiter subscripsi.

Adoaldus episcopus sanctæ Balneoregiensis ecclesiæ manu propria subscripsi.

Joannes episcopus sanctæ Triumtabernensis ecclesiæ similiter subscripsi.

Leo episcopus sanctæ Alatrinensis ecclesiæ similiter subscripsi.

Stephanus episcopus sanctæ Gallisanæ ecclesiæ similiter subscripsi.

Paulus episcopus sanctæ Albanensis ecclesiæ similiter subscripsi.

Martinus episcopus sanctæ Narnienſis ecclesiæ manu propria subscripsi.

ANNO CHRISTI 869.

Joannes diaconus locum retinens episcopatus Urbinensium ecclesiæ similiter.

Petrus episcopus sanctæ Senogalliensis ecclesiæ similiter subscripsi.

Joannes episcopus sanctæ Signiensis ecclesiæ similiter subscripsi.

Josephus episcopus sanctæ Pensauriensis ecclesiæ similiter subscripsi.

Stephanus episcopus sanctæ Suanensis ecclesiæ similiter subscripsi.

Georgius archipresbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Laurentii, qui appellatur Lucinæ, his sententiis a nobis promulgatis, sicut superius legitur, consensi, & manu propria subscripsi.

Romanus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctorum Joannis & Pauli similiter subscripsi.

Maio presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Cyriaci similiter subscripsi.

Petrus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Chrysogoni similiter subscripsi.

Ursus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Pudentianæ similiter subscripsi.

Romanus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Sixti similiter subscripsi.

Joannes presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Priscæ similiter subscripsi.

Joannes presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Eusebii similiter subscripsi.

Leoninus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli quatuor Coronatorum similiter subscripsi.

Joannes archidiaconus sanctæ apostolicæ sedis his sententiis a nobis promulgatis, sicut superius legitur, consensi, & propria manu subscripsi.

Leontius diaconus sanctæ apostolicæ sedis similiter subscripsi.

Leo diaconus sanctæ apostolicæ sedis similiter subscripsi.

Marinus diaconus sanctæ apostolicæ sedis similiter subscripsi.

Petrus diaconus sanctæ apostolicæ sedis similiter subscripsi.

Et post hæc ascendens Niceta Deo amicissimus archidiaconus & notarius legit commonitorium sermonem ad Photium & partem ejus a voce sanctissimorum vicariorum senioris Romæ: Jam manifestum est, o dilectissimi fratres & consacerdotes, in præcedenti actione hujus sanctæ ac magnæ synodi, quomodo admonitus sit Photius forensis & curialis, & pervasor Constantinopolitanæ ecclesiæ, ut poneret cervicem suam, & verbo & scripto pronuntiaret peccatum suum, & anathematizaret quæ inique acta & scripta sunt ab eo bis contra Ignatium patriarcham suum, & profiteretur nullam machinationem in eum vel commotionem se ultra facturum, sed hunc ut verum pontificem suum cum magna reverentia suscepturum, apostolicæque sedis decreta, tam de se, quam de Ignatio patriarcha prolata, honorabiliter amplexurum. Et quoniam in his omnibus videmus eum non obedire, sed obturare aures suas ut aspidis surdæ, idcirco non patimur taceri sententiam a beatissimo papa Romano Nicolao ab indictione undecima contra eum prolatam, & nunc iterum pronuntiatam per successorem ejus Hadrianum sanctæ Romanæ ecclesiæ præsulem, cujus nunc nos famuli ejus locum tenemus in hac honoranda synodo, quæ per jussionem sanctorum & a Deo protectorum imperatorum, Basilii scilicet & Constantini, in hac a Deo conservanda regia urbe congregata est, non in subversionem judicii quod de eo factum est in Romana ecclesia, sed propter elationem sensus ejus, quam in pectore suo obstrusam conspicimus: & quia neque in communionem cum orthodoxis in ecclesia Dei esse desiderat, propterea proferendam esse iterum super eum anathematis sententiam duximus. ACT. VII. CON. VIII. GENER.

Et post hæc ascendens Stephanus Deo amabilissimus diaconus & notarius, legit acclamatorium Ignatii sanctissimi patriarchæ sermonem.

Acclamatio Ignatii sanctissimi patriarchæ ad sanctam synodum.

FRatres sancti, & filii dilecti, rogo vos ego humilis pontifex vester considerare & conspicere completum esse maxime nunc eloquium scripturarum, quod perhibet: *Aspicite ad antiquas generationes, & videte, quis credidit Domino, & confusus est: vel quis permansit in timore illius, sed is despexit eum*: arbitror enim, quod nequaquam ignoretis vos qui nobis præsentes estis, & propter Dominum hic congregati consistitis, sed nec totus quadratus orbis, quæ in me acta sunt & patrata. Omnes namque norunt quæ & quanta perpessus fuerim ab imperatore injusto, & revera juveni, & per illud tempus prævalente Barda, scholarium domestico, & pravissimo viro, una cum tunc quasi altero principe sacerdotum Caipha & Anna: nam & illorum isti habebant propositum, cujus non mos gradui, sed gradus mori creditus est: quemadmodum alicubi fatur ille qui a theologia sortitus est nomen: finxerunt enim recentem sanctum, & reverendissimum nominaverunt, nihil scientem, neque verentem, neque gradus dignum aliquid afferentem, præter solummodo velle: sed pariter cum potentia maligni desiderii etiam sapientiorem semet omnibus existimans, per fenestram intravit in caulam ovium, & rapuit aliena, male sciens & sentire a tyrannica mente sublatus: propterea dictum est ei illud David sacrati psalmographi melos: *Ecce homo, qui non posuit Deum adjutorem suum: sed speravit in multitudine divitiarum suarum, & prævaluit in vanitate sua*. Et ideo destruxit eum Deus in sæculum, & in sæculum sæculi. Misericors enim & omnipotens Deus, erecto alio principe, Dei cultore, recte sapiente, recte sciente, justitiam desiderante, divina exquirente, & meditante in lege Dei sui die ac nocte, eum quidem, qui recedens erat, utpote alium quemdam recens formatum secundum fabulas * gigantem; Photium videlicet, inconsideratum & inordinatum virum, qui a sancta Romanorum ecclesia tabellarius nuncupatur, per pietatem justissimi imperatoris expulit, & a pontificali sede removit, humilitatem nostram, multas & diras tribulationes & pœnas & exilia perpessam, assumpsit, & revocavit ad proprium thronum, & utrique quæ digna fuerunt distribuit. Hæc vero facit sapientissimus & a Deo munitus imperator noster, definitiones & regulas sequens beatissimi papæ Nicolai senioris Romæ; quas ille synodice promulgavit, & per proprias epistolas Constantinopolim destinavit. Quoniam vero universali paci consulens piissimus & prudentissimus imperator noster, multam habuit curam & solicitudinem colligendi sanctissimos vicarios ex cunctis aliis patriarchalibus sedibus, & synodum universalem celebrandi, ad exhibitionem & satisfactionem perfectam, veritate sibi cooperante. Omnipotentis providentia, in finem prosperum adduxit consilium suum: & nunc videtis hos præsentes sanctæ huic universali synodo & sapientia & gratia Dei plenos, atque opere

Psal. 33.

Gregorius Nazianzenus

Psal. 51.

* Sicut enim fabulæ gentilium ferunt dentes draconis subito sparsos, & gigantes continuo natos, ita reprehenduntur, qui nullis laboribus præveni entibus, repente locum & gradum sanctitatis conantur arripere

re & sermone decoratos & refulgentes. Ergo quo- A
ANNO CHRISTI 869. niam quæ desideraverunt audire & videre multi reges & principes, & non viderunt, vos nunc videtis & auditis, atque ante oculos vestros habetis propositos, hos videlicet sanctissimos & sapientissimos vicarios, qui ex finibus orbis terræ profecti sunt, glorificate benignum & misericordem Deum, qui prospere direxit imperatorem nostrum piissimum ad hujusmodi bonorum impletionem. Et nemo illi molestus quoquo modo sit in ecclesiasticis negotiis, dicens male ac inconvenienter:
2. Cor. 1. *Ego quidem sum Pauli, ego autem Cephæ, ego vero Apollo*, & audeat dividere Christum, & dividatur a Christo, & decidat a regno ejus atque privetur æterna vita. Sed venite omnes simul, state nobiscum, & utpote unius existentes pastoris, B & unius ovilis, unum Deum & trium personarum Dominum collaudemus concorditer, & magnificemus, quia eum decet gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Continuo vero post hæc idem Stephanus diaconus, & notarius fecit * anathematismum Photii, & sequacium, & cooperatorum ejus, ita se habentem: Photio curiali & invasori anathema: Photio sæculari & forensi anathema: Photio neophyto & tyranno anathema: Photio schismatico & damnato anathema: Photio mœcho & parricidæ anathema: Fabricatori mendaciorum anathema: Inventori perversorum dogmatum anathema: Photio novo Maximo Cynico anathema: Novo Dioscoro anathema: Novo Judæ anathema: Om C nibus sequentibus & fautoribus ejus anathema: Gregorio dudum episcopo Syracusano anathema. Eulampio depositio & schismatico anathema.

* Ad exemplum, quo factum fuerat ante synodice in ecclesia Romana sub Hadriano sanctissimo papa.

Et post hæc omnia, laudes dixit Stephanus diaconus sanctæ Constantinopoleos ecclesiæ & notarius, egresso Photio: Multos annos imperatorum Basilii & Constantini ac Leonis: Magnorum principum & imperatorum multos annos: Orthodoxorum imperatorum multos annos: Erectorum ecclesiarum multos annos: Liberatorum Christianorum multos annos: Quia stupratores perfodit, quia seniores libidinosos & mentientes occidit, quia synodice patriarchas falsos abjecit, Novo Constantino multos annos: Novo Theodosio multos annos: Eudoxiæ piissimæ Augustæ multos an- D nos: Novæ Judith multos annos: Novæ Helenæ multos annos: Novæ Pulcheriæ multos annos: Nicolai beatissimi papæ Romani æterna memoria: Novi Phinees æterna memoria: Novi Danielis æterna memoria: Novi Martini æterna memoria: Hadriani sanctissimi papæ Romani multos annos: Interemptoris novi Simonis multos annos: Percutientis novum mendacem Ananiam multos annos: Novi Cælestini multos annos: Ignatii sanctissimi patriarchæ Constantinopoleos multos annos: Novi Athanasii multos annos: Novi confessoris Pauli multos annos: Novi Flaviani multos annos: Novi Anatolii multos annos: Sanctissimorum & orthodoxorum patriarcharum orientis æterna memoria: Donati & Stephani & Ma- E rini sanctissimorum vicariorum senioris Romæ multos annos: Thomæ sanctissimi metropolitæ Tyri & vicarii Antiochiæ multos annos: Heliæ sanctissimi syncelli & vicarii Hierosolymorum multos annos: Sacri senatus multos annos: Sanctæ ac universalis synodi æterna memoria: Multos annos imperatorum, multos annos.

Versus jambici apud Græcos pro acclamatione concilii. ACT. VII. CON. VIII. GENER.

Photius qui pridem insuperabilem petram
Fraudibus malignis conturbavit insipienter,
Pellitur nunc, ut atrocissima fera,
Athalamo casto, & venerabilibus templis,
Satanæ pessimo, miserrimisque tenebris
Bene præmissus, & passus digne
A judicibus recte sentientibus atque sanctis,
Beatissimo videlicet Nicolao,
Hadrianoque divino papa Romano,
Et Ignatio martyrium passo,
Et tribus reliquis sedibus orientis
Orthodoxis & sapientibus valde.

ACTIO OCTAVA.

IN nomine domini & dominatoris omnium Jesu Christi veri Dei & salvatoris nostri, impe- ACT. VIII. CON. VIII. GENER.
rii a Deo coronatorum & tranquillissimorum dominorum nostrorum, Basilii quidem anno tertio, Constantini vero filii ejus anno secundo, perpetuorum Augustorum, indictione tertia, Nonis Novembribus: propositis pretiosis & vivificis lignis, & intemeratis salutis nostræ evangeliis: præsidente autem eodem piissimo & amico Christi Basilio in dextera parte magni nominis templi magnæ ecclesiæ, & sancta & universali synodo, id est, Donato Deo amabili episcopo Ostiensi, & Stephano Deo amabili episcopo Nepesino, atque Marino reverendissimo diacono sanctæ Romanæ ecclesiæ, locum tenentibus Hadriani sanctissimi papæ Romani, & Ignatio sanctissimo patriarcha Constantinopoleos: & Thoma sanctissimo metropolita Tyri, locum tenente throni Antiochiæ, & Helia Deo amicissimo presbytero & syncello, locum tenente throni Hierosolymorum: præsente quoque simul & sacro senatu, hoc est Theodoro magnificentissimo patricio & magistro, Christophoro magnificentissimo patricio & magistro, Leone magnificentissimo proconsule ac patricio, Hemerio magnificentissimo proconsule ac patricio, Stephano magnificentissimo patricio ac sacellario, Leone magnificentissimo proconsule & patricio, Marino magnificentissimo proconsule & patricio, Theophilo magnificentissimo proconsule & patricio, Tarasio magnificentissimo proconsule & patricio, Paulo magnificentissimo patricio & eparcho, Barbatio magnificentissimo patricio, Leone magnificentissimo patricio & domestico excubitorum, Manuele magnificentissimo patricio, Theophylacto magnificentissimo patricio, Petronate magnificentissimo patricio, Manuele magnificentissimo patricio: sed & considentibus Deo amabilissimis metropolitis; ajo autem, Basilio Deo amabilissimo metropolita Ephesi, Theodulo Deo amicissimo metropolita Ancyræ, Barnaba Deo amicissimo metropolita Cyzici, Nicephoro Deo amicissimo metropolita Nicææ, Nicephoro Deo amicissimo metropolita Amasiæ, Niceta Deo amicissimo metropolita Athenarum, Theodoro Deo amicissimo metropolita Cariæ, Metrophane Deo amicissimo metropolita * Smyrnadensium, Basilio Deo amicissimo metropolita Antiochiæ, Theophylacto Deo amicissimo metropolita Iconii, Theodoro Deo amicissimo archiepiscopo Thessalonicensium, Ignatio Deo amicissimo metropolita Hierapoloeos, Hilarione Deo amicissimo metropolita Corinthi, Euthymio Deo amicissimo archiepiscopo Catanæ, Gregorio Deo amicissimo metropolita Iperii, Photio Deo ami-

* Pro, Smyrnensium. H.

ANNO CHRISTI 869.

cissimo archiepiscopo Nacoliæ, Stephano Deo amicissimo archiepiscopo Cypsallorum, Basilio Deo amicissimo archiepiscopo Misthiæ, Theophane Deo amicissimo archiepiscopo Selgæ, Paulo Deo amicissimo archiepiscopo Apamiæ, Joanne Deo amicissimo archiepiscopo Photii, Athanasio Deo amicissimo archiepiscopo Magnesiæ, Theodoro Deo amicissimo episcopo Sinopæ, Eustachio Deo amicissimo episcopo Æmoniæ, Theocleto Deo amicissimo episcopo Lacedæmoniæ, Nicephoro Deo amicissimo episcopo Hiacynthi, Euthymio Deo amicissimo episcopo Mosbynorum, Basilio Deo amicissimo episcopo Pyrgii, Pro. IIII H Georgio Deo amicissimo episcopo * Hilii, Petro Deo amicissimo episcopo Troadis, Leone Deo amicissimo episcopo Daphnusiæ, Niceta Deo amicissimo episcopo Photiæ, Basilio Deo amicissimo episcopo Cratiæ, Damiano Deo amicissimo episcopo Melitopoleos, Theophane Deo amicissimo episcopo Trallæ, Leone Deo amicissimo episcopo Neapoleos, Ioseph Deo amicissimo episcopo Palæorum, & Georgio Deo amicissimo episcopo Adraniæ. His ita convenientibus, jubente Basilio Christi amico & magno imperatore, stans in medio Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus dixit: Propter multam versutiam & malitiam, præcedentibus temporibus subscripsit sacerdotium & senatus & tota civitas in causis injustis, quas noluerunt: hodie autem vult divinitus gubernatum imperium nostrum, intuens in misericordiam Dei benignissimi & compatientissimi, manibus vestris eas incendi, & sperat in miserationem ejus, & in sanctas orationes vestras, quod ignoscatur omni homini ignorantia hæc, tam a sancta catholica ecclesia, quam a sacro senatu, & tota civitate nostra, simul & ceteris regionibus.

Quid ergo videtur sanctitati vestræ? placet hoc Deo, & vobis. Donatus sanctissimus episcopus Ostiensis, & Stephanus sanctissimus episcopus Nepesinus, & Marinus Deo amicissimus diaconus, sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Deus conservet Christi amicissimum imperatorem per multos annos, qui gubernat ecclesiam ejus: dedit enim ei Deus gubernationem totius mundi, & exaudivit vocem & deprecationem spiritalis patris sui papæ Hadriani per epistolam, quam misit ille, & hodie adimplet desiderium ecclesiæ, sicut nuntiavit ei. Custodiat Deus imperium ejus multis annis ad mundanam gubernationem; quia dirupit vincula chirographorum, quæ ab inimicis Dei exquisita sunt contra omnem ecclesiam. Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus dixit: Sanctus imperator noster Deo amicabiliter jubet dicere ad vos episcopos qui fecistis injusta chirographa: *Quis infirmatur, & ego non* Cor. 1. *infirmor*? languor & dolor vester meus est; & ideo consilium do, ut quæ male a vobis & vi acta sunt, incendantur & exterminentur, non solum sensibiliter, sed providentia Dei, etiam intelligibiliter. Deo amicissimi episcopi dixerunt: Hodie completur sub a Deo muniendo imperatore nostro divinæ scripturæ sermo, qui dicit: Isa. 58. *Dissolve omnem colligationem iniquitatis, & obligationes violentorum contractuum, & evelle omnem scripturam injustam*. Pro quibus det Deus mercedem animarum nostrarum & corporum Christi amico imperatori, & conservet imperium ejus per multa annorum curricula, donans ei etiam cæleste imperium. Et jubente Basilio Christi amico & magno imperatore, positum est in medio synodi vas æneum ad id aptum, plenum igne: & delati sunt in marsupio a Theophylacto reverendissimo diacono & * referendario omnes tomi chirographorum qui exacti sunt a Photio, ab omni sacrato catalogo, & ordine clericorum, tam magnæ ecclesiæ, quam earum quæ foris sunt: quamque etiam a magnis, & parvis, & omnibus senatoriæ dignitatis, & cunctis aliis, tam illustribus, quam ignobilibus, atque iis, qui in omni arte ac disciplina, & diverso studio esse videbantur, usque ad pellarios, & pisces vendentes, & lignarios, & acus facientes: insuper & libri qui facte conscripti sunt contra beatissimum Nicolaum papam, & gestorum relationes, ac synodos, quæ contra sanctissimum patriarcham Ignatium factæ sunt a Photio. Et accipiens Georgius reverendissimus orphanotrophus singulos libellos & tomos tribuit hominibus utrorumque sanctissimorum vicariorum, qui miserunt omnia in ignem, & cremata sunt, & redacta in nihilum. Basilius amicus Christi & magnus imperator dixit ad sanctissimos vicarios senioris Romæ: Imperio nostro jubente, adduxerunt falsos vicarios, quos Photius protulit contra beatissimum papam Nicolaum; quid ergo videtur sanctitati vestræ de illis? Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Ingrediantur sanctam & universalem synodum. Et intrantibus eis, interrogavit Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus Petrum monachum: Hæc jubet sanctus imperator noster, & tota sancta synodus, interrogari te, quis es? & unde venis? & quid dicis? & quod est opus tuum quod egisti? Inventus es in concilio quod fecit Photius contra beatissimum papam Nicolaum? aut dedisti libellum contra eum? Petrus dixit: Neque præsens illic inventus sum, neque hanc conscriptionem novi; etenim numquid ego solus Petrus sum in hanc urbem a Roma ascendens? Alii dena millia ascenderunt Petri; verumtamen legatur iste libellus meus quem defero, & hic manifesta facit quæ mea sunt. Et accipiens Gregorius devotus notarius divinorum secretorum legit:

ACTIO VIII. CON. VIII. GENER.

* Patriarcha Constantinopolitanus referendarium quempiam semper habet qui ejus imperatori omnem denuntiat voluntatem, qui aditum in palatio semper habet ad referendum imperatori quæcumque sunt patriarchæ, ac ecclesiæ necessaria, per quem etiam imperator, quod placet patriarchæ transmittit.

Libellus apologeticus Petri monachi.

QUoniam exiguitatem nostram quidam vestrum opinati sunt adversus sanctam Romanam ecclesiam libellum dedisse, propterea quia mentio nostra in divulgata conscriptione continebatur, hujus rei gratia imperatoribus rationem redditurus veni, sed & in conspectu vestræ reverentiæ sæpe innocentem exhibens, rursus & nunc de eadem interrogatus causa, eamdem ipsam, quam tunc, immutabiliter profero vocem; Quod neque libellum dedi, neque imperialibus auditibus molestiam intuli, sed neque synodo congregatæ, si tamen congregata est, præsto repertus sum: & profecto confitebuntur ii qui nomen meum inseruerunt hujusmodi scriptis. Hæc est fiducialis satisfactio mea ad eos qui me dijudicant, & hanc dabo multa confidentia cum munda conscientia, quotiescumque interrogatus extitero; sed vestræ virtutis claritatem obsecro, ut saltem amodo dimittatis me multum fatigatum, precibus vobis oblatis, remeare ad apostolorum vestigia; etenim jam usque, reor, placet sapientibus proceribus matris vestræ deprecationibus inclinare auditum, ut per occasionem redeundi, attrahar * in ea, cooperentur animæ meæ salutem. * f. ea quæ.

Et post lectionem, sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Ecce per libellum audivimus quid dixerit iste; alii vero qui illic stant quid dicunt? Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus dixit ad Basilium falsum vicarium:

Impe-

ANNO CHRISTI 869.

Imperator noſter ſanctus, cum ſanctiſſimis vicariis, & ſacro ſenatu, & ſancta ſynodo, jubet interrogare te. In falſo libro jacet nomen tuum, dic ergo tu; dediſti libellum contra Romanam eccleſiam? ſic ſe veritas habet? Baſilius dixit: Abſit. Bahanes magnificentiſsimus patricius & præpoſitus dixit: Et anathematiza & eum qui dedit, & qui ſcripſit. Baſilius dixit: Is qui dedit libellum contra Romanam eccleſiam anathema ſit. Deinde iterum interrogatus eſt Baſilius: Unde es? Baſilius dixit: A ſancta civitate veni. Baſilius amicus Chriſti & magnus imperator dixit ad Heliam ſanctiſsimum vicarium Hieroſolymorum: Cognoſcis eum? Helias ſanctiſſimus ſyncellus & vicarius Hieroſolymorum dicit: Etiam, cognoſco eum. Jubente vero Baſilio piiſſimo & magno imperatore, Bahanes magnificentiſſimus patricius & præpoſitus dixit ad Baſilium falſum vicarium: Dic, quamobrem ingreſſus es Conſtantinopolim? pro qua cauſa? & quis te miſit illic? Baſilius dixit: A Tripoli intravi Romam cauſa orationis, & infirmatus ſum in via, & intravi in Venetiam, ut tranſirem: & veni huc ſub papa Benedicto, & feci menſes viginti; & non habui quomodo diſpenſarer: & anno quando exivit patriarcha de throno ſuo, deſcendi iterum ſub domino Nicolao: habeo octo annos, & iterum reverſus ſum huc. Interrogatus eſt iterum: Non dediſti libellum? Baſilius dixit: Ne faciat Deus; numquid enim familiaris fui Nicolai? Deinde, jubente Baſilio amico Chriſti & magno imperatore, interrogatus eſt Leontius falſus vicarius Alexandriæ per Bahanem magnificentiſſimum patricium & præpoſitum: Quomodo inventus es in loco vicarii, in ficte compoſito libro a Photio contra beatiſſimum papam Nicolaum? Leontius dixit: Dedit mihi auctor & ſenior antiſtes meus literas ad imperatores noſtros ſanctos, neque vicarius ſum, neque habeo aliquid in rebus iſtis. Bahanes magnificentiſſimus patricius & præpoſitus dixit: Jubente Baſilio amico Chriſti imperatore ad ſanctam ſynodum: Quid vobis videtur de his? quemadmodum is, qui primum locutus eſt, omnem ignorantiam inſinuavit, & ita & hic; homines ſunt negotiatores, & aliquid neſciunt, nec vicarii facti ſunt: ſed Photius finxit ut voluit & ſermones & perſonas. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt ad falſos vicarios: Facite libellos, & anathematizate eos qui fecerunt libros illos, ut ſuſcipiamini in communionem. Leontius dixit: Neque ſcripſi in libro hoc neque cognoſco eum. Sancta ſynodus dixit: Anathematizate qui fecit eum, & conſcripſit eum. Falſi vicarii dixerunt: * Habet anathema qui cooperatus eſt in libro iſto. Senatus dixit: Quoniam non vultis anathematizare, apparet quia comparticipes ejus eſtis; ut aut anathematizemini & ipſi, aut tradamini legibus. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Quoniam non patiuntur anathematizare qui fecit malum hoc, quemadmodum ſcripſit ſanctiſſimus Hadrianus papa ad piiſſimum imperatorem, tradantur nobis & deſcendant nobiſcum Romam. Leontius dixit: Anathema & illi, & ei qui ſcripſit eum. Baſilius dixit: Anathema ei qui dedit libellum contra papam Nicolaum. Bahanes magnificentiſſimus patricius & præpoſitus dixit: Imperator noſter ſanctus admonens, & conſilium dans, dicit ad ſedentes in hac ſynodo, & ſtantes, & ad univerſum communem populum: Videte, qualiter apparet veritas, & lux in tenebris lucet, & non comprehenditur ab eis: mendacia & ſeductio quomodo apparent? & quomodo crevit veritas hodie? quiſquis habet ſcandalum in anima ſua, accedat ad ſanctam eccleſiam Dei; neque enim habet occaſionem qualemcumque. Sic operatur ſanctum imperium noſtrum, ut excludat omnem occaſionem, ut non habeatis cras excuſationem. Sancta ſynodus: Deus conſervet piiſſimum imperatorem. Interrogati ſunt metropolitæ qui ſubſcripti erant in libro illo, de propriis ſcriptionibus quæ erant in libro: Veſtræ ſunt hæ ſubſcriptiones? Et dixerunt omnes: Abſit. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ flagitaverunt Baſilium Chriſti amicum & magnum imperatorem, ut legeretur canon ſancti Martini papæ Romani, quem deprompſit de omni falſo vicario. Et accipiens Stephanus Deo amiciſſimus diaconus & notarius, legit hunc canonem in audientiam omnium.

* f. Habeat.

ACTIO VIII. CON. VIII. GENER.

Caput XX. Concil. Lateranensis.

Si quis, ſecundum ſceleratos hæreticos, quomodocumque, aut verbo, aut tempore, aut loco terminos tranſmittens illicite, quos poſuerunt firmius ſancti catholicæ eccleſiæ patres, & ſanctæ & univerſales quinque ſynodi, novitates temere adinvenire, & fidei alterius expoſitiones, aut typos, aut leges, aut definitiones, aut libellos, aut relationes, aut epiſtolas, aut ſubſcriptiones, aut teſtimonia falſa, aut ſynodos, aut actus monumentorum, aut ordinationes vacuas, & eccleſiaſticæ regulæ incognitas, aut loci ſervatores, id eſt vicarios incongruos & ſine regula & compendioſe dicere, ſi quid aliud impiiſsimis hæreticis conſuetum eſt agere per diabolicam operationem tortuoſe & callide agit contra pias orthodoxorum catholicæ eccleſiæ, id eſt paternas ejus & ſynodales prædicationes ad * peremptionem ſinceriſſimæ in Dominum noſtrum & Deum Jeſum Chriſtum confeſsionis, & uſque in finem ſine pœnitentia permanet: hæc impie agens hujuſmodi, in ſæcula ſæculorum ſit condemnatus, & dicat omnis populus: Fiat, fiat.

* elias everſionem.

Et poſt completionem canonis, ſurgens Metrophanes Deo amabilis metropolita Smyrnæ, allocutus eſt voce grandi in audientiam ſynodi ita: Veritas eſt * pecunia cunctis aliis rebus validior & fortior atque robuſtior: veritas eſt pecunia intractabilis, & omnibus hominibus ineluctabilis: veritas eſt omnia vincere, & valde competenter; eſt enim, extat veritas, & rurſus veritas extat, eſt; hujuſmodi namque veriſsimam opinionem approbat etiam Chriſtus omnium noſtrum ſalvator & dominus, atque principale * & Verbum Dei ac Patris utroque ſe vocabulo nominans. Denique cum olim Deus loquens Moyſi ſalutis exponeret leges & jura, ſciſcitanti ei, & diligenter interroganti, quod eſſet nomen ejus, dicit ad eum: *Ego ſum, qui ſum*. In noviſsimis autem temporibus incarnatus propter ineffabilem miſericordiam, & factus ſecundum nos, propter nos homo, ita dicit: *Ego ſum vita & veritas*. Igitur veritas eſt cunctis aliis juſtior pecunia, & omnibus ineluctabilis, & ſola quæ vincat omnia. Cujus & ipſe amator factus, amice Chriſti domine, triumphator & victor contra mendacium hodierno die apparuiſti, & ab ipſa veritate ductus, & ope fretus, a Chriſto Deo noſtro demonſtraſti annihilatam injuſtitiam, & præſtruxiſti, ut divina eloquia prophetarum vera manifeſtius & liquidius oſtenderentur etiam nunc omnibus hominibus, de quibus ſcriptura fatur: *Si juſtificabitur in ſtatera injuſtus, & in marſuptio pondus doli*. Ex quibus divitias ſuas impietate repleverunt: & qui habitant eam, loquebantur falſa, & lingua eorum

* Græce χρῆμα.

* Reduadare videtur &. H

Exod 3.

Joan. 14.

Prov. 11

exal-

exaltata est in ore ipsorum, quemadmodum & alius propheta, Oseas videlicet, evidentius clamat: *Hic est Achab, in manu ejus statera injustitiæ, vim inferre dilexit. Et dixit Ephraim: Verumtamen ditatus sum, inveni refrigerium mihimetipsi: omnes dolores non invenientur ei propter injustitias quas peccavit.* Et iterum idem propheta, figurans mores hominum qui vana & inania loquuntur & scribunt, ita dicit: *Corrupta seminaverunt, & eversio eorum excipit ea: manipulus non habens fortitudinem ad faciendam farinam; si vero & fecerit, alieni comendent eam.* Adimpleviſti autem hodie, domine, sermonem beati prophetæ, qui dicit: *Reliquiæ impiorum exterminabuntur*; pro quibus te piissimum imperatorem, interemptorem injustitiæ, eradicatorem mendacii, planatorem pietatis, innovatorem veracium dogmatum, omnium imperator & omnitenens Deus noster roboret, & secundum spiritum, & secundum carnem, & confirmet imperium tuum, & confirmet te prospere semper, & in omnibus per sanctas orationes coangelici & in cælo etiam conversantis patris, Ignatii videlicet sanctissimi patriarchæ, & ceterorum sanctissimorum vicariorum senioris Romæ, ac orientalium sedium, & subjiciat tibi omnes barbaras nationes, & dignum te faciat cælesti regno suo cum omnibus qui pie regnaverunt, ut glorifices eum indesinenter, quia ipsum decet gloria nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

ANNO CHRISTI 869. *Oseæ 11.* *Oseæ 8.* *Psal. 36.*

Et post completionem hujus declamationis, Basilius Christi amicus & magnus imperator ad sanctissimos vicarios senioris Romæ, & orientis sedium dixit: Theodorus, qui dicitur Crithinus, cum sit auctor Iconomachicæ hæreseos, per præceptionem pietatis vestræ, adductus est ad sanctam & universalem synodum: Quid ergo videtur vobis de eo? Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Mittantur, piissime domine, ad eum quidam magnificentissimorum principum, & dicant tamquam ex nobis ita: Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Per diversas literas, & nobilissimos & fidelissimos viros, qui missi sunt a sancto & Christi amico imperatore ac principe Basilio ad spiritalem patrem suum sanctissimum papam Hadrianum, rogante per prædictas epistolas suas, quatenus mitteret apocrisiarios suos ad hanc sanctam & a Deo conservandam, & regiam urbem; & exortam in ecclesia Dei temporibus sui seductionem, & errorem exterminaret. Et ecce per gubernationem sancti ejus imperii in hac sancta synodo congregati sumus una cum orientalibus vicariis, qui una nobiscum sentiunt. Audivimus autem vos errare & declinare ab orthodoxa fide, & nolle nobiscum honorare & colere pretiosas iconas Domini nostri Jesu Christi, & sanctissimæ matris ejus, & omnium sanctorum ejus, & propter hanc causam admonemus vos, quia nunc ecce adjacet vobis portus salutis, vobis apertus, & suscipit vos sancta ecclesia in ulnis suis per hanc sanctam, honorabilem, & universalem synodum, per satisfactionem & scriptionem libelli, & suscipiemus vos in communionem catholicæ ecclesiæ. Quod si nolueritis exaudire nos, & sanctam & universalem synodum hanc, habebitis tam a nobis, quam a tota sancta Dei ecclesia, & hac universali synodo, sententiam anathematis. Sanctissimi vicarii orientalium sedium dixerunt: Et nos de sacris & sanctis Christi locis, quæ glorificavit Dominus apparitione gloriæ suæ, transmissi sumus ab eo ad comunem salutem, tam vestram, quam omnium. Rogamus ergo, ut obediatis, & vosipsos a sancta catholica ecclesia minime projiciatis; neque vobismet indeficiens detrimentum in posterum inferatis. Ecce nunc commonemus vos in hanc horam, ne forte obstruatur vobis ostium, & sine pœnitentiæ lucro vos pœniteamini. Bahane itaque magnificentissimo patricio & præposito, & Leone magnificentissimo proconsule ac patricio, per jussionem Basilii amici Christi imperatoris, missis ad prædictum virum Theodorum, qui appellatur * Crithinus, lectæ sunt voces sanctissimorum vicariorum senioris Romæ, & orientalium sedium. At vero Crithino nihil respondente, dedit ei Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus numisma, characterem ferens Basilii Christi amici & magni imperatoris, & dixit ad eum: Imperator noster sanctus mandat ad te, monens: Suscipis numisma characteris mei? Theodorus, qui nuncupatur Crithinus, dixit: Ego indignus sum, sed suscipio illud super millia auri & argenti. Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus dixit: Imperator noster sanctus admonens dicit ad te: Honoras numisma exarationis meæ? Theodorus dixit: Secundum quod oportet honorari numisma regium, honoro. Bahanes magnificentissimus patricius dixit: Jubet imperator & præpositus: Inhonoras illud? Theodorus dixit: Ut quid? non inhonoro illud. Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus dixit: Jubet imperator noster sanctus dicere tibi: Et si imaginem meam, id est mortalis regis, non vis inhonorare, sed honorabiliter suscepisti a manu mea qui sum præpositus; quomodo Dei virilem imaginem domini nostri Jesu Christi, & sanctissimæ matris ejus, quæ proprie ac veraciter est Dei genitrix, & omnium sanctorum, dicis inhonorare? Dic nobis: Inhonoras has, an honoras? Theodorus dixit: Omnes quidem homines Christianos subdi oportet sub sancto & justo imperio tuo, plus autem omnibus me indignum; quia & ex morte liberasti me, & ab exiliis eripuisti me, & a captivitate & fame & exitio adjuvisti; & quia multum debeo pro sancto imperio tuo super omnes Christianos orare: sed & capilli capitis mei & barbæ omnes, si fuerint ora, & exoraverint pro sancto imperio tuo, non sufficient: talis Desit in me benignitas tua, imperator juste & amice Christi. Numisma mihi misisti imperii tui, & suscepi illud, sciens quod tuum fuerit: exigis ut & Christi suscipiam notam & formam, si est hoc Christi præceptum, & Christo placabile, deprecabile sit imperium tuum sanctum, & det dilationes, & det tempus induciarum, & det infirmitati nostræ spatium: & post hæc quando jusserit a Deo decretum imperium tuum, si ostensum fuerit quod sit hoc Christi præceptum, faciam, quidquid jusseris. Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus dixit: Imperator noster sanctus non vos adduxit ad hanc sanctam & universalem synodum ad disputandum, sed ad commonendum.

ACTIO VIII. CONC. VIII. GENER.

* Quod interpretatur hordeaceus, qui videlicet est cibus irrationabilium.

Nam utique nostis, quia Paulus Christi os liquido monet omnem hæreticum ab una & secunda admonitione devitare: tu autem senescens in malitia tua, & sciens cum omni certitudine tenebras in quibus es, in lumine ignis tui ambulabis, audiens ex quadrifido terrarum orbe, justo decreto sacrorum canonum, anathematis damnationem: quo enim fugies? vel quo ibis? Posuit Deus ecclesiam suam in quinque patriarchiis, & definivit in evangeliis suis, ut nunquam aliquando penitus decidant, eo quod capita ecclesiæ sint: etenim illud quod dicitur: *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam*; hoc denuntiat, quan-

1. Tim. 3. *Matth. 16.*

ANNO CHRISTI 869.

quando duo ceciderint, currunt ad tria; cum tria ceciderint, currunt ad duo; cum vero quatuor forte ceciderint, unum, quod permanet in omnium capite Christo Deo nostro, revocat iterum reliquum corpus ecclesiæ: nunc autem toto terrarum orbe concordante, non habes excusationis modum, quemadmodum olim factum est. Reversis vero magnificentissimis judicibus, lectæ sunt voces Theodori, qui dicitur Crithinus, in audientia synodi, voce majori; & dixerunt sanctissimi vicarii senioris Romæ, & orientalium sedium: Legatur sanctissimi Nicolai papæ capitulum de imaginibus. Et accipiens Stephanus Deo amabilis diaconus & notarius, legit:

Caput VI. Nicolai papæ.

Quoniam oportet majorum nostrorum statuta immoto mentis intuitu conservare, & in omnibus sanctorum patrum semper dogmata venerari, definimus de sacris & reverendis imaginibus Domini nostri Jesu Christi, ejusque semper virginis Mariæ genitricis, omniumque sanctorum, qui Deo ab Abel justo placuisse creduntur, quæ ecclesia sancta in universo orbe diffusa antiquitus accepit, quæque sedis apostolicæ præsules pro eis decreverunt, ac statuerunt illibata persistere, atque intemerata manere. Quapropter Joannem quondam Constantinopolitanum antistitem, & sequaces ipsius, qui eas frangendas atque calcandas esse ore polluto asseverant, quamdiu de his nobiscum non senserint, & juxta sanctorum pontificum Romanorum decreta, & aliorum catholicorum patrum instituta non sapuerint; sancimus eos a Christo & ab ecclesia catholica atque apostolica esse anathema.

Et post completionem lectionis hujus, Basilius piissimus & magnus imperator dixit ad sanctissimos vicarios senioris Romæ, & occidentalium sedium: Sunt hic & alii quidam Crithino concordantes; intrent, si videtur sanctitati vestræ, in medium synodi, & interrogentur, si forte velint pœnitere, ac profiteri orthodoxam fidem. Helias Deo amicissimus presbyter & syncellus & vicarius sedis Hierosolymorum dixit: Qui diuturnæ sectæ deserviunt, difficile habent evelli a mala qua tenentur opinione; etenim ac si quibusdam ferreis compedibus, diabolicis circumventionibus capti, obcæcatam habent propriam mentem, & suspicere ad lucem veritatis non possunt. Hujus rei gratia & hæreticus iste Theodorus, * qui vocatur Crithinus, quæcumque audierit ad sui profectum atque salutem, non suscipit, terram infructuosam imitans & spinosam. Ut autem jussit a Deo munita potestas imperii tui, si sint alii aliqui, ingrediantur. Et ingressis Nicetа clerico, & Theophilo sæculari, & Theophane tabellione, sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt ad eos: Anathematizatis Iconomachicam hæresim? profitemini sanctæ catholicæ ac apostolicæ ecclesiæ orthodoxam fidem, quæ tradita est in orbis terrarum finibus a Christo & apostolis & omnibus sanctissimis doctoribus ecclesiæ? Nicetas clericus, & Theophilus sæcularis, & Theophanes tabellio dixerunt: Decepti fuimus antea malitiosis sermonibus impiorum hominum, & male sapiebamus: nunc autem sanctæ & universalis hujus synodi concordiam & conspirationem videntes, parvipendimus Iconomachorum hæresim, & anathematizamus omnem qui non adorat sanctas & venerabiles imagines. Et surgens unusquisque sigillatim super tribunal excelsum, anathematizavit hæresim Iconomachorum, & priA mores ejus, & patriarchas, Theodotum videlicet, Antonium, Joannem, & Theodorum nominatum Crithinum. Deinde advocans Basilius piissimus & magnus imperator unumquemque ipsorum, osculatus est eos, & dixit: Nunc erepti estis a diabolica possessione, & facti estis Christiani verissimi, & salvandi estis cum omnibus orthodoxis a Christo Deo nostro, & vita æterna efficimini digni. Nam nisi hæresim Iconomachorum anathematizassetis, nil vobis Christus prodesset. Helias Deo amicissimus presbyter & syncellus orientis throni Hierosolymorum dixit: Magno beneficio dignos eos fecit interventio sancti imperii tui hodie, Christi amice domine, & plurimum lætificasti nos, immo Christum, qui B tibi donavit imperium, qui & conservet te in zelo pietatis nunc & in sæcula. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Sapientia ineffabilis Christus Deus noster ordinat mundum revera, quia & te pissimum & dominum imperatorem provexit ad correctionem omnium qui erraverunt, & custodiam & conservationem eorum qui recta sapiunt; & gaudet in te sancta Romana ecclesia, hujusmodi zelum tuum pro pietate conspiciens: nunc ergo eum qui noluit intelligere, ut bene ageret, neque pœnitere, & discedere ab impietate propria, Theodorum videlicet, qui nominatur Crithinus, anathematizet sancta hæc & universalis synodus, & omnes consentaneos ejus, tam qui nunc adhuc supersunt, quam qui in C eodem sensu & opinione vita excesserunt. Et ascendens Stephanus Deo amicissimus diaconus & notarius, anathematizavit ita: Omnibus hæreticis anathema: Concilio, quod adhuc fremit contra venerabiles imagines; anathema. Et qui recipit impias hæreseos ipsorum ratiunculas, anathema. Iis qui sumunt divinæ scripturæ dicta, quæ sunt adversus idola contra venerandas imagines, anathema: Iis qui non amplectuntur sanctas & venerandas imagines, anathema: Iis qui vocant sacras iconas idola, anathema: Iis qui dicunt quia ut ad deos Christiani ad imagines accesserunt, anathema: Iis qui communicant scienter, anathema: Iis qui conviciantur, & inhonorant venerabiles iconas, anathema: Iis qui di- D cunt, quod præter Christum Dominum nostrum alius quispiam nos liberavit ab idolis, anathema: Iis qui audent dicere catholicam ecclesiam idola aliquando suscepisse, anathema: Anastasio, Constantino, & Nicetæ, qui sub Isauricis præfuerunt hæresibus, ut inepiscopis insacratis, anathema: Theodoro, Antonio, & Joanni, qui sibi invicem malorum omnium extiterunt conciliatores, & alter alterius sibi impietati successerunt, anathema: Paulo qui in Saulum conversus est, & Theodoro qui dicebatur Gastæ, & Stephano Molatæ, & his similibus, anathema: Theodoro, qui, cum sine ratione consistat, loqui se rationabiliter fingit, qui & vocatur Crithinus, anathema: Iis qui adhuc dubio quidem sunt sensu, insensati vero E sunt ambiguitate: & obsessi quidem a tenebris impietatis suæ, suspicantur a quibusdam consequi reversionem, anathema: Laludio, Leoni, & quisquis hinc similiter sapit, tam in episcopis, & presbyteris, ac monachis, quam in iis qui quomodocumque attonsi consistunt, anathema: Photio curiali & invasori anathema: Photio sæculari & forensi anathema: Photio neophyto & tyranno anathema: Photio schismatico & damnato anathema: Photio mœcho & parricidæ anathema: Fabricatori mendaciorum anathema: Inventori perversorum dogmatum anathema: Photio novo Maximo Cynico anathema: Novo Dioscoro

ACT. VIII. CON. VIII. GENER.

* *Adnotatio Anastasii Bibliothecarii:* Quod interpretatur, hordeaceus: qui videlicet est cibus irrationabilium. H.

ro anathema: Gregorio dudum episcopo Syracusano anathema: Eulampio deposito anathema: Omnibus sequacibus & fautoribus ejus anathema: Multos annos imperatorum Basilii, Constantini, & * Leonis: Magnorum principum & imperatorum multos annos: Orthodoxorum imperatorum multos annos: Erigentium ecclesias multos annos: Liberatorum Christianorum multos annos: Novo Constantino multos annos: Novo Theodosio multos annos: Novo Marciano multos annos: Eudoxiæ piissimæ Augustæ multos annos: Novæ Judith multos annos: Novæ Helenæ multos annos: Novæ Pulcheriæ multos annos: Nicolai beatissimi papæ Romani æterna memoria: Novi Phinees æterna memoria: Novi Daniel multos annos: Interemptoris novi Simonis multos annos: Percutientis novum fallacem Ananiam multos annos: Novi Cælestini multos annos: Novi Martini æterna memoria: Hadriani sanctissimi papæ Romani multos annos: Ignatii sanctissimi patriarchæ Constantinopoleos multos annos: Novi Athanasii multos annos: Novi confessoris Pauli multos annos: Novi Flaviani multos annos: Novi Anatolii multos annos: Sanctissimorum & orthodoxorum patriarcharum orientis multos annos: Donatl, & Stephani, & Marini sanctissimorum vicariorum senioris Romæ, Thomæ sanctissimi metropolitæ Tyri & vicarii Antiochiæ multos annos: Heliæ sanctissimi syncelli & vicarii Hierosolymorum multos annos: Sacri senatus multos annos: Sanctæ ac universalis synodi æterna memoria: Multos annos imperatorum nostrorum, multos annos.

ANNO CHRISTI 869.

* Nam cum hæc ageretur actio in ipsis Theophaniis coronatus est in imperatorem iste Leo filius a vicariis & patriarcha Ignatio.

ACTIO NONA.

ACTIO IX. CONC. VIII. GENER.

IN nomine domini & dominatoris omnium Jesu Christi veri Dei & salvatoris nostri, imperii a Deo coronatorum & tranquillissimorum dominorum nostrorum, Basilii quidem ac Constantini anno tertio, Leonis vero anno primo, perpetuorum Augustorum, indictione tertia, pridie Idus Februarii: propositis pretiosis & vivificis lignis, & intemeratis salutis nostræ evangeliis: in dextris partibus famosissimi templi sanctæ ac magni nominis Sophiæ: convenientibus autem Donato Deo amicissimo episcopo Ostiæ, & Stephano Deo amicissimo episcopo Nepæ, ac Marino Deo amicissimo diacono sanctæ Romanæ ecclesiæ, locum obtinentibus Hadriani sanctissimi papæ Romani, & Ignatio sanctissimo archiepiscopo almæ Constantinopoleos novæ Romæ: & sanctissimis loci servatoribus orientis, videlicet Joseph Deo amicissimo archidiacono Alexandrinorum magnæ civitatis, locum tenente Michaelis sanctissimi patriarchæ Alexandriæ, & Thoma sanctissimo metropolita Tyri, locum tenente sedis Antiochiæ, eo quod viduata esset eadem ecclesia, & Helia Deo colendissimo presbytero & syncello, locum obtinente Theodosii throni Hierosolymorum archiepiscopi: præsente quoque sacro senatu, dicimus autem Theodoro magnificentissimo patricio & magistro, Christophoro magnificentissimo patricio & magistro, Bahane magnificentissimo patricio ac præposito, Hemerio magnificentissimo proconsule ac patricio, Paulo magnificentissimo patricio & præfecto, Theodoro magnificentissimo patricio, Barbatio magnificentissimo patricio, Manuele magnificentissimo patricio, Theophylacto magnificentissimo patricio, Petronate magnificentissimo patricio, Manuele magnificentissimo patricio: quin etiam & considentibus Deo amicissimis metropolitis, Basilio scilicet Deo amabilissimo archiepiscopo Ephesi, Theodulo Deo amicissimo metropolita Ancyræ, Nicephoro Deo amicissimo metropolita Nicææ, Basilio Deo amicissimo metropolita Chalcedonis, Basilio amicissimo metropolita Gangrensium, Theodoro Deo amicissimo metropolita Thessalonicæ, Nicolao Deo amicissimo metropolita Synnadensium, Theophylacto Deo amicissimo metropolita Iconii, Ignatio Deo amicissimo metropolita Hierapoleos, Michaele Deo amicissimo metropolita * * Hod, Hilarione Deo amicissimo metropolita Corinthi, Metrophane Deo amicissimo metropolita Smyrnæ, Michaele Deo amicissimo metropolita Byziæ, Euthymiano Deo amicissimo metropolita Euchartensium, Joanne Deo amicissimo archiepiscopo Pompeiopoleos, Theophane Deo amicissimo archiepiscopo Selgæ, Stephano Deo amicissimo archiepiscopo Cypsallorum, Joanne Deo amicissimo archiepiscopo Cii, Photio Deo amicissimo archiepiscopo Nacoliæ, * Icoo Deo amicissimo archiepiscopo Methymnæ, Basilio Deo amicissimo archiepiscopo Russii, Gregorio Deo amicissimo archiepiscopo Parii, Paulo Deo amicissimo archiepiscopo Apamiæ, Basilio Deo amicissimo archiepiscopo Pyrgii, Arsenio Deo amicissimo archiepiscopo Aureliopoleos, Georgio Deo amicissimo episcopo sanctæ Cyriacæ, Eustachio Deo amicissimo episcopo Æmoniæ, Constantino Deo amicissimo episcopo Trallæ, Germano Deo amicissimo episcopo Citri, Constantino Deo amicissimo episcopo Augustopoleos, Nicolao Deo amicissimo episcopo Documii, Petro Deo amicissimo episcopo Melitopoleos, Joseph Deo amicissimo episcopo Leriæ, Tarasio Deo amicissimo episcopo Cincæ, Stephano Deo amicissimo episcopo Gordoserbensium, Philippo Deo amicissimo episcopo Tabiæ, Ignatio Deo amicissimo episcopo Juliopoleos, Constantino Deo amicissimo episcopo Tii, Sisinnio Deo amicissimo episcopo Bitinopoleos, Xenophonte Deo amicissimo episcopo Mylassi, Leone Deo amicissimo episcopo Neapoleos, Marciano Deo amicissimo episcopo Nicopoleos, Marciano Deo amicissimo episcopo Thebarum, Gregorio Deo amicissimo episcopo * Mesinæ, Joanne Deo amicissimo episcopo Poleosno mii, Theodoro Deo amicissimo episcopo * Euripi, Nicephoro Deo amicissimo episcopo Crotonæ, Nicolao Deo amicissimo episcopo * Nusæ, Constantino Deo amicissimo episcopo Synai, Gregorio Deo amicissimo episcopo Tripoleos, Leone Deo amicissimo episcopo Daphnusiæ, Constantino Deo amicissimo episcopo * Onumericensium, Basilio Deo amicissimo episcopo * Adranii, Theophane Deo amicissimo episcopo Axanæ, Joanne Deo amicissimo episcopo Tampsii, Nicephoro Deo amicissimo episcopo Asponæ, Macario Deo amicissimo episcopo * * Elizomenentium, Michaele Deo amicissimo episcopo Cercyrensium, Nicephoro Deo amicissimo episcopo Zacynthi, Joseph Deo amicissimo episcopo * Aventium, * Theagnosco Deo amicissimo episcopo Parnassi, Meletio Deo amicissimo episcopo Heracliæ, * Asaphio Deo amicissimo episcopo Erythiæ, Constantino Deo amicissimo episcopo Prusiadis, Cosma Deo amicissimo episcopo Adrianopoleos, & Ignatio Deo amicissimo episcopo Timonis: his ita convenientibus, Bahanes famosissimus patricius & præpositus ex persona sacri senatus ad vicarios senioris Romæ & orientalium sedium dixit: Nostis, patres mei sanctissimi, quia in præcedentibus actionibus ecclesiastica dispositio facta est a vobis sanctissimis loci servatoribus senioris Romæ, ac orientalium sedium, secundum congruentiam & or-

ACTIO IX. CON. VIII. GENER.

* *fort.* Hadramiti.

* *Lege*, Rhodi, *ex* actione x. H.

* *Lege*, Jacobo, *ex* actione x. H.

* *Pro*, Mesenes. H.

* *al.* Eusippi.

* *Pro*, Nysæ. H.

* *al.* Enumericensium.

* *al.* Eldrianii.

* *al.* Elysomane.

* *Pro*, Clazomenensium. H.

* *Pro*, Anensium, *vel* Aneorum. H.

* *al.* Theognosto.

* *In actione* x. Arsapio Erythræ. H.

& ordinem ſynodicum: nunc vero patriarchæ Alexandriæ venit vicarius, & hoc procul dubio Dei cooperatione & voluntate factum eſt. Quid ergo de cetero videtur ſanctitati veſtræ? Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Et nos quidem vidimus eum, & locuti ſumus ei, & per ſermonem ejus ſatisfactionem accepimus. Verumtamen juxta canonica præcepta legatur commendatitia ejus epiſtola in audientiam omnium, in hac ſancta & univerſali ſynodo, & ita connumeretur omnibus nobis vicariis patriarchalium ſedium. Deo amiciſſimi epiſcopi, & tota ſancta ſynodus dixit: Bonum & juſtum eſt, & ideo cunctis placet: & hoc manifeſte habetis a conſequentia eccleſiaſtica & ſynodica. Et poſt hoc accipiens Gregorius devotus notarius divinorum ſecretariorum, legit epiſtolam patriarchæ Alexandriæ ad piiſſimum imperatorem miſſam.

ANNO CHRISTI 869.

Piiſſimo & magnificentiſſimo imperatori victori Baſilio, Auguſto, triumphatori, & Chriſti Deo placabili famulo, Michael inutilis ſervus puerorum nomini mei Alexandrinus.

AB olim quidem ſcribere ad divinitus actam & maximi decoris dictaturam tuam, optime imperator, geſtientes, ab alterius tribus formidine inhibiti extitiſſe dignoſcimur. Nunc vero juſſi, & quod deſiderabamus, & quod metuebamus, impigre peregimus, immortali & ſupercæleſti regi copioſas gentes rependentes, qui per occaſionem quamdam diſpenſanter exiguitatem noſtram dignatus eſt adjuvare, quo meum dominum ac dominatorem orthodoxum imperatorem alloqui & exorare meruiſſem. Etenim mihi magnæ deliciæ hoc apparuit, ſanitas, & profectus, & magna gratia divinitus orta: arbiter enim Palæſtinorum regionis, & Tiberiadem, ac Tyrum obtinens, & horum præſidatum creditum habens, his diebus mittens ad nos, nuntiavit dominicorum & nobiliſſimorum apicum ad ſe deſtinatorum adventum, jubentium, quo ſibi quempiam a ſede Alexandrina ad imperia dirigeremus, una cum * pauſillis literis noſtris ſuper diſſenſione, quæ facta eſt quorumdam patriarcharum cauſa penes regiam urbem; & quod a Deo provectus & opinatiſſimus imperator anhelet ab exterorum ore audire, qualiter veritas exigat, & quæ ſit de his certa & firma cognitio, quæ ſic nos movit ad id quod antea deſiderabamus, & pro eo quod fieri citius ſperamus propter viri juſtitiam, & amore dilectionis pavente poteſtatem, quæ in nobis potentatum gerit, quempiam eorum, qui apud nos ſedulo permanent, mittere; miſimus ei contra pro nobis, requirentes hominem olim noſtrum, & a multis annis in ſua voluntate habitantem, venerabilem exiſtentem, & monaſticam converſationem ex mollibus ungulis excolentem monachum, Joſeph nomine; quod & fecit: cum quo etiam hunc vilem codicillum tranſmiſimus indignum exiſtentem, & imperatoriæ allocutioni inconvenientem: hoc autem volenter fecimus, quinimmo confidenter præſumpſimus, non tamquam noſipſos odientes, abſit, ſed noſmet dejicientes, exiguitatem noſtram ad eminentem & principantem, ac omnibus dignitatibus ſublimiorem dignitatem veraciter comparantes. Neque enim hoc animo agere poteramus, niſi manifeſte cognoviſſemus in te, Deo gratiſſime imperator, habitare imitatorem Chriſti & condeſcendibilem affectum, qui quondam viduæ duo minuta recepit, & hæc pluribus muneribus prætulit. Etenim ait quidam poetarum: * Abeſt ille qui compedibus conſtrictus ſalit ad terminos, equitis more, ſummumque diligens, vix rejicit, audacter exiliens. De duobus autem patriarchis, domine princeps, & imperator a Deo dirigende, in una ſede, uno tempore, bene novit a Deo provecta pietas tua, quod impoſſibile ſit mittere, & corporalibus terminis remotum, diſcernere tantum ac tale negotium, cum inviſum ſit & tamquam elanculo geſtum, idque nequaquam ſciatur a nobis, ſed nec primordia ejus, vel media, aut noviſſima, vel finalia cognoſcantur: etenim * quidam ſapientum jambo loqueutium prædixit: Quis enim judex peregrinus quemquam ſolum uſquam audivit, minime accuſato præſente, vel judicavit protinus, hoc audito? Si enim ex uno ſibi adverſantium audire, pravum & nefas veritas æſtimat, & hoc ut abominabile non admittit, quanto magis ab horum nemine? qui enim judicant quæ neſciunt, paratam redargutionem in carminibus beatiſſimi Gregorii reperiunt, & aperte dicitur eis, quod caligo ſit quæ loquuntur. Bene autem novimus, quod apud vos ſint, dictator & a Deo ſalvande imperator, ſummi paſtores, præſules, ac abbates, clerici quoque, & * azyges, qui omni ſapientia ac ſcientia, intellectu etiam & diſcretione atque prudentia decorati conſiſtunt, quorum princeps ac præſes & ſummus doctor tu conſtitutus es, ſancte ac orthodoxe imperator, qui omnes propius exiſtentes, quod opportunum eſt, ſcitis, & quod Deo ſit acceptum, bene cognoſcitis. Vos enim eſtis radix ex qua * jam & immortalitatis intelligibilis oceanus, ex quo cuncti fontes, omneque mare, univerſi lacus, & fluenta procul emanant, ut exterior poeta Homerus affatur. Ita, domine imperator juſtiſſime, inveniemus in quibuſdam veterum hiſtoriis, quod duo patriarchæ quondam in Chriſti Dei noſtri ſancta civitate facti fuerunt, ſed hoc modo. Dicit igitur Alexander monachus in hiſtoriis ſuis, quia trigeſimus patriarcha Hieroſolymis poſt glorioſam & celebrandam Domini noſtri Jeſu Chriſti ad cælos aſcenſionem, Narciſſus vocabatur, apoſtolica gratia ſplendens, & quieti ſtudens, ſacrorum præſulatu relicto, anno duodecimo ſui patriarchatus ad loca confugit incognita: ſed quæſito a populo, & poteſtate, ac epiſcopis provinciæ, nec tamen invento, pro ipſo provehitur alius patriarcha, qui vocabatur Dius, qui octo annis vivens, in Chriſto defunctus eſt. Poſt hunc Germanus annis tribus; huic vero Gordius ſuccedit quatuor annis, tum ecce tamquam ex abditis Narciſſus rurſus apparet, & erat cum conſecrato Gordio in uno ſenſu & conſonantia. Gordio vero, qui cum eo erat, defuncto, & Narciſſo ſupra modum ſeneſcente (ſiquidem erat quaſi ſexdecim & centum annorum) Alexandrum quemdam epiſcopum, ab alia regione adorationis gratia profectum ad venerabilia loca, per divinam revelationem præſulem Hieroſolymorum conſtituunt, ſene Narciſſo multum eum rogante, qui & martyrio poſtea conſummatur. Hoc vero ſolum hiſtorice novimus, & de his nobis humilibus tuis famulis ſufficiat. Supplicamus autem, ut inutiles ſervi, & obſecramus te, benigniſſime imperator, ut eos, qui ad divinitus gubernandam ſublimitatem tuam ex noſtratibus deſtinati ſunt, beneficiis cumules, non ſolum autem illos, ſed & omnes omnino qui Chriſti nomine cenſentur, & cum eis pro eadem redemptione legatione funguntur, ad eripendum videlicet a ſuſpicione hos qui miſſi ſunt, & nos qui miſimus, ut cuncti penes omnes qui apud nos ſunt bonam faciem, & temporis redemptionis fructum capeſſere valeamus:

ACTIO IX. CON. VIII. GENER.

* Gregorius Nazianzenus in verſibus jambicis.

* *id eſt*, ſine jugo *unorum feliciter, intelligantur autem monachi, quia expediti a conjugibus.*

* f. rami.

* *Forte*, puſillis. H.

quatenus divinæ bonitatis & Christi amator mundi principatus tuus pro suo voto ac libito jubeat & agat, omnitenentis Dei auxilio ductus, ac continuis & indeficientibus bonis accumulandus; & post vitam plurimam & copiosorum annorum curricula immortali imperio fruiturus, deprecationibus immaculatæ Dei genitricis Mariæ, Marcique mirabilis apostoli, evangelistæ, ac martyris, simul & præceptoris nostri, & omnium sanctorum mandata Dei perficientium. Amen.

ANNO CHRISTI 869.

ACT. IX. CON. VIII. GENER.

NOTA EX EDITIONE ROMANA.

Adoratio Anastasii Bibliothecarii.

* *Abesi, ille.* Hi versus sunt apud Græcos quorum quantum ex circumstantia superiori datur intelligi, iste est sensus eorum, ex persona patriarchæ Alexandrini inter Saracenos constituti prolatus, dicit, ut inquit ille, qui compedibus constrictus utcumque, vel undecumque salit, & supra vires repit, eques efficitur; ita & tu imperator, humilitatis ac scientiolæ nostræ scripta ut duo viduæ minuta suscipe, licet compedibus nationum, inter quas habitamus, impediti vix hæc ipsa scripserimus. Vel ita: sicut, inquit, qui vincula in pedibus habet, & servatur a potente, si cum aptum repererit tempus, potest quoquo modo equo impositus fugere, secundum poetæ paradigma, evadit irati principis potentatum, ita & nos licet ligati vi gentium simus, attamen verbum Dei, quod non est alligatum, saltem vix super equum epistolæ nostræ imponentes direximus, quod ita suscipe, tamquam si soluti essemus, ac per hoc majora vobis offerre potuissemus, quæ tamen ideo, ut autumo, scribit obscure, ne, si utcumque deperirent, facile ab hostibus intelligerentur.

Commendatitia ergo epistola lecta, Donatus Deo amicissimus episcopus Ostiæ, & Stephanus Deo amicissimus episcopus Nepæ, ac Marinus reverendissimus diaconus sanctæ Romanæ ecclesiæ, dixerunt: Ecce defert hic honorabilissimus vir commendatitias literas, quas a patriarcha suo Michaele accepit: didicimus, quis sit; & unde venerit, & suscipimus eum ut veraciter loci servatorem Alexandrinæ sedis. Dicant ergo ad hoc & sanctissimi loci servatores orientalium sedium, & sacra synodus, & Deo amabiles episcopi, quid sibi videatur super hoc, & quomodo certificentur in epistola. Sancta & universalis synodus dixit: Perfecte creduli facti sumus, & certificati sumus omnes ex epistola quæ modo lecta est coram nobis, quia non fictus, sed verissimus vicarius est throni Alexandriæ; propter quod & recipimus eum, & glorificamus Deum universorum, qui quod deerat universali synodo supplevit, & eam nunc perfectissimam demonstravit. Magnificentissimi & glorioſissimi principes dixerunt ad Joseph reverendissimum diaconum & loci servatorem Alexandriæ: Habemus, pater, sermonem ad sanctitatem tuam loquendi. Priusquam huc perveniret sanctitas tua, factæ sunt actiones octo; tam de sanctissimo patriarcha, quam de Photio prævaricatore atque tyranno, seu de impositione manus ejus, & aliis quibusdam capitulis. Audisti ex eis quidquam, quomodo judicata sint, vel qualiter * deposita fuerint? Didicisti enim de duobus his necessariis capitulis, de receptione scilicet sanctissimi patriarchæ Ignatii, quomodo stabilitus & confirmatus sit, & de abjectione Photii, qualiter dejectus & projectus existat, cum tota promotione, ac manus impositione sua. Joseph reverendissimus archidiaconus & loci servator Alexandriæ dixit: Audivi, & didici cum multo scrutinio & diligentia cuncta quæ acta sunt. Magnificentissimi & glorioſissimi principes dixerunt: Ergone placent ea quæ judicaverunt sanctissimi vicarii senioris Romæ ac orientalium sedium? Joseph reverendissimus archidiaconus & vicarius Alexandriæ dixit: Complacet mihi in omni ecclesiastica actione & dispositione sanctissimorum loci servatorum senioris Romæ, ac orientalium sedium, & quod sancte ac juste disposuerint: & ecce præ manibus in scriptis sensum meum, & si jubetis legatur coram hac sacra synodo; in residuis vero; prout cognovero per gratiam Christi, quod justum & sanctum fuerit, & dicam & agam. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Ecce audivimus ea quæ dixisti, & placent nobis omnia, & ideo volumus, ut in medio istius sanctæ universalis synodi legatur opinio quam habet. Et post hoc surgens Joseph reverendissimus archidiaconus & loci servator Alexandriæ, posuit sensum suum scriptum inter pretiosa ligna, & intemerata evangelia: sicque demum jussus Thomas reverendissimus diaconus & devotus notarius, in medio synodi stans, legit:

* Lege, dispositi ex pag. seq. H.

Joseph monachus & archidiaconus ac vicarius Michaelis sanctissimi patriarchæ Alexandriæ hæc dicit ad sanctam & universalem synodum.

NUnc dignum est dicere cum propheta David: *Voluntatem timentium se faciet Dominus, & orationem eorum exaudiet, & salvos faciet eos.* Nam quia per omnia mansuetissimus & piissimus imperator noster Basilius fundamentum & crepidinem in anima sua timorem Dei posuit, cuncta vero studia sua secundum hunc modum produxit; idcirco oculi Domini consequenter super eum respiciunt, secundum illum qui dixit: *Ecce oculi Domini super timentes eum, & in eos qui sperant in misericordia ejus*: hinc etiam voluntatem suam piissimam & justissimam ad stabilitatem suæ fidei, & catholicæ ecclesiæ ornamentum dirigere deliberavit, & perfecte in completionem prosperam destinavit: ea enim quæ videbantur hominibus esse impossibilia & facilia, hic constituta sunt, scriptura dicente: *Ex ore duorum vel trium testium stabit omne verbum.* Per quatuor testes irreprehensibiles & sine mendacio exhiberi illi Dominus voluit veram instantium negotiorum examinationem; ita ut semper satisfactio perfecta iis qui volunt intelligere præbeatur: quia per Deum & apud Deum prosperatur a Deo redimitus imperator noster: & de Hesperiis quidem partibus vicarios sanctæ Romanorum ecclesiæ abduxit; de locis autem quæ tenentur a contrariis nationibus, quæ inimico animo Christianæ tribui adversantur, cooperatores & suffragatores veritatis ostendere diebus imperii sui, & coexcitare dignatus est. Almo enim fratre nostro Thoma, scilicet sanctissimo præsule Tyri primæ metropoleos Antiochensium throni, qui etiam ecclesiasticas res ejus, eo quod non sit ibidem patriarcha, disponit, huc accedente, una cum Helia sanctissimo presbytero & syncello apostolici Hierosolymorum throni, putavit, ne forte perfecta non esset universalis synodus, quæ hic congregata erat. Hanc ergo consummare ac opere pleno perfectam exhibere volens Deus, qui super omnia & præ omnibus est perfectus, etiam nos ex meridianis locis attraxit vicem supplentes apostolici throni magnæ Alexandrinorum ecclesiæ, qui divina gratia & regia inspiratione piissimi imperatoris huc pervevenientes, omnia diligenter investigavimus; ita ut nihil lateat nos eorum quæ gesta sunt a fratribus nostris ante perventionem nostram: insuper & causas quæ prius motæ sunt hic inter sanctissimum patriarcham Ignatium & Photium, qui more latronis & mœchi in thronum insiliit Constantinopoleos: quin etiam & de venerabilium & sanctarum imaginum sensu ac opinione, non perfunctorie neque transitorie has examinantes, sed oppido

Psal. 144.

Psal. 32.

1. Tim. 5.

pido sufficienter, ut decuit, discurrentes, admirati sumus, certius comperientes de hujusmodi rebus, quam manifesta sit vox salvatoris, quæ dicit, *Nihil absconditum quod non sciatur, & in manifestationem veniat*. Et rursus: *Spiritus, ubi vult, spirat*. Etenim veraciter & inextricabiliter a Deo inspirati, & a divina gratia ejus, isti per Deum in hac collecta synodo santissimi vicarii senioris Romæ & orientalium sedium omnia lege justitiæ & judicio veritatis disposuerunt, nequaquam reverentes quid legitimorum ecclesiasticæ consequentiæ negotiorum loqui, quemadmodum decet sanctos & sacerdotio decoratos, verbum veritatis amplexos. Non enim in vacuum cucurrerunt, neque in vanum laboraverunt, neque prætulerunt quidpiam aliud congruentis sibi reverentiæ atque clementiæ, quo minus investigatores essent justi Dei judicii. Unde & nos, hoc liquido ac manifeste agnito, consentimus & convenimus in iis quæ ab ipsis judicata & jure deprompta sunt, scientes diligenter conservare sententiam Domini nostri Jesu Christi, quæ dicit: *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, sum in medio eorum*. Neque enim in nomine alterius cujusquam, neque propter aliud quid eorum quæ sunt convenerunt Deo amabilia patriarchia tria, sed propter nomen Domini nostri Jesu Christi, a quo videlicet mercedem & retributionem percipient. *Vivo enim, dicit Dominus, sed glorificantes me, glorificabo. Et qui abjicit me, inhonorabitur*. Cum quibus efficiamur & nos cooperatores eorumdem laborum, participes a Deo tribuendæ mercedum recompensationis in eodem Deo, qui dat salutem imperatoribus nostris, Basilio, & Constantino, & Leoni, & per eos instaurat regionem & patriam parochiæ nostræ, quæ pridem per desidiam eorum qui prius imperaverunt ablatæ sunt, orationibus & intercessionibus dominæ nostræ Dei genitricis, & omnium sanctorum. Amen.

ANNO CHRISTI 869.
Luc. 12.
Joan. 3.
Matth. 18.
Prov. 8.

Et post lectionem sancta universalis synodus dixit: Litera, quæ lecta est, certificavit nos super omnia, quod consonet judicio sanctæ Romanorum ecclesiæ, ac orientalium sedium. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Juste abiit vir iste Deo amabilis, pro eo quod secutus sit, & concordaverit actis quæ prius a nobis disposita sunt: & modo habemus omnes eum, veluti si a prima actione usque in hodiernum diem nobis cooperator extiterit, nobiscumque consonaverit: propter quod & recipimus eum, ut verum & justissimum loci servatorem sedis Alexandrinæ. Magnificentissimi & glorioſissimi principes dixerunt ad sanctissimos loci servatores senioris Romæ, ac orientalium sedium: Modo itaque hoc capitulum terminum accepit, & non est sermo de hoc alius, sed intuemur eum ut nos ipsos. Terminato ergo hoc capitulo, quid consiliamini, vel quid vultis ut ordinetur hodie? Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Per nuntios quorumdam nobilium virorum, & per quædam diffamata verba cognovimus, quia quidam viri mendaciter locuti & testificati sunt contra Ignatium sanctissimum patriarcham Constantinopoleos, & si sunt aliqui præsentes hic de viris prædictis, jubemus ut introeant ad hanc sanctam synodum, & cognoscamus quid dixerint, & quid testati sint. Magnificentissimi & glorioſissimi principes dixerunt: Hoc audistis? Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Et audivimus, & scripto vidimus Romæ per librum qui descendit per Rhadoaldum & Zachariam qui missi sunt huc illo tempore episcopi: & postquam ingressi sumus huc, amplius certificati sumus. Magnificentissimi & glorioſissimi principes dixerunt ad sanctissimos vicarios orientalium sedium: Vos sancti patres nostri audistis de capitulo hoc, de quo locuti sunt sanctissimi loci servatores senioris Romæ: vultis & ipsi quærere capitulum hoc, an non? Joseph Dei cultor diaconus & vicarius Alexandriæ, & Thomas Deo amabilis metropolita Tyri, & primus throni Antiochiæ, & Helias honorabilissimus presbyter & syncellus throni Hierosolymorum dixerunt: Radice instantium pravarum rerum, una cum malitia quæ inest illi opportune purgata, congruum est iniquas etiam propagines quæ hic pullularunt emundari, & in convenientem bonamque culturam restitui. Cupimus igitur & nos hoc intimari. Et hortatus Stephanus reverendissimus diaconus & notarius a sanctissimo patriarcha Ignatio, stans in medio, ad sanctam synodum dixit: Placet omnibus vobis ut examinetur capitulum hoc? Tota sancta synodus exclamavit: Placet omnibus. Et post hoc per jussionem sanctæ synodi intromissi sunt testes, qui fallaciter juraverunt contra Ignatium patriarcham, coram Rhadoaldo & Zacharia quondam episcopis: & stantibus eis in medio, magnificentissimi & glorioſissimi principes ad sanctissimos loci servatores dixerunt: Quomodo vobis videtur de illis? omnes habetis interrogare communiter, an unumquemque? Sanctissimi vicarii dixerunt: Unusquisque eorum interrogetur. Et ante omnes interrogatus est Theodorus a sanctissimis vicariis senioris Romæ: Qui vocaris? Qui dixit: Theodorus. Sanctissimi vicarii dixerunt: Et quam dignitatem habes? Theodorus dixit: Protospatharius sum in vita imperatorum. Sanctissimi vicarii dixerunt: Voluntarie venisti ad hanc synodum, an vi? Theodorus dixit: Voluntarie veni. Sanctissimi vicarii dixerunt: & quare venisti? Theodorus dixit: Propter jusjurandum quod juravimus in sanctis apostolis. Sanctissimi vicarii dixerunt: Et de quo fecisti jusjurandum? Theodorus dixit: De Ignatio patriarcha. Sanctissimi vicarii dixerunt: Sponte jurasti, an violenter? Theodorus dixit? Invitus juravi; imperator enim dixit mihi: Quia tum obsequium eras illa die quando factus est patriarcha dominus, & electionem illius non vidisti: intra, & jura. Et intravi, & juravi: non enim vidi electionem ejus. Sanctissimi vicarii dixerunt: Et utique didicisti quia patriarcha erat duodecim annis, & ex illo communicabas? Theodorus protospatharius dixit: Sciebam quidem, sed dixit mihi imperator, Quia metropolita non es, episcopus non es: & intravi, & juravi. Sanctissimi vicarii dixerunt: Et quomodo jurasti? Theodorus dixit: Juravi quia non vidi ejus electionem. Sanctissimi vicarii dixerunt: Et nosti quia peccatum faciebas in juramento illo? Theodorus dixit: Sciebam, sed non habebam quod facerem. Sanctissimi vicarii dixerunt: Fecisti confessionem, & accepisti pœnas de peccato illo te pœnitens? Theodorus dixit: Etiam. Sanctissimi vicarii dixerunt: Cui confessus es, & a quo accepisti epitimium? Theodorus dixit: Qui dedit mihi epitimium defunctus est. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: *Quis* vocabatur? Theodorus dixit: Nescio, id tantum scio quia chartularius erat, & tonsus est, & fecit in columna quadraginta annos. Sanctissimi vicarii dixerunt: Sacerdos erat? Theodorus dixit: Nescio; abbas erat, & habebam fidem in hominem, & nuntiavi ei. Sanctissimi vicarii dixerunt: Et custodisti epitimia? Theodorus dixit: Si vult Deus, custodivi ea, quia Christianus sum. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Complesti ea, an non? Theodorus dixit: Ecce homo,

ACTIO IX. CON. VIII. GENER.

ANNO CHRISTI 870.

ACT. IX. CON. VIII. GENER.

mo, compleo illa. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Juste revocatus est in sedem suam dominus Ignatius? Theodorus dixit: Juste; si enim noluisset Deus, ut revocetur, non haberet ei vitam dare. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: ergo recipis sanctam hanc synodum, & omnia quæ judicata sunt ab ea? Theodorus protospatharius dixit: Imperator noster sanctus recipit eam, & omnes Christiani, & ego quomodo non suscipio? etiam, suscipio illam, quia orthodoxus sum. Deinde interrogatus est & Leo consul, qui & factus est scriba, a sanctissimis vicariis: Quomodo ingressus es in hanc sanctam synodum? Leo dixit: Nuntiaverunt nobis, & venimus. Sanctissimi vicarii dixerunt: Propter quam causam? Leo dixit: Dixerunt nobis: Quia venite, & accipiatis indulgentiam. Sanctissimi vicarii dixerunt: De quo peccato? Leo dixit: De hoc quod juravi ad sanctos apostolos. Sanctissimi vicarii dixerunt: Quis te duxit illuc? Leo dixit: Imperator illius temporis, & Cæsar. Sanctissimi vicarii dixerunt: Per potentiam & vim, an sponte? Leo dixit: Interrogaverunt me: Quia vidisti electionem patriarchæ Ignatii? Et dixi: Non, Sanctissimi vicarii dixerunt: Sponte fecisti juramentum, an violenter? Leo dixit: Hoc interrogaverunt: Quia fortasse non eras tunc in hac urbe, quando electus est patriarcha; & intra, & jura: & intravi, & juravi. Sanctissimi vicarii dixerunt: Quot anni sunt ex quo consecratus est patriarcha Ignatius? Leo consul dixit: Dico, sunt anni viginti quatuor. Sanctissimi vicarii dixerunt: Antequam juraris, communicabas cum patriarcha Ignatio? Leo dixit: Etiam. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Et quare, frater, novissime factus es contra eum? in hoc apparet quia tu concurristi ut occideres patrem tuum & pastorem tuum. Scis quia peccatum fecisti, & pœnitentiam egisti, & accepisti epitimia? Leo dixit: Epitimia non accepi, Sanctissimi vicarii dixerunt: Neglexisti accipere epitimia? communicasti post hæc, an non? Leo dixit: Non. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Recipis patriarcham Ignatium modo? Leo dixit: Quidquid recipit mundus & vos, recipio & ego. Sanctissimi vicarii dixerunt: Vis accipere epitimia? Leo dixit: Si mihi dederitis, accipio. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Recipis sanctam hanc synodum? Leo dixit: Recipio eam. Sanctissimi vicarii dixerunt? Anathematizas Photium, & omnes quos synodus anathematizavit? Leo dixit: Quis ego, ut anathematizem? Anathematismus in causa fidei fit: at vero Photius orthodoxus est, & ut quid anathematizabo eum? Sanctissimi vicarii dixerunt: Opera ejus pejora sunt omni hæresi, quia diaboli operarius est. Leo consul dixit: Cum vos judicetis fieri & excepta hæresi anathematismum, anathematizo & ego cunctos quos anathematizavit sancta hæc & universalis synodus. Et post horum duorum examinationem virorum interrogatus est Eustachius regius * spatharius candidatus, Constantinus regius spatharius, Basilius regius mandator, Photius spatharius & factus chartularius militaris logothesii, Paulus regius scriba, Christophorus regius spatharius, & secundus vulgi * Prasmorum, Anastasius dudum diaconus, * Marinus vestitor & factus epoptes, Constantinus * chartularius, Arsabir regius candidatus, & Constantinus regius protospatharius. Et interrogati admodum & discussi omnes, objiciebant violentiam & timorem regium, & privationem pecuniarum, & exilium, & una voce, quod non sponte ad hujusmodi actum compulsi fuerint, asseveraverunt. Quidam quidem ex eis se fassi sunt statim fuisse confessos, & accepisse convenientia epitimia: quidam vero etiam usque in præsens sine pœnitentia permansisse, qui apta epitimia a sancta & universali synodo susceperunt, quemadmodum posthac manifestabitur; cum videlicet omnes hi susceperint sanctam & universalem synodum, & anathematizaverint omnia quæcumque hæc anathematizavit, & susceperint similiter animo libenti quæcumque suscepit. Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus dixit sicut ex persona senatus ad sanctissimos vicarios senioris Romæ: Omnes viri qui falso juraverunt contra sanctissimum patriarcham, non sunt hic præsentes; quidam enim & mortui sunt, alii propter infirmitatem vel alias causas huic præsentiæ desunt: audistis veritatem. Sanctissimi vicarii dixerunt: Volumus audire & ab absentibus quemadmodum ex præsentibus. Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus dixit ad sanctam synodum: Quid desiderat sancta hæc synodus? judicentur isti sine illis, an non? Sanctissimi vicarii dixerunt: Expectemus eos. Magnificentissimi & glorioissimi principes dixerunt: Non potest alia synodus fieri causa illorum: verumtamen, licet alii præsto non sint, epitimium audire habent quod habetis dare; & si quidem cucurrerunt ad pedes vestros, & sanctissimi patriarchæ Ignatii, accipient epitimium definitum a sanctitate vestra: si vero non venerint, sed permanserint in malitia sua, crescet epitimium ipsorum, sicut sanctitati vestræ placuerit. Ignatius sanctissimus patriarcha dixit: Impossibile est ut non discutiantur homines illi, & appareant quales & qui sint: multi enim ex eis actuarii, & stabularii, ac equorum medici sunt; propter quod justum est ut veniant in conspectum hujus sanctæ synodi, & arguantur, & confiteantur veritatem, quemadmodum & isti. Magnificentissimi principes dixerunt: Sicuti prædiximus, domine, non potest propter eos qui reperti non sunt alia synodus fieri, sed, si jubeas, coram sanctitate tua & omnium metropolitarum venient. Ignatius sanctissimus patriarcha dixit: Placet. Et post hoc ascendens Stephanus Deo amabilis diaconus & notarius, legit epitimium quod definierunt sanctissimi vicarii, & tota sancta synodus, habens ita:

CONsiderante pariter hac sancta & universali synodo virorum istorum qui ultro ingressi sunt ad eam, quique contra Ignatium sanctissimum patriarcham mendaciter juraverunt olim sub Michaele imperatore, & Barda domestico, compulsi in ecclesia sanctorum apostolorum in conspectu nefandi concilii, definimus & promulgamus eos qui non pœnituerunt, neque annuntiaverunt, neque epitimium acceperunt, sed permanserunt in duritia cordis sui, & non cognoverunt peccatum quod egerunt; non solum contra sanctissimum patriarcham Ignatium, sed & contra sanctissimam Dei ecclesiam, per septem annos epitimium habere; propter manifestatum peccatum tale, esse illos in duobus annis extra ecclesiam, & in aliis duobus annis intra ecclesiam audire divinas scripturas usque ad catechumenos, non tamen ullo modo communicare, sed abstinere a carnibus & vino quatuor annis præter dominicos dies, & præter dominicas festivitates; & in aliis tribus annis stare cum fidelibus, & mereri divinam communionem in solis dominicis solemnitatibus cum eleemosynis, & orationibus, atque jejuniis; ita ut tribus diebus hebdomadis, secunda videlicet, quarta, & sexta feria, abstineant a carnibus & vino. Peccamen enim ipsorum

* spharo-candidatus.

* f. Prasinorum.
* al. Marianus.
* Qui fuit exgerocomi prasinorum.
* f. gerontocomio p.

ANNO CHRISTI 870.

rum non fuit modicum, sed, ut jam dictum est, contra Deum magnum, & primum pastorum principem, & * per pontificem qui unctus est ab ipso; & quicumque sunt, qui non venerunt hodie in hanc sanctam & universalem synodum, & se occultant, nolentes annuntiare peccatum quod egerunt, & effugere volunt sententiam epitimii, sint omnino ab ecclesia segregati, & anathematis ligamento constricti, donec conversi per pœnitentiam salvi fiant; qui vero accipiunt epitimia prius, & custodiunt, post completum epitimium, digni fiant sanctis & divinis mysteriis.

Et post lectionem magnificentissimi & gloriosissimi principes ad sanctissimos vicarios dixerunt: Justam constat esse damnationem super iis qui perjuraverunt, & fallaciter juraverunt, & recipiunt epitimium quod datum est a sancta synodo? sed petimus, & rogamus vos, ut veniam ostendatis & compassionem in eos; quia multum tempus positum est epitimii, & quia peccatum propter quod peccaverunt in pastorem & pontificem nostrum patratum est; detur & potestas sanctitati ejus, ut quisquis ierit ad illum contrito corde, quærens misericordiam, sicut Deus deduxerit eum, epitimium minoret. Etenim imitator est illius qui pro eis qui se crucifixerunt oravit: hoc petimus, hoc rogamus sanctitatem vestram, hoc deprecamur vos. Sanctissimi vicarii dixerunt: Nos non solum propter præsentem rem, vel causam, hanc posuimus definitionem, sed & propter futuram cautelam: verumtamen in pastorem in quem peccaverunt committimus hodiernam dispensationem eorum qui in hac causa præsentes exstiunt. Et prædixerunt ad sanctissimum patriarcham Ignatium: Sancta quidem synodus consonanter dedit eis epitimium eorum, peccato suo condignum, immo vero multæ compassioni propinquum, verumtamen potestatem habet sanctitas tua secundum contritionem cordis uniuscujusque, & fervorem ac studium, pœnitentiæ allevandæ, vel etiam augendi epitimium quod datum est: quoniam in te peccaverunt, & per te in Deum. Magnificentissimi & glorioſissimi principes dixerunt: Benedictus Deus qui & in hac parte ostendit vos imitatores pietatis suæ. Honorabilissimi episcopi dixerunt: Placet omnibus judicium istud. Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus ad sanctissimos vicarios dixit: Capitulum hoc jam finem accepit. Habetis aliud quid ad disponendum, an non? nam hora præteriit: quod si non habetis, dicite. Donatus Deo amicissimus episcopus Ostiæ, & Stephanus Deo amicissimus episcopus Nepæ, & Marinus reverendissimus diaconus sanctæ Romanæ ecclesiæ, dixerunt: Habemus & aliud quid ad requirendum hodie. Postquam enim ingressi sumus in hanc a Deo conservandam urbem, auditum est a nobis, quia malos homines & contemptores inveniens diabolus organa malitiæ suæ, operatus est novam rem & plenam impietate; ita ut laici homines, & senatores vestirentur superhumeralibus, & facerent, quantum putatur, ea quæ sunt sacerdotum. Magnificentissimi & glorioſissimi principes dixerunt: Voluntas vestra fiat; conspicimus enim & nos hoc justum fore. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Ingrediantur tales. Et ingressi sunt, & steterunt in medio, Marinus spatharius candidatus, & Basilius spatharius, & * Georgius spatharius, & interrogati sunt a sanctissimis loci servatoribus: quamobrem introistis in hanc sanctam synodum, & ut quam causam nuntietis? Marinus & ii qui cum ipso erant dixerunt: Ludum faciebat Michael imperator, mittens nobis pontificalem stolam, verum non solum nobis, sed & aliis pluribus spathariis. Sanctissimi vicarii dixerunt: Veraciter mittebatis sacerdotalem stolam? Marinus & ceteri dixerunt: Veraciter mittebamus eam. Sanctissimi vicarii dixerunt: Et posuerunt super vestra capita sancta evangelia? Marinus & qui cum ipso erant dixerunt: Veraciter posuerunt ea. Sanctissimi vicarii dixerunt: Et faciebat quis aliquam orationem in vos? Marinus & qui cum ipso erant dixerunt: Etiam. Sanctissimi vicarii dixerunt: Quis? Marinus & reliqui dixerunt: Theophilus protospatharius. Sanctissimi vicarii dixerunt: Vivit, an mortuus est? Marinus & Gregorius dixerunt: Mortuus est, Deo volente. Sanctissimi vicarii dixerunt: Utique vere mortuus est, & abiit in infernum. Vos sciebatis quod malum esset: ut quid hoc feciſtis? Marinus & qui cum ipso erant dixerunt: Et quid poteramus adversus imperatorem dicere, feminas & pueros & sæculum habentes? Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Et si obtulisset vobis idolum, adorare illud habuisſtis? Marinus & ceteri dixerunt: Absit. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: A cunabulis & ab ætate infantiæ ecquis vos induxit in ecclesiam Dei? vel quis vos illuminavit; sacerdotes, an sæculares? Marinus, & ceteri dixerunt: Sacerdotes. Sanctissimi vicarii dixerunt: Et cur, si sacerdotes induxerunt vos in ecclesiam & in communionem, vos depravastis divina & terribilia mysteria, illusisſtis, & feciſtis ridiculum sacerdotium? Marinus & Basilius & Gregorius responderunt: Diximus, & iterum dicimus: Per diem illam quidquid faciebat imperator, & præcipiebat, nos faciebamus; si enim loqueremur, & resisteremus, moreremur; & tamen quidam ex nostris resistentes cæsi sunt. Sanctissimi vicarii dixerunt: Bonum esset, quoniam inchoastis bonum, etsi cæsi essetis, & permansissetis usque in finem, & servassetis veritatem. Marinus & qui cum eo erant dixerunt: Homines sumus infirmi, & non toleraſſemus mortem. Verumtamen epitimium accipimus, confitentes sanctissimo domino Ignatio patrichæ; & interrogetur. Sanctissimi vicarii dixerunt: Et custoditis epitimia? Marinus & ceteri dixerunt: Etiam, Deus scit quia custodivimus ea. Sanctissimi vicarii dixerunt: Quis vobis dedit ea? Marinus & qui cum ipso erant dixerunt: Patriarchæ diximus, & dixit nobis: Ite singuli, ubi habetis satisfactionem, & accipite. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Quando hanc pompam, & injuriam, & ridiculum faciebatis in sacerdotium, videbat vos Photius? Marinus & qui cum ipso dixerunt: Nescimus si videbat, an si non videbat; testis autem est Deus, quia totus mundus illud sciebat. Sanctissimi vicarii dixerunt: Quot eratis? Marinus & ceteri dixerunt: Multi eramus. Sanctissimi vicarii dixerunt: Vere multi fuisſtis in inhonorantiam & confusionem unius & solius veri Dei nostri: ideo & vos præsentes, & illi absentes epitimium habetis accipere a sancta hac & universali synodo ad indulgentiam impietatis vestræ. Et post hæc ascendens Thomas reverendissimus subdiaconus & devotus & notarius, ut ex persona sanctissimorum vicariorum senioris Romæ legit ita:

In novissimis temporibus nova pravitas, & valde reprehensibilis apparuit adinventio. Homines enim laici ad dedecus & confusionem Christi Dei nostri, & ecclesiæ ipsius, ac sacerdotalis dignitatis, amicti sacerdotalibus stolis, & episcopalibus superhumeralibus, & accipientes orationem sacerdotalem ab aliquo laico, quasi patriarchalem formam habente, præsumpserunt sacerdotio fungi, & age-

ACTIO IX. CON. VIII. GENER.

*Forte, sq. per Pontificem, H.

* *Verius*, Gregorius, *ut bis posteà legitur*. H.

ANNO CHRISTI 869.

ACT. IX. CON. VIII. GENER.

agere putativa, veluti digni ſummi ſacerdotes, divinæ adminiſtrationis myſteria in deriſionem & vituperationem dati a Deo principibus ſacerdotum honoris, & detractionem immaculatæ Chriſtianorum fidei: quos coram ſancta ſynodo introducentes, & diſcutientes, didicimus perfectius adhuc de eiſdem ipſis auditam ab aliis impietatem: & ideo juſtum duximus & hos aptis & convenientibus epitimiis ſubmittere, ut nequaquam amodo hujuſmodi nefas in eccleſia Dei, & Chriſtianiſſimo populo, & in plenitudine fiat. Volumus ergo componere capitulum de illicito hoc conamine, quod in alio conventu, Deo favente, legetur.

Et poſt lectionem hanc aſcendens Stephanus Deo amabilis diaconus & notarius, ut ex perſona orientalium ſedium ita legit: Quoniam ſub imperiali timore, & periculo conſiſtebant: quod potius ipſe imperator faciens apparebat, & ſubſequenter illos agere cogebat, non autem talem animum vel ſenſum gerebant, ut perſiſterent ad capitalem animadverſionem ſuſcipiendam, ſecundum infirmitatem eorum definietur epitimium in alio conventu.

Et poſt lectionem magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Ecce capitulum hoc convenientem accipit terminum: quid ergo vult ſanctitas veſtra? Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt, ac duarum orientalium ſedium: Volumus falſos vicarios, quos Photius adduxit contra beatiſſimum papam Nicolaum, quaſi ab aliis patriarchalibus ſedibus, ingredi huc, ut cognoſcat Photii verſutias & fraudes etiam reverendiſſimus frater noſter & comminiſter Joſeph, vicarius patriarchæ Alexandriæ. Introierunt Leontius, Gregorius, & Sergius. Stantibus autem illis in medio, Bahanes magnificentiſſimus patricius & præpoſitus dixit: Quis ex vobis eſt qui a Photio diffamatus eſt eſſe vicarius Alexandriæ? Et factus eſt propius Leontius & dixit: Ego ſum. Joſeph Deo amiciſſimus archidiaconus & vicarius Alexandriæ ad Leontium dixit: Unde, & quis es? Leontius dixit: Græcus fui genere, captivus vero perrexi Alexandriam. Joſeph vicarius Alexandriæ dixit: Et a quo emptus es? Leontius dixit: A Michaele patriarcha. Joſeph vicarius Alexandriæ dixit: Ubi eſt epiſcopium patriarchæ? Leontius dixit: Intus ad eccleſiam ſanctæ Dei genitricis, apud ea quæ ſunt Eulogii. Joſeph vicarius Alexandriæ dixit: Et quomodo intraſtis huc? Leontius dixit: Homo eram captivus, & liberum me fecit, & veni huc propter benedictionem. Joſeph reverendiſſimus archidiaconus & vicarius Alexandriæ dixit: Miſit te ſanctiſſimus Michael ſicut vicarium? Leontius dixit: Sæpe dixi quia non miſit me, ſed propter benedictionem ego ipſe veni uſque huc. Photius autem miſit me Romam, ut quidquid dicerent metropolitæ facerem. Deus autem novit quia ſicut pecus deſcendebam, nihil ſciens. Sanctiſſimi vicarii & tota ſancta ſynodus dixit: Hic peccatum ſuum confitetur, & non jam egemus teſtibus. Pluribus ergo interrogatus & diſcuſſus, nihil aliud dixit, niſi quæ in octava actione in conſpectu ſanctæ & univerſalis ſynodi. Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Nos vero hæc quæ nunc a te dicta ſunt, & antea multoties audivimus, modo vero ideo intromiſſus es huc, ut videat te verus vicarius patriarchæ Alexandriæ, quia mendax & ſeductor eras, ſicut etiam tu ipſe confeſſus es. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Quæ ſunt duæ perſonæ illæ quas videmus? Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi principes dixerunt: Falſi vicarii. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Nos adhuc non vidimus eos: & veniant ad nos, ut interrogemus illos. Et appropinquantibus interrogaverunt ſanctiſſimi vicarii: Qui eſtis? & unde veniſtis? ut vicarii veniſtis, an ut literarum delatores? pro qua occaſione veniſtis? dicite. Georgius dixit: Ut literarum delator veni tantummodo. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: A quo miſſus es? Georgius dixit: A Conſtantino œconomo Antiochenſium eccleſiæ: ab eo enim miſſus ſum ad Photium & Michaelem imperatorem, cauſa benedictionis. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Subſcripſiſtis in libro contra ſanctiſſimum papam Nicolaum, qui a Photio factus eſt? Georgius dixit: Abſit. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Et quomodo deſcendebatis ad urbem Romam? ad quod opus faciendum? Georgius dixit: Credite mihi, quia ut quid deſcendebam illuc neſcio. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Quomodo tenetis? Georgius & qui cum ipſo dixerunt: Sicut tenet ſancta Dei eccleſia, & Chriſtiani. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Recipitis hanc ſanctam ſynodum? Georgius & qui cum ipſo erant dixerunt: Sicut eam recipiunt omnes Chriſtiani, recipimus illam & nos. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Dicite tantum vos, quomodo eam recipitis? Georgius & qui cum ipſo erant dixerunt: Diximus quia recipimus eam. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Anathematizatis quos anathematizavit ſancta ſynodus? Georgius & qui cum ipſo erant dixerunt: Qui ſumus nos ut anathematizemus? Sanctiſſimi vicarii dixerunt: Et quomodo deſcendebatis Romam cum libro nefandi concilii? Georgius & qui cum ipſo erant dixerunt: Coacti & inviti; dixit enim nobis Photius: Quia apparuerunt Romæ capitula contra papam Nicolaum, ite, & certificamini ſi ſunt veracia. Nos vero diximus ei: Homines ruſtici ſumus, ſi pervenerimus Romam, quam dabimus rationem? Et ille dixit nobis: Quia docent vos epiſcopi quæ debeatis dicere. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Vos homines peregrinos & advenas, ſicut dicitis, literarum gerulos, oportebat accipere literas, & iterum reverti ad propria, verumtamen anathematizatis concilium quod Romam ferebatis? Georgius & qui cum ipſo erant dixerunt? Anathema ei qui fecit, & qui conſenſit, & qui defendit illud. Sanctiſſimi vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Recipitis beatiſſimum papam Nicolaum, & ſanctiſſimum patriarcham Ignatium? Georgius & qui cum ipſo erant dixerunt: Ut recipit eos ſancta hæc univerſalis ſynodus, recipimus & nos: qui enim ſumus nos ut contradicamus tantæ ſynodo, in qua omnes patriarchæ præſto ſunt per loci ſervatores ſuos? Donatus Deo amabilis epiſcopus Oſtiæ, & Stephanus Deo amabilis epiſcopus Nepæ, & Marinus reverendiſſimus diaconus ſanctæ Romanorum eccleſiæ dixerunt ad Joſeph archidiaconum & vicarium throni Alexandrini: Ecce & ipſe, cariſſime frater noſter, cognoviſti per hæc quæ nunc audiſti Photii maligna opera & verſutias: & quia doloſus erat & mendax, & veritas non erat in eo. Hos autem homines, cum ſint pauperes & peregrini, judicamus venia dignos propter violentiam quam ſe pertuliſſe confeſſi ſunt: ſed gloria Chriſto Deo propter omnia, qui dixit: *Quid occultum, quod non manifeſtabitur?* Qui etiam ſanctam hanc & univerſalem ſynodum congregare dignatus eſt in gloriam benignitatis ſuæ, & ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ eccleſiæ paciſicam ordinationem. Helias Dei cultor presbyter

& ſyn-

& syncellus sedis Hierosolymorum dixit: Magna A
ANNO CHRISTI 890. beneficia consecuti in completione sanctæ hujus & universalis synodi a vero Deo & salvatore nostro Jesu Christo, magnas illi quoque gratiarum actiones, & gloriæ laudes referre debemus; quia dignatus est post tot tempora patriarchalia capita invicem adunare ad gloriam benignitatis suæ, & salutem ecclesiæ. Et post hoc ascendens Stephanus diaconus & devotus notarius, laudes dixit ita: Multos annos imperatorum Basilii, Constantini, & Leonis: Magnorum principum imperatorum multos annos: Eudoxiæ piissimæ imperatricis multos annos: Nicolai beatissimi papæ Romani æterna memoria: Hadriani sanctissimi papæ Romani multos annos: Ignatii sanctissimi patriarchæ Constantinopoleos multos annos: Orthodoxorum B patriarcharum orientis multos annos: Sacri senatus multos annos: Sanctæ & universalis synodi æterna memoria.

VERSUS.

Scissionibus mundum replentem,
Duas vero fides impie habentem,
Animas autem duas mortalium dicentem,
Et imperium multipliciter incidentem,
Et patriarcham omnem deponentem,
Alienumque thronum invadentem,
Mœchum rursus omnibus exprimentem,
Ignobilemque populum advocantem,
Subscribere invitos minitantem
Compatriarchæ mimi existentem,
Pauperum clerum orphanorumque insontes punientem,
Fideliumque fidem in maledictionem ponentem,
Et Nicolai fidem projicientem,
Et Sacacium in vicis invenientem,
Hujus vero socios ex semitis congregantem,
Et scandalum omnibus excitantem,
Inimicum Dei dixerimus, impie agentem.

ACTIO DECIMA.

ACT. X. CON. VIII. GENER. IN nomine domini & dominatoris omnium Jesu Christi veri Dei & salvatoris nostri, consulatus a Deo coronatorum & tranquillissimorum D dominorum nostrorum, Basilii & Constantini anno tertio, Leonis vero anno primo, perpetuorum Augustorum, indictione tertia, pridie Kalendarum Martiarum, feria tertia: propositis pretiosis & vivificis lignis, & intemeratis salutis nostræ evangeliis, in dextris partibus famosissimi templi sanctæ ac magni nominis Sophiæ: insuperque præsidentibus amicis Christi imperatoribus nostris Basilio & Constantino, & convenientibus Donato Deo amabili episcopo Ostiæ, & Stephano Deo amabili episcopo Nepæ, & Marino Deo honorabilissimo diacono locum retinentibus sanctissimi papæ Hadriani senioris Romæ & Ignatio sanctissimo archiepiscopo magni nominis Constantinopoleos novæ Romæ: & sanctissimis loci servato- E ribus orientis, videlicet Ioseph Deo amabili archidiacono Alexandrinorum magnæ civitatis, locum retinente Michaelis sanctissimi patriarchæ Alexandriæ, & Thoma sanctissimo metropolita Tyri, & loci servatore sedis Antiochiæ, & Helia Dei cultore presbytero & syncello, locum retinente Theodosii; patriarchæ Hierosolymorum: præsentibus quoque sacro senatu, scilicet Theodoro magnificentissimo patricio & magistro, Cristophoro magnificentissimo patricio & magistro, ACT. X. CONC. VIII. GENER. Bahane magnificentissimo patricio ac præposito, Joanne magnificentissimo patricio & protospathario, Stephano magnificentissimo patricio & sacellario, Marino magnificentissimo patricio & logotheta militari, Hemerio magnificentissimo proconsule ac patricio, Theophilo magnificentissimo proconsule ac patricio, Michaele magnificentissimo proconsule ac patricio, Leone magnificentissimo proconsule ac patricio, Palatino magnificentissimo patricio & domestico excubitorum, Paulo magnificentissimo patricio & præfecto, Constantino magnificentissimo patricio, Theodoro magnificentissimo patricio, Barbatio magnificentissimo patricio, Manuele magnificentissimo patricio, Michaele magnificentissimo patricio, Theophylacto magnificentissimo patricio, Manuele magnificentissimo patricio, & Petronate magnificentissimo patricio. Similiter confederunt in dextra parte glorioſissimi principes & apocrisiarii perspicui Ludovici imperatoris Italorum atque Francorum, videlicet Anastasius Deo amabilis bibliothecarius Romæ, suppoprimus concofanariorum, & consobrinus uxoris ejus, & Eurardus præpositus mensæ ipsius; similiter & glorioſissimi judices Michaelis sublimissimi principis Bulgariæ (1) Stasiszerco borlas nesundicus vagantus il vestrannatabare præstit zisunas campsis, & Alexios Sampsi Huno: nec non & confidentibus Deo amabi- C lissimis metropolitis, id est Basilio Deo amabili archiepiscopo Ephesi, Theodulo Deo amabili metropolita Ancyræ, Barnaba Deo amabili metropolita Cyzici, Nicephoro Deo amabilissimo metropolita Amasiæ, Basilio Deo amabili metropolita Chalcedonis, Nicephoro Deo amabili metropolita Amasiæ, Basilio Deo amabili metropolita Gangresium, Cypriano Deo amabili metropolita Claudiopoleos, Styliano Deo amabili metropolita Neocæsareæ, Niceta Deo amabili metropolita Athenarum, Theodoro Deo amabili archiepiscopo Thessalonicensium, Theophylacto Deo amabili metropolita Iconii, Nicolao Deo amabili metropolita Synnadorum, Nicolao Deo amabili metropolita Myrorum, Sisinnio Deo amabili metropolita Laodiceæ, Metrophane Deo amabili metropolita Smyrnæ, Euthymio Deo amabili metropolita Catanæ, Michaele Deo amabili metropolita Rhodi, Hilarione Deo amabili metropolita Corinthi, Basilio Deo amabili metropolita Antiochiæ, Ignatio Deo amabili metropolita Hierapoleos, Michaele Deo amabili metropolita Bisiæ, Joanne Deo amabili archiepiscopo Pompeiopoleos, Stephano Deo amabili archiepiscopo Amastriadis, Stephano Deo amabili metropolita Cypsallorum, Photio Deo amabili archiepiscopo Nacoliæ, Joanne Deo amabili archiepiscopo Cii, Jacobo Deo amabili archiepiscopo Methymnæ, Hypatio Deo amabili archiepiscopo Garihelæ, Leone Deo amabili archiepiscopo Neapoleos, Euthymio Deo amabili archiepiscopo Euchaitorum, Basilio Deo amabili archiepiscopo Mistiæ, Theophane Deo amabili metropolita Selgæ, Marciano Deo amabili archiepiscopo Thebarum, Paulo Deo amabili metropolita Apamiæ, Gregorio Deo amabili archiepiscopo Parii, Joanne Deo amabili archiepiscopo Nisæ, Joanne Deo amabili archiepiscopo * Polemani, Paulo Deo amabili episcopo Hyberorum, Anthe Deo amabili

* *Tro*, Polemonii

(1) *Videntur nobis hæ voces ita distinguendæ*: Stasis, Zereo, Borlas, Nesundicus, Vagenturli, Vestranna, Tabare, Præsti, Trisuna, Scampsis, & Alexius Sampsihunno. *Hard.*

bili episcopo * Hiunopoleos, Theodoro Deo amabili episcopo * * Rurreppi, Xenophonte Deo amabili episcopo Mylassi, Basilio Deo amabili episcopo Cratiæ, Arsenio Deo amabili episcopo Aureliopoleos, Gregorio Deo amabili episcopo * Iripoleos, Basilio Deo amabili episcopo Adranii, Michaele Deo amabili episcopo Hadramiti, Eustachio Deo amabili episcopo Æmoniæ, Leone Deo amabili episcopo Daphnusiæ, Basilio Deo amabili episcopo Pirgii, Gregorio Deo amabili episcopo Messinæ, Paulo Deo amabili episcopo Baris, Nicephoro Deo amabili * metropolita Crotonæ, Meleso Deo amabili episcopo Heracliæ, Photio Deo amabili episcopo Ypsi, Stephano Deo amabili episcopo Gordoservorum, Euthymio Deo amabili episcopo Sebastæ, Joanne Deo amicissimo episcopo Tampsii, Nicephoro Deo amabili episcopo Aspinæ, Theognasto Deo amabili episcopo Parnasii, Sisinnio Deo amabili episcopo Berinopoleos, Theophane Deo amabili episcopo Azani, Philito Deo amabili episcopo Tabiæ, Leone Deo amabili episcopo Agrorum, Basilio Deo amabili episcopo Adadorum, Constantino Deo amabili episcopo Tii, Michaele Deo amabili episcopo Cercyrorum, Nicephoro Deo amabili episcopo Zacynthi, Athanasio Deo amabili episcopo Magnesiæ, Ignatio Deo amabili episcopo Simmei, Petro Deo amabili episcopo Troadis, Niceta Deo amabili episcopo Cephaludii, Georgio Deo amabili episcopo * Diascilii, Ignatio Deo amicissimo episcopo Dorylæi, Stephano Deo amicissimo episcopo Pirgi, Constantino Deo amicissimo episcopo Augustopoleos, Georgio Deo amabili episcopo * Cyriacæ, Nicolao Deo amabili episcopo Docimii, Niceta Deo amabili episcopo Photiæ, Paulo Deo amicissimo episcopo Melæ, Tarasio Deo amabili episcopo * Cynii, Germano Deo amabili episcopo Cytri, Theophane Deo amabili episcopo Trallæ, Nicolao Deo amabili episcopo Adramiæ, Constantino Deo amabili episcopo * Numericorum, Michaele Deo amabili episcopo Leontopoleos, Joseph Deo amabili episcopo Berræ, Petro Deo amabili episcopo Palæorum, Basilio Deo amabili episcopo Zuruli, Michaele Deo amabili episcopo Metelupoleos, Phoca Deo amabili episcopo Sororum, Constantino Deo amabili episcopo Synai, Ignatio Deo amabili episcopo Basilii, Damiano Deo amabili episcopo Melitopoleos, Theoclito Deo amabili episcopo Lacedæmoniæ, Cosma Deo amicissimo episcopo Adrianopoleos, Constantino Deo amabili episcopo Plusiadis, Macario Deo amabili episcopo * Chyzomenæ, Arsapio Deo amabili episcopo Erinthreæ, Luca Deo amabili episcopo Magnesiæ, Nicephoro Deo amabili episcopo Neapoleos, Joseph Deo amabili episcopo Aneorum, & Georgio Deo amabili episcopo Turitunii: his ita convenientibus, jussu Basilii & Constantini magnorum & amicorum Christi imperatorum, stans in medio Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus dixit ad sanctissimos vicarios senioris Romæ, & orientalium sedium: Quid videtur sanctitati vestræ? quid agemus hodie? Sanctissimi vicarii dixerunt: Præ omnibus necessarium arbitramur, ut primum legantur canones, quos debet hæc sancta synodus firmare: si ergo placet ei, dicat. Sancta synodus exclamavit: Placet. Et ascendens Stephanus Deo amicissimus diaconus, & notarius, legit canones in superiori parte synodi, magna voce, in audientiam omnium. Similiter & Thomas reverendissimus diaconus & notarius, & in inferiori parte synodi easdem regulas legit.

ANNO CHRISTI 870.

* *alias* Hiunopoleos, * *alias* Ruripi, * *al* Euripi. *H.*

* *Pro* Tripoleos, *en Affione nova. H.*

* *alias* episcopo.

* *Pro*, Dascylii. *H.*

* *Supra*, sanctæ Cyriacæ. *H.*

* *Supra*, Cinnæ. *H.*

* *Supra*, Onumericensium. *H.*

* *Lege*, Clazomenæ. *H.*

REGULÆ SANCTÆ

ACT X. CON. VIII. GENER.

AC UNIVERSALIS OCTAVÆ synodi quæ Constantinopoli celebrata est. *

* Canonum judicem hic pro more præfigi oportuerat, verum nihil in vulgatis hactenus editionibus mutate voluimus.

I.

De custodiendis & conservandis omnino expositis antea & traditis ecclesiæ canonibus.

PEr æquam & regiam divinæ justitiæ viam inoffense incedere volentes, veluti quasdam lampades semper lucentes & illuminantes gressus nostros, qui secundum Deum sunt, sanctorum patrum definitiones & sensus retinere debemus. Quapropter & has ut * secunda eloquia secundum magnum & sapientissimum Dionysium arbitrantes & existimantes, etiam de eis cum divino David promptissime canamus: *Mandatum Domini lucidum illuminans oculos*; & *Lucerna pedibus meis lux tua, & lumen semitis meis*; & cum Proverbiatore dicimus: *Mandatum tuum lucidum, & lux tua lux*: & cum magna voce cum Isaia clamamus ad Dominum Deum, quia *Lux præcepta tua sunt super terram*. Luci enim veraciter assimilatæ sunt divinorum canonum hortationes & dehortationes, secundum quod discernitur melius a pejori, & expediens atque proficuum ab eo quod non expedire, sed & obesse dignoscitur. Igitur regulas, quæ sanctæ catholicæ ac apostolicæ ecclesiæ tam a sanctis famosissimis apostolis, quam ab orthodoxorum universalibus, nec non & localibus conciliis, vel etiam a quolibet Deiloquo patre ac magistro ecclesiæ traditæ sunt, servare ac custodire profitemur; his & propriam vitam, & mores regentes, & omnem sacerdotii catalogum, sed & omnes qui Christiano censentur vocabulo, pœnis & damnationibus, & e diverso receptionibus, ac justificationibus quæ per illas prolatæ sunt & definitæ, subjici canonice decernentes: tenere quippe traditiones, quas accepimus, sive per sermonem, sive per epistolam sanctorum qui antea fulserunt, Paulus admonet apette magnus apostolus.

* Secunda eloquia patrum dicit, quia divina prima sunt.

Psal. 18. *Psal.* 118. *Prov.* 6. *Isa.* 60. 2. *Thess.* 2.

II.

De conservandis etiam definitionibus synodice a beatissimo papa Nicolao & sanctissimo papa Hadriano Romanis patriarchis pro defensione Constantinopolitanorum ecclesiæ ac restitutione Ignatii sanctissimi patriarchæ, atque neophyti expulsione ac condemnatione Photii expositis.

Obedite præpositis vestris, & subjacete illis; ipsi enim pervigilant pro animabus vestris tamquam rationem reddituri; Paulus magnus apo-

Hebr. 13.

sto-

ſtolus præcipit. Itaque beatiſſimum papam Nicolaum tamquam organum ſancti Spiritus habentes, nec non & ſanctiſſimum Hadrianum papam ſucceſſorem ejus, definimus atque ſancimus etiam omnia quæ ab eis ſynodice per diverſa tempora expoſita ſunt & promulgata, tam pro defenſione ac ſtatu Conſtantinopolitanorum eccleſiæ, & ſummi ſacerdotis ejus, Ignatii videlicet, ſanctiſſimi patriarchæ, quam etiam pro Photii neophyti & invaſoris expulſione ac condemnatione, ſervari ſemper & cuſtodiri cum expoſitis capitulis immutilata pariter & illæſa, & nullum epiſcoporum, aut presbyterorum, vel diaconorum, aut quempiam de catalogo clericorum evertere, vel reprobare aliquid horum audere. Quiſquis autem poſt hanc definitionem noſtram comprehenſus fuerit ſpernens quidquam capitulorum & decretorum quæ ab illis expoſita ſunt, ſi quidem ſacerdos fuerit, aut clericus, a proprio decidat honore ſimul & ordine: monachus autem, vel laicus, cujuſcumque fit dignitatis, ſegregetur, donec pœnitens profiteatur ſe conſervaturum prædictorum editionem.

ANNO CHRISTI 870.

III.

Ut honoretur & adoretur imago domini noſtri Jeſu Chriſti, æque ut ſanctorum libri evangeliorum, & figura pretioſæ Crucis, ſimiliter & intemeratæ matris ejus & Dei genitricis Mariæ, & omnium ſanctorum, nec non cæleſtium miniſtrorum.

Sacram imaginem domini noſtri Jeſu Chriſti & omnium liberatoris & ſalvatoris æquo honore cum libro ſanctorum evangeliorum adorari decernimus. Sicut enim per ſyllabarum eloquia, quæ in libro feruntur, ſalutem conſequemur omnes; ita per colorum imaginariam operationem, & ſapientes & idiotæ cuncti, ex eo quod in promptu eſt, perfruuntur utilitate; quæ enim in ſyllabis ſermo, hæc & * ſcriptura, quæ in coloribus eſt, prædicat, & commendat; & dignum eſt, ut ſecundum congruentiam rationis, & antiquiſſimam traditionem propter honorem, quia ad principalia ipſa referuntur, etiam derivative iconæ honorentur, & adorentur æque ut ſanctorum ſacer evangeliorum liber, atque typus pretioſæ Crucis. Si quis ergo non adorat iconam ſalvatoris Chriſti, non videat formam ejus, quando veniet in gloria paterna * glorificari & glorificare ſanctos ſuos: ſed alienus ſit a communione ipſius & claritate: ſimiliter autem & imaginem intemeratæ matris ejus & Dei genitricis Mariæ; inſuper & iconas ſanctorum angelorum depingimus, quemadmodum eos figurat verbis divina ſcriptura; ſed & laudabiliſſimorum apoſtolorum, prophetarum, martyrum, & ſanctorum virorum, ſimul & omnium ſanctorum, & honoramus & adoramus. Et qui ſic ſe non habent, anathema ſint a Patre, & Filio, & Spiritu ſancto.

* *alias* pictura.

* Hoc dictum cum Apoſtolo compara qui ad Theſſalonicenſes ſcribit: *Qui panas dabunt in interitu æternas a facie Domini, & a gloria vir-tutis ejus, cum ventris glorificari in ſanctis ſuis.*

ACT. X. CONC. VIII. GENERAL.

IV.

De eo quod neophytus Photius nunquam fuiſſe videatur epiſcopus, neque illi qui in quolibet ſacerdotali gradu conſecrati ſunt, putentur tales eſſe quales eos ille nominavit, neque dimittendi ſunt eis honores, qui ab eo collati ſunt, ſed ſubvertenda eſſe omnia quæcumque ille ad dandum aliis gradum ſacerdotii operatus eſt.

Amorem principatus, utpote quamdam malam radicem exortorum in eccleſia ſcandalorum, radicibus excidentes, eum qui temere & prævaricatorie ac irregulariter, veluti quidam gravis lupus, in Chriſti ovile inſiliit, Photium ſcilicet, qui mille tumultibus & turbationibus orbem terræ replevit, juſto decreto damnamus, promulgantes nunquam fuiſſe prius aut nunc eſſe epiſcopum, nec eos qui in aliquo ſacerdotali gradu ab eo conſecrati vel promoti ſunt manere in eo ad quod provecti ſunt: inſuper & eos qui ab illo conſuetas orationes ad præpoſituræ promotionem ſuſceperunt, ab hujuſmodi patrocinio coercemus. Sed & eccleſias quas, ut putatur, tam Photius quam ii qui ab ipſo conſecrati ſunt, dedicaverunt, vel ſi commotas menſas ſtabilierunt, rurſus dedicari & inthronizari atque ſtabiliri decernimus; omnibus maxime quæ in ipſo, & ab ipſo ad ſacerdotalis gradus acceptionem vel damnationem acta ſunt in irritum ductis. Dicit enim univerſorum Deus per prophetam: *Quia tu ſcientiam repuliſti, & ego repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi; & oblita es legum Dei tui, & ego obliviſcar filiorum tuorum. Si ſecundum multitudinem eorum ſic peccaverunt mibi, gloriam ipſorum in inbonorantiam ponam; peccata populi mei comedent, & in injuſtitiis ſuis accipient animas ſuas.* Et iterum dicit: *Quia multiplicavit Ephrem altaria in peccatum, facta ſunt ei altaria * delicta: ſcribam in ea * multitudinem.*

Oſee 4.

* In Græco, ἠγαπημένα, dilecta.

* Multitudinem vilitatem dicit, ſæpe namque multitudo pro vilitate ponitur.

V.

Quod non oporteat de ſenatoria dignitate, vel de aliquo laicorum ordine, nuper tonſum eligi vel ſuſcipi patriarcham, niſi ſecundum definitionem, quæ prolata eſt ab hac ſancta & magna ſynodo, inveniatur.

Omnem canonicam ſtabilitatem in eccleſiis ſemper manere in Chriſto providere cupientes, renovamus & confirmamus terminos & * * vocationes, quæ olim a ſanctis apoſtolis & beatis patribus noſtris editæ, legem in eccleſia poſuerunt,

* *alias* variationes.

* *Forte*, ſanctiones. *H.*

ANNO CHRISTI 870. ACTIO X. CON. VIII. GENER.

non oportere antistitem promovere quemquam, qui est vel secundum fidem, vel secundum sacerdotalem sortem neophytus, 1 Tim. 3. *ne infiatus, in judicium incidat, & laqueum diaboli*, sicut dicit apostolus. Prioribus ergo canonibus concordantes, definimus; neminem de senatoria dignitate, vel mundana conversatione nuper tonsum super intentione vel expectatione pontificatus, vel patriarchatus honoris, clericum, aut monachum factum, ad hujusmodi scandere gradum; licet per singulos ordines divini sacerdotii plurimum temporis feciſſe probetur: neque enim propter religionem vel amorem Dei, aut propter expectationem transeundi viam virtutum, sed ob amorem gloriæ, ac principatus tonsus hujusmodi reperitur: magis autem coercemus hujusmodi, si ab imperatoria dignitate ad hoc compellatur. Si vero quis per nullam suspicionem prædictæ concupiscentiæ expectationis, sed propter ipsum bonum humilitatis, quæ est circa Christum Jesum, abrenuntians mundo, fiat clericus, aut monachus, & omnem gradum ecclesiasticum transigens, per definita nunc tempora irreprehensibilis inventus extiterit, & probatus, ita ut in gradu lectoris annum compleat, in subdiaconi vero duos, sitque diaconus tribus, & presbyter quatuor annis, bene placuit huic sanctæ & universali synodo eligi hunc & admitti. Circa hos autem qui religiose morati sunt * ordine clericorum, & monachorum, digni judicati sunt pontificatus dignitate pariter & honore; prædictum tempus abbreviamus, nimirum secundum quod episcoporum prælati probaverint qui per tempora fuerint. Si vero præter hanc definitionem nostram quisquam ad jam fatum supremum honorem provectus extiterit, reprobetur, & ab omni sacerdotali operatione prorsus abjiciatur, utpote qui extra sacros canones sit promotus.

2 Forte in ordine H.

VI.

De prolato anathemate contra Photium, etiam propter falsorum vicariorum contra beatissimum papam Nicolaum inventionem, & contra eum ficte ac falso scriptorum libellorum, & quod oporteat omnes qui simile quid egerint abjicere & anathematizare.

Quoniam quidem apparuit Photius post prolatam contra se justissimam sententiam, & damnationem a sanctissimo papa Nicolao propter nequissimam invasionem Constantinopolitanorum ecclesiæ cum aliis malis operibus suis, etiam quosdam nequam & adulatores de plateis & vicis invenisse, & vicarios hos sanctissimarum trium patriarchalium sedium orientis nominasse ac proposuisse, atque cum his ecclesiam malignantium, & concilium vanitatis colligens, depositorias accusationes & crimina contra beatissimum papam Nicolaum commovisse; & anathema procaciter & audacter contra eum, & cunctos communicantes ei, sæpe promulgasse, quorum quasi monumentorum libros nos quoque vidimus, ab ipso maligno opere ac fallaci dictatione consutos, qui etiam synodice ab igne consumpti sunt: hujus rei gratia pro cautela ecclesiastici ordinis anathematizamus quidem primitus prædictum Photium etiam propter hujuscemodi causam: deinde vero & omnem qui amodo in calliditate fraudulenter egerit, & verbum veritatis adulteraverit, & falsos vicarios simulaverit, vel libros dictatus mendacis finxerit, & ad propriorum favorem votorum commentatus fuerit, quemadmodum & fortissimus pietatis athleta Martinus, sanctissimus papa Romanus, tales synodice pepulit.

VII.

Quod non oporteat anathematizatos a sancta & universali synodo honorandas & sanctas imagines pingere, vel docere disciplinas divinæ ac humanæ sapientiæ.

Quod justum est, & juste exequendum, deiloquus Moyses evidenter lege promulgat. Cum bonum non sit bonum, nisi secundum rationem efficiatur; bonum ergo profecto & valde proficuum est, sanctas & venerabiles iconas pingere, sed & proximos disciplinas divinæ ac humanæ sapientiæ docere: non autem bonum est, nec omnino proficuum, ab indignis horum aliquid fieri. Hujus rei gratia nequaquam iconas operari in sacris templis, sed neque in quovis loco docere anathematizatos ab hac sancta & universali synodo definimus & promulgamus, usquequo a propria seductione ac malitia convertantur. Quisquis ergo post hanc definitionem nostram ad picturæ sanctarum imaginum in ecclesiis aut doctrinæ actionem quoquo modo eos admiserit, si quidem clericus fuerit, proprio gradu periclitetur, si vero laicus, separetur, & divinorum mysteriorum comunione privetur. Deut. 16.

VIII.

Quod non oporteat quemcumque patriarcham sanctæ & Constantinopolitanorum ecclesiæ exigere chirographa a sacerdotali catalogo ad prepriam quasi stabilitatem atque securitatem.

Omnia mibi licent, sed non omnia expediunt; omnia mibi licent, sed non omnia ædificant, dicit alicubi Paulus magnus apostolus. Igitur quoniam omnia ad utilitatem & perfectionem sanctæ Dei ecclesiæ, & nihil omnino per contentionem vel 1. Cor. 6.

ina

inanem gloriam facere debemus; & quo- A
ANNO CHRISTI 870. niam auditibus noſtris fama ſonuit, quod non ſolum hæretici, & ii qui ſanctæ Conſtantinopolitanorum eccleſiæ ſacerdotium ſortiti, ſed & orthodoxi ac legitimi patriarchæ a ſacerdotali catalogo propriæ manus ſcripta facere ad propriam tutelam, favoremque ſuum, & quaſi ſtabilitatem exigant & compellant; viſum eſt ſanctæ huic & univerſali ſynodo, nequaquam id ex hoc a quopiam fieri, excepto eo quod ſecundum formam & conſuetudinem pro ſincera fide noſtra tempore conſecrationis epiſcoporum exigitur; quod enim aliter B fit, omnino non expedit, ſed neque ad ædificationem eccleſiæ pertinet. Quiſquis ergo auſus fuerit ſolvere hanc definitionem noſtram, aut expetierit, aut paruerit expetentibus, honore proprio decidat.

IX.

De ſubvertendo & ſolvendo vinculo proprii ſcripti, quod Photio excogitatum & exactum eſt ab omnibus volentibus exteriorem diſcere ſapientiam.

Variam & diverſam malitiam antiqui- C
tus in eccleſia Conſtantinopolitana infelix operatus eſt Photius. Didicimus enim, quod & multo ante tyrannicum præſidiatum propriæ manus ſubſcriptionibus muniebat adhærentes ſibi clientes, ad diſcendam ſapientiam, quæ a Deo ſtulta facta eſt, cum manifeſte nova eſſet inventio, & ſanctis patribus noſtris & magiſtris eccleſiæ penitus aliena. Igitur quoniam omnem colligationem iniquitatis ſolvere; & chirographa violentorum contractuum dirumpere præcipimus, definivit ſancta & D
univerſalis ſynodus, neminem ex his omnibus a nunc tale tenere vel ſervare chirographum, ſed abſque quolibet offendiculo indubitanter & intrepide tam docere, quam diſcere omnes, qui ad utrumque conſiſtunt idonei, præter eos qui erroris inveniuntur & hæreticæ impietatis ſervituti redacti; hujuſmodi enim certiſſime & docere & * diſcernere interdicimus. Si quis autem deprehenſus fuerit hanc definitionem noſtram ſpernens atque prævaricans, ſi quidem clericus eſt, a proprio gradu decidat; laicus vero ſequeſtretur; E
utpote qui non credit dominico verbo perhibenti: *Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis; & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis.* Matth. 16.

* Pro, diſcere H.

X.

ACTIO X. CONC. VIII. GENER.

Ut ante diſtinctam examinationem, & ſynodicam judicationem nullus clericus a proprio epiſcopo, aut epiſcopus a proprio metropolita, vel a proprio patriarcha ſe ullo modo ſegreget.

Divina manifeſto clamante Scriptura: *Ante examinationem ne vituperes: & intellige primum, & tunc increpa*; & numquid lex noſtra judicat hominem, niſi prius audierit ab eo, & cognoverit quid faciat? juſte & congruenter & hæc ſancta & univerſalis ſynodus definit & ſtatuit, quod nullus laicorum, vel monachorum, aut aliquis ex catalogo clericorum, ante diligentem examinationem & ſynodicam ſententiam a communione ſe ſeparet proprii patriarchæ, licet criminalem quamlibet cauſam ejus ſe noſſe prætendat, ſed neque recuſet nomen ipſius referre inter divina myſteria, vel officia. Similiter autem epiſcopos & presbyteros, qui in exterioribus civitatibus & regionibus ſunt, erga proprios metropolitas affectare mandamus: quod etiam circa patriarcham ſuum facere metropolitas oportet. Si vero quis adverſus hanc ſanctam ſynodum deprehenſus fuerit agere, ſi quidem epiſcopus aut clericus eſt, ab omni ſacerdotali operatione decidat & honore; monachus autem aut laicus ſegregetur ab omni eccleſiaſtica communione atque collegio, quouſque converſus per pœnitentiam recipiatur. Eccli. 11. 7. ex Græco

XI.

Quod oportet anathematizare omnem qui impie ac læſis ſenſibus habere hominem duas animas opinatur.

Veteri & novo teſtamento unam animam rationabilem & intellectualem habere hominem docente, & omnibus Deiloquis patribus & magiſtris eccleſiæ eamdem opinionem aſſeverantibus, in tantum impietatis quidam, malorum inventionibus dantes operam, devenerunt, ut duas eum habere animas impudenter dogmatizare, & quibuſdam irrationabilibus conatibus per ſapientiam, quæ ſtulta facta eſt, propriam hæreſim confirmare pertentent. Itaque ſancta hæc & univerſalis ſynodus, veluti quoddam peſſimum zizanium, nunc germinantem nequam opinionem, evellere feſtinans; immo vero ventilabrum in manu veritatis portans, & igni inextinguibili tranſmittere omnem paleam, & aream Chriſti mundam exhibere volens, talis impietatis inventores & patratores, & his ſimilia ſentientes, magna voce anathematizat, & definit, atque promulgat, 1. Cor.

ANNO CHRISTI 870.

neminem prorſus habere, vel ſervare quo- A quomodo ſtatuta hujus impietatis auctorum. Si autem quis contraria gerere præſumpſerit huic ſanctæ & magnæ ſynodo, anathema ſit, & a fide atque cultura Chriſtianorum alienus.

XII.

De non recipiendis ullo modo electionibus epiſcoporum per principale ſuffragium & potentiam factis.

Apoſtolicis & ſynodicis canonibus, promotiones & conſecrationes epiſcoporum & B * potentia & præceptione principum factas penitus interdicentibus, concordantes definimus, & ſententiam nos quoque proferimus, ut ſi quis epiſcopus per verſutiam vel tyrannidem principum hujuſmodi dignitatis conſecrationem ſuſceperit, deponatur omnimodis, utpote qui non ex voluntate Dei, & ritu ac decreto eccleſiaſtico, ſed ex voluntate carnalis ſenſus ex hominibus & per homines Dei * domum poſſidere voluit, vel conſenſit.

* alias potentatu.

* aliet domum.

XIII.

Quod oporteat in magna eccleſia, in minori gradu conſtitutos ad majores honores opportune contendere; ſed non eos qui foris ſunt inter illos admitti, ſed nec eos in eadem eccleſia connumerari, aut conſtitui, qui procurant, ſeu tuentur proaſtia, vel ſæcularium domos,

Quoniam quidem dicit alicubi divinum eloquium: *Dignus eſt operarius mercede ſua;* hujus rei gratia & nos decernimus, & promulgamus, ut magnæ eccleſiæ clerici, qui in ſubjectis ordinibus morati ſunt, ad majores gradus aſcendant, &, ſi dignitatis claruerint, melioribus perfrui mereantur honoribus; cum aliqui eorum, qui in ipſis ſunt, aut per incrementum ad ſuperiora miniſteria advocati fuerint, aut per communem naturæ terminum dormientes defuerint; ſed non ex illis, qui foris ſunt, aliqui ſe his innectentes, debitas eis, qui multo tempore laboraverunt, dignitates vel honores recipiant; ac per hoc inveniantur eccleſiæ clerici nullo modo proficere. Nuliatenus autem habeant poteſtatem, qui principum domorum, ſeu ſuburbanarum rerum curam geſ- E ſerint, inter clerum magnæ eccleſiæ colligi, vel * conſtitui: *nemo quippe Deo militans ſæculi negotiis implicatur.* Si vero quis præter definitionem quam nunc protulimus promotus fuerit in quocumque magnæ eccleſiæ gradu, reprobetur omnimodis ab omni eccleſiaſtico gradu, tamquam qui contra magnam ſynodum provectus extiterit.

Luc. 11.

* Ita in exemplaribus Græcis invenitur, & revera nemo militans Deo apud illos impune cetera mundi negotiis implicatur. 2. *Tim.* 2.

XIV.

ACTIO X. CON. VIII. GENER.

Quod oporteat eos, qui per divinam gratiam ad epiſcopale officium convocantur, omnem reverentiam & honorem mereri ab iis qui per tempora aut ſtrategatus miniſterium ſortiuntur, aut aliter principari videntur.

Eos qui a divina gratia ad epiſcopale advocantur officium, tamquam imaginem & figuram ferentes ſanctorum cæleſtium hierarcharum, id eſt angelorum, ſecundum hierarchicum plane gradum & morem, omni honore dignos ab omnibus principibus & ſubditis ſancimus haberi. Et nequaquam ſtrategis, vel quibuslibet aliis principibus obvios procul ab eccleſiis ſuis occurrere, ſed neque ſemet a multo ſpatio de equis vel mulis ejicere, aut cum timore ac tremore procidere ac adorare; ſed nec cum ſæcularibus principibus ad menſam intrare hora prandii, eoſdem quos illi honores ſtrategis exhibentes, ſed ſecundum congruentiam ſpiritalis dignitatis, ac honoris ſui, reddere quidem omnibus debita, cui vectigal, vectigal, cui honorem, honorem: præferri autem & multam a principibus amicorum Chriſti imperatorum venerationem, & reverentiam promereri conſeſſores eorum, & honoris ſimilis exiſtentes; ita ut fiduciam habeant epiſcopi arguere ſtrategos multoties, & alios principes, atque omnem ſæculi dignitatem, cum injuſtum & irrationabile agere quid illos invenerint, & per hoc corrigere & reddere meliores. Si vero aliquis epiſcopus, poſt definitionem ſanctam ſynodi, debitum & canonice collatum ſibi contempſerit honorem, & quid D ſecundum veterem & inhumanam ac inordinatam conſuetudinem, præter quæ nunc definita ſunt, fieri permiſerit, ſequeſtretur anno uno, & princeps ille duobus annis non mereatur percipere myſteriorum nec ſanctificationum communionem.

XV.

Quod non oporteat alienare cimelia, vel per emphyteuſim ſalaria eccleſiarum tribuere.

Apoſtolicos & paternos canones renovans ſancta hæc univerſalis ſynodus, definivit neminem prorſus epiſcopum vendere vel utcumque alienare cimelia & vaſa ſacrata, excepta cauſa olim ab antiquis canonibus ordinata, videlicet quæ accipiuntur in redemptionem captivorum; ſed nec tradere ſalaria eccleſiarum in emphyteutica pacta, nec alias ruſticas poſſeſſiones venumdare, ac per hoc eccleſiaſticos reditus lædere, quos ad propriam utilitatem, & ob eſcam pauperum & peregri-

ANNO CHRISTI 870.

regrinorum sustentationem esse decernimus: omnem vero ecclesiasticarum rerum potestatem habentem & has meliorare, ac dilatare prout oportuerit ecclesiastica loca, per quæ reditus fiunt; & insuper propriarum rerum dispositionem distribuere, ac committere seu conferre quibuscumque voluerit & judicaverit juxta propriam potestatem ac dominatum. Quisquis autem apparuerit post hanc definitionem nostram contrarium quid huic sanctæ & universali synodo agere, deponatur ut prævaricator divinarum legum & præceptorum, cassata videlicet omnino quæ facta est in scriptis vel sine scriptis ab episcopo venditione, vel emphyteutica traditione, vel alia quavis alienatione, cimeliorum scilicet & salariorum locorum. Qui vero emerit aut perceperit aliquid ex prædictis cimeliis vel salariis, & non restituerit ecclesiæ, iterum, quæ ecclesiæ sunt vel non reddiderit ad incidendam chartam venditionis vel emphyteuseos, sit anathema usquedum fecerit quod ab hac sancta & universali synodo confirmatum est. Si autem episcopus convictus fuerit construxisse monasterium de reditibus ecclesiasticis; tradat ipsum eidem ecclesiæ monasterium; si vero de propriis rebus, aut de aliis quibusdam conventionibus, habeat id secundum propriam potestatem, & voluntatem omni vita sua; & post finem vitæ dimittat & conferat hoc quibuscumque voluerit, non tamen sæculare diversorium fiat.

A

B

C

XVI.

De non utendis penitus adinventionibus ad exhonorantiam sancti sacerdotii. Imperator vero vel princeps, si talia fecerit, redarguatur, & separetur: si autem non pœnituerit, etiam anathematizetur.

D

Magnis ululatibus & multis lacrymis dignum opus a multis fidelibus ad nostros pervenit auditus: ajunt enim fuisse quosdam laicos sub eo qui nuper imperavit in ordine senatorio, qui secundum diversam imperatoriam dignitatem videbantur * capillorum comam circumplexam involvere atque reponere, & gradum quasi sacerdotalem per quædam inducia & vestimenta sacerdotalia sumere, &, ut putabatur, episcopos constituere, superhumeralibus, id est palliis, circumamictos, & omnem aliam pontificalem indutos stolam; qui etiam proprium patriarcham adscribentes eum qui in adinventionibus risum moventibus prælatus & princeps erat, & insultabant, & illudebant quibusque divinis, modo quidem electiones, promotiones & consecrationes, modo autem acute calumnias, damnationes & depositiones

* Ita namque a cervice usque ad capita contorquebant, ut clericali more in rotundum tonsi viderentur.

E

epiſcoporum, quasi ab invicem, & per invicem miserabiliter & prævaricatorie agentes & patientes. Talis autem actio nec apud gentes a sæculo unquam audita est, ita ut pejores & miserabiliores infidelibus nationibus exhibeat & demonstret hos quos nunc manifestos effecimus: qua de re sancta & universalis synodus definivit & promulgavit, illos quidem malitiæ nixus omnino ut sceleſtos abominari, neminem autem fidelium qui Christiana censentur appellatione deinceps conari tale quid faciendi, vel admittendi, aut silentio tegendi quemquam eorum qui hujusmodi operantur impietatem. Si vero quispiam imperator, vel potentum, aut magnatum, taliter illudere divinis, & talem ac tantam injuriam impie in divinum sacerdotium facere vel admittere tentaverit, primo quidem arguatur a patriarcha illius temporis, & episcopis qui cum ipso fuerint, & segregetur, & indignus divinis mysteriis judicetur; deinde vero accipiat quosdam alios in duram observantiam labores, & pœnas quæ visæ fuerint: & nisi celeriter se pœniteat, etiam anathema sit ab hac sancta & universali synodo, tamquam qui sinceræ & immaculatæ fidei mysterium dehonestaverit. Si vero, præsumentibus quibusdam hujusmodi nefas operari, patriarcha Constantinopolitanus, & suffraganei ejus episcopi quod factum fuerit cognoscentes, neglexerint debitum adversus eos ostendere zelum, deponantur, & a proprio sacerdotio ac honore pellantur: qui autem quoquo modo hujusmodi ministraverunt vel ministraturi sunt impiissimæ actioni, & minime confessi acceperint conveniens * epitimium, definivimus per triennium sequestratos esse, anno quidem uno extra ecclesiam flentes; alio vero anno intra ecclesiam stare usque ad catechumenos; porro tertio, consistere cum fidelibus, & ita dignos fieri mysteriorum sanctificationibus.

ACTIO X. CON. VIII. GENER.

* Increpationem, vel inductam pœnam pro culpis.

XVII.

De potestate patriarcharum, & metropolitanorum ad eos adventu.

Sancta & universalis Nicæna prima synodus antiquam consuetudinem jubet servari per Ægyptum, & provincias quæ sub ipsa sunt, ita ut horum omnium Alexandrinus episcopus habeat potestatem, dicens: Quia & in Romanorum civitate hujusmodi mos prævaluit: qua pro causa & hæc magna & sancta synodus tam in seniori & nova Roma, quam in sede Antiochiæ ac Hierosolymorum, priscam consuetudinem decernit in omnibus conservari, ita ut earum præsules universorum

metro-

ANNO CHRISTI 870.

metropolitanorum, qui ab ipsis promoventur, & sive per manus impositionem, sive per pallii dationem, episcopalis dignitatis firmitatem accipiunt, habeant potestatem, videlicet ad convocandum eos, urgente necessitate, ad synodalem conventum, vel etiam ad coercendum illos & corrigendum, cum fama eos super quibusdam delictis forsitan accusaverit. Sed quoniam sunt quidam metropolitanorum, qui ne secundum vocationem apostolici præsulis occurrant, a mundi principibus se detineri sine ratione causantur, placuit talem excusationem omnimodis esse invalidam. Cum enim principes pro suis causis conventus frequenter agant, impium est ut summos præsules ad synodos pro ecclesiasticis negotiis celebrandum impediant, vel quosdam a conciliis eorum prohibeant, licet tale impedimentum, & fictam prohibitionem metropolitanorum suggestione diversis modis fieri didicerimus. Consueverunt autem metropolitani bis in anno synodos facere, ideoque, sicut dicunt, ad patriarchale penitus non posse concurrere caput. Sed sancta hæc & universalis synodus, nec concilia quæ a metropolitanis fiunt interdicens, multo magis illa novit rationabiliora esse ac utiliora metropolitanorum conciliis quæ a patriarchali sede congregantur; & idcirco hæc fieri exigit: a metropolita quippe unius quidem provinciæ dispositio efficitur, a patriarcha vero sæpe totius causa diœceseos dispensatur. Ac per hoc communis utilitas providetur, propter quod & speciale lucrum propter generale bonum postponi convenit, cum a majoribus super hæc facta fuerit advocatio: quamvis apud quosdam metropolitanorum antiqua consuetudo, & canonica traditio per contemptum ipsorum postposita videantur, non currentibus eis ad communem profectum, quos leges ecclesiæ severe condemnantes, omni excusatione remota, subjacere vocationibus proprii patriarchæ, sive cum communiter, sive cum sigillatim factæ fuerint, exigunt. Illud autem tamquam perosum quiddam ab auribus nostris repulimus, quod a quibusdam imperitis dicitur, non posse synodum absque principali præsentia celebrari: cum nusquam sacri canones convenire sæculares principes in conciliis sanxerint, sed solos antistites. Unde nec interfuisse illos synodis, exceptis conciliis universalibus, invenimus: neque enim fas est sæculares principes spectatores fieri rerum quæ sacerdotibus Dei nonnunquam eveniunt. Quisquis ergo metropolitanorum proprium patriarcham contempserit, & vocationem ejus, quæ sive ad unum solum, sive ad plures, sive ad omnes * sit absque validissima ægrotatione, vel paganorum incursu, non obedierit, & per totos duos menses post notitiam vocationis, ad proprium venire patriarcham minime festinaverit, vel si quocumque modo latitare, aut non cognoscere nuntium ab illo missum tentaverit, segregetur: si vero intra unum annum eamdem contumaciam & inobedientiam demonstraverit, deponatur omnibus modis, & ab omni sacerdotali operatione decidat, atque a dignitate & honore, qui metropolitanis convenit, propellatur. Is autem, qui huic definitioni non obedierit etiam, & anathema sit.

ACTIO X. CON. VIII. GENER.

* *Forte*, sit

XVIII.

Quod non oporteat ecclesiarum res ac privilegia violare seu decidere.

Placuit huic sanctæ & magnæ synodo, ut res vel privilegia, quæ Dei ecclesiis ex longa consuetudine pertinent, & sive a divæ recordationis imperatoribus, sive ab aliis Dei cultoribus in scriptis vel sine scriptis donata, & ab eis per annos triginta possessa sunt, nequaquam a potestate præsulis earum quæcumque persona sæcularis per potestatem subtrahat, aut per argumenta quælibet auferat, sed sint omnia in potestate ac usu præsulis ecclesiæ, quæcumque intra triginta spatium annorum ab ecclesiis possessa fuisse noscuntur. Quisquis ergo sæcularium contra præsentem definitionem egerit, tamquam sacrilegus judicetur, & donec se correxerit, & ecclesiæ propria privilegia, seu res restituerit, & reservaverit, anathema sit.

XIX.

Quod non oporteat archiepiscopos aut metropolitas sub obtentu quasi visitationis proficisci ad alias ecclesias, & subjectos sibi episcopos per avaritiam damnis afficere vel gravare.

Avaritiam utpote secundam idololatriam Paulus magnus execratur apostolus, cunctos videlicet qui Christiano vocabulo censentur ab omni turpi lucro abstinere volens: multo magis ergo iis qui sacerdotio funguntur nefas est coepiscopos & suffraganeos suos per quemcumque modum gravare. Hujus rei gratia definivit sancta hæc & universalis synodus, nullum archiepiscoporum, aut metropolitanorum, relinquere propriam ecclesiam, & sub occasione quasi visitationis ad alias accedere, & potestate propria in inferiores abuti, & consumere reditus qui apud illos inveniuntur ad ecclesiasticam dispositionem, & alimenta pauperum, ac per hoc aggravare avaritiæ modo conscientias fratrum & comministrorum nostrorum; excepta hospitalitate, quæ aliquando ex necessario

ANNO CHRISTI 870.

cessario transitu fortassis accesserit; sed & tunc non alia, nisi ex iis quæ ad præsens de compendio præparata inveniuntur, cum reverentia & cum timore Dei dignanter accipiat; & maturius propositum iter perambulet, nihil omnino eorum quæ sunt ecclesiæ illius vel suffraganei episcopi petens & exigens; si enim unumquemque episcoporum ecclesiæ propriæ rebus cum multa parcitate uti, & nullatenus in proprias utilitates importune ac sine ratione dispendere vel consumere reditus ecclesiasticos sacri canones decernunt; qua, putas, impietate judicabitur dignus, qui aliis episcopis commissas ecclesias gravare vel ambire, & per hoc sacrilegii crimen incidere non formidat? Quisquis ergo post hanc definitionem nostram tale quid facere tentaverit, pœnam subeat a patriarcha qui per tempus fuerit, secundum congruentiam injustitiæ ac avaritiæ suæ, & deponatur & sequestretur ut sacrilegus, & aliter ut idololatra factus, juxta magnum apostolum.

XX.

Quod non oporteat quemquam episcoporum apud se, vel per se collata loca recipere, sine illius judicio qui urbi aut regioni illi præesse dignoscitur.

Et hoc sancta nunc synodus didicit, quod in quibusdam locis quidam propria usi auctoritate, ac sine voluntate illorum quibus hujusmodi dispositiones commissæ sunt, audacter & tyrannice pellunt eos qui per emphyteusim perceperint aliquid ex iis locis quæ possederunt, occasione quasi ruptæ fidei circa pensionis pactum. Non autem licet omnimodis hoc fieri, nisi prius accipiat protestationem per quosdam idoneos & fideles homines is qui emphyteusim contraxit: quod nisi dederit, usque ad tres annos destinatum tributum census, propellatur a locis a se detentis. Oportet enim post trium annorum census retentionem accedere ad præpositos urbis vel regionis illius, & arguere in conspectu eorum eum qui emphyteusim consecutus est, & exhibere contemptum ejus, & tunc sententia & judicio prædictorum recipiat ecclesia propria in possessionem. Sed nequaquam quisquam apud se vel per se faciat prædictorum ablationem locorum, suspectivum quippe tale. quin & multi turpis lucri & avaritiæ confictit indicium. Si quis ergo episcopus aut metropolita præter hanc definitionem nostram abstulerit aliquem locum a quoquam, putans quod ecclesiam propriam defendat, sequestretur a proprio patriarcha per aliquod tempus, dans primo quod per potestatem suam abstulit vel subripuit. Si vero contentiosus quis perstiterit, non obediens his quæ sanctæ ac universali synodo visa sunt, deponatur omnimodis. ACTIO X. CON. VIII. GENER.

XXI.

Quod non oporteat papam Romanum, vel quempiam aliorum patriarcharum, a quolibet inhonorari

Dominicum sermonem, quem Christus sanctis apostolis & discipulis suis dixit, quia: *Qui vos recipit, me recipit; & qui vos spernit, me spernit*, ad omnes etiam qui post eos secundum ipsos facti sunt summi pontifices & pastorum principes in ecclesia catholica dictum esse credentes, definimus, neminem prorsus mundi potentium, quemquam eorum qui patriarchalibus sedibus præsunt inhonorare, aut movere a proprio throno tentare, sed omni reverentia & honore dignos judicare; præcipue quidem sanctissimum papam senioris Romæ, deinceps autem Constantinopoleos patriarcham, deinde vero Alexandriæ, ac Antiochiæ, atque Hierosolymorum; sed nec alium quemcumque conscriptiones contra sanctissimum papam senioris Romæ, ac verba complicare, & componere sub occasione quasi diffamatorum quorumdam criminum; quod & nuper Photius fecit, & multo ante Dioscorus. Quisquis autem tanta jactantia & audacia usus fuerit, ut secundum Photium, vel Dioscorum, in scriptis, vel sine scriptis injurias quasdam contra sedem Petri apostolorum principis moveat, æqualem & eamdem quam illi condemnationem recipiat. Si vero quis aliqua sæculi potestate fruens vel potens pellere tentaverit præfatum apostolicæ cathedræ papam, aut aliorum patriarcharum quemquam, anathema sit. Porro si synodus universalis fuerit congregata, & facta fuerit etiam de sancta Romanorum ecclesia quævis ambiguitas & controversia, oportet venerabiliter, & cum convenienti reverentia de proposita quæstione scisciari, & solutionem accipere, aut proficere, aut profectum facere, non tamen audacter sententiam dicere contra summos senioris Romæ pontifices. Luc. 10

XXII.

De summorum sacerdotum electione atque decreto.

Promotiones atque consecrationes episcoporum, concordans prioribus conciliis, electione ao decreto episcoporum collegii fieri sancta hæc & universalis synodus definit & statuit; atque jure promulgat,

nemi-

neminem laicorum principum vel potentum semet inferere electioni vel promotioni patriarchæ, vel metropolitæ, aut cujuslibet episcopi, ne videlicet inordinata hinc & incongrua fiat confusio, vel contentio, præsertim cum nullam in talibus potestatem quemquam potestativorum vel ceterorum laicorum habere conveniat, sed potius silere, ac attendere sibi, usquequo regulariter a collegio ecclesiæ suscipiat finem electio futuri pontificis: si vero quis laicorum ad concertandum & cooperandum ab ecclesia invitatur, licet hujusmodi cum reverentia, si forte voluerit, obtemperare se ascisentibus, taliter enim sibi dignum pastorem regulariter ad ecclesiæ suæ salutem promoveat. Quisquis autem sæcularium principum & potentum, vel alterius dignitatis laicus, adversus communem ac consonantem atque canonicam electionem ecclesiastici ordinis agere tentaverit, anathema sit, donec obediat & consentiat in hoc quod ecclesia de electione ac ordinatione proprii præsulis se velle monstraverit.

ANNO CHRISTI 870.

XXIII.

Quod non oporteat quemquam episcoporum alienarum locare possessiones ecclesiarum, sed nec clericum quemlibet in aliena ecclesia sacra celebrare mysteria.

Venit & hoc nunc ad aures nostras, quod quidam episcoporum a quibusdam rogati, possessiones, quæ ad alias ecclesias pertinent, irrationabiliter conferant; & per hoc, quantum possunt, ad propriam voluntatem in aliorum potestatem episcoporum usurpent. Hoc autem & propheticam illis manifeste maledictionem acquiret, quæ dixit: *Væ qui conjungitis domum ad domum, & agrum ad agrum, ut proximo auferatis aliquid;* & criminis eos sacrilegii reos constituit. Hujus rei gratia placuit magnæ huic & universali synodo, quod nullus fratrum & coepiscoporum nostrorum, vel quisquam, talem sibi facere nequissimam locationem roget, vel ab aliquo ipse rogatus quamlibet alienatum & extranearum conferat ecclesiarum possessionem, nec etiam constituat presbyteros aut quemlibet alium clericum in ecclesiis quæ sibi subjectæ non sunt, præter voluntatem episcopi cui ecclesia illa commissa est; sed neque quisquam presbyterorum vel diaconorum, qui sacris officiis dediti sunt, ultro ac per se ecclesias ingrediens, sacrum aliquid operetur, in quibus ab initio sortem minime consecutus est; illicitum enim est hoc & omnimodis a canonicis præceptionibus alienum. Quisquis ergo post hanc definitionem nostram visus fuerit faciens aliquid horum quæ nunc interdicta sunt, separetur aliquo indicto tempore, discisso videlicet & dirupto modis omnibus locatorio pacto, quod sive scripto, sive sine scripto præter canonem factum est. Similiter & presbyter ille vel diaconus segregatus sit, donec ab aliena recedat ecclesia. Quod si & segregationem contempserit, omnimodis deponatur, & ab omni honore sacrato dejiciatur.

ACTIO X. CON. VIII. GENER.

XXIV.

Quod non oporteat metropolitas suffraganeis suis episcopis ecclesiastica suæ metropoleos committere ministeria.

Divina scriptura dicente: *Maledictus omnis homo qui facit opus Domini negligenter*, quidam metropolitanorum in extremam negligentiam & desidiam delapsi, præceptionibus suis subjectos ad se adducunt episcopos, & committunt eis ecclesiæ propriæ divina officia, & litanias, & cuncta omnino sacra quæ ad se pertinent ministeria, ita ut per illos celebrent omnia quæ per semet alacriter agere debuerint, ac per id eos, qui episcopalem dignitatem meruerunt, quodammodo clericos sibi subjectos exhibeant. Vacant autem iidem præter ecclesiasticas leges sæcularibus curis atque dispositionibus, dimittentes perseverare in orationibus & obsecrationibus pro suis delictis ac populi ignorantiis; quod nusquam apud aliquos penitus invenitur, cum sit canonicis nimirum contrarium omnino præceptis: &, quod sævius est, quia suis stipendiis per distinctas mensium vices præcipi dicuntur prædicta perficere ministeria; quod ab apostolico munimine modis omnibus ostenditur alienum. Hæc autem omnia magnis & multis ac vehementissimis damnationibus dignos hujusmodi statuunt; probantur enim tales per hæc quæ faciunt, etiam satanica jactantia & superbia languere. Quisquis ergo metropolitanorum post hanc sanctæ ac universalis synodi definitionem eadem audacia vel superbia & contemptu abusus, non per se cum timore & alacritate, seu conscientia bona, debita ministeria in propria civitate, sed per suffraganeos episcopos suos efficere tentaverit, pœnas exsolvat coram proprio patriarcha, & aut corrigatur aut deponatur.

Jer. 48. ex Græc.

ANNO CHRISTI 870.

ACTIO X. CON. VIII. GENER.

XXV.

Quid semper depositi teneantur qui consecrationem in quocumque gradu Methodii & Ignatii sanctissimorum patriarcharum habuerunt, & Photio invasori etiam post sententiam quæ synodice facta est Constantinopoli, consenserunt.

Et hoc debite sancta synodus definivit, quatenus episcopi, presbyteri, diaconi & subdiaconi magnæ ecclesiæ, qui consecrationem Methodii & Ignatii sanctissimorum patriarcharum habuerunt, & secundum insolens illud & durissimum cor Pharaonis obdurati sunt, & usque nunc minime cum hac sancta & universali synodo convenerunt, sed nec nobis consonare in verbo veritatis voluerunt, quinimmo invasori Photio concorditer consenserunt, depositi sint, & omnino sacerdotali operatione privati, quemadmodum nec multum ante beatissimus papa Nicolaus judicavit; & nequaquam tales in sacerdotii catalogo recipiantur, etiamsi ex hoc converti voluerint; nisi in perceptione * sanctificationum, qua dignos nullatenus eos, nisi per multam misericordiam, judicamus; non enim sunt digni ad priorem honorem restitutionis locum per pœnitentiam invenire, secundum exosum illum Esau, licet cum lacrymis expetisset eam.

* aliar mysteriorum.

XXVI.

Quod clericus depositus, vel injuriam passus ab episcopo suo, potestatem habeat recurrere ad majores ecclesiæ catholicæ principes, id est, ad summos pontifices.

Placuit & hoc sanctæ synodo, ut quicumque presbyter aut diaconus a proprio episcopo depositus fuerit, propter aliquod crimen, vel si quamlibet injustitiam se pati dixerit, & non acquieverit judicio proprii episcopi, dicens eum suspectum se habere, & vel propter inimicitiam quam erga se tenuerit, vel propter gratiam quam aliis quibusdam præstare voluerit, idcirco in se fuisse tale quid operatum, potestatem habeat ad metropolitam ipsius provinciæ concurrere, & eam quam putat injustam depositionem, vel aliam læsionem denuntiare: metropolita vero ille libenter suscipiat hujuscemodi, & advocet episcopum qui deposuit, vel alio modo clericum læsit, & apud se cum aliis etiam episcopis negotii faciat examen, ad confirmandum scilicet sine omni suspicione, vel destruendum per * generalem synodum & multorum sententia clerici depositionem. Similiter etiam episcopos concurrere ad patriarchale caput decernimus, qui a metropolitis suis talia se pertulisse fatentur, ut apud patriarcham & metropolitas qui sub ipso sunt, justam & sine suspicione sententiam quod movetur negotium accipiat. Insuper etiam nullo modo quisquam metropolitanorum vel episcoporum a vicinis metropolitis vel episcopis provinciæ suæ judicetur, licet quædam incurrisse crimina perhibeatur, sed a solo patriarcha proprio judicetur: cujus sententiam rationabilem, & judicium justum, ac sine suspicione fore decernimus; eo quod apud eum honorabiliores quique colligantur, ac per hoc ratum & firmum penitus sit quod ab ipso fuerit judicatum. Si quis autem non acquieverit iis quæ a nobis edita sunt, excommunicatus existat.

* aliar ampliorem.

XXVII.

De eo quod non oporteat palliis præter tempora & loca definita vestiri, & de eo quod nequaquam eos, qui ex ordine monachico facti sunt, conveniat sebemate ac stola monachicæ conversationis exuere.

Secundum traditas formas per singulas provincias, ac regiones, & urbes, in ecclesiasticis promotionibus & consecrationibus illa quæ indicia & signa sunt ordinis qui unicuique inesse videtur, retineri decernimus, ita ut episcopi, quibus concessum est palliis uti certis temporibus, in eisdem temporibus & locis iis induantur, & tanto & tali non abutantur amictu propter typhum, & inanem gloriam, & humanum placorem, atque sui amorem; omni videlicet tempore divini sacrificii, & omnis alius ecclesiastici mysterii, hunc inepte portantes: illos autem qui reverenter monasticam vitam sectati sunt, & episcopalem meruerunt honorem, conservare schema, & amictum monachicorum indumentorum, & ipsam beatam vitam decernimus: & nullus omnino habeat potestatem deponere jam dictum schema, propter typhum & arrogantem voluntatem, ne per hoc inveniatur propriorum transgressor pactorum: sicut enim ibi continuus palliorum amictus fastigiosum & suæ gloriæ deditum demonstrat episcopum, ita & hic depositio ac denudatio monachici habitus nihilo minus eisdem submittit criminibus eum qui hoc fecisse captus extiterit. Quisquis ergo episcopus præter definita sibi scripto tempora se pallio induerit, aut monasticarum vestium schema deposuerit, aut corrigatur, aut a patriarcha proprio deponatur.

Et post lectionem canonum, iterum stans in medio Bahanes magnificentissimus patricius & præpositus per jussionem Christi amicorum imperatorum dixit ad sanctissimos loci servatores: Post lectionem divinorum & sacrorum canonum quid deliberat sanctitas vestra adhuc fieri? Sanctissimi vicarii senioris Romæ ac orientalium sedium dixerunt:

xerunt: Subsequatur expositus terminus, in quo ANNO CHRISTI 870. curſim omnia continentur quæ acta ſunt in hac ſancta ſynodo, & legatur in audientiam omnium, ſi placet hoc ſanctæ ſynodo. Sancta ſynodus dixit: Placet, juſtum enim & bonum eſt. Et poſt hoc aſcendens Metrophanes Deo amiciſſimus metropolita Smyrnæ in ſuperiori parte ſynodi, legit terminum. Similiter & Cyprianus Deo amiciſſimus metropolita Claudiopoleos in inferiori parte ſynodi eumdem terminum legit in audientiam omnium.

Terminus ſanctæ ac univerſalis octavæ ſynodi, quæ facta eſt Conſtantinopoli.

SAncta, magna, & univerſalis ſynodus, quæ per divinam voluntatem & gratiam & ſanctionem amicorum Chriſti ac Deo confirmatorum imperatorum noſtrorum Baſilii & Conſtantini congregata eſt in hac a Deo conſervanda regia urbe, in famoſiſſimo templo ſanctæ ac magni nominis Sophiæ, definivit ſubter annexa.

Connaturale omnipotentis Dei & Patris Verbum, quod firmavit cælum ſicut cameram, & conſtruxit fines terræ ac ceterorum univerſorum ſtatum, ut inſubſtantialiter eſſet, effecit, & regit, & continet, & ſalvat, qui dicit per Iſaiæ prophetæ vocem: *Aſpice in cælum, quia cælum, ut fumus, ſolidatum eſt; terra autem, ut veſtimentum, veteraſcet: qui autem habitant eam, ſicut hæc, morientur: ſalutare autem meum in æternum erit, & juſtitia mea non deficiet*: qui propter nos ſecundum nos factus eſt, & cæleſtem juſtitiam ſuper terram plantavit, & dixit: *Cælum & terra tranſibunt, verba autem mea non tranſibunt*: qui dixit ad omnes qui in eum erediderunt: *Si vos tranſieritis in verbo meo, veri diſcipuli mei eritis, & cognoſcetis veritatem, & veritas liberabit vos*. Iſte ſolus infinitæ potentiæ Dominus & Deus noſter multus quidem alios ab olim, & longe ante, homines mancipatos mendacio, & veritatis inimicos, in agro ſuo, id eſt in eccleſia, mala zizania ſecundum evangelicam ſignificationem ſeminantes, & mundum frumentum divinæ juſtitiæ operire tentantes, veluti quidem ſapientiſſimus & omnipotentiſſimus agricola, evulſit atque diſperdidit, & ad id quod omnino non eſt jure convertit: ſalutare autem ſuum ſemper ad monendum præparavit, & juſtitiam ſuam firmavit, & manifeſtiorem exhibuit. Sed nihil minus, & in inſtantibus temporibus zizaniorum ſatore, per quoſdam praviſsimos & * piiſsimos homines ecclesiaſticum agrum inutilem reddere tentante, æquali eademque providentia & hunc ſolicitudine dignum exhibuit, & a ſordibus iniquitatis eripuit, atque ad puritatem revocavit antiquam; piiſsimum enim & tranquiliſsimum imperatorem noſtrum, qui divinæ juſtitiæ amator, & injuſtitiæ hoſtis, & in mandatis ejus manentem diſcipulum ipſius demonſtratum incorruptum & ſcientem, & conſervantem veritatem, excitavit ad injuſtitiæ confirmationem: qui per ſupernum auxilium, & gratiam eccleſiaſtici tabernaculi, architectos a finibus orbis terrarum in hanc a Deo conſtruendam & regiam Urbem convocavit, & univerſalem ſynodum congregavit, quæ evangelicarum ſanctionum, & Moſaicarum & propheticarum legum, atque apoſtolicorum ac paternorum, nec non & ſynodicorum mandatorum munimina cuſtodiens, pietatis terminos renovavit, & veritatem & juſtitiam in eccleſiaſticis atriis prædicavit. Hinc ergo & Chriſtianorum ſinceram & immaculatam fidem, & dogma orthodoxæ religionis omnes, qui apud eam convenimus ſacrati, roborantes, credimus in unum Deum in tribus conſubſtantialibus & divinis ac principalibus perſonis, utputa quemadmodum in tribus * ſolibus invicem indiſſimilibus, vel in totidem ſplendoribus, unam luminis intuemur naturam: unum quidem & ſingularem Deum ſecundum rationem ſubſtantiæ, trinum autem, vel tria, ſi eum ſecundum rationem perſonarum prædicamus: & neque a ſe, ut eſſet factus, neque ab alio quomodolibet hoc accepiſſe fatemur: ſed ſine initio & æternum & ſolum ſemper exiſtentem, & ſecundum eadem, & ſimiliter habentem, & nullam commutationem vel converſionem admittentem; factorem & conditorem omnium intelligibilium & ſenſibilium exiſtentem: ſic enim & ſancta & magna Nicæna ſynodus exponens fidei ſymbolum ait: & Lumen de lumine, Deum verum Filium de Deo vero Patre manifeſte prædicans, & reliqua, ut catholica eccleſia accepit, quam & nos ſuſcipientes uno ſenſu, veſanum & veritatis inimicum Arium anathematizamus, & omnes qui cum ipſo vel ſecundum ipſum de thearchica & beata Trinitate ἀ ἑτερότητα, id eſt alteritatem ſubſtantiæ, & diſſimilitudinem læſis ſenſibus opinantur; nihilo minus autem & ſecundam ſanctam & univerſalem ſynodum ſuſcipientes ſimiliter * pneumatomachum, quinimmo * theomachum anathematizamus Macedonium, neque in perſonarum diſcretione differentiam ſubſtantiæ Patris, & Filii, & divini & principalis Spiritus juxta prædictos hæreſiarchas recipientes, neque in una eademque ſubſtantia perſonas ſecundum amentiſsimum Sabellium confundentes. Inſuper & confitemur unicum Dei Verbum incarnatum, & factum fuiſſe propter nos, ſecundum nos. Non enim angelus, non legatus, ſed ipſe Dominus venit, & ſalvavit nos, & nobiſcum factus eſt Emmanuel: & iſte erat Deus verus, Deus Iſrael, & omnium ſalvator, ſecundum divinas & propheticas voces. Unde & ſanctiſsimam & nuptiarum ignaram Mariam, quæ illum peperit, proprie ac veraciter Dei genitricem, fatemur, quemadmodum univerſalis tertia ſynodus quæ prius apud Epheſum congregata eſt prædicavit; cum qua & nos hominis cultorem & jactantiſsimum atque Judaicum ſenſum habentem Neſtorium anathematizamus, duplicem docentes unum eumdemque Chriſtum & Dominum, Deum ſcilicet perfectum & hominem perfectum in una perſona, utriuſque naturæ differentia; ſed proprietates inconvertibiles & inconfuſas perpetuo conſervantem, quemadmodum & ſancta univerſalis quarta ſynodus dogmatizavit: quam cum jam numeratis tribus conciliis, tamquam ſanctorum evangeliorum quaternitatem ſuſcipientes, anathematizamus delirum Eutychetem, & vecordem Dioſcorum: quin & duas naturas in uno Chriſto ſecundum manifeſtiorem expoſitionem ſanctæ quintæ & univerſalis ſynodi prædicantes, anathematizamus Severum, & Petrum, & Zoaram Syrum; Originem etiam qui vana ſapuit, & Theodorum Moſpueſtiæ; Didymum quoque pariter, & Evagrium, qui etiam ſecundum eaſdem & diverſas opiniones eodem perditionis irretiti ſunt barathro, & cum prædictis ſynodis conſonantem & eadem ſentientem ſanctam & univerſalem ſextam ſynodum ſuſcipientes, quæ in unius Chriſti duabus naturis conſequenter etiam duas operationes ac totidem voluntates ſapienter aſſeveravit. Anathematizamus autem Theodorum, qui fuit epiſcopus Pharan, & Sergium, & Pyrrhum, & Paulum, ac Petrum, im-

ACTIO X. CON. VIII. GENER.

* Soles dixi, quia in Græco ſic reperi, cauſa neceſſitatis.

Iſa. 51.

Luc. 21.

Joan. 8.

Matth. 13.

* Forte, impiiſſimos. H.

* id eſt, Spiritum impugnantem.

* id eſt, Deum impugnantem.

ANNO CHRISTI 870. Maximus egregie Honorium papam defendit in dialogo cum Pyrrho, ut dictum est sup. in VI. synodo act. 13.

impios præsules Constantinopolitanorum ecclesiæ, atque cum eis * Honorium Romæ, una cum Cyro Alexandriæ, nec non & Macarium Antiochiæ, ac discipulum ejus Stephanum, qui malæ opinionis Apollinarii, & Eutychetis, ac Severi, impiorum hæresiarcharum, dogmata sectantes, sine operatione ac sine voluntate animatam anima rationabili & intellectuabili Dei carnem, sensibus læsis, & revera sine ratione, prædicaverunt. Si enim Deus perfectus & homo perfectus unus idem Christus & Deus extitit, certissimum est, quod nulla secundum partem naturarum, quæ sunt ei, sine voluntate vel sine operatione consistat, sed secundum utramque substantiam volens & operans consummaverit magnum dispensationis mysterium, quemadmodum & omnium deiloquorum chorus, ab apostolis usque ad nos, hoc certissime sciens, etiam imaginem humanæ illius formæ depingens, erexit; impendens utique parti unius Christi distinctas invicem naturales proprietates: per quas procul dubio significationes, & notiones divinæ ipsius & humanæ naturæ inconfuse permanere creduntur; sicut etiam septimam sanctam & universalem, in Nicæa secundo celebratam, synodum orthodoxe dogmatizasse novimus, unum & eumdem Christum & Dominum invisibilem & visibilem professam, & incomprensibilem & comprehensibilem, & incircumscriptum & circumscriptum, impassibilem etiam & passibilem, atque [a] inscriptibilem & scriptibilem. Cui concordans & sancta hæc & universalis synodus magna voce anathematizat Anastasium, Constantinum, & Nicetam, irrationalem [b] stercoralis nominis præsulatum, vel quod est magis dicendum putredinem, nec non & Theodosium Ephesium, & Sisinnium Pastilam, & Basilium Tricacabum, quin potius & Theodoretum, & Antonium, atque Joannem quondam præsules novæ Romæ, regiæ civitatis Christianorum, immo Christi calumniatores; quem videlicet nequaquam valuisse idolorum exterminare statuas, ut de eo pronuntiavit prophetarum catalogus, operibus & verbis prædicaverunt: adhuc etiam & Theodorum, qui dictus est Crithinus, quem & hæc sancta & magna synodus convocans, & redarguens, magna voce anathema ipsius auribus intulit: simili quoque modo anathematizamus & omnes consentaneos & fautores eorum, a quibus dicebatur quod sermo divinæ incarnationis per phantasiam & putative factus extiterit, per abolitionem scilicet imaginis Christi & salvatoris nostri, simul etiam sublatæ formæ cum ea, verissimæ illius & deiferæ carnis: bifarie quippe intelligitur omne quod nequaquam imagine comprehenditur, aut velut non existens, aut velut existens quidem, sed minime comprehensibile, utpote invisibile & obstrusum. Si quis igitur horum aliquid forte super Christo omnium nostrum Deo & salvatore perhibuerit, impius liquido declarabitur, quandoquidem unum horum non fuisse factum secundum veritatem hominem Emmanuel ostendit, alterum vero factum quidem fuisse, sed humanis proprietatibus caruisse, & assumptam carnem deposuisse, ad divinam * atque incomprehensibilitatem per omnia recursum fecisse demonstrat: quod alienum est ab omnibus divinitus inspiratis scripturis: quæ etiam iterum eum venturum judicem omnium prorsus affirmant, similiterque videndum, quemadmodum visus est discipulis & apostolis suis ad cælos assumptus. Illud autem Manichæica opinione ac impietate plenum est, quo insensate dicitur, de eo divini David eloquium pronuntiatum fuisse, & quod perhibet: *In sole posuit tabernaculum suum;* cum videlicet hæc impietas abjectionem ac depositionem significari per id dominici ac deifici corporis opinetur: sed verbum veritatis & de pheronymo * Manete & de singulis qui cum eo sapiunt, & Iconomachicæ sunt auctores hæreseos, atque de aliis omnibus hæresiarchis ac impiis fiducialiter ait: Non cognoverunt neque intellexerunt, sed in tenebris ambulaverunt. Etenim, O qui derelinquitis vias rectas, & ambulatis in viis tenebrarum: o qui lætamini in malis, & exultatis in eversione mala: quorum semitæ pravæ sunt, & curvi gressus eorum, ut longe faciant a via recta, & alienos a justa sententia. Et rursus: Qui a vento corrupta seminaverunt, & eversio eorum excepit ea. Et iterum: Qui innititur mendaciis, hic pascet ventos. Idem autem ipse persequetur aves volantes; derelinquit enim vias vineæ suæ, in axiis autem agri sui errat: deambulat enim per inaquosum desertum, & terram extensam in siti, congregat autem in manibus suis sterilitatem: propter quod hos omnes transmittit anathemati, & dinumeratas nobis sanctas & universales septem synodos recipiens, & hanc octavam universalem synodum congregavit per gratiam omnipotentis Christi & Dei nostri, & pietatem ac studium tranquillissimi & divinitus roborati imperatoris nostri, ad excidendum & disperdendum per eas exortas propagines injustitiæ, ac iniquos nisus seu promotiones, ad efficiendum pacificum ecclesiæ ordinem & orbis stabilitatem. Non enim sola verorum dogmatum privatio novit perdere male opinantes, & tumultuari ac turbare ecclesias, sed & divinorum mandatorum prævaricationes nihilo minus eamdem perditionem non vigilantibus excitant, & æstu ac fluctibus implent orbem qui Christi appellatione censentur: quod etiam & per Photii miseri insipientiam & astutiam & malignam operationem per instantia tempora factum est, qui non per ostium, sed per fenestram in caulam ingressus ovium, quasi fur & latro, animarum grassator, quemadmodum dominicus sermo designat, omni tempore ac omni fortitudine furari & mactare ac perdere rationabiles pecudes Christi tentavit, multasque persecutiones operans, plures custodias, & carceres, ac rerum publicationes, atque longissimos exulatus, & super hæc insimulationes, sed accusationes & falsiloquia & scriptiones fictas, contra omnes zelatores pietatis, & propugnatores veritatis, commentando, non destitit justissimum videlicet & legitimum atque canonicum summum sacerdotem Constantinopolitanorum ecclesiæ, sanctissimum scilicet patriarcham Ignatium, ut alter quidam Severus seu Dioscorus, expellere machinans, & instar latronis adulteri sedem illius invadens, & mille depositoriis sententiis ac totidem anathematibus affatim eum submittens; atque multifarie multisque modis incessantem turbationem & æstum cunctis Christi & salvatoris nostri ecclesiis excitans. Verumtamen non est infatuatum sal terræ, neque oculus ecclesiæ penitus extenebratus, neque luminare, malitiæ spiritibus, pietatis extinctum est; neque ignis divinæ caritatis consumptoriam & incendentem operationem peccabilis & levis materiæ perdidit, neque sermo Domini, qui est acutior gladio ancipiti, & cogitationum discretor, inefficax inventus est, neque solidæ petræ fundamentum collusionibus vel inundationibus fluminum & pluviarum demersum concidit; sed lapis angularis & pretiosius, qui in Sion, id est, in ecclesia positus, super quem fundamentum apostolorum & prophetarum in ædificationem ecclesiæ positum est, multos

ACT. X. CON. VIII. GENER.

* Manes furia quo Manichei appellati sunt, qui recte pheronymus Græce dicitur, quia secum fert nomen insaniæ; manes enim insanus intelligitur. *Osee* 8. *Prov.* 10.

* *For. deest;* naturam. H.

Psal. 18.

ANNO CHRISTI 870.

tos quidem alios in generatione noſtra emiſit vo- A lubiles lapides ſuper terram, ut * propheta dicit, ab omni ordine catalogi eccleſiaſtici etiam in regnante urbe, ac Roma nova, confringentes ſcilicet & conterentes machinamenta eorum qui devaſtare veritatem & divinam juſtitiam voluerunt & tentaverunt: potius autem atque præcipue veluti quemdam alterum angularem lapidem illius quodammodo conſervantem, quantum fieri potest, imaginalem ſimilitudinem contra Photii propugnacula, tamquam a quodam excelſo & perſpicuo loco, Nicolaum beatiſſimum, & c pheronymum papam ſenioris Romæ deſurſum miſit, qui jaculis epiſtolarum ſuarum atque verborum & Photii fautores principes ac potentes perculit, & verſa vice veteris hiſtoriæ, quemadmodum alterum B quemdam Madianitam Photium cum Iſraelitide eccleſia mœchantem, ſecundum zelatorem Phinees, veritatis mucrone pupugit, & * acquieſcentem remedia medicinalis diſciplinæ ſuſcipere ad adulterii vulneris ſanitatem, & cicatricem conſequendam, etiam penitus interfecit: atque cum conjuncta ei quaſi ſacerdotali dignitate per anathema, ut alter Petrus Ananiam & Saphiram, qui divina furati ſunt, morti tranſmiſit. Hujus autem definitionibus ac decretis innixus piiſſimus & Chriſti amicus imperator noſter, quem cæleſtis imperator & dominus majeſtatis in ſalutem orbis terrarum erexit, Photio quidem convenientem impartitus eſt locum; ſanctiſsimum vero patriarcham Ignatium ad thronum proprium revo- C cavit; porro ad perfectam diſcretionem & diſtinctionem ejus quod bonum eſſe conſtat, & expedit. Vicarios etiam ex omnibus patriarchalibus thronis, nec non & omnem epiſcoporum catalogum, qui ſub poteſtate ſua degit, in idipſum collegit: qui videlicet convenientes magnam hanc & univerſalem celebravimus ſynodum, & cum multo ſcrutinio, & probatione, atque tractatu, delimate ac convenienter ſcandalorum & zizaniorum radices, una cum germinibus, gladio ſpiritus excidimus, inſontem ſcilicet & ſanctiſſimum patriarcham Ignatium in proprii throni cardine ſtabilientes, & Photium pervaſorem atque adulterum cum omnibus ſequacibus ſuis & nequitiæ fautoribus condemnantes. Dicit enim quodam loco D per prophetæ vocem univerſorum Deus: *Propter malitias adinventionum ſuarum de domo mea ejiciam eos; & ultra non addam, ut diligam eos. Doluit Ephraim, radices ſuas aruit, fructum ultra non afferet.* Et iterum: *Chanaan, in manu ejus ſtatera injuſtitiæ, vim inferre dilexit: & dixit Ephraim: Verumtamen dives factus ſum, inveni refrigerium mihi. Omnes labores ejus non invenientes, & propter injuſtitias, quas peccavit.* Et iterum: *Et hereditabunt domus Jacob eos qui hereditate recuperant eos: & erit domus Jacob ignis, & domus Joſeph flamma: domus autem Eſau in ſtipulam, & exardeſcent in eos & comedent eos, & non erit qui ignem ferat domui Eſau, quia Dominus locutus eſt.* Miſer namque Photius erat veraciter ut homo qui non po- E ſuit Deum adjutorem ſuum, ſed ſperavit in multitudinem verſutiarum ſuarum, & prævaluit in vanitatem malitiarum ſuarum, ſecundum veterem illum Ephraim, diſcedens a divinis juſtificationibus: quem irridens & ſubſannans propheticus ſermo, ita dicit. *Ephraim factus eſt ſubcinericius panis, qui non reſervatur, & manducaverunt alieni fortitudinem ejus. Ipſe autem non agnovit, & cani effloruerunt ei & ipſe non cognovit, & humiliabitur injuria Iſrael in faciem ipſius, & in omnibus his non eſt converſus ad Dominum Deum ſuum. Ephraim columba, a menſa Ægyptum invocabat, & in Aſſyrios ibat: cum profecti fuerint, immittam ſuper eos rete meum, ſicut volatilia cæli, & attraham & corripiam eos in auditionem tribulationis eorum.* In ſupremam quippe arrogantiam elatus * eſt contra beatiſſimum papam Nicolaum ſenioris Romæ, malitiæ ſuæ venenum evomuit: & falſos vicarios trium quaſi orientalium ſedium congregans, & concilium ſynodale, ut putabatur, conſtituens, & accuſatorum ac teſtium componens nomina, & perſonas ac verba formans, quæ ſingulis eorum quaſi aptari viderentur, qui in ſynodica judicatione inveniuntur, & quaſi monumenta horum libros falſidicos fingens, & ſcribens, atque componens, anathematizare præſumpſit prædictum beatiſſimum papam Nicolaum, & omnes communicatores ejus; ita ut ex hoc etiam univerſos qui ſub cælo erant pontifices & ſacerdotes, id eſt & ceteras patriarchales ſedes, & omnem ſacrum catalogum qui ſub ipſis degit, ſub eodem comprehenderet anathemate. Erant enim omnes certiſsime communicatores prælati pontificis, in quibus eum & qui cum ipſo ſunt propheticus ſermo redarguens & diffamans, ita dicit: *Multiplicaverunt, ut impie agerent, & legerunt foris leges, & invocaverunt confeſſionem.* Et rurſus: *Et meditati ſunt in corde ſuo ſermones injuſtos, & poſuerunt retrorſum judicium, & juſtitia longe receſſit ab eis: quia conſumpta eſt in viis eorum veritas: & per vias rectas non potuerunt tranſire, & veritas ſublata eſt: & tranſtulit mentem ſuam, ut non intelligeret. Et qui declinat a malo, impugnatur: & vidit Dominus, & non placuit ei, quia non erat judicium.* Et rurſus: *Hæc dicit Dominus, ſuper tribus impietatibus Juda, & ſuper quatuor non convertam eum, pro eo quod repulerunt legem Domini, & præcepta ejus non cuſtodierunt.* Hunc itaque qui ſic affectavit, & talibus ac tot conatibus & temeritatibus turbavit & concuſſit totam ſanctam catholicam & apoſtolicam eccleſiam, & nullatenus converti ac pœnitere voluit, neque ſubdi decreto & judicio ſanctarum patriarchalium ſedium conſenſit, ut eum & multum ante anathematizavit beatiſſimus papa Nicolaus, ac deinde ſucceſſor ejus ſanctiſſimus Hadrianus papa, ita & ſancta hæc & univerſalis ſynodus reprobavit, & anathema magis ac magis mandavit, dicens ad eum ex perſona cunctorum Dei per Iſaiæ prophetæ vocem: *Quomodo veſtimentum in ſanguine coinquinatum non erit mundum*, ita nec tu eris mundus, quia eccleſiam Chriſti adulteraſti, & populum domini multis partibus & multis modis ſcandalizaſti & perdidiſti: eos autem qui ſe ſic non habent, ſed illi faventes adhærent, ſi quidem epiſcopi vel clerici ſunt, in perpetuum depoſitos fore præcipimus; monachos autem ſeu laicos anathematizamus, quouſque a ſua ſeductione atque malitia convertantur.

ACTIO X. CONC. VIII. GENER.

* Prophetam hic Zachariam deſignat, qui myſtice inter alia ſecundum veterem editionem dicit: *Quoniam lapides ſancti volvuntur ſuper terram ipſius.*

* *Forte*, & non acquieſcentem. H.

* *Forte*, redundat verbum eſt. H.

Iſa. 59. *Amos* 2.

Oſee 9.

Oſee 12.

Abdias.

Iſa. 9.

Oſee 7.

NOTÆ EX EDITIONE ROMANA.

Adnotatio Anaſtaſii Bibliothecarii.

a *Inſcriptibilem.*) Omne incircumſcriptum & inſcriptibile eſt; Deus enim incircumſcriptus exiſtens nec ſcribitur: non autem omne inſcriptibile etiam incircumſcriptum; nam anima hominis inſcriptibilis exiſtens, non eſt incircumſcripta: & contra, omne ſcriptibile etiam circumſcriptum eſt; quidquid enim per colores ſcribitur, & loco multum ante circumſcriptum eſt: non ergo circumſcriptum hoc eſt quod ſcriptibile, ſicut de anima hominis & ſimilibus ſentiendum eſt.

b *Stercoralis.*) Stercoralis nominis præſulatum ideo appellat hos quos nominavit, quia cum eſſent Conſtantini imperatoris, qui dicebatur Caballinus, tempore Conſtantinopoleos præſules, hæreſi ejus favorem peſſime commodabant.

c *Pheronymus.*) Pheronymus dicitur, qui verum & congruum ſibi fert nomen. Ergo Nicolaus, qui verum & idoneum actui ſuo nomen ferre viſus eſt, apte pheronymus dictus eſt. Nicolaus quippe vincens populos interpretatur,

tatur, vicit enim quippe recte non sentientes, sed inique agentes.

ANNO CHRISTI 870.

Basilius piissimus & Christi amantissimus imperator ad sanctam synodum dixit.

Dicat nunc sancta & universalis synodus, si omnibus sanctissimis episcopis concordantibus atque consentientibus præsens terminus sit depromptus. Oportet enim divina quæque cum universorum consensu & consonantia in ecclesiasticis prædicari & confirmari collegiis. Sancta synodus exclamavit: Omnes ita sapimus: Omnes ita prædicamus: Omnes concinentes & consentientes prompte subscribimus: Hoc est veritatis judicium, Hoc est justitiæ decretum: Hæc est canonum expositio: Hæc est ecclesiasticæ ordinationis defensio: Hanc synodum zelator Deus congregavit: Sanctissimos vicarios senioris Romæ & aliarum trium patriarchalium sedium ultionum Dominus in idipsum convocavit: Piissimum imperatorem nostrum, & divinitus gubernandum dominum Deus direxit: Nos hæc synodica ligamenta & apostolica sine ulla evacuatione custodimus: Non jam locum habebit tyrannis eorum qui ecclesiæ injuriam inferunt: Non jam timore potentatum tenentium mundi violenter & coacte ad illicita labemur; Hæc sancta & universalis synodus sine scandalo de cetero conservabit ecclesiam per gratiam omnipotentis Dei nostri Jesu Christi: Multos annos imperatorum Basilii, Constantini, ac Leonis; multos annos: Basilii orthodoxi imperatoris multos annos: Amatorem veritatis, Domine, conserva: Renovatorem ac custodem divinæ justitiæ, Domine, muni: Basilio novo Constantino æterna memoria: Novo Theodoro æterna memoria: Novo Marciano æterna memoria: Novo Justiniano æterna memoria: Eudoxiæ piissimæ Augustæ multos annos: Eudoxiæ novæ Judith æterna memoria: Novæ Helenæ æterna memoria: Novæ Pulcheriæ æterna memoria: Deus conservet imperium vestrum; per vos universalis ecclesia pacem obtinuit: Princeps pacis Deus pacificet imperium vestrum: Cælestis rex terrestres conservet: Photio invasori & adultero Constantinopolitanorum ecclesiæ anathema: Gregorio Syracusanæ, & Eulampio Apamiæ depositis, & veritatis apostatis & hostibus, anathema: Repulerunt divinarum justificationum agnitionem, repulit illos Dominus: Hadriani beatissimi papæ Romani & sanctæ ac universalis synodi septimæ Nicææ secundo celebratæ constitutoris æterna memoria: Germani, Tarasii, Nicephori, & Methodii venerabilium patriarcharum æterna memoria: Nicolai beatissimi papæ senioris Romæ æterna memoria: Propugnatoris veritatis æterna memoria. Hadriani beatissimi papæ Romani multos annos: Ignatii sanctissimi patriarchæ Constantinopoleos multos annos: Theodosii sanctissimi patriarchæ Hierosolymorum multos annos: Michaelis sanctissimi patriarchæ Alexandriæ multos annos. Sanctissimorum vicariorum senioris Romæ & aliorum patriarchalium sedium multos annos: Sanctæ & magnæ ac universalis octavæ synodi æterna memoria: Photio & Gregorio ac Eulampio triplici funiculo nequitiæ anathema: Vivifica Trinitas trium typhum deposuit: Omnibus consentaneis & sequacibus eorum anathema: Multos annos imperatorum Basilii, & Constantini, & Leonis: Magnorum imperatorum & dictatorum multos annos: Eudoxiæ piissimæ Augustæ multos annos: Orthodoxorum imperatorum multos annos: Deus conservet imperium ipsorum:

A Quisquis eis tyrannis obsistere tentaverit, vel obsistentes nequam consilium contra eos moventes comperiens minime propalaverit, anathema sit a Patre & Filio & Spiritu sancto, & ecclesia primogenitorum, qui scripti sunt in cælis, & a sanctis & universalibus octo conciliis. ACTIO X. CON. VIII. GENER.

Basilius piissimus imperator ad sanctam & universalem synodum dixit:

Licet manifeste laboraverit sanctitas vestra, tam inter loci capedine, quam temporis mora in munienda divinitus urbe nostra conservata; sed magnis muneribus ac divitiis Christus Deus noster recompensabit vobis condignas vicissitudines, B & tranquillissimum & a Deo muniendum imperium nostrum præstabit vobis, quidquid ab eo expetieritis ad ecclesiarum vestrarum commoditatem, & venerationis vestræ consolationem; ut & deinceps orationes & preces semper faciatis ad Dominum Deum pro universali statu & continua pace ac salute tranquillissimi & mitissimi imperii nostri. Et post lectionem termini, Basilius piissimus, & Christo amabilis imperator ad sanctam synodum dixit: Utique audistis quæ lecta sunt; quid ergo videtur reverentiæ vestræ? Bene expositus est terminus iste? Placuit vobis canonum expositio? an est aliquid in mente vestra ad ambiguam opinionem pertrahens? veram fecit allocutionem ad sanctam hanc synodum imperium C nostrum, & si conspicitis bonum esse, legatur. Sancta & universalis synodus dixit: Quæ pertinent ad utilitatem ecclesiæ Dei legantur. Et ascendens Leo famosissimus regius protospatharius & a secretis, legit:

Basilius piissimus & Christo amabilis imperator dixit.

Multam quidem vexationem & laborem vestra divinitus collecta pertulit sanctitas, singulis vobis hinc inde confluentibus ad felicissimam urbem nostram, causa ecclesiasticæ ordinationis & constitutionis; pro qua etiam diuturnam in eo moram sustinuistis, & propter quam multi D & senectutem contempsistis, & corporalem infirmitatem parvipendistis, & * exortes facti eorum, quæ requiei congruunt, toleraslis, & diuturnam separationem spiritualium filiorum vestrorum magnanimiter pertulistis. Sed ecce dolorum & laborum vestrorum videtis quam sit finis suavis, & ecclesiæ Dei valde proficuus. Nam communis concursus, & in Spiritu sancto magnæ hujus & universalis synodi consensus, omne scandalum & offendiculum e medio removit ecclesiæ, hujusque multi temporis procellas compescuit, & ad limpidam tranquillitatem traduxit. Gratias ergo agimus Domino, patres venerabiles, de omnibus bonis quæ nobis a Deo concessa sunt, & admittimus etiam zelum vestrum, qui secundum Deum E est; & optamus a munificentia magni Dei & regis universitatis opulentam retribui vobis mercedem, dolores vestros & labores recompensantem: pro quibus & tranquillitas nostra festinabit reficere & animare vos, & omne desiderium vestrum implere. Justum autem duximus in omnium audientiam expresse fateri, pro communi omnium nostrum munimine, & sanctæ Dei ecclesiæ perseveranti tranquillitate, propter eos qui communi invident felicitati; & vulnerantur quidem sagitta serpentis super ecclesiastica ordinatione, congratulantur autem ejus commotioni & æstui, atque delitias existimant, si viderint eam in tempestate

* *alias* fortes facti eorum, quæ, &c.

flu-

ANNO CHRISTI 870.

fluctuantem. Talibus ergo expresse hodie dicimus: Quisquis habet aliquid adversus hanc sanctam & universalem synodum dicendum, vel contra hujus canones, aut terminum, stet in medio, & quæ sibi videntur, dicat, sive episcopus sit sive quisquam de ecclesiastico clero, sive laicus, aut ex iis qui civilibus officiis mancipantur, existat; quamquam non datum sit istis secundum canonem dicendi quidquam penitus de ecclesiasticis causis: (opus enim hoc pontificum & sacerdotum est) sed ex abundanti, omne os iniquum obstruere volentes, licentiam præstamus omnibus, ut qui in mente habet quid ambiguum de his quæ decreta sunt ab hac sancta synodo, hoc in medium exhibeat, & suscipiat satisfactionis salubre remedium. Non modicum certamen certavimus, neque labori cuilibet cessimus, ut & ipsi nobiscum nostis, ad congregandum eos qui a Romana & ab orientalibus patriarchalibus sedibus convenerunt: quos conducere multi quidem & ante nos conati sunt, sed nullo modo valuerunt. Non modicam vexationem & contritionem etiam Deo amantissimi summi sacerdotes sustinuerunt, a longe concurrentes ad sanctæ hujus synodi tractatum: qui ergo habet quid dicendum, dicat, dum hæc celebratur. Nam, soluta sancta & universali synodo, qui apparuerit ecclesiæ Dei contradicens, aut non communicans ei, sive episcopus sit, sive absolute sacerdos, sive dignitate aliqua præditus, vel aliter conversatus, veniam ab imperio nostro minime consequetur; sed juste condemnabitur, & a civitate nostra pelletur ut corruptor & pestilens, & membrum putridum & inutile, & commune corpus ecclesiæ violans. Vos autem amatores virtutum, & Deo amicissimi summi sacerdotes, qui episcopali decoramini dono, singuli commonere proprium gregem, & ad salutem ducere ne pigritemini, demonstrantes quantum malum sit, eos, ecclesia Dei manente in tranquillitate, ab illa desilire, & contra eos qui præsunt animabus suis insanire, & divinis mysteriis propter irrationabiles seu viles occasiones sese coercere. Et quidem subjectum vobis gregem per unumquemque dominicum diem verbis doctrinæ confirmantes, ad divinarum voluntatum dirigite perfectionem: eos vero qui errore hæreseos cujusquam detinentur, tamquam pastores boni convertite. Noverit enim virtutibus plena perfectio vestra, quia si notum fuerit nobis, quod hæresis quæcumque in provincia cujusquam vestrum latitans, non per assiduam doctrinam vestram radicitus evellatur, & omnes ad orthodoxam fidem * manu ducantur, canonice hujusmodi episcopus a proprio patriarcha condemnabitur: * & sacris quidem doctrinis atque admonitionibus taliter sacratissimus grex vester per pascua salutaria pascatur. Ipsi autem in alterutrum pacifici estote, & ecclesiæ vinculum indistruptum conservate, in quo laborastis & concordastis, quodque verbo & manu in præsenti sancta & universali synodo confirmastis, ne per contentionem, & pertinaciam mutuam, disruptionem rursus communis ecclesiæ corporis faciatis, & non habeatis veniam in die justissimæ retributionis; sed amicitia vestra & consensus sit ad ordinationem totius ovilis districtissima norma: in vos contemplentur subditi, quemadmodum pictores: ad principalia, & ad vitam vestram & mores, seu conversationem moderari * probantur. Sed & qui in clero deputati estis ecclesiæ Dei, eamdem conservate constitutionem, & alternam concordiam, in nullo declinantes, vel præter quæ sancita sunt Spiritu sancto, ab hac magna & universali synodo prædicantes. Nam & ipsi in omnibus convenistis, & sole clarius veritatem resplendere vidistis, in quam & consensistis, & concordantes apparuistis. De vobis autem laicis, tam qui in dignitatibus, quam qui absolute conversamini, quid amplius dicam non habeo, quam quia nullo modo vobis licet de ecclesiasticis causis sermonem movere, neque penitus resistere integritati ecclesiæ, & universali synodo adversari. Hoc enim investigare & quærere patriarcharum, pontificum, & sacerdotum est, qui regiminis officium sortiti sunt, qui sanctificandi, qui ligandi & solvendi potestatem habent: qui ecclesiasticas & cælestes adepti sunt claves: non nostrum qui pasci debemus, qui sanctificari, qui ligari, vel a ligamento solvi egemus. Quantacumque enim religionis & sapientiæ laicus existat, vel etiam si universa virtute interius polleat, donec laicus est, ovis vocari non desinet: rursusque quantacumque episcopus sit irreverentia & * religiositate plenus, & nudus omni virtute, donec antistes est, & veritatis verbum recte prædicaverit, pastoris mentionis & dignitatis damna non patietur: quæ ergo nobis ratio est in ordine ovium constitutis pastores verborum subtilitate discutiendi, & ea quæ super nos sunt quærendi & ambiendi? Oportet nos cum timore & fide sincera hos adire, & a facie eorum vereri, cum sint ministri Domini omnipotentis, & hujusmodi formam possideant: & nihil amplius quam ea quæ sunt nostri ordinis requirere. Nunc autem videmus adeo multos malitia in insaniam accendi, ut obliviscentes proprii ordinis, & quod pedes sint minime cogitantes, legem ponere velint oculis, non ut natura se habet, sed ut ipsi cupiunt, & singuli ad accusandum quidem majores existunt semper promptissimi, ad corrigendum autem quidquam eorum in quibus accusantur & criminantur pigerrimi. Sed moneo & exhortor omnes qui tales sunt, ut maledictum & alternum odium avertentes, & judicare judices desinentes, attendant sibi, & secundum divinam voluntatem conversari contendant. Nam non quiescit supernum judicium, sed contra dissidentes divinus furor stillabit, & ultionem justam opere cunctis ostendet. Oramus autem super omnia sanctum Deum omnes melioratos, & secundum beneplacentem sibi voluntatem clarescentes, non solum a divina ira intentatos mansuros, sed æterna bona consecuturos orationibus & intercessionibus sanctissimæ dominæ nostræ Dei genitricis, & omnium sanctorum, & precibus ac obsecrationibus sanctæ hujus & universalis synodi. Amen.

ACT. X. CON. VIII GENER.

* Forte, irreligiositate. H.

* aliàs reducantur. * Forte, ut.

* For. probantur. H.

Et post lectionem Basilius amicus Christi & magnus imperator dixit: Dicat nunc, quicumque voluerit ex sedentibus in hac sancta & universali synodo, in quo istorum hæsitet vel ambigat quæ nunc lecta sunt. Sancta synodus exclamavit: Omnibus placent quæ lecta sunt: Omnes eisdem ipsis concordamus: Omnes libenter subscribimus. Sanctissimi vicarii senioris Romæ dixerunt: Quoniam providentia Dei in prosperum finem omnia ecclesiæ devenerunt negotia, oportet nos & in scriptis manu propria hæc roborare, secundum synodicam consequentiam. Unde volumus ut subscribant primitus Christi amatores imperatores, & deinde secundum ordinem sancta hæc synodus. Basilius piissimus & Christi amicus imperator dixit: Tranquillissimum imperium nostrum secutum præcedentes & justissimos imperatores, Constantinum videlicet magnum, & Theodosium, & Marcianum, ac ceteros, vult subscribere post subscriptionem omnium Deo amabilium episcoporum. Sed quoniam postulat præferri nos sanctitas vestra,

sub-

ANNO CHRISTI 870.

ACTIO X. CON. VIII. GENER.

subscribam post subscriptionem omnium sanctissimorum vicariorum: edocti enim sumus a Christo vero Deo nostro habere exaltantem humilitatem. Et post hoc accipiens Donatus sanctissimus episcopus Ostiæ, subscripsit in quinque libris, & deinde Stephanus episcopus Nepæ, & Marinus diaconus reverendissimus, * & honorabilissimi vicarii senioris Romæ: deinde Ignatius sanctissimus patriarcha Constantinopoleos, deinde Joseph reverendissimus archidiaconus & vicarius sedis Alexandriæ, deinde Thomas reverendissimus metropolita Tyri, & locum retinens sedis Antiochiæ: & deinceps Helias Dei cultor monachus & presbyter ac syncellus atque vicarius sedis Hierosolymorum. Et post hos piissimi & amatores Christi imperatores Basilius & Constantinus, figentes quidem propria manu in quinque voluminibus pretiosæ crucis figuram, Basilio magno Imperatore, similiter etiam & Constantino figente crucem pro se & pro fratre suo Leone, subscribente quoque nomina trium imperatorum propria manu, & subscriptionis residuum subscribente Christophoro protoasecretis, & * præposito caniculi: deinde subscripserunt universi episcopi secundum proprium ordinem in quinque voluminibus. Post hæc interrogati magistri & omnes patricii, quid de sancta & universali synodo existimarent, vel quomodo eam subscriberent, Theodorus magnificentissimus proconsul & magister dixit ita: Omnia quæ facta sunt a Photio contra sanctissimum patriarcham nostrum Ignatium, & contra beatissimum papam Nicolaum, anathematizans, & hanc sanctam & universalem synodum suscipiens, recipio quos recipit & anathematizo quos anathematizat. Si vere recepero aliquando quos synodus abjicit, anathema sim a Christo. Similiter Christophorus magnificentissimus patricius & præpositus dixit: Omnia quæ facta sunt a Photio contra sanctissimum patriarcham Ignatium, & contra sanctissimum papam Nicolaum, anathematizans, & hanc sanctam & universalem synodum suscipiens, suscipio quos recepit, & anathematizo quos anathematizat. Si vero recepero aliquando quem synodus abjicit, anathema sim a Christo. Et deinceps unusquisque prænominatorum in sessione patriciorum secundum hæc edidit, ore proprio per vivam vocem, sensum suum, velocibus scriptoribus excipientibus quæ dicebantur ab unoquoque ipsorum, quæ etiam lecta sunt in audientiam omnium per Leonem a secretis, coram sancta & universali synodo voce grandi. Et post stans in medio Stephanus Deo amabilis diaconus & notarius superlaudavit ita: Multos annos imperatorum Basilii, Constantini ac Leonis: Magnorum principum & imperatorum multos annos: Eudoxiæ piissimæ Augustæ multos annos: Multos annos imperatorum.

* Dele & H.

* Præpositus caniculi apud Græcos est, qui curam & custodiam gerit caniculi, id est, stramentarii, ex quo imperator phœniceas literas scribit in chartis.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Donatus gratia Dei episcopus sanctæ Ostiensis ecclesiæ, locum obtinens domini mei Hadriani summi pontificis & universalis papæ, omnia quæ superius leguntur, huic sanctæ & universali synodo præsidens, usque ad voluntatem ejusdem eximii præsulis promulgavi, & manu propria subscripsi.

Ego Stephanus gratia Dei episcopus sanctæ Nepesinæ ecclesiæ, locum obtinens domini mei Hadriani summi pontificis & universalis papæ, omnia quæ superius leguntur, huic sanctæ & universali synodo præsidens, usque ad voluntatem ejusdem eximii præsulis promulgavi, & manu propria subscripsi.

Ego Marinus sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ diaconus, locum obtinens domini mei Hadriani summi pontificis & universalis papæ, omnia quæ superius leguntur, huic sanctæ & universali synodo præsidens, usque ad voluntatem ejusdem eximii præsulis promulgavi, & manu propria subscripsi.

Ignatius misericordia Dei episcopus Constantinopoleos novæ Romæ sanctam hanc & universalem synodum suscipiens, & omnibus quæ ab ea judicata & scripta sunt concordans, & definiens, subscripsi manu propria.

Joseph misericordia Dei diaconus, & vices agens Michaelis sanctissimi patriarchæ Alexandriæ, sanctam hanc & universalem synodum suscipiens, & omnibus quæ ab ea judicata & scripta sunt concordans, & definiens, subscripsi manu propria.

Ego Thomas misericordia Dei metropolita Tyri, & vices gerens sedis Antiochiæ, sanctam hanc & universalem synodum suscipiens, & omnibus quæ ab ea judicata & scripta sunt concordans, & definiens, subscripsi manu propria.

Ego Helias misericordia Dei presbyter & syncellus, locum complens apostolici throni, ubi patriarcha est Theodosius Hierosolymorum, sanctæ Christi Dei nostri civitatis, instar ceterorum vicariorum, omnibus quæ in sancta hac & universali synodo gesta sunt concordans, & definiens, manu propria subscripsi.

Basilius, Constantinus, & Leo, perpetui Augusti, in Christo Dei fideles principes Romanorum, & magni imperatores, sanctam hanc & universalem synodum suscipientes, & omnibus quæ ab ipsa definita & scripta sunt concordantes, subscripsimus manu propria.

Basilius misericordia Dei archiepiscopus Ephesi omnia quæ in sancta & universali synodo judicata sunt & definita libenter suscipiens subscripsi manu propria.

Theodulus misericordia Dei archiepiscopus Ancyrorum omnia quæ in sancta & universali synodo judicata sunt & definita libenter suscipiens subscripsi manu propria.

Barnabas misericordia Dei episcopus Cyzici omnia quæ in sancta & universali synodo judicata sunt & definita libenter suscipiens subscripsi manu propria.

Basilius misericordia Dei metropolita Chalcedonis omnia quæ in sancta & universali synodo judicata sunt & definita libenter suscipiens subscripsi manu propria.

Nicephorus misericordia Dei metropolita Amasiæ omnia quæ in sancta & universali synodo judicata sunt & definita libenter suscipiens subscripsi manu propria.

Basilius misericordia Dei metropolita Gangrensium omnia quæ in sancta & universali synodo judicata sunt & definita libenter suscipiens subscripsi manu propria.

Nicephorus misericordia Dei metropolita Niceæ omnia quæ in sancta & universali synodo judicata sunt & definita libenter suscipiens subscripsi manu propria.

Cyprianus misericordia Dei metropolita Claudiopoleos omnia quæ in sancta & universali synodo judicata sunt & definita libenter suscipiens subscripsi manu propria.

Joannes misericordia Dei metropolita Pergæ omnia quæ in sancta & universali synodo judicata

Non te scandalizet subscribentium paucitas, quia dum Photius diu tyrannidem exercuisset, & pene omnes a piis decessoribus suis sacratos depositisset, & in loca eorum fautores suos tantummodo provexisset, quorum nullus in hac synodo est receptus, isti soli ex priorum patriarcharum consecratione superstites sunt inventi. Verum quotquot sub Nicolao & Hadriano summis pontificibus episcopi fuerunt, hujus synodi sensui consenserunt; licet hæc paucitas gregi illi pro sui

ta ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

ANNO CHRISTI 870. juſtitia comparetur, cui dominus dicit: *Nolite timere puſillus grex*, &c.

Stylianus miſericordia Dei metropolita Neocæſareæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Theodorus miſericordia Dei archiepiſcopus Theſſalonicæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Nicolaus miſericordia Dei metropolita Myrorum omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Siſinnius miſericordia Dei metropolita Laodiceæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Niceta miſericordia Dei metropolita Athenarum omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Nicolaus miſericordia Dei metropolita Synadorum omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

* *alias* Theophylactus.

* Stylianus miſericordia Dei metropolita Iconii omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Hilarius miſericordia Dei metropolita Corinthi omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

* *alias* Corinthi.

Michael miſericordia Dei metropolita * Rhodi omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter, &c.

Ignatius miſericordia Dei metropolita Hierapoleos omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Euthymius miſericordia Dei metropolita Lariſſæ, omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Metrophanes miſericordia Dei metropolita Smyrnæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Michael miſericordia Dei archiepiſcopus Biziæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Joannes miſericordia Dei archiepiſcopus Pompejopoleos omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Paulus miſericordia Dei archiepiſcopus Apamiæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Gregorius miſericordia Dei archiepiſcopus Parii omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Jacobus miſericordia Dei archiepiſcopus Methymnæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Stephanus miſericordia Dei archiepiſcopus Amaſtridis omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Joannes miſericordia Dei archiepiſcopus Cii omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria. ACTIO X. CONC. VIII. GENER.

Joannes miſericordia Dei archiepiſcopus * Ruſſii omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria. * Rufa: *in aliis* X. H.

Stephanus miſericordia Dei archiepiſcopus Cypſallorum omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Euphemianus miſericordia Dei archiepiſcopus Euchaitorum omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Baſilius miſericordia Dei archiepiſcopus Miſthiæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Photius miſericordia Dei archiepiſcopus Nacoliæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Theophanes miſericordia Dei archiepiſcopus Selgæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Marcianus miſericordia Dei archiepiſcopus Thebarum omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Hypatius miſericordia Dei archiepiſcopus Garihelæ omnia quæ in ſancta, &c.

Leontius miſericordia Dei archiepiſcopus Neapoleos omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Theophanes miſericordia Dei epiſcopus Tralleos omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Micheal miſericordia Dei epiſcopus Adramiti omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Stephanus miſericordia Dei epiſcopus Pyrgi omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Niceta miſericordia Dei epiſcopus Photiæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria,

Nicolaus miſericordia Dei epiſcopus Nyſæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Joſeph miſericordia Dei epiſcopus * Anchorum omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria. * Ancorum.

Athanaſius miſericordia Dei epiſcopus Magneſiæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Ignatius miſericordia Dei epiſcopus Timonis omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Arſapius miſericordia Dei epiſcopus Erythreæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Ma-

ANNO CHRISTI 870.

ACTIO X. CON. VIII. GENER.

Macarius miſericordia Dei epiſcopus * * Elizomenæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

* Chyſomenæ.

Philetus miſericordia Dei epiſcopus Tabiæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

* Pro, Clazomenæ H.

Ignatius miſericordia Dei epiſcopus Juliopoleos omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Nicephorus miſericordia Dei epiſcopus Aſponis omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Siſinnius miſericordia Dei epiſcopus Berinopoleos omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Taraſius miſericordia Dei epiſcopus Nicopoleos omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Nicolaus miſericordia Dei epiſcopus Adramiæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Petrus miſericordia Dei epiſcopus Palæorum omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Damianus miſericordia Dei epiſcopus Miletopoleos omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Gregorius miſericordia Dei epiſcopus Tripoleos omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

* al. Rureppi.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus * * Ruſippi omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manū propria.

* Pro, Euripi. H.

Arſenius miſericordia Dei epiſcopus Aureliopoleos omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Xenophon miſericordia Dei epiſcopus Milaſſi omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Leo miſericordia Dei epiſcopus Daphnuſiæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Baſilius miſericordia Dei epiſcopus Hadrani omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Conſtantinus miſericordia Dei epiſcopus Numericorum omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Stephanus miſericordia Dei epiſcopus Gordoſervorum omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus Daſcillii omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Paulus miſericordia Dei epiſcopus Hyberorum omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Michael miſericordia Dei epiſcopus Leontopoleos omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Anthes miſericordia Dei epiſcopus * Hiunopoleos omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

* Hal. Imioleos.

Paulus miſericordia Dei epiſcopus Melæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Germanus miſericordia Dei epiſcopus * Eƈtri omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

* Hectorei al. Cyri

Joſeph miſericordia Dei epiſcopus Berræ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Baſilius miſericordia Dei epiſcopus Zuruli omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Meletius miſericordia Dei epiſcopus Heracliæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens, &c.

Conſtantinus miſericordia Dei epiſcopus Tii omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Coſma miſericordia Dei epiſcopus Hadrianopoleos omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Baſilius miſericordia Dei epiſcopus Cratiæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Euſtachius miſericordia Dei epiſcopus Æmoniæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Euthymius miſericordia Dei epiſcopus Sebaſtæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Conſtantinus miſericordia Dei epiſcopus Synai omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Joannes miſericordia Dei epiſcopus Tampſi omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Joannes miſericordia Dei epiſcopus Polemonii omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Nicephorus miſericordia Dei epiſcopus Neapoleos omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Michael miſericordia Dei epiſcopus Melitopoleos omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Theophanes miſericordia Dei epiſcopus Azameorum omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

ANNO CHRISTI 870.

Ignatius miſericordia Dei epiſcopus Dorylæi omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Conſtantinus miſericordia Dei epiſcopus Auguſtopoleos omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Cericus miſericordia Dei epiſcopus Gordoriniæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Paulus miſericordia Dei epiſcopus Bareos omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Leo miſericordia Dei epiſcopus Seleuciæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Baſilius miſericordia Dei epiſcopus Adadorum omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Nicolaus miſericordia Dei epiſcopus Docimii omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter, &c.

Theognoſtus miſericordia Dei epiſcopus Parnaſſi omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

* *Supra*, Turitunii. H.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus * Zetunii omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Theoclitus miſericordia Dei epiſcopus Lacedæmoniæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Nicephorus miſericordia Dei epiſcopus Crotonæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Nicephorus miſericordia Dei epiſcopus Zacynthi omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus ſanctæ Cyriacæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Gregorius miſericordia Dei epiſcopus Meſinæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria

Demetrius miſericordia Dei epiſcopus Scyllatii omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Michael miſericordia Dei epiſcopus Cercyri omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

* *Pro* Sagalaſſi H

Leo miſericordia Dei epiſcopus * Agalaſſi omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Leontius miſericordia Dei epiſcopus Rhegii omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

Paulus miſericordia Dei epiſcopus Taurianæ omnia quæ in ſancta & univerſali ſynodo judicata ſunt & definita libenter ſuſcipiens ſubſcripſi manu propria.

ACTIO X. CON VIII. GENER.

Epiſtola encyclica ſanctæ ac univerſalis octavæ ſynodi.

EXultate Domino adjutori noſtro, *jubilate Deo Jacob: & laudationes Dei in portis filiæ Sion annuntiate alacrius & ſufficientius.* Debitum eſt, cariſſimi fratres, ad reverentiam veſtram dicere cum propheta David, & rurſus cum propheta Nahum affari: *Quia ecce veloces pedes evangelizantis & annuntiantis pacem: Celebra Juda feſtivitates tuas, redde Deo vota tua, pro eo quod non adjecient ultra, ut tranſeant in vetuſtatem. Conſummatum eſt, ſublatum eſt, aſcendit inſufflans in faciem tuam, eximens de tribulatione: eo quod vertit Dominus contumeliam Jacob, quemadmodum contumeliam Iſrael.* Quid enim aliud gratius, vel quæ ſpecialis exultationis ac dilectionis materia, ſeu conciliatio eſt, quam videre libere agentem ultionum Dominum, & ſuperbis retributionem juſtam & convenientem, & zelotem Dominum vindicantem inimicos ſuos? Propter hoc enim dicit & pſalmiſta: *Lætabitur juſtus, cum viderit vindictam:* lætabitur autem, non profecto quia fidei adverſantium caterva perit, & in peccato ſuo moritur impius; ſed quia contritam videt peccatorum virgam, ne & juſti manus ſuas ad iniquitates extendant, tranquillam injuſtitiam magis, quam divinam juſtitiam intuentes, & mendacium adverſus veritatem continuo prævalere videntes. Ac per hoc veniant ad mentem illam, & cogitationes * ſuas propheta Malachias inſinuat dicens: *Quia invaluerunt ſuper me, dicit Dominus, verba veſtra: Et dixiſtis: Quid locuti ſumus contra te? Et dixiſtis: Vanus eſt, qui ſervit Domino: Et quod emolumentum quia cuſtodivimus præcepta ejus, & quia ambulavimus triſtes coram Domino exercituum? Ergo nunc beatos dicimus arroganter; ſiquidem ædificati ſunt facientes impietatem, & tentaverunt Deum, & ſalvi facti ſunt. Tunc locuti ſunt timentes Deum, unuſquiſque proximo ſuo: Et audivit Dominus, & attendit, & ſcriptus eſt liber monumenti coram eo, timentibus Deum, & cogitantibus nomen ejus. Et erunt mihi, ait Dominus exercituum, in die qua ego facio, in peculium: & parcam eis, ſicut parcet vir filio ſuo ſervienti ſibi: & convertimini, & videbitis quid ſit inter juſtum & impium, & inter ſervientem Domino & non ſervientem ei.* Jubilet enim univerſa Chriſti & ſalvatoris noſtri eccleſia, & gratificans ei glorificationes decantet, iterum clamans cum propheta David: *Fidelis Dominus in omnibus verbis ſuis, & ſanctus in omnibus operibus ſuis.* Qui enim dixit ad ſanctos diſcipulos & apoſtolos ſuos: *Et ecce ego vobiſcum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſæculi;* & ait ad Petrum apoſtolorum principaliſſimam ſummitatem: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam:* multoties alias inferi portas, apertas contra eccleſiam, & devorare eam tentantes, obſtruxit, contrivit, atque deſtruxit, hæreticas videlicet opiniones, & iniqua conamina, quæ in præteritis generationibus per ſua tempora ſunt exorta, ſed nihilo minus & in inſtantibus temporibus inferno proprium os contra eccleſiam Chriſti aperiente, & dilatante, ſimili parique modo protector ejus factus eſt Chriſtus Deus noſter, qui deſponſavit eam & ora loquentium iniqua multifarie multiſque modis obſtruxit, & hanc ab eorum læſione & peſtilentia liberavit. Is enim qui formam quidem

Pſal. 80.

Nahum 2.

Pſal. 33.

* *Forte*, quas propheta H.

Malach. 3.

Pſal. 144.

Matth. 28.

Matth. 16.

pie-

ACTIO X CON. VIII. GENER.

ANNO CHRISTI 870.

pietatis habere simulabat, virtutem autem ejus abnegabat, & secundum antiphraseos tropum Photius appellabatur, multa & varia quidem ab ætate impubi contra eam adinvenit molimina, stolidis & nequam schismaticis concordans, atque concinans, & persuasoriis verbis multos ab ea sequestrans, & in laqueum perditionis attrahens: vocari autem Rabbi præter ætatem tota virtute tentans, quibusdam propriis scriptis & chirographis, sicut se, simpliciores quoque, quin potius leviores sub prætextu quasi discendæ disciplinæ dialecticæ vinciebat: esset profecto ipse insipiens, & omni privatus intelligentia, quemadmodum divina scriptura testatur, evidenter asseverans: *Dixit Dominus homini, ecce pietas & sapientia, abscedere autem a malis disciplina.* Et iterum: *Initium sapientiæ timor Domini: intellectus autem bonus omnibus facientibus eum.* Non enim tantum ipse non abscessit a malis, vel præter canonicas sanctiones pepercit, cum esset laicus, didascalicum sibi nomen imponere, & separari a Christi ecclesia, sed & Deum colere volentes, omni machinamento usus, alienos constituere a justo voto festinavit; ut in illo impleretur aperte dominicum eloquium, quod asserit: *Væ vobis, scribæ & Pharisæi; quia vos non intratis in regnum Dei, sed intrantes prohibetis*; insuper & peccatum super peccatum copulans, perstruxit ut expelleretur ab ecclesia legitimus & canonicus illius pontifex, & summus pontifex, pastor sanctissimus patriarcha Ignatius: & latronis more, atque adulter, in illius sedem ingressus, multam quidem tempestatem adversus eum commovit: plures autem procellas & æstus contra resistentes sibi, & propugnatores veritatis, & valentiorem turbationem, & tumultum sævissimum, in omnem locum qui sub cælo est disperfit: præ omnibus, in pastorem quidem magnum, deinde vero contra minoresque pastores, secundum propheticum affatum, extendens propriam manum, percutientem eos & flagellantem, & varie ac diverse affligentem, & coarctantem, & modo quidem potentes deponens de sedibus, modo vero carceri & custodiæ mancipans, & per diuturnam famem morti transmittens: nonnunquam etiam longissimis & sævis exiliis relegans, & ad ipsas abigens orbis extremitates: nonnunquam vero cœnosis & fœtidis ac tenebrosis locis, quæ mortis umbram convenit dici, concludens, possessiones diversas auferens, casas in montibus virtuti operam dantium & philosophantium comburens, &, ut absolute dicatur, omnem afflictionem & tribulationem faciens corpori Christi & Dei, qui est caput omnium nostrum: non enim habens ex aliqua beneficentia qualemcumque reverentiam vel ad sui receptionem de hujusmodi conatibus & temeritatibus, stabiliri se præter rationem oportere putabat, cum esset bonorum inexpers, & veraciter imperitus. Nam qui convertit prudentes retrorsum, & consilium eorum infatuat, ut ait propheta, convertit eum, & omnia studia, quæ quasi ad propriam commoditatem paraverat, ad confusionem & opprobrium, & eversionem, atque ruinam: quanto enim ille persuadebat sibi quæ ad propriam securitatem pertinere videbantur, tanto magis omnia prospiciens oculus, ea in contrariam opinionem vertebat, ostendens eum de die in diem, ut terebinthum abjectis foliis, & sicut hortum aquam penitus non habentem. Sed quoniam ad beatissimum papam Nicolaum senioris Romæ epistolas & legatos sæpe mittens, & hunc judicem suum eligens, & proponens, & omnia quæ pertinebant ad justificationem sui, & ad sanctissimi patriarchæ condemnationem, sicut voluit ipse, sine impedimento dicens; quoties misit, toties ab eo reprobatus & condemnatus, & ut thronum Constantinopolitanum, utpote alienus, dimitteret, prorsus audivit, præsertim vivo adhuc legitimo ecclesiæ viro.

Ad extremum autem non obaudiens, a Christo, & ab apostolis accepit anathema. Tunc ergo, tunc amplius furens, & a suis sensibus, & ab omni rationabili mente procul effectus, linguam exacuit etiam adversus eumdem, beatissimum videlicet papam, & quemadmodum fabulæ hippocentauros & tragelaphos fingunt & formant, ita quoque & ipse stercorales quosque & subulcos a plateis, & * cujus conducens viros, & vicarios eos aliarum trium sedium appellans, atque proponens, præsumpsit synodale imaginari judicium personas accusantium & accusatorum & testium, & imperatorum, & magnatum, & metropolitanorum, quasi insuspectas fingens & simulans, & hujuscemodi, ut putabat, deposuit inverecunde, & anathemati submisit beatissimum papam Nicolaum, & omnes illi communicantes, neque summitati ejus, neque, quod magis est, ecclesiæ quæ a finibus usque ad finem constat ullo modo parcens, quæ videlicet Deo accepto illi & Christi imitatori & magno pontifici procul dubio communicabat. Sed scientiarum Dominus, & manifestas ejus nequitias, & quæ latenter fecerat opera tenebrarum, id est libros vaniloquos, quos ficte contra beatissimum papam illum conscripserat intuens, unde dicit propheticus sermo: *Oculi Domini excelsi aperti in omnes vias hominum, ut det unicuique secundum viam suam, & secundum fructus adinventionum ejus*, commisit imperatorum regnum principatum Basilio pheronymo domino, de quo affari liquido universitatis Deum arbitramur: *Inveni virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas*, secundum beatum regem David. Hic enim meditationem ponens in corde suo ambulare secundum viam Dei, & custodire mandata ejus, maxime vero experimentum habens eorum quæ nuper injuste & inique acta sunt, clara quæque & certa sibi eorum quæ non apparebant fecit indicia. Et egregios quidem episcopos, & ductores monachici ordinis, disjunctos hinc & dispersos aspiciens, nec non & eos qui in solitaria vita positi angelicam & cælestem sincere conversationem dirigebant, quinimmo & illos qui potestate ac potentatu præditi bonas opiniones ferebant, execrari pervasorem & adulterum, veluti aliam quamdam abominationem desolationis intuens, &, quod omni ratione dignius & præstantius est, videns quod senior Roma projiceret eum, & crebris redargutionis suæ verbis, tamquam quibusdam jaculis, sauciarit, transmisit ocius hunc ad debitum sibi ignominiæ locum, & throno Constantinopoleos proprium pontificem secundum synodicum judicium sanctissimæ Romanorum ecclesiæ restituit: ad manifestiorem autem veritatis satisfactionem, & certitudinem etiam, loci servatores ex omnibus patriarchicis sedibus convocavit, & omnem nihilo minut episcoporum catalogum, qui sub throno Constantinopoleos degit, adduxit, qui gratia & cooperatione Domini Christi Dei nostri & sanctione ac solicitudine ejusdem Christi amatoris imperatoris, hanc magnam & universalem celebrantes synodum, & cum multo scrutinio & probatione quæ acta sunt examinantes, reperimus & advertimus, quod injuste, & extra rationem, & præter divinas leges ac jura, sanctissimus patriarcha

Job. 28. 28. ex Græco.

Psal. 110.

Luc. 11.

* f. vicis.

Jerem. 32. 19 ex Græco.

1. Reg.

Ignatius a Constantinopolitanorum ecclesia sit amotus, & injuste, & extra rationem, & præter divinas leges ac jura, in eam pro ipso introductus sit Photius, & e contra rationabiliter, & juste, ac discrete, seu canonice, atque synodice, receperit proprium thronum sæpe memoratus sanctissimus patriarcha Ignatius: & rationabiliter, & juste, ac discrete, seu canonice, atque synodice projectus sit Photius; ita ut opportune audire valeat a prophetæ voce dicente. *Quemadmodum feciſti, ita erit retributio tua*: retribuetur tibi in caput tuum. Igitur sanſta hæc & universalis synodus, sæpe adducens pervasorem Photium, & per multas & diversas interrogationes deposcens, quo patenter confiteretur * superationem suam, & humiliaretur in consp- ctu gloriæ Dei, & magnitudinis patriarchalium sedium, aut, si hoc nollet, loqueretur aliquid, & duceret excusationis verba ad propriam stabilitatem & justificationem; deprehendit eum inexcusabilem in modis omnibus, absque voce, ac per opera sua infirmantem sibi proverbiale dictum, quod perhibet: *Iniquitates suæ capiunt impium, vinculis autem peccatorum suorum unusquisque constringitur*; & adhuc: *Viæ autem impiorum tenebrosæ: nesciunt quomodo offendant.*

Propter hæc ergo cuncta nolentem intelligere, ut bene ageret, neque obedientiam præeligentem, neque confitentem peccatum suum, & iniquissimum præsulatum, sed inobedientem & resistentem sanctæ huic & universali synodo, repulimus, & anathematizavimus, atque a tota catholica & apostolica ecclesia fecimus alienum, per datam nobis potestatem in Spiritu sancto a primo & magno pontifice nostro, & * deliberatore ac salvatore cunctorum; quemadmodum scriptum est apud deiloquum Moysen: *Et anima omnis quæ fecerit in manu superbias, ab indigenis vel a proselytis Domini, iste irritat: & exterminabitur anima illa de populo suo, quia verbum Domini depravavit, & mandata ejus dissipavit: contritione conteretur anima illa, peccatum suum in ea*: quemadmodum & dominicus innuit sermo, qui peccatum in proximum, & nequaquam correctum, sed & ecclesiæ Dei non obedientem, monet deputari ac opinari sicut ethnicum & publicanum. Similiter quoque & eos qui ab ipso manus impositionem acceperunt, & arbore putrida fructus putridiores apparuerunt, & neque post stercus meliorari voluerunt, concidimus gladio spiritus: *Omnis enim arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur*, secundum sermonem dominicum. Si enim radix sancta, & rami; & si fermentum sanctum, & massa; (quemadmodum Paulus magnus apostolus aperte clamat) manifestum est quod e diverso, si radix polluta, & rami; si fermentum pollutum, & massa: modicum namque fermentum totam massam fermentat. Porro coabjectus est ab hac sancta & universali synodo etiam Theodorus Iconomachicæ hæreseos princeps qui nuncupatus est Crithinus, & quidam alii consentaneorum illius; quosdam vero qui susceperunt verbum veritatis recepimus, & choro orthodoxorum connumeravimus: quosdam autem qui in eadem permansere mente, impios & pravos cum pheronymo Crithino, quemadmodum paleatos & stercorales ex mundissimo frumento ecclesiæ per amplius sequestravimus, & vehementius anathematizavimus exponentes & canones numero viginti septem pro ecclesiæ commoditate, Christianorumque munimine, ac salute, nec non & universali ordinatione. Hæc autem omnia cognoscentes vos, fratres carissimi, & filii sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ, cujuscumque & qualiscumque dignitatis vel moris estis, laudabiliter Deum laudate, protectorem videlicet timentium se, & liberatorem omnium qui sperant in eum: & secundum decretum & judicium sanctæ ac universalis synodi, malos avertite eos qui sunt mali sensus, abominamini injustos, & iniquos odio habetote, libere singuli cum divino David psallentes: *Iniquos odio habui, legem autem tuam dilexi*: scriptum est enim, quia: *Qui dicit impium justum, est maledictus in populis, & odibilis inter gentes a Domino*. Et iterum: *Qui justum dixerit injustum, in justum vero justum, immundus abominabilis a Deo*. Nu latenus ergo audeat quis eorum qui Christiano vocabulo digni sunt, quique regimen pastorale sortiti sunt, aut ab alio regi videntur, contrarium quidquam gerere sanctæ huic & universali synodo, ac per hoc inveniatur omnium Deo contradicens, & illius consilium & judicium spernens. Dicit enim alicubi Paulus magnus apostolus: *Igitur qui spernit nos, non hominem spernit, sed Deum vivum, qui dedit Spiritum sanctum suum in nos*. Dicit autem & quidam deiloquorum nostrorum: Si quis scissus a veritate fuerit, regnum Dei non possidebit, sed in gehennam condemnabitur. Et rursus: Si quis in aliena sententia ambulat, hic non est Christi: cum hujusmodi ne commiscearnini, ut non cum eo pereatis. Quis enim nesciat quod in medio sanctæ hujus & universalis synodi fuerit incomprehensibilis & incircumscriptus Christus ac Dominus qui dixit: *Ubi sunt duo vel tres in nomine meo, ibi sum in medio eorum*: & voluntate ipsius omnia a Deo mota sancta hæc & universalis synodus & tractaverit & fecerit? Et quoniam dicit omnium Deus per Isaiæ prophetæ vocem: *Et dabo clavem domus David super humerum ejus, & aperiet; & non erit qui claudat: & claudet, & non erit qui aperiat*. Et iterum scriptura Job dicit. *Si destruxerit, quis ædificabit? si clauserit contra hominem, quis aperiet?* Certum est, quod quisquis voluerit aperire januam quam sancta hæc & universalis synodus clausit, vel claudere tentaverit quam aperuit, Dei hostis & impugnator invenietur & ostendetur, & super terram & in cælis. Sed fiat, ut omnes qui invocant nomen Domini nostri Jesu Christi, caritateque illius freti timorem ejus præ oculis habeant in æquitate veritatis, & fructus justitiæ afferentes inveniantur; quatenus omnes custodiantur, & efficiantur digni, & in præsenti sæculo superna providentia perfrui, & in futuro sæculo percipiamus cælestia & incorruptibilia bona, quæ nobis in promissionibus sunt reposita in eodem Christo Deo nostro, cui gloria in sæcula sæculorum. Amen.

ACTIO X CONC. VIII. GENER.

Domino sanctissimo & coangelico maximo summo sacerdoti & universali papæ Hadriano, sancta & universalis synodus Constantinopoli congregata in Domino salutem.

OPportunum est cum sapientissimo Salomone nunc & nos clamare: *Sapientia in exitibus laudatur, in plateis autem fiduciam agit, in summis murorum prædicatur, in portis autem potentum assistit, in portis autem civitatis confidens dicit: Quanto tempore innocentes abundant justitia, non confundentur; insipientes autem, injuriæ existentes desideratores, impii facti scientiam oderunt*: hic est proverbialis sermo. Donatus enim Deo amabilis episcopus Ostiæ, & Stephanus Deo amabilis episcopus Nepæ, & Marinus honorabilissimus diaconus sanctæ Romanorum ecclesiæ, sanctissimi vicarii sanctitatis vestræ, cum essent divina sapientia re-

ple-

ANNO CHRISTI 870.

* Forte, superationem

Prov. 5.

Prov. 4.

* Forte, liberatore. H.

Num. 15.

Matth. 18.

Matth. 3

Rom. 11.

Psa. 118.

Prov. 14.

Prov. 17.

1. Thess. 4

Matth. 18.

Isa. 22.

Job. 12.

Prov. 1.

ANNO CHRISTI 870.

pleti, & sapientiæ columnis propriæ animæ domum fundantes & stabilientes, & Deum omnium, qui in sapientia terram fundavit, præoculis habentes, fiducialiter egerunt: in plateis profecto divinarum scripturarum, & excelsis, & sublimibus, & fortissimis muris veritatis Dei concilium prædicaverunt, & portis non solum potentum, id est auditibus eorum qui sensus exercitatos ad discretionem melioris ac deterioris, nec non & interiorem hominem perfectum habent, sed & eorum qui imperfecti, & sensibus parvuli sunt in civitate viventis Dei luculenter æquitatem divinæ justitiæ annuntiaverunt; & superioribus quidem manifestati sunt, accusata divinis legibus & præceptis injustitia & malitia: eos vero quos proverbiale dictum innocentes nominavit, per privationem videlicet malitiæ, inconfusos Dei boni cooperatione & gratia conservaverunt. Insipientiæ autem operarios, & æmulatores nequitiæ tamquam conviciorum avidos existentes, & impios factos, argumentis veritatis obnoxios ostenderunt, quemadmodum alios iterum proverbiale fatetur eloquium: *Et examinatio perdit impios*: operibus enim suis præpedierunt eos Deo amabiles vicarii paternæ sanctitatis vestræ, quod hymnidicus David ait: *Ad nihilum deductus est in conspectu ejus malignus, timentes autem Dominum glorificat*. Nam & quid aliud hos apparuisse opinandum est, quam derivatas imagines? immo vero characteres indissimiles quarumdam bonarum & principalium tabularum Nicolai beatissimi papæ revera fortissimi pietatis certatoris simul & sanctitatis tuæ? Sicut enim ille beatissimus & veraciter homo Dei primitus definivit & promulgavit, nec non & summa paternitas tua firmavit, & synodice roboravit; ita & ipsi hæc annuntiaverunt, & egerunt amborum vestrum sanctissimorum, videlicet senioris Romæ pontificum, nomen & memoriale, instantibus temporibus & cunctis generationibus, quæ deinceps futuræ sunt, efficientes laudabile: ita * & unicuique ipsorum aptetur quod dicit in evangeliis Christus omnium nostrum salvator: *Qui a semetipso loquitur, gloriam propriam quærit: qui autem quærit gloriam ejus qui misit illum, hic verax est, & injustitia in illo non est*. Sed & benedictus Deus, qui non dedit nos in captionem dentibus odientium nos, sed eripuit animam nostram sicut passerem de laqueo venantium eam, & orationes vestras & assiduas redargutiones & admonitiones, quas pheronymus ille & magnus Dei summusque pontifex beatissimus papa Nicolaus: Dilexi enim jugiter ferre labiis illius beati nomen introducens, videlicet, per hoc, & ipsius quoque memoriam, qui per Christum, & cum Christo mundum vicit: & ipse qui & gradus & dignitatis & moris ejus successor es, pro ecclesiastica pace alacriter exercuistis, ad expellendum lupum ab ovili Christi, tamquam veri pastores rationabilium ovium Christi, quinimmo summi pastores, & principes omnium ecclesiarum. Sed de misero quidem Photio, & iis qui seducti sunt ab eo, & concordaverunt ei, propheticum illud dicendum est: *Quia rectæ viæ Domini, & justi ambulabunt in eis; impii autem infirmabuntur*, vel etiam offendent in illis; suis enim viis delectari utique pernecessarium erat eis, fructus & mala accidere justum erat eis secundum opera manuum suarum, ut quodam in loco dicit magnivocus Isaias. Quis autem amatoris Christi & tranquillissimi imperatoris nostri articularibus insinuare vocibus poterit, in omnibus quidem aliis, sed præcipue in ecclesiasticis rebus atque personis æquanimitatem & exercitium? qui pietatis definitionibus & virtutum proprietatibus omnes supergressus est qui ante se regnaverunt; ita ut magis directionem ejus moribus, quam nostris virtutibus fiduciam capiamus, quem omnipotens Deus & rex universorum, qui per solertiam vestram, interventionem, ac judicium, seu synodicam expositionem, tam magnam & universalem synodum congregare dignatus est, & tantum opus ad finem prosperum perducere maluit, custodiat incolumem utrumque per multos annorum circuitus, & det sanctitati quoque vestræ condignam laborum vicissitudinem, & cum Petro & Paulo principibus apostolorum judices vos demonstret, & jam in futuro sæculo multarum gentium & populorum propriis bonis operibus, impios & iniquos judicaturos, quemadmodum & nunc debite fecistis, a Christo gubernacula sumentes ecclesiasticæ navis.

ACTIOX. CONC. VIII. GENER.

Igitur libenter oppido & gratanter imitatrice Dei sanctitate vestra omnium nostrum conventuum & universalis hujus atque catholicæ synodi consensum & consonantiam recipiente, prædica eam magis, ac veluti propriam, & solicitius confirma coangelicis præceptionibus & admonitionibus vestris, ut per sapientissimum magisterium vestrum etiam aliis universis ecclesiis personet, & suscipiatur veritatis verbum, & justitiæ decretum.

Psal. 14.

Joan. 7.

Psal. 122.

Osee 14.

Hæc epistola missa est ad omnes patriarchales sedes.

Basilius, Constantinus, & Leo, in Christo Jesu imperatores Augusti principes Romanorum.

Diligentibus Deum cooperari omnia in bonum divinitus clamat patenter apostolus; quin & petentem accipere, & quærentem invenire, & pulsanti aperiri spei portas dominica vox admonuit; his ergo dictis & divinitus gubernatum imperium nostrum parens, ut possibile sibi fuit, coronæ datorem suum diligens, non destitit de inventione ecclesiasticæ ordinationis nostræ petendo, quærendo, & pulsando, quousque Deo acceptis orationibus vestris spei fructum adeptum est. Incorruptæ enim columnæ ecclesiarum, sanctissimi videlicet summi pontifices senioris Romæ, multum dante arripientes laborem pro ecclesiastica ordinatione, debitam facultatem nostris contulerunt negotiis, ita ut honoratissimi vicarii sanctæ Romanæ ecclesiæ, cum reverendissimo loci servatore sanctitatis tuæ, & aliarum patriarchalium sedium, Dei gratia & cooperatione facilius evellerent nequitiæ zizania, & rus exhiberent mundissimum. Nam condemnatione dignos, & turbationis auctores cum horum acephalo capite, regulariter atque synodice irreprehensibili judicio condemnaverunt & reprobaverunt: ei autem qui patenter injustitiam passus est, legitimo scilicet summo sacerdoti, & iis qui circa ipsum sunt, decreverunt & contulerunt triumphum, subtilitatem præterea eorum quæ acta sunt in superius declarata sancta & universali synodo sanctitati tuæ expressius exhibebit gestorum ejusdem synodi series. Gratias ergo agentes omnipotenti Deo pro ecclesiastica constitutione, ac idonea synodi terminatione, beatificantesque & suscipientes sinceram nobis a Christo Deo collatam divinorum canonum custodiam, & conservationem sanctitatis vestræ; quia salvat operibus circa nos benignitatis affectum, manifestum ei præsentamus laude dignum sanctæ hujus & universalis synodi finem, quatenus & ipsa gratiarum Deo una nobiscum offerat actiones largitori, scilicet pacis, & totius saluberrimæ ordinationis auctori; orans & pro divinitus muniendo imperio

Rom. 8.

Apoc. 3.

* Forte, ut H.

no-

nostro, bene valere sanctissimam paternitatem A
ANNO CHRISTI 870. tuam, tranquillissimum imperium nostrum exoptat, apud Christum mirabiliter. Data indictione tertia.
An. Ch. 870.

Vestimenta diaspra tria, esophorum dicitrinum cancellatum, id est chasdium erodium, habens ornaturam auream & vellus prasinum, id est vilarni pinninum pro casula facienda, id est usin rubeumærem habentem, id est usinallum, id est malchumat, id est planetilia castanea duo. ACTIO X. CON. VIII GENER.

Postea sequitur altera epistola, cujus initium est:

IN NOMINE PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI unius & solius veri Dei nostri Basilius, Constantinus, & Leo, fideles in Domino imperatores Romanorum, Hadriano sanctissimo papæ Romano spirituali patri nostro.

Subsequens epistola pro tribus capitulis, quæ quidem nec omnes patriarchales sedes cum tota synodo ausæ sunt definire, sed horum dispositionem per patriarcham Ignatium a sede apostolica consueverunt humiliter postulari.

Per omnia sanctissimo & sacratissimo fratri & comministro Hadriano beatissimo papæ senioris Romæ Ignatius a Deo misericordiam consecutus archiepiscopus Constantinopoleos novæ Romæ in Domino salutem.

INdeficientem habentes in mente nostra memoriam beatitudinis vestræ, divinamque legem, B naturæ hominum conjunctam, honorantes pro viribus, quæ patribus spiritualibus * vicissitudine, juxta cultum venerationis, exolvere jubet filios, semper de incolumitate vestra cognoscere volumus, & divinum nobis ac sacrum caput, quoniam non possumus carnalibus, saltem spiritualibus labiis per affatum litterarum amplecti: debemus autem hoc, & propter præpositas causas, & propter amorem ejus qui circa nos est; qui zelo veritatis conspersus ostendit juidem quanta sit sua erga Deum pietas, quantaque circa justitias diligentia, & quanta fraternam erga dilectionem flagrantia. Quoniam vero & litterarum gerulum expeditum ad peregrinam profectionem, & magnanimum ad malorum tolerantiam consecuti sumus, C id ipsum optabile habentem, principi apostolorum ante promissum causa reddendi votum, eumdemque vestræ paternæ sanctitati commendamus, super hoc quoque multum tranquillitatem vestram rogantem. Idem autem est hic Theognostus, quem & vos bene nostis, Deo amabilis hegumenus superlaudabilis Dei matris * Peges, & vasorum custos magnæ ecclesiæ. Per ipsum ergo quæ nostri desiderii sunt opportune adimplere conspeximus; implorantes coangelicam sanctimoniam vestram, in primis quidem de habitu vestro, qui secundum Deum est, deinde etiam de Deo amabilium apocrisiariorum & vicariorum prospero itinere, litteris per eum significari nobis celerius. Jam enim tempus habemus non modicum expe- D ctantes, & nescimus evidenter tarditatis causam. Sed & si hactenus deesse clamaverint, saltem sero hoc nobis agnitum fiat. Specialis autem pater noster & magnæ civitatis nostræ patriarcha postulavit a nobis scribere sanctitati tuæ de his lectoribus qui a Photio promoti sunt, multis & innumerabilibus existentibus eis in diversis provinciis: insuper autem & de Paulo reverendissimo bibliothecario verbo & vita præfulgido, ac Theodoro metropolita, qui & ipse nimis ecclesiæ utilis est; quatenus dispensatio fiat a sanctitate vestra super ipsis, quibusdam quidem ad ascensus majores sacrorum graduum, quibusdam vero ad receptionem sedium suarum, ad hoc rogantibus Dei imitatricem virtutem * suam; horum qui- E dem multitudinem, hujus vero labores, & pro veritate sudores, illius autem culpæ reprehensionem, & quod ex canonica sit manus impositione promotus considerantem: & pro his & imperium nostrum flagitat pietatem tuam dispensandum aliquid hinc humanius. Bene vale, mi amantissime pater: bene vale, memor imperii nostri in Deo acceptis precibus tuis quæ sunt ad Dominum: legimus.

Transmisimus autem sanctitati vestræ gratia commemorationis imperii nostri, & dilectionis quam circa illam habemus, quæ per species deferuntur,

LApis, qui de monte abscissus est sine manibus, & percussit imaginem illam magnam impiorum regnorum omnium super pedes testeos & ferreos, & ventilavit eam ut pulverem ab area æstiva, & factus est in montem magnum, & replevit universam terram propria magnitudine & gloria, Christus videlicet, qui est solus infinitæ potentiæ dominus, & Deus noster; & olim quidem illustrem & perspicuam operatus est vestram magnam civitatem Romam per eos sanctos lapides qui ab oriente ad eam devoluti sunt, Petrum ajo & Paulum, eximiam principalem apostolorum summitatem: sed nihilo minus in nostris temporibus, quin potius & illustriorem & clariorem demonstravit per eos quibus in generatione nostra pontificalia gubernacula ejus commissa sunt, sanctos & pretiosos revera lapides, Nicolaum videlicet beatissimum & fraternam sanctitatem tuam: qui quemadmodum a quodam sublimi loco contra injustitiæ & mendacii machinamenta demissi & devoluti usque ad urbem nostram per sapientissimas epistolas vestras & sanctiones, sed & sanctissimos & Deo amicissimos loci servatores, contrivistis omnes machinas & munimina adversantium veritati, & nunc pacificam constitutionem agentes per miserationes & gratiam qui vere princeps pacis & pacificus est Christus Deus noster, & per diligentiam vestram ac excitationem, gratias agimus omnium bonorum auctori & misericordissimo Domino, & salvatori ac redemptori universorum, qui sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam desponsavit, & caput se hujus nominare dignatus est, & membra corporis ejus vos & nos in uno spiritu compaginata & convenientia per operationem sancti Spiritus, & alternam consonantiam & conspiramentum exhibuit. Quinimmo & beatitudini sanctitatis vestræ gratificas voces debite commendamus, exorantes semper ad Deum, qui est super omnia Deus, quo sanctitatem vestram cælestiis & propriis laboribus & certaminibus dignis & congruis recompenset vicissitudinibus; quippe qui solus est dator & largitor magnarum & vos decentium retributionum. Verumtamen & nostra humilitas memor caritatis vestræ, ac amabilis quem circa nos habet affectus, & ad hoc ipsum voluntatem & meditationem habens, invenit procurantem, ut mitteretur in viam, quæ est ad magni nominis Romam, orationis causa, intimum filium nostrum reverendissimum abbatem Fontis, & scevophylaca magnæ ecclesiæ dominum Theognostum, & idcirco magis studuimus adimplere desiderium vestrum, quem & misimus cum præsenti epistola nostra visitaturum, & salutaturum, ac adoraturum

Dan. 2.

* Forte, vicissitudinem. H.

* Peges, id est Fontis: monasterium est apud Constantinopolim sic vocatum.

Forte, tuam. H.

ANNO CHRISTI 870.

rum fraternam sanctitatem vestram: nuntiaturum etiam & a Christo nobis donatam incolumitatem in hac vita multis passionibus & tribulationibus plena, quemadmodum ipse voluit & judicavit qui omnia sapienter & congruenter dispensat, & ante in tua piissimorum, & Christo amicorum, ac a Deo gubernatorum, atque divinitus munitorum imperatorum nostrorum prosperitatem & trophæa, & in melius de die in diem rerum Romani imperii translationem, ut & vos gaudentibus nobis congratulemini per mutuam unius corporis membrorum coaffectionem & compassionem, & iterum Dei boni gratia & cooperatione ad mediocritatem nostram maturius remeaturum, & bona nuntia amabilissima vitæ vestræ allaturum ad ecclesiam nostram, ut & in hac parte colætemur vobis, & eum, qui solus est investigabilis dominus, & sapientissimus substantiarum factor, & continuus procurator universorum, glorificemus & magnificemus, qui magis ac magis roboret sanctitatem tuam, & conservet utrimque immaculatam atque illæsam ad ecclesiasticorum negotiorum personarumque profectum, & utilitatem & gloriam omnitenentis Dei principalis benignitatis ejus. Quod autem, sanctissimis vicariis paternæ sanctitatis vestræ adhuc præsentibus, penitus perfectum non est, neque finem accepit, rogamus nunc terminari, & disponi perfecte, ac integre scribi ad humilitatem nostram de his lectoribus qui tonsi sunt a Photii manus impositione: qui cum sint pene innumerabilis multitudinis in universis regionibus & civitatibus ecclesiæ, postulant ex necessitate aliorum fieri sacerdotalem provectum: ut cognoscamus etiam & super hac re vestram voluntatem atque decretum certissime & manifestissime, utrum sint digni promoveri ad majores sacerdotii gradus, an non sint: dubium enim hoc tantum dimiserunt: & adhuc postulamus etiam de intimo filio nostro, & fortissimo veritatis agonista, Paulo videlicet charthophylace, ut, si est possibilis in eum dispensationis aliqua ratio, recipiat dignitatem episcopatus, quemadmodum & antea in litteris nostris efflagitavimus. Deinde quoque super Theodoro, qui a nobis quidem consecratus est metropolita Cariæ, multum autem laboravit; & afflictus est ab initio injustæ ac iniquæ dejectionis nostræ, in novissimis vero cum misero Photio conveniens, propter ejus immensa tormenta quæ sibi resistentibus inferebat, consensit, & usque ad ultimum ipsius diem repœnitens, nihilominus rursus corde contrito & spiritu humilitatis veniam expetivit. Prohibuerunt enim eum sacerdotio fungi quoquo modo sanctissimi vicarii almitatis vestræ, & quod subscripserit, ut fatebantur in eam, quæ facta est ab infelicissimo Photio quasi depositio beatissimi & optimi patris nostri Nicolai decessoris sanctitatis tuæ. Hæc sunt de quibus rogamus sanctitatem vestram, ut si possibile sit, utatur verbo dispensationis & misericordiæ in his, cum alia omnia optimum & commodum finem ac dispositionem susceperint. Ceterum dona nobis sanctas & cum Deo loquentes orationes tuas, sanctissime & imitator Dei frater noster: donet is nobis per multa annorum curricula utrimque incolumes. Indicia vero magnæ & caræ dilectionis nostræ misimus sanctitati tuæ ista, Græcolatinum evangelium diligentissime correctum, orarium deauratum, casulam optimam, theriacam probatissimam; Deus autem qui omnia condidit, & contrariarum qualitatum operationem in unam & eamdem coaptavit substantiam, & continet, & salvat, per sanctas orationes tuas pacificet magis ac magis, & consonantem ac unius opinionis a finibus usque ad fines sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam habere dignetur.

ACTIO X. CON. VIII. GENER.

Hadrianus episcopus servus servorum Dei dilectissimis ac spiritualibus filiis Basilio, Constantino, & Leoni, piissimis & tranquillissimis imperatoribus.

LEctis excellentis imperii vestri litteris, dilectionis vestræ * quæ erga nos flagrat, indicia & pietatis solita studia non tam cognovimus, quam recognovimus; unde gratiarum multimodas actiones summæ divinitati referimus, & multiplices laudes ejus concinere non cessamus, ob id maxime, quia circa religionis cultum accensi, postpositis ceteris sæcularibus curis, ante omnia ecclesiasticæ paci consuluistis; & quia sedis apostolicæ decreta, sana, priscaque lege super exortis controversiis exquisistis; & in colligendo magno sanctoque collegio pium studium & desiderium ostendistis, in quo, abdicato pravitatis auctore, definitio rectæ fidei & catholicæ ac paternæ traditionis, atque jura ecclesiæ perpetuis sæculis profutura, & satis idonea, fixa sunt & firmata: in quo etiam illud mirabilius & laudabilius sublimitatis vestræ prædicatur insigne, quod non judicum vel assertorum, sed consciorum tantum & obsecundatorum persona usi fuisse dignoscimini: ita ut per humilitatis arcem ad culmen virtutum pervenire dilexeritis potius, quam per imperialis altitudinis fastum ad inanis gloriæ ima delabi consenseritis. Præterea nostri habitus qualitas, quam scire se velle benignitas vestra pio designat affectu, ita se habet, ut superna providentia, quæ cuncta creavit, & continua provisione gubernat, expedire nobis perspicit, & quod expedierit consulte dispensat. Apocrisiarios quoque nostros, super quorum nihilominus reversione scripsistis, licet sero, post multa tamen pericula, deprædationes, atque propriorum hominum trucidationem, nudos tandem recepimus non cujuslibet hominis fretos auxilio, sed Dei solius præditos adminiculo: unde audientes hæc universi gemunt; & quia isti pertulerunt quæ sub nullo piorum principum quemquam sedis apostolicæ missum pertulisse recolunt, omnes stupefacti mirantur, fitque continui clamoris ab ecclesia nostra murmur, quod ita dispositionis vestræ constitutio improvide prodire potuerit, ut in barbarorum gladios, nullo imperii vestri fulti præsidio, miseranter inciderint. Præsertim cum hos quos ab apostolica sede toto desiderio postulaveritis, & ab ipsis apostolorum principum tectis per legatos vestros salvos acceperitis, salvos rursus, dispositis rite propter quæ missi fuerant, ad propria remittere summa diligentia procurare debueritis, exemplo saltem provocati Michaelis decedentis imperatoris, qui quos ab apostolica sede susciperе meruit, idoneo sociatu prævio, ut nostræ illæsi præsentarentur ecclesiæ solerti cura satagit. * Et præterea & aliud quod prima pietatis vestræ opera, vel circa sedis apostolicæ prioris benignitatis indicia contra spem nostram decoloraſſe convincitur, immo funditus destruxisse probatur: videlicet quia favore vestro frater & coepiscopus noster Ignatius in Bulgarorum regione consecrare præsumpsit antistitem, unde mirati sumus, & quia a pia intentione vestra retro versi sitis, admodum obstupuimus. Verumtamen saltem nunc jam dictum reverendissimum præsulem ab illius regionis dispositione salubribus monitis, quæsumus, coercete: alioquin nec ipse canonicam effugiet ultionem, nec ii qui præsulatus vel alte-

* *Forte*, qua. H

* *Forte*, est. H.

alterius officii sibi nomen illic usurpant, cum ex- A
ANNO CHRISTI 870. communicatione, qua jam tenentur astricti, etiam proprii gradus jactura carebunt.

Porro de tribus capitulis, super quibus, præfato postulante sanctissimo fratre & coepiscopo nostro Ignatio, divinitus protectum imperium vestrum nos deprecatum esse dignoscitur; nil possumus ab eo quod jam constitutum est, ordinare diversum vel disponere, maxime de Photii consecratione aliquantisper versum: nisi forte nos, quibusdam ex utraque parte in præsentia nostra repertis, contigerit scire, quæ usque huc nescimus: vel discere quæ nunc penitus ignoramus. Non enim est in nobis est & non est. Et si quæ destruximus, eadem reædificaverimus, prævaricatores nos legis esse constituemus. Satis enim no- B
ta sunt quæ cum suo auctore destruximus, & quæ construenda mandavimus. Ab illis quippe sacratissimis constitutis, quæ vel apostolicæ memoriæ prædecessor noster papa Nicolaus antea salubriter sanxit, vel nos postea dispensatorie protulimus, nulla motione vel mutatione discedemus, aut ad dextram vel sinistram quoquo modo declinabimus. Quæ videlicet jam dudum probavit ecclesia, & immutilata servanda nuper gestum universale concilium statuit. Neque enim nobis moris est, ut pro libitu proprio paternis sanctionibus abutamur; quemadmodum quibusdam, qui apud vos summa rerum ecclesiasticarum gubernacula moderantes, tunc synodorum statuta, vel etiam apostolicæ sedis decreta proferunt, cum vel alios læ- C
dere, vel se juvare cupiunt: & hæc tunc sub silentio tegunt, quando fortasse contra se, vel pro aliis proponerentur. Si nostra, more priorum, æquitas in vestræ urbis præsules, majorum regulis obviantes, commoveri severius voluisset, quamvis multa instantia, & certamen viri prudentissimi & religiosissimi hegumeni ac sacrorum vasorum custodis Theognosti, qui de pietatis vestræ virtutibus, & probabilium morum insignibus, & trophæorum triumphis, atque de beneficiorum vestrorum pie sibi præsitorum multitudine, nos plurimum relatione sua lætificavit, & qualiter diebus vestris, superno brachio, atque studio, & solertia vestra Christianitas prosperetur, enarrans, ad multimodas laudes sanctæ Trinitati reddendas, & gratias, alacriores exhibuit, ad postulata divinitus muniendo imperio vestro concedenda, nos supra modum esflagitaverit, & ultra quam dici possit solito & prisco more, ac pro ecclesiasticis utilitatibus frequenter impenso, crebris suggestionibus * investigarit. Super quibus tamen propter jam designatam causam, nec annuere possumus, nec quidquam præter id quod jam evangelizatum est, ullo modo definire.

ACTIO X. CON. VIII GENER.

* *Forte*, instigatis. H.

Deus autem omnipotens, per quem reges regnant, & in cujus manu omnia jura regnorum consistunt, imperium vestrum ad ecclesiæ suæ sanctæ pacificam constitutionem & populi Christiani perpetuam libertatem magis ac magis corroboret, ejusque potentibus plantis cunctarum infidelium nationum cervices inflectat, dilectissimi & desiderabilissimi filii. Data IV. Idus Novembris, indictione V.

An. Ch. 871.

NOTA EX EDITIONE ROMANA.

* Quæritur, cur sedes apostolica eos qui a Photio damnato in diversis sunt ecclesiæ gradibus constituti, sine recuperatione deposuerit; cum ab Ebione damnato sacratos, & post astantibus episcopis depositos, instaurari decreverit. Sed sciendum est, quia Photius tamquam neophytus & adulter, qui scilicet ecclesiam viventis invaserit, nunquam fuisse episcopus, dictus & promulgatus est, sed nec il qui ab eo manus impositionem acceperunt, comparati videlicet Maximo Cynico, & ordinatis ab eo a secunda synodo cum ordinatore repulsis: Ebio autem, licet postea sit depositus, quandoque tamen episcopus fuit, quemadmodum & Acacius, de cujus ordinatione papa statuit Anastasius: ut scilicet quos post damnationem ordinavit Acacius, nulla portio læsionis attingeret. Denique si pater meus adulter est, & ego ex adulterio nascor, profecto ut non legitimus ex hereditate repellor: quod tamen non paterer, etiam si pater meus probaretur veraciter homicida.

ANNO CHRISTI 869.

VITA IGNATII PATRIAR.

ΤΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΕΝ ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΛΕΙ ΓΕΝΟΜΕΝΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΟΓΔΟΗΣ.

QUÆ SANCTAM OECUMENICAM CONSTANTINOPOLITANAM SYNODUM OCTAVAM PRÆCEDUNT.

ΒΙΟΣ, ΗΤΟΙ ΑΘΛΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΓΝΑΤΙΟΥ Αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

VITA, SIVE CERTAMEN SANCTI PATRIS NOSTRI IGNATII Archiep. Constantinopolitani.

Συγγράφη δὲ παρὰ Νικήτα δούλου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ καὶ Δαυὶδ τοῦ Παφλαγόνος.

Auctore Niceta servo Jesu Christi, cognomento Davide Paphlagone.

ΠΑντὸς μὲν τοῦ ἁγίων τοὺς βίους ἀνατύπτεσθαι καὶ διηγεῖσθαι, παίδευμά τε πρὸς ἀρετὴν καὶ παράκλησιν τοῖς ἐπιόυσαις τοῦ βίου παραδιδόναι χρεαῖς, κάλλιστον ὁμοῦ καὶ σωτήριον μάλιστα δὲ τῆς ἱεραρχίᾳ σεπτῇ κεκοσμημένων, καὶ δι' ἃ τῆς οἰκείας λαμπρότητος τοῦ Θεοῦ εἰς ζῆλον ἀκάθεκτον τὸν πικρὸν δυσκτίαν ἀνερεθισάντων καὶ δυσμενῆ, καὶ δι' ἃ τῆς ἀνενδότου τοῦ πόνων ὑπομονῆς καὶ γενναιότητος λαμπρὰν ἐπιδεδειγμένων τὴν ἀρίστειαν κατ' αὐτοῦ. εἰ δὲ καὶ πρὸς τοῖς ἐχάτοις, καὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς τότοις ἐγγίζοντες τύχοιεν καιροῖς, πολλῷ μᾶλλον ἀξιομνημονευτότατοι ἂν εἶεν ἁπάντων καὶ ἀξιεπαίνετοι, ὡς πολὺ πλέον οἰκοδομεῖν τῇ ἐγγύτητι δυνάμενοι τὴν ἐκκλησίαν. τὸ γὰρ ἀρχαῖον καὶ πάμπολυ κατὰ χρόνον διεστὸς, εἰ καὶ πιστεύεται τῇ ἀξιοπιστίᾳ τῆς γραφῆς, ἀλλὰ καὶ θᾶττον ἂν τοῖς πολλοῖς πρὸς τὴν μίμησιν ἀπογινώσκοιτο, λογιζομένοις, ὡς κρεῖττον ἢ κατὰ τὴν παρεῦσαν, καὶ πρεσβυτέρων ἐκείνων δυναμένων κατορθοῦν γενεάν. ὅσα δ' ἂν τοῖς καθ' ἡμᾶς κατορθοῦσθαι πιστοῖτο

PRæclarum juxta & salutare est, cum ceterorum quidem sanctorum omnium res in vita gestas exponere & enarrare, posterisque sæculis vitæ documenta, pariterque ad virtutem incitamenta tradere: tum vero maxime eorum qui fuere prædili venerando pontificatu, quique suo vitæ splendore acerbum adversarium ad gravissimam provocarunt invidiam, & cum invicta laborum omnium patientia, animique magnitudine, fortitudinem contra insectatorem eximiam declararunt. Quod si autem eosdem ad extremam & nostram ætatem propius accedere contingat, tum vero multo maxime præcunctis memorandi omnique laude prædicandi sint; ut qui propter temporum vicinitatem multo magis ecclesiæ prodesse possint. Quod enim pervetustum est, longisque temporum intervallis remotum, etsi fidem propter scribentis auctoritatem mereatur, desperatur tamen a plerisque studium imitandi; ut qui putent, illis majorum nostrorum sæculis multo promptius fuisse quam nostris.

Hujus versionis auctor Matthæus Raderus S.J. quod post Romanos editores Binius & Regius collector tacuerunt.

ftris cum virtute vivere. Quæ vero nostra memoria recte facta creduntur, illa multo acrius, opinor, piorum mentes ad virtutis decus æmulandum inflammant. Quapropter ingens me desiderium animi impulit ad causam hanc sive certamen oratione prosequendum, duceque & adjutore Deo, spiritu veritatis, ostendendum nescientibus, qui vir Ignatius, qualisque & quantus hic antistes & regiæ pastor urbis in vitæ suæ ratione fuerit: Ignatius, inquam, iste, qui ævo quidem posterior, nostra ætate floruit, prioribus tamen illis venerandis pontificibus nihil vel de fide, vel confessione, vel decertatione pro justitia, laudeve pietatis erga Deum concessit. Hujus ego totum vitæ cursum dum ab ipso exordio ad exitum usque singulari cura exigo, rerumque de illo apud nos testatissimarum veritatem sive fama, sive scripto acceptarum, sine ulla affectus indulgentia & fraude expono, certo mihi persuadeo futurum, ut primum teste ipsa vivente ac per se subsistente veritate, æqua præscribam; deinde nubem annorum utcumque multorum intercapedine concretam, animosque tenebris ignorantiæ involventem, discutiam dissipemque: ut qui veritatem penitus perspicere volent, æquitatis & virtutis cultorem vere nosse, celebrare laudibus, æmularique possint; malitiæ vero & improbitatis architectum jure detestari. Sed hinc jam nobis est exordiendum.

Beatissimus hic & divinus antistes Ignatius Constantinopolim in terris patriam habuit, hanc, inquam, totius ditionis & imperii præclarissimam regiam: parentes vero, Michaelem imperatorem & Procopiam imperatricem, nobilissimos & religiosissimos principes. Atque Michael quidem Theophylacto patricio splendidissimo viro natus; Procopia vero a Nicephoro pio imperatore procreata est. Nicephoro porro ad cæleste imperium evocato, & Stauracio filio, cum regnum exiguo tempore administrasset, extincto; Michael hic Nicephori gener, ut dictum est, mortuo Nicephoro, cum inter palatinos (nam curopalates erat) principem locum teneret, auspice Deo, senatusque decreto imperii sceptra suscepit. Cujus ego religionem in Deum, omniaque virtutis ornamenta iis narranda relinquo qui res ab illo gestas sigillatim persequi volent. Nobis ad decus illius memorandum sufficiat morum lenitas & clementia, quam minime fucatam factis ipsis declaravit. Etenim cum non toto biennio imperium sanctissime administrasset, Leoni Armeno per tyrannidem regnum invadenti libens volensque cessit; quamvis ipse præfecturam exercitus in oriente illi prius commisisset. Expeditionem tamen cum in Bulgaros suscepisset, ibi per insidias defectionem molienti, sponte beatus ille imperium concessit, seseque ab omni fastu, bellisque civilibus atque invidia regni subduxit; ratus multo sibi reique publicæ commodiorem utilioremque voluntariam regni abdicationem & pacem, ut qui paci veræ natus esset, fore. Decedit ergo ex urbe cum tota familia, atque in Principes insulas secedit; ibique vitam monasticam cum conjuge & liberis, non cultu tantum

A καιροῖς, μᾶλλον ἂν οἶμαι ταῦτα παρακνίζειν τοὺς εὐσεβεστέρους, καὶ πρὸς τὸν ἴσον τῆς ἀρετῆς διερεθίζειν ζῆλον. διὰ ταῦτά μοι τοῦτον ἐνστήσασθαι * νῦν τῷ λόγῳ τὸν ἀγῶνα, καί μοι σφοδρὸς πόθος κατακάρδιος ἀληθινοῖς διηγήμασι, καὶ πάσης προλήψεως ἀπηλλαγμένοις ψιλοῦς, τὸν μέγαν ἱεράρχην καὶ ποιμένα τῆς βασιλίδος Ἰγνάτιον, ὑπό γε Θεῷ πνεύματι τῆς ἀληθείας ὑφηγητῇ καὶ συλλήπτορι, τοῖς ἀγνοοῦσιν ὁποῖός τις ἦν, ἐκ τῆς κατ' αὐτὸν πολιτείας ἀποδεῖξαι· Ἰγνάτιόν φημι τοῦτον, τὸν ὕστερον μὲν τῷ χρόνῳ, καὶ πρὸ τῆς καθ' ἡμᾶς ταύτης ἀναδειχθέντα γενεᾶς, οὐδενὸς δὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ τιμίων ἱεραρχῶν τὴν πίστιν, τὴν ὁμολογίαν, τὴν ὑπὲρ B τῆς δικαιοσύνης ἄθλησιν, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐδοκίμησιν ἀπολειπόμενον. τούτου τὴν παρακολουθήσασαν ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τέλους βίωσιν μετὰ πλείονος ὑφηγούμενος τῆς ἀκριβείας, καὶ πᾶσαν τὴν περὶ αὐτὸν ἀλήθειαν ἐκ τῶν ἐγγράφως τε καὶ ἀγράφως πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων ἀπροσπαθῶς καὶ ἀνυποστόλως διηγούμενος, πέποιθα πρῶτον μὲν ἐνώπιον τῆς ἐνυποστάτου καὶ ζώσης δίκαια γράψειν ἀληθείας· δεύτερον δὲ, τὸ χρόνοις ἱκανοῖς ἤδη καταπυκνωθὲν τῆς ἀγνωσίας νέφος, καὶ τὰς τῶν πολλῶν ἀμαυρῶσαν διανοίας, λεπτῦναί τε καὶ σκεδάσαι· ὥστε τοὺς ἐθέλοντας πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν εἰλικρινῶς ὁρᾷν, τὸν ἐργάτην μὲν ἀληθῶς τῆς δικαιο- C σύνης καὶ τῆς ἀρετῆς εἰδέναι, καὶ ὑμνεῖν, καὶ ζηλοῦν· τὸν αὐτουργὸν δὲ τῆς κακίας καὶ τῆς ἀδικίας ἐνδίκως ἀπωθεῖσθαι. ἀρκτέον δὲ ἐντεῦθεν.

Ἰγνάτιος οὗτος ὁ μακαριώτατος καὶ θεῖος ἱεράρχης πατρίδα μὲν ἔσχεν ἐπὶ τῆς γῆς Κωνσταντινούπολιν, ταύτην δὴ λέγω τὴν πάσης χώρας καὶ πόλεων περιφανεστάτην βασιλίδα· πατέρας δὲ Μιχαὴλ καὶ Προκοπίαν, τοὺς εὐγενεστάτους καὶ πιστοτάτους βασιλεῖς. ὧν ὁ Μιχαὴλ μὲν Θεοφυλάκτου πατρικίου μεγαλοπρεποῦς υἱὸς ἦν, Προκοπία δὲ Νικηφόρου θυγάτηρ τοῦ εὐσεβοῦς ὑπῆρχε βασιλέως. τούτου δὲ πρὸς τὰ ἄνωθεν χωρήσαντος βασίλεια, καὶ τοῦ υἱοῦ δὲ Σταυρακίου ὀλίγιστον χρόνον ἐπιβιώσαντος τῇ βα- D σιλείᾳ, καὶ αὐτοῦ μεταναστάντος, Μιχαὴλ ὁ προρρηθεὶς οὗτος, ἅτε γαμβρὸς ὢν ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ τετελευτηκότος Νικηφόρου, καὶ τὰ πρῶτα τῶν ἐν τῷ παλατίῳ τιμωμένων ἀποφερόμενος· κουροπαλάτης γὰρ ἦν. ψήφῳ μὲν Θεοῦ, ψήφῳ δὲ τῆς συγκλήτου πάσης, τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας ἐγχειρίζεται. τούτου τὴν περὶ τὸ θεῖον εὐσεβῆ γνώμην, καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην, τοῖς ἱστορεῖν κατὰ μέρος ἐθέλουσι παρήσομεν· ἡμῖν δὲ ἀρκέσει πρὸς ἔπαινον ἡ τοῦ ἤθους πραότης τε καὶ ἐπιείκεια, ἣν ἔργοις ἐκεῖνος, καὶ οὐ πλάσματι μόνον ἐπεδείξατο· διετῆ γὰρ ὀλίγου δεῖν χρόνον εὐσεβέστατα τὴν βασιλείαν διϊθύνας, ἑκουσίως αὐτῆς ἐξίστη, καὶ E τῷ τυραννικῶς ἐπιθεμένῳ, Λέοντι δὴ τῷ Ἀρμενίῳ φημὶ, στρατηγῷ μὲν πρῶτον ὑπ' αὐτοῦ τῶν ἀνατολικῶν προχειρισθέντι, κατὰ Βουλγάρων δὲ στρατευσαμένῳ, κἀκεῖθεν τὴν ἐπανάστασιν βουλευσαμένῳ, ὑποχωρεῖ τῆς ἀρχῆς ὁ μακάριος ἑκὼν, καὶ τῆς κοσμικῆς ἀλαζονείας, καὶ τῶν ἐμφυλίων πολέμων καὶ φθόνων· πολλῷ κρείττω καὶ λυσιτελεστέραν ἑαυτῷ τε καὶ τῷ κοινῷ τὴν ἑκούσιον ὑποχώρησιν καὶ τὴν εἰρήνην, ὡς υἱὸς τῆς ἀληθοῦς εἰρήνης, ἡγησάμενος. ἀπαίρει μὲν τῆς πόλεως πανοικί· πρὸς τὰς Πριγκιπείους δὲ νήσους μετακεχωρηκώς· καὶ τὸ μονήρη

βίον

* νῦν σκοπὸς

ANNO CHRISTI 869.

βίον ἅμα γυναικὶ καὶ τέκνοις, ὑ τῷ σχήματι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ πράγματι κατιδεξάμενος, τῷ παμβασιλεῖ θεῷ τιμὴ αὐτῆ κρίσιν καὶ δίκιμον ἀνέθετο. A

Τούτῳ δὴ τῷ μακαρίῳ Μιχαὴλ, τῷ θαυμασῶς τιμὴ ἐπίγειον τῆς ὑρανίας ἀντικαταλαξαμένῳ βασιλείας, παῖδες οἱ πάντες, πέντε λέγουσι γενέσθαι· ὧν θήλειαι δύο, πρώτη μὲν ἡ καλουμένη Γεωργώ, πάντων δὲ ὑστάτη Θεοφανώ· αἳ καὶ παρθενικῶς τὸν ὅλον βίον καὶ μοναχικῶς διαβιώσασαι, μακαρίως ἐκοιμήθησαν. ἄρρενες δὲ ξεῖς, Θεοφύλακτος, Σταυράκιος, Νικήτας. τούτων Θεοφύλακτος μὲν ὁ πάντων πρωτότοκος, καὶ ὁ Σταυράκιος, ἀμφότεροι τῷ διαδήματι πρῶτον τῆς βασιλείας ἐσεφάνωνται· εἶτα ὁ μὲν κομιδῇ νέος ὢν ἔτι ὁ Σταυράκιος πρὸ τῆς καταβάσεως τελευτᾷ· Θεοφύλακτος δὲ ἅμα τοῖς παρᾶσιν αὐτῆ καὶ βασιλεῦσι τότε χειραμένος, εἰς Εὐστράτιον μετονομάσθη. Νικήταν δὲ πρῶτον μὲν δεκαέτη τυγχάνοντα, τῆς λεγομένων ἱκανάτων παρὰ Νικηφόρῳ φασὶ τῷ πάππῳ προβεβλῆσθαι, δι' ὃν ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα πρῶτον καταλιπεῖν· πεντεκαιδεκαέτης δὲ γεγονὼς, καὶ τὰ ἐπὶ γῆς ἅμα τοῖς ἀγαθοῖς τοκεῦσι βασίλεια καταλιμπάνων, ἀποχείρετος μὲν καὶ αὐτὸς, Ἰγνάτιος δὲ μετονομάζεται. B

Ὁ τοίνυν Λέων ἐκεῖνος, ὁ δυσώνυμος θὴρ, ἃ ὠδίνησεν ἀδικίαν ἐκτεκὼς, καὶ τῆς βασιλείας τυραννικῇ περιδεδραγμένος χειρὶ, ὑ πρὸς τὸ παντέφορον ἀπέβλεπεν ὀφθαλμὸν, ὑδὲ τὴν ἐπιείκειαν τῶν μακαρίων ἠλαβήθη φυγάδων, ὑδὲ τὸ μέγεθος τῆς ἱερεσίας, ἧς αὐτὸν οἱ μακάριοι παρ' ἄξιαν κατηξίωσαν, ἐπὶ τοσοῦτον τῷ δολερῷ τὸ κακοῆθες δελεασθέντες γνώμης ὥστε καὶ ἀνάδοχον αὐτὸν ἀπὸ τῆς πνευματικῶς κολυμβήθρας τῶν βασιλείων ἀναδεῖξαι τέκνων. ὑδὲν τούτων τὸ ἀπλῆ καὶ θηριώδη κατεδυσώπησε ψυχή· ἀποσείλας δὲ, διέῤῥηξε μὲν αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ἰδίᾳ κατὰ τὰς νήσους ἕκαστον περιορίζων· καὶ ὑπὸ ἀσφαλεῖ καταπιέζων φρουρᾷ· ἀφαιρεῖται δὲ τοὺς παῖδας καὶ τῆς γονητικῆς, καταδικάσας ὁ ἀμείλικτος μελῶν διαχείρ· ἐντεῦθεν αὐτὸς μὲν πονηρὰν τῇ αὐτοῦ βασιλείᾳ καταβαλόμενος ἀρχὴν, καὶ τέλος ἄξιον ἀπηνέγκατο τῆς ἀρχῆς. ἦν γὰρ πάλαι κακῶς μὲν καὶ θεοσυγῶς μελετηθεῖσαν τῆς Εἰκονομάχων αἱρέσεως ὑπὸ Λέοντος ἐκείνου τοῦ δυσεβοῦς, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ δυσεβεστέρου κρατυνθεῖσαν υἱοῦ, καλῶς δὲ καὶ ἀσεβῶς διὰ προνοίας θεοῦ καὶ τῆς ἁγίας ἑβδόμης συνόδου καθαιρεθεῖσαν καὶ καταπαυθεῖσαν, ὁ μυσαρὸς ἔτος ὄφις καὶ τῆς ἀληθείας παραλογισὴς ἀνανεῦν αὖθις ἐπιχειρεῖ· καὶ τῷ πύργῳ τῆς ὀρθοδοξίας ἐχαράξεις· Νικηφόρῳ δὲ ἔτος ἓν, ὁ τῆς ἀσεβείας προσάτης, καὶ τῆς βασιλίδος ἱεράρχης· τούτῳ προσκαλῶν θωπείαις καὶ ἀπειλαῖς, ἐπειδὴ σεῤῥοτέρῳ μᾶλλον ἢ κατὰ τινὰ αὐτοῦ περιέπιπτε βυθῷ, ἐξελαύνει μὲν τυραννικῇ τοῦ θρόνου χειρὶ σὺν ἕτεσιν ἤδη ἀποσολικῶς ἰθύνοντα τινὰ ἐκκλησίαν, πρὸς δὲ τοῖς δεξιοῖς τοῦ Στενοῦ μέρεσι κατά τι σεμνεῖον αὐτὸν ὁ ἀπλωνὴς ὑπεροίζει· ὅπου δὴ χρόνον ἑπτακαιδέκατον ὁ μακάριος ἐκεῖνος ἐν τῇ καλῇ διαβεβιωκὼς ὁμολογίᾳ, πρὸς τὸν θεὸν μετέστη. Θεόδοτον δέ τινα τῆς ἐν πολιτικοῖς φοιτικιζομένων ἀξιώμασιν, ἄνδρα κοσμικοῖς ἤθεσί τε καὶ πράγμασιν ἐντεθραμμένον, ὑδεμιᾶς δὲ παιδείας, ὑ γνώσεως ἀγαθῆς μετεχηκότα, μόνον δὲ τῆς χριστιανοκατηγορικῆς τῆς εἰκονομαχούντων αἱρέσεως ζηλωτὴν νομιζόμενον, κλῆρον ἀποχείρας ὁ παμβέ- C D E

corporis, sed re ipsa degit, causa sua supremo numini permissa.

VITA IGNATII PATRIAR.

Beato huic Michaeli, omnique admiratione prosequendo, qui terrarum regna cælestibus permutavit, quini omnino fuisse liberi perhibentur; muliebris stirpis gemini, Georgo prima natuque maxima, minima Theophano; quæ virginitatis laude per omnem vitam in religione sanctissime custodita, feliciter obierunt: tres vero stirpis virilis, Theophylactus, Stauracius, Nicetas: quorum natu maximus Theophylactus, & Stauracius, diademate imperii insigniti sunt: sed Stauracius admodum adolescens ante patris abdicationem oppetiit; Theophylactus autem una cum parentibus tunc in monachum attonsus, Eustratius est appellatus. Nicetam primum decennem ab avo Nicephoro hicanatorum domesticum ajunt creatum, cujus gratia munus illud primo institutum: quartum vero decimum ætatis annum agens, terrestri simul cum bonis parentibus regia relicta, & ipse monachum induit, & Ignatius est cognominatus.

Leo igitur, illa infausti nominis fera, cum, quam conceperat, peperisset iniquitatem, occupato per vim ac tyrannidem imperio, nullam omnia spectantis oculi rationem habuit, neque beatorum exulum reveritus est modestiam & æquitatem; immemorque erat omnium beneficiorum, quibus beati illi indignum exornarant: a quo improbæ mentis artibus illecti erant adeo, ut imperator regiorum illum liberorum in sacra baptismatis tinctione sponsorem & patrinum designaret. Sed nihil horum immitem illius ferocemque animum potuit flectere. Etenim in exilium amandatos, alterum ab altero separavit, singulisque suam insulam assignavit, firmaque custodia circumsepsit. Filiis porro virilitatem ademit, membrorum castratione plectens, plusquam inhumanus & crudelis. Hinc sane, cum tam impia imperii jeciisset fundamenta, vitam, exitu principiis respondente, finiit. Impiam enim invisamque Deo Iconomachorum sectam, ab impio illo Leone quondam meditatam, & a Constantino Leonis filio, patre etiam deteriore, corroboratam, sed divina providentia per sanctam septimam synodum pie rectèque sopitam ac sublatam, invisus draco, distortusque veritatis interpres conatus revocare, contra orthodoxæ pietatis propugnaculum, Nicephorum, inquam, religionis tunc antistitem, ac urbis imperantis patriarcham, erectus, illum minis juxta ac blanditiis oppugnat. Sed cum multo firmiorem quam sperarat, experiretur, vi tyrannica de throno deturbatum, ad dexteriorem Steni, id est angusti freti regionem, in monasterium quoddam importunus ejecit (cum ecclesiam apostolice per novennium curasset) ubi beatus ille septenis denis annis in præclara confessione exactis, ad Deum emigravit. In throno vero Constantinopolitano Theodotum quemdam profanis moribus ac negotiis innutritum, atque omnis doctrinæ & liberalis disciplinæ prorsus expertem (hoc tamen uno, quod Christianos calumniantis Iconomachorum hæreseos æmulator haberetur)

VITA IGNATII PATRIAR.

attonsum profanissimus collocavit. Hinc sæva crudelique piorum vexatione instituta, juxta vias suas, stipendia peccati mortem accepit. Nam intra & paulo plus septennium regia potestate illi præcisa, in medius Dei matris templi (quod in palatio Pharum nuncupat) adytis, infelix, ritu canis, gladiis confectus est. Ita, quam tanta contentione impietatis sementem fecit, hanc quoque laborum suorum messem collegit. Etenim Michael Balbus, excubitorum tum præfectus, seu domesticus, de affectato regno delatus, & in custodiam datus, a commilitonibus suis & sociis conjurationis, qui clericorum habitum ementiti, clam summo mane palatium ingressi tyrannum occiderunt, extemplo imperator est consalutatus: qui tyrannum concisum, atque in saccum conjectum, in insula Prota, sine ullo apparatu, contemptim sepeliri præcepit, liberosque castrari & tonderi: uti Scriptura teste, *conversus sit labor ejus in caput ejus, ac in ejus verticem iniquitas ejus descenderit.*

Michael porro Amorianus patria, sectaque Sabbatianus, sceptris imperii per novennium & semestre tractatis, rectæ religionis curam gessit nullam: subinde tamen veræ pietatis studiosis vim attulit. Theodoto, quem Cassiteram appellitabant, extincto, Michael Antonium, cognomento * Byrsodepsam, jam Pergæ metropolitam, & hæreseos participem, tunc cessantem accensit, urbisque regiæ patriarcham pronuntiat.

* *Hoc est, coriarium.* H.

Secundum Michaelem Theophilus, Michaelis filius, sceptris potitus annos tredecim imperavit; cetera non malus, æquitatis quoque propugnator. Sed in sacrarum imaginum insectatione nullo retro Iconomachorum inferior habebatur, credebaturque: id vero maxime Joannis, quem Antonio patriarcham suffecerat, impulsu fecisse.

In hoc rerum statu cum res & civiles & ecclesiasticæ versarentur, ecclesia catholica totos triginta annos periculis innumerabilibus, & ærumnis, cædibusque conflictata, cum impii sancta profanis pedibus conculcarent, & sacra pollutis manibus contrectarent, Nicetas sive Ignatius, velut generosissimus in domo Domini surculus plantatus, & in atriis monasticæ vitæ educatus, nec ei qui ipsum plantaverat infructuosus, nec ad speciem foliis tantum copiosis, ut maledicta illa ficulnea, hoc est, indumentis nihil boni continentibus visendus: sed qui secus cælestium aquarum decursus, & uberrimos Spiritus sancti fontes situs, & vetus omne testamentum, novumque totum meditatus, sanctorum patrum monumentis studiose addictus, illorum & facta imitando, & contemplationes mente revolvendo, totumque interiorem hominem saginando confirmatus, dulcissimos virtutis fructus Deo progignebat. Primum itaque temperantiam in abstinendo, studium in vigilando, psalmis canendis, quando id jubebatur, precandoque proferebat: adde callos in genibus, lacrymas, pectoris

ANNO CHRISTI 870.

A βηλος, τῷ τῆς βασιλίδος ἐνιδρύει θρόνῳ. ἐντεῦθεν διωγμὸν πικρὸν καὶ ἀπάνθρωπον κατὰ τῶν εὐσεβεῖν βουλομένων ἐπανῃρημένος, εὗρε δὴ κατὰ πόδας καὶ τὰ τῆς ἁμαρτίας ὀψώνια τὸν θάνατον, ἐν ἑπτὰ μὲν ἔτεσι καὶ μικρόν τι πρὸς τῆς ἀρχικῆς ἐξουσίας συντετμημένης αὐτῷ, ἐν μέσοις δὲ τοῖς ἀδύτοις τοῦ ναοῦ τῆς θεομήτορος, ὃν δὴ Φάρον ἐν τῷ παλατίῳ φασὶ, κυνὸς τρόπον τοῖς ξίφεσιν. ὁ μὲν οὖν οὕτω φιλοτίμως τὰ τῆς ἀσεβείας σπέρματα καταβαλόμενος, ἀναλόγως τῶν αὐτοῦ πόνων ἐτρύγησε καὶ τὰς ἐπικαρπίας. Μιχαὴλ γὰρ, ὃν καὶ Ψελλόν φασι, δομέστικος τῶν ἐξκουβίτων ὢν τότε, καὶ ὡς τυραννίδα μελετῶν διαβληθεὶς, καὶ κατακλεισθεὶς,
B διὰ τῶν αὐτοῦ δὲ συνωμοτῶν καὶ συνασπιστῶν λεληθότως τοῖς βασιλείοις ἐν σχήματι κληρικῶν ἐπεισελθόντων ὄρθρου, καὶ τὸν τύραννον ἀνῃρηκότων, αὐτὸς εὐθὺς ἀναγορευθεὶς, τὸν μὲν ἐν σάκκῳ συγκεκομμένον βαλὼν, εἰς τὴν Πρώτην καλουμένην νῆσον ἀτίμως προσέταξε ταφῆναι, τούς τε αὐτοῦ υἱοὺς εὐνουχισθῆναι καὶ καρῆναι· ὡς ἐπιστρέψαι τὸν πόνον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, κατὰ τὴν γραφὴν, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτοῦ τὴν αὐτοῦ ἀδικίαν καταβῆναι.

Αὐτὸς δὲ Μιχαὴλ Αμοριανὸς, καὶ τὴν αἵρεσιν Σαββατιανὸς ὤν, ἐπὶ ἐννέα μὲν χρόνους καὶ ἥμισυ τὰ σκῆπτρα διεῖπε τῆς ἀρχῆς, οὐδεμίαν δὲ τῆς ὀρθοδοξίας φροντίδα ἐποιεῖτο, ἀλλὰ καὶ βίαν
C τοῖς εὐσεβεῖν ἐθέλουσιν ἐπῆγεν. Θεοδότου δὲ τοῦ Κασσιτερᾶ λεγομένου τεθνηκότος, τὸν Βυρσοδέψην καλούμενον Ἀντώνιον, μητροπολίτην μὲν ἤδη Πέργης γενόμενον, καὶ τῆς αἱρέσεως κοινωνὸν, σχολάζοντα δὲ, ὁ αὐτὸς Μιχαὴλ ἀναλαβὼν, Αρχιερέα Κωνσταντινουπόλεως ἀποδείκνυσι.

Μετὰ δὲ τὸν Μιχαὴλ Θεόφιλος ὁ υἱὸς ἐπὶ δέκα καὶ τρεῖς χρόνους ἐγκρατὴς γίνεται τῆς βασιλείας. καὶ ὢν τἆλλα μὲν, ὥς φασιν, οὐ κακὸς, καὶ δικαιοκρισίας ἀντεχόμενος· τὴν ἀθέτησιν δὲ τῶν ἱερῶν, καὶ τὸν τῶν ὀρθοδόξων διωγμὸν οὐδενὸς, ὡς εἰπεῖν, τῶν πρὸ αὐτοῦ διωκτῶν ἐνομίζετο κουφότερος· καὶ τοῦτο ἐπιστεύετο εἶναι καὶ γίνεσθαι ἐξ ὑποβολῆς μάλιστα τοῦ
D Ιωάννου, ὃ μετὰ τὸν Αντώνιον ἐκεῖνος ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν ὕψωσε θρόνον.

Ἐν τούτοις τῶν τε πολιτικῶν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁρωμένων, καὶ ἐπὶ τριακονταέτη χρόνον τῆς ὀρθοτομούσης μὲν ἐκκλησίας μυρίοις ὅσοις κινδύνοις καὶ θανάτοις καὶ θλίψεσι προσομιλούσης, τῶν ἀσεβῶν δὲ τὰ ἅγια καταπατούντων βεβήλοις ποσὶ, καὶ ἀκαθάρτοις τὰ θεῖα μεταχειριζομένων χερσὶ, Νικήτας ὁ καὶ Ἰγνάτιος, οἷά τις εὐγενέστατος ὄρπηξ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ φυτευθεὶς, καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς τῆς μοναδικῆς πολιτείας ἐξηνθηκὼς, οὐκ ἔμελλεν ἄκαρπος ἐνώπιον τοῦ φυτεύσαντος αὐτὸν ὁρᾶσθαι, οὐδὲ φύλλοις μόνον, εἴτουν
E ἀπειροκάλοις ἐνδύμασι κομᾶν καὶ στολαῖς, κατὰ τὴν κατηραμένην ἐκείνην συκῆν· παρ' ὕδασι δὲ θείοις καὶ ἀφθονωτάτοις τοῦ πνεύματος μένων ἐπιῤῥοαῖς, καὶ πᾶσαν μὲν παλαιὰν διαθήκην, πᾶσαν δὲ νέαν ἐκμελετῶν, πᾶσι δὲ λόγοις τῶν ἱερῶν πατέρων φιλοπείρως ἐσχολακὼς, καὶ τούτων τήν τε πρᾶξιν μιμούμενος, καὶ τὴν θεωρίαν ἀναλεγόμενος, καὶ τὸν ἐντὸς ἄνθρωπον ὅλως πιαινόμενος, ἐν τούτοις καὶ κραταιούμενος, καρποφορεῖ τὸν ἥδιστον τῆς ἀρετῆς καρπὸν τῷ θεῷ. καρποφορεῖ πρῶτον μὲν νηστείαν, ἀγρυπνίαν, ψαλμῳδίαν ἐπιτεταγμένην,

καὶ προ-

ANNO CHRISTI 870.

VITA IGNATII PATRIAR

καὶ προσευχὰς, τύλους γονάτων, δάκρυα, στηθῶν ἐπιτίμησιν, γλωσσης ἐγκράτειαν, ὑπομονὴν πρὸς πάσας αἰκίας, τοῦ καθηγεμόνος σκληροῦτε τὴν γνώμην ὄντος, καὶ τῷ τοῖς εἰκονομάχοις χαρίζεσθαι, σκληρῶς πάνυ παιδαγωγοῦντος αὐτόν· πρὸς τούτοις πραΰτητα, καὶ ταπείνωσιν, καὶ ὑπακοὴν πᾶσαν πρὸς πᾶσαν τὴν κατὰ κύριον ἀδελφότητα. πρῶτον μὲν ταῦτα διὰ πράξεως ὁ μακάριος μετιὼν, καὶ τούτοις παιδοτριβούμενος, καὶ κάλλιστα προτελούμενος, ἀκολούθως τῇ αὐξήσει τοῦ σώματος, καὶ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν προκόπτων κατωρθοῦτο. ἔπειτα καρποφορεῖ τῷ θεῷ τὰ τελειότερα, πίστιν δὴ λέγω, καὶ ἐλπίδα, καὶ ἀγάπην· πίστιν τελείαν ἐκ τελείας καὶ ὁλοκλήρου διανοίας τῷ τελείῳ προσαγομένην θεῷ· πίστιν ἀνυπόκριτον, ἐλπίδα ἀκαταίσχυντον, ἀγάπην εἰλικρινῆ ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας πρὸς τὸν θεὸν, καὶ τὸν πλησίον κατὰ τὴν ἐντολὴν κατορθουμένην. ταῦτα καρποφορῶν ὁ θεῖος Ἰγνάτιος, κἂν τούτοις ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τοῖς κατορθώμασι συζῶν πάντα τὸν χρόνον, ᾧ τὴν θεὸν οἱ ἀσεβοῦντες παρεπίκραινον, αὐτὸς πρὸς τὴν εὐσέβειαν κατωρθοῦτο τελειότατα. ὁ γὰρ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ καθηγητοῦ τὸν ἀνθρώπινον μετηλλαχότων βίον, πασης δὲ τῆς ἀδελφῶν ἐπιμελείας, καὶ τῆς ψυχῶν ἐπιστασίας ὡς ποιμένα καλὸν καὶ τῶν λογικῶν προβάτων καθηγητὴν περιϊσταμένης εἰς αὐτὸν, ἔδειξεν ἐν πρώτοις εὐθὺς τὴν ἐσύστερον ἐν αὐτῷ τοῦ πνεύματος δύναμιν ἀναφανησομένην. οὕτω γὰρ ταῖς συνεχέσι τῶν λόγων ὁμιλίαις, καὶ ταῖς σοφαῖς παραινέσεσι τὰς αὐτῶν ἐξέτρεφε ψυχὰς, καὶ ἐπὶ τὰς ἀειθαλεῖς ὡδήγει τοῦ θεοῦ μονὰς, ὡς πολλαπλασιασθῆναι μὲν αὐτῷ τὸ τῆς χάριτος τάλαντον καὶ τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας; πολλαπλασιασθῆναι δὲ καὶ τὸ ποίμνιον ἐπὶ τοσοῦτον, ὡς μηκέτι τούτους ἐνὶ τόπῳ μηδὲ μιᾷ μονῇ δύνασθαι χωρεῖσθαι, τέσσαρα δὲ τὰ πάντα διὰ τῆς αὐτοῦ σπουδῆς ἀναστῆναι καὶ καταστῆναι μοναστήρια· ἑκάστου τὰς ἁρμοζούσας οἰκοδομὰς, καὶ τῶν ἱερῶν σκευῶν, καὶ τῶν ἀναγκαίων χρειῶν τὴν περιποίησιν, καὶ πᾶσαν τὴν αὐτοῖς πρέπουσαν κατασκευήν τε καὶ διατάξιν διὰ τῆς τοῦ μεγάλου λαμβάνοντος ἐπιμελείας. ὁ πάντων ἐπ' ἐκείνῳ καθηγεμόνι καὶ πατρὶ διδασκομένων, ἔργον μὲν ποιεῖσθαι τὴν τοῦ θεοῦ δοξολογίαν καὶ προσευχὴν, ἐν παρέργῳ δὲ καὶ τῆς κατ' αὐτοὺς ἕκαστον ἀντιλαμβάνεσθαι διακονίας, καὶ πάντα ποιεῖν εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον θεοῦ.

Πλάτη μὲν οὖν καὶ Ὑάτρος τότε καὶ Τερέβινθος, αἱ πριγκίπειοι νῆσοι προσαγορευόμεναι, ταῖς ἐκείνου προνοίας οἰκιζόμεναι, εἰς ἐκκλησίας Κυρίου καὶ εὐαγεῖς μοναχῶν καθίσταντο μονάς. καὶ γὰρ τὴν ἀντικρὺ τούτων κατὰ τὴν ἤπηρον πρὸς τῇ ἀτῇ κειμένην, ταύτην δὴ λέγω τὴν προκαθημένην τοῦ μεγάλου ταξιαρχου μονὴν, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς αὐτοῦ ζωῆς ὁ μακάριος τελευταίαν ἀνεστήσατο, καὶ καθηγίασε τῷ θεῷ· ἧς τὴν ἐπισημότητα καὶ περιφάνειαν, τοῦτε ναοῦ ὑπέρκαλον ἀγλαΐαν καὶ μεγαλοπρέπειαν, καὶ τὴν ὅλην ἁγιοπρέπειαν καὶ δόξαν, ὡς λόγου κρείττω, ταῖς ὄψεσι παραχωροῦντες, ἐπὶ τὰ ἑξῆς τοῦ βίου προϊώμεν. Ἐν τούτοις τοίνην ὁ ὅσιος ἐνώπιον εὐαρεστῶν Κυρίου, ψήφῳ μὲν θείου πνεύματος, ψήφῳ δὲ τῶν ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγωνιζομένων καὶ δεδιωγμένων θεοφόρων ἱεραρχῶν, τῆς ἁγίας ἱερωσύνης ἀξιοῦται· καὶ χειρὶ μὲν Βασιλείου·

A planctus, linguæ continentiam, verberumque tolerantiam a pædagogo tetrico pravique judicii homine inflictorum, qui illum, ut Iconomachis gratificaretur, dure admodum educavit. Ad hæc lenitatem, animique demissionem, ergaque omnem fraternitatem quæ secundum Deum est, obsequium. Hisce primum rebus factisque dum beatus exercetur, hisce in studiis versatur, & præclare se componit, ordine cum ipsis annis & corpore succrescente, puerilem ætatem ducens ad perfectiora confirmabatur. Deinceps vero perfectiores Deo procreat fructus, fidem inquam, spem, & caritatem: fidem perfectam ex perfecta ac tota mente B Deo perfecto offerens: fidem sinceram, spem quæ non confunditur, caritatem non fictam ex puro corde erga Deum & proximum, ex præcepto recte institutam. Hos virtutis fructus dum sacer hic Ignatius producit, atque in his recte factorum studiis a teneris usque annis tempus omne collocat, quo Deum impii ad iracundiam provocabant, ipse ad omnem religionis laudem conscendebat. Patre enim & pædagogo e vita sublatis, statim fratrum sibi animarumque cura & præfectura commissa, in ipso muneris exordio ostendit, quæ sancti Spiritus vis deinceps ex se esset effulsura. Adeo quippe frequentibus concionibus sapientibusque co- C hortationibus suorum mentes pascebat, semperque ad virentia Dei pascua deducebat, uti mirifice crescceret in illo gratiæ & spiritalis magisterii donum, adeoque augeret suis institutionibus ovile Christi, ut illud nec unus jam locus, nec una domus amplius caperet, sed quaterna illius studio cœnobia excitarentur, constituerenturque; ita ut singulis sua commoda essent domicilia, sacrumque instrumentum, ceteraque ad usum monasterii necessaria. Omnia denique decenti, ipsisque convenienti apparatu suscepta cura, magnus ille instruebat componebatque. Docebantur omnes ab illo magistro & parente, in primis ipsorum esse Deum laudibus D celebrare, & orationi vacare: deinde ut singuli sua ministeria obirent, omniaque ad Dei laudem & gloriam referrent.

Itaque Plate, & Hyatros, ac Terebinthus, quas Principes appellant insulas, illius cura & studio inhabitatæ, in ædes sacras & monachorum domicilia sunt conversæ. Nam e regione harum in continente ad mare situm, hoc, inquam, eximium magni cælitum principis Michaelis cœnobium E in fine vitæ postremum condidit, Deoque initiavit: cujus nobilitatem templi, magnificentiam, & claritatem, eximiumque splendorem, & ornatum omnem ac majestatem, (quando pro dignitate a me exprimi nullo modo potest) ego spectantium oculis permitto, simulque ad reliqua illius vitæ acta exponenda progredior. His ergo sanctus Deo probatus, Spiritus sancti decreto, sanctorumque pontificum, eorum inquam, qui pro vera pietate pugnabant, extremaque omnia patiebantur, sententia, sacro presbyterii honore insignitur manu Basilii, qui

sacræ

VITA IGNATII PATRIAR.

ANNO CHRISTI 869.

sacræ Pareorum ecclesiæ episcopus, pro sacrarum imaginum cultu casibus innumeris gravissimisque ærumnis conflictabatur. Hujus, inquam, Basilii manu spectabili, vi autem ac virtute sanctissimi Spiritus, primum quidem lector, sive sacrarum litterarum præco sanctus, deinde hypodiaconus, tum diaconus ac sacerdos lege & ordine ecclesiasticorum graduum consecratur. Studebat vero hoc perpetuo, uti largitori gratiæ talentum multiplici fenore auctum redderet, neque per socordiam defoderet. Ut autem, cum in cœnobio viveret, sua pietate studioque multos traxit; ita per sacerdotium iterum innumerum numerum infantium baptismate abluens, Deo consignavit. Perdiu enim hæretica caligine, velut densa nocte, & tyrannide sacrilegorum mercenariorum incumbente, omnes prope mortales, qui Constantinopoli rectam fidem defendebant, quique Bithyniæ oppida colebant, alii alios Ignatium laudibus prædicando excitabant, suosque liberos ad illum deducebant, precabanturque, ut ab illo baptizarentur, Deoque initiarentur. Et erat hunc videre, tamquam aliquem e primis Christi discipulis, cum ad se ventitantes alacriter, ut a Christo missos, exciperet, atque institueret: qui quidem documenta illius ita arripiebant, dum doceret singulos & hortaretur, ut sinceram & catholicam religionem propugnarent, atque hæreticorum perversitatem & insaniam aversarentur, omnesque se ab omni mentis & corporis labe repurgarent, ac virtutis omnis & temperantiæ honestatisque laudem procurarent. Hæc & his similia parentes edocebat, horumque liberos prius rite institutos, Deo per aquam & Spiritum sanctum consecrabat.

Et gravis quidem tum & vehemens ecclesiam tempestas, sacrosque acerba divexatio premebat, quicumque pro Christi imagine ob prototypum sibi periclitandum putaverunt: tranquillus vero & serenus omnibus tempestate jactatis portus a suprema numinis dextra sacer hic Ignatius destinatus erat, & domus ejus tota. Ecquis enim pro pietate decertantium, malorum ærumnarumque suarum refrigerium ab eo non percepit? Quis in custodiam datus, quis in exilium ejectus, quis vinculis & fame cruciatus, ab eo non est relevatus, necessariisque auxiliis liberaliter instructus? Nam quicumque tyrannorum vim & rapinas patiebantur, suisque bonis ac fortunis exuebantur, omniumque rerum inopia conflictabantur, præsertim sacri religiosique viri, nullum aliud vitæ & ærumnarum perfugium habebant quam eximium hunc Ignatium, parentemque Ignatii Procopiam, ac sororem, quæ ævum in multos annos propagabant, adeoque benigne hilariterque opes effundebant, Deique misericordiam æmulabantur, ut verissime de illis sacrum illud oraculum proditum expletumque videretur. Tota enim quodammodo die miserabantur & commodabant, & semen eorum in benedictione erat. Atqui is quidem hunc in modum una cum athletis Christi propugnabat, cum dolentibus dolebat, cum afflictis afflictus sustinebat, egentibus opem suggerebat: in precandi studio assiduus,

Psal. 36.

Α τῆς κατὰ τὸ Πάριον δὲ ὅπως ἱερᾶς ἐκκλησίας Ἀρχιερεὺς ὤν, πλείσαις ὅσαι ὑπὲρ τῆς ἱερῶν εἰκόνων θλίψεσι τότε προσωμίλει καὶ διωγμοῖς· τότε χειμὼ τὸ φαινόμενον, αὐτουργία δὲ τῶ παναγίω πνεύματος τὸ νοούμενον, πρῶτον μὲν ἀναγνώστης, ἤτοι τῆς θείων ἱεροκήρυξ γραφῶν, εἶτα ὑποδιάκονος, εἶτα διάκονος, καὶ ἱερεὺς μετὰ ταῦτα, τάξει καὶ νόμῳ πνευματικῆς καθίσταται ἀκολουθίας. ἠγωνίζετο δὲ ἀεὶ πολλαπλάσιον τῷ δεδωκότι τὸ τῆς χάριτος τάλαντον ἀποδιδόναι, καὶ μὴ τῇ ὀκνηρίᾳ κατισχῶσαι, ἀλλὰ τῇ προθυμίᾳ περιαστεῦσαι· ὥσπερ δὲ τῷ μοναδικῷ βίῳ πολλὰς διὰ τῆς οἰκείας ἀσκήσεως προσηγάγετο καὶ σπουδῆς, ὕτω διὰ τῆς ἱερατικῆς πάλιν ἀναρίθμητα πλήθη παίδων βαπτίζων ἐσφράγιζε θεῷ. ἐπεὶ πολὺ γὰρ τῆς αἱρετικῆς ἀχλύος, οἷα νυκτὸς χαλεπῆς ἐπικρατούσης, καὶ τῆς τυραννίδος δὲ τῶν ἀνιέρων ἐπικειμένης μισθωτῶν, πάντες ὀλίγοι δεῖν ἄνθρωποι, ὅσοι κατὰ τὸ Βυζάντιον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἀντείχοντο, καὶ ὅσοι δὲ Βιθυνίᾳ, καὶ τὰς ἐχομένας κατῴκουν κωμοπόλεις, ἄλλος ἄλλον ταῖς ὑπὲρ τοῦ Ἰγνατίου διανισώντες ἀφημίαις, τὰ οἰκεῖα τέκνα προσῆγον, καὶ δι' αὐτοῦ βαπτίζεσθαι τοῦτο καὶ ἀγιάζεσθαι κατελιπάρουν. καὶ δὴ ὁρᾶν τοῦτον, ὥσπερ ἕνα τῶν πρότερον Χριστοῦ μαθητῶν, ἔργον τοῦτο ποιούμενον, τοὺς πρὸς αὐτὸν ἰόντας, ὡς ὑπὸ Χριστοῦ πεμπομένους προθύμως καταδέχεσθαι, διδάσκοντε καὶ νουθετεῖν πάντα ἄνθρωπον, ἀντέχεσθαι μὲν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἀπέχεσθαι δὲ τῆς τῶν αἱρετικῶν δυσφημίας καὶ φρονοβλαβείας, καὶ πάσης μὲν ἑαυτὸς ῥυπαρίας, καὶ παντὸς ἀναχαθαίρειν πνεύματος μολυσμοῦ καὶ σαρκός, πάσης δὲ ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι καὶ κοσμιότητος καὶ σωφροσύνης· τοῦτο καὶ τὰ τέκνα ὁμοία τοὺς πατέρας παιδεύων καὶ νουθετῶν, τὰ τούτων βρέφη προκατηχῶν ὁ μακάριος, δι' ὕδατος καὶ πνεύματος ἡγίαζε τῷ θεῷ.

Ὁ μὲν οὖν κατὰ τῆς ἐκκλησίας τότε χειμὼν βαρὺς, καὶ ἡ κατὰ ἱερέων δίωξις χαλεπὴ, ὅσοι Χριστοῦ τῆς εἰκόνος διὰ τὸ πρωτότυπον προκινδυνεύειν εἵλοντο δεῖν· εὔδιος δὲ πᾶσι καὶ γαλήνιος ὅρμος τοῖς σεσαλευμένοις, ὁ ἱερὸς Ἰγνάτιος καὶ ὅλος αὐτὸς ὁ οἶκος παρὰ τῆς τοῦ ὑψίστου προηρτίσατο δεξιᾶς. Τίς γὰρ τῆς ὑπὲρ εὐσεβείας θλιβομένων ἐχ εὕρισκεν ἐκεῖθεν αὐτάρκη τῆς θλίψεων ἀναψυχήν; τίς τῆς ἐν ὑπερορίαις καὶ δεσμοῖς κατεχομένων, καὶ λιμοῖς κατεγχομένων, καὶ τῆς δεήσης ἐτύγχανε παρηγορίας, καὶ ἄφθονον εἶχε τῆς ἀναγκαίων τιὼ ἐπιχορηγίαν παρ' αὐτοῦ; οἱ δὲ τὰς τῶν τυράννων φέροντες χεῖρας, καὶ τῶν ἰδίων ὑπάρξεων σεσυλημένοι καὶ ἐκπίπτοντες, καὶ ἐσχάτῃ πενίᾳ περιπίπτοντες· ὅσοι δὲ τῆς ἱερατικῆς μάλιστα, καὶ ὅσοι τῆς μοναδικῆς ἐτύγχανον ὄντες τάξεως, ἐδενὶ ἄλλο τοῦ βίου παραμύθιον καὶ τῶν λυπηρῶν εἶχον ἀπαλλαγὴν, ἢ τὸν μέγαν Ἰγνάτιον καὶ Προκοπίαν, τιὼ αὐτοῦ λέγω μητέρα, καὶ τιὴ ἀδελφιὴ, ἐπιπολὺ τῷ βίῳ παρατεταμένας, καὶ ὅτως ἀφειδῶς τε καὶ ἱλαρῶς τὸν πλοῦτον ἐκχυνόσας, καὶ τὸν ἔλεον μιμουμένας τοῦ θεοῦ, ὡς ἐπ' αὐτοῖς ἀληθῶς τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο πληροῦσθαι λόγιον. ὅλως γὰρ ὡς εἰπεῖν τιὴ ἡμέραν ἠλέουν καὶ ἐδάνειζον, καὶ τὸ σπέρμα αὐτῆς εἰς εὐλογίαν ἦν. ὁ μὲν οὖν ἔτι τοῖς ἀγωνισταῖς συναγωνίζετο, τοῖς κακοπαθοῦσι συνεπάθει, τοῖς δεομένοις ἐπήρκει, καὶ τῷ θλίψει μὲν τοῖς θλιβομένοις ὑπέμενε συλλυπούμενος· τῇ προσκαρτερῶν δὲ ἀδιαλείπτως, καὶ τῇ ἀγρυπνίᾳ, καὶ τῇ κοινωνίᾳ τοῦ ἄρτου, καὶ ταῖς τῶν ἁγίων χρείαις

χρείαις κατὰ τὸν Ἀπόστολον κοινωνῶν, ὅπω προὸς τὰς μείζους ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς ἀγῶνας ἡτοιμάζετο. ὅπω δὲ τιλὼ μέλλυσαν ἐπ' αὐτὸν ἐμφανήσεσθαι χάριν τῆς ἱεραρχίας ὁ Θωμάσιος τοῖς ὁρῶσιν ἐπεδείκνυεν, ὥστε τῷ Θεοφάνει ἐκεῖνον τὸν μέγαν ἐν τοῖς ὑπὲρ εὐσεβείας ἀγῶσι, καὶ πολλοῖς ἐν σημείοις καὶ θαύμασι, τὸν τῆς καλυμένης Σιγριανῆς λέγω μονῆς οἰκιστήν, ἐπιδεδημηκότι ποτὲ προὸς αὐτὸν τῷ μακαρίῳ νέῳ ἔτι τυγχάνοντι, τιλὼ δεξιὰν, ὡς λόγος, ἐπιβαλεῖν, καὶ ὡς πατριάρχιλω αὐτὸν εὐλογεῖν.

Ἐν τούτοις τοίνυν αὐτῷ διατρέποντος τοῖς κατορθώμασι, τελευτᾷ μὲν ὁ Θεόφιλος, εἰς Θεοδώραν δὲ τιλὼ εὐσεβεστάτιλω βασιλίδα, τιλὼ τιμιωτάτιλω τῆς γυναικῶν καὶ πιστοτάτιλω, περιέστη τὰ τῆς ἀρχῆς. ἔτι δὲ νήπιος κομιδῇ τότε Μιχαὴλ ὁ υἱὸς λῶ. Ἐντεῦθεν ἡ μὲν κατὰ τῆς ἁγίων εἰκόνων αἵρεσις ἐκλείπει· τὸ ἁγίασμα δὲ τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας ἐξανθεῖ. Ἐντεῦθεν καὶ Ἰωάννης ἅθυς ὁ δυσώνυμος Ἰαννὴς, ὃν καὶ λεκανομάντιν ἔλεγον, καὶ τῆς Θεοφίλω πλάνης ὑπαίτιον, τοῦ παξιαρχικοῦ θρόνου καὶ τῆς ἱερωσύνης ἐνδίκως καθαιρεῖται, ἀνίσταται δὲ πέρας σωτηρίας τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ Μεθόδιος ὁ καλὸς ὄντως τοῦ Χριστοῦ προβάτων ποιμὴν, καὶ τῆς ὀρθῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων ὀρθοτόμος ὑφηγητής· ὃς πολλοῖς ὅτι μάλιστα πόνοις καὶ κινδύνοις ὑπὲρ τῆς ἁγίων πρότερον ὑπομεμυηκὼς εἰκόνων, ἀνίσταται μὲν Θεοῦ ψήφῳ καὶ τῆς βασιλίδος συνεργίᾳ προέδρου τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. καθαιρεῖ δὲ πάντας καὶ κατασπᾷ τῆς ἐκκλησιῶν, ὅσοι τῷ μύσει τῆς αἱρέσεως ὑπήχθησαν· ἀνίσησι δὲ ἐκκλησίαν ἡμῖν, ἱερεῖς τε καὶ ἀρχιερεῖς ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῆς κατ' αὐτὸν ὀρθοδοξοῦ πίστεως προεχειρίσατο. καὶ γὰρ τῆς αἱρεσιωτῆς, ὡς ἤδη καὶ πρότερον ἐπὶ Ταρασίου τοῦ θείου καὶ ἱεροῦ ποιμένος, καὶ τῆς εὐσεβοῦς Εἰρήνης, ἀναθεματικόπων μὲν τιλὼ αἵρεσιν, καὶ ὅπω συγκεχωρημένων, παλινδρομησάντων δὲ, καὶ προὸς τιλὼ αὖθις λύμιλω ὑποσυνεχομένων· τούτων μὲν οὖν τελείαν καθαίρεσιν καὶ διηνεκῆ Νικηφόρος τε ἔτι τῷ βίῳ περιὼν ὁ μέγας, καὶ αὐτὸς ἔτος Θεοβουλίτως ὁ ἱερὸς καταψηφισάμενος Μεθόδιος, καὶ τοῦ Θεοφάνους ταῖς ὑποθήκαις Ἰωαννικίου κατὰ πάντων τῆς αἱρεσιωτῆς ἀποφηνάμενος, θεῖαν ἔτι τοῖς ὀρθοτομεῖν ἐθέλουσι τιλὼ τῆς ὀρθοδοξίας ὑπέδειξεν ὁδόν· ἐπὶ τεσσαρας δὲ χρόνους κάλλιστά τε καὶ ἄμεμπτα τιλὶ τοῦ Κυρίου ποιμάνας ἐκκλησίαν, ἐν εἰρήνῃ προὸς αὐτὸν μετῆκε. πολλῶν τοιγαροῦν εἰς προσασίαν τῆς ἐκκλησίας προχειριζομένων, καὶ ἄλλων δὲ ἄλλας αἰτίας διαμαρτανόντων τοῦ σκοποῦ, ἵνα ἡ προορισθεῖσα τοῦ Θεοῦ βουλὴ μένῃ, Ἰγνάτιος ὁ ἁσιώτατος πρεσβύτερος, πλείοσις ἔτεσιν ἤδη τοῖς τῆς ἱερωσύνης χαρίσμασιν ἐνδοκιμήσας, καὶ ἑαυτὸν ἐν τῷ Χριστῷ Ἰησοῦ πίστει περιποιησάμενος, ἐν τοῖς ἁπάντων διὰ τοῦτο σώμασιν ἀδόμενος, καίτοιγε πλεῖστα παραιτούμενος, καὶ τὸν ὄγκον τοῦ ἀξιώματος ποδιδράσκων παντοίαβως· ὅμως ἐνεργείᾳ μὲν θείῳ πνεύματος, συνεργίᾳ δὲ καὶ ψήφῳ Ἀρχιερέων Θεοῦ, τῆς θείας ἱεραρχίας ἀξιοῦται, καὶ τῷ θρόνῳ τῆς Βασιλίδος ἐνίδρυται, καὶ τῇ λυχνίᾳ ὁ λύχνος ἐπιτίθεται. πρὸ πάντων δὲ τῆς Ἀρχιερέων καὶ τῆς λαῶν, τῆς βασιλίδος ἀποσειλάσης, καὶ ἀξιωσάσης διὰ χυρίᾳ γνωρίσαι τὸν ἄξιον, προφητικῶς ὁ μέγας τοῦτον Ἰωαννίκιος ψηφίζεται. καὶ ὅπως διὰ τῆς θύρας ὁ ποιμὴν ὁκαλὸς εἰς τιλὶ αὐλιὼ τῶν προβάτων εἰσελθὼν, τὰ ἴδια πρόβατα ἐκάλει

ANNO CHRISTI 869.

& in eucharistia & communione panis, & sanctorum necessitatibus secundum apostolum communicans, sic ad majora pro virtute certamina sese comparabat; hæc signa gratiæ in futuro patriarchatu exerendæ spectantibus prodebat, ut ingens ille in virtutis palæstra Theophanes, prodigiis & miraculis illustris; ille, inquam, Sigriani seu Agriani cœnobii conditor, olim peregre ad se advenienti beato illi tum adolescenti, tamquam patriarchæ, manu dextra porrecta jam tum bene sit precatus.

VITA IGNATII PATRIAR. Rom. 12. 13.

Optimis igitur hisce studiis præclare occupato Ignatio, Theophilus decedit, totumque imperium in Theodoram matronarum religiosissimam, præstantissimamque & Christianissimam imperatricem, Michaele filio admodum adhuc tenero, devolvitur. Hinc inimica sacrarum imaginum secta conquiescit: sanctificatio autem ecclesiæ sanctæ efflorescit. Hinc Joannes, immo infausti nominis Jannes (quem lecanomantin, seu magnum dictitabant, a quo Theophilus in errorem actus creditur) sede Constantinopolitana, ipsoque sacerdotio merito spoliatur: erigitur autem cornu salutis populo Dei Methodius vere bonus Christiani gregis pastor, veræque doctrinæ ecclesiæ verus magister; qui multis antea pro sanctarum imaginum defensione laboribus & periculis defunctus, Constantinopolitanæ ecclesiæ præficitur Dei nutu, & Imperatricis opera. Exauctoratis ergo omnibus & dissipatis, qui hæreseos labe infecti erant, novam ecclesiam condit, sacerdotes & episcopos in suæ rectæ fidei fundamento collocat. Etenim hæreticis (uti etiam antea sub Tarasio, sacro divinoque pastore, & pia Irene) sectam suam damnantibus, & veniam impetrantibus, atque iterum ad hæreseos perniciem prolabentibus, Nicephorus vir eximius, adhuc superstes; & hic Methodius, divinitus decreta illorum exstirpatione, virique divini Joannici impulsu in omnes hæreticos declarata, rectam adhuc viam incedere quærentibus, veritatis tramitem ostendit. Sed cum ecclesiam Dei optime sanctissimeque per quadriennium rexisset, ad Deum sempiterna potiturus pace abiit. Multis vero tum ad ecclesiæ administrationem designatis, aliisque alias ob causas voto frustratis, uti destinata Dei sententia staret, Ignatius sanctissimus presbyter, cum per multos annos sacerdotii muneribus magna cum laude perfunctus esset, bonumque sibi in multa auctoritate, & in Jesum Christum fide jam gradum exstruxisset, ac propterea omnium ore celebraretur, quantumvis dignitatis magnitudinem refugiens, vi tamen sancti Spiritus, & antistitum auctoritate & sententia, honore sacro dignissimus judicatus, in imperantis urbis sacra sede collocatur, lucernaque candelabro imponitur; cum ante omnium episcoporum & populi sententias Imperatrix ad Joannicium anachoretam consultum misisset, ecquemnam hoc patriarchatus honore dignum per Dominum cognosceret; Ignatium eximius ille Joannicius divinitus pronuntiavit. Atque ita bonus pastor per ostium in ovile ovium ingressus, oves proprias vocabat nominatim: quas ex noxiis & pestiferis herbis, omnique hæretica peste & exitio ereptas, ad immortalia semperque virentia rectæ fidei

VITA IGNATII PATRIAR.

ANNO CHRISTI 869.

dei juſtitiæque paſcua deducebat inducebatque. Ipſe vero tum ab omni crimine abhorrebat, tum in omne præſertim virtutum principalium & æquitatis ſtudium ſingulari conatu incumbens, ad perfectæ pietatis culmen enitebatur. Prudentia namque illi curæ erat, non ut opulentiam ſibi, humanamque gloriam, & voluptates conquireret; ſed ut Dei voluntatem ſanctam, bene placentem & perfectam, in ſpiritu recti judicii bene intelligeret & ſequeretur. Fortitudo vero erat ipſi, ne unquam ſervitutis peccato ſuccumberet, ſed liber eſſet, & dominaretur optimatibus, atque ex Apoſtoli præſcripto, peccantem acriter caſtigaret, & hoc ſæpe coram omnibus, nec ſervili modo ſe ſubjiceret; ut & ceteri, inquit, in officio per timorem contineantur. Temperantiam autem non tantum in corpore coluit ſuo, quam a teneris annis adeo laboribus ſudoribuſque aſſiduis perfecte eſt aſſecutus, ut ſenſum omnem, omneſque cupiditates corporis noxias penitus extinxerit. Non ergo his tantum finibus temperantiæ ſplendorem circumcluſit, ſed eccleſiam ſuam totam, morum & doctrinæ ſuæ gravitate aſſiduitateque, ad eam provexit honeſtatem & verecundiam, ut inter ejus familiares ne nomen quidem fornicationis, vel cujuſpiam impuritatis audiretur. Perinde enim ut ipſe vias Domini rectas ambulabat: ita ſponſam Domini optimus paranymphus per inculpatam vitæ ſemitam deducebat. Jam ut fuerit æqui tenax, juſtitiæve obſervans, quid dicam? cum ita rigide eam ſervavit, ut illius cauſa non raro ab iniquis æquitatis arbitris reprehenderetur, paſtorque vere mitis ac divinæ imitator juſtitiæ, aſperrime condemnaretur. Etenim non in civilibus tantum rebus, ſed multo magis in eccleſiaſticis diſceptationibus & judiciis facile agnoſcebatur ad veritatis æquitatiſque momentum lancemve propendere; contra vero mendacium, & quamlibet injuſtitiam vehementiſſime ſeveriſſimeque inſectari. Nec erga plebejos tantum & viliores, in quos, ſi quid peccent, cuivis facilis & libera eſt cenſura; ſed adverſus principes etiam magiſtratus ac dynaſtas, ipſoſque Imperatores, ardor ac divina dicendi libertas antiſtitis elucebat: quod mea nunc declarabit oratio.

Bardam illum, quem, uti ſcio, noſtis omnes Theodoræ Auguſtæ bonæ principis non bonum, ſed ſævum admodum & crudelem fuiſſe fratrem. Quamquam enim in rerum civilium adminiſtratione egregius induſtriuſque eſſet, rei tamen divinæ atque eccleſiaſticæ nemo illum unquam commodum dixit; ut qui nurus ſuæ amore ita fureret, ut ejus rei fama totam urbem peragraret: nec inter plebem tantum hæreret, ſed ad patriarchæ quoque aures facti indignitas deferretur. Quid ergo patriarcha? non hominis dignitatem reveritus, facinus ſilentio preſſit; ſed ex lege arguit, reprehenditque, & hortatus eſt, ut ne ſalute neglecta, animam ſuam perditum iret, ſed fœdum & enorme ſcelus expiaret. Ille tamen non modo ſe ab improbitate ſua non

κατ' ὄνομα· καὶ πάσης μὲν νομῆς θανασίμου βλαβερᾶς, πάσης δὲ λύμης καὶ ἀπωλείας ἐξῆγεν αἱρετικῆς, πρὸς τὰς ἀειζώους δὲ καὶ ἀνθαλεῖς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ δικαιοσύνης ὡδήγει καὶ εἰσῆγε νομάς. καὶ αὐτὸς μὲν κακίας ἁπάσης τοσοῦτον ἀπεῖχετο, ὅσῳ πάσης ἀνθέλκετο δικαιοσύνης· ἐξαιρέτως δὲ πρὸς τὰς τῶν ἀρετῶν καταρδόμβους ψυχὰς, τῆς κατ' εὐσέβειαν τελειότητος ἐπεμελεῖτο. φρόνησις μὲν γὰρ αὐτῷ διεσπάσατο, οὐχ ὥστε πλοῦτον ἑαυτῷ καὶ δόξαν περίζεσθαι κοσμικὴν, καὶ ποικίλας σώματος ἡδονὰς, ἀλλ' ὥστε τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον ἐν διακρίσεως πνεύματι καλῶς συνιέναι καὶ ποιεῖν. ἀνδρία δὲ αὐτῷ, τὸ μὴ ἡττᾶσθαί ποτε ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἀλλ' ἐλεύθερον εἶναι καὶ δεσπόζειν τῶν δυνατῶν· ἀποτόμως δὲ τὸν ἁμαρτάνοντα κατὰ τὸν Ἀποστολικὸν νόμον διελέγχειν, καὶ τοῦτο πολλάκις ἐνώπιον πάντων, καὶ μὴ καθυφίεσθαι δολοπρεπῶς, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ, φησί, φόβον ἔχωσι. σωφροσύνη δὲ, ὁ τοῦ οἰκείου σώματος μόνον ἡ ἁγνότης τε καὶ καθαρότης, ἣν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ὅπως πόνοις συχνοῖς καὶ ἱδρῶσι καταρδώσατο, ὡς εἰς ἄκραν αὐτὸν ἀπάθειαν, ἤτοι παντελῆ νέκρωσιν τοῦ σαρκίνου φρονήματος ἐλθεῖν. ὁ τυύτῃ γοῦν μόνον τὸ τῆς σωφροσύνης ὡρίζετο καλὸν, πίστει δὲ σπουδῇ καὶ τιμῇ κατ' αὐτὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ τοσοῦτον ἤγαγε, καὶ τῷ ἐμβριθεῖ τε καὶ συνεχεῖ τῆς τοῦ πνεύματος διδασκαλίας ἐσωφρόνιζεν, ὡς μηδ' ὄνομα πορνείας, ἢ τινος ἄλλης ἀκαθαρσίας ἐν τοῖς αὐτῷ πλησιάζουσιν ἀκούεσθαι. ἀλλ' ὥσπερ αὐτὸς τιμῇ ἄμωμον ἐδὸν τοῦ Κυρίου ἀμώμως ἐπορεύετο, ὅπως καὶ τιμῇ ἐκείνου νύμφην, ὡς ἀγαθὸς νυμφοστόλος, ἐν ἀμώμῳ προσῆγε πολιτείᾳ· περὶ δικαιοσύνης δὲ τί χρὴ καὶ λέγειν; ἵν' ὅπως σεσῳσμένως καὶ μεγαλοπρεπῶς ὁ μακάριος ἐνεδέδυτο, ὥστε καὶ μέμψιν δὲ αὐτῇ ὑπέχειν πολλάκις παρὰ τοῖς ἀδίκοις τοῦ δικαίου διαιτηταῖς, καὶ σκληρότητι καταγινώσκεσθαι τὸν ὡς ἀληθῶς πρᾶον ποιμένα, καὶ Θεοῦ μιμούμενον δικαιοσύνην· καὶ γὰρ οὐκ ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς πολὺ μᾶλλον ἀμφισβητήσεσι καὶ κρίσεσι, τὸ πρὸς ἀλήθειαν μὲν καὶ δικαιοσύνην ἐπιῤῥεπὲς, ὑπεροπτικὸν δὲ αὐτοῦ καὶ ἀπότομον πρός τε τὸ ψεῦδος καὶ ἀδικίαν πᾶσαν ἐγνωρίζετο· καὶ ὁ πρὸς τοὺς πολλοὺς μόνον καὶ χυδαιοτέρους, πρὸς οὓς ἀδικοῦντις τύχα καὶ ἄλλος ἂν παῤῥησιάσαιτο, ἤδη δὲ καὶ πρὸς τοὺς ταῖς πρώτοις περιβεβλημένους δυναστείαις, καὶ πρὸς τοὺς βασιλέας αὐτοὺς ὁ τοῦ Ἀρχιερέως ζῆλος καὶ οὗτος παῤῥησία διεδείκνυτο· δηλοῖ δὲ νῦν ὁ λόγος.

Τὸν Βάρδαν ἐκεῖνον οἶδ' ὅτι πάντες ἀκούετε, * ὡς Θεοδώρας μὲν τῆς ἀγαθῆς βασιλίδος ἀδελφὸς ἦν, οὐκ ἀγαθὸς δὲ, ἀλλὰ καὶ λίαν πικρὸς καὶ ἀπάνθρωπος· ὃν σπουδαῖον μὲν εἶναι καὶ δραστήριον περὶ τιμὴν τὴν πολιτικῶν πραγμάτων μεταχειρίσιν, οὐδεὶς δὲ περὶ τιμὴν ἐκκλησίαν χρηστὸν ἔφησε γενέσθαι. τοῦτον τῇ ἰδίᾳ φασὶν ὅπως ἐπιμανῆναι νύμφῃ, ὡς ἀνὰ πᾶσαν τοῦτο τιμὴ πόλιν περιβομβηθῆναι· καὶ οὐκ ἄχει πόνων μόνον, ἀλλὰ καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς Ἀρχιερέως τιμῆς πονηρὰν φήμην ἐλθεῖν. τί οὖν ἐκεῖνος; ὁ τὸ μέγεθος ὑπολαβὼν τῆς προσώπου, οὐδὲ σωφρονίσας τὸ ἀμπλάκημα τῇ σιωπῇ, ἀλλὰ καὶ ἤλεγξε κατὰ τιμὴν ἐντολὴν, ἀλλὰ καὶ ἐπετίμησεν, ἀλλὰ καὶ παρεκάλεσε φείσασθαί τε τῆς ἰδίας ψυχῆς, καὶ τὸ φεικτὸν τοῦτο μῦσος ἀπορρίψασθαι· ὁ δὲ ὁ μόνον οὐκ ἀπέχετο τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας· ἑορτὴ δὲ τῶν

ἁγίων

* al. ὅτι.

ANNO CHRISTI 869.

ἁγίων Θεοφανίων ἰλῖ· καὶ αὐτὸς ἀναιδῶς προσῆλθε, τῶν θείων μεθέξων μυστηρίων· τί δὲ ὁ Ἀρχιερεύς; ἀποβάλλεται τῆς κοινωνίας, ἀνάξιον τοῦτον τῆς τοῦ δεσποτικοῦ σώματος κρίνων μεταλήψεως. ὁ δὲ μαίνεται μανίᾳ πικρᾷ, καὶ κατὰ τῆς ἰδίας ὁπλίζεται ψυχῆς· ἀπειλεῖ τὸ οἰκεῖον ξίφος τοῖς σπλάγχνοις τοῦ ἱεράρχου καταχῶσαι· ὁ δὲ ἀνταπειλεῖ, τὸν δυνάμενον ἐκκαλέσμενον ἐπιστρέψειν τιὰ ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν. αὕτη γίνεται σκανδάλων ἀρχή· αὕτη πρώτη τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκαταστασίας ἀφορμή. Ἐντεῦθεν βαρὺ ἑαυτῷ χόλον ἐμιῆν ὁ Βάρδας ἐκεῖνος ἐναποθέμενος κατὰ τοῦ Ἰγνατίου, πάντα πάλαι ἐκίνει, τὸ δὴ λεγόμενον, νῷ βασιλεῖ τοῦτον διαβαλεῖν· παῤῥήκει δὲ τότε καὶ τῶν σχολῶν δομέστικος ὤν, ὅλην τοῦ Μιχαὴλ, ἅτε δὴ θεῖον, εἰς ἑαυτὸν τιμὴν ἀρχὴν ὑπεποιεῖτο. καί ποτε προσελθὼν τῷ μειρακίῳ καὶ λόγοις καταγοητεύων ἀπατηλοῖς· ἵνα τί, ἔλεγε, ὦ δέσποτα, παραχωρεῖς μὴ βασιλείαν τῇ μητρὶ καὶ ταῖς ἀδελφαῖς; μὴ γὰρ ἔτι νήπιος εἶ; μὴ τιμὴν ἡλικίαν ἀτελής; ἀλλ' ἰδού, φησὶν, ἐζεύχθης καὶ γυναικί, καὶ ἤδη εἰς ἄνδρας τελεῖς· ὀφείλεις καὶ φρόνημα λοιπὸν ἀναλαβεῖν ἀνδρός. Καὶ μητέρα δὲ καὶ τὰς ἀδελφάς, τὸν πατριάρχην μεταπεμψάμενος, ἀποκείρασθαι πρόσταξον. σὲ γὰρ βασιλεύειν μόνον λοιπόν, καὶ τὰς ἐκ σοῦ τεχθησομένους, καὶ θεῷ καὶ πᾶσιν ἡμῖν ἀρεστόν. αὐτίκα τοίνυν ἐκεῖνος τὸν τίμιον ἱεράρχην μεταπέμπεται· ἅρπιστον γὰρ ἡ νεότης, καὶ ῥᾳδίως ταῖς κεναῖς τῶν ἐλπίδων μετεωρίζομένη. εἰ δὲ καὶ ὀξυπλίας ὑπεροχὴ προσείη, μείζων μὲν ἡ κηφότης, εἰς μείζω δὲ ἄνοιαν καὶ πτῶσιν ὡς τὰ πολλὰ προχωρεῖ. Ἐκ τοίνυν ἀρχῆς ταῖς κατ' αὐτὸν ἀταξίαις καὶ ἀπαιδευσίαις, μᾶλλον δὲ ἀσεβείαις, ὁ Μιχαὴλ καταβαλλόμενος· τυχὸν τιὰ ἐμιὰ μητέρα καὶ τὰς ἀδελφὰς πρὸς τὸν δίκαιον, ἔφη, λαβὼν, ἀπόκειραι, τῷ μοναχικῷ σχήματι ταύτας καταδίκασον· ὁ δὲ παῤῥησιασάμενος· ἀδυνάτου μοι τοῦτο ποιεῖν, εἶπεν, ὑπολαβών· τῆς φαρ ἐκκλησίας τὰς οἴακας τιὰ ἀρχῆ ἐγχειριζόμενος, ἔγγραφον ὅρκον ἐθέμην, μηδεμίαν τῆς βασιλείας ὑμῶν ἐπιβουλιὰ, ἢ οἱανῶν ἐπήρειάν ποτε διαλογίσασθαι. καὶ νῦν τί τὸ ἀδίκημα τῶν βασιλίδων; καὶ τίς ἡ κατ' αὐτῶν αἰτία, ὅτι τὸ ὑμέτερον κράτος ταῦτα κατ' αὐτῶν διενοήθη; ὅπως εἰπόντος τοῦ Ἀρχιερέως, καθοσιόσεως τοῦτον Βάρδας ἐγράψατο γραφιὰ, Γηβοβασίλευτον ὄντι τοῦ βασιλέως διαλοιδορούμενος. ἦν δὲ ὁ Γήβων ἔτος ἐπίληπτος ἄνθρωπος, καὶ τὰς φρένας ὑ πάνυ καθεστηκώς· ὃς πρὸ ὀλίγων ἐκείνων ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ Δυῤῥαχίου παρῆλθε, σχῆμα μὲν περικείμενος κληρικὸν, παῖδα δὲ ἑαυτὸν τῆς βασιλίδος Θεοδώρας ἐξ ἀνδρὸς ἑτέρου λαβών· ᾧ οἱ πολλοὶ τοῦ δήμου ὡς βασιλεύειν μέλλοντι προσεῖχον· τότε δὲ ἐν Ὀξείᾳ τῇ νήσῳ ὑπὸ ἀσφαλεῖ σωτείχετο φρουρᾷ· ὁ μὲν οὖν πατριάρχης ἐν ὑποψίᾳ διὰ ταῦτα τῷ Μιχαὴλ κατασὰς, ἐξὸς ὑμοσόσει πρὸ τιὰ ἐκκλησίαν· ὁ δὲ παραχρῆμα τιὰ μητέρα καὶ τὰς ἀδελφὰς καταγαγὼν, ἐν τοῖς Καριανοῦ λεγομένοις ἀποκεχθῆναι κελεύει καὶ καρῆναι. μετὰ μικρὸν δὲ καὶ αὐτὸν ἀπελαύνει τοῦ πατριαρχείου τὸν Ἰγνάτιον, καὶ πρὸς τιὰ νῆσον Τερέβινθον ὠστὸν ἐπεροέζει· κατ' αὐτιὰ δὲ τιὰ ἡμέραν καὶ Γήβονα ἐκεῖθεν ἀπὸ τῆς Ὀξείας εἰς Πρίγκιπον μετενεγκών, τά τε σκέλη καὶ τὰς χεῖρας ἐξέκοψε, καὶ τὰς ὀφθαλμὰς ἐξερύξας, ἀπέκτεινεν αὐτὸν, οἱμῶν τοῦτον τὴν παξιαρχίαν, ἀμυνεῖσθαι. ἔπω δὲ μετὰ τιὰ

abstinuit, sed ipso Epiphaniæ die festo in ædem sacram, eucharistiæ mysteria percepturus, impudenter est progressus. Quid hic patriarcha? a sacris arcet, indignum eum judicans corporis dominici participatione. Ille vero diro percitus œstro furit, suumque in exitium armatus, se gladium in antistitis viscera defixurum minitatur. Sed Ignatius contra comminatur, Deum invocans, qui potens esset gladium in illum convertere. Hinc offensionum prima origo: hic fons ecclesiasticæ perturbationis. Hinc gravi Bardas ira odioque concepto, ac altius in pectus demisso, omnem, ut dicitur, rudentem contra Ignatium movebat, ut eum apud Imperatorem criminaretur. Patricius tum erat Bardas, & scholarum domesticus, sibique totam imperii administrationem, utpote avunculus Michaelis, vindicabat. Hic aggressus aliquando adolescentem, verbisque insidiosis captans: Quid, inquit, domine, imperium matri & sororibus permittis? Atqui non es amplius infans, ævique immaturus: immo, inquit, & jam uxore ducta virum agis. Debes ergo in posterum virilem animum gerere. Itaque a patriarcha accersito matrem & sorores tonderi velarique jube. Ut enim deinceps solus cum procreandis a te liberis imperes, & numini cælesti placet, & nobis æquissimum videtur. Accersit ergo illico venerandum patriarcham. Est enim inconstans & mutabilis adolescentia, facileque vana spe effertur. Quod si potentiæ quoque fastigium accedat, major etiam est illius levitas, majoremque in amentiam & casum sæpenumero prolabitur. Tunc igitur Michael corruptelarum, morumque depravatorum, & vero magis impietatum suarum principio posito; Matrem, inquit, meam sororesque e vestigio arreptas attonde, & religiosa velatas veste vitæ religiosæ addicito. At libere patriarcha; Hoc, inquit, a me fieri nefas: nam ecclesiæ gubernacula sedemque sacram cum susciperem, fidem jurejurando meam per scriptum astrinxi, nunquam me imperio vestro insidias positurum, vel consilium ejuscemodi agitaturum. Et vero nunc, quod reginarum est facinus, quæve in illis causa, ut majestas vestra adversus eas talia machinetur? Hæc memorantem patriarcham Bardas reum majestatis postulavit, & coram imperatore * Gebobasileutum (seu Gebonis pseudo-imperatorii generis similem) per convicium vocavit. Erat Gebo hic stolidus, maleque sanus homo, qui proximis diebus Dyrrachio venerat, veste quidem ecclesiastica indutus, se vero pro filio Theodoræ Augustæ ex alio viro gerebat; cui non pauci ex plebe velut regnaturo adhærebant: tunc vero in insula Oxia, seu Acuta, firma custodia tenebatur. Patriarcha ergo propterea Michaeli suspectus, statim ad ecclesiam se recepit. Michael vero extemplo matrem cum sororibus in Cariani ædes detrusam deportari tonderique imperat. Nec multo post ipsum quoque patriarcham Ignatium pellit, atque in insulam Terebinthum ejicit; eodemque die Gebonem illum ex Acuta in Principes transfert, & cruribus brachiisque præcisis, oculisque erutis, interficit, ratus se hac ratione ultum ire patriarcham: Nec dum triduum a

VITA IGNATII PATRIAR.

* Gebobasileutum, hoc est, Gebonis stolidi hominis, & imperium temere affectantis, parti favent.

patriarchæ discessu fluxerat, cum adsunt qui putabantur inter episcopos primarii; chirographum sive libellum abdicationis ob præsentium temporum iniquitatem ab eo petentes. Et quinam hi? qui antea illi per scriptum juraverant, se prius supremam Trinitatis majestatem negaturos, quam sine canonica damnationis sententia pastorem suum exauctorari passuros. Verum ii re infecta reverterunt. Intra paucos autem dies patricii, judicumque clarissimi cum iisdem episcopis egressi, omnibus machinis & pollicitationibus, comminationibusque compellebant, ut episcopatu se abdicaret, si in apertum nollet committere se periculum. Sed non minus firmus immotusque stetit, quam maritima cautes altis in terram defixa radicibus, fluctuum insultibus nihil cedens. Ergo cum non haberent, unde illum lædorent, nulla per eum data causa, cujus rationem reddere non posset; nudo, quod ajunt, capite, perfrictaque fronte ad omne fas nefasque descenderunt. Et dominus quidem noster Jesus Christus, utpote Deus verus & veri Patris soboles, non solum qua Deus est æternus, omnia antequam sint, prævidit; sed etiam qua homo pro nobis factus, deificata sua mente omnia præsciens: *Necesse est*, inquit, *ut veniant scandala: væ autem illi, per quem scandalum venit*. Omnium ergo sectarum, quæ a divina Christi in humanitatem præsentia ad hodiernum usque diem in ecclesias cum pernicie irrepserunt, auctores, veluti scandalorum duces, digni sunt, qui primi malum, quod Christus minatur, participent. Sed non minus, opinor, ii qui nostro ævo maligne egerunt, quam illi prisci & decantatissimi hæresiarchæ, cælestis iram vindictamque numinis sentient, ut qui innumerabilium offensionum & malorum toti terrarum orbi sint auctores. Neque enim propterea justorum albo adscribentur, quod rectis scilicet dogmatibus, & scriptionibus innumeris Deum fateri videantur: sed idcirco damnabuntur, quod, ut
Tit. 1. est in sacris paginis, Deum factis ipsis negarint, abominabiles facti, & contumaces, & ad omne opus bonum reprobi. Nec quia personam pietatis, vultumque religionis ementiti agunt omnia efficiuntque, ut justi ab hominibus putentur, ideo sunt justi apud occultorum cognitorem & judicem Deum: sed quod nervo pietatis eliso, mores ad evangelii præcepta non conformarint; quod amore sui cæci, avaritiæ & voluptatibus, ambitionique venundati & emancipati, innocentes omni genere injuriarum, perjuriorum, crucis abnegationum, insidiarum, & maleficiorum opprimentes, optime compositum ecclesiæ statum perturbarint, everterintque; rem autem divinam, nomenque & sacra sanctæ ecclesiæ tot impietatibus & flagitiis contaminarint, polluerint, profanarint, ut periculum sit (pene dicam) ne pietatis mysterium in verbis nudis potius, quam in rebus ac veritate consistere videatur: idcirco justissimam damnationis a Deo ferendæ sententiam incurrent.

Horum porro malorum omnium stirps & radix, primaque causa & certissima extitit cis, qui a principio homicida fuit: qui quod

καταδασιν διληλοθησαν ἡμέραι, ϗ παρῆσα τῆς ἐπισκόπων οἱ νομιζόμενοι λογάδες, λίβελλον ἀποταγῆς, ἤτοι παραίτησιν δι' αὐτὸ τοῦτο ἐνεγκόντα τὴν ἡμερινὴν ἀξίωσιν λαβεῖν παρ' αὐτοῦ. ϗ ταῦτα τίνες; οἱ ἐγγράφως αὐτῷ πρότερον ὁμωμοκότες, ϗ αὐτῆς ἐκπεσεῖν τῆς ὑπερσεπτῆς τριάδος ἑλέσθαι, εἴγε τὸν οἰκεῖον ποιμένα ἄνδρα καταγνώσεως ἀθετήσαιεν κανονικῆς. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν ὑπέστρεφον ἀνήνυτα πεπονηκότες. μετ' ὀλίγας δὲ αὖθις ἡμέρας πατρίκιοι, ϗ τῆς κελεύθου οἱ ἐπιφανέστατοι σὺν τοῖς προλαβοῦσιν ἐπισκόποις ἐλθόντες, πάσαις μηχαναῖς, ὑποχέσεσί τε ϗ ἀπειλαῖς τὸν θρόνον ἐγγράφως παραιτήσασθαι κατεβιάζοντο, εἴγε μὴ μέλλοι εἰς προφανῆ κινδυνον ἑαυτόν. ἔμενε δὲ ἀμετάθετος ὡσὶ ἦττον ἢ πέτρα παράλιος εἰς βάθος γῆς ἐρριζωμένη, ϗ πάσαις ἀνέδοτος κυμάτων ἐπιφοραῖς. ἐπειδὴ οὖν οὐκ εἶχον ἐλόγως παρανομεῖν, ἀδικίας αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ ἀνεύθυνα προφάσεως ἐνδιδομένης, γυμνὴν λαπὸν τὴν κεφαλὴν, ϗ ἀναιδὲς προσώπου, κατὰ τὸ ἀδόμενον, πρὸς πᾶσαν ἐχώρουν ἀδικίαν ϗ παρανομίαν. ὁ μὲν οὖν Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ἅτε θεὸς ἀληθινὸς ϗ ἀληθινοῦ πατρὸς ὤν, ἐ τῷ θεὸς εἶναι μόνον προαιώνιος, τὰ πάντα πρὸ τῆς αὐτῆς γενέσεως οἶδεν, ἀλλὰ ϗ τῷ ἄνθρωπος ὑπὲρ ἡμῶν γενέσθαι, τῷ τεθεωμένῳ νοῒ τὰ πάντα προκατιδών· ἀνάγκη, φησὶν, ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα. οὐαὶ δὲ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται· καθ' ὅλας μὲν οὖν τὰς ἀπὸ τῆς θεανδρικῆς αὐτοῦ παρουσίας μέχρι τοῦ δεῦρο παρεισφθαρείσας αἱρέσεις ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, οἱ τῆς αἱρέσεων ἔξαρχοι, ὡς τῆς σκανδάλων ἐξηγούμενοι, πρῶτοι ἂν ἀξίως αὐτοὶ μετέχοιεν ϗ τοῦ ταλαντισμοῦ· οὐκ ἧττον δὲ οἶμαι τῆς πάλαι θρυλλουμένων αἱρετικῶν ϗ οἱ κατὰ τοῦτο πονηρευσάμενοι τῷ γένει, ὡς αἴτιοι σκανδάλων μυρίων τῷ κόσμῳ γενόμενοι, τῆς ἄνωθεν πεῖραν λήψονται ὀργῆς· ἐ γὰρ ὅτι δόγμασιν ὀρθοῖς δεῖσιν ϗ συγγραφαῖς ἀμέτροις θεὸν ὁμολογεῖν, δι' τοῦτο μόνον δικαιωθήσονται. ἀλλ' ὅτι τοῖς ἔργοις, κατὰ τὸν ἱερὸν λόγον, ἠρνήσαντο αὐτὸν, βδελυκτοὶ γενόμενοι ϗ ἀπειθεῖς, ϗ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι, τοῦτο γε σχεῖν κατακεκριμένοι. διὸ ὅτι μόρφωσιν εὐσεβείας, ϗ σχῆμα γνώσεως τι ϗ πλάσμα κενὸν ἐλαβείας περιθέμενοι πάντα δρῶσι ϗ πραγματεύονται, ὥστε δικαιωθῆναι παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, δι' τοῦτο δίκαιοι ϗ παρὰ τῷ τῆς χρυφίων ἐπόπτῃ ϗ ἐξεταστῇ· ἀλλ' ὅτι τῆς εὐσεβείας τοῦ δυνάμιν, ϗ τοῦ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον ἀπηνδρίαντο ζωοῦ, πάσαις μὲν φιλαυτίαις ϗ φιλαργυρίαις, φιληδονίαις τε πάσαις ϗ φιλαρχίαις ἑαυτὸς ἀπεμπολήσαντες, πάσαις δὲ ἀδικίαις, ἐπιορκίαις, συκοφαντίαις, ϗ κακουργίαις δὲ κατὰ τῆς ἀθῴων ϗ ἐπηρείαις χρώμενοι, πᾶσαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ εὐνομίαν διέλυσαν ϗ συνέχεαν· τὸ θεῖον δὲ τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας πρᾶγμα ϗ ὄνομα ὅπου ταῖς ποικίλαις αὐτῆς ἀθεσμίαις ϗ παρανομίαις ἐβεβήλωσαν, ὥστε κινδυνεύειν, ὀλίγου δεῖν, ἐν ψιλοῖς ἡμῶν λόγοις, ἀλλ' οὐκ ἐν ἀληθείᾳ ϗ πράγματι τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον ὑπονοεῖσθαι· διὰ ταῦτα δικαιοτάτης τεύξονται πρὸς θεοῦ τῆς κατακρίσεως.

Τούτων δὲ τῆς κακῶν ἁπάντων αἰτία προκαταρκτικὴ ϗ ῥίζα, ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνος καθέστηκε δηλαδὴ· ὃς τῷ ἀποστῆναι τοῦ ἀγαθοῦ, πάσης κακίας

κακίας

ANNO CHRISTI 869.

ANNO CHRISTI 869.

κίας ῥιζώμενος δημιουργὸς, ὁ παύεται μέχει νῦν τὸν οἰκεῖον ἰὸν τοῖς πρὸς ὑποδοχὴν ἑτοίμοις κατὰ πᾶσαν ἀναπερδιγόμενος ῥιζάν. καὶ τοσούτῳ μᾶλλον τινὶ παρ' ἑαυτῷ κακίαν ἐπιδαψιλεύεται, καθ' ὅσον ἂν καὶ ἑτοιμοτέροις πρὸς τὸν οἰκεῖον πειτύχοι σκοπόν. συγχωροῦνται δὲ πολλάκις κρατεῖν, καὶ κοσμικαῖς δυνασείαις οἱ τοιοῦτοι μεγαλύνεσθαι, ὡς ἂν ἐκ πολλῶν καρδιῶν, κατὰ τὸ θεῖον λόγιον, ἐκφανῶσι διαλογισμοί. καὶ ὥσε τὸ σῖτον διακριθῆναι τοῦ ἀχύρου, καὶ πυρωθῆναι μὲν ταῖς ἐπηρείαις τὸν δίκαιον, ὥσπερ ἐν χωνευτηρίῳ χρυσὸν, καὶ ταῖς ὑρανίοις ταμιεύεσθαι βασιλείοις, ἀποποιηθῆναι δὲ, καθάπερ σκωρίαν, ὅσον ἀδόκιμον καὶ ἀνάξιον τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. πρὸς ὃν ταῦτα ἐκ οἶμαί τινα τῶν ἀσεβούντων ἀντερεῖν.

Ἰδωμὲν δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν ἱερὸν Ἰγνάτιον παρηκολουθηκότι, καὶ ὅσα κατὰ τῆς ἐν αὐτῷ κεκρυμμένης ἀληθείας καὶ ἀρετῆς ὁ τῶν ἀσίων ἐχθρὸς καὶ ἐπίβουλος διὰ τῶν ὑπηρετουμένων αὐτοῦ τῇ κακίᾳ κατεπράξατο· ἀλλὰ πάντα μὲν κατὰ μέρος ἐπεξιέναι ἀμήχανον εἰδώς, καὶ χρεῖττον ἢ κατ' ἐμὲ ἐμοὶ, τοῖς κυριωτέροις δὲ τὸν λόγον ἐπαφιεὶς, πειράσομαι καθ' ὅσον οἷόν τε παντυχοῦς τῆς ἀληθείας πεφροντικὼς μηδὲν τῶν ἀξίων μνήμης παραλιπεῖν.

Ἐπειδὴ τοίνυν οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως τότε πολλάκις πειράσαντες, τὸ πρὸς παρανομίαν ἐνδόσιμον ἐκ οἷοί τε ἐγεγόνεισαν παρὰ τοῦ Ἰγνατίου λαβεῖν, ῥιψαίαις ἐνστάσεσι παραιτήσασθαι μὴ κατιδεξαμένου, παρ' ἑαυτῷ ἔλαβον τοῦτο λοιπόν· καὶ πλεῖσα καθ' ἑαυτοὺς συσκεψάμενοι, καὶ πᾶσαν κεκινηκότες βυλὴν, Φώτιον πρωτοσπαθάριόντα ὄντα καὶ πρωτασηκρῆτιν, εἰς Ἀρχιερέα τῆς βασιλίδος προχειρίζονται. ἦν δὲ ἔτος ὁ Φώτιος ὁ τῇ ἀγχινοίᾳ τε καὶ ἀνωνύμῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ δόξῃ κατὰ σάρκα, καὶ περιφανῶν, σοφία τε κοσμικῇ καὶ σωφροσύνῃ τῇ ἐν τῇ πολιτείᾳ γρεφομένων ἀδοκιμώτατος πάντων ἐνομίζετο· γραμματικῆς μὲν γὰρ καὶ ποιήσεως, ῥητορικῆς τε καὶ φιλοσοφίας, ναὶ δὴ καὶ ἰατρικῆς, καὶ πάσης ὁλίγου δεῖν ἐπιστήμης τῇ θύραθεν τοσοῦτον αὐτῷ τὸ περιὸν, ὡς μὴ μόνον ἡδὺ φάναι τῇ κατὰ νοῦν αὐτοῦ γονέᾳ πάντων διενεγκεῖν, ἤδη δὲ καὶ πρὸς τοὺς παλαιοὺς αὐτὸν ἁμιλλᾶσθαι. πάντα γὰρ συνέῤῥεχεν ἐπ' αὐτῷ, ἡ ἐπιτηδειότης τῆς φύσεως, ἡ σπουδὴ, ὁ πλοῦτος, δι' ὃν καὶ βίβλος ἐπ' αὐτὸν ἔῤῥει πᾶσα· πλέον δὲ πάντων ὁ τῆς δόξης ἔρως, δι' ὃν αὐτῷ καὶ νύκτες ἄϋπνοι περὶ τὴν ἀναγνωσιν ἐμμελῶς ἐσχολακότι. ἐπεὶ δὲ καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν αὐτὴν, ὡς μὴ ὤφελεν, ἐπεισελθεῖν ἔδει, μὴ πῶν διὰ τοῦτο βιβλίων τῆς ἀναγνώσεως ὑπὸ κατὰ πάῤῥεργον ἐπεμελήθη· ἀγνόημα δὲ ἠγνόησεν, ἵν' εἶπω θεολογικῶς, σφόδρα τῆς αὐτοῦ σοφίας ἀνάξιον· ὁ γὰρ ἠθέλησε προσέχειν τὸν νοῦν, ὅτι εἴτις θέλει σοφὸς γενέσθαι ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. ὁδὸν δὲ τὴν ὁδὸν εἵλετο τῆς ταπεινοφροσύνης, δι' ἧς ἡ μεγάλη τοῦ θεοῦ χάρις, καὶ ἡ ἀληθὴς σοφία δίδοται καὶ κατορθοῦται· ὁδὲ γραφῶν καὶ γονέσθαι ὡς τὸ παιδίον διὰ τὴν τοῦ θεοῦ βασιλείαν, ὡς ἡ τοῦ Κυρίου διαμαρτυρία, κατεδέξατο· ἀλλ' ὁδὲ σκάψαι τῇ αὐτοῦ ψυχῇ, καὶ βαθύναι τὴν διάνοιαν διὰ πάσης ὑποταγῆς, κατὰ Κύριον, καὶ ἀτιμοτέρας ἀγωγῆς καὶ ταπεινόφρονος, καὶ δι' ἀπαθείας ὑπὸ τὴν πέδρα προσεγγίσαι Χριστῷ, καὶ ἐπ' αὐτῷ θεῖναι θε-

A a bono defecit, omnis maleficii artifex effectus, hodieque non ceſſat venenum in eos ſuum eructare, quos omnibus ſæculis ad id hauriendum paratos habet: eoque largius latiuſque virus ſuum diffundit, quanto ad rem ſuam aptiores offendit. Permittuntur autem tales ſæpe rerum potiri, terrarumque imperiis extolli, ut ex multorum cordibus, quemadmodum eſt in divinis oraculis, revelentur cogitationes; utque triticum a paleis ſecernatur, & juſtus igne moleſtiarum, velut aurum in fornace, coquatur, cæleſtibuſque theſauris reſervetur; rejiciaturque, quidquid ut ſcoria adulterinum eſt, & cæleſti regno indignum. Atque his, B opinor, nemo contradicet eorum qui pietatem colunt.

Sed videamus porro, quæ deinceps B. Ignatio acciderint, quantaque mala veterator ac hoſtis ſanctorum virorum adverſus latentem in illo fidem ac virtutem, per ſuos adminiſtros, malitia ſua machinatus ſit. At vero cum intelligam me ſigillatim omnia percenſere non poſſe, rebuſque tantis parem non fore, oratione ad res præcipuas enarrandas converſa, nudam rei veritatem ubique ſtudioſe perſecutus, pro mea virili curabo, uti ne quid rerum quæ ſint memoria dignæ, prætermittam.

Poſtquam igitur adminiſtri regii, ſæpe tentata re, non potuerunt flectere Ignatium ad C id quod inique petebant, ſuam illo dignitatem fortiter & conſtanter tuente, a ſe ipſi conſilium de cetero petiverunt; rebuſque inter ſe diu agitatis, omnemque in partem verſatis, tandem Photium protoſpatharium & primum a ſecretis, patriarcham urbis regiæ deſignant; hominem ſane minime obſcurum & ignobilem, ſed claris & illuſtribus oriundum natalibus, rerumque civilium & politicarum uſu, prudentiaque & ſcientia clariſſimum. Grammaticæ enim litteraturæ, & carminis pangendi, dicendique laude, quin & philoſophiæ & medicinæ, & omnium prope liberalium diſciplinarum D externarum ſtudio cognitioneque tantopere florebat, ut ævi ſui facile princeps haberetur, immo & cum veteribus jam certare poſſet. Omnia quippe in illo concurrerant, aptitudo quædam & naturæ vis ac felicitas, ſtudium, opes, quibus ſibi librorum omnium maximam copiam comparabat: &, quod præ cunctis, gloriæ laudiſque cupido, qua incenſus totas noctes, ut lectioni aſſidue vacaret, ducebat inſomnes. Quoniam vero ſacrum etiam (quod utinam nunquam fuiſſet) thronum eccleſiæ conſcenſurus erat, ſacra quoque & eccleſiaſtica volumina ſtudioſe cœpit lectitare. Verum * ut * *Potius, ac* Theologi Nazianzeni ritu loquar, quod ſa- *more loquar* E ne ipſius ſapientia indignum fuit, ignora- *Scripturæ ſacræ.* H. tionem ignoravit. Noluit enim animadvertere, quoniam: *Si quis vult ſapiens fieri in* 1. Cor. 3. *hoc mundo, ſtultus ſit, ut ſapiens ſiat.* Neque viam modeſtiæ & ſummiſſionis ingreſſus eſt, qua ad cæleſtem gratiam, veramque ſapientiam pervenitur: neque depoſito faſtu voluit converti, & fieri ut parvulus, propter regnum Dei, juxta Domini vocem: *Matth.* 18. neque animam ſuam & mentem altius fodere, & omni ſubjectione demittere, ut jubet Dominus, per abjectiorem humiliorem- que ſemitam, atque ita per affectuum mor-

VITA IGNATII PATRIAR.

Luc. 1

VITA IGNATII PATRIAR.

tificationem petræ Christo conjungi, & super ipsum inconcussum fidei fundamentum ponere, & piis operibus seipsum domicilium sapientiæ constituere. Nihil horum huic venit in mentem, alia omnia cogitabat: fragili & arenoso, vanæ profanæque sapientiæ fundamento & insolentiæ, non secundum Christum doctrinæ cor suum mentemque confirmans, vanis hominum laudibus & plausibus inflatus, elatusque inani gloria, per ipsam inimicæ Deo superbiæ se conjunxit; ex quo omnis impietatis, omniumque offensionum materiem edoctus est. Ergo jactis sacerdotii sui improbandis fundamentis, extrema initiis consentanea sortitus est. Nec enim repudiavit ecclesiam, tamquam a profanis magistratibus profane & sacrilege sibi demandatam; neque velut alteri viro nuptam, sibi per adulterium desponderi veritus est; sed contra potius exultabundus, avide impudenterque in illius complexum ruit, alienamque tamquam propriam palam arrogavit, suaque infamia & dedecore gloriabatur, & laudabatur in iniquitate sua; intraque sex non amplius dies, manibus hominum initiatus, concupitam ecclesiæ cathedram invasit. Eratque vere cernere, ut fertur adagio, extemporalem fictitiumque, seu personatum sanctum. Nam primo die monachus ex laico, altero lector, tum hypodiaconus, ac diaconus & presbyter: sexto deinde, qui fuit Christi natalis, & ipse sacrum conscendens tribunal, pacem populo, nihil vera pace dignum cogitans, nuntiavit.

ANNO CHRISTI 869.

Erat huic auctor & initiator in omnibus Gregorius ille cognomento Asbesta, quem Syracusanum olim pontificem fuisse ferunt, tum Constantinopoli de maleficiis reum factum, & jam Romæ, quod contra leges & sanctiones ecclesiasticas peccasset, exauctoratum. Hunc Ignatius, cum esset patriarcha consecrandus, ne initiationi suæ interesset, admonuit, donec per otium causa ipsius diligenter cognosceretur. Quod patriarchæ inter initia factum multi, quamvis juste factum, reprehenderunt.

Hinc, o quis ex his paucis verbis ortam cladem illam & noctem explicet? quis turbas & factiones, litesque & improbitatem illius * probi Siculi dicendo assequatur? Simul ac enim ejus rei nuntium accepit, non se philosophum ostendit, & infamiam suam prudenter dedecusque contexit; sed cereos de Ignatii consecratione acceptos abjecit, & impudentissimo ore innocentem coram universa ecclesia fœdissime conviciatus, lupum pro pastore substitui furiose clamitavit. Quem & Petrus quidam Sardorum episcopus cognomento Miser, & Eulampius Apameæ, aliique e clero * obscuriores, seipsos ab ecclesia sine causa sejungentes, secuti sunt.

* Pro, improbi: vel dictum per ironiam. H.

* insigniores

Undecim igitur ipsius annis Ignatius a recepta primum sede Constantinopolitana, omni ratione conatus, omnique verborum humanitate & liberalitate adhibita, nunquam tamen potuit Asbestæ improbitatem extinguere. Etenim potentiorum limina terebat, apud omnes virum nullam ob cul-

μέλιον πίστεως ἀρραγῆ, ϗ δι' ἀγαθῶν πράξεων ὅπως τῆς * συφίας ἑαυτὸν οἰκοδομεῖν· ὁ ταῦτα διανοήτως ὁ σοφός· πολλὰ γε δεῖν· ϗ ὁδοὶ τούτων ἐπὶ νᾶν ἦλθον αὐτῷ, ἀλλ' ἐπὶ σαθρῷ θεμελίῳ ϗ ἀμμώδει, τῇ κοσμικῇ σοφίᾳ, ϗ τῇ ἀλαζονείᾳ τὸ μὴ κατὰ Χριστὸν πεπαιδευμένον λόγῳ τὸν ἑαυτοῦ καρδίαν συνέξας ϗ τὸν νᾶν, ϗ τοῖς κενοῖς τῶν ἀνθρώπων ἐπαίνοις ϗ κρότοις φυσιούμενος, ϗ ἐπὶ πολυτῇ κενοδοξίᾳ μετεωριζόμενος, δι' αὐτῆς τῇ ἐχθρᾷ τοῦ θεοῦ ὑπερηφανίᾳ προσεπέλασε, δι' ἧς κακουργίαν τε πᾶσαν, ϗ πᾶσαν σκανδάλων ὑπόθεσιν μυσαγωγεῖται. ὅθεν ἀδόκιμον αὐτοῦ τὸν τῆς ἱερατείας καταβαλόμενος ἀρχὸν, ἀκόλουθον ἔχε τῇ ἀρχῇ τὸ τέλος. ὁ γὰρ παρητήσατο τὸν ὡς παρὰ κοσμικῶν ἀρχόντων ἀκόσμως αὐτῷ ϗ ἀθέσμως ἐνδιδομένην ἐκκλησίαν, ὑδ' ὡς ἑτέρῳ ἀνδρὶ καθηρμοσμένην μοιχικῶς ἑαυτῷ κατεγυνᾶσθαι ὑλαβήθη· τοὐναντίον μὴν ὃν ὡς περιχαρὴς, ἢ ἀναιδὴς μᾶλλον, κατησπάζετο, ϗ ὡς ἰδίας τῆς ἀλλοτρίας σαφῶς ἀντεποιεῖτο, ϗ ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτοῦ ἐγαυρία δοξαζόμενος, ϗ ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ἐνδλογεῖτο, ϗ ἐν ἓξ ταῖς ὅλαις ἡμέραις χερσὶν ἀνθρώπων πελεκυμένης, τῆς ἐπιθυμουμένης ἐπιλαμβάνετο καθέδρας· ϗ λῶ ἀληθῶς ἐκεῖνον ὁρᾶν αὐθήμερον ἅγιον πλατυνόμενον κατὰ τὸν παροιμίαν. πρώτη γὰρ ἡμέρα μοναχὸς ἀντὶ λαϊκοῦ, τῇ δευτέρᾳ δὲ ἀναγνώστης, ϗ ὑποδιάκονος τῇ ἑξῆς, εἶτα διάκονος, εἶτα πρεσβύτερος· ἔπειτα τῇ ἕκτῃ· Χριστοῦ δὲ λῶ τὰ γενέθλια· ϗ αὐτὸς τῷ ἱερατικῷ προσβὰς θρόνῳ, τὸν εἰρηνικὸν τῷ λαῷ προσεφώνει, μηδὲν τῆς ἀληθινῆς εἰρήνης ἄξιον ἐννοούμενος.

Ἦν δὲ αὐτῷ καθηγητὴς ϗ ἱεροτελεστὴς τὰ πάντα Γρηγόριος ἐκεῖνος ὁ καλούμενος Ἀσβεστᾶς, ὃν ποτε ϗ Συρακούσης μὲν ἐπίσκοπον ἔφασαν γενέσθαι, ἐπ' ἐγκλήμασι δέ τισιν εἰς τὸ Βυζάντιον κατηγορούμενον, ἤδη δὲ ϗ ἀπὸ τῆς τῶν Ρωμαίων ἐκκλησίας ὡς παρὰ κανόνας πράξαντα, καθηρημένον. Ἰγνάτιος ἄρτι πρῶτον χειροτονεῖσθαι μέλλων, μὴ παρεῖναι τούτου τῇ χειροτονίᾳ διεπέμψατο, ἄχρις ἂν τὰ κατ' αὐτὸν, φησὶν, ἐπὶ σχολῆς ἀκριβέστερον διαγνωσθῇ. τοῦτο ὁ πατριάρχης ὢν πρώτοις, ὡς καλῶς μοι, ὥσπερ δοκοῦν τοῖς πολλοῖς, πεπραχὲ δ' ὅμως οὐ δημοσίᾳ.

Ἐντεῦθεν, ὦ τίς ἂν ἐξείποι τὸν παραχρῆμα ϗ τὸν σκοτόμαιναν; τίς τὸν ἀπὸ τοῦ μικροῦ ῥήματος φιλονεικίαν ϗ ἔριν, ϗ μνησικακίαν τὰ δεινὰ ἐκεῖνα Σικελοῦ παρασήσαι; ἀδὺς γὰρ ἀκουσας, οὐκ ἐφιλοσόφησε πρὸς τὸν ἀγγελίαν. ὁ τὸν ἰδίαν ὡς φρόνιμος σωφρονικὸν αἰσχύνην, τοὺς ἐπὶ χειροτονίᾳ δὲ κηρὸς τῶν αὐτοῦ χειρῶν ἀπορρίψας, ϗ καταναιδευσάμενος, πάσης ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας ἐχάτως διελοιδορεῖτο τὸν ἀναίτιον, ϗ λύκον ἀντὶ ποιμένος ἐπεισπέναι τῇ ἐκκλησίᾳ μανιωδῶς διϊσχυρίζετο· ᾧ ϗ Πέτρος ὁ Σαρδέων, ὁ λεγόμενος Δείλαιος, πρὸς δὲ ϗ ὁ Ἀπαμείας Εὐλάμπιος, ϗ ἄλλοι τινὲς τῶν * ἀσημοτέρων εἵποντο κλῆρικῶν, ἀλόγως τῆς ἐκκλησίας ἀπορρηγνύμενοι.

* ἀσημοτέρων

Ἐν ὅλοις μὲν ἓν ἐνδέκα χρόνοις τῆς πρώτης αὐτοῦ ἱεραρχίας ὁ Ἰγνάτιος ἀποπειρωμένος, ϗ πᾶσαν μὲν λόγων, πᾶσαν δὲ δωρεῶν προτεινόμενος φιλοτιμίαν, οὐκ οἷός τε ἐγεγόνει τὸν τοῦ Ἀσβεστᾶ κακίαν καταβέβαι. διήρχετο πάσας οἰκείας τῶν δυνατῶν, μάτην διαλοιδορούμενος ϗ διασύρων πικρῶς,

ϗ

ANNO CHRISTI 859.

καὶ μηδὲ Χριστιανὸν ὀνομάζειν τὸν ἅγιον ἀξιῶν, μάλιστα δὲ πάντων παρὰ Φωτίῳ καὶ τοῖς αὐτοῦ συγγενέσι τιμώμενον, μέγας τις ἀνθρωπος τοῦ Θεοῦ χρηματίζειν ἐπιστεύετο· ὅθεν καὶ παρ' αὐτοῦ πρώτου χειροτονηθεὶς ὁ Φώτιος, ἐκ τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως ὅλιγου τοῦ ἀνδρὸς κατὰ τοῦ ἀναιτίου μανίαν ἐπεσπάσατο. Ὥσπερ εἰς αὐτὸ τοῦτο πατριάρχης προχειρισθεὶς, ἵνα πάσαις ἐπινοίαις ζόφους πᾶσι τὸν ἀθῷον τιμωρήσηται, ὅπως ἡγωνίζετο, ἐκ τῆς ἱερωσύνης μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς αὐτὸν ἀπαλλάξειν, εἰ δυνατὸν, τῆς ζωῆς· καί τοιγε χειρόγραφα παρὰ τῶν καταδεχομένων αὐτὸν πρότερον ἀπαιτηθεὶς μητροπολιτῶν, ὥστε πατρικίῳ ἀπονέμειν τῷ Ἰγνατίῳ τιμὴν, καὶ πάντα κατὰ βούλησιν αὐτοῦ δρᾶν, καὶ ὃν μηδαμοῦ τοῦτον παραλυπεῖν. ὅπως δὲ μὴ τῷ χειροτονίαν δύο μησὶν παρῆλθον, καὶ αὐτὸς τοὺς ὅρκους ἠθετηκὼς, πρῶτον μὲν τοὺς ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας πεταγμένους, ὅσους οἰκειοτέρους ἔχρισκε τῷ πατριάρχῃ, κατακλείων, καὶ αἰκισμοῖς βιαίοις καὶ μάστιξι κατακιζόμενος· καὶ κολακείαν δὲ πάλιν, καὶ δῶρα προτείνων καὶ προκοπὰς, καὶ χειρόγραφα ἀπαιτῶν, καὶ πᾶσι ὥστε πέμψαι, καὶ ἔρδειν ἀκεμβῆ ποιήσασθαι κατὰ τοῦ Ἰγνατίου, ὡς αὐτοῦ λάθρα τυραννοῦντος κατὰ τῆς βασιλείας. Διὸ καὶ ἄρχοντες ἀπλοῦς καὶ στρατιῶται θρασεῖς τῷ Τερέβινθον καταλαβόντες, καὶ πᾶσαν ποιήσαντες ἐξέτασιν, καὶ πᾶσαν βάσανον, τοὺς ὑπ' ἐκεῖνον ἀνθρώπους βασανίσαντες, ἐπειδὴ ἐξέλιπον ἐξερευνῶντες ἐξερευνήσεις, καὶ λοιπὸν ὁδὸν εἶχον, ὥστε δικαίως τιμωρήσασθαι, τῇ ἀδικίᾳ καθαρᾷ χρώμενοι. λαβόντες γὰρ τὸν ἱερὸν ἄνδρα μετὰ τοῦ σὺν αὐτῷ, καὶ πρὸς τῷ λεγομένῳ Ἱερείαν περάσαντες, δέσμιον τοῦτον εἰς μάνδραν αἰγῶν κατέκλεισαν. ἐκεῖθέν τε πρὸς τὰ Προμήτα λεγόμενα ὄρη, ὅπου δὴ Λέων ἐκεῖνος ὁ Λαλάκων ἐπονομαζόμενος τῶν Νουμέρων δομέστικος ὢν, ἐπὶ τοσοῦτον αὐτοῦ τοῖς ῥαπίσμασι κατέκοψε τὰς σιαγόνας, ὡς δύο μύλας ἐκεῖ τοῦ ἱερωτάτου γέροντος ἐκπεσεῖν· εἶτα δύο μοχλοῖς σιδηροῖς, ἀνδροφοφόνων τρόπον, τὰς αὐτοῦ πόδας κατισφαλισάμενοι, καὶ μακρᾷ φορυρᾷ κατακλείσαντες ἀπῆσαν, δύο παῖδας καὶ μόνον πρὸς ὑπηρεσίας αὐτῷ καταλιπόντες. ὅλος δὲ αὐτοῖς ὁ ἀγὼν καὶ ἡ ἔπαξις ἦν, ὥστε λίβελλον αὐτοῖς ἀποταγῆς δοῦναι, καὶ ἐκουσίως τοῦ θρόνου παραχωρεῖν. ὁ δὲ τὸν λύκον κατὰ τῆς ποίμνης δεινῶς ἐφορμήσαντα θεασάμενος, ὅσον ἦν ἐπ' αὐτῷ, τῇ ἔφοδον ἐξεῖργε. ἡμερῶν δὲ παρελθουσῶν ὀλίγων, εἰς τὰ Νούμερα τοῦτον περάσαντες, σιδηροδέσμιον ἐγκλείουσιν· εἶτα Αὔγουστος ἐνίστατο μηνὶ, καὶ εἰς πλοῖον αὐτὸν ἐμβαλόντες, εἰς Μιτυλήνην ἐξορίζουσι. πάντας δὲ τοὺς ὑπονοουμένους οἰκείους εἶναι καὶ φίλους αὐτοῦ, ὃς μὲν δαρμοῖς ἀφορήτοις καὶ θανατηφόροις παρεδίδου πληγαῖς· ὃς δὲ τὸ φιλανθρωπότατον, ὑπερωρίζον τῆς πόλεως. ὅτε δὴ καὶ τὸν χαρτοφύλακα Βλάσιον δι' αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας παῤῥησίαν ἐγλωσσοτόμησαν. Ἐν Μιτυλήνῃ δὲ διατρίβοντος, ὁ Φώτιος τὴν κατ' αὐτὸν ἐκκλησίαν τῶν πονηρομυθῶν συναγαγὼν, καὶ πρὸς τῷ ἱερῷ πεμπτῇ τῶν πανενδόξων Ἀποστόλων γενόμενος, κοσμαίρεσιν ἀποφαίνεται κατὰ τοῦ μὴ παρόντος Ἰγνατίου· ὃ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἀναθεματίζει καὶ ἀποκηρύττει, αὐτὸς κατήγορος γινόμενος καὶ κριτής. καὶ ὅσους μὴ ἐώρα τῷ αὐτοῦ σκοπῷ καὶ τῇ παραλόγῳ πράξει ταύτῃ συναδοντας, καὶ τοῖς πεπραγμένοις ὑπογράφοντας, ἐν τοῖς πρώτοις τῶν φίλων καὶ γνησιωτάτων

A pam criminabatur, & acerbe conviciis proscindebat, & sanctum execratus, ne Christiani quidem cognomine dignabatur. Præsertim vero Photio Photianisque gratissimus honoratissimusque, magnus quidam homo Dei credebatur. Quare ab eodem Photius primum est initiatus; qui hominis auctoritate inductus, totum ex illo adversus insontem Ignatium furorem hausit: perinde quasi ad hoc ipsum patriarcha esset consecratus, ut omnibus consiliis, modisque omnibus innoxium iret perditum; sic pugnabat, ut illum non sacerdotio tantum privaret, sed vita etiam, si posset, exueret: licet essent ab eo per metropolitas B suos, a quibus est receptus, exacta chirographa, ut paternum Ignatio honorem tribueret, omniaque ex ejus voluntate gereret, nec ulla in re molestus esset: ipse tamen vix post duos a creatione sua menses juramento suo violato, primum Ignatii familiares conjecit in vincula, dirisque flagris & plagis multavit: deinde rursus blanditus, muneraque & honores pollicitus, chirographa petiit, & omnibus modis studuit adversus Ignatium exitii causam reperire. Cumque nihil horum quæ ipse cupiebat, inveniret, scelerato Bardæ, perque Bardam Michaeli levissimo suggerit, ut mittat, qui in Ignatium velut imperio insidiantem seve- C re inquirant. Ergo crudeles præfecti, atrocesque satellites extemplo Terebinthum petunt, omniaque genera quæstionum instituunt, & famulos Ignatii tormentis omnibus excruciant. Postquam vero defecerunt scrutantes scrutinia, nec quidquam deprehenderunt, quo jure in illum animadverterent, aperto scelere in eum grassantur. Arreptum enim virum sanctum & suos in insulam Hieriam traduxerunt, atque Ignatium vinctum stabulo caprario incluserunt. Inde ad ea loca transferunt, quæ Prometi dicebantur; ubi Leo ille cognomento Lalaco, Numerorum domesticus, tam immaniter colaphis genas illius cecidit, ut sacratissimo se- D ni duos molares excuteret dentes. Deinde vectibus geminis, latronum instar, pedes strinxerunt; angustoque concluſum ergastulo, duobus dumtaxat pueris administris illi concessis, reliquerunt. Tota autem vis hæc & vexatio eo pertinebat, ut Ignatius abdicationis libellum scriberet, sponteque throno patriarchatus cederet. Sed Ignatius, cum lupum in gregem atrociter grassari cerneret, quantum poterat, impetum reprimebat. Elapsis autem haud multis inde diebus, in Numera deductum, in carcere catenis onerant: dein Augusto mense appetente, in navigium conjectum Mitylenem deportant. Porro eos qui habebantur E ejus familiares & amici, immanissimis cruciamentis, plagisque lethalibus afficiebant: quos autem humanissime tractabant, exilio multabant; Blasioque chartophylaci ob fidem & dicendi libertatem linguam detruncarunt. Ignatio porro Mitylenæ commorante, Photius ecclesia malignantium sibi affinium coacta, absentis Ignatii, in ipso gloriosissimorum apostolorum templo, exauctorationem pronuntiat: nec pronuntiat tantum, sed anathemate Ignatium ferit damnatque; & damnatum idem accusator, idem judex proclamat. Qui quos factiom suæ stu-

dere,

VITA IGNATII PATRIAR.

VITA IGNATII PATRIAR.

dere, factisque insanis accinere, ac decretis subscribere videbat, hos vero inter intimos amicos ac symmystas habuit. Qui autem ejus amentia offendebantur, factaque (ut qui sincero judicio forent) non probabant, prætorio & vinculis pessime acceptos tradebat. Multis igitur mussitantibus, improbaque Photii acta damnantibus; quin & ipse Photius cum suis factis & conscientia reprehenderetur, consilium improbum potius quam sapiens capit. Non enim bono malum, sed malum malo sanare, minorique malo majus addere cogitat. Nam ut virtutis viam ingressi, per bona opera quasi per gradus ad Deum enituntur: ita improbi relicto recto tramite, per opera mala auctori malitiæ copulantur, scelusque scelere cumulare non desistunt, donec in profundum malefactorum suorum præcipites agantur.

Legationem ergo & ille Romam veterem destinat, & a Nicolao papa legatos petit, qui in speciem quidem collapsam ecclesiæ disciplinam emendent, & damnatæ Iconomachorum sectæ reliquias penitus extinguant; revera autem, ut Romanæ ecclesiæ auctoritate Ignatii exauctorationem firmaret, testatioremque redderet. Legat ergo Theophilum Amorii episcopum, & Samuelem, qui ad illum diem Chonarum antistes Laodiceno subjectus, archiepiscopi honore dignatus est a Photio. Per quos egregius ille non veritus est ad pontificem maximum mendacia perscribere; Ignatium senio & morbo confectum, corporisque invaletudine laborantem, se munere abdicasse, suaque in insula & cœnobio commorari, & a principibus populoque, & tota ecclesia, omni honore & officiis coli. Pontifex legatis exceptis, rerum Constantinopoli gestarum ignarus, duos legatos, Zachariam & Rhodoaldum episcopos ablegat.

Interea athleta Christi semestri Mitylenæ exacto, ab exilio redit: redit autem voluntate principum restitutus insulæ Terebintho, non tam honori, quieti & solatio, quam ignominiæ, vexationi, majorique afflictioni. Quanta enim inimicus in eo malignatus sit, quantasque ærumnas Nicetas regiæ classis drungarius cognomento Oryphas, quantas item contumelias, ut Photio & principibus gratificaretur, irrogarit, quæ oratio assequatur? Quis singillatim impetum, convicia, verbera, tormenta, quæ ille in familiares illius cruenta manu exercuit, exponat? Accessit & alia sancto viro calamitas. Ea tempestate Rhossi gens Scytharum, a Ponto Euxino ad Stenum excursione facta, omnem circa regionem, omniaque monasteria deprædati sunt: insulanorum quoque Byzantinorum per populationem vasa omnia diripuerunt, argentum abstulerunt, captos ad unum omnes trucidarunt. Ipsius denique patriarchæ cœnobia barbarico furore & impetu incursantes, tota supellectili direpta, spoliarunt, duosque supra viginti ex familiarissimis captos, in uno navigii trochantere omnes securibus trucidarunt. Quas ille clades cum accepisset, unicam hanc in ore vocem semper habuit: *Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est:*

ANNO CHRISTI 869.

A εἶχε συλλειτουργῶν. ὅσοι δὲ τῇ ἀκρίτῳ κρίσει προσοχθήσαντες, συναινέσαι ταῖς ἀλογιστίαις ταύταις οὐκ ἠβούλοντο, τούτους τῷ πραιτωρίῳ καὶ φυλακαῖς πολυτρόποις κολασθησομένους παρεδίδου. πολλῶν οὖν διαγογγυζόντων, καὶ ἐπὶ ταῖς ἀκρισίαις ταύτας Φωτίου καταγινωσκόντων, ὑπό τε τῶν οἰκείων ἔργων ἐκεῖνος καὶ τῆς συνειδήσεως διελεγχόμενος, βουλὴν βουλεύεται πονηρὰν μᾶλλον ἢ συνετήν. οὐ γὰρ ἀγαθῷ, ἀλλὰ κακῷ τὸ κακὸν ἰάσασθαι διανοεῖται· μᾶλλον δὲ τῷ ἥττονι τὸ μεῖζον ἐπενεγκεῖν. ὥσπερ γὰρ οἱ τὴν ὁδὸν ἀνιέντες τῆς ἀρετῆς, διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων ὡς διὰ κλίμακος ἀναβαίνουσι πρὸς τὸν θεόν· οὕτως οἱ τὴν εὐθεῖαν ἀφιέντες, διὰ τῶν πονηρῶν πρά-
B ξεων τῷ τῆς πονηρίας προσοικειοῦνται πατρί. καὶ κακῷ κακὸν ἐπιπλέκοντες οὐ διαλείπουσιν, ἕως ἂν εἰς τὸν τῶν οἰκείων ἔργων ἐκραγῶσι βόθρον.

Διανοεῖται τοίνυν κἀκεῖνος πρεσβευτὰς εἰς τὴν πρεσβυτέραν ἀποστεῖλαι Ῥώμην, καὶ παρὰ Νικολάου τοῦ πάπα τοποτηρητὰς αἰτῆσαι, πρόφασιν μὲν εἰς διόρθωσιν τῆς ἐκκλησίας, εἴτουν ἐκτομὴν τελείαν τῶν ἔτι τῆς χριστιανοκατηγορικῆς τῶν εἰκονομάχων αἱρέσεως ἀντεχομένων· τὸ δὲ ἀληθὲς, ὡς ἂν μετὰ τῆς τῶν Ῥωμαίων χειρὸς περιφανεστέραν τοῦ Ἰγνατίου ποιήσηται καθαίρεσιν. ἀποστέλλει τοίνυν Θεόφιλον ἐπίσκοπον τοῦ Ἀμορίου, καὶ Σαμουὴλ ἐπίσκοπον ἄχρις ἐκείνου τῶν Χωνῶν ὑπὸ Λαοδίκειαν τυγχάνοντα, ἀρχιεπίσκοπον
C τετιμηκώς· δι' ὧν καὶ τὰ ψευδῆ πρὸς τὸν πάπαν γράφειν ὁ γεννάδας οὐκ ὀκνεῖ, γράφει γὰρ, ὡς Ἰγνάτιος διὰ γῆρας καὶ νόσον καὶ σώματος ἀδυναμίαν παραιτησάμενος, ὑπεχώρησε τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐν τῇ κατ' αὐτὸν νήσῳ καὶ τῷ μοναστηρίῳ μένων, πάσης τιμῆς καὶ θεραπείας ὑπό τε τῶν βασιλευόντων, ὑπό τε πάσης τῆς πόλεως καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἐκκλησίας ἀξιοῦται. τούτους ὁ πάπας δεξάμενος, καὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν ἀγνοῶν, δύο τοποτηρητὰς, Ζαχαρίαν καὶ Ῥοδόαλδον ἐπισκόπους ἀποστέλλει.

Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἐπάνεισι μὲν τῆς ἐξορίας ὁ ἀθλητὴς, ἓξ μῆνα ἐν Μιτυλήνῃ πεποιηκώς· ἐπάνεισι δὲ διὰ τῆς τῶν κρατούντων προνοίας πρὸς τὴν
D Τερέβινθον ἀποκαθιστάμενος, οὐ πρὸς τιμὴν μᾶλλον ἢ ἀτιμίαν, οὐδὲ πρὸς ἀνάπαυσιν καὶ παραμυθίαν, ἀλλὰ πρὸς θλίψιν καὶ κάκωσιν περισσοτέραν. ὅσα γὰρ ὁ ἐχθρὸς ἐν αὐτῷ ἐπονηρεύσατο, καὶ ὅσας αὐτῷ Νικήτας ὁ τοῦ βασιλικοῦ στόλου δρουγγάριος, ὁ Ὠρύφας λεγόμενος, θλίψεις ἐπήνεγκε καὶ ἐπηρείας, Φωτίῳ καὶ τοῖς κρατοῦσι χαριζόμενος, τίς λόγος παραστῆσαι δύναται; τίς καθ' ἓν ἀπαγγεῖλαι τὰς ἐπαγωγὰς, τὰς ὕβρεις, τὰς ζημίας, καὶ τοὺς δαρμοὺς, ὅσα χειρὶ μιαιφόνῳ κατὰ τῶν τοῦ μακαρίου οἰκείων ἐκεῖνος ἐτεκτήνατο; ἐπεγένετο δὲ καὶ ἄλλη τῷ ἁγίῳ συμφορά. κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν τὸν μιαιφονώτατον τῶν Σκυθῶν ἔθνος, οἱ λεγόμενοι Ῥῶς, διὰ τοῦ Εὐξείνου
E πόντου προσκεχωρηκότες τῷ Στενῷ, καὶ πάντα μὲν χωρία, πάντα δὲ μοναστήρια διηρπακότες, ἔτι δὴ καὶ τῶν τοῦ Βυζαντίου περιοικίδων κατέδραμον νησίων, σκεύη μὲν πάντα ληϊζόμενοι καὶ χρήματα, ἀνθρώπους δὲ τοὺς ἁλόντας πάντας ἀποκτείνοντες· πρὸς οἷς καὶ τῶν τοῦ πατριάρχου μοναστηρίων βαρβαρικῷ καταδραμόντες ὁρμήματι καὶ θυμῷ, πᾶσαν μὲν τὴν εὑρεθεῖσαν κτῆσιν ἀφείλοντο, εἴκοσι δὲ καὶ δύο τῶν γνησιωτέρων αὐτοῦ κεκρατηκότες οἰκετῶν, ἐφ' ἑνὶ τροχαντῆρι πλοίου τοὺς πάντας ἀξίναις κατεμέλισαν. τούτων δὲ τῶν συμφορῶν ἐκεῖνος ἐπακούων, μίαν ἀεὶ ταύτην ἐπὶ στόματος

εἶχε

ANNO CHRISTI 869.

εἶχε φωνήν· ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτως ἐγένετο· καὶ τὰ ἑξῆς· οὕτως εὐχαριστῶν, καὶ ταῖς προσευχαῖς ἀδιαλείπτως πρὸς τὸν θεὸν ἀνατεινόμενος, τὴν παρ' αὐτοῦ κρίσιν καὶ βοήθειαν ἐπεκαλεῖτο, ματαίαν δὲ πᾶσαν τὴν ἀπὸ τῶν κρατεῖν δοκούντων ἡγεῖτο σωτηρίαν· οἵγε καὶ ἡνίκα τοῦτον τηλικαύταις περιπεσεῖν ἀνίαις ἤκουσαν καὶ θλίψεσι. τοσοῦτον ἀπέχον τοῦ συμπαθῆσαι καὶ παραμυθήσασθαι, ὥστε καὶ λύπης πρόφασιν ἡγήσασθαι, ὅτι μὴ καὶ αὐτὸς τῇ βαρβαρικῇ ἐάλω χειρὶ, καὶ τοῖς οἰκείοις συνανῃρέθη παισίν· οὐ μᾶλλον εὐθυμοῦντες ἐπὶ τοῖς ἀνῃρημένοις, ἢ ἀνιώμενοι ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τοῦ δικαίου. καὶ οὐ θαυμαστόν. ψυχὴ γὰρ πᾶσα τῆς ἀγάπης μὲν ἀλλοτριωθεῖσα, τοῦ δὲ μίσους ἀναπλησθεῖσα, καὶ ὡς πυρὸς ὑπ' αὐτοῦ δαπανωμένη, μίαν ταύτης ἡγεῖται τοῦ πάθους ἀναψυχὴν, τὴν ἀπώλειαν τοῦ μισουμένου. οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ πάλιν συνέδρια, πάλιν ἀρχόντων καὶ ἀρχιερέων κατὰ τοῦ ἀθῴου βουλευτήρια· ὁ μὲν οὖν εἰς τὰ Ποσέως ἐκάθητο, τὴν κατ' αὐτοῦ σκευωρίαν ὑφορούμενος. Φώτιος δὲ τὴν κατ' αὐτὸν ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς Ρώμης ἥκοντας λαβὼν τοποτηρητὰς, τὸν ἱερὸν τῶν Αποστόλων κατειλήφει ναόν. παρῆσαν καὶ οἱ βασιλεῖς, παρῆσαν καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες, καὶ πᾶσα σχεδὸν ἡ πόλις παρῆσαν ἐκεῖ. ἐπειδὴ οὖν συνεληλύθεισαν, πρῶτον μὲν Βαάνην πραιπόσιτον, τὸν Αγγορὴν ἐπικαλούμενον, καὶ ἄλλους δέ τινας ἐξουθενημένους Ρωμαίους πρὸς Ιγνάτιον ἀποκρισιαρίους προχειρίζονται. οἳ καὶ παραγενόμενοι· ἡ μεγάλη, φασὶ, καὶ ἱερὰ σύνοδος καλεῖ σε πρὸς ἑαυτήν· ἐλθὲ τάχιος ἀπολογησόμενος πρὸς τὰ δικαίως ἢ ἀδίκως θρυλλούμενα κατὰ σοῦ. ὁ δὲ μακάριος· εἴπατε, φησὶν, ἀξιῶ, πῶς ἐλεύσομαι; ὡς ἐπίσκοπος, ἢ ἱερεὺς, ἢ θεραπευτής; οἱ δὲ, μὴ εἰδέναι τί πρὸς ταῦτα ἀποκριθῶσιν, εἶπον· ἀλλὰ νῦν ἀπιόντες πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας, βεβαίαν ἀπόκρισιν αὖθις ἰόντες κομιοῦμεν. τῇ οὖν ἐπαύριον οἱ αὐτοὶ παραγενόμενοι· οἱ τοποτηρηταὶ τῆς πρεσβυτέρας, ἔφασαν, Ρώμης, Ροδόαλδος καὶ Ζαχαρίας, δι' ἡμῶν τῶν ἀναξίων δηλοῦσι τάδε· εἰς τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον ἀνυπερθέτως ἀπάντησον, ὡς ἔχει σοῦ ἡ συνείδησις. εὐθὺς οὖν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν ἐκεῖνος ἐνδυσάμενος, σὺν ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις, καὶ πλήθει πολλῷ μοναχῶν τε καὶ λαϊκῶν, ἀπήει πεζοπορῶν. πλησίον δὲ τοῦ ναοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὅπου σταυρὸς ἐν μαρμαρίνῳ κίονι κατὰ μέσον ἀνεστήλωται τῆς λεωφόρου, γενομένῳ, Ιωάννης πατρίκιος, ὁ Κόξης λεγόμενος, ἀπήντησεν αὐτῷ, λέγων ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἀπεστάλθαι, καὶ ἀπειλῶν, ὡς εἰ μὴ παγανεύων ἐν μοναχικῷ τῷ συνήθει σχήματι προέλθοι, θάνατον ἐπηρτῆσθαι τὴν ζημίαν. ὃ καὶ πεποιηκότα τὸν ἀοίδιμον τῷ συνεδρίῳ παρεστήσαντο. καὶ δὴ παριστάνουσιν ἑβδομήκοντα καὶ δύο ψευδομάρτυρας, οὓς ἐκ πολλοῦ προητοιμάσαντο, ἀνθρώπους ἀσεβεῖς πάντας, ἀγελαίους καὶ συγκλητικοὺς, ὧν ἡγεῖτο Λέων πατρίκιος ἐκεῖνος, ὁ Κρητικὸς ὀνομαζόμενος, καὶ Θεοδοτάκιος πατρίκιος μετ' αὐτὸν, ὧν καὶ τῆς ἐπιορκίας μισθὸν τὴν ἀξίαν μαγίστρου προετείνατο. ἐφ' οἷς καὶ τοὺς λοιποὺς ἀφ' ἑκάστου βαθμοῦ καὶ τοῦ καταδεεσάτου πάντων συλλεξάμενοι, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν λεγομένων διβαπτιστῶν, καὶ ἀπὸ παντὸς, ὡς εἰτεῖν, τάγματος τοὺς αἰσχίστους καὶ μιαρωτάτους τῶν ἀνθρώπων χρυσοῦ τε καὶ ἀξιωμάτων ἐξαγορασάμενοι, ἕνα καθ' ἕνα προσῆγον, ὀμνύοντας, ὡς ὁ δωδεκαε-

VITA IONATII PATRIAR.

A & quæ sequuntur. Ita gratias agens & orationi assidue intentus, a Deo judicium & auxilium, nullam a principibus salutem expectans, implorabat. Nam illi, ubi hunc tantis oppressum malis & ærumnis audiverunt, tantum abest ut dolerent, vel afflictum solarentur, sed moleste etiam ferrent, eum non cum domesticis suis barbarica vi captum interiisse; non magis læti de interemptis, quam tristes de salute justi viventis. Quod mirum videri non debet, mens enim omni caritate destituta, odioque penitus imbuta, velut igne subjecto consumpta, ejus quem odit, exitium, unicum putat mali sui levamentum. Nec multum temporis fluxit, & rursum conciliabula, rursus principum & pontificum adversus sanctum conventicula. Atque Ignatius quidem in ædibus Poseos morabatur, insidiosasque contra se machinationes observabat. Photius autem cum sua factione, & missis ab urbe pontificis legatis, sacram apostolorum ædem occuparat. Aderant imperatores, aderant & principes cuncti, totaque prope civitas confluxerat. Frequentes ergo cum adessent, primum Baanem præpositum cognomento Angoram, aliosque nonnullos ex vilioribus Romanis, apocrisiarios ad Ignatium destinant. Qui coram Ignatio, magna, inquiunt, & sacra synodus te citat. Quamprimum ergo ades, causam de objectis tibi sive veris, sive falsis criminibus dicturus. Hic beatus: Agite, inquit, obsecro, quomodo veniam? an ut episcopus, an sacerdos, an monachus? Illi hærentes: nunc, inquiunt, abimus, cras ad te certa relaturi. Postridie igitur iidem reversi: Legati, inquiunt, veteris Romæ, Rhodoaldus & Zacharias, per nos indignos hæc nuntiant tibi, uti sine mora ad sanctam & œcumenicam synodum adsis, ut tua conscientia tibi dictat. Ergo (Ignatius) extemplo sacrum patriarchæ ornatum indutus, cum episcopis & clero, magnaque religiosorum frequentia, civiumque concursu & comitatu, viam pedes ingressus, cum ad ædem sancti Gregorii Theologi, ubi crux in media publica via marmoreæ columnæ imposita est, venisset, Joannes patricius, Coxes nuncupatus, illi occurrit; seque ab imperatore missum dicit; ac nisi privata & usitata monachi veste prodiret, ei capitis periculum ac supplicium imminere. Paret vir sanctus, synodoque sistitur. Apponunt duos supra septuaginta perjuros testes, quos jam olim impios omnes subornarant, gregarios juxta ac senatorios; quorum dux erat Leo patricius cognomento Creticus, & secundum illum Theodotacius item patricius, cui & perjurii pretium magistri dignitas delata est. His reliquos ex unoquoque gradu sorteque vel deterrimos adjunxerunt. Neque hos tantum, sed quos dibaptistas appellitant hæreticos. Atque, ut ita dicam, ex omni hominum fæce & colluvie turpissimos quosque nequissimosque auro dignitatumque pollicitationibus inductos, singillatim produxerunt, qui jurati testarentur, Ignatium, qui patriarcha jam fuerat annos prope duodecime, non rite & ordine creatum,

VITA IGNATII PATRIAR. *Pfal.* 24. Canon apoſtol. 29. alias 31.

tum, cathedram eccleſiæ occupaſſe. Quid vero ſtolidi horum judices, *in quorum manibus iniquitates ſunt, & dextera eorum repleta eſt muneribus?* Quid contra perjurium hoc decreverunt? Triceſimum ſubito canonem ſubjiciunt, qui ſic habet: Si quis epiſcopus ſæcularibus poteſtatibus uſus, per ipſos eccleſiam obtineat, deponatur. Quod autem ſequitur in eodem capite: ut & omnes communicantes cum illo; &c. fraudulenti malitioſe tacuerunt. Oportebat enim, ſiquidem pro ſanctione apoſtolica propugnabant, non partem, ſed totum canonem obſervare: & ſi accuſationem admiſiſſent, ut Ignatium, ita ab illo initiatos, & cum illo communicantes exauctorare: ſicque in operibus manuum ſuarum peccatores manifeſte deprehenſi eſſent. Contra jus autem faſque decernentes, hoc pronuntiarunt tantum, quod pro ipſis ad evertendum Ignatium ab illis ſine cauſa læſum, faciebat. Quod autem ſequitur in canone, quo illi ipſi eidem ſubjiciuntur cenſuræ, diſſimularunt: id quod illis tacentibus opportune patriarcha ipſe ſuccamavit. O improbitatem, o ſtuporem! Quis enim ignorat Ignatium epiſcoporum omnium calculis, & totius populi applauſu legitime canoniceque creatum fuiſſe: ipſum autem Photium potius ab execrato Barda, & ſæcularibus armatum principibus, contra leges, magiſque per tyrannidem, quam eccleſiaſticum ritum, thronum invaſiſſe? Sed non cognoverunt, neque intellexerunt, qui in avaritiæ & ambitionis tenebris ambulant, ſe iiſdem conſiliorum laqueis, quos aliis paraverant, comprehendi.

Poſt longam ergo verborum altercationem, laborem, & cunctationem, ſola impotenti freti potentia, præter jus faſque omne, * pontificali cultu panoſo & ſordenti primo induunt, rurſuſque poſtea a tergo exuunt. Erat autem hypodiaconus quidam Procopius nomine, ab eccleſia ejectus; quippe quem mente inſanum, moribuſque profanum patriarcha non ita pridem gradu moverat. Hic primus ablato a patriarcha pallio, veſteque reliqua ſacra, iſtud ſolemne proclamabat: Indignus. Zacharias & Rhodoaldus, nonnullique alii nefarii homines idem vociferantes, impio decreto ſuffragabantur. Quos tamen omnes brevi cæleſtis vindicta conſecuta eſt, cum illos ſancti vatis Zachariæ falx illa jure optimo demeſſuit. Photius autem quo pacto ſuum adverſus inſontem occultum aliter odium univerſo orbi proderet, ſeipſumque longiſſime a pacifico mitique paſtore Jeſu abeſſe oſtenderet, quam res ejuſcemodi machinando, juſtoque viro injurias tantas irrogando? Hoc judicium nemo fuit qui non reprehenderet, atque indignitatem rei, aut potius immanitatem non averſaretur. Neque enim illi ſoli, qui rectam rationem ſequebantur, ſed ipſius quoque Photii propinqui & familiares ad hanc rerum geſtarum infamiam ingemiſcebant, augurabanturque, hanc omnem improbitatem in ipſius quondam iniqui judicis caput & exitium redundaturam. Quid vero ille? an homines eſt reveritus? an timuit diligentem juſtitiam & judicium, Deum? illoque ex tempore iram poſuit? minime vero. Quinimmo odium odio, invidiam in-

* pro. & ſord. primo, cum pontif. cultu.

ANNO CHRISTI 869.

A τῇ μικρᾷ δεῖν χρόνου ἀρχιερατεύσας Ἰγνατίου ἀψηφίσως χειροτονηθείς. ἐκράτησε τῆς ἐκκλησίας. τὸ αὐτῷ οἱ μάταιοι τῶν τοιούτων κριταὶ, ὧν ἐν χερσὶν αἱ ἀνομίαι, ὧν ἡ δεξιὰ αὐτῶν ἐπλήσθη δώρων; τί ἔτι πρὸς τὴν ψευδορκίαν τοῦτο ἀνθυπήνεγκαν; τὸν τεσσαρακοστὸν δηθὲν ὑπαναγινώσκουσι κανόνα· εἴτις ἐπίσκοπος, λέγοντα, κοσμικοῖς ἀρχουσι χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατὴς ἐκκλησίας γένηται, καθαιρείσθω. τὸ ἑξῆς δὲ τῷ κεφαλαίῳ· ὅτι καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες· κακούργως οἱ δόλιοι παρεσιώπησαν· ἔδει δὲ πάντως, ἅπερ Ἀποστολικὸν νόμον ἡγωνίζοντο τηρεῖν, οὐκ ἐκ μέρους, ἀλλὰ τελείως τηρεῖν· καὶ εἰ ἀληθῶς εἶχεν ἡ κατηγορία, ὥσπερ ἐκεῖνον,

B ὕστερον καὶ τοὺς ὑπ' ἐκείνου χειροτονηθέντας, καὶ αὐτῷ κοινωνήσαντας, καθαιρεῖν· καὶ ὅπως ἂν ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν οἱ ἁμαρτωλοὶ σαφῶς συνελαμβάνοντο. ἀδικώτατα δὲ ὀλιγούμενοι, ὅσον μὴ αὐτοῖς πρὸς Κλάδιον τὸ παρ' αὐτῶν ἐπηρεαζομένῳ συνετέλει, τοῦτο ἐξεφώνησαν, τὸ ἑξῆς δὲ, ὡς καὶ αὐτοὺς τῇ αὐτῇ ὑποβάλλον ἐπιτιμίᾳ, κατεκρύψαντο· ὃ δὴ καὶ ὁ ἀπτεράρχης αὐτοῖς τότε παρασιωπήσασιν δι' ὀχέως ἐπιφωνεῖ. ὦ τῆς κακουργίας, ὦ τῆς σκηνότητος. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὡς Ἰγνατίῳ μὲν ψήφῳ πάντων ὁμοῦ τῶν Ἀρχιερέων, καὶ τῆς ἐκκλησίας ὅλης συναινέσει, κανονικῶς καὶ ἐνθέσμως προκεχείρισται. αὐτὸς δὲ ὁ Φώτιος μᾶλλον τῷ τε δεινῷ Βάρδᾳ καὶ τοῖς

C κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος συνεργοῖς, ἀκανονίστως καὶ τυραννικῶς μᾶλλον ἢ ἐκκλησιαστικῶς τὸν θρόνον καθαδράττεται; ἀλλ' οὐκ ἔγνωσαν, οὐδὲ συνῆκαν οἱ τῷ τῆς φιλαργυρίας καὶ δοξομανίας σκότῳ ὁλοπορφύρομενοι, ὡς ἐν αἷς ὁλοβυλίοις, συλλαμβάνονται.

Μετὰ πολλοῦ ἐν τῷ ἐν τοῖς λόγοις ἀμίλλαν καὶ σπουδῇ καὶ τριβῇ, κατ' ἐξουσίαν δικαιοσύνης νόμον, μόνῃ δὲ τῇ ἐξουσίᾳ μανικῶς χρώμενοι, ἐνδύουσι τοῦτον ἱμάτια διερρωγότα καὶ ῥυπῶντα, καὶ τῷ ἱερατικῷ σχήματι περιβαλόντες, ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἀναμφιάζουσιν. ἦν δέ τις ἐκκήρυκτος ὑποδιάκονος, Προκόπιος τοὔνομα, τὸν λόγον ἄλογος, τὸν βίον

D βέβηλος, ὃν ὁ πατριάρχης πρώην ὀλίγα τοῦτο ἔρριψε τοῦ βαθμοῦ. ἔτος πρῶτος ἀναιρούμενος τὸ ὠμοφόριον, καὶ τῷ λοιπῷ ἐοθῆτι, ἐβόα τὸ, ἀνάξιος. Ζαχαρίας τε καὶ Ῥοδόαλδος, καί τινες ἄλλοι μιαροὶ τὰ ἴσα κραυγάζοντες, τῇ ἀτοσίᾳ ψήφῳ συνεπεψηφίζοντο· ὃς πάντας οὐ μὴν πολὺ μετῆλθεν ἡ δίκη, καὶ τὸ τοῦ Ζαχαρίου τοῦ θείου δρέπανον ἐνδικώτατα κατακτεῖναι συνετέλεσε. Φώτιος μὲν ἔν τῷ ἐνδομυχοῦσαν ἐν αὐτῷ κατὰ τοῦ ἀνεγκλήτου μισῶν πῶς ἂν ἄλλως τῇ οἰκουμένῃ πάσῃ καταστήσατο φανεράν, καὶ πῶς ἂν ἑαυτὸν ὡς πορρωτάτω τοῦ εἰρηνικοῦ καὶ ποιμενικοῦ ἀπέφηνεν Ἰησοῦ, ἢ τοιαῦτα ὀλιγανθεὶς, ἢ ἔτος ἀδικώτατα τῷ

E δικαίῳ ἐπιθέμενος; τούτῳ τῷ κρίσιν ἐκ τοῦ ὅσιος ἐκ ἐμέμψατο, καὶ τῆς ἀλογισίας, μᾶλλον δὲ μισανθρωπίας τὸ ὑπερβάλλον ἀπεσκόφη. οὐδὲ γὰρ οἱ τῷ μέρει μόνον τοῦ ὀρθοῦ λόγου τιθέμενοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ Φωτίου οἱ συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι κατεσκίαζαν τὴν ὀργυμένων, καὶ εἰς κακὸν ταῦτα προβήσεσθαι τῷ τῆς ἀδικίας οἰωνίσαντο κριτῇ. τί δὲ ἐκεῖνος; ἆρ' ᾔδεσθη τοὺς ἀνθρώπους, ἢ τὸν δικαιοσύνῃ ἀγαπῶντα καὶ κρίσιν θεοῦ φοβηθεὶς, ἐξ ἐκείνου κατέπαυσε τῷ ὀργῇ; οὐδαμῶς· ἀεὶ δὲ φθόνον φθόνῳ, καὶ κακίαν ἐπισωρεύσας τῇ κακίᾳ, ἠγωνίζετο

σπουδῇ

ANNO CHRISTI 869

VITA IGNATII PATRIAR

σπεδῆ πασι κ᾽ μηχανῆ ὁ θανατωσαι μόνον, ἀλλὰ τὸ τότε χεῖρον, κ᾽ ὡς θανάτε ἄξιον αὐτὸν ἀνελεῖν. τότε μὲν οὖν, ὡς ὑπέλαβον, καθαιρήσαντες κ᾽ ἐκκηρύξαντες, ἀνθρώποις αὐτὸν ὠμοτάτοις κ᾽ ἀσεβεσάτοις τιμωρεῖσθαι πικρῶς παρεδεδώκασιν, ἄχρις ἂν οἰκείᾳ χειρὶ τὴν ἰδίαν καθαίρεσιν ὑπογράψῃ. ἦσαν δὲ οἱ κολαφίζοντες κ᾽ τυλαιπωροῦντες αὐτὸν, ἐκ πήξεως ὅσης δεσμέας, ὑπὸ χιονίσκῳ πιέζοντες, κ᾽ σαυρῶντες αὐτὸν, ἐκ πυρπολοῦντες, κ᾽ ὀλίγον δυσὶν ἑβδομάσιν ἐμφρέαρον συνέχοντες, κ᾽ ἀσιτίᾳ τελείᾳ κατατήκοντες· ὁ μόνον δὲ, ἀλλὰ κ᾽ ἐπ᾽ αὐτῆς αὐτὸν τῆ Κοπρωνύμου τῆς λαρνακος ἐκάθιζον ἀναβιβάζοντες, κ᾽ τῇ ποδῶν αὐτῆ κάτωθεν λίθους ἐξαρτῶντες βαρεῖς, κ᾽ ἐπὶ πλεῖον τῇ τῆ μαρμάρε τμῆ ἕλκειν ὀξύτητι πικρῶς ἄγαν πλήσοντες ἐπέτειβον. οἱ δὲ τοιοῦτά τε ἐκ ἄλλα πλείω ἐνυβρίζοντες εἰς τὸν μακαριώτατον, κ᾽ λόγοις κ᾽ ἔργοις ἐμπαροινοῦντες εἰς αὐτὸν, σπέρμα πονηρὸν, ὡς εἰπεῖν, υἱοὶ ἄνομοι, ὁ μωροθεόδωρος ἐκεῖνος, κ᾽ ὁ Γοργονίτης Ιωάννης, κ᾽ ὁ Θεοδούλου Νικόλαος ὁ Σκυτελόψις λεγ.

Μετὰ γοῦν τὰς κολάσεις, ἅς ὅπως προσήγαγον τῷ ὁμολογητῇ τῆ Χεισῆ, μᾶ τὰς ἀπειλὰς, μᾶ τὰς ἀλύσεις, ἃς κατὰ τῶν τιμίων ἐπίβλητο ποδῶν, μᾶ τὰ ῥαπίσματα, μᾶ τὸ σαυροδῶς ἐπὶ πρόσωπον κατὰ τῆ μαρμάρων ἐφαπλῶσαι, κ᾽ ὅλως τὴν νύκτα δεδεμένον τιμωρήσασθαι, μᾶ τὸ ἐπιβιβάσαι τῇ λάρνακι εἰς τὴν ἑξῆς νύκτα πᾶσαν, εἶθ᾽ ὅπως ἀπολῦσαι τῶν δεσμῶν, ἐκ κατὰ τὸ ἐδάφος αὐτὸν ἀκοντίσαι κ᾽ σωτερῦψαι, κ᾽ τῷ αἵματι φοινίξαι τὴν γῆν· μᾶ τοῦτο πάντα μικρὸν τῶν ἐμπνέοντα· σωεῖχε γὰρ μάλιστα λελυμένη κ᾽ ἡ γαστήρ· ὑφ᾽ ἃ τῆς τε ἁγίας χειρὸς ὁ μωροθεόδωρος κρατήσας, κ᾽ χάρτιον λαβὼν, ἔπηξεν ὡς δὴ αὐτὸ σαυρὸν, ὃν κ᾽ ἀναξαγὼν ἐπιδέδωκε Φωτίῳ· ὁ δὲ τὸν σαυρὸν λαβὼν, ἐξ ἑαυτῆ ὑπέγραψεν ὅπως· Ἰγνάτιος ἀνάξιος Κωνσταντινουπόλεως ὁμολογῶ ἀψηφίσως εἰσελθεῖν, κ᾽ τὰ ἔτη τοῦτο ἐκ ἡγίαζον, ἀλλ᾽ ἐλυράννευν. ταύτης τῆς ὑπογραφῆς τῷ βασιλεῖ πεμφθείσης, ἀφίεται μὲν ὁ μακάριος ἐκείνης τῆς ὀνοχῆς, τὸν μητρικὸν δὲ οἶκον τὰ Ποσέως καταλαβὼν, μικρόν τέως ἀπὸ τῶν πολλῶν πόνων ἀνέψυχεν ἐκεῖ· ὁ ἐχθρὸς δὲ οὐκ ἐπαύετο δόλους ἐν καρδίᾳ τεκταινόμενος, κ᾽ πονηρὰ κατὰ τῆ ἀθῴε διαλογιζόμενος. τοίνυν ὑποβάλλει τοῖς κρατοῦσιν ἐπὶ τὸν τῶν Ἀποστόλων οὖθις αὐτὸν ἀναγαγεῖν ναὸν, κ᾽ βιάζεσθαι, πρῶτον μὲν τὴν οἰκείαν καθαίρεσιν ἀνεγνωκότι ἐπὶ τῆ ἄμβωνος ἀναθεματίζειν ἑαυτόν· μᾶ τοῦτο δέ· ὦ τῆς μιαιφόνε βελῆς· ὦ τῆς δεινότητος· τὰς τε ὀφθαλμὰς ἐκκόψαι κ᾽ τὴν χεῖρα, μανιωδῶς ἐβυσσοδόμευον. ὅπως αὐτῇ εἰς βάθος τὸ μῖσος καθήψατο, ἐκ τῆς τῆ θεῆ δικαιοσύνης λόγος παρ᾽ αὐτοῖς ὠδεῖς, κ᾽ ὁ τῆ θεῆ φόβος ἀπῆν, κ᾽ ὁ τῆ διαβόλε ζῆλος ἐσπουδάζετο. αὐτὴ συνεπληροῦτο ἡ τῆς ἁγίας πεντηκοστῆς ἡμέρα. κ᾽ ἰδὲ πλῆθος στρατιωτῇ ὁπλοφόρων τὸν οἶκον ἐξαίφνης, ἐν ᾧ κατήγετο, περιεκύκλου. ἰδὼν δὲ ὁ ἅγιος ἐκεῖνος τὰ ἐρχόμενα ἐπ᾽ αὐτὸν, κ᾽ τὴν ἀδελφοκτόνον μανίαν αἰθόμενος Ησαῦ, βελὴν βελλόμενος, ἀντίρροπον μὲν τῆς τῆ καιρῆ κακίας, τῆς αὐτῆ δὲ συνέσεως κ᾽ τῆ ὁδηγοῦντος αὐτὸν θείε πνεύματος ἐπάξιον. τίς δὲ ἡ βελή; ἄλλοτοῖ μὲν ἑαυτὸν, οἰκτρὰν κ᾽ λαϊκὴν παρὰ τῆ οἰκετῆ ἀναλημμένος στολὴν, δίο δὲ σπυρίδας ἐφ᾽ ὤμος ξό-

A vidia, scelus scelere cumulans, illum omni ratione vique conabatur non tantum pessumdare, sed, quod est atrocius, veluti noxium, ultimoque supplicio dignum e medio tollere. Itaque tunc, ut cœperant, exauctoratum, publicoque præconio damnatum, immanissimis sceleratissimisque hominibus excruciandum tradidere, quoad sua manu suæ ipsius abdicationi subscriberet. Ergo illum colaphis plectunt, misereque divexant: & cum frigore prope contabesceret, unica tantum tunicula indutum macerant, urunt, atque discruciant. Cumque binas illum hebdomadas in carcere tenuissent, extrema prope fame conficiebant. Immo & Copronymi sepulcrum seu arcam conscendere cogebant, in eaque collocato, ingentia a pedibus saxa suspendebant, sæpeque marmoris acumine sedem concussam atterebant. Hæc & his plura tormenta, sannas, contumeliasque impium semen, ut sic loquar, & impia progenies viro sanctissimo dictis factisque, & stolidus ille Theodorus, & Gorgonites Joannes, atque Nicolaus Theoduli Scutelopsis, irrogabant.

Ergo post cruciamenta, quibus Christi confessorem afflixerant, post comminationes, post catenas & compedes venerandis pedibus injectas, post alapas, & postquam eum ad formam crucis in faciem in marmore prostratum ac distentum, tota nocte vinctum insuper torsissent, atque tumbæ impositum totam insequentem noctem cruciassent, tandemque solutum humi projecissent fodicassentque, ut sanguine etiam terram purpuraret: post hæc, inquam, omnia, cum adhuc modice spiraret, (urgebatur enim & alvi solutioris profluvio) tum insanus Theodorus sacra viri manu per vim arrepta, chartaque subjecta, quasi per illum crucem impressit, allatamque Photio porrexit. Qui signo accepto, sua ipse manu subscripsit: Ignatius indignus Constantinopolitanus confiteor, me non lege & suffragiis creatum ecclesiæ thronum invasisse, neque his annis rite & sancte ecclesiam rexisse, sed tyrannidem exercuisse. Hoc pseudochirographo imperatori misso, vir sanctus e custodia est dimissus, maternisque in ædibus Poseos paululum a tot ærumnis respirabat. Sed enim hostis non desiit fraudes animo versare, pessimaque adversus innocentem consilia coquere. Itaque suggerit imperatoribus, ut Ignatius ad ædem apostolorum reductus, primum exauctorationem suam ipse publice pro ambone legat, atque sibiipsi anathema dicat. Deinde, o crudele consilium, o singularem immanitatem! ambo illi effodere lumina, manumque præcidere illa furia meditabatur. Tam altum impii odium conceperant, ut divinæ vindictæ rationem ducerent nullam. Aberat omnis Dei metus, & quidam diaboli furor illos agitabat. Pentecostes sancta dies complebatur, cum ecce ibi armatorum manus domicilium in quo degebat, corona præter omnem expectationem repente cingit. Vir sanctus ubi animadvertit se peti, & parricidæ Esau furorem sensit, consilium contra temporum improbitatem opportunum, suaque sapientia, & Spiritu sancto ejus rectore dignum capit. Quodnam illud? Vilem a servis & sæcularem sumit vestem, geminasque sportas ab humeris una

VITA IGNATII PATRIAR.

a pertica suspensas bajuli ritu gestans, deceptis per noctem custodibus, uno comitatus Cypriano discipulo suo, profugit, iter ingressus per embolum ad Sybaiticum, sauciato & afflicto pectore, velut alter David, cum profugeret a facie Saul. Enimvero per tenebras eunti divinitus occurrit vir augusta admodum facie decorus, coma barbaque decenter promissa, veste candida, niveoque vectus equo, quasi Biachernas tenderet. Ignotus autem ille vir, cum propter luminis inopiam eum videre clare non posset, nihilo secius, quisquis ille erat, divino Spiritu impulsus pronuntiavit: Deus, inquit, & sanctissima Dei mater, sacratissime domine, te & comites tuos tueatur. Quam vocem ille cum tamquam oraculum e cælo missum accepisset, & loco itinerarii subsidii, quasi viaticum sibi datum putaret, multo alacrius iter carpebat: & tenui illo ac servili habitu ignotus navigium conscendit, & Principes, Prœconesum, aliasque Propontidis insulas, aliam ex alia permutando, per solitudines in montibus & speluncis, cavernisque terræ, ut cum apostolo loquar, absconditus errabat, egenus, afflictus, angustiatus, victumque rogatoris lustar a piis Christianis emendicabat. At Photius amissa, quam spe devorarat, præda: omnia cœnobia, urbemque totam ac suburbia vestigabat, sicubi velut igne evanidum reperiret titionem. Cum ergo nihil eorum quæ cupiebat, succederet; procurato edicto regio, Orypham illum cum sex cursoribus ad cuncta loca maritima, cunctasque insulas lustrandas amandat: uti quocumque loco deprehensum, veluti perturbatorem eversoremque imperii, de medio tolleret. Itaque venatici illi cames cum sæpius & plutibus in locis in Ignatium ipsum incidissent, servili tunicula decepti non agnoverunt. Quin & ipsum alias medios transeuntem quæritantes, velut Assyrii cæcitate percussi, non senserunt. Abierunt ergo, quod est in parœmia, ut frustrati præda hiantes lupi Ignatius persolutis salvatori pro tutela votis, per multas tribulationes ad regnum cælorum contendebat. Atque illi quidem hæc agebant. Quid vero hæc illis molientibus, longanimis, justus, & fortis Deus, qui non irascitur per singulos dies? an diutius extremas has malorum ærumnas potuit dissimulare? minime vero.

Augustus instabat mensis, & tremoribus horrificis Constantinopolis quatiebatur: ædes nutabant omnes, omniaque mortalium pectora metu palpitabant, nemo non mortis horrore occupatus clamitabat, unicam plane hujus prodigii seu motus causam esse injuriam & scrilegium in patriarcham Ignatium commissum. Urbe autem totos quadraginta dies continuo tremente, usque adeo ferocia & immanitas illorum mitigata est, ut ipsi principes publice jurejurando contestarentur, neque fugam sacro illi exuli, nec hospiti exulis, apud quem delituisset, fraudi futuram; sed absolutum crimine, innocentemque pronuntiatum, sine

ANNO CHRISTI 869.

Ἀλλὰ τῶν ἰδίων ἀπαιωρήσας ὤμων, ἀχθοφόρου τινὸς τρόπον ἀπέδρα, τοὺς φύλακας κατὰ μέσας νύκτας λαθών. ἔσπευδε δὲ ἅμα τῷ μαθητῇ Κυπριανῷ, τὴν ἐπὶ τὸ Συβαίτικον διὰ τοῦ ἐμβόλου ποιούμενος πορείαν. τὴν ψυχὴν δὲ συντριβόμενος, καὶ τοῖς δάκρυσι περιῤῥαινόμενος, καὶ σφόδρα κατάπικρος τὴν καρδίαν καὶ κατώδυνος ὤν, ἔτρεχεν ὥσπερ Δαυὶδ ἐκεῖνος ἀπὸ προσώπου διαδράναι Σαούλ. κρείττονι δὲ προνοίᾳ συναντᾷ τούτῳ διὰ τῆς νυκτὸς ἰόντι ἀνήρ τις πάνυ τὴν πρόσοψιν εὐπρεπής, τόν τε πώγωνα καὶ τὴν κόμην εὐσταλῶς καθειμένος τῆς κεφαλῆς· καὶ αὐτὸς στολὴν λευκὴν ἐσταλμένος, καὶ ἵππῳ ἐπιβαίνων λευκῷ, τὴν ὡς ἐπὶ Βλαχέρνας ἐβάδιζεν ὁδόν. ἀγνὼς δὲ ὁ ἀνὴρ, ὅτι πυρσὸς οὐδαμοῦ, καὶ τρανῶς ἐκεῖ τοῦτον ἰδεῖν οὐκ ἦν· πλὴν, ὅστις ποτὲ ἦν, πνεύματι θείῳ κινηθεὶς, ἔφη· ὁ θεὸς καὶ ἡ ὑπεραγία, λέγων θεοτόκος ἀκίδυνόν σε, πανίερε δέσποτα, καὶ τοὺς μετὰ σοῦ διαφυλάξαι. τοῦτο τὸ ῥῆμα, οἷάπερ ἐφόδιον ἀγαθὸν ἄνωθεν ἧκον ἐπ' αὐτὸν, ὁ μακάριος ὑποδεξάμενος, προθυμότερον ἐβάδιζε· καὶ τῷ δουλικῷ καὶ πενιχρῷ σχήματι πάντας λαθὼν, καὶ εἰς πλοῖον ἐμβὰς, καὶ τὰς Πριγκιπείους, καὶ Προικονησίους, οὐ μόνο δὲ, ἀλλὰ καὶ τὰς Προποντίους νήσους, ἄλλην ἐξ ἄλλης ἀμείβων, καὶ ἐν ἐρημίαις πλανώμενος, ὄρεσί τε καὶ σπηλαίοις, καὶ ταῖς τῆς γῆς, Ἀποστολικῶς φάναι, κατακρυπτόμενος ὀπαῖς, ὑστερούμενος, θλιβόμενος, κακουχούμενος, τὰς πρὸς τὸ ζῆν ἀφορμὰς ἐπαίτου τρόπον διὰ τῶν φιλοχρίστων ἠρανίζετο. Φώτιος δὲ τῆς θήρας διαμαρτὼν, πάντα μὲν μοναστήρια, πᾶσαν δὲ τὴν πόλιν, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἀνηρευνᾶτο, εἴ που ἄρα καταλάβοι τὸν ὥσπερ δαλὸν * ἐξηπτασμένον ἐκ προσώπου πυρός. μηδὲν οὖν ἀνύειν δυνάμενος ὧν ἐβούλετο, παρασκευάζει προσάγματι βασιλικῷ, τὸν χαλεπὸν ἐκεῖνον Ὠρύφαν σὺν ἓξ δρομεῦσι πάσας τὰς νήσους, καὶ τὴν παράλιον ἀνερευνᾶσθαι, καὶ εἴ που συμβαίη ληφθῆναι τὸν Ἰγνάτιον, εὐθὺς ἀναιρεῖσθαι τοῦτον, ὡς ὅλην ἀνατρέποντα τὴν βασιλείαν. πολλάκις οὖν καὶ κατὰ πλείους τόπους αὐτῷ περιπίπτοντες οἱ θηραταὶ, διὰ δουλικὴν οὐκ ἐπέγνωσαν στολήν. ἐν ἄλλοτε πάλιν διὰ μέσου αὐτὸν παρερχόμενον, ἀορασίᾳ ληφθέντες, ὡς οἱ περὶ τὸν Ἐλισσαῖον Ἀσσύριοι τοῦτον οὐκ ἠδυνήθησαν ἰδεῖν. ἐν αὐτοὶ μὲν, ὡς λύκοι μάτην κεχηνότες, ἀπῄεσαν, κατὰ τὴν παροιμίαν, ὁ δὲ τὰς εὐχαριστηρίους εὐχὰς ἀναπέμπων τῷ σωτῆρι διὰ πολλῶν θλίψεων τὴν τοῦ θεοῦ βασιλείαν ἐξωνεῖτο. οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. τί δὲ ὁ μακρόθυμος Κύριος, ὁ δίκαιος, ὁ ἰσχυρὸς, ὁ μὴ τὴν ὀργὴν ἐπάγων καθ' ἑκάστην ἡμέραν; ἆρ' ἐπὶ πολὺ τὰς ὑπερβολὰς τῶν κακῶν ταύτας ἠνέσχετο καθορᾷν ὁδάμως.

Αὔγουστος ἐνίστατο μὴν, καὶ σεισμοῖς ἐξαισίοις ἡ βασιλεύουσα κατεδονεῖτο. καὶ πᾶς οἶκος ἐκλονεῖτο, καὶ πᾶσα καρδία τῷ φόβῳ κατεσείετο· καὶ πᾶς ἄνθρωπος τῷ τοῦ θανάτου δέει συνεχόμενος ἔβοα, μίαν αἰτίαν εἶναι τοῦ σεισμοῦ, μίαν τὴν εἰς τὸν πατράρχην Ἰγνάτιον ἀδικίαν καὶ παρανομίαν. ἐν ἡμέραις δὲ τεσσαράκοντα μηκυνόμενος ὁ σεισμὸς ἐπὶ τοσοῦτον αὐτῶν τὴν ὠμότητα καὶ ἰταμότητα κατέκαμψεν, ὡς καὶ τοὺς κρατοῦντας αὐτοὺς ὅρκον προθεῖναι δημοσίᾳ, μήτ' αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν ἱερὸν φυγάδα, μήτε παρ' ᾧ κρύπτεται φανερούμενον, ὑπείθυνον καθεστάναι λοιπὸν, ἀθωούμενον δὲ εἰς τὴν οἰκείαν ἀνενοχλήτως ἀποκαθίσασθαι μονήν· τούνυν οὕτως ἀκούσας ὁ ἀθλη-

* Τὸ ἐξηφανισμένον

ANNO CHRISTI 869.

ὁ ἀθλητὴς, καταδηλοῖ ἑαυτὸν αὐτίκα τῷ πατρικίῳ Πετρωνᾷ· ὃς τῷ αὐτοκράτορι θεῷ πρὸς μητρὸς ὤν, καὶ τῆς βασιλέως ἄρας ἐγκόλπιον, εἰς ἐνέχυρον φέρων δίδωσι τῷ πατριάρχῃ· ὁ δὲ τοῦτο τῇ βαχήλῃ ἀπαιωρήσας, καὶ πρὸς τὸν Βάρδαν ἀναχθεὶς, ἔσῃ. πρὸς ὃν ἐκεῖνος. ἰνατὶ, φησὶ, δρὸπον δραπέτου μιμησάμενος, ἄλλως ἐξ ἄλλης χώρας ἀμείβων περινοστεῖς; ὁ δὲ· Χριστὸς, ἔφη, ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς καὶ πατὴρ ἐνετείλατο· ἐὰν διώκωσιν ὑμᾶς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. ἡττηθεὶς οὖν τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆς ἐκεῖνος, ἀνεθεμάτιστον τοῦτον καὶ ἄνετον εἰς τὴν αὐτοῦ κατοικῆσαι κελεύει μονήν. ἐθὺς οὖν καὶ ὁ σεισμὸς ἔσχε. καὶ Βούλγαροι δὲ τότε προνοίαις θεοῦ, βιαίῳ καταπαυόμενοι λιμῷ, ἅμα δὲ καὶ τοῖς δώροις τοῦ αὐτοκράτορος θελχθέντες, τὰ ὅπλα κατέθεντο, τῷ ἁγίῳ προσχέσαν βαπτίσματι.

A cujusquam moleſtia in ſuo cœnobio ſecure permanſurum. Quod cum Chriſti athleta accepiſſet, Petronæ ſe patricio, materno imperatoris avunculo, aperit: qui pretioſum geſtamen, quod ad ſinum imperatoris pendebat, pro piguore allatum tradit patriarchæ, quo ille de collo ſuſpenſo ad Bardam accedit; qui ad patriarcham: Quid, inquit, fugitivi more ex loco in locum profugus oberras? cui Ignatius: Chriſtus, inquit, rex noſter ac ſalvator præcepit: *Si perſequentur vos in una civitate, fugite in aliam*. Victus innocentia & virtute viri Bardas, innoxium liberumque in monaſterium remitti ſuum jubet. Statimque moveri terra deſiit, & Bulgari providentia Dei fame urgente, muneribuſque ab imperatore deliniti, armis poſitis, cæleſtis baptiſmatis unda ſunt luſtrati.

VITA IGNATII PATRIAR.

Matth. 10.

Τότε καὶ οἱ προλεχθέντες τοποτηρηταὶ Ῥωμης φιλοφρόνως ὑπὸ Φωτίου δωροδοκηθέντες, τὴν Ῥώμην παλινοστήσαντες κατέλαβον. ὃς ὁ πάπας ἀναφέρας Νικόλαος, καὶ τὰ κατὰ τὸν ἀποβιάρχην Ἰγνάτιον μηρυβωκῶς, καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὑποδίκους αὐτοὺς πεφωρακώς, ὡς ἐπισυνάσεως λῃστικῆς, ἀλλ' οὐ κανονικῆς συνόδου καταρξαντας, διωνεκεῖ καθαιρέσει καὶ ἀναθεματισμῷ καθυποβάλλει· ὃ μόνος αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν Φώτιον, ὡς ἐπιβήτορα καὶ μοιχὸν, ἀποκηρύττει, καὶ ὑπὸ συνόδῳ κανονικῇ καὶ ψήφῳ πάσης τῆς ὑπ' αὐτὸν ἐκκλησίας ἀναθεματίζει καὶ καθαιρεῖ· ὃς καὶ αὐτὸν ὁμοφέρειν Μαξίμῳ τῷ Κυνικῷ, τῷ πρὸ θεολόγῳ Γρηγορίῳ ἐπιφυομένῳ, καὶ τὴν ἐκκλησίαν συγχέαντος, ἀποφαίνεται. ὅθεν αὐτόν τε, ὡς τῆς σκανδάλων αἴτιον, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῷ κεχειροτονημένους, ὡς ὁμόφρονας τούτῳ δηλονότι καθεσῶτας, Ἀποστολικῇ κρίσει τῇ αὐτῇ ὑποβάλλει κατακρίσει. ὃ τοῦτο δὲ ποιεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας Φωτίῳ, αὐτόν τε τὸ βασιλέα καὶ τὴν ὑπ' αὐτὸν πολιτείαν πάσαν δι' ἐπιστολῶν ἀφορίζει. ταῦτα δὲ ζήλῳ θείῳ ὁ Νικόλαος κατισχύσας, καὶ τοῖς τῆς ἀνατολῆς πατριάρχαις τὴν ὡρισμένην κρίσιν ταύτην διεπέμψατο.

Legati quoque pontificii a Photio donis blande corrupti Romam redierunt. Quos Nicolaus pontifex de patriarcha Ignatio interrogatos, & ſevere inquiſitos, cum ſuis illos verbis captos convicifſet, illos ſicariæ potius factionis, quam legitimæ ſynodi præſidus egiſſe, perpetua exauctoratione damnatos anathemate percuſſit. Nec legatos tantum, ſed ipſum quoque Photium tyrannum & adulterum pronuntiat, & legitimæ ſynodi ſententia totius eccleſiæ ſuæ anathemate ferit deponitque, ipſumque a Maximo Gynico, qui Gregorio Theologo inſultans, eccleſiam turbis omnibus permiſcuit, nihil differre declarat. Quare illum, ut ſcandalorum auctorem, & ab illo conſecratos, apoſtolica auctoritate, veluti conjuratos, eidem ſententiæ ſubjicit. Nec his contentus, aſſeclas illius, ipſumque imperatorem cum ſenatu ejus omni per litteras a cœtu fidelium excludit. Quæ Nicolaus cum divino zelo inflammatus egiſſet, æquiſſimam judicii ſui ſententiam ad orientis patriarchas tranſmiſit.

Κατ' ἐκείνας δὲ τὰς ἡμέρας καὶ ἐμπρησμὸς μέγας σφόδρα εἰς τὰς Σοφίας ἐγένετο, ἀμύθητον ὅσον καταφθορὰν καὶ λύμην τοῖς προσοικοῦσιν ἐνεργάσατο. οὐδὲν δὲ τούτων εἰς μετάμελον ἦγε τοὺς ἀνομεῖν διεγνωκότας· μᾶλλον μὴ ὄν, κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν προφῆτην, ἐπὶ τὸ χεῖρον προέκοπτον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι.

Per idem fere tempus ingens in ædibus Sophiæ incendium extitit, nec quantum vicinis calamitatem, quantumque exitium attulerit, dicendo explicari poteſt. Quæ tamen res eos qui perverſe agere decreverant, ad meliorem mentem non reduxit; ſed ex apoſtolico oraculo, in pejus proficiebant, errantes, & in errorem mittentes. *2. Tim. 3.*

Βάρδας μὲν γὰρ ἐφ' ἑαυτὸν τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν ὑποποιούμενος, πρῶτον μὲν κροπαλάτης, μετὰ μικρὸν δὲ Καῖσαρ ἀναγορευθεὶς, τῆς τοῦ ἀνεψιοῦ ἀληθείας κατέδυφα, αὐτὸς ἀκρασίας τε πάσης καὶ πάσης ἡδονῆς ἀσελγοῦς ἀνδράποδον ἀποδεικνύμενος· ὁ Μιχαὴλ δὲ νεωτερικῆς ἐπιθυμίαις ὅλος κατεφθαρμένος τὸν νοῦν, παίγνιον ἔθετο τὰ θεῖα, παίγνιον αὐτὸς ἀκρασίας τε πάσης καὶ ἁμαρτίας, καὶ τοῦ τῆς ἁμαρτίας γεγυμνασμένος παιδός. καὶ δὴ μιαρωτάτους λῃστὰς ἀνθρωπίνους, καὶ σεβηλοτάτους, καὶ δεξαπέλους ἐκλεξάμενος, μοίρας μὲν ἁγίᾳ παντάπασι πνεύματος, τοῦ ἐναντίου δὲ πνεύματος τῆς ἐνεργείας πεπλησμένους, ἀνδλαβῶς τε καὶ ἀπηρυθριακότως ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς κατὰ τὴν τῆς ἐκκλησίας ἐναγῆ μίμησιν ὁ ἀνόσιος ἐχειροτόνει· καὶ ἐν αὐτοῖς Θεόφιλόν τινα πρωτοσπαθάριον, ἄνδρα γελωτοποιὸν καὶ μῖμον, καὶ

Bardas enim imperium affectans, primum Curopalates, mox Cæſar renuntiatus, imperatoris, ſororis filii, ſtultitia abutebatur, ſeipſumque omnis intemperantiæ, effuſæque libidinis mancipium prodebat. Michael vero animo juvenilibus deſideriis corrupto, rem divinam pro fabula ſeu ludibrio ducebat, ludibrium ipſe factus omnis fœditatis & peccati, ipſiuſque peccati patris. Etenim homunciones quoſdam impuriſſimos, & profaniſſimos, & ſcurras, divini quidem Spiritus cæleſtiſque gratiæ omnino expertes, peſſimiſque dæmonis artibus inſtructiſſimos, ſacrilege impudenterque ſacerdotes & antiſtites ad eccleſiæ profanam imitationem dementiſſimus conſecravit, illiſque Theophilum quemdam protoſpatharium, ſcurram & mimum, interque profanos profaniſſimum, patriarcham præfecit, riſum ſibi & cachinnum improbum de-

testandus & deridendus quæritans. Per quæ oblationi sanctæ fiebat injuria, nomen vero Dei contumeliis affectum inter gentes blasphemabatur.

Sed Michael tantopere infamia hac gloriabatur, uti nec publice quidem hæc erubesceret jactare: Mihi Theophilus, Cæsari Photius, Christianis Ignatius est patriarcha. In hoc amentiæ ne dicam, an impietatis potius, tandem chaos est devolutus? Ita sacrilegus ille scurra, ut dixi, Theophilus, exerta sua petulantia aulas lambens regias, nefandis sceleribus, lascivia & facetiis, turpissima imitatione per contemptum rerum divinarum, mysteria & sacramenta traducebat & illudebat; quod ne gentes quidem quamvis impiæ ausæ sunt aliquando. Quæ Photius, cum coram se geri cerneret, rem indignissimam nec reprehendit, nec restitit impietati, neque, quod res divina ludibrio haberetur, verbum ullum contra seu grave seu leve edidit. Quod mirum videri non debet: erat enim mercenarius opilio, non germanus pastor: quocirca illi de pereunte grege cura nulla. Ad hæc duo tantum toto pectore intentus: Alterum ut iis qui rerum potiri videbantur, blandiendo, modisque omnibus gratificando & obsequendo, patriarchatum sibi firmaret: Alterum, ut Ignatium, si qua ratione fieri posset, etiam vita exueret. Atque hæc ita se habere, non esse autem verba inania, facta ipsa clamant. Ecquis enim technis illius auditis, atrocem animum non illico perspexit? Nam die quapiam advena quidam prius ignotus omnibus, monachi habitu indutus, Eustratius nomine, recta ad patriarchium properabat, ingressusque binas litteras fictas palam promptas porrigebat; quas quidem sapientissimus ille Photius per dolum excogitarat, ut postmodum manifeste patuit: alteras Ignatii nomine ad Nicolaum pontificem datas, quibus statum patriarchatus sui immutatum, & injurias imperatoris exponebat; quas ajebat pontificem ne aspicere quidem voluisse, ac proinde a se reportatas: alteras quasi a Nicolao ad ipsum Photium missas, quibus purgabat priorem inter Photium & pontificem dissensionem, & caritatem amicitiamque in omne reliquum tempus stabiliebat. Has ille turbarum artifex arreptas e vestigio imperatori & Cæsari tradit, contraque innocentem egregie mentiendo principes accendit: Vestram, inquit, majestatem Ignatius ad exteras etiam gentes traducit, vestrique imperii potentiam improbissimus calumniator in crimen vocat. Qui tametsi justam haberet causam, tamen vita illi jure adimeretur, dum hæc in vestram serenitatem machinatur: sed en, inquit, testes perfidiæ litteras, & fidem dictis faciant, quæ nobis nihil obfuere, sed profuere; cum papa rei veritatem sit edoctus, & inter nos amicitiam ac benevolentiam etiam confirment. Sed indignum judicavi vestram majestatem per illum adeo conculcari. Hæc sycophanta Photius. Accersitur satellitium, Ignatius per calumniam circumventus arcta custodia servatur, inquiritur acriter, & quæstiones, an ita se res habeat, exercentur. Adductus quoque in

A πάντων ἐναγῶν ἐναγέστατον, πατριάρχην ἐπ' ἐκείνοις προχειριζόμενος ὠνόμαζεν, γέλωτι ἑαυτῷ καὶ καγχασμὸν ἀσελγῆ ὁ κατάπτυστος κατασκευαζόμενος, καὶ καταγέλαστος· δι' ὧν ὑβρίζετο μὲν ἡ ἁγία προσφορὰ, ὑβρίζετο δὲ καὶ ἐβλασφημεῖτο τοῖς ἔθνεσι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ τῇ ἀλογιστίᾳ ἐνετρύφα ταύτῃ καὶ ἐνεκαλλωπίζετο, ὥστε μηδὲ τοῦτο παῤῥησίᾳ λέγειν αἰσχύνεσθαι· ὅτι ἐμοὶ μὲν πατριάρχης ὁ Θεόφιλος, ὁ Φώτιος δὲ τῷ Καίσαρι, καὶ τοῖς Χριστιανοῖς ὁ Ἰγνάτιος καθέστηκεν. εἰς τηλικοῦτον αὐτὸν ἀφροσύνης μᾶλλον ἢ ἀσεβείας κατενεχθῆναι βόθρον. ὁ μὲν οὖν εἰρημένος βωμολόχος ἐκεῖνος Θεόφιλος οὕτω B παῤῥησίᾳ ταῖς βασιλείοις κωμάζων αὐλαῖς, ἀῤῥητοποιίαις τε πάσαις, καὶ ἀσελγίαις, καὶ εὐτραπελίαις δι' αἰσχίστης μιμήσεως τῶν ἱερῶν μυστηρίων κατωρχεῖτο καταπαίζων· πρᾶγμα μηδὲ τοῖς ἀσεβεστάτοις τῶν Ἑλλήνων πώποτε τολμηθέν. ὁ Φώτιος δὲ τούτων τελουμένων, καὶ κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ πραττομένων, οὐκ ἤλεγξε τὸ τοῦ ἐπιτηδεύματος ἄτοπον, οὐκ ἀντέστη τῇ παρανομίᾳ, οὐ μικρὰν, οὐ μεγάλην ὑπὲρ τῶν ὑβριζομένων θείων ὀργίων ἀφῆκε φωνήν. καὶ οὐ θαυμαστόν· ἦν γὰρ μισθωτὸς, καὶ οὐ ποιμήν· διὸ οὐδεμία τούτῳ περὶ τῶν ἀπολλυμένων προβάτων ἐγίνετο φροντίς. πρὸς δύο δὲ μόνον ὅλως αὐτῷ συνετέτατο τῆς ψυχῆς ὁ σκοπός· ἓν μὲν, ὅπως τὰ πάντα χαριC ζόμενος τοῖς κρατεῖν δοκοῦσι, τὸ τῆς πατριαρχείας κράτος μόνιμον ἑαυτῷ διατηρῇ· δεύτερον δὲ, ὅπως καὶ αὐτῆς ἀποστερῆσαι τὸν Ἰγνάτιον, εἰ δυνατὸν, τῆς ζωῆς. καὶ ὅτι ἀληθῆ ταῦτα, καὶ οὐ λόγοι κενοὶ, αὐτὰ βοᾷ τὰ πράγματα. τίς γὰρ ἀκούσας ἐκεῖνο τὸ σκευώρημα, οὐ τὴν φονικὴν παρευθὺ τοῦ ἀνδρὸς ἐπέγνω προαίρεσιν; καὶ γὰρ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ξένος τις ἄνθρωπος ἄρτι ἐκεῖνος πρὸς πάντων ἀγνοούμενος, σχῆμα δὲ μοναχοῦ περικείμενος, Εὐστράτιος δὲ καλούμενος, τὸν πατριαρχικὸν ἐξαπίνης οἶκον ἐπιβὰς, καὶ εἰσελθὼν, δύο πλασματογραφίας ἐνώπιον πάντων ἀποκαλύψας ἐπεδίδου· ἃς αὐτὸς ὁ σοφώτατος Φώτιος, ὡς σαφὲς ὕστερον ἐγένετο, δοD λιευόμενος κατεσκευάσατο. μίαν μὲν ἐκ προσώπου τοῦ Ἰγνατίου πρὸς Νικόλαον τὸν πάπαν ἐπιστολὴν, τὴν περὶ αὐτὸν γινομένην καινοτομίαν καὶ ἀδικίαν τοῦ βασιλέως σαφῶς διαγορεύουσαν· ἣν, ὡς ἔλεγε, τοῦ πάπα μηδὲ προσβλέψαι καταδεξαμένου, ἐκεῖθεν αὐτὸν αὖθις ἀνενεγκεῖν· μίαν δὲ πρὸς τὸν Φώτιον αὐτὸν τοῦτον, ὡς ἀπὸ τοῦ Νικολάου αὐτοῦ διεκομίζετο, δύναμιν ἔχουσαν ἀπολογίας ὑπὲρ τοῦ μεταξὺ αὐτῶν πρώην παρακολουθήσαντος παροξυσμοῦ, ἀγάπης δὲ τοῦ λοιποῦ καὶ κοινωνίας δῆθεν ἀῤῥήκτου κυρωτικήν. ταῦτα ὁ ταραχοποιὸς ἐκεῖνος δεξάμενος ἀνὴρ, εὐθὺς τῷ τε βασιλεῖ καὶ τῷ Καίσαρι κατὰ τοῦ ἀναιτίου ἐμφανίζει, καὶ παροξύνει κατ' αὐτοῦ. πονηρεύεται, λέγων, κατὰ τῆς ὑμετέρας βασιλείας E Ἰγνάτιος, καὶ διαβάλλει πρὸς τοὺς ἔξω, καὶ κατηγορεῖ, καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἐξουσίας κράτος συκοφαντεῖ· καὶ εἰ πρὸς δίκαιον εἶχεν, οὐδ' ἂν ζῆν συνεχωρεῖτο, τοιαῦτα κατὰ τῆς ὑμῶν διανοούμενος γαληνότητος. καὶ ἡ τῆς κακουργίας, φησὶν, ἀπόδειξις· ἰδοὺ καὶ αὐτὰ μαρτυροῦσι τὰ γράμματα, ἅπερ ἡμᾶς μὲν ἔβλαψεν οὐδὲν, ὠφέλησε δὲ μᾶλλον, πληροφορηθέντος τοῦ πάπα τἀληθῆ, καὶ ἀγάπην κεκυρωκότος εἰς ἡμᾶς. οὐχ ἡγοῦμαι δὲ δίκαιον εἶναι τὴν ὑμῶν βασιλείαν οὕτως ἐξουθενεῖσθαι παρ' αὐτοῦ. ταῦτα μὲν ὁ

συκο-

ANNO CHRISTI 869.

συκοφάντης. φύλακες δὲ παρ' αὐτὰ, καὶ φρουρά περὶ τὸν ἀναιτίως κατηγορούμενον ἀσφαλὴς, ἔρευνάτε πολλὴ σφόδρα καὶ ἐξέτασις, εἰς ταῦτα τοῦτον γέγονε τὸν τρόπον. παρήγετο τοίνυν εἰς μέσον ὁ γραμματοφόρος ἐκεῖνος, καὶ ἀπῃτεῖτο δεῖξαι, πρὸς τίνος εἰλήφει τὴν πρὸς τὸν πάπαν ἐπιστολήν. ὁ δὲ πρότερον εἰρηκὼς, ὡς Κυπριανὸς ἐκεῖνος ὁ τοῦ Ιγνατίου τά τε γράμματα ταῦτα καὶ ἐφόδια ἐχειροδότησεν ἱκανὰ, οὗτος ἐπὶ μῆνα σχεδὸν ὅλον ἀπαιτούμενος τοῦτον ἐπιδεῖξαι, ἠλέγχετο μήτ' αὐτὸν εἰδὼς τὸν Κυπριανὸν, μήτε τιν' ἄλλον τῶν ἀνθρώπων Ιγνατίου. οὕτω δὲ τῆς σκευωρίας φωραθήσης, μάστιξιν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος πικροτάταις ἐκεῖνος κατῃκίσθη. ὃν καὶ πολλὰ Φώτιος λυτρώσασθαι διεσπουδακὼς, οὐκ ἠδυνήθη. εἰς παραμυθίαν δὲ μετὰ ταῦτα διωγμητῶν τοῦτον ἄρχοντα καθίστησι, πλῆθος ῥαβδούχων ὑποτάξας αὐτῷ. ταύτης καταφανοῦς γενομένης τῆς κακοτροπίας, οὐκ ἦν ὅστις οὐ προσώχθισε τῷ κατασκευαστῇ τῶν κακῶν.

Μετὰ ταῦτα τῆς Χριστοῦ μὲν ἀναλήψεως ἐτελεῖτο μνημόσυνον, πρὸς ἑσπέραν δὲ σεισμὸς γίνεται τῶν πώποτε γενομένων ὁ φρικωδέστατος. δι' ὅλης καὶ τῆς ἐπιούσης ἐπεκράτει νυκτός. βοὴ δέ τις καὶ ἄσημος θροῦς ἔκτε γῆς, ἔκτε θαλάσσης σφοδρῶς ἀναδιδόμενος, πάντων ἀνθρώπων ταῖς καρδίαις παραλυσιν ἐνεποίει καὶ θραυσμόν. τότε δὴ καὶ ἡ στήλη Ιουστίνου ἐκ τῶν γονάτων κοπεῖσα κατερράγη. τότε καὶ Βασίλειος ἐκεῖνος ὁ πρότερον μὲν Κρήτης ἐπίσκοπος γενόμενος, διὰ δὲ τὴν τῶν Αγαρηνῶν ἔφοδον εἰς Θεσσαλονίκην μετατεθείς· εἰς αἰσχύνην καὶ τοῦτο τοῦ τῆς βασιλίδος προκαθεζομένου. τολμήσας αὐτὸς πρόσεισι τῷ Μιχαὴλ, παραινετικῶς ἅμα καὶ διδασκαλικῶς ἀποσχέσθαι τῆς τῶν ἱερατικῶν ἔργων αἰσχρᾶς καὶ ἀνοσίου μιμήσεως παρακαλῶν· ἐντεῦθεν γὰρ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ ἀνακαίεσθαι διισχυρίζετο. ὁ δὲ τοῖς ἐλέγχοις ὑπερβαλλόντως πληγεὶς, ῥαπίσμασι μὲν ἰσχυροῖς τοῦ τιμίου γέροντος τοὺς ὀδόντας ἐξερρίζωσεν, οὕτω δὲ καὶ τὸν νῶτον κατῃκίσατο, ὡς ὀλίγου δεῖν αὐτὸν ταῖς βασάνοις ἐναποθανεῖν· τούτων δὲ οὐδὲν ἔμελε τῷ μισθωτῷ. ἠρέμα γὰρ καὶ αὐτὸς συνήδετο τοῖς τελουμένοις, καὶ ἅμα τοῖς μιαροῖς μίμοις ἐκείνοις συνεχέστερον τῷ μειρακίῳ συνερχόμενος καὶ συμποσιαζόμενος, οὐδὲ τῆς διατριβῆς ἐκείνων καὶ καταφρονήσεως μακρὰν ἦν· μέριμνα δὲ αὐτῷ καὶ πολλὴ σφόδρα περὶ τοῦ Ιγνατίου ἐνέκειτο φροντὶς, καὶ ἐγλίχετο κατ' αὐτοῦ ἀκούειν, καὶ ἐκνήθετο τὴν ἀκοήν· καὶ εἴ τινα διαλοιδορούμενον εἰκῆ ἑώρα, ἤ τινα ψιλὴν κατ' ἐκείνου καὶ ματαίαν κατηγορίαν ἐνιστάμενον, φίλον τοῦτον ἐτίθετο πιστὸν, καὶ ἤκουεν ἡδονῇ πολλῇ· καὶ γὰρ οὐδὲν οὕτως ἡδύνει ψυχὴν ἔχθρα κακῇ καὶ μίσει προκατειλημένην, ὡς ἡ κατὰ τοῦ μισουμένου λαλιά. ἀεὶ οὖν ἐκ τῶν τοῦ πατριάρχου συνήθων καὶ ὑπηκόων, ὅσους ἠδύνατο, δώροις καὶ ἀξιώμασι πλέπτων καὶ ὑποποιούμενος, δι' αὐτῶν ἐξιχνίαζε, καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ δικαίου ἐθήρευε ψυχήν. τούτων εἷς καὶ Ιγνάτιος ἦν ἐκεῖνος ὁ τοῦ ἁγίου μαθητὴς, ὃς κατὰ Δημᾶν ἐκεῖνον τὸν πάλαι, τὸν νῦν ἠγαπηκὼς αἰῶνα, Φωτίῳ προσφεύγει· καὶ ἄρχων μὲν τέως τῶν μοναστηρίων τῶν κατὰ τὴν Προποντίδα, ἔπειτα καὶ μητροπολίτης ὑπ' αὐτοῦ τῆς Ιεραπόλεως καθίσταται. οὗτος τῆς τιμῆς αὐτὸν ἀμειβόμενος· ὦ δέσποτα, ἔφη, θαυμάζω, πῶς τηλικοῦτόν σε τοῦ Ιγνατίου διέλαθεν ἀτόπημα, καὶ ἀδιόρθωτον παρημελήθη· μέσον γὰρ πλα-

VITA IGNATII PATRIAR.

A medium Tabellarius ille jubetur indicare, a quo litteras ad Nicolaum pontificem acceperit. Tabellarius a Cypriano illo Ignatii discipulo prius se litteras & viaticum accepisse respondet. Sed cum nec Cyprianum, etiam toto mense ad investigandum dato, ostendere posset, nec quemquam ex Ignatii comitatu nosse videretur, fraude deprehensa, loris a Cæsare acerrime est multatus: pro quo liberando tametsi omnia faceret Photius, nihil tamen perinde profecit. Tandem ut solaretur hominem, lictorum præfectum creavit. Hac Photii perfidia detecta, nemo fuit, qui improbas has artes non indignissime ferret.

B

Agebatur non multo post sacer ascensionis Christi dies anniversarius, cum sub vesperam terra tanto motu, quanto nunquam ante, cœpit contremiscere, neque tota insequenti nocte constitit. Et obscurus quidam fragor ac mugitus e terra marique ingens editus hominum pectora ita metu fregit, ut pene dissolverentur. Justini quoque statua a genibus convulsa concidit. Tum Basilius Cretensis antea episcopus, Agarenis autem Cretam invadentibus, Thessalonicam translatus, (non sine Photii tum cathedram Constantinopolitanam occupantis infamia) ausus ipse Michaelem adit, eumque partim admonentis auctoritate, partim docentis, a tam impia & sacrilega rerum sacrarum inimica imitatione & irrisione dehortatur: inde enim numinis iram accendi affirmabat. Qua reprehensione Michael gravissime offensus, colaphis atrocissimis venerando seni dentes stirpitus elisit, tergumque flagris ita laniavit, ut nihil propius factum sit, quam ut inter tormenta animam ederet. De quo nihil solicitus erat merceuarius opilio, quin ipse paulatim sacrilegiis illis pariter oblectabatur, & una cum impuris histrionibus pueroque consuescebat & comessabatur, neque ab eorum consuetudine & ludibrio procul aberat. Verum ejus cura omnis ad Ignatium opprimendum vertebatur: avebat enim aliquid adversus illum audire, & pruriebant illi aures. Ubi etiam casu in calumniatorem illius incidebat, qui vel tenuem de illo obviamve calumniam spargeret, hunc vero mox in album amicorum suorum referebat, magnaque cum voluptate obtrectantem audiebat. Nihil quippe ita capit animos invidia odioque occupatos, quam sinistra de eo quem oderint, narratio. Itaque per familiares & subjectos Ignatii, quotquot ex iis donis & honoribus poterat eblandiri, sibique obnoxios reddere, semper investigabat, contraque justi animam causam quærebat. Ex quibus Ignatius, ille hujus S. Ignatii discipulus, erat, qui, ut Demas olim, sæculum diligens ad Photii castra transiit; & aliquamdiu præfectus cœnobiorum Propontidis, tum ab illo archiepiscopus Hierapolis creatus est. Qui ut beneficium compensaret: Mirari subit, inquit, domine, quonam pacto tantum Ignatii delictum facinusque vel igno-

VITA IGNATII PATRIAR.

ANNO CHRISTI 869.

ignores, vel omnino negligas. Nam in media insulæ platea ædes sacra quadraginta martyribus est excitata; junctum vero est illi Dei matris oratorium, cujus aram Rhussi nuper, cum insulam depopularentur, everterunt, quam instauravit Ignatius & reposuit. Quid hic Photius? an culpam aut parvam aut nullam ratus subticuit? an leve turbarum incendium hanc ob causam excitavit? nequaquam vero; sed rem apud imperatorem, velut immane & inexpiabile facinus, exaggerabat: atque consilio cum factione sua communicato, Amphilochium Cyzici, & Theodorum Patrarum, archiepiscopos, quin & Pantaleonem senatorem cognomento Bothrum in insulam ablegas, qui sacrilegis manibus sanctam illam arulam disturbent. Mandarat insuper Photius, ut ara ad littus maris deportata, * quadragies unda tingeretur, atque ita demum reducta reponeretur. Quid te, mi homo, non demiremur? (nam summa me perversitatis tuæ indignitas, quamvis invitum & alienum, cogit te conviciis proscindere) immo vero quid primum, quid postremum subsannemus? animi ne tui stuporem, an mentis perversæ pravitatem? invidentiæ magnitudinem, an studium ambitiosæ improbitatis? Hæccine te docet diuturna litterarum meditatio & vigilatæ noctes, codicumque prope innumerabilium copia? legentium item & disputantium vicissitudo, proque eruditionis laude assidua concertatio? Istosne tibi fructus ex litteris capiendos veteris novæque legis tabulæ, sapientum profanorum dicta, sanctorumque patrum decreta proponunt; uti persequaris hominem inopem & mendicum, & spiritu & corde compunctum quæras ad mactandum? Non satiavit implacabilem animi tui furorem tyrannica de throno dejectio, illicitæ depositiones, iniquissimæ proscriptiones, compedes & vincula, infinita exilia, calumniæ, ærumnæ, vexationes, quibus illum abluisti? revera enim tantopere illum abluisti, quantopere teipsum inquinasti. Nec his contentus, insuper fontem ipsum fluminis altercando fludes exhaurire, & ab ipso absolutum numine condemnare, modisque indignissimis circumventum veluti reum noxiumve perdere; ut hoc stultissimo consilio scelerum tuorum judicium possis declinare, perinde quasi rebus humanis nullus præsideat Deus, aut ille suo tempore non sit unicuique redditurus secundum opera sua. Ego vero arbitror te quoque in die visitationis tuæ a Deo dicente auditurum: *Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?* & quæ deinceps in sacra pagina sequuntur. Equidem melius actum iri censeo cum homine imperitissimo, omnisque litteraturæ & disciplinæ experte, si cum pura conscientia inculpatam vitam degat, quam cum eo, qui omnia divinæ & humanæ sapientiæ oracula ore volvat jactetve, longisque logis & logorum voluminibus laudatus, adversus alterum exitialem nocendi foveat voluntatem. Et tu, audita magni Basilii sententia, nihil reformidas, cum de quopiam admirabundus dixit: nullum ex omnibus totius orbis hæresiarchis, qui fuere quam plures, ausum fuisse resecrare, præter Eustathium Ancyrogalatam, cujus nefarium sce-

* *al. cod. G. legit,* deportata, alia reponeretur.

Psal. 49.

Vide Basil. epist. ad Eustathios, & asseras sub se constitutos.

Ἀτείας τῆς νήσου ναὸς τοῖς τεσσαράκοντα μάρτυσι ἱδρυται, αὐτοῦ δὲ ἐχόμενα τῆς Θεομήτορος ὠκτήμενον. τότε τὴν τράπεζαν πρώην οἱ Ῥῶς τὴν νῆσον πορθοῦντες κατέβαλον εἰς γῆν, ὁ Ἰγνάτιος δὲ τούτῳ αὖθις ἀνεθρόνισε. τί οὖν ἐκεῖνος; ἆρα μικρὸν τοῦτο, ἢ οὐδὲν ἄτοπον ἡγησάμενος παρεσιώπησεν, ἢ μικρὰν ὑπὲρ τούτου παραχὴν ἀνῆψεν; ἔμφυσεν· ἀλλὰ καὶ τοῖς κρατοῦσιν ὡς μέγα τι καὶ δεινὸν οἷον ἀνέθετο. καὶ τῇ κατ' αὐτὸν ἐκκλησίᾳ κοινωσάμενος, Ἀμφιλόχιόντε Κυζίκου, καὶ Θεόδωρον τῆς Πατρῶν, μητροπολίτας, ἀμόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ Παντολέοντα συγκλητικὸν τὸν ἐπικαλούμενον Βόθρον, εἰς τινα ἐρημικὴν ἀποσείλας νῆσον, βεβήλων χερσὶ τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο βαπέζιον καθεῖλεν. ἐπετέλατο δὲ πρὸς τῷ αἰγιαλῷ τῆς θαλάσσης καταγαγεῖν, καὶ * τεσσαράκοντα πλύσεις δῦναι, καὶ ὕστως ἀναγαγεῖν καὶ καθιδρῦσαι· τί σε θαυμάσαιμι ἄνθρωπε; προάγει γάρ με λοιδορεῖσθαί σοι μὴ βουλόμενον ἡ τῆς κακίας ὑπερβολή. μᾶλλον δὲ τί σου πρῶτον, ἢ τί ὕστατον ἐπιμυκτηρίσαιμι; τινὶ ματαιότητι τῆς λογισμῶν, ἢ τινὶ τῇ ἀφροσύνῃ δυσωπίαν; τινὶ τῆς μνησικακίας ὑπερβολῇ, ἢ τῆς ἀδικίας τινὶ φιλοτιμίαν; ταῦτα ἡ μακρὰ μελέτη, καὶ νύκτες ἄϋπνοι, καὶ ὁ δυσαρίθμητος τῆς βιβλίων ἑσμὸς, καὶ τῆς ἀμοιβαίων ἀναγνωσῶν καὶ συνομιλητῆς αἱ ποικίλαι περὶ τὰς λόγους φιλοτιμίαι, καὶ ἀφαπατεῖσθαι; τοιαῦτά σε καρποφορεῖν αἱ παλαιαὶ ἀφορῆναι καὶ κεῖναι, αἱ τῆς ἔξωθεν σοφῶν γνῶμαι, καὶ τῆς ἁγίων οἱ νόμοι καὶ λόγοι παροτρύνουσιν, ὥσε καταδιώκειν ἄνθρωπον πτωχὸν τῷ πνεύματι, καὶ κατανενυγμένον τῇ καρδίᾳ, τῷ θανατῶσαι, ἐκ ἤρκεσέ σε τὸν ἄμεμπτον ἀποπλῆσαι θυμὸν ἡ ζωία τῷ θρόνῳ ῥῖψις, αἱ ἀθεσμότατοι καθαιρέσεις, αἱ ἀδικώτατοι ὑπερορίαι, αἱ κατὰ τῆς ποδῶν ἄλυσεις, αἱ μυρίαι φυγαὶ, καὶ θλίψεις, καὶ συκοφαντίαι, καὶ ἀφαβολαὶ, αἷς αὐτὸν ἔπλυνας; καὶ γὰρ ἔπλυνας ἀληθῶς τοσοῦτον, ὅσον ἐρρύπανας σαυτόν. ἐκ ἤρκεσε τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἔτι ζιζῆ ῥᾶν ποταμῷ μάτην ἀπολέσαι φιλονεικῶν, καὶ τὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ δικαιούμενον κατακρίνειν, καὶ ἀδίκωτατα καταδικάζειν ἐπιτιθέμενος, καὶ τοῦτο τὸ ἔλεγχον τῆς ἰδίων ἀνομημάτων ἀφαδράναι λίαν ἀνοήτως ἀφανόμενος, ὥσπερ ἐκ ἐφεώσης Θεοῦ προνοίας τοῖς πράγμασιν, ἢ ἡμῖν ἰδίοις ἑκάστῳ πάντως τινὶ ἰδίαν ἀποδώσει πρᾶξιν. ἐγὼ λογίζομαι, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς πρὸς τοῦ λέγοντος ἀκούσῃ Θεοῦ· ἵνατί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τινὶ ἀφαθήκῃ μου ἀφὰ σώματός σου; καὶ ὅσα τῆς ἱερολογίας ἐξῆς. κρεῖττον γάρ οἶμαι ἀνδρὶ ἀναλφαβήτῳ πάντῃ καὶ ἀμαθεῖ μὴ σωτηρίας ἀγαθῆς ἀνεπιλήπτως βιοῦν, ἢ πάντας θείους καὶ ἀνθρωπίνους λόγους σοφίας ἀνελίττοντι ἀφὰ γλώσσης, καὶ μακροῖς λόγων σωτίσμασιν ἐπαινεμβόῳ, φονικὰ ἀναρριπίζειν κατὰ τοῦ πλησίον βουλῇ. ὡς οὐδὲ τοῦ μεγάλου Βασιλείου τῆς λογων κατικέων ὑλαβήθης, ὃν ἐκπλήξει περί τινος εἰπόντος, ὅτι πλειόνων ἁμασάντων αἱρεσιαρχῶν κατὰ τινὶ οἰκουμένῃ ἅπασαν, οὐδεὶς ἀναθρονιασμὸς τελέσαι ἐθαρρήσεν, εἰ μὴ ὁ Ἀγκυρογαλάτης Εὐσάθιος, ὃ τινος τινὶ μυσαρότητι ἡ ἐν Γάγγραις ἁγία παρίσησι συνόδος; ἀλλὰ τούτοις ὁ σοφώτατος ἐ μόνον ἐκ ἐνεκαλύπτετο, ἀλλὰ τἐναντίον καὶ ἐνελαμπρύνετο, δόξαν μᾶλλον τὰ ἔργα

* *al.* καὶ ἄλλων καθιδρῦσαι.

ga

ANNO CHRISTI 869.

γας τῆς αἰσχύνης, & ἰδίαν τιμὴν ἡγέμενος, εἴγε καὶ ἐντραπῇ, καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως ἀλλόφυλα πεκνάζοιτο. ἀλλ' ὁ μὲν ὕπνος.

VITA IGNATII PATRIAR.

A lus synodus Gangrensis exponit. Sed ob hæc sapientissimus (noster Photius) non modo nullo pudore suffundebatur, sed magnifice etiam se ostentabat, ratus ex honore id suo dignitateque fore, si qua nova & ab ecclesiastica disciplina aliena excogitaret. Atque ita quidem se gerebat Photius.

Οὐ καταισχυνθήσω ἐγὼ τὸν τῷ Καίσαρι ὄνειρον· οὐδὲ δίκαιον. εἰ γὰρ καὶ οἱ πολλοὶ μὲν αὐτοῖς ἐκ τῶν μεθημερινῶν φροντίδων καὶ ἐνθυμημάτων ἔχουσι τὰς ἀρχάς, πολλοὶ δὲ καὶ ὑπὸ δαιμόνων καθ' εἰδώλων ὑποτυποῦνται· ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἀγγέλων Θεοῦ ἔστιν ὅτε προσάγματι σχηματίζονται Θεοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς ἄρχουσι δὲ μάλιστα καὶ βασιλεῦσιν, εἰ καὶ μὴ εὐσεβέσιν εἶεν. ἀλλ' ἓν τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας, εἴτε πρὸς τὸ αὐτοῖς ἐκείνοις, εἴτε τοῖς ὑπηκόοις λυσιτελοῦν, πολλάκις ἐνεργῶν οἶδεν· ὡς ἐπὶ τοῦ Φαραὼ καὶ τοῦ Ναβυχοδονόσορ μεμαθήκαμεν. οὕτω καὶ Βάρδας ὁ Καίσαρ ὕπνος Φιλόθεον ἐκεῖνον γνήσιον πότε λογοθέτην, καὶ φίλον αὐτῷ πιστὸν ὄντα προσκαλεσάμενον, λίαν ἐφκει τεθορυβημένῳ· καὶ ἄσματι πυκνῷ συνεχόμενον· ὦ Φιλόθεε, ἔφη, ὅραμα εἶδον, καὶ πάντα μου συνέτριψε τὰ ὀστᾶ, & τοὺς ἁρμοὺς τῆς ὀσφύος μου ἔλυσεν. ὅμοιον γὰρ κατὰ ταύτην τὴν νύκτα, ὡς δοκῶ προελθόσεως ἡμῶν, εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν μετὰ τοῦ βασιλέως εἰσιέναι· κατὰ φάσας δὲ θυρίδας τοὺς ἄνω καὶ τοὺς κάτω εἰκόνας ὁρᾶν ἐδόκουν ἀρχαγγελικὰς πρὸς τὸν ναὸν βλεπούσας· καὶ ὅτε πλησίον ἤμεν τοῦ ἄμβωνος, ὤφθησαν ὥσπερ κυβικουλάριοι δύο ἀπότομοι καὶ ἐμβριθεῖς· ὧν ὁ μὲν δέσμιον τὸν βασιλέα λαβών, καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ κατασύρων, ἐξωθεῖτο τῆς σολέας, κατακείνων ὡς ὑποθήσων· ἐμὲ δὲ ὁ ἕτερος ὁμοιοτρόπως ὀλίγα τοῦ ἀριστεροῦ ἀπῆγεν. ἄφνω δὲ περιβλεψάμενος, ὁρῶ ἐν τῷ συνθρόνῳ τοῦ ἀδύτου καθήμενον ἄνδρα γηραλέον, ἀπαραλλάκτως ἰσικότα τῇ εἰκόνι τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων Πέτρου. καὶ αὐτῷ δύο τινὲς παρειστήκεισαν σοβεροὶ, προαποσείτων τάξιν ἐπιφαίνοντες. ὁρῶ δὲ πρὸς τοῖς γόνασι τοῦ καθημένου τὸν Ἰγνάτιον ἱκετεύοντα, καὶ πολλοῖς δάκρυσι περιῤῥαινόμενον ὕπνος, ὥστε κἀκεῖνον αὐτῷ συλλυπεῖσθαι σκνάξαι. καὶ αὐτὸς ἐβόα. κλειδάριε τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, & πέτρα ἐν ᾗ Χριστὸς ὁ Θεὸς τὴν αὐτοῦ ἐκκλησίαν ἐστηρίξατο, εἰ οἶδας, ὅτι ἠδικήθην, παραμύθησόν μου τὸν πολύθλιπτον γῆρας· ὁ δὲ πρὸς αὐτόν. δεῖξον, ἔφη, τὸν ἀδικήσαντά σε. καὶ ὁ Θεὸς σὺν τῷ πειρασμῷ ποιήσει καὶ τὴν ἔκβασιν. καὶ σταφεὶς ὁ Ἰγνάτιος τῇ δεξιᾷ χειρὶ ἐπέδειξέν μοι, λέγων· ὕπνος περισσότερον πάντων ἐλυμήνατό με· καὶ κόρον τῆς κατ' ἐμοῦ ὕβρεως οὐκ ἔσχεν. νεῦσας οὖν ὁ ἐπὶ τοῦ θρόνου πρὸς τὸν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ καθεσηκότα, καὶ μικρὰν πάνυ μάχαιραν ἐκβαλὼν, εἰς ἐπήκοον πάντων ἀπεφθέγξατο· τὸν θεόργισον Βάρδαν παράλαβε. καὶ πρὸς τοῦ νάρθηκος ἔξω καπίσωθεν μελήδον. αὐτίκα τοίνυν, ἐλκόμενος δηθεν πρὸς θάνατον, εἶδον, ὅτι καὶ τῷ βασιλεῖ τὴν χεῖρα ἐπισείων, ἔκδεξαι, ἔφη, ἀσεβότεκνον· καὶ ὕπνος ἐμαυτὸν εἶδον ὡς ὕπαρ κατιμελιζόμενον. τυθῆναι μὲν ὁ Καῖσαρ θαμβούμενος ἅμα καὶ κλαίων ἐξηγεῖτο. πρὸς ὃν ἐκεῖνος· φεῖσαι, ὦ δέσποτα, τοῦ παναθλίου γέροντος, εἶπε, καὶ πρὸς τὸ τοῦ Θεοῦ κεχλήσιον ἀφορῶν, μήτε δικαίως, μήτ' ἂν ἀδίκως ἔτι πονηρεύσῃ κατ' αὐτοῦ. ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνος οὐδ' οὕτως ἠβουλήθη σωφρονῆσαι τοῦ ἀγαθῆναι·

Sed a me, per somnum Bardæ Cæsari objecta species (neque enim fas est,) silentio præteriri non debet. Quamvis enim multa a negotiis per diem actis vel cogitatis causam trahant, nec pauca a dæmonibus per imagines subjiciantur; est tamen cum etiam a bonis angelis jussu Dei suggeruntur, præsertim magistratibus & regibus, quamvis impiis. Nam spiritus prophetiæ vim suam, sive ad ipsorum principum, sive illis subjectorum salutem novit sæpe exerere: id quod Pharaoni & Nabuchodonosori accidisse didicimus. Ita Bardas Cæsar familiarem suum certumque amicum Philotheum, quondam genicorum logothetam, perturbatissimus accersivit; multumque anhelans: mi Philothe, inquit, somnium vidi, quod omnia ossa mea contrivit, omnesque corporis nervos dissolvit. Hac nocte enim videbar tanquam in publica pompa cum imperatore ad magnam basilicam prodire, videreque archangelorum effigies per fenestras omnes superiores & inferiores in templum respicere: & cum ad ambonem venissemus, spectati sunt veluti duo a cubiculis, severi ac truces: quorum alter ipsum imperatorem vinctum capiens, ad dextrum latus tractum, e pavimento cancellis proximo velut noxium damnatumque pellebat: alter vero me pari modo ad sinistram partem abducebat. Et dum repente circumspicio, animadverto in throno patriarchali in adytis virum principi apostolorum Petro forma simillimum, geminosque illi assistentes, sane formidabiles, qui præpositorum dignitatem præ se ferebant. Ad sedentis porro genua procumbentem cerno Ignatium supplicem, multisque lacrymis perfusum; adeo ut ipse quoque Petrus Ignatii vicem miseratus ingemuerit. Porro Ignatius clamitabat: Claviger cælestis regni, & petra super quam Christus Deus ecclesiam suam firmavit, si quidem tibi ignotum non est, quam inique mecum actum sit, solare afflictissimam senectam meam. Cui B. Petrus: Ostende vexatorem tuum, & Deus faciet cum tentatione proventum; & conversus Ignatius manu me indicabat; &: Hic, inquit, plus omnibus me afflixit, ut quem nulla satietas mei cruciandi ceperit. Tum qui in throno considebat, cum annuisset illi qui ad dextram assistebat, educta sicula, palam omnibus audientibus sententiam pronuntiavit. Hunc, inquit, invisum Deo Bardam prehende, & foris in atrio frustatim concide. Extemplo ergo ad supplicium abreptus, vidi quod & imperatori minaci manu diceret: Expecta impie fili. Atque ita mihi visus sum re vera concidi. Hæc Cæsari attonito & cum lacrymis narranti, Theophilus: Parce, inquit, domine infelicissimo seni, & ad Dei tribunal respiciens, eum neque jure, neque injuria lædas. Sed Bardas ne sic quidem voluit intelligere, ut bene ageret; sed formidandis hisce comminationibus oblivione sepultis, properavit peccata sua adimplere, ut justam

Dei

VITA IGNATII PATRIAR.

ANNO CHRISTI 869.

Dei vindictam in se concitaret. Statim quippe, ipso solemnis jejunii exordio, Leonem illum cognomento Ptaolemen, cognatum Photii, cum satellitio in insulam mittit, adeoque arcte custodiri præcipit Ignatium, ut ne sacris quidem operari posset, neque cuiquam copia fieret illius conveniendi, nec illi exeundi. Cum ad tertium mensem ita circumclusus mansisset, somnii prædictio maturabatur. Michaele namque expeditionem in Cretam suscipiente, Bardas cum illo jam ad Hortorum locum qui dicitur progressus, quod insidias imperatori struere diceretur (cælesti nempe vindicta illum prosequente) ultimas Deo pœnas exsolvit, gladiisque miserandum in modum membratim est dissectus. Tam infami letho extinctus est, ut ipsius quoque familiarissimus in eum inveheretur, quamvis ab eo summis beneficiis affectus, patriarchatus dignitatem accepisset. Sed hunc ille vivum quidem mirifice colebat, suumque quasi vitæ præsidem omnibus præconiis efferebat: perempto vero palinodiam cecinit, ac velut execrandum quoddam piaculum dignum tali morte dictitabat. Hoc ingenio improbus ille veterator & sophista fuit, ut semper foro & tempori, principumque studiis obsequeretur. Qui enim cælesti spiritu destituque, fide destitutus, non agitur, & spes suas in mortalibus sitas habet, cum vitioso putrique fundamento mente nitatur, tandem inconstans & perfidus in omnes deprehenditur: potentium palpator, calumniator vero pauperum; qui id unum studet, ut placeat potentibus, ne dignitate spolietur.

Imperator tum repente converso itinere Constantinopolim repetit. Erat autem pentecoste, & Basilium patricium cubiculi sacri præfectum, Cæsarem imposito stemmate renuntiat. Sed versutus Photius plurima in Nicolaum pontificem moliens, cum operam lusisset, imperatori multis verbis incitato fit auctor cogendæ synodi, qua Nicolaus pontifex (eadem sententia in illum lata, quam nuper ille in Photium tulerat) exauctoretur. Evocat ergo præclarus ille Photius episcopos omnes sibi subjectos, aliosque nonnullos fœdos & sordidos homunciones, quasi patriarcharum orientis legatos, pseudoque synodum instituit, & exauctorationem, ut putabat, atque anathema nullam ob rationem in Nicolaum papam pronuntiat: regem quoque Franciæ Lodoechum (seu Ludovicum) & Ingelbertam reginam conjugem solicitat, & imperatores Constantinopoli creatum iri pollicetur, si operam navarent ad impium suum conatum exequendum, & virum justum ex ecclesia sua exigendum. Iis vero dicto citius pollicentibus, frustra stultus suam stultitiam ostentabat. Hinc subscriptiones, & vota hominum sacrorum & profanorum, archiepiscoporum & patriciorum: vana omnia, omnia theatralibus fabulis ineptiora. Nam quæ illi a puero adhæserat arrogans sui existimatio, eadem ad summam illum insolentiam extremamque dementiam evectum ad ducebat, ut talia tam audenter & impu-

A ἀμνηστίᾳ καὶ τὴν φρικώδη ταύτην παραδοὺς ἀπειλὴν, ἔσπευδε τὰς οἰκείας ἀναπληρῶσαι ἁμαρτίας, ἵν᾽ ἔνδικον ἄνωθεν ἐφ᾽ ἑαυτὸν ἐπισπάσηται τὴν ὀργήν. εὐθὺς γὰρ πρὸς αὐταῖς τῶν νηστειῶν ταῖς εἰσβάσεσι, Λέοντα ἐκεῖνον τὸν Πτολήμην ἐπονομαζόμενον, συγγενῆ Φωτίου τυγχάνοντα, μετὰ στρατιωτῶν εἰς τὴν νῆσον ἀποστέλλει, καὶ παραγγέλλει οὕτω τηρεῖσθαι τὸν Ἰγνάτιον, ὡς μὴ ἐξεῖναι αὐτῷ παντάπασι τὴν ἱερὰν ἀναφέρειν λειτουργίαν, μήτ᾽ οὖν εἰσιέναι τινὰ πρὸς αὐτὸν, μήτ᾽ ἐξιέναι συγχωρεῖσθαι. ἐπὶ τρεῖς δὲ μῆνας ἡ τοιαύτη περὶ αὐτὸν ἐστερεοῦτο φυλακὴ, καὶ οὕτως ἡ τοῦ ὀνείρατος ἔφθασεν ἀπόφασις. ἐπειγομένῳ γὰρ κατὰ τῆς Κρήτης τῷ Μιχαὴλ
B καὶ αὐτὸς ὁ Βάρδας ἄχρι τῶν λεγομένων κήπων συστρατεύων, ἐκεῖ δὴ τὴν ἐσχάτην ἔτισε δίκην. πρόφασιν γὰρ ὡς ἐπιβουλεύοντα τῷ βασιλεῖ ἡ θεήλατος αὐτὸν μετῆλθεν ὀργὴ, καὶ ξίφεσι μεληδὸν ἀθλίως κατακοπτόμενος, οὕτω δυσκλεὲς τέλος ἀπηνέγκατο, ὥστε καὶ ὑπ᾽ αὐτοῦ στηλιτευθῆναι τοῦ φιλτάτου· ὁ γὰρ τὰ μεγάλα εὐεργετηθεὶς, καὶ τὴν πατριαρχικὴν ὑπ᾽ ἐκείνου τιμὴν κληρωθεὶς, ζῶντα μὲν ὑπερετίμα, καὶ προστάτην εἶχε τοῦ βίου, παντοίαις εὐφημίαις ὑπερεπαινῶν· ἀποθανόντι δὲ παλινῳδίας ᾖδε, καὶ ὡς ἀλιτήριον τοῦτον καὶ τρισκατάρατον, ἄξιον τοιαύτης ἀπεφαίνετο τελευτῆς. τοιοῦτος ὁ δεινὸς ἐκεῖνος ἦν σοφιστὴς, ἀεὶ πρὸς τοὺς καιροὺς
C μεταβαλλόμενος καὶ τὰ πράγματα, καὶ τοῖς τῶν κρατούντων συμπεριαγόμενος θελήμασιν· ὁ γὰρ τῆς θεαρχικῆς βουλῆς καὶ ῥοπῆς δι᾽ ἔλλειψιν πίστεως διαμαρτὼν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐπηλπικὼς, ἐπειδὴ σαθρῷ θεμελίῳ τὸν νοῦν ἐπερείδεται, ἄπιστός τε πρὸς πάντας καὶ ἀβέβαιος ἐλέγχεται· ὑψουμένοις μὲν συνήγορος, κατήγορος δὲ γινόμενος ταπεινουμένοις· καὶ πρὸς ἓν μόνον ὁρῶν ἀρέσαι τοῖς δυνατοῖς, τοῦ μὴ τῆς κατ᾽ αὐτὴν ἀρχῆς ἐκπεσεῖν.

Τότε μὲν οὖν ὁ αὐτοκράτωρ παρελθὼν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν παλινοστεῖ. πεντηκοστὴ δ᾽ ἄρ᾽ ἦν, καὶ Βασίλειον πατρίκιον ὄντα καὶ παρακοιμώμενον, στέμματι κατακοσμήσας, ἀναγορεύει βασιλέα. ὁ
D πολύφρων δὲ Φώτιος πάμπολλα κατὰ Νικολάου τοῦ πάπα μηχανορραφῶν, ἐπειδὴ οὐδὲν εἶχεν ἄλλο δρᾶν κατ᾽ αὐτοῦ, πείθει πολλαῖς παραινέσεσι τὸν βασιλέα συναινέσαι, σύνοδον συγκροτῆσαι, καὶ τοῦτον καθαιρῆσαι, καὶ τοῖς αὐτῷ κοινωνοῦσιν ἀφορισμὸν ἀντισηκοῦντα τῷ παρ᾽ ἐκείνου πρώην πεμφθέντι διαπέμψασθαι. συναγαγὼν οὖν πάντας τοὺς ὑπ᾽ αὐτὸν ἐπισκόπους ὁ γεννάδας, καί τινας μικροὺς ἀνθρωπίσκους καὶ ἀσήμους ἐκ τῶν ἀνατολικῶν δῆθεν πατριαρχείων τοποτηρητὰς ἐπαγόμενος, καὶ ψευδοσύλλογον ποιούμενος, καθαίρεσιν, ὡς ἐνόμιζε, καὶ ἀναθεματισμὸν ἐπ᾽ οὐδενὶ λόγῳ ποιεῖται Νικολάου. δώροις γὰρ λαμπροῖς ὅτι μάλιστα τὸν ῥῆγα Φραγ-
E γίας Λοδόηχον, καὶ Ἠγγιβέργαν δὲ τὴν αὐτοῦ γαμετὴν ὑποποιούμενος, βασιλεῖς τούτους ἀνευφημεῖν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπηγγέλλετο, εἴγε συνεργήσαιεν αὐτῷ πρὸς τὴν ἄτοπον ταύτην καὶ ἄθεσμον ἐπιθυμίαν, καὶ τὸν δίκαιον ἄνδρα τῆς κατ᾽ αὐτὸν ἐκκλησίας βιαίως ἐξωθήσαιεν. τούτων δὲ ὑπισχνουμένων λόγου θᾶττον, ἀλόγως ὁ μάταιος μάτην ἀπεφαίνετο. ἐντεῦθεν ὑπογραφαὶ καὶ φωναὶ κανονικῶν τε προσώπων καὶ πολιτικῶν, μητροπολιτῶν καὶ πατρικίων· πάντα κοινὰ, πάντα τῶν ἐπὶ σκηνῆς θρυλλουμένων ματαιότερα καὶ καταγελαστότερα· ἡ γὰρ

ἐκ

ANNO CHRISTI 869

VITA IGNATII PATRIAR.

ἐκ παιδὸς αὐτῷ παρεπομένη τῆς ψυχῆς οἴησις, εἰς ὑπερηφανίαν τε τοῦτον ἐχάτην καὶ ἀπόνοιαν μετεωρίσασα, ἀδεῶς τε καὶ ἀναιδῶς ἀνέπειθε τὰ τοιαῦτα τολμᾶν. ὁ μὲν οὖν ταῦτα κατασκευασάμενος, διὰ χειρὸς Ζαχαρίου τοῦ Κωφοῦ, ὃς ὑπ' αὐτοῦ τῆς Καλκηδόνος κεχειροτόνητο μητροπολίτης, καὶ Θεοδώρου τοῦ ἀπὸ Καρίας εἰς Λαοδίκειαν μετατεθέντος, τὰς παραλόγους αὐτοῦ καὶ ἐναγεῖς πράξεις πρὸς Ἰταλίαν ἐξαπέστειλεν. αὐτὸς δὲ τῆς ἐμφύτου κατὰ τοῦ ἁγίου μήνιδος εἴχετο, καὶ τῶν γνησίων αὐτοῦ θεραπευτῶν, μᾶλλον δὲ νόθων, ὅσους ἠδύνατο, κλέπτων, καὶ ταῖς ματαιότησι τῶν ἀξιωμάτων δελεάζων, δι' αὐτῶν τὴν πτέρναν τοῦ ἀναιτίου ἐπετήρει· ἡμάρτανε δὲ τῶν ἐλπίδων· πάσης γὰρ ὑψηλότερος κατηγορίας ὁ μακάριος ἦν· ἐν τοῖς ἔργοις δὲ τῶν χειρῶν αὐτοῦ κακουργῶν συνελαμβάνετο. ἀγνοῶν δὲ ἀληθῶς εἰς τίνα τὸ κράτος τῆς βασιλείας περιΐσταται, ποτὲ μὲν πρὸς τὸν Μιχαὴλ διέβαλλε Βασίλειον, αὖθις δὲ τοῦτον πρὸς ἐκεῖνον, ἀμφοῖν, ὡς ἐνόμιζε, φιλίαν καταπραττόμενος, ὁ ἀμφοτέρων τὴν φιλίαν οὐκ ἐν ἀληθείᾳ ὑποκρινόμενος, καὶ οἰόμενος, ὡς ὁποῖος ἂν τούτων μονοκράτωρ ἀναδειχθῇ, τοῦτον εἰς οἰκειότητα προστήσεται. οὐκ ἤρεσκει δὲ τῷ Βασιλείῳ ταῦτα, πάνυ δὲ ταῖς πανουργίαις προσώχθισε τοῦ σοφοῦ. μικρὸν τὸ ἐν μέσῳ, καὶ αὐτὸς ὁ Μιχαὴλ πρὸς τῷ τεμένει τοῦ μάρτυρος Μάμαντος δολοφονεῖται, ἀξίαν τῆς ἀνοίας, εἴτουν ἀδικίας αὐτοῦ καὶ ἀσεβείας δεξάμενος τελευτήν· χρόνους μὲν πεντεκαίδεκα καὶ μῆνας ὀκτὼ συμβεβασιλευκὼς τῇ μητρὶ, ἐννέα δὲ παρὰ βραχὺ μόνος ἔτη κεκρατηκὼς, καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας Κυρίου πεποιηκὼς, τελευτᾷ. πρώτη μὲν ἰνδικτιὼν εἶχεν ἀρχὴν, εἰκάδα δὲ καὶ τετάρτην ὁ Σεπτέμβριος, καὶ ὁ Βασίλειος πρὸς τὰ βασίλεια κατευθυνόμενος, αὐτοκράτωρ ἀνηρεύετο. παρευθὺ δὲ πέμψας εἰς καταδρομὴν, τοὺς περὶ τὸν Ζαχαρίαν Καχηλδόνος ἐκ μέσης ἀπέστρεψε τῆς ὁδοῦ. τῇ ἑξῆς δὲ μετὰ τὴν ἀναγόρευσιν, τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τὸν Φώτιον καταβιβάζει, καὶ ἐν μοναστηρίῳ τινὶ καλουμένῳ Σκέπῃ τοῦτον εὐθὺς ὑπερορίζει· καὶ τῇ ἐπαύριον Ἠλίαν τὸν περιφανέστατον τοῦ βασιλικοῦ στόλου δρουγγάριον σὺν τῷ βασιλικῷ δρόμωνι πρὸς τὸν ἁγιώτατον ἀποστέλλει πατριάρχην, ὅπως αὐτὸν ἐκ τῆς νήσου πρὸς τὴν βασιλεύουσαν μετὰ τῆς πρεπούσης ἀνενέγκῃ τιμῆς· καὶ τέως μὲν ἐν τοῖς γονικοῖς αὐτοῦ παλατίοις τοῖς καλουμένοις Μαγκάνοις ἀποκαθίστησιν αὐτόν.

Ἵνα δὲ πᾶσα ἡ κατὰ τοῦ ἁγίου γένηται πονηρία καταφανὴς, ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν, πολυπλόκων δὲ βουλὰς ἐξιστῶν, αὐτὸς ἐμβάλλει καὶ τῷ αὐτοκράτορι Βασιλείῳ λογισμόν. καὶ ἀποστέλλει πρὸς Φώτιον· τὰ ἰδιόχειρα πάντα, ὅσα ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου κατιὼν ἔλαβεν, ἀνυπερθέτως αὐτῷ πέμψαι παρακελευόμενος· ὁ δὲ ὅρκοις ἐψεύδετο, μηδὲν τοιοῦτον ἐκεῖθεν λαβεῖν, τῷ κατεπείγεσθαι πρὸς τὴν κατάβασιν. ὡς οὖν ταῦτα παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸν πραιπόσιτον Βαάνην ἐλέγετο, οἱ αὐτοῦ θορυβούμενοι θεραπευταὶ, ἑπτὰ σάκκους πλήρεις ἐσφραγισμένους μολίβδῳ εἰς τὸν πλησίον ἐνίεσαν καλαμῶνα κατακρυβόντες· οὓς οἱ περὶ τὸν πραιπόσιτον ἰδόντες, καὶ τῆς χειρὸς ἀφαρπάσαντες, πρὸς τὸν βασιλέα ἀπεκόμισαν. ἀνοίξαντες δὲ τούτους, δύο εὑρίσκουσι βιβλία χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ σὺν ὀξέ-

A denter auderet. His ille omnibus procuratis, insana & sacrilega (conciliabuli sui) acta per Zachariam Cophum a se Chalcedonensem metropolitam creatum, Theodorum translatum a Caria ad Laodicensem episcopatum, in Italiam transmisit. Ipse vero insitum contra sanctum virum odium alebat, ac quotquot ex ejus germanis, aut spuriis potius sectatoribus poterat, furtim ad se trahebat, dignitatibusque vesaniæ suæ illiciebat, per quos innocentis calcaneo insidiabatur. Sed enim spe frustrabatur, quod beatus ille jam extra omnem esset aleam calumniarum: Photius autem in operibus manuum suarum malignans capiebatur. Qui cum dubius hæreret, ad quem tandem summa imperii esset perventura, subinde apud Michaelem carpebat Basilium, & vicissim apud Basilium obtrectabat Michaeli, ratus amborum se ita amicitiam sibi comparaturum, dum erga utrumque benevolentiam simularet, ut uter tandem ex illis solus imperium obtineret, illum sibi devinctissimum haberet. Atqui non probavit se Basilio, qui admodum veteratoris illius strophis offendebatur. Nec ita multo post ipse Michael ad sancti Mamantis martyris ædem per insidias mactatur, merito dignoque sua amentia, scelere & impietate, fato perfunctus; cum imperium una cum matre annos quindecim, menses octo, solus novem prope annos administrasset: cumque malum fecisset in conspectu ecclesiæ Dei, periit. Initio autem indictionis primæ, nono Kal. Octobris, Basilius regia occupata imperator est consalutatus: qui missis ad revocandum ex itinere Zachariam, illum e media via retraxit. Posteroque die quam renuntiatus erat imperator, Photium de throno deturbatum, in cœnobium Scepen appellatum ejicit; postridieque Eliam splendidissimum regiæ classis drungarium cum dromone regio, seu celoce, ad sanctissimum patriarcham ex insula Constantinopolim ea qua par est honoris pompa reducendum mittit: qui illum tantisper in paternis ædibus suis, quas Mangana appellant, collocat.

Ut vero improbæ artes omnes contra virum sanctum omnibus pateant, qui apprehendit sapientes in astutia eorum, & consilium pravorum dissipat, ille etiam imperatori injecit eam mentem, ut ad Photium mitteret, juberetque, omnia quæ a patriarchio sumpsisset, manu sua scripta, quamprimum sibi transmitti. Sed pejerabat ille, nihil se ex patriarchio secum accepisse, eo quod urgeretur ad discessum. Dum hæc ad Baanem præpositum dicerentur, famuli præpositi a tumultuantibus inter se Photii servis, septem saccos refertos, plumboque signatos, in proximum arundinetum condendos ferri animadvertunt, manuque injecta ereptos ad imperatorem deportant. Et dum resignant, duo volumina auro argentoque bracteata, sericoque extrorsum velata, introrsum vero ele-

VITA IGNATII PATRIAR.

eleganter & ſelte litteris venuſtis exarata reperiunt. Alterum continebat actiones ſeptem ſynodicas contra Ignatium, quæ nec ſunt, nec fuerunt unquam celebratæ, ſed gratis aſtuta dumtaxat mente confictæ. In quarum ſingulis initiis, manu ipſius Syracuſani Asbeſtæ (egregie enim, ad cumulum, reor, malorum, & pingendi artificium didicerat) coloribus artificioſis expreſſus erat Ignatius. O rabioſum furorem, o furioſam rabiem, cui nihil addi poſſit! Atque in prima quidem actione raptatum & verberatum Ignatium effinxit, ſupraque caput inſcripſit: Diabolus. Numquid non maledicti exhorreſcitis atrocitatem? Sed non eſt, quod miremini. Nam ſi patremfamilias appellarunt Beelzebub, domeſticos ejus quomodo appellarent? In altera actione ſputis fœdatum, magnaque vi tractum efformavit, cum hoc elogio: Principium peccati. In tertia, de throno deturbatum, cum hoc titulo: Filius perditionis. In quarta, vinculis colligatum & exterminatum, itaque inſcriptum: Avaritia Simonis Magi. In quinta, collari furca incluſum, cum hac calumnia: Qui ſe extollit ſupra omne id quod dicitur aut colitur Deus. In ſexta depinxit quaſi jam damnatum, cum dicto: Abominatio deſolationis. In ſeptima & ultima finxit raptatum, capiteque multatum; & inſcriptio erat: Antichriſtus. Quæ ego per veritatem ſine pudore neque pronuntio, neque in mentem revoco: ob eamque cauſam ſciatis, velim, me ſilentio præteriturum fuiſſe, niſi viderem horum auctores, auctorumque aſſeclas hæc non ſolum non erubeſcere, ſed in his palam etiam gloriari, Photioque ſanctitatis opinionem falſo tribuere. Sed verax ille non mentitur, qui dixit: *Impius cum in profundum venerit, contemnit*: ſed ſequitur eum ignominia & opprobrium. Juraverunt per timorem Domini, & gloriam fortitudinis ejus, qui in ſacrilegarum actionum illarum lectione adfuerunt, duo ſupra quinquaginta capita ad B. Ignatii calumniam perſcripta fuiſſe omnium confeſſione falſa, & ex impia potius quam furioſa mente conficta. Relinquebant & in ſingulis accuſationibus verſum ad finem vacuum, ut ſi quem laqueo dignum donorum & dignitatum largitione irretiſſent, mendacio is ſubſcribendo haberet locum. Et hæc quidem alter diaboli continebat liber. Alter vero ſynodicus in Nicolaum pontificem Romanum tela torquebat, omniſque generis calumnias & atrocia maledicta in illius ſancti exauctorationem & damnationem complectebatur, impie & tragico prope modo concinnatus; ſane ipſe quoque dictantis Stygii doctoris magiſterio & Photii miniſterio dignus. Hos eodem exemplo libros cum impudens bis deſcribendos curaſſet, geminos quidem libros Zachariæ & Theodoro ſupra indicatis, cum ſingularibus laudum encomiis, multiſque ac ſplendidiſſimis muneribus ad Ludovicum Franciæ regem deferendos dedit, ut is Nicolaum pontificem velut exauctoratum de throno deturbaret: duos penes ſe retinuit. Hæc quatuor volumina imperator illa ere-

Iroverb. 18.

ANNO CHRISTI 869.

A σιν ἐνδύμασιν ἔξωθεν κεκοσμημένα, ἔσωθεν δὲ φιλοκάλως καὶ ἐπιμελῶς γράμμασι γεγραμμένα τερπνοῖς. περιεῖχε δὲ τὸ ἐν πράξεις ἑπτὰ συνοδικὰς, τὰς μηδέποτε ὔσας, ἢ γενομένας, κατὰ τοῦ Ἰγνατίου, μάτην δὲ κακοδαίμονι μόνον ἀναπεπλασμένας διανοίᾳ. ἐν ταῖς ἀρχαῖς δὲ τούτων ἐφ' ἑκάστης πράξεως, αὐτουργίᾳ τοῦ Συρακουσίου Ἀσβεστᾶ· ἦν γὰρ καὶ ζωγράφος ὁ γενάδας, εἰς προσθήκην τῶν αὐτοῦ κακῶν, οἶμαι· διὰ χρωματικῆς ζωγραφίας ἐνεγέγραπτο Ἰγνάτιος. καὶ, ὦ τῆς ἀκαθέκτου λύσσης, ὦ μανίας οὐδεμίαν ὑπερβολὴν ἀπολειπούσης· κατὰ τὴν πρώτην μὲν πρᾶξιν συρόμενόν τε αὐτὸν καὶ ῥαβδιζόμενον ἐμόρφωσεν. ἄνω-
B θεν δὲ τῆς κεφαλῆς ἐπέγραψεν· ὁ διάβολος· ἆρ' οὐκ ἐφρίξατε τὴν ὑπερβολὴν τῆς βλασφημίας; ἀλλὰ μὴ θαυμάσητε. εἰ γὰρ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐκάλεσαν, τί πρὸς τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ; κατὰ τὴν δευτέραν δὲ ἐμπτυόμενον, καὶ βιαίως ἑλκόμενον αὐτὸν, καὶ ἡ ἐπιγραφή. ἀρχὴ τῆς ἁμαρτίας. κατὰ τὴν τρίτην δὲ καθαιρούμενον, καὶ, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἐπιγραφόμενον. δεσμούμενον δὲ καὶ ἐξοριζόμενον κατὰ τὴν τετάρτην πρᾶξιν εἰκόνισεν αὐτὸν, καὶ πλεονεξίαν τοῦ μάγου Σίμωνος, ἐπέγραψε. κατὰ τὴν ἀρχὴν δὲ τῆς πέμπτης κλοιοὺς αὐτὸν σχηματίζει περικείμενον, καὶ ἡ λοιδορία· ὁ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα Θεὸν καὶ σέβασμα. κατὰ τὴν ἕκ-
C την δὲ εἰς καταδίκην αὐτὸν ἐμβαλλόμενον εἰκόνισεν. ἡ δὲ κατ' αὐτοῦ * ἀργολογία· βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως· κατὰ τὴν ἑβδόμην δὲ καὶ τελευταίαν πρᾶξιν, συρόμενον αὐτὸν καὶ καρατομούμενον διεζωγράφησε· καὶ ἡ ἐπιγραφὴ αὐτοῦ, ἦν ἔγραψεν, ἦν· ὁ Ἀντίχριστος. Ταῦτα ἐγὼ μὲν αἰσχύνομαι νὴ τὴν ἀλήθειαν ἐπὶ Γλώσσης ἄγων, καὶ εἰς μνήμην τούτων ἰών· καὶ διὰ τοῦτο παντάπασιν, εἴ ἴστε, κατεσήγησα ἄν, εἰ μὴ ἑώρων τοὺς ταῦτα καταπραξαμένους, καὶ τοὺς αὐτῶν οἰκείους, οὐ μόνον ἐν τούτοις οὐκ ἐγκαλυπτομένους, ἀλλὰ καὶ ἐγκαλλωπιζομένους, καὶ δόξαν ἁγιωσύνης ἐπιψευδομένους αὐτῷ· ἀψευδὴς γὰρ ὁ εἰπών· ὅταν ἔλθῃ ἀσεβὴς εἰς βάθος κακῶν, καταφρονεῖ·
D ἐπέρχεται δὲ αὐτῷ ἀτιμία καὶ ὄνειδος. ὤμοσαν κατὰ τοῦ φόβου Κυρίου, καὶ κατὰ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, οἱ ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῶν ἐναγῶν πράξεων ἐκείνων εὑρεθέντες, πεντήκοντα καὶ δύο ἀναμφίβολα, καὶ πᾶσιν ὡμολογημένα ψευδῆ κεφάλαια γεγράφθαι, ἐξ ἀσεβοῦς μᾶλλον ἢ μανικῆς διανοίας εἰς κατηγορίαν τοῦ μάκαρος Ἰγνατίου προσφερόμενα. ἑκάστης δὲ κατηγορίας πρὸς τῷ τέλει ἄγραφον στίχον κατελίμπανον, εἴ τινά ποτε τῶν ἀξίων ἀγχόνης δώροις ἢ ἀξιώμασιν ἀπατῆσαι δυνηθεῖεν, ἵν' ἔχῃ τόπον ἐγγράψασθαι τῷ ψεύδει. καὶ ταῦτα μὲν ἡ μία τοῦ διαβόλου περιεῖχε βίβλος. ἡ ἑτέρα δὲ συνοδικὴ κατὰ Νικολάου τοῦ πάπα Ῥώμης κατεσκεύα-
E στο, πᾶσαν συκοφαντίαν καὶ βλασφημίαν ἄτοπον εἰς καθαίρεσιν ἀνδρὸς ἁγίου καὶ ἀναθεμαπισμὸν ἀθέως καὶ πονηρῶς δραματουργοῦσα, ἀξία καὶ αὐτὴ τῆς τε τοῦ πονηροῦ δαίμονος ὑπαγορίας, καὶ τῆς τοῦ Φωτίου ὑπουργίας. ἀπαραλλάκτως δὲ ταύτας ὁ τολμητίας δὶς ἀναγραψάμενος, τὰς δύο μὲν Ζαχαρίᾳ παρέσχετο καὶ Θεοδώρῳ τοῖς προειρημένοις, μετὰ ἐφημιῶν καὶ δώρων πολλῶν καὶ λαμπρῶν πρὸς τοὺς τῆς Φραγκίας βασιλεῖς ἀπενεγκεῖν, τοῦ τὸν πάπαν Νικόλαον ὡς καθῃρημένον ἐξώσασθαι τοῦ θρόνου. τὰς δύο δὲ παρ' ἑαυτῷ κατεῖχε. τούτων τῶν τεσσάρων βι-

βλίων

* al. ἀπολογία.

ANNO CHRISTI 869.

βλίων δραξάμενος ὁ βασιλεὺς, καὶ τῇ συγκλήτῳ πρότερον καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ποιήσας καταφανεῖς, τὴν ὅλην οὕτω Φωτίου σκευωρίαν καὶ κακίστην συνείδησιν ὑπ' ὄψιν ἁπάσῃ τῇ πολιτείᾳ κατεστήσατο. ἐξέστη πᾶς ἄνθρωπος ὁρῶν καὶ ἀκούων ταῦτα, οὐ μόνον ἐπὶ τῇ κακονοίᾳ καὶ παρτοῤῥημοσύνῃ τοῦ σοφιστοῦ, ἀλλὰ καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῆς μακροθυμίας καὶ ἀνοχῇ τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ ταύτας μὲν τὰς βίβλους ὕστερον ἐνεγκόντες ἐπὶ τῆς συνόδου, καὶ κατὰ πρόσωπον τῷ αὐτουργῷ αὐτῶν παραστήσαντες καὶ παραδειγματίσαντες, οὕτω παρέδωκαν τῷ πυρί.

Τότε δὲ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος σιλέντιον ἐπὶ τῷ παλατίῳ Μαγναύρας ποιούμενος, καὶ τὸν πατριάρχην ἀγαγὼν, καὶ πολλοῖς τοῦτον ἐπαίνοις κατέστρεψε. Κυριανὴ μὲν τῶν ἡμερῶν ἦν, εἰκάδα δὲ καὶ τρίτην εἶχε Νοέμβριος, ὥσπερ καὶ ὅτε πρῶτον ἐξωρίζετο· καὶ αὐτὸς ὑπερασπισμῷ καὶ χρηστότητι τοῦ Θεοῦ δι' ἐννέα τελείων χρόνων τελείαν ἄθλησιν ὑπὲρ ἀρετῆς ἐπιδειξάμενος, ἀποκαθίσταται τῇ ἐκκλησίᾳ· καὶ ὁ λύχνος λαμπρότερον ἀναφθεὶς, περιφανέστερον ἢ πρώην τῇ λυχνίᾳ ἐπιτίθεται· καὶ ὁ ποιμὴν ἐπέγνω τὰ πρόβατα, καὶ αὐτὸς τοῖς προβάτοις σαφέστερον ἐπέγνωσται. πάσης οὖν χεδὸν φάναι τῆς πόλεως ἐπευφραινομένης αὐτοῦ τῇ ἀναβάσει, προαγούσης τε καὶ ἑπομένης ἐν ἀγαλλιάσει, αὐτὸς μὲν διὰ τοῦ ἁγίου φρέατος ἀνάγεται· πρὸς τοῖς ὑπερῴοις δὲ τοῦ μεγάλου ναοῦ διὰ τῆς δεξιᾶς πύλης εἰσόντι προσυπαντᾷ αὐτῷ τῶν πατρικίων ἡ τάξις προσκυνοῦσα καὶ δεξιουμένη· ἡ ἱερὰ δὲ τότε λειτουργία κατὰ τὸ ἔθος ἐτελεῖτο. ἄξιον δὲ μηδὲ τὴν ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ συμπεσοῦσαν ἱερὰν κληδώνα παραλιπεῖν· ὁ μὲν γὰρ ἐσῄει, οἱ δὲ προσεκύνουν· ὁ ἱερεὺς δὲ, εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ, τὴν ἀναφορὰν ἐν τοῖς ἀδύτοις ποιούμενος ἀνέκραγεν· ὁ λαὸς δὲ, ἄξιον καὶ δίκαιον, ἀπεκρίνατο. οὕτως ὁ ἱερὸς Ιγνάτιος ὑπ' ἀγαθοῖς συμβόλοις τὸν οἰκεῖον θρόνον ἀπειλφὼς, καὶ τοὺς οἴακας αὖθις τῆς ἐκκλησίας ἐγχειρισθεὶς, εἴργει μὲν τῆς ἱερᾶς λειτουργίας οὐ Φώτιον μόνον, καὶ τοὺς χειροτονηθέντας ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς κεκοινωνηκότας αὐτῷ· ἐκλιπαρεῖ δὲ τὸν βασιλέα οἰκουμενικὴν σύνοδον κροτῆσαι, δι' ἧς ἔσεσθαι τῶν σκανδάλων πάντων ὑπελάμβανε τὴν ἴασιν. εὐθέως τοίνυν Ιωάννης μὲν ὁ τῆς Πέργης, ὡς ἐν πάσαις ταῖς θλίψεσιν Ιγνατίῳ συγκακοπαθῶν, ἐκ τοῦ μέρους τοῦ κατ' αὐτὸν, ἐκ τοῦ κατὰ τὸν Φώτιον δὲ Πέτρος ὁ τῶν Σάρδεων, πρὸς τὸν πάπαν Νικόλαον ἀποκρισιάριοι προεχειρίζοντο· σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ Βασίλειος ὁ καλούμενος Πινακᾶς ἀπῄει, σπαθάριος τὴν ἀξίαν καθεστώς· καὶ ἀπῄεσαν ἐν δυσὶ δρόμωσι στελλόμενοι τὸν πλοῦν. ἀλλὰ Πέτρος μὲν ὁ καλούμενος Δείλαιος, ἐν τῷ κόλπῳ Δαλματίας κινδύνῳ περιπεσὼν, δείλαιος ὤλετο. Ιωάννης δὲ σὺν Βασιλείῳ διασωθεὶς Αδριανὸν εὗρε πάπαν, τοῦ Νικολάου ἤδη τὴν ἐν σώματι καταλιπόντος ζωήν. οὐ πολὺς οὖν ἐν τῷ μέσῳ χρόνος, καὶ παρῆσαν τοποτηρηταὶ, Στέφανος μὲν καὶ Δονᾶτος ἐπίσκοποι τοῦ πάπα Ῥώμης, καὶ Μαρῖνος εἷς τῶν ἑπτὰ διακόνων σὺν αὐτοῖς. ἐκ δὲ τῶν τῆς ἀνατολῆς πατριαρχείων, τοῦ αὐτοκράτορος δώροις καὶ γράμμασι τὸν τῆς Συρίας ἄρχοντα παρακαλέσαντος, Ιωσὴφ μὲν ἀρχιδιάκονος καὶ σύγκελλος, τοποτηρητὴς Μιχαὴλ ἦλθε τοῦ πάπα τῆς κατ' Αἴγυπτον Αλεξανδρείας· Θωμᾶς δὲ μητροπολίτης Τύρου τόπον Μιχαὴλ ἐπλήρου τοῦ τῆς

A pta, prius ad senatum totamque ecclesiam palam detulit: atque ita omnes Photii machinationes & impiam conscientiam omnium oculis totique reipublicæ spectandam proposuit. Quibus visis & auditis attoniti omnes obstupuere, non solum propter perversam sophistæ mentem, versutamque verbositatem, sed etiam ob incredibilem Dei patientiam & diuturnam vindictæ dilationem. Hosce libros ad œcumenicam postea synodum delatos, auctorique præsenti cum probro ob os obtrusos, igni tradiderunt.

VITA IGNATII PATRIAR.

Tunc vero Basilius imperator adductum in Magnauræ palatium Ignatium, B silentio indicto, multis laudibus cohonestavit. Dies erat dominica, tertia & vigesima Novembris; quo etiam anni tempore prius in exilium pulsus erat, qui Dei præsidio & clementia fretus, novennalem ac perfectam ex virtutis certamine lauream adeptus, ecclesiæ suæ throno restituitur: & lampas magis accensa, clarior quam antea, candelabro imponitur: pastorque rursus oves agnoscit suas, & a suis vicissim ovibus clarius agnoscitur. Ergo tota quasi urbe triumphante, illumque ad templum ascendentem a tergo & fronte prosequente, lætitiaque gestiente, cum per sacrum pu- C teum ad superiora templi duceretur, dextra parte ingredientem ordo patricius occursans venerabundus excepit: res vero tunc divina fiebat. Nec par est, ut sacrum omne, quod in ingressu Ignatii accidit, prætermittamus. Intrantem namque Ignatium populus quidem supplex venerabatur, sacerdos autem in adytis oblationem Domino faciens clamabat: Gratias agamus domino Deo nostro: & mox populus respondebat: Dignum & justum est. Ita sacer Ignatius bonis ominibus throno suo recepto, & gubernaculis ecclesiæ resumptis, arcet a sacris non Photium tantum, & omnes ab illo initia- D tos, sed omnes etiam illius sectatores cum illo communicantes: precatur insuper imperatorem, ut œcumenicam synodum cogat, qua omnia ecclesiæ vulnera sanari arbitrabatur. Extemplo igitur Joannes Pergæ episcopus, Ignatii in omnes casus & ærumnas comes, & malorum omnium, quantum in ipso erat, socius: ex Photii vero factione Petrus Sardiensis metropolita, ad Nicolaum pontificem legati mittuntur; quibus allegatur Basilius cognomento Pinacas, qui spatharii dignitatem obtinebat: usique sunt gemino dromone, cum solverent. Sed Petrus, qui Dilæus, hoc est, miser appellaba- E tur, in Dalmatico sinu periclitatus, miser naufragio periit: Joannes vero cum Basilio incolumis evasit, & Nicolao jam vita functo, Hadrianum papam invenit. Nec diu cunctati pontificis vicarii Constantinopolim venerunt Stephanus & Donatus episcopi, Marino ex septem diaconis adjuncto. Ex orientis vero patriarchiis (imperatore principem Syriæ donis ac litteris propitiante) Josephus archidiaconus & syncellus ex Ægypto, legatus Michaelis patriarchæ Alexandrini; Thomas metropolita Tyri, vicarius Michae-

VITA IGNATII PATRIAR

lis patriarchæ Antiocheni Syriæ, Elias presbyter & syncellus vicem Theodosii patriarchæ Hierosolymitani explebat. Hi omnes præsentes fuere cum sanctissimo patriarcha Ignatio Constantinopolitano, & episcopis duodenis, perpetuis in omni fortuna & ærumnis sociis; qui ad dexteram, ubi locus catechumenorum est, templi quod a sapientia nomen Sophiæ accepit, assidente Basilio imperatore præsederunt.

Propositis ergo venerandis vivificæ crucis lignis, sanctisque evangeliis explicatis, præsente etiam sacro senatu; primum quidem missæ ab Hadriano veteris Romæ pontifice, & patriarcharum ex oriente litteræ ex ordine lectæ, omnem sacro jure requisitum ordinem, fidem, innocentiam, integritatemque legatorum, nec non jus, & auctoritatem mittentium declarabant.

Deinde postero die sacerdotes & antistites omnes, qui a Methodio & Ignatio sanctissimis patriarchis consecrati erant, artibusque & insidiis, omnique genere tormentorum ad Photii communionem abrepti erant, libellis pœnitentiæ porrectis, cum lacrymis supplices ad sanctæ synodi pedes procubuerunt; & deprecatu imperatoris, quod vim passi essent, de sententia legatorum pontificis Romani venia dignati, præscriptum sibi epitimium seu pœnam susceperunt; perindeque ac alii inculpati, episcoporum sedem locumque receperunt.

Deinceps illa synodus per episcopos duos supra centum celebrata, omnia ordine decenterque, & ratione optima ex legum, & canonicorum decretorum præscripto dicendo agendoque, reum Photium quamvis reluctantem, præsentem adesse cogit. Et severe illi objiciunt consilia exitialia adversus Ignatium inita, factam præter rationem insana mente ejus depositionem; mendacia item, & calumnias, aliaque omnia, quæ clam adversus Nicolaum pontificem fuerat molitus. Deinde quærunt ex eo, quid respondeat ad illam olim Romæ latam contra se damnationis sententiam. * Cum obmutesceret, quod nullam criminum suorum veram defensionem reperiret; a legatis Romanis; ipsoque imperatore & toto senatu admonitus, ut veniam precaretur, & saltem tamquam laicus ad fidelium communionem reciperetur; superbo & contumaci animo consilium penitus repudiavit. Ergo communi omnium æquissimo judicio damnatur, abdicatur, anathemateque percellitur, veluti violator & adulter, maximarumque calamitatum, & infinitarum offensionum ac scandalorum in ecclesia Dei auctor; & pronuntiat synodus juxta Nicolai papæ sententiam, qua primum Photius maturo cum judicio, canonicaque seu synodica fuerat depositione damnatus. Subscripsere (episcopi) depositioni calamis, non nudo atramento, sed, in quo penitus contremiscas (ut eos qui rem norant, asseverantes audivi) ipso salvatoris sanguine tinctis. Ita,

* al. Cum vero ille respondisset, se nihil habere quod dicat.

ANNO CHRISTI 869.

Ἀντιοχείας τῆς κατὰ Συρίαν παλαιάρχου, Ἡλίας δὲ πρεσβύτερος καὶ σύγκελλος εἰς τόπον Θεοδοσίου πατριάρχου τῆς Ἱεροσολύμων παρῆν· ἅτε πάντες ἅμα Ἰγνατίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ δωδεκα τὸν ἀριθμὸν ἐπισκόποις τοῖς συγκεκοπιακόσι, καὶ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους συνηθλικόσιν αὐτῷ, ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι τοῦ κατηχουμένων τοῦ περιωνύμου ναοῦ τῆς Θεοῦ Σοφίας, μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου προεκάθισαν.

Τῶν τιμίων δὲ καὶ ζωοποιῶν ξύλων, τῆς τε ἱερῶν Εὐαγγελίων προκειμένων, συμπαρέσης δὲ καὶ τῆς ἱερᾶς συγκλήτου· πρῶτον μὲν αἱ πεμφθεῖσαι παρὰ τοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανοῦ ἐπιστολαί, καὶ αἱ παρὰ τῶν ἀνατολικῶν πατριαρχῶν κατὰ τάξιν ἀναγινωσκόμεναι, πᾶσαν, καὶ ἱερὰν εὐθημοσύνην, τό, τε πιστὸν καὶ ἄμωμον, καὶ ἀνεπίληπτον τῆς ἀποσταλμένων τοποτηρητῆς, τό, τε κανονικὸν καὶ εὐθεσμον τῆς ἀποστειλάντων αὐτούς, ἐνώπιον πάντων ἀπεδείκνυσαν.

Ἐπειτα τῇ ἑξῆς ἱερεῖς τε καὶ Ἀρχιερεῖς πάντες, ὅσοι Μεθοδίου μὲν καὶ Ἰγνατίου χειροτονίᾳ τῆς ἁγιωτάτων ἐλύγχανον παλαιαρχῶν, φανερυίαις δὲ παντοδαπαῖς. καὶ ποικίλαις κολάσεσι καὶ ἐπωνοίαις, Φωτίῳ τῇ κοινωνίᾳ συναπήχθησαν ὅτοι πάντες λιβέλλους μετανοίας ἐπιδεδωκότες, καὶ μετὰ δακρύων τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ προσπίπτοντες καὶ ἐξομολογούμενοι, καὶ μετὰ τοι καὶ συγγνώμης κατὰ τὴν ὑπὲρ αὐτῆς τοῦ βασιλέως παράκλησιν, καὶ τὴν τῆς Ῥωμαίων ψῆφον, ὡς βιασθέντες, ἀξιάμωμοι, καὶ δὴ καὶ τῷ διωρισμένῳ θέμωμοι ἐπιτιμίῳ, ὅπω τῆς τῆς ἐπισκόπων καθέδρας ἴοις ἀνεγκλήτοις ὁμοίως καὶ αὐτοὶ κατηξιοῦντο.

Ἐντεῦθεν εἰς ἑκατὸν δύο τὸν ἀριθμὸν ἐπισκόπων ἡ σύνοδος ἐκείνη συγκροτουμένη, καὶ πάντα διηκριβωμένως καὶ κατὰ τάξιν, καὶ πάντα σὺν λόγῳ καιρίῳ καὶ κανονικαῖς διατύξεσι λέγειν καὶ πράττειν διαλογιζόμενοι, τὸν ὑπάδυνον Φώτιον παράγουσι μὲν βαλόμενον· καὶ διελέγχουσι μὲν ἀποτόμως τῆς φρενιτικῆς κατὰ Ἰγνατίου τοῦ ἱεράρχου προαιρέσεως, καὶ τῆς παραλόγου καὶ μανιώδους καθαιρέσεως· ἐλέγχουσι δὲ καὶ τὰς ψευδοεπείας αὐτοῦ καὶ δυσφημίας, καὶ ὅσα κατὰ Νικολάου τοῦ πάπα πεφώραται δεδρακώς. εἶτα πυνθάνονται παρ' αὐτοῦ, εἴτι ἔχει δικαίωμα πρὸς τὴν κατ' αὐτοῦ πάλαι γνωσθεῖσαν παρὰ τῆς Ῥωμαίων κατάκρισιν ἀνθυπενεγκεῖν. * αὐτοῦ δὲ σιωπῶντος καὶ μηδεμίαν ἔλογον ἔχειν ἀπολογίαν πρὸς τὰ ἐγκαλούμενα· ἐπειδὴ ὑπό τε τῆς τοποτηρητῆς αὐτῆς, ὑπό τε τοῦ βασιλέως καὶ τῆς συγκλήτου παραινούμενος συγγνώμην αἰτῆσαι, ὥστε κἂν τῆς τῆς πιστῶν κοινωνίας ὡς λαϊκὸς ἀξιωθῆναι, παντάπασιν ἐξ αὐθαδείας ἀπεσείσατο τὴν συμβουλίαν· κοινῇ λοιπὸν ψήφῳ καὶ διηκριβωμένῃ κατακρίνουσι, καθαιροῦσί τε τοῦτον καὶ ἀναθεματίζουσιν, ὡς ἐπιβήτορα καὶ μοιχὸν, καὶ διωγμῶν χαλεπωτάτων, καὶ σκανδάλων μυρίων τῶν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας αἴτιον γεγόμενον. καὶ ἀποφαίνονται * σὺν ἅμα Νικολάῳ τῷ πάπα καθαιρετικῇ ψήφῳ, τῇ μετὰ πολλῆς ἀκριβείας πρώτου καὶ κανονικῆς, ἤτοι συνοδικῆς κρίσεως ἀποφανθείσῃ κατ' αὐτοῦ. ὑπογράφουσι δὲ τῇ καθαιρέσει, οὐ ψιλῷ τῷ μέλανι τὰ χειρόγραφα ποιούμενοι, ἀλλὰ, τὸ φρικωδέστατον, ὡς τῶν εἰδότων ἀκήκοα διαβεβαιουμένων, καὶ σὺν αὐτῷ τοῦ σωτῆρος τῷ αἵματι βά-

alter codex legit, αὐτῷ δὲ εἰπόντος τὰ μηδεμίαν.

* al. συναδικῆς τῇ Νι.

ANNO CHRISTI 869.

βάπτοντες τὴν κάλαμον, οὕτως ἐξεκήρυξαν Φώτιον, οὕτως αὐτὸν κατεδίκασαν, καὶ πάντας τοὺς χειροτονηθέντας ὑπ' αὐτοῦ.

Ἐνταῦθα ἐγὼ μὲν, κατηγορήσειν μοι δοκῶ τῆς συνόδου· μέμψομαι δὲ καὶ τὴν κρίσιν ταύτην, εἰ καὶ τολμηρόν. πάσας γὰρ τὰς πράξεις καὶ τοὺς διωρισμένους ἐν αὐτῇ κανόνας ὁμοίως τοῖς ἐν ταῖς προλαβούσαις ἑπτὰ συνόδοις οἰκουμενικαῖς, καὶ τούτους ὡς θεοπνεύστους λίαν προσιέμενός τε καὶ ἀποδεχόμενος, τοῦτο μόνον τῆς ὀγδόης συνόδου ταύτης ἐπιμέμφομαι, οὐχ ὅτι θυμῷ βαρεῖ καὶ μνησικακίᾳ, ὥς τινες οἴονται, τῶν ὑπαθύνων ἀνηλεῶς κατεψηφίσατο, μᾶλλον μὲν οὖν τοὐναντίον μεμπτέα τυχὸν αὕτη παρά γε δικαίῳ τῶν τοιούτων κειτῇ, ὅτι φιλανθρωπότερον ἢ ἔδει τὴν κρίσιν ποιουμένη, οὐκ ἀπροσωπολήπτον, οὐδὲ καθαρῶς Ἀποστολικὴν ἐπήγαγε ψῆφον· δέον τῷ τριακοστῷ κεφαλαίῳ ᾧ πρῶτον τὸν ἄμεμπτον ὁ συκοφάντης κατεδίκασεν ὡς διὰ κοσμικῆς δυνασείας ἐγκρατῆ γιγάμενον τῆς ἐκκλησίας, τούτῳ μᾶλλον ἐχυρώσασθαι νῦν καθ' ἑκείνου, ὡς οὐ ψήφῳ Θεοῦ καὶ ἱερέων, ἀλλ' ὑπερβολῇ φιλαρχίας καὶ δοξομανίας, διὰ κοσμικῆς δυναστείας τυραννήσαντος τῆς ἐκκλησίας. αὐτόν τε διὰ ταῦτα καθαιρεῖν ἔδει, καὶ ὅτι παρὰ καθηρημένου χειροτονεῖσθαι κατηξίου, καὶ τοὺς κεκοινωνηκότας δὲ αὐτῷ κατὰ τὸν Ἀποστολικὸν ἀπόφασιν πάντας· καὶ μὴ φιλανθρωποτέρους Θεοῦ, καὶ Θεοῦ γινομένους κρίσεως, τὸν ἀπόφασιν τοῦ παναγίου πνεύματος ἀκυροῦν. τοῦτο τὸ ἄνω, κάτω πεποίηκε. τοῦτο τὸ κρίμα οὐκ ἔστιν ὅσων οἱοῖ τε κακῶν αἴτιον καὶ σκανδάλων ἐχρημάτισεν. οἶμαι γάρ, ὡς εἰ ἀποστολικῶς τότε καὶ κανονικῶς κατὰ πάντων ἀπεφαίνοντο, οὐ τὸν αἴτιον μόνον τῆς διχοστασίας τε καὶ τοῦ σκανδάλων, ἀλλὰ καὶ τοὺς κοινωνήσαντας αὐτῷ πάντας ἐκκηρύξαντες, εὐδεμίαν ἂν ἔτι κατὰ τῆς ἐκκλησίας εἶχε παρείσδυσιν ἡ ἀδικία. ὥσπερ δὲ πρώτου κατὰ τὸν ἐπὶ Ταρασίου τοῦ θείου σύνοδον κατὰ τοὺς Εἰκονομάχων γενομένου, ἐπειδὴ συμπαθέστερον μᾶλλον ἢ δικαιότερον ἐχρήσαντο τοῖς αἱρετικοῖς, καιρὸν πάλιν ἐκεῖνοι δραξάμενοι, τὴν οἰκείαν δυσσέβειαν χαλεπώτερον ἀνεθέσαντο· ὅπου καὶ γνῶ τῆς συνόδου ταύτης πεφεισμένως, ἀλλ' οὐκ ἀπροσπαθῶς καὶ κανονικῶς τὴν κρίσιν ἀποφαινομένης, δεῦρο ἄνθις ἡ πονηρία κατὰ τῆς ἐκκλησίας χώραν. καὶ διὰ τοῦ * προειλημμένου ὁ ἀπόβλητος, καὶ δι' ὧν * ἀποχρίτων ὁ καθηρημένος, ὡς κοινωνικῶν ὄντων αὐτῷ, καταδραμὼν, καὶ ἄνθις τὸν ἱεραρχικὸν θρόνον τυραννήσας, καὶ τῶν ἱερῶν καταπαίξας θεσμῶν, καὶ πάντα μᾶλλον Ἀποστολικὸν κανόνα, πᾶσαν δὲ παράδοσιν ἐκκλησιαστικὴν καταπεπατηκὼς, καὶ πάντας μὲν τῶν οἰκείων ὁμολογιῶν χειρογράφων ἀθετητὰς, πάντας δὲ σαυροπάτας, οἷος ἐκεῖνος, γίνεσθαι καταναγκάζων, καὶ τῶν πρώτων τὰ ἔσχατα χείρω διαθέμενος, τὰς ἁπάντων συνειδήσεις ἐβεβήλωσε καὶ κατέχρανε. τοῦτο μὲν, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, τῆς συνόδου ταύτης τὸ ἐλάττωμα, διὰ τῆς κατωδοχῆς καὶ κοινωνίας τῶν παρανεσόντων. καὶ τὸν λύκον, ὡς ὁ προσέδοκα, τοῖς προβάτοις ἐνεισαγούσης. τοῦτο δέ τινες καὶ ἀπὸ τῶν παρηκολουθηκότων τοῖς τότε χρόνοις τεκμηρίων ἐμφρόνως ἐστοχάσαντο. καὶ γὰρ μήπω ταυτησὶ τῆς συνόδου συγκεχροτημένης, ἔτι δὲ ἐλπιζομένης, βάβαλοι ἔξωθεν ποτὲ ἐλαυνόμενοι, κατὰ μέσης διήγοντο τῆς

* al. προειλημμένου ἀπ. ὑποκειτῶν.

A inquam, demum Photium exauctorarunt damnaruntque, unaque omnes ab illo sacris initiatos.

VITA IGNATII PATRIAR.

Hic ego mihi synodum jure quodammodo reprehensurus videor: reprehendam autem, etsi fortasse audacius, hoc ipsum judicium, Actiones enim omnes & definitos in ea canones, perinde ac in aliis septem œcumenicis synodis, ita in hac quoque ut sanctos, & a Spiritu sancto dictatos valde probo, admittoque. Hoc tantum in hac octava non laudo; non quod (ut aliqui censent) gravius commota, durius in reos decreverit; sed contra potius reprehendenda forsitan sit B apud æquum arbitrum, quod multo clementius quam oportebat, judicarit; habita nempe personarum aliqua ratione, non ex lege apostolica sincere lata sententia. Trigesimus * canon adhibendus erat, quo innocentem ante Ignatium Photius sycophanta damnarat, quasi per sæcularem potestatem ecclesiam invasisset. Hoc magis nunc innitendum erat in eum, ut qui non Dei, non mystarum sententia, sed incredibili gloriæ & ambitionis furore correptus, per sæcularem potestatem solium vi tyrannica occupasset. Hanc ille ob causam, & præterea, ab exauctorato se consecrari voluerit, de gradu deC turbandus erat, omnesque qui cum illo communicabant, secundum apostolicam sanctionem: nec oportuit eos Deo, Deique judicio clementiores esse, & sacrosancti Spiritus decretum antiquare. Hæc quippe illorum indulgentia omnia susque deque egit. Hoc judicium dici non potest quantum offenderit, quantorumque causam præbuerit malorum. Persuasum enim habeo, si tunc ex apostolorum & canonum auctoritate sententiam rite, & in auctorem schismatis & offensionum, & in totam ejus factionem cum illo communicantem, omnibus exauctoratis, tulissent, futurum fuisse, uti omnis ab ecclesia Dimpietas in posterum excluderetur. Sed quemadmodum ante, divino Tarasio patriarcha, & synodo contra Iconomachos celebrata, cum indulgentius quam ex præscripto justitiæ, hæreticos tractassent, illi arrepta occasione impietatem suam multo magis confirmarunt: ita nunc synodo hac remissius agente, nec sine affectu, neque ex apostolico canone damnationis sententiam ferente, malitia rursus contra ecclesiam invenit locum. Nam per homines antea corruptos explosus, & per ejectos damnatus quasi familiares, postliminio recurrens, rursus patriarchæ thronum per vim invasit; sacrisque legibus & apoE stolicis sanctionibus elusis, traditionibus omnibus ecclesiasticis proculcatis; cum omnes in sua testimonia & chirographa perjuros; & crucis conculcatores, ut ipse erat, fieri coegisset, & extrema primis deteriora fecisset, omnium conscientias inquinavit & profanavit. Atque id in hac synodo desideratur, ut ego sentio, quod & lapsi ad communionem recepti, & lupus præter ipsius expectationem in ovile est admissus. Quod & quidam ex signis temporibus illis visis sapienter conjecerunt. Nondum enim hac synodo celebrata,

Canon est XXIX. Apostolorum. H.

Non damnat Niceta œcumenicum concilium, quasi apostolicos canones violarit: sed ex iis rebus, quæ post concilium evenere, majorem severitatem desiderat: quippe cum clementius egisse videatur, quam per canones ipsos agere licuisset, si summo jure agere cum Photio, Photianisque voluisset, *inquit P. Aederus.*

VITA IGNATII PATRIAR.

brata, sed adhuc sperata, bubalos quondam aliunde huc adductos, perque mediam viam actos, repente furor corripuit, aliisque alio ruentibus, unus recta adversus magnam ecclesiam delatus, irrupit, atque ad ambonem usque curriculo hora diei nona pervenit; qui rem æstimare scientibus visus est malus esse nuntius. Sed majus isto argumentum erat, terrificus plane, qui eadem tempestate nono Januarii accidit, terræ tremor, quo multa templa, plurimæ porticus, ædificiaque conciderunt. Hominum ac jumentorum tanta strages edita est, quanta verbis exprimi nullis potest. Quin & ipsum Sophiæ augustum Dei templum multis in partibus concus- B sum, nisi cura singularis principum antevertisset, ruinæ periculum adiisset. Atque hæc ante synodum evenere. Post synodum vero mense Octobri jam ineunte, repente tantus venit turbo, tantaque ingruit procella, ut multa templa, multaque palatia, atque ipsius etiam patriarchii plumbeum tectum instar membranæ convolutum in terram dejecerit. Immo & obelisci in hippodromo tetragoni ex perpetuo lapide facti aheneus turbo, seu strobilus ingenti pondere columnæ impositus, procul ejectus & elisus est. Nec vana sane hæc, quæ tum acciderunt, C fuere prodigia, sed futuri motus & perturbationis per architectum turbarum dæmonem ecclesiæ impendentis aperta signa & argumenta. Quæ fortasse evenissent nunquam, si causam Photii synodus ex decreto apostolico, ut est dictum, decidisset. Enimvero hæc patriarchæ Ignatii gloriæ labem nullam aspergunt, quod non esset illi auctoritas agendi quæ vellet: Romanis enim pro ecclesiastica antiqua traditione, judicandi potestatem permittebat. Quin & ipsa synodus non tantopere volebat iis qui cum Photio, quamvis inviti & coacti, communicarant, indulgere, quantopere simplicitas, ne dicam levitas, imperatoris, victa nempe hominum D precibus, & laudibus inflata humanis, & clementiæ nomine perfecta Dei æquitate penitus destituta. Atque hæc ita tum gesta sunt.

Magnus porro Ignatius denuo gubernaculis ecclesiæ admotus, vel sua sponte cæcutientibus ostendit, quam frustra hostis contra se gloriatus sit. Peritius enim quodammodo, sanctiusque & securius quam antea, ecclesiam administravit; ut qui multis & diuturnis variisque casibus & ærumnis usum regendi majorem sibi comparasset. Incorrupte enim, nullaque personarum habita ratione jus dicebat. Singularem curam in consecrationibus adhibebat; injuria oppressis ferebat auxilium, E afflictos solabatur, egentes sublevabat, eorumque inopiam suis copiis, ut poterat, hilariter recreabat. Infirmos quidem fide, aut etiam corpore, confirmabat & solabatur. Pusillanimes vero Spiritus sancti gratia ad spem per doctrinam erigebat. Denique omnibus omnia factus, pro viribus studebat omnes in visceribus Jesu Christi lucrifacere. Geminas semper propositas habebat vias: alteram, qua recta per puras & assiduas preces tendebat ad Deum · alteram ad ecclesiæ suæ ædifica-

ANNO CHRISTI 869.

πόλεως· ἀθρόως δὲ θρονθούντες, ὧδε κἀκεῖσε διεσκορπίζοντο. εἰς δὲ αὐτῶν κατὰ τῆς μεγάλης ἀνθρομήσας ἐκκλησίας, ⁊ εἴδον τὸ ἱερὸν γεγονὼς, ἄχρις αὐτῆ ἔχων τὸ ἄμβωνος κατήντησεν. ὥρα δὲ ἦν ἐνάτη τῆς ἡμέρας· ⁊ αὐτὸς ὑκ ἀγαθὸς ἄγγελος τοῖς τὰ τοιαῦτα κρίνειν εἰδόσι κατεφαίνετο. ἦτε δὲ μείζων ἀπόδειξις, ὁ φερικωδέστατος σεισμός, ὃς κατ' ἐκεῖνον συνέβη τὸν ἡμέρον. ἐνάτῳ εἶχεν Ιανουάριος, ⁊ πολλαὶ μὲν ἐκκλησίαι, ἔμβολοι δὲ πλεῖστοι ⁊ οἶκοι ἠδαφίσθησαν, κτηνῶν τε ⁊ ἀνθρώπων ἀμύθητος γέγονε πανωλεθρία, ⁊ αὐτὸς δὲ ὁ μέγας τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας οἶκος κατὰ πολλὰ μέρη διεκινδυνεύετο ῥηγνύμενος, εἰ μὴ τῆς ἀξίας πρὸς τῶν κρατούντων ἐτύγχανεν ἐπιμελείας. ταῦτα μὲν πρὸ τῆς συνόδου. ⁊ μετ' αὐτὴν ἐξαίφνης ἐπῆλθε πνεύματος σφοδρὰ κατιγίς· Ὀκτώβριος ἐνίσατο μήν. ⁊ ὅπως βιαίως ἐπέθετο τὸ πνεῦμα, ὡς πολλῶν μὲν ἐκκλησιῶν, πολλῶν δὲ παλατίων, ⁊ τοῦ πατριαρχικοῦ δὲ οἴκου τὸν μόλιβδον οἷα μεμβράνας συνελίσσειν, ⁊ εἰς τέφραν καταστρῶν· ὑμόνον δὲ, ἀλλὰ ⁊ τῶ πεξαπλέθρου μονολίθου κίονος ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ τὸ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἑστηλωμένον χαλκοῦν στροβίλιον βαρύτατον ὂν ὡς πορρωτάτω σωστρέβη πεσόν. ὐκ εἰκῆ δὲ ταῦτα παρηκολούθησε τὰ σημεῖα, ἀλλὰ τῆς μελλούσης αὖθις ἀκαταστασίας ⁊ ταραχῆς διὰ τοῦ ταραχοποιοῦ δαίμονος ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ἐνίσατο τεκμήρια σαφῆ· ἅπερ ἴσως ὐκ ἂν συνέπεσεν, εἰ μὴ τὸν Ἀποστολικὸν, ὡς εἴρηται, τὰ κατ' αὐτὸν ἐκεῖθη θεσμόν· ἀλλ' ὅμως ὑ ῥυπαίνει ταῦτα τῳ τῆ πατριάρχυ δόξαν, ὅτι μὴ αὐθεντικῶς εἶχε πᾶν ὃ ἐβούλετο δρᾶν· μᾶλλον δὲ τοῖς Ρωμαίοις μὴ τῳ ἄνωθεν ἐκκλησιαστικῳ παράδοσιν, τῳ τῆς κρίσεως ἐξουσίαν παρεχώρει. ἀλλ' ὐδ' ἡ σύνοδος ἐκείνη τοῖς κεχοινωνηκόσι Φωτίῳ, εἰ ⁊ τὰ μάλιστα διαθεῖσι, τοσοῦτον ἤθελε συμπαθεῖν, ὅσον ἡ τῆ βασιλέως ἁπλότης, ἵνα μὴ λέγω κουφότης, προσώπων ἠττωμένη παρακλήσεσι, ⁊ τοῖς παρὰ τούτων ἐπαίνοις ὑποχαυνωμένη, ⁊ φιλανθρωπίας ὀνόματι τῆς ἀκριβοῦς τῆ Θεῆ δικαιοσύνης ὡς ἐπίπαν ἀποπίπτουσα. πλῳ ταῦτα μὲν τοῦτον γέγονε τὸν τρόπον.

Αὐτὸς δὲ ὁ μέγας Ιγνάτιος τὴν τῆς ἐκκλησίας οἰάκων τὸ δεύτερον ἐπιλαβόμενος, ἔδειξε ⁊ τοῖς τυφλώττειν ἑκουσίως ἐθέλουσιν, ὡς μᾶλλον ὁ ἐχθρὸς ἐνεπαυχήσατο κατ' αὐτοῦ. ἐπισκληρονικώτερον γὰρ, ⁊ μᾶλλον θειότερόν πως ⁊ ἀσφαλέστερον ἢ πρώην τῳ ἐκκλησίαν ἐκυβέρνα· ἅτε δὴ τοῖς μακραῖς ταλαιπωρίαις ⁊ ποικίλαις θλίψεσιν ἱκανῶς ἐμπειρίαν ἑαυτῷ συνειλοχώς· ἀδεκάσως μὲν πάντῃ ⁊ ἀπροσωπολήπτως ἐν τοῖς κρίσεσι δεικνύμενος, λίαν δὲ ἀκριβὴς ἐν τοῖς χειροτονίαις, τοῖς ἀδικουμένοις ἐπικουρῶν, τοῖς λυπουμένοις συλλυπούμενος, τοῖς πενομένοις ἐπαρκῶν, ⁊ τῳ ἐνδειαν τούτοις ὅση δυνάμις ἱλαρῶς παραμυθούμενος· ⁊ τοὺς ἀσθενοῦντας μὲν τῇ πίστει ἢ ⁊ τῷ σώματι παρακαλῶν ⁊ ψυχαγωγῶν, τοὺς ὀλιγοψύχους δὲ τῇ χάριτι τῆς τοῦ πνεύματος ἀνακτώμενος διδασκαλίας· ⁊ πᾶσι πάντα γενόμενος, ἔσπευδε κερδαίνειν, ὅσον ἐπ' αὐτῷ, πάντας ἐν σπλάγχνοις Ιησοῦ. δύο μὲν αὐτῷ διὰ σπουδῆς ἦσαν ὁδοί· ἡ μὲν πρὸς Θεὸν ἰθυτενῶς ὁρῶσα δι' καθαρᾶς τε ⁊ ἀνεκλείπτου προσευχῆς· ἡ δὲ πρὸς τὴν τῆς ἐκκλησίας οἰκοδομὴν ⁊ περιποίη-

σιν.

ANNO CHRISTI 869.

σιν. διὰ τῆς αὐτῆς δὲ σπουδῆς ἀμφότερα κατώρθου, οὐ μὴν πάρεργον, οὐδὲ ῥᾳθύμως, ὥσπερ τινὲς, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπιμελῶς καὶ σωτόνως ἐκ νεότητος ἕως γήρως καὶ πρεσβείου βαθέος ταῖς ἱεραῖς λειτουγίαις εὐηρέσει, καὶ μὴν πάντα σεβάσμιον οἶκον τῇ τε πανυμνήτῳ μητρὶ τοῦ Θεοῦ, τοῖς τε θείοις Ἀποστόλοις καὶ μάρτυσιν ἐν ἀγαλλιάσει καρδίας θεοπρεπῶς ἐπανηγύριζεν. οὕτω δὲ θεοφιλῶς καὶ πνευματοκινήτως ἀνῆγε τὴν προσφορὰν, ὡς ἐπ' αὐτῆς ὁρᾶν τῆς θείας τραπέζης ἐναργῆ τῆς τοῦ πνεύματος παρουσίας τεκμήρια. ὡρᾶτο γὰρ ὁ θεῖος ἄρτος ὅλος ἠλλοιωμένος, ὅλος ὥσπερ ἄνθραξ οὐράνιος χάριν ἀποστίλβων τοῦ οὐρανίου πυρός. ὦπταί ποτε κραδαινόμενος καὶ ὁ ὑπεράνω τῆς ἁγίας τραπέζης ἀπαιωρούμενος σαυρὸς, ἠρέμα μὲν πολλάκις σειόμενος ὑψουμένου τοῦ ἄρτου καθωρᾶτο, τὴν τοῦ ἁγίου δηλαδὴ πνεύματος ἐπισκίασιν ὑποσημαίνων. ἐν ἡμέρᾳ δὲ ποτε τοῦ πάσχα μάλιστα οὕτω διεκινήθη σφοδρῶς, ὡς πάντα ἱερεῖς καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ μάλιστα τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων πατριαρχικῶν θρόνων, τὸ μυστήριον ἐκπεπληγμένους, μεγάλῃ φωνῇ δοξάζειν ἐπὶ πολὺ τὸν Θεόν. οὕτως ὁ μέγας ἱεράρχης ἀχράντους θυσίας ἐν τελειότητι πίστεως γνησίως ἀναφέρων, καὶ ταύταις ἱλασκόμενος τὸν Θεὸν, ἱεροπρεπῶς ἱερούργει τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ. ἀεὶ δὲ τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῷ τοιαύταις κατεφότιζε διδαχαῖς. προσέχετε, λέγων, ἑαυτοῖς ἀδελφοὶ, καὶ βλέπετε, πῶς ἀκριβῶς τοῦ βίου περιπατεῖτε τὴν ὁδὸν, μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς σοφοί. καὶ μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνιέντες τὰ ἀρεστὰ τῷ Θεῷ. καὶ μὴ σχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε μὴν τὸν θεῖον Ἀπόστολον, τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοὸς ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς καὶ εἰδέναι ὅ, τι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον· καὶ τίς ἡ κλῆσις τῆς πίστεως ὑμῶν καὶ τῆς ἐλπίδος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. ἤτω ὁ λύχνος τῆς καρδίας ὑμῶν τῷ Κυρίῳ πνεύματι ἀεὶ καιόμενος, καθαρὸς, εἰλικρινὴς, ἁπλοῦς ὅλος, διαυγὴς, καὶ φωτοφανὴς, ἵν' ὅλη δι' αὐτοῦ καταυγάζηται ὑμῖν ἡ ψυχή. ἔστω ὁ νοῦς ὑμῖν ἀνατεταμένος ἀεὶ πρὸς Θεὸν, μονότροπος, μονολόγιστος, ἓν ἔργον καὶ μίαν προηγουμένως ἔχων ἐνέργειαν, τὴν θεωρίαν τοῦ ἀγαθοῦ, πρὸς μόνον τὸ φύσει καὶ κυρίως ὂν ἀγαθὸν ἐπεστραμμένος ἀεί, καὶ ἐν αὐτῷ ζῶν καὶ κινούμενος καὶ ὤν, αὐτῷ λαμπρυνόμενος καὶ ἀγαθυνόμενος, καὶ κατὰ τὸ ἐφικτὸν ὁμοιούμενος καὶ θεούμενος. οὕτω γὰρ ὑψοῦ τὸν λογισμὸν αἴροντες, καὶ πάντων μὲν αἰσθητῶν, πάντων δὲ νοητῶν κτισμάτων ὑπεραναβαίνοντες, μόνῃ δὲ τῇ τριαδικῇ θεαρχίᾳ, μόνῃ τῇ ἐν ἀπορρήτοις ἑστώσῃ κρυφιότητι καὶ ὑπερουσιότητι τὸν οἰκεῖον ἱδρυσάμενοι νοῦν· καὶ μίαν μὲν πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος ὥσπερ φύσιν θεότητος, οὕτω καὶ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν καὶ δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν ὁμολογοῦντες καὶ πιστεύοντες· τὸν ἕνα δὲ τῆς τρισυποστάτου θεαρχίας τὸν ἄναρχον καὶ συνάναρχον τῷ πατρὶ λόγον τὸν ἀόρατον, τὸν ἀσώματον, τὸν ὁμοφυᾷ τῷ γεννήτορι καὶ ὁμοδύναμον, τοῦτον υἱὸν ἀνθρώπου καθ' ἡμᾶς ἐν τῆς ὑπεραμώμου γενόμενον θεομήτορος εἰδότες. καὶ ἕνα μὲν τῷ προσώπῳ, διπλοῦν δὲ ταῖς φύσεσι καὶ ἐνεργείαις καὶ θελήσεσι κηρύσσοντες· καὶ ταύτῃ σχολάζοντες ἐπιμελέστερον τῇ θεωρίᾳ τῶν θείων, καὶ θεολογίᾳ, καὶ διὰ τῆς ἱερᾶς τῶν γραφῶν μελέτης ἀνακαθαιρόμενοι, καὶ δι' ἀενάου προσευχῆς ἁγνιζόμενοι, ὑπεροράσει τῶν

A tionem & profectum referebat: verum eadem simul opera utrumque recte administrabat; non perfunctorie, vel, ut nonnulli, oscitanter, sed accurate & decenter a prima juventa ad ultimam usque senectam sacris operabatur; atque in omnibus templis, & laudatissimæ Dei matri, & divinis apostolis, martyribusque, gestienti corde, cum ea qua par erat, ac divinam decebat majestatem, pietate panegyres diesque festos agitabat. Tam pie vero & religiose, Spiritu nempe sancto illum complente, rem divinam faciebat, ut in ipso altari videre esset aperta Spiritus sancti præsentiæ argumenta. Videbatur enim B panis divinus penitus immutatus, totusque veluti cælestis carbo, gratiæ radios spargere cælestis flammæ. Crucis quoque signum, quod aræ desuper imminebat, sæpe placide concuti cernebatur, cum sacra hostia extollebatur, sancti Spiritus videlicet significans obumbrationem. Sed ipso die paschæ potissimum adeo vehementer commotum est, uti presbyteri & episcopi omnes, maximeque ii qui ex aliis patriarchiis aderant, mysterio perculsi, ingenti voce diutius numen laudibus celebrarint. Ita sacerdos magnus sacrificium intemeratum perfecta plenaque fide offerebat, Deoque per illud propitiato, populi C salutem, ut sacerdoti par erat, operabatur. Eos porro qui ad illum accedebant, hujuscemodi documentis erudiebat. *Attendite*, inquit, *vobis, fratres, & videte, quomodo caute ambuletis, non ut insipientes, sed ut sapientes: & nolite fieri imprudentes, sed intelligentes voluntatem Dei:* &, *nolite conformari huic sæculo, sed transformamini*, secundum apostolum, *renovatione mentis vestræ; ut probetis vos, & sciatis, quæ sit voluntas Dei bona & beneplacens & perfecta: & quæ vocatio fidei vestræ, & spei in Christo Jesu domino nostro*. Sit lucerna cordis vestri semper ardens Spiritu sancto, pura, sincera, liquida & splendida, D ut illa tota anima vestra illuminetur. Sit vobis mens semper intenta ad Dominum, simplex & recta, cujus unicus labor sit & studium, unicusque & primarius finis propositus, boni summi contemplatio. Ad illud, inquam, natura sua verum germanumque bonum mens vestra sit conversa semper, & in illo vivat, moveatur & sit; in illo illuminetur, bonaque reddatur: illi, quoad ejus fieri potest, similis efficiatur, & deificetur. Ita enim animo supra naturam totam seu corporatam, seu intelligentem elevato, mentem nostram in sanctissimæ Trinitatis majestate, quæ sola inexplicabilis, abscondita, supraque naturam evecta omnem per se est E existitque, stabiliemus. Sicuti vero unam Patris & Filii & Spiritus sancti naturam divinitatis, ita potentiam, operationem, gloriam & magnificentiam profiteamur & credamus: unum autem divinissimæ Trinitatis intemporaneum, cointemporaneum Patri Verbum, ab oculorum acie remotum, a corporis concretione purum, ejusdem ac Patris essentiæ, potentiæ ejusdem; hunc ipsum scientes hominis quoque filium secundum nostram naturam ex immaculata Dei matre natum, unum quidem persona, gemina porro natura, operatione, vo-

VITA IGNATII PATRIAR.

Ephes. 5.

Rom. 12.

Ephes. 1.

Luc. 11.

Act. 17.

VITA IGNATII PATRIAR.

ANNO CRHISTI 869.

voluntate prædicemus : atque his rerum divinarum & theologicarum meditationibus penitus occupati, sacrarumque litterarum studiis repurgati, atque assidua oratione lustrati, contemptis humanis rebus, curas inanes negligamus, neque nos fœdis cupiditatibus submittamus, neque ad cogitationes stultas prolabamur. Omnis ferina iracundia, omne desiderium a ratione alienum a nobis excludatur : immo ira telum nobis sit in peccatum, peccatique auctorem. Cupiditas vero ad verum germanumque bonum translata, ad præcepta Domini custodienda nobis adjutrix fiat. Hæc documenta, dilecti, primum quidem a prophetis, deinde a præstantibus Christi discipulis & evangelistis, tum vero a patribus, sive sanctis doctoribus accepta, immo per unum & eumdem Spiritum dictata, variisque modis prædicata, ne contemnamus, nec segniter & ignave exequamur, sed acriter & studiose virtutis opus persequamur ; ut benignitate in egentes, fideque a peccatis expiati, caritate perfecta, & submissione sincera, ab omnibus animi & corporis inquinamentis defæcati, secundum Dei voluntatem ambulantes, regno supremi patris in Christo Jesu digni habeamur. Omnes ergo animi vitiositates & malitiæ fibras elidamus, uti puris ad purissimum nobis pateat accessus. Perniciosam ventris ingluviem, veluti pestem virtutis & omnis fontem impietatis, procul habeamus : illius loco temperantiam veluti diploidem induamus ; temperantiam, inquam, beatarum mentium sociam, cælitum contubernalem, cælestiumque deliciarum ac voluptatum conciliatricem ac pignus. Fornicatio autem ne nominetur quidem in nobis, ut non solum opere & facto, sed ne cogitationum quidem impurarum monstris inquinemur. Totis proinde viribus, omnique connixu, & summa animi depressione, precibusque elementa luxuriæ penitus eradamus, cœnosamque impuritatis scaturiginem, & voluptatis focum intemperantiæ suscitabulum, idolum cordis obscœnissimum evertamus aut minuamus. Sic enim in nobis continentiæ decus efflorescet, sanctumque & divinum spiritalem sponsum ad nos pie sancteque attrahemus. Avaritiam & studium habendi non secus atque idololatriam refugiamus. Idem enim sunt, ut lex apostoli docet, quando pecuniam appetentes a fide aberrarunt, seipsosque inseruerunt doloribus multis. Cum ergo nobis fidem salutarem tollat, multasque vitæ calamitates pariat ; quomodo non omni ope erit fugienda, & execranda ei qui nolit cauponis more animam vendere ? Quapropter si conversatio nostra in cælis est, si cælum cogitamus, atque ad vitam immortalem, ac salutem sempiternam aspiramus, habentes victum & amictum, his contenti simus. Sic enim probe instructos expedite arduum virtutis clivum juvabit superare ; haud ignaros, ut ales humi retibus implicata ad cælum eniti non potest, ita perinde fieri nullo modo posse, ut is qui copiis & opibus fortunarum devinctus sit, expedite callem ad cælum ducentem decurrat. Iram vero,

Ephes. 5.

Coloss. 3.

Ephes. 5.
1. Tim. 3

Philipp. 3.

1. Tim. 6.

A ματαίων ὑπερίδωμεν μεριμνῶν, καὶ τοῖς τῆς ἀτιμίας μὴ ὑποκύπτωμεν πάθεσι, καὶ πρὸς ἀνονήτους φροντίδας μὴ καταπίπτωμεν. καὶ πᾶς θυμὸς θηριώδης, καὶ πᾶσα παράλογος ἐπιθυμία ἀρθήτω ἀφ' ἡμῶν· μᾶλλον δὲ ὁ μὲν θυμὸς ὅπλον ἡμῖν κατὰ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τοῦ τῆς ἁμαρτίας ἔστω πατρός. ἡ ἐπιθυμία δὲ πρὸς τὸ κυρίως καὶ ἀληθῶς ἐπιθυμητὸν μετασκευαζομένη πᾶσα, συνεργὸς ἡμῖν γινέσθω πρὸς τήρησιν τῆς δεσποτικῆς ἐντολῆς. τοιαύτας οὖν ἔχοντες παραγγελίας, ἀγαπητοὶ, διὰ προφητῶν μὲν πρῶτον, ἔπειτα διὰ τῶν ὑψηλῶν τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν καὶ εὐαγγελιστῶν, καὶ διὰ τῶν πατέρων δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ἱερῶν διδασκάλων γινομένας B εἰς ἡμᾶς, μᾶλλον δὲ δι' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος λαλουμένας ἀεὶ, καὶ πολυτρόπως κηρυσσομένας ἐν ἡμῖν, μὴ καταφρονῶμεν, μηδὲ ῥαθύμως καὶ ἐκμελῶς, ἐπιμελῶς δὲ τὴν πρᾶξιν καὶ σπουδαίως μετίωμεν τῆς ἀρετῆς, ἐλεημοσύναις μὲν καὶ πίστει πάσης ἁμαρτίας ἀποκαθαιρόμενοι, ἀγάπῃ δὲ τελείᾳ, καὶ ταπεινοφροσύνῃ ἀληθεῖ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος ἀποδιϋλιζόμενοι· ἵνα κατὰ πᾶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ περιπατήσαντες, ἄξιοι τῆς τοῦ ἐπουρανίου πατρὸς βασιλείας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἀναφανῶμεν. Ἀποθώμεθα τοιγαροῦν πᾶν πάθος, καὶ πάντα πονηρίας ἀποτριψώμεθα λογισμὸν, ἵνα καθαροὶ τῷ καθαρωτάτῳ προσενεχθῆναι δυνηθῶμεν. C ἀπορριψώμεθα γαστριμαργίας πάθος ὀλέθριον, ὡς πάσης ἀλλότριον ἀρετῆς, καὶ παντοίας γεννητικὸν κακίας· ἀντ' αὐτῆς δὲ τὴν κοσμωτάτην ἐγκράτειαν ὡς διπλοΐδα περιθώμεθα, τὴν τῶν ἀγγέλων συντροφον, τὴν τῶν ἁγίων σύσκηνον, τὴν τῆς ἄνω τερπνότητος πρόξενον καὶ τρυφῆς. πορνεία δὲ μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ἡμῖν, οὐ μόνον ἡ κατ' ἐνέργειαν καὶ πρᾶξιν, ἀλλὰ μηδὲ πορνικαῖς φαντασίαις ῥυπαινώμεθα. πάσῃ δὲ μηχανῇ καὶ σπουδῇ, πάσῃ ταπεινοφροσύνῃ καὶ προσευχῇ τὴν κακὴν ῥίζαν προθέλυμνον ἐκτίλλωμεν, τὴν θολερὰν πηγὴν, τὸ τῆς ἡδονῆς ἐμπύρευμα, τὸ τῆς ἀκολασίας ζώπυρον, τὸ πορνικὸν τῆς καρδίας εἴδωλον πρῶτον ἐξανέλωμεν ἢ μειώσωμεν. D οὕτω γὰρ ἡμῖν τὸ ἱερὸν τῆς σωφροσύνης ἐπανθήσει κάλλος, οὕτω καὶ τὸν νοητὸν νυμφίον καὶ ἅγιον ἁγιοπρεπῶς ἑαυτοῖς ἐπισπασόμεθα. φιλαργυρίαν δὲ καὶ πλεονεξίαν πᾶσαν, ὡς εἰδωλομαστρείαν ἀποφύγωμεν. ταυτὸν γὰρ κατὰ τὸν τοῦ Ἀποστόλου πέφυκε νόμον, εἴπερ οἱ ταύτης ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς. εἴπερ οὖν καὶ τῆς σωτηρίου πίστεως ἀλλοτριοῖ, καὶ πολυώδυνον ἡμῖν καθίστησι τὴν ζωὴν, πῶς οὐχὶ φευκτέα μᾶλλον ἁπάντων καὶ βδελυκτὴ τῷγε μὴ πάντη καπηλικῷ τὴν ψυχὴν. οἱ γοῦν τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ἀποτιθέμενοι, καὶ πρὸς τὸν ἐκεῖ βίον καὶ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον μετα- E ταττόμενοι, ἔχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκώμεθα. καὶ γὰρ οὕτω κούφους ἡμᾶς καὶ εὐσταλεῖς τῶν ἀρετῶν ἀνιέναι τὴν κλίμακα δεῖ, εἰδότας, ὅτι ὥσπερ ἀμήχανον ὄρνιν ἐπὶ γῆς δεδεμένην ἀναπτῆναι πρὸς οὐρανὸν, οὕτως ἀνένδεκτον εἶναι τὸν γηΐνοις κτήμασι καὶ χρήμασιν ἐν προσπαθείᾳ καταδεδεμένον, τὴν πρὸς Θεὸν ὑψοῦσαν εὐθυβόλως οἶμον δραμεῖν. ὀργὴν δὲ, ὡς ἐκστάσεως οὖσαν παράφυσιν, ὡς ἀσχημοσύνης μητέρα, καὶ ὡς τοῦ πονηροῦ τυγχάνουσαν ἔξαλμα, φυγῇ φύγωμεν, μήποτε τῇ ταύτης ἐξαναλωθῶμεν φλογί. ἀναλάβωμεν δὲ πραΰτητα,

ἐπιεί-

ANNO CHRISTI 869.

VITA IGNATII PATRIAR.

ἐπιείκειαν, μακροθυμίαν. ταῦτα γὰρ τῆς τοῦ Ἰησοῦ γνωρίσματα φιλανθρωπίας, καὶ ταῦτα ὑπερουσίως ἐκεῖνος ὢν, ταῦτα νομοθετεῖ. κεδὸν γὰρ αἱ ἐντολαὶ πᾶσαι τοῦ Κυρίου σύματος, πραΰτητος διδασκαλία καὶ ἀνεξικακίας εἰσὶν, δι' ὧν καὶ ἡ κορυφαία τῆς ἀρετῆς ἀγάπη συνίσταται καὶ κατορθοῦται. λύπην δὲ καὶ ἀκηδίαν ἐκβεπώμεθα, ὡς ἐμποδίστε καὶ σκῶλα καθεσώσας τῆς ὁδοῦ. ῥίψωμεν λύπην, τὴν δι' ἀποτυχίαν ἢ ἔλλειψιν γενῶν πραγμάτων ἐγγινομένην, καταβαρύνουσάν τε καὶ πυροῦσαν ἡμῶν τὴν ψυχὴν, καὶ ὅπως σκληρῶς ἐνθλίβουσαν καὶ ἐκπιέζουσαν, ὥστε μὴ δυνάσθαι πρὸς τὸν δοτῆρα τῆς ἀληθινῆς ἀπνίσαι χαρᾶς, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐν ἀγαλλιάσει πνεύματος αἴρειν δραμεῖν. ῥίψωμεν ἀκηδίαν τῆς κακῆς λύπης ἔγγονον, τὴν ῥαθυμίας μητέρα, τὴν ἀπογνώσεως φίλην, τὴν ἐκλελυμένην, τὴν πάρεδρον, καὶ πρὸς πᾶσαν ἐντολὴν θείαν, καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμον. ἐνδυσώμεθα δὲ μᾶλλον τὴν κατὰ Θεὸν λύπην, τὴν μητέρα τῆς μετανοίας, τὴν κατανύξεως γέμουσαν, τὴν χαρᾶς πλήρη πνεύματικῆς. ἐνδυσώμεθα προθυμίαν, σπουδὴν, εὐσέβειαν πᾶσαν, καὶ ἀρετήν. καὶ τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες, τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες, δυνηθείημεν ἂν ὅπως καὶ τῆς ἀνοσίας κενοδοξίας, καὶ τῆς ἀνοσιωτέρας ὑπερηφανίας, τῆς ἀκροτάτων παθῶν, τῆς πρωτογόνων τοῦ διαβόλου θυγατέρων ὑπέρτεροι γενέσθαι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· καὶ δι' ἄκρας μὲν ταπεινώσεως τὸν πολύπλοκον δαίμονα τῆς κενοδοξίας ἐκκενόμενοι καὶ συμπατοῦντες, τὸν κολοφῶνα δὲ τῆς κακῶν τὴν ὑπερηφανίαν ἐν πίστει καὶ δυνάμει Θεοῦ τέλεον ἀναβεπόντες καὶ καταργοῦντες. καὶ ὅπως ὅλον τὸ σμῆνος τῆς πονηρῶν τῆς ψυχῆς ἀναιροῦντες παθῶν, τὴν ἱερὰν ἀπάθειαν, καὶ τὸν τῆς ἁγιαθείας Θεὸν καθαρῶς ἐπενδυσόμεθα. καὶ ὅπως ἡμᾶς διὰ πάσης κατηρτισμένους ἀρετῆς ὁ μονογενὴς καὶ ἀγαπητὸς ἠγαπημένως ἑλθόντας μετὰ τοῦ παθεῖν, ὡς ὑπέσχετο, καὶ μονὴν ποιήσει παρ' ἡμῖν.

Ut insaniæ affinem, ignominiæ parentem, malique dæmonis scintillationem, remis velisque fugiamus, ne hoc olim incendio hauriamur. Sed affectemus mansuetudinem, animi æquitatem, patientiam. Hæc enim sunt vera clementiæ Jesu symbola; & hæc ille cum supersubstantialiter sit, hæc præcipit. Omnia enim propemodum Christi dominica præcepta continent lenitatis & mansuetudinis, atque in tolerandis malis patientiæ documenta; per quæ & caput omnium virtutum rite constituitur acquiriturque caritas. Mœrorem autem & acediam detestemur, ut quæ viam paliuris obsepiant claudantque. Abjiciamus mœrorem qui fit propter rerum fluxarum non acquisitarum defectum, qui premit mentem, & urit animum, adeoque divexat & affligit, ut non possit in sinceri gaudii largitorem intueri, ad ipsumque in Spiritus sancti gaudio evolare. Abjiciamus tædium, velut pravi mœroris fetum, ignaviæ parentem, & socium desperationis, solutum, remissum, atque ad omnia divina præcepta operaque bona minus idoneum. Immo vero illam pœnitentiæ matrem quæ Deo placet, tristitiam induamus, plenam compunctionis, cælestique gaudio delibutam. Induamus alacritatem, diligentiam, omnemque cultum virtutis. Simus spiritu ferventes, Domino servientes, spe gaudentes, in tribulatione patientes, in oratione perseverantes; ut possimus vanam & execratam gloriam, atque hac multo deteriorem ac caput scelerum superbiam, principales diaboli filias in Christo Jesu superare: dum per summam animi demissionem, versutum veteratorem vanæ laudis explodimus & conculcamus, vitiorumque omnium reginam superbiam in fide & virtute Dei prosternimus elidimusque, atque ita totam vitiorum animi sentinam exhaurientes, positis omnibus noxiis affectibus mentis, integritatem sanctam & auctorem integritatis Deum pure induemus. Sicque omni virtutum ornatu excultos dilectus Dei unigenitus nos diliget, & ad nos cum Patre veniet, ut promisit, & mansionem apud nos faciet. *Rom. 12* *Joan. 14.*

Τοιαύτης ἀεὶ παραγγελίας ὁ θεῖος Ἰγνάτιος, τοιαύτης νουθεσίας καὶ διδασκαλίας κεχρημένος, καὶ ἰδίᾳ μὲν τοὺς μοναχικοὺς καὶ ἐρημικοὺς, ὡς πρακτικωτέρους τοῖς ἐμπράκτοις ὁμιλίαις ψυχαγωγῶν, καὶ τὸν πόθον αὐτοῖς τῆς ἀσκήσεως ἐπιτείνων· ἰδίᾳ δὲ τοῖς πλουσίοις παραγγέλλων μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μηδ' ἐπ' ἀδηλότητι πλούτου πεποιθέναι· τοῖς ἄρχουσι μὴ φυσιοῦσθαι, μηδὲ καταπαίρεσθαι τοῖς φευκτῶν παραινῶν. ἰδίᾳ δὲ πάλιν ἱερεῖς τε καὶ Ἀρχιερεῖς ὡς ἱεραρχικώτατος καὶ γραφικώτατος τοῖς κανονικαῖς θεσμοθεσίαις ἐπανορθούμενος· καὶ πᾶσι, συνόλως εἰπεῖν, δι' ὧν ἐποίει καὶ ἐδίδασκε, τὸν τοῦ Θεοῦ νόμον καὶ τὴν ἐντολὴν ὑποτιθέμενος, εἰς λιπαρὸν ἤδη καὶ πίον ἐληλάκει γῆρας ἐπεθύμει δὲ τὴν ἀνάλυσιν, καὶ τῶν χρονίων κόπων καὶ νόσων καὶ θλίψεων ἐπόθει τὴν ἀπαλλαγήν. καὶ μὲν τοι καὶ τυγχάνει τούτης, καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς ἄγαν ἐλπίσι τοῦ μέλλοντος ἀποτίθεται τὴν παροῦσαν ζωήν. ἐξίσταται θορύβων καὶ ταραχῆς, καὶ φθόνου, μίσους τε καὶ ἀνθιλογίας τῶν ἀκόπων ἀνθρώπων καὶ μοχθηρῶν· καὶ εἰρήνῃ δὲ ἐπὶ τὸ αὐτὸ κοιμᾶται καὶ ὕπνωσε· καὶ εἰς χεῖρας Κυρίου τὸ πνεῦμα παραθέμενος, προσι-

Ut insaniæ affinem, ignominiæ parentem, malique dæmonis scintillationem, remis velisque fugiamus, ne hoc olim incendio hauriamur. Sed affectemus mansuetudinem, animi æquitatem, patientiam. Hæc enim sunt vera clementiæ Jesu symbola; & hæc ille cum supersubstantialiter sit, hæc præcipit. Omnia enim propemodum Christi dominica præcepta continent lenitatis & mansuetudinis, atque in tolerandis malis patientiæ documenta; per quæ & caput omnium virtutum rite constituitur acquiriturque caritas. Mœrorem autem & acediam detestemur, ut quæ viam paliuris obsepiant claudantque. Abjiciamus mœrorem qui fit propter rerum fluxarum non acquisitarum defectum, qui premit mentem, & urit animum, adeoque divexat & affligit, ut non possit in sinceri gaudii largitorem intueri, ad ipsumque in Spiritus sancti gaudio evolare. Abjiciamus tædium, velut pravi mœroris fetum, ignaviæ parentem, & socium desperationis, solutum, remissum, atque ad omnia divina præcepta operaque bona minus idoneum. Immo vero illam pœnitentiæ matrem quæ Deo placet, tristitiam induamus, plenam compunctionis, cælestique gaudio delibutam. Induamus alacritatem, diligentiam, omnemque cultum virtutis. Simus spiritu ferventes, Domino servientes, spe gaudentes, in tribulatione patientes, in oratione perseverantes; ut possimus vanam & execratam gloriam, atque hac multo deteriorem ac caput scelerum superbiam, principales diaboli filias in Christo Jesu superare: dum per summam animi demissionem, versutum veteratorem vanæ laudis explodimus & conculcamus, vitiorumque omnium reginam superbiam in fide & virtute Dei prosternimus elidimusque, atque ita totam vitiorum animi sentinam exhaurientes, positis omnibus noxiis affectibus mentis, integritatem sanctam & auctorem integritatis Deum pure induemus. Sicque omni virtutum ornatu excultos dilectus Dei unigenitus nos diliget, & ad nos cum Patre veniet, ut promisit, & mansionem apud nos faciet. *Rom. 12* *Joan. 14.*

Hujusmodi monitis divinus noster Ignatius, hujusmodi præceptis & documentis utebatur: & separatim quidem religiosos & semotos a turbis viros, ut actioni magis deditos, sermonibus actione firmatis alliciebat, amoremque religiosæ disciplinæ in illis incendebat. Seorsum etiam divitibus præcepta vivendi dabat, ne magnifice & superbe sentirent, neque fluxis rebus & incertis fortunis fiderent: principibus, ne fastu turgerent, humilioresque præ se contemnerent. Sigillatim etiam sacerdotes & antistites ipse maximus antistes divinarum & ecclesiasticarum institutionum cognitione erudiebat. Denique per id omne quod agebat & docebat, cælestem legem ac præcepta proponebat. Cumque jam ad extremam ultimamque vergeret senectutem, optabat solvi, multorumque laborum ac morborum, atque adeo tot ærumnarum finem expectabat, quem tandem etiam est consecutus. Nam spe certa futuræ consequendæ præsentem vitam ponit, turbarumque motus atque invidiæ, odiique & infectationis infelicium & impiorum evadit; atque in pace in idipsum dormit & requiescit *1. Tim. 6.*

VITA IGNATII PATRIAR.

ANNO CHRISTI 869.

ſpiritumque in manus Domini commendat ; atque apponitur ad ſanctos ſanctus , ad hierarchas magnus hierarcha , ad confeſſores confeſſor , ad magnos patres ille pro Dei juſtitia & veritate non minus atque illi, certamine fatigatus.

Enimvero par eſt , ut quo pacto de ſtatione vitæ deceſſerit , exponamus . Jacebat ſanctus extremum ægrumque trahens ſpiritum , dum & ipſe , ut * magnus ille, a cæleſti choro expectaretur . Jam vocis inſtrumenta prope tota ceciderant , vitaliſque aura defecerat , omneſque artus exanimati erant ; ipſa denique anima non niſi profectionem ſpectabat . Cum ecce tibi miniſter pro ritu eccleſiæ ſumma nocte ingenti voce illud ſolemne : Jube domne benedicere , intonat & proclamat : & beatus ſenſim manu ora ſignans , modiceque veneranda labia motans , voce intermortua , quam ægre , qui proximi ſtabant , percipiebant , quærit , cujus ea die memoria ſancti celebretur . Jacobi , inquiunt , domine , fratris Domini , cum magno ſenſu pietatis inquit , mei . Valete ergo : tum ait : Benedictus Deus noſter omni tempore , & nunc , & ſemper , & in ſæcula ſæculorum. Amen. Simulque cum hymno & gratiarum actione animam edidit , mortalemque vitam reliquit . Statim igitur non tam funus , ſeu mortem dicas , quam vitam curant : * (vita enim , poſtquam abiit a morte ad vitam , vita fuit , & manſit vita) illumque ſacro patriarchæ ornatu ex more domeſtici veſtiunt , & venerandum Jacobi fratris Domini ſuperhumerale cum veneratione illi induunt , quod ante aliquot annos Hieroſolymis ſibi miſſum tanta veneratione proſecutus eſt , ac ſi ipſum Jacobum apoſtolum , & primum in eo humerali pontificem ſpectaret . Hoc propterea voluit ut ſecum ſepeliretur . Et ſane illo ipſo die memoriæ ſancti Jacobi ſacro , ipſe quoque Ignatius ex hac vita die tertia ſupra vigeſimam Octobris ad Dominum emigravit , certo admodum indicio familiaritatis erga fratrem Domini & migrationis ad illum accepto . Atque ſic quidem ſacrum illud & venerabile pignus ſancte & religioſe ad funus compoſitum , ligneo ſarcophago claditur , atque ad principem Sophiæ ædem deportatum , exequiis & juſtis pro dignitate honoratur.

Tanta vero pietas populum inceſſerat , uti & feretri , in quo jacebat , fragmenta reliquiarum loco diſtraxerit ; & velum quo tectus erat , in partes mille diſcerptum , ſacri pignoris loco inter pios ſit diviſum . Cum ergo corpus ægre e manibus populi eſſet ereptum , ad nobilem magni martyris Menæ ædem pervenit ; ibique aliquamdiu depoſitum , ſacris quoque hymnis honorifice , ut par erat , eſt exceptum . In quo loco binæ feminæ a malis occupatæ dæmonibus , horrendumque exagitatæ , ſolo tumbæ contactu , ſpectante univerſo cœtu , liberatæ , certiſſimam ſanitatem ſunt conſecutæ ; quæ & ingentes Deo magna voce gratias perſolverunt . Hinc vero cum familiares nobilem hunc reliquiarum theſaurum navi impoſuiſſent , mareque jam ante vehementer intumuiſſet , & violenta Noti procella fluctus decumanos tolleret , qui navigationem impedituri viderentur , ſimul ac ſacra arca navem attigit , ſtatim mirum quid

* Baſilius ſcilicet , de quo Greg. Naz. ſequentia verba protulit orat. fun. in eumdem Baſil.

* Nam quia migravit ad vitam , & eſt , & ſanctus eſt vita.

Ἀθετει τοῖς ὁσίοις ὁ ὅσιος , τοῖς ἱεράρχαις ὁ μέγας ἱεράρχης , τοῖς ὁμολογηταῖς ὁ ὁμολογητὴς , καὶ μεγάλοις πατράσιν ὁ ὑπὲρ δικαιοσύνης Θεοῦ καὶ ἀληθείας ἀθλητὴς ἔλαττον ἐκείνων κεκοπιακώς.

Ἄξιον δὲ μηδὲ τὸν τρόπον τῆς αὐτοῦ παραδραμεῖν μεταστάσεως. ἔκειτο μὲν τὰ πελάτια πνέων ὁ ἅγιος , καὶ αὐτὸς κατὰ τὸν μέγαν ἐκεῖνον ὑπὸ τῆς ἄνω χορεστασίας ἐπιζητούμενος · καὶ τὰ τῆς φωνῆς ὄργανα τότε ἤδη παρεῖθη , καὶ ἡ ζωτικὴ δυνάμις ἔσβη , καὶ τὰ μέλη νεκρὰ πάντα , καὶ ὅλη τῆς ἐκδημίας ἦν ἡ ψυχή . καὶ ἰδοὺ ὁ ὑπηρέτης κατὰ τὸν τῆς ἐκκλησίας τύπον · μέσαι δὲ νύκτες ἦσαν · καὶ μεγάλῃ φωνῇ τὸ , Εὐλόγησον δέσποτα , βοῶν ἀνακέκραγε . καὶ ὁ μακάριος ἤρεμα τῇ χειρὶ τὸ σῶμα σφραγίσας , καὶ τὰ τίμια χείλη βραχὺ κεκινηκώς · μόλις διακεκριμένη τοῖς ἐγγίσασι παρεσῶσιν ἐπύθετο τῇ φωνῇ , τίνος ἁγίου σήμερον μνήμη ; οἱ δὲ , Ἰακώβου , φασὶ , τοῦ ἀδελφοθέου , τοῦ φίλου σου ὦ δέσποτα . ὁ δὲ μακάριος πρὸς αὐτούς , τοῦ δεσπότου μου , κατανυκτικῶς ἔφη · λοιπὸν σώζεσθε . εἶτα λέγει · εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντοτε , νυῦ καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων . ἀμήν . καὶ ἅμα τῇ δοξολογίᾳ πεπαπηλθε , καὶ τῇ ἀχαμσίᾳ συγκατέληξε τὸν ζωήν . δίθυς ἦν κηδεύσει τὸν ζωὸν , ὡς ἄν τις εἴπῃ αὐτόν · ζωὴ γὰρ , ἐπεὶ μετέστη πρὸς τὸν ζωὴν , καὶ ἔστι , καὶ γέγονε · καὶ τὸν ἱεραρχικὸν οἱ οἰκεῖοι , ὡς ἔθος , ἀμφιεννύουσι στολήν , ἐπ' αὐτῇ καὶ σεβασμίαν αὐτὴν ἐπωμίδα τοῦ ἀδελφοθέου σεβασμίως ἐπιβάλλουσιν , ἣν πρὸ χρόνων τινῶν ἐξ Ἱεροσολύμων ἀποσταλεῖσαν αὐτῷ ὅπως ἐτίμα καὶ παυδιλαβῶς ἐσέβετο , ὡς αὐτὸν ἐκεῖνον Ἰάκωβον τὸν μέγαν Ἀπόστολον καὶ πρῶτον ἱεράρχην ἐν αὐτῇ καθορῶν · τούτῳ αὐτῷ διὰ τοῦτο καὶ συντάφῃναι κατεδέξατο . καὶ μοί τοι κατὰ τὸν ἐκείνου μνήμην · εἰκάδι γὰρ τετάρτῃ Ὀκτωβρίου καὶ αὐτὸς ἀπῆρε πρὸς Κύριον , ἔνδειγμα τοῦτο σαφὲς τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου οἰκειώσεώς τε αὐτοῦ καὶ μεταστάσεως . ὅπου μοὶ ἦν τότε τὸ τίμιον ἐκεῖνο δέμας καὶ ἱερὸν ἱερῶς καὶ τιμίως ἐνταφιαζόμενον , γλωσσοκόμῳ ξυλίνῳ καταχρύπτεται , καὶ πρὸς τῷ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης Σοφίας πρῶτον κατατίθεται , τῆς προσηκούσης δοξολογίας τε καὶ προσκυνήσεως κατιξιοῦται.

Ἐπεὶ τοσοῦτον δὲ τὸ εἰς αὐτὸν σέβας ἀνῆπται τοῖς λαοῖς , ὥστε καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ σκίμποδος , ἐν ᾧ κατέκειτο , θράνη ἀντὶ λειψάνων διηρπάσθαι , καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ δὲ κείμενον πέπλον μυρίοις καταδιαιρούμενον τμήμασιν , εἰς ἁγιασμὸν δῶρον κατειμερίσθαι τοῖς πιστοῖς . μόγις οὖν τότε τὸ σῶμα τοὺς κρατοῦντας διαφυγὸν , καὶ πρὸς τῷ μεγάλῳ ναῷ τοῦ μεγαλομάρτυρος καταντῆσαν Μιωᾶ , ἐκεῖ δὴ πάλιν κατατίθεταί τε βραχὺ , καὶ ἧς ἐκ τῶν ὕμνων , ὡς θέμις , τυγχάνει δεξιώσεως . ὅπου καὶ δύο γυναῖκες ὁμοῦ πονηροῖς πνεύμασιν ὀχλούμεναι , καὶ δεινῶς ἀναβρασσόμεναι , ὡς μόνον ἥψαυσαν τῆ τοῦ ἁγίου σορῷ , ἐναντίον πάντες τοῦ λαοῦ κατέσησαν ὑγιεῖς , ἀναντιῤῥήτῳ τυχοῦσαι τῆς ἰάσεως , καὶ μεγάλῃ φωνῇ δοξολογοῦσαι τὸν Θεόν . ἐντεῦθεν τῶν περὶ αὐτὸν ἐν πλοίῳ καταθεμένων τὸν πολύτιμον θησαυρὸν , τῆς θαλάσσης μὲν τότε κορυφουμένης , ἐν ἀνέμῳ δὲ Νότῳ βιαίῳ τῶν κυμάτων εἰς ὕψος αἰρομένων , καὶ ἀπρόσιτον ἐπιδεικνυμένων τὸν πλοῦν , ὡς μόνον ἡ

θεία

ANNO CHRISTI 869.

VITA IGNATII PATRIAR.

Θεία σορὸς ἐκείνη ἐπιβέβηκε τῆς νηός, ἰὼ ὁρᾶν A
παραπτὰ γινομένῳ δεσποτικῷ θαυματουργίαν. ἀο-
ράτως γὰρ ὑπὸ τὸ μεγάλου Ἀρχιερέως τῆς κατευ-
γίδος ἐπιτιμωμένης, ἴσατο μὲν εἰς αὔραν ἡ θά-
λασσα, τῶν κυμάτων δὲ κατασιγαζομένων, οἱ τοῦ
ἁγίου θεραπόντες ἐν Γαλιλαίᾳ διαπεραιούμενοι καὶ δο-
ξάζοντες, καὶ πρὸς τῷ ἱερῷ καὶ παγκάλῳ τοῦ ἀρχι-
στρατήγου ναῷ τὸν πιστότατον οἰκοδόμον ἐκείνου καὶ λά-
τριν ἀγαγόντες, πρὸς τοῖς δεξιοῖς σεβασμίως ἐν
μαρμαρίνῃ κατατιθέασι σορῷ, νόσων τε παντοδαπῶν
ἰατήριον, καὶ πνευμάτων πονηρῶν ἐλαφήριον, καὶ συν-
τόμως εἰπεῖν, παντοίων παθῶν ψυχῆς τε καὶ σώμα-
τος τοῖς ἐγγίζουσιν ἀλεξητήριον.

Οὕτως ὁ ἱερὸς τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος πολλῶν B
θλίψεων ἐν γῇ πειρασθεὶς, καὶ ὡς χρυσὸς ἐν χω-
νευτηρίῳ δοκιμασθεὶς, καὶ ἄξιος ὅπως ἀποδεχθεὶς
τοῦ Θεοῦ, τῆς ἐν οὐρανοῖς μακαριότητος καὶ τῆς ἐν ὑψη-
λοῖς τῶν ἁγίων καθηξιώθη τιμῆς. ἐματαιώθη δὲ
ἡ σκοτία, διώξασα μὲν τὸ φῶς, οὐ καταλαβοῦσα
δέ. τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ἀπηργέτησαν, ὅσῳ πλέον
φήθη λυπεῖν. διώκουσα γὰρ, ἵνα πατήσῃ καὶ κα-
ταχωχήσηται, ἐκοντῆς μὲν τὸ φῶς ἐμάκρυνε,
προσεγγίσαι δὲ παρεσκάσατο καὶ μὴ βουλομένῃ
τῷ ἀγαθῷ τοσοῦτον, ὅσον ἑαυτῇ τῷ κακῷ διὰ
τῆς πολυμηχάνου σκαγγαλιᾶς προσφωτεώσατο.

Δέκα μὲν οὖν ἔτη τὸ δεύτερον, τὰ πάντα δὲ C
τριάκοντα καὶ μικρόν τι πρὸς, ὁ μέγας ἀρχιερατεύ-
σας Ἰγνάτιος, ὀγδοηκοστὸν δὲ ἤδη γεγονὼς ἔτος,
ἐν εἰρήνῃ πρὸς τὸν Ἀρχιερέα τὸν μέγαν ἀνελήφθη
Χριστόν.

Ὅσοις μὲν οἷς καὶ ἡλίκοις αὐτὸν περασίοις ὁ ἐν
αὐτῷ δοξαζόμενος ἐδόξασε Κύριος, καὶ ἔτι δὲ
δοξάζων οὐ διαλιμπάνει, ἰσοῤῥίας ἔργον, καὶ οὐ τοῦ
παρόντος ἂν εἴη διηγεῖσθαι καιρός. ὀλίγα δὲ ἐκ
πολλῶν, καὶ ὅσα τινὶ αὐτῷ μὲν πίστιν, τινὶ τοῦ Θεοῦ
δὲ ἐν αὐτῷ χάριν μετρίως ὑποδείκνυσιν, ἐπιτόμως
ὑπομνήσαντες, πῇ κατὰ μέρος ὡς ἀριθμὸν ὑπερ-
βαίνοντα παρήσομεν.

Παῖς γὰρ ὡς ὀκτὼ ἢ καὶ ἐννέα καθεστὼς χρόνων, D
πνεύματι ἀσθενείας πληγεὶς, καὶ ἀθρόως παρειθεὶς
ὅλος, ἢ μόνον ἀναυδος πάντη καὶ ἀνήκοος, ἀλ-
λὰ δὴ καὶ ἀκίνητος ὁλοπελῶς γεγονὼς, καὶ ὑπὸ τῶν
ἰδίων αὐτὸ βασταζόμενος, τῷ κοινῷ τῶν πιστῶν ἀ-
γρείῳ, τῷ ἱερῷ τοῦ Θεοφόρου πατρὸς προσείπεται
τάφῳ. δὲ ἡμερῶν δὲ τεσάρων τῆς τοῦ ἁγίου κατα-
ξιωθεὶς ἐπισκέψεως, ὑγιὴς ὅλος ἐξελθὼν ἔξω, ἐλάλει τοῖς παροῦσι καὶ
ἤκουεν, αἰνῶν τὸν Θεὸν, καὶ τὰ θαυμάσια ἀναγ-
γέλλων τοῦ ἁγίου.

Ἄλλος, πάλιν ἐξ ἐπηρείας οἶμαι καὶ ζήτου τοῦ E
πονηροῦ, ἐπιληψίᾳ ἐλωκῶς πάθει, δεινῶς ἐξανέ-
στραπτο μὲν τὸ σῶμα, παρήρητο δὲ καὶ τοῦ κατὰ φύ-
σιν φθέγματος τινὶ φωνῇ, ὡς ἐλεεινόν τι αὐτὸν καὶ
δυσέντευκτον θέαμα προκεῖσθαι. ὅτος ἐπεὶ ἀδιστά-
κτῳ πίστει ἐπεκαλεῖτο τὸν ἅγιον, ὁρᾷ μὲν αὐτὸν
ὄναρ ὥσπερ τινὶ κλεῖδα κατέχοντα τῇ χειρὶ, καὶ
ταύτῃ τῷ σώματι αὐτοῦ ἐνσεμβαλόντα, καὶ ὡς δῆ-
θεν θύραν ἀνοίγοντα, συσρέψαι, καὶ πρὸς αὐτὸν
εἰπεῖν· εἰ οἶδας, τίς εἰμι ἐγώ; τὸν δὲ μὴ εἰδέναι
φάμενον, ἀκοῦσαι πρὸς αὐτοῦ, ὡς αὐτὸς εἴη Ἰγνά-
τιος πατριάρχης· καὶ ἰδοὺ, φησὶν, ἀπὸ τοῦ νῦν κα-

est dominica virtute factum: nam magno illo antistite procellam invisibiliter increpante, fluctibus leniter cadentibus, placida mare constitit aura. Ergo curatores funeris serenatum mare Dominum concelebrando trajiciunt, atque in nobile templum cælestis militiæ principis atque archangeli ædificatorem illius Ignatium & cultorem deportant, atque ad dexteram ædis partem magna cum veneratione marmoreo conditum tumulo reponunt, morborum nempe variorum medicam quasi officinam, ubi & spiritus infesti pelluntur, omnisque generis ægri (ut compendio dicam) tum corporis, tum animi morbis, cum tumulo admoventur, potenter curantur.

Ita vir Dei in terris multis ærumnis conflictatus, & tamquam aurum in fornace probatus, atque ita dignus Deo exhibitus, cælestem beatitudinem & honorem in excelsis, quo fruuntur sancti, consecutus est. Stulte vero egerunt tenebræ lumen persecutæ, quod nunquam apprehenderunt: immo tanto magis profuerunt persequendo, quanto magis illud a se vexari putaverunt. Nam dum persequerentur lumen hoc, ut captum conculcarent, & inde illi insultarent, lucem quidem a se quam longissime repulerunt, illamque vel nolentes tanto propius summo bono admoverunt, quanto se magis cum maio extremo deterrimis suis consiliis conjunxerunt.

Ergo Ignatius iterum patriarcha decennio præfuit; tricennium vero, pauloque amplius, universe magnus antistes solium tenuit; annorumque octoginta in pace ad magnum illum pontificem Christum est profectus.

Porro quot ac quantis illum Deus signis ac prodigiis celebrarit, & celebrare semper in illo celebratus Dominus non desinat, non hujus instituti operis est, sed historiæ & justi voluminis labor. Ego de multis pauca (nam singula persequi infinitum sit) quæ tamen Dei gratiam, & ipsius fidem mediocriter declarent, compendio exponam.

Puer octennis, summum novennis, morbo perculsus, ac totus repente fractus, non solum usum linguæ & aurium amiserat, sed membris omnibus captus, a suisque gestatus, ad communem credentium, sacramque curationum officinam, ad sancti (inquam) patris tumulum projicitur: quartoque die sancti auxilio dignatus, confestim suis insistens vestigiis consurrexit; portaque sua manu aperta, sanus integerque egressus, obviis quibusque loquebatur, & audiebat, immensas Deo gratias agens, & sancti enarrans miracula.

Alius invidia, reor, cacodæmonis epilepsia vehementer correptus, os fœde distorserat, & naturali vocis sonitu orbatus erat ut miserabile juxta ac triste spectaculum oculis proponeretur. Hic firmissima fide, ope sancti implorata, per nocturnam speciem videt Ignatium manu clavem gestantem, & ori suo admoventem, ac vertentem, quasi inde januam aperiret, ad se dicere: nostin', qui sim? negantem, postea audivisse ab illo, Ignatium esse patriarcham. Et ecce jam nunc, inquit, es curatus. Postea experrectum, adeo salvum & incolumem repertum,

uti ne vestigium quidem in se morbi deprehenderet.

Alius item dysenteria laborans jam in extremis erat, & a medicis conclamatus: qui tamen, ut sancti opem e longinquo plena fide implorabat, spectat hunc per somnum sibi assistentem, bonumque animum habere jubentem, & illico siccata alvus constitit, cibique orexis roversa, hominem perfectæ restituit incolumitati.

Femina quoque nupta viro, triumque liberorum parens, aridis semper & siccis erat papillis, ita ut statim partus suos cogeretur alienis nutricibus alendos committere; donec propinquis venit in mentem, ut ad sanctum properarent: ubi absterso e sancti viri coma liquore, & recens enixæ ad sorbendum propinato, subito tanta lactis copia redundare visa est, ut plus quam fuerit necesse, papillæ lactis suppeditarent. Atque id non ei soli, sed alteri quoque eodem naturæ laboranti morbo narratur accidisse, quæ pariter ex eodem capillamenti illius desumpto liquore sanitatem recuperarit.

Alia nobilis item & illustris matrona, quæ nobili viro in matrimonium collocata, pluribus annis infecunda sterilisque erat, mariti fide ad cineres viri sancti procumbentis, oleoque sancto inde uxori allato, atque ex fide allito; illa magno pontifice suppliciter invocato, fecunda subito reddita, prolem edidit numerosam.

Enimvero non ii dumtaxat, qui sacram complexi tumbam, hæc miracula sunt experti: peregrinis etiam, & ultima terrarum incolentibus, Deo plenus pater adest imploratus. Cujus rei amplissimus testis prætor est Siciliæ, qui id sanctissime juratus affirmavit. In Agarenos (Siciliam invadentes) pugnaturus, cum ingenti cura pavoreque angeretur, magnum Ignatium in auxilium ardentibus votis invocat: qui (inquit prætor) manifestus in aere velut albo insidens equo me monuit, ut in dexteram partem flecterem agmen, illicoque gloriam Dei me visurum. Quod cum præfectus Musilices nomine fecisset, ingenti prælio devictos hostes cepit.

Quo pacto vero feminæ alterius admirandum casum, & stupendum amplius viri sancti in illa auxilium reticebimus? Quæ cum marem ferret utero, & jam doloribus partus proximis urgeretur, puer in pedes editus, & hærens progredi non potest amplius: parturienti interim acutissimi intolerandique cruciatus augentur. Cumque jam in eo res esset, ut femina simul cum puero interiret, medici vulnerarii adsunt, ut fetum membratim divisum per partes extrahant. Sed meliore providentia numinis, magnum nostrum miraculorum patratorem in memoriam revocant. Et forte quidam ex præsentibus minimam ex reliquiis veli illius partem in funeris cura ante populis fidelibus distributi profert, Ignatiique ope im-

A θέστηκας ὑγιής· ἔξυπνον δὲ τοῦτον γενόμενον, ὑγιῆ παντελῶς ἑαυτὸν εὑρεῖν, ὡς μηδέποτε ἴχνος τοιαύτης ἑωρακότα κακώσεως.

Ἄλλος πάλιν νόσῳ κοιλιακῇ περιπεσὼν, καὶ πρὸς ταῖς ἐσχάταις ἠγγικὼς δι' αὐτὴν ὥραις, τῆς μὲν ἀπὸ τῶν ἰατρῶν βοηθείας λοιπὸν ἀπέγνω, τὸν ἅγιον δὲ πόῤῥωθεν ἐξ ὁλοκλήρου πίστεως ἀνακαλούμενος, ὁρᾷ μὲν τοῦτον ὄναρ αὐτῷ παρεστῶτα, καὶ εὐθυμεῖν ἐπαγγελλόμενον. αὐτίκα δὲ τῆς ῥύσεως ἀναξηρανθείσης τῆς γαστρὸς, εἰς τροφῆς ἔφεσιν ὁ κάμνων καὶ τελείαν ὑγείαν ἀποκαθίσταται.

Πάλιν γυνήτις ἀνδρὶ νομίμως συνοικοῦσα, καὶ παίδων μήτηρ γεγονυῖα τριῶν, ξηρὰν πάντῃ καὶ ἄνικμον προέβαλλε τὴν θηλὴν, ὥστε τὰ ὑπ' αὐτῆς τικτόμενα βρέφη παραυτὰ ξέναις ἐκδίδοσθαι τιθηνεῖσθαι τροφοῖς, ἕως ἐπὶ νοῦν ἦλθε τοῖς οἰκείοις αὐτῆς τῷ ἁγίῳ προσδραμεῖν. καὶ δὴ τῶν ἁγίων αὐτοῦ τριχῶν ἀπομυρισθεισῶν, καὶ τῇ ἀρτιτόκῳ πιεῖν δεδωρημένων, ἐπὶ τοσοῦτον εὐθὺς γαλοῦχος ἀπεφάνθη, ὡς καὶ πολὺ πλέον τῆς χρείας τὸ γάλα τῶν μαζῶν καταῤῥεῖν. καὶ τοῦτο οὐκ εἰς μίαν μόνην φασὶ γυναῖκα γεγονέναι, ἀλλὰ καὶ εἰς ἑτέραν πάλιν τῷ αὐτῷ κάμνουσαν ἀῤῥωστήματι τῆς φύσεως, διὰ τῆς ὁμοίας τῶν ἁγίων τριχῶν ἀπομυρίσεως τῆς ὁμοίας ἰάσεως τυχεῖν.

Ἄλλη δὲ πάλιν γυνὴ τῶν εὐγενῶν καὶ περιφανῶν, καὶ αὐτὴ νομίμως ἀνδρὶ ἐπιδόξῳ συνοικοῦσα, ἐν ἔτεσι πλείοσι στεῖρα καὶ ἄπαις ἐγνωρίζετο. τοῦ ἀνδρὸς δὲ πίστει τῷ τάφῳ προσπεπτωκότος τοῦ ἁγίου, καὶ ἔλαιον ἅγιον ἐκεῖθεν εἰληφότος τῇ γυναικὶ, κἀκείνης ἐκ πίστεως ἀλειψαμένης, καὶ τὴν τοῦ μεγάλου Ἀρχιερέως εὐχὴν ἐπικαλεσαμένης, παραυτίκα τῶν τῆς στειρώσεως ἀπελύθη δεσμῶν, καὶ λοιπὸν τέκνων πλειόνων ἀναδείκνυται μήτηρ.

Ἀλλ' οὐ μόνον τοῖς τῷ ἱερῷ τάφῳ πελάζουσιν αἱ θαυματουργίαι τοῦ ἱεράρχου πηγάζουσιν· ἀλλ' ἤδη καὶ τοῖς ἐπ' ἀλλοδαπῆς γῆς, καὶ τὰ ἄκρα τῆς οἰκουμένης οἰκοῦσιν, ἐπικαλουμένοις ὁ θεόληπτος πατὴρ ἐπιφαίνεται. καὶ τούτου μάρτυς ἡμῖν ἀψευδὴς ὁ τῆς Σικελίας στρατηγὸς, φρικτοῖς ὅρκοις πληροφορῶν, ὡς μέλλων εἰς πόλεμον συμβαλεῖν ἐν Σικελίᾳ τοῖς Ἀγαρηνοῖς, καὶ ἀγῶνι πολλῷ συνεχόμενος, καὶ τὸν μέγαν Ἰγνάτιον εἰς συμμαχίαν θερμῶς ἐπικαλούμενος· εἶδον, φησὶν, αὐτὸν ὀφθαλμοφανῶς ἐπὶ τοῦ ἀέρος ὥσπερ ἐφ' ἵππου λευκοῦ καθήμενον καὶ παρεγγυώμενον, πρὸς τοῖς δεξιοῖς μέρεσιν ὁδηγεῖν τὸν στρατὸν, καὶ τὴν δόξαν εὐθὺς καθορᾷν τοῦ Θεοῦ. ὃ καὶ πεποιηκότα τὸν στρατοπεδάρχην· Μουσιλίκης δὲ ὄνομα τῷ ἀνδρί· κατακράτος τοὺς ὑπεναντίους ἑλεῖν.

Πῶς δὲ τὸ τῆς γυναικὸς ἐκείνης θαυμάσιον πάθος, καὶ τὴν θαυμασιωτέραν ἐπ' αὐτῇ τοῦ ἁγίου παραδοξοποιΐαν σιωπήσαιμεν, ἥ τις ἄῤῥεν ἐγκυμονοῦσα, καὶ ὠδίνουσα ἤδη πρὸς τὸ τεκεῖν, ἐπειδὴ ἐπὶ πόδας τὸ βρέφος κατηνέχθη, οὔτ' αὐτὸ προελθεῖν ἔτι δυνατὸν ἦν, καὶ τῇ τικτούσῃ ὀξυτάτας καὶ ἀνυποίστους τὰς ἀλγηδόνας προσετίθη. καὶ ἐπεὶ εἰς ἀμηχανίαν περιέστη τὸ πρᾶγμα, ἵνα μὴ καὶ ἡ γυνὴ συναπόλυται, παρῆσαν μὲν ἰατροὶ χειρουργεῖν τὸ ἔμβρυον, καὶ ἐξέλκειν τεμνόμενον μεληδόν. προνοίᾳ δὲ θειοτέρᾳ τοῦ καθ' ἡμᾶς ὑπεμνήσθησαν μεγάλου θαυματουργοῦ. καί τις ἐκ τῶν παρόντων λείψανον ἔχων τοῦ πέπλου βραχύτατον, τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς αὐτοῦ κηδείας ἐκ πίστεως καταμεμερισμένου τοῖς λαοῖς, καὶ τοῦτο προαγαγὼν, καὶ τὸν ἅγιον ἐπικαλεσάμενος, ἐπειδὴ μόνον τῇ

ὀσφύϊ

ANNO CHRISTI 869.

VITA IGNATII PATRIAR.

ὀσφῦϊ περιῆψε τῆς γυναικὸς, περιέρραναι μὲν τὸ βρέφος ἅθδος ἐπὶ κεφαλὴν, ἀκινδυνώως δὲ λοιπὸν γενηθὲν, Ιγνάτιος πρὸς τῆ γεννητόρων κατωνόμασε, εἰς ὑπόμνησιν ἧκων ὅθ' τὸ ὀνόματος τῆς ἐπ' αὐτῷ γενομένης δι' τὸ πατριάρχυ θαυματοποιΐας. τοῦτο τί τῆ Αποστολικῶν τεράτων ἀπολείπεται; Ἦστο τί τὸ ἐν Πέτρῳ κὴ Παύλῳ δυνάμεως ἐνδεῖ; ἡ γὰρ ἐν ἐκείνοις ἐνεργοῦσα χάρις τὸ πνεύματος, ὡς κὴ δι' ὧ σουδαρίων κὴ σιμικινθίων ἐκείνων θαυμασιώτατα δρᾶν, αὖτη κὴ νῦν δι' τὸ Αποστολικὸ τότυ ἀνδρὸς, νέα ὡς ἀληθῶς θεοφόρυ, κὴ διὰ τῆ ἐπὶ τὸ σκίμποδος ἱμαλίων τῆ τῷ ἱερῷ λειψάνῳ ἐγγισάντων, κὴ δι' τῆ σιδηρῶν κλοιῶν, οἷς τὸς ἱερὸς πόδας ἄνδρες κατέκλεισαν ἀσεβεῖς, τὰ ὅμοια πιςεύεται δρᾶν εἰς τιμὴ τοῦ Θεοῦ δόξαν, κὴ σωτηρίαν τῆ πιςῶν.

Εῶ λέγειν, ὅσυς νεφριτικῷ πεπυρωμένυς νοσήματι, κὴ ἐκπνοῦς ἐπικαλεσαμένυς ἐθεράπευσεν· ὅσυς λεπρὸς κὴ ἐλεφαντιῶντας ἐκαθάρισε, κὴ λυφλοὺς ἐφώτισε, κὴ παρειμένυς ἀνώρθωσε, κὴ ξηρὰς χεῖρας κὴ πόδας ἔχοντας ἰάσατο. ἀφίημι κὴ ὅσυς ὑπὸ πυρετῶ κὴ ῥίγυς τρυχομένυς, κὴ ὅσυς ὑπὸ πνευμάτων πονηρῶν ἐταζομένυς ἄχρι κὴ τήμερον ἴαται, κὴ δι' τῆς τιμίας ἀλύσεως πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, νόσον κὴ πᾶσαν μαλακίαν ἀποκαθαίρων τῆ ἐν ἀληθείᾳ κὴ πίσει προσφεύγοντων τῇ ἁγίᾳ θεραπεύει σορῷ. ὐδὲ γὰρ εἰ βελητείημεν, τυῦτα τῷ λόγῳ δυνατὸν ἐξαριθμεῖσθαι. ἑνὸς δὲ ἔτι μνημονεύσαντες τῆ θαυμασίων, ὀλίγα τῆ μὴ τιὼ τὸ ἁγίυ κοίμησιν ἱσορημένων ἔτι τῷ λόγῳ συνάψομεν. πῶς γὰρ τὸ Λυδὸ σακελλαρίυ σιωπῇ τὸ πρᾶγμα παραπέμψομεν; ὃς ὑποβολῇ Φωτίυ τὸ ἀναιδὸς εἰς τὸ μοναςήριον εἰσελθὼν, ὥστε πάντας τὸς τῷ ἁγίῳ τάφῳ προσλιπαροῦντας ἀθυμεῖς μὴ μαςίγων ἐξώσαι κὴ ὕβρεων· κὴ τῦτο δεδρακὼς, προστιθῆσι κακὸν τῷ κακῷ, κὴ προσάσει πλησιαίτατα τὸ ἱερὸ τάφυ κατρύσειν, κὲ εἰς βάθος ἀνασκάπτειν τιὼ γιῶν, πρόφασιν μὲν, ὡς ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ πρώιυ ὑπὸ τὸ πατριάρχου χρυσίου κατωρυβέντος πολλὸ. τὸ δ' ἀληθὲς, ὡς ἂν ἀτιμίαν τῷ τιμίῳ λειψάνῳ προστρίψαιτο. ὅτως αὐτῷ ὁ φθόνος πάντη κατακεχυσμένος τῆς μανιώδους ψυχῆς, ὐδὲ μὴ τὸν θάνατον ἠμεῖν εἶα. ἅμα δὲ τῷ λόγῳ τοῦ ἀθεμίτυ ἐκείνυ προσάγματος, κὴ θεήλατος τὸν ἀσεβῆ μετῆλθον ὀργή. ἐνταῦθα μόνον ὐκ ἀναχωμένης ἐπ' αὐ ὧ τῆς τὸ Θεὸ μακροθυμίας, ἀλλ' ὀξυτάτιυ ἐνδίκως ὑπενεγκέσης τιὼ τομιύ. ἅθδος ἓν μεγάλα βοῶν ὁ σοβαρὸς οἷα σφαγιαζόμυος, ἄνωθέν τε κὴ κάτωθεν τῷ οἰκείῳ αἵματι κρουνηδὸν περιῤῥαινόμενος, κὴ φορήδιυ οἴκαδε ἀναγόμυος, ἄφωνος ἐν ἡμέραις τέσσαρσιν ἀπέψυξε τιμωρόμυος.

Τοιαῦτα τὸ ἡμετέρυ πατρὸς τὰ διηγήματα. τοιαῦτα τὸ καλὸ ποιμένος τὰ προτερήματα. ὅπως ὁ μακαριώτατος κὴ ζῶν ἐπὶ γῆς ὀνομαστός τε ἰῶ κὲ χρισοφιλέστατος, πάντα λέγων κὴ πράττων εἰς δόξαν Θεοῦ κὴ τῆς ἐκκλησίας οἰκοδομιύ· κὴ πρὸς Θεὸν μετασὰς, ὠφελιμώτατος κὴ σωτήριος, ὡς ἀμέσως ἐντυγχάνων ὑπὲρ ἡμῶν τῷ Θεῷ.

Τί δὲ ὁ λεγόμυος Φώτιος; ἆρα τιὼ ἐπ' αὐτῷ γνωμοδίῳ κείσιν ὡς ἔνδικον καταδεξάμυος, τῆ πολυπλόκων ἀπέσχετο διαβουλίων; ἢ ὑπὸ τιὼ κραταιὰν τοῦ Θεοῦ χεῖρα ταπεινωθεὶς, τῆς θείας ἑαυτὸν ῥοπῆς ἐξῆψε λοιπόν; ἢ τέλεον μὲν τῆς αὐτῆ κακομηχανίας ὐκ ἐξέστη, μετεμόπερος δὲ ἑαυτῆ κὴ ἐπιεικέστερος διὰ τῆς κατακρίσεως κατέστη;

plorata, ad ilia admovet, feminaque tacta solum, infans repente in caput versus, indeque salvus & incolumis editus, Ignatius a parentibus, ut ab ipso nomine sibi impositio rediret in memoriam miraculi a patriarcha perpetrati, est appellatus. Et hoc cur apostolicis illis prodigiis inferius ducatur? Quid Petri & Pauli virtuti cedit? Vis enim Spiritus sancti in illis efficiebat, ut sudaria & semicinctia illorum ingentia signa ederent. Hæc eadem modo per apostolicum hunc virum, novum vere deiferum, effecit, ut velamenta feretri, quæ sacras illas reliquias tantum contigerant, compedesque ferreæ, quibus impii homines sacros illius pedes pressserant, non minora ad Dei laudem, fideliumque salutem fecisse credantur.

Mitto dicere, quot renum doloribus confectos toto animo rogatus curarit: quot elephanticos seu leprosos absterserit, quot cæcos illustrarit, fractos & jacentes erexerit, & qua manibus, & qua pedibus aridos restituerit. Prætereo febrientes, aut ab improbis spiritibus tortos, quot sanarit, hodieque sanet, ac per veneranda vincula omnes prope morbos, omnesque ægritudines pellat curetque eorum omnium, qui sincera fide ad sacrum illius tumulum confugiunt. Neque sane, quamvis volens, possim omnia dicendo percensere. Unum tamen illud miraculum adjungentes, pauca ex iis quæ post viri sancti mortem evenisse narrantur, historiæ adjiciemus. Etenim quo pacto Lydi illius sacellarii facinus silentio prætereamus? qui ab impudente Photio submissus in cœnobium venit, ut ægros omnes ad sepulcrum illius supplicantes, conviciis & flagris exigeret. Quo facto scelus addit sceleri: terram enim proximam sacræ tumbæ alte jubet effodi; in speciem quidem, quasi ingentem auri vim patriarcha illic condiderit; reipsa autem, ut sacris ossibus contumeliam irrogaret, adeo animum hominis furiosum invidia occuparat, uti ne post mortem quidem (Ignatii) ab illo cesserit. Simul ac enim hoc ille verbo impie edixerat, vindicta numinis impium prosecuta est: hic dumtaxat Dei patientia se diutius continere non potuit, sed e vestigio plagam inflixit. Ergo superbus ille horrendum boans, & tanquam victima supra infraque sanguine diffluens, domumque delatus, elinguis intra quatriduum a Deo punitus expiravit.

Hæ sunt rerum a patre nostro gestarum narrationes. Hæ boni pastoris prærogativæ. Ita beatissimus ille dum in terris ageret, se quam sanctissime religiosissimeque gessit, rebus omnibus ad Dei laudem & ecclesiæ ædificationem relatis: & per mortem ad Deum profectus, nobis apud illum salutaris juxta ac utilissimus est patronus, ut qui Deo præsens citra ullum medium interpellat pro nobis.

Quid autem is qui dicitur Photius? an judicium de se rite factum est veritus, atque impia consilia abjecit? An sub potenti manu Dei humiliatus, divinæ se deinceps voluntati commisit? An perseveravit quidem in improbis machinationibus suis semper, sed ex damnatione sui ipsio æquior

& mo-

& modestior est redditus ? Nihil minus Toto illo decennali exilio infinitas technas & insidias adversus sanctum impia mente molitus est . Cumque illum irretire capereve nullo modo posset , imperatoris animum sibi conciliare tentat . Ergo artibus omnibus strophisque in consilium adhibitis , reperit viam , qua imperatoris simplicitatem levitatemque caperet , & vide quam probabilem , & ipsius ingenio dignam . Observatis enim nominibus singulorum , ipsius , inquam , imperatoris Basilii , & Eudociæ Augustæ conjugis , liberorumque , Constantini , Leonis , Alexandri , Stephani ; ex primis singulorum nominum literis compositis componendæ fraudis occasionem arripit . Historiam enim , sive genealogiam , quæ nusquam est , aut fuit , contexens , Tiridatem illum inclytum Armeniæ regem , qui sancti Gregorii martyris ævo imperitavit , stirpis caput fingit . Ex illo , nominibus pro arbitratu excogitatis , gentem deducit , & alios ex alio fabulosa narratione condit . Quando demum ad parentem Basilii pervenit , scripsit , nascturum ex eo talem plane virum , qualis ipse erat Basilius , eique nomen esse Beclas ; quem omnium retro regum felicissime & diutissime regnaturum vaticinatur : innumeraque mendacia , quibus auditorem capi intelligebat , in librum suum concenturiat , & litteris Alexandrinis in vetustissima charta ad ipsam antiquitatis speciem expressis conscribit , atque theca , seu tegumento ex antiquissimo codice detracto vestit , atque in illa nobili palatinaque bibliotheca clam reponit .

VITA IGNATII PATRIAR.

ANNO CHRISTI 869.

Administer & fidus illi in hac scena & fabula Theophanes erat , palatinus ea tempestate clericus , habensque apud imperatorem eruditionis opinionem , ac postea in improbæ operæ præmium episcopus Cæsareæ Cappadociæ creatus . Hic commentitium hunc libellum in bibliotheca , ut dictum est , repostum , opportuno tempore extrahit , imperatorique librum , velut ceteris omnibus admirabiliorem & arcanis refertiorem , exhibet : simulatque neque se , neque mortalium quemquam ejus mysteria , præter unum Photium , assequi posse . Ergo extemplo ad Photium mittitur . Prætexit ille , nulli posse arcanum illud , nisi soli imperatori committi , de quo illud ipsum perscriptum esset . Quid igitur ? capitur imperatoris salicitas hac fabula , & cum Photio in gratiam redit . Solent enim fauslæ , quamvis vanissimæ prædicationes excelsam & gloriæ appetentiorem indolem eludere & enervare , penitusque in suam potestatem redigere . Hæc inter Basilium & Photium origo familiaritatis . Hinc ecclesiæ tranquillus status funditus eversus . Hæc primæ turbæ & dissensionis redintegratio . Hinc assiduus in palatio Photius benevolentiam imperatoris furtim colligebat , & demum suis præstigiis & morum illecebris totum sibi virum vindicavit . Extitit mox & alia necessitudinis occasio , Theodorus ille habitu vesteque in speciem monachus , sed omnium improbotum improbissimus , & versutorum versutissimus , Santabarenus , inquam , de quo ,

Α ἐδαμῶς. πάντα δὲ τὸν δεκαετῆ χρόνον τῆς ὑπερορίας, μυρίας κατὰ τῦ ἁγίου κακονοίας κινῶν, ἐπειδὴ πανταχόθεν ἀνάλωτον αὐτὸν ἑώρα καὶ ἄληπτον, τῦ βασιλέως ἐφ' ἑαυτὸν τὴν διάνοιαν ἐπισπάσασθαι μηχανᾶται· καὶ πᾶσαν μὲν βουλὴν, πᾶσαν δὲ τεχνικὴν λογισμῶν πρὸς τῦτο κινῶν, ἄρρενα ὁδὸν λοιπὸν, δι' ἧς τῆς ἁπλότητος, ἤτοι κουφότητος κατωρχήσατο τῆς βασιλικῆς. καὶ σκοπεῖτε ὡς πιθανὴν, καὶ τῆς ἐκείνου ψυχῆς ἀξίαν. τῶν ὀνομάτων γὰρ ἕκαστον περισκεψάμενος, αὐτῦ δὴ φημι Βασιλείου τῦ βασιλέως, Εὐδοκίας τε τῆς αὐτῦ γαμετῆς, καὶ τῶν παίδων, Κωνσταντίνου, Λέοντος, Ἀλεξάνδρου, καὶ Στεφάνου· ἐξ ἑκάστου δὲ τὸ πρῶτον Β γράμμα λαβὼν καὶ σωτιθεὶς, ἐντεῦθεν λαμβάνει τῆς ἀπάτης τὴν ἀφορμήν. ἱστορίαν γὰρ, ἤτοι γενεαλογίαν τινὰ μήτ' ὄσαν, μήτ' ἂν ποτε γενομένην ἀναπλάσας, Τηριδάτην μὲν ἐκεῖνον τὸν μέγαν Ἀρμενίων βασιλέα, τὸν ἐπὶ τῦ ἱερομάρτυρος λέγω Γρηγορίυ, προπάτορα τίθεται τῦ λόγῳ, ἐξ ἐκείνυ δὲ τινὰ γενεαλογίαν ὀνόμασιν, οἷς ἠθέλησεν, ἐπισωρεύων, καὶ ἄλλυς ἐξ ἄλλων τῇ πλασματώδει κατάγων ἱστορίᾳ, μικρὰ δὴ πρὸς τὸν πατέρα κατῆλθε Βασιλείυ, τοῦτον ἔγραψεν, ὡς ἄνδρα ἡμῖν σήσει τοιῦτον, οἷος αὐτὸς Βασίλειος ἦν· τὸ δὲ ὄνομα εἶναι Βεκλᾶς· ὃν δ' ἂν τυχέσατι καὶ πολυχρονιώτατα τ' ἐξ αἰῶνος βεβασιλδκότων βασιλδσοντα προφητδει. C μυρίοις δὲ ψδδεσιν, οἷς ἤδει γάννυσθαι τυτον ἀκούοντα, τὸ σύγγραμμα καταρτισάμενος, ἐπὶ παλαιοτάτων μὲν τῦτο χαρτίων γράμμασιν Ἀλεξανδρίνοις, τινὶ ἀρχαϊκῷ ὅτι μάλιστα χειροθεσίαν μιμησάμενος, γράφει· ἀμφιέννυσι δὲ καὶ πτύχαις παλαιοτάταις, ἐκ παλαιοτάτυ βιβλίυ ἀφαιρεσάμενος, κἀντεῦθεν τῇ μεγάλῃ τῦτο τῇ παλατίᾳ ἀποτίθεται βιβλιοθήκῃ.

D Ὁ κατὰ ταῦτα δὲ πιστῶς ὑπηρετήσας, καὶ τινὶ ἀπάτῳ αὐτῷ τῦ δράματος συγκατασκδαζόμενος, Θεοφάνης ἐκεῖνος ἦν, κληρικὸς μὲν τότε βασιλικὸς, καὶ δόξαν σοφίας ἱκανῶς ἔχειν παρὰ τῷ βασιλεῖ νομιζόμενος, ὕστερον δὲ Καισαρείας Καππαδοκίας ἐπίσκοπος γεγονὼς, ἆθλον δηλαδὴ τῦτο τῆς κακοτεχνίας ταύτης λαβών. λαβὼν γὰρ τὸ πλασματῶδες ἐκεῖνο βιβλίον, καὶ τῇ βιβλιοθήκῃ, καθὼς εἶπον, ἀποθέμενος, εἴτε ὥρας δδέτυ δραξάμενος, ἐπιδείκνυσι τῷ βασιλεῖ, ὡς πάντων καὶ βιβλίων θαυμασιώτατον καὶ μυστικώτατον ὄν. σκήπτεται ἀπορεῖν, ὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλ' ἀδ' ἄλλος τις, φησὶν, ἀνθρώπων, ἢ Φώτιος, τῦτο διαγνῶναι δυνατὸν ἂν. τίνων δδῦς ἀποστέλλεται πρὸς αὐτόν. σχηματίζεται ἐκεῖνος, μὴ δυνατὸν εἶναι πρὸς ἄλλον εἰπεῖν τὸ μυστήριον, ἢ πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ ὃ καὶ γέγραπται τῷ βασιλέως. τί ὖν; ἡττᾶται λοιπὸν τῆς ῥαδιυργίας ταύτης ὁ Βασίλειος, ἀποτίθεται τινὰ δυσμένειαν, καὶ E εἰς καταλλαγὰς ἐντεῦθεν χωρεῖ. οὐδὲ γὰρ ἡ ἀγαθὴ παρρησία, κἂν ὅτι μάλιστα ψυδδὴς ᾖ, παταχαυνᾶν καὶ ἐκλύειν καὶ ὅλιυ ἑαυτῆς ποιεῖσθαι τινὰ μεγαλόφρονα καὶ φιλοδοξοτάτην ψυχήν. τῦτο πρὸς Βασίλειον τῆς τῦ Φωτίυ φιλίας ἀρχή· τῦτο τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης κατάλυσις, καὶ τῆς πρώτης ἀκαταστασίας ἀνανέωσις. ἐντεῦθεν σωεχῶς τοῖς βασιλείοις ὁ πολυμήχανος ἐπεχωίαζε, κλέπτων μὲν τινὰ διάνοιαν τῦ κρατῦντος, ὅλον δὲ πρὸς ἑαυτὸν τὸν ἄνδρα ταῖς γοητείαις τῶν λόγων καὶ αἰμυλίαις τῶν τρόπων κατασκδαζόμενος. ἐπεχείρει δὲ καὶ ἄλλη-

τις

ANNO CHRISTI 869.

VITA IGNATII PATRIAR.

τις ἀθὺς οἰκειώσεως ἀφορμή. Θεόδωρον γὰρ ἐκεῖνον ἄχει τῷ χήματος τῷ ἰμαλίων ἀββᾶν, πάντων δὲ δεινῶν ὄντι δεινότατον, καὶ πανέργων πανεργότατον, τὸν Σανταβαρλιὼν οἶδ' ὅτι πάντες ἀκούετε· τοῦτον ἐκ οἶδ' ὅπως ὁ Φώτιος ἀρηκώς· καὶ γὰρ τῷ ὁμοίῳ αὐτῷ, κατὰ τὴν παροιμίαν, προσκολληθήσεται ἀνήρ· ὡς ἄνδρα ἅγιον, καὶ διορατικώτατον, καὶ προφητικώτατον, τοῦτο μὲν ἐκ ὄντα, πόθεν; πολλοῦγε καὶ δεῖ· μαντικῆς δέ, μᾶλλον δὲ μαγικῆς, φασὶ, καὶ ὀνειροκριτικῆς, ἥτοι δαιμονιώδους σοφίας καὶ ψυχικῆς μετεχηκότα τῷ αὐτοκράτορι προσάγει, καὶ μυρίοις ἐπαίνοις προσοικειοῖ· καὶ ἐγκόλπιον αὐτῷ ποιησάμενος, τῷ πατριάρχῃ μὲν ἐπεβούλευε, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου ῥίψιν δι' αὐτοῦ καθέως ἐπάγειν ἐπειρᾶτο, ἑαυτῷ δὲ αὖθις ἀνόμως τὴν ἀνάβασιν ἐμνᾶτο. ἐπεὶ δὲ τοῦτο σωνεῖδε σκληρὸν ὄν, φανερῶς εἰς ἱερωσύνην παρὰ τοῦ ἁγίου δεχθῆναι, πᾶσαν ἐμηχανᾶτο μηχανήν. ἀλλ' ὁ πατριάρχης κανόσι Θεοῦ καὶ θεσμοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἀκολουθῶν, καίτοιγε πολλὰ παρενοχληθεὶς, ὐ κατεδέξατο, οὐδὲ τῷ φονίῳ λύκῳ κατὰ τοῦ ποιμνίου πάροδον παρέσχεν, ἵνα μὴ αὐτὸς ἑαυτῷ περιπεσών, καὶ ταῖς ἰδίαις ἐναντιωθεὶς ὁμολογίαις, ἐνδίκως ἀποσερηθῇ τῆς ἱερωσύνης. τὸν γὰρ ὡσανεὶ σωόδῳ κανονικῶς καθηρημένον, ὐ μερικῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ οἰκουμενικῆς, μᾶλλον δὲ ὡς μηδὲ τινὶ ἀρχιὼ ἐνθέσμως τὴ ἱεραρχίας ἀψάμενον πλέον αὐτὸν ἀποκεκηρυγμένον, ἀμήχανον εἶναι διετείνετο ἄνδρ σωόδῳ μείζονος καὶ κυριωτέρας ἀθῳοῦσθαι. ἀλλ' ἐκεῖνος ἐδενὸς λόγου κανόνος ἢ νόμου ποιέμενος, ἑαυτῷ τὰ τῆς ἱερωσύνης ἐπέζευε· καὶ ἤδη πρὸς τοῖς βασιλείοις ἐπὶ τῇ καλουμένῃ Μαγναύρᾳ καταμένων, ἐξάρχους τε προεβάλλετο, καὶ χειροτονίας ἐπετέλει, καὶ ὅσα πρὸς ὕβριν μὲν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, θλίψιν δὲ τοῦ πατριάρχου, ἀπώλειαν δὲ τῆς ἰδίας ψυχῆς, ἀνοσίως ὁ ἀνοσιώτατος εἰργάζετο. ὅπω τῆς βασιλικῆς ἀθείας κατεφρόνει, μᾶλλον δὲ τῆς ἀνοχῆς τοῦ Θεοῦ καὶ μακροθυμίας ὁ δοξοχαρὴς ἐκεῖνος καὶ σκανδαλοποιὸς ἄνθρωπος ὑπερφρονῶν, καὶ πᾶν τὸ περὶ τὸν βασιλέα θεραπευτικὸν καὶ οἰκίδιον ὡσποιέμενος, καὶ τινὶ ἐνδομυχοῦσαν αὐτῷ κακίαν καὶ πονηρίαν πολὺ μᾶλλον ἢ πρώην ἐντονωτέραν ἐπιδεικνύμενος, καὶ τινὶ ἀπὸ τῆς κοσμικῆς δυναστείας πολλῷ πλέον προσλαμβανόμενος ῥοπήν· ὅπω ἔτι μὴ τινὶ τοῦ ἁγίου παρῆλθε μετάστασιν ἡμέρα, καὶ τὸν πατριαρχικὸν ἐπικαταλαμβάνει θρόνον, καὶ τινὶ πάλαι λησεικῇ αὐτοῦ καὶ τυραννικῇ γνώμῃ, καὶ τινὶ κατὰ τοῦ ἁγίου λύσσαν ἀνανεούμενος, πάντας μὲν τοὺς οἰκείους ἐκείνου θεραπευτὰς φυλακαῖς καὶ πληγαῖς καὶ ἐξορίαις καὶ θλίψεσιν ἀνηκέστοις περιέβαλεν· πάντας δὲ τοὺς ἀντιλέγοντας αὐτοῦ τῇ ἀνόδῳ, ὡς ὐ κανονικῶς, ἀλλ' ἀθέσμως καὶ παρανόμως γεγομένῃ, μυρίαις ἐπινοίαις κατεσκεύαζεν· οὓς μὲν δώροις καὶ ἀξιώμασι, καὶ θρόνων μεταθέσεσι πρὸς τινὰ μετ' αὐτοῦ κοινωνίαν ἐπαγόμενος· οὓς δὲ συκοφαντίᾳ, καὶ ἐπ' αἰσχρυρηγίαις ἀῤῥήτοις ἐξασύρων τὸ πρῶτον, καὶ ποικίλως ἐξαλοιδορούμενος, εἶτις αὐτῷ αὐτῷ μὴ ταῦτα κοινωνεῖν ἀνομολογήσειν αὔραις φέρειν ἐξαπίνης ἐκεῖνα πάντα παρεχώρει· καὶ συλλειτουργὸς αὐτῷ σήμερον ὁ ἱερόσυλος χθὲς· καὶ ἱεροφάντης μέγας καὶ τίμιος ὁ κλέπτης καὶ πόρνος καὶ βέβηλος πρώην ὑπ' αὐτοῦ μεθ' ὅρκων ἀποδεικνύμενος. οὓς δὲ πρὸς τινὰ αὐτοῦ κοινωνίαν ἐώρα σεσῳσμένους· ἔνισαντο δὲ πάντες,

opinor, audiviſtis omnes. Hunc neſcio quomodo repertum, (nam pares, ut dicitur, cum paribus facile congregantur) ut virum ſingulari ſanctitate, præſcientia, rerumque futurarum cognitione pollentiſſimum: quibus tamen virtutibus non ſolum caruit omnibus, ſed contra, ut ajunt, magicis præſtigiis, & ariolandi, conjectandi, incantandi, animaſque evocandi artibus inſignis habebatur: hunc imperatori ſiſtit, immenſiſque celebratum laudibus commendat. Cumque jam imperatore intimo familiariſſimoque uteretur, Photius per eum patriarchæ Ignatio inſidiatur, ſedemque amiſſam occulte recuperare conatur, ſibique denuo reditum ſacrilege comparat. Quod tamen ubi fore difficile ſenſit, aperte, ut in ſacerdotium reſtitueretur, a viro ſancto omni ope contendit. Sed patriarcha canonum divinorum, legumque eccleſiaſticarum obſervantiſſimus, tametſi vehementer ſolicitatus, illum tamen haud admiſit, nec graſſanti lupo reditum ad Chriſti caulam indulſit, ne ſecum ipſe pugnaret, ſuaſque oppugnaret ſubſcriptiones, meritoque deinde de gradu dignitatis deturbaret. Nam a ſynodo rite exauctoratum, non modo provinciali, ſed etiam generali, immo qui nec ab initio quidem unquam legitime ſedem ſacram occupaſſet, atque inſuper publice damnatus eſſet, niſi majorem & amplioris auctoritatis ſynodo non poſſe abſolvi contendebat. At ille canonibus legibuſque contemptis, ultroque ſibi ſacerdotio denuo arrogato, ſedebat in regia Magnaura dicta, conſtituens exarchos, & ſacros ordines conferens. Nam quidquid ad eccleſiæ contumeliam, virique ſancti afflictionem, ſuumque ipſius exitium ſpectabat, ſacrilege profaniſſimus audebat, adeo imperatoris ſimplicitate, immo longa Dei patientia & pœnitentiæ expectatione abuſus homo ambitioſus peſſimique exempli, & palatinis omnibus ſibi conciliatis, ſuaſque in partes traductis, latente intus ſcelere multo quam antea magis apertiuſque prodito, multoque majore quam antea vi ſæcularis poteſtatis comparata, non toto, quam Ignatius obierat, triduo elapſo, tribunal patriarchale, revocata priſtina & patricidali tyrannicaque mente, occupavit; & furore adverſus ſanctum renovato, cunctos illius domeſticos ac ſervos cuſtodiis, verberibus, exiliis, aliiſque intolerandis malis & ærumnis oppreſſit. Provectioni porro illius contra leges & ſanctiones eccleſiaſticas factæ quicumque repugnabant, hos mille artibus expugnavit. Alios quippe muneribus & honoribus permulcendo, vel ſedium epiſcopalium permutationibus, ad ſocietatem & communionem attraxit. Alios primum criminationibus inauditiſque calumniis traducendo, graviterque lancinando; quos tamen eoſdem mox, ſi ſe ad ejus partes adjunxiſſent, cauſa tota ventis commiſſa, abſolvit. Ita qui modo illi ſacrilegus erat, is eidem mox ſymmyſta & comminiſter fiebat. Qui prius fur, adulter, & profanus ab illo juratiſſimo probabatur, ille mox eidem magnus & venerandus ſacrorum antiſtes habebatur. Quos autem in ſententia firmos, ſuam communionem penitus averſari videbat: averſabantur autem omnes qui vere Chriſtiani erant, quique perſuaſum habebant, ſe cum

eo

VITA IGNATII PATRIAR.

ANNO CHRISTI 869.

eo qui a ſancta & œcumenica ſynodo rite ſanctèque damnatus eſſet & depoſitus, ſine ſummo ſalutis periculo & exitio communicare non poſſe: neque cum illo in unum Chriſti corpus coaleſcere, qui millies venerandam Chriſti crucem pedibus conculcaſſet, alioſque omnes per chirographa vi extorta conculcare coegiſſet: hos, inquam, omnes quotquot vinculis flagriſque frangere non poterat, affini ſuo Leoni cognomento Catacalo, biglæ, ſeu vigiliarum præfecto, quem ipſe ad eam dignitatem provexerat, homini ſæviſſimo immaniſſimoque tradebat: qui ut ſe de beneficio gratum exhiberet, miſſos ad ſe cunctos (ut brevi carnificinam illam comprehendam) Liciniana quadam immanitate excruciabat. Ex quibus multos pro veritate ad necem uſque propugnantes ſuſtulit: plures tamen intolerandis victos tormentis, præclari muneris loco, mittenti remittebat. Quis, per Deum immortalem, temporis hujus tempeſtatem & iniquitatem; immo quis tortuoſi draconis illius inſidias & machinationes dicendo aſſequatur? Multos veterator ille perjura lingua calumniatus, aut per falſas criminationes exauctoratos, mox ut cum eo rurſum communicabant, commendatos reſtituebat, & nonnunquam ad majores dignitates transferebat. Deinde ſi quis iterum veſana illius inſania offenſus, ſe denuo ab illius ſocietate abſtinuiſſet, hunc rurſum damnabat; & damnatum, ſi ceſſiſſet, mox admittebat. Tanta gloriæ dominandique ſiti æſtuabat, ut illius cauſa per furioſam ambitionem leges divinas, jura omnia, ſacraque permiſceret. In primis autem hoc agebat, ut ordinationes patriarchæ tranſmutaret, atque ab eo damnatos ſedibus reſtitueret. Sed cum id imperatori non probaretur, videte quid tentarit. Conſecratos a ſancto Ignatio reſecrare conatur. Quod cum æque parum ſuccederet, omneſque indigniſſime ferrent, atque exclamarentur; ne ita quidem defecit iniquitas. Humeralibus & orariis, & aliis ſtatus ſacerdotalis coemptis inſignibus, ſecreto preces ſuper ea quaſdam, (ſi tamen preces, & non potius diræ execrationes appellandæ ſunt) pronuntiabat: ſicque ea ſingulis loco muneris largitioniſque dabat. Atque ut peccatum fieret ſupra modum peccans, ubique jurisjurandi ſacramenta, ubique chirographa exigebat, ſive initiaret, ſive honores & dignitates eccleſiaſticas conferret, ſive epiſcopatus permutaret. Quibuſcumque demum ſe beneficium præſtare cenſebat, hos ſibi obſtringebat, & teſtatiſſimis chirographis exactis ſibi cavebat, ubique ſuam dumtaxat gloriam affectando, noviſque rebus ſtudendo. Neque Dei nutu vel providentia ſibi bene fore unquam credebat, aut ſperabat; ſed per multiplex ingenium ſuum ſeu artificium, immo maleficium, ſeſe communiebat: adeoque totum eccleſiæ ſtatum permiſcebat, omniumque mortalium animos peſſimis exemplis offendebat; atque ut Chriſti nomen blaſphemaretur, impiis artibus ſuis efficiebat.

Ergo ubi iterum patriarchatum invaſit, Theodorum illum (quem ipſe exul Patrarum metropolitam creavit, quem quidam facete Aphantopolis, hoc eſt, nuſquam extantis civitatis metropolitam nuncupabant) hunc, in-

A ὅσοι ἀληθῶς τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἀντέχοντο, τῷ ὑπὸ ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου κανονικῶς ἀναθεματισμένῳ καὶ καθηρημένῳ ἐπικινδύνως λοιζόμενοι καὶ ὀλέθριον κοινωνεῖν, καὶ εἰς ἓν σῶμα τούτῳ συγκεκρᾶσθαι, τῷ μυριάκις τὸν τίμιον τοῦ Χριστοῦ καταπεπατηκότι σαυρὸν, καὶ πάντας καταπατεῖν διὰ τῆς τῶν χειρογράφων ἀπαιτήσεως καταβιαζόμενῳ· τούτων οὖν ὅσους φυλακαῖς καὶ μάστιξι πεῖθειν οὐκ εἶχε, τῷ ὠμοτάτῳ πάντων ἀνθρώπων καὶ ἀπιωτάτῳ παρέπεμπε γαμβρῷ· Λέων δὲ ὄνομα τῷ

B ἵνα μικρῷ λόγῳ τὴν μιαιφονίαν παρασήσω· ἴσα Λικινίῳ τῷ πάλαι τὴν κατὰ τῶν ἁγίων ὠμότητι ἐκρῆτο. καὶ πολλοὺς μὲν ἀνεῖλεν ἄχει τέλος τὸ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐνστάσιν ἐνδειξαμένους· πλείους δὲ τῶν ἀνυποίσων βασάνων ἡττωμένους, ὡς δῶρα τίμια πρὸς τὸν πέμποντα τούτους ἀντιπέστελλε. πῖς ἱκανῶς τὸ τότε καιρὸν τὴν κακίαν, μᾶλλον δὲ τίς τοῦ σκολιοῦ δράκοντος ἐκείνου τὰς ἐνέδρας ἐξείποι καὶ μηχανάς; πολλοὺς πολλάκις ὁ δόλιος δολίᾳ γλώσσῃ συκοφαντῶν, ἢ ἐπ' ἐγκλήμασι δῆθεν καθαιρῶν, εἰ σωέθεντο μὴ τοῦτο κοινωνεῖν, τούτους αὖθις ἀποκαθίστη σωιστῶν, καὶ ἐπὶ μείζοις ἐνίοτε θρόνους μεθιστῶν. καὶ μὴ τοῦτο δὲ πάλιν εἴτις αὖ πρόσωχθηκὼς τοῖς ἀπονοίαις ἀπέχοιτο τῆς κοινωνίας, αὖθις καθήρει τοῦτον, καὶ ἐπανιόντα προσίετο πάλιν. ὅπως ἔτρεχεν ἐν δίψει πάντα κανόνα θεῖον, καὶ πᾶσαν θεσμοθεσίαν ἱερὰν διὰ τῆς αὐτοῦ φιλαρχίας συγχέαι καὶ δοξομανίας. πρὸ τούτων δὲ πάντων πειρᾶται τὴν τῶν πατριάρχων προχείρισιν μεθεῖσαν, καὶ τοὺς καθ' αὑτὸν καθῃρημένους τοῖς ἐκκλησίαις ἀντικαθεῖσαν· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἤρεσκεν ὅπως τῷ βασιλεῖ, ὁρᾶτε οἷον ἐτόλμα. τοὺς ὑπὸ τοῦ ἁγίου πεπελεσμένους ἐπειρᾶτο ἀναχειροτονεῖν· ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο τῶν ἀποπωτάτων ἔδοξε καὶ ἀπιθανότης, οὐδ' ὅπως ἠπόρησεν ἡ πονηρία· ὠμοφόρια δὲ καὶ ὠράρια ὠνεῖται, καὶ

D σεως, καὶ τούτοις ἐν μυχηρῷ οἰκείας ἐπιλέγων ἀρὰς· ἔγε ταύτας ἀρὰς, ἀλλ' ἡ δυσφημίας ἐναγεῖς ὀνομάζειν χρεών· ὅπως ἑκάστῳ λόγῳ φιλοτιμίας ἐδίδου καὶ χαρίσματος. ἵνα δὲ καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρτωλὸς γένηται ἡ ἁμαρτία, παντοῖα ὄρκων, παντοῖα τῶν χειρογράφων ἀπαίτησις, ἐν χειροτονίαις, ἐν ἀξιώμασιν, ἐν μεταθέσεσιν· ἐν πᾶσιν οἷς ἀργεῖν ἐνομίζετο, κατεδεῖτο τότε καὶ ἰδιοχείροις ἐχυροτάτοις ἠσφαλίζετο, παντοίως τὴν ἰδίαν δόξαν ζητῶν, καὶ καιρὸν τοῖς καινοτομίαις· καὶ οὐ δι' αὐτὸν Θεὸν, οὐδὲ διὰ τῆς ἐκείνου συνέσεως ποτε προνοίας ἢ πιστέων, ἢ προσδοκῶν, διὰ τῆς οἰκείας δὲ πολυτεχνίας καὶ κακοτεχνίας ἑαυτὸν ἐπιχειρῶν συνεῖναι, καὶ πᾶσαν ὅλως συγχέων ἐκκλησίαν, καὶ πᾶσαν ὅτου σκανδαλίζων ψυχὴν, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ βλασφημεῖσθαι διὰ τῆς αὐτοῦ κακομηχανίας παρασκευάζομενος.

Μετὰ γοῦν τὸ τὸν θρόνον τὸ δεύτερον κατισχεῖν Θεόδωρον ἐκεῖνον, ὃν ἐν ἐξορίᾳ καθήμενος αὐτὸς μὲν εἰς τὰς Πάτρας ἐχειροτόνησε μητροπολίτην· Ἀφανοπόλεως δὲ τοῦτον ἀσείως οἱ παρ' ἐκείνῳ καταγόμαζον· τοῦτον πρὸς Ἰωάννην τὸν πάπαν ἀποχρισιάρειον

ANNO CHRISTI 869.

VITA IGNATII PATRIAR.

ειον προεχειρίσατο γράψας, ὅτι βίᾳ πολλῇ τῆς ἐκκλησίας ὅλης καὶ τῆς πολιτείας ἀναγκασθεὶς, ἐπὶ τὸν θρόνον ἀνῆλθε καὶ μὴ βουλόμενος. Ἵνα δὲ βεβαιώσηται τὸ ψεῦδος τῆς ἐπιστολῆς, διὰ τοῦ μυσογράφου Πέτρου, ὃς καὶ τὰς Σάρδεις ὕστερον ἔπαθλον τῆς πλασμάτων ἐμπείρου ἐκτήσατο, δι' αὐτοῦ κλέπτει μὲν τὰς σφραγῖδας τῆς βιβλιοθήκης τῆς ὅλων μητροπολιτῶν· σωαρπάζει δὲ καὶ αὐτοὺς μὴ εἰδότας ὑπογράψαι τῷ λιβέλλῳ, πρόφασιν ὡς ἐπὶ μυστικῇ ἀγορασίᾳ. τοσοῦτος τῷ πανουργίαν ἐκεῖνος, καὶ ἠλιθιότης ὑπῆρχε τῷ δεινότητα. πῶς δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν Εὐφημιανὸν ἐκεῖνον παρέλθωμεν σιωπῇ; ὃς Εὐχαϊτῶν μὲν ἐπίσκοπος ἦν, ἐπειδὴ δὲ ὁ Σανταβαρηνὸς τῆς ἐπισκοπῆς ἐκείνης ὡς γείτων ὠρέγετο, τὸν μὲν βίᾳ χολάζειν ἀναγκάζει, τὴν δὲ ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖ. ἃ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἐπισκοπὰς ἐκ τῆς γειτνιαζουσῶν μητροπόλεων, ὅσας ἐκεῖνος ἤθελον, ἀφαιρεῖται, καὶ δίδωσιν αὐτῷ. καὶ οὐ ταύτῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ παρ' ἑαυτῷ καθίζων πρωτόθρονον τοῦτον καθωνόμαζε. καὶ Νικηφόρου μὲν Νικαίας μητροπολίτου ὄντα βιάζεται παραιτησάμενον ὀρφανοτρόφον εἶναι, Ἀμφιλόχιον δὲ τὸν Κυζίκου πρὸς τὴν Νίκαιαν μεθίστησι. καὶ τυχὸν θανόντος αὐτοῦ, τὸν Συρακούσιον ἀντικαθίστησι Γρηγόριον· ὃν καὶ αὐτὸν μετ' ὀλίγον θανόντα οἷοις ἐσέμνυνεν ἐπιτυφίοις, ὡς τῆς μεγάλων πατέρων ἐφαμίλλον βεβιωκότα βίον, δι' ὃδὲν ἄλλο τοσοῦτον, ὅσον ὅτι κατὰ τοῦ ἁγίου καθώσπερ ξυρὸν ἄκρα γλῶσσαν ὁ δόλιος παρέθηξε.

Διὰ ταῦτα καὶ ἔτι πλείω τούτων ἀτοπώτερα ἦλθεν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας καὶ δίθυς μὲν πάντε τῷ βασιλεῖ τέθνηκε Κωνσταντῖνος ὁ τεσσαρακοντούτης καὶ πρωτότοκος υἱός, ὃν καὶ ἅγιον ὁ τολμητίας ὕστερον εἰς τὴν τοῦ παιδὸς χάριν ἐξ ἑαυτοῦ χειροτονῶν, μοναστηρίοις τε καὶ ναοῖς ἀνθρωπαρεσκίᾳ τιμῶν οὐκ ἠνυλαλεῖτο.

Αὐτίκα δὲ καὶ ἡ μεγάλη πόλις Συρακοῦσαι τὴν φερωνύμως ὤλετο πανωλεθρίαν· καὶ πᾶσα νῆσος, καὶ πᾶσα πόλις καὶ χώρα προνομεύεται καὶ καταφθείρεται μέχρι καὶ τήμερον τοῖς ἐχθροῖς, ἐδεμιᾶς ἐκ τῆς ἱερᾶσθαι δοκούντων ἱλεουμένης τὸν Θεὸν προσευχῆς· ἀλλὰ κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἐπλανήθημεν ὄντως πρόβατα, οἷς οὐκ ἔστι ποιμήν. χρονίσασα γὰρ ἡ κακία, καὶ πολλοῖς ὑποδείγμασι παγιωθεῖσα, νόμος νενόμισται τοῖς ἀνομοῦσι, καὶ τὸ ἄθεσμον ἔθος εἰς φύσιν τρόπον τινὰ τοῖς καταφρονηταῖς κατέσκε, ὅλῳ ἐπισωρεύει τῷ Θεῷ τὴν ὀργήν.

Ἀλλὰ τὸ μὲν καθέκαστον ἐπεξιέναι τὰς κακοτομίας καὶ παρανομίας αὐτοῦ τε Φωτίου τοῦ πρωτοστάτου τῆς ὑποκειτῆς καὶ σαρομάχων, καὶ πάντων καθεξῆς τῆς αὐτοῦ διαδόχων καὶ τῆς φιλαρχίας κοινωνῶν, ἱστορίας ἔργον, καὶ ἃ τοῦ παρόντος λόγου σκοπός.

Ἡμεῖς δὲ τὴν ὑπεράπειρον μακροθυμίαν καὶ ἀνοχὴν ὑμνοῦντες τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ, δεχώμεθα τῆς μερίδος ἐξαιρεθῆναι τῆς τὰ σκάνδαλα καὶ τὰς διχοστασίας διὰ τῆς κακίστης αὐτῆς ἐπιθυμίας κατεργαζομένων, κοινωνοὶ δὲ γενέσθαι τοῦ τῆς ἁγίων κλήρου, τῶν διὰ πίστεως καὶ ἀγάπης Θεοῦ, ταπεινοφροσύνης τε καὶ πραΰτητος, τῆς ἐπουρανίου βασιλείας καὶ ἱεραρχίας ἁγίας τοῦ ὑπεραγίου καταξιωμένων, πρεσβείαις τῆς ὑπεραγνοῦ καὶ παναμώμου θεομήτορος, καὶ τῶν ἐκλεκτῶν καὶ ἱερῶν ἀγγέλων καὶ τῶν πανσθενῶν ἀθλοφόρων, καὶ ὅλων

quam, Theodorum ad Joannem papam apocrisiarium destinavit; per quem scripsit, se per vim a tota ecclesia, totaque republica coactum, tribunal sacrum denuo perinvitum consedisse. Atque ut mendacium in epistola scriptum stabiliret, per Petrum a secretis, qui postea ob figmenta Sardium pontifex præmii loco dictus est, omnium metropolitarum signa furatur; adeoque ipsos sibi metropolitas suffuratur ignaros se libello subscripsisse, cum arcanam fundi emptionem prætendisset. Tantus ille & tam insignis fraudum omnium & nequitiarum artifex erat. Sed qua ratione taciti causam Euphemiani illius Euchaitarum episcopi dissimulabimus, cujus episcopatum propter vicinitatem Santabarenus appetebat? Hunc ergo episcopatu cedere cogit, & illi Santabarenum sufficit. Neque id tantum, sed episcopatus etiam, quoscumque ille expetebat, vicinis metropolitis ereptos, huic donat: insuperque juxta collocatum primatem nominabat. Præterea Nicephoro Nicææ metropolitæ, per vim abdicato orphanotrophi curam ac tutelam pupillorum committit. Amphilochium vero Cyzici præsulem Nicæam transfert; cui mox extincto Gregorium Syracusanum subrogat: quem & ipsum mox sublatum hujusmodi Photius epitaphiis ornavit, ut magnis illum patribus vita & virtute æquarit: nec id aliam ob causam, quam quod infelix linguam suam sicut novaculam acuerit in sanctum Ignatium usque in finem.

Has, & his multo plures ac deteriores ob causas venit ira Dei super filios diffidentiæ. Subito namque imperatori filius & carissimus & natu maximus Constantinus est ereptus; quem audax Photius in gratiam imperatoris, per se in sanctorum censum relatum, templis cœnobiisque, ad aucupandam hominum gratiam, colere nihil veritus est.

Deinde etiam magna Syracusanorum civitas horrenda clade periit: insulæque omnes, & cuncta oppida, & omnis provincia hostili manu fœde etiamnum hodie vastatur, diripitur, & pessumdatur, nullo ex iis qui rem sacram administrare videntur, Deum precibus placante: sed, ut scriptum est: *Facti sumus sicut oves errantes sine pastore*. Etenim inveterata tempore iniquitas, multisque exemplis corroborata, pro lege impiis & exlegibus habetur, ipsoque usu & consuetudine corruptelarum in morem & naturam abit, atque adeo iram in se Dei provocat universam. *Matth. 9.*

Enimvero sigillatim percensere omnia quæ novata & impie gesta sunt a Photio architecto & magistro hypocritarum hostiumque crucis, & omnibus successoribus illius & sociis ambitionis, justæ sit opus historiæ, non hujus loci argumentum.

Nos vero infinitam Dei patientiam clementiamque memorantes, Dominum universorum deprecemur, uti nos a sorte eorum qui tot scandalorum offensionumque & dissensionum cupiditatibus suis pessimis auctores extitere, ereptos, sortis sanctorum, qui per fidem & caritatem Dei, humilitatem & mansuetudinem, regno & sacerdotio sancto Dei, qui sanctorum caput est omnium, sunt dignati; precibus intemeratæ purissimæque Dei matris, selectorumque cælitum angelorum, glorioſissimorum apostolorum victorum-

que nobilissimorum martyrum, sanctorumque omnium; cumque omnibus nostri sancti patris Ignatii patriarchæ CP. vere novi confessoris ac deiferi patris, consortes efficiat in Christo Jesu Domino nostro: cui laus, honor, adoratio cum æterno Patre, pariterque æterno & vivificante ipsius Spiritu, nunc & semper, & in omnes omnium sæculorum æternitates. Amen.

VITA IGNATII PATRIAR.

τῶν ἁγίων ταῖς ἀπροσδέκτοις καὶ ἱεραῖς ἱκετηρίαις. πρὸς τούτοις πᾶσι δὲ καὶ τῷ ἐν ἁγίοις πατρὶ ἡμῶν Ἰγνατίῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, τῷ νέῳ ἀληθῶς ὁμολογητῇ καὶ θεοφόρῳ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δοξα & ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις ἅμα τῷ ἀνάρχῳ πατρὶ, καὶ τῷ συναναρχῳ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. ANNO CHRISTI 869.

ENCOMIUM IGNATII PAPÆ.

EX ENCOMIO S. IGNATII patriarchæ Constantinopolitani,

A Michaele monacho presbytero & syncello compositum.

ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΓΚΩΜΙΟΥ ΤΟΥ ΕΙΣ τὸν ἅγιον Ἰγνάτιον τὸν γενόμενον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως,

Σωπατέντος παρὰ Μιχαὴλ μοναχοῦ πρεσβυτέρου καὶ συγκέλλου.

Eodem interprete Matthæo Radero S.I.

ALter hic & eximius, deifer Ignatius, nobilis ex nobilibus, illustris ex illustribus, sanctusque ex sanctis oriundus parentibus Augustis fuit. Nam pater hujus Michael Rhangabus cognomento, avus illi maternus Nicephorus Genicorum fuit; amboque imperium Romanum administrarunt. Sanctus porro Ignatius post ejectum & abdicatum imperio parentem exactus a Leone est Armeno, qui Michaele sceptris exuto, imperium vi occupavit. Ignatius erepta sibi virilitate monachum induit, multisque annis in rerum divinarum studio, & frangendis corporis cupiditatibus desudavit. Mater huic erat Procopia, digna plane, propter excellentem animi virtutem, tali filio mater; quæ & ipsa cum viro suo Michaele Augusta religiosa admodum fuit: patria vero hæc ipsa magna urbs Constantinopolis. Ferunt Ignatium, postquam creatus est patriarcha, divi Jacobi Domini fratris superhumerale nactum, sæpe dum viveret eo ornatum, in eoque sacris operatum esse, & cum eodem post mortem sepultum. Leo tyrannus Ignatium jam viro spoliatum præceptori commisit improbo, & hæresiarchæ truculento, qui modis illum omnibus exagitavit, sævaque imperia præscripsit; quæ si propter corporis imbecillitatem non exhausisset, plagis, nempe non tam ob neglectum officium, quam quod ab illius dogmatis a vera pietate alienissimis abhorreret, rectamque religionem testis admiratione dignus defenderet, crudeliter cædebatur. Deinde tyranno vitæ curriculum demenso, ferulæ subductus, nunquam destitit cum Joannicio prophetiæ dono præstante viro, & Theophane cœnobii Agriani præfecto, confessione fidei & miraculis illustri, familiariter versari; qui illum patriarcham creatum iri, uti factum est, jam ante denuntiarant. Etenim beatissimo Methodio solium vitamque relinquente, Theodora pia Augusta celebrato sanctorum patrum conventu, præsente quoque senatu & universo clero, Ignatium patriarcham dicit. Is Christi gregem multis annis sancte præclareque pascit. Quid demum facit invidia stimulatus cacodæmon? adversus pastorem bonum, virtum concitat præpotentem, Bardam, inquam, Cæsarem, quem a sacris tremendis arcuerat, quod contra jus fasque cum femina inconcessa consuesset. Qua de causa Ignatius throno deturbatur, exilio damnatur, arcta custodia tenetur, vinculis onerator, inedia fameque torquetur. Tum mun-

ΟΝΕΟΣ ὢν καὶ μέγας θεοφόρος Ἰγνάτιος, ἄγχυσις ἐξ ἀγχύων, περιφανὴς ἐκ περιβλέπτων, ἅγιος ἐξ ἁγίων γονέων γεγένητο βασιλέων χρηματισάντων. τοῦτα γὰρ πατὴρ ὁ Μιχαὴλ ἐχρημάτισεν, ᾧ τὸ ἐπίκλιν Ραγγαβέ· πάππος δὲ ὡρὸς μητρὸς Νικηφόρος ὁ ἀπὸ Γενικῶν. καὶ ἄμφω δὲ βασιλεῖς Ρωμαίων γεγόνασι. γέγονε δὲ ὁ θεῖος ὢν Ἰγνάτιος μὴ τὴν τῆς βασιλείας ἔκπτωσιν τῆς πατρὸς ἐκπομπίας, τοῦτο παθὼν παρὰ Λέοντος τοῦ ἐξ Ἀρμενίων, ὃς τυραννίδι τὸν Μιχαὴλ τῆς βασιλείας ἀπώσατο. μὴ γὰρ τὸ ἐκτμηθῆναι τὰ παιδογόνα, ἐκείρατό τε τὴν ἴχα, καὶ ἐπὶ μακρὸν ἀσκητικοῖς ἱδρῶσι τὸ σαρκίον ἐδάμασε. τοῦτῳ μήτηρ ἡ Προκοπία, ἀξία τοῦ υἱοῦ δίχα Ἰησοῦ προσοῦσαν αὐτῷ ἀρετήν· ἡ δὲ βασιλὶς καὶ αὐτὴ σωφρονοῦσα τῷ ἀνδρὶ Μιχαὴλ πάνυ εὐσεβὴς γέγονε· καὶ πατρὶς αὕτη ἡ Κωνσταντίνου ἡ μεγαλόπολις· ἐπεὶ δ' ὕστερον εἰς τὸν πατριαρχικὸν ἀνήχθη θρόνον, λέγεται τὸ τοῦ θεαδέλφου ὢτος Ἰακώβου, ὠμοφόριον κτήσασθαι, κἀκείνῳ ζῶν τε κοσμεῖσθαι, & ὅπως ἱερατεύειν Θεῷ, & θανὼν τῷ πάππῳ μὴ τοῦ αὐτοῦ ὠμοφορίου ἀποτεθῆναι. τοῦτον μὴ τῶν παιδογόνων ἀθὺς ἐκτομὴν ὁ τύραννος Λέων κακόφρονι παραδίδωσι καὶ δεινῷ αἱρεσιάρχῃ καθηγεμόνι, ὃς καὶ παντοίως ἐκάκου αὐτὸν, ὑπηρεσίας ἐπιτάττων βαρείας, καὶ εἰ μὴ λύοι ταύτας δι' ἀσθένειαν σώματος, μᾶλλον αὐτὸν ἀφειδῶς· καὶ μᾶλλον ὅτι οὐδὲ τοῖς δόγμασιν ἐκείνου ὁ ἅγιος συνετίθετο, ἀλλοξίοις οὖσι τῆς καθ' ἡμᾶς ὀρθῆς πίστεως· καὶ μάρτυς ὁ θαυμασὸς Ἰγνάτιος ἐχρημάτισεν. εἶτα τοῦ τυράννου Λέοντος ζωλυθέντος ἐκμεθήσαντος, ἀδείας λαβόμενος διέλιπεν ὁμιλῶν τῷ τε διορατικῷ Ἰωαννικίῳ καὶ τῷ θαυματουργῷ καὶ ὁμολογητῇ Θεοφάνῃ τῷ τῆς μεγάλης Ἀγρᾶς· οἳ δὲ Ἀρχιερέα τοῦτον χρηματίσεσθαι προεφήτευσαν, ὃ δὴ καὶ γέγονε· τῷ γὰρ ξισμάχαρος Μεθοδίῳ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον θανάτῳ ἀπολιπόντος, ἡ χρυσόφρων Θεοδώρα σεμνοδον πατέρων ποιησαμένη, μὴ γε τῶν ἐν συγκλήτῳ βελῇ καὶ τοῦ κλήρου παντὸς, τὸν Ἰγνάτιον πατριάρχην καθίσησι. ποιμαίνει τὸ ποίμνιον ἐπὶ πολυετίᾳ ὁ ὅσιος καλῶς τε καὶ θαρέσως. εἶτα τί φθονεῖ ὁ διάβολος; κατὰ τοῦ καλοῦ ποιμένος ἐγείρει ἄνδρα τῶν παραδυναστευόντων τὸν κράτιστον τὸν Καίσαρα λέγω Βάρδαν, ὃν τὰ μυσικῆς καὶ φευκτῆς ἀπείρξε κοινωνίας, ἀθέσμως γυναικὶ συμμιγνύμενον. διὸ καὶ τοῦ θρόνου ἐκείνστεται, καὶ ἐξορίᾳ παραδίδοται· εἶτα δὴ φρουρᾷ περικλείεται, καὶ σιδηροπεδεῖται, καὶ λιμαγχονεῖται. γῆ τότε ἐσείσθη νεύματι τοῦ παντουργοῦ δεσπό-

ANNO CHRISTI 859.

δεσπότης Θεὸς, εἰς τὸ ἀνασείλαι τὸς ματαιόφρονας, τοὺς κατὰ τὸν Ἀρχιερέως καὶ τῆς συνωμοσίας αὐτῷ καταδικαζομένων ἱερομύστων τοιαῦτα ψηφιζομένους. ἀλλ' οὐκ ἦν ὁ συνιών. καὶ ὁ μὲν δόλος τῶν κρατούντων, καὶ ἡ κατὰ ἁγίου καταδίκη φανερὰ ἦν δι' ὑπερφυοῦς μοιχοζωξίαν· ἡ δὲ κεκρυμμένη ῥαδιουργία, ὅτι μὴ τιμῶν μητέρα καὶ τὰς τοῦ ἄνακτος ἀδελφὰς ἀποκείρειεν. ἀλλ' ἔστι μὲν δικαιοτάτη κρίσει Θεοῦ σμικρὸν δεδώκασι θάνατον. ὁ δὲ ἀδίκως κατακριθεὶς μετ' εὐφημίας τῷ ἱερατικῷ θρόνῳ ἀποκαθίσαται, τοῦ ἐκ Μακεδόνων Βασιλείου τὸν θρόνον τῆς Βασιλείας τιμιωκαῦται παρειληφότος. ὃς καὶ παραδοὺς τὸν μέγαν καὶ νέον θεοφόρον Ἰγνάτιον ἐκ τῆς πολυετοῦς ἐξορίας ἀνακαλεῖται, καὶ τῇ τοῦ λαοῦ παντὸς αἰτήσει πειθεὶς, λαμπρῶς καὶ μετ' ὄσης εἰκὸς ἐν ἴσῃ τιμῇ εἰς τὸν παξιαρχικὸν ἀναβιβάζει θρόνον. ὃ δὴ μαθόντες καὶ οἱ τῶν ἄλλων παξιαρχικῶν θρόνων προεστῶτες, σφόδρα ἠδύνθησαν.

Οὕτως ἓν τῷ λαμπρῷ τῆς οἰκουμένης φωστῆρα πάλιν τὸν θρόνον ἀπολαβόντος, καὶ ἐπὶ χρόνοις τὸ μέγα Χριστοῦ ποιμάναντος ποίμνιον, μικρὰ ἐπελθοῦσα νόσος τὸν ἤδη παντοίως κατατεπονημένον κοιμίζει τὸν κατὰ Θεὸν ὕπνον καὶ προσίθησι τοῖς πατράσιν αὐτοῦ ὢν γήρᾳ βαθεῖ, κατὰ τὸ ἡμέραν τῆς μνήμης τοῦ θεαδέλφου Ἰακώβου, καὶ κατατίθεται ἐν τῇ τοῦ Σατύρου μονῇ, ὡς αὐτὸς ἐδομήσατο. ὅτε δὴ καί τι τοιοῦτον πεθαυματούργηται. τῆς γὰρ θαλάσσης ἀγριωμένης· διὰ γὰρ ταύτης ἔδει μετακομισθῆναι τὸ ἱερώτατον λείψανον· ἀθρόον γαλήνη ἐγένετο, καὶ ὅπως ἐν ἱλαρότητι τὸ πάνδημον πληθος τὸ σωτήριον διεπεραιώθη πρὸς τὸ τοῦ Σατύρου μοναστήριον. τούτῳ δὴ ἔτι ζῶντι καὶ ἕτερον ἀξιάγαστον ἐθαυματουργήθη. ὢν γὰρ ταῖς ἐξορίαις κατατρυχομένῳ, καὶ ἄλλον ἐξ ἄλλου τόπου ἀμείβοντι, καὶ κατὰ Μιτυλήνην γενομένῳ, ἐπεὶ ἐν αὐτῇ ποταμός τις Λύκος ὕπο καλούμενος, ὑπερχειλὴς τοιαῦτα ἔῤῥει, καὶ δυσδιάβατος ἦν, ἅραντι τὰς χεῖρας ὑψοῦ, διὰ δίχης τὸ πολὺ τοῦ ὕδατος ἀθρόον καπεσορέθη. εἰ δ' ὅσα ζῶν τε καὶ μετὰ θάνατον πράσια ὁ τοῦ Θεοῦ μιμητὴς διεπράξατο, διηγήσασθαι ἐγχειρήσω, ἐκ ἂν δυνηθείην, ὡς ὐδὲ ἄμμον θαλάσσης διαμετρῆσαι. ἀλλ' ὦ Θεοῦ ὄντως ἄνθρωπε· πρὸς σὲ γὰρ τὸν λόγον τρέπω· νῦν ἄνωθεν ἐποπτεύοις ἡμᾶς, ὁ μηδὲ ἀποδέων ἀγγέλων, ἅτε μᾶλλον τοῦ σώματος λελυμένος, καὶ τὰς πέδας τῆς ὕλης ἀποβαλών. εἰ γὰρ ἔτι τῇ σαρκὶ ὡς παραπετάσματι καλυπτόμενος, βασιλικῶς διὰ τοῦ νοὸς περιαθρεῖν εἶχες τὰ ἀξιάσθεάματα, πῶς κατὰ τὸν μέγαν τῆς οἰκουμένης λαμπτῆρα τὸν Ἀθανάσιον καὶ τὸς κατ' αὐτὸν διδασκάλους, ἐκ ἂν νῦν ἡμᾶς ἐποιτεύειν δυνήσαιο; καὶ ἡ ψήφῳ γὰρ Θεοῦ συλλεχθεῖσα συνόδος πάλαι τοῦτο προεθέσπισεν, ὅπω γράψασα· εἴ τις ἐκ αὐτὸς λέγει τὸς ἁγίους ἡμῖν ἐπιφαίνεσθαι, ἀλλὰ τὸς τοιόνδε, φησὶν, ἀγγέλους, ἔσω ἀνάθεμα. ἀλλ' ἐπόπτευε καὶ σωτήρει ἡμᾶς.

A di conditor Deus ingenti tremore nutu terram concussit, ut patriarchæ, eorumque qui patriarchæ causa e clero damnati erant, adversarios talia decernentes coerceret, percelleretque. Sed non erat qui intelligeret. Fraus quidem & damnationis sententia principum in sanctum propter incestos Bardæ thalamos, aperta erat: sed occulta rei perficiundæ causa, quod patriarcha imperatoris matrem & sorores tondere recusarit. Enimvero hi justo Dei judicio dira cæde pœnas dedere; iniqua vero sententia damnatus Ignatius, ingenti cum gloria sacrum tribunal recuperavit, simul ac Basilius Macedo imperium accepit: qui continuo exi-
B mium & novum hunc deiferum Ignatium, ex diuturno exilio revocatum, permotus universi populi postulatis, summo cum honore, summaque veneratione in patriarchium restituit. Quod cum reliqui orientis antistites accepissent, ingenti omnes gaudio sunt perfusi.

Cum ergo clarissimum orbis terrarum sidus thronum recepisset, ac postea aliquot insuper annos magnum ovile Christi pavisset, laboribus immensis exhaustum tenuiculus morbus in Domino quiescentem sopivit, patribusque suis ultima confectum senecta, ipso die memoriæ S. Jacobi quem fratrem
C Domini appellamus, extinctum apposuit, & in Satyri cœnobio, quod ipse condiderat, deposuit. Quo tempore hoc miraculum accidisse ferunt. Mari sæva tempestate concitato (nam per hoc sanctissimi corporis exuviæ transportandæ erant) subito successit summa serenitas, adeoque ingenti cum lætitia populus universus sacrum funus prosecutus, ad Satyri ædem sacram trajecit. Quin & vivo alterum quiddam admiratione dignum evenit. Dum in exilio afflictus degeret, & locum ex loco mutaret, atque Mitylenæ versaretur, Lycus amnis vocitatus, ripis effusus late stagnabat, ægreque vadari poterat; cum sublatis hic in cælum manibus, statim precibus suis ingens agmen aquarum repressit. Quod si cuncta quæ Dei imitator
D vivus mortuusque signa prodigiave patravit, coner exponere, non minus id quam arenam numerare possim. Sed o vere vir cælestis (nam te mea compellat oratio) qui nihil admodum a beatis angelorum differs cœtibus, jamque ab omni concretione corporis liber, corporis nempe seu limi compedibus expeditus; e cælo nos modo respice. Etenim si corporis nube tectus, regia tamen mente circumspicere cuncta potuisti, quæ te spectacula decebant, quomodo non ex magni Athanasii publicæ mundi facis aliorumque doctorum sententia, jam & non possis respicere? Nam Dei voluntate coacta synodus olim hoc decrerat, cum ita cen-
E seret: Si quis non ipsos sanctos nobis apparere, sed horum dumtaxat angelos dicat, anathema sit. Sed tu respice nos, ac tuere.

VITA IGNATII PATRIAR.

Λίβελλος περιέχων πάντα τὰ κατὰ τὸν μέγαν Ἰγνάτιον, πεμφθεὶς πρὸς Νικόλαον πάπαν Ῥώμης, προσωποποιηθεὶς ὑπὸ Θεογνώστου μοναχοῦ καὶ ἀρχιμανδρίτου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ ἐξάρχου Κωνσταντινουπόλεως, εἰς ὄνομα Ἰγνατίου τοῦ παξιάρχου.

Libellus de tota Ignatii causa missus ad Nicolaum papam Romanum, Ignatii patriarchæ nomine a Theognosto monacho & archimandrita veteris Romæ, & exarcho Constantinopolitano scriptus.

LIBELLUS IGNATII. *Ignatius tyrannide oppressus, multisque ærumnis conflictatus, & qui mecum infelicia tempora experti sunt, metropolitani decem & quindecim episcopi, cœnobiarcharum insuper ac presbyterorum, monachorumque infinita multitudo, sanctissimo domino nostro & beatissimo præsidi, cunctarum sedium patriarchæ, S. Petri principis apostolorum successori, œcumenico papæ Nicolao, episcopisque illius sanctissimis, & sapientissimæ ecclesiæ Romanæ universæ in Domino salutem.*

ANNO CHRISTI 869.

Jer. 9. QUis dabit capiti meo, ut est in sacris litteris, aquam, & oculis meis fontem lacrymarum; & deplorabo mala quæ acciderunt mihi, & eorum qui me persequuntur, barbaricam immanitatem? Frigore enim & nuditate, fameque & extremis malis omnibus infesti me hostes & alastores exagitarunt. Quindecim ipsos dies acerrimo frigore, locoque gelidissimo, ergastulo me occulto tenebricosoque rebus destitutum omnibus incluserunt, vinculisque constrinxerunt, ita ut ad me adire nemini visendi causa liceret, morbo jam alias gravi laborantem: crudelem insuper in modum ceciderunt, omnesque artus meos verberibus afflixerunt. Causam porro, ex qua hæc in me mala redundarunt, ecce jam totam expono.

Versabar in palæstra & luctæ cum imperatoris avunculo tyrannidem exercente Barda, quem ego gladio spiritus, seu verbo Dei everberare non desinebam; qui contra me minis insidiisque appetebat.

Argumentum & causa reprehensionis erat Herodianum in Barda exemplum & incestus. Eum contumacem, neque respiscentem ab ecclesia rejeci. Deinde imperator ipse modo pro illo deprecabatur, modo atrociter minabatur, nisi avunculum in gratiam reciperem. Postquam vero impulsus a Barda statuit matrem cum sororibus a palatio submovere, præcepit mihi ut illas attonderem: quas ego invitas tondendas non existimavi. Has ergo ob causas a throno deturbatus sum, & pulsatus atque eliminatus, & in custodia vinculisque cum iis qui mecum fuere sensenuntque, eadem passis, detentus ante judicum vestrorum adventum. Cum autem ad vos litteras, quibus statum rerum omnium docebamus, per Laurentium presbyterum & duos Stephanos dedissemus (quorum alter subdiaconus, alter laicus) illos etiam sacramento adegimus, uti eas ipsi manu sua tuæ sanctitati porrigerent, nihil egere.

Nos vero ut jussi sumus ad tribunal Caiphano non absimile comparere, ad sanctitatis vestræ judicium magno clamore provocavimus. Sed non erat qui nos audiret. Deinde rursum citati rogavimus: Quomodo nos, o patres, jubetis comparere? ut monachos & damnatos, an ut judicandos? Qui renuntiarunt: Perinde ut digni estis. Sacro igitur ornatu indutis ad concilium, immo latrocinium, perreximus: cumque jam prope abessemus, submisit tyrannus in publicam viam, qui sacris nos vestibus exuerent. Cumque jam ad templum protrusi essemus, tres prædicti judicum viatores, Laurentius & duo Sthephani ad nos mittuntur, qui ad me: Quid tu, inquiunt, tot ob crimina damna-

Ιγνάτιος ὁ τυραννηθεὶς, καὶ πολλοῖς πειρασμοῖς περισωμιληκὼς, καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ τὰ πάντων τῆδε κακῶν πεῖραν λαβόντες, δέκα μητροπολῖται, δέκα πρὸς τοῖς ἑ. ἐπίσκοποι, ἡγουμένων τε καὶ πρεσβυτέρων καὶ ἑτέρων μοναχῶν πλῆθος ἄπειρον, τῷ δεσπότῃ ἡμῶν τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ πατριάρχῃ πάντων τῆδε θρόνων, καὶ τῇ κορυφαίᾳ διαδόχῳ, καὶ οἰκουμενικῷ Νικολάῳ πάπᾳ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἁγιωτάτοις ἐπισκόποις, καὶ πάσῃ τῇ σοφωτάτῃ τῆδε Ρωμαίων ἐκκλησίᾳ ἐν Κυρίῳ χαίρειν.

Eodem Radero interprete.

ΤΙΣ δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ, κατὰ τὸ λόγιον, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων· καὶ κλαύσομαι τὰ συμβεβηκότα μοι κακὰ, καὶ τὴν τῶν διωκόντων με βαρβάρων ἀπανθρωπίαν; ἐν ψύχει γάρ με καὶ γυμνότητι καὶ λιμῷ καὶ παντοίοις ἄλλοις κακοῖς ἐξήτασαν οἱ ἀλάστορες. δεκαπέντε ἡμέρας ἐν κατωψύχῳ καὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ, ἔν τινι παρ' αὐτοῖς ἀπορρήτῳ ἐγκατακλείσαντες δωματίῳ ἀδάπανόν τε καὶ ἀνεπισκόπητον, κατεδέσμησαν, καὶ τοῦτα νόσῳ βαρείᾳ προκατειλημμένον, αἰκίζοντές τε δεινῶς, καὶ πᾶν μέλος σωθλοῦντες ῥάβδοις. ὅθεν δὲ τοῦτά μοι συνεκύρησεν, ἰδὲ γράφω.

Προϋπῆρχον ἐν παλῃ καὶ μάχῃ πρὸς τὸν τοῦ βασιλέως θεῖον Βάρδαν τὸν τυραννήσαντα, καὶ παίων τοῖς τοῦ πνεύματος λόγοις οὐκ ἐπαυόμην· ἀντετυπτόμην δὲ τοῖς ἀσεβείαις καὶ ἐπιβουλαῖς.

Ἡ δ' αἰτία, ὅτι ἤλεγχον τοῦτον διὰ τὴν Ηρωδιακὴν χαμαιτυπίαν· καὶ μὴ πειθόμενον ἔξω ἐθέμην τῆς ἐκκλησίας. ἐπὶ τούτοις ὁ κρατῶν ποτὲ μὲν ἐδυσώπει με. ποτὲ δ' ἠπείλει τὰ δεινὰ, εἰ μὴ πειθοίμην δέξασθαι τὸν θεῖον αὐτοῦ. ὡς δὲ τούτῳ πεισθεὶς ὁ κρατῶν ἠβουλήθη τήν τε μητέρα καὶ τὰς ἀδελφὰς ἐξορακίσαι τῶν βασιλείων, ἐγκελεύεταί μοι κεῖραι αὐτάς. ἐγὼ δ' οὐκ ἐπειθόμην, διὰ τὴν γνωσικὴν περὶ τὴν κάραν ἀκίσιον. διὰ τοῦτα γοῦν καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀπηλάθην, εἶτα καὶ ἐτυπτήθην, καὶ ὑβρίσθην, καὶ δέδεμαι, καὶ κέκλεισμαι πρὸ τῆς τῆδε καθ' ὑμᾶς κειμήλιος· καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ δὲ ταὐτὰ πεπόνθασιν· οἱ δὲ παρ' ἡμῶν δοθεῖσαι τοῖς ἐπισκόποις ἔγγραφοι πίστεις, ἦγον ἐπιστολαὶ, διὰ τε πρεσβυτέρου Λαυρεντίου καὶ τῆδε δύο Στεφάνων, τοτε ὑποδιακόνου καὶ τε λαϊκοῦ, οὓς καὶ ἐνωρκώσαμεν, ταῖς χερσὶ τῆς σῆς ἁγιότητος αὐτὰς ἀποδοθῆναι, ἄπρακτοι μεμενήκασιν.

Ὡς δὲ παρεσώμεθα εἰς τὸ Καϊαφαϊκὸν ἐκεῖνο κριτήριον, ἐκράξαμεν ἐπὶ τῆς ὑμῶν ἁγιότητος προκαλούμενοι κρίσιαι. ἀλλ' οὐδεὶς ἦν ὁ ἀκούων. μεθ' ὅτο μετάκλητοι πάλιν γενόμενοι ἠρωτήσαμεν· πῶς κελεύετε ἡμᾶς, ὦ πατέρες, πρὸς ὑμᾶς παραγενέσθαι; ὡς μοναχοὺς καὶ κατεδίκους, ἢ ὡς κριθησομένους; καὶ ἀντέπεμψαν ἡμῖν· ὅτι ὡς ἐστὲ ἄξιοι. ἐφορεσάμεθα οὖν τὰς ἱερατικὰς στολὰς, καὶ οὕτως ἐχωρεμεν πρὸς τὸ συνέδριον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν λῃστήριον. καὶ ὡς ἐγγὺς ἐγενόμεθα, πέμψας ὁ τύραννος ἐπὶ τῆς λεωφόρου, τὴν ἱερὰν ἀπεδύσει στολήν. εἶτα ὡς ἔνδον τὸ νεὼ σωσθέντες ἐσμεν, ἀποστέλλονται πρὸς ἡμᾶς οἱ προρρηθέντες ἐκ τῆς κειμήλιος ὑπηρέται, ὅ, τε Λαυρέντιος καὶ οἱ δύο Στέφανοι, καὶ εἶ-

πον

ANNO CHRISTI 869.

πον πρός με· τί ὅτι κατεγνωσμένος ἐπὶ τοσαύ-
ταις αἰτίαις καὶ καθῃρημένος, τὴν ἱερὰν ἐτόλμη-
σας περιβαλέσθαι στολήν; ἀποσπάσαντες οὖν με τῶν
σὺν ἐμοὶ βίᾳ, μόνον τῷ κρατοῦντι παρέστησαν, καὶ ὁ
κρατῶν εὐθὺς ὕβρεσι πλύνει με. ἐμοῦ δὲ φιλανθρω-
ποτέρας τὰς ὕβρεις τῶν βασάνων εἰπόντος, μικρὸν κα-
τέπαυσε τὸν θυμὸν, καὶ εἰς ξυλόσκαμνον καθεσθῆναί
με ἐκέλευσε. καὶ διαλόγου μεταξὺ γεγονότος, * Ρα-
δίουλδον καὶ Ζαχαρίαν ἐζήτουν προσαγορεῦσαι τοὺς το-
ποτηρητάς. καὶ ἐνδοθέντος μοι, προσηγόρευσα· οὓς
καὶ ἠρόμην τὴν ἐπιδημίας τῆς σφῶν αἰτίαν. οἱ δὲ
εἶπον· τοποτηρηταί ἐσμεν Νικολάου πάπα Ρώμης, καὶ
ἀπεστάλημεν κρῖναι τὰ κατὰ σέ. πάλιν ἠρόμην, εἰ
γράμμα μοι κεκομίκασι τῆς ἁγιωσύνης σου. οἱ δὲ
εἶπον, μὴ ἔχειν, διὰ τὸ μηδὲ πρὸς πατριάρχην
ἔρχεσθαι, ἀλλὰ πρὸς τὸν ὑπὸ τῆς οἰκείας συνόδου
καθαιρεθέντα, καὶ ἕτοιμοί ἐσμεν τὰ κατὰ κανόνας
πράττειν, οὐκοῦν, ἔφην ἐγὼ, πρότερον ἐκ μέσου τὸν
μοιχὸν ποιήσατε· εἰ δὲ μὴ τοῦτο δύνασθε, οὐδὲ κρι-
ταί ἐστε. ἐκεῖνοι δὲ ἀντέφησαν πάλιν, δείξαντες τῇ
χειρὶ τὸν κρατοῦντα· οὕτω θέλει ἐκεῖνος. ἐπὶ τούτοις
πρὸς παράκλησιν μετέπεσον οἱ περὶ τὸν βασιλέα,
καὶ τὴν ἀπόταξιν ἐζήτουν, ποτὲ μὲν παραινοῦντες, πο-
τὲ δὲ καὶ ἀπειλοῦντες· ἀλλ' οὐκ ἔπειθόν με. διὸ καὶ
πρὸς τοὺς μητροπολίτας ἐτράπησαν, ἄλλους ἄλλως
διαβάλλοντες καὶ αἰτιώμενοι, ὅτι τὴν ἀπόταξιν τὴν
ἐμὴν τάχα αὐτοὶ ἔφερον, καὶ πῶς πάλιν ζητοῦσί με
πατριάρχην; πρὸς οὓς οἱ μητροπολῖται ἀντεῖπον· ὅτι
δύο κακῶν προκειμένων, τοῦ τε βασιλικοῦ θυμοῦ, καὶ
τῆς τοῦ πλήθους ἐπαναστάσεως, τὸ κουφότερον ἐξελε-
ξάμεθα τότε. ἀλλ' ὑμεῖς οἱ περὶ τὸν βασιλέα ἀπό-
δοτε τὸν θρόνον τῷ πατριάρχῃ, καὶ περὶ ἡμῶν μὴ
φροντίσητε. ἀλλ' ἐν τούτοις πάλιν πρὸς παράκλη-
σιν ἐχώρουν οἱ βασιλικοὶ, αἰτοῦντες ἐμὲ καθαρῶς
ἀποτάξασθαι, καὶ οὕτω τὸν μοιχὸν τὴν ἐκκλησίαν
ἀδεῶς κατέχειν. ὡς δ' οὐκ ἐπειθόμην, παρῆλθεν ἡ
ἡμέρα ἐκείνη. ἐπὶ τούτοις διελύθη τὸ σύστημα· τὸ
αὐτὸ δὲ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐποίουν. ὡς δὲ τοῦ σπου-
δαζομένου ἀπέτυχον, ἐπὶ ἕτερον μηχανῆς εἶδος τρέ-
πονται, καὶ τοὺς προῤῥηθέντας τῶν κριτῶν λειτουργοὺς
πέμψαντες, εἰς τὸ συνέδριον προκαλοῦνταί με. ἐγὼ
δὲ ἔφην, ὅτι κἀκεῖ οὐκ ἔρχομαι· οὐδὲ γὰρ οἶδα
ὑμᾶς τοὺς κριτὰς κατὰ βαθμὸν ἐκκλησιαστικόν τι
πράττοντας, ἐπεὶ οὐδὲ τὸν ἐπιβήτορα ἐκ μέσου πε-
ποιήκατε, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ συνεσθίετε τούτῳ, καὶ τὰ
δῶρα αὐτοῦ μακρόθεν ἐδέξασθε. κατὰ γὰρ τὴν Ραι-
δεστὸν ὑμῖν αὐτὰ ἀπηντήκασιν, ἱματιά τε καὶ φελώ-
νια, καὶ ἐγκόλπια. ὑμᾶς ἐγὼ κριτὰς τοιούτους οὐ δέ-
χομαι, ἀλλὰ πρὸς τὸν πάπαν με ἀπαγάγετε, κἀ-
κεῖθεν τὴν κρίσιν ἀσμένως δέχομαι.

Τοῦτο καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἐξεβόησαν. εἶτα
τὰς προδηλωθείσας ἐπιστολὰς ἀναγνῶναι ἐζητήσα-
μεν αὐτούς. κανονικαὶ γὰρ ἀποδείξεις ἐν αὐταῖς
ἐνεφέροντο τοῦ Ιννοκεντίου πάπα ὑπὲρ τοῦ ἐν ἁγίοις
Χρυσοστόμου· ὅτι οὐ δεῖ Ιωάννην εἰς τὸ δικαστήριον
εἰσελθεῖν, πρὶν αὐτὸν εἰς τὸν οἰκεῖον ἀποκαταστῆναι
θρόνον. καὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ κανὼν δ'. ὡς ἐάν τις
ἐπίσκοπος καθαιρεθῇ, καὶ λέγῃ πάλιν ἔχειν ἀπο-
λογίαν, μὴ πρότερον εἰς τὴν καθέδραν αὐτοῦ ἕτε-
ρον ἀντικαταστῆναι, πρὶν ἂν τὸν τῆς Ρωμαίων ἐκ-
κλησίας ἐπίσκοπον ὅρον περὶ τούτου ἐξενεγκεῖν. καὶ
ἕτερα δὲ πολλὰ τοιαῦτα ταῖς ἐπιστολαῖς ἐνεγέγρα-
ντο, ἃ καὶ ζητῆσαί σε δυσωποῦμεν, πατέρων καὶ προέ-

A tus exauctoratusque, sacram tamen stolam
ausus es induere? Ergo me per vim a meis
avulsum solum ad imperatorem sistunt, qui
me contumeliis extemplo onerat. Respon-
dente porro me, convicia paulo mitiora esse
tormentis, paululum repressit furorem, jus-
sitque in ligneo scamno me sedere. Interim
cum verba ultro citroque fierent, rogavi ut
Rhodoaldum & Zachariam legatos tuos lice-
ret mihi salutare, factaque potestate eos
consalutavi, atque interrogavi, qui ades-
sent. Legati, inquiunt, sumus Nicolai pa-
pæ Romani, causæ tuæ cognoscendæ gra-
tia missi. Quærenti rursum, an a sanctita-
te tua litteras ad me haberent, responde-
B runt, nullas se habere; eo quod, ajebant,
non ad patriarcham, sed ad eum qui in
provinciali concilio suo damnatus esset, ve-
niremus, parati omnia ex canonum decretis
definire. Ergo, inquam, prius adulterum
removete: quod si facere non potestis, ne
judices quidem estis. Qui manu imperato-
rem indicantes: Ita imperat inquiunt, ille.
Deinde palatini ad me conversi hortantur,
exiguntque nunc consulendo, nunc minitan-
do, abdicationem: sed frustra. Ergo ad
metropolitanos versi, alios aliis calumniis &
criminationibus insectantur, cur scilicet, qui
jam depositioni meæ non repugnassent, nunc
denuo me patriarcham peterent? Quibus
C metropolitæ: Duobus, inquiunt, malis pro-
positis, ira nempe imperatoris, ac popull
seditione, minus scilicet elegimus. At vos
palatini proceres reddite nunc patriarchæ no-
stro dignitatem suam, & de nobis nihil la-
borate. Hic rursum regia factio me impel-
lit, uti mea sponte me palam patriarchatu
abdicem, atque ita securus adulter ecclesiam
teneat. Recusante me, cum dies abiisset,
conventus est dimissus. Idem postea cum
sæpius frustra tentassent, ad alias artes se
convertunt, supraque nominatos judicum mi-
nistros ad me ablegant, atque ad concilia-
bulum citant. Ego vero, inquam, non
compareo, neque video vos judices quid-
D quam ex præscripto ecclesiæ agentes, Photio
tyranno non ejecto, ad cujus etiam mensam
accumbitis, & cujus munera procul etiam
stantes accepistis. Ad Rhædestum enim ur-
bem vobis missæ vestes, planetæ, ornamen-
ta ad sinum pendentia. Hujuscemodi ego
judices non agnosco: ad papam provoco;
lubens judicium illius subibo.

Hoc idem qui mecum erant magna voce
clamitarunt. Deinde, ut dictæ epistolæ lege-
E rentur, postulavimus, quæ canonicas Inno-
centii papæ pro sancto Chrysostomo sanctio-
nes continebant, Joanni concilium judicum
non prius esse subeundum, quam is loco suo
thronoque esset restitutus. Et in Sardicensi
concilio canon quartus: Si quis episcopus fue-
rit depositus, dicatque se habere defensio-
nem: non prius sufficiatur in ejus locum alius,
quam de eo Romanæ ecclesiæ pontifex decer-
nat. Hæc & alia id genus multa illis epi-
stolis continebantur, quæ uti quæras legas-
que, te patrum & antistitum reverendissime,
fratrumque amantissime, rogamus. Cum ve-
ro

LIBELLUS IGNATII.

ro nihilo minus adhuc nos urgerent, uti
LIBELLUS ad se veniremus, ita testati sumus: Ut ap-
IGNATII. paret, patres mei, neque canones legistis, neque decretum ecclesiasticum nostis. Lex enim est hæc, ut citatus a synodo episcopus, per duos episcopos vocetur, & hoc iterum ac tertio. Vos autem per duos me accersitis, diaconum alterum, alterum laicum. Et nos quidem hæc excusabamus. Illi vero testes produxere, qui dicerent, se paratos esse jurejurando confirmare, me non rite & lege creatum consecratumque esse. Hic ego: Qui sunt, inquam, illi? quis illis credat? Quis vero canon decernit, ut imperator testes producat? Ergo, si ego archiepiscopus non sum, ne tu quidem imperator es, neque isti episcopi, sed neque mœchus; omnes enim vos indignis manibus meis precibusque estis consecrati. Si adulter membrum esset ecclesiæ, vel mea sponte annuerem: nunc vero alienum quomodo pastorem ovium Christi constituam? Multa huic adversantur. Primum, ex iis quod sit, qui ab ecclesia damnati, & anathemate præcisi: qui quidem id non a nobis dumtaxat passi sunt, & aliis quoque patriarchis, sed & ab ipsa vestra potestate, cum illis per nefarium Zachariam interdictum esset, ne sacris operarentur, neve communicarent, aut sacris quemquam initiarent: qui tamen his contraria omnia, priusquam censura solverentur, fa-
ctitarunt. Alterum est, Photium forensem seu militarem & laicum, prius creatum esse pastorem, quam fuisset ovis. Præterea, eumdem ab excommunicato & exauctorato consecratum. Quin etiam quando metropolitanis persuasit ut suas partes sequerentur, dedit postulantibus chirographum de me, & juratus scripsit, nihil se præter mea dicta veluti germani patris esse facturum. Nec omnino dies quadraginta ab ejus inauguratione fluxerant, cum ille me publice quamvis absentem deposuit, & anathemate damnavit. Archiepiscopo quoque Cyziceno, mandato Photii, digiti fracti, exemplumque, ut is putavit (sibi satis esse) chirographi surreptum; & ipse de
throno dejectus est. Alios vero vexando, alios donis placando adduxit, ut chirographum quod de me scripserant, pessumdarent. Ad quæ tyranus respondit nihil, sed subornatos ad jusjurandum edendum contra me, perinde quasi non rite sanctæque promotus & consecratus essem, testes produxit. Hic ego præsentes episcopos magna voce appellavi. Admittite, patres, abjectissimi senis unicam hanc petitionem, atque huc ad nos venite. Ergo sevocatum me a reliquis tum judices, tum tyranni rogarunt denuo, ut juri meo renuntiarem, atque cederem. Recusanti minitari cœperunt. Tunc carnifices illi episcopos mecum reliquerunt, & se subduxerunt. Episcopi vero rursum agere mecum instituerunt (de libello nempe renuntiationis) quibus ergo respondebam, oportere illos statum causæ meæ cognoscere, ac tum demum a me exigere quod postularent: nec illos aliunde, nisi a me uno res meas posse dicere; quod aliorum nemo de tanta multitudine hegumenorum, sacerdotum, monachorum & laicorum auderet libere loqui. Viderant enim Ancyranum metropolitanum, quod in concilio liberius pro veritate locutus esset, a nefario ipso parricida vagina gladii secundum caput ita vul-

A δρων αἰδεσιμώτατε καὶ φιλαδελφότατε, καὶ ἀναγνῶναι. ANNO CHRISTI 869.
ἐπεὶ δὲ καὶ ἔλι ἐνέκειντο ζητοῦντες ἐλθεῖν ἡμᾶς πρὸς αὐτούς, καὶ ταύτην πεποιήκαμεν τιὶ ἀπολογίαν· ὡς ἔοικε, πατέρες μου, ἔπε κανόνας ἀνέγνωτε, ἔπε ὅρον ἐκκλησιαστικὸν οἴδατε. ὅρος γάρ ἐστι τοιοῦτος, ἵνα ὁ καλούμενος ἐπίσκοπος ἀπὸ συνόδου, διὰ δύο ἐπισκόπων καλῆται, καὶ τὸ τρίτον καὶ τρίς. ὑμεῖς δὲ ἀπὸ δύο, διάκονον καὶ λαϊκόν, ἡμᾶς προσκαλεῖσθε. καὶ ἡμεῖς μὲν τοιαῦτα ἀπολογούμεθα. ἐκεῖνοι δὲ παρήγαγον μάρτυρας τοὺς λέγοντας, ἑτοίμους εἶναι ὀμόσαι, ὡς ἀψήφιστος παρεβλήθην καὶ ἐχειροτονήθην. πρὸς ὅπερ ἐγὼ πάλιν ἀντέλεγον· τίνες οὗτοι; καὶ τίς πιστώσει αὐτοῖς; ποῖος δὲ κανὼν παραχε-
B λεύεται, μάρτυρας τὸν κρατοῦντα παράγειν; ἐχέτω εἰ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ Ἀρχιερεύς, οὐδὲ σὺ βασιλεύς, οὐδ' οὗτοι ἐπίσκοποι, ἀλλ' οὐδὲ ὁ μοιχός. πάντες γὰρ ὑμεῖς τῆς ἀναξίων μου χειρῶν καὶ ὄμων ἐστε ἀποτέλεσμα. εἰ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἦν ὁ μοιχός, σωιένεσα ἂν καὶ ἔκων αὐτῷ· νυνὶ δὲ ἀλλότριον πῶς καταστήσω ποιμένα τῆς τοῦ Χριστοῦ προβάτων; πολλὰ τούτῳ τὰ ἐναντία προέσειν. ἓν μέν, ὅτι ἐκ τῆς ἀκοινωνήτων καὶ ἀναθεματισμένων ἐστίν. ἃ μόνον δὲ παρ' ἡμῶν τοῦτο πεπόνθασι, καὶ τῆς λοιπῶν θρόνων,
C ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς ὑμῶν ἐξουσίας ἐπιτιμηθέντες διὰ τοῦ φαύλου Ζαχαρίου, μὴ ἔχειν αὐτοὺς ἐξουσίαν λειτουργῆσαι, ἢ κοινωνῆσαι, ἢ χειροτονῆσαι, ἐναντίον ἅπαν πεποιήκασι πρὶν λυθῆναι αὐτούς. ἕτερον δὲ, ταξεώτης ὢν καὶ ἐκ λαϊκοῦ τάγματος, καὶ πρὶν γένεσθαι πρόβατον, ποιμένα ἐχρημάτισεν. ἔτι γε μὴν, ὅτι καὶ παρὰ ἀναθεματισθέντος καθαιρεθέντος ἐχειροτονήθη. ἀλλὰ καὶ ὅτε τοὺς μητροπολίτας ἔπεισε συνελθεῖν αὐτῷ, ἀπῃτήθη παρ' αὐτοῦ ἰδιόχειρον περὶ ἐμοῦ, καὶ ἔγραψεν ὑπομότως, μηδὲν πράττειν παρὰ τὸν ἐμὸν λόγον, ὡς οἰκείου πα-
D τρός. καὶ ὕπω τεσσαράκοντα ἡμέραι μετὰ τιὶ χειροτονίαν παρῆλθον, καὶ καθῄρησέ με δημοσίως, καὶ ἀνεθεμάτισε μὴ παρόντα, κατέθλασαν δὲ καὶ τοὺς δακτύλους τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κυζίκου κατ' ἐπιτροπὴν αὐτοῦ, καὶ ἤρπασαν, ὡς ὤμοσε, τὸ ἴσον τοῦ ἰδιοχείρου αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν δὲ ἐκεῖνον καθῄρησε· καὶ ὃς μὲν κακῶς διέθετο, ἐφ' ᾧ πατῆσαι τὸ πρός με χειρόγραφον· ὃς δὲ δώροις ἐδεξιώσατο. ἀλλ' ὁ τύραννος πρὸς ταῦτα μὴ ἀποχρηθεὶς, ἀντεπέφερε τοὺς προθυμοῦντας ὀμόσαι, ὅτι ἀψήφιστος προεβλήθην καὶ
E ἐχειροτονήθην. ἐγὼ δὲ πρὸς τοὺς παρόντας ἐπισκόπους ἀνέκραζα· δέξασθε πατέρες μίαν τοῦ ταπεινοῦ γέροντος δέησιν, καὶ δεῦτε πρὸς ἡμᾶς. λαβόντες ὃν με μόνον οἵ τε κρίται καὶ οἱ τύραννοι, καὶ τῆς λοιπῶν ἀποζήσαντες, πάλιν ἐξελιπάρουν με περὶ τῆς προτέρων. ὡς δ' ἤδη λίαν, πρὸς ἀπειλὰς ἐχώρουν, εἶτα κατέλειψαν τοὺς ἐπισκόπους οἱ δήμιοι σὺν ἐμοί, καὶ ὑπεχώρησαν· καὶ οἱ ἐπίσκοποι τοῖς αὐτοῖς ἐνεχείρουν. ἐγὼ δὲ ἔλεγον, ὅτι χρὴ αὐτοὺς μαθεῖν τὰ κατ' ἐμέ, καὶ τότε ἀπαιτεῖν με ὃ ἀπαιτῶσι. πόθεν δὲ μαθεῖν ἔχουσιν, ἢ ἀπ' ἐμοῦ μόνου; ἄλλος γὰρ ὁ τολμᾷ ἀπὸ τοσούτου πλήθους τῆς ἡγουμένων, τῆς ἱερέων, τῆς μοναχῶν τε καὶ λαϊκῶν πε. παῤῥησιασμένως λαλῆσαι. εἶδον γὰρ ἐκεῖνοι τὸν μητροπολίτην Ἀγκύρας ἀνακράξαντα τιὶ ἀληθειαν ἐν τῇ συνεδρίᾳ, ὅπως αὐτόχειρ ὁ βάρβαρος τῷ κουλεῷ τοῦ ξίφους κατὰ κεφαλῆς ἔπληξε, καὶ αἵματος τιὶ ἐκείνου σολὶ ἔπλητε, καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ὅσα ἔπραξε τὰ δεινά. τοῦτο ἔπον ἐγὼ, καὶ συνθεμένων

ἐκεί-

ANNO CHRISTI 869.

ἐκείνων τῇ ὑστεραίᾳ ἐλθεῖν, διέστημεν ἀπ' ἀλλήλων οἴκαδε. καὶ μετὰ δεκάτην ἡμέραν τῷ Καϊαφαϊκῷ συνεδρίῳ ἀνάρπαστόν με παρέστησαν, καὶ τοὺς καταμαρτυροῦντας, ὅτι ἀψήφιστος προεβλήθην, παρέστησαν. καὶ ὅσας μοι τότε πληγὰς ἐπέθεντο, τί χρὴ λέγειν; ἐν ἑπτὰ γὰρ οὕτω κολασθέντα ἡμέραις ἄσιτον, ἄϋπνον, ἀκάθιστον διαμεῖναι ἐβίασαν. ταῦτα ἐν ὀλίγῳ ἐδήλωσα. σὺ δὲ ἁγιώτατε δεσποτά μου δεῖξον ἐν ἐμοὶ σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, καὶ κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον εἰπὲ καὶ αὐτός· τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; ἐνθυμήθητι τοὺς πρὸ σοῦ πατριάρχας, λέγω δὴ Φαβιανὸν, Ἰούλιον, Ἰννοκέντιον, Λέοντα, καὶ ἁπλῶς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας κατὰ τῆς ἀδικίας ἀνδρισαμένους· καὶ ζήλωσον τούτους, καὶ εἰς τὴν ἡμῶν τῶν ἀδικηθέντων τοσαῦτα ἐκδίκησιν διανάστηθι.

Ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς συνόδου τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ρώμης.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ.

Νικόλαος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ Αποστολικῆς τῶν Ρωμαίων ἐκκλησίας, πᾶσι τοῖς τῆς ἀληθοῦς θρησκείας λειτουργοῖς, τοῖς ἁγιωτάτοις τε καὶ εὐλαβεστάτοις πατριάρχαις, καὶ μητροπολίταις, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπισκόποις καὶ κληρικοῖς, καὶ πᾶσι πιστοῖς τοῖς κατὰ τὴν Ασίαν τε καὶ Εὐρώπην καὶ Λιβύην συνεστῶσι.

ΓΝΩΣΤΟΝ προφέρομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ περὶ τῶν παρ' ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἀποστελλομένων γραφῶν, ὅτι τοιοῦτον αὐτῶν ἐστι τὸ ὕφος μετὰ προσηκόντων γραφικῶν τε καὶ κανονικῶν ἀποδείξεων.

α'.

Εν πρώτῳ μὲν τόπῳ ἐστὶ προοίμιον ἐν συντόμῳ δηλοῦν ἀνέκαθεν ἅπαντα τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδεδραμηκότα· ὅτι Μιχαὴλ ὁ περιβόητος, καὶ Βάρδας ὁ τούτου μητράδελφος Καῖσαρ, τὸν σοφὸν αὐτῶν Αρχιερέα τῆς ἰδίας μετέστησαν ἕδρας, οὐ τῆς ἀρχιερωσύνης· μένει γὰρ Αρχιερεὺς παρὰ τῷ Θεῷ· οἳ ἔστειλαν πρὸς ἡμᾶς ἐπιστολὴν μετὰ ἀποκρισιαρίου, κατηγοροῦσαν ἔν τινι τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν καὶ ἐπισκόπου Ιγνατίου, ἅμα δὲ διηγουμένην καὶ περὶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων, καὶ ὅτι ἀπεστείλαμεν τῆς καθ' ἡμᾶς Αποστολικῆς καθέδρας ἀποκρισιαρίους καὶ συνεπισκόπους δύο, ἐντειλάμενοι αὐτοῖς τὰ πρακτέα.

β'.

Εν δευτέρῳ δὲ, ἡ γραφὴ περιέχει ἐπιστολὰς δύο, ἃς ἐπέμψαμεν πρὸς τὸν γαληνότατον βασιλέα Μιχαὴλ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ιγνατίου, πῶς καὶ διὰ τί ἐξεβλήθη, καὶ περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων. ἀλλὰ καὶ πρὸς Φώτιον, ὅτι οὐδόλως αὐτὸν ἐκ κλήρῳ ἀποδεχόμεθα, ἕως ἂν ἀκριβῶς παρὰ τῶν ἡμετέρων ἀποκρισιαρίων τὰ κατ' αὐτὸν ἐξετασθῇ, καὶ ἡμῖν δοθῇ εἴδησις.

γ'.

Εν τρίτῳ χωρίῳ ἔγκειται, ὅτι ὑπέστρεψαν οἱ παρ' ἡμῶν πεμφθέντες δύο ἐπίσκοποι μετὰ καὶ ἀποκρισιαρίου τοῦ βασιλέως. οἳ δὴ ἐπίσκοποι ἐδήλωσαν ἡμῖν τὰ τῆς λῃστρικῆς συνόδου, καὶ τῆς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Ιγνατίου τυραννίδος.

Ως ἔγνωμεν παρανόμως γενέσθαι τὰ πραχθέντα, κατ' ὄψιν τοῦ ἀποκρισιαρίου μετὰ πάσης τῆς ἐκ-

EPISTOLA NICOLAI PAPÆ.

neratum, ut ejus vestem sanguine perfunderet. Viderant quæ item in alios immaniter idem ausus esset. Hæc ego cum commemorassem, illi conventum in sequentem diem indixerunt. Et separati domum petivimus. Post decimum vero diem me ad Caiphanum tribunal raptatum abduxerunt, testesque qui me non legitime creatum dicerent, apposuere. Quid hic dicam me tot plagis afflictum? septemdiali inedia, vigilia, stationeque perpetua cruciarunt. Hæc summa causæ compendio exposita. Tu sanctissime domine ostende in me viscera miserationum, & cum magno apostolo & ipse dicas: *Quis infirmatur, & ego non infirmor?* Intuere majores tuos patriarchas, Fabianum, inquam, Julium, Innocentium, Leonem, & omnes denique qui pro fide & veritate viriliter decertarunt: illosque æmulare, & vindex pro nobis tam indigna passis exurge.

Ex actis synodi sanctissimi papæ Romani.

EPISTOLA NICOLAI.

Nicolaus episcopus sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ, omnibus veræ pietatis cultoribus, sanctissimis & religiosissimis patriarchis, metropolitis, & ceteris episcopis clericisque, & omnibus qui sunt in Asia, Europa, Libya fidelibus.

NOtum facimus caritati vestræ de scriptis nostris, quæ ad vos mittuntur, illorum ejusmodi esse contextum & filum, cum demonstrationibus quæ ibi fiunt ex scripturis sacris & canonibus.

I.

Primo quidem loco proœmium est, quod summatim complectitur omnia prius Constantinopoli transacta; a Michaele nempe illo famoso, & Barda ejus avunculo Cæsare, eorum patriarcham Ignatium virum sapientem a sede sua, non patriarchatu (nam patriarcha vere est apud Deum) dejectum; missasque ab illis ad nos cum legato litteras, quibus fratrem nostrum & episcopum Ignatium de nonnullis accusarunt, simulque de venerandis imaginibus egerunt. A nobis autem missos esse duos sedis nostræ coepiscopos legatos, quibus quæ agenda essent, præcepimus.

II.

Alterum scriptum geminas continet epistolas, quas ad serenissimum imperatorem Michaelem misimus, quomodo & quam ob causam frater noster & symmysta Ignatius fuerit exactus, itemque de imaginibus sacris. Ad Photium quoque scripsimus, eum a nobis nullo modo inter clerum admitti, quoad accurate per nostros apocrisiarios tota illius causa excutiatur, nobisque significetur.

III.

Tertio exponitur, legatos a nobis missos, duos episcopos, cum imperatoris apocrisiario reversos, nobis explicasse acta concilii, seu potius latrocinii, nec non vim & tyrandem adversus fratrem nostrum Ignatium exercitam.

Ut ergo sacrilege acta didicimus, præsente legato imperatoris, cum tota nostra ecclesia & con-

& concilio impiam hanc actionem anathemati subjecimus, Photiumque nunquam a nobis in communionem & sacerdotium receptum iri declaravimus.

EPISTOLA NICOLAI PAPÆ.

ANNO CHRISTI 869

IV.

In quarto capite rursus epistola est ad imperatorem, in qua testamur, vim Ignatio perinique illatam nullo modo nobis probari. Altera epistola ad Photium est, illum ad nullum sacerdotii gradum a nobis recipi.

V.

In quinto exponitur, episcopos a nobis synodice exauctoratos excommunicatosque esse, & Photium adulterum ac raptorem, sanctæque ecclesiæ Constantinopolitanæ invasorem. Primum, quod in factione schismaticorum fuerit, qui sua sponte ab ecclesiæ societate, & Ignatii coepiscopi nostri communione discesserunt, postquam sæpius exauctorati atque a communione resecti fuerunt. Deinde quod Photius neophytus ex militarium & laicorum cœtu fuerit promotus. Tertio, quod a schismaticis ante dictis fuerit ordinatus. Præterea, quod in suum ipsius chirographum metropolitis pro Ignatio datum perjurus extiterit. Has & alias plures ob causas Photium abdicamus, & Photianos. Quod si depositionem modeste non ferant, etiam anathematizamus.

Restituimus autem Ignatium in suam sedem, omnesque cum illo ejectos in suos quemque throno reducimus.

VI.

In sexto capite de Theopaschitis, nostraque vera religione tractatur.

VII.

In septimo de Rhodoaldo prævaricatore agitur.

VIII.

In octavo est admonitio, ne quis vestrum latrocinali synodo contra Ignatium consentiat & abripiatur, sed nostram sententiam sequatur. Itemque nos nihil veritos, ne male judicaverimus, hæc scripsisse. Nam sedes Petri a nemine judicatur, nisi ab eo qui illi claves regni dedit. Sed vos ut antiquum morem servetis, neque judicetis, neque approbetis quidquam sine nostra auctoritate. Hæc autem eo scripsi vobis, quod non ita pridem venerit ad nos palatinus spatharius cum imperatoris epistola, qui gloriabatur ab imperatore synodum adornari, eo quod nos jam perscriptam injuriam (Ignatio factam) noluerimus approbare.

IX.

In nono, si divinis non parent sanctionibus, ut mittant Romam fratrem nostrum Ignatium cum episcopis illum sequentibus, & Photium, ut audiantur, & inter se sincero & incorrupto judicio dijudicentur. Quo pacto quis enim justam ab adversariis sententiam impetret?

X.

In extremo continetur, ut beatorum apostolorum nostræque tenuitatis diaconos recipiatis, illisque vestrum auxilium ubicumque imploranibus pro viribus succurratis, præsertim in communi certamine. Communis enim omnium labor est in reducendis (Armeniis dico) fratribus in viam, atque ad meliorem Dei cognitionem informandis.

κλησίας ἀνεθεματίσαμεν τὴν τοιαύτην ἄθεσμον πρᾶξιν, καὶ ὡς ἂ ποτε τοῦ Φωτίου χειροτονίαν ἢ κοινωνίαν δεξόμεθα.

δ'.

Ἐν τετάρτῳ δὲ κεφαλαίῳ ἐστὶ πρὸς τὸν βασιλέα ἐπιστολή, πῶς ἐκ ἐδεξάμεθα τοῦ βίαν τοῦ ἄδικον, τοῦ κατὰ Ἰγνατίου· καὶ πρὸς τὸν Φώτιον ἑτέρα ἐπιστολή, ὅτι ἐν ἑδέμᾳ τάξει τῆς ἱερωσύνης αὐτὸν ἀποδεχόμεθα.

ε'.

Ἀλλὰ καὶ ἐν πέμπτῃ τάξει, ὅτι τοὺς ἐπισκόπους συνοδικῶς ἐκαθήραμεν καὶ ἀφωρίσαμεν, καὶ Φώτιον ὁμοίως τὸν μοιχόν τε καὶ ἐπιβήτορα τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἁγίας ἐκκλησίας. πρῶτον μέν, ὅτι τῶν μέρους ὑπῆρχε τῶν ἀποχισθέντων, τῶν ἑαυτοὺς ἀποχισάντων, μετὰ τὸ πολλάκις καθαιρεθῆναι τῆς ἁγίας ἐκκλησίας, καὶ τῆς τοῦ συνεπισκόπου ἡμῶν Ἰγνατίου κοινωνίας. δεύτερον, ὅτι καὶ νεόφυτος, καὶ ἐκ τιξιωτικοῦ καὶ λαϊκοῦ τάγματος προήχθη. τρίτον, ὅτι ἀπὸ τῶν προειρημένων ἀποχισθέντων ἐχειροτονήθη. ἔτι γε μὴν ὅτι καὶ ἐναντίως τοῦ ἰδιοχείρου ἔπραξεν, ὃ πρὸς τοὺς μητροπολίτας ἐποίησε περὶ τοῦ Ἰγνατίου. ἀλλὰ καὶ δι' ἕτερα πλείονα καθαιροῦμεν τὸν Φώτιον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ· εἰ δὲ μὴ στέργουσιν ἡσύχως τὴν καθαίρεσιν, καὶ ἀναθεματίζομεν.

Ἀποκαθίσαμεν δὲ τὸν Ἰγνάτιον εἰς τὸν οἰκεῖον θρόνον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἐκβεβλημένους εἰς τοὺς οἰκείους εἰσάγομεν θρόνους.

ς'.

Ἐν ἕκτῃ δὲ ἐρρέθη γραφῇ τὰ περὶ Θεοπασχιτῶν, καὶ περὶ τῆς ἡμῶν ὀρθῆς πίστεως.

ζ'.

Καὶ ἐν ἑβδόμῃ, τὰ περὶ τὸν παραβάτην Ῥαδόαλδον.

η'.

Καὶ ἐν ὀγδόῃ, παραινέσεις, ἵνα μήτις συναπαχθῇ ὑμῶν τῇ κατὰ Ἰγνατίου λῃστικῇ πράξει, ἀλλ' ἕπεσθαι τῇ ἡμετέρᾳ γνώμῃ. καὶ ὅτι οἱ δεδιότες ἡμεῖς ὡς παρακρίναντες, τούτοις ἐγράψαμεν. οὐδὲ γὰρ ὁ Πέτρου θρόνος ὑπ' ἄλλου κρίνεται, ἢ ἀπὸ τοῦ δεδωκότος αὐτῷ τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας· ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς κατὰ τὸ ἀρχαῖον διαφυλάττησθε μὴ κρίνειν, ἢ συναινεῖν ἄνευ τῆς ἡμῶν παραδόσεως. τοῦτο δὲ ἔγραψα, διὰ τὸ κατὰ τὸν παρελθόντα χρόνον ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς βασιλικὸν σπαθάριον μετὰ ἐπιστολῆς βασιλικῆς, ἐγκαυχώμενον, ὅτι συνόδου διέπεμψε ὁ βασιλεὺς, διὰ τὸ μὴ καταδέξασθαι ἡμᾶς τοῦ γεγραμμένου ἀδικίαν.

θ'.

Ἐν ἐνάτῃ περιοχῇ, ὅτι ἐὰν μὴ πείθωνται τοῖς θείοις θεσμοῖς, ἵνα ἀποσταλῇ τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν Ἰγνάτιον μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ, καὶ τὸν Φώτιον, * ὡς ἀναδέξασθαι· καὶ μετ' αὐτοῦ κριθῶσιν ἐν καθαρῷ καὶ ἀπροσωπολήπτῳ συνεδρίῳ. πῶς γὰρ ἄν τις δικαίως κριθήσεται παρὰ τῶν κατηγόρων αὐτοῦ;

ι'.

Δέκατον καὶ τελευταῖον συμπέρασμα, ἵνα δέχησθε τοὺς διακόνους τῶν μακαρίων Ἀποστόλων καὶ τῆς ἡμῶν ἀτελείας· καὶ ἔνθα ἂν ἐξαιτῶνται τοῦ ὑμῶν βοήθειαν, ἐπαμύνητε αὐτοῖς κατὰ τὸ ὑμῖν δυνατὸν, μάλιστα εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα. κοινὸς γὰρ ἁπάντων, ἡ τῶν πλανωμένων ἀδελφῶν ἐπιστροφὴ, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἐπίγνωσις, τῶν Ἀρμενίων δηλονότι.

Νικό-

ANNO CHRISTI 869.

Νικόλαος ἐπίσκοπος δοῦλος τῶν τοῦ Θεοῦ δούλων, τῷ ἁγιωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ Ἰγνατίῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως.

Nicolaus ſervus ſervorum Dei ſanctiſſimo fratri & comminiſtro noſtro Ignatio patriarchæ Conſtantinopolitano.

EPISTOLA NICOLAI PAPÆ.

ΦΡΑΣΑΙ οὐκ οἶόν τε, ἀδελφὲ τιμιώτατε, ὁπόσοις ὀδυρμοῖς καὶ ἀνιαροῖς ὑπὲρ τῶν ἀμετρήτων ὑμῶν συνεχόμεθα διωγμῶν. τοιγαροῦν μετὰ τοὺς ἀποκρισιαρίους ἡμῶν Ραδοάλδον καὶ Ζαχαρίαν, τοὺς ποτε ἐπισκόπους, ὅς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπέμψαμεν, ὑπέρ τε τοῦ ζητῆσαι τὴν αἰτίαν τῆς ἀποκινήσεως ὑμῶν, καὶ ὑπὲρ τῶν ἱερῶν εἰκόνων, πρὸς ὑμᾶς ἐπιστρέψαι, καὶ τῇ αὐτῶν ἀναφορᾷ μαθεῖν ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ ἀποκρισιαρίου, ὡς αὐτοὶ ἀπόφασιν καθ' ὑμῶν ἐξηνέγκαν, πολλῇ ὀδυνῃ πεπεμβλήθημεν, διὰ τὸ πρᾶξαι αὐτοὺς ἐναντία οἷς ἐνετάλθησαν. διὸ καὶ παρόντος τοῦ βασιλικοῦ ἀποκρισιαρίου συγκαλεσάμενοι πᾶσαν τὴν παρ' ἡμῖν ἐκκλησίαν, καὶ ἐκ πολλῶν ἐπαρχιῶν τῆς δυτικῆς χώρας ἁγιωτάτους ἐπισκόπους σφόδρα πολλούς, πρῶτον ψῆφον κοινῇ τὸν Ζαχαρίαν καθαιρέσει ὑπεβάλομεν. περὶ δὲ τοῦ Ραδοάλδου, διὰ τὸ μὴ παρεῖναι τότε αὐτόν, τὴν καθαίρεσιν αὐτοῦ ἀνηρτήσαμεν. ὕστερον δὲ ἐδὲ αὐτὸς τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφον ἐξέφυγεν.

Ἔτι γε μὴν καὶ τὸν Φώτιον καθείλομεν, προσεπισκήψαντες, ὡς ἐὰν μετὰ τὴν καθαίρεσιν παύλῃ εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον προεδρεύσῃ, ἢ ὑμῖν πρὸς τὸ ἀπολαβεῖν τὴν ἐκκλησίαν ἐμποδίσῃ, ἢ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας ἐφάψηται, ἀνάθεμα ἔστω. ὁμοίως καὶ τὸν χειροτονήσαντα αὐτὸν, Γρηγόριον τὸν τῆς Συρακουσῶν ἐκκλησίας ἐπίσκοπον, ὑπὸ ἀνάθεμα τίθεμεν, εἰ μὴ ταῦτα ἱερουργίας οἱασδήτινος ἅψηται. καὶ ὃς δὲ ὁ Φώτιος ἐχειροτόνησε, πάσης τῆς τῶν κληρικῶν ἐγυμνώσαμεν τάξεως. καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἐκείνων ὠρίσαμεν. ὑμᾶς δὲ τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ μεγάλου κριτοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἐθεσπίσαμεν, μηδέποτε εἶναι καθηρημένους, ἢ ἀναθέματι ὑποκειμένους. πάντα δὲ τὸν μὴ τῇ παρούσῃ ἡμῶν κρίσει ὑπείκοντα, ἢ ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς ὑμῶν κοινωνίας ἀφορίζοντα, ἢ ἐκάτερος καθ' ὑμῶν τινα κρίσιν χωρὶς τῆς τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου συναινέσεως ἐκφέροντα, εἰ μὲν κληρικός εἴη, πάσης τῆς τῶν κληρικῶν τάξεως ἀνάπτιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων εἶναι ἀλλότριον· εἰ δὲ λαϊκός, πάσης εὐλογίας πατρικῆς στερηθήσεται, καὶ εἰ μὴ μετεμεληθῇ, καὶ ἀναθεματισθήσεται. τοὺς δὲ ἐπισκόπους, ὅσοι ἢ ὑπεροψίᾳ συνέχονται, ἢ τῆς λειτουργίας, ἢ τοῦ βαθμοῦ ἔνεκεν οὗ * ὑστερήθησαν, ἀποκαθιστάναι τοῖς ἰδίοις ἐκκλησίαις καὶ τοὺς βαθμοὺς ἀπολαβεῖν. καὶ εἴτις τούτῳ ἡμῶν τῷ θεσπίσματι ἀνανεύειν τολμήσει, ἀνάθεμα ἔστω, ἕως ἂν πειθαρχήσῃ. εἰ δέ τινες κατηγορηθέντες ἐξεβλήθησαν τῶν οἰκείων ἐκκλησιῶν, ἀποκαθιστάναι τούτους τοὺς μὲν ἐκκλησίας ἀπολαβεῖν, κριθῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου Ρωμαίων ἱεράρχου. ταῦτά εἰσιν ἀδελφὲ, ἅπερ ἐν τῇ μιᾷ συνόδῳ τῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν ἡμῶν τῶν ἑσπερίων καὶ δυτικῶν, ἑπόμενοι τῶν προηγουμένων ἡμῶν τῇ παραδόσει, ἐθεσπίσαμεν· καὶ διὰ τοῦτο τῇ μακαριότητι ὑμῶν γνωρίσαι διενοήθημεν, ὅπως γνῶς τὴν ἡμετέραν ὑπὲρ ὑμῶν διάθεσιν.

EXprimere verbis non poſſum, reverendiſſime frater, quibus lacrymis, quantoque luctu ob tuas immenſas afflictiones & ærumnas afficiar. Etenim poſteaquam apocriſiarii noſtri Rhadoaldus & Zacharias olim epiſcopi, Conſtantinopolim, ut cauſas depoſitionis tuæ cognoſcerent, & de ſacris imaginibus quærerent, miſſi redierunt, noſque ex illorum relatione, atque ab ipſo imperatoris legato dicimus, quemadmodum ipſi contra te damnationis ſententiam pronuntiarint, magno ſane dolore afflicti ſumus, quod contra quam illis imperavimus, fecerint. Quapropter præſente apocriſiario regio, vocato noſtræ eccleſiæ concilio, atque evocatis etiam ex multis occidentalium regionum provinciis, ſanctiſſimis plurimiſque epiſcopis, primum Zachariam de communi ſententia damnavimus: Rhadoaldi autem exauctorationem, quod tunc abeſſet, diſtulimus. Qui tamen poſtea ſententiam damnationis non effugit.

Præterea vero Photio dignitatem abrogavimus, denuntiavimuſque, ut ſi poſt damnationem iſtam thronum Conſtantinopolitanum denuo audeat aſcendere, aut tibi quo minus ad tuam ſedem redeas, impedimento ſit, aut ſacra contingere tentarit, anathema ſit. Pariter etiam Gregorium Syracuſanum, a quo Photius ordinatus eſt, anathemate percellimus, ſi poſthac ſacra quæcumque adminiſtrarit. Præterea quoſcumque Photius ſacris initiavit, gradu clericorum omni privamus ac dejicimus. Atque hæc quidem de illis decrevimus. Te autem auctoritate ſupremi judicis domini Dei ſalvatoris noſtri, nec depoſitum, nec anathemate vinctum unquam fuiſſe declaramus. Quicumque vero ſententiæ noſtræ repugnaverit, aut ſe a tua communione ſeparaverit, demum adverſum te ſine apoſtolicæ ſedis auctoritate ſententiam tulerit, clericus omni honore dignitateque clerici coram Deo & hominibus exutus eſto: laicus omni benedictione paterna careto: qui niſi reſipuerit, anathemate quoque ferietur. Epiſcopos vero, quicumque tua cauſa exulant, aut ſolio ſuo honoreque privati ſunt, ſedibus ſuis & dignitati reſtitui jubemus. Quicumque huic noſtro decreto reſiſtere conabitur, anathema eſto, quoad nobis ille ſe ſubjiciat. Si qui vero per criminationem ſunt ejecti, illos ad ſuas revocandos eccleſias ſtatuimus, cauſamque eorum ad tribunal Romani pontificis decidendam. Hæc ſunt frater, quæ in una fratrum & conſacerdotum noſtrorum, diverſis ex provinciis evocatorum, majorum noſtrorum inſtituta ſequentes ſynodo conſtituimus, tuæque beatitudini ſignificare voluimus, ut noſtrum erga te animum perſpectum haberes.

* Ὑστερήθησαν.

EPIST. II. NICOLAI PAPÆ.

Epiſtola altera ejuſdem papæ ad ſenatum Conſtantinopolitanum, ut ne probent Ignatii damnationem, ſed Photium pellere ſtudeant.

Alia item epiſtola ad ſanctiſſimos orientis patriarchas, & potiſſimum Hieroſolymitanum, qua declarat, quæ tractarit ipſe papa in ſynodo Romana de Ignatii depoſitione & Photii damnatione. Hortatur vero, ut idem omnes ſecum ſentiant.

Επιστολὴ ἑτέρα τοῦ αὐτοῦ πάπα πρὸς τοὺς συγκλητικοὺς Κωνσταντινουπόλεως, ὡς ἂν μὴ συνδοκήσωσι τῇ καθαιρέσει Ἰγνατίου, ἀλλὰ τὸν Φώτιον σπεύδάσωσι διωχθῆναι.

ANNO CHRISTI 869.

Καὶ ἄλλη ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς κατὰ ἀνατολὴν ἁγιωτάτους πατριάρχας, καὶ μάλιστα πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων, δηλοῦσα, ὅσα συνεδικῶς ἐπραξεν ὁ αὐτὸς πάπας περὶ τῆς καθαιρέσεως Ἰγνατίου, καὶ τῆς ἀποβολῆς Φωτίου, καὶ παραινοῦσα τῆς αὐτῆς γνώμης εἶναι καὶ αὐτούς.

Epiſtola Epiphanii archiepiſcopi Cypri ad Ignatium patriarcham Conſtantinopolitanum, poſt ipſius reditum.

Επιστολὴ Ἐπιφανίου ἀρχιεπισκόπου Κύπρου πρὸς Ἰγνάτιον τὸν Κωνσταντινουπόλεως, μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ.

ETſi perindignus atque abjectiſſimus domini mei ſacratiſſimi & coangelici ſervus ſim, auſus ſum tamen ſcribere. Apprehenderunt quidem & tuam ſanctam ac divinam mentem, ſacratiſſime, tentationes dæmonis omnis mali auctoris, qui tentat omnes qui volunt ſecundum Deum vivere. Quod vero illæ te omnibus probatiorem firmioremque oſtenderint, atque ut aurum in fornace excoctum ſplendidiorem illuſtrioremque reddiderint. nemini eſt obſcurum. Revera in vanum laboravit & vigilavit, qui te cuſtodiendo, ad tuam conſtantiam veluti petram offendit. Ecce veritatis calumniatores evanuere: ſidus autem orbis terrarum ſplendorem recepit ſuum. Quapropter convolat, & lætitia geſtit ob reſtitutionem tuam univerſus orbis, ipſæque adeo beatæ mentes mortalibus applaudunt. Vehementerque ſane & nos, quamquam peccatores & abjecti, ultimam hanc inſulam incolentes, tui gaudii participes eſſe cupimus, ſpiritalibuſque donis repleri. Sed timore & reverentia prohibemur, ne temeritatis arguamur, ſi id agamus injuſſi. Indignum enim cenſemus, hoc ſine religioſorum juſtorumque, & magnorum principum noſtrorum, tuæque ſanctitatis imperio, tentare.

Verumtamen etſi corpore abſumus, animo tamen una gaudemus; & communicamus, & approbamus omnia quæ a vobis & veſtra ſacra ſynodo ſunt decreta. Atque ſeptem prioribus apponimus, omneſque qui hanc non recipiunt, repudiamus.

ΤΟΛΜΩΝ ὁ ἀνάξιος καὶ παντελὴς τοῦ παντὸς καὶ ἱσαγγέλου δεσποτὸς μου δοῦλος γράφω· ἤψαντο μὲν καὶ τῆς ὑμετέρας ἁγίας καὶ θεοειδοῦς ψυχῆς, ἱερώτατε παρὰ τοῦ πειράζοντος πάντας τοὺς κατὰ Θεὸν ζῶντας ἀρχεκάκου δαίμονος οἱ πειρασμοί. ὅτι δὲ δοκιμώτερον καὶ κρατιστότερόν σε ἀνέδειξαν, καὶ ὥσπερ χρυσὸν ἐν καμίνῳ πυρώσαντες, λαμπρότερον καὶ φαιδρότερον κατέστησαν, πᾶσιν δῆλον. ὄντως εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων, τῇ ὑμετέρᾳ στερρότητι, πέτρᾳ προσκόψας. ἰδοὺ οἱ συκοφάνται τῆς ἀληθείας παρῆλθον, καὶ ὁ φωστὴρ τῆς οἰκουμένης αὖθις τῷ ἰδίαν ἀπέλαβε δόξαν, διὸ καὶ σωτρέχει καὶ συναγαλλιᾶται ἐπὶ τῇ ἀποκαταστάσει σου πᾶσα ἡ οἰκουμένη, καὶ συνεορτάζουσι τέτοις καὶ αἱ ἄνω δυνάμεις. πάνυ δὲ καὶ ἡμεῖς ἐφιέμεθα οἱ ταπεινοὶ καὶ ἁμαρτωλοί, οἱ τῷ ἐσχατιᾷ τούτῳ οἰκοῦντες, τῆς περὶ σὲ διορατικῆς κοινωνῆσαι, καὶ τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων ἐμφορηθῆναι· ἀλλὰ κεκωλύμεθα φόβῳ καὶ αἰδοῖ, μήπως καὶ προπετείας κριθῶμεν, ἀκέλευστος τοῦτο δράσαντες. ἀνόσιον γὰρ ἡγούμεθα, ἄνευ τῆς προσάξεως τῶν εὐσεβῶν καὶ δικαίων μεγάλων βασιλέων ἡμῶν, καὶ τῆς ὑμετέρας δεσποτικῆς ἁγιωσύνης, τοῦτο καταπολμῆσαι.

Πλὴν εἰ καὶ τῷ σώματι ἀπέσμεν, ἀλλὰ τῇ ψυχῇ καὶ συνευφραινόμεθα, καὶ συγκοινωνοῦμεν, καὶ συνευδοκοῦμεν πᾶσι τοῖς ὑφ' ὑμῶν καὶ τῆς ἱερᾶς ὑμῶν συνόδου δεδογμένοις. καὶ συντιθέμεθα τούτῳ ταῖς ἁγίαις ἑπτὰ συνόδοις ταῖς παρελθούσαις· καὶ τοὺς τούτῳ μὴ δεχομένους ἀποβαλλόμεθα.

EX ACTIS S. OECUMENICÆ ſynodi octavæ, quorum hoc eſt proœmium.

ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ οἰκουμενικῆς ὀγδόης συνόδου, ὧν τὸ προοίμιον τοῦτο.

[a] Matthæi Raderi S. I. interpretatio a Romanis editoribus qq. in locis interpolata. *Matth. 7.*

DIviniſſimum [a] Verbum Chriſtus omnium noſtrum dominus & ſalvator, qui hæc ante quam fierent, omnia norat, ſceleſtorum verſutias prædixit, cum ait: *Attendite vobis a pſeudoprophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ovium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. Ex fructibus eorum cognoſcetis eos.* Fuit ergo & noſtra tempeſtate homo, interiore quidem homine ex fraude & ſcelere compoſitus, qui propter ambitionem, gloriæque cupiditatem, pietatis perſona velatus, imperatores inde a grege Chriſti abſtraxit, noſtræque eccleſiæ thronum invaſit, germano eccleſiæ hujus & beatiſſimo principe paſtorum Ignatio ejecto.

ΟΘΕΑΡΧΙΚΩΤΑΤΟΣ λόγος Χριστὸς, καὶ πάντων ἡμῶν σωτὴρ τε καὶ Κύριος, καὶ πάντα εἰδὼς πρὶν τυῦτα γένεσθαι, τὰς τῶν κακέργων πανουργίας προδεδήλωκεν, ὅτως εἰπών· προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵ τινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες. ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. γέγονε πάνυ καὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἀνὴρ πανουργίας καὶ κακουργίας πεπληρωμένον ἔχων τὸν ἔνδοθεν ἄνθρωπον, διὰ δὲ φιλαρχίαν καὶ κενοδοξίαν τῇ μόρφωσιν τῆς εὐσεβείας σχηματιζόμενος. ὅθεν καὶ τοὺς τῷδε καὶ κρατοῦντας ἀπεσκόλησε, καὶ ἔξω τῆς

καθ'

ANNO CHRISTI 869.

καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας ἐκράτησε, τῇ νομίμῳ ἀρχιποίμνῃ τούτης τῆ παμμάκαρ Ἰγνατίῳ παρανόμως ἀποβληθέντος. ἀλλὰ θᾶττον τῆ προσωπείου περιαιρεθέντος, κατεφωράθη ἀπὸ τῶν καρπῶν τὸ δένδρον· καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις τοῖς παραδυναστεύσασι, καὶ τοῦτον προχειρισθῆναι παρασκευάσασι, συγηπὸς γέγονεν, ἀλλὰ δὴ καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην εὐσεβέσι, διαφερόντως δὲ τῇ ἁγιωτάτῃ Ρωμαίων ἐκκλησίᾳ, καὶ τοῖς κατ' ἀνατολὴν πατριαρχικοῖς θρόνοις. διὸ καὶ ὁ τῶν ἐκδικήσεων Κύριος, καθάπερ ἄλλον Ηλίαν ζηλωτὴν, τὸν μακαριώτατον πάπαν Νικόλαον ἐξήγειρε καθ' αὐτοῦ, ὃς καὶ τὸν ἅρπαγα καὶ λύκον ὡς λῃστὴν καὶ κλέπτην ἀνεῖλε, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ τῆς αἰσχύνης ἱερεῖς, διακονησαμένους καὶ καθυπουργήσαντος τῇ θείᾳ βουλῇ καὶ ψήφῳ τοῦ φιλοχρίστου καὶ θεοκυβερνήτου μεγάλου Βασιλέως ἡμῶν Βασιλείου. ὅτε γὰρ οἰκουμενικὴν σύνοδον συναθροίσας, τὰ δόξαντι τῷ ἁγίῳ πνεύματι θεοσεβῶς ἀπεπλήρωσεν, ἀποδοκιμασθέντος μὲν τοῦ κατ' ἀντίφρασιν Φωτίου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντων· βεβαιωθέντος δὲ εἰς τὸν ἴδιον θρόνον τὸν θειοτάτου Ἰγνατίου.

A Sed celeriter persona deposita, e suis fructibus arbor est cognita. Quin & iis ipsis qui tunc magna auctoritate pollebant, & quorum potentia evectus erat, odiosus evasit, atque adeo bonis omnibus ac religiosis, præsertim vero sanctissimæ Romanæ ecclesiæ, atque orientis patriarchis. Quapropter Deus ultionum, quasi alterum Eliam zeloten, beatissimum papam Nicolaum contra illum excitavit, qui raptorem hunc & lupum, furem & latronem, una cum infamiæ suæ ministris sive sacerdotibus sustulit, subserviente, atque administrum se præbente Dei consilio Christi amante, atque a Deo gubernato magno imperatore nostro Basilio. Coacto enim genetali concilio, quod est Spiritui sancto visum, pie executus est; Photio quidem tenebricoso condemnato cum omnibus ab eo consecratis, sacratissimo vero Ignatio in suo throno confirmato.

ACTIO I. SYNODI.

B

ΠΡΑΞΙΣ α'.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ δεσπότου πάντων Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν, ὑπατείᾳ τῶν θεοσεβεστάτων καὶ γαληνοτάτων ἡμῶν δεσποτῶν, Βασιλείου μὲν ἔτους τρίτου, Κωνσταντίνου δὲ υἱοῦ αὐτοῦ ἔτους δευτέρου, ἰνδικτιῶνι γ'. πρὸ δύο νωνῶν Ὀκτωβρίου.

Προτεθέντων τῶν τιμίων ξύλων, καὶ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων, ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι τῶν κατηχουμένων τοῦ περιωνύμου ναοῦ τῆς ἁγίας καὶ μεγαλωνύμου Σοφίας. συνελθόντων Δονάτου καὶ Στεφάνου τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, καὶ Μαρίνου τοῦ θεοφιλεστάτου διακόνου ἐφεστηκότων τὸν τόπον Ἀδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης· καὶ Ἰγνατίου τοῦ τιμιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ τῶν ἁγίων τοποτηρητῶν τῆς ἀνατολῆς, δηλονότι Θωμᾶ τοῦ ἁγιωτάτου μητροπολίτου Τύρου, τὸν τόπον ἐπέχοντος τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας, διὰ τὸ χηρεύειν τὴν αὐτῶν ἐκκλησίαν· καὶ Ηλία τοῦ θεοσεβεστάτου πρεσβυτέρου καὶ συγκέλλου, τὸν τόπον ἐπέχοντος Θεοδοσίου τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων· καὶ κατὰ κέλευσιν τῶν φιλοχρίστων βασιλέων, συναχρωμένων τῶν πανευφήμων παρόντων, Θεοδώρου πατρικίου καὶ μαγίστρου, Βάανους τοῦ πραιποσίτου, Ημερίου, Θεοφίλου, Ἰωάννου λογοθέτου τοῦ δρόμου, Λέοντος δομεστίκου τῶν ἐξκουβίτων, Παύλου ὑπάρχου τῶν πραιτώρων, Μανουὴλ, Θεοφυλάκτου, Πετρωνᾶ, Ορέστου πρωτοσπαθαρίου καὶ δομεστίκου τῶν ἱκανάτων. τούτων οὖν συναθροισθέντων, οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τοῦ πρεσβυτέρας Ρώμης, καὶ Ἰγνατίου ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἱ τιμιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆς ἀνατολῆς εἶπον.

Εἰσελθέτωσαν οἱ ἐπίσκοποι πάντες, ὅσοι κεκοπιάκασι καὶ συνήθλησαν ὑπὲρ τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας, ὡς ὁμόφρονες Ἰγνατίου. καὶ εἰσελθόντων, καὶ καθισάντων αὐτῶν, Βάανης ὁ πανευφήμος πατρίκιος καὶ πραιπόσιτος εἶπε πρὸς τὴν ἁγίαν συνοδον· ὁ βασιλεὺς ἡμῶν ὁ ἅγιος ἐπαναγνωστικὸν ἀπέστειλε· καὶ εἰ κελεύετε, προσφωνηθήτω τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ.

ACTIO PRIMA.

C IN nomine domini & dominatoris omnium Jesu Christi Dei nostri, consulatus serenissimorum imperatorum nostrorum a Deo coronatorum, Basilii anno tertio, Constantini filii ipsius secundo. Indictione III. III. Nonas Octobris.

ACTIO I. CONC. VIII. GENER.

Propositis (S. crucis) lignis, ac sanctis evangeliis, in dextra parte catechumenorum celeberrimi sanctique & magnifici templi Sophiæ. Convenientibus Donato & Stephano Dei amantissimis episcopis, & Marino dilectissimo Dei diacono, Hadriani sanctissimi veteris Romæ archiepiscopi legatis: Ignatio reverendissimo magnificæ urbis Constantinopolitanæ novæ Romæ archiepiscopo, sanctisque vicariis orientis, nempe Thoma sanctissimo metropolita Tyri, locum tenente sedis Antiochenæ, eo quod ille thronus tum vacaret; & Elia religiosissimo presbytero & syncello, vices gerente sacratissimi Theodosii episcopi Hierosolymorum, præsentibus etiam jussu Christianissimorum imperatorum, clarissimis patriciis, Theodoro patricio & magistro, Baane præposito, Hemerio, Theophilo, Joanne logotheta dromi, Leone domestico excubitorum, Paulo præfecto prætorio, Manuele, Theophylacto, Petrona, Oreste protospathario & domestico hicanatorum. His igitur collectis, sanctissimi legati veteris Romæ, & Ignatius sanctissimus patriarcha Constantinopolitanus, & reverendissimi orientis vicem dixerunt:

D

E

Ingrediantur episcopi, quotquot pro verbo veritatis Ignatio adjuncti depugnarunt, & desudarunt. Ergo cum ingressi consedissent, Baanes clarissimus patricius & præpositus ad sanctum concilium dixit. Pius imperator noster misit epanagnosticum; quod legatur, si placet sanctæ synodo.

Sanctissimi legati veteris Romæ & orientis dixe-
ACTIO I. unt: Recitetur.
CON. VIII. Theodorus devotus a secretis legit.
GENER.

ANNO CHRISTI 869.

Cum divina & benignissima Dei providentia nobis orbis terræ gubernacula commiserit, omnem dedimus operam, ut etiam ante communes reipublicæ curas ecclesiasticæ controversiæ componantur. Quarum causa censuimus aliorum quoque patriarcharum vicarios accersendos, qui ductu Dei adsunt.

Ergo, fratres, monemus & hortamur, uti cum omni modestia & reverentia ad sanctam & œcumenicam synodum, veluti ad publicam & instructam medicamentis officinam, positis omnibus affectibus & dissidiis, partiumque studiis, accedatis, neque ad contentiosas altercationes declinetis; sed sciatis bene potius vinci, quam culpabiliter vincere. Ad vos autem judices ita dicimus: Esse quidem vos veritatis amantes, minime ignoramus; nos tamen pro data nobis potestatis mensura non tacebimus quæ pro rebus ecclesiasticis dicenda nobis videbuntur. Quapropter vestram pietatem obsecramus, ut sine omni partium gratia affectioneque judicium hoc peragatis.

Lecta admonitione legati dixerunt; Recte sacri imperatores nostri monuere. Tum rursus Baanes clarissimus præpositus surrexit, & ad legatos dixit: Episcopi cum senatu intelligere cupiunt, qua cum potestate a sanctissimis patriarchis missi sitis.

Donatus & reliqui veteris Romæ legati dixere: Nusquam reperimus Romanos legatos unquam in concilio œcumenico examinari. Baanes respondit: Non ex contemptu hoc fit, sed propter Rhadoaldum & Zachariam, qui paulo ante huc advenientes nos deceperunt, aliaque quam quæ iis fuerant imperata, fecerunt.

Legati dixere: Ecce vobis propterea litteras ad imperatorem & patriarcham exhibemus. Postquam enim legati imperatoris & patriarchæ Ignatii Romam ad Nicolaum tum pontificem, qui interim ad dominum emigrarat, venerunt, Hadrianus successor illius litteras accepit, & nos cum litteris huc legavit.

Hadrianus episcopus servus servorum Dei.

Deo amabili & religiosissimo imperatori Basilio Augusto Christianissimo desideratissimoque filio.

CElsitudinis tuæ præclarissimos legationis nuntios ad apostolicæ sedis anteccessorem meum papam Nicolaum missos excepimus nos, Deoque gratias persolvimus, quod nostris temporibus tuum a Deo custoditum excitarit imperium, quod tempestatem adversus sanctam & apostolicam ecclesiam Constantinopolitanam adhuc sævientem pacaret. Intellexisti enim, quemadmodum litteræ clementiæ tuæ docent, quibus vulneribus cruentata sit ecclesia vestra, quodque hæc nostra cathedra hujuscemodi ul-

Οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ ἀνατολῆς εἶπον· ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Θεόδωρος ὁ καθωσιωμένος ἀσηκρήτις ἀνέγνω.

Τῆς θείας καὶ φιλανθρώπου προνοίας τὰ πηδάλια τῆς οἰκουμενικῆς ὁλκάδος ἡμῖν ἐγχειρησάσης, πᾶσαν ἐθέμεθα σπουδὴν καὶ πρὸ τῶν δημοσίων φροντίδων τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἔριδας διαλύσαι. κεκείκαμεν δὲ καὶ τῶν ἄλλων πατριαρχικῶν θρόνων τοποτηρητὰς ἀγαγεῖν διὰ τινὰ εἰρημένην αἰτίαν, οἳ καὶ συνήχθησαν τῇ συνεργίᾳ Θεοῦ.

Διὸ καὶ παρεγγυώμεθα, καὶ παραινοῦμεν πᾶσιν ὑμῖν, ἀδελφοί, μετὰ πολλῆς αἰδοῦς καὶ ἀλαβείας προσελεύσεσθαι τῇ ἁγιωτάτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, ὡς πρὸς κοινὸν καὶ ἄφθονον ἰατρεῖον, μηδεμίαν ἐπιφερομένους κίνησιν ἐμπαθῆ καὶ διάθεσιν, μηδὲ πρὸς ἐριστικὴν ἀποβλέποντας γνώμην, ἀλλ' εἰδότας μᾶλλον ἡττᾶσθαι καλῶς, ἢ νικᾶν ἐπισφαλῶς καὶ ἀθέσμως. καὶ πρὸς ὑμᾶς δὲ τοὺς κριτὰς ἔπω φαμέν· ὅτι ἀληθείας μὲν ἐραστὰς ὑμᾶς εἶναι οὐκ ἀγνοοῦμεν· πλὴν ἡμεῖς κατὰ τὸ δοθὲν ἡμῖν μέτρον τῆς ἐξουσίας, ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασιν ἃ παρασιωπῶμεν οὐκ ὀφείλομεν λέγειν. διὸ καὶ ἀξιοῦμεν τὴν ὑμετέραν εὐλάβειαν, ἐκτὸς πάσης προσπαθείας τὴν κρίσιν ποιήσασθαι.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν εἶπον οἱ τοποτηρηταί· καλῶς ἐκέλευσαν οἱ βασιλεῖς ἡμῶν οἱ ἅγιοι. μετὰ τοῦτο πάλιν ἀνέστη Βαάνης ὁ πανδόξημος πραιπόσιτος, καὶ εἶπε πρὸς τοὺς τοποτηρητάς· οἱ ἐπίσκοποι αἰτοῦνται ἅμα τῇ συγκλήτῳ ἰδεῖν, πῶς ἀπεστάλητε παρὰ τῶν ἁγιωτάτων πατριαρχῶν.

Δονάτος ἔν τε καὶ οἱ λοιποὶ τῆς Ῥώμης τοποτηρηταὶ εἶπον· ὡς οὐχ εὑρήκαμεν ἐν οἰκουμενικῇ συνόδῳ τοὺς τοποτηρητὰς τῆς Ῥώμης ἀνακεινομένους. Βαάνης εἶπεν· οὐχ ἕνεκεν ἀτιμίας τοῦτο γίνεται, ἀλλὰ διὰ τὸν Ραδοάλδον καὶ τὸν Ζαχαρίαν τοὺς πρὸ μικροῦ ἐλθόντας ἐξαπατῆσαι ἡμᾶς, καὶ ἄλλα ποιῆσαι παρὰ τὰ προσταχθέντα.

Οἱ τοποτηρηταὶ εἶπον· καὶ διὰ τοῦτο ἐδὼ διδόαμεν τὰς ἐπιστολὰς πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸν πατριάρχην. ἐπεὶ γὰρ ἀποκρισιάριοι τοῦ τε βασιλέως καὶ τοῦ πατριάρχου Ἰγνατίου ἦλθον εἰς Ῥώμην πρὸς τὸν τηνικαῦτα πάπαν Νικόλαον, ἐκεῖνος δὲ πρὸς Κύριον ἀπεδήμησεν, ἐδέξατο τὰς ἐπιστολὰς ὁ μετ' αὐτὸν πάπας Ἀδριανός, καὶ ἔπεμψεν ἡμᾶς μετὰ τῶν ἐπιστολῶν τούτων.

Ἀδριανὸς ἐπίσκοπος δοῦλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ.

Τῷ θεοφιλεῖ καὶ εὐσεβεστάτῳ αὐτοκράτορι Βασιλείῳ Αὐγούστῳ, τῷ Χριστιανικωτάτῳ καὶ πεποθημένῳ μοι τέκνῳ.

ΤΗΣ ὑπερφυοῦς σου πρεσβείας τοὺς ὡραιοτάτους ἀποκομισάς, τοὺς τῷ προκατόχῳ μου τῆς ἀποστολικῆς Ῥώμης πάπᾳ Νικολάῳ ἀποσταλέντας ἡμεῖς ἀπελάβομεν, καὶ εὐχαριστίας τῷ Θεῷ ἀνεθέμεθα, ὅτι ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις ἐξήγειρε τὸν σὸν θεοφρούρητον βασιλείαν, τοῦ καταλύσαι τὸν σάλον τὸν ἔτι κινούμενον κατὰ τῆς ἁγίας καὶ Ἀποστολικῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. σωτήκας γὰρ, καθὼς τὰ γράμματα τῆς σῆς πραότητος διαγορεύουσι, ποίοις

ANNO CHRISTI 869

ACTIO I. CON. VIII. GENER.

ποίοις μώλωψι τετραυμάτισαι ἡ παρ' ὑμῖν ὅσα ἐκκλησία, καὶ ὡς αὕτη ἡ καθέδρα ἰατρεύειν δύναται τὰ τοιαῦτα ἕλκη. καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα θεραπευθῆναι ἐπιποθῶν, τοῦ Αποστολικοῦ θρόνου τῇ ἐκθέσει τὴν θεραπείαν ὑγιῶς ἐξεζήτησας. γνῶθι οὖν τέκνον ἠγαπημένον καὶ τιμιώτατον, Αὔγουστε, ὅτι εἴτι ἂν περὶ τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεπίσκοπον ἡμῶν Ιγνάτιον, καὶ περὶ τὸν χισματικὸν Φώτιον θεόθεν ἔδρασας ἐμπνευσθεὶς, καλῶς ἔδρασας, καὶ καθὼς ἡ Αποστολικὴ καθέδρα μετὰ πάντων τῶν ἑσπερίων προέδρων ἐθέσπισε. καὶ γινωσκέτω ἡ ἀγάπη σου, ὅτι ὥσπερ διαφόρῳ τρόπῳ ἥμαρτον οἱ κατὰ Ιγνατίου φρονήσαντες, οὕτω διαφόροις αὐτοὺς τρόποις ὅρων ὑποβληθῆναι οὐκ ἀσκόπως χρῆναι νομίζομεν. τούτων μέντοι τὰς διαφορὰς τοὺς τοῦ Αποστολικοῦ θρόνου πρέσβεις ἅμα τῷ ἀδελφῷ ἡμῶν καὶ συλλειτουργῷ Ιγνατίῳ συνερχομένους * προθυμῆσαι συνείδομεν. ἐὰν μέντοι ἀνανήψωσι, χρηστοτέροις * οἰκονομηθήσονται. ὥστε μετὰ τοῦ ἁγίου πάπα Γελασίου εἰπεῖν καὶ ἡμᾶς, τὰ ἀναγκαῖα τῶν πραγμάτων τῇ οἰκονομίᾳ συνέχομεν. χρὴ οὖν καὶ ἡμᾶς εὐθὺν λόγον ὑπὲρ τοῦ κερδῆσαι τοὺς ἀδελφοὺς ἀποδοῦναι, τὴν τῶν καιρῶν ἀνάγκην προορῶντας. τὸν Φώτιον μέντοι ἀναντιῤῥήτως ἀπὸ τῆς εὐσεβείας * παντάπασιν ἀφορίζομεν. βουλόμεθα δὲ διὰ τῆς ἡμετέρας εὐσεβοῦς σπουδῆς οὐκ ἀναρίθμητον ἐν τοῖς αὐτόθι τελεσθῆναι συνέλευσιν, ὡς ἂν οἱ ἡμέτεροι ἀποκρισιάριοι προκαθεσθέντες, καὶ τὰς τῶν πταισμάτων τε καὶ προσώπων διαφορὰς σαφέστερον διαγνόντες, ὁλικῶς τὰ τοῦ ἀνοσίου συνεδρίου ὑπομνήματα παραχρῆμα ἐκ τῶν κατεχηκότων αὐτὰ ἀφαιρεθέντα κατακαύσωσι. τὸ γὰρ τοιοῦτον συνέδριον οὐδὲν διαφέρειν οἰόμεθα τοῦ ἐν Αριμίνῳ ὑπὸ Κωνσταντίου, τοῦ ἐν Εφέσῳ παρὰ Διοσκόρου συναθροισθέντος. ἀλλὰ καὶ εἴ τις ταῦτα ὑποκρύψαι πειραθείη, ἢ διεκδικῆσαι, τοῖς δημοσίοις ὑποπεσέτω νόμοις. τούτων οὕτω τεθεσπιμένων, δυσωποῦμεν τὴν θεοφρούρητον τῆς γαληνότητός σου κεφαλὴν, εἰς τὸ ἐναρχθὲν τῆς εὐσεβείας ἔργον περὶ τὸν ἀδελφὸν καὶ συνιερέα μου Ιγνάτιον διαμεῖναι, καὶ ἀπὸ τῶν ἐνταλμάτων τοῦ Αποστολικοῦ θρόνου μὴ παρεκκλῖναι, φροντίσαι δὲ τάχιον ἐλθεῖν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀποκρισιαρίους ἡμῶν, ὡς ἂν δι' αὐτῶν μάθωμεν πᾶν ἀγαθὸν περὶ τὴν ἁγίαν σου βασιλείαν. τὸ εὐλαβέστατον κράτος ὑμῶν ἡ ἀνωτάτω χάρις διαφυλάξαι, καὶ πάντα τὰ ἄπιστα ἔθνη ὑποτάξαι αὐτῷ.

* ἴσ. προμηθήσαι.
* ἀλ. οἰκοδομηθήσονται.
* ἀπὸ ταύτης τοῦς φιλανθρωπίας ex Anast.

Μετὰ τοῦτο ἀνεγνώσθη καὶ τὸ γράμμα τοῦ πατριάρχου Ιεροσολύμων, τὸ πρὸς τὸν πατριάρχην Ιγνάτιον, ὃ περὶ τὸ τέλος ἔχει οὕτως.

Οὐκ ἀγνοεῖς ὁσιώτατε δέσποτα τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὔτε γράφειν, οὔτε ἀποστέλλειν δυνάμεθα πρὸς ὑμᾶς· μήποτε γενώμεθα πρὸς τὴν κρατοῦσαν ἡμῶν ἐξουσίαν ἐν ὑποψίᾳ καὶ ὑπονοίᾳ. καὶ γὰρ εὔνοιαν πολλὴν ἐνδείκνυνται εἰς ἡμᾶς, ἄδειαν παρέχοντες οἰκοδομεῖν τὰς ἐκκλησίας ἡμῶν, καὶ κρατεῖν ἀκωλύτως τὰ ἔθη ἡμῶν. καὶ νῦν δὲ καὶ διὰ τοῦ καθ' ἡμᾶς Αμηρᾶ ἐκελεύσθημεν γράψαι. ἐκλιπαροῦμεν τοίνυν λαλῆσαι εἰς τὰ ὦτα τοῦ θεοστέπτου ἡμῶν δεσπότου, τοῦ χαρίσασθαι ἡμῖν ὅσους ἂν βούλοιτο Σαῤῥακηνούς· ὡς ἂν διὰ τῆς τούτων προσαγωγῆς ἐξημερώσωμεν τὸ ἀγριαῖνον τῶν ἐξουσιαζόντων ἡμῶν. Εστείλαμεν τὸν ποδήρη καὶ τὴν ἐπωμίδα σὺν τῇ μίτρᾳ, τὴν ἱεραρχικὴν στολὴν τοῦ ἁγίου Ιακώβου τοῦ ἀδελφοθέου, τῇ σῇ περιποθήτῳ καὶ τιμίᾳ κεφαλῇ· ἅμα δὲ καὶ

A ceribus mederi possit. Quapropter cum hæc curari cuperes, apostolicæ sedis decreto medicinam sanissime requisisti. Noveris ergo, dilecte fili venerabilis Auguste, te, quidquid erga fratrem nostrum & coepiscopum Ignatium, vel circa Photium schismaticum divinitus inspiratus statuisti, bene fecisse, & sicut apostolica hæc cathedra cum totius Hesperiæ præsulibus sanxit: sciatque caritas tua, ut variis modis errarunt, qui contra Ignatium senserunt, ita nos existimare diversa quoque ratione decreto sententiæ nostræ non inconvenienter subjiciendos. Horum certe discrimina sedis apostolicæ legatis convenientibus una cum fratre nostro & comministro Ignatio moderanda commisimus. Si tamen ad meliorem mentem redierint, mitius agetur cum eis, ut cum sancto Gelasio papa dicamus & nos, necessaria rerum dispensatione constringimur. Oportet igitur & nos, æqua pro lucrandis fratribus ratione temporum necessitati consulendo, hoc imitari: Photium dumtaxat ab hujusmodi moderamine usum pietatis prorsus excipimus. Volumus autem per vestræ pietatis industriam Constantinopoli numerosum celebrari concilium; cui nostri quoque legati præsidentes, delictorum hominumque discrimine perspecto, statim cuncta impii conciliabuli exemplaria, ab iis qui illa retinent, ablata, ignibus concremanda tradant. Hujuscemodi enim conventiculum nihil distare putamus vel ab Ariminensi per Constantium imperatorem, vel ab Ephesino per Discorum coacto. Sed & si quis hæc occultare vel defendere conabitur, publicis legibus judicandus subjiciatur. His ita decretis, obsecramus divinitus redimitum tranquillitatis tuæ caput, ut in cœpto pietatis opere erga fratrem meum & consacerdotem Ignatium perseveres, neque a decretis apostolicæ sedis recedas; curesque ut nostri legati quamprimum ad nos redeant, ut per illos intelligamus felicissimum imperii tui statum. Piissimum imperium vestrum suprema gratia custodiat, omnesque gentes a fide alienas illi substernat.

Epist. Gelasii cap. 1. n. 1.

B

C

D

Tum lectus est libellus patriarchæ Hierosolymorum ad patriarcham Ignatium cujus hæc extrema est clausula.

Haud nescis sanctissime domine causam, cur ad te neque scribere, neque litteras mittere possimus, ne apud principes nostros in suspicionem aliquam vocemur. Nam & benevolentiam erga nos declarant singularem, & templorum excitandorum, & tenendorum sine impedimento morum nostrorum securitatem præstant. Nunc vero nostri Amirani jussu scripsimus. Rogamus autem ut imperatori nostro a Deo coronato suggeras, uti nobis quotquot placuerit, Saracenos concedat, ut his offerendis eis qui nos dominantur, ipsorum sævitiam mitigemus. Misimus tibi, venerande & dilecte domine, poderem & superhumerale cum mitra, pontificalem habitum sancti Jacopi apostoli fratris Domini; sacrum item vas ex cimeliis sanctæ resurrectionis, craterem argenteum

E

ACTIO II. CON. VIII. GENER.

ANNO CHRISTI 869

teum cum imaginibus expressum, ad sanctificationem ecclesiæ vestræ.

Lecta epistola placuit libellum legi, quem Romana exposuit ecclesia, lectusque est primum Latine, deinde Græce in hæc verba.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Imperatoribus religiosissimis dominis nostris, Basilio & Constantino ejus filio semper Augustis, anno III. mense Octobris, indictione III.

Prima salus est, rectæ fidei regulam custodire, deinde a constitutis Dei & patrum nullatenus deviare: quæ nos secuti anathematizamus omnes hæreses simul cum Iconomachis. Anathematizamus etiam Photium, qui adversus sacros canones repente de curiali administratione, & sæculari militia, superstite sanctissimo patriarcha Ignatio, Constantinopolitanam ecclesiam latronum more per quosdam intrusus schismaticos invasit. Amplectimur & sanctam synodum, quam beatæ recordationis papa Nicolaus celebravit; cui tu quoque domine coangelice summe pontifex Hadriane subscripsisti: recipimusque omnes quos recipit illa; damnamus omnes quos damnavit illa, præsertim Photium & Gregorium Syracusanum, parricidas videlicet, qui contra spiritualem patrem suum linguas exerere minime formidarunt; sectatores item eorum in schismate perseverantes, quique cum illis in communionis societate permanent. Ecclesias vero malignantium, & perversorum dogmatum adinventiones sub Michaele imperatore bis contra beatissimum patriarcham Ignatium, & semel adversus sedis apostolicæ principatum coactas, insolubilibus anathematis nexibus innodamus, unaque omnes qui eas (synodos) defendunt, aut impia earum acta occultant.

De Ignatio porro reverendissimo patriarcha, & iis qui cum illo sentiunt, quidquid apostolici throni decrevit auctoritas, tota mente complectimur. Hanc ergo professionem ego N. sanctæ ecclesiæ N. episcopus feci, & manu mea subscripsi, ac tibi sanctissimo domino & magno pontifici, œcumenicoque papæ Hadriano per apocrisiarios tradidi.

Lecto libello, Baanes præpositus amplissimus surrexit; & sacri, inquit, nobis imperatores, quod æquum est, quærunt.

Legati dixerunt: Placet omnibus hic libellus.

Vicarii autem orientis postulaverunt, ut ab ipsis quoque exposita definitio recitaretur; quæ & lecta est a Stephano diacono, cujus hic erat tenor.

Sententia sive definitio Thomæ metropolitæ Tyri primatis & exarchi, & Eliæ presbyteri & synecelli ecclesiæ Hierosolymorum; pronuntiata Constantinopoli antequam legati veteris Romæ venissent.

IN summa rerum ecclesiasticarum perturbatione, quæ per invidiam cacodæmonis omnis boni hostis concitata est, exci

Ἱερὸν σκεῦος τῆς κειμηλίων τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως, κρατῆρα ἀργύρεον ἐν εἰκόνι διάγλυφον, πρὸς ἁγιασμὸν τῆς καθ' ὑμᾶς ἐκκλησίας.

Μετὰ τὴν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἀνάγνωσιν, ᾠήθη ἀναγνωσθῆναι τὸν λίβελλον, ὃν ἡ ἁγία τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησία ἐξέθετο. καὶ ἀνεγνώσθη πρῶτον μὲν Ῥωμαϊστὶ, εἶτα δὲ καὶ Ἑλληνιστὶ, ἔχων ὕπως.

Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. βασιλεόντων τῶν δεσποτῶν ἡμῶν τῶν σεβεσμίων καὶ αἰωνίων Αὐγούστων Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου υἱοῦ αὐτοῦ, ἔτους γ'. μηνὶ Ὀκτωβρίῳ, ἐπινεμήσεως τρίτης.

Πρώτη σωτηρία ἐστὶ, τὰς τῆς ὀρθῆς πίστεως κανόνας παραφυλάττειν, καὶ ἀπὸ τῶν ὁρισμῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν πατέρων μηδαμῶς ἐκκλίνειν. ταύτης οὖν ἐπόμενοι καὶ ἡμεῖς, ἀναθεματίζομεν πάσας τὰς αἱρέσεις, καὶ αὐτοὺς τοὺς Εἰκονομάχους. ἀναθεματίζομεν καὶ Φώτιον, τὸν ἐναντίως τῶν ἱερῶν κανόνων ἄφνω ἀπὸ τῆς βηλατικῆς ὑπηρεσίας καὶ κοσμικῆς στρατιᾶς προαχθέντα, ἐνυπάρχοντος Ἰγνατίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου, εἰς τοῦ Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίαν λῃστικῶς παρά τινων χισματικῶν· ἐπόμενα δὲ καὶ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ἣν ὁ τῆς μακαρίας μνήμης πάπας Νικόλαος ἐτέλεσεν. ἣν ἡ καὶ αὐτὸς δέσποτα ἰσάγγελε ἱεράρχα Ἀδριανὲ ἔγραψας· ἀποδεχόμενοι ἃς ἐκείνη ἀποδέχεται, καὶ κατακρίνοντες οὓς ἐν αὐτῇ κατεκρίθησαν· κατ' ἐξαίρετον Φώτιον καὶ Γρηγόριον τὸν Συρακούσης, τοὺς πατροκτόνους δηλαδὴ, τοὺς κατὰ τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς αὐτῶν τὰς γλώσσας κινήσαντας· καὶ τοὺς ἐμμένοντας ἐν τῷ χίσματι ὀπαδοὺς αὐτῶν, καὶ οἵτινες εἰς τὸν τῆς κοινωνίας αὐτῶν μετοχλὸν ἐμβύσουσι. τοὺς δὲ συναγωγοὺς τῶν πονηρευομένων, καὶ τὸν ἐφεύρεσιν τῶν διεστραμμένων δογμάτων ὑπὸ Μιχαὴλ τοῦ βασιλέως δὶς κατὰ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἰγνατίου, καὶ ἅπαξ κατὰ τοῦ κορυφαιοτάτου Ἀποστολικοῦ θρόνου, ἀλύτοις ἀναθέματος δεσμοῖς συνέχομεν, καὶ τοὺς διεκδικοῦντας αὐτοὺς, ἢ τὰς ἀσεβεῖς αὐτῶν πράξεις ἀποκρύπτοντας.

Περὶ δὲ τοῦ τιμιωτάτου Ἰγνατίου τοῦ πατριάρχου, καὶ περὶ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ φρονούντων, ὅπερ ἡ αὐθεντία τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου ἐξέθετο, ὅλῃ διανοίᾳ ἀκολουθοῦμεν. τοῦτον οὖν τὸν ὁμολογίαν ἐγὼ ὁ δεῖνα ἐποίησα ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας, ὁ δεῖνα, ἐκκλησίας· καὶ χειρὶ οἰκείᾳ ἔγραψα, καὶ σοὶ τῷ ἁγιωτάτῳ δεσπότῃ καὶ μεγάλῳ Ἀρχιερεῖ καὶ οἰκουμενικῷ πάπᾳ Ἀδριανῷ διὰ τῶν ἀποκρισιαρίων ἐπιδέδωκα.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἀνασὰς Βαάνης ὁ πανεύφημος πραιπόσιτος· οἱ βασιλεῖς, εἶπεν, ἡμῖν οἱ ἅγιοι τὸ δίκαιον ζητοῦσι.

Καὶ οἱ τοποτηρηταὶ εἶπον· ἀρέσκει πᾶσιν ὁ λίβελλος ὅτος.

Οἱ δὲ τοποτηρηταὶ τῆς ἀνατολῆς ἐζήτησαν ἀναγνωσθῆναι καὶ τὸν παρ' αὐτῶν ἐκτεθέντα ὅρον, ὃς καὶ ἀνεγνώσθη παρὰ Στεφάνου ἐπιγεγραμμένος ὕπως.

Ὅρος Θωμᾶ μητροπολίτου Τύρου πρωτοθρόνου καὶ ἐξάρχου, καὶ τοποτηρητοῦ τῆς Θεουπόλεως, καὶ Ἠλίου πρεσβυτέρου καὶ συγκέλλου τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων, ἐκφωνηθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρὸ τοῦ τοὺς τοποτηρητὰς ἀφικέσθαι τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης.

ΤΩΝ καθ' ὑμᾶς ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων σύγχυσιν πεποιηθότων ἐξ ἐπηρείας τοῦ μισοκάλου δαίμο-

ANNO CHRISTI 869.

δαίμονος, ὁ πάντων κηδεμὼν Κύριος ἀνέσησε τῇ Ρωμαϊκῇ ἀρχῇ βασιλέα θεοφιλέσατον, τὸν εὐσεβέσατον Βασίλειον, δι' ὃ τὰ ἐκκλησιαστικὰ σκάνδαλα ἀνελεῖν ἠβουλήθη· ὃς μετεκαλέσατο καὶ τιὼ ἡμετέραν ταπείνωσιν ἐκ τῆς ἀνατολικῶν θρόνων καὶ διοικήσεων, ἵνα μὴ τῆς προσδοκωμένων ἀφικέσθαι ἀπὸ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης ἁγιωτάτων τοποτηρητῶν περιεσκεμμένως τὰς ἐκκλησιαστικὰς διαλύσωμεν ἕδρας. ἐπεὶ δὲ πολλὴ γέγονεν ἡ ἐκείνων βραδυτής, δι' ὑποψίαν τῆς ἐκ τῆς Ἀγαρηνῶν τυραννικῆς ἐξουσίας, καὶ φόβον τὸ μὴ παθεῖν ἡμᾶς καὶ ὅλον τὸ τῆς Χριστιανῶν γένος τὸ ἀνήκεστα, καὶ πρὸ τῆς ἐκ Ρώμης ἐλθεσομένων τότε τιὼ γνώμιμα ἡμῶν ἐγγράφως δεδώκαμεν.

Ἐστι τοίνυν ἡμῖν δεδογμένον περὶ τῆς νῦν κινηθέντων ὑμῖν πραγμάτων, ἐξ ἅπαντος ἕπεσθαι καὶ πειθαρχεῖν τοῖς ὅροις τοῦ μακαριωτάτου πάπα Νικολάου πάντας ἀνθρώπους, οἷς καὶ ἡμεῖς συναινοῦμεν καὶ συμφθεγγόμεθα. καὶ ἔσαι ὁ μὲν ἁγιώτατος Ἰγνάτιος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, οἱ δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ φρονοῦντες πάντες καὶ αὐτοὶ ἀποκατασήσονται, ἕκαστος εἰς τὸ ἴδιον τάγμα. ἀλλὰ καὶ οἱ τῷ Φωτίῳ συνιερουργεῖν ἀναχόμενοι, ἐὰν ἐν τῇ καθαιρέσει ἐκείνου τῇ ἐκκλησίᾳ προσέδραμον, ἢ προσδράμωσι μέχρι τῆς περαιώσεως τῆς ἁγίας συνόδου ταύτης, δεχθήσονται, ἐν ἐπιτιμίοις ὑποβληθέντες τοῖς δοκοῦσι τῷ πατριάρχῃ Ἰγνατίῳ. τὸν δὲ Φώτιον παντάπασιν ἡγούμεθα τῆς ἱερατικῆς ἐνεργείας καὶ ὀνομασίας ἀλλότριον, καὶ ἀναθεματίζομεν, ἐὰν μὴ πειθαρχήσῃ τῇ συνοδικῇ κρίσει. ὁ γοῦν ἀπὸ τῆς διαγνώσεως τῆς ἐντυλμάτων τοῦ μακαριωτάτου πάπα Νικολάου, καὶ τῆσδε ἡμῶν ἐπικρίσεως, κατατολμήτων ἀθετῆσαί τι, ἢ παραδέξασθαι τοὺς τοιούτους, ὅστις ἂν εἴη, ἀνάθεμα ἔστω.

Μετὰ γοῦν τιὼ τοιᾶδε ὅρου ἀναγνωσιν, οἱ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης τοποτηρηταὶ εἶπον· ἀρέσκει ἡμῖν ὁ ὅρος. συνεφθέγξαντο δὲ οἱ λοιποὶ πάντες οἱ ἐν συγκλήτῳ τε καὶ συνόδῳ.

Ηρώτησε δὲ ὁ σύγκλητος διὰ Βαάνης προποσίτα τοὺς τοποτηρητὰς Ρώμης· τὸν Φώτιόν ποτε μὴ ἰδόντες, πῶς καθείλετε, καὶ ἀνεθεματίσατε;

Καὶ εἶπον οἱ τοποτηρηταί· ὁ ἁγιώτατος πάπας Νικόλαος ἰδὼν τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστολὰς Φωτίου τοῦ ἐπιβήτορος, καὶ ἀπόντα ὡς παρόντα διὰ τῆς ἐπιστολῶν καὶ τῆς ἀποκρισιαρίων ἔκρινεν αὐτόν. ἦσαν γὰρ ἀποκρισιάριοι ἐκείνου καὶ τοῦ βασιλέως, ἐν αἷς γραφαὶ περιεῖχον τιὼ ἐκβολιὼ τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου, ἤτουν δὲ καλεῖσαι καὶ ἀποκρισιάριον εἰς τιὼ Κωνσταντινούπολιν. καὶ ἀπεκάλεσαν Ραδοάλδος καὶ Ζαχαρίας, οἳ καὶ πεποιηκότες παρὰ τὰ ἐντεταλμένα ἀπὸ τοῦ πάπα, καθηρέθησαν παρ' αὐτοῦ, μὴ τὸ ἐκεῖσε ἐπιδημῆσαι, ἐπιγνόντος πάντα τὰ πραχθέντα ἐν τῇ καθαιρέσει Ἰγνατίου παράνομα. τοῦτο εἶπον οἱ τοποτηρηταὶ Ρώμης.

Πάλιν οὖν προποσίτος τοὺς ἀναβολικοὺς ἤρετο τοποτηρητάς, ὑμεῖς δὲ πολλὰ ἐνταῦθα διαγαγόντες χρόνον, πῶς ἐγγὺς ἔχοντες τὸν Φώτιον, οὐκ ἐξητήσατε τὰ κατ' αὐτόν, ἕως ὅπου κατεκρίνατε; καὶ ἀνασὰς ὁ σύγκελλος, ὁ τὸν τόπον τῆς Ἱεροσολύμων ἐπέχων· Γινώσκετε πάντες, εἶπεν, ὅτι διὰ τοῦτο τοὺς πατριαρχικὰς κεφαλὰς ἐν τῷ κόσμῳ ἔθετο τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἵνα τὰ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ ἀναφυόμενα σκάνδαλα δι' αὐτῶν ἀφανίζωνται. τοι-

tavit omnium curator dominus Romano imperio principem Dei amantissimum, religiosissimum Basilium, per quem ecclesiæ offensiones & scandala tollere voluit: qui & nos ex orientis sedibus & diœcesibus excivit, ut cum expectatis veteris Romæ sanctissimis legatis prudenter ecclesiasticas controversias componeremus. Postquam vero illi diu cunctati sunt, nos propter suspectam Agarenorum tyrannicam potestatem, & metum, ne quid nobis gravius accideret, totumque Christianorum genus in summum discrimen veniret, non expectato Romanorum adventu, nostram sententiam scripto consignatam tradidimus. ACTIO I. CON. VIII. GENER.

Est igitur nobis de rebus modo agitatis visum, beatissimi papæ Nicolai decretis omni ex parte standum ab omnibus & parendum esse, quibus & nos suffragamur & assentimur. Sanctissimus Ignatius patriarcha Constantinopolitanus esto, cunctique illum secuti, singuli in suas sedes & dignitatem restituentur. Quin & qui cum Photio conspirarunt, si in exauctoratione Photii ad ecclesiam confugiant, aut dum sancta synodus celebratur, confugerint, epitimiorum censuræ subjecti ad Ignatii patriarchæ judicium, recipientur. Photium autem a sacerdotali officio & nomine penitus alienum judicamus, & anathemati tradimus, nisi in synodi potestate esse voluerit. Quicumque igitur post cognita beatissimi papæ Nicolai præcepta, & hoc nostrum judicium, his refragatus, in sententia contumax perstiterit, aut contumaces receperit, quicumque ille sit, anathema esto.

Perlecta hac sententia, veteris Romæ legati dixere: Placet nobis sententia, acclamaruntque ceteri omnes, cum ex ordine senatorio, tum universi qui in synodo erant præsentes.

Quærebat deinde per Baanem præpositum senatus ex legatis Romanis: Qua ratione Photium nunquam vobis antea visum damnavistis, & anathemate perculistis?

Legati dixerunt: Sanctissimus papa Nicolaus cum vidisset litteras & epistolas Photii qui thronum invasit, absentem, tamquam per ipsius litteras præsentem, & per apocrisiarios ipsius, damnavit. Erant enim apocrisiarii ipsius & imperatoris, quorum scripta continebant Ignatii ejectionem, petebantque uti legatus Constantinopolim mitteretur, missique sunt Rhadoaldus & Zacharias: qui tamen cum contra Nicolai imperium & mandata fecissent, post reditum in urbem a Nicolao papa agnoscente omnia quæ contra Ignatium acta essent, contra canones fuisse peracta, exauctorati sunt. Hæc legati veteris Romæ.

Rursum Baanes præpositus ad legatos orientis: Vos autem hic diu morati, quare vicinum habentes Photium ejus acta non indagastis, demumque (post indagationem) condemnastis? Hic cum syncellus, patriarchæ Hierosolymorum legatus, surrexisset: Haud, inquit, ignoratis patriarcharum vertices in orbe propterea a Spiritu sancto esse institutos, uti pullulantia in ecclesia mala & scandala per illos opprimerentur. Quapropter cum Roma-

næ

ACTIO I. CON. VIII. GENER.

ANNO CHRISTI 869.

næ ecclesiæ prima sedes Photium non receperit, neque tres orientis throni, Alexandrinus, Antiochenus, Hierosolymitanus, non opus erat eum in quæstionem & judicium denuo vocari; uti & nos minime malefecimus, cum a Romana ecclesia & orientis ecclesiis non receptum ad inquisitionem non adduximus: clara enim illius causa erat & damnatio. Et nos quando Constantinopolim venimus, & quando exulabat adhuc Ignatius, patriarcham eum, quamvis suo pulsum solio, agnovimus. Et quamquam cum Photio coram non egerimus, cum sectatoribus tamen illius diversis congressi sumus, vanasque illius defensiones excusationesque indagavimus. Ajebant enim Ignatium ejectum in exilium sese abdicasse. Quod si qui vero censent, eos qui Photium consecrarunt, eadem sententia damnandos esse, non recte sentiunt. Etenim cum natura infirmi simus, mortis metum nobis imminentis non ferebamus. Quapropter & nos, qui metu (tyrannorum) capita submisimus, mox tamen illa rursum execrati sumus quæ ille ausus est (Photius) adversus Ignatium, venia digni sumus. Hæc ab ipsis Photianis audita legati orientis exposuerunt. At vero magnificentissimi & gloriosissimi principes hac ratione accepta immortales Deo gratias persolverunt, quod omni dubitatione essent exsoluti; conciliumque illo die cum fausta imperatorum acclamatione dimiserunt. Statim enim Stephanus sacer notarius exclamavit:

Multos annos Augustis
Basilio, Constantino, Leoni,
Eudociæ piissimæ Augustæ.
Nicolao papæ Romano memoria sempiterna.
Hadriano multos annos.
Ignatio multos annos.
Patriarchis orientis multos annos.

A γαροῦν τοῦ προκαθημένου θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης μηδαμῶς ἀποδεξαμένου τὸν Φώτιον, μήτε μὴν τῶν τῆς ἀνατολικῆς τριῶν θρόνων, τοῦ Αλεξανδρείας, τοῦ Αντιοχείας, τοῦ Ιεροσολύμων, οὐκ ἦν χρεία μετακαλεῖσθαι αὐτὸν εἰς ἐξέτασιν καὶ ἀνάκρισιν. ὥστε καὶ ἡμεῖς καλῶς ἐποιήσαμεν, τὸν μηδέποτε τῇ πρεσβυτέρᾳ Ρώμῃ, ἢ τοῖς ἀνατολικοῖς θρόνοις ἀποδεχθέντα, μηδαμῶς ἀγαγόντες εἰς ἐξέτασιν· εἶχε γὰρ πρόδηλον τὴν καταδίκην. καὶ ὅτε δὲ εἰς Κωνσταντινούπολιν παρεγενόμεθα, * Ιγνάτιος ἐξόριστος ἦν, καὶ ἡμεῖς τότε αὐτὸν εἴχομεν πατριάρχην, κἂν ἔξω ἦν τοῦ οἰκείου θρόνου. καὶ τῷ Φωτίῳ δὲ εἰ οὐ συνετύχομεν αὐτοπροσώπως, B ἀλλὰ διαφόροις τοῖς ὁμογνώμοσιν αὐτοῦ συνετύχομεν, καὶ ἐμανθάνομεν τὰς ἀπολογίας αὐτοῦ ματαίας. ἔλεγον γὰρ, ὅτι μετὰ τὸ ἐξορισθῆναι τὸν Ιγνάτιον, παρῃτήσατο. εἰ δὲ λέγουσί τινες, ὅτι οἱ τὴν χειροτονίαν Φωτίου ποιησάμενοι, ἄξιοί εἰσι τῆς αὐτῆς αὐτῷ κατακρίσεως, τοῦτο οὐ καλῶς λέγουσι. καὶ γὰρ φύσεως ἀσθενοῦς ὑπάρχοντες, οὐκ ἐφέρομεν τὸν θάνατον ἐπιόντα ἡμῖν. διὸ καὶ οἱ διὰ φόβον ὑποκύψαντες, εἶτα μετ' ὀλίγον ἀπαρεσθέντες τοῖς παρ' αὐτοῦ τετολμημένοις κατὰ Ιγνατίου, συγγνώμης ἐσμὲν ἄξιοι. τοιαῦτα ἀπὸ φωνῆς τῶν περὶ τὸν Φώτιον εἶπον οἱ ἀνατολικοὶ τοποτηρηταί. C οἱ δὲ μεγαλοπρεπέστατοι καὶ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες θεραπευθέντες ἐκ τοῦ τοιούτου λόγου, ἐφ' οἷς ἠπόρουν, ηὐχαρίστησαν τῷ Θεῷ, καὶ ἔπαυσαν τὸν σύλλογον τὴν ἡμέραν ἐκείνην, συγκλείσαντες τὸν λόγον εἰς εὐφημίαν τῶν βασιλέων. εὐθὺς γὰρ Στέφανος ὁ καθωσιωμένος νοτάριος εἶπε.

Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων
Βασιλείου, Κωνσταντίνου, καὶ Λέοντος,
Εὐδοκίας τῆς εὐσεβεστάτης Αὐγούστης.
Νικολάου πάπα Ρώμης αἰωνία ἡ μνήμη.
Αδριανοῦ πολλὰ τὰ ἔτη.
Ιγνατίου καὶ τῶν τριῶν ἀνατολικῶν πατριαρχῶν πολλὰ τὰ ἔτη.

* ἴσ. καὶ ὅτι Ιγνάτιος.

D

ACTIO SECUNDA.

ΠΡΑΞΙΣ β'.

ACTIO II. CON. VIII. GENER.

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Nonis Octobribus, coactis in concilium iis qui priore actione descripti sunt, sacerdotibus & senatu, in medium progressus Paulus Deo amabilis chartophylax, dixit: Episcopi, qui dum Photius thronum occuparet, ceciderunt, adsunt cum libello supplici, & cupiunt admitti.

Romani, orientisque legati dixerunt: Introducantur.

Ingressi episcopi libellos legi petiverunt.

Stephanus acceptum unum, & in hunc modum scriptum legit.

Si quidem Romæ ignota essent, quæ Photius indigna in ecclesiæ antistites excogitavit, esset cur nostra tenuitas longam pertexeret orationem, qua res nostras graviore querimonia deploraremus. Sed cum ejusmodi is homo fuerit, cui nemo unquam ingenii pravitate & scelere par esset, imposuit nobis, ut qui ex omnibus orientis sedibus fictitios legatos subornarit, qui secum contra sanctum Ignatium conspirarent; & nos hunc in modum ab

ΕΝ ὀνόματι τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. νονῶν Οκτωβρίου, συνελθόντων τῶν ἐν τῇ πρώτῃ πράξει ἀπογεγραμμένων ἱερέων καὶ συγκλητικῶν, ἔστη ἐν τῷ μέσῳ Παῦλος ὁ θεοφιλὴς χαρτοφύλαξ, καὶ εἶπεν· οἱ περιπεπτωκότες ἐπὶ τῶν ἡμερῶν Φωτίου ἐπίσκοποι ἦλθον μετὰ λιβέλλων, καὶ αἰτοῦσιν εἰσαχθῆναι.

Εἶπον οὖν οἱ τοποτηρηταὶ Ρώμης καὶ τῆς ἀνατολῆς· εἰσαχθήτωσαν.

Καὶ εἰσῆλθον οἱ ἐπίσκοποι, αἰτοῦντες ἀναγνωσθῆναι τοὺς λιβέλλους.

E Καὶ λαβὼν τούτους Στέφανος, ἀνέγνω ἕνα αὐτῶν ἔχοντα οὕτως.

Εἰ μὲν ὑπῆρχον ἄγνωστα ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ρώμῃ τὰ ἐπισυμβάντα δεινὰ παρὰ τῆς τοῦ Φωτίου διανοίας εἰς τοὺς τῆς ἐκκλησίας προμάχους, ἔδει τὴν ἡμετέραν μετριότητα πολὺν ἐξυφᾶναι λόγον ἐκτραγῳδοῦντα τὰ καθ' ἡμᾶς. ἐπεὶ δὲ τοιοῦτος ἦν ὁ ἀνὴρ, οἷος οὐδέποτε εἰς κακόνοιαν γέγονεν, ὑπεσκέλισεν ἡμᾶς, συναγαγὼν ἐκ τῶν ἀνατολικῶν πάντων πατριαρχικῶν θρόνων, ὡς δῆθεν ἀποκρισιαρίους συμφρονοῦντας αὐτῷ κατὰ τοῦ ἡγιασμένου Ιγνατίου,

τὸν, καὶ ὅπως ἡμεῖς περιπεπτώκαμεν. ὁ δὲ εἰς τὸν θεῖ ἄνθρωπον καὶ μέγαν Ἀρχιερέα Ἰγνάτιον τοσαῦτα κακὰ σκηνωρήσας, ἐξορίας, αἰκισμὰς, περιορισμὰς, λιμαγχονήσεις, καὶ ὅσα ἄλλα οὐκ ἀγνοεῖτε, πῶς ἡμῶν τῆς ἀτελῶν ἔμελλε φείσασθαι ὁ σκοτεινὸς Φώτιος; διὸ καὶ ὑπήχθημεν ἄκοντες διὰ φόβον· καὶ ἐξομολογούμεθα αἰχμωτόμυοι, καὶ ἔχομεν ἐλπίδα σωτηρίας, οὐκ ἐκ τῶν ἔργων ἡμῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς ὑμᾶς ὑπάρχειν θεομιμήτους. μετὰ γοῦν τῆς τοιαύτης ἐλπίδος, ἐν ταπεινώσει ψυχῆς καὶ σωτηρίᾳ καρδίας εἰς τὴν ὑμῶν ἁγιωσύνην προσερχόμενοι, τὸν παρόντα λίβελλον ἐπιδεδώκαμεν, οὐκ ἐν χείλεσι δολίοις, ἀλλ' ἐξ εἰλικρινοῦς καθαρότητος· ὡς οὐκέτι Φωτίῳ τῷ ματαιόφρονι, ἢ τοῖς ἐκείνου ὁμόφροσι προσκολληθῶμεν, ἕως ἐμμείνωσιν εἰς τὴν κακίαν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐπιστρέφωσιν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ καθολικὴν ἐκκλησίαν. ὁμολογοῦμεν καὶ λαμβάνειν καὶ τὸ διορισμὸν ἀπὸ τοῦ ἁγιωτάτου Ἀρχιερέως ἡμῶν ἐπιτίμιον ἀσμένως.

Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν, οἱ τοποτηρηταὶ, δεχόμεθα ὑμᾶς, εἶπον.

Δοθήτω δὲ ὁ λίβελλος, πάντες ἐξεβόησαν, τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ Ἰγνατίῳ.

Εἶπεν οὖν ὁ πατριάρχης· τεθήτω ὁ λίβελλος εἰς τὰ τίμια ξύλα, καὶ ὅπως αὐτὸν λάβωσι, καὶ δώσουσί μοι αὐτοί. ὃ γενόμενον, ἔλαβεν ὁ πατριάρχης τὰ ὠμόφορα τῆς ἐπισκόπων, καὶ δέδωκε τόποις, εἰπὼν πρὸς Θεόδωρον τὸν Καρίας· ἴδε ὑγιὴς γέγονα, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χείρόν τί σοι γένηται· καὶ ἐκάθισεν ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν τάξιν μετ' εὐχαριστίας πολλῆς.

Πάλιν δὲ ὁ θεοφιλὴς χαρτοφύλαξ εἶπε καὶ περὶ πρεσβυτέρων ὁμοίως λιβέλλους ἐπιφερομένων καὶ ζητούντων εἰσελθεῖν· ὃ καὶ ἐπεξάπη. καὶ εἰσῆλθον κἀκεῖνοι μετὰ τῆς αὐτῆς τῆς ἐπισκόπων ταπεινώσεως καὶ ἐξομολογήσεως, καὶ ἔτυχον τῆς αὐτῆς συμπαθείας. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς διακόνοις γέγονε, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῦ κλήρου τάγμασιν.

Εἶπε δὲ μετὰ τοῦτο ὁ πατριάρχης· τὰ ὁρισθέντα ἐπιτίμια πᾶσι τοῖς περιπεπτωκόσιν εἰς ἐπήκοον ἀναγνωσθήτωσαν.

Καὶ λαβὼν Στέφανος νοτάριος ἀνέγνω. ἔστω τὸ ἐπιτίμιον τῆς μὴ κρεωφαγούντων, ἀποχὴ κρέατος, τυροῦ καὶ ᾠοῦ· τῆς δὲ μὴ κρεωφαγούντων, τυροῦ, καὶ ᾠοῦ, καὶ ἰχθύος, τετράδα καὶ παρασκευὴν· ἐσθιέτωσαν ὄσπρια καὶ λάχανα μετ' ἐλαίου βραχέος καὶ οἴνου· ποιεῖν τε γονυκλισίας καθ' ἡμέραν, ν'. καὶ τὸ, Κύριε συγχώρησόν μοι, κράζειν, ρ'. καὶ στιχολογεῖν τὸν ε'. ψαλμὸν, τὸν λζ'., καὶ τὸν ν'. ταῦτα ἐντέλλομαι φυλάττειν ἄχρι τῆς Χριστοῦ γεννήσεως, ὁπότε δὲ ἀπολήψεσθε καὶ τὴν τῆς ἱερωσύνης ἀξίαν. μετὰ τὴν τοιαύτην ἀνάγνωσιν πάλιν ἐγγύοντο αἱ συνήθεις ἀφημίαι τῆς βασιλέως, καὶ ἐπαύθησαν.

illo circumventi sumus. Ille vero cum in virum Dei sacrumque antistitem Ignatium tanta mala machinatus esset, exilia nempe, verbera, carceres, extremam famem, & quæ ipsi alia non ignoratis, quomodo nobis vilissimis abjectissimisque tenebricosus ille Photius pepercisset? Quapropter metu oppressi coactique, illi suffragati sumus: quod sane haud absque rubore confitemur; speramusque nos, haud nostra tamen virtute & factis, sed per vos Dei imitatores, salutem esse consecuturos. Hac ergo spe freti, in humilitate animæ nostræ & contritione cordis ad vestram sanctitatem provoluti, hunc libellum porreximus, non in labiis dolosis, sed ex sincera & integra mente, ut nunquam amplius insipienti Photio adhæsuri, neque Photianis consensuri simus, dum in prava animi sua contumacia perstiterint, neque ad ecclesiam catholicam revertentur. Profitemur etiam nos constitutam a sanctissimo antistite nostro pœnam libenter accepturos.

ANNO CHRISTI 869.

ACTIO II. CON. VIII. GENER.

Lecto libello, veteris Romæ legati dixerunt: Recipimus vos.

Exclamarunt omnes: Detur libellus sanctissimo patriarchæ Ignatio.

Patriarcha dixit: Ponatur libellus super pretiosa ligna, & sic receptum mihi porrigant. Quo facto, patriarcha accipiens episcopalia superhumeralia, iis dedit, & Theodoro episcopo Cariæ dixit: *Ecce sanus factus es, jam noli amplius peccare, ne quid deterius tibi contingat*: singulique suo quique loco assederunt, actis immensis Deo gratiis. Jo. 5.

Rursus Deo amabilis chartophylax etiam de presbyteris pariter libellum supplicem offerentibus, audientiamque petentibus, retulit. Admissi eadem cum animi submissione & culpæ confessione, quam antea episcopi adhibuerant, ingressi sunt, eamdemque clementiam sunt experti. Quod idem & a diaconis & reliquis clericorum ordinibus est factitatum.

Tum patriarcha dixit: Præscripta epitimiorum pœna cunctis lapsis, audientibus omnibus legatur.

Acceptam ergo Stephanus notarius legit: Qui carnibus vescuntur, pœna esto, ne carnibus, caseo, ovo vescantur. Qui alias a carnibus abstinent, abstineant ab ovo, caseo, pisce, feria quarta & sexta; oleraque & legumina comedant cum modico oleo & vino. In genua procumbant quotidie quinquagies, & illud, Domine ignosce mihi, inclament centies, recitentque psalmos, sextum, & trigesimum septimum, & quinquagesimum. Hæc observari volo usque ad natalem Domini, quando simul recipietis sacerdotii dignitatem. His lectis, usitatis rursus acclamationibus in Augustos factis, actio finita est.

ΠΡΑΞΙΣ γ'.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ τὰ λοιπὰ ὡς ἐν ταῖς λοιπαῖς πράξεσιν. ΙΝ. Γ. πρὸ πέντε εἰδῶν Ὀκτωβρίων. ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς τε τοποτηρητῶν, καὶ τῆς συγκλητικῶν, καὶ τῆς λοιπῶν ἐπισκόπων. τῶν συνελθόντων, ἀνάσσης Μητροφάνης ὁ Σμύρνης, Νικηφόρος Ἀμασείας, καὶ Νικήτας Ἀθηνῶν, εἶπον· ἔχημόν ἐστι τὸ τὴν ἁγίαν

ACTIO TERTIA.

IN nomine domini, domini Jesu Christi; & quæ sequuntur, more priorum actionum. Indictione tertia, v. Idus Octobres. Præsentibus legatis & senatu, reliquisque episcopis, in quorum cœtu surrexerunt Metrophanes Smyrnæ, Nicephorus Amasiæ, Nicetas Athenarum, episcopi, qui: Par, inquiunt, est, ut hæc sancta & œcumenica synodus audiat epistolas imperatoris ad pontificem

ACTIO III. CON. VIII. GENER.

AGTIO III. CON VIII. GENER.

ficem Romanum, & antiſtitum orientis, noſtrique patriarchæ.

Romani legati dixere: Audivimus quoſdam epiſcopos ex iis quos S. Methodius & ſanctus noſter Ignatius conſecrarunt, in errore verſari. Veſtræ ergo pietati mandamus, ut ex auctoritate canonica illos accerſitum eatis, ut faciant quod decretum eſt a veritate, atque a ſancta ſynodo ſuſcipiantur, fidem in libello ſupplici promiſſam præſtantes, uti & ceteri fecerunt. Idem juſſere reliqui orientis legati. Ergo nuncupati metropolitæ ad Theodulum Ancyræ, & Nicephorum metropolitam Nicææ abiere, ſynodique mandata expoſuere. Qui reſponderunt: De propoſitis ſubſcriptionibus affirmamus, nos propter præteriti temporis & æquas & iniquas ſubſcriptiones vexatos, inter nos caviſſe & vinculo devinxiſſe, nunquam nos amplius ſubſcripturos aliud quam quod ſubſcripſimus, atque in ſymbolo fidei noſtræ profeſſi ſumus: quod & in chartophylacio, cum conſecraremur, reconditum eſt. Quamobrem & ſanctam ſynodum rogamus, ut ſi fieri poſſit, permittat a nobis ea quæ profeſſi ſumus, obſervari. Quæ cum metropolitani ad legatos retuliſſent, imperarunt legati, ut eadem ſynodo publice renuntiarent. Quod ubi factum, legati dixere:

Legatur epiſtola imperatoris ad papam Nicolaum; quam devotus notarius in hunc ſenſum ſcriptam legit.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, unius & ſolius veri Dei, Baſilius fidelis Romanorum imperator Nicolao ſanctiſſimo papæ Romano.

Quis noſter animus & conſilium de rerum eccleſiaſticarum apud nos ſtatu (ſancte divineque pontifex) ſit, prioribus litteris expoſuimus. Viſum autem eſt, & nunc quaſi ſummatim eadem in mentem revocare, & quod ibi præteritum eſt, hic adjicere. Prior epiſtola docebat, in quibus malis eccleſiam noſtram offenderimus, cum imperium ſuſciperemus, ſuo nempe germano paſtore viduatam, alienoque mercenario oppreſſam. Quid præterea a nobis ſit ea in re tentatum, quid item veſtræ paternæ ſanctitati relictum. Nos enim Photium gradu movimus, ut in ordinem redactus ſibi vivat; Ignatium vero injuria affectum, ut judicio veſtro variis in epiſtolis veſtris declaraſtis, quas qui ante nos imperaverunt, ſupprimere conati ſunt, ſolio ſuo reſtituimus. Ut reliquis vero rebus finis imponatur, atque ut hæc ipſa confirmentur, ſanctitati tuæ integrum reliquimus: de lapſis, inquam, ſacerdotibus, & quicumque artibus Photii & inſidiis circumventi ſunt. Perpauci quippe reperiuntur, quos ille caſſibus ſuis non irretiverit: de quibus ut ſententia & judicium a ſanctitate tua feratur, petivimus, & vero nunc petimus, hoc de reſipiſcentibus adjecto litteris noſtris capite; ne eccleſiæ noſtræ antiſtites commune naufragium patiantur. Ut autem ſanctitatis tuæ divinum & apoſtolicum judicium de ſanctiſſimo patriarcha Ignatio, & infeliciſſimo Photio, Photianis quoque palam fiat, ab utraque parte, atque alii quoque a nobiſipſis miſſi ſunt legati; ut

ANNO CHRISTI 869.

A ταύτην καὶ οἰκουμενικὴν συνόδον ἀκοῦσαι τὰς ἐπιστολὰς τοῦ βασιλέως, τὰ πρὸς τὸν πάπαν Ῥώμης, καὶ τῶν τῆς ἀνατολῆς προέδρων, καὶ αὖθις τοῦ πατριάρχου ἡμῶν.

Εἶπον οἱ τοποτηρηταὶ Ῥώμης· ἀκηκόαμεν, ὅτι εἰσί τινες ἐπίσκοποι πλανηθέντες, χειροτονία ὄντες τοῦ μακαριωτάτου Μεθοδίου καὶ τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου. ἐντελλόμεθα τῇ εὐλαβείᾳ ὑμῶν πορευθῆναι πρὸς αὐτοὺς, καὶ κατὰ τὴν κανονικὴν αὐθεντίαν προσκαλέσασθαι, ἵνα ποιήσωσι τὸ κεκριμένον καὶ δεδογμένον τῇ ἀληθείᾳ, καὶ δεχθῶσι παρὰ τῆς ἁγίας συνόδου, ποιήσαντες κατὰ τὴν τοῦ λιβέλλου πληροφορίαν, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ ἐποίησαν. τοῦτο εἶπον καὶ οἱ λοιποὶ τοποτηρηταί. καὶ ἀπῆλθον οἱ εἰρημένοι μητροπολῖται πρὸς Θεόδουλον B Ἀγκύρας, καὶ Νικηφόρον μητροπολίτην Νικαίας, καὶ εἶπον τὰ ἐντεταλμένα. οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν· περὶ τῆς προκειμένης ὑπογραφῆς λέγομεν, ὅτι διὰ τὰς προγεγενημένας παραλόγους καὶ εὐλόγους ὑπογραφὰς βαρυνθέντες, ὡρίσαμεν ἑαυτοῖς, καὶ δεσμὸν ἐπιτεθείκαμεν, μηκέτι ὑπογράψαι, πλὴν τοῦ, ὅ, τι ὑπεγράψαμεν καὶ ὡμολογήσαμεν, δηλαδὴ τοῦ τῆς πίστεως ἡμῶν συμβόλου, ὃ ἀπόκειται ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἡμῶν. διὸ παρακαλοῦμεν τὴν ἁγίαν συνόδον, ἐὰν ἐστι δυνατὸν, ἵνα παραχωρήσῃ ἡμῖν φυλάξαι ὅπερ ὡρίσαμεν. ἀπήγγειλαν ταῦτα τοῖς τοποτηρηταῖς οἱ μητροπολῖται. οἱ δὲ εἶπον, καὶ πρὸς τὸ κοινὸν αὐτὰ λαληθῆναι. οὗ γεγονότος, C πάλιν εἶπον οἱ τοποτηρηταί.

Ἀναγνωσθήτω ἡ ἐπιστολὴ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸν πάπαν Νικόλαον. καὶ λαβὼν ταύτην ὁ καθωσιωμένος νοτάριος ἀνέγνω ἔχουσαν οὕτως.

Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ· Βασίλειος πιστὸς βασιλεὺς Ῥωμαίων Νικολάῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης.

Τῆς ἡμετέρας γνώμης ὅπως ἔχει τὸ βούλευμα D περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ὦ θεία καὶ ἱερὰ κεφαλὴ, ἐν τῷ πρὸ τούτου παρεδηλώσαμεν γράμματι· συνείδομεν δὲ καὶ νῦν ὥσπερ ἐν κεφαλαίῳ τὰ αὐτὰ ἐπιμνησθῆναι, καὶ τὰ λείποντα προσθεῖναι. ἐκεῖνο τὸ γράμμα εἶχεν, ἐν ποίοις κακοῖς τὴν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίαν εὑρήκαμεν, ἄρτι τῆς βασιλείας ἁψάμενοι, ἐννόμου ποιμένος γεγυμνωμένην, ὀθνείῳ ποιμένι δεδουλωμένην. ἔτι εἶχεν, ἃ μὲν ἡμῖν πέπρακται· ἃ δὲ τῇ ὑμετέρᾳ πατρικῇ ὁσιότητι καταλέλειπται. ἡμεῖς μὲν γὰρ τὸν Φώτιον τοῦ θρόνου μετεκινήσαμεν, ὥστε πρὸς ἑαυτὸν ἡσυχάζειν. Ἰγνάτιον δὲ τὸν ἀδικηθέντα, κατὰ τὴν ἐν διαφόροις ἐπιστολαῖς ὑμῶν κρίσιν, ἃς οἱ προκατάρξαντες ἡμῶν ἀποκρυβῆναι ἐσπούδασαν, ἐπὶ τὸν ἴδιον θρόνον ἀποκατεστήσαμεν. τοῖς λοιποῖς δὲ τὸ πέρας ἐπιθεῖναι, μᾶλλον δὲ καὶ ταῦτα ἐπισφραγίσαι τῇ σῇ ὁσιότητι καταλελοίπαμεν· φαμὲν δὴ περὶ τῶν E ἡμαρτηκότων ἱερέων, καὶ ὅσους ἀπάτῃ καὶ πανουργεύμασιν ὁ Φώτιος ἐφενάκισεν. ὀλίγοι γὰρ παντελῶς ἀνώτεροι τῆς ἐκείνου παγίδος γεγόνασι, περὶ ὧν ψῆφον κρίσιν τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην ποιήσασθαι ᾐτησάμεθα, καὶ νῦν δὲ αἰτούμεθα· προστιθέντες τῷ γράμματι περὶ τῶν μετανοούντων, ὡς ἂν μὴ τοῖς τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας Ἀρχιερεῦσι κοινὸν ἀπαντήσῃ ναυάγιον. ἵνα δὲ φανερὰ καὶ τοῖς τῷ Φωτίῳ προσκειμένοις ἡ ὑμετέρα ἔνθεος καὶ Ἀποστολικὴ γένηται γνώμη περὶ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου ἐγνατίου, καὶ τοῦ παναθλίου Φωτίου, ἐστάλησαν

ἐξ

ANNO CHRISTI 869.

ἐξ ἀμφοτέρων μερῶν ἀποχειστάξοι, καὶ παρ' ἡμῶν ἕτεροι, ὥστε ἐνώπιον αὐτῶν τὰ δοκοῦντά σοι διοικῆσαι, σωματοσείλαί τε καὶ ἀποχειστάξαι πρὸς ἡμᾶς εἰς πληροφορίαν τῆς ὅλης ἐκκλησίας. ἀσπάζομαι σου τὸ ὅσιον καὶ πεποθημένον ἐμοὶ κεφαλὴν ὡς χείλεσι τοῖς γράμμασιν. ἔρρωσο.

A præsentibus illis causa a te definiatur, tuique legati una cum nostris certissimam toti ecclesiæ fidem facturi mittantur. Sacrum tuum ac desideratum caput per litteras non secus ac ore exosculor & complector. Vale.

ACTIO III. CON. VIII GENER.

Μετὰ τὴν τοιαύτην ἐπιστολὴν ἀνεγνώσθη ἡ τοῦ πατριάρχου Ἰγνατίου ἐπιστολὴ πρὸς τὸν πάπαν Νικόλαον, ἔχουσα ὕστος.

Lecta imperatoris epistola, legitur & Ignatii patriarchæ ad papam Nicolaum in hanc sententiam scripta.

Τῷ θεοτιμήτῳ καὶ ἀγαπημένῳ μοι ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ, Νικολάῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, Ἰγνάτιος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης.

A Deo honorato, dilecto fratri & symmystæ Nicolao sanctissimo papæ veteris Romæ.

Ignatius Dei miseratione archiepiscopus Constantinopoleos novæ Romæ.

Τῶν ἐν τοῖς μέλεσιν ἀνθρώπων παρυφισαμένων τραυμάτων τε καὶ μωλώπων πολλὴν ἰατρὸν ἡ τέχνη προεχειρίσατο· τῆς ἐν τοῖς μέλεσι δὲ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος, τῆς πάντων ἡμῶν κεφαλῆς καὶ νυμφίου τῆς καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ἕνα καὶ μόνον ἐξηρημένον τε καὶ καθολικώτατον ἰατρὸν αὐτὸς ὁ θεαρχικώτατος καὶ παναλκέστατος λόγος προεχειρίσατο, τὴν σὴν δηλονότι ἀδελφικὴν καὶ πατρικὴν ὁσιότητα, δι' ὧν φησι Πέτρῳ τῷ τιμιωτάτῳ καὶ κορυφαιοτάτῳ τῆς Ἀποστόλων· σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. καὶ πάλιν· σοὶ δίδωμι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας, καὶ ὃ ἂν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὃ ἂν λύσῃς, ἔσαι λελυμένον. ταῖς δὲ τοιαύταις μακαρίας φωναῖς καὶ κατά τινα πάντως ἀποκλήρωσιν τῷ κορυφαίῳ μόνῳ περιέγραψεν, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ πρὸς πάντας τοὺς κατ' ἐκεῖνον ἱεράρχας τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης παρέπεμψε. τοῦτο χάριν ἔπαλαι καὶ ἀνέκαθεν ἐν ταῖς ἀναφυείσαις αἱρέσεσι καὶ παρανομίαις ἐκριζωταὶ τῆς πονηρῶν ζιζανίων γεγόνασιν οἱ τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου ὑμῶν διάδοχοι. καὶ νῦν δὲ ἡ σὴ μακαριότης ἀξίως διαπεθεῖσα τῆς δεδομένης σοι Χριστόθεν ἐξουσίας, τοὺς τῆς ἀληθείας ἀντιπάλους κατέβαλε, καὶ τὸν διὰ τῆς θυρίδος εἰς τὴν αὐλὴν τῆς προβάτων λῃστικῶς εἰσελθόντα, καὶ καταλαζονευσάμενον τοῦ Θεοῦ τοσοῦτον, ὥστε καὶ σωτήριον ἀναπλάσαι κατὰ τῆς σῆς ἀνεπιλήπτου ἱεραρχίας, καὶ πρὸς τὸν ῥῆγα λανθανόντως ἐκπέμψαντα, τῇ χειρουργίᾳ τῆς ἱεραρχικῆς σου καὶ Ἀποστολικῆς ἐξουσίας, τοῦ κοινοῦ τῆς ἐκκλησίας ἐξέτεμες σώματος, καὶ τοὺς ἰδικημένους ἡμᾶς ὡς φιλάδελφος ἐδικαίωσας δικαίως, καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίαν, δι' ὧν ἔγραψας ἀποκατέστησας. ὁ γὰρ θεοπρόβλητος ἡμῶν βασιλεὺς τῇ γνώμῃ καὶ ψήφῳ τῆς σῆς ὁσιότητος ἐξυπηρετήσαντος, ὡς τέκνον ὑμῶν πιστότατον, ἑκατέρῳ κατ' ἀξίαν ἀπένειμεν. ἀνθ' ὧν ἁπάντων τῷ Θεῷ τὰς εὐχαριστηρίους εὐχὰς πέμψαντες, πεπόμφαμεν Ἰωάννην τὸν εὐλαβέστατον μητροπολίτην Συλαίου, ἅμα μὲν ἀνθ' ἡμῶν ἀπολογησόμενον, ἅμα δὲ καὶ περὶ τῆς ἐφεξῆς ἐκκλησιαστικῶν διοικήσεων ληψόμενον τὰς δοκούσας Θεῷ καὶ τῇ ὑμετέρᾳ σοφίᾳ διατάξεις.

B Ad artus humani corporis plagis & vulneribus saucios curandos, medendi ars magnam medicorum copiam suppeditavit; in membris autem Christi Dei ac salvatoris, omnium capitis ac sponsi catholicæ & apostolicæ ecclesiæ, unum tantum ac solum selectum ac universalissimum medicum, tuam nempe fraternam paternamque sanctitatem, supremum & fortissimum Dei Verbum constituit, cum Petro supremo sanctissimoque apostolorum vertici dixit; *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* Et rursum: *Tibi dabo claves regni (cælorum,) & quod ligaveris super terram, ligatum erit in cælis; & quod solveris, erit solutum.* Hujuscemodi enim beatas voces non soli apostolorum principi privata quadam sorte transcripsit & assignavit, sed per ipsum ad omnes Romanæ sedis pontifices illi successuros transmisit. Hinc retro olimque semper, cum hæreses & scelera pullularent, noxias illas herbas & zizania apostolicæ sedis vestræ successores extirparunt; & nunc tua beatitudo digne tractans acceptam a Christo potestatem, veritatis hostes fudit, & latronum more in Christo ovile per fenestram ascendentem, contraque Deum adeo se per arrogantiam surrigentem, ut etiam adversus sacrosanctam & inculpatam tuam potestatem synodum refingeret, & clanculum * regem per legatos solicitaret, medica manu sacrosanctæ & apostolicæ auctoritatis a communi ecclesiæ corpore præcidisti, & nos ab illo per scelus oppressos, ut amantissimus frater recte innocentes pronuntiasti, nostræque nos ecclesiæ per litteras restituisti. Nam divinitus evectus imperator noster, ut fidelissimus filius vester, tuæ sanctitatis sententiam & decretum executus, utrumque (me inquam & Photium) pro æquitate causæ tractavit. De quibus omnibus Deo votis rite persolutis, virum religiosissimum Joannem Sylæi metropolitam misimus, qui & nostram causam tueatur, & simul rerum ecclesiasticarum deinceps administrandarum rationem, quæ Deo vestræque sapientiæ probabitur, accipiat.

B *Matth. 16.*

C

D * imperatorem Ludovicum.

E

Διττῆς γὰρ οὔσης τῆς τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου χειροτονίας· τῆς μὲν ἐξ ἡμῶν αὐτὴν δεδεγμένων, καὶ χειρογραφησάντων ὑπὲρ ἡμῶν αὐθαιρέτως, τῆς δὲ παρὰ τοῦ ἀνοσιωτάτου καὶ παλαμναίου Φωτίου, ἄλλων μὲν ἑκόντων, ἄλλων δὲ βιαζομένων παρ' ἐκείνου· περὶ τούτων πάντων ἀξιοῦμεν δῆναι διάταξιν. ἔτι γε μὴν ζητοῦμεν καὶ τοποτηρητὰς τῆς ὑμετέρας μα-

Etenim cum duplex sit sacrorum hominum consecratio; aliorum quidem, qui a nobis initiati sunt, quique pro nobis sponte chirographa conscripserunt: aliorum vero qui ab scelestissimo Photio consecrati, chirographa vel lubentes, vel coacti scripsere: rogamus, ut de his omnibus aliquid decernatur. Demum petimus, ut vestræ sanctitatis lega-

legati ad nos mittantur idonei, quibuscum ecclesiæ nostræ statum bene & convenienter disponamus.

ACTIO III. CON. VIII. GENER.

ANNO CHRISTI 869.

Deinde lecta est epistola Hadriani papæ ad patriarcham Ignatium.

Epistola Hadriani papæ.

Neque scribendo explicari, neque dicendo exprimi potest, dilectissime frater, quantos certaminum labores is qui me præcessit, sanctæ memoriæ papa Nicolaus cum subjecta sibi ecclesia, tum pro ecclesia Constantinopolitana componenda, tum pro te restituendo, subierit. Cujus affectum & nos, quemadmodum & illi suffecti sumus, induimus, eosdemque pro te labores suscipiemus. Ceterum quidquid modo nominatus Nicolaus apostolicæ memoriæ pontifex de schismatico & adultero Photio, nec non de te speciatim, deque iis qui tecum mala perpessi sunt, synodice canoniceque decrevit, illa & ego decerno.

De quibus vero judicium nostrum & sententiam rogasti, nos omnino decretis Nicolai antecessoris nostri stamus, & ante omnes Gregorium Syracusanum, & Photium tyrannum, & quoscumque ille in quocumque clericorum gradu collocavit, merito exortes communionis facimus. Photius enim iste, homo profanus & forensis, curialis & neophytus, qui ut adulter ecclesiam invasit, olimque anathemate damnatus, nihil habuit, nihil dedit. Tuarum vero ærumnarum socios ob animi constantiam, quam pro veritate declararunt, complectimur: ac par est, ut horum virtutes pro merius compenses; ut eos etiam qui in te sen volentes, seu inviti aliquando pejerarunt, si cum ea pœnitentia, cum qua decet, accesserint, recipiendos dicimus, ac demum omnia prædecessoris nostri sanctissimi papæ decreta servanda. Illos vero qui in impio conciliabulo Constantinopoli in sedis apostolicæ contumeliam & dedecus celebrato sponte subscripserunt, cujuscumque sint ordinis aut professionis, nulla venia clementiaque dignandos judicamus, nisi ejusdem, quam offendere conati sunt, ecclesiæ ingens eos præveniat commiseratio. Quod & in generali concilio Chalcedonensi factum est, cum Dioscorus sanctissimo papæ magnæ urbis Romæ Leoni est ausus excommunicationem impingere. Hinc & Anatolius dixit, Dioscorum non propter fidem condemnatum esse, sed quod excommunicationem Leoni papæ fecerit. Lectis in hunc modum epistolis, ad imperatorum acclamationes versi, conventum solverunt.

Χαριότητ⊙ ἐπισκόπους ἀξιολόγους ἐλθεῖν, ἵνα σὺν αὐτοῖς καλῶς καὶ προσηκόντως διοικήσωμεν τὴν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίαν.

Μετὰ τοῦτο ἀνεγνώσθη ἐπιστολὴ τοῦ πάπα Ρώμης Ἀδριανοῦ πρὸς τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον.

Οὔτε γραφὴ διηγήσαιτο, οὔτε γλῶσσα ὁλικῶς ἐξαρκέσει διηγήσασθαι, ὦ ἠγαπημένε ἀδελφέ, ὁπόσους ὑπὲρ τε συγχύσεως τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὑπὲρ τῆς σῆς ἀποκαταστάσεως παλαίσρας ἀγώνων ὁ προκάτοχός μου, ὁ τῆς ἁγίας μνήμης πάπας Νικόλα⊙ ἅμα τῇ ὑπ' αὐτὸν ἐκκλησίᾳ ὑπέστη. ὃ τὴν διάθεσιν ⊂ ἡμεῖς ἀναδεξάμενοι, καθὼς τοῦτον δεδεξάμεθα, οὕτω καὶ ⊃ ὑπὲρ οὗ καμάτους δεδεξόμεθα. λοιπὸν ἅπερ ὁ προλεχθεὶς τῆς Ἀποστολικῆς μνήμης Ἀρχιερεὺς κανονικῶς τε καὶ συνοδικῶς περὶ τε χισματικοῦ καὶ μοιχοῦ Φωτίου, καὶ περὶ σοῦ ἰδικῶς, ⊂ περὶ τῶν συγκακοπαθησάντων σοι ὥρισεν, ἐκεῖνα δεδιάτταμαι καὶ αὐτός.

Καὶ περὶ ὧν δὲ ἡμᾶς οἰκονομίαν καὶ κρίσιν ἐζήτησας, τοῖς αὐτοῖς ὅροις ἑπόμενοι τοῦ μακαριωτάτου προκατόχου ἡμῶν, πρὸ πάντων Γρηγορίου τοῦ Συρακούσης, καὶ Φωτίου τύραννου, καὶ ὃς αὐτὸς ἐν οἱῳδήποτε βαθμῷ προεβάλετο, ἀφορίζομεν ἐπαξίως. ὅτ⊙ γὰρ ὁ Φώτι⊙ ἀνὴρ ἀγορα⊙, βουλευτικὸς, νεόφυτ⊙, ἐπιβήτωρ καὶ μοιχὸς, ⊂ ἀναθεματισμέν⊙, οὐδὲν ἔχων, οὐδὲν ἔδωκεν. τοὺς δὲ σοὶ κακοπαθήσαντας καὶ ἀποδεχόμεθα τῆς προθυμίας ἣν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐνεδείξαντο· ⊂ ἁμέ⊃ψασθαί σε τούτους ἀξίως πρέπει, ὥσπερ καὶ τοὺς παρορκίσαντάς ποτε εἰς σὲ, ἢ ἑκόντας ἢ ἄκοντας, ἐὰν μετὰ τῆς προσηκούσης μετανοίας προσέρχωνται, χρὴ δέχεσθαι λέγομεν· καὶ ἁπλῶς ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὅροις τοῦ πρὸ ἡμῶν ἁγιωτάτου πάπα ἕπεσθαι κρίνομεν. περὶ δὲ τῆς ἐν τῷ ἀθεμίτῳ συνεδρίῳ τῷ ἐφ' ὕβρει καὶ ἀτιμίᾳ τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου ἐν Κωνσταντινουπόλει γεγυμνασμένῳ ἐκυσίως ὑπογραφάντων, ἧς τινο⊙ εἶεν τάξεως ἢ ἐπαγγελίας, μηδεμιᾶς χρησότητ⊙ ἀξίους εἶναι κρίνομεν, εἰ μὴ ἡ πολλὴ ἀσπλαγχνία τῆς αὐτῆς καθέδρας, ἵν' βλάψαι ἐπεχείρησαν, προφθάσῃ. ὅπερ καὶ ἐν τῇ οἰκουμενικῇ συνόδῳ τῇ κατὰ Καλχηδόνα γέγονεν. ἐτόλμησε γὰρ τότε ὁ Διόσκορο⊙ καὶ ἀκοινωνησίαν συνθεῖναι εἰς τὸν ἁγιώτατον πάπαν τῆς μεγάλης Ρώμης Λέοντα. ἐντεῦθεν καὶ Ἀνατόλι⊙ φάσκει, ὡς οὐ περὶ πίστεως κατακέκριται Διόσκορο⊙, ἀλλ' ὅτι ἀκοινωνησίαν ἐπήγαγε τῷ μακαρίῳ πάπα Λέοντι. οὕτω τῆς ἐπιστολῶν ἀναγνωσθεισῶν, εἰς ἀφωνίαν τῆς βασιλέων ἐξάπησαν, καὶ τὸν σύλλογον διέλυσαν.

ACTIO QUARTA.

ΠΡΑΞΙΣ δ'.

ACTIO IV. CON. VIII. GENER.

IN nomine domini, domini nostri Jesu Christi: & quæ more priorum actionum sequuntur. Indictione III. III. Idus Octobres. Cum episcopi convenissent, in medium progressus clarissimus patricius Baanes præpositus dixit: Sunt consecrati a sancto Methodio episcopi Theophilus & Zacharias, qui cum Photio communicarunt: si videtur, ingrediantur ad sanctum œcumenicum concilium.

Patres dixere: Omnino oportet ut veniant. Missi ergo ex legatorum veteris Romæ co-

ΕΝ ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ δεσπότου πάντων Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ τὰ λοιπὰ τὰ κατὰ τὰς παρελθούσας πράξεις. ἰνδικτιῶν⊙ γ'. πρὸ γ'. εἰδῶν Ὀκτωβρίων. τούτων οὕτω συμβαινόντων, τὰς ἐν μέσῳ Βαάνης ὁ πανδόξημο⊙ πραιπόσι⊙· εἰσὶν ἐπίσκοποι, εἶπε, χειροτονίαν ἔχοντες τοῦ μακαριωτάτου Μεθοδίου, Θεόφιλο⊙ καὶ Ζαχαρίας, οἱ τὸν Φώτιον ἀποδεχόμενοι. εἰ ἔν δοκεῖ, εἰσελθέτωσαν εἰς τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον.

Εἶπον ἔν οἱ τῆς συνόδου· ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐλθεῖν ἐκείνους. καὶ ἀπεσάλησαν ἐκ μέρους τῆς τοποτηρη-

τῆς

ANNO CHRISTI 869.

τῆς τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Παγκράτιος ὁ εὐλαβέστατος κληρικός· ἐκ δὲ τῆς τῆς ἀνατολῆς, Ἀναγνίας ἕτερος κληρικός· ἀπὸ δὲ τῆς τῆς συγκλήτου Γρηγόριος σπαθαροκουβικουλάριος. καὶ εἶπον τοῖς ἐπισκόποις· καλεῖ ὑμᾶς ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος· οἱ δὲ εἶπον· ἡμεῖς τὸ κυρίῳ Μεθοδίῳ ἐσφραγισμένοι χειροτονίᾳ, καὶ κοινωνοῦμεν τῷ κυρίῳ Φωτίῳ τῷ πατριάρχῃ. καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀποσταλέντες εἶπον ἃ ἤκουσαν. ἐξεβόησεν οὖν ἡ ἁγία σύνοδος· ἡ μερὶς Θεοφίλου καὶ Ζαχαρίου μετὰ Φωτίου. μετὰ ταῦτα οἱ μεγαλοπρεπέστατοι καὶ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον· οἱ βασιλεῖς ἡμῶν οἱ ἅγιοι ἀπέστειλαν τοὺς δούλους αὐτῶν, τὸν καλεσθέντα σύγκλητον, ἵνα ὦμεν ἀκοσταὶ τῶν πραγμάτων ἀκροαταί. εἰ βούλεσθε οὖν, παρελθέτωσαν ὅ, τε Φώτιος καὶ οἱ ἐπίσκοποι αὐτοῦ, ἵνα ἐνώπιον ἡμῶν φραγῶσιν αὐτῶν τὰ σώματα ἐκ συνοδικῶν καὶ * τοπικῶν διατάξεων. εἰ γὰρ μὴ ἔτι γένηται, οὐ γράψει ἡ χεὶρ ἡμῶν ἓν γράμμα εἰς τὸν σινόδον τοῦτον. Μητροφάνης ὁ Θεοφιλὴς μητροπολίτης Σμύρνης ἀνασὰς εἶπεν· ὁ θεῖος Ἀπόστολος φησι· προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε· πάντα δοκιμάζοντες, τὸ καλὸν κατέχετε. τοὺς ἁγιωτάτους τοποτηρητὰς τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης ὡς προφήτας ἀπεδεξάμεθα, καὶ οὐκ ἐξουθενοῦμεν· δοκιμάζοντες δὲ τοὺς λόγους τῆς μεγαλοπρεπεστάτων ἀρχόντων, κρίσκομεν τούτους δικαίους.

Καὶ λέγει ἡ ἁγία σύνοδος· κρίζομεν, ἵνα ἐκεῖνοι μετακληθῶσιν, ὡς ἂν ἐνώπιον αὐτῶν ἀπολογουμένων ἡ κρίσις γένηται.

Εἶπον οἱ τοποτηρηταὶ τῆς Ρώμης· οὓς λέγετε, ἀγνοοῦσι τί ἔκρινεν ἡ τῆς Ρωμαίων ἁγία ἐκκλησία;

Βαάνης εἶπεν· ἀγνοοῦσιν, οὐδὲ γὰρ ἦσαν ἐκεῖ.

Οἱ τοποτηρηταὶ εἶπον· ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀναβάπτειν τὴν κρίσιν τῆς τῆς Ρώμης ἱεραρχῶν. πῶς δὲ ἀγνοοῦσιν οἱ διὰ τῶν ἰδίων ἀποκρισιαρίων ἐκεῖ ἐνδημοῦντες, καὶ τὰ γενόμενα μαθόντες; ἀλλ' ὅμως εἰσελθέτωσαν· πρόφασιν δὲ ζητοῦσιν. οὐδεὶς γὰρ ἀγνοεῖ, ὡς ἀπὸ τῆς ια. ἐπινεμήσεως κατέκρινεν αὐτοὺς ὁ ἁγιώτατος πάπας Νικόλαος. καὶ διὰ τῆς τοσούτων ἡμερῶν οὐκ ἔγνωσαν τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἐξενεχθεῖσαν κατ' αὐτῶν; ἀλλ' ἔοικεν, ὅτι φυγεῖν ζητοῦσι τὴν κρίσιν. οἱ ἄρχοντες εἶπον εἰ ἤθελον φυγεῖν, οὐκ ἂν ἐδόων ἵνα κριθῶσιν.

Οἱ τοποτηρηταὶ εἶπον· εἰσελθέτωσαν, καὶ στήτωσαν εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, καὶ ἀκουσάτωσαν τὴν ἐπιστολὴν τὴν πρὸς τὸν βασιλέα Μιχαὴλ ἀπὸ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Νικολάου διὰ Ρωδοάλδου καὶ Ζαχαρίου.

Οἱ ἄρχοντες εἶπον· παρακαλοῦμεν, ἵνα σωεισέλθωσι Φωτίῳ κἂν τρεῖς ἢ τέσσαρες, ὡς ἂν ἀκούσωσι, κἂν ὡς ὅτοι οἱ κοσμικοί, οἱ ἰσάμενοι ὀπίσω ἡμῶν.

Οἱ τοποτηρηταὶ εἶπον· εἰσελθέτωσαν, ἐὰν ὁμολογῶσιν οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι ἀντὶ πάντων τῶν λοιπῶν ἔρχεσθαι τῆς ἐκ τοῦ μέρους αὐτῶν ὄντων. πλὴν οὐ φιλονεικίας ἕνεκα προσκαλούμεθα τούτους, ἀλλ' ἵνα μόνον ἀκούσωσιν. ἀπεσάλησαν οὖν τινες τῶν παρεστώτων προσκαλέσασθαι ἐκείνους· ἀλλ' οὐχ εὗρον αὐτούς· εὑρέθησαν μόνοι ὅ, τε Θεόφιλος καὶ ὁ Ζαχαρίας, οἱ ὑπὲρ Φωτίου φρονοῦντες, οἵ τε τὸ πλῆθος ἦσαν διαστρέφοντες. ἔλεγον γάρ, ὅτι συνε-

A mitatu, Pancratius religiosissimus clericus; ex orientis vero legatorum societate, Ananias, alter clericus; ex ordine senatorio, Gregorius spatharocubicularius; renuntiarunt episcopis: sancta & œcumenica synodus vos accersit. Nos, inquiunt illi, a domino Methodio consecrati pro patriarcha Photio stamus. Reversi qui missi erant, exposuerunt quid responsum esset. Exclamavit ergo sancta synodus: Pars Theophili & Zachariæ cum Photio. Deinde magnificentissimi amplissimique proceres dixere: Sanctissimi imperatores nostri miserunt nos servos suos, senatum, uti rerum quæ aguntur, attenti spectatores simus. Si placet ergo, advocentur cum Pho- ACTIO IV. CON VIII. GENER.

B tio episcopi quoque Photiani, ut præsentibus nobis, ex synodicis & canonicis sanctionibus obturentur ora eorum. Quod nisi fiat, litteram in hac synodo manu nostra scribemus nullam, ut subscribamus. Metrophanes Deo dilectus metropolita Smyrnensis surgens dixit; Divinus apostolus dicit: *Prophetias* 1. Thes. 5. *nolite spernere: omnia autem probate; quod bonum est tenete*. Sanctissimos veteris Romæ legatos tamquam prophetas recipimus, neque spernimus: probantes vero magnificentissimorum procerum petitionem, æquam esse judicamus.

C Sancta synodus dicit: Statuimus ut illi citentur, ac præsentes facta defendendi potestate judicentur.

Legati veteris Romæ dixerunt: Hi quos dicitis, ignorant quid sancta Romana ecclesia decreverit?

Baanes dixit: Ignorant, neque enim Romæ fuerunt.

Legati dixerunt: Nobis haud fas est Romanorum pontificum judicium rescindere. Quo autem pacto ignorant, qui per suos apocrisiarios præsentes fuere, & quidquid ibi gestum est, cognovere? Verumtamen ingrediantur: excusationem sane quærunt, nemo enim ignorat, illos a sanctissimo papa Nico-

D lao jam inde ab undecima indictione condemnatos: & qui per tantum temporum intervallum pronuntiatam in illos sententiam potuerunt ignorare? Sed nempe judicium illos declinare patet. Proceres dixere: Si declinare judicium animus esset, non, ut de se judicium ferretur, clamitarent.

Legati dixere: Ingrediantur, & extremo in loco stent, audiantque epistolam a sanctissimo papa Nicolao ad Michaelem imperatorem per Rhadoaldum & Zachariam missam.

Principes dixere: Rogamus ut cum Photio tres aut quatuor ingrediantur, ut audiant

E saltem ut hi laici, qui pone nos consistunt.

Legati dixere: Ingrediantur; si tamen illi tres loco omnium, qui ex factione Photiana sunt, venire se profiteantur. Verumtamen non disputandi aut contendendi causa hos citamus, sed ut audiant dumtaxat. Missi ergo nonnulli ex concilio eos non invenerunt. Reperti soli Theophilus & Zacharias, qui Photii partes tuebantur, plebemque depravabant, & jactabant Nicolaum papam secum communicasse. Quare populus ajebat: Si

hosce

hoſce duos papa in communionem recepit, recepit igitur & Photium.

ACTIO IV. CON. VIII. GENER.

Legati dixere : Abſit ut ſanctiſſimus papa Nicolaus Photium in eccleſiæ Romanæ communionem receperit. Et qui dicunt ſe cum ſanctiſſimo papa Nicolao communicaſſe, ingrediantur.

Principes dixere : Veſtri libelli declaratio ſancit, ut omnes a Methodio vel Ignatio conſecrati omnium in eum commiſſorum delictorum venia donentur, ſi reſipiſcant.

Legati dixere : Quæ vero illa ſit pœnitentia, cum paulo ante profeſſi ſint, ſe Photium ſequi?

Baanes dixit : Atqui multi ex his qui hic aſſident, adhuc ſemper cum Photio communicarunt.

Legati dixere, illos per libellum copioſe ſatisfeciſſe.

Tandem Theophilo & Zacharia ingreſſis;

Legati dixere : Legatur libellus illis audientibus. Illi contra : Nos, inquiunt, neque libellum audire volumus, neque huc venire volebamus ; Imperatore vero nos ad regiam citante, comparebamus.

Baanes dixit : Affirmaſtis in palatio, vos planum facturos, quod tamquam ſacerdotes cum papa Nicolao ſacris operati ſitis. Illi, & idem, inquiunt, rurſum affirmamus.

Legati dixere : Mentiuntur, quod ut aperte cognoſcatis, legatur epiſtola Nicolai papæ ad Michaelem imperatorem, & ipſum Photium.

Stephanus devotus notarius acceptam ad imperatorem epiſtolam legit, quæ ſic habet.

λειτούργησεν ἡμῖν ὁ πάπας Νικόλαος. διὸ καὶ τὸ πλῆθός φασιν, ὡς εἰ ἀπεδέξατο τούτους τοὺς δύο ὁ πάπας, καὶ ἐκοινώνησεν αὐτοῖς, ἀπεδέξατο ἄρα καὶ Φώτιον.

ANNO CHRIST. 869.

Οἱ τοποτηρηταὶ Ῥώμης εἶπον· μὴ γένοιτο, ὅτι ὁ μακαριώτατος πάπας Νικόλαος εἰς τιλὼ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίαν ἐδέξατο τὸν Φώτιον. καὶ οἱ λέγοντες κοινωνῆσαι μετὰ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Νικολάου, εἰσελθέτωσαν.

Οἱ ἄρχοντες εἶπον· ἡ ἔκθεσις τοῦ λιβέλλου ὑμῶν θεσπίζει, τοὺς χειροτονίαν ἔχοντας Μεθοδίου καὶ Ἰγνατίου, συγγνώμης ἀξιωθῆναι καὶ διηγήσεως εἰς ὅσα ἐπλημμέλησαν εἰς αὐτὸν, εἰ μετανοῦσιν.

Οἱ τοποτηρηταὶ εἶπον· ποία μετάνοια τῆς πρὸ μικροῦ εἰπόντων, ὅτι κοινωνοῦσι Φωτίῳ;

Βαάνης εἶπε· καὶ πολλοὶ ἐκ τῆς ἐντεῦθα καθημμένων μέχρι τέλους ἐκοινώνουν Φωτίῳ.

Οἱ τοποτηρηταὶ εἶπον, ὡς ἤτοι διὰ τῆς τοῦ λιβέλλου πληροφορίας ἐδέχθησαν.

Οὐδὲ γὰρ εἰσελθόντων Θεοφίλου καὶ Ζαχαρίου.

Εἶπον οἱ τοποτηρηταί· ἀναγνωσθήτω ὁ λίβελλος ἐπ' ἀκροάσει αὐτῶν. ἐκεῖνοι εἶπον· ἡμεῖς οὔτε λίβελλον θέλομεν ἀκοῦσαι, οὐδὲ ἠθέλομεν ὧδε ἐλθεῖν. ἐκέλευσε δὲ ὁ βασιλεὺς, ἵνα ἀπερθῶμεν εἰς τὸ παλάτιον, καὶ ἀπήλθομεν ἐκεῖ.

Βαάνης εἶπεν· εἴπατε εἰς τὸ παλάτιον, διισχυρίσασθαι ἀποδεῖξαι, ὅτι ὡς ἱερεῖς αὐτῷ τῷ ἁγιωτάτῳ Νικολάῳ συνελειτουργήσατε. ἐκεῖνοι εἶπον· καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ λέγομεν.

Οἱ τοποτηρηταὶ τῆς Ῥώμης εἶπον, ψεῦσαί εἰσιν· ἵνα δὲ πληροφορηθῆτε, ἀναγνωσθήτωσαν αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ πάπα Νικολάου πρὸς Μιχαὴλ τὸν βασιλέα, καὶ πρὸς τὸν Φώτιον.

Καὶ λαβὼν Στέφανος ὁ καθωσιωμένος νοτάριος ἀνέγνω τιλὼ πρὸς τὸν βασιλέα ἐπιστολὴν ἔχουσαν ὕτως.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio Michaeli auguſtiſſimo imperatori.

Νικόλαος ἐπίσκοπος δοῦλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, τῷ ἠγαπημένῳ τέκνῳ Μιχαὴλ, τῷ δεδοξασμένῳ αὐτοκράτορι.

PRincipatum divinæ poteſtatis, quem conditor omnium Deus electis apoſtolis ſuis largitus eſt, principi apoſtolorum Petro præceteris tradidit, cum dixit : *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam.* Et rurſum ad Petrum : *Et tu aliquando converſus, confirma fratres tuos.* Petrus igitur univerſam adminiſtrare eccleſiam perpetua ſucceſſione jubetur. Sæpenumero enim conventus a ſanctis patribus celebratus eſt ; ſed ſine Romanæ ſedis & hujus pontificum auctoritate confectum eſt nihil. Nunc autem Conſtantinopoli concilium coactum, ut ex vobis intelleximus, hujuſmodi auctoritatem & ſanctionem neglexit, Ignatiumque patriarcham non conſultis Romanis pontificibus honore ſuo privavit, cum nullus eum de ullo vero crimine convicerit. His ita contra jus faſque perpetratis, popularis factio e laicorum habitu creavit, qui eccleſiæ præeſſet : Photium, inquam, qui doctor eſt conſtitutus antequam diſceret, & prius illuminare voluit, quam illuminari : id quod inſtitutio catholica, Romanaque eccleſia averſatur. Quin & ſanctiſſimus papa Cæleſtinus in hæc

Matth. 16.

ΤΗΝ ἀρχὴν τῆς θείας ἐξουσίας, ἣν ὁ πάντων δημιουργὸς τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ Ἀποστόλοις ἐδωρήσατο, τῷ κορυφαίῳ τῆς Ἀποστόλων Πέτρῳ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἔδωκεν, εἰπών· σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πάλιν εἶπε πρὸς τὸν Πέτρον· καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. ὁ τοίνυν Πέτρος τὴν ἀπανταχοῦ ἐκκλησίαν περιέπειν οὐ δεδύνηται. καὶ γὰρ πολλάκις συνέδρια γέγονε τῶν ἁγίων πατέρων, ἀλλ' ἄνευ τῆς τοῦ Ῥωμαίων καθέδρας καὶ τῆς τούτου Ἀρχιερέων οὐδὲν ἰσχύσαν. νυνὶ δὲ τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθὲν συνέδριον, ὡς ἐξ ὑμῶν ἐμάθομεν, τὸν τοιοῦτον θεσμοῦ τιλὼ ἔκθεσιν παρελογίσατο, καὶ Ἰγνάτιον τὸν τούτου ἀρχιερέα ἄνευ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἱεραρχῶν συμβουλίας ἡ τοιαύτη συνοδος τῆς οἰκείας ἐδιώτευσε τιμῆς, μηδενὸς ἀποδειχθέντος καθ' αὐτοῦ ἀληθινῆς κατηγορήματος. τὸ λοιπὸν δὲ τῶν ὕπως ἀδίκως πεπραγμένων, ἡ τοῦ λαοῦ πληθὺς ἐκ τοῦ τῆς λαϊκῶν σχήματος τὸν τοιοῦτον προσηγόρευσεν ἐξελέξατο· τὸν Φώτιον λέγω, ὃς μὴν διδαχθῆναι προεχειρίσθη διδάσκαλος, καὶ μὴν φωτισθῆναι φωτίζειν ἠθέλησε. ταῦτα

δὲ

δὲ ἡ καθολικὴ διάταξις, καὶ ἡ τῶν Ρωμαίων ἐκκλησία ἐκτρέπεται. ἀλλὰ καὶ Καιλεστῖνος ὁ ἁγιώτατος πάπας Ρώμης οὕτω φησίν· ἀκηκόαμεν τινας τῶν πόλεων αἰτούσας ἐπισκόπους ἐκ λαϊκῶν· ὅπερ πάσης βδελυρίας ἐστὶν ἀνάμεστον, τὸ τοὺς κληρικοὺς παροραθῆναι, καὶ τοὺς λαϊκοὺς προτιμηθῆναι. ὁμοίως καὶ Λέων ὁ ἁγιώτατος τῆς Αποστολικῆς τῶν Ρωμαίων καθέδρας ἀρχιερεὺς, οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῇ δ'. συνόδῳ πολὺς, τὸ αὐτὸ ἐπικρίνει, λέγων· ἐν ταῖς πόλεσιν, ὧν οἱ ἡγεμόνες τελευτήσουσιν, ὑπὸ τῶν ἐφεστώτων ἐπισκόπων ψηφίζεσθαι ἕτερον· πλὴν κἂν ἀγαθοῦ βίου ἐστὶν ὁ ψηφιζόμενος, ἀλλ' οὐκ ἔσται λαϊκὸς, ἢ νεόφυτος, ἢ δευτέρου συνοικεσίου ἀνήρ.

A verba loquitur: Audivimus quasdam propriis destitutas rectoribus civitates episcopos sibi petere de laicis: quod sane impudentissimum est, ut contemptis clericis laici præferantur. Similiter & Leo sanctissimus apostolicæ Romanæ sedis pontifex, cujus magna est in quarto œcumenico concilio laus, judicat, cum dicit: In civitatibus, quarum rectores obierint, a præsidentibus episcopis alter ordinetur; sed ita ut etiam si bonæ vitæ testimonio fulciatur, non laicus, non neophytus, nec secundæ conjugis sit maritus.

Τούτων οὕτω τεθεσπισμένων. εἰς τὴν τοῦ ἀνωτέρω λεχθέντος ἀνδρὸς χειροτονίαν συναινέσαι οὐ δυνάμεθα, μέχρις ἂν διὰ τῶν ἡμετέρων ἀποκρισιαρίων. οὓς πρὸς ὑμᾶς ἀπεστείλαμεν, ἅπαντα τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραχθέντα πραγμάτων καὶ πραττόμενα μάθωμεν, ὦ ἐπιεικέστατε Αὔγουστε· ὅπως Ιγνάτιος ἔλθῃ ἐνώπιον τῶν ἡμετέρων ἀποκρισιαρίων καὶ παντὸς τοῦ συνεδρίου, καὶ ζητηθῇ τὰ κατ' αὐτὸν, εἰ ἄρα κατὰ κανονικὸν θεσμὸν ταῦτα γέγονε, καὶ οὕτω τῇ ἡμετέρᾳ προεδρίᾳ διαγνωσθῇ, ὅ, τι ἂν περὶ αὐτοῦ πραχθῆναι μέλλῃ

B Quæ cum ita constituta sint, (æquissime Auguste) in electionem supradicti viri consentire non possumus, quoad per nostros apocrisiarios ad vos missos, omnia quæ Constantinopoli in rebus ecclesiasticis gesta sunt & geruntur, intelligamus: ut Ignatio coram nostris legatis & toto consessu veniente quæratur, an quæ de illo acta sunt, rite & ex ecclesiasticis institutis facta sint: & sic tandem auctoritate nostra, quid de illo statuendum sit, decernatur.

Τὰ ἑξῆς τῆς ἐπιστολῆς ταύτης διαλαμβάνει περὶ τῆς τῶν ἁγίων εἰκόνων προσκυνήσεως. ἐν τέλει περιέχει καὶ ταῦτα. Βουλόμεθα ὡς ἂν ἡ χειροτονία τοῦ Συρακουσῶν ἀρχιεπισκόπου παρὰ τοῦ ἡμετέρου θρόνου ἐκπέμπηται, ὅπως ἡ παράδοσις ἡ ἀπὸ τῶν Αποστόλων ὡρισμένη μηδαμῶς ἐν τοῖς ὑμετέροις χρόνοις μειωθῇ. ἀνεπέμψαμεν δὲ τῇ ὑμετέρᾳ γαληνότητι τοὺς αἰδεσιμωτάτους ἐπισκόπους Ραδούαλδον καὶ Ζαχαρίαν, ἐγχειρίσαντες αὐτοῖς τὴν πρεσβείαν τῆς Αποστολῆς ἡμῶν· οὓς καὶ ἐντίμως ἀποδέξασθε, καὶ ἃ περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως * ἀκαταλήκτως εἴπωσι, πιστεῦσαι μὴ ἐνδοιάσητε. καὶ ὅταν ἐν τῇ συνελεύσει τῆς ἐκκλησίας καθεσθῶσιν, οὐκ ὀφείλουσιν εὑρεῖν τινὰ τὸν ἐναντιούμενον.

Quæ sequuntur in epistola, de sacrarum imaginum cultu differunt. Tandem & hæc C subjiciuntur: Volumus ut ordinatio Syracusano archiepiscopo a sede nostra impendatur, ut traditio ab apostolis accepta nulla ratione vestris temporibus violetur. Misimus autem vestræ serenitati reverendissimos episcopos Rhadoaldum & Zachariam, quibus apostolatus nostri legationem commisimus; quos & studiose accipiatis, & quæ de statu ecclesiastico irreprehensibiliter dixerint, credere non ambigatis. Et quando in conventu ecclesiæ sederint, non reperiant, qui se illis opponant.

* ἀνεπιστρόφως, irreprehensibiliter, ut Chrysostomus [illegible].

Μετὰ τὴν ταύτης τῆς ἐπιστολῆς ἀνάγνωσιν οἱ μεγαλοπρεπέστατοι ἄρχοντες εἶπον, πληροφορηθῆναι ἐκ ταύτης, ὅτι Φώτιον καὶ τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ ὁ ἁγιώτατος πάπας Νικόλαος οὐ κατεδέξατο.

Lecta epistola, magnificentissimi principes D dixerunt, satis constare ex hac epistola, Photium, & ordinationem ejus a sanctissimo papa Nicolao nullo modo receptam esse.

Ανεγνώσθη δὲ καὶ ἡ ἑτέρα ἐπιστολὴ ἡ πρὸς τὸν αὐτὸν βασιλέα ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ πάπα, καὶ ἐδήλου κἀκείνη τὸ αὐτὸ περὶ Φωτίου. καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ταύτης ἀπεκρίθη Θεόφιλος ὅ ποτε ἐπίσκοπος· εἰ κατακρίνεται Φώτιος, κατακριθήτωσαν καὶ οἱ εἰσαγαγόντες καὶ χειροτονήσαντες αὐτόν.

Lecta est & alia epistola ejusdem papæ ad eumdem imperatorem, quæ idem de Photio asserebat: qua lecta, Theophilus quondam episcopus dixit: Si damnatur Photius, damnandi sunt & ii qui Photium promoverunt & consecrarunt.

Η συνόδος εἶπε· λοιπὸν καὶ σὺ κατακέκρισαι, ὡς κοινωνήσας αὐτῷ.

Synodus dixit: Quin & tu damnatus es, qui cum illo communicasti.

Καὶ ὁ Θεόφιλος· ἐγὼ οὐ κατακέκριμαι, διότι οὐ παρήμην ὅτε ἐχειροτονήθη, ἀλλ' εὑρὼν αὐτὸν πατριάρχην, ἐδεξάμην αὐτόν.

Theophilus dixit: Ego damnatus non sum, quia cum consecraretur, abfui, & illum jam E patriarcham factum recepi.

Μετὰ δὲ τὴν τῶν ἐπιστολῶν συμπλήρωσιν, ὁ μητροπολίτης Καρίας εἶπεν· ἕως ἄρτι ἐπίστευον, ὅτι ὁ πάπας Νικόλαος ἐδέξατο τὸν Φώτιον· καὶ διὰ τοῦτο οὐχ εἶχον τὸν πάπαν ἀποδεκτόν. μετὰ τοῦτο ὡρίσθη ἀναγνωσθῆναι τὴν πρὸς τὸν Φώτιον τοῦ αὐτοῦ πάπα ἐπιστολὴν ἔχουσαν οὕτως.

Lectis omnibus epistolis, metropolita Cariæ dixit: Adhuc omnino credebam Photium a Nicolao receptum: idcirco ipsum papam non recipiebam. Deinde decretum est ut ejusdem papæ epistola ad Photium legeretur, cujus hæc sunt verba.

Ni-

ACTIO IV. CON. VIII. GENER. ANNO CHRIST. 869.

Nicolaus epiſcopus ſervus ſervorum Dei: Photio viro prudentiſſimo.

Νικόλαος ἐπίσκοπος δοῦλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, τῷ φρονιμωτάτῳ ἀνδρὶ Φωτίῳ.

Poſt proœmium hæc dicit.

Καὶ μετὰ τὸ προοίμιόν φησι ταῦτα.

CUm univerſa credentium multitudo ab ſancta Romana eccleſia, quæ omnium caput eſt eccleſiarum, doctrinam exquirat, integritatem fidei depoſcat, delictorum veniam poſtulet; neceſſarium eſt, ut magnam nos curam, qui ad hoc vocati ſumus adhibeamus, & lupum eccleſiam invadentem arceamus. Intelleximus enim te ex laicorum ordine ſine eccleſiaſtica & legitima probatione ad patriarchalem dignitatem repente perveniſſe, exiſtimantem tibi anſam talem eſſe, qualis in ſanctiſſimo Nectario erat; quem ſancta II. ſynodus non aliam ob cauſam ad ſacerdotium delegit, quam quod in Conſtantinopolitana eccleſia nemo ex clericis inveniretur, qui non exitiali hæreſi eſſet infectus: Nectarius vero erat egregius veritatis propugnator. Quod autem in Taraſio accidit, qui ſimili modo ex laico ad patriarchalem dignitatem eſt evectus, ad tui facti defenſionem non eſt ſatis. Sanctiſſimus enim papa Hadrianus cum id intellexiſſet, indigniſſime tulit, dixitque, ſe niſi vidiſſet virum ad Iconomachorum hæreſim reprimendam idoneum, in epiſcopum recepturum non fuiſſe. Sed & beatiſſimum Ambroſium ex catechumeno divino oraculo ad epiſcopatum promotum, nihil eſt quod exempli cauſa proferas (etenim ibi ſatis eſt divina, non humana juſſio) cujus adhuc infantis in cunis jacentis examen apum repente advolans vultum obſedit, atque os ingredientibus aliis, aliis egredientibus implevit. Quod pater cum videret, omen aliquod ratus, finem rei expectavit: ac tandem cum ab infante recederent, tantam fuiſſe copiam animadvertit, ut aerem ipſum volando involverent. Et pater: Si vixerit (præſagus inquit) infans, magnus olim erit. Qui poſtea adultus Mediolanum perrexit, tunc epiſcopo deſtitutum. Cum autem populus ad electionem paſtoris conveniſſet, ecce tibi infans quiſpiam Ambroſium epiſcopum proclamavit. Populus vocem non ſine numine miſſam arripuit, ſimulque ut virum raperet, irruit. Subducebat ille ſe, omnique ratione latebras quærebat; tametſi latere non potuit, populo illum toto cum clero ſimul deligente. Ergo ex catechumeno per ſingulos gradus eccleſiaſticos progreſſus, octavo demum die, tota catholica conſentiente eccleſia, divino jam oraculo deſignatus, epiſcopus eſt conſecratus. Et hæc quidem de illis. At de vobis nihil horum licet ſuſpicari, neque de teipſo, Photio, inquam, neque de ſectatoribus tuis; niſi quod per ambitionem, vivo adhuc dignoque omni admiratione Ignatio, ſedem ipſius latronum more invaſeritis. Quapropter nullo modo talem præſumimus electionem comprobare. Quod autem dicis, te vi coactum dignitatem eccleſiaſticam ſuſcepiſſe, falſum eſt: occupato namque throno, non ut pater inter filios verſatus es, ſed immaniter ad epiſcoporum ejectionem proruiſti, & ad innocentis Ignatii condemnationem. Qui niſi priori dignitati ſuæ fuerit reſtitutus, &

ΕΠΕΙ ἡ πᾶσα πληθὺς τῶν πιστῶν ἀπὸ ταύτης τῆς ἁγίας τῶν Ρωμαίων ἐκκλησίας, ἥτις κεφαλὴ πασῶν ἐστι τῶν ἐκκλησιῶν, τὴν διδαχὴν ἐκζητεῖ, τὴν ὁλοκληρίαν τῆς πίστεως ἐξαιτεῖ, τὴν τῶν ἐγκλημάτων ἀπαλλαγὴν ἐπᾴτει· χρὴ ἡμᾶς τὰς προκεχειρισμένους εἰς τοῦτο πολλὴν φροντίδα ποιεῖσθαι, εἰς τὸ ἀποσοβεῖν τὸν λύκον τὸν κατὰ τῆς ἐκκλησίας ὁρμῶντα. ἐμάθομεν γὰρ ὡς ἐκ λαϊκοῦ τύγματος, χωρὶς κανονικῆς δοκιμασίας, πρὸς πατριαρχικὴν ἀξίαν ἀθρόον ἦχθητε, ὑπειληφότες ὡσαύτως ἀφορμὴν ἔχειν, οἵαν ἐν τῷ ἁγιωτάτῳ ἀνδρὶ Νεκταρίῳ, ὃν ἡ ἁγία δευτέρα συνόδος οὐ δι' ἕτερόν τι πρὸς ἱερωσύνην ἐξελέξατο, ἀλλ' ἢ ὅτι ἐν τῇ Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίᾳ μηδένα τῶν κληρικῶν διῆρίσκεσθαι τῆς πονηρᾶς αἱρέσεως ἀμέτοχον· ὁ δὲ Νεκτάριος ἱκανὸς ἦν τῆς ἀληθείας ὑπέρμαχος. τὸ δὲ εἰς τὸν Ταράσιον γεγονὸς, τὸν ὁμοίως ἀπὸ λαϊκῆς πρὸς πατριαρχικὴν ἀνεχθέντα ὑπεροχὴν, οὐκ ἀρκεῖ ὑμῖν εἰς ἀπολογίαν. ὁ γὰρ τιμιώτατος πάπας Ἀδριανὸς μαθὼν τοῦτο, σφόδρα ἐδυσχέρανε, καὶ εἶπεν, ὡς εἰ μὴ εὗρε τὸν ἄνδρα ἱκανὸν εἰς τὸ ἀντιπεσεῖν τοῖς Εἰκονομάχοις, οὐκ ἂν ἐκεῖνον εἰς Ἀρχιερέα ἐδέξατο. ἀλλὰ καὶ τὸν μακαριώτατον Ἀμβρόσιον, τὸν ἐκ κατηχουμένου θείᾳ ἀποκαλύψει πρὸς ἐπίσκοπον ἀναχθέντα, οὐ χρὴ προφέρειν ὑμᾶς· ἀρκεῖ γὰρ ἐκεῖ ἡ θεία, καὶ οὐκ ἀνθρωπίνη κέλευσις· ὅ ἔτι ἐν βρέφεσι σπαργάνοις κειμένου, πλῆθος μελισσῶν αἰφνίδιον ἐπελθὸν ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον ἐκείνου, καὶ τὸ στόμα ἐπλήρωσε, τῶν μὲν εἰσερχομένων, τῶν δὲ ἐξερχομένων. τοῦτο ἰδὼν ὁ πατὴρ, σημεῖόν τι εἶναι ἡγήσατο, καὶ προσεκαρτέρησε τὸ τέλος ἰδεῖν. καὶ ὁπότε ἀποσᾶσαι τὸ βρέφος, τοσοῦτον ἦσαν πλῆθος, ὡς πεπαυθεῖσαι τὸν ἀέρα καλύψαι. καὶ ὁ πατὴρ προφητικῶς ἔφη· εἰ ζήσεται τὸ βρέφος, μέγα τι ἔσαι. τοῦτο ἀνδρωθὲν τὴν Μεδιολάνων κατέλαβαν, ἐπισκόπου τιμιωτάτου χηρεύσαν. ὡς δὲ ὁ λαὸς συνήχθη πρὸς ἐκλογὴν ποιμένος, ἰδού παῖς τις ἐβόα, λέγων τὸν Ἀμβρόσιον ἐπίσκοπον. οἷς δὲ ὁ λαὸς οὐκ ἀθεεὶ τὸν λόγον ἐδέξατο, καὶ ὥρμησαν συλλαβεῖν τὸν ἄνδρα· ἐκεῖνος πᾶσαν σπουδὴν ἐθέτο, ἵνα φύγῃ καὶ ἀποκρυβῇ. ἀλλ' οὐκ ἠδυνήθη, παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ κλήρου τοῦτον ψηφισαμένου. καὶ ἐκ κατηχουμένου καθ' ἕκαστον βαθμὸν ἀναγόμενος ἐκκλησιαστικὸν, τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ παρὰ πάσης καθολικῆς συναινέσεως ἐχειροτονήθη τῇ θείᾳ ψήφῳ ἐπίσκοπος, καὶ τὰ μὲν κατ' ἐκείνους τοιαῦτα. περὶ ὑμῶν δὲ οὐδὲν τοιοῦτόν ἐστιν ὑπονοῆσαι, σέ τε τοῦ Φωτίου, καὶ τῶν κατὰ σὲ, ἢ ὅτι δι' ἀνθρωπίνην δόξαν, καὶ ζῶντος τοῦ θαυμασιοῦ Ἰγνατίου, τὴν καθέδραν αὐτοῦ ἡρπάσατε ληστικῶς. διὸ οὐδαμῶς τολμῶμεν συναινέσαι τῇ τοιαύτῃ χειροτονίᾳ. ὅτι δὲ βιαίως ὑμᾶς πρὸς ἱερατικὴν ἀξίαν προσληθῆναι λέγετε, ψεῦδός ἐστιν. ἐξ ὅπου γὰρ εἰς τὸν θρόνον ἀνήχθητε, οὐχ ὡς πατὴρ ἐν τέκνοις συνανεστράφητε, ἀλλ' ὡς ἀνεπιεικεῖς εἰς καθαίρεσιν ἀρχιερέων ὥρμησατε, καὶ εἰς κατάκρισιν τοῦ ἁθῴου Ἰγνατίου.

ὃς

ANNO CHRISTI 869.

ὃς εἰ μὴ ἐν τῇ προτέρᾳ τιμῇ ἀποκαταστῇ, καὶ τὰ κατ' αὐτοῦ δοκιμασθῶσιν, οὐκ ἄλλως ἐκβληθήσεται, εἰ μὴ κατὰ καταδίκην· καὶ τὸν προχειρισθέντα ἀντ' αὐτοῦ ἀδοκιμάστως οὐ δέχεται ἡ τῶν Ρωμαίων ἐκκλησία. Ἐ ἐπεὶ ὑμᾶς ὡς ἑαυτοὺς ἀγαπῶμεν, δι' ἐπιτιμήσεως πατρικῆς τὴν ὑμετέραν σύνεσιν βουλόμεθα ἀνακτήσασθαι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον φάσκοντα, ὅτι υἱὸν, ὃν ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ, ἐπιμελῶς παιδεύει. περὶ δὲ τῶν ἀποκρισιαρίων ἡμῶν, οὓς ἐστείλαμεν, καὶ ὑπὲρ ἄλλων μὲν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τοῦ τὴν αἰτίαν μονοτρόπως τῆς καθαιρέσεως τοῦ μακαριωτάτου Ἰγνατίου ἐκζητῆσαι ἐν τοῖς αὐτόθι μέρεσιν, οὐ σιγήσομεν, ὅτι μετὰ ἑκατὸν ἡμερῶν διάστημα ὡς τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου ἀποκρισιάριοι ἀξίως οὐ παρεδέχθησαν.

Ἔτι τῆς ἐπιστολῆς ἀναγινωσκομένης ἀπεκρίθη Θεόφιλος ὅ ποτε ἐπίσκοπος· ἐγὼ ταῦτα καὶ παρὰ τῶν Ρωμαίων ἤκουσα ἐν τῇ Ρώμῃ τὰ κατὰ τὸν Αμβρόσιον καὶ Νεκτάριον. ἀλλ' ὅμως τὸν Φώτιον ἐδέξαντο.

Θεόδωρος ὁ Καρίας εἶπε· πῶς ἀπεδέχθη παρὰ τοῦ πάπα ὁ μοιχὸς παρ' αὐτοῦ κληθείς;

Οἱ δὲ μεγαλοπρεπέστατοι ἄρχοντες πρὸς τοὺς τῆς ἀνατολῆς τοποτηρητὰς εἶπον· ἰδοὺ ἠκούσαμεν τὴν ἀπόφασιν τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας· μαθεῖν θέλομεν καὶ περὶ τῆς Αντιοχέων ἐκκλησίας, πῶς ἔχει περὶ τὸν Φώτιον.

Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Τύρου Θωμᾶς ὁ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ θρόνου Αντιοχείας, εἶπεν· οὐκ ἐδεξάμεθά ποτε Φώτιον, οὔτε ἀπεστείλαμεν αὐτῷ γράμματα ἀποδοχῆς, οὔτε ἐξ αὐτοῦ ἐδεξάμεθα.

Ἀλλὰ καὶ Ἠλίας ὁ σύγκελλος τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων τὰ αὐτὰ εἶπε δοκεῖν Θεοδοσίῳ τῷ πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων.

Μητροφάνης ὁ Σμύρνης ἀναστὰς εἶπε· συνήκαμεν πάντες καὶ διεγνώκαμεν ἀπὸ τῶν πραχθέντων κατὰ τὴν σήμερον, ὅτι οὐδέποτε Φωτιος ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ τῶν Ρωμαίων ἐκκλησίᾳ ἀπεδέχθη ὡς ἐπίσκοπος, οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις πατριαρχικοῖς θρόνοις, ἀλλ' ἀποβεβλημένος ἦν καὶ κατεγνωσμένος.

Καὶ εἶπε πρὸς τοὺς λοιπούς· τί λέγετε ἀδελφοὶ καὶ ὑμεῖς;

Θεόδωρος ὁ Καρίας εἶπεν· ἐπλανώμην οἰόμενος δεχθῆναι τὸν Φώτιον παρὰ τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας· καὶ εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ τῷ ῥυσαμένῳ με ἐκ τῆς πλάνης.

Οἱ μεγαλοπρεπέστατοι ἄρχοντες εἶπον· ἐν τῇ Ρωμαίων ἐκκλησίᾳ πάντα ἄνθρωπον ἐπιξενούμενον ἀπαιτεῖν τὸν λίβελλον τῆς πίστεως αὐτοῦ, καὶ ἐᾶν αὐτὸν εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον εἰσέρχεσθαι. ἐποίησαν οὗτοι κατὰ τὸν τύπον τοῦτον, ἢ οὔ;

Οἱ τοποτηρηταὶ τῆς Ρώμης εἶπον· ἐποίησαν οὕτως.

Ζαχαρίας καὶ Θεόφιλος οἵποτε ἐπίσκοποι εἶπον· ἕνα ἡμεῖς πεποιήκαμεν.

Οἱ τῆς Ρώμης εἶπον· οὐχ ἕνα, ἀλλὰ δύο.

Οἱ ἄρχοντες εἶπον· καὶ τί περιεῖχεν ὁ λίβελλος; ἵνα κατὰ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν κρατῶσι, καὶ ἐκδικῶσι τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἀκολουθῶσι τῇ κρίσει τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας.

Βαάνης εἶπεν· οὕτως ὡμολόγησαν χθὲς εἰς τὰ ἀσηκρῆτις.

Οἱ τοποτηρηταὶ τῆς Ρώμης εἶπον· ἐρωτήσατε τοὺς παραβάτας, ἐὰν καὶ κατὰ τὸν Ρωμαϊκὸν λίβελ-

A quæ illi objecta sunt, fuerint examinata, de sede sua nunquam, nisi post condemnationem, ejicietur; nec injuste suffectum illi ecclesia Romana recipit. Quoniam vero te ut nosmetipsos diligimus, paternam per increpationem, prudentiam tuam, secundum apostolum qui dicit, quod pater filium quem diligit, castiget, volumus revocare. De legatis nostris cum alias ob causas, tum ut de beatissimi Ignatii depositione tantummodo quæstionem haberent, illas in partes missis, non tacebo, illos post spatium centum dierum non fuisse cum ea, qua par erat apostolicæ sedis legatos, dignitate acceptos.

ACTIO IV. CON. VIII. GENER.

Heb. 12.

B

Dum epistola legeretur, Theophilus quondam episcopus: Ego, inquit, hæc ipsa a Romanis, cum Romæ essem, de Ambrosio & Nectario audivi. Illi tamen Photium receperunt.

Theodorus Cariæ respondit: Quomodo receptus qui ab ipso papa mœchus appellatus est?

Et ad orientis vicarios amplissimi principes dixerunt: Ecce Romanæ ecclesiæ sententiam intelleximus. Antiochenæ quoque ecclesiæ animum erga Photium nosse cupimus.

C

Thomas Tyri metropolita, vicarius Antiochenæ sedis, dixit: Photium recepimus nunquam, neque litteras illi admissionis ullas misimus, nec ullas ab eo accepimus.

Elias Hierosolymitani throni syncellus dixit, eadem Theodosio patriarchæ Hierosolymorum videri.

Metrophanes Smyrnæ surgens dixit: Intelleximus & cognovimus omnes ex hujus diei actione, Photium nunquam a sanctissima Romana ecclesia, nec ab aliis patriarchiis pro episcopo receptum, sed rejectum & condemnatum.

D

Deinde ad ceteros: Quid vos, inquit, sentitis fratres?

Theodorus Cariæ dixit: Deceptus sum, cum illum ab ecclesia Romana arbitrarer esse receptum: sed Deo meritas persolvo grates, cum isthoc ab errore me expedivit.

Amplissimi magistratus dixere: Solet Romana ecclesia ab omnibus advenis professionem fidei exigere, ac tum demum ad sancti Petri ædem admittere. Servaruntne isti hanc formam, an non?

Legati Romani dixere: Servarunt.

E

Zacharias & Theophilus quondam episcopi dixerunt: Nos unum libellum fecimus.

Romani dixere: Immo duos.

Principes dixere: Quid vero continebat libellus? (Legati dixere:) Ut secundum ecclesiam catholicam teneant, veritatemque defendant, Romanæque ecclesiæ judicium sequantur.

Baanes dixit: Sic & heri in secretariis professi sunt.

Legati dixere: Interrogate prævaricatores, an secundum libelli Romani formam faciant.

ACTIO IV. CON. VIII. GENER. Interrogati, nec audire libellum se velle A responderunt.

Dixere legati: Ejicite eos foras: & ejecti sunt.

Et quia tempus fluxerat, post consuetas acclamationes consurrexerunt.

ACTIO QUINTA.

ACTIO V. CON. VIII. GENER. IN nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: & quæ sequuntur more priorum actionum. Indictione tertia, XIII. Kalendas Novembres.

In eorumdem patrum consessu Paulus Deo B dilectus chartophylax dixit: Ut sanctitas vestra priore mandavit actione, adest rursum Zacharias. Sed & Dei amantissimus imperator ad synodum misit Photium.

Legati Romani dixere: Si vult Photius, ingrediatur.

Chartophylax dixit: Mittite qui eum accersant.

Legati dixere: Laici mittantur.

Misit senatus laicos qui illum advocarent.

Quibus advenientibus Photius dixit: Quomodo quod adhuc non fecistis, hodie facitis? Ego sponte non venio, sed coactus: C
Psal. 38. Dixi enim: *Custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam.* Et quod sequitur, vos ipsi legitote. Nuntiatum est hoc legatis.

Legati dixerunt: Quid ad hæc sancta dicit synodus? Nos non aliam ob causam illum citavimus, quam ut illo præsente acta terminaremus. Ergo a sancta synodo statim per Eliam syncellum Photio renuntiata sunt hæc: Quoniam per decretum tibi silentium, sanctam hanc synodum cum inclyto senatu velut iniquam declarasti, par est, ut tibi contra objiciatur: Te, quoniam opera tenebrarum in temetipso habeas, sanctam hanc & in lumine veritatis congregatam œcumeni- D cam synodum reformidare, ne per illam in lucem protraharis, publicaque infamiæ nota
Psal. 31. multeris. Verum scriptum est: *In camo & fræno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te.* Ceterum synodi auctoritas imperiali consensu propheticum hoc opportune exequetur. Hac denuntiatione Photio perlecta, Photius dixit: Non est quod nos interrogetis; quod in mandatis habetis, exequimini. Qua responsione concilio renuntiata, synodus dixit: Ecclesiasticas sanctiones secuti, voluntariam præsentiam exigimus. Sed quoniam iniquus cum sis, ad æquum tribunal non accedis, accedes invitus, ut evidentiorem damnationem excipias. Introdu- E ctus ergo Photius ultimo constitit loco. Legati ergo: Hic, inquiunt, ille est Photius, cujus causa Romana ecclesia amplius septennio multas pertulit molestias; pariterque orientis sedes, & Constantinopolitana ecclesia est eversa? Interrogatus dein, an sanctorum patrum decreta reciperet, tacuit: secundo interrogatus respondit: Etiam * tacente lingua Deus audit.

* tacentis vocem

Legati dixere: Per silentium non effugies manifestiorem damnationem.

λον ποιῶσιν. οἱ κ) ἐρωτηθέντες, ἐδὲ ἀκῦσαι θέλειν εἶπον τὸν λίβελλον,

ANNO CHRISTI 869.

Εἶπον οἱ τοποτηρηταί· ἐκβάλετε αὐτὲς ἔξω. κ) ἐξεβλήθησαν.

Καὶ ἐπεὶ ἡ ὥρα βραδεῖα ἦν, εὐφημίαν τῶν βασιλέων ποιησάμενοι ἀνέστησαν.

ΠΡΑΞΙΣ ε.

ΕΝ ὀνόματι τȣ̃ πατρὸς, κ) τȣ̃ υἱȣ̃, κ) τȣ̃ ἁγίȣ πνεύματος· κ) τὰ λοιπὰ ὡς ἐν ταῖς προηγησαμέναις πράξεσιν. ΙΝ. γ'. πρὸ ιγ'. καλανδῶν Νοεμβρίων.

Τȣ́των ȣ̃τω συνελθόντων, Παῦλος ὁ θεοφιλὴς χαρτοφύλαξ εἶπε· κατὰ τὴν προλαβȣ̃σαν πρᾶξιν ὡς ἐκέλευσεν ἡ ἁγιωσύνη ὑμῶν, πάρεστι πάλιν ἐνταῦθα ὁ Ζαχαρίας. ἀλλὰ κ) ὁ φιλόχριστος ἡμῶν βασιλεὺς ἀπέστειλε πρὸς τὴν σύνοδον τὸν Φώτιον.

Οἱ τοποτηρηταὶ τῆς Ῥώμης εἶπον· εἰ θέλει ὁ Φώτιος, εἰσελθέτω.

Ὁ χαρτοφύλαξ εἶπε· στείλατε τȣ̀ς καλȣμένȣς αὐτόν.

Οἱ τῆς Ῥώμης εἶπον· λαϊκοὶ ἀπελθέτωσαν.

Καὶ ἀπέστειλεν ἡ σύγκλητος λαϊκȣ̀ς μετακαλȣμένȣς τὸν Φώτιον.

Ὧν ἀπελθόντων ἀπεκρίθη Φώτιος· πῶς ὃ μέχρι νῦν ȣ̓κ ἐποιήσατε, ποιεῖτε σήμερον; ἐγὼ προαιρέσει C ȣ̓κ ἔρχομαι, βίᾳ δὲ ἐλεύσομαι. εἶπα γάρ· φυλάξω τὰς ὁδȣ́ς μȣ, τȣ̃ μὴ ἁμαρτάνειν με ἐν γλώσσῃ μου. ἐθέμην τῷ στόματί μȣ φυλακήν. κ) τὸ λοιπὸν ὑμεῖς ἀνάγνωτε. ἠγγέλη τȣ̃το τοῖς τοποτηρηταῖς.

Καὶ εἶπον ἐκεῖνοι· τί λέγει πρὸς ταῦτα ἡ ἁγία σύνοδος; ἡμεῖς ȣ̓ δι' ἕτερόν τι προσκαλȣ́μεθα αὐτὸν, ἀλλ' ἵνα ἐνώπιον αὐτȣ̃ περατώσωμεν τὰ πεπραγμένα. κ) εὐθὺς ὑπηγορεύθη πρὸς Φώτιον ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου διὰ Ἡλία συγκέλλȣ ταῦτα· ἐπεὶ συμπεράσματι σιωπηρῷ ἁμαρτωλὴν ὑπέφηνας τὴν ἁγίαν ταύτην σύνοδον, κ) τὴν τιμίαν σύγκλητον, ἄξιον πρὸς ταῦτα εἰπεῖν· ὅτι, τὰ ἔργα τȣ̃ σκότȣς ἔχων ἐν ἑαυτῷ, δέδοικας τὴν ἐν τῷ φωD τὶ τῆς ἀληθείας συγκροτηθεῖσαν ἁγίαν κ) οἰκουμενικὴν σύνοδον, ἵνα μὴ φανερωθῇς κ) στηλιτευθῇς δι' αὐτῆς. ἀλλὰ γέγραπται· ὅτι ἐν κημῷ κ) χαλινῷ τὰς σιαγόνας ἄγξαις τῶν μὴ ἐγγιζόντων πρὸς σέ. τὸ λοιπὸν ἡ συνοδικὴ αὐθεντία τῇ βασιλικῇ γνώμῃ περατώσει τὸ προφητικὸν εὐκαίρως. τῆς οὖν τοιαύτης προσφωνήσεως Φωτίῳ ἀναγνωσθείσης, ἔφη ὁ Φώτιος· οὐκ ὀφείλετε ἡμᾶς ἐρωτᾶν· τὸ προσαχθὲν ποιεῖτε. πάλιν οὖν μαθȣ̃σα ἡ σύνοδος τὴν ἀπόκρισιν, εἶπε· τῇ ἐκκλησιαστικῇ τάξει ἑπόμενοι τὴν ἑκȣ́σιον παρȣσίαν ἀπαιτȣ̃μεν. ἀλλ' ἐπεὶ ἁμαρτωλὸς ὢν, εἰς δίκαιον δικαστήριον ȣ̓κ εἰσέρχῃ, ἄκων ἐλεύσῃ, ἵνα δέξῃ προδηλοτέραν τὴν κατάκρισιν. E εἰσήχθη ȣ̓̃ν εἰς τὸ μέσον ὁ Φώτιος, κ) ἔστη εἰς τὸν ἔσχατον τόπον. κ) εἶπον οἱ τοποτηρηταί· οὗτός ἐστιν ὁ Φώτιος, δι' ὃν ἡ ἁγία τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησία ἐν ἑπτὰ ἔτεσι καὶ πλέον ὑπέμεινε κόπους πολλȣ̀ς, ὁμοίως δὲ οἱ ἀνατολικοὶ θρόνοι, κ) ἡ Κωνσταντινȣπολιτῶν ἐκκλησία ἀνάστατος γέγονε; κ) ἠρώτησαν αὐτὸν, εἰ ἀποδέχεται τὰς διατάξεις τῶν ἁγίων πατέρων· ὁ δὲ ȣ̓κ ἀπεκρίθη. κ) πάλιν ἐρωτηθεὶς εἶπε· τῆς φωνῆς κ) σιγῶντος ὁ Θεὸς ἀκȣ́ει.

Οἱ τοποτηρηταὶ εἶπον· διὰ τῆς σιωπῆς ȣ̓κ ἐκφεύξῃ τὴν προδηλοτέραν κατάκρισιν.

Ὁ Φώ-

ANNO CHRISTI 869.

Ο Φώτιος εἶπεν· οὐδὲ Ἰησοῦς σιωπῶν ἐξέφυγε τὴν κατάκρισιν.

Οἱ πρεσβευταὶ εἶπον· οὐκ ἄξιόν ἐστιν ἀπολογήσασθαί σοι, ἐπεὶ τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὰ σὰ παρομοιώσας· οὐδεμία κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος. περὶ ὧν ἠρωτήθης, ἀπόκριναι. καὶ οὐκ ἀπεκρίθη.

Οἱ πρεσβευταὶ πάλιν εἶπον· ἀναθεματισάτω τὰ ἀθέσμως γραφέντα καὶ πραχθέντα κατὰ τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς Ἰγνατίου· ἐξαγγειλάτω μηδεμίαν κατ' αὐτοῦ κίνησιν ποιήσειν, ἀλλὰ τοῦτον ὡς ἀληθινὸν Ἀρχιερέα δέξασθαι, καὶ τὰς τῆς Ἀποστολικῆς καθέδρας περὶ αὐτοῦ κρίσεις σέρξαι. Φωτίου δὲ ἔτι σιωπῶντος, ὠφείλθη ἀναγνωσθῆναι τὰς περὶ αὐτοῦ πεμφθείσας ἐπιστολὰς ἀπὸ τῆς τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας, αἳ καὶ ἀνεγνώσθησαν· προσῆτο δὲ καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν τὸν Φώτιον ἀπὸ τοῦ ἁγιωτάτου Νικολάου.

Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν πασῶν τῶν ἐπιστολῶν Ηλίας ὁ θεοσεβέστατος πρεσβύτερος καὶ σύγκελλος τοῦ θρόνου Ιεροσολύμων· οἴδατε πάντες, εἶπεν, ὅτι ἐν τοῖς παρελθοῦσι χρόνοις οἱ βασιλεῖς ἦσαν οἱ συγκροτοῦντες τὰς συνόδους. αὐτὸς οὖν ὁ βασιλεὺς μαρτυρησάτω, πόθεν καὶ παρὰ τίνος ἀποσταλέντες ἀφίγμεθα. ἡμῶν δὲ παραχρῆμα ἐνταῦθα, καὶ διατρίψάντων ἐπὶ δυσὶ σχεδὸν ἔτεσι πρὸ τοῦ καταλαβεῖν τοὺς ἁγιωτάτους τοποτηρητὰς τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, ἐπιτέθεικε τοῖς ἡμετέροις ὁ βασιλεὺς ζαχήλοις τὸ ἐγκόλπιον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν· ἰδοὺ τὸ κρίμα τῆς ἐκκλησίας ἀπαιτήσει ὁ Θεὸς ἐκ τῆς ζαχήλων ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ἵνα μηδὲν κατὰ προσπάθειαν ἢ ἐμπάθειαν ποιήσητε. καὶ ἡμεῖς τοίνυν καλὰ τὴν τοῦ φιλοχρίστου βασιλέως κατάκρισιν ἕως διετέθημεν μέχρι τοῦ νῦν, ὡς ἀπαιτεῖ τῆς δικαιοσύνης ὁ λόγος. τοιγαροῦν ἐπεὶ τοῦ βαθέως σιγοῦ Φωτίου ὁρᾶτε· καὶ ἐγὼ μὴ οἶδα, ὅτε οὔτε γράμματα παρ' αὐτοῦ ἐδεξάμεθα, ὅτε ἀπεστείλαμεν αὐτῷ· καὶ ὅτος δὲ ὁ ἁγιώτατος Θωμᾶς ὁ Τύρου τὰ αὐτὰ λέγει περὶ τοῦ θρόνου Αντιοχείας· λέγω νῦν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, ὡς κατακεκριμένος ἐστὶν, οἷα μὴ παραδεχθεὶς τινι τῆς πατριαρχικῶν θρόνων· καὶ κακῶς ἐπετήδευσε σήμερον τοῦ τοσαύτου σιγοῦ, ἵν' ὀρθῶς δόξῃ κατὰ τὸ σιωπώμενον ἔχειν τινὰς ἀπολογίας. ὃ γὰρ ἔχει τι προβάλλεσθαι πρὸς ἰδίαν δικαιοσύνην· ἐπεὶ πάντες ἴσμεν, ὡς βίᾳ καὶ τυραννικῶς εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνεβέβηκε. καὶ νῦν συμβουλεύομεν αὐτῇ ἐπιγνῶναι τοῦ ἰδίαν ἁμαρτίαν· καὶ εἰ μὴ μετανοήσῃ καθαρῶς καὶ φανερῶς, ἵνα δεχθῇ τῇ ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ, καθὼς ἕκαστος τῆς πιστῶν, καὶ μὴ λάβῃ βεβαίωσιν τῆς αἰωνίας ἐκπτώσεως ἀπὸ Θεοῦ, καὶ κατάκρισιν διὰ τοῦ δοθέντος αὐτῇ πρώην ἀναθέματος.

Βαάννης ὁ πραιπόσιτος εἶπε· καὶ ἡμεῖς τοῦτο παραινοῦμεν.

Εἶτα Θεόδωρος ἀσηκρῆτις ἀνέγνω τὰ παρὰ τῶν τοποτηρητῶν τῆς Ρώμης γραφέντα· τοῦτα εἴδετε ἀδελφοί, καὶ ἠκούσατε τὰ ἐκ πολλοῦ χρόνου λαληθέντα περὶ τῆς τοιαύτης ἀποθέσεως. καὶ ἐφάνη πᾶσιν ὑμῖν, ὅτι ἀπαράδεκτος ἡ προβολὴ τούτου τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ἡ κατένεξις Ἰγνατίου ἐκ τοῦ θρόνου ἄθεσμος. καὶ ἡμεῖς οὐ κρίσιν πρόσφατον κρίνομεν, ἀλλὰ τοῦ πάλαι κριθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Νικολάου, καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν Ἀδριανοῦ, καὶ οὐ δυνάμεθα παρασαλεῦσαι ταύτην. ὅπερ ἦν ὅτε ὁ θρόνος ὁ ἡμέ-

A Photius respondit: Neque Jesus tacendo evasit damnationem.

Legati dixere: Non dignum est responsum tibi reddere, quoniam iis quæ domini nostri Jesu Christi sunt, assimilasti quæ tua sunt: nulla enim communicatio luci cum tenebris. De quibus es interrogatus, responde. Nec quidquam respondit.

Rursum legati: Damnet quæ contra virum sanctum Ignatium impie scripsit egitque: promittat se nullas turbas amplius contra eum concitaturum, sed pro germano antistite habiturum, & apostolicæ sedis de ipso sententias secuturum. Photio in silentio perseverante, legi jussæ sunt litteræ a Romana ecB clesia de illo missæ; quæ & lectæ sunt. Præterea ipsa etiam ad ipsum data Photium Nicolai papæ epistola lecta est.

Lectis omnibus epistolis, Elias religiosissimus presbyrer & syncellus patriarchii Hierosolymitani: Nostis, inquit, omnes præteritis annis ab imperatoribus synodos esse coactas. Ipse imperator contestetur, unde, & a quo missi pervenerimus. Nobis autem jam præsentibus, & duos fere annos hic antequam sanctissimi legati veteris Romæ advenirent, versantibus, imposuit ipse imperator cervicibus nostris encolpium suum cum C hoc dicto: En ecclesiæ judicium ac rationem exiget Deus a vestris capitibus in die judicii, ut nihil ex gratia vel affectu faciatis. Nos ergo ex Christum amantis imperatoris obtestatione ita fuimus hactenus affecti, ut justitiæ ratio postulabat. Quoniam igitur altum Photii silentium cernitis, & ego probe novi, nos neque litteras ab eo ullas accepisse, nec ullas item ad eum dedisse: quod hic sanctissimus Tyri metropolita Thomas idem de Antiochena sede testatur: Ego nunc eo præsente aio, damnatum ipsum esse, utpote nunquam ab ullo patriarcha receptum; hodieque improbe tam altum silentium affectare, ut hinc videatur propter ipsum silenD tium habere aliquas sui defendendi rationes: nihil enim habet quo innocentiam suam & æquitatem propugnet, quando omnes novimus, per vim eum ac tyrannidem patriarchium Constantinopolitanum invasisse. Nunc ergo consilium damus ei, peccatum ut suum agnoscat; quo, si pure sincereque de illo doluerit, pœnitentiamque egerit, in ecclesiam Christi ut unus de numero fidelium recipiatur; nec a Deo suscipiat certitudinem æternæ ruinæ atque damnationis per anathema, quod multo ante datum est ei.

Baanes præpositus dixit: Et nos idem horE tamur.

Tum Theodorus a secretis legit hæc a legatis Romanis conscripta: Cernitis fratres, & intelligitis quæ jam pridem de hac re dicta sunt. Visum omnibus est nobis, hominis promotionem nullo modo admittendam, & iniquam esse Ignatii depositionem. Neque nos sane novam de illo judicii sententiam ferimus, sed jam olim a sanctissimo papa Nicolao, & successore illius Hadriano pronuntiatam, quam nequaquam possumus immutare. Ergo quem neque nostra sedes, neque orientis sedes recepere, quisnam eum in

ACTIO V. CONC. VIII. GENER.

ACTIO V. CON. VIII. GENER.

posterum Christianus recipiat amplius? Quapropter hujusce modi conatus rejicimus & damnamus, uti ne quis unquam ullis sæculis quidquam tale contra ecclesiasticam disciplinam tentet.

His lectis sancta & œcumenica synodus exclamavit: Admittimus omnia, quippe quæ cum ecclesiasticis institutis & decretis omnino consentiant.

Legati Romani dixerunt: Igitur admonemus eum, ut a sancta synodo supplex veniam petat, cervicemque suam sancto patriarchæ Ignatio submittat, membrumque ecclesiæ fiat, & in cœtum fidelium Christianorum ut laicus adscribatur.

Baanes præpositus dixit: Loquere domine Photi, quid pro te affers?

Photius dixit: Meæ justificationes non sunt in hoc mundo.

Baanes dixit: Confusio tibi mentem eripuit modo: idcirco sancta synodus spatium tibi de salute tua cogitandi indulget. Abi ergo modo, & ubi quid sit e re tua consideraveris, veni: judicium enim æquissimum, ut quod non ab uno, sed ab omnibus quatuor fit patriarchis. Muta ergo animum & pœnitentiam age, ut prolata in te anathematis sententia revocetur. Nam post sanctissimorum legatorum discessum invalida loqueris. Ad hæc Photius respondit nihil. Consessus patrum pro more ad acclamationes conversus, simul est dimissus.

πατερες, ὅτε οἱ θρόνοι τῆς ἀνατολικῶν παρεδέξαντο, τίς λοιπὸν ἔτι Χριστιανὸς παραδέξοιτο; ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἐγχείρημα ἀποβαλλόμεθά τε καὶ ἀναθεματίζομεν, ἵνα μηκέτε κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διατάξιας εἰς τὸν αἰῶνα πάντα τολμήσῃ τις.

ANNO CHRISTI 869.

Τούτων ἀναγνωσθέντων ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος ἐβόησεν· ἀποδεχόμεθα πάντα ὡς σύμφωνα τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κανόσι καὶ θεσμοῖς.

Οἱ τοποτηρηταὶ τῆς Ρώμης εἶπον· ἐχθὲς παρεγυμνώμεθα αὐτῷ τὸ προσπεσεῖν τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ συνόδῳ, καὶ ὑποκλῖναι τὸν αὐχένα τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ Ἰγνατίῳ, καὶ γίνεσθαι μέλος τῆς ἐκκλησίας, καὶ σωσαφθῆναι τῇ τῶν Χριστιανῶν κοινωνίᾳ ὡς ἕνα τῶν πιστῶν λαϊκῶν.

Βαάνης ὁ πραιπόσιτος εἶπε· λάλησον Κύριε Φώτιε, τί ἔχεις δίκαιον;

Φώτιος εἶπε· τὰ ἐμὰ δικαιώματα οὐκ εἰσὶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

Βαάνης εἶπεν· ἀνοηταίνεις Φώτιε νῦν ἀπὸ αἰσχύνης. διὸ παρέχει σοι ἡ ἁγία σύνοδος εὐδόσιμον τὸ μελετῆσαι τὶ σωτηρίαν σου. ἄπελθε οὖν, καὶ σκεψάμενος τὸ συμφέρον ἐλθέ· ἀπροσωπόληπτος γὰρ ἡ κρίσις, ὡς οὐκ ἐξ ἑνὸς μόνου θρόνου, ἀλλὰ τῆς τετάρων πατριαρχικῶν γινομένη. καὶ μετανόησον, ἵνα λυθῇ ἡ κατὰ σοῦ ἐνεχθεῖσα τοῦ ἀναθέματος ἀπόφασις. μὴ γὰρ τὶ ὑποχώρησιν τῆς ἁγιωτάτων τοποτηρητῶν μάταια λαλήσεις. ἐπὶ τούτοις ὁ Φώτιος οὐδὲν ἀπεκρίνατο. καὶ ὁ σύλλογος διελύθη, κατὰ τὸ σύνηθες εἰς ἀφημίαν τῆς βασιλέων βασκείας.

ACTIO SEXTA.

ΠΡΑΞΙΣ ς'.

ACTIO VI. CON. VIII. GENER.

IN nomine domini, regis omnium Jesu Christi veri Dei & salvatoris nostri. Serenissimorum imperatorum nostrorum a Deo coronatorum dominorum, Basilii anno tertio, Constantini filii ipsius secundo, perpetuorum Augustorum, VIII. Kalendas Novembres, indictione tertia. Propositis sanctis evangeliis, & pretiosis (sanctæ crucis) lignis, præsidente imperatore in magnificentissimi templi magnæ ecclesiæ parte dextra; congregata sancta & œcumenica synodo, hoc est, legatis veteris Romæ & orientis patriarcharum, sanctissimoque patriarcha Ignatio; præsente sacro senatu, sive patriciis & magistris quindecim; assidentibus Dei amantissimis metropolitanis, & quibusdam episcopis sex supra triginta. In hoc consessu cum Metrophanes Smyrnæ surrexisset, atque in medium sanctæ synodi œcumenicæ progressus esset, ita declamavit.

Sol justitiæ & immensæ solus potentiæ Deus & dominus noster, qui fecit duo luminaria magna: majus, ut præesset diei; minus, ut præesset nocti: iisque in firmamento collocatis, posuit & alia quædam luminaria magna in firmamento ecclesiæ, rectos nempe vertices patriarcharum ad universum terrarum orbem illustrandum, ut præsint diei & nocti, & lucem dividant a tenebris; hoc est dividant ac separent facientes opera lucis & tenebrarum. Hæc igitur magna luminaria, religiosissime princeps, per-

ΕΝ ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ δεσπότου πάντων Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν. βασιλείας τῆς θεοσεπτων καὶ γαληνοτάτων ἡμῶν δεσποτῶν, Βασιλείου μὲν ἔτους γ'. Κωνσταντίνου δὲ υἱοῦ αὐτοῦ ἔτους δεύτερου, τῆς αἰωνίων Αὐγούστων, πρὸ ὀκτὼ καλανδῶν Νοεμβρίων, IN. γ'. προτεθεισῶν τῶν ἁγίων εὐαγγελίων καὶ τῶν τιμίων ξύλων, προκαθημένου τοῦ βασιλέως ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τοῦ μεγαλωνύμου ναοῦ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας· συνελθούσης τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τουτέστι, τῆς τοποτηρητῶν τῆς τε παλαιᾶς Ρώμης καὶ τῆς τῆς ἀνατολῆς θρόνων, καὶ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἰγνατίου· συμπαρούσης καὶ τῆς ἱερᾶς συγκλήτου, ἤγουν τῆς πατρικίων καὶ μαγίστρων πέντε πρὸς τοῖς δέκα· ἔτι γε μὴν συγκαθεζομένων καὶ τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν, καί τινων ἐπισκόπων ἀριθμουμένων τῶν ὅλων εἰς λς'. τούτων ὕστερον συνελθόντων, ἀνασὰς Μητροφάνης ὁ Σμύρνης, καὶ στὰς ἐν μέσῳ τῆς ἁγίας οἰκουμενικῆς συνόδου, προσεφώνησεν ὕστερον.

Ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος, ὁ μόνος ἀπειροδύναμος Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν, ποιήσας τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους, τὸν μέγαν εἰς ἀρχὴν τῆς ἡμέρας, τὸν δὲ ἐλάσσω εἰς ἀρχὴν τῆς νυκτός· καὶ θέμενος αὐτοὺς ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ἔθετο καὶ ἐν τῷ στερεώματι τῆς ἐκκλησίας, οἷον τινὰς μεγάλους φωστῆρας, τὰς ἀθεῖς πατριαρχικὰς κεφαλὰς εἰς φαῦσιν πάσης τῆς γῆς, ὥστε ἄρχειν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, καὶ διαχωρίζειν ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους, τυτέστιν, ἀνὰ μέσον τῶν πραττόντων τὰ ἔργα τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ σκότους. τούτους οὖν τοὺς μεγάλους φωστῆρας,

ANNO CHRISTI 869.

ρας, ἐσεβέσατε δέσποτα, καθάπερ ἐν μεγάλῃ οἰκίᾳ πολλοὺς πυρσοὺς, ἐν τῇ σεαυτοῦ πόλει συνήγαγες, καὶ λαμπρότερον σεαυτὸν ἐναπέφηνας, καὶ τὴν πολιτείαν σου φαιδροτέραν, καὶ τὴν ἐκκλησίαν Χριστοῦ φαεινοτέραν. μᾶλλον μὲν οὖν διὰ τῆς σαυτοῦ παρουσίας, οἷόν τις μέγιστος ἀνατείλας φωστὴρ τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, καὶ τοὺς εἰρημένους τούτους καὶ βλεπομένους φωστῆρας τηλαυγεστέρους ἀπέδειξας.

Η τοιαύτη προσφώνησις εἶχε πῇ μὲν τῆς συνόδου ἐγκώμιον, πῇ δὲ τοῦ βασιλέως· καὶ οὕτως εἰς εὐχὴν ὑπὲρ ἐκείνου ἐτελειοῦτο.

Μετὰ ταύτην ἀνέγνω Λέων ἀσηκρῆτις ἐπαναγνωστικὸν τῶν τοποτηρητῶν τῆς Ρώμης ἔχον οὕτως.

Πεπείσμεθα, ὡς οὐ λανθάνει ταῦτα τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον, ἣν ἔθετο ὁ θεόστεπτος ἡμῶν βασιλεὺς περὶ τῆς συστάσεως καὶ ἀποκαταστάσεως τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας, τῆς ἐπιπολὺ κατεχομένης καὶ κυμαινομένης ὑπὸ τοῦ ἐπιβήτορος καὶ τυράννου Φωτίου· ὃν καὶ ἐξέωσε κατὰ τὰς τῶν πατέρων ὁμοτάξεις, καὶ τὸν ἁγιώτατον ἀποκατέστησεν Ιγνάτιον· καὶ μετὰ ταῦτα κατ' ἀκολουθίαν τῶν προγενεστέρων Χριστιανῶν βασιλέων, μετέπεμψε πρέσβεις αὐτοῦ πρὸς Ρώμην, οἵτινες ἐλθόντες εὗρον ἐν αὐτῇ προεδρήσαντα τὸν ἁγιώτατον Αδριανόν. ὃς καὶ ἐνωτισάμενος ὅσον ὁ μοιχὸς Φώτιος εἰς ταραχὴν τῆς ἐκκλησίας ἐποίησεν, ἐπισκόπων συνήγαγε σύνοδον τῶν δυτικῶν μέσον ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Πέτρου ἐκκλησίᾳ, οὐ πρὸς ἀναστροπὴν τῆς κρίσεως τοῦ πρὸ αὐτοῦ πάπα τοῦ μακαρίου Νικολάου, ἣν ἐπὶ Φωτίῳ ἔκρινεν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κυρῶσαι καὶ βεβαιῶσαι. δι' ἣν αἰτίαν ἡμᾶς τοὺς οἰκέτας αὐτοῦ καὶ τῆς ἁγίας τῶν Ρωμαίων ἐκκλησίας ἀνέπεμψεν ἐνταῦθα μετ' ἐπιστολῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα, καὶ τὸν ἁγιώτατον Ιγνάτιον· ἃ ἤδη πεφανέρωται ἐν ταῖς προλαβούσαις πράξεσι τὰ περὶ Φωτίου ὁρισθέντα, καὶ περὶ τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας, καὶ νῦν ἐκ περισσοῦ ἐστι τὰ αὐτὰ λέγειν. νῦν δὲ γνόντες τὴν ἕνωσιν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, ἱνατί λογολεσχίας παρὰ ἀσυνέτων ἀνδρῶν ἀκοῦσαι εἰσδεχόμεθα;

Μετὰ τοῦτο κατὰ κέλευσιν τοῦ βασιλέως εἰσήγαγεν Θεόφιλος ἐν τῇ συνόδῳ τοὺς ἐπισκόπους Φωτίου, καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἀνεγνώσθη ἡ ἐπιστολὴ τοῦ πάπα Νικολάου ἡ πρὸς τὸν βασιλέα Μιχαὴλ, ἥτις καὶ προεγράφη. εἶτα Ηλίας ὁ τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου Ιεροσολύμων ἀναστὰς, τὰ πρῶτα μὲν ηὐχαρίστησε τῷ βασιλεῖ ὑπὲρ τῆς σπουδῆς, ἧς ἐποιήσατο εἰς τὴν τῆς ἐκκλησίας κατάστασιν. εἶτα διηγήσατο τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἀθέσμως Ιγνάτιος ἐκβέβληται, καὶ Φώτιος κακῶς ἀντεισήχθη. καὶ ὅτι καλῶς ποιῶν ὁ βασιλεὺς ἀποκατέστησε τὸν Ιγνάτιον κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἁγιωτάτων τῆς Ρώμης Αρχιερέων, καὶ τὸν Φώτιον ἀπεδίωξε· καὶ ὅτι τὴν τοιαύτην πρᾶξιν καλῶς τετελείωκε διὰ τῆς ἐπιδημίας τῶν τοποτηρητῶν τῶν μεγάλων θρόνων· καὶ ὅτι τὸ κατὰ τὴν ἐξορίαν γεγονὸς τῆς παραιτήσεως ἔγγραφον διὰ Ιγνατίου τοῦ πατριάρχου, ἀντὶ μηδὲ γεγονότος ἐστὶν, εἰ καὶ γέγονεν, ὡς τυραννικῶς γεγονός. εἶτα αὐτοῖς ῥήμασιν ὁ εἰρημένος Ηλίας εἶπε καὶ ταῦτα· εἰ δὲ καὶ εἰς εὔλογον πρόφασιν οἱ συγκείμενοι τῷ Φωτίῳ λέγοιεν, ὅτι οἱ πανταχόθεν μητροπολῖται καὶ ἐπίσκοποι συνηγμένοι τὸν Φώτιον εἰς ἀρχιερωσύνην προήγαγον, καὶ διὰ τοῦτο εἰ ἐκεῖνος οὐ δεκτέος ἐστὶ, πολλῷ μᾶλλον ἐκεῖνοι· λέγομεν πρὸς αὐτοὺς τὰ συνενεχθέντα ἐν τῇ δευτέρᾳ συνόδῳ, τῇ

A inde ac in magna domo multas faces, ita in tua urbe congregasti; teque ipsum clarius jubar, ac tuum imperium illustrius, & Christi ecclesiam splendidiorem reddidisti. Quinimmo tua præsentia, veluti luminare aliquod ingens sanctæ huic & œcumenicæ synodo exortum, dicta hæc visaque lumina multo fulgentiora effecisti.

ACTIO VI. CON. VIII. GENER.

Hæc oratio partim synodi, partim imperatoris continebat laudes, ac tandem in vota pro imperatore exiit.

Postea Leo a secretis legatorum Romæ libellum legit, cujus hæc sunt verba.

B Persuasum est nobis, sanctæ huic & œcumenicæ synodo, quam a Deo coronatus imperator noster de componenda & restituenda ecclesia Constantinopolitana cogit, haud obscurum esse, quam diu multumque jactatam & oppressam invasor Photius tenuit tyrannus. Quo ex præscriptis patrum decretis pulso, sanctissimum Ignatium restituit. Dein (imperator) pro more priorum imperatorum Christianorum legatos suos Romam misit, qui sanctissimum Hadrianum Romæ pontificem repererunt. Is cum intellexisset quantopere Photius adulter ecclesiam perturbasset, evocavit episcoporum ex occidente concilium in sancti Petri ecclesia, non ad beati Nicolai C papæ qui præcesserat, judicium, quo Photium damnavit, rescindendum, sed ad confirmandum & stabiliendum. Quam ob causam nos famulos suos & sanctæ Romanæ ecclesiæ cum litteris ad religiosissimum imperatorem sanctissimumque Ignatium allegavit: quæ omnia prioribus actionibus sunt declarata, quid nempe de Photio, pariterque de ecclesia Constantinopolitana sit judicatum; quæ nunc gratis iteranda non sunt. Quid ergo, cum ecclesiarum Dei consensum spectemus, hominum stultorum ineptias audimus?

D Inde jussu imperatoris Theophilus Photianos episcopos in synodum introduxit; illisque præsentibus papæ Nicolai epistola illa ad Michaelem imperatorem, de qua supra, est recitata. Tum Elias Hierosolymitani patriarchæ legatus surgens, primum imperatori pro cura ecclesiæ componendæ suscepta gratias egit; deinde causam exposuit, cur Ignatius inique de throno fuerit dejectus, Photiusque perperam invectus: optimeque fecisse imperatorem, qui e sanctissimorum pontificum Romanorum sententia Ignatium restituerit, Photium exturbarit, istamque rem per legatorum magnarum sedium adventum commodissime transegerit: chirographum autem abdicationis E patriarchæ Ignatii in exilio factum, nullum esse; proque infecto quod per vim tyrannicam extortum esset, habendum. Tum Elias his ipsis verbis hæc dixit: Si vero Photiani idoneam afferant rationem cur illi adhæserint, quod undique metropolitæ & episcopi coacti Photium ad episcopatum provexerint; ac propterea si rejiciendus iste est, multo magis esse illos rejiciendos; ad acta eos secundæ synodi, quæ in hac Deo dilecta urbe Theodosio imperatore celebrata est, mittimus. Maximus enim Cynicus cum ils quos ipse initiarat, damnatus est: Timotheus

ACTIO VI. CON. VIII. GENER.

ANNO CHRISTI 869.

theus autem Alexandriæ episcopus, qui illum consecrarat, quique Timotheum episcopi sectati erant in causa Maximi, non sunt exauctorati. Itaque qui reperti sunt episcopi, & Photii consecrationem fecerunt, apud nos damnati non sunt, quod inviti ab imperatoria potestate ad hoc per vim adacti sint. Unicus autem ille Gregorius Syracusanus jam ante a patriarcha Ignatio, & ab Romanorum apostolica ecclesia exauctoratus & damnatus, execratus & ejectus esto. Hæc Elia memorante, plurimi ex Photiana factione ad sanctam synodum accurrerunt, & convenientem veniam meruerunt. Ceteri chirographa sua, & jusjurandum, quæ violare nollent, prætexuerunt; eamque ob causam non accesserunt. Sanctissimi porro legati cuncti dixere: Hæc omnia per Jesu Christi gratiam solvimus, qui nobis ligandi & solvendi potestatem dedit: quoniam omnia per vim & tyrannidem sunt acta. Nostram igitur sententiam ac judicium coram Christianissimo imperatore & sancta synodo aperuimus. Principem vero pacis Deum precamur, ut serenissimum & religiosissimum imperatorem nostrum in perpetuum servet. Dein imperator episcopos Photianos allocutus: Ecce audistis, inquit, sententiam patriarcharum: quid vobis videtur? Episcopi, respondebimus, inquiunt, ad hæc. Ergo Euthymius metropolita Cæsareæ Cappadociæ a Photio creatus: Domine imperator, inquit, novimus majestatis tuæ patientiam, rogamusque ut eamdem nobis exhibeas, ut causam nostram defendere sine interpellatione postimus. Speramus enim nos, & chartas has & disputationes istas vanas esse ostensuros. Imperator dixit: Vane locuti estis, dum, quæ lecta sunt, audetis vana dicere: pronuntiata enim sunt a tantis talibusque patriarchis. Vos læculari manu synodos confusas sine patriarchis celebratas non dubitastis sanctas vocitare: hanc vero ab omnibus patriarcharum thronis celebratam calumniari audetis? Videmini mihi non credere, ea quæ dicuntur, a patriarchis esse profecta. Ego sumptus vobis necessarios suppeditabo: ite, & omnia patriarchia obite, fidemque vestram stabilite. Zacharias Chalcedonensis metropolita a Photio consecratus dixit: Canones supra patriarchas etiam sunt. Quando ergo hi in canones peccant, eos non sequimur. Etenim Marcellum Ancyræ episcopum Julius pontifex Romanus recepit, unaque Sardicense concilium: qui tamen hodieque ut hæreticus damnatur. Lugendum item Apiarium a præsulibus Romanis absolutum synodus Africana non justificavit. Aliaque multa hujus generis exempla sunt in promptu. Et nunc si ex canonum præscripto facta sunt hæc, sequimur. Illud quod dicitur, ex laicis neminem esse promovendum, initiatores quidem cautos reddit, initiatum autem non damnat: & legem illam consuetudo antiquavit. Ita enim consecratus est Tarasius, ita Nicephorus, Nectarius, Thalassius Cæsareæ, Eusebius, Ambrosius, & alii sexcenti; qui si rei sunt, etiam Photius esto. Nec verum est, illum a depositis consecratum esse: nec enim ob flagitia ulla depositi sunt, sed quod pacem ecclesiæ perturbarent: reconciliati vero, pervicacia rejecta, recipiendi sunt. Quod si Gregorius

ἐν ταύτῃ τῇ φιλοχρίστῳ πόλει ἐπὶ Θεοδοσίου βασιλέως συγχροτηθείσῃ. Μαξιμῷ γὰρ ὁ Κυνικὸς καὶ ἡ αὐτοῦ πᾶσα χειροτονία ἀπεκηρύχθη· ὁ δὲ προβαλλόμενος αὐτὸν εἰς προεδρείαν οὐκ ἀπεβλήθη Τιμοθέου ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐπίσκοπος, ἀλλ' οὐδέ τις τῶν ἐπισκόπων Τιμοθέου τοῦ συμπραξάντων εἰς τὴν τοῦ Μαξίμου χειροτονίαν. ὥστε οὐ κατάκριτοι παρ' ἡμῖν εἰσιν οἱ ἀρρεθέντες ἐπίσκοποι, καὶ τὴν χειροτονίαν Φωτίου καταπραξάμενοι· καὶ ἅπαντες γὰρ εἰς τοῦτο παρὰ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας συνηλάθησαν. ἐκεῖνος δὲ μόνος ὁ προκαθαιρεθεὶς καὶ ἀναθεματισθεὶς ὑπό τε τοῦ πατριάρχου Ἰγνατίου, καὶ τῆς Ἀποστολικῆς τοῦ Ῥωμαίων ἐκκλησίας, Γρηγόριος ὁ Συρακούσης καὶ κατακεκριμένος καὶ καθηρημένος ἕως. ταῦτα τὰ Ἡλία εἰπόντος, πλεῖστοι τοῦ τῆς Φωτίου συμμορίας προσέδραμον τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, καὶ τῆς προσηκούσης συγγνώμης ἠξιώθησαν. ἕτεροι δὲ πρόφασιν ἄλογον, ὅτι τὰ ἴδια χειρόγραφα καὶ τοὺς ὅρκους οὐ βούλονται ἀθετῆσαι, καὶ διὰ τοῦτο οὐ προσῆλθον. οἱ δὲ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ πάντες εἶπον· ταῦτα φάντα ὀφαλούμεν χάριτι Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ δεδωκότος ἡμῖν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν, ἐπεὶ βεβιασμένως καὶ κατηναγκασμένως πάντα γέγονε. τὴν μὲν οὖν ἡμετέραν γνώμην τε καὶ κρίσιν ἐνώπιον τοῦ φιλοχρίστου βασιλέως καὶ τῆς ἁγίας συνόδου προδήλον πεποιήκαμεν. τὸν δὲ εἰρηναρχικὸν Θεὸν αἰτούμεθα, τὸ γαληνιώτατον τοῦ θεοσεβεστάτου βασιλέως ἡμῶν κράτος εἰς αἰῶνας ὀφαλῶς διατηρῆσαι. λέγει ὁ βασιλεὺς πρὸς τοὺς ἐπισκόπους Φωτίου· ἴδετε ἠκούσατε τὸ φρόνημα τῶν πατριαρχῶν· τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· ἀπολογησόμεθα κατὰ ταῦτα· καὶ φησιν Εὐθύμιος ὁ γενόμενος παρὰ Φωτίου τῆς κατὰ Καππαδοκίαν Καισαρείας μητροπολίτης· δέσποτα αὐτοκράτορ, γινώσκομεν τὴν βασιλείαν σου μακρόθυμον, καὶ παρακαλοῦμεν ἐνδείξασθαι τὴν αὐτὴν μακροθυμίαν καὶ εἰς ἡμᾶς, ὡς ἂν ἀκωλύτως διαλογησώμεθα. καὶ ἐλπίζομεν ὅτι καὶ τοὺς χάρτας καὶ τὰς ὀφαλαλιὰς ταύτας δεῖξαι ἐχόμεν μάταια. ὁ βασιλεὺς εἶπεν· ἐματαιολογήσατε τολμήσαντες εἰπεῖν μάταια τὰ ἀναγνωσθέντα· ἐλαλήθη γὰρ ἐκ τοιούτων μεγάλων πατριαρχῶν· ὑμεῖς ἀρχοντικῇ χειρὶ συνόδους ἀτάκτους μόνοι χωρὶς πατριαρχῶν πεποιηκότες, ἁγίας ταύτας καλεῖν ἐτολμήσατε, καὶ ταῦτα ὑπὸ πάντων τῶν πατριαρχικῶν θρόνων συγχροτηθεῖσαν τολμᾶτε ὀφαβάλλειν; ὁρισάτε ἀπιστεῖν, ὅτι τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν πατριαρχικῶν εἰσιν. ἐγὼ γὰρ καὶ τῶν ἀναγκαίων τὴν χρείαν παρέχω, καὶ ἀπέλθετε εἰς τὰ πατριαρχεῖα, καὶ βεβαιώσητε. Ζαχαρίας ὁ παρὰ Φωτίου χειροτονηθεὶς Καλχηδόνος μητροπολίτης εἶπεν· οἱ κανόνες ἄρχουσι καὶ τῶν πατριαρχῶν. εἰ γοῦν ἕξω τῶν κανόνων ποιοῦσιν, οὐκ ἀκολουθοῦμεν αὐτοῖς. ὁ γὰρ Μάρκελλον τὸν Ἀγκύρας Ἰούλιος ὁ Ῥώμης ἐδέξατο, καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ συνοδος· ἀλλ' ἐκεῖνος μέχρι νῦν ὡς αἱρετικὸς ἀναθεματίζεται. καὶ τὸν κλαύσιμον Ἀπιάριον διαγνωσθέντα παρὰ τῶν πρώτων τῆς Ῥώμης ἡ ἐν Ἀφρικῇ σύνοδος οὐκ ἐδικαίωσε. καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ τοιαῦτα παραδείγματα εἰσί. καὶ νῦν εἰ ἐγένετο τὰ γλυόμενα κατὰ κανόνας, ἀκολουθοῦμεν αὐτοῖς. τὸ λέγειν, μὴ δεῖν ἀπὸ λαϊκῶν προχειρίζεσθαί τινα, τοὺς μὲν χειροτονήσαντας ἀσφαλίζεται, τὸν δὲ χειροτονηθέντα οὐ κατακρίνει· καὶ τὸ ἔθος τὸν κανόνα ἐκεῖνον νικᾷ. καὶ γὰρ Ταράσιος οὕτως ἐχειροτονήθη, Νικηφόρος, Νεκτάριος, Θαλάσσιος ὁ Καισαρείας, Εὐσέβιος, Ἀμβρόσιος, καὶ ἄλλοι μυ-

ANNO CHRISTI 869

μυρίοι· καὶ εἰ εἰσὶν ἐκεῖνοι ὑπεύθυνοι, ἔσω καὶ οὗτος ὁ Φώτιος. τὸ δὲ λέγειν, ὅτι παρὰ καθῃρημένων προεχειρίσθη, οὐκ ἔστιν ἀληθές· οὐ γὰρ ἐπὶ ἐγκλήμασιν ἐκεῖνοι καθῃρέθησαν, ἀλλὰ διότι ἀντικείμενοι ἦσαν τῇ εἰρήνῃ τῆς ἐκκλησίας· ἑνωθέντες δὲ, καὶ τὴν * ἔνστασιν ἐκείνην ἀθετήσαντες, δεκτέοι τυγχάνουσιν. εἰ δὲ καὶ ἔστιν ὁ χειροτονήσας αὐτὸν καθῃρημένος, οὐκ ἔστιν ὁ Φώτιος ὑπεύθυνος, ἀλλ' οἱ προαγαγόντες αὐτόν. καὶ ὁ Γρηγόριος δὲ εἰ καὶ ἔστι καθηρημένος, ἀλλ' οἱ προαγαγόντες αὐτὸν δύνανται εἶναι ἀνεύθυνοι. καὶ γὰρ Φλαβιανὸς καθῄρησε τὸν Εὐτυχῆ, καὶ Ανατόλιος ἐδέξατο αὐτὸν, καὶ οἱ τῆς τετάρτης συνόδου ἐπίσκοποι συλλειτουργὸν αὐτὸν εἶχον, καὶ οὐ κατεκρίθησαν. ἀλλὰ καὶ Πέτρος ὁ Μογγὸς καθῃρέθη παρὰ Προτερίου, ὡς μὴ τὴν τετάρτην δεχόμενος σύνοδον, καὶ ὕστερον μετὰ τὸν Τιμόθεον ἐγένετο πατριάρχης· πλὴν οὐδεὶς τῶν ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντων κατεδικάσθη. καὶ Ακάκιος δὲ ὁ Κωνσταντινουπόλεως κατεδικάσθη παρὰ τοῦ πάπα Ρώμης, ὡς συγκοινωνῶν τοῖς αἱρετικοῖς. καὶ ἐκεῖνος μὲν τῆς καταδίκης οὐκ ἐφρόντισεν, οἱ δὲ μετ' αὐτὸν πατριάρχαι Φαΐτας καὶ Εὐθύμιος καὶ Μακεδόνιος ἀποδεξάμενοι αὐτὸν, οὐκ ᾐτιάθησαν. καὶ Φλαβιανὸν τῆς Αντιοχείας πατριάρχην οἱ Ρωμαῖοι οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ὁ κανὼν αὐτὸν οὐ κατεδίκασε. καὶ ἡμᾶς * οὖν ὁ κανὼν καταδικασάτω. ὁ βασιλεὺς εἶπε· πάντα τὰ παραπτώματα ἃ λέγετε, παρ' ἑτέρων πατριαρχῶν διωρθώθησαν, καὶ διὰ τοῦτο παρεδέχθησαν ὡς ἰαθέντες παρὰ τῶν δυναμένων ἰατρεύειν τὰ τοιαῦτα. τὸ δὲ ὑμέτερον παράπτωμα πᾶσαι αἱ κεφαλαὶ τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας ἀνίατον καταλελοίπασι. πάντες γὰρ οἱ ἀρχιποίμενες συμφώνως ὑμᾶς κατακρίνουσιν. ἡ δὲ βασιλεία ἡμῶν κηδομένη ὑμῶν, φροντίζει, ἵνα τύχητε ἐλέους, οἵου ὁρίσει ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος. καὶ οὐκ ἠγάγομεν ὑμᾶς ὑλακτεῖν· πάντα γὰρ τὰ ὑμῶν ψευδῆ εἰσι καὶ ἀπάτη.

* Anast. leg. ἀποστασίαν.

* fort. οὐκ. H.

Οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· τοῦτο οὐδὲ ὁ διάβολος ἐτόλμησεν εἰπεῖν· τέως δ' οὖν καὶ παρῃτήσατο ὁ κύριος Ιγνάτιος.

Ο βασιλεὺς εἶπεν· ὁ μετὰ τὸ κατανεχθῆναι βίᾳ, εἶτα ἐξορισθῆναι, καὶ ἐν τῇ ἐξορίᾳ παραιτησάμενος, πῶς ἰσχυρὰν παραίτησιν, καὶ οὐ βιαίαν κἀκείνην ἐποίησεν;

Οἱ τοτοτηρηταὶ εἶπον· οὗτος ὁ λαλῶν μετὰ τῆς βασιλείας σου, καθῃρέθη, καὶ ἀνεθεματίσθη ὑπὸ τῆς ἁγίας Ρωμαίων ἐκκλησίας· καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ τοιούτου ὁμιλεῖν οὐ δυνάμεθα. θέλομεν δὲ ἵνα ἀναγνωσθῇ ἐν τοῖς ὠσὶν αὐτῶν ὁ λίβελλος τῆς ἁγίας τῶν Ρωμαίων ἐκκλησίας· καὶ ἐὰν μετανοήσωσιν, ἵνα κἂν κοινωνίας ὡς Χριστιανοὶ καταξιωθῶσιν· εἰ δὲ μὴ, ἀναθεματίζομεν τούτους, καὶ ἀπὸ πάσης κληρουχίας τῶν Χριστιανῶν ἀφορίζομεν. τότε Μητροφάνης ὁ Σμύρνης πρὸς Ζαχαρίαν τὸν παρὰ Φωτίου χειροτονηθέντα Καλχηδόνος μητροπολίτην εἶπε· πρὸς ἃ ἔφης ἀποκρινούμεθά σοι. νόμοι θεσπίζουσιν ἐκκλησιαστικοὶ καὶ πολιτικοὶ, τὸν ἐκλεξάμενόν τινα δικαστὴν μὴ παραιτεῖσθαι αὐτὸν, ἢ τὰ κριθέντα ὑπ' αὐτοῦ. τοῦ καθ' ὑμᾶς οὖν μέρους αἰτησαμένου δικαστὴν τὸν πανάγιον πάπαν Νικόλαον, πῶς ὑμεῖς νῦν τὰ παρ' αὐτοῦ κριθέντα οὐ δέχεσθε; ἐπεὶ δὲ ὡς μηδόλως ἀκηκοότες τὰς ἀναγνωσθείσας λύσεις ἐν τοῖς γράμμασι τοῦ μακαρίου πάπα Νικολάου περὶ τῆς προχειρίσεως Νεκταρίου καὶ Αμβροσίου, καὶ τῶν κατ' αὐτοὺς, πάλιν ἐκείνους εἰς παράδειγμα προάγετε, χρὴ σκέ-

ACTIO VI. CON. VIII. GENER.

A Syracusanus qui illum consecravit, depositus, Photius tamen extra culpam est: illi rei sunt, qui illum provexerunt. Immo etsi Gregorius depositus est, illi tamen qui eum promoverunt, culpandi non videntur. Etenim Flavianus deposuit Eutychem, & Anatolius recepit, quem in IV. concilio episcopi symmystam habuere, nec damnati sunt. Petrus quoque Moggus a Proterio depositus est, quod IV. synodum non reciperet: qui tamen Timotheo patriarchæ successit; nec quisquam ab eo ordinatus, est condemnatus. Acacius item patriarcha Constantinopolitanus a pontifice Romano quasi cum hæreticis communicasset, damnatus, & ipse pa-
B riter damnationem contempsit. At qui ei sunt postea subrogati, qui pro legitimo illum patriarcha agnoverunt, * Phaitas, Euthymius, Macedonius, accusati non sunt. Flavianum Antiochiæ patriarcham Roman rejecerunt: eumdem tamen canon minime damnavit. Et nos ergo canone damnemur? Imperator respondit: Omnia quæ dicitis errata ab aliis patriarchis emendata sunt; indeque ipsi postea recepti, ut ab iis qui curare poterant, sanati. Vestrum autem peccatum ab omnibus œcumenicæ ecclesiæ patriarchis nunquam curatum manet. Omnes quippe antistites primarii uno consensu vos condemnant; nostra autem clementia de vo-
C bis solicita, pacem vos & veniam a sancta synodo œcumenica definiendam cupit impetrare. Neque vos huc, ut latretis, citati estis. Vestra enim omnia sunt fraudis ac mendaciorum plena.

* al. Fravitas, & Flavitas H.

Episcopi dixere: Hoc ne ipse quidem diabolus ausus est dicere: interim tamen dominus Ignatius se abdicavit.

Imperator dixit: Posteaquam per vim de
D throno deturbatus, in exilium ejectus, & in ipso exilio de abdicatione solicitatus est, quomodo illa abdicatio firma, & non per vim potius ab illo extorta est?

Legati dixere: Is qui cum tua majestate loquitur, depositus, & a sancta Romana ecclesia anathemati subjectus est. Neque nos possumus cum tali homine colloqui. Volumus autem, ut his audientibus sanctæ Romanæ ecclesiæ libellus legatur: & si quidem pœnitentiam egerint, ut vel in communionem tamquam Christiani admittantur; si minus, anathematizamus eos, atque ab omni Christianorum sorte separamus. Deinde Metrophanes Smyrnensis metropolita Zachariam
E a Photio creatum Chalcedonensem metropolitam compellavit. Ad ea quæ disseruisti, respondemus. Leges ecclesiasticæ & civiles sanciunt, ut qui judicem aliquem delegit, eum ne rejiciat, neque illa quæ ab ipso fuerint judicata. Cum igitur pars vestra judicem postulaverit sanctissimum papam Nicolaum, cur jam vos, quæ ab eo sunt definita, non recipitis? Quoniam vero quasi ne omnino quidem audieritis ea, quæ respondentur in litteris beati papæ Nicolai de promotione Nectarii & Ambrosii & similium, ita rursus eorum exempla producitis; perpenden-

ACT. VI. CON. VIII. GENER.

ANNO CHRISTI 869.

dendum est, an eodem modo quo illi, hic vester antistes thronum occuparit. Nectarium œcumenica synodus, pluresque patriarchæ rite creaverunt; nec ulla principum violenta manus, aut regia vis intervenit; nec tum per vim quisquam ejectus est, & ille provectus. Eodemque modo & Ambrosius sedi impositus est. Simul ac enim Auxentius Arianus mortem obiit, a synodo Mediolanensi per orthodoxos sine ulla vi consecratus est. Eademque ratione beatus Tarasius, tum ejus ipsius Pauli novi confessoris testimonio comprobatus est, qui se ab ecclesiæ administratione subduxerat, quod de illo throno affirmaret indignum; tum ceterorum omnium orthodoxorum suffragiis est promotus: quippe qui grassantem Iconomachorum hæresin posset profligare. Quin & post mortem Tarasii sanctissimus Nicephorus ex decreto synodi sine ulla vi ab episcopis designatus est. In Photio autem nihil horum animadvertas. Ignatius enim per vim exactus est, illoque superstite thronum Photius violenter invasit; & qui eum initiarunt, ab ipso per vim id agere compulsi sunt. Deinde vero nemo ex patriarchis ejus consecrationem probavit. Quoniam vero dixistis, ecclesiasticis legibus eos non rejici, qui ex laicis initiantur, initiantes autem cautos reddi, & consuetudine canonem vinci, vobiscum ipsi pugnastis. Nam papam Nicolaum confessi estis Photii electioni ex ecclesiasticis legibus obstitisse, eumque jure damnasse, quippe qui ex laicorum numero promotus esset: ipsius tamen Nicolai canonico judicio & sanctioni non subscribitis, sed ad canonis eversionem consuetudinem prætexitis: ignoratisque ea quæ raro fiunt legibus non officere, neque legum vim enervare; cum præsertim ingens discrimen sit inter Photium & sanctos illos viros. Illud quoque falsum est, multos a Romanis absolutos esse, quos pro damnatis nos habeamus, & contra. Nam Marcellum anathematizantem omnem hæresim merito & Julius papa, & synodus Sardicensis recepit. Quin & magnus Athanasius & Paulus confessor Marcellum pariter receperunt. Tandem vero ad vomitum reversum Silvanus anathematizavit. Cum quibus & Liberius per suas litteras consentit. Eadem ratione Apiarium Sicensis ecclesiæ, quæ in Africana provincia est, presbyterum, loci illius episcopus quamdam ob causam a cœtu fidelium excluserit, eumdemque postea synodus ibi coacta penitus depositit: quem Zosimus papa Romanus ad se confugientem, suamque causam illi probantem absolvit, & cum litteris ad synodum remissum recipiendum curavit. Rationem vero reddens per apologeticum scriptum synodus Africana Apiarii depositi, & rursus justificati causa, apud Bonifacium papam Romanum Zosimi successorem; Apiarium, inquit, etiam hodie absolutum judicamus: censuimus tamen ei, propter scandala consecuta, in ecclesia Sicensi presbyteri officium non esse obeundum, at in aliis ecclesiis rem ei divinam facere licere. Synodum ergo Africanam Zosimi judicio potius obtemperasse compertum est.

Flavianum vero Antiochiæ patriarcham ecclesia Romana ob amorem in eximium Eustathium tantisper recusavit, dum imperatore

ψαθαι, εἰ καθ' ὁμοιότητα ἐκείνων ὁ καθ' ὑμᾶς προέδρῳ ἐνεβλήθη. τὸν μὲν ἂν Νεκτάριον σύνοδῳ οἰκουμενικὴ, καὶ πατριάρχαι διάφοροι ἐψηφίσαντο, οὐδαμοῦ δὲ ἀρχοντικὴ χεὶρ ἢ βία βασιλικὴ ἐμεσολάβησεν, οὐδὲ ἐξεβλήθη βία τις, καὶ εἰσήχθη ἐκεῖνος· ὡσαύτως καὶ Ἀμβρόσιος μετὰ τὸ ἀποθανεῖν Αὐξέντιον τὸν Ἀρειανὸν, ὑπὸ τῆς ἐν Μεδιολάνῳ συνόδου παρὰ τῶν ὀρθοδόξων προεχειρίθη ἀβιάστως. παραπλησίως δὲ ὁ μακάριος Ταράσιος ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ νέου ὁμολογητοῦ Παύλου, ὑποχωρήσαντος τῆς ἐκκλησίας διὰ τὸ λέγειν ἑαυτὸν ἀνάξιον τοῦ θρόνου, ἐμαρτυρήθη, καὶ προεχειρίθη ὑπὸ πάντων τῶν ὀρθοδόξων, ὡς δυνάμενος τηνικαῦτα κρατῆσαν τῶν Εἰκονομάχων αἵρεσιν ἀπόσασθαι. ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν αὐτοῦ θάνατον ὁ ἁγιώτατος Νικηφόρος συνοδικῶς ἐψηφίσθη ἐκουσίως, καὶ οὐ κατὰ βίαν, παρὰ τῶν Ἰωακεῖτῶν Ἀρχιερέων. ἐπὶ δὲ τῆς Φωτίου οὐδὲν τοιοῦτον διέσχεται. καὶ ὁ Ἰγνάτιος γὰρ ἐξεβλήθη βίᾳ, καὶ ἔτι ζῶντος ἐκείνου εἰσῆλθε Φώτιος διὰ τῆς αὐτοῦ βίας, καὶ οἱ προχειρισάμενοι αὐτὸν ἐκ τῆς αὐτοῦ βίας σωωθῆναι· καὶ μετὰ τοῦτο οὐδεὶς τῶν πατριαρχῶν εἰς ἱερωσύνην αὐτὸν ἐδέξατο. ἐπεὶ δὲ εἴπατε, ὅτι ὁ κανὼν τοὺς ἀπὸ λαϊκῶν χειροτονηθέντας οὐκ ἀποβέβεται, τοὺς δὲ χειροτονήσαντας ἀσφαλίζεται, καὶ τὸ ἔθος τὸν τοιοῦτον κανόνα ἐνίκησεν, εἰς ἀνομίαν περιπεπτώκατε. καθωμολογήσατε γὰρ τὸν πάπαν Νικόλαον κανονικῶς ἐνίστασθαι καὶ ἀποδοκιμάζειν τὸν Φώτιον, ὡς ἐκ λαϊκοῦ, ὃ στοιχεῖτε δὲ τῇ κανονικῇ κρίσει οὐδαμῶς, ἀλλὰ τὸ ἔθος εἰς ἀναῤῥοπὴν τοῦ κανόνος προβάλλεσθε, οὐκ εἰδότες ὅτι τὰ σπανίως γινόμενα τοὺς νόμους οὐκ ἀναῤῥέπουσι· καὶ ταῦτα πολλῆς οὔσης τῆς διαφορᾶς τῶν ἁγίων ἀνδρῶν ἐκείνων καὶ τοῦ Φωτίου. ἀλλὰ καὶ ὅτι πολλοὺς μὲν ἡ τῶν Ρωμαίων ἐκκλησία ἐδικαίωσεν, ἡμεῖς δὲ κατακρίτους ἡγούμεθα, καὶ τὸ ἀνάπαλιν, ψεῦδος ἐστίν. τὸν γὰρ Μάρκελλον ἀναθεματίσαντα πᾶσαν αἵρεσιν, δικαίως καὶ κανονικῶς Ἰούλιος πάπας Ρώμης, καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ σύνοδος ἀπεδέξατο· ἀλλὰ καὶ Ἀθανάσιος ὁ μέγας καὶ ὁ ὁμολογητὴς Παῦλος τὸν Μάρκελλον ὕστως ἐδέξαντο· ἐχάπις δὲ πρὸς τὸν ἴδιον ἐμετὸν ἐπισρέψαντα οἱ περὶ τὸν Σιλβανὸν ἀνεθεμάτισαν· οἷς καὶ Λιβέριος διὰ τῶν ἰδίων συγγραμμάτων συμφωνεῖ· ὡσαύτως γε μὴν καὶ τὸν Ἀπιάριον τὸν πρεσβύτερον τῆς ἐκκλησίας Σικλίσις τῆς ἐν ἐπαρχίᾳ τῆς Ἀφρικῆς, διά τινα αἰτίαν ἀφώρισεν ὁ ἴδιος ἐπίσκοπος, εἶτα καθήρητε τοῦτον παντελῶς ἡ ἐκεῖ συγχροτηθεῖσα σύνοδος. Ζώσιμος δὲ ὁ πάπας Ρώμης ἀναδραμόντα πρὸς αὐτὸν καὶ συσήσαντα ἑαυτὸν ἐδικαίωσε, καὶ κατὰ τὴν ἐν Ἀφρικῇ σύνοδον ἀποστείλας μετὰ γραμμάτων, δεχθῆναι πάλιν αὐτὸν παρεσκεύασεν, ἀπολογησαμένης τῆς συνόδου δὲ ἀντιγράφων Βωνιφατίῳ τῷ μετὰ Ζώσιμον πάπᾳ Ρώμης περὶ τῆς κατὰ Ἀπιάριον καθαιρέσεως, καὶ τῆς αὖθις δικαιώσεως. καὶ ἕως νῦν δεδικαιωμένον αὐτὸν ἡγούμεθα, κεκρίκαμεν δὲ μὴ ἐνεργεῖν αὐτὸν τὰ τοῦ πρεσβυτέρου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Σικλίσει διὰ τὰ παρακολουθήσαντα σκάνδαλα, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις ἐκκλησίαις ἱερουργεῖν· εὕρηται τοίνυν ἡ ἐν Ἀφρικῇ σύνοδος πειθαρχήσασα μᾶλλον τῇ κρίσει Ζωσίμου.

Τὸν δὲ παξιάρχην Ἀντιοχείας Φλαβιανὸν παρητεῖτο μὲν ἡ τῶν Ρωμαίων ἐκκλησία δέχεσθαι μέχρι τινὸς, διὰ τὸν πρὸς τὸν μέγαν Εὐσάθιον ἀγάπην·

ANNO CHRISTI 869.

πην· τοῦ δὲ βασιλέως Θεοδοσίου μεσιτεύσαντος προσήκατο αὐτὸν, καὶ πατριάρχην εἶχεν Ἀντιοχείας.

Τὸ δὲ φάναι Πέτρον τὸν Μογγὸν Ἀλεξανδρείας πατριάρχην καθῃρημένον ὄντα, καὶ μέντοι καὶ Ἀκάκιον Κωνσταντινουπόλεως, μηδαμῶς δὲ καθαιρεθῆναι τοὺς ὑφ' ἑκατέρου χειροτονηθέντας, οὐδὲν συντελεῖ πρὸς ὑμετέραν ἢ τοῦ Φωτίου δικαίωσιν· διότι ἄλλως οἱ τῆς ἐκκλησίας θεσμοὶ τοὺς ἐξ αἱρέσεως ἐπιστρέφοντας ἐπισκόπους εὐθύνουσι, καὶ ἄλλως τοὺς ὑπὸ μοιχῶν καὶ παρανόμων ἀκανονίστως προχειρισθέντας. τοὺς μὲν γὰρ λίβελλον διδόντας, καὶ τὴν ἰδίαν ἀναθεματίζοντας αἵρεσιν θεσπίζουσι μὲν δέχεσθαι, καθὼς καὶ οἱ τηνικαῦτα τῆς ἀνατολῆς ἐπίσκοποι συνόδου συγκροτήσαντες, καὶ Φήλιξ ὁ μετὰ Σιμπλίκιον πάπας Ῥώμης συνοδικῶς Πέτρον μὲν τὸν Μογγὸν κατεδίκασεν, ὡσαύτως γε μὴν ὁ Φήλιξ καὶ τὸν Ἀκάκιον ἀπεκήρυξεν· οὐδαμῶς δὲ κατὰ τῶν χειροτονηθέντων ὑφ' ἑκατέρου προδηλοτάτην ἀπεφήναντο ψῆφον, διὰ τοὺς προδήλους νόμους, ὡς ἔφην, τῆς ἐκκλησίας· καί τοι καὶ Πέτρος χεδὸν, μᾶλλον δὲ ὁ Ἀκάκιος, ἀμφοτερίζοντες κατὰ τὴν πίστιν, ἐφάνησαν. τοὺς δὲ χειροτονηθέντας, καθάπερ ὁ Φώτιος καὶ ὑμεῖς, κατ' οὐδένα παραδέχονται τρόπον· καθὰ καὶ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ δευτέρα συνόδος ἐπὶ Μαξίμου τοῦ Κυνικοῦ, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντων ἐποίησε.

Γρηγόριον δὲ τὸν Συρακούσης, τὸν χειροτονητὴν Φωτίου, οὐ διὰ τὸ διαστῆναι αὐτὸν τῆς ἐκκλησίας καθῄρησεν ὁ πατριάρχης Ἰγνάτιος, ἀλλ' ἕνεκα ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων, καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Γρηγόριος ὁ ἐπίσκοπος Συρακούσης καλῶς ἔσται καθῃρημένος, ἀνεύθυνοι δ' ἔσονται οἱ προαγαγόντες αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούσιον, καὶ τὸ τυραννικὸν καὶ βίαιον Φωτίου καὶ Γρηγορίου. οὐ παρὰ τοῦτο δὲ καὶ Φώτιος ἀνεύθυνος ἔσται· ἦν γὰρ καὶ σχισματικὸς, καὶ πολλοὺς τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἀπέστησε, καὶ ἑκὼν χειροτονηθῆναι παρὰ Γρηγορίου προείλετο.

Ἐπὶ τούτοις ἔτι τοῦ Ζαχαρίου λέγειν πειρωμένου, οἱ τοποτηρηταὶ Ῥώμης εἶπον πρὸς τὸν βασιλέα· ἰδοὺ πολλάκις ἠκούσαμεν τῶν ματαίων αὐτῶν ἀντιῤῥήσεων. νῦν οὖν λέγομεν πάλιν πρὸς αὐτούς· ἄφετε προφασίζεσθαι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, καὶ προσέλθετε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, καὶ σώθητε ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος. ἡ γὰρ ἁγία τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησία ἀπὸ ιά. ἐπινεμήσεως, μετὰ πάσης τῆς δυτικῆς συνόδου, ἐδέσμευσε καὶ ἀνεθεμάτισε, καὶ ἀπεβάλετο Φώτιον. καὶ τοῦτο πρῶτος ἐποίησε Νικόλαος ὁ πάπας· εἶτα ὁ μετ' αὐτὸν Ἀδριανὸς, ὃς ἔπεμψεν ἐνταῦθα ἡμᾶς πρὸς φανέρωσιν καὶ βεβαίωσιν τῆς ἀληθοῦς καὶ δικαίας κρίσεως ἐνώπιον τῆς δικαίας ὑμῶν βασιλείας. καθὼς οὖν οὗτοι κατεκρίθησαν καὶ ἀπεβλήθησαν, εἰς τὸν αἰῶνα οὕτως ἔσονται ἔχοντες· μετὰ ταῦτα ἀνεγνώσθη διὰ τοῦ ἀσηκρῆτις παραινετικὸν τοῦ βασιλέως ἔχον οὕτως.

Πολλὰ μὲν τὰ κοινὰ πάθη, ὡς ταῖς προλαβούσαις ἡμέραις τὴν ἡμετέραν θεοπρόβλητον βασιλείαν πενθεῖν τε καὶ σκυθρωπάζειν. τὸ μεῖζον δὲ κακὸν καὶ τῶν συμφορῶν ἡ ἀκρόπολις, ὁ τῆς ἐκκλησίας χειμὼν, ἡ τῆς εἰρήνης ἀπόθεσις, καὶ τῆς παλαιᾶς ἐκκλησίας κατάλυσις, καὶ τῆς εὐταξίας ἀπαλοιφή· τὸ συμπίπτειν τὸν νεώτερον ἐπὶ τὸν πρεσβύτερον, καὶ τὸν ἄτιμον ἐπὶ τὸν ἔντιμον· τὸ ἀνεστράφθαι διόλου τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν, καὶ παρὰ τοῖς ἔξω δικαιοσύνην ἐμπολιτεύεσθαι, παρὰ δὲ τῇ ἐκ-

A Theodosio sequestri eumdem admisit, & pro Antiocheno patriarcha agnovit.

ACTIO VI. CON. VIII. GENER.

Quod vero dicitur Petrum Moggum Alexandriæ patriarcham depositum fuisse, pariterque Acacium Constantinopolitanum, ab illis tamen ordinatos nequaquam depositos fuisse; nihil vestræ causæ Photioque patrocinatur. Nam aliter ecclesiasticæ leges episcopos ab hæresi reductos judicant, & aliter eos qui a mœchis & sacrilegis contra leges sunt initiati: quæ leges illos per libellum hæresim suam ejurantes sanciunt recipiendos; quemadmodum & tunc orientis episcopi synodum coegerunt, & Felix qui Simplicio in pontificatu Romano successit, Petrum Moggum in synodo damnavit, & Acacium abrogavit. Contra ordinatos vero ab utroque nulla expresse lata est sententia, quod, ut dixi, leges ecclesiasticæ omnibus essent exploratæ. Petrus sane, & forte plus Petro Acacius, circa fidem hæsitare & claudicare visi sunt; ordinatos autem, ut Photius, & cum Photio vos estis, nequaquam leges recipiunt; quemadmodum secundum sacrosanctum & œcumenicum concilium de Maximo Cynico & ab eo consecratis egit.

Gregorium vero Syracusanum, qui Photium consecravit, Ignatius patriarcha deposuit, non ut ecclesiæ desertorem, sed propter criminales causas. Et ipse quidem Gregorius Syracusanus episcopus rite abdicatus judicabitur semper; exortes vero criminis erunt, qui per vim & tyrannidem Photii & Gregorii coacti, illum inviti promoverunt. Nec idcirco Photius extra culpam erit: erat enim & schismaticus, multosque ab ecclesiæ gremio abstraxit, ultroque voluit a Gregorio consecrari.

Ad hæc cum adhuc Zacharias respondere conaretur, legati ad imperatorem dixerunt: En quoties jam vana illorum & contumacia responsa audivimus. Ergo jam nunc illos rursus admonemus: Nolite vos excusare *ad excusandas excusationes in peccatis*: sed subjicite vos sanctæ synodo, ut ab anathematis sententia expediamini. Sancta enim Romana ecclesia cum tota occidentis synodo jam inde indictione undecima ligavit, anathemati subjecit, & ejecit Photium. Et hoc primus fecit papa Nicolaus; deinde Hadrianus, qui Nicolao successit; a quo nos huc ad pronuntiandam confirmandamque veri justique judicii sententiam, præsente justa potentia majestateque vestra, missi sumus. Quemadmodum ergo hi damnati proscriptique sunt, ita damnati in omnem æternitatem permanebunt. Postea a secretario lecta est imperatoris adhortatio, quæ ita habet.

Psal. 140.

Multa quidem sunt mala communia, quæ præteritis diebus nostrum a Deo provectum imperium deploravit. Sed gravius malum, omniumque adeo malorum caput, est ecclesiæ tempestas. Pax enim profligata, vetus ecclesiæ disciplina collapsa, præclarus ille ordo deletus. Junior partes senioris invadit, infamis rapit munus optimatis, optimusque ecclesiæ status penitus est convulsus. Nam in civilibus quidem judiciis jus recte administratur; at in ecclesia impune regnat improbitas.

ACTIO VI. CON VIII. GENER.

ANNO CHRISTI 869.

Hæc dudum premebant turbabantque animum meum, perpetuisque torquebant curis, uti scandala e medio tollerem.

Partium ergo ambarum causam, ad acceptam ab antiquis ecclesiæ normam, exigendam decidendamque judicibus omnia coram cernentibus commisi; illis nempe, qui a patriarchiis legati venerunt: & hoc quidem peractum nunc est. Patriarcham vero sacratissimum ad suam regredi sedem, non mei opus imperii, nec consilium fuit: sed sanctissimus papa Nicolaus, causa Ignatii diligenter excussa, ut ille restitueretur, sanxit; atque ex totius ecclesiæ Romanæ decreto omnes qui resisterent, anathemate perculit. Hinc illum suo throno reddidimus. Postquam vero præsentem causam & Romanorum legati & reliquarum ecclesiarum quæ ad orientem habitant, Dei providentia susceperunt, nostrum imperium statuit, nihil amplius repugnare. Quapropter nostrum imperium in nulla alia hujus concilii actione seu consessu adfuit, ne quis diceret, a regia potentia manuque judicium fuisse corruptum. Hoc unum nobis curæ est, & hæc una apud vos judices deprecatio, uti ne quemquam, si fieri possit, perire patiamini. Hoc, si quod est, nostrum unius sit peccatum: cetera omnia relinquimus ecclesiæ sanctionibus; obsecrantes, ut lapsos clementer tractetis.

Ita spirituales patres, atque ecclesiæ & veritatis vindices, ad formam Aaronis chrismate delibuti, pro exempło zeli Phinees, ad judicii normam figurantes Salomonem; quærite ovem perditam, errantem reducite, & dispensatorum more illis nonaginta novem hanc adjungite. Vos porro, quibus medico opus, nobilia Christi membra, sed mali dæmonis opera a capite sejuncta, admittite admonitionis, immo, neque enim dicere erubesco, tanta vestri miseratione teneor, deprecationis orationem. Descendite in conscientiæ vestræ penetralia: reperietis profecto, haud probe vos ab ecclesia disjungi. Nequaquam turpe ducendum est, morbum aperire, & medicinæ pœnitentiæque locum dare. Nullum, fratres, dedecus est supplicem esse Deo. Supplices illi sunt, qui ecclesiæ & spiritualibus patribus procidunt. Quod si omnino hoc ignominiam arbitramini, ego vobis ipse exemplum summissionis efformabo, stultus & insipiens sapientibus, & iis qui ob sapientiam in veneratione estis. Ego in peccatis volutatus, vobis qui puri estis virtutisque cultores, primus me in terram abjicio: per calcatum pergite os meum, incedite per oculos meos; pro nihilo ducite humeros imperatoris pede premere: omnia ultima lubens volens subibo, dummodo vos videam ad concordiam redire, dummodo ne animæ detrimentum patiar, & communis humani generis hostis diabolus triumphet. Hæc ego etiam atque etiam obtestor. Vos si contumaces in sententia perstiteritis, ipsi videritis: innocens ego sum a perditione vestra. Desinite alias quærere opportunitates, rerumque immutationem expectare. Si factum unius hominis vestri, quod omni ratione caret, & ex fraude doloque compositum, tantam excitavit tempestatem; judicium quatuor patriarcharum quis rescindere poterit? Ad quem, ut ab anathematis censura expediamini

Τὰ μὲν οὖν τῆς σασιαζόντων μερῶν ἐξέτασιν κατὰ τὰ ἀνέκαθεν ἐκκλησιαστικὰ παράδοσιν ἐπόπτοις καὶ κειταῖς ἀνεθέμην, τοῖς ἐκ τῆς λοιπῶν πατριαρχικῶν θρόνων ἀπεσταλμένοις. * Τὸ δὲ τὸν ἱερώτατον πατριάρχην ἐπὶ τὸν ἴδιον ἀνακάμψαι θρόνον, ἃ τῆς ἐμῆς βασιλείας ἔργον τότε ἦ ἐπινόημα γέγονεν· ἀλλ' ὁ ἁγιώτατος πάπας Νικόλαος τὰ περὶ αὐτὰ μαθὼν ἀκριβῶς, τὰ ἀποκατάσασιν ἐποιήσατο, καὶ ἀναθέματι καθυπέβαλε μετὰ πάσης τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας τοὺς ἀνθισταμένους τῇ τοιαύτῃ ψήφῳ· καὶ τὸν ἴδιον θρόνον τούτῳ ἀποδεδώκαμεν. ἐπεὶ δὲ τὰ καθ' ἡμᾶς τῆς λοιπῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Ρωμαίων, καὶ τῆς πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον προμηθείᾳ Θεοῦ κατέλαβον ἀποτηρητοί, ἐκέτι ἐναντιωθῆναι κατά τι ἡ δικαιοτάτη βασιλεία μου ἔλεται. διὸ δὴ κατὰ μίαν ἄλλην σύνοδον τῶν ἀρέθη ἡ βασιλεία μου, ἵνα μή τις ἔχῃ λέγειν, ὅτι βασιλικὴ χεὶρ ἢ ἐξουσία τὸ κριτήριον ὑπενόθευσεν. ἓν δὲν μόνον ἡμῖν καταθύμιον καὶ πρὸς ὑμᾶς τοὺς κριτὰς ἐκεῖσιον, μηδόλως συγχωρῆσαι παραπολέσθαι, εἰ οἷόν τε. τοῦτο μόνον ἔσω ἡμέτερον ἔγκλημα, τὰ δ' ἄλλα πάντα τοῖς κανόσιν ἐπόμενα· παρακαλοῦντες φιλανθρώπως πρὸς τοὺς παραπεσόντας σχεθῆναι.

Ναὶ πατέρες πνευματικοί, καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀληθείας ἔκδικοι, οἱ τυποῦντες κατὰ χεῖσμα τὸν Ααρὼν, κατὰ τὸν ζῆλον τὸν Φινεές, κατὰ τὰ κείσιν τὸν Σολομῶντα· ἐπιζητήσατε τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον, ἐπιστρέψατε τὸ πεπλανημένον, τοῖς ἐννοσήκουσι ἐννέα προβάτοις οἰκονομίας ἕνεκεν συγκαταμίξατε. καὶ ὑμεῖς οἱ τῆς θεραπείας δεόμενοι, τὰ τίμια μέλη Χριστοῦ, τὰ ὑπὸ τοῦ πονηροῦ δαίμονος τῆς κεφαλῆς χωρισθέντα, δέξασθε παραινέσεως λόγον, οὐκ αἰσχύνομαι δὲ εἰπεῖν καὶ παρακλήσεως· εἰς τοῦτο γάρ με κατέλιπεν ὁ πρὸς ὑμᾶς ἔλεος. ἐρρύνησατε τὰ τυμεῖα τῆς συνειδήσεως, καὶ ἀρήσετε κακῶς ὑμᾶς τῆς ἐκκλησίας διϊσταμένους. οὐκ αἰσχρὸν τὸ πάθος φανερῶσαι, καὶ τόπον μετανοίας καὶ ἰατρείας ἐπιζητῆσαι. ὑδεμίαν αἰσχύνην ἔχει, ἀδελφοί, τὸ προσπεσεῖν τῷ Θεῷ. ἐκείνῳ προσπίπτουσιν οἱ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς πνευματικοῖς πάσῃσιν ὑποπίπτοντες. εἰ ὅλως τοῦτο αἰσχύνῃ ἡγεῖσθε, ἐγὼ ὑπὲρ ὑμῶν ἑτοιμάσω ταύτης τῆς ταπεινώσεως, ὁ ἀνεπισήμων καὶ ἄσοφος τοῖς σοφοῖς καὶ ἐπὶ γνώσει σεμνυνομένοις. ἐγὼ ὁ ἐν ἁμαρτίαις κατειλημμένος, ὑμῶν τῶν καθαρῶν καὶ ἀρετῆς ἐπιμελουμένων, πρῶτος ἐμαυτὸν ἐπὶ ἔδαφος ῥίπτω· ἐπίβητε πρὸς τὰς ἐμὰς παρειάς, καὶ διὰ τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν ὁδεύσατε. μὴ ἡγήσησθε μέγα βασιλέως πατῆσαι μετάφρενα. πάντα παθεῖν πρόθυμος ἐγώ· μόνον ἴδοιμι κοινὴ ἕνωσιν, μόνον ψυχῇ μὴ ζημιωθῶ, καὶ ἐπιχαρῇ ὁ κοινὸς ἐχθρὸς ὁ διάβολος. τοῦτο ἐγὼ μὴ παρακαλῶ· εἰ δὲ ἃ πειθήσεσθε, ὑμεῖς ὄψεσθε· ἀθῷος ἐγὼ τῆς ὑμῶν ἀπωλείας. καταλείψατε τὸ καιροσκοπεῖν, ἀδελφοί, καὶ πραγμάτων ἀλλοίωσιν ἀναμένειν. ἐὰν πρᾶξις ἑνὸς ἀνδρὸς ὑμετέρου, οὐδὲν ἄλογον ἔχουσα, ὅλην δὲ πεπλασμένη δυσχάνουσα τοσαύτην ζάλην ἐργάσατο· πρᾶξιν τεσσάρων πατριαρχικῶν θρόνων τίς λῦσαι δυνήσεται; καὶ πρὸς τίνα καταφεύξεσθε, τὴν λύσιν αἰτούμενοι τοῦ

δεσ-

ANNO CHRISTI 869.

δεσμοῦ, ὑπὸ τῶν τεσσάρων τούτων θρόνων κατακρινόμενα;

Μετὰ τὴν τούτων ἀνάγνωσιν οἱ τοποτηρηταὶ τῆς Ρώμης τὴν βασιλικὴν ταύτην πρόσρησιν ἐπαινέσαντες, καὶ αὐτοὶ παραίνεσιν οἰκείαν προέθεντο. ἀλλὰ καὶ Θωμᾶς καὶ Ηλίας οἱ τοποτηρηταὶ τῶν ἀνατολικῶν θρόνων ὁμοίως τὴν βασιλικὴν παραίνεσιν ἐγκωμιάσαντες, εἶπον· ἡμεῖς εἰ ἄλογα ζῶα ποιμαίνοντες ἦμεν, ἀναγκαστικῶς καὶ βιαίως διετιθέμεθα πρὸς αὐτά. ἐπεὶ δὲ λογικὸν ζῶον ὁ ἄνθρωπος, παραινέσει μᾶλλον ἀγόμενον, ἀρκούντως ὑπὸ τῶν βασιλικῶν παραινέσεων κατηχήθητε· καὶ ὃ βούλεσθε, ἐπιλέξασθε. ἐπὶ τούτοις ὁ βασιλεὺς ἐνδόσιμον ἑπταήμερον παραχὼν, ἔλυσε τὸ συνέδριον, καταντήσαντος τοῦ τέλους εἰς τὴν συνήθη εὐφημίαν τῶν βασιλέων.

Ani, confugietis, qui in quadruplici hoc patriarcharum foro damnamini?

ACTIO VI. CON. VIII. GENER.

His lectis, Romani legati laudata imperatoris allocutione, etiam suos ipsi addidere stimulos. Thomas quoque & Elias orientis legati patriarcharum, pari modo deprædicata imperatoris adhortatione: Nos, inquiunt, si pecudum & ferarum pastores essemus, ita erga eas afficeremur, ut ipsas per vim vel repugnantes cogeremus. At quoniam homo rationis est compos, qui admonitione potius ducitur, satis imperatoris admonitionibus instituti estis. Jam quod placet deligite. Imperator, dato illis septem dierum ad deliberandum spatio, concilium solvit, quod imperatori de more feliciter in fine acclamavit.

ΠΡΑΕΙΣ ζ'.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ δεσπότου πάντων Ιησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν. ὑπατείας τῶν θεοστέπτων δεσποτῶν Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου. ΙΝ. γ'. πρὸ δ'. καλανδῶν Νοεμβρίων, προκειμένων τῶν τιμίων ξύλων καὶ τῶν τιμίων εὐαγγελίων, προκαθημένου τοῦ βασιλέως ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τοῦ ναοῦ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας· συνελθούσης τῆς ἁγίας οἰκουμενικῆς συνόδου, κελεύσει οὖν τοῦ βασιλέως Βαάνης ὁ πραιπόσιτος εἶπε· Τῆς δεδομένης τῷ Φωτίῳ προθεσμίας ἤδη πεπληρωμένης, πρὸς τὴν ἁγίαν σύνοδον ὁ Φώτιος ἦλθεν. εἰ κελεύει οὖν ἡ ἁγιωσύνη ὑμῶν, ἀχθήτω.

Εἶπον οἱ τοποτηρηταί· εἰσελθέτω.

Καὶ εἰσήχθη Φωτιος βακτηρευόμενος, καὶ σὺν αὐτῷ Γρηγόριος ὁ Συρακουσίων ἐπίσκοπος. Μαρῖνος δὲ ὁ τοποτηρητὴς τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας, ἄρατε, εἶπε, τὴν βακτηρίαν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ· σημεῖον γάρ ἐστιν ἀξίας ποιμαντικῆς, ἧς αὐτὸς ἀνάξιος. ἀφηρέθη οὖν αὐτὴν, καὶ ἠρωτήθη διὰ τοῦ Βαάνους, εἰ ποιεῖ τὸν λίβελλον τῆς ἁγίας συνόδου. ὁ δὲ Φώτιος εἶπε· ὁ Θεὸς φυλάξαι εἰς πολλὰ ἔτη τὸν βασιλέα ἡμῶν τὸν ἅγιον.

Τοῦτο εἶπε καὶ Γρηγόριος. τοῖς δὲ τοποτηρηταῖς, εἶπον, ἀπολογίαν οὐ παρέχομεν. εἰ εἶπον ἐπὶ ἰδίᾳ μετανοίᾳ τὸν προδιορισμὸν, ὃν ἔθεσαν χάριν ἡμῶν, δι' ἔργων ἐπιδειξάτωσαν, καὶ μετανοησάτωσαν αὐτοὶ ἐφ' οἷς ἐπλημμέλησαν.

Οἱ τοποτηρηταὶ εἶπον διὰ τοῦ ἐξελληνίζοντος Δαμιανοῦ βασιλικοῦ κληρικοῦ· τοῦτο πρὸς αἰσχύνην τῆς ἐκκλησίας εἶπον. ἡμεῖς οὐδὲν ἕτερον ἐρωτῶμεν, εἰ μὴ ἐὰν βούλωνται ποιῆσαι τὴν τοῦ λιβέλλου πληροφορίαν. εἶτα ἀνέγνω Θεόδωρος ἀσηκρῆτις ἐκ προσώπου τῶν ἀνατολικῶν θρόνων οὕτως.

Τῇ πρώτῃ εἰσόδῳ ὁ Φώτιος οὐ μόνον ἡμᾶς καὶ τοὺς σὺν ἡμῖν εὑρεθέντας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἁγίαν σύγκλητον τοῦ βασιλέως ἁμαρτωλοὺς ἀπεφήνατο· νῦν τὸ ἐπισφράγισμα τῆς ἀτόπου διανοίας ἠρεύξατο· τὰς παραινέσεις τὰς βασιλικὰς καὶ τῆς ἁγίας συνόδου, τὰς ἐπιφωνηθείσας εἰς μετάμελον αὐτοῦ, ἐπὶ τὸν βασιλέα ἡμῶν τὸν ἅγιον καὶ τὴν ἁγίαν σύνοδον μετήνεγκεν. εἰ γοῦν τῇ τοιαύτῃ ἀπειθείᾳ καὶ ἀπονοίᾳ διαμένει, ἀκούσεται· τοὺς δὲ ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλιὰς ἀπάξαι Κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. πάλιν οὖν ἠρωτήθη παρὰ Βαάνους ὁ Φώτιος, εἰ ἔχει τι

ACTIO SEPTIMA.

ACT. VII. CON. VIII. GENER.

IN nomine domini, domini nostri Jesu Christi, veri Dei & salvatoris nostri. Consulatu imperatorum nostrorum a Deo coronatorum Basilii & Constantini; indictione III. IV. Kalendas Novembres, propositis venerandæ crucis lignis, sacrisque evangeliis, præsidente ad dextram magnæ ecclesiæ partem imperatore; sancta synodo œcumenica congregata, jussu imperatoris Baanes præpositus dixit: Ad præstitutam diem Photius adest, si ergo placet sanctitati vestræ, introducatur.

Legati dixere: Ingrediatur.

Introducto Photio scipioni innixo, una cum Gregorio Syracusano episcopo, Matinus Romanæ ecclesiæ legatus dixit: Tollite illi de manu baculum; est enim dignitatis symbolum pastoralis, qua ille indignus est. Ablatus ergo ab illo est baculus, rogatusque a Baane, an libellum sanctæ synodi faceret. Photius respondit. Deus servet in multos annos sanctum imperatorem nostrum.

Idem dixit Gregorius. Ad legatos vero: Nihil, inquiunt, respondemus, si ob quæ nostra causa ipsi definierunt, pœnitentia ducuntur, ipsi corrigant quæ peccaverunt, factisque id ipsis ostendant.

Legati per Damianum palatinum clericum, interpretem, dixere: Hoc ad ecclesiæ contumeliam prolocuti sunt. Nos aliud non quærimus, quam utrum velint libellum offerre. Deinde Theodorus a secretis in persona patriarcharum orientis ita legit.

Primo ingressu Photius non solum nos comitesque nostros quos nobiscum reperit, sed sacrum quoque senatum imperatoris peccati damnavit; nunc autem stultæ menti stabilimentum adjecit. Adhortationes imperatoris & sanctæ synodi pronuntiatas ad pœnitentiam ejus, in ipsum imperatorem & synodum retorsit. Quod si ergo in ea animi pervicacia perseveraverit, audiet illa: *Declinantes autem in obligationes adducet Dominus cum operantibus iniquitatem*. Rogatus iterum a Baane Photius, an haberet quod diceret: Si, inquit, isti ad calumniandum nos adduxerunt, quid nobis

Psal. 129.

ACT. VII. CON. VIII. GENER.

nobis relinquitur ut dicamus? Interrogati a Baane episcopi an libellum reciperent, quærunt, quis iste sit libellus. Subjiciunt legati Romani: quem ab ecclesia Romana nobiscum attulimus, ut damnetis Photium, omniaque illius acta anathematizetis una cum Gregorio Syracusano, Ignatium vero patriarcham recipiatis. Joannes a Photio consecratus Heracleæ episcopus: Quisquis, inquit, anathemate suum ferit pontificem, anathemate feriatur.

Ceteri Photiani dixerunt: Quæ contra rationem fiunt, non comprobamus.

Rursum Baanes ex imperatoris persona dixit: Ostendite hac hora, quod sive hæreticus, sive schismaticus diversa a quatuor patriarchis sentiens non fuerit damnatus. Quando ergo vos hodie quatuor, immo quinque patriarchæ damnant, quis vos absolvet?

Canones apostolici, inquiunt Photiani. Legatos autem judices non recipimus.

Imperator per Baanem dixit: Abite ad patriarcham, & alios nobis adducite.

Legati veteris Romæ dixerunt: Ecce tota sancta œcumenica synodus audiit, Photium & Photianos omnes a beato papa Nicolao cum omnibus occidentalibus episcopis undecima indictione ex apostolicarum sanctionum auctoritate damnatos esse. Damnatus vero propterea Photius est, quod ecclesiæ Constantinopolitanæ cathedram invaserit, sanctissimum Ignatium exegerit, deposuerit, anathematizarit.

Quærimus ergo, quam ob causam profanus ipse & laicus, censuraque ecclesiastica constrictus ac anathematizatus, hujuscemodi sit ausus perpetrare. Petimus ergo, ut beatissimi papæ Nicolai, & sanctissimi Hadriani, qui Nicolao successit, acta recitentur.

Lecta igitur est epistola Nicolai papæ ad metropolitas, archiepiscopos, presbyteros, & clericos Constantinopolitanos, in hæc verba conscripta.

Quæ apud Constantinopolitanam urbem gesta sunt, hodieque geruntur, sanctitatem vestram non arbitramur ignorare. Sed quali zelo pro domo Dei zelati simus, quæ est ecclesia Dei viventis, more majorum nostrorum solicitudinem omnium ecclesiarum circumferentes, etiam probe scitis. Postquam enim accepimus quosdam superbiæ fastu inflatos, & invidiæ facibus inflammatos, contra pastorem suum & doctorem, comministrum nostrum Ignatium insurrexisse, atque ex ecclesia pepulisse, magna sane cura affecti sumus, ob eam potissimum causam, quod schisma in illa urbe & provincia, & omnibus subjectis illi civitatibus, propter Photium quemdam a foro profectum, & sæculari militia & habitu, & ex palatinis ædibus subito attonsum, atque in ecclesiam reclamantibus sacris canonibus traductum collocatumque, non modicum audiremus obortum. Hæc nobis anxie cogitantibus, repente adsunt cum regia epistola quidam episcopi ad apostolicum thronum missi, qui Ignatii consacerdotis nostri accusationem de-

ANNO CHRISTI 869.

A εἰπεῖν· ὁ δὲ εἶπεν· οὗτοι εἰς συκοφαντίας ἡμᾶς ἤγαγον, καὶ τί λοιπὸν χρὴ λέγειν; ἠρωτήθησαν παρὰ Βαάνους οἱ τοῦ Φωτίου ἐπίσκοποι, εἰ ποιοῦσι τὸν λίβελλον. ἐκείνων δὲ ἐρωτησάντων, τίς ἐστιν ὁ λίβελλος; οἱ τοποτηρηταὶ Ῥώμης εἶπον· ὃν ἀπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγίας ἐκκλησίας ἠγάγομεν, ἵνα ἀθετήσητε τὸν Φώτιον καὶ πάντα τὰ πρακτικὰ αὐτοῦ ἀναθεματίσητε, καὶ Γρηγόριον τὸν Συρακούσης, καὶ δέξησθε τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον· εἶπεν Ἰωάννης ὁ Ἡρακλείας χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος παρὰ Φωτίου· ὁ ἀναθεματίζων τὸν Ἀρχιερέα αὐτοῦ, ἔστω ἀνάθεμα.

Οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι Φωτίου εἶπον· τοῖς παραλόγως πραττομένοις οὐ συναινοῦμεν.

B Καὶ πάλιν Βαάνης ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως εἶπε πρὸς αὐτούς· δείξατε τὴν ὥραν ταύτην, ὅτι εἴτε αἱρετικός τις, εἴτε σχισματικὸς ἐν οἱῳδήποτε τόπῳ ἐφρόνησεν ἔξω τῶν τεσσάρων πατριαρχῶν, καὶ διεσώθη. εἰ γοῦν σήμερον τὰ τέσσαρα πατριαρχεῖα, μᾶλλον δὲ τὰ πέντε κατακρίνουσιν ὑμᾶς, τίς ὁ βοηθήσων ὑμῖν;

Οἱ τοῦ Φωτίου εἶπον· οἱ κανόνες οἱ Ἀποστολικοί. τοὺς τοποτηρητὰς ἡμεῖς κριτὰς οὐ δεχόμεθα.

Ὁ βασιλεὺς διὰ Βαάνους εἶπεν· ἀπέλθετε πρὸς τὸν πατριάρχην, καὶ ἀγάγετε ἄλλους πρὸς ἡμᾶς.

Οἱ τῆς Ῥώμης τοποτηρηταὶ εἶπον· ἰδοὺ ἤκουσε πᾶσα ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ὅτι ἀπὸ τῆς C ιά. ἐπινεμήσεως ὁ μακαριώτατος πάπας Νικόλαος ἔκρινε μετὰ πάντων τῶν δυτικῶν ἐπισκόπων περὶ Φωτίου καὶ πάντων τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ, κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν καὶ κανονικὴν αὐθεντίαν· καὶ κατέκρινεν αὐτὸν διὰ τὸ ἐπιβῆναι τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας, καὶ ἐξεῶσαι, καὶ καθαιρῆσαι, καὶ ἀναθεματίσαι τὸν ἁγιώτατον Ἰγνάτιον.

Ἐρωτῶμεν οὖν, τίνος ἕνεκεν αὐτὸς ἀπωσμένος, καὶ δεδεμένος, καὶ ἀνατεθεματισμένος, καὶ κοσμικὸς ὑπάρχων ἐτόλμησε τοιαῦτα; ἀξιοῦμεν οὖν ἀναγνωσθῆναι τὰ παρὰ τοῦ μακαριωτάτου πάπα Νικολάου τελεσθέντα, καὶ τὰ παρὰ τοῦ μετ' αὐτὸν ἁγιωτάτου Ἀδριανοῦ.

D Καὶ ἀνεγνώσθη ἡ ἐπιστολὴ τοῦ πάπα Νικολάου πρὸς τοὺς μητροπολίτας, ἀρχιεπισκόπους, πρεσβυτέρους, καὶ κληρικοὺς Κωνσταντινουπόλεως, ἔχουσα οὕτως.

Τὰ παρὰ τῇ Κωνσταντινουπόλει πραχθέντα, καὶ μέχρι τοῦ νῦν πραττόμενα, τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην οὐ πεπείσμεθα ἀγνοεῖν. ἀλλ' ὁποίῳ ζήλῳ ἐζηλώσαμεν ὑπὲρ τοῦ οἴκου Κυρίου, ὅς ἐστιν ἡ ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, τῷ ἔθει τῶν προγενεστέρων ἡμῶν τὴν μέριμναν πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν περιφέροντες, οὐδὲ τοῦτο ἀγνοεῖτε. ἀκούσαντες γὰρ ἡμεῖς, ὅτι τινὲς ὑμῶν φθόνῳ καὶ ὑπερηφανίᾳ ὁρμώμενοι κατὰ τοῦ ποιμένος καὶ διδασκάλου αὐτῶν, τοῦ συλλειτουργοῦ ἡ- E μῶν Ἰγνατίου, ἐπανέστησαν, καὶ ἐξέωσαν τῆς ἐκκλησίας αὐτὸν, ἐν μερίμνῃ γεγόναμεν· καὶ μάλιστα ὅτι σχίσμα ἐν πάσῃ τῇ εἰρημένῃ ἐπαρχίᾳ, καὶ ταῖς ὑποκειμέναις αὐτῇ πόλεσι, διά τινα Φώτιον ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς καὶ κοσμικῆς στρατιᾶς καὶ σχήματος, καὶ τῶν ἀνακτορείων οἴκων τυγχάνοντα, καὶ αἰφνίδιον καρέντα, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ ἐναντίως τῶν ἱερῶν κανόνων προβληθέντα, οὐ σμικρὸν ἀκηκόαμεν ἀναφυέν. περὶ τούτων δὲ φροντιζόντων ἡμῶν, ἐξαίφνης μετ' ἐπιστολῆς τινες τῶν ἐπισκόπων βασιλικῆς κατέλαβον εἰς ἡμᾶς, πρεσβείαν φέροντες πρὸς τὸν

Απο-

ANNO CHRISTI 869.

Αποστολικὸν θρόνον, καὶ κατηγορίας κατὰ τοῦ συνιερέως ἡμῶν Ιγνατίου, καὶ ἐν λόγοις παραχώρησιν ἀπὸ Φωτίου προσφέροντες, οὓς αἰσίως ἀπεδεξάμεθα. ἤγγελλον δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς τῶν Εἰκονομάχων αἱρέσεως. τούτων γοῦν ἕνεκα δύο τῶν σὺν ἡμῖν ἐπισκόπων, Ραδούαλδον καὶ Ζαχαρίαν ἀπεστάλκαμεν, δεδωκότες γράμματα πρός τε τὸν Αὔγουστον καὶ τὸν Φώτιον, ὑποθέμενοι αὐτοῖς τὰς αἰτίας ἐξιχνιάσαι τὰς κατὰ Ιγνατίου τοῦ πατριάρχου, καὶ τῇ Αποστολικῇ καθέδρα ἀπαγγεῖλαι. τὴν γὰρ τοῦ Φωτίου χειροτονίαν οὔπω * ἐμάθομεν γεγονυῖαν, καὶ τοῖς ἀποκρισιαρίοις δὲ αὐτοῖς ἐνετειλάμεθα, ὡς λαϊκῷ κοινωνῆσαι Φωτίῳ. ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, δηλωθήσεται ἀπὸ τῶν γραμμάτων ἡμῶν τῶν πρὸς τὸν Αὔγουστον καὶ τὸν Φώτιον πεμφθέντων. ἡμεῖς οὐκ ἐκπληρῶσαι τὰς κατὰ Ιγνατίου συσκευὰς ἐνετειλάμεθα· ἐν τῇ ἐπιστολῇ δὲ τῇ βασιλικῇ δεδιδάγμεθα, ὡς αὐτοὶ οὐ μόνον συναίνεσιν οὐκ ἐβουλήθησαν δοῦναι ἐν τῇ τοιαύτῃ κρίσει, ἀλλὰ καὶ ἀντέλεγον μὴ προβῆναι τὸ τοσοῦτον ἀνόσιον. καὶ ὁ ἠγαπημένος ἡμῶν υἱὸς ὁ εὐσεβὴς Αὔγουστος, εἰδὼς παρὰ τὴν ἡμετέραν κέλευσιν ἐκείνους πράξαντας, ὑπὲρ τῆς ὑπευθύνου τούτων παραβάσεως γράψαι ἐφρόντισεν. εἰ δέ τις λέγει, καὶ διὰ τί τοὺς μὴ πταίσαντας ἐκαθήραμεν· λέγομεν, ὅτι ἤρξαντο μὲν ἀντιλέγειν, διότι δὲ οὐ μέχρι τέλους ἐνέμειναν, ἀλλ' ἐνέδωκαν, διὰ τοῦτο καθῃρέθησαν. εἰ γοῦν διὰ τὸ κρῖναι Ιγνάτιον ἀπεστάλησαν παρ' ἡμῶν, ἄρα ἂν πρὸ πάσης δίκης τῷ θρόνῳ αὐτοῦ ἀποκαταστῆναι ἀναμφιβόλως ἐθεσπίσαμεν, ὡς ἂν ὅπερ παρανόμως διὰ κοσμικῆς ἐξουσίας ἀπώλεσε, δι' ἐκκλησιαστικοῦ κανόνος εὑρήσῃ. ἀλλὰ καὶ ἡνίκα τοὺς ἀποκρισιαρίους ἡμῶν ἐστέλλομεν, τὴν πρὸς τὸν Αὔγουστον ἐπιστολὴν ἐν τρισὶ τόμοις ὁμοίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐχαράξαμεν· ὧν ὁ μὲν εἷς παρ' ἡμῖν ἔμεινεν, ὁ δὲ ἕτερος ὡρίσθη ἀποκομισθῆναι πρὸς τὸν Αὔγουστον, τὸν δὲ τρίτον ἐνετάλθησαν ἔχειν παρ' ἑαυτοῖς οἱ ἀποκρισιάριοι εἰς οἰκείαν ἀσφάλειαν. αὐτοὶ δὲ καταλαβόντες τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν πτήξαντες, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, ἠθέτησαν τὰς ἐντολὰς ἡμῶν, καὶ μετὰ Φωτίου τοῦ μοιχοῦ τῶν ἁγίων ἐκοινώνησαν μυστηρίων, καὶ Ιγνάτιον τὸν γηραιὸν ἄνδρα καὶ ἅγιον κατέκριναν, καὶ τῆς ἱερατικῆς ἀξίας ἐξήλασαν. κἀκεῖνοι μὲν οὕτως ἐποίησαν. ἡμεῖς δὲ οὕτως ἐκτιθέμεθα, τὸν οἱονοῦν ἱεράρχην μὴ ὑπό τινων κοσμικῶν κρίνεσθαι, μὴ τυραννικῶς ἐξωθεῖσθαι, μὴ πρὸ ἀκροάσεως τῆς ἰδίας ἐκκλησίας στερεῖσθαι· ἀλλ' ὑπὸ μειζόνων ἀρχικωτάτων προσώπων τῆς εὐθείας ψήφου ἀπόφασιν ἐπιτεύξασθαι. οἱ μὲν τοι ἀποκρισιάριοι ἡμῶν μετὰ ταῦτα ἐκεῖθεν ὑποστρέψαντες, οὐδὲν ἕτερον ἀνήγγειλαν, ἢ καθαιρεθέντα μὲν τὸν Ιγνάτιον, τὸν Φώτιον δὲ ἐν τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως κυρωθέντα. μετὰ δὲ δύο ἡμέρας πρέσβυς βασιλικὸς δύο ἡμῖν τόμους ἐκόμισεν· ὧν ὁ μὲν εἷς τῆς καθαιρέσεως Ιγνατίου τὴν αἰτίαν περιεῖχεν. ὁ δὲ ἕτερος τὰ περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων. δι' ὧν σαφῶς ἐπέγνωμεν, ὅτι οὔτε ὁ αὐτοκράτωρ τὴν πρὸς τὸν συνεπίσκοπον ἡμῶν Ιγνάτιον ἐπιστολὴν ὑπέδειξεν, οὔτε αὐτοὶ οἱ ἀποκρισιάριοι ἡμῶν τὸ ἴσον αὐτῆς τῇ συνελεύσει τῶν ἐπισκόπων ἐνεφάνισαν· καταλαβόμενοι γοῦν τοῦτο ἠδολεσχήσαμεν, καὶ εἴτι ἄνευ τῶν ἀποκρισιαρίων ἡμῶν ἐπράχθη, ἢ μετὰ τῶν ἀποκρισιαρίων, παραχρῆμα συνήκαμεν. ἀλλὰ μετὰ ταῦτα προσήγαγεν ὁ αὐτὸς βασιλικὸς πρέσβυς βασιλικὰ γράμματα δυσωποῦντα, ὅπως ἐν τῇ καθαιρέσει Ιγνατίου, καὶ τῇ κυρώσει Φωτίου συναινέσωμεν. ἡμεῖς δὲ ἐνώπιον τοῦ αὐτοῦ ἀποκρισιαρίου

* Ex Anastas. videtur leg. οὐκ εἴχομεν γεγονυῖαν.

ACTIO VII. CON. VIII. GENER.

A ferebant, verbisque nomine Photii excusationes prætendebant: qui a nobis rite excepti, nuntiarunt quoque de hæresi Iconomachorum, quorum causa binos ex nostris episcopos, Rhadoaldum & Zachariam, datis ad Augustum & Photium litteris, cum mandatis misimus, ut Ignatii patriarchæ causam diligenter cognoscerent, atque ad apostolicam sedem referrent. Photii enim consecrationem non credidimus admittendam, & legatis nostris præcepimus, ut cum Photio non aliter atque cum laico communicarent. Quod ita esse ex litteris nostris ad Augustum & Photium datis planum fiet. Nos tentatas adversus Ignatium insidias nequaquam jussimus approbari. Ex B epistola vero imperatoris cognovimus eos non solum consensum ullum in judicium adversus Ignatium noluisse præbere, sed etiam, ne tantum scelus designaretur, repugnasse. Et dilectus filius noster pius Augustus, illos contra nostrum mandatum egisse haud ignarus, pro culpanda legatorum prævaricatione ad nos solicite scripsit. Si quis vero dicat, cur eos qui lapsi non sunt, deposuerimus. Respondemus, illos cœpisse quidem Photio & Photianis resistere, sed tandem cessisse, manusque dedisse, eamque ob causam esse a nobis exauctoratos. Porro si ad causam Ignatii judicandam missi essent, omnino prius quam judicaretur, ex nostra sanctione illum dignitati suæ throno- C que restitutum oportuisset; ut quod per sæcularem potentiam amisit, per ecclesiasticas sanctiones recuperaret. Quin & cum nostros apocrisiarios mitteremus, epistolam ad Augustum missam eamdem ter eodem exemplo descripsimus; cujus unum exemplum ipsi servavimus, alterum Augusto transmissum est, tertium legati instructionis causa apud se retinere jussi sunt; qui postquam Constantinopolim pervenere, regiam formidantes potentiam, ut ipsimet ajunt, mandata nostra neglexerunt, & cum Photio mœcho in sacris communicarunt, Ignatiumque virum ætate juxta ac sanctitate venerandum damnaverunt, atque de dignitatis gradu deturbarunt. Atque ita quidem D legati se gesserunt. Nos autem sic statuimus, ut episcopus quicumque sit, a sæcularibus non judicetur, neque per vim & tyrannidem pellatur, nec ante cognitam causam sede sua privetur, sed a majoribus & summis personis ex æquo judicio sententiam accipiat. Legati porro nostri illinc reversi aliud nobis nihil renuntiarunt, nisi depositum Ignatium, & Photium in throno Constantinopolitano collocatum. Post biduum vero nobis legatus imperatoris duo volumina exhibuit; quorum altero continebatur, cur Ignatius esset depositus; alterum de sacris imaginibus acta complectebatur. Ex quibus aperte cognovimus, litteras nostras ad Ignatium datas, ab imperatore E Ignatio nunquam fuisse redditas, neque a nostris legatis exemplum synodo episcoporum ostensum. Quo deprehenso, moleste tulimus, indeque quidquid cum nostris apocrisiariis factum, aut sine illis, statim intelleximus. Præterea

terea idem legatus imperatoris litteras Augusti nobis porrexit, quibus rogabamur, ut Ignatii depositionem, Photiique suffectionem ratam haberemus. At nos præsente ipso legato convocata tota nostra ecclesia, declaravimus in Ignatii depositionem aut Photii promotionem nunquam nos consensisse. Quando autem hæc agebantur, Rhadoaldus & Zacharias missi a nobis legati episcopi, nondum propria confessione dixerant a se abdicatum esse patriarcham Ignatium, aut se cum Photio communicasse: sed progressu temporis didicimus episcopos illos muneribus corruptos, ita demum in acta contra Ignatium conspirasse. Ergo nos evocatis ex multis occidentis provinciis episcopis, in ecclesia Dei concilium, adducto in medium Zacharia (nam Rhadoaldus aberat) celebravimus; in quo examinatum accurate Zachariam in Ignatii ejectionem consensisse, & in Photii communionem prolapsum fuisse deprehendimus, quare ipse Zacharias ore suo confessus est: quam ob causam synodus illum deposuit. Idem Rhadoaldus alia in synodo quamvis invitus patietur. Quæ vero in nostra synodo de usurpatore, ejusque satellitio, deque Ignatio patriarcha & iis qui sunt partes Ignatii secuti, nec non de sacris imaginibus decreverimus, in sequentibus capitibus exponuntur.

σιαρίᾳ συγκαλεσάμβυοι τλὶ παρ' ἡμῖν ἅπασαν ἐκκλησίαν, ἐξεφωνήσαμβυ ἐν τῇ καθαιρέσει Ἰγνατίᾳ, ἢ τῇ προβολῇ Φωτίᾳ μηδέποτε συναινέσαι. λοίπα τοίνυν ταῦτα ἐπράττετο, Ραδόαλδος καὶ Ζαχαρίας οἱ ἀποσαλέντες, ὡς εἴρηται, παρ' ἡμῶν ἐπίσκοποι οὐκ ὡμολόγησαν, ὅτι καθήρησαν τὸν πατριάρχλω Ἰγνάτιον, καὶ ἐκοινώνησαν τῷ μοιχῷ Φωτίῳ· ἀλλὰ παρερχομβύου χρόνου ἐνενοήσαμβυ τοὺς ἐπισκόπους ἐκείνους δώροις παραφθαρλῦναι, καὶ ὕτω ποιῆσαι ἃ εἰς Ἰγνάτιον καὶ τὸν Φώτιον γέγονε. συγκαλεσάμβυοι οὖν ἐκ πολλῶν ἐπαρχιῶν τῆς δυτικῶν μερῶν ἁγιωτάτων ἐπισκόπων ἄθροισμα, καὶ συνόδου ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ ποιησάμβυοι, ἠγάγομβυ εἰς τὸ μέσον Ζαχαρίαν. ὁ Ραδόαλδος γὰρ οὐ παρλῆ· ἐν ἐρωτηθεὶς ἀκριβῶς Ζαχαρίας, ὡρέθη ἐν τῇ καθαιρέσει Ἰγνατίου καὶ τῇ κοινωνίᾳ Φωτίου παντελῶς ἐπταισμβύος. διὸ αὐτὸς ὁ Ζαχαρίας ἰδίῳ σόματι ὡμολόγησε, καὶ ὑγασχέθη τῆς τλωικαῦτα συνόδου καθηρέθη. ὁ μβύ τοι Ραδόαλδος τὰ αὐτὰ πέπεισται εἰς ἑτέραν ἀπαντήσας καὶ ἄκων σύνοδον. ἅπερ δὲ συνοδικῶς περὶ Φωτίου τοῦ ἅρπαγος ἐν τῇ ὑπασπισῶν αὐτοῦ, καὶ περὶ τοῦ πατριάρχου Ἰγνατίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἱερῶν εἰκόνων ὡρίσαμβυ, ἐν τοῖς ὑποτεταγμβύοις κεφαλαίοις ἐκφέρονται.

I.

Photius a schismaticis & sæculari ministerio, a curia, militarique seu forensi functione repente attonsus, atque a Gregorio Syracusano episcopo damnato, vivo adhuc comministro nostro Ignatio per vim pulso, consecratus, & cum damnatis anathematisque vinculis a sancto Benedicto qui nos præcessit, constrictis communicans & conversans, cum quibus insidias Ignatio patriarchæ concinnavit, nostrosque legatos episcopos ad suam pertrahendo sententiam pervertit; qui etiam hodie ecclesiam Dei perturbat, & patriarcham Ignatium illique adhærentes intolerandis cruciamentis affligit; Dei omnipotentis auctoritate, & beati Petri & Pauli principum apostolorum, omniumque sanctorum, & venerandarum sex œcumenicarum synodorum, omni sacerdotali honore & nomine sit alienus, & omni clericatus officio prorsus exutus. Quod si post cognitam hanc sententiam thronum denuo Constantinopolitanum occupare tentaverit, aut Ignatium comministrum impedierit, aut functionem ullam prorsus ecclesiasticam attigerit, nullam habebit spem communionis, & una cum sectatoribus suis anathemati subjicietur. Ex hoc enim singuli intelligent, de cetero nemini subito ex laico statu ad episcopatum aspirandum: id quod in Constantinopolitana ecclesia sæpius præsumptum comperimus. Inde enim fit, ut passim contemnantur clerici, quorum maximus pumerus a tenera usque ætate in ecclesia desudat.

α'.

Φώτιος ὁ ἀπὸ σχισματικῶν γινωσκόμβυος, καὶ ἀπὸ κοσμικῆς ὑπηρεσίας καὶ στρατείας, καὶ ἐκ τῆς ἀγορᾶς αἰφνίδιον καρεὶς, καὶ ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Συρακουσῶν ἐπισκόπου καθυρημβύος χειροτονηθεὶς, ζῶντος τοῦ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ἰγνατίου τοῦ βιαίως ἐκβληθέντος, καὶ μετὰ τῶν κατακρίτων καὶ ἀνατεθεματισμένων, καὶ μετὰ τῶν παρὰ τοῦ προκατόχου ἡμῶν τοῦ ἁγίου Βενεδίκτου δεσμβυθέντων κοινωνῶν καὶ ἀναστρεφόμβυος, μεθ' ὧν καὶ συνύφανε τὰ κατὰ τὸν πατριάρχου Ἰγνατίου· καὶ διαστρέψας τοὺς παρ' ἡμῶν ἀποσαλέντας ἐπισκόπους, ὥστε συνοδοκῆσαι αὐτῷ, καὶ μέχρι νῦν τλὶ ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ συστρέφων, καὶ χολάζων αὐτόν τε τὸν πατριάρχλω Ἰγνάτιον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ χολάσεσιν ἀφορήτοις· ἔσω τῇ τοῦ παντοδυνάμου ἐξουσίᾳ Θεοῦ, καὶ τῇ μακαρίων Ἀποστόλων καὶ κορυφαίων Πέτρου καὶ Παύλου, καὶ πάντων ὁμοῦ τῇ ἁγίων, καὶ τῇ τιμίων καὶ οἰκυμενικῶν ἓξ συνόδων αὐθεντίᾳ, πάσης ἱερατικῆς τιμῆς καὶ ὀνόματος ἀλλότριος, καὶ παντὸς τάγματος κληρικοῦ ἀπόβλητος. ἐὰν δὲ μετὰ τλὶ διάγνωσιν ταύτλω πειραθῇ εἰς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ἀνελθεῖν, ἢ παρεμποδίσαι τῷ συλλειτουργῷ ἡμῶν Ἰγνατίῳ, ἢ ἱερατικοῦ λίνος ἐφάψασθαι ἔργου, ἀκοινωνησίαν παντελῆ καταχριθήσεται, καὶ ἀναθεματισμῷ, ὑποπεσεῖται μετὰ τῆς συγκοινωνῶν αὐτοῦ. ἐκ τούτου γὰρ ἕκαστος μανθάνων, ἑδαμῶς τοῦ λοιποῦ ἐκ λαϊκῆς κατασάσεως εἰς τλὶ ἱερατικλὶ αἰφνίδιον ἐλθῃ χώραν· ὅπερ ἐν τῇ αὐτῇ Κωνσταντινουπολιτῇ ἐκκλησίᾳ πολλάκις τολμηθὲν ἔγνωμβυ. καὶ ὕτω καταφρονοῦνται οἱ κληρικοὶ, ὧν ἄπειρον τὸ πλῆθος, ἐκ νηπίας ἡλικίας τῇ ἐκκλησίᾳ δουλεύοντες.

II.

Gregorium vero Syracusanum, qui thronum contra canones tenuit, (nam a Benedicto papa prædecessore nostro sanctissimo ligatus est) Photiumque laicum repente ex laico con-

ϛ'.

Γρηγόριον δὲ τὸν τῆς Συρακουσίων ἐκκλησίας ἀκανονίστως προσάντα. ἐδεσμβύθη γὰρ ἀπὸ Βενεδίκτου τοῦ πρὸ ἡμῶν ἁγιωτάτου πάπα· καὶ Φώτιον τὸν λαΐ-

ANNO CHRISTI 869.

ACTIO VII. CON. VIII. GENER.

λαϊκὸν ἀθρόον ἐκ λαϊκῆ χειροτονήσαντα, δεσπίζομεν μὴ ἀποφαινόμεθα πάσης τῆς τῶν ἱερατικῆς τερεῖσθαι ὑπηρεσίας, μὴ μὴ ἐξεῖναι αὐτῷ ἐκ μηδεμιᾶς συνόδου ἀποκατασάσεως ἔχειν ἐλπίδα. εἰ δὲ ἀπὸ τῆ νῦν τολμήσει ἱερατικῆ ἅψασθαι, ἢ κατὰ Ἰγνατίε μελετήσει, ἀνάθεμα ἔσω, μὴ πάντες οἱ κοινωνῆντες αὐτῷ.

γ'.

Οὓς δὲ Φώτιος ὁ τῆς Κωνσαντινουπολιτῶν ἐκκλησίας μοιχὸς ἐν οἱαδήποτε ἐκκλησιασικῇ τάξει προεχειρίσατο, ὡς σωαινέντας τοῖς λόγοις αὐτῆ, τύτες παντάπασιν ἀναθεματίζομεν ἀποβαλλόμενοι.

δ'.

Τὸν δέγε αἰδεσιμώτατον Ἰγνάτιον τὸν πρότερον μὴ βασιλικῇ βίᾳ τῆ οἰκείου σερηθέντα θρόνου, μετὰ δὲ ταῦτα ὑπὸ Φωτίου μὴ τῶν σὺν αὐτῷ τῆς ἱερατικῆς γυμνωθέντα ἀμπεχόνης, τῇ αὐθεντίᾳ τῆ μεγάλου Θεῆ μὴ Κυρίου Ἰησῆ Χριῆ θεσπίζομεν, μηδέποτε τῶν καθηρημένων λογίζεσθαι, ἀλλ' εἶναι Ἀρχιερέα τῆς Κωνσαντινουπολιτῶν ἐκκλησίας διηγῆμεν. τὸν δὲ τολμῶντα μὴ ὑπείκειν αὐτῷ ἢ μὴ κληρικὸς εἶη, πάσης τῆς τῶν κληρικῶν τάξεως ἀπογυμνῆμεν· εἰ δὲ λαϊκὸς, πάσης θείας λειτυργίας παῤῥικῆς σερῆμεν αὐτόν· ἴδοις γὰρ ἀντιστῆναι τῷ τολμήσει, ἀλλὰ τῆ προσελθεῖν τῇ πρώτῃ καθέδρᾳ τῆ κορυφαίᾳ τῶν Ἀποστόλοις θρόνῳ Πέτρε. τὺς δὲ ἐπισκόπους, ἢ οἱασδήποτε τάξεως κληρικὺς τὺς ὑπὲρ τῆ παπίαρχε Ἰγνατίε παθόντας, θεσπίζομεν τῆς τε ὑπεροχίας ἀπολυθῆναι, μὴ τὺς ἰδίυς θρόνυς μὴ βαθμὺς ἀπολαβεῖν. μὴ ὅσις ἂν τύτῳ τῷ διαχείματι ἐναντιωθῆναι τολμήσει, ἀνάθεμα ἔσω, ἕως ἂν πειθαρχήσῃ. εἰ δέ τινες ἐξ αὐτῶν περὶ ἑτέρων κατηγορῆνται, τὰς μὲν οἰκείας καθέδρας ἐχέτωσαν, κριθήσονται δὲ ἐν τῇ τῆ Ρωμαίων καθέδρᾳ.

Ὁρίζομεν δὲ μὴ τὰ περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων τῆ Κυρίυ ἡμῶν Ἰησῆ Χριῆ, μὴ τῆς αὐτῆ ἀειπαρθένυ μητρὸς, πάντων τε τῶν τῷ Θεῷ ἀπὸ Ἄβελ τῶν δικαίων εὐαρεσησάντων, καθὼς ἡ ἁγία παῖσαν τιμὴ οἰκυμένην ἐκκλησία ἀρχῆθεν ἐδέξατο, ἀμείωτα διατελεῖν. διὸ μὴ Ἰωάννην τὸν τῆς Κωνσαντινουπολιτῶν πρωτόσυλα, μὴ τὺς τῆς αὐτῆς ὄντας αἱρέσεως, θεσπίζομεν εἶναι ἀναπεθεματισμένυς, μέχρις ἂν ἡμῖν περὶ τύτυ ὁμονοήσωσι. ταῦτα ἡ Ἀποστολικὴ καθέδρα ὥρισεν, ἃ μὴ ὑμᾶς χρὴ φυλάττειν ἀπαρεγχείρητα. εἴ τις εἰς δικαιολογίας προφέρει τῆ καλῶς ὑπὸ Γρηγορίυ τῆ Συρακυσσῶν ποτε ἐπισκόπυ, τῆ καθαιρεθέντος ὑπὸ συνόδυ μὴ ἀναθεματισθέντ@, χειροτονηθῆναι τὸν Φώτιον, προσαχθέντος τῆτο πρᾶξαι τῆ Γρηγορίυ ἀπὸ βασιλικῆς ἐξυσίας· εἰπάτω ὁ τοιῆτος, ἐκ ποίων κανόνων τῆτο παρέλαβεν· ὑπὸ κοσμικῆς ἐξυσίας ὅτε δεσμεῖσθαι, ὅτε λύεσθαι ἱερέα κεκανόνισαι· πῶς γὰν ὁ καθηρημένος ἐχειροτόνησε μὴ τιμὴ καθαίρεσιν; εἰ δὲ λέγει πάλιν ὁ Γρηγόριος, ὑπὸ τῶν Ἀρχιερίων λυθῆναι· μάτιος· μὴ γὰρ ὑπὸ τῶν κατωδεεστέρων, ἢ ἴσων, ἀλλ' ὑπὸ μείζον@ προσώπυ, μὴ ὡς ἐκ τῶν Ἀποστολικῶν κανόνων μανθάνομεν, ὑπὸ τῆ αὐτὸν ἀφορίσαντος, ἢ προδήλως ὑπὸ τῶν τῆ πρώτυ θρόνυ διηγῶν ἔμελλε λυθῆναι. ὑποδεέστερος γὰρ ἢ ὁμοταγὴς προτεταγμένυ ἢ ὁμοταγῆ, μὴ ἐπινεύοντος τῆ μείζονος, λῦσαι ἀδύνατος. ἐπὶ τύτοις ἀναλογίσασθε ἀδελφοὶ, ἐὰν σῆναι ὁ Φώτιος δύνατος, κἂν θαυμασαῖς ἀρετυῖς ἐξανθῇ, κἂν πάσῃ γνώσει διαλάμπῃ, μόνα ὢν αὐτὸν σῆσαι δοκιμάσας, τῶν χαμαὶ κειμένων λίαν.

A secravit, omni eccleſiaſtica functione privatum eſſe decernimus & declaramus, ſic ut nullam ab ulla ſynodo ſpem recuperandæ dignitatis habeat. Quod ſi vero ab hoc tempore ullum munus eccleſiaſticum obire præſumpſerit, aut adverſus Ignatium aliquid molitus fuerit, anathema eſto ipſe, & quicumque cum ipſo communicaverint.

III.

Quos vero Photius eccleſiæ Conſtantinopolitanæ mœchus in quocumque gradu ordine eccleſiaſtico collocavit, eos omnes, veluti cauſæ illius faventes, ejicimus omnino atque damnamus.

IV.

B Ignatium porro omni veneratione proſequendum, primum vi regia de throno ſuo deturbatum, deinde a Photio & Photiana factione ornatu pontificio exutum, magni Dei & domini noſtri Jeſu Chriſti auctoritate ſancimus nunquam pro depoſito habendum eſſe, ſed patriarcham Conſtantinopolitanum legitimum cenſendum: cui ſi quis non paruerit, clericus quidem omni clericorum gradu & ordine ſpoliatus eſto; laicum vero omni paterna benedictione privamus. Nec quiſquam huic ſine primæ ſedis principis apoſtolorum Petri auctoritate repugnare auſit. Epiſcopos autem & cujuſcumque ordinis clericos patriarchæ cauſa vexatos, ab exilio revocari, ſuiſque C ſedibus & loco, quo prius erant, reſtitui volumus. Quod ſi quis huic noſtro decreto reſiſtere tentaverit, donec obſequatur, anathema eſto. Si qui vero ex illis rebus accuſentur; ſuas tamen cathedras obtineant, donec in Romanæ ſedis tribunali de iis judicium fiat.

Sancimus etiam de imaginibus ſacris domini noſtri Jeſu Chriſti, & ſemper virginis genitricis Dei, omniumque ſanctorum uſque ab Abele juſto, Deo gratorum, quemadmodum per orbem terræ univerſum eccleſia antiquitus accepit, integre ſancteque colendis. Ob quas Joannem quondam Conſtantinopolitanum antiſtitem, ejuſdemque ſectæ aſſeclas, quoad nobiſcum ſentiant, damnatos declaramus. Hæc apoſtolica cathedra decrevit, quæ a vobis etiam ſanctiſſime ſunt obſervanda. Si quis pro defenſione dicat, Photium a Gregorio Syracuſano quondam epiſcopo, a ſynodo exauctorato, & anathemate damnato, mandato tamen imperatoris ad id faciendum impulſo, conſecratum eſſe; dicat hic, qua lege id fecerit. Sæculari potentia neque ligari, neque ſolvi ſacerdotem poſſe ſtatutum eſt. Quo pacto igitur depoſitus poſt depoſitionem conſecravit? Quod ſi rurſus dicat Gregorius, ſe ab epiſcopis abſolutum eſſe; fruſtra eſt: neque enim ab inferioribus, vel æqualibus, ſed E a ſuperiore, & ut ex apoſtolicis ſanctionibus diſcimus, ab eo ipſo qui illum communione privarat, vel certe a primæ ſedis poteſtate abſolvendus eſt. Ab inferiore enim vel æquali prælatus aut æqualis, non annuente majore, abſolvi nullo modo poteſt. Ad hæc conſiderate fratres, an ſtare poſſit Photius, etiamſi miris effloreſcat virtutibus, etiamſi ſumma ſcientiæ laude præſtet; cum is ipſe, qui illum erigere voluit, proſtratus humi jaceret.

Nos

Ἡμεῖς

ACTIO VII. CON. VIII. GENER.

ANNO CHRISTI 869.

Nos ergo fratres, quod oportuit, fecimus, ut hæc vos moneremus; vos vero videte, nullam vos ignorationis excusationem habere posse. Canones enim Deo inspirante vobis ante oculos versantur, & per litteras nostras jam edocti estis. Quapropter cavete, ne communicetis alienis peccatis. Gregorius jam olim a a patriarcha Ignatio, & synodo ab illo celebrata, quemadmodum non ignoratis, depositus est: quam exauctorationem ut comprobarent, a Leone & Benedicto, qui ante nos Romanam cathedram administrarunt, est postulatum: quod illi altera parte non audita non fecerunt. Eo ex tempore Gregorius in patriarcham multa atrocia machinatus est, quo superstite Photium neophytum in Constantinopolitano throno collocavit. Quocirca volumus a vobis accurate perpendi, quantum Ignatio debeamus, qui illi obstaculum, adversariis vero ejus fuerimus umbraculum. Quamquam judicium horum non hanc ob caussam distulerimus, ut illi inde incommodum crearetur; sed potius ut prolata in hos sententia robur haberet, si per nos præcederet examinatio; & vicissim sic objecta illi ab istis coram nobis integre exponerentur, ut patris Ignatii persona vocata nostræ præsentiæ non deesset. At vero dum Ignatius legationem adornat, ejus adversarii contempta apostolici judicii auctoritate, Ignatium de gradu deturbatum pellunt, infinitisque malis afflictant. Quapropter, fratres, quoniam ex nobis Ignatii pellendi occasio capta est ab adversariis, a nobis merito adjuvandus est. Itaque si nostrorum prædecessorum Leonis ac Benedicti temporibus talia in Ignatium a Gregorio Syracusano & fautoribus ejus perpetrata essent, abutentibus ad Ignatii calamitatem tanta apostolicæ sedis indulgentia & longanimitate, continuo eos condemnassent, & piaculum impietatis destruere ardentissime studuissent. Quia vero ex hac illi vita in cælum a Deo evocati migrarunt, neque tyrannidem hanc spectarunt, nobis illorum vices sunt gerendæ, opusque pro dignitatis privilegio studiose perficiendum.

Neque illud nobis contemnendum, superiore anno indictione XIII. ab imperatore Michaele litteras ad nos missas plenas contumeliæ: arbitrorque a scriptore calamum draconis faucibus fuisse tinctum. Respondimus tum Augusto, rati futurum (id quod adhuc speramus) ut pietas ejus aliquando resipiscat, monitisque nostris salutaribus flectatur, & quæ male sunt scripta non contra nos tantum, sed contra comministrum quoque nostrum Ignatium, igni tradat. Hanc enim ob causam epistolam præsulatus nostri ad augustissimum imperatorem misimus, pro qua etiam vos ut laboretis, adhortamur, ut imperator contumeliosissimi scripti causam perpendat; & si illi per negotiorum tumultum publicorum ac civilium obrepsit, ut hæc scriberet, non cunctetur modeste & submisse hoc ipsum profiteri, & exemplum litterarum igni cremandum tradere: ne filius in suam matrem ingratus reperiatur, a qua & ipse & majores ejus imperium acceperunt. Nunc ergo sciatis, nos, si obfirmatus in hac persistere contumacia volet, evocaturos ex toto occidente honoratissi-

Ημεῖς μὲν ἓν, ὃ ὀφείλομεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν, τὸ ὑμᾶς ταῦτα διδάξαι. ὑμεῖς δὲ ὁρᾶτε, ὅτι περὶ ἀγνοίας ἀδεμίαν δώσετε παραιτήσεως ἔχειν ἀφορμήν· ὅτι περ τῶν κανόνων θεία ἐμπνεύσει μνήμονές ἐσε, καὶ ταῖς ἡμετέραις διδαχθεὶ γεγόνατε ἐπισολαῖς. διὸ μὴ κοινωνήσητε ἀλλοτρίαις ἁμαρτίαις. Γρηγόριος πάλαι, καθὼς αὐτοὶ ἐπίσασθε, ἀπὸ τῆ πατριάρχυ Ιγνατίου καὶ τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου καθηρέθη· ἡ δὲ καθαίρεσις αὐτῆ καὶ παρὰ τῆ προκατόχυ ἡμῶν Λέοντος, καὶ τῆ Βενεδίκτυ βεβαιωθῆναι ἐζητήθη· ἀλλ' ἐκεῖνοι μονομερῶς τῆτο οὐκ ἐποίησαν. ὁ δὲ Γρηγόριος ἔκποτε πολλὰ δεινὰ εἰς τὸν πατριάρχλν Ιγνάτιον κατειργάσατο, καὶ αὖθις περιόντος νεόφυτον τὸν Φώτιον εἰς τλὺ τῶν Κωνσαντινυπολιτῶν ἐκκλησίαν ἐχειροτόνησεν. ὅθεν αἰτῆμεν διασκέψασθαι ὑμᾶς, πόσον ἡμεῖς τῷ Ιγνατίῳ χρεωστῆμεν, οἵτινες αὐτῷ ἔνσασις, καὶ τοῖς ἐχθροῖς αὐτῆ γεγόναμεν ἐπισκίασις. εἰ καὶ ἡμεῖς ὑ διὰ τῆτο τὸν κρίσιν τέτων ἀνεβαλόμεθα, ὥσε αὐτῷ τὴν βλάβλν ἑτοιμάσαι· ἀλλ' ἵνα ὕτως ἡ γνώμη ἡ ἐν αὐτοῖς προαχθεῖσα ἰσχυὶ ἔχῃ, διὰ τῆ παρ' ἡμῶν τὴν ἐξέτασιν προελθεῖν· καὶ πάλιν ὕτω τὰ παρ' αὐτῶν εἰς αὐτὸν ἐγκληθέντα ὁλοχερῶς ἐνώπιον ἡμῶν προβληθῶσιν, ὡς ἂν τῆ μέρυς Ιγνατίλυ πρόσωπον προσκληθεὶ παρουσίᾳ ἡμῶν μὴ ὑσερήσῃ. ἐν τῷ δὲ ἐξεπίζεσθαι δὲ τὸ μέρος Ιγνατίλυ πρὸς τλὺ ὁδὸν, οἱ πολέμιοι αὐτῆ μηκέτι τῆ θρόνυ τῆ Αποσολικῆ δεόμενοι, Ιγνάτιον ἕλκυσι, καὶ ἐξωθῆσι, καὶ ἀναιθμήτοις κακοῖς κατεργασθεῖτα ἀπὸ τῆς ἐκκλησιασικῆς ποίμνης ἐκβάλλυσι. διὰ τῆτο ἀδελφοὶ, ἐπεὶ ἐξ ἡμῶν ῥέθη τῆς Ιγνατίλυ ἐκβολῆς ἡ ὑποθεσις, βοηθῆσαι τέτῳ ὀφείλομεν. διὸ οἱ λεχθέντες προκάτοχοι ἡμῶν Λέων καὶ Βενέδικτος, ἐάν τινα τοιαῦτά τινα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ὁ Γρηγόριος καὶ οἱ σωασσισαὶ αὐτῆ ἐξειργάσαντο, καταχρώμενοι τῇ τοσαύτῃ συμπαθείᾳ καὶ μακροθυμίᾳ τῆ Αποσολικῆ θρόνυ εἰς τὰ Ιγνατίλυ κακὰ, αὐτίκα ἂν τὰς τοιάτας κατέκριναν, καὶ τὸ ἐγχείρημα τῆς ἀσεβείας καθελεῖν ὀξυπύρως προεθυμήθησαν. ἀλλ' ἐπεὶ θεία κλήσει εἰς ὐρανὸς ἐκεῖνοι ὑπεχώρησαν τλὺ τοιαύτλν τυραννίδα μὴ θεασάμενοι, ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀναπληρῶσαι τὸν τόπον αὐτῶν, καὶ κατὰ τὸ προνόμιον τῆς ἀξίας ἐπιμελῶς πλειῶσαι.

Οὐ παροπτέον δέ ἐσιν ἐπιμνησθλῶναι ἡμᾶς, ὡς τῷ παρελθόντι χρόνῳ τῆς ιγ'. IN. ἐπισολλὺ τῆ βασιλέως Μιχαὴλ ἐπεδεξάμεθα, ἤ τις πολλῶν ἠπῆρχε λόγων ὑβρισικῶν ἀνάπλεως· καὶ οἶμαι τὸν γραφέα αὐτῆς εἰς φάρυγγα ὄφεως τὸν κάλαμον βάψαι. ἀντεγράψαμεν δὲ πρὸς τὸν Αὔγυσον τλιαῦτα, ὑπολαμβάνοντες ὅ καὶ ἔτι ὑπολαμβάνομεν, ὡς ἡ δυσέβεια αὐτῆ ποτὲ ἀνανήψει, καὶ τῇ σωτηρώδει ἡμῶν νυθελήσει πειθήσεται, καὶ τὰ πάλαι κακῶς γραφθέντα ἐξαφανίσει, ὐ μόνον καθ' ἡμῶν ὄντα, ἀλλὰ καὶ τῆ συλλειτργῆ ἡμῶν Ιγνατίῳ. διὰ τῆτο γὰρ καὶ τῷ ἐξοχωτάτῳ βασιλεῖ ἐπισολλὺ τῆς προεδρίας ἡμῶν ἀνεπέμψαμεν, καὶ ὑμᾶς πρὸς τλὺ ἔντδξιν ἡμῶν παρακινῆμεν, ὡς ἂν ἐξετάσῃ τὰ τῆς ἐφυβρίσε γραφῆς· καὶ ἐὰν ἐν τῷ αὐτὸν πολλαῖς τῆ κόσμυ φροντίσιν ἐναχολεῖσθαι ὑφηρπάσθη, ὥστε τοιαῦτα γράψαι, μὴ κατοκνήσῃ τῆ ταπεινοφρόνως ὁμολογῆσαι, καὶ τὸ ἴσον τῆς τοιαύτης γραφῆς πυρὶ παραδῶναι, ἵνα μὴ ἀχάρις ὁ υἱὸς ῥεθῇ πρὸς τλὺ ἰδίαν μητέρα, ἐξ ἧς ἔχε τλὺ Βασιλείαν αὐτός τε καὶ οἱ πατέρες αὐτῆ. γνῶ ἓν γινώσκετε, ὅτιπερ ἐὰν

ANNO CHRISTI 869.

ἐὰν μὴ ταύτης τῆς προπετείας ἀναστῆναι μέχρι τέλους βουληθῇ, συναθροίσομεν πασῶν τῶν δυτικῶν χωρῶν τοὺς τιμιωτάτους ἱερεῖς, καὶ τοὺς διδασκάλους καὶ ἐπιστάτας τοῦ τοσούτου ψεύδους, καὶ τοὺς ἀποστάτας σφοδροῖς ἀναθέματος δεσμοῖς καθυποβαλοῦμεν, καὶ τὴν ἐπιστολὴν εἰς μεγίστην ἐνθέντες πυρὰν, τελευταίᾳ παραδώσομεν ἀπωλείᾳ· ὡς ἂν τούτων εὐλόγως πραχθέντων, διδαχθῇ ὁ εὐσεβὴς ὅπερ ἀγαπᾷ, καὶ ὁ ὠμότατος ὅπερ φοβῆται.

Τὸ λοιπὸν δὲ ἡ ἀγάπη τῆς ὁμοψυχίας ὑμῶν περὶ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Ἰγνατίου ἐκβολῆς μεθ᾽ ἡμῶν ἀλγησάτω, καὶ περὶ τῆς τῶν πατέρων καταφρονήσεως. ἡ γὰρ ἀσέβεια τοσοῦτον τὴν κεφαλὴν ὑπερῆρεν, ὥστε τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς προέδρους ῥᾳδίως παρὰ τῶν λαϊκῶν μετατίθεσθαι· οἱ γὰρ λαϊκοὶ ἵνα ἔχωσιν ἀδεῶς πράττειν τὰ οἰκεῖα κακὰ θελήματα, καὶ μὴ παρὰ τῶν Ἀρχιερέων ἐλέγχωνται, οὐκ ἐκ τοῦ κλήρου πρὸς τὰς ἀρχιερατικὰς τάξεις προάγουσιν, ἀλλ᾽ ἐξ αὐτῶν ἐκλέγονται τοὺς τὰ καταθύμια τούτοις πράξοντας. τοῦτο δὲ ἐν τοῖς αὐτόθι μέρεσιν ἀδεῶς πράττεται, τὸ ἐκ λαϊκῶν τινα αἰφνίδιον κείρεσθαι, καὶ εἰς ἐπίσκοπον χειροτονεῖσθαι· τοῦτο δὲ τοῖς θείοις κανόσιν ἀποτρόπαιον. φοβήθητε τὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ κατάκρισιν. ἰατροί ἐστε, καὶ τὰ ἀφανῆ ἕλκη διὰ τῶν προερχομένων σημείων ἐπισκέψασθε. ἐπόπται ἐστέ· εἰς τὸ ὑψηλὸν ὑπερῷον τοῦ νοὸς ἀνάβητε, καὶ ἐν τῇ ποίμνῃ τῇ κυριακῇ τὸ πονηρὸν θηρίον ἐπιβῆναι ἐπιθυμοῦν πόῤῥω σκοπήσατε. ὡς ἐν σάλπιγγι ὑψώσατε τὴν φωνὴν ὑμῶν, ἀναγγείλατε τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ τὰς ἀνομίας αὐτῶν. ταῦτα ὑμῖν ὡς ἀρκοῦντα ἐγράψαμεν. ἡ δὲ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, τὰ ἔγκατα τῶν καρδιῶν ὑμῶν ἐμβατεύσοι, καὶ μὴ ἐάσῃ ἐν ἡμῖν σχίσματα, ἀλλ᾽ ἐν μιᾷ ψυχῇ καὶ ἑνὶ στόματι καταξιωθῶμεν δοξάσαι τὸν Θεὸν καὶ πατέρα, καὶ τὸν υἱὸν, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀμήν.

Μετὰ ταύτην τὴν ἐπιστολὴν ἀνεγνώσθη ἡ τοῦ Ἀδριανοῦ πάπα ἐπιστολὴ πρὸς τὸν βασιλέα Βασίλειον, ἔχουσα οὕτως.

Ἐπεὶ γαληνότατε αὐτοκράτωρ, ὑπήκουσας τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ τῆς διὰ τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου ἐξενεχθείσης, καὶ ἀπέδωκας τῷ τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως θρόνῳ τὸν οἰκεῖον ποιμένα, ἀπωσάμενος τὸν μοιχὸν, εὐλογημένος εἶ παρὰ τῷ παντοδυνάμῳ Θεῷ, ἐὰν ἀπὸ τῶν καλῶς ἐναρχθέντων μὴ ἀποστῇς, ἀλλὰ μέχρι τέλους ἐν αὐτοῖς ἐγκαρτερήσῃς. κἀγὼ δέ σοι ταῦτα πράττοντι συνέσομαι παντὶ τρόπῳ. ἀπὸ γὰρ τῶν θεσπισμάτων τοῦ τῆς ἁγίας μνήμης πάπα Νικολάου, τῶν περὶ τῆς καταινέξεως Φωτίου καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως Ἰγνατίου, οὐδέποτε ἀποστήσομαι. διὸ καὶ τεθαῤῥημένως δυσωπῶ, ὅπως οἱ ἐκβεβλημένοι ἀποδεχθῶσι παρὰ τῆς ὑμῶν εὐσεβείας, καὶ οἱ διεσκορπισμένοι ἐπισυναχθῶσιν. ἐν οἷς ἔστω καὶ ὁ συνετὸς ἀνὴρ * Θεοδόσιος ὁ τιμιώτατος ἔξαρχος· ὃς τῇ πρεσβείᾳ τῇ ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ἰγνατίου ὑπηρετούμενος, ἑπταετίαν ὅλην παρὰ τοὺς τῶν Ἀποστόλων φλιὰς ὡς ἀπόδημος καὶ περεγεῖνος ἔζησε· καὶ χρὴ αὐτὸν ἐπαξίαν τὴν ἀμοιβὴν κομίσασθαι. ὁ δὲ Θεὸς δοίη σοι ἐνταῦθα μὲν εὐτυχίαν διηνεκῆ, καὶ τῶν ἐχθρῶν ὑποταγὴν, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι δόξαν αἰώνιον καὶ βασιλείαν τὴν ἀτελεύτητον.

* Anastas. legit. Θεόγνωστος.

Μετὰ ταῦτα ἀνεγνώσθη ἡ τοῦ αὐτοῦ πάπα ἐπιστολὴ πρὸς τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον, ἔχουσα οὕτως.

Προσῆκε τῇ σῇ ἁγιότητι, εἰ καὶ μὴ πρὸς βοή-

ACTIO VII. CON VIII. GENER.

A mos sacerdotes, & doctores & dispositores tantæ fallaciæ, apostatasque arctissimis anathematis vinculis constricturos, ipsamque demum epistolam in rogum maximum conjectam exusturos; ut his rite patratis discat pius quod amet, & crudelis quod timeat.

Ceterum caritas unanimitatis vestræ de Ignatii fratris nostri ejectione, deque sanctorum patrum contemptione doleat nobiscum. Impietas enim tam alte cervices sustulit, ut ecclesiastici præsules facile a laicis dimoveantur. B Nam laici, ut securi quod prava suadet voluntas, exequi possint, nec ab episcopis reprehendantur, non ex clericorum classe, sed ex suo ordine ad pontificiam administrationem promovent, qui illorum studiis obsequantur. Hoc sane apud vos ibi impune fieri solet, ut ex laicis quempiam subito attonsum, episcopum creent: quod a sacris canonibus est alienum. Formidate futuram a Deo condemnationis sententiam. Medicorum partes agitis: latentia ergo ulcera per signa precedentia inspicite. Speculatores estis: excelsam mentis speculam conscendite, & feram in gregem dominicum invadere meditantem procul inde prospicite. Quasi tuba exaltate vocem vestram, & annun- *Isa. 58.*
C tiate populo Dei scelera eorum. Hæc vobis hactenus scripsisse sufficiat. Pax autem Dei quæ exuperat omnem sensum, intima cordium vestrorum penetret, & non permittat in nobis schismata; sed una mente & uno ore digne glorificemus Deum Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum. Amen.

Lecta hac epistola, lecta est epistola Hadriani papæ ad imperatorem Basilium in hæc verba.

D Quoniam, serenissime imperator, vocem Dei ab apostolica sede delatam audivisti, exactoque mœcho ecclesiæ Constantinopolitanæ germanum pastorem reddidisti; ab omnipotente Deo es benedictus, si quidem a bene cœptis non destiteris, sed ad finem usque perseveraris. Ego quoque tibi hæc agenti omnino præsto ero. A decretis enim sanctæ memoriæ papæ Nicolai de Photii ejectione & Ignatii restitutione desciscam nunquam. Quare fiducialiter deposco, ut ejecti a tua pietate recipiantur, dissipati revocentur: inter quos est prudens vir * Theodosius clarissimus exarchus, * Theognostus.
qui nomine fratris nostri & comministri Ignatii legatione functus, septem totos annos ad limina apostolorum velut incola & peregrinus vi- E xit: quem sane oportet dignam referre compensationem. Deus te & hic semper præstet felicem, hostiumque victorem, & in futuro gloriam det sempiternam, regnumque nullis sæculorum temporibus finiendum.

Deinde lecta est ejusdem papæ epistola ad patriarcham Ignatium, hunc in modum scripta.

Par erat nos, si minus antea provocari ad

tui

tui auxilium, saltem nunc ob restitutam tibi dignitatem lætificari. Nam quando noster frater es, ut intelligamus te necessitatem habere, & claudamus viscera nostra a te, quomodo caritas Dei in nobis manet? Scias ergo, omnia a sanctissimo antecessore nostro Nicolao tua tuorumque & ecclesiarum tuarum causa decreta nos custodituros. Insuper censemus Theognostum exarchum religiosissimum, & communem nostrum filium, tua causa plurima perpessum, digna compensatione remunerandum. Quod si legatum ad nos mittere voles, hunc ipsum velim mittas, qui nobis de felici tuo progressu, tuæque ecclesiæ Constantinopolitanæ statu nuntium ferat.

ACTIO VII. CON VIII. GENER.

ANNO CHRISTI 869.

θεὶν σε πρότερον συγκαλέσασθαι ἡμᾶς, ἀλλὰ γενιῶ, ἵνα συγχαρῶμεν τῇ ἀνακλήσει σε. ἐπεὶ γὰρ ἀδελφὸς ἡμῶν εἶ, ἐὰν ἴδωμέν σε ἀνάγκην ἔχοντα, καὶ συγκλείσωμεν τὰ σπλάγχνα ἡμῶν ἀπὸ σοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μένει ἐν ἡμῖν; γινώσκε, ὅτι περὶ ὧν οἷς ὁ προκάτοχός μου ἁγιώτατος Νικόλαος ὑπέρ σου καὶ ἧς σοι, καὶ ὑπὲρ ἧς κατὰ σὲ ἐκκλησιῶν ὥρισεν, ἐν αὐτοῖς μένομεν καὶ ἡμεῖς. ἐπὶ τούτοις τὸ κοινὸν τέκνον Θεόγνωστον τὸν ἀναβέβηκεν ἔξαρχον, ὑπὲρ σοῦ πολλὰ κοπιάσαντα, ἀξίωμεν ἀμοιβῆς ἀξίας τυχεῖν. εἰ δὲ πρὸς ἡμᾶς πέμψαι βουληθείης, ἵνα πάλιν ἐλθέτω, ἀναγγέλλων ἡμῖν περὶ τῆς ἀποδώσεώς σου, καὶ τίνα διοίκησιν τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

Acta synodi ab Hadriano papa contra Photium Romæ coactæ.

Allocutio prima.

Πρακτικὰ συνόδου γενομένης παρὰ τοῦ πάπα Ἀδριανοῦ κατὰ Φωτίου.

Διαλαλιὰ πρώτη ἐν Ῥώμῃ.

DEbemus fratres & dilecti filii, agri dominici cultores esse studiosi. Quod si animadvertamus in illo vel spinas, vel alias noxias herbas pullulare, conemur eas diligenter extirpare. Cum igitur Photius adhuc profanus & sæcularis adversus comministrum nostrum Ignatium invidiam concitarit, & ad præsulatus culmen non per gradus & stata temporum intervalla, sed nullo ordine servato insilierit, atque a suo antistite defecerit, & idcirco ab universali ecclesia, quæ eidem suo patriarchæ communicat, seipsum prorsus alienum declararit, nullam ob causam a suo patriarcha divulsus: exilia quoque & varia tormentorum genera, mortem præterea Christi sacerdotibus, aliisque fidelibus intulerit, ita ut Diocletianum immanitate superarit. Ea de causa sanctissimus decessor meus papa Nicolaus per legatos & litteras illum admonuit. Postquam vero intellexit sua monita nihil proficere, illum ab ecclesia quam latronis more invaserat, præcidit, anathemateque multavit. Qua pœna Photius affectus, tamen non resipuit, sed synagogas malignantium congregavit, illarumque præses ipse, primum velut immanis parricida suum patrem Ignatium ejecit. Deinde posuit in cælum os suum, & lingua ejus transivit in terra, contraque divinam ordinationem cælitus in ecclesia nostra dispositam multa nefarie molitus, famam ipsam beatissimi papæ Nicolai traducere, & vitam calumniari non dubitavit. Quid enim dicam quæ in nos contulerit, quæque mendaciorum monstra fabricatus sit in illum papam (Nicolaum) qui in tenebricosa hac vita velut sidus aliquod & sol alter effulsit; qui nec mundi principibus, Michaeli scilicet & Bardæ Cæsari contra justitiam favit. Videte igitur dilectissimi, quid super hujusmodi temeritate sit nobis agendum.

ΟΦΕΙΛΟΜΕΝ, ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἠγαπημένα, τῆς κυριακῆς ἀγρῆς ἐπιτήδειοι εἶναι ἐργάται. καὶ ἐὰν ἐν αὐτῷ ἀκανθώδη τινὰ ἢ φθοροποιὰ ἀναδιδόμενα καταινοήσωμεν, ἐπιμελῶς ἐπειχθῶμεν ἐκριζῶσαι αὐτά. ἐπεὶ γὰρ ὁ Φώτιος, ἔτι κοσμικὸς ὤν, ἐνεκυμόνησε φθόνον κατὰ τῆς συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ἰγνατίου, καὶ πρὸς τιμὴν τῆς προεδρίας κορυφῆς, οὐ κατὰ βαθμὸν καὶ κατὰ μικρὸν, ἀλλ' ἀτάκτως ἐπεπήδησε, καὶ τῆς κοινωνίας ἑαυτὸν τοῦ οἰκείου προέδρου ἠλλοτρίωσε, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ἀπὸ πάσης τῆς οἰκουμενικῆς ἐκκλησίας τῆς τῷ αὐτῷ πατριάρχῃ κοινωνούσης ἑαυτὸν ἔδειξε παντελῶς ξένον, ὡς σχισματικὸν, ἐξ ὑδεμιᾶς αἰτίας ἀποχίσας ἀπὸ τοῦ οἰκείου πατριάρχου· ὑπερορίας τε καὶ διαφόρους τιμωρίας, ἀλλὰ μὴν θανάτους εἰς τοὺς ἱερεῖς Χριστοῦ, καὶ τοὺς λοιποὺς πιστοὺς εἰς τοσοῦτον ἐργασάμενος, ὡς καὶ τὸν Διοκλητιανὸν ὑπερακοντίσαι. διὸ ὁ πρὸ ἡμῶν ἁγιώτατος πάπας Νικόλαος καὶ δι' ἀποκρισιαρίων καὶ διὰ γραμμάτων παρήνεσεν. ἔπειτα θεωρῶν, ὡς οὐδὲν ὠφέλησεν ἡ παραίνεσις, ἀπωσάμενος τοῦτον ἀφώρισε, καὶ ἀναθεματίσας, τῆς ἐκκλησίας ἠλλοτρίωσεν, ἧς ἐπέβη λῃστρικῶς. τοῦτο χαίρων Φώτιος οὐ μόνον οὐκ ἦλθεν εἰς μετάνοιαν, ἀλλὰ καὶ συνήθροισε συναγωγὰς πονηρευομένων· καὶ τούτων προκαθεσθεὶς, πρῶτον μὲν ὡς ὠμὸς παροξυσμὸς τὸν ἴδιον πατέρα Ἰγνάτιον ἐξέωσεν. εἶτα ἔθηκε εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ διῆλθεν ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ τῆς θείας διατάξεως τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας ἄτοπα συσκευάσας πολλά. ἀλλὰ καὶ τὸν βίον τοῦ μακαρίου πάπα Νικολάου διαβαλεῖν οὐκ ὤκνησε. τί γὰρ χρὴ λέγειν ὅσα καὶ περὶ ἡμῶν συνεφόρησε, πλασμάτων ψευδηγορίας σωρεύσας, καὶ κατὰ τοῦ ἁγίου πάπα ἐκείνου τοῦ κατὰ τὸν ἥλιον λάμψαντος ἐν τῷ σκοτεινῷ βίῳ τούτῳ, καὶ μὴ τοῖς κοσμικοῖς ἄρχουσι, τῷ Μιχαὴλ δηλονότι τῷ βασιλεῖ καὶ Βάρδα τῷ Καίσαρι ὑπαντήσαντος παρανομοῦσι. πίνων ἀγαπητοὶ διασκέψασθε, τί ὑπὲρ τῆς τοιαύτης τόλμης παρανομίας ἡμᾶς χρὴ διαπράξασθαι.

Responsio synodi ad papam.

Quoniam cor tuum sancti Spiritus gratia illustratum cernimus, meritas Deo gratias per-

Ἀπολογία τῆς συνόδου πρὸς τὸν πάπαν.

Ἐπεὶ τὴν καρδίαν σου ὁρῶμεν πεφωτισμένην τῇ χάριτι τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ, ὅτι

ANNO CHRISTI 869.

ACTIO VII. CON. VIII. GENER.

ὅτι τῆς πατρικῶν διατάξεων σπουδαῖος ὀπαδὸς, καὶ τῆς τῦ θρόνυ πρωτομείων ἀκριβὴς φύλαξ ὑπάρχεις. ὁ Φώτιος οὖν ὁ ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς καὶ βηλατικῆς τῶν δημοσίων πραγμάτων ὑπηρεσίας ὢν, καὶ ἀθρόον εἰς τιμὴν τῆς ἐκκλησίας ἀναβιβασθεὶς τάξιν καθάπερ λῃστὴς, καὶ πολλὰ δεινὰ τῇ ἐκκλησίᾳ πάσῃ καὶ τῷ ταύτης προέδρῳ διαπραξάμενος, ἀπόβλητος καὶ ἀναθεματισμένος ἐστίν.

Solvimus, quando majorum instituta studiose complecteris, & apostolici throni principatum acriter tueris. Photius ergo a rebus forensibus & curialibus functionibus repente velut latro in ecclesiasticum intrusus ordinem, multa in totam ecclesiam & hujus ausus præsidem, depositus est atque anathematizatus.

Ἀναφθήτω οὖν ὡς πῦρ ὁ ζῆλός σου, μακαριώτατε πάπα, καὶ περίζωσαι ὥσπερ ἀνὴρ τὴν ὀσφύν σου, καὶ τιμὴν ὕβριν τῆς Ἀποστολικῆς καθέδρας ὡς δίκαιος κριτὴς ἐκδίκησον, καὶ τὸ συνέδριον μετὰ τῆς πρακτικῶν αὐτῦ, τὸ πάλαι ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τῆς αἰδεσιμωτάτης καὶ Ἀποστολικῆς καθέδρας, καὶ κατὰ τῆς ἀληθείας ὑπὸ Μιχαὴλ τῦ βασιλέως τυραννικῶς συναθροισθὲν, οὕτω τῇ τῆς ἀποφάσεως δρεπάνῃ ἔκκοψον, ὡς μηδεμίαν αὐτῦ μνήμην εἶναι, ἀλλὰ πρὸς κατάκρισιν τῆς αὐτῦ αἱρετικῆς τῇ ἐν Ἀριμήνῳ συνόδῳ, ἢ τῇ ἐν Ἐφέσῳ ληστικῇ συμπαραβληθῆναι· οἱ δέ γε παρδρεθέντες ἢ ὑπογράψαντες, ἢ τὶ τοιῦτο συγγράμματι διεκδικῆσαι τιμῆς ἐνοχαῖς τῦ ἀναθέματος συνεχέσθωσαν, ἕως ἂν οἰκείᾳ φωνῇ καὶ ὑπογραφῇ τὸ γνόμενον ἀναθεματίσωσι, μηδὲ ἐν τῇ τῆς λαϊκῶν κοινωνίᾳ παρὰ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ παραδεχόμενοι.

Accendatur igitur, beatissime papa, velut ignis zelus tuus, & accinge veluti vir lumbos tuos, atque hanc apostolico throno irrogatam justus judex contumeliam vindica, & conciliabulum una cum actis suis nuper Constantinopoli contra sacrosanctam sedem apostolicam & ipsam veritatem a Michaele imperatore vi tyrannica coactum, ita falce tuæ sententiæ præcide, ut memoria ejus extet nulla; nisi ut ad turpitudinis ejus condemnationem, vel Ariminensi, vel Ephesinæ illi latrocinantium synodo comparetur. Qui autem vel interfuisse, vel subscripsisse, vel defendere hujusmodi scripta reperti fuerint, anathematis vinculo teneantur, quoad viva voce & subscriptione acta illius concilii damnarint: alioqui ne in laicorum quidem numero ab ecclesia catholica habeantur.

Διαλαλιὰ δευτέρα τῦ αὐτῦ πάπα.

Alterum colloquium.

Ὅπερ ἡ ἀγάπη ὑμῶν διηγόρευσε, πάνυ ἀρέσκει. ἀλλ' ἐπεὶ ἡ βίβλος, ἐν ᾗ αἰσχρηγίαι τῦ συνεδρίυ ἐγράφησαν, ἣν ἡμῖν διὰ τῆς ἀποκρισιαρίων αὐτῦ ὁ συνεπίσκοπος ἡμῶν Ἰγνάτιος καὶ ὁ εὐσεβέστατος αὐτοκράτωρ Βασίλειος κατέπεμψαν, ἔτι παρ' ἡμῖν ἐστι, σκεπτέον ἐστὶ, τί ἐπὶ ταύτῃ σκεπτόμεθα. ἐγὼ μὲν οὖν φημι, ἵνα μὴ καὶ ἕτεροι διὰ ταύτης ἀποκλαπῶσι καὶ διαφθαρῶσι τὰ ἤθη· ἐπεὶ ὅδε τῆς αἱρετικῶν καὶ σχισματικῶν πλασμάτων ἡ βίβλος αὕτη διίσταται· ὅλη γὰρ ψευσμάτων καὶ διαστρόφων δογμάτων γέμει· ταύτῃ χρὴ αἰωνίῳ ἀναθέματι καθυποβληθῆναι, καὶ ἐνώπιον τῦ συνεδρίυ πάντος καὶ τῆς Γραικῶν ἀποκρισιαρίων πυρὶ παραδοθῆναι.

C Quod vestra caritas censuit, placet vehementer. Sed quoniam liber, in quo nefaria conciliabuli acta perscripta sunt, quem nobis per legatos suos episcopus noster Ignatius & religiosissimus imperator Basilius transmiserunt, adhuc apud nos est, videndum est, quid de eo sit agendum. Atque ego quidem censeo, quandoquidem hic liber nihil ab hæreticorum & schismaticorum commentis differt, ne per hunc ceteri fallantur, moresque eorum corrumpantur; qui quantus quantus est, ex mendaciis & perversis dogmatis est consutus; illum æternis anathematis execrationibus devo-D vendum, & inspectante universo concilio, Græcorumque legatis, igni tradendum.

Ἀπολογία δευτέρα.

Altera responsio.

Ἡ εὐσεβὴς διάσκεψις τῦ Ἀρχιερέως ἡμῶν καὶ προέδρυ τῆς οἰκυμενικῆς καθέδρας πᾶσιν ἀρέσκει· ἅπαντες οὕτω λέγομεν· πάντες τὸ αὐτὸ ὅλῃ καρδίᾳ παρακαλοῦμεν καὶ σπουδάζομεν.

Pium pontificis nostri & universalis ecclesiæ præsidis consilium placet omnibus: idem omnes dicimus: idem omnes toto pectore ut fiat rogamus & comprobamus.

Διαλαλιὰ τρίτη τῦ αὐτῦ πάπα.

Tertium colloquium ejusdem papæ.

Ἀνύποιστός ἐστιν ἡ τόλμα αὕτη, ἠγαπημένοι μοι ἀδελφοὶ, καὶ ταύτῃ τὰ ὦτα τῆς καρδίας μυ ὑπενεγκεῖν οὐ δύναται· οὐδέποτε τὸν τῆς Ρωμαίων Ἀρχιερέα ὑπὸ τῆς λοιπῶν ἐκκλησιῶν ἀνέγνωμεν κεκρινόμενον, ἀλλὰ πάντας ὑπ' ἐκείνου κεκριμένους οἴδαμεν. καὶ γὰρ εἰ καὶ τῷ Ονωρίῳ ὑπὸ τῆς ἀνατολικῶν μετὰ θάνατον ἀνάθεμα ἐρρέθη, ὅμως γνωστόν ἐστιν, ὅτι ἐπὶ αἱρέσει κατηγορήθη, δι' ἣν καὶ μόνον ἔξεστι τοὺς ὑποδεεστέρους τῆς μειζόνων κατεξανίστασθαι. ἀλλὰ κἀκεῖ ὅτε πατριαρχῶν, ὅτε ἑτέρων τις προέδρων ἐξενεγκεῖν ἠδυνήθη ἀπόφασιν, εἰ

E Intolerabilis est hæc audacia, dilecti fratres, adeoque aures cordis mei eam ferre nullo modo possunt. Inauditum hactenus est, Romanum pontificem a ceteris ecclesiis esse judicatum; sed alios omnes ab illo judicari scimus. Nam quamvis Honorius post mortem ab orientis episcopis anathemate sit affectus, manifestum tamen est, illum de hæresi fuisse accusatum, qua sola in causa licet inferioribus in superiores insurgere. Quamvis & ibi nec patriarcharum quisquam, nec aliorum ullus antistitum sententiam pronuntiare potuerit, nisi ejusdem primariæ sedis accedente ad eam rem

auctoritate. Præterea meminimus, regi Theodorico, cum Symmachum papam, evocatis ex diversis regionibus & regno Siciliæ episcopis, Romamque ire jussis, reum in judicium vellet adducere, diceretque a papa Symmacho multa mala esse perpetrata, quæ episcoporum judicio committeret, ab episcopis esse responsum, a papa synodum esse cogendam: quod non ignorarent, primam ejus cathedram apostoli Petri honoratam esse fastigio, quod apostolica Romana ecclesia minorum judicio subjecta non sit. Ita igitur novimus universi, ecclesiam Romanam aliorum esse judicem, ab aliis autem non judicari.

ACTIO VII. CON. VIII. GENER.

ANNO CHRISTI 869.

Huic declarationi omnes subscripserunt. Ergo si Photius hæc non legit, quod scripta forte Græce non sit nactus; at debuit vel Joannis Antiocheni patriarchæ meminisse, qui propterea damnatus est, quod Cyrillum Alexandriæ patriarcham damnarit. Inde enim dicta synodus œcumenica ad Cælestinum magnæ sedis nostræ pontificem hæc scripsit: Jure igitur sapientia tua ob ea facta indignabitur. Nam si permittatur, ut majores cathedræ pro cujusque voluntate aliorum contumeliis subjiciantur, ad extremam rerum omnium confusionem ecclesiæ status devolvetur. Neque enim fas est, ut qui auctoritatem non acceperunt, contra leges & sanctiones sententiam pronuntient. Quæ cum ita se habeant, majorum exempla quærantur, secundumque illa in temerarios sententia pronuntietur.

Supplicatio synodi ad Hadrianum papam.

Qui hanc temeritatem non ultima damnatione dignam censet, neque evangelium, neque apostolum novit. Etenim Dominus dicit: *Non est discipulus super magistrum.* & apostolus: *Omnia secundum ordinem fiant.* Quam projectæ sunt ergo audaciæ, qui contra apostolicam ecclesiam, magistram & præsidem reliquarum, rictus pandunt, omnisque generis convicia ructant? An ex sententia Pauli hæc ordine fiunt, quando secundi in primos exurgunt? Unusquisque nostrum quem ordinem sortitus sit intelligat. Hac sanctione tertia synodus œcumenica Joannem patriarcham Antiochenum damnavit, quod contra digniorem sedem Alexandrinæ ecclesiæ, prima cathedra non approbante, sententiam ferre sit ausus. Quarta autem synodus œcumenica ea de causa Dioscorum ejecit, censuitque ut ne unquam throno suo restitueretur, quod & ipse primæ sedis privilegia, canoni supra memorato contraria ausus, oppugnarit: quippe qui cum esset ultimus, primo tamen reluctaretur, atque in papam Leonem Magnum præfractam ac temerariam damnationis sententiam pronuntiaret, cum nulla esset illi potestas synodi cogendæ, ut in eodem concilio apostolici vicarii contestantur. Ad horum igitur exempla quicumque in illo impio conciliabulo contra sedem apostolicam vel os aperire, vel manum protendere ausi sunt, justam ultionem non effugient. Enimvero beatissime papa, pro his te omnes

Matth. 10. 1. Cor. 14.

Ταύτῃ τῇ ἐκθέσει πάντες ὑπέγραψαν. ἐὰν οὖν ὅτος ὁ Φώτιος οὐκ ἀνέγνω τοῦτο, ὡς μὴ τυχὸν γραικιστὶ γεγραμμένα, κἂν Ἰωάννης τῆς Ἀντιοχέων ἐπισκοπῆς ἔδει μνησθῆναι. διὰ τοῦτο γὰρ ἐκεῖνος κατεκρίθη, ὅτι Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας κατέκρινεν. ἐντεῦθεν γὰρ ἡ προρρηθεῖσα οἰκουμενικὴ σύνοδος πρὸς Καιλεστῖνον τὸν τῆς μεγάλης ἡμῶν καθέδρας ἱεράρχην ἔγραψε τοῦτο· ἀγανακτήσει τοιγαροῦν ἡ σὴ ἀλάβεια ἁρμοζόντως ὑπὲρ τῶν γεγονότων. ἐὰν γὰρ δοθῇ τὸ τοὺς μείζονας καθέδρας ὑπὸ τῶν βουλομένων ἔτερον ὑποβάλλεσθαι, πορίσονται πρὸς ἐλάττωσιν σύγχυσιν τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα. ὧδε γὰρ ἔξεστι τοῖς μὴ ἔχουσιν ἐξουσίαν ἐναντίως τοῖς νόμοις καὶ τοῖς κανόσιν ἀπόφασιν ἐκφέρειν. τούτων οὕτως ἐχόντων, τὰ τῶν μειζόνων ἐζητεῖσθωσαν ὑποδείγματα, καὶ κατὰ ταῦτα εἰς τὰς ἀποτόμους ἡ ἀπόφασις ἐξενεχθήτω.

Ἱκετηρία τῆς συνόδου πρὸς τὸν πάπαν Ἀδριανόν.

Ταύτῃ τῇ ἀποτομίαν ὁ μὴ ἐχέτω καρδίαν ἀξίαν εἶναι λογιζόμενος, ὅτε εὐαγγέλιον, ὅτε Ἀποστόλου ἤκουσεν. λέγει γὰρ ὁ Κύριος· οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον. καὶ ὁ Ἀπόστολος· πάντα κατὰ τάξιν γινέσθω. πῶς οὖν πλημμελεῖται ὅτι γεγόνασιν, ὡς κατὰ τῆς Ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ἤ τις ἐστὶ τῶν λοιπῶν θρόνων μείζων καὶ διδάσκαλος, θαρροῦσι σῶμα ὕβρεως ἐρεύγεσθαι πᾶσαν; πῶς κατὰ τάξιν ταῦτα γέγονε, κατὰ Παῦλον, ὁπότε κατὰ τὸ πρῶτον ὁ δεύτερος ἀποφαίνεται; ἕκαστος ἡμῶν εἰς ἔλαχε τάξιν, γινωσκέτω. τούτῳ τῷ κανόνι ἡ ἁγία τρίτη καταικολουθήσασα σύνοδος, τὸν Ἀντιοχέα κατέκρινεν Ἰωάννην, διότι κατὰ τὸ μείζονος θρόνου τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας, τῆς πρώτης μὴ συναινέσης καθέδρας, ἐτόλμησεν ἐξενεγκεῖν ἀπόφασιν. ἡ δὲ τετάρτη οἰκουμενικὴ σύνοδος διὰ τοῦτο Διόσκορον τὸν Ἀλεξανδρείας ἀπεβάλετο, καὶ κατέκρινε τῷ μηδόλως ἀποκατάσασιν ἔχειν. ἐτόλμησε γὰρ καὶ αὐτὸς κατὰ τῆς πρώτης καθέδρας παρανομίων, ἐναντία τῷ μνημονευθέντι κανόνι πράττων, ἐν τῷ εἶναι ἔσχατος, τῷ πρωτεύοντι ἐναντιοῦσθαι, καὶ τὸν μέγαν πάπαν Λέοντα ἀποτόμως κρῖναι· καί τοι μηδὲ πρόσωπον πρὸς τὸ συνόδου συγκαλέσασθαι ἔχων, ὡς οἱ τῆς Ἀποστολικῆς θρόνου τοποτηρηταὶ ἐν τῇ αὐτῇ συνόδῳ ἐμαρτύροντο. κατὰ ταῦτα τοίνυν τὰ ὑποδείγματα, οἱ εἴτε τὸ στόμα ἀνοῖξαι, ἢ χεῖρας ἐκτεῖναι ἐν τῇ ἀθεμίτῳ ἐκείνῃ συνεδρίᾳ

κατὰ

ANNO CHRISTI 869.

κατὰ τῆς Αποστολικῆς καθέδρας τολμήσαντες, οὐκ ἐκφεύξονται τὴν ἀξίαν ἐκδίκησιν. πλὴν μακαριώτε πάπα, πάντες ὑπὲρ τούτων παρακαλοῦμεν· βοήθησον τοῖς ταλαιπώροις, ἀνόρθωσον τοὺς κατερραγμένους, καὶ τοῖς ἐπιστρέφουσιν ἐπίδος συγχώρησιν· ὡς ἂν τοῦ τῆς πλάνης ἀρχηγοῦ Φωτίου ἐκκοπέντος, οἱ λοιποὶ τῆς Αποστολικῆς καθέδρας περὶ αὐτοὺς ἀνεῳγμένα ἐννοήσωσι τὰ τῆς εὐσεβείας σπλάγχνα, ἐὰν πρὸς τὴν τῆς πληροφορίας μετάνοιαν δράμωσι, καὶ πάντα τὰ ὑπ' αὐτῶν κακῶς πραχθέντα ἐγγράφως ἀθετήσωσιν. εἰ γὰρ καὶ Ιωάννης ὁ τῆς Αντιοχέων πρόεδρος ὁμοίως τῷ Διοσκόρῳ χείλη κατὰ τῆς τῶν μειζόνων προέδρων καθέδρας ἐκίνησε, καὶ διὰ τοῦτο ἀμφότεροι τὴν ἀπόφασιν τῆς κατακρίσεως ἔλαβον, ὅμως τοῦ ἑνὸς αὐτῶν φιλανθρώπως ἀποδεχθέντος, ὁ ἕτερος τὴν καταδίκην ἣν ἀπεδέξατο, οὐ διέφυγεν· ὅτι ἐκεῖνος μὲν ὁλοκλήρως ἀνένηψεν, οὗτος δὲ οὐχ ὑγιῶς συνενόησεν. ἐπεὶ δὲ ἐν ταῖς καθημεριναῖς τῶν ἐκκλησιῶν πραγματείαις σχολάζοντες, συνελθεῖν οὐ δυνάμεθα, ὅπερ σοι θεόθεν ἐμπνευσθῇ περὶ τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας, οὕτω συνεψόμεθα πάντες.

A rogamus: opitulare miseris, erige lapsos, resipiscentibus ignosce; ut Photio erroris duce præciso, ceteri apostolicæ sedis aperta erga se pietatis viscera sentiant, si ad veram & sinceram pœnitentiam confugerint, omniaque perperam a se facta scripto damnarint. Etenim quamvis Joannes Antiochenus patriarcha item ut Dioscorus in majorum ecclesiarum præsidem cathedram linguam exeruerit, eoque nomine ambo damnationis sententiam subierint; tamen altero illorum perhumaniter recepto, alter irrogatam sibi damnationis sententiam non evitavit: quod Joannes quidem ex animo resipuerit, Dioscorus vero insane desipuerit. Quia rerum ecclesiasticarum quotidiana B administratione & negotiis occupati convenire non possumus, quidquid tibi de ecclesia Constantinopolitana Deus suggesserit, omnes approbabimus.

ACTIO VII. CON. VIII. GENER.

Τούτων τῇ ἱκετηρίᾳ εἴξας Αδριανὸς ὁ πάπας, τὰ ἑξῆς διηγόρευσε κεφάλαια.

Horum supplicationi cedens Hadrianus papa, hæc deinceps capita pronuntiavit.

C

ΚΕΦΑΛ. α'.

ΤΟ συνέδριον τῆς ματαιότητος, τὸ ὑπὸ Φωτίου καὶ τοῦ συνασπιστοῦ αὐτοῦ Μιχαὴλ τοῦ βασιλέως πάλαι ἐν Κωνσταντινουπόλει τυραννικῶς κατὰ τῆς αἰδεσίμου Ρωμαίων ἐκκλησίας, καὶ τῶν ταύτης προνομίων συναθροισθέν, ὡς τῆς ἀληθείας ἐχθρὸν καὶ πάσης ψευδηγορίας ἀνάμεστον, τῷ Εφεσίῳ λῃστρικῷ παραβάλλομεν· καὶ τὰς αὐτοῦ μιαρὰς πράξεις, ἐν οἷς ἂν ὦσι, παντάπασιν ἀφανισθῆναι ὁρίζομεν, καὶ παρανάλωμα πυρὸς γενέσθαι, καὶ ἀναθεματισθῆναι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ περὶ τῶν λοιπῶν συγγραμμάτων ὁρίζομεν, τῶν κατὰ τῆς αὐτῆς καθέδρας καιροῖς συγγεγραμμένων παρὰ τῶν αὐτῶν ἀρχηγῶν. D

CAPUT I.

VAnitatis conciliabulum a Photio & ejus fautore Michaele imperatore per vim & tyrannidem contra venerandam Romanam ecclesiam, & ejus auctoritatem nuper Constantinopoli coactum, uti veritatis inimicum & omni falsitate refertum, Ephesino illi latrocinio comparamus; impiaque acta illius, ubicumque habeantur, penitus abolenda decernimus, ignique pabulum & diris execrationibus devovemus. Idemque de ceteris eorumdem auctorum contra eamdem sedem (apostolicam) quocumque tempore scriptis judicium esto.

β'.

Τὰ ὅμοια δὲ καὶ περὶ τῶν κατὰ Ιγνατίου τοῦ συλλειτουργοῦ ἡμῶν παρὰ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως Μιχαὴλ καὶ Φωτίου γεγραμμένων καὶ πεπραγμένων διορίζομεν. τοὺς γὰρ ταῦτα πράξαντας ὡς πατροκτόνους βδελυσσόμεθα.

II.

Idem de illis quæ contra Ignatium nostrum comministrum ab eodem imperatore, & Photio scripta actaque sunt, decernimus. Hos enim qui talia patrarunt, veluti parricidas execramur.

γ'.

Φώτιον τὸν ὑπὸ τοῦ προκατόχου ἡμῶν, καὶ ὑφ' ἡμῶν ὑπὲρ τῶν προκειμένων ἐγκλημάτων κατακριθέντα καὶ ἀναθεματισθέντα, εἶτα τὰς προτέρας ἀνομίας ὑπερβάντα, καὶ κατὰ τῶν αἰδεσίμων τοῦ Αποστολικοῦ θρόνου προνομίων εἰσφρήσαντα, καὶ ἐφευρέσεις ψευσμάτων καὶ διεστραμμένων δογμάτων διαπραξάμενον, καὶ κατὰ τοῦ πρὸ ἡμῶν ἁγιωτάτου πάπα καὶ καθ' ἡμῶν ὑλακτῆσαι τολμήσαντα, καὶ αὖθις κατακρίνομεν, καὶ ὑπὲρ τούτων ἰδικῶς ἀναθεματίζομεν. πλὴν ἐὰν ζώσῃ φωνῇ καὶ οἰκείᾳ γραφῇ πρὸς πάντα τὰ ὑφ' ἡμῶν τε καὶ τοῦ προκατόχου ἡμῶν ὁρισθέντα ὑποταγῆναι ἐπαγγέλληται, καὶ τὰ τοῦ προλεχθέντος συνεδρίου πρακτικὰ ἀθετήσῃ, τῆς τοῦ λαϊκοῦ κοινωνίας τὴν χάριν αὐτῷ οὐκ ἀποκωλύσομεν.

III.

Photium ab antecessore nostro, nobisque de criminibus propositis damnatum & anathematizatum, posteaque priora scelera novis superantem, & contra venerandam summamque apostolicæ sedis auctoritatem sese ingerentem, E novaque mendaciorum & pravorum dogmatum figmenta concinnantem, atque adversus antecessorem nostrum sanctissimum papam, & contra nos ipsos latrare ausum, & rursum damnamus, & hac de causa speciatim anathemate percellimus. Verumtamen si viva voce, suoque scripto & manu promittat se omnia a nobis & antecessore nostro decreta subiturum, dictique conciliabuli acta damnaturum, a laicorum gratia & communione non excludemus.

δ'.

Περὶ δὲ τῶν τῷ τοιούτῳ ἀσεβεῖ συναθροίσματι

IV.

Illi vero qui huic tam impio conciliabulo vel

vel assenserunt, vel subscripserunt, si decretis
ACTIO VII. CON. VIII. GENER.
antecessoris nostri sanctissimi papæ Nicolai obtemperaverint, & ad sanctissimi Ignatii communionem redierint, & conciliabuli commenta flammis inventa tradiderint, ecclesiastica communione non privabuntur: alias, nec ad illam quidem admittentur. Filium autem nostrum imperatorem Basilium, clementissimum & orthodoxissimum, quoniam illius nomen in dicti impietatis conciliabuli actis falso inscriptum cognovimus, alienum prorsus ab omni suspicione mala declaramus, atque in albo piorum Augustorum, si ad finem usque perseverarit, reponimus.

ANNO CHRISTI 869.

A

B

V.

Si quis igitur post hanc declarationem & sententiam, dicta hæc execrandi conciliabuli monumenta actorum vel absconderit, vel propugnarit, & non potius palam fecerit, atque in rogum conjecerit, eodem modo anathemati subjectus, a Christi societate ejicietur. Si clericus tamen fuerit iste, gradu suo dejicietur. Hæc autem omnia non solum de Constantinopolitanis, sed etiam de Alexandrinis, & Antiochenis, atque Hierosolymitanis, & de omnibus denique Christianis apostolica sanctione decernimus.

Subscriptiones.

Hadrianus episcopus sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ his sententiis a nobis promulgatis manu propria subscripsi.

Et deinceps Romanæ ecclesiæ episcopi XXIX. sacerdotes ejusdem ecclesiæ novem, diaconi quinque pari modo subscripserunt. Post hæc ad Photium & Photianos a legatis in hæc verba commonitorium recitatum est.

Jam, dilecti fratres & consacerdotes, in D
proxima hujus magnæ & sanctæ synodi actione declaratum est, quo pacto Photius, qui a foro & curia profectus, ecclesiam Constantinopolitanam per vim invasit, admonitus sit, uti se submitteret, verboque & scripto delicta sua fateretur, scriptaque impia & acta bis contra sanctum patriarcham Ignatium detestaretur; promitteretque se nihil in posterum contra illum moliturum moturumve, sed hunc pro germano antistite magna cum veneratione recepturum; apostolicæ vero sedis decreta, aut de se, aut Ignatio prolata, amplexurum. Et quia nunc cernimus, illum omnia contumaciter respuere; non ferendum esset, si judicium a Nicolao sanctissimo papa Romano, E
indictione undecima in illum prolatum, & nunc ab Hadriano successore illius, cujus nos in hoc sancto concilio, imperio sacrorum Augustorum Basilii & Constantini in hac imperatoria urbe coacto, famuli & legati sumus, denuo pronuntiatum silentio opprimeremus. Quapropter anathematis sententiam in Photium denuo promulgandam dicimus.

ἐ.

Εἴ τις τοίνυν μὴ τὴν διάγνωσιν ταύτην τὰ προειρημένα ὑπομνήματα τῆς πρακτικῶν τῆς αὐτῆς βδελυρᾶς συνεδρίας ἢ ἀποκρύψει, ἢ διεκδικήσει, καὶ μὴ μᾶλλον φανερώσει, καὶ πυρὶ παραδώσει, ἐπὶ τοσοῦτον τῷ ἀναθέματι συνεχόμενος, τῆς τῆς Χριστοῦ κοινωνίας ξηρανθήσεται. εἰ μήτε κληρικός ἐστιν οὗτος, τῆς οἰκείας βαθμῆς ἐκπεσεῖται. ταῦτα δὲ πάντα οὐ μόνον περὶ τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς Ἀλεξανδρέων, καὶ Ἀντιοχέων, καὶ Ἱεροσολυμιτῶν, καὶ περὶ πάντων ἁπλῶς τῆς πιστῶν δι' Ἀποστολικῶν ἐκθέσεων θεσπίζομεν.

C

Αἱ ὑπογραφαί.

Ἀδριανὸς ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας ταύταις ταῖς ἀποφάσεσι ταῖς παρ' ἡμῶν ἐκτεθείσαις χειρὶ οἰκείᾳ ὑπέγραψα.

Καὶ ἐξῆς τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοποι κθ'. ὑπέγραψαν. ὁμοίως καὶ ἱερεῖς τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας θ'. ὁμοίως ὑπέγραψαν καὶ διάκονοι πέντε. καὶ μὴ ταῦτα ἀνεγνώσθη παραινετικὸν πρὸς Φώτιον καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ, ἀπὸ φωνῆς τῆς τοποτηρητῆς, ἔχον ὅτως.

Ἤδη πεφανέρωται, ὦ ἠγαπημένοι ἀδελφοὶ καὶ συνεργεῖς, ἐν τῇ προλαβούσῃ πράξει ταύτης τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου πῶς παρῆλθε ὁ Φώτιος ὁ ἀγοραῖος καὶ βωλάτικος, καὶ ἐπιβήτωρ τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας, τὸ ὑποκλιθῆναι, καὶ λόγῳ καὶ γραφῇ ἐξαγγεῖλαι τὰ ἁμαρτήματα αὐτοῦ, καὶ ἀναθεματίσαι τὰ παρανόμως γραφέντα καὶ πραχθέντα ὑπ' αὐτοῦ δίς κατὰ Ἰγνατίου τοῦ πατριάρχου αὐτοῦ, καὶ ὁμολογῆσαι μηδεμίαν μηχανὴν ἢ συγχώνησιν ἔτι ποιῆσαι, ἀλλὰ τοῦτον ὡς ἀληθῆ Ἀρχιερέα αὐτοῦ μὴ μεγάλης αἰδοῦς ἀποδέξασθαι· τῆς τε Ἀποστολικῆς καθέδρας τὰς ἐκθέσεις τὰς περὶ αὐτοῦ, ἢ περὶ Ἰγνατίου τοῦ πατριάρχου ἐξενεχθείσας τιμίως προσπτύξασθαι. καὶ ἐπεὶ ἐν τύποις πᾶσιν ὁρῶμεν αὐτὸν μὴ ὑπείκοντα, οὐκ ἀνεκτὸν εἶναι παρασιωπῆσαι τὴν ἀπόφασιν τὴν παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ρώμης Νικολάου ἀπὸ IN. ιά. κατ' αὐτοῦ ἐξενεχθεῖσαν, καὶ νῦν αὖθις ἐκφωνηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ὁσιοτάτου αὐτοῦ Ἀδριανοῦ, ὃ ὑμεῖς νῦν ἐσμὲν οἰκείαι καὶ τοποτηρηταὶ παρὰ ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, τῇ συγκροτηθείσῃ κελεύσει τῆς ἁγίων βασιλέων Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει. ὅθεν τοῦτο ἂν ἐξενεχθῆναι καὶ πάλιν τὴν ἀναθέματος ἀπόφασιν κατὰ Φωτίου λέγομεν.

Μετὰ

ANNO CHRISTI 869.

Μετὰ τοῦτο ἀνεγνώσθη προσφωνηματικὸν Ἰγνατίου τοῦ πατριάρχου πρὸς τὴν σύνοδον, ἔχον ὅπως.

Ἀδελφοὶ ἅγιοι καὶ τέκνα ἠγαπημένα, παρακαλῶ ὑμᾶς ἐγὼ ὁ μέτριος ὑμῶν Ἀρχιερεύς, νῦν συνοῆσαι τὸ γραφικὸν τὸ φάσκον· ἐμβλέψατε εἰς τὰς ἀρχαίας γραφὰς, καὶ ἴδετε, τίς ἐπίστευσε τῷ Κυρίῳ, καὶ κατῃσχύνθη. οἶμαι γὰρ μηδαμῶς ἀγνοεῖν ὑμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ πᾶσαν τὴν τετραπέρατον οἰκουμένην, τὰ εἰς ἐμὲ πραχθέντα παρὰ βασιλέως ἀπιθάνου καὶ ὄντως νεωτέρου, καὶ τοῦ παραδυναστεύοντος αὐτῷ Βάρδα καὶ τοῦ τότε δηθὲν Ἀρχιερέως, ὡς ἐξ ἄλλης Καϊάφα καὶ Ἄννα, ὃς διὰ τῆς θυρίδος εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων· καὶ διὰ τοῦτο καθεῖλεν αὐτὸν ὁ Θεὸς, ὃς καὶ ἐξήγειρεν ἕτερον βασιλέα θεοφιλέστατον καὶ ὀρθοδοξότατον. ὅπερ ὁ βασιλεὺς τὸν μὲν Φώτιον καθεῖλεν, ὃν ἡ τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησία τὸν ἀσωμοείδητον καὶ ἀκατάστατον προσαγορεύει τιβελλάριον· τὴν δὲ ταπείνωσιν ἡμῶν πολλὰ δεινὰ παθοῦσαν ἀνεκαλέσατο εἰς τὸν ἴδιον θρόνον. τοῦτο δὲ πεποίηκε τοῖς ὅροις ἐξακολουθήσας τοῦ μακαριωτάτου πάπα Νικολάου, ὃς ἐκεῖνος συνοδικῶς ἐξεφώνησε, καὶ δι' ἐπιστολῶν ἐνταῦθα ἀπέστειλεν. ἐπεὶ δὲ κατὰ τοῦτο πολλὴν ἔχε φροντίδα συναγαγεῖν τοποτηρητὰς ἐκ τῶν ἄλλων πατριαρχικῶν θρόνων, καὶ σύνοδον συνήσασθαι οἰκουμενικὴν, εἰς πέρας ἤγαγε τοῦτο. καὶ νῦν ὁρῶντες τούτους παρόντας καὶ προκαθεζομένους τῆς ἁγίας ταύτης συνόδου, σοφίας πάσης πεπληρωμένους καὶ θείας χάριτος, δοξάσατε τὸν ἀγαθὸν καὶ φιλάνθρωπον Θεὸν, τὸν κατευθύναντα τὸν δεσπότην ἡμῶν βασιλέα πρὸς τὴν τῶν τοιούτων ἀγαθῶν ἐκπλήρωσιν. καὶ μηδεὶς αὐτῷ παρεχέτω κόπους, λέγων· ἐγὼ εἰμὶ Παύλου, ἐγὼ Ἀπολλώ, ἐγὼ Κηφᾶ· ἀλλὰ δεῦτε ὁμοῦ πάντες σπουδῇ, μεθ' ἡμῶν, καὶ ὡς ἑνὸς ὄντες ποιμένος, καὶ μιᾶς ποίμνης, τὸν ἕνα Θεὸν ὑμνήσωμεν καὶ μεγαλύνωμεν.

Φωτίῳ τῷ βεβήλῳ καὶ ἐπιβήτορι ἀνάθεμα.
Φωτίῳ τῷ κοσμικῷ καὶ ἀγοραίῳ ἀνάθεμα.
Φωτίῳ τῷ νεοφύτῳ καὶ τυράννῳ ἀνάθεμα.
Φωτίῳ τῷ σχισματικῷ καὶ κατακεκριμένῳ ἀνάθεμα.
Φωτίῳ τῷ τέκτονι τῶν ψευσμάτων ἀνάθεμα.
Φωτίῳ τῷ μοιχῷ καὶ πατροκτόνῳ ἀνάθεμα.
Τῷ νέῳ Διοσκόρῳ ἀνάθεμα.
Τῷ νέῳ Ἰούδᾳ ἀνάθεμα.

Πᾶσι τοῖς ὀπαδοῖς αὐτοῦ καὶ ὑπασπισταῖς, καὶ Γρηγορίῳ τῷ ποτὲ ἀρχιεπισκόπῳ Συρακουσῶν, καὶ Εὐλαμπίῳ τῷ καθῃρημένῳ καὶ ἀποσχισθέντι ἀνάθεμα.

Καὶ ἐξελθόντος Φωτίου γέγονεν εὐφημία τῶν βασιλέων. εἶτα ἀνεγνώσθησαν στίχοι ιϛ'. Ἰαμβικοὶ κατὰ Φωτίου ἀκαλλεῖς πάνυ.

A Deinde lecta est Ignatii patriarchæ ad synodum acclamatio in hanc sententiam.

ACTIO VII. CON. VIII. GENER.

Fratres sancti dilectique filii, obsecro vos ego humilis vester patriarcha, ut nunc perpendatis divinam Scripturam quæ dicit: *Respicite filii nationes hominum, & scitote, quia nullus speravit in Domino, & confusus est.* Arbitror enim nec vos, nec quemquam per omnes quatuor orbis plagas ignorare quæ in me tentarit impius imperator, & revera junior; pariterque Bardas, qui magna apud illum auctoritate polebat; & qui tum scilicet patriarcha fuit, nempe velut alter Caiphas & Annas, qui per fenestram in ovile ovium est ingressus: quem propterea Deus ejecit, qui & B alterum imperatorem Dei amantissimum, rectæque fidei observantissimum excitavit. Hic imperator Photium expulit, quem Romana ecclesia utpote virum conscientiæ expertem, & inordinatum appellat tabellarium; nostram vero humilitatem multa perpessam in thronum proprium revocavit. Quæ ille (imperator Basilius) ex beatissimi papæ Nicolai decretis, quæ papa in synodo ediderat, & per litteras huc miserat, fecit. Deinde omnem operam dedit, ut ex aliis patriarchis legatos evocaret, conciliumque generale cogeret: eamque rem perfecit. Cum ergo præsentes hos spectemus, sanctoque huic concilio præsidentes, omni sapientia gratiaque cælesti cumulatos, bonum clementemque Deum laudibus celebrate, qui religiosissimum nostrum imperatorem ad hujuscemodi bonorum studium exitumque deduxit. Quare nemo illi molestus sit, dicatve: *ego sum Pauli, ego Apollo, ego Cephæ*: sed una omnes huc nobiscum adeste, & velut unius omnes pastoris, uniusque ovilis, unum Deum hymnis celebremus, magnificeque prædicemus.

1. Cor. 1.

Photio curiali & invasori anathema
Photio sæculari & forensi anathema.
Photio neophyto & tyranno anathema.
Photio schismatico & damnato anathema.

D

Photio architecto mendaciorum anathema.
Photio mœcho & parricidæ anathema.
Novo Dioscoro anathema.
Novo Judæ anathema.

Omnibus sectatoribus & propugnatoribus ejus, & Gregorio Syracusano quondam archiepiscopo, & Eulampio depositi & schismatico anathema.

Egresso dein Photio, imperatoribus feliciter acclamatum est. Postremo * versus Jambici bis seni in Photium admodum inconcinni lecti sunt.

E

* Extant supra in versione Anastasii circa finem actionis VII.

ΠΡΑΞΙΣ ὀ.

ACTIO OCTAVA.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ δεσπότου πάντων Ἰησοῦ Χριστοῦ· βασιλείας τῶν θεοσώστων δεσποτῶν Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου, ΙΝ. γ'. νόναις Νοεμβρίαις, προτεθέντων τῶν τιμίων ξύλων καὶ τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων, προκαθεζομένου τοῦ βασιλέως ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας· ἐπὶ συνελεύσει τῶν αὐτῶν τοποτηρητῶν, καθὼς καὶ ἐν ταῖς προλαβούσαις συνόδοις.

IN nomine domini, regis omnium Jesu Christi. Dominis imperatoribus nostris a Deo servatis Basilio & Constantino, indictione III. Nonis Novembris; proposita sancta cruce, sanctisque evangeliis, præsidente imperatore in eodem ecclesiæ magnæ loco: in consessu eorumdem legatorum, quemadmodum in prioribus conventibus erat consuetum.

ACT. VIII. CON. VIII. GENER.

Ergo

ACTIO VIII. CON. VIII. GENER.

ANNO CHRISTI 869.

Ergo his præsentibus, imperatoris jussu Baanes præpositus in medium progressus dixit: Per improbitatem singularem, & artes fraudulentas circumventus annis superioribus clerus & senatus, adeoque universa civitas vi coacta iniquis actionibus subscripsit. Hodie vero divinitus gubernatum imperium nostrum hæc chirographa vult flammis tradi: & ignoscatur omni homini propter hanc ignorantiam. Quid ergo sanctitati vestræ placet? Hoc, inquiunt omnes, placet & Deo & nobis.

Rursum Baanes præpositus: Sanctus, inquit, imperator noster dicit: Consilium do, ut male acta concrementur & aboleantur.

Sanctissimi episcopi dixerunt: Nunc sacrum illud oraculum impletum videtur, quod ait: *Isa. 58.* *Dissolve colligationes impietatis, fasciculos injustorum commerciorum; omnem scripturam iniquam disrumpe.* Ergo jussu imperatoris in medio synodi spatio expositum est vas æneum igne plenum, allataque sunt in sacculo omnia volumina eorum, a quibus chirographa Photius exegit: ab omni nempe sacrorum hominum ordine & numero, sive sacerdotum, sive clericorum magnæ ecclesiæ, extraque illam, a majoribus juxta ac minoribus; a toto præterea senatu, omnibusque aliis æque claris & obscuris, quocumque opificio, quocumque demum studio ac professione spectarentur, cerdonibus, salsamentariis, sive ichthyopolis, lignatoribus, acuariis, ceterisque id genus opificibus. Præterea scripta contra Nicolaum papam beatissimum conficta. Monumenta insuper contra patriarcham Ignatium a synodico illo latrocinio Photii conscripta. Singula ergo hæc per legatorum ministros in rogum conjecta, exusta, & penitus abolita sunt.

Deinde imperator ad Romanos legatos dixit: Imperium nostrum adduxit vobis etiam supposititios illos legatos, quos Photius contra beatissimum papam Nicolaum subornarat. Si videtur ergo, introducantur.

Legati dixerunt: Introducantur.

Introductus est ergo Petrus, & a Baane præposito interrogatus: Fuisti in synodo Photiana contra papam Nicolaum inita; aut contra illum, libellum obtulisti? Petrus dixit: Nihil horum mihi conscius sum. Legatur libellus meus, & quid a me factum sit, planum fiet.

Lectus igitur est libellus in hæc verba.

Quoniam nonnulli suspicati sunt nostram tenuitatem adversus Romanam ecclesiam libellum tradidisse, quod in illo decantatissimo scripto nostra nomina sint expressa; aio denuo, neque libellum a me porrectum esse, neque imperatoriis auribus me obstrepuisse: immo nec synodo, si tamen facta est, interfuisse. Hæc mea certissima est defensio, quam semper adhibebo. Vos autem rogatos velim, uti rursum mihi Romam adeundi fiat potestas.

Tum & ceteri sunt rogati, inter quos Basilius fuit, ad quem dixere: Tunc libellum adversus Romanam ecclesiam tradidisti? Absit, inquit ille. Ergo, inquiunt, anathematiza & eum qui dedit, & qui scripsit. Basilius respondit: Qui libellum adversus ecclesiam Romanam tradidit, anathema esto: ego vero sum e sancta civitate. Interrogavit lega-

A Τούτων ὕπω συνελθόντων, κατὰ κέλευσιν τοῦ βασιλέως ἔση ὁ μέσῳ Βαάνης ὁ πραιπόσιτος, καὶ εἶπε· διὰ πολλὴν κακουργίαν καὶ κακοτεχνίαν, ἐν τοῖς προλαβοῦσι χρόνοις ὑπέγραψεν ἡ ἱερωσύνη καὶ ἡ σύγκλητος, καὶ πᾶσα ἡ πόλις βίᾳ εἰς ὑποθέσεις ἀδίκους. σήμερον δὲ βουλήσει Θεοῦ ἡ θεοκυβέρνητος ἡμῶν βασιλεία κατεκαῦσαι ἠβουλήθη αὐτά· καὶ συγχωρηθείη παντὶ ἀνθρώπῳ τὸ ἀγνόημα τοῦτο. τί ἓν δοκεῖ τῇ ἁγιωσύνῃ ὑμῶν; εἶπον πάντες· ἀρέσκει τοῦτο τῷ Θεῷ καὶ ἡμῖν.

Πάλιν Βαάνης ὁ πραιπόσιτος εἶπεν· ὁ βασιλεὺς ὁ ἅγιος λέγει· συμβουλεύω, ἵνα τὰ κακῶς πραχθέντα καυθῶσι καὶ ἀφανισθῶσιν.

B Οἱ ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι εἶπον· νῦν πεπλήρωται τὸ φάσκον λόγιον· λύε πάντα σύνδεσμον ἀδικίας, καὶ σραγγαλιὰς βιαίων συναλλαγμάτων, καὶ διάσπασα πᾶσαν γραφὴν ἄδικον. καὶ κελεύσαντος τοῦ βασιλέως προετέθη μέσον τῆς συνόδου σκεῦος χαλκοῦν πλῆρες πυρὸς, καὶ ἤχθησαν ἐν μαρσίπῳ πάντες οἱ τόμοι τῆς ἀπαιτηθέντων ἀπὸ Φωτίου χειρογράφων, ἀπὸ παντὸς ἱερατικοῦ κατηλόγου, καὶ παντὸς τάγματος κληρικῆς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ τῆς ἔξω, μεγάλων τε καὶ μικρῶν, καὶ πάντων τῆς τῆς συγκλητικῆς ἀξίας, καὶ πάντων τῆς ἄλλων περιφανῶν τε καὶ ἀφανῶν, καὶ πάσης τέχνης καὶ ἐπισήμης καὶ παντοίου ἐπιτηδεύματι θεωρουμένων, σκυτέων, ἰχθυοπρατῶν, ξυλάδων, βελονάδων, καὶ τῆς λοιπῶν τῆς τοιούτων. ἔτι γε μὴν καὶ τὰ βιβλία τὰ πλασογραφηθέντα κατὰ τοῦ μακαρίου πάπα Νικολάου, καὶ τὰ ὑπομνήματα τὰ κατὰ τοῦ πατριάρχου Ἰγνατίου, τὰ γεγονότα παρὰ τῆς ληστρικῆς συνόδου Φωτίου. ἕκαστον ἓν τῆς τοιούτων διὰ τῆς ὑπηρετούντων τοῖς τοποτηρηταῖς εἰς τὸ πῦρ ἐνεβλήθη, καὶ καυθέντα ἠφανίσθησαν.

Εἶτα ὁ βασιλεὺς πρὸς τοὺς τοποτηρητὰς τῆς Ῥώμης εἶπεν· ἡ βασιλεία ἡμῶν ἠγαγέν ἐνταῦθα τοὺς ψευδοτοποτηρητὰς, οὓς ὁ Φώτιος προσελάβετο κατὰ τοῦ μακαριωτάτου πάπα Νικολάου. εἰ δοκεῖ γοῦν, εἰσαχθήτωσαν.

Οἱ τοποτηρηταὶ εἶπον· εἰσαχθήτωσαν.

D Εἰσήχθη οὖν Πέτρος, καὶ ὑπὸ Βαάνης πραιποσίτου ἠρωτήθη· φρέθης εἰς τὴν σύνοδον, ἣν ἐποιήσατο Φώτιος κατὰ τοῦ πάπα Νικολάου, ἢ ἐπέδωκας λίβελλον κατ' αὐτοῦ; Πέτρος εἶπεν· ὧδε τοιούτων οὐδὲν οἶδα. ἀναγνωσθήτω οὖν ὁ λίβελλός μου, καὶ ὅτος δηλώσει τὰ κατ' ἐμέ.

Καὶ ἀνεγνώσθη ἔχων οὕτως.

Ἐπεὶ τινὲς ὑπειλήφασι κατὰ τῆς τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας λίβελλον ἐπιδεδωκέναι, ὑπὸ τὸ τινὰ ὀνομασίαν ἡμῶν ἐν τῇ πολυθρυλλήτῳ συγγραφῇ περιγράφεσθαι, λέγω πάλιν, ὡς ὅτε λίβελλον ἐπιδέδωκα, ὅτε βασιλικὰς ἀκοὰς διωώχλησα· ἀλλ' ὧδε εἰ γέγονε σύνοδος, παρῆν. αὕτη μου ἡ πεπαῤῥησμένη ἀπολογία, καὶ ταύτῃ ὑποπαύσομαι λέγων ἀεί. ὑμᾶς δὲ παρακαλῶ ἀπὸ τοῦ νῦν κἂν ἀφεθῆναί με παλινδρομῆσαι πρὸς τὴν Ῥώμην.

Μετὰ τούτων ἠρωτήθησαν ἕτεροι, ἐν οἷς καὶ ὁ Βασιλείου, πρὸς ὃν εἶπον· σὺ ἐπέδωκας λίβελλον κατὰ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας; ὁ δὲ εἶπε· μὴ γένοιτο. καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν· ἀνάθεμάτισον καὶ τὸν δόντα καὶ τὸν γράψαντα. Βασιλείου εἶπεν· ὁ δοὺς λίβελλον κατὰ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἀνάθεμα ἔστω. ἐγὼ δέ εἰμι ἀπὸ τῆς ἁγίας πόλεως. ἠρώτησεν

ANNO CHRISTI 869.

σεν ὁ βασιλεὺς τὸν τοποτηρητὴν Ἱεροσολύμων· γι-
νώσκεις τοῦτον; καὶ εἶπε, ναί. καὶ πάλιν ἠρωτήθη Βα-
σίλειος, διὰ ἣν αἰτίαν εἰσῆλθεν εἰς Κωνσαντινού-
πολιν. ὁ δὲ εἶπεν· ἦλθον ὧδε ἐπὶ τοῦ πάπα Βε-
νεδίκτου, καὶ ἐποίησα μῆνας εἴκοσι, καὶ οὐκ εἶχον τὰ
πρὸς διοίκησιν. καὶ ὅτε ἐξεβλήθη ὁ πατριάρχης
Ἰγνάτιος, ἀπῆλθον εἰς Ῥώμην ἐπὶ τοῦ πάπα Νι-
κολάου· καὶ πάλιν ὑπέστρεψα ὧδε, καὶ ὅτε λίβελλον
ἔδωκα κατ' ἐκείνου, ὅτε συνόδου οἶδα. τί γάρ; ἐγὼ
οἰκειακὸς ἐλογούμην τοῦ Νικολάου; μετὰ ταῦτα ἠρωτή-
θη Λεόντιος ὁ ψευδοτοποτηρητὴς Ἀλεξανδρείας,
καὶ εἶπε μηδὲν τῶν λεγομένων εἰδέναι.

Βαάνης ὁ πραιπόσιτος πρὸς τὴν σύνοδον εἶπε·
τί ὑμῖν δοκεῖ; πᾶσαν ἄγνοιαν λέγουσιν ἔχειν. ὁ
Φώτιος ἐν ἀνέπλασεν, ὡς ἤθελε, καὶ τοὺς λόγους
καὶ τὰ πρόσωπα.

Οἱ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆς Ῥώμης πρὸς τοὺς
ψευδοτοποτηρητὰς εἶπον· ποιήσατε λιβέλλους, καὶ ἀνα-
θεματίσατε τοὺς ποιήσαντας τὰ βιβλία ἐκεῖνα, ἵνα
δεχθῆτε εἰς κοινωνίαν.

Λεόντιος εἶπεν· οὐκ οἶδα τὸ βιβλίον, ὅτε ἐπέ-
γραψα ἐν αὐτῷ.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ἀναθεματίσατε τὸν ποιή-
σαντα αὐτὸ καὶ συγγραφάμενον.

Οἱ ψευδοτοποτηρηταὶ εἶπον· ἔχει τὸ ἀνάθεμα
ὁ συγγραφάμενος καὶ συνεργήσας εἰς τὸ βιβλίον
τοῦτο.

Ἡ ἱερὰ σύγκλητος εἶπεν· ἐπεὶ οὐ θέλετε ἀνα-
θεματίσαι, φαίνεσθε εἶναι αὐτοῖς συμμέτοχοι, καὶ
ἀναθεματίζεσθε καὶ ὑμεῖς.

Οἱ τοποτηρηταὶ τῆς Ῥώμης εἶπον· ἐπεὶ οὐκ ἀνέ-
χονται ἀναθεματίσαι, καθὼς ἔγραψεν ὁ πάπας
Ἀδριανός, κατελθέτωσαν μεθ' ἡμῶν εἰς τὴν Ῥώμην.

Λεόντιος εἶπεν· ἀνάθεμα καὶ αὐτὸ καὶ τὸν συγ-
γραφέα τόπων.

Βασίλειος ὁμοίως εἶπε.

Βαάνης ὁ πραιπόσιτος εἶπεν· ὁ βασιλεὺς ἡμῶν ὁ
ἅγιος συμβουλίων, λέγει πρὸς τοὺς καθημένους
ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, καὶ τοὺς ἱσταμένους, καὶ τὸ κοι-
νὸν ἅπαν τοῦ λαοῦ· βλέπετε πῶς φαίνεται ἡ ἀλή-
θεια, καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει· εἴ τις ἐξ
ὑμῶν σκάνδαλον ἔχει, προσελθέτω τῇ ἁγίᾳ τοῦ
Θεοῦ ἐκκλησίᾳ σήμερον, ἵνα μὴ ἔχητε αὔριον ἀπο-
λογίαν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ὁ Θεὸς φυλάξαι τὸν
εὐσεβέστατον βασιλέα ἡμῶν. ἠρωτήθησαν οἱ ὑπο-
γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ ἐκείνῳ μητροπολῖται, εἰ
οἴδασι τὰς ὑπογραφάς. καὶ εἶπον πάντες· μὴ γένοι-
το, οὐκ ὑπεγράψαμεν.

Οἱ τοποτηρηταὶ τῆς Ῥώμης ἠτήσαντο ἀναγνω-
σθῆναι κανόνα Μαρτίνου τοῦ πάπα Ῥώμης περὶ τῶν
ψευδοτοποτηρητῶν· καὶ ἀνεγνώσθη ἔχων ὅπως.

Εἴ τις κατὰ τὰς ἁγίας αἱρετικὰς καθ' οἱονδή-
ποτε τρόπον, ἢ λόγον, ἢ ἡμαρτόν, ἢ τόπον ἐπιχειρή-
σει ἢ ὅρια μετακινῆσαι, ἃ ἔθεντο οἱ ἅγιοι τῆς
ἐκκλησίας πατέρες, ἢ μᾶλλον αἱ ἁγίαι καὶ οἰκουμε-
νικαὶ πέντε σύνοδοι, ἢ ἡμαρτομίας ἐπινοῆσαι, καὶ πί-
στεως ἑτέρας ἐκθέσεις, ἢ λιβέλλους, ἢ συνόδους, ἢ
πράξεις, ἢ τοποτηρησίας, καὶ ἁπλῶς ὅσα τοῖς ἀσε-
βέσιν αἱρετικοῖς εἴθισται πράττειν, καὶ μέχρι τέλους
ἀμετανόητα τὰ τοιαῦτα δυσσεβῶς ἐνεργεῖ, ὁ τοιού-
τος εἰς τοὺς αἰῶνας εἴη κατακεκριμένος.

Μετὰ τοῦτο ἀνασὰς Μητροφάνης μητροπολίτης

A tum Hierosolymitani patriarchæ imperator: Nostine hunc? Etiam, inquit ille. Rogatus iterum Basilius cur adiisset Constantinopolim? Sub Benedicto, inquit, huc veni, & hic menses viginti commoratus, jam destituebar rebus ad vitam necessariis. Et quando ejectus est patriarcha Ignatius, Romam ego sub papa Nicolao profectus, inde rursus huc redii; nec libellum illum contra ullum dedi, neque quidquam de synodo novi. Quid enim? egone domesticus fui Nicolai? Deinde interrogatus Leontius commentitius Alexandrini patriarchæ legatus, respondit nihil se scire de rebus quæ dicerentur.

ACTIO VIII. CON. VIII. GENER.

Baanes præpositus ad synodum dixit: Quid
B vobis videtur? Illi se rerum omnium ignaros dictitant. Photius igitur & libellos & personas finxit.

Sanctissimæ Romanæ ecclesiæ legati ad pseudo-legatos dixere: Facite libellos, & in auctores illorum libellorum anathema pronuntiate, ut in societatem ecclesiæ recipiamini.

Leontius dixit: Nescio quis ille libellus sit, nec ego subscripsi illi.

Sancta synodus dixit: Anathema auctori & scriptori illorum dicite.

Pseudo-legati dixere: Habet anathema, qui libellum hunc scripsit, & scribentem adjuvit.

C

Sacer senatus dixit: Quando recusatis damnare, videmini affines culpæ: & vos quoque anathemati estis obnoxii.

Legati Romani dixere: Quoniam ex præscripto Hadriani papæ nolunt anathematizare, Romam nobiscum proficiscantur.

Leontius dixit: Anathema sint & scripta & auctor.

Idem Basilius dixit.

Baanes præpositus dixit: Imperator noster consilium dans omnibus, ad sedentes in sancta synodo, & stantes, universumque popu-
D lum ait: Advertite, ut elucescat veritas, & lux in tenebris luceat: Si quis ex vobis offensus est, accedat hodie ad sanctam Dei ecclesiam, ne vobis cras sit excusatio.

Sancta synodus dixit: Deus servet religiosissimum imperatorem nostrum. Interrogati sunt in libello illo (Photiano) subscripti metropolitæ, an subscriptionis illius sibi essent conscii. Absit hoc, inquiunt illi, non subscripsimus.

Romanæ ecclesiæ legati postularunt, ut Martini papæ Romani canon de pseudo-legatis legeretur; qui in hæc verba est perlectus.

E Si quis more scelestorum hæreticorum quocumque modo, aut verbo, aut tempore, aut loco tentaverit aut terminos removere, quos posuerunt sancti ecclesiæ patres, aut sanctæ & universales quinque synodi, aut novitates temere excogitare, & alias fidei expositiones, aut libellos, aut synodos, aut gesta, aut loci servaturas, & omnino si quid aliud impiis hæreticis consuetum est agere, & usque in finem sine pœnitentia permanet hæc impio agens: talis in sæcula sæculorum condemnatus sit.

Deinde Metrophanes metropolita surrexit,

ACTIO VIII. CON VIII. GENER.

& magna voce (imperatori) acclamavit : Veritas rebus omnibus validior est, & res ipsa inexpugnabilis, & dominus noster Jesus Christus ipse veritatem se appellat ; cujus ardens cultor, Christi amantissime imperator, effectus, ipse quoque clara victoriæ trophæa, ab ipsa domini nostri Jesu Christi veritate firmatus, hodierna luce retulisti. Per sanctas ergo cælitum æmuli, civisque cælestis, patris, inquam, nostri Ignatii, & reliquorum sanctitate conspicuorum legatorum orationes, largiatur tibi Deus diuturnam vitam, gentium omnium imperium, regnumque cæleste.

Post hanc acclamationem imperator ad legatos dixit: Theodorus cognomento Crithinus, princeps Iconomachorum sectæ, ad sanctum hoc œcumenicumque concilium adductus est. Quid placet de eo fieri?

Legati omnes dixerunt: Mittantur ex proceribus honoratissimi ad illum, eique nomine legatorum pontificis Romani denuntient, sanctissimum papam Hadrianum per litteras a religiosissimo imperatore ad illum patrem suum spiritalem datas rogatum, legatos misisse : qui nunc cum ceteris patriarcharum vicariis in hac urbe convenimus, & te accersimus, ut vos errore, in quo versamini, liberemus: eadem & nos orientis vicarii contestamur.

Baanes igitur præpositus, & Deo patricius, jussu imperatoris ad illum adeuntes, quæ in mandatis acceperant, exposuerunt. Sed Crithino nihil ad illa respondente, Baanes præpositus nummum Cæsaris imagine insignitum illi dedit, &: Accipisne, inquit, hoc numisma? cui Theodorus: Ego vero, inquit, accipio, & ut par est imperatoris numisma coli, colo. Si, inquit Baanes, mortalis imperatoris imaginem veneraris, cur audes deivirilem Christi imaginem, & sanctissimæ ejus genitricis, omniumque sanctorum inhonorare? Quod, inquit Theodorus, numisma mihi exhibuisti, certum imperatoris mihi noti vultum refert expressum. Jubes item, uti & Christi figuram & effigiem venerer ; at ignoro, an Christus hoc præceperit, & an illi gratum sit futurum. Non, inquit Baanes, ut disputaremus, huc missi sumus, sed ut admoneremus : & si vis obsequi, veni: vocat te generale totius ecclesiæ concilium. Sed cum Theodorus, ut veniret, adduci non potuisset, idque sacro concilio renuntiatum esset ;

Legati dixere : Legatur sanctissimi papæ Nicolai caput de imaginibus ; quod & est in hæc verba recitatum.

Quoniam vero par est, ut majorum patrum nostrorum decreta inviolata custodiamus, statuimus, ut imagines domini nostri Jesu Christi, semperque virginis & genitricis Dei, sanctorumque omnium qui Deo a mundi origine placuere, quemadmodum universalis recepit ecclesia, ita in posterum semper colantur. Joannem autem episcopum quondam Constantinopolitanum, ejusdemque sectatores, si nobiscum sentire noluerint, anathemati subjicimus.

Deinde imperator dixit: Sunt hic & alii qui Crithinum sequuntur: si placet sanctitati vestræ, ingrediantur.

ANNO CHRISTI 869.

A προσεφώνησε μεγαλοφώνως· ἡ ἀλήθεια ὑπὲρ πάντα τὰ χρήματα πέφυκεν ἀλκιμώτατον καὶ ἀχείρωτον χρῆμα· καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ιησοῦς Χριστὸς ἀλήθειαν ὠνόμασεν ἑαυτόν. ἧς ἐραστὴς γεγονὼς καὶ αὐτὸς, φιλοχριστότατε βασιλεῦ, τροπαιοφόρος ἐπεφάνθης τὴν σήμερον, ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ ἐνισχυόμενος, καὶ διὰ τῶν ἁγίων εὐχῶν τοῦ ἰσαγγέλου καὶ οὐρανοπολίτου πατρὸς ἡμῶν Ιγνατίου, καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων τοποτηρητῶν. δώη σοι ὁ Θεὸς μακρότητα ἡμερῶν, ὑπόταξιν πάντων ἐθνῶν, καὶ βασιλείαν τὴν ἐπουράνιον.

Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς προσφωνήσεως ταύτης, ὁ βασιλεὺς πρὸς τοὺς τοποτηρητὰς εἶπεν· Θεόδωρος ὁ ἐπιλεγόμενος Κρίθινος, ἔξαρχος ὢν τῆς Εἰκονομαχικῆς αἱρέσεως, ἤχθη πρὸς τὴν ἁγίαν ταύτην καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον. τί οὖν δοκεῖ ὑμῖν περὶ αὐτοῦ;

Οἱ τοποτηρηταὶ πάντες εἶπον· Αποσταλήτωσαν πρὸς αὐτόν τινες τῶν μεγαλοπρεπεστάτων ἀρχόντων, καὶ εἰπάτωσαν αὐτῷ ὡς ἀπὸ τῶν τοποτηρητῶν τῆς Ρώμης, ὅτι διὰ γραμμάτων τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως πρὸς τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ πατέρα τὸν πάπαν Αδριανὸν γεγονότων, παρεκλήθη ὁ αὐτὸς ἁγιώτατος πάπας, καὶ ἔστειλε τοποτηρητάς· καὶ ἰδοὺ συνηθροίσθημεν ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει ἅμα τοῖς τοποτηρηταῖς τῶν ἀνατολικῶν θρόνων, καὶ μετακαλούμεθά σε, ἵνα τῆς συνεχούσης ὑμᾶς πλάνης ἀπαλλαγὴν ὑμῖν περιποιησώμεθα. ταυτὰ δὲ λέγομεν καὶ ἡμεῖς οἱ τῶν ἀνατολικῶν τοποτηρηταί.

Βαάνης τοίνυν ὁ πραιπόσιτος, καὶ Λέων ὁ πατρίκιος, κατὰ κέλευσιν τοῦ βασιλέως ἀπῆλθον, καὶ εἶπον τὰ ἐντεταλμένα. ὡς δὲ ὁ Κρίθινος οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη, Βαάνης ὁ πραιπόσιτος δέδωκεν αὐτῷ νόμισμα φέρον τοῦ βασιλέως τὴν εἰκόνα, καὶ εἶπε· δέχῃ τὸ νόμισμα τοῦτο; Θεόδωρος εἶπε· δέχομαι τοῦτο καὶ τιμῶ, καθὼς δεῖ τιμᾶσθαι βασιλικὸν νόμισμα. Βαάνης εἶπε· εἰ τὴν εἰκόνα τῆ θνητοῦ βασιλέως οὐκ ἀτιμάζεις, πῶς τὴν θεανδρικὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ τῆς ὑπεραγίας αὐτοῦ μητρὸς, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τολμᾷς ἀτιμάζειν; Θεόδωρος εἶπεν· ὃ ἔδειξάς μοι νόμισμα, ἀναμφιβόλως οἶδα, ὅτι φέρει εἰκόνα τοῦ βασιλέως. ἀπαιτεῖς με καὶ Χριστοῦ δέξασθαι χαρακτῆρα καὶ ἐκτύπωμα· ἀγνοῶ δὲ, εἰ ἔστι τοῦ Χριστοῦ τοῦτο πρόσταγμα, καὶ ἀρεστὸν ἐκείνῳ. Βαάνης εἶπεν· οὐχ ἕνεκα διαλέξεως ἀπεστάλημεν, ἀλλ' ἕνεκεν παραινέσεως· καὶ εἰ βούλει πεισθῆναι, ἐλθέ· ἀνακαλεῖταί σε ἡ σύμπασα ἐκκλησία. ὡς δ' οὐκ ἐπείσθη ὁ Θεόδωρος, καὶ ἀνηγγέλη τοῦτο τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ.

Εἶπον οἱ τοποτηρηταί· ἀναγνωσθήτω τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Νικολάου τὸ περὶ εἰκόνων κεφάλαιον· ὃ καὶ ἀνεγνώσθη ἔχον οὕτως.

Επεὶ δὲ χρὴ ἡμᾶς τῶν μειζόνων ἡμῶν πατέρων τοὺς ὅρους ἀμετακινήτους τηρεῖν, ὁρίζομεν περὶ τῶν ἱερῶν καὶ τιμίων εἰκόνων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, τῆς ἀειπαρθένου αὐτοῦ μητρὸς, καὶ τῶν ἀπ' αἰῶνος εὐαρεστησάντων αὐτῷ ἁγίων, καθὼς ἡ οἰκουμενικὴ ἐκκλησία παρέλαβεν, οὕτω μέχρι τέλους σέβεσθαι τιμητικῶς. τὸν δὲ Ιωάννην τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως προεστῶτα, καὶ τοὺς αὐτοῦ ὀπαδοὺς, ἐὰν μὴ μεθ' ἡμῶν ὁμονοήσωσι, θεσπίζομεν τούτους εἶναι ἀνάθεμα.

Μετὰ τοῦτο εἶπεν ὁ βασιλεύς· εἰσὶν ὧδε καὶ ἄλλοι ὁμοφρονοῦντες τῷ Κριθίνῳ· καὶ εἰ δοκεῖ τῇ ἁγιωσύνῃ ὑμῶν, εἰσελθέτωσαν.

Ηλίας

ANNO CHRISTI 869.

Ηλίας ὁ τοποτηρητὴς Ιεροσολύμων εἶπεν· ἐλθέ- A τωσαν.

Καὶ εἰσῆλθε Νικήτας κληρικὸς, καὶ Θεόφιλος κοσμικὸς, καὶ Θεοφάνης νομικός. πρὸς οὓς εἶπον οἱ τοποτηρηταί· ἀναθεματίζετε τὴν Εἰκονομαχικὴν αἵρεσιν; εἶπον ἐκεῖνοι· ἐξηπατήθημεν πρώην ταῖς πονηρολογίαις τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων. νῦν δὲ τῆς οἰκουμενικῆς καὶ ἁγίας ταύτης συνόδου τὴν ὁμοφροσύνην καὶ σύμπνοιαν ἰδόντες, κατηγινώσκομεν τῆς τῶν Εἰκονομάχων αἱρέσεως, καὶ ἀναθεματίζομεν πάντα τὸν μὴ προσκυνοῦντα τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας. καὶ ἀνελθὼν ἕκαστος ἐξαζόντως ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ, ἀνεθεμάτισε τὴν αἵρεσιν τῶν Εἰκονομάχων, καὶ τοὺς ἐξάρχοντας αὐτῆς καὶ πατριάρχας, Θεόδοτον, Αντώνιον, Ιωάννην, καὶ Θεόδωρον τὸν ἐπιλεγόμενον Κυθρηνόν· ὃς καὶ ἠσπάσατο ὁ βασιλεὺς. οἱ δὲ τοποτηρηταὶ σφόδρα τῷ βασιλεῖ ἠυχαρίστησαν, καὶ ὑπερηύξαντο αὐτῷ ὡς ὀρθοδόξῳ καὶ θεοφρονος. ἀνεθεμάτισε Θεόδωρον τὸν Κυθρηνὸν ἡ συνοδος πᾶσα, καὶ τοὺς ὁμοφρονας αὐτῷ, ὄ μόνον τοὺς ζῶντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς τεθνηκότας.

Εἶτα ἀνελθὼν Στέφανος διάκονος καὶ νοτάριος, ἀναθεμάτισεν ὅτως.

Τῷ ἔτι φρυαττομένῳ συνεδρίῳ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀνάθεμα.

Τῷ δεχομένῳ τὴν δυσεβῆ τῆς τοιαύτης αἱρέσεως λογίδρια ἀνάθεμα.

Τοῖς ἐκλαμβάνουσι τὰς γραφικὰς ῥήσεις κατὰ τῶν εἰδώλων εἰς τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα.

Τοῖς μὴ ἀσπαζομένοις τὰς ἁγίας εἰκόνας ἀνάθεμα.

Τοῖς ἀποκαλοῦσι ταύτας εἴδωλα, ἀνάθεμα.

Τοῖς λέγουσιν, ὅτι ὡς θεοῖς τέτοις προσέρχονται Χριστιανοὶ, ἀνάθεμα.

Τοῖς κοινωνοῦσι τῶν ὑβριζόντων τιμίας, ἀνάθεμα.

Ανασασίῳ, Κωνσαντίνῳ, Νικήτᾳ, τοῖς ἐπὶ τῶν Ισαύρων τῶν αἱρετικῶν ἀνεπισκόποις καὶ ἀνιέροις, ἀνάθεμα.

Θεοδώρῳ, Αντωνίῳ καὶ Ιωάννῃ, τοῖς ἀλληλοπροξόνοις τῶν κακῶν ἁπάντων, καὶ ἑτεροζυγοδόχοις τῆς δυσεβείας, ἀνάθεμα.

Παύλῳ τῷ εἰς Σαῦλον ἐπιστρέψαντι, καὶ Διοδώρῳ τῷ ἐπιλεγομένῳ Γάστῃ, καὶ Στεφάνῳ τῷ Μόλτῃ, καὶ τοῖς ὁμοίοις, ἀνάθεμα.

Θεοδώρῳ τῷ Κυθρίνῳ ἀνάθεμα.

Βασιλεῖ, Κωνσαντίνῳ καὶ Λέοντος τῶν μεγάλων βασιλέων πολλὰ τὰ ἔτη.

Elias Hieroſolymorum legatus dixit: Ingrediantur.

ACT. VIII. CON. VIII. GENER.

Et ingreſſi ſunt Nicetas clericus, & Theophilus laicus, ac Theophanes juriſconſultus: ad quos legati: Damnatis Iconomachorum hæreſin? Et illi: Decepti ſumus, inquiunt, antea improborum hominum ſermonibus impiis. Nunc autem cum ſancti & œcumenici hujus concilii concordiam & conſenſum videamus, ſectam Iconomachorum damnamus, & execramur quicumque ſacras ac venerandas imagines non adorat. Singulique ſingulatim præcelſo ſuggeſtu conſcenſo, hæreſim Iconomachorum ejurarunt; ejuſque duces ac patriarchas, Theodotum, Antonium, Joannem, Theodorum cognomento Crithinum damnaverunt: quos (ejerata hæreſi) oſculatus eſt imperator. Legati vero ingentibus Auguſto gratiis actis, Deum pro illo ut vere pio, rectèque de fide ſentiente, ſunt precati. Crithinum vero & conjuratos illius, vivos mortuoſque univerſa ſynodus anathemate perculit. B

Deinde Stephanus diaconus ac notarius ambonem aſcendit, atque hæc anathemata edidit.

Adhuc furenti Iconomachorum conciliabulo anathema.

Impiæ ſectæ nugas recipienti anathema. C

Qui ſacris litteris idola deteſtantibus ad venerandas imagines oppugnandas abutuntur, anathema.

Sacras imagines non colentibus anathema.

Sacras imagines idola appellantibus anathema.

Dicentibus imagines a Chriſtianis ut deos coli, anathema.

Communicantibus cum iis qui ſacras imagines contumelioſe tractant, anathema.

Anaſtaſio, Conſtantino, Nicetæ, qui ſub Iſauricis hæreticis fuere profani & execrati epiſcopi, anathema.

Theodoro, Antonio & Joanni, ſibi inter Dſe malorum omnium conciliatoribus, & impietatis ſucceſſoribus, anathema.

Paulo in Saulum converſo, Diodoro cognomento Gaſtæ, & Stephano Moltæ, & eorum ſimilibus, anathema.

Theodoro Crithino anathema.

Baſilio, Conſtantino & Leoni magnis imperatoribus multos annos.

ΠΡΑΞΙΣ θ'.

ACTIO NONA.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ δεσπότου πάντων Ιησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. βασιλείας τῶν θεοσέπτων ἡμῶν δεσποτῶν Βασιλείου καὶ Κωνσαντίνου ἔτους γ'. Λέοντος δὲ πρώτου, ΙΝ. γ'. πρὸ μιᾶς εἰδῶν Φεβρουαρίων, προτεθεισῶν τῶν τιμίων ξύλων καὶ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. συνελθόντων τῶν τοποτηρητῶν τοῦ πάπα Αδριανοῦ, καὶ Ιγνατίου τοῦ πατριάρχου, καὶ τῶν λοιπῶν τοποτηρητῶν τοῦ Αλεξανδρείας, τοῦ Αντιοχείας, τοῦ Ιεροσολύμων· συμπαρόντος καὶ τοῦ ἱερᾶς συγκλήτου· πρὸς δὲ τούτοις συνεκάθισαν ὄπισθεν ἐν τῷ δεξιῷ μέρει οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες τοῦ τε Μιχαὴλ τοῦ ἐξοχωτάτου καὶ λαμπροτάτου ἄρχοντος Βουλγαρίας. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ

IN nomine domini, regis omnium Jeſu Chriſti Dei veri. Anno imperii divinitus coronatorum dominorum noſtrorum Baſilii & Conſtantini III. Leonis I. indictione III. pridie Idus Februarii, propoſita ſancta cruce, ſanctiſque evangeliis ad dexteram magnæ eccleſiæ. Congregatis papæ Hadriani legatis, & patriarcha Ignatio, ceteriſque Alexandriæ, Antiochiæ & Hieroſolymorum vicariis, & ſacro ſenatu: quibus aſſidebant pone ad dextrum latus excellentiſſimi ſplendidiſſimique principis Bulgariæ Michaelis clariſſimi proceres; e regione vero horum, Ludovici perilluſtris Franciæ (regis & imperatoris) dynaſtæ: aſſidentibus inſuper Deo dilectiſ-

ACTIO IX CON. VIII GENER.

ACTIO IX. CON VIII. GENER.

lectissimis episcopis supra centum: amplissimus præpositus sacri senatus nomine ad legatos omnes dixit: Nostis, sanctissimi patres, præteritis actionibus rite & ordine synodico ecclesiasticam administrationem a vobis esse tractatam. Nunc adjuvante Deo Alexandrini patriarchæ legatus advenit. Quid vobis videtur?

Legati veteris Romæ cum legatis ex oriente dixere: Legantur publice cunctis audientibus litteræ illius commendatitiæ.

Dilectissimi Deo episcopi dixere: Idem nobis placet.

Lecta igitur in hæc verba est epistola.

Religiosissimo & augustissimo imperatori Basilio victori, Augusto, triumphatori, grato Dei famulo, Michael inutilis servus servorum Domini mei, Alexandrinus.

JAm diu, imperator, ad tuam augustissimam atque a cælesti numine gubernatam majestatem scribere cupiebamus, cum metu barbarorum (Sarracenorum) prohibiti sumus. Nunc jussu hoc ipsum, quod optabamus & reformidabamus, intrepide executi sumus; immortalique & cælesti imperatori immensas persolvimus grates, quod is occasione conficiendi negotii nostram tenuitatem suo domini mei, domini Christianissimi imperatoris, alloquio dignatus sit. Dynasta enim Palæstinæ, Tiberiadis & Tyri nobis exposuit, se litteras regias & honorificentissimas accepisse, quibus juberetur, quempiam ex Alexandrino patriarchatu cum nostris litteris seu brevibus tabellis, propter duorum patriarcharum Constantinopolitanorum inter se dissensionem, mittere: & quia pacis conciliator laudatissimus imperator ex alieno ore cupit audire, quod sit hac de re sincerum judicium & sententia, movit nos ad hoc declarandum. Quapropter legatum pro nobis misimus virum pium, & a prima ætate in vita monastica exercitatum, abbatem Josephum cum tenui hoc libello adjuncto.

Duo igitur patriarchæ, domine imperator Auguste, ut unam sedem uno tempore occupent, novit potentia tua fieri nullo modo posse: tametsi ea de re nihil prorsus antea quid acciderit, cognoverim. Et quæ judices non norunt, haud scio quomodo rectam de iis sententiam sint laturi. Probe scimus, imperator, apud tuam majestatem esse antistites & præsides, hegumenos & clericos, & in cælibatu viventes, omni rerum cognitione & sapientia præstantes; quos inter & ipse princeps es: qui omnes, quid facto opus sit, plene perspicitis. Verumtamen quod scimus & nos, libere dicimus. Meminimus & veteri historia reperisse nos, in sancta Christi Dei nostri civitate geminos simul fuisse olim patriarchas. Trigesimus enim post Christi in cælum ascensum Hierosolymis patriarcha Narcissus appellabatur, qui vitam quietam amplexus, relicto clam post annos duodecim throno suo, in loca prorsus ignota & deser-

ANNO CHRISTI 869.

A μέρει ὡσαύτως ὄπισθεν ἐκάθισαν οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες Λουδοΐχου τοῦ περιφανοῦς Φράγκου· ἔτι γε μὴν συγκαθεζομένων καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων ὑπὲρ τοὺς ἑκατόν· ὁ μεγαλοπρεπέστατος πραιπόσιτος ὡς ἐκ προσώπου τῆς ἱερᾶς συγκλήτου εἶπε πρὸς τοὺς τοποτηρητὰς πάντας· ἐπίστασθε πατέρες μου ἁγιώτατοι, ὅτι ἐν ταῖς προλαβούσαις πράξεσιν ἡ ἐκκλησιαστικὴ διοίκησις γέγονεν ὑφ' ὑμῶν καθ' εἱρμὸν καὶ τάξιν συνοδικήν. νῦν δὲ τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος κατέλαβε καὶ τοῦ πατριάρχου Αλεξανδρείας ὁ τοποτηρητής. τί ὑμῖν δοκεῖ;

Οἱ τῆς Ρώμης σὺν τοῖς ἀνατολικοῖς εἶπον· ἀναγνωσθήτω ἡ συστατικὴ αὐτοῦ ἐπιστολὴ εἰς ἐπήκοον πάντων.

B Οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι εἶπον· τοῦτο καὶ ἡμῖν δοκεῖ.

Ανεγνώσθη οὖν ἡ ἐπιστολὴ ἔχουσα οὕτως.

Τῷ εὐσεβεστάτῳ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ βασιλεῖ νικητῇ Βασιλείῳ Αὐγούστῳ, τροπαιούχῳ, καὶ Θεοῦ θεαρέστῳ θεράποντι, Μιχαὴλ ὁ ἀχρεῖος δοῦλος τῶν παίδων τοῦ Κυρίου μου, ὁ Αλεξανδρείας.

ΕΚΠΑΛΑΙ μὲν τοῦ γράψαι πρὸς τὴν σὴν θεοδήγητον καὶ μεγαλοπρεπῆ αὐτοκρατορίαν βασιλεῦ ἐφιέμενοι, καὶ δι' ἑτεροφύλων δέος εἰργόμενοι, νῦν δὲ κελευσθέντες, τὸ ποθούμενον καὶ πτοούμενον ἀόκνως πεπράχαμεν, τῷ ἀθανάτῳ καὶ ἐπουρανίῳ βασιλεῖ ἀπλέτους εὐχαριστίας ἀποδεδωκότες, ὅτι διὰ προφάσεώς τινος οἰκονομικῆς τὴν ἡμετέραν οὐθενότητα κατηξίωσε τῆς πρὸς τὸν ἐμὸν κύριον καὶ δεσπότην ὀρθοδοξοτάτου βασιλέως προσρήσεως ἐπιτυχεῖν. ὁ γὰρ ἐξουσιαστὴς τῆς τῶν Παλαιστίνων χώρας, καὶ Τιβεριάδος, καὶ Τύρου πρὸς ἡμᾶς μεμήνυκε τὴν τῶν δεσποτικῶν καὶ τιμιωτάτων χαραγμάτων πρὸς αὐτὸν ἄφιξιν, κελεύοντων αὐτῷ, ἕνα τῶν ἀπὸ τοῦ θρόνου Αλεξανδρείας τινὰ στείλῃ σὺν ταῖς ἡμετέραις βραχέσι ξυσμαῖς, περὶ διχονοίας γενομένης δύο πατριαρχῶν ἕνεκα κατὰ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν. καὶ ὅτι ὁ θεοσυμβιβαστὴς πανεύφημος αὐτοκράτωρ ἐφίεται πρὸς ξένων ἀκοῦσαι στομάτων, τίς ἡ περὶ τούτου ἀκριβὴς διάγνωσις, κεκίνηκε πρὸς τὸ παρὸν σημαινόμενον. διὸ καὶ ἐστείλαμεν ἄνδρα εὐλαβῆ πολιτείαν ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων ἠσκημένον, ἀνθ' ἡμῶν, ἀββᾶν Ιωσὴφ τοὔνομα, μεθ' οὗ καὶ ταύτην τὴν εὐτελῆ δελτίδα πεπόμφαμεν.

Περὶ γοῦν τοῦ δύο πατριάρχας, δέσποτα βασιλεῦ αὐτοκράτορ, ἐν ἑνὶ θρόνῳ κατὰ ταυτὸν εἶναι ὡς ἀδύνατόν ἐστιν, οὐκ ἀγνοεῖ τὸ κράτος σου· πλὴν ἐγὼ ἀνήκοός εἰμι παντελῶς τῶν συμβεβηκότων. καὶ οἱ κρίνοντες ἃ μὴ ἴσασιν, οὐκ οἶδα πῶς εὐστοχήσουσιν. εὖ ἴσμεν, αὐτοκράτορ, ὅτι εἰσὶ παρὰ τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ἀρχιποίμενες καὶ προέδροι, καὶ ἡγούμενοι, E κληρικοὶ καὶ ἄζυγες πάσῃ σοφίᾳ καὶ γνώσει κεκοσμημένοι, καὶ τούτων ἔξαρχος σύ· οἱ πάντες δὲ πλέον τὸ δέον γινώσκετε. πλὴν ὃ οἴδαμεν καὶ ἡμεῖς ἰδοὺ λεγομεν. εὑρίσκομεν ἔν τινι τῶν παλαιῶν ἱστοριῶν περὶ δύο πατριαρχῶν, ὅτι ποτὲ ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἁγίᾳ πόλει γεγόνασι. τριακοστὸς γὰρ πατριάρχης ἐν Ιεροσολύμοις μετὰ τὴν τοῦ κυρίου ἀνάληψιν ἐκαλεῖτο Νάρκισσος, ὃς τὴν ἡσυχίαν ἀσπασάμενος, κατέλειψε τὴν προεδρίαν μετὰ ἔτη ιβ'. καὶ ἡσύχασεν εἰς τόπους ἀγνώστους· καὶ μετ' αὐτὸν προεχειρίσθη πατριάρχης ὁ Δίος. ὡς δὲ παρῆλθε καὶ

οὗτος

ANNO CHRISTI 869.

ἔτ@ θανάλῳ, μ῀ τοῦτον γέγονε Γερμανός. Ⓒ μετ' αὐτὸν Γόρδι@· ἐφ' οὗ πάλιν ἀνεφάνη Νάρκισσ@, ϗ ὡ σωὶ αὐτῷ Γορδίῳ ὂν ὁμοφροσύνῃ ϗ ὁμονοίᾳ. τοῦ δὲ Γορδίου τελειωθέντ@, ϗ τοῦ Ναρκίσσου ὑπεργηράσαντος· ὡ γὰρ ἐτῶν ρις'. Ἀλέξανδρ@ ἐπίσκοπ@ εἰς προσκύνησιν ἐλθὼν τῆ ἁγίων τόπων, κατὰ θείαν ἀποκάλυψιν παξιάρχης γέγονεν Ἱεροσολύμων, τὸ Γέροντος Νάρκισσ@ πολλὰ τοῦτον παρακαλέσαντος, ὃς ϗ μαρτυρίῳ ὕστερον τελειῶται. ταῦτα γράφομεν, ἐπιθυμοῦμεν μ῀ πλείσιν βιοτικῇ τῇ βασιλείᾳ τ@ τῶ ἀθάνατον βασιλείαν, λιταῖς τῆς ἁμώμ@ ϗ θεοτόκ@ Μαρίας, Μάρκ@ τε τ@ θεσπεσίου ἁγγελιστ@, Ἀποστόλ@ ϗ μάρτυρ@, ϗ πάντων τῆ ἁγίων. ἀμήν.

Ταύτης τῆς ἐπιστολῆς ἀναγνωσθείσης, οἱ τοποτηρηταὶ Ῥώμης ϗ τῆ ἀνατολικῶν θρόνων, ἤτε ἱερὰ σύγκλητος ϗ οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· ὃν πιστώσει τελείᾳ γεγόναμεν, ὅτι ἀληθέστατος τοποτηρητὴς τ@ θρόν@ ἐστὶν Ἀλεξανδρείας ὁ τῶ ἐπιστολὴν κομίζων. ἐπεὶ δὲ ἤδη ὀκτὼ γεγόνασι σύνοδοι πράξασαι ὅσα πέπραχται, ἀναγκαῖόν ἐστι μαθεῖν ἡμᾶς, εἰ οἶδε ταῦτα ὁ ἀπλανέστατος τοποτηρητὴς τ@ θρόνου Ἀλεξανδρείας. ἐρωτηθεὶς ὃν ἔτ@, εἶπεν εἰδέναι τοῦτο· ὃς ϗ ἐπιδέδωκε λίβελλον, ϗ ἠξίωσεν ἀναγνωσθῆναι τοῦτον ἐπὶ κοινῷ· ὃς ϗ ἀνεγνώσθη ἔχων οὕτως.

Ἰωσὴφ μοναχὸς ϗ ἀρχιδιάκονος, ϗ τοποτηρητὴς Μιχαὴλ τ@ ἁγιωτάτ@ πατριάρχ@ Ἀλεξανδρείας, ταῦτα λέγω πρὸς τὴν ἁγίαν ϗ οἰκουμενικὴν σύνοδον. νῦν ἄξιον εἰπεῖν μ῀ τ@ προφήτ@ Δαβίδ· θέλημα κύριος τῆ φοβουμένων αὐτὸν ποιήσει. ἐπεὶ γὰρ Βασίλειος ὁ κατὰ παντὰ πράότατος ϗ πιστότατος βασιλεὺς ἡμῶν θεμέλιον ϗ κρηπῖδα ὂν τῇ ἑαυτ@ ψυχῇ τὸν φόβον τ@ Θεοῦ ἔθετο, διὰ τοῦτο ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπ' αὐτὸν βλέπουσι, ϗ τὸ θέλημα τούτου καταθύνεται. ϗ τῆς Γραφῆς λεγούσης· ἐκ στόματος δύο ἢ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα· διὰ τεσσάρων μαρτύρων ἀψευδεστάτων παρασχεῖν αὐτῷ ἐδόκησε τὴν ἀλήθειαν, τουτέστι, τῆ τοποτηρητῶν Ῥώμης, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων· ϗ τελευταῖον ϗ ἡμᾶς ἐκ τῆ μεσημβρινῶν τόπων ἐφελκύσατο, ἀναπληρώσοντας τὸν τόπον τ@ Ἀποστολικ@ θρόν@ τῆς μεγάλης τῆ Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας. οἵτινες θείᾳ χάριτι ϗ βασιλικῇ ἐπινεύσει πάντα δι' ἐπιμελείας ἀνιχνεύσαμεν, ὥστε μηδὲν ἡμᾶς λαθεῖν τῆ πεπραγμένων ταῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν πρὸ τῆς ἡμετέρας ἐφόδ@· πρὸς δὲ ϗ τὰς προκινηθείσας ἐνταῦθα ὑποθέσεις περὶ Ἰγνατίου τὸν πατριάρχου, ϗ Φωτίου τὸν μοιχὸν τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ὡσαύτως ϗ τὰ περὶ τῆ ἁγίων ϗ σεπτῶν εἰκόνων. ὧν ϗ ὂν γνόσει γεγονότες τεθαυμάκαμεν, ὅπως ἐναρμόνιός ἡ φωνὴ τ@ σωτῆρ@ ἡ λέγουσα· ὃ δὲν κρυπτὸν, ὃ οὐ γνωσθήσεται ϗ εἰς φανερὸν ἔλθῃ· ϗ γὰρ ἀληθῶς ἐμπνευσθέντες οἱ τοποτηρηταὶ τῆ πατριαρχικῶν θρόνων σὺν τοῖς Ῥώμης, πάντα καλῶς διέγνων ϗ φκονόμησαν, ϗ τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸ φανερὸν ἤγαγον· οἷς ϗ ἡμεῖς συγκατατιθέμεθα, ϗ στοιχοῦμεν ταῖς αὐτῶν ὁμογνώσεσι.

Μετὰ γοῦν τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην ἡ ἁγία ϗ οἰκουμενικὴ σύνοδος εἶπε· τὸ ἀναγνωσθὲν γράμμα ἐβεβαιώθη.

ACTIO IX. CON. VIII. GENER.

A Acta secessit; secundumque illum patriarcha creatus est Dius: quo vita functo, suffectus est Germanus patriarcha: post Germanum Gordius; quo ecclesiam administrante rursum apparuit Narcissus qui cum Gordio summa animorum conjunctione & concordia vixit. Decedente vero Gordio, & Narcisso jam annis & senio fesso, (sexdecim enim annos vixerat supra centum) Alexander episcopus, cum ab sancta loca venerationis causa venisset, divinitus patriarcha Hierosolymorum renuntiatus est, Narcisso grandævo illum ad hoc munus subeundum multum deprecante, qui & martyrii postea coronam adeptus est. Hæc scribimus, optamusque ma-
B jestati tuæ per intemeratæ Dei matris preces, sanctique & venerandi evangelistæ, apostoli & martyris Marci, sanctorumque omnium, post vitam diuturnam regnum immortale. Amen.

Lectis his litteris, legati cum Romani, tum orientis, facerque senatus & episcopi dixere: Nullum nobis relictum est dubium, quin is qui has litteras tulit, certissimus sit legatus patriarchæ Alexandrini. Quoniam vero nunc octo synodi actiones celebratæ sunt, par est ut intelligamus, utrum religiosissimus Alexandrini patriarchæ vicarius, quid in iis actum sit, cognoverit. Interrogatus ergo, scire se respondit, traditumque libellum roga-
C vit, ut palam legeretur; qui & in hæc verba lectus est.

Josephus monachus & archidiaconus, Michaelis sanctissimi patriarchæ Alexandriæ vicarius, ad sanctam & œcumenicam synodum hæc dico: Æquum est, ut nunc cum Davide propheta dicamus: *Dominus voluntatem timentium se faciet*. Postquam enim Basilius usquequaque clementissimus fideliissimusque imperator noster basim & fundamentum in pectore suo timorem Domini collocavit, idcirco oculi Domini super illum respiciunt, & voluntatem ejus diriget. Et dicente Scriptura: *In ore duorum aut trium testium stabit* D *omne verbum*: per quatuor certissimos testes placuit illi firmare fidem, hoc est, legatos veteris Romæ, Antiochiæ, Hierosolymorum: ac demum nos ex meridianis plagis attraxit, ut locum apostolici throni magnæ Alexandrinorum ecclesiæ expleremus. Qui divino beneficio & imperatoris nutu omnia studiosissime perveştigavimus, ne quid nos eorum quæ acta erant a fratribus nostris antequam advenissemus, effugeret: nec non propositas causas de patriarcha Ignatio & Photio ecclesiæ Constantinopolitanæ mœcho, pariterque de sacris & venerandis imaginibus. Quibus cognitis, mirati sumus, quam perspicua sit vox salvatoris nostri, cum dicit: *Nihil occul-* E *tum, quod non revelabitur & palam fiet*. Et enim vere cælesti afflati numine patriarcharum legati una cum Romæ veteris legatis, omnia rite perscrutati cognoverunt & composuerunt, veritatemque in lucem protulerunt: ad quos & nos accedimus, illorumque decretis atque judicio nostrum quoque subscribimus.

Psal. 144.

Deut. 17. & 19. *Matth.* 18. 2. *Cor.* 13.

Matth. 10. *Luc.* 8.

Lecta hac epistola synodus œcumenica dixit: Lectus hic libellus certiores nos fecit, reli-

religiosissimum Alexandrinæ ecclesiæ legatum nostræ sententiæ assentiri.

ACTIO IX. CON. VIII. GENER.

Magnificentissimi præsides dixere: Hoc caput expeditum est. Quid ergo placet hodie constituere?

Legati Romani dixere: Intelleximus esse quosdam perjuros in patriarcham Ignatium testes, quemadmodum nobis Rhadoaldus & Zacharias episcopi, qui Roma legati prius missi fuerunt Constantinopolim, exposuere. Hi testes perjuri necessario sistendi sunt.

Ceteri legati & universa synodus dixere: Congruum est ecclesiam ab omni offensa & scandalis perfecte repurgari. Introducti ergo mendaces illi testes, singuli seorsim sunt interrogati. Ac primus interrogatus est Theodorus protospatharius, quo pacto contra Ignatium juraverit. Qui respondit, coactum se metu principum juravisse. Jusjurandum autem hoc erat: Ignatium absque calculis non rite creatum esse patriarcham; seque scientem pejeravisse: sed aliter, inquit, ac jussus eram, facere non potui. Eamque ob causam adii ad monachum, qui quadraginta annos in columna habitarat, meumque illi scelus confessus sum; a quo pœnam epitimii irrogatam accepi, quam adhuc hodie subeo. Rursus interrogatus, an synodum hanc reciperet, & restitutionem Ignatii ratam haberet: & synodum a se probari, & Ignatii restitutionem libenti gratoque animo recipi confirmavit. Tum Leo consul de eodem jurejurando interrogatus, eamdem juramenti causam excusavit, se item vi adactum; seseque epitimia, si imponerentur, recepturum: simulque se Ignatium restitutum recipere. Jussus vero anathematizare Photium, affirmavit, non posse a se hominem de catholica fide recte sentientem anathematizari. Etenim anathematismum contra non credentes aut perfidos valere, Photium orthodoxum esse.

Legati dixere: Opera ejus quavis hæresi sunt deteriora.

Leo dixit: Quandoquidem judicatis anathema etiam sine hæresi esse, & ego omnibus anathema dico, quos sancta synodus anathemate multavit. Deinceps ceteri minime pauci sunt excussi, qui æque perjure testati erant: omnesque suum facinus confessi, datis pœnitentiæ signis, censuras pœnasque subierunt.

Sanctissimus patriarcha Ignatius dixit: Et alios haud paucos esse scio, acuarios, inquam, stabularios, veterinarios, seu medicos equarios, & hoc genus alios. Quare æquum est ut adsint omnes, & apud synodum ingenue se perjurum jusjurandum juravisse fateantur.

Postea aliud caput est propositum.

Romæ legati dixerunt: Intelleximus quosdam in hac regia urbe, improbos laicos rerum sacrarum irrisores, & senatores, superhumeralia gestare, episcoporumque ritus & cæremonias imitari: introducantur & isti. Introducti ergo viri primarii, rogatique, quomodo hoc facinus facere essent ausi: Michael, inquiunt, imperator per jocum & ludibrium id factitabat, nobisque stolam pontificiam injiciebat; cujus perinviti imperata faciebamus.

ANNO CHRISTI 869.

σον ἡμᾶς, ὅτι σωφάδει τῇ κρίσει ἡμῶν ὁ ἅλαβέστατος ἱοποτηρητὴς τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας.

Οἱ μεγαλοπρεπέστατοι ἄρχοντες εἶπον· τοῦτο τὸ κεφάλαιον πέρας εἴληφε. Τί γοῦν βούλεσθε διοικηθῆναι σήμερον;

Οἱ τοποτηρηταὶ Ῥώμης εἶπον· ἐμάθομεν εἶναί τινας ψευδῶς μαρτυρήσαντας κατὰ Ἰγνατίου τοῦ πατριάρχου, καθὼς εἶπον ἡμῖν Ῥαδοάλδος καὶ Ζαχαρίας οἱ ἐπίσκοποι, οἱ πρώην ἀπὸ τῆς Ῥώμης ἀποσταλέντες· καὶ χρὴ τοὺς τοιούτους ψευδομάρτυρας ἀχθῆναι.

Εἶπον οἱ λοιποὶ τοποτηρηταὶ καὶ ἡ σύνοδος πᾶσα· καλόν ἐστι τελείως καθαρθῆναι τὴν ἐκκλησίαν ἀπὸ τῆς σκανδάλου· καὶ εἰσήχθησαν οἱ ψευδομάρτυρες, καὶ ἠρωτήθησαν ἰδίᾳ ἕκαστος. καὶ πρῶτος ἠρωτήθη Θεόδωρος πρωτοσπαθάριος, πῶς ὤμοσε κατὰ Ἰγνατίου· καὶ εἶπεν, ἄκων ὀμόσαι διὰ φόβον τῶν κρατούντων τότε. ὁ δὲ ὅρκος ἦν· ὅτι ἀψήφιστος ὁ Ἰγνάτιος γέγονε πατριάρχης· καὶ ἤδειν μὴ ὅτι ψευδορκῶ, ἀλλ' οὐκ ἠδυνήθην μὴ ποιῆσαι ὁ προσετάγην. διὸ καὶ προσῆλθον μοναχῷ μέ. ἔτη εἰς σύλον πεποιηκότι, καὶ ἐξηγόρευσα τὸ ἁμάρτημα, καὶ ἔλαβον ἐπιτιμία, καὶ φυλάσσω ταῦτα μέχρι τῆς νῦν. ἠρωτήθη δὲ πάλιν οὕτως, εἰ ἀποδέχεται τὴν τοιαύτην σύνοδον, καὶ ἔδοκει εἰς τὴν ἀποκατάστασιν Ἰγνατίου· καὶ κατετέθη τὴν τε σύνοδον ἀποδέχεσθαι, καὶ ὡς τὴν τοῦ Ἰγνατίου ἀποκατάστασιν δέχεται ἀχαρίτως. εἶτα ἠρωτήθη Λέων ὑπατος περὶ τοῦ αὐτοῦ ὅρκου· καὶ εἶπε καὶ αὐτὸς τήν τε αἰτίαν τοῦ ὅρκου τὴν αὐτήν· καὶ ὅτι βίᾳ εἰς τοῦτο παρήχθη· καὶ ὅτι εἰ δοθῶσιν αὐτῷ ἐπιτίμια δι' ἃ ἦτο, λήψεται ταῦτα· καὶ ὅτι ἀποδέχεται τὴν ἀποκατάστασιν Ἰγνατίου. ἀπαιτηθεὶς δὲ ἀναθεματίσαι τὸν Φώτιον, εἶπεν· ὡς οὐκ ἀποδέχεται ὀρθόδοξον ἄνθρωπον ἀναθεματίζεσθαι. ὁ γὰρ ἀναθεματισμὸς ἐπὶ ἀπίστων γίνεται· ὁ Φώτιος ὀρθόδοξός ἐστιν.

Εἶπον οἱ τοποτηρηταί· τὰ ἔργα αὐτοῦ ἄξια εἰσὶ πάσης αἱρέσεως χείρονα.

Λέων εἶπεν· ἐπεὶ κρίνετε ὑμεῖς καὶ χωρὶς αἱρέσεως ἀναθεματισμὸν γράφεσθαι, ἀναθεματίζω κἀγὼ πάντας, οὓς ἀνεθεμάτισεν ἡ ἁγία σύνοδος. μετὰ τοῦτο ἠρωτήθησαν ἕτεροι οὐκ ὀλίγοι, ὁμοίως ψευδορκήσαντες· καὶ πάντες ὡμολόγησαν, καὶ μετανοεῖν συνέθεντο, καὶ ἐπιτίμια κατεδέξαντο.

Ἰγνατίος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· καὶ ἕτεροι πολλοί, οἶδα, εἰσὶν, οἷον βελονάδες, σαυλισιανοί, ἱπποίατροι, καὶ ἕτεροι ὅμοιοι. διὸ δίκαιόν ἐστιν, ἵνα ἔλθωσι πάντες κατ' ὀφθαλμοὺς τῆς συνόδου, καὶ ὁμολογήσωσι τὴν ἀλήθειαν, πῶς ψευδῶς ὤμοσαν.

Μετὰ τοῦτο εἰσήχθη ἕτερον τοιοῦτον κεφάλαιον.

Εἶπον οἱ τοποτηρηταὶ τῆς Ῥώμης· ἀκηκόαμεν ἐν ταύτῃ τῇ βασιλευούσῃ πόλει, ὅτι περ ποιηροί τινες καὶ κατωφρονητοὶ ἄνθρωποι, λαϊκοὶ καὶ συγκλητικοὶ φορῶσιν ὠμόφορα, καὶ ποιοῦσι τὰ δοκεῖν τὰ τῶν Ἀρχιερέων· καὶ εἰσαχθήτωσαν ὅτι. εἰσήχθησαν ὧν ἄνδρες ἀξιωματικοί, καὶ ἠρωτήθησαν, πῶς τοῦτο ἐποίουν. καὶ εἶπον· Μιχαὴλ ὁ βασιλεὺς παιγνίδια ἐποίει, ἐπιτιθεὶς ἡμῖν ἀρχιερατικὴν στολήν· καὶ μὴ βουλόμενοι ἐποιοῦμεν τὰ προσεταγμένα.

Οἱ

Οἱ τοποτηρηταὶ εἶπον· κακῶς ἐποιεῖτε, καὶ ὀφλᾶ τοῦτο ἔνοχοι ἐπιτιμίων ἐσέ. ὅτε δὲ ταῦτα ἐποιεῖτε, ἐθεώρει ὑμᾶς Φώτιος; οἱ δὲ εἶπον, οὐκ οἴδαμεν· ἓν μόνον οἴδαμεν, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ἠγνόει τὰ γινόμενα.

Μετὰ τοῦτο εἶπον οἱ τοποτηρηταὶ Ρώμης· ἀναγκαῖόν ἐστιν εἰς μέσον ἀχθῆναι τοὺς ψευδοτοποτηρητὰς, πρὸς τὸ ὀφανῶναι τὰς τοῦ Φωτίου πανουργίας καὶ δολιότητας καὶ τὸν ἀλαβέστατον τοποτηρητὴν τῶν Αλεξανδρέων. παρήχθησαν οὖν, καὶ ὡμολόγησαν καὶ αὐτοὶ, ὅπως παρὰ Φωτίου ἐδιδάχθησαν ὑποκεῖσθαι τιμὴν τοποτηρησίαν τῶν θρόνων τῆς Ρώμης καὶ τῶν Αλεξανδρέων, καὶ τῶν λοιπῶν ἀναπολικῶν θρόνων. ἠρωτήθησαν δὲ, εἰ ἀποδέχονται τιμὴν ἁγίαν ταύτην σύνοδον. καὶ εἶπον· καθὼς οἱ λοιποὶ πάντες Χριστιανοὶ, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἀποδεχόμεθα ταύτην. ἠρωτήθησαν καὶ περὶ τοῦ πάπα Νικολάου, καὶ τοῦ πατριάρχου Ιγνατίου, εἰ ἀποδέχονται αὐτούς· καὶ εἶπον, ὅτως ἀποδέχεσθαι ἔστιν, καθὼς καὶ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος.

Εἶπον οἱ τοποτηρηταὶ Ρώμης πρὸς τὸν τῆς Αλεξανδρέων τοποτηρητήν· ἰδοὺ καὶ αὐτὸς ἠσαπημένε ἡμῖν ἀδελφὲ, ἔγνως δὲ ὧν ἀκήκοας νῦν τὰς τοῦ Φωτίου κακουργίας. τούτους οὖν τοὺς ἀνθρώπους πτωχοὺς ὄντας καὶ ξένους κρίνομεν συγγνώμης ἀξιωθῆναι καὶ ἀπολυθῆναι. δόξα δὲ τῷ Θεῷ τῷ δόντι ἁγίαν ταύτην οἰκουμενικὴν σύνοδον συναθροισθῆναι καταξιώσαντι, καὶ εἰρηναίαν ὅτω ποιησαμένῳ κατάστασιν. καὶ Ηλίας δὲ ὁ τοποτηρητὴς Ιεροσολύμων ἐχαρίσατο εἰπὲ τῷ Θεῷ, ὅτι κατηξίωσε διὰ τοσούτων χρόνων τὰς πατριαρχικὰς κεφαλὰς ἑνωθῆναι ἀλλήλαις πρὸς δόξαν αὐτοῦ. εἶθ' ὅτω τῆς συνήθους ἐφημίας γενομένης, διελύθη ὁ σύλλογος.

A Legati dixere: Improbe feciſtis, & epitimiis obnoxii eſtis. Viditne Photius hoc vos facitantes? Neſcimus, inquiunt: hoc unum ſcimus, nemmem mortalium, quæ fierent, ignoraviſſe. ACTIO IX. CON. VIII. GENER.

Tum Romæ legati dixere: Neceſſario in medium adducendi ſunt ſuppoſititii illi vicarii, ut improbas Photii artes fraudeſque etiam religioſiſſimus Alexandrinorum legatus pernoſcat. Adducti ergo & hi aperuerunt, qua ratione a Photio edocti fuerint, ut legatos veteris Romæ & Alexandriæ, & reliquarum ſedium orientis ſimularent. Rogati, an ſanctam hanc ſynodum reciperent, reſponderunt: Ut ceteri eam omnes Chriſtiani recipiunt, ita & nos recipimus. Interrogati de papa Nicolao & patriarcha Ignatio, an & hos reciperent, reſponderunt: Ita recipimus, quemadmodum ſancta & œcumenica ſynodus recipit.

Legati Romani ad legatum Alexandrinæ cathedræ dixerunt: En dilecte nobis frater, intellexiſti ex auditis technas & improbitatem Photii. Hos ergo mendicos homines & peregrinos venia dignos ac dimittendos judicamus. Laus Deo qui hanc ſanctam & œcumenicam ſynodum colligere dignatus eſt, pacemque adeo commode compoſuit. Et Elias Hieroſololymorum legatus Deo gratias egit, quod poſt tantum temporis intervallum patriarchalia capita inter ſe ad ſuam gloriam adunare dignatus ſit. Deinde conſuetis acclamationibus factis, conventus eſt dimiſſus.

ΠΡΑΞΙΣ ί.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ πατρὸς, καὶ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ὑπατείας τῶν θεοσέπτων ἡμῶν δεσποτῶν Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου ἔτους γ'. Λέοντος ἔτους ά. IN. γ'. πρὸ μιᾶς καλανδῶν Μαρτίου, ἡμέρᾳ γ'. προτεθέντων τῶν τιμίων ξύλων καὶ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας, προκαθεσθέντων τῶν φιλοχρίστων βασιλέων, συνελθόντων τῶν τοποτηρητῶν, καὶ τῶν λοιπῶν, καθὼς ἐν τῇ θ'. πράξει. τούτων οὖν συνελθόντων, ὡρίσθη ἀναγνωσθῆναι τοὺς κανόνας, οὓς ἡ ἁγία σύνοδος ἐξεβόησε. καὶ ἀνεγνώσθησαν· ὧν ὁ πρῶτος ἔστιν.

ACTIO DECIMA.

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Conſulatus dominorum noſtrorum a Deo coronatorum Baſilii & Conſtantini anno III. Leonis I. indictione tertia, pridie Kalendas Martias, feria tertia. Propoſitis venerandis (ſanctæ crucis) lignis, ſanctiſque evangelii ad dextram ſanctæ Sophiæ partem templi, præſidentibus Chriſto dilectis imperatoribus, legatis, reliquiſque eodem, quo priore nona actione ſederant, ordine conſidentibus. His ergo congregatis ſancitum eſt, ut canones rectarentur, quos ſancta ſynodus edidit. Et recitati ſunt: quorum hic eſt primus. ACTIO X. CON. VIII. GENER.

ΚΑΝΩΝ ά.

Τὴν εὐθεῖαν καὶ βασιλικὴν ὁδὸν τῆς θείας δικαιοσύνης ἀπροσκόπως βαδίζειν ἐθέλοντες, οἷόν τινας πυρσοὺς ἀειλαμπεῖς τοὺς τῶν ἁγίων πατέρων ὅρους κρατεῖν ὀφείλομεν. τοιγαροῦν τοὺς ἐν τῇ καθολικῇ καὶ Αποστολικῇ ἐκκλησίᾳ παραδοθέντας θεσμοὺς παρά τε τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων Αποστόλων, παρά τε ὀρθοδόξων συνόδων οἰκουμενικῶν τε καὶ τοπικῶν, ἢ καὶ πρός τινος θεηγόρου πατρὸς διδασκάλου τῆς ἐκκλησίας, τηρεῖν καὶ φυλάττειν ὁμολογοῦμεν. κρατεῖν γὰρ τὰς παραδόσεις, ἃς παρελάβομεν εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῶν τῶν προηγιεσμένως ὀφθαλμιώντων

CANON I.

Ut rectam regiamque divinæ juſtitiæ viam ſine erroris offenſa teneamus, ſanctorum patrum decreta, veluti inextinctæ quædam ſemperque lucentes faces, ſequenda ſunt. Quapropter ſanctiones eccleſiæ catholicæ & apoſtolicæ per traditionem, tum a ſanctis omnique laudis præconio celebrandis apoſtolis, tum ab orthodoxis œcumeniciſque & Provincialibus conciliis, aut a quovis deiloquo patre & doctore eccleſiæ acceptas, ſervandas, cuſtodiendaſque profitemur.

ACTIO X. CON. VIII. GENER.

ANNO CHRISTI 870.

temur. Traditiones enim sive per sermonem, sive per epistolam ma jorum nostrorum, qui vitæ sanct itate nobis præluxerunt, acceptas, diserte magnus apostolus Paulus tenendas monet.

A ἁγίων, παρεγγυᾷ σαφῶς Παῦλος ὁ μέγας Ἀπόστολος.

II.

Quæcumque a beatissimo papa Nicolao, veluti Spiritus sancti instrumento, ejusque successore sanctissimo papa Hadriano declarata sunt; quæque diversis temporibus de constituenda componendaque sancta ecclesia Constantinopolitana, deque sancto illius patriarcha B Ignatio, ac de Photii ejectione atque damnatione in synodo pronunciata sunt, ea omnia una cum expositis capitibus servanda & custodienda semper decernimus & sancimus, nemo ut illa cujusvis ordinis infirmare antiquareque possit. Quod si quis deprehensus, post hanc nostram sanctionem, ex iis capitibus quidquam ab illis editum resciderit, sacerdos aut clericus de gradu suo dejiciatur; monachus aut laicus a cœtu Christianorum, quoad eum facti pœniteat excludatur.

C'.

Τὸν μακαριώτατον πάπαν Νικόλαον, ὡς ὄργανον τοῦ ἁγίου πνεύματος ἔχοντες, καὶ τὸν ἐκείνου διάδοχον, τὸν ἁγιώτατον πάπαν Ἀδριανόν, ὁρίζομεν καὶ θεσπίζομεν πάντα τὰ παρ' αὐτῶν ἐκτεθειμένα, καὶ συνοδικῶς ἐκφωνηθέντα κατὰ διαφόρους καιροὺς ὑπὲρ ἐκδικήσεως καὶ συστάσεως τῆς ἁγίας Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας, καὶ τοῦ ἁγίου αὐτῆς Ἀρχιερέως Ἰγνατίου, καὶ τῆς Φωτίου ἐξωθήσεώς τε καὶ καταχρίσεως, τηρεῖσθαι καὶ φυλάττεσθαι πάντοτε σὺν τοῖς ἐκτεθεῖσι κεφαλαίοις, καὶ μηδενὶ τῶν οἱουδήτινος πάγματος ἀνθρώπων ἀθετῆσαι τολμᾶν. εἰ δέ τις μὴ τοῦτον ἡμῶν τὸν ὅρον φωραθείη ἀθετῶν τι τῶν παρ' ἐκείνοις ἐκτεθειμένων κεφαλαίων, ἱερεὺς μὲν ὢν ἢ κληρικὸς, ἐκπιπτέτω τῆς ἰδίας τιμῆς καὶ τάξεως· μοναχὸς δὲ ἢ λαϊκὸς ἀφορίζέσθω, μέχρις ἂν μετανοήσῃ.

C

III.

Sacram domini nostri Jesu Christi effigiem eadem qua sancta evangelia veneratione colendam statuimus. Ut enim per syllabas in evangelio scriptas salutem consequuntur omnes, ita per imagines arte coloribusque pictas & expressas, docti juxta ac indocti ex objecta re utilitatem capiunt. Quæcumque enim in syllabis oratio, hæc in coloribus pictura docet & repræsentat. Ergo quicumque Christi salvatoris imaginem non adorat, is in secundo Christi adventu non videat ipsius D faciem. Eadem ratione intemeratæ genitricis illius effigiem, sanctorumque angelorum, quemadmodum illos sacrarum litterarum paginæ describunt, ac sanctorum omnium veneramur & colimus. Qui aliter sentiunt, anathema sunto.

γ'.

Τὴν ἱερὰν εἰκόνα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁμολίμως τῇ βίβλῳ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων προσκυνεῖσθαι θεσπίζομεν. ὥσπερ γὰρ διὰ τῶν ἐμφερομένων ἐν αὐτῇ συλλαβῶν τῆς σωτηρίας ἐπιτυγχάνουσιν ἅπαντες, οὕτω διὰ τῆς τῶν χρωμάτων εἰκονουργίας καὶ σοφοὶ καὶ ἰδιῶται πάντες τῆς ὠφελείας ἐκ τοῦ προχείρου παραπολαύουσιν. ἅπερ γὰρ ὁ ἐν συλλαβῇ λόγος, ταῦτα καὶ ἡ ἐν χρώμασι γραφὴ καταγγέλλει τε καὶ παρίστησιν. εἴ τις οὖν ὁ προσκυνεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ, μὴ ἴδῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ τὴν τούτου μορφήν. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν εἰκόνα τῆς ἀχράντου μητρὸς αὐτοῦ, καὶ τοὺς εἰκόνας τῶν ἁγίων ἀγγέλων, καθὼς αὐτοὺς χαρακτηρίζει διὰ τῶν λογίων ἡ ἁγία γραφὴ, καὶ προσκυνοῦμεν καὶ τιμῶμεν καὶ προκυνοῦμεν. καὶ οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες ἀνάθεμα ἔστωσαν.

IV.

Ut ambitionem veluti quamdam malorum omnium malam radicem convellamus, Photium contra jus fasque præcipiti temeritate velut atrocem lupum in E gregem Christi insilientem, orbemque terrarum perturbatione complentem, nunquam antea episcopum fuisse, neque nunc ulla ratione esse, justo decreto declaramus: nec ab illo creatos in eo sacerdotii gradu, in quem ab eo promoti sunt, manere. Præfectis quoque monasteriorum ab eo provectis præfecturam abrogamus. Dicit enim universorum Deus: *Quoniam tu scientiam repulisti, & ego te repellam, ne sacerdotio fungaris mihi.*

Ose. 4.

δ'.

Τὴν φιλαρχίαν οἷόν τινα πονηρὰν ῥίζαν τῶν κακῶν πάντων προορίζοντες, τὸν προπετῶς καὶ ἀθέσμως, οἷόν τινα λύκον βαρὺν εἰς τὸ τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον εἰσπηδήσαντα Φώτιον, καὶ τυραχῆσαι τὴν οἰκουμένην ἐμπλήσαντα, δικαίῳ λόγῳ ἀποφαινόμεθα μηδέποτε γεγονέναι πρότερον, ἢ νῦν ἐπίσκοπον· μήτε τοὺς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας ἐν οἱῳδήποτε βαθμῷ ἱερατικῷ, ἐν ᾧ προεχειρίσθησαν, μένειν. τοὺς δὲ παρ' αὐτοῦ εἰς ἡγεμονίαν προχειρισθέντας, τοιαύτης προσασίας ἀπείργομεν. λέγει γὰρ ὁ τῶν ὅλων Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου· ὅτι σὺ ἐπέγνωσιν ἀπώσω, κἀγὼ ἀπώσομαί σε τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι.

Κα-

ANNO CHRISTI 869.

ε'.

Κανών ἐστιν ὁ λέγων, μὴ δεῖν ἐπίσκοπον προχειρίζεσθαί τινα νεόφυτον ἢ κατὰ τὴν πίστιν, ἢ κατὰ τὸν ἱερατικὸν κλῆρον ὑπάρχοντα, ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κρίμα ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου, καθά φησιν ὁ Παῦλος. συμφώνως τοίνυν τούτῳ λέγομεν, μηδενὶ τὴν ἀπὸ τῆς συγκλητικῆς ἀξίας καὶ κοσμικῆς ἀγωγῆς προσφάτως καρεῖτα, καὶ κατὰ σκοπὸν καὶ προσδοκίαν ἀρχιερατικῆς ἢ πατριαρχικῆς τιμῆς γεγονότι κληρικὸν ἢ μοναχὸν, εἰς τὸν τοιοῦτον ἀναβιβάζειν βαθμόν, κἂν ἐφ' ἑκάστῳ τάγματι τῆς θείας ἱερωσύνης πλείονα χρόνον ποιήσῃ δοκιμαζόμενος. οὐδὲ γὰρ δι' εὐλάβειαν, ἀλλὰ διὰ φιλαρχίαν κέκαρται. ἔτι δὲ πλέον τοῦτον ἀπείργομεν, εἰ παρὰ βασιλικῆς ἐξουσίας εἰς τοῦτο σωωθῆται. εἰ δέ τις κατ' οὐδεμίαν ὑπονοίαν τῆς εἰρημένης ἐπιθυμίας καὶ προσδοκίας ἑκάρη, ἀλλὰ διὰ τὸ καλὸν τῆς κατὰ Χριστὸν πολιτείας γέγονε κληρικὸς ἢ μοναχὸς, καὶ πάντα βαθμὸν ἐκκλησιαστικὸν μετελθὼν κατὰ τοὺς ὡρισμένους χρόνους ἀνεπίληπτος εὑρέθη, προβιβασθήτω εἰς τὴν ἀρχιερωσύνην, ὥστε ἐν τῷ βαθμῷ τοῦ ἀναγνώστου ἐνιαυτὸν πληρῶσαι, ἐν δὲ τῷ τοῦ ὑποδιακόνου δύο, καὶ ἐν τῷ τοῦ διακόνου τρεῖς, καὶ τέσσαρας ἐν τῷ τοῦ πρεσβυτέρου. ἐπὶ δὲ τοῖς χρονισάντων εὐλαβῶς τῷ τάγματι τῶν κληρικῶν τε καὶ μοναχῶν ὁ προειρημένος χρόνος συστελλέσθω παρὰ τοῖς κατὰ καιροὺς ἐπισκόποις. εἰ δὲ παρὰ τοῦτον τὸν ὅρον προαχθείη τις εἰς τὴν εἰρημένην ὑπερτάτην τιμὴν, ἀποδοκιμασθήτω παντάπασιν.

A

V.

Canon est qui dicit, non oportere quemquam ex neophyto, sive neophytus sit, in Christiana fide, sive in ordine clericorum, episcopum creari, *ne*, ut Paulus ait, *inflatus incidat in judicium & laqueos diaboli*. Huic ergo convenienter dicimus; neminem ex ordine senatorio & laico gradu recens, eo dumtaxat consilio & animo in clericum aut monachum attonsum, ut episcopi aut patriarchæ dignitatem assequatur, honoris gradum oportere conscendere; etiamsi in unoquoque gradu divini sacerdotii longiori tempore versatus probetur. Neque enim pietatis, sed ambitionis & honoris causa tonsus est. Multo vero magis hunc arcemus, si ad eum honorem ab imperatoria potestate intrudatur. Quod si quis nulla suspicione dictæ ambitionis, vel honoris spe tactus, sed recta honestaque Christi disciplina inductus, in clericum aut monachum attonsus est, perque omnes gradus ecclesiasticos definitis temporibus vitam agendo inculpatam transisse reperiatur, ad episcopatus honorem evehatur, sic ut in lectoris munere annum, in subdiaconi duos, in diaconi tres, sacerdotii quatuor annos expleat. Pie vero, diuque in clericorum & monachorum ordine versatis, tempus ab episcopis qui per tempora fuerint, contrahi potest. Si quis præter hanc sanctionem ad supremum episcopatus honorem provectus fuerit, penitus rejiciatur.

B C

ς'.

Ἐπείπερ κατεφωράθη Φώτιον μετὰ τὴν ὑπερτάτην καὶ ἀγιωτάτου πάπα Νικολάου διὰ τὴν ἀθεσμοτάτην ἐπίβασιν τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας, πονηρούς τινας ἄνδρας ἀπὸ τῆς λεωφόρου ἀγυιᾶς ἁρπακὼς, καὶ τοποτηρητὰς αὐτοὺς τῆς ἁγιωτάτων πατριαρχικῶν θρόνων κατονομάσας, καὶ σὺν τούτοις ἐκκλησίαν συστησάμενος πονηροβουλίων, καθαιρετικὰς συκοφαντίας καὶ διαβολὰς κατὰ τοῦ μακαρίου πάπα Νικολάου τυρβάσας, καὶ τὸ ἀνάθεμα λαθραίως κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν κοινωνούντων αὐτῷ ἀποφωνήσας, ὡς τὰ δηθὲν ὑπομνήματι σωωδικῶς πυείκωσα γέγονε· τούτου χάριν πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς κατασάσεως, ἀναθεματίζομεν τὸν εἰρημένον Φώτιον. καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, καὶ τοὺς ἀπὸ τοῦ νῦν τοιοῦτόν τι τολμήσοντας τῷ αὐτῷ ἀναθέματι ὑποβάλλομεν, καθὼς καὶ ὁ τῆς εὐσεβείας ἀθλητὴς Μαρτῖνος ἐκανόνισεν.

D E

VI.

Cum Photius post latam a sanctissimo papa Nicolao æquissimam sententiam, quod nequissime Constantinopolitanum thronum invasisset, homines quosdam perditos a trivio arripuisse deprehensus sit, eosdemque pro legatis sanctissimorum patriarcharum supposuerit, & cum his ecclesiam malignantium collegerit, atque calumniosas depositiones & criminationes adversus beatum papam Nicolaum concinnarit, anathemaque clandestine in illum & cum illo communicantes pronuntiarit, (quarum rerum quasi monumenta ex synodi decreto in rogum conjecta sunt) ea de causa, ad ecclesiæ securiorem statum, Photium, de quo dictum est, anathemate ferimus; aliosque qui in posterum quidquam tale ausi fuerint, eamdem ob causam anathemati subjicimus: Quemadmodum & egregius veritatis propugnator Martinus sanxit.

ACTIO X. CON VIII GENER.

ζ'.

Τὸ τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας ἀνασπηλοῦν, καὶ τοὺς πλησίον διδάσκειν τὰ μαθήματα τῆς θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης σοφίας, λίαν ὀνησιφόρον· οὐ καλὸν δὲ, τοῦτο μὴ παρὰ τῶν ἀξίων γίνεσθαι. τούτου χάριν μηδαμῶς εἰκονουργεῖν ἐν τοῖς ἱεροῖς

VII.

Sanctas & venerandas imagines excitari, hominesque divinæ atque humanæ sapientiæ disciplinas doceri perquam utile est: sed hoc ut ab indignis fiat, non decet. Quapropter a damnatis, & ab

ACTIO X. CON VIII. GENER.

ANNO CHRISTI 669.

ecclesia anathemate resectis, sacras imagines in templis nequaquam pingendas, nec litteras ab eisdem quocumque in loco, quoad ab errore suo resipuerint, tradendas esse sancimus. Quicumque igitur post hoc decretum nostrum, hujuscemodi ad sacrarum imaginum in ecclesia pingendarum operam, litterasque docendas, quocumque modo admiserit, si clericus sit, gradu suo periclitetur: si laicus, a cœtu fidelium excluſus, sacræ communionis mysteriis privetur.

A ναοῖς τοὺς ἀναθεματισθέντας θεσπίζομεν, μήτε μὴν ἐν οἱῳδήποτε τόπῳ διδάσκειν, μέχρις ἂν ἐπιστραφῶσιν ἐκ τῆς ἰδίας ἀπάτης. εἴ τις οὖν μὴ τοῦτον ἡμῶν τὸν ὅρον περὶ ζωγραφικίου ἁγίων εἰκόνων ἐν ἐκκλησίᾳ, ἢ διδασκαλικίου αὐτοὺς ὑποσοῦν παραδέξοιτο πράξιν, εἰ μὲν κληρικός ἐστιν, εἰς τὸν ἴδιον κινδυνευέτω βαθμόν· εἰ δὲ λαϊκός, ἀφορίζέσθω, καὶ στερείσθω τῆς θείων μυστηρίων.

VIII.

Fama ad nos perlatum est, non hæreticos tantum & sacrilegos, qui ecclesiæ Constantinopolitanæ sedem occuparunt, sed orthodoxos etiam patriarchas ad sui defensionem chirographa exigere. Censuit ergo sacra & œcumenica synodus, id de cetero non faciendum; excepto eo, quod pro more & forma consueta ad fidei nostræ integritatem declarandam exigitur, cum episcopi consecrantur. Hanc igitur sanctionem nostram quicumque violare tentarit, honore exuatur.

ή.

B Ἦλθε φήμη ταῖς ἀκοαῖς ἡμῶν, ὡς οὐ μόνον αἱρετικοὶ καὶ παράνομοι, τῆς ἁγίας Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας προεδρεύειν λαχοντες, ἀλλὰ καὶ ὀρθόδοξοι πατριάρχαι χειρόγραφον ποιεῖν ἀπαιτοῦσι πρὸς ἴδιον σωματισμόν. ἔδοξεν οὖν τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, μηδαμῶς ἀπὸ τοῦ νῦν γίνεσθαι τοῦτο, πλὴν τοῦ κατὰ τύπον καὶ συνήθειαν ὑπὲρ τῆς εἰλικρινοῦς πίστεως ἡμῶν ἀπαιτουμένου κατὰ καιρὸν τῆς τῶν ἐπισκόπων χειροτονίας. εἴ τις οὖν τολμήσει παραλῦσαι τοῦτον ἡμῶν τὸν ὅρον, τῆς ἰδίας ἐκπιπτέτω τιμῆς.

IX.

Cum sacra scriptura aperte clamet, ante causæ cognitionem, neminem vituperandum; sancta & œcumenica synodus recte utiliterque statuit, uti ne quis monachus, laicusve, aut quicumque clericus ante accuratam causæ disquisitionem & synodicam sententiam, sese a communione sui patriarchæ sejungat, etiamsi crimina ejus se nosse prætexat. Eodemque modo episcopi & presbyteri aliis in urbibus & locis erga suos metropolitas sint affecti, quemadmodum & metropolitæ erga suum patriarcham. Quod si quis synodo contraria fecisse repertus fuerit, episcopus, itemque clericus omni dignitate & functione sacerdotii privetur: monachus aut laicus ab ecclesiastica communione & collegio arceatur, quoad conversus per pœnitentiam recipiatur.

θ'.

C Τῆς θείας ἀναφανδὸν βοώσης γραφῆς, πρὸ ἐξετάσεως μὴ μέμψῃ, δικαίως καὶ συμφερόντως ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη σύνοδος ὁρίζει μηδένα μοναχὸν, ἢ λαϊκὸν, ἤτινα τῆς καταλόγου τῶν κληρικῶν, πρὸ τῆς ἀκριβοῦς ἐξετάσεως καὶ συνοδικῆς ἀποφάσεως, ἀπὸ τῆς κοινωνίας ἑαυτὸν ἀφορίζειν τοῦ ἰδίου πατριάρχου, κἂν ἐγκληματικόν τι γινώσκειν διατείνηται πρᾶγμα· παραπλησίως δὲ καὶ τοὺς ἐν ἐξωτικαῖς πόλεσι καὶ χώραις ἐπισκόπους καὶ ἱερεῖς διατίθεσθαι πρὸς τοὺς ἰδίους μητροπολίτας ὁρίζομεν, ὥσπερ καὶ τοὺς μητροπολίτας πρὸς τὸν ἴδιον πατριάρχην. εἰ δέ τις ἐναντία τῇ οἰκουμενικῇ ταύτῃ συνόδῳ φωραθείη διαπραττόμενος, εἰ μὲν ἐπίσκοπός ἐστιν ἢ κληρικός, ἐκπιπτέτω πάσης ἱερατικῆς ἐνεργείας τε καὶ τιμῆς· εἰ δὲ μονάζων ἢ λαϊκός, ἀφοριζέσθω πάσης ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας καὶ συντάξεως, μέχρις ἂν ἐπιστρέψας ἐν μετανοίᾳ δεχθῇ.

X.

Cum vetus novaque lex testamenti doceat, unicam homini, eamque ratione & intelligentia pollentem, esse animam; eamdemque sententiam deiloquorum omnium patrum & doctorum ecclesiæ doctrina confirmet; sunt tamen qui duas homini esse animas asserant, & quibusdam vitiosis ratiocinatiunculis suam hæresim stabiliant. Itaque sancta hæc & œcumenica synodus hujus impietatis conditores cum tota secta sua magna voce anathematizat. Qui vero posthac contraria dicere ausus fuerit, anathema esto.

ί.

Τῆς παλαιᾶς τε καὶ νεωτέρας διαθήκης μίαν ψυχὴν λογικήν τε καὶ νοερὰν διδασκούσης ἔχειν τὸν ἄνθρωπον, καὶ πάντων τῶν θεηγόρων πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας τὴν αὐτὴν δόξαν κατεμπεδούντων, εἰσί τινες οἱ δύο ψυχὰς ἔχειν αὐτὸν δοξάζοντες, καί τισιν ἀσυλλογίστοις ἐπιχειρήμασι τὴν ἰδίαν κρατύνουσιν αἵρεσιν. ἡ τοίνυν ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη σύνοδος τοὺς τῆς τοιαύτης ἀσεβείας εἰσηγητὰς, καὶ τοὺς ὁμοφρονοῦντας αὐτοῖς ἀναθεματίζει μεγαλοφώνως. εἰ δέ τις τὰ ἐναντία τοῦ λοιποῦ τολμήσει λέγειν, ἀνάθεμα ἔστω.

XI.

Qui a divina gratia ad munus episcopi evocantur, eos, ut qui imaginem &

ιά.

Τοὺς ὑπὸ τῆς θείας χάριτος εἰς τὸ ἐπισκοπικὸν προκληθέντας διακονίαν, ὡς εἰκόνα καὶ τύπον

ANNO CHRISTI 869.

ACTIO X. CON. VIII. GENER.

πον φέροντας τῆς ἁγίων καὶ οὐρανίων ἱεραρχῶν, πάσης τιμῆς ἀξιοῦσθαι παρὰ πάντων τῶν ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων θεσπίζομεν, καὶ μηδαμῶς ἢ στρατηγεῖς, ἤ τισιν ἄλλοις ἄρχουσι προϋπαντᾶν σπεύδειν τῶν ἰδίων ἐκκλησιῶν, μήτε τῶν ἵππων ἢ ἡμιόνων ἑαυτοὺς ἀποῤῥιπτοῦντας, σὺν φόβῳ καὶ δέει προσπίπτειν καὶ προσκυνεῖν. εἰ δέ τις ἐπίσκοπος μετὰ τὸν ὅρον τῆς ἁγίας συνόδου τῆς ὀφειλομένης αὐτῷ καταφρονήσοι τιμῆς, καὶ κατὰ δέξοιτό τι ποιῆσαι παρὰ τὰ νῦν ὡρισμένα, ἀφορισθήτω ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἕνα· καὶ ὁ ἄρχων ἐκεῖνος ἐπὶ δύο ἔτεσι μὴ κατιξιωθῇ τῆς μεταλήψεως τῶν ἁγιασμάτων.

A figuram ſanctorum cæleſtium hierarcharum gerant, ab omnibus ſive principibus, ſive ſubjectis, omni veneratione colendos ſancimus; nolumuſque eos aut ducibus bellicis, aut aliis dynaſtis longius a ſuis eccleſiis obviam procedere, nec ex equis aut mulis venerationis cauſa ſupplices, & metu timoreque abjectos deſcendere, procumbere, ac adorare. Si quis vero epiſcopus poſt editum hoc ſanctæ ſynodi decretum, debitum ſibi honorem neglexerit, aut contra ſanctionem hanc quidquam fecerit, fierive B permiſerit, per annum ſeparetur: princeps autem ille, ſeu dux per biennium a ſanctiſſimis ſacramentis arceatur.

ιβ'.

Ἦλθεν εἰς τὰς ἡμῶν ἀκοὰς, τὸ μὴ δύνασθαι ἄνευ ἀρχοντικῆς παρουσίας συνόδου γενέσθαι· οὐδαμοῦ δὲ οἱ θεῖοι κανόνες συνέρχεσθαι κοσμικοὺς ἄρχοντας ἐν ταῖς συνόδοις νομοθετοῦσιν, ἀλλὰ μόνους τοὺς ἐπισκόπους. ὅθεν, ὑδὲ πολλοὺς τῆς οἰκουμενικῶν συνόδων, τὴν παρουσίαν αὐτῶν γενομένην εἰσχομεν. οὐδὲ γὰρ θεμιτὸν ἐστι γίνεσθαι θεατὰς τοὺς κοσμικοὺς ἄρχοντας τῆς τοῖς ἱερεῦσι τοῦ Θεοῦ συμβαινόντων πραγμάτων.

XII.

Perlatum eſt ad nos, non poſſe ſine principum præſentia concilium agi. Atqui nuſquam ſacri canones ſanciunt, ut ad ſynodos ſæculares principes cogantur, ſed ſoli dumtaxat epiſcopi. Quare nec alias reperimus eos aliis, niſi œcumenicis conciliis interfuiſſe. Neque enim fas eſt, ut ſæculares principes rerum quæ C Dei ſacerdotibus contingunt, ſpectatores fiant.

ιγ'.

Εἴ τις τοσαύτῃ τόλμῃ χρήσαιτο, ὥστε κατὰ τὸν Φώτιον καὶ Διόσκορον, ἐγγράφως ἢ ἀγράφως παροινίας τινὰς κατὰ τῆς καθέδρας Πέτρου τοῦ κορυφαίου τῆς Ἀποστόλων κινεῖν, ἴσως αὐτῷ ἐκείνους δεχέσθω κατάκρισιν. εἰ δὲ συγχροτηθείσης συνόδου οἰκουμενικῆς ζήτησίς τις καὶ περὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ρωμαίων ἀμφιβολία, ἔξεστιν ἀλαβῶς καὶ μετὰ τῆς προσηκούσης αἰδοῦς ὑφαπτώμενον περὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος, καὶ δέχεσθαι τὴν λύσιν, καὶ ἢ ὠφελεῖσθαι, ἢ ὠφελεῖν· μὴ μέντοι θρασέως ἀποφέρεσθαι κατὰ τῆς τῶν πρεσβυτέρας Ρώμης ἱεραρχῶν.

XIII.

Si quis tanta efferatus audacia, quemadmodum Photius & Dioſcorus, ſive ſcripto, ſive ſine ſcripto inſanias quaſdam contra cathedram coriphæi apoſtolorum Petri audeat jactare, eamdem atque illi ſententiam damnationis ſubeat. Si qua vero œcumenica ſynodo collecta, de Romana etiam eccleſia controverſia extiterit, licebit cum decenti reverentia de propoſita quæſtione veneranter percontari, reſponſumque admittere, & D ſive juvari, ſive juvare; non tamen impudenter contra ſenioris Romæ pontifices ſententiam dicere.

ιδ'.

Θεσπίζομεν τοὺς ὁρισθέντας ὠμοφορεῖν ἐπισκόπους ἐπί τισι καιροῖς ἀποκεκληρωμένοις, ἐν τοῖς τοιούτοις περιβεβλῆσθαι τοῦτο καιροῖς καὶ τόποις, καὶ μὴ κατακεχρῆσθαι τῇ τοιαύτῃ κατασκολῇ διὰ τῦφον καὶ κενοδοξίαν, καὶ ἐν παντὶ καιρῷ τῆς θείας μυσταγωγίας, καὶ πάσης ἄλλης ἐκκλησιαστικῆς λειτουργίας τοῦτο φορεῖν. ἀλλὰ καὶ τοὺς μετιόντας ἀλαβῶς τὸν μονήρη βίον, καὶ τῆς ἐπισκοπικῆς ἀξιωθέντας τιμῆς, φυλάττειν τὸ σχῆμα καὶ τὴν σολὴν τῆς μοναχικῶν ἀμφιασμάτων ὁρίζομεν, καὶ μηδόλα τολμᾶν ἀπαμφιέννυσθαι τὸ ἐρημικὸν σχῆμα διὰ τῦφον καὶ ἀλαζονικὴν γνώμην, κἀντεῦθεν διορίσεσθαι παραβάτην τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας. εἴτις οὖν ἐπίσκοπος παρὰ τοὺς ὡρισμένους αὐτῷ ἐγγράφως ἢ ἀγράφως καιροὺς περιβάλοιτο τὸ ὠμόφορον, ἢ τῶν μοναχικῶν ἀμφιασμάτων ἀποβάλοι τὸ σχῆμα, ἢ διορθούτω, ἢ καθαιρείσθω.

XIV.

Sancimus ut deſignati ad ſuperhumeralia geſtanda epiſcopi certis ſtatiſque temporibus, temporibus illis ea & locis geſtent, nec hujuſmodi cultu per faſtum & ſuperbiam abutantur, aut quovis tempore divini ſacrificii, & quacumque eccleſiaſtica functione ferant. Eos etiam qui vitam ſolitariam religioſe ſunt ſectati, & ad epiſcopatus honorem ſunt evecti, ut religioſam veſtem ſuam habitumque monaſticum ſervent, ſtatuimus; nulluſque per faſtum animique jactantiam hujuſcemodi habitum exuere audeat, ne ſuas inde, quas ipſe ſibi præſcripſit, leges violet. Quod ſi quis epiſcopus præter deſignata ſibi ſeu ſcripto, ſeu ſine ſcripto tempora omophoron tulerit, aut monaſticam veſtem abjecerit, vel corrigatur, vel deponatur.

Μετὰ τοῦτο τῆς εἰρημένων κανόνων ἀναγνώσιν, ἀνε-

Poſt lectos hoſce canones, lecta eſt ejuſ-

ACTIO. X. CON. VIII. GENER.

dem octavæ & œcumenicæ synodi definitio, quæ symbolum fidei, professionemque de septem prioribus synodis, & anathemata eorum, quos illæ synodi damnarunt, complectitur: a Basilio præterea imperatore octavum hoc concilium coactum, Photiumque & Photianos in eo depositos, & anathemati subjectos; Ignatium vero patriarcham restitutum: inter quas sanctiones etiam de sacris imaginibus est decretum.

Quibus lectis exclamavit sancta synodus: Omnes ita sentimus: omnes ita censemus: omnes consentientes libenter subscribimus, Tum consueta ad imperatores & patriarchas facta acclamatio.

Deinde lecta est allocutio imperatoris, quæ ipso proœmio episcoporum qui convenerant ad synodum, continebat laudes. Postea hæc ad verbum sunt recitata: Par autem esse existimavimus, uti & hoc publice clareque apud omnes pronuntiaretur.

Quicumque contra hanc sanctam & œcumenicam synodum habet quod dicat, aut contra ejus canones ac decreta, prodeat in medium, & quæ sentit, aperiat, sive clericus sit, sive laicus. Nam hac sancta & œcumenica, quæ octava est, synodo soluta, quicumque illam postea oppugnaverit, nullam ab imperio nostro veniam consequetur, sed jure damnabitur, & ex urbe nostra pelletur.

Vos autem virtute atque in Deum caritate præstantes antistites, singuli gregem suum hortari, atque ad salutis portum deducere, omnibusque dominicis salutaria tradere documenta ne desistite. Sed & qui in clericorum classe admissi estis, date operam, ut ecclesiæ statum & mutuam inter vos pacem ne perturbetis, nihilque contra hanc sanctam synodum sentiatis, quando vosipsi jam præsentes omnia comprobastis.

Laico vero cuicumque nulla ratione de ecclesiasticis causis disputandi, aut universam ecclesiam, œcumenicamque synodum oppugnandi fas esse dico. Hæc enim excutiendi, & in utramque partem agitandi, patriarcharum, sacerdotum, & doctorum est officium, quibus a Deo solvendi & ligandi potestas est concessa. Nam laicus etsi omni pietatis & sapientiæ laude præstet, tamen laicus est ovis, non pastor. Episcopus autem, quamvis omni religionis virtute destitutus ostendatur, tamen pastor est, quamdiu in pontificatus munere versatur; nec oportet, ut oves pastori repugnent.

Ad hæc sancta synodus dixit: Placent quæ lecta sunt universis: omnia nobis probantur: omnes libenter subscribimus.

Legati veteris Romæ dixerunt: Posteaquam divina providentia totus ecclesiæ status & res compositæ sunt, oportet ut hæc nostra manu subscribendo confirmemus.

Subscribant ergo primo loco Christi amantes imperatores.

Imperator Basilius dixit: Nostra serenitas imitata majores nostros, Constantinum Magnum, Theodosium, Marcianum, & ceteros, vult illa quidem post omnes episcopos subscribere. Sed quoniam nos vestra sanctitas tali

ANNO CHRISTI 869.

A γνώσθη ὁ ὅρος τῆς αὐτῆς οἰκουμενικῆς ὀγδόης συνόδου, περιέχων τὸ σύμβολον τῆς πίστεως, καὶ ὁμολογίαν τοῦ στέργειν τὰς προλαβούσας οἰκουμενικὰς ἑπτὰ συνόδους, καὶ ἀναθεματίζειν οὓς κἀκεῖναι ἀνεθεμάτισαν. καὶ ὅτι ὁ βασιλεὺς Βασίλειος τὴν ὀγδόην ταύτην συνήθροισε σύνοδον, καὶ ὅπως ὁ Φώτιος καθῃρέθη τε καὶ ἀνεθεματίσθη, καὶ οἱ τούτου ὁμόφρονες, καὶ ὁ πατριάρχης ἀποκατέστη Ἰγνάτιος. ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τοῦ ὅρου καὶ τὰ περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐντέτακται.

Τούτου δὲ ἀναγνωθέντος, ἡ ἁγία σύνοδος ἐξεβόησε· πάντες οὕτω φρονοῦμεν· πάντες οὕτω δοξάζομεν· πάντες συμφρονοῦντες προθύμως ὑπογραφόμεν. B μετὰ τοῦτο γέγονεν ἡ συνήθης τῶν βασιλέων εὐφημία, καὶ τῶν πατριαρχῶν.

Εἶτα ἀνεγνώσθη προσφωνηματικὸν τοῦ βασιλέως, περιέχον κατ' ἀρχὰς ἐγκώμιον τῶν εἰς τὴν σύνοδον ταύτην συνελθόντων ἐπισκόπων, εἶτα λέγον οὕτω ῥητῶς· δίκαιον δὲ καὶ τοῦτο ὑπειλήφαμεν εἰς ἐπήκοον πάντων τρανῶς ἐξειπεῖν.

Εἴ τις ἔχει τι κατὰ τῆς ἁγίας ταύτης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου λέγειν, ἢ τῶν ταύτης κανόνων τε καὶ ὅρων, στήτω εἰς μέσον, καὶ τὰ δοκοῦντα εἰπάτω, κἂν ἱερωμένος εἴη, κἂν λαϊκός. ἐπεὶ λυομένης τῆς ἁγίας ταύτης καὶ οἰκουμενικῆς ὀγδόης συνόδου, ὁ φωραθησόμενος τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ ἐναντιοῦσθαι, C ὅστις ἂν εἴη, συγγνώμην παρὰ τῆς βασιλείας ἡμῶν οὐχ εὑρήσει, ἀλλ' ἐνδίκως κατακριθήσεται, καὶ τῆς πόλεως ἡμῶν ἀπελαθήσεται.

Ὑμεῖς δὲ, ὦ φιλάρετοι καὶ θεοφιλεῖς Ἀρχιερεῖς, νουθετεῖν ἕκαστος τὸ ἴδιον ποίμνιον, καὶ πρὸς σωτηρίαν ὁδηγεῖν μὴ κατοκνήσατε, καθ' ἑκάστην κυριακὴν ὁδηγοῦντες αὐτοῖς τὰ σωτήρια. ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν κλήρῳ κατειλεγμένοι τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, τὴν αὐτὴν φυλάξατε κατάστασιν, καὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, ἐν μηδενὶ παρὰ τὰ δεδογμένα ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ φρονοῦντες· ἐπεὶ καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πᾶσι παρίστασθε, καὶ συναινοῦντες εὑρέθητε.

Λαϊκῷ δὲ οἱῳδήποτε κατ' οὐδένα τρόπον ἐξεῖναι D λέγω περὶ ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων λόγον ἀνακινεῖν, ἢ ἀνθίστασθαι ὁλοκλήρῳ ἐκκλησίᾳ, ἢ οἰκουμενικῇ συνόδῳ. ταῦτα γὰρ ἀνιχνεύειν τε καὶ ζητεῖν, πατριαρχῶν ἔργον ἐστὶ, καὶ ἱερέων, καὶ διδασκάλων, οἷς τὸ λύειν τε καὶ δεσμεῖν δέδοται ἐκ Θεοῦ. ὁ γὰρ λαϊκὸς κἂν πάσης ἐστὶν εὐλαβείας καὶ σοφίας μεστὸς, ἀλλὰ λαϊκὸς καὶ πρόβατον, οὐ ποιμήν. ὁ δὲ Ἀρχιερεὺς κἂν πᾶσαν ἐπιδείκνυται ἀνευλάβειαν, ἀλλὰ ποιμήν ἐστιν, ἔστ' ἂν ἐν Ἀρχιερεῦσι τελῇ· καὶ οὐ χρὴ κατεξανίστασθαι τῶν ποιμένων τὰ πρόβατα.

Ἐπὶ τούτοις ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· πᾶσιν ἀρέσκει τὰ ἀναγνωσθέντα· πάντες αὐτοῖς συμφωνοῦμεν· πάντες ἀσμένως ὑπογράφομεν.

E Οἱ τοποτηρηταὶ τῆς Ῥώμης εἶπον· ἐπεὶ τοῦ Θεοῦ προνοίᾳ εἰς αἴσιον πέρας ἅπαντα τὰ τῆς ἐκκλησίας κατήντησαν πράγματα, χρὴ ἡμᾶς καὶ οἰκείᾳ χειρὶ ταῦτα βεβαιῶσαι.

Καὶ ὑπογραψάτωσαν πρότερον οἱ φιλόχριστοι βασιλεῖς.

Ὁ βασιλεὺς Βασίλειος εἶπεν· ἡ γαληνότης ἡμῶν ἐξακολουθοῦσα τοῖς προγενεστέροις βασιλεῦσι, Κωνσταντίνῳ τῷ μεγάλῳ, Θεοδοσίῳ, Μαρκιανῷ, καὶ τοῖς λοιποῖς, βούλεται ὑπογράψαι μετὰ τὴν ὑπογραφὴν πάντων τῶν ἐπισκόπων. ἀλλ' ἐπεὶ ἀξιοῖ

προ-

ANNO CHRISTI 869.

προτιμηθῆναι ἡμᾶς ἡ ὁσιότης ἡμῶν, ὑπογράφομεν μὴ τῷ ὑπογραφῷ πάντων τῶν ἁγιωτάτων τοποτηρητῶν.

Μετὰ τοῦτο λαβὼν Δονάτος ἐπίσκοπος Ὀστίας, ὑπέγραψεν ἐν τοῖς πέντε βιβλίοις· καὶ καθεξῆς οἱ λοιποὶ τοποτηρηταὶ τῶν πατριαρχικῶν θρόνων, Ῥώμης, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ Ἰγνατίου Κωνσταντινουπόλεως.

Καὶ μετὰ τούτους οἱ βασιλεῖς, Βασίλειος, Κωνσταντῖνος καὶ Λέων, πηξάντων μὲν ἰδιοχείρως ἐν τοῖς πέντε βιβλίοις τὸ τιμιον σημεῖον τὸν τύπον τῆς βασιλείας, καὶ γεγραφότων τὰς οἰκείας ὀνομασίας· τὸ δὲ τῆς γραφῆς ὑπόλοιπον γεγραφότος Χριστοφόρου πρωτοσηκρήτου καὶ ἐπὶ τοῦ Κανικλίου. εἶτα καθεξῆς ὑπέγραψαν ἅπαντες οἱ ἐπίσκοποι κατὰ τὴν ἰδίαν ἀξίαν ἐν τοῖς πέντε βιβλίοις τῆς συνόδου. εἶτα ἠρωτήθησαν οἱ μάγιστροι καὶ οἱ πατρίκιοι πάντες, τί λογίζονται περὶ αὐτῆς. εἶπον ἕκαστος ἰδίᾳ· πάντα τὰ γεγονότα παρὰ τοῦ Φωτίου κατὰ τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν πατριάρχου Ἰγνατίου, καὶ κατὰ τοῦ μακαριωτάτου πάπα Νικολάου, καὶ ἀναθεματίζω, καὶ τὴν ἁγίαν ταύτην καὶ οἰκουμενικὴν συνόδον ἀποδέχομαι. ταῦτας τὰς φωνὰς ἑκάστου ἀπεγράψαντο ταχυγράφοι, καὶ ἀνεγνώσθησαν εἰς ἐπήκοον πάντων. καὶ ὅπως γέγονεν ἡ συνήθης ἀφημία τῶν βασιλέων.

A honore dignatur, ſecundum omnes demum ſanctiſſimos vicarios ſubſcribemus.

ACTIO X. CON. VIII. GENER.

Subſcripſit ergo Donatus epiſcopus Oſtienſis quinque exemplaribus: deinde ceteri legati & vicarii patriarcharum, Romæ, Alexandriæ, Antiochiæ, Hieroſolymorum, & Ignatius Conſtantinopolitanus.

Secundum hos Baſilius, Conſtantinus, Leo, imperatores: qui, cum manu ſua quinque libris venerandæ crucis ſignum impreſſiſſent, ſuaque nomina ſubſcripſiſſent, quod reliquum erat Chriſtophorus protoaſecretis & prætectus Caniclii ſubſcripſit. Deinceps ordine omnes B epiſcopi, pro ſuo quiſque gradu & dignitate, quinque libris (ſeu exemplaribus) ſynodi ſubſcripſerunt. Deinde interrogati magiſtri & patricii, quid de ſynodo ſentirent, pro ſe quiſque dixit: Quæcumque a Photio contra ſanctiſſimum patriarcham noſtrum Ignatium, & beatiſſimum papam Nicolaum facta ſunt, anathematizo, ſanctamque hanc & œcumenicam ſynodum recipio. Quas ſingulorum profeſſiones notarii exceperunt, publiceque poſtea ſunt recitatæ. Itaque demum more ſolito imperatoribus fauſte acclamatum.

ΤΗΣ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Ἐπιστολὴ ἐγκύκλιος τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου. μεθ' ὃ τὸ προοίμιον διηγεῖται τὰ Φωτίου ἔτως.

C CONCILII CONSTANTINOPOLIT. IV. APPENDIX, SEU PARS III.

Epiſtola encyclica ſive circularis ſanctæ & œcumenicæ ſynodi, in qua poſt exordium hæc de Photio exponuntur.

PART. III. CAP. I.

ΠΡΟΣΧΗΜΑ ἀλαζείας προσποιούμενος ἔχειν, τιμὴ δὲ δυνάμει αὐτῆς ἠνημένος ὁ κατὰ ἀντίφρασιν Φώτιος, πολλὰς μὲν καὶ ποικίλας ἐξ ἡλικίας ἀνῆκε κατὰ τῆς ἀληθείας ἐπετήδευσε μηχανάς, τὸ καλεῖσθαι ῥαββὶ παρ' ἡλικίαν παντὶ θέλει πραγματευόμενος, ἰδιογράφοις τε καὶ χειρογράφοις τὰς κηφοτέρας συνδέων εἰς ἑαυτόν. ὃ γὰρ δὴ μόνον αὐτὸς οὐκ ἀπέσχετο τῆς κακῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς θεοσεβεῖν βουλομένους πάσῃ μηχανῇ ἀλλοτριῶν τῆς θεοσεβείας ἐσπούδασε. διὸ καὶ παρεσκεύασεν ἐξωσθῆναι μὲν τὸν ἔννομον καὶ κανονικὸν ἀρχιερέα τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην Ἰγνάτιον, αὐτὸν δὲ λῃστικῶς εἰς τὸν ἐκείνου θρόνον ἀντεισαχθῆναι· καὶ κατὰ τῶν ἀντεχομένων τῆς ἀληθῶς πατριάρχου τεκμαιρίας ἔγειρεν οὐκ ὀλίγας, τοὺς μὲν θρόνων ἐκδιώκων καὶ φυλακίζων, τοὺς δὲ λιμῷ καὶ μάστιξιν ἀναιρῶν. μὴ τοῦτο δὲ καὶ κατὰ τοῦ μακαρίου πάπα Νικολάου ἐξώρμησεν. ἐπεὶ γὰρ κρίτην ἐκεῖνον αὐτὸς ἐξελέξατο, καὶ τὰ συνιέντα αὐτῷ εἰς δικαίωσιν, ὡς ἦτο, καὶ κατακρίνοντα τὸν Ἰγνάτιον, ἐξαπέστειλε μὴ ἀποκρισιαρίων οἰκείων. ὁ δὲ πάπας τῇ ἀληθείαν ἐξακριβωσάμενος, κατέκρινε μᾶλλον τὸν Φώτιον. τότε δὴ μᾶλλον ἐξεμάνη, καὶ κατ' ἐκείνου γλῶσσαν παρέθηξεν, ἀγυρτώδεις τινὰς ἄνδρας ἀπὸ τῆς λεωφόρου συναγαγών, καὶ τοποτηρητὰς αὐτὸς τῆς ἄλλων τριῶν θρόνων προσαγορεύσας, καὶ σὺν αὐτοῖς συνοδικὸν ἐξεικονίσας κριτήριον· καὶ παρεισήγαγε πρόσωπα κατηγόρων καὶ κατηγορουμένων, μαρτύρων, καὶ κριτῶν, καὶ βασιλέων, καὶ μεγιστάνων, καὶ μητροπολιτῶν, πάντα ψεῦδη καὶ πε-

I. PIetatis perſonam * ſimulans, virtutem autem ejus abnegans tenebricoſus Photius, multis & variis a prima ætate machinis veritatem oppugnavit; cum hoc omni ratione contenderet, ut ante juſtam ætatem rhabbi vocaretur, ſibique leviores quoſque autographis & chirographis devinciret. Non enim tantum ipſe a flagitiis non abſtinebat, ſed Dei etiam & pietatis cultores omni conatu a ſtudio religionis abſtrahebat. Hinc & operam dedit, ut legitimum & canonicum antiſtitem ſanctiſſimum patriarcham Ignatium eliminaret, ſeipſum autem latronum ritu per vim in ſolium ejus intruderet, atque contra veri patriarchæ defenſores crebras tempeſtates excitaret, dum alios e ſedibus ſuis ejectos in carceres compingeret, alios fame & verberibus e medio tolleret, ac demum in ipſum beatum papam Nicolaum impetum faceret. Etenim cum illum ipſe judicem delegiſſet, atque ad ſui juſtificationem, ut putabat, & Ignatii condemnationem ſcripſiſſet, legatos ad illum ſuos cum litteris deſtinavit. Sed papa, re diligenter inveſtigata, Photium potius ipſum condemnavit. Tum vero penitus in rabiem actus, linguam in ipſum Nicolaum exacuit. Collectis enim quibuſdam præſtigiatoribus ex triviis & compitis, illis trium aliorum patriarcharum perſonas impoſuit, ſynodicumque conciliabulum ſeu fabulam inſtar judicii effinxit; accuſatorum & reorum, judicum ac teſtium, imperatorum & optimatum, metropolitanorumque

* Vertit & iſta cum ſequentibus Matthæus Raderus S. J. interpolarunt Romani editores.

PART. III. CAP. I.

que personas per summam fraudem & mendacium simulavit, & induxit: adeoque in speciem Ignatium deposuit, damnavit. Quin & ipsum sanctissimum papam Nicolaum, omnesque cum illo communicantes anathemate perculit. Sed enim scientiarum Dominus apertas illius nequitias intuitus, imperium Basilio imperatori, qui nomen ab eodem imperii nomine accepit, commisit. Invenit enim eum virum secundum cor suum. Qui imperator cum res perperam gestas optime nosset, evocatis egregiis episcopis & monachici ordinis præfectis, præsidibus insuper & dynastis, juxta synodicum judicium sanctissimæ Romanæ ecclesiæ, Photium in locum & ordinem dedecoris illi debitum redegit, Ignatium vero throno suo restituit. Ad certiorem autem veritatis fidem faciendam, ex omnibus patriarcharum sedibus legatos, omnesque Constantinopolitanæ sedis episcopos evocavit. Qui Dei gratia & virtute Christi magnam hanc & œcumenicam synodum celebrantes, rebus gestis accurate ac probe perpensis, cognovimus patriarcham Ignatium contra jus fasque & sanctos canones ejectum, Photium intrusum: rursumque Ignatium rite & sancte, legitimeque per synodum throno suo restitutum, Photiumque exterminatum. Quem tamen sancta synodus sæpenumero ad culpæ confessionem hortata est: cui cum non pareret, ejectus est, & anathematizatus, atque a toto catholico & apostolico ecclesiæ cœtu sejunctus; unaque cum illo ab hac sancta & œcumenica synodo Theodorus Iconomachorum princeps, cognomento Crithinus, nonnullique præterea alii illius sectatores. Canones quoque pro usu communique statu ecclesiæ universalis edidimus. Quibus cognitis, fratres dilecti, sanctæque catholicæ & apostolicæ ecclesiæ filii, quicumque vel qualescumque vel honore vel conditione estis, Deum omni laude prædicandum laudibus concelebrate, qui timentes se defendit, & liberat eos qui speraverunt in eo. Neque audeat quisquam eorum qui Christiano nomine censentur, sive præsint, sive subsint, contra ea quæ magna hæc & œcumenica synodus decrevit, aliquid efficere vel conari. Quicumque enim voluerit januam, quam sancta hæc & œcumenica synodus clausit, aperire; aut claudere tentaverit, quam illa aperuit, in Deum ipsum impius pugnabit. Sed faxit Deus, ut omnes qui invocant nomen domini nostri Jesu Christi, ipsius caritate uniti, in æquitate veritatis conserventur in ipso Christo Deo nostro, cui gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Domino coangelico, sanctissimo pontifici maximo & œcumenico papæ Hadriano, sancta & œcumenica synodus Constantinopoli celebrata, in Domino salutem.

Prov. 1. OPportunum est cum sapientissimo Salomone nunc & nos clamare: *Sapientia foris prædicat, in plateis dat vocem suam.* Sanctissimi enim sanctitatis vestræ legati, cælesti sapientia pleni, in divinarum litterarum plateis liberam vocem dederunt, &

ANNO CHRISTI 870.

A πλασμένα συσκευάσας, καὶ οὕτω τῷ δοκεῖν καθαιρήσας καὶ ἀναθεματίσας Ιγνάτιον. ἔτι γε μὴν καὶ ἀναθέματι καθυπέβαλε τὸν ἁγιώτατον πάπαν Νικόλαον, καὶ πάντας τοὺς κοινωνοῦντας αὐτῷ. ἀλλ' ὁ τῶν γνώσεων κύριος τὰς φανερὰς αὐτοῦ κακοπραγίας ὁρῶν, ἐνεχείρισε τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν Βασιλείῳ τῷ φερωνύμῳ δεσπότῃ. εὗρε γὰρ αὐτὸν ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ. ὃς δὴ βασιλεὺς ἀκριβῶς εἰδὼς τὰ κακῶς εἰργασμένα, τοὺς λογάδας τῶν ἐπισκόπων συναγαγὼν, τούς τε καθηγουμένους τοῦ μοναχικοῦ τάγματος, καὶ μέν τοι καὶ προσέτι τοὺς ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυναστείᾳ, τὸν μὲν Φώτιον εἰς τὸν ὀφειλόμενον αὐτῷ τόπον τῆς ἀτιμίας κατήγαγε, τὸν δὲ Ιγνάτιον εἰς τὸν ἴδιον ἀποκατέστη-
B σε θρόνον, κατὰ τὴν συνοδικὴν κρίσιν τῆς ἁγιωτάτης τῶν Ρωμαίων ἐκκλησίας. εἰς προδηλοτέραν δὲ τῆς ἀληθείας πληροφορίαν, καὶ τοποτηρητὰς ἐξ ἁπάντων τῶν πατριαρχικῶν συνεκάλεσε θρόνων, καὶ πάντας τοὺς ὑπὸ τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ἀρχιερεῖς· οἳ χάριτι καὶ συνεργίᾳ Χριστοῦ τὴν μεγάλην ταύτην καὶ οἰκουμενικὴν συγκροτήσαντες σύνοδον, καὶ μετὰ ἐρεύνης καὶ δοκιμασίας τὰ πεπραγμένα ἐξετάσαντες, εὕρομεν, ὡς ἀδίκως καὶ παρὰ κανόνας ὁ πατριάρχης μετεβλήθη Ιγνάτιος, καὶ ὁμοίως ἀντεισήχθη ὁ Φώτιος· καὶ τὸ ἀνάπαλιν, εὐλόγως, καὶ δικαίως, καὶ κανονικῶς, καὶ συνοδικῶς ἀπέλαβε μὲν Ιγνάτιος τὸν ἴδιον θρόνον, ὁ δὲ Φώτιος ἀπηλάθη. ὃν καὶ πολλάκις προαγαγοῦ-
C σα ἡ σύνοδος, καὶ παραινέσασα τὴν ἰδίαν ἐξομολογήσασθαι ἁμαρτίαν, ἐπεὶ μὴ ἔπεισεν, ἀπεκήρυξέ τε καὶ ἀνεθεμάτισε, καὶ πάσης καθολικῆς καὶ Αποστολικῆς ἠλλοτρίωσεν ἐκκλησίας. συνεξελήλαται δὲ παρὰ τῆς ἁγίας ταύτης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου καὶ Θεόδωρος τῆς Εἰκονομαχικῆς αἱρέσεως ἔξαρχος, ὁ ἐπιλεγόμενος Κρίθινος, καί τινες ἄλλοι τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ. ἐξεθέμεθα δὲ καὶ κανόνας ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς λυσιτελείας, καὶ τῆς οἰκουμενικῆς καταστάσεως. ταῦτα γοῦν πάντα διεγνωκότες ὑμεῖς ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ, καὶ τόκνα τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ Αποστολικῆς ἐκκλησίας, οἵ τινες ἄρα καὶ ὁποῖοι τὴν ἀξίαν ἢ τὸν τρόπον ἐστὲ, τὸν ὑμνητὸν Θεὸν ἀνυμνήσατε, τὸν ὑπερασπιστὴν
D τῶν φοβουμένων αὐτὸν, καὶ λυτρωτὴν τῶν ἐπ' αὐτὸν ἠλπικότων. καὶ μηδαμῶς τολμήσῃ τις τῶν τῆς Χριστιανικῆς προσηγορίας ἠξιωμένων, καὶ ἢ ποιμαίνειν λαχόντων, ἢ ποιμαίνεσθαι, ἐναντίον τι διαπράξασθαι τῆς μεγάλης ταύτης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου. ὁ γὰρ βουληθεὶς διανοῖξαι τὴν θύραν, ἣν ἡ ἁγία αὕτη καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος ἔκλεισεν, ἢ κλεῖσαι πειραθείη ἣν ἤνοιξεν, ἀντίθεος καὶ θεομαχῶν εὑρεθήσεται. ἀλλὰ γένοιτο πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, τῇ αὐτοῦ ἀγάπῃ συνεχομένους, ἐν τῇ εὐθύτητι διατηρεῖσθαι τῆς ἀληθείας ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Αμήν.

E

Τῷ κυρίῳ ἰσαγγέλῳ, ἁγιωτάτῳ, μεγίστῳ ἀρχιερεῖ καὶ οἰκουμενικῷ πάπᾳ Αδριανῷ, ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθεῖσα ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΕΥΚΑΙΡΟΝ ἐστι μετὰ τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος βοῆσαι νῦν καὶ γὰρ ἡμᾶς· σοφία ἐν ἐξόδοις ὑμνεῖται, ἐν δὲ πλατείαις παῤῥησίαν ἄγει. οἱ γὰρ ἁγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης, θείας σοφίας ὄντες ἀνάπλεοι, ἐπαῤῥησιάσθησαν ἐν

ταῖς

ANNO CHRISTI 870.

ταῖς πλατείαις τῶν θείων γραφῶν, διαῤῥήδην τὴν εὐθύτητα τῆς θείας δικαιοσύνης κατήγγειλαν, καὶ τοὺς τῆς ἀφροσύνης ἐργάτας καὶ ζηλωτὰς τῆς πονηρίας τοῖς ἐλέγχοις τῆς ἀληθείας ὑπευθύνους ἀπέδειξαν. ὅσα γὰρ ἐκεῖνος ὁ μακάριος ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ὁ πάπας Νικόλαος διώρισε, καὶ ἡ σὴ κορυφαιοτάτη πατρότης συνοδικῶς ἐπεκύρωσε, ταῦτα καὶ διηγγέλκασι καὶ πεπράχασιν. ἀλλ' εὐλογητὸς ὁ Θεὸς, ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς χεῖρας τῶν μισούντων ἡμᾶς, ἀλλ' ἐῤῥύσατο τὴν ψυχὴν ἡμῶν, ὡς στρουθίον ἐκ παγίδος τῶν θηρευόντων, διὰ τῶν ὑμετέρων προσευχῶν τε καὶ παραινέσεων. περὶ μὲν τοῦ ταλαιπώρου Φωτίου καὶ τῶν συναπαχθέντων αὐτῷ, τὸ προφητικὸν ἐκεῖνο ῥητέον· εὐθεῖαι αἱ ὁδοὶ τοῦ κυρίου, καὶ δίκαιοι πορεύσονται ἐν αὐταῖς· οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἀσθενήσουσι καὶ προσκόψουσι. τίς γὰρ τοῦ φιλοχρίστου, καὶ γαληνοτάτου ἡμῶν βασιλέως διασημᾶναι δυνήσεται τὴν σπουδὴν, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐνεδείξατο, καὶ τὴν κατὰ τοῦ ψεύδους ἀρίστευσιν; ὅς γε τῆς εὐσεβείας τοῖς ὅροις, καὶ ταῖς τῶν ἀρετῶν ἰδιότησι πάντας ὑπερῆρε τοὺς προβεβασιλευκότας· ὡς μᾶλλον ἡμᾶς τοῖς τρόποις αὐτοῦ τῶν κατορθωμάτων θαῤῥεῖν, ἢ τοῖς ἑαυτῶν κατορθώμασιν, ὃν ὁ παντοκράτωρ Θεὸς διὰ τῆς ὑμῶν συνέσεως, καὶ μεσιτείας, καὶ κρίσεως, καὶ συνοδικῆς ἐκθέσεως, τοιαύτην μεγάλην καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον συγκροτῆσαι καταξιώσας, καὶ εἰς πέρας τοσοῦτον ἔργον ἀγαγεῖν, διαφυλάξαι ἐπὶ πολλαῖς ἐτῶν περιόδοις, καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ ἔθνη τὰ βάρβαρα. ὑμεῖς δὲ ἀσμένως δέξασθε τὴν πάντων ἡμῶν συνέλευσιν, καὶ τῆς συνόδου ταύτης τὴν ὁμοφροσύνην, καὶ ἡμᾶς στηρίξοιτε ταῖς εὐχαῖς ὑμῶν.

Μετὰ ταῦτα γέγραπται ἐπιστολὴ τῶν βασιλέων Βασιλείου, Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος, οὐ δηλοῦσα πρὸς τίνα, ἥτις καὶ παρειάθη. εἶτα ἐγράφη Ἀδριανοῦ πάπα πρὸς τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον ἐπιστολὴ, ἥ τις μετὰ τῶν ἄλλων εἶχε καὶ ταῦτα.

Ἔγραψας· ἵνα τὰ πολλὰ παρεάσωμεν· ὅπως οἱ πρεσβύτεροι ἡμῶν ἐκ τῆς χώρας τῶν Βουλγάρων μετὰ ὀνειδισμοῦ μεγάλου καὶ αἰσχύνης ἐξωσθῶσι, καὶ οἱ ἐπίσκοποι οὐ μετὰ μικρᾶς ἐκεῖθεν ἀτιμίας ἀπελαθῶσι· καὶ ταῦτα μηδέποτε γεγονυίας περὶ τούτου κρίσεως ἐνώπιον ὑμῶν· οὐδὲ γὰρ προσεκλήθημέν ποτε εἰς κριτήριον διὰ τοῦτο. εἰ γοῦν λέγεις προτέρους ἡμᾶς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν διοικήσεως εἰς τὴν προῤῥηθεῖσαν χώραν λειτουργεῖν ἀποκωλῦσαι, οὐκ ἀρνούμεθα. ἦσαν τοῦ Φωτίου κοινωνοὶ καὶ συμμύσαι, οὓς οὐ μόνον εἰς τὴν Βουλγάρων χώραν, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσαν ἐκκλησίαν ὡς ἱερεῖς ἐνεργεῖν ἐκωλύσαμεν, καὶ κωλύομεν. ἔδει οὖν σε εἰδότα τοῦτο, μηδὲν εἰς τὴν τῶν Βουλγάρων τοιοῦτον διαπράξασθαι. ἐμάθομεν δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ἐναντία τῶν πατρικῶν ὅρων ὑμᾶς διαπράττεσθαι, ἀλλὰ δὴ καὶ τοῦτο. τινὰς γὰρ νεωστὶ ἀπὸ τῶν λαϊκῶν ἄφνω διακόνους ἐχειροτονήσατε, ἐναντία μὲν καὶ τοῖς πάλαι πατράσι, ἀλλὰ δὴ καὶ τῇ προσφάτως συναθροισθείσῃ οἰκουμενικῇ συνόδῳ· οὐκ ἀγνοεῖτε δὲ, ὅτι ἡ τοῦ Φωτίου πτῶσις ἐντεῦθεν τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν.

Μετὰ ταῦτα εὑρέθη ἐπιστολὴ Μητροφάνους μητροπολίτου πρὸς Μανουὴλ πατρίκιον καὶ λογοθέτην τοῦ δρόμου ἐρωτήσαντα, πῶς καθῃρέθη Φώτιος. ἐνταῦθα διήγησις τῶν κατὰ τὸν Φώτιον.

Ἐπεὶ, μεγαλοπρεπέστατε, τῆς σῆς ἀγάπης οὐδὲν ἀντάξιον κρίνομεν, τούτου χάριν εἴξαντες τῇ προτροπῇ σου, τάδε φαμὲν, ὡς ἀπ' ἀρχῆς μέ-

PART. III. CAP. II.

A æquitatem divinæ justitiæ aperte annuntiaverunt, & operarios insipientiæ & nequitiæ æmulatores, veritatis argumentis convictos, reos esse demonstrarunt. Quæcumque enim beatus ille vir Dei, papa Nicolaus decrevit, & tua summe coryphæa paternitas per synodum confirmavit, illa in hac synodo promulgarunt, & executi sunt. Sed benedictus Deus, qui non dedit nos in manus odientium nos, sed liberavit animas nostras, ut passerem de laqueo venantium, per preces nempe & hortamenta vestra. De infelici quidem Photio & Photianis propheticum illud dicendum: *Viæ domini rectæ, & justi ambulabunt in eis: impii autem infirmabuntur & offendent.* Ecquis enim Christi amantis & serenissimi imperatoris nostri studium, quod in tuenda veritate ostendit, & in refutandis mendaciis constantiam explicando possit assequi? Qui pietatis cultu & virtutum laude omnes retro imperatores superavit, uti nos præclare factorum illius exemplis potius quam nostris virtutibus niteremur. Quem supremus omnium imperator Deus ut voluit hoc honore dignari, ut vestra prudentia, opera, judicio, synodicisque constitutionibus hanc magnam & œcumenicam synodum celebraret, atque ad finem opus tam illustre perducere; sic ad multa annorum curricula, triumphatis undique barbaris, salvum velit, incolumemque custodiat. Vos autem conventum omnium nostrum, & consonantiam hujus synodi benevole recipite, & precibus apud Deum vestris confirmate.

Psal. 123.

Ose. 14. Psal. 26.

B

C

Deinde perscripta est epistola Basilii, Constantini & Leonis imperatorum, incertum ad quem, quæ & omissa est. Tum litteræ Hadriani papæ ad patriarcham Ignatium extant, quæ præter alia, hæc continebant.

Scripsisti (ut alia multa mittamus) ut nostri presbyteri (Constantinopolitani scilicet) jussi sint e regione Bulgarum cum gravi ignominia & dedecore expelli, ipsique illinc episcopi cum non mediocri contemptu exigi; & hoc nullo tanto de re judicio prius apud vos facto, cum in judicium ea de re nunquam vocati simus. Quod si dicas, prius a nobis Constantinopolitanæ diœceseos presbyteros in ea regione sacrificare prohibitos, haud inficias imus. Erant Photiani, illiusque symmystæ, quibus non solum in Bulgarum provincia, sed ubique gentium sacerdotali munere interdiximus, interdicimusque. Quæ cum scires, nihil tibi in eo regno tentandum fuit. Intelleximus autem & alia multa a vobis contra patrum decreta fieri, inter quæ & hoc est; nuper quosdam contra statuta patrum priscorum, & synodi œcumenicæ proxime celebratæ, ex laicis repente diaconos creatos, cum sciatis Photii casum inde originem traxisse.

D

E

Reperta quoque postea est epistola Metrophanis metropolitæ ad Manuelem patricium & logothetam dromi, qui rogaverat, quonam pacto exauctoratus esset Photius, ubi explicantur acta Photii.

Cum nihil amori tuo, magnificentissime vir, anteponendum judicemus, ea gratia petitioni tuæ satisfacimus libenter, ac dicimus, Pho-

Photium ab initio ad finem, impium ac nefarium, legibus & canonibus fuiſſe damnatum.

PART. III. CAP. II.

ANNO CHRISTI 869.

Nam primum quidem cum adhuc inter laicos ageret, ejectus erat: deinde propter varia & cujuſvis generis ſcelera, cum ab unoquoque epiſcopo & magiſtratibus exegerit chirographa, & ab eccleſia defecerit. De ſchiſmaticis porro, quæ leges eccleſiaſticæ ſanxerint, tute cogita. Tot igitur eccleſiaſticis legibus aperte proſcriptus, & anathemate inſuper damnatus eſt Photius. Qui cum in eo eſſet ſtatu, tamen ſuperſtite adhuc Ignatio, adulteri more Conſtantinopolitanum ſolium invaſit, non ab epiſcopis per ſuffragia deſignatus, ex lege & ritu eccleſiæ, ſed ab uno dumtaxat (Barda) Cæſare intruſus. Quapropter omnes epiſcopi, communi ſententia illum rejicientes, tres alios deſignarunt, multiſque diebus in ea ſententia perſtiterunt: deinde ſenſim per fraudem pene omnes defecerunt, præter quinque, inter quos & ego numerabar. Atque ut animadvertimus rudiorem epiſcoporum gregem eſſe corruptum, illum ſaltem chirographo ſuo eccleſiæ in Chriſto noſtræ filium eſſe declarandum, & communioni ſanctiſſimi patriarchæ reddendum exiſtimavimus; ut hac etiam ratione a patriarchæ decreto non videremur alieni, qui ſanxerat ut ex noſtra in Chriſto eccleſia eſſet, qui patriarcha conſtitueretur. Ergo cum præſentibus nobis ille chirographo ſuo conteſtatus eſſet, ſe Ignatium pro inculpato patriarcha habiturum, neque ſe quidquam contra illum dicturum, aut dici ab alio paſſurum; ab invitis nobis, cum per vim principum urgeremur, Photius eſt receptus. Qui paulo poſt & ſuum ipſius chirographum abſtulit, & Ignatium depoſitione multavit. Quo tempore collectus totus epiſcoporum ſedis Conſtantinopolitanæ conventus Photium anathematizavit, & a Patre & Filio & Spiritu ſancto depoſitum declaravit. Ita cum epiſcopi omnes adeo votis conſpirarent, ut ſeipſos quoque damnarent, ſi unquam Photium patriarcham confiterentur; & per quadraginta dies in æde ſanctæ Irenes ſynodum celebrarent: interim ille, Barda adjutore, in æde ſanctorum apoſtolorum conventum cogit, iterumque Ignatium abdicat, & anathemate ferit. Quo nos etiam tempore de ſuo illum ſcelere coram arguimus. Qua de cauſa per vim & latrocinium exauctorati ſumus, & in olenti teterrimoque carcere, una cum Ignatio ferreis compedibus vincto, apud Numera multis ſane diebus afflicti: alii vero in prætorio cuſtodiebantur. Deinde educti, patriarcha Mitylenen in exilium, alii vero alio deportati ſumus. Poſt hæc e ſua factione quatuor metropolitas ſeniorem Romam ad beatiſſimum papam Nicolaum Photius legatos miſit, per quos ita ſuam cauſam expoſuit, ut ſibi expedierat ad damnandum Ignatium. Sed divinus ille pontifex, quamvis ex noſtra parte adeſſet nemo qui cauſam noſtram tueretur, quod nobis per adverſarios id facere non licuiſſet, tamen coacto occidentalium epiſcoporum concilio, ex illis ipſis Photii litteris illum reprobavit & condemnavit, laicum nominando. Quo etiam tempore, eorum precibus qui tum rerum potiebantur, Zachariam & Rhadoaldum epiſcopos miſit, qui ſtatum eccleſiæ Conſtantinopolitanæ coram præſentes intuerentur; ac

χει τέλους ἄθεσμ@ καὶ ἀκαγόνιστ@ διέσκεπται Φώτιος.

Πρῶτον μὲν, ὅτι λαϊκός ὢν, ἀποκήρυκτ@ ὑπῆρχεν· εἶτα διὰ τὰς παντοδαπὰς καὶ ποικίλας αὐτῦ παροινίας, δι' ὧν ἀφ' ἑκάστ@ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν ἐντελῶν ἰδιόχειρα ἔσχεν ὑπὲρ αὐτῦ, καὶ γέγονεν ἀποχίσεως. περὶ δὲ ἀπυχισῶν ὅσα οἱ κανόνες λέγουσιν, ἐρεύνησον. ἐκ τοσούτων δὴ ἐκκλησιαστικῶν νόμων διέσκεπται σαφῶς ἀφορισμέν@ καὶ ἀνατεθεμελισμέν@ ὁ Φώτι@. καὶ ἔτως ἔχων, ἔτι ζῶντ@ Ἰγνατίυ, ἐπέζη ὡς μοιχὸς τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας, μὴ ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων ψηφισθεὶς κατὰ τὰς νόμους καὶ τὴν τάξιν τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ὑπὸ μόνου τῦ παραδυναστεύοντ@. διὸ τοῦτον ἀποκηρύττοντες πάντες οἱ ἐπίσκοποι, ψῆφ@ κοινῇ ἑτέρυς τρεῖς ἐψηφίσαντο, καὶ ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις ἐνέμειναν τῇ οἰκείᾳ ψήφῳ· εἶτα ὑπεκλάπησαν κατὰ μικρὸν οἱ ὅλοι σχεδὸν, ἀνὰ πέντε, ἐν οἷς κἀγώ. καὶ ὡς εἶδομεν τὸ ἀγελαῖον πλῆθ@ τῶν ἐπισκόπων διαφθαρὲν, ᾠήθημεν δεῖν κἀν δι' ἰδιοχείρυ ὁμολογίας τέκνον αὐτὸν ἀποφῆναι τῆς ἐν Χριστῷ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας, καὶ τῦ τοιύτης ἀρχιερέως ἁγιωτάτυ κοινωνόν, ἵνα καὶ ἔλῳ πρὸς τὴν ἐκείνυ διάταξιν μηδαμῶς δόξωμεν διαφωνήσαντες. ἦν γὰρ θεσπίσας, ἐκ τῆς ἐν Χριστῷ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας ψηφίσασθαι πατριάρχλυ. ἐνώπιον γὲν ἡμῶν χειρογραφήσας ἔχειν ἐκεῖνον ἀκαταιτίατον παλριάρχλυ, καὶ μηκέτι λέγειν ποτὲ κατ' αὐτῦ, ἢ τὺς λέγοντας δέχεσθαι, ἐδέχθη παρ' ἡμῶν ἀκόντων διὰ τὴν τῶν κρατύντων βίαν ὁ Φώτι@. ὃς μὴ βραχὺ καὶ τὸ ἴδιον ἀφείλετο χειρόγραφον, καὶ καθεῖλεν Ἰγνάτιον· ὁπότε καὶ παρὼν ὁ σύλλογ@ ἅπας τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας Κωνσταντινουπόλεως ἀνεθεμάτισέ τε αὐτὸν, καὶ καθηρημένον εἶναι ἀπεφήνατο ἀπὸ πατρὸς καὶ υἱῦ καὶ ἁγίυ πνεύματ@. ἔτω τῶν ἐπισκόπων πάντων συμφωνησάντων, καὶ αὖθις ἀναθεματισάντων, εἴ τις ποτὲ Φώτιον ὁμολογήσει πατριάρχλυ, καὶ τύτων ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα συνειλεγμένων ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας Εἰρήνης, ἐκεῖν@ συνεργῦντ@ τῦ Βάρδα, σιώδον ἐν τῷ τῶν Ἀποστόλων ναῷ συγκρατεῖ, καὶ πάλιν καθαιρεῖ τὸν Ἰγνάτιον, καὶ ἀναθεματίζει. ὁπότε καὶ ἡμεῖς τὴν παρανομίαν αὐτῦ ἠλέγξαμεν κατὰ πρόσωπον, καὶ διὰ τῦτο λῃστρικὴν καὶ παρανομωτάτλυ καθαίρεσιν πεπόνθαμεν, καὶ ἔμφρυροι ἐν τοῖς Νουμέροις γεγόναμεν ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις ἐν φυλακῇ δυσωδεσάτῃ· ἔτι γε μὴν καὶ ὁ πατριάρχης Ἰγνάτιος σιδηρόδετ@ σὺν ἡμῖν ἐφρυρεῖτο, καὶ ἄλλοι ἐν τῇ τῦ πραιτωρίυ φυλακῇ. εἶτα ἐξενεχθέντες ἐξωρίσθησαν, ὁ μὲν πατριάρχης εἰς Μιτυλλίλυ, οἱ δὲ λοιποὶ ἄλλ@ ἀλλαχῦ. ἐπὶ τύτοις ὁ Φώτι@ μονομερῶς ἀπέσταλκεν εἰς τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμλυ πρὸς τὸν μακαριώτατον πάπαν Νικόλαον τέσσαρας μητροπολίτας, καὶ μεμήνυκεν αὐτῷ δι' αὐτῶν τὰ συμφέροντα αὐτῷ πάντα πρὸς τὴν τῦ Ἰγνατίυ κατάλυσιν. ὁ δὲ θεοφόρ@ ἐκεῖν@ ἀρχιερεὺς καίτοι μηδεμίαν παρὰ τῦ καθ' ἡμᾶς μέρυς ἀπολογίαν δεξάμεν@, διὰ τὸ μηδὲ συγχωρεῖσθαι ἡμᾶς παρὰ τῶν ἐναντίων, σιώδον συγκροτήσας τῶν δυτικῶν ἐπισκόπων, ἐξ αὐτῶν ἐκείνων τῶν τῦ Φωτίυ γραμμάτων ἀπεδοκίμασεν αὐτὸν καὶ κατέκρινε, λαϊκὸν ὀνομάσας τῦτον· ὁπότε καὶ κατὰ τὴν τῶν κρατύντων ἀξίωσιν τὺς περὶ τὸν Ζαχαρίαν πέπομφε καὶ τὸν

Ῥα-

ANNO CHRISTI 870.

Ραδόαλδον ἐπισκόπους, ἐπισκεψομένους τὰ πράγματα τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας· καὶ πρῶτον μὲν καταξαι τὸν Φώτιον, εἶτα δὲ τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον ἀποκατασῆσαι· καὶ εἰ ἄρεθῇ τις ἐκείνου κατηγορῶν, ἀκοῦσαι τῆς λεγομένων, δηλῶσαι τῷ πάπᾳ. οἱ δὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν καταλαβόντες, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἐπιδόντες τῷ βασιλεῖ καὶ τῷ Φωτίῳ, ἦσαν ἐπὶ μῆνας ὀκτὼ ἀνεπιμέμπτους ποιῆσαι καθὼς παρηγγέλθησαν. μὴ παραχωρούμενοι δὲ, ἀλλ' ἐπὶ πλέον καὶ ὑποκλαπέντες δώροις, καθήρησαν μὲν ἀκύρως καὶ παρανόμως τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον, ἐκύρωσαν δὲ τὸν Φώτιον, προχειρισαμένου Φωτίου τινὰ τὰ ἀψηφίστου κατηγορίαν, ἣ τις μᾶλλον αὐτῷ ἥρμοζεν, ὡς ἐκ χειρὸς μόνης ἀρχοντικῆς ἀναβιβασθέντι παρὰ γνώμην τῆς ἀρχιερέων. ἐπὶ γὰρ Ἰγνατίου ψηφισθεὶς ἦν τὸ ἀψήφιστον. τότε δὲ τοὺς τοποτηρητὰς καταλθόντας μετὰ ταῦτα εἰς Ρώμην ὁ ἁγιώτατος πάπας Νικόλαος καθήρησε, μαθὼν ἀκριβῶς ὅσα παρὰ γνώμην αὐτοῦ πεποιήκασιν· ἔτι γε μὴν καὶ τὸν Φώτιον ἀπεκήρυξε, συνόδου ἐκ ὀλίγων συναγαγών, καὶ ἀναθέματι καθυπέβαλεν, ἀνθ' ὧν ὁ μόνον παρέβη τινὰ ἐκείνου συνοδικὴν ψῆφον καὶ κρίσιν, ἣν αὐτὸς ἐκὼν ἡρετίσατο, ἀλλὰ καὶ τοὺς τοποτηρητὰς αὐτοῦ πεφυλάκικεν. ὡς δὲ ὁ Φώτιος καὶ ἔτι ἐπέμενε τῇ οἰκείᾳ κακίᾳ, ἔμαθε δὲ, ὅτι καὶ τοποτηρηταὶ τοῦ πάπα Ρώμης εἰς Βουλγαρίαν ἀφικόμενοι ἀπεδοκίμασαν τὸ Φωτίου τὸ μῦρον, καὶ πάντας ἄρχοντάς τε καὶ ἀρχομένους τῆς Βουλγάρων χώρας ἐξανεμύρωσαν, οἰστρηλατηθεὶς οἰκουμενικὴν ἀνέπλασε σύνοδον, καὶ τοὺς τιμιωτάτους δύο βασιλεῖς, Μιχαὴλ δηλαδὴ καὶ Βασίλειον τὸν ἡμέτερον, προκαθεζομένους τῆς πεπλανημένης συνόδου, καὶ τοποτηρητὰς τῆς ἑῴων ἀνατολικῶν θρόνων, καὶ πᾶσαν τῆς συγκλητικῶν τινὰ πληθὺν, καὶ τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους, καὶ κατηγόρους παρέστησε, κατολοφυρομένους, καὶ τὰς κακοπραγίας δῆθεν τοῦ πάπα Νικολάου κηρύττοντας, καὶ κρίσιν συναδικὴν ἐξαιτοῦντας· καὶ μάρτυρας προεβάλετο, βεβαιοῦντας τὰς κατηγορίας. καὶ ὡπὶς μὲν ἀπελογεῖτο, ὡς ὁ χρὴ κρίνεσθαι τὸν ἀπόντα, θαλαττόμενος τινὰ χρηστότητα ὑπὲρ τοῦ πάπα Νικολάου· λόγους δὲ τῆς παρακαθημένων ἀρχιερέων δῆθεν εἰσῆγε, ὡς ἀντιλεγόντων αὐτῷ κατὰ τοῦ πάπα· ὑφ' ὧν τάχα νικηθεὶς, τὰς κατηγορίας προσήκατο, καὶ τινὰ ἐξέτασιν ὑπεισῆλθε. καὶ πλαστὰ κατακρίνει τὸν πάπαν ἐπὶ μυρίοις ψευδέσιν ἐγκλήμασι, καὶ ἀναθεματίζει σὺν τοῖς κοινωνοῦσιν αὐτῷ, ὑπογραφὰς σχηματίσας πάντων τῆς συνειλεγμένων ἐκεῖσε, κατὰ τινὰ ἰδίαν ὀνειροπόλησιν δηλαδὴ, καὶ τῆς δύο βασιλέων, καὶ τῆς τοποτηρητῶν τῆς ἑῴων ἀνατολικῶν θρόνων, καὶ πάντων τῆς συγκλητικῶν, ἀλλὰ δὴ καὶ ἡγουμένων καὶ κληρικῶν. ὅπως ἂν πλασογραφήσας ἰδιοχείρως πάντων ὑπογραφὰς, ἀνηγόρευσε καὶ ἀνεφήμισεν εἰς τινὰ ἀναπλασθεῖσαν αὐτῷ σύνοδον βασιλέα τὸν Λοδοΐχον, καὶ τινὰ Ἰγγελβέραν Αὐγοῦσαν· πρός τοῦτο καὶ γέγραφεν ἐπιστολὴν ἀφημίας πεπληρωμένην, ὡς ἀξιωθεῖσαν ἀναῤῥήσεως ἐν οἰκουμενικῇ δῆθεν συνόδῳ τῇ Πυλχερίᾳ παραπλησίως, ὡς φέτο. καὶ κατεντυβολεῖ καὶ παρεσκάζε καταπεῖσαι τὸν ἴδιον σύζυγον Λοδοΐχον, ἀπελάσαι τῆς Ρώμης τὸν πάπαν Νικόλαον, ὡς ὑπὸ συνόδου καθηρημένον οἰκουμενικῆς καὶ καθολικῆς, ἧς τὸ ἴσον καὶ πρὸς αὐτὴν ἐξαπέστειλε μετὰ δώρων· ἀλλ' ὁ ζηλωτὴς Θεὸς προφθάσας, τῇ θεοφρυρή-

A primum quidem Photium gradu moverent, atque Ignatium patriarcham reducerent in patriarchatum. Ac si quis in illum accusator prodiret, auditetur, papæque renuntiaretur. Sed legati posteaquam Constantinopolim venerunt, litteraſque imperatori & Photio reddiderunt, per octo menſes urgere atque inſtare non deſtiterunt, uti liceret legatione pro imperio pontificis perfungi. Prohibiti, vero, immo vero donis etiam illecti & corrupti, patriarcham Ignatium præter jus faſque omne exauctorarunt, Photiumque confirmarunt; Photio, quod non rite lectus eſſet Ignatius patriarcha, accuſationem inſtituente, quæ potius in ipſum quadrabat Pho-B tium, quippe qui per vim ſolam ac principum manum, præter mentem ſententiamque epiſcoporum intruſus eſſet. Illud vero de Ignatio ſine ſuffragiis creato penitus falſum erat & confictum. Legatos porro Romam reverſos ſanctiſſimus papa Nicolaus (cum diligenter inveſtigaſſet quæ contra mentem ſuam & mandata feciſſent,) exauctoravit: Photium quoque non parva coacta ſynodo damnavit, atque anathemati ſubjecit; quod non ſolum decretum ſuum ſynodicum, ac judicium, ad quod tamen ipſe ſponte accurrerat, violaſſet, ſed etiam legatos ſuos eluſiſſet. Photius tamen ita in perfidia ſua perſtitit. Qui cum intellexiſſet, legatos pontifi-C cis Romani in Bulgariam miſſos confirmationem ejus reprobaſſe, omneſque Bulgariæ principes & ſubjectos chriſmate iterum inunxiſſe; tum vero velut œſtro percitus œcumenicam ſynodum confinxit. Cui confictæ ſynodo, qui tum imperitabant, Michaelem & Baſilium noſtrum, præſides induxit: orientis etiam trium patriarchiorum vicarios, ac totum ſenatum palatinum, & Conſtantinopolitanæ ſedis epiſcopos; nec non accuſatores inſtituit, qui Nicolai papæ ſcelera videlicet exponerent & deplorarent, judiciumque ſynodi publicum implorarent: teſteſque adhibuit, qui accuſatorum calumnias confirmarent. Atque ipſe quidem ficta erga papam pietate D reſpondebat, non eſſe abſentem judicandum; interimque orationes contra papam aſſidentium ſibi antiſtitum, quaſi repugnantium ſibi inferebat: quibus ſcilicet victus accuſationes admiſerit, cauſamque cognoſcere cœperit. Itaque tandem ſexcentis obrutum falſis criminibus Nicolaum damnat, atque anathema in illum & communicantes cum illo conjicit, confictis omnium, qui per ejus ſcilicet ſomnia erant in conciliabulo, ſubſcriptionibus, imperatorum nempe duorum, & trium vicariorum orientis, totius ſenatus, & hegumenorum, & clericorum. Hunc ergo in modum compoſitis cunctorum ſubſcriptionibus, imperatorem Ludovicum & Ingelbertam in con-E ficta ſynodo acclamavit Auguſtam, ad eamque litteras laudum pleniſſimas dedit, quibus oſtendebat illam non minus quam Pulcheriam, dignam fuiſſe, cujus, ut putabat, præconium in œcumenica videlicet ſynodo proclamaretur. Obſecrabat etiam & conabatur efficere, ut conjugi ſuo Ludovico auctor eſſet Nicolai papæ Romani, velut ab œcumenico & catholico concilio depoſiti, ab urbe pellendi: cujus concilii exemplum cum donis ad eamdem miſit. Sed enim Deus ille zelotes antevertit, atque imperium principi noſtro a Deo cuſtodito Baſilio commi-

PART. III CAP. II.

PART. III. CAP. II.

ANNO CHRISTI 870.

sio, qui hujuscemodi conatus impedivit, exemplarque synodi confictæ missum, in aureo triclinio omnibus spectandum proposuit: quo viso omnes illico tum ecclesiastici, tum laici stupore perculsi Photium exploserunt. Omnes enim affirmarunt, se nihil eorum scire quæ scripta essent. Exemplar illud Basilius imperator ad Hadrianum papam misit. Quod ille cum vidisset, synodum cum occidentis episcopis celebrat, & quam sententiam pro hujusmodi confictionibus ferant in eum, quærit, qui jam ante depositus esset, & anathemate percussus. Episcopi qui convenerant, quid novi in eum decernerent, nec reperirent, ad priora anathemata redierunt, eademque iterato confirmarunt; insuperque adjecerunt, Photium nullo modo Christianum amplius esse appellandum. Ad hæc legatos pontifex Constantinopolim misit, quos Basilius imperator convocaverat; qui in illustri templo Sophiæ cum tribus orientis vicariis præsidentes, synodum germanam vereque œcumenicam celebrarunt, quam octavam nominarunt: quæ sæpius accersito Photio & Photianis, ut pro defensione suaque causa dicerent, si quid haberent; ut eos tacere vidit, pronuntiavit Photio Christiani cognomen abrogandum. Ergone tu Photium a quinque synodis æquas ob causas & ingentia scelera damnatum, inferisque per anathema devotum, Christiani appellatione omnino afficiendum censes, quique Deo sacris operetur, immo & summum sacerdotium administret?

I.

Primum quippe depositus & anathematizatus est a toto concilio provinciali Constantinopolitano, quando suam ipse subscriptionem perjurus violavit.

II.

Deinde a Romana synodo, quando ipse ad papam Nicolaum scripsit.

III.

Tertio, quando Rhadoaldus & Zacharias Romam reverterunt, in quo concilio ipsi etiam legati sunt damnati.

IV.

Quarto, a concilio quod est a papa Hadriano Romæ coactum.

V.

Postremo, ab octavo legitimo & œcumenico concilio Costantinopolitano. Hæc ergo, sapientissime magnificentissimeque vir, ubi legeris, in penetrali animi tui cautelam adhibe, nullam ut partem aut sortem portionemve cum Photio unquam habeas omnino.

Epistola Stephani papæ Romani ad Basilium imperatorem, quando, postremo scilicet vitæ suæ tempore, seductus ille a Photio, contra sanctum papam Marinum Romam scripsit.

III. VEstræ serenitatis litteras ad Hadrianum prædecessorem nostrum missas accepimus, valdeque mirati sumus magnificentiam tuam, quæ hactenus æquitatis arbitra fuit, talia scribere ausam; præsertim cum pia potentia tua norit, regiam potestatem non esse capacem sacerdotalis atque apostolicæ nostræ dignitatis.

τῷ ἡμῶν αὐτοκράτορι Βασιλείῳ δέδωκε τὴν βασιλείαν, ὃς τὸ τοιοῦτον ἐγχείρημα κεκώλυκε, καὶ τὸ ἀποστελλόμενον ἴσον τῆς δῆθεν συνόδου ἐν τῷ χρυσοτρικλίνῳ ἐνώπιον πάντων προέθηκεν· ὃ καὶ ἰδόντες πάντες ἐξεπλάγησαν ἐκκλησιαστικοὶ καὶ πολιτικοὶ, καὶ τὸν Φώτιον ἀπεκήρυξαν, πάντες γὰρ διεβεβαιώσαντο μηδὲν εἰδέναι τῶν γεγραμμένων. τὸ τοιοῦτον ἴσον πρὸς τὸν πάπαν Ἀδριανὸν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Βασίλειος· ὃ καὶ ἰδὼν ἐκεῖνος, μετὰ τῶν δυτικῶν ἐπισκόπων σύνοδον συγκροτεῖ, καὶ τίνα κατάκρισιν ἐπιθήσει Φωτίῳ, ἠρώτα, ὑπὲρ τῶν τοιούτων πλασμάτων, τῷ προφθάσαντι καθαιρεθῆναί τε καὶ ἀναθεματισθῆναι, τῶν δὲ συνειλεγμένων ἐπισκόπων καινότερόν τι ἐπινοούντων, καὶ μὴ εὑρισκόντων, ἐπὶ τὸν πρότερον ἀναθεματισμὸν ἡ σκέψις κατήντησε· καὶ βεβαιοῦσι τοῦτον ἔτι, καὶ ὁρίζουσι μηδαμῶς ὀνομάζεσθαι Χριστιανὸν τὸν Φώτιον. ἐπὶ τούτοις καὶ τοποτηρητὰς ἐξαπέστειλεν. ὁ βασιλεὺς δὲ Βασίλειος τούτους συνεκάλεσε προκαθεσθέντας ἐπὶ τῆς μεγαλωνύμου Σοφίας μετὰ τῶν ἄλλων τοποτηρητῶν τῶν τριῶν ἀνατολικῶν θρόνων· καὶ σύνοδον ἀληθῶς οἰκουμενικὴν ἐποίησαν, καὶ ὀγδόην ὠνόμασαν. ἥ τις μετακαλουμένη τὸν Φώτιον καὶ τοὺς κατ' αὐτὸν πολλάκις, ἐφ' ᾧ ἀπολογήσασθαι εἴ τι ἔχωσιν, ὡς εἶδε μηδὲν λαλοῦντας, ἀπεκήρυξε τὸν Φώτιον, ὡς μηδὲ Χριστιανὸν καλεῖσθαι. τὸν οὖν οὕτως ὑπὸ πέντε συνόδων ἐπὶ εὐλόγοις αἰτίαις, καὶ μεγάλαις παρανομίαις κατακριθέντα, καὶ παραπεμφθέντα τῷ διαβόλῳ διὰ τοῦ ἀναθέματος, ἄξιον κρίνεις Χριστιανὸν ὅλως ὀνομάζεσθαι, ἢ ὅλως ἱερᾶσθαι Θεῷ, μᾶλλον δὲ τὴν ἀκροτάτην ἔχειν ἱερωσύνην;

α.

Πρῶτον μὲν καθῃρέθη καὶ ἀνεθεματίσθη ὑπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας Κωνσταντινουπόλεως, ὅταν εἰς τὸ ἴδιον χειρόγραφον παρεσπόνδησε.

β.

Δεύτερον δὲ ὑπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς συνόδου, ὅταν πρὸς τὸν πάπαν Νικόλαον αὐτὸς ἀπέστειλε.

γ.

Τρίτον δὲ, ὅταν ὁ Ραδούαλδος καὶ Ζαχαρίας ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Ρώμην, ὅταν καὶ αὐτοὶ καθῃρέθησαν.

δ.

Τέταρτον ὑπὸ τῆς παρὰ τοῦ πάπα Ἀδριανοῦ συναθροισθείσης ἐν Ρώμῃ συνόδου.

ε.

Καὶ πέμπτον ὑπὸ τῆς καθολικῆς συνόδου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰκουμενικῆς συγκροτηθείσης ὀγδόης. ταῦτα τοίνυν ἀναγνοὺς μεγαλοπρεπέστατε καὶ σοφώτατε, τῷ ταμείῳ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς εἰσάγαγε προφυλακὴν καὶ συντήρησιν, καὶ μερίδα καὶ κλῆρον μὴ σχοίης μετὰ Φωτίου σύνολον.

Ἐπιστολὴ Στεφάνου πάπα Ρώμης πρὸς Βασίλειον τὸν βασιλέα, εἰς τὰ τελευταῖα αὐτοῦ, ὁπηνίκα παροδηγηθεὶς οὗτος ὑπὸ Φωτίου, ἔγραψεν ἐν τῇ Ρώμῃ κατὰ τοῦ ἁγίου πάπα Μαρίνου.

ΤΟ γράμμα τὸ παρὰ τῆς ὑμετέρας γαληνότητος ἀποσταλὲν πρὸς Ἀδριανὸν τὸν προηγησάμενον ἡμῶν ἐδεξάμεθα, καὶ ἐθαυμάσαμεν τὴν σὴν μεγαλοπρέπειαν, ὅτι τοιαῦτα ἠνέσχετο γράψαι, σταθμὸς οὖσα δικαιοσύνης· καὶ ταῦτα τοῦ εὐσεβοῦς σου κράτους ἐπισταμένου, ὅτι βασιλικὴ χεὶρ οὐ δέχεται τὸ ἱερατικὸν

Extra Inire Tomo XI. proxime sequenti sub Stephano papa V. sed est alterius versionis.

ANNO CHRISTI 870.

PART. III. CAP. III.

τικὸν καὶ ἀποστολικὸν ἡμῶν ἄξίωμα. κἂν γὰρ αὐτῆ Χριστῆ τὸ ἀρχικώτατον ἐπὶ γῆς ἐπιφέρῃς ὁμοίωμα, τῶν ἐπὶ γῆς κοσμικῶν μόνον ὀφείλεις φροντίζειν, ὃ καὶ ἤχόμεθα ἐπὶ μηκίστους χρόνους κρατεῖν. καθ' ὃν ἓν τρόπον ἐκ Θεῦ τὸ ἄρχειν τῶν βιωτικῶν ὑμῖν δέδοται, ὅπως ἡμῖν διὰ τῆ κορυφαίᾳ Πέτρῳ τὸ ἄρχειν τ πνευματικῶν. δέξαι, παρακαλῶ, ἀμφοῖς τὰ ἐξῆς. ἐδόθη σοι φροντίζειν, ἵνα τῇ Τυραννούντων τὸ ἄθεον καὶ θηριῶδες τῷ ξίφει τῆς ἀρχῆς διατέμνῃς, ἵνα πράτῃς δίκαια τοῖς ὑπὸ χεῖρα, ἵνα νόμους συγγράφῃς, ἵνα γῇ τε καὶ θαλάσῃ τὰ πολεμικὰ στρατεύματα διαθετῇς. αὕτη ἐσὶ Τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς ἡ φροντίς. τὸ δὲ καταπισθὲν ἡμῖν ποίμνιον τοσοῦτόν ἐσιν ὑψηλότερον, ὅσον διάφορον οὐρανῦ πρὸς τὰ ἐπὶ γῆς. ἄκουε τῦ κυρίᾳ λέγοντος πρὸς τὸν Πέτρον· σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μᾶ τὴ ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδᾶ κατισχύσουσιν αὐτῆς. περὶ δὲ τῆς ὑμετέρας βασιλείας τί φησι; μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τ ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴ δὲ ψυχὴ μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι. ἀλλὰ καὶ ἔτι περὶ τῆς καταπισθείσης ἡμῖν διακονίας φησί· σοὶ δώσω τὰς κλεῖς τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ τὰ ἑξῆς. παρακαλῶ ἓν τὴ σὴ ἀλάβειαν, ἐξακολυθεῖν σε ταῖς διατάξεσι τῶν κορυφαίων Αποστόλων, καὶ φροντίζειν σε τῆς τέτων τιμῆς. ἡ γὰρ κατάσασις καὶ ἀρχιερωσύνη τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἐκκλησιῶν παρὰ τῆ κορυφαίᾳ Πέτρῳ τὴ ἀρχὴ ἐδέξατο, δι' ἧ καὶ ἡμεῖς ἀκεραιοτάτη διδασκαλίᾳ πάντις νυθετῦμεν καὶ διδάσκομεν. ἡ δὲ σὴ βασιλεία μὴ ἀπὸ τῶν ἐλαχίσων σοχαζομένη ἐπὶ τὰ κρείττω τὴν ἔρευναν ποιείτω, ἀλλὰ κατανοείτω, ἐν ποίᾳ δυνάμει τῦτο πράττειν ἐπιχειρεῖ. ὁ κατὰ τῆ ἁγιωτάτη Μαρίνη τὰς θεοπειθεῖς ἀκοάς σε καταμιάνας, κατὰ τῦ κυρίᾳ ἡμῶν Ιησῦ Χριστῦ βλασφημῆσαι ἐτόλμησε, τῷ τῷ νεύματι διοικῦντος τὰ πάν. τίς ὁ κατὰ τῆ ἀμωμήτη αὐτῆ νυμφίᾳ καὶ ἱερέως, καὶ κατὰ τῆς μητρὸς πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν λέγειν τολμήσας; ἀπατᾶται ὁ νομίζων μαθητὴς εἶναι ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, καὶ δῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτῦ. ἐκπλητόμεθα εἰς τὴ σὴ ἀπηρτισμένην καὶ λελαμπρυσμένην σωφρεσιν, πῶς ἐκλάπη, καὶ κατὰ τῆ ἁγίᾳ ἀνδρὸς ἐκείνῃ ἐναντίον τι διενόησεν. ὁποῖος γὰρ ἂν ἦν, κἂν ἡμεῖς σιωπήσωμεν, οἱ λίθοι κεκράξονται. ἄλαλα γένηθήτω τὰ χείλη τὰ δόλια, τὰ λαλῦντα κατὰ τῆ Θεῦ ἀνομίαν, ἢ τῆ δικαίᾳ. εἰ προβατον τῦ Θεῦ ὑπάρχεις, καθὼς ἤχομαι, μὴ ὑπέρβαινε τὰς ὁδὰς τῶν κορυφαίων Αποστόλων. εἰπέ, τίς σε ἠπάτησεν, ἀρχιερέα οἰκυμενικὸν κωμωδῆσαι, καὶ τὴν ἱερὰν τῶν Ρωμαίων κακοφημῆσαι ἐκκλησίαν, ἢ μᾶλλον σεβασμιότητος ὀφείλεις ἀποτάττεσθαι; ἢ δὲ γινώσκεις, ὅτι πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν αὕτη κατέρχει; τίς σε τῶν ἀρχιερέων κρίτην κατέσησεν; ὧν ταῖς ἱεραῖς διδασκαλίαις κατήρτισαι, παρ' ὧν ἤκαὶ περὶ σῦ τῷ Θεῷ ἀναφέρονται. οἶδας τὸ φάσκον ῥητόν· μὴ ἅπτεσθε τῶν χρισῶν μᾶ, καὶ ἐν ταῖς προφήταις μᾶ μὴ πονηρεύεσθε. τῦτο περὶ πάντων τῶν ἱερέων εἴρηται. τῷ Θεῷ ἑαυτὸν ἐξέτασοῖς, ὁ τὰς ἀγγέλᾶς αὐτῦ κρῖναι τολμῶν. λέγει γὰρ ὁ προφήτης· χείλη ἱερέως λαλήσει κρίσιν, καὶ νόμον ἐκζητήσυσιν ἐκ σόματος αὐτῦ, ὅτι ἄγγελος κυρίᾳ παντοκράτορός ἐσί. πῶς κρίνεις τὰς τῷ τοῦ Θεοῦ ψήφῳ μόνῃ ὑποκειμένᾶς, καὶ λαβόντας μόνᾶς ἐξουσίαν δεσμεῖν καὶ λύειν; βλέπε εἰς ποῖον βόθρον ἑαυ-

A Quamvis enim ipsius Christi summam imperando similitudinem in terris geras, tamen res tantum politicas & civiles curare debes; quod etiam ut diutissime facias, optamus. Quemadmodum igitur vobis rerum temporalium principatus a Deo est traditus, ita nobis per coryphæum apostolorum Petrum rerum spiritalium principatus. Accipe quæso optimam in partem quæ subjicio. Datum tibi est ut cures, quo pacto tyrannorum impietatem & immanitatem potentiæ ferro præcidas, subjectis tuis jura administres, leges condas, terra marique exercitum rite componas. Hæc sunt capita curæque imperii vestri. Nostri vero cura gregis tanto præstantior est, quantum est in-

B ter cælestia ac terrena discrimen. Audi Dominum ad Petrum dicentem: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* Matth. 16. De vestro vero imperio quid ait? *Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere.* Cap. 10. De credito nobis ministerio quid porro addit? *Tibi dabo claves regni cælorum;* Cap. 16. & quæ sequuntur. Obtestor igitur tuam pietatem, ut principum apostolorum instituta sequare, magnaque veneratione prosequare. Omnium enim in orbe terrarum ordo & pontificatus ecclesiarum a principe apostolorum Petro originem accepit, per quem & nos sincera & incorrupta doctrina instruimus

C omnes & docemus. Tua vero majestas ne ex minimis conjecturam faciens ad majora investiganda gradum faciat: quin perpendat potius, qua hæc auctoritate aggrediatur. Is qui adversus sanctissimum Marinum tuas Deo obsequentes aures inquinavit, contra dominum nostrum Jesum Christum nutu suo cuncta temperantem, execratam linguam ausus est exercere. Quis vero ille est, qui adversus intemeratum illius sponsum & sacerdotem, contraque matrem omnium ecclesiarum ausus est verbum effutire? Errat, qui existimat discipulum esse supra magistrum, & servum supra dominum. Obstupescimus omnino, dum tuam perspicacem mentem clarissimamque prudenD tiam circumventam ita cernimus, ut adversus illum sanctum virum alienum quippiam cogitaris. Etenim qui vir ille fuerit; nobis etiam tacentibus lapidi clamabunt. Muta fiant labia dolosa, quæ loquuntur adversus Deum iniquitatem, aut adversus justum. Si e grege Dei, quod opto, ovis es, limites principum apostolorum ne transilias. Dic age, quis te ita seduxit, ut œcumenicum pontificem conviciis & scommatis lacesseres, sanctamque ecclesiam Romanam maledictis lacesseres, cui oportet ut summa te cum veneratione subjicias? An non intelligis, hanc omnibus ecclesiis præesse? Quis te pontificum judicem constituit? quorum sacris institutis edoctus es, a

E quibus ad Deum pro te preces effunduntur. Tenes illud sacrum oraculum: *Nolite tangere Christos meos, & in prophetis meis nolite malignari.* Psal. 104. Hoc generatim de sacerdotibus est dictum. Tu teipsum Deo exæquas, qui angelos ejus judicare audes. Nam propheta dicit: *Labia sacerdotis loquuntur judicium, & legem ex ore ejus requirent: angelus enim est Domini omnipotentis.* Malach. 2. Quomodo judicas eos qui uni Dei judicio sunt subjecti, qui soli potestatem acceperunt ligandi atque solvendi? Vide in quod te barathrum præcipitaris. Ajunt, augustissime imperator, in te Jobi mansuetudinem &

PAR. III. CAP. III.

ANNO CHRISTI 870.

patientiam esse : & miror ut sis deceptus & abreptus. Scripsisti illum (Marinum) non esse episcopum. Unde nosti? si non nosti, quomodo damnasti? Magna pontificum est potestas. Non ignoras historiam beati Ambrosii, quæque sint ejus in Theodosium imperatorem acta. Qui dicunt Marinum antea fuisse episcopum, (eoque ad aliam sedem non potuisse transferri) ostendant hoc. En dilecte & veneratione prosequende imperator, si erat per canones prohibitus, ut non erat, per sanctorum patrum cœtum, judicium & auctoritatem in primo gradu poterat collocari. Verum divina providentia, cum quod esset e re ecclesiæ nosset, eum (Marinum) in sancti Petri principis apostolorum throno constituit. Quid vero eximius ille Gregorius cognomento Theologus, nonne Nazianzum translatus est, & Meletius Sebaste Antiochiam? * Dositheus Seleucia Tarsum Ciliciæ, * Berentius ex Archiphœnice Tyrum, Joannes Gordolia Præconnesum, Theodorus Apamea Selybriam (1), Alexander Cappadocia Hierapolim, multique alii variis in locis ex suis sedibus in alios thronos sunt translati. Dicat majestas tua, quibus accusatoribus, aut quibus testibus convictum de iis quæ objiciebantur, sanctum Marinum condemnasti? An ignoras quid in prima synodo Nicæna, præsidente ibi sancto Constantino, beatus Silvester papa de non judicando supremo throno (per legatos) pronuntiarit? Quid vero peccavit sancta Romana ecclesia, ut perditi homines te impulerint, ut linguam tuam in illam exereres & vibrares? Nonne illa pro veteri synodorum more, te imperante legatos Constantinopolim misit? nonne pro eadem synodo magnam curam gessit? Quæris, ad quem miserit ecclesia Romana? Utique ad Photium laicum. Quod si patriarcham haberes, frequentius eum ecclesia nostra revisere. Sed heu, ejusmodi tam illustrem civitatem, atque in Dei tutela sitam, pastore carere, solaque tua regia præsentia illustrari? Quod nisi nos tui amor & desiderium reprimeret, faceretque ut ecclesiæ nostræ injuriam toleraremus, sane coacti fuissemus graviores pœnas, quam adhuc est ab aliis usitatum, qui nos præcesserunt, in transgressorem Photium constituere, qui in nos tam indigna & impia convicia evomuit. Sed hæc non in tuam contumeliam proferimus, (te enim ubique gentium ut Deo dilectum deprædicamus,) sed ad nostram dumtaxat defensionem, majoremque Photii ignominiam. Marinus summa pietate præditus cum ea sentiret, ea defenderet, quæ decreta erant a prædecessore nostro, doctore sanctissimo papa Nicolao, velletque illa ad unguem exequi, in summum apud vos contemptum venit. Et quia, ut dictum est, cum iis qui aliena sentiebant, consentire recusavit, nec acta synodica, coram tua majestate quondam a se transacta, rescindere & antiquare voluit, ad triginta dies in carcere est habitus; quod ipsum sibi pro veritate passo gloriæ potius quam contumeliæ duxit. Sed tu alter Constantine, cur illum (Constantinum Magnum) non es imitatus, qui libellos contra sacerdotes sibi obla-

τὸν κατηχούτισας. ἀκόω περὶ σῦ, μεγαλοφρεπέστατε αὐτοκράτορ, τῦ Ἰὼς τὴν ὠμότητα κ) καρτερίαν κεκτῆθαί σε, κ) θαυμάζω πῶς ὀξηνέχθης. ἔγραψας αὐτὸν μὴ εἶναι ἐπίσκοπον· πόθεν ἔγνως; εἰ δὲ ὐκ ἔγνως, πῶς κατέκρινας; μεγάλη τῶν ἀρχιερέων ἡ δυάμις. ὐκ ἀγνοεῖς τὰ κατὰ τὸν μακάριον Ἀμβρόσιον, κ) τὰ ὀξ αὐτῦ εἰς τὸν βασιλέα Θεοδόσιον. οἱ λέγοντες τὸν Μαρῖνον πρότερον εἶναι ἐπίσκοπον, δειξάτωσαν τῦτο. ἴδε ἠγαπημένε κ) τιμῆς ἄξιε αὐτοκράτορ· εἰ ἐκωλύετο ὡσὰ τῦ κανόνος, ὅπερ ὐκ ἦν, τὸ πλῆθος τῶν ἁγίων πατέρων, κ) ἡ τύτων αὐθεντία κ) κρίσις ἠδυάτο τῦτον ἀποκατασῆσαι ἐν ᾧ πρώτῳ βαθμῷ. ἀλλ' ἡ θεία πρόνοια ἐπίγνῶσα τῆς τῦ Θεῦ ἐκκλησίας τὴν ὠφέλειαν, τῷ θρόνῳ τῦτον τῦ κορυφαίυ Πέτρυ καθίδρυσε. τί δὲ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ μετέπεσεν εἰς Ναζιανζόν, κ) Μελέτιος Σεβαστείας εἰς Ἀντιόχειαν; ἢ * Δοσίθεος Σελευκείας εἰς Ταρσὸν τῆς Κιλικίας, κ) Βερεντίος ἀπὸ τῆς Ἀρχιφανίκης εἰς Τύρον, Ἰωάννης τῆς Γορδολίας εἰς Προικόννησον, Θεόδωρος Ἀπαμείας εἰς Σηλυβρίαν, Ἀλέξανδρος Καππαδοκίας εἰς Ἱεράπολιν, κ) πολλοὶ ἕτεροι ἐν διαφόροις τόποις ἠλάγησαν ἀπὸ τῶν ἰδίων θρόνων εἰς ἑτέρυς. εἰπάτω ἡ σὴ θεοὐψιστος καρδία, τίνων κατηγορησάντων, ἢ ποίων μαρτύρων παρασησάντων πεφραχέναι τὸν ὅσιον Μαρῖνον τὰ λεγόμενα, καπεδίκασας αὐτόν; ὐκ ἔγνως ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ τῇ ἐν Νικαίᾳ, τί ὁ μακάριος Σίλβεστρος ὁ πάπας ἐξεφώνησε, προκαθημένυ ἐκεῖσε κ) τῦ ἐν ἁγίοις Κωνσταντίνυ, περὶ τῦ μὴ ὑπό τινος κρίνεσθαι τὸν πρωτόθρονον; τί ἡ ἁγία τῶν Ρωμαίων ἐκκλησία ἥμαρτεν, ὅτι κατ' αὐτῆς ὁρμῆσαί σε κ) κινῆσαι τὴν γλῶτταν οἱ φθορεῖς πεπείκασι; μὴ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος τῶν συνόδων ἐν Κωνσταντινυπόλει ὐκ ἀπέστειλεν ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας συ; μὴ ὑπὲρ αὐτῆς τῆς συνόδυ τὸν λόγον ὃ πεποίηκεν; ἐρωτᾷς δὲ, πρὸς τίνα ἀπέστειλεν ἡ τῶν Ρωμαίων ἐκκλησία; πρὸς λαϊκὸν δηλονότι τὸν Φώτιον. εἰ γὰρ εἶχες πατριάρχην, συχνότερον ἂν ἡ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησία αὐτὸν ἐπεσκέπτετο. ἀλλ' ὤ, ὅτι ἡ τοιαύτη δεδοξασμένη ἐκ Θεῦ φυλαττομένη πόλις ἀργεῖ, κ) μένη τῇ ὑμετέρᾳ βασιλικῇ παρυσίᾳ λαμπρυύεται. κ) εἰ μὴ ὁ πόθος ὑμῶν συνεῖχεν ἡμᾶς, ὥσε φέρειν τὴν ὕβριν τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας, ἆρα ἂν ἠναγκάσθημεν κατὰ τῦ παραβάτυ Φωτίυ, τῷ καθ' ἡμῶν τὰς ἀθεμίτυς λόγυς ἐξερεξαμένυ, τιμωρίας πλείονας τῶν πρὸ ἡμῶν ὁρίσασθαι. ἃ παῦτα δὲ πρὸς ὑμετέραν ὕβριν ἀναφέρομεν· σὲ γὰρ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ τῷ Θεῷ ἠγαπημένον κηρύττομεν· ἀλλ' ἡ μόνον πρὸς ἀσφάλειαν ἡμῶν, ἐκείνυ δὲ πρὸς μείζονα ὕβριν. διὰ τλὼ ὁμοφροσύλυ κ) ἰσοφροσύλυ τῦ προηγησαμένυ διδασκάλυ τῦ ἁγιωτάτυ πάπα Νικολάυ, κ) διὰ τὸ ἐθέλειν τὰ ἐκείνυ δεδογμένα ἐκπληρῶν, εἰς μείζω παρ' ὑμῖν κατλύτησε βραχύτητα ὁ θεόφρων Μαρῖνος. κ) διὰ τὸ, ὡς εἴρηται, τοῖς ἑτεροφρονῦσι συναπαχθλῖαι, κ) τὰ παρ' αὐτῦ ὑπήκοον τῆς βασιλείας ὑμῶν σωφρονικῶς πραχθέντα καταλῦσαι κ) ἀκυρῶσαι. ὃς δὴ Μαρῖνος κ) διὰ ταύτλω τλὼ αἰτίαν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐν τῇ φυλακῇ ἐκρατήθη,

* Theodosius.
* Pro, Reverentius, ut in alia versione H.
* Θεοδόσιος.

(1) Ita vetus Interpres. Verti debuit, *Hierosolymam*: Est enim hic Ἱερὰ πόλις *sancta civitas*. Vide tamen totum sequentem; & confer cum Eusebio lib. 6. hist. Eccles. cap. 10. & 11. & Hieronymo lib. de Script. Eccles. cap. 62. *Harduinus*.

ANNO CHRISTI 870.

θη, εἰς δόξαν μᾶλλον τοῦτο λογισάμενος ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, καὶ οὐκ εἰς ὕβριν. ἀλλ' ὦ νέε Κωνσταντῖνε, πῶς οὐκ ἐμιμήσω ἐκεῖνον, ὃς τὰς τῆς ἱερέων λιβέλλους δεξάμενος τῷ πυρὶ παρέδωκεν, ἄξιον ἑαυτὸν μὴ εἶναι λέγων ἱερεῖς κεῖναι; διὰ τοῦτο πνεματικὸν ἡμῶν τέκνον, νεθετοῦμέν σε, μὴ κατὰ τῆς ἁγίας τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας ἐπανίσασθαι. μαθόντες δὲ ὡς ἐκ τοῦ ἁγίου σπέρματος πρὸς ἱερωσύνην ἀνιέρωσας, πολλῆς θυμηδίας ἐπλήσθημεν. παρακαλῶ δὲ τὸ ἅγιον ὑμῶν κράτος, * Χελάνδιον ἐξοπλίσαι μὴ τῆς χρειῶν αὐτῶν ἀπὸ μηνὸς Ἀπριλίου ἕως Σεπτεμβρίου, καὶ ἀποστεῖλαι, ὅπως φυλάττωσι τὰ πρὸς θάλασσαν ἡμῶν ἀπὸ τῆς τῆς Ἀγαρηνῶν ἐκπορθήσεως. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν σιωπῶμεν, ἐπεὶ οὐδὲ ἔλαιον εἰς φωταγωγίαν ἔχομεν τῆς ἐκκλησίας κατὰ τὴν ὀφειλομένην τιμὴν τοῦ Θεοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

* v. πελάτια.

Αὕτη ἡ ἐπιστολὴ πρὸς βασιλέα μὲν ἀπεστάλη τὸν Βασίλειον, ἐδέξατο δὲ ταύτην Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ διὰ τὸ τελευτῆσαι τὸν πατέρα· καὶ μαθὼν τὴν δύναμιν αὐτῆς, καὶ ἐρωτήσας πάσας τὰς κακοπραγίας Φωτίου, ἕως ἀνεκαλέσατο πάντας τοὺς ἱερεῖς τῆς ἀληθείας, τοὺς ὑπὸ Φωτίου τοῦ ἀνατεθεματισμένου πικρῶς διωχθέντας, ἐκδιώξας τὸν τύραννον καὶ ἐπιβήτορα Φώτιον, καὶ εἰσαγαγὼν Στέφανον τὸν γνήσιον ἀδελφὸν αὐτοῦ τοῦ Λέοντος. καὶ προσκαλεσάμενος Στυλιανὸν Νεοκαισαρείας μητροπολίτην τὸν Μάπαν, καὶ πάντας τοὺς μετ' αὐτοῦ ὄν τῷ διωγμῷ συναθλήσαντας ἐπισκόπους, ἡγουμένους, πρεσβυτέρους, διακόνους, καὶ λοιποὺς ζηλωτὰς τῆς εὐσεβείας, φησὶ πρὸς αὐτούς· ἡ ἐκ Θεοῦ βασιλεία ἡμῶν τὴν ἀλήθειαν ζητήσασα, τὸν παράνομον ἄνδρα τοῦ θρόνου ἀπήλασε, καὶ τὸν καθ' ὑμῶν διωγμὸν ἔπαυσε· καὶ εἴ βιάσομαί τινας ἐξ ὑμῶν παρὰ προαίρεσίν ποτε κοινωνῆσαι· οὐ παρακλήσει δὲ μᾶλλον προσφωνῶ τὴν ὑμετέραν φιλάδελφειαν, ἵνα συνέλθητε τῷ ἀδελφῷ μου, καὶ γένηται μία ποίμνη. ἐὰν δὲ ἄνδρα τῆς Ρωμαίων τῆς δεσμησάντων Φώτιον οὐ θέλετε συνελθεῖν τῷ ἀδελφῷ μου, διὰ τὸ χειροτονηθῆναι διάκονον ὑπὸ Φωτίου, δεῦτε γράψωμεν καὶ ἀποστείλωμεν ὁμῶν παράκλησιν εἰς τὴν Ρώμην πρὸς τὸν πάπαν, καὶ οἰκονομήσει τὴν λύσιν τοῦ δεσμοῦ τῆς ὑπὸ Φωτίου χειροτονηθέντων. ἔγραψεν οὖν διὰ τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἐπιστολὴν πρὸς τὸν πάπαν· ὁμοίως καὶ οἱ περὶ τὸν Μάπαν τὸν μητροπολίτην Νεοκαισαρείας ἐποίησαν. ἔχει δὲ ἡ τοῦ μητροπολίτου ἐπιστολὴ ὕτως.

A tos igni tradidit, quod se indignum esse diceret, qui sacerdotes judicaret? Quapropter fili spiritalis, te monemus, ne Romanam ecclesiam oppugnes. Cum vero accepissemus e tuo satu natum sacris ordinibus initiatum, magna sane animi voluptate perfusi sumus. Rogo tuam sacram majestatem, uti celoces munias, rebusque necessariis ab Aprili ad Septembrem usque instruas, mittasque qui portus nostros maritimave loca contra Agarenorum populationes tueantur. Cetera taciti sustinemus, cum nobis ne oleum quidem suppetat pro ecclesiæ luminaribus ad cultum Dei necessarium, cui gloria in sæcula. Amen.

PAR. III. CAP. III.

B

Hæc epistola missa quidem est ad imperatorem Basilium, sed vita functo jam parente, Leo Basilii filius eam accepit; qui cum vim & auctoritatem epistolæ perspexisset, pessimis Photii artibus deprehensis, subito cunctos veritatis sacerdotes a damnato Photio acerbe divexatos revocavit; ejectoque tyranno Photio, qui per vim thronum invaserat, Stephanum germanum suum in patriarchio collocavit; & vocato Styliano Neocesareæ metropolita cognomento Mapa, ceterisque episcopis, monasteriorum præpositis, presbyteris, diaconis, aliisque eximiis pietatis propugnatoribus, qui una cum eo gravia fuerant in illa persecutione perpessi, ad eos in hunc modum verba fecit: Nostrum a Deo profectum imperium, re bene prius agitata, virum impium de throno deturbavit, juxtaque vos tyrannide illius liberavit; cum quo ut inviti communicetis, nequaquam ego vos urgebo: quin potius vestram pietatem oro obsecroque, ut cum fratre meo sentiatis, unumque ovile fiat. Quod si absque Romanæ ecclesiæ auctoritate, quæ Photium anathemate damnavit, cum fratre meo, ut qui a Photio diaconus sit consecratus, communicare recusetis; agite, Romam scribamus, libellumque supplicem ad papam mittamus, ut anathematis censura absolvat eos qui a Photio sunt initiati. Scripsit igitur imperator ad papam, unaque Mapa Neocæsareæ metropolita cum sociis, cujus epistola est hujuscemodi.

C

D

Τῷ τὰ πάντα ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ Στεφάνῳ, δεσπότῃ καὶ οἰκουμενικῷ πάπᾳ, Στυλιανὸς ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας τῆς Εὐφρατησίας χώρας, δοῦλος τῆς δούλων τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἐπίσκοποι, καὶ πάντες ἐφίσκοποι, καὶ πρεσβύτεροι, καὶ διάκονοι τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, καὶ πάντες οἱ κατὰ τὴν δύσιν καὶ ἑῴαν ἡγούμενοι καὶ πρεσβύτεροι, μοναχοὶ καὶ ἡσυχασταί.

Longe sanctissimo beatissimoque Stephano, domino & œcumenico papæ, Stylianus Neocesareæ Euphratesinæ provinciæ episcopus, servus servorum Dei, & qui mecum sunt episcopi, omnesque reliqui episcopi, presbyteri & diconi sanctissimæ ecclesiæ Constantinopolitanæ, omnesque ad orientem & occidentem cœnobiorum præfecti, presbyteri, monachi & anachoretæ.

Hxtat etiam infra sub Stephano papa V. sed est alterius versionis.

E

ΗΤΟΥ Θεοῦ καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ ἐκκλησία ἀεὶ ὑπερισχύει τῆς αὐτῇ πολεμούντων. γέγραπται γάρ, ὅτι κύριος ἀθετῆσαι ποιήσει τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ· καὶ ὁ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν πολεμῶν, ἐκεῖνος ἐστὶ πολέμιος. ποικίλη μὲν ἦν, ὦ ἱερὰ σεβασμιότης, ἡ τοῦ πονηροῦ πέφυκεν ἀπάτη, κατὰ διαφόρους

CAtholica Dei apostolicaque ecclesia semper de suis oppugnatoribus triumphat. Etenim scriptum est: *Franget Deus adversarium ejus*; & qui adversatur ecclesiæ ejus, hostis Dei est. Varia sane & multiplex, sacer & venerabilis pontifex, variis ætatibus mali dæmonis ars fallendi homines fuit, cum

IV.

alios

APP. III. CAP. IV.

ANNO CHRISTI 870.

alios aliter a recto calle ad avia & obliqua avertit. Hoc vero potissimum in Dei ecclesia facere consuevit, ubi quod recte fit, laudandum; quod impie, maximopere formidandum. Itaque cum in ecclesia Dei opportuna quædam receptacula impietatis suæ reperisset, imaginum sacrarum venerationem & cultum, tum Christi, tum intemeratæ genitricis ejus & famulorum Dei, ex bene constituto ecclesiæ statu sustulit. Sed jam Dei beneficio ecclesia nostra splendorem suum per imperatorum pietatem recuperavit, sectæque Iconomachorum invisum Deo dogma exterminatum est. Quid vero recti bonique omnis inimicus dæmon? Aliam rursus per Gregorium cognomento Asbestam, Fulampium & Petrum, horum sectatores, tempestatem concitavit; per quos membra Christi inter se distrahere, & a sanctissimo patriarcha suo Ignatio avellere non dubitavit. Quos tamen patriarcha cum sæpius ad synodum citatos, & quanta poterat humanitate tractatos curare vellet, ne ab ecclesia Dei resecti malo insidiatori præda fierent, sanare non potuit. Quapropter depositos anathemati subjecit. Qui legatos cum litteris ad sanctissimum papam Romanorum beatum Leonem, qui tum pontificatum gerebat, miserunt, illum sibi, ac si essent læsi, ultorem petentes. Papa ergo datis ad Ignatium litteris voluit, ut patriarcha suo nomine legatum Romam destinaret, per quem de schismaticorum causa cognosceret. Nec diu moratus patriarcha, Lazarum monachum & fidei confessione clarum, qui omnia quæ ad Gregorium pertinebant, optime noverat, cum litteris misit, qui papæ causam diligenter exposuit. Itaque eamdem in schismaticos sententiam tulit, quam antea in eosdem tulerat Ignatius. Leone dein ex humanis sublato, rursum illi Benedicto, qui Leoni successit, de eisdem rebus molesti fuerunt. Enimvero & ipse Benedictus vir sanctissimus, re diligenter excussa, sententiam adversus illos secundum Ignatium pronuntiavit. Qui Photio postea Constantinopolitanæ ecclesiæ perduelli & schismatico, politicoque magistratu fungente, socio & adjutore usi apud Bardam Cæsarem & Michaelis imperatoris avunculum, qui & ipse ab Ignatio patriarcha ob incestas nuptias arguebatur, Ignatium de throno per vim detrahunt, non paucis in eum confictis criminibus, & imperatori imponunt: qui, pulso Ignatio, Photium a schismaticis designatum, subitoque uno eodemque die a Gregorio depositio consecratum, intrusit. Quo tempore simul & antistites, & lectissimus quisque sacerdotum, & quicumque insignes erant in ecclesia, (in quibus & ego postremus eram) propter sacrilegam hanc Photii in ecclesiam irruptionem avulsi sunt. Multos tamen ille suis partibus adjunxit, cum alios donis, alios minis, alios tormentis fractos circumvenisset. Præterea sua manu per scriptum testatus est, nullam se adversus Ignatium, aut sacerdotes ab eo consecratos, accusationem instituturum. Sed non ita multo post violato suo chirographo, concilium, vel potius latrocinium in nobili sanctorum apostolorum æde cogit, atque mœchus legitimum patriarcham Ignatium gradu motum anathemati devovet. Insuper cum suam ipsius impietatem abunde firmare vellet, Romam veterem vestram ad sanctissimum papam Nicolaum, qui tum ad ec-

A ...μερὸς τὸ γλῶ τῆς ἀνθρώπων ἄνωθεν ἄλλους ἀπὸ τῆς ἀθείας ὁδῶ ἐπὶ τερίβους σκολιὰς ἐξετρέψατο. τοῦτο δὲ μάλιστα ἐν τῇ τῶ Θεῶ ἐκκλησίᾳ ποιεῖν αὐτῷ σύνηθες, ὅπου τὸ κατόρθωμα ἀξιεπαίνετον, τὸ παράπτωμα φεικωδέστατον. τοιγάρτοι πολλὰ εἰς τιμὴν τῶ Θεῶ ἐκκλησίαν δοχεῖα κατάλληλα τῆς αὐτῶ σημότητος ἐφεῦρον, τιμῇ εἰκονικλῶ σεβασμιότητι τῶ Χριστῶ, τῆς παναγνε τότε μητρὸς, τῆ τῶν αὐτῶ θεραπόντων, ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀταξίας ἀπήλασεν. ἀλλὰ Θεῶ χάριτι διὰ τῆ ἀσεβῶν βασιλέων ἡ καθ' ἡμᾶς τῶ Θεῶ ἐκκλησία τιμῇ ἑαυτῆς ὡραιότητι νικᾷ ἀπείληφε, τὸ θεοσυγὲς δόγμα τῆς εἰκονομαχικῆς αἱρέσεως ἀπελήλατται. τί δὲ ὁ μισόκαλος δαίμων;

B ἑτέραν πάλιν ἤγειρε τεκμυίαν. πάλιν γὰρ ἤγειρε Γρηγόριον τὸν ἐπιλεγόμενον Ασβεστᾶν, καὶ Εὐλάμπιον, καὶ Πέτρον, καὶ τοὺς περὶ αὐτούς· καὶ δι' αὐτῶν τὰ μέλη Χριστῶ διασπᾶν ἀπ' ἀλλήλων καὶ τοῦ ἁγιωτάτου Ἰγνατίου τῶ πατριάρχου οὐκ ὤκνησεν. ὃς ὁ πατριάρχης ὅτος πλειστάκις συνοδικῶς προσκαλεσάμενος, ὅσον ἤδει, θεραπείας ἀξιώσας, ἵνα μὴ ἐκκοπεῖτες τῆς τῶ Θεῶ ἐκκλησίας, θήραμα τῷ πονηρῷ γένωνται, θεραπεῦσαι οὐκ ἴσχυσε. διὸ καθαιρέσει καὶ ἀναθέματι αὐτοὺς καθυπέβαλεν. ἐκεῖνοι δὲ γράμματά τε ἀπέστειλαν καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν τηνικαῦτα ἁγιώτατον πάπαν Ρώμης τὸν μακάριον Λέοντα, ζητοῦντες τιμὴ παρ' αὐτῶ ἐκδίκησιν, ὡς δὴθεν ἠδικημένοι. καὶ ὁ παπας

C πρὸς τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον ἔγραψεν, ἀξιῶν ἀποστεῖλαί τινα ἐκ προσώπου αὐτῶ πρὸς τὴν πρεσβυτέραν Ρώμην, ὡς ἂν δι' αὐτῶ ἀναμάθῃ τὰ περὶ τοὺς σχισματικοὺς ἐκείνους. καὶ ὁ πατριάρχης Ἰγνάτιος τοῦτο πρᾶξαι οὐκ ἀνεβάλετο, ἀλλ' ἀπέστειλε Λάζαρον τὸν μοναχὸν καὶ ὁμολογητὴν μετὰ γραμμάτων, ὡς ἀκριβῶς εἰδότα τὰ περὶ τὸν Γρηγόριον· ὃς καὶ ἐδίδαξε τὸν πάπαν ταῦτα. διὸ καὶ αὐτὸς κατεψηφίσατο καὶ κατέκρινον ὁμοιοτρόπως τοὺς παρὰ Ἰγνατίῳ κατακριθέντας, ὡς σχισματικούς. τελειωθέντος δὲ τῶ μακαρίου πάπα Λέοντος, ἐκεῖνοι τῷ μετ' αὐτὸν Βενεδίκτῳ τῆς

D Ρώμης πάπᾳ πάλιν δὲ ὄχλον γεγόνασι περὶ τῆς αὐτῶν. ἀλλ' ὁ ἁγιώτατος Βενέδικτος ἀκριβῶς καὶ αὐτὸς ἐξετάσας τὸ πρᾶγμα, τὴν κατ' αὐτῶν κρίσιν Ἰγνατίῳ ἐκύρωσεν. οἱ μετὰ τοῦτο Φωτίῳ τινὶ σχισματικῷ ὄντι τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν Θεῶ ἐκκλησίας, καὶ ἐν ἀρχοντικῇ τάξει πλοῦτῳ, συνεργῷ χρησάμενοι πρὸς Βάρδαν τὸν παραδυναστεύοντα καὶ θεῖον Μιχαὴλ τῶ βασιλέως, ἐλεγχόμενον καὶ αὐτὸν παρὰ τῶ πατριάρχου Ἰγνατίῳ ἐπὶ αἰσχρογαμίᾳ, τὸν Ἰγνάτιον τῶ θρόνου βιαίως καταβιβάζουσι, συκοφαντίας οὐκ ὀλίγας πλασάμενοι κατ' αὐτοῦ, καὶ τὸν βασιλέα δι' αὐτῶν συναρπάσαντες. ὃς δὴ βασιλεὺς τὸν Φώτιον ἀντὶ Ἰγνατίου εἰσήγαγε παρὰ τῆς σχισματικῶν ψηφισθέντα, καὶ ὑπὸ τῶ καθαιρεθέντος Γρηγορίου χειροτονηθέντα αὐθημερον· ὁπότε καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ λογάδες τῆς ἱερέων, καὶ ὅσοι περιφανεῖς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀπερράγησαν διὰ τιμὴν τῶ σχισματικοῦ Φωτίου ἀκανόνιστον εἰσαγωγὴν, ἐν οἷς κἀγὼ ὁ ἐλάχιστος· πολλοὺς δὲ κἀκεῖνος εἰς ἑαυτὸν ἐπεσπάσατο, τοὺς μὲν φόβων, τοὺς δὲ κακοτεχνῶν, τοὺς δὲ δώροις ἐξαπατῶν. εἶτα δὲ καὶ ἰδιόχειρον ἐγγέγραφε, τῶ μηδέποτε κατὰ Ἰγνατίου ἢ τῆς κατ' αὐτὸν ἱερωσύνης κατηγορίαν συνήσασθαι. ὁ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ κατιφρονήσας τῶ οἰκείου χειρογράφου, ἐν τῷ περιβλέπτῳ ναῷ τῆς ἁγίων ἀποστόλων σωμέδιον λιτικὸν συνεταίρου, καθαιρεσει καὶ ἀναθέματι τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον ὁ μοιχὸς καθυπέβαλεν.

ANNO CHRISTI 870.

λον. ὅτι τῷ οἰκείαν παρανομίαν ἐκ περιουσίας συ- A
σῆσαι βελόμενος, πρὸς τῷ καθ' ὑμᾶς πρεσβυτέραν
Ῥώμῃ, καὶ τὸν τηνικαῦτα ἁγιώτατον πάπαν Νικόλαον
ἐξαπέστειλον ἐπισκόπους μετὰ βασιλικῆς συναινέσεως,
καὶ ἐξητήσατο τοποτηρητὰς παρ' ἐκείνου καλεῖσθαι πρὸς
τῷ τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίαν, ἐπιτηρήσον-
τας τὰ παρ' αὐτοῦ κατὰ Ἰγνατίου πραχθησόμενα. ὃ δὴ καὶ
γέγονε· καὶ ἀπεκάλησαν Ραδόαλδον καὶ Ζαχαρίας
μετὰ καὶ συνοδικῶν γραμμάτων πρὸς τὸν βασιλέα Μι-
χαὴλ καὶ τὸν Φώτιον. τούτων δὲ τῆς τοποτηρητῶν πρὸς
τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀνελθόντων, συνοδος συνε-
κροτήθη, καὶ ὑπεκλαπέντες ὅτι οἱ τοποτηρηταὶ, δώ-
ροις μὲν παρὰ Φωτίου, ἀπειλαῖς δὲ παρὰ τοῦ βασι-
λέως, οὐκ ἐποίησαν κατὰ τὸ δίκαιον αὐτοῖς, B
ἀλλὰ κατεψηφίσαντο μὲν Ἰγνατίου, τὸν δὲ Φώτιον πα-
ρὰ τὴν διάταξιν τοῦ πάπα καθίδρυσαν· καὶ ὅπως πα-
ρὰ τὸν ἀποστολικὸν θρόνον ὑπέστρεψαν, μετὰ καὶ βασιλι-
κῶν γραφῶν, καὶ τῆς τοῦ Φωτίου. ὁπότε καὶ ζήλῳ κινη-
θεὶς ὁ μοναχὸς Θεόγνωστος ὁ ἀρχιμανδρίτης, καὶ διὰ
κοσμικῆς στολῆς λαθραίως καὶ αὐτὸς εἰς Ῥώμην ἐπιδη-
μεῖ, καὶ τὰ κατὰ τοῦ Ἰγνατίου διδάσκει τὸν ἁγιώτατον
πάπαν Νικόλαον· ὃς καὶ συνοδον συγκροτήσας τότε, C
τοὺς μὲν οἰκείους ἀποκρισιαρίους Ραδόαλδον καὶ Ζαχα-
ρίαν, ὡς πεποιηκότας παρὰ τὰ δίκαια, καθήρησε. πάλιν δὲ συνοδον ἑτέραν συγκροτεῖ, καὶ Φώτιον
τὸν μοιχὸν καὶ ἐπιβάτην ἀναθεματίζει, τὸν δὲ Ἰγνά-
τιον παλαιάρχην Κωνσταντινουπόλεως ἀνηγόρευσε, διὰ
γραμμάτων τε τὰ παρ' αὐτοῦ πραχθέντα τῷ Μιχαὴλ
βασιλεῖ καὶ τῷ Φωτίῳ πεποίηκε γνώριμον. ἐπεὶ δὲ με-
τὰ τοῦτον εἰς Βασίλειον ἡ βασιλεία μετεκυλίσθη, φι-
λοθέῳ ζήλῳ ἐκεῖνος κεκίνητο, καὶ τῷ πράξαι τῷ
ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ παρὰ τοῦ πάπα Νικολάου γε-
γονυῖαν περὶ τῆς ἀποβολῆς Φωτίου καὶ τῆς τοῦ Ἰγνατίου
ἀποκαταστάσεως ἐπεκύρωσε, τὸν Ἰγνάτιον ἐκ τῆς ὀξο-
είας ἀνακαλεσάμενος, καὶ καταγαγὼν τὸν Φώτιον.
καὶ δὴ ἐξ ἑκατέρων τῆς μερῶν τοῦ τε Ἰγνατίου καὶ τοῦ Φω-
τίου ἀποκρισιαρίους μετὰ καὶ βασιλικῶν ἐξαπέστειλε πρὸς
τὸν ἀποστολικὸν θρόνον, συναποστείλας καὶ τὸν ἀνα-
πλασμὸν τὸν παρ' αὐτοῦ γεγονότα τοῦ Φωτίου κατὰ τοῦ
πάπα Νικολάου, ὃς καὶ ἀρέθη τελευτήσας παρὰ τῶν D
ἀποσταλέντων. Ἀδριανοῦ δὲ δεξαμένου αὐτὸν, ὑπε-
δείχθησαν ἐκείνῳ τὰ ἀποσταλέντα. πάλιν οὖν ὁ πάπας
Ἀδριανὸς συνοδον τοπικὴν συνεκρότησε, καὶ τὰ αὐτὰ
τῷ πάπᾳ μακαρίῳ Νικολάῳ κατὰ Φωτίου ἐθέσπισε.
καὶ ἐπιλεξάμενος ἄνδρας δικαίους, ἀπέστειλον εἰς
Κωνσταντινούπολιν. καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου συγκροτη-
θείσης παρουσίᾳ καὶ τῶν τοποτηρητῶν τῶν ἀνατολικῶν
πατριαρχῶν, ἀποφασις πάλιν κατὰ Φωτίου γέγονεν,
ὡς μοιχικῶς ἐπιβάντος τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινου-
πόλεως, καὶ καθαιρέσα τοῦτον καὶ ἀναθεματίζουσα, καὶ
τὸν Ἰγνάτιον ἀποκαθιστῶσα. Ἐν τούτοις δὲ πάλιν ὁ
Φώτιος οὐχ ἡσύχασε· παρανόμως γὰρ ἄνδρας γόη-
τάς τε καὶ ἀπατεῶνας συνήγαγε, καὶ συκοφάντας ψευ-
δεῖς πλασάμενος, τὸν τρισμακάριστον Ἰγνάτιον τῆς
ζωῆς δυσὶν ἀπαλλαγῆναι παρεσκεύασεν. οὐ μόνον
τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἔτι ἐν τῷ οἰκείῳ θρόνῳ Ἰγνατίου
καθημένου, ὁ ὑπὸ οἰκουμενικῆς συνόδου ἐκκήρυκτος καὶ ἀνατεθεματισμένος Φώτιος ἐν τῇ Κωνσταντι-
νουπολιτῶν ἐπαρχίᾳ χειροτονίας διαφόρους ἐποίησεν, ἀλλὰ μετὰ στρατιωτικῆς χειρὸς, καθάπερ ὁ πάλαι
δυσσεβὴς Μακεδόνιος, εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν εἰσεπήδησε, τῶν συλλειτουργῶν ἡμῶν τὴν θείαν
μυσταγωγίαν ἐν τῷ περιβλέπτῳ ναῷ τῆς ἁγίας Σοφίας ἐπιτελούντων· οἱ καὶ θεασάμενοι αὐτὸν ἀναι-
σχύντως εἰς τὸ θυσιαστήριον εἰσιόντα, καταλιπόντες ἡμιτελῆ τὴν λειτουργίαν, ἔφυγον. ὁ δὲ Φώτιος
τοὺς ἱερεῖς κυρίου καὶ συλλειτουργοὺς ἡμῶν μετὰ πολλῆς βίας καὶ μαστίγων πολλῶν πρὸς ἑαυτὸν ἐπεσπάσατο καὶ

ἄχου-

cleſiæ clavum ſedebat, epiſcopos aſſentiente imperatore miſit, legatoſque ab eo petivit, qui Conſtantinopolim venirent, & acta a ſe contra Ignatium obſervarent. Quod & factum eſt, miſſique cum litteris commendatitiis ad Michaelem imperatorem & Photium Rhadoaldus & Zacharias; qui cum Conſtantinopolim appuliſſent, ſynodus celebrata eſt; corruptique legati Romani a Photio donis, minis ab imperatore territi, mandata pontificis neglexerunt; damnatoque Ignatio, Photium contra pontificis decretum in patriarchali throno collocarunt, atque ad apoſtolicam cathedram cum regiis & Photianis litteris reverterunt. Hic monachus & archimandrita Theognoſtus rei indignitate commotus, veſte mutata, clam & ipſe Romam ſæculari habitu properavit, cauſamque Ignatii ſanctiſſimo papæ Nicolao totam expoſuit: qui mox coacta ſynodo ſuos legatos Rhadoaldum & Zachariam, ut qui contra decreta feciſſent, honore epiſcopatus exuit. Aliaque rurſum celebrata ſynodo Photium adulterum & invaſorem anathemate vinxit, Ignatiumque patriarcham germanum renuntiavit, actaque omnia Michaeli & Photio tranſmiſſa declaravit. Poſtquam autem imperium ad Baſilium eſt devolutum, divino ille concitatus Spiritu acta Romæ a papa Nicolao de Photii exauctoratione, & Ignatii reſtitutione rata habuit, Ignatiumque ab exilio revocavit, Photiumque dejecit, & legatos ad apoſtolicum thronum, ex Ignatii & Photii, ſuaque parte miſit, atque ſynodicum Photii contra Nicolaum volumen ex fabulis & mendaciis conflatum adjunxit. Sed Nicolao mortuo, legati Hadrianum ſucceſſorem offenderunt, apud quem legationem totam expoſuerunt. Hadrianus papa rurſum indicto concilio provinciali, eadem beati papæ Nicolai contra Photium decreta confirmavit, ſelectoſque religioſos viros Conſtantinopolim miſit: ibique concilio generali coacto, præſentibus etiam patriarcharum orientalium vicariis, rurſus eſt in Photium damnationis ſententia pronuntiata, ut qui more adulteri eccleſiam Conſtantinopolitanam invaſiſſet, deponens eum & anathemati ſubdens, Ignatiumque reſtituens. Sed nec dum Photius impietatis conſilia abjecit aut quievit, ſed impios quoſdam præſtigiatores & impoſtores conduxit, perjuroſque calumniatores appoſuit, atque ſanctiſſimum Ignatium indigniſſimis modis vita ſpoliandum curavit. Quin & Ignatio ſuo adhuc in throno reſidente, ille ab œcumenico concilio exauctoratus execratuſque Photius in provincia Conſtantinopolitana complures ordinationes fecit: & cum armata manu, quemadmodum impius olim Macedonius, in eccleſiam Dei, ſymmyſtis noſtris in auguſto Sophiæ templo Deo operantibus, inſiliit. Quem cum ſacrificantes in locum ſacrificii irrumpentem cernerent, rem ſacram inchoatam reliquerunt, indeque profugerunt. Photius autem ſacerdotes Domini ſymmyſtas noſtros renitentes, multis

PAR. III. CAP. IV.

tis plagis afflictos ad se pertraxit vel invitos. Ego vero & qui mecum erant episcopi, presbyteri, diaconi, juxtaque mecum omnes ad orientem & occidentem cœnobiorum præsides, vitæque monasticæ & solitariæ cultores, quos nemo facile numeraverit, Dei beneficio integri intactique permansimus, penitusque nos ab ejus societate sejunximus, nec antea, nec postea communione illius inquinatos. Is vero cum, ut dictum est, patriarchatum contra canonicas sanctiones iterum invasisset, multos reddidit perplexos, qui asserebant a se non receptum iri Photium, donec a Romana & apostolica sede esset confirmatus. Quod cum ille advertisset, simpliciores in hunc modum circumvenit. Paulum & Eugenium episcopos Joannes papa ad patriarcham Ignatium de causa Bulgaricæ provinciæ miserat: quos defuncto jam Ignatio Photius excepit, partimque donis corrupit, partim regiis minis perculsos impulit, ut in conventu cleri, episcoporum & universi populi testarentur, se a papa Joanne adversus Ignatium missos, ut Ignatium anathemate ferirent, & Photium patriarcham renuntiarent. Atque hinc factum est, ut plurimi symmystarum nostrorum sint ab illo decepti. Photius porro cum & vestro apostolico throno vellet imponere, Ignatii patriarchæ nomine symmystarumque illius, libellum composuit, quo sacram apostolicæ sedis sanctitatem rogitabant, uti Photium reciperet; & hunc libellum ad vos misit. Hinc Petrus presbyter a vobis huc ad urbem regiam missus, re cum Paulo & Eugenio communicata, Photium velut jam ab apostolica sede receptum una cum illis proclamavit. Inde Photius omnia impune ausus, politicas quoque curas suscipere, atque ita & ipsam regiam potestatem sibi sensim usurpare cœpit. Abbatulum enim quemdam obscurum & ignobilem, præstigiatorem insuper & magum sibi adjunxerat, cujus pater cognomento Santabarenus, secta Manichæus, arte magus erat: qui & deprehensus ne etiam comprehenderetur, ad Bulgaros adhuc idolorum dæmonumque cultores profugit, ubi fidem & Christum ejuravit. Hujus ergo quem dixi filius Abbatulus in urbe regia Constantinopoli relictus, a Barda Cæsare admodum adolescens in Studitarum cœnobium traditus est, ibique detonsus. Cumque adolevisset, omnique scelere pectus imbuisset, Photio moribus simillimo adhæsit, quem Photius in priore patriarchatus tyrannide sacerdotem consecravit. Photio vero post factam ab œcumenica synodo publicam sui exauctorationem de throno dejecto, Abbatulus, de quo sæpe dictum, Santabareni filius suggerit, ut aliquem ex palatinis imperatori familiaribus venetur: per illum enim Photium posse restitui affirmabat. Repertus ergo Nicetes a cubiculo, cognomento Clæusa, qui plurimis captus donis comparata a Santabareno præstigiatore pharmaca, esculenta & poculenta medicata imperatori apponit; invisumque prius Photium, carum illi gratumque reddit. Ergo Ignatio adhuc in patriarchio sedente, Photium imperator e loco qui Stenum dicitur, in regiam accersit, atque in palatio contubernium assignat; ut Photius patriarcha potius esset quam Ignatius, quamvis thronum teneret. Quare, ut supra narrabamus, etiam consecrationes celebrabat,

ἀκοντας. ἐγὼ δὲ καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, καὶ πάντες οἱ κατὰ τὴν δύσιν καὶ ἑῴαν ἡγούμενοι, μοναχοί τε καὶ ἡσυχασταὶ, πλῆθος οὐκ ἀριθμητὸν, τῇ θείᾳ χάριτι διεφυλάχθημεν ἀπαράξωτοι, μήτε πρότερον, μήτε ὕστερον κοινωνήσαντες τῷ Φωτίῳ. ὃς ἐπεὶ ἀκανονίσως, ὡς εἴρηται, ἐπέβη πάλιν, ἀμφιβολίαν πολλοῖς ἐνέβαλε, λέγουσιν, ὅτι οὐκ ἀποδεχόμεθα τοῦτον εἰ μὴ συναινέσει καὶ ὁ ἀποστολικὸς θρόνος Ρώμης τῆς πρεσβυτέρας. ὃ δὴ μαθὼν ἐκεῖνος, τοὺς ἁπλουστέρους οὕτως ἠπάτησε. Παῦλον γὰρ καὶ Εὐγένιον τοὺς ἐπισκόπους παρὰ τοῦ πάπα Ἰωάννου ἀποσταλέντας πρὸς Ἰγνάτιον τὸν πατριάρχην περὶ τῆς Βουλγαρικῆς ἐπαρχίας, καὶ εὑρόντας ὅτι ὁ μακάριος Ἰγνάτιος τέθνηκε, παραλαβὼν ὁ Φώτιος, δώροις ἠπάτησε καὶ βασιλικαῖς ἀτελείαις, εἰπεῖν ἐνώπιον τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἐπισκόπων, καὶ τοῦ λοιποῦ λαοῦ, ὅτι κατὰ Ἰγνατίου ἀπεστάλησαν παρὰ τοῦ πάπα Ἰωάννου, ὥστε ἀναθεματίσαι μὲν αὐτὸν, τὸν δὲ Φώτιον πατριάρχην ἀναγορεῦσαι. διὸ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν συλλειτουργῶν ἡμῶν ἠπατήθησαν. ἐκεῖνος δὲ καὶ τὸν ὑμέτερον ἀποστολικὸν θρόνον ἀπατῆσαι βουληθεὶς, γραμμάτιον συνεγράψατο ὡς ἐκ προσώπου Ἰγνατίου τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν αὐτοῦ συλλειτουργῶν, ὡς δῆθεν παρακαλέντων τὴν ἱερὰν ὁσιότητα τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, ὥστε δεχθῆναι τὸν Φώτιον· καὶ τοῦτο πρὸς ὑμᾶς ἐξαπέστειλεν. διὸ καὶ Πέτρος ὁ πρεσβύτερος ἐξ ὑμῶν εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἀπελθὼν, καὶ συμπαραγενόμενος Παύλῳ καὶ Εὐγενίῳ, τὸν Φώτιον ὡς ἀποδεδεγμένον παρὰ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου ἐκήρυξεν. ἐντεῦθεν ἀδείας δραξάμενος, καὶ πολιτικὰς φροντίδας εἰς ἑαυτὸν ἀνελάβετο, καὶ ὕπου καὶ αὐτὴν τὴν βασίλειον ἐξουσίαν ὑφαρπάσαι ἐπειρᾶτο. καὶ γὰρ Ἀββάδιον ἀγνῶτα καὶ ἄσημον, γοητικόν τε καὶ μαγικὸν ὡκειώσατο, ὃν ὁ πατὴρ τὸ ἐπίκλην μὲν Σαντιβαρηνὸς, Μανιχαῖος δὲ τὴν αἵρεσιν, καὶ γόης τὸ ἐπιτήδευμα ἦν· ὃς καὶ ἐπιγνωσθεὶς καὶ κινδυνεύων κρατηθῆναι, πρὸς τοὺς Βουλγάρους ἀπῆλθεν ἔτι νοσοῦντας τὴν ἀθεΐαν τε καὶ ἀσέβειαν, ὅτε κἀκεῖνος τὴν τῶ Χριστιανῶν ἐξωμόσατο πίστιν. ὁ δὲ δὴ τούτου παῖς τὸ ῥηθὲν Ἀββάδιον εἰς τὴν βασιλεύουσαν Κωνσταντινούπολιν περιελθὼν, νεάζον ἔτι τὴν ἡλικίαν, παραδίδοται τῇ Στουδίου μονῇ παρὰ Βάρδα τοῦ Καίσαρος, κἀκεῖ τὴν τρίχα ἐκάρη. εἰς μέσον δὲ ἡλικίας ἐλάσαν, καὶ πᾶσαν κακουργίαν δεξαμενὸν, προσκολλᾶται τῷ ὁμοιοτρόπῳ Φωτίῳ, ὃν καὶ ἐχειροτόνησε Φώτιος ἱερέα ἐν τῇ προτέρᾳ αὐτοῦ βιαστικῇ εἰς τὴν πατριαρχικὴν ἀξίαν ἀνόδῳ. ὡς δὲ ἀπεβλήθη Φώτιος τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, μὴ τὴν τῆς οἰκουμενικῆς συνόδου ἀποκήρυξιν, ὑποτίθησιν αὐτῷ ὁ τοῦ Σαντιβαρηνοῦ υἱὸς πολλάκις τὸ προρρηθὲν Ἀββάδιον εἶναί τινα ἐν τοῖς βασιλείοις ᾠκειωμένον· δυνάσθαι γὰρ ἐλέγε διὰ τούτου ἀποκατασῆσαι πάλιν τὸν Φώτιον. εὑρέθη οὖν Νικήτας κοιτωνίτης ὁ ἐπιλεγόμενος Κλαίουσα, καὶ δώροις πολλοῖς ἀπατηθεὶς, τὰ κατασκευασθέντα παρὰ τοῦ γόητος Σανταβαρηνοῦ μαγικὰ, ὕδατί τε καὶ βρώματα τῷ βασιλεῖ παραθεὶς, πεποίηκε φίλον αὐτῷ τὸν μεμισημένον Φώτιον. καὶ τοῦ ἀγιωτάτου Ἰγνατίου τὸν θρόνον κατέχοντος, τὸν Φώτιον ἐκ τοῦ λεγομένου Στενοῦ ἀνεκαλέσατο πρὸς τὰ βασίλεια, καὶ ἐν τῷ παλατίῳ εἶχε συνοικον, ὡς μᾶλλον τοῦτον πατριάρχην εἶναι ἢ τὸν Ἰγνάτιον, καὶ ἐν τῷ θρόνῳ καθίδρυτο. διὸ, ὡς ἀνωτέρω ἐφθημεν εἰπεῖν, καὶ χειροτονίας ἐποίει,

καὶ τὰ-

ANNO CHRISTI 870.

κ) τυσῦτον τὸν Βασιλέα κατὰ τῦ Ιγνατίυ διήγειρον, ὡς κ) τὸ ζῆν αὐτὸν κακῶς ἀφαιρεθῆναι. ἔ κ) κακῶς ὅπως ἀποθανόντος, ἅθὺς ὁ Φώτιος εἰς τὸν θρόνον αὐτῦ ἐκάθισεν ἔχων μεθ' ἑαυτῦ κ) τὸν Σανταβαρινόν, ὃν κ) τῷ βασιλεῖ σφόδρα φίλεισε. κ) ἐπίσκοπον Εὐχαΐτων ἐποίησε· μοναςήρια τε περιφανῆ ἐν ἑτέραις ἐπαρχίαις διακείμενα, κ) ἑτέροις ἐπισκόποις ὑποκείμενα, ἐξ ἐκείνων μὲν ἀφείλετο, τῷ Σανταβαρίῳ δὲ ἐπέδωκεν, ὡς προσκυροθῆναι τυύτῳ τῇ τῦ Εὐχαΐτων ἐκκλησίᾳ, κ) ἐπισκόπυς ἐν αὐτῇς παρὰ τῦ Σανταβαρίυ χειροτονηθῆναι. ἕως σὺν τῷ Φωτίῳ κατὰ τῆ νῦν ἡμῶν βασιλέοντος φανερῶς ἐβεβαίυτο Λέοντος βυλόμενος ἑαυτῷ πονηρὰν ὑποβαλόντας κατ' αὐτῦ τὸν πατέρα Βασίλειον, ὡς ἐπιβέλη κ) ἐναντία τῷ πατρικῶν θελημάτων. ἐπεὶ γὰρ ἐνόσησεν ὁ Βασίλειος νόσον δυσίατον, κ) πρὸς τὸ θανεῖν γέγονεν, ὑπέλαβον, ὡς ἐκείνυ θανόντος, κ) τῦ υἱῦ ἐκποδὼν ἡμομένυ, αὐτοὶ καθέξεσι τὴν βασιλείαν, ἢ δι' ἑαυτῶν, ἢ δι' ἑτέρυ, ὅν ἐβύλοντο, προσώπυ τυύτῳ οἰκονομῦντες. ἀλλ' ὐκ εἴασεν εἰς τέλος ἐκβλῦσαι τὴν πονηρίαν αὐτῶν ἡ τῦ Θεῦ πρόνοια. κἂν γὰρ ἐν ἰδιώταις ἀπελύθη διὰ τῦτο ὁ υἱὸς Λέων παρὰ τῦ πατρὸς Βασιλείυ, κ) ἐν φυλακῇ ἦν φρυρύμενος, ἀλλ' εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἀνήχθη μετὰ τὸν θάνατον τῦ πατρός. ὅπως τὸν μὲν Φώτιον ἅθὺς ἐξωθεῖ, ὡς παράνομα κ) ἄθεσμα πολλὰ ὀλωραξάμενον, ἡμᾶς δὲ τὰς μὴ πειθομένυς ἐκείνῳ, κ) διὰ τῦτο πεῖραν πολλῶν λαβόντας δεινῶν, ἐλευθέρυς ἐκείνων ἀπέδειξεν.

Ἐπεὶ δὲ ἴσμεν, ὅτι ἐκ τῆ Αποσολικῆ ὑμῶν θρόνυ τὸ ἰθύνεσθαι κ) κανονίζεσθαι ἔχομεν, τότε χάριν διὰ τῆ βραχείας ὑμῶν γράμματος τὴν ὑμετέραν παρακαλῦμεν σεβασμιότητα, κ) συγκαταβαίνειν ἡμᾶς δεόμεθα εἰς λαόν, τὸν μὴ χωρὶς αἰτίας τὴν τῷ Φωτίυ χειροτονίαν δεξάμενον, κ) πρότερον μὲν τῷ ἀποσολικῷ θρόνῳ ἡμῶν τὰς ἀποκρισιαρίους Ραδέαλδον καὶ Ζαχαρίαν, ἰθὺς τὸν Φώτιον ἀπ' ἀρχῆς καθιδρυκότας εἰς τὸν Κωνσαντινυπόλεως θρόνον, εἶτα δὲ κ) Εὐγένιον κ) Παῦλον, ἰθὺς τὸ δεύτερον τῷ αὐτῷ Φωτίῳ κοινωνήσαντας, μὴ τῇ τῦ Φωτίυ ἀπωλείᾳ συναπολέσθαι, μηδὲ ἕτερον ἀναρίθμητον ὠλῆθος ἐκδιωχθῆναι· ἴστε γὰρ σύνηθες τῇ ἐκκλησίᾳ ἐσίν. ἡ γὰρ οἰκεμενικὴ τετάρτη σύνοδος τὸν μὲν ἔξαρχον τῆς δυσεβείας Διόσκορον τὸν φονέα Φλαβιανῦ τῦ μακαρίυ πατριάρχου Κωνσαντινουπόλεως καθήρησεν ὡς φονέα κ) αἱρετικόν, κ) ἀκοινωνησίαν τυλμήσαντα ἐπαγαγεῖν τῷ ἁγιωτάτῳ πάπᾳ Λέοντι· τὰς δὲ ὑπὸ Διοσκόρου εἴτε χειροτονηθέντας, εἴτε ὑποπεσόντας, ἀλλὰ μεῖν διώκτας τῆς δυσεβείας γεγονότας, διὰ μετανοίας ἐδέξατο. κ) ἡ ἐν Νικαίᾳ δὲ ἑβδόμη σύνοδος τὰς ἀρχηγὰς μὲν τῆς εἰκονομαχικῆς αἱρέσεως ἀπεκήρυξε, τὰς δὲ ἀκολούθους αὐτῶν διὰ μετανοίας ἐδέξατο. ὅθεν χρὴ καὶ νῦν σεμνὸν ἀκρότατον τελειότητα, τὸν μὲν Φώτιον, ὡς ἐξ ἀρχῆς χισματικὸν, κ) παρ' ὁμοίων τὴν χειροτονίαν ἀκανονίσως εἰληφότα, κ) διὰ πολλὰ ἄλλα ἃ εἰργάσατο ὅμοια, ἀποδιῶξαι. τὰς γε μὴν ἐξ αὐτῦ ὡς ἐξ ἀπάτης φυγαχισθέντας, συμπαθείας οἰκονομικῶς ἀξιωθήσεσθαι προσβάλλομεν, ὡς ἂν γένηται εἰρηναία κατάσασις τῇ Κωνσαντινουπολιτῶν ἐκκλησίᾳ· ἵνα μὴ οἱ μὲν Απολλῶ, οἱ δὲ Κηφᾶ, οἱ δὲ Παύλυ ὦσι, κ) ὅπω διαιρῆται τὸ ἓν σῶμα τῆς ἐκκλησίας· ἀλλ' ἵνα πάντες ὁμοθυμαδὸν ὡς μίαν ἔχοντες κεφαλὴν, τὸν πάντων Χριςὸν Θεὸν τὸν σω-

adeoque imperatori inviſum reddidit Ignatium, ut illum etiam male perditum iret. Ignatio igitur ita per ſcelus ſublato, continuo Photius trhonum invaſit, ſecum habens Santabarenum, quem etiam imperatori familiariſſimum reddidit, atque Euchaitorum epiſcopum creavit; cœnobiaque illuſtria aliis in provinciis ſita, aliiſque epiſcopis ſubjecta, ipſis eripuit, & Santabareno tradidit; ita ut Euchaitorum eccleſiæ jungerentur, ſuoſque epiſcopos a Santabareno initiatos acciperent. Hic una cum Photio contra religioſiſſimum imperatorem, qui nunc rerum potitur, Leonem init conſilium peſſimum, patremque Baſilium a filio tamquam inſidiatore, & patris voluntati repugnante, alieniſſimum reddit. Nam cum Baſilius exitiali morbo correptus eſſet, jamque in ultimis verſaretur, putaverunt (Photius & Santabarenus) ſe, Baſilio mortuo, filioque procul amoto, facile regnum occupaturos, illudque vel per ſe, vel per alium, quem vellent, adminiſtraturos. Sed enim Dei providentia conſilia eorum antequam ad exitum perducerentur, diſſipavit. Quamvis enim Leo filius a patre Baſilio in ordinem redactus privatus ageret, & in cuſtodia teneretur, patre tamen extincto imperium tenuit, & Photium multa impie nefarieque auſum de throno mox dejecit, & nos multis ærumnis (quod ei non obſequeremur) afflictos in libertatem vindicavit.

Cum autem ſciamus, nos ab apoſtolica veſtra ſede regi, & gubernari debere, propterea noſtris exiguis litteris veſtram venerandam dignitatem rogamus, uti populo, qui non ſine gravi cauſa Photium admiſit, veniam miſericordiamque indulgere velit, Nam prius Rhadoaldi & Zachariæ legatorum veſtrorum auctoritate inductus hoc fecit, qui Photium ab initio patriarcham in ſede Conſtantinopolitana collocarant; deinde Eugenii & Pauli, qui Photium denuo ad communionem admiſerunt; ne una cum Photio in exitium trahatur, & infinita vis hominum aliorum ab eccleſia proſcribatur. Hoc enim in eccleſia uſu receptum eſt. Nam quartum concilium generale impietatis anteſignanum Dioſcorum, beatiſſimi Flaviani patriarchæ Conſtantinopolitani interfectorem, tamquam hæreticum & parricidam, quique auſus eſſet in ſanctiſſimum papam Leonem excommunicationem torquere, exauctoravit; conſecratos autem a Dioſcoro, aut illum ſecutos, & lapſos, factoſque fidei perſecutores, per pœnitentiam recepit. Nicæna quoque VII. ſynodus Iconomachorum duces quidem damnavit; verumtamen eorum ſectatores, cum eos impietatis pœniteret, admiſit. Quaproter par eſt, ut & tua ſingularis virtus Photium quidem jam tum a principio ſchiſmaticum, & a ſchiſmaticis contra ſacras leges inauguratum, aliaque multa facinora auſum proſcribat. Sed per fraudem ab illo circumventos, rogamus, ut commiſeratione veniaque per diſpenſationem proſequare, ut eccleſiæ Conſtantinopolitanæ pax reddatur, & non ſint alii quidem Apollo, alii vero Cephæ, alii demum Pauli, & ita corpus eccleſiæ, quod unum eſt, diſtrahatur; ſed omnes Chriſtum Deum velut unum caput, communemque omnium noſtrum ſalvatorem uno ore celebremus,

* Ἴσ. διὰ τὲς τῦ ἀποσολικῦ θρόνυ ἀποπρ.

mandata eius pariter prædicemus : ne propter unius scelus tanta hominum multitudo funditus intereat . Etenim nos , ut diximus , cum jussu Deo dilectorum principum Constantinopolim evocati venissemus , multis nos ad Photianorum communicationem hortantibus , jurantibusque , ab apostolica sede per dispensationem illis permissum esse , ut rite sacerdotum munere fungi possint ; fidem tamen illis nequaquam habendam putavimus , donec a tua sanctitate certius aliquid & firmius afferatur . Nullus porro eorum , venerande pontifex , vel ipso Deo teste , qui cum Photio communicarunt , sua id voluntate fecit , sed vi compulsus eorum qui tum rerum potiebantur . Quamobrem rogamus tuam sanctitatem , uti desperabundi populi miserearis. Rogat te ipse Petrus , cujus locum thronumque , ut administres , sortitus es , qui a communi cunctorum domino etiam iis qui scientes volentes peccant , septuagies septies didicit ignoscere . Exaudi nos : sic tute etiam supernam Dei clementiam experiaris , ut deprecatu sanctissimæ Dei genitricis , virtutum cælestium , apostolorum , prophetarum, martyrum , confessorum ac beatorum omnium, quam diutissimo apostolicam ecclesiam administres .

Ἀτῆρα ἡμῶν, κοινῇ τούτῳ τὸν ὅμοιον πέμπωμεν, καὶ τὰ προσάγματα αὐτῷ ὁμοίως κηρύττωμεν· μὴ δί ἕνα ἄνθρωπον ἁμαρτόντα τοσοῦτον πλῆθος ἀπόληται. Καὶ γὰρ ἡμεῖς, ὡς φθάσαντες ἔφαμεν, τῇ τῆς φιλοχρίστου βασιλέως κελεύσει τὴν Κωνσταντινούπολιν καταλαβόντες, πολλῶν ἡμᾶς πρὸς τὴν κοινωνίαν ὠθούντων, καὶ διομνυμένων τούτους παρὰ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου οἰκονομίας χάριν ἐᾶσθαι εἰς τὸ τὰ τῆς ἱερατικῆς ἀξίας ἀκωλύτως διατελεῖν, ἠδόμως αὐτοῖς ἐπισκάμεν, τὸ πιστὸν καὶ ἀναμφίλεκτον παρὰ τῆς σῆς ἁγιότητος ἐκδεχόμενοι. ἴδοις, ὦ τιμία κεφαλή, ἐπὶ Θεῷ μάρτυρι, τῆς τῷ Φωτίῳ κοινωνησάντων ἰδίᾳ γνώμῃ τοῦτο ποιήσαντες, ἀλλὰ βίᾳ τῆς τότε κρατούντων. δεόμεθα, τὴν σὴν ὁσιότητα ἐλεῆσαι λαὸν ἀπεγνωσμένον. δυσωπεῖ σε Πέτρος, ὃς τὸν θρόνον ἔλαχες διέπειν, ὃς συγχωρεῖν ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ παρὰ τοῦ πάντων δεσπότου καὶ τοῖς ἐν γνώσει ἁμαρτάνουσιν ἐδιδάχθη. ἐπάκουσον ἡμῶν· καὶ λήψῃ καὶ αὐτὸς ἐκ Θεοῦ τὴν ἄνωθεν ἐλεημοσύνην, καὶ μακρὸν χρόνον εἰς τὸ ἰθύνειν τὴν ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν, σωφρονούσης τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῆς νοερῶν δυνάμεων, ἀποστόλων, προφητῶν, μαρτύρων, ὁσίων, καὶ πάντων τῆς ἁγίων.

Epistola, qua respondetur ad superiorem, cujus hæc est inscriptio.

Ἐπιστολὴ ἀντίγραφος πρὸς τὴν ἀνωτέραν ἐπιστολήν, ἧς ἡ ἐπιγραφὴ ἔχει ὅτως.

Extat infra sub Stephano papa V. sed est alterius versionis.

Stephanus servus servorum Dei cunctis ubique terrarum degentibus episcopis & clericis reliquis.

Στέφανος ἐπίσκοπος δοῦλος τῆς δούλων τοῦ Θεοῦ, τοῖς ἐν ἑκάστῳ κλίματι ἐπισκόποις καὶ λοιποῖς κληρικοῖς.

V.

CAtholica Christi Dei nostri ecclesia ædificata supra firmam petram , quæ est apostoli Petri confessio , etsi quam plurimis tempestatum fluctibus & turbinum procellis agitetur , tamen solidatur magis & crescit . Nec mirum videri debet , si malignus ecclesiæ membra tentamentis aggrediatur , quando idem caput ecclesiæ dominum nostrum Jesum Christum tentare non dubitavit . Quare mirandum non est , si satis invisum ab ecclesia Photium ejeciistis , qui ipsam quoque vivificam crucem , per quam omnia sacra sacerdotii ministeria peragantur , a qua ipse fons sacri baptismatis sanctitatem accipit , ludificatus est . Si ergo is quem modo dixi , laicus (Photius) viam regiam instituisset , & a patrum decretis & sanctionibus non recessisset , nunquam in tantam insaniam incidisset . Hinc illi qui humilitatem Christi , hoc est , venerandam ejus crucem irriserunt , non secus ac primogenita Ægypti percussi sunt . Tunc quidquid Israelis signatum erat , salvum fuit . Quid enim sanguis agni in Israelitarum postibus erat aliud , quam crux patientis Christi , qua credentium frontes insigniuntur ? Qui ergo salutarem crucem contemnit , evangelico gladio mactatur . Sed de Photio vos quidem ita scripsistis : Nos vero lectis imperatoris litteris , eas plurimum a vestris discrepare animadvertimus. Ita enim illæ : Photium vitam privatam & quietam amplexum , sponte animi per chirographum se patriarchatu , humilitate superbiæ anteposita , id quod privata ejus testatur vita , abdicasse . Hinc nos ancipiti cogitatione distracti hæremus : multum enim dis-

ΗΚΑΘΟΛΙΚΗ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν ἐκκλησία ἡ τεθεμελιωμένη ἐπὶ τῇ στερεᾷ πέτρᾳ, τῇ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου ὁμολογίᾳ, κἂν πλείσαις ταραχαῖς καὶ καταιγίσιν ἀνέμων ταράττηται, ἀλλ' ὅν ἔτι καὶ στερεῦται καὶ αὔξει. καὶ θαυμαστόν, εἰ ὁ πονηρὸς τὰ μέλη τῆς ἐκκλησίας πειράζειν ἐπιχειρεῖ, ὁ καὶ τὴν κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν μὴ ὀκνήσας πειράσαι. τοίνυν τὸν ἱκανῶς μεμισημένον Φώτιον καὶ θαυμαστόν ἐστιν εἰ τῆς ἐκκλησίας ἐκκήρυκτον πεποιήκατε, τὸν καταπαίξαντα καὶ τὸν ζωοποιὸν τοῦ κυρίου σταυρόν, δι' οὗ δὴ τιμίου σταυροῦ πάντα τὰ χαρίσματα τῆς ἱερατικῆς ὑπηρεσίας πληροῦται, καὶ ἡ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος κολυμβήθρα ὧν αὐτῷ ἁγιάζεται. τοίνυν ὁ προρρηθεὶς λαϊκὸς εἰ ὁδῷ βασιλικῇ ἐπορεύετο, καὶ τοῖς παρὰ τῶν πατέρων πεπηγμένοις ὅροις συνεφέρετο, εἰς τοσαύτην μανίαν οὐκ ἂν ἦλθε. διὸ οἱ τὴν τυπεύνωσιν τοῦ Χριστοῦ, τὸν τίμιον δηλονότι σταυρὸν καταπαίζοντες ἐπατάχθησαν, ὥσπερ τὰ πρωτότοκα τῆς Αἰγύπτου. τότε γὰρ τὰ τῆς Ἰσραηλιτῶν ἐσφραγισμένα ὄντα διεφυλάχθησαν. τί δὲ ἄρα ἦν τὸ αἷμα τοῦ ἀμνοῦ τοῦ ἐν τοῖς τῶν Ἰσραηλιτῶν φλιαῖς, εἰ μὴ ὁ σταυρὸς τοῦ παθητοῦ τοῦ Χριστοῦ, ὅσπερ ἐν τοῖς μετώποις τῶν πιστῶν ἐσφραγίζεται; ὁ γὰρ τὸν σωτήριον σταυρὸν εἰς ἀδὲν λογιζόμενος, τῷ εὐαγγελικῷ ξίφει ἀναιρεῖται. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ Φωτίου ὅτως ὑμεῖς ὑπεγράψατε· ἡμεῖς δὲ τὸ βασιλικὸν γράμμα ἀναγνόντες, πλεῖον ἀπὸ τοῦ ὑμετέρου διϊστάμενον εὕρομεν. περιεῖχε γὰρ ὅτως, ὅτι Φώτιος ἡσυχαστικὴν διαγωγὴν ἠρετίσατο, καὶ ἐκουσιογράφως τὸν θρόνον παρῃτήσατο, καὶ ἰδίως * τὰ περὶ ἑαυτοῦ συνεφώνησε, τυπεύνωσιν ἀντὶ ὑπερηφανίας ἑλόμενος. ὃ δὴ τὰ ἑαυτοῦ

* Forte πράττειν

χάριν

ANNO CHRISTI 870.

χάριν ἐν ἀμφιβολίᾳ ἐχόμεθα· πολὺ γὰρ διαφέρει τὸ παραιτήσασθαι τῆ ἐξωθλιῶσαι. ἡμεῖς τοίνυν ἄνευ ἀκριβοῦς ἐξετάσεως τινὶ οἱανοιῶ ἐπενεγκεῖν. διὸ καὶ ἀρτίως τὴν ψῆφον παρεδράμομεν, καὶ χρεία ἐστὶν ἑνὸς ἑκάστου μέρους ἀλλαβεσθαι ἐπισκόπους ἀποσταλῆναι, ὡς ἂν ἐξετιζομένης πάσης ἀμφιβολίας, καὶ ἐκ πάντων τῶν μερῶν τῆς ἀληθείας φανερωθείσης, εἰπεῖν δυνησώμεθα ὃ ὁ Θεὸς δώσει. καὶ γὰρ ὡς κάτοπτρον καὶ ὑπόδειγμα ἡ ἁγία τῶν Ρωμαίων ἐκκλησία ταῖς λοιπαῖς ἐκκλησίαις καθέσταται. καὶ ἔτι ἂν ὁρίσῃ, εἰς τὸν αἰῶνα ἀκλόνητον διαμένει. καὶ χρὴ μὴ ἐξετάσεως τὰς κρίσεις φέρειν.

Afert voluntaria abdicatio a violenta ejectione. Quare nos absque diligenti totius rei indagatione nullam possumus sententiam proferre: quapropter & nuper sententiam distulimus; & oportet, ut ab utraque parte reverendissimi episcopi legati mittantur, ut omni discussa dubitatione, veritateque ex omnibus partibus explorata, quod Deus suggesserit, judicare possimus. Etenim sancta Romana ecclesia velut speculum quoddam & exemplar ecclesiis ceteris proposita est: quæ si quid definierit, id omnibus sæculis firmum inconcussumque manet. Par est ergo, ut absque causæ cognitione judicium & sententia non pronuntietur.

PART. III. CAP. VI.

Ἑτέρα ἐπιστολὴ παρακλητικὴ, πεμφθεῖσα μετὰ ἔτη ξία παρὰ τοῦ αὐτοῦ μητροπολίτου Νεοκαισαρείας πρὸς τὸν αὐτὸν Στέφανον πάπαν Ρώμης, ὅτε καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων μερῶν κατὰ τὴν ὑπολὴν τοῦ πάπα μητροπολίτης καὶ βασιλικὸς ἄνθρωπος μετὰ καὶ γραμμάτων βασιλικῶν ἦλθον.

B Alia deprecatoria ejusdem metropolitæ Neocæsareæ post triennium ad eumdem Stephanum papam Romanum missa, quando ex præscripto papæ ab adversaria parte metropolita, homoque palatinus cum litteris imperatoriis Romam venerunt.

Τῷ τὰ πάντα ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ Στεφάνῳ, Ϛ οἰκουμενικῷ πάπᾳ, Στυλιανὸς ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας, καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ ἐπίσκοποι, Εὐσέβιος ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ, Ἰωάννης ἐπίσκοπος Κομάνων, Ἰωάννης ἐπίσκοπος Λεοντοπόλεως, καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι οἱ ἐν τῇ ἑτέρᾳ ἐπιστολῇ προγραφέντες.

Longe sanctissimo beatissimoque Stephano papæ œcumenico, Stylianus episcopus Neocæsareæ, meique symmystæ episcopi, Eusebius episcopus Nazianzi, Joannes episcopus Comanorum, Joannes episcopus Leontopolis, ceterique episcopi in superiore epistola præfixi.

C

ΤΑ θεῖα καὶ ἱερὰ γράμματα τῆς ὑμῶν ἁγιοπρεπῆς καὶ ἐξοχωτάτης ἀρχιερωσύνης ἡ ἡμετέρα μετριότης δεξαμένη, ἥδυνθη ἐν τύποις. καὶ μετὰ τὸ προοίμιον ἧς ἐπιστολῆς, ἐν ᾧ καὶ ἐγκώμιον τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, γέγραπται ταῦτα ῥητῶς. περιεῖχε τὸ σεβάσμιον τῆς σῆς ὁσιότητος ἀρχιερωσύνης, ὅτι διαφωνία ἀρέθη ἐν ταῖς γράμμασι τῶν τε γαληνοτάτων ἡμῶν βασιλέων, καὶ τῆς ἡμῶν μετριότητος. ἡ δὲ αἰτία τῆς διαφωνίας ἐστὶν αὕτη. οἱ παραιτήσασθαι γράψαντες τὸν Φώτιον, αὐτοὶ τοῦτον καὶ ἱερέα ἐδέξαντο. ἡμεῖς δὲ οἱ μηδόλως τοῦτον ἔχοντες ἱερωσύνης ὁμολογοῦντες ἔχειν κατὰ τὴν ἔννομον καὶ κανονικὴν κρίσιν τῶν ἀοιδίμων, τοῦ τε μακαρίου πάπα Νικολάου, καὶ τοῦ Ἀδριανοῦ, καθὼς καὶ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθεῖσα παρὰ τῶν τοποτηρητῶν τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, καὶ τῶν τῆς ἀνατολῆς θρόνων ἁγίων, πῶς ἠδυνάμεθα τὸν ὕπω κατακριθέντα ὡς παραιτησάμενον γράφειν; ἐθαυμάσαμεν δὲ καὶ πῶς, ὃν ἔγραψας ἀποκεκηρυγμένον ἀπὸ τῆς στερρᾶς πέτρας τοῦ Χριστοῦ ἐν προοιμίοις τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον ἐν τῷ τούτης τέλει ὡς ἔννομον ἀρχιερέα κριθῆναι ὀφείλειν ἔγραψας. πῶς ὁ ἀπόβλητος κριθήσεται; ὅπου γὰρ τὰ τῶν προκατόχων θεοφόρων ἀνδρῶν θεσπίσματα περὶ αὐτοῦ ἀθετοῦνται. ὅμως ὅσον τις ἐθέλει τὰ περὶ τὸν Φώτιον ἐξετάζειν, πλέον οἶμαι τὴν κατάκρισιν αὐτοῦ αὐξάνεσθαι. ἃ τἄλλα ἐῶμεν· ἃ δὲ κατὰ τοῦ ἀνεπιλήπτου τῷ ὄντι καὶ ἁγίου πάπα Μαρίνου συνέπλασε, ποῦ θήσεις; ἃ οὐκ ἀγνοεῖν σε οἴδαμεν, καθὼς ἡ πρὸς τὸν ἀοίδιμον Βασίλειον καὶ Βασιλέα ἡμῶν γραφή σου δηλοῖ. ἀλλ' ἡμεῖς πάλιν τῶν προτέρων δεήσεων ἐχόμεθα περὶ τῶν δεξαμένων τὸν Φώτιον κατὰ βίαν, καὶ παρακαλοῦμεν ἐγκυκλίους ἐπιστολὰς πέμψαι πρὸς τοὺς παξιαρχικοὺς τῆς ἀνα-

VI.

DIvinas sacrasque sanctæ magnificæque & excellentissimæ pontificiæ dignitatis vestræ litteras nostra tenuitas accepit, magnamque inde voluptatem percepit, &c. Post exordium epistolæ, quo apostolici throni illustre elogium continetur, hæc diserte præscripta sequuntur. Continebat veneranda pontificatus tui majestas litteris suis, serenissimorum imperatorum nostrorum litteras cum nostris non consensisse. Hujus rei causa hæc est. Qui Photium sponte renuntiasse dignitatem scripserunt, illi ipsi Photium ut sacerdotem receperunt. Nos autem nullum in Photio D agnoscentes vestigium sacerdotii secundum legitimum & canonicum laudatissimorum pontificum Nicolai & Hadriani judicium, quemadmodum & sancta ac œcumenica synodus Constantinopoli a legatis apostolicæ cathedræ, & trium orientis thronorum vicariis celebrata promulgavit; quomodo potuimus in hunc modum damnatum, tamquam sponte abdicatum scribere? Illud vero mirari subiit, quo pacto, quem a firma Christi petra rejectum in exordio epistolæ scripseras, eumdem postea in fine epistolæ, tamquam legitimum antistitem judicandum scripseris. Quonam modo is qui rejectus est, judicabitur? Nonne sic patrum sanctorum prædecessorum E decreta infringuntur? Tamen si quis in Photium curiosius velit inquirere, is, opinor, damnationem ejus magis etiam confirmabit. Ut enim alia mittamus, illa quæ contra integerrimum & revera sanctissimum papam Marinum confinxit, quo loco ponis? quæ te tamen non ignorare certo scimus, quemadmodum & litteræ tuæ ad laudatissimum Basilium imperatorem nostrum declarant. Sed nos rursum ad preces conversi, pro illis qui Photium vi receperunt, deprecamur & rogamus, ut encyclicas litteras ad orientis patriarchas mittas, ut ipsi quoque dispensatio-

nem noſtram ratam habeant, confirmentque & obſignent; præſertim cum ſapientiſſimus noſter imperator roget, qui nos ex tenebris & umbra mortis eduxit, lumenque libertatis impertivit. Non eſt contra canones, Photium quidem eſſe damnatum, eos vero qui inviti eum receperunt, per pœnitentiam in gratiam recipi: hoc enim & magnus ille Athanaſius patriarcha Alexandrinus ad Rufinum ſcripſit: In conciliis hæreſiarchas dumtaxat, & auctores ſchiſmatum eliminandos, ceteros autem per diſpenſationem recipiendos. Pax toti mundo & nobis in Chriſto Jeſu per glorioſiſſimæ dominæ noſtræ Dei genitricis, & deiformium angelorum, & clariſſimorum apoſtolorum, ſanctorumque omnium preces multiplicetur.

τολῆς θρόνους, ὡς ἂν κἀυτοὶ τὴν παρ' ἡμῶν οἰκονομίαν δεξάμβνοι, σωσασμενίσωσι καὶ ἐπισφραγίσωσι, καὶ διὰ τὴν ἀξίωσιν τοῦ σοφωτάτου ἡμῶν βασιλέως τοῦ ἐξαγαγόντος ἡμᾶς ἐκ σκότους καὶ σκιᾶς θανάτου, καὶ δωρησαμβίου ἡμῖν φῶς. οὐκ ἔστιν ἀκανόνιστον τὸ, τὸν μβὴ Φώτιον καθηρημβίον εἶναι, τοὺς δὲ βία τοῦτον δεξαμβίους καὶ νῦν μετανοοῦντας δεχθῆναι. τοῦτο γὰρ καὶ ὁ μέγας Αθανάσιος ὁ παξιάρχης Αλεξανδρείας πρὸς Ρουφῖνον ἔγραψεν· ὅτι δεῖ ἐν ταῖς συνοδικαῖς σωελθόσεσι τὰς ἀρχηγοὺς καὶ μόνον τῶν αἱρέσεων καὶ τῶν σχισμάτων ἀποῤῥίπτεσθαι, τὰς δὲ λοιπὰς οἰκονομίας τρόπῳ ἐπαναλαμβάνεσθαι. εἰρήνη τῷ κόσμῳ καὶ ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ιησοῦ πληθυνθείη, πρεσβείαις τῆς ὑπερενδόξου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, τῶν θεοειδῶν ἀγγέλων, τῶν παναφήμων Αποστόλων, καὶ πάντων τῶν ἁγίων.

Epiſtola, qua ad præcedentem reſpondetur, data a ſanctiſſimo papa & ſucceſſore beati Stephani Formoſo ad eumdem Stylianum. Illo enim morte prævento Formoſus reſpondit.

Επιστολὴ ἀντίγραφος πρὸς τυθλὴν τὴν ἀναγεγραμμένην, γραφεῖσα παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα καὶ διαδόχου τοῦ μακαρίου Στεφάνου πρὸς τὸν αὐτὸν Στυλιανὸν Φορμώσου. ἐκείνου γὰρ μὴ φθάσαντος ἀνθιγράψαι, ἔγραψε Φόρμωσος.

VII. Litteras ſanctitatis tuæ ad ſedem apoſtolicam datas ſane quam libenter accepimus. Et poſt multa quæ continebat epiſtola, hæc ſequuntur: Petis miſericordiam, & non addis, quomodo, aut cuinam; laico, an ſacerdoti. Si laico, venia dignandus eſt, ut qui a laico dignitatem acceperit. Si ſacerdoti, non perpendis, honorem ab illo nullum tribui poſſe, qui ipſe honore careat. Photius nihil dare potuit præter damnationem, quam per impiæ manus impoſitionem habuit, damnationemque dedit. Quomodo dignitatem accipiat is, qui damnato ſocius adhæret? Cave ne dum pro conſecrato rogas, conſecrantem potius foveas; id quod a Domino dictum eſt: *Aut facite arborem bonam, & fructus ejus bonos: aut facite arborem malam, & fructus ejus malos. Numquid poteſt ficus uvas proferre, aut vitis ficos?* Æquum ergo eſſet ab hac eccleſia, ad quam talia ſpectant, graviſſimas conſtitui pœnas, per quas eccleſia veſtra perfecte repurgaretur. Sed cohibet nos clementia & benignitas, ut alia quidem toleremus, alia vero ſtirpitus convellamus. Quapropter a latere noſtro religioſiſſimos epiſcopos Landulphum Capuanum, & Romanum miſimus, quibuſcum ut tua ſanctitas conveniat, hortamur; Theophylactum quoque Ancyræ metropolitam, & Petrum fidelem noſtrum. Ita tamen, ut ante omnia, ſententia damnationis ab anteceſſoribus noſtris œcumenicis pontificibus in ſynodis, in prævaricatorem & legum violatorem Photium pronuntiata, atque a noſtra inſuper humilitate confirmata, in perpetuum inconcuſſa immutataque permaneat. In eos vero qui a Photio conſecrati ſunt, clementem ſententiam tulimus, ut datis libellis ſupplicibus fateantur ſe peccaſſe, veniam per pœnitentiam petant, polliceanturque nihil ſe amplius hujuſmodi peccaturos. His ita peractis, tua ſanctitas ex noſtro mandato, una cum ſupradictis legatis, cetera omnia tranſigat, nihilque in his addat dematve, neque immutet. Ita enim illis ut laicis, a nobis & tua reverentia in fidelium commu-

Τὰ τῆς σῆς ἁγιωσύνης γράμματα πρὸς τὸν ἀποστολικὸν θρόνον ἀποσταλέντα ἀσμβίως ἐδεξάμεθα. καὶ μετὰ πολλὰ τὰ ἐν μέσῳ, ἃ περιέχει ἡ τοιαύτη ἐπιστολὴ, γράφει καὶ τοῦτο· αἰτεῖς ἔλεον, καὶ οὐ προσίθης ὅπως, καὶ τίνι· λαϊκῷ, ἢ ἱερεῖ. ἐὰν εἴπῃς λαϊκῷ, συγγνώμης ἄξιος, ὡς παρὰ λαϊκοῦ ἔχων τὸ ἀξίωμα· ἐὰν εἴπῃς ἱερεῖ, οὐ προσέχεις, ὅτι τιμιὸν οὐκ ἠδυνάτο δοῦναι, ὅστις τιμιὸν οὐκ ἔσχεν. οὐδὲ ἠδυνήθη δοῦναι Φώτιος ἐκτὸς κατακρίσεως, ἧς ἔσχε διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς σχολιᾶς χειρὸς, καὶ ἐγκατάκρισιν δέδωκε. πῶς ὤφειλε λαμβάνειν τιμιὸν ὁ μέτοχος γεγονὼς τοῦ κατακριθέντος; ἐπεὶ τὸν χειροτονηθέντα ἐλεηθῆναι δυσωπεῖς, σκόπει ὅτι τὸν χειροτονήσαντα πολέον περιθάλπεις, κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ κυρίου εἰρημένον· ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλὸν· ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν. μήτιγε δυνατὸν ἡ συκῆ σαφυλλὶν ποιῆσαι, ἢ ἄμπελος σῦκα; ἔδει τοίνυν ἵνα ἡ ἐκκλησία αὕτη, εἰς ἣν τὰ τοιαῦτα ἀνάκειται, προσφέρῃ ἐκδίκησιν χαλεπωτάτην, ἵνα διὰ τῆς τοιαύτης ἐκδικήσεως ἡ ἐκκλησία ὑμῶν καλῶς καθαρισθῇ. ἀλλὰ σωέχουσιν ἡμᾶς ἡ πραότης καὶ ἡ φιλανθρωπία, καὶ πείθουσιν, ὥστε τινῶν μὲν ἀναχέσθαι, τινὰ δὲ παντελῶς ἀφελεῖν. διὸ καὶ ἀπεσείλαμεν ἐκ τῆς ἡμετέρας πλευρᾶς τοὺς ἁγιωτάτους ἐπισκόπους Καπυάνον Λανδόλφον καὶ Ρωμανὸν, μεθ' ὧν σωελθεῖν καὶ τιμᾶν τὴν ἁγιωσύνην παραινοῦμεν, καὶ Θεοφύλακτον μητροπολίτην Αγκύρας, καὶ Πέτρον τὸν ἡμέτερον πιστόν. ὅπως μέντοι, ἵνα πρὸ πάντων ἐν τῷ Φωτίῳ, τῷ καταβάλῃ καὶ ἀθεμίτῳ, ἡ ἀπόφασις ἡ ἀπὸ τῶν προηγησαμένων καὶ οἰκουμενικῶν ἀρχιερέων ἐξενεχθεῖσα συνοδικῶς, ἔτι δὲ ἐπικυρωθεῖσα καὶ παρὰ τῆς ἡμετέρας ταπεινότητος, εἰς τὸ διηνεκὲς διαμένῃ ἀμετάθετος. καὶ τοὺς χειροτονηθέντας παρὰ Φωτίου ἐλεοῦντες, ἐκείνους, ἵνα καὶ προσφερομένων λιτῶν ἡμαρτηκέναι ὁμολογήσωσι, καὶ διὰ μετανοίας συγγνώμην αἰτήσωσιν, ὑπισχνούμενοι μηδέποτε τι τοιοῦτον ἁμαρτήσειν. ἐξῆς τούτων ὕπω διαπραχθέντων, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα τὰ ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἐντάλματι διαπεπραγμένα μὴ τῶν προει-

ANNO CHRISTI 870.

προειρημένων προσώπων ἢ σὴ ἁγιωσύνη πεπαιωσάτω, μήτε προσθεμένη τι, μήτε ἐφελομένη, μήτε ἐναλλάξασα τούτων. ὅπου γὰρ παρ' ἡμῶν ἡ τῆς σῆς σεβασμιότητος ἐν τῇ τῆς θεοπίστου κοινωνίᾳ τούτων ἀποδεχθήσεται, ὡς λαϊκῶν, τὸ σκάνδαλον ἀφανισθήσεται. τούτων δὲ ἀποτελεσθέντων, εἴτις αὐτῶν ἀπαναίνεται τὴν κοινωνῆσαι, γινωσκέτω ἑαυτὸν μὴ εἶναι μέτοχον τῆς ἡμετέρας κοινωνίας. Ἐν Χριστῷ ἔρρωσθε.

nionem receptis, offensa omnis & scandalum tolletur. Quibus confectis, si quis illorum vobiscum communicare recusaverit: sciat se a nostra communione exclusum. Valete in Christo. *

PRRT. III. CAP. VIII.

* Ulterius non progreditur Romana collectio.

ADDITIO EORUM QUÆ IN ROMANA EDITIONE DESIDERANTUR, EX MATTHÆI RADERI S. J.

Editione Ingolstadiana Anni MDCIV. desumpta.

* τοσάκις.

Ἐντεῦθεν δείκνυται * πολλάκις οἱ Σταυροπάται τὰς ἰδίας σταυρὰς ἠθέτησαν.

*Hic ostenditur, quoties * Photiani episcopi contra suas ipsi cruces perjuri extiterint.*

* Σταυροπάται, qui crucem sua fidei datam violant.

α'.

Καὶ πρῶτον μὲν ὅταν Βάρδας ὁ Καῖσαρ ἐπεχείρησε καταβιβάσαι τοῦ θρόνου τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον, ἐκεῖνος δὲ ἵνα μὴ ἀτίμως καταβιβασθῇ, ἑκὼν ὑποχωρῆσαι ἠβούλετο, οἱ τηνικαῦτα ἀρχιερεῖς ὁμολογίαν καθ' ἑαυτοὺς ἐποίησαν, ὡς, ἐὰν εἰς τὸν πατριάρχην βιαιότητι πρᾶξαι ἐπιχειρήσῃ ὁ Βάρδας, πρότερον αὐτοὶ ἀποθανοῦνται, ἢ τοιοῦτόν τι παραχωρήσειν γενέσθαι. καὶ ὅπως ἐπέσχον τῆς ὁρμῆς τὸν Ἰγνάτιον· εἶτα τοῦ Βάρδα πρὸς βίαν ἐξωθήσαντος ἐκεῖνον, οἱ ἀρχιερεῖς τῆς μερίδος τοῦ Βάρδα γεγόνασι, καὶ ὑπὸ ἀναθέματι πεπτώκασιν, ὃ αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἐπέθεντο.

I.

AC primum quidem quando Bardas Cæsar Ignatium patriarcham de suo dejicere throno aggressus est, Ignatius ne cum ignominia pelleretur, malebat sponte cedere. Sed episcopi statim per seipsos professionem ediderunt, se, si quam vim Ignatio Bardas intentaret, potius ultima passuros, quam hoc fieri permissuros. Ita Ignatium a sua voluntate cohibuerunt. Sed Barda postea Ignatium per vim exturbante, episcopi cum Barda se conjunxerunt, atque in anathema quod ipsi sibi decreverant, inciderunt.

VIII.

β'.

Εἶτα αὐτοῦ τοῦ Φωτίου τυραννικῶς ἀναβιβασθέντος, ἀπῄτησαν οἱ ἀρχιερεῖς αὐτὸν ἔγγραφον, ἵνα ἐν πάσῃ τιμῇ καὶ ἀνεμποδίστῳ ἔχῃ τὸν Ἰγνάτιον· καὶ ἐποίησε τὸ τοιοῦτον ἔγγραφον ὁ Φώτιος· καὶ μετὰ μικρὸν ἠθέτησε τοῦτον, καὶ συνοδον ληστικὴν συναθροίσας, καθῄρησε καὶ ἀνεθεμάτισεν Ἰγνάτιον.

II.

Deinde Photio per vim intruso, episcopi a Photio petiverunt, ut sua manu per scriptum testaretur, se Ignatium omni honore prosecuturum, nullaque in re violaturum. Photius ergo hujusmodi chirophraphum confecit, sed paulo post violavit, concilium-que, seu latrocinium celebravit, in quo Ignatium exauctoravit, & ab ecclesia per anathema secluſit.

γ'.

Μετὰ τοῦτο ἠνάγκασεν ὁ Φώτιος τινας τῆς ἀρχιερέων ἀναθεματίσαι Ἰγνάτιον, συμψήφους γενομένους αὐτοῦ, οἱ πρώην ὑπὲρ αὐτοῦ ὄντες, παρέβησαν τότε τοὺς οἰκείους σταυροὺς καὶ ἀνεθεμάτισαν αὐτόν.

III.

Præterea nonnullos episcopos sibi adhærentes Photius ad Ignatii damnationem per vim adegit, qui eumdem tamen antea defenderant, tunc vero prævaricati in crucem, illum condemnarunt.

δ'.

Ὅρα ὁσάκις γεγόνασι σταυροπάται οἱ περὶ Φώτιον.

Καὶ πάλιν ἑτέρα συνοδος κατ' αὐτοῦ, καὶ ὅπως ἠθέτησαν τοὺς οἰκείους σταυρούς. Γέγονε δὲ πέπρακται μέχρι ἐννάλης ἀθετήσεως τῆς οἰκείων ἰδιοχείρων, ἃ ἐποίησαν διὰ προτιμῆς τοῦ τιμίου σταυροῦ, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ μοναχοί, καὶ ὁ κοινὸς λαὸς ἐκ βίας.

IV.

Insuper altera synodo cruces suas conculcarunt: & hoc usque novies accidit, ut ipsi in sua chirographa prævaricationem committerent.

En quoties perjuri facti sint in Ignatium Photiani.

Μετὰ δὲ τὸ ἀπελαθῆναι τῆς ἐκκλησίας τὸν Φώτιον, καὶ γενέσθαι τὴν μεγάλην καὶ ἁγίαν ὀγδόην συνοδον, τῆς αὐτοῦ πατριαρχικῶν θρόνων, ἐν τῷ ναῷ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας προκαθημένων τῶν θεοσεβῶν βασιλέων, προσῆλθον τῇ συνόδῳ ἐπίσκοποι, ἱερεῖς, διάκονοι, αἰτοῦντες μετὰ δακρύων συμπάθειαν, ὡς ἀθετήσαντες τὸ ἰδιόχειρον, ὃ ἐποίησαν πρὸς τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον, ἐπιφερόμενοι καὶ λίβελλον ἔνορκον ὁμολογήσεως, ὃν ἔθεντο ἐπάνω τῶν τιμίων ξύλων, καὶ λέγοντες φόβῳ καὶ βίᾳ ποιῆσαι ἃ ἐποίησαν.

Διὸ καὶ συμπαθείας ἔτυχον μετὰ τῆς προσηκόν-

Postquam tandem ejecto Photio magnum, & sanctum concilium octavum generale, quinque patriarcharum legatis præsentibus, in magna ecclesia præsidentibus, piis imperatoribus celebrata est, in medium prodiere episcopi, sacerdotes, diaconi, & a synodo veniam cum lacrymis petivere, ut qui contra chirographum suum, quod pro Ignatio scripserunt, perjuri extitissent; libellumque professionis jurejurando firmatum obtulere, quo supra sacrosanctæ crucis ligna posito, dixere, se vim metumque coactos omnia fecisse, quæ facta essent.

Quare & misericordiam impetrarunt, pœna

legi-

PART. III. CAP. VIII.

legitima epitimiorum ſuſcepta : ſed ea lege, ut ne unquam cum Photio communicarent, & pollicerentur ſe libellum Roma miſſum, quo Photii abdicatio, damnatioque Photianorum cum Ignatii laudatione & reſtitutione continebatur obſervaturos.

Scripta vero ſunt quinque omnino ejuſdem prorſus exempli volumina, & ad quinque patriarchas miſſa. Subſcripſere huic ſynodo epiſcopi, qui rem catholicam libere ſunt profeſſi, bini ſupra centum : & uniuſcujuſque ſubſcriptio hæc eſt.

Formula ſubſcriptionis.

Ego N. Epiſcopus N. omnibus in hac ſancta & œcumenica octava ſynodo decretis a me libenter receptis ſubſcripſi. Eodemque modo imperatores Baſilius, Conſtantinus & Leo ſubſcripſerunt. Magiſtri vero & patricii qui in ſynodum venerant, aſſederantque ſinguli & ipſi, quemadmodum & reliqui divini ſuffragatores dixere : Quidquid a Photio contra Ignatium & beatiſſimum papam Nicolaum dictum factum, anathematizo, ſacramque hanc œcumenicam ſynodum probo, & recipio quos illa recipit ; & anathematizo quos illa anathematizat. Et ſi recepero quos illa damnavit, a Chriſto anathema fiam.

* ἑκατέρων ;

Talibus tantiſque ab * utraque parte ſubſcriptionibus chirographorum editis, rurſum tamen permiſſu Dei thronum patriarchalem Photius conſcendit ; evocatiſque omnibus, alios quidem vi, alios vero præmiis induxit, ut chirographa ſua antiquarent, aliaque his contraria componerent. Quid ergo qui toties in crucem perjuri extiterunt, in illo decretorio judicii die facient, quo ipſam venerandam crucem quam proculcarunt, intuebuntur, quæ veluti regium ſceptrum, ante formidandum regem & judicem Chriſtum comparebit.

Quod ſi a ſanctiſſimo Methodio propter unius chirographi violationem nonnulli exauctorati ſunt ; nec hi tantum, ſed ſymmyſtæ illorum, quive cum illis ſacris operabantur : quanto magis iſti epiſcopi (erunt condemnandi) qui non ſemel, ſed ſæpius, quique ipſi ſuis calculis ſe devoverant, ſi contra feciſſent ? Quis ergo deinceps fidelium ab illis ſignaculum, aut communionem ab execratis illorum manibus accipiat ? *Facientes enim*, inquit propheta, *prævaricationes odivi*.

Pſal. 100.

Romanorum pontificum nullus Photium recepit, niſi Joannes VIII. deceptus a Thotio, quem & ipſe mox publicitus pro ambone damnavit. Peſſime tamen audivit Joannes ex priore facto.

Quin & Romani quo pacto auſi ſunt violare, quod ſuæ manus ſubſcriptione firmarant ? Nam & illi omnes in duabus ſynodis Romæ a Nicolao & Hadriano celebratis chirographa ediderunt, quibus Joannes archidiaconus, qui Nicolao (poſt Hadrianum) in pontificatu ſucceſſit, manu ſua ſubſcripſit. Poſueruntque omnes chirographa ſua ſupra tumulum ſancti Petri, teſtati ſe Photium eccleſiæ adulterum, aut ordinationem illius, aut eos qui dictis duabus ſynodis auctoritatem abrogarunt, nunquam recepturos. Eodemque modo Conſtantinopolitani ſuas ſubſcriptiones ſuper veneranda crucis ligna poſuerunt, jurati ſe nunquam cum Photio aut Photianis communicaturos, ſynodumve œcumenicam quæ duas Romanas ſecuta eſt, nunquam violaturos.

Multa in eccleſiaſtico agro zizania repullularunt, & in prima Photii damnati inau-

ANNO CHRISTI 870.

A των ἐπιτιμίων, ἀσφαλισάμβυοι, μηδέποτε Φωτίῳ κοινωνῆσαι, καὶ καταθέμβυοι φυλάττειν τὸν ἀπὸ Ρώμης πεμφθέντα λίβελλον, καὶ περιέχοντα καθαίρεσιν Φωτίου καὶ ἀναθεματισμόν, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, καὶ σωναίνεσιν τοῦ πατριάρχου Ιγνατίου τῆς ἀποκαταστάσεως.

Εγράφησαν δὲ καὶ πέντε βιβλία τῆς συνοδικῆς πράξεως, ἴσα τὰ ὅλα, καὶ ἀπεστάλησαν εἰς τὰ πέντε πατριαρχεῖα. Ἐν οἷς βιβλίοις ὑπέγραψαν ἐπίσκοποι οἱ παρῤῥησιάσαντες εἰς τὴν τοιαύτην σύνοδον, ρβ'. καὶ ἡ ὑπογραφὴ ἑκάστου ἔχει ὅπως.

B Ο δεῖνα ἐπίσκοπος ἅπαντα τὰ ἐν τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ ὀγδόῃ συνόδῳ κριθέντα ἀσμένως ἀποδεχόμενος ὑπέγραψα. τὴν αὐτὴν ὑπογραφὴν ὑπέγραψαν εἰς τὰ πέντε δίπτυχα καὶ οἱ βασιλεῖς, Βασίλειος, Κωνσταντῖνος καὶ Λέων. οἱ δὲ μάγιστροι καὶ πατρίκιοι, οἱ εἰς τὴν σύνοδον διῤῥιθέντες συγκαθήμενοι, ἕκαστος τῇ θείων συμβόλων, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ εἶπον ὅτως. ἅπαντα τὰ παρὰ Φωτίου γεγονότα κατὰ τὸν πατριάρχην Ιγνατίου. καὶ κατὰ τοῦ μακαριωτάτου πάπα Νικολάου, ἀναθεματίζων, τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν ταύτην σύνοδον ἀποδέχομαι * ἣν ἀποδέχεται, καὶ ἀναθεματίζω ἣν ἀναθεματίζει. καὶ ἐὰν δέξωμαί ποτε ἣν ἀπεβάλετο ἡ σύνοδος, ἀνάθεμα ἔσομαι ἀπὸ Χριστοῦ.

C Τοσούτων καὶ τηλικούτων ἰδιοχείρων παρ' ἑκατέρων τῆς μερῶν γραμμάτων, πάλιν παραχωρήσει Θεοῦ ἐπέβη τὸν παλαιαρχικὸν θρόνον ὁ Φώτιος, καὶ προκαλεσάμενος πάντας, τοὺς μὲν βίᾳ, τοὺς δὲ χρείᾳ ἔπεισεν ἀθετῆσαι τὰ οἰκεῖα χειρόγραφα, καὶ ἕτερα ἐναντία ἐκθέσθαι. οἱ γοῦν ἀθετήσαντες τοσαυτάκις τοὺς ἰδίους σωροὺς, ἵ' ποιήσωσιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅταν ὄψωνται αὐτὸν τὸν λίμνιον σωρὸν, ὃν κατεπάτησαν, προπορεύόμενον ὥσπερ σκῆπτρον βασιλικὸν ἔμπροσθεν τοῦ φοβεροῦ κριτοῦ καὶ βασιλέως Χριστοῦ.

D Εἰ δὲ ἐπὶ τοῦ ἁγιωτάτου Μεθοδίου, ὑπὲρ τὸ παραβλῶαι ἓν ἰδιόχειρον, τινὲς καθῃρέθησαν· οὐ μόνον οὖτοι, ἀλλὰ καὶ οἱ συλλειτουργήσαντες * τούτοις πόσῳ μᾶλλον οἱ υἱοῦ ἐπίορκοι οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις, οἳ γε καθ' ἑαυτῶν αὐτοὶ λίθον ψῆφον ἐπλέγκαν, ἀναθεματίσαντες ἑαυτοὺς, εἰ παραβαίεν; ποῖος οὖν τῆς πιστῶν ἔκτοτε σφραγῖδα λαμβάνει ἢ κοινωνίαν ἐκ τῆς ἀκαθάρτων χειρῶν ; ποιοῦντας γὰρ, φησὶ, παραβάσεις, ὁ προφήτης, ἐμίσησα.

ἑκατέρων.

Αλλὰ καὶ οἱ Ρωμαῖοι πῶς ἔχουσι κατατολμῆσαι ἀθετῆσαι τὰ ἰδιόχειρα αὐτῶν; καὶ γὰρ κἀκεῖνοι πάντες ἰδιόχειρα ἐποίησαν ἐπὶ τῆς γεγονυίας ἐκεῖσε δύο συνόδων Νικολάου καὶ Αδριανοῦ· ἐν οἷς ὑπέγραψεν Ιωάννης ὁ ἀρχιδιάκονος ὁ μετ' αὐτὸν γενόμενος πάπας. καὶ ἔθηκαν ἅπαντες τὰ ἰδιόχειρα αὐτῶν ἐπάνω τοῦ τάφου τοῦ ἁγίου Πέτρου, τοῦ μὴ ἀποδέξασθαί ποτε τὸν μοιχὸν τῆς ἐκκλησίας Φώτιον, ἢ τινὶ χειροτονίαν αὐτοῦ, ἢ ἴσως ἔχοντας ἀθετῆσαι τὰς εἰρημένας δύο συνόδους αὐτῶν. ὡσαύτως καὶ οἱ Κωνσταντινοπολῖται ἔθηκαν τὰ ἰδιόχειρα αὐτῶν ἐπάνω τῆς τιμίων ξύλων, τοῦ μὴ κοινωνῆσαί ποτε Φωτίῳ ἢ τῇ χειροτονίᾳ αὐτοῦ, ἢ ἀθετῆσαι τινὶ ὀγδόην συνόδον τινὶ ἐξακολουθήσασαν ταῖς εἰρημέναις δύο συνόδοις τῆς Ρωμαίων.

Πολλὰ ζιζάνια ἀνεφύησαν ἐν τῷ τῆς ἐκκλησίας ἀγρῷ. καὶ γὰρ πρώτη χειροτονία, ἡ τοῦ ἐκκηρύκτου

Φω-

ANNO CHRISTI 870.

Φωτίου· ἡ δευτέρα, ἡ μὴ τὸν ἄλυτον αὐτοῦ ἀναθεματισμὸν γεγονυῖα. διαφέρει γὰρ ἑτέρα τῆς ἑτέρας. πρώτην αὐτὸς χειροτονίαν ἀπέρρηξαν οἱ τῆς Ρωμαίων πρόεδροι, καὶ ἡ οἰκουμενικὴ ὀγδόη σύνοδος· διὸ καὶ δεῖται ἡ δευτέρα ἐξετάσεως. ἀλλὰ καὶ οἱ πρῶτοι σωροπάται, καὶ οἱ δεύτεροι διαφέρουσιν ἀλλήλων. οἵ τε διὰ μανίας τοῦ Βάρδα ποιήσαντες, καὶ οἱ αὐτοὶ πάλιν ἐπὶ τῆς συνόδου μὴ τὸ συγχωρηθῆναι, καὶ ὅτε συνέβη καὶ τὸ δεύτερον πάλιν ὁ Φώτιος τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, προσελάβοντο αὐτὸν, οἵ τινές εἰσιν ἀναπολόγητοι. τινὲς δὲ ἐχειροτονήθησαν ἀπὸ τῆς ἁγίας ὀγδόης συνόδου, καὶ οὐκ ἐποίησαν ἰδιόχειρα, καὶ συνῆλθον τῷ ἀναπεθεματισμένῳ Φωτίῳ μὴ τιμῶ δευτέραν αὐτοῦ λητουργικὴν ἀνάβασιν, οἱ μὲν βίᾳ, οἱ δὲ ἑκουσίως. καὶ κατεδέξαντό τινες αὐτῶν λαβεῖν ἐξ αὐτοῦ ἐπιτίμια τὲ. ἡμερῶν, ὡς ἀναθεματίσαντες αὐτόν. τοὺς πλείστους δὲ αὐτῶν καὶ ἀνεχειροτόνησε, μυστικὴν χειροτονίαν καλέσας αὐτήν. τινὲς δὲ μέχρι πολλοῦ ὑστάντες ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, καὶ διωχθέντες, καὶ παρὰ τοῦ δεινοῦ Φωτίου πολλὰ παθόντες, καὶ μὴ φέροντες τὰς ἀνυποίστους κολάσεις, λειποψυχήσαντες συναπήχθησαν τῇ παρανομίᾳ Φωτίου· εἰς ὃν δεῖ πάντως δεῖξαι τὸν πάπαν τὴν οἰκονομίαν, διὰ τὸ ἀκουσίως συναπαχθῆναι· ἵνα φυλάττηται καὶ σώζηται ἀκεραίᾳ καὶ ἡ συνόδου, καὶ ἡ οἰκονομία δείκνυται. τὴν δὲ λοιπὴν χειροτονίαν Φωτίου, καὶ τὴν πρώτην, καὶ τὴν δευτέραν, καὶ τὸν δὶς ἐπιβήτορα Φώτιον πρὸ πάντων ἀποβαλέσθαι, καὶ αὐτὸν ὡς παραβάτην ἀναθεματίζειν, καὶ τὰς πλειάκις σωροπατήσαντας, ἔτι δὲ καὶ τὰς ἀναχειροτονηθέντας ἀθέσμους, ἐξαιρέτως Θεοφάνην τὸν ἐκλεγόμενον φρενοδαίμονα, τὸν πολλάκις σωροπατήσαντα, καὶ πλαγιογραφήσαντα μὴ Φωτίου τὸ κατὰ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Νικολάου βιβλίον, παντελῶς ἀποβαλέσθαι. φησὶ γὰρ ὁ διάδοχος Νικολάου πάπας Ἀδριανός, τοὺς ὑπογράψαντας κατ' ἐκείνην ἀδεμιᾶς συμπαθείας ἀξιοῦσθαι. διὰ ἀπόφασιν ἐξ ἅπαντος χρὴ φυλαχθῆναι, καὶ τῆς οἰκουμενικῆς ὀγδόης συνόδου πάσας τὰς ἀποφάσεις. τῆς γὰρ συνόδου ταύτης παραλυομένης, οὐδεὶς ἱερεὺς οὐδὲ ἐνταῦθα, οὐδὲ ἐν Ρώμῃ.

guratione, & in secunda quæ post anathematismum nunquam solvendum facta est. Differt enim altera ab altera. Primam enim ejus electionem Romani pontifices & concilium œcumenicum VIII. rescidérunt. Quapropter de altera ejus ordinatione nihil opus est disputare. Sed enim & primi qui in subscriptionibus signa crucis violarunt, & ultimi inter se differunt. Primi namque per Bardæ vim & furorem id fecere: qui tamen ipsi rursum, postquam in synodo veniam impetrarant, cum Photius denuo thronum ecclesiæ occuparet, eum receperunt, qui quidem nullam criminis defensionem sibi reliquerunt. Quidam vero a sancta octava synodo consecrati, sine subscriptionum chirographis, cum damnato Photio, postquam secundo patriarchatum invaserat, alii quidem vi coacti, alii volentes libentes communicarunt. Et quidam impositas ab eo pœnas ecclesiasticas, quindecim dierum, ut qui illum antea damnavissent, susceperunt. Plurimos vero illorum denuo consecravit, vocavitque illam mysticam consecrationem. Quidam vero diu multumque pro fide & veritate propugnantes, a Photio acerbe vexati, ultimaque omnia passi, cum tot tormentis ferendis non essent, fracti tandem cesserunt, illique prævaricatori sese nolentes subjecerunt. Erga quos omnino æquum est ut papa se clementem exhibeat, cum per vim tempestatis abrepti sint; ipsisque veniam impertiat: ut incorrupta illibataque synodus custodiatur & servetur, dispensatio ostenditur. Alias autem Photii initiationes, primamque & ultimam, ipsumque Photium, qui bis thronum invasit, præ reliquis cunctis eliminandum, ipsumque grassatorem omnibus diris devovendum, ac perjuros illos qui toties crucem proculcarunt; nec non & eos qui ab illo denuo sacrilege consecrati sunt: speciatim vero Theophanem cognomento Phrenodæmonem, qui sæpius signum crucis perjurio violavit, librumque contra sanctissimum papam Nicolaum commentus est, penitus exterminandum judicamus. Hadrianus enim Nicolai successor subscribentes contra Nicolaum nulla ait misericordia dignos videri. Quæ sane sententia, uti & omnia synodi octavæ œcumenicæ decreta, firmissime custodienda est. Nam si hæc synodus violetur & deleatur, nullus neque Romæ, neque Constantinopoli sacerdos legitimus reperietur.

PART. III. CAP. IX.

Συνοδικαὶ ἀποφάσεις κατὰ τοῦ παραβάτου Φωτίου ἐν ἐπιτόμῳ τῆς πρεσβύτου τοῦ θρόνου Ρώμης Νικολάου, Ἀδριανοῦ, Ἰωάννου, Μαρίνου, Στεφάνου καὶ Φορμώσου.

Synodica pontificum Romanorum Nicolai, Hadriani, Joannis, Martini, Stephani, Formosi, in Photium prævaricatorem decreta summatim comprehensa.

Ἐκ τῆς συνοδικῆς ἐπιστολῆς τοῦ πάπα Νικολάου, τῆς γενομένης ἐπὶ τῆς συνόδου, ἣν ἐποίησε σὺν ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ἐπισκόποις, ὅτε καθῄρησε Ραδόαλδον καὶ Ζαχαρίαν τοὺς πλανηθέντας ὑπὸ Φωτίου, καὶ ἀπεφήνατο κατ' αὐτοῦ ὅτως.

Ex synodica papæ Nicolai epistola concilii centum & septuaginta episcoporum; in quo Rhadoaldum & Zachariam episcopos a Photio corruptos exauctoravit, sententiamque his verbis in Photium tulit.

ΦΩΤΙΟΣ ὁ ἀπὸ σχισματικῶν καὶ ἀπὸ κοσμικῆς ὑπηρεσίας, καὶ ἐκ τῆς ἀγορᾶς αἰφνίδιον χαρεὶς, καὶ ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Συρακουσῶν τοῦ καθῃρημένου ἐπίσκοπος κατασταθεὶς, καὶ ζῶντος τοῦ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ἰγνατίου, καὶ τοῦ θρόνου ἐπιβὰς ὡς μοιχὸς, καὶ συνιερουργῶν τοῖς κατηχείτοις παρὰ τοῦ προ-

IX.

PHotius schismaticus & palatinus minister, ac forensis repente attonsus, & a Gregorio Syracusano exauctorato episcopus creatus, qui superstite adhuc symmysta nostro Ignatio thronum velut adulter invasit, atque cum damnatis a Benedicto, qui me in pontificatu præcessit, communicavit, suaque professio-

PART. III. CAP. X.

ANNO CHRISTI 870.

sessione quam pro Ignatio ediderat, violata, contra illum conciliabulum coegit, damnationisque & anathematis sententiam in illum tulit; illos vero qui secum communicare recusabant, omni genere tormentorum excruciavit, hodieque ecclesiam turbat; sit omnipotentis Dei, ac beatorum & principum apostolorum Petri & Pauli, & omnium simul divorum & Spiritus sancti per nos judicio, ab omni honore sacerdotii & nomine repulsus, omnique dignitate ecclesiastica exutus. Quod si his cognitis adhuc thronum Constantinopolitanum retinuerit, aut in Ignatium restitutum insurrexerit, vel munus ecclesiasticum obierit, vinculis anathematis obnoxius erit. Gregorius vero ab Ignatio per synodum abdicatus, & anathemate constrictus, qui postea tamen Photium consecravit, ab omni clericorum functione & ordine exclusus est; quique illum receperit, anathemate feritor.

A κατόχυ μυ Βενεδίκτυ, καὶ παραβὰς τὴν πρὸς τὸν πατριάρχην Ιγνάτιον ὁμολογίαν, καὶ συναγαγὼν κατ' αὐτῦ συνέδριον, καὶ καθαίρεσιν καὶ ἀνάθεμα ἐπαγαγὼν, καὶ τὺς μὴ κοινωνῆσαι αὐτῷ βυληθέντας παντοίᾳ κολάσει ὑποβαλὼν, καὶ μέχρι τῦ νῦν τὴν ἐκκλησίαν κυκῶν, ἔςω τῆ τῦ παντοδυνάμυ Θεῦ, καὶ τῶν μακαρίων καὶ κορυφαίων ἀποςόλων Πέτρου καὶ Παύλυ, καὶ πάντων ὁμῦ τῶν ἁγίων, ἔτι γε μὴν καὶ τῇ τῦ πνεύματος δι' ἡμῶν κρίσει πάσης ἱερατικῆς τιμῆς καὶ ὀνόματος ἀλλότριος, καὶ παντὸς τάγματος κληρικῦ ἀπόβλητος. εἰ δὲ μετὰ τὴν διάγνωσιν ταύτην πειραθῇ τὸν τῆς Κωνςαντινυπόλεως θρόνον καταχεῖν, ἢ * Ιγνάτιον ἐπιφυῆναι ἀποκαταςάντι, ἢ B ἱερατικόν τι ὅλως ἐνεργῆσαι, δεσμοῖς ἀναθέματος ὑποβληθήσεται. καὶ Γρηγόριος δὲ, ὃν Ιγνάτιος συνοδικῶς καθῄρησε καὶ ἀνεθεμάτισεν, ὁ μετὰ ταῦτα Φωτίῳ χειροτονήσας, παντὸς κληρικῦ τάγματος ἐξωσθήσεται, καὶ ὁ δεξάμενος τῦτον ἀναθεματισθήσεται.

* ἴσ. Ιγνατ.

Ex synodica Hadriani papæ epistola, quam edidit in concilio centum viginti episcoporum a se celebrato, cum ex communi omnium sententia ita decrevit.

Εκ τῆς συνοδικῆς ἐπιςολῆς τῦ μακαρίυ πάπα Αδριανῦ, τῆς γενομένης ἐπὶ τῆς συνόδυ, ἣν ἐποίησε σὺν ρκ'. ἐπισκόποις, ὅτε ἀπεφήνατο μετὰ κρίσεως πάντων ὕτως.

X. PHOTIUS a foro, curia, tabulario profectum, neophytum, grassatorem & mœchum anathemate percellimus, & cum omnibus ab illo initiatis illumque sectantibus defendentibusque exauctoramus, quemadmodum is qui me præcessit beatus Nicolaus papa declaravit. Consecrati vero a duobus patriarchis Methodio & Ignatio, si inviti & per vim coacti, aut etiam sua voluntate cum Photio communicarunt, sed resipiscant, & libellum pœnitentiæ, quem probavimus, offerant, simulque suas subscriptiones quas in sanctum Ignatium composuerunt, damnent, suos illos honoribus sedibusque & gradibus bona fide securitateque restituendos clementer decernimus. Qui vero contra Nicolaum, qui nos præcessit, subscripserunt, illos nulla indulgentia prosequendos judicamus. Photium autem adulterum, uti diximus, ecclesiæ, damnamus, nisi viva voce, suaque manu omnibus decretis nostis, nostrique prædecessoris, sese obtemperaturum promittat, omniaque acta conciliabulorum, quæ bis adversus Ignatium, & semel in Nicolaum coegit, ad plenam veræ pœnitentiæ fidem revocarit resciderit que: tunc illi enim laicorum communione non interdicimus. Qui vero sanctiones papæ Nicolai, vel nostras violare tentaverit, Photiumve aut initiationem ejus receperit, quicumque fuerit, a Patre & Filio & Spiritu sancto anathema esto.

Hanc sententiam papa Hadrianus pronuntiavit, quando archidiaconus illius Joannes, qui illi in pontificatu postea successit, velut omnium ore ad illum ita exclamavit: Videmus sanctissime & œcumenice domine pontifex, in Photio expletum illud psalmi oraculum: *Dixit peccator ut delinquat in semetipso, non est timor Dei ante oculos ejus.* Posuit enim in cælo os suum, & rictum deterrimum (qui Photius est) contra clavigerum apostolicumque thronum aperuit. Accendatur ergo velut ignis zelus tuus, & accingere ve-

Psal. 35.
Psal. 72.
Psal. 44.

C ΦΩΤΙΟΝ τὸν ἀγοραῖον, τὸν βυλευτικὸν καὶ ταβυλλάριον, τὸν νεόφυτον καὶ ἐπιβήτορα καὶ μοιχὸν ἀναθεματίζομεν καὶ ἀποκηρύττομεν, καὶ μετὰ τῆς αὐτῦ χειροτονίας καὶ τῶν αὐτοῖς ἀκολυθύντων καὶ ἐκδικύντων αὐτὺς, καθὼς καὶ ὁ προκάτοχός μυ ὁ μακάριος πάπας Νικόλαος ἀπεφήνατο. οἱ δὲ χειροτονηθέντες ὑπὸ τῶν δύο πατριαρχῶν Μεθοδίυ καὶ Ιγνατίυ, ἐὰν ἀκυσίως καὶ βίᾳ, ἢ ἑκυσίως τῷ Φωτίῳ συνῆλθον, μετανοῦσι δὲ καὶ ποιῦσι τὸν λίβελλον, ὃν ἐδεξάμεθα, καὶ ἀναθεματίζυσι τὰς ὑπογραφὰς, ἃς κατὰ τῦ ἁγίου Ιγνατίυ ἐποίησαν, τύτυς συμπαθητικῶς εἰς τὺς ἰδίυς βαθμὺς κυρωθῆναι θεσπίζομεν, μετὰ ἀσφαλείας πολλῆς. τὺς δὲ ὑπογράψαντας κατὰ τῦ προκατόχου μυ Νικολάυ, ὐδεμιᾶς χρηςότητος ἀξίυς εἶναι κρίνομεν. D ἀναθεματίζομεν δὲ Φώτιον τὸν μοιχὸν τῆς ἐκκλησίας, ὡς ἔφημεν· πλὴν ἐὰν ζώσῃ φωνῇ καὶ οἰκείᾳ γραφῇ πρὸς πάντα τὰ ὑφ' ἡμῶν καὶ τῦ προκατόχυ ὁρισθέντα ὑποταγῆναι ἐπαγγέλληται, καὶ τὰ τῶν προλεχθέντων ἀθεμίτων συνεδρίων πρακτικὰ, ἃ ἐποίησε δὶς κατὰ τῦ πατριάρχυ Ιγνατίυ, καὶ ἅπαξ κατὰ τῦ μακαρίου πάπα Νικολάυ, πρὸς πληροφορίαν πάντων εἰς μετάνοιαν ἐλθὼν ἀθετήσῃ, τότε τῦ λαϊκῦ κοινωνίας τὴν χάριν αὐτῷ ὐκ ἀποκωλύσομεν. ὁ δὲ τολμήσων ἀθετῆσαί τι τῶν παρὰ τῦ πάπα Νικολάου ἢ παρ' ἡμῶν διορισθέντων, ἢ παραδέξασθαι Φώτιον, ἢ τὴν χειροτονίαν αὐτῦ, ὅςις ἂν εἴη, ἔςω ἀνάθεμα ἀπὸ πατρὸς καὶ υἱῦ καὶ ἁγίυ πνεύματος.

E Ταύτην τὴν ἀπόφασιν ἐξήνεγκεν ὁ πάπας Αδριανὸς, ὅ, τε ἀρχιδιάκονος αὐτῦ Ιωάννης, ὁ καὶ διάδοχος αὐτῦ, ὡς ἐκ φωνῆς πάντων πρὸς αὐτὸν ἐξεβόησεν ὕτως. ἐν τῷ Φωτίῳ πληρύμενον καθορῶμεν, δέσποτα ἁγιώτατε καὶ οἰκυμενικὲ πάπα, τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο· φησὶν ὁ παράνομος τῦ ἁμαρτάνειν ἐν ἑαυτῷ· οὐκ ἔςι φόβος Θεῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῦ. ἔθετο γὰρ εἰς ὐρανὸν τὸ στόμα αὐτῦ, καὶ δυσωδέςερον φάρυγγα Φώτιος ἤνοιξε κατὰ τῦ κλειδούχυ τῆς ἀποςολικῆς καθέδρας. ἀναφθήτω ὖν ὡς πῦρ ὁ ζῆλός συ, καὶ περίζωσαι ὥσπερ

ἀνὴρ

ἀνὴρ τὴν ὀσφύν σε, καὶ τὴν ὕβριν τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας ὡς δίκαιος κριτὴς ἐκδίκησον, καὶ τῇ δρεπάνῃ τῆς ἀποφάσεώς σε ἔκκοψον αὐτῷ τιμὴ μνήμιμον, καὶ οἱ τούτῳ κατακολουθοῦντες καὶ διεκδικοῦντες, ταῖς ἀνοχαῖς τοῦ ἀναθέματος συσχεθήτωσαν, καὶ εἰ μὴ οἰκείᾳ φωνῇ καὶ ἀπογραφῇ ἀναθεματίσωσιν αὐτὸν, μηδὲ ἐν λαϊκῶν κοινωνίᾳ παραδεχθήτωσαν. ὁ ταῦτα εἰπὼν Ἰωάννης, ἐπεὶ τὸν θρόνον Ἀδριανοῦ διεδέξατο, ἀνεθεμάτισε Φώτιον, ὅτε ἀπεπλάνησε τοὺς περὶ Εὐγένιον ὀλίγῳ τινὶ Βουλγαρίαν ἐλθόντας. λαβὼν γὰρ τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ἀνελθὼν ἐν τῷ ἄμβωνι, πάντων ἀκουόντων ἔφη· ὁ μὴ ἔχων τὸν θεοκρίτως ἀναθεματισθέντα Φώτιον, ὡς ἀφῆκαν αὐτὸν Νικόλαος καὶ Ἀδριανὸς οἱ ἁγιώτατοι πάπαι, οἱ προκάτοχοί μου, ἔστω ἀνάθεμα.

ANNO CHRISTI 870

luti vir femur tuum, & contumeliam apostolicæ sedi irrogatam velut justus judex ultum eas, falceque sententiæ tuæ memoriam ejus rescinde, omnesque qui illum sequuntur vel tuentur, anathematis nexibus stringantur; & nisi viva voce manuque sua illi anathema dicant scribantque, nec ad laicorum quidem cœtum admittantur. Hæc qui pronuntiavit Joannes, cum Hadriani thronum successor occupasset, idem ipse Photium eumdem damnavit, quando Eugenium & alios in Bulgariam missos Photius per fraudem circumvenit & corrupit. Nam Joannes accepto evangelio ambonem conscendit, cunctisque audientibus dixit: Quicumque Photium non justo Dei judicio condemnatum judicat, quemadmodum nempe illum hi qui me præcesserunt, Nicolaus & Hadrianus sanctissimi papæ damnatum reliquerunt, anathema esto.

PAR. III. CAP. XI.

Joannes VIII. anathemate ferit Photium.

Τόμος περιέχων ἐν συντόμῳ τινὶ ὀγδόῃ σύνοδον, γεγραμμένος ἐν τῷ δεξιῷ ἐμβόλῳ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Breviarium synodi octavæ ad ingressum magnæ ecclesiæ, seu in porticu perscriptum.

ΔΟΝΑΤΟΣ καὶ Στέφανος ἐπίσκοποι, καὶ Μαρῖνος διάκονος, οἱ τὸν τόπον ἔχοντες τοῦ θρόνου τῆς παλαιᾶς Ῥώμης, ἤτοι τοῦ πάπα Ἀδριανοῦ, σὺν τῇ ἁθροισθείσῃ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ ἐν ταύτῃ τῇ πανευδαίμονι Κωνσταντινουπόλει, εἰς τὸν περιώνυμον ναὸν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ὡσαύτως, κατὰ τινὰ ἤδη προγεγονυῖαν κρίσιν ἐν τῇ ἁγίᾳ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ παρὰ τοῦ μακαρίου πάπα Νικολάου, καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν Ἀδριανοῦ, σὺν Ἰωσὴφ τῷ εὐλαβεστάτῳ διακόνῳ καὶ τοποτηρητῇ τοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας, καὶ Θωμᾷ μητροπολίτῃ Τύρου τὸν τόπον ἐπέχοντι τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας, καὶ Ἠλίᾳ τῷ πρεσβυτέρῳ καὶ συγκέλλῳ τὸν τόπον ἐπέχοντι τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων, τὴν τῆς σεπτῶν εἰκόνων προσκύνησιν. τὸν δὲ τυραννίδι καὶ βίᾳ τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως δραξάμενον Φώτιον, καὶ ὑπὸ καθηρημένων καὶ ἀναθεματισμένων χειροτονηθέντα, καὶ χρόνοις πλείοσι τινὰ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν ταράξαντα, αὐτόν τε καὶ τινὰ αὐτοῦ χειροτονίαν ἀπόβλητον εἶναι ὡσαύτως, καὶ γυμνοῦ πάσης ἱερωσύνης. Ἰγνάτιον δὲ τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως ἀδίκως τοῦ ἰδίου θρόνου κατενεχθέντα, ἔνθεσμόν τε ἀρχιερέα ὑπάρχοντα, μὴ τῆς αὐτοῦ χειροτονίας καὶ τῆς τοῦ ἁγιωτάτου Μεθοδίου, τοῦ πρὸ αὐτοῦ πατριάρχου, ἐκυρώσαμεν. ἀνεπίληπτα δὲ ταῦτα τῷ βίῳ εἶναι βουλόμενοι, καὶ συνοδικῇ γραφῇ παραδεδώκαμεν. ὁ δὲ τῇ συνόδῳ ταύτῃ ἀναμιξόμενος ἕως ἂν ἐμμένει τῇ ἀπονοίᾳ, ἔστω καταδεδικασμένος ὑπὸ τῆς ἁγίας καὶ ὁμουσίου τριάδος, καὶ τῆς κοινωνίας τῶν ἁγιασμάτων ἀνάξιος. ὡσαύτως δὲ γραφῶναι καὶ τὰς τῆς πατριαρχικῶν φωνὰς, ἀνδρῶν ὑπὲρ τοὺς εἴκοσι τὸν ἀριθμόν, οἳ εἶπον ὅτως.

XI. *Epitome synodi VIII. œcumenicæ.*

DONATUS & Stephanus episcopi, Marinus diaconus, legati veteris Romæ, sive Hadriani papæ, una cum sancto & œcumenico concilio in hac florentissima civitate Constantinopolitana in perillustri æde magnæ ecclesiæ celebrato, ex sententia & judicio jam ante in Romana ecclesia a papa Nicolao & Hadriano illius successore facto, una cum Josepho religiosissimo diacono & vicario patriarchæ Alexandrini, & Thoma Tyri metropolita patriarchæ Antiocheni locum tenente, & Elia presbytero & syncello Hierosolymitanæ sedis legato, venerandarum imaginum cultum sancimus. Photium autem, qui per vim & tyrannidem Constantinopolitanum solium invasit, quique a damnatis & execratis est consecratus, qui pluribus annis ecclesiam Christi perturbavit, Photium inquam, & inaugurationem ejus prorsus damnamus, omnique dignitate & honore sacerdotii privamus: Ignatium vero sanctissimum patriarcham Constantinopolitanum contra jus fasque de gradu suo deturbatum, ut legitimum antistitem una cum ordinatione sanctissimi Methodii, qui illum in patriarchatu præcesserat, confirmamus. Quæ ut nulla unquam oblivione delerentur, voluimus hæc omnia synodico scripto consignare. Quicumque autem huic synodo adversabitur, quoad quidem in hac amentia perstiterit, a sancta & consubstantiali Trinitate damnatus esto, sacrisque omnibus una cum sacra communione privatus. Sancimus etiam ut patriciorum sententiæ, quorum viginti supra fuere numerati, perscribantur, quæ sic habent.

Imaginum cultus sancitur.

Photius damnatur.

Ignatius confirmatur.

Προκειμένων τῶν τιμίων καὶ ζωοποιῶν ξύλων καὶ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων, προκαθεζομένων Βασιλείου, Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος τῶν εὐσεβεστάτων βασιλέων, καὶ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου ἡμῶν Ἰγνατίου, καὶ τῶν ὁσιωτάτων τοποτηρητῶν τῆς τῶν Ῥωμαίων, καὶ τῶν λοιπῶν ἀνατολικῶν θρόνων, ὡμολογήσαμεν ὅτως.

Propositis venerandis & salutaribus sanctæ crucis lignis, sanctisque evangeliis, præsidentibus Basilio, Constantino, Leone, religiosissimis imperatoribus, & sanctissimo patriarcha nostro Ignatio, sanctissimisque legatis Romanis & ceteris orientis vicariis, in hunc modum professionem ediderunt.

Procerum & patriciorum professio.

Ἅπαντα τὰ γεγονότα παρὰ Φωτίου κατὰ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Ἰγνατίου, καὶ κατὰ τοῦ μακαρίου πάπα Νικολάου, ἀναθεματίζομεν. Τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον τὴν ὀγδόην ἀποδεχόμεθα,

Omnia acta Photii contra sanctissimum patriarcham Ignatium, & beatum papam Nicolaum, anathemate damnamus. Sanctam & œcumenicam synodum octavam recipimus, admittimusque quos illa admittit, & damna-

PART. III. CAP. XI.

* Quis ex sequioribus pontificibus tam audax erit, ut his resistat, & reciptat Photium, &c. Photius 45. annis in excommunicatione vixit.

mus quos illa damnat. Et si quando recepe-
rimus eos quos synodus ejecit, a Christo
anathema simus. * His nullus, quicumque
papa successerit, conabitur adversari, aut
Photium a tot ac tantis damnatum, illiusve
ordinationem, aut inficiatores crucisque con-
culcatores recipere. Photius quadraginta quin-
que annis ad hodiernum usque diem, a pa-
pa nempe Leone usque ad Formosum, ex-
communicatus fuit. Nam annos undecim ad-
huc politicus excommunicatus fuit, quod
cum Gregorio Syracusano communicaret; &
alios quatuor supra triginta annos, postquam
sacris initiatus est. Etenim Leo, Benedictus
& Nicolaus Gregorium propter varias & gra-
ves noxas anathemate damnarunt. Ubi vero
Photius a damnato consecratus est, cum pro-
pter alia illius facinora, tum quod sacris a
Gregorio esset initiatus, a novem pontifici-
bus Romanis, Leone, Benedicto, Nicolao,
Hadriano, Joanne, Marino, Hadriano III.
Stephano & Formoso anathematis fulmine est
ictus. Nec ullus ex iis qui Nicolaum sunt
secuti, illos (Gregorium & Photium) ab-
solverunt: nec enim potestatem habuerunt,
Joannes Eugenium & allegatos in Bulgaro-
rum causa superstite adhuc Ignatio Constanti-
nopolim miserat, quos (mortuo jam Igna-
tio) comprehensos Photius miris modis ve-
xavit, donec communicando cum Photio
omnibus imponerent. Qui Romam reversi
a Joanne papa in ambone publicitus sunt
damnati & exauctorati. Isti igitur novem
pontifices, & alii sex patriarchæ quatuor ca-
tholicorum patriarchiorum, Ignatius Constan-
tinopolitanus, Sophronius & Michael, Ale-
xandrini, Nicolaus Antiochenus, Sergius &
Theodosius Hierosolymorum, illos excom-
municarunt. Præterea qui ad VIII. synodum
convenerant patriarcharum legati, ubique de-
nique communi omnium consensu Photium
& Gregorium, illorumque inaugurationes
damnaverunt. Hos igitur a tot patriarchis
damnatos unum * patriarchium absolvere non
potest, qui totos quadraginta quinque an-
nos nunquam soluti fuerunt, quos & * ci-
vilis lex ad decennium aut tricennium con-
stringit. Photium porro qui seipsum solve-
rat, quomodo uni absolvere licebit? Immo
quomodo non arctius constringendus erit, uti
qui censuras ipsas * contemnat? Sunt vero
qui dicant Photium injuriæ Ignatio patriar-
chæ factæ pœnituisse, patriarchamque ad il-
lum dixisse: Si quid in me peccasti, Deus
tibi remittet: quæ autem in ecclesiam pec-
casti, Deus indulgebit, si posthac illam non
perturbaris, nullaque sacra sacerdotum of-
ficia attigeris. Et ego vicissim tua causa li-
bellum supplicem ad patriarchas reliquos scri-
bam, qui si solverint te, ego quoque tecum
dispensabo: Sed Photius ipse per imperatorem
Ignatium impedit, quo minus ad patriarchas
scriberet, ut qui sciret, fieri non posse, ut
impetrata absolutione ad sacerdotii functiones
denuo admitteretur. Ex illo igitur tempore
nunquam destitit Photius, quo minus hostes
in patriarcham concitaret. Quin & in Mag-
naura palatio versatus, ordinationes tam-
quam patriarcha instituebat, magnasque pœ-
nas exigebat ab iis qui conatibus suis repu-
gnarent, exiliaque addebat. Imperatorem
quoque impulit ut ediceret, ne quis ex ma-
gistratu funus illius prosequeretur, cum per

Photius a novem pontificibus damnatus.

N. Joannes enim VIII. qui absolvisse videbatur, de integro damnavit, ut supra dictum.

? Hoc de Romano pontifice intelligit. Sed cur non possit patriarcharum patriarcha pontifex Romanus? vide notas infra adjunctas.

* Vide Constantium antecessorem de intervallis Cod. Græco Romano.

* Contumax nunquam absolvi potest.

Ἔτι γε μὴν ἀποδεχόμεθα καὶ ἧς ἀποδέχεται, καὶ ἀ- ANNO CHRISTI 870.
θεματίζομεν ὃς ἀναθεματίζει. καὶ ἐὰν ποτε δεξώ-
μεθα ὃς ἀπεβάλετο ἡ σύνοδος, ἀνάθεμα ἡμῖν ἀ-
πὸ τοῦ Χριστοῦ. τούτοις ποῖος τολμηρὸς πάπας με-
ταγμέστερος ἐναντιωθῆναι ἐπιχειρήσει, καὶ δέξα-
σθαι τὸν ὑπὸ τοσούτων ἀναθεματισθέντα Φώτιον καὶ
τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ, ἢ τὰς ἀρνητὰς σαυροπάτας;
μέχρι τῆς σήμερον, μέ. ἔτη ἀναθεματίζεται Φώ-
τιος, προδήλως ἀπὸ τοῦ πάπα Λέοντος ἕως τοῦ
Φορμώσου. ἔνδεκα γὰρ ἔτη ἀνεθεματίζετο κοσμι-
κὸς ὤν, κοινωνικὸς τῷ καθῃρημένῳ καὶ ἀνατεθεμα-
τισμένῳ Γρηγορίῳ τῷ Συρακούσης, καὶ ἄλλα λδ'.
ἔτη ἀφ' ὧν ἐγίνετο ἀββᾶς. ὁ γὰρ πάπας Λέων, Β
ὁ Βενέδικτος, καὶ ὁ Νικόλαος τὸν Γρηγόριον ἀ-
νεθεμάτιζον κατὰ πολλὰς τὰς ἀτόπους αἰτίας. ἐπεὶ
δὲ ὁ Φώτιος παρὰ τοῦ καθῃρημένου ἐχειροτονήθη,
καὶ δι' ἄλλα μέν, ἀλλὰ καὶ τὸ δέξασθαι παρὰ τοιού-
του τὴν ἱερωσύνην, ἀναθεματίζεται ὑπὸ τῆς ἐν-
νέα προέδρων τῆς Ῥώμης, Λέοντος, Βενεδίκτου,
Νικολάου, Ἀδριανοῦ, Ἰωάννου, Μαρίνου, Ἀδρια-
νοῦ ἑτέρου, Στεφάνου καὶ Φορμώσου. καὶ οὐδεὶς τῆς
μεταγμενεστέρων Νικολάου ἔλυσεν αὐτὸς, ἢ τὰς χει-
ροτονίας αὐτῶν· οὐδὲ γὰρ εἶχον ἐξουσίαν. ὁ Ἰωάν-
νης τὸν περὶ Εὐγενίου δι' τὴν πρόφασιν τῆς Βουλ-
γαρίας ἀπέστειλεν ἔτι ζῶντος Ἰγνατίου τοῦ πατριάρ-
χου· καὶ κρατήσας αὐτὸν ὁ Φώτιος, καὶ διασάμβους
ποικίλως, ἔπεισε κοινωνῆσαι, πρὸς τὸ πλανῆσαι
πάντας. οἱ καὶ ἀπελθόντες ἐν τῇ Ῥώμῃ καθῃρέθη-
σαν παρὰ Ἰωάννου ἀναθεματίσαντος ἐπὶ ἄμβωνος.
ὅπερ ὧν οἱ θ'. καὶ ἄλλοι ς'. πατριάρχαι τῆς δ'. κα-
θολικῶν θρόνων, Ἰγνατίου Κωνσταντινουπόλεως,
Σωφρονίου καὶ Μιχαὴλ Ἀλεξανδρείας, Νικόλα-
ου Ἀντιοχείας, Σέργιου καὶ Θεοδόσιου Ἱεροσολύμων
ἀνεθεμάτισαν αὐτόν. καὶ οἱ ἐν τῇ ἁ. συνόδῳ συ-
ναθροισθέντες ἀποκρισιάριοι τῆς πατριαρχικῶν θρό-
νων, καὶ παντοχῆ ἐδέσμευσαν καὶ ἀνεθεμάτισαν συμ-
φώνως τὸν Γρηγόριον καὶ Φώτιον, καὶ τὰς χειροτονίας
αὐτῶν. τοὺς γὲν ἀπὸ τοσούτων πατριαρχῶν δεσμέ-
θέντας ἓν πατριαρχεῖον λῦσαι ὁ δύναται, τοὺς μὴ D
λυθέντας ἐν ὅλοις τοῖς παραπάνω πλέον χρό-
νοις, τοῦτος καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος ἀποκλείει μέχρι
δεκαετίας ἢ τεσσαρακονταετίας. καὶ πῶς τὸν ἑαυτὸν λύ-
σαντι Φώτιον πῶς * ἔνι λῦσαι; ἢ μᾶλλον τοῦτον * f. Ins.
ἐπὶ πλέον ἔξεσι δεσμεῖσαι, ὡς καταφρονήσαντα τῆ
δεσμῆ; λέγουσί τινες, ὅτι μετάνοιαν ἔβαλεν ὁ Φώ-
τιος εἰς τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον, καὶ ὁ πατριάρ-
χης εἶπε πρὸς αὐτόν· εἴ τι ἐποίησας εἰς ἐμέ, ὁ
Θεὸς συγχωρήσει σοι· τὰ δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὁ
Θεὸς συγχωρήσει σοι, ἐὰν ἀτάραχον ἀπὸ τοῦ νῦν
διατηρήσῃς ταύτην, καὶ μὴ ἱερατικὸν ἐνεργήσῃς.
χάριν δὲ γράφω παράκλησιν εἰς τὰ πατριαρχεῖα,
καὶ ἐὰν λύσωσί σε τῆ δεσμῆ, οἰκονομεῖ καὶ τὸ πνεῦ-
μάμου. ἀλλ' ὁ Φώτιος ἐκώλυσε διὰ τοῦ βασιλέως E
τὴν πρὸς τὰ πατριαρχεῖα γραφήν, γινώσκων ὅτι
ἀδύνατόν ἐστι λυθῆναι αὐτὸν, ὥστε ἱερουργεῖν. ἔκτοτε
οὖν οὐκ ἐπαύσατο πολέμους ἐγείρων κατὰ τοῦ πατριάρ-
χου. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Μαγναύρᾳ τοῦ παλατίου κα-
θήμενος, ἐποίει χειροτονίας ὡς πατριάρχης, καὶ
κατὰ τῆς ἀνθισαμβίων αὐτῶν μεγάλας κολάσεις ἐ-
πάγων καὶ ἐξορίας. παρεσκάσατε τὸν βασιλέα πα-
ραγγεῖλαι, ἵνα μηδεὶς τῶν ἀρχόντων παραχθῇ
εἰς τὴν κηδείαν αὐτοῦ πλατύνσαντος πικρῶς, ἀπὸ
ἐπιβουλῆς αὐτοῦ. καὶ διὰτοῦτο μὴ τρίτην ἡμέραν τῆς

πλά-

τελθντῆς Ιγνατίου, εἰσῆλθε μ῀ λιτῆς εἰς τὴν ἐκ-
ANNO CHRISTI 870. κλησίαν· ὅτε οἱ λειτουργοῦντες ἱερεῖς κ῀ διάκονοι ἰδόντες αὐτὸν ἔφυγον, ἀτελῆ τὴν λειτουργίαν καταλιπόντες, κ῀ τὰ ἅγια ἀπημέλητα κείμενα.

Τούτων δὲ πάντων γενομένων ὑπὸ Φωτίου, πῶς οὐ ψεύδονται οἱ λέγοντες λυθῆναι αὐτὸν παρὰ τοῦ πάπα Ιωάννου; τὸν παρ' ἑτέρου δεσμεθέντα ἕτερον λῦσαι οὐ δύναται, ὥσπερ οὐδὲ ὁ πάπας Ιωάννης τὸν Φώτιον προσδεσμεθέντα παρὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ, οὐδὲ οἰκονομικῶς τοῦτο γενέσθαι δώσει τις. ὁ γὰρ Χρυσόστομός φησιν, οἰκονομητέον ἔνθα οὐ παρανομητέον· καθὼς κ῀ αὐτὸς ἐποίησε, παραχωρήσας τοῖς Ἐφεσίων ἐπισκόποις μ῀ τινὶ καθαίρεσιν, διὰ τὰ σιμωνιακὰ λήμματα, τιμῆς ἕνεκα τινὶ ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου μεταλῆψιν, ἀπολογησαμένοις σωτήρια κρατησάσης ἐκκλησίας εἰς τὸ ἀτόπημα. διὰ τοῦτο πάντα ἀδύνατόν ἐστί ποτε τῇ Ρωμαίων ἐκκλησίαν δέξασθαι εἰς ἱερωσύνην οἰκονομικῶς τοὺς ἀναθεματισθέντας ἀκεραίους παρὰ τῶν πατέρων αὐτῶν ἐπὶ μέχρι τοῦ νῦν. καλὸν τὸ εἰρηνεύειν πρὸς πάντας, φησὶν ὁ μέγας Μάξιμος, ἀλλ' ὁμονοοῦντας, πρὸς τὴν ἀσέβειαν· κρεῖττον δὲ τὸ πολεμεῖν, ὅταν τὸ εἰρηνεύειν τὴν ἐπὶ τὸ κακὸν συμφωνίαν ἐργάζηται. μὴ γὰρ δὴ τοῦτο καλείτωσάν τινες οἰκουμενικὴν εἰρήνην, ἀλλὰ μᾶλλον κατακλυσμόν. ἐγὼ τότε φημὶ κρατύνεσθαι τὸ τῆς εἰρήνης ὄνομά τε κ῀ πρᾶγμα, ὅταν μὴ τῶν ἁγίων πατέρων γνώμαις ἀντιτασσώμεθα, μηδὲ τοῖς ἐκείνων ὅροις ἀντιπράττωμεν. τί λέγεις; ὅτι ὀρθόδοξοί εἰσιν οἱ τότε ἀναθεματισθέντες, κ῀ διὰ τοῦτο χρὴ αὐτοὺς νῦν δεχθῆναι εἰς ἱερωσύνην μετανοοῦντας; ἄπαγε· πολλοὶ γὰρ ὀρθόδοξοι παρανομήσαντες ἀναθεματίσθησαν, ἀλλ' εἰς ἱερωσύνην οὐκ ἐπανῆλθον. κ῀ προτρέπεται πάντας ἡμᾶς κ῀ παραινεῖ ὁ θεῖος Χρυσόστομος ὅτως· χρὴ κ῀ λαϊκοὺς κ῀ ἱερεῖς ὑπὲρ ἀληθείας φθέγγεσθαι, κ῀ κατὰ παραβατῶν ἀγωνίζεσθαι, κατὰ τὴν γραφὴν τὴν λέγουσαν· ἕως θανάτου ἀγώνισαι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, κ῀ κύριος ὁ Θεὸς πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ.

Εἶχε τὸ βιβλίον, ἐξ οὗ τὰ παρόντα μετεγράφησαν, ἐν τῷ τέλει ἀπαρίθμησιν τῶν ἁγίων ἑπτὰ οἰκουμενικῶν συνόδων· κ῀ ἐδήλου ὅτι ποίαν αἵρεσιν ἑκάστη αὐτῶν γέγονε, & ἐν ποίῳ τόπῳ, κ῀ ἐπὶ τίνων βασιλέων, κ῀ τίνες ἦσαν οἱ ἐν αὐταῖς ἐξάρχοντες ἀπὸ τῶν ἁγίων πατέρων, κ῀ μ῀ τινὶ τούτων ἀπαρίθμησιν συνέταξεν ὁ συγγραφεὺς ὀγδόην τὴν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Μακεδόνος συνεῖσαν κατὰ Φωτίου, λέγων ὅτως.

Ογδόη δὲ ἁγία μεγάλη κ῀ οἰκουμενικὴ σύνοδος γέγονεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου κ῀ τῶν τριῶν υἱῶν αὐτοῦ, Κωνσταντίνου, Λέοντος κ῀ Αλεξάνδρου· ἐπὶ Αδριανοῦ πάπα Ρώμης, & Ιγνατίου τοῦ νέου Θεοφόρου κ῀ ὁμολογητοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, κ῀ τῶν ἱερωτάτων τοποτηρητῶν τῶν τε πρεσβυτέρας Ρώμης, κ῀ τῶν λοιπῶν ἀνατολικῶν πατριαρχικῶν θρόνων κ῀ ἐπισκόπων, ἐξάρχοντος τῆς συνόδου Μαρίνου τοῦ θεολήπτου ἀρχιδιακόνου τῆς ἀποστολικῆς τῶν Ρωμαίων ἐκκλησίας, τοῦ μ῀ τοῦτο γεγονότος πάπα· συνήθροισαι δὲ κατὰ Φωτίου τοῦ παραβάτου κ῀ σωροπάτου κ῀ καταφρονητοῦ τῶν θείων ἐντολμάτων, κ῀ κοσμικοῦ κ῀ μοιχοῦ τῆς ἐκκλησίας κ῀ δισεπιβήτορος, ὡς λησρικῶς τὸν Κωνσταντινουπόλεως

A insidias illius patriarcha acerbe extinctus esset. Statimque triduo postquam vitam finierat, in ecclesiam cum solemni supplicationis pompa intravit. Quod ubi mystæ qui sacris operabantur, animadverterunt, semiperactis sacrificiis aufugerunt, sanctaque neglecta reliquerunt. PART. III. CAP. XI.

Quæ omnia cum a Photio perpetrata sint, quomodo non mentiuntur, qui affirmant illum a papa Joanne fuisse absolutum? Qui ab altero ligatus est, ab altero solvi * non potest. Quemadmodum neque papa Joannes Photium a priore pontifice ligatum absolvere potuit. Neque per modum dispensationis fieri posse quis concedat. Etenim divus Chrysostomus ait, ibi esse dispensandum, ubi non sit B prævaricandum; quemadmodum & ipse fecit, cum Ephesinis episcopis propter simoniam damnatis sacramentorum usum in sacrario indulsit, cum ob rem sacram munera accepissent, quod se defenderent, id se ex diu jam usurpato more factitasse, atque in id criminis incidisse. Has omnes ob causas, fieri non potest, ut ecclesia Romana eos qui ad quadragesimum quintum annum usque ab ipsis patribus excommunicati manserunt, hodieque manent, per dispensationem in sacerdotium restituat. Pulcrum est, inquit magnus ille Maximus, pacem colere. Recte; sed cum iis qui in religione seu fide conveniunt: tum enim præstat bello pax, cum pax ad honestam & C æquam concordiam ducit. Ne vero mihi hanc tu concordiam appellites, sed discordiam potius & sectionem. Tunc enim pacis nomen atque rem valere judico, cum sanctorum patrum decretis & auctoritati non repugnamus, aut contraria molimus. Quid dicis? orthodoxos fuisse tum, cum excommunicarentur, atque idcirco illos nunc resipiscentes sacerdotio restituendos? Apage. Multi orthodoxi prævaricati sunt, & anathemate mactati, sed ad sacerdotii gradum nunquam redierunt. Cunctos sane hortatur, omnesque commonet divus Chrysostomus in hæc verba: Pro veritate laicis & sacerdotibus certandum, contraque impios pugnandum, ut sacra oracula loquuntur: *Ad mortem usque pugna pro veritate, & Dominus Deus pro te pugnabit.* D Eccl. 4.

* si non resipiscat, sed res in eodem qui prius erat, statu persistat.

Continebat hoc volumen, unde hæc descripta sunt, septem synodorum œcumenicarum recensionem; simulque declarabant, quam ob sectam unaquæque illarum celebrata sit, quoque in loco, quibusque imperantibus, quique e sanctis patribus illis præfuerint. Et post harum enumerationem auctor his verbis adjunxit, octavam sub Basilio Macedone contra Photium indictam. Menza Græcorum vide 16. Jul. Photium de septem synodis, Bellarminum de conciliis.

Octava autem sancta & œcumenica synodus, Constantinopoli celebrata est imperantibus Basilio tribusque illius filiis, Constantino, Leone & Alexandro: Hadriano papa E Romano, & Ignatio altero illo deifero & confessore patriarcha Constantinopolitano, & sacratissimis legatis veteris Romæ, reliquorumque patriarchalium thronorum, atque centum & duorum episcoporum, synodum auspicante gratissimo Dei archidiacono Marino, qui postea pontificatum gessit, contra Photium prævaricatorem, perjurum, crucisque violatorem, divinarumque legum contemptorem, profanum & adulterum ecclesiæ, quam bis per vim invasit, & latronis more bis Constantinopolitanam cathedram occupavit, & prope gentium more in eccle-

PART. III. CAP XI.

ANNO CHRISTI 870.

siam Dei persecutionem movit, atque incurrit, & fere omnes ad sinceræ fidei nostræ signum, crucis inquam symbolum certissimum, & sui cujusque chirographi negationem adegit, atque vanitatis conciliabulum coegit, fictitios legatos supposuit, criminationes & calumnias in beatissimum papam Nicolaum, inculpatumque patriarcham Ignatium, atque omnes veræ pietatis propugnatores concinnavit, qui ab illius immanitate & errore, cum hominem duas habere animas assereret, abhorrebant. Hunc Photium a Gregorio Syracusano olim episcopo, tamquam ab exauctorato & excommunicato, subito & repente tonsum ac consecratum (qui germanum sedis antistitem Ignatium per tyrannidem ejecit, soliumque vi occupavit, acerbissimumque vexatorem egit, novum quoque & perversum de duplici hominis anima dogma procudit) omnesque sectatores illius & inaugurationes sancta synodus ad præscriptum judicii prius a ter beatissimo Nicolao papa, qui Hadrianum præcessit, in synodo Romana facti, proscripsit & damnavit, simulque sanctum septimum concilium, Nicænum inquam secundum confirmavit, & summa auctoritate Theodotum Antoniumque sedis Constantinopolitanæ successiores, qui rem ecclesiasticam male curarunt, damnationis sententia jugulavit. His adde & Theodorum cognomento Crithinum, qui invisam superis Iconomachorum sectam revocare conabatur.

Venerandum vero imaginum cultum clarissimo præconio promulgavit, unamque dumtaxat animam inesse homini ratione & intelligentia pollentem, ex utriusque veteris & novi testamenti auctoritate docuit & sanxit.

Decrevit etiam, nullum amplius ex civili magistratu, aliove quocumque politico statu vel ordine, subito in pontificium thronum evehendum. Similiter declaravit, uti nulli ad sacerdotii dignitatem recipiendam reditus pateret, qui unquam signum & chirographum crucis perjurio violare, aut cum Photianis communicare, aut quocumque modo Photianos, immo mœchianos seu adulteros pro sacerdotibus rursum agnoscere recipereve ausus fuisset, postquam in Constantinopolitana synodo sententia adversus illos est pronuntiata.

[a] *Septem annos CC. & R. habent. Bar. novem ponit.*

Neque ignorandum præterea, Mapam illum Neocæsarienſem metropolitam Stylianum, [a] septennio post quam epistolam a Formoso, de qua supra scriptum est, acceperat, stolida per amicos & cognatos superbia elatum, relicto veritatis tramite (nempe communicando cum Photianis) in contraria versum dogmata, scripsisse Romam, petivisseque ordinationem ipsius, & facultatem communicandi cum Photianis. Papa vero Joannes cum hujusmodi Mapæ petitionem accepisset, perpendisseque; veritus ne forte per irrisionem & contemptum hæc scripta essent, neve Græci luderent Romanos, si illorum petitioni satisfecisset; neque concessit quod petivit, neque sua manu (ad Stylianum) rescripsit: sed ad illius litteras in hunc modum respondit.

Joannes IX bis fuit.

Epistola Joannis IX. P. M. ad Stilianum. A. C. DCCC. XCV.

Gratias quas par est, honoratissime frater, uæ caritati habemus, quod nunquam a matre tua, sancta inquam & catholica apostolicaque Romana ecclesia, deficere volueris: nul-

Ἀθρόνον ἐκ δευτέρᾳ κρατήσαντος, & διωγμὸν ἐπεγείραντος παραπλήσιον τῆς ἐλληνικῆς καταδρομῆς εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν, καὶ ὀλίγου πάντας σχεδὸν γενέσθαι τοῦ σωτηρίου τούτου τῆς καθ' ἡμᾶς ἐλληνικῆς πίστεως σωτηρικοῦ καὶ σεβασμίου τύπου καὶ τῆς ἰδίων συγγραφῶν διασαμβύσ, καὶ σωτήριον ματαιότητος μυῆ ψευδοποτοπρηπῶν συνησαμβύσ, καὶ συκοφαντίας καὶ διαβολὰς κατὰ Νικολάου τοῦ ἁγιωτάτου πάπα, κατὰ τοῦ ἀνεπιλήπτου πατριάρχου Ἰγνατίου, καὶ κατὰ πάντων ζηλωτῶν τῆς εὐσεβείας, τῆς μὴ κοινωνούντων τῇ μιαιφονίᾳ αὐτοῦ, καὶ δύο ψυχὰς ἔχειν τὸν ἄνθρωπον δυσσεβῶς δογματίσαντος, τὸν τὸν Φώτιον, ὡς ὑπὸ καθηρημένου καὶ ἀναπεθεματισμένου Γρηγορίου τοῦ ποτε Συρακούσης ἐπισκόπου αὐθήμερον καὶ ἀποσφάτως ἀποκαρέντα καὶ χειροτονηθέντα, καὶ τὸ θρόνου τὸν ἔνθεσμον ἀρχιερέα Ἰγνάτιον τυραννικῶς ἐξωθήσαντα, καὶ τὸν θρόνον καταιχόντα, καὶ διὰκλω πικρότατον γεγονότα, καὶ ἐφευρόντι τὸ διδιάστροφον τῆς διψυχίας δόγμα, καὶ πάντας ὁμόφρονας αὐτοῦ καὶ τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ ἡ ἁγία συνόδου ἀπεβάλετο καὶ ἀνεθεμάτισε κατὰ τὴν ἤδη προγεγονυῖαν κρίσιν συνοδικῶς ἐν τῇ Ῥώμῃ ὑπὸ τοῦ τεσσαρακαιδεκάτου πάπα Νικολάου τοῦ προκατόχου Ἀδριανοῦ. ἐπεκύρωσε δὲ καὶ τὴν ἁγίαν ἐν Νικαίᾳ τὸ δεύτερον, ἑβδόμην συνόδου, καὶ μεγάλως ἀνεθεμάτισε Θεόδοτον καὶ Ἀντώνιον τοὺς καταδιαδόχους, τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως κακῶς προεδρεύσαντας· ἔτι γε μὴν καὶ Θεόδωρον τὸν ἐπιλεγόμενον Κρίθινον, τὴν ἀνακαινίσαι πειραθέντας τὴν τῆς Εἰκονομάχων θεοστυγῆ αἵρεσιν.

Καὶ ἐκήρυξε δογματικῶς τὴν τῆς σεπτῶν εἰκόνων προσκύνησιν, καὶ ἐδόξασε μίαν ψυχὴν λογικὴν τε & νοεράν ἔχειν τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς παλαιᾶς τε καὶ καινῆς διαθήκης.

Ὥρισε δὲ, μηκέτι ἐξὸν εἶναι ἐξ ἀρχοντικῆς, ἢ ἄλλης τῆς οἱασδῆν κοσμικῆς τάξεως, λαϊκὸν ἀθρόως ἀναβιβάζεσθαι εἰς τὸν τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνον. ὡσαύτως ἀπεφήνατο καὶ τὸ μὴ ἔχειν πρὸς διόρθωσιν τῆς ἱερωσύνης ἐπανάκλησιν τοὺς καταπολμήσαντάς ποτε σφετερίσασθαι καὶ συγκοινωνῆσαι, ἢ ὡς ἱερεῖς ὁπωσδῆν τοὺς Φωτιανούς, μᾶλλον δὲ μοιχιανοὺς ἀποδέξασθαι πάλιν, μυῆ τινὶ κατ' αὐτῶν ἐξενεχθεῖσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνοδικῶς ἀπόφασιν.

Ἐπὶ τούτοις ἴσθι, ὅτι ὁ Μάπας ὁ μητροπολίτης Νεοκαισαρείας ὁ Στυλιανός, μυῆ τὸ δέξασθαι, καθὼς γεγραπται ἐν τοῖς προλαβοῦσιν, ἐπὶ χρόνων παραδραμόντων, χλωσθεὶς ὑπὸ τῆς φίλων καὶ συγγενῶν, καὶ καταλιπὼν τὴν ἀληθείαν ὁδὸν τῆς ἀληθείας, ἐπὶ τὰ ἐναντία τῆς δεδογμένων ἐγράφη, καὶ ἔγραψε πρὸς τὴν Ῥώμην, αἰτούμενος πεμφθῆναι ἐκεῖθεν χειροτονίαν αὐτοῦ, καὶ ἐπιτροπὴν ἐκεῖθεν λαβεῖν τοῦ συγκοινωνῆσαι αὐτοῖς. ὁ δὲ πάπας Ἰωάννης δεξάμενος καὶ πεμψάμενος τὴν τοιαύτην τοῦ Μάπα αἴτησιν, ἐσκέψατο, μή ποτε κατ' εἰρωνείαν τοιοῦτο ἔγραψε, πρὸς τὸ ὀλιγωθῆναι τοὺς Ῥωμαίους, εἰ τοῦτο ποιήσωσι. διὸ οὔτε ἐπεδέξατο, ὅτε τὸ ἰδιόγραφον ἀπέστειλεν· ἀλλ' ἀντέγραψε πρὸς αὐτὸν γράμμα ἔχον ὅτως.

Ἀξίας χάριτας, τιμιώτατε ἀδελφέ, τῇ σῇ ἀγάπῃ ἀναφέρομεν, ὅτι οὐδέποτε ἀπὸ τῆς σῆς μητρὸς τῆς ἁγίας καὶ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας παρεκλῖναι ἠθέλησας. οὐδὲ τινες γὰρ

βά-

ANNO CHRISTI 870.

βασανοι, ἢ ἐξορίαι, ἢ ἀπάτιαι τῆς πορνοβοσκησάντων ἠδωνήθησάν σε σχίσαι ἀπὸ τῆς σῆς μητρός. μᾶλλόν γε πιστεύω τῇ θάλψει τῆς σῆς ψυχῆς καταμαλαχθῆναι τὴν τῆς καρδιᾶς σκληρίαν τῆς μελλόντων σωθῆναι, καὶ τὴν ἐκζητουμένην εἰρήνην προσκαλέσασθαι· ὃ βεβαίοις φαίνεται τεκμηρίοις· καὶ τὸ σχίσμα τῆς μ. σχεδὸν ἐτῶν εἰς τὴν προτέραν ὑγείαν ἐπανελθεῖν. ἃ γὰρ ἡ σὺ μήτηρ ἠθέτησε μέχρι τῆς δεῦρο, καὶ σὺ ἠθέτησας· καὶ οἷς ἐπεδίδου, ἐπεδίδους καὶ αὐτός.

Βουλόμεθα οὖν καὶ νῦν ὅπως κατ' αὐτὴν τὴν τάξιν αἱ διατάξεις τῶν ἁγιωτάτων προ ἡμῶν ἀρχιερέων ἀπαράσπαστοι διαμένοιεν. διὸ καὶ Ἰγνάτιον, Φώτιόν τε, Στέφανον καὶ Ἀντώνιον, καθὼς ὁ ἁγιώτατος πάπας Νικόλαος, καὶ Ἰωάννης, καὶ ἕκτος Στέφανος, καὶ πᾶσα ἡ τῆς Ρωμαίων ἐκκλησία μέχρι τοῦ νῦν ἐκράτησε, καὶ ἡμεῖς αὐτοὺς τῇ αὐτῇ ἀποδεχόμεθα καὶ κρατοῦμεν τάξει. καὶ αὐτοῖς τοῖς περιοῦσι τῆς αὐτῶν χειροτονίας τῇ αὐτῇ τάξει χεῖρα ὀρέγομεν, καὶ ἵνα σὺ μετ' ἡμῶν ὡσαύτως χεῖρα ὀρέξῃς, παραινοῦμεν. καὶ εἰρήνης καὶ κοινωνίας λόγιαν αὐτοῖς ἀποδῶμεν, καὶ αὐτῶν ὅπως δηλονότι φυλαττόντων τὰς τάξεις.

Τὸ δὲ σὸν χειρόγραφον, ὃ ἐποίησας ἡμῖν, πλεῖσα ἐκζητήσαντες, οὐχ εὕρομεν.

Σχόλιον. Σκοπητέον τὰ τῆς τοιαύτης ἐπιστολῆς περινενοημένα ῥήματα. καὶ γὰρ εὐθὺς ὅτε ὁ πάπας ἔλυσεν ἢ ἀπεδέξατο Φώτιον, ἢ τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐπεβεβαίωσε τὰς κρίσεις τῶν προκατόχων αὐτοῦ. εἰπὼν δὲ· εἴδέ τινες βάσανοι, ἢ ἐξορίαι, ἢ ἀπάτιαι τῶν πορνοβοσκησάντων ἠδωνήθησάν σε ἀποχίσαι τῆς μητρός σου τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας· τύραννον καὶ διώκτην, καὶ πορνοβοσκὸν ἐνέφηνε δηλαδὴ τὸν Φώτιον. παρακατιὼν δὲ ἀπέδειξε καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν μὴ σεσωσμένους, μήτε ὑγιαίνοντας ἐπὶ ἔτη μ. τῷ λόγῳ τῆς ἱερωσύνης· ὃ ἐντέλλεται ἀπερισπάστως φυλαχθῆναι τὰς διατάξεις τῶν προκατόχων αὐτοῦ, τὰς θεσπισθείσας δηλονότι κατὰ Γρηγορίου τοῦ Συρακούσης, καὶ Φωτίου, καὶ τῆς χειροτονιῶν αὐτῶν. εἰπὼν ὡς ταύτῃ τῇ προωρισμένων ἐκείνων κρίσει καὶ τάξει, καὶ ἡμεῖς αὐτοὺς ἀποδεχόμεθα καὶ κρατοῦμεν· τὸν μὲν Ἰγνάτιον καθωσιωμένον προδήλως, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀκαθοσιώτους. ἕκτος δὲ ἀπὸ Νικολάου, ὃ κατικείνας τὸν Φώτιον, καὶ διαμώσας Ἰγνάτιον. εἶθ' ὅτως Ἀδριανός, καὶ μετ' αὐτὸν Ἰωάννης, καὶ μὴ τοῦτον Μαρῖνος, καὶ μὴ Μαρῖνον Ἀδριανός ἕτερος, καὶ ἕκτος Στέφανος, ἔπειτα Φόρμωσος, καὶ μὴ τοῦτον ἄλλοι τέσσαρες ἦσαν, Βονιφάτιος, Στέφανος, Ρωμανὸς καὶ Θεόδωρος, καὶ μετ' αὐτοὺς Ἰωάννης ὁ ταῦτα γράψας. εἰπὼν δὲ, ὅτι καθὼς καὶ πᾶσα ἡ τῆς Ρωμαίων ἐκκλησία μέχρι τῆς δεῦρο ἐκράτησε, συμπεριέλαβε πάντως καὶ τοὺς προ αὐτοῦ, καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν πατριάρχας, ὧν τὰς διατάξεις εἶπε κρατεῖν καὶ αὐτόν· ὡς ἀδύνατον εἶναι τὰ δύο γνήσιον, καὶ τὰς διατάξεις ἐκείνων κρατεῖν, καὶ τοὺς ἀποβληθέντας παρὰ τῶν διατάξεων ἐκείνων δεχθῆναι εἰς ἱερωσύνην τοσοῦτον. ἀλλὰ μόνον εἰρήνης αὐτοὺς καὶ κοινωνίας λόγιον ἀπολαβεῖν, οἷα λαϊκοὺς, ὡς ἀναδήλως δεδήλωκεν.

A la quippe tormenta, exilia nulla, nec artes & lenocinia ulla te ab ecclesia matre tua avocare potuerunt. Omnino tamen spero tuarum ardore precum dura illorum pectora, qui ad beatam destinati sunt vitam, flexum iri, pacem diu expetitam postliminio redituram, (quod sane perquam certis futurum argumentis apparet) & schismatis dissidium, quod ad quadragesimum jam annum duravit, ad pristinam sanitatis concordiam reductum iri. Quæcumque enim hactenus tua mater ecclesia damnavit, & tu damnasti; quæ probavit, & tu probasti.

PART. III. CAP. XI. *ut Bar. habet: ut nostri codices.* DCCC. XCIII

Quapropter & nunc sanctissimorum pontificum, qui nos præcesserunt, decreta eodem esse loco, incorrupteque volumus observari. Itaque Ignatium, Photium, Stephanum & Antonium eodem nos loco, quo sanctissimus papa Nicolaus, & Joannes & Stephanus sextus, totaque ecclesia Romana habuerunt, habemus, recipimus & tenemus. Et quicumque ex ordine ab illis consecratorum supersunt, manum præbemus, atque ut tu pariter nobiscum illis manum porrigas, monemus. Pacem quoque illis & communionis gratiam reddimus, si tamen ipsi leges a nobis præscriptas observarint.

Sed chirographum tuum, quod fecisti, licet diu multumque a nobis quæsitum, reperire tamen nusquam potuimus.

Considerandæ sunt porro probe meditatæ hujus epistolæ verba. Neque enim hic papa absolvit aut recepit Photium, illiusve ordinationem; sed priorum pontificum sententias confirmavit. Cum autem dixit; Nulla tormenta, vel exilia, vel fraudes, vel lenocinia adulterorum te a matre tua ecclesia Romana potuerunt avellere; tyrannum utique & persecutorem, & lenonem seu adulterum insinuavit Photium. Ulterius vero progressus ostendit, nec eos qui Photio in patriarchatu successerunt ad quadragesimum usque annum, salvos, sanave secutos fuisse, soloque nomine sacerdotes extitisse. Præcepitque priorum pontificum decreta contra Photium & Gregorium Syracusanum edita, nulla ratione violanda esse. Cum rursus dixit: Eodem nos loco, quo priores pontifices, habemus ac tenemus; Ignatium quidem consecratum aperte dicit, ceteros autem perinde quasi pro non consecratis habendos. Sextus porro (Stephanus fuit) a Nicolao, qui Nicolaus I. Photium damnavit, & Ignatium absolvit: secundus, Hadrianus: tum Joannes (VIII.) deinde Marinus: quintus, Hadrianus III. postea Stephanus VI. hunc Formosus; Formosum alii quatuor sunt secuti, Bonifacius, Stephanus (VII.) Romanus, Theodorus, & post hos omnes Joannes (IX.) qui hæc scripsit. Cum porro dixit: Quemadmodum tota ecclesia ad hodiernum utque diem tenuit) complexus est omnes qui se præcesserunt & secuti sunt pontifices, quorum decretis se quoque stare dicit. Ut fieri non possit hæc duo simul vera esse, ut decreta illorum servet, & per illorum decreta exauctoratos ad sacerdotium omnino recipiat. Sed pacis dumtaxat & communionis gratiam ritu laicorum illis impertiendam signate declaravit. *Optima declaratio.*

PART. III. CAP. XII.

De eodem Photio summatim ex historia Joannis Thracesii cognomento Scyliza.

IGnatius Nicephori imperatoris ex filia nepos, Michaelis ex-imperatoris filius, virilitate adempta fit monachus. Deinde virtute illius longo tempore explorata, ad patriarchatus dignitatem evehitur. Hic Bardam, quod innocentem conjugem repudiasset, & nurum incestasset, a sacris sacramentis arcuit. A quo cum Bardas sæpius frustra veniam postulasset, ille Ignatium per vim de solio dejectum, variisque & intolerandis cruciatibus afflictum Mitylenem exulatum misit. Quin & alii episcopi ultima quæque passi sunt, quod Bardæ acta non probarent. Enimvero tandem alii partim minis, partim præmiis solicitati cessere. Tum Bardas Photium eruditionis laude præstantem, qui imperatori primus a secretis erat, extemplo ad patriarchatus culmen extulit. Postquam deinde veteris Romæ legati contra Iconomachos Constantinopolim missi venerunt, illi quoque inducti sunt, ut Ignatium damnarent. Quare, in sacra apostolorum æde conciliabulo coacto, revocatum ab exilio Ignatium publica exauctoratione deponunt.

Hæc ex Michaelis Theophili filii historia: quæ vero sequuntur, ex Basilii Macedonis, deprompta sunt; quorum hæc est sententia. Neque statum ecclesiasticum imperator ulla ratione immutavit, sed curavit tantum. Ejectum enim ex patriarchatu quem invaserat, Photium per synodum in ordinem redegit, quoad justis creatum suffragiis Ignatium Deus ipse e vita evocaret, qui contra jus fasque a Barda Cæsare exturbatus erat, quem Basilius in sedem Constantinopolitanam reduxit, pacemque & tranquillitatem ecclesiæ reddidit. Dein post aliam quamdam narrationem hæc subjungit.

Aliter Zonaras de causa Ignatii restituti & Photii ejecti differit, cum quo facit Hamartolus.

Ignatio præsentem vitam cum futura commutante, reddidit imperator Photio sedem. Monachus erat quidam, cui plurimum fidebat imperator, Santabarenus nomine, qui passim male audiebat. Unde & a Leone sapiente imperatore veluti præstigiator & impostor, ut qui imperatorem Basilium a sana mente & consiliis abduceret, carpebatur. Quæ cum illius animum morderent, ultum iturus, qui sibi molestus erat, Leonem, adversus illum simulat amicitiam, illique pessimorum consiliorum auctor existit, quæ Leo admittit. Santabarenus vero iis quæ Leo se auctore faciebat, contra Leonem abusus, illum apud Basilium accusat, patremque graviter in filium per calumnias concitat: quem pater in quodam palatii domicilio, quod Margarites nominatur, inclusum custodiendum curat, regiaque insignia detrahit. Quod si imperator plenam Santabareno fidem adhibuisset, filium penitus exoculasset. Sed postquam aliquamdiu Leo in carcere detentus fuit, tandem Santabarenus, quamvis ægre, ab aula exturbatur.

Hic finiunt ea quæ ex Radero Romanæ editioni addita sunt, de quibus vide notas infra.

ANNO CHRISTI 870.

Ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ τοῦ Θρακησίου Ἰοάννου, τοῦ καὶ Σκυλίτζην ἐπιλεγομένου περὶ τοῦ αὐτοῦ Φωτίου κατ' ἐπιτομήν.

ΙΓΝΑΤΙΟΣ ὁ Νικηφόρου μὲν τοῦ βασιλέως θυγατριδοῦς, υἱὸς δὲ τοῦ Μιχαὴλ τοῦ ἐκπεπτωκότος τῆς βασιλείας, μετὰ τὴν πατρικὴν ἔκπτωσιν τὰ παιδογόνα μὲν ἀφαιρεῖται μόρια, γίνεται δὲ μοναχός. καὶ μετὰ τοῦτο διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐπιμαρτυρηθεῖσαν αὐτοῦ ἀρετὴν, εἰς τὸν τῆς πατριαρχείας θρόνον ἀνάγεται. οὗτος τὸν Βάρδαν ἐπὶ τῇ τῆς γυναικὸς ἀναιτίῳ ἀποβολῇ, τῇ δὲ τῆς οἰκείας νύμφης περιπλοκῇ, τῆς ἐκκλησίας ἀπεῖργεν. ὃν ἐπεὶ πολλὰ λιτανεύων καὶ δυσωπῶν ὁ Βάρδας συγχωρήσεως ἀξιωθῆναι οὐκ ἔπεισε, τῆς ἐκκλησίας βίᾳ ἐκβάλλει, καὶ μετὰ πολλὰς καὶ ἀνυποίστους κολάσεις ὑπερόριον ἐν Μιτυλήνῃ ποιεῖ. ἔπαθον δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐπισκόπων τὰ χείριστα, ὅτι μὴ ἠρέσκοντο τοῖς γινομένοις· ἀλλ' ἐνέδωκαν ὕστερον, οἱ μὲν ἀπειλαῖς, οἱ δὲ ὑποσχέσεσιν. ὅθεν ὁ Βάρδας Φώτιον ἄνδρα ἐπὶ σοφίᾳ γνώριμον, πρωτασηκρήτης ὄντα, τηνικαῦτα προχειρίζεται πατριάρχην. ἐπεὶ δὲ παρῆσαν καὶ τοποτηρηταὶ τοῦ πάπα Ῥώμης κατὰ τῶν Εἰκονομάχων σταλέντες, πείθουσι καὶ αὐτοὺς Ἰγνατίου καταψηφίσασθαι. διὸ καὶ ἐν τῷ τῶν ἀποστόλων θείῳ τεμένει συνέδριον ἠθροικότες, δεδημοσιευμένῃ καθαιρέσει καθυποβάλλουσι τὸν Ἰγνάτιον, τῆς ἐξορίας μεταπεμψάμενοι.

Ταῦτα ἐκ τῆς τοῦ κατὰ Μιχαὴλ τὸν υἱὸν Θεοφίλου ἱστορίας περιείληπται· τὰ δὲ ἑξῆς ἐκ τῆς τοῦ μετ' αὐτὸν Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος βασιλέως. ἔχει δὲ καὶ ταῦτα οὕτως. οὐδὲ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐπιστροφὴν παρ' οὐδὲν ὁ βασιλεὺς ἔθετο, ἀλλὰ καὶ τούτων ἐπεμελήθη. ἐκβαλὼν γὰρ τῆς ἀρχιερωσύνης μετὰ καὶ συνόδου τὸν ἐπεισπηδήσαντα τῇ ἀρχῇ Φώτιον, αὐτὸν σχολάζειν ἐκέλευσεν, ἕως ἂν τὸν δικαίως ταχθέντα πρὸς ἑαυτὸν μεταστήσει ὁ Θεὸς τὸν Ἰγνάτιον, τὸν παρανόμως ἐκβληθέντα παρὰ Βάρδα τοῦ Καίσαρος, ὃν καὶ κατέστησεν εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, καὶ οὕτως γαληνιᾷν τὴν ἐκκλησίαν παρεσκεύασεν. καὶ πάλιν μετά τινα ἑτέραν διήγησιν γράφει οὕτως.

Ἰγνατίου δὲ τοῦ πατριάρχου τὴν παροῦσαν ἀνταλλαξαμένου ζωὴν, ἀπέδωκεν αὖθις Φωτίῳ τὴν ἐκκλησίαν ὁ βασιλεύς. μοναχός τις ἦν τῶν πάνυ φιλουμένων καὶ πιστευομένων Βασιλείῳ τῷ βασιλεῖ. ἦν δ' οὗτος καὶ ἱερεὺς, ὃν Σανταβαρηνὸν κατωνόμαζον. περὶ τούτου οἱ πολλοὶ τῶν τηνικαῦτα ἀνθρώπων οὐκ ἀγαθὴν δόξαν ἔτρεφον. διὸ ἔστιν οὗ καὶ παρὰ Λέοντος τοῦ σοφοῦ τοῦ βασιλέως διεκωμωδεῖτο, ὡς ἀπατεὼν καὶ γόης, καὶ τὸν βασιλέα τῶν καθηκόντων ἐξάγων λογισμῶν, ὑφ' ὧν δακνόμενος ὁ Σανταβαρηνὸς τὴν ψυχὴν, καὶ ἀνταμύνεσθαι θέλων καὶ σπεύδων τὸν λυποῦντα, φιλίαν ὑποκρίνεται πρὸς αὐτὸν, καὶ συμβουλεύει τὰ μὴ προσήκοντα· ὁ δὲ πείθεται. καὶ ὁ Σανταβαρηνὸς, οἷς * ὡς Λέων ἐποίει κατὰ συμβουλὴν ἐκείνου, τούτοις εἰς διαβολὴν αὐτοῦ ἐχρήσατο πρὸς τὸν * παρὰ Βασίλειον, κἀντεῦθεν παροξύνει αὐτὸν κατὰ τοῦ υἱοῦ· καὶ ἔν τινι τῶν βασιλείων οἴκων, ὃς Μαργαρίτης κατονομάζεται, ἔμφρουρον τοῦτον πεποίηκεν ὁ πατὴρ, ἀφαιρεῖται δὲ καὶ τὰ τῆς βασιλείας παράσημα. καὶ εἰ τὸ ὅλον τῷ Σανταβαρηνῷ ἐπείθετο, καὶ πηρῶσαι τὸν υἱὸν εἶχεν· ἐπεὶ δὲ ἐχρόνισεν ὁ Λέων ἐν τῇ εἱρκτῇ, μόλις οὗτος ἐκβάλλεται.

* ἴσ. ὁ.

* ἴσ. πατέρα

ΠΕ-

ANNO CHRISTI 870.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΥΠΟ ΦΩΤΙΟΥ ΓΕΝΟΜΕΝΗΣ ψευδοσυνόδου τοῖς ἑσπερίοις.

ADMONITIO AD LECTOREM de pseudosynodo Photii.

PART. III. CAP. XIII.

XIII. *Quæ hic initio de Photio dicuntur, ex Nicetæ fere omnia excerpta sunt in vita sancti Ignatii. Vide ea quæ notavit Severinus Binius in conciliabulum Constantinopolitanum pseudooctavum sub Joanne VIII, papa.*

ΤΗΣ ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἐνδόξου συνόδου συγκροτηθείσης, ὁ μὲν θεῖος Ἰγνάτιος εἰς τὸν ἴδιον θρόνον ἀποκατέστη, καὶ ἐπὶ δέκα ἔτη τὸ δεύτερον θεαρέστως τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει διῴκησεν ἐκκλησίαν. Φώτιος δὲ καθαιρέσει τε ὑποβληθεὶς, καὶ ὑπεροψίᾳ καταικισθεὶς, ἐν τούτῳ πάσῃ μηχανῇ τὴν Βασιλείου τοῦ αὐτοκράτορος διάνοιαν ἑαυτῷ ἐμνηστεύετο, ἐκ τε τῆς ὑπεροψίας ἀνακληθῆναι ἐσπουδάζεν. Ὃ δὴ βιβλίον πλασογραφήσας, ψευδῆ τινα γενεαλογίαν τοῦ βασιλέως ἐμυθολόγησε, τὸ Βασιλείου κράτος δυτυχέστατόν τε καὶ πολυχρονιώτατον μαντευόμενος παλαιοῖς ταῦτα χάρτοις γράμμασιν Ἀλεξανδρινοῖς ἐγχαράξας, ὅπως δόξαν ἀρχαιότητος τὸ σύγγραμμα φέροιτο· καθυπουργοῦντος δὲ αὐτῷ Θεοφάνους τινὸς, ἀνδρὸς παράγε τῷ βασιλεῖ μέγα δυναμένου ἐπὶ σοφίας ὀνόματι, λάθρα τῇ τοῦ παλατίου βιβλιοθήκῃ τὸ πλαστὸν σύγραμμα ἐναπέθετο. εἶτα ὁ Θεοφάνης καιρὸν λαβόμενος, τὸ βιβλίον τῷ βασιλεῖ ἐπεδείκνυσι, πολλὰ φάσκων ἐν ἐκείνῳ ἀσαφῆ τε καὶ μυστηριώδη ἀπορρήτως ἔχεσθαι, μὴ ἂν ἄλλως ὑφ' ἑτέρου σαφηνισθῆναι δυνάμενα, ἢ μόνου Φωτίου. ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς ἀπορρήτου ταύτης γνώσεως τῷ πόθῳ ὑπερζέσας, ἄφετον εὐθὺς ἐκεῖνον ἀπὸ τῆς ἐξορίας μετεκαλέσατο. πρὸς τούτοις καὶ ὁ Σανταβαρηνὸς ἀνὴρ γόης καὶ πανουργίᾳ διαφέρων, Φωτίῳ δὲ εἰς τὰ μάλιστα φίλος, φίλτροις καὶ φαρμακείαις τὸν βασιλέα κατηγοητεύσας, τοῦ πρὸς τὸν Φώτιον ἐκείνου δυσμενείαν εἰς εὔνοιάν τε μεθέλκει καὶ οἰκείωσιν. ἐντεῦθεν ἐκ τῆς Στενῆς, ἔνθα ἐξόριστος διέτριβεν, ἐπανέρχεται Φώτιος εἰς Κωνσταντινούπολιν· καὶ μηδόλως παρὰ τῶν ἁγίων Ἰγνατίου δυνηθεὶς εἰς κοινωνίαν παραδεχθῆναι, τὰ τῆς ἱερωσύνης ὅμως ἐν τοῖς βασιλείοις ἐπετέλει μυστήρια, ἐνέδραις σωρηδὸν καὶ σημείοις τῷ ἱερωτάτῳ ἐπιβουλεύων ἀνδρὶ, καὶ εἰς τὸν ἐκείνου θρόνον εἰσπηδῆσαι λαθραίως ἀποπειρώμενος. μετ' ὀλίγον δὲ μετοικίζεται Ἰγνατίου τοῦ μάκαρος εἰς τὴν ἀγήρω ζωήν· καίτοι ἔργον Φωτίου τὸν ἐκείνου θάνατον γεγενῆσθαι Στυλιανὸς μαρτυρεῖ· μεθ' ἕτερον ἡμέραν ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν πάλιν αὖθις θρόνον ἐπεισέρρησε Φώτιος, ὠμότητι μὲν καὶ λύττῃ κατὰ τῶν οἰκείων Ἰγνατίου θεραπόντων ἐνδεικνύμενος, τὰς ἱερὰς δὲ λύων ἐκείνου θεσμοθεσίας· καὶ τοὺς μὲν κανονικῶς κατασάντας ἐπισκόπους ἀποκηνῶν, πάντα δὲ βιαίως καὶ τυραννικῶς ἐργαζόμενος. εἶτα καὶ Θεόδωρον ἐπίσκοπον πρὸς Ἰωάννου ἀποστέλλει τὸν πάπαν ἀποκρισιάριον, δι' ἐκείνου δηλῶν, ὡς ὑφ' ὅλης τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας ἀναγκασθεὶς τῇ πατριαρχικῇ αὖθις ἀναλάβοι ἀξίαν, ψευδολογίας καὶ ἀναιδείας ὑπερβολὴν μηδεμίαν ὑπολιπών. στέλλονται καὶ παρὰ βασιλέως πρεσβεῖαι, πολλὰ τὸν πάπαν ἐκλιπαροῦντος κοινωνίας τε μεταδοῦναι τῷ Φωτίῳ, καὶ τῇ ἐκείνου προβολῇ αὐθεντικῶς ἐπικυρῶσαι· ταύτῃ μόνον εἰρηνεύσειν διαβεβαιουμένου τῇ Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίᾳ σχίσματι πολυχρονίῳ πεπραγμένῳ. ὁ γὰρ πάπας ταῖς βασιλικαῖς δεήσεσιν ἐπινεύσας, πρὸς εἰρηναίαν τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης κατάστασιν Φωτίῳ μὲν συγχωρεῖ διαδέξασθαι τὸν Ἰγνάτιον, προσδιορίζεται δ' ἓν ὅμως τοῦτο· ἵνα συγγνώμῃ Φώτιος αἰτήσηται ἐπὶ τῇ συνόδου, ἣν ἐπὶ τούτῳ ἔδει συγκροτηθῆναι· καὶ ὥστε τὴν Βουλγαρικὴν ἐπαρχίαν ἀποδοῦναι τῇ Ρωμαϊκῇ ἐκ-

OCtavo generali concilio peracto, sanctus Ignatius pristinæ patriarchali sedi restitutus, per decem annos sanctissime Constantinopolitanam rexit ecclesiam. Quo tempore Photius, qui a concilio damnatus, atque in exilium erat ejectus, omnem dedit operam, ut & Basilii imperatoris animum sibi reconciliaret, & ipse ab exilio revocaretur. Quamobrem librum confecit, in quo fabulosam imperatoris genealogiam pertexens, Basilii imperium non modo felicissimum, sed etiam diuturnum fore prædicebat: quæ in vetustissima charta ad antiquitatis speciem exprimendam Alexandrinis litteris descripsit, & cujusdam Theophanis opera, qui apud imperatorem propter doctrinæ existimationem plurimum auctoritate valebat, clam in palatina bibliotheca collocandum curavit. Opportuno deinde tempore idem Theophanes imperatori librum ostendit, affirmans multa in illo arcana & obscura contineri, quæ ab uno Photio declarari possent. Magna flagrans cupiditate imperator cognoscendi quæ in confecto libro continebantur, illum statim ab exilio accersiri jussit. Santabarenus etiam magus ac scelestissimus, Photii vero amicissimus, esculenta quædam & poculenta pharmaca imperatori appposuit, quibus Photium imperatori antea invisum, carum illi acceptumque reddidit. E Steno igitur, ubi tunc exulabat, Constantinopolim reversus Photius, tametsi nunquam a sancto Ignatio, ut ad communionem admitteretur, impetrarat, in regia tamen domo ecclesiastica munera obire, eidem viro sanctissimo insidiari, clamque ejus invadere sedem non desistebat. Paulo post cum beatus Ignatius ad cælestem patriam esset evocatus, cui mortem a Photio scribit Stylianus fuisse comparatam, post triduum patriarchale fastigium iterum Photius occupat, in sancti Ignatii familiares desævit, sancta ejus instituta rescindit, legitimos deponit episcopos; omnia denique per vim ac tyrannidem exercet. Per idem tempus ad Joannem VIII. summum pontificem mittit legatum Theodorum episcopum, per quem ei se ab universa Constantinopolitana ecclesia coactum, patriarchalem sedem iterum conscendisse per summam impudentiam mendaciumque significat. Mittit idem imperator legatos, enixe a pontifice petens, ut Photium in communionem admittat, & ejus electionem sua auctoritate confirmet: asserens hac tantum ratione posse Constantinopolitanam ecclesiam diu schismate laborantem, ad ecclesiasticam pacem, & unitatem redire. Imperatoris precibus adductus pontifex, ut pax sit ecclesiæ Constantinopolitanæ, dispensat cum Photio, ut in Ignatii locum subrogetur: ea tamen lege, ut in synodo, hac de re celebranda, veniam postulet, & ut Bulgaricam diœcesim ecclesiæ Romanæ restituat. Decernit etiam, ne deinceps ullus e laicis in ecclesia Constantinopolitana subito episcopus ordinetur, ut in octava generali synodo Hadria-

In epist. ad Stephanum papam.

PART. III. CAP. XIII.

no II. pontifice maximo celebrata congruenter fuerat promulgatum. Hæc ex Joannis pontificis Latinis litteris ad imperatorem, ad Photium & alios datis constant: quæ litteræ in antiquissimo codice habentur Vaticanæ bibliothecæ, Longobardicis characteribus exaratæ. Legatos quoque constituit Joannes Eugenium & Paulum episcopos, atque una cum iis Petrum presbyterum cardinalem, ut hæc sua mandata exequerentur. At his non contentus Photius, cum Joannis pontificis auctoritate vellet omnia contra se tum Romæ, tum Constantinopoli acta rescindi, seque legitimum patriarcham semper fuisse declarari; ad usitatum artificium rediit, legatos corrumpendi, litteras apostolicas depravandi, novaque scripta confingendi: atque ut antea in Nicolai litteris multa addiderat, multa mutaverat, multa subtraxerat, ut Nicolaus ipse testatur; sic in hujusmodi Joannis litteris factum videmus. Nam, ut alia omittantur, in suis epistolis Joannes adscripsit, Photium debere misericordiam in synodo petere: in Græcis vero ac depravatis, debere Dei omnipotentis misericordiam in synodo prædicare. Præterea in Latinis litteris erat scriptum, congruentissime in synodo Constantinopoli tempore Hadriani II. habita fuisse promulgatum: Ne quis e laicis repente ordinetur episcopus. In Græcis vero decretum hoc non ad octavam synodum sub Hadriano secundo, sed ad synodum septimam sub Hadriano primo, ac Tarasii tempore celebratam refertur, imo vero octava synodus sub Hadriano secundo damnatur, atque rescinditur. Quare non immerito Gregorius protosyncellus in responsione ad fidei confessionem a Marco Ephesino expositam, hasce Joannis papæ litteras Græcas, quæ sunt in hac pseudosynodo, valde suspectas habuit; quod, inquit, Græcam plane phrasim & non Latinam redoleant.

In epist. 9.

Corruptis igitur tum legatis, tum epistolis, synodum coegit Photius, quam generalem in sua canonum collectione appellat: quæ synodus, seu potius conciliabulum in plerisque Græcis manuscriptis codicibus extat. In cujus initio trecenti & octoginta numerantur episcopi. Sed mirum est, si tantus fuisset episcoporum numerus, cur nemo ex paulo antiquioribus Græcis aut Latinis historicis ejus synodi mentionem fecerit, cum aliarum omnium generalium, nec ita frequentium meminerint synodorum? Sed ut in ea synodo quam contra Nicolaum Photius prius habuerat, cum unus & viginti tantum interfuissent episcopi, mille circiter in ea fuisse mentitus est, ut Anastasius in præfatione octavæ synodi testatur: ita in hoc conciliabulo a Photio multa episcoporum nomina esse conficta, valde verisimile videtur. In hac igitur seu pseudosynodo Photius ipse, non Romani legati præsederunt; imo

ANNO CHRISTI 870.

A κλησίᾳ. ὁρίζει δὲ πρὸς τούτοις, μηδένα τοῦ λοιποῦ λαϊκὸν ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίᾳ ἀθρόον εἰς τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἀξίωμα προβιβάζεσθαι, κατὰ τὸ πρώην νομοθετηθὲν ὑπὸ τῆς οἰκουμενικῆς ὀγδόης συνόδου, ἀρχιερατεύοντος Ἀδριανοῦ τοῦ δευτέρου. ἃ δὴ πάντα δῆλα καθέστηκεν ἐκ τῶν Λατινικῶν Ἰωάννου τοῦ πάπα πρός τε τὸν βασιλέα καὶ τὸν Φώτιον, καί τινας ἄλλους, γραμμάτων· ἅπερ εἰς τόδε διασώζεται ἔν τινι τεύχει τῆς ἀποστολικῆς βιβλιοθήκης παλαιοτάτῳ, Λογγιβαρδικῷ χαρακτῆρι γεγραμμένα. προεχειρίσατο δὲ καὶ τοποτηρητὰς ὁ Ἰωάννης Εὐγένιον καὶ Παῦλον, καὶ σὺν τούτοις Πέτρον πρεσβύτερον καὶ καρδινάλιον, τοῖς αὐτοῦ προστάγμασι διακονησομένους.
B ἀλλὰ Φώτιος τούτοις μὴ ἀρκούμενος, τῇ δὲ Ἰωάννου τοῦ πάπα βουλόμενος αὐθεντίᾳ τὰ κατ' αὐτοῦ πραχθέντα εἴτε ἐν Ῥώμῃ, εἴτε ἐν Κωνσταντινουπόλει πάντα ἀκυρωθῆναι, καὶ αὐτὸν ἔννομον ἀναγορευθῆναι πατριάρχην ἐν οἱῳδήποτε χρόνῳ, πρὸς τὴν φίλην καταφεύγει πολυτεχνίαν. καὶ δὴ τοὺς μὲν τοποτηρητὰς ὑποκλέπτει δώροις, παραχαράττει δὲ τοῦ πάπα τὰ γράμματα, καὶ νέα διαπλάττει· καὶ ὥσπερ πρότερον τὰ Νικολάου λαβὼν γράμματα, προσθήκαις αὐτὰ, καὶ μεταβολαῖς, καὶ ἀφαιρέσεσιν ἐκιβδήλευσεν, ὡς αὐτὸς μαρτυρεῖ ὁ Νικόλαος, παραπλησίως καὶ τὰ Ἰωάννου διέθετο γράμματα. αὐτίκα γὰρ ὡς ἐν παραδείγματι, ἵνα τἆλλα ἐάσωμεν, ὁ μὲν πάπας ἐν ταῖς ἑαυτοῦ ἐπιστολαῖς
C γράφει, χρῆναι Φώτιον αἰτήσασθαι ἔλεον ἐνώπιον τῆς συνόδου. ἐν δὲ ταῖς ἑλληνικαῖς, δηλαδὴ ταῖς παραφθαρείσαις, αἱ φωναὶ παρεποιήθησαν οὕτως· ἀξιοῦμεν τὴν σὴν ἀδελφότητα μὴ ἀπαξιῶσαι ἐπὶ τῆς συνόδου ἀνακηρύξαι τὸ εἰς σὲ τοῦ Θεοῦ ἔλεος. καὶ ἐν μὲν τοῖς Λατινικοῖς γράμμασιν ἐλέγετο, ἁρμοδιώτατα τεθεσπίσθαι ἐν τῇ συνόδῳ τῇ ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ δευτέρου γενομένῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει, μηδένα ἐκ λαϊκῶν χειροτονεῖσθαι ἀθρόον ἐπίσκοπον. ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς δὲ ὁ κανὼν οὗτος ἀναφέρεται οὐ πρὸς τὴν ὀγδόην σύνοδον ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ δευτέρου, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἑβδόμην ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ πρώτου, πατριάρχευοντος Ταρασίου.
D μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὴ ἡ ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ δευτέρου ὀγδόη σύνοδος ἀποδοκιμάζεται καὶ ἀκυροῦται. εὐστόχως οὖν Γρηγόριος ὁ πρωτοσύγκελλος ἐν τῇ ἀπολογίᾳ πρὸς τὴν Μάρκου τοῦ Ἐφέσου ὁμολογίαν, πολύ φησιν ἔχειν τὸ ὕποπτον τὴν Ἰωάννου τοῦ πάπα ἐπιστολὴν, τὴν ἑλληνικῶς ἐν ταύτῃ τῇ ψευδοσυνόδῳ φερομένην, ὡς Ἑλληνικὸν διόλου, οὐχὶ Λατινικὸν ἰδίωμα σώζουσαν.

Οὕτως οὖν προδιαφθείρας ὁ Φώτιος τούς τε τοποτηρητὰς καὶ τὰ γράμματα, σύνοδον συνεκρότησεν, ἣν καὶ οἰκουμενικὴν ἐπεφήμισεν ἐν τῇ συλλογῇ τῶν αὐτοῦ κανόνων. φέρεται δὲ ἐν πολλοῖς ἀντιγράφοις ἑλληνικοῖς τὰ πρακτικὰ τοῦ τοιούτου ψευδοσυλλόγου· ἐν ᾧ τῶν ἐκεῖσε συνελθόντων ἐπισκόπων ὁ ἀριθμὸς μέχρι τριακοσίων καὶ ὀγδοήκοντα κορυφοῦται. πῶς δὲ οὐ θαυμα-
E στὸν, εἰ πολυάνθρωπος οὕτω γέγονε σύλλογος, οὐδεὶς δὲ τῶν ἀρχαιοτέρων ἱστοριογράφων, εἴτε Γραικῶν, εἴτε Λατίνων, αὐτοῦ μνημονεύει, καί τοι ἁπάσας ἀπαριθμοῦντες τὰς οἰκουμενικὰς συνόδους, καὶ τὰς μὴ τοσοῦτον πεπληθυσμένας; ἀλλ' ὡς ἔοικε, Φώτιος πολλαπλασιάσαι δοκεῖ κἀντεῦθεν πεπλασμένως τῶν ἐπισκόπων τὰ ὀνόματα, ὥσπερ ἐν τῷ κατὰ Νικολάου τοῦ πάπα συνεδρίῳ πάλαι ὀπαδοὺς ἔχων ἕνα μόνον πρὸς τοῖς εἴκοσιν ἐπισκόπους, περί που χιλίων ὑπογραφὰς ἐψεύσατο, ὡς μαρτυρεῖ ὁ βιβλιοθηκάριος Ἀναστάσιος. ἐν ταύτῃ γοῦν αὐτοῦ τῇ ψευδοσυνόδῳ Φώτιος

αὐτὸς

ANNO CHRISTI 870.

αὐτὸς προκαθεζόμενος φαίνεται, οὐχ οἱ τοποτηρηταὶ τοῦ πάπα· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ συνελθούσης ἤδη τῆς συνόδου αὐτοὶ παραγενόμενοι καὶ εἰσελθόντες, συγχωρήσαντος τὴν εἴσοδον τοῦ Φωτίου, παρὰ κανόνας, παρὰ τὴν ἀρχαίαν ἁπασῶν τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων συνήθειαν. ἢ δὲ αὐτῷ σκοπὸς ἐκεῖνος ἐξαίρετος, διὰ τῆς συνόδου ταύτης ἀπαλεῖψαί τε καὶ ἀκυρῶσαι πάνθ' ὅσα κατ' αὐτοῦ πώποτε δεδογμένα ἐτύγχανεν. ἐπ' αὐταῖς γοῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ αὐτὸς καὶ οἱ διαφθαρέντες ληγάτοι διαβεβαιοῦνται, σπουδὴν εἶναι τοῦ πάπα, τοὺς Φωτίου ἀποσχιζομένους καταστελλῆναι· περὶ δὲ τοῦ τὴν Φωτίου προβολὴν ἐπικυρωθῆναι, οὐδεὶς αὐτοῖς λόγος. καί τις Καλχηδόνος μητροπολίτης Ζαχαρίας πολλοῖς πρότερον ἐγκωμίοις τὸν Φώτιον ἐξυμνήσας, τολμᾷ λέγειν, οὐχ ὑπὲρ Φωτίου, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας εἶναι τὴν συνόδον, ἵνα μὴ παρὰ τῶν σχισματικῶν διασύρωνται οἱ Ρωμαίων ἀρχιερεῖς, ὡς ταραχῶν καὶ στάσεων ἀρχηγοί. ὅλως γὰρ ὁ Ζαχαρίας τὴν αἰτίαν πᾶσαν οὐχὶ τῷ Φωτίῳ, ἀλλὰ τῇ Ρωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ λεληθότως ἀνάπτει. πρὸς τούτοις αὕτη ἡ ψευδοσύνοδος βεβαιοῦται, Φώτιον οὐ λῃστρικῶς, ἀλλὰ συμφωνίᾳ πάντων, μᾶλλον δὲ βίᾳ βασιλικῇ ἀνελθεῖν εἰς τὸν θρόνον. ἅπερ διεξοδικώτερον Φώτιος αὐτὸς ἐξηγούμενος, περὶ ἑαυτοῦ ἀνερυθριάστως λέγει, ὡς οὐδέποτε γέγονεν ἐν ἐπιθυμίᾳ τοῦ θρόνου ἐκείνου, οὔτε μὴν τυραννίδι καὶ ἀρχοντικῇ δυναστείᾳ χρησάμενος, ἀλλὰ ψήφων ὁμοφωνίᾳ πάσης τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας, καὶ ἀπαραιτήτῳ βίᾳ εἰς τὸν πατριαρχικὸν ἀνεβιβάσθη θρόνον. ὅθεν ἀδίκως, φησὶν, ἐκβληθεὶς ἐνεκαρτέρησε στέργων καὶ φέρων ἐν εὐχαριστίᾳ τὴν ἐξορίαν, τὰς βασιλικὰς μηδέποτε ἀκοὰς περὶ ἀποκαταστάσεως ἐνοχλήσας, ἀλλ' ὡς μεσιτεύσαντος οὐδενὸς, ἐλέῳ τοῦ βασιλέως πολλῷ τῆς ὑπερορίας κατηνέχθη, καὶ ὅτι ἕως περιῆν τῷ βίῳ Ιγνάτιος, τήν τε πρὸς ἐκεῖνον φιλίαν ἠσπάσατο, καὶ τὸν οἰκεῖον θρόνον οὐκ ἠνέχετο περιόντος ἐκείνου ἀπολαβεῖν, καί τοι πολλῶν, φησὶν, ὄντων τῶν εἰς τοῦτο καὶ ἀνάγκην ἐπαγόντων. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος τῶν ἀνθρωπίνων μετέστη, πάντων συμφωνησάντων, καὶ τοῦ βασιλέως κατεπείγοντος, εἰς τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἀνῆλθε θρόνον. ταῦτά ἐστιν, ἃ Φώτιος εἶπε, καὶ οἱ Φωτιανοὶ προσεμαρτύρησαν. εἶναι δὲ ὅλως πλαστὰ καὶ πόῤῥω που τῆς ἀληθείας, εὔδηλον ἐξ ὧν τε ἡμεῖς ἔφθημεν εἰπόντες, ἔκ τε τῶν πρακτικῶν τῆς ὀγδόης ἱερᾶς συνόδου, καὶ ἐκ τῶν Νικολάου τοῦ πάπα ἐπιστολῶν· ἐν αἷς ἀποδέδεικται Φώτιος μὲν χειρὸς βασιλικῆς δυνάμει δραξάμενος τοῦ θρόνου τυραννικῶς, ὁ δὲ θεῖος Ιγνάτιος μετὰ τὸ παρανόμως ἐκβληθῆναι, συναινέσει πάντων ἀποκαταστὰς τῷ οἰκείῳ θρόνῳ. ἔτι πρὸς τούτοις λέγουσιν οἱ Φωτιανοὶ, ὅτι Φώτιος καὶ αἱρέσεων καὶ πλάνης ῥύσαιτο τοὺς ἀνθρώπους. καὶ μάρτυς, φασὶν, ἡ Αρμενίων χώρα, ἥτε Μεσοποταμία, καὶ ἔθνη ὁλόκληρα βαρβαρικά· τοὺς Βουλγάρους ἴσως αἰνιττόμενοι καὶ τὸ καλούμενον Ρώς· τοῦτο γὰρ καὶ Φώτιος αὐτὸς ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ αὐτοῦ ἐπιστολῇ σημαίνειν δοκεῖ. ἀλλὰ κἂν τούτοις αὐτὸς μὴ ἀληθεύειν, δῆλον ἐντεῦθεν· ὅτι οἱ μὲν Αρμένιοι καὶ ἐπὶ Φωτίου καὶ μετ' αὐτὸν τῇ κακοδοξίᾳ ἐνέμειναν, ἄχρις οὗ διὰ Νίκωνος τοῦ ἁγίου (ἤκμασε δὲ οὗτος μετὰ τὸν Φώτιον) τὴν ὀρθόδοξον πίστιν μετεδιδάχθησαν. τοὺς δὲ Βουλγάρους οὐχ ἡ Φωτίου διδασκαλία τῆς πλάνης ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ δεήσεσι Μιχαὴλ ἄρχοντος τῶν Βουλγάρων Νικόλαος ὁ πάπας διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πρὸς ἐκείνους ἀποσταλέντων τὴν τῶν Χριστιανῶν θρησκείαν ἐμύησε. τούτου μάρτυς Αναστάσιος, καὶ αἱ Νικολάου, Αδριανοῦ καὶ Ιωάννου ἄκρων ἀρχιερέων ἐπιστολαί. καὶ ἐκ τῶν πρακτικῶν δὲ τῆς ὀγδόης συ-

A coacta synodo advenisse illi dicuntur, & a Photio ad synodum admissi, contra canones, contraque veterem omnium generalium conciliorum consuetudinem: ejusque præcipuum consilium illud fuit, ut omnia quæ contra se ante decreta fuerant, hujus synodi auctoritate antiquarentur. Quare initio tum ipse, tum corrupti legati se a pontifice missos ajunt, non ad ejus electionem confirmandam, sed ad eos qui Photio obedire recusabant, reprimendos. Imo vero Zacharias quidam * metropolita, post miras Photii laudes celebratas, dicere audet, non pro Photio, sed pro Romana ecclesia synodum esse congregatam, ut scilicet a schi-

B maticorum injuriis liberaretur; quod illi Romanos pontifices schismatis Constantinopolitanæ ecclesiæ auctores fuisse affirmarent, quippe Zacharias culpam omnem non in Photium, sed subobscure in Romanam rejicit ecclesiam. Hæc præterea pseudosynodus affirmat, Photium non ulla vi, sed omnium consensu, & ab imperatore compulsum episcopatum accepisse: quæ fusius ipse Photius persequens, dicere non erubuit, se nunquam episcopatum ambiisse, nec vi aut sæculari potentia innixum, sed ab universa Constantinopolitana ecclesia coactum, patriarchale fastigium conscendisse: atque inde postea injuste ejectum, æquo ac libenti animo

C exilium passum, neque unquam de revocatione cum imperatore egisse, sed illius pietate revocatum: amicitiam sibi cum Ignatio fuisse, neque se unquam eo vivo episcopatum invadere voluisse, quamvis eum multi ad id agendum impellerent. Verum eo mortuo, se omnium consensu, atque adeo ab imperatore ipso etiam coactum, Constantinopolitanam sedem recepisse. Hæc sunt quæ Photius & Photiani affirmarunt. Quæ omnia quam falsa, quam a veritate aliena sint, tum ex iis quæ diximus, tum ex octavæ synodi actis, & Nicolai pontificis maximi epistolis liquido constat. In quibus ostenditur Photium per vim, atque impera-

D toris potentia fretum, Constantinopolitanum episcopatum arripuisse: contra vero, sanctum Ignatium injuste dejectum, omnium consensu suæ sedi restitutum. Addunt præterea Photiani, a Photio multos hæreticos & barbaras gentes ad fidem catholicam esse traductas. Testes (inquiunt) sunt Armeniorum provincia, & Mesopotamia, & integræ nationes barbaræ: per barbaras autem nationes videntur intelligere Bulgaros & Ruthenos, ut ipsemet Photius in sua encyclica epistola innuit. Verum ea quoque hinc falsa esse ostenduntur. Nam Armeni etiam tempore Photii, atque adeo post illum in suis erroribus perdurarunt; donec a sancto Nico-

E ne, qui post Photii tempora floruit, ad veritatem catholicam perducti sunt. Bulgaros vero non Photii opera ad fidem esse conversos, sed a Nicolao pontifice eorum regem petiisse, ut in Bulgariam mitteret, qui eos Christianis præceptis imbuerent, testatur Anastasius. Extant hac de re Nicolai, Adriani & Joannis octavi summorum pontificum epistolæ; & e sy-

PAR. III. CAP. XIII.

* Chalcedonis.

1. Nico in ep. de error. Armenior. quæ extat in 3. tom. bibliothecæ patrum in præfat. 8. synod.

PART. III. CAP. XII.

ANNO CHRISTI 870

lynodi octavæ actis colligitur, Rutheni præterea quo tempore, & cujus opera sint Christianam fidem complexi, Curopalatas in Basilio narrat. Rhos (ita Russos vocat) percusso cum illis, Græcis videlicet, fœdere, ut salutaris baptismi participes essent, auctor fuit Basilius imperator, misso ad eos archiepiscopo. Cui cum non ante se suosque fidem habituros diceret eorum princeps, quam miraculum aliquod cerneret; ut liber evangelii conjiceretur in ignem, postulavit, quod si non deflagraret, se cum suis illico Christianam religionem suscepturum. Conditione accepta, & fusis ab episcopo ad Deum precibus, conjectum sacrum volumen in ardentem fornacem, post aliquot horas illæsum est inventum. Quo miraculo permoti ad baptismum barbari confugere. Eadem quoque recensent Zonaras, Cedrenus & Nicephorus. Nullus tamen ex hisce scriptoribus ullam Photii mentionem facit.

In Basilio.

Leguntur præterea Joannis octavi pontificis litteræ Græcæ (ut diximus) at corruptæ. Verumtamen ut suum virus contra Romanam ecclesiam Photius evomeret, neque corrupta omnino, quæ in illis continebantur, a synodo admitti voluit, sed ea tantum quæ pro sui confirmatione erant constituta. Nam recitatis litteris cum legati synodum interrogarent: Num reciperent ea, quæ illis continebantur: respondit synodus: Quæcumque justa & legitima continentur, & ad nostræ facultatis mensuram, amplectimur & recipimus. At vero in generalibus conciliis omnibus apostolicæ litteræ summo omnium consensu a patribus non secus recipiuntur, ac si sancti Petri ore proferrentur: & omnia quæ in eis præscribuntur, a synodis definiuntur. Cum vero legati dixissent, nihil in epistolis pontificis contineri, quod a justo alienum esset, respondit aliorum nomine Procopius quidam Cæsariensis episcopus, in epistolis contineri, ut nemo ex laico ad episcopalem dignitatem promoveatur; eosque non decere, qui hoc faciunt. Et quia propter Photii electionem decretum hoc videbatur editum, conantur illud multis argumentis infringere. Et primum quidem Sardicensis concilii canonem, qui hoc idem confirmat, non de quocumque laico, sed de forensi & curiali loqui contendunt; cujusmodi nunquam a Constantinopolitana ecclesia receptum esse. Deinde si canon de quovis laico loqueretur, cum contraria esset Constantinopolitanæ ecclesiæ consuetudo, canonibus asserunt jam esse derogatum: quia nulla ratio clericum potius aut monachum improbum, quam probum laicum deligi sinit. Quare dicunt Sardicensem canonem non prohibere laicum probatæ vitæ atque eximiæ virtutis, episcopum deligi; qualis fuit Nectarius a secunda synodo electus, sanctus Ambrosius, & alii. Addunt præterea in Romana ecclesia laicos quoque ad pontificalem sedem esse promotos. Sed hæc omnia, quæ a Photiana pseudosynodo dicta sunt, uno vel ipsius Photii testimonio refelli possunt. Nam in synodo quam habuit adversus Ignatium, canone XVII. ut in ipsius Photii Nomocanone habetur, hæc statuit: In omnibus boni ecclesiastici curam gerentes, hoc quoque definire necessarium duximus; ut nullus deinceps laicus, vel monachus repente ad episcopalem altitudinem

A ἀγόδε αὐτὸ τῦτο σωάγεται. τὸ δὲ Ρὼς καλέμβιον ἔθνος πότε κ) δι' τίνος μετεπέθη πρὸς τὴν θείαν, ἱστορεῖ ὁ Κυροπαλάτης ἐν τῷ Βασιλείῳ βιῳ· τύτοις, φάσκων, τὸν βασιλέα σπεισάμενον πεῖσαί τε τῷ σωτηρίῳ βαπτίσματι προσελθεῖν, κ) ἀρχιεπίσκοπον ἐπὶ τέλῳ ἐκπέμψαι. τὸς δὲ ἀποθέσθαι τὴν πλάνην μὴ βελομένους, ἵν' μὴ παράδοξόν τι σημεῖον θεάσωντται, ἐξαιτήσασθαι τὴν ἱερὰν τῶ Εὐαγγελίου βίβλον εἰς πῦρ βληθῆναι· κἂν μὴ, φησὶ, γένηται τὸ φλογὸς παρανάλωμα, τὴν εἰς Χριστὸν αἵρησεσθαι πίστιν. ἐπὶ τύτοις τὸν ἀρχιεπίσκοπον προσδεξάμενον τὴν θείαν βίβλον ῥῖψαι εἰς τὸ πῦρ· ἣν, φησὶν, ἐφ' ἱκανὰς ὥρας ἐν τῇ πυρᾷ θεασάμενοι οἱ βάρβαροι ἀβλαβῆ κ) ἀλώβητον, τῷ χριστιανισμῷ θέως προσέφυγον· σύμφωνα δὲ τύτοις ἀφηγεῖται Ζωναρᾶς, ὅ, τε Κεδρηνὸς κ) ὁ Νικηφόρος, ὐδεμίαν ὅλως μνείαν ἐν τύτῳ Φωτίε ποιέμενοι.

B

Ανεγνώσθησαν ἑλληνικῶς ἐν τῷ σωεδρίῳ τύτῳ κ) αἱ τῦ πάπα Ιωάννε τῦ ὀγδόε ἐπιςολαί, ἀλλ' ὡς εἴρηται, νοσοθέμβιαι. πλὴν Φωτίος τὸν κατὰ τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἰὸν ἐξεμέσαι βελόμενος, ὐδὲ νοσοθέμβιας ἐφῆκεν ὑπὸ τῆς σωόδε ὁλοκλήρως παραδεχθῆναι, ἀλλ' ὅσα μόνον ὑπὲρ τῆς ἀποδοχῆς αὐτῦ ἰδίου ὠφελίμβια. μὴ γὰρ τὴν τῆς γραμμάτων ἀναγνωσιν πιθανόνται οἱ τοποτηρηταὶ, εἰ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενα ἀποδέχονται. ἡ δὲ σωόδος ἀπεκρίθη· ὅσα τῇ αἰσίῳ κ) ἐνθέσμῳ λόγῳ περιέχεται, κ) εἰς τὴν ἡμετέραν ἀνήκει μετριότητα κ) γνώμην, σέργομέν κ) ἀποδεχόμεθα. καὶ τοι ἐν πάσαις ταῖς οἰκεμενικαῖς συνόδοις τὰ ἀποσολικὰ γράμματα τριαύτης ἀποδοχῆς ἀξιῦνται, ὡς εἰ τῷ τῦ ἁγίε Πέτρου προσφέροντο σόματι· καὶ πάντα τὰ ἐν ἐκείναις τυπέμβια τοῖς ἑαυτῶν ὅροις αἱ σωόδοι ἐντιθέασι. τῆς δὲ τοποτηρητῶν προς ταῦτα εἰπόντων, ὠδὲ περιέχεσθαι ἔξω τῦ προσήκοντος λόγε· Προκόπιός τις Καισαρείας Καππαδοκίας ἀρχιεπίσκοπος ἀποκείνεται ἀντὶ πάντων· περιέχεσθαι, ὥσε ἀπὸ λαϊκῦ μηδένα προάγεσθαι εἰς ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα, κ) ὅτι αἰσχύνη ἐςὶ τοῖς τῦτο ποιῦσιν. ἐπεὶ δὲ τῦτο αὐτοῖς τὸ διάτυγμα ἔδοκει κατὰ τῆς Φωτίε προβολῆς γεγρῦῆσθαι, πολλαχῶς αὐτῷ ἀντιλέγυσι. κ) πρῶτον μὲν τὸν κανόνα τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδε, τὸν αὐτὸ τῦτο διορίζοντα, κωλύειν ὁ πάντα φασὶ λαϊκὸν, ἀλλὰ τὸν ἀπὸ ἀγορᾶς πλέσιον, κ) τὸν ἀπὸ ἀγορᾶς σχολασικόν· οἷον ἡ Κωνσαντινοπόλεως ἐκκλησία, φασὶν, ὐδέποτε ἐδέξατο. ἀλλ' εἰ κ) κανὼν ἦν, φασὶ, κωλύων ἅπαντα καθάπαξ λαϊκόν, ἐπειδὴ ἀντιμαχόμενον ἔχει τὸ ἔθος τῆς Κωνσαντινοπολιτῶν ἐκκλησίας, κατεκράτησεν ἤδη τὸ ἔθος τῆς κανονικῶν διατάξεων. ποῖος δὲ, φασὶ, λόγος ἐπιτρέπει, κληρικὸν ἢ μοναχὸν ἀλοτρίως τῦ ἐπαγγέλματος πολιτευόμενον προκρίνεσθαι λαϊκῦ ὀρθῶς πολιτευομένε; ὅθεν δὴ τὸν κανόνα τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδε φασὶ μὴ κωλύειν τὸν ἱκανὰ τῆς οἰκείας ἀρετῆς ἔργα παρεχηκότα λαϊκὸν εἰς τὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἀναβιβάζεσθαι θρόνον· οἷος ὑπῆρχε Νεκτάριος, ὃν ἡ δευτέρα σωόδος πρωτιάρχην ἀπέδειξε, κ) Αμβρόσιος, κ) ἄλλοι. τύτοις προσιθέασιν, ὅτι κ) ἐν αὐτῇ τῇ Ρωμαίων τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκ λαϊκῶν τινες εἰς ἀρχιερατικὸν κατέσησαν θρόνον. πρὸς ταῦτα δὲ τῆς Φωτιανῆς ψευδοσυνόδε τὰ δικαιολογήματα μίαν ἀρκεῖ κ) μόνην ἀντιπαραγαγεῖν αὐτῆς ἐκείνε τὸ Φωτίου μαρτυρίαν· τὸν κανόνα δηλαδὴ τῆς πρώτης κ) δευτέρας καλεμβίης συνόδε, ἣν αὐτὸς κατὰ τὸ ἐν ἁγίοις

Ιγνα-

ANNO CHRISTI 870.

Ιγνατίῳ συνήγαγον. ἐπτακαιδέκατος δὲ ὑπ' αὐτοῦ ὁ καινὸς ἐν τῷ Νομοκάνονι ἀριθμεῖται, ἔχων ἐπὶ λέξεως οὕτως· ἐν πᾶσι τῆς ἐκκλησιαστικῆς δυτυξίας φροντίζοντες, καὶ τοῦτο ὀφεῖσαι ἀναγκαῖον ἐθέμεθα, ὥστε τῶν λοιπῶν μηδένα ἐκ λαϊκῶν ἢ μοναχῶν ἀθρόον εἰς τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ὕψος ἀναγεσθαι, ἀλλὰ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς βαθμοῖς ἐξεταζόμενον πρότερον, οὕτω τῆς ἐπισκοπῆς τὴν χειροτονίαν ὑποδέχεσθαι. εἰ γὰρ ἕκαστος μέχρι τοῦ νῦν ἀπὸ τῶν λαϊκῶν ἢ μοναχῶν τινες ἀπαιτήσης χρείας παραυτίκα ἄξιοι γεγόνασιν ἐπισκοπῆς, ἀρετῇ τε διαπρέψαντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς ἐκκλησίαν ὑψώσαντες· ἀλλά γε σπάνιον ἀδαμοῦ νόμον ἐκκλησίας τιθέμενοι, ὀφείλομεν τοῦ λοιποῦ μηκέτι τοῦτο γίνεσθαι· εἰ μὴ κατὰ λόγον ὁ χειροτονούμενος διὰ τῶν ἱερατικῶν προέλθοι βαθμῶν, ἐν ἑκάστῳ τάγματι τὸν νενομισμένον χρόνον ἀποπληρῶν. ἡ ἐν Σαρδικῇ δὲ σύνοδος οὐ τοῦτό φησιν, ὅπερ αὐτοὶ κακέργως ἐνόησαν· ἀλλ' ἐάντις ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς, τῆς κοσμικῆς δηλονότι διαγωγῆς, κἂν τε πλούσιος ᾖη, κἂν τε σχολαστικός, περὶ λόγους δηλαδὴ σχολάζων, ἀξιοῖτο γίνεσθαι ἐπίσκοπος, τοῦτόν φησι μὴ πρότερον καθίσαθαι, ἐὰν μὴ τὸν ἀναγνώστου, τὸν διακόνου, καὶ πρεσβυτέρου ὑπηρεσίαν ἐκτελέσῃ διὰ τῆς μικίστης χρόνου δοκιμασίας. ἐπειδή, φησί, καὶ ὁ μακαριώτατος ἀπόστολος, ὃς τὸν ἐθνῶν ἐγίνετο διδάσκαλος, φαίνεται κωλύσας ταχείας γίνεσθαι τὰς κατασάσεις. ἐπειδὴ οὖν ὁ ἀπόστολος ἀπολελυμένως πάντα νεόφυτον ἀποκλείει, δῆλον ὅτι τὸν ἐν Σαρδικῇ κανὼν περὶ λαϊκῶν παντὸς ἀποφαίνεται, ὥστε μὴ ἀθρόον εἰς ἐπισκοπὴν προβιβάζεσθαι. εἰ δὲ τὸν ἀπὸ καθηκυμένων ἢ νεοφωτίστων τινὲς προεβλήθησαν, τοῦτο σπανίως γέγονεν, ἢ χρείας κατεπειγούσης, ὡς ἐπὶ Νεκταρίου· ἢ κατὰ θείαν ἐπίπνοιαν, ὡς ἐπὶ Αμβροσίου τοῦ θείου· περὶ ὧν ἡ Νικολάου τοῦ πάπα ἕκτη ἐπιστολή, ἥτις τῇ ὀγδόῃ συνόδῳ ἐμφέρεται, ἀκριβῶς διαλαμβάνει. τὸ δὲ σπανιάκις γινόμενον, συνομολογοῦντος καὶ τοῦ Φωτίου, ἐ δυνατὸν τὸν καθόλου ἐκκλησίας ἀκυρῶσαι τὸν νόμον. εἰ δὴ ὁ Φώτιος περὶ τούτου κανόνα ἐξενηνόχει ἐν τῇ κατὰ Κωνσαντινούπολιν ἐκκλησίᾳ, ψεύδεται ἄρα ὅ φασιν οἱ Φωτιανοί, τὸν κανόνα τοῦτον ἐκεῖ χώραν μὴ ἔχειν, ὄντος αὐτῷ ἐναντίου τοῦ ἐπιχωρίου ἔθους.

Κἀκεῖνο δὲ παντελῶς ψεύδεται, ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ προβιβασθῆναί ποτε ἐκ λαϊκῶν ἀρχιερέα. πρὸ γὰρ τοῦ Φωτίου χρόνου οὐδεὶς ἀπὸ λαϊκῶν ἥρπασται τῆς ἄκρας ἐπιλαβόμενος ἀρχιερωσύνης. εἰ δέ τις λέγοι τὸν Κωνσαντῖνον· ἀλλ' οὗτος χισματικὸς γέγονε καὶ ψευδοπάπας· ὅπερ πλατύτερον ἱστορεῖ Ανασάσιος ἐν τῷ Στεφάνου τοῦ τετάρτου βίῳ. ἔκτοτε οὖν ὁ αὐτὸς Στέφανος διὰ τὸ πραχθὲν ὑπὸ Κωνσαντίνου ἐθέσπισε, τὸν ἄκρον ἀρχιερέα ἐκ τῶν τάγματος τῶν καρδιναλίων πρεσβυτέρων τε καὶ διακόνων προβάλλεσθαι.

Δεύτερον ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς κεφάλαιον περιείχετο, δεῖν εἰς ἀρχιερέα Κωνσαντινουπόλεως προάγεσθαι ἐκ τοῦ πληρώματος τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης, καὶ οὐχ ἑτέρωθεν· οἱ δὲ Φωτιανοὶ ἀντιφέρονται καὶ πρὸς τοῦτο, μὴ θελόμενοι τὸ ῥηθὲν παραδέξασθαι, ἀλλ' ἢ μόνον, εἰ παρείη ἐν τῷ Κωνσαντινουπόλεως κλήρῳ ὁ δι' ἀρετὴν ἀξίως χειροτονηθῆναι δυνάμενος. ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἰκότως διωρίσατο ὁ πάπας. ἐπειδὴ γὰρ πιστὸς χρὴ τῷ κλήρῳ ἐγκαταλέγεσθαι, ἐξ ὧν ἄν τις δυναίτο ῥᾳδίως εἰς ἀρχιερωσύνην ἀνάγεσθαι κατ' ἀξίαν, ἄλλως ἐν πόλει τινὶ πολυανθρώπῳ, οἷα τυγχάνει ὖσα ἡ Κωνσαντίνου, ἐν δίκῃ ἂν τὸ παρ-

A eveheretur: sed in ecclesiasticis gradibus primum examinatus, sic episcopalis dignitatis ordinationem susciperet. Etsi enim adhuc quidam ex monachis & laicis exigente necessitate, episcopali honore statim digni facti sunt, qui & virtute excellenti fuere, & suam ecclesiam in altum extulere; id tamen quod raro evenit, ecclesiæ legem nequaquam statuentes, decernimus ut deinceps id minime fiat: nisi is qui rite ordinatur, per gradus sacerdotales processerit, in unoquoque ordine tempus præstitum adimplens. Sardicensis vero concilii non is est sensus, quem illi perperam asserunt: sed si quis, inquit, e foro, hoc est sæculari statu, sive dives ille sit, sive studiis vacans, dignus habeatur episcopatu, hunc minime provehendum esse, nisi prius & lectoris & diaconi, & presbyteri ministerio fungatur per longissimi temporis probationem; quandoquidem & beatissimus apostolus, inquiunt, qui doctor etiam gentium fuit, prohibuisse videtur, ne celeres fiant ordinationes. Cum ergo apostolus omnem excludat absolute neophytum, perspicuum est, Sardicensem quoque canonem de quovis laico pronuntiare. Et si qui etiam ex laicis vel catechumenis facti sunt episcopi, id tamen raro, & vel necessitate urgente, ut Nectarius in secunda synodo; vel divina aliqua inspiratione, ut in sancti Ambrosii electione accidit: id quod Nicolaus in epistola sexta, quæ habetur in octava synodo, satis aperte demonstrat. Quod autem raro accidit, (ut ipsemet Photius confitetur) id universalis ecclesiæ legem abrogare non poterit. Quare cum idem Photius canonem hac de re in Constantinopolitana ecclesia jam edidisset, falsum est quod Photiani dixere, canonem hunc in Constantinopolitana ecclesia locum non habere.

PART. III. CAP. XIII.

B C Act. 4.

D

Quod autem in Romana ecclesia laicus aliquando sit pontifex electus, falsum omnino est. Nullus enim reperitur ante Photii tempora laicus ad summum pontificatum evectus: nam Constantinus schismaticus fuit, ut Anastasius in Stephani papæ IV. vita fusius narrat. Ergo ab eodem Stephano propter hujusmodi Constantini factum constitutum fuit, ut summus pontifex ex presbyteris aut diaconibus cardinalibus eligeretur.

Alterum caput, quod in epistolis continebatur, erat, ut ex Constantinopolitana ecclesia, non aliunde, deligeretur episcopus; quod etiam Photiani conantur infringere. Negant enim id locum habere, nisi qui idoneus repertus fuerit in Constantinopolitana ecclesia, qui eligi possit. Verum cum tales ordinandi sint clerici, ut in iis facile queat reperiri qui ad episcopalem dignitatem merito promoveatur, præsertim in magna aliqua civitate, qualis est Constantinopolis; jure summus pontifex statuit ut Constantinopolitanus patriarcha ex ejus ecclesiæ clericis deligatur. Quod item Cælestinus primus ante decreverat. Ut scilicet

E Epist. 1.

tunc alter de altera eligatur ecclesia, si de civitatis ipsius clero, cui est episcopus ordinandus, nullus dignus (quod evenire non creditur) poterit reperiri.

Tertium caput, in Joannis litteris erat, ut Bulgaricam diœcesim Romanæ ecclesiæ Photius restitueret. Respondent Photiani, ad imperatorem hoc spectare; sed immerito hoc dicunt. Quod enim jus habet imperator in episcoporum diœcesium finibus distinguendis, præsertim cum eo tempore imperatori Bulgaria non pareret? Quod autem addunt, illam synodum non propter fines diœcesium distinguendos esse coactam, nihil ad rem facit. Neque enim vult pontifex, ut in synodo de hac re agatur; sed tantum præcipit, ne extra suos fines patriarcha Constantinopolitanus episcopos ordinet. Talis erat Bulgaria. Reliqua duo capita, quæ in corruptis illis epistolis continebantur de Photii electionis confirmatione, summopere laudant & recipiunt.

Leguntur deinde epistolæ patriarcharum Alexandrini, Antiocheni & Hierosolymitani. Admittuntur etiam eorum legati, qui affirmant legatos qui fuerant in synodo octava contra Photium habita, non fuisse veros legatos patriarcharum, sed Sarracenorum. Quem sane non immerito dixerit quispiam perversi animi sensum. Nam Theodosius Hierosolymorum patriarcha scribens ad Ignatium, multa se ait cum formidine misisse Constantinopolim vicarium suum Eliam ad synodum propter Sarracenos; & eo nomine missum divulgasse, quo scilicet captivos redimeret Sarracenos. Quapropter Ignatium rogat, ut sibi ab imperatore, quotquot vellet ipse, Sarraceni donarentur, ad leniendos impiorum animos, qui rerum potiebantur. Hoc ergo non sine prudenti consilio patriarchæ factum in alios detorquere sensus, ad elevandam auctoritatem sanctæ synodi, quantam fuisse in animo Photii declarat improbitatem? falsos ipse Photius induxit vicarios, cum nefaria synodo in Nicolaum papam celebrata, & personas & verba fabulose confinxit, ut plane constitit actione VIII. synodi octavæ; quare etiam ab eadem synodo mendaciorum artifex jure est appellatus. Et omnino verisimile non videtur, imperatore præsente, coram magno episcoporum cœtu, pro patriarcharum legatis Sarracenorum nuntios admissos esse. His peractis, in quinta hujus synodi actione proposuit Photius, quasi non esset jam definitum, synodum septimam ab omnibus esse recipiendam: Cum, inquit, Romana ecclesia, & orientales sedes dubitent, num illa sit cum reliquis sanctis synodis connumeranda, ut fama, inquit, fertur; sed hoc falsissimum est. Non solum enim septimam synodum Romana ecclesia recipit, sed etiam Hadrianus primus omnes objectiones contra synodum in epistola hac

A χικὸν ἀναδέχοιτο ἀξίωμα ὁ κληρικὸς ἐκείνης τῆς ἐκκλησίας. τοῦτ' αὐτὸ πάλαι προδιώριστο καὶ ὑπὸ Καιλεστίνου πάπα τοῦ πρώτου, ὥστε ἐξ ἑτέρας ἐκκλησίας λαμβάνεσθαί τινα εἰς ἐπίσκοπον, ἡνίκα ἐν τῷ κλήρῳ τῆς πόλεως τῆς ἐπισκόπου χηρεύουσης μηδεὶς, ὅπερ ἀπίθανον, ψηφισθῆναι ἄξιος εὑρεθείη.

Τρίτον κεφάλαιον, ὥστε τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βουλγαρίας ἀποδοθῆναι παρὰ Φωτίου τῇ Ρωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ. ἀποκρίνονται οἱ Φωτιανοὶ, τοῦτο ἀνήκειν τῷ βασιλεῖ καὶ ταῖς βασιλικαῖς διοικήσεσιν· ἀλλὰ παρὰ τὸ πρέπον τοῦτο φασί. ποία γὰρ δέδοται τῷ βασιλεῖ ἐξουσία τοῦ διαστέλλειν τῶν ἐκκλησιῶν τὰς ἐνορίας, καὶ ταῦτα τῆς Βουλγαρίας τότε τῷ βασιλεῖ μὴ B ὑποκειμένης; κἀκεῖνο δὲ ὃ προστιθέασιν, οὐκ ἐπὶ τὸ διαστέλλειν ἐνορίας συναθροισθῆναι ταύτην τὴν σύνοδον, οὐδὲν πρὸς τὸ προκείμενον. οὐ γὰρ ἐκεῖνο βούλεται ὁ πάπας, ἵνα σκέψηται ἡ σύνοδος περὶ τούτου. ἀλλὰ προστάττει, τὸν Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχην μήτε χειροτονεῖν, μήτε ὠμόφορον ἀποστέλλειν ἔξω τῆς ἑαυτοῦ ἐνορίας· ἔξω δὲ ἦν ἡ Βουλγαρία. τὰ λοιπὰ δύο κεφάλαια τῶν διεφθαρμένων ἐπιστολῶν περὶ τῆς καταστάσεως καὶ ἐπιβεβαιώσεως τοῦ Φωτίου, καὶ ὑπερεπαινοῦσι καὶ ἀποδέχονται.

Ἀνεγνώσθησαν μετὰ ταῦτα τῶν πατριαρχῶν αἱ ἐπιστολαὶ, τοῦ Ἀλεξανδρείας, τοῦ Ἀντιοχείας, καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων. εἰσάγονται δὲ καὶ τούτων οἱ τοποτηρηταὶ C διαβεβαιούμενοι, τοὺς κατὰ τὴν ἁγίαν ὀγδόην σύνοδον τοποτηρητὰς, Σαῤῥακηνῶν γενέσθαι ἀποκρισιαρίους, παρ' οὐδενὸς δὲ τῶν πατριαρχῶν ἀπεστάλθαι· ὅπερ ἄν τις οὐκ ἀπεικότως διεστραμμένης φαίη ψυχῆς ἐνθύμημα. Θεοδόσιος γὰρ ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ἰγνατίῳ τῷ μάκαρι ἐπιστέλλων, μετὰ δέους πολλοῦ φησι πεπομφέναι Ἠλίαν τὸν ἑαυτοῦ τοποτηρητὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὴν σύνοδον, διὰ τοὺς Σαῤῥακηνοὺς, καὶ σκῆψιν ἐπιφημίσαι τῆς ἀποστολῆς ταύτης, ὡς ἀφίκοιτο Ἠλίας ἐπὶ ἀναῤῥύσει Σαῤῥακηνῶν αἰχμαλώτων. παρὰ καὶ ἀντιβολεῖ Ἰγνάτιον, δωρηθῆναι οἷ παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ὁπόσους βούλοιτο Σαῤῥακηνοὺς, πρὸς τὸ ἐξευμενίσαι τὴν τῶν D κρατούντων ἀθέων δυσμένειαν. ταύτην οὖν διαστρέφειν τοῦ πατριάρχου τὴν οἰκονομίαν, καὶ καταχρῆσθαι ἐπὶ διαβολῇ τῆς ἁγίας συνόδου, πόσην ἐξελέγχει τοῦ Φωτίου κακοτροπίαν; μᾶλλον μὲν οὖν αὐτὸς ὁ Φώτιος ψευδοτοποτηρητὰς ἀνεπλάσατο, λῃστρικὴν σύνοδον κατὰ Νικολάου τοῦ πάπα ἐξεικονίσας, καὶ λόγους ἐν αὐτῇ καὶ πρόσωπα μυθικῶς δραματουργήσας, ὡς κατὰ τὴν ὀγδόην τῆς ἁγίας ὀγδόης συνόδου πρᾶξιν λαμπρῶς διεγνώσθη. καθὸ δὴ πρεπόντως ὑπὸ τῆς αὐτῆς συνόδου τέκτων τῶν ψευσμάτων ἐπωνομάσθη. ὅλως γὰρ ἀνένδεκτον δοκεῖ, παρόντος βασιλέως καὶ πολλῆς ἐπισκόπων ὁμηγύρεως, ἀντὶ πατριαρχικῶν πρέσβεων εἰσαχθῆναι τοὺς Σαῤῥακηνῶν ἀποκρισιαρίους. E τούτων μὲν οὖν οὕτω πραχθέντων, ὁ Φώτιος ἐν τῇ πέμπτῃ πράξει τῆς συνόδου ταύτης, ἀναθεωρῶν δῆθεν τὰ καλῶς παρὰ τῆς ὀγδόης συνόδου ἐπικυρωθέντα, προὔθηκε δεῖν ταῖς λοιπαῖς ἓξ συνόδοις οἰκουμενικαῖς συναριθμηθῆναι τὴν ἑβδόμην· ἐπειδὴ, φησὶν, ἡ τῶν Ρωμαίων ἐκκλησία, καὶ οἱ τῆς ἀνατολῆς θρόνοι ἀμφιβάλλουσι τοῦ συναριθμεῖν αὐτὴν ταῖς λοιπαῖς ἁγίαις συνόδοις, ὡς ἡ φήμη, φησὶ, περιήγγελλεν. ἀλλὰ καὶ αὕτη ἀκριβεστάτη ψευδολογία τυγχάνει. τὴν γὰρ ἑβδόμην ἁγίαν σύνοδον ἡ ἐκκλησία τῆς Ρώμης οὐ μόνον ἐξ ἀρχῆς ἀπεδέδεκτο, ἀλλὰ καὶ Ἀδριανὸς ὁ πρῶτος ἀπολογίαν ὑπὲρ ἐκείνης συνεγεγράφει δι' ἐπιστολῆς, πάντα τὰ

κατ'

ANNO CHRISTI 870.

καθ' αὐτῆς προβαλλόμενα διαλίαν. ἐπὶ τούτοις κανόνες ξεῖς ἐξεδόθησαν ἃς ὁ Φώτιος τῷ Νομοκάνονι παρενέθηκε. τούτων ὁ πρῶτος· ὥρισε, φησίν, ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ὥστε τοὺς ἐξ Ἰταλίας κληρικούς, ἢ λαϊκούς, ἢ ἐπισκόπους ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἢ Εὐρώπῃ, ἢ Λιβύῃ διατρίβοντας, ὑπὸ καθαίρεσιν ἢ ἀφορισμὸν γνωμένους παρὰ τοῦ πάπα, εἶναι καὶ παρὰ Φωτίῳ ἐν τῷ αὐτῷ τῆς ἐπιτιμίας ὅρῳ. καὶ αὖθις δὲ τοὺς ὑπὸ Φωτίου κληρικούς, ἢ λαϊκούς, ἢ ἀρχιερατικοῦ τάγματος ἐν οἱασδήποτε παροικίᾳ ἀφορισμῷ, ἢ καθαιρέσει, ἢ ἀναθεματισμῷ ὑποπεσόντας, εἶναι παρὰ τῷ πάπᾳ ἐν τῷ αὐτῷ τῆς ἐπιτιμίας κρίματι. ὅπω Φώτιος ὁ μόνον τῆς ἴσης ἀπολαύειν ἐξουσίας τῷ πάπα διϊσχυρίζεται, ἀλλὰ καὶ ἑαυτῷ μᾶλλον τῷ ὑφηλίου ἅπασαν, τῷ δὲ πάπᾳ μόνους ἀποδίδωσι τοὺς ἐξ Ἰταλίας. εἶτα διὰ τοῦ κανόνος τούτου καὶ τοὺς παρὰ τὸν ἀποστολικὸν θρόνον ἐκκλήτως δοκεῖ ἐκκόπτειν, ἔνθε τοὺς ὑπὸ Φωτίου κατακεκριμένους λῦσαί τε καὶ ἀθῳῶσαι μὴ ἐξὸν τῷ πάπᾳ. ὅπερ ἐστὶ παντὸς δικαίου καὶ τῶν κανόνων ἀναίρεσις, κατ' ἐξαίρετον δὲ τοῦ πέμπτου τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου, ἔνθα περὶ τοῦ εἰς τὸ πάπαν ἐκκλήτου διώρισαι. μὴ τοὺς κανόνας ἐξετέθησαν αἱ ὑπογραφαὶ τῶν ἐπισκόπων, μὴ τῆς ἀποβολῆς πασῶν τῶν κατὰ Φωτίου γνωμένων συνόδων, κατὰ τοῦ ὑφηλίου τοῦ ὑπ' αὐτοῦ γε τοῦ Φωτίου διεφθαρμένων ἐπιστολῶν τοῦ πάπα Ἰωάννου. ἔχαιον ἀνεγνώσθη τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει σύμβολον. πρὸ δὲ τούτου ἐκφωνήσεως προοιμιαζόμενος ὁ Φώτιος κατὰ λέξιν φησίν· ὅπω περὶ τούτων φρονοῦντες τε καὶ κηρύττοντες, τὸν ἄνωθεν ἐκ πατέρων καὶ μέχρις ἡμῶν κατεληλυθότα τοῦ ἀκραιφνεστάτης τῆς Χριστιανῶν πίστεως ὅρον καὶ διανοίᾳ καὶ γλώσσῃ σέρομεν τε, καὶ πᾶσι θεαπρεπείᾳ φωνῇ περιαγγέλλομεν, οὔτε ἀφαιροῦντες, οὔτε προστιθέντες, οὐδὲ ἀμείβοντες, οὐδὲ κιβδηλεύοντες. ἡ μὲν γὰρ ἀφαίρεσις καὶ ἡ προσθήκη, μηδεμιᾶς ὑπὸ τῆς τοῦ πονηροῦ τεχνασμάτων ἀνακινουμένης αἱρέσεως, κατάγνωσιν εἰσάγει τῆς ἀκαταγνώστου, καὶ ὕβριν τοῦ πατέρων ἀναπολόγητον. καὶ τὰ ἑξῆς. δι' ὧν ὁ Φώτιος αἰνίττεσθαι δοκεῖ τινὰ ἐν τῷ συμβόλῳ παρὰ τῆς Γραικῶν καλουμένου προσθήκην· ὅπερ ἐκεῖνος τότε μὴ ἀντιφερόμενος, ὕστερον ἀντιλοιδόρησε τινὶ Ῥωμαϊκῷ ἐκκλησίαν ἀντιλυπῆσαι βουλόμενος. ἃ μὲν δὴ, ὡς τύπῳ εἰπεῖν, ἡ ψευδοσυνόδος αὕτη τοῦ Φωτίου περιέχει, τοιαῦτά ἐστι, ψευδῆ, ὡς δέδεικται, τὰ πλείω καὶ πεπλασμένα· καὶ δύο τοὺς τελευταίους σπάζεις οὐκ ἀληθείᾳ γνωμένους, ἀλλὰ παρὰ Φωτίου πλασογραφείσας, ὡς μαρτυρεῖ ἀνδρὸς ἀρχαίου ἐπισημείωσις ἐν ταῖς βίβλοις τῆς συνόδου πιστῆς ἐπιγεγραμμένη. ὅτι δὲ ψευδοσύλλογός ἐστι, καὶ ἡ συνόδου γνησία, σαφὲς μὲν ἐξ ὧν εἰρήκαμεν, ἀποδείκνυται δὲ καὶ ἄλλοις λόγοις.

Πρῶτον μὲν γὰρ ἡ σύνοδος αὕτη ὡς θεμελίῳ ἐπερείζεται ταῖς Ἰωάννου τοῦ πάπα ἐπιστολαῖς. ταύτας δὲ παρεποιῆθαι ὑπὸ Φωτίου προδήλον, εἴ τις τὰ Λατινικά τε καὶ Ἑλληνικὰ γράμματα πρὸς ἄλληλα συμβάλλοι. καὶ ὥσπερ Νικόλαος ὁ πάπας ἐκεῖθεν ἐπιδείκνυσι νενοθευμένα τὰ ἑαυτοῦ γράμματα, ὅτι παρ' ἡμῖν, φησίν, ἐστὶ τὰ ἀδελφὰ τῶν γραμμάτων ἐκείνων, ἃ παρακατέχομεν εἰς μαρτύριον τῆς ἀληθείας· ὅπω μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ γέγονεν ἔτι περιεῖναι τὰς Ἰωάννου ἐπιστολὰς ἐν βίβλῳ ἀρχαιοτάτῃ, εἰς ἐπίδειξιν τῆς ἀληθείας. δῆλον δὲ καὶ παρὰ πᾶσιν ὁμολογούμενον, τὰ αὐθεντικὰ τῶν ἄκρων ἀρχιερέων γράμματα

de re scripta refellit. Tres præterea sanciuntur canones, quos in Nomocanone posuit Photius. Ex quibus primus est: Statuit sancta & universalis synodus, ut qui ex Italiæ clericis, vel laicis, vel episcopis, in Asia, vel Europa, vel Libya versantes, depositi vel excommunicati fuerint a papa, habeantur etiam a Photio iisdem censuris innodati & rursus clericos, aut laicos, aut pontificalis ordinis viros a Photio in quacumque provincia excommunicatos, depositos, aut anathemati traditos, habendos esse innodatos a papa iisdem pariter censuris. Ita Photius nititur non modo parem sibi ac pontifici tribuere potestatem, sed sibi quidem provincias omnes, pontifici vero solos ex Italia clericos assignat. Videtur etiam tollere appellationes ad apostolicam sedem, ut scilicet absolvere non possit Romanus pontifex quos Photius condemnavit: quod contra omne jus est & canones, præsertim vero contra Sardicensis concilii canonem V. ubi de appellationibus ad Romanum pontificem statuitur. Subsecutæ sunt, post canonum editionem, episcoporum subscriptiones, cum detestatione omnium synodorum quæ contra Photium habitæ sunt, juxta mandata quæ in corruptis ab ipso Joannis pontificis litteris habebantur. Recitatum est etiam postremo Constantinopolitanum symbolum;

(*In Græco additur:* Antequam autem proferretur clara voce, sic præfatus est ad verbum Photius: Ita de his sentientes & prædicantes, eam quæ jam olim a patribus ad nos usque descendit, sinceræ Christianorum fidei definitionem & mente & lingua diligimus, & omnibus clara voce annunciamus, nihil detrahentes, nihil addentes, nihil immutantes, nihil adulterantes. Nam si quis quid detrahat aut adjiciat, tunc cum nulla dæmonis artibus se commovet hæresis, condemnat eos qui sunt irreprehensibiles, & contumeliam patribus infert, quæ excusari non potest. Et cetera. Quibus verbis Photius taxare videtur quam Græci vocant Additionem in symbolo factam: cui cum tunc quidem non adversaretur, postea adversatus est, cum vellet Romanæ ecclesiæ molestiam creare.) & ne quid ab aliquo adderetur, nisi hæresis aliqua diabolica machinatione suboriatur constitutum. Quibus verbis innuere videtur Photius illam additionem symbolo factam de Spiritus sancti a Filio processione, quam etiam palam in ea synodo impugnare non est ausus. Hæc sunt, quæ in hac pseudosynodo Photiana continentur; & quidem (ut ostensum est) maxima ex parte falsa, vel conficta. Jam vero non legitimam synodum, sed conciliabulum fuisse, hisce etiam argumentis demonstrari potest.

Et primum quidem: Cum tota hæc synodus Joannis epistolarum auctoritate nitatur, eas a Photio corruptas, ex collatione Latinarum cum Græcis epistolis demonstratur. Atque, ut Nicolaus ex eo probat suas epistolas fuisse corruptas, quia est, inquit, apud nos socia illarum duarum, quam apud nos retinuimus, pro futuro scilicet testimonio: ita magno Dei beneficio sinceræ ac germanæ Joannis epistolæ extant in antiquissimo codice, ad hujus rei veritatem comprobandam. Nemo vero est qui neget, veras pontificum epistolas Latinas esse, cum semper Latine

PART. III. CAP. XIII.

Hard. pag. 1159.

Græca hic aliquantum diffusiora sunt, quam Latina. Har.

Epist. 6.

sum-

PART. III. CAP. XIII

ANNO CHRIST 870.

summi pontifices etiam ad Græcos scribere soliti sint. Photium itidem epistolas consueviſſe corrumpere, ex Nicolai & Hadriani litteris & octavæ synodi generalis actis omnibus patet: quod vel Græci ipsi testantur, ut Stylianus in epistola ad Stephanum pontificem, Nicetas in vita sancti Ignatii, Metrophanes in epistola ad Manuelem patricium, & alii. Deinde hoc idem Styliani auctoritate comprobatur. Scribit enim in epistola ad Stephanum, Eugenium & Paulum Joannis legatos a Photio partim minis, partim donis fuiſſe corruptos. Et subdit Petrum presbyterum Roma missum, re cum illis communicata, velut a sede apostolica receptum Photium proclamaſſe. Tertio: Antiquus Græcarum epistolarum collector, quæ post octavam synodum habentur, a Photio ait Eugenium & alios per fraudem circumventos atque corruptos: ac postea Joannem VIII. pontificem accepto evangelio ambonem conscendiſſe, cunctisque audientibus dixiſſe: Quicumque Photium non justo Dei judicio condemnatum judicat, quemadmodum nempe illum, qui me præceſſerunt Nicolaus & Hadrianus sanctiſſimi papæ damnatum reliquerunt, anathema esto. Quarto, Stephanus in epistola ad imperatorem Basilium scribit, Marinum (qui postea summus pontifex fuit) Constantinopoli imperatori restitiſſe, qui octavæ synodi acta rescindere & antiquare volebat. Quæ intelligi minime possunt de primo Marini Constantinopolim adventu, quando ipso imperatore postulante, magno omnium consensu synodus octava est celebrata, & cui Marinus legatus præfuit. Neque vero post Joannis obitum intelligi queunt, cum proxime illi in pontificatu succeſſerit. Ergo necessario sequitur, post Photii reditum, & post damnatam a Photio octavam synodum, imperatori, qui Photio favebat, Marinum restitiſſe: & verisimile valde est, tunc legatum a Joanne pontifice Constantinopolim fuiſſe destinatum. Quinto, non solum Joannes octavus, sed qui post illum pontifices fuere, Marinus, Stephanus, Formosus & Joannes nonus Photium non ut patriarcham, sed ut laicum, & a sede apostolica damnatum, habuerunt. Extant hac de re eorumdem pontificum epistolæ.

Quare mortuo Basilio imperatore, Leo Basilii filius Photium de sede depulsum, in exilium ejecit, in quo tandem miſere periit: ac Stephanum suum fratrem patriarcham eligendum curavit, & summi pontificis auctoritate confirmandum. Extant hac de re Styliani & aliorum episcoporum ad Stephanum papam epistolæ. Ignatium vero ut sanctum & legitimum patriarcham eccleſia universa semper coluit, & adhuc colit, ejusque memoria solemnis in Græcorum menologio habetur. Atque adeo plurima scribit Nicetas in ejus vita ab eo patrata divinitus esse miracula. Liquet igitur falsum esse, quod Marcus Ephesius in concilio Florentino asseruit, octavum concilium Joannis octavi temporibus fuiſſe rescissum, & aliud pro Photio celebratum, & extare Joannis papæ epistolas pro Photio. Neque vero damnari possunt acta omnia quæ contra Photium & contra Igna-

εἶναι Ρωμαϊκά· Λατινικῶς γὰρ ἰῶ ἐθ῀ ἐκείνοις γράφειν καὶ πρὸς αὐτὲς τὲς Γραικές. γνωσὸν δὲ πᾶσι καὶ ἐκεῖνο, ὅτι φίλον ἰῶ Φωτίῳ παραθεῖρειν τὰ γράμματα. καὶ τῦτο μάρτυρες αἱ Νικολάε καὶ Ἀδριανῦ τῆ ἀκρων ἀρχιερέων ἐπισολαί, καὶ τὰ πρακτικὰ τῆς ὀγδόης οἰκυμενικῆς συνόδε, προσμαρτυρούντων τῦτ' αὐτὰ καὶ τῆ Γραικῶν, Στυλιανῦ ἐν τῆ πρὸς Στέφανον τὸν πάπαν ἐπισολῆ, Νικήτα ἐν τῷ βίῳ τῦ ἐν ἁγίοις Ἰγνατίε, καὶ Μηθοφάνες ἐν τῆ ἐπισολῆ πρὸς Μανυὴλ τὸν πατρίκιον. δᾶτερον μαρτυρεῖ ὁ Νεοκμσαρείας Στυλιανὸς Στεφάνῳ τῷ πάπα ἐπισέλλων, ἰὼς περὶ Εὐγβίου καὶ Παῦλον παρὰ τῦ πάπα Ἰωάννου πρὸς Ἰγνάτιον ἀποσαλέντας δώροις ἐξηπατῆθαι ὑπὸ Φωτίε, καὶ βασιλικαῖς ἀπειλαῖς. εἶτα καὶ Πέτρον φησὶ τὸν πρεσβύτερον ἀνελθόντα ἐκ Ρώμης εἰς Κωνσαντινόπολιν, καὶ συνελθόντα ἐκείνοις, ἀναχηρύξαι τὸν Φώτιον ὡς ἀποδεδεγμβόν παρὰ τῦ ἀποσολικῦ θρόνε. τρίτον ἱσορεῖ ὁ τλὺ συλλογλὺ πάλαι ποιησάμβν῀ τῆ μ῀ τλὺ ὀγδόλω σύνοδον ἐπισολῶν, τὲς περὶ Εὐγβίον διὰ τλὺ Βυλγαρίαν ἐλθόντας ἀποπλανηθλῶαι ὑπὸ Φωτίε. διὸ καὶ Ἰωάννην τὸν πάπαν λαβόντι τὸ ἀναγγέλιον, καὶ ἀνελθόντι ἐν τῷ ἄμβωνι, πάντων ἀκυόντων φάναι· ὃ μὴ ἔχων τὸν θεοκρίτως ἀναθεματισθέντα Φώτιον, ὡς ἀφῆκαν αὐτὸν Νικόλα῀ καὶ Ἀδριανὲς οἱ ἁγιώτατοι πάπαι οἱ προκάτοχοί με, ἔσω ἀνάθεμα. τέταρτον, Γράφει Στέφανος ὁ πάπας ἐν τῆ πρὸς Βασίλειον τὸν βασιλέα ἐπισολῆ, ὅτι Μαρῖνος, ὁ καὶ ἄκρος ἀρχιερεὺς ὕσερον χρηματίσας, ἐν Κωνσαντινουπόλει ἰῶ ῥηθέντι βασιλεῖ ἀντέση, βουλομβύῳ καταλῦσαι καὶ ἀκυρῶσαι τὰ παρ' αὐτῦ δὴ τῦ Μαρίνου πρώην συνοδικῶς πραχθέντα ἐνώπιον τῦ βασιλέως, δηλαδὴ τὰ τῆς ὀγδόης συνόδου. καὶ ἐπειδὴ ὁ Μαρῖνος ἦτος τὸν Ἰωάννου θρόνον διεδέξατο ἀμέσως, ἀνάγκη τῦτο γβνέθαι ἐπὶ Ἰωάννου, μεθ' ὃ Φώτιος ἐπανελθὼν τλὺ ὀγδόην ἀπεκήρυξε σύνοδον. εἰκὸς δὲ τὸν Μαρῖνον ἀποσαλλῶαι παρὰ Ἰωάννε ἀποκρισιάριον εἰς Κωνσαντινόπολιν, ὅτε καὶ ἀντεῖπε τῷ βασιλεῖ. πέμπτον, ὃ μόνον ὁ ὀγδοος Ἰωάννης, ἀλλὰ καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἀρχιερεῖς τῆς Ρώμης, Μαρῖν῀, Στέφαν῀, Φόρμωσ῀, καὶ Ἰωάννης ὁ ἔννατ῀, τὸν Φώτιον ὐχ ὡς πατριάρχην, ἀλλ' ἀνίερον ἔχον λαϊκὸν παρὰ τῦ ἀποσολικῦ θρόνου καθηρημβόν, ὡς αἱ τῆ αὐτῶν ἀρχιερέων ἐπισολαὶ ἔτι σωζόμβαι μαρτυρῦσιν.

Διὸ δὴ τῦ βασιλέως ἐκδημήσαντος Βασιλείε, Λέων ὁ τούτου υἱὸς τὸν Φώτιον ἐξωθήσας, ὑπερόριον ἐποιήσατο, ἔνθα ἐλεεινῶς τὸν βίον κατέτρεψε. Στέφανον δὲ ἀντ' ἐκείνε τὸν οἰκεῖον ἀδελφὸν ὁ βασιλεὺς παρεσκεύασε ψηφισθῆναι πατριάρχλω, καὶ ἐπικυρωθλῶαι τῆ αὐθεντίᾳ τῦ πάπα. μνημονεύει δὲ τῆς Στυλιανὸς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐπίσκοποι ἐν τῆ πρὸς Στέφανον τὸν πάπαν ἐπισολῆ. τὸν δὲ Ἰγνάτιον ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ὡς ἅγιον καὶ ἔννομον πατριάρχλω ὁσίαις ἑκάστε γεραίρει τιμαῖς, καὶ τὴν αὐτῦ μνήμλω οἱ Γραικοὶ ἐν τῷ μλωολογίῳ διαπρυσίως τελῦσι. πλεῖσα δὲ ὑπ' αὐτῦ θαυματυργηθλῶαι ἱσορεῖ Νικήτας ὁ τὸν ἐκείνε βίον γραφῆ παραδές. ἀσύκατον ἄρα καὶ ψευδὲς ὅπερ εἰρηκεν ὁ Ἐφέσε Μάρκος ἐν τῆ ἁγίᾳ συνόδῳ τῆς Φλωρεντίας κατὰ τὴν ἔκτην συνέλδσιν, τὰ τῆς ὀγδόης δηλαδὴ συνόδε ἢ ἐπὶ Ἀδριανῦ τῦ πάπα ἀκυρωθῆναί τε καὶ ἀναβαπῆναι, ἢ δὲ Φώτιον ὑπὸ ἢ γβομβίης ἄλλης συνόδε ἀνορθωθλῶαι, ἐπισολάς τε τῦ πάπα Ἰωάν-

ANNO CHRISTI 870.

νȣ εὑρίσκεσθαι ὑπὲρ τȣ̃ Φωτίȣ. ἀλλ' ȣ̓δ' ὅπερ ἀναγινώσκεσθαί φησιν ἐν τῇ Κωνσταντινȣπόλεως ἐκκλησίᾳ ȣ̃τως· ἅπαντα τὰ κατὰ τ̃ ἁγίων πατριαρχῶν Φωτίου καὶ Ιγνατίου γραφέντα ἢ λαληθέντα, ἀνάθεμα· χώραν ἔχει. εἰ γὰρ Ιγνάτιος γνήσιος καὶ ἅγιος ἐχρημάτισε πατριάρχης, καθ' ὃ δὴ αἰσίως τὰ κατ' αὐτȣ̃ πεπραγμένα τυγχάνει πάντα κατάκριτα καὶ ἀδόκιμα, ἀνάγκη πᾶσα τὰ κατὰ Φωτίου διωρισμένα ὑγιᾶ τε εἶναι καὶ ἀκατάκριτα, ἐπείπερ ὁ Φώτιος πάντα πέπραχεν ἐπὶ διαβολῇ καὶ ἀποκηρύξει Ιγνατίου, καὶ τ̃ αὐτȣ̃ καταστάσεως. πῶς δὲ ἡ Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησία λόγοις μὲν ἀναθεματίζει τὰ κατὰ Ιγνατίου καὶ Φωτίου, ἔργοις δὲ τὴν μὲν ὑπὲρ Ιγνατίου ἁγίαν καὶ ἀληθῆ καὶ κυρίως οἰκουμενικὴν συνόδον ȣ̓κ ἐπιγινώσκει, ἐπιδέχεται δὲ δύο ψευδοσυνόδους τȣ̃ Φωτίου, τὴν κατὰ Ιγνατίου πρώτην καὶ δευτέραν καλουμένην, καὶ τὴν μετὰ ταῦτα συστᾶσαν, ἐν ᾗ Φώτιος τὰς Ιωάννου τοῦ πάπα διέφθειρεν ἐπιστολὰς, ἢ τε αὐτὸς ψευδωνύμως ἐπωνόμασεν ὀγδόην; δῆλον οὖν ἐκ τȣ́των ἁπάντων καθέστηκε, τὴν ἀληθῆ καὶ γνησίαν οἰκουμενικὴν ὀγδόην συνόδον εἶναι τὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ Φωτίου συστᾶσαν δι' αὐθεντίας Αδριανοῦ πάπα τοῦ δευτέρου ἐπὶ αὐτοκράτορος Βασιλείου· ἥ τις ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως τῆς Ρώμης ἀρχιερέων, καὶ ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Κωνσταντίας ταῖς λοιπαῖς ἁγίαις οἰκουμενικαῖς συναριθμεῖται συνόδοις· ἧς τε Γρηγόριος πάπας ὁ ἕβδομος μέμνηται, καὶ οἱ ἀρχαῖοι τὴν ἱστοριῶν ξυγγραφεῖς Γραικοί τε καὶ Λατῖνοι, ἐν οἷς τὰς Αδριανȣ̃ πάπα τȣ̃ δευτέρȣ καὶ Βασιλείȣ αὐτοκράτορος ἀφηγȣ̃νται πράξεις· μάλιστα δὲ Αναστάσιος ὁ βιβλιοθηκάριος, ὁ τηνικαῦτα Λȣδοΐκȣ αὐτοκράτορος τȣ̃ δευτέρȣ πρεσβευτὴς πρὸς Βασίλειον, τῇ τε συνόδῳ ταύτῃ παρȣσιάσας, καὶ πάντα ἐκείνης τὰ ὑπομνήματα εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν μεταφράσας διάλεκτον, χολίοις τε διασαφήσας· ὃς καὶ ὅλην τȣ̃ πράγματος τὴν ὑπόθεσιν ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς μεταφράσεως διεξέρχεται. φέρεται καὶ Ελληνικῶς αὕτη ἡ συνόδος, δοκεῖ δὲ συντετμῆσθαι καὶ συνόψις εἶναι· ἐν ᾗ τρισκαίδεκα μόνον εὕρηνται κανόνες, εἰ καὶ Αναστάσιος ἐν τῇ μεταφράσει ἐκτίθεται ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. διὸ τοῖς ἑλληνικῶς γεγραμμένοις παράκειται ἄλλη ἑρμηνεία παρὰ τὴν τȣ̃ Αναστασίȣ, τὰ συνοπτικῶς ἱστορηθέντα διατρανȣ̃σα. πρόσκειται δὲ ταῖς Ελληνικαῖς βίβλοις μετὰ τὰ πρακτικὰ τῆς συνόδȣ, ἐπιστολῶν Στεφάνȣ τȣ̃ ἕκτȣ καὶ Φορμώσȣ ἄκρων ἀρχιερέων, καί τινων ἄλλων συλλογὴ, πολύ τι συμβαλλομένη εἰς ἐπιστηριγμὸν τῆς συνόδȣ, ἀρχαίȣ ἀνδρὸς καὶ συγχρόνȣ τῇ συνόδῳ φιλοπονίᾳ πεποιημένη.

Εὔθετον δὲ πάντως ἔδοξε παραθέσθαι ἐνταῦθα τὰς Ιωάννȣ τȣ̃ πάπα ἐπιστολὰς, ὧν ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν. καὶ Λατινικῶς μὲν, ὡς παρὰ Ιωάννȣ τȣ̃ πάπα ἐγράφησαν, καὶ εὕρηνται ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ, ὡς εἰπόντες ἔφθημεν, βίβλῳ τῆς ἀποστολικῆς βιβλιοθήκης, παρακειμένης αὐταῖς τῆς Ελληνικῆς ἑρμηνείας· ναὶ μὴν καὶ ἑλληνικῶς, ὡς παρὰ Φωτίȣ παραπεποίηνται, παρακειμένης ὡσαύτως τῆς Λατινικῆς μεταφράσεως· ὅπως ἂν ἐμφανέστερον ἥ τε Φωτίȣ ῥᾳδιȣργία, καὶ ἡ τ̃ πραγμάτων ἀλήθεια πᾶσιν ἔκδηλος γένηται.

A tium habita sunt, ut in Constantinopolitana ecclesia idem Marchus Ephesius fieri testatur. Si enim Ignatius verus fuit ac sanctus patriarcha, atque ideo omnia contra illum acta jure damnantur; necessario sequitur non posse damnari quæ contra Photium statuta sunt, nam Photii actis sancti Ignatii & vita & electio reprobatur atque rejicitur. Præterea si canones Photianæ pseudosynodi Constantinopolitana ecclesia recipit, quare etiam non recipit octavam generalem synodum pro Ignatio celebratam? Ex his omnibus constat, veram ac germanam octavam generalem synodum eam esse, quæ est Hadriani secundi auctoritate (Basilio imperante) Constantinopoli celebrata, & quæ in fidei professione Romanorum pontificum, atque in concilio Constantiensi una cum aliis œcumenicis conciliis enumeratur, & a Gregorio septimo citatur. Imo vero veteres tum Græci, tum Latini historici, dum Hadriani secundi summi pontificis ac Basilii imperatoris acta recensent, ejus quoque synodi mentionem faciunt. In iis præcipue Anastasius bibliothecarius, qui Ludovici secundi imperatoris nomine orator ad Basilium missus concilio interfuit, & omnia ejus acta Latinitate donavit, scholiis illustravit, ejusdemque synodi historiam in præfatione fuse prosequitur. Extat etiam Græce hæc synodus, sed in compendium videtur redacta, in qua tredecim tantum canones reperiuntur, tametsi septem ac viginti habet Anastasius in sua interpretatione, quare præter Anastasii versionem, alia quæ Græco textui respondeat, apposita est. In Græcis etiam codicibus post concilii acta extant, quasi appendix ejusdem concilii, Stephani sexti ac Formosi summorum pontificum, & aliorum quorumdam epistolæ, quæ multum ad concilii confirmationem faciunt, ab antiquo & ejus temporis auctore collectæ.

PART. III. CAP. XIII. Sess. 6.

Sessione 39.

B

C

D

Visum est hoc loco Joannis octavi litteras, quarum supra facta est mentio, collocare: tum Græce, ut sunt a Photio depravatæ, Latina versione apposita: tum Latine, prout a pontifice maximo fuere conscriptæ: quarum vetustissimum exemplum diximus in Vaticana bibliotheca reperiri; quibus vicissim Græca est adjecta interpretatio: quo facilius & Photii fraus, & rei totius veritas elucescat.

E

JOAN-

JOANNIS VIII. P. EPISTOLA GERMANA

JOANNIS PAPÆ VIII. epistolæ germanæ, in codice Vaticano repertæ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΠΑ ΤΟΥ ΟΓΔΟΟΥ ἐπισολαὶ, ὡς ἀνόθευτοι ἐφευρέθησαν.

ANNO CHRISTI 870.

Dilectissimis ac excellentissimis spiritalibus filiis nostris, Basilio, Constantino & Alexandrino gloriosissimis imperatoribus semper Augustis.

Τοῖς ἀγαπητοῖς καὶ ἐξοχωτάτοις πνευματικοῖς ἡμῶν τέκνοις, Βασιλείῳ, Κωνσταντίνῳ καὶ Ἀλεξάνδρῳ βασιλεῦσιν ἐξοχωτάτοις καὶ αἰωνίοις Αὐγούστοις.

Extat utraque Joannis epistola, hac germana simul & corrupta infra cum notis Severini Binii.

INTER claras sapientiæ & mansuetudinis vestræ laudes, o Christianissimi principes, aliquod cum puriore luce summæ devotionis lumen longe lateque relplendet, quod amore fidei, quod caritatis studio disciplinis ecclesiasticis edocti, Romanæ sedi reverentiam more præcessorum vestrorum piissimorum imperatorum conservatis, & ejus cuncta subjicitis auctoritati. Ad cujus auctorem, hoc est apostolorum omnium principem, Domino loquente, præceptum est: *Joan. 21.* *Pasce oves meas.* Quam esse vere omnium ecclesiarum Dei caput, & beatorum patrum præcipuæ regulæ, & orthodoxorum principum statuta declarant, & pietatis vestræ reverendissimi apices attestantur. Nihil etenim est, quod lumine clariore præfulgeat, quam pia devotio, & recta fides in principe. Et quia pontificii nostri reverentiam hoc ardore mentis, hoc religionis studio luculenter vestris melliflui litteris exoratis, quod paci & utilitati sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ creditis expedire; id nos ratione, seu temporis necessitate inspecta, cum sedis apostolicæ nobis commissæ consensu & voluntate perficere jure apostolico decet. Igitur petistis a nobis, quatenus, sede apostolica suæ pandente viscera pietatis, Photium reverendissimum in patriarchatus honore, in summi sacerdotii dignitate, & in ecclesiastici collegii societate reciperemus, nostræque communionis participem faceremus; ne ecclesiam Dei tanto jam tempore perturbatam pateremur amplius manere divisam, scandaloque commotam. Nos itaque serenitatis vestræ preces congrua ratione admittentes, quia Ignatium piæ memoriæ patriarcham de præsenti vita jam migrasse cognoscimus, temporis ratione perspecta, hoc modo decernimus ad veniam pertinere, quod nuper de ipso Photio, licet ipse absque consultu sedis nostræ officium sibi interdictum usurpaverit, gestum constat fuisse. Nos statutis apostolicis non præjudicantes, nec beatorum patrum regulas resolventes, quin potius multiplicibus earum auctoritatibus freti, qui Nicæni concilii capitulo secundo apertissime dicunt: Quoniam plura aut per necessitatem, aut alias cogentibus hominibus adversus ecclesiasticam facta sunt regulam. *Epist. 6.* Hinc & Gelasius papa dicit, quod ubi nulla perurget necessitas, constituta patrum inviolata serventur. Et sanctus Leo eodem spiritu præcipit omittendum esse, & inculpabile judicandum, quod necessitas intulit. *Felix III. epist. 6.* Inde & Felix præsul decessor noster in sua decretali epistola voce consona dicit, aliter tractandam esse necessitatis rationem, & aliter voluntatis. Id etiam sanctum concilium apud Africam gestum capitulo xxxv. jubet, ut clerici Donatistarum in ecclesia propter ecclesiæ pacem & utilita-

ΤΗΣ ὑμετέρας σοφίας τε καὶ πραότητος λαμπραὶ μὲν αἱ ἀφημίαι, χριστιανικώτατοι βασιλεῖς, αὐγή δέ τις ἐν τούτοις καθαρωτέρῳ φωτὶ μείζονος ἀλαζείας παντιχόσε περιαστράπτει, ὅτι πόθῳ περὶ τὴν πίστιν, καὶ ἀγάπης σπουδῇ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παιδείαν ἐκδιδαχθέντες, τῷ Ρώμης θρόνῳ αἰδῶ καὶ τιμὴν ἀπονέμετε κατὰ τὸ ἔθος τῶν προβεβασιλευκότων ἀοιδίμων αὐτοκρατόρων, καὶ πάντα ὑποτάσσετε τῇ ἐκείνης αὐθεντίᾳ. ὃ γὰρ τῷ καθηγεμόνι, τῷ ἐξάρχῳ δηλαδὴ ξυμπάντων τῶν ἀποστόλων, Χριστοῦ προσφθεγγομένῳ, κεκέλευσται· ποίμαινε τὰ πρόβατά μου οὐ νῦν ἀληθῶς δὴ θρόνον εἶναι πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ κεφαλὴν, καὶ τῶν μακαρίων μάλιστα πατέρων οἱ κανόνες, καὶ τῶν ὀρθοδόξων βασιλέων ἐμφαίνουσι τὰ διατάγματα, ναὶ μὴν καὶ τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας αἱ τίμιαι κεραῖαι προσμαρτυροῦσιν. ὑδὲν γὰρ ἐν τῷ βασιλεύοντι διαυγέστερον ἐκλάμπει, ὡς εὐσεβὴς διάθεσις, καὶ ὀρθὴ πίστις. ἐπεὶ δὲ τὸ αἰδέσιμον τῆς ὑμετέρας ἀρχιερωσύνης ἐκτενῶς τοιαύτῃ διανοίας ζέσει, τοιαύτῃ εὐσεβείας σπουδῇ, τοῖς μελιῤῥύτοις ἡμῶν γράμμασιν ἐκλιπαρεῖτε, ποθοῦντες ὅπερ σωτεύειν πεπιστεύκατε πρὸς εἰρηνεύειν καὶ λυσιτέλειαν τῆς ἁγίας τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας, τοῦτο ἡμᾶς πρέπον ἐκτελέσαι ἀποστολικῷ δικαίῳ, κατιδόντας τὸ καιρὸν τὴν ἀνάγκην, σωαινοῦντος καὶ συνευδοκοῦντος τοῦ ἐμπιστευθέντος ἡμῖν ἀποστολικὸν θρόνον. ᾐτήσασθε τοίνυν ἡμᾶς, ἵνα τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας ὑπανοιγούσης τὰ σπάγχνα τῆς οἰκείας φιλανθρωπίας, Φώτιον τὸν εὐλαβέστατον ἀποδεξώμεθα εἰς πατριάρχου τιμὴν, εἰς συναφειαν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ, καὶ μέτοχον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας ποιησώμεθα κοινωνίας, μὴ τὴν ἐκκλησίαν ἀνεχόμενοι τοῦ Θεοῦ τοσοῦτον ἤδη χρόνον τεταραγμένην ἐπιπλέον διαμένειν ἐν τῷ χίσματι καὶ τῇ ζάλῃ τοῦ σκανδάλου. διόπερ ἡμεῖς τῆς ὑμετέρας γαληνιότητος τὴν ἱκεσίαν εὐλόγως προσδεχόμενοι, ἐπειδὴ ἐγνωμεν τὸν τῆς μακαρίας μνήμης πατριάρχην Ἰγνάτιον μετηλλαχέναι τὸν βίον, ὑπολογισάμενοι τὸν καιρὸν, ἔπι θεσπίζομεν πρὸς συγγνώμην ἀφορᾶν, ὅπερ ἀρτίως περὶ αὐτοῦ τοῦ Φωτίου, εἰ καὶ αὐτὸς μηδὲν εἰς τὸν ἡμέτερον θρόνον ἀναγαγὼν τῆς ἀπηγορευμένης αὐτῷ ἐργασίας ἐθράξατο, πάντες ἴσασι πεπράχθαι, τὰς ἀποστολικὰς θεσμὰς ὐδαμῶς παραβαίνοντες, ἢ τῶν μακαρίων πατέρων τοὺς κανόνας διαλύοντες, μᾶλλον δὲ ῥητοῖς αὐτῶν πολλαπλασίοις ἐπιθαῤῥοῦντες. προδηλότατα γάρ φασιν ἐν τῷ δευτέρῳ κανόνι τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου. ἐπειδὴ πολλὰ ἤτοι ὑπ' ἀνάγκης, ἢ ἄλλως ἐπεισομένων τῶν ἀνθρώπων, ἐγίνετο παρὰ τὸν κανόνα τὸν ἐκκλησιαστικὸν. ὅθεν καὶ Γελάσιος ὁ πάπας φησίν· ὅπου ἀνάγκη ὑ προσιάζεται, τῶν πατέρων οἱ θεσμοὶ τηρεῖσθωσαν ἀπαραβάτως. καὶ Λέων ὁ ἅγιος τῷ αὐτῷ διακελεύεται πνεύματι, παραλιμπάνεσθαι, καὶ ἀκατηγόρητον κρίνεσθαι τὸ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἐπαγόμενον. διὸ καὶ Φήλιξ ἀρχιερεὺς ἡμέτερος προκάτοχος ἐν τῇ κανονικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ συμφώνως λέγει, ἄλλως εἶναι μετιχειρίσεα τὰ τῆς ἀνάγκης, καὶ ἄλλως τὰ τῆς προαιρέσεως,

ANNO CHRISTI 870.

ρέσεως. ἀλλὰ κ̀ ἡ ἐν Αφρικῇ ἁγία συνοδος ἐν τῷ λέ. κεφαλαίῳ, τὰς κλοπιμαίους τῶν Δονατισῶν διὰ τὴν τῆς ἐκκλησίας εἰρήνην κ̀ χρησιμότητα, εἰ διορθωμένης τῆς βουλῆς πρὸς τὴν καθολικὴν ἑνότητα μεταθεῖν θελήσαιεν, ἐὰν τοῦτο συμβάλλεσθαι τῇ τῶν Χριστιανῶν εἰρήνῃ φανείη, ἐν ταῖς ἰδίαις τιμαῖς ἀναδεχθῆναι κελεύει. ὑχ ἵνα ἡ συνοδος ἡ ἐν τοῖς περαματικοῖς μέρεσι περὶ τούτου τοῦ πράγματος γνωμένη διαλυθῇ· ἐν ᾗ δηλαδὴ συνόδῳ ᾠήθη, ἵνα οἱ χειροτονηθέντες ἐν τῷ μέρει τῶν Δονατισῶν, ἐὰν πρὸς τὴν καθολικὴν πίστιν μεταθεῖν θελήσαιεν, μὴ δεχθῶσιν ἐν ταῖς οἰκείαις τιμαῖς. περὶ τούτου κ̀ Ιννοκέντιος ὁ μακάριος πάπας ἐν κεφαλαίῳ νέ. λέγει, τοὺς ὑπὸ Βονώσου τοῦ αἱρετικοῦ χειροτονηθέντας διὰ τοῦτο δεχθῆναι, μὴ ὅπως σκάνδαλον ἐπιμείνῃ τῇ ἐκκλησίᾳ. ἐκεῖνων συμφωνούντων τοίνυν ὁμοψύχως κ̀ συμψήφων ὄντων τῶν ἄλλων πατριαρχῶν, τοῦ Αλεξανδρείας, τοῦ Αντιοχείας, τοῦ Ιεροσολύμων, κ̀ πάντων τῶν μητροπολιτῶν, κ̀ ἐπισκόπων, κ̀ ἱερέων, κ̀ παντὸς τοῦ κλήρου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας, τῆς χειροτονίας ὄντων Μεθοδίου κ̀ Ιγνατίου τῶν ἐν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ ἀλλαχεσάτων πατριαρχῶν, φῶτιον τὸν ῥηθέντα, πληροφορίαν δηλόντα, κ̀ ἔλεον κατὰ τὸ ἔθος αἰτοῦντα ἔμπροσθεν τῆς συνόδου, ἐν ἀληθινῇ ἀγάπῃ ἀδελφὸν, ἐν τῇ ἀρχιερατικῇ ἀξίᾳ συλλειτουργὸν, ἐν τῇ ποιμαντικῇ διδασκαλίᾳ συμπερέα τὸ ἀπὸ τόδε, ὑπὲρ εἰρήνης κ̀ ὠφελείας τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς Χριστοῦ βοηθείας δεχόμεθά τε κ̀ ἔχομεν. κ̀ ὑμεῖς γὰρ Χριστιανικώτατοι βασιλεῖς Αὔγουσοι, οἱ τῆς ὁσίας πολιτείας τὸ κράτος φιλανθρώποτατα διέποντες, ὑπὲρ Χριστοῦ πρέσβεις εἶναι δοκεῖτε, ἐν ᾧ ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης καθικετεύετε. κ̀ ἡμεῖς δὲ οἷς κατὰ τὸν ἀπόστολον ἐπίκειται ἡ μέριμνα πασῶν τῶν Θεοῦ τῶν ἐκκλησιῶν, μηδεμίαν τοῦ λοιποῦ ἀμφισβήτησιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διαμένειν βουλόμενοι, αὐτὸν τοῦτον τὸν πατριάρχην μήτε πάντων εἴτε ἐσκόπων, εἴτε πρεσβυτέρων, ἐφ' οὓς ἐξέχυθη τὸ κρίμα τῆς ἐπιτιμίας, ἀπὸ παντὸς δεσμοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποφάσεως λύομεν, κ̀ λαβεῖν τὸν θρόνον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας ἐκκλησίας κρίνομεν, κ̀ ποιμαίνειν τῆς τοῦ κυρίου ἀγέλης· ἐκείνη δηλαδὴ τῇ ἀξιοῖ ἐπισπεύζόμενοι, ἣν δεδόσθαι ἡμῖν ἐν αὐτῷ τῷ κορυφαίῳ τῶν ἀποστόλων παρὰ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡ ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ πεπίστευκε, τοῦ σωτῆρος αὐτοῦ τῷ μακαρίῳ ἀποστόλῳ Πέτρῳ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους κατ' ἐξαίρετον ἐπιβέψαντος, ἐν οἷς ἔφη· σοὶ δώσω τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. κ̀ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. κ̀ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσαι λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὥσπερ γὰρ δῆλον καθέστηκε, μηδὲν τῶν ῥημάτων τούτων ἐξαιρεῖσθαι, οὕτω διὰ τὸ ἔργον τῆς ἀποστολικῆς οἰκονομίας ἀναμφιβόλως κ̀ τὸ πᾶν δυνάμεθα καθόλου δῆσαι, κ̀ ἐν πᾶν ἀκολούθως διαλῦσαι· κ̀ μάλιστα δέον ἐκ τούτου μᾶλλον χορηγεῖσθαι πᾶσιν ὑπόδειγμα τῆς ἀποστολικῆς συμπαθείας. κ̀ οἱ τοποτηρηταὶ γὰρ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, οἱ σαλέντες εἰς Κωνσταντινούπολιν παρὰ τοῦ προκατόχου ἡμῶν Αδριανοῦ τοῦ θεοπεσίου ἀρχιερέως, τῇ συνόδῳ ἐκεῖ σωνόδῳ μέχρι τοῦ τοῦ οἰκείου ἀρχιερέως βουλήσεως ἐπαγρύπνω σπουδῇ τοῖς οἰκείοις σωνέθεντο ὑπογραφαῖς.... οὐδὲ παρὰ τοῦ ἀποστολικοῦ μέμφεται. κ̀ γὰρ τοῦ μακαρίου Πέτρου ὁ θρόνος, τοῦ κλειδούχου τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐξουσίαν ἔχει τοὺς ὑπὸ ἀρχιερέων δεσμοῦσθαι, ὁποῖ ἂν ᾖ, λύειν ἀλόγῳ διαγνώσει. πρόδηλον γάρ, ὅτι πολλοὶ

A tem, si correcto consilio ad catholicam unitatem transire voluerint, si hoc paci Christianæ prodesse visum fuerit, in suis honoribus suscipiantur; non ut concilium, quod in transmarinis partibus de hac re factum est, dissolvatur: in quo videlicet concilio statutum est, ut ordinati in parte Donati, si ad catholicam partem transire voluerint, non suscipiantur in honoribus suis. De hoc etiam beatus papa Innocentius dicit capitulo LV. quod ii, qui a Bonoso hæretico ordinati sunt, propterea sint recepti, ne scandalum remaneret ecclesiæ. Nunc itaque aliis patriarchis, Alexandrino videlicet, & Antiocheno, & Hierosolymitano, atque omnibus archiepiscopis metropolitis, episcopis & sacerdotibus, cunctoque clero Constantinopolitanæ sedis, qui de ordinatione beatæ memoriæ Methodii & Ignatii reverendissimorum patriarcharum exiistunt, una voluntate, parique voto consentientibus, eumdem Photium satisfaciendo, misericordiam coram synodo secundum consuetudinem postulantem, in vera dilectione fratrem, in pontificali officio comministrum, atque coram synodo misericordiam quærendo in pastorali magisterio consacerdotem, pro ecclesiæ Dei pace & utilitate, amodo, Christo favente, recipimus & habemus. Quia & vos Christianissimi imperatores Augusti, qui sanctæ reipublicæ clementissimo affectu gubernatis imperium, pro Christo fungi legatione videmini, dum pro pace rogatis ecclesiæ: & nos, quibus secundum apostolum, omnium ecclesiarum Dei solicitudo incumbit, controversiam aliquam in ecclesia Dei amplius remanere nolentes, hunc ipsum patriarcham cum omnibus sive episcopis, sive presbyteris, seu ceteris clericis, & omnibus laicis, in quos judicii fuerat censura prolata, ab omni ecclesiasticæ sanctionis vinculo absolvimus, sanctæque Constantinopolitanæ ecclesiæ judicamus recipere sedem, dominicique gregis esse pastorem; illa scilicet potestate fulti, quam ecclesia Dei toto terrarum orbe diffusa credit nobis, in ipso apostolorum principe, a Christo Deo nostro esse concessam; eodem salvatore beato Petro apostolo præ ceteris specialiter delegante: *Tibi dabo claves regni cælorum; & quæcumque ligaveris super terram, erunt ligata & in cælis; & quæcumque solveris super terram, erunt soluta & in cælis.* Sicut enim ex his verbis nil constat exceptum, sic per apostolicæ dispensationis officium & totum possumus procul dubio generaliter alligare, & totum consequenter absolvere: præcipue cum ex hoc magis præberi cunctis oporteat apostolicæ miserationis exemplum. Nam & legati sedis apostolicæ ab antecessore nostro, Hadriano videlicet almifico præsule, Constantinopolim directi, synodo ibidem peractæ usque ad voluntatem sui pontificis, vigilanti studio subscripserunt . . . . . nec ab apostolico manere: quia sedes beati Petri cælestis regni clavigeri potestatem habet, ligata quælibet pontificum congrua æstimatione absolvere. Quippe cum constet multos jam patriarchas, hoc est, Athanasium & Cyrillum Alexandrinos, Flavianum & Joannem Constantinopolitanos, & Polychronium Hierosolymitanum, synodice damnatos, per

IOANNIS VIII. P. EPISTOLA GERMANA.

Epist. 27.

2 *Cor.* 5.
2. *Cor.* 11.

Matth. 16.

JOANNIS VIII. P. EPISTOLA GERMANA.

ANNO CHRISTI 870.

apostolicæ sedis postmodum absolutionem restitutos incunctanter fuisse. Eo tamen tenore ista statuentes, apostolica dumtaxat auctoritate & sanctorum patrum venerabilibus institutis, decernimus, ut post hujus patriarchæ obitum nullus de laicis vel curialibus in patriarchatus eligatur vel consecretur honore, nisi de cardinalibus, presbyteris & diaconibus Constantinopolitanæ sedis, secundum sacros canones spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos: quia nec præpropere contra canones ecclesiasticos, decretaque majorum, cito quilibet lector, cito acoluthus, cito diaconus, cito sacerdos vel episcopus fiat: quia in minoribus officiis, si diu perdurent, & vita eorum pariter & obsequium comprobatur: ut per tempora a majoribus instituta, comprobatis prius moribus, & bonæ vitæ meritis refulgentibus, ad summum sacerdotium postmodum veniant: quoniam non est subito præripiendum, vel usurpandum, quod vita diu probata meretur accipere. Nam si in quibuslibet ecclesiæ gradibus providenter curandum est, ut in Domini domo nihil sit inordinatum; quanto magis elaborandum est, ut in electione ejus qui supra omnes gradus ejus constituitur, non erretur? Nam totius familiæ Domini status, & ordo nutabit, si quod requiritur in corpore, non sit in capite; & inde fiat, ut omnis ecclesiastica disciplina resolvatur, omnis ordo turbetur: & ideo hoc, quod nos modo pro ecclesiastica unitate & pace, quam Christus dominus noster nobis dedit habendam, utcumque patimur esse veniale, inultum postmodum esse non poterit, si quisquam id quod omnimodo interdicimus, usurparit; quia remissio peccati non dat licentiam iterum delinquendi: nec quod potuit aliqua ratione semel concedi, fas erit amplius impune committi. Hoc etiam modo ista, excellentiæ vestræ precibus moti, fieri jubemus, si ipse patriarcha Bulgarorum diœcesim, quam piæ memoriæ Nicolaus præcessor noster, Michaele ipsorum rege pedente, apostolicis doctrinis docuit, & per venerabiles episcopos suos sacri lavit unda baptismatis, omnique ecclesiastica regula & disciplina, prout oportebat, instruxit, amodo suo juri vendicare, vel remittere nullo modo præsumpserit, nec aliquam cujuscumque honoris ibidem ordinationem fecerit. Ibidem sunt illicite ordinati episcopi, vel sacerdotes . . . . . archiepiscopo, vel episcopis, qui ibidem videntur existere, sacrum pallium, quo inter sacra missarum solemnia uti pontificibus solitum est, ipse patriarcha mittere præsumpserit. Porro pro tantis perturbationibus, quibus ecclesia vestra longo jam tempore manet turbata, vestræ augustali pietati obnixe suggerimus, ut Constantinopolitanum patriarcham digno semper honore venerantes, quasi patrem spiritualem, & utpote inter vos & Deum mediatorem præcipuum, divina vobis, per quæ ad regnum perveniatis æternum, sedule annuntiantem pio semper affectu colatis, &, ut condecet, in omnibus honoretis: quia pro temporali, quem illi præbetis, honore, vos & hic temporalem honorificentiam habebitis, & in æternum multiplicem procul dubio recipietis; ab illo nempe qui

παξιαρχαι, οἷον Αθανάσιος ϗ Κύριλλος Αλεξανδρείας, Φλαβιανὸς ϗ Ιωάννης Κωνσαντινοπόλεως, ϗ Πολυχρόνιος Ιεροσολύμων, σωοδικῶς καθαιρεθέντες, μ̄ ταῦτα διὰ τὴ ἀτοσολικὴ θρόνυ τῆς λύσεως τυχόντες, ἀνυωερθέτως τὰς οἰκείας θρόνυς ἀπέλαβον. ταῦτα δὲ ὁρίζοντες, ἀποσολικῇ δήπυ ἐξυσίᾳ, ϗ τοῖς σεβασμίοις τῶν ἁγίων πατέρων διατάγμασι, θεσπίζομεν ὅπως, ὥσε μ̄ τὸν ἀποβίωσιν τῆδε τὴ παξιάρχυ μηδένα ἐκ λαϊκῶν ἢ βαλβιτικῶν εἰς τιμὴν παξιαρχικὴν ψηφίζεσθαι ἢ προβιβάζεσθαι, εἰ μὴ ἐκ τῶν καρδιναλίων ωρεσβυτέρων τε ϗ διακόνων τὴ θρόνυ Κωνσαντινυπόλεως, κατὰ τὰς ἱερὰς κανόνας τὰς πυδματι Θεῦ ὁρισθέντας, ϗ βλαβείᾳ τῆς οἰκυμένης ἀωασης καθιερωθέντας· ἵνα μήτις ἄφνω ἐναντίον τ̄ τῆς ἐκκλησίας κανόνων, ϗ τ̄ τῆς παξικῶν διατῶξεων, τυχέως ἀναγνώσης, τυχέως ἀκόλυθος, τυχέως διάκονος, τυχέως ἱερεὺς ἢ ἐωίσκοπος χειροτονῆται. ἐν τάγμασι γὰρ αὐτ̄ ὑποδεεστέροις χρονιζόντων ὅτε βίος δοκιμάζεται ϗ ἡ ὑπηρεσία. ὅπως δοκιμασθέντων ωρότερον κατὰ τὰς τεταγμένας ὑπο τ̄ πατέρων χρόνυς τ̄ τρόπων, ϗ τ̄ καλοκἀγαθίας διαλαμπύσης, τότε εἰς τὸ ἀκρότατον ὕψος τῆς ἀρχιερωσυνης ἀνάγωνται. ὁ δεῖ γὰρ ἀθρέον ωροαρπάζειν ἢ ἐξιδιοποιεῖσθαι τὸ ὀφειλόμενον τῇ πολυχρονίῳ δοκιμῇ τὴ βίυ. εἰ γὰρ ἐν οἱῳδήποτε τ̄ ἐκκλησίας βαθμῷ ωρογοητικῶς ἐσι ωροντισέον, ἵνα μηδὲν ᾖ ἀσυτυκτον ἐν τῷ οἴκῳ τὴ κυρίυ, πόσῳ μᾶλλον διαπονητέον, ὅπως ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ ἀνερχομένυ ἐπάνω πάντων τ̄ βαθμῶν μηδὲν ἐξαμαρτύνηται; τοῦ γὰρ παντὸς οἴκυ πῦ κυρίυ σαλευθήσεται ἡ κατάσασις ϗ ἡ τάξις, εἴπερ μὴ ωροσείη τῇ κεφαλῇ, ὃ ζητεῖται ἐν τῷ σώματι· ϗ γλύπτει ἐκ τούτυ τῆς ἐκκλησιασικῆς ἀπάσης ἀταξίας κατάλυσις, ϗ ἀπάσης τάξεως σύγχυσις. ϗ διὰ τοῦτο ὅπερ ἡμεῖς νῦν διὰ τλὺ τῆς ἐκκλησίας ἑνότητα ϗ εἰρλύλυ, ἵν̄ ἡμῖν Χριστὸς ὁ κύριος ἡμῶν ἔδωκε φυλαχτέαν, ὁπωσοῦν ἀνεχόμεθα συγνωστὸν εἶναι, ἀνεκδίκητον εἶναι μ̄ ταῦτα οὐ διωήσεται, εἴ τις τοῦθ' ὅπερ ωαντελῶς ἀωαγορλόμυ, ὑφαρπάσει. ἡ γὰρ ἄφεσις τοῦ πλημμεληθέντος οὐ δίδωσιν ἐξυσίαν τοῦ αὖθις ἐξαμαρτεῖν· οὐδ' ὅπερ ἅωαξ λόγω τινὶ δεδιώηται συγχωρηθῆναι, θεμιτὸν ἔσαι εἰς τοὐπιὸν ἀτιμωρήτως γίνεσθαι. ἔτι δὲ ταῦτα, τῆς ὑμετέρας ὑπεροχῆς ταῖς δεήσεσι παρακληθέντες, οὕτω γλυέσθαι ωροσάτομυ, ἐὰν αὐτὸς ὁ παξιάρχης Ιλὶ τ̄ Βελγάρων διοίκησιν, ἵν̄ τινα ὁ τῆς αἰτίας μνήμης ωροηγησάμυος ἡμῶν Νικόλαος, Μιχαὴλ τοῦ βασιλέως αὐτῶν δεομένυ, ἀποσολικαῖς ἐδίδαξε διδαχαῖς, ϗ δὶ ἁλαβεσάτων αὐτοῦ ἐωισκόπων ἀωέωλυνε τῷ θείῳ λυτρῷ τῶ βαωτίσματος, ϗ ἅ̄ ωάντα ὥσωερ ἐχρλὶν ἐκκλησιασικὸν τύωον ϗ διδασκαλίαν ωαρέδωκε, τὰ ἀωὰ τοῦδε διεκδικεῖν ἑαυτῷ ἢ σωετερίζεσθαι μηδόλως τολμήσῃ, ϗ οὐδεμίαν ἠσινοσοῦν τιμῆς αὐτόθι χειροτονίαν ωοιήσηται. ἀθεμίτως ἐκεῖ ἐχειροτονήθησαν ἐωίσκοποι ϗ ἱερεῖς . . . . . τῷ ἀρχιεωισκόωῳ ἢ τοῖς ἐκεῖ οὖσιν ἐωισκόωοις τολμήσῃ αὐτὸς ὁ παξιάρχης ἱερὸν ὠμόφορον ἀωοσεῖλαι, ᾧ χρῆσθαι τὰ θεῖα ἱερυργουῦντες οἱ ἀρχιερεῖς ἐώθασιν. ἐωὶ δὲ τοσαύτης ωέωονθε ωαραχὰς ωολλὰ ἤδη χρόνου ἡ καθ' ὑμᾶς ἐκκλησία, τλὺ αὐτοκρατορικὴν ὑμῶν ὅσέβειαν σωτόνως ὑωομιμνήσκομυ, ἵνα τῷ Κωνσαντινυπόλεως ωατριάρχῃ τλὺ ἀξίαν ἀεὶ τιμλὺ ἀωονέμοντες ὡς πυδματικῷ ωατρὶ, ϗ ἐξαιρέτῳ ὑμῶν τε ϗ τοῦ Θεοῦ μεσίτῃ, τάτε θεῖα ὑμῖν ἐωιμελῶς καταγγέλλοντι, δι' ὧν εἰς τλὺ ἀΐδιον καταντήσετε βασιλείαν, διὰ ωαντὸς αὐτὸν σέβησθε, τιμῶν

ANNO CHRISTI 870.

μῶντες ἐν ἅπασιν, ὡς εἰκός. ἀντὶ γὰρ προσκαίρου τιμῆς, ἣν αὐτῷ προσάγετε, καὶ τὴν πρόσκαιρον κτήσεσθε ὑμεῖς ἐνθάδε, καὶ τὴν ἐσαεὶ διαμένουσαν πάντως λήψεσθε πολλαπλασίω, παρ' ἐκείνου δῆλον, ὃς τοὺς αὐτὸν δοξάζοντας ἔφη δοξάσειν. μὴ δὴ οὖν ἀκούειν ἀξιούτω ἡ ὑμετέρα βασιλικὴ μεγαλοπρέπεια τὰς ψευδολογίας τῶν ὑποσπείρειν ἐπὶ τὸ περιφανὲς τοῦ κυρίου λήϊον τῶν σκανδάλων τὰ ζιζάνια μὴ διαλειπόντων. μηδὲ δὶα τοὺς ψιθυρισμοὺς τῶν τοιούτων, οἳ σπεύδουσι διηνεκῶς θείαν ἑνότητα διασχίζειν, τὸν χιτῶνα τοῦ κυρίου, τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ταῖς ἑαυτῶν γλώτταις οὐ παύονται ἀεὶ λαλεῖν δολίως, ἰὸν ἀσπίδων φέροντες ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν, κινείσθω τῆς φιλανθρωπίας ὑμῶν ἡ γνώμη κατ' ἐκείνου ὁποσονοῦν· μηδ' εὐχερῶς οὕτωσι ἀτιμαζέσθω ὁ θείᾳ προνοίᾳ μέγας ὑμῖν ἱερεὺς καταστὰς πρὸς διοίκησιν τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας. αἰσχρὸν γὰρ τοῦτόγε καὶ ἀπρεπὲς τῇ ἁγίᾳ δικαιολογείᾳ. παρεγγυώμεθα δὲ πρὸς τούτοις, ἵνα πάντες οἱ ἐπίσκοποι καὶ ἱερεῖς, καὶ οἱουδήποτε τάγματος κληρικοὶ τῆς χειροτονίας ὄντες τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Ἰγνατίου, εἴτε ἐν τῇ βασιλίδι διατρίβοντες, εἴτε ἐκτὸς πόῤῥω που ἢ ἐγγυτέρω ἐξωσθέντες, προσηνῶς παρ' ὑμῶν ἀνακληθῶσιν εἰς τὸν κόλπον καὶ τὴν ἑνότητα τῆς ἁγίας ἐκκλησίας, προσδεχομένων αὐτοὺς ὑμῶν καὶ περιπτυσσομένων χερσὶν ὑπτίαις, σοργῇ πατρικῇ, καὶ τοὺς οἰκείους ἑκάστῳ τούτων θρόνους ἀποδοθῆναι κελευόντων· ἵν' ὥσπερ μία πίστις καὶ ἐν ἐστι βάπτισμα ἐν ἡμῖν, καὶ πάντες ἓν ἐσμεν ἐν Χριστῷ, ὡσαύτως καὶ οὗτοι πρὸς τὴν ἑνότητα καὶ τὸ πλήρωμα τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας καὶ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐπανερχόμενοι, καὶ τὸ αὐτὸ λέγοντες, καὶ τέλειοι ὄντες ἐν τῷ αὐτῷ νοὶ καὶ τῇ αὐτῇ γνώσει, μία ποίμνη γένωνται καὶ εἷς ποιμήν· καὶ μὴ τολμῶσι τοῦ λοιποῦ λέγειν, ἐγὼ μέν εἰμι Κηφᾶ, ἐγὼ δὲ Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλώ, ἀλλ' ἑνὸς Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὅς ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὃς ἐποίησε τὰ ἀμφότερα ἕν, καὶ ἐλθὼν καταλλάξαι τά τε ἐπὶ γῆς καὶ τὰ ἐν οὐρανοῖς οὐκ ἀπηξίωσεν· ὃς διὰ τοῦτο ἐφάπαξ ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἵνα τὰ τέκνα τοῦ διεσκορπισμένα εἰς ἓν συνάξῃ. οὐ γὰρ εἶναι δυνήσεται τῆς συναφείας αὐτῶν ἑδραία ἡ συμβίβασις, ἣν μὴ αὐτοὺς συσφίγξῃ ὁ δεσμὸς τῆς ἀγάπης πρὸς στεῤῥότητα ἀδιάσπαστον. οὕτω γὰρ Θεοῦ συνεργοῦντος ἄνευ ταραχῆς οἱασοῦν ἐπὶ τῆς βασιλείας ὑμῶν σῶοι καὶ ἀκίνδυνοι διατελοῦντες, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν σωτηρίας καὶ ἁπάσης τῆς πολιτείας ἐκτενέσιν εὐχαῖς ἀεὶ πρὸς τὸν Θεὸν πρεσβεύσουσιν. εἰ δέ τινες ἴσως παραιτήσωνται τὴν πρὸς τὸν πατριάρχην κοινωνίαν, δεύτερον καὶ τρίτον νουθετείσθωσαν, ὥστε τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἑαυτοὺς ἑνῶσαι. μὴ βουλομένους δὲ συνελθεῖν, ἀλλὰ τῇ οἰκείᾳ ἐμμένοντας ἀπειθείᾳ, παρηγγείλαμεν τοῖς ἡμετέροις ἀποκρισιαρίοις, ἵν' ἅμα τῇ συνόδῳ αὐτοὺς ἀφορίσωσι τῆς ἀχράντου μεταλήψεως, ἕως ἂν ἐπιστρέψωσι πρὸς τὸν ἴδιον πατριάρχην, καὶ τὴν ἑνότητα τῆς ἁγίας ἐκκλησίας.... ἄλλωστε τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν κανονικῶς παρ' ἡμῶν ἀφορισμῷ ὑποβληθέντων. διὸ εἴπερ αὐτοὺς εἰς κοινωνίαν παραδέξηται, ἢ τῆς πρὸς αὐτοὺς ὁμιλίας ὁπωσδήποτε ἀνθέξηται, παραπλησίως τὸν αὐτὸν πατριάρχην σὺν τοῖς ἐπισκόποις ἐκείνοις κρίνομεν εἶναι τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἀφωρισμένον. ἐδόθη μηνὶ Αὐγούστῳ, ἰνδικτιῶνος ιβ'.

Ἐστάλη διὰ Πέτρου πρεσβυτέρου.

A glorificantes se glorificare testatur. Nec eorum verba falso prolata, qui scandalorum zizania super conspicuam segetem Domini seminare non cessant, vestra imperialis dignetur audire majestas: nec pro talium susurrationibus hominum, qui semper student scindere unitatem Dei, vestem Domini, ecclesiam Christi, quique linguis suis semper dolose agere non cessant, venenum aspidum portantes sub labiis suis, animum clementiæ vestræ adversus eum aliquatenus commoveatis, & summum sacerdotem vestrum Dei providentia in ecclesiæ Christi regimine constitutum, sic facile exhonoretis: quod nimirum vestro sancto imperio B valde inhonestum & indecens esse videtur. Præterea mandamus etiam, ut omnes episcopos & sacerdotes, seu cujuscumque ordinis clericos, qui de consecratione Ignati bonæ memoriæ patriarchæ consistunt, sive in ipsa regia urbe manentes sive alicubi extra longe, seu prope retrusos, clementi animo ad gremium & unitatem sanctæ ecclesiæ revocetis, & ulnis extensis paterno affectu recipiatis & amplectamini, propriasque unicuique illorum jubeatis reddi sedes: ut sicut una est fides, unum in nobis baptisma, & omnes unum sumus in Christo; ita & isti, qui ad unitatem & societatem ecclesiæ Dei, & corporis Christi redierint, & C id ipsum dicentes, perfectique existentes in eodem sensu & in eadem scientia, unus grex efficiantur, & unus pastor; nec audeant amplius dicere, ego quidem sum Cephæ, ego Pauli, ego autem Apollo, sed unius Christi veri Dei nostri, qui est pax nostra, & fecit utraque unum, veniensque cælestia cum terrestribus pacificare dignatus est: qui idcirco semel pro peccatis nostris mortuus est, ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in unum. Nec enim poterit unitatis eorum firma esse compago, nisi eos ad inseparabilem soliditatem vinculum caritatis adstrinxerit; quatenus, Deo favente, absque omni perturbatione, D vobis regnantibus salvi & securi persistentes, pro salute vestra, & pro statu reipublicæ jugibus semper votis Dominum valeant deprecari. Quod si forte quidam extiterint cum eodem patriarcha communicare nolentes, admoneantur secundo ac tertio, ut sanctæ ecclesiæ se unire procurent. Quod si acquiescere noluerint, in sua pertinacia manere volentes, sacra eos communione his præsentibus missis nostris una cum synodo jussimus privare, quousque ad suum redeant patriarcham, & ad sanctæ ecclesiæ unitatem . . . . . cum præcipue ipsi episcopi a nobis sint canonice excommunicati. Et ideo si eos in consortium suum receperit, ali- E quamve cum eis communionem habuerit, simili modo eumdem patriarcham cum ipsis episcopis ecclesiastica communione judicamus esse privatum. Data mense Augusto, indictione XII.

JOANNIS VIII. P. EPISTOLA GERMANA.

Psal. 13. & 139.

Ephes. 2.

Missa per Petrum presbyterum.

JOANNIS VIII. EP. A PHOTIO CORRUPTÆ.

JOANNIS PAPÆ VIII. epistolæ a Photio corruptæ.

Joannes servus servorum Dei, tranquillissimis nostris spiritalibus a nobis & a Deo dilectis filiis Basilio, Leoni & Alexandro, victoribus, triumphatoribus, imperatoribus semper Augustis salutem.

SINCERITAS & splendor orthodoxæ fidei vestræ ac sapientiæ; quinimmo præstantia & æquitas vestrorum morum, Christianissimi & maximi imperatores Romanorum, instar luminis in medio terræ effulgens, illustrat omnes fines orbis terrarum. Quin etiam non sola fide gloriantes, oscitanter affecti estis in alias res; sed studium adhibentes, ad sincerum & ab omni labe purum cultum vestrum superædificatis non ligna, non fenum, neque stipulam, sed lapides pretiosos, aurum, argentum. Et ut summatim dicam, perficitis studiose ac pulcre omnia illa, ex quibus agnoscitur cultus divini numinis. Maxime autem Dei cultura cognoscitur in ea re, cum omnes ejus ecclesiæ, quascumque sol aspicit, in orthodoxa fide, & mutua in se pace viventes, gratiarum actiones quotidie Deo referunt. Quamobrem hanc concordiam & in vestra ecclesia servari cupientes, sanctam Romanam ecclesiam per nuntios & litteras vestras adiistis; sperantes illam non segnem, sed adjutricem futuram vestris studiis: quippe qui non ipsi primi hoc consilio uti cœpistis, sed eorum qui ante vos pietatem colentes regnaverunt, consuetudinem secuti estis. Operæ pretium autem est considerare, ex quonam magistro hæc didiceritis. An non manifestum est, a principe apostolorum Petro hæc vobis tradita esse, quem caput omnium ecclesiarum posuit Christus, cum ei dixit: *Pasce oves meas?* non solum autem a Petro ipso, verum etiam a sanctis synodis & constitutionibus edocti estis: quin etiam a sacris orthodoxis & patriis edictis ac præceptionibus, quemadmodum divinæ ac piæ vestræ litteræ testantur. Hoc autem facitis, ut fidei vestræ firmitas celebrata magis elucescat, vestraque in Deum caritas sincera & incorrupta ostendatur. Nihil enim congruentius aut peculiarius debet esse his qui sunt in potestate & maximis imperiis constituti, quam in orthodoxa fidei pulchritudine, & sinceræ in Deum caritatis studio assidue versari, atque omnes eadem fide Deo servientes videre caritatis vinculo conjunctos atque constrictos. Vestras igitur litteras attendentes, & mellifluis earum vocibus delectati, simulatque accensi instar facis, una cum tota nostra sancta Romana ecclesia concordi animo & voce excitati sumus ad complenda libenter & alacriter omnia illa quæ a vobis scripta sunt; cum præsens tempus maxime nobis opportunum videatur, & status ipse rerum nos adhortetur. Scripsistis nobis dilecti filii, ut apostolica viscera & misericordem sinum aperientes, omnes quotquot in vestra ecclesia propriis manibus subscribentes prævaricationi, aut alio quovis modo canonicis pœnis subiecti sunt, amplectamur, pacis & con-

Joan. 22.

ANNO CHRISTI 870.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΠΑ ΤΟΥ ΟΓΔΟΟΥ ἐπιστολαὶ, ὡς παρὰ Φωτίου ὑπενοθεύθησαν.

Ιωάννης δοῦλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, τοῖς γαληνοτάτοις ἀγαπητοῖς ἡμετέροις πνευματικοῖς υἱοῖς, καὶ Θεῷ ἠγαπημένοις, Βασιλείῳ, Λέοντι καὶ Αλεξάνδρῳ, νικηταῖς, τροπαιούχοις, βασιλεῦσι καὶ αἰωνίοις Αὐγούστοις.

ΤΟ καθαρὸν καὶ ὑπέρλαμπρον τῆς ἐν τῇ πίστει ὀρθοδοξίας ὑμῶν καὶ τῆς σοφίας, καὶ τὸ ἐν τοῖς τρόποις ὑμῶν κατανοούμενον χρηστὸν καὶ ἐπιεικὲς, ὦ χριστιανικώτατοι καὶ μέγιστοι βασιλεῖς Ρωμαίων, φωτὸς δίκην ἐν μέσῳ τῆς γῆς ἐκλάμπον, πάντα τὰ πέρατα, εἰς ἃ ἡ οἰκουμένη παρατείνεται, περιαυγάζει. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐν μόνῃ τῇ πίστει σεμνυνόμενοι, περὶ τ' ἄλλα εἰς ῥᾳθυμίαν ἀντὶ τῆς σπουδῆς διάκεισθε· ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἀμωμήτῳ θρησκεύματι ὑμῶν ἐποικοδομεῖτε οὐ ξύλον, οὐδὲ χόρτον, οὐδὲ καλάμην, ἀλλὰ λίθους τιμίους, χρυσὸν, ἄργυρον· ἁπλῶς εἰπεῖν, πάντα ὑμῖν μετὰ τῆς ἐν σπουδῇ καλλονῆς * ἐξανύετε, ἐν οἷς γινώσκετε τὸ θεῖον θεραπευόμενον. θεραπεύεσθαι δὲ μάλιστα τὸ θεῖον διαγινώσκεται ἐπὶ τῷ τὰς ἐκκλησίας αὐτοῦ πάσας, ὅσας ὁ ἥλιος ἐφορᾷ, ἐν ὀρθοδόξῳ πίστει καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους ὁμονοίᾳ καὶ εἰρήνῃ διατελούσας, εὐχαριστηρίους αὐτῷ φωνὰς καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναφέρειν. διὸ ταύτην τὴν ὁμόνοιαν καὶ ἐν τῇ καθ' ὑμᾶς ἐκκλησίᾳ ὁρᾶσθαι καὶ πρυτανεύεσθαι ἐπιποθοῦντες, τὴν τῶν Ρωμαίων ἁγίαν ἐκκλησίαν διὰ τῶν ἀποκρισιαρίων ὑμῶν καὶ θειοτάτων γραμμάτων ὑμῶν κατελάβετε, συνεργὸν εἰς τὸ σπουδαζόμενον ὑμῖν ἐσομένην, καὶ οὐ ῥᾳθυμοῦσαν πεπιστευκότες· οὐκ αὐτοὶ πρώτως ἀρξάμενοι εἰς τοῦτο τὸ ἐπινόημα ἐλθεῖν, ἀλλ' ἔθει τῶν πρὸ ὑμῶν εὐσεβῶς βεβασιλευκότων εἴκοντες καὶ κατακολουθοῦντες. ἀλλὰ γὰρ ἐκ ποίου διδασκάλου ταῦτα παρελάβετε ποιεῖν, ἄξιον διερωτῆσαι. ἢ δῆλον ἐκ τοῦ κορυφαίου τῶν Αποστόλων Πέτρου, ὃν κεφαλὴν πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τέθεικεν ὁ Χριστὸς εἰπών· ποίμαινε τὰ πρόβατά μου; οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἁγίων συνόδων καὶ διατάξεων· ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν ἱερῶν καὶ ὀρθοδόξων καὶ πατρικῶν ὁσίων θεσπισμάτων τε καὶ διαταγμάτων, καθὼς καὶ αἱ θεῖαι καὶ εὐσεβεῖς ὑμῶν συλλαβαὶ μαρτυροῦσι. τοῦτο δὲ ποιεῖτε, ἵνα πλέον τὸ στερρὸν τῆς πίστεως ὑμῶν διαβοώμενον ἐκλάμψῃ, καὶ ἡ πρὸς Θεὸν ἀγάπη ἀκέραιος καὶ ἀμάραντος ἀναδειχθῇ. οὐδὲν γὰρ πέφυκεν ἄλλο προσφυέστερον ἢ οἰκειότερον εἶναι τοῖς ἐν ἐξουσίᾳ καὶ μεγίσταις ἀρχαῖς καθεστηκόσιν, ἢ τῇ καλλονῇ καὶ ὡραιότητι τῆς ὀρθῆς πίστεως, καὶ τῇ πρὸς Θεὸν ἀγάπῃ σπουδάζειν σεμνύνεσθαι, καὶ τὸ πάντας ὁρᾶν τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ πίστει τῷ Θεῷ λατρεύοντας, τῷ τῆς ἀγάπης συνδέσμῳ περιπλεκομένους τε καὶ συσφιγγομένους. ἐγκύψαντες δὲ τοῖς ὑμῶν γράμμασι, καὶ τοῖς ἐν αὐτοῖς μελιρρύτοις φθέγμασι καθηδυνθέντες, καὶ ἐξαφθέντες πυρσοῦ δίκην, καὶ μετὰ πάσης τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτης τῶν Ρωμαίων ἐκκλησίας ὁμονοήσαντες καὶ συμφωνήσαντες, διανέστημεν εἰς τὸ τὰ παρ' ὑμῶν ἅπαντα γραφέντα προθύμως καὶ ἐπιχαρῶς πεπληρωμένα δεῖξαι· μάλιστα τοῦ παρόντος καιροῦ ἐπιτηδειοτάτου ἡμῖν, καὶ τῆς τῶν πραγμάτων φορᾶς εἰς τοῦτο γεγονότων. ἔγραψας υἱὲ ἡμῶν ἠγαπημένε, ἵνα ἀποστολικὰ καὶ συμπαθῆ σπλάγχνα ὑπανοίξαντες, πάντας τοὺς τῆς καθ' ὑμᾶς ἐκκλησίας, ὅσοι γεγόνασιν ἢ ἰδιοχείρων ἐν παραβάσει, ἢ ἄλλως πως κανονικαῖς ὑπέπεσον

* ἴσ. ἐξανύεται, ἐν οἷς γινώσκεται,

ANNO CHRISTI 870.

πεσον ἐπιτιμίαις, δεξώμεθα, καὶ τῆς εἰρήνης καὶ ὁμονοίας φροντίδα ποιησώμεθα· οὐ μὴν ἀλλά γε καὶ πρὸ τούτων Φώτιον τὸν θεοσεβέστατον ἀρχιερέα τῆς πρὸς ἡμᾶς κοινωνίας μέτοχον καὶ κληρονόμον καὶ συλλειτουργὸν ποιήσαντες, εἰς τὸ μέγα τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα καὶ τὴν τιμὴν τῆς πατριαρχείας πάλιν ἀποκαταστήσωμεν· ὡς ἂν μὴ ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἐπὶ πολὺν χρόνον ταῖς τῶν θεοστυγῶν σχισμάτων καὶ πονηρῶν σκανδάλων τρικυμίαις ταραττομένη διαμένῃ. ἡμεῖς δὲ τῆς ὑμετέρας γαληνότητος τὴν ἱκεσίαν προσδεξάμενοι, ὡς εὔλογον οὖσαν καὶ δικαίαν καὶ θεάρεστον, τόν τε καιρὸν ἐπιτήδειον ὄντα, οἷον καὶ πρὶν ἐπεζητοῦμεν καὶ ηὐχόμεθα, εὑρόντες· καὶ νομίσαντες ἁρμόδιον εἶναι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ εἰρηνοποιεῖν, ἀπεστείλαμεν ἀποκρισιαρίους ἡμῶν, ἐκπληροῦντας τὸ θέλημα ὑμῶν. εἰ καὶ ἡ ὑμετέρα εὐσέβεια τὸν ἄνδρα ἐκβιασαμένη ἔφθασεν ἀποκαταστήσασα καὶ πρὸ ἡμῶν, ἤτοι πρὸ τοῦ παραγενέσθαι τοὺς ἡμετέρους τοποτηρητὰς ἐν τοῖς αὐτόθι. ὅμως ἡμεῖς τοῦτο θεραπεύομεν, οὐκ ἐκ τῆς ἡμετέρας αὐθεντίας, καί περ ἔχοντες ἐξουσίαν τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀποστολικῶν διατάξεων καὶ πατρικῶν θεσπισμάτων τὰς ἀποδείξεις φέροντες· οὐ τοὺς θεσμοὺς τῆς ἐκκλησίας τοὺς ἀνέκαθεν παραδεδομένους λύοντες, ἀλλ' ἐν οἷς ἡ τούτων ἀκρίβεια ἀπαράτρεπτος διατηρουμένη διασπᾷ καὶ λυμαίνεται τὴν ὁλοκληρίαν τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας, πρὸς τὸ συμφέρον ἄγειν πάντα παρ' αὐτῆς ἐκείνης διδαχθέντες. καὶ ὁ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου δεύτερος κανὼν οὕτως λέγει· ἐπειδὴ πολλάκις εἴτε ἀπὸ ἀνάγκης, εἴτε ἄλλως πως ἐπειγομένων τῶν ἀνθρώπων, παραβαίνεσθαι τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας συμβαίνει. ἔτι δὲ καὶ ὁ πάπας Γελάσιος περὶ τοῦ αὐτοῦ λέγει, ὅτι ὅπου βία οὐ προκείται, ἀμετάτρεπτοι διαμενέτωσαν οἱ τῶν ἁγίων πατέρων θεσμοί. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ ἁγιώτατος πάπας Λέων ἐν τῷ αὐτῷ διακελεύεται πνεύματι λέγων· ὅπου οὐ προηγεῖται βία, ἀσάλευτοι διαμένωσαν οἱ θεσμοὶ τῶν ἁγίων πατέρων· ὅπου δὲ ἀνάγκη καὶ βία εὑρίσκεται, ἐκεῖ πρὸς τὸ συμφέρον ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ ὁ τὴν ἐξουσίαν ἔχων οἰκονομείτω. ἐξ ἀνάγκης γὰρ, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. καὶ Φήλιξ δὲ ὁ πάπας τούτοις συνηγορεῖ, λέγων· καὶ περὶ τούτου χρὴ σκέψασθαι, ἵν' ὅπου ἀπαντήσῃ ἀνάγκη, πολλάκις αἱ συστάσεις τῶν πατέρων παραβαίνωνται. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἡ ἁγία σύνοδος ἡ ἐν Καρθαγένῃ ἐν τῷ λέ. κεφαλαίῳ λέγει· κελεύομεν, ἵνα οἱ κληρικοὶ τῶν Δονατιστῶν πάλιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀνακάμψωσιν, καί περ πρώην ὑπὸ συνόδου καθαιρεθέντες. καὶ σύνοδος ὁρᾶται σύνοδον λύουσα διὰ τὴν ἕνωσιν καὶ ὁμόνοιαν τῆς ἐκκλησίας. καὶ Ἰννοκέντιος δὲ ὁ πάπας λέγει ἐν τῷ νέ. κεφαλαίῳ· οὗτοι οἱ χειροτονηθέντες ὑπὸ Βονώσου τοῦ αἱρετικοῦ δεχέσθωσαν, ἵνα μὴ πάλιν σκάνδαλα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναφυῇ. καὶ οὐ μόνον ἐν τούτοις, καίπερ οὖσι τοιούτοις, καὶ ἐξ αὐτῶν οὖσιν ἐξ αἱρέσεως, ἡ ἀποστολικὴ αὕτη καθέδρα καθαιρεθεῖσι, τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης φροντίδα ποιουμένη, χεῖρα βοηθείας ὤρεξεν· ἀλλὰ καὶ ὀρθοδόξοις ἱεράρχαις καὶ πατριάρχαις εἰς αὐτὴν καταφυγοῦσιν, ὥσπερ καὶ νῦν ὁ εὐλαβέστατος Φώτιος, τὴν βοήθειαν αὐτῆς ἐπικαλεσαμένοις ἐπήμυνεν. οἴδατε πάντως τὸν μέγαν Αθανάσιον ἐπίσκοπον Αλεξανδρείας, Κύριλλόν τε καὶ Πολυχρόνιον Ἱεροσολύμων, Ἰωάννην ὃν ἡ ἀγάπη ὑμῶν Χρυσόστομον ὀνομάζει, καὶ Φλαβιανὸν τὸν Κωνσταντινουπόλεως. τούτους γὰρ ὑπὸ συνόδων καθαιρεθέντας καὶ ἀποκηρυχθέντας, καὶ τὴν ἁγίαν τῶν Ρωμαίων ἐκκλησίαν ὑποδραμόντας, ὁ ἀπο-

A cordiæ curam gerentes. Quin etiam ante hæc illud postulastis, ut Photium venerabilem pontificem nostræ communionis participem atque consortem & comministrum factum ad magnam sacerdotii dignitatem & patriarchatus honorem restitueremus, ut non amplius ecclesia Dei schismatum quæ Deo sunt invisa, & pravarum offensionum aut scanlorum fluctuationibus pertubetur. Nos autem vestræ serenitatis supplicationem admittentes, ut rationi consentaneam, justam & Deo gratam; & temporis opportunitatem talem nacti, qualem antea optabamus; conveniens esse ducentes ecclesiam Dei pacificare, misimus legatos nostros ad implendam B petitionem vestram: ac licet vestra pietas vim Photio intulerit, & restituerit illum ante nos, hoc est, priusquam missi a nobis legati istuc venirent; nos tamen id curamus, non ex nostra auctoritate, quamvis faciendi hoc potestatem habeamus; sed ex apostolicis constitutionibus & paternis decretis demonstrationes proferentes: non leges ecclesiæ jam olim traditas irritas facientes, sed quibus in rebus earum severitas, si permaneat immutabilis, integrum ecclesiæ statum dissipat, atque corrumpit, ad id quod magis expedit, omnia redigere ab eadem edocti. Synodus enim Nicæna secundo capitulo dicit: Quoniam sæpe sive per C necessitatem, sive ex quacumque causa urgente homines, contingit ecclesiasticos canones non servari. Gelasius quoque papa ait: Ubi necessitas non est proposita, immutabilia permaneant patrum decreta. Similiter & sanctissimus Leo papa eodem spiritu præcipit dicens: Ubi nulla præcedit vis, nullo modo violentur sanctorum patrum statuta: ubi vero necessitas fuerit & vis, bi ad utilitatem ecclesiarum Dei, qui potestatem habet, ea dispenset: ex necessitate enim, ut sentit divinus apostolus, fit mutatio legis. Cum his convenit & Felix papa, cum hæc dicit: Illud considerare oportet, ubi necessitas occurrit, sæpe D constitutiones patrum non servari. Quinimmo Carthaginensis concilii caput 35. sic habet: Præcipimus, ut clerici Donatistarum in ecclesiam rursus recipiantur, licet a synodo antea depositi fuerint. Et synodus synodum solvit propter unitatem & pacem ecclesiæ. Quamobrem & Innocentius papa in quinquagesimoquinto capitulo dicit: Qui promoti sunt a Bonoso hæretico, recipiantur, ne rursus scandala in ecclesia pullulent. Non solum autem pro hæresi depositis hæc apostolica sedes paci ecclesiasticæ studens, adjutricem manum porrexit; sed & orthodoxis sacerdotibus atque patriarchis ad eam confugientibus, sicut & nunc reverendissimus E Photius fecit, ejus opem implorantibus subvenit. Nostis omnino quemadmodum magnum Athanasium Alexandrinum episcopum, Cyrillumque & Polychronium Hierosolymorum episcopos, & Joannem, quem caritas vestra Chrysostomum vocat, & Flavianum, Constantinopolitanos a synodo depositos atque abdicatos, & ad sanctam Romanam ecclesiam confugientes apostolica sedes hæc amplexa est, & in pristinum honorem restituit. Si igitur qui a Donatistis & a Bonoso ordinationem acceperunt, & a liminibus orthodoxæ ecclesiæ a plenaria synodo seque-

JOANNIS VIII EP. A PHOTIO CORRUPTÆ.

quæstrati, rursus ab ista synodo recipiuntur, & in catalogo sacerdotum habentur, ut ecclesia Dei permaneat indivulsa, & a schismatibus pura & libera. Nihil enim ita execrabile atque exosum divinis oculis esse perspicitur, ut schismata quæ in ecclesiis Dei suboriantur: contra nihil jocundius est aut gratius ejus bonitati, quam cum ecclesia integram caritatem in Deum, & concordiam ac pacem cum proximo perpetuo conservat. Multo magis orthodoxa fide insignes viros, vitæ honestate & moribus tam laudabiles, ut ne reprehensione quidem dignum aliquid commiserint, non ita contemnere oportet, quasi correctionis pœnæ subjici jugoque gravari debeant, sed ad pristinum honorem revocare. Sicut enim apostolica sedes hæc, cum semel acceperit claves regni cælorum a primo & magno illo pontifice Jesu Christo per principem apostolorum Petrum, cui dixit: *Tibi dabo claves regni cælorum*; & quemcumque ligaveris super terram, erit ligatus & in cælis; & quemcumque solveris super terram, erit solutus & in cælis: habet potestatem universaliter ligandi & solvendi, & ut est apud Jeremiam prophetam, evellendi & plantandi: ita & nos ejusdem potestate principis apostolorum Petri utentes, cum omni sancta nostra ecclesia significamus vobis, & per vos sanctissimis fratribus & consacerdotibus nostris patriarchis Alexandriæ, Antiochiæ & Hierosolymorum, & ceteris archiepiscopis, episcopis, & omni plenitudini Constantinopolitanæ ecclesiæ, convenire & nobiscum sentire, immo vero cum Deo, in omnibus quæ a nobis postulastis. Ac primum recipite reverendissimum ac summe admirabilem virum Photium in patriarcham, fratrem & consacerdotem nostrum, communionis cum sancta Romana ecclesia participem atque consortem, tum ob ejus virtutes, tum ut scandala removeantur, & pax Dei atque caritas mutua in vobis componatur. Recipite igitur illum amota omni ambiguitate ac disceptatione in caritate & fide, omnem malitiæ ac fraudis livorem, nec non perfidiæ & hæsitationis, ex vestris cordibus expellentes, quemadmodum & ecclesia Romana illum recepit. Audivimus enim ab omnibus fere, qui veniunt isthinc ad nos, virum hunc omnibus virtutibus, quæ sunt secundum Deum, florere; ac partim sapientia, divinarumque & humanarum rerum intelligentia omnibus præstare; partim vero ea virtute quæ in actione versatur; & in divinorum præceptorum observantia ita celebrem, ut quemadmodum ait apostolus, dici possit operarius inconfusibilis. Neque justum judicavimus, talem ac tantum virum segnem atque otiosum manere, sed in sublimi vestræ ecclesiæ sede rursus collocatum ac fulgentem, sibi consueta & Deo accepta, sacerdotibusque ac pontificibus solita opera perficere. Quamobrem eamdem repetentes orationem, vobis omnibus dicimus: Recipite virum hunc omni prætextu deposito. Nemo iniquas contra ipsum factas synodos excusationem sibi paret. Nemo causetur, ut quidam faciunt ex eorum numero qui simpliciores sunt, beatorum pontificum prædecessorum nostrorum Nicolai & Hadriani contra ipsum decreta: non enim probata sunt

Matth. 18.

A στολικὸς οὗτος θρόνος συνέστησε, καὶ πρὸς τὴν προτέραν τιμὴν ἐπανήγαγεν. εἰ οὖν οἱ ἐκ Δονατιστῶν, καὶ οἱ ἐκ Βονώσου τὴν χειροτονίαν δεξάμενοι, καὶ τῶν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας περιβόλων ἀπελαθέντες ὑπὸ συνόδου πολυανθρώπου, ὑπὸ ἑτέρας συνόδου δέχονται, καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἱερέων τίττονται, διὰ τὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ἀδιάσπαστον, καὶ σχισμάτων καθαρὰν καὶ ἐλευθέραν παραμένειν. οὐδὲν γὰρ οὕτω βδελυκτὸν καὶ μεμισημένον τοῖς ὀφθαλμοῖς καθορᾶται τοῦ Θεοῦ, ὡς σχισμάτων ἐσμὸς παρυφιστάμενος ἐν ἐκκλησίαις Θεοῦ· καὶ οὐδὲν τερπνότερον ἢ προσφιλέστερον τῇ αὐτοῦ ἀγαθότητι, ὡς ἐκκλησία τὴν αὐτῆς ὁλοκληρίαν ἔν τε τῇ πρὸς Θεὸν ἀγάπῃ, καὶ τῇ πρὸς τὸν πλησίον ὁμοφροσύνῃ B διασώζουσα. πολλῷ μᾶλλον ἄνδρας τοὺς ἐν ὀρθοδόξῳ πίστει διαπρέποντας, βίου τε σεμνότητι καὶ ἀκριβεῖ πολιτείᾳ πεφημισμένους, καὶ σχεδὸν μηδὲ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ ἐπιτιμίας ἔργα διαπράξασθαι, οὐ χρὴ παρορᾶσθαι ὡς ὑπευθύνους τῷ τῆς ἐπιτιμίας βαρυνομένους ζυγῷ, ἀλλ' ἐπὶ τὴν προτέραν αὐτοὺς ἐπανάγειν τιμήν. καθάπερ γὰρ ὁ ἀποστολικὸς οὗτος θρόνος λαβὼν τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν παρὰ τοῦ πρώτου καὶ μεγάλου ἀρχιερέως Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου, εἰπόντος πρὸς αὐτόν· σοὶ δώσω τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ ὃν ἂν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένος ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃν ἂν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένος ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἔχει ἐξουσίαν καθόλου C δεσμεῖν τε καὶ λύειν, καὶ κατὰ τὸν προφήτην Ἱερεμίαν, ἐκριζοῦν καὶ καταφυτεύειν. διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου χρώμενοι, μετὰ πάσης τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας παρεγγυώμεθα ὑμῖν, καὶ δι' ὑμῶν τοῖς τε ἁγιωτάτοις ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς ἡμῶν πατριάρχαις, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, καὶ τοῖς λοιποῖς ἀρχιερεῦσί τε καὶ ἱερεῦσι, καὶ παντὶ τῷ πληρώματι τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπολιτῶν, ὁμονοῆσαι καὶ ὁμοφρονῆσαι ἡμῖν, μᾶλλον δὲ τῷ Θεῷ ἐν πᾶσιν οἷς ὑμεῖς ἐξῃτήσασθε. καὶ πρῶτον μὲν ἀποδέξασθε Φώτιον τὸν θαυμασιώτατον καὶ εὐλαβέστατον ἀρχιερέα Θεοῦ καὶ πατριάρχην, ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ συλλειτουργὸν, καὶ τῆς κοινωνίας τῆς πρὸς τὴν D ἁγίαν τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίαν σύμμοιρόν τε καὶ συμμέτοχον καὶ κληρονόμον, διά τε τὴν ἄλλην ἀρετὴν τὴν προσοῦσαν αὐτῷ, καὶ τὸ τὰ σκάνδαλα ἐκποδὼν γενέσθαι, καὶ τὴν τὴν εἰρήνην τοῦ Θεοῦ καὶ ἀγάπην τὴν εἰς ἀλλήλους ἐν ἡμῖν φυτευθῆναι. δέξασθε δὲ αὐτὸν ἀδιστάκτῳ γνώμῃ καὶ ἀναμφιβόλῳ, καὶ ἀγάπῃ καὶ πίστει, πάντα κακίας καὶ δολιότητος ἰὸν, καὶ διψυχίας καὶ ἀμφιβολίας ἐκ τῶν καρδιῶν ὑμῶν ἀπελαύνοντες, καθὼς αὐτὸν ἀπεδέξατο καὶ ἡ τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησία. ἀναμανθάνομεν γὰρ σχεδὸν παρὰ πάντων τῶν πρὸς ἡμᾶς ἐκ τῶν αὐτόθι φοιτώντων, τὸν ἄνδρα πᾶσι προτερήμασι τοῖς κατὰ Θεὸν κομᾶν· τοῦτο δὲ μὲν σοφίᾳ καὶ συνέσει τῇ περὶ τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα πάντων E διαφέρειν, τοῦτο δὲ περὶ τὴν ἄλλην πρακτικὴν ἀρετὴν καὶ ἐπιμέλειαν τῶν θείων ἐνταλμάτων ἀνεπαίσχυντον ἐργάτην διαβοώμενον· καὶ οὐ δίκαιον ἐκρίναμεν εἶναι, τοιοῦτον καὶ τηλικοῦτον ἄνδρα ἀργὸν καὶ ἄπρακτον διαμένειν, ἀλλ' ἐφ' ὑψηλοῦ τῆς καθ' ὑμᾶς ἐκκλησίας πάλιν ἀνατεθέντα καὶ ἀναλάμψαντα, τά τε αὐτῷ συνήθη καὶ Θεῷ φίλα, ἱερεῦσί τε καὶ ἀρχιερεῦσιν * ἔργα διαπράττεσθαι. διὸ πάλιν τὸν αὐτὸν ἐπαναλαμβάνοντες λόγον, πρὸς ὑμᾶς ἅπαντας λέγομεν· δέξασθε τὸν ἄνδρα ἀπροφασίστως. μηδεὶς προφασιζέσθω τὰς κατ' αὐτοῦ γενομένας ἀδίκους συνόδους. μηδεὶς, ὡς τοῖς πολλοῖς τῶν ἀγελαιοτέρων δοκεῖ τὰς τῶν πρὸ ἡμῶν μακαρίων ἀρχιερέων, Νικολάου

* λείπ. ἀνήκοντα.

ANNO CHRISTI 870.

* ἴσ. μηδεὶς τὰς κατ'.

κολάου τέφημι καὶ Ἀδριανοῦ καταψηφίσεις αἰτιάσθω. οὐ γὰρ ἀπεδέχθησαν παρ' αὐτῶν τὰ κατὰ τοῦ ἁγιωτάτου Φωτίου τυρεύθεντα. * μηδεὶς εἰς τὰς κατ' αὐτοῦ χειρογραφίας ὑμῶν ἀφορμὴν τῶν πρὸς αὐτόν τε καὶ πρὸς ἀλλήλους σχισμάτων ποιείτω. πάντα γὰρ πέπαυται καὶ ἐξωστράκισται. πάντα γὰρ τὰ κατ' αὐτοῦ ἠκύρωται καὶ ἠχρείωται. πάντα δι' ἡμῶν τῶν ἐλαχίστων ἐν ταῖς χερσὶ κορυφαίου τέθειται, καὶ δι' αὐτοῦ ἐν τοῖς ὤμοις Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀμνοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. δέξασθε οὖν αὐτὸν ὑπτίαις χερσὶν ἀδελφὸν ἡμέτερον καὶ συλλειτουργόν. δέξασθε ἀρχιερέα Θεοῦ ἄμεμπτον. δέξασθε πατριάρχην τῆς καθ' ὑμᾶς ἐκκλησίας. κυρώσατε πρὸς ἀγάπην, πίστιν, καὶ τὴν μετ' εἰλαβείας ὑπακοὴν, καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς τὴν ἁγίαν τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίαν. ὁ γὰρ ἐκεῖνον μὴ ἀποδεχόμενος, δῆλον ὅτι οὐδὲ τὰ παρ' ἡμῶν καὶ τῆς ἁγίας τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίας περὶ αὐτοῦ ψηφισθέντα δέχεται. καὶ οὐ πρὸς ἡμᾶς ὁ τοιοῦτος τὸν πόλεμον ἀναλαμβάνεται, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἁγιώτατον Πέτρον τὸν ἀπόστολον, μᾶλλον δὲ πρὸς Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν οὕτως τιμήσαντα καὶ δοξάσαντα τὸν αὐτοῦ Ἀπόστολον, ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐξουσίαν δεσμεῖν τε καὶ λύειν. καὶ τοῦτο ἀναμιμνήσεσθαι παρακαλοῦμεν τὴν ὑμῶν βασιλείαν, ἐκ πόσου χρόνου τὰ σκάνδαλα καὶ τὰ σχίσματα ἐν τῇ καθ' ὑμᾶς ἐκκλησίᾳ παρεισελθόντα, τὴν ταύτης ὁλοκληρίαν λυμαίνεται. τούτων δὲ τῶν κακῶν αἴτιον οὐδὲν ἄλλο καθέστηκεν, ἀλλ' ἢ τὸ παραδέχεσθαι ἡμᾶς τοὺς βασιλεῖς βλασφημίας καὶ συκοφαντίας κατὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ πατριαρχῶν ὑμῶν, καὶ τῶν λοιπῶν ἱερέων τοῦ Θεοῦ· καὶ τοῦ ὀλιγώρως ἔχειν ὑμᾶς περὶ τὴν εἰς αὐτοὺς ἀγάπην, καὶ πίστιν, καὶ τιμὴν, καὶ εὐλάβειαν. διὸ ἱκετεύομεν τὸ θεῖον ὑμῶν κράτος, ἀπὸ τοῦ νῦν κλεῖσαι τὰ ὦτα τῆς θεοψηφίστου βασιλείας ὑμῶν ταῖς τῶν πονηρῶν ἐκείνων καὶ χαιρεκάκων ἀνθρώπων κατὰ τῶν ἀρχιερέων τοῦ Θεοῦ διαβολαῖς καὶ συκοφαντίαις· καὶ ὡς ἄγος καὶ μῦσος καὶ ἀποτρόπαιον αὐτούς τε, καὶ τὰς πονηρὰς βολίδας τῶν λόγων αὐτῶν ἀποπέμπεσθαι· τιμᾷν τε τοὺς πατριάρχας ὑμῶν, καὶ σέβεσθαι, καὶ ὡς πατέρας οἰκείους λογίζεσθαι, καὶ ὡς μεσίτας Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων εὐλαβεῖσθαι. αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, τὰ πρὸς σωτηρίαν ὑμῖν ἀεὶ ἐξαιτούμενοι παρὰ Θεοῦ· ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ὡς εἰκὸς σφαλλομένων ὑμῖν ἐν προσκρούσματι Θεοῦ, θυσίας αὐτῷ προσφέρουσιν ὑπὲρ τῆς πρὸς ὑμᾶς καταλλαγῆς, εὐίλατον ὑμῖν τὸ θεῖον καθιστῶντες. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ εὐσταθείας καὶ διαμονῆς τοῦ κράτους ὑμῶν, καὶ τῆς κατ' ἐχθρῶν νίκης καὶ τροπαιοφορίας, καὶ σωτηρίας πάντων τῶν Χριστιανῶν, αὐτοὶ πρὸς τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν ἡμῶν πρεσβεύουσιν. ἀλλὰ καὶ εἰσηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι ὑμῶν χρηματίζουσιν, ἐν οἷς παραινοῦσι πράττειν ὑμᾶς ταῦτα, ἃ καὶ τὴν ἐν οὐρανοῖς βασιλείαν ὑμῖν προξενοῦσι. πρὸς τούτοις καὶ φιλοῦντες ὑμᾶς ὑπὲρ τοὺς ἄλλους γινώσκονται. οὐ γὰρ τῶν κολάκων φιλίαν ἐπίστανται φιλεῖν ὑμᾶς, ἀλλ' ἣν ἐδίδαξεν αὐτοὺς Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς διὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἀποστόλων. οὐ χρὴ οὖν παρορᾶσθαι τοὺς πατριάρχας ὑμῶν διά τε τὰ ἄλλα, ἃ προείπομεν, καὶ διὰ τὸ οὕτως ὑμᾶς φιλεῖν, ὡς ὁ κύριος ἐνετείλατο. καὶ γινώσκετε, ὅτι τοῦτο ποιοῦντες καὶ εὐλαβῶς εἰς αὐτοὺς διακείμενοι, οὐκ αὐτοὺς τιμᾶτε καὶ σέβεσθε, ἀλλὰ τὸν ταῖς ἐκείνων χερσὶν ἱερουργούμενον, καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ παντὸς ἁμαρτίας προσφερόμενον τῷ Θεῷ καὶ πατρί. ὁ γὰρ ἐκείνους τιμῶν, τὸν Θεὸν τιμᾷ· καὶ ὁ ἐκείνους ἀποστρεφόμενος, τὸν Θεὸν ἀποστρέφεται. τὰς ψευδεῖς οὖν κατ' αὐτῶν ὁμιλίας καὶ ψιθυρισμοὺς, δι' ὧν τὰ ζιζάνια καὶ σχίσματα

IOANNIS VIII. EP. A PHOTIO CORRUPTÆ.

A ab illis quæ contra sanctissimum Photium quidam machinati erant. Nemo contra eum subscriptiones vestras occasionem schismatis adversus illum & in vosipsos habeat. Omnia enim desierunt, ac remota sunt: omnia facta sunt irrita & inania. Per nos minimos quæcumque sunt contra eum, in manibus principis apostolorum posita sunt, & per illum in humeris Jesu Christi agni Dei, qui tollit peccata mundi. Recipite igitur expansis manibus fratrem nostrum & consacerdotem. Recipite pontificem Dei irreprehensibilem. Recipite patriarcham vestræ ecclesiæ: confirmate in eum caritatem, fidem; & cum reverentia obedientiam illi, B & per ipsum sanctæ Romanæ ecclesiæ præstate. Qui enim illum non accipit, is scilicet neque illa accipit, quæ a nobis & sancta Romana ecclesia de Photio ipso decreta sunt: neque adversus nos bellum suscipit, qui hæc facit, sed contra sanctissimum apostolum Petrum, quinimmo contra Christum Dei Filium, qui tanto honore & gloria decoravit apostolum suum, ut conferret potestatem ligandi atque solvendi. Hortamur autem vos pii imperatores, ut illud etiam recordemini, quam multo tempore scandala & schismata, quæ in ecclesiam vestram irrepserunt ejus ipsius integritatem læserint. Horum autem malorum non alia C fuit causa, nisi quod vos imperatores blasphemias & calumnias admittitis contra episcopos & patriarchas vestros & reliquos sacerdotes Dei; quodque negligenter vos geritis in præstanda illis fide, caritate, honore ac reverentia. Quamobrem rogamus sacrum vestrum imperium, ut posthac vestras aures clausas habeatis ad audiendas pravorum & seditionibus gaudentium hominum calumnias, quas inferunt in sacerdotes Dei: atque ut piaculum & abominabile scelus ipsos, & prava ejusmodi sermonum eorum jacula omnino aversemini; honoretisque patriarchas vestros; & patrum loco illos habentes, ut mediatores Dei & hominum revereamini. D Ipsi enim vigilant pro animabus vestris, quæ ad salutem vestram pertinent, semper a Deo postulantes: quin etiam pro peccatis vestris quæ committitis offendentes Deum, sacrificia offerunt pro vestra reconciliatione, placabile vobis numen efficientes. Non solum autem hæc faciunt, verum etiam pro stabilitate & conservatione imperii vestri, pro victoria de hostibus & trophæis, & salute omnium Christianorum apud benignissimum Deum nostrum intercedunt. Quin etiam interpretes sunt & doctores vestri: quippe qui vos admonent ea facere, quæ regnum etiam illud quod in cælis est, vobis concilient. Ad hæc ipsi vos diligere comprobantur plus- E quam alii. Non enim sciunt diligere eo modo, quo adulatores diligunt; sed dilectionem illam præstant, quam Jesus Christus per sanctos apostolos suos eos docuit. Non sunt igitur vobis contemnendi patriarchæ vestri, tum ob alia omnia quæ prædiximus, tum quod vos ita diligant, ut Dominus præcepit. Illud etiam scitote, quod cum hoc facitis, & reverenter in sacerdotes Dei vos geritis, non eos honoratis & reveremini, sed illum ipsum qui eorum manibus sacrificatur, & pro omnium peccatis offertur Deo & Patri. Qui enim illos honorat,

JOANNIS VIII EP. A PHOTIO CORRUPTÆ.

ANNO CHRISTI 870.

norat, Deum honorat: qui autem aversatur illos, aversatur Deum. Falsa igitur contra ipsos colloquia, susurros atque obtrectationes, quibus zizania, schismata & scandala inseruntur in ecclesias Dei, & scinditur desuper contexta Christi tunica, imperii vestri pietas ut venenum aspidum aversetur; & concertet potius cum sanctissimo Photio fratre & consacerdote nostro ad omnia illa quæ pertinent ad resarciendum ecclesiæ statum. Castiget etiam illos qui illum despiciunt, ut modeste se gerant. Quos enim sæpe Dei timor & divinarum rerum reverentia non correxit, eos regum, ducum & principum indignatio modestiores effecit. Quod si vos feceritis, scitote illud futurum, ut concilietis vobis regnum cælorum, perpetuam imperii vestri stabilitatem, & pacificum regni statum. Sin minus, scitote nunquam defutura schismata in ecclesia Constantinopolitana. Illud etiam admonemus vestrum a Deo custoditum imperium sanctissimi Photii fratris & consacerdotis nostri nullus ex mundanis dignitatibus ad patriarchalem ordinem promoveatur & ordinetur, sed ex presbyteris cardinalibus ejusdem ecclesiæ, vel diaconis, aut ex aliis sacerdotibus qui sub ecclesia Constantinopolitana consistunt, ut divini & sacri canones præcipiunt: ne scilicet contra rectam ecclesiasticl ordinis constitutionem & paternos canones aliquid apud vos agatur. Volumus autem, ut talis promoveatur per singulos gradus ecclesiasticos probatus; ut sit primum lector, deinde acolythus, postea diaconus, tum presbyter, post hæc episcopus: cujus videlicet pietas & disciplinæ meditatio testimoniis comprobata sit. Nam per inferiores ordines diu progrediendo, virtus & probitas ejus probatur. Hoc modo vestros docet patriarchas promoveri, non repente præripere singulos gradus; ut in domo Dei nihil inveniatur incompositum aut inordinatum. Qui enim supra omnes gradus ascendit, in omnibus sine culpa debet inveniri; ne scilicet ex ea re totius ecclesiasticæ disciplinæ oriatur dissolutio. Neque quoniam nos providentiam & curam gerentes pacifici vestræ ecclesiæ status, Photium religiosissimum fratrem nostrum recipimus, sicut & Hadrianus papa Tarasium ejus patruum recepit, propterea hoc vobis pro consuetudine & canone futurum est. Privilegia enim paucorum communem legem non faciunt. Nam a domino Jesu Christo viscera misericordiæ accipientes, compassi sumus vobis in hac parte; & petitionem vestram de hoc, sicut & de aliis sacerdotibus qui sunt ex alia ordinatione, complevimus. Si quis vero tale quid posthac facere præsumpserit, sine venia erit illi ex canone & nobis pœna atque condemnatio. Petimus etiam hoc a vestra pietate, ut neque frater & consacerdos noster sanctissimus Photius, neque quisquam alius ejus successor ex hoc tempore ordinationem faciat in Bulgaria, neque propria manu, neque per pallii missionem; neque vendicet sibi prædictam provinciam Bulgarorum, quasi ad illum pertineat. In alieno enim fundamento non decet alios superædificare: siquidem beatæ memoriæ præcessor noster Nicolaus rogatus a principe Bulgariæ Michaele, apostolicam doctrinam gentem illam erudivit,

καὶ σκάνδαλα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆ Θεῆ παρεισφέρονται, καὶ μερίζουσι τὸν ἄνωθεν ὑφαντὸν χιτῶνα τῆ Χριστῆ, ὡς ἐὰν ἀσπίδων ἡ ὑμετέρα εὐσεβὴς ἐκτεταθῆ βασιλεία· καὶ μᾶλλον συναγωνιζέσθω τῷ ἁγιωτάτῳ Φωτίῳ τῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ ἡμῶν εἰς πᾶν ὃ συντελεῖ εἰς κατάρτισμὸν τῆς ἐκκλησίας. ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀτιμάζοντας αὐτὸν ἐπίπληττε, ἵνα σωφρονῶσιν. ἐκ γὰρ πολλάκις ὁ τῆ Θεῆ φόβος καὶ ἡ περὶ τὰ θεῖα εὐλάβεια ἐκ ἐσωφρόνισε, βασιλέων καὶ ἡγεμόνων καὶ ἀρχόντων ἀγανάκτησις ἐπελθοῦσα ἐπιεικεστέρους εἰργάσατο. καὶ τοῦτο ποιῶν εὖ ἴσθι προμηθούμενος σεαυτῷ τὴν βασιλείαν τῆς οὐρανῶν, καὶ τὴν εἰσαεὶ τοῦ κράτους διαμονὴν, καὶ τὴν εἰρηναίαν τῆς βασιλείας ὑμῶν κατάσασιν· ἐπεὶ ἐὰν τοῦτο μὴ ποιῆτε, γινάσκετε, ὅτι εὐθέτως χίσματα λήξουσιν ἐν τῆ τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίᾳ. καὶ τοῦτο θεσπίσαι παραινοῦμεν τὴν ὑμῶν θεοφρούρητον βασιλείαν, ἵνα μὴ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ ἁγιωτάτου Φωτίου καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν καὶ ἀδελφοῦ μηδεὶς ἀπὸ κοσμικῶν ἀξιωμάτων εἰς τὴν ἀρχιερατικὴν τάξιν ψηφίζηται καὶ χειροτονῆται, ἀλλ' ἢ ἐκ τῆς πρεσβυτέρων τῆς καρδιναλίων, ἢ γοῦν τῆς ἐγκαταπεταγμένων ἐν τῆ καθολικῆ ἐκκλησίᾳ, ἢ ἐκ τῆς ταύτης διακόνων, ἢ ἐξ ἄλλων ἱερέων τῆς τελούντων ὑπὸ τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνας· ὡς ἂν μὴ ἐναντίως τῆ ἐκκλησιαστικῆ διατάξίᾳ, καὶ τοῖς πατρικοῖς κανόσι τὰ καθ' ὑμᾶς διαπράττηται. προέρχεσθαι δὲ τὸν πιστὸν βουλόμεθα καθ' ἕκαστον βαθμὸν τῆς ἐκκλησίας δοκιμαζόμενον· πρῶτον ἀναγνώστην, ἔπειτα ἀκόλουθον, εἶτα διάκονον, αὖθις πρεσβύτερον, μὴ ταῦτα ἐπίσκοπον· δηλονότι μεμαρτυρημένον ἐπ' ἀλαβείᾳ καὶ λόγων μελέτῃ. ὅτι ἐν τοῖς ὑποδεεστέροις τάγμασι τὸ τοιοῦτο χρονίζοντος, δοκιμάζεται ἥτε ἀρετὴ αὐτοῦ καὶ ἡ λοιπὴ καλοκἀγαθία. καὶ τούτῳ δεῖ τοὺς καθ' ὑμᾶς πατριάρχας προέρχεσθαι, καὶ μὴ αἰφνίδιον ποιεῖσθαι ἕκαστον βαθμόν· ἵνα ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου μηδὲν ἄρρητον ἀσυνθετον, μήτε ἄτακτον. ὁ γὰρ ἐπάνω πάντων τῶν βαθμῶν ἀνερχόμενος, ἀκατάγνωστος ἐν πᾶσιν ὀφείλει εὑρίσκεσθαι· μήπως ἐκ τούτου κατάλυσις ἀναφυῆ πασῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν διδαχῶν. καὶ μὴ διότι ἡμεῖς προνοίαν ποιούμενοι καὶ φροντίδα τῆς ἐν τῆ καθ' ὑμᾶς ἐκκλησίᾳ εἰρηνικῆς κατασάσεως, Φώτιον τὸν θεοσεβέστατον ἀδελφὸν ἡμῶν ἀποδεξάμεθα, ὥσπερ καὶ ὁ πάλαι Ἀδριανὸς Ταράσιον τὸν αὐτοῦ θεῖον, ἤδη τοῦτο ὑμῖν εἰς συνηθειαν καὶ κανόνα λογίζεσθω. τὰ γὰρ σπάνια ἀγαθὰ οὐ δύναται νόμος εἶναι τοῖς πολλοῖς. ἀπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν Χριστοῦ σπλάγχνα καὶ αὐτοὶ συμπαθείας δεξάμενοι, συνεπαθήσαμεν ὑμῖν ἐν τούτῳ τῷ μέρει, καὶ τὸ αἴτημα ὑμῶν καὶ περὶ τούτου, ὥσπερ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἱερέων τῶν ἐξ ἑτέρας χειροτονίας ὄντων ἐπληρώσαμεν. ὅσις δὲ ἀπὸ τοῦ νῦν τολμήσει τοῦτο διατρέξασθαι, ἀσυγχώρητος αὐτῷ ἔσαι ἡ ἐκ τοῦ κανόνος καὶ παρ' ἡμῶν ἐπιτιμία καὶ κατάκρισις. ἀξιοῦμεν δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν ὑμῶν εὐσέβειαν, μήτε ὁ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἡμῶν Φώτιος ὁ ἁγιώτατος, μήτε τις τῶν αὐτοῦ διαδόχων ἀπὸ τοῦ νῦν χειροτονήσῃ εἰς Βουλγαρίαν, μήτε αὐτοχειρίᾳ, μήτε δι' ὠμοφόρου ἀποστελλομένου· μήτε διεκδικῆ τὴν εἰρημένην ἐπαρχίαν τῶν Βουλγάρων, ὡς ἰδίαν αὐτοῦ. ἐπ' ἀλλοτρίῳ γὰρ θεμελίῳ οὐ δεῖ ἐποικοδομεῖν ἄλλους. ὁ γὰρ ἐν μακαρίᾳ τῆ μνήμῃ ὁ προκηρυξάμενος ἡμῶν Νικόλαος ταῖς δεήσεσι τοῦ ἄρχοντος Βουλγάρων Μιχαὴλ, ἀποστολικαῖς διδαχαῖς τὸ πιστὸν διέθρεψεν ἔθνος, καὶ διὰ τῶν ἀλλοεισάπων αὐτοῦ ἐπισκόπων ἐβάπτισε· καὶ πάντας τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς τύπους καὶ κανόνας, καὶ ὅσα εἰς

τὴν

ANNO CHRISTI 870.

τὴν τῆς Χριστιανῶν θρησκείαν συνελεῖ, παραδεδωκὼς ἐπιλείωσεν· εἰ καί τινες τολμηρῶς ἀφήρπασαν ἀφ' ἡμῶν τὴν μὴ προσήκουσαν αὐτοῖς ἐπαρχίαν, καὶ χειροτονίας, καὶ καθιερώσεις ἐκκλησιῶν, καὶ ἁπλῶς πάντα ὅσα οὐκ ἐχρῆν, ἐποίησαν. διὸ πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ τοῦτο ὑμῖν παρεγγυώμεθα, ἵνα ὅταν ἡμεῖς τοὺς νεῶν ἐπισκοποῦντας εἰς αὐτοὺς ἐγκλήματι ἁλωκότας φωράσωμεν, καὶ κανονικοῖς ἐπιτιμίοις ὑποβάλωμεν, μὴ δέησιν ὑμᾶς καταφύγιον. ἀλλ' ἵνα δέρωμεν καὶ ὑμᾶς εἰς τοῦτο συμπίεσντες καὶ καταισχυνθέντας ἡμῖν, καὶ μὴ διαφωνοῦντας. ἔτι δὲ παρακαλοῦμεν τὴν φιλόχριστον ὑμῶν βασιλείαν, ἵνα συναγάγητε τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους, καὶ τοὺς οἱαδήποτε τάγματος, εἴτε ἐκκλησιαστικοὺς, εἴτε πολιτικοὺς, τοὺς δοκοῦντας ἀφ' ὑμῶν ἀποδιΐσασθαι, ὅπου δ' ἂν ὦσιν ἐντὸς τῆς ὑμετέρων ὁρίων, καὶ ἀγάγητε αὐτοὺς πρὸς ὑμᾶς, καὶ παραινέσητε ἑνωθῆναι αὖθις τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, καὶ Φωτίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ, ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ ἡμῶν· καὶ ἐνουμένων αὐτῶν, τὰς οἰκείας ἀρχιερατικὰς τιμὰς καὶ τοὺς βαθμοὺς ἀποδώσετε, σπλάγχνα οἰκτιρμῶν εἰς αὐτοὺς ἀνοίγοντες· ἀλλ' ὥσπερ ἐστὶν εἷς Θεὸς, καὶ ἓν βάπτισμα, καὶ μία πίστις, καὶ αὐτοὶ ἡμεῖς ἕν ἐσμεν ἐν Χριστῷ· οὕτω καὶ αὐτοὶ διὰ τῆς ὑμετέρας θείας διδασκαλίας καὶ παραινέσεως ἓν σὺν ἡμῖν ἔσονται ἐν τῷ πληρώματι τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, συναρμολογούμενοι καὶ συμβιβαζόμενοι σὺν ἡμῖν εἰς τὸ τοῦ Χριστοῦ πανάγιον σῶμα· ἵνα ἐν τῷ αὐτῷ νοῒ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ θελήματι διαπελῶντες δοξάζωμεν τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν, καὶ μηδεὶς τὸ λοιπὸν λέγῃ· ἐγὼ μέν εἰμι Κηφᾶ, ἐγὼ δὲ Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλώ· ἀλλ' ἵνα πάντες τυπτὸ λέγωμεν, ὅτι Χριστοῦ ἐσμὲν πάντες τοῦ σωρωθέντος ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν, διὰ τοῦ πάθους αὐτοῦ εἰρηνοποιήσαντος καὶ καταλλαξαντος τά τε ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ σωάψαντος ἡμᾶς καὶ σωδήσαντος δι' ἑαυτοῦ τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ, καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπῃ καὶ κοινωνίᾳ. ἐὰν δὲ ὑμῶν συναγόντων αὐτοὺς καὶ προσκαλεμένων, προτρεπομένων καὶ παρακαλούντων εἰς τὴν ἕνωσιν τῆς ἐκκλησίας, συμβιβασθῆναι ἡμῖν, οὐχ ἅπαξ καὶ δὶς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις, μὴ θελησῶσιν ἡμῖν ὑπακοῦσαι, μήτε τοῖς ἡμετέροις γράμμασι πειθαρχῆσαι, καὶ τὴν οἰκείαν καρπώσασθαι σωτηρίαν, ἀλλ' ἐν τῇ προτέρᾳ αὐτῶν αὐθαδείᾳ καὶ ἀλαζονίᾳ διαμείνωσι, τούτους κελεύομεν τῆς ἀχράντου μεταλήψεως τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀλλοτρίους εἶναι, ἕως ἂν ἑνωθῶσι τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ καὶ Φωτίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ, τῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ ἡμῶν. καὶ εἶθ' ὕστερον τὰ λοιπὰ τῆς δικαίας αὐτῶν κατακρίσεως ἐν μὲν τοῖς πρὸς ὑμᾶς γράμμασιν οὐκ ἐγράψαμεν, ἵνα μὴ πλέον τοῦ μέτρου μηκυνθῇ· ἀλλ' ἐν κομμονιτωρίῳ γράψαντες, διὰ τοῦ θεοσεβεστάτου Πέτρου πρεσβυτέρου καὶ καρδιναλίου καὶ ἀποκρισιαρίου ἡμῶν ἀπεστείλαμεν τοῖς περὶ Εὐγένιον καὶ Παῦλον θεοσεβεστάτοις ἐπισκόποις· ἵνα σὺν αὐτοῖς καθίσας ἅμα τῇ ἐνδημούσῃ συνόδῳ, καὶ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ Φωτίῳ τῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ ἡμῶν, τὸν τὰ πάντα ἐφορῶντα ἀνύσακτον ὀφθαλμὸν πρὸ τῆς οἰκείων ὀφθαλμῶν ἔχοντες, καὶ τὴν ἀναπόδραστον παρὰ Θεοῦ δικαίκλιν, καὶ τὴν συνείδησιν αὐτῶν ἀνεπιθόλωτον καὶ ἀνακρωτηρίαστον συντηροῦντες, πάντα τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπολιτῶν πράγμα-

A & per reverendissimos episcopos suos baptizavit; omnesque ecclesiasticas formas atque canones, quæque pertinent ad Christianorum religionem, omnia perfecte illis tradidit: licet quidam abripuerint a nobis provinciam nulla ratione ad ipsos pertinentem; qui & ordinationes, consecrationesque ecclesiarum, & ut summatim dicam omnia fecerunt, quæ non erant facienda. Quamobrem hoc etiam præter jam dicta admonemus, ut cum nos eos qui nunc sunt illorum episcopi, criminis alicujus reos deprehenderimus, & canonicis censuris ac pœnis subjiciemus, non habeant vos patrocinium, ad quos confugiant; sed inveniamus vos nobiscum ad id colaborantes, a nobis non dissentientes, sed sequentes nos. Præterea hortamur vos Christi amantes imperatores, ut congregetis episcopos, presbyteros, & cujuscumque ordinis, sive ecclesiastici, sive politici illi sint, qui videantur a vobis dissidere, ubicumque constiterint intra vestros fines: illos, inquam, ad vos congregate, & admonete, ut ad unionem ecclesiæ Dei revertantur, & Photii sanctissimi patriarchæ fratris & consacerdotis nostri. Quibus ad unionem redeuntibus pontificales suos & sacerdotales honores & gradus reddetis, viscera misericordiæ illis aperientes: ut sicut est unus Deus, unum baptisma, una fides, & nosipsi unum sumus in Christo; ita & ipsi per vestram divinam doctrinam & admonitionem unum nobiscum sint in plenitudine ecclesiæ Christi, constructi, compacti & connexi nobiscum in sanctissimo Christi corpore: ut eadem mente & voluntate viventes glorificemus Deum qui est super omnia; & nemo de cetero dicat: *Ego sum Cephæ, ego Pauli, ego vero Apollo*: sed omnes idem dicamus, quod omnes Christi sumus, crucifixi & mortui pro nobis omnibus, qui per passionem suam pacificavit & reconciliavit quæ in terris, quæque in cælis sunt; & coaptavit nos & colligavit per seipsum Deo & Patri, mutuaque inter nos caritate atque communione. Quod si vobis illos congregantibus, admonentibus atque hortantibus ad unionem ecclesiæ convenire, idque non semel aut bis, sed sæpe facientibus noluerint obedire, neque nostris litteris parere, & propriam salutem consequi, sed in sua priori arrogantia & contumacia perstiterint; hos jubemus ab immaculata communione corporis & sanguinis domini nostri Jesu Christi prohiberi, quoad redierint ad unionem sanctæ Dei ecclesiæ & Photii sanctissimi patriarchæ, fratris & consacerdotis nostri. Reliquas censuras justæ condemnationi debitas in his ad vos litteris non scripsimus, ne ultra modum fierent prolixæ; sed in commonitorio scriptas per Dei amantissimum Petrum presbyterum cardinalem & apocrisiarium nostrum misimus ad Eugenium & Paulum religiosissimos episcopos; ut una ipsi sedentes cum præsente synodo & sanctissimo patriarcha Photio fratre & consacerdote nostro, omnia inspicientem oculum illum qui nunquam dormitat, atque inevitabilem Dei justitiam præ oculis habeant; & conscientiam suam sine labe atque integram conservantes, ecclesiæ Constantinopolitanæ res omnes, tam quæ nunc indigent correctione, quam quæ,

JOANNIS VIII. EP. A PHOTIO CORRUPTÆ.

JOANNIS VIII. EP A PHOTIO CORRUPTÆ.

ut verisimile est, denuo possunt emergere, pro bono & utili ecclesiæ Dei disponant. Pium imperium vestrum cælestis custodiat imperator, & omnium gentium colla vestris subjiciat pedibus.

τι, τὰ π ωῶ ἐπιδεόμενα διορθώσεως, καὶ τὰ ὡς εἰκὸς ἀνακύπτειν μέλλοντα, ἐπὶ τῷ καλῷ καὶ συμφέροντι τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ διαπράξωνται. τὸ θεοσεβὲς κράτος ὑμῶν ὁ οὐράνιος φυλάξαι βασιλεὺς, καὶ πάντων τῶν ἐθνῶν τὰς αὐχένας τοῖς ὑμετέροις ποσὶν ὑποτάξαι.

ANNO CHRISTI 870

*Reverendissimis & sanctissimis omnibus episcopis & confratribus ecclesiæ Constantinopolitanæ sedem respicientibus, seu tribus aliis * principalibus ecclesiis, Hierosolymitanæ &c.*

* patriarchalibus.

Πᾶσι τοῖς θεοσεβεστάτοις καὶ ἁγιωτάτοις ἐπισκόποις καὶ συναδελφοῖς τοῖς ὑπὸ τὸν θρόνον τελοῦσι τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας, καὶ ταῖς λοιπαῖς τεσσὶ πατριαρχικαῖς ἐκκλησίαις.

QUorumdam sane vestrum, fratres carissimi, scripta suscipientes, unanimitatem atque consensum in parte Photii in eis plene reperimus: indeque obnixe optantes, ut quod particulariter hactenus, hoc canonice semper & generaliter, atque secundum ea quæ sunt Christi Jesu, & non quæ vestra, pia animi devotione idipsum, ut non sit in vobis schisma, sapiatis quærere, pulsare & invenire: nos autem moderatione sedis apostolicæ, sicuti divisa contentione, atque scissa errore dolemus, ita gaudemus in vinculo pacis ac caritatis compagine solida fraternitatem vestram sine intermissione inviolate persistere, juxta apo-
1. Cor. 13. stolum: *Idem sapite, & Deus pacis erit vobiscum*. Quod vero solicita intentione vestra petit dilectio, uti auctoritati beati apostoli principis apostolorum Petri, vobis Photium patriarcham in regia urbe Constantinopolitana fore consentiamus, illud animo luce clarius retinetis, quod in evangelio primo
Luc. 22. pastori Dominus ait: *Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos*. His hortatibus succensi, immo potius corroborati, in
In epistola Hadriani I. ad Constantinum & Irenen imp. habetur in sep. synodo act 2. quantum sine gravi offensione valemus auxilium ferre tam cunctis Domini sacerdotibus, quam universo in orbe terrarum Christiano populo, nunquam desinimus, sequentes prædecessorum exempla, de quibus sanctæ memoriæ Hadriani papæ in Tarasii nuperrime regiæ urbis patriarchæ confirmatione, hæc interim ponimus verba, inter reliqua, inquit: Ipse enim Tarasius regiæ urbis patriarcha misit nobis synodicam, priscam adimplens consuetudinem; quam suscipientes, & liquidius indagantes, & tam de confessione rectæ fidei ejus, quam dogmatum sanctarum sex synodorum, & venerandarum imaginum ovantes, nimis iterum conturbati ac contristati sumus, quia ex laicorum ordine & imperialibus obsequiis deputatus, repente in patriarchatus culmen electus est,
* In epistola Hadriani est a caliga militari. & * Apocaligus contra sanctorum canonum censuram factus est patriarcha. Et quod dicere pudet, & grave tacere est, qui regendi adhuc & docendi sunt, doctores nec erubescunt videri, nec metuunt, ducatumque animarum impudenter assumunt, quibus via
* Forte, & qui quo. H. omnis ignota doctoris est, * quo vel ipsi gradiantur ignari sunt. Quod quam pravum, quamve sit temerarium, sæculari ordine & disciplina monstratur. Nam dum dux exercitus non nisi labore & solicitudine expertus eligitur, quales animarum duces esse possunt, qui in episcopatus culmen immatura cupiunt festinatione conscendere? Hujus saltem rei comparatione considerent, & ag-

ΕΚΟΜΙΣΑΜΕΘΑ, ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ, ἅπερ ἐξ ὑμῶν τινες ἀπέστειλαν γράμματι, καὶ τὴν ἐν τῷ μέρει Φωτίῳ συμφωνίαν τε καὶ ὁμόνοιαν ἐν αὐτοῖς καθαρῶς ἐφρόμεθα. διόπερ πάνυ σφόδρα ποθοῦντες, ἵνα ὅπερ ἐς τόδε μερικῶς, τοῦτο καθολικῶς ἀεὶ καὶ καθόλου, κατά τε τὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐκ τῶν ὑμέτερα, εὐσεβεῖ γνώμης διαθέσει τὸ αὐτὸ φρονοῦντες, ἵνα μὴ σχίσμα ᾖ ἐν ὑμῖν, ζητῆτε, κρούητε, καὶ εὑρίσκητε· τῇ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου συμπαθείᾳ ἡμεῖς ὥσπερ ἐπὶ τοῖς διὰ φιλονεικίαν διεστῶσι, καὶ τοῖς διὰ πλάνην διεχομένοις ἀλγοῦμεν, οὕτω χαίρομεν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης, καὶ τῇ σειρᾷ συναρμογῇ τῆς ἀγάπης τῶν ὑμῶν ἀδελφότητι συνεχεσθαι ἀδιαλείπτως ἐν ἀκεραιότητι. φρονεῖτε τὸ αὐτὸ κατὰ τὸν ἀπόστολον, καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσαι μεθ' ὑμῶν. ἐν ᾧ δὲ συντόνῳ φροντίδι αἰτεῖται ἡ ὑμετέρα ἀγάπη, ὅπως δι' αὐθεντίας τοῦ μακαρίου ἀποστόλου καὶ κορυφαίου τῆς ἀποστόλων Πέτρου κατισχύσωμεν ὑμῖν Φώτιον τῆς βασιλίδος Κωνσταντινουπόλεως εἶναι πατριάρχην, ἐκεῖνο τοῖς ὑμῶν διανοίαις φωτὸς λαμπρότερον κατέχετε, ὅπερ ὁ κύριος τῷ ἀρχιποίμενι ἐν τῷ εὐαγγελίῳ φησίν· ἐδεήθην περὶ σοῦ Πέτρε, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου· καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. ταύτοις ἀναφλεγόμενοι τοῖς παραινέσεσι, μᾶλλον δὲ ἐνδυναμούμενοι, ἐφ' ὅσον δυνάμεθα προσβοηθεῖν, ἐν μηδενὶ ἀξιολόγῳ προσκρούοντες, πᾶσί τε τοῖς ἱερεῦσι τοῦ κυρίου, καὶ τῷ καθ' ὅλην τὴν οἰκουμένην χριστωνύμῳ λαῷ, ἐδέποτε διαλειπόμενοι, ἐπόμενοι τῇ παρ' ὑμῶν ἀρχιερέων τοῖς παραδείγμασιν. ἐξ ὧν τοῦ τῆς ἁγίας μνήμης πάπα Ἀδριανοῦ, ἐν τῇ ἐπιβεβαιώσει Ταρασίου τοῦ προσφάτως ἐν τῇ βασιλίδι γενομένου πατριάρχου, ταύτας δὴ τὰς λέξεις παρατιθέμεθα. λέγει γὰρ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ταῦτα· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων πατριάρχης Ταράσιος συνοδικὴν πέπομφεν ἐπιστολὴν πρὸς ἡμᾶς, τὸ ἀρχαῖον ἔθος ἀποπληρῶν· ἣν τινα δεξάμενοι, καὶ ἀκριβέστερον ἀνερευνήσαντες, ἔν τε τῇ αὐτοῦ ὁμολογίᾳ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῶν ἱερῶν δογμάτων τῶν ἐξ συνόδων καὶ τῶν ἑπτὰ εἰκόνων περιχαρεῖς, λίαν αὖθις διετυράχθημεν καὶ ἐλυπήθημεν, ὅτι ἀπὸ λαϊκοῦ τάγματος καὶ βασιλικῆς ὑπηρεσίας ἀθρόον εἰς τὴν πατριαρχικὴν ἐψηφίσθη ἀκρότητα, καὶ γέγονε πατριάρχης ὁ ἀπὸ καλίγων παρὰ τοὺς διατάξεις τῶν θείων κανόνων. καὶ ὅπερ εἰπεῖν μὴ αἰσχρόν, σιωπῆσαι δὲ ἐπαχθές, οἱ κυβερνήσεως ἔτι καὶ μαθήσεως χρῄζοντες, διδάσκαλοι δοκεῖν ἔτ' αἰδοῦνται, ὅτε δεδίασι· καὶ ψυχῶν ἡγεμονίαν ἀναισχύντως λαμβάνουσιν, οἷς ἐστιν ἄγνωστος πᾶσα διδασκαλίας ὁδός, οἵτινες μὴ εἰδότες ὅπη ποτὲ καὶ αὐτοὶ πορεύονται. ὅπερ φαῦλόν τε καὶ αὐθάδες εἶναι δείκνυται ἐκ τῆς κοσμικῆς τάξεως καὶ ἀγωγῆς. ὅπου γὰρ στρατηγὸς ἀπροβιβάζεται, εἰ μὴ ὁ μόχθῳ καὶ φροντίδι πείρας μετασχών, ὁποῖοι ψυχῶν ἡγεμόνες εἶναι δύνανται οἱ προόρῳ σπουδῇ

ANNO CHRISTI 870

σπουδῆ ποθοῦντες ἀνελθεῖν εἰς τὸ ὕψος τῆς ἐπισκοπῆς; καὶ τῇ ἀντιπαραβολῇ ταύτῃ σκεψάσθωσαν, καὶ ὧν ὅπω πεῖραν εἰλήφασι πόνων, ἄφνω τούτους μὴ ὑπερεχέσθωσαν, εἶα μὴ μαθόντες ἃ διδακτέον. ὅθεν ὁ κανονικὸς θεσμὸς διατάττεται, λαϊκὸν μὴ διακαίνειν ἀθρόον εἰς ἱερωσύνην. καὶ εἰ μὴ πιστῶς συνέσχον ὑπὲρ τῆς ἀνασηλώσεως τῶν σεπτῶν εἰκόνων, οὐκ ἂν αὐτῷ ἐδυνάμεθα συνευδοκῆσαι τῇ χειροτονίᾳ. καὶ ἡμεῖς δέ, ἀδελφοὶ ἀγαπητοί, τούτῳ ὑμᾶς τῷ προσδιορισμῷ δεσμοῦμεν, ἵνα εἰ τῶ λοιπῶ ὑποχηθεῖ ἐν πάσῃ τῇ καθ' ὑμᾶς ἐκκλησίᾳ μὴ παραβαίνειν τοιούτοις πλημμελήμασι τοὺς τῶν πατέρων κανόνας, τετέσι νεόφυτον μὴ προάγειν αἰφνίδιον εἰς τιμήν· καὶ εἴπερ τινὶ Βουλγαρικῷ ἀποδῶτε ἐπαρχίαν, ᾗ ὁ Θεὸς διὰ πρεσβειῶν τῶν μακαρίου ἀποστόλου Πέτρου, καὶ μόχθῳ τῶν πρὸ ἡμῶν ἀρχιερέων προσήγαγε τῷ Χριστῷ, ἀφαιρεθείσης τῆς ἀθεμίτου χειροτονίας, ἵνα ἐκεῖ ἐποιήσαθε· καὶ πάντας τοὺς ἐκβληθέντας ἀδελφοὺς καὶ ἀσυμφώνους δι' ὑμετέρας σπουδῆς Φωτίῳ καταλλάξητε, ὃν πατριάρχην ἔχειν ἐν τῇ βασιλευούσῃ πόλει ποθεῖτε, καὶ ἑτέραις χρησαῖς πράξεσιν ἀντισηκώσητε τὸ πταῖσμα, δι' οὗ τῷ Θεῷ προσεκρέσατε καὶ τοῖς ἱεροῖς κανόσι· Φώτιον τὸν αἰδέσιμον ἀδελφὸν, αἰτοῦντα ἔλεον ἐνώπιον τῆς συνόδου, εὑρόμεθα καὶ τινὰ πατριαρχικὸν μετέχειν ἀξίαν, καὶ τῆς ἡμῶν κοινωνίας, ναὶ μὴν καὶ τῆς τῶν μακαρίων ἀποστόλων, καὶ ξυμπάσης τῆς ἐκκλησίας, ἐλεοῦντος τὸ Θεῷ, μέτοχον εἶναι. ἐκείνῳ μάλιστα τῷ ὑποδείγματι χρατιωθέντες, ᾧ Φωτεινὸν ἀποκατασῆσαι οὐκ ἀπηξίωσεν ὁ θεσπέσιος ἡμῶν προκάτοχος Ἰννοκέντιος ὁ ἁγιώτατος πάπας, ὅτωσί φάσκων· ἐλεήσομαι νῦν εἰς τὸ μέγιστον οἷόν τι πρόβλημα τὸν Φωτεινόν· εἶπε ἐπιφέρει· ἐπειδήπερ τὸ πρᾶγμα ἐπανῆλθεν ἐπὶ τινὰ σωτηριώδη συγγνωμόνων, τοῦτον μὴ τινὰ κατάκρισιν ἀποκαθίσαμεν κατὰ τὸ ἀποστολικὸν ἔθος, τοσοῦτον ὑμῶν ἐγκειμένων, καὶ τοσαῦτα δεξαμένων. ὑμῖν δὲ τοῖς ὅπω χρησοῖς, τοῖς ὅπω φίλοις μὴ συγκαταθέσθαι ἡγούμεθα τῶν ἀποτόμων ἁπάντων ἀποτομώτερον. τοιγαροῦν ἀδελφοὶ ἀγαπητοί, κατὰ τινὰ ὑμετέραν δοκιμὴν καὶ γνώμην καὶ αἴτησιν, ἔχετε Φωτεινὸν ἐπίσκοπον. θεμιτόν ἐστιν ὅπω θεσπίσαι, ὡς καθικετεύετε· καὶ τὴν ἡμετέραν κρίσιν διὰ τῶν ὑμετέρων πόνων, ἢ καὶ τῆς μαρτυρίας ξαπέστειλαν ἐπὶ τὸ βέλτιον δέξασθε, τυχόντες τῶν σοφισμῶν. φροντίζοντας γὰρ ὑπὲρ σωτηρίας ἀσμένως ὑμᾶς ἀποδέχομαι· ᾧ χεῖρα ὀρέγετε, μεθ' ὑμῶν ὀρέγω· ᾧ δ' ἂν ὀρέξω, ὀρέξατε σὺν ἐμοί· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ φανερωθεῖσα πρὸς Κορινθίους ἀποστολικὴ διάθεσις, ἵν' οἱ ἀγαθοὶ τινὰ ἐπανεχθεῖσαν, καὶ αὖθις ἀνυρωθεῖσαν ἀπόφασιν ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι ἀεὶ δέχωνται ἀδιαφόρως. ἐδόθη μηνὶ Αὐγούστῳ, ἰνδικτιῶνος ιβ'.

A gredi repente inexpertos labores abstineant; quippe qui non didicerint quod doceant: unde canonica instituit censura, nequaquam ex laico ad sacerdotium repente transire. Et nisi per ejus fidelem concursum pro sanctarum imaginum erectione, ejus consecrationi assensum omnimodo tribuere nequivimus. * Porro & nos ac vos fratres carissimi lege constringimur, ut si deinceps apud cunctam ecclesiam quæ in vobis est, a paternis regulis per similem prævaricationem nunquam spondeatis delinquere, id est, ne neophytum repente ad honorem ascendere: & si parochiam Bulgariæ gentis, quæ Deo auctore, beati Petri apostoli intercessione, atque decessorum nostrorum labore, ad Christum conversa est, subducta quam ibi fecistis, illicita ordinatione, reddideritis: & abjectos quosque fratres, ac discordantes vestro labore * studio cum prædicto Photio, quem patriarcham in regia urbe desideratis habere, aliisque piis operibus offensionem quam coram Deo & sanctis canonibus contraxistis in hac parte, recompensaveritis: venerabilem fratrem Photium, coram synodo misericordiam quærendo, & patriarchatus honore fungi volumus, & nostræ communionis, immo & beatorum apostolorum, seu omnis ecclesiæ fore Domini miseratione participem. Hoc exemplo roborati maxime, quo egregius prædecessor noster Innocentius sanctissimus papa Photinum restaurare dignatur, dicens: Veniam nunc ad maximum, quasi quoddam thema, Photinum: & inter alias: Quia res ad salutarem rediit veniam, hunc in tantum vobis annitentibus, post condemnationem more apostolico subrogamus, tantisque vestris assertionibus, vobisque tam bonis, tam caris non dare consensum, omnibus duris rebus durius arbitramur. Pro vestra ergo approbatione, fratres carissimi, & sententia ac postulatione, episcopum Photinum habetote. Licitum est ita constituere, ut deprecamini; & nostram in melius conversam sententiam labore vel testimonio vestro, compotes voti suscipite. Solicitos enim vos pro salute libenter admitto: cui manum porrigitis, vobiscum porrigo: cui porrigo, mecum porrigite. Hæc enim est ad Corinthios apostolica declarata benignitas, ut in uno spiritu ductam ac reductam sententiam boni semper indifferenter sequantur. Data mense Augusto indictione duodecima.

JOANNIS VIII. EP. A PHOTIO CORRUPTÆ.

Videtur locus depravatus.

* *Forte*, Porro & nos hac vos, fratres carissimi, lege constringimus: *ex Græco*. H

* *f. debuit* reconciliaveritis

Epist. 27.

Missa per Petrum presbyterum.

Ἐσάλη διὰ Πέτρου πρεσβυτέρου.

Φωτίῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως.

Photio patriarchæ Constantinopolitano.

ΠΕΙΡΑ σαφεστάτη μαθόντες διὰ τῶν πρὸς τινὰ ἡμετέραν ἀρχιερωσύνην ἀποσταλέντων γραμμάτων τινὰ ἐν σοὶ φρόνησιν, ἀνυμνήσαμεν τὸν ἄνω βροντὰς ἐπαφιέντα Θεόν, δόσεβεῖς αὐτῷ ἀναπέμποντες εὐχαριστίας, τῷ πᾶσι τοῖς αἰτοῦσι διδόντι σοφίαν, καὶ ἐν τῷ κατοικίζειν ἐν οἴκῳ τοὺς μονοτρόπους, σώζοντι πάντας τοὺς ἐλπίζοντας εἰς αὐτὸν, καὶ περισκέποντι τοὺς ἐν ἀληθείᾳ αὐτὸν ζητοῦντας· τῷ μήτε τοὺς ἀγαθοὺς ὑποδυομένῳ, μήτε τοὺς δόσεβεῖς ποιοῦντι τυράννους, δικαίᾳ

EXperientia tuæ prudentiæ, litteris pontificio nostro delatis, satis ubertim comperta, altitonantem Dominum, piissimas ei grates agentes, laudavimus; qui postulatus dat omnibus sapientiam, & in domo faciens unanimes habitare, salvat omnes in se sperantes, & protegit se in veritate quærentes: qui neque probos reos, neque facit pios tyrannos; tamen juste judicans, beatis quibuslibet ætherea præmia, & infelicibus, re-

Extat utraque tam germana quam corrupta infra cum notis Severini Binii.

JOANNIS VIII. EP. A PHOTIO CORRUPTÆ.

ANNO CHRISTI 870.

servato interim pœnitudinis tempore, nisi resipuerint, æterna confert supplicia. In prædictis vero litteris præconia nostra legentes, affectum tuum cognovimus, & quam sis nunc erga nos devotus, satis evidenter reperimus. Verum in quo nobis nostra merita non suffragantur, Deo dimittimus: & in quo nos humanis laudibus quicumque mortalium elevare conantur, fragilitatem naturæ nostræ cum summa formidine, eodem Deo præ oculis habito, contemplamur. Scimus enim ipso dicente, quia *qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur*. Quod dicitur autem sanctam Constantinopolitanam ecclesiam in te convenire, teque privatam sedem recipere, missosque nostros tecum minime * consecrare; de adunatione omnium Deo gratias agimus, sed missis nostris ideo de hoc mandatum non dedimus, quia nil certitudinis, qualiter ipsa sedes haberet, antea comprobavimus. Nunc vero sicut de pace & adunatione ipsius ecclesiæ valde gaudemus, ita & de dissensione nolentium acquiescere contristamur: quia Samuele testante, *quasi peccatum ariolandi est repugnare, & sicut genus idololatriæ, nolle acquiescere*. Verum super receptione privatæ sedis nos debuimus antea consuli: tamen quia obeunte fratre & coepiscopo nostro Ignatio, te Constantinopolitano throno præsidere audivimus, tantum ut pax augeatur, & jurgia cessent, multimodas Deo gratias agimus. Tu autem omnium mentes demulcens, omnes patulis ulnis amplectere, omnes dispersos congregare non desine, omnes colligere solicite stude. Quia sicut sanctus papa Leo Magnus scribit, sedis apostolicæ, inquiens, moderatio hanc temperantiam servat, ut & severius agat cum obduratis & veniam cupiat præstare correctis: & cum non sit reprehensibilis erga correctum quantacumque miseratio, si satisfaciens coram synodo misericordiam secundum consuetudinem postulaveris, ac si evidenti correptione uteris, & peritiæ tuæ non obliviscens, nullius damna moliaris: quin potius exilia eorum qui tibi non velle consentire dicuntur, studiose dissolveris, eosque suis ecclesiis & honoribus restitueris. Et si (quia spiritualis filius noster Basilius Christianissimus imperator apud nos pro te multis precibus intervenit) omnes uno voto, uno consensu, & una concordia in tua restitutione convenerint, veniam pro pace sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ tibi concedimus, communionem quoque & gradum, coram synodo misericordiam quærendo, nihilo minus reddimus; & ut sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ digne præesse debeas, consentimus: ita tamen, ut deinceps de laicis in eadem ecclesia episcopus contra sanctorum patrum statuta nullatenus ordinetur, & omnis illa mala consuetudo abinde penitus amputetur, juxta capitulum, quod super hac re venerabili synodo, tempore scilicet decessoris nostri Hadriani junioris papæ Constantinopoli habita, est congruentissime promulgatum. Reliqua vero, quæ litteræ tuæ a nobis fore censenda, vel finienda expectant, dato commonitorio, nostris legatis, Petro venerabili presbytero cardinis nostri, dilectisque consiliariis nostris, quædam scriptis, quædam autem verbis injunximus; qui juxta censu-

* *f* consentire.

Matth. 23. *Luc.* 14.

Eccl. 15. 1. *Reg.* 15.

Epist. 15.

Can. 5. in act. 10. VIII. *Synod.*

δὲ ὅμως κρίσει τοῖς τε μακαρίοις ὑρανίαν χαρὶζομένω ἀντίδοσιν, καὶ τὰς δυσυχεῖς, χορηγεμένω μετιξὺ πρὸς μετάνοιαν χρόνε, ἵω μὴ ἀναιψωσιν, αἰωνία παραδόντι κολάσει. Ἐν τοῖς προρρηθεῖσι δὲ γράμμασι τὰ εἰς ἡμᾶς ἐγκώμια ἀναγνόντες, τλὼ σλὼ διάθεσιν ἔγνωμεν· καὶ ὅπως νῦν πρὸς ἡμᾶς ἀλαβῶς διάκεισαι, προφανώτατα εὑρομεν. πλλὰ ἐφ' ὅσον ὐκ ἔχομεν προσόντα ἡμῖν ὀρθὰ πολιτεύματα, τῷ Θεῷ παραλείπομεν· καὶ ἐν ᾧ ἀνθρωπίνοις ἐπαίνοις ὁσισῶν ἡμᾶς πειρᾶται ἐπαίρειν, τὸ ἀδρανὲς τῆς ἡμετέρας φύσεως, τῶ αὐτῶ Θεῶ προ ὀφθαλμῶν ἡμῖν ὄντος, μετὰ πλείσε δέος κατανοεμεν. οἴδαμεν γὰρ αὐτὸν λέγοντα, ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. ὃ δὲ λέγεται, τλὼ ἐν Κωνσαντινεπόλει ἁγίαν ἐκκλησίαν ὁμονοεῖν ἐπὶ σοὶ, σέτε τλὼ χηρεύσαν ἀπολαβεῖν ἐκκλησίαν, τὰς δὲ ἡμῶν ἀποχειροτονίας μὴ θελῆσαι συλλειτουργεῖν σοι· περὶ μεὶ τῆς πάντων συμφωνίας ἁχαριτίαν τῷ Θεῷ ἀναπέμπομεν, τοῖς ἀποχειροτονίαις δὲ ὐδὲν περὶ τύτε ἐνετειλάμεθα, ὅτι βέβαιον ἡμῖν ὐδὲν ἔγνωσο, ὅπως εἶχεν ὁ θρόνος. νῦν δὲ ὥσπερ χαίρομεν πάνυ ἐπὶ τῇ εἰρλιμῇ καὶ ὁμοφροσύνῃ τῆς αὐτέθι ἐκκλησίας, ὕπως ἐπὶ τῇ δικονοίᾳ τλὼ μὴ βλομένων εἰρλιευσαι λυπεμεθα. κατὰ τὸν Σαμεηλον, ἁμαρτία τῆς μαντείας τὸ προσεέζειν, ἡ δὲ ἀνομία τλὼ εἰδώλων τὸ ἀπειθεῖν. πλλὰ ἐπὶ τῇ παραλήψει τῶ χηρεύοντος θρόνε πρὸς ἡμᾶς ἐχρλῶ πρότερον ἀναδραμεῖν· ἀλλ' ἐπεὶ τὸ ἀδελφῶ καὶ συνεπισκόπε ἡμῶν Ἰγνατίε τὸν βίον ἀπολιπόντος, σὲ προεσάναι τῶ θρόνε Κωνσαντινεπόλεως ἠκόσαμεν, δι' αὔξησιν μόνον πῆς εἰρλίης καὶ κατάπαυσιν τ φιλονεικιῶν, πολυτρόπως τῷ Θεῷ ἁχαριτεμεν. σὺ δὲ τὰς πάντων γνώμας κατιδραύνων, πάντας ἐγκολπιζόμενος περιλάμβανε, τὰς διεσκορπισμένας πάντας σωαγείρων μὴ παύε, πάντας σωάξαι σπεδαίως φρόντιζε. ὡς γὰρ ὁ ἅγιος πάπας Λέων ὁ μέγας γράφει, τῶ ἀποσολικῶ θρόνῳ ἡ ἐπιείκεια ταύτλω φιλάττει τλὼ συμμετρίαν, ὥσε καὶ αὐηρὰν ἑαυτλὼ τοῖς σκληρωμένοις παρέχειν, καὶ ποθεῖν τοῖς διορθωθεῖσι δίδόναι συγγνώμλω. καὶ ἐπειδὴ ὐκ ἔχει μέμψιν τὸ ἐλεεῖν ὁποσονῦν τὸν ἐπιδιορθωθέντα, εἴπερ ἁνάπιον τῆς σωεδε τὸ ἱκανὸν παρεχόμενος, ἐλεηθλῶναι ζητήσῃς, ὡς εἴθισαι, χρήσῃ τε σαφεςάτῃ ἐπιτιμήσει, καὶ τῆς σῆς παιδείας μὴ ἀμνημονῶν, ὐδεμιᾷ μηχανῇ μηδενὶ ἐνδράσῃς, μᾶλλον δὲ λῦσαι σπεδάσῃς τὰς ὑπερορίας τλὼ μὴ θέλειν ὁμοφρονῆσαί σοι λεγομένων, καὶ τὰς οἰκείας αὐτοῖς ἐκκλησίας καὶ τιμὰς ἀποδῶς. καὶ εἰ γε φάντες, καθότι ὁ πνευματικὸς ἡμῶν υἱὸς Βασίλειος ὁ χεισιανικώτατος αὐτοκράτωρ πολλὰς ὑπὲρ σῦ πρὸς ἡμᾶς κατεβάλετο δεήσεις, μιᾷ ψήφῳ, μιᾷ συμπνοίᾳ, καὶ μιᾷ συμφωνίᾳ τλὼ σλὼ ἀποκατάσασιν δέχωντι, παρέχομεν σοι, ἵν' ἡ ἁγία τῆς Κωνσαντινεπόλεως ἐκκλησία εἰρλευθῇ, συγγνώμλω, καὶ ἀποδίδομεν σοι τλὼ τε κοινωνίαν καὶ βαθμὸν, ἀνάπιον μεὶ τοι τῆς σωεδε ἔλεον αἰτεῦντι· καὶ συγκατατιθέμεθα, ὥσε σε προῖσαθαι ἀξίως τῆς ἁγίας τ Κωνσαντινεπολιτῶν ἐκκλησίας· ὕτω μεὶ λοι, ὥσε ἀπὸ τε παρόντος μηδένα ἐκλαϊκῶν ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ χειροτονεῖσθαι ἐπίσκοπον παρὰ τὰς ὅρας τῆ ἁγίων πατέρων, καὶ πᾶσαν ὅλως ἐκεῖθεν τλὼ φαύλλω ἐκείνλω ἀποκοπλῶναι σωήθειαν, κατὰ τὸν κανόνα τὸν ἁρμοδιώτατα περὶ τε πράγματος τύτε ἐκδοθέντα ἐν τῇ σεβασμίᾳ σωόδῳ τῇ ἐν Κωνσαντινεπόλει συγκροτηθείσῃ ἐπὶ τε προ ἡμῶν ἀρχιεράτε Ἁδριανε τε νεωτέρε πάπα. τὰ δὲ λοιπὰ, ἃ διορθλῶναι παρ' ἡμῶν ζητεῖς ἐν τοῖς γράμμασι, διὰ

χομ-

ANNO CHRISTI 870.

κομμονιτωρίου δοθέντος τοῖς ἡμετέροις ἀποκρισιαρίοις, Πέτρῳ τῷ αἰδεσίμῳ πρεσβυτέρῳ καρδιναλίῳ, καὶ τοῖς πεφιλημένοις ἡμῶν συμβούλοις, τὰ μὲν ἐγγράφως, τὰ δὲ διὰ φωνῆς παρηγγείλαμεν. οἵ τινες κατὰ τὴν κρίσιν τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν ἀξίας ἅπαντα διδαχθέντες, τοῦ τε Θεοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν αὐτοῖς ὄντος, πάντα κατανοοῦντες, καὶ τὰ παραδεκτέα, ᾗ θέμις, παραδέξασθαι σπουδάσωσι, καὶ τὰ διορθωτέα ἐπανορθώσωσι τῇ στάθμῃ τῆς ἐπιεικείας. πρὸς τούτοις καθάπερ ὑμεῖς τὰ ὑμέτερα κρατύνειν πειρᾶσθε, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἀποδοθῆναι τὴν ταχίστην βουλόμεθα ἡμῖν τὴν Βουλγαρικὴν ἡμῶν ἐπαρχίαν, ἣν ἡ ἀποστολικὴ καθέδρα παρειλήφει δι' ἀγῶνος τοῦ τῆς ἀποστολικῆς μνήμης ἁγιωτάτου πάπα κυρίου Νικολάου, καὶ ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ ἐπίσης μακαριωτάτου Ἀδριανοῦ ἀρχιερέως ἐκέκτητο. τοῦ λοιποῦ δὲ πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν χειροτονίαν τῶν Κωνσταντινουπόλεως προέδρων ἐν τῇ αὐτῇ διοικήσει τῆς Βουλγαρίας ἀποστολικῇ ἀποκόπτομεν αὐθεντίᾳ. αὐτοὶ δὲ οἱ χειροτονηθέντες ἐκεῖ ἐπίσκοποι, οἵ τε λοιποὶ πάντες ὑποδεεστέρου βαθμοῦ κληρικοὶ, ἵν' ἐκεῖθεν ἀναχωρήσωσι, καὶ τοῦ τῆς Βουλγαρικῆς ἡμῶν κατακρατεῖν ἐπαρχίας ἀπέχωνται τοπαράπαν, αὐτὸς ἐπιμελέστατα φροντίσεις. οἷς εἴπερ σὺ ἢ ὠμόφορον ἀποστείλῃς, ἢ ποιήσῃς ἐκεῖ ἡντιναοῦν χειροτονίαν, ἢ συγκοινωνήσῃς αὐτοῖς, ἕως ἂν ἡμῖν ὑπακούσωσι, τῷ ἴσῳ ἀφορισμῷ σὺν αὐτοῖς καὶ σὺ ἔνοχος ἔσῃ.

A ram nostri apostolatus instructi de omnibus, cuncta, Deo præ oculis habito, contemplantes, & admittenda, ubi fas est, admittere studeant, & corrigenda sub æquitatis libramine corrigant. Præterea sicut vestra pars suum velle conatur jus vires accipere, ita & nos diœcesim nostram Bulgariam, quam apostolicæ recordationis sanctissimique domini papæ Nicolai certamine sedes apostolica receperat, ac Hadriani æque beatissimi præsulis tempore possederat, summa nobis celeritate restitui volumus. Et de cetero omnem ordinationem ecclesiasticam ab ecclesiæ Constantinopolitanæ præsulibus in eadem diœcesi Bulgarica auctoritate apostolica amputamus: ipsos autem ordinatos ibidem episcopos, & omnes alios inferioris ordinis clericos, ut inde se subtrahant, & ab invasione Bulgaricæ nostræ diœcesis se omnino compescant, decertare procures. Quibus si tu aut pallium dederis, aut quamcumque illic ordinationem feceris, vel donec nobis obediant, cum eis communicaveris, pari excommunicatione cum eis teneberis annexus.

JOANNIS VIII. EP. A PHOTIO CORRUPTÆ.

Ἰωάννης ἐπίσκοποπος δοῦλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, Φωτίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ, πατριάρχῃ τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας.

C *Joannes episcopus servus servorum Dei, Photio sanctissimo fratri & comministro, patriarchæ Constantinopolitanæ ecclesiæ, salutem.*

ΤΗΝ σοφίαν καὶ φρόνησιν τῆς ἐν ὑμῖν ἀδελφότητος ἐν τοῖς ὑμετέροις ἀνιχνεύσαντες, οἷς ἀπεστείλατε, γράμμασιν, ὥσπερ βροντὴν ἀπηχοῦσαν ἐξ οὐρανοῦ, πεμπομένην τε ἐκ Θεοῦ, καὶ πάντα τὰ πέρατα τοῦ ἤχου πληροῦσαν, εὐσεβεῖς εὐχαριστίας καὶ ἐπαίνων ὕφος ἀνεπέμψαμεν τῷ Θεῷ, τῷ πᾶσι τοῖς αἰτοῦσι κατὰ τὴν αἴτησιν διδόντι σοφίαν, καὶ κατοικίζοντι ἐν ὁμονοίας οἴκῳ, σκέποντί τε καὶ σώζοντι τοὺς ἐν ἀληθείᾳ τὴν ἑαυτῶν ἐλπίδα ἀνατιθέντας εἰς αὐτόν· τῷ μήτε τοὺς πονηροὺς εἰς τέλος ἀπωθουμένῳ, μήτε τοὺς ἀγαθοὺς ἐμπίπτειν εἰς τυραννίδα ὑπὲρ * δύσιν συγχωροῦντι· ἀλλὰ δικαιοσύνης ὁσιότητι καὶ ζυγῷ κριμάτων τὰ ἀνθρώπινα πάντα διευθύνοντι καὶ κατευοδοῦντι. καὶ μακάριος, ὅστις ἂν προθύμως ἐν τῷ νῦν καιρῷ διὰ μετανοίας διανιστῶν τοὺς πεσόντας, ἐν οὐρανοῖς θησαυρίσῃ. οὗτος γὰρ ἐν μακαριότητι διαμένων, ἀπολαύσει τῆς εἰς τὰ μέλλοντα αἰώνια ἀναφαινομένης λαμπρότητος. τοίνυν τοῖς προῤῥηθεῖσι γράμμασιν ἐπιεικέσιν ὑμῶν ἐπιβαλόντες, καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς ὕφος τῶν ἐπαίνων ἡμῶν καταμαθόντες, τήν τε διάθεσιν ἣν πρὸς ἡμᾶς φέρεις, ἔγνωμεν, καὶ ὅπως πρὸς ἡμᾶς εὐσεβῶς καὶ ὑγιῶς διάκεισαι· εἰ καὶ τὰ ἔργα τῆς πολιτείας ἡμῶν πρὸς τοὺς ἐπαίνους, οὓς ἔγραψας εἰς ἡμᾶς, διαφέρονται. ἐν θνητότητι γὰρ καὶ τρεπομένῃ φύσει τὸν βίον ἔχοντες, οὐ πάνυ τὸ βέβαιον ἐν τοῖς ἐπαίνοις τοῖς καλοῖς ἔχομεν. καὶ δειλιῶμεν, καὶ τῷ φόβῳ συνεχόμεθα τοῦ πάντα βλέποντος τὰ ὄντα ὀφθαλμοῦ, καὶ ἐφορῶντος τὰ κρυπτὰ καὶ τὰ φανερὰ, μή πως τοῖς ἀνθρώποις ἄλλως νομιζόμενοι, ἐνώπιον αὐτοῦ ἑτέρως ὀφθῶμεν· καὶ ἀντὶ τοῦ τυχεῖν ἐπαίνων ἀληθινῶν καὶ δόξης ἐπιθυμητῆς, αἰσχύνην αἰσνίαν καρπωσώμεθα. ἀλλὰ ταῦτα παραχωρήσωμεν τέως τῷ τὰ πάντα εἰ-

* ἴσ. ὑπὲρ τὸ δέον, ἤτοι, ὑπὲρ δύναμιν.

SApientiam, & vestræ fraternitatis prudentiam in vestris litteris quas misistis, perspicientes instar tonitrui de cælo resonantem, a Deo provenientis, ac sonitu omnes mundi fines complentis, pias gratiarum actiones & laudum præconia ad Deum misimus, qui omnibus petentibus pro voto dat sapientiam, & habitare facit in domo concordiæ, protegitque ac salvat eos qui in veritate suam ipsorum spem in illo reponunt: qui nec malos ad finem usque repellit, nec bonos tyrannide premi supra vires permittit; sed justitiæ sanctitate, & judiciorum trutina humana omnia dirigit, ac prospere ducit. Et beatus quidem est, qui prompto animo præsenti tempore per pœnitentiam erigendo lapsos, thesaurizat sibi in cælis: ubi in beatitudine permanens fruetur sempiterno splendore in futuris illis æternis sæculis. Cum vestras igitur prædictas litteras attente legeremus, quæque in illis continentur, nostrarum laudum seriem perspiceremus, tuam in nos benevolentiam cognovimus, & quam pie ac sincere in nos affectus sis: si tamen vita & mores nostri non distent a laudibus quas in tuis litteris nobis tribuisti. Cum enim in natura mortali & mutabili vitam degamus, non ita firmiter consistimus, ut veras laudes habere possimus: quinimmo formidamus & valde timemus oculum illum qui omnia perspicit, tam quæ occulta, quam quæ manifesta & aperta sunt; ne scilicet aliquo modo hominibus videamur alii, quam qui in conspectu Dei sumus: & pro veris laudibus & gloria illa valde appetenda, dedecore afficiamur sempiterno. Sed hæc relinquamus omnia scienti Deo, neque quidquam nostrarum rerum ignoranti. Scimus

JOANNIS VIII. EP. APHOTIO CORRUPT. Æ.

mus enim illum dixisse: *Qui se exaltat, humiliabitur*. Scripsisti nobis, sanctam Constantinopolitanam ecclesiam in te concordem jam factam convenisse, & sedem qua privatus fueras, tibi restitutam fuisse, quæ tua erat. His de rebus, hoc est de ecclesiæ concordia, & restitutione tuæ sedis, Deo gratias egimus quam maximas potuimus. Præterea continebant litteræ pietatis vestræ, apocrisiarios nostros noluisse statim una tecum ad missarum solemnia convenire: quod accidisse dicimus, propterea quod præter nostra mandata quidquam agere iis non permiseramus. Nam si mandatum nostrum habuissent, nulla de ea re in ipsis fuisset dubitatio, neque ullam tristitiam pietati tuæ attulissent. Nam neque certi quidquam erat ad nos perlatum de tua fraternitate, quod Deus tibi tuam sedem restituisset, atque ipsam recepisses. Alioquin quod fieri conveniebat, agentes misissemus, & consolati te essemus, gratulantes tibi sedis restitutionem. Hoc igitur non moleste feras: quod enim defecerat, abunde suppletum est. Audivimus etiam esse apud vos schismaticos quosdam, qui non dormiunt, sed inanem laborem sumunt, & certamen diabolicum adhibent, juxta illud prophetæ dictum: *Dissipati sunt, & non sunt compuncti*; ut abstrahant ac pervertant aliquos simpliciores. Itaque quantum lætati sumus te restituto, & facta ecclesiæ unione, tantum doluimus illorum qui adhuc in schismate sunt, perditione. Sed ipse pro ea quæ in te est sapientia ac prudentia, & gratia Deo tibi concessa, (quid enim habes quod non accepisti? scimus quod non gloriaris, quasi non acceperis) ad operam, ut omnes tibi reconcilies; qui a te alienati sunt ac dispersi, eos ad te congregare non dedigneris, aperiens humanitatis viscera, & miserationum benignitate illos complectens, ut quemadmodum sanctissimus & magnus Leo papa scribit, eos qui quærunt humiliari coram Deo, & concordiam habere nobiscum student, amplectamur; in eos vero qui obdurescunt corde, & nos duri simus: similiter etiam & pœnitentiam quærentibus, quæ lapsos erigit, manum auxilii porrigamus. Non enim est condemnatio pœnitentibus, & misericordiam implorantibus non est dedecus. Quamobrem & tuam fraternitatem rogamus, ut Christi morem & ejus humilitatem attendens, quam sustinuit propter salutem humani generis, non dedignetur in synodo prædicare Dei misericordiam & opem in se ostensam, & sanctæ Romanæ ecclesiæ protectionem ac laborem, quem pro tua dilectione, affectu & caritate suscepit. Doce omnes de concordia quæ inter nos est, ac de nostro consensu; quod videlicet sicut petiisti, ita & a sancta Romana ecclesia impetrasti, cujus mos est, omnibus injuste aliquid patientibus opem ferre: cujus auxilii neque tu expers fuisti, sed adjuvante Deo, & hujus ipsius, quam diximus, ecclesiæ labore ac studio in sedem tuam restitutus es. Tuæ autem consuetæ lenitatis atque commiserationis, quam re & factis quotidie ita ostendisti, ut ejus fama in omnes pervulgata sit, noli oblivisci, sed illam serva: ut nullius hominis jacturam fieri patiaris, neque quemquam a misericordiæ sinu repellas; eorum videlicet, qui ad hanc usque cum pietate tua unionem habere aut consentire noluerunt. Sed magis labora & stude, partim

Psal. 34.

ANNO CHRIST. 870.

δότι Θεῷ, καὶ μηδὲ τῇ ἡμετέρων ἀγνοιαν ἔχοντι· γινώσκομεν γὰρ αὐτὸν λέγοντα· ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται. ἔγραψας ἡμῖν, ὅτι ἡ ἁγιωτάτη τοῦ Θεοῦ τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησία ἐν σοὶ συνεφώνησε καὶ σωπλῆθέ σοι· καὶ ὅτι τὸν θρόνον ὃν ἐξερρήθης, ἀπέλαβες, ὡς ἰδιός σε. ὑπὲρ τούτων, λέγω δὴ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀποκατασάσεώς σε, ἣν εἰς τὸν ἴδιον θρόνον κατέσης, Θεῷ τιμὴ εὐχαριστίαν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ δυνάμεως ἀνεπέμψαμεν. ἔτι δὲ περιεῖχε τὸ γράμμα τῆς ὑμῶν εὐλαβείας, ὅτι οἱ ἀποκρισιάριοι ἡμῶν εὐθέως οὐκ ἠθέλησαν συλλειτουργῆσαί σοι. καὶ λέγομεν τοῦτο συμβῆναι, διὰ τὸ μὴ παραχωρῆσαι ἡμᾶς * ἃ προσετάξαμεν ποιῆσαι. ἰσ. παρ'
ὡτές. ἐπεὶ εἰ ἐντολὴ ἡμῶν προῆλθεν, οὐδεὶς ἂν διασαμὸς ἐν αὐτοῖς εὑρέθη, οὐδὲ λύπην τινὰ εἶχον ἂν προξενῆσαι τῇ εὐλαβείᾳ σου· πλὴν οὐδὲ ἡμεῖς πληροφορηθέντες περὶ τῆς σῆς ἀδελφότητος, ὅτι τέλειον ὁ Θεὸς ὑπεστρεψέ σε εἰς τὸν θρόνον σου, καὶ ὅτι ἀπέλαβες αὐτόν· ἐπεὶ τὸ καθῆκον πιεῖντες ἀπεστείλαμεν ἂν καὶ παραμυθούμενοί σε, καὶ συγχαίροντες εἰς τιμὴν ἀποκατάστασιν τοῦ θρόνου σου. καὶ ἐν τούτῳ μηδὲν ἀγανακτήσῃς· τὸ γὰρ ὑστέρημα καὶ ὑπερεκπεσὸν ἀνεπληρώθη. ἐμάθομεν δὲ καὶ τοῦτο, ὡς εἰσί τινες χισματικοὶ ἐν ὑμῖν, καὶ ὑ καθεύδουσιν, ἀλλὰ μοχθοῦσι μόχθον ματαιον, καὶ ἀγῶνα διαβολικὸν καταβάλλονται, κατὰ τὸν λέγοντα προφήτην· διεχίθησαν, καὶ ὑ κατενύγησαν· ὥστε ἀποσπᾶν καὶ διαστρέφειν ἑαυτοῖς τινὰς τῆς ἁπλουστέρων. καὶ ὅσον ἐφράνθημεν ἐπὶ τῇ κατασάσει σου, ἣν ὁ Θεὸς ἀποκατέσησέ σε, καὶ τῇ ἑνώσει τῇ γεχθησομένῃ τῆς ἐκκλησίας, τοσοῦτον ἠλγήσαμεν ἐπὶ τῇ ἐκείνων τῆς χισματικῶν ἀπωλείᾳ. ἀλλ' αὐτὸς τῇ ἐνούσῃ σοι σοφίᾳ καὶ σωίσει, καὶ τῷ δοθέντι σοι παρὰ Θεοῦ χαρίσματι· τί γὰρ ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες; οἴδαμεν, ὡς ὑ καυχᾶσαι, ὡς μὴ λαβών· πάντως μετέρχῃ οἰκειοῦσθαι πρὸς σέ, καὶ τοὺς ἀπὸ σοῦ μακρυνθέντας καὶ διαστορεισθέντας, φιλανθρωπίας αὐτοῖς ὑπανοίγων σπλάγχνα, καὶ οἰκτιρμῶν χρηστότητι περιλαμβάνων, συναγαγεῖν μὴ ἀπαξιώσῃς, ἵνα ὡς ὁ ἁγιώτατος πάπας Λέων ὁ μέγας γράφει, τοὺς μὴ ζητοῦντας ταπεινωθῆναι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁμόνοιαν ζητοῦντας πρὸς ἡμᾶς, δεχώμεθα, πρὸς δὲ τοὺς σκληρυνομένους τῇ καρδίᾳ σκληρυώμεθα. ὡσαύτως καὶ τοῖς μετάνοιαν ζητοῦσιν, ἤ τις ἀνίσα τοὺς πεσόντας, χεῖρα βοηθείας ὀρέγωμεν. ὑ γὰρ ἔστι κατάγνωσις τοῖς μετανοοῦσι, καὶ τοῖς αἰτοῦσιν ἔλεον οὐκ ἔστιν αἰσχύνη. διὸ καὶ τιμὴ σὴ ἀδελφότητι ἀξιοῦμεν, χειμαίμενον ἀναλαμβάνουσαν ζόπον, καὶ τιμὴ αὐτῶ ταπείνωσιν, ἵνα ὑπέσῃ διὰ τιμὴν σωτηρίαν τοῦ γένους ἡμῶν, μὴ ἀπαξιῶσαι ἐπὶ τῇ συνόδῳ ἀνακηρύξαι τὸ εἰς σὲ τοῦ Θεοῦ ἔλεος καὶ τιμὴ βοήθειαν, καὶ τῆς ἁγιωτάτης τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας τὸν ὑπερασπισμὸν καὶ τὸν κόπον, ὃν ὑπὲρ τῆς σῆς ἀγαπητικῆς διαθέσεως καὶ φιλίας κατεβάλετο· πληροφορῶν ἅπαντας ἐν τῇ ὁμονοίᾳ τῇ πρὸς ἡμᾶς, καὶ τῇ ἡμετέρᾳ συγκατιθέσει, ὅτι καθὼς ἠτήσω παρ' αὐτῆς καὶ ἔλαβες· καὶ ὡς ἔστιν ἔθος αὐτῇ βοηθεῖν πᾶσι τοῖς ἀδίκως θλιβομένοις, οὐδὲ αὐτὸς τῆς παρ' αὐτῆς βοηθείας ἠμοίρησας, ἀλλὰ τῇ συνεργίᾳ τοῦ Θεοῦ, καὶ τῷ ταύτης μόχθῳ καὶ ἀγῶνι εἰς τὸν θρόνον σου ἀποκατέσης. τῆς δὲ ἐξ ἔθους σοι βοηθείας καὶ συμπαθείας, ἣν δι' αὐτῶν τῶν ἔργων καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπιδεικνύμενος, εἰς πάντας τὸν ἦχον αὐτῆς ἐκπέμπεις, μὴ ἐπιλανθάνου, ἀλλ' ἔχου αὐτῆς·

ANNO CHRISTI 870.

JOANNIS VIII. EP. A PHOTIO CORRUPTÆ.

αὐτῆς· ἐ μηδένα ζημιωθῇς, μηδὲ ἐκ τῶν σπλάγχνων τοῦ ἐλέους ἐξωθήσῃς, οἵ τινες ἕως τοῦ παρόντος οὐκ ἠθέλησαν τὴν ἕνωσιν τὴν πρὸς σὴν εὐλάβειαν, οὐδὲ ὁμοφρονῆσαι· μᾶλλον δὲ μόχθον καὶ ἀγῶνα καταβαλοῦ, τοῦτο μὲν διδασκαλίᾳ καὶ λόγοις καὶ μακροθύμῳ παραινέσει, τοῦτο δὲ ἱλαρῷ καὶ προσηνεῖ τῷ ὄμματι· ἵνα κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἢ τοὺς πάντας, ἢ τούς γε πλείονας σπεύσῃς κερδῆσαι, ἐ σεαυτῷ προσαγαγεῖν, καὶ διὰ σεαυτοῦ τῷ Θεῷ. ἐρχομένων δὲ αὐτῶν πρὸς σὲ, καὶ διὰ σοῦ πρὸς τὸν Θεὸν, ὑπολαμβάνειν αὐτοὺς εὐδόκησον τάς τε ἱερατικὰς τιμὰς καὶ τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν. καθ' ὃν τρόπον ὁ πνευματικὸς ἡμῶν υἱὸς καὶ χριστιανικώτατος βασιλεὺς Βασίλειος περὶ σοῦ ἠξίωσεν ἡμᾶς, καὶ εἴκοντες τῇ εὐλόγῳ καὶ δικαίᾳ ἐ Θεῷ ἀρεσκούσῃ ἀξιώσει αὐτοῦ, πεποιήκαμεν μετὰ τῆς εὐλαβείας σου· τὸν αὐτὸν τρόπον καί σε παρεκαλέσαμεν μὴ μνησικακῆσαι εἰς τοὺς μακρυνθέντας ἀπὸ σοῦ, ἀλλ' ὑποστρέφοντας ὁλοψύχως καὶ ἡ σὴ ἐν τιμῇ γνωριζομένη εὐλάβεια ὑπτίαις χερσὶν ὑποδέξασθαι καταπεύσατω· ἵνα πάντες αἰσίως ὁμονοήσαντες καὶ ὁμοψυχήσαντες εἰς τὴν σὴν ἐπαναστροφὴν καὶ ἀποκατάστασιν τοῦ θρόνου, καὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνελθόντες, κοινὴν εὐφροσύνην καὶ ἑορτῆς ἡμέραν, καὶ ἀγαλλιάσεως πανήγυριν ἐκτελέσωμεν. καὶ τοῦτο δὲ ἀξιοῦμεν τὴν σὴν ἀδελφότητα σὺν ἡμῖν θεσπίσαι, ἵνα ἀπὸ τοῦ παρόντος ἐκ λαϊκῶν μηδεὶς ἀθρόον ἐπὶ τὸν μέγαν τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνον, ὅς ἐστι φοβερὸς, καὶ Θεοῦ μεσιτείαν ἐπέχων, ἀναβιβάζηται· ἀλλὰ κατὰ βαθμὸν καὶ τάξιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν προβαίνων, καὶ τὴν οἰκείαν καθ' ἑκάστην βαθμοῦ ἀνάβασιν ἐπιδεικνύμενος ἀρετὴν, οὕτως τοῦ Ἀρχιερατικοῦ θρόνου τὴν καθίδρυσιν λαμβάνῃ. ὁ γὰρ ἑτέρως ἀγόμενος, ἐναντίον τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν κανόνων ποιεῖ. καὶ βουλόμεθα τοῦτο τὸ ἔθος, ὅπερ οὐκ ἐστιν αἴσιον, οὐδ' ἐξ ἀρχῆς ἐν τῇ καθ' ὑμᾶς ἐκκλησίᾳ εὐρημένον, ἀπὸ τοῦ νῦν ἄπρακτον διαμένειν. τοῦτο δὲ λέγομεν κατὰ τὸν κανόνα τὸν ἐκτεθέντα συνόδῳ ἐν τοῖς καιροῖς Ἀδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα, καὶ Ταρασίου τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. τὴν δὲ γενομένην κατὰ τῆς σῆς εὐλαβείας σύνοδον ἐν τοῖς αὐτόθι ἠκυρώσαμεν καὶ ἐξωστρακίσαμεν παντελῶς, καὶ ἀπεβαλόμεθα διά τε τὰ ἄλλα, καὶ ὅτι ὁ πρὸ ἡμῶν μακάριος πάπας Ἀδριανὸς οὐχ ὑπέγραψεν ἐν αὐτῇ. τὰ δὲ λοιπὰ πάντα τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ὅσα διηγόρευσεν ἡ ἐπιστολὴ ὑμῶν, ἐν κομμονιτωρίῳ γράψαντες, ἐν ᾧ καὶ πάντες ὑπεγράψαμεν εἰς τὴν σὴν ἀποδοχὴν, καὶ καρδινάλει καὶ τοποτηρητῇ ἡμῶν, ἀπεστείλαμεν τοῖς καὶ τοποτηρηταῖς ἡμῶν· ἵνα τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ τὴν συνείδησιν αὐτῶν ἀνεπιθόλωτον συντηροῦντες, πάντα πρὸς τὸ συμφέρον τῇ καθ' ὑμᾶς ἐκκλησίᾳ σὺν ὑμῖν διοικήσωσιν. ὁ Θεός σε διαφυλάξαι εἰς τέλος ἀδελφὲ ἀγαπητὲ, ὁσιώτατε καὶ συλλειτουργέ.

A docendo, hortando ac patienter admonendo; partim hilari & blando vultu alliciens, ut ex apostoli sententia aut omnes, aut saltem plures studeas lucrifacere & tibipsi conciliare, ac per teipsum Deo. Illis autem ad te & per te ad Deum redeuntibus concede, ut sacerdotales honores & ecclesias suas recipiant, quemadmodum spiritalis noster filius & Christianissimus imperator Basilius pro te nos rogavit; & nos imperatoris honestæ & justæ & Deo gratæ petitioni assentientes, fecimus cum pietate vestra: ita & te rogamus, ne succenseas his qui a te abalienati sunt; sed redeuntes illos ex animo expansis manibus veneranda pietas tua colligere non gravetur: ut omnes, quemadmodum fas est, consentientes in sedis tuæ Constantinopolitanæ restitutione, & in unum convenientes, communem hilaritatem & diem festum agamus, & exultationis panegyrim celebremus. Hoc etiam rogamus fraternitatem tuam, ut una nobiscum prohibeas, ne posthac quisquam ex laicis repente promoveatur in eximiam episcopatus sedem; quippe quæ formidabilis est ac mediatrix Dei & hominum; sed per gradus & ordinem ad ministerium progrediatur. Qui si proprias per singulorum graduum ascensionem virtutes ostenderit, in episcopali sede collocetur. Nam qui alio modo promovetur, contra ecclesiasticos nostros canones facit. Volumus ergo morem hunc & injustum, & in vestra ecclesia non ab initio servatum, deinceps irritum esse. Hoc autem dicimus secundum canonem editum in synodo sub Hadriano sanctissimo papa, & Tarasio beatæ memoriæ patriarcha Constantinopolitano. Quæ vero synodus in urbe ista contra reverentiam vestram habita est, eam nos irritam fecimus, atque omnino abrogavimus & rejecimus, tum ob alia, tum etiam quod qui fuit ante nos beatæ memoriæ papa Hadrianus non subscripsit synodo illi. Reliqua vero omnia ecclesiastica negotia, quæ litteris vestris continebantur, in commonitorio, cui omnes subscripsimus pro te recipiendo, scripta atque assignata Petro reverendissimo cardinali & legato nostro, misimus ad Eugenium & Paulum reverendissimos episcopos & legatos nostros; ut Dei timorem præ oculis habentes, & conscientiam puram servantes, omnia quæ ecclesiæ vestræ expediunt, vobiscum una disponant. Deus te conservet ad finem usque, frater dilecte, ac sanctissime comminister.

Ἰωάννης δοῦλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ, τοῖς εὐλαβεστάτοις, ἁγιωτάτοις πᾶσιν ἐπισκόποις, ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς ἡμῶν, τῆς ἐκκλησίας τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτὴν ἀποδεχομένοις, καὶ ταῖς λοιπαῖς ἄλλαις πρώταις ἐκκλησίαις, Ἱεροσολύμων, Ἀντιοχείας, καὶ Ἀλεξανδρείας, καὶ τοῖς αὐτῶν τῶν ἀρχιερατικῶν θρόνων προεστῶσιν.

Joannes servus servorum Dei, reverendissimis & sanctissimis omnibus episcopis, fratribus & comministris nostris ecclesiæ Constantinopolitanæ, & omnibus ad illam spectantibus, nec non reliquis aliis primis ecclesiæ, Hierosolymorum, Antiochenæ, Alexandrinæ, & earumdem sedium præsulibus.

ΤΑ ὑγιαίνοντα ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ, δεξάμενοι τῆς ἑνώσεως καὶ ὁμονοίας ἐν τῷ μέρει Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου γράμματα, πά-

CUm vestras sana mente scriptas litteras, fratres dilectissimi, acceperimus de sincera unione & concordia cum Photio reverendissimo

IOANNIS VIII. EP. A PHOTIO CORRUPTÆ.

ANNO CHRIST 870.

simo patriarcha, multum illis gavisi sumus : A quod scilicet omnes in communione spiritus, & universali concordia ea quæ sunt domini nostri Jesu Christi sentiamus atque amplectamur, & quæ sunt vestro pio affectu, animarum vestrarum sanctitati consentanea: ut non sint in vobis schismata, sed ut sciatis quærere, pulsare, & invenire. Nos vero apostolicæ sedis affectu commoti, sicut compatimur & condolemus his qui dissident, & a Christi corpore sunt abscissi, atque contendunt ut seditio potius & error prævaleant, quam Christi præcepta ; ita gaudemus vinculo pacis & caritatis fraternitatis vestræ: & sine intermissione oramus Deum, ut sitis sine querela & simplices filii Dei, quemadmodum inquit B apostolus ; & ut semper Deus pacis sit vobiscum. Igitur vestra vere multa solicitudo & in bono perseverantia petiit beati principis apostolorum Petri caritatem vobis impertiri, ut Photium sanctissimum patriarcham in regionibus Constantinopolitanæ ditionis ecclesiæ restitutum amplectentes, vobiscum una recipiamus. Nos in corde & animo retinentes quod in evangelio dictum est primo illi pastori, cui Dominus dixit : *Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos* : libenter complevimus petitiones vestras. His enim divinis eloquiis excitati, & potestatem habentes a Deo corroboratam, & orbi terrarum C cognitam, quatenus a culpa & condemnatione liberi, Christianis omnibus opem & auxilium afferre possimus ; libenter annuimus petitioni vestræ, præcipue vero sequentes exempla eorum, qui nos præcesserunt pontifices Dei, Hadriani inquam beatæ memoriæ : quippe qui opem tulit Tarasio sancto patriarchæ, quo tempore nonnulli tumultum ac seditionem adversus illum commoverunt. Etenim ille sanctus patriarcha Constantinopolitanæ urbis Tarasius misit tunc synodales litteras, consuetum sequens ac servans morem. Quas cum legerimus, & rectitudinem fidei quam habebat tum in aliis dogmatibus, tum de sanctis & venerandis imaginibus, perspe- D xerimus ; cum denique litteras ipsas sanctis sex universalibus conciliis congruentes invenerimus, amplexi sumus, & cum illis consensimus: licet non sine molestia & perturbatione illud tulerimus, quod a sæculari ordine & regali ministerio atque a caligis ad magnam sedem ascenderit, neque secundum nostros canones patriarcha effectus sit. Itaque loqui erat difficile, tacere vero periculosum. Decet enim pastores esse tales, qui non doceri habeant, sed docere alios possint; quique non antequam didicerint, vocentur magistri ; sed qui animadvertunt, quomodo ipsi non percipiant fructus peccatorum, quæ commiserint animæ sibi creditæ: neque in gradum il- E lum insilire studeant, cujus dignitas quantam sapientiam postulet, ignorant. Scire enim oportet, quam absurdum, superbum ac terribile sit, divinarum rerum imperitum & insscium hominem a mundanis negotiis & sæculari conversatione ad docendi gradum ascendere. Ecquis enim imperator exercitum ducere poterit, nisi omnium testimonio comprobatus fuerit, posse labore ac diligentia sibi commissum exercitum servare? Si hoc ita se habet, quanto magis ad episcopatus altitudinem promoveri non debet, aut illi anima-

Luc. 22.

νυ ἐν αὐτοῖς ἐχάρημεν· ἵνα ὁμοίως πάντες ἐν κοινωνίᾳ πνεύματος, καὶ οἰκουμενικῇ συμφωνίᾳ τὰ τῆς κυρίας ὑμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ φρονῶμεν καὶ σέργωμεν, καὶ ἃ πρέπει τῇ ὑμετέρᾳ διαθέσει διατίθεσθαι, καὶ ὁσιωτάτῃ ψυχῇ καθέστηκεν ἁρμόδια· ἵνα μὴ ὦσιν ἐν ὑμῖν σχίσματα, ἀλλ' ἵνα ζητεῖν, καὶ εὑρεῖν, καὶ δεῖσθαι. ἡμεῖς δὲ τῇ συμπαθείᾳ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου κινούμενοι, ὥσπερ συμπάσχομεν καὶ συναλγοῦμεν ἐπὶ τοῖς διεστῶσι καὶ ἀπεσχοινισμένοις τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, & φιλονεικοῦσι τὰ τῆς σήψεως καὶ πλάνης μᾶλλον, ἢ τὰ τοῦ Χριστοῦ κρατεῖν· ὅτω χαίρομεν ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης καὶ ἀγάπης τῆς ἀδελφόλητος ὑμῶν, καὶ ἐχόμεθα πάντοτε ἀδιαλείπτως, ἵνα ἀμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι διαμένητε κατὰ τὸν Ἀπόστολον, & ἵνα διὰ παντὸς ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης εἴη μεθ' ὑμῶν. τοιγαροῦν ἀληθῶς ἡ πολυφρόντιστος ὑμῶν ἐπ' ἀγαθῷ φιλονεικία ἠτήσατο ἀγάπην δι' ἀποδείξεως τοῦ μακαρίου καὶ κορυφαίου τῆς ἀποστόλων Πέτρου, ὥστε Φώτιον τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην ἐν τοῖς κλίμασι τῆς ἐπαρχίας τῆς Κωνσταντινοπολιτῶν ἐκκλησίας ἀποκατασάντα ἀσπασίως τε καὶ σπουδῇ δεξώμεθα. τοῦτο δὲ προθύμως καὶ λαμπροτάτῃ ψυχῇ, κατέχοντες τὸ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ εἰρημένον τῷ πρωτοστατοῦντι μέν, ᾧ ὁ Κύριος λέγει· ἐγὼ παρεκάλεσα περὶ σοῦ Πέτρε, ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου. & σύποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου· ἀπεπληρώσαμεν· τούτοις γὰρ διανεύσασι τοῖς θείοις λογίοις, καὶ ἐξουσίαν ἔχουσι ἐνδυναμωθέντας, ἐφ' ὅσον ἀνεμπτοι καὶ ἀκατάγνωστοι δυνάμεθα διαμεῖναι, βοήθειαν καὶ συνεργίαν φέρειν πᾶσι Χριστιανοῖς, ἵνα ἐξηχηθεῖσαν εἰς πάντα τὰ πέρατα· μάλιστα δὲ ἑπόμενοι τοῖς τῆς πρὸ ἡμῶν Ἀρχιερέων Θεοῦ παραδείγμασι· λέγω δὴ Ἀδριανοῦ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ πάπα, καθὼς ἐκεῖνος ἐποίησε, συνεργήσας Ταρασίῳ τῷ ἐν ἁγίοις πατριάρχῃ, ὁπηνίκα ἦσαν πρὸς αὐτὸν ταραχαὶ καὶ σάσεις ἐποίουν. ἡ γὰρ ἐκεῖνος ὁ ἐν ἁγίοις πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ταράσιος ἀπέστειλε τότε συνοδικὰ γράμματα, πληρῶν τὸ κατ' ἔθος. ἃ ἡμεῖς δεξάμενοι, καὶ τὸ ὀρθὸν τῆς αὐτοῦ πίστεως, ὅπερ ἔχει περί τε τἀλλα δόγματα, καὶ περὶ τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας, μαθόντες, καὶ ἰδόντες σύμφωνα τῶν ἁγίων ἓξ οἰκουμενικῶν συνόδων, ἠσμενίσαμέν τε καὶ συνεφρονήσαμεν· εἰ καὶ οὐκ ἀλύπως ἠνέγκαμεν, οὐδὲ ἀπαραχῶς, ὅτι ἀπὸ κοσμικοῦ πράγματος καὶ βασιλικῆς ὑπηρεσίας, ἀπὸ καλίγων εἰς τὸν μέγαν θρόνον ἀνῆλθε, καὶ ὁ κατὰ τοὺς παρ' ἡμῖν κατέσχε κανόνας πατριάρχης· καὶ τὸ μὲν λαλῆσαι ἦν χαλεπὸν, σιωπῆσαι πάλιν ἐπικίνδυνον. δεῖ γὰρ τοὺς ποιμένας μὴ διδασκομένους εἶναι, μηδὲ πρὸ τοῦ μαθεῖν καλεῖσθαι διδασκάλους. ἀλλ' ἵνα θεωρῶσιν, ὥστε μὴ θηρᾶσθαι αὐτοὺς ἁμαρτίαν ἐκ τῆς ψυχῶν, ὧν ἐπισκοποῦσιν· μηδὲ εἰς τὸν βαθμὸν τῆς σοφίας, ὃ πολλὴ ἄγνοιαν ἔχουσιν, ἀναπηδᾶν σπουδάζωσι. δεῖ γὰρ εἰδέναι, ὅσον αὐθάδες καὶ φοβερόν ἐστιν, ἀμαθῆ τῶν θείων ὄντα καὶ ἀνεπίσημονα, ἐκ κοσμικῆς πραγματείας καὶ ἀγελαίας συναναστροφῆς εἰς διδασκαλίας ἀναβαίνειν βαθμόν. ποῖος γὰρ στρατηγὸς στρατὸν καθηγεῖσθαι διώραται, ἐὰν μὴ μαρτυρηθῇ παρὰ πάντων, ὅτι διώραται μόχθῳ καὶ φροντίδι τὸν καταπιστευθέντα αὐτῷ σώζειν λαόν ; εἰ δὲ τοῦτο, πόσῳ μᾶλλον ψυχὰς ἐκ ἁμαρτίας καθηγήσεται, καὶ εἰς τὸ ὕψος τῆς ἐπισκοπῆς ἀνέλθοι, ἵνα ἐκκλησιαστικὴν μάθησιν ἀγνοῶν, καὶ στρατείαις καὶ πολιτι-

ANNO CHRISTI 870.

λιτικοῖς συμφυρόμβυος πράγμασιν, ἀθέως εἰς τὸ ὕψος τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως τῆς κορυφαίας ἀναδραμεῖται; εἶτα ἐκεῖ ἀναβὰς, καὶ μηδὲν ἐπισάμενος τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν, πῶς ἄλλους διδάξαι δύναται διδάξαι; διὰ τοῦτο ἡ κανονικὴ πρᾶξις συνεσήσατο καὶ παρήνεσεν, ἵνα μὴ ὅπως ὁ ἀμαθὴς καὶ μὴ εἰδὼς ποιμαίνεσθαι, εἰς ποιμένας ἀθύς καὶ διδασκάλους ἀναβαίνῃ. διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ προρρηθεὶς ἁγιώτατος Ταράσιος ἀπὸ λαϊκοῦ εἰς ἀρχιερωσύνην ἐλθὼν, ἐθορύβησε τινάς. ἀλλὰ διὰ τοῦ πεποτάτου αὐτοῦ δρόμου, τυτέστι διὰ τῆς ἐπανορθώσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων, τούτου χάριν ἅπαντες οἱ τηνικάδε εἰς τὴν αὐτοῦ ἀρχιερωσύνην ὁμογνήσαντες, συνεδοκήσαμεν καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτῶν· ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς παρούσης ὑποθέσεως, λέγομεν δὴ Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου ἀδελφοῦ ἡμῶν καὶ συλλειτουργοῦ. ἀλλ' ὃ χρὴ τὸ σπάνιον νόμον γίνεσθαι· ἐδὲ διότι παραδόξως ἔτυχε λέλαμψαν, κανόνα τοῦτο ποιεῖσθαι καὶ εἰς τοὺς ἄλλους. ἀλλὰ πρέπον ἐστὶν, ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ, τὸν παλαιὸν νόμον συσφίγγειν· ἵνα ἀπὸ τῶν παρόντων εἰς τὴν καθ' ὑμᾶς ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν τοῖς ὁμοίοις τρόποις μὴ παραβαίνωνται τῶν πατέρων οἱ κανόνες ἐν τούτῳ, μηδὲ αἰφνίδιον εἰς τὴν μεγάλην ἀξίαν τινὲς ἀναθέχωσι. παρακαλοῦμεν δὲ καὶ τοῦτο τὴν ὑμετέραν ἀδελφότητα, ἵνα τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βουλγαρίας, ἣν ὁ Θεὸς διὰ πρεσβειῶν τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου, καὶ τῶν πόνων καὶ μόχθων τῶν προηγησαμένων ἡμῶν, εἰς Χριστὸν ἐπέστρεψεν, ἀποδώσητε ἡμῖν. θέλομεν δὲ καὶ τοῦτο, ἵνα ἐὰν ἤ τις δεδιωγμένος ἢ ἀποχίσης, διὰ τοῦ ὑμετέρου πόνου μοχθήσαντες ὑμεῖς μετὰ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Φωτίου, ὑπὲρ οὗ καὶ τὸν πόθον διεχαράξατε, μετὰ πάντων ὑμῶν τῶν θεοσεβῶν ἔργων καὶ αὐτὸς κερδήσητε· ὡς ἂν καὶ ἐν τούτῳ ἄμεμπτοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ φρεθείητε. ὁ δὲ ἁγιώτατος καὶ θεοσεβέστατος ἀδελφὸς ἡμῶν Φώτιος ὁ πατριάρχης μὴ ἀπαξιώσῃ ἐνώπιον τῆς συνόδου τοῦ χάριν καὶ τοῦ σωβοῦ ἡμῶν, μᾶλλον δὲ τὰ σπλάγχνα τῆς τῶν Ρωμαίων ἐκκλησίας ἀνακηρύξαι. ὥσπερ καὶ ἡμεῖς χάριτας αὐτῷ ἀδελφικὰς κατεθέμεθα, πατριάρχην αὐτὸν ἀποδεξάμενοι ἐννομώτατον καὶ κεκανονισμένον, συγκοινωνόν τε τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου· καὶ πᾶσα ἡ ἐκκλησία τῶν Ρωμαίων σπλάγχνα πατρικὰ ἐπεδείξατο εἰς αὐτὸν, παραδείγμασιν ἑπακολουθήσασα τῶν τε ἄλλων προηγησαμένων ἡμῶν, μάλιστα δὲ τοῦ μακαριωτάτου Ἰννοκεντίου, καὶ Γελασίου, καὶ πολλῶν ἁγίων ἀρχιερέων Ρώμης. χρὴ γὰρ ὅσα εἰς κοινὴν σωτηρίαν συντελεῖ, πάντα προθύμως ποιεῖν. καὶ γὰρ πολλοὶ τῶν Ἀρχιερέων τοὺς οἰκείους θρόνους ἀδίκως ἀποβλάντες, καὶ διωχθέντες ἐξ αὐτῶν, τῇ Ἀποστολικῇ διαθέσει τοὺς ἰδίους θρόνους ἀπέλαβον. ὑμῶν δὲ ἀγαθῶν ὄντων, καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς τὴν αἴτησιν ποιουμένων, καὶ ἐπὶ συμφέροντι κοινῷ τῆς οἰκουμένης, τίς ἔτι σκληρὸς καὶ ὠμὸς φρεθείη, ἵνα πρὸς τὴν ὑμετέραν αἴτησιν, ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ, ἀπαυθαδίσῃ, καὶ ἀποδοκιμάσῃ τὴν κοινὴν τῶν ἐκκλησιῶν σωτηρίαν; ἐδὲ τοίνυν ὑπηκόσαμεν καὶ ὑπακούομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἀξιώσει, ἐπιχυροῦντες καὶ ἐπιβεβαιοῦντες τὸν ποιμένα ὑμῶν Φώτιον τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην. καὶ δυσωποῦμεν τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, ἐν καλῇ ἀναστροφῇ διαμένειν, καὶ ἵνα μὴ ὦσιν ἐν ὑμῖν σχίσματα· ἀλλ' ἀποδεξάμενοι αὐτὸν αἰσίως ἅπαντες σὺν εἰλικρινεῖ προθέσει, ἀδιακρίτῳ γνώμῃ καὶ ἀδόλῳ καρδίᾳ, καθὼς καὶ

A rum cura credenda non est, qui ecclesiasticæ disciplinæ ignarus est, atque in militia & politicis rebus se commiscens, repente ad ecclesiastici gradus fastigium ascenderit? ubi positus, cum ecclesiasticarum legum nihil cognoverit, qua ratione ille poterit alios docere? Quamobrem canonica constitutio præcepit atque injunxit, ne is qui ita imperitus est, ac pasci ipse nescit, ad pastoris & magistri dignitatem statim promoveatur. Quapropter & supradictus sanctissimus Tarasius cum ex laico ad patriarchatum promotus esset, turbavit quosdam. Sed fidelissimo suo cursu, hoc est sanctarum imaginum restitutione, hac de causa omnes tunc in ejus patriarchatum B consentientes, ejus promotionem comprobavimus; quemadmodum & nunc in præsenti negotio, Photii, inquam, fratris & consacerdotis nostri. Sed quod raro fit, non est habendum pro lege: neque quoniam præter opinionem isti effulserunt, propterea tamquam regula servari hoc debet in aliis. Sed conveniens est, fratres dilectissimi, antiquam legem servari, ut ex præsenti tempore in sancta vestra Dei ecclesia simili modo non violentur in hoc paterni canones, neve repente ad magnam dignitatem aliqui promoveantur. Rogamus etiam fraternitatem vestram, ut Bulgariæ provinciam, quam Deus ipse intercessionibus beati Petri apostoli, & studio ac C labore prædecessoris nostri ad Christi fidem convertit, nobis restituatis. Volumus etiam, ut si qui est qui persecutionem patiatur, vel in schismate adhuc perstitat, una cum sanctissimo patriarcha Photio (pro quo desiderium significastis) laboretis pro his qui sunt hujusmodi: ut cum aliis piis operibus hoc quoque perficientes, illos etiam lucrifaciatis; ut & in hoc sine culpa inveniamini coram Deo. Ipse vero sanctissimus & piissimus frater noster Photius non dedignetur in conspectu synodi gratiam & studium nostrum, vel potius viscera Romanæ ecclesiæ prædicare; quemadmodum & nos gratiam illi fraternam contulimus, ut patriarcham eum suscipientes D legitimum omnino & canonicum, & cum sancto apostolo Petro communicantem. Itaque tota Romana ecclesia paterna illi aperuit viscera, eorum qui nos præcesserunt sequens exempla, præcipue beatissimorum Romanorum pontificum Innocentii, Gelasii, & aliorum. Oportet enim omnia quæ ad communem salutem pertinent, libenter facere. Nam multi episcopi, qui fuerant injuste a suis sedibus ejecti, apostolica dispositione sunt restituti. Vos autem cum sitis boni, & honesta postuletis cum communi ecclesiæ bono, quis erit tam durus & inhumanus, ut vestræ petitioni, fratres dilectissimi, contradicere, aut communem ecclesiarum salutem reprobare au- E deat? En igitur vestræ petitioni auscultavimus & auscultamus, approbantes & confirmantes vobis pastorem Photium sanctissimum patriarcham. Rogamus autem pietatem vestram, ut in bona conversatione perseveretis, & non sint in vobis schismata, sed recipientes ipsum omnes sincero animo, certa scientia, puroque corde, sicut vos facturos significastis, eodem vinculo & caritate in Christo, qui est omnium caput, connexi sitis; neque quisquam amplius in vobis seditiose agat. Qui enim ipsum non recipit, non habet partem nobiscum: quemadmodum qui eum reci-

IOANNIS VIII. EP. A PHOTIO CORRUPTÆ.

pit, & nos recipit. Oportet enim cui nos manum porrigimus, & vos porrigere: ut & nos, cui vos porrigitis, vobiscum una porrigamus. Ita enim fit, ut uno spiritu & uno corde glorificetur honorabile nomen Patris, & Filii, & Spiritus sancti, nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

ANNO CHRISTI 870.

διεσημάνατε, τὸν αὐτὸν σύνδεσμον καὶ Ἰησοῦ αὐτῷ ἀγαπῶν ἐν Χριστῷ τῇ πάντων κορυφῇ συνάψατε. καὶ μηδεὶς μηκέτι ἐν ὑμῖν σασιάζῃ. ὁ γὰρ αὐτὸν μὴ ἀποδεχόμενος, οὐκ ἔχει μέρος μεθ' ἡμῶν· ὥσπερ ὁ δεχόμενος αὐτὸν, καὶ ἡμᾶς δέχεται, δεῖ γὰρ ὑμᾶς, ᾧ τινι χεῖρα ἡμεῖς ὀρέγομεν, μεθ' ἡμῶν ὀρέγειν· ἵνα καὶ ἡμεῖς, ᾧ ἶνι χεῖρα ὀρέγετε, μεθ' ὑμῶν ὀρέγωμεν. ὅπω γὰρ πληρῶται καὶ τὸ, ἐν ἑνὶ πνεύματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ δοξάζειν τὸ πάντιμον ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ANNO CHRISTI 870.

IN [a] CONCILIUM CONSTANTINOPOLITANUM IV.

[b] OECUMENICUM SEU UNIVERSALE [c] octavum [d] approbatum, [e] centum & duorum episcoporum, quo [f] Ignatius ab exilio cum dignitate revocatus, sedique Constantinopolitanæ restitutus est, [g] Photio cum 45. [h] Photianis, omnibusque Iconomachis exauctoratis & anathemate damnatis; anno Domini 869. die 5. Octobris inchoatum, [i] anno autem sequente 870. ultimo Februarii absolutum sub Hadriano papa II. & Basilio imperatore.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Hæc cuncta synodos ab Hadriano papa indicta esse.

a *Concilium*.) Hanc sacrosanctam synodum Hadrianus pontifex indixit, Basilius vero imperator auxilio & opera sua promovit. Nam epistola, quam hac de re Hadrianus papa scripsit ad Basilium imperatorem, disertis verbis ista continet: *Volumus ergo per vestræ pietatis industriam numerosum celebrari concilium, cui nostri quoque missi præsidentes, & culparum personarumque differentias liquido cognoscentes, juxta quod in mandatis acceperunt, singulorum libere discretiones exerceant*, &c. ut supra actione 1. versionis Anastasii. His litteris acceptis tres legatis sedis apostolicæ, Donatus & Stephanus episcopi cum Marino diacono Constantinopolim profecti, summo cum triumpho ab imperatore Basilio recepti fuere. Cumque ipsi extirpationem schismatis deprecanti respondissent, se ideo venisse, ideoque a sede apostolica Constantinopolim missos esse, ut ecclesiam Constantinopolitanam schismate purgarent, neminemque orientalium susciperent, nisi qui prius oblato libello (quem supra in actis synodalibus invenies) subscripsisset, ad petitionem Basilii imperatoris prolata est forma libelli, & de Latino in Græcum conversa, omnium notitiæ intimata fuit. Hæc de iis quæ ante synodum contigerunt in vita Hadriani secundi supra. Anastasius, qui Constantinopoli his temporibus agens, hæc omnia præsens vidit & descripsit. De rebus in synodo gestis infra agemus.

An fuerit œcumenicum.

b *Oecumenicum*.) Anastasius historica præfatione ad hanc octavam synodum scripta ad Joannem papam: *Nuncupanda est*, inquit, *sine ulla contradictione synodus universalis octava, ut & appellatio, quam cum aliis conciliis sortita est, non celetur, & nomen proprium, quod singulariter possidet, non veletur*. Formula professionis fidei, quæ in ordinatione episcoporum & Romanorum pontificum ex more usurpari solet, hanc synodum Constantinopolitanam œcumenicam esse restatur. Et quidem merito œcumenica censetur esse synodus, quam Romanus pontifex indixit, cuique convocatis ex toto orbe Christiano episcopis, per Donatum Ostiensem, Stephanum Nepesinum episcopos, & Marinum sanctæ Romanæ ecclesiæ diaconum, apostolicæ legationis munere fungentes, ideoque primum loquentes, primumque subscribentes, præsedit Imperator Basilius; adfuit quidem, sed in fine concilii aperte testatus est longa oratione, non esse suum, nec ullius hominis laici miscere se ecclesiasticis judiciis. Et tandem post omnes patriarchas non desiniens, sed suscipiens & consentiens subscripsit cum illa præfatiuncula & protestatione prævia, se debuisse subscribere post omnes episcopos, ut olim fecerunt Constantinus, Theodosius & Martianus: tamen se immediate post patriarchas subscripsisse, quia tali eum honore episcopi affitere voluerunt. Oecumenica igitur synodus est ista unica, quæ tali tempore Hadriani papæ II. & Basilii imperatoris, anno Domini 869, celebrata est Constantinopoli in causa viventis adhuc Ignatii ejusdem Constantinopolitanæ ecclesiæ patriarchæ. Scio quod in causa Ignatii plures synodi Romæ & Constantinopoli sub Nicolao I. Hadriano II. & Joanne VIII. habitæ fuerint: verum ex iis tres tantum legitimæ, reliquæ autem omnes damnatæ habentur. Cum hac unica Constantinopolitana legitimæ sunt duæ Romanæ, quarum altera sub Nicolao, altera sub Hadriano II. Romæ celebrata est. Reliquæ pseudosynodi sunt omnes, atque ideo easdem non aliter quam conciliabuli suo loco a me nominatas invenies.

Imperator synodo non præsedit.

In causa Ignatii quot concilia habita fuerint.

Matthæus Raderus e Societate Jesu, qui hanc synodum cum Vaticanis & Anronii Augustini codicibus collatam a Græco Latine transtulit, & doctissimis, quæ meis annotationibus inseruntur, scholiis illustravit, hac de re ista notavit.

Porro quatuor concilia œcumenica reperio, quibus pontifex Romanus vel per se, vel per legatos interfuit: quæ omnia locum octavi œcumenici & nomen sibi transcribunt.

Primum est anno Christi 861. Constantinopoli celebratum, in quo, ut supra diximus, Ignatius est publice exauctoratus. Nicetas enim his verbis citatum ait Ignatium. Legati antiquæ Romæ, &c. significant tibi, ut ad sanctam & œcumenicam synodum extemplo venias. Sed hoc locum potius octavi, quam nomen obtinuit, damnatumque postea a Nicolao & Hadriano fuit.

Octavum legitimum.

Alterum verum & germanum est œcumenicum, sub Hadriano secundo Constantinopoli, a Basilio & legatis pontificiis celebratum, in quo restitutus est Ignatius. Et hoc est œcumenicum octavum legitimum anno Christi 869.

Tertium est quod schismatici pro octavo numerant, in quo per fraudem Photius sedem recepit, anno Christi 880. Hujus etiam in Florentino fit mentio.

Concilium Florentinum.

Quartum est Ferrariense seu Florentinum, quod in quinto conciliorum volumine VIII. appellatur, sed interpretis insicitia probatum illud quidem, sed numero sextumdecimum. Hæc Raderus.

c *Octavum* Quid de octavæ synodi titulo actis synodalibus concilii Florentini male inscripto sentiat Baronius, declarat ipse tom. 10. annalium, anno 869. num. 64. his verbis sequentibus.

Abrahamus Cretensis interpres concilii Florentini, quare redarguendus.

Cum autem hoc statu, de octava synodo œcumenica comprobata, & nunquam rescissa, monstrata acta illa concilii Florentini remansissent, magna interpretis temeritate atque audacia, sicut & imperitia factum est (fuit is Abrahamus Cretensis) ut eidem concilio Florentino inditum illud sit nomen, ut octava synodus nominetur, cum id factum decreto ipsius synodi dici non possit, sicat nec debuit; cum nulla ratio subsit, ut illa dici queat octava, eum locum in ordine numeri vendicante sibi hac ipsa legitima octava, eademque œcumenica celebrata sub Hadriano, dicta jure Constantinopolitana octava, quam (ut audisti) una cum aliis œcumenicis profiteri solerent omnes electi Romani pontifices confecrandi: ut antiquata nullo modo dici possit, quæ per singulos successores Romanos pontifices solemni ritu professione fidei innovaretur. Cum igitur nec in Florentinæ synodi decretis, vel actis, nec in Eugenii papæ diplomatibus de ipsa datis, concilium illud octavum ut dicatur, cautum aliquo modo inveniatur, interpretis Abrahami explodenda omnino penitusque temeritas est, qui eidem octavæ synodi nomen perperam indidit; cum alioqui, etsi hac de qua agimus, octava synodus (quod dicere sacrilegium est) fuisset abolita, adhuc tamen nec Florentino concilio illa nota numeri com-

pe-

ANNO CHRISTI 870.

petit, ut dicatur octavum, cum plures aliæ ante ipsam celebratæ inveniantur synodi œcumenicæ. Aboleatur igitur (iterum clamo) aboleatur omnino nomenclatura mendax a Cretense mendace præsumpta, Latinis tradita, & inconsiderate descripta, cusaque oscitantia collectoris.

Atque hæc de concilio octavo œcumenico ab ecclesia Latina probato & recepto, Baronius prædicto loco.

n fuerit ap obatum.

b *Approbatum*.) Hoc concilium a Græcis orthodoxis fuisse receptum ostendit breviarium octavæ synodi, quod ex Radero acceptum Græce & Latine subjungendum putavi in additamento eorum quæ in Romana editione desiderantur. Ab Anastasio in vita Hadriani secundi, sancta & approbata synodus merito appellatur: utpote quod auctoritate Hadriani pontificis confirmata, inter alias œcumenicas annumerari, & in fidei professionibus ex more fieri solitis post alias septem œcumenicas publica lectione & professione approbari meruerit. *Constat*, inquit Baronius prædicto loco, *quod etiam ipsi Romani pontifices in eorum ordinatione profitebantur una cum aliis synodis œcumenicis, hanc quoque dictam octavam Constantinopolitanam œcumenicam se recipere, ut patet ex solemni fidei professione ab eis recitari solita, cum in pontificem electi essent jam consecrandi, quæ sic habet.*

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Amen.

Ex codice ntonii Augustini manuscripto A. x diurno, t asserit, ccepta libello professio pontificia.

Ego N. sanctæ Romanæ ecclesiæ diaconus vel presbyter aut episcopus cardinalis electus, ut fiam per Dei gratiam hujus sanctæ apostolicæ sedis humilis minister, profiteor tibi beate Petre apostolorum princeps, cui claves regni cælestis ad ligandum atque solvendum in cælo & in terra creator & redemptor Dominus noster tradidit, in quiens: *Quæcumque ligaveris super terram, erunt ligata & in cælis: & quæcumque solveris super terram, erunt soluta & in cælis*: sanctæque tuæ ecclesiæ, quam hodie tuo præsidio regendam suscipio, quod quamdiu in hac misera vita constitutus fuero, ipsam non deseram, non relinquam, non abnegabo, non abdicabo aliquatenus, nec ex quacumque causa, cujuscumque metus vel periculi occasione dimittam; nec me segregabo ab ipsa, sed veræ fidei rectitudinem, quam Christo auctore tradente per beatissimum tuum coapostolum Paulum, & per discipulos successores vestros usque ad exiguitatem meam prolatam in tua sancta ecclesia reperi, totis conatibus, usque ad * sanguinem custodire, tam de sanctæ & individuæ Trinitatis mysterio, quæ unus est Deus; quam de dispensatione, quæ secundum carnem facta est unigeniti filii Dei domini nostri Jesu Christi. Et de ceteris ecclesiæ dogmatibus, sicut in universalibus conciliis & constitutionibus apostolicorum pontificum, probatissimorumque ecclesiæ doctorum scriptis sunt commendata, id est quæ ad rectitudinem nostræ vestræque orthodoxæ fidei a te traditionem recipiunt, conservare, sanctaque octo universalia concilia, id est Nicænum, Constantinopolitanum, & Ephesinum primum, Chalcedonense, quintum quoque & sextum item Constantinopolitana, & septimum item Nicænum, octavum quoque item Constantinopolitanum usque ad unum apicem immutilate servare, & pari honore & veneratione digna habere: & quæ prædicaverunt, & statuerunt omnimode sequi, prædicare: quæque condemnaverunt, condemnare ore & corde.

* *al.* animum.

atth. 16.

Dist. 6. c. 8.

Diligentius autem & vivacius quamdiu vixero, omnia decreta canonica prædecessorum apostolicorum nostrorum pontificum, quæcumque ipsi synodaliter statuerunt & probata sunt, confirmare, & indiminuta servare, & sicut ab eis statuta sunt, in sui vigoris stabilitate custodire: quæque vel quoscumque condemnaverunt, vel abdicaverunt, simili sententia condemnare, vel abdica-

re. Disciplinam & ritum ecclesiæ, sicut inveni- ANNO CHRISTI 870.
mus a sanctis prædecessoribus meis canonice traditum, quamdiu vita in istis comes fuerit, illibate custodire, & indiminutas res ecclesiæ conservare, neque alienare, seu in feudum, censum, vel emphyteusim dare quomodolibet ex quacumque causa; & ut indiminute custodiantur, operam dare. Nihil de traditione, quam a probatissimis prædecessoribus meis canonice traditam & servatam reperi, diminuere vel mutare, aut aliquam novitatem admittere; sed ferventer, ut eorum vere discipulus & sequipeda, totis mentis meæ conatibus quæ tradita canonice comperio, servare & venerari. Si qua vero emerserint contra canonicam disciplinam, communicatione fi- B liorum meorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, cum quorum consilio, directione & rememoratione ministerium meum geram & peragam, emendare, aut patienter (excepta fidei & Christianæ religionis gravi offensione) tua & beatissimi tui coapostoli Pauli procurante intercessione, tolerare, sacrosque canones & sacrorum pontificum constituta, ut divina & cælestia mandata, Deo auxiliante, custodire. Utpote Deo & tibi sciens me redditurum de omnibus quæ profiteor, & quamdiu vixero, egero, vel obliviscar, districtam in divino judicio rationem. Cujus sanctissimæ se li divina dignatione, te patrocinante, præsideo, & vicem intercessionibus tuis adimpleo. Eris autem mihi in illa terribili die hæc conan- C ti, & diligenter servare curanti propitius. Adjutorium quoque ut præbeas, obsecro, in hac corruptibili vita constituto, ut irreprehensibilis appaream ante conspectum judicis omnium Domini nostri Jesu Christi, dum terribiliter de commissis advenerit judicare, ut faciat me dexteræ partis participem, & inter fideles discipulos & successores tuos esse consortem. Hanc autem professionem meam per notarium & scriniarium sanctæ Romanæ ecclesiæ me jubente scriptam, propria manu subscripsi, & tibi apostole Petre, & apostolorum omnium principi, pura mente & devota conscientia super sanctum corpus tuum & altare tuum sinceriter offero. Actum, &c. *Hactenus professio pontificia.* D

Quod audisti, lector, octo synodos œcumenicas recipi ab omnibus Romanæ ecclesiæ thronum conscensuris, ipsamque octavam synodum œcumenicam, Constantinopolitanam dici, nec aliam quam hanc quæ sub Hadriano secundo est celebrata: hinc valde miramur, cur concilium Florentinum, octava synodus œcumenica dicta & inscripta in ipsius actis typis excusis habeatur. Pace dictum sit Juliani cardinalis, qui in disputatione habita cum Marco Ephesino sessione sexta Ferrariæ, eidem nimis visus est indulgere ista dicenti de octava hac de qua agimus, synodo, cum ea carens Julianus, & a Græcis eamdem petens, Ephesinus hæc attulit in excusationem: *Concilium illud inter generalia connumerandum non est, quandoquidem non modo non susceptum, verum etiam antiquatum fuisse constat. Joannis enim & Hadriani summorum pontificum tempore convocatum fuit, ac Photium Constantinopolitanum antistitem condemnavit. Is deinde Joannes aliud concilium habuit, quod idem appellavit octavum, quod acta ipsius concilii, quod vos octavum fuisse dicitis, improbavit, Photiumque restituit. In quo plane concilio inter alia fuerat decretum, ut hæc eadem symboli additio tolleretur: quod vos non ignorare putamus. Si quidem igitur ipsius concilii acta reprobata videntur, non est congruum rationi, ut de his aliqua mentio fiat, cum alterum octavum concilium sequi potius deberemus. Propterea tempore ex eo in Constantinopolitana ecclesia hucusque solet ita celebrari: Quæcumque in sanctos patriarchas Ignatium & Photium scripta vel dicta sunt, anathema sunto.* E

Concil. Flod. act. 6. in princ. Marci Ephes. mendacium subdola. Mendacia Marci Ephes.

Hucusque Marcus Ephesius, veteratoria arte Latinos exuens tanto concilio œcumenico; ipsa, inquam, octava synodo solemni ritu sub Hadriano pontifice Constantinopoli celebrata: turpiter mentiens quidem & multipliciter, ut ex iis quæ superius sunt dicta, & quæ suo loco in Joanne papa dicentur, quilibet facile poterit intelligere. Procul enim abest, ut octava synodus sub Hadriano abrogata fuerit a Joanne Romano pontifice: longeque longius

ANNO CHRISTI 870.

a vero discrepat, ut Joannes synodum Photianam damnantem octavam eamdem legitimam esse & œcumenicam synodum comprobarit. Falsum quod ait, quod œcumenica eadem octava synodus sub Joanne etiam pontifice fuerit congregata, quam inchoatam & absolutam vidimus sub Hadriano. Rursum quæ citat litteras Joannis contra octavam synodum, eas falsatas fuisse a Photio, ex testificatione ejusdem Joannis litterarum luce meridiana clarius suo loco demonstratur, ut de his nulli prorsus possit esse aliqua dubitatio.

Marcus Ephesius redarguitur.

Præterea non fuit juris ac potestatis ecclesiæ Constantinopolitanæ, anathemati tradere quæcumque transacta sunt inter Ignatium patriarcham atque Photium, cum ea publica fuerint; & quæ pro Ignatio contra Photium facta sunt, eadem auctoritate Romanorum pontificum habita atque comprobata fuisse noscantur. Ad postremum, cum ambos Ignatium atque Photium nominet patriarchas atque sanctos, cum necessario mentitum oportuit in alterutrum, cum de patriarchatu pugnantibus invicem usque ad mortem, plane dicendum est, quod si legitimus patriarcha fuit dum vixit Ignatius, Photius tunc temporis esse non potuerit B Sed & si sanctus fuit Ignatius, quem jure meritoque tam orientalis quam occidentalis ecclesia inter sanctos allegit: necesse est dicere, ut ejus persecutor acerbissimus Photius in anathemate diem claudens extremum, sanctus neutiquam dici possit, sed maledictus, reprobus, inter damnatos & excommunicatos annumerandus. Tanta ista cum potuisset atque debuisset in plena synodo contra Marcum respondendo Julianus afferre, & insultantem Græcum, retundens mendacia veritate, perstringere & cohibere, & loquacem elinguem reddere, procacemque reprimere: ista omnia præteimittens, puto ignoratione rerum gestarum, ista tantum Marco, omnibusque simul Græcis respondit: *Hoc autem meus vos libero, præstantissimi patres; nam nihil de ipso concilio, octavo scilicet, recitabitur. Sed quoniam in eo volumine nonnulla sexti, septimique concilii acta sunt scripta; idcirco ea videre vellemus; nam de octavo concilio nobis cura non est.* Hactenus Julianus: atque ea actione de octava synodo posthac silentium.

Juliani incuria in re tanta.

Sic ipse quasi per transitum (ut dici solet) rem agens, C cuncta quæ objicienda erant in Marcum, omittens, ad præcipuam quæstionem, cujus causa synodus illa fuerat convocata, se contulit. Ceterum res tanta, ipsa octava œcumenica synodus, mea sententia, minime sic fuerat relinquenda Ephesii dicacitate prostrata, attrita mendaciis, atque penitus condemnata. Cum alioqui non levioris fuerit culpæ, caruisse tunc ibi Latinos in tanto patrum conventu ipsa legitima octava æque œcumenica synodo, quam Græce scriptam, & Latinitate a se donatam Anastasius bibliothecarius in sanctæ Romanæ ecclesiæ archivum intulisset, & jam ex autographo descripta complura exemplaria essent in diversis bibliothecis recondita, ut opus esset a Græcis schismaticis illa petere, vel negatam ita relinquere indefensam: cum Julianus una simul telum & clypeum visus sit abjecisse tanta jactura catholicæ ecclesiæ, quæ jam per ipsum non stetit, quin dispendium passa sit synodi octavæ œcumenicæ, ejusdemque germanæ atque legitimæ. At in sequenti sessione, quod Julianus inconsiderate prodegerat, Andreas Colossensis episcopus vir doctissimus æque ac maxime pius restituit, qui omnino negavit, per D Joannem octavum abolitam esse octavam synodum œcumenicam sub Hadriano secundo Romano pontifice habitam. *Hæc Baronius.*

An Græci synodum octavam receperint.

Latina igitur ecclesia una cum Græca catholica hanc synodum octavam legitimam, sanctam & œcumenicam judicavit, nec ab illa unquam sententia deflexit. Dixi a Græca catholica ecclesia hanc synodum receptam fuisse, quia non inviti concedimus, prout ex libello Photii & Joanne Pselo de septem synodis constat, quod Græci schismatici, quos in concilio Florentino Marcus Ephesinus sequitur, hanc synodum octavam cum sequentibus non tantum non recipiant, verum etiam omnino rejiciant, & quamdam pseudosynodum Photianam sub pontifice Joanne octavo Constantinopoli post obitum Ignatii celebratam substituant: quodque eosdem imitatus Zonaras, in sua canonum collectione & interpretatione, loco œcumenicæ octavæ sacrilegam Photianam synodum posuerit, ipsamque, tribus ejusdem canonibus recitatis, Theodorus Balsamon universalem appellaverit: adeoque grandi miraculo pro germana synodo octava, synodus Photiana a Græcis accepta fuerit. Non immerito taxatur a Baronio Gratianus, quod male consultus canonem quemdam Photiani conciliabuli ex Balsamone desumptum, sub nomine legitimæ octavæ synodi inter alia decreta retulerit, cum tamen idem canon odio Photii impostoris plane exsufflandus fuisset.

Refellitur objectio.

Neque Ademarus est neque alius ab auctore annalium Bertianorum qui monachus, clericus, laicusve fuerit, nescimus.

*Dicet: In auctario Aimonii Benedictinus quidam monachus, sive Ademarus *, sive quis alius, ut est in Pithœi ad miscellam historiam prefatione, contra hanc octavam œcumenicam synodum palam ita scripsit. Hadrianus papa secundum quod Nicolaus decessor ejus disposuerat, misses suos, Donatum scilicet Ostiensem episcopum, & Stephanum Nepesinum episcopum, & * Martinum diaconum sanctæ Romanæ ecclesiæ, ad Basilium imperatorem, & ad filios ejus Constantinum & Leonem Augustos Constantinopolim direxit: cum quibus & Anastasius bibliothecarius Romanæ sedis, utriusque linguæ peritus, pervenit: & synodo congregata (quam octavam universalem synodum illuc convenientes appellarunt) exortum schisma de Ignatii depositione, & Photii ordinatione sedaverant, Photium anathematizantes, & Ignatium restituentes. In qua synodo de imaginibus adorandis aliter quam orthodoxi doctores ante definierant, statuerunt; quædam etiam pro favore Romani pontificis, qui eorum votis de imaginibus adorandis annuit, & quædam contra antiquos canones, & contra ipsam synodum constituerunt, sicut qui eamdem synodum legerit, patenter inveniet.*

ANNO CHRISTI 870.

* al. Maximum Marianum lege.

Mentitur Iconomachus.

Impudens mendacium.

Ad hanc objectionem in promptu responsio est, inquit Raderus, *Benedictinum illum, seu Ademarum, seu Aimoinum, fuisse Iconomachum: sacrilegumque & impudentissimum esse mendacium, in octava synodo aliter de sacris imaginibus decretum esse, quam antea orthodoxi definierint. Qui enim erant illi orthodoxi huic monacho, nisi Iconomachi & Iconoclastæ? Nonne idem est definitum in octava synodo de imaginibus colendis, quod antea in secunda Nicæna, qua fuit septima œcumenica, quam Romana semper & Græca, æque catholica ac schismata ecclesia sacrosanctam habuit, erat definitum? Sed audi columen ecclesiæ Baronium nostræ sententiæ assertorem.* Porro, *inquis*, de octava synodo accipe delirium Aimoini ita dicentis, dum de ipsa paucis agit: In qua synodo de imaginibus adorandis aliter quam orthodoxi doctores ante definierant, statuerunt, &c. Ex quibus (Aimoini) plane qualis ipse fuerit, cujusve dogmatis, manifestatur, nempe ex Gallis illis unus, qui negabant cultum sanctarum imaginum, de quibus & Anastasius in præfatione ad eamdem octavam synodum meminit, quos nos superiori tomo abunde satis confutavimus. Porro in hac synodo nihil præterea de cultu sacrarum imaginum esse decretum, quam quod in pluribus Romanis conciliis & œcumenico Nicæno secundo statutum erat, certum est. *Hæc Baronius.*

Si quid ergo contra decretum est, quid illud? quis canon, quod verbum repugnat prioribus conciliorum ac patrum decretis? Sed nimirum quotquot ab ecclesiæ Romanæ auctoritate discesserunt, pasti sunt, & pascuntur hodie mendacii, qui non solum veritatem, sed imaginem quoque veritatis amiserunt.

Refellitur objectio.

Præterea objici posset, quod ipsi veritatis magistri catholici parum constanter de hac synodo loquantur, cum vel personas episcoporum, vel ipsas synodos de Photio & Ignatio habitas inter se confundunt, & ex duabus unam faciunt.

His, inquit Raderus, *merito est ignoscendum, cum hactenus, codicibus, & exemplaribus octavæ synodi caruerint, cum tot præsertim in una causa concilia, quæ octavum sibi locum usurpabant, fuissent habita. Tametsi in re erret nemo, sed in numero duntaxat episcoporum. Omnes enim fatentur illam esse legitimam, qua restitutus est Ignatius, & pseudo patriarcha Photius dejectus. Sed Photianum illud sacrilegum sub Joanne octavo celebratum, a Photio corruptum multis imposuit, cum exemplaria deessent, & titulus esset speciosus, & artes frausque Photii notari perspicique non possent. Ego sane simul ac Græcum codicem illius Photiani concilii legi, tuli damnationis in illud sententiam, quod statim animadverterem plurima in illo penitus corrupta, repugnare priori œcumenicæ synodo octavæ: eaque de re ad Jacobum Gretserum, priusquam decimus tomus annalium Baronii appareret, perscripsi.*

Sed nimirum improbissimus Photius has huic synodo octavæ œcumenicæ, legitimæ ac germanæ tenebras offudit, quas ingressi postea schismatici Photiani pro luce coluerunt, cum illud in sua ecclesia dictum celebravent: Quæcumque in sanctos patriarchas Ignatium & Photium scripta vel dicta sunt, anathema sunto. Hoc schismaticorum fuit anathema, non catholicorum. Octava enim synodo diserte contra veteratorem Photium celebrata, unquam antiquata est, in qua & diris omnibus devotus & confixus est Photius. Cum enim Ignatianam aliter abolere non possent schismatici per speciem εὐσεβείας, tenebras luci miscuerunt, & schismaticum suum Photium cum catholico Ignatio composuerunt.

Qui quot episcopi interfuerint.

e *Centum & duorum episcoporum.*) Non plures synodo universali interfuisse vel subscripsisse, post Nicetam ipsa acta

ANNO CHRISTI 870.

acta concilii atteſtantur: in quorum fine poſt imperatores centum epiſcopi & unus ſubſcripti numerantur. Ubi Anaſtaſius teſte Baronio hæc notat in margine.

Non te ſcandalizet ſubſcribentium paucitas, quia dum Photius diu tyrannidem exercuiſſet, & pene omnes a piis deceſſoribus ſuis ſacratos depoſuiſſet, & in loca eorum ſautores ſuos tantummodo provexiſſet, quorum nullus in hac ſynodo receptus eſt: iſti ſoli ex priorum patriarcharum conſecratione ſuperſtites ſunt inventi. Verum quotquot ſub Nicolao & Hadriano ſanctiſſimis pontificibus epiſcopi fuerunt, huic ſynodo conſenſerunt; licet hæc paucitas illi gregi pro ſui juſtitia comparetur, cui Dominus dixit: Nolite timere, puſillus grex, &c. Hæc ipſe qui interfuit Anaſtaſius, &c.

Legati apoſtolici qui.

Ex horum numero legatione apoſtolica fungebantur Donatus Oſtienſis, Stephanus Nepeſinus, epiſcopi, & Marinus ſanctæ Romanæ eccleſiæ diaconus: aliarum patriarchalium ſedium epiſcopi vel per ſe, vel per ſuos locum tenentes interfuerunt & ſubſcripſerunt. Imperatores Auguſti una cum pluribus patriciis viris clariſſimis præſto fuerunt, non ad præſidendum vel aliquid decidendum, ſed potius ad tutandam ſynodum, omnemque inordinationem ab ea propulſandam: qua intentione alii imperatores aliis œcumenicis conciliis interfuerunt. Confeſſus epiſcoporum locuſque evangelii in medio conſtituti idem fuit haud dubie, qui ceterarum ſynodorum. Quid vero conſidentibus hoc ordine epiſcopis deinceps actum fuerit, infra dicemus.

Ignatius epiſcopus deſcribitur.

f *Ignatius.*) Ignatius anno Domini 798. tempore Leonis III. Conſtantinopoli Nicephoro & Michaele imperatoribus, quorum alter avus, alter parens erat, prognatus: anno ætatis 16. in monaſterium detruſus eſt, ibique a pædagogo quodam Iconomacho male habitus, in omni virtutum genere & diſciplina religioſa plurimum profecit. S. Theophanes eum in monaſterium degentem viſitans, eidem patriarchatum prædixit. Cum ſacros ordines a Baſilio fortaſſe Theſſalonicenſi per intervalla ſuſcepiſſet, Methodio Conſtantinopolitano patriarcha defuncto, communi omnium decreto ex S. Joannicii oraculo ſuffectus anno Domini 847. tempore Leonis IV. & patriarchalem ſedem adeptus, Gregorium Syracuſanum coacto concilio exauctoravit: Michaeli imperatori Theodoram Auguſtam in monaſterium detrudere conanti reſtitit, Bardæque Cæſari propter nurum inceſtuoſe violatam ſacris interdixit. Qua de cauſa ille per calumniam reus majeſtatis accuſatus, de ſolio ejectus eſt in exilium, paſſuſque ea omnia de quibus ſupra. Damnatus a Photio quinque diverſis conciliis: quorum primum habitum eſt Conſtantinopoli contra Ignatium jam exturbatum anno redemptoris noſtri 858. tempore Nicolai primi. Secundum eſt a Photio indictum anno Chriſti 859. tempore ejuſdem Nicolai papæ, ut ab Ignatio epiſcopos, alioſque illi faventes abſtraheret. Tertium rurſus Conſtantinopoli præſentibus Rhadoaldo & Zacharia pontificiis legatis prævaricantibus celebratum eſt, in quo reductus ab exilio Ignatius, & in concilio Caiphano contra jus omne publice cum ſumma ignominia, non tam Ignatii, quam pontificiorum legatorum, abdicatus & penitus exauctoratus eſt. Quarto Photiano conciliabulo, quod habitum fuit anno Chriſti 864. ipſum quoque Nicolaum papam anathemate percuſſit. Quintum eſt illud pſeudo octavum & œcumenicum indigitatum, anno Chriſti 879. tempore Joannis papæ VIII. celebratum, in quo mortuo Ignatio, Photius corruptis legatis pontificiis Paulo & Eugenio, denuo ſedem Conſtantinopolitanam malis artibus occupat, epiſtolas Joannis pontificis maximi corrumpit, omnes ſynodos priores ſub Nicolao & Hadriano pro Ignatii reſtitutione Romæ & Conſtantinopoli celebratas antiquat, ſuumque ad nutum imperatorem, legatos & concilium fingit & refingit; ut ex notis ejuſdem conciliabuli ſub Joanne VIII. infra pluribus invenies. Raderus in præfatione hujus concilii iſta ſcribit.

Quod ad Ignatium attinet, neſcio, quid primum vel poſtremum in hoc cæleſti heroe & athleta mirer: fidemne erga Deum, & Dei ſponſam eccleſiam, quam omnibus modis violatus, violare ipſe nunquam voluit: an ſummam in malis ultimis patientiam: an denique perpetuam cum in virtute colenda, religione augenda, tum hoſtibus & eccleſiæ perduellibus frangendis repellendiſque conſtantiam.

Nullum hominum genus fuit, quod hujus Jobi tolerantiam non tentarit. Primum, admodum puer a Leone illo atrociſſimo viro ſpoliatus, & regiæ ſucceſſionis ſpe dejectus; atque in monachum attonſus eſt. Deinde patriarcha creatus, a Gregorio epiſcopo Syracuſano omnibus machinis oppugnatus. Mox a Barda Cæſare a ſolio dejectus, atque in inſulam deportatus, omni genere ærumnarum exercitus eſt, cui tamdiu Photius inſidiatus eſt, quamdiu Bardas Cæſar & Michael imperator ſuperſtites fuere: imo quamdiu vixit Ignatius. Ipſi quoque pontificii legati, a quibus ſolis opem & auxilium expectare poterat, minis imperatoris fracti, & donis a Photio propitiati, fidem prodiderunt innocentiſſimumque virum proſcripſerunt & exauctorarunt.

ANNO CHRISTI 870.

Neque reſtituto a Baſilio licuit pace frui, donec per inſidias Ignatius imperatoris nepos, imperatoris filius, patriarcha ſanctiſſimus e medio tolleretur. Merito igitur defunctum, miraculiſque coruſcantem, eccleſia Romana juxta ac Græca in divorum cenſum relatam, ad x. Kalendas Novembris votis publicis anniverſaria celebritate colit.

Nec quiſquam Græcorum hiſtoricorum eſt, qui non de Ignatio veluti viro ſanctiſſimo honeſtiſſime ſummaque cum veneratione loquatur & ſcribat: quod ejus ſanctimonia tantopere eluxerit, ut ſchiſmaticorum quoque factio famam illius lædere formidaret, immo certatim celebraret.

S. Theophanes adoleſcenti patriarchatum prædixit.

Joannicius de eo conſultus, patriarcham nominavit.

Nicetas Paphlago cognomento David, cujus mentionem facit Curopalates, totam ipſius vitam panegyrico laudavit.

Michael ſyncellus, & ſapientia & religione clariſſimus, encomium ejuſdem conſcripſit. Metrophanes Smyrnenſis metropolita illius cauſam in concilio œcumenico octavo ſuſcepit; & poſt concilium quoque egit. Joannes Thraceſius Scilizza Curopalates ejuſdem ærumnas & patientiam non tacuit. Zonaras quamvis ſchiſmate infectus, ſanctum appellat, nec laudes ejus & acta diſſimulat.

In menæis Græcorum ejuſdem dies, & res geſtæ narrantur.

Glycas, Conſtantinus Manaſſes, Stylianus Neocæſareæ metropolita, illius caſus dolenter exponunt.

Theognoſtes archimandrita & exarchus coram pontifice & per litteras illum defendit.

Epiphanius archiepiſcopus Cypri eidem reſtituto gratulatur.

Michael ipſe imperator adhuc ſanus ſummis laudibus apud pontificem Romanum celebrat, cum eumdem in ſolium extollit.

Theodora Auguſta poſtea divinis adſcripta, ut Ignatius patriarcha fieret, enixe contendit.

Baſilius imperator pulſum cum triumpho reſtituit.

Nicolaus primus, Hadrianus ſecundus.

Pontifices Romani omni ratione defenderunt, laudarunt, reſtituerunt. Illius cauſa octavum œcumenicum concilium Hadrianus ſecundus indixit.

Nicolaus primus tota qua valuit & potuit auctoritate & poteſtate, fulminato Photio Ignatium adjuvit.

In Hadriano ſecundo Baronius teſtis.

Anaſtaſius œcumenicum nobis concilium ſalvum ex Græcorum fraude eripuit, Latine fecit, & Ignatium ab omni injuriæ ſuſpicione vindicavit, ubique prædicavit.

In codice Græco Romani juris apud Deum clavium.

Laudatur quoque Ignatius in ſerie & ſyllabo patriarcharum Conſtantinopolitanorum exquiſitis verbis. Ιγνάτιος ὁ ἁγιώτατος, ἐπὶ ἔτη αὐτῶν βασιλέων Θεοδώρας καὶ Μιχαὴλ, ἔτη δ'. μῆνας β'. *Quod poſtremum tamen de quatuor annis & duobus menſibus falſum eſt. Nam undecim annos & menſes quinque primum patriarcha præfuit, deinde 9. & amplius annos exul; iterum patriarcha ſub Baſilio annis undecim (ut recte ipſe catalogus a. 1. refert) eccleſiam adminiſtravit, ita ut tota annorum ſumma contineat triginta, & hoc amplius, annos.*

ANNO CHRISTI 870.

g *Photio.*) Præter ea quæ supra in notis conciliorum sub Nicolao & Hadriano celebratorum dixi, de Photio in apparatu Possevinus scribit ista quæ sequuntur.

Photius patriarcha Constantinopolitanus in locum Ignatii viri sancti, qui vivebat, quique duodecim prope annis in eo throno digne sederat, per Bardam, quem Ignatius excommunicaverat, subrogatus est contra fas jusque anno 858. *De Photio autem scribit Nicetas in beati Ignatii vita, eum fuisse nobilitate insignem, protospatharium dignitate, munere a secretis imperatori inservisse, divitiis pollentem, scientiis sæcularibus disertissimum, antiquis etiam ex hac parte comparandum, sacrarum vero litterarum expertem, sed qui (sero licet) ubi eum invasit libido spiritualis præfecturæ, hanc non qua decet animi submissione aggressus, nullo usus magistro, magistrum qui alios docere posset, statim professus est, homo gloriæ appetentissimus, sexque diebus ex laico transformatus in patriarcham; nimirum (ut inquit ipse Nicetas) prima die ex laico monachus, secunda efficiatur anagnostes, tertia subdiaconus, quarta diaconus, quinta presbyter; sexta denique patriarcha sedem patriarchalem conscendens, alta voce populo pacem annuntiavit, nihil pace dignum cogitans. Hæc Nicetas. At Baronius cardinalis annalium suorum decimo tomo pergit reliqua intexere, quem scelestissimum & immanissimum persecutorem ecclesiæ Christi, ac deteriorem fuisse quibusvis aliis sive schismaticis, sive hæreticis, sive gentilibus, plenissime demonstrat.*

Sed & qualisnam fuerit, paucis quidem, verum graphice delineatus est duodecim jambicis versibus, quorum mentio fit in actione 7. synodi veræ octavæ œcumenicæ, ad finem in codice Græco pronuntiatorum adversus eumdem Photium, qui ab Anastasio redditi Latine, extant ibi.

Photius igitur dictus Constantinopolitanus patriarcha, qui octavæ synodi tempore multorum in ecclesia malorum & turbarum auctor fuit, quique fraudulenter a sede patriarchali abdicavit præcessorem suum, ac proinde a Nicolao hujus nominis primo pontifice ut summo, sic sanctissimo, & ab octava generali synodo damnatus est anathemate, ac patriarchali spoliatus dignitate, schisma inter Græcam & Latinam ecclesiam fovit & auxit: cum etiam in populo Constantinopolitano perniciosissimum sereret errorem, quo asserebat duas esse in homine animas. Qua de re acriter a Constantino philosopho Christiano reprehensus est, quemadmodum Anastasius bibliothecarius inquit in præfatione octavæ synodi generalis, cui interfuit, & quam mandato Hadriani pontificis Romani e Græco Latinam fecit: sub quo quidem pontifice eadem synodus finita fuit. Hic igitur bibliothecam scripsit, quæ inscripta est, μυριόβιβλος, in qua tamen ducenti septuaginta novem tantummodo auctores censentur. Hujus tamen scribendæ occasio hæc fuit. Dum in Assyria legationis munere fungeretur pro Basilio, qui rerum orientis eo tempore potiebatur, Tarasius, quo ipse familiarissime utebatur (hic etiam, ut quibusdam placet, patriarchali dignitate fuit ornatus) amici absentiam agre ferebat: quamobrem per litteras a Photio petiit, ut quando communi studiorum & amicitiæ suavitate ac fructu frui minus posset, efficeret saltem, ut quæ ipse legeret subsecivis horis, & quæ a legationis munere, alisve negotiis liberæ illi supererent, sibi significaret. Photius autem ut amico gratificaretur, quæ casu legerat, nullo servato ordine, nullaque methodo, ea quæ commentariorum instar annotarat, Tarasio misit. In quibus tamen omnibus cum aliquando styli suavitate præstet, ac judicio valere videatur, fusius tamen aliqua, concisius multa, nonnulla vero erroribus asperſa inserit, a quibus cavendum est maxime. Quinetiam opera beati Dionysii ut pseudepigrapha videntur ab eo notari: aliorum autem citat libros, qui non solum hæretici, sed & hæresiarchæ sunt habiti; præterquam quod major librorum pars, qui in Photii bibliotheca proponuntur, non extant apud alios auctores, aut ne alibi quidem, quod sciam.

Verumtamen istis sublatis, sciant studiosi, non minimum aliquando pondus habitura, quæ ex ipso Photio offerri possunt testimonia, dum in eo tot encomia & panegyricos legimus de sancto Cœlestino papa, de sancto Leone & sancto Gregorio, aliisque summis pontificibus & sanctis patribus, de majestate item pontificia, deque apostolicæ sedis auctoritate, & aliis hujusmodi, eo futuris efficacioribus argumentis, quo sedi apostolicæ ille fuit infensior, ut non tam hostium dona, quam spolia de ipsius manibus eripiamus.

Ceterum, non multos ante annos Patavii bibliothecam hanc Græce manuscriptam assecuti a viro clarissimo Vincentio Pinello, deinde Romæ, quam Antonius Carrafa Cardinalis, & alteram quæ extat auctior in Vaticano; postea & illius in Latinum versionem a Federico Metio episcopo Thermulanorum factam, sed non evulgatam: denique & aliam a viro nobilissimo & eruditissimo Marco Velsero Augustanæ reipublicæ duumviro, ejus cura emendatam, & pulcherrimis typis Græcis Augustæ Vindelicorum excusam relegentes, id excerpsimus, quod variis in locis hujus apparatus nostri ita locavimus, ut eadem opera, quod inde selectius visum est, depromeremus.

Verumtamen & Photius librum quem Nomocanonem prænotavit, collegit, in quo sacros canones, & sanctorum patrum responsa contexuit, septimæ autem synodi canonibus adjecit alios numero decem & septem diversorum argumentorum hujuscemodi pseudosynodi canones, ultimo loco ponens, quem de promotione laicorum, cujus reus erat, conceperat ipse canonum perversor. Vide Baronium cardinalem 10. *tomo sub annum* 861. *Ceterum, Nomocanon iste cum commentariis Theodori Balsamonis, Gentiano Herveto interprete, extat in tomo sexto bibliothecæ sanctorum patrum Bignæi. Scripsit etiam septem actiones synodicas (quæ nunquam extiterunt, neque actæ sunt) & eas quidem adversus beatum Ignatium legitimum patriarcham Constantinopolitanum, diabolico consilio frustra contextas: quarum & singularum initio beatus Ignatius erat depictus opera impii Syracusani Gregorii cognomento Asbestæ, cum impiis contumeliis.*

Quin & litteras doli plenas, mendaciisque refertas scripsit ad Nicolaum pontificem maximum, quas in bibliotheca cardinalis Sirleti, nunc Columnensi, & in Latinum redditas a Petro Morino theologo Parisiensi, inseruit suis annalibus 10. *tomo Baronius cardinalis sub annum* 859.

Atque Photii ejusdem epistola encyclica, data an. 866. *ad patriarchales sedes orientis, adversus Nicolaum pontificem maximum, quæ extabat Romæ in Vallicellana bibliotheca, & in codice collegii Græcorum, quod est Romæ, a Federico Metio in Latinum versa, intexta est eidem decimo tomo annalium Baronii cardinalis. Quæ sane ostenditur non fuisse Sisinii (ut aliqui putarunt) quod quidem liquido constat ex iis quæ in illa tractantur de Bulgaris & Ruthenis ad fidem conversis.*

Octava autem synodus quonam modo falsata fuerit a Photio, non solum ipse Baronius cardinalis perspicaciter eodem in decimo tomo indicavit apertius, sed & post illum Matthæus noster Raderus, qui eam synodum, vitamque beati Ignatii patriarchæ

ANNO CHRISTI 870.

chæ Græce ac Latine editam, doctis scholiis illu- A stravit. Itaque vera vere ecclesiæ catholicæ synodus restituta.

Raderus in præfatione synodi circa finem eumdem ad modum graphice describit his verbis.

Quid porro sceleſtus Photius egit, posteaquam per fraudem iterum solium occupavit?

Ab ecclesia mox se Latina totum, secumque orientem abstraxit, contra Latinos scripsit, aliaque fecit, quibus orbi terræ non minus quam ullus Arius nocuit, cum errores suos & schisma in omnem Græcorum posteritatem propugnavit: unde divinitus factum est, ut, cum Spiritui sancto suum ex Patre & Filio procedendi fluxum & modum negarent, an. 1452. ria 3. post ctavas pen- costes. *ipsi a Spiritu sancto ipsis * pentecostes feriis totum* B *simul cum vita imperium amitterent.*

Hic nempe fuit ille serpens Photius, quem gravida ejus mater per nocturnam vidit speciem se utero ferre, qui totam illam regionem, ac totum fere imperium orientis pestifera lue venenaret. Hoc est quod eidem matri cum uterum ferret, a pluribus viris sanctitatis opinione & rerum futurarum prædictione claris, significatum fuit, illam ecclesiæ pestem & perduellem utero gestare. Quibus illa perculsa vaticiniis, sæpe mortem sibi fœtuique adferre conabatur, cum iterim a marito custodiretur, & a sanctis ab ea mente deduceretur, monereturque, divinæ ut se providentiæ permitteret.

Lege de hoc plurima si libet apud Divum Antoninum parte 3. chronicorum tit. 22. cap. 13. parag. 10. C *de nona divisione Græcorum a Latinis ubi multa sane de Photio, quæ tamen pleraque in octava œcumenica synodo & adjunctis scriptis continentur, refert. Addit etiam ipsum Photium Beclas nominatum propter insignem illam imposturam, qua per hanc vocem βέκλας Basilium fascinavit, & sibi conciliavit, penitusque a Romani pontificis auctoritate avulsit.*

Primus ergo Photius aperte se ab ecclesia Romana sejunxit, qui non mediocrem ansam præbuit posteris, ut in schismate perseverarent. Quamvis enim sæpius reconciliati, a Latinis tamen identidem deficiebant, præsertim Constantinus Monomachus imperator, cum Leoni nono papæ Romano iratus, Michaelem patriarcham suum œcumenicum papam creavit, D *cui eumdem ipse habuit honorem, quem Romano papæ imperatores habent occidentis. Quamquam eum mox facti pœnituit, cum sibi formidaret, ne olim ab illo excommunicatus imperium perderet, illum rursus præsente toto populo potestate pontificali privavit, sibique in omnibus obnoxium reddidit, patriarchæ nomen & papæ reliquit. Et sic, inquit Antonius, justo Dei judicio factum est, ut patriarcha careret propriis, qui aliena jura invaserat. Ex tunc imperatores Græci ita habent suos patriarchas & tenent subjugatos, quia quando volunt, deponunt, & quem volunt, & quando volunt, instituunt. Sed bis adhuc reconciliata, tandem in duodecima dissensione ipsum imperium orientis a Turca occupatum* E *est. Ecclesia vero ab eo tempore nunquam ad concordiam & pacem cum Romana rediit, quam vere Pater & Filius & Spiritus sanctus ab ecclesia catholica tandem separavit, cum toties contumelioſa in Patrem & Filium & Spiritum sanctum extiterit, nec sese emendari passa sit. Cujus prima summaque causa nequissimus ille spado Photio extitit, Græci prorsus ingenii homo, in quo nulla unquam fides, perfidia summa, crudelitas, contumacia, & intolerandum supercilium; cui vere ut poeta Arpinas canit:*

Ingenium velox, audacia perdita, sermo
Promptus, & Isæo torrentior, ede quid illum

Esse putes?

Gramaticus, rhetor, geometres, pictor, alastor, ANNO CHRISTI 870.
Augur, adulator, medicus, magus: omnia novit. Non ἐπιφωνήτερον hoc dico; Nicetam Paphlagonem in Ignatio lege; perlege acta synodi octavæ, & præcipue actionis nonæ; Metrophanis item & Styliani epistolas: invenies hujuscemodi mendaciorum & perjuriorum, corruptelarumque monstra, qualia ab orbe condito visa nunquam vel audita. Corruperunt alii e Græcorum natione pro more, ut Romani pontifices scriptoresque quiritantur, epistolas pontificum, alii nonnulla conciliorum acta. Corruptum III. IV. V. VI. VII. immo & octavum concilium: sed Photius non corrupit tantum, verum ἐκ πόδας ἐκ κεφαλῆς, a vertice, inquam, usque ad extremum unguem, novum & œcumenicum concilium finxit & procudit, falsos legatos ex urbe, falsos ex omnibus patriarchiis vicarios suppositos. Duo præterea alia, quæ item œcumenica dici poterant, si fraus abfuisset, corrupit. Alterum sub Nicolao primo, in quo ipsos legatos pontificios Dorica arte circumvenit, impulitque ut sanctissimum virum Ignatium abdicarent. Alterum sub Joanne VIII. ubi non solum legatos pontificios in fraudem illexit, sed ipsi quoque pontifici imposuit, ex quo ille non mediocrem infamiæ labem contraxit. Postremo non tacendum ex vita Ignatii patriarchæ & hoc concilio œcumenico, aliquam multa passim ex versione Friderici Metii reverendissimi Thermularum episcopi extare apud cardinalem Baronium decimo tomo annalium, quæ cum nostra interpretatione non usquequaque semper conveniant, quod ex Græcorum codicum inter se variantium scriptura potuit accidere: quamquam non admodum etiam differant, si non verba, sed sententiam spectemus. Vide Baron. anno 879.

h *Photianis* . .) Qua ratione ista contigerint, ex actis synodalibus meo more breviter & compendiose referam. Primæ actionis epitome.

Prima actione, quæ die quinta mensis Octobris celebrata fuit, postquam legati sedis apostolicæ cum imperatoribus Augustis eo ordine, quo supra dixi, consedissent, jussi sunt ing edi episcopi glorioſi confessores, qui nunquam ab Ignatio descivissent, sed ejus causa multa perpessi fuerant, numero tantum duodecim: quibus hortatu legatorum ordine debito sedentibus, jussa est legi imperatoris Basilii ad synodum exhortatio, epanagnosticon dicta, qua monuit eos, quæ recta sunt judicare. His peractis, Bahanes famosissimus patricius & præpositus, qui in synodo judicis cognitoris munus gerebat, rogavit legatos apostolicos, ut mandatum ejus a quo missi essent, ostendere non grararentur: non quod eo ipso apostolicæ sedi quidquam derogatum vellent, sed potius quia anteriores legati Rhadoaldus & Zacharias alia quam mandatum erat, agentes, fraude doloque Constantinopolitanam sedem decepissent. Legati qui primo hortatu id facere recusabant, hac ratione persuasi, obtulerunt legendas Hadriani papæ litteras ad imperatorem datas, quibus, quæ ipsis mandata erant, continebantur. Epistolam Hadriani idiomate Latino quo scripta erat, legatorum inferior Marinus diaconus legit: translatam a regio interprete deinceps recitari mandarunt. Cumque pro tanto beneficio pontificis Ignatius patriarcha aliique episcopi gratias egissent, legati sedis apostolicæ exegerunt legi eas epistolas, quas vicarii ceterorum patriarcharum orientalium Thomas & Elias, a suis patriarchis scriptas accepissent. Obtemperatum est petitioni legatorum, & recitatæ sunt litteræ, quas sedes orientales vicariis suis dederant. Addita est lectio istius libelli, quem Theodosius Hierosolymorum patriarcha ad Ignatium patriarcham Constantinopolitanum transmiserat.

Hic libellus postquam recitatus fuisset, deque eodem totius synodi sententia rogata esset, una voce omnium est laudatus; adjunctaque est recitatio definitionis legatorum Antiochenæ & Hierosolymitanæ ecclesiarum, quæ ante legatorum sedis apostolicæ adventum habita est Constantinopoli, cum morantes diu venire ab urbe legatos diutius expectare recusarent, qui jam integrum annum, ut habet Anastasius, illic morati erant. Porro eorum definitio non alia fuit, quam ut in omnibus obediretur Nicolai papæ decretis. Approbata ista legatorum definitione, ad petitionem Bahanis patricii, iidem legati sedis apostolicæ edisseruerunt, quomodo Nicolaus papa absentem Photium condemnasset, & quare ipsi Constantinopolim venientes, Photium non convenerint, sed ut execrabilem habuerint: nimirum quod legitima auctoritate

ANNO CHRISTI 870.

tate a Romano pontifice juste condemnatum, & a nulla patriarchalium sedium receptum, plane vitandum esse putaverint. Et cum ista responsione ipsum conciliabulum Photii adversus Nicolaum Romanum pontificem celebratum (cui legatos orientalium patriarcharum interfuisse & scripsisse mentiebatur) falsitatis redargutum esset, factæque essent acclamationes in synodis fieri consuetæ, primæ actioni finis impositus fuit.

Actionis 2. compendium.

Secunda actio celebrata est septima die mensis Octobris, qua per oblationem libelli supplicis, episcopi illi qui a S. Methodio & Ignatio ordinati, partes Photii sectati fuerant, ad veniam & ecclesiæ communionem recipi petiverunt, & impetrarunt cum ea conditione, ut libellos ab ecclesia Romana synodo oblatos acceptarent, impositosque super lignum sanctæ crucis, & sancta evangelia quatuor isthinc sumerent, suoque patriarchæ Ignatio offerrent: idcirco haud dubie, ut ista ratione fidem prædicto libello contentam approbarent, ipsumque Photium cum suis artibus execrarentur. Quæ cum illi paratissimo animo præstitissent, Ignatius superhumeralibus episcoporum ipsis impositis, consensu totius synodi eosdem in ecclesiam recepit. Simili modo qui post ad pœnitentiam secuti sunt presbyteri & diaconi, redditis iis orariis tamquam insignibus, ab Ignatio ecclesiæ reconciliati sunt. Post hos pœnitentes subdiaconi, per intercessionem sanctissimæ Dei genitricis, sanctorum apostolorum, & sanctissimi ac beatissimi Nicolai papæ, rogantes ad veniam recepti, & ad ecclesiæ reconciliationem admissi fuerunt ista lege, ut ob lapsum subirent pœnam epitimii in hunc modum a synodo præscriptam: *Sit remedium & salutem animæ ferens ac valde discretum epitimium sacerdotum qui per multam consuetudinem ceciderunt*, &c. ut supra apud Anastasium. Qua perlecta, consuetis acclamationibus secundæ actioni finis impositus fuit.

Formula epitimii.

Actionis 3. compendiosa descriptio.

Tertia actio habita legitur undecima mensis Octobris, qua duo refractarii archiepiscopi Ancyræ & Nicææ eam quam petiverunt, veniam non sunt adepti, ideo quod libellum a pontifice missum ad satisfactionem suscipere noluissent. Insuper jussu legatorum sedis apostolicæ recitatæ sunt epistolæ Basilii, Ignatii ad Nicolaum, nec non Hadriani ad Ignatium: quibus lectis & collaudatis, tertia actio finita fuit.

Actionis 4. compendium.

Decimatertia Octobris quartam actionem celebraturi patres ad eumdem sacrum consessum convenerunt, in qua duo legatorum illorum, qui ex parte Photii ad Nicolaum papam missi fuerant, ad synodum intromitti & audiri petiverunt. Patres concilii supplicationibus initio restiterunt, propterea quod qui sententia Nicolai papæ condemnati fuerant, nequaquam in synodum intromitti & audiri deberent. Verum cum senatores qui aderant, pro iis audiendis intercederent, ex indulgentia & gratia in consessum synodalem intromissi, ultimo loco stantes dixerunt, se una cum Photio non tantum a Nicolao papa, verumetiam a patriarchalibus ecclesiis receptos esse. Quod cum Marinus apostolicæ sedis legatus diaconus testimonio legatorum orientalium ecclesiarum & lectione epistolarum a S. Nicolao papa de Photio non semel condemnato scriptarum manifeste refutasset, opifices mendaciorum pseudoepiscopi magno cum dedecore foras ejecti fuerunt. Atque ita peracta est actio quarta, cum post ejectos Photianæ partis legatos, Metrophanes Smyrnensis archiepiscopus coram omnibus testatus esset, se ea de causa seductum a Photio, quod ille se a Romano pontifice omnibusque patriarchis receptum assereret.

Actionis 5. compendium.

Quinta actione, quæ solito ritu solemni celebrata est XIX. Octobris, monitu imperatoris jussus est accedere ipse Photius. Per ministros laicos, qui ex laico per saltum factus fuerat episcopus, primo citatus: secunda autem vice vocatus, cum de vi protestaretur & accedere recusaret, introductus est, & in medio synodi constitutus, quamtumvis ipse reluctaretur. Interrogatus a legatis, an constituta sanctorum patrum susciperet: non se ea suscipere respondit. Cumque iidem urgerent, an constitutis Romanorum pontificum acquiesceret: plane obmutuit, nec verbum ullum respondit, ne si affirmaret, suo se judicio condemnaret: si negaret, famæ suæ periculum incurreret. Et cum responsum urgerent, se cum judicaretur Christi exemplo tacere, non sine magna fraude & vafritie respondit. Sciebat enim se a Nicolao pontifice non semel damnatum fuisse: quare si rescripta pontificum approbasset, suo seipsum gladio interfecisset. Cumque de communione apostolicæ aliarumque patriarchalium sedium aliquoties gloriatus fuisset, summam turpitudinis notam sibi intulisset, si constitutiones pontificum in pleno patrum consessu recepisset. De auctoritate igitur sedis apostolicæ quæsitus, non tam exemplo Christi, quam instinctu diaboli tacuit, ut universo synodali consessui, ipsiusque, si posset, Spiritus sancti judicio imponeret. Sed detecta est impostoris fraus & versutia, recitatæ sunt ipso præsente epistolæ Nicolai papæ, audita sunt testimonia legatorum orientalium: quibus omnibus ille mendacio & effictæ sedium patriarchalium communionis convincebatur, & a pontifice damnationis & depositionis sententiam retuisse ostendebatur. Quare cum turpiter victo tempus ad resipiscendum illi patres synodi benigne concessissent, illeque oblatam gratiam respuisset, merito e confessu synodali cum quadam ignominia foras ejectus fuit.

ANNO CHRISTI 870.

Actionis compendium.

Sexta actione, quæ XXV. Octobris habita fuit, Metrophanes Smyrnensis episcopus habuit orationem: qua absoluta, legati sedis apostolicæ ab imperatore petierunt executioni mandari, quæ contra Photium definita fuissent. Ad confirmandam Photii condemnationem relectæ sunt litteræ Nicolai, quibus sententia damnationis in eum Romæ prolata continebatur. Orientales iterum aperta voce contestati sunt coram imperatore, Photium ab orientalibus sedibus nunquam fuisse receptum. Quæ cum plures episcopi partis Photianæ in synodum admissi coram audivissent, eosque imperator quæsivisset, an manifesto communique omnium judicio de causa Photii acquiescerent, illi non tantum non accesserunt ad communem totius ecclesiæ sententiam, verum potius defendendi Photii veniam sibi concedi petiverunt. Qua impetrata, unus ex iis nomine Zacharias Chalcedonensis episcopus prolixa oratione, sed a ratione vacua, Ignatii depositionem justam fuisse conatus est ostendere: sed frustra. Nam Metrophanes Smyrnensis episcopus singula ab eo proposita argumenta resumpsit, eaque vana esse ostendit. Quod cum factum fuisset, sperabatur fore ut veritati cederent, monitisque imperatoris, eorum ordinationem vitiosam (qua alii ex laicis & curialibus & patriciis, alii ex spathariis & stabulariis creati erant episcopi) reprehendentis & graviter taxantis, omnino acquiescerent: sed restiterunt illi, & summa imperatoris clementia abuti perrexerunt. Qua de causa legati sedis apostolicæ interlocuti dixerunt, excommunicatis in synodo loqui negatum esse, nihilque aliud licere, quam ut libellum ab ecclesia Romana oblatum, si velint, accipiant, & sic veniam petant. Cumque illi pertinaces esse pergerent, oblatamque reconciliationis gratiam recusarent, imperator eos hortatus est ad pœnitentiam, & quadam mirabili benignitate eosdem ad resipiscentiam provocavit illa oratione ad perditissimos pseudoepiscopos Photianos habita, quæ aureis litteris merito exaranda extat apud Anastasii versionem supra.

Hanc orationem dum pius imperator absolvisset, ejus erga lapsos pietatem & misericordiam universa synodus admirata deprædicavit, & plurimum collaudavit. Schismatici vero instar aspidis surdæ aures suas obturarunt, nullumque piissimi imperatoris exhortationi locum dedesunt. Antequam vero synodali judicio damnarentur, ad resipiscendum concessa est decem dierum dilatio, & tunc post solitas acclamationes sexta actio finita fuit.

Actionis compendium.

Decem his diebus elapsis, actione VII. (qua habita est 29. Octobris) Photius baculo innixus cum Gregorio Syracusano introductus est in concilium. Dempto e manu ejus, quo innitebatur, baculo, interrogatus est a legatis sedis apostolicæ, an pœniteret, & libellum supplicem offerre paratus esset. Respondit, ipsos potius legatos pœnitere debere. Ob quod responsum pertinax cum a legatis acriter reprehensus fuisset, interrogati sunt episcopi partis Photianæ, rogatique de libello pœnitentiæ offerendo, magis obstinati quam antea sunt reperti, adeo ut imperator his verbis eos compellandos esse statueret. *Dicite unde estis? De cælo estis, an de terra in qua nos degimus? Et ostendite ab hac hora. Quis, sive hæresis mota est, sive schisma emersit in qualibet parte, & sensit aliquis extra quatuor patriarchia, & salvatus est? Et audio vos bodie. Quatuor patriarchia, immo vero quinque, condemnatione condemnant vos. Quid vobis videtur ad hæc? dicite.* At illi stulte provocantes ad canones, synodi judicium conati sunt subterfugere. Tunc apostolicæ sedis legati repetitum a Romano pontifice Nicolao judicium, quo Photius condemnatus erat, recitari jusserunt. Quo recitato, addita est lectio epistolarum, quibus ejusdem concilii acta ab Hadriano confirmabantur: item acta synodalia illius concilii Romani, quo sub Hadriano papa conciliabulum Photii cum omnibus ejus scriptis igni adjudicatum fuit. Post hæc Niceras archidiaconus nomine legatorum apostolicorum instituit, ut quæ contra Photium ejusque scripta in commonitorio continebantur, executioni mandarentur. Deinde subsecuta est declamatio Ignatii patriarchæ ad synodum facta, qua cum summa gratiarum actione Dei beneficia inter plurimas passiones sibi collata commemoravit. Qua absoluta, per Stephanum archidiaconum in fine actionis in astantem Photium anathematismi ex Romano concilio tempore Hadriani celebrato (ut in margine notat Anastasius) recitati fuerunt.

Actionis compendium descriptio.

Quibus absolutis, plenissimæ & felicissimæ acclamationes dictæ sunt in Nicolaum & Hadrianum pontifices Romanos, reliquosque aliarum sedium patriarchas; & Jambi in Photium recitati sunt, qui supra leguntur in fine actionis septimæ, versionis Anastasii.

Actione octava, quæ habita est quinta Novembris, imperator rogationem proposuit de comburendis chirographis scriptisque omnibus, quæ Photius vel ab omni hominum genere extorserat, vel contra Nicolaum in publicum emiserat. Cum imperatoris rogationi utilissimæ legati sedis apostolicæ consensissent, in medio synodi vase æneo extructus est ignis amplissimus, eoque combusta sunt omnia scripta & volumina, quæ vel ab ipso Photio publica-

ta,

ANNO CHRISTI 870.

ta, vel ejus importunitate ab aliis clericis & laicis extorta fuerant. Post hæc introducti sunt Petrus & Basilius, quibus impegerat Photius, quasi ipsi Roma Constantinopolim profecti, in suo conciliabulo adversus Nicolaum libellos obtulissent. Hac de re examinati plane negaverunt, quod Photius dolose utrique imposuerat. Idem respondit Leontius, quem tamquam Alexandrini patriarchæ apocrisiarium suo conciliabulo subscripsisse simili impostura vulgaverat. Detectis ergo his Photii fraudibus, legatis sedis apostolicæ mandarunt recitati vigesimum canonem concilii Lateranensis, sive Romani, ea haud dubie intentione, ut Photius qui in eumdem canonem multis modis deliquerat, non nisi in fine vitæ ad pœnitentiam reciperetur. His absolutis introducti sunt Iconomachi, quorum caput erat Crithinus. Theodorus quidam * Christinus cognominatus, qui cum assereret se imagines sacras ideo non venerari, quod non inveniretur ea de re aliquod Christi præceptum; responsum est illi, id a Christo præceptum esse, quod ab universa ecclesia catholica est definitum. Cumque ille in impietate perseveraret, duo alii Iconomachi Nicetas clericus & Theophilus laicus pœnitentiam agentes, non tantum ad ecclesiam reversi, verumetiam ab imperatore osculo excepti fuere. Post hæc anathematismi quidam prolati sunt in Iconomachos: quibus absolutis repetiverunt eosdem, quos in Photium tulerunt actione præcedente: atque ita collaudato ex more acclamationibus imperatore atque universa synodo, finita est actio octava & ultima anno redemptoris nostri 869.

Actionis 9. compendium.

Anno domini nostri Jesu Christi 870. duodecima mensis Februarii solito loco, solitisque ritibus sacris patres convenerunt, nonamque actionem concilii a legato Michaelis patriarchæ Alexandrini, qui nuper advenerat, omniaque acta concilii rata habuit & approbavit, inchoarunt. Post hæc plurimi jurati testes in Ignatium coram plena synodo confessi sunt: & pœnitentiam epitimii, de qua supra act 2. a legatis sedis apostolicæ & universa synodo sibi impositam acceperunt.

Post hæc suggestione legatorum sedis apostolicæ tres laici illusores sacerdotii, qui in urbe Constantinopoli sacerdotalibus indumentis vestiti per urbem progressi, & sacra ludicra facere consueverant, in consessum episcoporum introducti sunt, deque ea re interrogati, confessi sunt se id mandato Michaelis imperatoris egisse: petentibus vero ad pœnitentiam recipi, responsum est, ut futura sessione rediret. Cumque hæc scelera Photius pro suo munere & officio non corrigeret, appellatus est a synodo compatriarcha mimi post alios infamiæ titulos, qui hac eadem actione in notis versionis Anastasii supra reperiuntur expressi.

Post hæc jussi sunt synodum ingredi falsi vicarii seu legati, quibus contra Nicolaum usus est Photius: qui cum falsitatem sua sponte confiterentur, magna cum admiratione & detestatione Photii finis impositus est actioni nonæ.

Antequam vero synodus absolveretur, legatio duplex, teste Anastasio in præfatione ad octavam synodum: Constantinopolim adveniens, intromissa est in synodum, una a Ludovico occidentalis orbis imperatore pro conjugio ineundo inter ejus filiam atque Basilii imperatoris orientalis primogenitum: altera a rege Bulgarorum. Quid vero post absolutam synodum in causa utriusque legationis actum fuerit, videre est apud Anastasium in vita Hadriani, & præfatione ad octavam synodum supra.

Actio. 10. compendiosa descriptio.

Eodem anno 870. die ultima Februarii cœpta est decima & ultima actio synodi, in qua præter nominatos supra magistratus, præsentes fuerunt legati Ludovici imperatoris, & qui a Bulgarorum rege missi fuerant: quorum nomina idem qui interfuit Anastasius in notis, seu scholiis ad dictam synodum a se additis ita recenset.

Hic similiter consederunt in dextera parte gloriosissimi principes & apocrisiarii perspicui Ludovici imperatoris Italorum atque Francorum, videlicet Anastasius Deo amabilis bibliothecarius Romæ, Suppo primus contosanariorum & consobrinus uxoris ejus, & Everardus præpositus mensæ illius: similiter gloriosissimi judices Michaelis sublimissimi principis Bulgariæ Stasiszereo, Nesundicus, Vagartus, &c.

Quod autem pertinet ad res hac actione gestas, primum omnium jussi sunt legi canones a patribus constituti omnes numero XXVII. *apud Anastasii versionem extantes, quibus in primis Constantinopolitanæ ecclesiæ opportunitatibus consultum est.*

Horum canon primus est de apostolorum, pontificum, patrum & ecclesiæ canonibus, decretis & traditionibus ad unguem observandis.

2. De perpetuo conservandis, quæ a sanctissimis Romanis pontificibus pro Ignatio contra Photium definita essent.

3. Ut cultus sacrarum imaginum firmus consisteret.

4. Ut quæ collata sunt Photio, & ipse in alios contulit sacra ministeria, nullius sint efficaciæ.

5. Ne quis laicus in episcopalem provehatur dignitatem, nisi in ordine lectoratus annum unum, duos in subdiaconatu, in diaconatu tres, in presbyteratu autem quatuor annos exegerit.

6. Ut cunctæ res gestæ per Photium, potissimum in Nicolaum Romanam pontificem, nullius sint roboris.

7. Ne sacras imagines anathematizati pingere audeant.

8. Ne chirographa ab episcopis exigantur, nisi ex more, tempore consecrationis. Hac enim arte Photius suam roboravit tyrannidem.

9. Ut extorta per Photium hujusmodi chirographa nullius sint roboris.

10. Itemque, ne quis ante sententiam separetur a communione proprii patriarchæ.

11. Anathematizati etiam ubi sunt omnes cum Photio credentes duas in uno corpore esse animas.

12. Statutum est etiam istud admodum ecclesiæ Dei proficuum, ne favore principum eligantur episcopi. Sunt ista canonis verba: Apostolicis, &c. ut supra apud Anastasium.

13. Ut non nisi qui in eadem ecclesia militarunt, ad majores gradus promoveantur, & non aliunde petiti.

14. Ne promoti ad episcopatum indecentia obsequia exhibeant magistratibus: nimirum ne obviam prodeant procul ab ecclesiis suis: non se dimittant ab equis vel mulis, vel procidant & adorent; nec intrent ad principes hora prandii, ubi indebita persolvant obsequia. Sed veneratione digni habeantur, & qui libere errantes principes valeant redarguere.

15. Vetantur omnes decimoquinto canone alienare cimelia ecclesiæ, ornamenta scilicet, possessiones vendere, vel dare in emphyteusim.

16. Decimosexto canone vehementer prohibetur sacrilegus ille usus a Michaele imperatore introductus, quo laici, lusus causa, sacra indumenta gestarent sacerdotum; de quo sæpe superius, gravissimis pœnis ejus criminis reos afficientes.

17. Decimusseptimus sancitur canon, quo patriarcharum jura in convocandis metropolitanis illibata servari vult: execraturque sancta synodus omnes dicentes, invalidas esse synodos, quibus non interfit persona principis: monens ut non intersint nisi conciliis œcumenicis principes. Sunt hæc canonis verba: Illud autem tamquam perosum, &c. ut supra apud Anastasium.

18. Inde statutum est, ut privilegia ecclesiarum conserventur.

19. Utque visitationes ecclesiarum sine omni avaritiæ suspicione peragantur.

20. Itidem ne sibi jus dicat episcopus in rebus ecclesiasticis.

21. Vigesimus primus autem sancitus est canon de exhibendo honore & reverentia omnibus patriarchis, præcipue vero Romanæ ecclesiæ summo pontifici, de quo speciatim ista: Neminem debere conscriptiones contra sanctissimum papam senioris Romæ, ac verba complicare, atque componere sub occasione, quasi diffamatorum quorumdam criminum, quod nuper Photius fecit, & ante Dioscorus. Quisquis autem, &c. ut supra in versione Anastasii.

22. De summorum sacerdotum electione promotiones & consecrationes episcoporum, &c. ut supra in versione Anastasii

23. Insuper statutum, a rebus & personis & sacris actionibus alienæ diœcesis quemlibet abstinere debere.

24. Item illud: Ne archiepiscopi per alios suas ecclesias curent suffraganeos.

25. Ne qui hactenus adhærentes Photio episcopi consecrati a Methodio sive Ignatio, etiamsi resipiscant, spem ullam habeant restitutionis episcopatus.

26. *Insuper ut beneficium appellationis ad majores sedes sit cuique clerico liberum.*

ANNO CHRISTI 870.

27. *Ultimo vero loco definitum, ne episcopi pallio utantur, nisi loco & tempore congruo: & ne monachi ad episcopatum assumpti, monasticum habitum deponant.*

His statutis & comprobatis, facta commemoratione septem aliorum œcumenicorum conciliorum præcedentium eorumque confirmatione adhibita, Manichæorum & Iconomachorum hæresibus, quæ adhuc alibi vigebant, damnatis, repetitaque sententia contra Photium prolata, sacrosancta synodus omnium consensu felicissime absoluta fuit. Et cum Basilius imperator binas ad episcopos & laicos orationes recitasset, primo omnium sedium patriarchalium legati subscripserunt: post illos Augusti imperatoris jussu legatorum * alios episcopos suam subscriptionem non atramento, sed potius rubramento, sive litteris phœniceis expressam actis synodalibus apposuerunt.

* *f.* ante alios.

i *Anno domini*, &c.) Sicut de numero episcoporum, ita de tempore hujus sacrosanctæ synodi, doctores gravissimi errarunt: quem errorem facile evitassent, si acta germana vidissent.

Quo tempore.

DE HIS QUÆ CONC. ANNEXA SUNT,

Ex præfatione Raderi.

Epistola quidem encyclica ad ipsum concilium pertinet, quemadmodum & ipsius quoque synodi epistola ad Hadrianum pontificem, a quo concilium petit decretorum in concilio confirmationem, & pontificiam auctoritatem; haud ignarum, absque pontificis Christi vicarii, sancti Petri successoris auctoritate & sententia concilii majestatem & fidem concidere.

Jam illa Hadriani ad Ignatium epistola post concilium data, ad controversiam tantum pertinet, quæ Romanæ ecclesiæ cum Constantinopolitana de diœcesi Bulgarum intercedebat, in qua durius a pontifice Ignatius sæpe est acceptus, cui & anathematis fulmen postremo intentavit. Sed Ignatium post mortem miraculis clarum res ipsa excusavit, & Baronius eumdem merito defendit, cum illum aliter agere, nisi salutis admittendæ periculum adiret, non potuisse dicit,

Anno Christi 878.

Extat & Metrophanis ad Manuelem patricium epistola, qua acta Photiana egregie exponuntur.

Deinde Stephani papæ ad Basilium a Photio iterum pseudopatriarcha penitus perversum, in qua Marinus pontifex defenditur, & Basilius imperator acriter perstringitur.

Sequitur postea Styliani Neocæsareæ metropolitæ prolixa admodum ad eumdem Stephanum papam epistola, qua Photii artes improbæ deteguntur, quemadmodum Romanos legatos Nicolai & Joannis octavi circumvenerit, & his per fraudem & vim thronum occuparit, Ignatium Basilio tam invisum per Santabarenum reddiderit, ut illi per insidias occultas vitam ademerit.

Rogat etiam Stephanum pontificem Stylianus, uti populo ignoscat, qui per fraudem Photii & legatorum deceptus, Photio rursus, Ignatio defuncto, adhæserat.

*Ad has Styliani, & simul Leonis, qui Basilio patri jam mortuo successerat, Stephanus respondet; litteras imperatoris a litteris Styliani dissentire, quod * alteræ affirmarent, Photium fuisse ejectum a catholicis, * alteræ illum sponte abdicatum, privatam & religiosam vitam sectari. Petit ergo pontifex ab utraque parte, Leonis, inquam, qui ejecto Photio germanum suum Stephanum in solium patriarchii induxerat, & Photii qui ejectus erat, ad se legatos mitti. Non quod pontifex causam Photii dudum damnati probaret, sed quod Stephanum quoque videret, non ordine creatum esse, quod in abdicato Photio litteræ dissentirent, quæ res merito pontifici suspecta fuit: vide notas concilio subjectas. Ad*

* Styliani. * Leonis.

hanc Stephani epistolam respondet Stylianus, & pontificem quasi in se pugnantem & contraria in eadem epistolæ parte dicat, jure Photium exactum & ejectum, cum in postrema eumdem affirmet pro legitimo antistite habendum. Sed pontifex Stephanus non affirmaret legitimum esse Photium patriarcham, vel pro legitimo habendum: sed cum contraria essent de eo perscripta, alterius patriarchæ promovendi causa, hoc per legatos transigi apud se debere. Quamquam obscuriut litteræ pontificiæ loquantur. Postremo rursum petit Stylianus pro Photianis dispensationem.

ANNO CHRISTI 870. Plura in notis.

Styliano respondit Formosus pontifex, cum Stephanus jam decessisset; generaque lapsorum distinguit, & quibus ignoscendum sit docet, omniaque cum legatis pontificiis, Capuano, Landulpho & Romano transigenda dicit. Subjicitur deinde scriptum, quo Stauropatarum, hoc est, episcoporum contra jusjurandum & chirographum suum peccantium, perfidia proponitur & notatur. Quotquot sint, & quæ genera hominum seu episcoporum, qui cum Photio communicarunt.

Hoc scriptum caute legendum est. Videntur enim ipsi pontifices notari, quod Photium post mortem Ignatii ad patriarchium admiserint: quod Baronius quoque observavit. Joannem enim octavum eo nomine pessime vulgo audisse, papissamque appellatum, quod ab eunucho Photio se circumveniri decipique passus sit. Id quod ipse pontifex probe sensit; unde in publicum ambonem publice progressus, Photium, veteri anathemate renovato, novo insuper mactavit.

Anno Christi 879.

Joannes papa damnat Photium antea a se restitutum.

Exprimuntur deinde synodica pontificum decreta in Photium edita.

Additur postremo octavæ synodi œcumenicæ breviarium, quod Constantinopoli in porticu ad ingressum magnæ ecclesiæ legebatur.

In hoc quoque breviario quædam animadversione & censura digna reperiuntur, ubi nempe asseritur, eum qui ab uno pontifice sit ligatus, ab altero solvi non posse; quodque Joannes Photium absolvere non potuerit, quod tum demum verum est, cum eadem causæ in lapso hærent, ob quas antea fuerat damnatus. Photius autem etiam secundo sedem Constantinopolitanam per fraudem occupavit, malisque artibus impetravit dispensationem, cum Paulum & Eugenium episcopos, postea a Joanne octavo damnatos, corrupisset, & Joanni ipsi fucum fecisset. Unde factum est, ut catholici Græci Photium nunquam pro absoluto & restituto, legitimoque patriarcha agnoscerent; Latini vero & Romani pontifices omnibus modis execrarentur.

Stylianus porro tandem etiam corruptus, a pontificia auctoritate descivit: ad quem Joannes nonus pontifex maximus epistolam dedit, quæ breviarium sequitur, & post epistolam, epistolæ ipsius declaratio cujusdam scholiastæ Græci, qui Photium a duodecim pontificibus damnatum ait, quorum primus fuit.

Stylianus fit Photianus.

Nicolaus I.	1
Hadrianus II. alter.	2
Joannes VIII. tertius,	3
Marinus I.	4
Hadrianus III.	5
Stephanus VI. dictus V.	6
Formosus	7
Bonifacius VI.	8
Stephanus VII. dictus VI.	9
Romanus I.	10
Theodorus II.	11
Joannes IX. qui anno Christi nongentesimo obiit.	12

Auctarium demum concluditur paucis ex Scilitza seu Curopalate de eodem Ignatio & Photio, Basilioque & Leone desumptis.

IN

ANNO CHRISTI 870.

IN EAMDEM CONSTATINOPLIT. & octavam œcumenicam synodum

Observatio Philippi Labbe, S. J.

Hisce verbis Latine dumtaxat habetur expressa in libello synodico, totties a nobis hactenus laudato, sive ejus appendice a Jo. Pappo addita: excciderunt enim Græca: ἐξίτηλον ὦ τέλος ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος, evanuit præ vetustate finis, aut nescio quo alio fato, Timeo quippe Danaos &c.

Synodus œcumenica octava, Constantinopoli celebrata; anno tertio piissimorum imperatorum, Basilii & Constantini: in qua præsentibus Donato & Stephano episcopis, & Marino diacono, locum tenentibus Hadriani archiepiscopi senioris Romæ, in locum pristinæ dignitatis restitutus est Ignatius: estque judicatum, nefaria occupatione solium patriarchæ tenuisse, & restituendum esse Ignatium. Tum & execratione damnatus Photius: & hoc decretum factum est, consecrationes & promotiones episcoporum, clericorum electione ac decreto, & episcoporum collegio fieri debere hæc sancta & universalis synodus definit & statuit: atque jure promulgavit, neminem laicorum principum vel potentum, semet inserere debere electioni vel promotioni patriarchæ, vel metropolitani, aut cujuslibet episcopi.

Græcum synodicon vulgato auctius habet V. C. Leo Allatius, unde quæ sequuntur G. L. exhibuit pagg 279. & 288. doctissimæ exercitationis xvi. in Roberti Creighoni Angli præfationem ad lectorem Florentinæ synodi Syropullanæ infinitis erroribus ab homine historiæ recentis retumque Græciæ parum perito fœdissime conspurcatam. Idem quoque synodicon integrum, cum hæc typothetæ traderentur excudenda, commodavit mihi V. C. idemque amicissimus Emericus Bigotius descriptum ex ms. codice bibliothecæ Florentinæ S. Laurentii, collatum cum altero in optima charta exarato Danielis Mauclerc, doctoris medici Victoriacensis.

ριέ. Φώτιος γὰρ τὸ καθ' ἑαυτὸν γνὺς Νικολάου τοῦ πάπα διάπυρον, Μιχαὴλ σωαρπάσας Βασιλέα, τῷ * ἀλλοπρόσαλλον κρυφηδὸν συγγραφάμενος ψαδοσωίοδον, καὶ δὴθεν τοποτηρητὰς τοὺς λοιποὺς πατριαρχῶν συνησάμενος, φωνὰς καὶ ὑπογραφὰς πάντων ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων, ὁσίων καὶ ἡγουμένων τοὺς ὑπ' αὐτῶν καταγράψατο, καὶ πατρικίων μὴ καθόλου εἰδότων πότε καὶ πῶς καὶ ὅσα τί συγκεκίνηται. δι' ὧν ἁπάντων καθαίρεσιν καὶ ἀναθεματισμὸν τῷ πάπᾳ Ρώμης Νικολάῳ τῷ θεοσόφῳ ἀπέστειλε διὰ χειρὸς Ζαχαίου μητροπολίτου Καλχηδόνος καὶ Θεοδώρου Καρίας μεταλθέντος εἰς Λαοδίκειαν.

* In exemplari Bigotiano τῆς ut referas ad Michaelis versatile ingenium.

ριϛ'. Ἀλλ' ἐν ὅσῳ ταῦτα ἐγίνετο, Μιχαὴλ τοῦ βασιλέως θεία δίκῃ τὸν βίον τελέσαντος, Βασίλειος ὁ φιλόχριστος αὐτοκράτωρ μέγας Ρωμαίων ἀναγορευθείς, καὶ ζήλῳ κυρίᾳ πυρούμενος, ἵνα τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίας πάντα ἐξάρῃ τὰ σκάνδαλα, θείαν καὶ ἱερὰν οἰκουμενικὴν ὁμόδοξον συνοδον ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθῆναι ἐθέσπισε σύνοδον, ἧς ἐξῆρχον προκαθεζόμενοι Ἀδριανοῦ τοῦ πάπα Ρώμης, Νικόλαος γὰρ πρὸς κύριον ἐξεδήμησε, τοποτηρηταὶ Στέφανος, καὶ Δονάτος ἐπίσκοποι, καὶ Μαρῖνος διάκονος, Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης Ἰγνάτιος, Μιχαὴλ διάκονος χαρτοφύλαξ καὶ σύγκελλος, Μιχαὴλ τοῦ πάπα Ἀλεξανδρείας τὸν τόπον ἐπέχων, Θωμᾶς ἐπίσκοπος Τύρου Νικολάου Ἀντιοχείας Συρίας, καὶ Ἠλίας μοναχὸς πρεσβύτερος καὶ σύγκελλος Θεοδοσίου Ἱεροσολύμων, Βασίλειός τε, καὶ Κωνσταντῖνος οἱ θεοσεβέστατοι αὐτοκράτορες. ἥτις ἁγία σύνοδος τὰς ἁγίας καὶ οἰκουμενικὰς ἐπτὰ σωώδους, καὶ τοὺς ἀνέκαθεν αὐτῶν διὰ μέσου πατέρας μακαρίους ἀναχρύξασα, Νικολάου, καὶ Ἀδριανοῦ πάπα Ρώμης τὰ συνοδικὰ ἐπεκύρωσε, καὶ τὸν Φώτιον ἀναθεματίσασα, καὶ τὰ εἰς αὐτὸν, καὶ δι' αὐτοῦ, καὶ ὑπ' αὐτοῦ πάντα χυδόμενα, δικαίοις ὅροις ἐκκλησιαστικῆς ἀποβάλετο παραδόσεως, καὶ ὅτω θεοπρεπῶς τετελείωτο ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι χυομένη τῆς ἁγίας μεγάλης τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ ἐκκλησίας, ὑπὲρ σοφίαν κατονομάζειν * ἐξεπαιδεύθημεν. * ἄτοπον

ANNO CHRISTI 870.

Photius igitur agnoscens Nicolai adversus semetipsum concitatam, atque exardescentem iracundiam, ad se malitiose Michaele imperatore tracto, & clanculum versuta illa pseudosynodo concinnata, & ac si reliquorum patriarcharum oratores adessent, vocibus ac inscriptionibus effictis, necnon omnium episcoporum, sacerdotum, diaconorum & abbatum, qui in ditione illius erant: patriciorum item qui prorsus ignorabant quando, & quomodo, & quare motus ille exortus fuisset, depositionem & anathematismum Nicolao divinitus instructo papæ Romano per Zachariam Chalcedonis metropolitam, & Theodorum Cariæ in Laodiceam promotum misit.

Interim dum ista peragantur, & Michaele imperatore divino judicio vita defuncto, Basilius Christi amans, magnus Græcorum imperator declaratur, qui divino zelo incensus, ut e Christi ecclesia omnia scandala ejicerentur, divinam & sacram œcumenicam synodum in urbe Constantinopolitana cogi mandavit, in qua præerant præsidentes Hadriani papæ Romani, Nicolaus enim ad Dominum migraverat, locum tenentes Stephanus & Donatus episcopi, & Marinus diaconus; Constantinopolitanus patriarcha Ignatius papa; Alexandrini locum tenebat Michael diaconus chartophylax, & syncellus; Antiocheni Syriæ Nicolai Thomas Tyri episcopus; Hierosolymorum Theodosii Elias monachus presbyter, & syncellus, Basilius, & Constantinus piissimi imperatores. Quæ sancta synodus sanctas & œcumenicas septem synodos, & a longinquo tempore inter ipsas beatos patres præconis instar deprædicans Nicolai & Adriani papæ Romæ synodica confirmavit, & Photium anathemati tradens, quæ in ipsum & per ipsum, & ab ipso omnia facta, tentataque, justis ecclesiasticæ traditionis definitionibus, rejecit: & sic, ut Dei cultoribus addecet, peracta, in dextris sanctæ magnæ salvatoris Christi ecclesiæ partibus, quam Sapientiam nuncupare didicimus, absoluta est.

Observatio alia Philippi Labbe, S. J.

Photius in commentariolo de synodis, octavam istam synodum omnino prætermisit, ut sibi ignominiosam, nec aliam quæ apud Græcos plerosque sub falso octavæ synodi nomine invaluit, substituere ausus unquam fuit. Verum eo longe impudentior Nilus metropolita Rhodi schismaticus in libello de synodis, præterita per summum nefas octava œcumenica synodo, Photianum conciliabulum imprudentibus objecit, ut monebimus infra commodiori loco, neque hoc tacere debuerant Nili editores. Ejusdem porro octavæ loco Joannes Zonaras, ac Theodorus in suis canonum atque antiquarum synodorum collectionibus, quas commentariis explanare conati sunt, Latrocinalem illam synodum a Photio adversus S. Ignatium celebratam substituerunt, quæ a Græcis prima & secunda dici solet, ob eam causam quam sequens Zonaræ præfatio declarabit.

A

SYNODUS IN TEMPLO SS. apostolorum habita, prima & secunda nuncupata.

JOA. ZONARÆ PRÆFATIO CUI SUBSCRIBIT DE MORE TH. BALSAMON.

* Hæc Zonaræ & Balsamonis pseudosynodus, quam Latrocinalem appellat Nicol. pap. ep. 8. & aliis, potius una in duas actiones divisa dici debuit, quam 1. & 2. vocitari. In qua Ignatius depositus, atque a Photio contra fas omne pessime mulctatus. Nicetas in ejus vita. Legatis pontificiis minæ ac terrores intentati. Nicol. epistol. 6. & 9. Pontificiæ litteræ quæ recitantur passim interpolatæ a Græcis ac depravatæ. Nicol. ep 9. Subjectus canon 13. Photius ipse composuit, ut testantur Zonar. & Balsam. in quo ultimum illum, ut sibi constiterat, adiecit.

SYNODI hujus inscriptio ita se habet, Sancta, & magna prima, & secunda synodus Constantinopolitana, in templo sanctorum, & glorioſissimorum apostolorum congregata. Apud eos ergo qui hanc inscriptionem legunt, dubitatio exoritur, qua ratione una cum sit, prima, & secunda hæc synodus nuncupetur. Igitur, in templo sanctorum apostolorum, quod diximus, synodum celebratam, ibique inter orthodoxos, B & adversæ factionis homines habitam disputationem fuisse, ac in ea superiore orthodoxos extitisse memorant. Cum vero de iis quæ ultro, citroque disputata fuerant, scripto exarandis constitutum esset, hæreticos, quippe qui se victos, atque e conventu fidelium eliminandos existimari nollent, quæ decreta fuerant, scriptis consignari, seditione etiam ob eam causam excitata, minime passos. Quam quidem seditionem eousque processisse, ut eductis quoque gladiis, complures interfecti ceciderint, atque hoc pacto, congressum illum, nullo videlicet rei exitu, diremptum. Hinc rursum temporis intervallo alterum in eodem templo conventum habitum, C iterumque de iisdem rebus disputatum, dogmaticaque decreta litterarum monumentis commendata tum demum fuisse, Atque ex hoc factum ajunt, ut hæc licet una synodus, tamen ob patres bis convocatos, prima, & secunda merito nominata fuerit. In secunda itaque congressione, iis quæ disputata, atque omnium consensu decreta fuerant, scripto commendatis, subjecti quoque canones promulgati fuere.

CANON I.

RES adeo veneranda, & honorabilis, & a beatis, & sanctis patribus nostris jam olim pulchre excogitata, monasteriorum ædificatio, hodie male geritur. Nonnulli enim suis copiis, & facultatibus nomen monasterii imponentes, & eas Deo sanctificare profitentes, se eorum quæ D sunt consecrata dominos esse inscribunt, & sola appellatione Deo dedicare machinari decreverunt. Eamdem enim potestatem etiam post consecrationem sibi usurpare non erubescunt, quam prius habere non vetabantur: & tanta rei cauponatio adhibita est, ut multa eorum quæ sunt consecrata, ab iis ipsis qui consecrarunt vendita cernantur, & admirationem, & odium iis qui ea vident afferentia: & tantum abest ut ullam agant pœnitentiam ob id, quod eorum quæ Deo dedicata sunt, sibi potestatem attribuant, ut etiam eam ad alios sine metu transmittant. Propterea ergo sancta definiit synodus, ut nemini liceat monasterium ædificare absque episcopi sententia, E & consilio. Illo autem sciente, & permittente, & eam quam debet orationem peragente, ut ab antiquis pie ac religiose cautum est, monasterium quidem ædificetur: omnia autem quæ ad ipsum pertinent, cum illo ipso in brevi inscribantur, & in episcopalibus archivis reponantur, nullo modo potestatem habente eo qui consecrat, se ipsum præfectum, vel pro se alium constituere. Si enim eorum quæ quis homini largitur dominus amplius esse non potest, quomodo eorum quæ quis Deo sanctificat, & dedicat, sibi dominium arripere sinetur?

πῶς ἅπερ τις Θεῷ καθαγιάζει, καὶ ἀνατίθησι, τούτων ὑφαρπάζειν τιὰ κυριότητα παραχωρηθήσεται;

Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΕΝ ΤΩ ΝΑΩ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συσᾶσα ἡ πρώτη καὶ δευτέρα λεγομένη.

Η ΣΥΝΟΔΟΣ αὕτη ἐπιγέγραπται οὕτως, ἡ ἁγία καὶ μεγάλη πρώτη καὶ δευτέρα σύνοδος ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συσᾶσα ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων. ἀπορεῖν τοίνυν ποιεῖ τοὺς τιὰ ἐπιγραφιὰ ἀναγινώσκοντας, αὕτη πῶς μία οὖσα πρώτη καὶ δευτέρα καλεῖται. λέγεται τοίνυν σύνοδον ἐν τῷ ῥηθέντι ναῷ ἁγίων ἀποστόλων συγκροτηθῆναι, καὶ συμπλεχθῆναι τοὺς ὀρθοδόξους τοῖς ἑτεροδόξοις, καὶ δόξαι τοὺς ὀρθοδόξους ἐπικρατεστέρους, μέλλειν τε γραφῆ παραδοθῆναι τὰ λαληθέντα, τοὺς δ' αἱρετικοὺς μὴ ἀναχεσθαι γραφῆναι τὰ δόξαντα, ἵνα μὴ φανεῖσιν ἡττημένοι, καὶ ἐκκηρυχθῶσι τῆς τῶν πιστῶν ὁμηγύρεως, καὶ σασιάσαι διὰ τοῦτο, καὶ ἐς τοσοῦτον τὴν σάσιν αὐτοῖς προελθεῖν, ὡς καὶ μέχρι ξιφηλασίας καὶ φόνων χωρῆσαι, καὶ οὕτω συμπλακῆναι τὴν πρώτην ἐκείνην συνέλευσιν, μὴ σχοῦσαν δηλονότι ἀποτέλεσμα. εἶτ' αὖθις παραῤῥυέντος ἡμέρᾳ δευτέραν τῷ αὐτῷ ναῷ συνέρχεσθαι συνέλευσιν, καὶ πάλιν περὶ τῶν αὐτῶν συμπλέκεσθαι διάλογον, καὶ τότε συγγραφῆναι τὰ λαληθέντα περὶ δογμάτων. καὶ διὰ τοῦτο φασὶν αὐτὴν μίαν οὖσαν κυρίως, πρώτην καὶ δευτέραν ὀνομασθῆναι, ὡς διὰ γεγονυίας τῆς συνελεύσεως τῶν πατέρων, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ συγγραφέντων τῶν λαληθέντων καὶ συνδοξάντων, ὅθεν καὶ οἱ ἀποστολικοὶ κανόνες ἐξεφωνήθησαν.

ΚΑΝΩΝ α'.

ΠΡΑΓΜΑ σεμνὸν ἔστι καὶ τίμιον καὶ τοῖς μακαρίοις καὶ ὁσίοις πατράσιν ἡμῶν πάλαι καλῶς ἐπινοηθὲν ἡ τῶν μοναστηρίων οἰκοδομή, κακῶς ὁρᾶται πραττόμενον σήμερον. τινὲς γὰρ ὄνομα μοναστηρίου τοῖς οἰκείαις προσιοῦσαις καὶ ὑπάρξεσι περιθέμενοι, καὶ Θεῷ καθαγιάζειν τούτους ἐπαγγελλόμενοι, κυρίους τε τῶν ἀφιερωθέντων ἑαυτοὺς ἀναγράφουσι, καὶ μόνῃ τῇ προσηγορίᾳ τὸ θεῖον ἀφοσιοῦν, ἐκμηχανᾶσθαι διεγνώκασι. τὴν αὐτὴν γὰρ ἐξουσίαν καὶ μὴ τὴν ἀφιέρωσιν ἐκ ἐρυθριῶσι σφετερίζεσθαι, ἣν ἔχειν οὐκ ἐκωλύοντο πρότερον. καὶ τοσαύτη καπηλεία προσεξεύρηται τῷ πράγματι, ὥστε πολλὰ τῶν ἀφιερωθέντων παρ' αὐτῶν γε τῶν ἀφιερωσάντων καθορᾶται πιπρασκόμενα, καὶ οὐ μόνον οὐκ ἔστιν αὐτοῖς μεταμέλεια, ἐφ' οἷς τῶν ἄπαξ ἀναγεμισθέντων θεῷ τιὰ ἐξουσίαν ἑαυτοῖς ἐπιξένισιν, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις τούτου ἀδεῶς παραπέμπουσιν. ὥρισεν οὖν διὰ τοῦτο ἡ ἁγία συνοδος, μὴ ἐξεῖναι μοναστήριον οἰκοδομεῖν, ἄνευ τῆς τοῦ ἐπισκόπου γνώμης καὶ βουλῆς· ἐκεῖνον δὲ συνευδόκως καὶ ἐπιξένοντος, καὶ τιὰ ὀφειλομένην ἐπιτελοῦντος εὐχήν, ὡς τοῖς πάλαι θεοφιλῶς νενομοθέτηται, οἰκοδομεῖσθαι μὲν τὸ μοναστήριον, μετὰ πάντων δὲ τῶν αὐτῷ προσηκόντων σὺν αὐτῷ ἐκείνῳ βραβεύειν ἐγκαταγράφεσθαι, καὶ τοῖς ἐπισκοπικοῖς ἀρχείοις ἐναποτίθεσθαι, μηδαμῶς ἄδειαν ἔχοντος τοῦ ἀφιερώντος, παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου ἑαυτὸν ἡγούμενον, ἢ ἀντ' αὐτοῦ ἕτερον καθιστᾶν. εἰ γὰρ ἅπερ τις ἀνθρώπῳ χαρίζεται, τούτων ἐκέτι κύριος εἶναι δύναται,

ΚΑΝΩΝ β'.

ΕΠΕΙΔΗ τινὲς τὸν μονήρη βίον ὑποδύεσθαι σχηματίζονται, οὐχ ἵνα Θεῷ καθαρῶς δουλεύσωσιν, ἀλλ' ἵνα τῇ σεμνότητι τοῦ σχήματος δόξαν ἐλαβείας προσλάβωσι, καὶ τῆς οἰκείων ἐντεῦθεν ἡδονῶν ἄφθονον ἀπόλαυσιν· τῆς τειχῶν γὰρ μόνον τῷ ἀποβολῇ ποιούμενοι, ἐν τοῖς οἰκείοις οἴκοις παρεδρεύσι, μηδεμίαν τῆς μοναχῶν ἀποπληροῦντες ἀκολουθίαν ἢ κατάσιν· ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος, μηδένα τῆς πάντων τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ἄξιον ἄνευ παρουσίας τοῦ ὀφείλοντος αὐτὸν εἰς ὑποταγὴν ἀναδέχεσθαι, καὶ τῷ ἐπ' αὐτῷ ἡγεμονίαν, καὶ τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας τῇ προνοίαν ἐπαγγέλλεσθαι, ἀνδρὸς ὄντος δηλονότι θεοφιλοῦς, καὶ μονῆς προεστηκότος, καὶ ἱκανῶς σώζειν ψυχὰς ἀρτίως τῷ Χριστῷ προσαγομένας. εἰ δέ τις φωραθείη ἀποκειρόμενον τινὰ χωρὶς παρουσίας τοῦ εἰς ὑποταγὴν αὐτὸν ὀφείλοντος ἀναλαμβάνειν ἡγούμενος, τοῦτον μὲν καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι, ὡς ἀπειθοῦντα τοῖς κανόσι, καὶ τὴν μοναχικὴν διάταξιν σφάλλοντα· τὸν δὲ παραλόγως καὶ ἀτάκτως ἀποκειρόμενον, ἐν ὑποταγῇ καὶ μοναστηρίῳ, ἐν ᾧ ἂν ὁ κατὰ τὸν τόπον ἐπίσκοπος δοκιμάσῃ, παραδίδοσθαι. αἱ γὰρ ἄκριτοι καὶ ἐπισφαλεῖς ἀποκειραὶ καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἠτίμασαν, καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ ὄνομα βλασφημεῖσθαι πεποιήκασιν.

ΚΑΝΩΝ γ'.

ΚΑΙ τοῦτο κακῶς πραττόμενον, κατὰ πολὺ δὲ χεῖρον παροράσει καὶ ἀμελείᾳ παραπεμπόμενον τυχεῖν ἐκείθη διορθώσεως, ἵνα εἴ τις μονῆς προϊσάμενος τοὺς ὑπ' αὐτὸν πεταγμένους μοναχοὺς ἀποδιδράσκοντας, ἢ μὴ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας ἐπιζητοίη, ἢ ἐφαλείσκων οὐκ ἀναλαμβάνοιτο, καὶ τῇ προσηκούσῃ καταλλήλῳ τοῦ πταίσματος ἰάσει τὸ νοσηκὸς ἀνακτᾶσθαι, καὶ ἐπιρρώνυειν ἀγωνίζοιτο, τοῦτον ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος ἀφορισμῷ ὑποκεῖσθαι. εἰ γὰρ ζώων ἀλόγων τὴν προσασίαν ἐγχειριζόμενος, καὶ τὰ ποιμνία καταμελῶν, οὐκ ἀτιμώρητος καταλιμπάνεται, τῇ Χριστοῦ θρεμμάτων τὴν ποιμαντικὴν ἀρχὴν καταπισθεὶς, καὶ ῥᾳθυμίᾳ καὶ ῥᾳθυμίᾳ τὴν αὐτῶν σωτηρίαν ἀπεμπωλῶν, πῶς οὐ δίκας τοῦ τολμήματος εἰσπραχθήσεται;

ΚΑΝΩΝ δ'.

ΠΟΛΥΤΡΟΠΩΣ ὁ πονηρὸς τοῦ μοναχικοῦ σχήματος τὸ σεβάσμιον ἐπονείδιστον θεῖναι ἠγωνίσατο, καὶ πολλὴν ὁδὸν εἰς τοῦτο σωδρομήν, τῆς κατοχῆς αἱρέσεως τὸν καιρόν. τοὺς γὰρ ἰδίας μονὰς τῇ ἀνάγκῃ τῆς αἱρέσεως οἱ μονάζοντες καταλιμπάνοντες, οἱ μὲν εἰς ἑτέρας, οἱ δὲ εἰς κοσμικῶν ἀνδρῶν μετέπιπτον καταγώγια. ἀλλὰ γὰρ ἔπερ αὐτοὺς δι' ἀσέβειαν τότε πραττόμενον μακαρισθὲν ἀπέφαινον, εἰς ἔθος ἄλογον μεταπεσόν, καταγελάσθ παρίσησι. παντοχῆ γὰρ νῦν τῆς ἀσεβείας ἐξεπλωμένης, καὶ σκανδάλων τῆς ἐκκλησίας ἀπηλλαγμένης, ἔτι τινὲς τῆς οἰκείων μοναστηρίων ἀποφοιτῶντες, καὶ καθάπερ τι ῥεῦμα δυσκάθεκτον ὧδε κακεῖσε μεταγγιζόμενοί τε καὶ μεταῤῥέοντες, πολλῆς μὲν πληροῦσι τῆς ἀκοσμίας τὰ μοναστήρια, πολλὴν δὲ τὴν ἀταξίαν ἑαυτοῖς συνεισκομίζουσι, καὶ τῆς ὑποταγῆς τὸ σεμνὸν ὀλισθῶσί τε καὶ καταλυμαίνονται. ἀλλὰ τούτων τὸ ἄκρατον τῆς ὁρμῆς καὶ ἀνυπόστατον ἡ ἁγία

CANON II.

QUONIAM nonnulli se vitam monasticam subire præ se ferunt, non ut Deo pure serviant, sed ut propter habitus honestatem, pietatis opinionem consequantur, & ea ratione propriis voluptatibus uberius fruantur (solorum enim pilorum jactura facta, propriis domibus assident, nullam monachorum vitæ administrationem, vel constitutionem implentes) statuit sancta synodus, ne ullus ex omnibus monastico habitu dignus censeatur, sine præsentia ejus, qui illum debet ad obedientiam suscipere, & se principatum in illum obtenturum, & ejus animæ salutis curam gesturum profiteri: qui scilicet est vir pius, & præest monasterio, & est idoneus ad servandam animam, quæ Deo offertur. Si quis autem deprehensus fuerit aliquem tondens sine præsentia ejus, qui ipsum debet ad obedientiam suscipere, præfecti, ille quidem depositioni subjiciatur, ut qui canonibus non pareat, & monasticum ordinem bene compositum dissolvat. Qui vero inordinate, & præter rationem tonsus est, in subjectionem, & monasterium, in quo illius loci episcopus melius esse duxerit, tradatur. Citra judicium enim factæ, & temerariæ ac præcipites tonsuræ, monasticum quoque habitum ignominia affecerunt, & ut Christi nomen blasphemiis appeteretur effecerunt.

CANON III.

ID quoque quod male fit, & multo pejus despicatui, & negligentiæ mandatur, correctionem oportere assequi judicatum est. Si quis ergo qui præest monasterio, eos qui ei subjecti sunt monachos non cum multa diligentia requirat, vel inveniens non recipiat, & conveniente lapsuique congruente medicina id quod morbo affectum est non recuperat, & confirmare contendit, statuit sancta synodus eum segregationi subjici. Si enim, cui animalium ratione carentium præfectura credita est, gregem negligit, id non impune aufert, is cujus fidei Christi pecoris imperium commissum est, & socordia ac negligentia eorum salutem venundat, quidni audacis ejus incepti pœnæ ab eo exigentur?

CANON IV.

MULTIS modis malignus monasticum venerabilem habitum probrosum efficere contendit, & magnum eam ad rem auxilium invenit ejus, quæ præcessit, hæresis tempus. Propria enim monasteria hæresis necessitate relinquentes monachi, hi quidem ad alia, illi vero etiam ad sæcularium virorum habitacula se transferebant. Verum enim vero, quod tunc ab illis propter pietatem factum, eos laudandos beandosque efficiebat, in mores a ratione alienos conversum, eos jure deridendos efficit. Cum enim jam ubique terrarum propagata sit religio, & ecclesia a scandalis & offensionibus liberata, quidam adhuc e suis monasteriis excedentes, & tamquam fluentum aliquod, quod cohiberi non potest, nunc illuc se conferentes, & confluentes, monasteria quidem multa immodestia replent, & multam sibi confusionem petulantiamque afferunt, obedientiæque honestatem convellunt ac perdunt. Sed eorum instabilem & non ferendam appetitionem resecans sancta synodus, statuit, ut si quis monachus a proprio aufugiens monasterio, vel

se

se in aliud monasterium conferat, vel in sæculare habitaculum ingrediatur, ipse & qui eum suscepit segregatus sit, donec qui aufugit, in id monasterium a quo improbe recesserat, revertatur. Sed si episcopus quidem de nonnullorum monachorum pietate & vitæ probitate ab idoneis testibus certior factus, in aliud monasterium ad ejus constitutionem eos transferre voluerit, vel in domum sæcularem, ad eorum, qui inhabitant, salutem, traducendos eos censuerit, vel in alio quovis loco præficiendos ceteris duxerit, hoc neque iis, qui suscipiunt, nec ipsis monachis fraudi erit.

CANON V.

QUÆ temere, & sine judicio ac probatione fiunt, renunciationes, bono monastico ordini magnum afferre incommodum invenimus. In monasticam enim vitam se facile injicientes, & ad asperam, & laboriosam exercitationem se segniter gerentes, ad carnalem, & voluptariam vitam rursus misere revertuntur. Propterea ergo statuit sancta synodus, ut nemo monastico habitu dignus putetur, prius quam triennii tempus ad experientiam eis relictum, eos esse probatos & tali esse vita dignos ostenderit: Et hæc omni modo observari præcepit, præterquam si gravis aliquis morbus incidens probationis tempora contrahi coegerit, vel si nondum quis sit vir religiosus, & tamen vitam monasticam in habitu sæculari peragat. Tali enim viro ad absolutam experientiam tempus semestre sufficerit. Si quis autem præter hæc fecerit, præfectus quidem præfectura excidens, perperam observati ordinis correctionem, in obedientia, & subjectione conversationem inveniat. Qui est autem in alio monasterio monachus, alii monasterio tradatur, quod monasticam disciplinam accurate perfecteque observet.

CANON VI.

MONACHI nihil debent habere proprium: sed omnia eorum monasterio adscribi. Dicit enim beatus Lucas de iis qui credunt in Christum, & monachorum institutionem describunt, quod nemo quidquam eorum quæ aderant, proprium esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Et ideo iis qui monachi esse volunt, prius datur facultas de suis rebus testandi, ac disponendi, & quibuscumque velint personis, lege scilicet non prohibitis, sua transmittendi. Postquam enim monachi facti fuerint, omnium bonorum dominium monasterium habebit, & nullam de rebus propriis curam gerere, vel disponere eis permissum est. Si quis autem deprehensus fuerit, possessionem aliquam, quæ monasterio adscripta fuerit, sibi privatim attribuere, & acquirendarum possessionum cupiditati servire, ea quidem ab episcopo seu præfecto recipiatur, & in multorum præsentia vendita, pauperibus & mendicis distribuatur. Eum autem qui eam possessionem, ut olim Ananias, surripere meditatus est, convenienti pœna castigandum esse sancta synodus statuit. Clarum est autem, quod quæ de viris monachis sancta synodus canonice constituit, ea in monachis quoque fœminis valere, & observari æquum censuit.

A σιώδ@ ἀνακόπῃσα, ὥρισεν, ἵνα εἴ τις μοναχὸς τῆς ἰδίας ἀποδράσας μονῆς εἰς ἕτερον μεταπέσῃ μοναστήριον, ἢ εἰς κοσμικὸν εἰσχωμάτιον καταγώγιον· αὐτός τε ὁ τοῦτον ὑποδεξάμενο@ ἀφωρισμέν@ εἴη, ἕως ἂν ὁ ἀποφυγὼν ἐπανέλθῃ, ἐξ ἧς κακῶς ἐξέπεσε μονῆς. εἰ μέντοι γε ὁ ἐπίσκοπός τινας τῶν μοναχῶν ἐπὶ δϊλαβείᾳ καὶ βίου σεμνότητι μαρτυρησάντας, εἰς ἕτερον μοναστήριον ἐπὶ κατασάσει τῆς μονῆς ἐθελήσει μεταχωρίσαι, ἢ καὶ εἰς κοσμικὴν οἰκίαν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἐνοικούντων δοκιμάσει κατισῆσαι, ἢ ἀλλαχόσε δϊοδοκήσει ἐπισῆσαι· τοῦτο ὅτε τοὺς ὑποδεχομένους, ὅτε τοὺς μοναχοὺς ὑποδίκους ποιεῖ.

B

ΚΑΝΩΝ έ.

ΤΑΣ ἀκρίτως καὶ ἀδοκιμάστως ἀποταγὰς ἐπὶ πολὺ τὴν μοναχικὴν δϊτιξίαν λυμαινομένας δεί̈σχομεν. προπετῶς γὰρ τινες εἰς τὸν μονήρη βίον ἑαυτοὺς ἐπιῤῥίπτοντες, καὶ πρὸς τὸ ξαχὺ καὶ ἐπίπονον κατολιγωρῆντες τῆς ἀσκήσεως, ἐπὶ τὸν φιλόσαρκον καὶ φιλήδονον βίον ἀθλίως πάλιν ἐπανασρέφουσιν. ὥρισεν οὖν διὰ τοῦτο ἡ ἁγία σιώδ@, μηδεμίαν τῷ μοναχικῷ κατιξιοῦσθαι χήματ@, πρὶν ἂν ὁ τῆς τριετίας χρόν@ εἰς πεῖραν αὐτοῖς ἀφεθεὶς, δοκίμους αὐτοὺς καὶ ἀξίους τῆς τηλικαύτης βιοτῆς κατασήσῃ, καὶ τοῦτο κρατεῖν παντὶ τρόπῳ παρεκελεύσατο, πλὴν εἰ μήπω C τις προσπεσοῦσα βαρεῖα νόσ@, τὸν χρόνον ἀναγκάσῃ συσαλῆναι τῆς δοκιμασίας, ἢ εἰ μήπω τις εἴη ἀνὴρ δϊλαβὴς καὶ τὸν μοναχικὸν βίον ἐν τῷ κοσμικῷ . . . . χήματι. ἐπὶ γὰρ τοῦ τοιούτου ἀνδρὸς εἰς ἀπόπειραν παντελῆ καὶ ὁ ἐξαμηνιαί@ ἀρκέσει χρόν@. εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα δϊαπράξεται τὸν μὲν ἡγούμενον τῆς ἡγουμενείας ἐκπίπτοντα, παιδείαν τῆς ἀτιξίας τὴν ἐν ὑποταγῇ δϊαγωγὴν ἐφελείσκειν· τὸν δὲ μονάσαντα ἐν ἑτέρᾳ μονῇ τὴν μοναχικὴν ἀκρίβειαν φυλαττέσῃ παραδίδοσθαι.

ΚΑΝΩΝ ς'.

D ΟΙ μοναχοὶ ὤφελ̈ον ἴδιον ὀφείλουσιν ἔχειν, πάντα δὲ τὰ αὐτῶν προσκληροῦσθαι τῷ μοναστηρίῳ. φησὶ γὰρ ὁ μακάριος Λουκᾶς περὶ τῶν εἰς Χριστὸν πισδόντων, καὶ τὴν τῶν μοναχῶν πολιτείαν δϊατυπόντων, ὡς ὤφελ̈ε τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. διὸ τοῖς ἐθέλουσι μονάζειν ἄδεια δίδοται περὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς διατίσθαι πρότερον, καὶ οἷς ἂν βούλοιντο προσώποις μὴ κεκωλυμένοις δηλονότι παρὰ τοῦ νόμου τὰ αὐτῶν παραπέμπεσθαι. μετὰ γάρτοι τὸ μονάσαι, τῶν προσόντων αὐτοῖς ἁπάντων, τὸ μοναστήριον ἔχει τὴν κυριότητα, καὶ ὤφελ̈ε περὶ τῶν οἰκείων φροντίζειν ἢ διατάσεσθαι τούτοις παρακεχώρηται. εἰ δέτις φωραθείη κτῆσίν τινα, ἥτις E οὐκ ἀπεκληρώθη τῷ μοναστηρίῳ ἰδιοποιούμενο@, καὶ φιλοκτησίας πάθει δουλόμενος, ταύτην μὲν παρὰ τοῦ ἡγουμένου ἢ τοῦ ἐπισκόπου ἀναλαμβάνεσθαι, καὶ πολλῶν παρουσίᾳ πιπρασκομένην, πτωχοῖς καὶ ἀπόροις διανέμεσθαι. τὸν δέ γε τὴν τοιαύτην κτῆσιν κατὰ τὸν παλαιὸν Ἀνανίαν ὑποσυλᾶν μελετήσαντα, τῷ προσήκοντι ἐπιτιμίῳ ἡ ἁγία σιώδος ὥρισε σωφρονίζεσθαι. δῆλον δὲ ὡς ἅτινα περὶ μοναζόντων ἀνδρῶν ἡ ἁγία σιώδ@ ἐκανόνισε, τὰ αὐτὰ καὶ περὶ μοναζουσῶν γυναικῶν κρατεῖν ἐδικαίωσεν.

KA-

ΚΑΝΩΝ ζ'.

ΠΟΛΛΑΣ τῆς ἐπισκοπῶν ὁρῶμεν καταπιπτούσας, καὶ ἀφανισμῷ τελείῳ κινδυνευούσας παραδίδοσθαι, ὅτι περ οἱ τούτων προεστηκότες τὴν περὶ αὐτῶν φροντίδα, καὶ ἐπιμέλειαν, εἰς νεουργίας μοναστηρίων καταναλίσκουσι, καὶ τὸν σφετερισμὸν τῶν εἰσόδων ἐκμηχανώμενοι, τελῶ ἐκείνων ἐπαύξησιν πραγματεύονται. ὥρισεν οὖν διὰ τούτου ἡ ἁγία σύνοδος, μηδενὶ τῆς ἐπισκόπων ἐξεῖναι μοναστήριον ἴδιον ἐπὶ καταλύσει τῆς ἰδίας ἐπισκοπῆς νεουργεῖν. εἰ δέ τις φωραθείη τοῦτο πλημμελῶν, αὐτὸν μὲν τῷ προσήκοντι ἐπιτιμίῳ καθυποβάλλεσθαι, τὸ δὲ νεουργηθὲν ὑπ' αὐτοῦ, ὡς μηδὲ τελοῦ ἀρχαίου μοναστηρίου δίκαιον ἀπειληφὸς, ὡς ἰδιόκτητον τῷ ἐπισκοπείῳ προσκυρεῖσθαι. ἐδοὺ γὰρ τῆς παρανόμως καὶ ἀτάκτως συνισαμένων τὸ πρόσκομμα τῆς κανονικῶς συνισαμένων ἀποφέρεσθαι δικαίου.

ΚΑΝΩΝ η'.

Ο Θεῖος καὶ ἱερὸς τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν, τοὺς ἐκτέμνοντας ἑαυτοὺς αὐτοφονευτὰς κρίνει, καὶ ἱερεῖς μὲν ὄντας, καθαιρεῖ, μέλλοντας δὲ τῆς ἐπὶ ἱερωσύνῃ προκοπῆς ἀπείργει· δῆλον ἐντεῦθεν καθιστῶν, ὡς εἴπερ ὁ ἑαυτὸν ἐκτέμνων αὐτοφονευτής ἐστιν, ὁ ἕτερον ἐκτέμνων πάντως φονευτής ἐστι. θεὶη δ' ἄν τις τὸν τοιοῦτον δικαίως καὶ τῆς δημιουργίας αὐτῆς ὑβρεστήν. διόπερ ὥρισεν ἡ ἁγία συνοδος, ὡς εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος συνεχίζων τινὰ ἐλεγχθείη, ἢ αὐτοχειρίᾳ, ἢ ἐξ ἐπιτάγματος, τοῦτον καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι. εἰ δὲ λαϊκὸς εἴη, ἀφορίζεσθαι, πλὴν εἰ μήπω νοσήματι πεσὼν, πρὸς ἐκτομὴν τοῦ πεπονθότος ἐκβιάζοιτο. ὥσπερ γὰρ ὁ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου πρῶτος κανὼν τοὺς ἐν νόσῳ χειρουργηθέντας ἀκολάζει διὰ τὸ νόσημα· οὕτω καὶ ἡμεῖς, ὅτε τοὺς ἱερεῖς ἐπιτάσσοντας τοὺς νοσοῦντας συνέχίζεσθαι καταχρίνομεν, ὅτε μὴν τοὺς λαϊκοὺς αὐτοχειρίᾳ πρὸς τὴν ἐκτομὴν χρωμένους αἰτιώμεθα. τοῦτο γὰρ ἰατρείαν τοῦ νοσήματος, ἀλλ' οὐκ ἐπιβουλὴν τοῦ πλάσματος, ἢ τῆς πλάσεως ὕβριν λογιζόμεθα.

ΚΑΝΩΝ θ'.

ΤΟΥ ἀποστολικοῦ καὶ θείου κανόνος τοὺς ἱερεῖς τύπτειν ἐπιχειροῦντας πιστοὺς ἁμαρτήσαντας ἢ ἀπίστους ἀδικήσαντας, καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι διορίζομένου, οἱ τὸν οἰκεῖον ἀποθεραπεῦσαι μηχανώμενοι θυμὸν, καὶ τὰς ἀποστολικὰς διατάξεις παραχαράσσοντες, τοὺς αὐτοχειρίᾳ τύπτοντας ἐξειλήφασι, μήτε τοῦ κανόνος μηδὲν τοιοῦτον σημαίνοντος, μήτε τοῦ ὀρθοῦ λόγου τοῦτο ἐπιβέποντος. μάτιον γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ λίαν ἐπισφαλὲς τὸν αὐτοχειρίᾳ μὲν τρισὶ ἢ τεσσάρσι πλήξαντα, καθαιρεῖσθαι, ἀδείας δὲ διδομένης, ἐξ ἐπιτάγματος τύπτειν τὸν ἁπλῶς καὶ μέχρι θανάτου τινὰ τιμωρίαν ἐπαύξοντα, παροράσθαι ἀτιμώρητον. διόπερ τοῦ κανόνος τὸ τύπτειν ἁπλῶς κολάζοντος, καὶ ἡμεῖς οὕτω συμψηφιζόμεθα. χρὴ γὰρ τὸν Θεοῦ ἱερέα καὶ διδασκαλίαις, καὶ νουθεσίαις, ἐνίοτε καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐπιτιμίοις, τὸν ἀτακτοῦντα παιδαγωγεῖν, ἀλλὰ μὴ ταῖς μάστιξι καὶ ταῖς πληγαῖς εἰς τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα ἐπιπηδᾶν. εἰ δέ τινες εἶεν παντελῶς ἀνυποτακτοῦντες καὶ τῷ σωφρονισμῷ τῶν ἐπιτιμίων μὴ ὑπείκοντες, τούτους διὰ τῆς πρὸς τοὺς κατὰ τὸν τόπον ἄρχοντας ἐγκλήσεως, οὐδεὶς κωλύει σωφρονίζεσθαι. καὶ γὰρ

CANON VII.

MULTOS episcopatus ruere, & perpetuo exitio tradi videmus, quod qui eis præsunt, omnem de eis curam, & solicitudinem in recentes monasteriorum extructiones conferunt, & eos divellentes ac distrahentes, & ut ad se pertineant reditus molientes, ut ipsa augeantur, laborant. Hoc ergo statuit sancta synodus, nulli licere episcopo privatum monasterium ad proprii episcopatus perniciem recens excogitare. Si quis autem hoc audere deprehensus fuerit, ipsum quidem convenienti pœnæ subjici: quod ab ipso autem recens extructum est, ut quod nec est ab initio jus monasterii sortitum, ut privatum episcopatui adscribit. Nihil enim eorum quæ præter leges, & inordinate constituntur, iis quæ canonice constituta sunt, præjudicium afferre potest.

CANON VIII.

DIVINUS, & sacer sanctorum apostolorum canon, eos qui seipsos castrant esse sui homicidas judicat. Et si sint quidem sacerdotes, deponit; si non sint autem, ne ad sacerdotium promoveantur prohibet, ex eo aperte statuens, quod si is qui seipsum execavit sui est homicida, qui alium execat, est omnino homicida. Merito autem statuerit quispiam eum quoque in opificium contumeliosum videri. Quamobrem decrevit sancta synodus, ut si quis episcopus, vel presbyter, vel diaconus, castrare aliquem convictus fuerit, vel manu propria, vel suo jussu, is depositioni subjiciatur: si sit autem laicus, segregetur, præterquam si morbus, qui alicui accidit, ad eum execandum, qui castratus est, coegerit. Quemadmodum enim Nicænæ primæ synodi canon, eos qui in morbo exacti sunt, non punit, propter morbum: sic, & nos, nec sacerdotes, qui ægrotos castrari mandant, condemnamus, nec laicos, qui propriis manibus ad castrationem utuntur, reprehendimus. Hoc enim morbi esse medelam, non autem creaturæ insidias fieri, vel opificium injuria affici existimamus. Cano. Apost. 22. 23. & 24.

CANON IX.

CUM apostolicus & sacer canon sacerdotes, qui verberare aggrediuntur, vel fideles, qui peccarunt, vel infideles qui injuriam fecerunt, depositioni subjiciat: ii qui suæ iræ mederi moliuntur, & apostolicas constitutiones detorquent, eos intellexerunt, qui sua manu verberant, nec canone tale quid significante, nec recta ratione hoc intelligere permittente. Etenim revera ineptum, & valde lubricum, ut qui sua quidem manu ter, vel quater percusserit, deponatur, data autem facultate jussu verberandi, eum qui immaniter, & usque ad mortem supplicium infliaturus est, impune id ferre negligi. Quamobrem canone ipsum verberare absolute puniente, nos quoque simul cum eo ita decernimus. Oportet enim Dei sacerdotem doctrinis, & admonitionibus, nonnunquam autem & pœnis canonicis eum qui se immodeste & insolenter gerit, instituere, sed non flagellis, & verberibus in hominum corpora insultare. Si qui autem sunt morem omnino non gerentes, & pœnarum correctioni non cedentes, eos per vocationem ad ejus loci magistratus nemo castigari prohibet. Antiochenæ enim synodi canon v. eos qui tumultus excitant, & seditio- Can. Apost. 26.

ditiones in ecclesia introducunt, per manum externam converti oportere statuit.

CANON X.

QUI seipsos tradunt animi perturbationibus, non solum quod a sacris canonibus intentatur supplicium non horrent, sed eis etiam insultare ausi sunt. Ipsos enim torquent: & ad suam animi perturbationem eorum quoque voluntatem adulterant: ut propter animi sui motus contentionem, ut inquit Gregorius Theologus, non solum sit eorum malum correctioni non obnoxium, sed divinum quoque existimetur. Apostolicum enim canonem, qui dicit, Vas aureum, vel argenteum, sanctificatum, vel velum lineum, nemo in suum usum accipiat: est enim præter leges. Si quis autem deprehensus fuerit, segregatione mulctetur. Eum ad suorum delictorum patrocinium adsumentes, dicunt eos non oportere judicari depositione dignos, qui venerandum sanctæ mensæ indumentum in propriam tunicam, vel in aliquod aliud vestimentum transformant. Sed neque eos qui sanctum calicem, o impietatem, vel venerabilem discum, vel ea quæ sunt iis similia, in proprium usum insumunt, vel polluunt. Canon enim, inquiunt, eos qui in hoc incidunt, esse segregationi non depositioni subjiciendos æquum censuit. Sed quis tantæ perversitatis, & impietatis magnitudinem ferat? Cum enim canon, eos qui quod ad usum solum est sanctificatum, & id non ad perfectam rapinam sibi vendicant, segregationi subjiciat, ipsi eos qui sancta sanctorum rapiunt, & sacrilegis manibus auferunt, depositione liberant: & eos qui ad ciborum ministerium, suo quidem certe judicio, venerabiles discos & sacros calices inquinant, deponendos judicant, non, quamvis sit apertum piaculum, & clarum est, quod qui hæc faciunt, non solum in depositionem, sed in extremæ etiam impietatis crimen incidunt. Et ideo statuit sancta synodus, eos qui calicem, aut discum, aut fuscinulam, aut velum, aut unum aliquod in altari sacrorum & sanctorum vasorum, vel vestimentorum, ad proprium usum capiunt, vel ad profanum usum convertunt, absolutæ depositioni subjici. Hoc enim est profanare: illud vero surripere. Eos quidem certe, qui extra altare, vasa quædam segregata, vel vestes, sibi vel aliis præbent, eos canon quoque segregat: & nos una quoque segregamus. Eos autem qui plane surripiunt, sacrilegorum condemnationi subjicimus.

Greg. Naz. orat. 34. n. 546.

CANON XI.

PResbyteros, vel diaconos, sæculares magistratus vel curas suscipientes, vel eas quæ in magistratuum ædibus dicuntur, curationes, divini, & sacri canones depositioni subjiciunt. Hoc ergo nos quoque confirmantes, de reliquis quoque qui sunt in clericorum catalogo decernimus: Quod si quis eorum sæcularia officia assumat; vel eas quæ in magistratuum ædibus vel in suburbanis dicuntur, curationes suscipiat, is ex clero expellatur. Nemo enim potest, ut est Christi veri Dei nostri vox ab ipso prolata, eaque longe verissima, duobus dominis servire.

A ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου πέμπτος κανὼν, τοὺς θορυβοῦντας καὶ στάσεις τῇ ἐκκλησίᾳ παρεισάγοντας, διὰ τῆς ἔξωθεν χειρὸς ἐκανόνισεν ἐπιστρέφεσθαι.

ΚΑΝΩΝ ι.

ΟΙ τοῖς πάθεσιν ἑαυτοὺς ἐκδότους παραστήσαντες, οὐ μόνον τὴν ἀπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων τιμωρίαν οὐ φρίττουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἐκείνων καταρχεῖσθαι τετολμήκασι. στρεβλοῦσι γὰρ αὐτοὺς, καὶ πρὸς τὸ ἐμπαθὲς αὐτῶν ἀποκιβδηλεύουσι τοῦ θελήματος, ἵνα τῇ φιλοτιμίᾳ τῆς ἐμπαθείας κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, μὴ μόνον ἀνεύθυνον αὐτοῖς ᾖ τὸ κακὸν, ἀλλὰ καὶ θεῖον νομίζοιτο. τὸν γὰρ ἀποστολικὸν κανόνα τὸν λέγοντα· σκεῦος χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἁ-
B γιασθὲν ἢ ὀθόνην, μηδεὶς ἔτι εἰς οἰκείαν χρείαν σφετεριζέσθω, παράνομον γάρ. εἰ δέ τις φωραθείη, ἐπιτιμάσθω ἀφορισμῷ. τοῦτο οὖν εἰς συνηγορίαν τῶν οἰκείων παρανομημάτων ἐκλαμβάνοντες, οὐ φασὶ δεῖν καθαιρέσεως ἀξίους κρίνεσθαι τοὺς τὴν σεβασμίαν τῆς ἁγίας τραπέζης ἐνδυτὴν εἰς οἰκεῖον χιτῶνα, ἢ εἰς ἕτερόν τι τῶν ἀμφίων μεταχηματίζοντας· οὐ μὴν, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς τὸ ἅγιον ποτήριον· ὦ τῆς ἀσεβείας· ἢ τὸν σεπτὸν δίσκον, ἢ τὰ τούτοις παραπλήσια εἰς ἰδίαν ἐκδαπανῶντας χρείαν, ἢ καταχραίνοντας. ὁ γὰρ κανὼν φασὶ τοὺς εἰς τοῦτο περιπίπτοντας ἀφορισμῷ μὲν καθυποβάλλεσθαι, ἀλλ' οὐ καθαιρέσει ἐδικαίωσεν. ἀλλὰ τίς ἂν ἀνάσχοιτο τῆς τοσαύτης παραποιήσεως
C καὶ δυσσεβείας τὸ μέγεθος; τοῦ γὰρ κανόνος τοῖς τὸ μόνον ἁγιασθὲν εἰς χρῆσιν, ἀλλ' οὐκ εἰς τελείαν ἁρπαγὴν σφετεριζομένοις τὸν ἀφορισμὸν ἐπιπέμποντος, αὐτοὶ καὶ τοὺς καθαρπάζοντας καὶ ἱεροσυλοῦντας τὰ τῶν ἁγίων ἅγια, ἐλευθεροῦσι τῆς καθαιρέσεως, καὶ τοὺς εἰς βρωμάτων ὑπηρεσίαν, ὅσον γε τῇ ἐφ' ἑαυτοὺς κρίσει, τοὺς σεβασμίους δίσκους, ἢ τὰ ἱερὰ ποτήρια καταμολύνοντας, ἀκαθαιρέτους εἰσάγουσι, καί τοι φανεροῦ καθεστηκότος τοῦ μιάσματος, καὶ δῆλον ὄν, ὡς οἱ τὰ τοιαῦτα πράττοντες οὐ μόνον καθαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐσχάτης δυσσεβείας τῷ ἐγκλήματι περιπίπτουσι. διόπερ ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος τοὺς τὸ ἅγιον ποτήριον, ἢ τὸν δίσκον, ἢ τὴν λαβίδα, ἢ τὴν σεβασμίαν ἐνδυτὴν, ἢ τὸν λεγόμενον ἀέρα, ἢ ἁπλῶς τοὺς ἕν τι τῶν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ἱερῶν καὶ ἁγίων
D σκευῶν ἢ ἀμφιασμάτων εἰς ἴδιον κέρδος ὑπαρπάζοντας, ἢ εἰς χρῆσιν ἀποχρωμένους ἀνίερον, παντελεῖ καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι. τὸ μὲν γάρ ἐστι βεβηλῶσαι, τὸ δὲ συλῆσαι τὰ ἅγια. τοὺς μέντοι τὰ ἔξωθεν τοῦ θυσιαστηρίου ἀφορισμένα σκεύη τινὰ, ἢ ἄμφια εἰς χρῆσιν ἀνίερον ἑαυτοῖς ἢ ἑτέροις παρέχοντας, τούτους καὶ ὁ κανὼν ἀφορίζει καὶ ἡμεῖς συναφορίζομεν· τοὺς δὲ παντελῶς ἀφαρπάζοντας, τῇ τῶν ἱεροσύλων καταδίκῃ καθυποβάλλομεν.

ΚΑΝΩΝ ια.

E ΤΟΥΣ πρεσβυτέρους ἢ διακόνους κοσμικὰς ἀρχὰς ἢ φροντίδας ἀναδεχομένους, ἢ τὰς ἐν τοῖς οἴκοις τῶν ἀρχόντων λεγομένας κουρατωρείας, οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ κανόνες καθαιρέσει καθυποβάλλουσι. τοῦτο οὖν καὶ ἡμεῖς ἐπικυροῦντες, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐν κλήρῳ κατειλεγμένων διοριζόμεθα, ὡς εἴ τις αὐτῶν κοσμικὰς ἀρχὰς μεταχειρίζοιτο, ἢ τὰς ἐν τοῖς τῶν ἀρχόντων οἴκοις ἢ προαστείοις λεγομένας κουρατωρείας ἀναδέχοιτο, τοῦτον τοῦ οἰκείου κλήρου ἐκδιώκεσθαι. οὐδεὶς γὰρ δύναται, κατὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν αὐτόλεκτον καὶ ἀψευδεστάτην φωνὴν, δυσὶ κυρίοις δουλεύειν

ΚΑ-

ΚΑΝΩΝ ιβ'.

ΤΗΣ ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδου τοὺς ἐν τοῖς ἐκτηρίοις οἴκοις ἔνδον οἰκίας οὖσι λειτουργοῦντας ἢ βαπτίζοντας κληρικοὺς παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου καθαιρέσει καθυποβαλλούσης, καὶ ἡμεῖς τοῦτο συμψηφιζόμεθα. τῆς γὰρ ἁγίας ἐκκλησίας ὀρθοτομούσης, καὶ τὸν ἀληθῆ πρεσβευούσης λόγον, καὶ τὸ σεμνὸν τῆς πολιτείας συντηρούσης τε καὶ ἐνδιδασκούσης, ἀπηχὲς καὶ ἀνόσιον παραχωρεῖν τοὺς ἀπαιδευσίᾳ καὶ ἀναρχίᾳ συζῶντας, εἰς τὰς οἰκίας ὑποδυομένους, τὴν ταύτης εὐταξίαν διασπᾶν, καὶ πολλῆς ταραχῆς καὶ σκανδάλων ἀποπληροῦν. διόπερ ἡ νῦν ἱερὰ καὶ θεοσυνέργητος σύνοδος τῇ οἰκουμενικῇ καὶ ἁγίᾳ ἕκτῃ συνόδῳ συμφωνοῦσα, ἀποκεκληρωμένους εἶναι τοὺς ἐν τοῖς ἐκτηρίοις οἴκοις ἔνδον οἰκίας οὖσι λειτουργοῦντας, διωρίσατο, τῆς ἀποκληρώσεως, δηλονότι, παρὰ τοῦ κατὰ τὸν τόπον ἐπισκόπου αὐτῆς ἀπονεμηθείσης. εἰ δέ τινες παρὰ τούτους, τοῦ ἐπισκόπου μὴ εὐδοκοῦντος, εἰς τὰς οἰκίας εἰσπίπτοντες ἅπτεσθαι τῆς λειτουργίας ἀποτολμῶσι, τούτους μὲν καθαιρεῖσθαι· τοὺς δὲ τῆς αὐτῶν κοινωνίας μεταχόντας, τῷ ἀφορισμῷ καθυποβάλλεσθαι.

ΚΑΝΩΝ ιγ'.

ΤΑΣ τῶν αἱρετικῶν ζιζανίων ἐπισπορὰς ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ὁ παμπόνηρος καταβαλὼν, καὶ ταύτας ὁρῶν τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος τεμνομένας προῤῥίζους, ἐφ' ἑτέραν ἦλθε μεθοδείας ὁδὸν, τῇ τῶν χισματικῶν μανίᾳ τοῦ Χριστοῦ σῶμα μερίζειν ἐπιχειρῶν. ἀλλὰ καὶ ταύτην αὐτοῦ τὴν ἐπιβολὴν ἡ ἁγία σύνοδος ἀναστέλλουσα παντελῶς ὥρισε τοῦ λοιποῦ, ἵνα εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ὡς δῆθεν ἐπ' ἐγκλήμασί τισι τοῦ οἰκείου κατεγνωκὼς ἐπισκόπου πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως καὶ ἐξετάσεως, ἀποστῆναι τολμήσει τῆς αὐτοῦ κοινωνίας, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν ταῖς ἱεραῖς τῶν λειτουργιῶν εὐχαῖς κατὰ τὸ παραδεδομένον τῇ ἐκκλησίᾳ μὴ ἀναφέροι, τοῦτον ὑποκεῖσθαι καθαιρέσει, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀποστερεῖσθαι τιμῆς. ὁ γὰρ ἐν πρεσβυτέρου τάξει τεταγμένος, καὶ τῶν μητροπολιτῶν ἁρπάζων τὴν κρίσιν, καὶ πρὸ κρίσεως αὐτὸς κατακρίνων, ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῷ, τὸν οἰκεῖον πατέρα καὶ ἐπίσκοπον, οὗτος οὐδὲ τῆς τοῦ πρεσβυτέρου ἐστὶν ἄξιος τιμῆς, ἢ ὀνομασίας. οἱ δὲ τούτοις συνεπόμενοι, εἰ μὲν τῶν ἱερωμένων εἶέν τινες, καὶ αὐτοὶ τῆς οἰκείας τιμῆς ἐκπιπτέτωσαν· εἰ δὲ μοναχοὶ, ἢ λαϊκοὶ, ἀφοριζέσθωσαν παντελῶς τῆς ἐκκλησίας, μέχρις ἂν τὴν πρὸς τοὺς χισματικοὺς συνάφειαν διαπτύσαντες, πρὸς τὸν οἰκεῖον ἐπίσκοπον ἐπιστραφεῖεν.

ΚΑΝΩΝ ιδ'.

ΕΙ τις ἐπίσκοπος ἐγκλήματος πρόφασιν ποιούμενος τοῦ οἰκείου μητροπολίτου πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως ἀποστήσει ἑαυτὸν τῆς πρὸς αὐτὸν κοινωνίας, καὶ μὴ ἀναφέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατὰ τὸ εἰθισμένον ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ, τοῦτον ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος καθῃρημένον εἶναι, εἰ μόνον ἀποστὰς τοῦ οἰκείου μητροπολίτου, χίσμα ποιήσει. δεῖ γὰρ ἕκαστον τὰ οἰκεῖα μέτρα γινώσκειν, καὶ μήτε τὸν πρεσβύτερον καταφρονεῖν τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου, μήτε τὸν ἐπίσκοπον τοῦ οἰκείου μητροπολίτου.

ΚΑΝΩΝ ιε'.

ΤΑ ὁρισθέντα ἐπὶ πρεσβυτέρων καὶ ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ πατριαρχῶν ἁρμόζει, ὥστε εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος,

CANON XII.

CUm sancta, & universalis sancta synodus, clericos, qui in oratoriis, quæ sunt intra domum, celebrant, vel baptizant, præter episcopi voluntatem, depositioni subjiciat, nos quoque idem decernimus. Cum enim sancta ecclesia recte dispertiat, veramque rationem defendat, & venerabilem ac honestam bonæ institutionis formam doceat, & conservet, inconcinnum est, & ineptum, ut qui in petulantia, & insolentia ac in inobedientia vitam agunt, domos subeuntes, bonum ejus ordinem convellant, & multa perturbatione, & offensionibus impleant. Et ideo sacra nunc, & divinitus coacta synodus, universali sextæ synodo consentiens, eos qui in oratoriis, quæ sunt intra domos, celebrant, clero amotos esse statuit, a clero videlicet amotione eis ab ejus loci episcopo edita. Si qui autem præter eos, non consentiente episcopo, in domos irruentes, celebrationis ministerium attingere audeant, ii quidem deponantur: qui vero eorum communionis sunt participes, segregationi subjiciantur.

CANON XIII.

HÆreticorum zizaniorum semina in Dei ecclesia malignus dejiciens, & eas videns gladio spiritus excindi radicitus, ad aliam venit insidiarum viam, schismaticorum insania Christi corpus dividere aggrediens. Sed & has ejus insidias sancta synodus reprimens, omnino definiit deinceps, ut si quis presbyter, vel diaconus, ut qui utique ob aliqua crimina proprium episcopum condemnarit, ante synodalem cognitionem, & examinationem, & perfectam ejus condemnationem, ab illius communione discedere ausus fuerit, & ejus nomen in sacris celebrationum precibus, ut ecclesiæ traditum est, non referat, is depositioni subjiciatur, & omni sacerdotali honore privetur. Qui enim est in sacerdotali ordine collocatus, & metropolitanorum judicium præripit, & ante judicium, ipse quantum in se est, proprium patrem, & episcopum condemnat, is nec presbyteri honore, nec nomine dignus est. Qui autem eos consequuntur, si sint quidem ex iis qui sunt sacris initiati, ipsi quoque a proprio honore excidant: sin autem sint laici vel monachi, ex ecclesia omnino segregentur, donec cum schismaticis conjunctionem respuentes, ad proprium episcopum reversi fuerint.

CANON XIV.

SI quis episcopus metropolitani crimen prætexens, ante synodalem cognitionem, seipsum ab ejus communione subduxerit, & nomen ejus, non, prout divini mysterii celebrationi est consuetum, referat, sancta synodus eum depositum esse statuit, si tantum convictus fuerit a proprio metropolitano recessisse, & schisma fecisse. Oportet enim unumquemque proprias partes cognoscere, & nec presbyterum proprium episcopum contemnere, nec episcopum proprium metropolitanum.

CANON XV.

QUÆ de presbyteris, & episcopis, & metropolitanis constituta sunt, multo magis etiam in patriarchis conveniunt. Quam-

obrem ſi quis presbyter, vel episcopus, vel metropolitanus a ſui patriarchæ communione recedere auſus fuerit, & nomen ejus non, ut in divini myſterii celebratione conſtitutum eſt, & ordinatum, referat, ſed ante ſynodale decretum, & perfectam ejus condemnationem, ſchiſma fecerit, ſtatuit ſancta ſynodus eum eſſe ab omni ſacerdotio alienum, ſi in hoc ſolum deliquiſſe convictus fuerit. Et hæc quidem conſtituta, & obſignata ſunt, de iis qui aliquorum criminum prætextu a propriis præſulibus recedunt, & ſchiſma faciunt, & eccleſiæ unionem convellunt. Qui enim propter hæreſim aliquam a ſanctis patribus vel ſynodis condemnatam, ſe a præſulis communione ſeparant, illo hæreſim ſcilicet publice prædicante, & nudo capite in eccleſia docente, ii non ſolum canonicæ pœnæ non ſubjicientur, ante ſynodalem cognitionem, ſeipſos a communione ejus, qui epiſcopus dicitur, ſejungentes: ſed & honore qui orthodoxis convenit, digni habebuntur. Non enim epiſcopos, ſed pſeudepiſcopos doctores condemnarunt: & non ſchiſmate eccleſiæ unionem conſciderunt, ſed a ſchiſmatibus, & diviſionibus eccleſiam liberare ſtuduerunt.

A ἢ μητροπολίτης τολμήσειεν ἀποσχίσαι τῆς πρὸς τὸν οἰκεῖον πατριάρχην κοινωνίας, καὶ μὴ ἀναφέροι τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατὰ τὸ ὡρισμένον καὶ διατεταγμένον ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ, ἀλλὰ πρὸ ἐμφανείας συνοδικῆς, καὶ τελείας αὐτοῦ καταικρίσεως σχίσμα ποιήσει, τοῦτον ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος πάσης ἱερατείας παντελῶς ἀλλότριον εἶναι, εἰ μόνον ἐλεγχθείη τοῦτο παρανομήσας. καὶ τοῦτο μὲν ἐσφράγισαι, καὶ ὥρισαι περὶ τῆς προφάσεως τινῶν ἐγκλημάτων τῆς οἰκείων ἀφισαμένων προέδρων, καὶ σχίσματα ποιούντων, καὶ τὴν ἕνωσιν τῆς ἐκκλησίας πλυόντων. οἱ γὰρ διὰ αἵρεσίν τινα παρὰ τῶν ἁγίων συνόδων ἢ πατέρων κατεγνωσμένην τῆς πρὸς τὸν πρόεδρον κοινωνίας ἑαυτοὺς διασείλοντες, ἐκείνην τὴν αἵρεσιν δηλονότι δημοσίᾳ κηρύττοντος, καὶ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἐπ' ἐκκλησίᾳ διδάσκοντος, οἱ τοιοῦτοι ὁ μόνον τῇ κανονικῇ ἐπιτιμήσει οὐχ ὑποκείσονται, πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως ἑαυτοὺς τῆς πρὸς τὸν καλέσαντα ἐπίσκοπον κοινωνίας ἀποτειχίζοντες, ἀλλὰ καὶ τῆς πρεπούσης τιμῆς ὀρθοδόξοις ἀξιωθήσονται. οὐ γὰρ ἐπισκόπων, ἀλλὰ ψευδεπισκόπων, καὶ ψευδοδιδασκάλων κατέγνωσαν, καὶ οὐ σχίσματι τὴν ἕνωσιν τῆς ἐκκλησίας κατέτεμον, ἀλλὰ σχισμάτων καὶ μερισμῶν τὴν ἐκκλησίαν ἐσώσασαν ῥύσασθαι.

CONON XVI.

PROPTER contentiones & tumultus, qui in Dei eccleſia contingunt, hoc quoque eſt definire neceſſarium, ut epiſcopus nullo modo conſtituatur in eccleſia, cui qui præeſt, adhuc vivit, & eſt adhuc in proprio honore conſtitutus, niſi epiſcopatui ſua ſponte renunciaverit. Oportet enim cauſam ejus, qui eſt epiſcopatu expellendus, canonice examinatam ad finem prius deduci: deinde poſt ejus depoſitionem, alterum in ejus epiſcopatum provehi. Si quis autem epiſcopus in proprio honore conſtitutus, nec vult renunciare, nec proprium populum paſcere, ſed a ſuo epiſcopatu recedens, pluſquam ſex menſibus in alio loco degat, nec regio juſſu detentus, nec ſui patriarchæ miniſterio deſerviens, neque a gravi morbo, & qui ut omnino moveri non poſſit efficiat, retentus, is nulla ex ſupra dictis cauſa prohibitus, & a ſuo epiſcopatu abſens, & ultra ſemeſtre tempus in alio loco degens, ab epiſcopi dignitate & honore omnino alienabitur. Eum enim qui ſuæ fidei commiſſum gregem negligit & in alio loco ſupra ſemeſtre tempus degit, ſtatuit ſancta ſynodus, ut a ſacerdotio, per quod paſcere ordinatus eſt, alienus omnino conſtituatur, & in ejus epiſcopatus locum, alius pro ipſo promoveatur.

KANΩN ις'.

ΔΙΑ τὰς φιλονεικίας τε καὶ ταραχὰς τὰς ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ συμβαινούσας, καὶ τοῦτο ὁρίσαι ἀναγκαῖον ἐστί. τὸ, μηδενὶ ὅπῳ ἐπίσκοπον καταστῆσαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ᾗς ἔτι ὁ προεστὼς ζῇ, καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ σωίσαται τιμῇ, εἰ μὴ αὐτὸς ἑκὼν τῷ ἐπισκοπῷ παραιτήσεται. ἐπεὶ γὰρ χρὴ πρότερον τὴν αἰτίαν μέλλοντος τῆς ἐπισκοπῆς ἐκδιώκεσθαι, κανονικῶς ἐξεταζομένην εἰς πέρας ἄγεσθαι, εἶθ' ὕστερον μετὰ τὴν αὐτοῦ καθαίρεσιν ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ εἰς τὸν ἐπισκοπὸν προβιβάζεσθαι. εἰ δέ τις τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ ἰδίᾳ σωισάμενος τιμῇ μήτε παραιτεῖσθαι βούλοιτο, μήτε τὸν οἰκεῖον ἐθέλοι ποιμαίνειν λαὸν, ἀλλὰ τῆς οἰκείας ἀποσὰς ἐπισκοπῆς ὑπὲρ τὸ ἐξάμηνον ἐν ἑτέρῳ ὁμοτρόπῳ τόπῳ, μήτε βασιλικῷ προστάγματι κατεχόμενος, μήτε τινὸς τοῦ οἰκείου πατριάρχου λειτουργίαις ὑπηρετούμενος, μήτε μὴν ὑπὸ νόσου χαλεπῆς τινὸς ἀκινησίαν ἐμποιούσης παντελῆ σωνεχόμενος, ὁ τοιοῦτος ὢν ὁ κατὰ μηδεμίαν τῶν εἰρημένων προφάσεων κωλυόμενος, τῆς οἰκείας ἀφισάμενος ἐπισκοπῆς, καὶ ὑπὲρ τὸν ἐξαμηνιαῖον χρόνον ἐν ἑτέρῳ τόπῳ χρονοτριβῶν, τῆς τοῦ ἐπισκόπου τιμῆς τε καὶ ἀξίας ἀλλοτριωθήσεται παντελῶς. τὸν γὰρ τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῷ καταμελοῦντα ποίμνης, καὶ ἐν ἑτέρῳ ὑπὲρ τὸ ἐξάμηνον χρονοτριβοῦντα τόπῳ, ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης δι' ἧς ποιμαίνειν ἐτύχθη, παντελῶς ἀλλότριον καθεσάναι, καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ τῆς ἐπισκοπῆς τόπον ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ καταλέγεσθαι.

CANON XVII.

IN omnibus boni eccleſiaſtici ordinis curam gerentes, hoc quoque definire neceſſarium duximus, ut nullus deinceps laicus, vel monachus repente ad epiſcopalem altitudinem eveheretur, ſed in eccleſiaſticis gradibus primum examinatus, ſic epiſcopalis dignitatis ordinationem ſuſciperet. Etſi enim huc uſque quidam ex monachis & laicis, exigente neceſſitate, epiſcopali honore ſtatim digni facti ſunt, qui & virtute excellenti fuere, & ſuam eccleſiam in al-

KANΩN ιζ'.

ΕΝ πᾶσι τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως φροντίζοντες, καὶ τοῦτο ὁρίσαι ἀναγκαῖον ἐθέμεθα, ὥστε τὸ λοιπὸν μηδένα τῶν λαϊκῶν ἢ μοναχῶν ἀθρόον εἰς τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ὕψος ἀνάγεσθαι, ἀλλὰ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς βαθμοῖς ἐξετιζόμενον πρότερον, ὅπω τῆς ἐπισκοπῆς τὴν χειροτονίαν ὑποδέχεσθαι. εἰ γάρ τινες μέχρι τοῦ νῦν ἀπὸ τῶν λαϊκῶν ἢ μοναχῶν τινες ἀπαιτήσης χρείας παραυτίκα τιμῆς ἄξιοι γεγόνασιν ἐπισκοπικῆς, ἀρε-

τῇ

τῇ τε ὀξυτάτῃ προφέροντες, καὶ τιὰ κατ' αὐτὸς ἐκκλησίαν ὑψώσαντες, ἀλλὰ τὸ σπάνιον, ὅδαμῶ νόμον τῆς ἐκκλησίας τιθέμβυοι, ὁρίζομβυ τῷ λοιπῷ μηκέτι τοῦτο γίνεσθαι· εἰ μὴ κατὰ λόγον ὁ χειροτονύμενος τῆς ἱερατικῶν προέχθοι βαθμῶν ἑκάστῳ τάγματι τὸν νομισμβύον χρόνον ἀποπληρῶν.

tum extulere, id tamen quod raro evenit, ecclesiæ legem nequaquam statuentes, decernimus, ut id deinceps minime fiat, nisi is qui rite ordinatur, per gradus sacerdotales processerit, in unoquoque ordine tempus præstitutum adimplens.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΚΤΕΘΕΝΤΕΣ ΠΑΡΑ τῆς ἁγίας συνόδου.

Τῆς ἐν τῷ περιωνύμῳ καὶ ἐπωνύμῳ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου Σοφίας συστάσης, καὶ τιὰ ἑβδόμιαν οἰκουμενικὴν σύνοδον ἐπιβεβαιωσάσης, πᾶσαν δὲ χισματικὴν καὶ αἱρετικὴν πλάνην ἀπελασάσης.

CANONES EDITI A SANCTA SYNODO,

Quæ in celeberrimo templo, cui nomen a vera Dei sapientia inditum, congregata fuit, & septimam œcumenicam synodum confirmavit, omnesque schismaticorum, ac hæreticorum errores depulit.

ΚΑΝΩΝ ά.

ΩΡΙΣΕΝ ἡ ἁγία σύνοδος, ὥστε εἴ τινες τῆς ἐξ Ἰταλίας κληρικῶν, ἢ λαϊκῶν, ἢ ἐπισκόπων, ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἢ Εὐρώπῃ, ἢ Λιβύῃ διατρίβοντες, ὑπὸ δεσμὸν, ἢ καθαίρεσιν, ἢ ἀναθεματισμὸν παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα ἐγένοντο Ἰωάννου, ἵνα εἰσὶν οἱ τοιοῦτοι καὶ παρὰ Φωτίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῷ αὐτῷ τῆς ἐπιτιμίας ὅρῳ, τυγχάνειν ἢ καθῃρημβύοι, ἢ ἀνατεθεματισμβύοι, ἢ ἀφωρισμβύοι, ὡς μόνοι Φώτιος ὁ ἁγιώτατος ἡμῶν πατριάρχης κληρικοὺς, ἢ λαϊκούς, ἢ τοῦ ἀρχιερατικοῦ καὶ ἱερατικοῦ τάγματος, ἐν οἱᾳδήποτε παροικίᾳ ὑπὸ ἀφορισμὸν, ἢ καθαίρεσιν, ἢ ἀναθεματισμὸν ποιήσῃ· ἵνα ἔχῃ αὐτὸς καὶ ὁ ἁγιώτατος πάπας Ἰωάννης, καὶ ἡ κατ' αὐτὸν ἁγία τοῦ Θεοῦ Ρωμαίων ἐκκλησία ἐν τῷ αὐτῷ τῆς ἐπιτιμίας κρίματι μηδὲν τῆς προσόντων πρεσβείων τῷ ἁγιωτάτῳ θρόνῳ τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας, μηδὲ τῷ ταύτης προέδρῳ τὸ σύνολον κημοτομυμένων, μήτε νῦν, μήτε εἰς τὸ μετέπειτα.

CANON I.

STATUIT sancta & universalis synodus, ut si qui ex Italiæ clericis, vel laicis, vel episcopis, in Asia, vel Europa, vel Libya versantes, sub vinculo, vel depositione, vel anathematizatione apud sanctissimum papam Joannem fuerunt, ut ii quoque sint ejusmodi etiam apud Photium sanctissimum patriarcham Constantinopolitanum in eadem pœnæ definitione, id est, vel depositi, vel anathematizati, vel segregati: & quos Photius quidem sanctissimus noster patriarcha, clericos, vel laicos, vel episcopalis, vel sacerdotalis ordinis, in quacunque parochia, segregationi, vel depositioni, vel anathematizationi subjecerit, sanctissimus quoque papa Joannes, & sancta Dei Romanorum ecclesia eosdem in eodem pœnæ judicio habeat, privilegiis, quæ adsunt sanctissimæ Romanorum ecclesiæ sedi, & ejus antistiti, nihil penitus innovatis, nec nunc, nec in posterum.

Hæc alia est pseudosynodus octava, de qua multa item mendacia Photii impostoris circumferuntur. Celebrata fuit anno Christi 879. Joannis papæ 8. qui in hac synodo tanta facilitate usus, ac delusus a Photio eunucho est, ut ex eo fumine, quam viro similiorem esse adversarii fint calumniati. In hac synodo Photius restitutus, & octava germana synodus sub Hadriano quantum in ipso Photio fuit, infirmata Act. Syn. Joann. epist. 199. 200 202. 203. Damnata fuit apertissime ab eodem Joanne cum ipsomet Photio, Joan. ep. 250. & 251. Hoc canone quem Græci lambunt, & illudunt, intercepta appellationes ad pontificem, totaque auctoritas apostolicæ sedis sublata, nimirum commento, & vanitate Photii callidissimi veteratoris.

ΚΑΝΩΝ β'.

ΕΙ καὶ μέχρι νῦν ἔνιοι τῆς ἀρχιερέων εἰς τὸ τῆς μοναχῶν κατιόντες σχῆμα ἐπὶ τῷ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐβιάζοντο ὄγκαμένειν ὕψει, καὶ τοῦτο πράττοντες παρεωρῶντο, ἀλλ' ὧν ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος αὕτη, καὶ τοῦτο ῥυθμίζουσα τὸ παράπαν, καὶ πρὸς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς τιὰ ἄτακτον ταύτιαν ἐπανάγουσα πρᾶξιν, ὥρισεν, ἵνα εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ εἴ τις ἄλλος τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος πρὸς τὸν μοναδικὸν θελήσειε κατελθεῖν βίον, καὶ τὸν τῆς μετανοίας τόπον ἀναπληρῶσαι, μηκέτι τοιοῦτον τῆς ἀρχιερατικῆς ἀντιποιεῖσθαι ἀξίας. αἱ γὰρ τῆς μοναχῶν σωθῆναι ὑποταγῆς ἐπέχουσι λόγον, καὶ μαθητείας, ἀλλ' οὐχὶ διδασκαλίας ἢ προεδρίας, οὐδὲ ποιμαίνειν ἄλλους, ἀλλὰ ποιμαίνεσθαι ἐπαγγέλλονται. διό, καθὰ προείρηται, θεσπίζομβυ, μηκέτι τινὰ τῆς ἐν ἀρχιερατικῷ καταλόγῳ καὶ ποιμένων ἐξεταζομένων, εἰς τὸν τῆς ποιμαινομένων καὶ μετανοούντων χώραν ἑαυτὸν καταβιβάζειν. εἰ δέ τις τοῦτο τολμήσειε πρᾶξαι μὴ τιὰ ἐκφώνησιν, καὶ διάγνωσιν τῆς νῦν ἐκπεφωνημένης ψήφου, αὐτὸς ἑαυτὸν τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀποστερήσας καθμῦ, οὐκέτι πρὸς τὸ πρότερον, ὅπερ δι' αὐτῶν τῆς ἔργων ἠθέτησεν, ἀξίωμα ἀναστρέψει.

CANON II.

ETIAM si hucusque nonnulli antistites, qui ad monachorum habitum descenderant, ut in episcopali fastigio manerent, vim adhibuerunt, & cum hoc facerent, neglecti sunt: sancta tamen, & universalis hæc synodus, hanc negligentiam quoque corrigens, & ad ritus ecclesiasticos hanc inordinatam actionem redigens, statuit, ut si quis episcopus, vel aliquis alius ex pontificali dignitate, voluerit ad vitam monasticam descendere, vel pœnitentiæ locum implere, ne amplius antistitis dignitatem usurpet. Monachorum enim professiones, subjectionis, & discendi cupiditatis rationem habent, non autem doctrinæ vel primatus: nec alios pascere, sed ipsos pasci profitentur. Et ideo quemadmodum prædictum est, decernimus, ut nemo eorum, qui in episcopalem pastorumque catalogum relatus est, ad eorum qui pascuntur, & agunt pœnitentiam, locum se demittat. Si quis autem hoc facere ausus fuerit, post denuntiationem, & declarationem hujus editæ sententiæ, ipse, qui seipsum episcopali gradu privavit, non amplius ad priorem, quam factis despicatui habuit, dignitatem revertetur.

ΚΑΝΩΝ γ'.

ΕΙ τις τῆς λαϊκῶν ἀρχῆ χρησάμβυος, καὶ καταφρονήσας μὲν τῆς θείων καὶ βασιλικῶν προσαγμάτων, καταγελάσας δὲ καὶ τῆς φρικτῶν τῆς ἐκκλησίας θεσμῶν τε καὶ νόμων τολμήσειεν ἐπίσκοπόν τινα τύψαι ἢ φυλακίσαι, ἢ χωρὶς αἰτίας, ἢ καὶ συμπλασάμβυος αἰτίαν, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

CANON III.

SI quis laicus auctoritate usus, divinis quidem, & regiis justis contemptis, reverendisque ecclesiæ ritibus, & legibus irrisis, aliquem episcopum verberare ausus fuerit, vel in custodiam tradere, vel sine causa, vel aliqua conficta causa, is sit anathema.

ANNO CHRISTI 860.

[a] CONCILIUM APUD VERMERIAM,

ANNO CHRISTI 869.

IN QUO ACCUSATUS HINCMARUS EPISCOPUS

Laudunenſis ad ſedem apoſtolicam appellavit, anno DCCCLXIX.

Ex editione P. Sirmondi.

Hincmaro Laudunenſi, Hincmari Rhemenſis nepoti, tria maxime ut ex variis utriuſque ſcriptis liquet, objici ſolebant, excommunicationes quedam immoderatæ & injuſtæ, ſacramenta regi non obſervata, & beneficia per vim & injuriam quibuſdam ablata. Infenſum autem præ ceteris habuit Hincmarum patruum, tum, Hincmaro inſtigante, Carolum quoque regem. Quare in hac primum ſynodo accuſatus, cum difficilem ſibi exitum fore ſentiret, ad ſedem apoſtolicam appellavit. Romam tamen, quo etiam ab Hadriano papa vocabatur, ut ire liceret, non obtinuit. De hac itaque ſynodo accipienda ſunt, quæ Hincmarus ſenior adverſus nepotem c. 8. ſcribit his verbis: Nam & quando principalis poteſtas, nec non & omnis præfectura totius regni ſui, inſolentia tua exigente, contra te fuerunt commotæ in Vermeria palatio, iterum inde ſcriptum quod legiſti, porrexi. *Appellationis vero ſuæ apud Vermeriam, Romanæque profeſſionis inhibitæ, meminit Hincmarus ipſe in pittacio, quod ad patruum de ea re ſcripſit poſt ſynodum Attiniacam*. Unde vos nunc, *inquit*, pro amore Dei omnipotentis, & reverentia ſancti Petri, expoſco, ſicut & in eadem ſynodo in eadem Attiniaco a vobis convocata, quod & impetrare non valui, expoſtulavi, & jam etiam per integrum efflagitavi annum, & præcipue in ſynodo apud Vermeriam palatium olim ab horno habita obſecrando declamavi, nunc quoque & obſecro, & item declamo, ut & hactenus egi; quo veſtra archiepiſcopali auctoritate apud domini noſtri glorioſiſſimi regis Caroli clementiam obtineatis, quatenus domni & univerſalis papæ Hadriani præceptis ac inſtitutionibus eccleſiaſticis mihi, ut omnibus expedit, veluti ei qui de omni eccleſia fas habet judicandi, liceat obedire; videlicet ut limina ſanctorum apoſtolorum, Petri ſcilicet ac Pauli, merear, ut devovi, & ab eodem inſuper vocatus ſum, penetrare. Alioquin me vobis abhinc, ut archiepiſcopo coepiſcopus obtemperare debet, canonice ſciatis obſequi non poſſe.

PRÆCEPTORUM REGIORUM

in favorem Carrofenſis monaſterii confirmatio in conventu apud palatium Vermeriam Remenſis provinciæ, ſive, ut in ipſo inſtrumento dicitur, diœceſis, anno Chriſti DCCCLXIX.

[1] *Tro, conhibentibus, hoc eſt, conniventibus.*

CUm canonum ſanctionibus [1] cohibentibus & ſereniſſimo regum Carolo orthodoxo annuente & invitante, anno incarnationis dominicæ DCCCLXIX. indictione II. regni ſupradicti principis 29. conveniſſemus nos ſuffragante Chriſti gratia epiſcopi, quorum nomina ſubter habentur, in Rhemenſem diœceſim apud palatium Vermeriam, prætaxatuſque rex pridie Kalendas Maii medio noſtrum ſancta reſideret in ſynodo, venerabilis Carrofenſis monaſterii abbas Guillelmus noſtro conventui præcepta obtulit, qualiter ipſe rex ad deprecationem Gumbaldi & Valafredi abbatum tria monaſteria integra prædicto monaſterio conceſſerat: quorum unum dicitur Colonus in pago Alninſe ſitum: alterum in honore S. Saturnini conſtructum in pago Andegavenſi; tertium in pago Sanctonico in honore S. Florentii martyris, & præterea villas Fraxinidum & Montiniacum confirmaverat. Quæ omnia recitata in ſynodo confirmantur epiſcopis manu propria ſubſcribentibus.

Hincmarus Rhemorum archiepiſcopus,
VVanilo Rotomagenſis archiepiſcopus,
Egilo Senonenſis archiepiſcopus.
Frotarius Burdegalenſis archiepiſcopus.
Herardus Turonenſis archiep.
Remigius Lugdunenſis archiep.
Arduinus Veſuntionenſis archiep.
Vulfadus Bituricenſis archiep.
Odo Belvacenſis epiſcopus.
Erçambertus Bajocenſis epiſcopus.
Seginandus Conſtantienſis epiſc.
Æneas Parienſis epiſc.
Fulcricus Tricaſſenſis epiſc.
Rothadus Sueſſionenſis epiſc.
Abbo Nivernenſis epiſc.
Hilmeradus Ambianenſis epiſc.
Erpuinus Silvanectenſis epiſc.
Hildegarius Meldenſis epiſc.
Actardus Nannetenſis epiſc.
Iſaac Lingonenſis epiſc.
Helias Engoliſmenſis epiſc.
Rahinelmus Noviomagenſis epiſc.
Chriſtianus Antiſſiodorenſis epiſc.
Joannes Cameracenſis epiſcopus.
VValterius Aurelianenſis epiſc.
VVillebertus Cataleunenſis epiſc.
Hildebrandus Sajenſis epiſc.
Hilduinus Ebroicenſis epiſc.
Giſſebertus Carnotenſis epiſcopus.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

[a] *Concilium apud Vermeriam*.) Quibus de rebus, & quam grave Hincmari ſenioris adverſus nepotem diſcidium fuerit, intelligi licet ex libro c. 55. & ex prolixa epiſtola, cujus partem recitat Flodoardus lib. 2. cap. 21. Extant & Hincmari Laudunenſis epiſtolæ, aliaque opuſcula nondum edita, quibus cauſam ſuam tueri ac munire conatus eſt. In his queri inter cetera ſolet, unum ſibi infenſum Hincmarum, ab eoque uno accuſatum fuiſſe. Sic enim quodam loco ſcribit; *De eo quod me rogabant ſubſcribere, ut ſacrilegus eſſem, & poſt ſubſcriptionem promittebant mihi reddere officium meum & epiſcopatum, cum nullus me accuſaret tunc, nec accuſet, niſi Hincmarus*

[*] Extat editus anno 1615 a Cordeſio, atque a Sirmondo recognitus tomo II. a pag. 377 ad 393. epiſtola vero pag. 397

NOTA SEVERINI BINII.

[a] *Concilium*.) Præceperat Hadrianus papa ſecundus, ut Hincmarus Rhemenſis archiepiſcopus, aliique Galliarum epiſcopi, Northmannum, qui a Carolo rege bona eccleſiaſtica in beneficium acceperat, excommunicarent. Cumque Hincmarus ſenior Rhemenſis archiepiſcopus huic ſedis apoſtolicæ mandato non obtemperaret, Hincmarus junior Laudunenſis epiſcopus, illius ſenioris nepos, præcepto pontificis ſatisfaciens, Northmannum excommunicavit. Quo facto Hincmarus ſenior cum rege plurimum offenſus, hanc ſynodum congregavit, qua nepotem ſuum, quaſi metropolitano ſuo inobediens foret, condemnavit. Laudunenſis epiſcopus injuſte damnatus appellabat ad Romanum pontificem: ſed dilatum non eſt illius appellationi, utpote quod hoc facto, ut ajebat, contra canones egiſſet. Cumque ille per litteras apud ſedem apoſtolicam ſuam interpoſitam appellationem proſequeretur, atque pontificis reſcriptum pro ſe obtinuiſſet, Hincmarus Rhemenſis adverſus nepotem

Cauſa concilii.

ANNO CHRISTI 869.

tem ſuum Hincmarum Laudunenſem prolixam ſcripſit epiſtolam apologeticam, qua ille hujus ſynodi acta pro arbitrio conſcripſit, ideoque damnatum fuiſſe denuntiavit, quod non eſſet obediens ſuo metropolitano, quodque ob privatas injurias ſuas omnes Laudunenſes excommunicaſſet, & ſacros miniſtros omnes a ſacris miniſteriis, ſacramentorumque prohibitione ſuſpendiſſet. Hæc ex Flodoardo & epiſtolis Hadriani ad Hincmarum & Carolum, Baronius anno 870. num. 37. & 38.

Observatio Philippi Labbe, S. J.

Quæ in annalibus Bertinianis ad eccleſiaſticam illorum temporum hiſtoriam ſpectantia in periochis annorum 868. & 869. deprehendimus, ea in unum veluti faſcem collecta, quanta fieri poterit brevitate, ſubjiciemus, ut inde lectoribus major lux affulgeat ad conciliorum Vermerienſis hujus, ac ſequentium Metenſis, Attiniacenſis, Duziacenſis, aliorumque accuratiorem notitiam.

Carolus per curtes regias in pago Laudunenſi conſiſtentes pergens, Hincmarum Laudunenſem epiſcopum, nullo epiſcopo ſuæ provinciæ conſcio, juſſit ut ad cauſas ſuas, id eſt, ad ſæculare judicium advocatum ſuum daret, pro eo quod beneficia quibuſdam ſuis hominibus abſtulit. Iſdem autem epiſcopus ſe reclamans, quod relicto eccleſiaſtico judicio non auderet ſæculare adire judicium, ſicut ei juſſum fuerat, ad locum nominatum ſæcularis judicii non venit, ſed cauſas ſuæ impoſſibilitatis regi mandavit. Rex autem Carolus jubens inde quaſdam judicare etiam infames perſonas, quia perſonam præfatus epiſcopus non miſit, qui juraret quod illuc venire non poſſet, & quoniam advocatum ſuum de ſe in judicio ſæculari non dedit, prædictarum perſonarum judicio quidquid iſdem epiſcopus de rebus, & facultatibus eccleſiaſticis in uſibus epiſcopii ſpecialiter habebat, proſcriptum eſt. Sicque idem rex ad Piſtas medio menſe Auguſto veniens annua dona ſua ibidem accepit: & caſtellum menſurans, pedituras ſingulis ex ſuo regno dedit.

Hincmarus autem Rhemorum archiepiſcopus, Hincmarum epiſcopum Laudunenſem ſecum ducens, apud Piſtas cum aliis epiſcopis ſcriptis & verbis regem adiit, oſtendens quantum præjudicium & epiſcopalis auctoritas, & univerſalis eccleſia in tali facto patiebatur. Et obtinuit ut reveſtito epiſcopo quibus fuerat ſpoliatus, ſicut ſacræ leges præcipiunt, in provincia, ubi hæc cauſa judicanda erat, electorum judicum judicio, & ſi neceſſe foret poſt hoc ſynodali terminaretur examine. Sed & eodem placito rex Markiones, Bernardum ſcilicet Toloſæ & iterum Bernardum Gothiæ, itemque Bernardum alium ſuſcepit.

Carolus rex Kalendas Decembris Cariſiacum veniens, quoſdam Primores tam ex epiſcopis, quam ex aliis regni ſui, obviam ſibi accerſivit: & commotus contra Hincmarum Laudunenſem epiſcopum, quia Romam ſine illius conſcientia miſerat, & epiſtolas pro quibus non convenerat obtinuerat. Eidem vero epiſcopo contumaciter ſibi reſiſtenti valde infenſus erat. Unde iſdem epiſcopus ſine illius licentia, cum ſæpe ab eo evocatus fuerat, & ad illum venire diſtuliſſet, ad ſedem ſuam perrexit, & amplius quam epiſcopalis gravitas poſtulat, eumdem regem contra ſe excitavit. Carolus autem Compendium veniens, ibidem nativitatem Domini celebravit.

Et quoniam iſdem epiſcopus etiam per alios epiſcopos evocatus, ut ad illum veniret, juſſionem illius implere detrectavit, ſcaram ex quamplurimis comitibus regni ſui confectam Laudunum miſit, ut ipſum epiſcopum ad eum violenter perducerent. Iſdem autem epiſcopus cum clericis ſuis juxta altare reſedit, & quibuſdam epiſcopis ſatagentibus, actum eſt ut ipſi, qui miſſi fuerant, de eccleſia eum non extraherent. Sed ſine illo ad Carolum redierunt, omneſque homines ipſius epiſcopii liberos ſibi ſacramenta fieri fecit. Carolus autem valde commotus, ſynodum omnium epiſcoporum regni ſui VIII. Kalend. Maii ſecundæ indictionis apud Vermeriam condixit, quo eumdem Hincmarum epiſcopum vocari præcepit.

Lotharius mittens ad eum, ſed & ad Ludoicum petiit ut in ſuo regno nullum impedimentum ei facerent, donec ipſe Romam rediret. A Carolo autem nullam firmitatem accepit: ſed a Ludoico, ſicut dicitur, firmitatem inde ſuſcipiens Romam perrexit, locuturus prius cum Ludoico fratre ſuo imperatore: ut tunc ſi poſſet, per eum apud Hadrianum papam obtineret, quatenus Theutbergam rejiceret, & VValdradam reſumeret. Ipſamque Theutbergam poſt ſe Romam ire præcepit. Sed, ut dicebatur, Ludoicus imperator ab obſeſſione Saracenorum pro fratris ſui petitione non debuiſſet diſcedere, cui amplius quam ducentas naves rex Græcorum in auxilium contra eoſdem Saracenos feſtinato mittebat.

Lotharius iter, quod tempore inconvenienti, ſcilicet menſe Junio, cauſa uxorum ſuarum, in parte Romæ cœperat, contendens perficere, uſque Ravennam venit, ubi miſſos fratris ſui obvios habuit, per quos ei contradixit, ut nec in antea procederet, nec diutius in eodem regno immoraretur, ſed ad ſuum regnum rediret, & tempore commodo & opportuno loco ſimul convenirent, & de quibus vellet cum eo ſatageret. Lotharius autem Romam rediens a latere ad ſuum fratrem in Beneventum uſque pervenit, & apud eum per Engelbergam multis petitionibus & muneribus, atque inconvenientiis obtinuit ut ipſa Engelberga cum eo uſque ad monaſterium S. Benedicti, quod in monte Caſſino ſitum eſt, rediret. Quo etiam Hadrianum papam eidem Engelbergæ, & ſibi ex juſſione imperatoris venire fecit, & apud eum datis illi multis muneribus per ipſam Engelbergam obtinuit, ut idem papa illi miſſam cantaverit, & ſacram communionem hac convenientia ei donaverit, Si, poſt quam Nicolaus papa VValdradam excommunicavit, nullum cum ea contubernium, vel carnalis copulæ mercimonium, quin nec conloquium quoddam habuerit. Ipſe autem infelix more Judæ ſimulata bona conſcientia, & impudenti fronte, eamdem ſacram communionem ſub hac conventione accipere non pertimuit, nec recuſavit. Sed & ſui fautores cum eo ab ipſo papa percepere communionem. Inter quos & Guntharius, auctor & incentor hujus publici adulterii, communionem inter laicos ab eodem Hadriano papa accepit, data illi prius coram omnibus profeſſione, quæ ita habetur.

Profiteor ego Guntharius coram Deo, & ſanctis ejus, vobis domino meo Hadriano ſummo pontifici & univerſali papæ, ac venerandis tibi ſubditis epiſcopis, reliquoque conventui, quoniam judicium depoſitionis in me a domno Nicolao canonice datum non reprehendo, ſed humiliter porto. Unde nec ulterius ſacrum miniſterium contingere præſumo, niſi per miſericordiam mihi ſubvenire volueritis. Nec aliquando contra ſanctam Romanam eccleſiam aut ejus pontificem aliquod ſcandalum, vel quidquam adverſi movere volo: ſed devotum me eidem ſanctæ matri eccleſiæ ejuſque præſuli exhibere, atque obedientem permanere proteſtor. Ego Guntharius huic

pro-

professioni a me factæ manu propria subscripsi. Data Kalendas Julii, indictione 11. in ecclesia S. Salvatoris, quæ est in monasterio S. Benedicti in Cassino. ANNO CHRISTI 869.

Accipiens autem isdem papa a Gunthario consistente inter laicos hanc professionem, relectam inter laicos ab ipso publice coram omnibus, dixit illi: Et ego tibi concedo laicam communionem, ea conditione ut ita quamdiu vixeris, observes, sicut modo professus fuisti.

Engelberga denique redeunte ad suum imperatorem, Hadrianus papa Romam reversus est. Quem e vestigio Lotharius est prosecutus, & Hadriano papa Romam ingrediente, Lotharius ad ecclesiam beati Petri venit, ubi nullum clericum obvium habuit: sed tantum ipse usque ad sepulchrum S. Petri cum suis pervenit: indeque solarium secus ecclesiam beati Petri mansionem habiturus intravit, quem nec etiam scopa mundatum invenit. Putavitque in crastina subsequente videlicet dominica (nam sabbato ad basilicam S. Petri pervenit) sibi cantari debere missam. Sed a præfato pontifice hoc obtinere non potuit. Inde secunda feria Romam ingrediens, in palatio Lateranensi cum ipso apostolico prandidit, & datis ei muneribus in vasis aureis & argenteis, obtinuit ut ei ipse pontifex leenam, & palmam, ac ferulam daret, sicut & fecit. Quæ munera ita ipse & sui interpretati sunt, videlicet ut per leenam de Vvaldrada revestiretur, per palmam victorem se in his quæ cœperat demonstraret, per ferulam episcopos suæ voluntati resistentes obsistendo distringeret: sed aliter ab eodem papa & Romanis fuere disposita. Nam idem pontifex Formosum episcopum, & alium etiam cum eo episcopum, in has Galliarum partes mittendos dispositi; ut cum pluralitate episcoporum de his, quæ Lotharius petebat, tractarent, & illi Kalend. Martii quæ inventa forent in synodo renunciarent, quam Romæ in ipsis Kalendis Martii denunciavit. Quo etiam quatuor episcopos ex regno Ludoici regis Germaniæ cum ipsius legatis; & quosdam episcopos ex regno Lotharii, cum epistolis suis hac conditione venire præcepit, ut quæ in synodo vel examinanda, vel gerenda forent in personis aliorum confirmarent, tam ex occidentalibus partibus, quam ex orientalibus. Unde missos suos, quos nuper Constantinopolim pro contentione, quam orientales cum Nicolao papa habebant, miserat, tunc venturos sperabat. ANNO CHRISTI 869.

Lotharius vero Roma lætus promovens usque Lucam civitatem venit, ubi febre corripitur: & grassante clade in suos, quos in oculos suos coacervatim mori conspiciebat, sed judicium Dei intelligere nolens usque Placentiam VIII. Idus Augusti pervenit. Ibique dominica die superdiurnans, circa horam nonam inopinate exanimis pene effectus est & obmutuit, atque in crastina hora diei secunda moritur, & a paucis suorum qui a clade remanserant, in quodam monasteriolo secus ipsam civitatem terræ mandatur.

CONCILIUM METENSE,

QUO REGNUM GALLIÆ A LUDOVICO II.

Imperatore, qui Lotharii fratris legitimus successor habebatur ut sanguine propior, ad Carolum Calvum utriusque patruum Francorum regem fuit traslatum anno Christi DCCCLXIX. tempore Hadriani papæ II.

Ex Editione P. Sirmondi.

Mortuo in Italia Lothario, Carolus a regni ejus proceribus accitus, ut regnum capesseret, iter confestim ingressus est, Virdunique Hattonem episcopum, Metas veniens Adventium ejus civitatis præsulem, & Franconem Tungrensem, atque alios plurimos in fidem suscepit. Mox ibidem v. *Idus Septembris, in basilica sancti Stephani, ab episcopis qui adfuerunt, præmissis annuntiationibus quæ sequuntur, publice coronatus est.*

Auctor annalium Bertinianorum ad ann. 869. synodo Metensi ista præfixit: Carolus, mortem Lotharii, apud Silvanectis civitatem degens non incerto comperiens nuntio, ab ipsa civitate movens, Attiniacum venit. Ubi a quibusdam episcopis, sed & ab aliquibus primoribus regni quondam Lotharii missos directos suscepit ut ibi resideret, & in regnum quod Lotharii fuerat non intraret, donec frater suus Ludoicus rex Germaniæ ab expeditione hostili de VVinedis, cum quibus præsenti, & præterito anno sæpe cominus sui congredientes, aut nihil aut parum utilitatis egerunt, sed damnum maximum retulerunt, reverteretur. Petierunt ergo ut in palatio Ingilheim residens ad eum missos suos dirigeret, & ei mandaret ubi & quando simul convenirent, & de regni ipsius divisione tractarent. Plures autem saniori consilio illi mandaverunt, ut quantocius commode posset usque Mettis properare satageret, & ipsi tam in itinere quam ad ipsam civitatem ei occurrere maturarent. Quorum consilium Carolus acceptabilius & salubrius esse intelligens, juxta eorum suggestionem agere festinavit. Veniens ergo usque Viridunum, plurimos de eodem regno, sed & Hattonem ipsius civitatis episcopum, & Arnulphum Tullensis urbis episcopum sibi se commendantes suscepit. Indeque Metis nonas Septembris veniens, Adventium ipsius civitatis præsulem, & Franconem Tungrensem episcopum, cum multis aliis in sua commendatione suscepit. Sicque v. Idus ipsius mensis ab episcopis qui adfuerunt, coeuntibus omnibus in Basilica beati Stephani, hæc quæ sequuntur denuntiata & gesta fuere hoc modo.

AN. INCARNATIONIS DOMINICÆ DCCCLXIX. *indictione* 11. v. *Idus Septembris, Metis civitate in ecclesia sancti Stephani martyris, hæc quæ sequuntur capitula Adventius episcopus ipsius civitatis, coram rege & episcopis qui adfuerunt, publice populo & scripto & verbis denuntiavit.*

CAPUT I.

Annuntiationes hæ, sub Caroli

VOs scitis, & multis in plurimis regnis est cognitum, quantos & quales eventus tempore

pore senioris nostri, quem hactenus habuimus, pro causis notissimis communiter sustinuimus: & quanto dolore, quantaque angustia de illius infausta morte nuper cordibus perculsi sumus. Unde unicum refugium, & singulariter salubre consilium, rege & principe nostro destituti ac desolati, nobis omnibus esse consideravimus, ut jejuniis & orationibus ad eum nos converteremus, qui est adjutor in opportunitatibus in tribulatione, & cujus est consilium, ac cujus est regnum, & ut scriptum est, cui voluerit dabit illud; & in cujus manu corda sunt regum, & facit unanimes habitare in domo, solvens medium parietem, & faciens utraque unum: deprecantes ipsius misericordiam, ut daret nobis regem ac principem secundum cor suum, qui judicio & justitia nos in omni ordine ac professione regeret, salvaret atque defenderet juxta voluntatem ejus, & corda omnium nostrorum unanimiter in eum inclinaret atque uniret, quem ipse ad salutem & profectum nostrum præscitum & electum atque prædestinatum habeat secundum misericordiam suam.

ANNO CHRISTI 869. Calvi in regno Lotharii coronationem ab episcopis habitæ, inter ejus capitula editæ sunt titulo 25.

II.

Quia denique voluntatem Dei, qui voluntatem timentium se facit, & deprecationes eorum exaudit, in concordi unanimitate nostra videmus, hunc regni ejus heredem esse legitimum, cui nos sponte commisimus, domnum videlicet præsentem regem ac principem nostrum Carolum, ut nobis præsit & prosit: videtur nobis, si vobis placet, ut sicut post illius verba vobis manifestabimus, signo certissimo demonstremus, quia illum a Deo electum & nobis datum principem credimus, & eidem largitori Deo ex suis beneficiis non simus ingrati; sed gratiarum actiones illi referentes, oremus quatenus & eum nobis ad salutem & defensionem sanctæ suæ ecclesiæ, & ad auxilium atque profectum omnium nostrum cum salute ac pace, & tranquillitate nobis conservet diutius, & nos fideli devotione illi obsequentes, atque optata salvatione fruentes, sub illius administratione in suo gubernet servitio.

III.

Et si illi placet, dignum ipsi & necessarium nobis esse videtur, ut ex ejus ore audiamus, quod a Christianissimo rege, fideli & unanimi in servitio illius populo, unicuique in suo ordine convenit audire, ac devota mente suscipere.

Post hæc rex Carolus hæc quæ sequuntur per se in eadem ecclesia cunctis qui adfuerunt denuntiavit.

Quia sicut isti venerabiles episcopi unius ex ipsis voce dixerunt, & certis indiciis ex vestra unanimitate monstraverunt, & vos acclamastis, me Dei electione, ad vestram salvationem & profectum, atque regimen & gubernationem, huc adveniisse, sciatis me honorem & cultum Dei atque sanctarum ecclesiarum, Domino adjuvante, conservare, & unumquemque vestrum, secundum sui ordinis dignitatem & personam, juxta meum scire & posse honorare & salvare, & honoratum ac salvatum tenere velle, & unicuique in suo ordine, secundum sibi competentes leges tam ecclesiasticas, quam mundanas, legem & justitiam conservare: in hoc ut honor regius & potestas, ac debita obedientia, atque adjutorium ad regnum mihi a Deo datum continendum & defensandum, ab unoquoque vestrum, secundum suum ordinem & dignitatem atque possibilitatem, mihi exhibeatur, sicut vestri antecessores fideliter, juste & rationabiliter meis antecessoribus exhibuerunt.

ANNO CHRISTI 869.

ET POST HÆC HINCMARUS Rhemorum episcopus hæc quæ sequuntur capitula, jubente ac postulante Adventio ipsius civitatis episcopo, & ceteris episcopis Trevirorum provinciæ, Attone scilicet ecclesiæ Viridunensis episcopo, & Arnulfo Dullensis civitatis episcopo, & Francone Tungrensis civitatis episcopo, conhibentibus provinciæ Rhemorum episcopis, coram episcopis & rege, cunctis qui adfuerunt in eadem ecclesia publice denuntiavit.

CAPUT I.

NE alicui forte videatur, incongrue ac præsumptiose me ac provinciæ nostræ venerabiles coepiscopos facere, quoniam de altera provincia ordinationi & causis hujus provinciæ nos immiscemus; sciat nos contra canones sacros non agere: quoniam Rhemensis & Treverensis ecclesiæ in hac regione Belgica commissis ecclesiis sorores & comprovinciales habentur, sicut auctoritas ecclesiastica, & antiquissima demonstrat consuetudo. Ac per hoc unanimi consensu & synodalia judicia * exerere, & quæ a sanctis patribus constituta sunt, debent concorditer custodire, hac privilegii conditione servata, ut qui prior de Rhemensi & Treverensi episcopis fuit ordinatus, prior etiam habeatur.

* *Forte*, exercere. H.

II.

Et lex divinitus inspirata præcipit dicens: *Si transieris per messem amici tui colligens spicas, manu confricabis ad manducandum, falcem autem non mittas*, vel, *falce non metas*. Messis est populus, ut dominus monstrat in evangelio dicens: *Messis quidem est multa, operarii autem pauci: rogate Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam*: quia vos pro nobis episcopis debetis orare, ut vobis digna possimus loqui. Messis autem amici, est populus in provincia alteri metropolitano commissa. Unde vos hortando, quasi manu operis confricando, ad Dei voluntatem & vestram salutem in corpus unitatis ecclesiæ valemus & debemus trajicere. In parochianos autem provinciarum aliis metropolitanis commissarum falcem judicii non mittimus: quia nec est unde, nec nostrum esse consideramus.

Deut. 23. *Matth.* 9.

III.

Est & alia causa: quia isti venerabiles domini & confratres nostri, provinciæ illius episcopi, non habentes metropolitanum episcopum, exiguitatem nostram sic in suis, sicut & in specialibus nostris causis, nos fraterna caritate jubent, & commonent agere. Est ita, domini fratres? Et responderunt ipsi episcopi: Ita est.

IV.

Præter ea quæ domnus episcopus & frater noster Adventius vobis ex sua, & ceterorum suorum ac nostrorum fratrum & venerabilium episcoporum voce dixit, in hoc etiam animadvertere poteritis voluntatem Dei esse, ut præsens domnus & rex noster, qui in parte regni, quam hactenus tenet & tenuit, & nobis ac ecclesiis nostris, & populo sibi commisso utiliter præest ac præfuit, & salubriter prodest & profuit, inde ad hunc locum Domino ducente pervenerit. Quo etiam vos ejus in inspiratione confluxistis, & ipsi vos sponte commendastis, cujus instinctu animantia omnia in arcam Noe, significantem ecclesiæ unitatem, nullo cogente convenerunt.

Quia

Quia ſanctæ memoriæ pater ſuus, domnus Hlu- ANNO CHRISTI 869. douvicus Pius imperator Auguſtus, ex progenie Hludouvici regis Francorum inclyti, per beati Remigii Francorum apoſtoli catholicam prædicationem cum integra gente converſi, & cum tribus Francorum millibus, exceptis parvulis & mulieribus; * vigilia ſancti Paſchæ in Rhemenſi metropoli baptizati, & cælitus ſumpto chriſmate, unde adhuc habemus, perunctí, & in regem ſacrati, exortus per beatum Arnulfum, cujus carne idem Hludouvicus Pius Auguſtus originem duxit carnis, & a Stephano papa Romano ante ſanctæ Dei genitricis & ſemper virginis Mariæ altare Rhemis in imperatorem eſt coronatus & demum factione quorumdam terreno imperio deſtitutus, in prædictam regni partem, unanimiter epiſcoporum & fidelis populi, ante ſepulchrum ſancti Dionyſii eximii martyris, eccleſiæ ſanctæ eſt redditus, & in hac domo, ante hoc altare protomartyris Stephani, cujus nomen interpretatum reſonat, coronatus, per Domini ſacerdotes, acclamatione fidelis populi, ſicut vidimus qui adfuimus, corona regni eſt imperio reſtitutus. Et quia, ut in hiſtoriis ſacris legimus, reges, quando regna obtinuerunt, ſingulorum regnorum ſibi diademata impoſuerunt, non incongruum videtur iſtis venerabilibus epiſcopis, ſi veſtræ unanimitati placet, ut in obedientia regni, unde vos ad illum ſponte conveniſtis, & vos ei commendaſtis, ſacerdotali miniſterio ante altare hoc coronetur, & ſacra unctione Deo conſecretur. Quod ſi vobis placet, propriis vocibus conſonate. Et in hoc conclamantibus omnibus, dixit idem epiſcopus: Agamus ergo unanimiter Deo gratias, decantantes, Te Deum laudamus. ANNO CHRISTI 869.

* Avitus natalem Chriſti deſignat.

Pergit idem auctor Anonymus ex codice celeberrimi ſancti Bertini, in Audomaropolitana civitate cœnobii deſcriptus, cujus ſæpe hactenus meminimus. Et poſt hæc ab epiſcopis cum benedictione ſacerdotali eſt idem rex coronatus.

Nota Severini Binii.

B a *Concilium.*) Cum Carolus Calvus rex Francorum occupaſſet Lotharii regnum, quod jure hæreditario ejus fratri Ludovico imperatori debebatur, neque frequentibus ejuſdem Ludovici expoſtulationibus ac monitis ullum locum dediſſet, ille ſedem apoſtolicam interpellans, impetravit: quod Hadrianus papa decerneret legationem ad Carolum, de quia iſta apud Aimonium: *Carolus legatos Hadriani*, &c. Cauſa concilii.

Eidem legationi addidit epiſtolas, quas ſupra invenies; plures; quarum una ad Carolum, altera ad epiſcopos, tertia ad Ludovicum regem Germaniæ ſcripta erat. Antequam vero iſta legatio ad Carolum perveniſſet, habita eſt iſta Metenſis ſynodus, qua Carolus regni coronam injuſte accepit, ideoque non immerito ſynodus prædatoria nominatur. Abſoluta ſynodo, Carolus legationem cum oblatione duarum coronarum aurearum gemmis intextarum pro C duobus regnis quæ poſſidebat, miſit ad Hadrianum papam. Qui munera oblata reſpuens, novam legationem ad Carolum & Ludovicum deſtinavit; de qua fit mentio in epiſtola quadam ad Carolum, cujus initium, *Sacrorum itaque dogmatum*, &c. Acta concilii.

PISTENSE CONCILIUM

A PLURIMIS EPISCOPIS

Præſente Carolo Calvo Francorum rege celebratum anno 869. regni ejus 29. indictione 2. exhibet nobis diploma Senonenſe a D. Luca Dacherio editum II. Specilegii pag. 712. ex Clarii O. B. monachi chronico ſancti Petri Vivi Senonenſis.

ANno ab incarnatione domini noſtri Jeſu Chriſti DCCCLXIX. glorioſi regis Caroli XXIX. indictione ſecunda, poſitis nobis diverſarum urbium epiſcopis cum eodem rege in Piſtis, qua ad componendum regni ſui ſtatum acceſſerat, Reverendiſſimus nobiſque dilectiſſimus Egil gratia Dei archiepiſcopus Senonicæ civitatis, propter inſidias & cupiditatem ſucceſſorum impetrato regali præcepto de quadam villa ſui epiſcopatus nomine Seuriaci, in comitatu Senonico ſita, cum manſis omnibus in Villamari, & Septempiri, & Longumpiri, & cunctis ad eamdem villam pertinentibus plena integritate, cuidam ejuſdem epiſcopatus monaſterio ad orientalem plagam præfatæ urbis in honorem ſancti Petri dicato, ubi turma monachorum jugiter Deo famulatur, ob Dei ejuſdemque ſancti Petri amorem & honorem, per ſuæ auctoritatis præceptum reſtitueret vel donaret, & reſtituens, vel dans perpetim habendam confirmaret. Poſtulavit inſuper, ut quamdam eccleſiam ejuſdem epiſcopatus in honore ſancti Petri conſtructam, cum omnibus ad eam pertinentibus in eodem pago Alſonis ſitam, eidem monaſterio ſancti Petri æternaliter concederet, atque concedens delegaret. Cujus petitionem libenter ſuſcipiens, libentiſſimeque perficiens reſtituit quæ juris illarum eſſe dicebantur. Et dedit vel largitus eſt auctoritate & poteſtate regis quod pie a memorato antiſtite poſtulatum eſt, ut quia locum ſuæ ſepulturæ in eodem monaſterio præparare decreverat, ex eadem eccleſia luminare ibi continuatim miniſtraretur, & præfata villa cum ſuis appendiciis, uſibus monachorum ibi degentium deſerviat. Hoc igitur præceptum flagitavit cariſſimus & dulciſſimus Egil coepiſcopus, ut noſtræ fraternitatis conventus privilegio noſtræ auctoritatis roboraret atque confirmaret: neque abnuimus.

Igitur ſtatuimus ut hæc reſtitutio vel largitio noſtri ſenioris, atque præfati antiſtitis perpetualiter obſervetur, neque a ſucceſſoribus ſuis ullo modo violetur, ſed ſemper ad uſus fratrum, & ad lumen ſufficiendum pro ſua ſepultura teneatur: non modo hæc, verum etiam omnia quæ in tempore videntur habere, vel quidquid deinceps acquirere potuerint, ſeu fidelibus eis collatum fuerit cauſa eleemoſynæ, inſolubiliter ab illis poſſideatur. Quod ſi quis noſtram exiguitatem contemnendo per aliquam cupiditatem, vel ſubreptionem, hoc noſtrum decretum infregerit, ſecundum auctoritatem quam in beato Petro accepimus, dicente Domino: *Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis*: eum juſte ac rationabiliter anathematis vinculo obligamus, qui cæca cupiditate hæc Dei ſervorum ſtipendia etiam poſt noſtram prohibitionem auferre præſumpſerit. Atque ut hæc conſtitutio vera credatur, & profutura Dei famulis

omni

ANNO CHRISTI 869.

omni tempore inviolabiliter conſervetur, manus A noſtræ ſubſcriptionibus eam univerſi firmavimus: & inſuper tam abſentes quam futuros noſtri ordinis cooperatores, ſeu quoslibet veræ religionis ſectatores poſcimus, ut hanc tanti pontificis largitionem cum legerint, vel audierint, voto & ſubſcriptione eam nobiſcum roborent.

Ego Egil indignus archiepiſcopus Senonenſis eccleſiæ hanc donationem & conſtitutionem a me factam ſubſcripſi.

Fulcarius Tricaſſenſis epiſcopus.

Ego Chriſtianus Autiſſiodorenſis eccleſiæ epiſcopus.

Æneas Pariſienſis epiſcopus.

Hildegarius Meldenſis epiſcopus.

Abbo Nevernenſis.

Gualterius Aurelianenſis.

Guenilo Rothomagenſis.

Iſaac Lingonicæ civitatis epiſcopus.

Hincmarus metropolitanus Rhemenſis.

Vulphadus Bituricenſis.

Ayrardus Turonenſis metropolitanus epiſcopus, &c.

ANNO CHRISTI 869.

Hæc, quæ ſequuntur Capitula conſtituta ſunt a domno noſtro Karolo Rege glorioſo cum conſilio & conſenſu epiſcoporum ac ceterorum Dei & ſuorum fidelium qui adfuerunt in loco qui dicitur Piſtis, anno Incarn. Dom. 869. anno autem regni ſui 30. Indictione 2., & ab eo denuntiata ſunt a ſe & ab omnibus fidelibus ſuis, ſecundum uniuſcujuſque ordinem & perſonam inviolabiliter conſervanda.

Ex Baluzii Capitular. tom. 2. pag. 209.

B

CAPUT I.

DE honore & cultu &c. *Vide Baluz. loc. cit.*

ANNO CHRISTI 870.

SYNODUS VIENNENSIS SUB ADONE PRÆSULE,

ANNO CHRISTI 870.

Ubi privilegium confirmatum eſt Monaſterii S. Augendi ſuper quadam Eccleſia anno DCCCLXX.

Ex Mabill. Ian. ſæcul. Benedict. IV. par. 1. p. 269.

ANNO 870. Incarn. D. N. Jeſu-Chriſti congregata eſt ſynodus Viennæ metropolis eccleſiæ, domno & Venerabili Archiepiſcopo Adone præſidente, & vigilantiſſima cura cauſas eccleſiaſticas, & filiorum ſuorum neceſſitates inveſtigante ac eccleſiaſtico more definiente. Adveniens Reverendus vir Manno Præpoſitus Cœnobii S. Augendi, adventus ſui cauſam manifeſtans protulit in medio quamdam eccleſiam ex Cœnobio prædicto, & infra Viennenſem diœceſim ſitam in Villa Velnis dotatam in honore S. Petri, privilegio ſibi conceſſo ab Anteceſſoribus ſanctiſſimi jam fati Archiepiſcopi, nec non ab ipſo compontifice uſque ad id tempus conſervato, proclamante Vici S. Albani Rectore deſolatam eſſe. Protulit etiam iſdem Venerabilis Præpoſitus ſcripturam Inquiſitionis temporibus piæ recordationis domni Agilmari factam, eo quod tunc temporis altercatio haberetur inter ipſarum Rectores eccleſiarum. Sed quia ea ſancta ſynodus irritam judicavit, eo quod Canonicorum .... roboratam non vidit. Placuit S. Pontifici a cC pite per ſanctiſſimos Prebyteros omnem cauſam reiterari, quatenus veritate comperta altercatio diu ventilata firmaretur *. His igitur teſtantibus, & dicentibus ordinem veritatis, viſum eſt domno Pontifici una cum conſenſu ſanctiſſimæ ſynodi, quatenus ſicut in diebus anteceſſorum ſuorum ſanctorum Pontificum honorata fuit ſancta Congregatio Cœnobii beatiſſimi Augendi; ſic & in hac petitione, & in ceteris neceſſitatibus ſuis honorem, & opem ferret ad vires tuas S. Metropolis Viennenſis eccleſia. Et ut ſopita querela firmius Privilegium ſuum ſuper facto Viennenſis S. Augendi eccleſia in futurum poſſideat, litteris etiam roboretur. In hunc itaque modum ego Ado Viennenſis Archiepiſcopus conD ſentiens, & pio conſilio filiorum meorum annuens manu propria ſubter firmavi, ſanctiſque filiis meis ſecundum morem eccleſiaſticum firmare rogavi. Actum Viennæ publice menſe Aprilis, epiſcopatus domni Adonis anno X. Indictione 3.

* I. finiretur.

1a CONCILIUM APUD ATTINIACUM.

SYNODUS DECEM PROVINCIARUM,

In qua Hincmarus epiſcopus Laudunenſis iterum accuſatus ad ſedem apoſtolicam iterum appellavit, menſe Majo, anno DCCCLXX.

Ex editione P. Sirmondi.

*IN hoc conventu primum auditi ſunt a Carolo rege duodecim legati Ludovici regis Germaniæ, pro diviſione regni Lotharii ab eo miſſi. Deinde, ubi ſynodalia ventilari cœperunt, iterata eſt accuſatio Hincmari Laudunenſis. Poſtremo acta cauſa Carlomanni filii Caroli regis. Tria enim hæc apud Attiniacum tractata docet Aimoinus * libro 5. capite* 24. Menſe Majo, *inquit*, Carolus rex ad Attiniacum palatium venit: ubi & duodecim legatos fratris Ludovici pro diviſione regni accepit. *Et poſt alia.* Interea poſt de multis impetitus, præcipue autem de inſubjectione regiæ poteſtati, & inobedientia erga ſuum archiepiſcopum, Hincmarus Laudunenſis epiſcopus, ut ſe ab impetitis expediret, in ſynodo epiſcoporum decem provinciarum libellum propria manu ſubſcriptum porrexit hæc continentem: Ego Hincmarus Laudunenſis epiſcopus, amodo & deinceps

* Aimoini continuator anonymus deſcripſit eum pluribus.

allis ex annalibus Bertinianis ad an. 870. quos conſule.

ANNO CHRISTI 870.

domno seniori meo Carolo regi sic fidelis & obediens secundum ministerium meum ero, sicut homo suo seniori, & episcopus per directum suo regi esse debet: ac privilegio Hincmari metropolitani provinciæ Rhemorum ecclesiæ secundum sacros canones, & decreta sedis apostolicæ ex sacris canonibus promulgata, pro scire & posse me obediturum profiteor. Et subscripsit. Carlomannus etiam regis filius, & plurimorum monasteriorum abbas, reputatus quoniam insidias erga patrem suum infideliter moliretur, abbatiis privatus, in civitatem Silvanectensem est custodia mancipatus. *Sed quod ad Hincmari Laudunensis causam attinet, narrat illum Hincmarus senior in epistola quam recitat Flodoardus libro 3. capite 21. cum ab episcopis propter injustas excommunicationes, a rege ob violata sacramenta, a Northmanno denique propter beneficia vi adempta impeteretur, ut synodicam censuram evaderet, regi & sibi suprascriptum professionis libellum dedisse. Deinde cum electos judices expetiisset, designatosque Arctardum, Ragenelmum & Joannem episcopos suscepisset, ante synodi definitionem fuga lapsum excessisse, tum pittaciolum, cujus in synodo Vermeriaca mentio facta est, misisse quo Romam eundi licentiam postulabat. Qua de re Hincmarus idem in eadem epistola:* * Quod dicis, *inquit*, te in synodo apud Vermeriam, indeque apud Attiniacum licentiam eundi Romam petiisse, & impetrare non potuisse; omnes episcopi qui in eisdem synodis fuerunt, liquido sciunt, quoniam cum de tuis insolentiis increpabaris, timens regulare judicium, vel regis castigationem, licentiam eundi Romam petebas. Cum vero videbas, quia & rex & episcopi erant tibi placabiles, de ipsa licentia nihil dicebas, sicut nec modo facis, donec aliquam novitatem, ut sicut, quam semper timendo expecto, iterum facias, de qua compellatus solitam cantionem de licentia tua recantes. *At contra Laudunensis in apologia* * *nondum edita, qua superiori epistolæ respondet, singula refellens, & objecta crimina diluit, & professionis libellum per vim fraudemque sibi extortum, & fugam necessariam fuisse demonstrat, retentumque se, ne ad Romanam, quam appellarat, sedem iret, vehementer conqueritur,*

* Vide pag. 605. tomi II. operum Hincmari Rhemensis archiepiscopi.

* Illam anno postmodum 1645. publici juris fecit idem R. P. Sirmondus tomo II. operum Hincmarianorum a pag. 608.

Notæ Jacobi Sirmondi, S. J.

1 *Concilium apud Attiniacum.*) Decem provinciarum synodum passim appellat Hincmarus Rhemensis, in eaque libellum ab Hincmaro nepote subscriptum ait, quem Hincmarus ipse Laudunensis in synodo habita in Attiniaco per vim & fraudem sibi extortum scribit in epistola apologetica, cujus initium est, *Relegi cursim scripta vestra celsitudinis.*

2 *Ubi synodalia ventilari*) Cum Hincmarus junior in altera epistola, cujus initium: *De his quæ vobis per Hittonem, &c. Vocastis me*, inquit, *literis vestræ auctoritatis Attiniacum ad synodum, Tractata sunt in eodem Attiniaco a domno rege per aliquot dies quæ visa sunt, Cum autem designaretur nobis dies certus, in quo synodalia tantum debuissent ventilari, qui futurus erat sexta feria, advent.*

Nota Severini Binii.

2 *Concilium.*) Cum Hincmarus Laudunensis episcopus ob causam præcedente conciliabulo expressam rescriptum Hadriani papæ pro se impetrasset, illudque Hincmaro Rhemensi archiepiscopo & Carolo regi insinuasset, ex odio erga Laudunensem uterque decrevit, ut hæc synodus, quæ latrocinalis dicitur, cogeretur, Præfuerunt illi Remigius Lugdunensis, Ardovicus Vesontiensis, Bertulfus Trevirensis archiepiscopi, una cum subjectis sibi episcopis. In ea Hincmarus Rhemensis episcopus una cum Carolo rege accusatorem agebat adversus Hincmarum nepotem suum, quem jam antea episcopum Laudunensem consecraverat. Causa denuntiandi Hincmarum erat ista; quod ille jura sedis apostolicæ contrariis scriptis defenderat, quæ Rhemensis archiepiscopus impugnare & evertere nitebatur; quodque contra juramentum fidelitatis, quo regi erat obstrictus, eumdem Carolum regem apud Romanum pontificem accusasset, atque sine ejus licentia adversus ipsum scripta misisset. Cumque Hincmarus Laudunensis jam, prout mandatum erat a pontifice, itineri accinctus esset, ut Romam pergeret, ab hostibus captus & spoliatus, introductus est in hanc pseudosynodum. Auditis querelis supra commemoratis omnibus, obtulit ille libellum defensionis suæ: sed rejectus est, & nequaquam legi permissus. Qua de re cum ille vicissim ad sedem apostolicam provocaret, non modo non ejusdem appellationi detulerunt, verumetiam humi prostratus, defensionisque locum sibi dari expostulans, nequaquam est exauditus. Ferentes sententiam eum episcopatu deposuerunt, vinctumque durissimis & ferreis vinculis in exilium ejecerunt; atque demum, quod omnem crudelitatem superat, oculis evulsis excæcari fortasse procurarunt, ut redeundi ad episcopatum spem omnem illi adimerent. Hæc ex libello Trecensis concilii sub Joanne VIII. celebrati Baronius anno 870. num. 35. & 36.

Observatio Philippi Labbe, S. J.

Nacti sumus ineditas aliquot Hincmari utriusque epistolas quæ ex codice Vaticano desumptæ, & ad nos huc ab Em. cardinale Fr. Barberino transmissæ plurimum lucis afferre queunt iis quæ de Vermerensi, atque Attiniacensi synodis præmissa sunt: sed ne ordinem editionis regiæ in pluribus violare videamur, satius visum fuit eas tantisper differre, nec prius publicare, quam quæ subjecit Cellotius noster Duziacensi concilio Hincmari utriusque opuscula fuerint excussa.

CONCILIUM COLONIENSE

IN CAUSA ECCLESIASTICÆ DISCIPLINÆ

Celebratum VI. Kalendas Octobris, anno domini DCCCLXX. tempore Hadriani papæ II.

1 *Concilium*) Vetus Francorum chronicum imperatorum a Pithœo editum refert, quod anno 870. VI. Kalendas Octobris agente rege Ludovico synodus quædam Coloniæ Agrippinæ acta fuerit, in qua quidem complura etiam ad ecclesiasticam disciplinam spectantia pertractata sint: insuper ab eisdem, qui convenerunt, episcopis dedicata fuerit ecclesia S. Petri. De reliquis actis ibidem nihil aliud extat.

AD

ANNO CHRISTI 870.

AD CONCILIUM COLONIENSE

Anni 870. vel ad alterum 873.

ADDITIO.

Ex Suppl. Manſi To. I. pag 1012. Anno 870. vel 873.

MAbillonius V. Cl. in analectis ſuis pag. 143. vulgavit collectionem quamdam veterum canonum, opera Abonis Floriacenſis abbatis digeſtam, in qua §. 36. exhibetur canon 56. concilii Colonienſis, eundemque ad concilium anni hujus idem vir clariſſimus referendum opinatur, ea ductus ratione, quod in annalibus Pithœanis anno iſto 870. concilium Coloniæ habitum, & in eo diſciplinæ eccleſiaſticæ canones plures conſtituti adnotantur. Verum & anno 873. concilium alterum ibidem conveniſſe, coeuntibus epiſcopis ad dedicationem templi S. Petri ibi erecti, ex actis ejuſdem concilii apud Labbeum tom. XI. pag. 249. Venet. edit. conſtat; idemque poſterius concilium in dedicatione templi coactum cum priori illo anno 870. confudiſſe Annaliſtam ex eo diſcimus, quod templi ejuſdem dedicatione habitum idem illud concilium anni 870. affirmet. Quare non ſatis conſtare arbitror, utrum canon, mox recitandus, ad concilium anni 870. ſive ad alterum 873. pertineat

Ex Concilio Coloniæ cap. LVI.

UT nemo epiſcoporum quemlibet ſine certa, & manifeſta peccati cauſa, communione privet eccleſiaſtica. Anathema autem ſine conſenſu archiepiſcopi, & epiſcoporum, prælata etiam evangelica admonitione, nulli imponat, niſi unde canonica deceat auctoritas; quia anathema æternæ mortis eſt damnatio, & non niſi pro mortali debet imponi crimine, & illi qui aliter non potuerit corrigi.

HINCMARI REMORUM ARCHIEPISCOPI,

Et aliorum Epiſcoporum apud Vermeriam anno 870. congregatorum Diploma de libertate & prædiis Abbatiæ S. Vedaſti.

Ex Diplomatibus To. I. pag. 134.

HINCMARUS Remorum Archiepiſcopus, ac plebis Dei famulus, omnibus Confratribus noſtris Archiepiſcopis, & Epiſcopis nunc ad Synodum vocatis, atque mecum Vermeriaco palatio conſtitutis.

GAUDENDUM eſt nobis, Fratres cariſſimi, ac nimis in Domino Jeſu Chriſto exultandum, pro Senioris noſtri, KAROLI ſereniſſimi, ac glorioſiſſimi Regis ferventiſſimo ſtudio, quod ob amorem Dei, & ſalutem animæ ſuæ gerit circa Monaſteria, & loca Sanctorum relevanda, inſtauranda, atque religioſe ordinanda.

AD quod negotium ut ferveret, ſi forte temperet, nos Epiſcopos conveniret illum ammonere. Sed ille, Deo gratias, Spiritu Sancto plenus, utilitatibus, ac neceſſitatibus ſervorum..... pauperum Chriſti conſulens, non ſolum nos ammonet, ſed etiam humiliter deprecatur, ut in hac re illi adjutores prompta voluntate exiſtamus; videlicet ut quod ille illis per ſuum præceptum confirmavit, nos divina auctoritate, & noſtra Epiſcopali ſententia ita corroboremus, ut in æternum nullus mortalium id audeat temerare. atque violare.

NUNC vero maxime de Monaſterio Sanctiſſimi confeſſoris Chriſti VEDASTI, ejuſdemque loci Monachis, quod dicitur NOBILIACUS, curam atque ordinationem præ manibus habet: quoniam ipſam Abbatiam, nunc noviter reddente ſibi nepote ſuo LOTHARIO Rege, recepit, quam olim, poſt bellum Fontanidum, fratri ſuo LOTHARIO Imperatori, ob gratiam firmioris inter ſe amicitiæ, præſtitit.

QUAPROPTER idem Dominus Rex Senior noſter de eadem Abbatia, ſicut ſibi, ſuiſque fidelibus viſum eſt, quaſdam res, villas, prædia, mancipia, cum omnibus ſuis appendiciis, Imperiali præcepto ſuo indidit, auctoritate ſigilli ſui ſignavit, atque confirmavit. Quarum villarum nomina ſunt hæc; ad matriculam ſcilicet Eccleſiæ, *Mainboduillam*, *Bais*, *Senous*, *Herborciſternam*, *Pomerias*, *Herbinicurtem*, manſos x. cum *Longobragio*, *Mainivium*, *Morſelle*, & *Scheldogotheim*, *Juventiacium*, & in Dominica Curte manſum unum.

HAS villas, cum mancipiis, & omnibus ad ſe pertinentibus, in uſus luminariorum, matricularium, & ceteris, quæ in eccleſiis, in præfato Monaſterio poſitis, neceſſaria fuerint, deputavit, cum omni cenſu de omnibus precariis Monaſterii, eo modo, ut quidquid etiam ad medicinam opus fuerit, ex præfatis villis ſuppleatur.

AD neceſſaria vero Fratrum, victus ſcilicet, & potus, has villas delegavit, medietatem vici, qui vocatur *Novavilla* juxta ipſum Monaſterium, & tabernam unam: *Filciacum* villam, Dominicam curtem, *Theuludum*, *Bigartium*, *Hernanicurtem*, & *Bernallam*: in pago Belvacenſi *Mediolanas*, *Puteas Aquas*, & *Inungiſicurtem* manſum indominicatum unum; & alios manſos XXIV. cum Eccleſia, & vineis, & ceteris appendiciis: valles ſuper fluvium Sommam, cum camba una, & duobus molendinis, & manſum ad eoſdem pertinentibus. *Stragas*, *Saltiacum*, *Atramentarias*, *Maſt*, *Marcheim*, *Sirigotem*, precariam *Emmomonis* & Tagengarii. Has omnes villas, cum ceteris omnibus, uſibus Fratrum æternaliter deſervituras deputavit.

AD Cameram vero Fratrum præfatorum has villas deſtinavit, *Atheias*, *Saltiacum*, *Liniacum*, *Cam-*

Campaniat, & in Fontanido manſos III. & manſum I. in *Lambras*, *& alterum in Hadas*, cum homine nomine Godone, & tabernam unam in vico Monaſterii, cum omnibus appendiciis, familiis, & Eccleſiis, & univerſis ad ſe pertinentibus. Ad portam vero, *Berneiam* villam, & in *Anzinio* manſum unum cum molendino, & in *Avez* manſos V. cum molendino, & decimam omnis Abbatiæ. ANNO CHRISTI 870.

AD hoſpitale vero pauperum in *Daginvilla* manſos VII. & in *Boneia* villa & *Letſales*, manſos III. & quintam partem omnis decimæ, quæ ad portam venerit, & de omnibus lignariis omnium villarum, quæ ad Præpoſituram, vel ad Cameram pertinent, carrox X. Ad domum vero infirmorum omne telonium ex mercato.

PRO remedio namque animæ Genitoris, ac Genitricis ſuæ, ac pro ſua ſalute, & ERMENTRUDIS ſuæ cariſſimæ conjugis, dedit has villas Fratribus, *Trontellicurtem*, *Cilliacum*, *Lutoſum montem* atque *Tilgidum*; ut in eorum anniverſarius refectio pleniſſima eis præparetur.

UNDE nos omnes Epiſcopi, qui Synodali evocatione hic adſumus, Senjoris noſtri CAROLI Regis juſſu, ex auctoritate Dei Omnipotentis, & poteſtate nobis divinitus collata præcipimus, atque ſtatuimus, ut nullus Rex, nullus Epiſcopus, nullaque perſona alia de jam fatis rebus, & de nominatis villis, prædiis, atque mancipiis, ipſis Monachis deputatis, unquam inſequenti tempore aliquid agere præſumat, ſed illarum ordinatio in Abbate, vel Monachis pendeat.

NULLA omnino ſervitia, nec manſionaticos, nec paraſredas, nec carnicatioras ab illis villis exigat, nec placita in illorum villis quiſquam teneat, ut ipſi Monachi ab omni ſeculari inquietudine immunes, libere, religioſe, & quiete in Monaſterio viventes, abſque ullius Senjoris impedimento, proprias res teneant, dominentur, atque poſſideant, Dominique miſericordiam pro Senjoris noſtri proliſque regiæ ſanitate, & æterna beatitudine, proque totius Sanctæ Eccleſiæ ſtatu, ac pace illos fideliter exorare delectet.

MONASTERIUM vero ipſum, ejuſque cuſtodia, atque omnis ordinatio ad ipſos Monachos, & ad Abbatem, quem ſibi elegerint, pertineant; neque CANONICI extra Clauſtrum ad habitandum admittantur ulterius, ſicut hactenus omnimodis inhibemus, excepto ſervitores illorum, quia non modicas diſſenſiones audivimus propter hoc in illo exortas fuiſſe Cœnobio.

SI quis vero (quod abſit) his noſtris præceptis, atque ſtatutis aliqua levitatis, vel avaritiæ, cupiditatis, vel malitiæ præſumptione contraire voluerit, vel aliquod impedimentum ſupradictis Monachis, vel Abbati beatiſſimi VEDASTI inferre tentaverit, quolibet ingenio, qualibet arte, quoquo modo, clam, vel manifeſte, omnium noſtrum ſententia damnatus, a Patre, & Filio, & Spiritu Sancto, Deo Omnipotente, cui injuriam facere non timuit, quia ipſe dixit: Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit, anathematis vinculis obligatus, a cœtu ſanctorum ſeparatus, in æternum, juſto judicio Dei, intereat in infernum, cum his quorum vermis non moritur, & ignis non extinguitur; niſi publica ſatisfactione digne pœnituerit, depoſito, ſi Laicus fuerit, ſæcularis militiæ cingulo; ſi Clericus, Eccleſiaſtici honoris dignitate. ANNO CHRISTI 879.

PAX vero, & miſericordia Dei ſuper illos, qui illa cuſtodierit, quæ in iſto divinæ, noſtræque auctoritatis privilegio conſcripſimus, noſtriſque nominibus in Dei nomine firmavimus. Amen.

STATUIMUS denique, ut hoc idem privilegium a nobis editum, divinaque auctoritate roboratum, per omnia Synoda, quæ in poſterum agenda ſunt, deferatur, noſtroſque oramus humiliter Succeſſores, ut pro Dei amore & S. VEDASTI, ipſi quoque ſubſcribendo corroborent, quod a nobis conſtitutum eſt.

HINCMARUS Sanctæ Metropolis Remorum Archiepiſcopus ſubſcripſi.

Egil divino munere Archiepiſcopus ſubſcripſi.
Velino Rotomagenſis Archiepiſcopus ſubſcripſi.
Herardus Turonis Archiepiſcopus ſubſcripſi.
VVulfardus Bituricenſis Archiepiſcopus ſubſcripſi.
Froterius Burdigalenſis Archiepiſcopus ſubſcripſi.
Ercheuranus Catalaunenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Hildegarius Meldenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Folericus Autricorum Epiſcopus ſubſcripſi.
Hilmeradus Ambianenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Hettas indignus Epiſcopus ſubſcripſi.
Æneas Pariſiacenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Rainelmus Noviomagenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Gunibertus Ebroicenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Ercumbertus gratia Dei Epiſcopus ſubſcripſi.
Joannes Cameracenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Gualterus Aurelianenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Gislebertus Carnotenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Hincmarus Laudunenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Airardus Luxovienſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Chriſtianus gratia Dei Epiſcopus ſubſcripſi.
Erminus Silvanectenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Achardus Morinorum Epiſcopus ſubſcripſi.
Odo Beluacenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Rothardus Sueſſionis Epiſcopus ſubſcripſi.
Anſelmus Lemovicenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Iſaac Lingonicæ Epiſcopus ſubſcripſi.
Robertus Nannetis Epiſcopus ſubſcripſi.
Abbo Nivertenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Siemundus Cenomanenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Hildebrandus Saienſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Bodo Auguſtidunenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Carolomannus Abbas ſubſcripſi.
Hugo Abbas ſubſcripſi.
Gauſſenus Abbas ſubſcripſi.
Hilduinus Abbas ſubſcripſi.
Vulfo Abbas ſubſcripſi.
Berengarius Abbas ſubſcripſi.
Vulfardus Abbas ſubſcripſi.
Hildebertus Abbas ſubſcripſi.
Odo Abbas ſubſcripſi.
Fulco Abbas ſubſcripſi.

Ego GAUSLEUS Abbas, juſſu Domini HINCMARI Archiepiſcopi, hoc privilegium ſcripſi, & ſubſcripſi.

ANNO CHRISTI 871.

[a] CONCILIUM DUZIACENSE,

IN QUO HINCMARUS EPISCOPUS

Laudunensis tertium accusatus episcopali gradu dejectus est, apud Duziacum villam mense Augusto celebratum, an. Christi DCCCLXXI. Hadriani II. papæ anno IV. Caroli Calvi regis XXXII.

Ex editione P. Sirmondi, & P. Cellotii.

Tertia hæc synodus contra Hincmarum Laudunensem: nam tribus in synodis convictum fuisse Carolus rex Hadriano papæ rescripsit. Quo autem pacto ad synodum hanc perductus, & quam acerbe in ea tractatus, atque ab episcopali remotus sit officio, tum deinde in exilium missus, ferro vinctus, ac denique oculis cæcatus, fuse narrat Hincmarus ipse in libello proclamationis quem Joanni papæ postea oblatum suo loco reddemus in synodo Tricassina. Hujus vero synodi acta, quæ ad Hadrianum papam missa fuerant per Actardum, non extant: extat tamen Hadriani rescriptum ad synodum, in quo Hincmari depositionem improbat, eumque in urbem iterandi judicii gratia mitti jubet. Hadriani porro epistola ad synodum Duziacensem, excussa est supra [*] *inter alias ejusdem epistolas num.* 32. *ad quam concilium tale rescriptum edidit.*

[*] pag. 932. A.

RESCRIPTUM

EPISCOPOR. SYNODI DUZIACENCIS, ad epistolam XXXII. Hadrianini papæ II.

DOMINO SANCTISSIMO AC reverendissimo patri Hadriano sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ primæ sedis papæ, episcopi diversarum provinciarum, qui in synodo apud Duziacum provinciæ Rhemensis in nomine Christi convenimus, quorum nomina & subscriptiones in gestorum ejusdem synodi serie continentur, quam per venerabilem consacerdotem nostrum Actardum vobis direximus, & quibus per eum paternitatis vestræ litteras remisistis.

VEniens ad nos prædictus venerabilis frater & consacerdos noster Actardus tradidit nobis epistolam a vestra paternitate filiolitati nostræ directam, quam cum in conventu nostro fecimus recenseri, quædam in ea invenimus, quæ stuporem mentibus nostris non mediocriter induxerunt, feceruntque nos non modicum dubitare, utrum aliter putaremus, an illa ita essent posita, quemadmodum personabant. Quæ cum sæpius repeti jussimus, ac præfati fratris & coepiscopi nostri relatione impedimenta vestræ sanctitatis, & occupationes ministrorum sedis apostolicæ pro diversis & maximis negotiis audivimus, gesta synodi ab exiguitate nostra sublimitati vestræ per eumdem fratrem nostrum secundum canones sacros directa, ab eo, cui nobis inde jussistis, sicut ipsæ litteræ monstrant, rescribere, ex integro relecta non fuisse advertimus. Sed & epistolam nostram de eisdem actionibus auctoritati vestræ transmissam studio necessario eum non relegisse comperimus. Scriptum est enim in epistola sanctitatis vestræ nobis directa hoc modo; Igitur de Hincmari Laudunensis ecclesiæ episcopi depositione pontificio nostro scripsistis, quatenus de eo secundum quod canonicum est, vobis rescribere juberemus. Primo denique vestræ respondemus caritati, quia cum clamaret in synodo, se ad sedem apostolicam velle incunctanter venire, atque in præsentia ejus pro objectis sibi ab adversario criminibus respondere, damnationis in eum non erat proferenda sententia. Tamen sicut in ipsius concilii actionibus legitur, quoniam salvo in omnibus judicio sedis apostolicæ illum ab episcopis fuisse judicatum asseritis: nos autem, non aliqua contra quoslibet commoti invidia, nec alterius culpam in alterum retorquere cupientes, volumus & auctoritate apostolica, quia nullius partis favorem aut obsequium, sed rei gestæ veritatem magis invenire cupientes, jubemus ipsum Hincmarum Laudunensem episcopum ad limina sanctorum apostolorum, nostramque venire præsentiam. Quo sane veniente, veniat pariter accusator idoneus, qui nulla possit auctoritate legitima respui; & tunc præsentia nostra, & totius sedis Romanæ synodali collegio, causa illius prudenti ventilata examine ac diligenter inquisita, secundum Deum & sacrorum canonum constitutiones spiritu Dei prolatas, fine protelatione aliqua finietur. A qua reprehensione nostra, quod accusemur, quia cum clamaret in synodo, se ad sedem apostolicam velle incunctanter venire, atque in præsentia ejus pro objectis sibi ab adversario criminibus respondere, damnationis in eum non erat proferenda sententia, beati Petri apostolorum primi pro modulo nostro imitantes exemplum, per quem sumpsimus religionis exordium, nos minores apud vos potiores humiliter excusare satagimus; quia ille, ut in sacra historia legimus, reprehensus a minoribus suis, cur ad gentiles intrasset, & comedisset cum eis, & cur eos in baptismate recepisset, querelam minorum suorum humili ratione placavit, atque in causa reprehensionis suæ testes adhibuit dicens: *Venerunt autem mecum sex fratres isti.* Act. 11. Quam excusationis nostræ satisfactionem tanto vos placabilius acceptare confidimus, quanto nos in ea ipsius exemplum sequi velle cognoscetis, cujus sedi divino consilio præsidetis. Unde nunc nobis non esset necessarium excusare, si is quem nobis jussistis rescribere, ad locum in gestorum synodalium serie legisset, quod ibi antequam damnationis in Hincmarum proferretur sententia, scriptum est ita: Tunc lectæ sunt in synodo ab Adalgario diacono sententiæ canonum, ita eo dicente: Sardicenses canones decreverunt, ut si aliquis episcopus judicatus fuerit in aliqua causa, & putat se bonam causam habere, ut iterum concilium renovetur: si vobis placet, sancti Petri apostoli memoriam honoremus, ut scribatur ab his qui causam examinaverunt Julio Romano episcopo: & si judicaverit renovandum esse judicium, renovetur, & det judices. Si autem probaverit talem causam esse, ut non refricentur ea quæ acta sunt, quæ decrevit confirmata erunt. Et Innocentius papa decrevit, ut si majo-

Conc. Sardic. can. 3.

Decret. c. 10.

majores causæ in medio fuerint devolutæ, ad sedem apostolicam, sicut synodus statuit, & vetus consuetudo exigit, post judicium episcopale referatur. Et Bonifacius papa dicit: Nos per omnes provincias litteras dirigemus, ne excusationem sibi ignorationis Maximus obtendat, ut ad provinciam venire cogatur, & illic se constituto præsentare judicio. Quidquid autem vestra caritas de hac causa duxerit decernendum, cum ad nos relatum fuerit, nostra, ut condecet, necesse est auctoritate firmetur. Et S. Leo papa decrevit: Si quæ, inquiens, aliæ emerserint causæ, quæ ad statum ecclesiarum, & ad concordiam pertineant sacerdotum, illic sub timore Domini volumina ventilentur, & de componendis atque compositis omnibus ad nos relatio plena mittatur, ut ea quæ juxta ecclesiasticum morem juste & rationabiliter fuerint definita, nostra quoque sententia roborentur. *Cetera desiderantur.*

ANNO CHRISTI 871. Decr. c. 3. Decr. c. 49.

Nota Jacobi Sirmondi, S. J.

Concilium Duziacense.) Synodi hujus mensis & locum indicat Hincmarus junior in reclamatione quam Joanni papæ obtulit in synodo II. Tricassina: *A Rhemorum*, inquit, *archiepiscopo ad synodum sum vocatus ad Duziacum villam, quam constituit hebdomada prima mensis Augusti, & monuit me de certis causis paratum esse ibidem ut responderem.* Nomen hodieque retinet locus ultra Mosam, haud procul Mosomo, in finibus Rhemensis diœcesis. Olim Duodeciacus vocabatur.

Hodie, Douzi les Prez.

Nota Severini Binii.

a *Concilium.*) De rebus in hac synodo gestis Aimoinus lib. 5. cap. 24. in fine hæc ait: *Interea post de multis impetitus, præcipue autem de insubjectione & inobedientia erga suum * archiepiscopum; Hincmarus Laudunensis episcopus, ut se ab impetitis expediret, in synodo episcoporum decem provinciarum libellum propria manu subscriptum porrexit, hæc continentem.*

* regem Carolum.

Juramentum Hincmari Laud. episcopi.

Ego Hincmarus ecclesiæ Laudunensis episcopus amodo & deinceps domino seniori meo Carolo regi sic fidelis & obediens secundum ministerium meum ero, sicut homo suo seniori, & episcopus per directum suo regi esse debet, ac privilegio Hincmari metropolitani Rhemorum ecclesiæ, secundum sacros canones & decreta sedis apostolicæ ex sacris canonibus promulgata, pro scire & posse me obediturum profiteor. Et subscripsit. Hucusque Aimoinus. Facta sunt hæc in synodo Duziacensi in Rhemensi provincia congregata. Sed quoniam nec ista satis fuere ipsi, ne damnaretur ab episcopis, hac de causa sedem apostolicam appellavit, quam ne adiret, tum rex, tum episcopi, a quibus damnatus fuerat, aliquamdiu impedimento fuere. Quæ cum Hadrianus audisset, cum rege & episcopis studiose litteris egit, ut sineretur idem Hincmarus Romam se conferre: qua etiam pendente causa (ut dictum est) idem rex Carolus legatum Romam misit Actardum ad Hadrianum pontificem.

Duæ legationes Actardi episcopi.

Porro hanc legationem revera esse diversam a priori, ne quid dubites, illud certum reddit, quod illa contigit anno Domini octingentesimo septuagesimo: hæc autem hoc anno, ut ex ejusdem Hadriani litteris supra excusis intelliges, quæ datæ habentur hoc anno, septimo Kalendas Januarii, indictione quinta inchoata.

Observatio Philippi Labbe, S. J.

Nec plura de prima hac Duziacensi synodo post Binium Sirmondus publicam emisit in lucem anno 1619. Verum anno 1645. cum me præsente lustraret instructissimam V. C. Alexandri Petavii senatoris Parisiensis integerrimi manuscriptorum codicum bibliothecam, incidit in thesaurum hactenus sibi ignotum, petitaque ac impetrata ab humanissimo senatore describendi licentia, a tenebris concilii hujus acta feliciter vindicavit, & post aliquot annos R. P. Ludovico Cellotio, historiæ Gottescalcanæ scriptori toto orbe celeberrimo publicanda concessit: quod anno tandem 1658. peractum est, typis Cramoisianis in 4. Unde tibi quæ sequuntur, lector, plena manu liberalique animo communicamus, non servato tamen in omnibus eodem quem collector sequutus est ordine.

LUDOVICI CELLOTII PARIS. S. J.

ANNO CHRISTI 871.

præfatio in acta conc. Duziacensis I.

Unde & quomodo prodeat hoc concilium.

QUod hic vides (benevole lector & catholice) spolium vetustatis est, non obsoletæ; munus novitatis, non delicatæ: Gallicanæ opus ecclesiæ; nec florentis, ut procul a primitiva, neque languentis, ut nostris moribus non propinquæ. Ætas Christum inter, & nos media huic operi, & materiam fecit, & formam. Locum in concilio Galliæ designavit editor Jacobus Sirmondus ὁ μακαρίτης, non dedit. Concilium Duziacense verbo tenus appellavit, paucas ejus partes, neque omnes integras descripsit. Acta Romam missa per Actardum non extare professus est, & quidem verissime, quis enim pure scripta tineis solis blattisque exposita ad rodendum? Fecit Deus post illam editionem ut in ejus manum feliciter tali librorum generi obstetricantem, venirent, dum Petavianam bibliothecam reconditioris doctrinæ apothecam excutit & indagat. Præterierat collocandi cum ceteris conciliis occasio; exquisitis, pro more, notis illuminare non sinebat ætas ingravescens; prælo committere rudem massam, atque imperfectam vetabat elegans hominis genius. Dum ipse jam affectis vacat opusculis, & eruditum sibi sepulcrum struere pergit, postremo vitæ anno, istud, quasi exceptum hereditati, donatione inter vivos ad nos transire voluit, ne periret posteritati, quacumque tamdem manu publicaretur. Et hæc litterarum jactura est, prodire non a Sirmondo. Habe, lector, vel a me, & munus æstima, non donantem.

Conc. Gall. tom. 3.

Est verum concilium provinciale.

Ejus vero susceptorem te advoco, & hunc diem operi per te lustricum esse cupio. Dic, amabo, quo nomine velis appellari? Concilium, an historiam, an apologiam? Certe concilium est, horratu pontificis ex octo, vel si mavis, decem provinciis Galliæ pro causa ecclesiastica legitime coactum, cui metropolitanus præfuit, rex interfuit, recto ordine juxta canones omnia gesta, per episcopum legatum Romam missa. In iis si nævus aliquis Hadriano II. displicuit, tamen postea ex asse Joanni VIII. probata sunt. Historia nihilominus censeri potest, & debet, temporum perturbationem, tumultus ab improbis excitatos, bonorum studium laboremque in iis componendis, jucunda rerum varietate aperto stylo describens: quæ quia scriptoribus hactenus fuit incognita, næ illi graves in errores impegerunt. Nam læsos aliorum injuria, suo insuper judicio cruentat: Ecclesiæ regnique perduellibus laudum encomia plenis manibus largiuntur, viros sanctissimos infamia schismatis dedecorant, pacis & tranquillitatis publicæ perturbatores pene martyrii titulo cohonestant. Has calumniarum nebulas concilii narratio dissipat, & facta omnia, dotesque singulorum in aperta veritatis luce constituit.

Admodum utile historiæ ecclesiasticæ.

Ex quo multorum innocentia cognoscitur.

Hinc apologia clarorum hominum virtuti atque innocentiæ comparata, Caroli Calvi regis Christianissimi, Hincmari senioris Rhemensis archiepiscopi, episcoporum triginta qui per se ipsi, vel per legatos concilium fecerunt; e quorum nominibus infamiæ labem abstergere, & memoriam debito splendori restituere, publicæ rei, & morum bonorum interest. Nam pro schismatico traducitur a quibusdam, hujus ipsius concilii gratia, Carolus Calvus: ut qui ne pilum quidem boni viri habeat, cujus patientiam in injuriis ab homine ecclesiastico illatis, observantiam adversus sacros antistites, magnificentiam in ornandis ecclesiis hoc in concilio miraberis: ac deinde ab eo qui concilium probavit pontifice sic compellatum audies. *Vere enim, filiorum carissime, cor vestrum in manu Dei est, quia ejus * consulta universa disponitis, & sapienter imperium vobis collatum moderari studetis: quia ex utero matris crevit vobiscum sapientia, & rectitudo fuit dilecta amica vestra.* Hincmaro archiepiscopo Rhemensi Jansenia- na factio in primis infensa, ob Gottescalcum patriarcham virgis suppositum, conciliorum tyrannum, omnimodæ nequitiæ architectum, nepotis episcopi carnificem, ex hoc concilio appellat; quem modis omnibus a nepote pessumdatum, in causa capitali recusatum, in sententia dicenda postremum leges in actione concilii. Concilium totum accusant alii contemptæ apostolicæ sedis, imminutorum jurium Romani pontificis, damnati contra jus fasque reclamantis episcopi, & Romam appellantis: in quo frequenter audies hortantes episcopos ut Romam appellet; objurgantes quod religiosum iter, ne invitante quidem pontifice, aggrediatur; monentes ut quam ferunt sententiam in reum convictum, ea salvo per omnia sedis apostolicæ judicio privilegioque subdatur. Non credidit nobilis ille confessus, in quo plurimos videbis sanctitatis gloria suis in ecclesiis celebres, veram appellationem dici oportere, quæ multis nominibus illusoria esset, quæ ab homine seditioso, ad audaciam confirmandam, contra regni tranquillitatem, honorem ecclesiæ, sacrarum legum intentionem, jam tertio, in procinctu damnationis, frustra & inaniter objiceretur judicibus, non semel ante delusis. Habebat in ore canones a conciliis prioribus, & pontificibus Romanis conditos, & totius mundi reverentia consecra-

Joan. VIII. ep. 23.

* forte consulta Hincmari Rhemensis per vim nihil egit.

Patres concilii Romanæ sedis observantes.

ANNO CHRISTI 871.

secratos, quos accurate sequeretur; & ab Hincmaro concilii præside vix quicquam absque citata canonis auctoritate factum reperies, qui etiam Prædestinatianum monachum secundum *canones & regulas* vapulare jussit in synodo.

Inter pontificem & concilium discordia.

Quam igitur ob rem, inquis, ex hoc concilio nata est inter Carolum regem, cum antistibus suis, & pontificem Hadrianum discordia? Cur acerbiores ultro citroque scriptæ epistolæ? Quare concilii judicium, si fuit ad canones exactum, rescidit supremus judex, causam omnem ad suum tribunal revocavit, & factus est de judice defensor & patronus? Audi pacate dum satisfacio. Primo aspectu jus sacrum, ab incunabulis ecclesiæ usitatum, Romam appellandi, læsum esse credidit pontifex, hinc sententiæ in appellantem dictæ suspensio, & graves ad regem & concilium litteræ. Doluerunt isti vehementer ea pontificis voluntate, & rebellis episcopi pervicacia, qua liberari speraverant, referri se in præteritos tumultus; desperarunt ullo modo quietem regno, atque ecclesiæ posse restitui, si pontifex Hincmarum patrocinio, Hincmarus perduellionem impunitate foveret. Sic iracundius responsum Hadriano. Est autem de historico quopiam pontificibus parum æquo dictum, quod vulgo probatur ab omnibus: *Quis illi non parcat si scripsit iratus*? quod ad anteriores illos referre quid vetet?

Non satis consulto nata.

Video animum tuum, Lector, historicæ licentia de veterum gestis arbitrium dicere gestientem, ut utrimque plus æquo humanitati esse indultum pronuncies. Potuit enim animadvertere pontifex, causam sibi reservatam, reum ad appellationem invitatum esse a patribus, promissum a rege subsidium ad ejus prosecutionem, abuti furiosum hominem appellationis nomine, qui rem non semel antea contempsisset: rogare suppliciter concilium, ut res judicata persisteret. Quæ hic suspicio contemptus, quæ umbra schismatis? Quid est igitur causæ cur tantopere pontifex excandescat? Ex adverso debuit expendere concilium, quid exigeret Hadrianus, quid concederet? Judicio peracto probabant antistites Galli appellationem ab Laudunensi opponi, suis etiam regiisque facultatibus juvare parati. Hoc ipsum erat quod postulabat pontifex, retractari apud se judicium, quodque in Rothado & Wifado olim fecerat Nicolaus. Optaverant alteruter præsules, ut aut ex omni parte sententia confirmaretur a pontifice; aut certe si quid mutatum vellet, pendente lite, depositionem non tangeret: non attigit pontifex, contentus vetare, ne quis successor in locum ita depositi subrogaretur. Actardum Namnetensis episcopatus bonis hostili manu exutum, legatum delegerunt patres, qui simul & acta concilii deferret ad pontificem, & ab eo alicujus beneficii gratiam emereretur: archiepiscopum Turonensem creavit pontifex, vel eo facto testatus non damnari se concilium, cujus legatum extolleret. Unde igitur in sacrum caput tantæ animis cælestibus iræ.

Brevi sedata.

Sed hæc nubecula fuit, gratiorem cælo Gallico serenitatem mox facturæ. Nam paulo post, imperium pontifex placato regi promisit, successor contulit. Carolus Hincmarum depositum turbare pergentem supplicio coercuit, tacente Hadriano. Profectus est Romam Carolus, venit in Galliam Joannes VIII. Concilium Trecis habuit, ad quod amantissime Rhemensem Hincmarum invitavit. Et dubitas quin plurimi cum eo Tuziacensis concilii patres advenerint, cum Hodonem Belvacensem ab eo invitatum scribat Flodoardus? Audita est illa in synodo depositi Laudunensis querimonia, & rejecta: confirmatus in sede successor, antea jussus eligi: cæcus ad partem unam sacerdotalem pontificia commiseratione admissus, non tam diu vixit privatus, quam sero mortuus est miser. Hic finis ingentis illius schismatis, quod aliqui horrere se dicunt. Eo perveneruntur illa diffidia, quæ Gallicanam ecclesiam a Romana, ecclesiarum omnium matre & magistra, credunt avellere potuisse.

In jure multa favent huic concilio. a. q. c. tota.

Quæ omnis apologia pro concilio, de ipso concilio deprompta est, quod proinde funditus nosse necessarium est. Ab eo tamen si digredimur ad Gratiani collectionem, ejusque glossam, in ea nihil admodum parebit, quod efficaciter opponi debeat: quin potius juvabunt plurima, & majores nostros omni schismatis suspicione liberabunt. Ibi enim appellatio definitur proprie, *Provocatio iniqua sententiæ querelam continens*. Post latam ergo sententiam assumenda, quod unum volunt Duziacenses. Est *remedium quo causa vitiata sublevetur*. Quid autem in synodo vitii deprehendere potest Laudunensis? immo quid in vita ipsius vitii non reprehendit synodus? *Ad Romanam ecclesiam ab omnibus, maxime tamen ab oppressis, appellandum est, & concurrendum quasi ad matrem, ut ab ea omnes oppressi auxilium, & injuste damna restitutionem petant*. Lecto concilio tuum erit judicium, Lector, sitne oppressus ab aliquo Laudunensis, an alios oppresserit? sitne damnatus injuste, qui justam trium synodorum damnationem arte effugit? *Quicumque non confidentia justæ causæ, sed causa offerendæ moræ, ne contra eum sententia proferatur, appellaverit, hujusmodi appellationes non recipiuntur*. Quid autem aliud tribus in synodis fecit Hincmarus? *Ceterum si causa frustratoriæ dilationis appellaverit, a judice ad quem provocatum fuerit, condemnabitur.*

A Quæ vero magis esse potest appellatio frustratoria, vel quæ eo nomine dignior, quam Hincmariana illa toties interjecta, nunquam tentata? *A judicibus quos communis consensus elegerit, non liceat provocare*. At provocavit Hincmarus apud Attiniacum, & quidem, quod nefas est, ab ecclesiasticis ad laicos absque metropolitani consensu. *Et qui appellat impertitur annus, intra quem secundum se communiter cum adversario litem exequatur: aut si justa causa intercesserit, annus alius indulgeatur, quo transacto, lite non completa, rata manet sententia*. Quæ causa Laudunensem coegit ultra triennium domi residere, & ne pontificis quidem invitatu, non regis concessione, non metropolitani hortatu religiosum iter aggredi?

ANNO CHRISTI 871.

Dies me deficiet ea colligentem ex Gratiano, aliisque canonistis, quibus Hincmari appellatio debilitetur, atque adeo Duziacensium patrum facto robur addatur. Neque quicquam illis nocere potest Hincmari Rhemensis, qui concilio præsedit, producta in Gratiano vehemens reprehensio, a gravissimo pontifice Nicolao I. facta: quando & aliter decernenti pontifici summa animi demissione paruit archiepiscopus, & illud judicium per calumniam exprobranti nepoti sapienter respondit avunculus, ut hoc in concilio perstringitur, & nos in historia Gottescalci fusius explicuimus. Neque vero causa Rothadi, vel omnino casus ullus a Gratiano significatus, huic Laudunensis contumaciæ similis est. Recte autem Fulbertus Carnotensis illorum temporum pene æqualis, pronunciavit, *nihil valere exemplorum indictione, ubi neque personarum, neque negotiorum similitudo consequitur*. Quamobrem, ut tandem desinam præstanti concilio patrocinari, hac gemma si bene te novi (Lector catholice) venenum schismatis non bibes, ut aut notam ullam majoribus nostris inuras, aut de Romanæ sedis jure ac dignitate, tali abusus exemplo quicquam detrahas.

Non nosset Hincmari Rhemens. reprehensio per Nicol. I.

B

Quod si me quoque dignum apologia judicas, quod ad piorum scandalum obducta vetustate vulnera hujus concilii editione refricentur, & in sacratissimi ordinis dedecus Laudunensis episcopi scelera publicentur. Respondeo expeditissime, Rhemensis Hincmari scriptis, & historia Flodoardi, aliisque libris ante jam editis culpam illam, si quæ est, fuisse contractam: posse sæculo nostro vulgari, quod nono ab ipsis episcopis in luce totius Galliæ publico judicio gestum est. Historiam accusari a te quæ facta narrat, ut hominem excuses, qui fecit pessime. Sua quemque dedecorant crimina; nihil est privatorum vitiis cum ordinis sanctitate commune: nisi fortasse regum omnium interesse vis, quod adulterium homicidiumque Davidis scriptura propalat: aut regum filios in Ammonis incestu, vel Absalonis fratricidio, ac perduellione partem aliquam habere arbitraris. Morum scientia præceptis, historia exemplis, humanitatem totam explicant, virtutibus vitiisque constantem. Leges divinæ atque humanæ præmio pœnaque propositis quid sequi, quid cavere debeamus, edocent. Paucorum impietas vindicata, omnium disciplina est. Quæ peccavit Hincmarus in oppido, improbarunt plurium provinciarum episcopi sanctissimi, & etiamnum damnat posteritas. Illud beneficii genus debemus historiæ. Supremum in homines, &, mea quidem sententia, longe gravissimum improborum supplicium est, posteritatis memoria: illam horrent etiam in sui similibus scelerati, nec ullus succenset historiæ, nisi qui de se prior confitetur.

Hujus concilii editio non est improbanda.

C

D

Quæris ad extremum, totum ne concilium, quale ac quantum est, exhibeam? & repetundarum accusas si quid detraho. Non possum dissimulare, quod invitissimus patior, minutum capite produci, quod temporis latrocinium est, ab ipso fortasse aliquando restituendum. In fine truncando, fateor ingenue arbitrii mei pluscuium reperiri. Quamvis enim vetet indicis Tridentini regula *in libris catholicorum veterum mutari quicquam*, duplicem tamen laciniam oculis tuis sciens volensque subduco, infirmioribus animis aliquo modo suspectam, nullo necessariam. Prior est, contentiosa illa, de qua dictum, Caroli regis ad pontificem Hadrianum epistola, quam in rhapsodis aliis poteris aliquando legere; quam ex hac quidem cum Laudunensi contentione natam, & post istud concilium scriptam fatemur, sed non solius occasione synodi, quando rex mitissimus collectam ex longo iracundiam a turbulentissimi hominis nequitia excitatam, eo scripto videtur profudisse. Posterior est, Rescriptum episcoporum Duziacensium ad litteras Hadriani, quibus causam Laudunensis jubet retractari, & latum in appellantem judicium non probat. Nam cum ejus responsi prima pars a Sirmondo primum sit edita, deinde in concilia regia immissa; tertia lacunis fæde hiantibus ne divinationi quidem criticæ pervia, operæ pretium non putavi in media parte describenda tempus ponere, quæ merum Hincmari multiloquium complectitur.

Quædam omissa sunt jam ante enucsa.

V. Baron. ad an. 871. t. 9.

E

Hadrian. ep. 32. al. 27.

Sirm. to. III. Concil. Gall. Conc. reg. to. 23. in fine.

Verum qualis eacumque jactura est, cumulatissime compensatur apposita coronide ex opusculis Hincmari utriusque pro ecclesia, proque Laudunensis episcopii possessionibus adversus vim aulicam certantis: quæ quia serius in manus meas venerunt, de iis post concilium suo tantum ordine locoque dicetur. Unum addo, partium & capitum sectiones quæ parent in concilio ex MS. vel apographo non esse, sed a me tædii vitandi gratia esse additas, non

Nova alia ad demensum addita.

sine

sine scriptorum aliorum frequentibus exemplis. Fruere, lector, hoc labore, & veritati constanter fita.

ANNO CHRISTI 871.

TESTIMONIA VETERUM

AD CONCILIUM DUZIACENSE I.

Et Hincmarum Laudunensem episcopum spectantia.

HADRIANUS II.

Epist. ad episcopos concilii Duziacensis.

Hadr. ep. 32. in Sirm. 27. HAdrianus episcopus servus servorum Dei reverendissimis & sanctissimis confratribus nostris archiepiscopis & episcopis, qui apud Duziacensem provinciæ Rhemensis synodum convenerunt. Caritatis vestræ litteras, per Actardum venerabilem coepiscopum & glorioſi regis Caroli legatum suscepimus: & quid de eo ad suggestionem & deprecationem nostram egeritis, non solum in eis, verum & per ipsum cognovimus. *Et infra.*

Igitur de Hincmari Laudunensis episcopi depositione, pontificio nostro scripsistis, quatinus de eo secundum quod canonicum est, vobis rescribere juberemus, *&c.*

Idem epist. ad Carolum regem.

Hadr. ep. 34. in Sirm. 29. *Subscripti tantum esse reperiuntur archiepiscopi.* De pontifice Laudunensi Hincmaro, a præsulibus decem provinciarum depositio, & a metropolitano suo, venerabili fratre Hincmaro archiepiscopo, reservato per omnia hujus primæ sedis privilegii judicio, cumulata in synodalibus litteris, & præfati metropolitani, & vestris, nec non in libello reclamationis cleri & plebis Laudunensis, seu in libello continenti seriem gestorum synodi, tanta turpia, tanta dictu nefanda, tantaque execranda & auctorem suum damnantia referuntur, ut incredibilia ab ignorantibus, *&c.*

CAROLUS REX.

Epistola ad Hadrianum papam.

Apud Hincmar. ep. 43. tom. 2. Valde mirati sumus ubi hoc dictator epistolæ nobis per Actardum episcopum delatæ scriptum invenerit, esse apostolica auctoritate præcipiendum, ut rex corrector iniquorum, & districtor reorum, ac secundum leges ecclesiasticas atque mundanas ultor criminum, reum legaliter ac regulariter pro excessibus suis damnatum, sua fretum potentia Romam dirigat. Maxime autem illum, qui & ante depositionem contra custodiam publicam, & contra quietem moliri in tribus synodis extitit deprehensus, sicut in gestis episcopalibus paternitati vestræ directis continetur: & post depositionem suam, & per se, & per quoscumque potuit, a sua pervicacia non quievit, *&c.*

JOANNES VIII.

Epistola ad Hincmarum Rhemensem.

Joan. ep. 314. in Sirm. 1. Quamvis de sanctitatis tuæ judicio nihil dubitavissemus: quia tamen carissimus filius noster Carolus invictissimus imperator, a nobis diligentissime percunctatus, circumstantiam judicii a beatitudine tua coepiscopisque suis in Hincmarum dudum Laudunensem episcopum prolati, apostolatui nostro retulit, agnovimus justum fuisse omnino judicium. Neque enim tantus princeps nisi veritate sultum quicquam poterat affirmare, *&c.*

HINCMARUS IPSE LAUDUNENSIS.

Proclamatione ad Joannem in synodo Tricassina.

A Rhemorum archiepiscopo ad synodum sum vocatus ad Duziacum villam, quam constituit hebdomada prima mensis Augusti, & monuit me de ceteris causis paratum esse ibidem, ut responderem. Ad quam cum festinassem, *&c.*

FLODOARDUS IN HIST. RHEMENSI.

De epistolis Hincmari Rhemensis ad diversos.

L. 3. c. 22. Item convocans eum ad synodum, ubi Hadriani papæ mandata tractanda erant.

Ibid. c. 23. Item pro conventu synodali super responsione ad epistolam Hadriani papæ.

Item pro ordinatione Hedenulphi secundum jussionem Joannis papæ, ad episcopatum Laudunensem, diu pastore vacantem.

ANNO CHRISTI 871.

Item cum Vvaltero Gisleberto, & Angelino episcopis, ut convenirent secum ad peragendam jussionem præfati papæ Joannis, inter Hedenulphum & Hincmarum Laudunenses episcopos, cum sacrorum observatione canonum.

Item pro mandatis papæ Joannis, de Hincmaro Laudunensi, ad eumdem Atulfum ab eodem papa directo, quid illi sit observandum.

Hedenulfo, quem post Hincmarum Lauduni ordinaverat episcopum, pro quibusdam diaconis quos ei dirigebat ad sacerdotium provehendos.

Ut secundum sacras regulas, cum consilio coepiscoporum & visitatoris episcopii Laudunensis, quia tunc episcopus ibi non habebatur, inde Domino aspirante decernatur. Ibid. c. 25.

Isemberto illustri viro amico suo, precans pro Hincmaro nepote suo, quem miserum appellat, utpote qui pro excessibus suis tam gravia sustinebat, petensque ut illum in suis necessitatibus adjuvaret. Ibid. c. 26.

Item de Nicæna synodo, & de abjectione vel restitutione Hincmari Laudunensis episcopi. Ibid. c. 29.

ANNALES BERTINIANI AD AN. DCCCLXXI.

Hincmarus Laudunensis nomine tantum episcopus, homo insolentiæ singularis, contra veritatem evangelicam & apostolicam, atque ecclesiasticam auctoritatem contra regem rebellans, &c. *qua suo loco descripta sunt.* Ut rex synodum in mense Augusto apud Duziacum conduceret, quatenus de illius pravitatibus regulare agitaretur judicium, *etc.*

AIMOINI SUPPLEMENTUM L. V. C. XXIV.

De concilio apud Attiniacum.

Interea post de multis impetitus (præcipue autem de insubjectione regiæ potestati, & inobedientia erga suum archiepiscopum) Hincmarus Laudunensis episcopus, ut se ab impetitis expediret, in synodo episcoporum decem provinciarum libellum propria manu subscriptum porrexit hanc continentem. Ego Hincmarus ecclesiæ Laudunensis episcopus, &c. *Habetur suo loco.*

ADO * VIENNENSIS IN FINE CHRONICI. * *Imo ejus continuator.*

De concilio Tricassino.

Quo tempore Joannes papa in Gallias venit, & apud civitatem Trecas diu moratus est, habuitque synodum episcoporum, in qua * Immaurus Lauduni * Davitti episcopus, post avulsionem oculorum, episcopatu est donatus. * *I. Hincmarus.* * *slavati.*

PARS PRIMA CONCILII,

Sive, proclamatio Caroli regis adversus Hincmarum Laudunensem episcopum synodo porrecta.

Caput I. II. & III. desunt.
Caput IV. carens principio.
V. *De inobedientia erga regem.*
VI. *Quod regiæ potestati restitit.*

PARS SECUNDA,

Scedula, sive libellus expostulationis Hincmari Rhemensis adversus Hincmarum Laudunensem in synodo recitatus.

PRÆFATIO.

Caput I. *Quod palatii regii & abbatiæ administrationem contra canones obtinuit.*
II. *Quod ad eamdem abbatiam sine licentia metropolitani contra canones perrexit.*
III. *Quod ad ordinationem episcopi Cameracensis vocatus, venire, aut vicarium mittere contempsit.*
IV. *Quod regem sine ulla ratione, vel necessitate offendit; & aliorum episcoporum parochianos excommunicavit.*
V. *Quod ecclesiæ suæ presbyteros & ministros illicite excommunicavit.*
VI. *Quod infantes in sua parochia baptizari prohibuit.*
VII. *Quod pœnitentiam & viaticum morientibus dari vetuit.*

VIII. *Quod*

VIII. *Quod ſepulturam mortuis in parochia ſua denegari præcepit.*
IX. *Quod de his exceſſibus monenti metropolitano ſuo obedire neglexit,*
X. *Quod profeſſioni cuidam ſubſcripſit cum conſenſu epiſcoporum aliarum provinciarum, poſtpoſito metropolitano,*
XI. *Quod ineptam decretorum collectionem compoſuit, eidemque indebite ſubſcripſit.*
XII. *Quod in ea collectione, ſanctorum patrum dicta ſenſuſque corrupit.*
XIII. *Quod frequenter admonitus, excuſare culpas maluit, quam corrigere; & accuſatus in ſynodo, non expectato fine judicii fugam arripuit.*
XIV. *Quod fugam illam infirmis rationibus excuſare conatur.*
XV. *Quod res eccleſiæ, quæ contrôvertuntur, regi conceſſit Nortmanno tradendas.*
XVI. *Quod falſo dicit ſe detentum fuiſſe, ne Romam, quo appellabat, adiret.*
XVII. *Quod poſt fugam, Hincmaro Rhemenſi per litteras ſignificavit, ſe Romam evocari a pontifice: quibus ab eodem Rhemenſi reſponſum eſt. Et quod contra ſuam profeſſionem venit.*
XVIII. *Quod ſcedulam fictam, quaſi ab epiſcopis concilii Tullenſis conſcriptam obtulit, cui reſcripſit Rhemenſis, adhortans ad patientiam, & maturam rerum cognitionem.*
XIX. *Quod poſt fugam ab Attiniaco, relicto eccleſiæ judicio, ſæculares judices a rege expetiit, & judicata retractari fecit.*
XX. *Quod excomunicationi complicum Carlomanni poſt quartam admonitionem non ſubſcripſit.*
XXI. *Quod deinde ſemel ac iterum eadem de re monitus, obedire contempſit, & concilii Antiocheni canonem indiſcrete exponit.*
XXII. *Quod in quibuſdam Rhemenſem ipſum male reprehendit: & de pœna inobedienti irroganda.*
XXIII. *Quod Hincmaro eidem Rhemenſi traditionis crimen per calumniam imponit.*
XXIV. *Illa calumnia tabulis teſtibuſque productis, a Rhemenſi diſſipatur.*
XXV. *Aliam nepotis calumniam de contemptu pontificiæ excommunicationis diſſipat avunculus.*
XXVI. *Senſum ſuum catholicum, de ſummæ ſedis apoſtolicæ in ſolvendo ligandoque poteſtate, publice profitetur Hincmarus.*
XXVII. *Quod plura falſo narrat de litteris apoſtolicis ſecum non communicatis.*
XXVIII. *Quod vane gloriatur, excommunicationem a ſe factam a ſede apoſtolica probatum iri.*
XXIX. *Quod ſimilem excommunicationem ab ipſo Rhemenſi factam eſſe, falſo criminatur.*
XXX. *Quod poſtulavit ut avunculus ſua adverſus ipſum ſcripta igni abſumeret. Iterum de ſuperiore calumnia, propter quam non debet ad accuſationem admitti.*
XXXI. *Quod excommunicationem a ſe factam fruſtra excuſare conatur.*
XXXII. *Refertur magna pars epiſtolæ Hincmari Laudunenſis de ſubſcriptione quam fecit in ſynodo apud Attiniacum.*
XXXIII. *Hincmarus archiepiſcopus ſuperiores objectiones vera rerum geſtarum narratione diſſolvit.*
XXXIV. *Ejuſdem refutationis continuatio.*
XXXV. *Quod tertio vocatus ad ſynodum, non reſpondit, & ideo tractari debet ut contumax.*
Concluſio; *Qua monſtratur, non obſtante appellatione, ferri poſſe ſententiam.*

PARS TERTIA,

Sive, reſponſa epiſcoporum ad proclamationem regis.

Caput I. *Præfatio epiſcoporum.*
II. *De juramentis præſtitis & refragatis.*
III. *De ſeditione.*
IV. *De pervaſione.*
V. *De eo quod eccleſiæ bona regi tradidiſſe confitetur.*
VI. *De calumnia apud pontificem regi impoſita.*
VII. *De accuſatione regis ante conſtituta.*
VIII. *Quæ ſit pœna calumniatori conſtituta.*
IX. *De eo quod poſt ſacramentum homines ſuos ſine regis licentia emiſit e regno.*
X. *De inobedientia ejus erga regem.*
XI. *De eo quod regiæ poteſtati armata manu reſiſtiſecit.*
XII. *De eo quod regi infideles a ſe fraudulenter emiſit.*
Concluſio, *Quorumdam criminum recapitulatio: & quod leges eccleſiaſticæ ſervandæ ſint.*

PARS QUARTA,

Sive, acta synodi cum Hincmaro Laudun. epiſcopo canonice vocato & præſente.

Caput I. *Ter vocatus ad ſynodum, tandem comparet.*
II. *Accipit a ſynodo petitionem regis, & litteras Hadriani.*
III. *Denuo vocatus ter ad ſynodum, tandem advenit.*
IV. *Tandem præſens interrogatus in ſynodo, recuſat reſpondere, & regem calumniatur.*
V. *Convincitur in ſynodo, ſpoliati theſauri Laudunenſis eccleſiæ.*
VI. *Juſſus ad objecta reſpondere, Hincmarum metropolitanum judicem recuſat per calumniam; quæ ſtatim publice revincitur.*
VII. *Interrogatus de ſingulis accuſationis capitibus, neque ad illa reſpondens, teſtibus convincitur.*
VIII. *Hincmarus metropolitanus patres rogat ſententiam.*
IX. *Patres concilii adverſus Hincmarum Laudunenſem epiſcopum ſententiam dicunt.*
X. *Hincmarus metropolitanus adverſus Hincmarum Laudunenſem ſententiam depoſitionis pronuntiat ex ſcripto.*
Subſcriptiones epiſcoporum.

PARS QUINTA,

SIVE, EPISTOLÆ.

Epiſtola ſynodalis ad Hadrianum papam.
Epiſtola Hincmari Rhem. ad eundem.

CONCILIUM DUZIACENSE I.

In quo Hincmarus epiſcopus Laudunenſis tertium accuſatus, epiſcopali gradu dejectus eſt,

Apud Duziacum villam, menſe Auguſto celebratum, anno Chriſti 871. Hadriani papæ II. anno 4. Caroli Calvi regis 32.

Ex codice MS. Alexandri Petavii ſenatoris ampliſs. paulo ante obitum deſcriptum a R. P. Jacobo Sirmondo S. J. & opera Ludovici Celotii ejuſdem ſocietatis presbyteri primum in lucem editum anno 1658. apud Sebaſtianum Cramoſium cum ampliſſimis atque eruditiſſimis notis.

ANNO CHRISTI 871.

PARS I.

[1] *Petitio proclamationis domini Caroli regis adverſus Hincmarum Laudunenſem epiſcopum in ſynodo porrecta.*

Multa deſunt e principio.

* * * * * * * * * *

Quas habeo, profitetur, mihi conceſſit, ut eas Nortmanno beneficiarem. De quibus, poſt talia & tanta ſacramenta, & ſubſcriptionis ſuæ profeſſionem, ſicut præmiſi, antequam me inde cum archiepiſcopo, vel ceteris coepiſcopis ſuis, in ſynodo Rhemorum provinciæ, cum plures ſynodi in eadem provincia habitæ fuerint, compellaret; latenter me ad ſedem apoſtolicam ut diſtractorem rerum eccleſiaſticarum, per calumniam accuſare, miſſum ſuo nomine Celſanum, & litteras ſuas tranſmiſit: ipſæ litteræ domni apoſtolici, quas mihi idem Hincmarus in Cariſiaco, coram ſuo archiepiſcopo, & aliis archiepiſcopis, & epiſcopis, & pluribus fidelibus noſtris obtulit. Qua

Ex c. 4. libelli Petitionis Caroli regis.

PARS I. Hadilan. ad regem epist. 33.

[1] leg. ridetur orthodoxorum

ANNO CHRISTI 871.

insius Hincmari adversum me accusationem, apud apostolicam sedem demonstrant: dicente in his mihi domno apostolico. [1] *Sicut enim gaudemus cum serenitatem tuam erga statum ecclesiasticum more* [1] *paradoxorum... liberalitatem tuam tam litteris..... quam vocibus. Sic nimirum cum eam in aliquo distrahentem extra consuetudinem suam comperimus, tota cordis valetudine contristamur.* Dominus namque dicit, sicut audio, judico: ita & domnus apostolicus, manifeste demonstrat, quia sicut ex hac causa per Hincmarum litteris & vocibus audivit, de distractione rerum ecclesiasticarum, ita etiam scripto mihi mandavit. Et Hincmarus in scripto suo, quod mihi direxit, ita dicit: *Hanc autem villam idcirco, per eum*, id est, per apostolicum, *recuperandam ecclesiæ, cui indignus præsideo, dignum duxi, quia omnibus casſus, ut præmisi, rebus, omni consequenter deinceps extiteram vestræ liberalitatis spe destitutus. Et tacere ulterius non fui ausus, cum per octo transactos penitus annos, nonoque fere completo, satagens pro ea recipienda, defecerim. Ac per hoc quod ad modicum fine dispendio profuturo, tempus præfixo rationis modo indulseram rebus, damnandus offensor judicarer, si meo negligeretur torpore, quasi conhibita abrogatione, quod vestræ erogatum fuerat devotione. Nihil vero in hoc saluti vestræ contrarium, nihil vestræ regiæ dignitati, domne dignissime, feciſſe me putavi, vel puto obliquum, quoniam Romam misi.*

Laudunenſ. ad regem.

Villam Pauliacum.

Mendacii & calumniæ arguitur. Hinc. l. 33. Cap. c. 43. 514.

Et idem in scripto suo dicit, quia *episcopi verba aut vera sunt, aut sacrilega.* Sed cum domnus apostolicus mihi scripserit, quia cum *distractorem me erga statum ecclesiasticum, tam litteris, quam vocibus accepit, & comperit, tota cordis valitudine contristatur.* Quæ verba nostræ regiæ saluti, atque regiæ dignitati sunt profecto obliqua: quæ domnus apostolicus non de se protulit, sed sicut ab ejus scriptis vel vocibus a misso suo, ex sua parte prolatis accepit, rescribere procuravit. Et leges sacræ decernunt, scriptura, vel testibus quemquam jure posse convinci. Ecce scripturam quæ eum convincit, me ad sedem apostolicam mendaciter accusasse, quia distraxerim statum ecclesiasticum: cum ipse Hincmarus in scriptis suis confiteatur, mihi ad petitionem Chuonradi & Rodulfi easdem res præstitisse, ut illas Nortmanno beneficiarem: & Celsanus ipsam epistolam a sede apostolica se detulisse negare non potest, in qua domnus apostolicus, sicut litteris & vocibus de me audivisse comperit, se mandasse manifestavit. Cujus testimonio, ut rectum est, credimus, quoniam non mandavit, nisi velut & litteris & verbis Hincmari per missum ejus accepit: & sancta scriptura ostendit, duorum vel trium testimonio sententiam confirmari.

Item defectionis a rege & perjurii.

Cum Hincmarum sæpissime litteris, & frequentibus tam ecclesiasticis, quam & reip. missis venire ad me vocaverim, & venire ad me contempserit: & ad me relatione verisimili pervenerit, quoniam cum Hlotario nepote meo illi convenerit, ut ecclesiam & plebem sibi commissam desereret, & in regno illius honores acciperet; unde in scriptis ejusdem Hincmari quæ habeo, significationes inveni: ad Laudunum missos meos direxi, & homines liberos de ipso episcopio, quibus ut ad me perventum erat, Hincmarus non permisit ad me venire, quatenus ad me perducerentur: de ipsis hominibus qui sacramento firmaverunt, ut de regno meo, sine mea licentia non exirent, & in mea fidelitate verbis vel scriptis in regno meo vel extra regnum meum, missaticum non portarent; misit VValconem & Bernonem, qui illud sacramentum juraverunt, ad sedem apostolicam furtim & latenter, atque mendaciter iterum me accusare, sicut ipsa epistola domni apostolici manifeste demonstrat pro villa Pauliaco, & pro aliis quæ hic audire potestis, [1] & obtinuit talem epistolam in meam contrarietatem & inhonorationem; qualem a sede apostolica nullus antecessorum meorum regum Francorum accepit. Et non suffecit illi quia in tantis sacramentis, sicut audistis, se perjuravit, & contra suam professionem, & subscriptionem fecit: sed & prædictos suos homines perjurare fecit.

CAPUT V.

De inobedientia erga regem.

Apud Attiniacum palatium.

ISdem Hincmarus anno incarnationis dominicæ 870. 16. Kal. Jul. tertiæ indictionis, in synodo episcoporum decem provinciarum, quorum habemus nomina, dedit mihi libellum manu sua scriptum, qui ita se habet. *Ego Hincmarus ecclesiæ Laudunensis episcopus, amodo & deinceps domno seniori meo, Carolo regi, sic fidelis & obediens ero, sicut homo suo seniori, & episcopus per rectum suo regi esse debet.* Et postquam hujusmodi libellum in synodo mihi dedit, sine mea licentia noctu fuga lapsus ab Attiniaco palatio nostro discessit, quem ad me venire mandavi, ut diceret, qua ratione aufugerit. Et ipse mihi per Bertharium clerum suum litteras misit hæc continentes; *Sine mora, instanterque vestræ dominationi occurrerem, sicut pro posse agere consuevi, nisi recidiva febri retinerer: & maxime dum nudo solis fervore perfundor ex rubea in me accenditur cholera, totumque corpus exæstuare compellit. Pronus igitur cordis supplicatione ad vestros devolutus pedes efflagito, ut nulli meorum credatis clanculum, quia palam non audet, suggerenti inimico, quasi me velle in aliquo a vestra fidelitate deviare: de qua in quibuscumque pro scire & posse, ut dignum est, cupio decertare: tantum ut mihi canonicæ institutionis legem, sine qua subsistere nequeo, conservare dignemini. Illustret igitur superni fomitis instinctus vestri serenissimi cordis aulam, ut licentiam ac liberam pro Christi clavigeri amore facultatem ejusdem mihi adeundi limina, ad apostolicam etiam præsentaliter concedatis deprecationem. In quo labore ab hac febrium vexatione me liberari quantocius confido; quoniam ab hac eadem olim erutus sum hoc devevendo: & idcirco me repetit recidiva, ut implere non tardem bene devota. Superfidet quoque, ne si secus egero, etiam ob inobedientiam apostolica, ut scitis, auctoritate vocatus, merito judicer, ac ecclesiasticis ictibus feriar.*

Epistola Laudun. ad regem.

Licentiam postulat Romam proficiscendi.

Cui remandavi, quod mirabar valde, de eo quod mihi mandabat, se ad me venire non posse, in loco proximo febre detentus, & se posse Romam ire cum eadem febre, ut ab ea absolveretur, mandabat. Veniret autem ad me, & sic contra rationem, & auctoritatem illi Romam eundi licentiam non denegarem. Sed tunc ipse venire non voluit. Postea autem circa Kalendas sequentis mensis Septembris, in Silvacum ad me veniens, nihil mihi inde dixit. Deinde mense Octobrio Remi mecum veniens; ubi & domni apostolici missi, & archiepiscopus ejus fuit, nihil inde loquutus est. Postea in mense Februario Compendio per aliquot dies mecum fuit, & nihil inde petiit. Inde in mense Junio, sicut & suus archiepiscopus, & alii ejus coepiscopi, in Silvaco ad me venit, & nullam significationem de suo itinere Romam ostendit. Et non solum

Frustratoria appellatio.

de

de die in diem, sed & de hora in horam, quando sibi videtur, & pro quibus sibi videtur, apostolicam sedem appellat, & se invitatum ab apostolico, & a me sibi licentiam dari obtinere non posse proclamat. Verum & alia quæ mihi modo longum est enarrare, in suis scriptis meæ personæ imponit. Unde a vestra episcopali auctoritate, consilium & auxilium diu fatigatus exposco, quatenus vel tandem ab illius vexationibus valeam requiescere.

ANNO CHRISTI 871.

CAPUT VI.

Quod regiæ potestati restitit.

INsuper hæc omnia, postquam eumdem Hincmarum, litteris regio more, ad hanc synodum convocavi, ad quam eum & suus metropolitanus, & auctoritate domni apostolici, & sua metropolitana solicitudine regulariter evocavit: quia comiti & misso meo præcepi, ut quosdam liberos homines de regno meo sibi commendatos, qui de infidelitate mea reputantur, & sicut ad me perventum est, aufugere de regno meo parabant, ne ad rationem venirent, præcepi, ut secundum legem Francorum, & antiquam consuetudinem prædecessorum meorum regum, per fidejussores mitteret, donec ad rationem legaliter venirent: isdem Hincmarus tam liberos, quam & colonos, & servos secum degentes contra meam regiam potestatem armari, & missis meis resisti fecit: ut quod secundum legem præceperam, missus meus legaliter implere non posset. Et missum suum Heribrandum ad me misit, qui hæc penitus non denegavit: per quem mihi mandavit, ut episcopos & missos meos obviam illi transmitterem, cum quibus libere & secure ad me venire posset. Et in sequenti nocte eosdem homines, sicut & ipse missis meis dixit, a se emisit; & sicut manifestum est, ne ad rationem venirent, fugam arripere in mea infidelitate præcepit. Quam rem novam, nec ante visam exhorrui: cum de sub isto cælo non legimus, ut episcopus militari manu, & in regno pacifico, regi resisteret, ut leges non adimpleret. Et sacri canones dicunt, quomodo episcopus provincialis regulariter evocatus ad synodum venire debeat: & si pro certa causa venire nequiverit, apud primatem suum, & non apud alios, sicut Hincmarus postposito metropolitano suo facit, per vicariam personam, cum tractoria suam excuset personalem præsentiam, suumque regularem repræsentet consensum. Quod si secus egerit, manifestum est quid inde sacri decernant canones.

Homines regi infideles clanculum emisit.

Et hac perlecta, obnixe domnus rex petiit episcopos, ut quia Hincmarus eatenus venire ad synodum detrectabat, quid de his quæ in sua petitione continentur, scripturæ sacræ & leges ac regulæ dicant, in unum colligerent, & scriptis alligarent: quatenus si forte Hincmarus veniret ad synodum, legaliter ac regulariter inter se ac ipsum Hincmarum discernerent.

Libellus hic offertur episcopis expendendus.

PARS II. *SCEDULA SIVE LIBELLUS expostulationis Hincmari metropolitani Rhemensis adversus Hincmarum Laudunensem episcopum, in synodo recitatus.*

PRÆFATIO.

Nonnihil deesse videtur. Cœlest. epist. 8.

SAnctus Cælestinus synodo apud Ephesum scripsit, *Spiritus sancti præsentiam testificat con-*

gregatio sacerdotum. Certum est enim quod legimus, quia non potest veritas nostra mentiri, cujus in evangelio sententia ista est, ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi & ego sum in medio eorum. Quod certissimum retinens, vestræ sanctæ congregationi consilium, & auxilium, sicut & jam feci apud eos qui conventibus interfuerunt, scilicet in Vermeria, deinde in Gundulfi villa, & postea in Attiniaco, porrecta in synodo scedula de fratre & coepiscopo nostro Hincmaro expostulo: quem multis epistolis, quarum habeo exemplaria, ut a pertinaci contumacia sua erga metropolis suæ privilegium resipisceret, corripui; sed corrigere non prævalui. Nam post multas commonitiones, quibus ad eum nihil profeci, nuper 4. Idus Junias præsentis 4. indictionis, de his quæ in hac scedula breviter collecta sequuntur: sed & [6] de petitione Bertharii diaconi Laudunensis, mihi adversus eum directa, cujus exemplar hic habeo: pro loci mei officio, illum ad proxime futuram synodum invitans, scripto commonui, volens illum statuere contra faciem suam: ut illa quæ coram Deo tecta, & coram hominibus oblita penitus cupiebam, alligata litteris, & ad memoriam ejus reducta legeret, ac se intelligeret, ne quando eum regulare judicium raperet, quod effugere non valeret. Et in indiculo quo ad hanc synodum eum vocavi, sicut & ceteros provinciæ Rhemorum episcopos, illi superaddidi: *Sciat etiam tua fraternitas, eos qui adversum te anno præterito apud me querelas suas deposuerunt, & de quibus in synodo fuisti apud Attiniacum impetitus, quoniam quæ conventa ibi fuerant, non es regulariter prosecutus, nunc iterum suas querelas deponere. Unde moneo fraternitatem tuam, ut ita inde prægocitatus & præparatus ad denunciatam synodum venias, quatenus querimoniæ indecentes episcopo sopiantur: ne nomen bonum quod apostolica regula jubet habere episcopum, in tua opinione notetur; & sicut idem dicit Apostolus, non vituperetur ministerium nostrum. Dat. Prid. Id. Maii præsentis 4. indict.*

PARS II. Matth. c. 18.

Laud. frustra sæpe admonitus.

Bertharius diaconus. vide notas.

Monetur ut ad respondendum se comparet.

Unde exardescens sicut ignis in spinis, mihi more suo prolixissimam rotulam 16. Kal. Julias præsentis 4. indict. per hominem suum nomine Chunibertum, exprobrationibus repletam, & calumniis respersam direxit. Cui hoc modo per compresbyterum nostrum rescriptum direxi: *Domnus apostolicus Hadrianus misit mihi epistolas de causis nostræ diœceseos, quos oportet in synodo legi. Propterea auctoritate ipsius domni apostolici, te ad proximè futuram synodum in Duziaco Rhemensis parochiæ, Non. Augusti præsentis 4. indict. venire commoneo. Data 3. Non. Julias præsentis quartæ indict.* Igitur quoniam per me corrigere nequeo, vestram consultationem ac consolationem inde similiter adeo, si forte Spiritus sanctus, qui ubi vult spirat, & cujus præsentiam sancta congregatio vestra testificatur, vestris salubribus monitis, & Deo dignis orationibus, eum tandem aliquando corrigat, aut regulari medicamento insolentiam ejus compescat: quoniam diutius eum sine correctione, & propter Deum, & propter metropolitanam solicitudinem indigno mihi commissam, sustinere non audeo. Præsertim cum & domnus papa Hadrianus me nuper apostolicis suis litteris hinc commonuerit. Quæ ita se habent.

Vice satisfactionis mittit collectionem quæ extat p. 347.

Vocatur ad synodum Duziacensem auctoritas pontificis.

Hadrianus episcopus servus servorum Dei, reverentissimo confratri nostro Hincmaro archiepiscopo: Fidelium relatione comperimus quod tua fraternitas debitum vigorem in provincia Rhemensi non agitans, multa reprehensione dignissima a tuis comprovincialibus convalescant. Cujus rei gratia negligentiam vestram

Epistol. Hadriani II. ad Hincm. Rhemensem.

PARS II.

ANNO CHRISTI 871.

stram hit apostolicis affatibus excitamus, ut secundum venerandorum canonum regulas ita omnium omnino comprovincialium tuorum synodice, salvo sanctæ Romanæ ecclesiæ privilegio reseces vitia, ut privilegii tui coram Deo, nostroque judicio non merearis sustinere jacturam. Optamus fraternitatem tuam in Christo bene valere. Data 8. Kal. April. Et

Hincmarus non est actor fator, sed reus.

hæc quidem, sed & alia quæ sequuntur, non de propriis & specialibus meis injuriis vice accusatoris, sed solicitudine privilegium metropolis Rhemorum provinciæ, per sacros canones spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos decretum, & auctoritate apostolicæ sedis confirmatum, contra convellentem illud, evindicantis & contra professionem & subscriptionem suam erga sanctos sanctorum conciliorum canones, & decreta sedis apostolicæ, ex eisdem canonibus promulgata, ergaque sacras leges, quibus una cum canonibus moderatur ecclesia, ejus contemptum monstrantis, & ei per scripturam falso illatas mihi calumnias refeilentis, inculco. Quia ut

Cæles. ep. 1. n. 1.

beatus Cælestinus dicit, *merito nos causa respicit, si silentio faveamus errori. Quæ enim a nobis res digna servabitur, si decretorum norma constitutorum pro aliquorum libitu licentia populis permissa frangatur. Non est agentium causa solorum: universalis ecclesia quacumque novitate pulsatur.* Novum est enim quod provincialis episcopus qui non in civitate quæ ex antiquo inter provinciales sedes fuerit computata, sed in municipio Lauduni a

Episcopum Laudun. erectio. Vid. ss. Cap. c. 16. p. 431.

Marcobrio prætore condito, ut produnt historiæ; quod ab exordio sui nunquam inter sedes provinciales Rhemorum provinciæ in paganismo, vel in Christianismo nomen vel locum habuit, donec S. Remigius XV. Rhemorum archiepiscopus, certis quibusdam accidentibus causis primus ibi dem ordinavit episcopum, & eidem municipio de rebus Rhemensis metropolis satis superque ditato, ipsum comitatum in quo consistit, partem scilicet ex Rhemensi parochia delegavit, sed semper fuit Rhemensis parochiæ municipium; sicut hodieque & alia municipia in Rhemensi parochia, quæ in subjectionis loco ac nomine permanent, privilegium sibi arrogat, & contra

S. Leo ep. 66.

privilegium metropolis suæ rebellat. Cum S. Leo diffiniat scribens ad Maximum Antiochenum episcopum; *Etsi enim diversa nonnunquam sunt merita præsulum, jura tamen permanent sedium; quibus possunt æmuli perturbationem aliquam fortassis inferre, non tamen possunt minuere dignitatem.* Quapropter non queror adversus hunc fratrem speciali causa mearum injuriarum, sed contempti privilegii Rhemorum metropolis, quod sacri canones mystici Nicæni concilii sedibus singularum provinciarum servari irrefragabiliter decreverunt.

Idem ep. 53. ad Anatol. Vid. & ep. 55. ad Pulcher. Aug.

De quibus item Leo ad Anatolium diffinivit, *ut omni penitus auctoritate sit vacuum, quicquid ab illorum fuerit constitutione diversum.*

CAPUT I.

Quod palatii regii & abbatiæ administrationem contra canones obtinuit.

Hinc. t. 55. Cap. c. 2. p. 391. Conc. Antioch. c. 9.

CUm sacri Antiocheni canones præcipiant, ut præter metropolitanum nihil agere debeat, secundum antiquam a patribus nostris regulam constitutam, nisi ea tantum quæ ad suam parochiam pertinent, possessionesque subjectas: sine mea vel coepiscoporum conscientiam administrationem in palatio domni regis obtinuit. Quam

Sacerdotii libertas Hincmari.

administrationem illi [7] coram eodem domno rege, & aliis qui adfuerunt, ex sacris regulis interdixi. Postea iterum per exteras potestates, id est, sæcularium interventione, contra Sardicenses canones, eamdem administrationem in palatio cum abbatia in tertia provincia, ultra Rhemensem provinciam, sine mea conscientia impetravit, & per aliquot annos tenuit: donec contra dominum regem in tantum se, sine ratione, contumaciter erexit, ut & administrationem palatinam, & ipsam abbatiam illi auferret. Contra quæ Sardicenses canones dicunt: *Scimus enim & ipsi sæpissime propter paucorum impudentiam religiosum sacerdotale nomen fuisse reprehensum.* Et post aliquanta in hujusmodi litteris subscribi, & talem in communione recipi vetant.

Conc Sardic.

CAPUT II.

Quod ad eamdem abbatiam sine licentia metropolitani contra canones perrexit.

AD quam abbatiam quoties sibi placuit, sine licentia mea perrexit: & quamdiu illi placuit, ibidem commoratus fuit; contra Hilari papæ decreta dicentis: *Illud non potuimus præterire, quod solicitudine diligentiore curandum est, ne præter metropolitanorum suorum litteras aliqui episcopi ad quamlibet provinciam audeant proficisci. Quod etiam in omni genere officii clericalis per singulas debet ecclesias custodiri.* Et sic antea Zosimus, & postea S. Gregorius decrevit, scribens ad * Vincentium, & ceteros episcopos: *Hortamur*, inquit, *fraternitatem vestram, ut si quemquam vestrum pro causis propriis ubicumque longius compulerit ambulare necessitas, a metropolitano vestro, secundum inditam a sanctis patribus regulam, petere licentiam debeatis, nec eum postponere in aliquo debeatis.* Et reliqua.

Ibid. c. 2. p. 393.

Hilarus ep. 8. ad diversos episcopos Galliæ.

Zosimus ep. 5. 9. 22. Greg. l. 6. ind. 2. ep. 8. * al. *Innocentium.*

CAPUT III.

Quod ad ordinationem episcopi Cameracensis vocatus venire, aut vicarium mittere, contempsit,

PRæterea quoque litteris canonicis certum diem & locum designantibus, & ad ecclesiam suam ex more directis, quarum exemplar habeo, evocatus ad ordinationem episcopi in ecclesia Cameracensi provinciæ nostræ, pastore destituta, unde apostolica sedes, me suggerente non modice laboravit, nec ipse venit, nec pro se vicariam personam, vel litteras sui consensus ad me, sicut præcipiunt regulæ sacræ, direxit. Qua de re, ordinatio electi fuit dilata. Unde iterum illiusmodi litteras ad ecclesiam suam ex more direxi:

Ibid. c. 2. p. 393.

Sub Nicolao I.

Hinc epist. 17 p. 344.

Hincmarus Rhemorum episcopus dilecto fratri Hincmaro & venerabili coepiscopo nostro, salutem. Sicut jam altera vice litteris dilectioni tuæ mandavi, clerus ac plebs Cameracensis ecclesiæ cum decreto canonico petierunt sibi ordinari episcopum Joannem presbyterum, virum boni testimonii: ad ejus ordinationem nonis Julii convenimus secus Belvacum. Sed quia tua fraternitas illuc non convenit, nec pro se personam aut litteras sui consensus direxit, ordinationem illius distulimus. Propterea, quoniam sicut ipse scis, eadem sedes, diu in multorum periculum vacat pastore, 12. Kalendas Augusti conveni cum ceteris fratribus in monasterium quod dicitur Isla, in parochia Belvacensi ad eumdem fratrem nostrum ex more ordinandum episcopum. Data 3. Id. Julii. Et convenientibus nobis ad prædictum locum prædictis Kalendis, nec ipse venit, nec pro se vicariam personam, vel litteras sui consensus, ad me, sicut præcipiunt sacræ regulæ, direxit. Nos autem

Epist. Hinc. Rhemens. ad Laudun.

Joannes electus Cameracensis episcopus.

ANNO CHRISTI 871.

autem qui convenimus, auctoritate Nicæni concilii, decernentis ut in ordinando episcopo, si communi cunctorum decreto rationabili, & secundum regulam ecclesiasticam comprobato, duo aut tres propter contentiones proprias contradicant, obtineat sententia plurimorum, eumdem venerabilem fratrem Joannem episcopum ordinavimus. De contemptu autem fratris Hincmari, ut ad ordinandum coepiscopum nostrum conveniret, & secundo litteris commonitus venire contempsit, Symmachus papa ad Æonium ita ex sacris regulis promulgavit: *Ut si quilibet episcopus metropolitano pontifici juxta canonicam diffinitionem vocatus obtemperare noluerit, noverit succidendum se, quod non optamus, ecclesiastica disciplina.* Sed dehinc a me conventus, nullam satisfactionem, nec etiam humile responsum, mihi ac coepiscopis nostris reddidit.

Conc. Nic. c. 6.

Symmach. ep. 10. ad Cæsarium non ad Æonium.

CAPUT IV.

Quod regem sine ratione vel necessitate offendit, & aliorum episcoporum parochianos excommunicavit.

POstea intervenit diutinum scandalum inter domnum regem & illius pertinacem contumaciam: eo quod homines sui ad domnum regem se reclamaverunt, quia beneficia eorum ab eis injuste ablatulerit. Unde domnus rex semel ac secundo me, una cum coepiscopis nostris, & aliis missis suis, inter eos habere audientiam jussit; sed illum ad rationem & obedientiam debitam flectere non potuimus. Quapropter jussit domnus rex, ut ad Pontigonem palatium suum in Rhemensi provincia, quo plures episcopi, & alii fideles ejus conventuri erant, aut ipse veniret, aut ita personas pro se instructas dirigeret, ut ipsæ quærimoniæ finem acciperent. Ipse autem illuc non venit, nec ita instructas pro se personas direxit, qui legalem finem eisdem querimoniis imponerent. Qua de re domnus rex ei mandavit, ut ipsis hominibus sua beneficia tenere permitteret, usque dum juste & rationabiliter causæ de quibus apud eum reclamabatur, diffinirentur.

Conventus Pontigonensis.

Hinc. ep. 35. p. 398.

Idem autem fine misso regis, vel metropolitani, absentibus illis qui contra eum querebantur, contra leges publicas & ecclesiasticas, septem homines quod sibi fuerat visum, interrogavit, & quod domnus rex ei mandaverat, non obaudivit. Et veniens demum ad domnum regem adeo illum commovit, ut & suprafatam abbatiam, & administrationem palatinam ab eo auferret. Et post hæc, quia sicut ei præcepit ad domnum regem venire, non voluit, nec advocatum suum qui de rebus pecuniariis, contra conquirentes adversus eum rationem redderet, misit, nec electorum judicium juxta leges & regulas expetere voluit, nec mihi suo metropolitano, ut ecclesiasticos judices, quorum judicio causæ finiuntur, sicut leges & regulæ jubent, illi delegarent, quiddam mandavit, domni regis erga se animum non mediocriter exaggeravit. Cujus benignitatem ad eum veniens, adjunctis mecum nostris coepiscopis, sicut antea, & postea sæpius egi, placabilem ei feci. Sed frater Hincmarus more sueto iterum atque iterum domni regis animum sine ulla ratione vel necessitate contumaciter reccommovit: & sine ipsius licentia ab eo recedens, Laudunum per noctem aufugit. Quem domnus rex litteris & missis tam ecclesiasticis quam & sæcularibus ut ad eum veniret sæpe vocavit: qui ad eum venire contempsit. Et

Idem l. 55. Cap. 2. c. 2. p. 393.

quoniam pervenit ad domnum regem, quia cum Hlotario illi conveniret, ut ecclesiam & plebem sibi creditam desereret, & in regno ipsius honores acciperet. Qui & in litteris domno regi directis scripsit dicens: *Deo teste vobis loquor: potius eligo extra vestrum degere regnum, quam in vestro talis apparere, quosdam nosco susurrare.* Tunc domnus rex necessitate compulsus mandavit, ut quia ipse venire nolebat, liberi homines de episcopio Lauduni ad eum Compendio palatio venirent. Quo aliqui ex eis venerunt: quibusdam vero, ut ad regem perventum est, Hincmarus venire non permisit. Et ideo domnus rex duos episcopos Rhemorum provinciæ, Hodonem scilicet & VVillebertum ad eum misit, mandans ut jam tandem ad eum veniret. Et misit reipublicæ ministros, ut liberos homines, qui ad eum, sicut mandaverat, non venerunt, & cum Hincmaro degebant, aut voluntarios aut invitos ad eum venire faceret.

PARS II.

Nepote regis, rege Austrasiæ.

Epist. Laud. ad regem.

Belvacensem & Catalaunensem episc.

Hincmarus audiens eorum adventum, sicut etiam ipse in scripto suo demonstrat, antequam reip. ministri ad eum directi, Laudunum pervenirent, inauditam antea nostris temporibus excommunicationem in meos, & multorum archiepiscoporum & episcoporum parochianos, non de criminibus quibuscumque accusatos, vel confessos sive convictos, sed nec evangelice vel regulariter commonitos, in parochia sua perpetratis, sine mea conscientia, contra sacras regulas jaculavit. Unde maximum scandalum & regi & regno, & istis Cisalpinis ecclesiis intulit. Excommunicatio vero, quin potius maledictio, quam furia exagitatus intorsit, hoc modo se habet. *Apostolica, immo divina auctoritate per virtutem hujus ligni,* (videlicet sanctæ crucis) *cooperantibus meritis sanctæ hujus genitricis Mariæ, cum auctoritate beatissimi principis apostolorum Petri, tam omnes hujus loci invasores, quam parochiæ meæ, omnesque hujusmodi contaminatores cunctosque eis consentientes, anathemate damnamus, & a liminibus sanctæ Dei ecclesiæ extorres virtute Spiritus sancti decernimus, atque ab omni Christianorum consortio alienos adjudicamus.* Et mox subsequitur in suo scripto. *Respondit que omnis clerus, Anathema sint: tenentibus presbyteris in manibus sancta evangelia, lignumque sanctæ crucis.*

Ibid. c. 3. p. 395.

Formula excommunicationis.

Præfati vero episcopi ad eum venientes, nihil de obedientia erga regem, quam illi super sacrosancta juravit, obtinuerunt. Reip. autem ministri a rege directi, nullam ei aut cuiquam violentiam inferentes, homines liberos episcopi Laudunensis ad regis fidelitatem sacramento confirmaverunt, & sic ad regem redierunt. Ipse vero, me postposito, in tali excommunicatione suis est libitibus usus: cum sacri Africæ provinciæ canones præcipiant, ut posteriores episcopi anterioribus deferant, nec eis inconsultis aliquid agere præsumant. Et lex prohibeat, ut per alienam messem transiens falcem non mittat, sed manu spicas conterat & manducet. *Falcem*, inquit beatus Gregorius ad Augustinum, *judicii mittere in ea segete non potes, quæ alteri videtur esse commissa: sed per effectum boni operis frumenta dominica vitiorum suorum paleis expolia, & in ecclesiæ corpus monendo & persuadendo, quasi mandendo, converte.* Et item S. Gregorius ad Januarium episcopum, qui Isidorum V. Cl. causa suæ injuriæ excommunicaverat, scripsit, dicens: *Quia, si ita est, nihil te ostendis de cælestibus cogitare, sed terrenam te habere conversationem significas, dum pro vindicta propriæ injuriæ, quod sacris regulis prohibetur, maledictionem anathematis invexisti. Unde de cetero omnino esto circumspe-*

Cod. can. eccl. Afr. can. 86.

Deuteron. c. 23.

Greg. l. 12. epist. 31. ad Augustin.

Idem l. 2. ind. 10. ep. 34.

Episcopus proprias injurias ne persequatur.

ſpectus, atque ſolicitus, ne tale cuiquam pro defenſione injuriæ tuæ inferre denuo præſumas. Nam ſi tale aliquid feceris, in te ſcias poſtea vindicandum.

Auguſt. Et ſanctus Auguſtinus in libro de pœnitentia: *Auferte malum a vobis ipſis. Quibus verbis ſatis oſtendit, non temere, & quomodolibet; ſed per judicium auferendos malos ab eccleſiæ communione. Noluit enim apoſtolus hominem ab homine judicari ex arbitrio ſuſpicionis, vel etiam extraordinario uſurpato judicio: ſed potius ex lege Dei ſecundum ordinem eccleſiæ, ſive ultro confeſſum, ſive accuſatum atque convictum. Alioquin illud cur dixit, Si quis frater, nominatur aut fornicator aut idolis ſerviens, &c. niſi quia eam nominationem intelligi voluit quæ fit in quemquam, cum ſententia ordine judiciario, atque integritate profertur. Nam ſi nominatio ſufficit, multi damnandi ſunt innocentes; quia falſo ſæpe in quoquam crimen nominatur.*

Excommunicatio ferenda legitime.

CAPUT V.

Quod eccleſiæ ſuæ presbyteros & miniſtros illicite excommunicavit.

L. 55. Cap. c. 28. p. 495. DE qua præſumptione coram coepiſcopis noſtris, quia publice illam admiſerat, eum corripui: ſed non adquievit ullo modo corrigi. Unde iterum cauſa ſuæ injuriæ, me inconſulto, & ſine conſenſu coepiſcoporum Rhemenſis provinciæ, ſicut petitio a clericis Laudunenſis eccleſiæ mihi porrecta demonſtrat, & in ſynodo apud Attiniacum habita demonſtravi, presbyteros, & miniſtros eccleſiæ excommunicavit, ut nemo in eadem parochia miſſarum officia celebraret. Unde S. Auguſtinus doctor famoſiſſimus, & ab apoſtolica ſede receptiſſimus, qui Carthaginienſi concilio interfuit, & conſtitutiones ipſius pleniſſime novit, in epiſtola ad clerum & plebem Hipponienſium, inter alia dicit: *Nuper in concilio epiſcoporum conſtitutum eſt, nullum clericum qui nondum convictus eſt, ſuſpendi a communione debere, niſi ad cauſam ſuam examinandam non ſe præſentarit.* Et S. Gregorius Auguſtino tempore poſterior, & loco prior, ex ſacris legibus ad Martinum, & ad Sicilienſes epiſcopos promulgavit, *ut nemo ſine cognitione damnetur.* Et de inlicita excommunicandi ratione lex Juſtiniani catholici imperatoris, quam probat & ſervat eccleſia catholica, conſtitutione 118. capitulo 441. decrevit, ut nemo epiſcopus, nemo presbyter excommunicet aliquem, antequam cauſa probetur, propter quam eccleſiaſtici canones hoc fieri jubent. Si quis autem adverſus ea excommunicaverit aliquem, ille quidem qui excommunicatus eſt majoris ſacerdotis auctoritate ad gratiam ſanctæ communionis redeat, is autem qui non legitime excommunicavit, in tantum abſtineat a ſacra communione tempus, quantum majori ſacerdoti viſum fuerit, ut id quod injuſte fecit, ipſe juſte patiatur. Et hinc S. Gregorius ad Joannem epiſcopum injuſte excommunicantem, inter cetera ſcripſit, dicens: *Caſſatis prius, atque ad nihilum redactis prædictæ ſententiæ tuæ decretis, ex beati Petri apoſtolorum principis auctoritate, decernimus 30. dierum ſpatio ſacra te communione privatum, ab omnipotente Deo noſtro tanti exceſſus veniam cum ſumma pœnitentia & lacrymis exorare. Quod ſi hanc ſententiam noſtram cognoverimus impleſſe remiſſius: non jam tantum injuſtitiam, ſed & contumaciam fraternitatis tuæ cognoſces, juvante Domino, ſeverius puniendam.* Et item idem quoſdam epiſcopos excedentes, poſt inquiſitionem, utrum exceſſus exilio, vel depoſitione cujuſque ſit dignus? in ſex menſibus dominici corporis & ſanguinis communione privatos agere pœnitentiam in monaſterio decrevit; ea conditione, ut ſi communione privatis mortis contigerit imminere periculum, benedictio eis viatici non negetur. *De qua cauſa*, ut idem alibi, & aliunde dicit, *oſtenſa eſt nobis ira quam ſequamur, appoſita forma cui imprimamur.*

Illegitime excommunicans, excommunicatur.

Greg. lib. 7. ind. 2. ep. 6. Vide Notas.

Greg. lib. 2. ind. 11. ep. 6.

Idem.

CAPUT VI.

Quod infantes in ſua parochia baptizari probibuit.

PRohibuit quoque ut nemo parvulos in ſua parochia, etiam in mortis urgentis periculo conſtitutos, baptizaret; ſicut in petitione præfata continetur: cum veritas dicat: *Niſi qui renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non intrabit in regnum cælorum.* Et, *Non venit filius hominis animas perdere, ſed ſalvare.* Et item: *Sinite parvulos venire ad me, & nolite prohibere eos.* Obviam etiam decretis Siricii, Leonis, Gelaſii, & Africani concilii. Nam de infantibus baptizandis, qui nondum baptizati noſcuntur, quoties neceſſitas exegerit, regula eccleſiaſtica per B. Siricium eſt prolata: cujus regulæ concluſio conſtat hoc modo: *Nunc præfatam regulam omnes teneant ſacerdotes, qui nolunt ab apoſtolicæ petræ, ſuper quam Chriſtus univerſalem conſtruxit eccleſiam, ſoliditate divelli.* Et S. Leo hujus ſalutis ſingulare præſidium nullo tempore unquam denegari decrevit.

Hinc. l. 55. Cap. c. 31. p. 510. c. 47. p. 570. Ioan. c. 3. Luc. c. 9. Matt. c. 19. Siric epiſt. 1. ad Himerium. S. Leo epiſt. 92. ad Ruſt.

CAPUT VII.

Quod pœnitentiam & viaticum morientibus dari vetuit.

NUllum ſiquidem etiam ad ultimam pœnitentiam ſuſcipi & nullo viatico munere ſubveniri, contra Nicænos & Africanos canones & decreta Siricii, & Innocentii atque Cæleſtini, nec non & Leonis, vetuit, ſicut in ſæpefata petitione habetur. Cum per ſe veritas dicat: *Venit filius hominis quærere & ſalvare quod perierat; qui non venit juſtos, ſed peccatores vocare in pœnitentiam.* Multis voce Domini reclamantibus, & eccleſiæ catholicæ doctoribus, ut præſidium regenerationis, & pœnitentiæ, ſacræque communionis in mortis periculo poſitis & petentibus, a quoquam nullatenus denegetur. Et ſacrum Nicænum concilium decrevit, *Generaliter*, inquiens, *omni cuilibet in exitu poſito, & poſcenti ſibi communionis gratiam tribui, epiſcopus probabiliter ex oblatione dare debebit.* Et de præfatis apoſtolicorum pontificum ex hac cauſa decretis S. Leo papa judicium protulit, *ut ſi quis in illa commiſerit, veniam deinceps noverit denegari.*

Hincm. c. 32. p. 513. Luc. c. 19. Matt. c. 9. Concil. Nicæn. c. 13. S. Leo ep. 2. ad epiſc.

CAPUT VIII.

Quod ſepulturam mortuis in parochia ſua denegari præcepit.

SEpulturam etiam mortuis, ſicut in memorata petitione continetur, nimia inhumanitate contra ſacras ſcripturas, ſacroſque canones denegari præcepit. Cum ſicut in hiſtoria veneranda libri Regum legimus, etiam eorum corpora qui ad conſultum Domini propter peccatum Saul, ob quod facta eſt fames in diebus David tribus annis jugiter, crucifixi fuerant, laudabiliter ſunt cuſtodita a concubina Saul, ne lacerarentur ab

Hinc. lib. c. 33. p. 514.

avi-

avibus per diem, neque a bestiis per noctem, donec stillaret aqua super eos de cælo: sicque sepulta sunt cum ossibus Saul & Jonathæ. Et in evangelio legimus, quia petente Joseph, Pilatus jussit reddi corpus domini Jesu, quem quasi nefarium petentibus Judæis crucifigi adjudicavit: unde *& cum iniquis*, secundum scripturam, *deputatus est*. Et Judæi, ne remanerent etiam sceleratorum corpora in cruce die sabbati inhumata, obtinuerunt a Pilato, ut frangerentur eorum crura, & tollerentur. Et antiquorum patrum regulæ, etiam eorum corpora qui sibi quolibet modo mortem intulerunt, vel qui pro suis sceleribus puniuntur, ad sepulturam, licet sine hymnis & psalmis, deferri præcipiunt, & non sepultura in ventre matris omnium, id est, terræ, carere etiam talium cadavera præceperunt.

ANNO CHRISTI 871.
Matt. c. 27.
Is. c. 53.
Luc. c. 23.

CAPUT IX.

Quod de his excessibus monenti metropolitano suo obedire neglexit.

QUÆ audiens vehementer exhorrui, & proinde ad eum metropolitana solicitudine semel & secundo litteras misi, monens & hortans illum ut tam exitiabilem excommunicationem, & impietatis colligationem in suum & multorum periculum intentatam, quantocius solveret. Sed ad obediendum, eum invitare non valui. Cum S. Bonifacius explanans capitulum Nicæni concilii ad Hilarium Narbonensem episcopum dicat: *Advertat caritas, adeo nos canonum præcepta servare, ut ita constitutio quoque nostra diffiniat, quatenus metropolitani sui unaquæque provincia in omnibus rebus ordinationem semper expetat.* Et Leo ad Theodorum Forojulienſem episcopum: *Solicitudinis*, inquit, *tuæ is ordo esse debuerat, ut cum metropolitano tuo de eo quod quærendum esse videbatur, conferres: quia in causis quæ ad generalem observantiam pertinent, omnium Domini sacerdotum, nihil sine primatibus oportet impleri.* Certum est enim quoniam illa quæ de baptizandis parvulis, & de ultima pœnitentia, & viatico munere ac mortuorum sepultura nulli deneganda, ex sacris regulis ad eum scripseram, ad generalem observantiam Domini sacerdotum pertinent. Contra quæ præsumere non debuerat, & inconsulto præsumens etiam ad primam commonitionem ex evangelica veritate, & apostolica atque canonica auctoritate, & ex decretis apostolicæ sedis pontificum promulgatam, mihi qualicumque metropolitano suo suadenti, ut easdem conligationes impietatis dissolveret, obaudire debuerat, S. Leone decernente, *Qui*, inquiens, *scit se quibusdam præpositum, non moleste ferat aliquem sibi esse prælatum, sed obedientiam quam exigit, etiam ipse dependat. Et sicut non vult gravis oneris sarcinam ferre, ita non audeat alii importabile pondus imponere.* Et non debuerat oblivisci professionis & subscriptionis suæ, ante ordinationem episcopalem: qui coram altari S. Mariæ, & cunctis qui adfuerunt, non solum de Rhemensi ecclesia, & de Laudunensi parochia, verum & de Rhemorum provincia episcopis, & aliis diversi ordinis viris, secundum morem Rhemensis ecclesiæ, sicut soliti erant episcopi ordinandi subscribere, post catholicæ fidei professionem, de obedientia sua secundum sacras regulas erga Rhemorum metropolim propria manu subscripsit; unde sacri canones dicunt: *Si quis contra suam professionem ac subscriptionem venerit in aliquo, ipse se honore privabit.*

Hinc. ep. 35. p. 599.
Bonif. ep. 3.
Concil. Nicæn. c. 13.
Idem.
Sacramentum episcopi in ordinatione sua.

CAPUT X.

PARS II.

Quod professioni cuidam subscripsit cum consensu episcoporum aliarum provinciarum, postposito metropolitano.

DEinde sine mea, & coepiscoporum Rhemensis provinciæ conscientia, in altera provincia consensu episcoporum aliarum provinciarum professioni subscripsit, & regi dedit: quæ ita se habet: *Ego Hincmarus Laudunensis episcopus de hora ista in antea fidelis ero seniori meo Karolo, sicut homo per rectum seniori suo debet esse, & episcopus regi suo: & sic obediens quomodo homo per rectum seniori suo debet esse, & episcopus Christi secundum meum sapere & posse ad Dei voluntatem, & ad regis salutem, & ad statum . . . . ad meam ipsius salutem H.* Cum Africæ provinciæ canones dicant: *posteriores episcopi anterioribus deferant, nec eis inconsultis aliquid agere præsumant.* Et canones Antiocheni decerni metropolitanum & honore præcellere, & nihil amplius præter eum ceteros episcopos agere, secundum antiquam a patribus nostris regulam constitutam, nisi ea tantum quæ ad suam diœcesim pertinent, possessionesque subjectas. Et si pro aliqua erga se causa, vel contentione sedanda huic professioni subscripsit, sine metropolitani tamen & coepiscoporum Rhemensis provinciæ conscientia id agere non debuerat. Unde S. Innocentius ad * Victoricium episcopum decrevit dicens: *Si quæ causæ vel contentiones inter clericos tam superioris ordinis, quam etiam inferioris fuerint exortæ, ut secundum synodum Nicænam congregatis ejusdem provinciæ episcopis jurgium terminetur; nec alicui liceat (sine præjudicio tamen Romanæ ecclesiæ, * cui in omnibus causis debetur reverentia custodiri) relictis his sacerdotibus, qui in eadem provincia Dei ecclesiam nutu divino gubernant, ad alias convolare provincias. Quod si quis forte præsumpserit, & ab ordine cleri submotus, & injuriarum reus ab omnibus judicetur.*

Sacramentum regi oblatum a Laudunens.
Cod. can. eccl. Afric. can. 86.
Conc. Antioch.
Innocent. epist. 1.
* Victricium.
* al. *cujus in omnibus causis debet.*

Quid sit autem reum injuriarum judicari in l. 5. sententiarum Pauli ostenditur: *Qui per calumniam*, inquit, *injuriæ actionem instituit, extra ordinem puniatur. Omnes enim calumniatores, exilii, vel insulæ relegatione, aut ordinis amissione puniri placuit.* Et in lib. 1. sententiarum ejusdem Pauli: *Calumniator est, qui sciens prudensque per fraudem negotium alicui comparat; & in * præfatis, & in publicis judiciis omnes calumniosi pro qualitate admissi plectantur.* Interpretatio. *Qui aut apud * cinctos, aut apud privatos judices fuerit calumniæ objectione convictus, non expectata ordinis sententia, prout causa fuerit, supplicio subdatur.* Et in suprascripto capitulo beatus Innocentius dicit: *Si autem majores causæ in medio fuerint devolutæ: ad sedem apostolicam, sicut synodus statuit, & vetus consuetudo exigit, post judicium episcopale deferantur.* Et sanctus Gregorius ad * Vincentium & ceteros episcopos, ait: *Ut nemo coepiscoporum metropolitanum suum postponere in aliquo præsumat: excepto si contra eumdem metropolitanum eos habere aliquid causæ non contigerit: ut ob hoc sedis apostolicæ judicium, si qui petere festinant, licentiam habeant, quod per canones etiam, antiquorum patrum est institutione permissum.* Nam de quibus canonibus & Innocentius & Gregorius hoc dicant, manifestissime claret; scilicet de Sardicensibus, de quibus & Gelasius. *Ipsi sunt canones qui appellationem totius ecclesiæ ad hujus sedis examen voluere deferri: ab ipsa vero nusquam pror-*

Injuriatum reus qui & calumniator
* forte privatis.
* for. civiles.
Quo tempore Romam appellandum.
* al. *Innocentium.*
Greg. l. 7. ind. 2. ep. 8. Vide notas.
Gelas. Commonit. ad. Faust.

prorsus appellari debere senserunt. Claret igitur ex his sanctorum pontificum sententiis, quia, me postposito, judicio vel hortamento aliorum, & aliarum provinciarum episcoporum, VVenilonis Rotomagensis archiepiscopi, & Æneæ Parisiorum episcopi, sine mea & coepiscoporum Rhemensis provinciæ conscientia, præfatæ professioni subscribere, & regi dare non debuit. Nam etsi contra me aliquid habebat, aut apostolicam sedem adire, aut petitionem veritate sub .... debuerat mittere, & non, me postposito, judicio vel consilio episcoporum aliarum provinciarum in altera provincia professionem & subscriptionem regi porrigere.

leg. videtur *substituam*.

PARS II.

CAPUT XI.

Quod ineptam decretorum collectionem composuit, eidemque indebite subscripsit.

De 3. collectione confusissima. Hinc. ep. 33. p. 600. habetur pag. 347.

POst hæc quærens adinventiones ut se a metropolitana subjectione posset exuere, libellum de antiquorum patrum scriptis ante sacros Nicænæ synodi, & aliorum sanctorum canones editis collegit: in quibus sententias inter se dissonas, & contra evangelicam, & apostolicam atque catholicam, & apostolicæ sedis auctoritatem immiscuit; & eidem libello sine metropolitani, & coepiscoporum Rhemensis provinciæ conscientia & consensu subscripsit, & a clericis ecclesiæ suæ, nec non & a parochianis presbyteris subscribi fecit; cum Africæ provinciæ canones dicant: *Posteriores episcopi anterioribus deferant, nec eis inconsultis aliquid agere præsumant: & qui putaverit spretis majoribus aliquid præsumendum, competenter esse ab omni concilio coercendum.* Et Antiochenum concilium decernit, *Metropolitanum & honore præcellere, & nibil amplius præter eum ceteros episcopos agere, secundum antiquam regulam a patribus constitutam, nisi ea tantum quæ ad suam diœcesim pertinent, possessioneque subjectas.* Et S. Leo ad Theodorum Forojulienſem episcopum decrevit: *Quia in causis quæ ad generalem observantiam pertinent, omnium Domini sacerdotum, nibil sine primatibus oportet impleri.*

Hinc. ep. 33. p. 599.

Concil. Afr. c. 53. Milevit. cap. 23. Cod. can. eccl. Afric. can. 86.

Conc. Antioch. c. 9.

S. Leo ep. 91.

In quo libello cum aliis diversis, & sibi aversis sententiis subscripsit, & a clericis parochiæ subscribi fecit, quia non possunt episcopi humano condemnari examine, quos Deus suo reservavit judicio. Et item, ut *vocato episcopo canonice in loco omnibus congruo, tempore synodali, ab omnibus comprovincialibus episcopis in sua provincia audiatur. Qui concordem super eo preferre debebunt sententiam.* Quod & Antiocheni canones apertissime decreverunt. E item subscripsit, & subscribi a clericis suis fecit, ut *delatori aut lingua capuletur, aut convicio caput amputetur.* Et subjungens Leonis sententiam, qua dicit: *Hæc itaque admonitio nostra denunciat, quod si quis fratrum contra hæc constituta venire tentaverit, & prohibita fuerit ausus admittere, a suo se noverit officio submovendum: nec communionis nostræ futurum esse consortem, qui jussis noluit esse disciplinæ. Ne quid vero sit quod prætermissum a nobis forte videatur, omnia decretalia constituta tam beatæ recordationis Innocentii, quam omnium decessorum nostrorum, quæ de ecclesiasticis ordinibus, & canonum promulgata sunt disciplinis, ita a vestra dilectione custodiri debere mandamus, ut si quis in illa commiserit, veniam sibi deinceps noverit denegari.* Et ita subscripsit: *Hincmarus, Deo miserante, ecclesiæ Laudunensis episcopus bis sanctorum apostolicæ sedis patrum decretis obtemperandum subscripsi. Qui quoque mihi eodem Deo auctore commissi sunt, & in his similiter sentiunt, soliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis, hac mecum pace potiantur. Si vero aliqui secus, nolentes fieri socii hujusmodi disciplinæ, ne habeantur participes communionis nostræ.* Quæ præmissæ definitiones ab eo subscriptæ, quam sint contrariæ inter se, atque adversæ evangelicæ veritati, & apostolicæ auctoritati, nemo qui dubitet: cum sint de episcopis certa & manifesta in regulis sanctis judicia. *Et datori aut lingua capuletur, aut convicio caput amputari,* sicut hic potestis videre subscripsit, & qui ex suis secus, nolentes fieri socii hujus disciplinæ, non haberentur participes communionis suæ. [13] Cum Cyprianus in abusionum gradibus, & Innocentius in decretis suis ex apostolica sententia judiciariæ potestati gladium legaliter vindicem doceant esse permissum, quem ecclesiasticis ministris vel in libello, vel in seditione corripere, vel etiam portare, a majoribus nostris legimus non esse concessum. Et Dominus dicit: *Benedicite maledicentibus vobis, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos.* Et Petrus, *non reddentes malum pro malo, vel maledictum pro maledicto, sed e contrario benedicente.* Et Paulus, *non vos defendentes carissimi, sed date locum iræ.* Et S. Gregorius in epistola ad Sabianum diaconum Constantinopolitanum: *Breviter suggeras serenissimis dominis nostris, quia si ego in mortem Longobardorum me miscere voluissem, hodie Longobardorum gens nec regem, nec duces, nec comites haberet, atque in summa confusione esset. Sed quia Deum timeo, in morte cujuslibet hominis miscere formido.* Et S. Augustinus ad Bonifacium Africæ Proconsl. *Fas,* inquit, *non est, ut reus episcopi suggestionibus occidatur, qui veniæ, si pœnituerit, reservatur.* [14] Si non est fas ut reus episcopi suggestionibus occidatur, qui veniæ, si pœnituerit, reservatur; nefas est ut reus, qui veniæ, si pœnituerit, reservatur, ab episcopo ad mortem adjudicetur, & in mortis ejus judicio subscribatur: & episcopus, qui contra ecclesiasticum ordinem, & regularem disciplinam subscripsit, ut sacri altaris ministri huic mortis disciplinæ nolentes fieri socii, non habeantur participes communionis suæ: videtur se hujus judicii subscriptione a communione ecclesiastica separasse, a cujus communione si se ministri altaris, subscribentes mortis judicio, separassent, solidius in communione disciplinæ ecclesiasticæ perstitissent.

Ecclesiæ gladio non utitur. Vide Anton Augustin. Jur. canon. p. 3. tit. 20.

Luc. c. 6.

1. Petr. 3.

Rom. c. 12.

Greg. l. 7. epist. 1.

August.

De clericis qui subscribere renuunt. Ambros.

Unde B. Ambrosius in epistola ad Valentinianum imperatorem, qui petebatur contra religionem Christianam legi subscribere. *Convenio iterum fidem tuam, convenio mentem tuam, ne vel respondendum secundum hujusmodi petitionem gentilium censeas, vel in ejusmodi responsa sacrilegium subscriptionis adjungas, vox enim tua, manus tua, & subscriptio tua opus est tuum.* Et antiquorum patrum canones decreverunt dicentes: *Sæpe principes contra quoslibet majestatis obnoxios sacerdotibus negotia sua committunt: & quia sacerdotes Christi ad ministerium salutis electi sunt, ibi consentiant regibus judices, ubi jurejurando supplicii indulgentia committitur, non ubi discriminis sententia præparatur. Si quis etiam sacerdotum contra commune consultum discussor in alienis periculis extiterit, ut reus effusi sanguinis apud Christum, & apud ecclesiam perdat proprium gradum.* Hic autem nullo comminante neque jubente, gratis subscripsit, ut delatori aut lingua capuletur, aut caput amputetur, & qui noluerit fieri socius hujus disciplinæ, nec habeatur particeps communionis suæ. Et non suffecit illi ut subscriberet,

Pag. 360.

Conc. Antioch. c. 14.

S. Leo ep. 1. ad episc.

Pag. 374.

Formula subscriptionis. habetur & l. 53. Cap. c. 36. p. 316.

Ibid. c. 24. p. 475.

ANNO CHRISTI 871.

ANNO CHRISTI 871.

ret, quatenus convicto delatori caput amputetur; verum & ministros ecclesiasticos suæ parochiæ, huic perversæ sententiæ fecit subscribere. Gelas. epist. 10. Reclamante Gelasio in epistola ad Anastasium imperatorem. *Dicit apostolus, qui * non solum non facienda faciunt, reos videri, etiam qui consentiunt facientibus. Legibus certe vestris criminum conscios, susceptoresque latrocinantium * par judiciorum pœna constringit: nec expers facinoris æstimatur, qui licet ipse non fecerit, facientes tamen in familiaritatem fœdusque receperit.* Hic autem & fecit, & facientes ad agendum contra regulas quosdam impulit, quibusdam persuasit. Hinc 2. Cor. 8. apostolus: *Sic enim peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis: & peribit infirmus in tua scientia frater, pro quo Christus mortuus est.* Et B. Gregorius in Gregor. regula pastorali: *Scire*, inquit, *Prælatus debet, quia si perversa unquam perpetrant, tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. Unde necesse est ut tanto se cautius a culpa custodiant, quanto per prava quæ faciunt, non soli moriuntur.* Et item Gelasius in Gelas. epist. 11. sub fin. decretis ad episcopos per Dardaniam constitutos, ac si de his loquatur, quos secum fecit subscribere: *Sicut*, inquit, *in simili conditione constricti, non possunt complicem suum judicare non jure damnatum, neque * rei reum possunt competenter absolvere: sic illo juste prævaricatore damnato, isti quoque pari jacent damnatione prostrati: neque inde nisi resipiscentes poterunt prorsus absolvi; quia sicut per unum scribentem eorum omnium vulgata transgressio est, qui in eamdem perfidiæ cecíderant actionem; sic in uno eodemque qui pro omnibus scripserat, vel scribendo omnium prodiderat voluntates, transgressio est punita eunctorum.*

* al. redundat *rei*.

Contra canones nihil movendum

Et quia sacrum Nicænum concilium metropolitanos singularum provinciarum episcopos privilegium habere decrevit. Unde Leo ad Anatolium dicit: *Illa*, inquens, *Nicænorum canonum per sanctum vere Spiritum ordinata conditio in nulla est parte solubilis.* Sed & alia catholica concilia ita ab omnibus teneri diffinierunt: quia eorum immobilibus decretis contraria subscripsit, se, sibique complices a catholica communione segregasse videtur. Sicut item Leo in epistola ad Pulcheriam Augustam manifeste demonstrat dicens: *Contra statuta canonum paternorum, quæ ante longissimæ ætatis annos in urbe Nicæna spiritualibus sunt fundata decretis, nihil cuiquam audere conceditur: ita ut si quis diversum aliquid decernere velit, se potius minuat, quam illa corumpat.* Et quia, ut ipse B. Leo, & ante illum Damasus, & Bonifacius, & post eum alii apostolicæ sedis pontifices scripserunt, iidem sacri canones, mansuræ scilicet usque in finem sæculi leges, Spiritu Dei sunt conditi. Qui scilicet Spiritus, juxta evangelicam & apostolicam veritatem Spiritus est Patris, Spiritus est Filii, quia æqualiter a Patre procedit & Filio, & totus est Patris, ac totus est Filii Spiritus; & Pater, & Filius, & idem Spiritus sanctus, quorum est una substantia, una voluntas, & operatio; scilicet ipsa sancta Trinitas unus est Deus, ac Dominus. Constat quia a Patre, & Filio, & Spiritu sancto, tota videlicet Trinitate, uno Deo & Domino ipsi canones sunt conditi: a quibus qui per contemptum pertinaciter deviat, in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, unum Deum ac Dominum peccat. Et in hac subscriptione apostoli est sententia * Hincmarus, in qua solicitus non fuit servare unitatem Spiritus in vinculo pacis: sed solicitus fuit dissolvere unitatem Spiritus, contra

Idem epist. 55.

Hinc. ibid. c. 36. p. 528.

vinculum pacis. Dicit enim apostolus, cujus sententiam subscriptioni suæ perversæ inseruit: *Soliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis; unum corpus, unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestræ.* Unde B. Gregorius: *Ad unam igitur vocationis spem nequaquam pertingitur, si non ad eam unita cum proximis mente curratur. Est, inquit Dominus ad Moysem, locus penes me, & stabis supra petram.* Locus quidem apud Dominum est sanctæ ecclesiæ unitas, in qua super petram statur, dum confessionis ejus soliditas utiliter tenetur. Hi enim in loco qui penes Dominum est, & super petram stant, qui per hæreses, & per schismata ab unitate se ecclesiæ non dividunt. Quia ut S. Hilarus papa dicit: *Non minus in sanctarum traditionum sanctiones committitur, quam in injuriam ipsius Domini profilitur.* Et B. Leonis decernentis, quia in causis quæ ad generalem observantiam pertinent omnium Domini sacerdotum, nihil sine primatibus oportet impleri, non fuit socius disciplinæ: unde timendum est, ut non sit etiam consors communionis suæ: a cujus communione si fuerit alienus, cum his qui præfatis synodis interfuerunt, & quorum decreta convelli fecit, ac per hoc cum ecclesia catholica communionem habere non poterit. Et in edicto quinti concilii scriptum est: *Miramur eorum dementiam qui divinæ scripturæ contraria agunt, evidenter dicenti, quia æqualiter horribilia sunt apud Deum impius & impietas ejus. Actio enim cum actore punietur.* Si autem similiter impietas horribilis est Deo, & ille qui impie agit, certe separatus est talis a Deo, & anathemati juste subjicitur. Anathema enim nihil aliud significat, nisi a Deo separationem: sicut in veteri, & in novo testamento judicium de anathemate significat.

PARS II. Ephes. c. 4.

Gregor.

Hilar. ep. 4.

S. Leo ep.

Quinta synodus in confess. fidei Justiniani.

Anathema quid sit.

CAPUT XII.

Quod in ea collectione, sanctorum patrum dicta sensusque corrupit.

ET in eo, de quo agitur, libello, sed & in illo, quem, per VVenilonem quondam archiepiscopum mihi misit, quem paulo infra commemorabo (eum enim præ manibus habeo) verbis B. Gregorii, de quatuor errorum capitulis, de quibus ad Theoctistam patriciam scripsit, quibus dicit: *Si qui vero sunt qui dicunt, quia compulsus quisquam necessitate se anathematizaverit, anathematis vinculo non tenetur:* verbis suis imposuit, immittens, & superadjiciens, *aut contra ea quæ sub anathemate prohibita sunt, præsumpserit.* In eodem autem loco, ubi dixit: *Si qui sunt igitur, qui sub nomine Christiano, hæc quæ prædiximus errorum capitula, aut prædicare audent, aut taciti apud semetipsos tenere:* detruncavit, & pervertit ad suum sensum dicens: *Si qui sunt igitur qui sub nomine Christiano hæc prædicare audent.* Non timens sententiam sanctæ sextæ synodi in duodecima actione prolatam hoc modo: *Inveteratum Macarium in impietatis dogmatibus, & non solum universam Christo amabilem plebem, quæ hanc a Deo conservandam regiam urbem inhabitat eversione turbulenta potantem; testimoniaque sanctorum & probabilium patrum falsantem, & quædam quidem abscidentem, quædam vero addentem, & secundum quod ei videbatur, in devio mittentem, piissimum & a Deo coronatum principem per oblata ab eo codicilla, sed & a solis ortu usque ad occasum per litteras suas, & per homines quos mittebat, universos perturbantem, & a fide vera segre-*

Greg. lib 9. epist. 39. in fin.

Hinc. Laud. p. 372.

Ibid.

Sexta syn. act. 12. *Macarius Antiochenus scripturarum corruptor.*

gantem, & juste atque rationabiliter a pontificali habitu denudatum, nullatenus divina regula de cetero susceptit in doctoris sede residere: ne ex hoc propriæ suæ hæreseos musto jam recrudescere faciat intelligentiam, & fiant, juxta quod scriptum est, novissima illius hominis deteriora prioribus. Et Macedonius Constantinopolitanus episcopus ab imperatore Anastasio legitur expulsus, quoniam evangelia falsasset, & maxime illud apostoli dictum: *Quod apparuit in carne, justificatum est in spiritu*; & pervertisse ut legeretur, *ut esset Deus, apparuit per carnem*. Quales redarguit Paulus apostolus de se, & suis sociis dicens: *Non enim sumus*, inquit, *sicut plurimi adulterantes verbum Dei. Adulterare est*, inquit B. Gregorius, *verbum Dei, aut aliter sentire quam de illo est, aut ex eo non spiritales fructus, sed adulterinos fœtus quærere laudis humanæ.* Unde Gelasius ad episcopos per Dardaniam constitutos, de hujusmodi prave sentientibus scripsit: * *Quia majores nostri necessario præcaverunt, ut contra unamquamque hæresim * quod acta semel synodus pro fidei communione & veritate catholica atque apostolica promulgasset, non sinerent novis post hæc retractationibus * nubilari: ne pravis occasio præberetur, quæ medicinaliter fuerant statuta, pulsandi: sed auctore cujuslibet insaniæ ac pariter errore damnato, sufficere judicarunt, ut * quisquis aliquando hujus erroris communicator existeret, principali sententia damnationis ejus esset obstrictus, quoniam manifeste quilibet vel professione sua, vel communione posset agnosci.* Et post aliquanta: *Quoniam idem ipse error, qui semel est cum suo auctore damnatus, in participe quolibet pravæ communionis effecto, execrationem sui gestat & pœnam.*

Post præfati denique monstruosi libelli a se monstruose collecti suam suorumque subscriptionem, litteris quarum exemplar habeo, denuo illum commonui, ut ea quæ in parochia sua contra rationem & auctoritatem egerat, studeret corrigere. Sed admonitioni meæ non paruit: cum dicat apostolus: *Obedite præpositis vestris in Domino.* Et S. Leo decernat, ut *qui scit se quibusdam præpositum, non molestè ferat aliquem sibi esse prælatum.*

CAPUT XIII.

Quod frequenter admonitus excusare culpas maluit, quam corrigere, & accusatus in synodo, non expectato fine judicii, fugam arripuit.

DEinde ex epistolis Romanæ sedis pontificum ante Nicænam synodum scriptis libellum a se collectum, & 20. versiculis, in nomine domni regis Caroli titulatum, per venerabilem quondam archiepiscopum VVenilonem, in Gundulfi villa coram episcopis qui adfuerunt, mihi direxit. De quo, illi, scripto respondi, cujus exemplar hic habeo: monens illum, ut sacris canonibus & apostolicæ sedis decretis ex eisdem E sacris canonibus promulgatis fidem accommodaret, & debitam obedientiam illis dependeret. Inde in Attiniaco Rhemensis parochiæ, illi coram episcopis, qui adfuerunt, dedi libellum in 55. capitulis, 44. versibus titulatum, auctoritates ecclesiasticas continentem, contra illa quæ in præfatis suis duobus libellis collegerat: monens ut a talibus hujusmodi reprehensionibus se cohiberet; & se sacris regulis subdens, pacem & sanctimoniam, secundum apostolum, sequi studeret. Is autem nullam inde meæ admonitionis satisfactionem exhibuit. Quin potius rotulam A prolixissimam de quadam capella, unde eum sæpe litteris, pro reclamatione ad me hominum ex sua parochia, monui; sed nihil profeci: & fabulis de Fimo presbyteri parochiæ suæ, & villæ ecclesiæ nostræ; sed & de aliis mendaciter compositis, de quibus se ipse presbyter ad me non reclamavit, nec in aliqua synodo comprovinciali ullam rationem inde commovit, contextam, in eodem concilio mihi porrexit. De qua rotula loqui, in aliud tempus dignum duxi differre, ne vobis tædium deliramenta sua inferant, & ad necessariora vos deliberanda impediant. Sed & præfatum suum monstruosum libellum, a se & a suis subscriptum, in eadem synodo protulit: quem ibidem accipiens, hactenus servo.

Et cum me vidi post tot admonitiones nihil apud eum posse proficere, scedulam porrexi in synodo decem provinciarum, ab eisdem venerandis episcopis quærens consilium quid contra suam pertinacem contumaciam agere possem: & quæ illi .... suæ contra colligationes suæ impietatis direxeram, contra illis nota feci. Unde & ab eadem synodo conventus, quoniam injuste ac irregulariter tantas & tales excommunicationes facere præsumpsit, dedit mihi in eadem synodo professionis suæ libellum de regulari obedientia sua, quem habeo, qui ita se habet: *Privilegio Hincmari metropolitani provinciæ Remorum ecclesiæ secundum sacros canones & decreta se- C dis apostolicæ ex sacris canonibus promulgata, pro scire & posse me obediturum profiteor, & subscribo.* Et ex eo quod sui homines se ad regem reclamaverunt, quoniam ab eis sua beneficia, quæ apud antecessores suos, & apud eum proservierunt, injuste & irrationabiliter abstulisset, post datum mihi libellum in synodo de regulari obedientia sua, electos judices episcopos apud me expetivit: & tres, secundum Africanum concilium; scilicet Actardum, Ragenelmum, atque Joannem a me sibi designatos suscepit; & eorum, atque aliorum Deum timentium judicio, in domni regis, sicut postulavit, præsentia, de quibusdam decretum fuit, ut beneficia sua quæ irrationabiliter perdiderunt, recuperare deberent. D Tota autem eorum causa, usque ad alium tractatum, certis intervenientibus causis non diffinita, sed die alia diffinienda, remansit. Et ante diffinitionem contra sacros canones, sine ulla necessitate vel ratione, noctu fuga lapsus, regularem diffinitionem expectare contempsit. Unde sacri canones Africani concilii de Quodvultdeo, qui antequam aut judices electos expeteret, aut etiam in rationem contra conquirentem adversum se introisset, rationem subterfugiens discessit, decreverunt dicentes: *De Quodvultdeo*, inquiunt, *episcopo Centurienſi*, * *quoniam adversarius ipsius cum se petisset introduci ad concilium nostrum, interrogatus vellet cum eo apud episcopos experiri, primo promiserat; alia die respondit, hæc* E *sibi non placere, atque discessit. Placuit omnibus episcopis, ut nullus eidem Quodvultdeo communicet, donec causa ejus qualem potuerit terminum sumat. Nam adimi ei episcopatum, antequam causæ ejus exitus appareret, nulli Christiano videri jure * potuit.* Et item dicit, *ut per episcopos judices causa finiatur, sive quos eis (quin inter se conquirentibus) primates dederint, sive quos ipsi vicinos ex consensu delegerint. Si autem ex communi placito vicinos judices elegerint, aut unus eligatur, aut tres: aut si tres elegerint, aut omnium sententiam sequantur, aut duorum. A judicibus autem, quos communis consensus elegerit, non liceat provocare:*

& quis-

PARS II.

Macedo. CP.

1. Tim. 3.

2. Cor. 2.

Gregor. Gelas. epist. 13. sub init.

* al. Quæ majores nostri divina inspiratione cernentes.

* contra synodus.

* mutilari.

* quisque.

Hinc. epist. 35. p. 600.

Hebr. c. 13.

Hinc. ibid. & l. 55. Cap. Præfat.

Liber 55. Capitum. p. 383.

ANNO CHRISTI 871.

Capella in Attiniaco curte fita. lib. 55. Cap. 1.

Non extat.

Synodus apud Attiniacum.

Non extat scedula.

Professio Laud. Hinc.

Electi judices dati Landunensi. Hinc. ep. 35. cit. p. 604.

Noctu fuga lapsus.

Concilium Afric. c. 54. Cod. can. eccl. Afric. can. 87.

* ab. quæsivido.

* al. potuisset. Conc. Milev. c. 22. Concil. Afr. can. eccl. Afric. can. 121. & 22. *Formula judices eligendi.*

ANNO CHRISTI 871.

& quisquis probatus fuerit pro controversia nolle obtemperare judicibus, cum hoc primæ sedis episcopo fuerit probatum, det litteras ut nullus ei communicet episcoporum, donec obtemperet. Et Carthaginense dicit concilium, *ut quisquis episcoporum accusatur, ad primates provinciæ ipsius causam deferat accusator.* Et post aliquanta: *Verum tamdiu post mensem secundum non communicet, donec purgetur. Si autem ad concilium universale anniversarium occurrere noluerit, ut vel ibi causa ejus terminetur, ipse in se damnationis sententiam dixisse judicetur. Tempore sane quo non communicat, nec in sua ecclesia, vel parochia communicet.* Et jam transactus est annus, ex quo a me, suo metropolitano, præfatos judices electos expetiit, & accepit; & causam suæ accusationis regulariter executus non fuit. Et dilata est hactenus ex eo sententia Africani concilii, de Maximino episcopo promulgata: *De Maximino*, inquit, [a] *Bacagensi, & ad eum, & ad ipsam plebem placuit de concilio litteras dari, ut & ipse ab episcopatu discedat, & illi sibi alium requirant.*

Conc. Carthag. III. c. 7. Cod. can. eccles. Afric. can. 19.

Conc. Afric. c. 55. Cod. can. eccl. Al. can. 88.

[a] al. *Maximiano Bagajensi.*

CAPUT XIV.

Quod fugam illam infirmis rationibus excusare conatur.

ET cum hæc ita se habeant, idem frater mihi rescribens, multis allegationibus se necessitate compulsum, & persecutionem declinantem fugisse asseverat, sicut sua scriptura quam hic habeo, prodit. Videlicet, [16] quia omnes homines sui banniti fuerunt ad causas, ita ut nec unus, dum rediret ad mansionem, illum sequi permissus sit: Nortmanno hoc agente pro villa Pauliaco, eo quod illam concessione regia, & apostolica etiam, ut scirem, auctoritate recipiens, illum iidem sui homines in eamdem villam secuti sunt. Et in eisdem suis allegationibus ponit testimonia ex epistola Julii papæ in Athanasii pro fuga defensione: *Quia Dominus quando Pharisæi consilium fecerunt adversus eum ut eum occiderent. Sciens autem Jesus discessit inde. Et discipuli propter metum Judæorum recesserunt, celantes seipsos. Et Paulus in Damasco a principe gentis quæsitus de muro in sporta depositus est, & manus quærentis effugit.* Sed utrum pro eo [17] si Franci homines ad judicia suis legibus vocabantur, ut quod contra legem feciſſe quærebantur, aut legibus emendarent, aut legaliter defenderent, fugere illum oportuit, an non, causa in promptu est. Et utrum præmissa testimonia, suæ quam dicit persecutioni, suæque causæ ac personæ, vel persecutoris sui personæ, quam specialiter signat, sed & aliis personis se persequentibus a se designatis conveniant, an non, ratio manifeste demonstrat. De fuga vero Athanasii, & quando, ac qualiter, vel pro quibus, episcopis vel ministris ecclesiasticis fugiendum sit, B. Augustinus in epistola ad Honoratum episcopum inter alia dicit: *Fortasse quis dicat ideo debere fugere Dei ministros talibus imminentibus malis, ut se pro utilitate ecclesiæ temporibus tranquillioribus servent. Recte hoc fiet a quibusdam, quando non desunt alii, per quos suppleatur ecclesiasticum ministerium, ne ab omnibus deseratur. Quod feciſſe Athanasium supra diximus. Nam quantum necessarius fuerit ecclesiæ, quantumque profuerit quod vir ille mansit in carne, catholica fides novit, quæ adversus Arianos hæreticos ore illius & amore defensa est. Sed quando est commune periculum magis timendum est ne quisquam id facere credatur non consulendi voluntate, sed timore moriendi: magisque fugiendi obstet exemplo, quam vivendi prosit officio: nulla ratione fugiendum est.* Et item post aliquanta: *Quicumque igitur isto modo fugit, ut ecclesiæ necessarium ministerium non desit, facit quod Dominus præcepit, sive permisit. Qui autem sic fugit, ut gregi Christi ea quibus spiritaliter vivit alimenta subtrahantur, mercenarius ille est, qui videt lupum venientem & fugit, quoniam non est ei cura de ovibus.*

Hinc. Laud. epist. *De his quæ vobis p.* 610.

Ibid. p. 613.

Epist. 2. ad orientales.

2. Cor. 11.

Refellitur.

Quando fugere liceat.

Augustin. ep. ad Honor.

Athanasii fuga utilis ecclesiæ.

CAPUT XV.

Quod res ecclesiæ quæ controvertuntur, regi concessit Nortmanno tradendas.

DE eo quod scripsit, me scire eamdem villam illi concessione regia, & apostolica etiam auctoritate sibi redditam, quod in ejus litteris [25] legi, hoc me scire non denego. [18] Dicit enim ibi, ad petitionem virorum venerabilis memoriæ Chonradi, & Rodolfi, se eamdem villam concessisse regi, ut eam Nortmanno, qui antea illam tenuerat, beneficiaret. Superadjiciens in responsione sua, quia si ipsam villam in alodem haberet, quidquid regis esset voluntatis ex ea facere gauderet; quia illud voto regis non obviabat, nec inde ei periculum animæ imminebat. Ceterum quando illam concessionem de rebus ecclesiæ suæ fecit, nec mea conscientia, vel coepiscoporum Rhemensis provinciæ, sed nec cum consensu presbyterorum ac diaconorum Laudunensis ecclesiæ, sicut præcipiunt canones, fecit. Sed & hoc inde scio, quod in domni apostolici epistola exinde legi. Et quia quando Nortmanno ipsam epistolam ostendam, dicens illi, quia nisi ab ipsis rebus Laudunensis ecclesiæ quas invaserat, se mox exueret, illum secundum jussionem domni apostolici excommunicarem: coram plurimis episcopis mihi respondit, ut pro amore, & honore Dei, & S. Petri, ac domni apostolici illum non excommunicarem, quia nec meus parochianus erat, & ipsas res non invaserat; & habebat inde auctorem, qui illi eas beneficiavit: & si ipse suus auctor eas illi contradiceret, nihil postea se inde præsumeret.

Hinc. epist. P. 603.

Laudunenses res ecclesiæ suæ regi male concessit.

Nortmannus excommunicationem deprecatur.

CAPUT XVI.

Quod falso dicit se detentum fuisse ne Romam, quo appellabat, adiret.

DIcit etiam in eodem scripto suo Hincmarus, ideo se ab Attiniaco fugisse, quia *Silvaci memor fuerat, ubi & ego adfui, quod illi nihil profuit, sed obfuit: quia pro eo solummodo retentus fuit, ne Romam domni apostolici præceptis obediens iret: quod a sæculo non est de episcopo ab episcopis auditum.* Unde respondi, quia ne tunc, sicut pro certo scio, & illi mecum sciunt qui adfuerunt, nec unquam, prout reminiſci valeo, illum Romam appellasse pro quacumque causa audivi. Tunc autem ad synodum, quæ in proximo futura erat, invitatum audivi. Sed & multorum divulgabatur oribus quia cum Hlotario agebat, quatenus ecclesiam sibi commissam, & oves sibi creditas desereret, ut ad Hlotarium iret, & in regno illius honores obtineret. Verumtamen ex hac causa nullam rationem tunc cum domno rege habuit; sed & domnus rex nihil inde tunc mihi dixit.

Hinc. Laud. P. 633. cit.

Laudunensis defectionem a rege cogitat.

PARS II.

PARS II.

CAPUT XVII.

Quod post fugam Hincmaro Rhemensi per litteras significavit se Romam evocari a pontifice, quibus ab eodem Rhemensi responsum est. Et quod contra suam professionem venit.

Hinc. epist. 35

IS autem frater Hincmarus, postquam electos judices, a me regulariter, ut scripsi, datos sibi suscepit, & incaute ac inhoneste noctu fuga lapsus abscessit, [19] pitaciolum inrationabiliter confectum, & manu sua subscriptum, ac præfatæ professioni suæ usquequaque contrarium, per Ermenoldum diaconum suum 6. Non. Jul. 3. indict. mihi transmisit, quod ita se habet.

Epist. Hincmari Laudunensi ad hoc mentem.

Reverendissimo Rhemorum archiepiscopo Hincmaro, sanctæ Laudunensis ecclesiæ Hincmarus Deo miserante episcopus, debitam in Christo devotionem. Vos scitis quia ab universali sanctæ Romanæ ecclesiæ papa, patre quoque nostro & magistro Hadriano bis vocatus existo. Et vos ipsi in quaternionibus mihi a vobis in Attiniaco palatio coram archiepiscopis, & episcopis qui affuerunt datis, quod ad eamdem sedem venire totidem vocatus detractem, me reprehendistis: si vitio scriptoris pro detrectem, Puerilis argutatio. *quod est dissimilem, vel differam, detractem, quod valde tractem non ab re accipi potest, intercharaxatum non fuit. Unde vos nunc pro amore Dei omnipotentis, & reverentia S. Petri exposco, sicut & in eadem synodo in Attiniaco a vobis convocata, quod impetrare non valui, expostulavi; ac jam etiam per integrum efflagitavi annum: & præcipue in synodo apud Vermeriam palatium olim ab horno habita obsecrando declamavi.* Et quæ sequuntur.

Habetur integra apud Remi. p. 351. & mihi 35. p. 660.

Ego Hincmarus S. Laudunensis ecclesiæ episcopus sponte subscripsi.

De quo pitacio latius in quaterniunculis, ut supra dixi, ei datis retpondi: & quia nunquam vel nusquam apostolicam sedem eum adire prohibui. Insuper etiam illum, sicut & ipse scripsit, cur jussionem invitationis domni apostolici prosequutus non fuerit, reprehendi. Qui undicunque sibi visum fuit, cum de suis insolentiis increpatus est, licentiam eundi Romam petit, vel sedem apostolicam appellat. Quando vero rex, & episcopi sunt sibi placabiles, de ipsa licentia nihil dicit, nec sedem apostolicam appellat: cum sacri præfigant canones qualiter, & unde, & ubi appellare debeat episcopus apostolicam sedem. Et anno præterito, postquam in Attiniaco libellum de sua regulari obedientia mihi porrexit in synodo, sedem apostolicam non appellavit, nec de licentia illuc eundi aliquid dixit. Sed cum commotus inhoneste inde discessit, præmissum pitaciolum de licentia Romam eundi, circa Kalend. Julias mihi direxit. Postea vero nihil mihi inde mandavit, nec quando mecum locutus fuit, inde aliquid dixit. Sed & cum domno rege in subsequenti mense Septembrio in Silvaco, & in mense Octobrio Remi, ubi & ego fui, & domni apostolici missi ibi fuerunt, & inde nihil dixit. Deinde mense Februario in Compendio cum domno rege per aliquot dies fuit, & ego etiam illic fui. Postea vero mense Aprili apud Silvanectis cum domno rege fuit. Et demum in Silvaco per aliquot dies cum domno rege fuit, & ego etiam ibi fui, & nihil inde dixit. Et jam plures Kalendæ mensis Augusti pertransierunt ultra placitum quod ei domnus apostolicus misit, mandans ut ultra illas Kalendas non remoraretur quin Romam pergeret. Scripsi etiam illi, quia insulse scripserit

Hinc. ep. 35. cit. p. 405.

Frustratoria appellatio.

Supra in I. Proclam. Reg. c. 5.

Aquoniam si licentiam ei eundi Romam apud regem non impetrarem, *Abhinc ut archiepiscopo coepiscopus obtemperare debet, canonice mihi obsequi non posset.* Et quia contra rationem hoc dixit, ei ex epistolis B. Leonis ostendi; & ut decretales epistolas quas beatissimi papæ diversis temporibus ab urbe Roma pro diversorum patrum consolatione dederunt, de quibus (ut a metropolitano privilegio contra canones & decreta sedis apostolicæ ex eisdem sacris canonibus promulgata se possit exuere, contumacia pertinaci contendit) illum commonui, ut secundum dictum B. Gelasii venerabiliter susciperet, & sacra concilia, ut Gelasius, & ceteri catholici videlicet, doctique pontifices decreverunt, inviolabiliter conservaret, illi suasi.

ANNO CHRISTI 871.

Hinc. l. 55. Cap. c. 20. p. 452.

Et de eo quod scripsit, quia *quod apostolica sedes de eo voluit, ac disposuit, Remigio & Arduico archiepiscopis committere, commisit*: scilicet ut per eos domni apostolici epistola, unde illi mandavi, ad domnum regem perveniret, & ipsi ejus causam agerent; illi non credo: quoniam epistola domni apostolici mihi directa aperte demonstrat, illam de qua oblique fategit, mihi missise, ut ego illius, videlicet suffraganei mei, causam agerem apud regem: quatenus & apostolica sedes vigorem proprium retineret, & a se concessa aliis jura sua non demeret.

Ibid. c. 8. p. 412.

Et his, ut præmisi, subscribens, illi professioni & subscriptioni quam coram episcopis decem provinciarum in synodo apud Attiniacum professus fuerat, & manu propria subscripserat; scilicet, quia privilegio metropolitano provinciæ Remorum ecclesiæ secundum sacros canones, & decreta sedis apostolicæ ex sacris canonibus promulgata pro scire & posse se obediturum, contraria profitendo subscripsit. De qua professione atque subscriptione in eadem synodo mihi data, S. Leo in epistola ad Septimium episcopum dicit: *Saluberrimum est*, inquit, *& spiritalis medicinæ utilitate plenissimum, ut sive presbyteri, sive diaconi, * vel cujuslibet ordinis clerici, qui se correctos videri volunt, errorem suum, & ipsos erroris auctores damnari a se sine ambiguitate fateantur; ut sensibus pravis, & dudum peremptis * nulla adspirante superfit occasio, nec ullum membrum ecclesiæ talium possit societate violari, cum per omnia illis professio propria cœperit obviare.* In qua professione & subscriptione sua confratres & venerabiles coepiscopi nostri, consulentes duritiæ animi sui, & supportantes eum in caritate, noluerunt eum exaggerare de præteritis; sed tantum futuram correctionem profitendo & subscribendo promitteret. Attendentes quod B. Gregorius in pastorali regula dicit: *Quia plerumque quos fortis pigmentorum potio curare non valuit, ad salutem pristinam aqua tepens reduxit: & nonnulla vulnera quæ curari incisione ferri nequeunt, fomentis olei sanantur: & durus adamas incisionem ferri minime recipit, sed leni hircorum sanguine mollescit.*

S. Leo epist. 85. Septimio episc. * al. *sive alii.* * al. *nulla speranti.*

Gregor.

Et hac professione quam subscripsit, quia si ei licentiam eundi Romam, quo illum vel quemquam nunquam vel nusquam volentem ire prohibui, apud domnum regem Carolum non impetrarem, mihi ex tunc, ut archiepiscopo coepiscopus obtemperare debet, canonice scirem illum obsequi non posse: subjungens, *Ego Hincmarus S. Laudenensis ecclesiæ episcopus sponte subscripsi*: illam quam in synodo decem provinciarum apud Attiniacum habitam mihi dedit, quantum in ipso fuit, destruxit. Sicut B. Leo in epistola ad Leonem Augustum, etiam tantus pontifex de

Laudun. sibi contradicit.

Leo ep. 78.

se

se dicens, ostendit: *Secundum apostolum si quæ destruxi, hæc ædifico, prævaricatorem me constituo, & eis me ultionum conditionibus subdo, quas non solum auctoritas beatæ memoriæ principis Martiani, sed etiam ego mea consensione firmavi.* Destruxit enim in præfata synodo inobedientiæ præteritæ insolentiam, ædificans profitendo & subscribendo futuram secundum sacros canones erga suæ metropolis privilegium obedientiam. Quam iterum hac prævaricationis suæ professione atque subscriptione destruere, & adnullare satagit, & pristinam suam insolentiam, redivivo furore resuscitavit: ac per hoc se prævaricatorem constituit.

ANNO CHRISTI 871. Galat. c. 2. Prævaricator.

Quas omnes professiones & subscriptiones suas sapientia vestra insimul conferat, & quod de subscriptione vel professione subscribentis ac profitentis, & negligentis atque refragantis sanctus Spiritus, per eos in quibus locutus est, & qui cum Deo in cælo regnant, & in terris miraculis coruscant, decreverit, solicita mente recogitet atque dijudicet. [20] Ait enim sacrum Carthaginense concilium: *Si quis contra suam professionem vel subscriptionem venerit in aliquo, ipse se honore privabit.* Quid enim in hac novissima subscriptione sua sacris canonibus & suprascriptis professionibus & subscriptionibus suis contraria, congruentius referri potest, qua dixit, Ego Hincmarus contra meam professionem, vel subscriptionem veniens, sponte me honore privavi?

Conc. Carthagin. II. can. 13.

Sed forte dicet, alias subscriptiones se invitum, atque coactum fecisse. Et quid dicit de illa subscriptione, qua libello compilationum suarum, nullo petente, vel sperante, subscripsit, & ab aliis quibusdam invitis subscribi fecit? Illi nempe qui de verborum differentiis loquuntur, sicut Nonius Marcellus Peripateticus, in libello de compendiosa doctrina, dicit: *Hoc distare inter confiteri & profiteri autumant, quod confiteri voluntatis est, profiteri necessitatis, & coacti.* Sed non illo hoc ad voluntatem suam succurrit, qui contra suam professionem & subscriptionem venit. Cum S. Leo, sicut multoties in illius invenitur epistolis, ab unanimitate catholicæ pacis exorbitantes, professionem cum absolutissima subscriptione coram omni clero, & universa plebe, * clare præcipiat. Et S. Gregorius in epistola ad Theoctistam patriciam, de his qui dicebant, [21] quia si compulsi aliqui de quibus juste reprehendebantur, anathematizare se, dicerent, anathematis vinculo nullo modo teneri, manifestissime dicat: *Et si sunt*, inquiens, *qui certissime talia sentiunt vel tenent, quia Christiani non sunt, dubium non est: eosque & ego, & omnes catholici episcopi, atque universa ecclesia anathematizamus, quia veritati contraria sentiunt, & contraria loquuntur.*

Nonius Marcel. c. 5.

* *dare.*

Gregor. l. 9. p. 29.

CAPUT XVIII.

Quod scedulam fictam quasi ab episcopis concilii Tullensis conscriptam obtulit, cui rescripsit Rhemensis adhortans ad patientiam, & maturam rerum cognitionem.

Denique ad hæc 15. Kalend. August. 3. indictionis, misit ad me apud Pontigonem, Heddonem ecclesiæ suæ præpositum, & per eum [22] scedulam quamdam mihi direxit, quam habeo sub chirographo: cujus partem coram episcopis, qui adfuerunt, Remigio scilicet, Harduico, Francone, Hodone, atque Vvilleberto, & aliis ecclesiasticis viris referendam illi donavi; ne postea mihi eamdem scedulam, si vellet, missis negare valeret. Quæ confecta est quasi ex nomine synodi apud Tusiacum: quam antequam per Heddonem clericum suum acceperim, nunquam vidi, & nunquam vel nusquam audivi; sed nec qui adfuerunt episcopi, eam se vidisse & audisse dixerunt. Cui scedulæ ab episcopis qui præfatæ synodo interfuerunt, multifariæ multisque modis: sed & a se asserit esse subscriptum; quæ in quibusdam, sacris regulis contraria, & suæ excommunicationi quam fecerat in parochia sua, est consona. Dicitur enim ibi de damnato, ut *dum vivit, ita a cœtu & societate fidelium remotus, a corpore & sanguine Domini separatus, ut nec in finem communionem accipiat, neque corpus ipsius more fidelium cum oblationibus & psalmis atque hymnis ad sepulturam deducatur.* Et aliquanto inferius: *Habeantque principes & judices hanc in populo Dei diligentiam, ut ubicumque tales in potestate eorum ab episcopis requisiti fuerint, absque mora eis exhibeant, ne forte si dissimulaverint, aut mandatum episcopi contempserint, ab ecclesia Dei projecti, nec sepulturam cum fidelibus recipiant.* Et aliquanto supra istam sententiam: *Si clericus tanti cupiditate sacrilegii corruptus, aut laicus quicumque hac iniquitate deceptus fuerit, & cognoscens damnationem suam pœnitentiæ remediis secundum ordinem & dispositionem sui episcopi se summiserit, volumus ut pervasa & præsumpta secundum qualitatem in simplum, aut in duplum, aut in triplum, aut in quadruplum ecclesiæ cui damnum inlatum est, primum restituat. Inde pro sacrilegio ab episcopo suo consilium salutis & pœnitentiæ modum suscipiat.* Quæ constitutio restitutionis, salvo legum jure contraria esse dignoscitur decretis beati Gregorii ad Augustinum Anglorum episcopum interrogantem: *Obsecro quid pati debeat, si quis aliquid de ecclesia furto abstulerit?* Responsio beati Gregorii hinc post aliquanta; *Addis etiam quomodo ea quæ furto de ecclesiis abstulerint, reddere debeant? Sed absit ut ecclesia cum augmento recipiat, quod de rebus terrenis videtur amittere, & lucra de vanis quærat.*

Hinc. epist. 34. p. 595.

Exstat in Concilio.

Greg. epist. ult. l. 12. ad August. interrog. 4.

Quæ scedula, ut ostendi, ecclesiasticis ordinationibus contraria, etiam & ex hoc mendax esse patenter ostenditur, quia eorum episcoporum nomina ibi habentur subscripta, qui nondum erant episcopi; & etiam duorum episcoporum nomina ex una civitate, & uno tempore ibi sunt posita: & eorumdem episcoporum nomina qui successerunt ante nomina suorum decessorum ibi ponuntur. Habetur enim ibi nomen Christiani Autisiodorensium, & longe post Abbonis item Autisiodorensium, cui Christianus successit. Et inscribitur ibi nomen Rainelmi Noviomagensium, qui nondum erat episcopus: deinde longe post, nomen Immonis Noviomagorum inscribitur, cui Rainelmus successit. Et aliorum episcoporum ibi habentur nomina, qui eidem synodo non interfuerunt. Et nos qui interfuimus, sed & se nobiscum his subscripsisse mendaciter dicit, quibus non subscripsimus. Unde videndum est si illi conveniat, quod Africanum decrevit concilium, de episcopo qui Donatis se communicasse mentitus fuerit: ut *si probatum fuerit eum de communione illorum fuisse mentitum, dicendo eos communicasse, quos eo sciente non communicasse constiterit, etiam episcopatum amittat.*

Refellitur scedula ex navis subscriptionis, quæ extant.

Conc. Afric. 91. Cod. can. eccl. Afric. can. 124.

Et postquam idem præpositus Heddo mihi præfatam scedulam dedit, dixit inter cetera, seniorem suum mihi mandasse, quia non posset dimittere, ut homines suos qui res de sua ecclesia tenebant per potestatem & verbum regis,

Hinc. epist. 34. p. 594.

non

non excommunicaret. Quoniam altera vice quando domno apostolico mandavit de Nortmanno, hoc ei remandavit domnus apostolicus, ut prius inde feciſſet ſuum miniſterium, & tunc ſe reclamaſſet. Et hoc ideo hactenus dimiſerat, donec hoc mihi mandaret, ut ſcirem quia nunc inde ſuum miniſterium faceret: unde inter cetera ei ſcripſi: *Age frater cariſſime, quod epiſcopalem condecet gravitatem, expectans donec provincialem ſynodum, cujus jam tempus in proximo eſt, conveniamus; in qua favente ac cooperante Domino, ſecundum decreta B. Gregorii, & de * indecentibus cauſis diſceptatio, & ſit ſalubris de eccleſiaſtica obſervatione conlatio, quatenus dum per hoc & præterita corrigentur.* Et quæ ſequuntur in epiſtola Hincmari 34. uſque ad finem.

PARS II.

* al. *indidentibus*. Ibid. p. 596.

Superfluum viſum eſt reliqua deſcribere jam excuſa.

CAPUT XIX.

Quod poſt fugam ab Attiniaco, relicto eccleſiæ judicio, ſæculares judices a rege expetiit, & judicata retractari fecit.

Hinc. epiſt. 31. p. 695.

ET evoluto duorum circiter menſium ſpatio, poſtquam noctu aufugit ab Attiniaco, ante diffinitionem cauſarum, de quibus apud metropolitanam auctoritatem electos judices expetivit: quibuſdam machinationibus exquiſitis ab eo juſſio eſt principalis elicita, ut de quibus electos judices, ſecundum ſacros canones accepit, non ſolum eorum querela, quorum cauſa uſque ad alium tractatum diffinienda remanſit, verum, & quæ, ut dixi, in domni regis præſentia electorum judicum ſententia deciſa fuerunt, ſine metropolitani conſcientia, ſineque canonico & epiſcopali judicio, per judices ſæculares, Helmigarium ſcilicet mercati palatiite lonearium, & Flotarium, ac Urſionem villarum regiarum majores refricarentur. Contra canones, qui ab eccleſiaſticis ad majoris auctoritatis eccleſiaſticos judices, & non a majoribus ad minores, nec ab eccleſiaſticis ad ſæculares; neque a conſenſu partium electis provocari permittunt. A quibus ſæcularibus judicibus a ſe petitis, quædam ex diffinitis refricata & immutata, quædam vero ex diffiniendis ſunt diffinita, adinventitia reputatio ſicut ab ipſis qui eodem placito fuerunt, dicitur de non neceſſariis & inconvenientibus juramentis reperta: & ab eo, coram prædictis judicibus ipſis, ſive accuſatoribus, quos contra electos judices, ſicut expetierat, ſuſcepit, propoſita: quatenus & is, de quo legaliter ac regulariter deſſinitum fuerat, ut beneficium ſuum haberet, quod contra rationem & æquitatem perdiderat, eadem adinventione dimitteret: & illi quibus judicatum fuerat, ut quoniam is poſt expetitum electorum judicium, idem judicium ſubterfugit, beneficia ſua uſque ad legalem diffinitionem tenerent, beneficia ipſa deſererent, & ipſe quod incœperat, evindicaret. Cum ſicut ei non licet, de accuſatione ſive criminalis, ſive civilis cauſæ, relicto eccleſiaſtico, publico purgari judicio; ita etiam non licet illi poſtpoſito, vel contempto eccleſiaſtico judicio, ad ſæcularia judicia convolare: vel quemcumque, vel etiam laicam perſonam pertrahere; neque ad forum ſuum ſequi, ſi ipſa perſona laica conſenſerit eccleſiaſtico ſubire judicio. Sicut lex Valentiniani, quam probat eccleſia, demonſtrat dicens: *Clericus ſi aliquem lite pulſaverit, in foro illius quem ad judicium provocat audiatur. Si tamen pulſatus non adquieverit ad presbyteri & epiſcopi venire judicium.* Et S. Leo * ac Romana ſynodus in epiſtola Sarmationi, Caratoni, Deſiderio, epiſcopis & presbyteris omnium eccleſiarum intra provinciam * Tertiam * conſtitutis directa, dicit: *Si clericus laicum pulſat, prius ſe audiri ab epiſcopis poſcat: tum ſi petitioni ſuæ laicum viderit obviare, ex * permiſſo epiſcopi ſui in ſæculi * moderatoris diſceptatione conſligat.* Videlicet, non per ſe, ſed per advocatum, ſicut leges & regulæ ſacræ decernunt. Et quod non licet cuiquam clerico, minime autem licet epiſcopo. Quoniam ut ſanctus Hilarus papa in ſuis decretis dicit, *reatu majore delinquit qui potiore honore perfruitur, & graviora facit vitia peccatorum ſublimitas dignitatum.* Et Africanum concilium decrevit: *Placuit*, inquiens, *ut quicumque*, ſcilicet clericorum, cum quibus & epiſcopalis ordo connumeratur, *ab imperatore cognitionem judicum publicorum petierit, honore proprio privetur. Si autem epiſcopale judicium ab imperatore poſtulaverit, nihil ei obſit.* Et Carthaginenſes canones in III. concilio: *Cui*, inquiunt, *ad eligendos judices undique eccleſiæ patet auctoritas, ipſe ſe indignum eccleſiæ conſortio judicat, qui de univerſa eccleſia male ſentiendo, de judicio ſæculari poſcit auxilium: cum privatorum Chriſtianorum cauſas apoſtolus etiam ad eccleſiam deferri, atque ibidem terminari præcipiat.* Et item Carthaginenſes canones præcipiunt, *ut quiſquis epiſcoporum, presbyterorum, & diaconorum ſeu clericorum, cum in eccleſia ei fuerit crimen * inſtitutum, vel civilis cauſa fuerit commota, ſi relicto eccleſiaſtico judicio, publicis judiciis purgari voluerit, etiamſi pro ipſo fuerit prolata ſententia, locum ſuum amittat; & hoc in * criminali: in civili vero, perdat quod evicit, ſi locum ſuum obtinere maluerit.*

ANNO CHRISTI 871.

* al. *Thraciam*.

* l. Turon.

* al. *permiſſa*.

* *moderatores*.

Hilarus in ſynodo Rom. cit.

Conc. Afric. c. 71. cod. can. eccl. Afr. can. 104.

Conc. Carthagin. III. can. 9.

Ibidem.

* al. *intentatum*.

* al. *ſeimia judicio*.

Unde ſanctus Leo cum ſynodo Romæ habita prædictis epiſcopis Sarmationi, Caratoni, Deſiderio, & presbyteris omnium eccleſiarum intra provinciam * Tertiam conſtitutis, ſuis ſubſcriptionibus hæc quæ ſequuntur, miſit: *Tantam ſæculi poteſtates circa ſacerdotalem ordinem * reverentiam prævalere voluerunt, etiam hi quos ſub imperiali nomine terris divina potentia præeſſe præcepit, ut jus * diſtringendorum negotiorum epiſcopis ſanctis juxta Divalia conſtituta permiſerint. Quod cum & juris antiqui edictis, & * inlatis frequentius ſit legibus confirmatum, præſenti tempore a pleriſque invenimus fuiſſe calcatum. Nam prætermiſſo ſacerdotali judicio, paſſim ad examen * ſæcularium tranſierunt. Quocirca nobis viſum eſt, ut hanc & * ſacrarum legum, & noſtri ordinis contumeliam, & ad præſens ulciſceretur plena diſtrictio, & obſervandam formulam conſtitueret in futurum. Cenſemus itaque, ut quicumque prætermiſſo ſacerdote eccleſiæ ſuæ, ad diſceptationem venerit ſæcularium, ſacris liminibus expulſus, a cœleſti arceatur altario; neque ullus poſt hanc diffinitionem, quæ communi ſedit arbitrio, quicquam ſibi ultra præſcriptum vindicare nitatur. * Ita fieri, ut & hi qui ante erraverunt, congrua emendatione ſe corrigant, & qui ſub obſervatione clericali, cœleſti probatur ſervire officio, * ex clerico habendum, ſi prætermiſſo ſacerdotum judicio, ſæcularium adierit poteſtatem. Quod ideo ſingulos univerſoſque volumus agnoſcere, ut quod pleno juſtitiæ & juris ordine conſtitutum eſt, effectum totius firmitatis * ex omnibus clericorum negotiis ſortiatur.* Et paulo poſt: * *Leo epiſcopus ſubſcripſi. Victorius epiſcopus ſubſcripſi. Euſtachius epiſcopus ſubſcripſi.* Sic & ceteri qui adfuerunt epiſcopi ſubſcripſerunt.

Notabile decretum ſynodi Romanæ ſub Leone Magno ep. 96. cit.

* *Thraciam*.

* al. *tanta reverentia prævalere etiam hi*

* al. *diſtinguendum*.

* al. *illibatis*

* al. *facularium*.

* al. *ſacra legis*.

* al. *& ita fiet*.

* al. *in clero abjiciendum*.

* al. *in omnibus*.

* al. *Leo epiſcop. ſcribit. Victorius epiſcop. ſcribit. Euſtach. epiſcop. ſcribit.*

De his autem quæ, ut præmiſit, diffinita fuerunt, & irregulariter ſunt retractata, S. Leo in epiſtola ad Leonem Auguſtum per Philoxenum agentem in rebus directa dicit: *Quæ patefacta ſunt,*

Semel judicata ut retractentur.

S. Leo ep. 78.

Non licet clericis apud judices ſæculares litigare.

S. Leo ep. 96. * immo Leo Bitur. A.

Hincmarus Laudun.

Nortmannus.

sunt, quærere; & quæ perfecta sunt, retractare; & quæ diffinita sunt, convellere, quid aliud est, quam de adeptis gratiam non referre, & ad interdictæ arboris cibum improbos appetitus mortiferæ cupiditatis extendere? Unde attendendum est, de tanta exaggeratione, quam sit grave quod admisit, in obtentis, quæ patefacta sunt, quærere, & quæ perfecta sunt, retractare, & quæ diffinita sunt, convellere. Quod tantæ sapientiæ, & sanctitatis atque auctoritatis vir apopolicæ sedis pontifex reatui comparavit, qui, ut docet apostolus, *in omnes homines pertransivit*, & non nisi morte filii Dei potuit expiari. Et videndum si tale commissum sine ultione delata, absque periculo eorum quorum interest, valeat pertransire.

ANNO CHRISTI *Philomeni egentis in rebus suis nullamentio, sed infra ep. 99.*

Rom. cap. 5.

CAPUT XX.

Quod excommunicationi complicum Carlomanni post quartam admonitionem non subscripsit.

Aimonius l. 5. hist. c. 24. & seq.

DEnique postquam Carlomannus a domno nostro Carolo rege glorioso inconvenienter ac pernicioſe discessit, & multis filiis Belial sibi consociatis, regnum ejusdem domni nostri est deprædatus: unde quantum potuimus, fideles illius qui in hoc regno commorabamur, sategimus. Sed & domnus noster rex postquam huc rediit, promissionibus paternis ac blanditiis, atque indulgentiarum largitione non modice laboravit, quatenus eundem filium suum Deo & sibi restitui, & complices ejus salvare valeret. Sed cum ipse & nos episcopi regni ejus qui adfuimus, nec terrores divini judicii, nec promissiones regni æterni ac temporalium honorum, apud eum & complices ejus proficere vidimus: episcopale ministerium, quia ipse de Remorum diœcesi non erat, sed diaconus provinciæ Senonum existebat, in complices ejus qui de nostris parochiis erant: sed & in eos qui in iisdem parochiis nostris multa scelera perpetrarunt, sententiam excommunicationis ecclesiasticæ, usquedum resipiscerent, jaculavimus. Quam sententiam ad archiepiscopos diversarum provinciarum dirigendam decrevimus, quæ ita se habet.

Flodoard. l. 3. c. 26.

Excommunicatio complicum Carlomanni.

Hincmarus Remorum episcopus, ac plebis Dei famulus, cum Remorum diœceseos venerabilibus consacerdotibus nostris, Remigio reverendissimo Lugdunensium archiepiscopo, & ipsius diœceseos venerandis episcopis, salutem. Carlomannus domni nostri Caroli regis glorioſi carne filius in diœcesi Remorum ex aqua & Spiritu sancto regeneratus, & a patre sacro altari oblatus, religiosis divini servitii obsequiis mancipandus, ac in clericum tonsus; in diœcesi vero Sennensi, & in parochia Meldensi ab Hildegario ejusdem civitatis religioso episcopo, per singulos gradus usque ad ordinem diaconatus provectus, nuper a patre, post plurima benignitatis ac beneficentiæ dona sibi conlata, fuga lapsus, congregavit secum plurimos filios Belial. Et quæ sequuntur apud Hincmarum, epistola 32. usque ad illa verba. *Cuiquam illorum imminens urgentis mortis periculum ingruerit, secundum præfatam sacrarum regularum formam poscenti, ultima pœnitentia, & viatici muneris communio non negetur. Quæ idcirco vestræ reverendæ fraternitati innotescere procuravimus, ut vobis commissos talium ante correctionem vitare pernicioſum consortium secundum sacram regulam denuncietis, ne illorum pestilenti contagione maculentur. Nomina autem vobis eorum omnium de quibus agitur, adnotata, propter pluralitatem mittere non valuimus; sed signa vobis certissima designamus; quia sicut Christus suis dixit: In hoc*

Meldensis clericus.

Et hæc describere supersedimus; quia extant in Hinc. ep. 32. p. 253. Hæc desiderantur in excusis.

Joan. c. 13.

cognoscent omnes quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem: ita & vos cognoscetis illos a discipulatu Christi, qui suos docuit esse pacificos, fore per insolentiam alienos, & ab unitate ipsius ecclesiæ separatos, qui Carlomanno & suis complicibus in apostasiæ obstinatione perseverantibus, petinaciter adhærere decreverunt. Valete fratres carissimi, semper in Domino, memores nostri: quia nos vestri oblivisci non possumus.

PARS II.

Hincmar. Rhemens. ep. ad episcopos absentes.

[23] Et quia frater Hincmarus Compendio fuerat, quando adhuc de Carlomanni & complicum ejus conversione tractabatur: & sine conscientia mea inde recessit: consilio & consensu coepiscoporum nostrorum, qui ibidem mecum fuerunt, istiusmodi litteras ei, sed & aliis episcopis Remorum provinciæ, qui corpore tunc nobiscum non erant, direxi. *Hincmarus Remorum episcopus, ac plebis Dei famulus, Hincmaro dilecto fratri, & venerabili coepiscopo nostro, salutem. Te latere non potest quanta mala Carlomanni complices in Remorum diœcesi fecerunt. Propterea cum fratribus & consacerdotibus nostris qui adfuerunt, tenore subjuncto eos excommunicandos decrevimus. Et ideo his, quæ subter adnotantur, relectis, præsentialiter mihi per comministrum litteras tui consensus in hac excommunicatione canonica mitte; ut per singulos archiepiscopos diversarum provinciarum eam concurram dirigere, antequam malum quod cœperunt, gravius grassari, & longius ac latius serpendo possit excrescere. Data Prid. Kal. Febr. præsentis 4. indictionis.* Et direxi ei præfatam huic subjunctam epistolam. Deinde v. Non. Februarias, venit ad me Heddo præpositus suus, & quia sicut ei mandaveram, litteras sui consensus in hac excommunicatione canonica non direxit, per eum illi easdem litteras mihi dirigendas verbo mandavi. Et evolutis pluſquam triginta diebus, ex quo inde litteras accepit, remisi ad eum iterum litteras, mandans, ut veluti anteriores, & ordinatione posteriores suis, & etiam de longinquioribus partibus litteras sui consensus obedienter miserunt, diutius & ipse mittere non differret: aut certam & regularem rationem mihi rescriberet, cur jam tertio commonitus eas mihi mittere detrectaret. Ad quas mihi rescripsit hoc modo.

Refertur ab ipso Laudun. p. 352.

Flodoard. l. 3. c. 21.

Solus detrectat subscribere.

*Venerabili Remorum archiepiscopo Hincmaro, episcoporum minimus sanctæ Laudunensis ecclesiæ Hincmarus, salutis Christicolæ magnificentiam. Quia adeo litteras mei consensus in excommunicatione a vobis facta requiritis, remandate litteris mihi quoque vestris, si ea in eadem addidistis etiam, quæ tantillitati meæ videri rationi & auctoritati congruere per Heddonem parvitatis meæ legatum & comministrum mihi, ecclesiæ quin etiam cui indignus præsideo, præpositum, non ab re * utique reor, vobis intimavi. Et equidem ipse demum de meo consensu, prout res deposcit, * coapto tempore suscepto, quod omni sub sole adjacet rei, locoque prospecto, nihilominus regulariter congruo, funditus, & despective, non detrectative * tractanda pertractans, litteris, dante Deo, canonicis rescribendo respondere, voto compote, & vita comite, cum actutum, tum accuratim procurabo. Alioquin reminiscor & in hoc negatio illius sapientis, cujus crebro agitis mentionem, * dicentes: qui jubet impossibile, ipse se facit contemptibilem.*

Responſ. Laudunensis ad Rhemens. habetur ante epist. 36. p. 644.

* al. *ut utique.*

* al. *coepto.*

* al. *tractandam.*

* al. *dicentis.*

Unde inter cetera illi rescripsi hoc modo: *Frater Heddo, quando ad me venit, nihil mihi innotuit quæ in litteris de præfata excommunicatione superaddere debuissem. Verum nec fratres & coepiscopi nostri, qui mecum præsentes fuerunt, ibi tunc quiddam addendum viderunt: nec etiam illi qui corpore*

Rescriptum Remensis ad Laud.

pore tunc non adfuerunt, & ætate ac ordinatione tui præcessores ac successores habentur, quando mihi consensum suum inde regulariter, & obedienter miserunt, ibi superaddendum aliquid mandaverunt. Præsertim cum eadem excommunicatio secundum evangelicam, & apostolicam, atque canonicam, & decretorum apostolicæ sedis auctoritatem habeatur contexta: sicut in epistola tibi directa, vel tenuiter intelligens sine difficultate potest advertere. Verumtamen quia Deus sæpe juniori revelat, & S. Gregorius B. Petri apostolorum principis in apostolica sede successor, ad quemdam episcopum scribit: Ego, inquiens, & minores meos quos ab inlicitis prohibeo, in bono imitari paratus sum. Stultum est enim qui in eo se primum existimat, ut bona quæ viderit, discere contemnat. Rescribe mihi planis verbis, & non tortuoso, sicut soles, sed recto & aperto sensu, quæ tibi in tenore præfatæ excommunicationis tibi directæ, videntur juxta sanctarum scripturarum tramitem, traditionemque majorum superadjicienda, vel detrahenda, seu immutanda: & voluntarie a te, vel a quoquam alio, salubriter discam quod nescio: & secundum evangelicam, & apostolicam, atque ecclesiasticam regulam, si quid perpere cum fratribus & coepiscopis nostris Remorum diœceseos in hac causa, quod adhuc non recognosco, decrevi, corrigere procurabo.

PARS II. Greg. lib. 7. Ind. 2. ep. 64. Hincmari modestia.

Tandem vero de eo quod scripsisti: Alioquin reminiscor & in hoc negotio illius sapientis, cujus crebro agitis mentionem, dicentis: qui jubet impossibile, ipse se fecit contemptibilem: non videtur mihi ut rationabiliter illud dictum, quod nec sacris scripturis, nec ecclesiasticis regulis continetur, (licet in communi colloquio forte, ut dicis, me hoc audieris dicere) in auctoritate ad contemnendam metropolitanam commonitionem mihi debueris proponere. Et me hujus causæ jussione apud te non fecit contemptibilem, videlicet ad conserviendum habilem, quia nihil tibi contra fidem & bonos mores, contra sacras regulas & ecclesiasticam constitutionem, seu consuetudinem scripsi: ac per hoc nihil contemptibile, & ideo nihil impossibile jussi scribens, ut in meis litteris tibi directis continetur, quatenus veluti anteriores, & ordinatione tui posteriores, ac etiam de longinquioribus partibus obedienter miserunt, diutius mihi mittere consensum tuum non differres, aut certam & regularem rationem mihi rescriberes, cur ecce jam tertio commonitus, & evolutis plusquam 30. diebus ex quo inde litteras accepisti, metropolitano mandato in hac causa obedire detractares: non immemor sententiæ B. Leonis qua dicit: Qui non vult gravis oneris sarcinam ferre, non audeat alii importabile pondus imponere. Discipuli enim sumus humilis & mitis magistri, dicentis: Discite a me quia mitis sum & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris. Et tu, frater, sequere sententiam sancti Spiritus, per eumdem ibidem dictam: Qui scit se quibusdam præpositum, non molestе ferat aliquem sibi esse prælatum; sed obedientiam quam exigit, etiam ipse dependat.

S. Leo ep. 84. Ibidem.

Quapropter nunc tibi iterum, frater, scribo, non pueriliter sermonibus per glosulas exquisitis, ut studes, quo sine ullo intelligentiæ ac instructionis fructu a fatuis inanes admirationis rumusculos capias: nec quasi aerem verberans, vel mundanæ sapientiæ verbis, aut sæculari militia tecum pugno, sed virtute dispositionis divinæ: quia ut S. Leo ostendit, etiam & inter beatissimos apostolos in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis; & cum omnium par esset electio, uni tamen datum est ut ceteris emineret. De qua forma, episcoporum quoque est orta distinctio, & magna ordinatione provisum est, ne omnes sibi omnia vindicarent, sed essent in singulis provinciis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia: quoniam etsi ordo generalis est omnibus sacerdotibus, non tamen communis est dignitas omnibus. Te coram Deo & Christo Jesu, & electis angelis ejus in virtute Spiritus sancti, quem per manus impositionem humilitatis meæ, in episcopali ordinatione creditum est te accepisse, commoneo & obtestor ut respiscas a cœpta contumacia, & obedias secundum sacros canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, tuæ metropolis privilegio. Juxta quod redargutus de insolentiæ tuæ frequenti ac periculosa inobedientia, manu propria coram multis testibus professus es ac subscripsisti, & mihi porrexisti in synodo plurimarum provinciarum, quatenus canonicum non subires judicium, ante oculos mentis habens quod de hujusmodi transgressoribus, qui contra suam professionem vel subscriptionem venerint in aliquo, sacri canones præfigant. Et quæ hinc sacra historia, & in ipsius sententiæ expositione B. Gregorius apostolicæ sedis pontifex diffiniat. Melior est, inquiens, obedientia quam victimæ, & auscultare magis quam offerre adipes arietum; quoniam quasi peccatum ariolandi est, repugnare; & quasi scelus idololatriæ, nolle adquiescere. Hinc B. Gregorius: Obedientia victimis jure præponitur, quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero voluntas propria mactatur. Tanto igitur quisque citius Deum placat, quanto ante ejus oculos repressa arbitrii sui superbia, gladio præcepti se immolat. Quo contra ariolandi peccata inobedientia dicitur, ut quanta sit virtus obedientiæ demonstretur. Ex adverso ergo melius ostenditur, quod de ejus laude scribitur. Si enim quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle adquiescere: sola est quæ fidei meritum possidet obedientia; sine qua quisque infidelis convincitur, etiamsi fidelis esse videatur. Data 13. Kalend. Maji.

Quanto admonet & obtestatur ut subscribat. S. Leo ep. 88. Dist. 22. c. Sacrosancta. Hic. l. 55. Cap. c. 13. p. 423.

ANNO CHRISTI 871.

1. Reg. c. 15. Greg. lib. 35. in Job. c. 10. Obedientiæ commendatio.

CAPUT XXI.

Quod deinde semel ac iterum eadem de re monitus obedire contempsit, & concilii Antiocheni canonem indiscrete exponit.

Memoratur ab ipso Laudunensi, ep. 34. pag. 593.

POstea 3. Nonas Maji venit ad me clericus suus, nomine Teutlandus, quædam mihi de patre illius referens, quæ hic causa brevitatis omitto. Et dixi ei, ut episcopo suo diceret, quatenus sicut & litteris & verbis jam illi mandaveram, litteras sui consensus in excommunicatione complicum Carlomanni mihi mittere diutius non differret: unde tunc quinta vice eum commonebam. Postea sexta vice litteris, quarum exemplar habeo, illum commonui, quatenus consensus sui litteras in excommunicatione canonica complicum Carlomanni mihi mittere diutius non differret: qui obedire mihi more suo dedignatus fuit. Insuper in memorata rotula sua inter alia hinc mihi rescripsit: *Cujus couti dedignamini consilio, petere non operæ pretium habetis consensum. Et miror cur in hoc meum requiritis consensum, cujus non quæsistis; immo spreveristis consilium. Cum Antiochenum decernat concilium: Nec archiepiscopus sine ceterorum agat consilio sacerdotum: quod nullum excludit coepiscopum.*

Non exstat.

Non attendens quam indiscrete sententiam ipsius exponat concilii; quam discrete idem decrevit concilium, dicens: *Placuit præter metropolitanum ceteros episcopos nihil amplius agere secundum antiquam a patribus vestris regulam constitutam.* Et reliqua. Quæ sit autem antiqua regula a nostris patribus constituta, sancta Nicæna synodus patenter ostendit, decernens, ut quoniam primatus

Jus metropolitani. Conc. Antioch. can. 9. Conc. Nicæn. can. 6. al. 8.

& so.

& solicitudo omnium ecclesiarum in principatu beati Petri Domini ore percepto, pertinet ad primæ & sanctæ Romanæ sedis pontificem, ut Alexandrinus episcopus omnium sibi commissorum habebat potestatem. Similiter & apud Antiochiam, ceteraque provincias sua privilegia serventur ecclesiis. De quibus autem ecclesiis dicat, & quæ, qualiter privilegia illis servari debeant, præfatum Antiochenum demonstrat concilium: *Per singulas*, inquit, *regiones episcopos convenit nosse, metropolitanum episcopum solicitudinem totius provinciæ gerere: propter quod ad metropolim omnes undique qui negotia videntur habere, concurrant.* Et Africanum concilium, *Decreta*, inquit, *Nicæna sive inferioris gradus clericos, sive episcopos ipsos suis metropolitanis apertissime commiserunt.* Et reliqua. Et S. Bonifacius scribit: *Convenit nos paternarum sanctionum diligentes esse custodes. Nulli etenim videtur incognita synodi constitutio Nicanæ, quæ ita* * *incipit*, (*ut eadem proprie verba ponamus*) *Per unamquamque provinciam jus metropolitanos singulos habere debere; nec cuiquam duas esse subjectas. Quod illi* (*quia aliter credendum non est*) *servandum, sancto Spiritu suggerente, sibimet censuerunt.* Et paulo post: *Quod idcirco dicimus, ut advertat caritas tua, adeo nos canonum præcepta servare, ut ita constitutio quoque nostra diffiniat, quatenus metropolitani sui unaquæque provincia in omnibus rebus ordinationem semper expectet.* Distincte igitur Antiochenum decrevit concilium, ut *præter metropolitanum ceteri episcopi nihil amplius agant, nisi ea tantum quæ ad suam diœcesim pertinent, possessionesque subjectas.* Hic diœcesis pro parochia, sicut, & alibi, ponitur. Et post aliquanta: *Nec metropolitanus sine ceterorum gerat consilio sacerdotum*: Et non addidit in hac sententia, quod in præcedenti proposuit: nihil amplius sine ceterorum gerat consilio sacerdotum: quoniam sacrum Nicænum concilium noverat decrevisse, ut si duo aut tres provinciales episcopi propter contentiones proprias contradicunt, obtineat sententia plurimorum.

Claret igitur fratrem Hincmarum aliter quam debuerat, ad suum sensum inflexisse sententiam Antiocheni concilii, quam idem concilium, sed & S. Bonifacius papa intellexerunt sententiam sacri Nicæni concilii: cum idem S. Bonifacius in eodem concilio promulgaverit, *quatenus metropolitani sui unaquæque provincia in omnibus rebus ordinationem semper expectet.* Et non decrevit, quia non debuit, contra Nicænum & Antiochenum concilium, ut in omnibus rebus metropolitanus omnium coepiscoporum provinciæ consilium semper expectet: quoniam de omnium negotiis, qui de provincia ad metropolitanum undique concurrunt, semper omnium coepiscoporum consilium expetere vel expectare metropolitanus non potest, verum nec debet. Sed sicut sanctus Leo ad Anastasium Thessalonicensem scribens: *Secundum sanctorum Patrum canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, metropolitanos singularum provinciarum episcopos jus traditæ sibi antiquitus dignitatis intemeratum habere decrevit, ita ut a regulis præstitutis nulla aut negligentia aut præsumptione discedant.* Privilegium suæ sedis metropolitanus eo modo debet exercere, ut ea singulis servari præcipiat; sicut item Leo ad Hilarium Narbonensem episcopum scribit: * *Quæ nec præceptis evangelicis contrarium, nec decretis sanctorum inveniatur adversum.* Et hoc est a præstitutis regulis nulla aut negligentia, aut præsumptione discedere: videlicet ut præstituta pro viribus exequi metropolitani non negligant, neque præsumptione convellant. Quæ autem secundum præstitutas regulas singulis pro negotiis convenientibus præcipiens, quorumcumque rebellionem vel præsumptionem non potuerit corrigere, sua præceptione debet aut per judices a se datos, aut ex consensu partium electos, corrigere: aut in comprovinciali synodo, secundum sacras regulas, quæ neglecta, vel præsumpta sunt, consilio episcoporum provinciæ emendare.

Quas sententias sacrorum canonum ab omnibus omnium provinciarum episcopis, præter eum, in istis regionibus observatas, ante mentis oculos habens, non sæpe memoratam excommunicationem canonicam in Carlomanni complices, sine ceterorum qui adfuerunt, & adesse voluerunt, vel adesse potuerunt consilio vel consensu exerui; & aliorum qui tunc adesse non potuerunt, consensum & consilium requisivi, & obedienter ab illis datum, & missum recepi. Ab eo autem qui adesse potuit, & adesse non voluit, quique de tractatu ex causa Carlomanni & complicum ejus sine conscientia mea discessit, consensum requisivi: & sicut ab antecessoribus & successoribus ejus in ordinatione obtinui, apud illius contumaciam hactenus obtinere non potui.

ANNO CHRISTI 871 V. l. 55. C. c. 4 p. 401. &c.

Concil. Antioch. c. 9. cit.

Conc. Afric. c. 105. & Cod. can. eccl. Afr. can. 138

Bonifac. papa ep. 3.

* al. *præcipit*.

PARS II.

Solus Laud. non observat canones.

Ex concilio apud Attiniacum.

CAPUT XXII.

Quod in quibusdam Rhemensem ipsum male reprehendit, & de pœna inobedienti irroganda.

SCripsit etiam mihi se miratum valde fuisse, si eum per suum clericum commonere potuissem. Non attendens quia si ipsius metropolitanus est qui sedet in Remorum metropoli, & clerici sui est metropolitanus, ad quem secundum sacros canones, totius provinciæ debent convenire omnes qui videntur habere negotia: & ipse præcipere singulis, & in commune omnibus quæ nec præceptis evangelicis contraria, nec decretis sanctorum inveniantur adversa: & corrigere in singulis singula si quæ fortassis emerserint. Quibus constat etiam * per clericum suum metropolitanus eum prævalet commonere, & apud quem, juxta Carthaginenses canones, si est utile, debet & prævalet provincialis episcopus accusari. Et presbyteri, & diaconi, & ceteri inferiores clerici in causis quas habuerint, si de judiciis episcoporum suorum questi fuerint, & ab eis, atque a vicinis episcopis ad primatem provinciæ appellaverint, ejus auctoritate suos episcopos regulariter commonere valebunt. Nam & coepiscopi Rhemensis provinciæ in longinquioribus partibus constituti, ex antiquo, * metropolitanis litteris per vicinorum episcoporum missos ad synodum vel ordinationem regulariter & jure, sed & de aliis quibusque monentur.

Metropolitanus episcopus provincialem per quemlibet posse monere.

* *Forte*, quod per. H.

* *Forte*, Metropolitani. H.

Et subsequitur, *Quod tamen synodali agendum erat tempore, & judicio si esset digna ratio unde commoneret. Nam istæ tales vestræ præceptiones non illiusmodi commonitiones sunt: neque mihi aut alicui episcopo per loca diversa, quæ pro vestra commoditate aditis; si impetiar respondendum est, sed in synodo.* Non videns, vel potius arrogantia cæcus videre non valens, quia aliud est, si a quoquam impetitur vel accusatur; & aliud est, si pro reclamatione alicujus ex sua parochia a metropolitano commonetur, ut ea quæ * propere egit, provincialis episcopus mendare monetur, aut pro causis necessariis consensus illius requiritur. Nam pro omnibus omnium negotiis, qui undique juxta canones

Non extat hæc epistola Laudun.

* legendum videtur *præpropere*.

Leo ep. 85. ad Anast.

Idem ep. 92. ad Rusticum. Narbon. * *quod*.

PARS II.

nones ad metropolim suam conveniunt, ad eum commonendum non debet, nec valet metropolitanus synodum convocare.

Carlomanno & complicibus data benedictio abepiscopis.

Reprehendit etiam me, quia Carlomanno, & suis, quibus excommunicationem intentaverat, sed adhuc eam, sicut & ipse scribit, in illos non protulerat, & qui se profitebantur velle corrigere, in sua parochia publice sine suo consensu, benedictionem petentibus dedi. Dicit de quibusdam scriptura: *Docuerunt linguam suam loqui mendacium: ut inique agerent, laboraverunt; sed labor labiorum illorum operiet eos.* [24] Quando fideles senioris nostri qui convenimus tam episcopi, quam abbates, & comites, & ceteri ejus fideles ad conlocutionem Carlomanni, atque suorum, & persuasimus eis, ut datis & acceptis utrinque obsidibus, a malis quæ perpetrabant in regno senioris nostri, quiescerent, & pacifice ibi degerent, quousque ad senioris nostri indulgentiam pervenirent: cum solvenda erat conlocutio, & quique nostrum ad sua redire pararent, tam senioris nostri fideles, quam & Carlomannus & sui, profitentes de correctione sua, benedictionem sibi dari a me, sed & ab aliis qui adfuerunt episcopis, petierunt. Et præmissa sententia Domini, qua præcepit discipulis

Luc. c. 10.

suis dicens: *In quamcumque domum intraveritis, dicite, Pax huic domui; & si ibi fuerit filius pacis, requiesceat super eum pax vestra: sin autem, pax vestra ad vos revertetur.* Orando, ut confirmaret hoc Deus, quod operatus erat in nobis, & per nos in illis: benedictionem, ut fidelibus, & voluntatem, ac devotionem fidelitatis habere profitentibus, dedimus. Docente S. Gregorio ex le-

Gregor. l. 22. ep. ult. interrog. 9. Deuteron. c. 27. * exspoliet.

gali sententia, ut *per alienam messem transiens, manu spicas conterat & manducet; ut de segete quæ alteri videtur esse subjecta, per effectum boni operis, frumenta dominica vitiorum suorum paleis * exspolietur, & in ecclesiæ corpus monendo & persuadendo, quasi mandendo convertat.* Et canones sacri dicunt, ut episcopus alienam civitatem quæ non est

Concil. Antiochen can 22. Vide Anton. Augustl. 1. 4. Jur. pontif. tit. 30.

illi subjecta, non adeat, nec ad possessionem accedat, quæ ad eum non pertinet super ordinatione cujusquam; quod nec me feciſſe intelligo; cum iidem sacri canones dicant: Per singulas regiones episcopos convenit nosse, metropolitanum episcopum solicitudinem totius provinciæ gerere. Unde in quacumque parochia totius provinciæ visum mihi fuerit, sicut & in Laudunensi parochia sæpe jam egi, secundum Chalcedonenses canones & decreta sedis Romanæ pontificum, libere possum synodum convocare; & corrigere singula, si quæ fortassis emerserint. Non ergo alienam civitatem, quæ non est mihi subdita, adii; nec ad possessionem quæ ad me non pertinet, super ordinatione cujusquam accessi. Quæ etsi Laudunensis parochia mihi in privilegio metropolitanæ sedis non esset subjecta; de segete qua alteri videbatur esse commissa, per effectum boni operis frumenta dominica vitiorum suorum paleis exspoliare, & in ecclesiæ corpus monendo & persuadendo, quasi mandendo, libere possem convertere.

Exceptio de ultima infirmitate.

Sed & quod scripsimus in epistola de excommunicatione complicum Carlomanni, per diversos archiepiscopos dirigenda, dicentes: *Ea videlicet conditione,* [25] *ut secundum formam mystici Nicæni concilii, & Africæ provinciæ canonum, juxtaque apostolicæ sedis decreta pontificum Siricii, Innocentii, Cælestini, Leonis, ubicumque fuerint, ultima pœnitentia, & necessarii viatici communio petentibus non negetur.* Secundum suam singularem sapientiam

Corrigitur a Landun.

corrigit, scribens in sua rotula: *De viatico autem illis concedendo, non nisi per professionem, etiamsi in ultimo sint positi, videlicet ut si postea convaluerit, quisquis eorum viaticum in infirmitate positus petierit, profiteatur non ulterius se talia acturum, neque talia agentibus se participaturum. Quoniam in suis ita sanctus papa Gelasius instituit constitutis; sententia præfigitur, vel præfixa est semper errori. Quæ sententia huic errori præfixa, nunquam omnino solvetur.* Qua de re quid est nobis agendum, nisi intremus apud illum in scholam, & nos magistrali ferula doceat, quod patres qui in Nicænum concilium convenerunt, & canones spiritu Dei conditos, mansurasque usque in finem sæculi leges præfixerunt? [26] Sed & episcopi Africæ provinciæ, inter quos & famosissimus Augustinus, non parva Christi portio, & ecclesiæ catholicæ institutio, atque defensio, extitit, nescierunt, vel obliti fuerunt? Sed & Siricius, Innocentius, Cælestinus, & Leo percipere non potuerunt? Verumtamen quia nobis de hac causa sufficit tantorum, quorum formam præmisimus, catholica & salutaris doctrina; cui ex superfluo, vel potius ex angustia quiddam, quasi dissimulando, superaddere voluit ac præsumpsit; quoniam eum repercussit, contra quam in sua pernicioſa excommunicatione agere non pertimuit: & ideo sui consensus litteras in præscriptis canonum & decretorum apostolicæ sedis pontificum diffinitionibus mittere mihi ausus non fuit. Et accidit illi quod scriptum est; Qui fugerit arma ferrea, irruet in arcum æreum. Dum enim vitare voluit, ne contra suæ pernicioſæ excommunicationis præsumptionem in consensu sibi mandato a me, scriberet, & de ipsa præsumptione inlicitæ excommunicationis, & de contempto privilegio suæ metropolis, & de inobedientia contra suam professionem & subscriptionem, in judicium sacrarum legum, & canonum & decretorum apostolicæ sedis pontificum inruit. Et ut statuerat suam sententiam, posuit in eodem suo scripto testimonium contra se beati Augustini ex libro de fide & operibus, de discretione correptionis & excommunicationis, & quasi fugiens a facie leonis, inruit in ursum; & in domo innisus parieti, momordit eum coluber. Id est, testimonium contra se a se ipso in scripto suo positum ex scripturis illius, qui exaltatus est in cruce, sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto. *Non est*, inquit Augustinus in testimonio ab Hincmaro posito, *contrarius apostolus Domino, quia dixit, Peccantes coram omnibus argue, ut & ceteri timorem habeant: cum ille dicat, Corripe eum inter te & ipsum solum. Utrumque enim faciendum est, sicut infirmitatis diversitas admonet eorum, quos utique non perdendos, sed corrigendos curandosque suscepimus.* Quæ verba testimonii a se in scripto suo positi si attenderet, illam pernicioſam excommunicationem ad perditionem multorum, quos non perdendos, sed corrigendos curandosque suscepit, intentare nequaquam præsumeret. Quo contra Salomon dicit: *Sicut spina in manu temulenti: sic & in ore stulti parabola.* Ut enim temulentus spinam in manu gerens seipsum vulnerat; ita qui incautus est ad loquendum, sententia sua se percutit. Et item in eodem testimonio beatus Augustinus dicit: *Ita etiam est ratio dissimulandi, & tolerandi malos in ecclesia: & est rursus ratio castigandi, corrigendi, non admittendi, vel a communione removendi. Errant autem homines non servantes modum; & cum in unam partem proclives ire cœperint, non respiciunt divinæ auctoritatis alia testimonia, quibus possunt ab illa intentione revocari, & in ea quæ ex utrisque temperata est, veritate & moderatione consistere.* Et si hanc discretionem corripiendi & excommunicandi, aut dissimulandi & tolerandi malos

ANNO CHRISTI 871.

Ridicule

Augustini encomium.

Cur refugiat subscribere excommunicationi.

Testimonium sibi repugnans allegat.

Aug. lib. de fide & operibus cap. 1. Timoth. 5. Matth. c. 18.

Iterum de excommunicatione suorum clericorum.

Prov. c. 9.

Quomodo si spina nascatur.

los in ecclesia, quam beatus Augustinus dixit, & A ex verbis sacri eloquii ratissimam demonstravit, frater Hincmarus attendens a metropolitano suo semel & secundo ex evangelica veritate, & apostolica atque canonica auctoritate, & decretis apostolicæ sedis commonitus, ut eamdem perniciosam excommunicationem resolveret, in pertinaci contumacia sua in suum periculum non persisteret.

ANNO CHRISTI 878.

Inobedientiæ pœna.

Contra cujus inobedientiam, qui mihi, suo metropolitano, litteras sui ex hac causa consensus contumaciter mittere recusavit, quid sacræ leges & regulæ dicant, subjungam: Honorius & Theodosius Augg. in legali edicto suo, directo Aurelio Carthaginensi archiepiscopo, decreverunt dicentes: *Religio itaque tua competentibus scriptos universos episcopos faciat admoneri, scituros diffinitione sanctimonii tui hanc sibi diffinitionem esse proscriptam, ut quicumque damnationem supra memoratorum, quo pateat mens pura, subscribere, impia obstinatione neglexerint, episcopatus amissione mulctati, interdicta in perpetuum, expulsi civitatibus, communione priventur.* Et paulo post: *Una enim eademque culpa est eorum qui aut dissimulando cohibentiam, aut non damnando favorem noxiæ præstiterunt.* Et hinc S. Gregorius ad Felicem episcopum in Sardica: *Qualiter*, inquit, *obedientia, vel sit reverentia præpositis exhibenda, ex tuis quoque subjectis ipse non ambigis. In qua re valde est utile, si id quod disciplinæ vigor imponit, nullo cogente humilitas laudanda servaverit. Pervenit ad nos itaque quod fraternitas tua Joanni fratri nostro, primæ Justinianæ episcopo secundum morem * constitutum parere despiciat, & nec decreto ejus, nec * relationi, juxta consuetudinem, voluisset subscribere. Quod si ita est, contristamur, quia superbiæ de te manifeste præbes indicium: quod quam sit, præsertim in sacerdote, culpabile, * divinæ clementia monitionis eloquitur. Propterea hortamur, ut mentis tumore depositio antedicto fratri, & coepiscopo nostro humilem te exhibeas, & parere non desinas: quatenus & Deus gaudeat in fraternitatis vestræ concordia, & alii de te sumant bonitatis exemplum. Nam si, quod non credimus, te in superbia permanere contigerit, districtam canonicamque disciplinæ correctionem contumaciæ tuæ * scito sacros canones ulciscenter imponere. Bene ergo facis talem te sponte salubri consideratione præbere, qualis esse canonica * coercitione compelleris. Nam nec tibi denuo post hanc nostram admonitionem licebit ad tuæ voluntatis arbitrium, contra morem, majoribus tuis inobedientem existere: nec nos tantæ indisciplinationi ecclesiasticam cognoscas dissimulare vel differre vindictam.* Unde attendentes judicii comminationem beati Gregorii, contra inobedientiam archiepiscopo suo, qua dicit: *Denuo post hanc nostram admonitionem nec tibi licebit ad tuæ voluntatis arbitrium, contra morem, majoribus tuis inobedientem existere: nec nos tantæ indisciplinationi ecclesiasticam cognoscas dissimulare, vel differre vindictam.* Discernite utrum quod in terris consistens, & conversatione in cælis habitans intentavit; & E adhuc nobiscum in suis constitutionibus vivens, de cælo in hujusmodi creditur intentare, post tot commonitiones, vindictam tantæ indisciplinationi istius regularum contemptoris dissimulare, vel differre diutius debeamus, nos qui per Dei gratiam ad cælestia suspiramus.

Gregor. l. 4. epist. 7.

* al. abest constitutum.

* al. relatio sit quam ad nos direxit.

* al. divinæ admonitionis clamant eloquia.

* al. nos scito ulciscenter imponere.

* al. coercitione exigente.

CAPUT XXIII.

PARS II.

Quod Hincmaro eidem Rhemensi traditionis crimen per calumniam imponit.

POst tantas denique, & alias plures, quas vitando prolixitatem prætereo, commonitiones & sacras auctoritates a me illi prolatas; sicut Dominus de rebellante adversum se populo queritur: *Curavimus Babylonem, & non est sanata.* Et, *versa est mihi domus Israel in scoriam*, accidit mihi ab illo, quod Salomon dicit: *Acetum in nitro ei qui cantat carmina corde pessimo. Acetum*, inquit Gregorius, *si mittatur in nitrum, ferveſcit nitrum protinus, & ebullit: & perversa mens quando per increpationem corripitur, nec per prædicationis dulcedinem ad bona suadetur, & correptione fit deterior, & inde in murmurationis iniquitatem succenditur, unde debuit ab iniquitate compesci.* Unde subsequitur in rotula nuper 16. Kal. Julias præsentis 4. indictionis mihi directa.

Jerem. c. 51. *Mali homines emaspernantur correptione.* Ezech. c. 22. Prov. c. 25. Greg.

Nulla, inquiens, *consanguinitatis pietate restricti, sed neque aliqua archiepiscopalitatis præstabilitate aut probitate, ab * orgis justitiam non operante retenti, suadentes, ac animo compellentes me tradendo, ut a regia potestate manciparer custodiæ, scribentes litteris vestris ad eum ita: Et cum Silvanectis venerit, habe tales homines strenuos ac peritos, sicut opus est ad talem bestiam capiendam. Et ad Odonem complicem vestrum, sic, ut quando ad Synodum venerimus, Deus poterit dare nobis quid loquamur: usquedum de isto indomabili unicornio, & inquieto animali nos liberabit. Hæc autem perficere laborare non cessastis, a tempore quo Synodum in Suessionica civitate pro depositione Rothadi habuistis: eo quod retinebar substitui contra sacras regulas in ejus loco episcopum, antequam universalis papa pro tanto consuleretur, ut auctoritas se habet, negotio. Quod dum ante efficere non voluistis, quia nondum venerat hora mea, in Silvaco compote estis potiti voto. Et hoc vos egisse Rhemi mihi negastis; quod tamen tunc vobis aperte dicere nolui.*

Laud. ad Rem. sem.

* fort. ὀργῆ.

De quibus scribo. Lex Justiniani dicit, ut *metropolitanus vel primas provinciæ, de ecclesiastico judre, vel de aliis negotiis inter conquirentes audiat: & quod ecclesiasticis canonibus & legibus nostris consentaneum sit, hoc diffiniat, & nulla pars valeat calculo ejus contradicere.* Et hinc beatus Gregorius sæpenumero in suis ex Regesto decretis præcipit, ut *secundum leges & canones ecclesiastica judicia terminentur.* Et sacræ leges, quas ecclesia catholica recipit, dicunt: *Quoniam confiteri quisque in judicio, non tantum sua voce, sed & litteris, & quocumque modo potest: convinci autem non nisi scriptura aut testibus potest.* Et de clericis, in posteriori lege Majorani abrogatum demonstrant, ut *clerici per compromissi vinculum non adeant episcopale* judicium. Et item leges sacræ dicunt, ut in criminalibus causis nec accusator, nec accusatus per procuratorem, aut aliam personam defensare se permittantur, nisi ingratum libertum patronus accuset. Et in causa capitali nemo damnatur, neque absens per alium accusare aut accusari potest; nisi forte accusatus legaliter ac regulariter evocatus (quia, ut scribit Gelasius, *Ita vocatur ad judicium certa quæcumque persona, ut aut fateatur objecta, aut convincatur objectis*) ad purgandum se, contra evocationis regulam venire distulerit, ut secundum leges, & decreta Gregorii, in eum, quasi in contumacem, proferatur sententia. Et secundum leges & canones, ut dicit Felix, *respondere diffidens, objecta confirmat*: quatenus ut Bo-

Respondet Rhemensis.

Leges de judiciis ecclesiasticis.

Gelas.

nisacius papa decrevit, *dilationem sententiæ de ab-*
PARS II. *sentia non lucretur*. Cujusmodi judicio & accusator secundum leges & canones subjacebit, si accusationem suam legalem, ac regularem prosequutus non fuerit; ut aut quæ objecit, legaliter ac regulariter comprobet, aut falsitatis reus judicio legali ac regulari subjaceat. Sicut in legis Theodosianæ lib. 9. c. 26. & 27. in Carthaginensis concilii c. 19. & Africani concilii c. 27. evidenter ostenditur. Sed & conspirans cum propria plebe,
* Pro detrectans. H. & nonnunquam vocatus ad concilium venire *detractans, putans sibimet plebem suam posse sufficere, fraterna dilectione contempta, non tantum diœcesim amittere, verum & auctoritate publica ab ipsa principali cathedra removeri, & propriis carere, ut rebellis, præcipitur: sicut in 20. Capitulo Africani concilii continetur.

Crimen traditionis. Ceterum, quia gravissima ex hoc crimina judicia & in legibus sacris, & in ecclesiasticis regulis demonstrantur, tam in accusatum, quam in per calumniam accusantem, & non probantem; sive præsens in judicio Hincmarus a se objecta prosequatur; vel objectis sibi respondeat; sive sæpius regulariter evocatus adesse neglexerit: necesse erit ex utrisque partibus veritatem inquiri, & quæ inventa fuerint, juste & rationabiliter definiri. Dicit namque suum me traditorem, id est, proditorem, videlicet episcopum episcopi delatorem. Et historiæ, ac chronicæ ecclesiasticæ ad-
Prosper. struunt, præcipue chronica Prosperi, Cæciliano ecclesiæ Carthaginensis episcopo objecta crimina non probata fuisse; maxime quod a traditoribus divinarum scripturarum fuerit ordinatus. Et non leve crimen est, si ego qualiscumque archiepiscopus per me Domino consecratum episcopum tradidi. Unde & signa litterarum mearum, quibus recognoscerem me suum traditorem mihi isdem
* deest *debet.* frater noster ad comprobationem producere. *Sicut & de traditore Domini nostri scriptum est;
Matth. c. 26. quia traditor eis, quibus eum tradebat, dedit signum, ut quemcumque osculatus fuisset, ipsum tenerent. De quo idem Dominus ad Pilatum di-
Joan. c. 19. cit: *Qui tradidit me tibi, majus peccatum habet*. Duarum quoque epistolarum mearum verba mendose, ac si duos testes, adversum me in testimonium protulit: ut & in accusatione summi capitis nostri factum fuisse legimus. *Omnes*, inquit
Greg. Gregorius, *electi, quia summi capitis membra sunt, caput quoque suum in passione sequuntur, ut ipsos adversarios in sua morte sentiant, de quorum vita præsumebant; & tanto eis crescat merces operis, quanto eis virtutis lucrum proficit & ex alienæ damno caritatis.*

Zosim. ep. 6. p. 2. concil. Sanctus autem Zosimus papa ad Aurelium, & ad universos episcopos per diversas provincias constitutos scribens, ostendit quantum scelus sit traditionis, dicens: *Lazarus dudum in Taurinensi concilio* * *præmissorum episcoporum sententiis pro calumniatore damnatus, cum* * *Briccii innocentis episcopi vitam falsis objectionibus appetisset. Post vero* * *indebite ab eodem Proculo, qui inter ceteros in* * *synodo damnationi ejus adsenserat, sacerdotium consequutus est, a quo se ipse vitæ suæ conscientia datis litteris in* * *abdicatione sui sua sponte summovit.* Et in lib. 8. Theodosianæ legis c. 29. de calumniatoribus scriptum est. *Gratianus, Valentinianus, Theodosius AAA. Hellibico comiti, & ministro utriusque militiæ. Non est ratio qua manifesti calumniatoris supplicium differatur. Non enim patimur frequenter iterari, quæ consistere prima accusatione non quiverint; atque alienam innocentiam securitatemque sine crimine, damnabili appetitione terreri. Data 3. Kal. Jun. Merobaude & Saturnino Conss.* Iidem Augusti Menandro Vicario Asiæ: *Nostris & parentum nostrorum constitutionibus comprehensum est, eos qui accusationem alienis nominibus præsumpsissent, delatorum numero esse ducendos. Atque ideo calumniosissimum caput & personam judicio irritæ delationis infamem deportatio sequatur: quo posthac singuli universique cognoscant, non licere in eo principum animos commoveri, quod non possit ostendi. Data Idus Majas, Arcadio & Bautone Conss.* Et item Arcadius & Honorius AA. Victuro proconsuli Africæ: *Innocentes sub specie falsæ criminationis non patimur callidorum impugnatione subverti: qui si tentaverint, intelligant sibimet severitatem legum pro commissis facinoribus incumbere. Data 4. Id. Mart. Mediolano, Honorio Augusto III. & Eutychiano Conss.* Et item ibi post alia: *Calumniatores etiam sunt, qui falsa deferentes contra cujusque innocentis personam, principum animos ad iracundiam commovere præsumunt; qui omnes infames effecti, in exilio detrudentur.* Et in lib. 10. c. 5. de delatoribus lex promitur, quam idem frater in suis compilatis quaterniunculis synodum apud Attiniacum præsentatis subscripsit, & subscribi a suis clericis fecit. Quæ quia ecclesiasticis judiciis de ministris ecclesiasticis non convenit, hic eam mittere supersedi.

ANNO CHRISTI 871.

* al. *gravissimorum.* * al. *Brissii.* * al. *indebitum.* * al. *synodo damnationis ejus accessérat.* * al. *abdicationem.* Leges imperatoriæ contra calumniatores.

CAPUT XXIV.

Illa calumnia tabulis testibusque productis a Rhemensi dissipatur.

[27] ET quia dixit, *suadente, ac immo compellente me tradendo, ut a regia potestate manciparetur custodiæ*, domnus rex præsens, si dignatus fuerit, veritatem coram vobis hinc dicere potest, quia nullus eo melius scit, si ipsum fratrem nostrum tradidi, & ei suasi, vel consilium illi dedi, sive consensum præbui, ut eum regia potestas manciparet custodiæ. Nam quando suis jussionibus resultabat, & adversus eum rebellabat, domno regi misit litteras suas, quas mihi dominatio sua direxit, mandans ut apud Silvacum ad eum venirem; & antequam illuc venirem, litterariam responsionem de litteris Hincmari remandarem. Et quoniam mihi contra fidem, & bonos mores nihil mandavit, & apostolica regula nobis præcipit, ut *subjecti simus regi, tamquam præcellenti*, feci de jussione illius ut potui, & istiusmodi litteras exinde illi direxi.

Hinc. l. 55. Cap. c. 40. p. 536.

Epist. Rhemens. ad Regem. *Domino glorioso sit semper salus & vita. Carissima & reverentissima dominatio vestra, exiguitati meæ litteras Hincmari ad vos missas, & vestras illi remissas direxit, jubentes ut de his considerarem: sed non jussistis ut inde responderem. Jussistis etiam ut apud Silvacum ad vos venirem: sed qua die Calendarum illuc venirem, non mandastis. Nunc autem iterum dominationis vestræ litteris rogastis ut ad Silvacum veniam, sed diem non mandastis quando veniam. Mandastis etiam, ut antequam ad Silvacum veniam, litterariam responsionem de litteris Hincmari vobis remandem. Et non demonstrastis utrum vobis quid mihi ex litteris Hincmari videatur, respondeam; an quid Hincmaro ex his respondendum sit, quod mihi videtur, scribam. Unde dominationi vestræ quod mihi ex litteris videatur, scribo. Videlicet quia spiritu superbiæ illum agi, sicut & antea, mihi videtur: & hoc, quantum video, laborat, ut nulli subjectus sit, & maximam habet fiduciam, ut per sedis Romanæ potestatem omnia quæ cupit, evincat. Veniam autem, si Dominus permiserit nunc Kalend. Jun. ad Codiciacum, & in crastino ubi vos esse audiero. Et si benigno vestro federit animo, multum*

Ville en Selmo.

Hinc. ibid. c. 27. p. 492.

Gouey.

cupio

ANNO CHRISTI 871.

cupio ut fidelis vester, filius noster Hodo episcopus vobiscum sit, quando ad vos venero; ut si quod ex his quæ dominatio vestra injunxerit, pro me agere nequivero, ipse perficiat. Sed & si esse possit, multum vellem ut etiam alii de fidelibus vestris sociis nostris episcopis ibi adessent, qui periti sunt ad hanc bestiam capiendam ad ipsius salutem, ne in perniciem suam captionis retia transilire, & sibi periculum, & aliis impedimentum, & sacerdotali ministerio vituperium possit aliquod facere.

Laudunensis impostura.

Ego ita sicut hic posui, me scripsisse non denego. Quo contra ipse scribit, me scripsisse domno regi cum Silvanectis venerit, habere tales homines strenuos & peritos, sicut opus est ad talem bestiam capiendam. Et quomodo ad tradendum eum scriptura mea conveniat, quæ salutem illius, & non traditionem quæsivit? vos judicate. Et alteram domno regi ex eo direxi prolixam epistolam, cujus exemplar hic habeo: in qua continetur ad locum.

Fragmentum alterius epistolæ ad regem.

Ego autem sic hæc quæ acta sunt, progredi timeo, & sic doleo; licet isdem Hincmarus sicut ad me pro certo per eos qui ab ipso audierunt, & ejus frendentes motus cum de me loquitur, vident, perventum esi, mihi hoc totum reputat, quod vos a me provocati, quicquid contra eum egistis & agitis, dicens quod hæc omnia meo consilio & instinctu agatis. Quod non esse verum, melius ipsi scitis. Et item ad locum in eadem epistola: *Quod autem jussistis ut consilium qualiter contra contumaciam Hincmari vobis agendum sit remandare procurem, cum venia vestræ dominationis respondeo, hoc mihi non modo difficile, verum etiam mihi videtur impossibile.* Et paulo post: *Sicut vobis sufficienter est cognitum, sacros præcipere canones de causa episcopi, maxime unde regia vestra potestas læsam se queritur: & apostolicæ sedis auctoritas contentiose, sicut mihi relatum est, in medium devocatur, sine coepiscoporum tractatu atque consensu sententiæ consilium dare, vel quiddam diffinire non valeo.*

Hincmarus non probat detentionem Laudunensis.

Hodoni autem epistolam pro eo, misi, interroganti quid vellem, ut Hincmaro daret consilium: unde illi prolixas litteras misi, quarum exemplar hic habeo: alteram autem eidem fratri Hodoni pro Hincmaro misi epistolam, cujus exemplar & hic habeo, in qua continetur. *Quantum potes animum domni regis modifica, ne talia faciat in sancta ecclesia, & in episcopali ordine, unde tunc pœniteat, quando illa facta habere nolebit. Et reduc ei in memoriam quod B. David de Nabal stulto faciendum juraverat, sed ad intercessionem unius sapientis mulieris, in vaginam ultionis gladium revocavit. Et dic ei, quod per ipsum David Spiritus sanctus decantavit, quod iste senior noster sedulo cantat, & cantare debet, & omnis catholica cantat ecclesia: Irascimini & nolite peccare. Et in libro Job scriptum est: Non te superet ira, ut aliquem opprimas. Et hæc non dico pro persona Hincmari; quem utinam non vidissem! & quem non, sicut Deus Judam per providentiam, sed sicut homo per improvidentiam ordinavi: sciens a Domino dictum: Si oculus dexter, aut manus, aut pes scandalizaverit te, projice illa abs te. Sed pro ipso seniore nostro, ne in suo ministerio, & in ecclesia, & in generali ordine episcopali, & in his qui alterius socordia perire possunt, ipse taliter peccet, & in Deum, quod absit, offendat.*

Non extant. *Hincm. Rhem. ad Hodoenm, pro mitigando rege adversus Laudunensem.*

2. Reg. 25.

Psalm. 4.

Job c 36.

Matth. c. 5.

Tertiam quoque eidem fratri pro eo misi epistolam, cujus exemplar hic habeo: in qua continetur: *Multum timeo ac doleo, ne forte isdem filius meus, ac frater noster propter arrogantiam a Domino per electionis judicium nesciatur, quem per humilitatem ipse scire non appetit. Quia de arrogantibus Dominus queritur, dicens: Tenentes legem nesciunt me: & ipsi regnaverunt, & non ex me: principes extiterunt, & non cognovi. Et nesciri se ab hujusmodi Dominus queritur; & nescire se principatum nescientem protestatur: quoniam qui eum per humilitatem nesciunt, a Domino nesciuntur. Hæc autem cordis dolore constrictus de illo per vocem luctus emitto, dicens quod pius Dominus clementer perituræ civitati flendo dixisse legitur: Quia si cognovisses & tu. Subauditur, fleveras. Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Tandem si ipsius indebitam pertinaciam Deus converterit ad debitam humilitatem, & ad bonum finem mala cœpta illius perduxerit, de his quæ in synodo apud Vermeriam futura sunt, sufficienter nobis responsiones dabit, qui unicuique fideli in se fideliter credenti repromisit: Aperi, inquiens, os tuum, & ego adimplebo illud. Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini.*

Ego sic scripsi. Et Hincmarus dicit me ad complicem meum Hodonem scripsisse, ut *quando ad synodum venerimus, Deus poterit nobis dare quid loquimur, usque dum de isto indomabili unicornio, & inquieto animali nos liberabit.* Quæ scripturæ quantum inter se discordent, ratio manifesta demonstrat. Nam etsi ita, ut dicit Hincmarus, ad Hodonem scripsissem: non tamen ibi colligere poterat illius traditorem me fore: cum etiam in litteris suis me dicat dixisse: *Quando ad synodum venerimus, Deus poterit nobis dare quid loquamur.* Quæsivi enim inter exemplaria litterarum exemplar epistolæ in qua hæc verba quæ dicit, contineantur, sed invenire non potui. Et licet eum unicornem, scilicet indomabilem bestiam in meis litteris appellarem, non criminaliter peccatum committerem. Cum B. Gregorius exponens sententiam Domini ad Job dicentis: *Nunquid alligabis rhinocerotem ad arandum loro tuo?* de suo imperatore dicat: *Sæpe*, inquiens, *vidisse me memini quod cum se ad feriendum graviter hic rhinoceros accenderet, quasi elevato cornu bestiolis minimis mortis exilia, damnationemque subjectis immensis terroribus intentaret, repente fronti signo crucis impresso, omne in se incendium furoris extinxit.* Et utinam hic rhinoceros noster signum crucis fronti & cordi imprimeret, & e suæ contumaciæ ferocitate semetipsum extingueret, & se alterum faceret: ut cum apostolo dicere posset: *Vivo ego, jam non ego; vivit autem in me Christus.* Unde Gregorius: *Extinctus quippe fuerat sævus ille persequutor, & vivere cœperat pius prædicator.* Adferat autem litteras meas de quibus hic scripsit, & proferat eum qui eas illi dedit, & cognoscatur inde veritas. Nam quod dicit, mihi restitisse de Rothado: subscriptiones manus suæ, quas habeo, inde mendacii eum redarguunt, ostendentes, quia nihil de Rothado decrevi, vel de ordinando alium in locum ejus feci, quod mecum ipse non fecerit: sicut & synodalia gesta apostolicæ sedi directa, quibus ipse subscripsit, patenter ostendunt.

Ceterum veni ad domnum regem ad Solarium in Cippido, & ei litterarum responsionem de suis & Hincmari litteris detuli. Quam responsionem coram me, & Hodone episcopo, & Ottulfo, atque Hildeboldo tunc presbyteris, sed & coram Eirico comite, & non recordor aliorum nomina qui ibidem affuerunt, Hincmaro dedit, & * locum super noctem ad legendum concessit. Et in crastina ad regem reversus, quia in solita contumacia pertinaciter perstitit, ut nec ego, nec frater Hodo, nec etiam qui adfuerunt alii, quiddam rationis, vel humilitatis, aut episcopalis gravitatis obtinere apud eum potuimus: licentiam apud domnum regem petii: quia satis infirmus eram,

PARS II.

Jerem. c. 2. Osee c. 8.

Rhemens. pietas orga Laudun.

Luc. c. 19.

Psalm. 80. Matth. c. 10. *Laudunensis impostura.*

Job. c. 39.

Gregor.

Signum crucis ira sedatur.

Galat. c. 2. Gregor.

Hinc. l. 55. Cap. c. 5. p. 490.

Testes præsentes in concilio appellat.

Cippidum, *Suppe.*

* forte *noctem super locum.*

Alia Rhem. epist. ad Hodonem.

ad mansionem secessi. Si autem quiddam de tra-
PARS II. ditione illius, vel de custodiæ mancipatione cum domno rege aliquid loquutus fui, non solum domnus rex hoc melius sapit: verum & isti religiosi episcopi Hodo, & Ottulfus, & Hildeboldus, veritatem nobis pro amore ipsius veritatis possunt edicere, & me aut noxium, aut innoxium de hac
Matth. c. 16. calumnia pronunciare. Scriptum est enim: *In ore duorum aut trium testium stabit omne verbum.* Et
1. Tim. 5. apostolus accusationem sub duobus vel tribus testibus adversus presbyteros, recipi posse ostendit.
Nic. concil. can. 2. Et Nicænum concilium, Neophytum episcopum a duobus vel tribus testibus redargutum, abstinere a clero præcipit, si aliquod delictum animæ circa personam reperiatur hujusmodi. Sed & quia, ut supra posui, sacræ leges dicunt, quia convinci nemo potest, nisi scriptura vel testibus: audistis scripturas & suas, & meas, de quarum certitudine cum domni regis, & istorum episcoporum attestatione legaliter ac regulariter potestis discernere, atque decernere, si præfata judicia legum, & Zosimi, in eum qui me falso est calumniatus, recidere debeant; quæ in me procederent, si me per calumniam delatorem suum probare valeret.

Accusare non intendit Hincmarus. Quæ, & alia, de aliis mihi ab eo illatis, non causa mearum injuriarum dico; sed zelo Dei & ecclesiasticarum regularum, atque divinæ ordinationis, secundum paternas constitutiones: ne pro loci mei officio damnari ex negligentia debeam:
Gregor. sed, sicut B. Gregorius in regula pastorali demonstrat, eumdem zelum postmodum, inter me & illum, fortem munitionem habeam, ne tunc ad vindictam sim destitutus, si nunc in correctiones fuero dissolutus. Necnon ut & de me veritas, & litterarum illius falsitas, cunctis ejus accusationes & meas excusationes legentibus liqueat. Et si fortassis idem frater Hincmarus ideo subscripsit, & subscribi ab ecclesiasticis ecclesiæ suæ ministris fecit, ut delatori, juxta forenses leges, aut lingua capuletur, aut caput amputetur, quatenus in me, quem suum delatorem postea scripsit, hæc vindicta procederet: egit præpropere, & contra ecclesiasticam disciplinam, ut antequam me confessum, vel ordine regulari convictum videret: judiciali me sententia, & illa maxime, quam non recepit censura ecclesiastica, condemnaret.

CAPUT XXV.

Aliam nepotis calumniam de contemptu pontificiæ excommunicationis dissipat avunculus.

Habetur apud Hincm. post ep. 35. ALiam quoque rotulam nimis prolixam præterito anno, Idibus Novembris, 4. indictionis, per Clarentium presbyterum suum direxit,
Pag. 617. in qua contra me scriptum habetur. *Non mihi*, inquit Hincmarus, *videtur dignum excellentia vestra fuisse, ut diceretur Bertario quod mihi renunciavit vos dixisse: Si eos præsignatos meos excommunicassem homines, qui talia agerent, & adhuc agunt, non eos excommunicatione teneri, videlicet anathematis vinculo non ligari. Sed non est mirum, si parvitatis meæ excommunicationem parvi penditis, ac forte irrationabilem judicatis, quando apostolicæ sedis excommunicationem & pro nihilo ducitis, & pro nihilo ducendam, utpote absurdam, judicatis.*

Responsio. De qua calumnia mihi inlata, quia S. Gregorius in libro ex Regesto frequentissime dicit, secundum leges & canones, causas investigari debere, & judicia terminari, legantur leges & canones. Dicunt enim antiquorum patrum nostrorum regulæ: *Dignum est, ut vita innocentis nulla maculetur pernicie accusatoris. Ideo quisquis a quolibet criminetur, non ante accusatus supplicio detur, quam accusator præsentetur, atque legum & canonum sententiæ exquirantur. Quod si indigna ad accusandum persona invenitur, ad ejus accusationem non admittatur. Et, quod si episcopus aliquem de crimine putat esse damnandum, accusatoris vice discutiendum se sciat. Fas est enim ut quæ uni probantur, probentur & omnibus.* Quos canones si, ut solet ea quæ contra illum faciunt, refutare voluerit: audiat, quid hinc Leo papa ad Maximum Antiochenum episcopum dicat: *Quicquid*, inquiens, * *propter speciales causas synodalium conciliorum ad examen episcopale defertur, potest aliquam dijudicandi habere rationem, si nihil de eo est a sanctis patribus apud Nicæam diffinitum. Nam quod ab illorum regulis & * constitutionibus discordat, apostolicæ sedis nunquam poterit * obtinere consensum.* [25] Et Antiochena synodus, perfectum illud esse concilium, ubi interfuerit metropolitanus antistes. Et Zosimus papa in epistola ad universos episcopos per diversas provincias constitutos, provincialem Gallicanorum episcoporum synodum approbat, dicens: *Lazarus*, inquit, *dudum in Taurinensi concilio gravissimorum episcoporum sententiis pro calumniatore damnatus, cum Briccii innocentis episcopi vitam falsis objectionibus appetisset.* Et Africæ provinciæ canones: *Causæ*, inquiunt, *quæ communes non sunt, in suis provinciis judicentur.* Et Africanum concilium decrevit, ut *quotiescumque clericis, cum quibus & episcopi numerantur, ab accusatoribus multa crimina objiciuntur, & unum ex ipsis, de quo prius egerit, probare non valuerint, ad cetera non admittantur.* Et sacræ leges dicunt, quia nemo convinci nisi scriptura, aut testibus potest. Et Gelasius in Commonitorio Fausto legatione fungenti dato, de episcopis prævaricatoribus: *Quid tamen dicerent, si non chartis suis in omnibus vincerentur?* Et Africanum dicit concilium: *Testes ad testimonium non admittendos, qui nec ad accusationem admitti præcepti sunt: vel etiam quos ipse accusator de domo sua produxerit.* Et item sacræ leges dicunt: Unius testimonium, quamlibet splendida, & idonea videatur esse persona, nullatenus audiendum.

Offert se legitimo judicio. Unde quia scriptura quam frater Hincmarus calumniatus est, impræsentiarum habetur: aut producantur ab accusatore adversum me legales & regulares testes, vel scriptura, qua me de hac calumnia, * qua dicit, excommunicationem apostolicæ sedis & pro nihilo me ducere, & pro nihilo ducendam, utpote absurdam, prædicare. Quod si agi ab eo, vel a quoquam nequiverit: leges & regulæ de calumniatore sententiam proferent. Et veniet frater Bertharius diaconus in præsentiam vestram, quem sibi Hincmarus renunciasse dixit, me illi dixisse, quod si præsignatos suos homines excommunicasset, qui talia scilicet contra leges ecclesiasticas egerunt, & adhuc agunt, non eos excommunicatione teneri, videlicet anathematis vinculo ligari. Et quia discreta est ista Hincmari in scriptura sua sententia, quia de sua excommunicatione a me annullata ad Bertharium se reclamat, licet mihi legaliter ac regulariter in præsentia vestra confligere cum eodem Berthario.

ANNO CHRISTI 871.

Ex conc. Tolet. 3. qu. 9. c. *Dignum est.*

S. Leo ep. 62.

* al. *prater.*

* al. *constitutionesque.*
* *obtinebit.*

Concil. Antioch. can. 20.

Vide notas. Zosim. cit.

Conc. Afric. c. 97. Cod. can. eccl. Afric. can. 130.

Gelas. Commonit.

Conc. Afric. cap. 98. Cod. can. eccl. Afric. can. 131.

* *Deesse videtur*, convincat. H.

Hinc. l. 55. Cap. c. 29. p. 501. &c. 55. p. 522.

ANNO CHRISTI 871.

CAPUT XXVI.

Sensum suum catholicum de summa sedis apostolicæ in solvendo ligandoque potestate publice profitetur Hincmarus.

Pag. 617. cit. DE eo autem quod dicit idem Hincmarus: *Sed non est mirum, si parvitatis meæ excommunicationem parvi penditis, ac forte inrationabilem judicatis,* [29] *quando apostolicæ sedis excommunicationem & pro nihilo ducendam, utpote absurdam, prædicatis;* cum eo legaliter, ac regulariter est mihi, consilio & auxilio vestro, agendum. Qualiter autem de apostolicæ sedis, quæ est omnium ecclesiarum in toto orbe terrarum mater & magistra, & cujus pontifex, patriarcha est patriarcharum, & primas primatum cunctarum provinciarum, ligatione atque solutione sentiam atque teneam, ut sciatis mendaciter hinc me ab Hincmaro calumniatum: quamquam decernat Africanum concilium, *ut quotiescumque clericis ab accusatoribus multa crimina objiciuntur, & unum ex ipsis, de quo prius egerit, probare non valuerint, ad cetera jam non admittantur:* coram vobis expono, sicut corde credo ad justitiam, & ore confiteor ad salutem.

Can. Afric. cit.

Petri privilegium.

Et sicut ex doctrina beati Leonis, ejusdem sanctæ & primæ sedis pontificis didici, qui in sermone sui natalis, inter cetera dicit: *Quod dicitur beatissimo Petro, Tibi dabo claves regni cælorum, & quæcumque ligaveris super terram, erunt ligata & in cælis; & quæcumque solveris super terram, erunt soluta & in cælis: transivit quidem etiam in alios apostolos jus istius potestatis, & in omnes ecclesiæ principes decreti hujus constitutio commemoravit: sed non frustra uni commendatur, quod omnibus intimetur. Petro enim ideo hoc singulariter creditur, quia cunctis ecclesiæ rectoribus Petri forma proponitur.* Manet ergo Petri privilegium, ubicumque ex ipsius fertur æquitate judicium: nec nimia est vel severitas vel remissio, ubi nihil est ligatum, nihil solutum, nisi quod B. Petrus aut ligarit, aut solverit: qui regem cælorum, ut Augustinus & ceteri doctores exponunt, majore præ ceteris devotione confessus est; merito præ ceteris ipse consecutus est clavibus regni cælestis munere donatus est: ut constaret omnibus, quia absque ea confessione ac fide regnum cælorum nullus possit intrare. Claves autem regni cælorum, ipsam discernendi scientiam, potentiamque judiciariæ potestatis nominat, qua dignos recipere in regnum, indignos secludere debet a regno. Unde Dominus manifeste subjunxit: *Et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis.*

S. Leo serm. 3. in anniversar. assumpt. Matth. c. 16.

Toti ecclesiæ datum.

Quæ solvendi ac ligandi potestas, quamvis soli Petro data videatur a Domino; absque ulla tamen dubietate noscendum est, quia & ceteris apostolis datur, ipso teste, qui post passionis resurrectionisque suæ triumphum apparens eis *insufflavit & dixit* omnibus, *Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Nam sic interrogatis generaliter omnibus, Petrus respondit unus pro omnibus; ita & quod Petro Dominus respondit, in Petro omnibus respondit: Necnon etiam nunc in episcopis ac presbyteris omni ecclesiæ officium idem committitur, ut videlicet agnitis peccantium causis, quoscumque humiles ac vere pœnitentes respexerit, hos jam a timore perpetuæ mortis miserans absolvat: quos vero in peccatis quæ egerunt persistere cognoverit, illos per * omnibus suppliciis obligandos insinuet. Unde alias Dominus, de correpto semel & iterum, ac tertio, sed non pœnitente fratre, præcepit dicens: *Si autem ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus.* Et ne leve quisque putaret ecclesiæ se judicio condemnari, mox terribiliter adjunxit, *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo: & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo.* Omni igitur electorum ecclesiæ, juxta modum culparum, vel pœnitentiæ, ligandi ac solvendi datur auctoritas. Sed idem B. Petrus, qui Christum vera fide confessus, vero est amore sequutus, specialiter claves regni cælorum, & primatum judiciariæ potestatis, & curam pascendarum ovium dominici ovilis accepit; & in primatu illius successores ipsius in sede ejus acceperunt: ut omnes per orbem credentes intelligant, quia quicumque ab unitate fidei, vel societatis illius quolibet modo semetipsos segregant, tales nec vinculis peccatorum absolvi, nec januam possunt regni cælestis ingredi.

PARS II. Matth. c. 18.

Sed Petro primatus.

Prudenter ea potestate utendum.

De qua obligatione vel solutione episcopali, quod nobis apostolicæ sedis filiis ac discipulis, satis tremendum, & cavendum, atque observandum est, S. Gregorius in homilia evangelii dicit: *Sæpe in ligandis ac solvendis subditis pastor suæ voluntatis motus, non autem causarum merita sequitur. Unde fit, ut ipsa hac ligandi & solvendi potestate se privet, qui hanc pro suis voluntatibus, & non pro subjectorum moribus exercet. Unde recte per prophetam dicitur: Mortificabant animas, quæ non moriuntur: & vivificabant animas, quæ non vivunt.* Non morientem quippe mortificat, qui justum damnat; & non victurum vivificare nititur, qui reum supplicio absolvere conatur: ac sæpe agitur, ut vel damnet immeritos, vel alios ipse ligatos solvat. Causæ ergo pensandæ sunt, & tunc ligandi atque solvendi potestas exercenda.

Greg. hom. in evang.

Ezech. c. 13. *ut interficerent animas.*

In sola ecclesia sunt veræ censuræ.

Ceterum sicut B. Augustinus, & ceteri catholici doctores dicunt, non sunt ligamenta vel solutiones sanctæ ecclesiæ, quæ contra sanctam ecclesiam fiunt; vel ab his fiunt, qui contra dogmata catholicæ ecclesiæ sentientes, contraria ipsi ecclesiæ ligant, vel solvunt. Sancta quippe ecclesia dicit: *Non sedi cum concilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introibo. Odivi ecclesiam malignantium, & cum impiis non sedebo. Lavabo inter innocentes manus meas.* In cujus solius catholicæ ecclesiæ unitate, quæ per hæreses & schismata non est divisa, ut vera sunt sacramenta, ita vera sunt ligamenta atque solutiones; quæ ædificata est super petram: quæ unica columba appellatur: quæ sponsa pulchra sine macula & ruga: & hortus conclusus, fons signatus, puteus aquæ vivæ, paradisus cum fructu pomorum, locus penes Deum in quo solide statur, & locus auro in quo conflatur; & domus Dei quæ claves regni cælorum accepit, ac potestatem ligandi & solvendi. Hanc domum si quis corrigentem corripientemque contempserit, præcipitur a Domino, ut *sit sicut ethnicus & publicanus.*

Psalm. 25.

Ecclesiæ encœnium.

Joan. c. 20.

* deest *cum.*

Hincmari catholica professio.

Ita de ligatione & solutione sanctæ catholicæ ecclesiæ, & apostolicæ sedis pontificis, sed & subjectorum sibi episcoporum ex ejusdem apostolicæ sedis doctrina credendum, & tenendum, atque sequendum accepi: & ita credo, teneo & sequor. Et qui aliter de me dixit atque dixerit, ostendet se esse malevolum, & me probare non poterit non esse catholicum: se autem comprobabit mendacem criminatorem, & non criminis esse me reum. Quæ autem mihi discenda sunt, & libenter & obedienter ab illius summæ sedis catholica doctrina paratus sum discere, tenere, & loqui;

qui; quæ in primatu B. Petri, cui Dominus tri-
PARS II. na repetitione pascendas suas oves commisit, & ut confirmaret fratres suos præcepit, privilegium primatus omnium ecclesiarum in toto orbe terrarum accepit,

CAPUT XXVII.

Quod plura falso narrat de litteris apostolicis secum non communicatis.

ISdem etiam frater noster Hincmarus mihi litteris suis impegit noxam non levem; si verum diceret, me commisisse contra eamdem sanctam & apostolicam sedem, dicens: *Vocastis me litteris vestræ auctoritatis Attiniacum ad synodum, intimantes quia litteræ domini apostolici domno regi Carolo, & regni ipsius episcopis directæ fuerunt, de quibus sine synodali consultu responderi non poterat. Quamvis has litteras in Gundulfi villa suscepissetis, ubi & præsens adfui: quas mihi ibidem nullatenus ostendistis. Cum autem Attiniacum veni, dedistis mihi quasi exemplar earumdem, legere me rogantes, & sic statim inde me respondere, & ut perlegens idipsum exemplar vobis protinus redderem, præcepistis. Sicut autem postea per aliud didici exemplar, plura in indiculo vestro mihi ostenso defuerunt.*

Ibid. p. 613.

vel Hundulfi villa, Hendilegur,

Revincitur falsi.

Quæ dicta illius non sunt vera. Nam ipsa die quando missi domni apostolici, in Gundulfivilla ejus epistolas in præsentia regis & episcoporum, & ceterorum fidelium qui ibi aderant, mihi dederunt: sicut & domnus rex scit, & episcopi, ac ceteri in quorum præsentia epistolas illas accepi, antequam de ipsa domo exirem, audiente rege, & audientibus episcopis, & ceteris qui ibidem fuerunt, eas relegi. Et si Hincmarus ibi fuit, & audire eas voluit, sicut & ceteri eas audierunt, audire modis omnibus potuit. Quod dicit, quoniam quasi exemplar earumdem, quando Attiniacum venit, illi dedi, & legere rogavi, & sic statim respondere, non dicit verum. Exemplar secundum tenorem authenticum epistolæ illi ad legendum dedi, sicut & Erardo, & Waniloni, & VVlfado, & ceteris archiepiscopis domni Caroli ex integro misi, & eamdem epistolam in synodo apud Attiniacum relegi. Quod dicit, me jussisse illum ut statim responderet: non sic dixi: sed ut legeret illud exemplar, & videret quid inde responderet. Quod dicit, quia per aliud exemplar didicit plura in indiculo meo sibi ostensa defuisse: integrum exemplar epistolæ illi legendum dedi. In indiculo autem a me collecto, & regibus, & episcopis relecto & dato, quantum de ipsa epistola, sed & de illa quam domnus apostolicus misit, necessarium ad mittendum vidi, misi, & exemplar ipsius indiculi domno apostolico ex epistola mea direxi. Et ipsam epistolam domni apostolici, sed & memoratum indiculum, sed & scripta ipsius fratris Hincmari, hic habeo: quibus probari potest me verum dicere, & illum a vero deviare.

Turonensi, Rhotomagensi, Bituricensi.

Nihil istorum extat.

CAPUT XXVIII.

Quod vane gloriatur, excommunicationem a se factam a sede apostolica probatum iri.

Hinc. Laud. ibid. p. 632.

SCribit etiam in rotula quam per Clarentium presbyterum suum mihi transmisit hoc modo: *Tam intentative in Attiniaco de excommunicatione a me in parochia mea facta interrogatus sum. Tantummodo hoc interea pando, eo quod vos inauditam illam, ac contra apostolicam doctrinam, & contra ecclesiasticam veritatem fuisse asseratis factam. Non aliam illam feci, quam a vestra vivæ vocis doctrina faciendam didici, & vos ea quæ jure destruxistis, ab re ædificare non debetis. Immo & quam in Romana sede apostolica auctoritate cognovi præinditam, & de qua eamdem mihi sedem declamo fore auctricem: cujus interest & de illa a me facta excommunicatione judicare, & de vestra resolutione decernere.*

ANNO CHRISTI 871.

Ad quæ rescribo. Majores ac doctores nostri dixerunt, quædam esse nomina, quæ in femininum flecti non possunt, ut auctor, cursor. Et iste novus doctor, qui noviter adinvenit quod diceret de ipsa excommunicatione, apostolicam sedem se reclamat fore *auctricem*. Sed me auctorem non habebit, de eo quod super me dicit, *quia non aliam illam excommunicationem parochia sua fecit, quam a mea vivæ vocis doctrina faciendam didicit*. Et quod mox subsequitur. *Quoniam ea quæ jure destruxi, ab re ædificare non debeo*, verum esse confirmo. Nam per evangelicam veritatem, & apostolicam atque canonicam auctoritatem; necnon & per apostolicæ sedis doctrinam atque decreta, suam pernicioſam excommunicationem destruxi: quam ab re ædificare non debeo, nec volo, nec valeo.

Refellitur.

In eo vero quod dicit, quia non aliam illam excommunicationem fecit, *quam in Romana sede apostolica auctoritate cognovit præinditam*; id est, ante insertam, ante impositam, ante immissam: nimis audacter posuit in cælum os suum. Et ideo non est mirum si lingua ejus transivit in terram, ut de me peccatore diceret: *non aliam illam feci, quam a vestra vivæ vocis doctrina faciendam didici*. Sed sicut apostolica sedes a nobis accusari non debet, nec valet; ita excusatione nostræ humilitatis non indiget. Verumtamen quod non ab incertis relatoribus inde audivimus, cum venia ipsius sedis libere dicere possumus. Audivimus namque, quia sanctæ memoriæ Nicolaus papa, sancta Romana ecclesia in afflictione posita, auctoritate veteris & novi testamenti, in jejunio, & fletu, ac planctu, in cinere & cilicio litanias indixerit. Sed a nullo audivimus, quia causa suarum injuriarum & ipsius sedis apostolicæ, parvulos in discrimine mortis positos baptizari, & obeuntibus atque petentibus ultimam pœnitentiam, & viatici muneris communionem, & mortuis sepulturam negari præceperit. Et quod de illa excommunicatione pernicioſa quam fecit, eamdem sibi sedem *fore*, sermone vitioso, atque calumnioso dicit *auctricem*, non credimus. Absit enim ut, sicut hic frater Hincmarus in pernicioso scripto suo improprie dicens declamat, suæ conligationibus impietatis apostolica sedes consentiat; minime autem *auctrix* existat? Quæ per B. Cælestinum universo mundo apostolice intonat, *Obsecrationum*, inquiens, *sacerdotalium sacramenta respiciamus, quæ ab apostolis tradita, & in toto mundo, atque in omni catholica ecclesia uniformiter celebrantur: ut legem credendi, lex statuat supplicandi. Cum enim sanctarum plebium præsules mandata sibimet legatione funguntur, apud divinam clementiam humani generis agunt causam; & tota secum ecclesia congemiscente postulant & precantur, ut infidelibus donetur fides*. Et sic pro omnibus exorare Dominum catholicam ecclesiam debere demonstrat, ut erutos de potestate tenebrarum transferar in regnum filii caritatis suæ: & ex vasis iræ, faciat vasa misericordiæ: qui non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat: & qui vult omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire; & neminem vult perire.

Falsum est Romana ecclesia exemplo id factum.

Nicolaus papa litanias indixit.

Cælestin.

Coloss. c. 1.

Rom. c. 5.

Ezech. c. 33.

1. Timot. 2.

Absit,

ANNO CHRISTI 871.

Absit, inquam, ut auctor sit sancta sedes apostolica istius pertinacis crudelitatis tantorum hominum, qui per baptismum, vel per sacerdotalis ministerii reconciliationem salvari, & per viatici muneris communionem ab æterno poterant liberari interitu mortibus reo: quia non poterat fieri ut in tam ampla parochia, sicut illa est, quæ specialiter subjacet Lauduni municipio, per quinque circiter dies, quibus eo modo, sicut præmisi, fuerat conligata, quia eam antea metropolitana solicitudine, evangelica, & apostolica, atque canonica, & apostolicæ sedis auctoritate absolvere non concurri, plures sine baptismo, & absque communionis gratia, non obierint: de quibus quicumque salvati sunt, salvantis est donum; qui autem perierunt, perditoris & pereuntium fuit meritum.

aliquid deest.

Quinque dies tenuit excommunicatio.

Opinio peculiaris Hincmaro.

Attamen licet, velut sanctus Ambrosius in fidei devotione Valentiniani, & beatus Augustinus disputando demonstrat, ut sicut in illo latrone cum Domino crucifixo & credente, & confitente, quod ei ex baptismi sacramento defuerat, complevit omnipotentis benignitas: ita forte parvulis quibus baptismum denegari jussit, parentum vel patronorum corde credentium, & etiam parvulis fideli confessionis verbo baptisma expetentium, sed non impetrantium fides, & fidelis postulatio prodesse potuerit: donante eo, cujus spiritus, quo regeneratio fit, ubi vult spirat; & etiam ante baptismum se baptizandis infudit, sicut in sacra historia legitur. Similiter & de his qui ultimam pœnitentiam, & viatici muneris communionem petierunt, & impetrare pro sua interdictione non potuerunt, gratia ejus, cui ab omni fideli dicitur: *Gemitus meus a te non est absconditus:* & quibus singulis Dominus dicit: *Mox ut ingemueris, salvus eris*, ad salutem prodesse valuerit. Ipse tamen de eorum perditione securus esse non potest, si aliqui sine eisdem sacramentis per suam jussionem abierunt, ut non districte inde judicetur.

Ambros. l. de obitu Valentin. Augustin.

Psalm. 37.

Occurrit objectioni de excommunicatione Nortmanni.

Et si vult dicere de excommunicatione Nortmanni, quam mendaciter per subreptionem a sede apostolica elicuit, suggerens Nortmannum res suæ ecclesiæ invasisse, quas ipse aut regi, aut Nortmanno beneficiandas concessit, aut filio Nortmanni beneficiavit, sicut scripta sua demonstrant: respondendum ab eadem sancta & discretissima sede credimus: *Fiat tibi secundum fidem tuam.* Et, *ex verbis tuis condemnaberis.* Et quod B. Augustinus in serm. 7. evangelii Joannis dicit: *Juris*, inquiens, *forensis est, ut qui in precibus mentitus fuerit, non illi prosit quod impetravit. Dixisti enim quod voluisti: & cui dixisti, nescivit an verum sit, dimisit te adversario tuo convincendum, ut si ante judicem convictus fueris de mendacio, quia non potuit ille nisi præstare, nesciens an fueris mentitus, ibi careas beneficio rescripti, quo perduxisti rescriptum.* Et hoc jus in corpore libri Theodosianæ legis haberi legimus. Ceterum, sicut de Deo omnipotente, cum omnia possit, scilicet quæ omnipotentiæ illius conveniunt, recte dicit apostolus: *Seipsum negare non potest:* ita & nos de illa sancta sede dicimus, quia sibi ipsi, præsertim in tam manifestissimis & maximis causis, & humanæ redemptionis atque salutis singularibus præsidiis, contraria nullo modo esse potest: & quæ secundum evangelicam veritatem, & apostolicam traditionem, atque canonicam auctoritatem, per Siricium, Innocentium, Cælestinum, Leonem inrefragabiliter constituit, refragari a quoquam impune nulla ratione dimittet. Cujus interest, sicut isdem frater Hincmarus scribit, *de illa a se facta excommunicatione judicare, & de mea resolutione decernere.*

Matth. c. 9.

Matth. c. 12.

Mentiens in precibus nihil impetrat.

2. Timot. 2.

PARS II.

Prius in provincia judicandum, deinde Romam referendum.

Verumtamen, sicut ex concilii Sardicensis canonibus SS. Innocentius, Bonifacius, & Leo promulgaverunt, prius majores causas, quæ ad statum ecclesiarum, & ad concordiam pertinent sacerdotum, apud nos, sub timore Domini, convenit ventilari; & de componendis, quæ forte nostro nequiverint sopiri judicio; & de judicio nostro compositis post judicium oportet ad sedem apostolicam plenam rationem transmitti: ut ea quæ juxta ecclesiasticum morem juste & rationabiliter apud nos fuerint diffinita, ipsius apostolicæ sedis sententia roborentur. Sic enim & S. Ambrosius scribens ad Theophilum Alexandrinum episcopum, sacras leges, & canones, ut post judicium ad sedem apostolicam relatio referatur, & qui legaliter evocatus, judicio adesse neglexerit, dilationem sententiæ proferendæ, sicut in contumacem, de absentia non lucretur, se intellexisse demonstrat dicens: *Cum sancta synodus cognitionis jus unanimitati tuæ, ceteriſque ex Ægypto consacerdotibus nostris commiserit, iterum oportet fratrem nostrum Flavianum convenias, ut si in eo perseveraverit, quo veniendum non putet, salvis concilii Nicæni, etiam synodi Capuensis statutis, inlibata pace universorum ita consulas, ut non videamur destruere quod ædificatum est. Si enim quod ædificavi destruo, prævaricatorem me ipse constituo; ac si quæ destruxi, iterum ædificem. Servetur ergo impertitæ pacis gratia inter universos, & nihilominus declinatio partis alterius frustrandi effectum habere non possit. Sane referendum arbitramur ad sanctum fratrem nostrum Romanæ sacerdotem ecclesiæ; quoniam præsumimus ea te judicaturum, quæ etiam illi displicere non queant. Ita enim utile erit consultum sententiæ, ita pacis & quietis securitas, si id vestro statuatur consilio, quod communioni nostræ dissensionem non afferat; ut nos quoque accepta vestrorum serie statutorum, cum id gestum esse cognoverimus, quod ecclesia Romana haud dubie comprobaverit, læti fructum hujusmodi examinis adipiscamur.*

Ambr. ep. ad Theoph.

CAPUT XXIX.

Quod similem excommunicationem ab ipso Rhemensi factam esse falso criminatur.

Verbo tenus id objectum.

DE hac etiam excommunicatione mihi in Gundulfi villa per venerabilem quondam archiepiscopum Vvenilonem mihi mandavit, sicut domnus Adventius, & ceteri qui adfuerunt episcopi, sciunt, quia quod de illa excommunicatione fecit, ego illi insinuavi, dicens se habere quamdam villam in mea parochia, & quia homines ejusdem villæ rogavit, ad illam ecclesiam dare illorum decimam, ad quam eam dare debebant, excommunicaverim illos: & habebat inbreviatos, quot infantes sine baptismate, & quot homines sine communione inde obierint: quæ mihi in publicum objicere nollet, ne postea illi improperarem. Quod si alia mala de me sciret, illa etiam diceret. Unde illi statim per eumdem Vvenilonem remandavi, quia & inde, & de quibuscumcumque vellet, quæ illi viderentur, objiceret. Sed de hac causa verum non diceret, & contra canones se confitebatur egisse, qui me postposito ordinationem decimæ in mea parochia usurpavit.

Argumentum epistola Rhemensis ad Laudunens. quæ non extat.

Et postea inde illi scripto respondi, cujus exemplar hic habeo: in quo continetur, tria me consideraſſe in hoc quod dixit, me illi insinuasse quod de illa excommunicatione fecit. Primum quidem, quoniam si ratio inter illum & clericos

Laudunensis ecclesiæ agitanda foret, de petitione ex cautis in eo continentibus ab eisdem mihi porrecta, utrum esset an non veritate subnixa, nullam quæstionem deberet recipere, postquam suæ confessionis attestatione firmatur. Aliud vero, quia silentio suppressis bonis quæ illi insinuavi, atque insinuari feci, imputando mihi quod male illi de hac excommunicatione quam perpetravit, insinuaverim, reum se confessus est, quia scienter male fecit. Ac per hoc, secundum decreta Hilari papæ, suum contra regulas factum deberet ipse dissolvere. Quod si nollet, per sententias canonum, & apostolicæ sedis decreta, quæ nulla possunt ratione convelli, auctoritas metropolitana illud deberet annihilare. Tertium, quia ut secum me posset inlaqueare, si forte, ut assolet improvisæ menti accidere, illi statim hæc falsa de me rejiciendo imparatus & ira commotus non responderem, & se jactare valeret, me in aliquo inde concredidisse; voluntarie sibi de tali confessione laqueum studuit injicere. Et pro bonis mala retribuens, non ut quondam proditorum primicerius simulando pacem osculo, quam non habebat in pectore, sed exerto linguæ gladio, me aperte, ac impudenter decrevit impetere: & quasi me qualicumque patrono, ac benefactore, atque ordinatore suo tradito, talis confessionis de tantis impietatibus laqueo se suspendere. Sed benedictus Dominus, qui secundum promissionem suam, qua dixit, *a flagello linguæ absconderis*, liberando animam meam a labiis iniquis, & a lingua dolosa, adjuvit me, & consolatus est me: mox telum falsitatis, scuto veritatis, respondendo rejeci.

Alium accusando crimen suum fatetur.

Confertur cum Juda proditore.

Job c. 5.

Quæ animi dolore compunctus, non animi livore stimulatus, dixi, sciens capiti ac salvatori nostro mendaciter multa fuisse objecta: sed & productos adversus eum falsos testes fuisse. Nam & Romanæ sedis pontificibus Damaso, Sixto, & Leoni III. verum & aliarum insignium ecclesiarum pontificibus, Athanasio scilicet Alexandrino, Joanni Constantinopolitano, Cæciliano Carthaginensi, sanctitate fidei & operationis atque scientiæ doctrina præclaris: necnon & quamplurimis aliis venerandis episcopis, ab hominibus invidis, & eorum locum, ac bonæ opinionis famam obtinere volentibus; sed non habere meritum illorum studentibus, mortalia & nefaria crimina falso impacta, & usque ad ecclesiastica judicia, & cognitionem publicam fuisse perducta legimus. Sunt enim hujusmodi viperææ nequitiæ homines, qui licet prius eorum mentes propria rodat invidia, in hoc tamen suas tegere posse iniquitates putant, si alios infamia modo quolibet maculare curaverint: quorum criminationes iidem viri sancti patientissime toleraverunt, & constantissime, adjuvante Domino, revicerunt. Et horum, sicut scriptum est, intuens exitum, conversationis fidem mihi necesse est imitari: & ita compertus, & de illo in me prorsus expertus, quia phreneticus sæpe nulli majorem alapam dare solet, quam ipsi medico, qui eum curare volet. Sed & multum me miratum scripsi illi, ubi sensum suum habuit, quando de me, tantæ auctoritatis, & sapientiæ, atque religionis viro, sicut domnus erat Vvenilo, dixit, & ad plurimorum episcoporum notitiam pervenire fecit, quod si in judicio regulari dixisset, probare non posset: præsertim se reum de hoc ipso confessus, & confitendo se talia egisse, quæ etsi non confiteretur perpetrasse, negare non posset, seipsum inlaqueasse videre non potuit. Et quia mendacium erat quod dixit, me excommunicasse homines villæ de ipsa rusticana parochia, & infantes sine baptismate, & homines sine communione in ea excommunicatione inde obiisse; mox illi remandavi, quoniam nulli unquam in mea parochia, postquam fui ordinatus episcopus, baptismum, vel viatici muneris communio, a me, vel a quoquam comministro meo denegata fuere: sicut omnes in parochia mea tam ecclesiastici, quam & sæculares, tam viri quam & feminæ sciunt.

Viris maximis impositæ sunt calumniæ.

Vvenilo Rothomagensis.

Mendax ejus objectio.

ANNO CHRISTI 871.

CAPUT XXX.

Quod postulavit ut avunculus sua adversus ipsum scripta igni absumeret. Iterum de superiore calumnia, propter quam non debet ad accusationem admitti.

MAndavit etiam mihi per præfatum venerabilem quondam archiepiscopum Vvenilonem, ut si scripta quæ illi & ecclesiæ sibi commissæ, de excommunicatione qua agitur ab eo intentata suæ parochiæ, transmisi, quæque ibi secum habebat, coram aliis incenderem, & annullanda dicerem, meque contra rationem & auctoritatem feciſſe profiterer, mecum pacem habere vellet. Unde illi pro tempore, cum aliis quæ mihi occurrerunt, per eumdem archiepiscopum, & Adventium glorioſum episcopum remandavi. Et postea illa ipsa, & alia, scriptis, quorum hic habeo exemplaria, inculcavi, quoniam in quocumque conventu me adire, mihique pacis osculum, sicut & domnus rex, & episcopi, ac ceteri illustres, ac mediocres qui conveniebant, dare nolebat, nec etiam ullo verbo me alloqui dignabatur, de quibus hic quædam studui replicare. Scripsi nempe inter cetera illi, quomodo ei in sensum suum venire potuerit, ut talia mihi mandaret? Nam diabolus loquens ad primos parentes nostros, sed & ad redemptorem ac salvatorem nostrum, non ex dejectione, sed ex provectu, & ex sublimitatis avaritia eos temptavit. Idem autem supergressus, sic dici fas est, diaboli malignitatem, oblitus scriptum esse, quod * *malignitates exterminabuntur*, me stultissime ex dejectione temptavit: sciens quia quæ illi, & ecclesiæ sibi commissæ in eisdem scriptis direxi, de evangelica veritate, & apostolica atque prophetica, necnon & canonica auctoritate, sed & de apostolicæ sedis constitutione, sicut acceperat eadem sancta sedes, beatissimorum apostolorum traditione constaret esse conscripta. Et sanctarum scripturarum traditores & incensores inter sacrilegos legimus computatos. Si ergo illa quæ de evangelio, & apostolis, atque prophetis, necnon & de sacris regulis spiritu Dei conditis, sine admixtione alicujus hæreseos, vel schismatis, conscripsi, videlicet mensuram tritici a comburendis paleis & zizania puri, revera de horreo dominico in tempore illi ac ecclesiæ sibi commissæ, & solicitudini meæ subjectæ prolata incenderem, & vera negarem: sine dubio Christum qui in eis prænunciatus & ostensus est, & per quæ Christum cognovimus, quique illa loquutus est, me nosse, & in eum credere, ac per hoc me Christianum negarem. Et si sacros canones, & decreta catholicæ ecclesiæ incenderem & abdicarem; me procul dubio ab episcopatu non solum ipse dejicerem, verum & ab ecclesia catholica divisum, & alienum, id est, schismaticum & anathematizatum, publicis & ecclesiasticis legibus efficerem. Sicut S. Leo papa scribens ad Leonem Augustum etiam de se dicit: *Si secundum apostolum*, inquit, *quæ destruxi, hæc ædifico, prævaricatorem me constituo, & eis me conditionum ultionibus subdo, quas non solum auctoritas*

Hinc. t. 55. Cap. c. 4. p. 396.

Adventius Metensis.

Pacis osculum.

Argumentum epist. Rhem. ad Laudun. quæ non exstat.

Psalm. 36. * Pro, malignantes, H.

Qualis collectio Rhem. Hincmari.

Leo ep. 78.

beatæ

beatæ memoriæ principis Marciani, sed etiam ego mea consensione firmavi.

ANNO CHRISTI 871.

Quapropter etsi me infirmum ac fragilem, atque imbecillem, ut revera sum, adeo æstimavit, ut minis vel promissionum blanditiis ad hæc agenda trahi, vel invitari valerem: non tamen episcopus dubitare debuerat verum esse, quod ab eo qui perficit in infirmitate virtutem, ore veridico

Hinc. c. 47. p. 563. promittitur: *Dominus*, inquit, *dabit virtutem multam evangelizantibus verbum:* & episcopus mihi qualicumque episcopo mortiferum ad bibendum non debuerat propinare; scilicet, ut eloquia sacra, gratia sui incenderem. Et licet hinc me Deus gratia sua servaverit, qui in se credenti-

Marc. c. 16. bus repromisit, dicens: *Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Dum pestiferas*, inquit B. B

Gregor. homil. 29. in evang. Gregorius, *suasiones audiunt, & tamen ad operationem pravam minime pertrahuntur, mortiferum quidem est quod bibunt; sed non eis nocebit.* Ipse tamen nisi pœnituerit ex hac pernicioſissima suasione, studii sui luet judicium. *Tardius*, inquit B.

Pastor. l. 3. admon. 33. Gregorius, *peccatum solvitur, quod & per consilium solidatur. Nisi enim mens omnimodo æterna despiceret, in culpa ex judicio non periret.*

Et quia dicit apostolus: *avaritia, quæ est idolorum servitus:* & B. Gregorius, ex provectu avaritiæ primos parentes nostros tentatos & superatos demonstrat, ostendens avaritiam, non solum pecuniæ, sed etiam altitudinis esse: & quia recte avaritia dicitur, cum super modum sublimitas ambitur: scripsi ei ex verbis beati Augustini de C scripturæ sacræ auctoritate dicentis, contra Donatistas schismaticos, qui se sine causa a compage unitatis catholicæ separaverunt, dicentes quod probare non potuerunt, Cæcilianum a traditoribus sacrarum scripturarum fuisse ordinatum; ut cognosceret quam grave peccatum sit idololatria, quod ex ambitu altitudinis admisisse videtur, dum nulli subjectus esse velit, qui cunctis præesse non valet. Et quia gravius est peccatum incensio divinorum eloquiorum, ad quod me traducere voluit: & quoniam gravissimum sit peccatum schisma, quo se a fraterna nostra unanimitate per

Ibid. p. 564. suam pernicioſam subscriptionem separavit; sicut scripto ostendi in libello suo monstruoso, a se, & a clericis parochiæ suæ subscripto: ubi quibus- D dam subscriptis quæ evangelicæ veritati, & apostolicæ auctoritati, & decretis sanctorum conciliorum, quæ universalis ecclesiæ probavit adsensus, & apostolicæ sedis confirmavit auctoritas,

August. l. 2. de bapt. c. 6. inveniuntur adversa. Ait enim beatus Augustinus loquens ad Donatistas de his tribus capitu-

Jerem. c. 36. lis: *Non afferamus*, inquit, *stateram dolosam, ubi appendamus quod volumus, & quomodo volumus, pro arbitrio nostro dicentes, hoc grave, hoc leve est. Sed afferamus divinam stateram de scripturis sanctis, tanquam de thesauris divinis, & in illa quid sit gravius, appendamus: immo non appendamus, sed a Domino appendente recognoscamus. Tempore illo, quo Dominus priora delicta recentibus pœnarum* E *exemplis cavenda monstravit, & idolum fabricatum, atque adoratum est, & propheticus liber ira regis contemptoris incensus, & schisma adtemptatum, idololatria gladio punita est; exustio libri, bellica cæde & peregrina captivitate; schisma, hiatu terræ sepultis auctoribus vivis, & ceteris cælesti igne consumptis: quis jam dubitaverit hoc esse sceleratius commissum, quod est gravius vindicatum?*

Falso scribit exemplo avunculi se clericos suos excommunicasse. Sed quia illi non suffecit me calumniari, quod tam nefariam & exitiabilem excommunicationem illi agendam exemplo docuerim, nisi etiam nunc me scripto calumniaretur, non aliam illam excommunicationem se fecisse, quam a mea vivæ vocis doctrina faciendam didicerit: respondendum mihi contra mendacem illius calumniationem ex sacris auctoritatibus necessarium video; ne quasi tacendo consentiens, reus pariter cum illo dijudicer. Sicut in petitione, quam clerici Laudunensis ecclesiæ mihi dederunt, continetur, & sicut in synodo coram illo apud Attiniacum habita demonstravi, omnes sacerdotes totius parochiæ suæ conligavit, ut nemo eorum in ea sacerdotali ministerio tandiu uteretur, usquedum ille ipse iterum cum eis viva voce loqueretur, aut litteræ a sede B. Petri apostoli eis mitterentur: & ne baptizarent pueros, ne visitarent infirmos, ne reconciliarent cum viatico munere pœnitentiam petentes, ne sepelirent mortuos, penitus ab his omnes eos prohibuit. Et in sua rotula mihi scripsit, non aliam illam feciſſe, quam a mea vivæ vocis doctrina faciendam didicit. Quod mendacium esse profiteor. Et quia manifestum est, eum illas conligationes impietatis admisisse: quæ si crimina esse possunt, sicut S. Gregorius esse ostendit, criminaliter illas admisit: ostendendum est ex sacris auctoritatibus, si criminosus alium criminari, & reum criminis facere possit. Sacræ quippe leges, quas ecclesia catholica recipit, dicunt, quia jure & legibus constitutum est, ut *spontanea professione reus, reum non faciat, neque illi de altero credatur, qui se criminosum esse confessus est.* Et item: *Non credendum est contra alios eorum confessioni, qui in criminibus accusantur, nisi se prius probaverint innocentes: quia periculosa est, & admitti non debet rei adversus quemcumque professio.* Et sacri canones dicunt, ut *ad accusationem non admittantur, quos ad accusanda publica crimina leges publicæ non admittunt.* Et quotiescumque clericis ab accusatoribus multa crimina objiciuntur, & unum ex ipsis de quo prius egerint, probare non valuerint, ad cetera non admittantur. Et item sacræ leges Theodosianæ dicunt: *Si episcopus, vel presbyter, diaconus, & quicumque inferioris loci Christianæ legis ministri, apud episcopos, siquidem alibi non oportet, a qualibet persona fuerint accusati, sive ille sublimis vir honoris, sive ullius alterius dignitatis, qui hoc genus inlaudabilis intentionis arripuerit, noverit docenda documentis se debere inferre. Si quis ergo contra hujusmodi personas non probanda detulerit, auctoritate hujus sanctionis intelligat se jacturæ famæ propriæ subjacere: ut damno pudoris, existimationisque dispendio discat sibi alienæ verecundiæ impune insidiari, saltem dicere non licere.* Et Africanum dicit concilium, *Omnes infamiæ maculis adspersos ad accusationem non admitti, nisi in causis propriis.* Et de episcopo qui Donatistis se communicasse mentitus fuerat, idem decrevit concilium, ut *si probatum fuerit eum de communione illorum fuisse mentitum, dicendo eis se communicasse, quos eo sciente non communicasse constiterit, etiam episcopatum amittat.*

PARS II.

Reus reum facere non potest. Jul. epist. 2. c. 28.

2. q. 5. c. accusationes. C. accusatores. Can. Afric. cap. 130.

2. q. 7. c. *Si quis episcopus.*

Conc. Afric. cap. 129. Ibid. c. 124.

Unde vestra fraternitas inter me & illum discernat, atque decernat, ut si ego, licet mendaciter me talia illum docuisse vel hortatum fuisse, sicut ipse dicit, confiterer, reus criminis episcopatum deberem amittere: quid ille mereatur qui mendaciter me calumniatur, non solum participem, verum & auctorem in his suis impiis excommunicationibus esse. Unde etiam antiquorum patrum canones sanxerunt, scribentes ad episcopos per Gallias & quascumque provincias constitutos, hoc modo: *Nec illud, fratres, scribere alienum ab ecclesiæ utilitate censuimus, ut sciretis, quicumque sub ordinatione vel diaconatus, vel presbyterii, vel episcopatus mortali crimine dixerint se esse pollutos, a supradictis ordinationibus submoven-*

PARS II.

dos; reos scilicet vel veri confessione, vel mendacio falsitatis. Neque enim absolvi potest, qui in seipso dixerit mortis caulam, quæ dicta in alium puniretur; cum omnis qui sibi fuerit mortis causa, major homicida sit. Quod enim in hac sententia canonum dicitur, *Quicumque sub ordinatione vel diaconatus, vel presbyteris, vel episcopatus, mortali crimine dixerunt se esse pollutos, a supradictis ordinationibus submovendos;* nemo sanum sapiens hæc de sola luxuria, & immunditia, vel pollutione carnis dictum intelligit, cum scriptum sit; *Dispersit superbos mente cordis sui. Deus qui superbis resistit.* Et in evangelio dicit: *Quæ de corde exeunt, hæc coinquinant hominem.* Et S. Gregorius dicit, quia *per humilitatis custodiam servanda semper est munditia castitatis.* Et item dicit, quia *aliquando minus est in corporis corruptionem cadere, quam in cogitatione tacita ex deliberata elatione peccare. Neque enim rex Babyloniæ tunc reus de elatione extitit, cum ad elationis verba pervenit. Quippe qui ore prophetico & ante, cum ab elatione tacuit, sententiam exprobrationis audivit. Nam districtus judex prius invisibiliter vidit, quod post publice feriendo, reprehendit. Unde & in inrationabile hunc animal vertit, ab humana societate separavit, agri bestiis mutata mente conjunxit, ut districto videlicet, justoque judicio homo quoque esse perderet, qui magnum se ultra homines æstimasset.* Et item scriptura dicit: *Initium omnis peccati superbia:* quæ mater est inobedientiæ, & regina omnium vitiorum, qua de cælo cecidit archangelus, & factus est diabolus, *qui est rex super universos filios superbiæ.* Mortale igitur peccatum esse superbiam, nemo qui nesciat. Sed & inobedientiam, propter quam homo est ejectus de paradiso, & de qua hic frater arguitur, omnes mortale peccatum novimus. De qua etiam scriptura dicit: *Quasi peccatum ariolandi est, repugnare; & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere.* Unde S. Gregorius: *Sola est,* inquit, *quæ fidei meritum possidet obedientia, sine qua quisque infidelis convincitur, etsi fidelis esse videatur.*

Explicatur canon.

Luc. c. 1. 1. Petr. 5. Matth. c. 15. Gregor.

Nabuchodonosoris superbia Dan. c. 4.

Eccli. c. 10. Superbia & inobedientia mortalia crimina. Ob. c. 21.

1. Reg. 15 Gregor.

CAPUT XXXI.

Quod excommunicationem a se factam frustra excusare conatur.

ET frater Hincmarus, excommunicationem, de qua agitur, se egisse in suis rotulis confitetur. Quam mortalem fuisse, & in plurimorum perditionem, in nullius autem salvationem a se absque ulla discretione intentatam denegare non potest. De qua satis egit, ut se valeret contegere tam de apostolicæ sedis calumnia, dicendo ab eadem sancta sede illam excommunicationem præinditam, & sibi fore auctricem: quam & dicendo super me falsa: quasi ego illi & exemplo faciendam ostenderim, & verbo agendam docuerim; quatenus exitiabiliter egisse a me non posset redargui. Sed quo fructu, ac cujus mercedis intuitu illam fecerit, in rotula per Clarentium mihi directa manifeste denudat, dicens, ad excusandas excusationes in peccatis, ut impleat peccata sua semper. *Docet quidem papa Alexander in fine suæ epistolæ, quod non tantum adtendenda sunt quæ fiunt, quantum quo animo fiunt. Nempe cum hoc examussim tam in vobis, quam in me fuerit perscrutatum, patebit illico inde æquitatis emolumentum.* Et quæ sequuntur usque ad hanc sententiam: *Quod non me, pro me dicere reamini, quasi propria instigatum injuria. Quia, Deo teste, pro cavendo potius ecclesiastici ordinis detrimento, vobis scribo, uti scriptum est: Nolite locum dare diabolo.*

Habentur apud Hinc. Laudun. loco ep. 6. 16.

Ephes. c.

Quibus verbis aperte ostendit, se sustinere nonvelle, ut auctoritas metropolitana, secundum regulas, excessus illius corrigendi ullam habeat potestatem: & quem violatorem apostolicæ sedis decreta, & delinquentem contra omnes leges tam divinas quam humanas significet, qui legit, vel audit, intelligat: & cui væ propheticum imminere ea docenti, per quæ hæc fieri quoquomodo a quibuscumque præsumantur: & quem in ipso sacrosanctam religionem prævaricatum fuisse convictum dicat, aperte in superiori capite demonstravit, in quo me suum traditorem vocavit. Verba quoque S. Alexandri corrupte interpretatus est. Ubi enim idem sanctus dicit: *Non tantum adtendenda sunt quæ fiunt, quantum quo animo fiant.* Paulo post subsequitur, inquiens: *Unde & illud est, quod Dominus ad munera Abel respexit, & non ad Cain: quia magis intendit ad offerentis animum, quam ad ea quæ offeruntur.* Hinc B. Gregorius: *Ab omnipotente Deo munus non accipitur, quod corde obligato in malitia offertur: quia omne quod Deo datur, ex dantis mente pensatur, quia in his quoquo animo gerantur, ignoratur a proximis. Apud Deum igitur bona vera commendat intentio pura: quoniam non est arbor mala faciens fructum bonum. Arbor namque homo, fructus autem opera sunt ipsius.* In apertis autem malis non est necesse intentionem requirere cordis: quia non est arbor bona, quæ facit fructus malos. Dicit enim apostolus: *Manifesta autem sunt opera carnis;* post quorum enumerationem subdit spiritus fructus. Inconvenientem ergo interpretationem præcepti Domini ad primos parentes nostros, non humilitatem quacumque simulatione conlectam; sed nudam superbiam frater Hincmarus se excusando de sua pernicioſa excommunicatione ostendit: quia, ut beatus dicit Gregorius: *Veræ humilitatis testimonia sunt, & iniquitatem suam quemque cognoscere, * & cognitam voce confessionis aperire. At contra, usitatum humani generis vitium est, & labendo peccatum committere, & commissum negando defendere, * & convictum defendendo multiplicare.*

ANNO CHRISTI 871. Refellitur.

Gregor.

Galat. c. 5.

Greg. in Pſ. pœnit. Pſ. 3. * al. nunciatam satisfactionis pœnitentiæ delere. * al. & vulgatum defend. multiplic.

Similiter & apostoli sententiam ad suum sensum violenter inflectens, dicit; *lex propter transgressores posita est.* Quæ juxta ipsius sensum ad quem illam retorsit, ita exponi potest; ac si diceret: Transgressus sine timore legem, contra legem, excommunicationis posui legem, quam rex timeret, & me contingere non auderet: & prædicans non furandum, furari non timui; & abominans idola, sacrilegium feci. Deinde ponens Gregorii verba dicentis: *Qui non corrigit resecanda, committit,* Ac si patenter diceret: in me resecanda, in multos excommunicando commisi, ut hoc facto nemo in me resecanda auderet corrigere. Demum subsequitur: *Deo teste, pro cavendo potius ecclesiastici ordinis detrimento vobis scribo,* Quibus verbis evidenter ostendit, qua intentione illam excommunicationem fecerit: videlicet suæ inrationabilitatis castigationem, vocans ecclesiastici ordinis detrimentum, ut rex illam excommunicationem pertimesceret, & illum rebellantem contra se contingere non auderet: & ipse, qui pro Dei timore se non cohibebat, nec distringi a quoquam hominum revereretur, & propriæ voluntatis motus ut libenter, ita etiam exequi posset licenter. Tandem addidit: *pro cavendo ecclesiastici ordinis detrimento vobis scribo, ut scriptum est: Nolite locum dare diabolo.* Quod apostoli testimonium, dum non apostolico, sed apostatico sensu in alium jaculare voluit, in seipsum retorsit. Sicut ipse apostolus ad Ephesios aperte demonstrat, dicens: *Irascimini, & nolite peccare.*

Greg. lib. 7. epiſt. 6.

Pſalm. 4.

Sol

Sol non occidat super iracundiam vestram. Nolite locum dare diabolo. Per iram, inquit Gregorius, *lux veritatis amittitur, quia cum menti iracundiæ confusionis tenebras intulit, huic Deus radium suæ cognitionis abscondit.* Ipse ergo in se locum diabolo principi tenebrarum, scilicet iniquitatum, donavit, qui radium cognitionis Dei, qui lux est, per iracundiam menti suæ confusionis tenebras incussit, ut videre non posset, quam magnum malum in sua pernicioſa excommunicatione, de qua se excusando accusat, perpetrare non metuit: ille ecclesiasticas, immo divinas leges transgressus est, & locum diabolo dedit, ut sine baptismo & communione mortuos homines raperet; ne locum contingendi eum contra suam voluntatem quis habere auderet. Verumtamen secundum suam intelligentiam, eamdem apostoli sententiam adulterino sensu hic posuit: qua de causa in synodis plures fuisse damnati leguntur.

ANNO CHRISTI 871. Ephes. c. 4. Gregor.

CAPUT XXXII.

Refertur magna pars epistolæ Hincmari Laudunensis de subscriptione quam fecit in synodo apud Attiniacum.

Epistola Laud. quæ incipit, *Relegi cursim*, habetur post ep. 31. 350.

ET in rotula quam mihi 16. Kalend. Julias misit, ita scribit: *Quia me sæpe de subscriptione redarguitis, quam in eadem synodo* (scilicet apud Attiniacum habita) *primo violenter per regiam potestatem, & postea fraudulenter a me extorsistis, compendiose aliqua nunc respondebo, plura, si necesse fuerit, suo reservans in tempore. Nam sicut jam vobis rescripsi, ad illam synodum pro responsione ad litteras domni apostolici me vocastis: ad quam veniens non illam me introire permisistis, sed extra fores, ut privilegio vestræ sedis subscriberem, mandastis. Et ego respondi, quia nunquam contra privilegium vestrum feciſſem: unde nec necessitas, nec ratio erat, ut a me illam subscriptionem requireretis. Dum autem ex hoc magis ac magis in crastinum fatigarer, reclamavi me per epistolam papæ Leonis ad Anastasium Thessalonicensem episcopum directam,* Leo ep. 84. * al. *qua.* *qui ait ad locum; non enim necessarium fuerat, ut obligaretur scripto, qui obedientiam suam ipso jam voluntarii adventus probabat officio. Deinde cum nec hoc adjuvaret, proclamavi per libellum, de quo superius memoravi, legens capitulum istud. Quotiescumque episcopi se a suis comprovincialibus, vel a metropolitano putaverint prægravari, aut eos suspectos habuerint,* pag. 349. & infer. p. 361. *mox Romanam appellent sedem: & sic usque ad finem capitis percurri, quod & superius integrum descripsi. Legi meæ vocationis a domno apostolico litteras. Quod neutrum mihi profuit. Me autem hæc agente, domnus rex vestra factione instigatus, qui priori die dixerat, se mihi nihil ex sua parte discredere; minatus est, quia tantum me meosque oneraret, quantum plus valeret, nisi illam subscriptionem facerem. De me autem mihi parum erat. Videns autem quia mei homines cogerentur revadiare, quod me in villam Pauliacum sequuti fuerant, cum jam domum cum Harduico archiepiscopo iturus essem, accessit Frotarius archiepiscopus ad me, alloquens cur non adquiescerem ut subscriberem, quia nihil periculi erat: cui respondi, quia aliter hoc non facerem, nisi & vos debito ecclesiæ meæ privilegio* * al. *scriberetis.* *mihi * subscriberetis servando, uti Antiochenum constituit concilium: ne demum mihi quasi pro occasione hujus subscriptionis aliquod præjudicium niteremini inferre. Qui respondit: certe hoc ille nullatenus tibi contradicet. Et spopondi eo tenore* * al. *me.* *mihi hoc esse facturum. Et petii mihi ipsam subscriptionem ostendi. Quam dum mihi ostenderitis, quædam quibus non acquievi, deleta sunt, & quædam addita: videlicet, ut ibi haberetur, secundum decreta sedis apostolicæ. Est autem ipsa subscriptio talis: Ego Hincmarus Laudunensis ecclesiæ episcopus amodo & deinceps domno seniori meo Carolo regi sic fidelis & obediens secundum ministerium meum ero, sicut homo suo seniori, & episcopus per rectum suo regi esse debet. Ac privilegio Hincmari metropolitani provinciæ Rhemorum ecclesiæ secundum sacros canones & decreta sedis apostolicæ, ex sacris canonibus promulgata, pro scire & posse me obediturum profiteor. Quam mecum deferens domum, hanc mihi a vobis * scribendam dictavi. Et ego Hincmarus Rhemorum archiepiscopus tibi Hincmaro Laudunensis ecclesiæ * episcopo, tuum debitum, sacris præcipientibus canonibus, privilegium conservabo; & in quibuscumque ecclesiasticis negotiis indigueris, secundum sacras regulas, debitum tibi jure adjutorium archiepiscopali auctoritate adhibebo. Hanc autem vobis per Fredericum Harduici archiepiscopi presbyterum misi: & remandastis mihi per eumdem, quia voluntarie illud faciebatis: & sic in synodo relegi, & subscripsi. Vos autem penitus subscriptionem, quam promiseratis, dimisistis: sed verbis fuistis professi quod in quibuscumque me juste, & rationabiliter possetis secundum vestrum ministerium adjuvare, feciſſetis. Ego autem nunquam contra privilegium sedis vestræ quicquam egi; neque contra ullius episcopi privilegium, Deo propitiante, unquam acturus ero.*

PARS II.

Professio Hincmari Laudunensis.

* al. *subscribendam.*

* al. *cœpiscopo.*

Contra quæ scriptum est: *Filius stultus dicit se esse justum, sed exitum suum non abluit.* Et aliis interpositis ad hanc suam subscriptionem resilivit, dicens:

Ac si etiam in subscriptione illa aliquid haberetur, quod forte intolerabile foret, beatus papa Alexander, quintus post principem apostolorum Petrum, mihi manum porrigeret, qui suis ita inquit decretis, ad locum. Similiter si hujusmodi personis quædam scripturæ quoquo modo per metum, aut fraudem, aut per vim extortæ fuerint, vel ut se liberare possint, 32 *quocumque ab eis conscriptæ, aut roboratæ fuerint ingenio, ad nullum eis præjudicium aut nocumentum, provenire censemus: neque ullam eos infamiam vel calumniam, aut a suis sequestrationem bonis, unquam auctore Domino, & sanctis apostolis, eorumque successoribus, sustinere permittemus. Confessio vero in talibus non compulsa, sed spontanea fieri debet: ipso adtestante qui ait: Ex corde enim* Matth. c. 15. *procedunt homicidia, adulteria, fornicationes, blasphemiæ, & cetera, quæ sunt ad hæc pertinentia. Nec tantum adtendenda sunt quæ fiunt, quantum quo animo fiant. Si non sunt tantum adtendenda quæ fiunt, quantum quo animo fiunt: quo animo ego illud fecerim, neque parum sciens potui ignorare: qui etiam multo plura tunc essem facturus, ut meos qui innoxii erant, & causa mei opprimebantur, possem liberare.*

Ibid p 352. Alexand. epist. 1.

*Et ne solus hic sanctus papa Alexander hæc decreviſse putetur: quid beatus Gregorius, quem venerabiliter suscipitis, de hoc sentiat, apparet, ad Constantium Mediolanensem episcopum de Pompeio episcopo scribens ita. Nunc igitur, quoniam illa quæ contra eum dicta sunt, & gesta quæ exinde apud fraternitatem vestram confecta sunt, neque ad condemnationem, neque ad absolutionem ejus probantur, posse sufficere: non levis * res igitur incaute, vel in transcursu non debet diffiniri. Nam grave est satis, & indecens, ut in re dubia, certa dicatur sententia. Et hæc gesta quidem esse poterant ad diffiniendum * idonea, si accusati ea confessio sequeretur: si tamen eamdem confessionem subtilitas examinis ex occultis eliceret, & non afflictio vehemens extorqueret: quæ frequenter hoc agit, ut noxios se fateri etiam*

Greg. l. 8. ep. 30.

* al. *res agitur us in c. vel in transc. debeat desiniri.*

* al. *satis idonea.*

etiam cogantur innoxii. Nam postquam praefatus epi-

PARS II. * al. cruciari custodia. * al. se asseverit. * scire debetis. * al. ut non noceat.

*scopus, ut dicitur, * cruciari, cremarique fame * se asserunt, * scire debemus, si ita est, * utrum noceat, si sic fuerit extorta confessio. Certe si non nocet extorta confessio, non nocet extorta subscriptio.*

CAPUT XXXIII.

Hincmarus archiepiscopus superiores objectiones vera rerum gestarum narratione dissolvit.

Resp. ad 1. object.

CUjus verba singillatim recensemus. Dicit in eadem synodo, primo violenter per regiam potestatem, & postea fraudulenter a me fuisse ab illo ipsam subscriptionem extortam. Domnus rex, Deo gratias, & ætatem, & sapientiam, & virtutem, & locum pro se respondendi habet: & de hoc facto plures habet & archiepiscopos, & episcopos veridicos testes.

Ad. 2. 22 Quod dicit postea, illam a me fuisse ab eo fraudulenter extortam, non est verum. Nam soluta synodo illa die, in crastinum convenienda, postquam domnus rex ab ea domo abscesserat, & quidam episcopi in eadem domo, sicut cuique convenit, cum suo fratre loquebatur: & ego juxta quamdam fenestram stans cum fratre Odone loquebar, venit ad me Frotarius archiepiscopus, & Æneas episcopus, & dixerunt mihi coram Odone, quia frater Hincmarus vellet professionis libello subscribere, & de domni regis obedientia: & essemus inter nos pacifici sicut pater & filius, ac archiepiscopus & episcopus esse debent. Quod ego gratanter recepi; & ab alia fenestra, juxta quam stabat Hincmarus cum aliis episcopis, adduxerunt eum ad me: & ipse Hincmarus petiit, ut liceret illi loqui solo mecum solo. Et feceſſi cum eo juxta parietem domus; & dixit mihi, quod pro me nihil dubitaret in illa subscriptione, sed pro eo qui post me erit in illa sede metropoli. Et ego ei respondi, ut ille ipse libellum dictaret sicut vellet; & petiit ut ego illum dictarem. Et reverſi sumus simul ad fenestram juxta quam Æneas & Odo stabant: & dixi Odoni ut acciperet suas tabulas, & exciperet in illis libellum cui Hincmarus deberet subscribere. Et excepit Odo, sicut tunc simul dictavimus. Et dixi illi, ut quicquid ibi vellet aut mutare, aut subtrahere, aut addere, faceret: sicut & factum est. Et dixi ego Odoni, ut in crastino illum apportaret scriptum, & in synodo ei Hincmarus subscriberet. Hincmarus autem respondit, quia febris illum tangebat, & statim se inde vellet deliberare, ut sanguinem posset minuere. Ego autem jussi Odonem ire ad Cancellarium regis, & accipere ab illo pergamenum, & atramentarium, & scriberet illum cito. Interea dixi Æneæ, cui tunc auscultabat Hincmarus, quod melius esset ut in crastina expectaret; & persuadente Ænea adquievit ita Hincmarus. Et in crastina veniens in synodo professus est secundum quod in illo libello continetur. Et porrigente sibi Odone pennam, coram omnibus, sicut tunc paruit, eidem libello sponte subscripsit; & regi, & mihi manu sua porrexit. Et tunc domnus rex pacem illi dedit: & ego post illum. In crastino autem antequam in domum intrarem, in quam episcopi convenire debebant: Harduicus episcopus in alia domo mecum loquens, secretissime dixit mihi, quod Hincmarus mihi mittebat unum parvulum scriptum, petens, ut ei subscriberem. Et occulte illum mihi dedit; ego autem illum suscepi, & in sinum meum misi. Quem postea non legi, antequam in via essem, qua ad mansionem meam

Festiva narratio de professione composita & subscripta.

redibam. Et coram Odulfo episcopo qui mecum ibat, primum idem scriptum relegi; postea nec Hincmarus, nec aliquis alius inde mecum rationem habuit. Verum & Fredericus presbyter Harduici, unquam de illo libello mecum ullam rationem non habuit. Et per talem fraudem, sicut auditis, eandem subscriptionem ab eo extorsi. ANNO CHRISTI 871.

Quod dicit illam professionem, antequam ei subscriberet, suam domum portasse, non est verum. Quia postquam Odo episcopus eam in tabulis suis excepit, scriptam Hincmarus illam non vidit; usquequo 16. Kal. Jul. 3. indictionis eidem professioni in synodo coram omnibus qui adfuerunt episcopis, & coram domno rege subscripsit: & domno regi, ac mihi porrexit, & ei in synodo exemplar illius donavi. In crastino autem, id est, 15. Kal. Julias domnus Harduicus archiepiscopus, tali modo sicut præmisi, libellum ab eo mihi directum dedit. Et nihil postea, quamdiu in Attiniaco fuimus, inde Hincmarus vel verbo, vel scripto quiddam mihi dixit. Qui etiamsi mihi aliquid inde dixisset, responderem illi ex Jacobo: *Petis, & non accipis, eo quod male petis.* Quia injustum atque inrationabile est, ut archiepiscopus a sacris canonibus exorbitans, excedenti episcopo suffraganeo, & a se ordinato, professionis ac subscriptionis suæ libello satisfaciat. Sicut enim secundum scripturam, minor a majore benedicitur: ita prorsus minor a majore, & non major a minore judicatur, ligatur, & solvitur: sicut & in decretis B. Gelasii demonstratur. *Ad 3.* Hinc. ep. 35. p. 601.

De eo quod subsequitur: *Nam sicut jam vobis rescripsi, ad illam synodum pro responsione ad litteras domni apostolici me vocastis: ad quam veniens, non illam me intrare permisistis; sed extra fores, ut privilegio vestræ sedis subscriberem, mandastis.* Dicat, per quem hoc illi extra fores mandavi; & ostendat, quomodo verum esse possit, quoniam ad synodum veniens, non illum eam ego intrare permiserim. Nam postquam ad Attiniacum venit, quandocumque in synodo fuimus, & ipse interfuit: & coram illo in synodo ea quæ semel & secundo pro dissolvendis ipsius impiis conligationibus ad eum ex evangelica veritate, & ex decretis apostolicæ sedis decreveram, relecta fuerunt. Et in synodo coram illo, omnibus audientibus, Otulfus episcopus dixit, eum sæpe dicere, sicut & alii cum eo audiebant episcopi, quod plenam buccam de aqua non valerent illa quæ legebantur. *Ad 4.*

Quod dicit se respondisse, quia nunquam contra privilegium meum, quod in metropolis civitatis dignitate accepi, feciſſe: vos judicate, si contra privilegium metropolitanum in his quæ audistis quoquo modo fecerit. *Ad 5.*

Quod dicit se sedem apostolicam appellasse: dicat quis ei contradixit, ut suam appellationem non prosequeretur. *Ad 6.*

Quod dicit, qua domnus rex mea factione instigatus, qui priori die dixerat, se nihil illi ex sua parte discredere; & postea illum minatus est: domni regis responsio valebit sufficere. *Ad 7.*

Quod dicit, quia sui homines cogerentur revadiare, quod illum in villam Pauliacum secuti fuerant: si revvadiabant, quia inrationabiliter eum in Pauliacum sequuti erant, negare non potest se esse auctorem ipsius inrationabilitatis. *Ad 8.* Pauliacus villa, Paulcourt, seu Poilcourt.

Quod dicit, si etiam in subscriptione illa haberetur aliquid, quod forte intolerabile foret, B. papa Alexander illi manum porrigeret. Videamus quomodo illi conveniat, & manum illi porrigat quod S. Alexander decrevit. Ait enim in epistola omnibus orthodoxis per diversas pro- *Ad 9.*

vincias

vincias Domino famulantibus: *Est etiam & hoc ad hanc sanctam perlatum sedem quod pudet dicere; & non solum sacerdotali, sed etiam omni Christiano nomini est inimicum. Id est, quod nonnullos episcopos aut sacerdotes aut metu compellunt, aut vi extorquent, aut fraude decipiunt, * aliquas confessionis suæ in alteram partem quam debeant, aut pro suarum non requisitione rerum; aut, quod deterius est, * alieni erroris sectas, scripturas facere, & propriis manibus roborare, & coram populis recitare atque confiteri. Aliquos dicunt carceribus & ergastulis recludi, ut saltem his territi insidiis devient Domini sacerdotes, & suis faveant voluntatibus.* Et plurimis capitulis interpositis iterum hinc dicit ad locum, quæ Hincmarus adulterantium modo in rotula sua posuit: *Similiter si hujusmodi personis quædam scripturæ quoquo modo per metum, aut fraudem, aut per vim extortæ fuerint, vel ut se liberare possent, quocumque ab eis conscriptæ vel roboratæ fuerint ingenio, ad nullum eis præjudicium aut nocumentum provenire censemus: neque ullam eos infamiam, aut calumniam, aut a suis sequestrationem bonis, unquam auctore domno, & sanctis apostolis eorumque successoribus, sustinere permittemus. Confessio vero in talibus non compulsa sed spontanea fieri debet: ipso attestante qui ait: Ex corde enim procedunt homicidia, adulteria, fornicationes, blasphemiæ, & cetera, quæ sunt ad hæc pertinentia. Nec tantum attendenda sunt quæ fiunt, quantum quo animo fiant.* Et paulo post: *Unde & illud est, quod Dominus ad munera Abel respexit, & non ad Cain; quia magis adtendit ad offerentis animum, quam ad ea quæ offeruntur.*

ANNO CHRISTI 871. Alexand. ep. 1. * al. *aliquos* * al. *pro alieni erroris secta,* Matt. c. 15. Genes. c. 4.

Expenditur dictum Alexandri.

Conferamus verba B. Alexandri cum professione, ac subscriptione Hincmari. Alexander dicit nonnullos episcopos vel sacerdotes, aut metu compelli, aut vi extorqueri, aut fraude decipi, aliquas confessionis suæ in alteram partem quam debeant, aut pro suarum non requisitione rerum, aut, quod deterius est, alieni erroris sectas, scripturas facere, & propriis manibus roborare, & coram populis recitare atque confiteri. Et Hincmarus professus est, atque subscripsit hoc modo: *Ego Hincmarus Laudunensis ecclesiæ episcopus amodo & deinceps domno seniori meo Carolo regi sic fidelis & obediens secundum ministerium meum ero, sicut homo suo seniori, & episcopus per rectum suo regi esse debet. Ac privilegio Hincmari metropolitani provinciæ Rhemorum ecclesiæ, secundum sacros canones & decreta sedis apostolicæ ex sacris canonibus promulgata, pro scire & posse me obediturum profiteor, & subscribo.* In qua professione & subscriptione nihil continetur de his quæ servari non debent: nec aliquid ibi sonat de confessione in alteram partem quam debeat, neque pro suarum non requisitione rerum, neque de sectis alieni erroris: nec eum quisquam, ut subscriberet, aut in carcere, aut in ergastulo recluſit, ut his territus insidiis, Domini deviaret sacerdos, & voluntatibus alienis faveret.

CAPUT XXXIV.

Ejusdem refutationis continuatio.

Ad 10. Hincm. Laudun. ibid.

DE eo quod ibidem subsequitur: *Si non sunt tantum adtendenda quæ fiunt, quantum quo animo fiant; quo animo ego illud fecerim, neque parum sciens poterit ignorare: qui etiam multo plura tunc essem facturus, ut meos qui innoxii erant, & causa mei opprimebantur, possem liberare.* Paulus apostolus dicit: *Lex non est posita justis, sed injustis.* Et hinc S. Leo dicit scribens ad 1. Timot. 1.

Ravenium: *Justo quippe ideo dicitur lex non esse posita, quia normam præceptionis implet judicio voluntatis.* Si sui qui eum ad Pauliacum sequuti fuerunt, revvadiaverunt per legem, quod contra legem commiserunt, innoxii non erant; & domnus rex ut noxios distringere jussit: quantum audemus dicere, contra regium ministerium fecit. Si judices regii contra legem innoxios, velut noxios distrinxerunt, prævaricatores legis fuerunt: si * arbitros innoxios, velut noxios judicaverunt, auctoritatem & locum judicii amittere meruerunt. Quia vero nec ipse, nec aliquis suorum, se tunc in judicio pati præjudicium reclamavit: & S. Gregorius sæpe juxta leges & canones terminari decrevit judicia: & ex interpretatione legis Honorii & Theodosii dicitur, quoniam *quicumque quod in judicio adversario præsente non repetiit, postea de eadem re litem aliam non poterit inchoare. Legem conculcat, qui contra legem, legaliter judicata, etiam scripto, rediviva lite condemnat.* Et quia personas privatas suos homines contra legem distrinxisse, vel judicasse Hincmarus probare non potest: constat, si sui homines legaliter revvadiarunt, quod contra legem commiserunt, innoxii non fuerunt. Et qui * se conduxisse illos, ut eum ad commissum illud quod revvadiaverunt, sequerentur, qui noxii fuere probati: innoxius rite dici non potest, & noxius innoxios facere suo testimonio nequit.

PARS II. Leo ep. 90. * fort. *arbitri.* * deest *dicit.*

Ad 11. De hoc quod dicit, S. Gregorium scripsisse a Pompeio episcopo *cruciato, crematoque fame* * *extorta confessione:* nos in illa synodo satis superque illum vidimus corpulentum, atque confersum; & non cruciatum neque necatum fame ut profiteretur ac subscriberet, vidimus vel audivimus. * fort. *extortam confessionem.*

Ad 12. De hoc quod dicit: *Certe si non nocet extorta confessio, non obest extorta subscriptio.* Puto clamare nunc contra illum de cælo, & clamaturos in divino judicio ducentos quatuordecim sanctos episcopos, qui in Carthaginensi concilio decreverunt, ut *si quis contra suam professionem, vel subscriptionem venerit in aliquo, ipse se honore privabit.* Et dicentem ex sua persona: *Certe si non nocet extorta confessio, non obest extorta subscriptio*: nisi pœnitentiam egerit, credo illum inter alia de hoc mendacio ab eisdem sanctis episcopis judicandum. Sed & a beato Gregorio condemnandum, qui scripsit ad Theoctistam patriciam: *Si qui sunt qui dicunt, quia compulsus quispiam necessitate se anathematizaverit, anathematis vinculo non teneri, ipsi sibi testes sunt, quia Christiani non sunt: quia ligamenta sanctæ ecclesiæ vanis se æstimant conatibus solvere: ac per hoc nec absolutionem sanctæ ecclesiæ, quam præstat fidelibus, veram putant, si ligaturas ejus valere non æstimant. Contra quos diutius disputandum non est, quia per omnia despiciendi & anathematizandi sunt, & unde se fallere veritatem credunt, inde in peccatis suis veracius ligantur.* Et aliquanto superius: *Et quia si compulsi aliqui de quibus reprehendebantur, anathematizare se dicerent, anathematis vinculo nullo modo teneri. Et si sunt qui certissime talia sentiunt, vel tenent, quia Christiani non sunt, dubium non est: eosque & ego, & omnes catholici episcopi, atque universa ecclesia anathematizamus, quia veritati contraria sentiunt, & contraria loquuntur.* Sed & mihi alia mendaciter impingit: sed & super scriptum quædam dicit, contra quæ longum est mihi scribere, & vobis audire. Conc. Carthag. cit. Greg. l. 9. ep. 39. cit.

CA-

PARS II.

CAPUT XXXV.

Quod tertio vocatus ad synodum non respondit, & ideo tractari debet ut contumax.

ECce audivit vestra fraternitas, quomodo & in quantis scriptura fratris Hincmari sit mendax. Et sicut sacræ leges dicunt, quia hoc in omnibus causis statutum est, ut scripturam prolator affirmet: nam si is qui scripturam protulit, ejus non astruxerit veritatem, ut falsitatis reum esse retinendum. Et in concilio Ephesino, & Chalcedonensi, sed & in quinta, ac sexta synodo, propriis scripturis & subscriptionibus suis convictos, nullorumque aliorum accusationem vel testificationem requisitam, secundum sacras leges, dicentes quoscumque convinci scriptura vel testibus, legimus damnatos fuisse.

Tertio vocati ad synodum, si non parent, damnantur.

Sed & tertio vocatos, & venire detrectantes, (quanto magis post tot ac tantas commonitiones?) omni sacerdotali officio etiam absentes invenimus fore privatos. Sed & Joannem Antiochiæ tertiæ sedis episcopum, quia blasphemias contra Cyrillum secundæ sedis archiepiscopum per libellos emisit, tertio vocatum, & non adeuntem Ephesinam synodum legimus ibidem fuisse excommunicatum. Necnon & Dioscorum secundæ sedis Alexandrinæ episcopum inter cetera, quoniam adversus regularem ordinem & ecclesiasticam egerit disciplinam: insuper etiam quia multos libellos plenos iniquitatibus contra archiepiscopum suum primæ sedis magnæ Romæ sanctissimum & sapientissimum Leonem, sæpius ecclesiasticos conculcans canones in concilio obtulit; privatum omni sacerdotali ministerio, ab eodem beatissimo Leone per vicarios suos in eadem magna synodo Chalcedonensi; & tertio vocatum, quia synodo se præsentare contempsit, absentem legimus fuisse damnatum. Verum de trina commonitione sacræ leges dicunt, quicumque tribus auctoritatibus judicis conventus, vel tribus edictis ad judicem fuerit provocatus, aut uno pro omnibus peremptorio, id est, quod causam extinguit, fuerit evocatus, & præsentiam suam apud eum judicem, a quo ei denunciatum est, exhibere noluerit, adversus eum quasi in contumacem judicari potest: Quin immo nec retractari per appellationem negotia possunt, quoties in contumacem fuerit judicatum ab ea sententia quæ adversus contumaces data est; neque appellari, neque in duplum revocari potest. Et hinc S. Gregorius ad Maximum Salonitanum episcopum: *Ita*, inquit, *fac, ut ad veniendum amplius jam moras non ingeras: ne ipsa te magis absentia obnoxium his quæ dicuntur, adsignet: & nos* * *inter hæc reo non solum propter dicta crimina quæ purgare subterfugis, sed etiam propter inobedientiæ culpam, durius, scilicet ut in contumacem cogat ex concilio ferre judicium.* Et S. Cælestinus de trina vocatione ad Nestorium ita scripsit: *Itaque quamvis jam frater Cyrillus* * *secundis te epistolis asserat esse conventum, intelligas volo post primam & secundam illius, & hanc correptionem nostram, quam constat esse jam tertiam, ab universitate collegii & conventu Christianorum te prorsus esse sejunctum, nisi mox ea quæ male dicta sunt, corrigantur, nisi in eam viam redeas, quam* * *Christus esse testatur.* Et item in eadem epistola: *Persequar plane* * *Domini mei fidelis servus inimicos: cum propheta asserat, eos odio se odisse perfecto. Moneor rursus altero loquente, ne parcam.* * *Quem vis ergo respiciam, cui honoris aliquid servem, quando agitur ut mihi totius spei meæ causa tollatur?* Ipsius in evangelio verba sunt Domini, quibus ait non sibi patrem, non matrem, non filios, non aliquam necessitudinem debere præponi. Est enim frequenter talis pietas ex qua nascatur impietas: cum vincente earum affectu carnis caritati illi quæ Deus est, caritas præponitur corporalis. Et S. Ambrosius in psalmo 118. *Est justa misericordia, & est etiam injusta misericordia. Denique in lege scriptum est de quodam. Non miserebitur illius. Et in libro regnorum legis, quia Saul propterea contraxit offensam, quia miseratus est Agag hostium regem, quem prohibuerat sententia divina servari. Et si quis latronis filiis deprecantibus motus, & lacrymis conjugis ejus flexus absolvendum putet, cui adsit latrocinandi affectus, nonne innocentes tradit extitio, qui liberet multorum exitia cogitantem? Certe si gladium reprimit, vincla dissolvit; cur laxat exilia, cur latrocinandi qua potest clementiore via non eripit facultatem, qui voluntatem extorquere non potuit? Deinde inter duos, hoc est, accusatorem & reum, pari periculo de capite decernentes, alterum si rem probasset, alterum si non esset ab accusatore convictus, non id quod justitiæ est judex sequatur; sed dum miseretur rei, damnet probantem, aut dum accusatori favet qui probare non possit, addicat innoxium. Non potest igitur hæc dici justa misericordia: in ipsa ecclesia ubi maxime misereri decet, teneri quam maxime debet forma justitiæ, ne quis a consortio communionis abstentus, brevi lacrymula, atque ad tempus parata, vel etiam uberioribus fletibus communionem, quam plurimis debet postulare temporibus, facilitati sacerdotis extorqueat. Nonne cum uni indulget indigno, plurimos facit ad prolapsionis contagium provocari? facilitas enim veniæ, incentivum tribuit delinquendi. Hoc eo dictum est, ut sciamus secundum verbum Dei, secundum rationem, dispensandam esse misericordiam debitoribus. Medicus ipse si serpentis interius vulneris inveniat cicatricem, cum debeat resecare ulceris vitium, ne latius serpat, tamen a secandi urendique proposito lactymis inflexus ægroti medicamentis tegat, quod ferro aperiendum erat: nonne ista inutilis misericordia est, si propter brevem incisionis vel ustionis dolorem corpus omnino tabescat, vitæ usus intereat? Recte igitur & sacerdos vulnus, ne latius serpat, a toto corpore ecclesiæ, quasi bonus medicus, debet abscidere, & prodere virus criminis quod lateat, non fovere: ne dum unum excludendum non putat, plures dignos faciat, quos excludat ab ecclesia. Jure ergo apostolus divino nos hortatur exemplo, dicens: Vide ergo bonitatem & severitatem Dei; in eos quidem qui ceciderunt, severitatem; in te autem bonitatem, si permanseris in bonitate.* Et sanctus Gregorius in regula pastorali: *Malorum*, inquit, *cum incaute amicitiis cingimur, culpis ligamur. Unde Josaphat qui tot de anteacta vita præconiis attollitur, de Achab regis amicitiis pene periturus increpatur: cui a Domino per prophetam dicitur: Impio præbes auxilium, & bis qui oderunt Dominum, amicitia jungeris; & idcirco iram quidem Domini merebaris; sed bona opera inventa sunt in te, eo quod abstuleris lucos de terra Juda.* Et in homilia evangelii: *Multum*, inquit, *est, quod carnales affectus intentionem mentis diverberant, ejusque actum obscurant: sed non declinant a recto itineris, qui arcam Dei portant in mente.*

Et ne quis dicat, beatum Cælestinum de tertia commonitione scripsisse ad Nestorium hæreticum: attendendum est quod Hilarus papa dicit: *Quia non minus in sanctorum traditionum delinquitur sanctiones, quam in injuriam ipsius Domini*

ANNO CHRISTI 871.

Matt. c. 10.

Ambros. in psal. 118.

1. Reg. 15.

Misericordia injusta.

Pœnitentia diuturna.

Severitas in ecclesia necessaria.

Rom. c. 11.

Gregor. pastor. curæ, parte 3. c. 1. admonit. 23.

2. Paralip 19.

Idem in evang.

Objectioni respondet.

Hilarus ep. 2.

Ad tertiam commonitionem qui non convenit, contumax est.

Greg. l. 3. ep. 103.

* al. *in te hac res.*

Cælestin. ep. 3.

* al. *epistolis suis.*

* al. *se Christus esse.*

* al. *boni domini.*

Psal. 138.

* al. *quem his ego respic.*

ni profilitur. Et hujusmodi præsumptor, qui in sanctarum traditionum pertinaciter sanctiones delinquit, non inter cátholicos est computandus, sed cum schismaticis est condemnandus: quia sicut in decretis apostolicæ sedis scriptum est, quisquis schismatico assenserit, schismaticus esse negari non poterit. Quod etsi omnes sacerdotes, & mundus assentiat, damnatio consentientes involvit, non prævaricationem consensus absolvit. Non enim crimen minuitur, sed roboresci, cum generale fit ex privato. Hoc enim Deus omnium judicavit, qui peccatorem mundum generali diluvio interemit. Et his beatus Gelasius concinit in decretis suis: sicut manifeste ex ejus verbis hic possem ostendere, si prolixitatem non devitarem.

ANNO CHRISTI 871.

Conclusio qua monstratur non obstante appellatione ferri posse sententiam.

Actio se actorem negat Rhemensis.

HÆc omnia suprascripta, ut sæpe commemoravi, non causa mearum injuriarum, sed evindicatione dignitatis mihi commissæ metropolis, contra fratrem Hincmarum contexui: nec sacras leges & regulas collegi adversus eum in causis propriis intentando judicium, sed ostendendo qualitatem, ac quantitatem suorum excessuum, & mearum commonitionum; & quibus ac quantis constitutionibus pertinacem objecit contemptum. Vestra vero Deo placita unanimitas, coram se recitata vigilanti discernat libramine: quia licet sacerdotibus canones ignorare non liceat, levior tamen fuerat error, si per ignorantiam deliquisset, quam nunc, quia sciens & prudens ex consilio & studio sacrarum regularum per contumaciam transgressor existit, quarum custodiam & observationem professione ac subscriptione sua firmavit. Duplici ergo reatu tenetur adstrictus; qui non solum contra venerabilium patrum, sed etiam contra sua veniisse decreta temere comprobatur. Utrum igitur Deo medio prolata sententia, eum debeat percellere; an veraciter recognoscentem, & humiliter supplicantem absolvere, salvis sanctorum conciliorum statutis, & apostolicæ sedis pontificum ex eisdem sacris canonibus promulgatis, & reservato per omnia primæ & apostolicæ sedis privilegio, ac Rhemorum metropolis jure: quod ex me est, consilio, & judicio vestræ unanimitatis committo: pro modulo meo sequens dicta B. Cælestini ad Cyrillum episcopum de Nestorio: *Studeo*, inquit, *quieti catholicæ, studeo pereunti salvari, si tamen voluerit ægritudinem confiteri. Quod ideo dicimus, ne volenti * corrigere, forsitan deesse videamur. Nam * si & nobis sustinentibus uvam, spinas sibi addiderit, impleatur manentibus statutis prioribus sui fructu judicii, colligat quod sulco diabolico seminavit, non nostro consilio, sed se periturus auctore. * Probat nos veloces pedes ad effundendum sanguinem non habere, quando sibi etiam remedium cognoscat oblatum.* Et hæc dico non præjudicans vestræ deliberationi, utrum juxta hæc B. Cælestini verba veraciter recognoscens, & humiliter supplicans, absolvi; an pro tam diutina pertinaci in contemptum sanctarum regularum permansione debeat percelli. Quia sicut a regulis præstitutis de ceteris & manifestis causis quæ in nullo nobis sunt dubia vel obscura, nulla aut negligentia aut præsumptione debemus discedere, sicut Leo ad Anastasium scribens decrevit: ita de quibus diffinitivas sententias, quæ nulla possunt ratione convelli, a sanctis patribus promulgatas habemus, non debemus novum inire tractatum, vel novum expectare consilium.

Cælestin. ep. 10. apud Baron. an. 431. * al. *se corrigere*. * al. *etsi & nobis*

vl. *Probet.*

Leo ep. 84.

PARS II.

Nec etiam sedem apostolicam in requirendo inquietare, sicut S. Innocentius scribens ad Macedones episcopos dicit: *Cum sæpius*, inquit, *repeti fecissem (quin scripta vestra) adverti sedi apostolicæ, ad quam relatio, quasi ad caput ecclesiarum, missa currebat, fieri injuriam, cujus adhuc in ambiguum sententia duceretur.* Et ad Felicem Nucerianum episcopum. *Stupuimus prudentem virum de his voluisse consulere, quæ omnibus sunt certa ratione comperta.* Et S. Zosimus: *Sciat quisquis hoc, postposita patrum, & apostolicæ sedis auctoritate, neglexerit, a nobis districtius judicandum, & loci sui minime dubitet sibi non constare rationem, si hoc putat post tot prohibitiones impune posse tentari. Contumeliæ enim studio fit, quicquid interdictum toties usurpatur.* Et S. Cælestinus: *Quæ enim a nobis res digna servabitur, si decretalium norma constitutorum, pro aliquorum libitu, licentia populis permissa, frangatur?* Et item: *Quæ enim sola admonitionis auctoritate non corrigimus, necesse est per severitatem congruentem regulis vindicemus. Et * ideo omnia decretalia constituta tam beatæ recordationis Innocentii, quam omnium decessorum nostrorum quæ de ecclesiasticis ordinibus, & canonum promulgata sunt disciplinis, ita a vestra dilectione custodiri debere mandamus: ut, si quis in illa commiserit, veniam sibi deinceps noverit denegari.* Et Gelasius: *Satis indignum est, quemquam vel pontificem, vel ordinum subsequentium, banc observantiam refutare, quam B. Petri sedem videat edocere: satisque conveniens sit, ut totum corpus ecclesiæ in hac sibimet observatione concordet, quam illic vigere conspiciat, ubi Dominus ecclesiæ totius posuit principatum.* Et item: *Non opus fuit nova synodo; cum veteris constituti sufficienter hæc forma præscriberet.* Et item: *Nunquam cessisse manifestum est, qualibet necessitate cogente, noviter, quæ fuerant salubriter constituta, temerasse.* Et S. Gregorius ad Sergium defensorem: *Si homo esses, aut aliquam * districtionem habuisses, ita regularis disciplinæ debuisses custos existere, ut ea quæ illic inlicita committuntur, ante vindicta corrigeret, quam ad nos eorum nuncius perveniret.* Et post pauca: *Nam si quolibet modo in hac re negligens, vel lentus extiteris, ita in te districtissime noveris vindicandum, ut quod ex te nescis, pœna possis * secante cognoscere.* Et domnus Hadrianus papa in epistola, sicut audistis, nuperrime directa: *Fidelium*, inquit, *relatione comperimus, quod tua fraternitas debitum vigorem in provincia Rhemensi non agitans, multa reprehensione dignissima a tuis comprovincialibus convalescant. Cujus rei gratia negligentiam vestram his apostolicis affatibus excitamus, ut secundum venerandorum canonum regulas, ita omnium ordinatio comprovincialium tuorum synodice, salvo sanctæ Romanæ ecclesiæ privilegio, reseces vitia, ut privilegii tui coram Deo, nostroque judicio non mereari sustinere jacturam.*

De rebus jam definitis non est consulenda sedes apostolica. Hinc. l. 55. Cap. c. 34. Innocent. ep. 27. Id. ep. 3. Zosim. ep. 1 Cælestin. ep. 21. Ibidem * S. Leo. Leo ep. 1. Gelas. ep. 21. Greg. l. 7. ep. 10. * al. *diffretionem*. * al. *resecante* *Hadriani II. epistola ad Hincm. jam relata.*

Et quia frater Hincmarus sæpe non in canonico judicio, nec pro certis causis, sed pro animi sui motibus, inregulariter sedem apostolicam appellavit, & prosequi appellationem suam, etiam inregularem neglexit: si regulariter nunc appellare voluerit, sic summisse & temperate legum & canonum sunt exequendæ sententiæ, ut & ipse comedat fructus viæ suæ, suisque consiliis saturetur, & sedes apostolica secundum sacros canones, ut dignum est, honoretur; & nos pro dissolutione regularis disciplinæ redargui non mereamur. Nam de appellatione Constantinus Aug. ad Catulinum decrevit hoc modo. *Moratorias dilatio-*

Irregularis Hincmari appellatio.

Frustratoriæ appellationes.

lationes, frustratoriasque non tam appellationes quam PARS II. *ludificationes admitti non convenit. Nam sicut bene appellantibus negari auxilium non oportet; ita his contra quos merito judicatum est, inaniter provocantibus differri bene gesta non decet.* Et ex interpretatione legis Valentiniani, Valentis, & Gratiani Auggg. ad Claudium: Lex ista hoc dicit: Cronopium episcopum a multis episcopis fuisse damnatum, & studuisse eum, ante judicium, sententiam quæ proferebatur, appellatione suspendere, a qua sententia, quia juste prolata fuerat, appellare minime debuisset. In qua eum gravi mulcta, id est, 50. libras argenti addictum fuisse dicit. Quæ tamen summa ipsius mulctæ, non fisco prodesse justa est, sed pauperibus erogari. Unde apostolica sedes discernet, si appellans episcopus bonam causam habebit: velut decrevit Sardicense concilium: *Si*, inquiens, *aliquis episcopus* Conc. Sardic. can. 3. *judicatus fuerit in aliqua causa, & putat se bonam causam habere, ut iterum concilium renovetur, si vobis placeat, sancti Petri apostoli memoriam honoremus, ut scribatur ab his qui causam examinarunt, Julio Romano episcopo: & si judicaverit renovandum esse judicium, renovetur, & det judices. Si autem probaverit talem esse causam, ut non refricentur ea quæ acta sunt; quæ decreverit, confirmata erunt.* Et hinc in c. 4. & 7. ordo appellationis episcopi post episcopale judicium ad apostolicam sedem describitur. Quem eodem modo exequendum Innocentius, Bonifacius, & Leo in decretis suis ex eisdem sacris canonibus apertis- Gelas. epist. 2. sime promulgaverunt. Unde & Gelasius scribit: *Confidimus quod nullus jam veraciter Christianus ignoret unusquisque synodi constitutum, quod universalis ecclesiæ probavit assensus, * nullam magis exequi sedem * oportere, quam primam, quæ & unamquamque synodum sua auctoritate confirmat, & continuata moderatione custodit, pro suo scilicet principatu, quem beatus Petrus apostolus Domini voce perceptum, ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper, & retinet.* Quam synodum Sardicensem apostolica sedes per Osium Corduben-sem, & Gentium Capuensem, & Calepodium Neapolitanum episcopos, suos vicarios confirmavit: & ecclesia nihilominus subsequente confirmatam tenuit semper, & retinet.

* al. non aliquam: * al. præ ceteris oportere.

RESPONSA EPISCOPORUM ad libellum proclamationis Caroli regis contra Hincmarum Laudunensem episcopum. PARS III.

CAPUT I.

Præfatio episcoporum.

DE his quæ contra fratrem nostrum Hincmarum proclamans domnus rex nobis proposuit, unde spatium ad respondendum petivimus, pro temporis brevitate quæ juxta sanctarum scripturarum tramitem, traditionemque majorum, & auctoritatem sacrarum legum & canonum invenimus, capitulatim proferimus.

CAPUT II.

De juramentis præstitis & refragatis.

Hincm. opusc. 1 ad Carol. c. 3. PRimo quidem de juramentis illi præstitis, & ut in petitione sua invenimus, refragatis. Unde catholicæ ecclesiæ doctores atque rectores ita dixisse legimus, quantum temeritatem jurandi vitare debeamus, & ipse Dominus in evangelio, & Jacobus in epistola sua docet, dicens: *Ante omnia autem, fratres mei, nolite jurare, neque per cælum, neque per terram, neque aliud quodcumque juramentum: sit autem sermo vester, est, est, non, non, ut non sub judicio decidatis:* illo videlicet judicio sub quo decidit Herodes, ut vel pejerare, vel perjurium cavendo, aliud necesse haberet patrare flagitium. At si aliquid forte nos incautius jurasse contigerit, quod observatum scilicet pejorem vergat in exitum, ubere illud consilio salubriori mutandum noverimus; ac magis instante necessitate pejerandum nobis, quam pro vitando perjurio in aliud crimen gravius esse divertendum. Sed quia in juramentis, quæ frater noster Hincmarus regi juravit, nihil invenimus, sicut in ejus petitione relegimus, quæ non debuerit observare: quæ juramenta, sicut prolata scripta, & domni apostolici, suggestione Hincmari elicita, & ipsius Hincmari scripta demonstrant, quoniam postea non servavit, a reatu perjurii illum innoxium pronunciare non possumus. Scriptum est namque in Exodo: *Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum. Nec enim insontem habebit Dominus eum, qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra.* In vanum quippe, & frustra, non ut nihil sit, sed ut ei qui nomen Domini Dei sui in vanum & frustra acceperit, nocivum, ut crimis reo, sit. Item in Levitico Dominus dicit: *Non perjurabis in nomine meo, nec* Exod. c. 20. Levit. c. 19. *pollues nomen Domini Dei tui. Ego Dominus.* Et sanctus David in psalmo: *Qui jurat proximo suo,* Psal. 14 *& non decipit.* (Jurare est, inquit Cassiodorus, Jurare quid. Cassiod. hominem sub testatione divina aliquid polliceri. Jurare enim dictum est, quasi jure orare, id est, juste loqui, Tunc autem quispiam juste loquitur, quando ea quæ * permittit, implentur.) Et * Verius, promittit. H. Ambros. sanctus Ambrosius in epistola ad Valentinianum imperatorem: *Quid est jurare, nisi ejus quem testaris fidei tuæ præsulem divinam potentiam confiteri?* Et iterum dicitur in psalmo: *Nec juravit in* Psal. 23. *dolo proximo suo.* Per dolum itaque jurat, quisquis aliter facturus est, quam promittit: credens perjurium non esse, decepisse nequiter credentis errorem. Et hinc S. Hieronymus: *Multi sunt,* Hieron. inquit, *qui dolose jurant, ut decipiant proximum. Quod abominatur pater luminum, dicente Petro:* Act. c. 5. *Non es hominibus mentitus, sed Deo.* Et in libro regum scriptum est, quia quando *facta est fames* 2. Reg. 21. *in diebus David tribus annis jugiter, & consuluit David oraculum Domini, dixit Dominus: Propter Saul, & domum ejus & sanguinem, quia occidit Gabaonitas.* Filii quippe Israel juraverant eis, & voluit Saul percutere eos zelo, quasi pro filiis Israel, & Juda, dicens, Josue gratis eosdem Gabaonitas vivere permisisse. Hinc patet, quanta impietas est perjurium, cui Dominus tantam reposuit ultionem. Et Jeremias propheta: *Ecce vos* Ierem. c. 7. *confiditis vobis in verbis mendacii quæ non proderunt vobis, furari, occidere, adulterare, jurare mendaciter.* Hinc ergo pensandum est, quantum crimen sit jurare mendaciter, quod adulterio, & homicidio, ac furto conjunxit propheta: quorum perpetratores apostolus regnum Dei dixit non possidere. Et Hieronymus in expositione 1. Cor 6. Hieron. ejusdem prophetæ: (Poterat fieri ut aliqui invenirentur in populo Dei, qui simularent cultum Dei, & jurarent per Dominum. Hoc prævenit, quod nequaquam Deus vanis sermonibus, sed veritate fidei delectetur, & dicet: Non eos diligo qui jurant per me, & jurant in mendacio; sed quorum corda labiaque consentiunt.) Et in Zacharia propheta: *Quia omnis fur, sicut tibi* Zach. c. 5. *scriptum est, judicabitur: & omnis jurans ex hoc similiter judicabitur. Educam illum, dicit Dominus exer-*

ANNO CHRISTI 871. Matth. c. 5. Jacob. ep. c. 5. Marc. c. 6.

ANNO CHRISTI 871.

exercituum, & veniet ad domum furis, & ad domum jurantis in nomine meo mendaciter, & commorabitur in medio ejus, & consumet eum, & ligna ejus. Et in Ezechiele propheta: *Vivo ego, dicit Dominus, quoniam in loco regis qui constituit eum regem, cujus fecit irritum juramentum, & solvit pactum quod habebat cum eo, in medio Babylonis morietur.* (Spreverat enim, inquit Hieronymus, Sedechias juramentum, ut solveret fœdus. Et cum omnia hæc fecerit, non effugiet.) Et iterum Hieronymus: (Ecce, inquit, dedit manum suam regi Ægypti, & tradidit se, & perjurii contra Deum commisit sacrilegium.) Et hinc item Hieronymus: (Ne putaremus juramentum, & fœdus, & pactum regis esse Babylonii, vel Sedechiæ, qui fecerat: sequitur, in prævaricatione qua despexit me. Ergo qui contemnit juramentum, illum despicit per quem juravit: illique facit injuriam, cujus nomini credidit adversarius .... Quicquid igitur contra Sedechiam fecit Nabuchodonosor, non suis fecit viribus, sed ira Dei, in cujus nomine fuerat perjuratus. Legimus enim Sedechiam captum, ductum esse in Reblatha, ibique interfectis filiis excæcatum: & instar feræ clausum cavea translatum in Babylonem.) Et sanctus Cyprianus in nono abusionis gradu, regis ministerium dicit esse impios de terra perdere, patricidas & perjuros vivere non sinere. Et S. Gregorius homilia evangelii de Martyribus: (Ad extincta, inquit, eorum corpora viventes ægri veniunt, & sanantur: perjuri veniunt, & a dæmone vexantur: dæmoniaci veniunt, & liberantur.) Hinc ergo colligendum est, quantum peccatum sit perjurare in nomine Dei, & sanctorum ejus: quod & sacrilegium, ut præmisimus, dicit esse sanctus Hieronymus.

Ezech. c. 17.

Hieron.

Idem superius.

Cyprian.

Gregor.

CAPUT III.

De seditione.

Leges Augusti contra seditiosos.

DE seditione, lib. 9. Theodosianæ legis, capitulo 23. De his qui plebem audent contra publicam colligere disciplinam: ex interpretatione legis Gratiani, Valentiniani, & Theodosii decretum est: *Si quis populum ad seditionem concitaverit, damnis gravissimis subjacebit.* Et in lib. 5. sententiarum Pauli, capitulo 3. scriptum est (quæ non sunt nostri judicii) de his quæ per turbam fiunt: *In eos qui turbam seditionemque alicui dederint, damnave curaverint, si quidem res pecuniaria est, æstimatione duplici farciatur. Quod si ex hoc corpori alicujus, vitæ, membrisque noceatur, extra ordinem vindicetur.* Interpretatio. *Si aliquis collecta multitudine, vel concitata seditione damnum cuicumque intulerit, si pecunia damnum fiat, duplici redhibitione componatur. Nam si corpus alicujus vel membra cæde pulsata fuerint, hujusmodi admissum a judice vindicetur. Quicquid ex incendio, rapina, naufragio, navique expugnata, raptum, susceptum, suppressumve erit, eo anno in quadruplum ejus rei, quam quis suppresserit, celaverit, rapuerit, convenitur: postea vero simplum.* Sunt & hinc alia & graviora judicia, ad rem publicam pertinentia, & ab ecclesiastica mansuetudine aliena, quæ in suis locis lector poterit invenire, & hic commemoranda duximus: ut quantum sit commissum seditio, eorum ultione colligatur.

Damni compensatio.

Canones contra seditiosos.

In canonibus autem Africæ provinciæ concilii IV. * capitulo 72. de seditionariis aut usurariis, ne clerici fiant, scriptum est ita: *Seditionarios nunquam ordinandos clericos, sicut nec usurarios, vel injuriarum suarum ultores.* Et si tales ordinandi non sunt: colligendum est quid mereantur, qui post ordinationem admittere talia non formidant. Et antiqui patrum canones in synodo, cui plurimi metropolitani cum suis suffraganeis interfuerunt, decernente Antiocheno concilio, perfectum concilium illud esse, ubi interfuerit metropolitanus antistes, concordi sententia decreverunt, ut *clerici qui in quacumque seditione arma volentes sumpserint, reperti, amisso ordinis sui gradu, in monasterio pœnitentiæ retrudantur.* Et sacram evangelii historiam patres catholici exponentes, de his qui concitaverunt turbam ad comprehendendum, & crucifigendum Dominum, eos esse potius reos homicidii, qui auctores damnationis Christi fuerunt, dicunt. Et clericus qui ad seditionem arma contra ministerium corripi facit, immunis a reatu ipsius seditionis judicari non potest. *Ipse*, inquit sanctus Ambrosius ad Theodosium, *facis, quicquid fieri jussisti.* Et Dominus in evangelio prælia & seditiones conjunctim posuit, dicens: *Cum audieritis prælia & seditiones, nolite terreri.* Hinc beatus Gregorius: *Pensanda sunt verba redemptoris nostri, per quæ nos aliud interius, aliud exterius passuros denuntiat: bella quippe ad hostes pertinent, & seditiones ad cives. Ut ergo nos indicet interius exteriusque turbari, aliud nos fatetur ab hostibus, aliud a fratribus perpeti.* Unde pensandum est, quam gravissimum sit admissum, ab episcopo seditionem incitari, vel seditionibus se commiscere, quæ a Christo bellis hostium conjunctæ proferuntur. Et S. Hilarus in decretis suis: *Reatu*, inquit, *majore delinquit, qui potiore perfruitur; & graviora facit vitia peccatorum sublimitas dignitatum.* Et S. Gelasius in decretis suis dicit: *Quamvis enim membra ipsius, id est, veri regis atque pontificis, secundum participationem naturæ magnificæ, utcumque in sacra generositate summissa dicantur, ut simul regale genus, & sacerdotale subsistant: quoniam Christus memor fragilitatis humanæ, quod suorum saluti consuleret, dispensatione magnifica temperavit: sic actionibus propriis, dignitatibusque distinctis officia potestatis utriusque discrevit, suos volens medicinali humilitate salvari, non humana superbia rursus intercipi: ut & Christiani imperatores pro æterna vita pontificibus indigerent, & pontifices pro temporalium cursu, rerum imperialium dispositionibus uterentur: quatenus spiritalis actio a carnalibus distaret incursibus, & ideo militans Deo, minime se negotiis sæcularibus implicaret; ac vicissim non ille rebus divinis præsidere videretur, qui esset negotiis sæcularibus implicatus: ut & modestia utriusque ordinis curaretur, ne extolleretur utroque suffultus, & competens qualitatibus actionum specialiter professio aptaretur.*

* al. c. 69.

Ambros.

Luc. c. 21. Greg. hom. 35. in evang.

Hilar. cit.

Gelas.

Quibus omnibus rite collectis, satis evidenter ostenditur, quam gravissimum sit commissum, episcopum contra ecclesiasticam disciplinam, & episcopalem gravitatem, & sanctitatis modestiam, atque mansuetudinem, seditionarium esse; cum regiæ sit potestatis hostes depellere, & seditiosos comprimere, vel punire: & episcopalis sit ministerii, cælestibus sacramentis insistere; & orationi atque doctrinæ, ceterisque pietatis officiis indesinenter incumbere, qui prorogandis venerabilibus est attributus mysteriis. *Christus*, inquit Petrus, *passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus, qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus: qui cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur: tradebat autem judicanti se injuste: qui peccata omnium in se pertulit in suo corpore*

1. Petr. 2.

super lignum: ut peccatis mortui, justitiæ vivamus: cujus livore sanati estis, Et item: *Cum modestia & timore, conscientiam habentes bonam, ut in eo quod detrahunt de vobis, confundantur, qui calumniantur vestram bonam conversationem*. Quæ qui observat, seditionem non incitat.

PARS III. Ibidem c. 3.

CAPUT IV.

De pervasione.

Leges imperatoriæ contra pervasores

DE pervasione siquidem sacræ leges, quibus una cum sacris canonibus, & decretis apostolicæ sedis sancta moderatur ecclesia, dicunt in constitutione legum Novellarum Valentiniani Augusti. *Episcopi seu pro pervasione rei alicujus, seu pro quibuscumque gravibus injuriis, si ad judicium fuerint provocati, licet in criminalibus caussis per alium nulli liceat respondere, episcopis tamen & presbyteris hac lege præstatur, ut in talibus caussis misso procuratore respondeant; sine dubio ut ad nos redeat sententia judicati. In reliquis vero criminalibus caussis, ubi de scelere convincenda persona est, suam in judicio præsentiam exhibere procurent. Quod si tertio conventi per executorem, ad judicium venire noluerint, sententiam excipiant contumacis*. Et

Greg. l. 1 epist. 36.

hinc Gregorius ad Malchum episcopum ex legibus & sacris regulis promulgavit: *Præterea, inquiens, fraternitatem tuam præsenti præceptione curavimus admonendam, ut Stephanum episcopum ad eligendum compellas venire judicium: & quicquid inter Joannem virum magnificum, & supradictum episcopum electorum fuerit sententia diffinitum*, (quin secundum sacras leges, ut multoties scribit) *ad effectum perducere non omittas*. Et in lib. 4. Theo-

Cod. Theodos.

dosianæ legis capitulo 19. ex interpretatione legis Gratiani, Valentiniani, & Theodosii Auggg. ad Photium: *Quicumque causam suam non ita agere voluerit, ut adversarium suum publice patefacta actione conveniat, & * dominum possessoris aliqua ratione conturbaverit: ita negotio ipso careat, ut eam causam nunquam valeat reparare, qui prius rem voluit auferre, quam speraret a judice ut deberet audiri. Similiter & ille omni causa privetur, qui judicis ordinatione suppressa, judicium se habere dicens, alienam possessionem suam præsumptione pervaserit*,

* l. dominium.

Leges ecclesiasticæ contra pervasores.

Et hinc Africanum concilium capitulo 88. *Item placuit, ut quicumque episcopi plebes, quas ad suam cathedram æstimant pertinere, non ita repetunt, ut causas suas episcopis judicantibus agant, sed alio retinente irruerint, sive volentibus, sive nolentibus plebibus, causæ suæ detrimentum patiantur. Et quicumque hoc jam fecerunt, si nondum est inter episcopos finita intentio, sed adhuc inde contendunt: ille inde discedat, quem constiterit prætermissis judiciis ecclesiasticis irruisse. Nec sibi quisque blandiatur, si a primate, ut retineat, litteris impetrarit: sed sive habeat litteras, sive non habeat, conveniat eum qui tenet, & ejus litteras accipiat, ut eum appareat pacifice tenuisse ecclesiam ad se pertinentem. Si autem aliquam quæstionem retulerit, per episcopos judices causa finiatur, sive quos eis primates dederint, sive quos ipsi vicinos ex consensu delegerint*. Et in lib. 4. Theodosianæ legis, suprascripto capitulo, ex interpretatione legis Valentiniani, Theodosii, & Arcadii Auggg. ad Messianum. *Cognovimus rem fisci nostri violenter aliquos invasisse. Sed nos evidenti lege præcepimus, ut si quis aut fiscalem rem, aut privatam, ante sententiam a judice prolatam invaserit, & noluerit expectare litis adventum, perdat negotium qui noluit expectare judicium. Ille vero qui præsumpsit invadere, quod per justitiam apud judicem non poterat obtinere, habita existimatione talem aliam rem illi domino restituat, qualem noscitur ante judicium pervasisse*. Et in 4. lib. capitulorum domni Caroli, & Hludovici Pii impp. cap. 34. *Si quis proprium nostrum, quod investitura genitoris nostri fuit, alicui quærenti sine nostra jussione reddiderit, aliud nobis tantum de suo proprio cum sua lege componat: & quicumque illud scienter per malum ingenium adquirere tentaverit, pro infideli teneatur; quia sacramentum fidelitatis quod nobis promisit, irritum fecit*. Et reliqua. Et in decreto synodali anno 14. imperante Mauricio, sanctissimus atque sapientissimus Gregorius papa, cap. 3. de pervasione hoc decrevit judicium: *Præsenti*, inquiens, *decreto constituo, ut si quis ecclesiasticorum unquam titulos ponere, sive in rustico, sive in urbano prædio sua sponte præsumpserit, anathema sit. Et responderunt omnes, anathema sit*. Et item ibidem cap. 4. *Is autem qui præest ecclesiæ, si hoc vel ipse fieri præcipit, vel sine sua præceptione factum digna punire animadversione neglexerit, anathema sit. Et responderunt omnes, anathema sit*. [15] Et hinc ad Petrum subdiaconum & rectorem patrimonii in Sicilia scripsit, in capitulo commonitorii quinto: *Si quid juste conspicis juri ecclesiastico posse competere, cave ne unquam hoc manu studeas defensare: maxime quia & decretum sub anathematis interpositione constitui, ne unquam nomine ecclesiæ urbano, vel rustico prædio tituli debeant imponi. Sed quicquid ratione pauperibus competit, ratione etiam debet defendi; ne dum bona res non bene agitur, apud omnipotentem Deum etiam quod juste a nobis quæritur, de injustitia redarguatur*. Et item idem in altero commonitorio ad eumdem: *Præterea cognovi quia quasdam res * per plures fundorum alieni juris esse cognoscis; sed pro quorumdam obtestatione vel metu dominis suis restituere reformides, qui si veraciter Christianus esses, plus Dei judicium, * quam homines timeres: * quia ego quoque te hac de re indesinenter admoneo. Quod si implere neglexeris, etiam & meas voces contra te in testimonium habebis*. Et in epistola ad Vitalem defensorem Sardiniæ, inter cetera dicit: *Pro requirendis*, inquiens, *rebus ecclesiarum, vel monasteriorum, sive piarum causarum quod scripsisti, prius quidem hi quorum interest, admonendi sunt, ut ab his te instante, atque solicitante modis omnibus requirantur. Quod si forte vel ipsi negligentes extiterint, vel certe qui eas requirere debeant, inventi non fuerint, tunc omnia ipse perquire, atque ita reperta recollige, ut manu aliquod judicium inferre cuiquam minime videaris*.

Habetur in fine epistolarum l. 12. al. l. 4. ep. 44.

Greg. l. 12, epist. 30.

* al. vel plures

* al. quam voces hominum.

* al. attende, quia Greg. l. 12. ep 30.

Ecce quod judicium de pervasione apostolicæ sedis pontifex S. Gregorius, qui adhuc nobiscum in suis constitutionibus vivit, in pervasores rerum alienarum protulit, dicens: *Præsenti decreto constituo, ut si quis ecclesiasticorum unquam titulos ponere sive in rustico, sive in urbano prædio sua sponte præsumpserit, anathema sit. Et responderunt omnes anathema sit*. Et in capitulo: *Is autem quis præest ecclesiæ, si hoc vel ipse fieri præcipit, vel sine sua præceptione factum digna punire animadversione neglexerit, anathema sit. Et responderunt omnes anathema sit*. Cujus judicium nos refragari non possumus, dicente beato Gelasio in decretis suis, de secundæ sedis antistite, quod ab inferioris sedis pontifice non possit absolvi: *Nec ab inferiore*, inquiens, *qualibet, sed a prima sede jure possit absolvi; inferior quippe potiorem absolvere non potest. Sola ergo potior inferiorem convenienter absolvit. Proinde inferioris loci pontifices, qui nullatenus se noverunt potiorem sibi, sine prima sede posse resolvere, præcipue quem ejus sententia noverunt*

Gelas. in tomo de anathematis vinculo.

ANNO CHRISTI 871.

runt obligatum, prævaricatoria absolutione potius non illum penitus exuerunt, sed se prævaricatione potius nexuerunt. Et idem Gelasius ad episcopos per Dardaniam constitutos: *Quod acta*, inquit, *semel synodus pro fide, communione, & veritate catholica, atque apostolica promulgavit, majores nostri non siverunt novis post hæc retractationibus mutilari, ne pravis occasio præberetur, quæ medicinaliter fuerant statuta, pulsandi, sed auctore cujuslibet insaniæ, ac pariter errore damnato, sufficere judicaverunt, ut quisquis aliquando hujus erroris communicator existeret, principali sententia damnationis ejus esset obstrictus.* Et post aliquanta: *Quoniam idem ipse error qui semel est cum suo auctore damnatus, in participe quolibet pravæ communionis effectum execrationem sui gestet & pœnam.* Et in commonitorio, Fausto magistro militum fungenti legationis officio Constantinopolim dato: *Decessorem*, inquit, *meum executorem fuisse veteris constituti, non novæ constitutionis auctorem. Quod non solum præsuli apostolico facere licet, sed & cuicumque pontifici.* Si non licet, juxta documentum B. Gelasii, nobis solvere quod per B. Gregorium apostolica sedes ligavit, & licet exequi veteris constituti decretum: non nobis est exequi negligendum, quod est a sede apostolica judicatum.

ANNO CHRISTI 871. Idem epist. 13. *Quæ majores nostri divina inspiratione cernentes necessarie præcaverunt, ut contra unamquamque hæresim coacta synodus pro fide, &c.*

CAPUT V.

De eo quod ecclesiæ bona regi tradidisse confitetur.

Episcopus regat res ecclesiæ.

DE eo quod frater Hincmarus in scriptis suis profitetur, deprecantibus Rodulfo, & Chuonrado, regi res ecclesiasticas, Laudunensi ecclesiæ a rege redditas, & etiam traditas, concessisse, ut eas Nortmanno qui eas ante habuit, beneficiaret. Videndum est quid sacri canones dicant: Conc. Antiochen. can. 9. Vide can. apost. c. 39. *Unusquisque*, inquiunt, *episcopus habet suæ parochiæ potestatem, ut regat juxta reverentiam singulis competentem, & providentiam gerat omnis possessionis, quæ sub ejus est potestate.* Regat, inquit, possessiones juxta reverentiam regulis competentem, & non abroget contra reverentiam incompetenrem. Ibid. can. 24. Et item Antiocheni canones dicunt, *ut res & facultates ecclesiæ episcopus non sine presbyterorum conscientia, diaconorumque pertractet: sed quæ sunt ecclesiæ sub omni solicitudine & conscientia bona, & fide quæ in Deum est, qui cuncta considerat, judicatque, serventur.* Serventur quidem, & non sine ratione atque auctoritate aliis, nisi ecclesiæ sibi commissæ subjectis, ab episcopo concedantur, vel sine regulari consultu committantur. Et item canones dicunt: *Si autem & aliter accusetur episcopus, aut presbyteri qui cum ipso sunt, quod ea quæ pertinent ad ecclesiam, vel ex agris, vel ex alia qualibet ecclesiastica facultate, sibimet usurpent: ita ut pro hoc affligantur quidem pauperes, criminationi vero & blasphemiis tam sermo prædicationis, quam hi qui dispensant taliter, exponantur: & hos oportet corrigi a sancta synodo, id quod decet approbare.*

Exemplum vitium.

Videtur namque viam ceteras ecclesias lædendi, eum in hac causa contra sacros canones dedisse: quia nisi hoc pro divino respectu dimiserit, potest princeps apud alios episcopos petere possessiones ecclesiarum, ut eas concedant a sibi commissis ecclesiis abrogari: & illum in exemplum donans sicut ipse fecit, aliis in beneficium dari. Quod si fecerint, faciant contra canones: si autem non fecerint, scandalum ipsis, ecclesiis illorum, fratre Hincmaro prævio, diversas afflictiones sustineant. Nam & in literis quas canones ordinatos ab ordinatoribus suis jubent accipere, traditione sedis apostolicæ scriptum habetur. *Ministerium*, inquit, *ornatum, vel patrimonium atque reditus, vel facultates ecclesiæ, prout leges divinitus promulgatæ præfigunt, studе conservare, ampliare, augere, vel dispensare.* Unde videndum est, qualiter hæc, cum his quæ in scripto suo dicit, eum ad petitionem Rodulfi, & Chuonradi concessisse, ut domnus rex Nortmanno easdem res quas suæ ecclesiæ reddidit, sive tradidit, beneficiaret, conveniant. S. Cælestino adversus illius consensum, suamque actionem clamante: *Nulli sacerdoti suos * liceat canones ignorare, nec quicquam facere quod patrum possit regulis obviare. Quæ enim a nobis res digna servabitur, si decretalium norma constitutorum, pro aliquorum libitu, licentia populis permissa, frangatur?*

PARS III. *Littera in ordinatione data.* Cælest. ep. 1. * al. *licet*

Sacrilegii se ipse convincit.

Dicit etiam scripto suo, quia si taceat, & non clamet, si non quibus valet viribus insistat, ut eamdem villam recipiat, sacrilegium a se fieri reputet. *Par enim pœna*, (sicut scribit) ut ait beatus papa Lucius, *& agentes & consentientes comprehendit.* Considerandum est, si sacrilegium faceret, si taceret, ut eamdem villam non reciperet: quid fecit, quando illam contra competentem reverentiam a sibi commissa ecclesia irregulariter abrogavit. Contra quem consensum, immo factum suum Antiocheni canones dicunt: Conc. Antioch. cit. *Quæ sunt ecclesiæ sub omni solicitudine, & conscientia bona, & fide quæ in Deum est, qui cuncta considerat, judicatque, serventur.* Contra quæ patet, quia ipsi villa sub omni solicitudine & conscientia bona, & fide quæ in Deum est, ab illo non est suæ ecclesiæ conservata; nec regulariter & humiliter, sicut & debuerat se recognoscere, ab eo est repetita, donec commotus contra principem suum, & contra præfatum Nortmannum diu sibi familiarissime amicissimum, eam sua factione, & quasi per forciam, & non per justitiam, vindicare curavit. Cum antiqui Carthaginenses canones concilio IV. ex auctoritate evangelica & apostolica dicant, *ut episcopus nec provocatus pro rebus transitoriis litiget.* Sunt enim advocati & defensores ecclesiarum, quos sacri canones & leges, quibus moderatur ecclesia, episcopos habere jubent, quorum hujusmodi est officium, ut per leges, quæ sunt ecclesiæ aut defendant aut conquirant; & non violenter aut sua præsumptione, aut episcopi jussione quæ ecclesiæ dicuntur, vel putantur esse, pervadant. Et quia hæc frater Hincmarus observare neglexit, contra ipsius actionem S. Gregorius ad Victorem, & Columbum episcopos dicit: *Quanto cordi nostro lætitiam ecclesiasticus ordo inculpabiliter custoditus infundit, tanto rescissus tædium doloris imponit; quod pravitatis temeritas in eversionem disciplinæ tentat, & quæ sunt olim laudabiliter statuta, dissolvere, & quæ fortius punienda, præsumere.* Et post aliquanta: *Accendat, ergo vos zelus æquitatis, accendat justitiæ rectitudo; ad custodiendam in cunctis antiquam ecclesiastici ordinis dispositionem operam instanter impendite; districtos solicitosque vos inter culpas & innocentiam exhibete: quatinus & * justitia cum habentibus magna de rectitudinis vestræ zelo sit fiducia, & inquietis de futuro omnis excedendi amputetur occasio.*

Vi, non jure.

Episcopus non litiget. Defensores ec

* *justitiæ causam.*

CA-

PARS III.

ANNO CHRISTI 871.

CAPUT VI.

De calumnia apud pontificem regi impoſita.

DE eo quod in petitione regis humilitati noſtræ porrecta continetur, quia poſt tanta & talia ſacramenta, & profeſſionis ſuæ ſubſcriptionem, antequam de ipſis rebus eum cum archiepiſcopo vel ceteris coepiſcopis ſuis in ſynodo Rhemorum provinciæ, cum plures ſynodi in eadem provincia habitæ fuerint, compellaret, latenter illum ad ſedem apoſtolicam, ut diſtractorem rerum eccleſiaſticarum per calumniam accuſare, miſſum ſuum nomine Celtanum, & litteras ſuas tranſmiſit: ſicut ipſæ litteræ domni apoſtolici, quas regi idem Hincmarus in Cariſiaco, coram ſuo archiepiſcopo & aliis archiepiſcopis & epiſcopis, & pluribus fidelibus ſuis obtulit, quæ ipſius Hincmari adverſum eum accuſationem apud ſedem apoſtolicam evidenter oſtendunt. Attendendum nobis videtur, quid inde ſacræ leges & canones venerandi decernant. Decernunt enim leges, ſcriptura vel teſtibus quemquam convinci. Et Gelaſius in commonitorio Fauſto legatione fungenti dato, De epiſcopis prævaricatoribus: *Quid tamen dicerent, ſi non chartis ſuis in omnibus vincerentur?* Et in legis Valentiniani, Gratiani, & Valentis interpretatione, ad Antonium dicitur: *Quicumque ſcripturam in audientiam protulerit, veritatem ejus probare videatur: quia hoc in omnibus cauſſis ſtatutum eſt, ut ſcripturam prolator adfirmet. Nam ſi is qui ſcripturam protulit, ejus non adſtruxerit veritatem, ut falſitatis reum eſſe retinendum.* Neceſſe eſt igitur fratri Hincmaro, ut probet ea eſſe vera, quæ in epiſtola a ſe per miſſum ſuum a ſede apoſtolica obtenta continentur: quam domno regi coram ſuo archiepiſcopo, & aliis archiepiſcopis & epiſcopis, & pluribus fidelibus ſuis in Cariſiaco obtulit: quia domnus apoſtolicus, ſicut per Hincmari petitionem de accuſatione domni regis audivit, ita etiam reſcripſit. Et ſi iſdem frater Hincmarus ſcripturæ, quam ſua petitione obtinuit, & in audientiam protulit, veritatem probare nequiverit, oportet ut falſitatis reum illum eſſe tenendum.

Scripturæ vis in judiciis. Gelaſ. in commonit.

CAPUT VII.

De accuſatione regis ante compellationem.

DE accuſatione quoque ante compellationem, qua regi, ut ſua petitio continet, contra ſacras leges, & venerandos canones prævenit judicium fecit: ſacræ leges dicunt, ut *ultra provinciæ terminos accuſandi licentiam non progrediatur. Oportet enim illic criminum judicia agitari, ubi facinus dicitur admiſſum.* Et ex interpretatione legis ipſius: *Criminum diſcuſſio ibi agitanda eſt, ubi crimen admiſſum eſt; nam alibi criminum reus prohibetur audiri.* Et ex interpretatione legis Martiani: *Si quis adverſarium aut repetitione, aut criminis objectione pulſaverit, in provincia in qua conſiſtit ille qui pulſatur, ſuas exerat actiones: nec æſtimet adverſarium ſuum alibi, aut longius ad judicium pertrahendum.* Et ſecundum has leges decrevit ſacrum Carthaginenſe concilium ut accuſatus, vel accuſator in eo loco unde eſt ille qui accuſatur, ſi metuit aliquam vim temerariæ multitudinis, locum ſibi eligat, quo non ſit difficile teſtes producere, ubi cauſa finiatur. Nam etſi forum Reipublicæ non habebat quo regem per procuratorem ſuum accuſare valeret, debuerat eum ſynodali ſententia convenire: & ſi vel decreto ſynodi quæ ſuæ eccleſiæ jure competebant, obtinere nequiret, tunc proſequentibus epiſcopalibus litteris, ſuam proclamationem ad ſedem apoſtolicam rationabiliter valuiſſet proferre. Sicut Innocentius ad Victoricium Rothomagenſem epiſcopum decrevit, ut *ſecundum ſynodum Nicænam, congregatis ejuſdem provinciæ epiſcopis, jurgium terminetur: nec alicui liceat, ſine præjudicio tamen Romanæ eccleſiæ, cui in omnibus cauſſis debet reverentia cuſtodiri, relictis his ſacerdotibus qui in provincia eccleſiam nutu divino gubernant, ad alias convolare provincias. Quod ſi quis facere præſumpſerit, & ab officio cleri ſummotus, & injuriarum reus ab omnibus judicetur. Si autem majores cauſæ in medio fuerint devolutæ, ad ſedem apoſtolicam, ſicut ſynodus ſtatuit, & vetus conſuetudo exigit, poſt judicium epiſcopale, referatur.* Et quamquam idem B. Innocentius præmiſerit in capite hujus capituli, ut *ſi quæ cauſſæ vel contentiones inter clericos tam ſuperioris ordinis, quam etiam inferioris fuerint exortæ*: & reliqua quæ præſcripſimus: non ab re tamen idem capitulum ad regiam poteſtatem, & epiſcopalem auctoritatem derivandum putavimus. Cum B. Gelaſius ad Anaſtaſium imperatorem ſcribat: *Duo ſunt*, inquiens, *Imperator Auguſte, quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas ſacra pontificum, & regalis poteſtas.* Et Leo ad Anaſtaſium: *Si forte inter ipſos qui præſunt, de majoribus, quod abſit, peccatis cauſſa naſcitur, quæ provinciali nequeat examine diffiniri, fraternitatem tuam de totius negotii qualitate metropolitanus curabit inſtruere; ut ſi coram poſitis partibus, nec tuo fuerit res ſopita judicio, ad noſtram cognitionem, quicquid illud eſt, tranſferatur.*

Trina cognitio in provincia eſt.

Innoc. ep. 1. ad Victricium 8.

Appellatio & majores cauſſæ ad pontificem referuntur.

Gelaſ. ep. 8.

S. Leo ep. 88.

Debuerat ergo frater Hincmarus de his quæ per ſe non poterat obtinere, regiam poteſtatem prius in comprovincialis ſynodi convenire judicio; & ſi coram poſitis partibus nec noſtro foret res ſopita judicio, noſtris litteris ad ſedis apoſtolicæ cognitionem, quicquid illud erat, transferre. Quod quia non fecit, juxta decretum B. Innocentii & ab officio cleri ſummotus, & injuriarum reus debet ab omnibus judicari. Quid ſit autem reum injuriarum judicari, leges ſacræ manifeſte demonſtrant, dicentes: *Qui per calumniam injuriæ actionem inſtituit, extra ordinem puniatur. Omnes enim calumniatores exilii, vel inſulæ relegatione, aut ordinis amiſſione puniri placuit.* Et hinc ſanctus Gregorius in commonitorio ad Joannem defenſorem euntem in Hiſpanias, in cauſa contra epiſcopum mota, ſive probata, jubet requiri, utrum exilio, vel depoſitione ſit digna?

Quis ſit injuriarum reus.

Greg. l. 11. epiſt. 32.

CAPUT VIII.

Quæ ſit pœna calumniatori conſtituta.

DE eo quod in petitione regis continetur, eum ad ſedem apoſtolicam, ut diſtractorem rerum eccleſiaſticarum per calumniam accuſare miſiſſe: ſicut ipſæ litteræ domni apoſtolici patenter oſtendunt. In lib. 9. Theodoſianæ legis cap. 29. de calumniatoribus ſcriptum eſt: *Gratianus, Valentinianus, Theodoſius AAA. Ellibico comiti, & magiſtro utriuſque militiæ. Non eſt ratio qua manifeſti calumniatoris ſupplicium differatur. Nec enim patimur frequenter iterari quæ conſiſtere prava accuſatione non quiverint: atque alienam innocentiam ſecuritatemque ſine crimine, damnabili*

Leges Caſarea de calumniatoribus.

Accuſatio ubi facinus patratum eſt. V. Anton. Auguſt. 3. p. l. 30. tit. 7.

Reus potuit compellare apud ſynodum.

bili appetitione terreri. Data 3. Kal. Jun. * *Merobaude, & Saturnino Coss.* Idem Augustus * Minandro vicario Asiæ: *Nostris & parentum nostrorum constitutionibus comprehensum est, eos qui accusationem alienis nominibus præsumpsissent, delatorum numero esse ducendos: atque ideo calumniosissimum caput; & personam judicio irritæ delationis infamem deportatio sequatur: quo post hac singuli universique cognoscant, non licere in eo principum animos commoveri, quod non possit ostendi. Data Idibus Maii. Arcadio & Bautone Coss.* Et item Arcadius & Honorius Augusti, Victuro procos. Africæ: *Innocentes sub specie falsæ criminationis non patimur callidorum impugnatione subverti: qui si tentaverint, intelligant sibimet severitatem legum pro commissis facinoribus incumbere. Data 4. Idus Mart. Mediolano. Honorio Aug. III. & Eutychiano Coss.* Et item ibi post alia: *Calumniatores etiam sunt, qui falsa deferentes, contra cujusque innocentis personam, principum animos ad iracundiam commovere præsumunt. Qui omnes infames effecti in exilio detrudentur.* Et S. Zosimus papa ad Aurelium, & ad universos episcopos per universas provincias constitutos, ostendit quantum scelus sit calumnia, dicens: *Lazarus dudum in Taurinensi concilio gravissimorum episcoporum sententiis pro calumniatore clamatus est, cum Bricci innocentis episcopi vitam falsis objectionibus appetisset.* Quia sicut leges publicæ mortem inferunt delatoribus, id est, calumniatoribus: ita ecclesiastica censura ecclesiasticos ministros gradu privari debere decernit.

ANNO CHRISTI 891.
* *Merobaude*
* Menandro
Calumniatores qui?
Zosim. ep. cit.
Calumniatores deponendi.

CAPUT IX.

De eo quod post sacramentum homines suos sine regis licentia emisit e regno.

DE his, sicut in petitione regis continetur, quod post sacramentum illi præstitum, ut de regno suo sine ipsius licentia non exirent & in sua infidelitate verbis vel scriptis, in regno ejus, aut extra regnum suum, sine ipsius licentia non exirent: & post illud sacramentum, ad sedem apostolicam furtim & latenter, atque mendaciter iterum eum accusare pro Pauliaco villa Hincmarus eos direxit: regiæ benignitatis interest, utrum eis aut legaliter reputare, aut misericorditer parcere velit. Et tunc demum ipsi, quorum parochiani sunt, eos secundum modum culpæ, modo pœnitentiæ subdere procurabunt. Verumtamen sicut Dominus ad Pilatum dicit: *Qui tradidit me tibi, majus peccatum habet:* qui eos ad peccandum vel suasit, vel pellexit, vel impulit, vel pertraxit, majus illis exinde peccatum habet: *Plus*, inquit Ambrosius, *astringitur qui labi infirmum coegerit*, unde & apostolus: *Sic enim peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis: & peribit infirmus in tua scientia frater, pro quo Christus mortuus est.* Et B. Gregorius in regula pastorali dicit: *Scire enim debent prælati, quia si perversa unquam perpetrant, tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. Unde necesse est, ut tanto se cautius in culpa custodiant, quanto per prava quæ faciunt, non soli moriuntur.* Et S. Gelasius ad Anastasium imperatorem scribens: *Cum dicat*, inquit, *apostolus, qui non solum non facienda faciunt, reos videri, sed etiam qui consentiunt facientibus. Legibus certe vestris criminum conscios susceptoresque latrocinantium per judiciorum pœna constringit: nec expers facinoris æstimatur, qui licet ipse non fecerit, facientes tamen in familiaritatem fœdusque receperit.* Ut ille igitur, de quo scriptum est, *qui peccavit, & peccare fecit Israel*, duplici reatu frater Hincmarus constringitur: in eo quidem quod ipse pejeravit, & in eo quod alios pejerare fecit.

Joan. c. 19.
Ambros.
1. Cor. 8.
Gelas. ep. 8. cit.
PARS III.
3. Reg. 14.

CAPUT X.

De inobedientia ejus erga regem.

DE eo quod in petitione regis continetur, quia isdem Hincmarus in synodo episcoporum decem provinciarum dedit ei libellum nomine suo subscriptum, quia ita se habet: *Ego Hincmarus ecclesiæ Laudunensis episcopus, amodo, & deinceps domno seniori meo Carolo regi sic fidelis & obediens secundum ministerium meum ero, sicut homo suo seniori, & episcopus per rectum suo regi esse debet.* Et postquam hujusmodi libellum in synodo illi dedit, sine sua licentia noctu fuga lapsus ab Attiniaco palatio suo discessit. Quem ad se venire mandavit, ut diceret qua ratione aufugerit. At ipse ad eum, sicut jam & aliis vicibus, venire contempserit. Contra inobedientiam ejus sacra scriptura dicit: *Melior est obedientia quam victimæ, & auscultare magis, quam offerre adipes arietum. Tanto*, inquit Gregorius, *Deum quisque citius placat, quanto ante ejus oculos repressa arbitrii sui superbia, gladio præcepti se immolat. Quo contra ariolandi peccatum inobedientia dicitur, ut quanta sit virtus obedientiæ demonstretur. Si enim quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ, nolle adquiescere: sed sola est quæ fidei meritum possidet obedientia, sine qua quisque infidelis convincitur, etiamsi fidelis esse videatur.* Et sacri Sardicenses canones, invitatum vel evocatum episcopum a religioso principe ad comitatum ire præcipiunt. Et in evangelio legimus Dominum solvisse tributum Cæsari, ut nobis perpetuæ libertatis gratiam donaret. Unde catholici doctores: *Servivit*, inquit, *Dei Filius homini regi, qui divinæ servitutis ignoraba obsequium, ut nobis per hoc etiam humilitatis formam tribueret: insinuans videlicet quantum per caritatem servire debeamus invicem cum ipse non despexit ei qui vere caritatis erat nescius, impendere servitium.* Ubi hoc quoque suo præmonstravit exemplo, quia postmodum per apostolorum principis erat verba doctorus: *Subditi*, inquit, *estote omni humanæ creaturæ propter Deum; sive regi, quasi præcellenti; sive ducibus tanquam ab eo missis.* Hinc S. Augustinus in serm. 6. evangelii Joannis: *Apostolus voluit serviri regibus, voluit honorari reges, & dixit: regem reveremini. Noli dicere, quid mihi & regi? Quid ergo tibi & possessioni? Per jura regum possidentur possessiones. Dixisti, quid mihi & regi? Noli dicere possessiones tuas; quia ipsa jura humana renunciasti, quibus possidentur possessiones.*

Cum igitur & Dominus suo exemplo, & apostolica regula, regem honorare, regique subjacere præcipiat: & frater Hincmarus ostendere nequeat, ut domnus rex contra fidem vel bonos mores præceperit: & sacra scriptura inobedientiam idololatriæ atque ariolationi comparet; non mediocriter in judicium B. Gregorii decidit, qui hujusmodi hominem adeo infidelitatem denotavit, ut diceret: *Sola est quæ fidei meritum possidet obedientia; sine qua quisque infidelis esse convincitur, etiamsi fidelis esse videatur.* De professione autem & subscriptione sua refragata, sacri Carthaginenses canones decreverunt, ut si quis contra suam professionem vel subscriptionem venerit in aliquo, ipse se honore privabit. Et S. Leo

1. Reg. 15.
Gregor. in Job. l. 33. c. 19.
Conc. Sardic. can. 7.
Matt. c. 17.
Regibus obtemperandum
1. Petr. 2.
August.
Greg. cit.

ad

ad Ruſticum Narbonenſem epiſcopum, de ſacerdotibus quocumque crimine lapſis dicit: *Scriptum eſt, ſacerdos ſi peccaverit, quis orabit pro illo? unde hujuſmodi lapſis ad promerendam miſericordiam Dei, privata eſt expetenda receſſio, ubi illis ſatisfactio ſi fuerit digna, ſit etiam fructuoſa.*

PARS III S. Leo ep. 91

CAPUT XI.

De eo quod regiæ poteſtati armata manu reſiſti fecit.

His autem quæ domnus rex in petitione ſua in ſynodo humilitati noſtræ porrecta dicit, fratrem Hincmarum egiſſe. Videlicet quia cum hominibus, tam liberis, quam & colonis vel ſervis ſecum degentibus armatis, contra regiam poteſtatem miſſis ſuis reſiſti fecit: ut quod ſecundum legem præceperat, miſſi ejus legaliter implere non poſſent: id eſt, ut quoſdam liberos homines de regno ſuo Hincmaro commendatos, qui de infidelitate regis reputantur, & rationem diffugere velle dicebantur, ſecundum legem & antiquam conſuetudinem fidejuſſionem conſtringerentur. Apoſtolus contra dicit: *Omnis*, inquiens, *anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Non eſt enim poteſtas niſi a Deo. Quæ autem ſunt, a Deo ordinata ſunt. Itaque qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt. Nam principes non ſunt timori boni operis, ſed mali. Vis autem non timere poteſtatem? Bonum fac, & habebis laudem ex illa. Dei enim eſt miniſter tibi in bonum. Si autem male feceris, time: non enim ſine cauſſa gladium portat. Dei enim miniſter eſt: vindex in ira ei qui malum agit. Ideo neceſſitate ſubditi eſtote, non ſolum propter iram, ſed propter conſcientiam. Ideo enim & tributa præſtatis: miniſtri enim Dei ſunt in hoc ipſum ſervientes. Reddite ergo omnibus debita: cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal; cui timorem, timorem; cui honorem, honorem.* Et hinc S. Innocentius ad Exuperium Toloſanum epiſcopum: *Legimus a Deo poteſtates has fuiſſe conceſſas, & propter vindictam noxiorum, gladium fuiſſe permiſſum: & Dei miniſtrum eſſe datum in hujuſmodi vindicem. De his ergo ita ut hactenus ſervatum eſt, ſic habemus, ne aut diſciplinam evertere, aut contra auctoritatem Domini venire videamur.* Et S. Cyprianus in 9. abuſionis gradu dicit: *Regem correctorem iniquorum eſſe oportet.* Et item idem: *Undecimus abuſionis gradus eſt plebs ſine diſciplina: quæ dum diſciplinæ exercitationibus non ſervit, communi ſe perditionis laqueo conſtringit. Ira etenim Domini abſque diſciplinæ rigore non evaditur. Sicut enim tunica totum corpus tegitur præter caput: ita diſciplina omnis eccleſiæ præter Chriſtum: quia eccleſia & ſub diſciplina ejus protegitur, & ornatur. Ipſa vero tunica contexta deſuper fuerat per totum; quia eidem eccleſiæ diſciplina a Domino de cælo tribuitur & integratur. Tunica enim corporis Chriſti, diſciplina eccleſiæ eſt. Qui autem extra diſciplinam eſt, alienus a Chriſti corpore eſt. Non ſcindamus igitur illam; ſortiamur de illa: non ſolvamus quicquam de mandatis Chriſti; ſed unuſquiſque in quo vocatus eſt, in eo permaneat apud Deum.*

Rom. c. 13.

Innocen. ep. 3.

Cyprian. de 12. abuſ. c. 9. 11.

Tunica Chriſti, diſciplina eccleſiæ.

Et quia ſanctus Leo ad Ruſticum Narbonenſem epiſcopum ſcribens decrevit, ut id noverimus ſequendum, quod nec præceptis evangelicis contrarium, nec decretis ſanctorum inveniatur adverſum: & ſanctus Gelaſius decrevit ſervanda quæ ſunt ſecundum tramitem ſanctarum ſcripturarum, traditionemque majorum: frater Hincmarus non mediocriter in hoc facto contra regulas ſacras exceſſit. Qui enim in eccleſiaſticis regulis legit, quas, ut Cæleſtinus ſcribit, nulli ſacerdoti licitum eſt ignorare, a principibus terræ leges ab eccleſia, & pro eccleſia petitas, & promulgatas, non debuerat leges diſſolvere, vel eis, minime autem militari manu, contraire. Dicit enim beatus Ambroſius in epiſtola contra Auxentium: *Repugnare non novi, dolere potero, potero flere, potero gemere: adverſus arma, milites, Gothos quoque, lacrymæ meæ arma ſunt. Talia enim ſunt munimenta ſacerdotis. Aliter nec debeo, nec poſſum reſiſtere.* Et iterum: *Habeo defenſionem, ſed in orationibus pauperum. Cæci iſti & claudi, debiles & ſenes, robuſtis bellatoribus fortiores ſunt. Denique munera pauperum, Deum obligant: quia ſcriptum eſt, qui largitur pauperi, Deo fœnerat. Præſidia bellatorum divinam ſæpe gratiam non merentur.* Quid igitur obaudientius poteſt eſſe, quam ut Chriſti ſequamur exemplum, qui ſpecie inventus ut homo, humiliavit ſemetipſum factus obediens uſque ad mortem. Denique omnes per obedientiam liberavit. *Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores conſtituti ſunt plurimi; ita per unius obedientiam, juſti conſtituentur multi.*

ANNO CHRISTI 871.

Ambroſ.

Hom. c. 5.

CAPUT XII.

De eo quod regi infideles a ſe fraudulenter emiſit.

De eo quod in præfata petitione domni regis continetur, quia, ſicut frater Hincmarus miſſis ſuis dixit, ipſe a ſe homines ſuos, qui de infidelitate regis reputantur, emiſit: ſentiendum videtur, quod S. Gelaſius in epiſtola ad Anaſtaſium imperatorem dicit: *Apoſtolus*, inquit, *qui non ſolum non facienda faciunt, reos videri, ſed etiam qui conſentiunt facientibus. Proinde ſicut non poteſt perverſitatis communicatore ſuſcepto, non pariter perverſitas adprobari: ſic non poteſt refutari perverſitas complice ſectatore perverſitatis admiſſo. Legibus certe veſtris criminum conſcios, ſuſceptoreſque latrocinantium par judiciorum pœna conſtringit: nec expers facinoris æſtimatur, qui licet ipſe non fecerit, facientes tamen in familiaritatem fœduſque recepit.* Et S. Cyprianus; *Duodecimus abuſionis gradus eſt, populus ſine lege: qui dum * edicta, & legum ſeita contemnit, per diverſas errorum vias eundo, perditionis laqueum incurrit. Utique multa perditionis viæ * incidunt, cum una regalis via, lex Dei videlicet, quæ neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram declinat, per negligentiam deſeritur. Igitur populus ſine lege populus ſine Chriſto eſt: * Non ſiamus ergo ſine Chriſto, in hoc tempore tranſitorio, ne ſine nobis Chriſtus eſſe incipiat in futuro.* Non leviter igitur frater Hincmarus exceſſit, eoſdem homines virtute defenſans, & a ſe fraudulenter emittens; ne ſecundum leges conſtringerentur, ut aut per legem liberarentur, aut per legem judicarentur. Quia, ſicut Hilarus papa dicit, *reatu majore delinquit, qui potiore honore perfruitur: & graviora facit vitia peccatorum ſublimitas dignitatum.* Et ſi, ut Cyprianus dicit, *Populus ſine lege, populus ſine Chriſto eſt:* Epiſcopus legem conculcans exhonorare videtur Chriſtum, qui dicit: *Per me reges regnant, & conditores legum juſta decernunt.* Unde timendum illi eſt, quod B. Cyprianus dicit: *Non ſiamus ergo ſine Chriſto, in hoc tempore tranſitorio, ne ſine nobis Chriſtus eſſe incipiat in futuro.*

Gelaſ. ep. 8 cit.

Cyprian. cit c. 12.

* al. *Dei dicta.*

* al. *tunc incedimur.*

* al. *Non itaque nos ſimus ſine Chr.*

Prov. c. 8.

CON-

ANNO CHRISTI 871.

CONCLUSIO

Quorundam criminum recapitulatio, & quod leges ecclesiasticæ servandæ sint.

DE fidelitate autem contra juramenta a se præstita, & contra professiones, & subscriptiones suas refragata, egimus. Sed & de seditione, sufficienter supra responsum putamus. Hoc tamen superadjiciendum vidimus, ut in B. Ambrosio contempletur, quantum cavere debuerat, in tot seditionibus a se commotis, sicut multi se nosse dicunt, humanus sanguis effundi non posset. Ait enim de se idem B. Ambrosius: *Dominica post lectiones, atque tractatum, dimissis catechumenis, symbolum aliquibus competentibus in baptisterii tradebam basilica. Illic nunciatum est mihi, comperto quod ad Portianam basilicam de palatio decanos misissent, ut vela suspenderent: populi partem eo pergere. Ego tamen mansi in munere, missam facere cœpi. Dum offero, raptum cognovi a populo Castulum quemdam, quem presbyterum dixerunt Ariani: hunc autem in platea offenderant transeuntes. Amarissime flere, & orare in ipsa oblatione Deum cœpi, ut subveniret, ne cujus sanguis in caussa ecclesiæ fieret effusus. Certe ut meus sanguis pro salute non solum populi, sed etiam pro ipsis impiis profunderetur. Quid multa? missis presbyteris & diaconibus eripui injuriæ virum.* Hæc sunt enim episcopi: quia *nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus, ut ei placeat, cui se probavit:* & non militari manu regi resistere; ac per hoc, ut apostolus monstrat, Dei ordinationi resistere.

Ambrosii narratio.

In causa ecclesiæ sanguis ne fundatur.

2. Timot. 2.

Et quisquis clericorum, in quibus connumerantur episcopi, contra tramitem scripturarum, traditionemque majorum contumaciter venit, ordinis sui detrimentum patenter incurrit: quia nemo judicum ecclesiasticorum, ecclesiasticarum regularum judiciis audet, aut prævalet obviare. Cum S. Leo decernat, * ut secundum sanctorum patrum canones Spiritu Dei conditos: & totius mundi reverentia consecratos, metropolitanos singularum provinciarum episcopos, jus traditæ sibi antiquitus dignitatis, intemeratum habere: ita ut a regulis præstitutis nulla aut negligentia aut præsumptione discedant. Et S. Augustinus in libro de vera religione dicit: *Æternam legem mundis animis fas est cognoscere, non est fas judicare. In istis autem temporalibus legibus, quamquam de his homines judicent, cum eas instituunt, tamen cum fuerint institutæ, atque firmatæ, non licebit judici de ipsis judicare, sed secundum ipsas.* Et S. Cœlestinus: *Quæ*, inquit, *a nobis res digna servabitur, si decretalium norma constitutorum pro aliquorum libitu licentia populis permissa, frangatur?* Et si imperatores Romanorum suas leges æternas vel perpetuas appellaverunt, multo magis leges illæ æternæ, atque perpetuæ sunt, quæ sunt sancto Spiritu promulgatæ. Unde Leo ad Anatolium scribens dicit: *Sancti illi & venerabiles patres, qui in urbe Nicæna sacrilego Ario cum sua impietate damnato mansuras usque in finem sæculi leges ecclesiasticorum canonum condiderunt, & apud nos * in toto orbe terrarum in suis constitutionibus vivunt: & si quid usquam, aliter quam illi statuere, præsumitur, sine cunctatione cassatur: ut quæ ad perpetuam utilitatem * instituta sunt, nulla commutatione varientur.* Et sacrum Carthaginense concilium sub Grato episcopo dicit: *De quibus apertissime divina scriptura sanxit, non differenda sententia est, sed potius exequenda. Nemo contra prophetas, nemo contra evangelia, nemo contra apostolos facit sine periculo.* Et: *Quæ facta, vel dicta superius comprehensa sunt, vel aliis conciliis conscripta, quæ secundum legem inveniuntur, custodire nos oportet. Si quis vero statuta supergressus corruperit, vel pro nihilo habenda putaverit, si laicus est, communione; si clericus est, honore privabitur.* Et S. papa Hilarus dicit: *Quia non minus in sanctarum traditionum delinquitur sanctiones, quam in injuriam ipsius Domini profilitur.* Et Dei virtus, ac Dei sapientia per Salomonem præcepit dicens: *Ejice derisorem, & exibit cum eo & jurgium, cessabuntque caussæ & contumeliæ.* Et per semetipsam dicit: *Omnis plantatio, quam non plantavit pater meus cælestis, eradicabitur. Neque enim qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, nisi incrementum det Deus.*

* redundat ut.

Aug. l. de vera relig. c. 31.

Hinc. epist. 29. ad Carol. regem, p. 332.

S. Leo ep 56.

* al. & in toto.

* al. generaliter instituta.

Conc. Carthag. sub Grato c. 13.

PARS III. Idem c. 14.

Hilarus ep. cit.

Prov. c. 22.

Matt. c. 15.

1. Cor. 3.

ACTA SYNODI

PARS IV. concilii.

Cum Hincmaro Laudunensi episcopo, canonice vocato & præsente.

CAPUT I.

Ter vocatus ad synodum tandem comparet.

ET dum hæc omnia præmissa legebantur in synodo, [16] quoniam isdem Hincmarus non in angusto tempore, & regis & metropolitani sui litteris ad eamdem synodum regulariter evocatus: & quia de certis causis, certæ personæ, querelarum petitiones adversus eum deponebant, a metropolitano suo venire præmonitus, venire contempsit: per ter, ternis episcopis, ac ternis presbyteris, terniisque diaconibus ad eamdem synodum est iterum vocatus hoc modo.

Directis ad eum Hildeboldo Suessionicæ urbis episcopo, & Adelulfo presbytero, atque Hadeberto diacono, ei dicentibus: Frater Hincmare, domnus apostolicus Hadrianus misit Hincmaro metropolitano nostro epistolas, de causis Rhemorum diœceseos: sed & tibi specialem mittit epistolam: quas in synodo coram fratribus nostris, sed & coram te recitari oportet. Nec non & certæ personæ de certis causis petitiones adversum te porrexerunt in synodo: Propterea sancta synodus, quæ apud Duziacum parochiæ Rhemensis convenit: sed & prædictus metropolitanus noster, mandant tibi auctoritate domni apostolici, & sacrorum canonum, ut quantocius ad synodum convenias, & ibi mandata domni apostolici audias. Sed & his quæ per libellos proclamationum contra te deponuntur, sicut regulæ jubent, respondeas. Isdem vero Hincmarus obtulit eis prolixam rotulam deferendam in synodo, & sedem apostolicam appellare se dixit. Cui præfatus episcopus, presbyter, & diaconus responderunt: Veni ad synodum, ad quam regulariter es convocatus; & audi mandata domni apostolici; & responde de his regulariter, quæ opponuntur tibi: & tunc, si necesse tibi fuerit, secundum regulas, sedem apostolicam appellare, sicut præcipiunt canones, appellationem tuam prosequare. Et si tibi appellare necesse non fuerit, & aut voluntarius, aut a sede apostolica vocatus illuc ire volueris; cum fraternitatis unanimitate religiosum iter aggredere. Et insuper præfatus episcopus, presbyter, & diaconus addiderunt: Mandant tibi omnes episcopi, qui ad illud concilium convenerunt, ut ad synodum illorum, ad quam regulariter es vocatus, venire non dubites: quia pro illius personæ respectu tibi nullum

Prima citatio Hincm. Laudun.

Non extat.

Securitas data.

præjudicium contra ſacras regulas inferent: ſed ſicut juſtius & rationabilius, Domino revelante, ſcire potuerint, de his quæ adverſum te proponuntur, æquali lance ſecundum ſacras regulas, & leges, judicia proferent.

PARS IV.

Jubetur Haimeradum presbyterum ſuum repræſentare.

17 Et quia quemdam presbyterum ſuæ ruſticanæ parochiæ, de villa Rhemenſis eccleſiæ nomine Haimeradum ſecum habebat, Romam mendaciter proclamare ducendum, de rebus inutilibus, de quibus nec ad metropolitanum, nec in ſynodo comprovinciali ſe reclamavit; cum pluſquam centies in eadem villa ubi eſt Haimeradus presbyter ordinatus, cum mepropolitano fuerit, & plures ſynodi in eadem provincia, & in ſua vicinitate habitæ fuerint, poſtquam Hincmarus Laudunenſis fuit ordinatus epiſcopus. Sed nec de his ſe reclamavit apud ſynodum, quæ a longo tempore diffinita manſerunt, & uſque ad nuperrima Hincmari Laudunenſis tempora obtinere non potuit: cum leges dicant, ut res olim judicata poſt longum ſilentium in judicium deduci non poteſt: & longum tempus inter præſentes decennium computatur: & canones etiam inter epiſcopos diffiniant, ut ſi quiſquam aliquem locum per triennium obtinuerit, nemine repetente, ſi tamen per ipſum triennium obtinuerit, nemine repetente, ſi tamen per ipſum triennium fuit epiſcopus, qui poſſet repetere, & tacuit, ulterius non repetatur. Et item leges atque canones, & decreta Gelaſii diffiniunt, ut ultra 30. annos nulli liceat pro id appellare, quod legum tempus excludit. Et parochia de qua iſdem presbyter queritur, per ſeptuaginta & amplius annos ſine altercatione fuit: donec conhibente, & ut quidam dicunt, inſtigante Hincmaro iſdem presbyter ea quæ ſua non fuerunt, obtinuit: unde hactenus villani homines adverſus eum, ſed & adverſus Hincmarum reclamant. Quapropter præfatus epiſcopus, presbyter, & diaconus adjecerunt, dicentes: metropolitanus etiam noſter Hincmarus, & coepiſcopi Rhemenſis provinciæ mandant tibi, ut Haimeradum presbyterum parochiæ tuæ, quem tecum habes, ad hanc comprovincialem ſynodum in Rhemenſi parochia venire jubeas: quatenus ibi de omnibus querimoniis ejus, de quibus Haimerado abſente, & in Laudunenſi parochia commorante Hincmaro metropolitano noſtro, in ſynodo apud Attiniacum Rhemenſis parochiæ anno præterito rotulam dediſti, quam ſecum habet, ſicut præcipiunt canones, regularia judicia præſente ipſo Haimerado determinentur. Quia ſecundum ſacras leges, neque accuſator per alium accuſare, neque reus per alium defendi poteſt: niſi ingratum libertum patronus accuſet; aut in abſentia defendatur. Et canones jubent, qui ſe læſos exiſtimant, comprovincialibus ſynodis adeſſe debere, ut ſynodi experiantur examen.

Longum tempus quod ſit?

Citatur privatim Haimeradus.

Sed & Hincmarus metropolitanus Hairoardum diaconem ſuum, ad eundem Haimeradum presbyterum miſit vocans eum ad ſynodum, hoc modo: Haimerade, Hincmarus metropolitanus Rhemorum epiſcopus, & coepiſcopi Rhemenſis provinciæ, mandant tibi ut venias ad hanc comprovincialem ſynodum in Duziaco Rhemenſis parochiæ, ſi te læſum exiſtimas: quatenus ibi de querimoniis tuis, de quibus tuus epiſcopus Hincmarus, Hincmaro metropolitano epiſcopo, in ſynodo apud Attiniacum, te abſente, rotulam contextam donavit, quam ſecum habet, ut ſecundum ſacros canones de his te præſente regularia judicia terminentur.

Secunda & tertia citatio.

Et quia nec ſic vocati iſdem Hincmarus epiſcopus, & Haimeradus presbyter, venerunt ad ſynodum, iterum eodem modo per Joannem epiſcopum Camaracenſem, & Vvinefridum presbyterum, ac Bernonem diaconum, iſdem Hincmarus epiſcopus eſt vocatus. Et per Hildradum diaconum Rhemenſis eccleſiæ, præfato modo Haimeradus presbyter eſt vocatus. Similiter, & tertio per Rainelmum Tornacenſem epiſcopum, & Vvanilonem presbyterum, ac Bernonem diaconum Hincmarus vocatus, tamdem venit ad ſynodum. Presbyter autem Haimeradus non venit.

ANNO CHRISTI 871.

CAPUT II.

Accipit a ſynodo petitionem regis, & litteras Hadriani.

ET Hincmaro præſente in ſynodo, iterum domnus rex Carolus petitionem proclamationis adverſus eum porrexit: quæ coram eo eſt relecta, & per Hodonem Belgivacorum epiſcopum illi data, ut diligenter eam inſpiceret: & haberet inducias, quatenus his quæ ibi continentur, ſigillatim ad ſingula regulariter in ſynodo reſponderet. Sed & epiſtola domni Hadriani papæ in ſynodo eſt illi data: & ipſo jubente, & inſpiciente, ab Hodone epiſcopo relecta: ne more ſuo Hincmarus denegaret ea in illa contineri, quæ ibi continentur: Cujus & exemplar his geſtis dignum duximus inferendum.

Hadriani epiſtola ad Hincmarum Laudun.

Hadrianus epiſcopus ſervus ſervorum Dei, Hincmaro Laudunenſi epiſcopo. Solicitudine paſtorali ſuper tuæ remorationis negotio liquidius perſcrutantes, reperimus te ſanctæ ſedis apoſtolicæ promiſſa viſitatione, ambitus propriæ voluntatis, quo ſatis tergiverſatorie uti diceris, tepidum reddidiſſe: & aut nunquam viſitare ſanctorum apoſtolorum limina voluiſti; aut Dominum vota tua non audire credidiſti; aut & Dominum cui voviſti, & nos a quibus vocari voluiſti, procul dubio contempſiſti. Ergo ne forte, ut credimus, occaſione adeundæ ſedis apoſtolicæ fretus, a reverentiſſimi fratris noſtri Hincmari metropolitani tui debita ſubjectione alrorſum declinans, tanto liberius libita per abuſum pertinaciæ tuæ committas, quantum & metropolitano regulariter ſubjici, & ad nos de die in diem differendo venire detrectas: auctoritate ſancti Spiritus tibi præcipimus, ut memor ſacrorum canonum, qui jubent per unamquamque provinciam jus metropolitanos ſingulos habere debere, metropolitano tuo per omnia, ſecundum ſacros canones, ſubjectus exiſtas: neque moleſte feras hunc tibi eſſe prælatum, qui te noſti tuis ovibus eſſe præpoſitum. Quin potius, obedientiam quam a tuis exigis, etiam ipſe metropolitano tuo, ſalvo dumtaxat apoſtolicæ ſedis ſynodico proclamandi judicio, canonica lege dependens vota tua, ſi vere vota fuerunt, procraſtinando tamdiu non differas, ne exiſtimationis tuæ merearis, quam non optamus, ſuſtinere jacturam.

CAPUT III.

Denuo vocatus ter ad ſynodum, tandem advenit.

SEquenti autem die ſynodus Actardum epiſcopum, & Vvinefridum presbyterum, & Adalgarium diaconem, ad eumdem Hincmarum direxit, mandans illi hoc modo: Frater Hincmare, mandat tibi ſancta ſynodus, ut ſi præparatus es breviter & capitulatim reddere rationem de his, quæ pridie oppoſita ſunt tibi per ſcripturam a domno rege, de quibus jamdiu fuiſti impetitus, & non in anguſto tempore a metropolita-

Ampliantur inducie ad reſpondendum.

no

no tuo præmonitus, vade ad synodum, & pro-
ANNO CHRISTI 871. pone tuam defensionem & justificationem * præparandam; qualiter te exuere possis ab his quæ
* f. præparatum. opposita sunt tibi: & proxima die sabbati veni ad synodum, & sicut tibi supradictum est, respon-
Gelasius. de capitulatim de tibi oppositis. Quia, ut dicit B. Gelasius, *ideo vocatur ad judicium certa quæcumque persona, ut aut fateatur objecta, aut convincatur objectis.* Isdem autem Hincmarus ad
Vocatur iterum. se missis prolixam rotulam obtulit synodo defe-
Non apparuit. rendam. Qui responderunt, ut ipse per se in synodo responderet objectis.

Tertia citatio. Deinde missi sunt a synodo ad Hincmarum Rainelmus episcopus, & Vvanilo presbyter, & Berno diaconus, dicentes illi hoc modo: Frater Hincmare, quia non in angusto tempore primum, & regiis litteris, & metropolitana solicitudine, insuper & auctoritate apostolicæ sedis, ad certum locum, & diem, de præsignatis tibi rebus regulariter evocatus ad synodum, venire detractasti; iterum ab hac synodo evocatus, usque dum tibi fuit visum, distulisti venire: quo tandem te perveniente denuo domnus rex in tua præsentia eamdem petitionem porrexit in synodo, quæ ibi coram te fuit relecta, & a synodo per venerabilem coepiscopum nostrum Hodonem, tibi data, ut diligenter inspiceres quæ tibi objiciuntur; & inde ad singula capita singillatim & capitulatim in synodo responderes. Deinde synodus die sequenti, per venerabilem coepiscopum nostrum Actardum, & Vvinefridum presbyterum, & Adalgarium diaconem, tibi mandavit, ut, si præparatus eras breviter & capitulatim rationem de his, quæ tibi sunt per scripturam a domno rege oppositа, responderes, ires ad synodum. Sin autem, haberes inde de illo, & in crastina inducias ad præparandam tuam responsionem; & hodie ita præparatus venires ad synodum, quatenus de his quæ objiciuntur tibi, responderes. Quapropter post has inducias, si ad respondendum de his quæ objiciuntur tibi, ita es præparatus, sicut synodus tibi mandavit: vade ad synodum, & de his quæ tibi oppositа sunt, redde
Gelasius. regulariter rationem. Quia, ut dicit S. Gelasius, *ideo vocatur ad judicium certa quæcumque persona, ut aut fateatur objecta, aut convincatur objectis.* De prolixis tuis rotulis ex eis causis contextis, de quibus metropolitanus tuus pro loci sui officio ad correctionem tuam præmonuit, quas relegendas in synodo agis, & ipse fers, nec tibi est ratio synodo eas offerre; nec legaliter, vel regulariter eas synodus ad legendum, vel quamcumque tuam proclamationem ad discernendum vel decernendum potest recipere, donec de his, quæ tibi sunt per scripturam oppositа, legaliter & regulariter rationem reddas in synodo: nec potes legaliter ac regulariter quemquam de quacumque causa in judicio synodali impetere, usque dum legaliter ac regulariter exutus fueris ab his, quæ sunt tibi oppositа. *Neganda est*, in-
Reus accusare vel criminari non potest. quiunt sacræ leges, *accusatis licentia criminandi, priusquam se crimine, quo premuntur, exuerint. Nam sanctionum veterum conditores adimendam licentiam omnibus consuerunt, in accusatores suos invidiosam dicendi vocem. Nullam itaque obtineat auctoritatem in judiciis periclitantium furor; qui si latius evagetur, nec ipse quidem cognitor tutus erit, aut quæstionem securus agitabit; qui exequendo juris severitatem, non potest illorum quos punit, odium evitare.* Et sacrum Africanum decrevit concilium, ut ad accusationem non admittantur, quos ad accusanda publica crimina leges publicæ non admittunt.

CAPUT IV.

PARS IV.

Tandem præsens interrogatus in synodo, recusat respondere, & regem calumniatur.

Jubetur respondere ad regis petitionem. TAndem 19. Kalend. Augusti, 4. indictionis, residentibus episcopis qui convenerant, cum presbyteris, & diversarum ecclesiarum legatis, adstantibus diaconibus, cum laicis fidelibus, domnus rex eidem synodo præsentavit, ut proclamationem suam legaliter ac regulariter prosequeretur. Vocatus est autem & frater Hincmarus ad synodum. Quo veniens cum presbyteris & diaconibus Laudunensis ecclesiæ, dixit ei metropolitanus suus Hincmarus Rhemorum episcopus: Frater Hincmare, tu scis quam petitionem proclamationis adversum te domnus rex de certis clausis huic sanctæ synodo porrexit, quæ & coram te relecta, & tibi data est, ut eam diligenter inspiceres, & singillatim ad singula regulariter responderes. Propterea acceptis ad respondendum induciis, de his unde non in angusto tempore fuisti præmonitus; videlicet de his quæ anno præterito in synodo apud Attiniacum fuisti impetitus, quoniam ea, sicut ibi conventum fuerat, non es regulariter prosequutus: profer eamdem petitionem, & responde, sicut præcipiunt regulæ, de singulis tibi objectis.

Conferenda sunt hæc omnia cum Hincmari proclamatione. V. Notas.

Fraudulenter appellat ad papam. [18] Cui frater Hincmarus respondit: Spoliatus sum omnibus rebus & facultatibus meis, & ideo nihil in hac synodo respondebo. Et protulit quaterniores de sinu suo, & cœpit legere sententias de appellatione episcoporum. Cui dixit Hincmarus metropolitanus episcopus: Frater Hincmare, habemus Sardicenses canones a sede apostolica confirmatos, qui dicunt, de quibus, ac qualiter episcopus appellare debeat sedem apostolicam. Hæc quæ legis, ubi invenisti? Qui respondit: Felicis papæ sunt verba. Cui synodus sancta dixit: Responde in hac synodo, sicut præcipiunt regulæ, de tibi objectis: & tunc si necesse tibi fuerit secundum regulas sedem apostolicam appellare, sicut præcipiunt canones, appellationem tuam prosequere. Et si tibi appellare necesse non fuerit, & aut voluntarius, aut a sede apostolica vocatus, illuc ire volueris, cum licentia domni regis, & fraternitatis nostræ unanimitate religiosum iter illud aggredere. Ad hæc frater Hincmarus respondit: Spoliatus sum omnibus rebus & facultatibus meis: nihil ad hæc, quæ objiciuntur mihi, respondebo.

Hinc. Laud. in collect. pag. 349. & 361.

Jubetur certas personas nominare. Cui synodus sancta respondit: Dic, frater, certas personas, quæ te exspoliaverunt rebus & facultatibus tuis. Qui respondit; Isti mei clerici sciunt, quis me exspoliavit. Synodus illi respondit: Tu ipse potes dicere, ætatem enim habes, & licentiam respondendi. Qui respondit: Isti mei clerici dicant. Et conjuratus Fagenulfus presbyter Laudunensis ecclesiæ, ut memor ordinis sui, veritatem & corde, & ore inde proferret, quem sciret episcopi sui a sede, & rebus, & facultatibus ecclesiasticis spoliatorem esse. Qui dixit: Etiam, de se nullam potestatem habet. Cui rex dixit: Dic certas personas, quæ eum exspoliaverunt: & ego faciam inde, secundum legem, justitiam. Cui Fagenulfus dixit: Vos illum exspoliavistis. Tunc rex surgens, synodo dixit: Non dicit iste frater verum.

Calumnia in regem.

Ab ipso rege confutatur. Regiis litteris, more præcessorum meorum, Hincmarum Laudunensem episcopum ad hanc synodum convocavi: & post eamdem convocationem, certa relatione fidelium meorum comperi,

PARS IV.

quia homines liberi de regno meo sibi commendati, mihi infideles erant, unde etiam comprobati fuerunt. Et jussi comiti, & meis missis, sicut in petitione mea continetur, ut eosdem homines, secundum legem & antiqua consuetudinem, per fidejussores mitterent, usque ad rationem reddendam. Et iste Hincmarus episcopus tam liberos, quam & colonos, & servos secum degentes, contra meam regiam potestatem armari, & missis meis resisti fecit; ut quod secundum legem præceperam, missus meus legaliter implere non posset. Quod cum mihi nuntiatum fuit, quoniam eum, sicut & ceteros episcopos qui ad synodum convocati fuerunt, cum paucis hominibus venire jusseram, ut alii eorum homines parati essent ad patriæ defensionem, contra Nortmannos: & Hincmarus cum omni plenitudine suorum hominum, armata manu veniebat ad synodum; direxi missos meos ad ipsos homines, & mandavi eis ut parati essent, sicut & antea jusseram, quatinus, mox ut eis mandarem, ad locum ubi militia de ipso episcopio Laudunensi contra paganorum infestationem ad custodiam esse solebat, irent: & decem vel duodecim de ipsis * casatis hominibus, præter clericos & servientes, cum Hincmaro venirent ad synodum; qui & illi veluti seniori obedirent, & ei servirent, & ad sua custodienda sufficerent.

Venit ad synodum cum armatis.

** domesticis de casa sive domo.*

Direptit ecclesiæ suæ facultatibus fugam meditatur.

Denique nuntiatum est mihi certa relatione, quia ipsos homines, & propinquos suos qui de mea infidelitate reputantur, & quos per fidejussores mittere jusseram ad rationem reddendam, a se Hincmarus latenter cum facultatibus ecclesiasticis, ne ad rationem venirent, emisit, & fugam arripere fecit. Post quos, & ipse, sicut & jam sæpe fecerat, & fuga lapsus ne veniret ad synodum, vellet abscedere. Et insuper facultates ecclesiasticas, & vasa sacra, & vestimenta, sed & alia, quæ ego, & uxor quondam mea, ecclesiæ sanctæ Mariæ Laudunensis episcopii in nostra eleemosyna dederamus, & bonæ memoriæ prædecessor suus Pardulus episcopus, eidem ecclesiæ reliquerat, fraudulenter secum asportabat. Et ideo misi fidejussores, ut latagerent ne isdem Hincmarus cum thesauro & facultatibus ecclesiasticis fugam arripere posset. Et si ad synodum venire vellet, libere eum venire permitterent; & nullam violentiam, vel dehonorationem illi facerent: & sui clerici, ac sui vassalli & servientes, illi debitum obsequium, sicuti seniori & episcopo, exhiberent: mei autem homines, quos ad præfatam custodiam miseram, a longe in circuitu illius custodiæ agerent, ne ipse cum eis quæ sunt ecclesiæ, post fugitivos a se emissos, effugere posset.

Pardulus episcopus bonæ memoriæ.

Nihil ipsi per vim ereptum.

Hincmarus autem post tertiam regularem evocationem venit ad synodum, & noluit ire ad mansiones, quas sui homines præmissi acceperant, & ad quas dispensa sua adducta fuerat: sed dixit mihi, quia non haberet mansionem. Et dixi illi, ut si vellet, iret ad suas mansiones: si sin autem, maneret in mansione juxta ecclesiam in corte mea. Et respondit, se ita velle. Et præcepi custodi nostro Bernoni, ut eum cum honore exciperet, & sua scrinia cum Hincmari clericis & hominibus custodiret, si Hincmarus sic vellet. Sed Hincmarus ad mansiones suas perrexit: & sua scrinia salva & inviolata ei fuere delata. In quibus & crux aurea cum gemmis pretiosis, quam uxor mea bonæ memoriæ Ermintrudis sanctæ Mariæ ecclesiæ Laudunensis donavit, cum aliis ecclesiasticis rebus, adhuc in eisdem habetur scriniis: & nullus meorum fidelium illi vel suis contradixit, ut quando vellet, ad ecclesiam ire non posset. Et ecce clerici religiosi, & laici nobiles, cum quibus hæc ita esse possum probare.

Ermintrudis uxor Caroli Calvi.

ANNO CHRISTI 871.

Et productis utriusque ordinis testibus, probata sunt hæc ita se habere. Sed & ipse Fagenulfus, ac ceteri clerici Laudunensis ecclesiæ, hæc ita esse dixerunt. Hincmarus autem more suo, * quandoquidem confitebatur, quandoquidem vero negabat,

Testibus res probatur.

** quandoque.*

CAPUT V.

Convincitur in synodo spoliati thesauri Laudunensis ecclesiæ.

ET probatum est coram omnibus in synodo, quia calicem onychinum de ipsa ecclesia auro & gemmis ornatum, & patenam onichinam, quam domnus rex sanctæ Mariæ Laudunensis ecclesiæ dedit, auro & gemmis ornatam, de scriniis suis, ne in suis scriniis invenirentur, ipso die presbytero suo Yrminoni latentius jussit accipere: sicut & ipse Yrmino ibidem fuit confessus: sed & reliquias, quæ & ab antiquo tempore in eadem fuerunt ecclesia, & quas decessor illius Pardulus, rege & plurimis aliis largientibus, ipsi ecclesiæ contulit, cum præfata cruce, quam Yrmintrudis quondam regina ecclesiæ Laudunensi donavit; sed & præcepta & * strumenta chartarum, de rebus ipsius ecclesiæ, secum asportare est accusatus. Crucem quoque auream cum ligno sanctæ crucis, quam Pardulus decessor suus sanctæ Mariæ dedit, ipse Hincmarus ibidem secum habebat. Quæ cum ab eo fuit repetita, dixit, ut si Hincmarus metropolitanus suus ei præciperet, utique illam redderet.

** Chartas donationum sive privilegiorum instrumenta.*

Hincmarus autem metropolitanus, intelligens quod de exspoliatione, sicut & de aliis, more suo eum falso insimulare vellet, proferens librum canonum, dixit: Non aliter tibi reddere aliqua jubeo, nisi veluti hæ regulæ dicunt. Et jussit has regulas in synodo recitari: *Quæ sunt ecclesiæ sub omni solicitudine, & conscientia bona, & fide quæ in Deum est, qui cuncta considerat, judicatæ serventur. Quæ etiam dispensanda sunt judicio & potestate pontificis, cui commissus est populus, & animæ quæ intra ecclesiam congregantur. Manifesta vero sunt quæ pertinere videntur ecclesiæ, cum notitia presbyterorum & diaconorum, qui circa ipsum sunt: ita ut cognoscant, nec ignorent quæ sint ecclesiæ propria; nec eos aliquid lateat: ut, si contigerit episcopum migrare de sæculo certis existentibus rebus, quæ sunt ecclesiæ, nec ipsæ conlapsæ depereant, nec quæ propria probantur episcopi sub occasione eorum pervadantur ecclesiæ. Justum namque & acceptum est coram Deo & hominibus, ut sua episcopus quibus voluerit derelinquat; & quæ ecclesiæ sunt, eidem conserventur ecclesiæ: ut nec ecclesia aliquod patiatur incommodum, nec episcopus sub occasione proscribatur ecclesiæ.*

Hincmari Rhemensis prudentia.

Conc. Antioch. sæpe etc.

Qua perlecta sententia, domnus rex dixit: Iste Hincmarus Laudunensis episcopus, est de nihil habentibus: quia quando est ordinatus episcopus manifestum est, quia nec unum habebat denarium. Nam avunculus suus eum de rebus & facultatibus pascebat & vestiebat Rhemensis ecclesiæ, in qua eum totondit, & nutrivit, & per singulos gradus ecclesiasticos ordinavit. Et Hincmarus Laudunensis episcopus respondit, quia res, & mancipia habebat. Quod constat esse mendacium. » Nam nec unam rigam de terra, nec ullum ha-

Hincmarus Laudunensis inops ante episcopatum.

habebat mancipium proprium, nisi quantum avunculus suus Hincmarus apud propinquos & coheredes suos, sed & apud matrem suam, aviam scilicet istius Hincmari, eo modo de rebus & mancipiis quædam illi tradi obtinuit, ut ipsa in vita sua haberet, & post suum discessum Hincmarus ea possideret: quia avia illius easdem res, & mancipia in sua potestate per annum & amplius quam quatuor menses habuit, postquam Hincmarus Laudunensis episcopus ordinatus fuit. Sed & pater ejusdem Hincmari Laudunensis episcopi res & mancipia suæ hereditatis; sed & res & mancipia matris ipsius Hincmari olim defunctæ, in sua potestate habebat: qui per aliquot annos in corpore vixit, postquam Hincmarus fuit ordinatus Laudunensis episcopus: & nec quantum valet unus denarius, de omnibus rebus suis se melioratam sensit hactenus Laudunensis ecclesia. Et quid de nihil habentibus in clerum ordinatis decernant Africæ provinciæ canones, constat esse notissimum.

ANNO CHRISTI 871.

Conc. Carth. III. can. 32.

Episcopus quatenus res ecclesiæ in suos & propinquorum usus possit convertere.

Et quia propinqui ipsius Hincmari sunt, qui cum aliis facultates ecclesiasticas fuga lapsi asportaverunt: & per diversa loca libri & facultates de ipsa ecclesia ab Hincmaro per diversos latenter dicebantur esse commendata, lecta est etiam hæc quæ sequitur sententia canonum. *Episcopus ecclesiasticarum rerum habeat potestatem, ad dispensandum erga omnes qui indigent, cum summa reverentia & timore Dei. Participet autem & ipse quibus indiget, si tamen indiget; tam suis, quam fratrum qui ab eo suscipiuntur, necessariis usibus profuturus: ita ut in nullo qualibet occasione fraudentur, juxta sanctum apostolum sic dicentem t Habentes vitam & tegumentum, his contenti simus. Quod si contentus istis minime fuerit, convertat autem res ecclesiæ in suos usus domesticos; & ejus commoda, vel agrorum fructus, non cum presbyterorum conscientia diaconorumque pertractet, sed horum potestatem domesticis suis, aut propinquis, aut fratribus, filiisque committat, ut per hujuscemodi personas occulte ceteræ lædantur ecclesiæ: synodo provinciæ pœnas iste persolvat. Si autem & aliter accusetur episcopus, aut presbyteri qui cum ipso sunt, quod ea quæ pertinent ad ecclesiam, vel ex agris, vel ex alia qualibet ecclesiastica facultate, sibimet usurpent: ita ut, ex hac affligantur quidem pauperes; criminationi vero & blasphemiis tam forma prædicationis, quam hi qui dispensant taliter, exponantur: & hoc oportet corrigi a sancta synodo, id quod condecet approbante.* Et post hanc lectionem, Hincmarus Laudunensis episcopus de sinu suo producens præfatam crucem, reddit eam * Yrmioni thesaurario Laudunensis ecclesiæ.

Conc. Antioch. c. 25.

2. Timot. 6.

* Cæt. Irmineni.

CAPUT VI.

Jussus ad objecta respondere, Hincmarum metropolitanum judicem recusat per calumniam, quæ statim publice revincitur.

ET his quæ supra diximus legaliter ac regulariter probatis atque ostensis, Hincmarus metropolitanus episcopus Hincmaro Laudunensi episcopo dixit: Frater Hincmare post tantas commonitiones, sicut præcipiunt regulæ, ad objecta tibi respondes: quia sicut sanctus dicit Gelasius, *ideo ad synodum vocatur certa quæcumque persona, ut aut fateatur objecta, aut convincatur objectis.* Frater Hincmarus respondit: Tua jussione non respondebo, nec judicium tuum recipiam, quoniam adversum te habeo; unde apostolicam sedem appello. Cui Hincmarus metropolitanus episcopus respondit: Non habes contra me aliquid causæ, ut me aliquo postponere debeas, & recipere judicium meum non debeas, quia licet te sæpissime verbis & scriptis de certis causis commonuerim, ut resipisceres; & de certis causis te præmonuerim, ut præparatus esses ad objecta tibi in synodo respondere: nullum tamen tibi præjudicium intuli, nec adhuc te in synodo judicavi, ut ob hoc, sedis apostolicæ judicium, bonam te putans habere causam, per antiquorum patrum canones expetere debeas: sicut B. Gregorius ad * Vincentium & ceteros episcopos ex sacris canonibus promulgavit. Et accusatus in synodo per scripturam a certis personis, & de certis causis, non potes legaliter ac regulariter me, vel quemcumque alium de quacumque causa in judicio synodali impetere, usque dum legaliter ac regulariter exutus fueris ab his quæ sunt tibi opposita, prout sacræ regulæ ac leges demonstrant. Suscipies igitur de quibus oppositus sunt tibi, si ab eis exuere te non poteris, regulare judicium: reservato per omnia juris privilegio, atque judicio Romanæ sedis pontificis, sicut sacri Sardicenses præcipiunt canones: & post judicium, si appellare volueris, cum tua appellatione ad illius examinis perges diffinitionem, nobis ei scribentibus, qui juxta sacras regulas causam examinavimus. Quia sic consonantes regulis, domni Hadriani mihi & tibi epistolæ directæ præcipiunt. Et ecce epistola, quam mihi direxit: & exemplar istius epistolæ, quam tibi direxit. Et relectæ sunt in synodo ipsa epistolæ.

Greg. l. 7. indict. 8. epist. 8.

* al. *Innocentium.*

Iterum Hadriani lectio epistolæ.

Post quarum lectionem, dixit Hincmaro synodus: Frater Hincmare, secundum præceptionem domni Hadriani papæ, esto obediens juxta sacras regulas tuo metropolitano, & ad objecta responde: salvo sedis apostolicæ proclamandi judicio, sicut ipsa domni papæ jubet epistola: & sic tua vota, si vere vota fuerunt, implere non differes. Ad hæc Hincmarus respondit: In ista habetur epistola mihi directa, ut vota mea eundi Romam amodo non differam, & ad ipsam apostolicam sedem me ire velle appello. Cui synodus respondit: Inspice ordinem epistolæ ipsius domni papæ, & secundum ordinem in ea taxatum tua vota implendo ad apostolicam sedem perge; id est, sicut in eadem continetur epistola, *metropolitano tuo per omnia secundum sacros canones subjectus existe: neque molestæ feras hunc tibi esse prælatum, qui te nosti tuis ovibus esse præpositum. Quin potius obedientiam, quam a tuis exigis, etiam ipse metropolitano tuo, salvo dumtaxat sedis apostolicæ synodico proclamandi judicio, canonica lege dependens,* respondes ad tibi objecta, sicut metropolitanus tuus, & hæc sancta synodus, auctoritate sacrorum canonum, & domni apostolici Hadriani papæ jubet. Et tunc si necesse tibi fuerit secundum regulas, sedem apostolicam appellare, sicut præcipiunt canones, & epistola ipsius domni papæ, appellationem tuam prosequere. Et si tibi appellare necesse non fuerit, & aut voluntarius, aut a sede apostolica vocatus, illuc ire volueris, sicut jam tibi dictum est, 4° cum licentia domni regis, & nostræ fraternitatis unanimitate religiosum iter illud aggredere. Ad hæc Hincmarus respondit: Nulli objectioni in hac synodo respondebo, & meum metropolitanum judicem non recipiam, quoniam adversum illum habeo, quia me a rege in custodiam mitti fecit.

Calumnia revincitur testimonio regis.

Tunc Hincmarus merropolitanus episcopus surrexit, & coram synodo, domno regi dixit: Domne rex, peto dignationem vestram, ut coram ista sancta synodo dignetur clementia vestra dice-

PARS IV.

PARS IV.

dicere, si meo consilio, vel meo consensu, sicut frater Hincmarus super me dicit, eum in custodia aliqua religastis, vel misistis. Ad quem domnus rex cum multa obtestatione nominis Domini, & in fide sua quam Deo debet, testificatus est, quod nec consilio, nec consensu ipsius Hincmari metropolitani episcopi, Hincmarum Laudunensem episcopum in quacumque custodia religavit, vel misit, nec eum inde aliquid interrogavit: sed si pro ejus reverentia hoc non dimisisset, jam duo anni transierunt quod in arctissima, & longissima a Laudunensi ecclesia custodia eum religaret; quia suas insolentias sufferre non poterat. Et nisi ipse illum insolentem episcopum a suis quamplurimis fidelibus eripuisset, ipsi illum etiam de palatio suo violenter abstrahere, & aut membrorum demptione deturpare, aut usque ad mortem cædere disposuerunt, propter suas insolentias, & dehonorationes ac violentias, quæ non solum illis, sed & suæ regiæ dignitati adeo tam multipliciter ac frequenter inferebantur, sicut nullus episcoporum unquam in isto regno aut regi, aut regni primoribus hactenus intulit. Et licet, sicut S. Leo, ad Anatolium scripsit, *sufficere posset attestatio principis Christiani causæ cui tam venerabilis* * *assertio accesserit*; idem tamen Hincmarus metropolitanus episcopus, conversus ad episcopos, Hodonem scilicet, & Hildebaldum, qui tunc ibi erant, sicut & Otulfus, qui ad synodum propter infirmitatem venire non potuit, precatus est eosdem episcopos, ut in amore veritatis quæ Christus est, quid inde scirent, veraciter synodo responderent. Qui coram synodo testificati sunt, in veritate & sacerdotio suo, quia consilio, vel consensu, seu hortamento Hincmari metropolitani episcopi, Hincmarus Laudunensis episcopo a domno rege custodiæ mancipatus non fuit. Similiter & Sigemundus presbyter & abba, & Agenulphus presbyter, & Angelramnus, atque Eiricius comites, & illustres viri, & alii quamplurimi testificati sunt, qui tunc cum rege fuerunt, quando eundem Hincmarum, ut corrigeretur, & a gradu non caderet, rex custodiæ mancipavit: quoniam ab eo nec hoc potuit obtinere, ut vel verbo diceret, si ad synodum tunc proxime futuram, venire debuisset: & multorum oribus dicebatur, quia ecclesiam & plebem sibi commissam vellet deserere, & ad Hlotarium nepotem suum ire, & in regno suo vellet honores obtinere.

Hincm. l. 55. cap. 40. p. 536.

Rex & optimates Hincmaro Laudunensi propter Rhemensem pepercerunt.

S. Leo ep. 72.

* al. *assertor*

Convincitur testimonio Episcoporum.

Clericorum comitum, & aliorum.

41 Et post tantorum ac talium virorum testificationem quia Hincmarus Laudunensis episcopus falso metropolitanum suum calumniatus erat: judicavit synodus, Hincmarum metropolitanum episcopum ab hac calumnia exutum, & purgatum; & Hincmarum Laudunensem episcopum, ut calumniatorem judicari debere: & quia ejusdem metropolitani sui judicium regulare non posset rejicere.

Hincmarus Rhemensis absolvitur, & Laudunensis calumniator judicatur.

CAPUT VII.

Interrogatus de singulis accusationis capitibus, neque ad illa respondens, testibus convincitur.

TUM sancta synodus dixit Hincmaro metropolitano episcopo, ut jubeat Hincmarum episcopum Laudunensem, quatenus ad objecta sibi regulariter respondeat. Et a synodo monitus Hincmarus metropolitanus episcopus dixit Hincmaro Laudunensi episcopo: Frater Hincmare, profer petitionem proclamationis adversum te a domno rege synodo porrectam, & responde regulariter ad tibi objecta. Hincmarus autem Laudunensis episcopus dixit, eamdem petitionem in sinu suo habere: quam dum proferre non vellet, exemplar ipsius petitionis Hincmarus metropolitanus episcopus per singula jussit relegi in synodo.

Regis petitio coram publice recitata.

ANNO CHRISTI 871.

Et primum relecto tenore juramenti a se domno regi præstiti, interrogavit eum Hincmarus metropolitanus episcopus, si tale juramentum domno regi feciſſet? Qui noluit respondere utrum ita juraſſet, an non: 42 sed tantum dixit, quia non * fuerit ibi, quando juravit, quatuor evangelia. Unde a multis ibidem probatum fuit, quia non verum dixerit. Deinde dixit, quia infidelitatem regi juravit, quam & attendit. Dixit etiam se scriptum habere qualiter juravit. Et jussus proferre idem scriptum, dixit se illud secum non habere; nec habere cum quibus se idoneum posset reddere, de his quæ illi objiciebantur: cum presbyteros & diaconos suæ ecclesiæ, sed & liberos laicos plures secum haberet.

De juramento regi præstito.

* fort. *fuerint*.

Et superadjecit, 43 ut quilibet illi quæcumque vellet objicere, iret cum illo Romam, & in domni apostolici judicio quæ voluerit illi diceret. Et hoc etiam in suis scriptis dicit. Quod quam sit contra leges & canones dictum, nemo qui nesciat. Dicunt enim leges, ut ultra provinciæ terminos accusandi licentia non progrediatur: oportet enim illic criminum judicia agitari, ubi facinus dicatur admissum. Et Carthaginenses canones: *Placuit ut accusatus, vel accusator in eo loco, unde est ille qui accusatur, si metuit aliquam vim temeriariæ multitudinis, locum sibi eligat proximum, quo non sit difficile testes producere, ubi causa finiatur.* Quod capitalum sanctus Gregorius in regesto, & Africanum concilium ad Cælestinum scribens, non pro accusato, sed pro ab ac cusatore testibus producendis decretum fuisse demonstrant: cum ostenditur ratum judicium esse debere, quo testium necessariæ personæ, vel propter sexus, vel propter senectutis infirmitatem, vel pro aliis impedimentis, ad locum proximum possunt adduci: quia convinci nemo nisi aut scriptura, aut testibus potest. Et Sardicenses canones, episcopum a congregatis regionis episcopis de gradu suo dejectum, a finitimis episcopis cum ejusdem provinciæ episcopis, apostolicæ sedis auctoritate, vel cum a latere suo directo, in provincia, in qua causa ventilata, & judicata est, jubent audiri. Et hinc sanctus Gregorius ad Columbum Numidiæ episcopum dicit: *Indicamus*, inquiens, *sanctitati vestræ veniſſe ad nos* * *quemdam, Petrum nomine, qui se asserit fuisse episcopum; atque causæ suæ a nobis remedium postulasse. Et prius quidem retulit, quæ digna miseratione esse potuissent: sed requirentes postea, multo aliter quam indicavit, invenimus: & vehementer nos ejus actio tristavit. Sed quia causæ ejus interna subtiliter nequaquam addiscere tam longo itineris intervallo disjuncti potuimus: eam, incerti quippe, diffinire nequimus.* Et paulo post. *Quia ergo præsentes, subtilius causam poteſtis scire, hortamur, ut ita eidem Petro servare quicquid justum canonicumque fuerit debeatis: quatinus & rectitudinis vigor a vobis in omnibus impleatur, & causa ipsius secundum Dei timorem, & ecclesiæ videatur regulas judicata.* Quia vero leges pro ecclesia & ecclesiasticis, vel de ecclesia & ecclesiasticis, seu ecclesiæ ac ecclesiasticis, ab imperatoribus & regibus promulgatas, regulæ sacræ ab ecclesiasticis judiciis non repellunt: sed ubi ab ecclesiastica religione non discordant, conjunctim in judiciis proferre, & secundum eas judicari præcipiunt: S. Leo in epistola ad Leonem Augustum etiam tantus pontifex de se dicit:

Prima causa cognitio extra provinciam fieri non potest.

Canones sæpe citati. V. Anton Augustl. 1. 30. tit. 7.

Greg. l. 5. ep. 36. & l. 12. ep. 13. Conc. Afr. ad Cælestin. pap.

Ob testium infirmitatem.

Conc. Sardic.

S. Gregorius causam remittit ad provinciam. l. 5 ep. 36. * al. *quemdam hominem*.

S. Leo sæpe cit.

ANNO CHRISTI 871.

cit: *Secundum apostolum*, inquiens, *si quæ destruxi, hæc ædifico, prævaricatorem me constituo, & eis me ultionum conditionibus subdo, quas non solum auctoritas beatæ memoriæ principis Marciani, sed etiam ego mea consensione firmavi.* Et sanctus Gregorius ad Natalem archiepiscopum. *Quæ sunt legibus canonibusque placita decernantur.* Et sic multoties in regesto idem beatus inculcat Gregorius.

Greg. l. 2. indict. II. ep. 8.

Et licet idem Hincmarus in familiari sua contumacia permanens fateri noluisset, quod ita, ut in petitione domni regis habetur, juravisset: multorum tamen testium idoneorum testimonio est comprobatus ita juravisse: quia coram episcopis, & presbyteris, & diaconibus, & quamplurimis laicis juramentum illud peregit.

De subscriptione professionis.

De subscriptione autem suæ professionis interrogatus, si hanc professionem a se subscriptam, regi, sicut in petitione illius continetur, donaverit? Respondit: *Si forte eidem petitioni subscripsi, utique attendi.* Sed suis actibus, & idoneorum testium est testimonio comprobatus, professionis suæ subscriptionem non conservasse.

De aliis autem singillatim interrogatus, respondere nihil voluit: sed ex verbis, & scriptis, ac subscriptionibus suis, & idoneorum testium testificatione, de singulis quæ in eadem petitione continentur, est coram synodo comprobatus atque convictus. Scilicet quia, sicut in scriptis suis, quæ habemus, ipse fatetur, & testium veridicorum testimonio in synodo est comprobatum, auctor, & incentor seditionum extitit: & post juramenta domno regi præstita, & subscriptionem illi datam de fidelitate & obedientia ei servanda, rerum proprietatis ejus pervasor, & suis verbis, ac scriptis, & testium idoneorum testimonio comprobatus, perjurii reatu revictus, & contra subscriptionem suam, quam domno regi de servanda fidelitate, & obedientia dedit, venisse probatus est. Sed & post juramenta domno regi præstita, & professionem ac subscriptionem illi datam, de fidelitate & obedientia ei servanda: de rebus episcopii Laudunensis, ab eodem episcopio a longo tempore abstractis, & suo præcepto eidem episcopio redditis, insuper & aliis suæ proprietatis rebus traditis, quas laicorum petitione, sicut ipse Hincmarus in suis scriptis fatetur, sine conscientia sui metropolitani, ac coepiscoporum Rhemensis provinciæ, vel comministrorum ecclesiæ, contra sacras regulas eidem regi concessit, ut eas Nortmanno beneficiaret, latenter & mendaciter per calumniam ad sedem apostolicam eum accusare direxit: sicut & in scriptis suis, quæ habemus, & veridicorum testium testimonio in synodo est comprobatum. Sed & homines suos liberos, contra juramentum domno regi præstitum, perjurare fecit, & sacrilegum se esse in suis scriptis ipse professus est. Et de inobedientia post sacramenta præstita, & professiones ac subscriptiones a se regi datas, quia denegare non potuit, comprobatus extitit. Regis quoque infideles, contra ecclesiasticam auctoritatem armata manu defendit, ne secundum leges ad reddendam rationem veniret: ipsosque infideles fraudulenter ac latenter a se cum facultatibus ecclesiasticis emisit. In synodo etiam decem provinciarum episcoporum est comprobatus, quia omnes presbyteros & ministros ecclesiæ sibi commissæ, non accusatos, nec confessos atque convictos de quocumque crimine, sed causa suæ injuriæ excommunicavit, ut missam presbyteri non cantarent: & nemo parvulos, etiam in mortis urgentis periculo constitutos, baptizaret: nemo ad ultimam pœnitentiam aliquem susciperet, necnon viatico munere

De seditione.

De distractione rerum ecclesiasticarum.

De calumnia in regem.

De sacrilegio.

De inobedientia erga regem.

De infidelitate.

De inlicita excommunicatione.

nulli subveniret: nulli mortuo sepulturæ humanitatem exhiberet. Et inde litteris a metropolitano suo ter commonitus, ut hanc impietatis ligationem solveret; obedire illi, contra suam professionem, contempsit: sicut in litteris, quæ ante gestorum seriem præmittuntur in hoc opusculo, demonstratur.

PARS IV.

De inobedientia erga metropolitanum.

Non extant.

Libellum etiam idem Hincmarus Laudunensis episcopus in synodo episcoporum decem provinciarum obtulit: cui sine metropolitani ac coepiscoporum Rhemensis provinciæ conscientia & consensu, contra sacras regulas subscripsit, & a clericis ecclesiæ suæ, ac a parochianis presbyteris subscribi, contra professionem ac subscriprionem suam veniens, fecit. Quem libellum & præterito, & hoc anno, in synodo inspeximus; & subscriptionem suam, ac suorum conspeximus. Sed & ipse se eidem libello subscripsisse, in scriptis suis non denegat. In quo inter cetera subscripsit, *ut delatori aut lingua capuletur, aut convicto caput amputetur.* Et defendi, & protegi se obtendit de verbis S. Innocentii, qui dicit, gladium vindicem judicibus traditione apostolica permissum a Deo. Cum licet S. Cyprianus & Innocentius ex apostolica sententia judiciariæ potestati gladium legaliter vindicem dicentes esse permissum; non tamen ipsi, vel quisquam catholicorum episcoporum, sicut Hincmarus, subscripsit, ut qui suæ disciplinæ (scilicet ut delatori aut linguæ capuletur, aut convicto caput amputetur) socius fieri nollet, suæ communionis particeps non esset. In eodem etiam libello, sed & in alio a se collecto, & a sua professione, adulterator verborum & scripturarum catholicarum est comprobatus. Sed & contemptor privilegii suæ metropolis, contra sacram Nicænam synodum, contraque cetera sancta concilia, & decreta sedis apostolicæ, multipliciter & suis scriptis ac subscriptionibus, & verbis, & epistolis sui archiepiscopi est comprobatus: & contumax contra sacras regulas, & domni apostolici mandata revictus. Præterea quæ multifarie multisque modis, & in epistolis commonitoriis sui metropolitani, & in suis ipsis scriptis quæ habemus, & coram nobis relecta sunt, & in plurimorum petitionibus continentur: de quibus, his nostris judiciis nihil inseruimus, exceptis his de quibus in nostra synodo fuit revictus & comprobatus: quia propter brevitatem temporis, & varias occupationes, tantum in synodo remorari nequivimus, ut de singulis singillatim ejus pertinax contumacia legaliter ac regulariter revinceretur.

De irregulari libelli subscriptione.

De adulteratione librorum.

De contemptu metropolis.

De contumacia.

De calumnia regi Carolo & Hincmaro archiepiscopo in ipsa synodo, imposita, nihil hoc loco.

Et quia isdem Laudunensis Hincmarus, sine ratione & auctoritate, non solum sine episcopali gravitate, verum etiam sine Christiana modestia, suis clamoribus synodo obstrepebat: iterum atque iterum synodus Hincmaro metropolitano dixit, ut ei regulariter præciperet, ad objecta sibi, secundum sacras regulas respondere. Cui isdem Hincmarus metropolitanus dixit: Frater Hincmare, hæc sancta synodus, & mea humilitas, auctoritate Dei, & sacrorum canonum, & domni Hadriani papæ, & metropolitana solicitudine, tibi præcipimus, ut secundum sacras regulas ad objecta tibi respondeas. Et respondente Hincmaro, quia nulli objectioni in eadem synodo responderet: usque tertio Hincmarus metropolitanus episcopus Hincmaro Laudunensi episcopo hæc eadem inculcavit: & eodem Hincmaro Laudunensi in sua pertinacia contumaciter permanente, sancta synodus dixit, dignum esse ut in eumdem Hincmarum Laudunensem episcopum sententia contumacis proferretur. Sicque Hincmarus

Synodo per contumaciam obstrepit.

marus metropolitanus episcopus sanctæ synodo dixit.

PARS IV.

CAPUT VIII.

Hincmarus metropolitanus patres rogat sententiam.

SAnctitas vestra, domini fratres, audivit quid in petitione domni regis adversus Hincmarum Laudunensem episcopum contineatur: quam, detrectante venire eodem Hincmaro ad hanc synodum, ad quam tertio regulariter fuit evocatus 8. Idus Augustas præsentis 4. indictionis, porrexit in synodo. Quæ iterum per ter, ternis episcopis, ac ternis presbyteris, terniſque diaconibus * eundem Hincmarum ad hanc synodum evocatum, in præsentia illius est a domno rege porrecta, & coram eo relecta, atque data, ut eam diligenter inspiceret, & singillatim ad singula regulariter responderet. Et post datas sibi inducias nunc regulariter respondere contemnit. Audistis etiam ex scriptis, & subscriptionibus, ac verbis ipsius Hincmari, per quanta & qualia contra episcopalem ordinem, & ecclesiasticam disciplinam excessit: & adversus quanta & qualia regularum sacrarum judicia per plures annos, ab ipso etiam ordinationis suæ initio, multoties ac multipliciter correptus, sed non correctus: quin potius adversus sacros canones se pertinaciter erigens, canonicam in se proferri sententiam elicuit. Unde quid vestræ sanctitati videatur, edicite.

* deest post.

CAPUT IX.

Patres concilii adversus Hincmarum Laudunensem episcopum sententiam dicunt.

Judicatur ut seditiosus.

HArduicus Vesontionensium archiepiscopus dixit; Frater Hincmarus Laudunensis episcopus, contra regulam apostolicam dicentem, *Nemo militans Deo, implicet se negotiis sæcularibus*, auctor & incentor seditionum, & suis verbis, ac scriptis, & testium veridicorum testimonio comprobatus, depositione dignus a sacris regulis judicatur: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

1. Tim. 2.

Ut pervasor & perjurus.

Frotharius Burdegalensium archiepiscopus dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus, post juramenta domno regi præstita, & subscriptionem illi datam de fidelitate & obedientia ei servanda, rerum proprietatis ejus pervasor, & suis verbis, ac scriptis, & testium veridicorum testimonio comprobatus: perjurii quoque reatu revictus: & contra subscriptionem suam, quam domno regi de servanda fidelitate & obedientia dedit, veniſse probatus, secundum tramitem sanctarum scripturarum traditionemque majorum juxtaque sacros canones, non solum gradus amissione dignus a sacris regulis & legibus judicatur, sed & secundum decreta Gregorii, anathema esse decernitur.

Ut calumniator.

Vulfadus Biturigensium archiepiscopus dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus, post juramenta domno regi præstita, & professionem, ac subscriptionem illi datam, de fidelitate & obedientia sui ei servanda, & de rebus episcopii Laudunensis ab eodem episcopio a longo tempore abstractis, & suo præcepto eidem episcopio redditis: insuper & aliis suæ proprietatis rebus traditis, quas laicorum petitione, sicut ipse Hincmarus in suis scriptis fatetur, sine consensu sui metropolitani ac coepiscoporum ecclesiæ suæ, contra sacras regulas, eidem regi concessit, ut eas Nortmanno beneficiaret: latenter, & mendaciter per calumniam, antequam eumdem regem inde in synodo episcopali compellaret, ad domnum apostolicum, missum suum Celsanum, ut distractorem rerum ecclesiasticarum accusare direxit: sicut & in scriptis suis, & veridicorum testium in synodo coram nobis est testimonio comprobatum. Quapropter secundum sacras regulas & leges, ut calumniator, episcopalis gradus amissione multari debet: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

ANNO CHRISTI 871.

Ut regi infidelis.

Bertulfus Trevirensium archiepiscopus dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus post juramenta domno regi præstita, & subscriptionem illi datam de fidelitate & obedientia ei servanda, homines liberos qui fidelitatem eidem domno regi juraverunt, & quod de regno illius sine sua licentia, & in sua infidelitate non exirent, & ullum missaticum in illius infidelitate usquam non portarent, in ipsius domni regis infidelitate, falso eum accusare misisse manifestissimis documentis est comprobatus. Quapropter secundum sanctarum scripturarum tramitem, traditionemque majorum, gradus episcopalis depositione dignus addicitur: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

Ut sacrilegus.

Adalardus Rothomagensium archiepiscopus dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus, in scriptis suis dicit, quia si taceat, & non decertet, si non quibus valet viribus insistat, ut villam Pauliacum recipiat, sacrilegium a se fieri reputet, ipse prodit se sacrilegium perpetrasse, quando ad petitionem laicorum, sicut ipse scribit, eamdem villam sine conscientia sui metropolitani, & coepiscoporum, ac suæ ecclesiæ comministrorum, contra regulas abrogavit: & manifestus sacrilegus tractare sancta in episcopali officio a sacris regulis non permittitur: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

Ut regi inobediens.

Anségisus Sennensis archiepiscopus dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus, post juramenta domno regi præstita, & professionem manu sua subscriptam in synodo decem provinciarum, de fidelitate & obedientia illi servanda, sine sua licentia fuga lapsus ab Attiniaco ejus palatio discedens, ab eo mandatus, ut veniret, & rationem redderet, de his unde accusatus erat. & ad regem, sicut jam & aliis vicibus obedire illi ut veniret contempsit: non solum inobedientiæ & infidelitatis notam, sed & alia crimina pertinaci contemptu incurrit: sicut sacra scriptura, & sanctus demonstrat Gregorius: *Quasi ariolandi peccatum est*, inquit, *repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere.* Et, *sola est quæ fidei meritum possidet obedientia, sine qua quisque infidelis convincitur, etiamsi fidelis esse videatur.* Quibus revictus verbis isdem frater in episcopali ordine regulariter manere non potest: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

Gregor.

Ut sue professionis violator.

Actharduus provinciæ Turonensis episcopus dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus contra professionem, & suam subscriptionem, quam in synodo decem provinciarum porrexit, veniens comprobatus, ipse a sacris canonibus se honore privasse decernitur. Unde post tot, & tantos excessus, sicut admisisse probatur, velut S. Leo decernit, *ad promerendam misericordiam Dei, est illi expetenda secessio: unde & satisfactio si fuerit digna, sit etiam fructuosa:* salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

S. Leo ep. 92.

Ut qui regi restitit armata manu.

Franco Tungrensis episcopus dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus, regiæ potestati, & jussis ejus armata manu restitisse, ne liberos homines

mines qui de regia infidelitate reputabantur, secundum legem, & antiquorum consuetudinem per fidejussores mitterentur, & suis verbis, & testium veridicorum testimonio in synodo comprobatus, apostolico beati Pauli judicio condemnatur: qui præcepit ut *omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est potestas nisi a Deo: quæ autem sunt, a Deo ordinata sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.* Et hinc sanctus Innocentius decrevit, potestatibus ad vindictam noxiorum ab ecclesiasticis non resistendis *, *ne disciplinam evertere, aut contra auctoritatem Domini venire videamur.* Quibus decretis & apostoli, & apostolicæ sedis pontificis, quoniam isdem frater contraire præsumpsit, ipse in se damnationis sententiam proferri elicuit: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

ANNO CHRISTI 871.
Rom. c. 13.
Innoc. ep. 2.
* leg. *resistendum*.

Ut perjurus & infidelis.

Hildegarius Meldensis episcopus dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus, post juramenta domno regi præstita, & professionem, & subscriptionem illi datam de fidelitate & obedientia ei servanda, homines liberos, qui de infidelitate regia reputabantur, emisisse a se suis verbis in synodo comprobatus, apostolico, & apostolicæ sedis pontificis Gelasii judicio percellitur: qui scripsit ad Anastasium, *apostolus*, inquit, * *qui non solum non facienda faciunt reos videri, sed etiam qui consentiunt facientibus. Legibus certe vestris criminum conscios, susceptoresque latrocinantium par judiciorum pœna constringit; nec expers facinoris æstimatur, qui licet ipse non fecerit, facientes tamen in familiaritatem fœdusque receperit.* Unde isdem frater, qui infideles ne ad rationem venirent abduxit; perjurii, & infidelitatis, ac refragationis suæ professionis & subscriptionis triplici reatu revictus, episcopi ordine est privandus: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

Gelas. ep. 8. cit.
* al. *non solum qui*.

Ob injustam excommunicationem, & inobedientiam erga metropolitanum.

Adventius Metensium episcopus dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus, in synodo episcoporum decem provinciarum coram nobis est comprobatus, quia omnes presbyteros, & ministros ecclesiæ sibi commissæ, non accusatos, nec confessos, neque convictos de quocumque crimine; sed causa suæ injuriæ excommunicavit: ut missam presbyteri non cantarent, & ministri nullum ministerium ecclesiasticum exhiberent. Et inde litteris a suo metropolitano ter commonitus, ut hanc tam inregularem excommunicationem solveret, contra suam professionem, quam ante ordinationem suam coram multis testibus, de fidei catholicæ & sacrorum canonum observatione & obedientia erga suæ metropolis privilegium ordinatori suo porrexerat, obedire illi contempsit. Qua de re juxta sacras regulas debet honore privari: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

Ob eadem causas.

Gislebertus Carnotensis episcopus dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus, in synodo episcoporum decem provinciarum coram nobis est comprobatus, quia contra evangelicam veritatem, & apostolicam traditionem, contraque sacras regulas prohibuit, ut nemo parvulos in sua parochia, etiam in mortis urgentis periculo constitutos, baptizaret: nemo ad ultimam pœnitentiam aliquem susciperet: nemo viatico munere ulli subveniret: nulli mortuo sepulturæ humanitatem exhiberet. Et inde litteris a metropolitano suo ter commonitus ut hanc impietatis conligationem solveret, obedire illi contra suam professionem contempsit. Qua de re juxta sacras regulas debet honore privari: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

Hodo Belgivacensis episcopus dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus, libellum coram nobis obculit in synodo episcoporum decem provinciarum, cui sine metropolitani ac coepiscoporum Rhemensis provinciæ conscientia & consensu, contra sacras regulas subscripsit; & a clericis ecclesiæ suæ atque a parochianis presbyteris subscribi contra professionem, & subscriptionem suam veniens fecit. Et in eodem libello, qui in præsenti habetur, contra evangelicam, & apostolicam, atque canonicam auctoritatem subscripsit, & subscribi a comministris ecclesiæ suæ fecit, ut delatori aut lingua capuletur, aut convicto caput amputetur. Et S. Ambrosius ad Valentinianum imperatorem scripsit, *Vox*, inquiens, *tua, manus tua, & subscriptio tua, opus est tuum.* Et quia mortis judicio subscripsit, & subscribi contra episcopalem ordinem fecit, ipse in corpore vivens * defungi sacerdotio debet adjudicari: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

PARS IV.
Quia mortis judicio subscripsit.
Ambros.
* privari, seperari, cadere a.

Ut adulterator sacrorum librorum

Ragenelmus Tornacensis episcopus dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus, in eodem libello, qui in præsenti habetur, sacrarum scripturarum sensum adulteravit, & verba catholicorum imposturavit. Unde sententiam depositionis, quam in sanctis conciliis adulteratores & imposturatores sacrarum scripturarum ac verborum catholicorum susceperunt, meretur suscipere: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

Ut contemptor metropolis sua.

Eugenoldus Pictavensis episcopus dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus privilegii suæ metropolis, contra sacram Nicænam synodum, contraque cetera sancta concilia & decreta sedis apostolicæ, contemptor, ab episcopali regimine deponi debet: qui non vult obedientiam quam a suis subditis exigit, prælato suo dependere: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

Ut indisciplinatus & irreligiosus.

Joannes Camaracensis episcopus dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus die constituta ad synodum, ad quam regulariter primum regiis litteris, & metropolitana solicitudine, insuper & apostolicæ sedis auctoritate ad certum locum & diem, de præsignatis sibi a metropolitano suo pro loci sui officio rebus, non in angusto tempore fuerat evocatus; non venit. Domnus rex Carolus petitionem proclamationis adversus eum porrexit in synodo, quæ coram eo relecta fuit. * Propterea per ter, ternis episcopis, ac ternis presbyteris, terniſque diaconibus tandem iterum vocatus venit. In cujus præsentia domnus rex iterum suam petitionem in synodo adversus eum porrexit, quæ coram eo relecta fuit. Unde non sicut ecclesiasticus, sed sicut indisciplinatus quilibet, ibi loquutus fuit: neque cum debita religione se continuit; sed in calumnias, & contumeliationes atque convicia quorumdam episcoporum exarsit: & ea de quibus reputabatur, quandoquidem confitebatur, & quandoquidem iterum denegabat. Sed & de aliis talibus a se perpetratis, quibus transgressus est terminos, quos statuerunt patres nostri, se indignum episcopali ordine judicavit, & judicandum se nobis exegit: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

* leg. videtur *Propterea*.

Ob plures excessus.

Vvaltharius Aurelianensis episcopus dixit: Fratrem Hincmarum Laudunensem episcopum de pluribus excessibus comprobatum, de quibus sancti patres nostri, per quos Spiritus sanctus sacras regulas promulgavit, in quibus de eisdem excessibus canonica præfixere judicia, eum jam judicatum habent. Unde necesse est, ut & nos eorum prosequamur, & exsequamur judicia: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

PARS IV. *Ut contemnat post plures correptiones.*

Villebertus Catalaunensis episcopus dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus, quia post tantas, sicut in promptu est, correptiones, a sua contra regulas sacras pertinacia corrigi non potest, dicente Domino, ut quilibet frater post tertiam correptionem non correctus, sit nobis sicut ethnicus & publicanus, ab episcopali ordine dejici est judicandus: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

Quod contemnat ad objecta respondere.

Hildebaldus Suessionensis episcopus dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus, quia dicente Gelasio, ideo ad judicium vocatur certa quæcumque persona, ut aut fateatur objecta, aut convincatur objectis, quoniam ad objecta sibi legaliter respondere contemnit, oportet, ut secundum sacras regulas atque leges sententiam suscipiat contumacis: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

Ut domni apostolici contemptor.

Berardus Viridunensis episcopus, dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus, quoniam sicut domnus Hadrianus papa auctoritate sancti Spiritus illi mandavit per epistolam suam, quæ ei est in hac synodo data atque relecta, secundum sacras regulas, salvo sedis apostolicæ synodico proclamandi judicio, metropolitano tuo obedire contemnit, dignum est ut etiam de contemptu ipsius domni apostolici, salvo sedis apostolicæ synodico proclamandi judicio, sicut & ipse scripsit, ejus auctoritate damnetur: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

Ut scandalosus.

Ingilvvinus Parisiacensis episcopus dixit: Frater Hincmarus Laudunensis episcopus, in episcopali ordine nomine manens, agendo multoties contra sacras regulas traditionemque majorum, sicut ex suis scriptis ac subscriptionibus, & certissimis patet documentis, se ab episcopalis disciplinæ societate discrevit; & ecclesiæ ac ecclesiasticis votis, atque regi & regno sæpe scandala non mediocriter intulit. Colligat sui fructum judicii, sicut Dei * metus, & Dei sapientia per Salomonem præcepit, *Ejice*, inquiens, *derisorem, & exibit cum eo & jurgium, cessabuntque causæ & contumeliæ*. Et per semetipsam dicit, *Omnis plantatio, quam non plantavit Pater meus cælestis, eradicabitur. Neque enim qui plantat, aut rigat, est aliquid, nisi incrementum det Deus:* salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

* *Lege*, virtus. H. Prov. c. 22.

Matth. c. 15.

1. Cor. 3.

Defertur judicium metropolitano.

Birico Dungrensis chorepiscopus dixit: Fratrem Hincmarum Laudunensem episcopum multoties contra regulas sacras agentem, & in sua diutina contumacia permanentem, quia, sicut sanctus dicit Gregorius, *qui non corrigit resecanda, committit*, metropolitanus & ordinator illius judicet cum primus, & nos ejus judicium regulariter prosequemur: salvo per omnia apostolicæ sedis judicio.

CAPUT X.

Hincmarus metropolitanus adversus eundem Hincmarum Laudunensem, sententiam depositionis pronunciat ex scripto.

Tradent Hincmari cat. &c.

HIncmarus Rhemorum episcopus dixit: Nunquam vellem in eum me judicare oporteret: & utinam nec ordinare contigisset, de quo semper timui, quod nunc video, postquam eum sibi sæculum rapuit, & ei frequenter scriptum prædixi: *Qui mentis est duræ, corruet in malum*. Sed quia ipse sibi judicium ferri exegit: vestra unanimitas dicat, si ego pro præmissis causis eum judicavero, utrum vos illum mecum unanimiter judicabitis, an non? Et singillatim episcopis respondentibus, se illum una cum eo judicaturos: Hincmarus Rhemorum episcopus dixit. Et postquam ego judicio, secundum morem ecclesiasticum subscripsero, subscribetis mecum eidem judicio? Responderunt, quia quod cum eo judicaverint, se juxta morem ecclesiasticum fore subscripturos. [46] Et tunc lectæ sunt in synodo ab Adalgario diacono sententiæ canonum, ita eo dicente. Sardicenses canones decreverunt, *ut si aliquis episcopus judicatus fuerit in aliqua causa, & putet se bonam causam habere, ut iterum concilium renovetur, si vobis placet sancti Petri memoriam honoremus, ut scribatur ab his qui causam examinarunt, Julio Romano episcopo, & si judicaverit renovandum esse judicium, renovetur, & det judices: si contra probaverit talem esse causam, ut non refricentur ea quæ acta sunt; quæ decreverit, confirmata erunt.* Et Innocentius papa decrevit, ut *si majores causæ in medio fuerint devolutæ, ad sedem apostolicam, sicut synodus statuit, & * vetus consuetudo exigit, post judicium episcopale referatur.* Et Bonifacius papa dicit: *Nos per omnes provincias litteras dirigemus, ne excusationem sibi ignorationis jure Maximus obtendat, ut ad provinciam venire cogatur, & illic se constituta præsentare judicio. Quicquid autem vestra caritas de hac causa duxerit decernendum, cum ad nos relatum fuerit, nostra, ut condecet, necesse est auctoritate firmetur.* Et S. Leo papa decrevit, *Si quæ*, inquiens, *aliæ emerserint causæ, quæ ad statum ecclesiarum, & ad concordiam pertineant sacerdotum, illic sub timore Domini volumus ventilentur: & de componendis atque compositis omnibus ad nos relatio plena mittatur: ut ea quæ juxta ecclesiarum morem juste & rationabiliter fuerint diffinita, * nostra quoque sententia roborentur.*

ANNO CHRISTI 871.

Concil. Sardic. can. 3.

Innoc. ep. 1.

* al. *beata consuet.*

Bon. I. ep. 2.

S. Leo ep. 8.

* al. *mea.*

Sententia in Hincmarum Laudunensem.

Tunc Hincmarus metropolitanus Rhemorum episcopus legens, dixit: Hincmarus Rhemorum episcopus Hincmarum hactenus ecclesiæ Laudunensis episcopum evangelicæ veritati, atque apostolicæ auctoritati in pertinacia præsumptionis illicitæ excommunicationis repugnatorem; & sanctorum canonum venerandorum conciliorum, & decretorum sedis apostolicæ, ex eisdem sacris canonibus promulgatorum, transgressorem; & ecclesiastici ordinis ac regularis disciplinæ in contemptu privilegii suæ metropolis contra sacram Nicænam synodum, contraque cetera sancta concilia, & decreta sedis apostolicæ novum impugnatorem; veternosis fæcibus corruptum, seditionis scilicet Choræ, ac post Nicænæ synodi constitutionem, quorumdam subjectorum rebellionis contra potiores suos resuscitatorem; & contra ordinem ecclesiasticum ac regularem disciplinam professorem ac subscriptorem; necnon & canonicæ professionis ac subscriptionis suæ prævaricatorem; sacræque scripturæ adulteratorem, & verborum catholicorum interversorem, & impostoratorem. Regiæ siquidem subjectioni, & honorificentiæ contra regulam apostolicam resultatorem; perjurum quoque, seditiosum, & rerum alienarum ac facultatum pervasorem, calumniatorem, ac injuriarum reum; & post tertiam vocationem a metropolitano suo ad synodum evocatum; itemque ab ipsa synodo per ter, ternis episcopis, terniisque presbyteris, ac ternis diaconibus iterum evocatum, in diutina contumacia sua pertinaciter persistentem, & non resipiscentem; & ad objecta sibi regulariter respondere contemnentem. Per dominum nostrum Jesum Christum, cujus evangelicæ veritati, pertinaci præsumptione pernicioſæ excommunicationis repugnavit, judicio sancti Spiritus, qui loquutus est in beatissimis apostolis, & apo-

& apostolicæ sedis pontificibus, quorum doctrinæ, atque decretis causa suæ injuriæ crudeliter & contumaciter obviavit, secundum sacros sanctorum conciliorum canones spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, quibus sæpe correptus, & non correctus, multotiens resultavit: & ideo ipse contra se elicuit canonicam damnationis proferri sententiam: episcopali honore ac dignitate privatum judico, [47] & omni sacerdotali officio spoliatum decerno: reservato per omnia juris privilegio domni & patris nostri Hadriani, apostolicæ ac primæ sedis papæ: sicut sacri Sardicenses canones decreverunt, & ejusdem apostolicæ sedis pontifices Innocentius, Bonifacius, Leo, ex eisdem sacris canonibus promulgaverunt.

ANNO CHRISTI 871.

[48] SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Hincmarus Rhemorum episcopus judicans subscripsi.

Harduicus Vesontionensis episcopus judicans subscripsi.

Remigius Lugdunensis episcopus relegi, consensi, & subscripsi.

Frotharius Burdegalensis episcopus judicans subscripsi.

Vvlfadus Biturigensis episcopus judicans subscripsi.

Bertulfus Trevirensis episcopus judicans subscripsi.

Adalardus Rothomagensis episcopus judicans subscripsi.

Ansegisus Sennensis episcopus judicans subscripsi.

Acthardus episcopus judicans subscripsi.

Franco Tungrensis episcopus judicans subscripsi.

Hildegarius Meldensis episcopus judicans subscripsi.

Adventius Mettensis episcopus judicans subscripsi.

Gislebertus Karnutensis episcopus judicans subscripsi.

Hodo Belgivagorum episcopus similiter judicans subscripsi.

Ragenelmus Tornacensium episcopus judicans subscripsi.

Joannes Camaracensis episcopus judicans subscripsi.

Vvaltherus humilis Aurelianorum episcopus judicans subscripsi.

Vvillebertus Catalaunorum episcopus judicans subscripsi.

Hildeboldus Suessionicæ ecclesiæ episcopus judicans subscripsi.

Berhardus Viridunensis episcopus judicans subscripsi.

Ingilvinus Parisiorum episcopus judicans subscr.

Birico chorepiscopus subscripsi.

Gerholdus presbyter ad vicem domni & patris mei Helmeradi Ambianensis ecclesiæ episcopi subscripsi.

Frothardus presbyter ad vicem domni & patris mei Erpoini Silvanectensis episcopi subscripsi.

Ageteus presbyter ad vicem domni & patris mei Erchamberti Baiocagensis episcopi subscripsi.

Ego Leuderius * ⸗ vice patris mei Arnulfi Tullensis episcopi subscripsi.

* Pro, presbyter, vel archidiaconus. & sic inferius. H.

Eudo ⸗ ad vicem Liudonis sanctæ Æduensis ecclesiæ præsulis subscripsi.

Helias presbyter legatus patris mei Ottulfi Augustæ Trecorum episcopi subscripsi.

Heliseus archidiaconus, ad vicem patris mei Christiani præsulis ecclesiæ S. Stephani Antisiodorensis, subscripsi. PARS IV.

Ansoldus archidiaconus, ad vicem patris mei Abbonis Nivernensium episcopi, subscripsi.

Sigloardus Rhemensis ecclesiæ archipresbyter, sive servans locum archidiaconi, subscripsi.

Hrodoldus archipresbyter Rhemensis ecclesiæ subscripsi.

Reinfredus Burdegalensis archidiaconus subscripsi.

Dodo Biturigensis archidiaconus subscripsi.

Fredegisus Vesontionensis ecclesiæ presbyter subscripsi.

Rado Suessionensis ecclesiæ &c. subscripsi.

Frotgerus Carnotensis ecclesiæ archidiaconus subscripsi.

Vvillebertus sacerdos subscripsi.

EPISTOLA SYNODALIS ejusdem concilii ad Hadrianum papam. PARS V.

DOmino sanctissimo, ac reverentissimo patri Hadriano, sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ primæ sedis papæ, Hincmarus, Harduicus, Remigius, Frotarius, Vvlfadus, Bertulfus, Adalardus, Ansegisus, Franco, Hildegarius, Adventius, Gislebertus, Hodo, Rainelmus, Engenoldus, Joannes, Vvaltharius, Vvillebertus, Hildeboldus, Berardus, Ingilvvinus, episcopi, qui cum diversarum ecclesiarum legatis, in synodum apud Duziacum Rhemensis parochiæ, in nomine Christi convenimus. Diutinis, ac multis, gravissimisque, atque frequentibus, ab insolentiis Hincmari Laudunensis, vexationibus fatigati, quem nec metropolitanus suus, qui orfanum benigne illum nutrivit, in clericum totondit, litteris erudivit, per singulos gradus, electione, cleri & plebis Laudunensis ecclesiæ, cum favore domni regis Caroli, ad apicem episcopatus provexit, multifarie multisque modis & verbis, & scriptis commonitum, corrigere non potuit. Quem domni nostri regis Caroli benignitas multorum beneficiorum largitionibus, & castigationibus, ad episcopalem mansuetudinem, & gravitatem attrahere non prævaluit: & nec ipse, neque metropolitanus suus ad hoc eum compellere potuerunt, ut clericis ac laicis, quibus injuste fecerat, quod lex, & justitia dictabat, restitueret. Sed potius quicumque ad regem, vel ad metropolitanum suum se contra eum reclamavit, nequaquam cessavit, donec eos penitus exterminavit. Cui etiam synodales invectiones, ut a contumacia & levitate sua resipiscceret, & bonum nomen, quod apostolica regula episcopum etiam ab his qui foris sunt, habere jubet, morum probitate, & ordinis sui religione obtinere, & bonorum operum exemplum demonstrare studeret, persuadere non potuerunt. Quem etiam humana verecundia a suis reprehensibilibus, & improbabilibus actibus, ut non vituperaretur ministerium nostrum, extrahere nequiverunt. Quem vestræ postremo apostolicæ epistolæ, obtestationes, & commonitiones corrigere, & ad obedientiam debitam flectere non potuerunt.

Hincmarus Laudun. sæpe & pluribus frustra monitus.

1. Tim. 3.

Tandem quod non sine gemitu & cordis dolore dicimus, quoniam aliud medicamentum quo sanaretur, reperire nequivimus, ab ordine sacerdotali removimus: sicut in gestorum serie sanctitas vestra invenlet, [49] quam per hunc fratrem, & venerabilem coepiscopum nostrum Actardum, qui nobiscum resedit in synodo, auctoritati vestræ dirigimus. Quia diutius nec sibi commissa

Ideo depositus a synodo.

PARS V.

ecclesia, quæ sub eo veluti sub gravissimo fasce gemebat, illum portare; nec aliarum ecclesiarum rectores, sine reprehensione insolentias ejus ferre; nec regiæ dignitatis potestas, vel regni unanimitas, ejus inquietudinem ac dehonorationem sustinere valebat. De quibus quædam, & juxta pluralitatem aliorum excessuum in præfata gestorum serie pauca invenietis: quia & pro temporis brevitate, quoniam isdem Hincmarus constituta sibi die noluit venire ad synodum; [19] & domnus rex cum quibusdam episcopis ad colloquium fratris sui, pro reconciliatione filiorum ejus, ad patrem illorum & fratrem suum festinare accelerabat; ne commota seditione * carne propinquos inter se compugnantes Christianorum parricidalis sanguis * effunderetur; & hac de causa ecclesiarum Dei res scinderentur, & sacerdotum ac servorum Dei facultates diriperentur, & pauperes depopularentur. Verum & ipsum Hincmarum ad hoc perducere multum laborantes non potuimus, ut secundum rationem & auctoritatem ad objecta sibi redderet rationem. Sed obstrependo clamoribus, & inconditis vocibus, ea quæ verbis confitebatur, & in scriptis suis professus fuerat, iterum denegabat, & ea quæ negaverat, iterum fatebatur.

Vana de isdem criminibus in synodo discussa sunt.

* *Forte, inter carne propinquos secum pugnantes. Il. leg. effunderet.*

Propterea * præmissis aliis, quæ in gestorum serie invenietis, & quæ in plurimis sui metropolitani epistolis, & quæ in ipsius Hincmari scriptis habentur: intermissis etiam quamplurimis plurimorum querelis, qui datis petitionibus in synodo adversus eum querebantur, tam de clericis & laicis ecclesiæ suæ, quam & de parochianis presbyteris, & liberis hominibus, non solum suæ parochiæ, verum & aliarum parochiarum. Intermissa nihilominus ratione de auro, & gemmis quamplurimis & pretiosis; & multis ac variis ornamentis ex auro & gemmis compositis, quibus Pardulus episcopus decessor illius altare sanctæ Mariæ Laudunensis ecclesiæ pulchre satis ornavit; quod iste defabricavit: & sicut ministeriales ipsius ecclesiæ dicunt, [20] inde umgas ad spatas, & balteos, & calcaria, atque ligaturas hosarum, quas hosobindas dicunt, fieri jussit; & suo fratri, & quibus sibi placuit dedit. Sed & de auro purissimo ex calice, quod præfatus decessor suus eidem ecclesiæ contulit. Necnon & de alio auro, verum & de argento ipsius ecclesiæ; sed & de casulis pretiosis, quas dedit quibus sibi visum fuit. Necnon & de sacrato panno optimo ex altare sanctæ Mariæ, quem ad sæculares usus dedit: & alia plurima, quæ ad rationem, & judicationem mittere non concurrimus.

* *Sor prætermissis.*

Plura sacrilegia.

Sicut nec de seditionibus aliis, præter eam de qua rex eum accusavit per scripturam, præsens præsentem in synodo: in quarum una ipse fuit, & veniens cum pluribus armatis hominibus, & permixta vulgi multitudine, cum gladiis & fustibus ad mansum, ubi mulier comitis regis, nomine Nortmanni, de partu more femineo jacebat, ejecit eam inde, & omnia quæ ibi habuit, aurum, argentum, vestimenta, pannos plurimos, annonam, vinum, [21] & generis diversi ac sexus pecuniam, sine misso, vel litteris, aut verbo regis, in sua parochia, & missatico, illi per violentiam abstulit: sicut in petitione ipsius Nortmanni nobis porrecta in synodo continetur. In altera vero seditione quæ ipsius jussione fuit concitata, sicut illi dicunt qui in ea fuerunt, unus homo fuit occisus. Nam quia domnus rex cuidam vassallo de Laudunensi episcopio, nomine Amalberto, cui beneficium reddere jussit, quod ab eo injuste tulerat, præcepit hominibus suis & familiæ episcopii Laudunensis illuc ire cum armis & fustibus, & inde illum ejicere: sicut & factum est; & fugato eo, unus homo ibi fuit occisus.

Seditiones.

Amalbertus idem ab eo in regulariter excommunicatus.

ANNO CHRISTI 871.

Hinc. lib. 55. cap. c. 2. & 43. p. 548.

Sed & plura sunt alia, quæ nobis longum est scribere: tantum de his quæ in petitione domni regis contra eum in synodo data continentur, judicia terminavimus: reservato per omnia juris privilegio apostolicæ sedis, ac vestro judicio: sicut sacri Sardicenses canones, & decreta sedis apostolicæ pontificum, Innocentii, Bonifacii, & Leonis, ex eisdem sacris canonibus promulgata decernunt. Ea vero quæ metropolitanus suus & jam in altera, & nuper in ista synodo ad correctionem illius, quem per se non valebat corrigere, legenda obtulit, idcirco auctoritati vestræ dirigimus, ut expressius & certius, seu plenius, fastum & animi ejus duritiam, & irrevocabilem ipsius Hincmari pertinaciam cognoscatis; & non præpropere, vel immature, ac inconsulte, sed satis coacte nos in eum, ipso compellente, damnationis sententiam protulisse.

Non omnes schedula oblata synodo apud Attiniacum.

Unde obnixe precamur vestram auctoritatem, ut a tanto hujus incorrigibilis pestis tædio, nos etiam suo judicio, quem longius supportare nequivimus, liberet: secundum decreta Bonifacii & Leonis, ea quæ juxta ecclesiasticum morem, prout intelleximus, non inimico animo, vel aliqua cupiditate, aut gratia depravati, juste & rationabiliter diffinivimus, vestra quoque sententia roborando. Et si forte, quod non putamus, visum vobis necessario fuerit, ut secundum Sardicenses canones renovetis judicium, & detis judices, scribendo episcopis qui in finitimis & vicinis provinciis sunt, ut & ipsi diligenter omnino requirant, & juxta fidem veritatis diffiniant. Vel si decreveritis mittere a latere vestro habentes auctoritatem vestram, qui cum episcopis judicent, eo in gradu adhuc non restituto, sicut sacri Sardicenses canones præcipiunt, non abnuimus. Licet, quantum possumus, redire ad laborem quo diu vexati sumus, refugere cupiamus: & ea quæ propter verecundiam sacerdotalis reverentiæ tegi potius, quam publicari optamus, si valuerimus, ad plurimorum notitiam deferri modis omnibus refultemus. Verumtamen quanta possumus devotionis humilitate deposcimus, ut etiam in hac causa nobis canonicam diffinitionem servetis. Videlicet ut si, quod non credimus, ea quæ regulariter diffinivimus, prout sacras regulas intelleximus, vobis præsentialiter non placuerit vestra sententia roborare; non antea communione sacerdotali, a qua separatus est, restituatur, antequam secundum regulas & leges, in provincia, in qua causæ gestæ, & judicatæ sunt, requirantur. Quia usque ad nostra tempora nulla patrum diffinitione hoc ecclesiis Gallicanis & Belgicis est derogatum: præsertim quia decreta Nicæta, sive inferioris gradus clericos, sive episcopos ipsos, ut Africanum scribit concilium, suis metropolitanis aptissime commiserunt. Sicut & S. Bonifacius exponit, scribens ad Hilarium Narbonensem episcopum. *Convenit nos*, inquit, *paternarum sanctionum diligentes esse custodes. Nulli etenim videtur incognita synodi constitutio Nicænæ, quæ ita præcipit, ut eadem proprie verba ponamus. Per unamquamque provinciam jus metropolitanos singulos habere debere; nec cuiquam duas * esse subjectas. Quod illi, quia aliter credendum non est, sancto Spiritu suggerente sibimet, censuerunt.* Et paulo post. *Quod idcirco dicimus, ut advertat caritas tua, adeo nos canonum præcepta servare, ut ita constitutio quoque nostra diffiniat, quatenus metropolitani sui unaquæque provincia in omnibus rebus ordinationem semper expe-*

Petunt confirmari sententiam.

Saltem ut ausit retractationem judicii non restituatur.

Laudunensis separatus a communione sacerdotali.

Numquam derogatum est Gallicanis ecclesiis.

Bonif. ep. 1.

* *al. posse esse.*

ANNO CHRISTI 871. Concil. Afr. ep. ad Cæleſt.

expectet. Prudentiſſime enim ſancti patres noſtri juſtiſſimeque viderunt, ut Africanum concilium ad Cæleſtinum papam ſcripſit, *quæcumque negotia in ſuis locis ubi orta ſunt, finienda: nec unicuique provinciæ gratiam ſancti Spiritus defuturam, qua æquitas a Chriſti ſacerdotibus & prudenter videatur, & conſtantiſſime teneatur*. Maxime autem cum diffinitione ac patrocinio ſanctæ & apoſtolicæ ſedis, ſecundum leges & Africæ provinciæ canones, illud ratum haberi poſſe oſtendatur judicatum, *ubi teſtium neceſſariæ perſonæ abſque ſexus, vel ſenectutis, ſeu infirmitatis, vel multorum aliorum excuſatione impedimentorum, poſſunt adduci*. Quoniam nemo niſi aut ſcriptura, aut teſtibus, legaliter ac regulariter poteſt convinci: ſicut Hincmarus ſuis ſcriptis, ac ſubſcriptionibus, & idoneis teſtibus eſt in ſynodo coram nobis convictus.

Petunt ſervari privilegia eccleſiæ Gallicanæ.

Quia ergo nos, quantum ſcimus, & poſſumus, privilegium ſanctæ ac primæ ſedis Romanæ, & conſervare, & obaudire, & extollere cupimus, atque ſatagimus, *pro ſuo ſcilicet principatu, quem B. Petrus apoſtolus Domini voce perceptum, eccleſia nihilominus ſubſequente & tenuit ſemper & retinet*: ſervet veſtra paternitas, & a Deo in prima ſede conſtituta auctoritas, nobis, filiis & ſubjectis ſibi epiſcopis eccleſiaſtica privilegia, a ſacris canonibus, & veſtris deceſſoribus ac prædeceſſoribus, noſtris deceſſoribus, ac prædeceſſoribus conſervata: Quatenus & apoſtolica ſedes proprium vigorem retineat, & a ſe conceſſa aliis ſua jura non minuat. Sicut B. Gregorius ſcribens ad Dominicum Carthaginenſem epiſcopum. *De eccleſiaſticis*, inquit, *privilegiis quod veſtra fraternitas ſcribit, hoc poſtpoſita dubitatione teneat, quia ſicut noſtra defendimus, ita ſingulis quibuſque eccleſiis ſua jura ſervamus: nec cuilibet favente gratia, ultra quam meretur impertior; nec ulli hoc quod ſui juris eſt, ambitu ſtimulante * derogabo: ſed fratres meos honorare per omnia cupio, ſicque ſtudeo eos * in honores ſubvehi, dummodo non ſit, quod alteri jure ab altero poſſit opponi*. Et ad Natalem Salonitanum epiſcopum. *Quod vero dicitis * veſtris temporibus debere ſervari, quæ a * deceſſoribus quoque tradita & cuſtodita ſunt: abſit a me ne ſtatuta majorum conſacerdotibus meis in qualibet eccleſia infringam: quia mihi injuriam facio, ſi fratrum meorum jura perturbo*.

Gregor. l. 2. epiſt. 39.

* al. derogo. * al. honore ſingulos ſubvehi. Idem l. 2. indict. 10. ep. 37. * al. noſtris temporibus. * al. a meis quoque deceſſ.

Curam abjiciunt Hincmari, ſi judicium ipſorum irritatur.

Et ſi forte, quod abſit, cujuſcumque ſuggeſtione vel poſtulatione, apoſtolicæ ſedi ſurreptum fuerit, ut idem contemptor & conculcator ſacrorum canonum in gradu reſtitutus, aut in noſtras provincias ad audientiam remittatur, aut ſine audientia in reſtitutione manere jubeatur, ut cum venia veſtra dicamus, ulterius, quod iſdem ab ipſis ordinationis ſuæ primordiis ſemper quæſivit, ut in noſtris provinciis, nullius coercitionis reſpectu quicquid vellet, licenter agere poſſet, ſciens nos de ſingulis Romam mittere non poſſe: uſquequo iidem ſancti patres noſtri, qui adhuc nobiſcum in ſuis conſtitutionibus vivunt, & ſecundum tramitem ſanctarum ſcripturarum, traditionemque apoſtolorum, præventi, ac inſpirati gratia ſancti Spiritus, de hujuſmodi factis, quæ inſolens, & tranſgreſſor ſacrarum legum, ac regularum Laudunenſis Hincmarus noſcitur perpetraſſe, certa præfixere judicia, cum Domino inde judicaturi adveniant, de ipſius in epiſcopali cum ma . . . ordine perpetratis, ac perpetrandis exceſſibus, ſicut hactenus actibus ejus conhibendo non communicavimus; ita in poſtmodum nulla de eo judicia decernemus, vel quamcumque proclamationem apud quemcumque faciemus. Vivat ſibi ſicut vult, conſolante nobis ac conſulente apoſtolo, qui dicit: *Nolite communicare operibus infructuoſis tenebrarum, magis & redarguite*. Egimus enim de illo pro modulo noſtro. Quia ſicut B. Auguſtinus exponit, *duobus modis nos non maculat malus, ſcilicet, ſi non conſentiamus ejus operibus malis; & ſi ea redarguamus*. Non conſenſimus quidem: immo & ejus opera redarguimus; & quem corrigere non potuimus, judicatum a nobis Dei mediante ſententia, diffinitionis veſtræ judicio reſervavimus: & ſub geſtorum ſerie, quæ acta ſunt per venerabilem epiſcopum noſtrum Actardum, qui ſynodalibus diffinitionibus noſtris interfuit, paternitati veſtræ dirigimus. [53] Quod & de Rothado faceremus, ſi legatis noſtris facultas tranſeundi Alpes in illis temporibus concederetur. Credite ergo fidei noſtræ, quia non inimico animo, vel aliqua cupiditate, aut gratia depravati eum judicavimus: ſed ipſo multis & maximis, atque diutinis exceſſibus nos compellente: ac per hoc credite, juxta Sardicenſes canones, poſſe ſufficere: ſicut regulariter negotio terminum impoſuimus, noſtrum judicium veſtra roborante ſententia.

PARS V. Epheſ. c. 5. Auguſt. *Locus corruptus.*

[54] Venerabilem denique fratrem, & coepiſcopum noſtrum Actardum, quem clerus & plebs metropolis eccleſiæ Turonenſis, in eadem eccleſia baptizatum, tonſum, & nutritum, ac per ſingulos gradus ad ordinem epiſcopatus provectum, ſibi incardinari depoſcit: quemque veſtra paternitas nobis incardinandum, etiam ſi locus eveniret in noſtris regionibus in metropoli recommendavit, auctoritati veſtræ remittimus. Quatenus illum in præfata metropoli, eo, ſi vobis placet, tenore archiepiſcopum incardinetis, ut poſt deceſſum illius præfatæ metropoli eccleſiæ cleri ac plebis electione, ſicut regulæ ſacræ præcipiunt, & vetus conſuetudo exigit, a ſuffraganeis & provincialibus epiſcopis ibidem metropolitanus ordinetur epiſcopus. Quem licet, juxta Antiochenos canones perfecto concilio, atque ſecundum apoſtolicas veſtras litteras vacanti eccleſiæ incardinare poſſemus: quia tamen Turonenſis eccleſia ex antiquo metropolis, & B. Martini meritis famoſiſſima & honorabilis ſemper extitit, & præſatus frater noſter Actardus venerabilis epiſcopus [55] genio pallii a benignitate veſtra eſt honoratus: rationabilius vidimus, ut petitione cleri ac plebis ipſius eccleſiæ, & conſenſu noſtræ unanimitatis, ac favore domni noſtri Caroli regis glorioſi, ac veſtra auctoritate eidem incardinetur eccleſiæ. Deus noſter ſanctitatem veſtram ævo longiore orantem pro nobis cuſtodiat, domine reverentiſſime pater in Domino. Data VIII. Idus Sept. præſentis 4. Indictionis.

Rogans Actardum ſedi Turonenſi præfici. Flodoard. l. 3. c. 22. Hadrian. epiſt. 2. ad epiſc. ſynod. Sueſſion. Hadrian epiſt. 28. ad Carol. *Genium pallii vocavit Gregor. dotes ejus & ſignificationes.* Lib. 7. epiſt 131.

EPISTOLA [56] HINCMARI RHEMORUM archiepiſc. ad Hadrianum papam.

DOmino ſanctiſſimo & reverentiſſimo patrum patri Hadriano, primæ ſedis apoſtolicæ, & univerſalis eccleſiæ papæ, Hincmarus, nomine non merito Rhemorum epiſcopus, ac plebis Dei famulus. Venerabilem fratrem, & coepiſcopum noſtrum Actardum, ſicut veſtra dignatio exiguitati meæ litteris ſuis præcepit, in gremio dilectionis ſuſcepi, [57] & a paganis Nortmannis, necnon & a pſeudochriſtianis Britonibus de ſua ſede expulſum, conſenſu coepiſcoporum Rhemenſis provinciæ, ac favore domni noſtri Karoli regis glorioſi, in vacante eccleſia * diœceſeos noſtræ locum ſacrificandi, & epiſcopale miniſterium peragendi conceſſi: & ſecundum Sardicenſes canones immorandi licentiam dedi: & de rebus ac facultatibus

Auſpicatur ab Actardi commemoratione Hadrian. epiſt. 4. ad Hinc. * *Morinenſi.* Concil. Sardic. can. 3. 13. & 21.

PARS V.

tibus ejuſdem eccleſiæ, larga benevolentia humanitatem exhiberi præcepi: uſque dum aptus & conveniens ſibi locus eveniret, ubi ſecundum præceptionem veſtram poſſet incardinari. [58] In qua vacante eccleſia diœceſeos noſtræ ſecundum apoſtolicas litteras veſtras, incardinari non potuit; quia res eccleſiæ Namnetenſis a Paganis reſiduæ, longe ab eccleſia Morinenſi Rhemorum provinciæ diſtant, & in duabus provinciis regulariter conſcribi non poterat. Nunc autem quia clerus & plebs metropolis eccleſiæ Turonenſis, in eadem eccleſia baptizatum, tonſum, & nutritum, ac per ſingulos gradus ad ordinem epiſcopatus provectum, ſibi eum incardinari depoſcit, quem veſtra paternitas nobis incardinandum, etiam ſi locus eveniret in noſtris regionibus in metropoli, commendavit, auctoritati veſtræ remittimus: quatenus illum in præfata metropoli, eo, ſi vobis placet, tenore archiepiſcopum incardinetis, ut poſt deceſſum illius, præfatæ metropoli eccleſiæ, cleri & plebis electione, ſicut regulæ ſacræ præcipiunt, & vetus conſuetudo exigit, a ſuffraganeis & provincialibus epiſcopis, ibidem metropolitanus ordinetur epiſcopus. Quem licet juxta Antiochenos canones perfecto concilio, atque ſecundum apoſtolicas veſtras litteras vacanti eccleſiæ incardinare poſſemus: tamen quia Turonenſis eccleſia ex antiquo metropolis, & beati Martini meritis famoſiſſima, & honorabilis ſemper extitit; & præfatus frater noſter Actardus venerabilis epiſcopus, genio pallii, a benignitate veſtra eſt honoratus: rationabilius vidimus, ut petitione cleri ac plebis ipſius eccleſiæ, & conſenſu noſtræ unanimitatis, ac favore domni noſtri Caroli regis glorioſi, a veſtra auctoritate eidem incardinetur eccleſiæ.

Eccleſia Turonenſis.

De Hincm. Laudunenſis vita & moribus.

De cauſa vero fratris Hincmari, ſufficienter vobis geſtorum ſeries, quam per hunc venerabilem fratrem & coepiſcopum noſtrum Actardum, ſynodus in parochia Rhemenſi nuper habita, veſtræ auctoritati tranſmittit, plenam notitiam intimabit. Cui poſt omnia geſta, quæ de illo gerenda fuere, cum aliis epiſcopis & confratribus noſtris, [59] apud domnum regem * obtinuit, ut quicumque de clero, vel de familia Laudunenſis eccleſiæ cum illo pergere vellet, licentiam haberet. Quem utinam non vidiſſem, minime autem illum me ordinare in epiſcopum contigiſſet, per quem tantum ſcandalum in noſtrarum provinciarum eccleſiis, & in regno in quo degimus, ſine ulla neceſſitate commotum, & diutino tempore hactenus eſt perduratum. Adeo ut non inconvenienter de eo dicere poſſem: Bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet homo ille: qui pro eo ut ad epiſcopalem gradum provectus in religione proficeret, ſub qua nutritus fuerat, pompas & inlecebras ſæculi cœpit ſequi, & familiaritates, ac contubernia ſæcularium delectari; de negotiis ſæcularibus ſermocinationes frequentare; cupiditatem & avaritiam, non ſolum pecuniæ, ſed & altitudinis, ac turpis lucri emolumenta ſectari; meas, & quorumcumque correptiones aſpernanter, & indignanter accipere, & in ſenſu, ac ſapientia ſua confidere; ſicut multi, proh dolor! in noſtris regionibus ſciunt. Et ut alia plurima ſpecialiter computare omittam, quæ per plures annos in timore, & cordis dolore, de illius moribus & improbabilibus actibus, & etiam humana verecundia de inſolentiis ejus ſuſtinui: ſæpiſſime illum & verbis, & ſcriptis, familiariter & per me, & per communes familiares noſtros corripiens, & ad recognitionem, vel correctionem adducere non valens; de his pauca commemorabo, quæ ante quadrien-

** Leg. videtur abeinni.*

Hincmar. l. 55. cap. c. 45. & 55. ep. 53.

nium in pejus proficiens, & exereſcens, cum virtute laborare cœpit, ut caderet.

ANNO CHRISTI 871.

Cœpit enim clericos & laicos, qui eum elegerant, per varias occaſiones affligere; & ab eis, quæ habebant, vel adquirere poterant, per diverſa ingenia ſurripere, &, ut dicam apertius, rapere: indeque illos de loco, in quo nutriti fuerant, exterminare, & alios pravæ opinionis ex diverſis provinciis recipere. Unde afflicti tam clerici, quam laici de ſibi commiſſa eccleſia, cœperunt ſe reclamare ad domnum regem, & ad meam exiguitatem: pro quibus ſatis ſuperque laboravi: ſed aut parum, aut nihil profeci. Iſdem autem pro reclamatione ſuorum hominum contra domnum regem commotus, de rebus a Nortmanno invaſis, quas ipſe regi ſine meo ac coepiſcoporum meorum conſenſu conceſſerat, ut eas Nortmanno beneficiaret, ſicut & ipſe in ſuis ſcriptis fatetur: miſit illum apud veſtram auctoritatem, me inſcio, ſine ulla neceſſitate accuſare, per miſſum ſuum Celſanum. Et mandavit mihi, quod domnus rex eum, & omne epiſcopium Laudunenſis eccleſiæ, exceptis principali eccleſia, & epiſcopii domo, & clauſtro fratrum, proſcripſerit & confiſcaverit, quia ipſe ſæculare judicium adire noluerit. Ego autem illi ut epiſcopo credens, ſcripſi inde domno regi plura, & minus caute, reprehendens illum de injuſto judicio. [60] Et quia non ita ſe res habebat, ſicut idem Hincmarus mihi mandaverat, & poſtea ipſe dixerat: aſſumpto eo mecum, veni ad domnum regem, & una cum coepiſcopis noſtris, ſicut antea, & poſtea ſæpius egi, domnum regem ei placabilem feci. Poſtea vero ſine mea conſcientia, vel conſenſu, miſit iterum ad veſtram auctoritatem, non ſolum regem, ſed & me accuſare, ſicut in ſanctitatis veſtræ litteris inveni. In quibus inter cetera continentur, *Quare miniſterio juris epiſcopalis in regionibus iſtis abutar, & Hincmarus nepos, & æquivocus meus, venerabilis dumtaxat epiſcopus, ſicut audiſtis, non minima in eccleſia ſua ſuſtinent detrimenta: ſi me tepeſcente nullam potuit conſolationem invenire.* Unde jure veſtræ auctoritati reſcripſi, quod non eſt modo neceſſe repetere.

Hinc. ep. 29. ad Carol. regem.

Fragmentum epiſtolæ Hadriani ad Hincmarum Rhemenſem.

Non exiat.

Sed ipſe Hincmarus unde cautior & humilior eſſe debuerat, ſcilicet de mea interceſſione, & domni regis benignitate, inde elatus in ſuperbiam, & amarus animo effectus, non ſolum ſe non correxit, ſed malis pejora ſemper adjecit. Et quia ſuis pravis actibus & improbabilibus moribus conſentire non volui, & incaute ſuis mendaciis fidem accommodare vitavi; immo & illum redarguere cœpi: etiam contra me irremediabiliter ſe commovit; & plura & majora ſcandala & regi, & regno, & mihi, ac coepiſcopis noſtris, & eccleſiæ ſuæ tam clericis quam laicis ſemper accumulavit.

Beneficia avunculi nepos enaſpernatur.

Et horum ſcandalorum, licet non apertis vocibus, ſcandalizati ab eo, ut audivi, me auctorem eſſe dicebant: quoniam eum ſcilicet nepotem meum epiſcopum ordinaveram. Non attendentes, quia non ut Judam electum præſenti juſtitia apoſtolum, & Saul regem poſtea reprobatum, de quo ſcriptum eſt, *Erat vir electus & bonus, & non erat vir de filiis Iſrael melior illo*, Deus omnia ſciens ordinavit, & nihil culpæ contraxit, quia peccare non potuit: ſed ut homo neſciens quod futurum erat, iſtum per improvidentiam ordinavi, & divini judicii non injuſti miniſter extiti: quia, ſicut timeo, aliis peccatis meis hoc eſſe promerui. Quamquam & ſancti apoſtoli cum B. Stephano, & aliis diaconibus, Nicolaum ordinaverint, nec tamen dictis & factis

Hincmari apologia, quod nepotem ordinaris.

L. 55. Capit. c. 42. p. 538.

1. Reg. 9.

Actor. c. 5.

ANNO CHRISTI 871. 1. Reg. 15.

ctis illius improbabilibus postea manifestis, per manuum suarum impositionem communicaverunt. Sicut hec Samuel culpam contraxit in ordinatione Saul: quem divina jussione a se ordinatum, & a Domino postea abjectum diutissime flevit, veluti sacra narrat historia. Quia autem dicebant quod nepotem meum episcopum ordinaverim, non attendebant quia & alii per me sunt episcopi ordinati, qui non sunt mihi carne propinqui: & quia non impedit ad quemquam ordinandum carnis propinquitas, si ordinandus fuerit electus, & peritus secundum ecclesiasticas regulas. Nam & Dominum a quo, & per quem cœpit episcopatus, carne sibi propinquos legimus ordinasse episcopos.

Gravior est ejus quam per externi cujuslibet impugnatio.

Sed licet in isto nepote meo egerim unde gemo, quia nescio qualiter de hoc, & de aliis meis factis *terribilis in consiliis super filios hominum* in occulto suo judicio, *qui posuit tenebras latibulum suum*, disponet: scio tamen omnipotentem advocatum, & misericordem judicem, *ante quem est omne desiderium meum, & gemitus meus non est absconditus.* Consolatur enim me, quia recepi pro illo & per illum duplicia. Quoniam sicut sanctus

Gregor.

dicit Gregorius. *Quos plus ceteris diligimus, cum ab eis adversa patimur, majorem dolorem mala nobis ingerunt, quam quæ ab externis inferuntur: & plus in nobis ea tormenta sæviunt quæ ab illis patimur, de quorum mentibus præsumebamus; quia cum damno corporis mala nos cruciant amissæ caritatis. Hinc est enim quod de Juda traditore suo per psalmistam Dominus dicit: Et quidem si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem utique; & si is qui oderat me, super me magna loquutus fuisset, abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero homo unanimis, dux meus, qui & notus meus, simul mecum dulces capiebas cibos: in domo Domini ambulavimus cum consensu.* Et rursum: *Homo pacis meæ in quo sperabam, & qui edebat panes meos, magnificavit adversum me supplantationem.* Ac si de traditore suo apertis vocibus dicat: transgressionem ejus tanto gravius pertuli, quanto hanc ab eo qui meus esse videbatur, sensi.

Pfalm. 54.

Pfalm. 40.

Zelus scripsit illum corrigere studui.

[61] Cui multa & multipliciter ut se corrigeret, scripsi: quæ si in unum corpus fuerint congregata, non puto minoris fore voluminis, quam quinque sunt libri Moysi. Et ideo ad scribendum illi me contuli, quia sufferre non poterat, quæ illi a me dicebantur. Sed nec de ullo homine patienter aliquid potest audire, ut semper non ipse loquatur; nisi ea illi quis dixerit, quæ in suo corde versantur. [62] Contra quæ etiam scripta ipse multa multipliciter, & irrationabiliter mihi rescripsit: nolens ea quæ illi scribebam sic intelligere, sicut scripta erant: sed me, & ipsa scripta reprehendere, & calumniari, atque refellere laborabat.

Incorrigibilem desiit coactus.

Per quæ intelligens illum esse incorrigibilem, statui in corde meo, ulterius me apud illum non inaniter laboraturum: videns in eo impleri, quod de Domino psalmista dicit, *Immissiones per angelos malos, viam fecit semitæ iræ suæ. Cor*, inquit

Pfalm. 77.

Gregorius, *Dominus prioribus meritis aggravatum, juste permittit etiam subsequentibus malignorum spirituum persuasionibus falli: quod dum digne in culpa trahitur, reatus jam in pœna cumulatur. Unde & iræ suæ domino viam facere, est in eos qui punire in se causas recte noluerunt, districte judicando dilatare: ut qui inluminati agere recta noluerunt, juste cæcati adhuc faciant unde amplius puniri meantur. De quibus dicit apostolus, ut impleant peccata sua semper.* Et hinc voce angeli ad Joannem dicitur: *qui nocet, noceat adhuc; & qui in sordibus est, sordescat adhuc.* Et hinc David ait: *Apponе iniquitatem super iniquitatem eorum, & non intrent in justitia tua.* Et hinc per Moysen dicitur: *Nondum completa sunt peccata Amorrhæorum.* Hinc per eumdem Moysen Dominus dicit: *Ex vinea enim Sodomorum, vitis eorum; & propago eorum ex Gomorrha. Uva eorum uva fellis, & botrus amaritudinis ipsis. Furor draconum vinum eorum, & venenum aspidum insanabile. Nonne hæc condita sunt apud me, & signata in thesauris meis? In die ultionis reddam eis.* Et quia multa eorum mala narravit, tamen illico adjunxit. *In tempore quo lapsus fuerit pes eorum.* Et atrocissima peccata illorum describuntur: & tamen ad ultionis diem adhuc subsequens lapsus adipiscitur, quo eorum culpæ cumulentur. Habent jam quidem, unde feriri mereantur: sed sustinetur tamen adhuc peccatum crescens, ut peccantes possit acrior culpa cumulare. Jam meretur supplicium peccatum, & causa peccati: sed expectatur adhuc, ut augmentum supplicii subroget peccatum & pœna peccati. Quæ in illo compleri videns, pro modulo meo sequi decrevi quod Dominus dicit: *Non audivit populus meus vocem meam, & Israel non intendit mihi: & dimisi eos secundum desideria cordis eorum: ibunt in adinventionibus suis.* Et, *vocavi & renuistis, & despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Comedent igitur* hujusmodi, *fructus viæ suæ, suisque consiliis saturabuntur.*

1. Thessal. 2.

Apoc. 22.

Pfalm. 68.

Pfalm. 80.

Prov. c. 1.

Et quia ipse Dominus dicit: *Si oculus tuus dexter, vel manus tua dextera scandalizat te, projice ea abs te:* & odire nos proximos nostros præcipit, adhuc autem & animam nostram. Unde beatus dicit Gregorius, quia amandus quilibet in hoc mundo nobis est adversarius: sed in via Dei contrarius non amandus est nobis, etiam proximus. Quia licet amandi sint proximi, & impendenda caritas omnibus, & propinquis & extraneis; non tamen pro eadem caritate in Dei est amore flectendum. Quia pro affectu carnali, sicut nec vaccæ quondam portantes arcam Bethsames, non declinant a recto itinere, qui arcam Dei portant in mente: cognoscentes quia compassio proximis, & rectitudo debetur vitiis. Quæ idcirco vestræ sanctissimæ auctoritati scribens, dolore cordis constrictus, de illo per vocem luctus emitto: ut sciatis, quanta non solum ego, sed & ecclesiæ Cisalpinarum regionum, & rex, ac regnum nostrarum partium per illum hactenus sustinuerunt. Suggero enim paternitati vestræ, quia quamdiu in hac mortali carne vixero, sicut metropolitanus cum episcopo rationem habere debet, quantum ex me est, nec de parochia, nec de quacumque causa, metropolitana solicitudine, cum illo ullam rationem habebo: quem diutius insolentem sufferre non valeo. Et tolerabilius mihi est, etiam corporaliter, oculum, aut manum, aut pedem abscissione amittere, quam cum illo, quem spe gaudens dilexi, & ea gemens diligo propter Deum, de suis insolentiis contentiones sine ulla utilitate conferere. Jam enim in multis, & per plures ab eo vexato, necesse est mihi, ut non rixas, sed quietem exquiram. Quatenus qui jam terminum meum expecto, vel in eodem termino, per Dei misericordiam dicere possim: *Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace.*

Licet carne propinquum, & dilectum. Matth. c. 5.

Luc. 14.

Greg. homil. 37. in evang.

1. Reg. 6.

Luc. 2. 2.

[61] Cetera vestræ paternitatis auctoritas nuper mihi litteras misit de presbytero parochiæ nostræ, nomine Trisingo, præcipiens ut plenariis scriptis remitterem vobis notitiam de causa ipsius. De quo sicut se rei veritas habet, vestræ auctoritati rescribo.

Quæ-

Genes. c. 15.

Deut. c. 32.

PARS V *Narratio de Trisingo presbytero.*

Quædam libera femina, soror hominis nomine Livulfi, de ipsa villa in qua præfatus Trisingus presbyter fuerat ordinatus, accepit maritum fratrem ipsius Trisingi presbyteri: & hac familiaritate idem Trisingus cœpit frequentare domum fratris sui. Et, sicut idem Livulfus, qui in ipsa villa manebat, & parochiani atque vicini ejusdem presbyteri dicebant, cum filia uxoris fratris sui, quam de altero marito susceperat, cœpit concumbere. Et quadam die ipse presbyter, atque præfatus Livulfus perrexerunt ad castellum, quod Mosomus dicitur, & inebriaverunt se in quadam taberna [64] contra nostrum episcopale interdictum: qui presbyteris nostris in omnibus synodis interdicimus, ut sicut canones Africani diffiniunt, Concil. Afr. cap. 40. *Clerici edendi, vel bibendi causa tabernas non ingrediantur, nisi peregrinationis necessitate compulsi.* Et iste presbyter, gulæ non peregrinationis necessitate, ad inebriandum se tabernam intravit: quia idem castellum non amplius quam quatuor milliaria a mansione ipsius presbyteri distat. Revertentes autem idem presbyter & Livulfus, ebrii, de præfato castello, cœperunt * verbosare inter se, sicut ebrii solent facere, & illorum verbosatio eousque processit, ut de ipsa sua nepte improperaret presbytero; & e contra ipse presbyter opprobria quæ invenire potuit, eidem Livulfo retulit. Idem autem Livulfus fuste, quem in manu portabat, bis percussit Trisingum presbyterum. Tunc ipse presbyter irruens super filium Livulfi, qui spatam ad collum portabat, extraxit eamdem spatam; & volens percutere eum per medium caput, ut illum occideret, levavit idem Livulfus manum contra spatam, & suscepit spatæ ictum, & abscissi sunt illi duo digiti de eadem manu: & cadente illo de caballo, putavit presbyter illum esse mortuum, & saliens in caballum illius perrexit domum suam.

* *Se prendre de paroles*, dixit Augustinus Juliano, *inaniter verbosaris*, hoc est, mustis nugaris lib. 3 contra Jul. n. 46.

Trisingus ab officio suspensus.

Ego vero per multos hoc audiens, vocavi eum ad me, in præsentia clericorum ac comministrorum nostrorum, & interrogavi eum, ac veritatem. Qui de femina de qua reputabatur, negavit quod cum ea non concubuerit. De voluntate autem, quia eo ordine sicut præmisi, ipsum hominem occidere voluerit, confessus fuit: qui juxta vocem Joannis apostoli homicida convincitur. Ego autem, sicut B. Augustinus de presbytero suæ parochiæ Xantippo primati suo scripsit, quæ negavit, Deo dimisi; quæ occultare permissus non est, judicavi; & eum ab officio sacerdotali removi, donec ad synodum comprovincialem veniret, & ibi cum certo episcoporum numero, sicut Carthaginenses præcipiunt canones, causa ipsius certum finem acciperet. Isdem autem, cum plures synodos in provincia nostra habuerimus, ad synodum postea nullam venit. Quem per annum & sex menses expectavi, & pro se in synodo nihil fategit. Et decernentibus sacris canonibus, ut *quotiens clerici convicti, & confessi in aliquo crimine, si forte causæ adesse voluerint, & innocentiam suam adserere, intra annum excommunicationis hoc faciant. Si vero intra annum causam purgare contempserint, nulla eorum vox postea penitus audiatur.* Post annum & sex menses reclamantibus parochianis ecclesiæ ipsius, in qua idem presbyter fuerat ordinatus, se non habere presbyterum *: nam quia Romam perrexerit, ignoravi, donec post tres menses, quam in loco ejus fuit presbyter ordinatus, Roma veniens mihi litteras vestræ sanctitatis attulit.

Augusti. Canon Afr. c. 91. Concil. Carthagin. III. can. 8. Conc. Carthag. V. can. 23. * *Dicit aliquid ad sensum.*

In canonibus autem Africæ provinciæ concilii quarti capitulo 67. De seditionariis & usurariis, ne clerici fiant scriptum est ita. *Seditionarios nunquam* * *ordinandos, vel injuriarum suarum ultores.* Et si tales ordinandi non sunt, colligendum est, quid mereantur qui post ordinationem, admittere talia non formidant. Et antiqui patrum eanones in synodo, cui plurimi metropolitani cum suis suffraganeis interfuerunt, decernente Antiocheno concilio perfectum illud esse concilium, ubi interfuerit metropolitanus antistes, manifesta sententia decreverunt, *ut clerici, qui in quacumque seditione arma volentes sumpserint reperti, amisso ordinis sui gradu in monasterio pœnitentiæ detrudantur.* Et Zacharias papa Bonifacio episcopo Moguntino scripsit, ut episcopos, presbyteros, aut diaconos sanguinem Christianorum seu Paganorum effudisse repertos, ab iisdem ecclesiasticis gradibus removeret. Et jam plusquam duo sunt anni, ex quo præfatus Trisingus suprascriptum Livulfum volens occidere, demembravit, quando hanc relationem, ut jussistis, vestræ auctoritati transmitto. Et quia populus sine presbytero tamdiu manere sine periculo dimitti non potest, vestra sapientia sufficientissime novit. Deus omnipotens sanctitatem vestram ad doctrinam & correctionem sanctæ suæ ecclesiæ in suo cœpto servitio per annorum multa curricula conservare dignetur, domine sanctissime, & reverentissime patrum pater in Domino.

ANNO CHRISTI 871. * al. *ordin. clericos.* Conc. Tolet. IV. can. 45 q. 8. *Clerici qui.* Zachar. ep. ad Bonif.

VITA HINCMARI JUNIORIS EPISCOPI LAUDUNENSIS,

ad notitiam concilii Duziac. I. & II. &c.

Auctore eodem Ludovico Cellotio societ. JESU.

Ratio edendi hujus concilii.

HIncmarum Laudunensem episcopum Rhemensis Hincmari nepotem, alumnum, adversarium, ad synodos regias tractum fuisse, rebus suis spoliatum, non semel clausum custodia, denique dejectum de gradu, ejectum in exilium, oculis privatum, cum maxime sedem apostolicam appellaret: inde vero eductum carcere, Trecas ad magnum concilium ægre adveniisse, & supplici querelarum libello causam suam commendasse pontifici, narrat temporum historia. Facti atrocissimi auctorem nullus veterum appellat de nomine; ne offensus quidem ipse, inimicus, & supplex. Placuit tot post sæculis nostratium novitati, crimen ex eo facere, quod supplicium fuit; & actori tragœdiæ, Hincmari tyranni nomen imponere. Itaque Gilberti Mauguini historica dissertatio, quam in historia Gotteschalci nuper edita decurrimus, *summa*, ut profitetur, *fide, nec minima diligentia*, extra instituti sui metas provecta, invidiosissimo epilogo in eam sententiam clauditur; ponitque tamquam indubitatum, agentis partes in ea fabula sustinere avunculum Hincmarum. Si falso, per intolerabilem calumniam: si vere, per magnam credulitatis nostræ fiduciam, sine auctore, sine teste, sine argumento ullo, vel topico: quin potius contra certissimas rationes secundo Hincmarianorum operum tomo liberaliter sparsas. Quo istud animo dicat scriptor, aut a nobis credi percupiat, nemo jam quærit, qui genium novitatis agnoscat. Si quibus fortasse persuasit, excusationem habent ab ignorantia, quam hujus concilii latebræ hactenus permiserunt.

Calumnia in Rhemensem Hincmarum. *Histor. dissert. epit.*

Ex iis igitur emergit modo & veritas, & clarissimi antistitis innocentia, concilio Duziacensi I. ex bibliotheca Alexand. Petavii senatoris amplissimi, & vetustatis studiosissimi, per Sirmondum educto, quo causa tota continetur, & quid

Quantum conferat ad historiam.

in ecclesiastico tribunali, & quamobrem, & quomodo passus sit Laudunensis Hincmarus, edocemur. Magna sane causa, in qua reus episcopus, rex accusator, quæsitor avunculus; quæstio de tempore modoque Romanæ appellationis; exitus reo funestus, indecorus judici, turbulentus actori. Atque cum tandem appellationem prosequuturus, libellum proclamationis Joanni pontifici obtulit Laudunensis; in eo de solo hoc concilio quæstus est, quia cetera evaserat. Suas tamen calamitates ita in eo narrat, & describit, ut omnino ad horum actorum fidem, velut ad Lydium lapidem, admovenda sit proclamatio, cui omnes hactenus qui solam habuerunt cognitam, ut Sibyllæ folio crediderunt. Ne annales quidem ecclesiasticos excipio, quibus quia fax ista non præluxit, visum est Hincmarum unum Laudunensem toto regno ecclesiasticorum jurium & bonorum assertorem & vindicem; Carolum autem regem consiliis senioris Hincmari, fœda episcoporum omnium assentatione, oppressorem & schismaticum extitisse. Non erit tibi, lector, ut spero, injucundum, nobile vetustatis monumentum, ad vindicandam Hincmari archiepiscopi famam, & sincerum veritatis testimonium; ut a synodo, & quidem plurium provinciarum. Illud igitur accipies, non ut nudam rerum gestarum narrationem, sed ut justam regis Christianissimi, & ecclesiæ Gallicanæ defensionem, non parum pro temporum iniquitate, Hincmaro duce tum florentis, & in ætatis ferreæ confinio adhuc argenteæ. Quam ut majori cum animi voluptate percenseas, fusius tibi collectam ex avunculi præcipue scriptis, notitiam nepotis prælibo.

Proclamatio Laudunensis Hincmari falsa contines

Baron. ad ann. 878. tomo 10.

§. I.

Hincmari junioris educatio, studia, mores.

Vita Hincmari Laudun. in Rhemensi collecta.

HIncmarus junior in agro Bononiensi natus, matre Hincmari archiepiscopi sorore, patre nobis ignoto de nomine, nobilibus, at non copiosis parentibus, matre amissa in ipso pueritiæ limine, in avunculi sinum nutriendus, & bonis artibus instituendus convolavit. Admodum puero id contigisse oportuit, quando *linguam in qua natus est*, adeo ignoravit, ut etiam in episcopatu eam *non solum loqui, verum nec intelligere, nisi per interpretem posset*. Hanc autem educationem sumptibus ecclesiæ Rhemensis factam, atque adeo peculiarem ejus fuisse clericum profitetur avunculus, *quem Rhemensis ecclesia ab ipsis, ut ita dicam, cunabulis, dulci benignitate nutrivit, & pannis infantiæ eluit, atque exuit; & ad virum perduxit, atque ad episcopatum provexit*. Animum puer attulit ad facultates grammaticæ poeseosque propensum; sed plane quales ea colebant tempora, ut in ejus epistolis, & versibus videre est. Prodidit se statim in puerilibus studiis natura, novitatis, jactantiæ, vanitatis affectatrix, cum obscuram orationis vetustatem affectavit: cum sermonem ex plurium gentium linguis, tamquam centonem, consarcinavit: cum *verba impropria, veritate sensus carentia, quæ nec ipse intelligebat, studiose conquisivit ad ostentationem*. Invito quidem avunculo, & coercente; sed ne acriori reprehensione discendi ardorem extingueret, & jam tum refractariolum exacerbaret, illius pravitatis correctionem ad maturioris ætatis temperiem remittente. Sed in eo spe sua elusum se demonstrat, cum in verbi unius enucleatione grammaticali per ipsum oblata, exprobrat jam episcopo, *de novo ejus utre grammaticæ artis mustum, & ponderationes verborum ebullire*. Atque cum alibi solœcissaret, peccare in grammaticorum regulas sibi ait licere, utpote scriptori ecclesiastico, qui magna serio tractet: *Tibi autem*, inquit, *novo grammatico, qui ut frondosa & condensa arbor foliis, ornatus verborum phaleris debes incedere, & tua figmenta grandisonis pompare modis, & in omnem ventum inflatis buccis grammaticas spumas exspuere, hoc dicere non licebit*. Extat earum in dicendo sordium non tenue vestigium, in articulis per Heddonem præpositum ad avunculum missis, in quibus barbariem putes collegisse de triviis & compitis. Præterea jus canonicum, & decreta pontificia libavit, eodem quo reliqua vanitatis ingenio, usque ad avunculi contemptum, in eo doctrinæ genere laudatissimi: quicum & armis illis confligere ausus est.

Parenter.

L. 55. Cap. c. 43. p. 547.

Ibid. c. 39. p. 536.

Studia.

Ibid. c. 43. p. 547.

Ibid. c. 13. p. 413.

Infelix puer, atque impar congressus Achilli.

Ex his eminere jam incipiunt mores adolescentis, arrogantes, inquieti, monitoris impatientes, contumaces & refractarii, quos adeo ad episcopatum attulit, nihil ut ipsi magis avunculus Rhemensis identidem objiciat: *Dictum est mihi, quoniam apud plurimos gloriaris, quia mihi potes resistere, & me audes contemnere. Dementia quoque tua, sic enim vocatur a plurimis, per multorum ora volitat. A multis etiam denotaris, quod superbia efferaris, & vana gloria jactiteris, atque arrogantia supereris*. Ejusque rei stolidum profecto, & indecorum episcopo producit exemplum. *De hoc quippe vitio descendit, quod multi te apud plurimos dicunt, de fortitudine, & agilitate corporis tui gloriari, & de præliis, atque ut nostratium lingua dicitur, de vassalicis, frequenter ac libenter sermonem habere: & qualiter ageres, si laicus fuisses, irreverenter referre: & alia multa quæ tibi non conveniunt dicere, & agere, nec mihi enunciare*. Ridicula sane in eo qui obeso ventre, & adipatis membris fuisse dicitur.

Congruit inde tibi, sapiens quod dixerat olim:
Non tenuem sensum venter obesus habet.
Moribus, & factis turgens, ut corpore; corde,
Motibus, atque nimis diceris ore levis.

Et in motibus incompositis superbiæ signum est, & omen in puero pessimum: ut in apostata Juliano deprehendit Nazianzenus. Illud autem intolerandæ arrogantiæ est, nemini quidquam debere velle, & aliena beneficia suis meritis imputare. Omitto quod pene semper ipsi objectum est, nemini subesse velle; non regi, non avunculo & metropolitano. In hoc enim omnis controversiæ cardo versatur. Nihil proinde mirum, si censorem omnem a se procul excussit. *Dic frater ac fili, quid aliud a te exegi, postquam episcopus factus es, & divitias terrenas adeptus es, nisi ut Deum haberes placabilem, & episcopaliter vivens, & episcopalem habitudinem gerens, te hominibus faceres venerabilem? Et tibi hoc esse grave videbam: & hoc quidem tibi grave hactenus esse potuit, & propter ætatem; & quia sæculi hujus instabilitatem, & quam mutabile & fragile sit, eatenus non cognovisti. Nunc autem hora est jam nos de somno surgere: & non debemus semper esse juvenes, sicut bos malus semper est vitulus*. Itaque eum juvenem Sacerdotem vocat metro ludens,

Mores.

Ibid. c. 52. &c.

Pag. 590.

Ibid. c. 55. p. 590. C. 50. pag. 583.

Cap 43 pag. 582.

Hoc tibi de titulo, juvenis Hicmare sacerdos,
Respondere mihi convenit, arte pari.
Versibus inversis, juvenis Hincmare sacerdos
Reddita fume tuis, fontibus hausta sacris.

Resp. pag. 383.

Resp. pag. 383

Non potius ætatem quam mores perquam immaturos spectare censendus est. Atque id attente considerandum, illam monendi curam in avunculo, fortasse nimiam, aliquando & intempestivam, ex rigido virtutis & disciplinæ zelo, quo

semper flagravit, profectam, intenti in contraria nepotis proteriviæ & rebellioni quodammodo occasionem dediſſe, quam ipſe non niſi graviſſima ſua culpa ſuſcepit. *Hinc quoque te frequentiſſime monui, & adeo corripui, ut etiam contra me, & mihi fideles inde ſcandalum ſumpſeris, & quas vel quantas potuiſti inſidias moliri ſtudueris.*

C. 31. pag. 586.

Admonetur de negotia.

Nihilominus ut amicis & propinquis ſtudio favemus non judicio, poſteaquam annis maturuit: captata occaſione, rebus gerendis idoneum, gerendo reddere ſtuduit, & in publicam lucem educere. Itaque capitula quædam apud Cariſiacum per Rhemorum & Rothomagenſium provincias Ludovico Germaniæ regi ſcripta, ipſe per nepotem ſuum ad Carolum miſit. De quibus ita ſcribit: *Et nolite negligere illa capitula, quæ ſynodus de Cariſiaco per Vvenilonem & Erchanraum transmiſit ad hunc Attiniacum præterito anno Ludovico fratri veſtro; & me tranſmittente, Hincmarus filius meus vobis dedit, quando vobiſcum in Burgundia fuit.* Obitam quoque a ſe legationem in Gothiam regis nomine teſtatur nepos; ſed ejus tempus aut cauſam non deſignat. Illud certum habemus, longe ante ſacras inſulas acquiſitas, ad eccleſiaſticos honores ardenter aſpiraſſe, *tantum ut vel uno in oppido poſſet eſſe epiſcopus: & etiam ſi vellet* nutritor avunculus, *& auctoritas & ratio foret, honoris & poteſtatis cupidus, vicanus fieri conſentiret epiſcopus, qui Græce vocatur chorepiſcopus.*

Hinc. opuſc. 5. pag. 145.

Anno 858.

Hinc. Laudun. epiſt de his p. 611.

Honores affectat.

Hincm. lib. 55. Cap. 5. 16. p. 437.

§. II.

Hincmarus junior in ſede Laudunenſi epiſcopus ordinatur.

Epiſcopus Laudunenſis ordinatur.

COmmodum autem per ea tempora mortuo Pardulo ſedes Laudunenſis vacavit, quam ſtatim cleri & plebis electione, regis favore, nepoti impetravit avunculus: opportunam ſane ſuis rationibus, ſive locum conſideres, Durocortoro Rhemorum vicinum, & metropoli ſingulariter ſubditum; ſive fidem, ut homini amiciſſimo, nepos, patroni & educatoris ſui beneficio ſuccederet. Quamobrem rex ab itinere debito flectentem revocare conatus, ſic eum alloquitur: *Prius te dignum duco monere, ut clerum & plebem tibi commiſſam, qui te, nullo cogente, ſed ſpe ducti, quia pro amore tui avunculi, qui & nobis, & regno, ac eccleſiæ regni noſtri in multis profuit, me videbant te diligere; & quia putabant te illius veſtigia ſecuturum, & conſiliis obediturum; & quoniam Laudunenſe mancipium Rhemenſi eccleſiæ, in qua nutritus fuiſti, unitum antiquitus fuerat, devote elegerunt, & obnixe ſibi paſtorem ordinari petierunt: debitam eis vicem rependens, epiſcopalem ac paſtoralem benignitatem impendas.* Ventum igitur ad ordinationem eadem avunculi velificante gratia, & nullo refragante, ſine primatis ullius examine, ſolo avunculi teſtimonio, præſentibus comprovincialibus epiſcopis fuit in epiſcopum Laudunenſem conſecratus. Quo tempore pro ceterorum more ad altare B. Mariæ metropolitano ſuo fidem obedientiamque promiſit: ſæpe deinde ab ipſo ruptam, ſæpe ab avunculo exprobratam. Neſciebat enim tum profecto ſenior Hincmarus ea manuum impoſitione parari ſibi ſegetem curarum, dolorum ſeminarium, cotem zeli eccleſiaſtici, ſcopulum patientiæ. Illudebant animo, & in futurum proſpicere vetabant fauſtæ acclamationes, & publicus favor, bonis omnibus in perſona nepotis avunculo, ut fit, certatim gratificantibus. Sic enim illum præterita recordari jubet. *Tandem frater & fili, moneo te, reduc in memoriam, qui nunc es in proverbio, & motione capitis, atque in fabula & cantico tota die, cum quanta quiete a tumultu cogitationum quibus nunc in diverſa diſtenderis, degebas in primis diebus, quando ad epiſcopatum veniſti; cum quanta benignitate a domno rege ſuſcipiebaris; quanta dulcedine mea fruebaris; quanta unanimitate cum fratribus & coepiſcopis noſtris utebaris, cum quanto amore a palatinis & ab aliis hujus terræ hominibus colebaris; cum quanta amoris reverentia a tibi commiſſis, ſed & a noſtris a quibus, & cum quibus, & inter quos nutritus fuiſti, venerabilis ante quam immoderatus amor ſæculi tibi irreperet.* Ordines in eo beneficiis ornando ducere voluit rex Carolus, qui ut antea in ſenioris Hincmari gratiam eccleſiæ Rhemenſis bona in palatinos diviſa eccleſiæ ipſi reſtituerat, ſic ad demerendum juniorem epiſcopio Laudunenſi dudum ereptas facultates reddidit, & ſpeciatim villam Pauliacum ab antiquo divulſam, quæ poſtea fuit Marathonius campus Hincmari. Profitetur idem Carolus epiſtola ad Hadrianum pontificem ſcripta, multis a ſe prædiis & hæreditatibus eccleſiam Laudunenſem amplificatam eſſe. *Cujus eccleſiæ duo circiter millia manſa, pluſquam tempore anteceſſorum noſtrorum habuerit, adduximus; & etiam ipſius tempore* (Hincmari) *pluſquam ſexcenta ſuccrevimus.* Adminiſtrationem quoque palatinam, etiam inſcio avunculo, illi commiſit, & externarum ſive ſæcularium poteſtatum interventu abbatiam quamdam eidem contulit, in tertia provincia, ultra Rhemenſem provinciam. Quæ quo licet contra canones facta, propenſam tamen in ipſum & regis & aulicorum voluntatem declarant. Cui etiam accedebat eccleſiæ neceſſitas, & inopia epiſcopi, quem poſtea rex probavit in ſynodo, fuiſſe de nihil habentibus, qui ad clericalem militiam ſe adjungunt. Atque ipſe Laudunenſis clamat, ſi ſibi villa Pauliacus eripitur, *non habere unde ſuis ſufficientia, immo nec ſubſiſtentia tribuat, & ſibi ad ſervitia ſua peragenda neceſſaria præparet, & inde itinera tam crebra peragere valeat, & poſſit regi tempovale reddere ſervitium.* Qua major videri debet regis liberalitas, qui ad hæc omnia ſufficientes ſumptus ſuppeditavit.

Caroli regis ad Hincm. Laud. ep. l. 55. Cap. c. 31. p. 586.

Hincmarus Rhem. regno & eccleſiæ utilis.

Hinc. l. 55. C. præfat. p. 389.

Omnibus per initia mire gratus.

L. 55. Cap. 45. P. 454.

Nec fuit per hæc tempora omnino inutilis avunculo, quem in conciliis ſemper comitatus eſt. Abierant quidem illæ de dogmatis theologicis cum Gotteſchalcana factione contentiones: ſed Rothadi & clericorum Rhemenſium lites vigebant tum maxime: in quibus nihil minus opis & obſequii a nepote, quam antea a Pardulo ſperare debebat avunculus. Tractantem igitur hæc negotia educatorem ſuum imitatus, omnibus actis ſubſcripſit: cumque poſtea eo levitate animi proceſſit, ut hæc ejus judicia riſu proſequeretur, ut a ſede apoſtolica reſciſſa, ſubjecit audacter Rhemenſis. *Si hæc dicis, non me tantum, ſed & plurimos plurimarum provinciarum epiſcopos, immo & teipſum, quod non denegas, quia & denegare non potes, comparticipem in omnibus judicio noſtro, mendaciter impetis, non videns quo te laqueo ſtrangules.* Et expreſſius alibi, de Rothadi judicio, ſive potius, ut ego interpretor, de ſubrogatione alterius in ejus depoſiti locum, ante cauſam appellantis Romæ cognitam. *De eo quod dicis de Rothado, quia in ejus depoſitione non conſenſiſti; ſubſcriptiones tuæ manus propriæ te revincunt. Nihil enim inde egi, quod mecum non egeris: nihil ſubſcripſi, quod non ſubſcripſeris; habeo enim illas ipſas manus tuæ ſubſcriptiones.* Quamquam & de ſynodo Tullenſi II. apud Tuſiacum certantes viſuri ſumus, affirmante ſeniore prolixæ ſuæ epiſtolæ ſubſcriptum a præſen-

A rege beneficiis ornatur.

Flodoard. l. 3. c. 4.

Epiſt. Caroli MS. ad Hadrian.

Hinc. epiſt. 35. p. 198.

Avunculo.

Suffraganeus in conciliis.

L. 55. Cap. c. 4. p. 400.

Epiſt. 36. p. 645.

Epiſt. 34. p. 595.

Hinc. Laud. epiſt. de his pag. 616.

Concil. Duziac. p. c. 8.

præsentibus fuisse, negante nepote alteri se subscripsisse, quam brevi cuidam collectioni, non ab ipso confectæ. Qua in re, ut dicemus, cum se in partem Lugdunensium facile duci permisit, avunculo in omnibus oppositorum, quanta fuerit animi levitate quamque parum constans in avunculi amicitia & observantia, demonstrare incepit.

§. III.

Nondum matura virtute ad eum gradum evectus.

Ipsius in pejus mutatio.

HActenus dictum ut de episcopo, ex institutione Hincmari Rhemensis educto: nuncut de procella & tempestate pluribus agendum est. Si vere sapienterque dictum est olim, vitam hominum quasi fabulam esse, profecto tragœdiam vixit Hincmarus, a lætis initiis per turbulentam epitasim in funestam catastrophen devolutus. Nihil quippe fuit hoc ceppho levius, nihil hoc Proteo mutabilius, nihil Ismaele tali pugnacius, qui episcopatum desideravit, *bonum opus*, tamquam patentem libertatis campum, impatiens sessoris equulus: tamquam theatrum & gloriæ, ambitionis mancipium: tamquam auream messem, avarus & inops animus. Fateri tandem aliquando coactus est avunculus, præcocem fuisse ejus ordinationem, & juvenem qui severa lege apud se noluit proficere, crudam virtutem in sæculum & mundi illecebras propulisse, ut necesse habuerit ad extremum graviter admonere: *Unde frater, & quondam dulcissime fili, qui exigentibus peccatis de nido paterno, velut implumis, citius quam necesse fuerat, evolasti; & antequam soliditate plumarum, id est, humilitatis veste fores protectus, quasi nudus, his animositatum, & sæcularium cupiditatum spinis ac vepribus, quibus laceraris, insedisti.* Hinc illud correctionis, quam differebat, *tempus, ante tempus excessisse* conqueritur. Hinc dolet in deterius statim prolapsam vivendi rationem. *Cum te raptum habuit mundus, sicut solet facere mundus immundus, cunctos quos accepit, decepit: cunctos quibus arrisit, irrisit: & sicut a plurimis dicitur, ad ea te sponte offerre (tantum ut hoc ego nescirem, nullo, nisi forte cupiditate, aut indebito timore cogente, quem non haberes si episcopaliter viveres) exequenda perduxit, quæ in tantum detestabaris, ut antea tibi collum abscinderetur, quam ad illa perducereris agenda, quæ multi dicunt a te etiam iterata.* Nec dissimulat hæc sibi solere a multis obici: *quod te*, inquit, *nepotem meum, gratia propinquitatis ordinaverim: quia talem, sicut & contra divinæ ordinationis dispositionem, & contra regem, & erga me, & erga ecclesiam tibi commissam, & erga plurimos alios effectus es, episcopum ordinaverim.* Quod quamquam & eo loco, & apud pontificem ipsum cogatur excusare, humanum tamen aliquid passus videtur, ut carnem potius & sanguinem in ea ordinatione, quam Dei rationes spectaret, & episcopum consecraret, non *irreprehensibilem*, sed nepotem. At non sine divina vindicta, quæ illo ipso flagello, ut olim Absalone adversus Davidem, ad eum reliqua pene vita vexandum, uti voluit. Nam verbum S. Hieronymi usurpans, qui suos obtrectatores canes appellabat, *audiant canes mei*, ait, *ipsum de filio in fratrem, inde in coepiscopum, ac postremo in canem suum excreviisse:* qui videlicet dictis, factis, scriptis allatrare, & mordere nunquam desierit. Seque alibi consolatur, quod qualemcumque culpam ejus ordinationis eluerit patientia, *quia recepit pro illo, & per illum duplicia.*

Immatura provectio ad episcopatum.

L. 55. C. 44. p. 552.

C. 43. pag. 547.

C. 45. pag. 554.

Non sine querela in avunculum.

C. 42. pag. 537.

Epist 36. p. 646.

Epist. ad Hadrian. post synod.

§. IV.

A rege Carolo passus injuriam, auxilium accipit ab avunculo.

PErsonas autem quibus sempiternum bellum intulit hominum importunissimus, modo didicimus ex avunculo, quas instituti nostri est ordine speculari. Primus nominatus est rex Carolus, non causa, sed prætextus & occasio jurgiorum. Is non tam suo, quam temporum vitio palatinos fores ecclesiastica bona corrodentes pati cogebatur, obnitentibus contra episcopis, & ecclesiæ immunitatem, patrimonia pauperum, pretia peccatorum fortiter, & generose vindicantibus. Dictitabant res ecclesiasticas episcoporum in regis esse potestate ut eas largiretur ad libitum: hi sacrorum bonorum pervasores laicos, sacrilegos, pauperum necatores esse clamabant: & Carolum Martellum tanti sacrilegii auctorem, hoc solo nomine æternis cruciatibus addictum asserebant. Pleni sunt conciliorum tomi scriptis episcopalibus, & decretis in eam sententiam, neque zelum suum hac in re desiderari unquam passus est Rhemensis. Atque inter cetera de Carolo rege suo, scribit cum episcopis duarum provinciarum, ad Ludovicum Germanum ejus fratrem, & regni invasorem. *Monasteria religiosa, & canonicorum atque sanctimonialium, quæ frater vester domnus noster partim juventute, partim fragilitate, partim aliorum callida suggestione, etiam & minarum necessitate, quia dicebant petitores, nisi eis illa loca sacra donaret, ab eo deficerent, talibus, sicut scitis, personis commisit, debito privilegio restituite.* Adjicit episcoporum monitis pie obtemperantem plurima in integrum restituisse. *Nam idem frater vester & divina inspiratione, & sacerdotali redargutione, & etiam ab apostolica sede commonitus, ex aliqua parte quæ perpere egit, correxerat: quæ autem adhuc incorrecta erant, quomodo emendare posset, gemebundus quærebat.* Redargutio illa quod mireris, ad excommunicationem usque processit. Hoc enim videtur idem Hincmarus ipsum redarguens significare. *Et post hæc omnia & alia, quæ sæpe fidelibus vestris, & etiam in Carisiaco, quando veniam petentes ab episcopis qui adfuerunt, manus impositionem accepistis.* Et ad epistolæ finem. *Quicumque violans & convellens constituta divina, ab ecclesiæ corpore separatus, nisi per pœnitentiam, & sacerdotalis indulgentiæ reconciliationem eidem ecclesiæ fuerit reincorporatus, erit ab æterna ecclesia separatus.* Ista quis scribat, nisi censuram ecclesiasticam experto, & reconciliatoria manus impositione donato? ut vel hinc agnoscas pastoralem vigorem exeruisse prælatos nostros, eosque injuria, adulationis & conniventiæ incusari. Carolus autem, nisi eum vel optimatum minæ, vel assentatorum aures prohiberent, ipse per se in ecclesiarum ornatus laudabili religione ferebatur. Testis est utraque ecclesia, Rhemensis & Laudunensis, de qua diximus: & Parisiensis, cui pontem dedit in Æneæ episcopi persona, quem quotidie calcamus: & Actardi hujus synodi legati testimonio didicisse se ait Hadrianus pontifex, universe *quod sit amator, exaltator, & illustrator specialis in orbem terrarum, & permaximus ecclesiarum Dei.* Et Joannes VIII. post ejus obitum cum vera de regibus prædicantur, *divæ memoriæ tantum adjutorem ecclesiarum Domini in orbe Christiano*, appellat: multum proinde remotum a schismate.

Occasio discordiæ cum rege.

Hinc. opusc. 12. c. 4.

Opusc. 4. c. 7.

Cap. Caroli Calvi tit. 23. c. 8.

Ibid.

Carolus ab episcopis excommunicatus.

Hinc. epist. 29. p. 332.

Ibid. p. 332.

Caroli magnificentia in ecclesiam.

Hadr. ep. 29.

Initium offensæ cum regis injuria.

Ex his principiis originem duxit bellum ab Hincmaro Laudunensi contra Carolum regem, regiosque purpuratos, tanto tumultu gestum, in speciem justum pro tuenda ecclesiæ libertate. Sed interest quo quis animo faciat, quo usque progrediatur; & bonum bene agier jubent sapientes. Primus congressus, quem quidem commemorat historia, fuit anno 868. in placito quodam in ipsa Laudunensi parochia, ubi *causa* nobis incognita, *initio rationabili, scilicet sacris legibus non contrario, & aliquanto progressu, quia cum audientia episcopali, & non in loco publico, sed in privato, & familiari examine cœpta discuti*, derepente Luidonis filius (sive carnalis ante clericatum susceptus, sive spiritalis, quemadmodum & Hincmarum ipsum Laudunensem Rhemensis filium appellare solet) ad regem accedit supplex, deque præsente Hincmaro conqueritur, quod cum dato munere patris sui beneficium ab ipso impetrasset, illo deinde per injuriam ab eodem privatus fuisset, & exclusus. Erat ut summum ea levitas indecora episcopo (nam de dato acceptoque exenio, nullum tunc jurgium, quod tamen inferius revocabitur ab avunculo.) At rex subita ira inflammatus, ultra quam res poscceret, in frequenti procerum corona conviciis & opprobriis hominem proscidit, quæ nec episcopum audire, nec regem dicere conveniret. Aliunde commotum fuisse oportuit: quamquam & Luidonem amabat, Parduli veteris amici archidiaconum. Erit qui rem altius speculatus, simoniæ crimen ab hominibus prætermissum, a Deo in Luidonis filio, per epicopum, in episcopo per regem, punitum esse arbitretur. Non enim hic stetit regis offensio. Siquidem Hincmaro diem dixit, quod ad causas suas, hoc est, ad sæculare tribunal se sisteret, facti illius sui rationem redditurus. Excusantis per ecclesiæ jura, & nec advocatum pro se mittentis, bona omnia proscribit: per cancellarium palatii petat subditorum quemquam domino suo episcopo ullum debitæ servitutis obsequium deferre: quodque supra omne propudium est, judicium illud per infames sacris profanisque legibus personas exercet, quas liberi & sani capitis laici merito recusassent. Neque tamen omni culpa hoc in negotio vacasse Laudunensem Hincmarum, colligimus ex Rhemensi, ad ipsum ita scribente. *Post hæc, more tuæ instabilitatis ac inconstantiæ, contra domnum regem in tantum te sine ratione contumaciter erexisti, ut & administrationem palatinam, & ipsam abbatiam tibi auferret, & a te exaggeratus, duriora ingerenda tibi proponeret. Unde & scriptis & verbis pro te satagens illum tibi reconciliavi.* Sic & alibi: *Quando pro te & verbis, & scriptis apud domnum regem satagimus, & commotionem illius a te sine causa & irrationabiliter excitatam, placavimus:* quod ita gestum est.

Non sine aliqua culpa Laudunens.

Hinc. epist. 33. p. 598.

L. 55 Cap. c. 7. p. 413.

Acceptam a rege injuriam Hincmarus Laudunensis avunculo Rhemensi per litteras significat, non tamen sincere, & ad omnes veritatis numeros, unum admonens, proscripta bona ecclesiastica, quod vocatus ad sæculare judicium, venire noluisset: idemque præsenti præsens repetit. Cui senior, ut episcopo credens, sine mora pro juribus ecclesiæ vindex exurgit, & regem gravissimis litteris vehementer increpitum, ad officium, & pœnitentiam revocat. Tum assumpto secum nepote regem Pistas abeuntem cum aliis sequutus episcopis, oblatis iterum quaternionibus, & multis verbis *ostendit quantum præjudicium & episcopalis auctoritas, & universalis ecclesia in tali facto patiebatur*. Sic enim auctoritatem in aula comparatam collocabat, qui dicitur aulicus episcopus, effectu non irrito; siquidem obtinuit ut *revestito episcopo, quibus fuerat spoliatus*, & privatim Pauliaco villa reddita, donec legitimo judicio lites omnes terminarentur, pacata starent omnia.

Hincmarus Rhem. pro Laudunensi laborat.

Hinc. epist. ad Hadrian. post concil. Duziac. Annal. Bertin. ad an. 868. in fine.

§. V.

Regem Carolum multis modis offendit.

TAnto affectus beneficio juvenis imprudens, graviter & regem, & avunculum, & episcopos omnes offendit, cum præcipiti mentis impetu, nemine consulto, regis facinus pontifici Romano per litteras significavit: quod & alias facere non omisit, quoties vexationis nonnihil a regiis ministris passus est. Hoc vero & acerbissime tulit princeps Christianissimus, & absque consensu suo factum improbarunt antistites, ut jure illi Rhemensis exprobret. *Si vim ab aliquo fuisti perpessus, ut ab ea* (provincia Rhemensi) *irregulariter, vel coactus exires, nihil apud me, sicut præcipiunt regulæ, inde questus fuisti: sed antequam scires quid ex eodem negotio acturus esses, vel quid obtinere valerem, sine mea conscientia, sicut & jam altera vice fecisti* (puta in prima regis offensa) *reclamationem ad apostolicam sedem misisti*. Iterum quoque eadem occasione & regem, & archiepiscopum suum apud eumdem pontificem accusavit: illum ut rerum ecclesiasticarum pervasorem, hunc ut in illis injuriis patientem nimis, &, ut dicit scriptura, canem mutum, non volentem latrare. Quamobrem ab eo digressus, nec ipsum, nec ejus deinde legatos benigne excepit. Sed comprovincialibus omnibus episcopis neglectis, ad aliarum provinciarum episcopos in posterum confugit, consilium & præsidium ab iis rogaturus: *Quia cum his ad te missos & litteras miserim, & quidam tuorum tecum loquendi habuerint facultatem, & tecum loquuti fuerint, nec meum, vel coepiscoporum nostrorum expetisti auxilium, nec nostro voluisti uti consilio, sicut jam aliis vicibus egisti*: Et post pauca: *Me quoque postposito, ac relictis provinciæ tuæ communibus coepiscopis, scilicet meis ac tuis, in alia provincia, & aliarum provinciarum episcoporum inde uti consilio magis, quam nostro contra regulas delegisti; cum ego in vicinitate loci, ubi domnus rex immorabatur, tunc fuerim, & quidam coepiscoporum nostrorum cum rege deguerint*. Putasne lector, temerarium fore suspicari episcopos illos aliarum provinciarum fuisse, quibus Lugdunensium nomen inditum est, quibuscum jam inde a concilio apud Tusiacum amicitiæ fœdere conjunctus est: qui vetere in regem Carolum & Hincmarum archiepiscopum odio, quod per Gotteschalcum in quæstionibus theologicis obtinere non potuerunt; per nepotem inquietum in bonis ecclesiasticis consequuti sint, ut perpetua vexatione turbarentur, & vitam traherent curis molestiisque pœnitendam? Quidquid credi oporteat, peccavit Laudunensis, eumque longum & lentum sequutis in negotiis morem semper tenuit, ut neglecto parabili & inter manus posito remedio, quod a metropolitano avunculo, vicinisque episcopis regem perpetuo circumstantibus, sperare potuit, præsidium sibi procul, & trans Alpes quæreret: & inde defensionem suam auspicaretur, ubi tentatis frustra omnibus terminare debebat. Neque hoc intellexit vir incautus, se ab episcopis contemptu offensis derelictum, patere totum injuriæ; & ubi non legibus, sed potestate certatur, subditum

Hinc. Laudun. beneficio male utitur.

L. 55. Cap. c. 7. p. 410.

Hinc. epist. ad Hadrian. post concil.

L. 55. Cap. c. 7. p. 413.

homi-

hominem unum, nihilo plus esse regi, quam muscam elephanto.

Hincm. in Comitem Nortmannum gesta. Conc. Duziac. p. 3. c. 5.

Qui maxime nostro in concilio, totaque ista rixa commemoratur, comes aulicus Caroli regis est, Nortmannus nomine, cui primis annis perdiu *familiarissime amicissimus* fuit Hincmarus, ut loquuntur episcopi. Ad ejus gratiam rogantibus aulicis item duobus Rodulpho, & Chuonrado, Pauliacum villam, & res alias olim ecclesiæ suæ per regem restitutas, eidem regi libens volensque tradidit, ut eas eidem Nortmanno in beneficium daret. De villa autem Pauliaco præcipuas est (*Bellus Pauliacus villa* ab annalibus Bertinianis dicitur) quam loci venustate forte alliciente, voluntate mutata repetere institit, atque a recusante per vim extorquere. Comitem enim, quæ sua esse contendebat, dare abnuentem primum excommunicat: tum apud pontificem accusat, tanquam *raptorem, & sacrarum rerum pervasorem, & sacrilegum*. Litteras impetrat ad Rhemensem archiepiscopum, quibus jubetur Nortmannum excommunicare, *nisi præsentialiter se omnibus Lugdunensis ecclesiæ rebus exueret*. Mentem pontificis rite interpretatus Hincmarus Rhemensis, excommunicandum esse, si quid contra jus & æquum ageret, facile respondet, res ecclesiæ non invasisse Nortmannum, sed ab episcopo inconsultis omnibus regis datas, *ut eas Nortmanno suo beneficiaret, sicut plurimi sciunt, & in scriptis suis domno regi, & mihi directis fatetur. Quas quidem res nuper domnus rex ecclesiæ Laudunensi restituit: quasdam res prædictus episcopus, filio Nortmanni sibi commendato in beneficium dedit; quas ab eo receptas tenet.* Leve hoc foret, nisi vehementiore impetu ferociam suam in regis contumeliam, & regiorum purpuratorum injuriam demonstrasset. Nam, ut est expositum in epistola synodali, armatos homines, & permixtum vulgus magna multitudine secum trahens, venit in villam, irruit in domum, in qua Nortmanni conjux de partu jacebat, & direpta omnis generis supellectile, tanquam Troia capta, languentem ejicit, nemine ante monito, inscio rege, stupentibus omnibus. Alio postea die Nortmannum ipsum imparatum eadem vi occupans, non mitius habet, & omnia quæ supererant illius bona, corradit: ut mirum non sit, tam vehementer accusatum fuisse in synodis Hincmarum a Nortmanno. At ex adverso Laudunensis, velut accepta injuria, & ne quid contra jus & fas moliri videretur, rotulas regi & avunculo suo misit, *in quibus*, inquit iste, *historias altercationum inter te, & eumdem domnum regem, & item inter te & Nortmannum descripsisti, & vocum ac factorum tuorum novitates explicuisti*. Præterea, cuidam Amalberto ereptum beneficium cum rex jussisset restitui, episcopus, armata sua familia, illum ex eo ejecit; & nescio quo alio prætextu indecoro, cum magna sua infamia, & avunculi contemptu excommunicavit: *Quam*, ait, *turpis rei episcopo indecentem historiam, proh dolor! multis nimium cognitam, pudet me scribere* Juvenis autem episcopus scripturæ suæ admodum liberalis, eidem avunculo rotulam dedit, *in qua fabulam de Amalberto & uxore ejus contexens, plurima in eum captavit.*

Aliæ seditiones.

Aliam quoque ejus seditionem exprimunt patres concilii, in qua hominem occisum fuisse testantur; quod ab episcopali familia remotissimum esse oportet. Quid dicam de regiis ministris ad quosdam *διαδύνας* pertrahendos ad synodum Duziacensem missis, quos ille armata manu repulit, & eos qui petebantur, noctu emisit, ne rationes suas regi reddere cogerentur: *Quam rem novam*, ait rex in petitione synodali, *nec ante visam exhorrui; cum de sub isto cælo non legimus, ut episcopus militari manu, & in regno pacifico, regi resisteret, ut leges non adimpleret*. Omitto meditatam aliquando a rege defectionem, ad ejus nepotem Lotharii, regem ab ipso excommunicatum, & ejusdemmodi sexcenta quadriennio & amplius perpetrata, quod malorum olympiadem non injuria dixeris. Atque horum pleraque post fidem regi datam & sacramenta præstita: quod persæpe amplificat Rhemensis: & ea refert Laudunensis ipse in hac verba: *Ego Hincmarus Laudunensis ecclesiæ episcopus, amodo, & deinceps domno seniori meo Carolo regi sic fidelis, & obediens secundum ministerium meum ero, sicut homo seniori, & episcopus per rectum suo regi esse debet*. Cui professioni a se subscriptæ, & datæ in synodo Attiniacensi, quia factis repugnavit, contendit rex & concilium, perjurii crimen incurrisse, eoque nomine damnandum, episcoporum aliqui censuerunt. Et hæc pauca de regiis injuriis nemini mortalium tolerandis.

Conc. Duziac. p. 1. c. 6.

Ibidem.

Hincm. epist. 38. p. 599.

Hincmari perjurium.

Idem epist. Relegi. p. 350.

§. VI.

In archiepiscopum avunculum temere incurrit.

IN quibus poscebat prudentia, etiam vulgaris, ut culto, & observato semper avunculo, apud regem & episcopos gratiosissimo, cujus nutu & consiliis omnia in republica gerebantur, tutum sibi perfugium pararet, quo contra regis offensi, & optimatum impetus tegeretur. Verum ejus amicitiam nihil sibi prodesse, immo potius obesse falso exprobrans, cum illo, cui nihil non debebat, beneficiis omnibus præventus, bipedum ingratissimus ita certavit dictis, factis, scriptis, ut dici possit tantum cum rege velitatus. Multa hic non dico, quia suum & metropolitanæ sedis contemptum, sane infinitum, & in libro quinquaginta quinque capitum, & aliis epistolis, & in expostulatione apud synodum, infinito & ipse multiloquio Rhemensis prosequitur. Equidem sine stupore non lego, quod nescio utrum exaggeratione rhetorica scribat: *Ab ipsa die tuæ ordinationis tam verbis, quam scriptis, & inordinatis actibus ac motibus tuis, frequentibus adeo sum gravatus lacerationibus atque contusionibus, ut tædeat me vitæ meæ*. Atque utinam qui pro officii gradusque mei ratione tibi sum alligatus, in vastam solitudinem procul a te tuisque possem avolare! *ut aut tua pertinacia contumacis præsentiæ, aut missorum tuorum duriloquiis, aut scripturarum tuarum derogationibus, & inutilibus næniis, quin potius tragœdiis, aut talibus quæ non conveniunt episcopo de te auditionibus, non affligar*. Quod sic interpretor; ut sui juris factus per ordinationem, excussa statim censoris sui reverentia, spretisque monitis sæculares mores induerit, ad opes, ad honores, ad corporis delicias anhelarit, dolente & idemtidem revocante avunculo: eaque simultas intra privata colloquia, & occulta litterarum commercia aliquamdiu steterit; donec tandem in apertum magna omnium offensione prorupit, cum quicquid ab alienissimo, & inimicissimo homine timeri potuit, hoc avunculo nepos, nutritori & benefactori alumnus, ordinatori episcopus intulit.

Hincmar. gesta in avunculum.

Idem epist. De his. p. 613.

Ab ipso initio episcopatus. Hinc. epist. 31. p. 597.

Qualia sunt hæc, possessiones ecclesiæ Rhemensis invadere: administrationem palatii, & abbatiam eo inconsulto accipere: ad illud monasterium in aliena provincia situm, absque metropoli-

Hinc. epist. 41. p. 699.

Epist. synod. Duziac.

Hinc. epist. 31. p. 601.

Idem l. 55. Cap. c. 43. p. 549.

Ibid. c. 2. p. 395.

Ibid. c. 42. cit. p. 539.

Epist. syn. concil. Duziac.

l. 55. Cap. c. 1. p. 389.

c. 2. p. 393. Ibid.

c. 43. p. 540. & epist. 30. p. 334.

c. 2. p. 395.

Epist. 31. p. 339. & ipse Laudun. ep. Relegi. p. 347.

c. 9. p. 411.

c. 7. p. 411.

Præfat. p. 386.

c. 10. p. 420.

c. 27. p. 492.

c. 16. p. 437.

c. 42. p. 536.

c. 5. p. 399.

c. 4. p. 396.

c. 6 p. 407.

c. 43. p. 539.

c. 45. p. 555.

Epist. 55. p. 600.

c. 43. p. 543.

potitani litteris profiscisci, & in eo negotia ad ipsum non pertinentia inconsulte disponere; quæ postea excusare, & a synodali cognitione removere, coactus est avunculus. Semel ac secundo advocatum ad concilium, neque accedere ipsum, neque vicarium mittere cum tractoria. Multorum criminum reos ab ipso excommunicatos, ut Niyinum, & fratrem ejus Bertricum, apud se recipere: ejus subditos, ut Amalbertum, excommunicare, neque tertio admonitum sententiam illam velle rescindere: ut eam ob rem placitum indici oportuerit a Rhemensi; ad quod convenientibus episcopis & laicis cujuscumque ordinis, multa indecora dixit fecitque juvenis Hincmarus. Hujus Amalberti uxorem illam esse puto accusatricem feminam, quam alibi videbimus dici ab episcopis Duziacensibus, ad pontificem Romanum mitti non posse. Ad preces avunculi Senato clerico ordinationes, Hadulfo presbytero, & monacho cuidam a rege misso, per eum excommunicatis, veniam & communionem nolle concedere: quam tamen monachus, aliorum episcoporum rogatu, ab eodem facile impetravit. Contempto metropolitano, alterius provinciæ episcoporum exquirere concilium, & stare velle judicio: ne præsentem quidem ipsum salutare vel intueri: vel osculum pacis in concilio dare, quod ab alio nemine recusabatur: nihil denique non agere, quo vexare avunculum, & metropolitani jugum excutere moliretur. *Et studes*, inquit, *tergiversationes exquirere, ut nulli possis subesse, qui non potes cunctis præesse.* Et alibi: *Tu ante cogitans consilia, quæ non poteris stabilire, inobedientiam tuam ne corrigas quæ perpere admisisti, & effrenationem desideratæ libertatis, indebite, ut non sis metropolitano subjectus*, &c. Et hoc præcise ad propositum: *Tu qui quantiscumque potes molitionibus certas, ut tuæ metropolis auctoritatem, ex antiquo per sacras regulas attributam, deroges; ac per hoc omnibus metropolitanis debita jura tollas.* Ea sunt, comprovincialium episcoporum causas primo cognoscere, & judicare: salvo postea appellationis jure ad primam sedem: quæ intempestiva appellatione, ad defugiendum inter notos judicium, & eludendam metropolitani vigilantiam potestatemque, convellebat Hincmarus.

Jam autem ubique famam avunculi carpere: dictitare ejus instinctu atque consilio regem adversum se efferari: insultare tamquam victo duabus in causis, Rothadi, & VVlfadi; postulare ut sua ipse scripta concremaret: clamare degradatione & interdictione a missa celebranda dignum esse, idque se effecturum minari: calumniam impingere, vel quod dictorum veterum scripta adulteret; vel quod id unum agat, ne appellationem suam apud sedem Romanam prosequatur; immo ut jus appellationis ad pontificem abrogetur; quæ calumnia non alteri inter homines quam ipsi venire potuit in mentem. Omitto scripta in Rhemensem mole grandia, fastu turgentia, fabulis & corruptelis inania, *monstruosos libellos*, *monstruose collectos*. Quorum censuram breviter exsequitur his verbis: *Cum autem mihi vacaverit, succinctius de aliis perversis & incompositis scriptis tuis; in quibus quædam mendaciter, quædam reprehensibiliter me reprehendendo, quædam ficte humiliter, & vere superbe scripsisti, rescribam.* Nam licet tituli & appellationes nonnullæ aliquid reverentiæ præferant, in ironicum tamen sensum accipi oportere demonstrat, dicens: *Et quia patrem me, ut paret, irrisione potius, quam veneratione vocasti.* Denique quantum ab eo molestiarum patiatur, planius exponere non potest, quam cum scribit: *Ne magnitudo miserationum Domini, quas de manu illius gratuita gratia sine merito ullo suscepi, extollat me, datus es mihi stimulus recognoscendæ infirmitatis meæ, angelus Satanæ, ut me, & matrem tuam Rhemorum metropolim quæ te nutrivit, elatis moribus, & inobedientibus colaphizes.* Et ad extremum ad concordiam illum invitans: *Noli ergo diutius, tanquam civili bello, nostris contra nos erectis signis armisque pugnare, & seditiones a multis, & per multos, & super multos compressas.* (in externo bello Gotteschalcano) *redivivo furore in perniciem tuam, & ecclesiæ catholicæ commotionem reexcitare. Et noli te extollere contra maternam metropolis tuæ generalem totius provinciæ solicitudinem, & contra paternam nutritoris, & ordinatoris tui benignitatem, quam tibi cum ceteris, sine aliquo detrimento, tantum ut te recognoscas, & metropolis privilegium, & metropolitani dilectio, sine difficultate cupiunt exhibere.*

Angelus Satanæ.

c. 44. p. 553.

§. VII.

Ecclesiæ suæ clericos & laicos vexat.

Ecclesiam suam perturbatissime gubernat.

Simoniacus, c. 34. p. 522.

Hinc. Cap. tit. 2. n. 13.

Flodoard. l. 3. c. 26.

L. 55. Cap. c. 51. p. 584.

Funeratori similis.

p. 587.

POst regem, & archiepiscopum avunculum offensos, debuit saltem pacata & regulari ecclesiæ Laudunensis administratione subditorum suorum benevolentiam sibi conciliare. Id vero quemadmodum præstiterit, videamus. Simoniæ quippe manifestissime convincitur in manuum impositione. *Bene reminisci potes, me jam te commonuisse, quoniam per multos audivi, sed & usque ad aures domni regis pervenit, quia & de impositione manus in ordinatione ecclesiasticorum graduum, etiam a manu munera accipiebas: & de ecclesiarum datione præmia requirebas; & a diffamatis presbyteris, ne discuterentur, redemptionem accipiebas. Unde & ab ecclesiæ tuæ filiis isdem domnus rex veritatem audire quæsivit: & requisitionem, interveniente tali causa quæ nota est, prosequi destitit; tibique quam terribilius potui, interdixi, ut his facinoribus nullo modo communicares.* Atqui pretio aliquo temporali, vel publice peccantium crimina episcopo tegere, vel minus digne pœnitentiam publice peragentem ad reconciliationem deducere, vel quocumque livore, quemlibet dignius pœnitentem ab eadem reconciliatione removere, serio vetat Hincmarus noster in capitulis, *quia hoc simoniacum & Deo & hominibus abominabile est.* Quanto magis Spiritum sanctum & ecclesiæ ministerium pecunia vendere? Quamobrem Theodulfo comiti viro illustri apud Flodoardum ecclesiam aliquam pretio vendere paranti, graviter scribit: *Scias quia si vel unum danarium tibi aliquis clericus pro ipsa ecclesia, vel pro alia aliqua in mea parochia, per se, vel per immissam personam dederit, per me ordinatus in ea non erit.* Multorum quoque gravaminum in subditos perdiu accusatus est: *Dicitur & a multis quod & clericos, & laicos tibi commissos in multis exeniis, per diversas occasiones graves.* Et post pauca: *A multis enim dicitur, quod vix pauci, aut potius nulli apud te quiddam beneficii, nisi præmii datione prævalent obtinere.* Quod admodum credibile facit inopia quam ad episcopatum attulit, ut antea dicebamus. Atque hanc criminationem ad fœnus & turpem usuram ait a canonibus referri, latis adversus clericos fœnus & turpia lucra sectantes: a quo propudio illum cum aliis rationibus, tum exemplo maxime suo revocat, qui ad instar Samuelis nullum quacumque de causa munus accepit. Quo in temperantiæ genere, ut id obiter ad-

adjiciam, mihi semper placuit generosa Theodoreti professio ad Nomum exconsulem. *Viginti quinque jam egi annos* (in episcopatu) *nec a quoquam accusatus, nec alium accusavi. Nec eorum aliquis qui mihi subjiciuntur religiosissimi clerici, tot annis, ne obolum quidem mihi in tribunali oblatum conquestus est: neque vestem a quoquam accepi; panem unum, vel ovum nullus domesticorum meorum accepit aliquando. Præter laceras has vestes quibus vestior, nihil possidere volui.* Redeo ad Hincmarum. Violenter etiam sua in oves proprias usum potestate narrat & avunculi epistola ad Hadrianum, & Caroli regis ad ipsum episcopum, qua admonet, ut clero & plebi sibi commissæ, episcopalem, & pastoralem benignitatem impendat: *Et non eos*, inquit, *tam duriter tractes, atque adstigas: neque illis alios quos non nosti, præponas, vel superponas: & de gremio ecclesiæ tibi commissæ, in qua nutriti & educati fuerant, illos, sicut quosdam jam expulisti, vel abscedere compulisti, non projicias, vel cum gemitu ibidem consistere cogas.*

Theodoreti laudabilis abstinentia. ep. 81.

Hincmari violentia.

Epist. Car. regis ad Laudun. c. 31. p. 586.

Sed funestissima Laudunensis ecclesiæ perturbatio tum accidit, cum nescio qua lacessitus injuria, omnes parochiæ suæ clericos excommunicavit. Erant illi magno numero, in quibus innocentes plurimos extitisse oportet. Poterat utcumque illa ecclesiæ contumelia tolerari, si pauci, accusati, confessi, convicti, fuissent ejecti, si quid in eorum accusatione dubium, aut obscurum foret. *At ubi manifestissime, sicut omnibus constat esse notissimum, sine aliqua ratione vel culpa abjectorum contra omnem auctoritatem trecenti, vel quadringenti, sive quingenti, solo tuo furore, & caussa injuriarum tuarum abjecti erant*, &c. Poscebat legum ordo, ut ad me, tuum metropolitanum, querelam deponeres, meumque de illa judicium expectares; sed tu præceps iracundia, nemine consulto, rem tantam, tam pernicioſam derepente confeciſti. Quam multa hic peccata! Injurias privatas spiritali gladio ultum ire, quod canones vehementer improbant: illum absque ullo judicii ordine exerere: plurimos innocentes eo ferire: novum illud & insolens factum absque metropolitani auctoritate aggredi. Sed illud luctuosissimum, quod ea censura constrictis ecclesiæ ministris sequutum est, ut neque baptismus parvulis, quod Pelagio placuit; neque communio morientibus, quod Novati dogma est; neque sepultura mortuis, quæ nimia inhumanitas est, donari posset. Non arbitror equidem adeo crudelem fuisse, & impium, ut ista directe fieri vetaret: sed, quod eodem redit, clericorum neminem reconciliare voluisse, a quo cum tempus & ratio posceret, hæc omnia fierent.

Clericos suos omnes excommunicat.

c. 28. p. 495.

c. 30. p. 507.

p. 508.

c. 31. p. 510.

c. 32. p. 511.

c. 33. p. 514.

§. VIII.

Excommunicationem ab eo irrogatam solvit avunculus metropolitanus.

Qui solvantur a metropolitano.

Dies quinque tenuit ferale justitium (quibus credibile est & infantibus multis baptismum, & morientibus viatici muneris communionem in parochia satis ampla defuisse.) Dum Laudunenses clerici diuturnioris cladis metu, quod erat in proximo remedium exquirentes, appellant ad metropolitanum *absque schismate & rebellione juxta temporis angustiam, & imminens periculum.* Quid enim opus tum erat Romani pontificis cognitione, ad quam remittebat episcopus, in re certa, & sæpius judicata? De dubiis enim & obscuris tantum consulenda est sedes apostolica, ubi canones deficiunt, aut diversas interpretationes patiuntur. Sic ergo appellatus Rhemensis archiepiscopus, legitimo judicio, licet absque provinciali concilio, & scrupulosa testium interrogatione, clericos censura solvit, & communioni ministerioque suo restituit. Quamquam non tam sustulit inhærentem, quam nullam fuisse judicavit: *Quibus sententiis*, inquit, *sanctarum scripturarum, & sacrorum canonum, atque decretorum sedis Romanæ pontificum fultus atque suffultus, & sicut adhuc in processu ostendam, metropolitana auctoritate execrabilem, atque exitiabilem non excommunicationem, sed maledictionem tuam in eos jaculatam, qui non accusati, nec confessi, nec convicti, nec etiam a te fuere secundum Domini jussionem commoniti: ac de his, pro quibus eos excommunicaveras, sicut non solum mihi, sed & pene omnibus in Rhemensi provincia erat notum, innoxii, & tanti, simul a sacro officio, atque a societate ecclesiæ catholicæ, solo tuo furore, & caussa tuæ injuriæ, ad multorum exitium fuere depulsi, irritam, & nullius momenti esse decrevi.* Ad hæc grandi canonum & veterum patrum collectione, quam nobis injuria temporum invidit, factum suum probavit, & latæ excommunicationis iniquitatem ostendit: illudque scriptum ad ecclesiam Laudunensem transmisit, ut omnes cognoscerent, 1. sic ligata *nullas vires habere, nec ecclesiastica reputari; libere* proinde *potuisse solvere* metropolitanum, *pro officio loci sui, quod ipsi non licuit ligare.* Cui dicto simile est aliud quod a Laudunensi objicitur: *Non mihi videretur dignum excellentia vestra fuisse, ut diceretis Berthario, quod mihi renunciavit vos dixisse, Si hos præsignatos meos excommunicassem homines, qui talia egerunt & adhuc agunt, non eos excommunicatione teneri: videlicet anathematis vinculo non ligari.* Quæ & alia exempla demonstrant, iracundius & frequentius quam deceret ecclesiasticas illas manubias jaculatum fuisse juvenem episcopum. 2. Opus concilio provinciali non fuisse, quia periculi magnitudo præsens auxilium flagitabat: *Quia pro omnibus reprehensibilibus, quæ de te per omnium, ut ita dixerim, ora volitant, & ad me non pervenire non possunt, semper quando easdem reprehensiones tuas audiero, omnes episcopos provinciales, ut eas mecum audiant, congregare non possum.* 3. In publico & vulgatissimo crimine testes non fuisse conquirendos, illudque nulla tergiversatione tegi potuisse: *Cum certissimum, atque notissimum & nobis, & omnibus in hac Rhemensi provincia habeatur, quod nec accusati, nec confessi, neque convicti de aliquo crimine fuerint.* 4. Legitimum ejus non fuisse judicium, & ideo appellari debuisse: *Quia vero certum est te non secundum has regulas judicasse; nec ex consensu partium electus in hac judicatione judex fuisti, a te judice ecclesiastico, ad me majoris auctoritatis judicem ecclesiasticum judicati, sicut & fecerunt, debuerunt provocare: & tua injusta sententia a me est competenter soluta.* Judicati, inquit, non judicandi & proximam condemnationem præcipientes; quia male judicati, ad juste judicaturum, provocarunt.

Collectio Hincm. quæ non extat. Epist. 35. p. 589. c. 35. p. 521

Hinc. Laudun. epist. De his p. 617

Hinc. c. 35. cit.

cap. 28. p. 499. c. 29. p. 501.

Ibid.

Hinc vero bellum intestinum nepotem inter & avunculum recruduit, dum ille se manifesto in crimine deprehensum indignatur: dum collectionem illam sententiæ suæ peremptricem flammis aboleri postulat per Vvenilonem Rothomagensem, nunquam alias rediturus in gratiam. Quam conditionem non risu, ut par erat, elevans, sed serio respuens, tanquam *mortiferum* poculum ab ipso *propinatum*, hominem vana spe, & infinita superbia elatum rejecit. Ac denique ad synodos compulit, quarum contentiones ejuscemodi materies

Inde major discordia inter utrumque Hincmarum.

præfat. p. 586.

c. 47. p. 563.

teries fuerunt, excitatis accusatoribus, paratis accusationum libellis, &, quod mirabile est, offensis judicibus omnibus, rege, metropolitano, episcopis. Quapropter eorum judicium vitare conatus est Romana appellatione sæpius repetita, sed fraudulenta & illusoria; de quibus modo dicendum est. Statuit enim tandem aliquando rex Carolus rebellem & calumniantem coercere: certum est Hincmaro metropolis suæ jus & potestatem vindicare: non dubitant antistites Gallicani, quin provinciale judicium appellationi præire debeat. Synodum postulant res & persona. Tres dantur, apud Vermeriam, apud Attiniacum, apud Duziacum. In prima declamat, fugit a secunda, spoliatus venit ad tertiam: convictus in omnibus, appellat ab omnibus, vix ab illa liber aut salvus evadit. Post hæc appellationem prosequitur, sed damnatus: auditur, sed cæcus: toleratur ut vivat, non ut imperet: Sampson enervis, uni sibi miser, oneri quod tandiu exaggeravit, ad extremum ipse succumbit.

Ad synodos tandem perducta.

§. IX.

Prima synodus adversus Hincmarum Laudunensem apud Vermeriam palatium.

Prima synodus apud Vermeriam.

PRima synodus apud Vermeriam palatium, Pistense colloquium, & descriptam a nobis pacificationem sequuta est, cum Laudunensis Hincmarus crebris a rege litteris evocatus adire contempsit, & scriptis ad pontificem Hadrianum litteris eum cum metropolitano suo accusavit. *Indeque, sicut sciunt plurimi*, ait Rhemensis, *contra illum te iterum erexisti, & mandata sua ut ad eum venires, contemnens, adeo illum ad iracundiam provocasti, sicut omnes in istis regionibus sciunt, ut coactus te per fideles suos, sicut infidelem appeteret.* Id quomodo gestum sit, ab historico repetendum est, annalista Bertiniano, post illa quæ suo loco retulimus, sic narrante: *Et quoniam isdem episcopus etiam per alios episcopos evocatus, ut ad illum veniret, jussionem illius implere detrectavit, scaram ex quamplurimis comitibus regni sui confectam, Laudunum misit, ut ipsum episcopum ad eum violenter perducerent. Iisdem autem episcopus cum clericis suis juxta altare resedit: & quibusdam episcopis satagentibus, actum est ut ipsi, qui missi fuerant, de ecclesia eum non extraherent: sed sine illo ad Carolum redierunt, omnesque homines ipsius episcopii liberos sibi sacramenta fieri fecit. Carolus autem valde commotus synodum episcoporum omnium regni sui 8. Kal. Maii secundæ indictionis apud Vermeriam condixit, quo eumdem Hincmarum episcopum vocari præcepit.* Quo tempore illud factum opinor quod in homine vehementis iracundiæ credibilem est, & ad eum scribens avunculus supradictis adnectit: *Tu autem ante inauditam excommunicationem in meos, & multorum archiepiscoporum, & episcoporum parochianos, sed & in ipsum regem, sine mea conscientia, contra sacras regulas jaculasti: unde multos scandalizasti; & maximum scandalum, non solum ecclesiæ, sed & regi & regno intulisti.* Putabat Laudunensis ita vindicari jura ecclesiæ, præsulibus ceteris seditionem & pervicaciam interpretantibus, cui proinde dicere poterant: *Ecce tu sapientior es Daniele; omne secretum non est absconditum a te. In sapientia & prudentia tua, fecisti tibi fortitudinem.* Hic novus labor Herculi Rhemensi, ut protervum nepotem cum rege & episcopis, ac deinde per regem cum optimatibus & ceteris revocaret in gratiam, ne recentes injurias synodali judicio persequerentur.

Hincm. ep. 35. p. 598.

Annal. Bertin. ad an. 869.

Bellatorum aciss quas vulgari sermone scaras vocamus. Hincm. opusc. 9. c. 3.

Regem, & plurimos alios excommunicat. Epist. 35. cit. p. 599.

Ezech. c. 28. *Regi & omnibus resistentibus.*

Post quam præsumptionem adhibitis mecum confratribus nostris, te & cum eo pacificavi, & episcopis, quorum parochianos excommunicasti, ut in te synodali sententia non inveherent, persuasi. Sed & eosdem a te excommunicatos, licet non sine labore, adminiculante domno rege, adversum te conquiescere feci. Quod non verbis solis, sed etiam quibus pollebat scriptis effecit, ad eorum similitudinem, quæ paulum ante, apud Pistas regi obtulerat. *Nam & quando eadem principalis potestas, necnon & omnis præfectura totius regni sui, insolentia tua exigente, contra te fuere commotæ in Vermeria Palatio, iterum inde scriptum, quod legisti, porrexi.* Hincm. epist. 33. cit. c. 8. p. 412.

In synodo accusatus Romam appellat.

Hac, ut credibile est, pacificatione securus, venit ad synodum Hincmarus. Haud scio idemne de Carolo rege dici debeat, lectis apud annales citatos ejus gestis post indictam synodum: maxime cum & illa Hincmari reconciliatio ante synodum perfici potuerit, & in ea nihil actum appareat, quod præsentiam regis expeteret. Quid autem tum Laudunensi fuerit objectum, qui fuerint ejus accusatores, quid responderit, nusquam proditur. Unum constat, objectionibus tamquam laqueis irretitum, non aliter extricari potuisse, quam interjecta Romana appellatione; cujus licet nulla tum sit habita ratio, ulterius tamen processum non est: sed absque effectu prima illa cognitio conquievit. Sic enim ipse conqueritur: *Jam etiam per integrum efflagitavi annum, & præcipue in synodo apud Vermeriam palatium, olim ab horno habita, obsecrando declamavi; nunc quoque & obsecro, & item declamo, ut & hactenus egi, quo vestra archiepiscopali auctoritate, apud domni gloriosissimi regis Caroli clementiam obtineatis*, &c. Cui respondet avunculus: *Quod dicis te in synodo apud Vermeriam, indeque apud Attiniacum licentiam eundi Romam petiisse, & impetrare non potuisse; omnes episcopi qui in eisdem synodis fuerunt, liquido sciunt, quoniam cum de tuis insolentiis increpabaris, timens regulare judicium, vel regis castigationem, licentiam eundi Romam petebas*: & quæ sequuntur. Nam de appellatione, & appellantis lusione opportunius post synodum Attiniacensem dicemus, cum ejus artes clarius patuerunt. Certum videtur interim monitum ab ipso pontificem de illa sua appellatione, & nonnullis in synodo gestis, cum regis & metropolitani accusatione, quorum ope gratiaque ab aliorum injuriis tegebatur.

Laud. apud Rhem ep. 35 cit. p. 604.

Ibid. p. 605.

§. X.

A rege mittitur in custodiam apud Silvacum.

Detinetur a rege.

COnstat & illud, post synodum Vermeriensem, detentum fuisse a rege, velut in carcere, apud Silvacum in parochia Laudunensi: cujus facti culpam non obscure rejicit in avunculum, cum ei scribit: *Relegi cursim scripta vestræ celsitudinis, quæ mihi perferenda destinatis, in stante anniversario mei traditionis, perpetrato mea in parochia, & loco qui dicitur Silvacus. Mei autem, non meæ scripsi traditionis, ut removeatur amphibologia ambiguitatis, inter tradentem & traditum, ex possessivo pronominis. Liquet enim ex primitivo genitivi me traditum fuisse, non traditorem extitisse.* Et expressius in concilio publice protestatus est: *adversum illum habeo, quia me a rege in custodiam mitti fecit.* Sed hanc esse calumniam, & regis in synodo gravissima asseveratione, & hic ex Rhemensi patet, narrationem suam ita prosequente: *Sed tu addens pejora prioribus, sic domnum regem,*

Hinc. Laud. epist. *Relegi.* p. 341.

Concil. Duziac p. 4. c. 6 Hincm ep 35. cit p. 599

regem, ſicut mihi longum eſt enarrare, & multi ſciunt, iterum exaggeraſti, ut cauſſa tuæ caſtigationis, te ſine mea voluntate, ſineque meo conſenſu, aliquantulum detineri juberet. Notanda vox, *cauſſa caſtigationis*; nam modo regiam caſtigationem audiebamus, a regulari, hoc eſt, ſynodali judicio diſtinctam: ut judicium, epiſcoporum ſit; caſtigatio, regis; judicium, res ſacras; caſtigatio, corpus attingat: quemadmodum anno ſequente in Karlomanno, judicium regulare excommunicationem, caſtigatio carcerem Silvanectenſem, ac deinde excæcationem peperit. Novum igitur effectum contumaciæ, & rebellionis crimen advenire oportuit, cuſtodia prohibendum. Id quale ſit, quis divinet, cum enarrare prætermittat Hincmarus? Quod ſi tum perficere conatus eſt, quod ante cogitarat, ut ab eccleſia ſua, & regno Caroli, ad ejus nepotem Lotharium in Auſtraſiam transfugeret? Hoc enim ejus conſilium, & conventionem cum Lothario factam, refert circa ſynodum Vermerienſem Carolus in petitione ſynodali. Diuturnam non fuiſſe detentionem, ſignificat vox *aliquantulum*. Idque epiſcoporum beneficio, & admonitionibus factum licet arbitrari, malentibus epiſcopis cauſam in ſynodo cognoſci, & ſi res poſceret, canonica damnari ſententia, quam regia caſtigatione coerceri.

Conc. Duziac. p. 1. c. 4.

§. XI.

Secunda ſynodus apud Attiniacum palatium, adverſus eumdem Hincmarum & Carlomannum.

Secunda ſynodus apud Attiniacum.

QUare anno ſequente hujus ſæculi ſeptuageſimo, apud Attiniacum palatium, habita ſynodus eſt, ſuperiore ut major, ita famoſior: Decem provinciarum vulgo dicta, quod ex totidem provinciis epiſcopi ad eam convenerint: in qua vocati ſunt ad judicium clerici duo illuſtres, Hincmarus rebellis epiſcopus nepos archiepiſcopi, & Carlomannus perduellis, filius Caroli regis. Ab utroque provocatum Romam, ſed irrito utrinque conatu. Atque ut a Carlomanno ordiamur, eum breviter ita deſcribunt annales Metenſes. *Prædictus rex* (Carolus) *ex Hirmentrude regina tres filios ſuſceperat; Carolum ſcilicet, & Carlomannum, atque Ludovicum.* Et poſt pauca: *Porro Carlomannus cum eſſet puerulus, juſſu patris attonſus, clericus effectus eſt. Dehinc procedenti tempore ad diaconatus officium, quamvis invitus & coactus, in præſentia genitoris ordinatus eſt: legitque publice evangelium, & pontifici miſſam celebranti juxta morem miniſtravit. Poſt hæc per apoſtaſiam recedens ab eccleſiaſtica religione, & abjiciens gratiam quæ data erat ei per manus impoſitionem, alter Julianus efficitur. Collecta namque prædonum non modica turba, eccleſias Dei cœpit devaſtare, & cuncta diripere, & inaudita mala perpetrare. Pro quibus cum crebro a patre correptus fuiſſet, nec a cœpta pravitate ceſſaret, noviſſime ex præcepto patris ei oculi eruuntur: juſto Dei judicio lucem exteriorem amittens, qui interiorem, quæ Chriſtus eſt, a ſuo pectore effugaverat.* Sed hæc poſtea. Quod ad hunc annum ſpectat & ſynodum, breviſſime colligunt annales Bertiniani: *Carlomannus etiam Caroli regis filius, & plurimorum monaſteriorum pater reputatus, quoniam inſidias infideliter erga patrem ſuum moliebatur, abbatiis privatus, in Silvanectenſi civitate eſt cuſtodiæ mancipatus.* A qua eodem anno rogantibus Ludovici regis Germaniæ legatis eductus, ſequente funeſtiores tragœdias excitavit: iterum a nobis Hincmaro, ad quem regredimur, conveniendus.

Carlomanni vita. Annal. Metenſes ad an. 870.

Annal. Bertin. ad an. 870.

Hincmarus igitur Laudunenſis, Silvacenſi cuſtodia efferatus, ad honeſtam pertinaciæ ſpeciem converſus, appellationem ſuam oſtentat, de appellanda ſede Romana libellum ex veterum pontificum decretis colligit, ſane imperfectum, neque avunculo tantum, ſed etiam auctori pudendum. Quare ſecundis & ſapientioribus curis ad aliam collectionem aggreditur, aliquanto perfectiorem, cui & verſiculos dedicationis indices præfigit ad Carolum regem: quam per Vvenilonem archiepiſcopum Rothomagenſem in Gundulfi villa, cum iis qui aderant epiſcopis, ad avunculum miſit. Neque ſibi defuit Rhemenſis, quin daret illi cuncta duplicia, pro confuſione duplici & rubore, librum videlicet quinquaginta quinque capitum: verſus verſibus, canones & decreta decretis, admonitiones & exprobrationes pervicaciæ & opprobriis reponens: eumque librum apud Attiniacum Palatium coram epiſcopis illi tradidit. Sed ſurdo canebat, & adhuc pugnaci. Venitur ergo ad ſynodum, in qua rex de ejus rebellione, archiepiſcopus de contumacia, Nortmannus comes de vi, clerici Laudunenſes de injuſta excommunicatione, laici ſubditi de rapinis queruntur. Ipſe autem ex adverſo *prolixiſſimam rotulam, contra veritatem & auctoritatem, ac rationem contextam, in eadem ſynodo obtulit, & monſtruoſum ſuum libellum, a ſe & a ſuis ſubſcriptum protulit.* Huic altercationi finis impoſitus eſt, per novam fidelitatis, regi & metropolitano iterum præſtitæ profeſſionem, publice in ſynodo datam atque ſubſcriptam. Cujus quia hominem deinde piguit, & eam violare penitus conſtituit, per vim & metum ſibi finxit extortam. Quod figmentum nativa rerum geſtarum narratione ita refellit archiepiſcopus, ut omnem dubitationis nubem detergat ex animo. Spontaneam quoque fuiſſe profeſſionem illam, teſtantur annales S. Bertini, ſynodum totam in ſummam contrahentes. *Interea poſtquam de multis cauſſis impetitus, præcipue autem de ſubjectione regiæ poteſtatis* (nimirum violatæ) *& inobedientia erga ſuum archiepiſcopum Hincmarus Laudunenſis epiſcopus, ut ſe ab impetitis expediret, in ſynodo epiſcoporum decem provinciarum, libellum propria manu ſubſcriptum porrexit, hæc continentem: Ego Hincmarus.* Et quæ ſequuntur, in concilio legenda, unde hiſtoricus videtur hauſiſſe, ſuoque teſtimonio actorum noſtrorum veritatem confirmare. Atque hic Caroli regis benignitas enituit, qui crimina illa judiciario ordine per teſtes, per tabulas, objiciendo, interrogando, probari noluit, ne quid dedecoris eccleſia pateretur: *Quod inde tibi in ſynodo reputatum eſt, judiciario ordine comprobatum non eſt: ſed regia benignitate interminum eſt, omiſi hinc regulare judicium ponere, ut te ad conſcientiam tuam remitterem.* Id eſt, apparatum & inſtrumenta regularis judicii, quibus certo convictus fuiſſes, niſi tuo & noſtro pudori rex optimus peperciſſet.

Hincmari Laudunenſ. ſcripta pro appellatione. Hinc. ep. 35. pag. 600.

Cui reſpondet Rhemenſis l. 155. *capitum.*

Ibid.

Regi & archiepiſcopo ſatisfacit.

Conc. Duziac. p. 4. c. 32. 35.

Ann Bertin. cit.

Hincm. ep. 35 cit. p. 603.

Supererant terminandæ aliorum cauſſæ, Nortmanni, clericorum, aliorum. Eique rei electos tres epiſcopos Actardum, Ragenelmum, Joannem deſignarat avunculus, admiſerat nepos. Jamque aliquibus in regis præſentia pacate judicatis, & veris legitimiſque poſſeſſoribus adjudicatis, maxime villa Pauliaco comiti Nortmanno reſtituta, quam manifeſtiſſime ejus eſſe judicibus patuit: cum ceterorum cauſſa certas ob rationes comperendinaretur, omnibus ad eventum judicii ſuſpenſis, hic juri ſuo diffiſus, ne aliis exuere-

Cetera capita dum judicantur, aufugit.

Ibid. p. 604 tur, quæ injuste abstulerat, *ante definitionem contra sacros canones, & sine ulla necessitate ac ratione, incaute ac inhoneste fuga lapsus;* avunculo scribit, bis evocatum se a pontifice Romam, reprehensum ab archiepiscopo quod toties vocatus, adire detrectaret, jam tandem obsecrare, & declinare, ut sua ipse archiepiscopali auctoritate licentiam abeundi sibi a rege impetret. Revocanti autem per litteras regi, valetudinem excusat, febribus se jactari quæ per æstum augeantur; orare ut Romam solvendi voti causa proficisci liceat. Ridiculum hominem! Rex ait; qui non audeat soli se committere, ut Attiniacum redeat unde discessit; & Romam cogitet æstuante canicula. Respondet avunculus non vetare se quominus Romam eat bonis avibus, licentiam sui arbitrii non esse. Ceterum ejusmodi appellationem vanam esse & ludicram, tectorium pervicaciæ, rimam judiciorum, spem libertatis indomitæ. *Omnes*, inquit, *episcopi liquido sciunt quoniam cum de tuis insolentiis increpabaris timens regulare judicium, vel regis castigationem, licentiam eundi Romam petebas: cum vero videbas quia & rex & episcopi erant tibi placabiles, de ipsa licentia nihil dicebas; sicut nec modo facis, donec aliquam novitatem, ut soles, quam semper timendo expecto, iterum facias; de qua compellatus solitam cautionem de licentia tua recantes.* Neque hic stetit hominis levitas dicam, an improbitas? qui ne putaretur causæ suæ diffidere, sæculares judices a rege impetravit, is qui tanto quondam tumultu judicium sæculare defugerat. Vix quidem excusari potest ea regis concessio, quem canones ecclesiastici, & ecclesiarum privilegia non latent: Episcopum autem a majoribus ad minores, ab ecclesiasticis ad sæculares judices, absque partium consensu provocare quis ferat? Helmigarius tamen mercati palatii telonearius, Flotharius ac Ursio, villarum regiarum majores, factum novum, & hactenus inauditum! quæ sunt ab episcopis rege præsente judicata, retractant, donata rescindunt, remissa diminuunt, & quasi non esset propheta in Israel, de rebus ecclesiasticis agente episcopo, pleno jure decernunt.

Romam ad pontificem ridicula appellat.

Hinc. ibid. p. 605.

Sæculare tribunal expetit.

Ibid. p. 606.

Hanc quidem maculam eluere conatur in prolixa responsione ad avunculum: fugam suam ridicule comparat cum fuga Pauli Damaso sese prorientis, & Athanasii furorem Romanorum vitantis: judices episcopos ad dictam diem non adfuisse queritur: nihil se in avunculo præsidii reperisse: nihil secum agi per rationem & auctoritatem, sive majorum decreta & exempla; & id genus alia, rerum gestarum ignaris non incredibilia. Quandiu enim calamo certare licuit, calamistrata defensione non caruit nepos, qua etiamnum avunculi osoribus Gotteschalcanis possit illudere. Sed præterquam quod in multis falsi & mendacii convincitur a Rhemensi oculatissimo teste, apud eos in quorum oculis gesta sunt omnia, nemo est qui cum illo non sic agat. Illustri illa fuga cum Athanasio, cum Paulo apostolo, cum Christo Domino latitantibus comparanda, quid quæsisti? Judices? at habebas electos. Judicium? at incœperat. Rationem & auctoritatem? at ea pertubas. Avunculi præsidium? at præsens erat. Quid opus fuit fugere, ut fugam excusares; appellare, ut luderes; coram sæcularibus litigare, ut ecclesiæ jura perderes? Habes quibus te tueatis? Adveniet alterius synodi tempus; proferes publice Duziaci. Quid & hic obmutescis? Rex accusat in synodo: avunculus expostulat apud synodum: vocat te synodus responsurum, patiens est omnium: membrana dum

Hæc omnia ruenusat & defendit Epist. De bis p. 623.

scribitur, dum rescribitur, obtunditur veritas, convalescunt scelera, perit occasio, testes diffluunt, loquere judicaturis.

§. XII.

Pro appellatione ad sedem apostolicam a se interjecta scribit.

ITaque synodo Attiniacensi ad eum modum abrupta, vehementissime pugnatur pro appellatione Romana, declamante Laudunensi, manus apud Silvacum non alio consilio sibi injectas, quam ne Romam invitante pontifice abiret: *Quod a sæculo non est ab episcopo de episcopis auditum*: apud Vermeriam, apud Attiniacum, annum totum obsecrasse, sibi ut permitteretur obedire pontifici, *velut ei qui de omni ecclesia fas habet judicandi*: simul & votum exsolvere, pro recuperanda sanitate ad limina apostolorum: decreta pontificum de jure appellationis ad Romanum pontificem plenis buccis personante: avunculum ubique & apud quoscumque incusante, quod apostolicæ sedis potestati derogaret, jura infringeret: una illa de causa infensum experiri, quod Romanam auctoritatem, adversus illius machinationes, pro extollendis metropolitanis, tueretur: ab eodem avunculo quærente audacter, *an sibi appellanti ad summam apostolicæ sedis auctoritatem, & ab eadem vocato, perque ejus auctoritatis litteras præsentialiter legendo reclamanti, deceret privilegium ejus sedis* (metropolitanæ) *illam inferre violentiam?* & sexcenta ejusmodi magnis clamoribus quaquaversum evulgante: interim pontificem de sua appellatione admonente, & eas litteras impetrante, de quibus mox agemus.

Laudunens. pro appellatione sua certat.

Epist. De bis cit.

Epist. Vos scitis. p. 325.

Rhemens. l. 55. Cap. c. 45. p. 555.

Laudun. ep. Relegi. p. 352

Ad quæ graviter solideque respondet Rhemensis avunculus, nihil unquam a se contra Romanæ sedis auctoritatem, potestatem, appellationem dictum: ipsius calumniæ credidisse, vel unquam crediturum sapientem neminem. *Quoniam & ipsa scripta*, inquit, *quæ ad apostolicam sedem sæpissime misi, & illa quæ tibi resultanti jam transmisit, te revincent, & in isto sæculo, & in futuro judicio.* Nihil a se factum unquam, quo vel appellare prohiberetur, vel appellationem prosequi. Doluisse tantum, quod augusto illo nomine, & re omnibus veneranda usus esset, ut gladio, quem, cum opus videretur, educeret e vagina; cum postulata obtinuerat, reconderet: ut veste, quam, cum frigus erat, sumeret; cum æstus, abjiceret: qui merus mimus est, & in seriis ludus non ferendus. *Non unde, nec sicut canones sacri præcipiunt, sed pro motibus incompositi animi tui, undecumque & per andronas, de hora in horam appellas; & illam semel, etiam & secundo ab ea litteris evocatus, adire detractas: cum ea quæ voles, & pro quibus te illam fingis appellando abire, quolibet modo apud domnum regem obtines: pro certo sciens adhuc de causis regulari ordine te non compellari, pro quibus appellans in synodo, cum appellatione tua, illam, sicut ipsa per canones præcipit, cures adire.*

Respondente Rhemensi.

Epist. 36. p. 648.

l. 55 Cap. c. 45. p. 555. *Hominum habitacula.*

Quæ sequuntur verba, duas tangunt epistolas, quibus se dicit evocatum: quæ quia non extant (habemus enim alias duas Hadriani ad regem, & ad archiepiscopum, ut veniente Romam voti causa Hincmaro, ejus ecclesia ab injuriis Nortmanni tuta sit) quæ de illis scire nos voluit Rhemensis archiepiscopus, operæ pretium est in memoriam revocare. 1. Emendicatas fuisse, ab ipso, sine teste & censore, quod libuit ad pontificem scribente: *Licet absque rationabili necessitate, quantum ex te constat, litteras evocationis tuæ*

De litteris pontificis ad Laudunens.

C. 45. cit.

obti-

obtinueris, ut ipſam primam & ſanctam ſedem adires: ceterum ipſa unde, & ſicut audit, reſcribit.

2. Finxiſſe illum iis aliqua contineri, quæ reipſa non legerentur. *Quod autem mihi mandaſti, quoniam altera vice, quando domno apoſtolico mandaſti de Nortmanno, hoc tibi remandavit, ut inde prius feciſſes tuum miniſterium, & tunc te reclamares, non hoc in ſuis litteris invenimus, vel audivimus.*

Epiſt. 34. p. 696.

§. XIII.

Hadrianus II. acerbas litteras regi ſcribit pro Hincmaro Laudunenſi, Romam appellante.

Littera pontificis ad Carolum regem.

ET quando verſamur in Hadriani papæ litteris, eadem via perlatæ ſunt in Galliam aliæ ad regem, & ad archiepiſcopum Hincmarum, graves & acerbæ, quas tradere non auſus ipſe Laudunenſis, curavit ut per alios in eorum manus pervenirent. Sic enim arguit Rhemenſis: *Epiſtolas quoque domno regi pro reclamatione tua, a domno apoſtolico per miſſos tuos directas, non ſecundum domni papæ juſſionem mihi, ut juſſa illius exequerer, dari feciſti; ſed per aliarum, & etiam longinquarum regionum archiepiſcopos domno regi, & mihi, in parochia mea, in qua degebamus, dari obtinuiſti.* Remigium & Harduicum alibi nominat, ejus latores. Et hoc verbo declaratur, non tantum precibus obtentas litteras, ſed etiam perferendarum modum ab uno Hincmaro ſubtiliter excogitatum, qui mitti nolebat ad regem, ut ille olim, *durus nuncius*. Nam plurimo aceto perfuſam fuiſſe epiſtolam Hadriani ad Carolum, ex ejus reſponſione diſcimus, quam poſt Duziacenſe concilium remiſit: in qua objici ſibi queritur crimina *perjurii, tyrannidis, perfidiæ, impietatis:* quæ demonſtrant quo felle fuerint imbutæ Laudunenſis Hincmari ad Hadrianum literæ criminatrices, quæ cor humaniſſimi pontificis, adverſus regem optimum tam vehementer promoverunt. Cujus rei cauſam, præter hominis impotentiam, & præcipitem ad quemlibet lædendum audaciam, eadem nos docet epiſtola, quod nimirum ſibi perſuaderet, lancinante conſcientia reus, multorum criminum a rege ſe fuiſſe accuſatum. *Scriptum eſt etiam nobis, miſiſſe nos vobis epiſtolam de Hincmaro accuſationes nefandas continentem.... nefandas accuſationes vobis de illo non ſcripſimus: ſed quæ multi & epiſcopi, & alii viri eccleſiaſtici, & primores regni noſtri, & nobiles, & mediocres, & ignobiles de illo tunc fatebantur, & adhuc fatentur, vobis ſcripſimus: ſuggerentes ut quia corrigere eum volebamus, ne ad hoc perveniret, ad quod ſe ipſe impegit ut rueret, vobis quiſque ſurriperet, antequam inde veritatem reſciretis.* Fatetur ergo rex ſcripſiſſe ſe ad pontificem de Laudunenſi epiſcopo, & quidem per initia contentionum, fortaſſe ſtatim a Vermerienſi concilio, ſed non invidioſe contra ipſum, immo potius ſalubriter pro illo, ut veritate cognita communis pater præcipitantem filium ſuſtineret.

Epiſt. Caroli regis MS. ad Hadrian.

Rex pontificem monuit de Hincmaro. ibid.

Et ne dubium eſſet, cujus inſtinctu ſcriberetur epiſtola regem tantopere commotura, commendabat regi pontifex, Colſanum, Vvalcanonem, & Bernonem, Hincmaro Laudunenſi addictos, contumelioſos in regem, perjuros, fugitivos. Mox enim ſequitur: *Et in eadem epiſtola nobis ſcriptum eſt, ut homines de regno noſtro Colſanum, & Vvalcanonem, atque Bernonem, ſalvos & incolumes cum ſuis permitteremus conſiſtere: & ſi aliter egerimus, veſtræ communionis particeps, uſque ad veram ſatisfactionem eſſe non valeremus: & non evaſuros nos veſtram cenſuram ſciremus, ſi veſtra a nobis fuerint amplius decreta, vel monita violata.* Ex his intelligis, lector, quo inſtigante, & quodammodo dictante, ſcriptæ litteræ iſtæ fuerint, quas a ſe ſcriptas poſtea negavit pontifex idem, ſed *ſubreptas, extortas, confictas?* Agnoſcis ſpiritum Laudunenſis turbinis, poſt agitatam Galliam, Romanos etiam animos concutientem? Habes interim in epiſtola regia nondum excuſa, pontificiæ præcipua capita, quæ penitus excidit.

Homines Hincmari commendantur regi.

Pervidere me arbitror & aliam non benignioremin hiſtoria Flodoardi, ſignificantis ingenti ſolicitudine vexatum fuiſſe aliquando Rhemenſem Hincmarum, ne litteris Roma delatis, rex indignum in modum offenſus, grandi malo earum procuratorem, illum, inquam, Hincmarum, ſeditionis artificem & incentorem mulctaret. Ergo rationes, quibus animum exulceratum demulceret, ſerio inveſtigantem, Odoni Belvacenſi apud regem tum degenti, ſcripſiſſe *de presbytero, qui epiſtolam papæ Roma detulerat, ut regem admoneret, modificans ejus animum, ne contra Dominum aliquid faciat in eccleſia Dei, vel epiſcopali ordine: non pro Hincmaro nepote ſuo ſe tantum id dicere aſſerentem, quantum pro ipſo ſeniore ſuo rege, ne ipſe taliter peccaret, unde æternaliter periret.* Aliam a priore dico hanc videri epiſtolam, quæ ſit ab presbytero delata: & ipſam acerbam, quæ juſto metu archiepiſcopum percelleret, ne quid furor Caroli perpetraret. Quare vix mihi perſuadere poſſum, hanc eſſe, quæ pro Hincmaro votum ſimulante ſcripta eſt; licet paucis verſibus vulnus inferat in Caroli ipſius ſynodali petitione non neglectum: *Cum eam in aliquo diſtrahentem, extra conſuetudinem ſuam comperimus, tota cordis valetudine contriſtamur.* Sed quid fruſtra quærimus ſcripta, quæ credibile eſt periiſſe? cum conſtet ex epiſtola Caroli regis modo citata, frequentibus illum ejuſcemodi aculeis punctum fuiſſe: *Sæpe nobis exprobrationum epiſtolas mittitis, & crimina nobis incognita, niſi quantum per malivolorum noſtrorum ora auditis, nobis impingitis.*

Alia littera pontificis ad regem aſperæ.

Flodoard. l. 3. c. 23.

Hadr. ep. 12. ad Car.

Car. epiſt. MS. cit. ad Hadrian.

§. XIV.

Ejuſdem pontificis litteræ ad Hincmarum Rhemenſem, & hujus ad illum, de Hincmaro Laudunenſi.

Litteræ pontificis ad Hincmarum Rhemenſem.

EAdem via redditæ ſunt Hincmaro metropolitano pontificis litteræ, ſed non eodem ſtilo & atramento notatæ. Siquidem univerſe deprehendo, ſi quid in Hincmaro reprehendendum habuit Hadrianus, id feciſſe lenius & humanius, quam quod modo in rege audiebamus. Nam & hoc ipſo anno, cum Carolum Auſtraſiæ regem Metis coronaſſet, eaque alieni regni invaſio magnopere pontifici diſpliceret, ad Hincmarum in hæc verba ſcripſit iratus: *Reſtat ut te de tuis actibus per juſtitiam, ex caritate tamen, reprehendere non omittamus.* Vides paternum γλυκύπικρον, quod etiamſi poſtea minus temperatum propinavit, ſemel, quod ſciamus, id factum, cum litteris ſuis non reſpondente Hincmaro contemni ſe crederet. Itaque in cauſa Laudunenſis Hincmari, duas Hadriani epiſtolas commemorat Rhemenſis. Priorem, qua jubetur Nortamnnum excommunicare, niſi res eccleſiæ Laudunenſi ablatas mox reſtituat. *Veſtra denique auctoritas miſit mihi præterito anno epiſtolam* (poſt concilium apud Vermeriam) *per miſſum coepiſcopi noſtri Hincmari, præcipientem ut oris mei officio Nortmannum, qui res eccleſiæ Laudunenſis invaſerat, excommunicarem.* Extat il-

Hadrian. ep. 20. ad Hinc.

Hinc. ep. 41.

Hadrian. ep. 11. concil. Gallic.

la in tomis conciliorum Gallicanorum. Cui articulo postquam respondit, falso accusatum fuisse Nortmannum, rogat ut in similibus negotiis, jussioni suæ pontifex interponat in posterum: *Si ita est ut vobis innotuit*: ut conditio præcepto addita, remittat ad plenam facti notitiam. Posterior hoc anno ante synodum Duziacensem accepta, paulo commotior videtur: *Alteram siquidem mihi pro negotio ipsius Hincmari direxistis epistolam, dicentes: Miranda est plane vestra fraternitas, quare ministerio juris episcopalis in regionibus illis abutitur, & multorum caritas abundante nequitia refrigescere dicitur*, &c. Reprehendit, at non acerbe de duobus, quod nepotem & æquivocum suum Hincmarum, pro conservandis ecclesiæ suæ bonis adversus regem regiosque comites laborantem, consilio & auxilio non sublevet. Et quod eumdem Romanum iter aggredi volentem prohibuerit: quæ sunt manifestæ Laudunensis querelæ; quarum iniquitatem resellere facile fuit innocenti: *Unde humiliter auctoritati vestræ rescribo, quomodo, ut scriptum est, sicut audio, judico; & vos sicut audistis, scripsistis. Sed qui vestræ sanctitati hæc verbis vel litteris intimavit, mendacium vobis dixit. Plurimum enim pro eo & apud regem, & apud alios laboravi.* Erat hoc quasi negativum crimen, non adjuvisse laborantem. Sequitur positivum, prohibuisse Romanum iter. *Et sicut illa de quibus mihi pro eo scripsistis, mendaciter dicta sunt, etiam aliquis vobis suggessit, quod eum ire Romam probibuerim, vel dissuaserim: mendacium vobis nihilominus dixit: sicut & plures in istis regionibus sciunt, & scriptis ad eum sæpe directis possum ostendere.*

Cum autem ab Alexandro illo suo tot sibi mala, & in Gallia, & ex urbe Roma sentiret ostendi, continere non potuit, quin & apud apostolicos legatos querelam vicissim deponeret, & Hadrianum ipsum frigoris & temporis illius ecclesiastici causam edoceret. Id narratur in epistola posteriore ab episcopis Duziacensibus post concilium scripta, cujus initium habetur in conciliis. In parte autem ejus manuscripta, cap. 5. ita legimus: *Et quia metropolitanus Hincmari, quoniam sæpissime verbis, & multiplicibus scriptis, secundum sanctarum tramitem scripturarum, traditionemque majorum eum corripuit, & ad correctionem perducere non prævaluit: apud legatos apostolicæ sedis, Joannem & Petrum, itemque Joannem episcopos, & Petrum cardinalem Romanæ ecclesiæ presbyterum, coram Hodone coepiscopo suo, & Ansegiso venerabili tunc abbate, nunc autem archiepiscopo, se de illius contumacia, & variis excessibus reclamavit: & quibusdam eorum scripto illius excessus ostendit: & per præfatum Ansegisum, qualiter eum tandem de specialibus ejus excessibus castigaverit, scriptis Romam direxit, & ut verbis apud auctoritatem vestram obtineret, quatenus apostolicis eum verbis castigaretis, ut secundum sacras regulas se episcopaliter gereret, & auctoritati suæ metropolis obediret; sicut & vestra paternitas egit, suo metropolitano, & eidem Hincmaro apostolicas litteras vestræ auctoritatis per Ansegisum dirigentes.* Vicem igitur nepoti suo rependit avunculus, & unde ille litterarum fulmina in regem & metropolitanum petebat, inde hic adversus illum dignas ejus contumacia reprehensiones elicuit; quamquam & bruta fuerunt hæc omnia. Pergunt enim patres: *Sed quia monitis vestris isdem protervus Hincmarus obedire non voluit, metropolitanus ejus, & nos cum eo, de illo sic egimus, sicut in epistola paternitatis vestræ in conventu nostro relecta, nobis præcipit; quæ sic habet.* Audiemus & nos illam in concilio, cui conservatam debemus, quamque magno labore vix tandem evicerunt antistites ipso præsente & patiente perlegi. Meminit Laudunensis ipse litterarum regi & episcopis omnibus a pontifice missarum, *de quibus sine synodali consultu respondeti non poterat*: quarum exemplar in Attiniaco palatio accepisse se fatetur ab avunculo. Sed cum verisimile sit ab istis fuisse distinctas: quales eæ fuerint, divinare non licet: ut neque suas increpatorias simul missas, ad nos pervenire voluit, vere protervus Hincmarus.

Hincm. epist. cit.

Ibid. *Rhemensis ad pontificem resp.*

Rhemensis ad pontificem scribit de Laudunensi.

Rescript epi. scop. conc. Duziac. MS. c. 5.

Hinc. Laud. epist. de his

§. XV.

Secunda rebellio Carlomanni, cujus excommunicationi subscribere Hincmarus Laudunensis abnuit.

VIdes, lector, tangere nos digito concilium Duziacense, cui pontificia hæc epistola consensum & auctoritatem solito majorem tribuit; sed eo properantes retinet nos alius horum temporum turbo, Carlomannus perduellis Caroli filius, infeliciſſimæ nequitiæ princeps; qui e patris latere profugus, collecta perditorum manu, per Bulgium primo, deinde per Rhemensem provinciam *tantam crudelitatem & devastationem, secundum operationem satanæ*, inquit historia, *exercuit, ut credi non possit, nisi ab ipsis qui eamdem depopulationem viderunt, atque sustinuerunt*. Carolus rex eam rebellionem & immania flagitia regio, & ecclesiastico judicio certus prosequi, Carlomanni complices & socios morti addicit, eorum bona omnia fisco; *& ordinatis ficaris quæ eumdem Carlomannum cum suis complicibus de regno propellerent judicium episcopale de illis expetiit*. Complices provinciæ suæ vastatores excommunicat Hincmarus, & censuræ formulam ad archiepiscopos aliarum provinciarum, atque ad nepotem suum Hincmarum mittit subscribendam. Carlomannus Senonnensis diaconus, juramenti bis patri suo præstiti reus, eidem provinciæ judicandus permittitur. Consentiunt in eam archiepiscopi Rhemensis excommunicationem remotiores archiepiscopi: renuit ter quaterque admonitus subscribere Hincmarus, sive regis & archiepiscopi odio, sive similis causæ societate, quam & simul cognitam vidimus in synodo Attiniacensi; sive ad pontificis Romani gratiam magis ac magis emerendam. Nam Carlomannus episcopi exemplo, quid si & consilio? legatis Romam missis, & appellatione ad pontificis judicium excommunicationem multis nominibus sibi debitam conatur effugere: dum ipse loca terrarum qua transit, qua fugit, fœde depopulatur. Egregium sane par hominum, quibus sacrosanctum jus appellationis patrocinari debuit! quorum causa inter Hadrianum, Carolum regem, & magnum Hincmarum simultates oriri oportuit.

Carlomanni rebellio & ejus complicum excommunicatio.

Annal. Bert. ad an. 873.

Ibid.

Hinc. Laud. ep. *Relegi.*

Idem epist. *Quia adeo*

Concil. Duziac. 2. p. c. 20.

Hadrianus enim ad eam appellationis vocem excitatus, & principis impii legatione deceptus, (nam is eodem tempore patrem & regem suum pulchra in speciem legatione ludere voluerat) & aliunde ob regnum Austrasiæ occupatum Carolo infensus, ejus patrocinium ardenter suscipit, patrem de cogitata adversus filium vindicta graviter reprehendit; *Inter cetera excessuum tuorum, quibus aliena usurpando invasisse crederis, illud quoque nihilominus objicitur, quod etiam bestiarum feritatem excedens, contra propria viscera, id est, contra Carlomannum genitum tuum, sævire minime verearis: eum videlicet non solum paterna gratia & beneficiis privans, verum etiam regni finibus eliminans, atque, quod impium est, ut excommunicetur, affe-*

Carlomannus ad pontificem provocat.

Hadr. ep. 94. ad Car.

affectans. Et ad extremum brevis epistolæ, monet: *Ergo ne adjicias peccatum super peccatum; sed & de pristinis invasionis & avaritiæ pravitatibus deprecare, & correctionis ostensa perfectione, veniam ecclesiasticam recipere totis medullis exopta, & ne sine tenus pereas usquequaque deserta*. Scribit & ad episcopos Carolinos, vetatque excommunicationem in Carlomannum jaculari, *qui se insontem circa patrem multipliciter asserit*, alioquin irritam fore. Tertio & ad regni Proceres, ne a patre vocati ad arma contra filium progrediantur, quisquis fecerit, *non solum excommunicationis nexibus innodabitur, verum etiam vinculis anathematis obligatus in gehenna cum diabolo deputabitur*. Ita de perduelli & apostata filio, mendaciis præventus pontifex; atque extant eæ litteræ apud Baronium, neque ipsum hujus historiæ ad unguem scientem, & in tomis conciliorum Gallicanorum, in quibus de historia præterea nihil. Fueritne non obstante tali pontificis interdicto excommunicatus Carlomannus, nemo prodidit. Hoc narrant annales nostri, opera Ludovici Germaniæ regis patrui sui, reconciliatum iterum patri eadem emendationis conditione: idque Duziaci factum, post synodum quæ de Hincmaro postrema decrevit.

Idem ep. 26.

Idem ep. 25.

Bar. ad an. 870.

Extrema Carlomanni.

Ac deinde ad se redeuntem, ita pater suscepit, ut de eo continendo ad suorum consilium referre promitteret. Omisso igitur ecclesiæ judicio, rem definit in placito apud Silvacum, ut iterum in Silvanectensem custodiam mitteretur, *& ejus complices sacramento suæ fidelitatis per singulos comitatus constringerentur*. Sed perditis hominibus reip. perturbationem nihilominus per eum affectantibus, concilium rex habet Silvanecti, & ejus frequenti rebellione iterum examinata, de gradu diaconatus dejectus, ad laicam communionem redactus est. Inde miser, tamquam omni solutus tonsuræ obligatione, regnum cogitat, custodiæ repagula per suos infringere molitur, & in spem majorum turbarum inquietos omnes erigit. *Quaproter necesse fuit, etiam illa, de quibus ab episcopis judicatus non fuerat, in medium revocare, & secundum sacrarum legum decreta, pro admissis suis judicio mortis addictum, mitiori sententia, ut locum & spatium pœnitendi haberet, graviora admittendi facultatem, sicut meditabatur, non haberet, luminibus, acclamatione cunctorum qui adfuerunt, orbari: quatenus perniciosa spes pacem odientium de illo frustrata foret; & ecclesia Dei ac Christianitas in regno ejus, cum infestinatione paganorum, seditione exitiabili perturbari non posset*. Ita narrant iidem annales anno superiore a Ludovico Caroli fratre Restitium Vvinidorum regulum bello captum, & aliquamdiu in custodia detentum, post judicium mortis excæcatum, & in monasterium retrusum fuisse. Aliud paternæ justitiæ exemplum circa hæc tempora Metenses annales nobis exhibent primogenitum regis Bulgarorum filium, qui cum a patre Chagano recens Christiano, & monasticum habitum induto, regnum accepisset, abusus potestate, in vitia omnia præceps ruit, gentilesque suos ad ejuratam nuper idololatriam per vim adegit. Quibus auditis pater, resumpto cultu regio, caris comitantibus, lascivientem juvenem aggressus, oculis privat, & in carcerem detrudit; regnoque minori ejus fratri cum monitis minisque commisso, *similia passurum, si in aliquo a recta Christianitate deviaret*, ad monasticen rediit. Quis credat post hæc etiam novis furiis exagitatum Carlomannum, in Germaniam ad patruum fugisse? qui plus impotentiam animi, quam corporis orbitatem miseratus, monasterium concessit in quo pacate moreretur. Hæc est Carlomanni tragœdia, obstinatæ rebellionis in filio, patientiæ & clementiæ in patre, luculentum exemplum; Hincmarianæ pervicaciæ, illusoriæ appellationis, extremæ cæcitatis spirans imago, ut paria paribus accommodanti facillime apparebit.

Annal. Bert. ad ann 873.

Concil. Silvanectense contra Carlomannum conc. Gall.

Annal. cit.

Annal. Bert. cit. an. 870. *Restitius Vvinidus.*

Rex Bulgarorum cum filiis Annal. Metenſ. an. 870.

§. XVI.

Qualis sit inter Hincmarum utrumque de appellatione Romanæ contentio.

Judicitur synodus apud Duziacum. Annal. Bertin. ad an. 871.

AD eum ergo ut reveniamus, synodum adversus illum indictam, post narratam Carlomanni rebellionem, & ejus complicum excommunicationem, ita prosequitur annalista Bertinianus. *Hincmarus autem Laudunensis, nomine tantum episcopus, homo insolentiæ singularis, contra evangelicam veritatem, & apostolicam, atque ecclesiasticam auctoritatem, contra regem rebellans, & in vicinos, ac sibi commissos tam clericos, quam laicos sine ulla reverentia sæviens, & metropolitano suo se inde regulariter commonenti obedire contemnens, adeo & regem suum, & archiepiscopum suum, atque episcopos totius regni erga se commovit, ut rex synodum in mense Augusto apud Duziacum condiceret: quatenus de illius pravitatibus regulare ibi agitaretur judicium. Ipse autem rex Carolus, petentibus nepotibus suis, Ludovici fratris sui filiis, Ludovico & Carolo, per Viridunum obviam eis, loquuturus cum illis, perrexit, & inde ad synodum in Duziaco rediit*. A qua nimirum abesse non debebat, se facturus actorem. Quæ dum paratur, dum episcopi conveniunt, dum accusatio regis, expostulatio archiepiscopi, ceterorum petitiones instruuntur: magnæ quæstionis statum, synodum totam, & quæ illam consequuta sunt animaturæ, diligenter indagemus.

Hincmari Laudunens. appellatio explicatur.

Hincmaro Laudunensi homini litigioso & inquieto præcipue res est cum rege, & cum avunculo Rhemorum archiepiscopo, ac per ipsum, & propter ipsum, regi, & archiepiscopo, contentio cum pontifice Romano, quem ille per appellationem suas in partes deduxit. Regis disceptatio diutissime de rebus fuit; archiepiscopi de moribus, deque persona. Judicia duo priora apud Vermeriam & Attiniacum, de rebus & bonis ecclesiasticis cognoverunt: tertium apud Duziacum, de persona & moribus: utrobique victus, utrinque appellat ad pontificem: ut sit quasi duplex appellatio, prior a regis judicio, posterior ab archiepiscopi sententia. Priorem magno non æstimavit Hadrianus, ad expostulationem Hincmari contentus per litteras regem admonere, ne bona ecclesiastica pervaderet: episcopum Romam evocare, non ut appellantem & litigaturum, sed ut voto ad limina apostolorum, ob recuperandam sanitatem obligatum: Regi interim ejus ecclesiam commendare, ne in ejus bona per pastoris absentiam sæculares invadant. Contentiosius fuit agitata posterior, ac præcipue post synodum Attiniacensem cœpta, ultra Duziacensem perseveravit. Fateor equidem a neutro disputantium distinctas unquam appellationes istas, vel si mavis, appellandi rationes; sed universe semper, de appellatione ad Romanum pontificem fuisse tractatum. Sed cum constet priores duas synodos in rebus repetendis maxime positas fuisse; & quæsitum, an essent Hincmaro asserendæ, vel Nortmanno aliisque restituendæ? in postrema autem, quam ingredimur, non jam de villa Pauliaco, vel de Amalberti uxore, verum

Hadr. epist. 11. & 12.

de

de ipso Laudunensi episcopo Hincmaro, esse cognitum; ut episcopatu dejiceretur, ob mores protervos, & indigna facinora; concludendum omnino est, tertiam istam, ut causam, sic appellationem gravioris esse ponderis, & momenti. Quare quod in utroque legimus de appellatione, ita de omnibus tribus synodis intelligemus, ut in postrema potissimum sensum cogitationemque figamus.

De appellatione cum Rhemensi disputat.

Laudunensis igitur universe appellationem magnis clamoribus objicit, ut fortissimum scutum ad refutandos omnes adversariorum ictus, & judicum interlocutiones infringendas: non ignarus videlicet quanta semper observantia Petri sedem, matrem & magistram ecclesiarum omnium, Franci principes & antistites coluerint. Hoc appellandi jus multis rotulis, & collectionibus stabilire, & in omnim mentibus defigere studet. Sic enim in posteriore earum quæ extant, ad Carolum ipsum regem profitetur:

Hincmar. Laud. præfat. p. 351.

Iste pitaciolus plane depromit & alte
Sedem appellandam libere apostolicam.
Archique pontifici distinguit jusque modumque,
Cum compræsulibus ceu teneat sobrius.

Multa illic proferuntur de Romanæ sedis dignitate, quæ nunquam venit apud eos in quæstionem: de jure appellandi: de judiciorum retractatione: de metropolitanorum coercendo imperio; ne curent aliena, ne quid extra parochiam absque comprovincialibus statuant, ne judicent aut deponant episcopos: & id genus alia ad rem præsentem conducentia. Respondet libro quinquaginta quinque capitum Rhemensis, differre pontificum epistolas a canonibus conciliorum: Decreta quæ producit Laudunensis usu esse antiquata: reduxisse ecclesiam in canones quæ vellet observata: corruptos & truncatos ab eo locorum plerosque, & in pravum sensum detortos: illum contra metropolis suæ privilegia venire: non debuisse decreto ulli, præter metropolitani consensum subscribere, longe minus contra metropolitani rationes: ceterum irritam esse subscriptionem, quæ consulis nota careat. Atque cum horum plurima leviora sint, quam ut litis partem facere debeant, cuneum nodo adprimit, & passim multis ostendit, per canones mundi reverentia consecratos, perque decretales pontificum post Nicænam synodum epistolas, inter episcopos primam causæ cognitionem, quam vocamus instantiam, metropolitano deberi; a quo non ante cognitam, latamque sententiam ad pontificem deinde provocetur: sitque in ejus potestate judicium, sive confirmandum, sive infirmandum esse videatur, quod multæ Laudunensis compilationis auctoritates & exempla factum esse demonstrant. Et ut rem ex usu nostro clariorem efficiamus, vetera illa cum iis quæ ob oculos posita sunt, licet conferre. Evocationem causæ ab appellatione forum nostrum distinguit. Evocat enim qui privilegio, vel qua alia ratione negotium suum ab ordinario, & ex sese legitimo tribunali, ad aliud non æque ordinarium traducit. Appellat autem, qui posteaquam ordinario suo tribunali se subjecit, de mala tractatione queritur, & a superiore judice, a quo & tribunal illud pendet, retractari judicium, & refigi sententiam postulat. Istud posterius, jus vocant tribunalia, & æqui bonique consulunt: illud prius, privilegium dicunt, & sæpissime injuriam interpretantur. In evocatione prima cognitio supremo & extraordinario tribunali tribuitur, quasi per vim extorta ab inferiore: in appellatione, secunda superiori & ipsi ordinario; bene volente inferiore, quia officio suo perfunctum est.

Hincm. Rem. l. 55. Cap. c. 43 p. 544. c. 10. p. 418. c. 14. p. 476. c. 36. p. 526.

Ibid. p. 527.

Res exponitur per evocationis ab appellatione discrimen.

Jam ergo nostra in controversia, non tam jurisdictionis conflictus est, quam ordinis: evocationem siquidem postulat Laudunensis; appellationem offert Rhemensis. Romæ judicari volo, ait junior Hincmarus. Prius in provincia, inquit senior, apud metropolitanum judicem tuum ordinarium; ab eo judicatus, si lubet, appella. Sic Rothadus & Vvlfadus litigarunt; & lis erat de personis. Instat ille, utor privilegio apostolicæ sedis, quod mea collectione monstravi. At in ea, dicit Rhemensis, legisti tu ipse appellari sedem apostolicam: metropolitanum tum omnium comprovincialium episcoporum instantia causas episcoporum audire debere: accusatum, vel judicatum a comprovincialibus in aliqua causa episcopum appellare, vel adire sedis apostolicæ pontificem: salva auctoritate apostolica, nullum episcopum extra suam provinciam ad judicium devocari: sed vocatum canonice audiendum esse, & concordem canonicamque super eum proferri debere sententiam. Athanasium, Joannem Chrysostomum, Flavianum nominari, quos ante Romanam cognitionem constat fuisse judicatos: & hujusmodi plura, quæ appellationem loquuntur, non evocationem; secundum quæ vult ipse primus judicare, unde non prohibet appellare. Falluntur ergo si qui putant statum hujusce quæstionis in nuda appellatione versari, quam nunquam negavit Hincmarus, qui Laudunenses clericos ad suum tribunal appellantes admisit: si credunt tangi privilegia sedis apostolicæ, quæ religiosissime colenda semper docuit: si criminantur iter Romanum ab eo præcludi appellantibus; qui post concilii provincialis judicium, etiam viatico, si fuerit opus, ad appellationis persecutionem promittit instruere. Est igitur unus ille & verus controversiæ cardo: utrum appellatio mature interjecta, causæ cognitionem inferiori judici eripiat; & ad superiorem statim pertrahat, necne? utrum ad appellationis vocem, omnis cognitio statim cesset in provincia, & Romam devolvatur, necne? Affirmat Laudunensis, & metropolitani tribunal defugit, in quo certa ejus criminum damnatio est: negat Rhemensis, doletque jus appellationum ad ecclesiasticæ disciplinæ munimen & ornamenta antea adhibitum, modo turbulentissimi hominis contumacia sempiterna, ad ejusdem ecclesiastici ordinis perturbationem & perniciem admoveri. Uterque decretis pontificum instructus est; sed hic peritius canones, & usum tum adhuc florentem advocat. Metropolitani jura defendunt antistites Gallicani: Rex abire vetat, rebellem intra Gallias compressurus. Nullum hic a schismate periculum, apud canonum peritissimos, æqui observantissimos, sedi Romanæ devotissimos Galliarum episcopos; qui salva caritate & obedientia, jura metropolitana canonibus, & pontificum decretis definita, conservare se putant.

Status quæstionis constituitur

Hincm. Laudunens. collect.

Rhemensis non est contrarius appellationi.

§. XVII.

Tertia synodus adversus Hincmarum Laudunensem apud Duziacum palatium.

ITaque sic animo comparati præsules conveniunt ad synodum Duziacensem I. cujus acta per Actardum tunc Nannetensem episcopum Romam missa ad Hadrianum, editioni conciliorum Galliæ adhuc incognita, sed deinde, volente

Tertia synodus Duziacensis.

Deo

Deo, reperta, editoris Sirmondi vice produci-
mus. Quæ quia prolixitate & Hincmariano mul-
tiloquio faſtidioſa fortaſſe alicui videbuntur, in
Partitio actorum ſynodi. partes quinque ſecari poſſunt. Earum prima pe-
titione ſive proclamatione & accuſationem Caro-
li regis adverſus Laudunenſem continet, ſed im-
perfectam, & primis capitibus mutilam. Secun-
da, expoſtulationem Hincmari metropolitani,
prolixam admodum, qua omnes ſuas cum Lau-
dunenſi contentiones enarrat. In tertia redit ite-
rum petitio regia, cum epiſcoporum judicio, &
commentariis: ſiquidem rex de ſingulis accuſatio-
nis capitibus epiſcoporum judicium expetierat, at-
que illi dierum aliquot ſpatium ad reſpondendum
rogaverant. Jamdiu inchoata ſynodo, geſtis &
lectis illis omnibus, tandem Duziacum advenit
Hincmarus, ut quarta pars cum illo conficere-
tur: ut præſens, interrogatus, auditus, convi-
ctus, quamtumvis appellans, & recuſans judices,
condemnaretur. Quod ita narrant annales ſæpe
Annal. Bertin. cit. ad an. 871. citati: *Hincmarus vero tandem cum multa ſuperbia venit in ſynodum: in qua a rege Carolo ſecundum regulas eccleſiaſticas porrecta petitione de cauſis certiſſimis regulariter accuſatus atque convictus, depoſitionis judicium regulare ſuſcepit. Sicut in geſtis continetur ipſius ſynodi, quas eadem ſynodus per Actardum venerabilem epiſcopum, qui eidem ſynodo interfuit, ad apoſtolicam ſedem direxit.*

Damnatus Hincmarus ſine præjudicio appellationis. Servata nihilominus eſt duobus in capitibus Romanæ poteſtati & appellationi, quæ debeba-
tur reverentia. Primum enim ſententiam ſuam in hæc verba concluſerunt patres, *Salvo per omnia apoſtolicæ ſedis judicio*, quæ formula non po-
tuit Hadriano non eſſe jucundiſſima; quæ & concilium a periculo temeritatis exemit & ſchiſ-
matis. Reſpondit enim pontifex, non poſſe ſe ſententiam in epiſcopum provocantem ad ſedem
Hadrian. ep. 27. apoſtolicam ratam habere; *Tamen, ſicut ipſius concilii actionibus legitur, quoniam ſalvo in omnibus judicio ſedis apoſtolicæ illum ab epiſcopis judicatum aſſeritis; nos non aliquâ contra quoslibet commoti invidia, nec alterius culpam in alterum retorquere cupientes, volumus*, &c. Deinde in locum dejecti Hincmari, neminem ſubrogarunt, ut in-
tegra omnia decretoriæ pontificis ſententiæ reſer-
varent. Meminerat quippe Rhemenſis Hincma-
rus, peccaſſe, ſe olim in ſimili, cum depoſito
Rothado, ſtatim alium ſuffecit, quod iniquiſſime
Nicol. epiſt. 22. ad Hinc. tulit Nicolaus, & intruſum illum abſque mora
ullam epiſcopalis officii partem attingere vetuit.
Epiſt. ſynod. conc. Duz. Quare non falſo profitentur in epiſtola ſynodali,
ſe, quantum ſciunt & poſſunt, privilegium ſan-
ctæ & primæ ſedis Romanæ, conſervatum & am-
plificatum cupere.

De epiſtolis poſt ſynodum ſcriptis. Hæc eſt epiſtola cum aliis quæ partem conci-
lii quintam, eamque poſtremam facit. Uſitato
conciliis omnibus more, quoties declarandum ali-
quid decernitur: cui autem non appareat ejus
hac in cauſa neceſſitas, cujus defectus in ſum-
mam appellatæ ſedis injuriam redundaſſet; Alte-
ram præterea privatim adjecit archiepiſcopus Hinc-
marus, cujus fuerant ad ſynodos partes præcipuæ,
quemque proxime rei perſona tangebat. Utram-
que damus nondum viſam. Servat & tertiam
Sirmondi apographum, Caroli regis ad eumdem
Hadrianum: quæ quia de pontificiarum litterarum
acerbitate prolixius queritur, quam de Hincma-
ro Laudunenſi tractat, quæque ad hunc perti-
nent, ubi ſe offert occaſio, excerpimus, tam lon-
gi concilii faſtidio victi, ut minime neceſſariam
ad litis hujus cognitionem, deſcribere prætermit-
timus. Eique libentius labori parcimus, quod
ejuſdem argumenti ſtilique alteram habemus in
conciliis, inferius memorandam.

Acta omnia Romam miſſa. Miſſa Romam ad pontificem hæc omnia per Actardum legatum: acta inquam ſynodi, petitio regis, expoſtulatio Hincmari metropolitani du-
plex, & hæc Duziacenſis, & quæ anno ſuperio-
re apud Attiniacum oblata fuerat: Proclamatio
quoque cleri plebiſque Laudunenſis, licet in eo
concilio urgentibus aliis negotiis non lecta. De-
nique tres epiſtolæ, ſynodi, Hincmari, regis.
Hincm epiſt. 57. ad Anaſtaſ. Neque dubito quin per eam opportunitatem Hinc-
marus ad Anaſtaſium bibliothecarium ſcripſerit,
quod jam olim in prima ejuſdem Actardi lega-
tione fecerat. Id mihi facile perſuadent ipſius
Anaſtaſii litteræ, per Actardum reducem reddi-
Flodoard. l. 3. c. 24. tæ, quarum meminit Flodoardus: *Anaſtaſio ve-
nerabili abbati, ac bibliothecario ſanctæ Romanæ ec-
cleſiæ, gratiarum referens actiones, pro benedictioni-
nibus ſanctiſſimis ab eo ſibi per Actardum epiſcopum
directis, ſuas eidem quoque abbati mittens munerum
benedictiones. Quædam etiam opuſcula, ſuo labore
confecta, ipſi delegans.* Hæc enim litterarum com-
mercia frequentabant, ea lege, qua ſolent erudi-
ti noſſe invicem ingenio, ſi non & vultu. Lice-
Hincmaro licuit Romam proficiſci. bat & Hincmaro depoſito Actardum comitari
Hincm. epiſt. ad Hadrian. Romam abeuntem: quemadmodum antea ſe le-
gatis epiſcoporum Rothadus adjunxerat: atque
iter illud avunculus Hincmarus a rege obtinue-
rat, & ut comites ſibi ex epiſcopio Laudunenſi
adſciſceret, quoſcumque collibitum eſſet. Sed poſt
tale judicium, & cum actis talibus, præſente o-
culato teſte, præcipuæ auctoritatis viro, pontifi-
cem, quod ſolebat, mendaciis fallere deſperans,
manſit in Gallia; eo, ſi unquam, facto confir-
mans, quo conſilio Romam antea provocaſſet,
& quanti canones & pontifices faceret, quos am-
bitioſe compilaverat.

§. XVIII.

Hadriani pontificis de ſynodo Duziacenſi judicium.

Hadrianus ſynodum confirmare abnuit. DUo poſtulabat legatio; ipſi legato Actardo
Turonenſem archiepiſcopatum, quem liben-
tiſſime conceſſit Hadrianus: & ſynodi confirma-
tionem, atque depoſitionis Hincmarianæ appro-
bationem, quod erat legationis caput. Hoc vero
conſtanter recuſat pontifex, ut quondam Nico-
laus pro Rothado. Arguit quod *cum clamaret in*
Hadr. epiſt. *ſynodo ſe ad ſedem apoſtolicam velle incunctanter ve-
nire, atque in præſentia ejus pro objectis ſibi ab
adverſario criminibus reſpondere, damnationis in eum
fuerit prolata ſententia.* Jubet advenire illum, &
cum eo *accuſatorem idoneum, qui nulla poſſit au-
ctoritate legitima reſpui;* ut cum ſynodali conven-
tu ſecundum morem judicium retractetur. Vetat
interim, *quouſque cauſa illius fuerit iterum refrica-
ta atque finita, alterum epiſcopum in ipſa Laudu-
nenſi eccleſia ullatenus ordinari.* Et hæc quidem ad
epiſcopos univerſe, & ad regem Carolum, pri-
vatæ ipſius epiſtolæ inſerta. Hincmaro autem
Rhemenſi reſponſum nihil video: fortaſſe quod
jam antea ejus ingenium eſſet expertus, cum ad
pontificis ipſius litteras reſpondit, quibus de non
Hincm. epiſt. 41. reſponſ. ad Hadr. epiſt. 25. prohibito rege ab invaſione Auſtraſiæ multis ar-
guebatur. Quod vero ad regem privatim attinet,
cum ejus offenſionem perſpexiſſet in dicta epiſto-
la pontifex, converſus ad leniendam iracundiam,
miratur ad apoſtolicæ correptionis verba tanto-
Hadrian. ad regem prior epiſt. 28. pere commotum fuiſſe, ſe & pontificia uſum au-
ctoritate, & paterna caritate, ut *cariſſimum fi-*

lium

lium verbis admonuisse: *patris* autem *verba dilecti, non ex voto male optantis, sed ex radice veræ procedentia caritatis, humili semper intentione recipi debere*. Eadem olim ratione Nicolaus Hubertum abbatem Theutbergæ reginæ fratrem placaverat dolenti sibi consolationem a sede apostolica speranti, missam increpationem innocenti. Nicol. t. epist. 27. *Quod utique devotio tua*, inquit Nicolaus, *moleste ducere non debuerat: quia patris solers disciplina dilecto filio, etiam minime peccanti, nonnunquam adhibetur, non quo severitate verberum frustra examinetur; sed quo ne in suspectis facinoribus devolvatur, benevola invectione terreatur*. Sed privatis hæc ratio satisfaciat: regibus, quibus vera vitia & raro, & nunquam nisi fericis verbis aperiuntur, non potest non esse molestissima falsorum criminum exprobratio.

Posterior epist. pontificis, 29. Quod cum probe nosset Hadrianus: epistolæ illi quam publicari, & in omnium notitiam venire cupiebat, secretam aliam adjecit eodem tempore, si necessarium foret, si regis & aulicorum animi nondum conquiescerent, reddendam: sed occulte, & paucissimis consciis, *ut sermo sit secretior*, inquit, *& litteræ clandestinæ, nullique nisi fidelissimis publicandæ*. In ea pontificiam majestatem divina caritatis arte papa prudentissimus inclinat; & ut regem conservet filium, vere se patrem exhibet, dignus & ipse ob eam pacificationem Dei filius appellari. Nam in primis regem in titulo salutat & conjugem. Non scripserat quidem ista cum rege, quod sciamus; sed ea compellatio illam, & per eam regem scribenti conciliat. Tum reddita breviter objurgationis suæ ratione, & ad paternæ admonitionis tolerantiam, regem humanissime cohortatus, in ejus laudes & magnificentiam erga omnes regni sui ecclesias ingreditur, eumque locum ita concludit: *In veritate, credite nobis, quia tales virtutes diligo in vobis, sicut animam meam*. Ad hæc, quod observandum maxime, litteras increpatorias Roma missas sic excusat, ut a se scriptas neget, sed ab officiis, suo nomine. *Et si quædam litteræ vobis delatæ sunt, aliter se habentes in superficie, vel subreptæ, vel a nostris, nobis infirmantibus, extortæ, vel a qualibet persona conflictæ, durius aut mordaciter sonantes; id tamen nobis fixum semper manst in mente, quod vobis significavimus devote*. Cui excusationi viam aparuerat rex ipse suis litteris in hunc modum scribens: *Ceterum tales litteras & vestro ministerio incongruentes, & nostræ regiæ dignitati ac potestati inconvenientes, sicut nobis ex vestro nomine diriguntur, non a vobis, neque a sancta Romana ecclesia in omnibus semper discretissima, atque cautissima dictatas credimus: quia ipsa sancta sedes modestia & discretione semper corripere, & salubriter corrigere, secundum uniuscujusque personam & ordinem solita fuit*. Post multa pontifex eadem epistola mysterium pandit Carolo: si superstes imperatori fuerit nepoti suo Ludovico juniori, neminem alium ab ipso, quolibet oblato pretio evehendum fore in imperium. Postremo devolutus ad Hincmari Laudunensis negotium, longe aliter quam antea de illo censet & loquitur, dum multorum scelerum reum pene agnoscit: *Tanta turpia, tanta dictu nefanda, tantaque execranda & auctorem suum damnantia referuntur, ut incredibilia ab ignorantibus videantur*. Persistit tamen in conservando appellationis privilegio, & judicii renovandi proposito, sed longe quam antea mitius: *Non tamen eo prius in gradu restituto*, quod rogarant episcopi: *Quod si venire detrectaverit, clareat quod idem ipse dederit locum damnationis in seipsum*. Atqui prius auctoritate apostolica jusserat illum *regis & episcoporum fretum potentia* Romam venire. Demum neque accusatorem idoneum, neque tres episcopos qui omnium vices sustinerent, hæc epistola flagitat, ac tandem Carolo inter cetera optat *regiam & imperialem dignitatem, suam & bonorum omnium communionem, & societatem, peccatorum omnium remissionem*. Ubi est ergo schisma illud quod a rege, & ab Hincmaro Rhemensi Baronius pertimescit.

Subreptæ, extortæ, conflictæ litteræ.

Sedis apostolicæ discretio in reprehendendo.

In causa Laudunens. Hincmari inclinat in partes regis.

Actardus igitur nova auctus dignitate, & his instructus litteris, redit in Galliam: quæ vix publicatæ sunt, cum novam in regis & episcoporum omnium animis tempestatem excitarunt, vetera mala ab Hincmaro Laudunensi metuentium, quid enim non movebit dum lis pendet? quid si quibus pollet artibus & mendaciis Romanæ curiæ illudit, & causam obtinet? Atqui rex litteris protestatus erat, se vivo ac regnante nunquam in Laudunensi throno sessurum; Hincmarus, & episcopi curam ejus omnem abjecerant, ut hominis desperatissimæ pervicaciæ. In novos iterum fluctus revolvi tot jam prius emensis? Victoriam de regni & ecclesiæ perturbatore tot scriptis, tot contentionibus, tot synodis partam in manibus infringi? nihil actum annis plurimis, immensis laboribus? Rebus adhuc incertis, spe quasi perdita, perturbatis animis episcopi longa & vehementi epistola respondent Hadriano, deque appellationibus, & metropolitanorum juribus multa scribunt irati. Primam epistolæ partem exhibent concilia Galliæ hoc titulo: *Rescriptum episcoporum synodi Duziacensis ad epistolam 27. Hadriani II. papæ*: secundam servat Sirmondi apographum; ex quo nonnulla, ut se dedit occasio, libavimus: tertiam tineæ corroserunt. Manus & stilus videtur Hincmari; qui pro se nihil singulariter scripsit. Rex quoque pari iracundiæ spiritu concitatus, neglecta deliniente epistola, aut certe dissimulata, fortasse quod promissa in futurum pontificis bona moris æstimaret, quam imminentem ab Hincmaro Laudunensi molestiam, &, ut sic loquar, persecutionem, ad priorem solam adhæresci, eique majore quam alias unquam perturbatione respondet. Extat integra inter Hincmari epistolas, tamquam Hincmari ipsius opus, regis nomine. Cujus partem ex politico scriptore depromptam, tanti fecit Baronius, ut refutatione dignam existimarit, putaritque Carolum eo facto sese *nescientem a filiatione sanctæ ecclesiæ discidisse*. Verum qui se in titulo *spiritualem papæ filium* appellat: qui in appendice, *responsionem hanc non contumaciter, sed mente pacifica contextam* fuisse ait; qui se in priore epistola, *regem qualemcumque, tamen catholicum, & in catholica religione devote manentem* vocat: qua tandem ratione censeri potest schismaticus? quod si priori quam citamus epistolæ, in qua *multa reclamatoria, resultatoria, & tumultuosa perspexisse* se scribit Hadrianus, notam schismatis non affixit, quin potius ea lecta *filium carissimum, sapientia præcellentem, diligentem justitiam, glorificantem Deum* nuncupat: *fideles suas orationes, & certissimas amicitias nunquam aliorum declinavisse* protestatur: cur hæc epistola ejusdem notæ & stili schismaticum fecisse dicetur? Denique sapientissimus & moderatissimus pontifex, ad omnes has litteras ne apicem quidem rescripsit, malum vitans silentio patientiaque, quod aliqui jam putant inchoatum: atque sequenti anno exeunte mortuus, Joanni VIII. penitus sopiendum reliquit.

Litteræ pontificis quomodo in Galliæ receptæ.

Hinc. Rhem. epist. 42.

Baron. ad an. 871.

Carol. ep. 2. ad Hadr.

Hadr. epist. 29. ad Card.

§. XIX.

§. XIX.

Hincmaro depoſito, hærente in Gallia, Joannes VIII. ſynodum Duziancenſem confirmat.

Hincmari ſtatus poſt depoſitionem.

HIc ergo deſinunt dicta, ſcripta, concilia adverſus Hincmarum juniorem, quondam epiſcopum. Vacat Laudunenſis ſedes, epiſcopis impetrantibus ne reſtituatur ejectus; vetante Hadriano papa, ne quis alius ſubrogetur. Eccleſiæ viduatæ adminiſtrationem ſuſcipit metropolitanus Rhemenſis: quod ex iis diſcimus apud Flodoardum, quæ poſtea Richildi reginæ ſcripſit, & ipſi tam viduæ, *ſignificans quod quando Laudunenſis parochia epiſcopo vacans in ſua ſpecialiter erat providentia* &c. Ipſius autem Hincmari depoſiti curam nemo geſſit, quam epiſcopi, & Hincmarus avunculus, litteris ad pontificem ex ſynodo ſcriptis penitus abjecerant. Inde factum, ut quid egerit poſtea, jacet in obſcuro. Quid autem egiſſe credendus eſt turbulentus animus, quietis impatiens, regi Carolo & ejus epiſcopis perinfenſus? Uno verſu ad Hadrianum ſcripto multa nobis offert cogitanda Carolus, *poſt depoſitionem ſuam*, inquiens, *& per ſe & per quoſcumque potuit, a ſua pervicacia non quievit*. Qui tamen quievit ab appellationis proſequutione, ab itinere illo Romano tam ambitioſe flagitato, tam liberaliter poſt Duziacenſe concilium conceſſo. Cur illud autem, niſi ut motuum Gallicanorum pars aliqua fieret, convictus in ſynodo eccleſiæ ſuæ fœdum in modum ſpoliatæ, & cogitatæ antea ad Lotharium Caroli nepotem defectionis? Nunc autem rege Carolo poſt Ludovici junioris mortem ad occupandum Joannis pontificis voluntate imperium, in Italiam proficiſcente, cum Ludovicus germanus ejus frater irrupit in regnum, quod Hincmarus Rhemenſis tamdiu ante præſenſerat, & Attiniacum uſque penetravit, filios autem duos, cum totidem exercitibus in Itaciam miſit, imperii Carolini conſilium diſturbaturos; dubitari non debet, quin depoſitus Hincmarus novis rebus in tanta opportunitate pro virili ſtuduerit. Nihilominus Carolus Romæ imperium a pontifice accipit, aut, ut annales Metenſes loquuntur, *magnis muneribus, & ingenti pretio emit*. Atque ita *Carolus ſolus qui Calvus dictus eſt, & regnum Francorum & imperium Romanorum nobiliter ac ſtrenue rexit*, ait auctor vitæ S. Genulfi. Quibus verbis omnia Fuldenſis annaliſtæ, Carolo ſemper infenſi, convicia refellunrur, licet a Baronio quaſi probante deſcripta, qui dictas Carolo laudes a Joanne papa in concilio Ticinenſi referendas non putavit, quod nimis effuſas, & hyperbolicas exiſtimet.

Flodoard. l. 3. c. 27.

Hincmar. epiſt. 42.

Hincmar. opuſc. 9.

Carolus imperator.

Annal. Metenſ. ad an. 875.

Vitæ S. Genulfi 1 2 c. 11.

Baron ad an. Ch. 876.

Inter cetera autem negotia, quæ Romæ cum Joanne confecit Carolus imperator, non poſtremum fuit concilii Duziacenſis, & Hincmarianæ depoſitionis confirmatio. Siquidem rogatus a pontifice, annales ab homine male geſtorum, communes omnium querelas, legitimam ſynodi cognitionem coram enarravit, & ad illam confirmationem ea luculenter inſtructum pontificem adduxit. Qui mox ad Hincmarum metropolitanus dat litteras, quibus ratum habet ejus judicium, & alium in depoſiti locum ſuffici jubet: *Carolus invictiſſimus imperator, a nobis diligentiſſime percunctatus, circumſtantiam judicii a beatitudine tua, coepiſcopiſque ſuis, in Hincmarum dudum Laudunenſem epiſcopum prolati, apoſtolatui noſtro retulit; agnovimus juſtum omnino fuiſſe judicium. Neque enim tantus princeps niſi veritate fultum*

Synodus Duziacenſis confirmatur a Joanne VIII.

Joan. ep. 2.

A *quicquam poterat affirmare. Unde nefas eſſe duximus ejus relationi non præbere incunctanter auditum.* Maxime cum acta ſynodi, & ſynodalis epiſtola imperatoris narrationi conſentirent. Itaque curante metropolitano Rhemenſi clerus & plebs Laudunenſis Hedenulfum eligunt *eccleſiæ ſuæ filium, & in illa ſuffragantibus ſtipendiorum meritis, ad onus uſque ſacerdotale promotum, vita & moribus ac ſancta converſatione approbatum*. Sic enim de illo prædicant in ejus electionis decreto, fitque a Flodoardo epiſtolarum ab eodem Hincmaro ad Hedenulfum jam epiſcopum ſcriptarum mentio, quibus tamen ſignificat archiepiſcopus aliquid ſacerdotalis vigoris in eo deſiderari, quod ſequens narratio reddet probabile.

Hedenulfus eligitur epiſcopus Laudun.

Tom. 3. concil. Gal. p. 431.

Flodoard. l. 3. c. 23. & 17.

§. XX.

Hincmarus ab imperatore Carolo Calvo in cuſtodiam miſſus, oculis privatur.

AD hæc tempora, reverſo in Galliam imperatore Carolo, referenda mihi videtur Hincmari Laudunenſis extrema calamitas, qua ejectus in exilium, annos duos egit, aliqua illorum parte conſtrictus vinculis in cuſtodia; ſub finem oculis privatus, ut in reclamatione ſua lamentatur. Ita nimirum præteritam rebellionem vindicante principe, ut futuræ poteſtatem omnem eriperet; in quam tamen, jam miſer, ſed nondum perdomitus, toties viribus *per ſe, & alios* incumbebat. Solent exhorreſcere ad eam excæcationis mentionem hiſtoriæ imperiti, quam ego tibi, lector, ut pulcherrimum clementiæ regiæ munus & veſtigium, paucis prænotatis, repræſento.

Hincm. Laud. exilium & excæcatio.

Memineris enim oportet rebellium, ſeditioſorum, eorum a quibus publicæ tranquillitati erat aliquid metuendum, illud fuiſſe ſupplicium, morte merita mitius, & æque ſecurum. Ita Salomonem Britonum ducem exocularunt Franci, *quos valde afflixerat*. Ita Chaganus Bulgarus apoſtatam filium repreſſit. Ita bibliothecarius Anaſtaſius, Romæ ſuggeſſit Adalgrinum quemdam oculis & lingua privandum eſſe. Id autem modis duobus factum a principe: vel uſu meræ poteſtatis, vel legitimo judicii proceſſu, quo ſententia capitis in perduelle decerneretur: quo caſu regum clementia capitalem ſententiam mitigabat, & oculorum privatione contenta, reis pœnitendi ſpatium concedebat. Cujus facti nobile exemplum duplex occurrit. Alterum in Ludovico Germaniæ rege, Caroli noſtri fratre, qui Reſticium Vinidorum regulum judicio procerum morti addictum, excæcari, & in monaſterium trudi imperavit. Alterum in Carolo ipſo, qui Carlomannum filium, de quo nos ſupra, in ſynodo Sylvanectenſi exauctoratum, & ad communionem laicam redactum, apud ſæculares judices novorum criminum poſtulavit, & capitis damnatum, *mitiori ſententia*, ut loquitur Aimoinus (*ut locum & ſpatium pœnitendi haberet, & graviora admittendi locus & ſpatium, ſicut meditabatur, non daretur*) *luminibus, acclamatione cunctorum qui adfuerunt, orbari* juſſit.

Uſitatum eo ſæculo ſupplicium.

Aimoin. l. 5. c. 31.

Sigebert. in 865.

Annal. Bertin. an. 865.

Aimoin. lb. c. 26.

Ann. Fuld. an. 870.

Aimoin. ib. c. 29.

Hæc, niſi admodum fallor, imago eſt rei geſtæ in cauſa Hincmari, cum uterque in eadem & rebellionis, & condemnationis cymba naufragium idem eodem pene tempore paſſus fuerit. Ac licet ſplendore natalium principi regis filio ceſſerit Hincmarus, dignitate tamen eccleſiaſtica diaconum ſuperavit epiſcopus. Non affirmo judicium ſæculare præceſſiſſe, & latam in eum capitis ſententiam: ſed hoc ajo, neque crimina defuiſſe ob quæ in jus a rege vocaretur; neque ſive vocatus fuit, ſive regia voluntate punitus, jus & æquum

Juſte ipſi irrogatum.

ab eo facto abfuiſſe. Non enim communi ſuppli-
Epiſt. apud Hincm. t. 1. p. 709. cio dignum cenſet Carolus, cum apud Hadria-
num pontificem illum deſcribit, *Sacrarum legum prævaricatorem, ſancti ſacerdotii vituperatorem, regiæ dignitatis contra apoſtolicam regulam dehortatorem, regni perturbatorem, perjurum, & ſeditionum auctorem, eccleſiæ ſibi commiſſæ afflictorem, facultatum eccleſiaſticarum ſacrilegum fraudatorem, & extirpatorem, epiſcoporum, ac totius populi ſcandalizatorem, alienarum rerum pervaſorem, & veniendo contra ſubſcriptiones, & profeſſiones ſuas, a ſeipſo damnatum.* Et hæc quidem ante judicium eccleſiaſticum; quibus ſi deinde addidit, eccleſiæ & epiſcopis jam tertio illuſum, cum vaniſſimæ appellationis oſtentatione, novos per regis abſentiam *per ſe & per quoſcumque potuit* rebellandi conatus, & ſexcenta alia, quæ animus inquies, & exarcebatus infamia moliri potuit, ſi hæc, inquam, vel ſæcularibus quæſitoribus probata, vel ſuo tribunali reſervata voluit imperator, dubitas quin ſummæ fuerit manſuetudinis, vitam talium reo, quantumlibet miſeram, donare, & ſola luminum amiſſione mulctato pœnitendi facultatem concedere, nocendi eripere? Non enim jam ſpectamus epiſcopum, ſed ἀπλῶς imperatoris Francorum ſubditum, epiſcopatu dejectum, a fidelium conſortio ſeparatum, umbram & inane nomen epiſcopi.

A rege, non ab avunculo id paſſus eſt, contra diſſertatorem in epilogo.

Non hæc conſiderat Janſenianus diſſertator, ultimus inimicorum Rhemenſis Hincmari, dum epilogo atrociſſimo, quem velut colophonem diſſertationi fabuloſæ imponit, excæcationis illius horrorem in immenſum auget, ejuſque ſupplicii auctorem fingit avunculum. Hoc tam grave, tam memorabile hiſtoriæ momentum ſi verum eſſet, ſiluiſſent per ea tempora tot æmuli Rhemenſis archiepiſcopi; omiſiſſet nepos inſenſiſſimus in illa clamatione, in qua nihil prætermiſit ad ejus invidiam; ignoraſſent poſteriorum ſæculorum omnes hiſtorici; non clamarent etiamnum lapides; Baronius qui Rhemenſem habet pro ſchiſmatico, non nominaret? Servabatur nimirum illa notitia Janſenianis ingeniis, quæ ſibi in omnes ætates veteres, ut & in præſentem quidlibet audendi ad fictionem poteſtatem arrogarunt.

Concil. Duz. p. 4. c. 6.

Cui autem perſuadere ſperat eo ſevitiæ deveniſſe Hincmarum, ſeverum obſervatorem canonum, qui nihil tale permittunt epiſcopo: eum qui tulit indigniſſime ſcriptum fuiſſe a nepote, calumniatori *aut linguam capulandam, aut caput amputandum:* quem videbimus maximopere pugnantem in concilio, ne credatur regem vel verbo impuliſſe ad nepotem carcere coercendum: cujus reverentia veritum ſe profitetur rex Carolus, quo minus *in arctiſſima, & longiſſima Laudunenſis eccleſia cuſtodia eum religaret*, atque impediſſe ne ab aulicis per vim abſtractus a palatio, aut membris mutilaretur, aut ad mortem cæderetur? Per gradus ad ſumma conſcenditur: canones ſpreviſſe, & gradum ſuum dedecoraſſe probandus eſt in multis & gravibus cauſis, ut id factum in eum cadere poſſe arbitremur.

§. XXI.

Hincmari cæci proclamatio in ſynodo Tricaſſina, ac deinde mors avunculo ſuperſtite.

Reclamatio Hincmari in ſynodo Tricaſſina.

AD extremum favit miſero Deus, dum qui Romam appellans, & appellatus, adire ſæpe noluerat, modo non poterat, Romam ad ſe accedentem exiguo labore, nonnullo fructu attigit. Joannis enim pontifex poſt Caroli mortem delatus in Gallia, cum generale Trecis haberet

Concil. Tricaſſ. II.

concilium, inter cetera, ejus reclamatione, quam ſæpe citavimus, audita, vehementer rogantibus, & pene cogentibus quibuſdam epiſcopis, eum ab excommunicatione, & irregularitate ſolvit, & ad canendam miſſam, ſi vellet, admiſit; attributa ad vitæ ſuſtentationem, aliqua redituum eccleſiæ Laudunenſis parte: ea tamen lege, ut Hedenulfus, quantumlibet miſſionem rogans ob corporis infirmitatem, & otii religioſi appetens, ſedem & epiſcopale officium occuparet. Quam permiſſionem avide arripientes aliarum provinciarum archiepiſcopi & epiſcopi, non tam fortaſſe amici Laudunenſis Hincmari, quam Rhemenſis ex antiquo æmuli, ex inſperato, & non conſulto pontifice, *veſtimentis ſacerdotalibus indutum in præſentiam ipſius papæ adduxerunt: indeque ſublatum cantantes in eccleſiam illum duxerunt, & ſignum benedictionis ſuper populum dare fecerunt: Sicque ſynodus illa ſoluta eſt*, ut narrant annales ſæpe citati, & ex iis Aimoinus.

Solvitur irregularitate.

Annal. Bertin. ad an. 878. Aimoin. l. 5. hiſt. c. 27. Seu ejus continuator.

Factio certe fuit iſta, non ratio, ut ajunt iidem eodem loco, alio in propoſito hiſtorici: quam, qui Laudunenſi bene volunt, aut male Rhemenſi, habent pro reſtitutione: at non ſatis conſulte: quippe qui non animadvertunt gratiam hanc eſſe, non judicium; permiſſionem, non ſententiam; non eſſe retractatam cauſam, acta concilii non reſciſſa, Joannis ipſius audito imperatore ſententiam non mutatam; immo potius confirmatum in epiſcopali ſede Hedenulfum, a qua & ſucceſſoris poſſeſſione, & orbitate ſua excludebatur Hincmarus. Omnium peſſime chronici Adonis auctarium *epiſcopatum donatum eſſe* ſcribit: quaſi excluſus a Laudunenſi ad alium epiſcopatum translatus ſit, quod ne per ſomnium quidem narrant hiſtorici. Immo vero inglorius in ſua illa ſacerdotali parte non multo poſt obiit: tunc etiam commendatus ab avunculo, qui Hugoni abbati ſcripſiſſe legitur, *notificans illi obitum Hincmari nepotis ſui Laudunenſis epiſcopi, rogans ut pro ejus animæ remedio per ſubjectos ac familiares ſuos Domini miſericordiam deprecari ſatagat.* Idem autem Rhemenſis Hincmarus illo in concilio plurimis a Joanne papa honoribus affectus, apologetico generali omnibus ſuis adverſariis ſatisfecit, de quo non ſemel Flodoardus in hiſtoria: ac demum multis magniſque perfunctus laboribus in ſenectute bona, æmulis ſuperſtes omnibus, migravit ad Dominum, anno epiſcopatus ſui ſeptimo ſupra trigeſimum, Chriſti 882. deſinente; laudatus a poſteris, ac præſertim a Flodoardo notæ virtutis & integritatis viro, qui flagrante adhuc ejus geſtorum memoria ſcripſit hiſtoriam. Et hic finis eſt tragœdiarum adverſus illum excitatarum, & ejus narrationis, quam Duziacenſi concilio præmittendam * putavimus.

Non debet dici proprie reſtitutus.

Ado in chro.

Mors Hincmari. Flodoard. l. 3. c. 24. Idem c. 21. & 29.

* nos ſubjiciendum s

LUDOVICI CELLOTII S. J.

NOTÆ IN CONCILIUM

Duziacense I.

Acta hujus concilii mutila. P. 4. c. 7.

FACIT vetuſtatis injuria, ut nobile concilium demus capite truncum; quippe cui præambulæ deſunt epiſtolæ, quarum in actis ſynodi occurreret mentio: & petitionem, ſive accuſationem regiam a capite quarto inchoamus, neque ipſo integro. Sed ex partes quam levi jactura effluxerint, longa ſeries querelarum, & cum infinita Hincmari expoſtulatione ſæpius iteratæ repetitiones oſtendunt. Nam & metropolitanam epiſtolam, concilii convocatricem, non omittit Hincmarus deſcribere: & Regiæ petitionis articulos omnes, in reſcripto ſuo expendunt Antiſtites: & liber quinquaginta quinque capitum omnibus hujuſce concilii locis poteſt plurimum lucis afferre. Ac fortaſſe initium illud, qualis tandem cumque utilitatis eſ-

ſe

se putetur, tineis & blattis eripiet aliqua posteritas, nostra ætate vel peritior, vel felicior.

Carolis regis pietas.

1 Itaque ut a Caroli regis accusatione, quam petitionem proclamationis appellant, observandi ducamus exordium: non possum equidem laudare satis & mirari Christianissimi regis modestiam, & in personas resque sacras ob reverentiam, qui subditum calumniatorem, invasorem, seditiosum, rebellem, toties elusis synodis semper reum, semper insulas suas dedecorantem, in injuriis inferendis obstinatum, synodali judicio persequi obstinavit: cum mille aliis viis hominum importunissimum pro potestate regia coercere posset, & de medio tollere. Neque id tantum, sed etiam præterea libellum accusationis suæ, a synodo expendi voluit, ne quid contra sacras leges postulare videretur; & ut volente Franci principis pietate, jura imperialia canonibus ecclesiasticis fasces submitterent. Ita paulo post Carlomannum perduellem filium Meldensis ecclesiæ clericum, per episcopos in concilio Silvanectensis congregatos ab ordine dejiciendum curavit, & ad laicam communionem redigi. Cujus acta concilii habent in titulis qui soli supersunt multa nostris simillima; atque istud maxime. *Tria capitula a rege Carolo episcopis data, ubi accusatio adversus Karlomannum, & quæsitio concilii de eo tenendi continetur.* Quin etiam eo usque processit regis optimi demissio, ut seipsum, suumque in repub. ordinem episcopali judicio submiserit, cum Wenilonis Senonensis proditionem accusans in synodo Tullensi apud Saponarias diceret, *a qua consecratione, vel regni sublimitate supplantari vel projici a nullo debueram, salvam sine audientia & judicio episcoporum, quorum ministerio in regem sum consecratus; & qui throni Dei sunt dicti, in quibus Deus sedet, & per quos sua decernit judicia: quorum paternis correptionibus & castigatoriis judiciis me subdere fui paratus, & in præsenti sum subditus.* Privatim quoque Rhemensis Hincmari consilio, plurimis in negotiis usum fuisse Carolum, testis est historia Flodoardi, *ut qui ejusdem archiepiscopi de multis requirebat consilium, & per ejus prudentiæ suggestionem multa industrie disponebat.* Quæ hoc in vestibulo litteris uncialibus proscribi oportuit, ut intelligamus quicquid de eo per calumniam ad pontificem Hadrianum scripserit Laudunensis Hincmarus, non potuisse regem sic animo comparatum aut res ecclesiasticas invadere, aut schisma meditari vel fovere.

Proclam. Caroli regis in concil. Tull.

Flodoard. l. 3. c. 18.

2 *Sicut enim gaudemus.*) Ejusdem Caroli regis in locupletandis ecclesiis magnificentiam sine exceptione laudat idem pontifex Hadrianus, litteris post hanc synodum per Actardum ejus legatum missis, in hæc verba: *Annunciatur etiam a pluribus probis, permaxime a comministro, & fratre verbotenus nostro, vestroque & fratrum nostrorum regni vestri, Duziacensi synodi archiepiscoporum, & episcoporum legato, archiepiscopo jam a nobis constituto Turonensibus Actardo, quod sis amator, exaltator, & illustrator specialis in orbe terrarum, & permaximum ecclesiarum Dei, itaut nullus sit episcopatus, nullumque monasterium in regno tuo quod non auxeris rebus propriis, & restituerit suis perplurimum: optaresque ferventer & desiderares hanc principis apostolorum Petri primam sedem exaltare, honorare, multisque muneribus vicarium ejus, & clerum sibi commissum ditare.* Neque potuit ignorare nepos Hincmarus, in ecclesia Rhemensi a teneris educatus, quam multa eidem ecclesiæ post ordinatum avunculum rex idem restituerit: ut hominem oporteat frontem exuisse, cum Carolum apud pontificem sacri peculatus accusavit, eo tetriore calumnia, quod illas ipsas, de quibus agitur, possessiones jamdiu ecclesiæ Laudunensi ereptas, idem rex Carolus eidem Hincmaro episcopo pie liberaliterque restituerat: ac postea Hincmarus idem in gratiam Nortmanni, quo tum familarissime utebatur, in manus ejusdem regis transtulerat; ut narratur inferius, estque a nobis fusissime expositum in notitia.

Carolus rex ecclesias donariis illustrat.

Hadrian. ep. 29.

Flodoard. l. 3. c. 4.

Littera pontificis ad regem incepatoria.

3 *Et obtinuit talem epistolam.*) Ad eam videtur alludere Carolus ipse privata epistola non edita, quam post concilium per Actardum paulo commotior scripsit. *Sæpe nobis exprobrationum epistolas mittis, & crimina nobis incognita, nisi quantum per malivolorum nostrorum ora auditis, nobis impingitis. Quod vestræ sanctitatis ministerium non oporteret, neque deceret. Sed neque decessores ac prædecessores vestri, nostris decessoribus aut prædecessoribus talia impegerunt, vel mandaverunt.* Et inferius iterum. *Et si omnes epistolas revolvimus quas habemus, ex eo tempore quo Romani pontifices ad reges Francorum cæperunt scribere, nihil tale in eis invenietis.* Quod factum cum sapienter Carolus a pontifice in Laudunensem Hincmarum deoneret, utpote pontificiæ responsionis causam, quam atrox & injusta fuerit ejus delatio, facile potest intelligi.

IN LIBELLUM EXPOSTULATIONIS Hincmari.

Expostulationis a petitione differimen.

4 SCEDULA expostulare se de fratre Hincmaro dicit Rhemensis, unde scedulam expostulationis, sive libellum nuncupavimus, & summam capitum addidimus, quæ in apographo distincta sunt. Quid sit autem inter hanc expostulationem & superiorem petitionem discriminis, declarat Hincmarus ipse, quod eam produxit in synodo, non tamquam actoris accusationem, sed ut læsi & contempti querimoniam nudam & simplicem, ne jus metropolitanæ sedis cui præest, fœdum in morem pervicaci temeritate violatum a Laudunensi, silentio prodere videatur. Non vult ergo ex oratione sua, & objectis criminibus judicium ferri; sed in ferendo post examinatam regis accusationem judicio, illud rogat attendi, ut reus metropolis suæ dignitatem minuere & dedecorare non possit in posterum. Quare stanti in synodo, & jusso respondere, regis petitio perlegitur, & datur in manus, ut expensis articulis singulis responsionem apparet; Expostulatio metropolitani nec recitatur, nec traditur, neque porro exigitur responsio: quia accusatio non censetur: licet ad condemnationem momenti non parum attulerit, & nonnulli judicium ob hæc ipsa quæ Rhemensis narravit, damnandum putaverint. Quod exemplo profano non male potest illustrari P. Servilii Isaurici, qui forum præteriens, cum vidisset testes in reum dari, accessit & ipse; præfatusque, & hominem, & ejus æstimen, & æquitatem judicii sibi penitus ignota esse, addidit, sibi iter facienti occurrisse admodum angusto loro, neque equo descendere voluisse. Non erat illa proprie accusatio, neque ob inurbanitatem ejuscemodi judiciorum severitati reum putavit exponendum, quem tamen judices vix auditis cereris testibus damnaverunt. *Valuit enim*, ut notat historicus, *apud eos, cum amplitudo viri, tum gravis neglecta dignitatis ejus indignatio; eumque qui venerari principes nescirent, in quodlibet facinus procursurum crediderunt.* Quæ pro rata portione ad utrumque Hincmarum eo justius retuleris, quod archiepiscopus & avunculus nutritor in neporem alumnum & suffraganeum testimonium dicit.

Hincmarus Rhemensis nepotem non accusat.

Valer. max. l. 8. c. 5.

Non est quod ab isto limine, animum tuum, lector, adversus prolixitatis, verbositatis, repetitionum fastidia comparem: Hincmarum Rhemensem in hoc specimine vel noscres, vel feres. Monere præstat 1. vix aliud quicquam esse hanc expostulationem, quam libri quinquaginta quinque capitum repetitionem. Unde rerum objectarum veritas testatior apparet; ut quæ privatim & amice Laudunensi objecit Rhemensis, publice etiam, & in celeberrimo concilii judicio repetere non vereatur: quæ autem privata epistola Rhemensi respondit Laudunensis, coram judicibus in synodo iterare erubescat. 2. Rhemensem Hincmarum singula testimonii sui capita, etiam leviora, ut assolet, per canones conciliorum & decreta pontificum confirmare. Hic vero non tantum dictorum fidem expendi cupio, sed maxime summam adversus pontifices Romanos observantiam, cum & eorum decreta cupide producat, & ingens auctoritas pondus ex apostolicæ sedis majestate illorum dictis accedere perpetuo significet. Quis igitur his lectis schismaticum putabit Hincmarum? 3. Utrumque Hincmarum in arenam descendere, tamquam campiones duos, canonibus & decretis armatos: his circumsonare Rhemensis petitiones, refertas ex adverso Laudunensis rotulas, & responsiones. hunc Romam appellare, secundum canones & decreta; illum Romanam appellationem post synodi judicium remittere, juxta canones & decreta: & omnia non semel ab utroque proferri, apud plurimarum provinciarum antistites Gallicanos, in sanctissimo synodorum confessu. Quibus sincere & serio perpensis, cum vides superiorem causa Rhemensem, rejici Laudunensem: dubitas quin iste canonibus & decretis pro se appellatis addat aliquid, ut minuat, sensum adulteret, sitque merus corruptor, &, ut loquuntur, dictorum catholicorum impostirator? Rhemensem autem quis arguat parum cultæ sedis Romanæ, si nihil his in judiciis aut postulat, aut assequitur, quod ecclesiæ canonibus, & Romanorum pontificum decretis fideliter productis conforme non fuerit? Quam perverse autem in hoc judicio responderit Laudunensis renuerit, alibi declarabitur.

Quæ fides sit harum objectionum.

Hincmarus Rhemensis Romanorum pontificum observantissimus.

Canonibus & decretis sua dicta recte confirmat.

IN PRÆFATIONEM.

Quid actum in Gunduisivilla.

5 SICUT *in Vermeria, deinde Gondulfivilla.*) Quid in hac Gundulfivillæ synodo gestum sit adversus Laudunensem, divinare non possumus, cum nulla ejus rei extet memoria. Narrat quidem Rhemensis, missam ad se ab eo, per Vvenilonem Rotomagensem archiepiscopum, secundam canonum collectionem, *in Gundulfivilla coram episcopis qui affuerunt.* Laudunensis autem queritur litteras Hadriani papæ sibi non esse redditas ab Hincmaro metropolitano, *quamvis eas litteras*, inquit, *in Gundulfivilla suscepisses, ubi & præsens adfuit, quas mihi ibidem nullatenus ostendisti.* Quæ omnia judicialem actionem non ostendunt: ut constanter asserere pergamus, tribus tantum synodis fuisse convictum, apud Vermeriam, apud Attiniacum, & in hac apud Duziacum.

Hinc. Rem. ep. 35. p. 600. Hinc. Laud. in respons. p. 613.

6 *De petitione Bertarii Laudunensis diaconi.*) Berthario clerico suo commissam a se ad comitatum legationem narrat Laudunensis; quo etiam tempore eidem Bertario dictum a Rhemensi exprobat, excommunicatos ab episcopo Hincmaro, eo vinculo non teneri. Quæ res aliunde fuisse persuadet Bertharium hunc, ab illo ejusdem nominis diacono Laudunensi, qui libello episcopum suum apud metropolitanum accusavit, de inclita, ut arbitror, excommunicatione.

Id. p. 610.

pag. 617.

IN CAPUT I.

Hincmari constantia in conservandis ecclesiæ juribus.

7 CORAM *eodem domnorege.*) Qui Rhemensem Hincmarum aulicum assentatorem faciunt : ii constantiam hominis in vindicandis ecclesiasticis juribus aut ignorant, aut dissimulant. Hujus libertatis exemplum locus iste continet, cum nepotem, ipso rege præsente, graviter reprehendit, quod se inconsulto, contra sacras regulas, palatinam administrationem a rege accepisset. Ejusdem animi, & infra in isto concilio cui rex semper interfuit; & alibi sæpe in opusculis Hincmarianis occurrunt exempla, In quibus non minus prædicanda est regis modestia, qui & eas reprehensiones non gravate tulit, & potestatem suam ecclesiasticis canonibus voluit esse subjectam, ut quod liceret ageret, non quod liberet.

Cur Hincmarus leviora objiciat.

Et erit fortasse cui priorum capitum objectiones leviores videantur, quam ut exprobrari episcopo, & in tanto consessu audiri debuerint. Sed ista cogitet ab Hincmaro objici, olim disciplinæ monasticæ apud monasterium suum præcipuo reparatore, & legum ecclesiasticarum ad scrupulum usque exactore & observatore. Hincmaro objici, avunculi præceptionibus, exemplis, scrupulis innutrito: qui, quod effrenes adolescentuli solent, quantum sub pædagogo jugum ferret, sequuta statim licentia monstravit. Objici in synodo ex episcopis magnam partem conflata, qui in septis monasticis, & observantia regulari, virtutem antea fuerant adepti dignam insulis & episcopatu. Putas hæc tenuia esse & exilia? Ecclesiæ Gallicanæ sanctitatem laudas, quæ tum etiam parva magni facientes habuit episcopos; & Hincmari probas innocentiam, qui non potuit populas alienas observare, si fuit ipse ulceribus plenus. Unde igitur *omnimoda Hincmari nequitia* in Mauguini dissertatione toties, tam invidiose repetita?

IN CAPUT III.

Cameracensis episcopi electio.

8 UNDE *apostolica sedes me suggerente*) Laboris illius & studii tum Nicolai papæ, tum Hincmari metropolitani, vestigium jacet in celebri ejusdem Hincmari epistola 17. ex Flodoardo eruta. Neque longe quærenda fuit pernicioſæ illius vacationis causa, quando Cameracum in regno Lotharii recensebatur. Sedem vacantem invasit Lotharii voluntate Hilduinus, non ille sub Ludovico Pio archicapellanus palatii: legitime ad eam electus est S. Joannes, cujus ordinatio Hincmari Laudunensis importunitate comperendinata est. De quo, ut & de ceteris qui synodo huic interfuerunt episcopis, si quid notatu dignum obvenerit, in eorum subscriptionibus commodiore loco memorabitur. Quæ vero de legatione, tractoriaque adjiciuntur, ex iis aperta sunt, quæ in Prudentii tractoria libro Gotescalcanæ historiæ quarto fusissime diximus. Tantum notabimus, hæc omnia contemptus indicia, prius ab Hincmaro Laudunensi proceſſisse, quam de avunculo suo, deque rege ulla ratione queri posset: ut intelligamus, ex quo primum fonte sequentes discordiæ promanarint.

IN CAPUT V.

Hincmari citatio ex memoria.

9 AD *Martinum & ad Stellenses episcopos* .) Sensum Gregorii sequutus, non verba, epistolam 61. libri 7. Indict. 2. citat ad Martinum scholasticum, hoc est, advocatum, de causis episcoporum maturo judicio cognoscendis. *Quanta cura, quantaque vigilantia episcoporum causa debeant perscrutari, sapientia tua consideret.* Quare paucis questus negotium quod agebatur, ab eo non satis explicatum fuisse, subjicit: *Sed quæ causarum origo, vel qualitas, omnino nobis ignota est, pronunciare aliquid definitive non licet, nec possumus: ut ne, quod reprehensibile nimis est, de rebus non bene cognitis, proferre sententiam videamur.* Hinc facile deduci potest ea sententia, *neminem sine cognitione damnandum*, licet iisdem verbis concepta non legatur. Lubet autem mirari neglectam esse hujus loci auctoritatem, adversus Hincmarum, in alienas provincias inconsulto metropolitano commeantem, quando & id sibi minime placere declarat Gregorius. *Illud tamen nobis omnino displicet, quod aliquos episcoporum, sine primatis sui epistolis ad comitatum profectos esse, vel conventus significas illicite celebrare.* Unde quis non temere judicet totum hunc ex memoria, sine librorum auxilio ab Hincmaro fuisse citatum; quod alibi necessatio factum a se, vidimus excusantem.

Favet huic conjecturæ, quod mox ubi viaticum morientibus denegatum conqueritur, sequentem statim epistolam, velut ignotam prætervehitur, homo minime parcus in citando, & Gregorii perquam studiosus. In illa enim Joannem Syracusanum admonet, ut Lucillum Miletinum episcopum criminis reum de gradu dejiciat, presbyteros quoque & diaconos ejusdem conscios & participes in monasterium seleget ad pœnitentiam: alios sceleris administros excommunicatione feriat: hac tamen lege, *ut iis qui mortis urgentur periculo, viaticum non negetur.*

Greger. l. 7. ep. 61.

IN CAPUT VIII.

Sepultura damnatorum ad mortem.

10 ETIAM *corpora eorum qui sibi quolibet modo*, &c.) Videtur ad concilium Aurelianense II. alludere; cujus tamen non omni ex parte sententiam exprimit, quæ sic habet: *Oblationes defunctorum qui in aliquo crimine fuerint interempti, recipi debere censemus: si tamen non ipsi sibi mortem probentur propriis manibus intulisse.* Cujus canonis in Joannis II. decretis de causa Contumelioſi additur expositio: *Nec illud credimus emittendum, ut iis qui pro scelere suo a præsidibus, seu a rectoribus populi fuerint interempti, & sepulturam in cæmiterio Christianorum habere, & offerentium pro ipsis oblationes juxta statuta canonum, indicamus licentiam non negari.* Quod si eorum oblationes admittit ecclesia, quanto æquius sepeliri permittit? Quis est igitur Laudunensis Hincmarus, qui Christianos, in ecclesiæ sinu, naturali morte fungentes vetat sepeliri? Quæ fuerit autem semper apud gentes omnes sepeliendorum mortuorum religio, nemini est ignotum; ut ethnicos ipsos & barbaros in humanitas illa superare videatur.

Conc. Aurelian. II. can. 15.

IN CAPUT X.

Corrigitur locus.

11 SI *contra eumdem metropolitanum*, &c.) Eam sententiam frequenter repetit Rhemensis noster, in quam seu præli, seu aliquo alio errore negans particula irrepsit, boni sensus expers. Ut cum in l. 55. capitum scribit: *Nec me in aliquo postponere debes præsumere, excepto si contra me, aliquid causa non habueris: ut ob hoc apostolicæ sedis judicium regulariter exceptas.* Et eadem mox pagina: *Cum præcipiant regulæ, ut nullus episcopus metropolitanum suum præsumat postponere, excepto si contra eum causæ aliquid non habuerit, ut ob hoc sedis apostolicæ petat judicium.* Quare hi loci omnino ex ipsis Gregorii magni verbis corrigendi sunt: *Quod etiam si quemquam vestrum pro causis propriis, ubicumque compulerit ambulare necessitas, ab eodem metropolitano vestro, secundum indictam nobis regulam petere cessionem debeatis, nec eum postponere in aliquo præsumatis: excepto si (quod non optamus) contra eumdem metropolitanum vestrum habere vos aliquid causa contingat, ut ob hoc sedis apostolicæ judicium requiratis. Nam tibi qui petere festinant licentiam, quod scitis, per canones, etiam antiquorum patrum institutione, habere permissum est.* Ex his non tantum locum habemus integrum, quem brevitatis causa contraxit auctor; sed etiam accusatoris personam hoc in judicio non sustinere Hincmarum archiepiscopum: neque nepotis recusatione ab hujus causæ cognitione fuisse repulsum. Qua enim fronte ausus esset Gregorii decretum huc advocare, quo jugularetur?

Hinc. l. 55. cap. 6. & 7. p. 410.

Greg. l. 7. Ind. 2. ep. 8.

IN CAPUT XI.

Duæ Laud. Hincmari collectiones.

12 LIBELLUM *de antiquorum patrum scriptis*, &c.) Fateor equidem hic me tenebras pati, & ubi de perturbata collectione agitur, multa legere perturbata. Nam in primis, cum duas teneamus junioris Hincmari collectiones canonum & decretorum, & is utramque ad avunculum miserit, ut jus appellationis suæ, & metropolitanæ potestatis limites illi significaret: in quam hoc loco Rhemensis invehitur? In priorem, an posteriorem? Non certe in priorem. Ait enim patres illos ante Nicænam synodum scripsisse. Atqui * Callistum, Julium, Felicem, Damasum, magno concilio posteriores, in ea laudatos video. Cum pontificibus illis Leonem magnum ait produ&tum; quem tamen lego in posteriore sola. Idem dico de S. Gregorio, qui penitus in priore non nominatur; idem de multis sententiis pontificum, quas prior non continet, sed tantum posterior. Vis ergo de posteriore totam orationem intelligi; at sequenti capite utramque aperte distinguit, & de sola priore hic tractari declarat: *Et in eo de quo agitur libello: sed & in illo quem per Uvenilonem quondam archiepiscopum mihi misit, quem paulo infra commemorabo.* Hæc est secunda collectio in Gundulfi villa per Uvenilonem Rotomagensem missa. Illa ergo *de qua agitur*, prima collectio est, & brevis, & ineffcax, & confusa; *monstruosum libellum* vocat inferius. Hujus libri ea subscriptio est, quæ hic descripta, alibi exagitatur; posteriorem autem de subscriptione nusquam video reprehendi. Hanc in Gundulfi villa non accepit per Uvenilonem, sed ampliorem secundam & paulo distinctiorem. Concindendum est igitur necessario, in priore vexanda modo versari Rhemensem, mox ad posteriorem transiturum. Sed & agnoscendum simul priorem eamdem mutilam & imperfectam ad nos perveniſſe; & fortasse amanuenses parum accuratos retuliſſe in posteriorem locos, qui prioris essent; ac si mavis, repertos in posteriore, a priori abrasiſſe. Ex adverso autem quæ pertinerent ad posteriorem auctoritates, eas in priorem revocasse quæ scilicet post Nicænam synodum emanarunt in publicum. Hanc conjecturam in re perplexa si æqui bonique consulis, lector, jam non miraberis legem illam sæcularem, qua jubetur delatori aut linguæ capulari, sive præscindi, aut caput amputari, quæ magni criminis instar sæpe repetitur & am-

* Obiit an. Chr. 224.

Prior valde imperfecta.

& amplificatur, in neutra collectionum inveniri. Quam tamen abfuiſſe a priore nemo dixerit, quando producta eſt in judicio, & in ea judicum unus depoſitionis ſententiam fundavit.

Multa igitur in eo reprehendit Hincmarus: quod *monſtruoſus ſit libellus, ab eo monſtruoſe conſcriptus*; quod ſententias colligat inter ſe pugnantes, evangelicæ, apoſtolicæ, atque catholicæ fidei non conſentientes: quod catholicorum in iis dicta corruperit: quod patres Nicæna ſynodo anteriores ex profeſſo ſelegerit: quod mortis ſententiam, & mutilationis membrorum, probaverit, quod epiſcopo non licet; quod illi neſciente metropolitano ſubſcripſerit, & ad eamdem ſubſcriptionem clericos ſuos adegerit, quæ res canonibus vetatur.

13 *Cum Cyprianus ab abuſionum gradibus.*) Copiam auctorum amavit ætas Hincmariana, non delectum: neque unquam receptos vulgo librorum titulos revocavit in dubium. Quare veteres illas Clementis, Anacleti, & ejuſcemodi pontificum epiſtolas, tamquam omni fide contestatas producit. Et huic de Abuſionibus libro aliquoties citato Cypriani auctoritatem adſcribere non veretur; cum tamen a melle Cypriani *doctoris ſuaviſſimi*, ut loquitur Auguſtinus, procul abſit. Vulgo autem inſcribitur liber de XII. Abuſionibus ſæculi. Qui vero in Auguſtini opera intruſerunt, de XII. abuſionum gradibus inſcripſere, qui titulus Hincmaro noſtro magis arridet.

Hincmarus nimius in arguendo.

14. *Si non eſt fas ut reus*, &c.) Argumentum parium concipere vult Hincmarus. Non licet epiſcopo, fecundum Auguſtinum, in cauſa capitis teſtimonio reum opprimere; ergo nec fas eſt epiſcopo ſubſcribere in mortem delatoris convicti, quod fecit, & fieri coegit Hincmarus. At profecto longe aliud eſt affirmare univerſe delatores capite minoi oportere; aliud in privatum hominem ferre teſtimonium, & convictum duci jubere. Hoc vetant & eccleſiaſticæ regulæ, & exempla ex Gregorio atque Auguſtino petita; de priori nullum eſt edictum. Quamobrem gravius & invidioſius quam rex exigat, factum iſtud premere mihi videtur orator.

IN CAPUT XII.

Corruptela auctorum fugienda.

15 VERBIS *ſuis impoſuit immittens & ſuperadjiciens.*) Quanta cum reverentia & religione tractari voluerit auctores uterque Hincmarus, inde manifeſtum eſt, quod eorum corruptelam ſibi invicem objiciunt: & Rhemenſis maxime, non illi tantum, ſed etiam Gotteſcalco, & hæreticis omnibus. Unde Macarium Antiochenum in ſexta ſynodo ejus criminis convictum ſæpe commemorat, in opere de prædeſtinatione contra Gotteſchalcum, ut & Felicem Urgelitanum, Hiſpanum epiſcopum. Quater id a Laudunenſi peccatum fuiſſe objicit, in duabus videlicet iſtis collectionibus, & in prioribus rotulis item duabus: neque video in omnibus junioris Hincmari apologiis, qua ratione ictum hunc caveat. Rhemenſis autem æquo animo ferre non poteſt eo telo ſe peti, confidenterque factum pernegat, certus innocentiæ: *Per plures denique audio; te apud multos me infamare, quoniam ſacras ſcripturas ſoleam detruncare, & ad meum ſenſum inflectere. Quod ut pro certo adhuc credo nec in uno loco me egiſſe, ſi tamen hoc quod dicis, poteris approbare: & ſi hoc ad approbationem voluerit ducere, oſtende coram quantis, & quibus tibi libuerit; & aut patenter oſtendam te mea verba bene non intelligere, aut ab aliquo illa falſata fuiſſe: & ſi forte me, quod dicis (ſi tamen dicis) egiſſe cognovero, quantocyus corrigere procurabo.* Obſervanda correctio, *Si tamen dicis*, q. d. tam eſt illa criminatio a meis moribus, ab omnium opinione qui mea norunt ſcripta ab omni ſimilitudine veri remota, ut in animum meum non poſſim inducere, quamquam frontem amiſiſti, & mendaciis in me totus ſuffartus es, id a te unquam potuiſſe proferri. Hæc attentius conſiderare cupio, & eos qui Rhemenſem noſtrum falſarium vocant, & qui patrum fiuſta ad novitatis ſuæ confirmationem hinc inde corrogantes, nihil minus quam auctorum mentem exprimunt, & ſimpliciorum ignorantiæ populariter illudunt.

Quæ eſt hæreticorum.

Hinc. l. 55. cap. c. 43.

IN CAPUT XVI.

Hinc. Laud. ep. ad Rhem, p. 610.

16 QUIA *omnes homines ſui banniti fuerunt ad cauſas.*) Laudunenſis verba ſunt, *Nam præteritis ipſis diebus per bannum regium omnes mei homines in palatio venire fuerant: ego autem ſolus ad manſiones Harduici, cum uno ſuo clerico, & tribus laicis hominibus perrexeram.* Et aliquando poſt: *Et nunc in proximo dum hoſtiliter omnes banniti fuiſſent in regis ſervitium; & ipſe cum aliis meis veniſſem hominibus ad Moſomum:* cum ante paulo narraſſet. *Immo etiam cum in palatio ad cauſas pro ipſis, bannus a quodam meo requireretur homine, qui inde nullum miniſterium habebat, niſi quia tantummodo ad poteſtatem S. Mariæ* (Laudunenſis eccleſiæ) *eas me jubente revocaverat, ut ceteri mei homines ceteras; & pro eo quod in illa manſa intraverat, ut bannum revvadiaret, interpellaretur, adſtitit meus pro his rebus advocatus, qui* &c. *Qui mox expulſus eſt, & cum omni violentia coegerunt illum meum alium hominem, ad quem inde nihil pertinebat, ut bannum pro his revvadiaret, & revvadiato banno minati ſunt quod ad mortem illum judicarent pro infidelitate regis, niſi præſentaliter talia vadimonia daret*, &c. Semel & paucis excutienda iſta barbaries eſt, ne quis obex rerum geſtarum cognitionem intervertat.

Bannus quid.

Bannum interpretatur Hincmarus ipſe Rhemenſis, pro nepote Laudunenſi apud regem Carolum agens, confiſcationem & publicationem. *Et requiſito, & non invento advocato illius, qui de ejus capite ex prædicta cauſa redderet rationem, excepta eccleſia, & epiſcopii domo, ac clericorum flaueſtro, quicquid de rebus, & facultatibus eccleſiaſticis: ſibi in epiſcopali ordinatione, munere Spiritus ſancti, ad gubernandum & diſpenſandum commiſſis acceperat, juſſione veſtra per vicecomitem ipſius pagi in bannum, quod jus lingua Latina proſcriptio confiſcandi vocatur, eſt miſſum. Et poſtea, ſicut audivi, per cancellarium palatii veſtri, mandatis vicedomino, & præpoſito iſtius eccleſiæ, cum non modica interminatione, ut providerent, quatenus nullum obſequium ab eccleſia ipſius hominibus, nullumque ſubſidium de facultatibus eccleſiaſticis per clericum vel laicum ipſe epiſcopus poſſet habere.* Hic habemus & bannum, & banni effectum, & ei vim ſimilem a rege illatam, quam citato primum loco deſcribit Hincmarus nepos: eo tamen diſcrimine, quod hæc poſterior veram habet narrationem, & culpa regis excita, forti & animoſa avunculi actione compreſſa eſt. Illam autem rex & Hincmarus ipſe habent pro fictitia, neque in judicio probari potuit ab auctore. Sit ergo *bannus* proſcriptio & confiſcatio, jus regium adverſus infidos, *bannire*, erit proſcribere, & banniti homines Laudunenſis Hincmari, addicti fiſco regio, ut in poſterum omne regi obſequium, Hincmaro nullum perſolvant. Hinc, Rhem. ep. 29. ad Carol. reg. pro Laud. p. 317.

Eſt etiam frequentiſſima in capitularibus *banni regii* mentio, hoc eſt, mulctæ regi pendendæ, quæ 60. ſolidorum eſt. Hinc bannum regis ſolvere, bannum componere, & ſimilia. Et quoniam bannire alias eſt convocare, congregare, ut bannire exercitum, bannire ad cauſas, ſive ad placitum, vocare in jus: inde heribannus, aut ſimplicer bannus, mulcta eſt eorum qui ſic vocanti regi non parent. *Bannus regius.*

Heribannus.

Gregorius Turon. in hiſtoria: *Chilpericus rex de pauperibus & junioribus eccleſiæ, vel baſilica, bannos juſſit exigi, pro eo quod in exercitu non ambulaſſent: non enim erat conſuetudo, ut hi illam exolverent functionem.* Greg. Turon. hiſt. Franc. l. 5. c. 26.

Quid eſt autem bannum revvadiare? Uvadium illa majorum noſtrarum lingua ſcimus eſſe pignus; & Uvadiare, oppignerare. Sic in additione Karoli magni ad legem Sali. cam: *Liber qui ſe loco vvadii in alterius poteſtatem commiſerit, ibique conſtitutus damnum aliquod cuilibet fecerit, qui eum in locum vvadii ſuſcepit, aut damnum ſolvat, aut hominem in malo* (majore judicio & placito) *perductum dimittat, pendens ſimul debitum, propter quod eum in vvadio ſuſcepit, & qui damnum fecit, juxta qualitatem, regi cogatur emendare.* Et in formulis Marculfi: *Ita ut pro ipſa cauſa ſolidos tantos in pagalia* (perſolutione) *nobis dare deberes: quos & in præſente pro vvaddio tuo viſus es tranſolviſſe.* Et iterum: *Hac igitur de cauſa judicatum eſt ei ab ipſo comite, ſeu ab aliis illius loci pagenſibus, ut illam laudem* (compoſitionem) *quod ſunt ſolidi tanti, pro ſuo vvadio ponere deberet, quod ita & fecit.* Revvadiare autem interpretantur relaxare, eximere banno, affine conſuetudini noſtræ qua dicimus, *avoir main levee, faire lever la ſaiſie.* Sed in hoc etiam pretii aliquid interveniſſe colligimus, ex capitulari Ludovici, *ut vaſſi noſtri, & vaſſi epiſcoporum, abbatum, abbatiſſarum, & comitum qui anno præſente in hoſte* (exercitu) *non fuerunt, heribannum revvadient, exceptis his qui propter cauſas neceſſarias, & a domno rege, & genitore noſtro Karolo conſtitutas, domi dimiſſi fuerunt.* Item paulo ante: *Ut de debito quod ad opus noſtrum fuerit revvadiatum, talis conſideratio fiat, ut is qui ignoranter peccavit, non totum ſecundum legem componere cogatur, ſed juxta quod poſſibile viſum fuerit. Is vero qui tantum mala voluntate peccavit, totam legis compoſitionem cogatur exſolvere.* Iſtiuſmodi leges, quæ paſſim occurrunt in capitularibus, ſuadent illam banni relaxationem pretio fieri ut mihi probabilius videatur, revvadiare bannum, eſſe ſummam conſtitutam & taxatam ſolvere, eaque ratione bannum relaxare. Videtur iſtud confirmari lege Karoli Magni, *de libero homine in hoſtem bannito*; ſive ad exercitum convocato: *Quicumque liber homo in hoſtem bannitus fuerit, & venire contempſerit, plenum heribannum, id eſt, ſolidos 60. perſolvat, aut ſi non habuerit unde illam ſummam perſolvat, ſemetipſum pro vvadio in ſervitium principis tradet; donec per tempora ipſe bannus ab eo fiat perſolutus, & tunc iterum ad ſtatum libertatis ſuæ revertatur.* Itaque ſi vera narrat Laudunenſis, juſte queritur hominem ſuum culpæ omnis expertem, ab ea cauſa penitus alienum, a Nortmanni ſatellitibus coactum eſſe ut bannum revvadiaret, & ſummam ab aliis debitam perſolveret. *Bannum revvadiare.* Capitul. l. 4. c. 70. Ibid. c. 58. Ibid. l. 3. c. 67.

17 *Si Franci homines ad judicia*, &c.) Ridiculam oſtendit adverſarii defenſionem, qui fugam ſuam a ſynodo in qua legitime conveniebatur, tegere conatur exemplo Athanaſii, Pauli, apoſtolorum, Chriſti ipſius Judæorum invidiam & odium declinantis. Quamvis autem hoc loco Francorum nomen nationem ſignificet, non conditionem;

quia

Francus quid. quia tamen Francorum hominum, liberorum hominum, frequens in istis auctoribus memoria legitur, & nos in hac modo versamur grammatica; breviter dicamus, si conditionem spectamus, nihil aliud esse francos, quam liberos, & a pendendo tributo immunes. Id omnino significat Laudunensis noster de Nivino scribens ad Rhemensem; *Illo resultante quod Francus esset, & ut liber se defendere vellet & quivet.* Et Rhemensis ad Hadrianum; *Et nos Francos non jubeat servire, quia istud jugum sui antecessores nostris antecessoribus non imposuerunt, & nos illud portare non possumus; qui scriptum esse in sanctis libris audimus, ut pro libertate & hereditate nostra usque ad mortem certare debeamus.* Sic autem exponit Siffridus presbyter in chronicis. Cum Valentinianus Imperator quosdam populos, qui Alani dicuntur, vincere non posset: fecit edictum, ut qui eos vincerent, decem annos a tributo liberi essent. Unde Teutones ejus gloriæ cupidi, illos strenue delent, & inde Franci appellati sunt. Hinc *Francæ personæ*, apud Marculphum. Et in legibus Ripuariorum: *Si quis Ripuarius advenam Francum interfecerit, 200. solidos culpabilis judicetur.* Ubi & gens, & status, intelligitur, atque grandi summa mulctatur; cum Alamannus & Burgundio interfecti 160. solidis tantum æstimentur, at Romanus advena, non plus centum.

Hincm. Laudun. ep. *Fatter.* p. 355. Hinc. Rhem. epist. 40. p. 695. Siffrid. presb. chronic. l. 1. p. 288. Marc. formul. c. 106. Lex Ripuar. tit. 36.

IN CAPUT XV.

Hincmari junioris iniqua postulatio.

18 DICIT *enim ibi.*) Perstringitur hominis imprudentia, qui suo se gladio jugulet, dum scripto fatetur se villam ecclesiasticam, de qua tota lis est, regi concessisse. Quo facto bis peccavit, & quod eam cessionem contra canones sacros peregit; & quod peractam, violenter irritat. Regemque, ut invasorem bonorum ecclesiasticorum apud pontificem accusat, qui quod ultro datum est accepit, & bene volente donatore Hincmaro, in beneficium Normanno dedit. Ridicule igitur post hæc gesta cupit sibi eamdem villam dari in alodem; quam antea restitutam a rege ita potuit possidere, Alode prædium est pleno jure possessum. *Allodium hereditat quam vendere, vel donare possum, ut mea propria.* Monet autem Hincmarus noster apud Flodoardum, cavendum esse *ne villa in alodem verteretur, & ecclesiastica mancipia in servos & ancillas dispertiatur*; atqui de villa Pauliaco tota quæstio est.

Alode, allodium.

IN CAPUT XVII.

Pitacium, rotula, &c.

19 PITACIOLUM *irrationabiliter confectum* Pitacium, scedula, rotula, quaternio, voces sunt horum temporum syllabis magis & litteris, quam sensibus! distinctæ. Nam quod pitacium hoc loco vocatur, mera epistola est, quam describit alicubi Rhemensis. Quam superioribus capitibus *rotulam prolixam* appellavit, *pitacteolum* dixit Laudunensis, & quidem solœcissans.

Iste pitacteolus plane depromit, & apte
Sedem appellandam libere apostolicam.

Hincm. Laudun. p. 355.

Cui criticus avunculus.

Namque pitacteolum neutro dixere priores:
Et caput hoc languens, cetera fluxa docet.

Rhemens. p. 383. Ibid. 377.

Libellum etiam supra vocavit, ut & priorem collectionem nepotis: suam autem responsionem, hoc est, librum 55. capitum, in ipso indicis vestibulo, *Epistolam* dicit. Quid est autem *scedula*, nisi libellus, qualem hanc videmus in sectiones & capita divisum? Quid quod opus de prædestinatione vegrande tribus libris constans se *commisisse scedulis tumultuario sermone* scribit alibi? quaterniones quoque & quaterniunculi, quibus illi pitacio respondit, sunt epistolæ & libelli, quorum partem adhuc manibus versamus.

L. de prædest. ep. ad regem.

Intercharaxatum. Quod deinde in pitacio Laudunensis legimus *intercharaxatum*, jam est a nobis explicatum in historia Gotteschalci, & hic ipse locus in exemplum adductus. Hanc vero grammaticuli criticam adeo neglexit Rhemensis noster, nunquam ut *detracto* voluerit scribere, sed expressissime *detracto*. Denique quod ait *olim ab horno*; interpretor, longe ante hac, est enim *hornus* grammaticis, præsentis anni fructus. Ut *olim ab horno*, sit diu ante præsens tempus. Habitum est autem Vermeriense concilium in quo cœpit accusari, anno 869. istud vero Duziacense biennio post, anno 871.

Detracto. Olim ab horno.

Canon Carthaginensis explicatur. 20 *Ait enim sacrum Carthaginense concilium.*) Quia frequentissime canonem istum habet in ore Hincmarus, & ex eo non Laudunensem tantum, sed etiam Prudentium Tricassinum, ut alias videbamus, damnandum esse proclamat; illum semel proferre necesse videtur. Nam concilium Carthaginense, secundum vulgo dictum, quod ad tempora Cælestini referunt, ad extremum confectis omnibus, subscriptionem episcoporum rogans, sic inter cetera loquitur; *Genedius episcopus dixit*, (erat is concilii præses) *Si, quod non optamus, ab aliquo fuerint violata* (statuta concilii) *quid statuitis, quod fieri debeat? Ab universis episcopis dictum est: Qui contra suam professionem, vel subscriptionem venerit, ipse se ab hoc cætu separabit.* Hæc verba nihil gravius quam excomunicationem sonare videntur. Aliter tamen intelligit titulus canonis, *ut qui contra professionem ac subscriptionem suam venerit, in concilio deponatur.* Secundum quam expositionem refert Hincmarus verbis aliis, *ipse se honore privabit.* Ut conjectura sit in aliis exemplaribus ita lectum fuisse; quando sibi consentientes habet concilii sui episcopos, & tacentem Hincmarum Laudunensem, quos in tam gravi canonis mutatione mutos esse non oportuit. Ceterum non desunt qui credant ad hoc concilium alludere, aut communi saltem vocabulo includere, Leonem IV. inter receptos ab ecclesia Romana canones numerantem, *Africanensium, Carthaginensium.* Quod etsi mihi nondum sit persuasum; si tamen aut admittitur, aut ab Hincmaris creditum unquam est, eo major illius canonis auctoritas esse debuit, quo recentiore decreto in jus canonicum erat immissum.

Leo 4. ep. 2. ad episc. Britan. D. 20. c. de libellis, & D. 16. c. 11. prima.

21. *Quia si compulsi aliqui.*) Quo modo de varietate exemplarium dicebamus, hac Gregoriana citatione liquido confirmatur, in qua libri nostrates excommunicationem illam ignorant, quæ ab utroque Hincmaro sine dubitatione describitur. Ejus initium recte sic producit junior Hincmarus. *Si qui vero sunt qui dicunt, quia compulsus quispiam necessitate, si anathematizatus fuerit,* (aut contra ea quæ sub anathemate prohibita sunt, præsumpserit) *anathematis vinculo non tenetur, ipsi sibi testes sunt, quia Christiani non sunt.* Et paulo post; *Contra quos diutius non est disputandum, quia despiciendi per omnia, & anathematizandi sunt, ut unde veritatem fallere se credunt, inde in peccatis suis veraciter ligentur.* Ac deinde; *Si qui sunt igitur qui sub nomine Christiano hæc,* (*quæ diximus errorum capitula*) *aut prædicare audent, aut taciti apud semetipsos tenere, hos procul dubio & anathematizavimus.* His verbis immediate subditur; *Ex omnibus tamen capitulis*, &c. Unde est igitur additamentum illud, quod utrobique legimus in Hincmaris? *Eosque & ego, & omnes catholici episcopi, atque universa ecclesia anathematizamus, quia veritati contraria sentiunt, & contraria loquuntur?* Profecto ex alio exemplari, sed non sano; cum hæc lacinia, Gregorii stylum minime sapiat.

Laud. collection. 1. *Additio Laudunens.* *Laudunensis hæc deles quæ parenthesi claussimus.*

IN CAPUT XVIII.

Concilii Tullensis apud Tusiacum canones.

22 SCEDULAM *quamdam mihi direxit.*) De scedula ista in consilio Tullensi apud Tusiacum conscripta magna est inter Hincmarum utrumque contentio, affirmante nepote scriptam & subscriptam a seipso, & ab aliis episcopis; negante funditus avunculo visam esse in concilio, & a patribus subscriptam. Atque hic dictum suum inde credibile facit, quod multis in partibus vitiosam subscriptionem esse demonstrat. Quæ vitia & nos ipsi legimus in eo concilio, in tomis conciliorum Gallicanorum. Illi tamen fidem penitus abrogare difficile est, affirmanti se quam citat scedulam ab archiepiscopo Vesontionensi Harduico viro gravissimo accepisse, & transcripsisse. Ita res videtur extricanda, ut synodi Tullensis apud Tusiacum nomine scripta duo prodierint, verum unum & legitimum, opus senioris Hincmari, quod extat & legitur in tomis conciliorum, germanam & solidam ecclesiæ & beati Augustini de quæstionibus tum agitatis doctrinam continens, teste dissertatore historico, ut in quarto operis libro fusius dictum est a nobis. Hoc agnoscit, & magnam ejus partem producit Hincmarus iste junior, ad librum 55. Capitum respondens. Sed in eo fallit, quod epistolæ illi synodali *ob prolixitatem* subscriptum non esse commemorat: cum clare testetur senior Hincmarus auctor scedulæ, *authenticam & veram diffinitionem* illam esse, *secundum sacras leges in eadem synodo decretam.* Quomodo autem sine subscriptione dici potuit *authentica*? Alterum scriptum, furtivum, & adulterinum, quod *mendax, & in quibusdam sacris regulis obvians* vocat Rhemensis, ostentat hoc loco Laudunensis, quod incipit, *Cum in nomine Dei omnipotentis*: quod & ipsum extat. Negat tamen archiepiscopus Hincmarus se, aut eos qui concilio interfuerunt episcopos, unquam illud aut vidisse, aut audivisse. Et tamen episcoporum omnium & archiepiscoporum subscripta nomina, quodque mireris, *Hincmari* ipsius *sacræ Rhemorum ecclesiæ episcopi*, præfert: & si isti credimus, nonnullorum qui eidem synodo non interfuerunt. Habemus in conciliis falsam hanc collectionem & subscriptionem, ut & veram epistolam synodalem: veram autem, si quæ fuit, collectionem, & veram subscriptionem desideramus. Quibus porro *admonentibus & fatagentibus* fraus illa successerit, suo loco aperuimus.

Concilii Tullensis apud Tusiacum canones. Hinc. Laudunens. *De his quæ vobis.* p. 616. Tom. 3. conc. Gall. p. 263. Hinc. Rhem. ep. 35. p. 395.

Itaque cum duplex fuerit scriptum, & duplex item subscriptio, ea ex parte conciliari possunt Hincmari duo. Verum hæc superest difficultas, quod uterque animose contendit, uni tantum collectioni fuisse subscriptum, Rhemensis, suæ prolixæ; Laudunensis, alteri *succinctius collectæ*: & uterque se illi synodo interfuisse repetit, ut testi oculato, & auctori subscriptionis credatur. Alterum sane falli necesse est; & æquius videtur, ut pro avunculo stemus, adversus nepotem: non quidem studio partium, sed veritatis. Dicendum enim collectionem cum sua subscriptione a nepote jactatam, fuisse furtim & insciis plerisque concilii patribus factam; quam proinde jure optimo fictam, incognitam, mendacem appellat avunculus, habetque pro infecta. Falsi siquidem convincitur, non solum ex capitibus

Falsa subscriptio.

tibus a Rhemensi notatis: sed etiam ex eo quod Hincmarus ipse, qui nec vidisse, nec audivisse protestatur, ei subscriptus legitur cum episcopis aliis, qui idem de se confirmant, cum Rhemigio, Harduico, Francone, quibus præsentibus eam primum accepit & vidit, deferente Heddone Laudunensi præposito: qui profecto si habuissent ante cognitam, Hincmaro stuporem, & dubium omne absterssissent. Deinde, quod magni apud me ponderis est, ea scripti subscriptionisque vanitas & impostura, publice modo audientibus octo provinciarum episcopis proclamatur in synodo, nomine omnium refragante nemine sibi notam esse affirmante: cum tamen præter Hincmarum Rhemensem, judices hic consideant, Harduicus, Frotarius, Rhemigius, archiepiscopi; Franco, Hildegarius, Adventius, Gislebertus, Engenoldus, episcopi, qui in fictitia illa subscriptione leguntur. Hi omnes si scripto illi in Tullensi concilio vere subscripsissent, illa de tali scedula dicentem Hincmarum non interpellassent, & sibi oblatam, a se subscriptam brevitatis causa, jurassent? Hincmarus ipse Laudunensis, cum stetit præsens in synodo, ejus rei mentionem non potuit inducere, & Harduicum, a quo illam acceperat, contestari, ceteros qui subscripsisse dicuntur, appellare singulatim, ut hoc pro veritate testimonium diceret, & ex illa metropolitani sui impostura, ejus fidem in reliquis æstimarent? Sit igitur hoc certum pro Rhemensi Hincmaro, scedulam ejusce modi paucorum dolo fuisse confictam, synodi Tullensis nomine & specie in concilio nunquam visam, longe minus probatam: non subscripsisse plurimos episcoporum, sed eorum nomina furtim mala manu in eam subscriptionem immissa: epistolam vero synodalem ab Hincmaro *archiepiscopali administratione dictatam*, ut loquitur Laudunensis, vere publice a synodo probatam & subscriptam fuisse. Quod igitur illi figmento, inductus a quibusdam Ebbone scilicet Gratianopolitano & similibus, Hincmarus nepos subscripsit, contempta synodali epistola, jam tum ostendit, quo animo ferretur in avunculum.

IN CAPUT XX.

Laudunens. renuit excommunicationi subscribere.

23 ET *quia frater Hincmarus.*) De Carlomanni perduellione, ejus complicum excommunicatione, obstinata pervicacia Laudunensis Hincmari, excommunicationem illam æquissimam subscriptione probare refugientis, & reipsa nunquam subscribentis, nihil habeo quod addam ad ea quæ in vita Hincmari præfando retuli. Unum tamen repetere superfluum non est, illa obstinatione cum regis & metropolitani indignationem commeritum fuisse Laudunensem, tum justissimam de rebellionis societate cum illo inita suspicionem dedisse: ut mirum non sit eodem utrumque supplicio postea fuisse punitum.

IN CAPUT XXII.

24 QUando *fidelet seniores nostri.*) Objicit avunculo nepos factum contra canones, ut Carolomanno ejusque satellitibus in paroch a Laudunensi benedictionem, sive a criminibus quæ prædationem comitantur, absolutionem impertiret, cum sua ipsa se parochia Rhemensi continere debuerit. Respondet avunculus; feciisse se, neque solum, sed cum episcopis qui tum aderant: dedisse rogantibus, & pœnitentiam ostentantibus; & hoc jure factum a se, qui sit metropolitanus, & quocumque libuerit provinciæ suæ loco, concilia congregare, & canones ad disciplinam spectantes ferre possit. Quanto magis in Laudunensi parochia, sedi Rhemensi per conditorem Rhemigium peculiariter supposita?

Carlomanni grassatio. Annal. Bertin. ad ann. 871.

Reconciliationem porro istam in historia non videmus, nisi volumus obscure in ea Bertinianorum annalium narratione contineri: *Quod audiens Carlomannus, cum suis complicibus ad Mosomam perrexit, & ipsum castellum cum villis circumjacentibus devastavit. Unde quatuor missos suos ficte ad patrem suum direxit, mandans, quod sine honoribus ad illum credens fidei suæ veniret, & Deo, & illi de quibus convenerat satisfacere vellet. Tantum ut de his qui cum eo erant, misericorditer tractaret, qualiter salvi esse valerent.* Hic umbra pœnitentiæ apparet, saltem fictæ, quamquam Hincmari & episcoporum reconciliantium nulla fiat mentio. Sequitur: *Carolus autem rex ad eumdem filium suum Carlomannum cum duobus illius missis (nam alios duos secum retinuit) Gauzlinum abbatem, & Balduinum comitem, ipsius Carlomanni sororium misit: mandans illi convenientiam, qua ad eum secure posset venire, si vellet. Ipse autem Carlomannus dolo se simulans ad patrem suum venturum, alios missos impossibilia quærentes ad eum direxit, & ipse in partes Tullenses direxit.* Verum ab hac opinione, ut de ista grassatione perditorum hominum benedictionem illam accipiam, non levia me abducunt, 1. Quod historicus illos negat *a malo cœpto vel aliquantulum destitisse*, ac datos obsides, & cessatum a deprædatione profitetur Hincmarus. 2. Illa injuria commotum regem scribit annalista confugisse ad episcopos, & excommunicari satellites filii impetrasse. Atqui reconciliatio Hincmariana illa excommunicatione posterior nulla apparet. 3. Neque mihi placet quod excommunicationem annalista refert ad annum hujus concilii 871. cum & censuram & hanc absolutionem ab hoc tempore remotiorem esse responsio Hincmari significet. Videant igitur indagatores temporum, an hæc conlocutio Karlomanni & benedictio ad primam illius rebellionem pertinere possit: post quam iterum nova molitus apud Attiniacum damnatus sit ad carcerem. Qua de re ipso ejus concilii anno sic agit Bertinianus, *Carlomannus etiam Caroli regis filius, & plurimorum monasteriorum pater, reputatus, quoniam insidias infideliter erga patrem suum moliebatur, abbatiis privatus, in Sylvanectensi civitate est custodiæ mancipatus.* Quod factum non esse prima rebellione potest inde conjici, quod inferius dicitur *post præstita per duas vices sacramenta* pejerasse. Notemus interim, Laudunensem Hincmarum, qui excommunicationi per avunculum dictatæ, & ab omnibus, etiam remotis, episcopis probatæ, contumaciter ad extremum subscribere abnuit, privatam suam in eosdem perduelles intentasse, &, ut videtur, paratam habuisse. Admitimur in veterum semper; quamquam & dolo id egisse non temere dicatur, ut & regi excommunicationem poscenti satisfaceret, & Carlomanno eam refugienti gratificaretur.

Annal. Iidem ad an. 870.

Quod si temporis ratio annalibus Bertinianis hac in narratione non constat: quid dicemus de ultimo ejus ad rebellandum conatu, & eum sequuta excæcatione, quum *secundum sacrarum legum decreta pro admissis suis judicio mortis addictus esset*? Hoc judicium refert hic historicus ad annum 873. Annales autem Metenses, ad synodi apud Attiniacum tempora, anno 870. minus probabiliter. *Per idem tempus*, inquiunt, *Carolus Carlomannum filium suum oculis privavit.* Et relata per compendium frequenti ejus rebellione, & supplicio, addunt: *Orbatus itaque Ludovicum patruum suum adiit, calamitatum suarum arumnas apud eum lugubriter deplorans. Ille miseratione motus, * Abfternacum monasteriorum S. Vuillibrordi ei subsidium vitæ præsentis concessit; ubi non multo post tempore mortuus est, & sepultus.* Hunc ipsum Carlomanni secessum ad Ludovicum Germaniæ regem aliter narrat, & cogitatæ tum etiam defectionis plenum describit Bertinianus annalista: *Sublatum per quosdam homines suos, consentientibus duobus pseudomonachis de Corbeja monasterio* (in quo degebat Ratramnus) & deductum ad patruum, ab illo tandem Luitberto archiepiscopo pascendum in monasterio S. Albani apud Moguntiam commissum esse: eoque facto monstrasse Germanum, quantopere nepotis sui rebellionem, & fœdas depopulationes regionum execraretur. Et hæc de Carlomanno non omnino παέργα.

De excæcatione Carlomanni.

Annal. Iidem ad an. 873. Annal. Met. ad an. 870.

** Epternacum*

25 *Ut secundum formam mystici Nicæni concilii.*) Etsi jam antea libellus iste in concilio recitatus *mysticum Nicænam synodum* immo & in l. 55. cap. *sacram & mysticum Nicænam synodum* appellaverit; existimo tamen epistolam de qua verba illa decerpuntur, videlicet formulam excommunicationis sociorum Carlomanni, hoc esse scriptum, ex quo sumpta est occasio exponendi, quam ob causam mysticum Nicænum concilium vocetur. Cujus tractatus hæc est thesis. *Quæsitum est, ut a quibusdam mihi dictum est, cur in quodam meo humilitatis scripto, posuerim mysticam Nicænam synodum.* Cum enim scriptum illud tota Gallia, etiam ad Lugdunenses provincias circumlatum fuerit, credibile est illud verbi mysterium, novitate sui, aliis risum excussisse; modestiores autem ignorantiam simpliciter professos, id fusius explicari rogasse: quod peculiari fecit opusculo. Atque ut hoc in vocabulo abstrusiorem doctrinam, absque ulla, ut arbitror, necessitate affectavit, ita brevius respondere potuit, sic loquutum esse Leonem pontificem, ex quo non dubito quin hauserit: *Hoc etiam apud Nicænam mysticus ille patrum numerus definivit.* Ut antiquiores omittam qui tale mysterium in trecentis decem & octo patribus prædicaverunt.

Nicænum concilium mysticum.

Hinc. Rhem. l. 55. cap. c. 4.

Idem opusc. 58. p. 816.

Leo epist. 78.

26 *Sed episcopi Africæ provinciæ.*) Celebre & multis nominibus venerandum Africæ concilium 217. episcoporum, in quibus Augustinus, Valentinus, Aurelius, Possidius, Alypius, & sedis apostolicæ legati, Rhemensis Hincmarus vehementer probat laudatque; Laudunensis juvenili levitate contemnit & improbat: uterque ad institutum suum accomodate. Sed jure potiori senior, magnos, & antiquos patres eorumque decreta veneratur. Quando autem juvenis sciolus de illis scribit: *Nec illud Africanum concilium contra innumerabilia apostolicorum decreta vobis cum valebit:* & postea contemptim: *Si isti non potuerunt quia forte noluerunt*, nimirum canonem Nicænum de modo appellationum invenire. Hæc, inquam, cum de talibus ac tantis episcopis scribit Laudunensis refractarius, non illos schismaticos facit, sed se contemptibilem & ridiculum. Interest tamen utriusque, quod dixi, ut suam singuli de concilio Africano sententiam tueantur, ob illius cum hoc nostro similitudinem. Nam in illo presbyter Siccensis Apiarius multorum flagitiorum reus & excommunicatus, appellat Romam: appellat & Hincmarus, eludendi judicii gratia. Appellationem Apiarii suscipit Cælestinus papa, & reum absolvit, judicibus suis insultantem: suscipit & Hadrianus Hincmarum, eumque ad se evocat, & advenire vetitum indignatur, & interim appellationis interjectæ pretextu sacra omnia & profana violantem, regi, metropolitano, episcopis, conciliis, clericis, laicis, suis, alienis importunum. Hac re permoti patres Afri-

Concilium Africanum huic simile.

Contemnitur a Laud. Hinc. Laudun. ep. 6. 8. epist. De his.

Apiarius excommunicatus.

Africani, negant sic esse appellandum, sic inconsultis ordinariis judicibus recipiendum legitime excommunicatum; hanc appellandi formam concilio Nicæno non contineri; postulant verum canonem sibi ostendi, quem in exemplaribus suis non legunt; rogant Cælestinum, & *impendio deprecantur ut deinceps*, inquiunt, *ad vestras aures hinc venientes, non facilius admittatis, nec a nobis excommunicatos in communionem ultra velitis excipere: quia hoc etiam Nicæno concilio definitum facile advertet venerabilitas tua*: Duziacenses nostri appellatione illusoria negant impediri aut retardari judicium, aut metropolitano primæ cognitionis jus eripi: eamque in rem sibi suffragantes Nicænos, & Africanos istos canones, & plurimum pontificum Romanorum decreta producunt. Nemo unquam veterum Africano illi concilio schismatis notam inussit, quia Romani pontificis auctoritate servata, modum appellandi, & appellationem terminandi canonibus sibi notis non congruentem mirabantur. Neque vel istud concilium, vel concilii præses Hincmarus metropolitanus, eam infamiam potest incurrere: cum salvo per omnia apostolicæ sedis privilegio, de tempore solo appellationis disceptetur, & quidem animo sincero, ut effreni turbandi licentiæ frenum potentius injiciatur. Non igitur patres illi schismatici, sed Apiarius, & Hincmarus perperam appellantes, contumaces sunt & rebelles. Unum deest ad hanc similitudinem: quod Apiarius pœnitentia ductus, scelera palam confessus, a prioribus judicibus veniam petiit & exoravit, totamque illam controversiam feliciter terminavit. Hincmarus autem obstinata contumacia, & deponi, & excæcari, & nunquam in integrum restitui meruit.

Epist. Conc. Afric. ad Cælest.

Nullum his schisma cogitandum.

Apiarius pœnitens.

IN CAPUT XXIV.

27 ET *quia dixit: Suadente.*) Magnum est in hoc capite momentum, & ad causam. Dum enim impudentem nepotis calumniam dissipat avunculus, & scripta sua nobis offert, quæ Sirmondi editoris diligentiam fugerant, & fidem omnem juveni tot mendaciorum convicto eripit. Primum est, quod ejus consilio & impulsu, custodiæ mancipatus sit ad Silvacum. Id vero & constantissime negat Rhemensis, & solemni regis testimonio falsum reperitur in concilio, & re adhuc recenti, atque adeo in ipsa doloris acerbitate, avunculum ejus facti non audet insimulare Lugdunensis: ut patet ex ejus epistola expostulatoria. Secundum est, quod epistolas & ad regem, & ad Hodonem episcopum Belvacensem ab avunculo scriptas corrumpat, & invidiosissime interpretetur. Quæ fraus, & impostura, prolatis ipsis litteris evidentissime revincitur. Tertium est, quod obstinate declamet, regem adversum se ad iracundiam concitari: cum ex adverso ex litteris ad Hodonem scriptis appareat, regis animum jure commotum, ab ipso mitigari, proque ipso Laudunensi, licet immerito, scribi. Quartum est, quod fingat meruisse se avunculi indignationem, quod Rothadum appellantem ad sedem apost. condemnari non probaverit. Hanc vero mendacem esse adulationem, patet ex eo, quod ipse Laudunensis, in synodo Sylvanectensi, Rothadi depositioni interfuit, eamque cum ceteris sua subscriptione firmavit. Nam cum nondum eo devenisset, audaciæ, ut hanc discordiæ rationem configeret, sic eum alloquebatur avunculus: *Tu, si hæc dicis, non me tantum, sed & plurimos plurimarum provinciarum episcopos, immo & teipsum, quod non denegas, quia & denegare non potes, comparticipem in omnibus judicio nostro, mendaciter impetis; non videns quo te laqueo strangules.* Et mox: *Si contra regulas, inimico animo, vel aliqua cupiditate aut gratia depravatum, nobiscum te judicasse confiteris.* Judicavit igitur Laudunensis: seque judicasse, perdiu non negavit: neque vero rem, & veram, & omnibus cognitam dissimulare potuit: qua igitur fronte, modo id a se factum negat, & hanc abruptæ amicitiæ causam obtendit? Quintum sequitur proximo capite, quod hoc loco studiosissime confutat, estque duplex: renunciari jussisse Laudunensibus, illos episcopi sui excommunicatione non teneri; & ab ipso sedis apostolicæ excommunicationem pro nihilo haberi. Nemo enim majori observantia Romanos pontifices veneratus est: & Gregorii sententiam ignorare non potuit: *Virum juste an injuste obliget pastor, pastoris tamen sententia gregi timenda est: ne is qui subest, & cum injuste forsitan ligatur, ipsam obligationis suæ sententiam ex alia culpa mereatur.* Habebimus & inferius c. 27. evidentem de litteris apostolicis calumniam.

Hincmari Laudunensis plures in Rhemensem calumniæ.

Hincm. Laudun. p. 341.

Hinc. Rhem. l. 55. c. 5. p. 400.

Laudunens. c. 617. Greg. hom. 26. in evang.

IN CAPUT XXV.

28 ET *Antiochena synodus, perfectum illud esse concilium.*) Video id sæpiuscule ab Hincmaro proferri quod conceptis verbis in Antiochena synodo non video. Multa quidem de metropolitanorum dignitate, juribusque, sapientissime variis canonibus decernit: sed nusquam ait, perfectum illud esse concilium, cui metropolitanus interfuerit. Nisi dicamus sensum canonis 20. expressisse, si non verba. Ubi legimus: *Nullus vero liceat apud se celebrare concilia, præter eos, quibus metropolitana videntur esse jura commissa.* Μὴ ἐξεῖναι δέ τινας καθ' ἑαυτοὺς ποιεῖσθαι (τὰς συνόδους) ἄνευ τοῦ πεπιστευμένου τὰς μητροπόλεις. Quid etiam prohibet locum hunc iis accensere, qui exemplarium varietate mutantur?

Concil. Antioch. can. 20.

IN CAPUT XXVI.

29 QUando *apostolica sedis excommunicationem.*) Etsi multa graviaque negotia Rhemensem Hincmarum cum Nicolao I. papa commiserunt, atque hic illum, agentibus æmulorum criminationibus, asperrime non semel habuerit: de observantia tamen erga sedem apostolicam nihil umquam remisit, neque pontificis censuras neglexisse ullo modo probari potest. Ut ad eumdem pontificem cum omni fiducia non veritus sit scribere: *Perhibente mihi testimonium conscientia mea, licet in aliis sim peccator: tamen in his de quibus me apud auctoritatem vestram audio denotari, non talis sum in oculis divinis, qualis depingor in auribus humanis. De tumore namque erga sedem apostolicam omnium ecclesiarum matrem ac magistram, jam apud sanctæ recordationis Sergium atque Leonem fueram denotatus: sed debitis obsequiis, cooperante Domino, quocumque se locus mihi præbuit, demonstravi quod fidelis & devotus, humilis quoque atque subjectus semper, in omnibus, & ubique, erga sedem apostolicam & ejus rectores extiterim: & modo cum tumore, quem quantum potui ab ineunte ætate vitavi, dolositate, atque crudelitate, apud sanctam & prudentissimam simplicitatem vestram videor denotari.* Et quæ tota illa epistola ad hujus modestiæ confirmationem sparsa sunt. Et alibi: *De dilecto scilicet fratre nostro Vulfado, & ejus collegis, de quibus mihi summa dignitatis vestræ auctoritas, quæ sibi placuit, scripsit, nihil aliud sanctitati vestræ scribere præsumo, nisi quod increpationes vestras non negligenter, sed diligenter suscipio, & præceptiones obedienter obaudio.* Quod & Nicolaus ipse fateri coactus, ad eum in hac ipsa Vulfadi causa scribit. *Tam ex ipsis epistolis, quam ex verbis ejusdem venerabilis viri,* (Egilonis archiepiscopi) *devotionem, & supplicem patientiam tuam, quam erga sedem apostolicam habes, etiam nunc agnovimus.* Pontificiarum autem censurarum contemptionem in Rhemensi quo ex vestigio subodorari potueris, equidem non video, qui etiam in causa Judith, Caroli regis filiæ, sane impeditissima, labore jussus, cum aliqua nisi pareret censuræ interminatione, non risit illud fulmen, quod contemptorem decuisset, sed statim cum episcopis suis patrem & matrem illi placare contendit.

Hincm. Rhem. sedem apostolicam semper coluit.

Hincm. ep. 26. ad Nic.

Idem epist. 27.

Nic. ep. 9. ad Hincm.

Hincm. ep. 17. ad Nic.

IN CAPUT XXVIII.

30 ITa *forte parvulis, quibus baptismum denegari jussit.*) De supplendo parvulorum baptismo nihil affirmate ponit Hincmarus, sed ad parentum solatium sub dubio humaniorem sensum objicit; a quo tamen in tali consessu patrum, ut ingenue dicam, abstinere consultius fuerat. Nam illa nuda propositione, & qualicumque latronis exemplo, quo credibilem facere nititur, opus Augustini ad Vincentium Victorem, ignotum sibi fuisse testatur. In quo legere debuit, *Noli credere, noli dicere infantes, antequam baptizentur, morte præventos, pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum.* Quam videtur intelligere nomine *regenerationis & spiritus se baptizandis infundentis.* Addit Augustinus: *Exempla enim quæ te fallunt, vel de latrone, qui Christum confessus est in cruce, vel de fratre sanctæ Perpetuæ Dinocrate, nihil tibi ad hujus erroris sententiam suffragantur.* Latronem tamen ex Augustino producit Hincmarus: *Latro quippe ille, quamvis potuerit judicio divino inter eos deputari, qui martyrii confessione purgantur, tamen etiam utrum non fuerit baptizatus ignoras.* Hoc tamen discimus ex dubio Hincmari opinionem illam hac ætate non fuisse ab ecclesia penitus proscriptam, modo peccatum originis non negaretur. Et nostra modo D. Thomæ affectatrix, præcise negat quemquam posse salvari absque baptismo, vel reipsa, vel per votum suscepto, quod de Valentiniano D. Ambrosii creditur. Voti autem capaces non sunt parvuli. Sequitur ergo, ut realis baptismus, absoluta necessitate, quam medii vocant, illis conferendus sit, si salvos esse volumus: neque unquam tolerari potuit in Cajetano, quam modo legimus in Hincmaro, sententia. Stare igitur nos oportet vetere sancti Augustini definitione: *Nulla igitur ex nostro arbitrio, præter baptismum Christi, salus æterna promittatur infantibus, quam non promittit scriptura divina, humanis omnibus ingeniis præferenda.* Quod tamen addit eo loco, parem esse participationis eucharistiæ necessitatem in parvulis, non æque admittit ecclesia.

De supplendo parvulorum baptismate.

August. l. 3. de anim. & ejus orig. c. 9.

Vincentii Victoris primus error de baptismo parvulorum.

D. Th. 3. p. q. 68. ar. 2.

Cajet. in D. Th. loc. cit.

August. l. de pecc. merit. & remiss. c. 23.

Neque prætereunda est Hincmari hac in positione moderatio, qui præter dubium, quo illam enuntiat, ait tantum, fidem parentum vel patrinorum *prodesse posse*, qua vero tenus prosit, non explicat: ac non invitus sic intelligi se pro parvulis finit, ut mox pro morientibus, quibus ait gratiam Dei *ad salutem prodesse*. Minorem autem salutem hic arbitror accipi, quam illis temporibus plurimi a regno cælorum distinguebant, ut in historiæ Gottescalci libro quinto notabamus, vitam diuturnitate æter-

Ibid. c. 24. *Quid nomine salutis Hincmarus intelligat.*

æternam, tranquillitate doloris omnis expertem, deliciis quibusdam diffluentem, supremæ beatitudini citimam, sed ab ea diversam. Huc transferri credebant etiam adultos flamma purgatoria decoctos, sed inferioris meriti, quam ut ante judicium extremum ad Dei intuitum admittendi viderentur. Quod Hincmarus licet de infantibus absque baptismate, & morientibus absque viatico munere non exprimat hoc loco, non dubito tamen quin *salutis* nomine intelligat. Ecclesia vero mundi invisibilis status conditionesque certius nunc explorans, etsi non jubeat ex Augustini sensu corpoream in igne inferni vexationem infantium credere, neque limbum puerorum cum indolentia aversetur: mediam tamen stationem inter regnum cælorum, & purgatorium omnino repudiat: nec in hac ipsa infantium causa patitur audiri citatus Augustinus. *In cujus regnum non intravit, nisi qui renatus fuerit ex aqua & spiritu; nec præter regnum ejus salutem ac vitam possidebit æternam*: Et mox. *Ecclesia Christi infitum tenens, præter baptismum & participationem dominicæ mensæ, non solum non ad regnum Dei, sed nec ad salutem & vitam æternam, posse quemquam hominum pervenire.* Quem errorem in Vincentio Victore longe vehementius coarguit, quod is crederet, illos interim paradisum incolentes, post extremi judicii diem in regnum cælorum intraturos: quod omnes qui tum fuerunt in Hincmari sententia de mansionum distinctione affirmare oportuit: *Noli credere, nec dicere, nec docere, aliquos eorum qui sine baptismo Christi ex hac vita emigraverint, interim non ire in regnum cælorum, sed in paradisum, postea vero in resurrectione mortuorum etiam ad regni cælorum beatitudinem pervenire, si vis esse catholicus. Hoc enim eis dare nec Pelagiana hæresis ausa est.* Et paulo post. *Ut excepto errore, quo audes a regno Dei paradisum separare; quibusdam quos reos nasci, sicut catholicus, credis, sine baptismate mortuis, & illius reatus absolutionem, & regum cælorum non dubitas insuper polliceri: quasi contra Pelagium in originali peccato adstruendo, tunc esse possis catholicus verus, si contra Dominum fueris in destruenda ejus de baptismo sententia hæreticus novus.*

D. Th. suppl. q. 69. n. 6. 7.

Auguſt. l. de pecc. merit. & remiſſ. cit.

Vincentii Victoris secundus error.

Idem l. de anim. & ejus orig. c. 13.

IN CAPUT XXX.

31 SCRIPSI *nempe illi inter cetera.*) Non carot temeritate & audacia, nepotis ad avunculum, juvenis episcopi ad seniorem archiepiscopum legatio, ut si redire secum vellet in gratiam, collectionem qua censuram in clericos Laudunenses latam confutavetat, publice damnaret, igne absumeret, seque contra jus & fas feciſse profiteretur. Quid enim gravius ab hæreticorum perniciosissimo flagitaret ecclesia? Sed ex adverso cum respondet avunculus, immane sibi scelus ab eo suaderi; Christianum nomen hoc facto ejurari; in schisma & anathema sic incurri; ab episcopatu, immo ab ecclesia projiciendum, si tale sacrilegium auderet: cum rem eam comparat cum Africanis illis sub imperatorum tyrannide sacrorum librorum traditoribus: Deo gratias agit, quod ei tentationi non assenserit: Nepotem ad pœnitentiam de perdito illo consilio excitat: hæc, inquam, omnia cum vehementer perorat, nonne in nimiam exaggerationem, cum infinita opusculi sui gloria videtur efferri? Verum hoc tenere nos oportet, agi de mera collectione, quæ Hincmarianum nihil admixtum haberet: eam collectionem ex scripturæ utriusque instrumenti, canonum, & summorum pontificum locis & auctoritatibus fuisse conflatam: postulatum saltem indirecte, ut divinis illis auctoritatibus falsitatem & mendacium contineri protestaretur, illasque eo nomine igni traderet in æternum abolendas. Quod sane sine sacrilegio, & Christianæ religionis abdicatione committi non potuit; neque istud ad gloriam collectoris, sed ad debitam divinis codicibus venerationem pertinet. Atque utinam & omnis illa collectio, & hæc ad Laudunensem epistola, cujus argumentum delibat, ad nos cum ceteris opusculis perveniſſent, ut in hujus litis cognitione certius pro alterutra parte versaremur!

Temeraria postulatio juniores Hincmari.

IN CAPUT XXXII.

32 QUOCUMQUE *ab eis conscriptæ aut roboratæ fuerint ingenio.*) Cadentis Latinitatis vox est *ingenium* pro arte, machinatione, fraude etiam, & ut communiter loquimur, inventione sumptum: ut in capitularibus, & pœnitentialibus libellis videre est. Qua proinde credi non debet usus esse Alexander papa, qui altero post Christum natum sæculo vixit. Sunt & validiores aliæ rationes, quæ vetustissimas illas decretales priorum pontificum epistolas ponunt in dubio: quia tamen ab istis auctoribus absque scrupulo & ambiguitate recipiuntur, non immerito citantur ab Hincmaro juniore, neque satisfacit senior, adulterinas appellando; sed ea jura quæ ex illis eruuntur, antiquitate desita, & Nicæno concilio priora esse repetendo: quod ante vidimus: aut pernegando pontificis dicta ullo modo ad propositum attinere, quod præstet hoc loco. Quis autem non magnopere miretur, neutri contendentium, nemini judicum vel audientium venisse in mentem, hæc ipsa quæ prolixe referuntur ex Alexandro, in ecclesiam tum adhuc lactentem, & Gentilium tyrannide pene suffocatam quadrare non posse? Nimirum tam incredibili veneratione sedem apostolicam coluerunt majores nostri, ut quicquid quo tandem cumque modo Romani pontificis nomen proferret, prono mentis impetu indiscussum complecterentur.

Ingenium.

Decretales primorum pontificum epistolæ.

IN CAPUT XXXIII.

33 QUOD *dicit postea illam a me.*) Tota hæc quanta est refutatio Laudunensis apologiæ, tum ejus impudentiam, in coacervandis tot simul mendaciis demonstrat; tum Rhemensis innocentiam, in illo falsi confidenter arguendo, plurimis eorum sedentibus, qui res, cum gererentur, oculis ipsi suis viderant. Debet autem prudenti cuilibet, quæ prima occurrit, placere narratio de professione & subscriptione Laudunensis; in qua non est ea, quam laudat in Cicerone Quintilianus, *callidissima simplicitatis imitatio*, qua *non solum rebus ipsis vir eloquentissimus, sed verbis etiam vulgaribus, & quotidianis, & arte occulta consecutus est* quod voluit: sed ipsa simplicitas, ab omni fuco remota, usque ad sermonis familiaris utilitatem, res ab Hodone, Frotario, Harduico judicibus spectatas & gestas referens: cui collata junioris Hincmari calumnia, ne pilum quidem verisimilitudinis habere videtur.

Nepotis in avunculum calumnia.

Quintil. Institut. orat. l. 4. c. 2.

IN CONCLUSIONEM.

34 DICTA B. *Cælestini ad Cyrillum episcopum, de Nestorio.*) Habemus in epistolis Romanorum pontificum, & in communibus conciliorum editionibus unicam Cælestini ad Cyrillum epistolam de Nestorio: ejusdem autem Cælestini ad Constantinopolitanos, & ad synodum Ephesinam singulas de eodem Nestorio. Item ad Nestorium ipsum unam. In quibus omnibus quatuor, locus hic insignis ab Hincmaro citatus non reperitur. At Baronius Ephesini concilii tractans historiam, posteriorem adfert Cælestini ad Cyrillum epistolam *nunquam hactenus editam*, inquit, quæ testimonium istud fuse nobis exhibet. Ut hoc illustri exemplo confirmetur, quod jam ante monstravimus, aliis, & fortasse perfectioribus exemplaribus, quam quæ modo versamus, usum esse Rhemensem.

Licet autem epistola Cyrilli perierit, cui tum respondit Cælestinus: facile tamen intellectu est, quid a Romano scire cuperet Alexandrinus, Nimirum, cum Nestorio decem tantum dies ad resipiscendum & abdicandum errorem essent a Romano concessi, quibus expletis a catholica communione separararetur: dubitavit Cyrillus, an esset immobilis ille terminus, & irrevocabilis sententia? an si post transactos illos dies pœnitentiam & fidem catholicam profiteretur in synodo hæresiarcha, veniam impetrare deberet? Quam quæstionem opportune ad nepotis gesta traducens avunculus, debitare se ostendit, utrum si jam tandem omnium perperam factorum pœnitere volet Hincmarus, a synodo possit absolvi; an veterum statuta canonum, quæ illius moribus excommunicationem irrogarunt, sacrosancta esse debeant, & inviolabiliter servari.

Epist. pont. tom. 2.

Baron. ad an. Chr. 431.

IN PARTEM CONCILII TERTIAM, quæ responsionem episcoporum ad petitionem regis complectitur.

DE petitione proclamationis regiæ jam ante diximus, quæ ad rem nostram necessaria videbantur. Neque est quod in episcoporum responsione diutius immoremur, cum ea novi nihil ad historiam adferat; aut ullo modo confirmet, vere gesta esse ab Hincmaro quæ rex objicit, quod esset statui causæ conjecturali proprium: sed tantum, rerum veritate supposita, male gesta esse, sacris profanisque legibus declarat: qui status qualitatis vocatur. In quo miraberis lector, nihil leve, nihil indifferens, nihil non gravissimum judicari, ut omnibus illis nominibus, si vel unius reum esse constiterit, damnari mereatur. Ceterum cum in eo scripto satis religiose videantur antistites ad fontes, unde auctoritates hauriunt, digitum intendere: si quando cum vulgatis codicibus eorum citatio minus conveniet, eorum fidei committenda potius visa est; quam tempus in labore inutili collocandum.

IN CAPUT IV.

35 ET *hinc ad Petrum.*) Tituli quibus hic loquitur Gregorius, sunt locorum, domorum, prædiorum inscriptiones, dominum suum declarantes: ut breviter docet Petrus Chrysolog. *Dominum prædiorum limitibus affixi tituli præloquuntur*: & Aug. in Pſ. *Ubi potens aliquis invenerit titulos suos, nonne jure rem sibi vindicat? & dicit non poneret titulos meos nisi res mea esset.* Imperatores vela, sive cortinas purpureas suspendebant; modo affiguntur insignia familiæ. Hinc tituli proscriptionis regis jussu ecclesiæ Laudunensis possessionibus affici, cum primum Hinc-

Pet. Chryſol. ſer. 154.

Auguſt. in pſ. 21. Hincmar. epiſt. 29.

maco episcopo rex succensuit, narrante Rhemensi: *ut quod antea inauditum est, titulum proscriptionis sustineat, contra decreta omnium sanctorum episcoporum, qui sedi apostolicæ præsederunt.* Immo vero antea auditum est, cum persequens Ambrosium Justina *de palatio decanos misit qui vela suspenderent.* Hinc tituli cardinales in concilio Meldensi, cui Hincmarus Rhemensis interfuit, *ut titulos cardinales in urbibus vel suburbiis constitutos episcopi canonice, & honeste, sine retractatione ordinent & disponant.* Ecclesias scilicet cardinum sive regionum urbis, aut suburbii.

Ambrosius ep. 33. Conc. Meld. can. 44.

IN QUARTAM PARTEM CONCILII,

SIVE

Acta synodi cum Hincmaro.

IN CAPUT I.

36 QUoniam *isdem Hincmarus.*) In hac quarta concilii parte res geritur, cujus præcedentia faciunt apparatum: eaque sic gesta narratur, ut omnino synodo toti, non uni reo crimina sua tegenti, & de injuria querenti, nemo sapiens credendum non arbitretur. Quare actorum istorum veritati, opponenda sæpe a nobis erit aut adhuc vigentis vanissima gloriatio; vel jam damnati artificiosa proclamatio, quæ una hactenus apud æmulos Rhemensis Hincmari fidem meruit: quia quod cupiunt ita narrat, ut hactenus falsi ravinci non potuerit.

Itaque ut a vocatione ad synodum ducamus exordium, gloriatur apud avunculum nepos, *se neque synodale unquam aut usquam diffugisse judicium.* Id quam vere profiteatur, apparet, Nam in tribus synodis accusatus, vix tandem tertia judicium perfici passus est. Ad illam tertiam (quæ hæc nostra Duziacensis est) tertio vocatus a metropolitano, ad extremum ægre Duziacum advenit. Ibi positus, a legatis synodi tertio citatus, intravit in synodum, & regis actionem in scriptis accepit, dato tempore ad respondendum. Postea cum pueriliter procrastinaret, & inducias idemtidem prorogari postularet, iterum ac tertio revocatus per legatos, jussus est ad synodum regredi, ubi torquente conscientia, & animi levitate, modo respondere noluit, modo respondit: eadem sibi objecta modo negavit, modo confessus est. Hoc nimirum est *nullum unquam synodale judicium diffugere.*

Hincm. Laudunens. ep. *Relegi*. p. 845.

37 *Et quia quemdam presbyterum.*) Haimeradi presbyteri meminit Laudunensis scribens ad avunculum. *Itaque de causa Haimeradi compresbyteri nostri, eo regulariter & canonice audito rescribam.* Illi contra voluntatem datus erat socius Sigebertus quidam clericus, & ut credibile est, cum aliqua bonorum ecclesiasticorum parte attributa. Id cum gravissime ferret Haimeradus; ad diœcesanum episcopi sui Hincmari, cui apprime carus erat; judicium provocavit, in quo sane litem obtinere perfacile fuit. Unde libenter episcopus audientiam obtulit Sigeberto; ut *si justam in posimodum se putaret habere querimoniam, loco & tempore congruo & canonico deferret.* Speciose dictum, si sincere. Nam si passus est injuriam Haimeradus, quare ad hanc veram & magnam synodum vocatus, adesse detractat? nonne vadimonio deserto ipse se damnat, & qui *regulariter & canonice* audiri velle simulat, regulas & canones sibi repugnantes metuit? Fuit autem vetus illa lis, & dudum ante definita; neque prius illam retractari postulavit Haimeradus, quam ad episcopatum perveniisset Hincmarus, ut ex hoc loco discimus, & simul malam fidem tum verera moventis Haimeradi, tum judicata rescindentis Hincmari.

Haimeradus presb. Laudunen. Hinc. Lauden. ep. *Relegi*. p. 845.

IN CAPUT IV.

Expeditur proclamatio Hincm.

38 CUI *frater Hincmarus respondit.*) Interest veritatis & justitiæ, ut totum istud caput conferas, lector, cum prima parte proclamationis Hincmari ad Joannem in synodo Tricassina. *A Rhemorum archiepiscopo* (neque metropolitanum suum vocare audet, neque vult avunculum) *ad synodum vocatus sum ad Duziacum* villam (pluribus & metropolitani, & regis literis) *quam constituit hebdomada prima mensis Augusti, & monuit me de certis causis paratum esse, ibidem ut responderem. Ad quam cum festinassem* (toties venire jussus) *violentia hostili in medio itinere segregatus sum ab ovibus meis: privatus sum & spoliatus omnibus rebus meis: perductus sum ab eisdem hostibus usque ad præfatam villam.* Si quæ vis hic est, non ab Hincmaro metropolitano, sed ab ipso rege profecta est, qui tamen ejus rationem reddit in synodo. *In qua cum confiterem* (in synodo, sex legationibus invitatus & citatus) *jam fabat rex Carolus ante ipsum archiepiscopum meum*, quasi tum primum esset inchoata synodus. Atqui regi & Hincmaro vacaverat libros suos publice recitare: datæ erant episcopis induciæ, ut ad singula regiæ petitionis capita responderent; eaque item responsio in confessu patrum fuerat perlecta, cum in synodo, immo & Duziaci, nondum paruerat Laudunensis. *Tenens in manum scripturam, reputans me esse perjurum, quia Romam sine sua voluntate miserim, & imputant quod eum accusaverim.* Ex omnibus articulis unum deligit, quem scit invidiosissimum, minimeque Romani saporis: atque illum ipsum malitiose depravat: *Ad qua idem archiepiscopus me respondere jussit. Cui ego respondi, quia pro his de quibus me admonuerat in eadem synodo esse paratum ut responderem, paratus eram scriptis respondere.* Immo vero his in actis præcise negat se responsurum, *ad hæc qua objiciuntur*, & quæ legit scripta, non responsionem, sed appellationem continere. *Quæ scripta pro manibus tenui: sed ipse non permisit ut synodus scripta mea susciperet.* Legisse tamen hic refertur, & inter cetera, Felicis papæ verba de appellatione. Et si rotulam integram non perlegit, non a metropolitano, sed a synodo interpellatus est, ut ad objecta responderet: *Quia sibi dari jubebat, sed ego suspecto dare nolebam.* Petita & recusata ad eum modum scripta in actis istis non legimus: *De clerico autem meo, nomine Bertario, quem subito requisivit, sed requisitus non adfuit.* Bertarium ne nominant quidem acta, sed Haimeradum. Quem & solemniter requisitum tradunt adesse recusasse: *Respondi, quia ipsi homines mecum venichant, qui eum comprobaturi essent, si eis venire licuisset.* Hujus responsionis ne apicem quidem acta præferunt. *Sed idem archiepiscopus de his nihil me postea appellavit: sed ad accusationem regis me respondere iterum præcipiebat.* Hic tandem vera loquitur: in ceteris quantæ corruptelæ!

Hincm. Laudun. in 2. collect. p. 361.

IN CAPUT V.

39 NAm *nec unam rigam de terra.*) Minimum quid terræ non possidebat, quod diceremus vernacule, *pas un seul pouce de terre.* Fulcandus abbas S. Faronis Meldensis, in ejus vita: *Anathematizavit cunctos, qui ex supradicta terra aliquam fraudem facere præsumerent vel usque ad unam rigam minuere.* Quo iniquius est illud Hincmari Laudunensis sacrilegium, quod in concilio Carthaginensi III. de nihil habentibus episcopis & quibuscumque clericis, decernitur, ut *si quid in illo nomine suo comparant, tamquam rerum dominicarum impasionis crimine tenantur, nisi admoniti in ecclesiam eadem ipsa contulerint.* Quanto minus pretiosam ecclesiæ suæ suppellectilem furtim auferre, & chartas alio asportare debuit?

Regi terra.

Conc. Carthag. III. can. 32.

IN CAPUT VI.

40 CUm *licentia domni regis.*) Sine qua nefas optimatibus de regno egredi, aut alios emittere. Sic enim Rhemensis Hincmarus causam reddens cur acta Suessionensis III. concilii Romam missa non sint, *quia nos metropolitani in istis regionibus non habemus potestatem, ut sine consensu, vel jussione regis, aut nos ipsi ire, aut coepiscopos nostros quoquam longius possimus dirigere.* Unde & Hincmarus ipse per episcopatus initia cum vellet Romam proficisci, a Lothario imperatore, & Carolo rege retentus, *quando valde necessarius eis erat ad sopiendas, quæ tunc exorta fuerant, perturbationes.* Cum ergo querentem aliquando Laudunensem vidimus, quod appellationem suam prosequi nondum potuerit, & Rhemensem audivimus audacter & serio negantem a se fuisse impeditum: censeri debet regem tetigisse, a quo detineretur: quamquam & rex ipse hominem rideat Romam appellantem: quo nunquam proficiscatur. Sed cum emissarios suos clanculo, & inconsulto rege atque episcopis, ad pontificem legavit, regem accusaturos de bonorum ecclesiasticorum invasione: si non fortasse directe regni jura violavit, at certe contra leges ecclesiæ peccavit, qui sine reclamatione ad synodum id egit, hoc est, rebus quas querebatur ereptas, nondum ecclesiastico judicio in provincia repetitis; peccavit contra caritatem, qui fraternæ correctionis gradus a Christo positos non observavit: peccavit contra veritatem & justitiam, qui contra jus & fas innocentem regem falso calumniatus est.

Sine regis licentia de regno non licet egredi. Hincmar. Rhem. ep. 26. ad Nic. Flodoard. l. 3. c. 10.

41 *Et post tantorum ac talium virorum testificationem.*) Non potuit tanta calumnia pluribus & gravioribus testibus revinci; recteque judicatum est a synodo, Hincmarum metropolitanum legitimum esse judicem, cujus recusandi & judicium subterfugiendi nulla esset causa probabilis. Post hæc tamen audet scribere Laudunensis in proclamatione: *Sed & addidi, quia non solum suspectum, sed manifestissime illum infestum habebam. Unde & apostolicam sedem appellavi pro amore Dei, & honore S. Petri, tam de ipsa accusatione regis, quam de præjudicio, quod ab ipso patiebar archiepiscopo.* Fallit in duobus: 1. quod manifestissime apparuit in concilio non infestus, quando & ea calumnia certissime dissipata est, & publice semper protestatus est, non expostulare se tamquam accusatorem, sed tamquam sedis metropolitanæ vindicem. Immo jam ante audierat nepos avunculum ita scribentem: *Ego, credo mihi, non tecum, sed cum tuis improbabilibus motibus, de quibus te sæpe & verbis, & literis reprehendi, & castigavi, & ut dolto, dolui, discordiam habeo. Fac quod salubriter tibi cupio, & tuo convenit ministerio, & me præstabilem ac placabilem in cunctis habebis:* 2. Quod totam suæ appellationis invidiam derivat in metropolitanum, quasi ob so-

Hincmarus Rhem. legitimus in hac synodo judex.

Hincm. Lib. cap. 2. 39. p. 535.

ob solam ejus infestationem, & inimicitiam, coactus sit Romam appellare. Atqui antequam existerent tantæ simultates, in synodo apud Vermeriam, & apud Attiniacum, appellationis scuto vim judiciorum retuderat. At frequenter publice contestatus est Rhemensis, nihil se vetare, quin appellationem suam prosequeretur.

IN CAPUT VII.

Jurare ad evangelia.

42 *Sed tantum dixit, quia non fuerit ibi.*) Credo legendum *non fuerint*, ut causetur Laudunensis eo juramento non teneri, quod non tactis evangeliis concepit. Evangelia enim hoc in ritu, qui etiamnum viget, adhiberi solita, quasi Christo ipsi præsenti, & spectanti, fides & reverentia deferretur, norunt vel imperiti. Unde in legibus Longobardorum, jurare ad evangelia: *Si qualiscumque causa inter homines liberos evenerit, & sacramentum dandum fuerit, si usque ad 20. solidos fuerit causa ipsa, aut amplius, ad evangelia sancta juret, cum 12. aliis suis, id est sacramentalibus. Quod si minor causa fuerit, de 20. solidis, usque ad 12. sibi sextus juret ad arma sacrata. Et si minor fuerit causa de 12. solidis, sibi tertius juret ad arma sacrata.* Et inferius: *Debitor singulus satisfaciat ad evangelia, vel in arma sacrata.* Formulam juris jurandi exhibet synodus VI. CP. *Tactis propositis sacrosanctis Dei evangeliis, Georgius Deo amabilis diaconus & chartophylax, juravit hoc modo: Per sanctas scripturas has & Deum qui per eas loquitur est, omnia perscrutans non inveni*, &c. Credit autem Hincmarus Laudunensis, non dissentiente synodo, totam juramenti religionem in eo contactu & præsentia evangeliorum, aut reliquiarum esse positam, si vanum & irritum putat esse sacramentum a quo abfuerint evangelia. Nec minore in errore versabantur Græci, qui concepti coram rebus non sacratis, aut pure coram hominibus juramenti nullam vim & vinculum esse arbitrabantur. Sic enim illud Bedæ interpretor in pœnitentiali: *Qui sciens virtutem sacramenti vel perjurii, perjurat in manu episcopi, aut presbyteri, vel alicui, vel cruce consecrata, tres annos pœniteat; si vero in cruce non consecrata, annum unum pœniteat. Si autem in manu hominis, apud Græcos nihil est.* Et alibi. *Si quis in manu laicè juraverit, apud Græcos nihil est.*

Leg. Longobard. l. 2. tit. 52. c. 5.

Ibid. c. 10. conc. 6. œcum. act. 13. sub fin.

Beda l. de remediis peccat. c. 3.

Ibid. c. 9.

Idoneum facere.

Quod paulo post addit, non habere se cum quibus se idoneum posset reddere. Hoc est, testes locupletes, quorum testimonio vel sacramento purgare se posset de criminibus objectis. Sic in capitulari: *Liceat ei secundum legis ordinem cum sacramento quod posuimus, manu propria singula se idoneum facere: & si quilibet renuerit venire, & semetipsum idoneum facere nequiverit.* Inde dictum idoniare: *Si quis super missum dominicum cum collecta & armis venerit, & missaticum illi injunctum contradixerit, aut contradicere voluerit, & hoc ei adprobatum fuerit, quod sciens contra missum dominicum venisset*, (quæ omnia sunt Laudunensi objecta, & probata) *de vita componat. Et si negaverit, cum 12. suis juratoribus se idoniare faciat:* Et alibi. *Et liceat ei prima vice per sacramentum se secundum legem idoneare, si potuerit.* Recte vero ibi deprehenditur vana fugitantis hominis tergiversatio, qui magna stipatus suorum caterva, & ante monitus quibus objectionibus esset respondendum, cum in rem præsentem ventum est, negat sibi esse ad manum scripta, & testes, quibus se immunem faciat a crimine.

Idoniare.

Ibid. c. 64.

Capitul. l. 3. c. 89.

Ibid. l. 4. c. 26.

Non proprie judicium Romæ retractatur.

43 *Ut quilibet illi quæcumque vellet objicere.*) Nemo non videt hominem inficetum ridere, & concilio æque ac regi velle illudere. Quare sapienter producuntur canones, qui propter testium oppertunitatem judicium intra provinciam fieri jubent, quos in Antonio Augustino collectos habes: præter quosdam hic citatos. Nihilominus Hadrianus pontifex ad episcopos hujus synodi rescribens, idem ipsum, quod Hincmarus, postulat, fortasse ab ipso suggestum: *Rei gestæ veritatem magis invenire cupientes, jubemus ipsum Hincmarum Laudunensem episcopum, vestra fretum potentia, ad limina sanctorum apostolorum, nostramque venire præsentiam. Quo sane veniente, veniat pariter accusator idoneus, qui nulla possit auctoritate legitima respui.* Cui diversa respondent antistites nostri manuscripta parte ejus epistolæ quæ incipit *Venient ad nos*: cujus initium exhibet tomus 3. conciliorum Galliæ.

Anton. August. Jur. can. non. l. 30. tit. 7.

Hadrian. ep. 27.

Calumnia Hincmari Laudun. in proclamat.

44 *Et quia ipsdem Laudunensis Hincmarus.*) Cum istis conferenda est proclamationis ipsius narratio, & de loci utriusque veritate absque affectu judicandum. *Legi manibus tenens auctoritates Julii papæ, & Felicis papæ.* Id jamdudum factum acta narrarunt, nisi ab obstrepente volumus repetita. *Videlicet ea quæ ipse in eis præfigunt, de appellationibus episcoporum, quæ mihi servari appellando sedem apostolicam prostrato corpore expetii. Sed nihil horum mea petitio obtinuit. Sed neque littera apostolicæ quas mihi præsentialiter dederat, quoniam me vocabant, ut procrastinando venire non differrem, si status mei jacturam sustinere non vellem, quicquam prævaluerunt.* Quippe quæ metropolitano per omnia secundum sacros canones subjectum existere jubebant: & occasione adeundæ sedis apostolicæ fretum, ab ea subjectione aliorsum declinare prohibebant. Neque vero dicendæ sententiæ spatium, & perficiendi judicii tantum fuit, ut eum de die in diem differendo, & procrastinando suatim differre cogeret. Ab hoc exemplo, de Rothado judicare difficile non est, & ipso contra Hincmarum apud sedem apostolicam referente: *Mox ego in terra provolutus orabam per nomen æterni Dei ut ab isto judicio cessarent: mihique, ut assidue petebam, Romam proficiscendi licentiam non adimerent; tunc e vestigio tamquam in latronem, more satellitum homines in me manus injecerunt, meque rapaciter ad carceralem duxere custodiam.*

Rothadus Suession. in proclamat. tom. 3. conc. Gall.

IN CAPUT IX.

Exponitur proclamatis. Hincm.

45 In primis iterum respectandum ad proclamationem Hincmarianam, eaque huic præsenti capiti applicanda: *Judicium præfatus archiepiscopus super me imposuit, ut ab episcopali removendus essem officio:* auditis viginti circiter archiepiscopis & episcopis illud decernentibus. *Sed alii gemebant flebantque, inter quos nullum merebar pati inimicum.* Quo justius sinceriusque illorum judicium fuisse confitetur. *Scripta quidem ab eodem archiepiscopo ipsis imposita manibus tenentes; sed ore proferre nolentes, inviti vix verba singultiebant.* Tamquam de pueris loquitur, a quibus scholasticum pensum invitis & flentibus Orbilius exigat. Etiamne Remigius Lugdunensis qui tum aberat, postea relegens & subscribens flevit, & singultiit? *Aditum tamen ad sedem apostolicam minime sperantes mihi posse denegari: unde, salvo per omnia sedis apostolicæ judicio, ipsi finem lectionis terminavere.* Quid metropolitanus? nonne & ipse sedis apostolicæ privilegium, & jus appellandi vult reformatum? Ergo si ex ea clausula recte colliguntur alii appellationem comprobasse, quare hic solus impedisse censetur? Quanto magis si formulas ceteras dictavit, eumdem animi sui sensum in omnibus patefecit?

Atque ut per occasionem de hac exceptione modo dicamus, equidem mihi facile persuadeo, additam fuisse ad singulorum sententias consilio & voluntate metropolitani Hincmari synodo præsentis. quod & eam in decretis pontificum, & canonibus legeret, quos summopere venerabatur; & hoc jus esse Romanæ ecclesiæ matris & magistræ ecclesiarum publice omni loco ac tempore prædicaret; & id jucundum fore sciret Hadriano pontifici, in cujus epistola istud ipsum videbat expressum. Quod & evenit, rescribente ad concilii patres pontifice: *Quia cum clamaret in synodo se ad sedem apostolicam vel incunctanter venire, atque in præsentia ejus pro objectis sibi ab adversario criminibus respondere, damnationis in eum non erat proferenda sententia. Tamen sicut ipsius concilii actionibus legitur, quoniam salvo in omnibus judicio sedis apostolicæ illum ab episcopis fuisse judicatum asseritis, nos* &c.

Hadrian. ep. 27 ad episc. conc. Duziac.

De singulorum sententiis.

Ad sententias quod pertinet, singuli, prout cuique libitum est, accusationis capita eligunt, quorum singulorum pœnam, depositionem esse censent: quid si omnia simul unum in cumulum conferantur? Inter quos mihi, ut ingenue fatear, rigidissimus videtur Hodo Belvacensis, qui capitale putat, fuisse approbatam ab Hincmaro legem imperatoriam de resecanda lingua, aut amputando capite delatoribus, si hæc ejus approbatio legem tantum universe & infinite tangebat, non autem privatum quemdam hominem in judicio ejus criminis accusatum, sententia sua premebat, aut testimonio. Quis enim nostrum absque scrupulo non profiteatur, veneficis, exempli gratia, & sepulchrorum effossoribus jure mortis supplicium irrogari? Profecto in hac Hodonis sententia latet reconditum aliquid, quod nostram aciem fugit.

Hodo rigidior.

Ex scriptis dicta.

Quod dictas ex scripto sententias significat proclamator, etsi acta non exprimant, credibile mihi tamen videtur, moderante concilium Hincmaro canonum peritissimo, qui alibi inter ritus proferendæ post accusatores, reos, testes auditos, sententiæ, hunc non omittit ex legibus profanis: *Ut sententia si sine scripto dicta fuerit, nec nomen sententiæ habere mereatur. Quod legale decretum, & in passione Domini, super cujus caput posuerunt causam ipsius scriptam, & in martyrum passionibus, quando judicati sunt, observatum multoties legimus: & legatos apostolicæ sedis, auctoritate Leonis papæ, Dioscorum in Chalcedonensi concilio; & Felicem, Acacium, & Silverium papam, Vigilium, & ceteros Romanæ sedis pontifices, per scripturam, plures qui respuere noluerunt, legimus condemnasse.* Quod & ab ipso in sententia dicunda fuisse observatum habetur inferius. Sic in concilio Tricassino Joannes papa primum, exinde postulatis inducis episcopi Gallicani Lantbertum & Adalbertum Romanos tyrannos de scripto excommunicant

Hincm. l. 55. cap. c. 28. p. 501.

Conc. Tricass.

IN CAPUT X.

Cautio Hincmari archiepisc.

46 *Et tunc lecta sunt in synodo.*) Duabus in rebus mox pronunciandæ sententiæ cavet Hincmarus Rhemensis. Primum erga judices confidentes, ut singuli promittant eadem cum ipso judicaturos. Deinde erga pontificem, ad quem appellatur, & acta concilii mittenda sunt, ut absque sedis apostolicæ injuria, canonum & ecclesiarum mores sequutus, in ferenda, non obstante

stante appellatione, sententia, cognoscatur. Quod enim Innocentii I. Bonifacii I. Leonis magni auctoritate, hortatu, exemplo facit, probandum sperat ab Hadriano II. Et hunc ipsum locum diligenter ab ipso notari cupiunt episcopi nostri, quem ejus reprehensioni tamquam scutum obtendunt. *Unde nunc nobis non esset necessarium excusare, si ts quem nobis jussistis referibere* (sic papam comiter excusant) *ad locum in gestorum synodalium serie legisset, quod ibi antequam damnationis in Hincmarum proferretur sententia, scriptum est ita. Tunc lectæ sunt in synodo ab Adalgario diacono sententiæ canonum, ita eo dicente: Sardicenses canones decreverunt.* Et quæ sequuntur ad finem auctoritatum pontificalium.

Resor. ep. Duziac. ad Hadrian. in parte edita.

De canone Sardicensi.

Verum audito Sardicensis concilii nomine, statim apparet erroneum in alterutris illud citantibus judicium, Nam cum sine repetat Hincmarus, se in condemnando Hincmaro Laudunensi canonibus Sardicensibus paruisse; Anastasius ex adverso eumdem Hincmarum Rhemensem *contra Sardicensis concilii regulas* egisse scribat, cum Rhotadum, & ipsum *Sedis apostolicæ judicium appellantem, deposuit*, necesse est alterutri rationem non constare. Sane in epistola synodali profitentur antistites nostri, *juxta ecclesiasticum morem, prout intellexerunt*, judicasse se: quod idem rogatus Anastasius responderet de Rothadi judicio. Eos igitur ut conciliemus arbitror ego canones Sardicenses ab Anastasio intellectos fuisse de prima cognitione, & judicio ante sententiam episcoporum terminando Romæ a pontifice: ab Hincmaro autem & patribus Duzincensibus acceptos pro cognitione posteriori judicium episcopale subsequente per appellationem. Utrius autem intelligentia melius Sardicensis concilii, & decretorum pontificalium, quæ ex Innocentio, Bonifacio, Leone citantur, mentem assequatur, ex ipsis verbis promptum est cuilibet judicare. Potest etiam aliter exponi Anastasius, ut *depositionem* intelligat plenam & perfectam, quæ vere ab Hincmaro facta est contra Sardicensis concilii regulas, alium in locum depositi vetantis creari episcopum ante Romani pontificis appellati judicium: contra quem canonem fecit Hincmarus, qui secundum alterum egisse se credit.

Anastas. in vita Nic. I.

Concil. Sard. can. 4.

Ceterum quando Rothadi mentio ex judicii similitudine inducta est, ex timida illa & verecunda Hincmari cautione, scire volentis a judicibus, an suæ constituerint suffragari sententiæ, debet sapiens quilibet æstimare, verene Rothadus velut tyrannum conciliorum Hincmarum descripserit, qui per vim & metum omnium perturbate ageret. *Denique sæpe fatus archiepiscopus meus, in eodem concilio tamquam imperator triumphans, & tamquam summus ecclesiæ pontifex decernens, subjugata sue potentatui, & oppressa fratrum humilitate, jam mihi intrepide, & ut reor, impie judicium depositionis emisit; parvipendens quod ulli ulterius inde esset rationem redditurus: & quasi hoc nulli deberet, in seipso confidens.* Hæ querimoniæ nemine contradicente Romæ auditæ, quam procul diffitæ sint ab hoc Duziacensi judicio, in quo summam fuisse Hincmari gratiam pro rege, pro jure metropoleos, pro avunculis nutritoribus contra nepotes alumnos, hoc est, pro jure regni, ecclesiæ, naturæ, adversus ingratissimum, & importunissimum mortalium contendentis, nemo non videt. Ea tamen si moderatissime usus est, quis impotentem dominatum, & vim tyrannicam in pristibus suspicetur.

Calumnia Rothadi in Hincmarum.

Proclamat, Rothadi.

47 *Et omni sacerdotali officio spoliatum decerno.*) Præter abrogationem episcopalis officii & gradus, quam degradationem appellamus: deprimitur etiam ad laicam communionem, ut neque missam cantare, neque cum clericis in choro communicare possit. Hæc enim verba sic interpretari suadet postulatio synodalis epistolæ mox consulendæ, qua rogatur pontifex, *ut non antea communioni sacerdotali, a qua separatus est, restituatur*, quam ejus causa, si retractanda videbitur, in provincia cognoscatur. Huc etiam facit, quod quando Joannis pontificis miseratione, in synodo Tricassina nonnihil indulgentiæ consequutus est, hoc ejus fautores studiose egerunt, permittente papa, ut missam cantaret, & populo publice benediceret: quo facto nemini dubium fuit, quin communione laica solutus esset, & ad sacerdotalem regressus.

Hincmarus Laudun. ad laicam communionem redactus.

IN SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

48 OCcurrunt plurima hoc loco non prætermittenda, ut quæ vel ad historiam conferre, vel ex aliquorum animis scrupulos possint evellere. Ac primum quidem universe, fideliter exequi judicantes episcopos, quod Hincmaro promiserunt. De quorum æquitate dubitari non potest; si cogitamus illorum plurimos jam anno superiore in synodo Attiniacensi versatos, causam omnem non tam cognovisse, quam oculis ipsis tetigisse. Atque in ceteris, tres illos electos judices, Actardum, Rainelmum, & Joannem episcopos; quorum tribunal proxime condemnandus effugit. Quid quod jam ante singuli sententiam dixerant; neque aliud synodi præses Hincmarus pœnæ imposuit omnibus rei criminibus in unum collatis, quam quod de singulis decreverant. Quæ res & Hincmari metropolitani moderationem, & concilii concordiam, & judicii æquitatem mirifice commendat. In formula quoque subscriptionis notanda est diversitas inter episcopos, & alios inferioris ordinis clericos, etiam absentium episcoporum legatos, quorum nullus se *judicare* profitetur.

Jam ut ad singulares descendamus: primum se offert Rhemigius, qui quia cum ceteris sententiam non dixit, ideo *non judicans*, sed *relegens & consentiens subscripsit*. Ne frustra nodum quæramus in scirpo, & simpliciter censeri debet ab ea synodi sessione abfuisse Rhemigius, qua sententia in accusatum lata est. Quæ causa fuerit absentiæ, divinationi relinquitur. Ceterum in synodo *judicasse*, aut post synodi sessionem *relegisse & consensisse*, æque synodi membrum faciunt: ut vere ad eam pertineat Rhemigius, qui & eodem ordine tertius in epistola synodali nominatur. Quamlibet ergo magnificis præconiis virtutem, sanctitatem, doctrinam, sapientiam, gravitatem Rhemigii extollant Gotteschalcani proceres, ea omnia pro Rhemensi Hincmaro, adversus Laudunensem hac in causa militant.

Rhemigius Lugdunensis.

B In Bertulfo dignum est observatu, nepotem fuisse S. Adventii Metensis, in metropoli Trevirorum suffectum Theutgaudo, ob synodi Metensis factionem a Nicolao I. excommunicato & deposito. Petente eodem Adventio & Arnulfo, jubente rege Carolo, ad ejus consecrationem adiisse Hincmarum episcopum Laudunensem, Hodonem Belvacensem, & Joannem Cameracensem, omnes Hincmari metropolitani monitis instructos, *ut a sacris regulis nulla aut negligentia, aut præsumptione in aliquo depiarent*. Ejusdem quoque Bertulfi rogatu, Hincmarus noster Rhemensis *Vvillebertum Catalaunensem misit ad ordinationem Arnoldi episcopi: quia eodem Bertulfo infirmitate detento, numerus episcoporum a sacris canonibus præfixus, in ordinatione præsulis, et non aderat*. Ut inde agnoscas qualis tandem fuerit Vvillebertus qui parebit inferius, quem suum in locum substitui rogat archiepiscopus & primas.

Bertulfus Trevirensis.

Flodoard. l. 3. c. 21.

Ibid.

Adalardum, quem Guntbaldi Rothomagensis olim archiepiscopi, qui synodo Meldensi interfuit, nepotem C fuisse ajunt, recens creatum fuisse Rothomagensem antistitem oportet, quando apud Attiniacum anno proxime elapso Vvanilo rebus gestis Laudunensis Hincmari adfuerat.

Adalardus Rothomagensis.

Ansegisus hic prius sancti Michaelis abbas in Bellovacensi episcopatu, deinde Senonensi archiepiscopus est factus anno 871. Geminam obiit legationem Romanam, alteram cum abbas adhuc esset; alteram, cum Senonensis antistes. Utriusque meminit Aimoinus, l. 5. c. 27. & c. 33. Pridem autem observavit Sirmondus perperam eum confundi cum altero antiquiore Ansegiso abbate Lobiensi, qui Caroli magni & Ludovici Pii capitula in quatuor digesta libros edidit anno 827. De eo in archiepiscopum Senonensem consecrando, scripsit Hincmarus epistolam. Cui tamen postea, imperatore Carolo, Galliæ primatum affectanti generose restitit in concilio Pontigonensi, contraque illum ad episcopos scripsit de jure metropolitanorum.

Ansegisus Senonensis.

Flodoard. l. 3. c. 23.

Hincmar. opusc. 44.

Adventium Metensem episcopum sanctitatis titulo in ecclesiasticis tabulis illustrem, causæ hujus æquissimum judicem sedisse docet Flodoardi historia, quæ narrat roganti super ea re nonnulla, respondisse Rhemensem: *Item pro his quæ idem Adventius ei mandaverat de Hincmaro Laudunensi episcopo, breviter intimans qua bona erga ipsum gesserit, & quæ prava ille contra gerebat*,

D

S. Adventius Metensis.

Flodoard. ibid.

Hodonem Bellovacensium episcopum non minus quam metropolitanum suum judicem recusasset Hincmarus, si quidem eo ventum foret; ut facile colligi potest ex Rhemensis expostulatione. Verum id profecto injuria. Fuit enim Hodo præclarum hujus sæculi lumen, sive rempublicam spectes, sive ecclesiam: legationibus perfunctus, frequens in conciliis; adversus Græcorum errores & schisma erudite, & ad mentem Hincmari scripsit, & colligendorum operum quæ docti e Gallis viri eadem de re componerent, provinciam sumpsit ab Hincmaro: cujus specimen habemus in opere Ratramni, ad eumdem Hincmarum per Odonem misso. Denique magni apud me momenti est, quod eum Hincmarus pluribus epistolis consiliorum suorum participem facit, in partem rerum agendarum adsciscit, *filium carissimum sæpe vocat*, & magnis negotiis parem existimat.

Hodo Bellovacensis.

Hinc. ep. 51. Flodoard. ibid.

E

Ragenelmus sive Ragenelinus, Tornacensis simul atque Noviomagensis episcopus Hincmaro dicitur, pro cujus defuncti eligendo successore, ad Hugonem abbatem scripsit, & ad Ludovicum & Karlomannum Caroli filios; ut canonicam fieri permitterent. Illum vidimus inter electos judices Hincmaro Laudunensi datos apud Attiniacum.

Ragenelmus Tornacensis.

Idem l. 3. c. 19. 24. Hincm. ep. 22. 23.

Et ipsi adjunctum Joannem Cameracensem simul & Atrabatensem episcopum, virum sanctitatis titulo decoratum: pro quo expulsis invasoribus canonice instituendo ad Guntharium Colonien sem archiepiscopum sæpius scripsit Hincmarus. Memorat plures Hincmari epistolas Flodoardus ad Joannem Cameracensem, quarum nulla apparet residua: nam quæ inter ceteras Hincmari epistolas modo legitur, ea nec in illo catalogo reperitur, nec simile tractat negotium. Ac licet earum una gratiarum refe-

S. Joannes Cameracensis.

Flodoard. l. 3. c. 24. Hincm. ep. 33.

rat

Flodoard. cit. c. 23.

rat actiones *pro beneficiis sæpe sibi ab eo impensis*; alia ta men eidem Romam cogitanti recusat commendatitias dare, *quod sine concilio coepiscoporum litteras et dimissorias, maxime pro re incerta, dare nequiret*.

Engenoldus Pictaviensis.

Ad hunc locum pertinet Engenoldus Pictaviensis, cujus cum sententiam in concilio supra audiverimus, & nomen in epistola synodica lecturi simus: in hac subscriptione absque amanuensium negligentia prætermitti non potuit.

Hildebol Suessonienfis.

Ad Hildeboldum Suessionensem cum multa scripserit Hincmarus: duo præcipue rem nostram aliquo modo tangere videntur. Prius, quod eum, cum Vvaltero, Gisleberto, & Angelino episcopis invitavit, *ut convenirent secum ad peragendam jussionem papæ Joannis inter Hedenulfum & Hincmarum Laudunenses episcopos, cum sacrorum observatione canonum*. Quod interpretor, Hincmarum in synodo Tricassina, per papæ Joannis commiserationem, aliqua redituum ecclesiæ Laudunensis parte donatum, cum Hedenulfo in eadem sede confirmato partiri bona debuisse: eamque curam herciscundæ ecclesiæ metropolitano datam, qui episcopos illos quatuor in consilium advocavit, quo res æquius & magis canonice conficeretur. Posterius, adeo sincere Hildeboldi amicitiam coluisse Hincmarum, ut ille in mortis vicinia constitutus, suam ad hunc confessionem miserit, & absolvi rogaverit. Sic enim historicus: *Item exhortatoriam ad eumdem Hildeboldum corporis infirmitate detentum, in qua juxta petitionem litterarum confessionis illius, absolvit eum reconciliando licet per absentiam corporalem*. Cujus facti exemplum aliud illustre habes, anno concilium istud consequente, Rotberti Cenomanensis episcopi, idem ab episcopis in exercitu regio Andegavos obsidente constitutis, per literas postulantis, quas cum episcoporum responsione concilia Gallicana exhibent.

Ibid.

Ib. Hincm. ep. 30.

Absolutio data absenti.

Berardus Viridunensis.

Democh. l. 2. c. 33. Gall. Chr.

Berhardum Viridunensem episcopum Democharis catalogus post Hattonem ordine trigesimum collocat: Gallia autem Christiana, eo prætermisso in eum numerum Dadonem ipsius successorem insinuat. Sed omnino inter nobilis ecclesiæ præsules recensendum Berhardum, si alia desint testimonia, concilium quod videmus, evincit. Ut ex adverso, in serie Carnutensium antistitum, idem Demochares Gisleberti nostri oblitus est, quem Gallia Christiana pluribus conciliis frequentatis nobilem repræsentat. Inter hæc & similia, quis mirabitur Engenoldum Pictaviensem in hoc subscribentium catalogo, nescio qua incuria, desiderari?

Democh. l. 2. cit. c. 18.

Engilvinus Parisiensis.

Porro qui paulo ante Angelinus nominatus est ab Hincmaro, quis alius est, quam qui Engilvinus, in Pontigonensi concilio Ingilvvinus scribitur, Parisiensis episcopus, tantæ vir probitatis atque auctoritatis, ut eum Carolus rex a filii sui Ludovici latere nunquam voluerit discedere? Habuerat anno superiore apud Attiniacum Laudunensis Hincmarus amicum Æneam Parisiensem, cujus consiliis regeretur, & foveretur præsidio: judicem modo experitur Angelinum: quia viro gravissimo tanta mentis levitas, morum perturbatio probari non potuit.

Birico chorepiscopus.

Jam alter in Biricone ordo incipit, non dicentium sententiam, sed ab episcopis judicata, subscriptione firmantium. In iis familiam ducit chorepiscopus, qui neque sic antea loquutus est, ut damnaret episcopum, sed ut a metropolitano damnari suaderet. Non enim is erat Hincmarus, qui magnam in synodo, cui præsidebat, auctoritatem chorepiscopos usurpare fineret, quorum officium & institutum numquam magni faciendum putavit. *Sicut & quidam episcopi*, inquit, *etiam a longe præcedentibus temporibus scandalum pro sua quiete, & voluptatibus in ecclesiam intromiserunt, ordinantes chorepiscopos, & eis quæ summis pontificibus conveniunt, agere permittentes. Quos apostolica fides sæpius reprobavit & apostolico mucrone recidit, sicut in decretalibus eorum, qui voluerit recensere, inveniet. Inter quos Damasus papa de talibus dicit episcopis. Illi, inquiens, episcopi, qui talia sibi præsumunt, videntur mihi esse meretricibus similes*; &c.

Chorepiscopi improbati. Hinc. ep. 45. Damasi epistola contra chorepiscopos.

Sigloardus archipresbyter. Flodoard. l. 3. c. 28.

Sigloardi archipresbyteri meminit Flodoardus, eas enumerans epistolas quas ad ipsum pluribus de negotiis scripsit Hincmarus, quæ declarant parem archiepiscopo suo in disciplina ecclesiastica fortitudinem illi defuisse.

Hadrian. ep. 29. ad Carol. reg.

Ad extremum omittendum non videtur, scripsisse Hadrianum ad Carolum regem, Hincmarum Laudunensem episcopum *a præsulibus decem provinciarum fuisse depositum*. Interfuerunt certe huic concilio episcopi ex provinciis decem, nimirum archiepiscopi octo cum suffraganeis nonnullis, ac præterea Actardus ex Turonensi provincia, Franco ex Coloniensi. Quemadmodum in synodo Tullensi apud Saponarias, ante decennium & amplius habita, præscriptum est in titulo: *Synodus duodecim provinciarum*, cum in ea octo numerentur metropolitani, & episcopi præterea ex quatuor aliis provinciis, Senonensi, Viennensi, Moguntinensi, Tarentasiensi. Sunt qui hanc synodum octo provinciarum appellent, quod provinciarum numerum dicant ex archiepiscopis, qui synodo intersunt, colligi: in hac autem nostra non plures octo nominentur.

IN
QUINTAM CONCILII PARTEM
quæ epistolas complectitur.

IN EPISTOLAM SYNODALEM.

49 *Quam per hunc fratrem & venerabilem coepiscopum.*) Actardo Nannetensi hactenus episcopo, bona ecclesiastica Nortmannorum incursione magna ex parte perierant: atque is ab Hadriano papa litteras impetraverat, quibus aliis Carolini regni episcopis, præcipueque Hincmaro commendabatur, ut si quæ forte vacaret ecclesia, in ea collocaretur. Quid egerit Hincmarus, ipse postea narrabit. Accidit autem ut circa hæc tempora, per obitum Erhardi archiepiscopi, destitueretur pastore illustris ecclesia Turonensis Actardi alumna & nutrix. Hac opportunitate utuntur patres, ut Actardum ad Hadrianum delegent, simul acta litterasque concilii laturum, simul a pontifice Turonensem cathedram impetraturum.

Actardus synodi legatus.

50 *Et domnus rex cum quibusdam episcopis.*) Narrat annalista Bertinianus hoc anno post indictam Duziaci synodum, regem Carolum, petentibus nepotibus suis Ludovici fratris sui Germaniæ regis filiis, Ludovico & Carolo, *per Viridunum obviam illis, locuturum cum illis, perrexisse, & inde ad synodum in Duziaco rediisse*. Ex exposito synodi successu, reversus ad principes hæc habet: *Prædicti quoque nepotes regis in Duziacum venerunt ad eum, petentes ut eos cum patre suo pacificaret. Sed & missi Ludovici fratris sui ad eum venerunt, postulantes ut obviam illi secus Trajectum municipium ad colloquium illius veniret: sicut & fecit, ducens secum missos nepotum suorum, qui ea quæ petierunt, apud patrem suum ex illorum voce narrarent. Ubi etiam missos Karlomanni filii sui, interveniente Ludovico fratre suo, Carolus rex audivit; & sicut antea sub conditione suæ correctionis eum redire ad se invitavit. Quæ invitatio nihil profecit. In quo aliquandiu colloquio Ludovicus & Carolus immorantes, aut parum, aut nihil profecerunt*. Deo per filiorum discordiam in Ludovicum Germanum conferente, quod ipse cum Lothario parenti optimo Ludovico Pio commodaverat.

Caroli cum Ludovico fratre colloquium. Annal. Bertin. ad an. 871.

51 *Inde umgas ad spatas, & balteos, & calcaria.*) Miror equidem sacrilegiorum istorum voces non alitus in hominum auribus insonuisse, ut omnes undique adversus impium hominem armarentur. Atque huc maxime respectare mihi videtur Hadrianus ad Corolum regem scribens, cum ait *in synodalibus litteris, metropolitani, & regis, nec non in libello reclamationis cleri & plebis Laudunensis, seu in libello continenti seriem gestorum synodi, tanta turpia, tanta dictu nefanda, tantaque execranda, & auctorem suum damnantia referri, ut incredibilia ab ignorantibus videantur*. Rhemensem autem ad eam famam & vulgi querelas, in rebus tantis, quæ obscuræ esse non poterant, tacuisse nemo mihi persuaserit: sed periisse potius increpationis ejus litteras, eo non invito, ne tanta labes ad perpetuam infamiam ejus nomini adhæresceret.

Hincmari Laudunensis sacrilegium. Hadrian. ep. 29. ad Carolum.

Quid porro sit umga, sola novit barbaries. Nisi uncos intelligamus vinciendis & comprimendis ensibus, balteis, calcaribus accommodatos. Hosas enim caligas dicimus apertas & solutas, quæ apud Ludovicum de la Cerda in adversariis sacris, a Vvarnefrido sic describuntur. *Calcei bis erant ad summum pollicem pene aperti, alternatim laqueis corrigiarum retenti; postea vero cœperunt hosis uti, super quas equitantes tubragos birreos mittebant*. Caligas solutares appellat Thvvroch in chronico Ungaro. *Corpus ipsius splendidissimum tunica scarlatina, ac etiam caligis solutaribus, gemmis pretiosissimis contextis*. Quæ ille tubragos, alii tubrucos vocant, sic dictos, ait Juvenalis interpres, *quod tibias braccasque tegant*.

Umga. *Hosa quid?* Lud. de la Cerda adverf. sacr. c. 63. n. 11.

52 *Et generis diversi ad sexus pecuniam.*) Vox insolens; & nusquam alibi mihi lecta, neque ego sexum alium in pecunia conjicere possum, quam si aurum pro mare, argentum signatum pro femina accipias. Vide utrum huc referri possit, quod Augustinus de diis gentium scribit. Pecunia dicta est dea, quæ dat pecuniam, non omnino *Pecunia Dea ipsa putata est*. Et alibi expressius. *Dicerem quippe noluisse illos Jovi femininum nomen imponere, nisi & in illis versibus (Valerii Sorani) progenitor genitrixque deum diceretur: & inter alia ejus cognomina legerem, quod etiam Pecunia vocaretur: quam deam inter illos munusculares invenimus, ut in quarto libro commemoravimus. Sed cum & mares & feminæ habeant pecuniam, cur non & Pecunia, & Pecunius appellatus sit, sicut Rumina, & Ruminus, ipsi viderint*.

Pecunia diversi sexus. August. l. 4. de civit. c. 24. Idem l. 7. c. 11. *Jupiter Pecunia.*

53 *Quod & de Rotbado faceremus.*) Quid hic facit intempestiva Rothadi mentio? & si ea inducenda est, cur tamquam de præsenti negotio agitur, & adhuc integro, licet tot ante annis sit confectum, & Nicolaus papa, Rothadusque vivis excesserint? Faceremus, inquiunt, si legati Alpes transire possent. Potest modo Actardus cum actis hujus concilii: quidni igitur modo & illi? quid est autem, si concederetur in illis temporibus? quis ita loquitur? Fac tamen concedi.

Locus expenditur.

Quid

Quid conferent acta Sueſſionenſis concilii ſub Nicolao I. ad acta ſynodi Duziacenſis ſub Hadriano II. Concludendum omnino, vel intruſum eſſe hunc verſum ab ſciolo aliquo, perquam importune; vel ſaltem aliter conceptum fuiſſe, ad præterita tempora reſpectando. *Quod & de Rothado feciſſemus, ſi legatis noſtris facultas tranſeundi Alpes in illis temporibus conceſſa eſſet.*

Rothadi appellationem proſequentis hiſtoria.

Quod dictum ut abducamus ab hac epiſtola, & abſolute in ſe ſpectemus, omnino verum eſt, aut fallunt hiſtorici: nihil omiſerunt Sueſſionenſis III. concilii antiſtites, ut damnatum a ſe Rothadum Romam appellantem mitterent, ut acta concilii per Odonem Nicolao ſignificaret, ut legatos ſuos facti rationem pontifici reddituros repræſentarent. Sed quo minus Romam tangerent, vis externa obfuit, quam ſuſe Bertinianus annaliſta exponit, & nos, ad declarandam innocentiam Hincmari, ex eo deſcribimus.

Annal. Bertin. ad an. 863.

Ad annum igitur Chriſti 863. hæc habet, *Carolus VIII. Kal. Novembris ſynodum in Vermeria palatio habuit, ibique abbatiam S. Carilephi ſuper Rothertum epiſcopum Cinomannicæ urbis, qui eam per apoſtolicam commendationem juri ſui epiſcopatus mancipatam tenere volebat, legaliter evindicavit.* Habes in conciliis Gallicanis epiſtolas Nicolai papæ complures ad diverſos ea de lite; & earum unam ad Hincmarum increpatoriam, quod monachis favere videretur, Ita nihil unquam impune licuit archiepiſcopo Rhemenſi. Pergit hiſtoricus. *Et Rothadum nuper depoſitum, ſicus dominus papa ei mandaverat, cum ſuis & epiſcoporum litteris atque vicariis Romam miſit.* Ac deinde anno conſequente, profectionem ipſam & conatum ſub oculos ponit. *Carolus cum epiſtolis per Rodbertum* Cenomannicæ urbis epiſcopum (nam concilii legatus erat Odo Belvacenſis) *Romam, ſicut apoſtolicus juſſerat, Rothadum dirigit. Sed & epiſcopi regni ejus, vicarios ſuos cum ſynodicis litteris de cauſa ipſius Rothadi ad apoſtolicam ſedem mittunt, quibus Ludovicus* (imperator) *tranſitum denegat. Ipſi autem legati tam regis, quam epiſcoporum, impoſitionalitatis ſuæ cauſas Romam eundi clanculo papæ cognitas faciunt. Rothadus ſimulata infirmitate, Veſontio, ceteris patriam repedantibus, remanet: & poſt aliorum regreſſum, per Curiam, ſuffragantibus ſibi Lotharii & Ludovici Germaniæ regis fautoribus, Ludovicum imperatorem Italiæ adit, quatenus ipſius ſolatio Romam valeat pervenire.* Hæc ſi vere geſta non eſſent, non ea ſimplicitate referrentur. Quæ ſi Romæ poſitus pontificem celavit Rothadus, ſilendo veritatem prodidit.

Nicol. ep. 16. rom. 3. con. Gall.

Annal. Bertin. cit. ad an 864.

Poſtulatum epiſcoporum pro Actardo.

54 *Venerabilem denique fratrem & coepiſcopum noſtrum Actardum.*) Eadem verbis pene iiſdem pro Actardo poſtulant Hincmarus Rhemenſis, & rex Carolus, privatis ad pontificem epiſtolis: eaque una videtur eſſe cauſa, ut ſupra dicebamus, cur ipſe præter ceteros delectus ſit, qui hæc acta Romam perferret. Duo autem poſtulant, primum, ut ab ipſo Turonenſi eccleſiæ incardinetur, ſive applicetur, addicatur; eſt enim ex S. Gregorio & aliis nota vox. Secundum, ut hæc per pontificem inſtitutio, ejuſdem eccleſiæ privilegiis non præjudicet; neve poſt Actardi mortem, electionis jus illi eripiatur, tamquam ad ſedem apoſtolicam ſemel ab epiſcopis Gallicanis delatum. Prioris poſtulati tres afferunt rationes: quod eum clerus populuſque Turonenſis eligat, & expetat: quod eum commendans Hadrianus ipſe litteris ſuis ſimile aliquid optare & permittere ſit viſus: quod iam illum pallio, velut archiepiſcopatus candidatum, decoraverit. Huic poſtulato prona voluntate annuit Hadrianus, & *per noſtræ apoſtolicæ auctoritatis decretum*, inquit, *conſtituimus cardinalem metropolitanum, & archiepiſcopum Turonicæ eccleſiæ atque provinciæ:* eamque in rem Antheri papæ veterem decretalem citat de mutatione epiſcoporum de civitate in civitatem. Aliis quoque litteris ad regem, conditionem petitam admittit, ut *poſt ejus deceſſum electio canonica & ordinatio a ſuffraganeis epiſcopis ejuſdem metropoleos Turonicæ, canonice celebretur ex more.* Eamdemque eccleſiam hoſtium incurſionibus deſolatam, *meritis glorioſiſſimi confeſſoris Chriſti Martini honorabilem ſemperque venerabilem, & inter Gallicanas eamdem vel ſecundam, vel tertiam provinciam Turonenſem* Caroli regis magnificentiæ impenſe commendans ſic ab eo locupletari cupit & ornari, *non ulterius Cæſarodunum, ſed Karolidonum in perpetuum vocetur.*

Hadrian. ep. 27. ad epiſc. conc. Duziac. Antheri PP. decretalis.

Hadrian. ep. 28. & 29. Turonenſit metropolit.

Erit tamen hac in petitione, & conceſſione, qui ſic diſſerat. Cur antiſtites Gallicani electionem, & ordinationem ſuam eſſe, conditione appoſita monſtrarunt, cur rex ipſe Carolus, neque Egilonem metropoli Senonenſi datum eſſe, Nicolaum primum celaverit; & Vulfadum in Bituricenſi ſede collocatum, ab Hadriano confirmari cupierit? Declarant enim hæc exempla, non pleno jure ordinatos fuiſſe tum etiam temporis ſaltem metropolitanos a ſuffraganeis: ſed pontificis Romani conſenſum fuiſſe quæſitum. Ergo videtur inutilis illa conditio, quæ poſtulat ab antiſtitum primo, ut ſuo jure ſe privet. Reſpondeo, proprium hoc fuiſſe ſemper eccleſiæ Gallicanæ, ut ſupremam ſedem eximie veneraretur præſertim iſtis Carolinorum regum temporibus, vix ut quicquam ullius momenti inconſulto pontifice moveret: neque inter eos tam juris eſſet contentio, quam caritatis paternæ in filios obſequentiſſimos; filiolitatis, ut dicebant, in optimum parentem. Quare electionum & ordinationum jus liberrimum benevolentiſſimis pontificibus Romanis habebant eccleſiæ: & iſtæ, ſi quid præter ordinem accideret, ad pontifices devotiſſime deferebant. Unde Actardum incardinare ſe potuiſſe non tacent: ſed id ut ſplendidius, & majori cum auctoritate fieret, perfici cupiunt a pontifice. Longe autem alia eſt Egilonis & Vulfadi cauſa, quæ non abſque aliqua neceſſitate pontificibus Romanis oblata eſt. Nam Egilo ex alia aſſumptus provincia, ad Senonenſem transferebatur, non recte ſecundum canones, clamante Nicolao, *indecorum, quin potius illicitum eſſe, in aliena ſtipendia quemquam irrepere, & ex tranſverſo venientem in caſtra, inter quæ non militavit, ducatum arripere*, & profitente, in animo ſibi eſſe *hanc temeritatem, & ſacrorum ſuper hoc canonum violationem familiarius in illis regionibus dilatatam, generalis decreti ſui ligone radicitus extirpare.* Hinc eſt quod Hadriano epiſtolæ iſtæ omnes inculcant, Actardum in eccleſia Turonenſi baptizatum, nutritum, tonſum, ad epiſcopatus ordinem per ſingulos gradus eſſe provectum. Illam ergo diſpenſationem, ejus in eccleſiam Turonenſem translatio non requirebat. Vulfadus autem præter hanc cauſam, (Rhemenſis quippe clericus Biturigas migrabat) illi etiam eccleſiæ per regem, abſque pontificia voluntate & diſpenſatione datus erat epiſcopus; atque idem nondum ex toto ſuis ordinibus reſtitutus, quibus eum dudum Sueſſionenſis ſecunda ſynodus exuerat. Quod *minus caute & fixe*, nimis *maturato* factum ſe inconſulto, jure improbat Nicolaus. Actardus ex adverſo, rogante pro eo pontifice Hadriano, & jam pallium ipſi concedente, ad ſedem vacantem poſtulatur: neque ullo trium diſpenſationis capitum indiget.

Egilo Senonenſi arch. Translationes epiſcoporum non probat pontifex Nic. ep. 54

Vulfadus Bituricenſis. Ep. 6. Caroli ad Nic.

Nic. ep. 19. ad epiſcop conc. Sueſſ.

55. *Genio pallii a veſtra benignitate eſt honoratus.*) In rationibus per epiſcopos allatis, conſideratione digna mihi videtur tertia, quæ pallium Actardo datum commemorat, e ſede Nannetenſi ejecto nondum in vacantem ullam adſcito, verbo dicam, epiſcopo, & quidem ſedis incertæ. Talis conceſſio in epiſtola Hadriani ad ipſum legitur, dicentis ſe *decus pallii pro Dei ſoltus amore concedere*, ut quidem magno privilegio; tamquam confeſſori, & religionis cauſa exulanti, *quem inter furentium paganorum manus & gladios confeſſus eſt.* Et expreſſius poſt pauca. *Quod non aliter tibi, nec cuilibet abſque metropolitis concederemus, niſi multoties exilia, mare, vincula paſſo, etiam ad capitalem ſententiam frequenter tracto, teſte tua metropolitano, hoc tua, ad celerrima conſolationis ſolatia, tanta exigere detrimenta. quin potius merita, ut videlicet habeas pro exilio & catena, pallii ornamenta, non in tua eccleſia perenne decretum, ſed ad tuum, certo tempore, vitaque præſentis ſpecialiter uſum.* Quod iiſdem pene verbis renunciat Hadrianus concilii Sueſſionenſis patribus, ea epiſtola qua ipſum petit in eccleſia, *quæ forte ſua fuerit viduata rectore, pontius incardinari.* Quare cum S. Gregorius ad Brunichildem reginam ſcribat, ex priſco more duas in donando pallio conditiones attendi, *ut honor pallii niſi exigentibus cauſarum meritis, & fortiter poſtulanti dari non debeat:* tanta ſunt in Actardo merita, ut etiam ultro ne ſperanti quidem, nedum *fortiter poſtulanti* dari poſſit ac debeat.

Pallium epiſcopo conceſſum.

Hadr. ep. 2.

Greg. l. 7. epiſt. 5.

Ex quibus duo diſcimus, alterum, non ſolis metropolitanis, ſed etiam inferioribus epiſcopis concedi pallium, quemadmodum & olim Siagrio Auguſtodunenſi datum eſt a Gregorio Magno. Et S. Adventii in epiſcopatu Metenſi ſucceſſor Vvalo Hincmarum Rhemenſem conſulit, *de pallio a ſede Romana ſibi obtento, unde archiepiſcopus ipſius* (Trevirenſis) *litteras papæ ſuſcipere noluit.* Quæ fuerit cauſa recuſandi, diſceremus ex Hincmaro, ſi reſponſio ſupereſſet. Alterum, tantam fuiſſe Gentilium Nortmannorum perſecutionem in Gallis, ut etiam confeſſores & martyres daret eccleſiæ: cujuſmodi Noviomenſes tabulæ Immonem nobis offerunt in urbis direptione ab Haſtingo Nortmannorum duce interfectum. Florebat autem cum Hincmaro, multiſque cum illo ſynodis interfuerit, atque illi primum Cariſiacæ, in qua Gotteſchalcus luculente tractatus eſt.

Flodoard. l. 3. c. 23.

S. Immo Noviom. mart.

IN EPISTOLAM HINCMARI RHEMENSIS

56 IN Africano concilio, præter epiſtolam ſynodicam conventui toti communem, privatas etiam litteras ad Innocentium papam dederunt ſelecti quidam epiſcopi, Aurelius, Auguſtinus, Alypius, & alii. Quorum exemplo potuit Hincmarus concilii præſes, & actor præcipuus, poſt epiſtolam ſynodalem, quæ ſtilum ejus redolet, privatim ad Hadrianum ſcribere, & animi ſui ſenſa de Hincmaro Laudunenſi, fidenter exponere. Sed & aliæ interceſſerunt cauſæ, quæ currentem impellerent. Una, quod Actardus Hincmaro peculiariter commendatus erat ab Hadriano, epiſtola officii laudiſque pleniſſima. Res igitur exigebat, ut quæ jam egerat in ejus gratiam, explicaret. Altera, quod preſbyteri cujuſdam Triſingi ab Hincmaro depoſiti cauſam cognoſcere volebat pontifex: quam per Actardum mitti opportunitas invitabat. Sunt igitur epiſtolæ tres partes, de ſingulis perſonis ſingulæ: de Actardo, commendatitia: de Hincmaro, expoſtulatoria; de Triſingo, exegetica.

Cur privatim ſcribat Hincmarus.

Hadrian. epiſt. 4. ad Hincm.

57. *Et*

Persecutiones Normannorum paganorum, & Britonum.

57. *Et a paganis Nortmannis, nec non & a pseudochristianis.*) Facit utramque paginam in historia Caroli Calvi, Nortmannorum sive Danorum irruptio in Gallias, deprædatio, immanitas, quæ religione Christiana, & Gallico cælo soloque mirum in modum mitigata est. Quod autem & Britonibus infensus sit Hincmarus, ea videtur esse ratio, quod & primi eorum duces tyrannice regnarunt, & episcopi diuturno schismate, quod tum adhuc perennabat cum ista scriberet, a metropolitano suo divisi, & excommunicati, ecclesiam male habebant. De Nomenoio quidem duce, nota est epistola synodalis concilii Turonensis IV. quod alii Parisiense malunt appellare, in qua hæc inter cetera. *In quo tamen regimine qualem te exhibueris, testis est conscientia tua, & amaræ querimoniæ diversarum ecclesiarum, & afflictiones nobilium & ignobilium, divitum & pauperum, viduarum & orphanorum, quos damnabili cupiditate, & horribili crudelitate vexasti. Sed quia Christianum nomen non penitus abjecisti*, &c. & paulo post: *Cupiditate tua vastata est terra Christianorum, templa partim destructa, partim incensa, cum sanctorum ossibus cæterisque reliquiis.* Et quæ sequuntur. In epistola quoque synodali concilii Suessionensis III. dicuntur *nomine tenus Christiani, quoniam cum sint barbari, feritate nimia tumidi, nullis sacris constitutis obediunt. Sed pro libitu insipientiæ malevolentiæque sua cuncta peragunt.* Fortissimum querelarum caput, & ecclesiæ morumque strages inde fluxit, quod ejectis legitimis episcopis, alios suæ gentis & linguæ in sedes episcopales intruserunt, & a Turonensi, ut diximus, metropolitano suo per schisma separati, Dolensem sedem *metropolim contra fas habere jactitarunt*. Non sine aliarum tamen urbium contentione, *licet nulla memoria sit*, inquit Nicolaus papa, *vos in vestra regione ullam habuisse metropolitanam ecclesiam*. In ejectis fuit Actardus, in intrusis Gislardus: cum hujus causam eidem Nicolao probare per literas conaretur Salomon rex Britonum, hoc ab eo responsum tulit. *De Gislardo autem & Actardo episcopis, de quibus scripsisti, multo aliter quam tua referebat epistola in scrinio nostro reperimus. Licet non bene faciat Actardus, quia denuo consecrat, quos Gislardus in eo gradu dignoscitur ordinasse: tamen Actardus invenitur ante Gislardum episcopatus officium suscepisse. Denique sanctissimus Leo papa, Nomenoio scribens, inter cetera, præcipuum Actardum appellat, & bene sanum sapere, & sanum docere, vivere, ac permanere denunciat: Gislardum vero, tamquam prædicti Actardi sedulum invasorem denotat.* Eadem epistola Leo *furem & latronem Gislardum in Namnetica sede* vocat: *qui viventis* (*quod non licuit*) *locum non timuit usurpare:* vetatque Nomenoii patrocinio tegi. Ex his vides vetus istud esse certamen, & jam a patribus Suessionensis III. Actardum sedi apostolicæ commendatum; neque aliud decrevisse Nicolaum, quam ut causa vel apud metropolitanum Turonensem, vel Romæ apud pontificem disceptaretur. Rebus autem desperatis, alia ratione juvit Actardum Hadrianus, convenientibus in illud humanitatis officium episcopis Galliarum.

Epist. syn. conc. Tur. IV. tom. 3. conc. Gall.

Epist. syn. concil. Suess. III.

Nicol. ep. 57. ad Sal.

Actardi & Gislardi contentio. Leo papa.

7. Non furem.

Actardus quomodo duabus ecclesiis præpositus.

58. *In qua vacante ecclesia diœceseos nostræ.*) Duas ob causas negat vacanti Morinensi ecclesiæ incardinari potuisse. Prior est, quod pauca quæ supererant ex latrocinio barbarico Nannetensis ecclesiæ bona procul inde distarent, quibus conservandis volebat tum etiam invigilare. Posterior, quod per canones eum non licebat in duabus provinciis censeri, Turonensi, ad quam Nannetes pertinent, & Rhemensi, ad quam Morinenses. Sed iste, meo judicio, merus prætextus est, & prudens Hincmari cautio, in Actardi consilia solertius penetrantis. Videbat enim eo tendere hominem, ut conservata Nannetensi sede in aliam simul immitteretur, contra canones, vetantes uni duas esse subjectas. Id consequuturum facilius, si Morinensi, quam si nobiliori & locupletiori Turonensi addiceretur; qua turpe illi foret non esse contentum, quapropter Morinensi, tamquam viliore, prætermissa, modis quibus potest omnibus contendit, ut Turonensi incardinetur, ejusque rei maxime probabiles rationes affert. Et si conjecturis agere licet, ejus suasu factum facile crediderim, ut Actardus Herardo mortuo, sufficiendus a clero & plebe diligeretur, sibique ipsi postulatio regi offerenda committeretur: *quod idem pontifex promptissime peregit*, inquit Flodoardus. *Intimans etiam regi de quodam clerico, qui se ingerebat, non retipiendo.* Quod si postea, Romæ positus in sua legatione Actardus, utramque sedem ab Hadriano impetravit, quod his verbis regi significare videtur pontifex. *Et si Namnetica contigerit ecclesia ad priorem redire statum, nihil efficiat ei hæc necessitatis unitio, quam exigit paganorum vastatio, quo minus proprium valeat habere pontificem*, ipsum videlicet Actardum, ecclesiæ Turonensi jam unitum. Illud quantum sibi displiceat, quod antiquis repugnat canonibus; dissimulare non potest Hincmarus, ut in extemporali ad familiarem episcopum tractatu videre est.

Flodoard. l. 3. c. 21.

Hadrian. epist. 28. ad Carol.

Hincmar. epist. 45. Hincmaro licuit appellationem prosequi.

59. *Apud domnum regem obtinuit.*) Omnino legendum *obtinui*, non enim ipsa synodus cum episcopis & confratribus id obtinuisse dicitur. Vana ergo non fuit Hincmari promissio, sæpius repetita, peracto judicio si Romam provocare pergeret Laudunensis, cum bona regis & episcorum venia, iturum quandocumque collibitum esset. Hoc ipsum concessisse se rex in epistola sua ad Hadrianum testatur. *Quapropter de illo vestra pontificalis auctoritas, ut iredimus, faciet, quod regulæ sacræ decernunt. Vos tamen certissimum reddimus, quia quamdiu nos Deus in regni regimine conservaverit, episcopium Laudunense idem Hincmarus in suo regimine non habebit. Cui concessimus, quamvis non mereatur, pietatis intuitu, ut quicumque de clericis, & de familia episcopii Laudunensis pergere velet, licentiam haberet.* Hac igitur potestate, toties, tantis clamoribus petita, tanto ambitu impetrata, jam liber Hincmarus perurgente negotio, calente adhuc depositionis infamia, insonante Romanis auribus contemptæ hactenus, ut ajebat, appellationis injuria, quidni properato usus, iter expetitum, votivum, imperatum, famæ, dignitati, corpori salutare arripuit? Cur in Gallia moras cunctator importunus texuit? Quis eum non videt suo more procrastinasse, dum nova aliqua machinatione in regem fatigatissimum, expugnata denum cæli terræque patientia, excæcationem sibi carceremque conscisceret? Et post hæc scribere ausus est in proclamatione septennio post: *usque modo retentus, ad vos, & ad vestræ pissimæ serenitatis præsentiam, mox ut venire dimissus potui, protinus accessi.* Atqui duos tantum postremos annos exegit in custodia & exilio: quid igitur post latam sententiam, & veniam factam abeundi, annis quinque tergiversator egit in Gallia?

Ep. Caroli MS. ad Hadrian.

Proclamat. Hincmar. Laudun. & calumnia.

Quid vero interea pontifex Hadrianus? Non satisfecit illi potestas eo modo concessa Laudunensi: qui quia judicium retractare cupiebat, non humiles aliquas personas Hincmaro subditas, sed episcopos ecclesiam Gallicanam referentes voluit advenire. At rex, qui retractationem illam velis remisque fugiebat, in ejusmodi legationem consentire noluit. Quod discimus ex Hincmaro ipso Rhemensi, ad pontificis propositionem respondente. *De eo quod pusillitati meæ vestra rescripsit sublimitas, ut eumdem Hincmarum, & alios tres episcopos, omnium episcoporum regni domni Caroli vicem ferentes ad synodum Romam mitterem:* in qua nimirum de Hincmari Laudunensis causa, & concilii Duziacensis judicio judicaretur. Ad hæc Rhemensis. *Vestra sciat auctoritas quia nec prædictum Hincmarum, nec etiam quemlibet episcoporum diœceses Rhemorum; minime autem aliarum provinciarum episcopos, nisi domnus rex illis præceperis, Romam, vel in aliquam partem, mea commendatione mittendi habeo potestatem: nec ipse ego, ultra fines regni sui, absque illius scientia progredi valeo: sicut missis vestræ sanctitatis, coram Hodone venerabili episcopo, & Ansegiso religioso presbytero & abbate, quibus nostræ causæ sunt cognitæ, dixi.* Cum in lite Rothadi de eo similiter Romam mitiendo ageretur.

Pontifex mittit episcopos cum eo postulat.

Hincmar. Rhe. ep. 41.

Episcopi regno non exeundi; sine regis licentia.

60. *Et quia non ita se res habebat.*) Totum hunc locum de primo Hincmari Laudunensis cum rege Carolo congressu, & injuria quam pertulit, quamque vicissim intulit; quæque in objurgatoria ad regem epistola refert Hincmarus Rhemensis nepotis hic fui patronus, mirifice illustrant annales Bertiniani hoc modo. *Carolus autem per curtes regias in pago Laudunensi consistentes pergens, Hincmarum Laudunensem episcopum, nullo episcopo suæ provinciæ conscio, jussit ut ad causas suas, id est, ad saeculare judicium, advocatum suum daret, pro eo quod beneficia quibusdam suis hominibus abstulit.* Quod repugnantibus episcopis difficile sibi saturum præsagiebat, illud iis inconsultis aggressus est, ut olim Vvenilo Senonensis *absque audientia episcoporum Karolo* eidem *regi reconciliatus* est. Quæ res ad constantiam & auctoritatem episcoporum declarandam, non parum conducit. *Isdem autem episcopus* (Hincmarus Laudunensis) *se reclamans, quod relicto ecclesiastico judicio, non auderet sæculare adire judicium, sicut ei jussum fuerat,* (a rege) *ad locum nominatum sæcularis judicii non venit: sed causas suæ impossibilitatis regi mandavit. Rex autem Carolus jubens inde quosdam judicare etiam infames personas, quia personam præfatus episcopus non misit, qui juraret, quod illuc venire non posset; & quoniam advocatum suum de se in sæculari judicio non dedit: prædictorum judicio quicquid isdem episcopus de rebus & facultatibus ecclesiasticis in usibus episcopii speciaiter habebat, proscriptum est. Sicque idem rex ad Pistas, medio mense Augusto veniens, annua dona suo ibidem accepit: & castellum mensurans, pedituras singulas ex suo regno dedit.*

Hincmari Laudun. cum rege contentio.

Hincmar. epist. 29. Annal. Bertin. ad an. 868.

Iidem an. 859.

In placito mensis Augusti dona regi data.

Hic pugnantia videntur occurrere. Nam regem contra jam feciisse dicunt annales, dicit & in epistola archiepiscopus. Idem tamen hoc loco, quasi mutata in odium nepotis sententia, regem excusat; sibi falso nunciata fuisse profitetur; a se immerito regem per epistolam increpitum. Ne quid autem ad gratiam, quod abjectissimæ levitatis est, loquutus censeatur Hincmarus: judicii & discordiæ causam ab iis quæ circumstant, quæque consequuntur, distinguamus necesse est. In prima enim fefellit Laudunensis, & avunculus præpropera credulitate adversus regem concitatus est: in posterioribus stetit veritas, & ipsa regi indecora. Prima quidem origo fuerunt beneficia tantopere controversa, Nortmanno comiti, & quibusdam aliis erepta ab episcopo, jussa a rege restitui. Hæc ajebat episcopus pertinere ad ecclesiam,

Conciliantur auctorum dicta.

Hincmar. Laudun. ep. de his p. 609.

fiam, hominibus laicis concedi non debere: vim regiam, ecclesiæ injuriam, canonum contemptum clare ostentabat: & avunculo persuasit, præfervido rerum legumque ecclesiasticarum defensori. Qui tamen re maturius expensa, audito jure possidentium, & vera judicii causa, censuit imposuisse regi sibique episcopum, villam Pauliacum optimo jure ad Nortmannum pertinuisse: quippe ab episcopo ipso regi donatam, ut eidem Nortmanno in beneficium daretur. Nec ideo proscripta ejus bona, quod sæculare judicium adire noluerit; sed quod injuste ablata reddere recusarit. De hoc igitur articulo verba Rhemensis intelligenda sunt, *quia non ita se res habebat*. Cetera vera, sæculare judicium, excusatio episcopi, proscriptio regia, in quibus reipsa vim passus episcopus. Qui & ipse regem in eo graviter offendit, quod quo tempore querelam apud avunculum deponeret, Celsanum hominem suum, Romam, inconsulto rege & avunculo, misit, regem apud papam accusatum de rerum ecclesiasticarum pervasione. Hæc autem initia sunt dolorum, & ejus quadrienii, quod pontifici renarrat archiepiscopus: hic fons conciliorum trium, in quorum postremo jamdudum versamur. Ante ergo quam ejus finem salutemus, specta lector Carolum regem inter Hincmaros duos positum, quorum junior æquum postulat, ecclesiæ bona ad laicos non transferri: sacros homines ad sæcularia judicia non compelli: res Deo dicatas non proscribi. Senior jus idem coram rege, contra regem fortiter tuetur; & a rege irato omnibus orationis & auctoritatis viribus extorquet, ut titulos refigat, judicium rescindat, bona restituat. Id facit iste salva & incolumi regis gratia. in summam ejus offensionem ille incurrit, Quæro ex te, uter prudentius rem gerat? uter prosit ecclesiæ? Quid regis indignationem pariat, res quæ agitur, an modus agendi? utrius si detur optio, te similem esse malis? Sunt tamen qui temerarium juvenem æqualibus episcopis omnibus præferant; qui senem archiepiscopum aulicæ assentationis accusent.

Hincmari utriusque hac in facto comparatio.

Multa scripsit adversus illum Rhemensis. Flodoard. l. 3. c. 22. Hincmar. l. 51. Cap. c. 43. p. 550.

61. *Cui multa & multipliciter ut se corrigeret, scripsit,*) Cogita dilectionem avunculi, solicitudinem metropolitani, multiloquium Hincmari, pervicaciam nepotis, responsione scioli, perseverantiam senioris, utriusque ingenium, crebras occasiones. Vide quid portent opera jam edita, quæ Flodoardus appellet de nomine, nondum educta e musæis. Audi nihil non promittentem verbis istis: *Væ mihi est, si non docendo, custodiendo, fundendo, increpando, mulcendo, terrendo, aliquando leniter, aliquando vero severius agendo, pro viribus, & capiti meo evangelizavero tibi cum aliis..... Sanguis ergo morientis de manibus speculatoris requiritur, quia peccatum subditi, culpæ præpositi, si tacuerit, reputatur. Et quia frequenter, juxta præceptionem Domini, verbis & litteris, secreto per me, & cum aliis, te corripui, sed correptionem meam ut exoptaveram prodesse tibi non vidi, de quibus reprehendi te audio, tacere tibi non audeo..... Mihi ergo fili, & contemptor, & tibi parces, si a contumacia cordis, & ab inconditis moribus, atque inconvenientibus actibus respueris. Tibi & mihi parcam, quando ea quæ de te displicenda audivero, aut corrigenda in te videro, vel cognovero, non tacebo.* Et similia pleraque si attendis, immensam hac in materia scriptorum molem facile reputabis.

Multa etiam respondit Laudunensis. Hincmar. epist. 31 p. 597.

62 *Contra quæ etiam scripta ipse multa multipliciter.*) Extant eorum pauca quædam inter avunculi epistolas sæpe a nobis citata. De quorum uno bene longo, quod libro quinquaginta quinque capitum opposuit, ita queritur. *Et jam tandem putavi te pigere talia exequi; cum ecce nunc Idib. Novembris quartæ indictionis prolixissimam rotulam mendaciis & inrationabilitatibus, ac improperiis, contra veritatem & auctoritatem, repletam mihi misisti. Et miror cur sic exfrons factus, ut de Judæa Dominus quæritur, nescis erubescere, & tibi non est nausea talia & tanta scribere, nisi quoniam utilibus non es intentus, neque in necessariis occupatus.* Pergit eum officii sui admonere, sua in eum beneficia commemorare, male ab eo gesta replicare.

Rhemensis alterationi finem imponit. Flodoard. l. 3. c. 22. Hincm. epist. 36.

Atque hæc est, meo judicio, postrema hujus contentionis epistola; idque significare videtur Flodoardus. *Scribit ad eum præterea multa. Novissime voluminis seriem, rememorans in eo,* &c. Quam proinde alibi promisisse censendus est his verbis. *Cum autem mihi vacaverit, succincta de aliis perversis, & incompositis scriptis tuis, in quibus quædam mendaciter, quædam reprehensibiliter me reprehendendo, quædam fisse humiliter, & vere superbe scripsisti, rescribam: & in illo scripto, quia lego dixisse Dominum, jam non irascar tibi amplius, quantum adhuc mihi patet, de hujusmodi altercationibus tibi scribendi finem imponam.* Utrum ad hæc responderit Laudunensis, obscurum est. Unum constat, fregisse constantiam avunculi *indomabili contumacia*, ut ipse loquitur: vicisse amantissimi nutritoris caritatem, ingratissima perfidia, quæ cladibus omnibus tristior est victoria. Quare omnem hoc loco ejus curam abjicit metropolitanus, ut exclamet desperans: *Curavimus Babylonem, & non est sanata.*

L. 55. Cap. c. 7.

Scribit Hincmarus de Trisingo presbytero.

63 *Ceterum paternitatis vestræ auctoritas.*) Sequitur pars epistolæ tertia, qua Trisingi cujusdam ebrioli presbyteri factum pontifici exponitur. Erat videlicet illud de majoribus causis, quas ad sedem apostolicam referri oportet? Inter orbis Christiani curas, & apostolica negotia trans Alpes currere debuit presbyter rusticanus, ut exhalata crapula scissos comporori digitos apud patrem patrum, & episcoporum episcopum numeraret? Quid si hoc egit exemplo Hincmari Laudunensis Trisingus, quemadmodum exemplo Rothadi metropolitanum tribunal despexit Hincmarus? Non possum autem mirari satis & laudare archiepiscopi obedientiam, qui de Trisingi causa, levissima jussus scribere, in eo argumento, tamquam in hæresi Gotteschalci, & in Græcorum schismate, serio diligenterque versatur; usque ad patrum & conciliorum auctoritates producendas. Adeo nihil in ecclesiastica disciplina tenue putat, & negligendum.

Hincm. cap. tit. 2. n. 20.

64 *Contra nostrum episcopale interdictum.*) Cum omnibus synodalibus conventibus id a se vetitum profiteatur Hincmarus, nusquam tamen expressius scriptum reliquit, quam in capitulis quæ voluit a decanis inquiri per ecclesias. *Inquirendum si de tabernis & de comessationibus, & de familiaritate indebita mulierum se custodiant presbyteri, sicut sæpissime interdiximus, & interdicimus. Quia ad contumeliam nostram laici me petunt, ut si evidenter cum testibus, quo negari non possit, a quoquam presbyterorum in tabernis invenerint, caballum & cappam inde eis habere liceat. Quapropter si abbinc presbyteri se de talibus non caverint, quia divinum non timent judicium, temporalem illis inveniemus contumeliam, & sæculare illorum incorrigibilitati adinveniemus detrimentum.* Quod ab Isaac Lingonensi jam satis indicatum videtur. *Itaque quemcumque ebrium fuisse constiterit, ut ordo patitur, 40. dierum spatio a communione statuimus submovendum, aut corporali subdendum esse supplicio.* Sunt penes nos capitula MSS. horum temporum Vvalterii episcopi in synodo diœcesana lata, quorum decimum sextum est, *ut presbyteri, vel reliqui ordinis clerici, in tabernis non bibant, nec scurrilitatibus cacchinnum moventibus consuescant.* Quapropter Hincmarus noster presbyteros ad Kalendas simul convenientes, jubet *peractis omnibus, qui voluerint panem cum caritate, & gratiarum actione in domo confratris sui, simul cum fratribus suis frangere, & singulos bibere accipere: maxime autem ultra tertiam vicem poculum ibi non contingere.* Additque inferius: *Pastos autem & comessationes, quas divina auctoritas vetat, ubi & gravedines, & indebitæ exactiones, & turpes ac inanes lætitiæ, & rixæ, sæpe etiam, sicut experti sumus, usque ad homicidia & odia, & dissensiones accidere solent, adeo penitus interdicimus, ut qui de cetero hoc agere præsumpserit, si presbyter fuerit, vel quilibet clericus, gradu privetur; si laicus, vel femina, usque ad satisfactionem separetur.* In capitulari quoque Caroli M. universe vetatur ebrietas. *Magnum malum ebrietatis, unde omnia vitia pullulant, modis omnibus cavere præcipimus. Qui autem hoc vitare noluerit, excommunicandum eum esse decrevimus, usque ad emendationem congruam.* Quod decretum ab Isaac Lingonensi renovatur in canonibus. Herardus item Turonensis denunciat *ne presbyteri indiscrete domos circumeant, & comessationibus & ebrietatibus non inserviant, ne famam mala opinionis incurrant.* Citat & Hincmarus canones Africanæ ecclesiæ, tabernas clericis prohibentes. Sic illud diu prohibitum, modo etiam studiose prohibetur ab antistibus; estque ex illis vitiis, quæ vetantur semper, caventur nunquam.

Can. Isaac n. 25.

Vvalter. Cap. n. 16.

Hincm. cap. tit. 1. n. 15.

Ibid. n. 16.

Capit. Car. M. l. 5. c. 96.

Can. Isaac n. 6.

Herard. capit. nu. 43.

Cod. Afric. can. 40.

OPUSCULA

HINCMARI UTRIUSQUE

Porrecta Carolo regi apud Pistas.

Anno dominicæ incarnationis DCCCLXVIII. indict. I. mense Augusto.

Primum in lucem edita ex Cod. Rivipollensi opera ac studio R. P. Ludovici Cellotii Parisini, e societate JESU.

Quæ sit hæc appendix, & unde.

ALterum tibi, lector erudite, hic offero & ejusdem ætatis, & Hincmariani zeli monumentum, eo gloriosius, quod in illo pro vindicandis ecclesiæ rebus & juribus certatur: eo jucundius, quod pro nepote adversus vim externam pugnat avunculus: eo felicius, quod pace reddita beato vivere licuit victori, si quieto esse placuisset. Novam litis veteris memoriam refricant acta ejus integra, quæ debemus ego, tuque, humanitati illustrissimi & reverendissimi D. Petri de Marca archiepiscopi Tolosani, cujus virtute sæculum nostrum fruitur, doctrinam sequentia prædicabunt. Is ut editionem nostram concilii a se perlectam calculo suo probare monstraret, apographum ex MS. codice Rivipollensis apud Gotthalanos cœnobii nobis liberaliter concessit, quo hæc opuscula cum paucis aliis continentur. Non potuit non gratissi-

tissimum esse novum illius operis τόμημα, cui pretium a novitate conciliari cupimus, & illustrius aliquid ad Hincmari Rhemensis gloriam, superiore adversus nepotem actione non parum apud ignaros rerum obscuratam. Scio equidem & novitati detractum gratiæ nonnihil, & negotii sane nobilis cognitioni additum aliquid epistola Hincmariana, quam cum operibus aliis in publicum emisit Sirmondus numero vigesimam nonam, quæ incipit *licet antea quam nunc proxime*, sed adeo mutilam, ex codice Suessionensi dedit, adeoque suo ipsius judicio perturbatam, ut sub vero quaternionum nomine, alio schemate a nobis oblata, merito nova videri possit. Neque eidem novitati apud te officiet intempestiva litis anterioris, ad posterius concilium adjectio, siquidem ante istud pro nepote susceptum patrocinium est, quam actio illa contra nepotem in concilio. Est enim prompta ignorantiæ excusatio, cum hæc opuscula meas in manus post perfectam solum concilii & notarum editionem advenerint. Quæ res fecit, ut toto libro antea oculos ad ista non reflexerimus, neque ullam usquam, cum frequens opportunitas occurrerit, induxerimus mentionem. Veritas scilicet e latebris suis simul & semel tota non emergit: & post infinitam hujus sæculi eruditorum curiositatem, cui felicitas obstetricata est, multa præterea supererunt antiquitatis monumenta, quæ nepotibus nostris bibliothecæ reservant.

Tom. 2. operum Hincm. ep. 29.

Cur hæc opuscula edantur in lucem.

De consilio publicandæ hujus actionis si quæritur, nonne tuæ eruditioni fecero satis, si dixero, nova esse veterum scripta quæ tanto studio indagentur a doctis: gloriosum esse Rhemensis Hincmari facinus, qui cum apud Baronium ob quasdam Romanorum pontificum epistolas, & nuper apud novatores nostros, ob Prædestinatianum monachum cæsum & domitum offenderit, clara cum laude notitia, meritis comparata apud plerosque indiget, ut debitum inter eximios ecclesiæ Gallicanæ antistites gloriæ locum postliminio recuperet? Quanti autem æstimas ecclesiasticam historiam ex ipsis fontibus haurire, & sitientibus studiosorum animis propinare? Versor adhuc in tenebris, si quæ ad Hincmarum Rhemensem archiepiscopum pertinent diligenter exposita, aut nullam aut exiguam sæculi noni historiæ lucem & dignitatem adferunt.

Hæc causa quammodo ad concilium Duziac. referatur.

Nolim autem existimes contentionem hanc cum rege, alienam penitus esse a lite synodali cum Hincmaro Laudunensi, ut mirum tibi sit utramque simul a nobis produci. Quin potius sive tempus, sive materiam spectes, controversiam istam, judicii Duziacensis semen & originem non immerito, maxima saltem ex parte, vocaveris. Illud ex subjecta materia demonstro; & eadem opera, quo istorum opusculorum quodque scriptum tempore sit, quo porrectum ordine aperio. Narrant annales Bertiniani, Carolum Calvum regem anno ejus sæculi 67. *ad villam quæ Bellus Paulacus dicitur perrexisse:* tamquam scilicet comitis Nortmanni beneficium. Id cum ægre ferret Laudunensis episcopus, & injuriam suam interpretaretur, vehementer, ut erat animo præcipiti, de recuperanda villa cogitavit, contra nitente comite, & regis præsidium imlorante. Rex iracundia percitus in eam vim anno sequente prorupit, quæ hanc litem facit. Eam habes ex eodem annalista Bertiniano a nobis producto, tum in vita junioris Hincmari, tum in notis ad concilium: ut omittam non taceri ab Hincmaro seniore in ipso quaternionum limine, ut nihil necesse sit hoc loco repetere. Confugit videlicet & ipse statim ad avunculum, & patronum hactenus perpetuum junior episcopus, ejusque animum quibus voluit querelis occupavit. Hic senior Hincmarus vir promptus ac vehemens, & jurium ecclesiasticorum intrepidus assertor, primo impetu, calente adhuc injuria, nepote comite Pistas accurrit, ubi tum rex annua dona accipiebat a subditis: simul & episcopos regem sequutos eo de negotio consulturus, & illud præsens apud regem prosequuturus. Ibi magno animo, tumultuario satis opere, quaterniones prolixos admodum effudit, quos rex sibi oblatos non satis adhuc ab iracundia quietus, legere tum neglexit. Statim postea rotulam ex illo multiloquio excerpsit, quæ brevitate sua regem ad legendum magis alliceret. Nepos interim ex avunculi consilio scedulam episcopis porrexit: addita sacramenti formula, qua regi satisfacere parabat. Accedunt igitur ad Carolum regem aulicis assentationibus adhuc commotum Hincmarus archiepiscopus cum rotula sua, Odo Belvacensis cum scedula & satisfactione Hincmari junioris episcopi, cererorum antistitum nomine, causam unius acturi. Respondet iracunde princeps, velle se talibus in negotiis episcopos in palatio saculare non ecclesiasticum subire judicium. Sic actum apud reges Francos præcessores suos. Archiepiscopus autem pro ecclesia dicere semper paratus, simul rotulam regi porrigit, simul extemporali admonitione ab ejus animo hanc opinionem conatur evellere. Quibus omnibus, præter bonorum aliquot restitutionem, impetravit a rege, ut ejus causa non jam apud sæculares, sed apud legitimos judices disceptaretur. Quo facto postremam scribit epistolam, ut his ea pro ecclesia fine regiæ potestatis detrimento finiatur.

Annal. Bertin. ad ann. 867.

Supra in vita Hinc. §. 4. & in notis.

Ordo istorum opusculorum.

Quo fine actio terminata sit.

Hic terminatur actio quam reponimus, sed ejus effecta longius quam decuit producta, in tragicum judicii Duziacensis finem desierunt. Nam villam Pauliacum recepit Laudunensis, cum regia gratia per avunculum procurata. Sed integre restitutam sibi negavit & multa tamquam ad eam pertinentia per vim sibi arrogavit, contra semper agente Nortmanno, & sua vindicante, quæ rex & senior Hincmarus ceterique antistites judicabant ab episcopo *contra rationem & justitiam, illegaliter ac irregulariter usurpari*: de quibus per epistolam cum avunculo disceptat nepos. Interim Romam mittit, qui de rege, ut iniquo rerum ecclesiasticarum pervasore apud pontificem queratur. Unde graves adversus illum pontificis litteras expressit, & excussa majestatis reverentia, prout se dederunt occasiones *amplius quam episcopalis gravitas postulat, eundem regem contra se excitavit*, ut loquuntur annales sæpe citati. Quæ cum intoleranda Carolo viderentur, hominis spiritus frangere constituit, & eum in judicium, non jam sæculare, ut antistitum monitis cedere se monstraret, sed ecclesiasticum vocare, anno dominicæ incarnationis 899. *Synodum omnium episcoporum regni sui VIII. Kal. Maii secunda indictionis apud Vermeriam condixit, quo eundem Hincmarum episcopum vocari præcepit.* Cui postea successit Attiniacensis, quibus in duabus comes Nortmannus, & villa Pauliacus utramque paginam fecerunt: ac demum Duziacensis nostra reo funestissima.

Hincm. Laudun. ep. De his p. 611.

Annal. Bertin. ad ann. 868.

Ib. an. 869.

Ceterum hac in disceptatione quid primum miraberis, lector, quid postremum? Aulicæ cupiditatis violentum ardorem ecclesiæ bonis inhiantem? Indefessum episcoporum in iis tuendis & repetendis ardorem & studium? regum Christianissimorum in ferendis & renovandis pro ea immunitate legibus constantiam? Caroli nostri has inter leges, & repetita toties, tam solemniter sacramenta, lapsus, offensiones, vicissitudines? Hincmari Rhemensis, antistitum spectatissimi pro conservandis ecclesiæ juribus zelum pie importunum, & sanctam confidentiam, cum nobili rerum humanarum inter aulæ grandia contemptione conjunctam? Non feres patienter ingratum & levem Hincmari junioris animum, qui felicitati suæ invidens, regis gratiæ, & avunculi patrocinio, quibus cum dignitate frui poterat, turbulentissimas inimicitias cum utroque prætulit. Dolebis denique mecum, ut opinor, & hujus contentionis, & synodi Duziacensis historiam, ne de nomine quidem a Cæsare Baronio appellatam fuisse. Utraque enim cognita & accurate perlecta, haud paulo æquius, sine dubio, de virtute, & catholico Hincmari senioris animo tulisset judicium.

Quid hac in historia maxime notandum sit.

BREVE ARGUMENTUM

OPUSCULORUM SEQUENTIUM

ex annalibus Bertinianis ad ann. 868.

Hincmarus autem Rhemorum archiepiscopus Hincmarum episcopum Laudunensem secum ducens, apud Pistas, cum aliis episcopis scriptis & verbis regem adiit, ostendens quantum præjudicium & episcopalis auctoritas, & universalis ecclesia in tali facto patiebatur. Et obtinuit ut reversito episcopo quibus fuerat spoliatus (magna saltem ex parte ex episcoporum præsentium consilio, ut alibi testatur Rhemensis) *sicut sacra leges præcipiunt in provincia, ubi hæc causa judicanda erat electorum judicum judicio, & si necesse foret, post hoc synodali terminarentur examine.* Quod factum præcipue apud Attiniacum secunda synodo in causa Laudunensis habita, in qua & Nortmannus, & alii complures sibi ab Hincmaro erepta repetierunt.

Hinc. l. 55. cap. 6. 8. pag. 412.

Post hunc autem apud Pistas congressum quid sequutum sit, narrant eodem anno iidem annales: *Carolus rex Kalendas Decembris Carisiacum veniens quosdam primores tam de episcopis, quam ex aliis regni sui obviam sibi accersivit: & commotus contra Hincmarum Laudunensem episcopum, quia Romam sine illius conscientia miserat, & epistolas pro quibus non convenerat, obtinuerat. Eidem vero episcopo contumaciter sibi resistenti valde infensus erat. Unde isdem episcopus sine illius licentia, cum sæpe ab eo evocatus fuerat, & ad illum venire distulisset, ad sedem suam perrexit, & amplius quam episcopalis gravitas postulat, eundem regem contra se excitavit.*

Item ex Hincmaro Rhemensi lib. LV. Cap. c. IX.

Quando te ad me reclamasti, quædam a domino rege, sed & ab aliis quibusque tibi inlata, quid de eisdem tibi inlatis, & ecclesiastica regula, & jura publica dicant, sufficienter in scripto domno regi a me una cum venerabilibus coepiscopis nostris, apud Pistas porrecto legisti: unde obtinuimus quod nobis visum fuit tunc sufficisse. Nam & quando eadem principalis potestas, nec non & omnis præfectura regni sui insolentia tua exigente, contra te fuere commota in Vermeria palatio, iterum inde scriptum quod legisti, porrexi.

Item ex Flodoardo lib. III. hist. Rhem. c. XVIII.

Item de causa Hincmari nepotis sui montis Lauduni episcopi, plures scripsit epistolas, pro quo multum apud eundem regem laboravit.

ANNO CHRISTI 868.

I. OPUSCULUM

HINCMARI RHEMENSIS EPISCOPI QUATERNIONES

AD CAROLUM REGEM

Pro ecclesiastica libertate tuenda in causa Laudunensis episcopi

Domino KAROLO *regi glorioso*, HINCMARUS *nomine non merito Rhemorum episcopus, ac plebis Dei famulus.*

LIcet antea quam nunc proxime Rhemis venerim, unde mox litteras dominationi vestræ direxi, quædam ex his de quibus scripturus sum, auditu compererim: plenius tamen non incerta relatione eorum postea historiam didici. [a] Et ut in Ariulfi & Amalberti causa, quæ initio rationabili, scilicet sacris legibus non contrario, & aliquanto progressu, quia cum audientia episcopali, & non in loco publico, sed in privato & familiari examine cœpta est discuti, si eodem fine terminata fuisset, sermonem non occupem inde, Dicam unde plus doleo.

Narratio causæ quæ dicitur.

Audivi namque quia residentibus vobis cum fidelibus vestris, coram fratre & coepiscopo nostro Hincmaro, filius Liudonis [b] ad vestram dominationem se reclamavit, quia isdem frater noster ab eo exenium acceperit, & patris sui beneficium ei donaverit, & deinde ab eo inrationabiliter tulerit; & ex hac ratione, forte minus necessaria gravitatis cautela, quæ in episcopo non modicum est ornamentum, adeo animus vestræ serenitatis fuerit motus, ut eumdem episcopum coram omnibus, & voce publica, quamplurimis contumeliis affeceritis, quæ sacerdotali ordini a nullo homine, minime autem a rege, in quem sicut & in episcopum, omnium oculi sunt intendentes, impeti competit, missa ante oculos & servata reverentia Dei, qui dicit, quod sanctus Paulus de sacerdote est interpretatus; *Principem populi tui non maledices*; &, *Diis non detrahes*; id est, sacerdotibus. Detrahit enim & ille sacerdotibus, qui contumelias inrogat. De quibus item Dominus dicit: *Nolite tangere Christos meos, & in prophetis meis nolite malignari.* Et, *Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei.* Et, *Qui vos audit, me audit.* Et, *Qui vos spernit, me spernit: qui autem me spernit, spernit eum qui me misit.* Et, *Honorificantes me honorabo; & qui contemnunt me, erunt ignobiles*,

Act. 23. Exod. 22. Psalm. 104. Zachar. 2. Luc. 10. 1. Reg. 2.

Deinde jussistis præfatum episcopum, ut die & loco denominato veniret ad causas vestras, id est, ad sæcularia judicia, & suum advocatum de suo capite, videlicet de suo quod ipse egit actu, id est, non conscio quocumque coepiscopo suo, donaret. Qui mittens ad dominationem vestram, excusationem impossibilitatis suæ illuc veniendi mandavit, [c] requisita est quam patriotica lingua nominamus exonia, quia venire nequiverit: quod hactenus est inauditum.

Et requisito & non invento advocato illius, qui de ejus capite ex prædicta causa redderet rationem, excepta ecclesia & episcopii domo, ac clericorum claustro, quidquid de rebus & facultatibus ecclesiasticis sibi in episcopali ordinatione munere Spiritus sancti ad gubernandum & dispensandum commissis acceperat, jussione vestra, per vicecomitem ipsius pagi, in bannum, quod jus lingua Latina proscriptio * confiscando vocatur, est missum.

OPUSC. I.

* *al.* confiscandi.

Et postea, sicut audivi, per cancellarium palatii vestri, mandatis vicedomino, & præposito ipsius ecclesiæ, cum non modica interminatione, ut providerent quatenus nullum obsequium ab ecclesiæ ipsius hominibus, nullumque subsidium de facultatibus ecclesiasticis per clericum vel laicum ipse episcopus posset habere: & vicedominus laicos cum carris & operariis, & præpositus clericos habentes beneficia huc secum adduceret. Et impletum est quod olim prædictum est: *Et erit sicut populus, sic sacerdos*, nulla discretionis lege distans a vulgo. Et illud nihilominus quod more scripturæ ponens præteritum pro futuro, prædixit beatus Joannes apostolus, cui cum aliis apostolis dictum est: *Beati oculi qui vident quæ videtis*; infelicibus oculis nostris videmus. *Et sol*, inquit, *factus est niger, tamquam saccus cilicinus*. In extremo quippe hoc tempore, sol quasi cilicinus saccus ostenditur, quia fulgens vita prædicantium, nos præcedentium episcoporum, in nobis miseris ante sæcularium oculos aspera & dispecta monstratur.

Rem exaggerat. 1. eum contempta fuerit ordinis.

Isai. 24.

Et licet credendum sit de vestræ Christianitatis religione, quoniam ad ipsius correctionem episcopi hoc egeritis; tamen miranda est vestra sapientia, quæ sic medicamentum illius vulneri temperavit, ut de medicamento ipsa vulneraretur; cum Dominus mensuram in proximi dilectione talem ponat, ut proximum sicut nos ipsos, & non plus nos ipsos diligamus. Fama enim, quin potius infamia hæc, Burgundiam, & Provinciam, atque Italiam penetrans, Romam perveniet: & per regnum nepotis vestri, non solum usque ad citeriorem, verum & usque Germaniam ulteriorem perveniet, Aquitaniam, & Septimaniam per Niustriam volitans occupabit. Et quis oculum simplicem, id est, rectam intentionem, quam in vobis nescit, putabit: ubi factum Domino contrarium & inimicum sacris canonibus, sicut beatus Leo scribit, spiritu Dei conditis & totius mundi reverentia consecratis; quorum conditores in cælo cum Domino regnantes, & in terris miraculis coruscantes adhuc nobiscum in his constitutionibus vivunt; sed & legibus, quibus una cum eisdem sacris canonibus moderatur ecclesia, constat esse adversum? Quid enim dicent de vobis qui audierunt quod detestabamini, & eos reprehendebatis qui Dei ecclesias non venerabantur, & sacerdotibus honorem debitum non exhibebant, & præcipue Romano pontifici, & sanctæ Romanæ ecclesiæ omnium ecclesiarum matri, cum audient quod illius filiam, ac per hoc illam ipsam, quinimmo universalem ecclesiam præjudicio potius, quam judicio laicorum proscripsistis: quod nec in legibus, nec in libris ecclesiasticis quemquam Christianorum principum fecisse legimus.

2. cu regio ipsius infamia.

S. Leo epist. 88. ad Anast. c. 2.

Et talium etiam, ut fertur, quarumdam personarum præjudicio istud commissum admissum est, quæ & in legibus, & in sacris canonibus infames personæ notantur. Et si vigor ecclesiasticus sic vigeret, sicut tempore antecessorum vestrorum, & nostrorum prædecessorum viguit, inter criminosos, quia videlicet, ut a multis dicitur, criminosi, a liminibus ecclesiæ forent extorres. Nunc autem nostra dissolutione, ut quidam dicunt, in ecclesiam ipsi insiliunt, qui ab ecclesia separari debuerant. Et hoc nostris peccatis, *in quos fines sæculorum devenerunt*, merito repu-

3. ab indignitate judicum.

1. Cor. 10.

ANNO CHRISTI 868.

reputamus, qui ad noſtram contumeliam, non ad eccleſiæ gloriam ſacerdotes dicimus, qui a talibus conculcamur: & ipſi de ſacerdotum capitibus judicant, quorum judicium vel compellationem, liberi & ſani capitis laici, in judicio publico legaliter non reciperent, ſi rejicere vellent. In quo facto, ut ſanctus Cæleſtinus ſcribit, *non eſt agentium cauſa ſolorum, univerſalis eccleſia quacumque novitate pulſatur.*

Cæleſtin. P. epiſt. 1.

a. a facti novitate.

4 Novum eſt enim quod nunc factum eſt, quia non eſt de ſub iſto cælo auditum, ut epiſcopus cum eccleſia ſua proſcriptionis titulo ab ullo religioſo principe, laicorum judicio, uſque modo fuerit confiſcatus, 5 poſtquam Conſtantinus magnus imperator legem univerſis clericis dedit, dicens: *Conſtantinus clericis ſalutem dicit. Juxta ſanctionem quam dudum meruiſſe perhibemini, fundos & mancipia veſtra nullus novis conlationibus obligabit, ſed vacatione gaudebitis.* Cum enim dicit, nullus eſt, nemo excipitur: verum in hac comprehenſione etiam principalis poteſtas concluditur.

5. a contrariis impp. legibus. Cod. Theodoſ. lib. 16. tit. 2.

Conſtantius quoque, licet Arianus fuerit, & Conſtans, hanc immunitatem dederunt eccleſiæ dicentes: *In qualibet civitate, in quolibet oppido, vico, caſtello, municipio, quicumque votum Chriſtianæ legis meritum eximiæ ſingulariſque virtutis omnibus intimaverit, ſecuritate perpetua potiatur. Gaudere enim & gloriari ex fide ſemper volumus: Scientes, magis religionibus, quam officiis & labore corporis vel ſudore noſtram rempublicam contineri.*

Ibid. lege 16.

Valentinianus quoque & Valens decreverunt dicentes: *Univerſos quos conſtiterit cuſtodes eccleſiarum eſſe, vel ſanctorum locorum, ac religioſis obſequiis deſervire: nullius adtemptationis moleſtiam ſuſtinere decernimus.*

Ibid. l. 26.

Arcadius nihilominus & Honorius; *Quæcumque*, inquiunt, *a parentibus noſtris diverſis ſunt ſtatuta temporibus, manere inviolata atque incorrupta circa ſanctas eccleſias præcipimus. Nihil igitur a privilegiis immutetur, omnibuſque qui eccleſiis ſerviunt, tuitio deferatur. Quia temporibus noſtris addi potius reverentiæ cupimus, quam ex his quæ olim præſtita ſunt immutari.* Et item iidem: *Non tam novum aliquid præſenti ſanctione præcipimus, quam illa quæ olim videntur indulta firmamus. Privilegia igitur, quæ olim reverentia religionis obtinuit, mutilari ſub pœnæ etiam interminatione prohibemus: ita ut hi quoque qui eccleſiæ obtemperant, ipſius beneficiis perfruantur.* Et item iidem Auguſti: *Si quis in hoc genus ſacrilegii proruperit, ut in eccleſias catholicas irruens, ſacerdotibus & miniſtris, vel ipſo cultui loque aliquid importet injuriæ: quod geritur, litteris ordinum, magiſtratuum, & curatorum, & notariis apparitorum, quos ſtationarios appellant, deferatur in notitiam poteſtatum: ita ut vocabula eorum, qui agnoſci potuerint, declarentur. Et ſi per multitudinem commiſſum dicetur, ſi non omnes, poſſunt tamen aliquanti cognoſci, quorum confeſſione ſociorum nomina publicentur. Atque ita provinciæ moderator, ſacerdotum & catholicæ eccleſiæ miniſtrorum, loci quoque ipſius & divini cultus injuriam, capitali in convictos ſive confeſſos reos ſententia noverit vindicandum: nec expectet ut epiſcopus injuriæ propriæ ultionem depoſcat, cui ſanctitas ignoſcendi ſolam gloriam dereliquit. Sitque cunctis non ſolum liberum, ſed & laudabile, factas atroces ſacerdotibus aut miniſtris injurias, veluti crimen publicum perſequi, ac de talibus reis ultionem mereri. Quod ſi multitudo violenta civilis apparitionis executione, & adminiculo ordinum poſſeſſorumve non potuerit præſentari, quod ſe armis aut locorum difficultate tueatur: judices, * armatæ apparitionis præſidium, datis ad*

Ibid. l. 29.

Ibid. l. 30.

Ibid. l. 31.

Citat hos quaternionum locos. Hincmarus Laudun. ep. De his p. 814.

* al. judices Africani.

virum ſpectabilem comitem Africæ littoris, prælato legis iſtius tenore, depoſcat: ut rei talium criminum non evadant. Item iidem Auguſti: *Si eccleſiæ venerabilis privilegia cujuſquam fuerint vel temeritate violata, vel diſſimulatione neglecta: commiſſum quinque librarum auri, ſicut etiam prius conſtitutum eſt, condemnatione plectatur.*

OPUSC. I. Ibid. l. 33.

Multa etiam hic poni poterant, quæ ab omnibus ſalubriter regnantibus, & juſte judicantibus longo tempore conſervata ſunt: ſed ſcio ſapientiam veſtram ex his quæ de XVI. libro Theodoſianæ legis ſunt poſita, debere comprehendere plura.

6. a legibus regum & impp. Francorum.

Et horum imperatorum imitantes religionem antiqui etiam & moderni reges Francorum, immunitates eccleſiis & ſervis Dei facere conſueverunt, quas qui non ſervant, de illorum eleemoſyna peccata ſua accumulant. Itaque cum de aliis memorabilibus imperatoribus ac regibus loquimur: avi veſtri, magni imperatoris Karoli non eſt prætereunda memoria. 7 Cui cum, ſicut adſolet, adulantium linguis ſubreptum fuerit, ut eccleſiis de rebus ſuis præjudicium quoddam inferret: 8 obſiſtentibus epiſcopis, & ſpecialiter Paulino patriarcha, ſicut vobis bene notum eſſe cognoſco, adeo ſe recognovit, & eccleſiæ ac epiſcopis ſatisfecit, ut præſens oris ſui confeſſio ei non ſuffecerit, ſed ad poſteros ſuos, qui ex illius progenie exorturi erant, confeſſionis & correctionis ſuæ ſcriptum manu ſua firmatum tranſmiſerit. De quo edicto * partem in libro veſtro, qui appellatur liber capitulorum imperialium, ſcriptum habetur, cap. LXXVII. ubi ſcriptum eſt: *Quia juxta ſanctorum patrum traditionem novimus res eccleſiæ vota eſſe fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum: cuique non ſolum habita conſervare, verum etiam multa Deo opitulante conferre optamus. Tamen ut ab eccleſiaſticis de non dividendis rebus illius ſuſpicionem dudum conceptam penitus amoveremus, ſtatuimus, ut neque noſtris, neque filiorum, & Deo diſpenſante, ſucceſſorum noſtrorum temporibus, qui noſtram vel progenitorum voluntatem, vel exemplum imitari voluerint, ullam penitus diviſionem aut jacturam patiatur.*

* forte partim. Capitul. Caroli M. lib. 1. tit. 83.

Sicut enim Symmachus papa ad Æonium ſcripſit: *Non licet cuiquam deceſſorum ſuorum ordinationem ſub neceſſitate qualibet tranſgredi: ſed roborando quæ a deceſſoribus ſuis bene geſta ſunt, facere debet rata eſſe quæ geſſerit.* Unde non ſolum ea quæ a deceſſoribus & prædeceſſoribus veſtris bene ſtatuta ſunt ſervando, vos firmitatem ei dare oportet: verum & illa quæ ipſi geſſiſtis, & manu propria ſubſcripſiſtis, & cum maxima obteſtatione vos ſervaturos perpetuo promittentes, in manibus ſacerdotum ad vicem Dei tradidiſtis, ante oculos & mentis & corporis revocare debetis. Et non modica neceſſitas vobis incumbit, ut ſi contra ea in aliquo egiſtis, hoc quantocius emendare, & de cetero ne contra illa faciatis, cavere ſummopere procuretis. Quia enim poſt illam unctionem qua cum ceteris fidelibus meruiſtis hoc conſequi, quod beatus Petrus apoſtolus dicit, *Vos eſtis genus electum, regale ſacerdotium*, epiſcopali & ſpirituali unctione ac benedictione regiam dignitatem potius, quam terrena poteſtate conſecuti eſtis: adtendere ſubtili intellectu debetis, quoniam * ad diffinitionem ſancti Spiritus, quam ſynodali auctoritate protulit, excepti non eſtis, *Si quis*, inquit, *contra ſuam profeſſionem vel ſubſcriptionem venerit, ipſe ſe honore privabit.*

Symmach. papa ep. 2.

7. a ſua ipſius profeſſione.

1. Petr. 2.

* al. a definitione Cod. Can. Afr. can. 13.

Quod licet non fiat, ſicut ſæpe ſolet accidere, in oculis hominum: ſit tamen ſemper in oculis Domini. Sed ſicut ſuperbiendo David, quia *ini-*

Eccl. 10.

tium omnis peccati superbia, faciens contra profes- A
ANNO CHRISTI 868. sionem suam, quam professus est, dicens: *Vivit*
3. Reg. 6. *Dominus, quia ludam ante Dominum, & ero humilis in oculis meis:* Prophetiæ gratiam & dignitatem regiam, quam peccando perdidit, confessus coram Nathan pœnitendo recuperavit, Et sicut Petrus faciens contra professionem suam, quam
Matth. c. 25. professus est, dicens: *Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo:* quia tertio Dominum negaverat, tertio confessus, ut beatus ostendit Gre-
Quæ sunt inclusa uncinis, non sunt in MS. sed accepta sunt ex edito. gorius, coram omnibus apostolis: quia flevit amare, quod negaverat, lacrymis lavit; & apostolatum, quem negando perdiderat, confitendo & flendo recepit: (ita etiam quisque confitendo, & pœnitendo, ac corrigendo) quæ perpere contra professionem & subscriptionem fecit, ad honorem B
Matth. 18. redire, & in honore prævalet Domino miserante manere, Alioquin contra claves datas ecclesiæ disputabitur, de quo dictum est, *Quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo.* Christus Jesus, ut catholice tenet & docet ecclesia, hanc præpositis ejusdem ecclesiæ tradidit potestatem, ut & confitentibus actionem pœnitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos, quæ satisfactio pœnitentiæ in ipsa jam cognoscitur confessione peccati, per reconciliationis gratiam restitueret. Et hæc restitutio reconciliationis quomodo non sit contraria sacris regulis, hic ponere non permiserunt brevitas operis, & angustia temporis.

Solemnis Caroli regis professio. Capit. tit. 4. Hæc namque cum aliis quæ ibidem continen- C
tur, anno incarnationis dominicæ DCCC. XLV. mense Aprili, anno VI. regni vestri, in Belgivaco civitate cum maxima contestatione cunctis diebus vitæ vestræ vos servaturos promisistis eisdem episcopis, qui præsentes aderant, & cæteris regni vestri episcopis, qui corpore præsentes non aderant, & omnibus eorum successoribus, & omnibus episcopis in regno vestro consistentibus, & in manibus eorundem episcoporum ad eorum petitionem dedistis,

I. *Ut jus ecclesiasticum & legem canonicam nobis ita conservetis, sicut antecessores vestri, qui hoc bene*
* al. *sciri poterit.* *& rationabiliter observaverunt, juxta quod* * *scire poteritis, & Dominus vobis posse dederit, nostris prædecessoribus conservaverunt,*

II. *Quod in mea persona, nec in meo ordine, nisi forte, quod absit, in antea contra Dominum & contra vos manifeste fecero, ut damnari canonice debeam, adversum me & meum ordinem ita damnabiliter non faciatis pro quacumque præterita causa, ut mihi damnatio, aut debonoratio veniat.*

III. *Quod res ad ecclesiam mihi commissam pertinentes, & tempore principatus vestri ablatas ita præsentialiter restituatis, & restitutas conservetis, sicut tempore avi & patris vestri fuerunt: & excepto superposito, quod in usus possidentium, vel ex ædificiis absumptum est, quomodo tunc erat, quantum ad hoc quod res usitato nomine appellamus constat, quando vos inde illas tulistis.*

IV. *Ut præcepta inlicita de rebus ecclesiæ mihi* E
commissæ a vobis facta, rescindantur; & ut de cetero ne fiant caveatis.

V. *Ut ab ecclesia mihi commissa indebitas consuetudines, & injustas exactationes de cetero non exactetis: sed sic eas conservetis, sicut tempore avi & patris vestri conservatæ fuerunt.*

VI. *Ut contra depredatores & oppressores ecclesiarum nostrarum, & rerum ad easdem pertinentium defensionem secundum ministerium vestrum, quantum posse vobis Deus dederit, exhibeatis.*

VII. *Ut præcepta quæ avus & pater vester ecclesiis nobis commissis fecerunt & firmaverunt, & stabilia conservaverunt, quæ etiam vos conservastis, de cetero rata conservetis.* OPUSC. I.

VIII. *Quod si vos contra hæc capitula, aut nos, quod absit, non malitia, nec perverso studio, sed aut per humanam fragilitatem, aut per ignorantiam,*
* al. *vel subreptionem, non damnabiliter egerimus, mutuo hoc consilio corrigamus, & firmata deinceps convenientia maneant.*

Et hæc sequentia apud Carisiacum palatium anno incarnationis dominicæ DCCCLVIII. regni autem vestri XVIII. XII. Kal. Aprilis vos servaturos episcopis & ceteris fidelibus vestris manu propria vestra firmastis. *Quantum sciero, & ratio-* Capit. Caro Calvi tit. 21
nabiliter potuero Domino adjuvante unumquemque vestrum secundum suum ordinem & personam honorabo & salvabo: & honoratum & salvatum absque ullo dolo ac damnatione vel deceptione, conservabo. Et unicuique competentem legem & justitiam conservabo. Et qui illam necesse habuerit, & rationabiliter petierit, rationabilem misericordiam exhibebo: sicut fidelis rex suos fideles per rectum honorare & salvare, & unicuique competentem legem & justitiam in unoquoque ordine conservare & indigentibus, & rationabiliter petentibus rationabilem misericordiam debet impendere, & pro nullo homine ab hoc, quantum dimittit humana fragilitas, per studium aut malivolentiam vel alicujus indebitum hortamentum deviabo, quantum mihi Deus intellectum & possibilitatem donaverit. Et si per fragilitatem contra hoc mihi subreptum fuerit, cum hoc recognovero, voluntarie illud emendare curabo. Sed & alia ex hoc firmastis, quæ hic non posui.

Et post hæc omnia, & alia, quæ sæpe fidelibus vestris & etiam in Carisiaco, " quando veniam petentes, ab episcopis qui adfuerunt manus impositionem accepistis, quin & in villa Breona, promisistis: nunc tantam Laudunensis ecclesia, immo in ea omnis ecclesia jacturam patitur, ut, quod antea inauditum est, titulum proscriptionis sustineat, contra decreta omnium sanctorum episcoporum qui sedi apostolicæ præsiderunt; quorum omnium decreta hic nimis est longum inserere. Unde quædam causa compendii studui ponere.

Ait enim sanctus Urbanus papa & martyr, hinc *Idem probat ex decretis summorum pontificum.*
D inter cetera loquens: * *Innitendum est omnibus & fideliter custodiendum, & ullius usurpationis contumelia depellenda, ne prædia usibus secretorum cælestium dicata, a quibusdam irruentibus vexentur. Quod si quis fecerit, post debitæ ultionis acrimoniam, quæ erga sacrilegos jure promenda est, perpetua damnetur infamia, & carceri tradatur, aut exilio perpetuæ damnationis deportetur; quoniam juxta apostolum tradere oportet hujusmodi hominem satanæ, ut* 1. Cor. 4.
spiritus salvus sit in die Domini.
S. Urban. papa ep. 1. * al. *Attendendum.*

Sanctus quoque Lucius omnibus episcopis in S. Lucius P. ep. unica.
partibus occidentalibus, tam in Galliis, quam & in Hispaniis consistentibus scripsit, dicens: *Res ecclesiarum vestrarum, & oblationes fidelium, quas significastis a quibusdam irruentibus vexari, vobisque ac ecclesiis vestris auferri, indubitanter maximum est peccatum.* Et post pauca: *Qui rapit pecuniam proximi sui, iniquitatem facit: qui autem pecunias vel res ecclesiasticas tulerit, sacrilegium facit. Unde & Judas, qui pecuniam fraudavit, quæ usibus ecclesiæ, id est, pauperibus, quos ecclesia pascere debet, distribuebat jussu salvatoris cujus vicem episcopi tenent, non solum fur, sed & fur sacrilegus est effectus.* Et item post aliquanta; *Hæc fieri prophetæ, hoc apostoli, hæc successores eorum, & omnium catholicorum patrum vetant decreta, & tales præsumptiones sacrilegia esse dijudicant. Quorum nos sequentes exempla, omnes tales præsumptores,*

& ec-

& eccleſiæ raptores, atque ſuarum facultatum alienatores, una vobiſcum a liminibus ſanctæ matris eccleſiæ anathematizatos apoſtolica auctoritate pellimus, & damnamus, atque ſacrilegos eſſe judicamus. Et non ſolum eos, ſed & omnes conſentientes eis, quia non ſolum qui faciunt, rei judicantur, ſed etiam qui facientibus conſentiunt. Par enim pœna & agentes & conſentientes comprehendit.

ANNO CHRISTI 868.

S. Stephan. P. epiſt. 2. Et ſanctus Stephanus papa & martyr: *Quidquid in ſacratis Deo rebus, & epiſcopis injuſte agitur, pro ſacrilegio reputabitur.*

Matth. 18. Et quia ſcriptum eſt, *in ore duorum vel trium teſtium ſtabit omne verbum*, pro omnium hoc ſimiliter decernentium ſedis apoſtolicæ pontificum decretis iſta tria luminaria ad inluminanda corda eorum qui in Deum credunt, & juſſa atque mandata illius cuſtodire deſiderant, ſufficere poſſe putamus. Epiſcopis autem res ac facultates eccleſiaſticas, Domini & apoſtolorum ejus traditione, ipſius ſanctæ & primæ ſedis omnes pontifices commiſerunt. De quibus propter prolixitatem operis, & brevitatem temporis, & feſtinantiam, hac ad vos tranſmiſſionis collectione hic omiſi connectere: & in ſuis locis, ſi vobis placet, poteſtis ex integro legere.

Hæc uſque ad verba *Manſuetudinis noſtræ* deſunt in edito.

Sed & Antiocheni canones, ita inde præcipiunt:

Item ex conciliis. Concil. Antioch. can. 24. [13] *Quæ ſunt eccleſiæ, ſub omni ſollicitudine & conſcientia bona, & fide quæ in Deum eſt, qui cuncta conſiderat judicatque, ſerventur: quæ etiam diſpenſanda ſunt judicio & poteſtate pontificis, cui commiſſus eſt populus, & animæ quæ intra eccleſiam congregantur.* Et item, *Epiſcopus eccleſiaſticarum rerum habeat poteſtatem ad diſpenſandum erga omnes qui indigent, cum ſumma reverentia & timore Dei. Participet autem & ipſe quibus indiget, ſi tamen indiget, tam ſuis, quam fratrum qui ab eo ſuſcipiuntur, neceſſariis uſibus profuturis.* Et reliqua.

Ib. can. 25.

Concil Gangr. can. 7. [14] Et Gangrenſes canones dicunt: *Si quis oblationes eccleſiæ extra eccleſiam accipere vel dare noluerit, præter conſcientiam epiſcopi, vel ejus cui hujuſcemodi officia commiſſa ſunt, nec cum ejus voluerit agere conſilio, anathema ſit.* Et item: *Si quis dederit vel acceperit oblata præter epiſcopum, vel eum qui conſtitutus eſt ab eo ad diſpenſandam miſericordiam pauperibus: & qui dat, & qui accipit, anathema ſit.*

Ibid. can. 8.

Et adeo res & facultates eccleſiæ, poteſtati epiſcopi, ſancto Spiritu decernente, committuntur: ut a magna ſynodo Chalcedonenſi, etiam poſt mortem epiſcopi, reditus eccleſiæ viduatæ futuro epiſcopo penes œconomum ejuſdem eccleſiæ integre conſervari jubeantur. De quibus, ſive vivente, ſive defuncto epiſcopo, quicumque, [15] quocumque ingenio, unde gravetur eccleſia, per angarias vel indebitas penſiones exigunt: ſine timore ne ſacrilegium admittant eſſe non poſſunt: etiamſi violenter non rapiant, ſed quaſi prudenti ingenio injuſte accipiant: cum eos conſcientia quacumque ſiniſtra intentione in conſpectu Domini cor intuentis accuſet: Præſertim cum Joannes dicat: *Si cor noſtrum non reprehenderit nos, major eſt Deus corde noſtro, & novit omnia.* Et Paulus: *Nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc juſtificatus ſum, qui autem judicat me, Dominus eſt.* Siquidem dicente Paulo, *Suſtinetis, ſi quis accipit:* accipere, ut exponit Gregorius, *interdum intelligitur rapere. Unde & aves illæ quæ rapiendis ſunt avibus avidæ, accipitres vocantur.*

Conc. Chalced. can. 25.

1. Joan. 3.

1. Cor. 4.

2. Cor. 11.

Gregor. l. 33. Moral. c. 11.

Claret namque ex legibus quas probat eccleſia, ejus inſpiratione prolatis, per quem conditores legum juſta decernunt, & ex ſacris canonibus, quia contra divina juſſa eſt, epiſcopum cum rebus & facultatibus eccleſiæ ſuæ titulo proſcriptionis damnari, qui hanc poteſtatem divinitus per ſacros canones habet, in quibus decretum eſt: *Si quis de potentibus clericum, aut quemlibet pauperiorem, aut religioſum expoliaverit, & mandaverit ad ipſum epiſcopus ut eum audiat, & hic contempſit; invicem mox ſcripta percurrant per omnes provinciæ epiſcopos, & quoſcumque adire potuerit, ut excommunicatus habeatur, donec audiat, & reddat aliena.*

OPUSC. I. Concil. Tolet. I. can. 11.

Quia vero epiſcopus quilibet ex ordine eccleſiaſtico cleri, relicto eccleſiaſtico judicio ad publica judicia ire non debeat, Paulus apoſtolus ſpiritum Domini habens Chriſto in ſe loquente fortiter perhibet: qua nimirum auctoritate canones Carthaginenſes præcipiunt dicentes: *Quiſquis epiſcoporum, presbyterorum, & diaconorum, ſeu clericorum; cum in eccleſia ei fuerit crimen inſtitutum, vel civilis cauſa fuerit eommota: ſi relicto eccleſiaſtico judicio, publicis judiciis purgare voluerit, etiamſi pro ipſo fuerit prolata ſententia, locum ſuum amittat, & hoc in criminali: in civili vero perdat quod evicit, ſi locum ſuum obtinere maluerit.* Et Africanum concilium: *Quicumque* (ſcilicet clericorum) *ab imperatore cognitionem judiciorum publicorum petierit, honore proprio privetur: ſi autem epiſcopale judicium ab imperatore poſtulaverit, nihil ei obſit.*

Clericos ad judicia ſæcularia pertrahendi non eſſe.

Codex can. Afr. can. 15.

Ib. can. 104.

Quod & leges, quibus cum ſacris canonibus ſancta moderatur eccleſia, ita in XVI. libro Theodoſianæ legis confirmant, ſanciente Conſtantino, dicentes: " *Manſuetudinis*, inquit, *noſtræ lege prohibemus, in judiciis epiſcopos accuſari: ne, dum adfutura ipſorum beneficio impunitas æſtimatur, libera ſit ad arguendos eos animis furialibus copia. Si quid eſt igitur querelarum, quod quiſpiam defert: apud alios potiſſimum epiſcopos convenit explorari: ut opportuna atque commoda cunctorum quæſtionibus audientia commodetur.* Et interpretatio ejuſdem legis: *Specialiter probibetur, ne quis audeat apud judices publicos epiſcopum accuſare, ſed in epiſcoporum audientiam perferre non differat quidquid ſibi pro qualitate negotii putat poſſe competere: ut in epiſcoporum aliorum judicio, quæ aſſerit contra epiſcopum debeant diffiniri.*

Cod. Theod. lib. 16. l. 13.

Et item Valens, Gratianus, & Valentinianus: *Qui mos eſt cauſarum civilium, idem in negotiis eccleſiaſticis obtinendus eſt, ut ſi qua ſunt ex quibuſdam diſſenſionibus levibuſque delictis, ad religionis obſervantiam pertinentia, locis ſuis, & a ſuæ diœceſeos ſynodis audiantur.* Et reliqua. Et interpretatio ejuſdem legis: *Quoties ex qualibet re ad religionem pertinente inter clericos fuerit nata contentio; id ſpecialiter obſervetur, ut convocatis ab epiſcopo diœceſanis presbyteris, quæ in contentionem venerint, judicio terminentur.* Et reliqua.

Ib. lege 23.

Et Theodoſius Chriſtianiſſimus imperator, & beati Ambroſii, immo per eum Dei humillimus auditor, ad Optatum Auguſtalem in lata lege, ad locum: *Continua lege ſancimus, nomina epiſcoporum, vel eorum qui eccleſiæ neceſſitatibus ſerviunt, ne ad judicia ſive ordinariorum ſive extraordinariorum judicum pertrahantur. Habent illi judices ſuos, nec quicquam his publicis commune cum legibus.* Et reliqua. Et item idem: *Clericos non niſi apud epiſcopos accuſari convenit. Igitur ſi epiſcopus aut presbyter, diaconus, & quicumque inferioris loci Chriſtianæ legis miniſter, apud " epiſcopos, ſiquidem alibi non oportet, a qualibet perſona fuerint accuſati, ſive ille ſublimis vir honoris, ſive ullius alterius dignitatis, qui hoc genus inlaudabilis intentionis arripiet, noverit docenda probationibus, monſtranda documentis ſe debere inferre. Si quis ergo " contra hujuſmodi perſonas non probanda detulerit, auctoritate*

Ibid. poſt finem libri.

Ib. lege 42.

al. epiſcopum.

* al. item.

ANNO CHRISTI 868.

tate hujus sanctionis intelligat se jacturæ famæ propriæ subjacere, ut damno pudoris existimationisque dispendio discat, sibi alienæ verecundiæ impune insidiari, saltim de cetero, non licere. Quæ sit autem jactura * infamiæ propriæ, & quæ sint personæ infames, leges Romanæ, ac canones, sed & decreta sedis Romanæ pontificum multoties inde loquentes exponunt.

* *l.* famæ.

S. Stephan. P. epist. 1.

Inter quos beatus Stephanus sancto Hilario scribens, ita dicit: *Quod vero consuluisti sedem apostolicam, qui sint infames, aut qui ad gradus ecclesiasticos non sint admittendi, & nosse te credimus, & pro auctoritate sedis apostolicæ te informare non denegamus.* [16] *Infames autem eas esse personas dicimus, quæ pro aliqua culpa notantur infamia, id est, omnes qui Christianæ legis normam abjiciunt, & statuta ecclesiastica contemnunt. Similiter fures, sacrilegos, & omnes capitalibus criminibus irretitos, sepulcrorumque violatores, & apostolorum atque successorum eorum, & reliquorum sanctorum patrum statuta libenter violantes; & omnes qui adversus patres armantur, qui in omni mundo infamia notantur. Similiter & incestuosos, homicidas, perjuros, raptores, maleficos, veneficos, adulteros, de bellis fugientes, & qui indigna sibi petunt loca tenere, aut facultates ecclesiæ abstrahunt injuste: & qui fratres calumniantur, aut accusant, & non probant: vel qui contra innocentes, principum animos ad iracundiam provocant: & omnes anathematizatos, vel pro suis sceleribus ab ecclesia pulsos: & omnes quos ecclesiasticæ vel sæculi leges infames pronuntiant. Hos vero non ad sacros ordines licet promovere nec servos ante legitimam libertatem, nec pœnitentes, nec* * *digamos, nec eos qui curiæ deserviunt, vel qui non sunt integri corpore, aut sanam non habent mentem vel intellectum, aut inobedientes sanctorum decretis existunt, aut furiosi manifestantur. Hi omnes nec ad sacros gradus debent provehi: nec isti, nec liberti, neque suspecti, nec rectam fidem, vel dignam conversationem non habentes summos sacerdotes possunt accusare.* Et secundum Africæ provinciæ canones, criminosi, quos dicit Dominus ex his quæ de corde procedunt coinquinatos; quosque docet apostolus a regno Dei excluſos: excommunicati etiam, & omnes infamiæ maculis aspersi, omnesque quos ad accusanda publice crimina leges publicæ non admittunt, ecclesiasticos clericos nisi in propriis causis accusare non possunt, nec ad testimonium adversus eos recipiuntur.

* al. bigamos.

Cod. Afric. can. 129.

Matth. c. 15. 1. Cor. 6.

Quia vero Christiani ac religiosi principes, sicut & supra ostendimus, ecclesiæ clericos ad judicia publica trahi vel invitari noluerunt, vel permiserunt, in edicto Honorii & Theodosii luce clarius manifestatur, & qualiter eum habuerint, qui hoc agere contra Dominum præsumpsit, in eodem edicto demonstrant, dicentes: *Privilegia ecclesiarum omnium quæ sæculo nostro tyrannus inviderat, prona devotione revocamus: scilicet, ut quæcumque a divis principibus constituta sunt, vel quæ singuli quique antistites pro causis ecclesiasticis impetrarunt, sub pœna sacrilegii jugi solidata æternitate serventur. Clericos etiam quos indiscretim ad sæculares judices debere deduci infaustus præsumptor edixerat, episcopali audientiæ reservamus. Fas enim non est uti divini muneris ministris temporalium potestatum subdantur arbitrio.* [17] Unde S. Leo * cum synodo Romæ habita * Sermationi & ceteris episcopis scripsit dicens, *Tantam sæculi potestates circa sacerdotalem ordinem reverentiam prævalere voluerint, etiam hi quos sub imperiali nomine terris divina potentia præesse præcepit, ut jus distringendarum negotiorum episcopis sanctis, juxta divalia constituta permiserint. Quod cum & juris antiqui edictis, & inlatis frequentius sit legibus confirmatum, præsenti tempore a plerisque invenimus fuisse calcatum. Nam prætermisso sacerdotali judicio passim ad examen sæcularium transierunt. Quocirca nobis visum est, ut hanc & sacrarum legum, & nostri ordinis contumeliam & ad præsens ulcisceretur plena districtio, & observandam formulam constitueret in futurum. Censemus itaque ut quicumque prætermisso sacerdote ecclesiæ suæ ad disceptationem venerit sæcularium, sacris liminibus expulsus a cœlesti arceatur altario.* Et reliquæ quæ inde ibi prosequitur. Episcopi siquidem & reliqui ecclesiastici clerici secundum apostolicam doctrinam & sacros canones ac leges, ex quarum fensu magna pars in eadem; sed in decretis sedis Romanæ pontificum ad regularia exequenda judicia habetur inferta, velut de singulis subter commemoratis ibidem potestis relegere. *Si accusantur, in eis locis unde sunt ipsi accusati causa finietur.* Et, *Nemo eorum rebus vel suis facultatibus spoliatus a quoquam de quacumque causa interpellatus reddet canonice ac legaliter rationem, donec inde revestitus, & eis legitime usus, & sic demum ad judicium regulariter sit evocatus.* Et, *Non de crimine, neque de civili causa apud sæculares judicari, neque ad sæcularia judicia debent invitari vel trahi, sicut tunc temporis fiebat quando Christi nomen ab infidelibus non reverebatur.* Unde Jacobus apostolus scribit fidelibus, *Nonne divites per potentiam opprimunt vos, & ipsi trahunt vos ad judicia?* Nec clericus, minime autem episcopus, publicis judiciis se potest purgare, quia non potest ullius alterius nisi episcoporum, & suorum regularium judicum subdi vel teneri judicio. Neque cuiquam licet episcopum, vel alicujus ordinis clericum quolibet modo damnare, nisi canonico episcoporum judicatum judicio, vel si causa exegerit, regulari eorum petitione. Quod autem & quibus modis excedens episcopus ab aliis episcopis debeat corripi, vel judicari, canones sacri demonstrant: quos qui diligenter advertit, in eisdem regulis comprehendit: quos & ego hic ponerem, si necesse fore putarem.

OPUSC. 1.

Cod. Afric. can. 30.

Jac. c. 2.

Clerici ad sæcularia judicia non trahendos.

S. Leo ep. 96. * Vide tom. III. p. 1420. D. & 1421. B. * *al.* Samartioni.

De sibi autem commissæ ecclesiæ rebus ac mancipiis, quæ licet legaliter, nam aliter non debent, in bannum mittantur: tamen sicut ipsi melius scitis, sicut res hominum liberorum non possunt in fiscum redigi, quæ sunt Deo dicata, episcopus secundum leges quas ecclesia recipit, & venerabiliter comprobat, & secundum sacros canones, ac decreta sedis Romanæ pontificum, advocatum publicis judiciis dare debet. Ex capite autem suo tam pro crimine, quam pro civili causa, aut apud electos judices de quibus & sicut sacræ leges diffiniunt, aut ipse in synodo coram episcopis debet reddere rationem: sicut Arcadius, Honorius & Theodosius in edicto suo decreverunt dicentes, *Privilegia quæ ecclesiis & clericis legum decernit auctoritas, hac quoque præceptione sancta & inviolata permanere decernimus, atque hac ipsi præcipuum & singulare deferimus, ut quæcumque de nobis ad ecclesiam tantum pertinentium specialiter fuerint impetrata,* [18] *non per coronatos, sed per advocatos, eorum arbitratu & judicibus innotescat, & sortiatur effectum. Sacerdotes vero provinciæ erunt soliciti ne sub hac scilicet privilegii excusatione, etiam contra eorum utilitatem aliquid his inferatur incommodum.* In hoc namque capitulo evidenter ostenditur, quia de his quæ sunt ecclesiæ, & quæ ab imperatoribus, id est, eorum liberalitate, ac per eorum leges collata ad ecclesiam pertinent, ecclesiastici clerici advocatos

Clerici de suo capite non dant advocatum.

Cod. Theodos. de episcopis, &c. l. 38.

catos judicibus, & non de se dare debent. Cum enim dicit, *Quæcumque de nobis ad ecclesiam tantum pertinentium specialiter fuerint impetrata*, non ecclesiastici clerici, minime autem caput episcopi, comprehendit, cui tuendi clericos curam committit. Et in primo libro capitulorum nostrorum imperatorum, vestrorum autem progenitorum, præcipitur, *ut episcopi suffraganei ad metropolitanum respiciant*. Et, clerici ecclesiastici si culpam incurrerint, vel inter se negotium aliquod habuerint, apud ecclesiasticos judicentur, non apud sæculares: [12] Et S. papa Gelasius in decretis suis ad episcopos parvipendentes fratrum vexationes, cum digna increpatione scribit dicens: *Cur non compassi estis tantis fratribus vestris? Cur non adistis imperatorem? Cur non ecclesiæ causam, & sacerdotum miserabilem decolorationem continuatis vocibus deflevistis, allegantes nunquam de pontificibus nisi ecclesiam judicasse? Non est humanarum legum de talibus ferre sententiam, absque ecclesiæ principaliter constitutis pontificibus. Obsequi solere principes Christianos decretis ecclesiæ, non suam præponere potestatem: episcopis caput subdere principem solitum, non de eorum capitibus judicare. Unde constat quia si non licet principi, nec cuiquam alteri licet, nisi episcopis, de episcoporum capitibus judicare. Quin etiam ipsæ leges publicæ ecclesiasticis regulis obsequentes tales personas non nisi ab episcopis sanxerunt judicari.* Et item Gelasius ad Anastasium imperatorem, *Duo sunt*, inquit, *imperator Auguste, quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas sacra pontificum, & regalis potestas; in quibus tanto gravius pondus est sacerdotum, quanto etiam pro regibus hominum, in divino reddituri sunt examine rationem. Nosti etenim, fili clementissime, quoniam licet præsideas humano generi dignitate rerum, tamen præsulibus divinitatis intuitu devotius colla submittis, atque ab eis causas tuæ salutis expetis: inque sumendis cælestibus sacramentis, eisque, ut competit, disponendis, subdi te debere cognoscis religionis ordine potius, quam præesse. Itaque inter hæc illorum te pendere judicio, non illos ad tuam velle redigi voluntatem. Si enim quantum ad ordinem publicæ pertinet disciplinæ, cognoscentes imperium tibi superna dispositione collatum, legibus tuis ipsi quoque parent religionis antistites, ne vel in rebus mundanis exclusæ videantur obviare sententiæ, quo, oro te, decet affectu & convenit eis obedire, qui prærogandis venerabilibus sunt attributi mysteriis? Proinde sicut non leve discrimen incumbit pontificibus siluisse pro divinitatis cultu quod congruit, ita his, quod absit, non mediocre periculum est, qui cum debent parere, despiciunt.*

Unde, carissimum & venerabilissimum mihi caput, verbis B. Gregorii ex homilia evangelii devotissimam Christianitatem vestram alloquar, dicens: *Si nos indignos & qualescumque sacerdotes forsitan digne despicitis, in mente tamen vestra vocantis vos per indignitatem nostram ad cælestia regna Domini reverentiam servate. Sæpe enim solet evenire quod dico, ut persona potens famulum habeat despectum: cumque per eum suis forte, vel extraneis aliquod responsum mandat, non dispicitur persona loquentis servi, quia servatur in corde reverentia mittentis Domini: nec pensant qui audiunt per quem; sed quid, vel a quo audiunt.* Et si in nobis discernitis mores, & conversationem ac dignitatem meritorum, adtendere tamen, & in Dei honore non solum venerari, sed & revereri debetis unum per omnes episcopos sanctissimum sacerdotium. Quia, ut S. Symmachus papa scribit: *Ad Trinitatis instar, cujus una est atque individua potestas, unum est per diversos antistites sacerdotium*, nec sanctius in justo, nec minus in peccatore. Sic & sol iste visibilis quando splendet in aurum, non ipse est pulchrior, sed aurum splendidius reddit. Quando autem radios suos emittit in fimum, clarius fimus quod est appareret. Sol autem cum radios suos inde retrahit, nullam inde immunditiam contrahit. Et sive sanctus, sive peccator sacramenta cælestia vobis tribuat, ipsa sacramenta in se sunt inviolabilia, & perfecta. Quia quisquis in nomine sanctæ Trinitatis baptizet, ut evangelica veritas monstrat, super quem Baptista Joannes spiritum descendisse, & in eo mansisse vidit, ipse est qui baptizat. Quisquis autem sacramenta cælestia catholice consecret, qui dixit, *hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis*, ipse est qui consecrat. Non igitur vilipendatis si in nobis reprehensibilia videtis, quia quid in secreto suæ divinitatis de nobis, vel de vobis disponat terribilis in consiliis super filios hominum, ignoratis. Recordari denique potestis vos mihi dixisse, quia sicut vobis dixeram, ordinem discussionis quando quis de beneficio ab episcopo tulto ad vos se reclamaverit, qualiter ipsam rationem discuti jubere deberetis: ita & postea legisse vos contigit, & hoc antecessores, & progenitores vestros tenuisse, & vos velle tenere. Quem ordinem si tenueritis, & Dominum in vestra jussione non offendetis, & ecclesiasticam auctoritatem servabitis, & dignitatem vestram honorabitis, & æquitatem atque justitiam erga eum de quo reclamatur, & erga eum qui se reclamaverit, exequemini. Et hoc sancti, & clarissimi progenitores vestri viderunt, & servaverunt. Et vos adulantium, & forte aliter quam severitas habeat vobis suggerentium linguis facile adsensum contra vestram, quod absit, salutem, & ministerii dignitatem accommodare nequaquam debetis.

Porro episcopus dispositis quæ sunt ecclesiæ ac suis, ecclesiasticorum nihilominus, & pauperum hospitumque subsidiis, cum de rebus ecclesiæ pro pter militiam beneficium donat, aut filiis patrum qui eidem ecclesiæ profuerunt, & patribus utiliter succedere potuerunt; quoniam, ut quidam scripsit, nisi vitulus nutriatur, bos aratro non jungitur: aut talibus dare debet qui idonei sint reddere Cæsari quæ sunt Cæsaris, & quæ sunt Dei Deo: exceptis hujusmodi beneficiis quæ ministris ecclesiæ, & sibi necessariis, sine quibus esse nec debemus, nec possumus, tribuenda sunt, jubente Domino, *Non obturabis os bovi trituranti*, Qui homines militares studere debent ut secundum quantitatem beneficii illud erga episcopum, ac per hoc erga ecclesiam fideliter & utiliter deserviant, & regio obsequio ad defensionem generaliter sanctæ Dei ecclesiæ proficere valeant.

A quibus, vel ab eo qui diu & ecclesiæ utilitatibus, sed & specialiter ipsius ecclesiæ ac necessitatibus profuit, & reipublicæ ac militiæ utilis fuit, & infirmitate vel ætate confectus jam per seipsum exsequi non valet, præcipue autem sibi servientem filium habenti, qui pro eo hæc valeat exsequi, si episcopus beneficium quacumque occasione abstulerit, & a vicini episcopi monitis & precibus, vel cujus alterius, justitiam obtinere nequiverit, non abhorret a ratione si non accuset episcopum ad publicos judices, quod non licet, sed ad vos se reclamet. De beneficio militiæ [13] quasi de stipendii & roga, quæ antea, sicut hodieque fit alibi, dabantur militibus de publico, & aucta fidelium devotione apud nostrates, beneficia de rebus ecclesiasticis, quæ sunt vota fidelium, pretia peccatorum, patrimonia pauperum,

[12] Gelas. ep. ad orientales.

Idem ep. 1. ad Anastas. Aug.

Sacerdotum monitis, etsi viliores videantur, parendum est. Gregor Homil. 16. in evang.

Ista desiderantur in edito Sirmondi. Symmach. epist. 1. ad Æonium.

OPUSC. I.

Augustin. tr. 6. in Joan.

Quomodo possit episcopus ecclesiæ bona dare facultatibus.

1. Cor. 9.

Si episcopus ab iis tollit beneficium, possunt apud regem querelam deponere.

[13]

ANNO CHRISTI 868.

perum, alimoniæ domini servorum & ancillarum, cum aliis exeniis, obsequutoribus principis dispendandis, causa suæ defensionis, regi ac reipublicæ vectigalia, [21] quæ nobis annua dona vocantur, præstat ecclesia, servans quod jubet apostolus, *Cui honorem, honorem: cui vectigal, vectigal*, subaudi-

Rom. c. 13. *Bonorum ecclesiasticorum abusus.*

tur, præstate regi ac defensoribus vestris. Qui ergo stipendia ecclesiæ, cujuscumque sint ordinis, loci, vel dignitatis accipiunt, si pro illius salute, ac quietis honore atque defensione, solicite & pro viribus non laborant, indigne, quin & ad judicium illa sibi usurpant. Quia sicut res & facultates ecclesiæ sunt episcopo ad disponendum ac dispensandum commissæ, ita regiæ potestati commissæ sunt ad defendendum, atque tuendum.

Et per jura regum ecclesia possidet possessiones; sicut S. August. in sermone Joannis evangelii dicit, *Leguntur*, inquiens, *leges manifestæ, ubi præceperunt imperatores, eos qui præter ecclesiæ catholicæ communionem usurpant sibi nomen Christianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, nihil nomine ecclesiæ audeant possidere. Sed quid nobis, inquiunt, & imperatori? Sed jam dixi, de jure humano agitur, & tamen apostolus voluit honorari reges, & dixit, regem veneremini. Noli dicere, Quid mihi & regi? Quid tibi ergo & possessioni? Per jura regum possidentur possessiones. Dixisti, Quid mihi & regi? Noli dicere, possessiones tuas, qui in ipsa jura humana renuntiasti, quibus possidentur possessiones.*

Ecclesiastica bona sunt a principibus. August. in Joan. tr. 6.

Et in lege data ecclesiæ ab Honorio & Theodosio imperatoribus, præcipitur, ut cum presbyteri vel diaconi, ceterique clerici apud episcopum fuerint accusati, episcopus hujusmodi causas, sub testificatione multorum actis audiat: quatinus si probati fuerint innocentes, plurimis innotescat. Et apostolus dicit, *Oportet episcopum habere testimonium bonum ab his etiam qui foris sunt*. Quoniam in palatio a reclamante divulgatum est, quod injuste fecerit episcopus: bonum est ut ejus innocentia, si juste egit, etiam sæcularibus innotescat. Et quoniam Sardicenses ca-

1. Tim. 3.

Concil. Sardic. can. 9.

nones pro his qui iniqua vi opprimuntur, comitatum adire jubent episcopum, & reipublicæ militans apud vos se ab episcopo queritur spoliatum. Et sacræ leges ad judicium electorum judicum utramque partem, scilicet & querentem, & contra quem queritur, (ut & B. decrevit Gregorius, de cautis in legibus constitutis) mora cessante non tantum provocari, verum & cogi jubent; si laica persona episcopale abnuerit eligere judicium, quod episcopo non licet refugere; ratio est, & non obsistit auctoritati, ut cum coepiscopis episcopi, * citra quem ad vos pro beneficio sibi injuste ablato quis reclamat, quia indignum est vos ipsum inde laborare, missos vestros ab eo petitos, vel a vobis deputatos mittatis, qui utriusque partis rationem audiant, & secundum divinas & humanas leges discernant, ne ecclesia jacturam in clamatore injustitiæ & homine inutili sustineat: & ne homo utilis & clamator justitiæ injustitiam, & detrimentum vestra militia patiatur. Et hoc non in publico, sed in privato loco fiat. Ne sicut sacri canones dicunt, magnatis si forte excesserat, (*non est enim homo justus in terra*, ut Salomon dicit, *qui faciat bonum, & non peccet*. Et apostolus, *In multis offendimus omnes*.) verecundiam patiatur: & episcopus, fratribus, & suis judicibus, secundum sacros canones dicentes, *Per episcopos judices causa finiatur*, obediat. Et hoc modo militiæ vestræ legibus juste conditis, quia scriptum per sapientiam quæ Deus est, *condito-*

Can. Afric. can. 122.

* l. contra.

Eccles. c. 7.

Jac. c. 3.

res legum justa decernunt, si justam querimoniam habet, justitiam suam obtineat: Si etiam injusta questus fuerit, os ejus legaliter, missis vestris decernentibus, obstruatur. Sicut enim S. August. in sermone Joannis evangelii dicit, *Juris forensis est, ut qui in precibus mentitus fuerit, non illi prosit quod impetravit. Sed hoc inter homines. Quia potest falli homo, potuit falli imperator, quando preces missisti: dixisti enim quod voluisti: & cui dixisti, nescit an verum sit, dimisit te adversario tuo convincendum: & si ante judicem convictus fueris de mendacio, quia non potuit ille non præstare, nesciens an fueris mentitus,* * *ibi careas ipso beneficio quod impetrasti*. Ipsam autem legem a tanto viro expositam, hic non vidi ponendam. Unde constat, quia si carere debet eo quod per mendacium impetravit, cautius est ut investigetur veritas, antequam per mendacium quiddam, nisi inquisitionem, impetret: dicente sancto & cauto rege, *Causam quam nescieham diligentissime investigabam*. Et si episcopus a se electorum, vel a primate suo deputatorum episcoporum judicum, aut synodi canonicis judiciis, ut quod secus quam debuerit, egit, emendet, obedire noluerit, habemus inde sacris canonibus decretum judicium quod debeat sustinere. Et si homo vestræ militiæ vestris missis & legibus sæculi, ut ab injusto clamore quiescat, parere contempserit, habetur judicium in capitulis, de his qui vel injuste per calumniam super alios queruntur, vel qui judicatam repetunt causam.

OPUSC. I. Proverb. c. 9.

August. in Joan. tr. 7.

* al. *ibi carebis beneficio rescripti, quo perdonisti rescriptum.* Citat hunc locum Hinem. Laudun. ep. De bis p. 637. Job. c. 29.

[22] Propterea, domine Christianissime ac sapientissime, providete vestræ saluti, providete honori, [23] providete bonæ famæ, quam longe lateque habetis, & de ecclesiarum ditatione, & de sacerdotum ac servorum Dei veneratione: & nolite maculare illam glorioſam famam vestram, propter cujuscumque socordiam: etiam nec pro cujuscumque ejectione, simulantes crudelitatem in actione, quam non habetis in mente, & facientes aut præcipientes quod dignitati nominis vestri non convenit. Legentes in libro Machabæorum, quid Eleazarus * a suis familiaribus quod famam suam non decebat, suaderetur, respondit, *Non*, inquiens, *ætatem nostram dignum est fingere, ut multi adolescentium arbitrantes Eleazarum nonaginta annorum transisse ad vitam alienigenarum, & ipsi propter meam simulationem, & propter modicum corruptibilis vitæ tempus decipiantur, & per hoc maculum atque exsecrationem meæ senectuti conquiram*. Quod enim ille de corporis senectute dicit, vos in ministerii & nominis ac sapientiæ dignitate necesse intelligere, dicente Domino ad Moysen, *Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu nosti quod senes populi sint*. Unde S. Gregorius. *Sicut plerumque juvenes dici solent, qui nulla consilii gravitate* * *deprimuntur: ita senes scriptura sacra vocare consuevit, qui non sola quantitate temporum, sed morum grandævitate maturi sunt. Unde per quemdam sapientem dicitur, Senectus venerabilis est, non diuturna, neque numero annorum computata. Cani sunt autem sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata.* * *Hinc est ergo ad Moysen Dominus dicit. Congrega mihi* LXX. *viros de senioribus Israel quos tu nosti quod senes populi sint. In quibus quid aliud quam senectus cordis requiritur, cum tales jubentur eligi, qui senes sciuntur. Si enim senectus in eis corporis quæreretur, a tantis sciri poterant a quantis videri. Dum vero dicitur, quos tu nosti quod senes populi sint, profecto liquet, quia senectus mentis, non corporis eligenda nunciatur.*

Petitio ad regem.

1. cum a 2. Machab 6.

* al. *Non enim ætati nostræ dignum est, fingere.*

Senectus ab ætate sola non ducitur.

Num. c. 11.

Greg. l. 19. Moral c. 11.

* al. *falsiunitur.*

Sap. c. 4.

[24] Quia, domine, carissima & venerabilis domina-

* al. *Unde recte quoque Dominus ad Moysen dixit.*

ANNO CHRISTI 868.

Libertatem admonendi reges a rege, & ab officio ejecerit.

minatio vestra, immo divina jussio mihi præcepit, & ego inde sum voluntarius debitor, ut quæ ad salutem, & vestri nominis ac ministerii dignitatem pertinere scio, non taceam, humiliter postulans moneo, quatenus sapientia vestra recogitet, quod exordinatum est, ordinet, ne diutius hæc inreverentia Jerga Dei ecclesiam maneat, & quantocyus scandalum in episcopos excitatum competenti satisfactione sedetur. Et ideo hinc tam inculcanter scribo, quia propter regem regum tacere quæ saluti & utilitati vestræ necessaria esse cognosco, non audeo: [25] ad cujus judicium vos & ego in conspectu totius humani generis, omniumque angelorum atque archangelorum veniemus; ubi reddemus rationes, non solum de propriarum personarum actionibus, loquutionibus, atque cogitationibus: verum & de ministeriorum susceptorum officiis, qualiter in eis ea quæ ad ministeria pertinent, sincero corde, & justis actibus egerimus: dicente ipso, *Juste quod justum est* * *exequaris*. Juste ergo justum exequi est in adsertione justitiæ solam eamdem justitiam quærere. Nam si quod mihi est dicendum, & vobis est audiendum tacuero, illud væ incurrere timeo quod Dominus per prophetam nobis miseris sacerdotibus comminatur, dicens: *Væ bis qui consuunt pulvillos sub omni cubitu manus: & faciunt cervicalia sub capite universæ ætatis ad capiendas animas*. Pulvillos quippe sub omni cubitu manus ponere est cadentes a sua rectitudine animas, atque in hujus mundi se dilectione reclinantes blanda adulatione refovere. Quasi enim pulvillo cubitus, vel cervicalibus caput jacentis excipitur, cum correptionis duritia peccanti subtrahitur, eique mollities favoris adhibetur, ut in errore molliter jaceat, quem nulla asperitas contradictionis pulsat. Sed hæc rectores qui semetipsos diligunt, his procul dubio exhibent, a quibus se noceri posse in studio gloriæ temporalis timent. Et idem Dominus per Moysen præcipit, ut tabernaculum sacerdos ingrediens tintinnabulis ambiatur, quatenus voces prædicationis habeat, ne superni inspectoris judicium ex silentio offendat. Scriptum quippe est, *Ut audiatur sonitus quando ingreditur & egreditur sanctuarium in conspectu Domini. Sacerdos namque ingrediens vel egrediens moritur, si de eo sonitus non auditur: quia iram contra se occulti judicis exigit, si sine prædicationis sonitu incedit*. De qualibus sacerdotibus Dominus dicit, *Canes muti non valentes latrare*. Et quibus in uno comminatur per Ezechielem prophetam dicens: Si sacerdos non distinxerit populo, ipse quidem populus in suo peccato morietur, animam tamen ejus de manu sacerdotis requiram. Non ait, quia extra peccatum populus est, non morietur: sed quia in suo peccato morietur: sed populus quidem pro seipso tantum, sacerdos vero etiam pro populo. Et quia nos si tacemus, quæ ut dixi nobis dicenda, & vobis audienda sunt, peccatum incurrimus: & vos si audita, quod absit, non exauditis, a morte peccati liberi esse nequitis. Propterea intenta cordis aure devotio vestra percipiat, quod tonitruum divinæ comminationis terribiliter insonat, *Qui scandalizaverit*, inquit, *unum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris*. Hæc in pœna tunc temporis gravior inter alias putabatur.

Deut. c. 16. * al. *persequeris*.

Ezech. c. 13.

cubito.

Exod. c. 28. Gregor. Pastor. p. 2. c. 2.

Is. c. 6.

Ezech. c. 3.

Matth. c. 18.

In scandalum publicum culpa regis evadit.

Quanti, domine carissime, in unius ecclesiæ, & unius episcopi contra ecclesiasticas regulas præjudicio putatis scandalizati sunt, scandalizantur, & quicumque audierint, scandalizabuntur? Quia, sicut dicit S. Paulus apostolus, *Cum patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra*. Quod enim quis videt in fratre, & in commissa sibi ecclesia, aut audit ex fratre, & ex commissa sibi ecclesia, quid putatis illum de se & de sibi commissa ecclesia posse conjicere, si eum & sibi commissam ecclesiam nutu divino in potestatem vestram contigerit devenire? Non enim levi auditu eorum corda percelluntur, qui audiunt. [26] Quia non de crimine per legitimos accusatores, sicut præcipiunt canones, apud primatem provinciæ accusatus: non ad synodum regulariter evocatus: non in judicio præsens, non judicium regulare refugiens, non in judicio regulari contra eum aliis accusatoribus & aliis testibus productis, nec vel testium testimonio facta inquisitione, utrum ex auditu, an ex scientia fuerint testificati: non legaliter ac canonice de personis accusantium ac testificantium facta requisitione, cujus qualitatis & dignitatis, ac quantitatis fuerint: non causis actuum scriptis insertis, non licentia respondendi & defendendi illi concessa; non de crimine vel exilii causa confessus, nec regulariter convictus, non partibus præsentibus, id quod a suis judicibus judicatum fuit scriptis sententia recitata, non canonico & episcopali judicio, ab ordine episcopali dejectus episcopus, suis rebus spoliatus, & cum ecclesia sua cujus res & facultates vel officio defuncto, vel morte perfuncto episcopo per œconomum futuro episcopo servari debent, contra omnes leges, & contra omnia jura, divina scilicet & humana, sæcularium præjudicio proscriptione est condemnatus, cum non tantum aut prave sentientes episcopi, aut majestatis rei, aut criminibus accusati: verum Arius & Eutyches presbyteri non nisi conciliorum judicio gradibus spoliati, & eorum decreto ab imperatoribus legantur proscripti, & in exilium deportati. Ego vero verbis non possum exprimere quanta constringar in mente angustia, quoniam per ora multorum audio volitare, quia homines omnium gentium etiam & Judæi Christianæ legis inimici, passim legum suarum judicantur judicio: bubulcus quoque & subulcus, atque opilio habent legem: & contra omnem consuetudinem Christianorum principum, (& contra præcepta Domini dominorum dicentis, & in propheta, atque in evangelio, & in apostolo, *Non facies quod iniquum est, nec injuste judicabis. Juste judica proximo tuo*. Et, *Si vere utique justitiam loquimini, juste judicate filii hominum:* Quia, *In quo judicio judicaveritis, judicabitur de vobis:* videlicet aut justo judicio damnabimini, pro eo quod fratrem injusto judicio condemnastis: aut juste judicantibus vobis justitia respondebit. Ergo sic loquimini & sic facite, sicut per legem libertatis incipientes judicari, hoc est; per legem libertatis, scilicet evangelii, judicandi.) Episcopus qualiscumque cum sua ecclesia, legem ecclesiasticam laicorum, ac quarumdam infamium personarum, non judicio sed conludio atque lndibrio, a vobis ignominiose proscriptus, habere non potuit. Unde legalis sententia, quam ut prædecessores illius, B. Gregorius in commonitorio Joanni dato decrevit esse canonicam, dicit, *Necesse est ut quod contra leges est actum, firmitatem non habeat*. Et S. Augustinus in libro de vera religione dicit. *In istis temporalibus legibus quamquam de his homines judicent, cum eas instituunt: tamen cum fuerint institutæ atque firmatæ, non licebit judici de ipsis judicare, sed secundum ipsas. Conditor tamen legum temporalium si vir bonus & sapiens est, illam ipsam consulit*

OPUSC. I. 11. Cor. 12.

Levit. c. 19. Psal. 17. Matth. c. 7.

Canones non sunt violandi. Greg. l. 11. ep. 54. August. l. de vera relig. c. 3.

ANNO CHRISTI 868.

æternam, de qua nulli animæ judicare datum est, ut secundum ejus incommutabiles regulas quid sit pro tempore jubendum vetandumque discernat. Æternamque igitur legem mundis animis fas est cognoscere, nefas est judicare. De qua B. Prosper dicit:

Prosp. epigr. 41.

Lex æterna Dei stabili regit omnia nutu,
Nec mutat vario tempore consilium.

Nam si imperatores Romanorum suam legem æternam, vel perpetuam appellaverunt, multo magis lex illa æterna est, quæ est sancto Spiritu promulgata. De qua S. Leo post discretionem quæ in ea est ostensam dicit: *In his quæ vel dubia fuerint, vel obscura, id novimus sequendum, quod nec præceptis evangelicis contrarium, nec decretis sanctorum inveniatur adversum. Quæ,* inquit S. Cælestinus, *a nobis res digna servabitur, si decretalium norma constitutorum pro aliquorum libitu, licentia populis permissa frangatur?* Et sacrum Carthaginense concilium sub Grato episcopo dicit: *De quibus apertissime divina scriptura sanxit, non differenda sententia est, sed potius exsequenda. Nemo contra prophetas, nemo contra evangelia, nemo contra apostolos facit sine periculo: & quæ facta vel dicta superius comprehensa sunt, vel aliis conciliis conscripta, quæ secundum legem inveniuntur, custodire nos oportet. Si quis vero statuta supergressus corruperit, vel pro nihilo habenda putaverit, si laicus est communione, si clericus est honore privetur. Quia,* ut S. papa Hilarius decernens dicit, *Non minus in sanctarum traditionum delinquitur sanctiones, quam in injuriam ipsius Domini prosilitur.*

S Leo ep. 95. ad Rustic.

Cælestin. P. ep. 2.

Concil. Carthag. I. c. 13. & 14.

Hilar. ep. 2.

Legum sacratum observatio imminuta.

Qua de re flens dico, & corde mœrenti gemens pronuncio, quia nunc lex Domini irreprehensibilis nostris infelicibus & periculosissimis temporibus tantum vigorem non habet reverentia divinitatis, sicut antequam nomen Christi in honore per universum orbem fieret, leges Romanæ habebant timore imperatoris. Legimus quippe in Actibus apostolorum, quoniam cum Paulus & Silas cæsi in carcerem missi sunt, quia miserunt magistratus ut dimitterentur. Paulus autem dixit eis: *Cæsos nos publice indemnatos homines Romanos miserunt in carcerem, & nunc occulte nos ejiciunt. Non ita, sed veniant, & ipsi nos ejiciant. Nuntiaverunt autem magistratibus lictores verba hæc, timueruntque audientes quod Romani essent, & venientes deprecati sunt eos, & ejicientes rogabant ut egrederentur de urbe.* Et item in eadem facta historia. *Quia non est consuetudo Romanis damnare aliquem hominem, priusquam is qui accusatur præsentes habeat accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina.* Et item cum torquendus esset, dicens se esse Romanum, dimissus est. Unde non perfunctorie audire debetis quod cælestis tuba Paulus apostolus dicit. *Sic autem peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis.* Et in sacra regum historia scriptum est. *Si peccaverit vir in virum, placari ei potest Dominus: si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo?* Mementote facti memorandi Theodosii, & memorabilis viri Ambrosii, & quia excessit ut homo Theodosius, corripuit eum ut verus sacerdos Ambrosius, & recepit patienter atque humiliter per illum divinam correctionem Theodosius. Et ideo exaltatus est, & merito & nomine & sanctitatis insigne super omnes post Constantinum Romanos imperatores. Felix ille imperator qui suo tempore talem habuit sacerdotem, qui [27] post dignam pro excessu satisfactionem fecit illi ponere, & confirmare legem, ut si moto animo severius vindicare in aliquos princeps quisque decerneret, ministri Reip. usque ad triginta dies eamdem legem exequi non auderent, donec refrigerato animo, & in se reverso, quid verum esset, videret, & exequi quod justum esset, decerneret. Nam, *Impedit ira virum, ne possit cernere verum:* quia, ut quidam sapiens dixit, cogitationes iracundi viperæ sunt generationis; prius enim mentem comedunt, matrem suam. Et apostolus, *Ira,* inquit, *viri justitiam Dei non operatur.* Et felix sacerdos Dei Ambrosius, qui in tempore talis fuit imperatoris. Scriptum est enim, *Beatus qui enarrat justiam auri audienti.* Felices quoque ambo, & sacerdos & imperator, quia ne ira Dei pro excessu descenderet super imperatorem, habuit suo tempore sacerdotem, de quo non questus est Dominus, quod de nobis modo queritur (1) dicens, *Quæsivi unum qui interponeret sepem, & staret oppositus contra me, ne dissiparem eam, & non inveni.* Hinc est quod Isaias nostræ miseriæ, & calamitatis in se sumens personam graviter coram Deo deplorat, dicens: *Omnes nos cecidimus quasi folium, & iniquitates nostræ quasi ventus abstulerunt nos, nec est qui invocet nomen tuum, qui consurgat & teneat te.* Quomodo enim nos illum irascentem tenere, & placare possumus, qui, ut S. Gregorius conqueritur, *Ad exteriora negotia delapsi sumus, & aliud ex honore * suscepimus, atque aliud officio actionis exhibemus: ministerium prædicationis relinquimus, & ad pœnam nostram, ut video, episcopi vocamur, qui honoris nomen, non virtutem tenemus.* Et, *Relinquunt namque Dominum hi qui nobis commissi sunt, & tacemus; in pravis actibus jacent, & correptionis manum non tendimus; quotidie per multas nequitias pereunt, & eos ad infernum tendere negligenter videmus. Sed * quando nos vitam corrigere valeamus alienam, qui negligimus nostram? Curis enim sæcularibus intenti, tanto insensibiliores intus efficimur, quanto ad ea quæ foris sunt, studiosiores videmur. Usu quippe curæ terrenæ a cælesti desiderio obdurescit animus, & dum ipso suo usu durus efficitur per actionem sæculi, ad ea molliri non valet, quæ pertinent ad caritatem Dei.* Et reliqua quæ ibidem idem sanctus de neglegentibus sacerdotibus prosequitur. Unde quanto minoris meriti sumus, ut Dominum contra vos, si iratus fuerit, tenere possimus; tanto magis non solum actus vestros corrigere, verum ne in præceptionibus vestris, quas vel verbo, vel scripto decernitis, vel decreviſtis, sive decreveritis, quod absit, aliqua injustitia, vel præsumptio, sive indiscretio sit, solicite providere debetis, timentes comminationem æterni judicis: qui dicit: *Væ his qui condunt leges iniquas, & scribentes injustitiam scripserunt, ut opprimerent in judicio pauperes, & vim facerent causæ humilium populi mei; ut essent viduæ præda eorum, & pupillos deciperent. Quid facietis in die visitationis & calamitatis de longe venientis? ad cujus auxilium confugietis, & ubi derelinquetis gloriam vestram ne incurvemini sub vinculo, & cum interfectis cadatis? Super omnibus his non est aversus furor ejus, sed adhuc manus ejus extenta.*

Act. c. 16.

Ibid. c. 25.

Ibid. c. 22. hucusque in Sirmondo ep. 29.

2. Cor. 8.

3. Reg. 2. Paulin. in vita Ambros. Theodoret. hist. eccles. l. 5. c. 17.

OPUSC. 1.

V. Baron. ad an. 390. n. 40.

Jacob. c. 1.

Eccl. c. 25.

Ezech. c. 22.

Is. c. 64.

Gregor. Hom. 17. in evang.

* al. *suscipimus.*

* al. *quomodo.*

Is. c. 10.

Et quia, * supra ostendi, ex verbis B. Gelasii, duo sunt quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas sacra pontificum, & regalis potestas, in quibus tanto gravius est pondus sacerdotum,

Rex non debet usurpare quæ sunt sacerdotum.

* al. *ut supra.*

(1) Ex Ezech. 22. lege: *Quæsivi virum ..... contra me pro terra, ne &c.* Har.

ANNO CHRISTI 868.

dotum, quantum etiam pro ipsis regibus hominum in divino reddituri sunt examine rationem, solerter providere debetis, ne extra ministerium vestrum, sicut, Deo gratias, hactenus providistis, manum in sacerdotalem ordinem, & in his quæ eidem ordini Spiritus sancti dono commissa sunt, contra præceptum Domini, extendatis, lectione frequentantes, & mente condentes quod scriptum est in secundo libro Paralipomenon. *Fecit*, inquit, *Ozias rex quod erat rectum in oculis Domini, & exquisivit Dominum. Cumque requireret Dominum, direxit eum in omnibus, & adjuvit eum contra Philisthiim, & contra Arabas qui habitabant in* * *Corbaal, & contra Ammonitas, & divulgatum est nomen ejus usque* * *in introitum Ægipti propter crebras victorias: & habuit multa pecora, tam in campestribus, quam in eremi vastitate. Vineas quoque habuit & vinitores in montibus & in Carmelo.* * *Eratque homo agriculturæ deditus. Et fuit numerus totius exercitus ejus* * *trecentorum decem millium, & centum. Sed cum roboratus esset, elevatum est cor ejus in interitum suum, & neglexit Dominum suum. Ingressusque templum Domini adolere voluit incensum super altare thymiamatis. Statimque ingressus post eum Azarias sacerdos, & cum eo sacerdotes Domini octoginta, viri fortissimi, restiterunt regi atque dixerunt: Non est tui officii, Ozia, ut adoleas incensum Domino. Sacerdotum, hoc est, filiorum Aaron qui consecrati sunt ad* * *hujuscemodi ministerium, est istud officium. Egredere de sanctuario, nec contempseris, quia non reputabitur tibi in gloriam hoc a Domino Deo. Iratus est Ozias, & tenens in manu thuribulum ut adoleret incensum, minabatur sacerdotibus: statimque orta est lepra in fronte ejus coram sacerdotibus in domo Domini super altare thymiamatis. Cumque respexisset eum Azarias pontifex, & omnes reliqui sacerdotes, viderunt lepram in fronte ejus, & festinato expulerunt eum. Sed & ipse perterritus acceleravit egredi: eo quod sensisset illico plagam Domini. Fuit igitur Ozias rex leprosus usque ad diem mortis suæ; & habitavit in domo separata, plenus lepra ob quam & ejectus fuerat de domo Domini.*

2. Paralip. 26.

* al. *Gurbaal.*
* al. *ad.*

* al. *Erat quipp homo.*
* al. *trecentorum & septem millium quingentorum.*

* al. *hujusc. minister. Egredere de sanctuario.*

1. Cor. 10.

In quo facto, quia sicut scriptura dicit, *Hæc autem in figura contingebant illis, scripta sunt autem propter nos*, diligenter adtendendum est, quoniam quamdiu Ozias Dominum coluit, pacifice regnum tenuit, & contra vicinas & alienigenas gentes crebras victorias habuit. Postquam autem officium non suum præsumpsit, sed in sacerdotale ministerium contra fas manum præsumptionis extendit, usque ad diem mortis suæ lepra plenus in domo separata permansit, & victoriam nullam fecit: nec cum aliis qui bellabant bella Domini pro inimicis Israel, qui ecclesiæ typum tenuerat, perfusus lepra, id est, gravi peccato percussus atque perculsus habitare prævaluit. Sic & eorum judicio quibus dicit Dominus, *Non vos estis qui loquimini, sed Spiritus patris vestri qui loquitur in vobis*, & per quos eodem spiritu sacri promulgati sunt canones, voluntarie atque ex deliberatione quiscumque violans & convellens constitutа divina, quia docente Petro, *Non est personarum acceptor Deus*, ab ecclesiæ corpore separatus, nisi per pœnitentiam & sacerdotalis indulgentiæ reconciliationem eidem ecclesiæ fuerit reincorporatus, erit ab æterna ecclesia separatus. Unde & apostolus præcipit, *cum hujusmodi nec cibum sumere*. Et item omnibus, Christo in se loquente, denunciat dicens: *Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum*. Quam sententiam exponens B. Augustinus dicit: *Duobus modis non te maculat manus: si non consentias, & si redarguas, hoc est non commucicare, non consentire. Communicatur quippe, quando facto ejus consortium voluntatis vel approbationis adjungitur. Hoc ergo nos admonens apostolus, ait: Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum. Et quia parum erat non consentire, si sequeretur negligentia disciplinæ, magis autem, inquit, & redarguite. Videte quemadmodum utrumque complexus est, nolite communicare? Nolite consentire, nolite laudare, nolite approbare. Quid est autem, magis & redarguite? Reprehendite,* * *corripite, coercete. Deinde in ipsa reprehensione, vel coertione aliorum peccatorum, cavendum est ne se extollat qui alterum corripit, & qui se putat stare, videat ne cadat; foris terribiliter personet increpatio, intus lenitatis teneatur dilectio. Neque ergo consentientes sitis, ut approbetis; neque negligentes, ut non arguatis; neque superbientes, ut insultanter arguatis.*

Matth. c. 10.

Act. 10. *Oblique minatur excommunicationem.*

1. Cor. 5. Ephes. c. 5.

August. ser. XVIII. de verb. dom. c. 18.

OPUSC. I.

* al. *correptione.*

Et nolite putare, domine carissime ac benignissime, quia quocumque carnalis propinquitatis affectu, vel quia tantum in episcopo Rhemensis provinciæ indignitati meæ commissæ ista sunt acta, commotus hæc scripserim, sed zelo, de quo & in psalmo, & in evangelio scriptum est, *Zelus domus tuæ comedit me*: videlicet zelo universalis ecclesiæ, quæ domus Dei est, & sacri ordinis sacerdotalis, quod unum in omnibus episcopis est, & officii meæ exiguitatis, legens electos Dei propter leges paternas, etiam mortem corporis appetisse, & in laudibus divinis catholicam ecclesiam cantare sanctum, *qui pro lege Dei sui certavit usque ad mortem*. Vestræ nihilominus zelo salutis & optandæ nobis prosperitatis hæc scripsi. Tandem peto ut in hoc servitutis meæ obsequio diligentius discernatis, quoniam si quædam ibidem * mordacibus resonant, non mihi verba sunt sensus: quæ etsi forent, mansuetudo vestra debet modeste perpendere, quoniam adulator blandus est inimicus. Quod scriptura dicit, *Quia meliora sunt vulnera amici, quam audientis inimici oscula*. Non enim occupatam tenet vestram, sicut quorumdam captivatam mentem possidet vobis bene noti sententia, quæ dicit, *obsequium*, id est, assentatio, videlicet adulatio *amicos, veritas odium parit*: quia, ut veritatis amicus veritatem diligitis, scientes a veritate dictum, *Cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos*. Inhæreat itaque menti vestræ quod B. Augustinus dicit, quia dolosi vel imperiti medici est, sic * intueri emplastrum imponere, ut aut noceat, aut non prosit. Et supra posita quæ sine adulatione ad vestram salutem veritas per ora veridicorum protulit, vobis non displicebunt.

Psal. 68. Joan. c. 2.

2. Machab. 6. & 7.

* al. *mordaciter vel merdacius.*

Prov. c. 27. Ex quo hic corrige, *edentis*. H.

Terent. Andr. Joan. c. 8.

* vulneri.

II. OPUSCULUM.

HINCMARI RHEMENSIS EPISCOPI [28] ROTULA

CAROLO REGI PORRECTA

cum præmissos quaterniones legere differret.

SAcrum Carthaginense concilium dicit: *Quisquis episcoporum accusatur, ad primatem ecclesiæ ipsius causam deferat accusator.* Cod. Afric. can. 19.

Et item. *Quisquis episcoporum, presbyterorum, & diaconorum, seu clericorum, cum in ecclesia fuerit crimen institutum, vel civilis causa fuerit commota,* Ibid. can. 15

ANNO CHRISTI 868.

multa, si relicto ecclesiastico judicio publicis judiciis purgari voluerit, etiamsi pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat: & hoc in criminali. In civili vero perdat quod evicit, si locum suum obtinere maluerit.

Ibid. can. 104. Et Africanum concilium; *Quicumque* (scilicet clericorum) *ab imperatore cognitionem judiciorum publicorum petierit, honore proprio privetur; si autem episcopale judicium postulaverit, nihil ei obsit.*

Cod. Theod. l. 16. Interpret. leg. 13. Et ut de legibus Romanis, & multis hic pauca ponamus, Gratianus, Valentinianus & Theodosius constituerunt, *Ne quis audeat apud judices publicos episcopum accusare, sed in episcoporum audientiam perferre non differat, quicquid sibi pro qualitate negotii putat posse competere, ut in episcoporum aliorum judicio quæ asserit contra episcopum debeant diffiniri.* Et item imperatores constituerunt, ut in privatis causis hujusmodi causa servetur, ne quemquam litigatorum sententia non a suo judice dicta constringat,

S Leo ep. 96. immo in Gallia apud Biturgas a Leone archiepisc. Et S. Leo sanctæ Romanæ ecclesiæ pontifex, in synodo * Romæ habita, statuit dicens: *Tantam sæculi potestates circa sacerdotalem ordinem reverentiam prævalere voluerunt, etiam hi quos sub imperiali nomine terris divina potentia præesse præcepit, ut jus distringendorum negotiorum episcopis sanctis juxta divalia constituta permiserint. Quod cum & juris antiqui edictis, & inlatis frequentibus sit legibus constitutum, præsenti tempore a plerisque invenimus fuisse calcatum. Nam prætermisso sacerdotali judicio, passim ad examen sæcularium transierunt. Quocirca nobis visum est, ut hanc & sacrarum legum, & nostri ordinis contumeliam, & ad præsens ulciscetur plena districtio, & observandam formulam constitueret in futurum. Censemus itaque, ut quicumque prætermisso sacerdote ecclesiæ suæ, ad disceptationem venerit sæcularium, sacris liminibus expulsus a cælesti arceatur altario.*

Capitul. Caroli M. lib. 1. c. 8. Et in primo libro capitulorum imperialium domini Karoli & domni Hludouvici scriptum est cap. VIII. *Ut ad metropolitanum episcopum suffraganei episcopi respiciant, & nihil novi audeant facere in suis parochiis sine conscientia & consilio sui metropolitani; nec metropolitanus sine eorum consilio.*

Ibid. c. 28. Et item in eodem libro cap. XXVIII. *Ut si clerici vel monachi inter se negotium aliquod habuerint, a suo episcopo dijudicentur, non a sæcularibus.*

Ibid. c. 38. Et item in eodem libro cap. XXXVIII. *Ut clerici ecclesiastici ordinis si culpam incurrerint, apud ecclesiasticos judicentur, non apud sæculares.*

Et hæc constituta sunt de his quæ ab episcopo, vel presbytero, seu diacono committuntur, sive in criminalibus, sive de civilibus, id est, de pecuniariis causis. [21] Ceterum de rebus & mancipiis, & mancipiorum commissis, episcopi ex ecclesiis nobis commissis, vel de proprietatibus clericorum, advocatos dare secundum consuetudinem non abnuimus.

Ubi autem ea emendari debeant, quæ episcopi vel clerici, in criminalibus, vel civilibus committunt, leges manifeste demonstrant, dicentes multis decernentibus imperatoribus. Ex quibus omnibus hic legem Valentiniani & Valentis ponemus, qui decreverunt, *Ut ultra provinciæ terminos accusandi licentia prohibeatur.*

Cod. Afric. can. 30. Et hinc sacrum Carthaginense concilium statuit, ut *accusatus & accusator in eo loco unde est ille qui accusatur, locum sibi eligat proximum,* * al. producere. *quo non sit difficile testes * perducere, ubi causa finiatur.*

Et item leges dicunt, *Si quis adversarium aut repetitione aut criminis objectione pulsaverit, in provincia in qua consistit ille qui pulsatur, suas exerat actiones, nec æstimet adversarium suum alibi, aut longius ad judicium pertrahendum: Ille vero qui pulsatus fuerit, si judicem suspectum habuerit, liceat appellare.* OPUSC. I.

Et S. Innocentius ad * Victoricium episcopum, *Si quæ,* inquit, *causæ vel contentiones inter clericos, tam superioris ordinis, quam etiam inferioris fuerint exortæ, ut secundum synodum Nicænam congregatis ejusdem provinciæ episcopis, jurgium terminetur: nec alicui liceat, (sine præjudicio tamen Romanæ ecclesiæ, * qui in omnibus causis debet reverentia custodiri) relictis his sacerdotibus qui in eadem provincia Dei ecclesiam nutu divino gubernant, ad alias convolare provincias. Quod si quis forte præsumpserit, & ab officio * cleri submotus, & injuriarum reus ab omnibus judicetur. Si autem majores causæ in medio fuerint devolutæ, [22] ad sedem apostolicam, sicut synodus statuit, & * vetus consuetudo exigit, post judicium episcopale referatur.* Innocen. I. ep. 2. c. 3. * al. Victricium. * al. cujus. * al. clericatus. * al. beata consuet.

Unde Carthaginense dicit concilium, *Ut a quibuscumque judicibus ecclesiasticis ad alios judices ecclesiasticos, ubi est major auctoritas, fuerit provocatum, [24] non eis obsit, quorum fuerit soluta sententia, si convinci non potuerint vel inimico animo judicasse, vel aliqua cupiditate aut gratia depravati. Sane si ex consensu partium electi fuerint judices, etiam a pauciori numero quod constitutum est, non licet provocari.* Qualiter autem sententia finiri debeat, leges & sacri canones monstrant, dicentes, ut vel in synodo, vel per judices, sive quos conquirentibus primates dederint, sive quos ipsi vicinos ex consensu delegerint.

Deputatos autem judices episcopos, ut Africanum dicit concilim, *Ab illo primate sunt dandi, in cujus provincia causa versatur. Si autem ex communi placito conquirentes vicinos judices elegerint, aut unus eligatur, aut tres: & si tres elegerint, aut omnium sententiam, sequantur, aut duorum.*

Et Chalcedonense concilum dicit, *Si quis clericus adversus clericum habet negotium, non deserat episcopum proprium, & ad sæcularia percurrat judicia: sed prius actio ventiletur apud episcopum proprium, vel certe consilio ejusdem episcopi apud quos utræque partes voluerint, judicium continebunt. Si quis autem præter hæc fecerit, canonicis correptionibus subjacebit.* Conc. Chalc. can. 9.

Et S. Gregorius ex legibus & sacris canonibus constituit scribens ad Bonifacium defensorem Corsicæ, & vices agentem apostolicæ sedis, quas in istis regionibus primates provinciarum tenent, *Si quis,* inquit, *contra clericum causam habuerit, episcopum ipsius adeat. Qui si forte suspectus fuerit, executor vel ab ipso, vel, si & hoc actor refugerit, a tua est experientia deputandus, qui partes sibi mutuo consensu judices compellat eligere, a quibus quicquid fuerint definitum, ita vel tua, vel episcopi solicitudine, servata lege, modis omnibus compleatur, ut non sit unde possint litigiis * fatigari.* Greg. l. 1. indict. 4. ep. 74. * al. se fatigare.

Et si laicus contra episcopum civilem, id est, pecuniariam causam habuerit, episcopus admoneri vel compelli ab eis quorum interest, debet: Similiter & laicus admoneri vel compelli debet a Reip. potestate, ut ad arbitrium, id est, ad judicium ex utraque parte electorum judicum veniant, & eorum judicio causa finiatur.

Sicut ad Malchum episcopum idem S. Gregorius ex legibus, & sacris regulis scribens demonstrat, * *Præterea,* inquit, *fraternitatem tuam præsenti præceptione curavimus admonendam, ut Stephanum * episcopum ad eligendum compellas venire judicium: & quicquid inter prædictum Joannem virum magnificum, & supradictum episcopum, electorum* Greg. l. 1. indict. 9. ep. 26. * l. Propterea. * al. sepe fatum.

ANNO CHRISTI 868.

rum fuerit ſententia diffinitum, ad effectum perducere non omittas.

Et hinc leges, quas ſervat eccleſia, dicunt. Obſervare autem judices ſpecialiter debent, *Ut in omnibus cauſſis ſententia quæ deliberata fuerit conſtitutis pariter, recitetur: ut ab his a quibus cauſſa dicta eſt, ad integrum quæ dicta fuerit ſententia cognoſcatur, & quicquid præſentibus partibus in cauſſis fuerit ordinatum, habebit pleniſſimam firmitatem, nec poterit immutari.*

Et quia imperatores, qui ſuo tempore fuerit de pecuniariis cauſſis eccleſiaſticum miniſtrum, & Reip. adminiſtrantem judices ad cauſſam de accuſato epiſcopo finiendam, ſicut leges & canones jubent, deputaverunt, B. Gregorius in epiſtola decretali ad Joannem epiſcopum Lariſſæum demonſtrat dicens: *Cumque porrecta appellatio per homines Hadriani epiſcopi, ceteraque quæ penes te geſta ſunt, piiſſimis fuiſſent deportata principibus, deputatis, ut diximus, Honorato apoſtolicæ ſedis diacono, & Sebaſtiano glorioſo * antigrapheo, cunctiſque ſubtiliter examinatis, a ſereniſſimis principibus ſunt ab omnibus juſſionibus abſoluti.*

Greg. l. 2 Ind. 11. ep. 46.

* al. *antigrapho.*

Unde leges quas probat eccleſia, *Res*, inquiunt, *judicatæ videntur ab his qui imperium poteſtatemque habent, vel qui ex auctoritate eorum inter partes dantur.*

Et notandum, ut præmiſimus, quoniam imperatores leges ſæculi & eccleſiæ conſervantes, ad cauſſam pecuniariam, id eſt, civilem, inter epiſcopum & ſæculares inveſtigandam ac diffinienC dam, cum miniſtro eccleſiaſtico adminiſtrantem Reip. deputarunt. Si vero epiſcopus aut veraciter, aut ſimulata infirmitate, aut alia qualibet occaſione ſe dixerit non poſſe venire ad ſynodum, aut ad electorum judicium contra adverſum ſe conquirentem, eligat ſibi judices aut deputatos ſuſcipiat, ſicut ex legibus & regulis ſacris præmiſimus: & mittat pro ſe perſonam inſtructam ad locum, & diem deſtinatum, quæ executionem & diffinitionem legaliter ac regulariter ad vices illius in electorum judicio proſequatur: & quod fuerit exequutum, ac diffinitum ſuſcipiat obſervandum, ſicut regulæ ac decreta ſanctæ ſedis Romanæ pontificum: ſed & S. GreD gorius ſæpiſſime in epiſtolis ſuis ex legibus & regulis ſacris agendum demonſtrat.

Ex quibus unum de pluribus hic B. Gregorii decretum ponere cenſui, quod ad Fortunatum epiſcopum ſcribens, *Fraternitatem*, inquit, *tuam his hortamur affatibus, ut ceſſante omni excuſatione perſonam huc inſtructam ſub feſtinatione tranſmittas, quæ aut in electorum, aut certe in deputatorum a nobis judicio, ſi qua pro tuis partibus ſunt, agere, & adverſariorum intentionibus, ac objectis valeat per omnia reſpondere, ut veritate cognita ſalubrem hic finem ſuſcipiat.*

Greg. l. 7. Ind. 2. ep. 108.

Et in epiſtola ad Sergium defenſorem Siponti. *Experientiæ tuæ præſenti auctoritate præcipimus, ut Fruniſcendum admonere ſtudeat, quatenus ſi quid de obſtrictu * redhibere eccleſiæ cognoſcit, ſaE tisfacere dilatione poſtpoſita non deſiſtat. Alioquin mora ceſſante ad electorum accedat te compellente judicium, & quicquid veritate cognita * ſacroſanctis evangeliis fuerit ſtatutum, ita ad effectum exequutionis tua inſtantia perducatur, ut hujus rei denuo ad nos querela non redeat.*

Ibid. ep. 105.

* al. *Eccleſiæ ſe redhibere cognoſcit.*

* al. *mediis ſacroſ. evangel.*

Et hic leges Romanæ, in re pecuniaria, tormenta, niſi cum de rebus hereditariis quæritur, non adhibent. Alias autem jurejurando aut teſtibus explicantur. Et ſi epiſcopus noluerit ſuis coepiſcopis ac judicibus a ſe electis, vel a primatibus deputatis obedire, Africani concilii judicim ſuſtinebit, quo dicitur: *A judicibus aut quos communis conſenſus elegerit, non liceat provocari: & quiſquis probatus * fuerit pro contumacia nolle obtemperare judicibus, cum hoc primæ ſedis epiſcopo fuerit probatum, det litteras ut nullus ei communicet epiſcoporum donec obtemperet.* [25] Et ſi laicus querens contra epiſcopum noluerit obedire judicibus, a principe Reip. & eccleſiæ tutore ac defenſore, & regia benignitate protectore. ∴∴

OPUSC. II. Cod. Afric. can. 122.

* l. *per contumaciam.*

In capitulis imperialibus ſcriptum eſt, libro ſecundo, *De his qui injuſte ſuper alios querelas faciunt*: Ut *ſi inde convicti fuerint, propter illam calumniam ſecundum legem & æquitatem juſtitiam reddant.*

Capit. Car. M. l. 2. c. 34.

Et hinc libro tertio ſcriptum habetur, *De his qui cauſam judicatam repetere præſumunt,* [26] *Sed & de his qui legem obſervare contempſerint, ut per fidejuſſores ad præſentiam regis deducantur.*

Ibid. l. 3. c. 31. Ibid. c. 34.

De his vero qui Romanis legibus judicantur, decretum eſt, *Ut qui per calumniam injuriæ actionem inſtituit, extra ordinem puniatur, omnes enim calumniatores exilii vel inſulæ relegatione, aut ordinis amiſſione puniri placuit.*

Regia igitur ſolitudo, a rege regum & æquiſſimo judice Deo, ut in directione cordis judicium * judicetur conſtituta, provide ſoliciteque providere debet, ut tales judices cum epiſcopis ad cauſſam inter eccleſiaſticos, & ſæculares dirimendam eligat, & conſtituat, qui religioſi ſint & Dominum timeant; & non muneris præmio, non favoris, vel propinquitatis, aut amicitiæ gratia, non indebitæ ſubjectionis obſequio, non alterius partis odio perſonam accipiant in judicio; ſed abſque contentione & livore, ſicut ipſa Veritas dicit, *non ſecundum faciem, ſed juſtum judicium* judicent. Et hoc non in publico judicii loco, ſed in privato: quia epiſcopi * in conſiſtorio regum, non in prætorio judicium, nec niſi ab epiſcopis, in ſynodo, aut in privato loco a primatibus deputatorum, aut a ſe electorum judicum judicio debent aut poſſunt regulariter judicari.

Totum hunc locum inter fragmenta epiſtolarum edidit Sirmondus pag. 839. Sirm. *Judicet.*

Joan. c. 7.

* Sirm. *non in conſ.*

Et prætaxato modo ſupradictas leges, tam publicas, quam eccleſiaſticas in ſuis temporibus ſervari decreviſſe didicimus antiquos imperatores, & prædeceſſores ac progenitores veſtros epiſcopis, & viris eccleſiaſticis: & nobis veſtra dilectiſſima & benigniſſima dominatio ſervaturam ſe & verbo, & ſubſcriptione promiſit in Cariſiaco, ubi hoc capitulum conſultu ac conſilio fidelium veſtrorum tam epiſcoporum, quam & laicorum condidiſtis, & ei ſubſcripſiſtis, dicentes, *Quantum ſciero, & rationabiliter potuero, Domino adjuvante, unumquemque veſtrum ſecundum ſuum ordinem & perſonam honorabo & ſalvabo, & honoratum & ſalvatum abſque ullo dolo & damnatione vel deceptione conſervabo. Et unicuique competentem legem & juſtitiam conſervabo. Et qui illam neceſſe habuerit & rationabiliter petierit, rationabilem miſericordiam exhibebo, ſicut fidelis rex ſuos fideles per rectum honorare, & ſalvare, & unicuique competentem legem & juſtitiam in unoquoque ordine conſervare, & indigentibus, & rationabiliter petentibus rationabilem miſericordiam debet impendere, & pro nullo homine * ab hoc quantum dimittit humana fragilitas per ſtudium, aut malivolentiam, vel alicujus indebitum hortamentum deviabo, quantum mihi Deus intellectum & poſſibilitatem donaverit. Et ſi per fragilitatem contra hoc mihi ſubreptum fuerit, cum hoc recognovero, voluntarie illud emendare curaba.* Nos autem fideles veſtri, epiſcopi, & ceteri laicalis ordinis qui

Capitul. Caroli Calvi. tit. 22.

* Sirm. *ad hoc.*

ad-

adfuerunt, hoc capitulum & vobiſcum condidimus, & ei ſubſcripſimus, unuſquiſque profitendo. *Quantum ſciero & potuero, Domino adjuvante abſque ulla doloſitate aut ſeductione & conſilio & auxilio ſecundum meum miniſterium, & ſecundum meam perſonam fidelis vobis adjutor ero, ut illam poteſtatem quam in regio nomine, & regno vobis Deus conceſſit, ad ipſius voluntatem, & ad veſtram & fidelium veſtrorum ſalvationem, cum debito honore, & vigore tenere & gubernare poſſitis.*

ANNO CHRISTI 868. Ibid.

OPUSC. III.

III. OPUSCULUM.

HINCMARI LAUDUNENSIS EPISCOPI SCEDULA EPISCOPIS, ET PER EOS REGI PORRECTA.

Rhemenſi Belvacenſi, Rotomagenſi, Bajocenſi, Conſtantienſi. Pariſienſi, Tricaſſenſi, Nevernenſi, Plavorum, Ducolimenſi.

Hanc ſcedulam porrexit Hincmarus Laudunenſis epiſcopus apud Piſtas III. *Kal. Septembr. indict.* I. *epiſcopis de provincia Rhemorum, Hincmaro, Odonì: de provincia Rotomagenſi, Vveniloni, Archamberto, Sigenando: De provincia Sennenſi, Æneæ, Fulcrico, Abboni: De provincia Burdegalenſi, Engenoldo, Helia.*

NOn latere vos ſcio, domini patres, & fratres, ac Deo digni epiſcopi, res epiſcopii Laudunenſis eccleſiæ mihi commiſſæ, immo quicquid habebam in iſto regno, exceptis principali eccleſia, & epiſcopii domo, & clauſtro primum eſſe inbannata: ita ut nihil mihi a quocumque de prædictis rebus & facultatibus quiddam præſidii miniſtretur, aut obſequii præbeatur. Quoniam ſicut mihi ſub brevi dierum tempore, & nullo epiſcopo meæ provinciæ conſcio fuerat imperatum, ſæculare judicium non adii, & exoniam, ſcilicet perſonam quæ firmaret quod illic venire nequirem, non tranſmiſi: & quod de capite meo, id eſt, de facto meo advocatum in judicio ſæculari non dedi. Verumtamen miſſum meæ excuſationis ad dominum noſtrum regem direxi. [28] Et vos ſcitis ſacris legibus eſſe decretum pro qualicumque civili vel criminali cauſa, quemcumque judicem non licere invitum epiſcopum ad judicium publicum provocare, perducere, vel exhibere. Et quiſquis epiſcoporum vel reliquorum eccleſiaſticorum clericorum, pro criminali vel civili cauſſa, relicto eccleſiaſtico judicio, ad publica judicia perrexerit, & eis de criminali culpa purgari voluerit, etiamſi pro ipſo fuerit prolata ſententia, locum ſuum amittat: in civili vero perdat quod evicit, ſi locum ſuum obtinere maluerit. Sed ſi a clerico vel alio quocumque altercatio contra epiſcopum propter quemlibet cauſam fiat, apud metropolitanum, vel primatem provinciæ ſecundum ſacras regulas cauſſam judicari debere. [29] Et ſi quid judicatis epiſcopus contradixerit, ad beatiſſimum ſedis Romanæ pontificem cauſſa referatur: & ille juxta canones & leges huic cauſſæ præbeat finem.

Cod. Afr. can. 15.

Poſtquam vero una cum metropolitano meo ad hunc locum veni, [30] ubi Deo placitum conventum veſtrum adivi, conſilium, & conſenſum apud vos, & per veſtram reverentiam apud domini noſtri regis clementiam quæſiturus, quid me oporteat facere, & quomodo valeam vivere, rebus & obſequiis eccleſiaſticis inconſulto epiſcopali judicio ſpoliatus: non ab ignotis vel incertis perſonis ex parte domini noſtri regis mihi eſt nunciatum, ut me erga eum recognoſcam, & ei humiliter ſatisfaciam. Audivi etiam, quia homines, quorum cauſſa adverſum me dominationis ſuæ animus eſt commotus huc venerint, ut adverſum me debeant queri. Unde quoniam judicio regulari meipſum conſtringo, [31] & *ſententia ſine ſcripto dicta*, juxta definitione inviolabiles * *nec nomen ſententiæ habere meretur*, humili ſupplicatione ſcripto reſpondeo. [32] Sim canonice reveſtitus, de quibus contra ſacros canones, & decreta pontificum ſanctæ ſedis Romanæ, contraque leges, quibus una cum ſacris regulis ſancta moderatur eccleſia, ſum ſpoliatus. In quibus mihi oſtenderit illum me inrationabiliter offendiſſe, voluntarie recognoſcam, & ei ſicut domino & ſeniori ac regni meo facere debeo, humiliter ſatisfaciam. Et deinde ſicut regulæ jubent meis legitime uſus, & uti præcipiunt canones in provincia mea regulariter ad ſynodum evocatus, de quibuſcumque ibidem fuero interpellatus, coram meis judicibus reddam canonice rationem, & canonicum ſequar judicium.

OPUSC. IV.

Greg. l. 11. ind. 6. ep. 54. * al. *ne nomen quidem.*

Alioquin, ſecundum ſacros canones, & decreta ſanctæ ſedis Romanæ pontificum B. Petri apoſtoli memoria honoretur, & ut mihi nulla ab ullo violentia inferatur propria voce atque libello apoſtolicam ſedem appello. Et hanc profeſſionem atque appellationem meam domno noſtro regi Chriſtianiſſimo a primate provinciæ meæ, cui hanc porrigo, dari depoſco: vobis una cum eo ipſius domni noſtri clementiam poſtulantibus, ut propter Dei amorem, atque ſanctæ Mariæ, & ſanctorum apoſtolorum, omniumque ſimul ſanctorum venerationem, mihi leges eccleſiaſticas ſervet, qui regia pietate cunctis legem ſervare, & miſericordiam exhibere monetur.

Pontificem Romanum appellat.

IV. OPUSCULUM.

SATISFACTIO HINCMARI LAUDUNENSIS EPISCOPI.

[33]. Verba ſatisfactionis Hincmari Laudunenſis epiſcopi domno Karolo regi per Odonem epiſcopum miſſa.

DOmne, ego commovi animum veſtrum, quod mihi non fuerat opus, & non per infidelitatem, nec quantum intentionem mentis meæ cognoſcere potui, ad veſtram dehonorationem: ſed forte per meam incautelam vos offendi. Et quantum vos benignum habui, tantum poſtea offenſum ſenſi. Et inde [34] precor veſtram mercedem, ut veſter animus ſit mihi placatus, & vos iterum ſentiam mihi eſſe benignum.

V. OPU-

ANNO CHRISTI 868.

V. OPUSCULUM.

HINCMARI RHEMENSIS EPISCOPI EXTEMPORALIS ADMONITIO AD REGEM.

Post perscriptam scedulam ab Hincmaro episcopo Laudunensi episcopis porrectam, quia rex distulit præmissos quaterniones sibi ab Hincmaro episcopo Rhemorum oblatos legere, dicens, hanc legem habuisse decessores suos reges, & se velle habere, ut episcopi in suo palatio apud sæculare judicium reddant rationes, si hominibus suis beneficia tulerint. [35] Hincmarus Rhemorum episcopus hæc quæ sequuntur cum rotula scripta porrexit, dicens:

HAnc legem decessores & prædecessores vestri reges ecclesiæ servaverunt: quæ si aut per excessum principum, aut per negligentiam episcoporum aliquo modo violata fuit, tamen correcta, sicut in eorum capitulis legitur, extitit. Vos etiam, decessores vestros sequentes, hanc legem ecclesiasticam servaturos Deo, & nobis sæpius promisistis, sicut hic continetur.

In libro primo capitulorum imperialium, domni Karoli avi, & domni Hludovici patris vestri, in lege ab ipsis confirmata, ecclesiæ & universis
Capit. Car. M. l. 1. c. 8. episcopis scriptum est, capite VIII. *Ut ad metropolitanum episcopum suffraganei respiciant, & nihil novi audeant facere in suis parochiis, sine conscientia & consilio sui metropolitani, nec metropolitanus sine eorum consilio.* Item in eodem libro capite XXVIII. *Ut si clerici, * vel monachi inter se negotium aliquod habuerint, a suo episcopo dijudicentur, non a sæcularibus.* Item in eodem libro
Ibid. c. 28. * al. *ut si clerici inter se, &c.*
Ibid. c. 38. cap. XXXVIII. *Ut clerici ecclesiastici ordinis si culpam incurrerint, apud ecclesiasticos judicentur non*
Ibid. c. 72. *apud sæculares.* Item in eodem libro cap. LXXVII. *Quia juxta sanctorum patrum traditionem novimus res ecclesiæ esse vota fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, cuique non solum habita conservare, verum etiam multa, Deo opitulante, conferre optamus. Tamen ut ab ecclesiasticis, de non dividendis rebus illius suspicionem dudum conceptam * amoveremus, statuimus, ut neque nostris,*
* al. *penitus amoveremus.* *neque filiorum, & Deo dispensante, successorum nostrorum temporibus, qui nostram, vel progenitorum nostrorum voluntatem vel exemplum imitari voluerint, ullam penitus divisionem aut jacturam patiantur.*

Et hoc cum aliis capitulum quod sequitur, vos ipse manu propria in villa quæ dicitur Colonia, consensu episcoporum, & Vvarini, ac
De Vvarino duce V. Sirmond. in eum locum. Capitul. Car. Calvi Tit. 1. c. 1. aliorum optimarum vestrorum anno IV. regni vestri confirmastis, & per Ricuinum Hluduvico fratri vestro misistis. *De honore videlicet, & cultu Dei, atque sanctarum ecclesiarum, quæ auctore Deo sub ditione & tuitione regiminis nostri consistunt, communiter Domino mediante decernimus, ut sicut tempore beatæ recordationis domni ac genitoris nostri excultæ ac honoratæ, atque rebus ampliatæ fuerunt, salva æquitatis ratione ita permaneant. Et quæ a nostra liberalitate honorantur, atque ditantur, de cetero sub integritate sui serventur. Et sacerdotes ac servi Dei vigorem ecclesiasticum, & debita privilegia juxta reverendam auctoritatem obtineant. Eisdem vero regalis potestas, & inlustrium virorum strenuitas seu reipublicæ administratores, ut competenter suum ministerium exequi valeant in omnibus rationabiliter, & juste concurrant.*

OPUSC. V.

Et hoc cum aliis capitulum quod subsequitur, in Belgivaco civitate, anno VI. regni vestri coram Deo & angelis ejus, [36] in fide & dextera vestra, per spatam vestram jurantes, sicut præsentes episcopi qui adfuerunt, petierant, illis & ceteris episcopis regni vestri, ac successoribus suis, & eorum ecclesiis cunctis diebus vitæ nostræ vos servaturos promisistis, petentibus: *Ut jus ecclesiasticum, & legem canonicam nobis ita conservetis, sicut antecessores vestri, qui hoc bene & rationabiliter observaverunt juxta quod sciri * poteritis, & Deus vobis posse dederit, nostris prædecessoribus conservaverunt.*
Ibid. tit. 4. c. 1.
* al. *poterit.*

Et hoc cum aliis capitulum quod subsequitur anno incarnationis dominicæ DCCCLI. [37] in loco qui dicitur Marsna, cum fratribus vestris * Vvaltario & Hludouvico manu propria per consilium & consensum fidelium vestrorum communium communiter confirmastis. *Ut nostri fideles unusquisque in suo ordine & statu veraciter sint de nobis securi, quia nullum abbinc in ante, contra legem, & justitiam, vel auctoritatem, ac justam rationem aut damnabimus, aut debonorabimus, aut opprimemus, vel indebitis machinationibus affligemus; & illorum, scilicet veraciter nobis fidelium, communi consilio secundum Dei voluntatem, & commune salvamentum ad restitutionem sanctæ Dei ecclesiæ, & statum regni, & ad honorem regium, atque pacem populi commissi nobis pertinenti adsensum * præbemus, in hoc, ut illi non solum non sint * l. præbibimus.*
Ibid. Tit. 8. c. 8.
V. Notas. * l. Hlothario
nobis contradicentes & resistentes ad ista exsequenda, verum etiam sic sint nobis fideles & obedientes, ac veri adjutores, atque cooperatores vero consilio, & sincero auxilio ad ista peragenda quæ præmisimus, sicut per rectum unusquisque in suo ordine & statu, suo principi, & suo seniori esse debet.

Et hoc cum aliis quod subsequitur capitulum [38] in synodo apud Suessionis civitatem in monasterio sancti Medardi anno incarnationis dominicæ DCCCLIII. vos servaturos professi estis. *Denuntiandum est omnibus, & a missis nostris ordinandum, ut omnes ecclesiæ presbyteri sub immunitate, ac privilegio, & ordinatione atque dispositione epi-*
Ibid. tit. 9. c. 4. *scoporum * singularium parochiarum in quibus consistunt, secundum canonicam auctoritatem & capitularia domni Karoli imperatoris avi nostri, & pii Augusti Hludovici domni & genitoris nostri permaneant.*
* al. *singularium.*

Et hoc quod subsequitur, anno incarnationis dominicæ DCCCLVIII. regni autem vestri XVIII. in Carisiaco palatio, consensu episcoporum ac ceterorum fidelium vestrorum sponte manu propria confirmastis. *Quantum sciero, & rationabiliter potuero, adjuvante Domino, unumquemque vestrum secundum suum ordinem, & personam honorabo, & salvabo, & honoratum ac salvatum absque ulle dolo, ac damnatione, vel deceptione * conservabo. Et*
Ibid. tit. 22. * al. *& unicuique competentem legem & justitiam conservabo.*
qui illam necesse habuerit, & rationabiliter petierit, rationabilem misericordiam exhibebo; sicut fidelis rex suos fideles per rectum honorare & salvare, & unicuique competentem legem & justitiam in unoquoque ordine conservare, & indigentibus & rationabiliter petentibus rationabilem misericordiam debet impendere. Et pro nullo homine, ab hoc, quantum dimittit humana fragilitas, per studium, aut malivolentiam, vel alicujus indebitum hortamentum deviabo, quantum mihi Deus intellectum vel possibilitatem donaverit. Et si per fragilitatem contra hoc mihi subreptum fuerit, cum hoc recognovero, voluntarie illud emendare curabo.

Postea etiam in villa Breona anno incarnationis

ANNO CHRISTI 868.

tionis dominicæ DCCCLVIII. » quando nos transmisistis ad excommunicandum fratrem vestrum, & populum qui cum eo super vos venerat, ut ab invasione regni vestri, & effusione sanguinis vestri, & fidelium vestrorum se cohiberent, hæc talia plura vos servaturos cunctis diebus vitæ vestræ nobis & omnibus episcopis regni vestri, & ecclesiis nobis commissis, & universis fidelibus vestris legem & justitiam vos servaturos coram Deo & angelis ejus cum lacrymis publice professi fuistis.

Ibid. tit. 26. Ceterum apud Confluentes anno incarnationis dominicæ DCCCLX. firmitas quæ subsequitur inter vos & fratrem vestrum, ac nepotes vestros facta est: quam idcirco hic posui, quia Dei voluntas, & sanctæ ipsius ecclesiæ status, & honor atque defensio, & populi Christiani vobis commissi, ubi non sexus, non dignitas, non ordo excipitur, salus, pax, & legis ac justitiæ, atque rectæ rationis conservatio, & vestra communis salus & honor est, ne per oblivionem de his quæ ad eos pertinent, vobis ab aliquo subripi possit, nec a quocumque vobis de ad vos pertinentibus contra firmitatem subripiatur. Firmitas autem ita se habet: *Amodo, & quamdiu vixero istum* * *fratrem meum natura, & nepotes meos natura ad Dei voluntatem & sanctæ ejus ecclesiæ statum & honorem atque defensionem, & ad nostram communem salutem & honorem, & ad populi Christiani nobis commissi salvamentum & pacem, & ad legis ac justitiæ, atque rectæ rationis conservationem quantum mihi Deus scire & posse donaverit, & ipsi me obaudierint, & a me ipsi quæsierint, vero consilio, & secundum ut mihi rationabiliter & salubriter possibile fuerit, sincero auxilio adjutor ero.* Et reliqua.

* al. *fratrem meum Carolum & nepotes meos Hludowicum, Hlotharium atque Karolum ad Dei volunt.*

Juris autem ecclesiastici leges spiritu Dei conditæ, & ipsius sapientia qua conditores legum justa decernunt, decretæ, quibus sancta moderatur ecclesia, &, ut sanctus Leo dicit, totius sunt mundi reverentia consecratæ, quas episcopis regni vestri, & sibi commissis ecclesiis vos servaturos vovistis & promisistis, manifestæ sunt. Quas qui non observat sine dubio contra Dei voluntatem, & sanctæ ipsius ecclesiæ statum, & honorem, atque defensionem, contraque suam salutem, & justitiam, atque directam rationem facit. De quibus legibus hic pauca, & causæ unde agitur convenientia, ad memoriam vestram studui revocare.

Cod. Afric. can. 15. *Quisquis*, inquit sacrum Carthaginense concilium, *episcoporum, presbyterorum, diaconorum, seu reliquorum clericorum, cum in ecclesia ei fuerit crimen constitutum, vel civilis causa fuerit commota, si relicto ecclesiastico judicio publicis judiciis purgari voluerit, etiam pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat, & hoc in criminali: in civili vero perdat quod devicit, si locum suum obtinere maluerit.*

Greg. l. 11. indict. 6. ep. 54. al. 56. [41] Et in B. Gregorii decretis ex Romanis legibus factis canonicis ad Joannem Defensorem, constitutum eo pro qualicumque civili vel criminali causa, quemcumque judicem non licere invitum episcopum ad judicium publicum provocare, producere, vel exhibere. Sed si a clerico, vel * aliquocumque altercatio contra episcopum propter quamlibet causam fiat, apud metropolitanum vel primatem provinciæ secundum sanctas regulas causam judicari debere. Et si quid judicatis episcopus contradixerit, ad beatissimum sedis Romanæ pontificem causa referatur. Et ille secundum canones & leges huic causæ præbeat finem. Et sacrum Carthaginense concilium decrevit, ut *Quisquis episcoporum accusatur, ad* * *primates provinciæ ipsius causam deferat accusator.* Et sanctione legis Gratiani, Valentiniani, & Theodosii *specialiter prohibetur, ne quis audeat apud judices publicos episcopum accusare: sed in episcoporum audientiam proferre non differat quicquid sibi pro qualitate negotii putat posse competere, ut in episcoporum aliorum judicio quæ asserit contra episcopum debeant definiri.* Et in decretis B. Gregorii ad Joannem ex lege Gratiani, Valentiniani ac Theodosii, *Et in privatis*, inquit, *causis hujusmodi* * *causa servetur, ne quemquam litigatorum sententia non a suo judice dicta constringat.* Et item ibi. *Necesse est ut quod contra leges factum est, firmitatem non habeat.*

OPUSC. V. Cod. Afric. can. 19. Cod. Theodos. de ep. l. 12.

Greg. l. 11. indict. 6. ep. 14. cit.

* al. *forma.*

Et Carthaginense concilium statuit, *Ut accusatus, vel accusator in eo loco unde est ille qui accusatur, locum sibi eligat proximum quo non sit difficile testes producere, ubi causa finiatur.* Et lege Valentiniani atque Valentis decernitur, ut ultra provinciæ terminos accusandi licentia prohibeatur.

Cod. Afric. can. 30.

Et Africanum concilium, *Per episcopos*, inquit, *judices causa finiatur, sive quos eis* ([42] quin conquirentibus) *primates dederint, sive quos ipsi vicinos ex consensu delegerint.* [43] Sicut in sequenti articulo dicitur, quod servari de causis in legibus constitutis sicut sua loca demonstrant, & S. Gregorius decrevit. Et item sacri canones ac decreta sedis Romanæ pontificum, annis singulis per unamquamque provinciam bis in anno concilia celebrare præcipiunt, ut communiter simul omnibus episcopis congregatis, provinciæ discutiantur quæstiones, & omnes controversiæ dissolvantur.

Cod. Afric. can. 120.

V. Anton. August. l. 5. tit. 30.

[44] Et item sacri canones Antiocheni, & Gangrenses atque decreta sedis Romanæ pontificum, jubent, ut *Quæ sunt ecclesiæ sub omni solicitudine & conscientia bona, & fide quæ in Deum est, qui cuncta considerat judicatque, serventur. Quæ etiam dispensanda sunt, judicio & potestate pontificis, cui commissus est populus, & animæ quæ intra ecclesiam congregantur.* Et: *episcopus ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandum erga omnes qui indigent, cum summa reverentia & timore Dei. Participet autem & ipse quibus indiget, si tamen indiget, tam suis, quam fratrum qui ab eo suscipiuntur necessariis usibus profuturis. Si quis autem oblationes ecclesiæ extra ecclesiam accipere, vel dare voluerit, præter conscientiam episcopi, vel ejus cui hujuscemodi officia commissa sunt, nec cum ejus voluerit agere consilio, anathema sit.* Et: *Si quis dederit, vel acceperit oblata, præter episcopum, vel eum qui constitutus est ab eo ad dispensandam misericordiam pauperibus, & qui dat, & qui accipit, anathema sit.*

Concil Antioch. can. 24.

Can. 25.

Can 8.

Et concilium Chalcedonense decrevit: *Res ecclesiasticas secundum sententiam episcopi dispensari, & reditus ecclesiæ viduatæ penes œconomum ejusdem ecclesiæ integros conservari.*

Conc. Chalced. can. 25.

Et S. Stephanus papa & martyr, *Quicquid in sacratis*, loquitur, *Deo rebus & episcopis, injuste agitur, pro sacrilegio reputabitur.*

Stephan. P. epist. 2.

Et Carthaginense concilium sub Grato episcopo, judicavit, ut *si quis statuta supergressus corruperit, vel pro nihilo habenda putaverit, si laicus est, communione, si clericus est, honore privetur.*

Concil. Carthag. l. can. 14.

Quia ut S. papa Hilarus decernens dicit, *Non minus in sanctarum traditionum delinquitur sanctiones, quam in injuriam ipsius Domini prosilitur.* Unde necesse est, ut quæ juste & rationabiliter novistis, & promisistis Domino, conservetis: jubente Dei spiritu per prophetam, *Vovete, & vota vestra reddite Domino Deo vestro.*

Hil. epist. 2. al. 4.

Psalm. 75.

* al. aut laico quocumque addito contra.

* al. *primatem.*

ANNO CHRISTI 868.

VI. OPUSCULUM

HINCMARI RHEMENSIS EPISCOPI

[45] EPISTOLA

AD CAROLUM REGEM

Postquam Hincmari Laudunensis episcopi causa regulariter audita & definita fuit.

Domino KAROLO *regi glorioso*, HINCMARUS *nomine non merito Rhemorum episcopus, ac plebis Dei famulus.*

ECce, domine, sicut hic dilectus frater, & venerabilis coepiscopus noster Odo, ac missi vestri verbis plenius possunt dicere, & exiguitas mea his litterulis dominationi vestræ duxit ratum significare, Hincmaro episcopo rebus & facultatibus ecclesiasticis quibus spoliatus fuerat, revestito in provincia, & competenti loco, ab electis ex utriusque partis consensu judicibus secundum leges ecclesiasticas, sine potestatis vestræ aliquo detrimento, & cum honoris vestri augmento, dicente Dei spiritu per psalmistam, *Honor regis judicium diligit*, quæstio contra eumdem Hincmarum commota, regulariter audita & ventilata est ac definita, quantum ad ministerium episcopale pertinuit, licet idem episcopus ex integro non fuerit revestitus. Contumacium autem causa, alterum finem expectat. Non igitur, quod in adolescentia vestra, quando animus hominis lubricus, & ad indebita usurpanda solet esse proclivus, Domino vos custodiente, non accidit, in perfecta ætate vobis subripi, minime autem persuaderi leges ecclesiasticas, vel in modico infringi, sive convelli a quocumque sustineatis. *Scientes*, (sicut Constantinus & Constans impp. in edicto suæ legis quo immunitatem ecclesiæ, ac suis ministris *) debere *magis religionibus, quam officiis, & labore corporis & sudore rempublicam contineri*. [46] Et sicut sæpe soletis recolere, B. Gregorium Brunichildi reginæ Francorum scripsisse, *Facite quod Dei est, & Deus faciet quod vestrum est*, huic præmittens sententiæ, *Confidimus*, inquit, *quod tanto * propitius causas vestras sua pietate disponet, quanto ipse de sua vos esse videt causa solicitos*. Olim enim, sicut Honorius & Theodosius in lege data ecclesiæ scribunt, ut eorum utamur verbis, *Clericos indiscretim ad sæculares judices debere deduci infaustus præsumptor edixerat, quos abdicata tyranni præsumptione, episcopali audientiæ reservamus. Fas enim non est, uti divini muneris ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio*. Quæ lex postea a decessoribus & prædecessoribus vestris regibus, ecclesiæ & ministris suis conservata fuit: nisi forte aut per excessum principum, aut per negligentiam episcoporum ad tempus aliquo modo extitit violata: quæ aut correctione, aut innovata constitutione indigens per eos ad statum solidatum est reducta, vel in statu solido confirmata. Sicut in avi, & patris vestri capitulis in libro primo capitulorum habetis, quæ in quaterniunculis vobis nuper apud Pistas oblatis, & postea causa compendii, in rotula dominationi vestræ a me collecta, & vobis data sine difficultate potestis relegere. Potest enim fieri ut alicui principi ante vos, hinc subreptum ad modicum fuerit, & iterum æterna lege correctum.

Ps. 98.

Cod. Theodos. l. 16. de episcopis. * *deest* conferunt.

Greg. l. 9. Ind. 4. ep. 59. al. *promptius*

Ibid. l. 47.

[47] Sicut Julianus, & postea imperator Mauritius decreverunt, ut ei qui semel in terrena militia signatus fuerit, nisi aut expleta militia, aut pro debilitate corporis repulsus, in monasterio recipi, & Christo eum militare non liceat. Quod religiosi imperatores, & S. Gregorius auctoritate apostolica & generali episcoporum consensu, ecclesiastico vigore, ac reipublicæ Christianæ cohibente religione destruxerunt, velut in ejus epistolis ad ipsum Mauritium imperatorem, & ad plurimos archiepiscopos directis ostenditur. Quod & divæ memoriæ avo vestro Karolo subripuit, sicut majorum traditione, & verbis, & scriptis didicimus. [48] Et in libro primo capitulorum cap. CXII. demonstratur, de liberis hominibus ad servitium Dei sine sua licentia non convertendis. Quod ecclesia & resp. non consensit, quodque postea correxit: sicut in eodem libro cap. CXXXIV. monstratur. De rebus nihilominus ecclesiasticis dividendis eidem avo vestro incongruentia quædam subripuit, quæ oris professione, & edicti subscriptione correxit, sicut in præfato primo libro capitulorum, capite septuagesimo quarto, evidenter ostenditur. Unde præjudicium ad tempus extortum vel usurpatum, pro legis judicio nemo sanum sapiens tenuit, retinet, vel tenebit.

OPUS. VI.

Greg. l. 2. indict. 1. epist. 61. & 64. &c.

Capitul. Caroli M. l. 1. c. 120.

Ibid. c. 143.

Ibid. c. 73.

[49] Ceterum in secundo libro capitulorum cap. XIII. continetur, ut *si talis causa in qualibet provincia, aut in aliquo comitatu orta fuerit, quæ aut ad inhonorationem regni, aut ad commune damnum pertineat, quæ etiam sine nostra potestate corrigi non possit, nos diu latere non permittatis, qui omnia Deo auxiliante corrigere debemus. * Quicquid hactenus in his quæ ad pacem & justitiam totius populi pertinent, & ad honorem regni ac communem utilitatem aut a nobis, aut a vobis neglectum est, debemus Deo auxiliante certare qualiter ab hinc nostro & vestro studio emendatum fiat*. In quarto etiam libro cap. XXIV. scriptum est: *Si quis aliqua necessitate cogente homicidium commisit*, [50] *Comes in cujus ministerio * perpetratum est*, [51] *& compositionem solvere*, [52] *& faidam per sacramentum pacificare faciat. Quod si una pars ei ad hoc consentire noluerit, id est, aut ille qui homicidium commisit, aut is qui compositionem suscipere debet, faciat * illum qui ei contumax fuerit ad præsentiam nostram venire, ut eum ad tempus quod nobis placuerit in exilium mittamus, donec ibi castigetur, ut comiti suo inobediens esse ulterius non audeat, & majus damnum inde non adcrescat.*

Epistolæ secunda pars de homicidio per Luidonem perpetrato.

Ibi. l. 2. c. 27.

* al. *Quia quicquid.*

Ib. l. 4. c. 27.

* al. *res perpetrata.*

* al. *illum comes.*

Cur autem ista vobis bene scientibus scribo, quia vobis tacere non audeo, patenter ostendo, jam plusquam IV. annis, ex quo Luido in parochia nostra invitus homicidium perpetravit, unde Hlotarius nepos vester in regno suo, [53] sine respectu alicujus personæ, regium ministerium adimplevit. Nunc autem ad Pistas, & inde ad Basivum eundem Luidonem, ut cum hominibus dominationis vestræ pacificatus esse posset, sicut vobis & nepoti vestro, convenisse audivi, ducere studui; & secundum commendationem vestram per legale judicium [54] causa perrexit, usque ad id loci, ut ne faidam homines vestri jurarent. Vias inde ad vestram commendationem petierunt, [55] cum judicatum fuerit, ut eisdem * levidem revvadiaret, & homines vestri faidam jurarent. Et si alia eidem Luidoni quærere vellent, [56] in mallo illius de quibuscumque vellent eum interpellarent, & ipse justitiam redderet. Quod & ipse Luido humiliter obtulit. Postea autem qualiter inde actum fuerit, vos non latet; scio tamen quia sicut capitula dicunt, inde actum non fuit. Nec tantum inde in palatio vestro fuit executum,

Facti narratio.

* *al.* laudem.

Capit. Car. M. l. 5. c. 134.

cutum, quantum capitulum jubet, [57] ut quilibet comes in suo comitatu inde facere per auctoritatem debet. Unde [58] vos inquietare tunc propter Aquitanorum præsentiam nolui.

ANNO CHRISTI 868.

Quomodo causa terminetur.

[59] Nunc autem, quia ipsi vestri homines & proprietatem, & beneficium, in vestro regno, & in mea parochia habent; [60] sed & Boso in nostra diœcesi beneficium vestrum habet, consideret inde sapientia vestra qualiter secundum ministerium vobis a Deo commissum, & secundum honorem vestrum inde fiat, ne hæc causa diutius ex vestra parte, imperfecta remaneat, & si majus damnum inde fuerit, periculum anima vestra, quod avertat Dominus, contrahat. Utrum autem vobis placeat, ut ipsi homines vestri cum misso vestro, in nostram parochiam, ubi proprietatem & beneficium habent, & ipsa causa corrigi debet, veniant; aut nisi venerint, quod in regno vestro habent in bannum mittatur, aut aliter inde fiat, vestræ sapientiæ intererit. Ego autem quoniam amplius hanc causam differre non audeo, si interim aliud quod rationi & auctoritati conveniat, a vobis aut ab illis inde non accepero, [61] in die missa S. Rhemigii, vita comite, Domino adjuvante, ubi locus sermonis mei inter sacra missarum solemnia venerit, ante corpus illius sacratissimum qui vere est episcopus, auctoritate Dei, & sanctorum apostolorum, & ipsius Francorum apostoli, in quibus & nobis licet indignis, pro patribus natis filiis, Dominus

Joan. c. 20.

dixit: *Quæcumque ligaveritis super terram erunt ligata & in cælis*, eos qui ad pacem redire nolunt, sicut canones sacri præcipiunt, & quolibet modo consentientes eis, ab omni societate totius Christianitatis excommunicare curabo, donec ad pacem quam Christus ostendit & docuit, redire, cum debita satisfactione procurent: eosque, sicut præcipiunt canones, regibus & episcopis & quibuscumque potuero, litteris excommunicatos esse denunciabo, ut non communicantes excommunicatis, excommunicati & ipsi pariter habeantur. Non enim vobis vel nobis parvipendenda est sententia B. Gregorii, qua concordans apostolo, præsertim de potestatem habentibus, dicit, *Qui non*

Greg. l. 7. Ind. 11. ep. 6.

corrigit resecanda, committit,

Tertia pars contra adulcos.

[62] Audivi denique quosdam reprehendere nos episcopos & dicere, quod volumus tota die per scripturas parabolare. Quod devotio religionis vestræ non sinat suis auribus susurrari. Apostolus namque plenus dicit, *Quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt; scripta sunt autem propter nos*. Et Dominus ad prophetam, *Audiens nuntiabis eis ex me*. Ex me, inquit, id est, quæ ego in scripturis loquor, & non ex te, id est, ex tuo animali & carnali sensu. Et S. Leo sacros canones spiritu Dei conditos & totius mundi reverentia consecratos dicit. Et de legibus quibus ecclesia moderatur, & Christianitas regitur,

Rom. c. 15.

Jerem. c. 3.

Proverb. c. 8.

Christi domini sapientia dicit, *Ego sapientia habito in consilio: per me reges regnant, & legum conditores justa decernunt*, Conditores quippe legum non nudo verbo, sed scripto leges condiderunt & condunt, & subscriptione confirmaverunt, atque confirmant. Quas non illi reges custodiunt de quibus Deus, qui ut scriptum est, *Facit hypocritam regnare propter peccata populi*, dicit, *Ipsi regnaverunt, & non ex me: principes extiterunt, & non cognovi*. Sed illi reges eas condunt atque conservant, de quibus item Dominus, ut præmisimus, dicit, *Per me reges regnant*, quales præmittens, *Dominum timete*, jubet honorificare apostolus, dicens: *Regem honorificate, & obedite regi quasi præcellenti:* videlicet qui regis regum obedit

Job. c. 34.

Osee c. 8.

1. Petr. 2.

mandatis, & ejus custodit judicia. Alioquin ut S. Petrus dicit, *Obedire oportet Deo magis, quam hominibus*. Hinc enim ejus coapostolus dicit, *Non est potestas nisi a Deo*. Et, *Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit*. Quia nihil fit in mundo, nisi quod aut Deus misericorditer facit, aut fieri juste permittit. Cum itaque reges ex illo regnant, misericordia illius est, ut salventur populi eis commissi: cum vero non ex illo, sed permittente justo ipsius judicio reges regnare videntur, vindicta est peccatoris populi, & regnantis cumulus pœnæ. Sed fideles quique potestati aut a Deo collatæ, aut a Deo permissæ non resistunt, cum juxta Petri vocem *sub manu Dei humiliantur*, & de bonis principibus gratias referunt: & de his qui ad purgationem suam a Deo regnare permissi sunt, gementes exultant. Sicut scriptum est: *Exultaverunt filiæ Judæ in omnibus judiciis tuis, Domine*. Sicque non resistunt ordinationi Dei, qui novit, non mala facere, sed ordinare. Resistunt autem iniquis iniquorum operibus & mandatis. Unde scriptum est, *Verba sapientium quasi stimuli, & quasi clavi in altum defixi:* quia nesciunt culpas palpare, sed pungere, & tolerant patienter propter Dominum inlata mala sibi a principibus malis. Quapropter, qui nobis derogant dicentes, quod volumus tota die loqui per scripturam, si *de omni verbo otioso reddent rationem in diem judicii*, sicut veritas non mentiente ore dicit, videant quid sustinebunt, de hoc criminoso detractionis, & contra nos murmurationis verbo. Nos enim cum S. Moyse illis dicimus, *Nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum. Nos enim quid sumus?* Illisque cum apostolo inculcamus, *Neque murmuraveritis, sicut quidam murmuraverunt, & a serpentibus perierunt*. Quibus enim increscit legere, vel scribere quæ scripta sunt, vel scribuntur, sciant, quia non de ignorantia judicabuntur: sed de contemptu quo nolunt scire, quo nolunt legere, vel audire condemnabuntur. De qualium choro Dominus dicit, *Noluit intelligere ut bene ageret; iniquitatem meditatus est in cubili suo*. Cum enim non dicit, non potuit intelligere, sed *noluit intelligere*, aperte reatum contemptus denunciat, pro quolibet contemptor merito debitas pœnas luet. *Pauca quædam videntur deesse.*

OPUS. VI. Act. c. 5. Rom. c. 13.

1. Petr. 5

Ps. 96.

Eccles. c. 12.

Matt. c. 12.

Exod. c. 16.

1. Cor. 10.

Ps. 35.

LUDOVICI CELLOTII IN OPUSCULA HINCMARI UTRIUSQUE NOTÆ.

IN QUATERNIONES Hincmari Rhemensis.

Opusculi vera nomenclatio.

1 VErum huic scripto nomen dedit nepos Hincmarus cum scripsit avunculo, licet iratus, *Vos quoque in quaternionibus Pistis regi datis hoc capitulum integris ita posuistis*. Et paulo post. *De quibus in quaternionibus vestris, quando vobis placuit, pro me, proque ecclesia mea ita scripsistis ad locum*. Et longe inferius. *Ut de canonum statutis fileam, ex quibus pro re hujusmodi, scriptis vestræ auctoritatis, & regi Pistis, ut præmisi, datis, animadverti licebit, in quibus ad locum ita decernitis inferentes. Unde constat*, &c. Et paulo post, *Etenim quoque in quaternionibus vestris domino regi Pistis pro hujusmodi redatis, sic scripsistis ad locum*. Quibus omnibus locis ea producit, quæ reapse in hoc opusculo legimus. Vocavit autem quaterniones ætas illa, prolixiores & pleniores de materia aliqua tractatus. Quaterniunculos suos, citat Rhemensis in concilio, quibus ait se nepotis pitacio latius respondisse: ac fortasse, talibus

Hincmar. Laudun. ep. de his p. 614.

Ibid. p. 617.

Quaterniones qui dicti Concil. Duziac. p. 2. c. 17.

libus scriptis quæ quaterniones appellarunt, contentiosam tantum, & pugnacem materiam incluserunt.

Opusculi partitis.

Hi vero nostri sunt ejusmodi, ut nisi nos moneret auctor, festinato scriptos esse, *propter brevitatem temporis, & festinantiam*, potuerimus credere matura consideratione, & animo curis omnibus vacuo fuisse compositos: adeo ingenium habuit in numerato. Siquidem in narratione a qua orditur nullam omittit circumstantiam, qua regium facinus exaggerari possit. Confirmatio quæ sequitur, quam multis divinis atque humanis legibus, & pontificum decretis, patrumque sententiis referta est? Peroratione denique quid gravius atque ad permovendum aptius dici potest? In quibus omnibus, si quid forte non satis recto ordine persequitur, festinantiæ; si eadem sæpius quam par est repetit & inculcat, multiloquio, quod importunum ejus vitium est, donabit lector non malevolus.

De loco ubi hæc gesta sunt.

Sed antequam ulterius progrediamur, nobilis certaminis campum nosse, si ad causam & necessarium non est, certe ad historiam inutile non fuerit. Pistas enim locum regio palatio decoratum, placitis, synodis, capitulis insignem, frequentat historia, reges nostros, maximeque Carolum sequuta: sed quis & ubi sit, hactenus inter eruditos quæsitum est. Nam & ædificia tempus evertit, & nomen ipsum corrupit. *Tantum ævo quinque valet mutare vetustas.* Historici vernaculi, certe quos legere licuit, ne nominant quidem. Ortelius in thesauro geographico, Colvenerius in notis ad Flodoardum, & alii, Pistas idem esse volunt quod Pixiacum, in diœcesi Carnotensi. Repugnat Sirmondus in capitularia Caroli Calvi, eamque sedem in diœcesi Rotomagensi quærit, neque tamen ad eam præcise designandam pervenit. Quoniam eo scribente annales Bertiniani nondum emerserant ex tenebris qui lucem huic dubio darent. Sic enim illi digitum ad eum locum intendunt, ut in posterum dubitare non permittant. Audiantur.

Poissy. Sirmon. in capit. Car. Calvi tit. 29.

Pistæ qui sit locus.

Carolus omnes primores regni sui ad locum qui Pistis dicitur, ubi ex una parte Andella, & ex altera Audura, Sequanam influunt, circa Junii Kalendas cum multis operariis, & carris convenire facit, & Sequana munitiones constituens, ascendendi vel descendendi navibus, propter Nortmannos aditum intercludit. Duo dicit, & inter duos fluvios esse in Sequanam influentes, & ibi propugnacula constructa, quibus Nortmannorum cursus inhiberetur. In eo tractus quatuor circiter ab urbe Rotomago leucis inter duos illos fluvios vallis extenditur, cui vernaculum nomen *le Val-pitan*, quod cum addito scribendum admonet charta authentica donationis factæ canonicis regularibus, qui monasterium duorum Amantium in vicino monte religiose incolunt. *Dedi canonicis, &c. Molendinum meum apud Vallem Pistene.* Ordericus Vitalis in ecclesiastica sua historia, vocat Vallem de Pistris, quam Richerius de Aquila, Radulpho de Conchir donavit, quia, *nec ad rura sua, quæ ultra Sequanam sunt, nisi per terram ejus ire poterat, consilio regis Pontem S. Petris, totamque Vallem de Pistris dedit, ut sibi fidelis esset.* In ea valle pagus est, dictus etiamnum *Pistres*, a quo Valli nomen, æquali spatio ab utroque fluvio diffitus, neque nobis dubium est, quin fuerint illæ antiquorum Pistæ tot signis declaratæ. Hic hodieque visuntur veterum ædificiorum ruinæ, & miræ altitudinis puteus, sed incertum an palatii quod incoluit Carolus sint vestigia, an recentioris alterius, & quidem regii palatii, quod Plessiacum dictum est.

Annal. Bertin. ad an. 862.

Andelle, Eure.

Le Val. Pitan

Oldric. Vitalis hist. eccl. l. 12.

Pistres.

Le Plessis.

Tenebant eo tempore Nortmanni Oscellum Sequanæ insulam, quam castello munierant. Fuit igitur intercludendum iter, ne reliquas Galliæ partes vexarent. Immo ne Pistas redirent, nam antea magno regni dedecore regiam illam invaserant, & in ea aliquandiu substiterant: dicentibus synodi Pistensis episcopis anno Christi 862. *Qui ex diversis provinciis super fluvium Sequanam, in locum qui Pistis dicitur, ubi exigentibus peccatis nostris aliquandiu fuit sedes Nortmannorum, convenimus.* Id igitur eo ipso loco apud Pistas factum a Carolo. Nam præter Castellum Plessiacum, quod imminet Sequanæ, aliorum duorum supersunt monumenta, quæ supra Andellam eminebant, suis utrumque nominibus distinctum. Sunt qui putent nihil tunc aliud extructum a Carolo rege, præter Pontem-Archæ in vicinia; quem fabulantur incolæ conditum fuisse a Julio Cæsare indicio cervi illac enatantis. Quicquid autem ibi confectum fuerit, operi præfuit Vvenilo, scribente Hincmaro, apud Flodoar-

Munitiones ad Pistas,

Syn. Pistensis in capit. Car. Calvi tit. 29 cit

Chaste au sarrez in, la Mottele Bourg.

dum, *Vveniloni Rotomagensi de operariis & opera quam factebat ad Pistas in Sequana.* Quo ex loco deducit Sirmondus Pistas ad Rotomagensem diœcesim, non vero ad Carnotensem pertinere. Et hæc satis superque ad illustrandum locum modo obscurissimum, olim perillustrem. Flodoard. 3. c. 20.

2 *Et ut in Ariulfi & Amalberti causa.*) Quæ sit illa Ariulfi causa, dici non potest, cum historia non fuerit digna. Amalbertum aliqua ex parte novimus ex l. 55. capitulorum, ubi queritur *Amalbertum parochianum suum contra regulas pro causa inlicita excommunicatum* a Laudunensi: atque illud factum ab eodem scripto & veterum auctoritate avunculo probare conatum nepotem; sed perverse. *Scripta mea decurtans,* inquit, *in scripto quod mihi de Amalberto dedisti, volens me ex verbis meis revincere, & me ad fortitudinem tui judicii contorquere.* Sed hæc posteriora sunt, & utrumque antea injuriam feciisse Laudunensi oportet, cui provisum sit a rege, ad Rhemensis preces remedium, ecclesiastica libertate illæsa. Hincm. Rhem. l. 55. cap. c. 2. &c. 45.

3 *Ad vestram dominationem se reclamavit.*) Vox in libris, legibus, litibusque horum temporum frequentissima, neque minus nostratibus Gallis & usu, & facto nota. *Exenium* quod sequitur, non unius significationis est. Nam Hincmaro nostro alibi, & fortasse etiam hoc ipso loco, munus significat. *Talia vel ita condigna exenia mecum non attuli, ut domno apostolico, & carissimo patri nostro Arsenio, ac vobis condigne mittere possem.* Aliis, *exenium* est obsequium ultra solitum domino a subditis exhibitum. Baldricus historiæ Jerosolymitanæ l. 3. apud Lindenbrogium. *Condito corpore quibus potuerunt aromatibus, imperialibus exeniis illud prosequuti sunt.* Quocumque ceperis modo, filius ille Luidonis ab Hincmaro Laudunensi beneficium gratis non accepit, & ut alii loquuntur, non vacua manu. Crimen in eo tamen nullum fuisse inde manifestum est, quod qui dedit, factum publice profitetur; qui recepit, non negat; qui narrat, non arguit. De Luidone autem ejus patre alia occasione, ultima epistola, aget cum rege Rhemensi. *Exenium quid.* Id. epist. 57. ad Anastas. Lindenbr in Glossar.

4 *Requisita est quam patriotica lingua vocamus, exonia.*) Testis scilicet idoneus qui sacramento confirmaret, ipsum adire non posse. Sic enim explicat Laudunensis ipsa in scedula, *Sæculare judicium non adii, & exoniam, scilicet personam quæ firmaret quod illuc venire nequirem, non transmisi.* Eodem modo narrant annales Bertiniani suppresso vulgari vocabulo, *Quia personam præfatus episcopus non misit, qui juraret quod illuc venire non posset.* Præter jus & mortem id ab eo requisitum esse queritur archiepiscopus, quia tantæ gravitatis & dignitatis est episcopus, ut injurato credi debeat: & postulatus sacramentum ad sortem laicorum deprimitur. Unde discimus ejusmodi testes laicos homines adactos fuisse ad præstandum sacramentum, cum aliunde Salica lex neminem tali in casu eo teneri significet, dum præcipit; *Si quis ad mallum legibus dominicis mannitus fuerit, si eum sunnis non detinuerit,* DC. *denarios, qui faciunt solidos* XV. *culpabilis judicetur. Ille vero qui alium mannivit, si non venerit, & eum sunnis non detinuerit, ei quem mannivit, similiter* DC. *denarios, qui faciunt solidos* XV. *componat. Nam si in jussione regis fuerit occupatus, manniri non potest. Si vero infra pagum in sua ratione fuerit, manniri potest, sicut superius dictum est.* Hic vides excusare impedimentum (hoc est *sunnis & sunnia*:) at juramentum de excusatione postulari, aut discrimen hominis laici a sacro, non vides. *Exonia quid.* Hincm. Laudun. in scedula. Ann. Bertin. an. 868. Leg. Salic. tit. 1. *Sunnis.*

5 *Novum est enim quod nunc factum est.*) Ne simile quidem est factum Justinæ Augustæ contra B. Ambrosium, quæ ad basilicam Portianam vela & cortinas imperatoris suspendi jussit, cum dicerent auliçi, omnia imperatoris esse, ut narrat Ambrosius ipse Marcellinæ sorori suæ. Nam in bona Ambrosii non involabat Augusta, sed unam Arianis basilicam dari volebat. *Justina S. Ambrosium persequitur.* Ambr. l. 5. epist. 33. ad Marcel.

6 *Postquam Constantinus magnus imperator.*) Monuimus ante codicibus sæpe aliis usum Hincmarum, quam quos modo manibus versamus. Id hoc etiam loco paret. Nam legem tribuit Constantino, quæ in cod. Theodosiano apud nos tit. 2. tribuitur, Constantino, estque lex VIII. Et mox, Constantio & Constanti eam quæ est XVI. ejusdem tituli, tribuiturque ibi Constantio & Juliano. Item, Valentiniano, & Valenti unam, quæ ibidem est XXVI. tribuiturque Gratiano, Valentiniano, Theodosio. Ut & inferius legem affert quasi Constantini, quæ est Constantii & Constantis l. XVI. cod. Theod. l. XII. Sed quia *Leges aliter citantur ab Hincmaro, quam apud nos habentur.*

quia nævi illi noſtræ hiſtoriæ non officiunt, cum latas eſſe leges conſtet, hæc obſervatio in alias ſimiles, ſi quæ fuerint, cadere poterit, ne moremur in ſingulis expendendis.

Carolus Magnus cernens quæ male geſſerat.

7 *Cui cum ſicut adſolet adulantium linguis ſubreptum fuerit.*) Domeſtico & magni ponderis exemplo probat, eccleſiæ jura debere eſſe ſancta, Quod enim Carolus Magnus imperator decrevit, qua fronte Carolus Calvus rex non ſequatur? Quod avo placuit, cur nepoti diſpliceat? Si laudatur Caroli Magni antea decepti emendatio, quid eſt cauſæ cur eam non imitetur, aut cur ſe perpetuo purpuratorum adulationi faciat obnoxium Carolus Calvus?

Carolus Martellus bona eccleſiæ dedit laicis. Hincm. Rhem. admonit. ad Ludovic. c. 9. Pipinus aliqua ſibi retinuit. Baron. an. 760. tom. 9. edit. Rom. an. 160.

Ne vero intelligamus tali aſſentatione factum, ut Carolus Magnus eam eccleſiarum deprædationem vel exerceret primus, vel augeret, id vetat quod criminis illius auctorem memorat Hincmarus Carolum Martellum magni imperatoris avum, eamque ob rem damnatum apud inferos narrat idem Ludovico Germaniæ regi. Pipinus deinde rex Caroli pater, licet multa reſtituerit eccleſiis, alia tamen ſub annuo cenſu reſervavit, interque cetera Aniſiacum villam Laudunenſis epiſcopii, in qua cum pernoctaret a S. Remigio per viſum flagellatus eſt, ut ſcribit *S. Hincmarus Rhemenſis epiſcopus.* (ſic enim loquitur hoc loco Baronius) *in priori translatione S. Remigii.* Sed credendum eſt regem perpetuis bellis implicitum militaribus ſuorum animis pluſculum initio indulſiſſe, & multas eorum rapinas diſſimulaſſe, quæ eo uſque increverunt, ut tandem regiæ auctoritatis, quæ tum ſumma erat, freno coerceri debuerint. Anno ſiquidem regni ſui 20. edictum ab Hincmaro relatum promulgavit, cui præfationem hanc præfigit capitulare. *Tempore Hadriani papæ, & Karoli magni imperatoris, quando Paulinus epiſcopus tenuit vices apoſtolicæ ſedis in Aquis, fuit factum iſtud capitulum propter hoc, quia laici homines ſolebant dividere epiſcopia & monaſteria, ad illorum opus: & non remanſiſſet ulli epiſcopo, nec abbati, vel abbatiſſæ, niſi tantum ut velut canonici & monachi viverent.*

An. Chr 789

8 *Obſiſtentibus epiſcopis, & ſpecialiter Paulino patriarchæ.*) Nulla nos monet hiſtoria Paulini patriarchæ conſilio, & impulſu vehemente, hanc rerum perturbationem a Carolo adhuc tum rege fuiſſe correctam; ſed id facile credimus Hincmaro referenti, tum ob inſignem Paulini auctoritatem ex ſanctitate doctrinaque collectam; tum quod apud Carolum aſſiduus eſſet, & pluribus ab eo coactis ſynodis interfuerit. Rhemenſis ipſe *Venerandæ memoriæ patriarchum Aquilejenſis parochiæ* appellat, & ejus ſcripta; ſicut Bedæ & Alcuini cum vetuſtioribus patribus legenda eſſe affirmat.

Hincm. r. l. de prædeſt. pp. 1. ad Carol. regem.

Quædam aliquando mutantur in canonibus.

9 *Sicut enim Symmachus papa ad Æonium ſcripſit.*) Verba per epiſtolam per ſe brevem ſparſa, colligit in unum, & eorum nonnulla ex ſenſu potius auctoris, quam ex nativa vocum ſignificatione producit. Hic Anaſtaſii deceſſoris ſui factum, ut canonibus non congruens, præciſe improbat Symmachus: quod veterum conſuetudinem ullo modo, ulla occaſione mutari non oporteat. Illud vero ſane intelligendum eſt. Siquidem ante ipſum Ruſtico Narbonenſi ſcripſerat S. Leo. *Sicut quædam ſunt quæ nulla poſſunt ratione convelli; ita multa ſunt quæ aut pro conſideratione æquitatum, aut pro neceſſitudine rerum oportet temperari.* Atque Ivo Carnotenſis Panormiæ ſuæ prologo multis probat, urgente neceſſitate indulgentiam in eccleſia uſurpari, & ſapienter a ſucceſſotibus mutata eſſe, quæ optime ab antecedentibus erant decreta. Sunt enim præceptiones & prohibitiones aliæ immobiles, quæ divinæ: aliæ mobiles, quæ humanæ: quas lex æterna non ſanxit, ſed poſterorum diligentia ratione utilitatis invenit. *In his igitur in quibus obſervatis ſalus acquiritur, vel quibus neglectis mors indubitata conſequitur, nulla eſt admittenda diſpenſatio. In his vero quæ propter vigorem diſciplinæ vel muniendam ſalutem poſteriorum ſanxit diligentia, ſi honeſta, vel utilis ſequatur compenſatio, poteſt præcedere auctoritate præſidentium diligenter deliberata diſpenſatio. Ergo quod neceſſitas pro remedio reperit, ceſſante neceſſitate debet utique ceſſare pariter quod urgebat. Quia aliud eſt ordo legitimus, alia uſurpatio, quam ad præſens fieri tempus impellit.*

S. Leo ep. 95. ad Ruſt. Indulgentia rigorem mitigat. Ivo Carnot. prologo decreti.

10 *Cum maxima conteſtatione.*) Cui ritum additum qui hoc loco non exprimitur, inferius videbimus. Oportet ſane & ingentem fuiſſe rerum neceſſitatem, quæ tale ſacramentum exigeret, & efficaciſſimam epiſcoporum petitionem quæ impetraret, & incredibilem animi levitatem, aut vim & neceſſitatem quæ poſtea violaret.

Caroli Calvi reconciliatio eccleſiaſtica.

11 *Quando veniam petentes, ab epiſcopis, &c.*) Vigoris eccleſiaſtici veſtigium hic paret, ut ne regium quidem caput præterierit cenſura, cujus novam comminationem hæc ipſa epiſtola ſub finem repræſentabit. Quod quo tempore acciderit, difficile eſt definire: Acciditſſe autem propter eccleſiæ bona in laicos præter jus ſparſa, non temere arbitramur: & fortaſſe poſteaquam apud civitatem Metenſem poſitus, optimates ſuos opimis eccleſiæ beneficiis locupletavit, & quibuſdam ſibi retentis, ut dicunt annales Bertiniani, *Cetera quæque per quoſcumque ſuos, non cum tanto illorum profectu, quam cum animæ ſuæ detrimento, diviſit.*

Annal. Bertin. an. 866.

Epiſtolæ decretales veterum pontificum incertæ.

12 *Et carceri tradatur aut exilio.*) His veterum pontificum epiſtolis, quæ vulgatæ ſunt, multum auctoritatis detrahunt ſententiæ illæ a ſenſu communi remotæ, quis enim ſibi perſuadeat optimo pontifici, flagrante Auguſtorum ethnicorum perſecutione, cum cryptarum tenebris caput male tegeret, cui vivere non licebat, carceres & exilia minari licuiſſe? Eodem modo in epiſtola Lucii, quæ conſequenter citatur, dicuntur apoſtoli & omnes catholici patres, decreviſſe ne bona eccleſiarum invaderentur, & qui invaderent eſſe ſacrilegos, & ab eccleſia ejici debere. Quos autem? non ethnicos, qui tum in vitam & bona Chriſtianorum omne ſibi jus arrogabant, neque poterant anathemati eccleſiæ ſubjacere, cui ſubditi non erant. Fideles igitur Chriſtianos? At monſtroſum eſt in illa primitivæ eccleſiæ ſanctitate, tenuitate, afflictione, vel umbram illorum ſacrilegiorum ſomniare. Sic in libro de operibus cardinalibus Chriſti, cum lego in unctione chriſmatis, *Hodie patent carceres, & damnati libertate donantur: Severitate depoſita hodie judices manſueſcunt*: mirari ſatis non poſſum credere nonnullos, hæc a Cypriano, aut ſaltem ætate Cypriani, cum Decii gladius ſæviebat in Chriſtianos ſcribi potuiſſe.

Liber de cardinal. Chriſti operibus non eſt Cypriani.

Canon concilii.

13 *Quæ ſunt eccleſiæ, ſub omni ſolicitudine*, &c.) Habet Græcus textus ἐπιμελείας aliquid quod Latina verſio non exprimit, quodque Hincmarus prævidere non potuit, quem Græcas attigiſſe literas nullo veſtigio deprehendimus. τὰ τῆν ἐκκλησίας τῆ ἐκκλησία πάλαι ἰχει φυλαττιοθαι δεῖν μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ ἀγαθῆς σωτειδήσεως καὶ πίστεως τῆν εἰς τὸν πάντων ἐφορὸν, καὶ κριτὴν Θεόν. *Æquum eſt ut eccleſiæ ſervari oporteat quæ ſunt eccleſiæ cum omni ſolicitudine, & conſcientia bona, & fide in Deum omnia videntem & judicantem.* Et quæ ſequuntur. Habet autem hic & ſuppoſitus canon magnam affinitatem cum canone apoſtolorum 40. & 41. ut notant Balſamo & Zonaras, quem tam benigno loco non prætermitteret Hincmarus, ſi vel auditione noſſet.

Gangrenſe concilium non aptiſſime hoc loco profertur.

14 *Et Gangrenſes canones dicunt*) Procul abeſt Gangrenſis & canonis & concilii mens ab Hinemari Laudunenſis negotio, & Caroli regis facto. Nam Euſtathiani communibus fidelium eccleſiis conventibuſque comtemptis & deſertis privatos cœtus anteferebant, earumque fructus, & oblationes ſibi unis debitos vindicabant, ut qui conjugatis religioſiores videri vellent; atque adeo vita digniores. Hanc ſuperbiam deteſtati epiſcopi, clericorum & pauperum qui ab eccleſia alebantur curam geſſerunt, vetueruntque vota fidelium alio quam ad communem omnibus eccleſiam, & ejus principem epiſcopum deferri, cujus unius arbitrio in uſus neceſſarios diſtribuerentur. At laici ſub Carolo, nullo pietatis prætextu, ſola poſſeſſionum augendarum libidine, non nove oblata vel offerenda ad ſe derivant; ſed ab antiquo eccleſiæ donata per vim rapiunt; non coeunt in privatos cœtus epiſcopis derelictis, ſed communes eccleſias, quas prædari audent, frequentat, & ſacram epiſcoporum auctoritatem venerantes, eos ad egeſtatem reducunt. Quæ agendi ratio cum ſit longe quam Euſtathianorum ferocior & iniquior, potuit eo argumento minorum & majorum pugnare Rhemenſis, ſi locos auctorum noſſet expendere, non nude referre, & in peritia ſua judicii quam memoriæ laudem mallet acquirere. Illi igitur in præſens ſufficit, quod concilium Gangrenſe jubeat oblationes ad epiſcopum deferri, & ab eo pro poteſtate diſtribui: ut inde concludat, a ſæcularibus eo invito non debere uſurpari.

Ingenium quid.

15 *Quocumque ingenio unde gravetur eccleſia per angarias.*) Ingenium, apud hos auctores ars eſt, ut plurimum mala, quæ Latinis dicitur dolus malus, cum occulta & mala via ad finem pervenitur: ſic nimirum, ut homines latere ſperet: unde mox ſubdit, *Etiamſi violenter non rapiant, ſed quaſi prudenti ingenio injuſte accipiunt.* Eo ſenſu dixit & Tacitus: *Ambigenti Neroni quonam modo noctium ſuarum ingenio*

Tacit. l. 16.

note-

Angaria quid.

noteſcerent. Angaria autem, dicitur munus perſonale, quod ſi ab eccleſiæ miniſtris, aut famulis miniſtrorum præter jus & fas exigitur, certum eſt lædi eccleſiam.

De Stephani I. epiſtolis decretalibus judicium.

16 *Infames autem eas eſſe perſonas, dicimus.*) Pertinet ad cauſam, quod non ſolum ad ſæculares judices contra eccleſiæ privilegia trahitur epiſcopus, ſed etiam quod judices illi ſunt, infames, quod ipſis profanis legibus repugnat. Quæ ſint igitur infames perſonæ oſtendit ex Stephano papa I. qui omnes infamiæ notas in acervum colligit, ne per imperatorias leges, & eccleſiaſticos canones diutius vagari cogatur. Si tamen dignum eſt credere a Stephano ſcriptas eſſe epiſtolas duas, quibus pene eadem continentur. Nam cum in re eccleſiaſtica de perſonis infamibus conſultus ſit ab Hilario pontifex, profecto de ſolis Chriſtianis reſpondere debuit, non de Ethnicis, qui res Chriſtianas non tantum negligebant, ſed etiam opprimebant. Eſt-ne autem credibile tot tantorum criminum nomina ſecundo ſæculo inter ſævitiam perſequutionum fuiſſe cognita in eccleſia; cum ſimile nihil Cyprianus, Decianæ perſequutionis cauſam in Chriſtianorum vitia qua poteſt eloquentiæ vi refundens, vel cogitandum nobis objiciat? Quis autem non rideat eccleſiæ decretis vocatos infames *de bellis fugientes*, & parricidis, inceſtuoſis, veneficis, ſepulcrorum effoſſoribus accenſeri, cum per ea tempora ſeveriores quique militiam ſub imperatoribus paganis illicitam eſſe Chriſtianis hominibus contenderent?

Hincmari exemplaria a noſtris diverſa.

17 *Unde S. Leo cum ſynodo Romæ habita.*) Non iſta præfatio S. Leonis epiſtolæ præfixa, nec ipſius epiſtolæ textus, qualem deſcribit Hincmarus, in omnibus cum noſtris exemplaribus convenit. Nam ſynodum illam Romanam nemo commemorat, & ſiquidem epiſcopi duo, Victorius & Euſtachius pontificis epiſtolæ ſubſcribunt: ſi negotium illud cum eis communicavit, & ex eorum conſilio Thracibus epiſcopis ſcripſit, tu-ne ideo ſynodum e tribus conflatam, & privatæ collationis effectum vocaveris? De textus varietate idem judicium. Nam ne ad interiora epiſtolæ penetremus, ipſum principium inſpice. Sic enim in Romana editione epiſtolarum pontificum legimus: *Tanta ſæculi poteſtates circa ſacerdotalem ordinem reverentia prævaluere*, &c. Quo vero iſta pertinent? ut intelligamus, quod olim monui, aliis uſum exemplaribus Hincmarum, quam quæ modo terimus.

Corona clericorum. Balſam. in canon. Syn. in Trullo can. 21. Auguſt. ep. 147. Hier. ep. 81.

18 *Non per coronatos.*) Clericos in coronæ modum attonſos, quæ Græcis παπαλήθρα apud Balſamonem. Ut clericis ob flagitium depoſitis ſi pravam conſuetudinem correxerint liceat coronam & habitum clericalem geſtare. διορίζεται ὁ κανὼν, κείρεσθαι τὸν περιττὸν κατὰ κλῆρον, ἤγουν ἴσγιον παπαλήθραν, καὶ ἐνδύεσθαι χῆμα κληρικὸν. Inde venerationis cauſa obſecrati ſacerdotes per coronam ſuam. Auguſtinus Proculiano, *Per coronam noſtram vos adjurant noſtri: per coronam veſtram nos adjurant veſtri*. Hieronymus Auguſtino, *Fratres tuos, dominum meum Alypium, & dominum meum Evodium ut meo nomine ſalutes, precor coronum tuam*. Sidon. Apolliuaris Leontio, *Si cum inſtruere dignanter advocatio conſulta faſtidit, auctoritas coronæ tuæ diſſimilantibus ſtudeat excudere reſponſi celeritatem*. Vide in eum locum Sirmondum, & Lud. de la Cerda in adverſariis ſacris.

Sidon. Apol. lin. 6. ep. 3. Sirmond. ibi. Laud. de la Cerda adverſ. Sacr. c. 137. n. 5.

19 *Et S. Papa Gelaſius in decretis ſuis.*) Sirmondi fide citamus epiſtolam Gelaſii ad orientales, quia locum hunc in Gelaſio nuſquam reperimus. Ut in his & ſimilibus ad codicum varietatem ſit recurrendum, quam inter noſtros & Hincmarianos exiſtere fateri cogimur.

20 *Quaſi de ſtipendiis & roga.*) Bona eccleſiaſtica quæ juſtis ex cauſis poteſt epiſcopus in viros militares transferre, comparat cum antiquorum ſtipendiis & donativis militaribus, imperfecta ſimilitudine. Nam ſtipendia militiæ tempore tantum collata ſunt; hic emeritis & honeſtam miſſionem conſequutis, aut eorum filiis etiam in hoſtem non pergentibus vult poſſe beneficia eccleſiaſtica donari. Stipendia quæ ſint, notiſſimum: data e publico notat, quia e ſtipe corrogata conflantur: quique illam perſolvunt, ſtipendiarii ſunt. Varro, *milites ſtipendiarii* (vel potius *militis* ut corrigit Turnebus.) *ideo quod eam ſtipem pendebant*. Onomaſt. ſtipendiarius ὑποτελὴς, *vectigalis*. Ut mihi mirum admodum videatur vectigalem hoc loco fieri eccleſiam ab Hincmaro. Sed excuſandus eſt ex addito, *cauſa ſuæ defenſionis*. Quod latius perſequitur. Non eſt enim iniquum eccleſiæ defenſionem & protectionem ejus impenſis comparari. Roga autem eſt donativum militibus extra ordinem imperatoris liberalitate erogatum. Quemadmodum congiarium, civibus. Gloſſ. Baſilicon. ἀννόνα σημαίνει παροχὴν, δῶρον, ἢ ἔτήσιον διανομὴν. *Annona, ſignificat donationem, rogam, frumentiariam diſtributionem*. Impenſa ea profuſio feſtis ſolemnitatibuſque publicis, ut principum nuptiis: Landulphus in Tiberio II. *Duxit Anaſtaſiam uxorem ſuam, & coronavit eam Auguſtam, & jactavit rogam multam*. Sic explicandus Suidas. Ῥόγα ἡ πρὸς βασιλέων δόσεται, καὶ ἡ φιλοτιμία. quod principes ea magnificentia, & pium erga ſubditos animum teſtarentur, & ea multum ſibi gloriæ compararet. Landulph. in Tiber. II.

Annua dona quando data. Annal. Bertin. an. 868.

21 *Quæ nobis annua dona vocantur.*) Sic explicata *dona annua* ſecundo placito ſub autumni tempus regi præſtabantur. Atque illud ipſum tempus eſt, quo cauſa iſta apud regem Piſtis acta eſt ab Hincmaris, ſcribente annaliſta Bertiniano, poſt proſcripta Laudunenſis epiſcopi bona, *Sicque idem rex ad Piſtas medio menſe Auguſto, veniens, annua dona ſua ibidem accepit, & caſtellum menſurans pedaturas ſingulas ex ſuo regno dedit*. Quamquam & alias Junio menſe data fuiſſe docet idem annaliſta. *Carolus Calendas Junii in loco qui Piſtis dicitur generale placitum habet, in quo annua dona, ſed & cenſum de Britannia a Salomone Britannorum duce ſibi directum more prædeceſſorum ſuorum, quinquaginta ſcilicet libris argenti, recipit*. Verum cum dona ſint gratuita, quomodo ſingulis annis, conſtituto tempore, ſtatis cæremoniis, abſque intermiſſione deferuntur? an aliter tributa & debita ſolent exigi? An forte eo modo vocantur dona, quo videmus apud Armoricos in comitiis provincialibus ſemper agi de dono regi præſtando, quod licet & donum & ſpontaneum videntur, nunquam tamen non præſtatur, & quidem copioſius quam libera provincialium voluntas ferat? Ibid. ad an. 864.

Hincmarus Careli regis ſaluti ſemper conſuluit.

22 *Propterea domine Chriſtianiſſime.*) Pro utraque parte quod æquum eſt adduxit orator. Pro eccleſia quidem, eam ſæcularium rapinis & prædationibus non eſſe obnoxiam. Pro ſæcularibus autem, licere nonnunquam epiſcopis de facultatibus eccleſiæ in viros militares, & ad ejus protectionem utiles aliquid conferre. Hos, ſi deinde per vim & injuriam ab epiſcopo privantur, poſſe ad regium tribunal adire, ubi cauſa moderate & legitime audiatur: quia regis eſt eccleſiæ jura tueri. Quibus declaratis ſequi debet peroratio, quæ hoc loco incipit, non prolixior, utpote Hincmariana, quam vehementior, ut a tanto pontifice, qui modis ſemper omnibus Caroli regis ſalutem procuravit. Equidem cum hæc lego, ad veteres illos prophetas oculos reflecto, quos Deus olim regibus tamquam virtutis & pietatis duces adjunxit, Samuelem Sauli, Nathamum Davidi, Ezechiæ Iſaiam, Jojadam Joas, Azariam Oziæ; Et ſi quando Carolus a recto tramite aberravit, id præter Hincmari voluntatem factum eſſe docet Bernoldi viſio, quam ut Hincmari auctoritate confirmatam admittit Baronius. In illa enim Carolus dicitur pœnis purgatorii vexatus, Bernoldum ita compellare: *Vade ad Hincmarum epiſcopum, & dic ei, quia illius & aliorum fidelium meorum bona conſilia non obaudivi, ideo iſta quæ videt pro culpis meis ſuſtineo: & dic illi, quia ſemper in illo fiduciam habui, ut me adjuvet, quatinus de iſta pœna ſim liberatus*. *Carolus Calvus in purgatorio.* Hinem. opuſc. 50. tom. 3. Flod. l. 3. c. 18.

Carolis regis in eccleſias. magnificentia.

23 *Providete bonæ famæ quam longe lateque habetis.*) Eodem orationis ingreſſu regis benevolentiam ſibi conciliavit, cum ſcripſit ſuperius, *Quid enim dicent de vobis qui audierunt, quod deteſtabamini, & eos reprehendebatis qui Dei eccleſias non venerabantur, & ſacerdotibus honorem debitum non exhibebant, & præcipue Romano pontifici, & ſanctæ Romanæ eccleſiæ omnium eccleſiarum matri*. Quam non eſſe aulicam aſſentationem, ſed veram rerum bene geſtarum memoriam regi oblatam, ut ſui ſemper ſimilis eſſe velit, docent in primis pontificis Hadriani II. luculentum teſtimonium, quo ſcribit ad Carolum regem, *Annuntiatur etiam a pluribus probis*, & maxime ab Actardo *quod ſis amator, exaltator, & illuſtrator ſpecialis in orbeterrarum, & permaximus eccleſiarum Dei: ita ut nullus ſit epiſcopatus nullumque monaſterium in regno tuo, quod non auxeris rebus propriis, & reſtitueris ſuis perplurimum; optareſque ferventer & deſiderares, hanc principis apoſtolorum Petri primam ſedem exaltare, honorare, multiſque muneribus vicarium ejus & cœtum ſibi, commiſſum ditare*. Deinde facta ipſa quæ in Flodoardo legimus, commemorante ea quæ in gratiam Hincmari eccleſiæ Rhemenſi reſtituit: quæque Carolus ipſe epiſtola MS. narrat Hadriano pontifici a ſe in Laudunenſem eccleſiam collata, quæ citata eſt in vita Hincmari junioris, Hadrian. ep. 29 ad Carolum tom. 3. concil. Gall. Flod. l. 3 c. 4. Supra p. 8.

Stipendiarii qui. Verro l. 4. de ling. lat.

Roga quid.

Annal. Bertin. ad an. ris. Ac demum quæ paucis multa complexus annalista Bertinianus scribit, Lotharii nepotis sui mortem accepisse apud Silvanectum, *Ubi tam ipse, quam & uxor sua thesauros, quos in quibuscumque rebus habuerant, per loca sancta in suam elemosynam dispensantes, a Pictis reversi, domino, de cujus manu illos acceperant, reddiderunt.* Et speciatim Romam anno sequente, Carolus ad pontificem Hadrianum *pannum ad altare S. Petri, cum duabus coronis aureis & gemmis ornatis misit.* Hic vero ad assidua bella oculos flectere non decet, quibus attritum est regnum, & vexatus rex ipse, quorum sola pecunia nervus est, ut melius animi ejus magnitudinem æstimemus.

Ibid. an. 870.

Hincmari libertas episcopalis.

24. *Quia domine.*) Non est leviter prætereunda Caroli Calvi pietas, qui cum dignam sacerdote confidentiam ipsius eruditioni parem videret in Hincmaro, ei se ultro submisit ad reprehensiones cum opus esset tolerandas. Qua libertate quam sancte fortiterque usus sit, cum omnia ejus scripta declarant, tum hic maxime locus demonstrat; in quo illustre episcopalis constantiæ monumentum impressum est, usque ad offerendam, si necesse est, vitam pro ecclesiæ libertate propugnanda. Aliud consimile video apud Ludovicum III. regem Ludovici Balbi filium, qui se eadem ratione ipsi spiritualiter regendum obtulit. *De eo quod in literis vestris relegi, voluntarie vos subjicere velle exiguitatis meæ consiliis, & secundum quod hortatus fuero agere & disponere in ecclesiasticis & sæcularibus negotiis, & meæ fiduciæ vosmetipsos subjicere velle, & secundum datum a me consilium regni vestri jura componere.* Et infra: *Quod scripsistis, ut sicut semper regibus prædecessoribus vestris in omni utilitate regni proficuus & devotus fui, ita vobis fidelis & devotus existam. Quod & hactenus observavi, & observare cupio.* Hac piorum regum concessa licentia quam Hierarchice sit usus, docet & illud ipsum opusculum, & sequens de invasore Belvacensis sedis Odacro quem rex parabat intrudere. Ubi roganti regi ut ipsius petitioni ac voluntati faveat, rescribit, *Velitis & desideretis quod Dominus vult, securus voluntati vestræ favebo.* Et inferius, obscurioribus verbis regi minas nisi obediat intentanti, animose respondet, *Dominus mihi adjutor, non timebo quid faciat mihi homo. Utinam aut per vos, aut per quemcumque sibi placuerit educat me Dominus de isto carcere.* &c. Hæc libens describo, tamquam Hincmaro ipso apud æquum lectorem causam suam agente, adversus eos a quibus per summam vel calumniam, vel imperitiam, certe contra veritatem sole clariorem aulicæ assentationis, tyrannidis, & omnimodæ nequitiæ accusatur, vir cui non animus ad martyrium, sed gladius defuit, qui Stanislaum Polonum, & Thomam Cantuariensem asseruit.

Hincm. opusc. 11. n. 6. & 7.

Ibid. opusc. 33. n. 2. & 10.

Extremi judicii consideratio.

25 *Ad cujus judicium vos & ego in conspectu totius humani generis.*) Tantæ efficientiæ hæc est ratio, ut eam regi suo libenter inculcet, ut opusculum 2. de cavendis vitiis. *Solerter attendite, cui inde rationem estis reddituri in conspectu totius humani generis, & angelorum atque archangelorum.* Et paulo post: *Et non est oblivisscenda nobis illa verecundia, quando aperientur libri, id est conscientiæ, & non mediocriter pertimescenda est nobis pœna quæ illam sequetur confusionem, quando reatus animam immortaliter morientem involvet, & indeficienter deficientem carnem gehenna consumet.* Sic & ad Ludovicum Germaniæ regem, fratrem Caroli. *Ut & diem ante mentis oculos habeatis, quando cum omnibus anima vestra corpus recipiet, & venietis ante faciem æterni judicis, in conspectu omnium angelorum & hominum*, &c.

Hincm opusc. 2. c. 2. præfat.

Ibid. opusc. 4. admon. ad Lud. regem. c. 4.

Quid sit regulare judicium.

26 *Quia non de crimine per legitimos accusatores.*) Lecta hac exaggeratione per circumstantiarum in legitimo judicio requisitarum collectionem, oculos ad concilium reflecte, lector, & agnosce nihil eorum quæ hic exiguntur abfuisse ab eo judicio quo Laudunensis Hincmarus condemnatus est. Unde jure optimo dicitur, ab annalista Bertiniano, *regulariter accusatus atque convictus, depositionis judicium regulare suscepisse, sicut in gestis continetur ipsius synodi.* Et nota, depositionis judicium, non excæcationis, dici regulare; Ut enim hoc loco recte distinguit Rhemensis, non habet ecclesia capitale aliud judicium, quam depositionem: cetera ut exilium, proscriptio, mutilatio membrorum, regiæ jurisdictionis sunt; quæ proinde adversus nepotem exercuisse censeri non potest avunculus.

Annal. Bertin. an. 871.

Theodosii pœnitentia.

27 *Post dignam pro excessu satisfactionem.*) Illustrissimum & Christianæ humilitatis in Theodosio, & generosi zeli in Ambrosio exemplum nulla tacet historia, nulla non admirabitur posteritas, quo appositæ in rem suam utitur auctor hic noster, ut episcoporum in monendo libertatem volens admittat Carolus rex: quod antea apud Anastasium imperatorem fecerat Gelasius papa, cum scripsit, Nathan prophetam Davidi, Leonem pontificem juniori Theodosio peccatum aperuisse, *Beatæ memoriæ Ambrosius Mediolanensis sacerdos ecclesiæ, majori Theodosio imperatori communionem publice palamque suspendit, atque ad pœnitentiam redegit regiam potestatem.* Nam & paulo post videbimus Hincmarum nostrum Carolo suo saltem obscure excommunicationem intentantem.

Gelas. ep. 1. ad Dardanos.

Lex ab exlata.

De lege quoque ab eo lata, de capitali sententia in reos ad triginta dies differenda, consentiunt omnes, uno quod sciam excepto Sidonio Apollinari, qui eam Tiberio imperatori assignat. *Nunc ex vetere senatusconsulto Tiberiano, triginta dierum vitam post sententiam trahit.* Atqui certum est senatusconsultum Tiberianum ad decem tantum dies vitam produxisse damnatis, scribente Suetonio, *cautum esse senatusconsulto ut pœna damnatorum in decimum diem differretur.* In hac varietate laborantibus multis interpretibus, placet mihi Sirmondi sententiarum duarum distinctio, quarum altera esset a senatu, qualis fuit Arvandi quæ narratur a Sidonio: & senatusconsulto Tiberiano temperata primis temporibus ad decimum diem supplicium differebat: altera ab ipso principe, quæ per Theodosium triginta dies supplicii dilationi assignavit, e quibus postea Christianorum principum benignitate viginti dies ad senatusconsulti decem additi sunt, retento Tiberii nomine antiquo: quod in aliis legibus exemplo non caret.

Sid. Apoll. l. 1. ep. 7.

Sueton. in Tiber. c. 75. & ult.

Sirm. in Sidon. Apoll.

Ad iram temperandam.

Ejus legis propositum fuit iræ principis admoderari, dicente Ambrosio. *Quoniam iracundiæ permisisti judicium & non rectæ rationi, sed irato animo obsequutus sententiam pronunciasti.* Hoc loco pedem non figeret Hincmarus, nisi ob præcipitem iracundiæ impetum quo vexavit episcopum, reprehendi Carolus mereretur. Nam quod ineunte peroratione supra dixit, iracundiam exterius simulasse quæ nulla foret interius in animo, oratoria dissimulatione, & artificiosa assentatione ad persuadendum appositæ dictum esse dubitari non potest. Ut dilemmate constringatur princeps in hunc modum, Si iracundiam simulasti, peccasti contra exemplum Eleazari: si vere iratus fecisti, reprehensionem ferre debes ab episcopis, ut Theodosius ab Ambrosio.

Mora iræ remedium.

Ceterum sapientium omnium sensu optimum iræ remedium mora est & dilatio. Recte Seneca. *Maximum remedium iræ dilatio est, ut primus ejus fervor relanguescat, & caligo quæ premit mentem aut resident, aut minus densa fit. Quædam ex his quæ te præcipitem ferebant, hora, non tantum dies, molliet: quædam ex toto evanescent. Si in hoc erit, petita advocatio, apparebit jam judicium esse non iram.* Et alibi. *Maximum remedium est iræ, mora. Nec ab illa pete initio ut ignoscat, sed ut judicet; desinet si expectat: nec universam illam tentaveris tollere, graves habet impetus primos; Tota vincetur dum partibus carpitur.* Ac licet sero triginta illos & decem dies Romani exequendo reorum supplicio interjecerint, semper tamen moræ aliquid interposuisse docent ipsa magistratuum insignia, fasces arcte securibus alligati, ut significarent, ait Plutarchus, *Iram magistratus in proclivi & solutam esse non debere: ut solutio fascium paulatim facta moræ nonnihil & cunctationis iræ injiceret: quæ nonnunquam fecit ut sententia de supplicio exigendo mutaretur.* Eodem refero quod hoc loco non tacet Hincmarus, & in concilio religiose servavit, recitatam fuisse de scripto sententiam; quæ dum scribitur, sedatiore animo concipitur: dum scripta legitur, jam quasi alienum judicium recitatur. Sed quid? Carolus post proscripta Lauduni bona episcopatus: Pistas adiit, Laudunensis Hincmarus Rhemos ad avunculum, uterque Pistas ad regem, compositi Pistis hi quaterniones, & nondum ira regis residente, neglecti, & in aliud tempus rejecti sunt. Quid hinc deducimus, nisi aut iræ tenacissimæ fuisse regem, aut perpetuam episcopi in ejus offensa obstinationem? Istud potius & historia, & rerum exitus funestissimus persuadet.

Ibid. l. 2. c. 28.

Plut. in qq. Rom. q. 82.

In rotulam Hincmari Rhemensis.

Rotulæ forbendæ causa.

28 QUaternionum prolixitas aut causam dedit aut prætextum principi in annuis suis donis occupato, ut in majus otium legendi differen-

rentur, & interim residente Hincmari utriusque ardore, perseveraret Laudunensis proscriptio, ac tandem mora temporis controversia omnis excideret. Verum res illi erat cum episcopis duobus, quorum alter recti bonique zelo, alter naturæ impotentia quiescere in tantis motibus nesciebant. Rhemensis itaque verbositatis suæ non ignarus, ut hanc etiam aulicis præcludat effugii rimam, brevius scriptum ex paucis auctoritatibus legibusque colligit, & tamquam in Areopago ἀνὰ πρόοιμιον καὶ πᾶσαν jus suum sic prosequi curat, ut judex momentum temporis ad illud legendum, audiendumve negare non possit. Hæc est rotula, nudis illis collectionibus ea tempestate dicata vox, quam sæpe in utroque Hincmaro leges. Neque longe abludit aut litteris aut sensu gallica nostra in forensibus actionibus quotidie usurpata, *roolle*.

Judices sæculares aliquando cum ecclesiasticis, causas ecclesiasticorum cognoscunt.

21 *Ceterum de rebus & mancipiis.*) Ne justa videatur sæcularium potestatum querela, quod a communi ceterorum omnium jure discedere velint ecclesiastici viri, docet Hincmarus duobus in casibus rem ipsis esse cum sæcularibus. Primum ubi de rebus mancipiis, proprietatibus, re pecuniaria, agitur. Tunc enim non accedunt quidem ipsi ad judicium sæculare, sed advocatum mittunt, qui causas ipsorum agat, & jus repetat, conservetque. At hoc loco de capite, id est de facto ipso episcopi agitur, ubi advocatum de seipso dare inauditum est. Deinde, cum inter ecclesiasticos homines, & laicos lis orta est, judicium ex utroque ordine componi potest, ut constituatur a principe notæ vir integritatis, qui cum deputato ab ecclesia judice de ea cognoscat. Utrumque negat a canonibus prohiberi. At hoc in negotio apud sæculares solos, & quidem infamiæ maculis aspersos citatur episcopus, quod est penitus & a ratione, & ab ecclesiæ dignitate alienum. His officiis plurimum vacasse credi potest ecclesiæ defensor Gregorii magni sæculo, cujus est creberrima apud eum mentio. Immo excogitatum est illud muneris genus a patribus Africanis Augustini tempore concilio Carthag. Estque postulatum ab imperatore, *Propter afflictionem pauperum, quorum molestiis sine intermissione fatigatur ecclesia, ut defensores ets adversus potentias divitum, cum episcoporum provisione delegentur.* Pauperum quippe intererat ut ecclesiæ bona integra conservarentur, quibus ipsi sustentabantur.

Defensor ecclesiæ.

Concil. Carthag. V. c. 9.

22 *Et ad sedem apostolicam post judicium episcopale referatur.*) Non ait, si res tanta, tam obscura & implicata sit, ut in provincia terminari non possit, Romam referatur, ante judicium: sed post judicium post sententiam ab episcopis latam in concilio. Hoc loco & similibus utuntur patres concilii nostri Duziacensis, ut se probent nihil alienum ab ecclesiæ instituto, & canonibus repugnans in Hincmari, licet appellantis, condemnatione fecisse, quod perpetuo memoria retinendum est, ne qua schismatis suspicio in nostris mentibus inhæreat. Quod nemini mirum videbitur qui consideraverit judicia ista disciplinam spectare, non fidem. Ubicumque enim de fide tractatur, nullus umquam pontifex, nullus episcopus catholicus asseruit primam cognitionem deberi provinciæ, & ad Petri sedem primo deferri non oportere, quæ sola assertionum fidei dogmata tangentium lapis Lydius est. Neque possunt hoc abuti vel loco, vel concilio hæretici, qui post pontificis Romani condemnationem ad concilium provocant.

Epist. ad Hadrian. papam Conc Gall.

Causæ fidei primum ad summum pontificem referendæ.

Hincmari modestia recissis duobus ejus judiciis.

24 *Non eis obsit.*) Injuriosus igitur est nepos Hincmarus, cum objicit avunculo duo ejus judicia, Rothadi videlicet, & Vulfadi, ab apostolica sede per Nicolaum I. pontificem fuisse irritata. Temerarius, qui eo exemplo contemnere audet metropolitanum. At Rhemensis modestus, & superiori suo præclare subditus, qui rescissis ejusmodi synodorum sententiis cum multa posset in sui defensionem afferre, silentio & patientia maluit rem totam occulere, contentus privata ad pontificem epistola. Cui Nicolaus integra cum Hincmari satisfactione respondit, ut legimus libro 55. capitulorum, immo quod & Hincmari modestia reticere voluit, scripsit Carolo regi Nicolaus, ut quæstio de Vulfado in perpetuum sopiretur: *Alteram autem epistolam Hincmaro laudibus, & fidelitatis directionibus repletam, & ut ejus vice in istis partibus de Lotharii fungeretur.* Quo quid honorificentius archiepiscopo Rhemensi dici & excogitari potui?

Hincm. Rhemens. l. 55. capit. c. 5. Ann. Bertin. ad an. 868.

Explicatur locus.

25 *Et si laicus quærens.*) Ea lacinia videtur Hincmari esse, non enim in canone Africano reperitur, & imperfectum continet sensum atque pendentem, quem ejusmodi esse conjicimus. Quemadmodum ecclesiasticos litigantes jubet ecclesiæ decretoriæ judicum electorum sententiæ acquiescere; sic laicum episcopo dicam intendentem, æquum est a principe cogi, ut latam in ipsam sententiam ferat & exsequatur. Est enim princeps tutor & defensor ecclesiæ.

Duæ leges distinctæ.

26 *Sed & de his qui legem observare.* Duplicem legem in unam compingit. Prior siquidem rem judicatam vetat retractari, qua si cadunt iterum aut in ære, aut scapulis solvere jubentur. Posterior, legum & rerum judicatarum contemptores ad regem ipsum pertrahi jubet, ejus arbitrio puniendos. Cujus argumenti ea vis est, ut si res judicatas inviolabiliter servari volunt avus & pater imperatores, idem sibi curandum sciat filius; quid autem crebrius & sanctius omnium judicum sententiis constitutum est, quam ut personis & rebus ecclesiasticis caveatur?

In scedulam Hincmari Laudunensis.

Argumentum hujus opusculi

27 NOndum limites episcopalis modestiæ prætergressus junior Hincmarus de accepta injuria apud metropolitanum avunculum, & ex ejus consilio, apud aliarum provinciarum antistites qui ad placitum Pistense cum rege convenerant, querelam deponit. Idem ille scilicet, qui mox delapsus in alios mores, graviter in synodo Duziacensi reprehenditur, ordine legitimo neglecto multa fecisse, inconsulto eodem metropolitano, & Rhemensis provinciæ coepiscopis: immo aliarum potius provinciarum episcopos de rebus suis in consilium adhibuisse. Itaque brevi & stricto quodam velut memoriali docet episcopos rem adversum se gestam: consilium rogat, quid hoc rerum statu sibi agendum existiment, satisfactionem, si necessaria judicabitur, regi promittit, quid ab eo expetat, exponit, & ad illud impetrandum opem atque auxilium fratrum suorum flagitat. Si rex non sinit eorum precibus se moveri, ad sedem apostolicam appellare se admonet, idque vult regi significari. Hoc est scripti argumentum, cui scedulæ nomen est, propter compendiosam brevitatem, cum inelaborato & pene extemporaneo dicendi genere, quo vocis illius significatum perfectius impleat. Spargit quidem nonnulla e canonibus, ut in schola avunculi sui educatus, sed quantum alter ab illo! ut vel ex sequenti specimine licet advertere.

Scedula quid.

Melius ab Hincmaro Rhemensi quam a Laudunensi canones & leges citantur.

28 *Et vos scitis sacris legibus esse decretum.*) Rationem reddit cur ad judicium seculare provocatus nec ipse per se, nec per advocatum adierit. Quia, inquit, nemini judici, nemini episcopo licet episcopos & clericos ad illa tribunalia pertrahere. Respondeat aliquis. Esto: Nemo clericorum ad illa volens & libens accedat: Verum per vim externam vel laicam, vel ecclesiasticam, licet canonibus adversantem, si quis ad id compellitur, quidni vel invitus respondeat? Quis enim præstet violentiam? Quanto igitur melius avunculus his ipsis canonibus & legibus apud regem utitur in hunc modum? Quod in episcopum moliris, novum & inauditum est. Quod eum judicio sæculari jubes conveniri, & laicos judices constituis, facis quod imperatorum, etiam Francorum legibus vetatur. Quod episcopum a primate & coepiscopis invitum abducis, peccas in ecclesiæ canones. Debes igitur & corrigere quod agis perperam: & æqui bonique consulere, quod ipse facere recusat ex legibus.

Appellationem male interjicit.

29 *Si quid judicatis episcopus contradixerit,*) Præparat animos ad eam quam interjicere cogitat appellationem, quasi ea tali canone permittatur. Ridicule. Nam episcopis probandum non est a gravante sententia judicium posse remedium ex appellatione Romana quæri, longe justius a sæculari & violenta oppressione. Deinde hoc canone illud proprie non conficitur. Is enim de legitimo judice, de sententia ecclesiastico judiciorum ordine prolata loquitur, a qua semper licuit, licetque ad Romanum pontificem provocare. At hic non judicium, sed vis est; non sententia, sed oppressio: quæ proinde querimoniæ apud potentiorem, non appellationis apud superiorum judicem remedio indiget. Quapropter apud sapientem avunculum appellationis vocem non leges, & sibi rebusque suis longe melius consuluisset nepos juvenis, si a mittendo Romam Celsano suo abstinuisset.

Non est hic habita synodus.

30 *Ubi Deo placitum conventum vestrum adivi.*) Ne puta conventum hunc esse synodalem, sed multitudinem episcoporum illic constitutam, & fortuitum ob diversa negotia concursum. Nam licet in placitis factas

ctas sæpe synodos sciamus, id tamen semper esse factum, nulla ratio cogit credere, maxime placito æstivo, cujus, ut antea diximus, usus vix alius erat quam annuorum donorum perceptio. Certe synodi tum celebratæ nulla usquam mentio est, neque illam in aliena provincia haberet. Hincmarus, neque tam multos e sua, si foret indicta, abesse permisisset, qui solum Odonem fidum Achatem de suis illic reperet. Observabis interim, neminem hic appellatorum antistitum, si duos illos e provincia Rhemensi excipis, post quadriennium in nostra synodo apud Duziacum sedisse, licet eædem provinciæ alios miserint,

Locus perperam citatus.

31 *Et sententia fine scripto dicta.*) Quorsum hoc axioma? Nonne de sententia legitime a judice post auditam causam lata, & scriptum est, & a Gregorio intellectum? Quid autem hic simile? Citari quidem & intrudi ab avunculo multa sæpe non sine fastidio videre cogemur satis superflua, sed nulla ἄλογα.

Tria Hincmari postulata.

32 *Sim canonice revestitus.*) Tria respondet, legitima omnia. Postulat in primis, ut ante ullam causæ cognitionem in bonorum, quibus per vim exutus est, possessionem postliminio redeat, quod jure canonico decretum est apud Gratianum, & susius relatum in

3. q. 2. 9. Anton. August. l. 33. toto.

epitome Antonii Augustini. Quin etiam ne statim quidem post restitutionem potest episcopus cogi ad judicium, sed induciæ dandæ sunt, ut pacate suis fruatur. *Ejectis, vel spoliatis post integram restitutionem anniversariæ induciæ, vel sex mensium indulgendæ sunt.* Deinde promittit se facti sui in synodo provinciæ suæ judicibus ecclesiasticis rationem redditurum, quæ est hujus loci hypothesis, quodque faciendum multis canonibus regi persuadet Rhemensis Hincmarus. Postremo, si vel neutrum, vel alterum tantummodo conceditur, profitetur se Romam appellare, quod moribus ecclesiasticis consentaneum est quo supra diximus modo: neque possunt nonsprobare antistites, quorum interest appellationis privilegium adversus aulicorum injurias conservari.

In satisfactionem Hincmari Laudunensis.

Professionem fidelitatis non semel fecit Hincmarus Laudunensis.

33 PRofessionem fidelitatis regi præstitam apud Attiniacum vidimus in concilio nostro, cum hic *eidem episcopo contumaciter sibi resistenti, valde infensus erat*, ut loquitur Bertinianus annalista. Sed longe diversa hæc est satisfactio, ab homine pene adhuc innocente apud Pistas oblata, qua imprudentiam suam, nihil aliud, accusat: idque avunculi consilio factum ab ipso mihi facile persuadeo, quo liberior esset ad reconciliationem regiam aditus, quam & obtinuit.

Mercede, vox Hispana.

34 *Precor vestram mercedem.*) Unde porro in homine Gallo, in sinu Galliæ, apud Gallum regem Hispana vox, quam in usu Galliæ tum fuisse nemo mihi probet? Non habuit vel corruptissima latinitas verbum aliud honorificum, quo regem compellaret? an Gottalani amanuenses hoc verbi affectarunt, suppresso Gallico vel Latino? An argumentum est ejus barbariei, quam ex plurium gentium linguis studiose conquisiviisse ad ostentationem reprehenditur avunculo? Dicet fortasse illam a se hausiam a S. Gregorio Brunihildi reginæ, *Quod ad mercedem vestram respiciat.* Et, *pro impetratis quæ pro vestra mercede magis petimus.* Item, *Ut mercedis vestræ magis magisque fit fructus uberior.* Sed illa omnia non pertinent ad personæ venerationem, sed ad meriti præmii argumentum,

Greg. l. 7. ep. 131. ibid. ep. 121.

In extemporalem admonitionem Hincmari Rhemensis.

Opusculi hujus argumentum.

35 ITerato pulsandus fuit ariete murus ille jam pene per aulicam factionem aheneus. Et quando constabat dilatam esse quaternionum lectionem, eratque incertum qua manu, dextra an sinistra, rotula exciperetur, quibus oculis, rectis an obliquis legeretur; neque dubium erat quin regis ira perseverante, nova etiam oriretur difficultas, quod episcoporum causas quibus beneficia in aulicos collata repeterent, audiri solitas in palatio dictitaret, fuit huic etiam malo providendum, & error ab animo principis evellendus. Quod hoc scripto facit, prolatis potissimum ex imperatoriis capitulis, legibus Francorum regno usitatis, ut ostendat & avum Carolum magnum, & Ludovicum Pium patrem, & ipsummet Carolum, quoties episcoporum consilio, non aulicorum fraudibus, aut potentiorum minis, regendum se permisit, alia omnia decrevisse. Deinde, ut nihil umquam semel dixit Hincmarus, ad thesim initio disputatam redit, & episcopum probat apud ecclesiasticos judices debere conveniri, & ejus curæ bonorum ecclesiasticorum distributionem committi. Sunt enim duæ istæ partes ejus opusculi, cui Admonitionis, & quidem extemporalis nomen dedimus, tum quia re nata, & ex regii responsi occasione initium videtur accepisse, tum quia discedendum fuit a rotulæ vocabulo jam ante occupato, cum & materia, & tractandi methodo ad eam quam proxime accedat. Sitne autem chartæ commissa ut ceteræ, an voce pronunciata coram rege, non facile dixerim: nisi quod magis in scriptionem inclinat titulus e MS. acceptus, quo dicitur, non pronunciasse, sed æque ac rotulam *porrexisse*.

Nominis impositi ratio.

Ense strictæ jurare.

36 *In fide & dextera vestra per spatam vestram jurantes.*) Causæ plurimum interest ut Carolo regi, non tantum religio, sed etiam solemnitas juramenti reducatur in memoriam. Non enim tantum juravit, & Deo est obstrictus, quod non omnes principes semper movet: sed etiam publice & solenniter juravit, quod apud homines gravissimi perjurii creare potest infamiam. Solennitas ea porro fuit, ut districtum ensem dextra tenens sacramentum conciperet. Unde in legibus Alamannorum, dicitur, *Cum tracta spata defendat.* Et in lege Ripuariorum; *Cum dextera armata, tam prius, quam postertus sacramentum in præsentia judicis confirmare studeat.* Sic ethnici reges jurarunt per sceptrum, Nabuchodonosor *per thronum & regnum suum.* Joseph Ægyptium simulans, *per salutem Pharaonis.* Quamquam Carolus magnus jubet ut *nullus præsumat per vitam regis & filiorum ejus jurare.* Quo fit ut remota sequentium verborum amphibolia, *Sicut præsentes episcopi qui adfuerunt, petierant*, sic explicem, ut ad concessos articulos, non autem ad eum sacramenti ritum petitio episcoporum referatur. Quod ex eo confirmari potest, quod ejus cæremoniæ in capitulari nulla mentio fit, eamque ex isto Hincmari loco solum discamus.

Leg. Alamann. tit. 89. Leg. Ripuar. tit. 66. Judit. c. 1. Gen. c. 42. Capit. Car. M. l. 2. c. 42.

Historia a diversis varie narrata.

37 *In loco qui dicitur Marsna cum fratribus vestris.*) Si hoc loco de fide citantis Hincmari quæritur, ea sane integra est. Si de verborum sensu agitur, ipse per se apertus est. Cur hic ergo pedem figimus? Tenet historicorum diversitas qualem vix alibi reperias. Ejus historiæ canon jure suo censeri debet ipsum Caroli Calvi capitulare, in quo legimus ad Marsnam sive Marenam palatium regium in finibus Tungrorum bis convenisse tres reges, bellis civilibus & externis fatigatos: & in priore conventu anni 847. pacem inter se sanxisse, in altero anni 851. qui noster est ab Hincmaro productus, eandem confirmasse: nulli ut dubium foret quin inter eos *Veræ caritatis benignitas ab hinc in ante maneret corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, sine dolo & simulatione.* Quid hic autem historici? Nithardus, imperatoris Lotharii adversus fratres bellorum, & pacis ab eo repulsæ copiosus enarrator, ad hunc annum historiam non perducit, in 43. desinens, ad cognoscendam tamen rerum veritatem opportune consulendus. Annales Fontanellenses prius placitum omnino silent; posterius breviter referunt. *Isto anno placitum magnum & generale factum est a nobis gloriosissimis fratribus Clotharvio, Carolo, & Ludovico magnis regibus, in loco quodam juxta flumen Mosam. Inde cum pace reversus rex Carolus, placitum suum in Rauziaco tenuit, & dona annua suscepit.* Autumnali proinde tempore, quo dona hæc ordinarie deferebantur. Annales autem Fuldenses qui & Francorum a Pithœo editi, in primo congressu referendo cum capitulari conveniunt. Quibus & Metenses adjungimus, quod hic annalista priores ad verbum describere sit solitus. *Hic annus a bellis quievit: quem Hlotarius & Hludovicus mutua familiaritate transegerunt. Nam uterque eorum ad domum alterius invitatus, convivüis & muneribus regiis honoratus est.* Ubi autem Carolus, cui privatim adscribitur capitulare, & non minus quam alii duo adnuntiationem suam habet, in qua etiam futuri mox apud Parisium placiti ad missam S. Joannis condicti admonet? Voluit scilicet & ipse fratres suam in domum invitare: an id faceret non invitatus, contemptus, & tantum non ab illis rejectus? Hic fine dubio factum quod addunt Fuldenses, *Hludovicus tamen Hlotarium & Karolum, ita ut voluit, pacificare non potuit, renuente Hlotario propter injuriam sibi a Gisalberto vassallo Karli in raptu filiæ suæ factam.* Id si vere dicitur, & admodum credibile est quod Lotharius adversus Carolum infestiore semper animo fuerit, quam erga Ludovicum, quomodo verum est quod capit. 1. edicitur, *De pace & concordia atque unanimita-*

Annal. Fontanell. an. 851.

Annal. Fuldens. an. 847. Metens. ibid.

Capit. Car. Calvi tit. 3. c. 2.

Capit. Car. Cal. tit. c. 1.

mitate trium fratrum & regum inter se; & quod verissimo, & non ficto caritatis vinculo sint uniti? Fuit enim Ludovicus quidem cum utroque, sed Carolus cum Ludovico solo concordia unitus. Nisi intelligamus privatum illud fuisse dissidium Lotharii cum Carolo, & intra domesticos aulæ parietes coercendum, neque unquam in bellum & publicos tumultus eruptuum.

Et hæc quidem de primo conventu, de secundo autem ne *quidem*. Baronius vero cui noti fuerunt annales isti, & frequenter citati, neutrum conventum vel nominat, dignum tamen opus, si quod aliud, annalibus ecclesiasticis, in quo tam regie rebus juribusque ecclesiæ consultum est.

Ex adverso Bertinianus annalista prioris Placiti ne vestigium quidem offert. At posterius, videlicet nostrum, fusius describit, relatis etiam capitulis omnibus, hoc exordio. *Hlotarius, Hludovicus, & Carolus apud Marsnam palatium conveniunt. Ubi etiam fraterne partis diebus morati hæc communi procerum suorum consilio atque consensu decernunt, propriorumque nominum monogrammatibus confirmant.* Ac ne quid in animis nostris inhæreret ejus simultatis, quam inter fratres duos perduravisse narrabat Fuldensis, Carolo parum æquus, regium illius factum anno sequente sic commemorat. *Carolus fratrem Lotharium ad sui conloquium invitans apud Augustam Viromandorum, quæ beati Quintini martyris corpore insignitur, fraterne susscepit, honorifice afficit, germane tractat, regaliter munerat, redeuntemque benigne deducit.* Non est omittendum, quod secundi hujus apud Marsnam congressus decreta studiose notantur ab Hincmaro, regum ipsorum manibus subsignata fuisse, unde propria voce appellata, *Chirographum regum*, ut non semel vocat in libro de divortio Lotharii, *In chirographo regum nostrorum hinc expresse decernitur.* Et sub finem libri, *Quoniam quidem supra chirographi regum nostrorum memoriam feci.* Quæ circumstantia plurimum habet momenti, ut adeo solemniter constituta, religiose observanda curet.

Annal. Bertin. an 851.

Ibid. an. 852.

Chirographum regum. Hincm. l. de divort. Loth. c. 2. ad 5. interrog.

Caroli regis modestia in synodo.

38 *In synodo apud Suessionis civitatem.*) Duplex in ea synodo pietatis & modestiæ specimen Carolus edidit, quod ad propositum suum potuit Hincmarus adducere. Prius est, quod tamquam privatus & supplex episcoporum cœtui voluit interesse, *pio rege multa humiliter & prudenter proponente*, inquit concilium. Interfuit enim *ut non solum devotione ecclesiæ se filium esse ostenderet, verum etiam sicubi opus esset protectorem regia potestate monstraret.* Posterius, quod diaconum quendam Rhemensem, nomine Ragamfridum, & monachos duos presbyteros judicio episcoporum obtulit ob facinora quædam in se admissa puniendos. Ut ex his & ejuscemodi factis agnoscamus, si quid aliquando in his negotiis perperam gessit rex Christianissimus, alieno impulsu: quod bene & ex virtute egit, id suopte ingenio fecisse. Ex his præterea corriges annalistam Bertinianum, cum scribit, *Duos presbyteros monachos ejusdem monasterii ipse synodo præsidens, episcopis judicantibus degradari fecit.* Non enim *præsidet* qui *humiliter proponit*, qui non judicat, qui solum querelam apud judices deponit. Neque vero Carolus cum *se devotione filium ecclesiæ voluit ostendere*, debuit eum locum & ordinem in synodo usurpare, quem neque Constantinus imperator, neque catholicus quisquam princeps sæcularis sibi unquam arrogavit. Itaque scribendum *residens*, aut *sedens in synodo*: vel certe in scriptore puræ Latinitatis ignaro, idem vocis compositæ sensus intelligendus est, qui simplicis.

Capit. Car. Cal. tit. 9 act. 2. Ibid. act. 5. & 6.

Corrigitur locus annal. Bertin. ad an. 853.

Irruptio Ludovici Germani in regnum Caroli.

39 *Quando non transmisistis ad excommunicandum.*) En quo recidit tanto cum apparatu inter fratres reges jurata & confirmata pax. Septennio post Carolus fœda suorum maximeque Vvenilonis, archiepiscopi Senonensis, proditione, regnum amisit, invadente Ludovico fratre Germaniæ rege. Qua de re dictum a nobis alio loco. Hinc notamus in primis recto ordine hanc Germanorum grassationem legationibus missis fuisse vetitam, ut scribit ad Ludovicum ipsum Hincmarus, Carolo regi suo fide constantissima conjunctus. *Primo quidem per Hildegarium venerabilem episcopum scriptis & dictis: Secundo per Æneam honorabilem episcopum literis & verbis: Item per Æneam verbis: Deinde per Hincmarum Rhemensem & Vvenilonem Rotomagensem archiepiscopos: Iterum per eosdem cum aliis quos ibi vocastis ea quæ saluti fuerunt congrua sufficienter audistis.* Et quoniam ejus irruptionis initio, contra Danos in insula Oscello erat occupatus Carolus, suspicor Ludovicum talibus episcoporum admonitionibus aliquamdiu cessisse, & ab injusto bello manum retraxisse, narrante Annalista Bertiniano, *Quando frater suus Ludovicus super illum venit cum omni hostili apparatu. Sed largiente misericordia Dei cum honore non recessit.*

Hincm. epist. d. Ludovic. in capitul. tit. 23. c. 3.

Ann. Bertin. ad an. 858.

Notamus deinde hinc redeunte ad iniquum facinus Ludovico, inde Carolo ad hostem propulsandum milites cogente, ingentem Galliæ vastationem, quod in bello civili necessarium est, factam esse, scribente ad Ludovicum Hincmaro, ex synodo Carisiaca. *Quia tanta & talia crudelia, & abominanda fieri per parochias quas pertransitis audivimus, & quædam sentire timemus, & illis qui senserunt, & sentiunt condolemus, quæ calamitatem & miseriam quam a paganis patimur, superent: quoniam a Christianis in Christianos, a parentibus in parentes, a rege Christiano in regem Christianum, a fratre in fratrem, contra omnes leges divinas & humanas agantur.* Deque iisdem rebus Carolum & clericos palatinos admonente, Siquidem capitula de quibus agimus ait a se missa ad ipsum Carolum, hortaturque ut ea diligenter legat, *Quia mihi credite plus pro vobis, quam pro illo facta fuerunt.* Ad clericos autem scribit, *Audio de hominibus vestris, quia multa mala, rapinas scilicet & depræda-tiones, & fornicationes & adulteria in parochia mea faciunt; & etiam de vobis audio, quia rapinis illis consentitis, ut videlicet qui de illis vivitis, & vestros homines atque caballos inde pascitis.*

Horrenda clades per eum illata. Hincm ep. ad Lud. cit. c. 5.

Hincm tom. 2. opusc. 5. Ibid. opusc. 6.

His autem malis obviam scilicet ire debuerunt episcopi, & ecclesiasticum distringere gladium, qui materiali opprimebantur. Hincmarus ergo privatim ad presbyteros suos scribit, ut excommunicationem annuntient impiis illis grassatoribus. Carolus autem ab antistitibus suis extremis precibus non sine lacrymis impetravit, ut ad excommunicandum Ludovicum regem, & totum ejus exercitum proficiscerentur. Quod non aliunde quam ex hoc scripto, non ex capitulari, non ex historia discimus. Scio equidem duas de his deprædationibus episcoporum querimonias annis & temporibus distinctas, adversus Ludovicum priorem, adversus Carolum posteriorem, hic simul a nobis commemorari. Sed nimirum ab eodem fonte utraque causa profluit, eosdem effectus parit, pene simili fine terminatur, adeoque uno narrationis filo contexi duæ potuerunt. Quid ergo missi ad Ludovicum episcopi effecerunt? Regiam majestatem reveriti, eo præterito duces exercitus excommunicatione vinxerunt. At is sive contemptu, sive victoriæ dulcedine nihilominus excommunicatis communicando secundariam censuram contraxit. Hoc significat Hincmarus epistol. ad eum ex synodo Carisiacensi scripta. *Talia ac tanta fecerunt pro quibus ecclesiasticam, & episcopalem excommunicationem meruerunt.* Et paulo post. *Et forte vos, vel quicumque alii de eorum societatis & conjunctionis communione infecti & condemnati sunt, pœnitentiam quisque se recognoscendo faciat.* Et apertius in legatione episcoporum anno sequente ad eum a synodo Metensi decreta, pro postulanda, & offerenda, si resipiscere, indulgentia, dicitur, *illi peccata in nostris parochiis per illum, & ab illo commissa, ecclesiastica pietate & canonico more dimittite, eique indulgentiam postulanti donate, atque illum sacræ communioni, qua ipse se privaverat excommunicatis communicans, restituite.* Quam benignitatem aspernatus, rem totam ad episcoporum suorum consilium retulit. Sed hæc historici.

Sequuta episcoporum excommunicatio.

Ibid opusc. 7.

Hincm. ep. ad Lud. cit. c. 13.

Capit Car. Cal. tit. 24.

Nos ad extremum advertimus, mirum non esse si Carolus in tanto rerum suarum discrimine proditus a suis, oppressus ab hostibus, omnia prolixe ordini ecclesiastico petenti promisit, & si ordo ipse ecclesiasticus foro uti scivit, ut jurium & privilegiorum suorum confirmationem a misero rege posceret.

Pax inter reges restituta.

40 *Ceterum apud Confluentes firmitas quæ subsequitur.*) Pax & concordia anno hujus seculi 58. fœdum in modum rupta, anno 59. celebri legatione repetita, tandem 60. refecta est apud Confluentes de qua Bertinianus annalista, *Ludovicus, Karlus & Lotharius reges, Kal. Junias apud castrum quod Confluentes vocatur, conveniunt, ibique de pace inter se diu tractantes, tandem concordiam atque amicitiam ipsi per se* (malim *inter se*) *juramento firmant.* Hæc est firmitas hoc loco memorata, pactum scilicet conventum inter fratres & nepotem scripto, juramento & sigillo firmatum, quod in capitulari nonnullis immutatis eodem sensu legimus. Nisi dicere malimus, ita scriptum apud Confluentes, ut hic refertur ab Hincmaro. Post re-

Annal. Bertin. an. 860.

Capit. Car. Cal. tit. 27.

ditum autem a Confluentibus, sic publice jussu Caroli populo annunciatum, ut habetur in capitulari.

Hincmarus aliquando verba auctorum non servat sensu contentus.

41 *Et in B. Gregorii decretis.*) Quod alibi notandum est hoc in opere, non semper ab Hincmaro religiosissime auctores citari, contento sensu, verba non requirente, hoc loco confirmatur, ubi S. Gregorium citat Joanni defensori in Hispaniam eunti scribentem, & ex sæcularibus imperatorum legibus eum instituentem. Hic enim aliquod in verbis ipsis discrimen videmus, quod admonuisse sufficit, cum tanti non sit ut de verbis singulis in comparationem veniamus.

Vox quin usitata Hincmaro.

42 *Quin conquirentibus.*) Duo verba parenthesi conclusimus, quia sunt ab Hincmaro explicante, qui sint illi quibus judices dantur, videlicet, litigantes. Nam in ejus lingua, *quin*, expositoria vox solet esse, quam nos dicimus, scilicet, videlicet,

Obscurus locus.

Ibid. 43 *Sicut in mox sequenti articulo dicitur.*) Nihil minus articulatum, quam hic locus est, ubi nec pes nec caput apparet. Unum dici potest, in articulo qui sequitur ante citatum, id est 121. agi de iis episcopis qui loca ad cathedram suam pertinentia negligunt, ut a vicinis commoniti si non satagunt, liceat monitoribus illa occupare & excolere, Qua in re si quid dubii enascatur, & *episcopi inter quos causa versatur, diversarum provinciarum sint, ille primas det judices, in cujus provincia est locus de quo contenditur.* Vide lector, an sensus qui potest hinc erui loco isti applicatus animo tuo satisfaciat.

Canones Antiocheni in honore.

44 *Et item sacri canones Antiocheni & Gangrenses.*) Licet Arianorum fuisse censeatur Antiochenum illud sub Julio papa concilium; quia tamen & pauciores erant numero quam catholici episcopi, & in canonibus de fide nihil, sed de disciplina ecclesiastica præclare decreta sunt non pauca, manserunt in honore canones, & jure producuntur ab Hincmaro. Gangrense autem quod tempore præcessit, ut jam antea dictum, rem hoc loco propositam non proprie tangit, In eo enim contra Eustachium decernitur, monasticas ecclesias, & congregationes sæcularibus ita præferentem, ut harum oblationes ad solas illas transferri vellet, tanquam suis, utpote sanctis, debitas, Cui errori canones Gangrenses anathema merito dicunt, ecclesiam cui proprie præsidet episcopus non tantum contemni vetant, sed etiam supra privatos omnes cœtus honorari, & fidelium oblationibus locupletari jubent, quarum distributio in potestate sit episcopi, vel ejus quem tali officio præfecerit. Sic Gangrenses canones, facta communium ecclesiarum cum privatis, & ejus populi qui sub episcopo congregatur, cum hæreticis comparatione. At in lite Hincmari, toti ecclesiæ causa communis est, monasteria etiam complexa, atque inter ecclesiam & aulam, clericos & sæculares comparatio, in iis bonis quæ jamdudum ecclesia possidet, non autem in iis quæ nova liberalitate & plena libertate conferuntur.

Gangrenses explicati.

In epistolam Hincmari Rhemensis.

45 HActenus apud Pistas cum rege pro juribus ecclesiæ certatum est, nunc alio translata causa, longe aliter cognita tractatur. Privata fit de communi; non jam episcopus, sed Hincmarus junior litigat, & qui metropolitani patrocinium expertus est efficax, incipit avunculi benevolentiam perdere: atque libenter hoc vestigium observo, tamquam sequentium conciliorum semen, & instantis tragœdiæ protasin.

Exitus prioris actionis apud Pistas.

Episcopi duce Hincmaro Rhemensi pro Laudunensi apud regem intercessores, evicerunt duo; prius quidem, ut in maximam bonorum per vim ereptorum partem postliminio rediret, & illis, ut ajebant, revestiretur. Posterius autem, ut de iis quæ controversa restabant, judicio per omnia canonico, quale quaterniones & rotula descripserant, decerneretur, Ita & episcopis factum est satis, & rex omni cura ejus negotii, & culpa solutus. Reditur ergo in provincias, & rex post placitum, ut solet, missos suos huc illuc ablegat. Dubitare non possumus quin e bonis adhuc sub lite pendentibus vel præcipua fuerit villa Pauliacus. Ad eam repetendam Laudunensis episcopus, ad retinendam comes Nortmannus judices mutuo consensu eligunt, & causam cognosci volunt in provincia vel Rhemensi vel Laudunensi, præsentibus missis regiis, adstante metropolitano Hincmaro, & Odone Belvacensi episcopo, tantæ integritatis hominibus, ut eos licet vel sanguine, vel arctissima amicitia & ordine cum adversario conjun-A ctos, judices non recusaret Nortmannus. Hic perorata utrinque causa, & juribus explicatis, pronuntiant judices, ut ego quidem arbitror, peccasse contra canones episcopum, qui Pauliacum regi absque ullius consensu donaverit; non injuste possidere Nortmannum, qui a rege sic acceperit: de restitutione integra ad regem esse referendum.

Epistolæ argumentum.

Hæc ut gesta sunt nuntiare debet Hincmarus Carolo regi, quod hac præstat epistola, rogatque ut licita citra injuriam possideat comes Nortmannus, exemplo tamen præcessorum suorum non permittat quicquam detrimenti capere ecclesiam, jubeatque ex integro episcopum revestiri, neque factum suum retractare erubescat. Sed istud quod superest negotii & pleno effectu terminat, & quanto quam antea moderatius minusque actuose exequitur? Confer scripta omnia apud Pistas oblata, cum hac epistola; profecto alium a seipso videbis Hincmarum, in hac cau-B sa & Nepotis & ecclesiæ. Unde porro ista mutatio? Ex ipsa litigantium actione, qua didicit Pauliacum villam ab episcopo nemine conscio fuisse regi traditam, ut ab eo in beneficium Nortmanno comiti donaretur: quamobrem neque regem, neque comitem rerum ecclesiasticarum pervasores esse, sed ipsum episcopum dilapidatorem, & sacris canonibus contraria peccantem. Se turpiter deceptum qui nimis credulam juveni & læso episcopo mentem dederit, & acri objurgatione regem compellaverit ea ex parte innocentem. Hoc est quod pontifici Hadriano narrat idem Hincmarus. *Ego autem illi ut episcopo credens, scripsi inde domno regi plura & minus caute, reprehendens illum de injusto judicio. Et quia non ita se res habebat, sicut idem Hincmarus mihi mandaverat, & postea ipse dixerat*, &c. Hinc illæ lacrymæ. Nam Bello Pauliaco sic exutus, de rege qui donatum comiti non restituisset ecclesiæ, de avunculo suo qui restitui non C curasset, quasi regi & palatinis in ecclesiæ perniciem conniveret, apud sedem apostolicam questus est, & utrumque postea multis injuriis vexare perrexit.

Hæc epistolæ prima pars est, cui ne actum tantum agere videretur, alias duas attexit, longe diversas, alteram de Luidone qui hominem invitus occiderat; illi rogat modis eo tempore receptis securitatem dari ab adversariis: eos nisi faxint se constituto die censura ecclesiastica constricturum. Alteram de aulicis, suas & episcoporum admonitiones immodeste subsannantibus, Quos coerceri postulat a rege peccati illius gravitatem expendente. Sic in concilio Duziacensi post epistolam synodalem ad Hadrianum papam, quam ab Hincmaro scriptam esse non ambigo, subditur privata ipsius epistola, in qua cum Actardi commendatione, & Laudunensis ipsius accusatione, de Trisingo presbytero per occasionem agit.

Pietas Caroli Calvi.

46 *Et sicut sæpe soletis recolere.*) Notanda regis D Caroli pietas, non aliunde profecto quam ab Hincmaro accepta, qui ejus mentem præstantissimis præceptionibus & sanctorum patrum sententiis imbuebat. Quod apertius constat ex variis ejus pro regum institutione opusculis tomo ejus operum secundo sparsis, quorum prima duo ad Carolum regem scripta, cum epistola B. Gregorii ad Recharedum regem, quam *& diligenter legat, & intelligenter servando, ac quotidie magis ac magis de virtute in virtutem proficiendo custodiat.* Dignus profecto antistes qui non magis ecclesiæ suæ privilegio, quam virtutis & doctrinæ merito tot reges reginasque Francorum coronaret. Quibus potuit dicere quod Arcadio Synesius, misit me patria, στεφανώσαντα χρυσῷ μὲν τὴν κεφαλὴν, φιλοσοφίᾳ δὲ τὴν ψυχήν. *Auro caput, animum philosophia coronaturum.*

Hincm. opusc. 5. Præfat.

Synes. orat. de regno.

Juliani imper. injusta lex.

47 *Sicut Julianus, & postea imperator Mauricius.*) Eam legem expresse Juliano adscribit Gregorius, E Theodoro medico scribens. *Quam legem primum, sicut ii dicunt, qui leges veteres noverunt, Julianus protulit, de quo scimus omnes quantum Deo adversus fuerit.* Itaque sic retulit Hincmarus Gregorii fide, Gregorius peritorum juris Romani, & legum imperatoriarum. Quos nobis ignotos esse fatemur ingenue, cum & corpore juris non contineatur, & ab historicis non referantur. Militia quidem prohibitos Christianos a Juliano Cæsare novimus, cum vetuit illos inter prætorianos in palatio militare, magistratus in urbibus gerere, jussitque omnes ad idola colenda compelli, Quo audito, inquit Socrates, qui vere Christum colerent magno statim animo militiæ insignia posuerunt. Sed qui stipendia mererent Christiani ante legitimam missionem vetitos ad monasticam vitam transire ab eo qui neque monachos, ne-

Greg. l. 2. indict. 12. ep. 64.

Socrat. l. 3. hist. c. 12.

que

que Christianos ferret, quis mihi probaverit? Nimi A rum ista suis momentis expendere non curat, nihil ut profanum nisi certissima veritate fultum afferat Christianorum mysteriorum diligens perscrutator. Atque ejusdemmodi est illud quod sequitur ad Theotinum medicum. *Fuerunt quidam veterum philosophorum qui in duobus corporibus unam esse animam dicerent, non affectus jungentes duos, sed unam in duobus animæ substantiam partientes.* Qui vero fuerint veteres illi philosophi, si quis solicitius requirat, næ judicio meo suam operam male collocabit: umbra certe illius erroris in seipso damnavit Augustinus.

Greg. cit. ep. 65.

48 *Et in libro primo capitulorum.*) Conferunt hæc Mauritii & Caroli Magni exempla, ad verecundiam retractationis ex animo Caroli Calvi evellendam. Nam si Mauritius libere se moneri permisit a Gregorio pontifice, ut legem contra Dei obsequium latam refigeret; cur succenseat Carolus Calvus ab episcopis rogari se ut olim contra ecclesiam facta rescindat? Si magnus ille Carolus scriptam a se legem contra libertatem ecclesiasticam antiquare non erubuit, cur ejus nepotem pudeat bona ecclesiæ purpurato suo concessa repetere, & episcopo Laudunensi restituere?

Carolus M. legem contra ecclesiæ jura latam retractavit.

Ad Caroli Magni legem quod pertinet, hoc in primis observandum, eo numero non haberi in capitulari, qui signatur in MS. Deinde, legis scribendæ causam admodum probabilem, & imperatoria pietate non indignam disertis verbis exprimi. *Quia audivimus aliquos ex illis non tam causa devotionis hoc fecisse, quam pro exercitu, seu alia functione regali fugienda: quosdam vero cupiditatis causa, ab his qui res illorum concupiscunt circumventos audivimus, & hoc ideo fieri prohibemus.* Tertio, non aliunde quam ex hoc loco, & Hincmari testimonio discere nos, oppositionem ab ecclesia & republica huic legi factam; præsertim cum bonis moribus causa legis patrocinetur. Ad extremum, legis revocationem admodum C obscuram mihi videri, & sola Hincmari auctoritate, aliis quam nos exemplaribus utentis, credibilem fieri. Nam eo libro correcta dici non potest, nisi c. 143. quod est *De conversione liberi hominis. Ut liber homo qui in monasterio regulari comam deposuerit, & res suas ibidem delegaverit, promissionem factam secundum regulam firmiter teneat.* Hic prioris legis nulla fit mentio, & hæc posterior absque ulla ejus derogatione facillime consistit. Nam sive cum regia licentia, sive illa prætermissa, in monachum quis sit attonsus, promissionem vitæ suæ Deo factam, & possessionum suarum monasterio, sanctam & illibatam servare debet.

Secunda pars epistolæ de Isidore homicida.

49 *Ceterum in secundo libro capitulorum.*) Aggreditur ad secundam epistolæ partem, præmissis duabus capitularium legibus, quarum priore, necessitatem exponendi negotii sibi tamquam episcopo impositam declarat: posteriore, negotium propius tangitur, & D quomodo decernendum sit aperitur. Est autem causa talis. Luido fecit homicidium invitus, puta, vel imprudens, aut vim repellens; occisi parentes, hæredes, amici, armantur in vindictam; ille ne perpetuo de vita periclitetur rem legitimo judicio committi postulat, id facturus quod a lege & a judice statuetur. Ita satisfecit adversariorum nonnullis, qui sunt de regno Austrasiæ sub Lothario. Idem judicium subire recusant alii Carolo subditi, & plures jam annos Luidonem inique vexant, legitimam satisfactionem offerentem. Postulat igitur Hincmarus a rege, ut eam litem secundum leges terminari jubeat, & contumaces ad judicium cogat: qui si perpetuas inimicitias cum Luidone volunt gerere, eos statа die excommunicationi subditurus est. Qua in narratione nihil admodum occurrit notandum, præter voces quasdam obsoletas e temporum barbarie, & capitularibus desumptas, quæ breviter percurren- E dæ.

Comites qui.

50 *Comes in cujus ministerio perpetratum est.*) Comites, quorum frequentissima mentio est, urbium & pagorum dicuntur eorum locorum judices; ut lex Burgundionum declarat. *Ad utilitatem & quietem* Leg. Burgund. tit. 49. *constat omnium pertinere, ut de singulis quibuscumque causis generalis definitio proferatur: sicque fiat ut locorum comites, atque præpositi competentes instructi evidentius judicanda cognoscant.* Talis fuit Erlebaldus comes Castricensis pagi, apud Flodoardum, qui vivus ab Heriveo Rhemensi excommunicatus, post mortem postulante rege absolutus est in synodo apud Flodoald. l. 4. hist. c. 16. Hinc. opusc. 4. num. 7. Troslejum. Eorum apparitores dicti, missi reipublicæ, scribente Hincmaro ad Ludovicum regem Germaniæ. *Ut missus reipublicæ, id est, minister comitis, cum ipsis, si jusserint, eat.* Ab iis ad comitem palatii, tanquam illorum judicium, judicem appellatum est, ut ex eodem Hincmaro discimus. *Comitis autem palatii inter cetera pene innumerabilia in hoc maxime solicitudo erat, ut omnes contentiones legales, quæ alibi ortæ, propter æquitatis judicium palatium aggrediebantur, juste ac rationabiliter determinaret, seu perverse judicata ad æquitatis tramitem reduceret, ut & coram Deo propter justitiam, & coram hominibus propter legum observationem, cunctis placeret.* Si res gravior & obscurior occurreret, quæ aut legum defectu aut propter litigantium pervivaciam, terminari non posset, ad supremam auctoritatem deventum est, ut hac ipsa quæ præ manibus est, lege jubetur. Hic & tum, vel rex adhibitis consiliariis judicabat, quod citato loco significat Hincmarus, aut solus ipse decernebat. Quo in genere judicii notabilis fuit Caroli Magni sedulitas, de quo sic narrat Eginhardus; *Cum calcearetur & amiciretur, non tantum amicos admittebat, verum etiam si comes palatii litem aliquam esse diceret quæ sine ejus jussu definiri non posset, statim litigantes introducere jussit, & veluti pro tribunali sedens, lite cognita sententiam dixit.* Arbitrarias oportuit fuisse sententias quæ sic ex sola principis voluntate penderet. Verum his nostra diversa est, quæ neque comite palatii, neque regis præsentia indiget: siquidem tantum rogatur imperare, ut sine mora & tergiversatione ulla secundum leges regni Francorum causa decidatur.

Idem opusc. 14. num. ult.

Carolus magnus primatum causas cognovit. Eginhard in vita Car. M.

51 *Et compositionem solvere.*) Mulctam convenientem persolvere, & læsæ parti satisfacere, pretio dato se redimere, quod certe leve est. Sic enim in lege Salica legimus. *Si quis foris casa, sive iter agens, seu in agro positus a contubernio fuerit occisus, & tres vel amplius habuerit plagas, tres de eodem contubernio qui convicti fuerint, singillatim mortis illius compositionem componant, & tres alii de ipso contubernio* C 100. *denarios, qui faciunt solid.* XXX. *unusquisque illorum culpabilis judicetur. Et tres adhuc alii de ipso contubernio* DC. *denarios, qui faciunt solid.* XV. *singuli eorum culpabiles judicentur.* De clericis autem interfectis, ita præcipit Caroli Magni capitulare: *Qui subdiaconum occiderit,* CCC. *solidos componat. Qui diaconum,* CCCC. *Qui presbyterum,* DC. *solid. Qui episcopum,* DCCCC. *solid. Qui monachum,* CCCC. *solid. culpabilis judicetur.* Tanti hominum etiam sacratorum capita æstimabant majores nostri bellis & cruoribus assueti, & ipsi, ut sic dicam, semiferi. Hæc tamen & similia de involuntariis cædibus intelligenda sunt, qualis hæc est a Luidone facta. Nam spontaneis pœnæ graviores impositæ juxta capitulum aliud. *Ut quicumque ausu temerario alium sine causa occiderit, vitæ, periculo feriatur, & pretio se redimere nunquam valeat; Et si convenerit ut ad compositionem quisque descendat, nullus de parentibus aut amicis eum quicquam adjuvet. Quod si fecerit, suum vvirgildum omnino componat.* Hoc est, pretium quod constitutum fuerit, quodque aliter emenda dicitur, persolvat, quod tali homicidæ adjumento esse voluerit. De his plura collegit Isaac Lingonensis in canonibus suis.

Compositionem solvere. Qualis ea sit. L. Salica tit. 45.

Capit. Caroli M. l. 3. c. 25. Ibid. l. 7. c. 183.

Isaac Lingon. capit. tit. 2.

L. Salica tit. 65.

Cui vero persolvi debeat ea pecunia, eadem lege Salica dicitur. *Si alicujus pater occisus fuerit, medietatem compositionis filii colligant: & aliam medietatem parentes qui proximiores fuerint, tam de paterna quam de materna generatione, dividant. Quod si de una parte, vel paterna, vel materna, nullus proximus fuerit, portio illa ad fiscum perveniat, vel cui fiscus concesserit.* Dixit lex, *filios*, non filias. Quia ut in legibus Longobardorum habetur, *filiæ, eo quod femineo sexu esse probantur, non possunt ipsam faidam levare.*

L. Longobard. l. tit. 9. num. 17.

52 *Et faidam per sacramentum pacificare faciat.*) Faida inimicitia est, dicente lege Longobardorum, *Cessante faida, id est, inimicitia.* Pacificare autem faidam quid sit, eadem lex aperte declarat, eodem titulo, qui est *de plagis & compositionibus liberorum hominum. In omnibus istis plagis ac feritis*, inquit, *superius descriptis, quæ inter homines liberos eveniunt, ideo majorem compositionem posuimus, quam antiqui nostri, ut faida, quod est inimicitia, post compositionem acceptam postponatur, & amplius non requiratur, nec dolus teneatur, sed causa sit finita, amicitia manente.* Quanto enim majorem pecuniæ summam a lædente læsus accipiet, æquum est ut tanto libentius remittat injuriam, & in gratiam cum adversario redeat. Idque maxime valere debet in eo qui læsit, vel occidit invitus, quod Luidoni evenit. Quare eodem legis Longobardorum libro, non semel legimus, *Componat cessante faida, quia nolendo fecit.* Itaque *faidam*

Faida quid. L. Longobard. l. 1. tit. 7. nu. 1. Ibid. nu. 15.

Ibid. tit. 9. n. 4. 5.

per sacramentum pacificare, est interjecto solemni jurejurando confirmare se depositis odiis in concordiam rediturum. Sic explicata lege facilis est causæ cognitio.

Potentia adversariorum Luidonis.

53 *Sine respectu alicujus personæ.*) Potentes & gratiosos fuisse oportet Luidonis adversarios, interfecti parentes, quorum dignitatem in jure dicundo Lotharius posthabere debuerit in Austrasia, quique in Francia ne Caroli quidem commendationi, vel judicis sententiæ cedere voluerint, ut injuriam condonarent. Quamquam recte Lotharii exemplum in medium adducitur, ne Carolus patruus & jam senior aliquid minus regie fortiterque faciat in regno suo, quam quod nepos & adhuc juvenis princeps magna cum auctoritate peregit.

Faidam jurare.

54 *Causa porrexit usque ad id loci, ut ne faidam homines vestri jurarent.*) Usque eo perventum est in judicio, ut sacramentum ab interfecti parentibus non exigeretur de pace cum interfectore ineunda. Sic *jurare faidam* idem interpretabimur, quod superius, faidam per sacramentum pacificare: quo sensu melius diceretur, faidam ejurare. Aliter quoque potest intelligi, eo deductam esse causam ut jurare faidam, hoc est, exercuisse cum homine interfecto graves inimicitias, Luido quidem vellet, quod ea res & culpam elevaret, & mulctam minueret, sed agentibus contra adversariis, obtentum sit a judice, ne cogerentur ad illud juramentum, atque ita illud homicidium pro voluntario semper haberetur, adeoque morte aut exilio mulctandum.

Leudem revvadiare.

55 *Cum judicatum fuerit ut eisdem leudem revvadiaret.*) Leudem esse compositionem quæ in mulctam injuriæ pendi debet: revvadiare autem relaxare bannum, sive confiscationem, quod sine pretio soluto non fieret, diximus in notis ad concilium. Quibus aptum huic loco Caroli M. decretum addimus. *Si latro ibi occisus fuerit, qui eum occiderit leudem inde non solvit, & nullus illi inde faidam portare præsumat.* Æquissima profecto sententia, ut pretium legibus constitutum pro homicidio sic perpetrato solvat Luido parentibus; pacem & concordiam Luidoni promittant parentes: Illud ultro offert & ingerit Luido: recusant isti sacramentum præstare, & immortales cum eo volunt inimicitias gerere, quod legi Christianæ, bonis moribus, & regni quieti repugnat.

Capit. Car. M. in Sylvaco.

Mallum comitis.

56 *In mallo illius de quibuscumque vellet ieum interpellarent.*) Mallum esse placitum & generale judicium ad quod litigantes omnes accedere necesse est, sciunt omnes. Sed quid est, *in mallo illius?* Interpretor ego, in judicio, quod comes Luidonis ipsius indixerit; aut certe in loco ubi habitat, condixerit, ne huc atque illuc discurrere cogatur, qui jam frustra ab episcopo suo ad Pistas, ad Basivum deductus fuit. Sic Ludovicus Pius Hispanis imperavit, ut facinorosi *undecumque a vicino suo aut criminaliter fuerint accusati, & ad placitum jussi, ad comitis sui mallum omnimodis venire non recusent.*

Judicum mollities in hac lite terminanda.

57. *Ut quilibet comes in suo comitatu inde facere per auctoritatem debet.*) Perstringit comitis, sive judicis mollitiem, qui per nimiam indulgentiam capitularium decreta in gratiam adversariorum Luidonis violavit. Nec minori in culpa est ipse palatii comes, qui comitis inferioris sententiam non correxit. Adeo potentes sunt qui Luidoni faciunt negotium. Id autem contra mentem principum fieri, docet Caroli M. admonitio ad comites omnes, quam & repetit Carolus nepos. *Vobis vero comitibus dicimus, vosque commonemus,.... ut vos ipsi in ministeriis vestris pacem & justitiam faciatis, & quæ nostra auctoritas publice fieri decernit, in vestris ministeriis studiose perficere studeatis. Proinde monemus vestram fidelitatem, ut memores fitis fidei nobis promissæ & in parte ministerii nostri vobis commissi, in pace scilicet & justitia facienda, vosmetipsos coram Deo, & coram hominibus tales exhibeatis, ut & nostri veri adjutores, & populi conservatores juste dici & vocari possitis: & nulla quælibet causa, aut munerum acceptio, aut amicitia cujuslibet, vel odium, aut timor, vel gratia ab statu rectitudinis vos deviare compellat, qui inter proximum, & proximum semper juste judicetis.* Si veniunt judices in partem regiæ solicitudinis & actoritatis, cur aliorum potentiam verentur, aut gratiam aucupari studeant?

Capit. Car. M. l. 2. cap. 6. capit. Car. Calvi. tit. 20.

Judices sunt regum adjutores, & populi conservatores.

Multiplex Caroli regis pacificatio cum Aquitanis.

58. *Vos inquietare tunc propter Aquitanorum præsentiam nolui.*) Quando id factum sit, conjecturæ nostræ relinquitur. Nam ista scribit Hincmarus anno 868. quo de Laudunensis nepotis lite cum rege actum est apud Pistas, & jam ante annos quatuor homicidium Luidonis acciderat, anno proinde circiter 864. Interea medio autem tempore, bis iegitur in annalista Bertiniano cum Aquitanis in fide amicitiaque ipsius nunquam satis constantibus, rediisse in gratiam. Primo anno 865. apud Vernum villam, *Episcopos ac ceteros Aquitaniæ primores obvius suscepit: ad quorum multam petitionem filium suum Carolum, necdum bene spassatum in Aquitaniam cum regio nomine ac potestate redire permittit.* Quod *spassatum* dicit, intellige curatum & sanatum ab eo vulnere quod per juvenilem jocum anno 864. acceperat in capite, ex quo biennio post anno 866. mortuus est, ut narrant nostri iidem annales. Minus vero mihi simile videtur anno illo, qui primus effluxit ab homicidio perpetrato, usque ad hunc Aquitanorum congressum, tam multa peragi potuisse, quæ hoc loco persequitur Hincmarus, pacificatum videlicet Luidonem cum Lotharii subditis; deductum ad Pistas, ad Basivum ab episcopo Rhemensi: causam apud judices disceptatam; auditam in palatio: remissam ad regem, Hincmaro ad ejus latus assidue hærente. Commodius ergo referetur ad alterum Aquitanorum congressum, quem docent annales iidem factum anno 867. qui totam Hincmari Laudunensis cum rege litem præcessit. Tum siquidem Carolus *ad villam quæ Bellus Pauliacus dicitur, perrexit: ubi primores Aquitanorum sibi obviam accersivit, & filium suum Ludoicum, ordinatis illi ministerialibus de palatio suo, eisdem Aquitanis regem præfecit.* Ac licet prudenter Hincmaro credamus, causam cur privati cujusdam homicidæ negotio rex inquietari non debuerit *fuisse Aquitanorum præsentiam*: non imprudenter tamen rationem aliam possumus olfacere; sensisse tunc Hincmarum regiam adversum se gratiam aliquantum refrixisse. Cum paucis post mensibus in concilio Tricassino sex provinciarum in causa clericorum Rhemensium, dicatur fuisse *Carolus immemor fidelitatis atque laborum, quos pro ejus honore, & regni obtentu sæpefatus Hincmarus per plures annos subierat.*

Annal. Bertin. ad an. 865.

Spassatus.

Ibid. ad an. 867.

Ibid. & Flodoard. l. 3. hist. c. 17.

Rex urgetur ad litem terminandam.

59 *Nunc autem quia ipsi vestri homines.*) Quia tamdiu vexari clientem suum Luidonem, & litem injuste comperendinari molestissime fert, regem admonet quibus ea modis, & ubi terminari facile possit; si judicium sua in diœcesi, in qua illi bona & beneficia possident, exerceatur, eo convenire cogantur ipsi: si recusant, facultates fisco adjudicentur. Et si forte sæcularis potestas contumacibus cesserit, ad spiritalem & ecclesiasticam facile deveniri posse: sibi certum esse ipsis Kal. Octobribus, solemni die censuris ecclesiasticis castigare, & excommunicatos de more omnibus denunciare.

Boso cur specialim nominetur.

60. *Sed & Boso in nostra diœcesi beneficium vestrum habet.*) Bosonem nominatim præter ceteros appellat, ne mirum regi vel aulicis videatur, quod illi excommunicationem intenter. Hoc enim ex eo sibi licere judicat, quia ex beneficio quod in Rhemensi diœcesi possidet, factus est subditus. Quo magis laudandus est Hincmari generosus in obsequio Dei animus, qui nobilissimum & regi gratiosissimum hominem excommunicare non vereatur. Bosonem enim illum esse arbitror, quem Carolus jam imperator Italiæ ducem constituit, ut narrat Aimoinus, quique in synodo Tricinensi procerum sæcularium primus subscribitur. *Signum Bosonis inclyti ducis & sacri palatii archiministri, atque imperialis missi.* Ac demum in synodo Mantalensi regis nomen ab Arelatensis regni episcopis proceribusque suscepit. Scio quidem in regno Caroli duos alios extitisse Bosones, patrem Huberti clerici, & Teutbergæ reginæ Lotharii conjugis ex injusto repudio celeberrimæ: & Bosonem comitem Ingeltrudis conjugis fuga & infamia nominatissimum: pro qua revocanda Nicolaus I. & ejus in Gallia legatus Arsenius magnopere laborarunt. Sed ut neutrum illorum huc pertinere asseram, facit, quod prior longe ante hæc tempora mortuus erat, cum Benedictus III. contra Hubertum clericum *quondam Bosonis filium* scribebat. Posterior hoc quidem anno superstes, domesticis tamen negotiis ob fugitivam, & alibi prostitutam conjugem suam sic impediretur, ut aut externis vacasse, aut episcoporum & ipsius Hincmari judicium, cui a Nicolao I. commendatus fuit, negligere potuisse mihi non persuadeam. Quod si quis certa aliqua ratione contenderit, Bosonem de quo hic agitur, hunc ipsum esse comitem, non illum alium quem diximus Italiæ ducem, nihil ideo Hincmaro Rhemensi hoc facto gloriæ decedit.

Aimoin. l. 5. c. 32.

Concil. Ticin. tom. 3. conc. Gall. Syn Mantal. ibid.

Bened. III. epist. 2.

Nicol. I. ep. 1 tom. 3. Conc. 3.

61. *In die missæ S. Remigii.*) Aut simpliciter in missa, ad missam, S. Joannis, S. Martini, &c. Hoc est quod modo dicimus, ad diem, ad festum, quod sæpe in capitularibus occurrit.

In die missæ

62 *Au-*

Tertia pars epistolæ.

62. *Audivi denique quosdam.*) Tertia & postrema pars epistolæ, qua vehementer reprehendit aulicos quibus graves erant adhortationes & tractatus episcoporum ex sacra scriptura ducti. Vetus querela, jam inde a prophetis Judæorum, qui cum populo dicerent, *hæc mandat Dominus;* ille contra subsannando inter

Is. c. 20. pocula & delicias, respondebat. *Manda remanda, expecta reexpecta, modicum ibi, & modicum ibi.* Quin etiam apud Romanos improbi quique, & supinis deliciis assueti, philosophis censoribus inclamant. *Quo-*

Senec. ep. 89. *usque eadem?* Quibus Stoicus, *Ego debeo dicere, quousque eadem peccabitis? Remedia ante vultis desinere quam vitia. Ego vero eo magis dicam, & quia recusatis, perseverabo. Dicam etiam invitis profutura.* Præ-

Augustin. serm. 144. de temp. clare & stricte S. Augustinus ad Afros suos in eumdem sensum. *Puto, quia dico quod soleo, & vos facitis quod soletis. Ego coram Deo excutio vestimenta mea: timeo ne mihi imputetur quia non dico. Officium meum impleo: fructum vestrum quæro.*

Risu elevare dicta scripturarum malum est.

63. *Videant quid sustinebunt de hoc criminoso detractionis,*) Peccatum aulicorum ex contemptu verbi divini exaggerat. Nimirum vir sapiens, maximæ auctoritatis & in ecclesia & in republica de magnis rebus serio agere, & singula dicta scripturæ sanctæ, & antiquorum patrum auctoritatibus munire solitus, dolet non eadem mente ab auditoribus excipi, qua proferuntur a concionatoribus: quin potius risu eludi, & suffocari sementem in piorum animos injectam. Nihil enim cum pietate & religione magis pugnat, quam scurrilitas, & in ridiculum detorta bene monentium dicta. Huc accedit, quod Hincmarus sententias & scripturæ & patrum ab usu non distinguens, audacter affirmat, & Deum & sanctos in divinis scriptis contemni, quando qui iis citatis utuntur episcopis sannis & ludibriis excipiuntur. Quare in concilio nostro acerbe invectus est in nepotem, exigentem ut quæ adversum se ex patribus & conciliis collegerat, flammis absumeret: quod si faceret traditorum sacrilegium se incursurum respondit. Sed (quod pace tanti viri dictum sit) latum est inter illa discrimen, & bona bene dici oportet, cavendumque ne bonis vitiose utamur. Quod a nepote suo factum non tacet in concilio. Quamobrem licet omnino peccent aulici qui parabolantes per scripturam episcopos risu dicteriisque prosequuntur, possunt illi tamen culpam elevare ex importuno usu, *tota die* absque necessitate sacra verba assidue intrudentium: quod satis non cavit Hincmarus ipse, cui uni præter ceteros omnes Romanum illud occini potest. *Quousque eadem?* Atqui meminisse debuit non esse mittendas margaritas ante porcos, neque ubi auditus non est, effundendum esse sermonem: Quis autem non rideat, nusquam alibi magis infartos & intricatos esse scripturæ locos, quam hic, ubi vitium illud in eo reprehenditur? Diceres irrisores suos jaculorum dentate velle obruere.

** HINCMARI
ARCHIEPISCOPI RHEMENSIS

EPISTOLÆ ALIQUOT AD HINCMARUM Laudunensem episcopum, quæ in postrema R. P. Jacobi Sirmondi S. J. editione desiderantur; descriptæ ex codice 1486. MS. Palatino bibliothecæ Vaticanæ opera V. C. Lucæ Holstenii, & jussu eminentissimi S. R. E. principis Francisci cardinalis Barberini ad nos per R. P. Petrum Possinum soc. nostræ theologum eruditissimum trasmissæ. Ex his vero multa lector hauriet ad synodorum Vermerensis, Attiniacensis ac Duziacensis intelligentiam apprime necessaria.

I.

Hincmarus Rhemorum episcopus, ac plebis Dei famulus, presbyteris, diaconibus, ac reliquo ecclesiastico ordini, & cunctis in Laudunensi parochia consistentibus salutem.

CONfratres ac consacerdotes nostri Hetto, Ermino, Hadulfus, & Clarentius presbyteri ecclesiæ vestræ prid. Kal. Junias præsentis secundæ indictionis data mihi ad vicem omnium vestrum petitione, cujus hinc partim textus, quantum sufficere vidi, sequitur, de quibusdam capitulis vestræ communis necessitatis consuluerunt, hoc modo: Dum XIII. Kal. Majas pastor noster in monte Lauduno in sua synodo de perplurimis utilitatibus suæ sanctæ ecclesiæ, ordinando & emeliorando quædam in eis disputaret; occurrit pro successu temporum quædam pars ejusdem disputationis, pro qua quia ordinandi rerum ecclesiasticarum potestas ab eo, cum jus & lex canonum jubendo præcipit, ut episcopus res ecclesiæ suæ quibus voluerit & quomodo voluerit disponendo dispenset, auferretur; perplurimæ auctoritates sancti Petri successorumque ejus, quibus qualiter & quomodo data sit potestas ligandi & solvendi, ab eodem pastore nostro in præsentia totius synodi eas relegendo recitatæ sunt. Quibus recitatis memor injuriarum suarum, quæ ei moderno acciderant tempore addidit, quod immineret tempus comprovincialis synodi, quæ in Vermeria palatio regio a vobis vestrisque suffraganeis VIII. Kal. Majas habita est. Ad quam vestris literis evocatus libenti animo coram omnibus professus est, se sine ulla intercapedine progressurum. Sed quia credebat in ipsa synodo, quod mos haud exposcit canonicus, aliquam violentiam sibi inlegaliter & contra leges canonum a quocumque fieri, sermone contestatorio & auctoritate sancti Petri, quod si ei licentia eundi Romam prohiberetur, aut ipse captus obtineretur, omnes sacerdotes totius parochiæ suæ colligavit, ut nemo eorum in ea sacerdotali ministerio tamdiu uteretur, usque dum ille ipse nobiscum iterum viva voce loqueretur; aut literæ ex ipsa sancta sede beati Petri apostoli nobis mitterentur. Quo facto quod tunc non accidit, nunc Silvaco palatio V. Kal. Junias peractum est. Qua tamen die priusquam ad ipsum Silvacum perveniret, præscius venturæ violentiæ suæ, prædixit sacerdoti nostro Clarentio, simulque diacono Teutlando, ut nobis denuntiarent per omnia nos servaturos, quæ causa suarum injuriarum, & ut satius dicamus, pro statu sanctarum ecclesiarum, in præscripta synodo XIII. Kal. Majas omnibus sacerdotibus suæ parochiæ observare auctoritate sancti Petri ipse præceperat. Et post aliquanta: Quapropter quia eumdem dominum nostrum regia potestate retentum & reclusum viva voce adire non poteramus, & sacerdotali ministerio prohibiti ab eo frui non audebamus, III. Kal. Junias ad capitolium nostrum convenimus, & ibidem communi colloquio retractantes ratum fore duximus, ut exinde consilium nostræ salutis a sacra paternitate almitatis vestræ humiliter deposceremus, utrum sacerdotalis ministerii officio missas celebrando, & Domino pro receptione pastoris nostri ac communi utilitate totius sanctæ ecclesiæ sacrificia offerendo, baptizando pueros, visitando infirmos, reconciliando cum viatico munere pœnitentiam petentes, sepeliendo mortuos, cum penitus ab his omnibus prohibiti simus. Et paulo post: in parochia nostra uti debeat, an non, & reliqua. Quam relegens satis superque dolui fateor, quia dilectus frater & coepiscopus noster Hincmarus contra episcopalem gravitatem, & contra evangelicam veritatem, atque apostolicam & canonicam auctoritatem talia inconsulte causa suarum injuriarum agere præsumpsit; qualia nullus ante ipsum episcopus egit: quæ non modo sacrarum scripturarum tramiti contraria, & decretis sunt sanctorum adversa, verum & saluti humanæ ac universæ Christianitati sunt inimica. Quia, sicut Hilarus

rus papa dicit, non minus in ſacrarum traditionum delinquitur ſanctiones, quam in injuriam ipſius Domini profilitur. Veſtram autem ſolertiam laudo, filii ac fratres cariſſimi, quos præcepta ſacrorum canonum non perfunctorie legiſſe cognoſco. Ait enim ſacra & myſtica Nicæna ſynodus: *Antiqua conſuetudo ſervetur per Ægyptum, Libyam & Pentapolim, ita ut Alexandrinus epiſcopus horum omnium habeat poteſtatem; quia ut urbis Romæ epiſcopo parilis mos eſt. Similiter autem & apud Antiochiam ceteraſque provincias ſuis privilegia ſerventur eccleſiis.* Quod capitulum ſanctus Bonifacius papa ſcribens ad Hilarium Narbonenſem epiſcopum exponit hoc modo: *Convenit nos paternarum ſanctionum diligentes eſſe cuſtodes. Nulli etenim videtur incognita ſynodi conſtitutio Nicænæ, quæ ita præcipit, ut eadem proprie verba ponamus; per unamquamque provinciam jus metropolitanos ſingulos habere debere, nec cuiquam duas eſſe ſubjectas: quod illi, quia aliter credendum non eſt, ſervandum Spiritu ſancto ſuggerente ſibimet cenſuerunt.* Et poſt aliquanta. *Quod idcirco dicimus, ut advertat caritas tua, adeo nos canonum præcepta ſervare, ut ita conſtitutio quoque noſtra diffiniat; quatenus metropolitani ſui unaquæque provincia in omnibus rebus ordinationem ſemper expectet.* Et ſecundum Africanum concilium ſcribens ad Cæleſtinum papam, *Decreta*, inquit, *Nicæna ſive inferioris gradus clericos, ſive epiſcopos ipſos ſuis metropolitanis apertiſſime commiſerunt.* Et venerandum Antiochenum concilium, *Per ſingulas*, inquit, *regiones epiſcopos convenit noſſe metropolitanum epiſcopum ſollicitudinem totius provinciæ gerere. Propter quod ad metropolim omnes undique qui negotia videntur habere concurrant. Unde placuit eum & honore præcellere, & nihil amplius præter eum ceteros epiſcopos agere, ſecundum antiquam a patribus noſtris regulam conſtitutam, niſi ea tantum quæ ad ſuam diœceſim pertinent poſſeſſioneſque ſubjectas. Unuſquiſque enim epiſcopus habeat ſuæ parochiæ poteſtatem, ut regat juxta reverentiam ſingulis competentem; & providentiam gerat omnis poſſeſſionis quæ ſub ejus eſt poteſtate: ita ut presbyteros & diaconos ordinet, & ſingula ſuo judicio comprehendat. Amplius autem nihil agere tentet præter antiſtitem metropolitanum.* Presbyteros, inquit, & diaconos parochiæ ſuæ epiſcopus ordinet, & non exordinet. Quia quos ſolus epiſcopus ordinare poteſt, ſolus niſi ut venerandi præfigunt canones a ſacris officiis ſubmovere vel ſuſpendere nequaquam poteſt. Et ſingula, inquit, non autem generalia ſuo judicio comprehendat, quem convenit noſſe metropolianum epiſcopum ſollicitudinem totius provinciæ gerere. Propter quod ad metropolim undique qui negotia videntur habere concurrant. Unde fratres cariſſimi, docente nos beato Gregorio ac dicente, *qui non corrigit reſecanda, committit*, ad præfatum fratrem & coepiſcopum noſtrum Hincmarum has quæ ſequuntur literas auctoritate metropolitana dirigere neceſſarium duxi; monens illum paterna ac fraterna dilectione, ut juxta beati papæ Hilari decreta ipſe quantocius iniquum factum ſuum diſſolvat. Quod ſi agere noluerit, & contumaciter, quod abſit, magis differre quam obedire maluerit, ſciat generalitas fraternitatis veſtræ virtute domini noſtri Jeſu Chriſti, qui, ut ipſe dicit, venit animas ſalvare, non perdere, & venit quærere & ſalvare quod perierat: qui eſt, ut ipſe inſinuat, *via, veritas & vita*: via ſcilicet converſationis ſanctæ, veritas doctrinæ divinæ, vita beatitudinis ſempiternæ. A quo, & per quem in ædificationem, & non in deſtructionem ſacer ordo epiſcopalis accepit exordium. Judicio etiam ſancti Spiritus, quo ſacri promulgati ſunt canones; & ſancti prophetæ atque apoſtoli, eorumque ſucceſſores, & apoſtolicæ beati Petri ſedis pontifices nobis documenta ſalutis & regulas ac decreta ſalubria ediderunt, & ſervanda inviolabiliter tradiderunt, ſicut in ſubſequentibus relegetis cuncta quæ de capitulis in veſtra petitione conſcriptis contraria divinæ auctoritati, quæ tenetur in ſubditis, aut verbo præcepit, aut ſcripto decrevit, irrita & vacua & nullius virtutis vel auctoritatis eſſe pronuntio atque decerno; vobiſque miniſtris eccleſiæ Laudunenſis parochiæ præfata auctoritate præcipio, ut & in miſſarum celebrationibus, & in ceteris officiis, tam diurnis, quam nocturnis, & in diſtributione ſecundum traditionem Domini ſacramentorum cæleſtium fratribus & populis conſulendis, ſed & in baptizandis parvulis, & in ſuſcipiendis ad pœnitentiam indigentibus, & in ſubveniendis viatico munere ſecundum ſacros canones obeuntibus, & in ſepeliendis mortuis, ſine ulla retractatione aut negligentia, quantum patitur humana fragilitas, ſecundum tramitem ſacrarum ſcripturarum traditionemque majorum divina munia exequendo fratribus & populis conſulere ſtudeatis: ſcientes vos ordinum veſtrorum ſuſtinere jacturam, ſi confeſſi aut regulariter victi fueritis de proximorum per veſtram negligentiam, quod abſit, periculo. Si autem, quod non eſt credendum, frater & coepiſcopus noſter Hincmarus quocumque tempore cuicumque vel quibuſcumque veſtrum pro hoc quia ejus inlicitam præceptionem non obſervaſtis, contra regulas in antiquo fecerit, ſecundum ſacros canones ad metropolim veſtram, vel ad provinciale concilium qui læſos ſe exiſtimaverint feſtinent recurrere; ut quod perperam illis, quod Deus longe faciat, fuerit inrogatum, ſynodi experti examen debitam & neceſſariam emendationem ſuſcipiant.

Joan. 14.

II.

Hincmarus Rhemorum epiſcopus dilecto fratri Hincmaro Laudunenſi coepiſcopo noſtro ſalutem.

PRidie Kal. Junias præſentis ſecundæ indictionis miſit ad me grex Laudunenſis eccleſiæ per legatos ſuos, quorum nomina ſcripta habemus, oblatam petitionem, in qua inter cetera continetur: Dum XIII. Kal. Majas idem paſtor noſter in monte Lauduno in ſua ſynodo de perplurimis utilitatibus ſuæ ſanctæ eccleſiæ ordinando & emeliorando quædam in eis diſputaret, occurrit pro ſucceſſu temporum quædam pars ejuſdem diſputationis, pro qua quia ordinandi rerum eccleſiaſticarum poteſtas ab eo, cum jus & lex canonum jubendo præcipit, ut epiſcopus res ſuæ eccleſiæ, quibus voluerit & quomodo voluerit, diſponendo diſpenſet, auferretur, perplurimæ auctoritates ſancti Petri ſucceſſorumque ejus, quibus qualiter & quomodo data ſit poteſtas ligandi & ſolvendi, ab eodem paſtore noſtro in præſentia totius ſynodi eas relegendo recitatæ ſunt. Quibus recitatis memor injuriarum ſuarum, quæ ei moderno acciderant tempore, addit, quod immineret tempus comprovincialis ſynodi, quæ in Vermeria palatio regio a vobis veſtriſque ſuffraganeis VIII. Kal. Maias habita eſt, ad quam veſtris literis evocatus libenti animo coram omnibus profeſſus eſt ſe ſine ulla itercapedine progreſſurum. Sed quia credebat in ipſa ſynodo, quod mos haud expoſcit canonicus, aliquam violentiam

ſibi

sibi inlegaliter & contra leges canonum a quocumque fieri, sermone contestatorio & auctoritate S. Petri, quod si ei licentia eundi Romam prohiberetur, aut ipse captus obineretur, omnes sacerdotes totius parochiæ suæ colligavit, ut nemo eorum in ea sacerdotali ministerio tamdiu uteretur, usque dum ille ipse nobiscum iterum viva voce loqueretur, aut literæ ex ipsa sancta sede beati Petri apostoli nobis mitterentur. Quo facto quod tunc non accidit, nuuc in Silvaco palatio regio V. Kal. Junias peractum est. Qua tamen die priusquam ad ipsum Silvacum perveniret, præscius venturæ violentiæ suæ prædixit sacerdoti nostro Clarentio simulque diacono Teutlando, ut nobis denuntiarent per omnia nos servaturos, quæ causa suarum injuriarum, & ut B satius dicamus, pro statu sanctarum ecclesiarum in præscripta synodo XIII. kal. Maias omnibus sacerdotibus suæ parochiæ observare auctoritate S. Petri ipse præceperat. Et post aliquanta, Quapropter quia eumdem dominum nostrum regia potestate retentum & reclusum viva voce adire non poteramus, & sacerdotali ministerio prohibiti ab eo frui non audebamus, III. kal. Junias ad capitolium nostrum convenimus, & ibidem communi colloquio retractantes ratum fore duximus, ut exinde consilium nostræ salutis a sacra paternitate almitatis vestræ humiliter deposceremus, utrum sacerdotalis ministerii officio missas celebrando, & Domino pro receptione pastoris nostri ac communi utilitate totius sanctæ ecclesiæ sacri- C ficia offerendo, baptizando pueros, visitando infirmos, reconciliando cum viatico munere pœnitentiam petentes, sepeliendo mortuos; cum penitus ab his omnibus prohibiti simus. Et paulo post. In parochia nostra uti debeat, an non, & reliqua. Quam novitatem a sæculo hactenus inauditam, frater carissime, satis contremiscens exhorrui, satis superque dolui. Unde augentur mihi lacrimæ: gemitus se in meo corde non capiunt, atque ex intimo viscerum dolore peccatis meis reputo, quod tu talia filius meus in tempore isto novitatis præsumptione, quæ de superbia descendere noscitur, agis, qualia nunquam ullus episcoporum legitur præsumpsisse. Nam sicut in sacra historia legitur. *Petrus quidem servabatur in* Act. 10. *carcere, oratio fiebat sine intermissione ab ecclesia ad Deum pro eo.* Liberius papa, Vigilius papa, Joannes papa, & pontifices sanctæ Romanæ ecclesiæ in exilium missi, & quidam eorum carcere concluſi fuerunt: Athanasius Alexandrinæ sæcundæ sedis episcopus, & sanctus Meletius Antiochenæ tertiæ sedis episcopus, & Cyrillus Hierosolymitanus episcopus, Joannes Constantinopolitanus episcopus, Paulinus Treverensis episcopus, sanctus Hilarius Pictavensis episcopus, Eusebius Vercellensis episcopus de parochiis suis abducti & in exilium missi fuerunt, & tale quid agere, sicut egisti, non præsumpserunt. B. Ambrosius in ecclesia Mediolanensi Justina hæretica imperatrice præcipiente concluſus, & armatis circa eccle- E siam excubantibus obsessus, & carpento posito ante ostium, quo in exilium traheretur, animam suam tenens in manibus suis, quid tale non egit. Rigobertus Rhemorum episcopus crudeli violentia a sede sua expulsus, & in proprietate sua non longe ab eadem urbe cum magna indigentia pluribus annis residens deguit, sed quid tale cum coepiscopis suis non egit. Fuerunt etiam alii nostra ætate ac tempore a sedibus suis pro diversis causis ad tempus expulsi, quidam etiam irrecuperabiliter abjecti, & tale quid non egerunt, attendentes sibi dixisse apostolum, & ex prophetico testimonio confirmasse: *Non vos defendentes carissimi, sed date locum iræ.* Scriptum est enim: *mihi vindictam, ego retribuam* dicit Dominus. Etsi enim aliud vel hoc te ab hac præsumptione cohibere debuerat, ne solus talia faceres, quæ nemo alius fecit: Cum B. Petrus apostolus dicat: *Nemo vestrum* 1. Petr. 4. *patiatur tamquam homicida, aut fur, aut maledicus.* Tamquam maledicus, inquiunt catholici doctores, patitur, qui persecutionis suæ tempore in sui saltem injuria persecutoris effrenatur. Et item idem apostolorum princeps dicit: *Christus passus est pro-* 1. Petr. 2. *nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus; qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus: qui cum malediceretur non maledicebat, cum pateretur non comminabatur; tradebat autem judicanti se injuste.* Tradebat autem, & non excommunicabat neque maledicebat. Et Paulus apostolus dicit: *Nemini dantes ullam offensionem,* 2. Cor. 6. *ut non vituperetur ministerium nostrum; sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia. Et patientes estote ad omnes.* Et S. Gregorius scribens ad Januarium dicit: Inter querelas multiplices, inquit, Isidorus vir clarissimus a fraternitate tua frustra se excommunicatum anathematizatumque conquestus est. Quod quam ob rem factum fuerit dum a clerico tuo, qui præsens erat, voluissemus addiscere, pro nulla alia causa nisi pro eo quod te injuriaverat, factum innotuit. Quæ res nos vehementer afflixit. Quia si ita est, nil te ostendis de cælestibus cogitare, sed terrenam te habere conversationem significas; dum pro vindicta propriæ injuriæ, quod sacris regulis prohibetur, maledictionem anathematis invexisti. Unde de cetero omnino esto circumspectus atque sollicitus, & talia cuiquam pro defensione injuriæ tuæ inferre denuo non præsumas. Nam si tale aliquid egeris, in te scias postea vindicandum. Et oblata mihi petitio Laudunensis ecclesiæ hanc inauditam antea excommunicationem causa injuriæ tuæ a te priusquam ipsa injuria tibi irrogaretur, depromptam fuisse demonstrat. Quæ etiam præterita proxima dominica die IV. videlicet Kal. Junias præsentis secundæ indictionis missarum celebratione prætermissa in Laudunensi parochia, proh dolor! extitit executa. Et item S. Gregorius in Dhomilia XXVI. Judicare, inquit, digne, de subditis nequeunt, qui in subditorum causis sua vel odia vel gratiam sequuntur. Unde fit ut ipsa hac ligandi ac solvendi potestate se privet, qui hanc pro suis voluntatibus, & non pro subditorum moribus exercet. Unde recte per prophetam dicitur: *Ma-* Ezech. *gnificabant animas quæ non moriuntur, & vivificabant animas quæ non vivunt.* Non morientem quippe mortificat, qui justum damnat; & non victurum vivificare nititur, qui reum supplicio absolvere conatur. Causæ ergo pensandæ sunt, & tunc ligandi atque solvendi potestas exercenda. Cui concordat tempore prior, sed loco posterior sanctus Augustinus in libro de pœnitentia; noluit, inquiens, hominem ab homine judicari ex arbitrio suspicionis, vel etiam extraordinario usurpato judicio, sed potius ex lege Dei secundum ordinem ecclesiæ, sive ultro confessum, sive accusatum atque convictum. Unde pro tuis injuriis non debueras presbyteros excommunicare ab officio celebrandi sanctum sacrificium; cum juxta sacros canones solus possis episcopus presbyteros ordinare, sed non confessos neque convictos de crimine solus non potes, nisi ut venerandi præfigunt canones, ab officio removere. Minime autem pro tua injuria quemquam presbyterorum, quanto minus omnes parochiæ tuæ sacerdotes non debueras officio presbyterali privare? cum sanctus Gregorius

gorius ad Euphemium scribens dicat: *Servorum Dei humilitas in afflictionis tempore debet apparere; qui vero se contra præpositos suos erigunt, profecto ostenditur, quod esse servi Dei contemnunt. Non enim grande est, his nos esse humiles a quibus honoramur; quod & hoc sæculares quilibet faciunt: sed illis maxime esse debemus humiles a quibus aliqua patimur.* Psalmista dicit: *Vide humilitatem meam de inimicis meis.* Et ad Maximianum episcopum scribit: Frequenter, inquiens, me admonuisse vos recolo, ut in proferenda sententia esse præcipites nullatenus deberetis. Et ad Marcianum dicit, quia nullus sine cognitione damnandus est.

Continetur etiam in præfata petitione ab ecclesia Laudunensi exiguitati meæ oblata, te prohibuisse nulli communionem, nec etiam obeunti ultimam pœnitentiam, vel viaticum munus in parochia tua tribui, nullum infantem in eadem parochia baptizari, nullum mortuum sepeliri, si tibi licentia eundi Romam prohiberetur, aut captus tenereris; usque dum tu ipse viva voce cum eis loquereris, aut litteræ a sede apostolica ecclesiæ Laudunensi mitterentur. Et unde nosti frater, si vel usque in crastinum vives? semper obligati erunt quos decrevisti ligari? Quo contra beatus Gregorius dicit: Durum quippe est, ut qui nescit tenere moderamina vitæ suæ, judex vitæ fiat alienæ. Et plerumque contingit, ut hunc judicii locum teneat, cui ad locum vita minime concordat: ac sæpe agitur, ut vel damnet immeritos, vel alios ipse ligatus solvat. Igitur, quantum ex te est, hæc crudelitas tua omnem crudelitatem omnium paganorum, & omnes persecutiones omnium persecutorum, quæ Christianis inlatæ fuerunt, excedunt, dicente Domino: *Matth. 10.* *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere.* Tu autem frater, quantum ex te est, & animam & corpus mittis in gehennam; & non solum illos omnes occidis, quos sine baptismate, aut sine pœnitentia & communione de hoc sæculo exire præcipiendo facis; verum & omnes presbyteros reos mortis illorum efficis, atque illorum judicio qui jam in cælis cum Deo regnant, & in terris miraculis coruscant, gradu privatos efficis; & pro tantis non solum in synodo, verum & in divino judicio rationem de illorum mortibus reddes. Quia sicut Paulum legimus tantorum manibus sanctum Stephanum lapidasse quantos ad lapidandum exertos reddidit; ita & tu tantos occidis, quantos tua crudelitate, & injusta atque iniqua commendatione sine baptismate atque communione de corpore exire facis. Quomodo tibi frater a mente excessit, quod Dominus per prophetam unicuique nostrum dicit: *Speculatorem te dedi domui Israel. Si non annuntiaveris iniquo iniquitatem suam, & non conversus fuerit impius ab impietate sua, ipse quidem in peccato suo morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram.* Et si illorum sanguinem de manu tua Deus requiret, quibus non annuntiasti suam iniquitatem, ut ab impietate sua converterentur; quid dicet, frater, illi in judicio suo, qui sicut ipse dicit, non venit animas perdere, sed salvare? Cum venient illæ animæ ante Deum, qui natos suos ad baptismi gratiam, ut de potestate diaboli liberarentur, fideliter portaverunt & obtulerunt, vel per * patronos miserunt? Sed & illæ non minores grandium animulæ parvulorum, qui non suo sed alieno peccato obnoxiæ liberari potuerunt, nisi tua crudelitate & furore ac indignatione animi forent perditæ, & clamabunt adversum te; pro quibus omnibus, additis etiam tuis peccatis, tot mortibus * dignus, quot occidisti crudeliori gladio tuæ sententiæ, quam materiali machæra. Unde dignas ultionum pœnas sine dubio lues. Cur non terruit, & ab hac perversa sententia proferenda Domini promissio revocaverit, qua universali ecclesiæ suæ per Isaiam prophetam pollicitus est dicens: *Ab oriente adducam semen tuum & ab occidente congregabo te. Dicam Aquiloni, da; & Austro, noli prohibere.* Et tu prohibes ecclesiæ ab immaculato divini fontis utero Domino filios generare, qui non venit animas perdere, sed salvare. Quomodo te præteriit quod in evangelio legis: *Offerebant, inquit, illi parvulos ut tangeret illos. Discipuli autem comminabantur offerre. Quos cum videret Jesus indigne tulit, & ait illis: Sinite parvulos venire ad me, & ne prohibueritis eos.* Et tu prohibes offeri Domino parvulos? Et si tremendum Dei judicium te non terruit, & a furore animi tui ut talia præciperes revocare non potuit, quia nunquam & nusquam postquam sacrum Nicænum concilium est celebratum, tale quid factum fuisse audisti, sicut fieri præcepisti: timere debueras ne solus hoc ageres quod nullus Christianorum unquam facere ausus fuit: Nam de infantibus baptizandis qui necdum * baptizare nosscuntur, quotiens necessitas exegerit, regula ecclesiastica per beatum Siricium prolata demonstrat, dicens ita: Infantibus qui necdum loqui potuerunt per ætatem, ut his quibus in qualibet necessitate opus fuerit sacri unda baptismatis omni volumus celeritate succurri, ne ad nostrarum perniciem tendat animarum, si negato desiderantibus fonte salutari exiens unusquisque de sæculo & regnum perdat & vitam. Quicumque etiam discrimen naufragii, hostilitatis incursum, obsidionis ambiguum, vel cujuslibet corporalis ægritudinem desperationis inciderint, & sibi unico credulitatis auxilio poposcerint subveniri, eodem quo poscunt momento temporis expetitæ regenerationis præmia consequantur. Hactenus erratum in hac parte sufficiat: nunc præfatam regulam omnes teneant sacerdotes, qui nolunt ab apostolicæ petræ super quam Christus universalem construxit ecclesiam, soliditate divelli. Et beatus Leo dicit: Principalis & maximi sacramenti custodienda nobis est mystica & rationabilis exemplatio non indicta licentia, qua in baptismo tribuendo periclitantibus subvenitur: ita enim in has duas festivitates, pascha scilicet, & pentecosten, connexas sibimet atque cognatas incolumium & in pacis securitate degentium libera vota differimus, ut in mortis periculo, in obsidionis discrimine, in persecutionis angustiis, in timore naufragii, nullo tempore hoc veræ salutis singulare præsidium cuiquam denegemus. Et Africanum concilium etiam eis infantibus de quibus non inveniuntur certissimi testes qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur, neque ipsi sunt per ætatem de traditis sibi sacramentis idonei respondere, absque ullo scrupulo eos esse baptizandos præcepit; ne ista trepidatio eos faciat sacramentorum purgatione privari. Et sanctus Leo hic dicit; Si nulla extant indicia inter propinquos aut familiares, nulla inter clericos, aut vicinos, quibus hi de quibus quæritur baptizati fuisse doceantur, agendum est ut renascantur, ne manifeste pereant. In quibus quod non ostenditur gestum, ratio non finit ut videatur iteratum: qui autem possunt meminisse quod ad ecclesiam veniebant cum parentibus suis, possunt recordari an quod eorum parentibus dabatur acceperint. Sed si hoc etiam ab ipsa memoria

alie-

Ezech. 33.

f. patrinos.

f. digne es. H.

Isai. 33.

Matth. 19. Marci 10.

** Lege, baptizari. H.*

alienum est, conferendum eis videtur, quod conlatum esse nescitur; quia non temeritas intervenit præsumptionis, ubi est diligentia pietatis. Et sanctus Gelasius; Baptizandi sibi quispiam passim quoque tempore nullam credant inesse fiduciam præter paschale festum & pentecostes venerabile sacramentum, excepto dumtaxat gravi langoris incursu, in quo verendum est ne morbi crescente periculo sine remedio salutari fortassis ægrotans exitio præventus abscedat. Et diaconi absque episcopo & presbytero baptizare non audeant, ni prædictis fortassis officiis longius constitutis necessitas extrema compellat: quod & laicis Christianis facere plerumque conceditur. Et sanctus Gregorius scribens ad Joannem Lariſſæum episcopum, dicit; Secundum, inquiens, de criminalibus capitulum adversus Hadrianum episcopum videtur esse propositum de infantibus ejus jussu a sacri baptismatis susceptione prohibitis; atque ita inablutos sorde peccati defunctos in tenebris. Vide frater quia esse hoc criminale capitulum sanctus demonstrat Gregorius. Sed & de ultima pœnitentia, & viatico munere nulli negare debere illius sententia sufficere tibi debuerat qui dicit; *Venit filius hominis quærere & salvare quod perierat*: & licet misericordia Domini qua plena est terra illis qui ultimam pœnitentiam, & viaticum munus sibi dari depoſcunt, si eis fuerit denegatum, subvenire possit qui corde credunt ad justitiam, ore autem confitentur ad salutem, transfixi dolore cordis, & baptizata conscientia suis lacrymis gratiam Dei incomprehensibiliter percipiant, quod eis denegare jussisti, sicut in illo latrone quod, ut beatus Augustinus dicit, ex baptismati sacramento defuerat, complevit omnipotens benignitas: quia non superbia, vel contemptu, sed ex necessitate illi defuerat: tamen manifestissime tu reus eris illarum omnium animarum, si tua præceptione sine pœnitentia & viatico munere rebus humanis excedant. De viatico munere sanctæ communionis sacrum Nicænum concilium dicit: Quia generaliter omni cuilibet in exitu posito, & poscenti sibi communionis gratiam tribui, episcopus probabiliter ex oblatione dare debebit. De qua sancta & mystica synodo beatus Leo papa ad Anatolium episcopum Constantinopolitanum scribit dicens: quod illa Nicænorum canonum per sanctum vere Spiritum ordinata conditio in nulla sit parte solubilis. Nulla sibimet de multiplicatione congregationis synodalia concilia blandiantur, neque trecentis illi decem & octo episcopis quamtumlibet copiosior numerus sacerdotum vel comparare se audeat vel præferre, cum tanto divinitus privilegio sit consecrata, ut sive per pauciores, sive per plures ecclesiastica judicia celebrentur, omni penitus auctoritate sit vacuum quicquid ab illorum fuerit constitutione diversum. Et sanctus Siricius etiam de apostatis, & idolorum cultu, ac sacrificiorum contaminatione profanatis decrevit, ut in ultimo fine suo reconciliationis gratia eis non denegetur: quia, dicente Domino, nolumus mortem peccatoris, tantum ut convertatur & vivat. Et sanctus Innocentius dicit, quia communionem dari obeuntibus placuit, & propter Domini misericordiam quasi viaticum profecturis, & ne Novatiani hæretici negantis veniam asperitatem & duritiam subsequi videamur. Tribuitur ergo cum pœnitentia extrema communio, ut homines hujusmodi vel in supremis suis permittente salvatore nostro a perpetuo exitio vindicentur. Et sanctus Cælestinus dicit; Agnovimus, inquiens, pœnitentiam morientibus denegari, nec illorum desideriis annui qui obitus sui tempore hoc animæ suæ cupiunt remedio subveniri. Horremus, fateor, tantæ impietatis aliquem reperiri, ut de Dei pietate desperet, quasi non possit ad se quovis tempore concurrenti succurrere, & periclitantem sub onere peccatorum hominem pondere quo se ille expediri desiderat liberare. Quod hoc rogo aliud est quam morienti mortem addere, ejusque animam sua crudelitate ne absoluta esse possit occidere; cum Deum ad subveniendum paratissimus sit, & invitans ad pœnitentiam sic promittat; *Peccator in quacumque die conversus fuerit, peccata ejus non reputabuntur ei*. Et iterum; *Nolo mortem peccatoris, sed tantum ut convertatur & vivat*. Salutem ergo hominis adimit quisquis ei mortis tempore pœnitentiam denegavit; & desperavit de clementia Dei, qui eum ad subveniendum morienti sufficere vel momento posse non credidit. Perdidisset latro in cruce præmium ad Christi dexteram pendens, si illum unius horæ pœnitentia non juvisset; cum esset in pœna pœnituit, & per unius sermonis promissionem habitaculum paradisi Domino promittente promeruit. Vera ergo ad Dominum conversio in ultimis positorum mente potius est æstimanda quam tempore, propheta hoc taliter adferente; *Cum conversus ingemueris, tunc salvus eris*. Cum ergo Dominus sit cordis inspector, quovis tempore non est deneganda pœnitentia postulanti; cum illi se obliget judici, cui occulta omnia noverit revelari. Et S. Leo; Pœnitentia, inquit, quæ dilata est cum studiosius petita fuerit non negetur, ut quoquomodo ad indulgentiæ medicinam anima vulnerata perveniat. Et item; His autem qui in tempore necessitatis, & in periculi urgentis instantia præsidium pœnitentiæ, & mox reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda; quia misericordiæ Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora diffinire, apud quem nullas patitur veniæ moras vera confessio, dicente Dei Spiritu per prophetam; *cum conversus ingemueris, tunc salvus eris*. Et alibi: *Dic tu iniquitates tuas prior, ut justificeris*. Item; *Quia apud Dominum misericordia est, & copiosa apud eum redemptio*. In dispensandis itaque Dei donis non debemus esse difficiles, nec accusantium se gemitus lacrymasque negligere, cum ipsam pœnitendi affectionem ex Dei credamus inspiratione conceptam, dicente apostolo: *Ne forte det illi Deus pœnitentiam, ut resipiscant a diaboli laqueis, a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem*. Verum etiam ut diximus, talium necessitati ita auxiliandum est, ut actio illis pœnitentiæ, nec communionis gratia, si eam etiam amisso vocis officio per indicia integri sensus postulant, negetur. At si aliqua vi ægritudinis ita fuerint adgravati, ut quod paulo ante poscebant sub præsentia sacerdotis significare non valeant, testimonia eis fidelium circumstantium prodesse debebunt, ut simul & pœnitentiæ reconciliationis beneficium consequantur. Et item idem sanctus Leo dicit; Hoc itaque admonitio nostra denuntiat, quod si quis fratrum contra hæc constituta venire tentaverit, & prohibita fuerit ausus admittere, a suo se noverit officio submovendum, nec communionis nostræ futurum esse consortem, qui socius esse noluit disciplinæ. Ne quid vero sit quod prætermissum a nobis forte credatur, omnia decretalia tam beatæ recordationis Innocentii, quam omnium decessorum nostrorum, quæ de ecclesiasticis ordinibus & canonum promulgata sunt disciplinis, ita a vestra dilectione custodiri debere mandamus, ut si quis in illa

Matth. 21.

Ezech. 33.

Ibidem.

Ibidem. Prov. 28. Psal. 129.

2. Tim. 2.

commiserit, veniam sibi deinceps noverit denegari. Item idem de damnatione violatoris sacrorum ex hujusmodi re constitutorum. Et quia hæc frater ignorare non vales, & hoc judicium jure depromptum non nescis, præsertim cum non catholici episcopi, sed Novatiani hæretici, ut beatus Innocentius, & sanctus Ambrosius & ceteri quique orthodoxi doctores demonstrant, sit ista pernicioſissima & exitiabilis atque execrabilis secta: cavere debueras ne talia sicut oblata mihi ecclesiæ tibi commissæ petitio monstrat, inconsulte præciperes: puto enim te legisse epistolam sancti Augustini ad Honoratum episcopum, in qua invenire potuisti potius te mori debere cum plebe tibi commissa, quam ut illis desint sine quibus vivere & salvari non possunt sacramenta cælestia. Qua de re, frater, vide ne tu sis homicida, & etiam homicidarum homicida, quia sacramenta cælestia plebi subtrahi facis, sine quibus vivere non potest, cum adsint qui eadem sacramenta licite plebi valeant ministrare.

Pertimesce nihilominus quod de sententia sancti evangelii qua Dominus dicit; *Si quis vobis aliquid dixerit, dicite quia Dominus his opus habet, & confestim dimittet eos*, loquente in eis Spiritu sancto nostri dixere majores: Doctoribus, inquiunt, præcipitur, ut si quis eis obstiterit adversi, si quis verbo contradixerit veritatis, si quis prohibuerit peccatores solvi a laqueis diaboli, & per confessionem fidei Domino adduci, non tamen a prædicando desistant, sed constanter insinuent, quia Dominus ad ædificandam ecclesiam suam talibus opus habet. Et proh dolor! cum nemo his contradicat, tu e contra implorantibus contradicis; alligans eos ne divina munia populis exequantur, quorum interest sacra missarum officia celebrare, mysticam distributionem spiritualis alimoniæ corporis scilicet & sanguinis domini nostri Jesu Christi in remissionem peccatorum fidelibus distribuere; per lavacrum regenerationis de potestate diaboli in regnum Christi non baptizatos transferre; per januam reconciliationis & viatici muneris sanctificationem animas ab æterno interitu liberare, Domino de cælestibus tibi clamante; quia *pastor bonus animam suam ponit pro ovibus suis*. Qui fecit quod docuit, ostendit quod jussit, cum præduce Juda cohors & ministri Judæorum venerunt, ut eum & suos caperent, dixit; *si me quæritis, sinite hos abire*, sicque comprehendi se pertulit, & qui populos ad fidem converterent, & conversis sacra mysteria celebrarent, solutos abire permisit. Nam si te provocante aliquid tibi adversi accidit, patienter ferre debueras, usque dum ego qualiscumque metropolitanus tuus cum coepiscopis & confratribus nostris domini nostri regis clementiam pro te adirem; & sicut jam fecimus, quod juste & rationabiliter ab eo postularemus, utique obtineremus. Unde nihil dubitamus quin Domino cooperante obtinebimus quod juste & rationabiliter postulabimus, tantum ut tua insolentia nostris petitionibus non obsistat: quia etiam in hac tuæ præsumptionis præceptione contra scripturarum tramitem, contraque sacras regulas egeris, tibi ex loci nostri officio necessarium duxi ostendere: Scriptum est enim; *Interroga patrem tuum & adnuntiabit tibi; majores tuos, & dicent tibi:* &, *palpebræ tuæ præcedant gressus tuos*, &, *omnia fac per consilium, & post factum non pœnitebis*. Et sacrum Nicænum concilium dicit; Antiqua consuetudo servetur per Ægyptum, Libyam, & Pentapolim, ita ut Alexandrinus episcopus horum omnium habeat potestatem, quia & urbis Romæ episcopo paritis mos est. Similiter autem & apud Antiochiam, ceteraque provincias suis privilegia serventur ecclesiis. Quod capitulum sanctus Bonifacius papa ad Hilarium Narbonensem episcopum scribens exponit ita: Convenit nos paternarum sanctionum diligentes esse custodes; nulli etenim videtur incognita synodi constitutio Nicænæ, quæ ita præcipit, ut eadem proprie verba ponamus, per unamquamque provinciam jus metropolitanos singulos habere debere, nec cuiquam duas esse subjectas. Quod illi, quia aliter credendum non est, servandum sancto Spiritu suggerente sibimet censuerunt. Et post aliquanta; Quod idcirco dicimus, ut advertat caritas tua adeo nos canonum præcepta servare, ut ita constitutio quoque nostra diffiniat, quatenus metropolitani sui unaquæque provincia in omnibus rebus ordinationem semper expectat. Et Africanum concilium scribens ad Cælestinum papam: Decreta, inquit, Nicæna sive inferioris gradus clericos, sive episcopos ipsos suis metropolitanis commiserunt. Et sanctus Leo ad Anastasium Thessalonicensem episcopum; secundum sanctorum patrum, inquit, canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, metropolitanos singularum provinciarum episcopos, quibus ex delegatione nostra fraternitatis tuæ cura prætenditur, jus traditæ sibi antiquitus dignitatis intemeratum habere decernimus: ita ut a regulis præstitutis nulla aut negligentia aut præsumptione discedant. Et item ad Theodorum Forojulienſem episcopum; Sollicitudinis, inquit, tuæ is ordo esse debuerat, ut cum metropolitano tuo de eo quod quærendum esse videbatur conferres; quia in causis quæ ad generalem observantiam pertinent omnium Domini sacerdotum nihil sine primatibus oportet impleri. Certum est enim quoniam illa quæ de baptizandis parvulis, & de ultima pœnitentia, & viatico munere nulli denegando ex sacris regulis præmisit, ad generalem observantiam Domini sacerdotum pertinent, contra quæ inconsulte præcipere non debueras. Et Antiochenum concilium dicit: Per singulas regiones episcopos convenit nosse metropolitanum episcopum sollicitudinem totius provinciæ gerere; propter quod ad metropolim omnes undique qui negotia videntur habere concurrant: Unde placuit eum & honore præcellere, & nihil amplius præter eum ceteros episcopos agere, secundum antiquam a patribus nostris regulam constitutam, nisi ea tantum quæ ad suam diœcesim pertinent, possessionesque subjectas. Unusquisque enim episcopus habeat suæ parochiæ potestatem, ut regat juxta reverentiam singulis competentem, & providentiam gerat omnis possessionis, quæ sub ejusdem potestate; ita ut presbyteros & diaconos ordinet, & singula suo judicio comprehendat; amplius autem nihil agere tentent præter antistitem metropolitanum. * Diligenter attende quod dicitur presbyteros & diaconos parochiæ suæ ordinet episcopus: ordinet autem & non exordinet, nec contra regulas ab officio submoveat vel suspendat: & ibidem subsequitur, singula suo judicio comprehendat: singula autem dicit ut suo judicio comprehendat, & non quæ ad generalem observantiam omnium Domini pertinent sacerdotum, quæ, ut Leo dicit, sine primatibus non oportet impleri. Et noli claudere aures cordis ad id quod ibidem diligentissime dicitur; unusquisque, inquit, episcopus habeat suæ parochiæ potestatem, ut regat juxta reverentiam singulis

Matth. 21.

Joan. 10.

Joan. 18.

Deut. 32.
Prov. 3.
Eccl. 32.

* Eadem superiore epistola & aliis locis inculcat Hincmarus.

gulis competentem. Proinde cavere debueras ne concessa tibi tuæ parochiæ potestate contra hos sacros canones abuteretis, qui dicunt ut regat episcopus suam parochiam juxta reverentiam singulis competentem, & non * subrigat, sicut tu fecisti, quantum ex te fuit, exitio juxta inreverentiam cunctis incompetentem. Omnibus enim inreverentia quam exhibuisti in tua parochia noscitur esse incompetens, quæ ad omnium probatur pertinere exitium; cum singulis de singulis, quanto magis de pluribus timendum Dominus dicat; *qui scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria collo ejus, & demergatur in profundum maris*: Quia, ut beatus monstrat Gregorius, ad sanctitatis speciem deducto, & verbo vel exemplo ceteros destruenti, melius profecto fuerit ut hunc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta constringerent, quam in sacro officio positus ceteris mortem verbo & opere propinaret. Quia nimirum si solus caderet, utcumque hunc tolerabilior inferni pœna cruciaret. Propterea, frater carissime, rogo, hortor, deprecor, & quanta possum dulcedine ac humilitate exposco, & metropolitana auctoritate commoneo, ut sicut Dominus præcipit per prophetam, quantocius has *dissolvas colligationes impietatis, solvas hos fasciculos deprimentes*, dimitte eos qui a te constricti sunt liberos, & hoc omne onus disrumpe: attende, quod papa Hilarius in decretis suis dicit, qui, inquiens, in causis Dei contumacia, vel contemptu deliquerit, aut ipse quod perperam fecit abolere noluerint, in se quicquid mali non resecarit inveniet. Quapropter qui te scis quibusdam præpositum, sicut sanctus Leo in decretis suis ad Anastasium Thessalonicensem episcopum dicit; non molestе feras aliquem tibi esse prælatum; sed obedientiam quam exigis etiam ipse dependas, & sicut non vis gravis oneris a me impositam tibi sarcinam ferre, ita non audeas aliis importabile pondus imponere: discipuli enim sumus humilis & mitis magistri dicentis, *Discite a me quia mitis sum & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris; jugum enim meum suave est, & onus meum leve*. Et si, quod absit, his sacris ac regularibus monitis obedire renueris, scito metropolitana auctoritate, sulta apostolicæ sedis, & canonum sacrorum judicio, sicut præmisimus, hanc pestiferam atque mortiferam excommunicationem tuam solvendam. Nam si quælibet persona tuæ parochiæ a te excommunicata foret, unde dubitari posset utrum, sicut sacri Nicæni canones dicunt, pusillanimitate, aut contentione, vel alio quolibet vitio tuo videretur a congregatione secluſa, expectarem utique usquequo omnibus communiter simul episcopis congregatis provinciæ discuteretur hujusmodi quæstio, & vel tibi, vel in communi placeret humaniorem pro tali ferre sententiam. Nunc autem quia tam manifeste causa patet execrabilis atque exitiabilis esse a te præscripta, ut præceptis evangelicis contraria, & decretis sanctorum inveniatur adversa, quod, ut sanctus Leo scribit, etiam in dubiis & obscuris cavere debueras, & nullas sustinet moras habere, supradicta auctoritate denunciabo esse omni penitus virtute vacuum quicquid a te ex prædictis capitulis præceptum est ab illorum constitutione diversum. In cujus tuæ præsumptionis evacuatione, ut partim sensu, partim verbis utar beati Gelasii, non novæ constitutionis auctor, sed veteris constituti executor existo, quod non solum præsuli metropolitano, sed & cuicumque est pontifici licitum, quoniam error qui semel est cum suo auctore damnatus, in participem quolibet modo pravæ communionis effectum execrationem sui gestat & pœnam.

* *f.* subrugat. — *Matth.* 18. *Marc.* 9. *Luc.* 17. — *Isai.* 58. — *Matth.* 11.

III.

Hincmarus Rhemorum episcopus dilecto fratri Hincmaro Laudunensi coepiscopo nostro salutem.

ANte non longum tempus inconvenientes atque inlicitas excommunicationes in eos etiam, qui ad te non pertinebant, ira præcipiti & perturbata contra sacras regulas jaculasti, unde maximum scandalum in hoc regno, & in ista ecclesia commovisti: de quibus excommunicationibus nuper in Vermeria te una cum fratribus, & coepiscopis nostris conveni, easque licet non sine tui calumniosa invidia his quibus ipsa maledictiones irrogaveras * quomodo dissolvisti, a nobis commonitus ut in proferenda sententia de cetero nullatenus præceps existeres: sed tu addens pejora prioribus, sicut data mihi petitio a Laudunensi ecclesia monstrat, in vindictam injuriarum tuarum præcepisti, ut in commissa tibi parochia nemo missam cantaret, nemo communionem sacram perciperet, cum Dominus tradens sacrosancta mysteria corporis, & sanguinis sui celebranda suis discipulis, & per eos omnibus sacerdotibus, dixerit; *Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis*; & de corpore & sanguine suo; *Nisi manducaveritis*, inquit, *carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Præcepisti quoque ut nemo parvulos, etiam mortis urgente periculo, in tua parochia baptizaret, cum Dominus dicat: *Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*: &, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit in regnum cælorum*. Vetuisti nihilominus ut nemo quemquam ultimam pœnitentiam vel reconciliationem reciperet, vel poscenti ultimo sacræ communionis viatico subveniret, cum Dominus omnibus prædicet: *Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum*. Et Jacobus apostolus; *Infirmatur*, inquit, *aliquis in vobis, inducat presbyteros ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & allevabit eum Dominus; & si in peccatis sit, dimittentur ei. Confitemini ergo alterutrum peccata vestra, & orate pro invicem ut salvemini*. Et sanctus Gregorius de resuscitatione quatriduani mortui loquens dicit, quia illos nos debemus per pastoralem auctoritatem solvere, quos auctorem nostrum cognoscimus per suscitantem gratiam vivificare. Quæ nimirum vivificatio ante operationem rectitudinis in ipsa jam cognoscitur confessione peccati. Veniat itaque foras mortuus, id est culpam confiteatur peccator, venientem vero foras solvant discipuli, ut pastores ecclesiæ ei pœnam debeant amovere quam meruit, qui non erubuit confiteri quod fecit. Et de corpore, ac sanguine suo, in quibus salus animarum & corporum nostrorum consistit, Dominus dicit; *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die*. Quæ resuscitatio discreta erit ab eorum resuscitatione qui non manducant carnem filii hominis, & non bibunt ejus sanguinem, ac per hoc non habebunt vitam. Jussisti etiam maximam inhumanitatem ut nemo mortuum in tua parochia sepeliret, eum

* *Forte*, quoquomodo. II. — *Luc.* 22. — *Joan.* 6. — *Marc.* 16. *Joan.* 3. — *Matth.* 3. — *Jac.* 5. — *Joan.* 6.

cum Dominus per prophetam egenos & vagos quemque in domum ſuam inducere jubeat, & Matth. 24. Dominus in judicio dicet, *hoſpes fui, & ſuſcepiſtis me*, & tu hoſpitium in ventre omnium matris ſcilicet terræ mortuis denegari juſſiſti, de quibus præcepta evangelica atque apoſtolica, & ſanctorum decreta tibi direxi, quæ ſicut mihi non incerta relatione renunciatum eſt ſuſcepiſti quidem illa, ſed legere noluiſti, cum dicat apoſt. Rom. 15. *quæcumque ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt, ut per patientiam & conſolationem ſcripturarum ſpem habeamus*; qui enim doctrinam & conſolationem ſcripturarum abnuit, ſpem ſalutis ſe non habere oſtendit; nam beatus Joannes apoſtolus a Domitiano principe in Pathmo inſula relegatus, & humana conſolatione deſtitutus, conſolationem revelationis quam divinitus acceperat in eodem exilio ac relegatione manu propria ſcripſit, & ad eccleſias quibus miſſus fuerat prædicare, direxit. Et ſanctus Paulus apoſtolus ad Timotheum ſcribens dicit; *Memor* 1. Tim. 2. *eſto Jeſum Chriſtum reſurrexiſſe a mortuis ex ſemine David ſecundum evangelium meum, in quo laboro uſque ad vincula quaſi male operans, ſed verbum Dei non eſt alligatum: & ideo omnia ſuſtineo propter electos, ut & ipſi ſalutem conſequantur quæ eſt in Chriſto Jeſu cum gloria cæleſti*. Et tu, frater cariſſime, non ſolum ea legere quæ tibi miſi, & mihi reſpondere cum poſſes debueras; verum & miniſtros eccleſiæ tibi commiſſæ quibus modis poſſes debueras non excommunicatione ligare, ſed conſolari & adhortari ut in divino ſervitio, & aſſidua oratione, & ſalvatione populi tibi commiſſi laborare ſtuderent. Et ſi me digne propter indignitatem meam deſpicis, tamen profeſſionis, ac ſubſcriptionis tuæ memor non debueras in qualicumque metropolitano tuo debitam obedientiam denegare, quam a tuis ſubditis etiam in his perniciosis tuis juſſionibus exigis. Quapropter iterata commonitione, pro loci mei officio te convenire congruum duxi, ſuadens ut quod male ligaſti diſſolvas, Dominus & creator, ac redemptor, atque ſalvator noſter dicit; Joan. 12. *Si quis mihi miniſtrat, me ſequatur*, id eſt me imitetur; Act. 1. de quo ſcriptum eſt, *quæ cœpit Jeſus facere, & docere*, qui fecit & docuit, * quæ tibi in tuarum injuriarum tribulatione agendum & jubendum fuerat: nam imminente ſuæ paſſionis articulo pro ſe & pro ſuis, ſed & pro his qui crediturі erant per verbum eorum in eum, patrem oravit ſecundum humanitatem qui omnia donorum munera largitur cum patre divinitatis æqualitate. Et qui præcepit diſcipulis ſuis dicens; Matth. 5. Luc. 6. *Orate pro perſequentibus & calumniantibus vos, ut ſitis filii patris veſtri qui in cœlis eſt*, in cruce non ſolum pro ſuis perſecutoribus, verum & pro ſuis interfectoribus exoravit, & nunc ſedens ad dexteram patris interpellat pro nobis. Juſſit etiam diſcipulis ſuis antequam pateretur, cum tæderet & mœſtus eſſet uſque ad mortem, ut orarent ne in tentationem intrarent. Et ſicut legimus, Act. 12. *oratio fiebat ab eccleſia* pro Petro recluſo in carcere & vincto catenis duabus; ſed & Petrus oravit, ſicut legimus, pro eccleſia. Paulus quoque in perſecutionibus, in carceribus, in vinculis atque catenis poſitus, ſicut legimus, ſæpe ab eccleſia orari popoſcit ut liberaretur ab infidelibus & importunis ac malis hominibus, ſed & ipſe oravit pro eccleſia. Jacobus apoſtolus præcipitatus de pinnaculo templi, flexis genibus oravit pro ſuis occiſoribus. Et beatus Stephanus poſitis genibus oravit pro ſe lapidantibus. Et apoſtolus de hujuſmodi loquens dicit nobis; *Quorum intuentes exitum converſationis, imitamini fidem*. Et item Jacobus apoſtolus dicit; *Triſtatur aliquis veſtrum, oret animo æquo, & pſallat*, &, *orate pro invicem ut ſalvemini*: genus eſt enim non contemnendum exauditionis cum cordis contritione ad Dominum clamare in tribulatione, ſicut ſcriptum eſt; *Ad Dominum cum tribularer clamavi, & exaudivit me*. Tu autem contra hæc novus doctor, immo novus præſumptor injuriatus, miſſam, ut audivi, non vis cantare, nec etiam audire, & quaſi aliorum oratione non indigens vetuiſti pro te, & pro ſe orare tibi commiſſam eccleſiam, & cauſa tuæ injuriæ juſſiſti Chriſto in membris ſuis, qui ſedens ad dexteram Patris dixit Paulo, *quid me perſequeris?* injurias importare & mortem inferre. Paulus quoque & Silas quorum locum tenere debes, in eccleſia cæſi virgis, & miſſi in interiorem carcerem, pedes habentes ſtrictos in ligno, media nocte adorantes laudabant Deum, & audiebant eos, qui in cuſtodia erant. Subito vero terræ motus factus eſt magnus, ita ut moverentur fundamenta carceris, & ſtatim aperta ſunt omnia oſtia, & univerſorum vincula ſoluta ſunt. Expergefactus autem cuſtos & videns apertas januas carceris, evaginato gladio volebat ſe interficere, æſtimans fugiſſe vinctos: clamavit autem Paulus voce magna dicens, *Nihil feceris tibi mali, univerſi enim hic ſumus*. Et tu tantam benignitatem eccleſiæ tuæ filiis tibi commiſſis non es paſſus impendere, quantam idem Paulus ſuo ad mortem cuſtodi impendit. Unde frater, moneo te iterum paterna & fraterna dilectione atque auctoritate metropolitana, reſipiſce ab hac prava intentione, & concordans præceptis evangelicis atque apoſtolicis, & ſanctorum decretis, quæ tibi in altera rotula pridem miſi, non dedigneris eis, & cum eis patrono tuo ſancto Remigio, in cujus ſede, licet indignus ſedeo, dicere quod ſanctus apoſtolus Paulus dixit etiam ſuis minoribus; *ſi cui aliquid donaſtis, & ego*. Obaudi obſecro illorum decreta ſalubria per quos loquutus eſt Chriſtus, ne, quod abſit, tibi dicat, *qui eſt ex Deo, verba Dei audit, propterea vos non auditis, quia ex Deo non eſtis*. Pertimeſce rogo quia ſanctus Innocentius, beatus Ambroſius, & ceteri catholici doctores hæc quæ juſſiſti de non ſuſcipiendis pœnitentibus ad pœnitentiam, hæreſim dicunt eſſe Novati hæretici. Et non baptizare parvulos in mortis periculo conſtitutos ſchiſma eſt maximum ab univerſali eccleſia. Et in decretis apoſtolicæ ſedis legimus quia, ſicut univerſalis Dei ſemper tenuit, & tenet eccleſia, ſchiſmaticus & hæreticus niſi converſi fuerint ad ſanctam matrem catholicam & apoſtolicam eccleſiam, in regnum Dei intrare non poſſunt, ſed pars eorum eſt in gehenna: & ſi de pane cæleſti, id eſt de ſuavitate divina guſtant gehennæ participes, judicium ſibi ſumunt. Propterea frater, ab hac ſecta, & ab hoc ſchiſmate revoca ſenſum tuum, & ſequere quod ſanctus Cæleſtinus in decretis ſuis ad Galliarum epiſcopos ſcripſit dicens, Obſecrationum, inquit, ſacerdotalium ſacramenta reſpiciamus, quæ ab apoſtolis tradita in toto mundo, atque in omni catholica eccleſia uniformiter celebrantur, & legem credendi lex ſtatuat ſupplicandi: cum enim ſanctarum plebium præſules mandata ſibimet legatione funguntur apud divinam clementiam, humani generis agunt cauſam, & tota ſecum eccleſia congemiſcente poſtulant & precantur, ut infidelibus donetur fides; ut idololatræ ab impietatis ſuæ liberentur erroribus; ut Judæis ablato cordis velamine lux veri-

Hebr. 13. Jac. 5. Pſal. 119. Act. 9. & 26. Act. 16. 2. Cor. 2. Joan. 8.

* Pro, quod. H.

veritatis appareat; ut hæretici ad catholicæ fidei perfectionem resipiscant; ut schismatici spiritum redivivæ charitatis accipiant; ut lapsis pœnitentiæ remedia conferantur; ut denique catechumenis ad regenerationis sacramenta perductis cælestis misericordiæ aula referetur. Et hæc conferens in corde tuo noli pietatis viscera petentibus salutem claudere, sed pete Deum omnipotentem, ut & in te impleat quod per prophetam olim pollicitus est dicens: *Auferam a vobis cor lapideum, & dabo vobis cor carneum, & faciam ut in præceptis meis ambuletis, & operemini.* Ceterum fratres nostri quos ad te misi mihi renuntiaverunt te illis præcepisse, ut me precarentur propter Dei reverentiam, & sanctorum ejus & sedis apostolicæ auctoritatem ne cogerem te respondere quamdiu in tali detineris custodia & absentia clericorum tuorum, nec judicium, nec præjudicium inferrem tibi, vel tuæ parochiæ. Quæ petitio partim non est justa, neque rationabilis: quod enim petisti ut præjudicium tibi vel parochiæ tuæ non inferam, obaudio. Quod petisti ut judicium tibi vel parochiæ tuæ non inferam, non obaudio: dicit enim Dominus per prophetam; *Si feceritis judicium inter virum & proximum ejus*, & reliqua. Et Sapientia per Salomonem; *Erue eos qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum liberare ne cesses.* Quod mihi a Domino, quem suo judicio in metropolitana sede Rhemorum provinciæ constituere voluit, præcipi audio de his qui tua præceptione ducuntur ad mortem, & trahuntur ad interitum. Et decreta Nicæna, sicut Africana synodus scribens ad Cælestinum papam demonstrat, sive inferioris gradus clericos, sive episcopos ipsos suis metropolitanis apertissime commiserunt. Et sanctus Bonifacius capitulum Nicæni concilii exponens, post alia diffinivit quatenus metropolitani sui unaquæque provincia in omnibus rebus ordinationem semper expectet. Et Antiochenum concilium, per singulas, inquit, regiones episcopos convenit nosse metropolitanum episcopum sollicitudinem totius provinciæ gerere, propter quod ad metropolim omnes undique qui negotia videntur habere concurrant. Et cautum est sacris canonibus ut nullis liceat apud se celebrare concilia præter eos quibus metropolitana jura videntur esse commissa: in ipsis autem conciliis adsint presbyteri & diaconi, & omnes qui se læsos existimant, & synodi experiantur examen. Propterea quod petisti ut judicium tuæ parochiæ non inferam, contra regulas sacras petisti, & dicendum est tibi ab apostolo cum hujusmodi petitoribus; *Petitis, & non accipitis eo quod male petatis*: unusquisque enim episcopus, inquit Antiochenum concilium, habeat suæ parochiæ potestatem, ut regat juxta reverentiam singulis competentem, & providentiam gerat omnis possessionis quæ sub ejus est potestate; itaut presbyteros & diaconos ordinet, & singula suo in judicio comprehendat, amplius autem nihil agere tentet præter antistitem metropolitanum. Ex hoc capitulo quædam sunt quæ tibi in præmissa rotula scribenda dictavi, sed notarius angustia temporis coarctatus celeriter scribens intermisit; sed ea quæ tibi scripseram ad meum opus diligentius scribere jubens de tabulis relevari feci, videlicet diligenter attende quod dicitur, presbyteros & diaconos parochiæ suæ ordinet episcopus; ordinet autem, & non exordinet, nec contra regulas ab officio submoveat, vel suspendat: & ibidem subsequitur; singula suo judicio comprehendat: singula autem dicit ut suo judicio comprehendat, & non quæ ad generalem observantiam omnium Domini pertinent sacerdotum, quæ, ut Leo dicit, sine primatibus non oportet impleri. Et noli claudere aures cordis ad id quod ibidem diligentissime dicitur, Unusquisque, inquit, episcopus habeat suæ parochiæ potestatem, ut regat juxta reverentiam singulis competentem. Proinde cavere debueras ne concessa tibi tuæ parochiæ potestate contra hos sacros canones abutereris, qui dicunt ut regat quis episcopus suam parochiam juxta reverentiam singulis competentem, & non subrigat, sicut tu fecisti quantum ex te fuit, exitio juxta inreverentiam cunctis incompetentem: omnibus enim inreverentia quam exhibuisti in tua parochia noscitur esse incompetens, quæ ad omnium probatur pertinere exitium, cum de singulis, quanto magis de pluribus timendum Dominus dicat; *Qui scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria collo ejus, & demergatur in profundum maris;* quia, ut beatus monstrat Gregorius, ad sanctitatis speciem deducto, & verbo, vel exemplo ceteros destruenti melius profecto fuerat, ut hunc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta constringerent, quam in sacro officio positus ceteris mortem verbo vel opere propinaret: quia nimirum si solus caderet, utcumque hunc tolerabilior inferni pœna cruciaret. Quod mandasti ut non te cogerem respondere in absentia clericorum tuorum, demonstrasti te non recte intelligere sententiam canonum Carthaginensis concilii, qua dicitur episcopus nullius causam audiat absque præsentia clericorum suorum, licet jam tibi dixerim qualiter sit intelligenda, & qua de re fuerit constituta. Quod autem mandasti ut, sicut mihi dominus apostolicus scriptis mandaverat, tibi licentiam Romam eundi impetrem, non mihi hoc dominus apostolicus mandavit: habeo enim illius epistolam salvam & incorruptam, in qua hoc quod mandasti non continetur. Quod mandasti quoniam in synodo nuper in Vermeria habita sedem apostolicam appellasti, manifestissime omnes illi episcopi amplius quam viginti qui adfuere in synodo regulariter te sedem apostolicam non appellasse cognoscunt. Quod mandasti quia sedem appellas apostolicam cum in judicio nostro idem in episcopali judicio secundum sacros canones sedem apostolicam appellaveris, habemus ordinem rei qualiter inde agere debeamus. Ceterum nec tibi, nec cuiquam alii Romam ire quantum ex me est contradico. Data VIII. Kal. Jun. præsentis secundæ indictionis. Anno Christi 869.

Exech. 36.
Jerem. 7.
Prov. 24.
Jac. 4.
Matth. 18. Marc. 9.

IV.

Hincmarus Rhemorum episcopus ac plebis Dei famulus, presbyteris, diaconibus ac reliquis ecclesiasticis ordinibus in Laudunensi ecclesia consistentibus, salutem.

Sicut petitio mihi a vobis per quosdam comministros vestros vice omnium vestrum data continet, frater & coepiscopus noster Hincmarus causa injuriarum suarum vos ab officio ecclesiastico, & omnem parochiam sibi commissam a perceptione & communione vivificorum mysteriorum nostræ redemptionis excommunicavit. Qua de re, sicut a quibusdam dicitur, plurimi sine sacri baptismatis regeneratione, & sine ultima pœnitentia petita & non impetrata, atque sine viatico munere obierunt. Cum Daniel propheta de dictis Domini testimonium contra inique judican-

Daniel. 13. dicantes perhibeat dicens; *Innocentem & justum, non interficies*, id est quibus ligandi atque solvendi est a Deo conlata potestas, non de supercilio Pharisæorum adsumant ut vel damnent innocentes, vel solvere se noxios arbitrentur, cum apud Deum non sententia sacerdotum, sed eorum vita quæratur. Legimus in Levitico de leprosis ubi jubentur ut ostendant se sacerdotibus, & si lepram habuerint tunc a sacerdote immundi fiant, non quod sacerdotes leprosos faciant & immundos, sed quod habeant notitiam leprosi & non leprosi, & possunt discernere qui mundus quive immundus sit. Quomodo ergo ibi leprosum sacerdos immundum facit, sic & hic cui Dominus ligandi & solvendi potestatem dedit, alligat & solvit, videlicet episcopus & presbyter, id est, non eos qui insontes sunt alliget, vel qui noxii solvat, sed pro officio suo cum peccatorum ex veritate cognoverit varietates, sciat qui secundum auctoritatem ligandus sit, quive solvendus. Et sanctus Gregorius episcopo Nichoteranæ civitatis pro quibusdam culpis in pœnitentiam deputato de ejus ecclesia dicat valde esse durum, ut quousque causa ipsius episcopi subtiliter requiratur, non habeat ecclesia illa presbyterum qui sacrum illic opus valeat celebrare. Et ad Maximinianum archiepiscopum Syracusanum scribit, ut Venantii patritii, cujus homines in episcopium ejus inruerant, & diversa hostili more mala commiserant, & ob id ipse & sua domus ab eo excommunicati erant, ejusdem Venantii oblationes reciperet, & ipsi ac domui ejus missarum peragi mysteria permitteret, dicens, Quia ita terrena agi debet utilitas, un nullum nos jurgium a caritatis valeat connexione disjungere; & ita filiis nos sacerdotes oportet sacerdotalem affectum impendere, ut in causis, prout ratio suffragatur, jurisdictionem ecclesiæ nostræ debeamus minime præterire. Sed & communicantes Maximo episcopo a se excommunicato isdem beatus Gregorius etiam non petentes absolvit hoc modo: Quosdam inquiens ad communicandum eidem prævaricatori violenter esse compressos: quosdam autem vestrum audivi ignorantia lapsos. Omnipotentem Dominum deprecor, ut eos qui huic pravitati minime consenserunt perpetua gratiæ suæ protectione custodiat, & optata eis largitate respondeat; & illos quos aut studium, aut ignorantia, aut quælibet alia causa traxit in culpam, ab omni reatu peccatorum, atque ab omnibus vinculis alienæ obligationis absolvat, omnibusque & in præsenti vita protectionis suæ gratiam tribuat, & nos de vobis in æterna patria gaudere concedat. Quia vero isdem frater ac coepiscopus noster his quæ ipse commoverat benignitate principali, & meo ac fratrum & coepiscoporum nostrorum, quorumdam etiam aliorum Dei fidelium interventu prout rationabilius paci atque concordiæ convenire perspeximus, non sine magno labore sopitis pro quibusdam causis & redivivis contentionibus episcopali modestiæ inconvenientibus, sua contumacia exigente, ut auditu comperi, jussione domini nostri regis interim a sua est ecclesia separatus, usque dum episcoporum consilio tractet qualiter ejus provincia corrigatur, metropolitana sollicitudine vestram commoneo dilectionem, ut quoniam illud nefandum vinculum præceptis evangelicis atque apostolicis contrarium, & decretis sanctorum adversum, quod visus fuerat alligasse, sicut jam vobis aliis litteris intimavi, secundum tramitem scripturarum, traditionemque majorum auctoritate sedis metropolitanæ noscitur dissolutum devotis sanctæ religionis excubiis mancipati orationum & sacræ oblationis ac ceteris divinæ placationis studiis invigilare curetis. Præpositus quoque ac decanus fratrum custodiæ tam in spirituali sollicitudine, quam in temporali administratione solerter curam adhibeant; Thesaurarius de luminaribus & de aliis omnibus, quæ ad ecclesiæ honestatem, utilitatem, atque salvationem, & ad suum ministerium pertinent, providentiam gerat. Archipresbyteri autem totius parochiæ, ac presbyterorum sibi commissorum diligentiam summopere habeant, & rectores ac rectrices monasteriorum ipsius parochiæ sedulo moneant, quatenus & in spiritalibus & in temporalibus subministrationibus necessaria sibi commissis exhibeant. Presbyteros vero assidue decertare hortentur, & faciant, ut vigilare super greges sibi commissos non negligant, ne ab eis flagitia perpetrentur, vel perpetrata sine correctione ecclesiastica non remaneant. Ne parvuli sine regenerationis sacramento moriantur. Ne sani homines absque prædicatione & ecclesiastico ministerio fiant. Ne infirmi sine pœnitentia & reconciliatione, ac sancti olei unctione & viatico munere de hoc sæculo exeant. Ne mortui sepeliendi officio, & pia commendatione secundum traditionem ecclesiasticam aliquomodo careant. Et omnes tam subditi quam prælati humilitatem invicem insinuantes, & per caritatem invicem servientes prælati subditos diligant, & verbo atque exemplo salubriter instruant, & ad viam salutis erudiendo & corrigendo dirigant: subditi prælatis sinceræ dilectionis & humilitatis affectu in Domino obedire procurent, donec aut præfatus frater noster, pastor scilicet vester respectu divino, & intelligentia principis vobis restituatur, aut fratrum & episcoporum nostrorum consilio ac consensu, atque salubri tractatu inveniam, & vestræ in Domino unanimitati renuntiem qualiter & vobis decreto secundum sacras regulas sit agendum.

Levit. 14.

V.

Hincmarus Rhemorum episcopus Hincmaro dilecto fratri & venerabili coepiscopo nostro salutem.

SIcut oblata mihi a clericis tuis petitione susceptа jam non solum, sed & secundo litteris per comministros nostros tibi directis mandavi, causa tuæ injuriæ contra scripturarum tramitem, traditionemque majorum in parochia excessisti, & admonitus ut ea corrigeres, mihi responsum inde congruum non remandasti: verum nec quando te coram domino nostro rege, & quibusdam confratribus, & coepiscopis nostris, verbis apostoli monui ut non negligeres gratiam Dei quæ data est tibi per mannum mearum impositionem, mihi ad rem pertinentia respondisti. Cogitans autem maturiori consilio inde mihi respondere te velle qualiter ea de quibus te monueram correxisti, cum secus tuam parochiam, & in vicinitate tibi commissæ ecclesiæ amplius quam per decem dies immoratus fueram, nullum mihi reddidisti responsum. Nunc vero quia sicut mihi domnus rex litteris suis mandavit, & te audisse jam credo pro utilitate sanctæ ecclesiæ, & pace populi Christiani una cum eo in longiores partes a parochiis nostris pergemus, pro loci mei sollicitudine commonere te dignum duxi, ut & ea de quibus tibi scripseram, & si qua sunt alia in parochia tua perpere gesta, regulis sacris concordans debitam satisfactionem exhibere, atque ad tramitem

2. Tim. 1.

tem Deo placitum ſtude reducere. Quatenus ordinata quæque in ea non remaneant; & ne quid contra diſciplinam eccleſiaſticam de cetero ibidem fiat, quibus valueris modis ſatagere cura: attendens quod nos omnes monet apoſtolus; *Tentatio*, inquiens, *vos non adprehendat niſi humana*: humanum quippe eſt tentari, ſed dæmonicum eſt a tentatione ſuperari, & ad correctionis ſatisfactionem pedem operis non revocare. Igitur juxta ejuſdem beati apoſtoli monita *ſollicite cura teipſum probabilem exhibere Deo operarium inconfuſibilem, recte tractantem verbum veritatis; vigila, in omnibus labora, opus fac evangeliſtæ, miniſterium tuum imple, ſectare juſtitiam, pietatem, fidem, caritatem, patientiam, manſuetudinem: certa bonum certamen fidei: adprehende vitam æternam in qua vocatus es, & confeſſus bonam confeſſionem coram multis teſtibus*. Data x. Kal. Septemb. præſentis ſecundæ indictionis.

2. *Tim.* 2.

2. *Cor.* 10.

VI.

Hincmarus Rhemorum epiſcopus Hincmaro Laudunenſi epiſcopo.

EA quæ mihi pridie per manus Vvanilonis venerabilis archiepiſcopi ex epiſtolis apoſtolicæ ſedis pontificum aliis prætermiſſis de ſacris regulis quibus ſancta moderatur eccleſia, priuſquam formareris in utero novi, & antequam exires de vulva, in earumdem quas habeo epiſtolarum integritate, non, ut dicitur, uſus peſſimo præceptore me ipſo, ſed eorum traditione qui gratia ſancti Spiritus inluminati reſplenduerunt, percepi, qualiter ſicut & in authenticis ſcripturis plura inveniuntur, quæ a quibuſdam diſſona eſſe videntur, contraria ſibi invicem non habeantur, veluti per ſingula ſi tempus eſſet ac otium, & audire dignareris, ex eiſdem & aliis ſacris regulis poſſem oſtendere, de quibus pauca numero, ſed magna merito, & auctoritatis pondere omiſſa penitus a te qui vidiſti, ſed non perſpicue illa quæ voluiſti, & non vidiſti quæ noluiſti, vel neque vidiſti, quæque videre debuiſti. Sed quoniam cum intentione tua non faciunt, nec digito movere ſuſtinuiſti. Ingeram ergo illa tibi, ut ſcias per ea quæ congeſſiſti, intentionis tuæ affectum te non poſſe perducere ad effectum: decernit enim contra tuam intentionem myſtica & ſancta Nicæna ſynodus, quoniam ſollicitudo omnium eccleſiarum pertinet ad primæ & ſanctæ Romanæ ſedis pontificem, ut Alexandrinus epiſcopus omnium ſibi commiſſorum habeat poteſtatem; ſimiliter & apud Antiochiam ceteraſque provincias ſuis privilegia illis ſervantur eccleſiis: de quibus autem eccleſiis dicat, & quæ, ac qualiter privilegia illis ſervari debeant, Antiochenum demonſtrat concilium; Per ſingulas inquiens regiones epiſcopos convenit noſſe metropolitanum epiſcopum ſollicitudinem totius provinciæ gerere; propter quod ad metropolim omnes undique qui negotia videntur habere, concurrant. Et notis quibuſdam interpoſitis; Amplius autem nihil agere tentet quin provincialis epiſcopus præter antiſtitem metropolitanum, nec metropolitanus ceterorum ſine gerat conſilio ſacerdotum. Et Africanum concilium; Decreta, inquit, Nicæna ſive inferioris gradus clericos, ſive epiſcopos ipſos ſuis metropolitanis apertiſſime commiſerunt, & reliqua. Et S. Innocentius dicit; Si quæ cauſæ vel contentiones inter clericos, tam ſuperioris ordinis, quam etiam inferioris fuerint exortæ, ut ſecundum ſynodum Nicænam congregatis ejuſdem provinciæ epiſcopis jurgium terminetur, & reliqua. Et S. Bonifacius ſcribit; Convenit nos paternarum ſanctionum diligentes eſſe cuſtodes: nulli etenim videtur incognita ſynodi conſtitutio Nicenæ quæ ita præcipit, ut eadem proprie verba ponamus; Per unamquamque provinciam jus metropolitanos ſingulos habere debere, nec cuiquam duas eſſe ſubjectas. Quod illi, quia aliter credendum non eſt, ſervandum ſancto Spiritu ſuggerente ſibimet cenſuerunt. Et paulo poſt: Quod idcirco dicimus ut advertat charitas tua adeo nos canonum præcepta ſervare, ut ita conſtitutio quoque noſtra diffiniat quatenus metropolitani ſui unaquæque provincia in omnibus rebus ordinationem ſemper expectet. Et S. Cæleſtinus; Juxta decreta canonum unaquæque provincia metropolitano ſuo contenta ſit, ut deceſſoris noſtri data ad Narbonenſem epiſcopum continent conſtituta. Nec uſurpationis locus alicui ſacerdoti in alterius concedatur injuria; ſit conceſſis ſibi contentus unuſquiſque limitibus, alter in alterius provincia nihil præſumat. Et Leo; Secundum ſanctorum patrum canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia conſecratos, metropolitanos ſingularum provinciarum epiſcopos jus traditæ ſibi antiquitus dignitatis intemeratum habere decernimus. De quibus canonibus idem ſanctus Leo apoſtolicæ ſedis pontifex non ignorans quæ ſui deceſſores ac prædeceſſores ſcripſerunt, ad Anatolium dicit; Illa, inquiens, Nicænorum canonum per ſanctum vere Spiritum ordinata conditio in nulla eſt parte ſolubilis, nulla ſibimet de multiplicatione congregationis ſynodalia concilia blandiantur. Neque trecentis illis decem atque octo epiſcopis quantumlibet copioſior numerus ſacerdotum vel comparare ſe audeat vel præferre, cum tanto divinitus privilegio Nicæna ſit ſynodus conſtituta, ut ſive per pauciores ſive per plures eccleſiaſtica judicia celebrentur, omni penitus auctoritate ſit vacuum quicquid ab illorum fuerit conſtitutione diverſum. Et ad Maximum Antiochenum epiſcopum: Etſi diverſa nonnumquam ſunt merita præſulum, tamen jura permanent ſedium, quibus præſunt. Æmuli perturbationem aliquam fortaſſis inferre, non tamen poſſunt minuere dignitatem: quantumlibet enim amplior numerus ſacerdotum aliquid per quorumdam ſubreptionem decernat, quod illis trecentorum decem & octo epiſcoporum conſtitutionibus invenitur adverſum, juſtitiæ conſideratione caſſatur. Et ad Theodorum Forojulienſem epiſcopum dicit: Sollicitudinis quidem tuæ is ordo eſſe debuerat, ut cum metropolitano tuo de eo quod quærendum videbatur eſſe conferres, ac ſi id quod ignorabat dilectio tua etiam ipſe neſciret, inſtrui vos pariter poſceretis, quia in cauſis quæ ad generalem obſervantiam pertinent omnium Domini ſacerdotum, nihil ſine primatibus oportet impleri. Et Hilarus papa; Illud etiam non potuimus præterire, quod ſollicitudine diligentiore curandum eſt, ne præter metropolitanorum ſuorum litteras aliqui epiſcopi ad quamlibet provinciam audeant proficiſci, quod etiam in omni genere officii clericalis per ſingulas debet eccleſias cuſtodiri. Et S. Greg. ad Innocentium & ceteros epiſcopos; Hortamur, inquit, fraternitatem veſtram, ut ſi quemquam veſtrum pro cauſis propriis ubicumque longius compulerit ambulare neceſſitas, a metropolitano veſtro, ſecundum inditam a ſanctis patribus regulam petere licentiam debeatis, nec eum poſtponere in aliquo præſumatis, excepto ſi, quod non optamus, contra eumdem metropolitanum veſtrum vos habere aliquid cauſæ contingat, ut hoc ſedis apoſtolicæ judicium hi qui petere feſtinant,

nant, licentiam habeant. Quod scitis per canones etiam antiquorum patrum institutione permissum; manifestum est enim de quibus canonibus, id est Sardicensis concilii; sicut & Innocentius ad Victricium Rotomagensem episcopum dicit. Et Gelasius præfatis concordans exponendo psalmi versum dicit, *Deus in gradibus ejus cognoscetur*. Et item, *Distribuite domus ejus* quin ecclesiæ hic ordo proculdubio qui ecclesiasticarum narratur in altitudine dignitatum, gradibus utique distributis nobis cognoscibilem Deum fieri, & tribuit esse rectorem. Quod Leo ad Anastasium evidenter exponit; Etsi ordo inquiens generalis est omnibus sacerdotibus, non tamen communis est dignitas omnibus. Quia & inter beatissimos apostolos in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis, & cum omnium par esset electio, uni tamen datum est ut ceteris præemineret. De qua forma episcoporum quoque est orta distinctio, & magna ordinatione provisum est ne omnes sibi omnia vindicarent, sed essent in singulis provinciis singuli quorum inter fratres haberetur prima sententia. Et paulo post: Qui ergo scit se quibusdam præpositum non molestè ferat aliquem sibi esse prælatum, sed obedientiam quam exigit etiam ipse dependat. Et Africanum concilium decrevit ut episcopus a primate suo vocatus ad synodum competenter occurrat: quod si non potuerit occurrere, nisi rationem impedimenti sui apud suum primatem reddiderit, ecclesiæ suæ communione debere esse contentum; & qui non fuerit concors circa metropolitanam ecclesiam, & circa sacerdotale consortium, sed inflatus, & ab hoc consortio separatus putat propriæ plebi incubandum, & nonnunquam conventus ad concilium venire detractat, circa hunc non tantum diœcesim non esse servandam, verum & de propria ecclesia, quæ illi male saverit, omnimodo admonendum ut etiam auctoritate publica rejiciatur, atque ab ipsa principali cathedra removeatur. Et si accusatus, juxta Carthaginense concilium ad rationem reddendam venire refugerit, & excommunicatus a primate suo extiterit, tempore quo non communicat, nec in sua ecclesia, vel parochia communicet. Percurre, frater, sacra concilia canonum, & decreta Romanorum pontificum, & a Siricio & in reliquum, ita ut præmissum est, invenies fuisse decretum ac conservatum, & corrige illorum sensibus sensum tuum, & dirige ad eorum doctrinam & præceptionem intentionem tuam. Et sic intellige sacras regulas sicut illi eas intellexerunt; Quia potest fieri ut ego & tu in multis erremus: non debet autem credi, vel etiam suspicari, ut ipsi erraverint. Quapropter velis nolis hæc statuta inconvulsa manebunt, a quibus si, quod absit, aliquis pertinaciter deviaverit non inter catholicos computabitur, sed cum schismaticis condemnabitur, quia, ut Hilarus papa dicit; Non minus in sanctarum traditionum delinquitur sanctiones, quam in ipsius Domini injuria profilitur. Et sicut in decretis apostolicæ sedis scriptum est, quisquis schismatico assenserit, schismaticus esse negari non poterit. Quod etsi omnes sacerdotes & mundus assentiat, damnatio consentientes involvit, non prævaricationem consensus absolvit; non enim crimen minuitur, sed accrescit, cum generale fit ex privato: hoc enim Deus omnium indicavit qui peccantem mundum generali diluvio interemit.

Psal. 47.

VII.

Hincmarus Rhemorum episcopus dilecto fratri & coepiscopo nostro Hincmaro salutem.

HOmines de villa quæ vocatur Follanæbrayus, merropolis ecclesiæ Rhemorum indignitati meæ commissæ, in tua parochia consistente ad me reclamaverunt quia in ecclesia ad quam a longo tempore meorum & tuorum prædecessorum sua vota & decimas ipsi & sui prædecessores contulerunt, & ibi obsequium sacerdotalis officii habuerunt usque ad præsentis anni DCCCLXX. tertiæ indictionis prid. Non. Febr. nempe nec missam audire, nec in tempore necessitatis, sicut sacræ regulæ præfigunt, eorum infantes baptismum accipere, nec etiam obeuntes confessione & viatici muneris reconciliatione salvari possint: dicunt enim quia ex quo memorari ab his qui in carne sunt potest, quoniam ipsa ecclesia per se fuit semper, & nulli alteri ecclesiæ fuit subjecta. Nam tempore Tilpini Rhemorum archiepiscopi quando Rodulfus avus Parduli Laudunensis episcopi ipsam villam in beneficio habuit, fuit in præfata ecclesia Ferterus presbyter. Post obitum Ferteri fuit in ipsa ecclesia Dodo presbyter, quando Odelherus filius Rodulfi, pater Parduli episcopi ipsum villam in beneficio habuit. Post obitum Dodonis presbyteri fuit in ipsa ecclesia Agmetradus presbyter, quando Odelgisus frater Parduli episcopi habuit ipsam villam in beneficio. Et isti tres presbyteri fuerunt in ipsa ecclesia per successiones tempore episcoporum Laudunensis ecclesiæ, Genebaudi junioris, Berniconis & Gaufredi. Post obitum Agmeradi fuit in ea ordinatus Ottericus presbyter a Vvenilone Laudunensi episcopo. Ipse Ottericus dum ipsam ecclesiam teneret cantavit in Noviante, & in Landrica curte & in Broeris: titulum autem ipsius in quo & residuus erat, fuit in Follanæbrayo. In ipso tempore fuit Nodalbertus presbyter in Codiciaco per annos viginti: obiit autem Vvenilo, & successit Ostroldus episcopus in ecclesia Laudunensi. Obiit Nodalbertus presbyter de Codiciaco, & successit ei Gozmarus presbyter qui de canonica Rhemensi missus est ad ecclesiam in Codiciaco, & fuit ibi per annos circiter xxx. Obiit Ostroldus & aliquamdiu vacavit episcopatus in Follanæbrayo, cum Odelharius beneficium illud habebat usque ad meum tempus quo fui ordinatus episcopus post plures annos ordinationis Simeonis episcopi. Et quia jam Gozmarus officium presbyterale agere non poterat, consensit ut alter presbyter illi in eadem ecclesia succederet, sicque consentiente Simeone episcopo missus est Haimeradus clericus Simeoni episcopo ad ordinandum in Codiciaco. Post obitum Simeonis episcopi in Laudunensi ecclesia successit Pardulus episcopus, cujus tempore obiit Ottericus presbyter de Follanæbrayo, qui per annos circiter sexaginta in eadem ecclesia presbyter degut. Post obitum Otterici venerunt homines de ipsa villa ante Pardulum episcopum reclamantes, quia non haberent presbyterum in sua ecclesia: Pardulus autem episcopus cum meo consensu suggerente mihi Osvero cui beneficium Odelharii filii Odelgisi nepotis de fratre Parduli episcopi commiseram, Vvlfegerum clericum in ipsa ecclesia ordinandum suscepit: ante vero quam ipse Vvlfegerus fuisset ordinatus, obiit Pardulus episcopus. Interea ante ordinationem tuam cantavit ibidem Haimeradus presbyter in Codiciaco ordinatus a Simeone episcopo, & reclamante ipso Haimeradus

do apud me & ante te quia ipsa ecclesia subjecta esse deberet ecclesiæ de Codiciaco, cum meo consensu misisti vicarios tuos Ivonem, Luidonem archidiaconum, Hedenulfum, Angelrannum decanum presbyterum, qui inquisierunt inde rei veritatem, quique tibi renuntiaverunt quod tibi bene est notum, & sicut in nostris gestis habemus, veracibus testibus, & evidentibus documentis invenerunt quod ipsa ecclesia de Follanæbrayo nunquam ecclesiæ in Codiciaco fuerit subjecta, sed presbyterum semper habuerit. Inde sicut ipsi homines dicunt per tuum consensum Bertfridus presbyter in eadem ecclesia, & in ecclesia tua apud Broeras per quinque annos cantavit, qui Bertfridus apud te se reclamavit quod Haimeradus ipsam capellam destructam haberet; & inde pallium unum, & casulam unam, & sebillam unam, & librum unum abstulerit, &, sicut homines ipsi dicunt, misisti missos tuos ad hanc causam inquirendam Hadulfum scilicet archidiaconem, Fainulfum & Angelrannum presbyteros, & sicut ipse Bertfridus dixerat invenerunt. Quapropter & ea quæ repetita fuerant Haimeradus ipsi ecclesiæ coram missis tuis restituit. In ipsa ecclesia, ut prædixi, idem Bertfridus per annos quinque per tuam licentiam ministravit, donec fama de eo vulgata abscessit. Deinde Sigebertus cui illud beneficium * de drame secundum antiquam consuetudinem clericum petiit, qui in ipsa ecclesia a te ordinaretur, cui secundum consuetudinem antecessorum meorum, & secundum regulas ecclesiasticas ac synodalia capitula clericum de potestate ecclesiæ nostræ ea conditione concessi, ut si tu illum probabilem judicares, ego illi libertatem ecclesiasticam darem; & sic demum tu illum regulariter ordinares. Qui clericus nomine Seminatus per quatuor annos te sciente ipsam ecclesiam tenuit, & secundum paupertatem suam, sicut simul sæpe vidimus, & adhuc paret, bene in ea laboravit, & ad illius vicem usque dum ad ordinationem * venire per annum & dimidium commendatione ministrorum tuorum, scilicet Hadulfi archidiaconi & Angelranni decani presbyteri, Grimo presbyter tuæ parochiæ in ipsa ecclesia cantavit: deinde ipsorum consensione Heimericus presbyter tuæ parochiæ per duos & dimidium annos ibidem officium sacerdotale exhibuit, usque, ut supra dixi, pridie Nonas proxime præcedentis Februar. quando prætato clerico interdicta est ipsa ecclesia; &, nunc inde quæstio removetur, quasi non debeat sufficere ad sopiendam omnem remotionem antiquitas, & tanta longitudo temporum & numerositas episcoporum, ac presbytororum, sub quibus ipsa ecclesia per se nulli alteri ecclesiæ subjecta constitit, cum & leges publicæ tam apud Romanos, quam & apud nostrates, sed & canones, atque sedis Romanæ pontificum decreta præfigunt, ut ultra xxx. annos nulli liceat pro eo appellare quod legum tempus excludit; quasi etiam non debeant sufficere tuæ per ministros tuos requisitiones & diffinitiones, cum leges publicæ atque ecclesiasticæ decernant, ut quæ legaliter ac regulariter distincta sunt non evellantur neque removeantur: sed & leges publicæ atque ecclesiasticæ decretæ sunt de his qui diffinita causa removere præsumunt. Postea vero quam ipsa ecclesia eidem clerico, sicut quidam dixerunt, sine tua commendatione interdicta est, missa ibidem celebrata non fuit, nec aliquis de ipsa villa in confessione, vel in communione, vel in baptizatione sacerdotale obsequium habuit, & hac occasione duo ibidem homines, sicut ad me pervenit, sine confessione & communionis reconciliatione fuerunt mortui, quorum unus Erleherus, & alter Gislehardus vocabantur; nam ipsa ecclesia habet unde bene per se potest consistere; & hoc inter cetera habetur indicium, quoniam a longo tempore per se constitit, quia etiam terras habet, quas Ottericus presbyter in ea ordinatus comparavit, & secundum regulas ecclesiasticas moriens ibidem reliquit, & presbyteri qui per tanta tempora in ea fuerunt bene inde se conduxerunt. Propterea frater moneo dilectionem tuam, ut deposita omni contra regulas irrationabili animositate, nolis contra salutem & ministerium tuum de eadem ecclesia agere, pro eo quod ex mihi commissa ecclesia & beneficio Sigeberti mihi fidelis, viri fororis tuæ, probatur existere, contra quos indebite es commotus. Præsertim cum neminem pastoris fungentem officio latere debeat, quia in exequendo divino mysterio sicut nullius gratia ad indebita provocari, ita & debita nullius odio, vel privati studii zelo debeat retardare sive pervertere: scimus enim quia regulæ Aurelianensis concilii dicunt, quæ tempore Kludouvici regis, quem sanctus Rhemigius cum Francorum millibus baptizavit, decretæ fuerunt, ut omnes basilicæ quæ per diversa constructæ sunt, vel quotidie construuntur secundum priorum canonum regulam in ejus episcopi in cujus territorio positæ sunt, potestate consistant. Et Toletanum concilium dicit, ut dotes ecclesiarum, & omnia secundum constitutionem antiquam ad episcopi ordinationem & potestatem pertineant, scilicet, ut Antiochenum concilium dicit, regat juxta reverentiam singulis competentem, & * prudentiam gerat omnis possessionis quæ sub ejus est potestate: ita ut presbyteros & diaconos ordinet, & singula suo judicio comprehendat. Sed antequam regulæ tempore Kludouvici regis in synodo Aurelianensi fuerint constitutæ, antiquiores non refragatæ Arausici concilii regulæ statuerunt, ut si quis episcoporum in alienæ civitatis territorio ecclesiam ædificare disponit, vel pro fundi sui, aut ecclesiastici, vel pro quacumque suorum opportunitate, permissa licentia ædificandi, quia prohiberi hoc voto nefas est, non præsumat dedicationem, quæ illi omnimodis reservatur in cujus territorio ecclesia adsurgit, & reservata ædificatori suo hac gratia, ut quos desiderat clericos in re sua videre ipsos ordinet in cujus territorio est, vel si ordinati jam sunt, ipsos habere adquiescat, & omnis ecclesiæ ipsius gubernatio ad eum in cujus civitatis territorio ecclesia surrexerit pertinebit. Et hac auctoritate a temporibus sancti Remigii semper prædecessores mei in temporibus prædecessorum tuorum in ecclesiis ad Codiciacam villam Laudunensis parochiæ, sed & ad Juliacam villam in parochia Suessonica cum consensu ipsarum civitatum episcoporum ordinatos miserunt presbyteros. Unde & ego in Codiciaco, & in Juliaco inveni. Sed quia mihi pro honore coepiscoporum nostrorum ipsarum sedium complacuit, ut illis decedentibus clericos ordinandos in eisdem ecclesiis episcopis propriarum parochiarum dirigerem cum libertate ecclesiastica & litteris meis ordinandos presbyteros in præfatis ecclesiis misi: & Simeon, ut prædixi, missum a me sibi Haimeradum ordinavit presbyterum, & domnus Rothadus meæ missioni non resultans, jam in Juliaco duos a me sibi missos clericos ordinavit presbyteros, & ego ipsi, sed & aliis coepiscopis nostris in parochia nostra ecclesias habentibus, eumdem honorem sicut & prædecessores mei illorum prædecessoribus fecerunt, conservo. Et rectum est ut tu antiquæ auctoritati & consuetudini tuæ metropoli a tuis prædecessoribus

* de die a me &c.

* Pro, venires. H.

, *Pro*, providentiam. H.

soribus conservatæ non deroges: Præsertim cum sit constitutum in primo libro capitulorum synodalium tempore Augustorum nostrorum a nostris majoribus conservatorum, ut sine auctoritate, vel consensu episcoporum presbyteri in quibuslibet ecclesiis constituantur, nec expellantur; & si laici clericos probabilis vitæ, & doctrinæ episcopis consecrandos, suisque in ecclesiis constituendos obtulerint, nulla qualibet occasione eos rejiciant; & exinde nuper in placito domni nostri regis Karoli apud Pistas constitutum est quod & tua consensione firmasti capitulum, quo dicitur ut si abbates, vel abbatissæ, aut comites, seu vassi nostri, aut ceteri laici clericos probabilis vitæ & doctrinæ episcopis canonice consecrandos, suisque in ecclesiis constituendos obtulerint, nulla qualibet occasione eos episcopi vel ministri eorum rejiciant. Propterea si ipse clericus criminosus non est, & docibilis est, quod etiam in episcopo canones saeri requirunt, quoniam a nobis tibi ordinandus offertur, non debes illum ab ordinatione in ecclesia ipsa rejicere, cui per tanta tempora eamdem ecclesiam consensisti: cum sanctus Innocentius in decretis suis ad Martianum Naisitanum episcopum de quibusdam presbyteris qui in parochia illius aliquamdiu tenuerunt ecclesias, sed quadam occasione communionem illius mereri non poterant, dicat; Frater, inquiens, carissime, si eorum assertio fidem recipit veri, suscipiendos esse ambigere non debes, quod tamdiu ecclesias sibi creditas passus es retinere. Et si eumdem clericum in eadem ecclesia vis ordinare, scribe mihi secundum morem, & ego illi libertatem ecclesiasticam dabo. Si autem ipse clericus cui per tanta tempora ipsam ecclesiam in Follanæbrayo habere, & in ea laborare consensisti, non placet, & per rationem, aut pro crimine, aut pro indocibilitate illum rejeceris, quem contra regulas sine mea licentia, & sine libertate canonica ordinasti, ostende, & alterum inveniemus; tantum ut præfata auctoritas regularum, & antiqua consuetudo de ipsa ecclesia nobis a te conservetur, sicut temporibus prædecessorum & decessorum tuorum Genebaudi, Berniconis, Gairfredi, Vvanilonis, Ostroldi; & quando episcopatus vacavit in Ailemaro, & tempore Simeonis, ac Parduli, sed & tuo tempore usque modo meis prædecessoribus ac decessoribus Tilpino, & quando post eum vacavit episcopatus, sed & Vvlfario, Eboni, & quamdiu ipsum episcopatum tenuit Fulco, & post eum Noto, sed & mihi jam per xxv. annos in Rhemorum sede ministranti hactenus est conservata amplius quam per centum annos, velut per veridicas chronicas computavi, & tibi possum ostendere, cum constet legibus, & sacris regulis cautum, quia sicut nobis pro nostro libitu non licet parochias rusticanas antiquitus constitutas sine ratione dividere; ita etiam non licet confundere. Quia vero ipsum clericum contra regulas ordinasti, regulæ sacræ demonstrant dicentes; Admittuntur, inquit Leo in epistola ad universos episcopos per universas provincias constitutos, passim ad ordinem sacrum, quibus nulla natalium, nulla morum dignitas suffragatur; & qui a dominis suis libertatem consequi minime potuerunt, ad fastigium sacerdotii, tamquam servilis vilitas hunc honorem capiat, provehuntur, & probari Deo posse creditur, qui domino suo necdum probare se potuit. Duplex itaque in hac parte reatus est, quod & sacrum ministerium talis consortii vilitate polluitur, & dominorum, quantum ad inlicitæ usurpationis temerimtem pertinet, jura solvuntur. Ab his itaque, fratres carissimi, omnes vestræ provinciæ abstineant sacerdotes, & non tantum ab his, sed & ab aliis etiam, qui originali, aut alicui conditioni obligati sunt, volumus temperari, nisi forte eorum petitio aut voluntas accesserit qui aliquid sibi in eos vindicant potestatis: debet enim esse immunis ab aliis qui divinæ militiæ fuerit aggregandus, ut a castris dominicis quibus nomen ejus adscribitur nullis necessitatis vinculis abstrahatur. Et post decretam natalium honestatem moresque ordinandorum describens, hanc conclusionem subjungit. Hoc itaque admonitio nostra denuntiat, quod si quis fratrum contra hæc constituta venire tentaverit, & prohibita fuerit ausus admittere, a suo se noverit officio submovendum, nec communionis nostræ futurum esse consortem, qui socius esse noluit disciplinæ. Sciendum vero est hic non vacare a discretione, ex rationis specialitate *hæc* pronomen pluralis numeri, cum dicit; si quis fratrum contra hæc constituta venire tentaverit, & reliqua, sicut secundum Domini dictum, *iota unum aut apex unus a lege non præterit*. Repetamus superiora hujus epistolæ in qua dicit; Admittuntur passim ad ordinem sacrum quibus nulla natalium dignitas suffragatur. Si inter sacros ordines ordo acolythi non deputatur, de hoc nostro clerico nomine * Senato a te acolytho sine nostra licentia, vel sine ecclesiastica libertate ordinato nil repeto. Et quia, ut dicit Innocentius, observatio prior durior, posterior, interveniente misericordia inclinatior est, posteriores canones dicunt, ut nullus servilibus, colonariisque conditionibus obligatus juxta statuta sedis apostolicæ ad honores ecclesiasticos admittatur, nisi prius aut testamento, aut per tabulas eum legitime constiterit absolutum. Quæ si quis episcoporum ejus qui ordinatur conditionem sciens transgredi per ordinationem inhibitam fortasse voluerit, anni spatio missas facere non præsumat. Hos autem Gallicanos canones, quibus sæpe in tuis scriptis uteris, & per quos te reclamas, scio quia non abjicies, cum Antiochenum concilium quod apostolica sedes, & universalis ecclesia recipit, dicat; perfectum concilium est ubi interfuerit metropolitanus antistes. Et Leo ad Maximum Antiochenum episcopum, Quicquid, inquit, propter speciales causas synodalium conciliorum ad examen episcopale defertur, potest aliquam dijudicandi habere rationem, si nihil de eo est a sanctis patribus apud Nicæam diffinitum. Sacri denique canones manumissiones in ecclesia fieri posse ab imperatoribus petierunt, quæ & ab eis concessa est, & a tempore ipsius concessionis regulæ, & * mox ecclesiasticus hactenus eas servavit, & servat. Unde scriptum est in libro capitulorum synodalium primo, quæ tempore Augustorum nostrorum Karoli & Hludouvici fuerunt condita capitula LV. Nullus, inquiunt, episcopus servum alterius ad clericatus officium sine domini sui voluntate promovere præsumat. Et hoc Gangrense concilium prohibet & capitulo LXXXII. ad locum; de ecclesiarum vero servis communi sententia decretum est ut archiepiscopi per singulas provincias constituti nostram auctoritatem, suffraganei vero illorum exemplar illius penes se habeant. Et quandocumque de familia ecclesiæ utilis inventus aliquis ordinandus est, in ambone ipsa auctoritas eorum populo legatur, & coram sacerdotibus, vel coram fidelibus laicis ante cornu altaris, sicut in nostra auctoritate continetur, remota qualibet calliditate, libertatem consequatur: & tunc demum ad gradus ecclesiasticos provehatur. Similiter quoque de his agendum est quos laici de familia ecclesiarum ad

Matth. 1.

* *Qui se-*
quitur supra. H.

* *Pro, mox.* H.

sa-

sacros ordines promoveri voluerunt. Sed & de his quos præpositi canonicorum atque monachorum ordinandos expetierint, eadem forma servanda est. Ostende igitur nobis istam manumissionem ecclesiasticam de præfato clerico a te acolytho ordinato, & nihil repeto. Dictum est etiam mihi quod ter per tres presbyteros ipsum clericum ad tuam synodum vocari jussisti ut reddat rationem in tua synodo, cujus auctoritate ecclesiam in parochia tua accepit; unde tibi puto supra rationem reddidi, cujus auctoritate, & qua ratione prædictam ecclesiam in parochia sua susceperit, quam ei per tanta tempora habere consensisti, sicut plurimis est manifestum. Ipse autem nullam rationem spoliatus contra rationem, & auctoritatem tibi inde in synodo regulariter reddere debet: si autem ideo illum vis in synodum tuam venire, quoniam Chalcedonenses canones dicunt nullum absolute ordinare debere presbyterum aut diaconum, nec quemlibet in gradu ecclesiastico, & reliqua, ut forte oblitus per illum dicas cujus suasione illum contra regulas ordinaveris; quatenus si forte in synodo episcoporum inde compellatus fueris, habeas quid respondeas. Manda mihi, & ego illum quoniam nostræ ecclesiæ est mancipium nulla libertate donatum, per meos missos tibi in synodum tuam transmittam, ut dicas quod beatus Leo ad Anatolium Constantinopolitanum episcopum scribit; quia sicut in mala suasione delinquitur, ita & in mala consensione peccatur. Retractes etiam quoniam ut supra ostendi, illa quæ tempore antecessorum tuorum constiterant, & post mortem Otterici de ecclesia in Follanæbrayo præsumpta fuerunt per ministros tuos Ivonem, Luidonem, Angelrannum; itemque per Hadulfum, per Famulfum, per eumdem Angelrannum destruxisti, & quæ statuta fuerunt tempore antecessorum tuorum reædificasti, quæque nunc iterum de ipsa ecclesia destructa sunt, sed & quæ prænotavi de regulis ecclesiasticis & synodalibus capitulis transtulisti. Sententiam beati Leonis ad Leonem Augustum depromptam parvi pendere nullo modo debes, quam in synodo apud Suessionis audisti; & in illo libro quem tibi dedi ipse legere potes. Si inquit quæ destruxisti hæc ædifico, prævaricatorem me constituo, & eis me ultionum conditionibus subdo, quas non solum auctoritas beatæ memoriæ principis Martiani, sed etiam ego mea consensione firmavi; & sicut presbytero nostro parochiæ ad te misso respondisti, quia sicut tibi fecimus in nostra parochia de tua ecclesia, ita & tu nobis facies de nostra ecclesia in tua parochia non solum non consentio, verum & hortor ut facias, scilicet ut inquiras diligenter sub veritatis testificatione in suo sacerdotio per Angelrannum, per Grimonem, per Fraumarum presbyteros, sed & per ipsum Haimeradum quod de ipsa ecclesia testificatus est Pardulus decessor tuus coram ipsis ante obitum suum. Sed & per alios presbyteros, & vicinos ac idoneos laicos in ipsa villa commanentes, & circummanentes legaliter require, quod inde ex veritate cognoscunt de his quæ præscripsi, & sicut episcopus cum veritatem inveneris inde justum judicium judica, velut & ego coram missis tuis de capella episcopii tui in parochia nostra legaliter & regulariter inquisivi, & secundum leges & sacros canones ac decreta sedis Romanæ pontificum diffinivi, sicut tibi scripto veritate & auctoritate subnixo ostendam loco & tempore opportuno, si necessitas fuerit. Nam plures ecclesiæ sunt in mea parochia de episcopio Laudunensi de quibus non tibi nec alicui tuorum ullum præjudicium intuli, neque inferre vo-

lo, quia non debeo; & quia ex capella de qua mandasti tuæ intentioni non annui, ratio mihi & auctoritas contradixit. Quod autem a quibusdam tuorum *quod ipsa capella antiquior sit quam ecclesia in Viviniaca villa, etiamsi verum foret, tunc illi antiquitas sua suffragium adferret, si in antiquitate sua usque ad tempora moderna sicut ecclesia in Follanæbrayo mansit, persisteret: nam Atrabatis, Viromandis, & Bononia ex cujus territorio es nativus, antiquiores sedes cum episcopis propriis in Rhemorum provincia extiterunt quam castrum montis Lauduni inter sedes computaretur in quo es ordinatus episcopus. Sed quoniam a longo tempore certis eventuum ac necessitatum causis accidentibus illæ aliis subjectæ civitatibus suum privilegium perdiderunt quod non recuperant, & castrum montis Lauduni convaluit, quia secundum leges, ac sacros canones atque decreta sedis Romanæ pontificum * pro id appellare, idque refragari non licet quod legum tempus excludit. De decimis siquidem ecclesiæ episcopii Laudunensis, parochiæ vero meæ in Antenaco ex domini regis in dominicatu ordinationi meæ commissæ, non solum mihi & presbytero cui eam ad dispensandum commendavi, verum & domno regi contra leges & canones tuo tempore, quod ante actum non fuerat, magnum præjudicium est a ministris tuis inlatum, quod propter pacis caritatisque custodiam hactenus patienter sustinui: unde potes advertere quia tibi de illa capella justitiam non negarem, si ipsa justitia tuis votis concurreret. Propterea frater pro loci mei officio de præfata ecclesia juxta antiquam consuetudinem, ratione, veritate atque auctoritate subnixam, ut præmisi, exequi te regulariter moneo, * quo benigno animo te suscipere & implere exopto. * Quid facies si B. Leonis præceptionem cordis aure obaudire cunaveris; qui scit, inquit, se quibusdam præpositum, non molestе ferat aliquem sibi esse prælatum, sed obedientiam quam exigit etiam ipse dependat. Et quia non impune quis a sacris regulis deviare, & debitæ obedientiæ valeat obviare, scientiæ tuæ appone verba beati Gregorii, quibus ad Petrum Romanæ ecclesiæ subdiaconem, & patrimonii magni Petri in Sicilia servantem dicit; De his inquiens, quæ tibi pro servanda justitia scribo, ego absolvor. Et tu si negligis, obligaris: terribilem judicem venientem considera, & de adventu illius nunc tua consideratio contremiscat, ne tunc sine causa jam timeat, cum coram illo cælum & terra tremuerit. Audisti quod volo. Vide quid agas. Datum V. Kal. Maii præsentis tertiæ indictionis.

* *Forte dest dicitur.* H.

* Locus obscurus.

* *Forte*, quod. H.

* *Forte*, Quod. H.

Lib. 1. ep. 42.

Anno 870.

VIII.

Hincmarus Rhemorum episcopus Hincmaro Laudunensi episcopo salutem, quæ est in Christo Jesu domino nostro.

QUod erga me volens dissolvere illa quæ tibi scribo per jactantiam rescribendo agis singulatim, sed non singulis, causa mihi [non incerta quibusdam prætermissis, respondere me pro loci mei officio, ne tibi sapiens esse videaris, ad singula contumaci inobedientiæ, & inobedienti pervivaciæ tuæ exigis, qui laboras ut superior in cunctis appareas & victor existas, metropolitano privilegio nomine tantum ironice per antiphrasim inhonorando insalutes, & cum inhonoratione contumelioſa inobediendo resultes, mihique os adeo obtures, ut de his pro quibus ad me, cui per sa-

cros canones divino judicio commissa est provinciæ totius, in qua es ordinatus episcopus, sollicitudo, qui negotia videntur habere concurrant, te non audeam commonere, neque præsumam de his quæ ex te reprehensibiles ad me perveniunt redarguere, quin etiam nec tuis scriptis, vel verbis in aliquo respondere, & ut totum brevi perstringam cingulo, timeam quod displiceat tibi mutire. Sed ejusmodi non es sapientiæ & scientiæ atque religionis, seu loci episcopus, ut hæc valeas obtinere. Qui si veraciter sapiens & religiosus fores, talia obtinere non attentares; & quoniam veritate, ratione, & auctoritate non potes, anxiaris, æstuas, & anhelas, ut quoquomodo & per verisimilia, & quasi auctoritati, & rationi convenientia mihi possis resistere, meque possis comprimere atque revincere. Unde & recte dicta studes prave ad sensum tuum inflectere, & ea a suo sensu quantum ex te est cogis peregrinari. Et hoc pernicioſum certamen sine ulla necessitate contra me assumpsisti, & sine ulla utilitate in eo satagis laborare, cum nihil aliud a te requiram, nisi ut scriptum est, *timeas Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & obedias ejus imperio*; & sicut episcopus, quod omni convenit Christiano, *pacem sequaris & sanctimoniam sine qua nemo videbit Deum*, & loci tui contentus modestia te altiora ne quæras, & ut frater ac filius carissimus agas, quatenus nos invicem recognoscamus, ne antiquus hostis per scandalum duos movens, per nequissimam victoriam multos quæ non convenerant loqui faciat: ego enim ut aperte indicem qui per elationem a te nihil requiro quæ mihi de canonibus suppetunt, de quibus tibi ad recognoscentiam, & resipiscentiam tuam jam sæpius scripsi, tacere potuissem, si ea quæ familiari sermone monerem cum caritate & humilitate susciperes. Ceterum, ut beatus Gregorius ad Joannem Constantinopolitanum episcopum dicit, rixam inferre non volo, sed tamen a te venientem non devito, quia non valeo, nec etiam audeo pro loci mei officio: cum quasi me pulsando, egregius prædicator dicat, *argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina*: Si enim, ut veraciter fatear, utinam non ad condemnationem meam, metropolitanus tuus judicio Dei non forem, & tu provincialis episcopus metropoli, cui disponente Deo deservio, subjectus & a me ordinatus non esses, sed in alia provincia alterius ordinatus existeres, & talia de te audirem, sicut audire cœpi, ex quo post concupiscentias sæculi, & elationem cordis tu ire cœpisti, & verbis, & scriptis te caritatis affectu monerem, & si non obaudirer, apostolicam sequens jussionem, qui de eo præcipit qui semel & secundo commonitus non convertitur, nec obaudit, te devitarem: nunc autem quia non solum sapientibus & insipientibus, sed etiam provinciæ Rhemorum episcopis meis, scilicet melioribus & sapientioribus atque religiosioribus, debitor sum, locum effugiendi invenire non valeo, ut te opportune importune non moneam, cum prædicator fortissimus dicat; *Mundus sum a sanguine omnium; non enim subterfugi quominus adnuntiarem omne consilium Dei vobis*, si enim non adnuntiasset, mundus a sanguine non esset; sed quibus omne consilium Dei adnuntiare studuit, ab eorum sanguine mundus fuit. In qua voce & ego peccator convenior, ego insipiens ut te moneam & arguam. Et quando necessitas exigit, increpem, valde constringor, ego reus esse ostendor, qui metropolitanus episcopus vocor, qui super ea mala quæ propria habeo, alienas quoque mortes addo, qui tot occido, ut timeo, quot ad mortem ire quotidie

Deut. 26.

Heb. 12.

2. Tim. 3.

Act. 20.

A tepidus & tacens video, dicente Domino per prophetam de uno pereunte; *Sanguinem ejus de manu tua requiram*, quanto magis de multis? Et etiam de his per quos multi debent salvari, mihi hæc terribilis invectio incutitur, qui ad speculandum, & etiam episcopis, peccatis mei exigentibus, Dei judicio prælatus, Qua de re & archiepiscopus, unde non lætor, sed revereor, sum vocatus, qui reatu de morte animarum subjectorum constringor, quæ forte potuissent semper vivere si verba meæ correptionis audirent, Sanguis ergo morientis de manu speculatoris requiritur, quia peccatum subditi culpæ præpositi si tacuerit reputatur. Est ergo, ut beatus Gregorius dicit, quod mihi est faciendum, ut etiam moriente subdito me liberum reddam, surgam, invigilem, malis actibus contradicam, sicut scriptum est: *Discurre, festina, suscita amicum tuum, ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ*. Et si adhuc, ut cœpisti, in resistendo persistis, audiam quid loquatur in me, & ad me de resistentibus Dominus Deus. *Ecce inquiens dedi faciem tuam valentiorem faciebus eorum, & frontem tuam duriorem frontibus eorum, & frontem tuam duriorem frontibus eorum, ut adamantem, & ut silicem dedi faciem tuam*, scilicet ut sive ab auditoribus conculcer atque despiciar, nec per delatum honorem refrænetur lingua ex verecundia, nec per despectum taceat ex infirmitate. Unde iterum mihi dici exaudio, *Ne timeas eos, neque metuas a facie eorum, quia domus exasperans est*. Itaque increpandus est frater & nunquam timendus qui est exasperans domus. Propterea de eo quod jam tertio in præfatione tuarum litterarum mihi scribens mandasti debitam in Domino devotionem, quam non subsequeris prosequendo debitam, & in Domino devotionem tibi rescribo, quia quantum spectat ad humanos carnis oculos, debitam devotionem mihi non monstras: quantum vero spectat ad mentis humanos oculos, in Domino devotionem non exhibes. Quantum autem in divinis oculis superno consilio timeo trutinari, debitam devotionem mihi rependis, qui me tuis operibus, non adeo ut desideraveram laudabilibus, & tuis contradictionibus, & durissimis ac contra caritatem, quæ Deus est, responsionibus & impactionibus indebitis indesinenter excrucias. Sed utinam mihi contingat quod in evangelio voce Abrahæ de Lazaro per flagella expurgato a malis suis diviti ardenti responsum audimus. Recepit Lazarus similiter mala pro malis in vita sua; sicut & dives bona pro bonis in vita sua. Et sic opto mihi per te fieri, ut si per improvidentiam Deum in aliquo ex te offendi, qui in multis eum offendisse & offendere humili & contrito corde confiteor, recipiam ex te per te purgationem in vita mea, ne inde crucier in vita futura, qui, ut dixi, per improvidentiam, non autem per malivolentiæ conscientiam, tantorum gemitus qui sub manu tua, ut a multis dicitur, sicut revera sub fasce gravissimo gemunt, in provectione tua excitavi, quotidie emitti ad Dominum; & proinde quotidiano, immo continuo timore & dolore constrictus non solum gemo, sed & eis congemiscens Deo cujus permissionis judicio a te scandalizatus, & mente excruciatus verbis viri flagellis attriti corde contribulato dico, *qui cœpit ipse me conterat, solvat manum suam & succidat me, & hæc sit mihi consolatio ut affligens me dolore non parcat, nec contradicam sermonibus sancti*: vellem enim si illi placeret, ut flagellis dignum me per alium quam per te flagellaret, sed quia ita sibi placet cui bona cuncta placent, verbis suis eum conveniam qui

Exod. 33.

Prov. 28.

Exod. 3.

Exod. 2.

Luc. 16.

Job. 5.

ex

Matth. 26. ex affectu nostræ humanitatis patri dignatus est dicere: *Pater si fieri potest transeat a me calix iste; verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis.* Et item: spiritu suo de eo qui ejus esse videbatur, prædixit; *Si inimicus meus maledixisset mihi, supportassem utique: tu vero homo unanimis dux meus, & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos in domo Dei ambulavimus cum consensu, Homo* scilicet *pacis meæ in quo sperabam, qui edebat panes meos, levavit contra me calcaneum suum*: ac si aperte diceret, quod tanto gravius pertuli, quanto hæc ab eo qui meus esse videbatur sensi: sed licet hinc erga me pietas cor tuum non tangat, timor tamen illud debet compungere, quia contumacia & inobedientia tua qualicumque successori beati Rhemigii in me tropolitana sede ipsius a te mihi inlata in eum redundat, qui in me peccatore vicario suo totius Rhemorum provinciæ onera portat, quinimo, * Christe Deus noster! orante apud eum pro nobis eodem sanctissimo prædecessore nostro, meas contumelioſas calumnias, & persecutiones derogationum tuarum in se dignatus suscipere, qui confidens patri super omnes cælos & super omnium angelorum verticem Saulo, ut legimus & credimus, dixit; *Saule, Saule, quid me persequeris?* non enim est discredendum in tanta turba credentium quos Saulus persequebatur aliquem fuisse, licet non ita ut ego sum imperfectum; in quo sicut & in reliquis, qui videlicet corpus ejus erant, se Dominus persequi dixit. Et ideo in me imperfecto, modo quolibet persequuto illum persequi credo, quia & voce sanctæ ecclesiæ in qua ejus sum ultimum membrum per psalmistam dicitur; *Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes scribentur.* Et iterum psalmista dicit; *Benedixit omnes timentes se Dominus pusillos cum majoribus*; & qui in judicio dicet de benefactis benefactoribus; *Quamdiu fecistis uni de his minimis meis mihi fecistis.* Veraciter credo quia quicquid mihi sive benignitatis, sive malignitatis pro ejus nomine exhibetur, sine dubio illi impenditur. Et quia beatus Joannes Baptista pro veritate, videlicet pro Christo, sine dubitatione occubuit, sicut ipse ostendens dicit; *Ego sum veritas.* Et ego, ut apostoli utar verbis, inimicus factus sum tibi vera tibi dicens & suadens, sed persuadere non valens, ut, sicut ipsa veritas per beatum Leonem dicit; Obedientiam quam a tuis subditis exigis, prælatis tuis ipse dependas, & in ea vocatione qua vocatus es, in ea permaneas, quæ quia non suffers, non solum mihi, sed & multis scandalum ingeris, & veritas dicit; *Qui scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ut ei suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris.* Et item idem Christus Dei virtus, & Dei sapientia dicit: *Viro, qui corripientem dura cervice contemnit, repentinus superveniet interitus, & eum sanitas non sequetur.* Et Moyses & Aaron dura cervice resistenti sibi populo dicunt; *Nec contra nos est murmur vestrum, sed contra Deum.* Unde nec tuas inimicitias vereor, nec te monere in necessariis, quæ sine peccato non possum dimittere, desinam, sciens pacem dilectione integra intrinsecus me tenere debere, quam per vectionem vocis mihi extrinsecus non timeo perturbare. Quod utrumque provide David se perhibet servare, cum dicit; *Cum his qui oderunt pacem eram pacificus, cum loquebar illis impugnabant me gratis.* Ecce & loquens impugnabatur, & tamen impugnatus erat pacificus, quoniam nec insanientes cessabat reprehendere, nec reprehensos

* Forte, Christus H.

Psal. 54.

Act. 9.

Psal. 138.

Psal. 113.

Matth. 25.

Joan. 14.

Matth. 18.

Prov. 29.

Eccl. 26.

Psal. 119.

A negligebat amare. Hinc etiam Paulus ait. *Si fieri potest quod ex vobis est cum omnibus hominibus pacem habentes:* hortatus enim apostolus ut pacem cum omnibus haberent, præmisit dicens: Si fieri potest, atque subjunxit; quod ex vobis est: difficile quippe erat ut si mala acta corriperent, habere pacem cum omnibus possent: sed cum temporalis pax in pravorum cordibus ex nostra increpatione confunditur, inviolata necesse est ut in nostro corde servetur. Hinc iterum David cum se totum ad fœdera pacis internæ constringeret, testatur quod cum malis concordiam non teneret dicens: *Nonne qui te oderunt Deus, oderam illos, & super inimicos tuos tabescebam. Perfecto odio oderam illos, inimici facti sunt mihi.* B Inimicos enim perfecto odio odisse est, ad quod facti sunt diligere & quod faciunt increpare, mores pravorum premere, vitæ prodesse. Pensandum est igitur quando ab increpatione quiescitur, quanta culpa sit, si cum his qui increpandi sunt sine increpatione pax tenetur. Si propheta tantus hoc velut * historiam Domino obtulit, quod contra se pravorum inimicitias excitavit. Unde Paulus discipulos admonet dicens; *Si quis non obedit verbo nostro per epistolam, hunc notate, & non commiscemini cum illo ut confundatur.* Atque illico subjunxit; *Et nolite ut inimicum existimare illum, sed corripite ut fratrem*; ac si diceret; Pacem cum eo exteriorem solvite, sed interiorem contra illum medullitus custodite. C Et qui amore tuo te credo refugere ad perfugia solita, scilicet ad excusandas excusationes in peccatis, ut dicas quia etiam de cogitatione te judico, cum dicat apostolus; *Quis scit hominum quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est?* prævenio huic tuæ objectioni dicens; quia tunc spiritus hominis ignoratur ab altero, cum verbis, vel operibus non demonstratur: nam cum scriptum sit; *ex fructibus eorum cognoscetis eos*, per hoc quod foris agitur quicquid intus latet aperitur. Unde recte quoque per Salomonem dicitur; *Quomodo in aquis resplendent vultus perspicientium, sic corda hominum manifesta sunt prudentibus.* Cum dicis te scripsisse ad auferendam amphibologiam traditionis tuæ ex pri- D mitivo genitivi inter tradentem & traditum, grammaticam quam tibi insinuari feci ego & ipse satis, mihi in faciem expuis: quod gratias illi patienter portare possum, qui quod de se prædixit, pro me peccatore sustinuit: *Faciem*, inquit, *meam non averti ab increpantibus, & conspuentibus in me.* Sed quia te traditum, & non tradentem designas ex nomine, de hoc tuo dicto non curo, testimonium inde perhibente mihi conscientia mea nihil me hinc tibi esse debitorem. Unde & *pro minimo mihi est, ut ex hoc a te judicer vel ab humano die; sed neque me ipsum inde dijudico.* Verumtamen si te ita * mori gratum scirem, ut hoc ad utilitatem tuam, & ad mentis tuæ sanitatem posset proficere, vel mihi E inde cognoscerem aliquam necessitatem incumbere, & scriptis meis ad regem, & ad episcopos, & ipsorum testimonio, ac per alios idoneos testes possem tibi ostendere me, sicut dixi, debitorem hinc tibi non esse: *uniuscujusque enim opus quale sit dies Domini declarabit.* Quia vero de traditione tua quereris, & nihil fit in terra sine causa, nihilque quod aut non faciat Deus propitius, aut fieri non permittat iratus, & pluraliter fieri traditiones atque diversis modis diversos, & pro diversis causis traditos legimus, necesse est tibi subtiliter mentem tuam discutere, ut meditatus cum corde tuo, & non dolosa,

Psal. 54. Rom. 12.

Psal. 138.

* Forte, hostiam. H.

2. Tim. 2.

2. Cor. 2.

Matth. 7.

Prov. 27.

Isai. 50.

1. Cor. 4.

* Forte, moneri. H.

1. Cor. 3.

sed

sed recta statera appendens mores, cogitationes, verba, & actus tuos, apud te invenias hæc traditio tua unde, & a quo processerit, & quem processum habeat, vel ad quem finem spectat: legimus enim quosdam a se traditos, ut Paulus *Ephes. 4.* ad Ephesios de quibusdam dicit, *qui desperantes semetipsos tradiderunt se impudicitiæ in operationem immunditiæ omnis in avaritia:* Tanto enim hinc, B. inquit Gregorius, se quisque in malis præsentibus latius relaxat, quanto post hanc vitam se adsequi bona æterna desperat; & Jacobus apo- *Jac. 1.* stolus dicit: *Unusquisque tentatur a concupiscentia sua abstractus & inlectus*, scilicet a recto itinere, & inlectus in malum. Et item Paulus ad Ro- *Rom. 1.* manos de quibusdam scribit; *Qui cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum; dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt.* Et paulo post; *Propter quod tradidit illos Deus.* Tradidit, dixit, id est gratia non liberavit, sicut cor Pharaonis induravit, quod gratia non emollivit. Et psalmus *Psal. 77.* dicit; *Tradidit in captivitatem virtutem eorum, & pulchritudinem eorum in manus inimici:* in captivitatem enim virtus & pulchritudo quorumdam in manus inimici traditur, cum deceptæ menti antiquus hostis ex boni operis elatione dominatur. Et apostolus *expetivit satanas ut cri-* *Luc. 22.* *baret eos sicut triticum*, qui jussi sunt orare ut non intrarent in tentationem. Et Paulus quem- *1. Cor. 5.* dam tradidit satanæ, *ut spiritus ejus salvus fieret* *2. Tim. 1.* *in die Domini.* Et item; Quosdam tradidit sata- *Luc. 13.* næ, ut discerent non blasphemare, & filiam Abrahæ incurvatam legimus a satana, & plures propter peccata punienda quæ cruciari meruerunt quasi quibusdam quæstionariis atque tortoribus traditos legimus refugis spiritibus, quia non so- *Rom. 35.* lum homines ministri & ultores sunt iræ Dei in his qui malum operantur, quique non sine causa portant gladium, sed etiam contrariæ fortitudines, quæ appellantur furor & iræ Dei. Quapropter si moribus & factis tuis exigentibus justo Dei judicio permittente, aut a te ipso, vel per spiritum refugam in peccatum, quia legimus *Psal. 77.* *immissiones per angelos malos*, vel hominem Dei ministrum ad pœnam peccati es traditus, si te non recognoscis, & non corrigendo resipiscis, non habes unde queraris, sed unde tribuleris; *Matth. 5.* quia non dicit Dominus, *Beati qui persecutionem patiuntur*, propter injustitiam, sed *propter justi-* *Jac. 1.* *tiam.* Et apostolus dicit: *Beatus qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vitæ*, quia sicut B. Cyprianus ait, martyrem non facit pœna, sed causa: nam cum Christo crucem etiam periturus latro susceperit, sed quem reatus proprius tenuit, par crucifixio non absolvit. Et persecutio, vel traditio dum non rationabiliter sustinetur, ut beatus monstrat Gregorius, nequaquam proficit ad salutem. Nam nulli fas est retributionem præmiorum expectare per culpam, quod & beatus Petrus apostolus demonstrat dicens; *Quæ est enim gratia si peccan-* *1. Petr. 2.* *tes & colaphizati sustinetis?* Contra hos propheta Domino queritur dicens; *Attrivisti eos & renue-* *Jerem. 3.* *runt accipere disciplinam.* Hinc est quod Dominus *Jerem. 15.* dicit: *Interfeci & perdidi populum istum, & tamen a viis suis non sunt reversi.* Hinc rursus *Isa. 9.* ait; *Populus non est reversus ad percutientem se.* Hinc voce flagellantium propheta conqueritur di- *Jerem. 51.* cens; *Curavimus Babylonem, & non est sanata:* Babylon quippe curatur nec tamen ad sanitatem reducitur, quando mens in prava actione confusa verba correptionis audit, flagella correctionis percipit, & tamen ad recta salutis itinera redire contemnit. Hinc captivo Israelitico populo, nec tamen ab iniquitate converso Dominus exprobrat dicens: *Versa est mihi domus Israel in scoriam:* *Ezech. 22.* *omnes isti æs, & stannum, & ferrum, & plumbum in medio fornacis;* ac si aperte dicat; Purgare eos per ignem tribulationis volui, & argentum illos, vel aurum fieri quæsivi, sed in fornace mihi in æs, stannum, ferrum & plumbum versi sunt, quia non ad virtutem, sed ad vitia etiam in tribulatione proruperunt; quoniam aut ad sonitum murmurationis eruperunt, aut simulationis vitio non carere decreverunt, aut in nocendi malitia proximis perseveraverunt, aut a desideriis terrenis pressi in tribulatione purgari non potuerunt. Hinc rursus scriptum est; *Multo la-* *Ezech. 24.* *bore sudatum est, & non exivit de anima rubigo* ex quo hic lege, de ea nimis rubigo H. *ejus, neque per ignem*, ignem quippe nobis tribulationis admovet, ut in nobis rubiginem vitiorum Dominus purget, sed nec per ignem amittimus quando & rubiginis inter flagella, vel per flagella vitio non caremus. Hinc propheta ite- *Jerem. 6.* rum dicit; *Frustra conflavit consolator, malitiæ* *eorum non sunt consumptæ.* Pœna, inquit Gregorius, præsens si adflicti animum convertit, finis est culpæ præcedentis: si autem ad timorem Domini minime convertit, initium est pœnæ sequentis. Cavendum ergo nobis est & summopere in fletibus tota mentis conversione vigilandum, ne de tormento ad tormenta transeamus. C Qui ergo justus patitur, si patienter ea quæ patitur sustinet, Christum imitatur. Qui in flagellis corrigitur, latronem qui in cruce Christum cognovit, & post crucem paradisum cum Christo intravit; qui nec inter flagella desistit a culpis, sinistrum imitatur latronem, qui propter peccata ascendit in crucem, & post crucem ruit in tartarum. Si ergo propter peccatum modo quolibet vel a quocumque traditus es, & per traditionis persecutionem correctus, ut audire merearis a Domino, & si non auribus corporis, vel auribus illis de quibus psalmista dicit; *Au-* *Psal. 84.* *diam quid loquatur in me Dominus Deus*, quod audivit qui propter peccatum flagellatus, & per flagellum purgatus est, dicente Domino; *Ecce sa-* *Joan. 5.* D *nus factus es, jam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Habes unde gaudeas, & quod cavendo custodias. Si autem ideo traditus, & traditione flagellatus es, non quia peccasti, sed ne peccares, sicut Paulus quid dixit; *Ne magni-* *2. Cor. 12.* *tudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, ut me colaphizet.* Libenter gloriare in infirmitatibus tuis, *ut inhabitet in te virtus Christi.* Si denique a quocumque, vel modo quocumque traditus es, vel non propter præcedens peccatum, vel ideo ut non incurreres quod poterat accidere tibi peccatum, sed ut justus justificareris adhuc, sicut Tobias, & Job de quo dixit Dominus ad satan; *Ecce in manu tua* *Job 1.* *est, tantum animam illius serva*, custodire te oportet ut ne de flagello murmures, & animam tuam quam Dominus servare in Job jusserat, murmurando in potestatem illius tradas. *Neque murmu-* *1. Cor. 10.* *raveritis*, inquit apostolus, *sicut quidam eorum murmuraverunt, & a serpentibus perierunt.* Cavere etiam summopere debes ut aucta per flagellum merita de cetero peccando non inquines, sed juxta vocem Domini *corde bono & optimo ver-* *Luc. 8.* *bum*, & purgationem ejus *retinens fructum adferas in patientia*, quoniam qui humiliter etiam pro peccatis suis flagella suscipiunt, post flagella ad requiem sublimiter suscipiuntur. Sic uva calcibus tunditur, & in vini saporem liquatur;

sic

sic oliva contritionibus expressa amurcam suam deserit, & in olei liquorem pinguescit, sic per trituram areæ a paleis grana separantur, & ad horreum purgata perveniunt. Quisquis ergo appetit plene vitia vincere, studeat humiliter purgationis suæ flagella tolerare, ut tanto post ad judicem mundior veniat, quanto nunc ejus rubiginem ignis tribulationis purgat. Quod dicis meis apicibus te solito more morderi, sed non te sensisse lædi, si ita quod dicis ita ut est intelligendum intelligis, non improbo, quia & erat unde morderi, sed ad sanitatem; & idcirco te non lædi sentire debebas: * sit enim ut in evangelio legimus plaga sanatus, scilicet per acrem vini morsum, & per olei fomentum: cum enim tibi ostendi quod actum sit, rite ad morsum intelleXisti, & cum ostendi quid agendum sit, si recte facis, pertinere ad olei fomentum intelligis. Si autem adeo intentionem tuam rebus transitoriis immoderatius implicas; ut quibus negligentiarum jaculis transfigaris, vel quibus monitionum medicamentis debeas curari ignores, quia nec læsum, nec sanabilem te sentis probabiliter improbo. Unde per Salomonem vox percussi & dormientis exprimitur qui ait; *Verberaverunt me, sed non dolui, traxerunt me, & ego non sensi:* mens quippe a cura suæ solicitudinis dormiens verberatur, & non dolet; quia sicut imminentia mala non prospicit, sic nec perpetrata pertimescit: trahitur & nequaquam sentit quoniam per inlecebras vitiorum ducitur, nec tamen a sui custodia suscitatur. Quod dicis a me jaculis te impetitum, nævoque notatum, noli agere ut hoc mihi necesse sit facere, & me ab his senties conquiescere. Quod dicis te integro fugatum anno, & non dicis a quo fugatus exiStas, nescio quid inde tibi respondeam, nisi quod dicit scriptura, quod in te Dominus cadere non permittat; *Fugit impius nemine persequente*. Quod dicis te ad instar Abner fugatum, & serris tritum, & ideo non tacere permissum, non convenienter sententiam beati Gregorii in persecutione Abner ab Asahel posuisti, quia non me furentem tuum persecutorem, sed ad corrigendum excessus tuos pro loci mei officio intelligere debueras monitorem: & tu non me aversa hasta, ut Abner Asahel persequentem feris, & tranquille ex quibusdam tangis, & quasi parcendo superas, sed invehendo, & resistendo in faciem quantum potes per contumacem contemptum si potes ad furorem provocando exaggerare non cessas; & ideo responsionum ratione in intimis sub tranquillitate tactus ab eo quod me pro necessitate loci mei erexeram non cado, neque succumbo, sed validius semper clamo, clamavi, clamabo per ævum, *& sicut tuba exaltabo vocem meam*, & adnuntiabo tibi excessus tuos, & satagam te revocare pro viribus a contumaci elatione tua. Quod dicis te serris tritum; improprie quantum audeo dicere hoc tua grammatica protulit: nemo enim serris teritur, sed secatur, quod bene Paulus intellexit scribens ad Hebræos cum passiones sanctorum deseripsit dicens, *Sancti ludibria & verbera experti insuper & vincula & carceres, lapidati sunt, secti sunt:* non enim dixit triti sunt: serra enim dentata fieri legitur, & ego quantum possum dentatis serris te ab accidentibus, quæ episcopo non sunt propria, secare laboro, & spiritualibus dentibus mordere ac stimulis verborum monentium, & clavis increpationum configere non omittam; quoniam, ut scriptura dicit, *verba sapientum quasi stimuli, & quasi clavi in altum defixi*, quia videlicet, ut exponit B. Gregorius, verba sapientum culpas delinquentium nesciunt palpare, sed pungere. Quia vero incomposite præteritum verbi teror serris composuisti, multis locis non solum in tua grammatica, sed etiam in scripturis prævales invenire, sed & in illo loco ubi Dominus Moysi qualiter thymiama quod nostra lingua incensum dicitur facere jussit dicens, *Cumque in tenuissimum pulverem universa contuderis*. Unde S. Gregorius, in tenuissimum pulverem aromata universa conterimus. Et item, aromata in pulvere redigere, est virtutes recogitando terrere. Hujus activi passivum est, sicut melius nosti, teror, cujus est præteritum tritus, quod non rite serris, sed pilæ ac pilo potius applicari debet, sicut Salomon demonstrat dicens; *Si contuderis stultum in pila, quasi ptisanas ferienti desuper pilo, non auferetur ab eo stultitia ejus*. Quodque thymiama per Moysem a Domino jussum fieri quotidie nos sacri altaris ministerio addicti debemus componere, ut recte possimus Domino dicere: *Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo*.

De eo quod dicis te mirari cur Hadulsum tamdiu remorantem non remittam, præsertim cum super eo meæ ut justum erat annuisti interventioni, ideo pleniter non respondeo, quia sincera non est soliditate veritatis & caritatis atque pacis tua mandatio, tantum hoc rescribo, quia quotiescumque ad me illum misisti, semper tibi illum remisi, & non sicut aliis litteris de eo mihi directis quantum ex me est, contumacem illum a me recipisti, quasi contumax tibi extiterit: non mea suasio, sed ut æstimo, tua factio hoc ab illo exegit, quia ut puto calice Babylonico quo vicissim ac singillatim gentes propinatas usque ad * Sefag novissimum legimus, a te ille etiam est propinatus, sicut & plures alii extiterunt. Nam, ut scriptum est, a sanctuario meo incipite, a me nutritore tuo, & ab his qui te mecum nutrierunt, vel inter quos nutritus fuisti, prius incœpisti derelinquens nos, & odio habere inchoans, atque aliorum familiaritates expetens, deinde per alios, & alios tam amicos, quam & subditos, tam clericos quam & laicos hactenus discurrens, & viritim præcedentes relinquens usque ad hunc tibi familiarissimum cursus tuus pervenit, & cum tali gratia de scala vitrea tuæ familiaritatis decidit, sicut & nos priores, & illius de tuis subditis antecessores cecidimus, si tamen talis casus non potius ascensus quam casus dici debeat. Cum tibi Salomon dicat; *Amicum tuum, & amicum patris tui ne dimiseris*. Et S. Hieronymus dicit; proverbium, inquiens, est quod servari nequeat qui nulli servivit, sicut tibi serviri non potest qui nulli servisti, quique non laborando, sed deliciando, & dormiendo alterius labore quod habes adeptus fuisti. Et quod Simonides cum interrogaretur * quod inter homines celerrime consenescerct, beneficium inquit, manifeste ostendis. Et Salomon dicit; *Qui reddit mala pro bonis, non recedet malum de domo ejus, & qui mentis est duræ corruet in malum*.

De hoc quod dicis te nescire unde sciam te consensisse ecclesiam Sanato clerico nostro in Follanæbrayo, quoniam nec res nota est, nec per casus aut formas saltem verisimiles inflectitur; & ideo nec te consensisse scio, nec illud probare possum, tibi rescribo, quia indignum tibi esse debuerat quoniam est utique indecorum ut pro inclusione mea episcopus ad cunas infantilis grammaticæ redires: hoc enim quod mihi scribis respondere solebas in schola, quando nomina, vel pro-

* Forte, sic enim. H.

Prov. 23.

Prov. 28. 3. Reg. 4.

Isa. 58.

Hebr. 7.

Eccl. 12.

* Sefach Jerem. 25.

Prov. 27.

* Forte quid. H.

Prov. 28.

pronomina, seu verba declinare me jubente insinuabaris: cum enim te conscholarius puerulus interrogabat hoc vel illud quæ pars est? respondere solebas sicut tibi videbatur quæ pars erat; & inferente illo, unde hoc scires, dicebas, si rite remetior, quod mihi multis jam annis transactis non venit in memoriam, quia res nota est, & per casus, vel modos, seu formas inflectitur. Et talia frater & filius meus ad derisionem quasi pituita, scilicet flegma coagulatum & vetustum ac muccidum mihi in vultum excreas, & non attendis quantum Deum, qualiscumque ego sim, in contemptu ministerii sacri sine reverentia ulla offendas. Jam ut antiquo proverbio dicitur, bos lassus fortius figit pedem; quia intelligere in præcedentibus litteris noluisti, vel potius dedignatus fuisti, aut si intellexisti dicere refugis, mihi non pigrum licet non tibi necessarium est iterare unde hoc scio, quia & res nota est, & a longo tempore per humaniter accidentes casus inflexa, & per formas non dicam verisimiles, sed & per veras ostenditur, videlicet quia sicut tibi ex ordine scripsi, tempore Tilpini, & quando post eum per annos circiter novem metropolis Rhemorum vacavit episcopo, & tempore Vvolfarii, & tempore Ebonis, & quando Folco, & post eum Nottho ipsum episcopium tenuerunt, sed & tempore meo. Per tempora episcoporum Laudunensis ecclesiæ Genebaudi videlicet junioris, Berneconis, Gairfredi, Vvanilonis, Ostroldi, & quando episcopatus vacavit in Ailemaro, & tempore Simeonis, ac Parduli, sed & tuo tempore per tempora quando Rodulfus tempore Tilpini habuit villam Follanæbrayum in beneficio, & post eum Odelharius, deinde Odalgisus, deinde Odelharius: deinde quando post eum idem beneficium commissum fuit Osvero, habuit ipsa ecclesia in Follanæbrayo semper presbyteros, ex quo memorari potest, Ferherum scilicet, & post eum Dodonem, deinde Haimbradum, deinde Ottericum, & post eum per quinque annos Bertfridum; & nunquam fuit ecclesiæ in Codiciaco subjecta. Et quando Ottericus presbyter ordinatus a Vvanilone Laudunensi episcopo in ecclesia in Follanæbrayo degebat, fuit presbyter in Codiciaco Nodalbertus per annos circiter xx. & post Nodalbertum fuit ibi presbyter Gozmarus per annos circiter xxx. Et post Gozmarum, sicut tibi præscripsi, misi istum Haimeradum qui in Codiciaco nunc degit Simeoni ad ordinandum, quem in ecclesia, quæ est in Codiciaco, ordinavit. Et tempore Simeonis semper in Follanæbrayo Ottericus presbyter sicut in ea ordinatus mansit. Sed & tempore Parduli usque circa finem ipsius, & tunc Vvlfegerus clericus ipsam ecclesiam consentiente Pardulo tenuit usque ad obitum Parduli: post obitum autem Parduli, & post ordinationem tuam Bertfridus presbyter in tua ecclesia secus Cadomum, & in ecclesia nostra in Follanæbrayo per quinque circiter annos officium sacerdotale exhibuit: utrum tu hoc consenseris, ut tuam ecclesiam, juxta quam ibas & redibas quando ad palatium ibas, vel de eo redibas, cum ecclesia in Follanæbrayo tenuerit, tu videris. Abscendente autem de parochia tua Bertfrido, pro fama de eo vulgata, concessi more prædecessorum meorum Sigeberto, cui illud beneficium dedi, ut clericum nostrum *Senatum in eadem ecclesia ordinandum tibi offerret; & si tu illum probabilem judicares, ego illi libertatem ecclesiasticam darem. Et sic demum tu illum regulariter ordinares. Qui clericus per quatuor annos ipsam ecclesiam tenuit, & secundum paupertatem suam, sicut simul sæpe vidimus, & adhuc paret, bene in ea laboravit; & quando simul equitabamus juxta ipsam ecclesiam in qua idem clericus laborabat, euntes ad regem te audiente se reclamaverunt ad me ipsi homines pro ordinatione dilata ejusdem clerici, quia non habebant presbyterum; & tu me audiente, sed & multis aliis & meis & tuis audientibus respondisti quod verum non dicerent, quia nullam indigentiam de ministerio sacerdotali habebant: & ad tua verba te audiente, ego eisdem hominibus dixi quod tu habebas dispositum ut nullam indigentiam de ministerio sacerdotali haberent, donec ipse clericus ordinaretur. Et nihil contradixisti. Et per annum & dimidium ipso clerico eamdem ecclesiam tenente, Grimmo parochiæ tuæ presbyter ibi cantavit. Et per duos annos & dimidium ibidem Haimericus presbyter officium sacerdotale exhibuit usque pridie nonas proxime præcedentis Februarii.

Et quia quæris unde hoc scio, sic mihi quantum ex antiquitate per veraces homines didici, & per os Parduli audivi, & post eum per os tuum, sicut dixi, audivi, & oculis vidi, res mihi nota est; & per has veras formas nota mihi ostenditur. Si autem illa negas quæ per teipsum cum auditu multorum scio, minus tibi credere potero, si te excusaveris ex his, * qui de te per alios audio: tamen me & te latere non potest quod nec tibi, sicut nec mihi reputari posse ex veritate cupio quod scriptum est; *Os quod mentitur, occidit animam.* Et *quod de ore procedit*, scilicet veritati contrarium, *hoc coinquinat hominem.* Et Salomon dicit, *Testis falsus non erit impunitus.* Duobus inquiunt modis auctores fit falsus testis, scilicet aut falsa dicendo, aut vera reticendo. Nihil est, inquit B. Gregorius, ad defendendum puritate tutius, nihil ad dicendum veritate facilius: nam dum fallaciam suam tueri quis cogitur, duro cor labore fatigatur. Hinc namque scriptum est; Labor labiorum ipsorum operiet eos: qui enim nunc implet, tunc operit, quia cujus animum per blandam inquietudinem exerit, tunc per asperam retributionem premit. Hinc per Jeremiam dicitur; *Docuerunt linguam suam loqui mendacium, ut inique agerent laboraverunt;* ac si aperte diceretur: Qui amici esse veritatis sine labore poterant, ut peccent laborant: cumque vivere simpliciter renuunt, laboribus exigunt ut moriantur: Nam plerumque in culpa deprehensi dum quales sint cognosci refugiunt, sese sub fallaci velamine abscondunt: & hoc quod peccant, quodque jam aperte cernitur excusare moliuntur; ita ut sæpe is qui eorum culpas corripere studet, asperse falsitatis nebulis seductus pene amisisse videat, quod de eis jam certum tenebat. Unde recte sub Judææ specie per prophetam contra peccantem animam, excusantemque se dicitur; *Ibi habuit foveam ericius:* ericii quippe nomine impuræ mentis seseque callide defendentis duplicitas designatur: quia videlicet ericius cum adprehenditur, ejus & caput cernitur, & pedes videntur, & corpus omne conspicitur: sed mox cum adprehensus fuerit, semetipsum in sphæram colligit, pedes introrsus subtrahit, caput abscondit, & intra tenentis manus totum simul amittitur, quod totum simul antea videbatur. Sic nimirum sic impuræ mentes sunt cum in suis excessibus comprehenduntur: caput enim ericii cernitur, quia quo initio ad culpam peccator accesserit, videtur. Pedes ericii conspiciuntur; quia quibus vestigiis nequitia sit perpetrata cognoscitur; & tamen adductus repente excusationibus im-

* *Forte*, quæ. H.

Sap. 1. *Matth.* 15. *Prov.* 29.

Jerem. 9.

Isai. 34.

* *al.* Semsenatum. H.

impura mens introrsus pedes colligit, quia cuncta iniquitatis suæ vestigia abscondit. Caput subtrahit, quia miris defensionibus nec inchoasse se malum aliquod ostendit, & quasi sphæra in manu tenentis remanet; quia is qui corripit cuncta quæ jam cognoverat subito amittens; involutum intra conscientiam peccatorem tenet. Et qui totum jam deprehendendo viderat, tergiversatione pravæ defensionis * inclusus totum pariter ignorat. Foveam ergo ericius habet in reprobis, quia malitiosæ mentis duplicitas sese * inter se colligens abscondit in tenebris defensionis. Audiant impuri quod scriptum est; *Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter:* fiducia quippe magnæ securitatis est simplicitas actionis. Audiant quod sapientis ore dicitur; *Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum.* Audiant quod scriptura rursum teste perhibetur; *Cum simplicibus sermocinatio ejus.* Deo enim sermocinari est per inlustrationem suæ præsentiæ humanis mentibus arcana revelare. Cum simplicibus igitur sermocinari dicitur; quia de supernis mysteriis illorum mentes radio suæ visitationis inluminat, quos nulla umbra duplicitatis obscurat. Est autem speciale duplicium malum; quia dum perversa & duplici actione ceteros fallunt, quasi præstantius ceteris prudentes se esse gloriantur. Et quia districtione retributionis non considerant de damnis suis miseri exultant, & cetera quæ in regula pastorali B. Gregorii ex ordine potes relegere, quam tibi una cum libro sacrorum canonum in manu ante altare S. Mariæ in die ordinationis tuæ misi, obtestans quæ ignorare non potes, & oblivisci non debes. Verumtamen hanc negationem tuam, quam sine ulla necessitate assumpsisti ad injuriam meam pertinere non ducam; nec pro crimine reputabo, neque pro hac sola negatione tua me a communione tua separabo, sequens capitulum Africani concilii, quod tu detruncatum, & a suo sensu expositum mihi scripsisti, ultimam ejus particulam ad tuum sensum inflectendo, scripto tuo mihi directo imponere, quia nec pro crimine ducendum puto, si clerico ordinando usque ad ordinationem consensisti in ecclesia in qua ordinandus erat laborare, donec ad ordinandum perveniret, & si dignus atque idoneus inventus foret ordinaretur, quia nec sanctus Innocentius, sicut tibi præscripsi pro crimine reputavit episcopo, qui presbyteris quibusdam consensit in sua parochia ecclesias diutius retinere, qui communionem illius eatenus non poterant promereri, sed statuit, ut quibus easdem ecclesias retinere diu in parochia sua consenserat, suam eis communionem nullatenus denegaret. Integritas autem ipsius capituli Africani concilii, cujus partem ultimam tuo scripto inseruisti, ista est; *Item placuit ut si quando episcopus dicit aliquem sibi soli proprium crimen fuisse confessum, atque ille neget, non putet ad injuriam suam episcopus pertinere quod illi soli non creditur. Et si scrupulo propriæ conscientiæ se dicit neganti nolle communicare quamdiu excommunicato non communicaverit suus episcopus, eidem episcopo ab aliis non communicetur episcopis, ut magis caveat episcopus ne dicat in quemquam quod aliis documentis convincere non potest.* Hæc documenta quæ tibi & prius, & nunc scribo qualiter didici & præcedenti, & hac subsequenti lectione potes cognoscere, ad quæ confirmanda, & ad te convincendum nullos testes producam, quia non debeo, nec de hac re secretam confessionem tuam, quam non accepi, promere volo, cum scriptura dicat ei, *qui revelat arcana, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia sua, ne commiscearis.* Quod ita exponunt doctores catholici. Ne commiscearis ejus amicitiis qui prioris amici secreta denudat, sed hunc velut perfidum cave. Ostendere autem & monere te debeo, ut secundum leges & regulas inde quod justum est exequaris. De eo vero quod negas per multas ambages non verisimiles, quibus mihi & longum & inutile respondere videtur, te non consensisse, ut ipse clericus eandem teneret ecclesiam, si in contumacia & negatione tua perseverare decreveris, habeas illum conscientiæ & negationis tuæ judicem, quem habebis & testem. Et quoniam mihi scripsisti quod inde causam quam nescis investigare & mihi remandare debas, timeo pro te ne sicut jam fecisti, ut victor in contentione videreris, quando contra sacram auctoritatem cuidam decreto pernicioso, ut dicitur, subscripsisti, & clericos ac presbyteros parochiæ tuæ subscribere fecisti, te de causa hujus ecclesiæ in aliquo naufrages, & alios tecum inregulariter colligans ut evincas, in naufragium ducas. Unde obtestor & moneo te per sanctam & inseparabilem unius divinitatis Trinitatem, & per Christum Jesum redemptorem nostrum, & per gratiam Spiritus sancti, qui maxime in ordinationibus operatur, quem per impositionem manuum mearum accepisti; & per gloriam sanctæ Dei genitricis, & semper virginis Mariæ, ac per electos Dei angelos, & per beati Remigii merita, & metropolitanam auctoritatem eidem prædecessori meo, & in ejus successione divinitus mihi conlatam, ut contra leges quas catholica & apostolica ecclesia ex antiquo servandas suscepit, contraque sacros sanctorum conciliorum canones & decreta sedis Romanæ pontificum de sacris ordinibus, & canonum promulgata disciplinis de causa ecclesiæ ipsius non facias, sed sine ullo præjudicio, quantum Deus tibi scire & posse dederit, quod juste & rationabiliter videris exequaris, & non negligas vel parvipendas rogo hanc obtestationem justitia & ratione atque auctoritate plenam, quia si potui propter ministerium mihi conlatum exorare Deum per humilitatem ut tu per impositionem manuum mearum fieres ordinatus episcopus, possum & debeo eodem ministerio te obtestari per auctoritatem ut facias quod facere debet episcopus, sicut & Paulus obtestatus est Timotheum a se ordinatum episcopum, *ut non declinans in aliam partem, sine præjudicio servaret mandatum.* Et scias certissime quoniam si secus egeris, Deo annuente, & vita comite opportuno tempore hoc non sine regulari discussione dimittam, non mei, quod absit, causa, sed sacrarum regularum contemptu. De eo quod in eodem tuo insulso scripto apposuisti; Item canon dicit; *Qui unum crimen probare non poterit ad alia admitti non debet*, tibi rescribo, nescis quid dicis; plenus indignatione & contumacia non potes oculis mentis videre quod verbis debeas promere, vel quod debeas reticere; si sequereris beatum David, Dominum deprecareris ut *poneret custodiam ori tuo, & ostium circumstantiæ labiis tuis.* Canon dicit; Quotienscumque clericis multa crimina ab accusatoribus objiciuntur, & unum ex ipsis de quo prius egerit probare non valuerit, ad cetera jam non admittatur; dic quis est ille accusator; dic apud quem te accusator accusat; dic in quo regulari judicio te accusat; dic de quibus criminibus te accusator accusat; dic de quo crimine accusator egit, quod probare non valuit, ut ad cetera jam non admittatur: quotiescumque enim te metropolita-

* *Forte*, inclusus. H.

* *Pro*, infra. H.

Rom. 10. & 23.

Sap. 1.

Prov. 3.

Prov. 11.

1. *Tim.* 5.

Psal. 140.

na auctoritate monuero, cui per sacros canones commissa est sollicitudo totius provinciæ de his pro quibus ad me de tua parochia qui negotia videntur habere concurrunt, semper accusator tuus existam? & cum longius a te separatus corpore fuero, & verbis vel litteris te monuero, pro accusatore tuo de criminibus in judicio regulari tenebor? Regulæ namque dicunt apud quem & qualiter accusandus episcopus debeat accusari, & ubi, & qualiter, vel a quibus debeat judicari; & quoties tibi ostendero per sanctarum scripturarum tramitem, & sacrarum regularum auctoritatem in quibus excedis, semper te a me ireguläriter, scilicet absque regulari videlicet synodali judicio, judicatum causaberis: Dominus enim dicit in evangelio; *Audistis quia dictum est antiquis, non occides, qui autem occiderit, reus erit judicio; ego autem dico vobis quia omnis qui irascitur fratri suo sine causa, reus erit judicio*, &c. Et sacri canones sæpenumero dicunt; Si quis præter hæc fecerit, quasi contra magnum concilium se efferens, ipse de clericatus honore periclitabitur. Et decreta sanctæ sedis Romanæ pontificum hoc sensu dicunt; Si quis fratrum contra hæc constituta venire tentaverit, & prohibita fuerit usus admittere, a suo se noverit officio submovendum. Et ut tibi ostendatur in quibus contra hæc agis, sustinere non potes, sed semper te irregulariter judicatum quereris, & laboras querendo nodum in scirpo, & unde tuam sapientiam jactitas, inde magis stultitiam monstras, cum dicat apostolus; *Si quis vult inter vos sapiens fieri, stultus fiat ut sit sapiens*. Et Salomon dicit; *Qui impatiens est exaltat stultitiam suam, & qui increpationes odit morietur*; &, *Non amat pestilens eum qui se corripit, nec cum sapientibus graditur*; &, *Filius sapiens doctrina patris; qui autem inlusor est, non audit cum arguitur*; &, *Auris quæ audit increpationes vitæ, in medio sapientum commorabitur. Qui abjecit disciplinam, despicit animam suam; qui autem adquiescit inrepationibus, possessor est cordis*; &, *Qui meditatur discordias, diligit rixas, & qui provocat iras, producit discordias*; &, *Qui exaltat os suum, quærit ruinam*; &, *Non recipit stultus verba prudentiæ, nisi ea dixeris quæ versantur in corde ejus*; &, *Vidisti hominem sapientem sibi videri, magis illo spem habebit stultus*; &, *Expedit magis ursæ occurrere raptis fœtibus, quam fatuo sibi confidenti in stultitia sua*; &, *Stultus irridet disciplinam patris sui, qui autem custodit increpationes astutior fiet*. Deinde post plurimum, non solum inutilia, sed & fatua * adhuc pervenisti ut diceres; quia capitulum quod contra te scripsi de primo libro capitulorum synodalium pro te faceret, ut sine auctoritate, vel consensu episcoporum presbyteri in quibuslibet ecclesiis non constituantur, nec expellantur. Et quod conjunctim in eodem habetur capitulo, & tibi scripsi, propter quod & præcedentia, ut integrum illud monstrarent capitulum, memorari noluisti; scilicet si laici clericos probabilis vitæ & doctrinæ episcopis consecrandos, suisque in ecclesiis constituendos obtulerint, nulla qualibet ratione eos rejiciant. Dic qui sine auctoritate, vel tuo consensu in Follanæbtayo constituit? Ego, ut prædixi, Sigeberto clericum nostrum concessi, ut tibi illum ad ordinandum offerret, & si illum ordinare velles, ego illi libertatem ecclesiasticam facerem. Quomodo ergo sine tua auctoritate Sigebertus ibi presbyterum constituit? & ubi est ille presbyter? & Deo gratias quia sicut in subsequenti capitulo regio tuo scripto inserto dixisti, non adhuc habes illam potestatem de Sigeberto, ut bannum regium illum revvadiare cogas, ut per fidejussores ad palatium regium venire facias; quia nec tuus est parochianus, nec de tuo missatico divino, vel humano, nec in ipsa ecclesia presbyterum contra auctoritatem episcopalem constituit, sed forte impletur in te quod scriptum est; *abominatio domini est omnis arrogans, etiamsi manu ad manum fuerit non erit innocens*, quia si cessat a perversitate quam explere non potest in operatione, non vacat malitiosa voluntate quam desiderat si posset explere in opere. Deinde ad me redis rodendum, dicens: *Perquiro cur a tanto tempore de sua, quin mei clerici irregulari ordinatione non requisistis*. Hus, respondeo tibi, certe quia antea illum a te ordinatum non audivi, nisi postquam ipsi homines de præfata villa se ad me reclamaverunt: nec in voluntate unquam habuit ut de inlicita ordinatione a te facta te unquam vel usquam impeterem. Denique dicis; *prius erat modus ordinationis cognoscendus; & sic aut ordinator aut ordinatus jure judicandus, aut utrique canonico percellendi cauterio*. Dic frater, Quis te judicavit? & in quo regulari judicio inde es judicatus, vel compellatus: sed non mirum est quod agis, facis enim ut soles quod diligis. Dicit scriptura; *Ephraim vitula docta diligere triturám*. Et item; *Ephraim panis subcinericius qui nunquam reversatur*. Deinde dicis: *Ergo capitulum quod ex Augustorum nostrorum libro quasi contra me quod agit pro me detruncatum posuisti, integrum resumite*, non est verum; Detruncatum illud capitulum regium tibi non misi: non enim ille clericus meus, aut tuus, vel alicujus est liberi hominis servus; & ideo quod capitulum illud de servis quorumlibet dicit, non posui, quia ad istum clericum non pertinebat. Quia vero mihi & non tibi commissæ ecclesiæ servus est, quod de ecclesiasticis servis illud capitulum dicit, hoc tibi scripsi, quia & hoc ad causam istius clerici pertinere cognovi. Et post ista persequeris; *Hujus autem capituli tenore perspecto, responsum de ordinatione clerici vestri meum, si a me facta est tempore & loco cum congruo tunc canonico expectate, & interea de mea inregulari ordinatione judicare desistite; quoniam accusator simul & judex non eritis. Et post capitulum canonum de scientia hujus clerici conditionis, & de transgressione per ordinationem inhibitam patet quid decerneretur, quæ prius si placet opponenda est, & aut confesso, aut convicto inculcandum erit judicium. Quod jam licet de me non convicto, nec confesso absque ulla synodo, sine ulla hujusmodi interrogatione aut requisitione, aut præsenti interpellatione officium accusatoris simul & judicis, tam de absente, quam absenti scripto vobis judicantes exercueritis, ita pronunciando. Quæ vero ipsum clericum contra regulas ordinasti, sacræ regulæ demonstrant dicentes*. Et tunc potes capitulum beati Leonis quod tibi scripsi; in cujus fine solito more tuam ostentas scientiam, de qua ostentata scientia tua, quia non est utilis vel necessaria, loqui nil curo; quia sicut de chamæleonte legimus, qui quemcumque colorem viderit, in eum convertitur, ita tu saliendo semper tuis ipsis dictis contraria vadis. Quandoquidem vero quia accusator simul & judex esse non possum, quandoquidem quia te absentem judico, interdum ut personam accusatoris induam, & tunc te accusem. Aliquando quod sine synodo te judico, & aliquando quod sine synodo te judicare non possum; & quia nec intelligis nec intellexisti admittendos ad ordines sacros

Matth. 5.
1. Cor. 3.
Prov. 14.
Prov. 10.
Prov. 23.
Prov. 12.
Prov. 30.
Prov. 17.
Prov. 18.
Prov. 16.
Prov. 17.
Prov. 25.
Prov. 16.
Osee 10.
Osee 7.

* Pro, ad hoc. H.

sacros servituti obnoxios. Et multis modis hac illac vadis fluctuando sicut arundo a vento agitata, videlicet animo fluctuante quia nullius gravitatis pondere es stabilitus. Dicis etiam me exponere capitulum Leonis sicut volo, sed non sicut tu, hoc promis, sed sicut se res habet verum dicis: sic enim illum expono ut volo, quia sic illum expono ut debeo, quia sic illum intelligo sicut illi eum intellexerunt, qui in capitulis synodalibus de ecclesiarum servis, ut tibi scripsi, & mihi rescripsisti decreverunt; & sicut in ipsa manumissione servi ecclesiastici demonstratur; non enim sacri canones manumissionem fieri in ecclesia de natura liberis ab imperatoribus petierunt, nec quilibet natura liberi per manumissionem fiunt cives Romani, sed servi vel ecclesiastici, vel regii, vel quorumlibet liberorum hominum. Et ideo sanctus Leo in capitulo sui decreti ex canonibus promulgato constituit, ut alicui conditioni obligatus non ordinetur, nisi forte eorum petitio aut voluntas accesserit, qui aliquid sibi in eos vindicant potestatis. Quamdiu enim fuero Rhemorum episcopus, in servis hujus ecclesiæ mihi potestatem debitam vindicabo, & sine libertate ecclesiastica per me sibi data quisquam eorum ordinari non debet. Unde breviter tibi dico quod Dominus ad Judæos dixit: *Non ego accuso vos, sed Moyses in quem speratis ipse vos accusat*, scilicet lex contra quam agitis. Et item Dominus dicit: *Ego non judico quemquam, est qui quærat & judicet*. Videlicet quia si ordinasti contra decreta Leonis ipsum clericum, non ego peccator in terra, sed ille sanctus de cælo te inde per suum decretum judicat; & si confiteri vis a te illum inregulariter ordinatum, sicut nec de aliis, ita nec de isto tuam quæro, vel desidero damnationem, vel quemcumque ante oculos humanos ruborem. Si autem negas illum te ordinasse, sicut jam præmisi, habeas illum conscientiæ, ac negationis tuæ judicem, quem habebis & testem. Ceterum sacri canones dicunt ut episcopus sine * concilio clericorum suorum clericos non ordinet, ita ut civium conhibentiam, & testimonium quærat. & secundum sacros canones & decreta sedis Romanæ pontificum mea interest, ut si ratio postulaverit me compellente ad delectorum de ordinatione ipsius clerici quam denegas, accedas judicium, & quicquid veritate cognita, mediantibus sacrosanctis evangeliis per eos tam clericos quam cives, quorum consensu, & in quorum præsentia ordinationes juberis facere, inventum fuerit, hoc statuatur. Sed si æquissimum judicem Deum, cui de omnibus factis, & judiciis nostris sumus reddituri rationem timueris, hoc agere nulla erit necessitas. Neque ego hanc, vel aliam quamcumque causam volo exaggerare, quia de quibuscumque scandalum sine peccato propriæ conscientiæ vitare potero, nemini scandalum inferre volo. Si autem ipse clericus, quod non opto, nec quæro, se in comprovinciali synodo reclamaverit, aut de ordinatione a te in eum exhibita, aut de quocumque præjudicio, quia sacri canones dicunt, præmissa sententia de presbyteris & diaconibus, ut reliquorum clericorum causas etiam solus episcopus loci agnoscat & finiat. Et si presbyteri, diaconi, vel ceteri inferioris gradus clerici in causis quas habuerint, de judiciis episcoporum suorum questi fuerint, vicini episcopi eos, cum consensu sui episcopi audiant, & inter eos diffiniant adhibiti ab eis episcopi. Quod etsi ab eis provocandum putaverint ad primates suarum provinciarum, sicut & de episcopis sæpe constitutum est provocent: & omnes qui se læsos existimant adsint conciliis, & synodi experiantur examen; & plura quæ hinc canones dicunt, & mihi longum est scribere. Quicquid confratrum & coepiscoporum nostrorum consensu atque judicio invenerimus, salva pace & caritate, inde secundum sacram auctoritatem exequi procurabimus. De eo quod dicis, cum per singula de ceteris omnibus; tunc de receptione Gallicanorum canonum pleniter respondebis, tibi rescribo, quia Dominus qui in se credentibus promisit; *Aperi os tuum, & ego adimplebo illud*; &, *Ego dabo vobis sapientiam, cui non poterunt resistere & contradicere omnes adversarii vestri*, & etiam brutos asinæ ruditus in humanas formavit loquelas, & siccam rupem fundere jussit aquas: & mihi dare poterit quæ tibi respondeam. Plurimis vero a te præmissis, & a me ut inutilibus prætermissis, in quibus quandoquidem est negatio, quandoquidem quod negaveras demonstratio continetur, ad hoc pervenisti ut diceres me obligare volens de sententiis apostolicæ sedis tibi a me litteris præcedentibus scriptis. *Ecce in mala suasione delictum, & in mala consensione peccatum depromitur; & sicut vos sententiis quod mihi male suasum est, & a me male est sensum, pariter vos consentire dignemini, dicentes quæ jam præmisi, ut scribam vobis si eum ordinare volo secundum morem, & vos illi libertatem ecclesiasticam dabatis, quem taliter ad gradus ecclesiasticos perveniisse divulgatis*. Unde tibi quod Salomon dicit scribo; *Qui erudit derisorem, ipse sibi faciat injuriam*. Non bene intelligis, quia non bene vis quod tibi bene & recte scripsi, scilicet ut si cujuscumque suasione, vel quacumque subreptione in hoc excessisti & alias ipsum clericum utilem in ecclesiastico ministerio comprobaveris, quod defuit & tibi, & illi in ordinatione sua, & ad me pertinebat, ego supplerem. Lege decreta sedis Romanæ pontificum a beato Siricio, & deinceps, & invenies quomodo plures inregulariter ordinati per medicinam ecclesiasticam fuere sanati, supplente auctoritate in processu quod defuerat in ordinationis initio. Cogunt, inquit B. Augustinus, multas invenire medicinas multorum experimenta morborum. Deinde volens ostendere quod tui odio, & Sigiberti gratia, hæc de præfato clerico scripserim, nugas tibi noxias, & nænias bene volenti & scienti non ridendas, sed dolendas componis. Cum Sigeberto quantum ex ipso & pro ipso est cura non est ut nunquam in illa ecclesia sit presbyter ordinatus; quia nullam inde necessitatem habet: & si fuerit ibi presbyter ordinatus, nullum lucrum inde terronum habebit. Et si in ipsa ecclesia presbyter non fuerit ordinatus, nullum detrimentum vel incommodum spirituale, aut temporale inde habebit: sed & mihi nulla alia inde est cura, nisi ut leges ecclesiasticæ pro tua insolentia inde suum vigorem non perdant; & homines exinde commoditatem, quam ipsi & sui antecessores a longo tempore habuerunt, amittant, & tu in hoc Deum offendas. Deinde minas præfato intentas clerico, cui si præjudicium intuleris, est justus judex qui inter te & illum judicabit: & si ad synodum venerit, quod nostrum erit, ut prædixi, exequi procurabimus. Quod autem de missis meis ad synodum tuam mittendis subjungis, non missorum meorum ad synodum tuam describis officium. Ego enim per me, vel per vicarios meos debeo retractare secundum sacros canones acta tuæ synodi, si secus inde ad me quoddam pervenerit, & non ideo ad tuam synodum meos missos dirigere ut servum ecclesiæ nostræ in nulla rebellio-

Joan. 5.
Joan. 8.
* Melius, consilio. H.
Psal. 80. Luc. 21.
Prov. 9.

ne ſtantem ſervituti obnoxium comprobent. Licet enim ſatis inſipiens, ſcio qualiter, & ubi ſervus eccleſiaſticus rebellans debet conquiri, & alibi oportet me de profeſſione ſuæ ſervitutis requirere quam in tua provincialis epiſcopi ſynodo, Tandem quod ſcripſiſti, ut, o utinam tibi ſervarem epiſcopo, carcerali ſicut ſcio cuſtodiæ tradito, ne inferrem tibi & parochiæ tuæ, contra apoſtolicorum omnium decreta, etiam ab apoſtolica ſede vocato, & eam appellanti, præjudicium, & non exigerem a te reſponſum uſque ad ſynodalem ſaltim conventum; & de ſententiis apoſtolicæ ſedis pontificum in eodem tuo ſcripto congeſtis, alterius temporis, & prolixiorem quam hæc ſuſtineat epiſtola poſcit reſponſionem. In clauſula vero iſtius epiſtolæ verba beati Gregorii ad quemdam ſubjectum epiſcopum directa ponere dignum duxi; quia in tuis ſcriptis ad me directis contraria his ſuis monitionibus ſæpe inveni, ut de cetero monitus per meam exiguitatem a B. Gregorio talia in tuis ſcriptis ad me, vel ad alios ſcientiam & auctoritatem habentes dirigendis ponere caveas. Primum, inquit, hoc me contriſtat, quia mihi fraternitas tua duplici corde ſcribit, & alia blandimenta in epiſtolis ſuis exhibet, alia in lingua ſua ſæculariter oſtentat. Deinde grave mihi eſt, quod irriſiones illas, quas habere notarii adhuc pueri ſolent, uſque hodie frater meus in lingua ſua retinet, mordenter loquitur, & quaſi de tali ſtudio lætatur, amicis præſentibus blanditur, de abſentibus obloquitur. Et vitium deſcribens ſuperbiæ dicit; Quiſquis, inquiens, ejus in ſe tyrannidem captiva mente ſuſceperit, hoc primum damnum patitur, quod clauſo cordis oculo judicii æquitatem perdit. Nam cuncta quæ ab aliis vel bene geruntur diſplicent, & ſola ei quæ ipſe vel prave egerit, placent, ſemper aliena opera deſpicit, ſemper miratur quod facit; quia & quidquid egerit, egiſſe ſe ſingulariter credit, atque in eo quod exhibet per gloriæ cupiditatem, ſibimet ipſi per cogitationem favet; nec conſiderat quod alter boni amplius quam ipſe, ſed quod boni ipſe amplius quam alter habeat: neque enim penſat, quæ bona ſpiritus alter acceperit, * ut ipſi deſint, ſed quæ bona ipſi, & quæ mala ſint alteri. Et cum ſe in cunctis tranſcendere ceteros æſtimat, per lata cogitationum ſpatia ſecum deambulans, laudes ſuas tacitus clamat; nonnunquam vero ad tantam elationem mens ducitur, ut in eo quod tumet, etiam per oſtentationem locutionis effrenetur: & tanto facilius ruina ſequitur, quanto apud ſe quiſque impudentius exaltatur; hinc enim ſcriptum eſt; *Ante ruinam exaltabitur cor*. Et ſanctus Gregorius Nazianzenus Juliani morem, quem in tuis litteris invenio deſcribens dicit; Conſenſus & negatio ſimul, ratio nulla ratione ſubſiſtens; interrogatio inordinata, atque reſponſio nulla convenientia ſibi conveniens erat. Poſt hæc autem omnia & me, & te in mente continue habere moneo quod Dominus dicit; *Super quem requieſcit ſpiritus meus, niſi ſuper humilem, & quietum & trementem ſermones meos*, quia ſicut ſcriptum eſt: *Spiritus ſanctus diſciplinæ effugiet fictum, & auferet ſe a cogitationibus ſine intellectu, & non habitabit in corpore ſubdito peccatis*. Et; *Juxta eſt Dominus his qui tribulato ſunt corde, & humiles ſpiritu ſalvabit; vultus autem Domini ſuper facientes* perſeveranter *mala, ut perdat de terra memoriam eorum*. Data v. Idus Maii præſentis 3. indictionis.

* *Forte*, aut

Prov. 18.

Iſai. 66.

Cap. 1.

Observatio Philippi Labbe, S. J.

Hoc loco ſubjungitur in MS. codice opuſculum LV. capitulorum adverſus eumdem Hincmarum Laudunenſem, quod in R. P. Jacobi Sirmondi editione habetur tomo II. pag. 377. *& ſequentibus: eo finito ſequitur in eodem codice* 1486. *MS. Palatino bibliothecæ Vaticanæ, ut in paginis ſequentibus.*

NARRATIO

EORUM QUÆ POST DATA LV. CAPIT.

peracta sunt ab utroque Hincmaro.

HÆc LV. capitula proxime præcedentia cum præfatione ſua, & metricis titulationibus Hincmarus Rhemorum archiepiſcopus Hincmaro Laudunenſi epiſcopo coram epiſcopis decem provinciarum in Attiniaco villa regia Rhemenſis parochiæ dicens illi; *Frater Hincmare, quando proxime apud Gundulfi villam in obſequio domini noſtri regis cum plurimis archiepiſcopis & epiſcopis ceteriſque ipſius fidelibus fuimus, tu mihi mandaſti per bonæ memoriæ dominum Vvanilonem archiepiſcopum quæ tibi placuerunt, ſicut domnus Adventius epiſcopus audivit, & ad plurimorum perduxiſti notitiam, & miſiſti mihi per eumdem venerabilem archiepiſcopum quaterniones quos habeo, continentes quaſdam compilationes de epiſtolis pontificum apoſtolicæ ſedis. Unde ter tibi breviter pro tempore, & verbis, & ſcriptis reſpondi, latius reſponſurus. De quibus etiam in his quaternionibus tibi reſpondeo. Sed & de quibuſdam aliter quam epiſcopali gravitati conveniret a te actis, paterna te dilectione corripio, & ut talia de cetero caveas moneo. De aliis quoque quæ ex tua perſona ad me pervenerunt tuam fraternitatem commoneo, ut ſi vera ſunt, illa corrigere ſtudeas, & ſi vera non ſunt, ſollicite caveas.* Iſdem autem Hincmarus Laudunenſis epiſcopus reſpondit quod & ipſe haberet ſcripta quæ Hincmaro Rhemenſi epiſcopo in ſynodo vellet porrigere, ſicut & fecit de quadam eccleſia cujuſdam villæ ex poteſtate ſanctæ Mariæ, & ſancti Remigii Rhemenſis eccleſiæ in Laudunenſi parochia ſita. De qua duas epiſtolas ad eum Hincmarus Rhemorum epiſcopus miſerat, quæ ſunt præpoſitæ commemoratis LV. capitulis. Sed & quaterniuculos compilationes de præfatis apoſtolicæ ſedis pontificum epiſtolis continentes, quibus ipſe ſubſcripſerat & ſubſcribi a clericis Laudunenſis eccleſiæ & parochianis presbyteris fecerat adverſus illa ſcripta, quæ Hincmarus Rhemorum epiſcopus eidem Hincmaro Laudunenſi epiſcopo, & parochiæ Laudunenſi direxit, pro diſſolvenda contra ſacras regulas ab eo excommunicatione, cauſa injuriarum ſuarum exitiabiliter intentata, ſæpe fatus Laudunenſis epiſcopus porrexit in ſynodo. Quæ utraque ſcripta in ſynodo ab Hincmaro Laudunenſi epiſcopo data, ſicut veritate & auctoritate; ita nihilominus juſtitia, & ratione carent. Quapropter Hincmarus Rhemorum epiſcopus venerandis archiepiſcopis & epiſcopis, ac honorandis fratribus in conventu hoc ſacro reſidentibus * *Quia rheumatiſmo validiſſime impeditus, fient ipſa mea vexatio veſtro dat intellectum auditui, ea quæ mihi ſunt in animo loqui, ut volo, in aures veſtras non valeo, hanc recitandam vobis ſchedulam porrigo, non accuſando fratrem, & coepiſcopum noſtrum Hincmarum; ſed conſilium a vobis quærendo, qualiter ſi inventus fuerit caſtigandus a veſtræ unanimitatis fraternitate ita corripiatur, ut quod per me, ſicut*

* *Duſt*, dixit H.

cut optaveram, apud illum obtinere non valeam, per A *ſanctitatem, ac ſapientiam veſtram Dominus, qui* * *unanimes facit habitare in domo, & mihi & illi concedat, quatenus inter nos, & in nobis illæſa caritas maneat.*

Psal. 67. * animus motis.

Tranſacto jam anno in præſentia clericorum, & comminiſtrorum metropolis Rhemenſis eccleſiæ datis mihi petitionibus, quas præ manibus habeo, reclamatio ad me venit ex parte domini noſtri regis Karoli ac clericorum Laudunenſis eccleſiæ, quia iſdem frater & coepiſcopus noſter Hincmarus cauſa injuriarum ſuarum omnes presbyteros eccleſiæ, ac ſibi commiſſæ parochiæ ſermone conteſtatorio excommunicaverit, ut nemo in ea ſacerdotale officium ageret, non parvuli qui ſæpe diſcrimine mortis periclitantur, baptizarentur, nulli obeunti pœnitentia, vel reconciliatio, ſeu viatici muneris gratia tribueretur, nulli mortuo ſepulturæ humanitas, vel obſequium largiretur. Quæ audiens exhorrui fateor tantæ impietatis immanitatem, & contra evangelicam veritatem, contraque apoſtolicam, & ſacrorum canonum ac regularum eccleſiaſticarum conſtitutionem, novam & antea inauditam præſumptionem. Pro loci ergo mei officio, quantum ex me fuit, anticipare ſatagens, ne quacumque dilatione, hujus præſumptionis occaſione, imminens animarum periculum in eadem parochia proveniret, accito notario, evangelicas & apoſtolicas ſententias, ſacrorumque canonum, & apoſtolicæ ſedis ex his cauſis definitiones in unum collectas præfato fratri noſtro, & domno regi, ac clericis Laudunenſis eccleſiæ per comminiſtros noſtros dirigere maturavi. Prædicto ſcilicet fratri noſtro, ut inſpectis eiſdem ſacratiſſimis diffinitionibus obedientiam dependens, ſancto Spiritui, quo prolatæ ſunt, quod male ligaverat, diſſolvere quantocius procuraret, jubente Domino: *Diſſolve colligationes impietatis, ſolve faſciculos deprimentes, dimitte eos qui confracti ſunt, liberos, & omne onus diſrumpe.* Domno autem regi, qui in eadem parochia morabatur, & clericis Laudunenſis eccleſiæ, ut ſive iſdem frater noſter Divinis eloquiis ac diffinitionibus obediret, ſive obedire juxta quod ejus mores mihi experti erant, magis credebam reſultare, * diligeret: ipſi præcepto Dei, & ſacrorum canonum, atque apoſtolicæ ſedis auctoritate, ſuum ac animarum ingruens periculum in eadem parochia, abſque ulla retractatione vel hæſitatione, amovere ſtuderent. Sed iſdem frater noſter, ut mente perceperam, in contumacia ſua perſiſtens, obedire ſacris diffinitionibus ſibi directis, modis omnibus recuſavit: & ideo in pertinacia ſua ex tunc & uſque nunc manſit: ut quinquies jam inde a me verbis & litteris conventus atque commonitus, non ſolum perpere admiſſa non correxerit, verum nec ullam ſatisfactionem inde privilegio metropolitano exhibuit. Quapropter peto, ut hæc quæ illi ſcriptis direxi, coram vobis recitari faciatis; & ſi ſecundum tramitem ſanctarum ſcripturarum, traditionemque majorum, hæc nobis tenenda & ſequenda ſunt, dicite, & illum ad his nobiſcum obediendum provocate: & ſi ego humaniter a fide, quod abſit, catholica, & Scripturarum auctoritate, atque ſacrorum canonum, & apoſtolicæ ſedis diffinitionibus, quæ eodem ſpiritu quo & ſacræ ſcripturæ ſunt conditæ (Unde & ſanctus papa Hilarus dicit, *quia non minus in ſanctarum traditionum delinquitur ſanctiones, quam in ipſius Domini injuriam profilitur*) in aliquo exorbitavi: humiliter obſecro, mihi oſtendite; & libentiſſime Divinis ſcripturis, & ſacris diffinitionibus parere, & de cetero, quæ tenenda & ſequenda ſecundum normam atque doctrinam catholicæ atque apoſtolicæ eccleſiæ oſtenderitis, tenere & ſequi curabo.

Cui. negligeret.

Ad cujus petitionem in ſynodo coram eodem Hincmaro Laudunenſi epiſcopo relecta ſunt ſcripta, quæ Hincmarus Rhemenſis epiſcopus pro diſſolvenda præfata irregulari excommunicatione Hincmaro Laudunenſi epiſcopo, & præfatæ parochiæ ſcripſerat: & ab omnibus epiſcopis conclamatum eſt, illa ex evangelica veritate, & apoſtolica atque canonica auctoritate, ſecundum ſanctarum ſcripturarum tramitem, traditionemque apoſtolicæ ſedis, atque catholicorum majorum noſtrorum prolata, tenenda atque ſequenda; & quiſquis ab eis contumaciter atque pertinaciter deviare præſumeret, ab unanimitate catholicæ eccleſiæ B ſe abſque ulla dubitatione ipſe præcideret; & ob id inter ſchiſmaticos computari deberet: quia ut ſanctus Hilarus papa in decretis ſuis dicit, *Non minus in ſacrarum traditionum delinquitur ſanctiones, quam in ipſius Domini injuriam profilitur.* In quam ſententiam Hincmarus epiſcopus Laudunenſis offendit, qui ſacris regulis, ſicut in privatis capitulis invenitur, obviare præſumpſit.

Quibus vigilantiori ſenſu conſideratis, præfatus Laudunenſis epiſcopus, quorundam epiſcoporum familiarium ſuorum conſilio uſus; quoniam & a domino rege contra apoſtolicum decretum, (quo præcipitur: *Subjecti eſtote omni creaturæ propter Dominum, ſive regi, quaſi præcellenti*) egiſſe impetebatur; & a metropolitano ſuo de injuria inobedientiæ contra metropolitanum privilegium arguebatur: nullo cogente libellum profeſſionis domno regi, & Hincmaro metropolitano ſuo, in ſynodo de inobedientia ſua porrigere ac ſubſcribere deliberavit, oſtendentibus ſibi quibuſdam epiſcopis eccleſiaſticam & apoſtolicæ ſedis traditionem. Unde ſanctus Hilarius in epiſtola de ſynodis, quam de exilio ad Gallicanos miſit epiſcopos: „ Ubi, inquiens, ſenſus conſcientiæ periclitatur, illic litera poſtulatur: nec ſane ſubſcribi impedit, quod „ ſalutare eſt confiteri. Et ſicut ſanctus Leo in decretis ſuis ad Anaſtaſium de Attico loquens, a „ contrario monſtrat: Neceſſe eſt ut obligetur „ ſcripto, qui obedientiam ſuam ipſo jam voluntario non probat officio. Et in epiſtola ad Theo- „ doſium Auguſtum: Sinceram communis fidei „ profeſſionem, abſolutiſſima ſubſcriptione, coram omni clero & univerſa plebe; declaret, „ apoſtolicæ ſedi & univerſis Domini ſacerdotibus, atque eccleſiis publicandam. Et in epiſtola ad „ Pulcheriam Auguſtam: Quoſdam, inquit, epiſcopos, de his qui rebus impiis videntur præbuiſſe „ conſenſum, & reconciliationem poſcere, & „ catholicorum communionem deſiderare: tam „ noſtrorum, quam fratris & coepiſcopi mei Anatolii, cui teſtimonium ferre dignamini, revelatione cognovimus. Quorum deſideriis ſic præbemus effectum, ut correctis, & quæ male ſunt „ facta, propria ſubſcriptione damnantibus, participata noſtrorum quos miſimus cura cum ſupradicto epiſcopo, pacis gratia tribuatur: quia „ devotionis utrumque eſt Chriſtianæ, ut & pertinaces veritas juſta corceat, & converſos cari- „ tas non repellat". Et item ad Pulcheriam Auguſtam: „ Siquidem pene omnes qui in conſenſum præſidentium in illo Epheſino non judicio, ſed latrocinio, aut traducti fuerant, aut „ coacti, reſcindendo, quod ſtatuerant, & condemnando quod ſubſcripſerant, perpetuam culpæ „ abolitionem, & apoſtolicæ pacis gratiam ſint „ adepti". Et in epiſtola ad Septimum epiſcopum: „ Saluberrimum eſt, inquit, & ſpiritualis diſcipli-

1. Petr. 2.

Iſai. 58.

C

D

E

pli-

„ plinæ utilitate pleniſſimum, ut ſive presbyteri, A
„ ſive diaconi, vel cujuslibet ordinis clerici, qui
„ ſe correctos videri volunt, errorem ſuum, &
„ ipſos erroris auctores, damnari a ſe ſine ambiguitate fateantur: ut ſenſibus pravis & dudum
„ peremptis nulla ſperandi ſuperſit occaſio, nec
„ ullum membrum eccleſiæ, talium poſſit ſocietate violari, cum per omnia illis profeſſio propria cœperit obviare. Et in poſeſſione redeuntium ad unanimitatem catholicæ eccleſiæ ex regeſto beati Gregorii inter cetera ſcriptum habetur: Poſtquam
„ ego civitatis illius ille epiſcopus, comperto di-
„ viſionis laqueo quo tenebatur, diutina mecum
„ deliberatione pertractans, prona & ſpontanea
„ voluntate ad unitatem ſedis apoſtolicæ, Divina
„ gratia duce, reverſus ſum, ne non pura mente, B
„ ſed ſimulate reverſus exiſtimer: Spondeo ſub
„ ordinis mei caſu, & anathematis obligatione,
„ atque promitto tibi, & per te ſancto Petro
„ apoſtolorum principi, atque ejus vicario beatiſſimo
„ Gregorio, vel ſucceſſoribus ſuis, me nunquam
„ quorumlibet ſuaſionibus, vel quocumque alio
„ modo, ad ſchiſma, de quo, Redemptoris noſtri
„ miſericordia, ereptus ſum, reverſurum, ſed
„ ſemper me in unitate ſanctæ eccleſiæ catholicæ,
„ & communione Romani pontificis per omnia
„ permanere. Et reliqua. Et in epiſtola ad Theoctiſtam patritiam: Si qui ſunt qui dicunt, quia
„ compulſus quiſpiam ex neceſſitate ſi anathema-
„ tizaverit, anathematis vinculo non tenetur: ipſi
„ ſibi teſtes ſunt, quia Chriſtiani non ſunt, quia C
„ ligamenta ſanctæ eccleſiæ vanis ſe æſtimant co-
„ natibus ſolvere; ac per hoc nec abſolutionem
„ ſanctæ eccleſiæ, quam præſtat fidelibus, veram
„ putant, ſi ligaturas ejus valere non æſtimant.
„ Contra quos diſputandum non eſt, quia per
„ omnia deſpiciendi & anathematizandi ſunt; &
„ unde ſe fallere veritatem credunt, inde in pec-
„ catis ſuis veraciter ligantur. Et aliquanto ſuperius. „ Et quia ſi compulſi aliqui de quibus
„ reprehendebantur, anathematizare ſe dicerent,
„ anathematis vinculo nullo modo teneri. Et ſi
„ ſunt qui certiſſime talia ſentiunt vel tenent:
„ quia Chriſtiani non ſunt, dubium non eſt, eoſque
„ & ego, & omnes catholici epiſcopi, atque uni-
„ verſa eccleſia, anathematizamus, quia veritati D
„ contraria ſentiunt, & contraria loquuntur.

Qua traditione atque auctoritate apoſtolicæ ſedis jam dictus epiſcopus iſtiuſmodi libellum porrexit in ſynodo. *Ego Hincmarus eccleſiæ Laudunenſis epiſcopus, amodo & deinceps domno ſeniori meo Karolo regi ſic fidelis & obediens ſecundum miniſterium meum ero, ſicut homo ſuo ſeniori, & epiſcopus per rectum ſuo regi eſſe debet, ac privilegio Hincmari metropolitani provinciæ Remorum eccleſiæ, ſecundum ſacros canones, & decreta ſedis apoſtolicæ ex ſacris canonibus promulgata, pro ſcire & poſſe me obediturum profiteor*, &c.

Cui profeſſioni atque ſubſcriptioni ſubjuncta eſt hæc quæ ſequitur cedula: „ In præſentia domni
„ regi Karoli, & epiſcoporum, quorum hic ſequuntur E
„ nomina, vel coram eorum qui defuerunt vicariis
„ ipſorum perſonas repræſentantibus, in ſynodo
„ apud Attiniacum habita in Rhemenſi parochia,
„ Hincmarus Laudunenſis epiſcopus præmiſſam
„ profeſſionem fecit, & eidem ſubſcripſit, ac domno
„ regi Karolo, & Hincmaro archiepiſcopo in ma-
„ nus dedit, anno incarnationis Dominicæ DCCCLXX:
„ regni vero ejuſdem domni Karoli XXX. VII.
„ Kal. Julii, tertiæ indictionis. Hæc ſunt ipſorum epiſcoporum nomina, qui in eadem ſynodo fuerunt, & acta hæc ſua conſenſione per ſe, vel per ſuos vicarios, firmaverunt.

Hincmarus Rhemorum archiepiſcopus.
Remigius Lugdunenſis archiepiſcopus.
Hardvvicus Veſontionenſis archiepiſcopus.
Wlfadus Biturigenſis archiepiſcopus.
Frotarius Burdegalenſis archiepiſcopus.
Bertolfus Treviren. archiep. vicario ſuo.
Ex Rhemenſi provincia Actardus Morin. epiſc.
Erpoinus Silvanectenſis epiſcopus.
Hilmeradus Ambian. epiſc. vicario ſuo.
Hincmarus Laudunenſis epiſcopus.
Odo Belvagenſis epiſcopus.
Ragenelmus Tornacenſis epiſcopus.
Johannes Cameracenſis epiſcopus.
Vvillebertus Catalaunenſis epiſcopus.
Hildebaldus Sueſſionenſis epiſcopus.
De provincia Lugdunenſi, Iſaacus Lingon. ep.
Liudo Auguſtodunenſis epiſcopus.
Gerbaldus Cavillon. epiſcopus.
De provincia Coloniæ, Franco Tungr. epiſc.
De provincia Senonum, Hildegarius Meld. ep.
Æneas Pariſiacenſis epiſcopus.
Otulfus Trecanenſis epiſcopus.
De provincia Viennenſi, Bernharius Gratianopolitanus epiſcopus.
De provincia Biturig. Rimbertus * Rond. ep. * Ruthenenſis, ſeu Rodenenſis.
De provincia Treverenſi, Adventius Metenſis epiſcopus vicario ſuo.
Arnolfus Tullenſis epiſcopus vicario ſuo.
Berenhardus Viridunenſis epiſcopus.
De provincia Rotomagenſi, Seibardus Ebroicenſis epiſcopus.
De presbyteris autem & abbatibus, Engelvvinus presbyter & abbas.
Anſegiſus presbyter & abbas.
Sigemundus presbyter & abbas.
Carlomannus diaconus & abbas.

In craſtina autem iſdem Hincmarus Laudunenſis epiſcopus per Hardvvicum Veſuntionenſem archiep. Hincmaro Rhemenſi archiep. hujuſmodi breviculum ſecrete ad profitendum ſibi & ſubſcribendum direxit. *Et ego Hincmarus Rhemorum archiep. tibi Hincmaro Laudunenſis eccleſiæ coepiſcopo tuum debitum ſacris præcipientibus canonibus privilegium conſervabo, & in quibuſcumque eccleſiaſticis negotiis indigueris, ſecundum ſacras regulas debitum tibi jure adjutorium archiepiſcopali auctoritate adhibebo.* Sed quia ſtulte contra ſacras regulas petiit, non obtinuit, nec poſtea per ſe aut per alium aliquem ut hanc inſulſam petitionem obtinere poſſet, quamcumque commemorationem habuit: quia injuſtum atque irrationabile viſum eſt, ut archiepiſcopus a ſacris canonibus non exorbitans, excedenti epiſcopo ſuffraganeo, & a ſe ordinato, profeſſionis ac ſubſcriptionis libello ſatisfaceret. Sicut enim ſecundum Scripturam minor a majore benedicitur: ita prorſus minor a majore, & non major a minore judicatur, ligatur, vel ſolvitur, ſicut & in decretis Gelaſii demonſtratur. Sed & in eo quod idem Hincmarus Laudunenſ. epiſc. in libello poſuit, quem ſibi ab Hincmaro epiſcopo Remorum profiteri ac ſubſcribi popoſcit, inter cetera dicens: *Tibi Hincmaro Laudun. eccleſiæ coepiſc. tuum debitum ſacris præcipientibus canonibus privilegium conſervabo*, neſcivit quid dixit. Quomodo, ut Hieronymus ait, privilegia ſingulorum communem legem facere non poſſunt, & ſacri canones provincialibus epiſcopis & eorum eccleſiis vel ſedibus privilegia, ſcilicet privatas leges vel jura privata, generaliter non dederunt; quia quod omnes generaliter habent, jus ſpeciale vel dignitatis lex privata eſſe non valet, ſed metropolitanis epiſcopis ac metropolitanis ſedibus privi-

Hebr.

vilegia tribuerunt, decernentes ut antiqua consuetudo servetur Alexandrino episcopo, quatenus suorum omnium, scilicet quæ sunt in provincia suæ diœcesis, velut Innocentius ad Alexandrum episcopum Antiochenum ostendit, & Africanum concil. ad Cœlestinum papam exponit, habeat potestatem, quia & urbis Romæ episcopo parilis mos est: similiter & apud Antiochiam, ceteraque provincias, suis privilegia serventur ecclesiis. Hinc Leo, sicut & alii sanctæ sedis Romanæ pontifices, ex eisdem sacris canonibus ad Anastasium Thessal. episc. promulgavit: „ Secundum sanctorum patrum, inquiens, „ canones spiritu Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, metropolitanos singularum provinciarum episcopos jus traditæ „ sibi antiquitus dignitatis intemeratum habere „ decernimus: quia etsi ordo generalis in episcopis, non tamen communis est dignitas omnibus, quomodo & inter beatissimos apostolos in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis, & cum omnium par esset electio, uni tamen datum est ut ceteris præmineret. De qua forma episcoporum quoque est „ orta distinctio, & magna ordinatione provisum est, ne omnes sibi omnia vendicarent, „ sed essent in singulis provinciis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia, si- *Antioch. can. 9.* „ cut & Antiochenum concilium decrevit dicens: „ Per singulas regiones episcopos convenit nosse, „ metropolitanum episcopum solicitudinem totius „ provinciæ gerere, propter quod ad metropolim „ omnes undique qui negotia videntur habere „ concurrunt: Unde placuit, eum & honore præcellere, & nihil amplius præter eum ceteros „ episcopos agere, secundum antiquam a patribus nostris regulam constitutam, nisi ea tantum quæ ad suam diœcesim pertinent, possessionesque subjectas: & reliqua. Quæ etiam „ & beatus Bonifacius ad Hilarium Narbonensem episcopum ita explanat dicens: Convenit „ nos paternarum sanctionum diligentes esse custodes: nulli etenim videtur incognita synodi constitutio Nicænæ, quæ ita præcipit, ut „ eadem prope verba proponamus, per unamquamque provinciam jus metropolitanos sin „ gulos habere debere, nec cuiquam duas esse „ subjectas, quod illi, quia aliter credendum „ non est, sancto Spiritu sibimet suggerente „ censuerunt. Et paulo post. Quod idcirco dicimus ut advertat caritas tua: adeo nos canonum præcepta servare, ut ita constitutio „ quoque nostra diffiniat, quatenus metropolitani sui unaquæque provincia in omnibus rebus ordinationem semper expectet. Et Leo ad „ Theodorum: Solicitudinis, inquit, tuæ, is „ ordo esse debuerat, ut cum metropolitano „ tuo de eo quod quærendum videbatur esse conferres, ac si id quod ignorabat dilectio tua „ etiam ipse nesciret, instrui vos pariter poscere- „ tis, quia in causis quæ ad generalem observantiam pertinent omnium Domini sacerdotum, „ nihil sine primatibus oportet impleri. De dignitate autem ac privilegiis sedium idem Leo „ ad maximum Antiochenum episcopum dicit: „ Etsi, inquiens, diversa nonnunquam sunt merita præsulum, tamen jura permanent sedium, „ quibus possunt æmuli perturbationem aliquam fortasse inferre, non tamen possunt minuere „ dignitatem.

Post hæc omnia Hincmarus Laudunensis episcopus, consueta levitate commotus, eo quod homines sui reclamaverunt quomodo illorum beneficia ab eis injuste tulisset. Unde ad hanc rationem inter se, & eosdem accusatores suos diffiniendam, secundum sacros canones electos judices expetivit ac suscepit: & judicium quod expetiverat declinans, noctu aufugit, & Laudunum adiit, indeque hoc pittacium quod sequitur per Ermenoldum diaconum suum Hincmaro metropolitano episcopo misit.

„ *Reverendissimo Rhemorum archiepiscopo Hincmaro, sanctæ Laudunensis Ecclesiæ Hincmarus* „ *Deo miserante episcopus debitam in Christo devotionem.*

„ Vos scitis quia ab universali sanctæ Romanæ ecclesiæ Papa patre quoque nostro & magistro Hadriano bis vocatus existo, & vos „ ipsi in quaternionibus mihi a vobis in Attiniaco palatio coram archiepiscopis & episcopis qui affuerunt datis, quod ad eandem sedem venire totidem vocatus detrectem me reprehendistis, si vitio scriptoris pro detrectem, „ quod est dissimulam vel differam, detractem, „ quod valde detractem non abs re accipi potest „ inter exaratum non fuit. Unde vos nunc pro *Mendosum hic aliquid.* „ amore Dei omnipotentis, & reverentia sancti Petri exposco, sicut & in eadem synodo „ in eodem Attiniaco a vobis convocata, quod „ impetrare non valui expostulavi, ac jam etiam per integrum efflagitavi annum, & præcipue in synodo apud Vermeriam palatium „ olim ab horno habita obsecrando declamavi; nunc quoque & obsecro, & item declamo, ut & hactenus egi, quo vestra archiepiscopali auctoritate apud domini nostri glorioissimi regis Karoli clementiam obtineatis, quatenus domini & universalis papæ Hadriani „ præceptis ac institutionibus ecclesiasticis, mihi, ut omnibus expedit, velut ei qui de omni „ ecclesia fas habet judicandi, liceat obedire, „ videlicet ut limina sanctorum apostolorum Petri & Pauli merear, ut devovi, & ab eodem „ insuper vocatus sum, penetrare. Alioquin me „ vobis abhinc, ut archiepiscopo coepiscopus „ obtemperare debet, canonice sciatis obsequi „ non posse: quia, ut decernit beatus papa Gelasius, nesciunt quid loquuntur qui decretis „ sanctæ Romanæ sedis præsulum quasi canones „ opponunt, quibus contraire, contra canones „ est ipsos se erigere. Iste Gelasius papa venerabilis & sanctus omnes decretales epistolas „ venerabiliter sanxit suscipiendas, nec eas venerabiliter suscipit, licet ad tomum caput inclinet, qui eis non obedit, sed potius porro „ obvias manus inferens, quod sine periculo agi „ non potest, respuit, utpote qui de se judicari „ non prospicit. Nam velimus nolimus, aut eis „ parebimus, aut eorum judicio percellemur, „ quorum neminem aliqui quique reprobare valemus. De archiepiscopis autem Remigio & „ Harduico quod mihi per Kutlandum diaconem mandastis, privilegio sanctæ Romanæ ecclesiæ non præjudicat: sed quod eis eadem „ sancta sedes de me voluit aut disposuit committere, commisit. Vos vero quod vestrum „ est agite, in Domino nostro Jesu Christo valete. Ego Hincmarus sanctæ Laudunensis ecclesiæ episcopus sponte subscripsi.

Sed quia Hincmarus archiepiscopus distulit ex hoc respondere Hincmaro Laudunensi episcopo, expectans si forte retractaret quod egerat, & a sua contumacia resipisceret: iste Laudunensis episcopus misit ad Hincmarum archiepiscopum Heddonem clericorum suorum præpositum, mandans illi talem missaticum, sicut in subditis

atus cum responsione de eodem missatico continetur.

HINCMARUS Rhemorum episcopus dilecto fratri Hincmaro ecclesiæ Laudunensis episcopo salutem.

XV. Kal. Augusti præsentis tertiæ indictionis, jam vespere venit ad me communis frater & A comministerator noster Heddo, præpositus commissæ tibi ecclesiæ, dicens mihi ex tua parte missaticum, sicut hic habetur subnexum.

Meus senior vobis mandat salutes, &c. *ut in editione Sirmundi tomo 2. pag. 593.*

APPENDIX

APPENDIX
IN HUNC TOMUM
CONCILIORUM.

RABANI ARCHIEPISCOPI MOGUNTINI
Responsum super quibusdam interrogationibus REGINBALDI chorepiscopi.

Reverentissimo atque amantissimo fratri Reginbaldo Hrabanus exiguus servorum Dei servus in Domino salutem.

POstquam sanctitas tua nostræ parvitati se præ- B sentare voluit: tui desiderium iterum videndi se valide nobis ingessit. Ita ut cognoscentes gravitatem morum, honestatem locutionis, humilitatem habitus, hilaritatemque vultus, quam tua dilectio nobis exhibuit, præsentia tua non vellemus carere, si quoquo modo eam possemus habere continuam. Sed quia veræ caritatis ea est ratio, ut quod corporaliter habere secum non potest, spiritualiter nunquam habere cesset: licet corpore absens sis, spiritu tamen præsens esse non desistis. Quod eousque fiet, donec per Dei gratiam exuti a corpore præsentes erimus apud Deum. Hoc tamen adipisci nos C posse, magis Divini est muneris, quam humanæ facultatis: sed spe jam salvi facti sumus; qui autem in Domino sperat, beatus est.

De cetero quoque, quia veneratio tua quædam capitula mihi in chartula tunc ostendit scripta, in quibus flagitabas me tibi respondere de his quæ ibidem continebantur: relegi quantum licebat voluminа Divinorum testamentorum, atque sanctorum patrum sententias, & quantum tempus permittebat, ea quæ ad hoc necessaria respondendum erant, in unum colligebam. Hludovuici enim regis adventus, quod te scire non D ambigo, imminens urgebat, ut ad ejus susceptionem occupati essemus. Nec jam licuit securæ lectioni insistere, quando ipse se animus sentiebat in multas partes divisum. Sed quia tui amoris fervor me tibi patere cogit, mundanis solicitudinibus temperatis, quantum fragilitas humanæ mentis sinebat, potissimum tuæ consentire decrevimus voluntati. Quorum capitulorum hæc fuit series.

I. Primo interrogabas, quid de eo faciendum esset, qui hominem Christianum solicitando furatus fuerit, & in paganam gentem tradendo vendiderit, a quibus ultra ille venditus se eruere E non possit. Ad quod tunc tibi respondi, homicidium reatum ipsum hominem sibi contrahere mihi videri. Quod & postea, legens Divinam sanctionem in Deuteronomio, ita probavisse reperi, cum homicidæ & furi hominem vendenti, parem vindictæ modum imposuisset. Nam sicut
Deutor. 19. ibi legitur *anima pro anima* homicidam debere
Ibid. 24. reddere, *oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede*: sic & ipsum hominem qui deprehensus fuerit solicitasse fratrem suum de filiis Israel, & vendidisse accipiendo pretium, jubet interficere, & ita auferre malum de medio populi Dei. Unde mihi videtur, sicut par sententia in lege Divina est constituta de homicida & fure hominem vendente, sic & canonica auctoritate pari modo plectendum esse qui fratrem furando atque solicitando vendiderit, & illum qui proximum suum Christianum hominem injuste peremerit; & eo gravius, quo eum in paganam gentem tradiderit, nec de animæ suæ ruina ullam compassionem habuerit. In con- „ cilio Ancyrano ita scriptum est: Qui voluntа- *Ancyran.* „ rie homicidium fecerint, pœnitentiæ quidem *can. 21.* „ jugiter se submittant, perfectionem vero circa „ finem vitæ consequantur. De homicidiis non *can. 22.* „ sponte commissis, prior quidem definitio post „ septennem pœnitentiam perfectionem consequi „ præcepit, secunda vero quinquennii tempus „ explere. Sed in omnibus judiciis temperanda est sententia juxta intentionem & studium pœnitentis: si quis enim veraciter pœnitentiam egerit cum lacrymis jejunia & orationes solvens, eleemosynas largiter impendens, hujus ergo habet sacerdos potestatem mitigare judicium. Qui autem mentis est duræ, & negligens est ad agendam pœnitentiam: in hoc omnino decretum est tempus servandum.

II. De infantibus autem qui mortui cum patre & matre inveniuntur, & non apparet utrum ab eis oppressus sit ipse infans sive suffocatus, an propria morte defunctus: nec debent inde securi esse nec sine pœnitentia ipsi parentes. Sed tamen in eis consideratio debet esse pietatis, ubi non voluntas, sed eventus, mortis causa fuit. Si autem eos non latet, ipsos ejus esse interfectores, scire debent graviter se deliquisse, quod in Ancyrano concilio hoc modo probatur. „ De mulieribus quæ fornicantur & partus suos *Ibid. can. 20.* „ necant, vel quæ agunt secum ut utero con- „ ceptus excutiatur: antiqua quidem definitio „ usque ad ultimum vitæ eas ab ecclesia remo- „ vet. Humanius autem nunc definimus, ut eis „ decem annorum tempus secundum præfixos „ gradus pœnitentiæ largiamur. Sed alii trium annorum pœnitentiam hujusmodi hominis denunciat esse debere, hoc est qui infantem incaute oppresserit, quorum unum ex eis exigat, cum pane & aqua, abstineatque ab omni luxuria tempore pœnitentiæ suæ.

III. De eo vero qui viduam proximi sui in conjugium duxit, illud considerandum est, quo-

ta

ta generatione ipsa connubia inter propinquos fieri possunt, & sic de utroque sexu judicium æquum agendum: quia alii tertia vel quarta generatione hoc fieri posse judicabant: alii quinta, alii sexta. Sed illud ibi præcipue considerandum est, quod lex Divina inde præcipiat, super quo capitulo Humberto episcopo sciscitanti jam respondimus. Cujus responsionis formulam etiam nunc tibi direximus. Manifestum est enim, quod sacri canones ei anathema dicunt, qui de propria cognatione, vel quam cognatus habuit, duxerit uxorem. Et ideo ibi summa est cautela habenda: ne forte pro incesti noxa æterna damnatio sequatur.

IV. De eo autem quod interrogabas, si pater & filius, vel si duo fratres, aut avunculus & nepos, cum una muliere fornicarentur, quid inde faciendum esset: manifestum est, quod gravi vindicta plectendum erit, quod grave facinus esse reperiatur. Omnis enim mœchia interdicitur ubi scriptum est: *Non mœchaberis*. Quanto magis cum cognata, vel cum conjuge, vel concubina cognati? Quid autem Dominus in lege in vindicta talium jusserit, liber Leviticus demonstrat, Levit. 20. ubi ita scriptum est: *Si mœchatus fuerit quis cum uxore alterius, & adulterium perpetraverit cum conjuge proximi sui: morte moriatur & mœchus & adultera. Qui dormierit cum noverca sua, & revelaverit ignominiam patris sui, morte moriantur ambo: sanguis eorum sit super eos. Si quis dormierit cum nuru sua, uterque moriatur, quia scelus operati sunt: sanguis eorum sit super eos. Qui supra uxorem filiam, duxerit matrem ejus, scelus operatus est, vivus ardebit cum eis, nec permanebit tantum nefas in medio vestri. Qui acceperit sororem suam filiam patris sui, vel filiam matris suæ, & viderit turpitudinem ejus, illaque conspexerit fratris ignominiam: nefariam rem operati sunt, occidentur ambo in conspectu populi, eo quod turpitudinem suam mutuo revelaverint, & portabunt iniquitatem suam. Turpitudinem materteræ & amitæ tuæ non discooperies qui hoc fecerit, ignominiam carnis suæ nudabit, portabunt ambo iniquitatem suam. Qui coierit cum uxore patrui vel avunculi sui & revelaverit ignominiam cognationis suæ, portabunt ambo iniquitatem suam; absque liberis morientur. Qui duxerit uxorem fratris sui, rem facit illicitam, turpitudinem fratris sui revelavit: absque filiis erunt.* His enim indiciis patet, quantum Domino displiceat omnis incestus & pollutio coitus illiciti, quia mortis judicio hujusmodi scelus puniendum esse judicavit. Nec enim filium cum uxore patris, nec patrem cum uxore filii licet concumbere, quia dormire cum noverca seu cum nura prohibuit. Sed neque ducere uxorem fratris convenit, quia hujusmodi absque filiis fieri, hoc est mortis reus esse, judicatur. Si enim Dominus in lege turpitudinem incestus mortis sententia vindicari jussit: quomodo in evangelio, ubi summa justitia est, incestuosus pœnam peccati effugiet? maxime cum ibi pœna temporalis decernitur, hic gehenna ignis perpetui prædicitur.

Quam discretionem sentiens Apostolus, ad Hebræos scribens ait: *Irritam faciens legem Moysis,* Hebr. 10. *sine ulla miseratione sub duobus vel tribus testibus moritur. Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui filium Dei conculcaverit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratiæ contumeliam fecerit?* Proinde valde necessarium est, ut duram judicii sententiam mitigare studeat peccatorum per condignam pœnitentiam: ne forte scelus incorrectum ultio puniat perpetua. Unde est, ut Johannes Baptista in evangelio turbas quæ exibant ut baptizarentur ab eo, hortatus est, dicens: *Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo dignos fructus pœnitentiæ, jam enim securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.* Luc. 3. Sacri autem canones quid de incestuosis præcipiant, facile est agnoscere. Nam in Cæsariensi concilio ita scriptum est: „ Mulier si duobus fratribus nupserit, abjiciatur usque ad mortem. Verumtamen in exitu, propter misericordiam, si promiserit quod facta incolumis, hujus conjunctionis vincula dissolvat, fructum pœnitentiæ consequatur. Quod si defecerit mulier aut vir in talibus nuptiis, difficilis erit pœnitentia in vita manenti. Unde patet, quod æque malum est hoc, quod mulier duobus nupserit, & illud, cum vir duas uxores duxerit, aut pater & filius si cum una muliere fornicati fuerint, aut avunculus & nepos si cum una muliere dormierunt, aut aliquid hujusmodi factum fuerit. Quapropter justum est, ut taliter peccantes, usque ad finem vitæ pœnitentiam agant. Nisi forte propter nimium fletum & compunctionem validam, devotamque pœnitentiam aliquid humanius sacerdos apud pœnitentem agendum esse decrevit. Quia cujus Dominus cor in compunctione lacrymarum & amaritudine fletuum visitaverit, hujus brevi tempus pœnitentiæ potestatem sacerdos habebit, sicut scriptum est in Laodicensi concilio: „ De his qui diversis facinoribus peccaverunt, & perseverantes in oratione confessionis & pœnitentiæ conversionem habuere perfectam, pro qualitate delicti: talibus, post pœnitentiæ tempus impensum, propter clementiam & bonitatem communio concedatur. In Ancyrano quoque concilio, de adulterio ita scriptum est: „ Si cujus uxor adultera fuerit, vel si ipse adulterium commiserit, septem annorum pœnitentia oportet eum perfectionem consequi secundum pristinos gradus. Igitur Theodorus judicavit, eum qui incestum fecerit, duodecim annis pœnitere debere.

Necessar. can. 2. Laodic. can. 2. Ancyr. can. 19.

Quid autem inde sentiant ceteri doctores, in libellis eorum quos de pœnitentia conscripserunt, invenire poteris, qui, alii quindecim annis, alii duodecim annis, alii decem, alii septem, de hujusmodi sceleribus judicaverunt pœnitudinem explendam: Sed tu priscorum patrum vestigia sequens, illis solis spatium temperes, qui devote & cum lacrymis pœnitentiam egerunt. Ceteri autem definitum tempus expleant, quia in Salomone scriptum est: *Qui abscondit scelera sua,* Prov. 28. *non dirigetur: qui autem confessus fuerit & reliquerit ea, misericordiam consequetur.* Pius est enim Deus & misericors: sed *misericordia ejus a progenie in progenies timentibus eum. Facit potentiam* Luc. 1. *in brachio suo, dispergit superbos mente cordis sui. Qui autem mentis est duræ, corruet in malum. Et* Prov. 28. *qui custodit mandatum, custodit animam suam: qui* Prov. 19. *autem negligit vias suas, mortificabitur.*

V. De servo autem illo qui fugerit Dominum suum interrogabas, si ille in ipsa fuga mortuus fuerit, utrum liceret pro eo Missas cantare, aut psalmodias. Hoc in Divinis libris non invenimus prohibitum: sed tamen scimus ab apostolis fortissime præceptum, ut *servi subditi sint in* 1. Pet. 2. *omni timore dominis; non tantum bonis & modestis, sed etiam dyscolis:* & obedientes illis fiant in omnibus. In canone autem Gangrensis concilii „ ita scriptum est: Si quis servum sub prætextu „ Di-

Gangr. can. 3.

APPENDIX

„ Divini cultus doceat dominum contemnere proprium, ut discedat ab ejus obsequio, nec ei cum benevolentia & omni honore deserviat, anathema sit. Unde datur intelligi, quod si ille anathema meruit qui docet servum, dominum proprium contemnere, & ab ejus obsequio recedere: quanto magis ille qui dominum suum spernit, & ejus servitio subdi noluerit. Sed tamen distantia est inter eum qui per superbiam, & illum qui propter necessitatem fugit, coactus crudelitate domini sui. Nam Agar famula Saræ, fugam iniit, affligente eam domina sua: sed angelo admonente ut reverteretur, & fieret subjecta dominatrici suæ, reversa est ad dominam. Sic & Onesimus servus Philemonis effugit a domino suo, sed Paulo apostolo docente credidit Christo, & baptizatus est: & sic per patrocinium Apostoli restitutus est proprio domino suo. Admonendus est enim servus quilibet fugitivus, per fideles Doctores, ubicumque fuerit, ut revertatur ad dominum suum, & fiat ei subjectus, ne forte contemnens præceptum Domini, perpetuo anathemate percutiatur. Attamen si in ipsa fuga obierit, orandum est pro eo, nisi forte aliquo crimine majore implicetur, aut in perfidiam devolvatur, unde fructuosa pro eo non possit esse oratio. Attamen Augustinus ad Laurentium scribens ita inter alia ait: Cum ergo sacrificia, sive altaris, sive quarumcumque eleemosynarum, pro baptizatis omnibus offeruntur: pro valde bonis gratiarum actiones sunt, pro non valde malis propitiationes sunt, pro valde malis, etiamsi nulla sunt adjumenta mortuorum, qualescumque tamen consulationes sunt virorum. Quibus autem prosunt, aut ad hoc prosunt, ut sit plena remissio, aut certe ut tolerabilior fiat ipsis damnatio.

VI. De illo vero qui presbyterum se esse finxerit, cum non esset ordinatus, & baptismi officium exercuit, requirendum est utrum ipse baptizans baptizatus esset, & utrum in nomine sanctæ Trinitatis sub trina mersione baptizaverit. Quod si ita erat, non est iterum baptizandus, sed per impositionem manus episcopalis, & unctionem sacri chrismatis id quod factum est confirmandum. Quia quod semel est in sacramento baptismatis effectum, non licet iterari, quoniam unus est Dominus, una fides, unum baptisma. Attamen ille qui præsumptuose egit, & non pro necessitate aliqua, canonica disciplina est coercendus. Igitur ut beatus Ambrosius testatur, postquam omnibus locis ecclesiæ sunt constitutæ, & officia ordinata, aliter composita res est, quam cœperat. Primum enim omnes docebant, & omnes baptizabant, quibuscumque diebus vel temporibus fuisset occasio. Nec enim Philippus tempus quæsivit, aut diem quo eunuchum baptizaret, neque jejunium interposuit. Neque Paulus & * tempus distulerunt, quo optionem carceris cum ejus omnibus baptizarent. Neque Petrus clericos habuit, aut diem quæsivit quando Cornelium cum omni domo sua baptizavit, nec ipse, sed jussit fratribus qui cum eo erant apud Cornelium in Joppe. Adhuc enim præter septem diaconos nullus fuerat ordinatus. Ut ergo crescret plebs & multiplicaretur, omnibus concessum est & evangelizare, & baptizare, & Scripturam in ecclesia explanare. At ubi omnia loca circumplexa est ecclesia, conventicula constituta sunt, & rectores, & cetera officia ecclesiis sunt ordinata, ut nullus de clero auderet, qui ordinatus non esset, præsumere officium quod sciret non sibi creditum vel concessum: & cœpit alio ordine & providentia gubernari ecclesia. Quod si omnes eadem possent, irrationabile esset, & vulgaris res & vilissima videretur. Hinc ergo est unde nunc neque diaconi in populo prædicant, neque ceteri clerici vel laici baptizant, neque quocumque die credentes tinguntur nisi ægri. Ideo non per omnia conveniunt scripta Apostoli ordinationi quæ nunc in ecclesia est, quia hæc inter ipsa primordia sunt scripta. Nam & ipse Timotheum presbyterum a se creatum episcopum vocat, quia primi presbyteri episcopi appellabantur, ut recedente eo sequens succederet. Denique apud Ægyptum presbyteri consignant, si episcopus præsens non sit. Sed quia cœperunt sequentes presbyteri indigni ad primatus tenendos, immutata est ratio, prospiciente concilio ut non ordo, sed meritum crearet episcopum, multorum sacerdotum judicio constitutum, ne indignus temere usurparet, & esset multis scandalum. Quod autem unum sit Christi baptisma, & licet a diversis ministretur non debet iterari vel mutari, sacrum evangelium ostendit, ubi verba Joannis Baptistæ posita sunt ita dicentis: *Quia vidi Spiritum descendentem quasi columbam de cælo, & manentem super eum, & ego nesciebam. Sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum descendentem, & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto. Et ego vidi, & testimonium perhibui quia hic est Filius Dei.* Quam sententiam beatus Augustinus ita exposuit. „Quid ergo per columbam didicit Joannes, nisi quandam proprietatem in Christo futuram? ut quamvis multi ministri baptizaturi essent, sive justi sive injusti, non tribueretur sanctitas baptismi, nisi illi super quem descendit columba. De quo dictum: Hic est qui baptizat in Spiritu sancto. Petrus baptizet, hic est qui baptizat: Paulus baptizet, hic est qui baptizat: Judas baptizet, hic est qui baptizat. Nam si pro diversitate meritorum baptismus esset, quia diversa sunt merita, diversa essent baptismata. Sed unum est baptisma, & solus est Christus, qui per diversos ministros suos baptismate baptizat in remissioem omnium peccatorum. Ideo sacri canones præcipiunt ut qui ab hæreticis baptizati sunt, non rebaptizentur, sed per impositionem manus sola sancti Spiritus invocatione, quem ab hæreticis nemo accipit, a catholicis sacerdotibus ecclesiæ securitatem consequantur.

VII. De illis vero qui in Quadragesima ante Pascha carnem manducant, vel juramentum in altari vel in sanctorum reliquiis faciunt: manifestum est quod injuste agunt, quia Divinis mandatis contrarii existunt. Unde & per Isaiam Dominus pravorum jejunium spernit, ita dicens: „ Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra, & omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites & contentiones jejunatis, & percutitis pugno impie. Nolite jejunare sicut usque ad hanc diem, ut audiatur in excelso clamor vester. Numquid tale est jejunium quod elegi, per diem affligere animam suam? numquid contorquere quasi circulum caput suum? & sacco & cinere sternere? Numquid istud vocavi jejunium & diem acceptabilem Domino? Nonne hoc est magis jejunium quod elegi? Dissolve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes, dimitte eos qui confracti sunt liberos, & omne onus disrumpe. Frange esurientibus panem tuum, & egenos vagosque induc in domum tuam. Cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & sanitas tua citius „ orie-

Joan. 1.

Isa. 58.

* *Addit*, & Silan. H.

„ orietur; & anteibit faciem tuam justitia tua,
„ & gloria Domini colliget te. Tunc invocabis,
„ & Dominus exaudiet, clamabis, & dicet, ecce
„ adsum, quia misericors sum Dominus Deus
Laodic. can. 50. & 52. „ tuus. Hinc in canone sanctorum patrum scri-
„ ptum est, quod non oporteat in Quadragesima
„ nuptias aut natalitia celebrare, nec jejunium
„ solvere, totamque Quadragesimam sine venera-
„ tione transire; magisque conveniat omnem
* *Pro*, je- „ Quadragesimam districto venerari * judicio.
junio. H. Non est enim dignum, ut qui ecclesiæ unitatem scindit, & sanctorum patrum traditiones solvit, sine vindicta exeat, sed pro hoc pœnas condignas solvat. Sacerdotis autem judicio temperanda est pœnæ vindicta, secundum modum pœnitentis: quia, ut supra dictum est, qui veracirer pœnitet & per lacrymarum indicia cordis sui contritionem manifestat, leviori disciplina tractandus est, quia cor contritum & humiliatum Deus non spernit, & in quocumque die peccator conversus pœnitentiam egerit, & fecerit judicium & justitiam, vita vivet & non morietur. Nec temporis longinquitas sed animi affectus pensandus est, quia suscepit Dominus triduanam pœnitentiam Ninivitarum, & Petri negationem amarissimis fletibus ablutam Dominus indulsit, cum eum tertia die resurgens inter ceteros discipulos angelica vocatione ad suam præsentiam & reconciliationem venire jussit.

Hæc tibi, sancte frater, prout opportunitas temporis se contulit, festinanter dictavi: paratus, si quid deest in responsis, tempore opportuno tibi planius explicare. Tu autem & commendatum tibi gregem diligenter instrue, & nos orationibus juva: quatenus aliquid tibi dignum scribamus, & de tuo bono opere tibi quotidie congratulemur. Dominus omnipotens in hac vita te bonis operibus augeat, & in futuro mercede remuneret sempiterna.

G. C. Primum in Appendice locum dedimus huic opusculo, & consequenti: ut Rabanus & Hincmarus coævi præsules, proxime conjunguntur: maxime cum utriusque opuscula eodem ex loco descripta sint.

☞ PRÆMONITIO IN SEQUENTEM EPISTOLAM

Epistolam hanc ideo edendam hic censui, non quidem ut novi aliquid darem; legitur enim inter opera Rabani a Colvenerio excusa, sed cum eam repererim in vetustissimo codice Vaticano Palatino 576. ibique multo correctior quam in editis existat, sanctque luxationem, quæ in eisdem editis occurrit, ideo dandam hic censui, cum præsertim a re Conciliari non multum abludat.

Domino vere Sancto & Beatissimo Patri Humberto gratia Dei Episcopo Rhabanus vilissimus Servorum Dei servus in Christo salutem.

NUper venerunt ad me litteræ de tua sanctitate directæ quæ inter alia ex quibus tua mecum dilectio decrevit tractare continebant de nuptiis, ut quota generatione legitimum connubium esse posset tibi edicerem, ubi & commemorabas te quædam capitula legisse Papæ Gregorii ad Augustinum gentis Anglorum Pontificem; nec non Zachariæ Papæ decreta de eadem re. Similiter quoque quid Isydorus Hispanensis Episcopus in ethimologiis suis inde senserit notum habere; & quid ego super hæc omnia sentirem tibi a me rescribi postulabas. Unde ego videns quantitatem negotii breviter respondi, quod tanta res, & spatium temporis, & otium scribentis inquireret. Nec me cito posse ad ea quæ rogabas in multum occupatum condigne respondere; sed majorum dicta, & sacrorum librorum volumina ante præserutari velle & sic ad rem scribendam manum mittere. Sed cum postmodum te sentirem ad promissa exequenda avidius anhelare, præoccupavi tempus, & festinanter tuæ voluntati obtemperare decrevi breviter, hæc commemorans, quæ legisse me recordatus sum, vel quæ subito dictanti in mentem venerant. Igitur de Nuptiis quid licitum sit, vel illicitum Dominus per legem, vel evangelium innotuit, quia bono conjugali uti concessit, atque omne incestum, & fornicationem omnino prohibuit.

Quod autem consanguinitas honoranda sit liber Leviticus ostendit, ubi ita legitur: Locutus est Dominus ad Moysen dicens: Loquere filiis Israel, & dices ad eos, ego Dominus Deus vester, juxta consuetudinem terræ Ægypti in qua habitastis non facietis, & juxta morem terræ Chanaam, ad quam ego vos introducturus sum non agetis, nec in legitimis eorum ambuletis, facietisque præcepta mea, & judicia servabitis, & ambulabitis in eis, ego Dominus Deus vester. Custodite legitima mea, atque judicia quæ homo faciens vivet in eis, ego Dominus. Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedat, ut revelet turpitudinem ejus, ego Dominus. Turpitudine patris tui, & turpitudinem matris tuæ non discooperies: mater tua est, non revelabis turpitudinem ejus. Turpitudinem uxoris patris tui non discooperies; turpitudo enim patris tui est. Turpitudinem sororis tuæ sive ex patre, sive ex matre, quæ domi, vel foris genita est, non revelabis. Turpitudinem filiæ filii tui, vel neptis ex filia non revelabis, quia turpitudo tua est. Turpitudinem filii uxoris patris tui, quem peperit patri tuo, non revelabis, quia soror tua est. Turpitudinem sororis patris tui non discooperies, quia caro est patris tui. Turpitudinem sororis tuæ non discooperies, eo quod caro sit matris tuæ. Turpitudinem patrui tui non revelabis, nec accedes ad uxorem ejus, quæ tibi affinitate conjungitur. Turpitudinem nurus tuæ non revelabis, quia uxor filii tui est, nec discoperies ignominiam ejus. Turpitudinem uxoris fratris tui non revelabis, quia turpitudo fratris tui est. Turpitudinem uxoris tuæ, & filiæ ejus non revelabis, filiam filii ejus, & filiam filiæ ejus non sumes, ut reveles ignominiam ejus, quia caro illius sunt, & talis coitus incestus est. Sororem uxoris tuæ in pellicatum illius non accipies, nec revelabis turpitudinem ejus. Cum enim Dominus populum suum de contaminationibus gentium voluisset separare, primum generali vocabulo ad proximitatem sanguinis prohibuit quemquam accedere, ne revelaret turpitudinem ejus. Deinde ipsam generalitatem formæ in duodecim species subdivisit, quæ tamen ultra tertiam, vel quartam generationem non procedunt. Ac ideo reor Domnum Gregorium Papam Augustino interroganti tertia, vel quarta generatione jam licite connubia jungi, respondisse. Similiter & in Theodori Archiepiscopi Gentis Anglorum Capitulis, quæ de necessariis rebus conscripsit invenimus, quod in tertia propinquitate carnis secundum Græcos liceret nubere; in quinta vero secundum Romanos, qui tamen conjugia in tertia propinqui-

tate facta non resolverent, si antea ab inscienti- Adius incedens in suis Capitulis definivit, magis
APPENDIXbus comparta fuissent æqualiterque conjungeretur vir in matrimonio eis qui sibi consanguinei sunt, & uxoris suæ consanguineis post mortem uxoris. Hunc autem Theodorum Tharso Ciliciæ natum Vitellianus Papa Romæ Episcopum ordinans ad Britanniam misit, unde & tam orientalium, quam occidentalium Ecclesiarum consuetudinibus pleniter instructus fuerat, nec eum aliqua latere potuerunt, quæ in observationibus legitimis, Græci, vel Romani, eo tempore habuerunt, maxime cum in utraque lingua perfecte instructus esset.

Quod autem proximis temporibus Romanorum pontificum scripta continent, usque ad sextam, vel septimam generationem conjugii usum esse differendum magis ex consuetudine humana hoc eos præcepisse credendum est. Quod ita semper S. Bonifacius martyr, noster que patronus de eadem re episcopos Gentis suæ credidit esse consulendos, ut ipsi quid in SS. Patrum sententiis inde explanatum invenirent sibi describeret. Nam quod Isydorus in ethimologiis suis usque ad sextam generationem consanguinitatis abstinendum, & sic legitime connubia conjungenda asseruit, inde reor eum fecisse, quod genealogiæ seriem retexens, quousque ordinem numerando perduxit, eo cognationem servandam sanguinis extimavit. Sicque ad innovationem generis & amicitiæ jus confirmandum redire ad connubium sancivit, quando jam cognationis ordo numerari desivit. Ceterum ante omnia considerandum est; ut sic censura disciplinæ temperetur, ne per immoderationem correptionis peccati cumulus augeretur. Scimus enim, quod qui in lege cognationis jus servare constituit, ipse in Evangelio fœdus conjugii non dissolvendum præcepit. Ita sane ut si quis dimitteret uxorem, excepta causa fornicationis, faceret eam mœchari, & qui dimissam duceret mœcharetur. Sic & Apostolus eamdem rationem sequens in epistola sua jussit mulierem a viro non discedere; quod si discesserit manere innuptam, aut viro suo reconciliari. Si enim ubicunque aliquid proximitatis, vel consanguinitatis, licet longinquæ inter conjugatos inveniri potest; statim matrimonium dissolvitur, vereor quod adulterium, & fornicationis scelus multiplicetur. Quia cum conjugato adolescenti, vel juveni societas comparis suæ denegatur, nec aliquid solatii impenditur, unde continentiam servare possit, libidine inflammatus per diaboli instigationem, mulciplici fornicatione forsan polluitur, ac in præcipitium mortis æternæ anima demergitur. Unde Apostolus hujuscemodi vitium amputare volens scripsit dicens: bonum est mulierem non tangere, propter fornicationem autem unusquisque uxorem suam habeat, & unaquæque virum suum habeat. Uxori vir debitum reddat, & similiter uxor viro. Et paulo post: nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vagetis orationi, & iterum revertimini in idipsum, ne tentet vos satanas propter incontinentiam vestram.

His ergo omnibus consideratis bonum mihi videtur ut legis divinæ constitutio inviolata servetur, & scandalum quantum ad homines pertinet pro facultate virium declinetur. Ubi autem sine majori detrimento scandalum jam devitari non potest, melius est, ut minus scandalum toleretur, quam maximum propter incautelam efficiatur. Igitur quia a mea parvitate voluisti quid sentirem de hac re tibi rescribi, propter infirmitatem instantis temporis reor hoc quod Theodorus Archiepiscopus inter Gregorium, & Isydorum me-

magis sequendum; ut post quintam generationem jam licitum connubium fiat; quia nec lex divina hoc contradicit nec etiam Sanctorum dicta hoc prohibent. Si autem & in quinta ab inscüis copula fuerit peracta, melius mihi videtur, ut cum pœnitentiæ humiliatione, si se uxoratus continere non vult, Deo satisfaciat; & tamen ei prædicetur quam bonum sit ut ab hujuscemodi copula se ipsum abstineat, si forte det illi Deus pœnitentiam, & resipiscat a Diaboli laqueis, gratam continentiæ suæ spontanea voluntate oblationem postmodum offerat Deo. Et sic ni fallar, cautela erit in judicio, atque justitia servatur in facto. Deo Gratias.

OPUSCULUM RABANI
archiepiscopi,

Si liceat chorepiscopis presbyteros & diaconos ordinare cum consensu episcopi sui.

POstquam per nos transeuntes abiistis, cogitavi mecum de hoc quod præsentaliter retulistis, qualiter quidam de occidentalibus episcopis senserunt de chorepiscoporum ordine, & quod quidam eorum reordinarent illos, qui temporibus antecessorum suorum a chorepiscopis ordinati sunt, presbyteros atque diaconos, necnon & ecclesias ab eis similiter consecratas, profanantes omnem sanctificationem pristinam, quasi non legitimam, quam tamen cum consensu atque præcepto episcoporum suorum ipsi chorepiscopi perpetraverunt.

Unde & schismata in ecclesia Dei oriuntur, cum rectores populi Dei in doctrina sua ab invicem discrepant: alii dicentes licere chorepiscopis cum consensu & præcepto majorum suorum, hoc est præsulum civitatum sub quibus ipsi degunt, manus baptizatis imponere, ut accipiant Spiritum sanctum, presbyterosque atque diaconos, necnon & ceteros ecclesiæ gradus ordinare: alii vero affirmantes, nullo modo eis hoc ministerium competere, sed tantum illis episcopis qui urbibus præsunt. Ex quo videlicet excitantur sectæ, invidiæ, iræ, rixæ, æmulationes, dissensiones, contentiones: per quæ multi de populo, videntes magistrorum dissensionem, non mediocriter scandalizantur.

Non enim hujusmodi litigatores illam concordiam apostolicam sequuntur, de qua Philippenses Paulus obsecrat, dicens: *Si qua ergo consolatio in Christo, si quod solatium caritatis, si qua societas spiritualis, si qua viscera miserationis: implete gaudium meum, ut idem sapiatis, eandem caritatem habentes, unanimes idipsum sentientes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam: sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantes, non quæ sua sunt considerantes singuli, sed ea quæ aliorum.* Philipp. 2. Unde & ipse volens juniores suos auditoribus commendare, & non despectos, sed acceptabiles reddere, Corinthios admonet, dicens: *Rogo ergo vos, fratres, imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Ideo misi ad vos Timotheum, qui est filius meus carissimus & fidelis in Domino, qui vos commonefaciat vias meas, quæ sunt in Christo Jesu, sicut ubique in ecclesia doceo.* 1. Cor. 4. Et rursum: *Si autem*, inquit, *venerit Timotheus, videte ut sine timore sit apud vos: opus enim Domini operatur, sicut & ego. Ne quis ergo illum spernat, deducite illum in pace, ut veniat ad me, expecto enim illum cum fratribus.* Ibid. 16. Hoc autem præceptum humilitatis clare ab ipsa veritate sumpsit, quæ in evangelio discipulos de primatu contendentes instru-

Matth. 20. struxit, dicens: *Reges gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent super eos, benefici vocantur. Vos autem non sic: sed qui major est in vobis, fiat sicut junior; & qui præcessor est, sicut ministrator.* Et suo eos exemplo informans sequitur, dicens: *Ego autem in medio vestrum sum sicut qui ministrat: filius enim hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam redemptionem pro multis.*

Luc. 22. Matth. 20.

Habebant enim ipsi apostoli adjutores in prædicatione evangelii Christi, qui etiam ordinationes fecerunt ex præceptis eorum. Unde legitur in codice, quem Damasus papa de episcopis Romanæ ecclesiæ, petente Hieronymo presbytero conscripsit, quod Linus & Cletus ex præcepto beati Petri ordinationes presbyterorum fecerunt: B cum tamen post passionem Petri, non illi, sed Clemens, in honorem cathedræ successerit, ipso eidem tradente principe apostolorum, sicut epistola ejusdem Clementis scripta ex mandato Petri ad Jacobum fratrem Domini testatur. Hinc reor quod usus chorepiscoporum primo originem sumpserit, & hactenus in ecclesia retineatur, ut ipsi chorepiscopi a propriis episcopis ordinati, juxta præceptum eorum, diaconos & presbyteros, ac ceteros gradus ordinent, atque reliqua officia sacerdotalia peragant.

Unde miror, quomodo isti qui hanc contentionem movent, ordinem chorepiscoporum tantum despiciant, ut pene eis nihil amplius a dignitate presbyterorum tribuant: cum hoc nec C novorum, nec antiquorum, nec etiam ipsis apostolorum dogmatibus consuetudinibusque conveniat, sed in sensu simul a dogmate dissentiat. Claret enim hoc, quod in his non ratio & humilitas, sed invidia atque superbia dominentur: ita ut despectis cooperatoribus suis, ipsi soli potentes ac sanctificatione pollentes videri appetant: & hoc quod sancti patres ad concordiam & unionem singulis dignitatibus conscripserunt, ipsi magis damnationem noxiam, quam discretam dispositionem esse putent. Præcipiunt enim sacri canones, qualiter unusquisque ordo mensuram suam custodiat, a minimo usque ad maximum, & minor gradus majori semper subditus fiat: ita ut diaconi absque episcopo vel presbytero bapti- D zare non præsumant, nisi prædictis fortassis officiis longius constitutis necessitas extrema compellat: & ut gratiam sacræ communionis post presbyteros accipiant diaconi, aut episcopo eis aut presbytero porrigente: sed nec sedere in medio presbyterorum diaconis liceat, nec etiam coram presbytero sedere audeant, sed jussione presbyteri sedeant. Similiter quoque mandant, ut diaconis honor exhibeatur ab obsequentibus, id est, subdiaconis & omnibus clericis.

Gelas. t. ep. 9. c. 6. De presbyteris vero in decretis Gelasii papæ „ ita scriptum est: Nec minus etiam presbyteros „ ultra suum modum tendere prohibemus, nec „ episcopali fastigio debita sibimet audacter assu- „ mere: nec conficiendi chrismatis, nec consigna- E „ tionis pontificalis adhibendæ sibimet arripere „ facultatem: non præsente quolibet antistite, „ nisi fortasse jubeantur, vel orationis vel actionis „ sacræ suppetere sibi præsumant licentiam: ne- „ que sub ejus aspectu, nisi jubeantur, aut se- „ dere præsumant, aut venerabilia tractare my- „ steria: nec sibi meminerint ulla ratione con- „ cedi, sine summo pontifice, subdiaconum vel „ acolythum jus habere faciendi: nec prorsus „ dubitent, si quicquam ad episcopale ministe- „ rium specialiter pertinens, suo nutu putaverint „ exequendum, continuo se presbyterii dignitate „ & sacra communione privari.

De chorepiscopis autem in Ancyrano concilio Ancyr. c. 13. „ ita scriptum est: Chorepiscopis non licere pres- „ byteros aut diaconos ordinare, sed nec pres- „ byteros civitatis, sine præcepto episcopi vel „ litteris, in unaquaque parochia. Attendo, quod non dicit, chorepiscopis non licere penitus diaconos aut presbyteros ordinare, sed non aliter licere, nisi ex præcepto episcopi sui vel litteris in unaquaque parochia.

Item in Antiocheno concilio sic legitur: Qui Antioch. c. 10. „ in vicis vel possessionibus chorepiscopi nomi- „ nantur, quamvis manus impositionem episco- „ porum perceperint, & ut episcopi consecrati „ sint: tamen sacræ synodo placuit, ut modum „ proprium recognoscant, & gubernent subjectas „ sibi ecclesias, earumque moderamine curaque „ contenti sint. Ordinent etiam lectores & sub- „ diaconos atque exorcistas. Quibus promotiones „ istæ sufficiant: nec presbyterum vero, nec dia- „ conum audeant ordinare, præter civitatis epis- „ copum (id est præter conscientiam civitatis epis- Parenthesis est Rabani. „ copi) cui ipse cum possessione est subjectus.

Cum autem chorepiscopos manus impositionem episcoporum percipere dicat, & quidem sicut episcopi consecrati sint: cur cum consensu episcoporum, quibus subjecti sunt, consecrationes sacrorum ordinum eis facere non licet, & cum chrismate sacro fideles consignare? Vanum est enim, quemquam consecrationem episcopalem habere, si ministerium episcopi ei non licet agere. Ad quid ergo invocatur Spiritus sanctus ab episcopo ordinatore * sanctificationem personæ ordinandæ, & * tribuat, si ipse invocator & ordinator, post consecrationem quam rite peregit, reprehenderit? numquid Dominum irridet, cujus donum poscit, cum postea illud donum spreverit? numquid non & calumnia, qua Domini significationem * illudit, ad ipsum auctorem sanctificationis pertingit? Planum est ergo, quod in Spiritu sancto per verbum Dei omnis sanctificatio adimpletur. Et quare non pertimescit blasphemare, & derogare Spiritus sancti potentiæ? cum scriptum sit: *Qui dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Unde Petrus apostolus in Actibus apostolorum, cum Cornelium centurionem, & eos qui secum erant, videret accepisse gratiam Spiritus sancti, Judæos contra se altercantes pro eo quod ad gentes introiret & manducaret cum illis, tali responso refutat, dicens: *Si ergo eandem gratiam dedit illis Deus sicut & nobis, qui credidimus in Dominum Jesum Christum: ego quis eram qui possem prohibere Dominum? His auditis tacuerunt, & glorificaverunt Dominum, dicentes: Ergo & gentibus Deus pœnitentiam ad vitam dedit.* Quem ergo Deus dono spiritus sui honorat, non est rectum ut ab hominibus dehonestetur. Nec debet quisquam pro calumnia deputare, quod Divina dispositione constat ordinatum esse: quæ enim sunt, a Deo ordinata sunt. Proinde nec inferioribus episcopis dignitas proprii gradus tollitur, cum metropolitano totius provinciæ cura delegatur. Nam sine eo in provincia episcopum ordinare, nec generale concilium convocare, nec quicquam aliud ceteris episcopis licet in provincia agere, nisi quæ tum constat ad singulorum parochias & episcopatus pertinere. Si enim in episcoporum ordine chorepiscopos non liceret habere, nullatenus inter trecentos decem & octo patres, qui in Nicæno concilio affuerunt, annumerarentur.

* f. ut sanctific. pers. ord. tribuat.

* f. sanctificationem.

Luc. 12.

Act. 11.

tur. In quorum catalogo amplius quam duodecim chorepiscopi inserti sunt, ubi nullus presbyterorum vel diaconorum in numero præfinito patrum, sed solummodo metropolitani & episcopi, atque chorepiscopi, nominatim recensiti inveniuntur. Ad quid enim episcopus cujuslibet civitatis chorepiscopum sibi vult ac decernit ordinare, si ipsam ordinationem suam nullam efficaciam arbitratur habere. Dicit enim Apostolus: *Beatus qui non judicat semetipsum in eo quod probat. Qui autem discernit, si manducaverit damnatus est, quia non ex fide. Omne autem quod non est ex fide, peccatum est.* Hanc quidem sententiam non ad ciborum solummodo qualitatem & differentiam discernendam, sed ad omnem ambiguitatem & duplicitatem tollendam, prolatam esse intelligimus: ut non simus parvuli fluctuantes in omni vento doctrinæ, sed sani & stabiles in fide & firmi in apostolica doctrina. *Vir enim duplex animo inconstans est in omnibus viis suis: &, qui hæsitat similis est fluctui maris qui a vento movetur & circumfertur.*

Non ergo æstimet homo ille, quod accipiat aliquid a Domino, ait enim ipsa veritas in evangelio: *Amen dico vobis, quicquid orantes petitis, credite quia accipietis, & fiet vobis. Omnia enim possibilia sunt credenti*, quia fides vera recte credentem salvat: & justus in fide sua vivit: illa videlicet quæ per dilectionem operatur. Hoc enim sanctorum patrum prudentia posteris suis providit, & sacra canonum autoritas instituit, ut dissensio & schismata in ecclesia Christi non fierent, sed magis unitas & concordia pacis inibi prævaleret. Et ideo unicuique ordini juxta mensuram suam officium delegavit, ut per studium humilitatis & dilectionis pax Christiana & concordia in populo Dei perseveraret. De quo & ipsa veritas discipulos ad imitationem sui provocans, ait: *Tollite jugum meum super vos, & discite a me quia mitis sum & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suave est, & onus meum leve.* Hoc jugum per caritatem fideles sociat, non per contentionem dissipat: hocque onus non opprimit se portantem per ponderis gravitudinem, sed magis sublevat ac sustentat per solatii consolationem.

Nihil ergo juvat reprehensores hos & vaniloquos magistros, quia ad defensionem erroris sui illud de actibus Apostolorum sumere nituntur, quia Petrus & Joannes missi sint ab apostolis de Hierosolymis in Samariam, ut imponerent illis manus, quia a Philippo baptizabantur, quatenus acciperent spiritum sanctum, quoniam aliter hoc fieri non decebat, quam ut apostoli implerent & perficerent ea, quæ a ministro eorum bene cœpta fuerant. Non enim Philippus hic unus de duodecim, sed unus de septem diaconibus erat, qui ab apostolis paulo ante ordinati sunt, qui & in catalogo septem levitarum primus post Stephanum annumeratus est. Unde post Stephani necem statim ad Philippi actus explicandos scriptor historiæ videtur transire, ita dicens: *Facta est autem in illa die persecutio magna in ecclesia quæ erat Hierosolymis, & omnes dispersi sunt per regiones Judææ & Samariæ præter Apostolos.* Et post pauca: *Igitur qui dispersi erant, pertransierunt evangelizantes verbum Dei. Philippus autem descendens in civitatem Samariæ, prædicabat illis Christum. Intendebant autem turbæ his quæ a Philippo dicebantur, unanimiter audientes & videntes signa quæ faciebat. Multi enim eorum qui habebant spiritus immundos, clamantes voce magna, exibant. Multi autem paralytici & claudi, curati sunt: factum est autem magnum gaudium in illa civitate.*

Et non multum post: *Cum autem, inquit, audissent apostoli qui erant Hierosolymis, quia recepit Samaria verbum Dei: miserunt ad eos Petrum & Joannem, qui cum venissent, oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum sanctum. Nondum enim in quemquam illorum venerat: sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.* Idem etiam Philippus baptizavit eunuchum Candacis reginæ Æthiopum, sicut consequenter narrat: & post discessum ejus *pertransiens evangelizabat civitatibus cunctis, donec veniret Cæsaream.* De quo Lucas alibi mentionem facit, cum transitum Pauli ad Hierusalem enumerasset, ita dicens: *Alia autem die profecti, venimus Cæsaream. Et intrantes domum Philippi evangelistæ, qui erat unus ex septem, mansimus apud eum. Huic autem erant filiæ quatuor virgines prophetantes.* Unde apparet, quia iste Philippus non fuit episcopus, neque chorepiscopus, sed tantum diaconus & evangelista. Si enim chorepiscopus esset, nequaquam scriptor historiæ hoc tacuisset. Necdum Apostoli ab invicem discesserant, ut in singulis provinciis aut civitatibus episcopos aut chorepiscopos ordinarent, sed in Hierosolymis tantum manentes prædicabant verbum Dei, donec Spiritus sancti dispositione agente, ad prædicandum gentibus per orbem directi sunt.

Sicque omnis ordo ecclesiasticus in singulis locis juxta eorum dispositionem distributus, hactenus in ecclesia catholica servatur: & sicut una fides, unum baptisma, una religio, a Christianis in toto orbe tenetur: ita unius ejusdemque Spiritus sancti distributione pax & concordia in electis Dei ubique firmiter corroboratur, omnisque discordia procul pellitur. Quoniam juxta Apostolum, *Quicumque spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei: qui autem spiritum Christi non habet, hic non est ejus.*

Proinde idem doctor gentium nos admonet dicens: *Obsecro itaque vos ego vinctus in Domino, ut digne ambuletis vocatione qua vocati estis, cum omni humilitate & mansuetudine, cum patientia, supportantes invicem in caritate, soliciti servare unitatem Spiritus in vinculo pacis. Unum corpus & unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestræ.*

Convenit enim quibusque fidelibus & membris corporis Christi, ut honore se invicem præveniant, se sufferant: ne contra Apostolum *efficiantur inanis gloriæ cupidi, invicem provocantes, invicem invidentes:* Sed magis unanimes omnes sint in oratione, *compatientes, fraternitatis amatores, misericordes, humiles*; nihil agant per contentionem, quia non est dissensionis Deus sed pacis.

Hæc enim tantummodo nobis credendi regula ex præcepto Dominico conceditur, ut contendamus per angustam portam intrare, & artam viam intendere quæ ducit ad vitam; non latam & spatiosam, quæ ducit ad mortem. Si enim bonæ devotionis & mansuetudinis indicia per humilitatis atque obedientiæ præbemus officia: veri imitatores Dei effecti, Christi domini sequemur exempla, qui, cum adhuc peccatores essemus, pro impiis servis *mortuus est, justus pro injustis: ut nos offerret Deo, mortificatus quidem carne, vivificatus autem spiritu. Qui destruxit quidem mortem, illuminavit autem vitam & incorruptionem per evangelium.* Excelsus inter angelos,

APPENDIX

Rom. 14.

Jacob. 1.

Marc. 11.

Marc. 9.

Matth. 11.

Act. 8.

Ibid.

Ibid.

Act. 8.

Act. 21.

Rom. 8.

Ephes. 4.

Galat. 5.

1. Pet. 3.

1. Pet. 3.

2. Tim. 1.

gotos, humilis inter homines, ministrare voluit, non ministrari. Unde in cœna mystica discipulorum pedes lavit, & linteo quo erat præcinctus tersit, cum publicanis & peccatoribus manducavit, peccatricem mulierem ad se accedere permisit, & lavare lacrymis ac tergere capillis pedes suos consensit, nihil veritus pharisæorum superstitiosam reprehensionem, propter quod injustis querimoniis eorum ita respondit dicens: *Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Et item. *Non venit*, inquit, *vocare justos, sed peccatores.* Et alibi: *Filius*, inquit, *hominis venit salvare quod perierat.* Et rursum: *Non enim venit filius hominis ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum.* At contra si despectis ceteris fratribus ac conservis nostris, in sublime volumus extolli, ac soli potentes & glorioſi cupimus ab hominibus videri: sine dubio illius imitamur jactantiam, qui despectis ceteris sanctis, angelorum turmis ad similitudinem Dei non per humilitatem sed per jactantiam voluit sublimari, cum dixit: *Ascendam in cælum, super altitudinem nubium, ponam thronum meum ad aquilonem, & ero similis Altissimo.* Unde merito de sublimitate angelica projectus in inferni tartarum draco perfidus, traxit secum tertiam partem siderum: ubi & nos, si ejus sequimur vecordiam, propter mentis nostræ superbiam a sanctorum societate expulsi, pœnas gehennæ cum illo luemus æternas.

Luc. 7. Marc. 2. Matth. 18. Joan. 3. Isai. 14.

Quomodo autem tam prælatis quam subditis agendum sit, ecclesiæ pastor Petrus in epistola sua admonet dicens: *Seniores ergo qui in vobis sunt obsecro, consenior & testis Christi passionum, qui & ejus quæ in futuro revelanda est, gloriæ communicator: pascite qui in vobis est gregem Dei, providentes non coacte, sed spontanee, secundum Deum; neque turpis lucri gratia, sed voluntarie; neque ut dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex animo: & cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam. Similiter adolescentes subditi estote senioribus, omnes autem invicem humilitatem insinuat: quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Quapropter necessarium mihi videtur, ut omnes humiliemus nos sub potenti manu Dei, quatenus ipse nos exaltet in tempore visitationis: & quisquis in majori dignitate ex electione Divina se positum agnoscit, commilitones suos ac ministros omni honore dignos arbitretur, & ex mutua dilectione locum eis præbeat perficiendi ac bene operandi: quia venient dies, quando non honoris dignitates, sed bonorum operum requirentur actiones. Filius enim Dei venturus est in gloria patris sui cum angelis suis: & tunc reddet unicuique secundum opera ejus. *Omnes enim stabimus ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum.* Qui autem inferioris gradus est, non majora & quæ ad se non pertinent per elationem appetens, tentet: sed contentus sit officio, quod sibi Divina ordinatio voluit conferre: & ita rite credendo, ac recte docendo, beneque operando, quotidie in Deum proficiat, ut ministerii sui bonum præmium consequatur. Qui enim bene ministraverit, gradum sibi bonum adquirit. Unde ipsa veritas ait: *Qui mihi ministrat, me sequatur: & ubi sum ego, illic & minister meus erit. Si quis mihi ministraverit honorificabit eum pater meus.* Et alibi: *Volo*, inquit, *pater, ut ubi sum ego, ibi sit & minister meus.*

1. Pet. 5. Rom. 14. 2. Cor. 5. Joan. 12.

Grandis honor est. Christi ministrum esse: unde & grande præmium bene ministrantes sequitur, ita ut cum Christo & sanctis angelis ejus in cælesti beatitudine sine fine lætentur: atque ideo non convenit servis Christi contendere de sublimitate honoris, sed magis certare de utilitate sanæ prædicationis, & assiduitate bonæ operationis, ut populus Christi audiat ex ore eorum verbum rectæ fidei, & videat in actibus eorum bonum exemplum per humilitatis indicium, quia juxta veritatis sententiam: *Omnis qui se exaltaverit, humiliabitur: & qui se humiliaverit, exaltabitur.* Qui enim gradum honoris in ecclesia Christi acceperunt, quomodo vivere debeant & quid agere, audiant ipsum Dominum ostendentem atque præcipientem: *Sint*, inquit, *lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus: & vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando revertatur a nuptiis, ut cum venerit & pulsaverit, confestim aperiant ei.* Et quale eos præmium taliter facientes in futuro sequatur, mox subjungit, dicens: *Beati illi servi, quos, cum venerit Dominus, invenerit vigilantes. Amen dico vobis, quod præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis.* Et paulo post: *Quis putas est*, inquit, *fidelis dispensator, & prudens, quem constituit dominus super familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram? Beatus ille servus, quem, cum venerit dominus ejus, invenerit ita facientem. Vere dico vobis, quia super omnia quæ possidet, constituet illum.* Non enim pigris & hebetibus doctoribus, & de primatu hujus mundi atque divitiis certantibus, tale præmium promittitur: sed bene laborantibus, & digne Deo servientibus.

Matth. 23. Luc. 12.

Non est enim æquum, ut collatio sacri ordinis, servis Christi fiat causa elationis & terrenæ voluptatis: quia nec in ipsius magistri, nec in discipulorum ejus dictis sive exemplis aliquid hujusmodi reperiunt. Quomodo autem de Christi moribus nos instruat apostolus Paulus audiamus: *Hæc autem*, inquit, *sentite in vobis quod & in Christo Jesu, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo. Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & Deus illum exaltavit, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum: & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jesus Christus in gloria est Dei patris.* Hinc ergo discipulis suis præcepit, dicens: *Nolite soliciti esse, dicentes, quid manducabimus; aut quid bibemus? aut quo operiemur? hæc enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester, quia his omnibus indigetis. Quærite autem primum regnum Dei, & justitiam ejus: & hæc omnia adjicientur vobis. Qui non renunciaverit omnibus quæ possidet, non potest esse meus discipulus. Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere, perdet eam. Qui autem perdiderit animam suam propter me, inveniet eam. Quid enim prodest homini, si mundum universum lucretur: animæ vero suæ detrimentum patiatur?* &c. Hinc & Petrus exhortans fideles in epistola sua, ait: *Succincti lumbos mentis vestræ, sobrii perfecte sperate in eam quæ offertur vobis gratiam, in revelationem Jesu Christi, quasi filii obedientiæ, non configurati prioribus ignorantiæ vestræ desideriis, sed secundum eum qui vocavit vos, sanctum; & ipsi sancti in omni conversatione estote, quoniam ego sanctus sum.* De quo & Joannes ait: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo*

Philip. 2. Matth. 6. Luc. 14. Luc. 19. 1. Petr. 2. 1. Joan. 2.

APPENDIX

do sunt. Si quis diligit mundum, non est caritas patris in eo, quoniam omne quod in mundo est, concupiscentia carnis & concupiscentia oculorum est, & superbia vitæ, quæ non est ex patre, sed ex mundo est; & mundus transit, & concupiscentia ejus. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum.

Rom. 5. Huic & Paulus ait: *Non ergo regnet peccatum in*

Rom. 6. *vestro mortali corpore ad obediendum desideriis ejus: sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato: sed exhibete vos Deo, tamquam ex mortuis viventes, arma justitiæ Deo.* Et iterum: *Carnis*, inquit, *curam ne feceritis in desideriis.* Et rursum:

Rom. 13. *Non ergo amplius invicem judicemus: sed hoc judicate magis, ne ponatis offendiculum fratri, vel scan-*

Rom. 14. *dalum.* Et iterum: *Debemus autem nos firmiores, imbecillitates infirmorum sustinere, & non nobis placere: unusquisque proximo suo placeat in bonum ad ædificationem.*

Si autem secundum hujusmodi doctrinam conformemus nos exemplis obedientiæ, humilitatis & mansuetudinis Christi, considerantes singuli, non quod nobis, sed quod aliis utile est, nec cupiditatibus hujus mundi, atque illecebris operam demus: nulla erit inter nos contentio de sublimitate honoris, & inani jactantia terrenæ potestatis, & conflictus nequam de quæstu nefando præsentis sæculi: sed erit firma pax & concordia inter nos, exercebiturque unanimiter cultus Apietatis: & religio sancta, & immaculata coram Deo, (expectantes supernam gloriam in revelatione Domini nostri Jesu Christi) & salvatore nostro, sine reprehensione custodietur: & ita omnia membra corporis Christi erunt in pace, quem cum non videmus, diligimus; in quem nunc quoque non videntes credimus, & exultando speramus, quod in adventu ejus percipiamus finem fidei nostræ, salutem animarum nostrarum.

Igitur quia ordo præteritæ narrationis vestræ, & responsionis parvitatis nostræ, hoc exigebat, ut contra tam ineptum conflictum sacerdotum, atque scandalum plebis, aliqua de scripturis sacris, atque orthodoxorum patrum sententiis excerperemus, quæ ostenderent ac declarando ma- B nifestarent, quia servos Christi non oportet litigare, sed mansuetos esse ad omnes, docibiles & patientes: fecimus quod agendum esse censuimus, & in brevi libello hæc comprehendentes, sanctitati vestræ dirigere curavimus: petentes, ut, si dignum ducatis hæc legere, ea quæ recte ibi posita sint, vestra auctoritate confirmetis: si qua autem reprehensione ibi digna videantur, ignorantem vestra prudentia instruatis, quatenus per omnia labor noster non inanis fiat, & studium doctrinæ vestræ multiplici mercede ab omnium bonorum datore remuneretur.

DE ANTIQUIS EPISCOPORUM PROMOTIONIBUS

Cum diversis formularum ad eas spectantium & formatarum exemplis.

Ex appendice ad tomum secundum conciliorum antiquorum Galliæ.

PRÆFATIO.

JAC. SIRMONDI S. J.

Quo more olim rituque, tum in cætera ecclesia, tum maxime in Gallia, promoti fuerint episcopi.

VEtus olim totius ecclesiæ mos fuit, episcopos cleri & plebis, cui præfuturi erant, suffragiis creari. Sic enim, ut altius non repetam, Cornelium Romæ clericorum plebisque suffragio episcopum factum, Cyprianus epistola quadragesimaprima & quinquagesima- D secunda, Cyprianum Carthagine judicio Dei, & favore plebis ad officium sacerdotii & gradum episcopatus electum, Pontius diaconus in ejus vita, Alexandrum in Comanorum ecclesia, rejectis iis quos cives suffragiis suis commendabant, episcopum a Gregorio Neocæsarienſi designatum fuisse, auctor est Gregorius Nyssenus. Et quamquam in Oriente postea usus invaluit, ut in episcoporum electionibus populi suffragia non exquirerentur: post Synodum nempe Nicænam, quæ canone quarto & sexto episcopos, nulla cleri plebisve facta mentione, ab episcopis provinciæ creari & ordinari jubet, & post Laodicenam, cujus canon decimus tertius sacerdotum electiones turbis, E id est populis, permitti vetat: atque hoc modo Epiphanium Salaminæ in Cypro episcopum ab episcopis insulæ, Basilium Cæsareæ ab episcopis, qui ea de causa convenerant, electos tradant, qui eorum vitas conscripserunt: & eo spectans Basilius ipse Nicopolitanis epistola centesima nonagesimaquarta scribat, episcoporum partes esse, populo episcopum dare, populi datum suscipere. In occidentalibus tamen ecclesiis jus idem suffragii populo in renunciandis episcopis etiam post synodum Nicænam perseveravisse, tum Romanorum pontificum Siricii, Cælestini, Leonis decreta, quæ cleri plebisque consensu eligendos C statuunt; tum Damasi, Ambrosii, Augustini, Fulgentii, & aliorum, quos eo modo creatos constat, innumera passim exempla declarant. In Gallia quoque nostra morem eundem, quamdiu sub Romanorum imperio stetit, obtinuisse manifestum est. Nam & Hilarium apud Pictavos concordante favore populi sacerdotem factum, Fortunatus; & apud Turonos Martinum Severus, multitudinis quæ ad suffragia ferenda venerat, conspirantibus votis episcoporum factum; Illidium similiter populo eligente sacerdotem Arvernæ ecclesiæ, pastoremque constitutum, docet Gregorius Turonensis. Germanum præterea Autisiodori, clericorum, nobilitatis, ac plebis urbanæ & rusticæ sententia expetitum, Constantius presbyter; & Remigium apud Remos, Hincmarus testatur omnium generaliter votis ad pontificii culmen raptum potius quam electum. Plebis etiam & oppidanorum judicii ac voluntatis, in Simplicii Bituricensis, & Joannis Cabillonensis episcopi electione, meminit Sidonius. De Cæsario denique Arelatensi narrat Cyprianus diaconus, Æonium episcopum sub mortem suam clerum & cives allocutum, ut postquam decederet, Cæsarium sibi subrogarent. Ex quibus exemplis, aliisque id genus, apparet libera in Gallis, quamdiu imperio Romano paruerunt, cleri plebisque in episcoporum electione suffragia fuisse. Cæterum, postquam in Gallia, vel in aliis gentibus, pulsis Romanis, exorti sunt reges: fecit episcoporum apud omnes dignitas eximia, ut sua interesse principes ducerent, illos nisi arbitratu & voluntate sua non creari. Qua in re licet reclamarint sæpenumero episcopi nostri, atque in synodis suis pristinam electionum libertatem sartam tectam retinere conati sint, ut in concilio Aurelianensi III. can. III. in Arvernensi, can. II. in Aurelianensi V. can. XI. in Parisiensi III. can. VIII. in Parisiensi V. can. I. in Remensi, can. XXV. & in Cabillonensi, can. X. vicit tamen regum autoritas, obtinuitque ut episcopi nulli haberentur, nisi quos vel ipsi imperarent, vel a clero civibusque expetitos probarent & annuerent. Ita ergo Nice-

Nicetium Triveris docet Gregorius Turonensis, Theodorici regis jussu, ad episcopatum fuisse accitum, datoque populi consensu, & decreto regis, ordinatum. Quintianum itidem, & hoc mortuo Gallum, Arvernis ab eodem Theodorico rege datos episcopos. Ita, ut de multis pauca commemorem, Germanum Parisiensem Childeberti, Ommatium Turonensem Clodomeris, Medardum Viromandensem, & Euphronium rursus Turonensem, & Domnolum Cenomanensem, Clotarii regis jussu, vel assensu, cathedram adeptos memorant Gregorius idem & Fortunatus.

Eodemque modo deinceps a Chilperico, fratribusque, tum a Clotario II. Dagoberto, Clodoveo juniore, ac reliquis Meroveicæ familiæ regibus, delatos fuisse aut concessos episcopatus, & historiæ produnt, & fidem faciunt apud Marculfum & alios, quæ tum in usu erant veteres formulæ: quarum aliæ populi ad regem preces continent, hunc aut illum sibi episcopum flagitantis: aliæ, præceptum regis de collato episcopatu; aliæ indiculos ad metropolitanum, & episcopos, pro episcopi novi ordinatione. Nec diversam porro sub primis secundæ familiæ regibus Pippino & Carolo rationem extitisse, tum eorum quibus episcopatus commiserunt, exempla demonstrant, tum synodi illorum temporibus celebratæ: in quibus cum multa de episcoporum officio & disciplina præcipiantur, nulla usquam electionum episcopalium fit mentio. Primus antiquæ consuetudinis memor Ludovicus Pius, anno, ut reor, imperii sui tertio, eligendorum episcoporum potestatem ecclesiæ restituit lege lata, quæ a nobis suo loco est edita, & in primo libro Capitularium, cap. XXCIV. legitur his verbis: De episcopis eligendis. *Sacrorum canonum non ignari, & ut in Dei nomine sancta ecclesia sua liberius potiretur honore, ad sensum ordini ecclesiastico præbuimus, ut scilicet episcopi per electionem cleri & populi, secundum statuta canonum, de propria diœcesi, remota personarum & munerum acceptione, ob vitæ meritum, & sapientiæ donum eligantur, ut exemplo & verbo sibi subjectis usquequaque prodesse valeant.*

Sed hujus tamen legis beneficio ita electionum jura in posterum usæ sunt ecclesiæ, ut singulæ mortuo episcopo, primum omnium novi eligendi facultatem per metropolitanum a rege peterent, cum visitatore qui præesset electioni. Tum electionis factæ decretum ad metropolitanum referebatur, ut ea regi probata, & electo coram provincialibus episcopis examinato, tum demum ordinaretur, mandatumque ab ordinatoribus acciperet, quomodo ipsum in episcopali munere juxta canonum statuta versari oporteret. Quæ singula cum multis sæpe locis ab Hincmaro Remensi explicari soleant, tum in libro contra Hincmarum nepotem fere omnia breviter expressa sunt, ubi de metropolitani præ ceteris episcopis dignitate ac præstantia tractat in hunc modum. *In Remensi provincia*, inquit, *si fuerit defunctus episcopus, ego, & non tu, visitatorem ipsi viduatæ designabo ecclesiæ, & electionem cum decreto canonico præcipiam fieri. Et si in partes se eligentium vota diviserint, meum, & non tuum, erit eligere, qui majoribus ad ordinandum studiis juvetur & meritis. Et meum est, ordinandum examinare, non tuum. Tuum est autem cum aliis mecum ordinare episcopum, & litteris canonicis, quas ordinatus ab ordinatoribus suis jubetur accipere, post me in tuo loco subscribere.* Quemadmodum autem geri hæc singula soleant, ut apertius pleniusque cognosci ac percipi liceat: operæ pretium duximus, diversas eo spectantium epistolarum, aliarumque actionum formulas, quæ in manus nostras venerunt, hoc loco subjicere: præmissis etiam, de quibus dictum est, antiquius formulis, quibus ante restitutas electiones utebantur.

APPENDIX

FORMULÆ ANTIQUÆ
DE EPISCOPATU.

Quarum olim usus fuit sub primis regibus.

INDEX

1. *Cleri plebisque viduatæ civitatis preces ad regem pro episcopo instituendo.*
2. *Præceptum regis de episcopatu, ad episcopum designatum.*
3. *Indiculus regis ad metropolitanum, ut designatum episcopum ordinet cum suis comprovincialibus.*
4. *Indiculus alter ad episcopum; pro eadem designati episcopi ordinatione.*

Extant omnes in Capitul. Baluz. to. II. pag. 591.

FORMULÆ DIVERSÆ
In Episcoporum

Promotionibus usurpatæ post restitutam electionum libertatem.

1. *Epistola Hincmari ad regem, ut electionem & visitatorem concedat ecclesiæ Silvanectensi.*
2. *Epistola Hincmari ad Gedenulfum, ut visitatorem agat in ecclesia Cameracensi.*
3. *Epistola Hincmari ad clerum & plebem Cameracensem, ut electionem faciant.*
4. *Epistola Hincmari ad Belvacenses, de forma & modo faciendæ electionis.*
5. *Excusatio Rhemensium, qui electionem ante visitatoris adventum feciisse dicebantur.*
6. *Allocutio visitatoris ad electores.*
7. *Decretum electionis Hedenulfi episcopi Laudunensis.*
8. *Decretum aliud electionis Æneæ episcopi Parisiensis.*
9. *Decretum III. electionis Ansegisi archiepiscopi Senonensis.*
10. *Epistola Senonensis ecclesiæ ad Hilduinum archicapellanum, pro tuenda electione quam fecerant.*
11. *Examinatio Vvilleberti Catalaunensis ordinandi Episcopi.*
12. *Professio Adalberti futuri episcopi Morinensis.*
13. *Professio altera futuri archiepiscopi.*
14. *Tractoria Prudentii episcopi Tricassini, cum electioni Æneæ adesse non posset.*
15. *Documentum de ordinatione Electranni episcopi Redonensis.*
16. *Canonicæ litteræ ab ordinatoribus datæ Hedenulfo episcopo Laudunensi.*

Extant apud eundem Baluzium ibidem.

☞ EPISTOLA FORMATA
IN NOM. ΠΑΤΡΗS ET ΦΙΛΙΗ

Extant hæc & sequens apud Ballerinos in nov. edit. S. Leonis To. III. pag. CXI.

ET CPC CKH Domino Sanctissimo atque veneratissimo & a nobis summa cum dilectione nominando *ill.* Episcopo *ill.* provincia fratri in Christo Domino. Ego *ill.* Episcopus servus Christi, sanctæ *ill.* Ecclesiæ humilis Episcopus, vester confrater ac devotus orator, paciferam transitoriæ vitæ atque futuræ in Domino salutem. Cognoscat denique, almitas vestra, quia iste Clericus, nomine *ill.* noster tonsuratus, petiit nostræ humilitatis dimissoriam, sive formatam, ut a vobis ad sacrum ordinem promoveatur. Propterea nos, ejus precibus inclinati, secundum statuta sanctorum Patrum Nicæni Concilii hanc dimissoriam, sive, ut diximus, formatam vestræ fraternitati atque sanctitati emittimus, ut eum ad Sacerdotii onus consecrare non dubitetis, & nobis remittatis. Et ut verum credatis ac cognoscatis, litteris Græcis cum earum numero subter eam jussimus juxta præfatum Consilium, roborari. Bene vale, in Domino dilectissime & amatissime frater. ΠΟCΑ LXXX.LXX.CCI. ΠΔΜΟΛΛΩ Indict. XV. q Θ XCVIIII. AMHN. I. XLVIII. L.

APPENDIX

Alia A. Epiſcopi Theatini.

2. Π. Τ. Α. Celerimo (*forte* celeberrimo) vati fratrique ſanctiſſimo & prompto, ſapientia cum omni honore recolenda, & decorato in omnibus, in Domino fideli, & valde doctiſſimo, ſeu ab omnibus orthodoxis multiplici ſcientiæ... gratia decorato.... dilecto in Chriſto Joanni M. Speculator Sanctæ Sedis Eccleſiæ Theatinæ Epiſcopus.... Nos *de ill.* ſanctæ Sedis Eccleſiæ *ill.* Epiſcopus in Domino Jeſu Chriſto optamus vobis magnam ſalutem atque honorem hic & in ævum. Propter incomoditatem, quod iter arreptus ſum partibus Beneventi, ſicut Domina Imperatrix per ſuos apices innotuit, ut in ejus ſervitio allaturi ſimus quibus jam ſemper in moleſtia corporis diutius fatigamur, ad Clericos noſtræ diœceſeos ſacris ordinibus ſublimandos inſufficientes arbitramur. Idcirco præſentibus noſtræ mediocritatis apicibus exoramus, hunc præſentem Clericum noſtrum Luponem ad gradum Levitarum promoveri, & ad veſtram ſpecialiter fraternitatem dirigimus. Et ut hoc certius probabiliuſque credatur, Græca huic elementa paginæ ſecundum ſtatuta ſanctæ ac magnæ Synodi Nicænæ inſeri præcipimus, videlicet Patris & Filii & Spiritus Sancti. Primas litteras ΠΟCΑ, quæ LXXX. LXX. CC. & primum ſignificat numeros. Petri quoque Apoſtolorum Principis prima littera Π, quæ LXXX. ſignificat. Noſtræ quoque mediocritatis primam litteram M, ſublimitatis veſtræ ſecundam O, ejus qui accipit tertiam Π civitatis noſtræ quartam.... & Indict. præſentis anni iſtius XV. eſt autem nomen ejus Luponem Clericum futurus Levita. Addidimus etiam XCVIIII. q Θ per hæc Græca elementa adnotantur. AMHN.

Nota Ballerinorum.

„ IN hac ſecunda formata, quæ luxatiſſima & mendoſiſſima eſt, quaſdam voces punctis indicatas „ omiſimus, eo quod ſenſum non redderent. Alia „ pauca tute emendavimus, uti M. ſpeculator pro eo „ quod ſcriptum eſt inſpeculator. Epiſcopi enim nomen, quod hoc loco ſignatur, incipit a littera M, „ ut ſub finem ipſius formatæ traditur; facilique „ amanuenſium oſcitantia *in* pro *m* nonnunquam ſcribitur. Catalogus Epiſcoporum Eccleſiæ Theatinæ „ apud Ughellum, cum ſit imperfectus, hujus Epiſcopi nomen a littera *M* incipiente non ſuggerit. „ Cum vero memoretur Imperatrix, quæ Beneventi partibus verſabatur, noteturque indictio XV., „ indicari videtur ſive Adelais Ottonis I. uxor, ſive „ Theophania conjux Ottonis II. quæ aliquoties in „ iiſdem partibus exſtitere. Etſi enim Angilberga „ Ludovici II. uxor ibidem fuerit; indictio tamen „ XV. ipſi non congruit. Hinc ergo ille Theatinus „ Epiſcopus M. ſub Ottonis I. vel II. imperio vixit, ac Theatinorum Epiſcoporum catalogo adjimondit eſt.

Burchardi Vormatienſis Epiſc. Formata.

Ex MS. Lucen. Cod. Burchardi.

IN nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, Amen. Vvalterio Spirenſis epiſcopo. Ego Bruchardus ſanctæ Vormatienſis Eccleſiæ devotus gregis Chriſti famulus, in Deo veræ ſummæ felicitatis beatitudinem. Cum ſancta Cattolica Eccleſia prompta ſit ſequi documenta evangelica, quæ dicunt: qui recipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet; & qui recipit juſtum in nomine juſti &c. Et Apoſtolus jubeat hoſpitalitatem ſectari, & neceſſitatibus Sanctorum Virorum communicare, tamen propter eos qui A cauteriatam habent conſcientiam ſuam, dicentes ſe eſſe ſimplices, cum ſint aſtutia diabolica repleti, & pro opere pietatis dicunt ſe de loco ad locum tranſire, cum ſint fugitivi ſua malitia faciente; & dicunt ſe eſſe miniſterio ſacro inſertos, cum non ſint. Statutum eſt a ſanctis Patribus neminem clericum alienum & ignotum recipi ab aliquo Epiſcopo & inthronizari in ſua eccleſia, niſi habeat a proprio Epiſcopo epiſtolam quæ in canonibus nominatur formata. Ideo notum facimus Paternitati veſtræ, quod præſens frater noſter harum litterarum portitor nomine Ecmannus non pro ſua nequitia expulſus eſt a nobis, ſed poſtulantibus Fratribus noſtris, eo quod ex familia noſtra fuit, & noſter baptizatus, ſe- B cimus ei libertatem receptam cornu altaris canonice & ordinavimus eum ad gradum presbyterii; cui etiam has dimiſſorias ſive commendatitias litteras fecimus, & eum ad veſtram dilectam Fraternitatem dirigimus, ut in veſtra parochia ſub veſtro ſacro regimine & defenſione conſiſtere valeat. Ego inquam Burchardus, humilis epiſcopus, in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti & in unitate ſanctæ Eccleſiæ in qua Petro datum eſt jus ligandi atque ſolvendi, abſolvo Ecmannum presbyterum de civitate Vormatienſi indictione X. & licentiam do vobis inthronitandi eum in quamcumque eccleſiam vultis veſtræ parœchiæ. Hanc ergo epiſtolam Græcis litteris hinc indeque munire decrevimus & a nullo eccleſiæ C noſtræ Firmacrenſium fraternitatem veſtram Chriſtus nobis incolumem conſervet.

Π. Υ. Δ. Π. Β. Θ. V. W. d.)-(. H. Z.

Data Vormatiæ id. marcii anno Dominicæ Incarnationis M̄lc. XII. indictione decima.

Juramenta Epiſcoporum præſtita Sedi Arelat.

EGo Pontius S. Mariæ Aquenſis ſedis nunc ordinandus Epiſcopus debitam ſubjectionem, & reverentiam, & obedientiam a SS. Patribus conſtitutam ſecundum præcepta canonum S. Sedi- Arelatenſis Eccleſiæ, rectoribuſque ejus in præſentia Domni Archiepiſcopi Raimbaldi perpetuo exhibiturum promitto, & ſuper Sanctum altare D propria manu firmo. Afferunt Ballerini in Appendice ad Opera S. Leonis M.

Ego frater Roſtagnus S. Aquenſis Eccleſiæ ordinandus Epiſcopus debitam &c. *ut ſupra.*

Ego Stephanus Vendacenſis Eccleſiæ vocatus Epiſcopus promitto coram Deo, & Sanctis ejus omnem ſubjectionem, & obedientiam canonicam, & fidelitatem Eccleſiæ S. Stephani Sedis Arelatenſis, ubi corpus B. Trophimi Confeſſoris quieſcit, & Annoni præſenti Archiepiſcopo, & ſucceſſoribus ejus, ſi eum ſupervixero.

Ego Arnulphus Vincienſis Eccleſiæ vocatus Epiſcopus &c. ut in præcedenti. *Solum pro* Annoni præſenti Archiepiſcopo *habet* Pontioni præſenti Archiepiſcopo.

Ego Bertrandus S. Sedis Eccleſiæ Forojulenſis E nunc ordinandus Epiſcopus &c. *ut ſupra in juramento Pontii Aquenſis.*

Ego Bertrandus Regenſis Eccleſiæ Epiſcopus vocatus, profiteor me deinceps ſub ditione Arelatenſis Metropolitæ conſiſtere, & ejus juſſionibus obtemperare.

Ego Agelricus Sanctæ Regenſis Eccleſiæ nunc ordinandus Epiſcopus &c. *ut in juramento Pontii Aquenſis.*

Ego Adilricus Arauſicenſis Eccleſiæ vocatus Epiſcopus &c. *ut in juramento Stephani Vendacenſis.*

Ego Adilricus Arauſicenſis, & Tricaſtrinenſis voca-

vocatus Episcopus &c. *ut in juramento ejusdem Stephani Solum* pro Annoni *habet* Raimbaldo.

Ego Petrus Ecclesiæ Avenione vocatus Episcopus profiteor me &c. *ut in juramento Bertrandi Regensis.*

Ego Benedictus Avenionensis Ecclesiæ vocatus Episcopus juro coram Deo, & Sanctis ejus omnem subjectionem, & obedientiam canonicam, & fidelitatem Ecclesiæ S. Stephani Sedis Arelatensis, ubi corpus almi Trophimi Apostoli quiescit, & Raimbaldo præsenti Archiepiscopo, & successoribus ejus, si eum super vixero.

FORMATARUM VETERUM EPISTOLARUM CANONICARUM Exempla XI.

Post formulas promotionum episcopalium non alienam est formatarum exempla subiici, quarum usus inter episcopos frequentissimus fuit clericorum maxime causa, cum alio migrabant, quia sine formatis ad communionem illos recipi, vel in alia ecclesia ordinari non licebat. Græcam earum originem Græcæ litteræ ostendunt, quarum in his numeros, etiam in Latinis nominibus, observabant. Nicænorum quoque patrum auctoritate institutas fuisse, cum alii vulgo tradunt, tum ipsa, quæ Attici episcopi Constantinopolitani titulo circumfertur, vetus conficiendarum formatarum formula docet, quam primo loco proponemus.

De modo conficiendarum epistolarum formatarum, quem Nicæna synodus inter episcopos in faciendis epistolis conservandum esse instituit.

Atticus Episcopus, qualiter formata epistola fiat.

GRæca elementa litterarum numeros etiam exprimere, nullus, qui vel tenuiter Græci sermonis notitiam habet, ignorat. Ne igitur in faciendis epistolis canonicis, quas mos Latinus formatas appellat, aliqua fraus falsitatis temere præsumeretur, hoc a patribus CCCXVIII. Nicæam congregatis, & saluberrime inventum est, & constitutum, ut formatæ epistolæ hanc calculationis seu supputationis habeant rationem, Id est, ut assumantur in supputationem prima Græca elementa Patris, & Filii, & Spiritus sancti, hoc est Π. Τ. Α. quæ elementa octogenarium, & quadringentesimum, & primum significant numerum, Petri quoque apostoli prima littera, id est Π. quæ numerum octoginta significat. Ejus quoque qui scribit episcopi prima littera; cui scribitur, secunda; accipientis tertia; civitatis de qua scribitur, quarta; & Indictionis, quæcumque est id temporis, idem qui fuerit numerus assumatur: atque ita his omnibus Græcis litteris, quæ, ut diximus, numeros exprimunt, in unum ductis, unam quæcumque collecta fuerit summam epistola teneat. Hanc qui suscipit omni cum cautela requirat expresse. Addat præterea separatim in epistola nonagenarium & nonum numerum, qui secundum Græca elementa significat AMHN.

Ex superioribus liquet, numerorum qui in formatis observantur, alios in omnibus formatis eosdem semper esse, alios in singulis diversos: illos proinde omnibus communes esse, hos singularum proprios. Communes sunt, qui fiunt ex primis litteris Patris, Filii, Spiritus sancti, & Petri: nimirum ex litteris Π. Τ. Α. Π. *quibus numeri respondent* XXC. CCCC. I. XXC. *atque ex omnibus litteris* AMHN. *quarum numeri sunt* I. XL. VIII. L. *id est* ϟ' XICX. *omnium vero summa* DCLX. *Quare hic idem numerus formatis omnibus est communis, atque in omnibus idem est. Proprius autem, qui ex prima littera A scribentis, secunda ejus cui scribitur, tertia accipientis, quarta civitatis de qua scribitur, & ex Indictionis cujusque nota ducitur: quæ vix unquam in diversis formatis consentiunt. Eo fit ut in singulis diversus existat, ac diversa proinde in diversis utriusque numeri sit summa: quod ex sequentibus formatarum exemplis patefiet, si prius quos numeros Græcæ litteræ significent ostenderimus.*

Quos numeros singula Græcorum elementa significent.

Α α 1.	Ι ι 10.	Ρ ρ 100.
Β β 2.	Κ κ 20.	Σ σ 200.
Γ γ 3.	Λ λ 30.	Τ τ 300.
Δ δ 4.	Μ μ 40.	Υ υ 400.
Ε ε 5.	Ν ν 50.	Φ φ 500.
ϛ' 6.	Ξ ξ 60.	Χ χ 600.
Ζ ζ 7.	Ο ο 70.	Ψ ψ 700.
Η η 8.	Π π 80.	Ω ω 800.
Θ θ 9.	ϟ' 90.	ϡ 900.

INDEX FOMATARUM Sequentium.

I. *Ebroini Bituricensis archiepiscopi ad Magnonem Senonensem.*
II. *VVolfeonis episcopi Constantiensis ad Bernaltum Argentariensem.*
III. *Teutgaudi Trevirensis episcopi ad Carolum regem, episcopos, &c.*
IV. *Joannis Camaracensis episcopi ad omnes episcopos.*
V. *Liutadi episcopi Vincensis ad VVanilonem Rotgomagensem archiepiscopum.*
VI. *Æneæ episcopi Parisiensis ad Hincmarum Remensem archiepiscopum.*
VII. *Hedilonis episcopi Noviomensis ad Didonem Laudunensem episcopum.*
VIII. *Hedilonis ejusdem episcopi ad Radulphum Laudunensem episcopum.*
IX. *Rathodi Trevirensis archiepiscopi ad Rotbertum Metensem episcopum.*
X. *Dadonis episcopi Virdunensis ad Rottrodum Trevirensem archiepiscopum.*
XI. *Durandi episcopi Arnensis ad Radulphum Turonensem archiepiscopum.*

I.

Ebroini Bituricensis ad Magnonem Senonensem archiepiscopum pro Dodoberto presbytero, ut in ejus parochia apud Hercambaldum manere possit.

Sancto & Deo amabili Magnoni dono Dei archiepiscopo ex Senonica urbe, ego in Dei nomine Ebroinus dono Dei archiepiscopus ex Biturige urbe, in Domino Jesu salutem optamus vobis in perpetuum.

DE cætero notum facimus sanctitati vestræ, quia istum præsentem presbyterum, nomine Dodobertum, parochianum nostrum, in nostra diœcesi natum, & sacras litteras edoctum, ad ordinem sacrum promoveri jussimus. Postea vero petiit a nobis licentiam, ut in vestra parochia apud hominem aliquem nomine Hercambaldum manere possit. Nos vero petitionem illius non denegavimus, nisi licentiam illi dedimus, quia scimus quod de bene liberis hominibus ortus sit. Unde has litteras commendatitias, more ecclesiastico factas, ad sanctitatem vestram misimus, ut scire valeat Deo digna caritas vestra, eum nec fuga lapsum, nec sua malitia a nobis ejectum, sed nostra voluntate destinatum. Et ut certius credatis, Græca elementa, quæ octogenarium, quadringentesimum, & primum numeros exprimunt, in primis annexuimus. Π. Petri quoque nominis

APPENDIX

primam litteram ſumptam in medium adſcribere rogavimus. Nihilominus etiam parvitatis noſtræ nominis primam litteram E. magnitudinis veſtræ ſecundam litteram A. iſtius fratris nominis tertiam litteram A. divitatis noſtræ quartam T. & indictionem quartam adjunximus. Addidimus nonagenarium & nonum numerum; Id. ϟ. & ϴ. Et inſequenter impreſſione ſigilli noſtri ſubterfirmavimus. & manu propria eam roboravimus, & a clericis noſtris roborari juſſimus. Actum in anno X. imperii domini noſtri Caroli, & anno XLIII. regni ejus: in Dei nomine feliciter. Amen.

Indictio IV. *& anni regni atque imperii Caroli magni, annum Chriſti deſignant* DCCCX. *ſummam vero numeri omnes formata comprehenſi effeiunt* MLXXIV. *Nam ad communem omnium formatarum numerum* DCLX. *adiiciendus eſt hujus proprius* CCCCXIV. *qui conflatur ex litteris* E.A.Δ.T. *& indictione* IV.

II.

Vvolfeonis Conſtantienſis epiſcopi ad Bernaltum Argentarienſem, pro Annone clerico, ut in parochia manere, & ad ſacros ordines promoveri poſſit.

Π.T.A.Π. *Sanctiſſimo in Chriſto fratri, ſummaque dulcedine amplectendo, Bernalto Argentarienſis civitatis epiſcopo, VVolfe, Conſtantienſis eccleſiæ præſul, perpetuæ beatitudinis optat in Chriſto ſalutem.* T.E.N.Σ.

DE cætero noverit ſancta fraternitas veſtra, quod iſte clericus, nomine Anno, noſtra in parœcia inſtructus ac detonſus, parvitatem noſtram rogavit, quatenus illi commendatitias litteras conſcriberemus, quibus veſtræ celſitudini commendatus, ſub tuitione veſtri regiminis degere poſſit. Cujus voluntati conſentientes, ſecundum canonicam autoritatem litteras ei dimiſſorias dedimus: per quas & ipſi concedimus, ut ſub veſtro magiſterio, Divinæ ſervituti inſiſtens, ſuæ deſerviat utilitati, & vobis licentiam tribuimus, ut ſi dignum eum judicaveritis, ad ſacros ordines promoveatis. Comendatum ergo eum curæ veſtræ ſuſcipite, & noſtris ex partibus abſolutum in veſtrarum ovium numero cuſtodite. Quas litteras, ut vigore veritatis firmatæ indubitanter a vobis ſuſcipiantur, litteris Græcis, ut canonica docet autoritas, confirmare ſategimus. Sancta Trinitas veſtram beatitudinem ad regimen ſanctæ ſuæ eccleſiæ perpetualiter bene valere concedat. Πϛ. indictione X. Continet hæc formata epiſtola ſummam numeri MCCCXXV.

Indictio X. *& VVolfeonis epiſcopatus annum denotant* DCCCXVII. *Summa vero totius numeri ſub finem formatæ adſcripta conflatur ex numero communi* DCLX. *& ex proprio* DCLXV. *qui exſurgit ex litteris* T. E. N. Σ. *& Indictione* X. *una enim conjuncti reddunt* MCCCXXV.

III.

Teutgaudi archiepiſcopi Trevirenſis epiſtola generalis ad Carolum Calvum regem, epiſcopos & alios univerſos, pro Hegilone presbytero ad ſanctorum loca peregrinante.

Glorioſiſſimo & a Deo coronato magno & pacifico regi Karolo, & omnibus beatiſſimis præſulibus, cæteriſque in gradibus eccleſiaſticis ordinatis, & univerſis in regno ejus ſæcularem adminiſtrantibus dignitatem, ſeu cunctis fidelibus Domini noſtri Jeſu Chriſti adventum diligentibus, Teotgaudus humillimus Trevirorum archiepiſcopus plenam pacem, & perpetui gaudii optabilem implorat ſalutem.

Ex Cod. Lirinenſi.

QUia ſæpe fieri ſolet, ut magni viri, ſumma religionis arce conſpicui, virtutum robore prævalidi, armis juſtitiæ accincti, caſtitatis candore inſigniti, ſapientiæ decore præfulgidi, migrandi de ſuis locis concipiant amorem, quo per talem occaſionem humanam poſſint ſubterfugere laudem, & minoris meriti æſtimentur ab extraneis qui granditer honorificabantur a nobis. Plurima quippe ſunt iſtiuſmodi occaſionis veteris & novi teſtamenti hortamenta, & evidentiſſima præ oculis documenta, quæ vobis quia ſatis agnita eſſe non ambigimus, opportunius ea præterimus. Hac igitur feliciſſima conſuetudine, & ſaluberrima doctrina commonitus quidam frater nobis cariſſimus, & cunctis benevolentibus, nomine Hegilo, quia diœceſanus noſter erat, in noſtra videlicet diœceſi nutritus & tonſus, ſacroque dogmate ſanctarum ſcripturarum pleniſſime eruditus, & honeſtiſſime converſatus, atque in eccleſia nobis commiſſa ad ſacerdotii dignitatem fuerat promotus, licentiam a nobis petiit, ut more canonico abſolutione ſuſcepta, & largita ſibi benedictione, tutius atque ſecurius loca ſanctorum viſitare, & ad veſtram præſentiam liberius ac familiarius accedere valeret, ad quemcumque ex vobis illum itineris varietas perduxiſſet. Itaque nos petitioni ejus aſſenſum tribuentes, & venerationi illius conſentientes, acquievimus conſentiendo quod ſecundum Deum deſiderare videbatur. Quocirca ſuppliciter deprecamur, & obnixe depoſcimus humanitatem veſtram, ut honorabiliter ſuſceptum, ſicut Dei templum, & habitaculum Spiritus ſancti, veluti manſionem ſanctæ Trinitatis, quemadmodum prerioſiſſimum membrum Chriſti, ſicuti auctum dono & largitate ſeptiformis gratiæ Dei, quocumque pervenerit, ſive modico, ſeu largiori ſpatio apud vos moraturus, benigne tractetis, humane exhibeatis: ut Chriſtum in eo ſuſcipientes, prout rogamus, fideliter, pro illo meritum munificentiæ veſtræ acquiratis æternaliter. Denique cum propter memorabilem juſtificationum ipſius prærogativam has vobis pacificas litteras porrigere decernetemus, operæ pretium fore arbitrati ſumus, ut Græca quoque elementa ex nomine Patris Π. & Filii T. & Spiritus ſancti A. primam quoque litteram ex nomine beati Petri apoſtoli Π. & Amen in fine inſereremus, cum litteris nihilo minus Græcis ſummam illarum demonſtrantibus ΦΞA. ut per hoc vobis evidentius luceret honorificentia ejus quem exoramus, præfixis apicibus ſanctæ Trinitatis, ut ſacroſancta Trinitas illum ubique conſervet, muniat, atque defendat, intercedente beato Petro apoſtolo. AMHN vero in extremo apponere ſtuduimus, optantes ut iter illius ſalubriter dirigatur, oculis divinæ majeſtatis efficiatur acceptabile, receptabile ſanctis, & memorabile in æternum, per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum. Hac ratione in hac epiſtola Græca elementa poſuimus, non ut canonicam formatam formaremus, ſed ut eidem etiam intimato Hegiloni proſpera per elementa indita precaremur. Valete. Dextera Dei Patris, per quem facta ſunt ſæcula, religionem veſtram tueatur, & bonam impleat voluntatem juxta deſiderium veſtrum, omnes fideles & cuncti beatiſſimi fratres, cum rege Karolo, a Rege omnium regum pro magnis meritis in perpetuum coronandi. Amen.

Theutgaudi epiſcopatus Caroli Calvi congruit temporibus, ſed Indictio hic nulla eſt, ex qua de anno Chriſti ſtatuere liceat. De numeris autem, cum alii ſint communes omnium, ut dictum eſt, alii proprii cujuſque formatæ, propriis omiſſis communium tantum ſummam, neque illam integram, Græcis litteris

ex-

expreſſit ΦΕΑ *ideſt* DLXI. *Nam adiicienda erant* XCIX. *quæ in* AMHN. *continentur, ut fieret integra ſumma* DCLX.

IV.

Joannis epiſcopi Camaracenſis epiſtola generalis ad omnes epiſcopos, pro Urſione presbytero, ut in qualibet illorum parochia recipi poſſit.

In nomine Π.Τ.Α.Π.Ι.Π.Σ.Α. *Indictione* XIII. AMHN. *Omnibus ſanctæ matris eccleſiæ paſtoribus, pio ſolicitudinis ſtudio filiorum ipſius curam gentibus, Joannes Camaracenſis ſanctæ matris eccleſiæ epiſcoporum extimus, inocciduæ proſperitatis tripudium.*

ANNO CHRISTI 865.

PErmaximo ſcelerum pondere prægravati, non ſolum paganorum, verum etiam pſeudochriſtianorum creberrimis atterimur infeſtationibus. Quocirca gregem Divina noſtræ ſolicitudinis providentia commiſſum intra proprii ovilis ſepta paſtoralis nequit regere vigilantia. E quibus præſens ſacerdos, Urſio vocabulo, a beatæ recordationis prædeceſſore noſtro Teuderico, apud matrem eccleſiam noſtram per omnes gradus canonice promotus, religioſeque dum licuit converſatus, ſuppliciter efflagitavit litteras, Græcorum elementis imprævaricabilibus ſanctiſſimi Nicæni concilii decretis roboratas; noſtra paſtorali indulgentia ſibi largiri, quibus munitus dimitti, & quocumque ſibi aptum reperiſſet locum, poſſet canonice recipi, ac miniſterium divinitus ſibi conceſſum peragere. Nos igitur hujuſmodi petitionem ſuſcipientes, noſtræ etiam atque ipſius miſeriæ condolentes, omnique carentem dolo cognoſcentes, migrandi facultatem liberaliſſime indulſimus, eminentiam veſtram, ad quos pervenerit, obnixe expoſcentes, ut in ſacroſancto veſtræ paternitatis gremio eum ſuſcipientes, miniſterii ſui officium intra veſtram diœceſin celebrare ſinatis. Ut vero hi noſtræ parvitatis apices verius credantur, Græcorum numerum ſuis ſupputationibus inſeruimus. Patris videlicet primam Π. Filii quoque primam Τ. & ſancti Spiritus A. Petri etiam apoſtolorum principis primam Π. noſtri quinetiam nominis primam I. quoniam ignoramus cujus pontificis diœceſin nominatim adire debeat, pro ſpeciali littera nominis epiſcopi, quæ thoc loco deberet eſſe ſecunda, generalis ibidem nominis ſecundam ponimus, quæ eſt Π. quæ ſimiliter ſignificat octoginta. Iſtius inſuper fratris tertiam Σ. quartam nihilo minus urbis noſtræ litteram A. cum indictione inſtantis anni XIII. ſubnectentes AMHN. Ideo vero hæc innexa ſunt, ne forte beatitudinis veſtræ pura quæ eſt in Chriſto ſimplicitas aliquo fraudis obnubiletur acceſſu: & ut profecto ſciatis hunc fratrem neque fuga lapſum, nec alicujus criminis nævo fuſcatum, ſed inſtante Nortmannorum feritate nolentem propulſum. Valeat ſanctitas veſtra ſuperno propitiante Chriſti clementia munita præſidio. Summa numerorum epiſtolæ DCCCCLXIV.

Indictio XIII. *& epiſcopatus Joannis Camaracenſis, annum deſignant* DCCCLXV. *Summa numerorum ad calcem adjecta, & initio quoque ſuis litteris expreſſa, conflatur ex numero communi* DCLX. *& ex proprio hujus formatæ* CCCIV. *qui conficitur ex litteris Græcis* I.Π.Σ.A. *& indictione* XIII.

V.

APPENDIX

Liutadi epiſcopi Vincienſis ad Vvenilonem Rotomagenſem archiepiſcopum, de Vvlfado diacono, quem olim ſibi traditum ab Ebbone Remenſi, nunc ipſi concedit.

Π.Σ.A. *Reverentiſſimo & ſanctiſſimo patri VVeniloni Rotomagenſi archiepiſcopo Liutadus Vincienſis epiſcopus æternam in Domino ſalutem.*

OPtarem valde, ſi nobis ſpatia terrarum ſinerent, fraternum & amiciſſimum vobiſcum habere colloquium, atque de noſtris communibus opportunitatibus tractare. Sed quia id prolixitas itineris denegare videtur, veſtram ſanctitatem humiliter exoro, ut mei memoriam coram ſancto altari habere dignemini, veſtræque me commendare eccleſiæ, quoniam veſtram caritatem jam in gremio eccleſiæ noſtræ recepimus, & pro vobis quotidianis precibus Deum exoramus. Cæterum comperiat ſanctitas veſtra, quemdam fratrem noſtrum, & filium eccleſiæ noſtræ, nomine Vvlfadum, ſubdiaconum me petente traditum mihi per litteras, quas eccleſiſtica conſuetudo formatas appellat, a venerabili Ebbone quondam Remenſi archiepiſcopo. Et quia impendentibus quibuſdam cauſis, poſtquam mihi traditus erat, in propria remanſit eccleſia, me ſuggerente ordinavit eum idem Ebbo in gradu diaconatus. Nunc autem, quia ſcitis cum propter cauſas neceſſarias in partibus veſtris morari, ſicut mihi commendatus erat, vobis eum committo, veſtræque cuſtodiæ & providentiæ delego, & ut ad majores gradus eum provehatis ſuppliciter exoro. Credimus enim quoniam & ſapientia & mores ad hoc eum dignum indicant. Commendamus igitur veſtræ beatitudini, eccleſiæque veſtræ, præfatum fratrem noſtrum Vvlfadum, & de profectu ejus petimus vos lætari in æternum. Ac ſicut mos eccleſiaſticus eſt, & inventum ac conſtitutum a CCCXVIII. in Nicæna ſynodo epiſcopis, formatam epiſtolam facientes, ut in nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis noſtrum opus largitionis & dimiſſionis hujus noſtri dilecti fratris roboratum, fructuoſius & utilius fieret, in ſupputatione calculationis aſſumpſimus prima elementa Græca, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, Π.Τ.Α. quæ octogenarium, & quadringenteſimum, & primum ſignificant: noſtram quoque qui ſcribimus primam litteram A. veſtramque cujus beatitudinis ſcribimus ſecundam Τ. accipientis fratris tertiam Α. civitatis noſtræ, de qua ſcribitur, quartam Σ. Indictione I. canonicum ordinem tenentes, huic noſtræ epiſtolæ affigimus: atque Græcarum litterarum numeros in ſummam collectos epiſtolam tenere facimus, id eſt, LXXX. CCCC. I. XXX. CCCC. XXX. CC. I. ut per omnia rata & legitima noſtræ dimiſſoriæ autoritas procederet. Separatim autem, ut epiſtolam clauderemus, nonagenarium & nonum numerum Græcis elementis etiam ſignavimus, & omnino firmavimus. *Vale.*

ANNO CHRISTI 768.

Ex vet. cod. Vaticano.

Indictio I. *& VVenilonis epiſcopatus congruunt anno Criſti* DCCCLXVIII. *Proprius formatæ numerus,* DCLXI. *quem efficiunt litteræ* A.Τ.Α.Σ. *& indictio* I. *Numerus communis, non* DCLX. *ut in aliis, ſed* DXXC. *omiſſa littera* Π. *quæ prima erat nominis Petri. Summa ergo utriuſque numeri* MCCXLI.

APPENDIX

VI.

Æneæ Parisiensis episcopi ad Hincmarum Remensem, ut ei Bernonem acolytum in parochia sua retinere & ordinare liceat.

Hincmarus nomine non merito Remorum episcopus, ac plebis Dei famulus dilecto fratri & venerabili episcopo Æneæ salutem

NOstri fratres de monasterio sancti Dionysii, per licentiam domni abbatis Hludovici, ad educandum atque erudiendum commiserunt mihi quemdam adolescentem nomine Bernonem, quem vestra fraternitas acolytum ordinavit. Propterea, quoniam sine vestra licentia eum nolumus in nostra ecclesia diutino tempore immorari, petimus dilectionem vestram, ut de illo nobis litteras canonicas faciatis, quatenus eum in ecclesia nostra possimus regulariter ordinare.

Venerabili in Christo patri Hincmaro Remorum archiepiscopo, Æneas sanctæ Parisiacensis ecclesiæ episcopus in Domino salutem.

CAnonica atque ecclesiastica sancit auctoritas, ut nemo episcoporum alterius ecclesiæ ordinatum, sine consensu, vel litteris dimissoriis illius episcopi, cujus ordinatus fuerat, in propria parœcia retinere aut ordinare præsumat. Hanc denique institutionem sanctorum patrum plenissime retinentes, rogasti vobis quemdam ecclesiæ nostræ filium, & a nobis nuper acolytum ordinatum, nomine Bernonem, qui causa discendi atque educandi vestris in partibus quondam missus, &c. *reliqua desunt.*

VII.

Hedilonis episcopi Noviomensis ad Didonem Laudunensem pro Arnegiso presbytero, ut in ejus parochiam migrare, ipsique subjici liceat.

Ex cod. Laudunensi. *In nomine Patris* Π. *& Filii* Τ. *& Spiritus sancti* Α. *Hedilo Noviomagensium episcopus Didoni inclyto & venerabili coepiscopo æternam in Domino felicitatem.*

ANNO CHRISTI 892.

COmperiat dilectio vestra, quod Arnegisus presbyter, frater ac filius noster, petiit, ut per meam licentiam, & a me formatam epistolam, secundum auctoritatem canonicam, sicut inter dantem accipientemque fieri oportet, vestræ ditioni subiici valeret. Misimus ergo vobis hanc epistolam canonica institutione formatam, ut cognoscatis justam atque canonicam eum a me accepisse licentiam. Tria siquidem Græca elementa prius inserta octogenarium, & quadringentesimum, & primum continent numerum. Ex nomine quidem Petri apostoli prima littera, id est Π. similiter, ut prius, octoginta exprimit. Ex nostræ parvitatis nomine similiter prima littera, id est Ε. quinto congruit numero: vestræ quoque sanctitatis secunda nominis littera, id est Ι. procul dubio denarium format numerum. Præfati presbyteri ex ipsius nomine tertia, id est Ν. numerum ostendit quinquagesimum. Denique ex nostræ civitatis nomine quarta, id est Ι. decimum, ut supra, exprimit numerum. Sed & vestræ civitatis quinta littera ipsius nominis, id est Τ. quadringentesimum approbat numerum. Est etiam nunc Indictio XI. Addidimus insuper nonagenarium nonum numerum, qui secundum Græca elementa significat ΑΜΗΝ. Summa vero totius numeri in omnia ducti complet ΜCXLVX. Hæc autem omnia requirenda sunt diligenter, & cum omni cautela. Data VII. Kalendas Octobris.

A *Indictio* XI. *episcopatus Heidilonis & Didonis, annum Christi designant* DCCCXCII. *Summa porro numerorum, quæ sub finem adscripta est* MCXLVI. *ex communi numero ducitur,* DCLX. *& ex proprio,* CCCCXXCVI. *qui fit ex litteris* Ε. Ι. Ν. Ι. Υ. *adjecta Indictione* XI. *Peculiare igitur est huic formatæ, quod quintam quoque litteram observat civitatis episcopi ad quem scribit.*

VIII.

Heidilonis ejusdem episcopi Noviomensis ad Rodulfum Laudunensem pro Rotgero diacono, qui in illius parochiam transferri expetierat.

In nomine Patris Π. *& Filii* Τ. *& Spiritus sancti* Α. *Heidilo superna ejusdem Patris, & Filii, & Spiritus sancti favente clementia, Noviomensium humilis episcopus, sancto & venerabili ac carissimo nobis Rodulfo sanctæ Laudunensis ecclesiæ episcopo, geminam in Christo pacem exoptat & gloriam.*

ANNO CHRISTI 902.

VEstræ intueatur magnitudinis experientia, hunc præsentem clericum nomine Rotgerum, a nobis per singulos ecclesiastici honoris gradus ad onus diaconi fore promotum. Isdemque frater ob sui commodam facultatem a nostra saluberrime & juste expetiit mediocritate licentiam ad vos eundi, & in vestra parochia commorandi, ac penitus discedendi. Nos itaque petitioni ejus, quam non subdolam, sed veram agnovimus, libenter assensum præbuimus, & effectum justum & congruum minime denegavimus. Quocirca totis viribus conquinisscentes celsitudinem vestram humiliter obsecramus, ut eum vestra paterna solicitudo dignanter excipiat, & ut pius & prudens pastor ac pater in gremio vestræ dilectionis accipite. Vita vero & moribus hactenus inter nostros probum laudabilemque sciatis: * scientiæ denique capax ministerii sibi commissi, quantum autumamus, officium scire dignoscitur. Nos etiam more canonico hanc ei formatam epistolam, secundum decreta Nicæni concilii Græcis characteribus insignitam, vobis deferendam concessimus: per quam ipsum vestræ tuitioni committimus, & a nostra parochia penitus sequestramus. In qua quidem, post Æolica superius elementa in supputatione Patris, & Filii, & Spiritus sancti assumpta, Petri quoque primum elementum Π. ut nos corde fidem sanctæ Trinitatis habentes, confiteamur ore ad salutem, per ejusdem principis apostolorum doctrinam, rationabili ordine subnexuimus. Et ne aliqua fraus falsitatis in ea locum obtinere prævaleat, nominis nostri qui scribimus primam litteram H. cui scribitur secundam O. vestri tandem qui accipitis tertiam Δ. civitatis nostræ insuper addentes quartam I. cum Indictione v. Hujus igitur calculationis summam in unum pariter comprehensam, ita diligentius annotare studuimus Π. LXXX. Τ. CCCC. Δ. Ι. Π. LXXX. Η. VIII. Ο. LXX. Δ. IV. Ι. X. Addidimus præterea nonagenarium & nonum numerum, qui secundum Græca elementa sacratissimum Domini nostri Jesu Christi significat juramentum ϛ. XC. Ο. IX. Optamus felicitatem vestram valere hic & in ævum.

* Forte, scientia. H.

Indictio V. *cum Heidilonis & Rodulphi episcoporum annis comparata, Christi annum indicat* DCCCII. *Numerorum qui ex propriis formatæ notis conflatur, summa est* XCVII. *quæ communi numero* DCLX. *adjecta, utriusque summam reddit* DCCLVII.

IX.

IX.

Ratbodi Trevirenſis archiepiſcopi ad Rotbertum epiſcopum Metenſem, pro Gislemaro presbytero, ut ei deinceps in ipſius parochia degere liceat.

In nomine Π. *Patris*, *&* Τ. *Filii*, *&* Α. *Spiritus ſancti*, *Ratbodus ſanctæ Treverenſis eccleſiæ ac plebis ipſius humilis famulus*, *Rotberto reverendo ſanctæ Metenſis eccleſiæ antiſtitis*, *in Chriſto principe paſtorum manſuram cum gaudio proſperitatis*, *ac perpetuitatis*, *gloriam*.

ANNO CHRISTI 905.

DEcreta ſanctorum trecentorum decem & octo patrum Nicææ conſtitutorum ſaluberrima ſervantes, Deo dignam piamque fraternitatem veſtram canonice aggredimur, & ſub nomine formatæ epiſtolæ reverenter veſtram ſanctitatem adimus: vobis videlicet intimando, quia præſenti presbytero noſtro, nomine Gislemaro, has dimiſſorias dedimus litteras, quem in noſtra diœceſi eccleſiaſtice educatum, de ordine clericatus ad presbyteratus proveximus gradum. Ut his canonicis munitus apicibus, cum noſtra licentia ei in veſtra parochia ſub defenſione ac regimine veſtræ caræ dilectionis degere liceat: illumque in ſinu ſanctæ matris eccleſiæ canonice fovendum ac regendum vobis committimus. Hanc ergo epiſtolam Græcis litteris hinc inde munire decrevimus, & annulo eccleſiæ noſtræ bullare cenſuimus. Chriſtus paſtorum princeps, interventu beati Petri, cui ſpecialiter ovile Dominicum commiſſum eſt, fraternitatem veſtram ad cuſtodiam ſui gregis diu nobis conſervet incolumen. AMHN. Summa horum MCDXXXIX. Π.Τ.Α.Ρ.Ο.Σ.Τ.Θ. AMHN.

Ivo part. 6. cap. 434.

Data Treveris Idibus Octobris, anno Dominicæ Incarnationis DCCCCVI. Indictione IX.

Indictio IX. *Idibus Octobris*, *&* *epiſcopatus Ratbodi*, *congruunt anno Chriſti* DCCCCV. *Summa numerorum quæ ſub finem adſcripta eſt*, *colligitur ex numero communi* DCLX. *&* *ex proprio* DCCLXXIX. *qui fit ex litteris* Ρ.Ο.Σ.Τ. *&* *Indictione* IX. *Utriuſque enim numeri ſumma*, MCDXXXIX.

X.

Dadonis epiſcopi Virdunenſis ad Ratbodum Trevirenſem, pro Adruino presbytero, ut ei deinceps in ipſius parochia manere ac cenſeri liceat.

Reverentiſſimo *&* *ſanctiſſimo Ratbodo ſanctæ Treverenſis eccleſiæ archiepiſcopo*, *Dado Virdunenſis eccleſiæ devotus gregis Chriſti famulus*, *in Domino vero ſummæ felicitatis beatitudinem*.

ANNO CHRISTI 906.

Ivo part. 6. cap. 435. *Matth.* 10. *Rom.* 12.

CUm ſancta catholica eccleſia prompta ſit ſequi documenta evangelica, quæ dicunt: *Qui recipit prophetam in nomine prophetæ*, *mercedem prophetæ accipiet*, *&* *qui recipit juſtum in nomine juſti*, &c. & Apoſtolus jubeat hoſpitalitatem ſectari, & neceſſitatem ſanctorum virorum communicare: tamen propter eos qui cauteriatam habeant ſuam conſcientiam, dicentes ſe eſſe ſimplices, cum ſint aſtutia diabolica repleti, & pro opere pietatis dicunt ſe de loco ad locum tranſire, cum ſint ſua malitia faciente fugitivi, & dicunt ſe eſſe miniſterio ſacro inſerto, cum non ſint: ſtatutum eſt a ſanctis patribus, neminem clericum alienum & ignotum recipi ab aliquo epiſcopo, & inthronizari in ſua eccleſia, niſi habeat a proprio epiſcopo epiſtolam, quæ in canonibus nominatur formate. Ideo notum facimus paternitati veſtræ, quod præſens frater noſter harum litterarum portitor, nomine Adruinus, non pro ſua nequitia expulſus eſt a nobis, ſed poſtulantibus fratribus noſtris, eo quod ex familia noſtra fuit, dedimus ei libertatem recepram a cornu altaris canonice, & ordinavimus eum ad gradum presbyterii. Cui etiam has dimiſſorias, ſive commendatitias litteras fecimus, & eum ad veſtram dilectam fraternitatem dirigimus, ut in veſtra parœcia ſub veſtro ſacro regimine & defenſione conſiſtere valeat. Ego, inquam, in nomine Π. Patris, & Τ. Filii, & Α. Spiritus ſancti, & in unitate ſanctæ eccleſiæ, in qua Petro datum eſt jus ligandi atque ſolvendi, abſolvo Dado humilis epiſcopus presbyterum Adruinum de civitate Virdunenſi, Indictione IX. & licentiam do vobis, Ratbode, venerabilis archiepiſcope, inthronizandi eum in quacumque eccleſia vultis veſtræ parœciæ. Dilectam paternitatem veſtram virtutum floribus inſignitam, omnipotens Deus conſervare dignetur. AMHN. DCCLXXVIII. Π.Τ.Α.Π.Α.Α.Θ.ϛ.Θ. APPENDIX

Data quinto Idus Maii, anno Dominicæ Incarnationis DCCCCVI. Indictione IX.

Indictio IX. *menſe Majo*, *&* *epiſcopatus Dadonis*, *anno Chriſti competunt* DCCCCVI. *Numerorum autem ſumma*, *quæ ſub finem exprimitur*, *&* *Græcis litteris deſignatur*, *fit ex numero communi* DCLX. *&* *ex proprio* CXVIII. *quem reddunt litteræ* Α.Χ.Ρ.Α. *cum Indictione* IX. *Omnium ennn una ſumma eſt* DCCLXXVIII.

XI.

Π.Τ.Α.Π.Α.Α.Θ.Η.Μ.Χ. Durandi epiſcopi Arvernorum ad Radulfum Turonenſem, pro ſubdiacono quodam, quem ejus curæ committit.

Durandus Dei gratia Arvernenſis epiſcopus Rodulfo excellentiſſimo Turonicenſi archiepiſcopo, *quod in terra felicius*, *vel beatius in cælo*.

Ex cod. S. Albini Andegav.

COmperiat dilectio veſtra, quod hic præſens ſubdiaconus, quem manu propria conſecravimus, miſericorditer formatam a nobis expetiit epiſtolam, & omnem auctoritatem canonicam, ſicut inter dantem & accipientem fieri oportet; quatenus hac auctoritate ſecurus, jure veſtræ ditioni ſubjici valeret. Cujus petitionibus annuentes, mittimus nobilitati veſtræ hanc epiſtolam canonica inſtitutione formatam, ut quem ſanctitatis veſtræ amodo cuſtodiæ rogando committimus, eum libera noſtra conceſſione ad quodcumque officium, ſeu ad quemcumque gradum viſum fuerit, promoveatis, & omnem quam erga eum hactenus poteſtatem nobis licuit, exercere ſit vobis licitum. Et ut nullus in veſtro animo ſcrupulus hæſitationis remaneat, ea ſigna quæ ſancti patres in Nicæno concilio ſtatuere in hujuſmodi epiſtolis ſcribenda, in primis & ultimis annotavimus. AMHN.

Litteræ fronti præfixæ non ſatis integræ videntur, *&* *ſubdiaconi nomen non expreſſum rem obſcuram facit*. *De tempore autem formatæ conjicere licet ex obitu Durandi*, *quem incidiſſe conſtat in annum* MXCV. *ſub initium concilii Arvernenſis Urbani* II. *Hactenus ergo formularum exempla* XI. *quæ propoſueramus*, *auctorum ſuorum nominibus inſignitas quibus addi poteſt extremo loco* *&* *aliud generale*, *quod inter formulas veteres poſt Marculfum editas legitur numero* XII. *Sic autem habet*:

XII.

Formula generalis epiſtolæ formatæ.

In Dei nomine ſanctiſſimo ac reverendiſſimo fratri Illi epiſcopo, *Ille Illius urbis epiſcopus*, *in Domino ſempiternam ſalutem*.

COgnoſcat fraternitas ſeu caritas veſtra, quia iſte præſens presbyter nomine Ille, in parochia & in eccleſia noſtra ſacris litteris educatus fuit, & ab infantia fuit apud nos, ſeu prædeceſſores noſtros, bonum habens teſtimonium, bonamque continentiam & innocentem vitam deducens. Unde placuit illi modo, ut ad aliam

eccle-

APPENDIX

ecclesiam se converteret, volens sibi quærere seniorem, qui se de rebus temporalibus adjuvet, & cui ille secundum ministerium, quod sibi injunctum est, obsequium præbeat. Unde vestram fraternitatem compertam facimus, ut cuicumque placuerit eum suscipere, absque ulla ambiguitate hoc faciat: sciens illum & boni esse testimonii, & a nobis sibi ab ecclesia, quæ nobis ad regendum concessa est, migrandi licentiam accepisse. Et ut hæ litteræ firmiorem obtineant dignitatem, meliusque eis fides adhibeatur, manu nostra eas subterfirmavimus.

APPENDIX MISCELLANEA
FORMATARUM ET DIVERSARUM FORMULARUM
A P. JOANNE DOMINICO MANSI
COLLECTARUM.

MANUMISSIO

Sine qua ex familia nemo propria ad Sacros Ordines promovere valet.

Ex MS. Cod. Bucher

AUctoritas Ecclesiastica patenter admonet, insuper & majestas Canonicæ Religioni assensum præbet, ut quemcumque ad Sacros Ordines ex familia propria promovere Ecclesia quæque delegerit in præsentia Sacerdotum Canonicorum simul & nobilium Laicorum & cui subjectus est, manumissione sub libertatis testamento solemniter roboretur. Idcirco in Dei nomine quemdam Ecclesiæ nostræ famulum, nomine talem, sacris dignum Ordinibus, ecclesiasticis eruditum disciplinis ad altaris cornu palam insignibus viris civem Romanum statuo per hoc sacræ auctoritatis testamentum, ita ut ab hodierno die & tempore bene & inconvulse ingenuus, atque ab omni prorsus vinculo permaneat securus, tamquam si ab ingenuis procreatus fuisset parentibus, vel natus, idemque pergat quamcumque volens elegerit canonice partem, portas habens apertas intrandi, exeundi juxta regulam obnoxe roboratam, ita ut deinceps nec nobis illum, nec successoribus nostris noxialis debeat conditionis servitium, neque aliquid libertinitatis obsequium cuiquam impendat. Sed ob amorem, honoremque Domini nostri Jesu Christi, ad cujus militiam electus est, absolutus atque velut civis Romanus a cunctæ catena servitutis ereptus sub integra plenaque ingenuitate consistens, securus cunctis diebus vitæ suæ permaneat. Quatenus per hanc absolutionem securius, liberiusque, atque honestius Divinæ potentiæ cui mancipatur, Domino adjuvante famulari valeat, & per hunc manumissionis atque ingenuitatis titulum bene semper ingenuus, atque inconvulse securus ab omni servitutis occasione noxialis existat. Suum vero peculiare, quod nunc habet, aut ex hoc adipisci valuerit, liberam disponendi, cum voluerit, habeat potestatem, agatque inde secundum canonicam auctoritatem libere qualiter ei libuerit. Ut autem pro reverendis cultibus venerabiliter solemniterque absolutio celebrata, atque ingenuitatis auctoritas inviolabilem obtineat firmitatem, manu propria subter firmavimus. Sacerdotes quoquæ, & institutionis canonicæ clericos, nec non & inclitos præsentes laicos roborandam subter firmare cum stipulatione subnixe rogavimus.

Aliud exemplar libertatis.

Ex MS Cod. Barberinæ Bibliothecæ. N. 1570. exeto 1882.

AUctoritas ecclesiastica patenter admonet, insuper & majestas regia canonicæ Religioni assensum præbet, ut quemcunque ad sacros ordines ex familia propria promovere ecclesia quæcunque delegerit, in præsentia sacerdotum canonicorum simul, & nobilium laicorum, ejus cui subjectus est subscriptione, vel manumissione sublibertatis testamento solemniter roboretur. Idcirco ego ili. annuente Xpto sanctæ Lucensis ecclesiæ episcopus quemdam ecclesiæ nostræ famulum, nomine ill. sacris ordinibus oblatum ad altaris cornu, nobilium virorum in præsentia per hoc auctoritatis testamentum statuo, ita ut ab hodierno die & tempore bene ingenuus atque ab omni servitutis vinculo securus permaneat, tamquam si ab ingenuis fuisset parentibus procreatus vel natus, eamdemque pergat partem quamcunque volens canonice elegerit. Ita ut deinceps nec nobis, neque successoribus nostris ullum debeat noxiæ conditionis servitium, sed omnibus diebus vitæ suæ sub certa plenissimaque ingenuitate sicut alii cives Lucenses per hunc manumissionis atque ingenuitatis titulum bene semper ingennus atque securus existat. Secum vero peculiare quod habet, aut quod ab hinc assequi poterit; faciat interim secundum canonicam auctoritatem libere quicquid voluerit. Et ut hæc ingenuitatis pagina inviolabilem obtineat firmitatem, manu propria illam roboravimus.

Extat in MS. Cod. Barberino 2230. in exordio Collection. Can. S. Anselmi Lucensis.

Libellus accusationis.

EUgenius Papa Die Martis apud prædictum Dominum Eugenium Papam Johannes Presbyter professus est, se Lanfrancum Ticinensem Episcopum lege canonum de Simonia reum deferre, quod dicat, eum cum Alberto Diacono in civitate Nonoria domo Petri Ruffi mense Aprili Papa Lucio anno I. commisisse Simoniam. Ego Johannes presbyter profiteor me hujus libelli auctorem.

Affertur a Ballerinis S. Leonis M. Oper. to. III. pag. CCXCIX.

Formula Professionis Religiosæ in Ordine Canonico.

Ex MS Cod Pistorien

CUm legaliter sancitum teneatur ego *ill.* offero atque trado me ipsum catholicæ ecclesiæ, istis Sanctis *ill.* vel Sanctæ, & Domno ac Præposito secundum regulam canonicam fideliter serviturum, pallio altaris manibus involutis cum oblatione mearumque rerum elatione ad usum & sumptum fratrum Canonicorum ibidem pro tempore deservientium, ita ut ab hac die non liceat mihi collum excutere de jugo regulæ, sed magis ejusdem regulæ fideliter instituta servare & Domino cum ceteris grato animo militare; & ut hæc mea promissio firma permaneat &, manu mea firmavi, testibusque roborans.

FINIS TOMI DECIMISEXTI.

CATHOLIC THEOLOGICAL UNION
REFERENCE.OVERSIZE.BX825.A2190 C001
SACRORUM CONCILIORUM PARIS
16
3 0311 00083 8412

~~13638~~

30988

3 0311